De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 9

bron
De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 9. R. Wachtelaer-Debruijn, Antwerpen 1892-1893

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_nie244189201_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

[Nummer 1]

Bladwijzer.

	BLADZ.
Bij de Platen:	8, 15, 22, 30, 39, 47, 54, 63, 71, 79, 87, 95, 103, 112, 118, 127, 135, 142, 151, 158, 167, 175, 184, 199, 206, 215, 224, 231, 239, 248, 255, 262, 271, 278, 303, 311, 319, 328, 336, 342, 351, 359, 367, 376, 383, 391, 408, 416
Wetenswaardig Allerlei:	23, 31, 39, 55, 63, 72, 79, 87, 95, 103, 119, 127, 135, 143, 151, 160, 168, 200, 207, 216, 224, 231, 239, 248, 263, 272, 278, 295, 304, 320, 344, 351, 359, 367, 383, 391, 399

Novellen, Verhalen, Legenden, Schetsen.

Amerikaansche (De), door Mathilde.	81, 89, 97, 106, 113, 121, 130, 137, 145, 153, 162, 174, 193, 202, 209, 217, 225, 238
Boek (Het Sibyllijnsche), door J.R, van der Lans,	393, 402, 409
Christine, door G. van Neubourg,	267, 275
Dank (De) van den geneesheer en van den advocaat. Oostersch sprookje	142
Ding (Het arme), door W.	252, 259
Dubbelganger (De)	84, 94
Duivelshuis (Het)	211
Edelweiss! (Koop) Een geschiedenis uit het Hoogland	131, 139
Geloopen (Er in)	102
Gered (Door een flesch olie)	99
Gezelligheid (Voor de), door J.R. van der Lans	147, 156, 163, 198
Goochelaar (De). Oud sprookje	43, 54, 61, 70
Huwelijksreis (Ook een)	379
Incognito (Een)	29

Kaartspel (Iets over het), door H.N. Ouwerling	219, 230
Klaverblad (Het) van vieren, door A.B.	387
Kleinood (Het laatste).	366
Landhuis (Het oude)	293, 302
Levensverzekering (De). Een vertelling uit Amerika	246
Muziekmeester ('t Was maar een), door H.A. Banning,	2, 9, 17, 25, 33, 42, 49, 57, 65, 74
Natie (Op het welzijn der). Historische herinnering	358
Nevel (De) opgetrokken, door J. Vesters Jr.	110, 115, 126
Notaris (De dienstmaagd van den), door J. Zwart	307
Rijwiel (Op het)	355
Schuldige? (Wie was de) door J. Vesters Jr	233, 242, 249, 257, 265, 273, 286, 297, 305, 313, 321, 329, 338
Veete (De). Een humoreske uit de pikzwarte middeleeuwen door J.J.G.W.	94
Vergissing (Een gelukkige), door J.R. van der Lans	7, 14
Vrede, Oorspronkelijke novelle van Louise Stratenus,	345, 354, 360, 375, 377, 385, 395
Weergevonden, Kerstvertelling van Jan Rombout	170, 177

Poëzie.

Bekoring (In), door W. de Veer S.J.	227
Bekoring (Niet in), door P.N. Brouns	238
Emmanuel, door P.N. Brouns	182
Feestlied, door Dr. H.J.A.M. Schaepman	187
Geboorte (Christus') door Fr. A. van Kerkhoff, O.C.	170
Geloof en Liefde, door P.J.H. Hamers	282
Herfstklacht, door B. van Meurs	115

Kerstmis, door J.P. van Kasteren, S.J.	169
Kind (Het blinde) en de Moeder, door B. van Meurs	78
Kind (Op den dood van mijn), door A.C. van Roermund	110
Kwaad met goed, door W. de Veer, S.J.	134
Lente, door W. Gielen	335
Leo XIII (Op het Gouden Bisschopsfeest van Onzen Heiligen Vader), door J.R. van der Lans	241
Meigroet, door Mr. C.J.A.H.	338
Moeder en Kind	267
Recept (Een dichterlijk), door Aaltje	211
Trouw tot in den dood, door J.R. van der Lans	223
Zee (Op), door J.P. van Kasteren	123
Zonnetje (Het laatste), door M.E.	295

Levensschetsen.

Aartsbisschop (De nieuwe) van Westminster	67
Brouwers (De Z. Eerw. Heer Jan Willem), Pastoor te Bovenkerk, door A.J. Flament	370
Brouwers (Eenige herinneringen aan Pastoor), door Mathilde	372
Jeroen (De H.), eerste pastoor van Noordwijk	319
Minister Beernaert	353
Reenen (Jhr. Mr. G.C.J. van), door H.A. des Amorie van der Hoeven,	401
Verius (Mgr. Henri Stanislaus)	155

Godsdienst.

Lijdensweek (In de)	282

Land- en Volkenkunde.

Jerusalem (De goede week te)	283
Koffie en tabak bij de Turken.	6, 11

Geschiedenis.

Rome (Uit het) der keizers.	183, 195

Geschiedenis van den dag.

Antwoord van Dr. Schaepman. } Mentana-nummer.	191
Basse-Motte. } Mentana-nummer.	192
Begroeting van den Generaal door Luitenant August Wils. } Mentana-nummer.	190
Gedenkpenning v /h. Mentana-feest. } Mentana-nummer.	191
Mentana (De overwinning van) herdacht. } Mentana-nummer.	185
Paaps (Toespraak van den oudaalmoezenier, den hoogeerw. heer F.B.) } Mentana-nummer.	186
Rede van Generaal Charette. } Mentana-nummer.	190

Kijkjes in Nederland.

Hillegaerd (De Parochie van St.), St. Hildegardis, te Hillegersberg, door J.T Pr.	323, 334
Tentoonstelling (De) der Rotterdamsche Vereeniging voor katholiek Onderwijs	374, 382, 398

Kennis der Natuur.

Drievuldigheidsbloemen	363
Heeren (De gestrenge), door W.	347
Luchtballon (Het valscherm van den)	407
Suiker (De)	22, 27
Telegraaf (De vijanden der)	70

Kunst en Nijverheid.

Electriciteit (De) en de landbouw	387
Electriciteit (De) voor alles en nog wat.	206
Huid en Kleeding, of hoe men zich moet kleeden, door Th. F.B.	310, 315, 322, 331, 340
Industrie der vervalschers	350
Jerusalem (Het Panorama), door J.R. van der Lans	46
Kleuren (De photographie der)	38
Locomotief (Een) gebouwd in tien uren.	243
Maria Stuart (Bij de Statuette van), door J.A. de Rijk, Pr.	201
Niagara (Werk gevraagd voor den)	278
Ontploffingsstoffen (Moderne)	59
Zee (Vijf en twintig millioen op den bodem der)	78

Humor.

Babbelzucht (Gestrafte)	336
Blinde (De) en de lamme	104
Duel (Ook een)	232
Gehoorzaam (Al te)	136
Hoofden (Probaat middel tegen kale)	272
Inval (De zoete)	128
Rekening (Een) die ongelegen kwam.	208
Rijwielconstructie (Nieuwste vinding op het gebied der). Bijdrage tot de Scheveningsche Sporttentoonstelling	24

Alphabetische Lijst der Gravuren.

	BLADZ.
Achtervolgd (Door wolven)	196/197
Afscheid van moeder en kind	325
Alexander (Koning) van Servië	383
Allerzielen	105
Amsterdam (De Gevangenispoort te)	312
Amsterdam (De Oudemanshuispoort te)	311
Anker (Het uitbrengen van het)	360
Aren lezen	56
Arts (Luitenant Ant.)	190
Babbelzucht (Gestrafte)	336
Basse-Motte, residentie van generaal Charette en Commanderte de Pauselijke Zouaven	192
Beernaert (Minister)	353
Bernardinus (De Eerw. Broeder) van Oudenbosch	186
Beterhand (Aan de)	388
Blinde (De) en de lamme	104
Blücherdal (Het) bij Kaub	129
Boek (Het Sibyllijnsche). En Sibylle, beginnende waar het boek toevallig openviel, las met heldere stem	396
Boelen (Luitenant Louis)	190
Bokstel (Het Missiehuis der Witte Paters te)	159
Bokstel (Kapel van het Missiehuis der Witte Paters te)	160
Borgondië (Maria van) en Maximiliaan van Oostenrijk	180/81
Bovenkerk (De kerk te)	372
Brief (Een) aan Hannes	81

Brouwer (A), schilder van het Panorama Jerusalem	47
Brouwers (Pastoor J.W)	369
Brug (De) over den Hudson	84/[8]5
Bruid (Op de gezondheid van de)	184
Brutus veroordeelt zijn zonen ter dood.	277
Buiten ('s Zomers)	52
Bunde (Het spoorwegongeval bij):	
De instorting van de zijde van Bunde gezien	108
De instorting van de zijde van Beek gezien	108
Overstappende reizigers van Venlo naar Maastricht	112
Capitool (De ganzen van het)	120
Carolus Borromeus (De H.) tijdens de pest te Milaan	113
Catacomben (De Martelaren in de)	97
Catacomben (Een bezoek aan de)	280
Catechismus (In den)	221
Charette (Generaal baron de)	185
Christophorus	324
Communie (Na de eerste H.)	389
Congo (De eerste Jesuïeten-missionarissen in den)	416
Cortez (Ferdinand) aanschouwt het dal van Mexico	93
Daggeld (Een mooi)	57
Dankoffer (Het)	9
Dansles	349
Dief (De gelegenheid maakt den)	137
Diergaardee (Het plantenhuis der Rotterdamsche)	64
Distelvinken (Een groepje)	304
Duel (Ook een)	232

Duizendkunstenaar (De) op het platteland	145
Ecce Homo (Het) in de St.-Georgiuskerk te Nordlingen	281
Eland (Jacht op den)	213
Eulalia (De marteldood der H.)	156/57
Excellentie (Zijn)	41
Fazant in de vlucht	352
Fazanten schieten	348
Feestdag (De avond voor den)	368
Franciscus (De H.) van Assisi en zijn bruid, de heilige armoede	341
Gebed (In)	25
Gebed voor vader	276
Geboorte (Christus')	169
Gedenkpenning generaal Charette aangeboden	191
Gefopt (Dubbel)	8
Gegoocheld (Uit den neus)	33
Gehoorzaam (Al te)	136
Geloof (Het)	17
Gevangene (De troost van den)	72
Gladstone	37
Glijbaan (Op de)	184
Grootheidswaanzin	164
‘Hard gaat-ie!’	212
Hemelrijk (‘Het) is nabij’	217
Hillegersberg (Gezicht op)	321
Hillegersberg (De nieuwe kerk te)	327
Hillegersberg (Kasteel te)	328
Hol (Op)	333
Hongarije (Een verkiezingsrede in)	413
Hooggebergte ([I]n het)	40
Huyghens (Christiaan)	273

Intermezzo (Vroolijk)	309
Inval (De zoete)	128
Israëlieien (De), bij hun doo tocht van de Roode Zee door de Egyptenaren achtervolgd	404/405
Jacht (Gereed voor de)	5
Jawoord (Het)	313
Jeroen ([D]e H.), eerste pastoor van Noordwijk	319
Jesus bezwijkt	289
Jesus wordt in het graf gelegd	296
‘Judas, verraadt gij den Zoon des Menschen door een kus?’	288
Judith met het hoofd van Holophernes.	257
Kaartlegster ([B]ij de)	92
Karel Alexander, groothertog van Saksen-Weimar	119
Karel I in het atelier van Van Dijck	260/61
Keizer Barbarossa's afscheid voor den kruistocht	392
Kinderspelen bij onze voorouders	252/53
Kleinschmit (De weleerw. heer H.A.R.)	186
Koffiemalen	16
Kohn (Mgr.), prins-aartsbisschop van Olmütz	343
Koning!’ (‘Schaak den)	177
Kooi (Op weg naar de)	168
Kormoranen (Het visschen met) in Japan	356
Kortenhoef (Gezicht op)	32
Kunstproeve (De eerste)	152
Laat (Te)	4
Landschap (Zuidduitsch)	100
Leo XIII (Z.H.)	13

Leo XIII (Op het Gouden Bisschopsfeest van Onzen Heiligen Vader)	241
Lodewijk (De H.) als kind aalmoezen uitdeelend	236
Looijmans (Luit. Adriaan)	190
Luchtballon (Het valscherm van den) Fig. I en II	408
Luxemburg (De Erfgroothertog van) en zijn verloofde prinses Maria Anna van Braganza	344
Maanopgang	125
Marceau (Het lijk van generaal) aan het Fransche leger teruggegeven.	28/29
Marcuskerk (De St.-) te Venetië	216
Maria in de Mei.	340
Medaille Bene Merenti	187
Medaille van Castel-Fidardo	187
Meedeeling (Lastige)	369
Meibloemen	337
Mendelssohn (Het standbeeld van) te Leipzig	199
Mentara (Kruis van)	187
Middel (Probaat) tegen kale hoofden	272
Minne (De)	244
Moeder en kind	249
Moeder (Ook een) aan de wieg	233
Molen (De)	305
Mooi? (Ben ik niet)	153
Morgengebed	297
Morgenwandeling	412
Mosetto	345
Novice (De)	165
Onderzoek (Een gerechtelijk)	53
Ondeugd	96

Onverbeterlijk! 409
Onweersbuitje (Het eerste) 149
Oogstfeest (Toebereidselen tot het) 49
Opstand (Uit den Poolschen) in 1861 84/85
Oudgedienden 101
Overmoed gestraft 320

Paaps (De hoogeerw. heer F.B) 186
Panama-campagne (Uit de): Eduard Drumont, hoofdredacteur van de 'Libre Parole' 240
Panama-campagne (Uit de): De oud-prefect van politie Andrieux 240
Panorama Jerusalem: De kruisdraging. 48
Panorama Jerusalem: De kruisdood. 48
Plagerij 265
Poesjes in de kooi 361
Poesjesspel 228
Probeeren (Ook eens) 220
Proces (Het verloren) 121

Radetzky (Het gedenkteeken voor) te Weenen 12
Ragusa (Bouwvallen van een paleis te) 209
Reenen (Jhr. Mr. G.C.J. van) 401
Rekening (Een), die ongelegen kwam. 208
Rijwielconstructie (Nieuwste vinding op het gebied der) 24
Rome (Uit het) der keizers: Na de spelen 180
Rome (Uit het) der keizers: Kei[z]er Domitianus in den circus 181
Rozenkrans (De Koningin van den heil[i]gen) 73
Rozenwonder (Het) der H. Elisabeth. 132

Sacramentsdag (H.) 364

Sahara (De gewapende Broeders der): De processie bij de inwijding van M'Salla	172
Sahara (De gewapende Broeders der): De Broeders optrekkend voor de exercitiën	172
Salisbury (Lord)	36
Schavuiten (Een paar) in den dop	224
Schipbreukelingen (Redding van)	316
Schuit (De vermiste)	317
Schuldbekentenis	269
Schwarzwald (Avond in het)	365
Slaapwandelaarster (De)	308
Sneeuw in het bosch	173
Sophia, groothertogin van Saksen-Weimar	118
Speelkameraden	264
‘Staat op en laat ons gaan, want hij die Mij zal overleveren, is gekomen.’	284/85
Stamhouder (Een veelbelovende)	385
Stand (Op het bureau van den burgerlijken)	140/41
Standen (Generaal van York's aanspraak tot de Oost-Pruisische)	28/29
Stanislaus (De H.), door een engel met de H. Communie gesterkt	124
Steun (Vaders)	101
Stilleven in het spreekkamertje	248
Stormvloed	229
Stuart (Maria)	201
Studiereis (De schilder op de)	69
Sultan (De fontein van den)	205

Tell (De kleine Wilhelm)	225
Tentoonstelling van katholiek onderwijs te Rotterdam: Odilia van Nassau	373
Tentoonstelling van katholiek onderwijs te Rotterdam: Genoveva van Brabant met haar zoontje Smartenrijk in den kerker	373

Tentoonstelling van katholiek onderwijs te Rotterdam: De afneming van het kruis	375
Tentoonstelling van katholiek onderwijs te Rotterdam: Een bas-relief van P. Ricx	384
Tentoonstelling van katholiek onderwijs te Rotterdam: De zijstukken van een altaarschilderij in de kapel van St.-Jeroen in de St.-Laurentiuskerk te Rotterdam	584
Tentoonstelling van katholiek onderwijs te Rotterdam: Altaar uit het atel er der firma Gebr Margry & Snickers	393
Tentoonstelling van katholiek onderwijs te Rotterdam: Afdeeling Geschenken	397
Tentoonstelling van katholiek onderwijs te Rotterdam: Afdeeling Reclame	397
Tentoonstelling van katholiek onderwijs te Rotterdam: Etalage der heeren H.P. Mutters & Zn.	400
Terugkomst (De)	117
Thuis (Bij ons)	376
Thuis ('s Avonds)	245
Thuis (Weer) van de reis	60/61
Tobias (De engel van)	20
‘Toen werden hunne oogen geopend en zij kenden Hem.’	300
Twistappel (De)	89
Vaticaan (De Parnassus van Rafael in het)	80
Vaughan (Mgr.), de nieuwe aartsbisschop van Westminster	68
Verius (Mgr. Henri Stanislaus)	155
Verjaardag (Jantjes eerste)	357
Verkiezingsredenaars (Typen van):	
‘Wij worden vertrapt onder den hiel der tirannie’	76
‘Dit oogenblik vervult mij met rechtmatigen trots.’	77
Verlaten	88
Verne (Jules)	167

Verrast (Door den vloed)	44/45
Vertrek (Het)	116
Verwachting	1
Virginie (De dood van)	200
‘Waarlijk, deze was Gods Zoon!’	292/93
Wartburg (De)	133
Waterloo (Napoleon's vlucht na den slag van)	65
Weergevonden. - Bij een kromming van het pad zagen de kerkgangers op eens de kerk.....	176
Weg (Bij winterdag op)	193
Werf (Op de)	21
Werkstakersbetooging	237
‘Wien zoekt gij?’	300
Wijsheid (Zetel der)	207
Wilhelm I (Nationaal gedenkteeken voor keizer): Ruiterstandbeeld	256
Gezicht op het geheel	256
Wils (Luit. August)	190
Wolvenjacht met Russische windhonden	268
Wonder (Een nooit gezien)	204
Zee (Bij nevel op)	144
Zee (Woelige)	329
Zouaven (De Reunie der Nederlandsche Pauselijke) op Zondag 13 November 1892 te Utrecht, ter herdenking der overwinning van Mentana	188/89
Zouaven (Vaandel der Nederlandsche)	191

VERWACHTING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. MOCK.

't Was maar een muziekmeester
Door
H.A. Banning.

Het schijnt dat het bovenhuis van den bakker hierover eindelijk verhuurd is,' zei op zekeren dag de gepensioneerde kolonel Verbreggen tot zijn huishoudster Barbara, toen deze binnen gekomen was om de tafel af te nemen.

Barbara schoof even het gordijn ter zijde, om er zich van te overtuigen, dat de kolonel waarheid had gesproken.

'Helaas, ja!' zuchtte zij.

'Waarom helaas?' vroeg de grijze snorbaard.

'Wel, 't is dat mijnheer hier nog niet lang woont, anders zou hij zoo goed als ik en iedereen weten, dat het daar boven niet pluis is, dat al de menschen, die daar gewoond hebben, diep ongelukkig zijn geworden.'

'Niet pluis?... Waarom niet?'

Barbara haalde heel hoog de schouders op, maar gaf geen antwoord.

'Is dat bovenhuis ongezond... vochtig misschien?'

'Al was het zoo droog als kurk, mijnheer, ik zou er toch voor geen geld van de wereld willen wonen,' antwoordde de meid-huishoudster, terwijl blijkbaar een huivering door haar leden gleed.

'En waarom dan niet?'

Zij haalde nogmaals de schouders op, vouwde de handen en zette daarbij een erbarmelijk gezicht.

'Welnu?'

'Mijnheer wil waarschijnlijk van zoo iets niet hooren,' antwoordde zij schoorvoetend, 'maar 't is wel zeker, dat een kwaje hand over dat bovenhuis is gegaan.'

'Een kwade hand... een kwade hand!' bromde de kolonel wrevelig. Hij stond op en ging naar een der vensters, middelerwijl hij binnensmonds allerlei onverstaanbare woorden mompelde.

Barbara dacht waarschijnlijk dat hij wilde zien wat die kwade hand eigenlijk had uitgevoerd en zei daarom vrij haastig:

'Zoek maar niet, mijnheer, want er is toch niets van te zien, evenmin als na het beheksen van een kind.'

'Wat malle praatjes!' riep de kolonel, nu niet brommende, maar zoo luid, dat 't door het geheele huis weerklonk en de papegaai, die in een hoek der kamer een mooie koperen kooi bewoonde, in zijn schommelstoel opschrikte. 'Behekst... behekst!' bromde hij, 'ik geloof dat *jij* behekst ben.'

'Ik, mijnheer? God bewaar me daarvoor,' riep de meid-huishoudster onthutst. 'Foei, mijnheer, met dergelijke bezoekingen valt niet te spotten. Als u eens wist wat *ik* weet.....'

'En wat weet jij dan?

'Ik weet, dat in de laatste jaren niemand op dat bovenhuis heeft kunnen wonen, zonder zich later diep te beklagen. Driemaal is er brand geweest, zonder dat iemand de oorzaak er van heeft kunnen vinden. Eens zijn er vier kinderen tegelijk aan de mazelen gestorven. De volgende bewoner verloor binnen zes weken zijn vrouw en

hij kwijnde kort daarna weg als sneeuw voor de zon. De lijkkoets was haast altijd voor de deur en die er niet stierven gingen ten gronde, zooals bij voorbeeld de knappe weduwnaar, die met mij wou trouwen, maar ongelukkig 's avonds laat in het water geloopen en verdronken is, en...'

'Dat liedje heb ik al zoo dikwijls hooren zingen,' viel de kolonel hem knorrig in de rede.

Hij was blijkbaar erg uit zijn humeur geraakt, bleef vlak voor zijn huishoudster staan, streek vinnig zijn grijzen knevel op en beet haar vrij norsch toe:

'Ik heb daar maar al te veel van gehoord. Die vent was een dronkaard, een verloopen sujet, een echte doordraaier; ik weet er alles van; maar voor zoo'n kwade hand was jij niet erg bang.'

Toen keerde hij zich om; het scheen wel dat die invallende gedachte hem eensklaps in een geheel andere stemming had gebracht, want er weerklonk een gulle schaterlach, die door den papegaai hartelijk werd herhaald.

'Heer in den hemel, mijnheer,' riep Barbara onthutst uit, 'maak toch zoo'n bombarie niet.'

Zij was een oogenblik uit het veld geslagen, doch de toorn overwon de oogenblikkelijke schaamte en zij liet er al zeer spoedig op volgen:

'Het zijn lastertongen die zoo iets hebben uitgestrooid, want *ik* zeg en blijf zeggen, dat die arme man op dat ellendige bovenhuis ongelukkig is geworden. Waar de kwaje hand eenmaal heerscht, wordt niemand met rust gelaten; die niet sterven vallen in handen van den drankduivel, van den geldduivel, van den speelduivel, of nog andere duivels. De drankduivel heeft dien armen weduwnaar op dat bovenhuis ongelukkig gemaakt, en dat de menschen, die daar nu nog wonen, dag en nacht door den speelduivel beheerscht worden, zal wel niemand durven ontkennen.'

De kolonel zag haar verwonderd aan.

'Speelt die man hierover?' vroeg hij verwonderd.

'Wel mijnheer, nu vraagt u naar den bekenden weg,' antwoordde de huishoudster met een sarcastischen glimlach rondom den mond, waarin men duidelijk las: 'Wat ben je toch een uilskuiken!'

'Is Hoevermans een speler?' herhaalde hij... '*Waar* speelt hij dan?'

'Wel op dat gevloekte bovenhuis, waar de speelduivel hem te pakken heeft.'

'En met wie speelt hij daar?'

'Met z'n vrouw en ook wel heel alleen.'

'Met zijn vrouw... en anders heel alleen?' herhaalde de kolonel. Hij was stom van verbazing en scheen een oogenblik te gelooven, dat zijn huishoudster krankzinnig was geworden.

'Maar, mijnheer,' zoo begon Barbara weder, 'hoort u 't dan ook niet hoe de madam, die ook al danig door den speelduivel gekweld wordt, 's avonds nog laat bij de piano zit te gillen als een bezetene en hoe haar man tot in het holle van den nacht als een razende op de viool krast? Hij wil zeker den boozen geest uit dat ding verjagen, maar dat zal hem niet gelukken, want de speelduivel zal hem toch niet loslaten; ieder die daar woont moet er onder, al naarmate de kwaje hand hem het beste beet kan krijgen.'

'Wat kletspraatjes!' riep de kolonel, die nu werkelijk ernstig boos geworden was. 'Als men van den speelduivel hoort spreken, denkt men natuurlijk aan een ellendeling, die met dobbelsteenen of kaarten zijn fortuin verkwist en vrouw en kinderen in het ongeluk brengt, en jij weet toch heel goed, dat mijnheer Hoevermans, die boven den bakker woont, muziekmeester is.'

‘Dan zal het de muziekduivel zijn, die hem beheerscht,’ begon de huishoudster opnieuw, ‘want het is alsof er heksen over de snaren van zijn viool springen, zulke akelige geluiden...’

‘Ik wil die malle praatjes niet langer aanhooren,’ sprak de kolonel toornig ‘Mijnheer Hoevermans is een talentvol man; hij heeft ambitie voor zijn vak, en zoo'n domme eend als jij ben, wil nu doen gelooven..’

‘Ik zeg niets kwaads van dien man,’ viel de huishoudster hem vinnig in de rede, ‘maar 't is het bovenhuis...’

‘Genoeg, meer dan genoeg,’ bulderde de oud-krijgsman, driftig met de hand wenkende. ‘Ga heen, en laat mij met rust.’

Hij liep langen tijd wrevelig in de kamer heen en weer, telkens luid herhalende: ‘Zoo'n domme eend met haar kletspraatjes,’ zoodat de papegaai er recht veel plezier in scheen te krijgen en blijkbaar met alle aandacht luisterde om die nieuwe kwinkslagen in het geheugen te prenten.

De meid-huishoudster had inmiddels de kamer verlaten met een gezicht zoo rood als een gekookte kreeft. Zij liep driftig naar de keuken, smeet daar alles door elkander, brak een paar borden, gaf de kat, die, in afwachting van een lekker brokje, langs haar japon streek, een schop en ging toen met een gezicht als een oorworm met de beide ellebogen op de tafel zitten, vol vage gedachten over de wijze waarop zij al die beleedigingen haren heer en meester eens geducht zou inpeperen. Er werd een paar keeren, drie-viermaal achter elkander, gebeld, zonder dat zij een vin verroerde, en toen zij, na langen tijd, eindelijk de deur eens opende en den slagersknecht zag, die kwam vragen wat de kolonel den volgenden dag verlangde, wierp zij hem de deur voor den neus dicht met de lieftallige opmerking:

‘Dat weet ik niet en ik ga het ook niet vragen, want met mijnheer is vandaag geen land te bezeilen; hij heeft de bokkepruik op.’

Eenigen tijd later scheen in de buurt iets buitengewoons plaats te grijpen. De meid van den apotheker had met niet weinig gedruisch boven een raam opengeschoven, blijkbaar met het doel om in woordenwisseling te komen met een juffrouw aan de overzijde van de straat, die buitengewoon haastig naar huis liep, terwijl de meid-huishoudster van den gepensioneerden kolonel er kennelijk over bezig was met den melkboer, dien zij buitengewoon lang aan de praat hield.

Wat zou er toch gaande zijn?

Het was vroeg in den morgen en er waren dus nog maar weinig menschen op de straat, doch twee bejaarde vrome zielen, die toen reeds naar de kerk gingen, hadden waarschijnlijk heel hard het venster bij den apotheker hooren openschuiven en gezien hoe driftig de juffrouw van de overzijde haar stoep opliep. Zij bleven een oogenblik staan in een houding, die opgewekte nieuwsgierigheid ofbelangstelling te kennen gaf - iets wat men wel eens ziet gebeuren wanneer er een pistoolschot, een zware bons, of een verontrustende kreet gehoord is - en stapten toen dwars de straat over, om, zoo mogelijk, van Barbara te vernemen wat er toch aan de hand mocht zijn. Het was waarschijnlijk niet zeer stichtend of opbeurend, wat die oude juffers van haar mochten hooren toen de melkboer glimlachend zijn weg ging, want zij schudden herhaalde malen bedenkelijk het hoofd, zagen met zekere zure belangstelling naar het bovenhuis van den bakker en vervolgden toen haar weg.

Barbara bleef een poosje met de melkkan bij de half geopende deur staan en zou nog graag een praatje aangeknoopt hebben met een vriendin, die zij in de verte zag aankomen, doch er werd nu voor de vierde-, misschien wel voor de vijfde maal erg

onstuimig in huis gebeld en zij ging haastig naar binnen, ofschoon niet zonder blijkbare teleurstelling en binnensmonds mompelende: ‘Ja, ja, 't hangen heeft geen haast, morgen komt er nog een dag.’

In de huiskamer van den oud-kolonel stond alles zeer netjes voor het ontbijt gereed; de melk alleen ontbrak nog. Een scheutje melk is slechts een kleinigheid te noemen, maar wat baatte het den grijzen gastronoom of de thee ook al heerlijk uit de tuit van den trekpot geurde, of het broodje met ossetong hem verleidelijk toelonkte en de roode en witte radijsjes hunne kopjes coquet en uitlokkend boven den rand van een schoteltje uitstaken. Men behoeft er zich daarom niet over te verwonderen, dat de ex-krijgsman bij die Tantalus kwelling hoogst ontevreden was over het wegblijven van de onontbeerlijke melk. Bij het luiden der alarmklok bulderde dan ook onder den zwaren, grijzen knevel een geducht kaszerne-onweder, dat ik maar niet nader zal om-

schrijven, doch waarin schier elk oogenblik de weinig geciviliseerde uitdrukking: ‘die ber.. de meid’ voorkwam, tot kennelijk vermaak van de papegaai, die door de tralies van zijn koperen paleis gluurde, en uit belangstelling voor de uitbreiding van zijn repertoire, aandachtig naar zijn meester luisterde.

Hoe dreigend echter ook de gevolgen van dit onweder schenen te zullen worden, het bleek al spoedig, dat zelfs een oud-kolonel het niet licht waagt met den stormpas op een keukenbatterij los te gaan, die door een amazone als zijn goed betaalde huishoudster werd aangevoerd. Zoo iets zou in dit geval ook niet staatkundig zijn geweest. De kolonel was een oud man, zeer gehecht aan zijn gewoonten en hebbelijkheden; hij kon daarin niet de minste stoornis verdragen en gevoelde zich daarenboven in het voor- en najaar, als het pootje hem kwelde, zeer hulpbehoevend. Nu was Barbara wel wat ruw in haar manieren, erg babbelachtig en ook humeurziek, doch zij kon zich, wat de edele kookkunst betreft, met den besten kok meten, wist de heerlijkste puddingen te bereiden, en niemand had ooit zijn bed zoo goed kunnen opmaken als zij. Toen dus de meid-huishoudster de kamer binnen trad, rommelde en bromde het nog wel erg in zijn knevel, maar het onweder sloeg niet in, zooals men eenige oogenblikken te voren moest vreezen. Hij vergenoegde zich met haar norsch aan te zien en te vragen of zij niet wist, dat hij herhaaldelijk had gebeld.

‘Zeker weet ik dat, en de geheele buurt zal het wel gehoord hebben, maar ik kan niet overal te gelijk zijn en één mensch heeft maar één gang,’ klonk het antwoord.

Die woorden borrelden even onstuimig over haar lippen als de versche room uit de groote groene kan in het porseleinen kannetje van het thee-servies.

‘Kletspraatjes!’ riep eensklaps de papegaai uit volle borst.

‘Stil lorretje!’ zei de oude heer onthutst en verlegen.

‘Nog al mooier... nu begint dat ellendige beest mij ook al uit te jouwen,’ hernam de verontwaardigde huishoudster. ‘Ik bedank er voor om hier langer als een hond behandeld te worden... Mijnheer heeft tegenwoordig zoo veel noten op zijn zang, dat het de spuigaten uitloopt. 't Is schande om over zulk een kleinigheid zoo'n spektakel te maken. Ik heb veel te veel diensten achter mijn rug om voor de heele buurt zoo gekoejeneerd te worden. Als dat niet verandert moet mijnheer zich tegen November maar van een andere huishoudster voorzien... of nog liever met de zes weken.’

De kolonel zette groote oogen op over de losbranding van dat keukengeschut, maar meende zich te moeten bepalen tot de opmerking, dat Barbara geruimen tijd met den melkboer had staan praten, zonder er zich aan te storen dat hij herhaaldelijk gebeld had.

‘Als ik mij aan alles moest storen had ik wel dagwerk,’ klonk het weinig heusche antwoord. ‘De heele straat is in opschudding over dat geval aan de overzij...’

‘Welk geval?’ vroeg de kolonel, die een wolkje melk in zijn thee en heel wat water in den wijn zijner onstuimigheid goot.

‘Wel, natuurlijk bij den muzikant, en dat was te voorzien.’

‘Wat is daar dan aan de hand?’

‘Had mijnheer niet zoo'n bombarie gemaakt ik zou al lang alles haarfijn vernomen hebben; nu weet ik alleen, dat de vrouw van dien muziekmeester in de grootste alteratie weggeloopen is, waarschijnlijk haar man achterna, die al een dag of wat weg is, en dat zij haar kind van bijna drie jaar achtergelaten heeft.’

‘En waarom is zij weggeloopen?’ vroeg de kolonel, die met welbehagen zijn eerste kopje thee slurpte.

‘Ja, waarom?’ herhaalde Barbara, hare schouders optrekkende ‘Als de buren dat wisten zouden zij de hoofden nu niet zoo bij elkaar steken, om te vernemen of uit te visschen wat er gaande is. Ik wist wel dat er zoo iets van moest komen, want op dat bovenhuis kan immers geen christenmensch ongemoeid blijven, laat staan zulke kermislui, die van den nacht een dag maken en maar toesjoer kraaien en lollen, dat de buren er schande over spreken. Aan zulk een leventje van vroolijken Frans moest toch eens een einde komen.’

De kolonel schoof onrustig op zijn stoel heen en weer, doch wist zich ter wille van den lieven vrede te beheerschen.

‘Een leventje van vroolijken Frans?’ herhaalde hij op vragenden toon. ‘Zoo ver ik weet, valt op die menschen niets te zeggen. Mijnheer Hoevermans staat niet alleen bekend als een goed musicus, maar ook als een zeer ontwikkeld mensch, en ik meen dat hij ook een brave huisvader is. Zijn vrouw treedt ook vrij bescheiden op; zij is, naar het mij toeschijnt, huiselijk en zuinig.’

‘Dat geloof ik wel,’ hernam Barbara minachtend, ‘waar niet veel is om van te teren, valt ook niet veel te smeren, doch ik zou wel eens willen weten hoe die brave huisvader en die zuinige huisvrouw het in hun hoofd kunnen halen om halve nachten lang te lollen en te viedelen. Niemand zal mij wijs maken, dat zoo iets gebeurt zonder dat er bij gepimpeld wordt.’

‘Maar, Barbara, je vergeet - ik heb onlangs nog al eens die opmerking gemaakt - dat die menschen van de muziek leven, en...’

‘Allemaal gekheid, mijnheer,’ viel de huishoudster hem in de rede, ‘de kruidenier op den hoek leeft ook van zijn affaire; hij heeft den geheelen dag de handen vol, maar hij gaat toch voor zijn pleizier 's nachts geen koffieboonen branden of suiker raspen! Zoo iets doet niemand; iedereen is blij, dat hij wat kan rusten als het werk afgeloopen is, en die muziekmeester zal 's avonds ook zijn buik wel vol hebben van het les geven en muziek maken. Allemaal gekheid! De speelduivel, die daar boven huist, heeft er een dronkemansboel van gemaakt. Dat blijf ik volhouden, al moest ik ook op staanden voet mijn dienst verlaten.’

De laatste opmerking scheen op den kolonel ongeveer de uitwerking te hebben van een waterstraal in een brandenden haard, want het begon inwendig bij hem reeds weder geweldig te sissen en te bruisen. Zijn groote knevel maakte echter wel eenige sprongen, die van veel gemoedsbeweging getuigden, maar daar bleef het bij, en om zich des te beter te kunnen beheerschen stak hij het laatste halve broodje met ossetong in eens in den mond; ongetwijfeld het beste middel, dat hem ten dienste kon staan om zich voor overijling te vrijwaren.

‘Mijnheer schijnt in den laatsten tijd wat doof te zijn geworden, of erg vast te slapen,’ begon Barbara opnieuw, nu zij eenige oogenblikken het veld vrij zag van hindernissen, ‘anders zou hij bij voorbeeld gisteravond laat ook wel gehoord hebben hoe die vrouw van den muziekmeester gilde: ‘Mijn vader, mijn vader!’ Ik lag te beven in mijn bed en kroop van angst onder de dekens. En dezelfde muziekmadam, die zoo wanhopig om haar vader riep, ofschoon zij een paar uren vroeger nog onstuimig lachte en dolde met haar kind, loopt van morgen vroeg met een doek voor de oogen en maar half goed gekleed, als een waanzinnige de deur uit naar het station. Ik vraag nu maar: kan men zoo iets van een ordelijke, huiselijke vrouw verwachten?’

‘'t Is vreemd, heel vreemd,’ sprak de kolonel na eenige oogenblikken, al kauwende ‘Wat zou er toch aan de hand zijn?’

‘Daar zal ik wel gauw achterkomen, als mijnheer me maar een beetje met rust laat. Ik voor mij geloof, dat die muziekmeester op den loop is gegaan en zijn zanglustige vrouw voor de gebakken peren heeft laten zitten.’

‘Maar het kind dan.... het kind?’

‘Och mijnheer, wat geven zulke kermislui om hun kinderen zoo lang zij nog niet kunnen zingen of springen om geld te verd[i]enen? Als mijnheer er soms meer van wil weten, zal ik wel eens bij mijn nicht informeeren.’

‘Bij je nicht?’

‘Ja, mijnheer... u weet wel, die bij mijnheer en mevrouw Van Slochteren Hoekema dient.’

‘Wacht eens,’ zei de kolonel, middelerwijl hij een geurige roode radijs met fijn tafelzout suikerde.... ‘Hoekema, Hoekema?...’

‘Ja, mijnheer, Van Slochteren Hoekema; heele deftige lui, maar mijnheer is wat simpel, geloof ik. Zij hebben een halflammen jongen, die ook al zoo raar doet en de twee jongsten moeten evenmin recht gaar zijn. Mevrouw is anders een heele deftige dame; wel erg stuursch en trotsch, maar dat mag zij ook gerust zijn, want die menschen bulken van het geld. Welnu, mijnheer, daar aan huis geeft die muziekmeester les, en de jonge juffrouw komt nu en dan hierover, ik geloof om bij die madam zangles te nemen.’

‘Hoekema, Hoekema!’ herhaalde de kolonel, de wenkbrauwen fronsende. ‘Ja nu herinner ik mij het schandaal, dat de familie Van Slochteren heeft moeten beleven. Heb jij die deftige mevrouw wel eens gezien en gesproken?’

‘O jé, zoo dikwijls, mijnheer, want zij komt om een haverklap in de keuken en dan kan 't er geducht langs gaan, dat beloof ik u.’

‘Heeft zij niet een pareltje op het linker oog?’

‘Wat voor een ding, mijnheer?’

‘Zoo iets dat op een druppeltje vuil water gelijkt?’

‘Ja, mijnheer, en dat is jammer genoeg, want zij is anders een heele mooie dame.’

‘En kan zij de letter R wel uitspreken?’

‘Dat durf ik niet te zeggen, want zoo geleerd ben ik niet, maar ik weet toch wel, dat er iets aan haar spraak hapert.’

‘Dan zal *ik* je eens wat vertellen,’ hernam de kolonel, terwijl hij opstond om een sigaar te gaan rooken. ‘Die zelfde deftige, trotsche mevrouw mocht wel eens aan de dagen van haar jeugd denken, alvorens zulk een hooge borst te zetten.’

‘Heere mijn tijd!’ riep de huishoudster verbaasd en ook opgetogen, dewijl zulk een nieuwtje voor haar tong zeer winstgevend zou kunnen worden, ‘is zij van geringe afkomst?’

‘Dat zeg ik niet en daar zou ook niets insteken,’ hernam de kolonel, den damp van zijn geurige havanna opsnuivende, ‘maar zij heeft door allerlei manieren en middelen, waarover ik liever zwijg, dien steenrijken Van Slochteren weten in te pakken, ofschoon zij zeer goed wist, dat hij een idioot en half verlamd was.’

‘Ja, mijnheer... maar het geld... het geld.’

‘Luister eens even Ik weet zeer goed, dat van het huwelijk maar al te veel een geldzaak gemaakt wordt; dat is reeds ergerlijk genoeg, maar hier komt nog heel wat anders bij. De tegenwoordige mevrouw Van Slochteren heeft niet alleen - zooals jij dat noemt - willens en wetens met den geldduivel gespeeld, maar daarenboven haar nakomelingen een erfelijke ziekte op den hals geschoven. Aan zulk een kwade hand schijnt niet te worden gedacht. 't Is schande!’

De kolonel zei niets meer, al kon men ook zeer goed zien, dat er iets inwendig in hem kookte en bruiste, waaraan hij, door het uitblazen van zware rookwolken, lucht scheen te willen geven. Wat de huishoudster betreft, zij stelde al te veel belang in alles wat haar na dit gesprek op het hart lag, om den vrede opnieuw te verstoren. ‘Is het dan goed, mijnheer,’ vroeg zij op een toon, die, na het huiselijk onweder van daar even, bij een zacht ruischend westewindje kon worden vergeleken, ‘is het dan goed, dat ik over een half uur eens in de buurt en bij mijn nicht ga informeeren wat eigenlijk hierover aan de hand is?’

De kolonel knikte toestemmend.

‘Ik zal het dochtertje van de strijkster even gaan roepen om zoo lang op de bel te letten en de boodschappen aan te nemen. Is dat goed?’

De kolonel knikte nogmaals toestemmend, en toen nu Barbara vlugger dan ooit het ontbijt weggeruimd en het huis verlaten had, ging hij voor het venster staan en keek onwillekeurig naar het beruchte bovenhuis. Daar zat een jeugdige, ordelijk gekleede dienstbode voor

TE LAAT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A.G. BROWN.

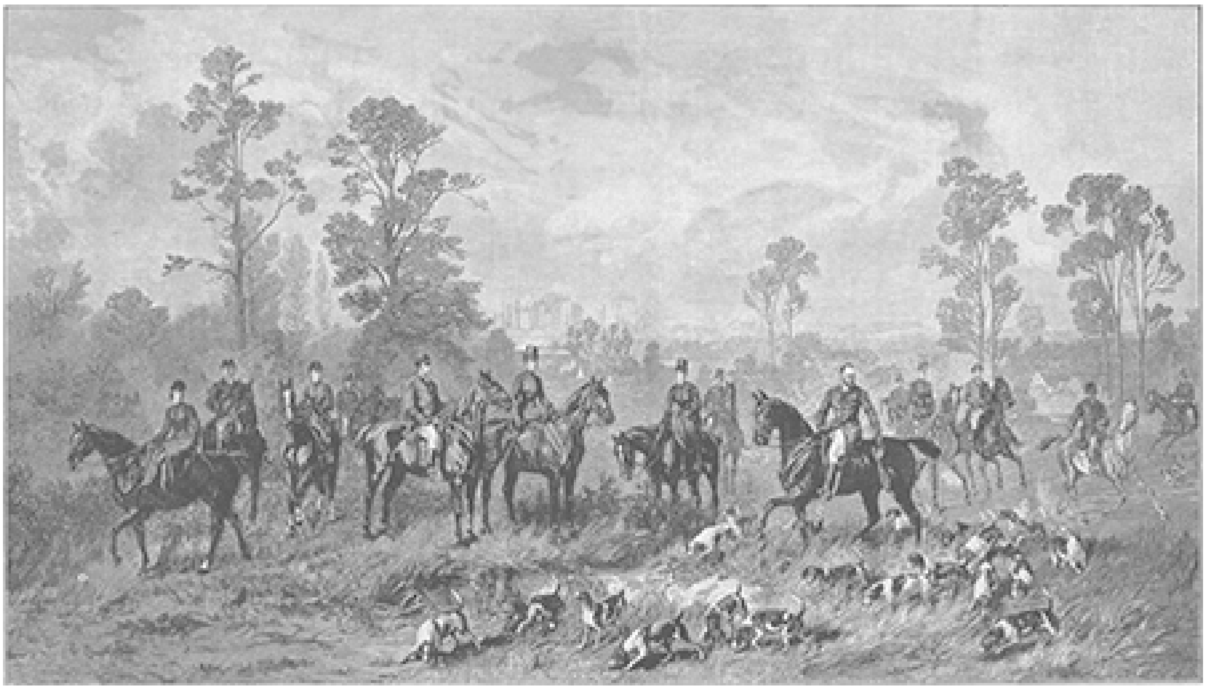

GEREED VOOR DE JACHT.

het geopende venster niet een allerliefst knaapje op den schoot. Zij had een polichinel in de handen, die door het trekken aan een touwtje allerlei malle capriolen maakte; en als dan het jongske van pret luid lachte en schaterde, dan nam zij het vol vreugde in de armen, zooals men dit anders alleen van moeders gewoon is en kuste het dat het klapte.

Wellicht zullen er een aantal zeer verstandige menschen gevonden worden, die zich niet kunnen begrijpen hoe een volwassen dienstbode zoo kinderachtig kan zijn, doch de kolonel scheen er anders over te denken. Hij keek met kennelijk welbehagen naar dat kinderspel, hij bleef pal aan het venster staan, en toen dit eindelijk de aandacht van de dienstbode trok, nam zij een der mollige armpjes van het kind en liet het kushandjes maken, die door den ouden snorbaard herhaaldelijk beantwoord werden. Zijn oogen werden vochtig van aandoening bij de gedachte, dat zulk een onschuldige engel een lot zou moeten ondergaan, als door Barbara voorspeld was. Hij ging naar de keuken en verzocht het meisje, dat daar post had gevat, bij den kruidenier een paar ons beste chocoladeflikjes te halen - 'in een mooi zakje,' zei hij - en uit zijn naam bij den muziekmeester te bezorgen. En toen hij nu eenige oogenblikken later zag, hoe het kind opgetogen het mooie zakje in de hoogte hield en hem met een van vreugde stralend gelaat een menigte kushandjes toewierp, schudde hij het hoofd en men hoorde hem met trillende lippen fluisteren: 'Neen, neen, het is niet mogelijk... het kan niet zijn.'

(*Wordt vervolgd.*)

Koffie en tabak bij de Turken.

Een der gewichtigste wetten van den Islam is het verbod van wijn en andere gistende en bedwelmende dranken.

'Ook over wijn en kansspel zal men u ondervragen,' heet het in den Koran, 'maar zeg hun: In beide ligt zware zonde, maar ook nut voor de menschen, evenwel de zonde is grooter dan het nut.' Zelfs de verlichte liberale Turk waagt het niet, dit verbod openlijk te overtreden, en indien hij zich in zijn *konak* aan het genot van wijn en andere alcoholische dranken overgeeft, geschiedt dit toch in het diepste geheim. Dit verbod heeft voor gevolg gehad, dat de groote meerderheid der belijders van den Islam het met andere middelen houden, wier genot aangename prikkelingen van het verhemelte en der zenuwen bewerkt. Onder deze nemen koffie en tabak de eerste plaats in.

De koffie is de voornaamste Oostersche drank en te gelijker tijd een genotmiddel van echt Oostersche herkomst, dat van het Morgenland zijn zegetocht door de geheele wereld is begonnen.

Volgens Turksche geschiedschrijvers werd de koffieplant in de laatste helft der zevende eeuw volgens de Hegira[1)] of der dertiende volgens de christelijke tijdrekening door een vromen dweper, Hadsji Omar, ontdekt. Wegens zijn ergernis gevenden levenswandel was hij uit zijn klooster te Mokka verjaagd en had een toevluchtsoord gezocht in het inwendige van een nabijzijnden berg. Om zijn nijpenden honger te stillen verzamelde hij de bessen van een in de nabijheid groeiende struik, *kahwah*

1) Hegira of Hedsjra beteekent vlucht Met de vlucht van Mohammed van Mekka naar Medina, 15 Juli 622, begint de Mohammedaansche tijdrekening.

geheeten, roostte ze en gebruikte ze als voedsel. Hij vond de bessen niet alleen smakelijk, maar ook voedzaam Voor de afwisseling wreef hij ze ook wel eens fijn, verdunde het poeder met kokend water, en de eerste koffie was gereed! Deze drank voorzag niet alleen verscheidene dagen in zijn levensonderhoud, maar hij werd er ook gezonder en sterker door. Op zekeren dag gingen de monniken hun vroegeren medebroeder zoeken. Ze dachten niet anders of ze zouden hem tot een geraamte vermagerd en den dood nabij vinden. Toen zij den berg binnentraden was Hadsji Omar juist bezig zijn maal klaar te maken. Groot was hun verbazing hem in bloeiende gezondheid weer te zien, grooter evenwel nog hun vreugde over den aangenamen geur die de ruimte vulde. Nadat zij zich door den banneling de wonderbare ontdekking hadden laten verhalen, keerden zij onmiddellijk tot hun sjeik terug en deden hem verslag van hetgeen zij gezien hadden. Deze zag in de redding van den verjaagden broeder een wonderbaar bewijs van de goddelijke bescherming. Daar ook hij graag wilde weten, hoe toch wel de veel geprezen bessen smaakten, riep hij Hadsji Omar onmiddellijk terug en nam hem weer onder het broedertal op.

De bevelhebber van Mokka, die eveneens van de ontdekking gehoord had, stemde, na den geurigen drank geproefd te hebben, niet alleen met den algemeenen lof in, maar had ook onmiddellijk begrepen, dat uit een verstandig gebruik dezer ontdekking munt viel te slaan. Hij nam bezit van al het land, waar de koffieplant groeide en verklaarde het voor eigendom der regeering, - zeker wel de eenvoudigste manier om ergens het monopolie van te verkrijgen. Hadsji Omar overstelpte hij met gunstbewijzen, hoewel zijn levenswandel in later tijd al even weinig voorbeeldig was als vroeger. Hij verhief hem tot sjeik der Rufaya-derwischen, in wier klooster de ontdekker der koffieboon stierf.

De koffie werd intusschen eerst 200 jaar later algemeen verbreid. Te Constantinopel werd hij in het jaar 1554 volgens de christelijke tijdrekening onder de regeering van Soliman den Groote ingevoerd. Twee kooplieden, Heking van Aleppo en Schems van Damascus, openden de eerste koffiehuizen. De zaken gingen zoo goed, dat Schems reeds na drie jaar met een winst van 3000 dukaten naar zijn vaderland terugkeerde. Zoo althans verhalen Turksche kroniekschrijvers.

Tusschen de vromen en geleerden ontstond echter een heftige strijd over de vraag, of de koffie al dan niet geoorloofd was. De een beweerde, dat de koffie bedwelmende eigenschappen bezat en dus een voor de Moslim verboden drank was, de andere daarentegen wees er op, dat de koffie onder veel goede hoedanigheden ook de eigenschap bezat, dat zij den slaap verdreef en dus voor de vromen een krachtig hulpmiddel was om bij hun nachtelijke gebeden en overwegingen wakker te blijven. Het gevolg hiervan was, dat de koffie al naar de persoonlijke meening van den heerscher, nu eens verboden, dan weer toegelaten werd.

Een der heftigste tegenstanders was de mufti Aboe Essar. Te zamen met de ulema's, die er zich over beklaagden, dat de koffiehuizen al voller, maar de moskeeën steeds leeger werden, verklaarde hij dezen ‘volksvijand’ den oorlog. Onder voorwendsel, dat de ware geloovige alles moest vermijden, wat door vuur verteerd of in kool veranderd kon worden, beval hij, dat alle koffiehuizen zouden gesloten worden, terwijl aan alle aanhangers van den Mohammedaanschen godsdienst het genot van den aromatischen drank werd ontzegd Maar de koffie had grooter macht dan mufti, ulima's en Koran te zamen. Men bleef ze drinken, hoewel met gesloten deuren, totdat er een mufti kwam, die verklaarde, dat koffie geen kolen was en ook door de geloovigste en trouwste aanhangers van den Profeet mocht gedronken worden. Ten gevolge hiervan namen de koffiehuizen een hooge vlucht en hun aantal nam

schrikbarend toe. Zij waren het verzamelpunt van fraaie geesten, redenaars, soldaten en politici, vooral echter van derwischen en andere leegloopers, terwijl men hun den bijnaam van *Mektabi irfan*, scholen der kennis gaf. De regeering liet niet na uit deze stemming des volks munt te slaan ten behoeve der schatkist. Elke koffiehuishouder moest dagelijks een zechine belasting betalen, zonder dat het hem veroorloofd werd, van zijn kant door verhooging van den prijs der koffie een belasting van zijn klanten te heffen. De veldtocht tegen de koffie had echter zooals wij straks zullen zien, zijn einde nog niet bereikt. Maar ondanks alle maatregelen van geweld, nam het koffieverbruik meer en meer toe. 'De Turken,' schreef de Fransche reiziger Thévenot, die Constantinopel in het jaar 1655 bezocht, 'hebben een drank, die bij hen buitengewoon bemind is; zij noemen hem *kahweh* en drinken hem op alle uren van den dag. Hij is zwart, smaakt bitter en een weinig gebrand. Uit vrees zich te branden drinkt men hem met zeer kleine slokjes, zoodat men in koffiehuizen een zeer aardige slurpmuziek kan hooren. Deze drank is een zeer goed middel tegen dampen uit de maag naar het hoofd en verhindert ook het in slaap vallen.'

De bereiding der koffie is eenvoudig. De fijn gemalen boonen worden in een kleine pan van koper geschud en met kokend water begoten. Nadat het vocht eenige seconden zacht gekookt heeft, giet men het, zonder het eerst te filtreeren, in kleine kopjes, die niet grooter zijn dan onze eierdopjes De kopjes zijn in den regel van porselein of aardewerk, zonder oor. Zij staan op kleine schoteltjes, die al naar de gegoedheid van den eigenaar, meer of minder kostbaar zijn; vaak zijn zij met edelsteenen bezet of uit edele metalen vervaardigd. Wie aan de op de beschreven manier toebereide koffie niet gewoon is, vindt ze in het begin onsmakelijk. Maar al spoedig geeft men er de voorkeur aan boven de koffie die op de Westersche manier wordt klaar gemaakt, waarbij het aroma verloren gaat of op zijn minst veel van zijn waarde verliest. Een kop goede Turksche koffie is voor liefhebbers de heerlijkste drank, ze is aangenaam voor het verhemelte en werkt verkwikkend op de zenuwen. Hoe langer men in het Oosten leeft, hoe meer men de voortreffelijkheden van deze koffie op prijs leert stellen. Het aantal koffiehuizen, *kahweh* geheeten, beloopt te Constantinopel duizenden.

Ze verschillen in hun uiterlijk onderling weinig van elkaar. Een grooter of kleiner vertrek aan de straat, in het warme jaargetijde geheel open, langs de muren divans met kussens, waarop de Moslim met over elkander gekruiste beenen zitten, eenige schilderijen, die schepen of een landschap, maar nooit menschelijke figuren voorstellen, verscheidene kleine tafeltjes, in de voorname *kahwehs* met marmeren bladen: zoo zien er alle koffiehuizen uit. Zeer zeker geen *Grand café*, *café Royal*, en welke weidsche namen ze verder bij ons mogen dragen, met reusachtige spiegels, beschilderde muren, plafondschilderingen, enz., maar dan ook zooveel te meer origineel en interessant. In een hoek bevindt zich het buffet, een eenvoudige bank met dozijnen van die kleine kopjes en een heele rij *nargilehs*; op den grond de reusachtige koffiepot boven een komfoor. Hier huist de koffiejongen, die de gasten moet bedienen. De heer en meester, *kawehdsji*, troont op een verhevenheid, kijkt den dienenden geest op de vingers en neemt de honneurs waar.

Bij het binnenkomen der gasten begroet hij ze met een kleine buiging en den groet *selam aleïküm*, indien de gast een Muzelman is. Hierbij wordt de rechterhand op de borst gelegd en daarna aan den mond en het voorhoofd gebracht. De 'ongeloovige' krijgt dezen groet niet, hij wordt op Westersche wijze verwelkomd. Eerst als de gast op zijn gemak plaats heeft genomen op den divan, waarbij in den regel ook de schoenen uitgetrokken worden, volgt de hartelijke begroeting. Op elk uur van den

dag ziet men in de koffiehuizen schilderachtige groepen van lediggangers, die onverschillig voor zich uit turen of in een druk gesprek gewikkeld zijn. 'Kejf' maken noemt men dit te Stamboel. Kejf maken is de hoogste graad van genot bij de Muzelmannen, de apathische rust en droomerigheid, die het meest met het Turksche karakter, de Turksche individualiteit strookt. De Muzelman die uren lang met over elkaar gekruiste beenen op een divan in het koffiehuis zit, *tsjibak* of *nargileh* rookt, het eene kopje koffie, zoo groot als een vingerhoed, na het andere leegslurpt en met

onverstoorbare kalmte de straat in tuurt, maakt ‘kejf.’ De Moslem, die rustig den heerlijken Bosporus en den diep blauwen hemel beschouwt en zich verder om niets bekommert, maakt ‘kejf.’ De Turk, die na het middageten tot hij slapen gaat op den divan blijft zitten, het plafond en de muren aangaapt en de negen en negentig kralen van zijn *Tesbih* door de vingers laat glijden, maakt ook ‘kejf.’

Elk koffiehuis heeft zijn gewone klanten, zijn stamgasten, onder wie tal van grijsaards, die misschien al sinds jaren hun wandelingen tot den gang naar de geliefkoosde *kahweh* beperkt hebben. Daar zitten zij na de volbrachte dagtaak in stil genot verzonken van het eene gebed tot het andere.

(*Slot volgt.*)

Een gelukkige vergissing
Door
J.R. van der Lans.

Kris kras kris gingen de pennen der klerken en boekhouders op het drukke kantoor van den fabrikant IJzerman over het papier. Geen ander geluid stoorde de doffe stilte of het moest zijn het regelmatig getiktak der groote ronde kantoorklok, dat zoo traag en eentonig klonk of de tijd langzaam, drup voor drup weglekte. Nu en dan verried een kuchje of neusgeluid dat de bleeke, gebrilde of kaalhoofdige heeren, die over de lessenaars gebogen zaten, toch geen automatische poppen, maar levende wezens waren. Er werden een enkele maal ook een paar korte woorden gewisseld en de jongste bediende dribbelde wel eens heen en weer, maar na zoo'n stoornis togen allen toch weer dadelijk aan den arbeid met een steelschen blik naar de glazen deur, waarachter de principaal in hoogst eigen persoon aan een groote schrijftafel troonde.

De heer IJzerman had namelijk straks, tegen zijn gewoonte, gemopperd over correspondenties, die nog niet beantwoord, en bestellingen die nog niet uitgevoerd waren: het was schrikkelijk druk en als dat het geval was, kon het geringste verzuim hem soms erg kregel maken. Het was zelfs voorgekomen dat hij in zoo'n korzelige bui den schuldige op staanden voet zijn congé had gegeven.

De eerste boekhouder, een net jongmensch met een schrander, interessant gezicht, was bijzonder in zijn arbeid verdiept. Op hem kwam de verantwoordelijkheid neer voor al wat er op het kantoor gebeurde en hij trok zich dus de kwade bui van den patroon het meest aan. Met een gezicht zoo strak en effen als een gelijnd blad van het grootboek, zag hij voor zich op het papier en werkte zonder op te kijken voort. Als men hem zoo zag doorpennen, zou men gezegd hebben dat niets in de wereld dit jongmensch interesseerde dan de capsules van geperst bladtin, waarin de firma IJzerman een specialiteit was. Maar als hij een enkele maal de donkere oogen opsloeg en een wijl voor zich uit staarde, dan was het toch wel te merken, dat hij nog niet geheel en al in de zaken van den patroon was opgegaan; dan had zijn blik soms zoo'n diep weemoedigen glans, dat er niet aan te twijfelen viel of dit verkantoorde wezen hield er voor eigen rekening toch nog een menschelijk gemoed op na. Een oogenblik scheen hij dan door weeke poëtische droomerij meegesleept, doch ook maar een oogenblik; want aanstonds vatte hij de pen op, of sloeg een blad om en ging weer voort, als leefde hij voor niets anders ter wereld.

Kris kras gingen de pennen, tik tak de vervelende klok; de andere bedienden wierpen nu en dan steelsgewijs een blik op de groote witte wijzerplaat, die hun als een star bleek gezicht met meedoogenlooze onverschilligheid aangaapte; er werd al eens een keer meer gehoest en gekucht. Doch de eerste boekhouder ging maar ongestoord met zijn werk door, als was hij dood voor alles wat buiten zijn kantoorboeken ging, - tot hij opeens als door een electrischen schok getroffen, op zijn kruk overeind rees. Er kwam een blosje op zijn bleeke wangen en er tintelde een straal in zijn donkere oogen.

Wat was het, dat opeens de betoovering brak, die hem tot dusver aan boeken en cijfers geboeid hield? Niet hij alleen onderging dien opwekkenden invloed; want de doffe doodsche stilte was op eens gebroken gelijk het wolkenfloers door een vroolijken zonnestraal. Onrustig bewogen zich de hoofden en zij, die straks haast niet durfden kikken, vonden den moed om te spreken.

Wat was dat? Uit het aangrenzende vertrek van den patroon, dat door de glazen deur van het kantoor was afgescheiden, klonk een lieve lachende stem, en de hoofden, die zich ter sluiks omwendden, merkten het losse bevallige figuurtje van een jonge dame in een licht zomerkleedje, vroolijk druk gesticuleerend naast het statige *bureau-ministre* van den strengen patroon.

Het was de mooie, eenige dochter van den heer IJzerman, juffrouw Willemine, het zonnetje van het heele huis, dat in de meest prozaïsche kantoor-atmosfeer het licht, de warmte en den gloed van het volste, weldadigste leven verspreidde Als het vriendelijke kind zich maar vertoonde, helderde alles rondom haar op; papa kon niet meer zuur kijken en van den oudsten tot den jongsten bediende kreeg een gevoel van opluchting.

Maar de eerste boekhouder vooral scheen op eens zoo licht in het hoofd geworden als had hij een bedwelmenden geur opgesnoven. Hij werd beurtelings bleek en rood, draaide onrustig op zijn kruk heen en weer, wendde telkens het hoofd naar de glazen deur, doopte ieder oogenblik zijn pen in den inkt en kon toch geen ordentelijken regel meer schrijven.

Zijn straks zoo effen en nuchter gezicht scheen ontloken als een roos; zijn lippen en ooren kleurden zich met een zacht rood, zijn oogen glinsterden en zijn stem, straks zoo kortaf en stroef, klonk welluidend vriendelijk, toen hij de opmerking maakte:

‘Juffrouw Willemine komt zeker papa halen voor een wandeling.’

‘Nu 't zal buiten beter wezen dan binnen,’ meende de bediende, die zijn lessenaar het dichtst bij den zijne had.

‘Als het mij vrij stond, maakte ik ook liever een singeltje om, dan hier quitanties te schrijven,’ wilde een ander geeuwend.

‘Dat zal wel uitkomen,’ zei een derde leuk voor zijn neus weg, ‘en zeker met juffrouw Willemine?’

De eerste boekhouder wierp hem een fonkelenden blik toe: een wandeling met juffrouw Willemine, waar durfde die vent van spreken? Iets waar hij zelfs niet aan kon denken, of hij voelde zich het bloed naar het hoofd stijgen als koppige wijn.

Daar ging de glazen schuifdeur open en als een wolk zweefde Willemine in haar licht rose kleedje binnen. Het muffe kantoor met de kale muren, enkel verlevendigd door een wandkalender, een dienstregeling der spoorwegen en wat reclamekaarten, fleurde er heelemaal van op; de klerken wendden zich eerbiedig naar haar om en bleven staan zooals het publiek doet, als er een prinses voorbijkomt. Door haar vader gevolgd, ging juffrouw Willemine links en rechts groetend het kantoor door.

‘Goeien middag heeren, werkt plezierig!’ zei ze en dat klonk zoo gul en innemend, dat het de arme pennelikkers als met nieuw leven bezielde. De eerste boekhouder vooral voelde zich opgetogen, want - neen, hij had zich niet vergist - juffrouw Willemine had opzettelijk naar hem omgekeken en hem in het bijzonder den vriendelijksten van haar blikken toegeworpen. Hij voelde nog hoe zijn wangen er van gloeiden, en hoorde maar half wat de heer IJzerman hem nog te zeggen had, voor hij het kantoor verliet. De patroon scheen zijn verstrooidheid niet te merken; hij was niet half zoo norsch als een uur te voren. Met een gehaasten stap, om den vluggen tred zijner dochter bij te houden, ging hij de deur uit en liet die achter zich dichtvallen.

Als een verschijning uit een andere wereld was de jonge dame in het rose kleedje het kantoor door gehuppeld, en nu zij weg was, scheen nog de holle ruimte van haar aanwezigheid vervuld Zij had er een atmosfeer van opgewektheid en levenslust achtergelaten, en schoon de pennen niet meer zoo kris kras over het papier krabbelden, kon gerust aangenomen worden, dat de bedienden nog veel vlugger opschoten met hun werk dan te voren. De verschijning alleen van het hupsche kind en haar lieve toespraak bleek een krachtiger prikkel tot den arbeid dan al het gemopper van den patroon. Nu werd er gewerkt, niet uit oogendienerij, maar uit lust, die het koude plichtsbesef verwarmde tot geestdrift.

Nu heerschte er geen doodsche stilte meer; er klonk nu en dan zelfs een kwinkslag en een ongedwongen lach, en de eerste boekhouder nam er geen aanstoot aan. Hij zelf voelde zich éénს zoo opgewekt als straks; het werk ging hem veel vlotter van de hand, al meende hij tusschen de letters op het witte papier nu en dan de blauwe oogen van juffrouw Willemine te zien, die hem zoo vriendelijk hadden aangekeken.

Zoo liep de kantoortijd vroolijk ten einde, zonder dat de bedienden nog op de klok keken, wier getik nu bepaald gezellig klonk en wier wijzerplaat hen als een vriendelijk gezicht scheen toe te lachen, toen ze het uur van kantoorsluiten aanwees.

De eerste boekhouder bleef, nadat de anderen met een groet heengegaan waren, nog een poosje nawerken. Hij had een paar brieven te schrijven, en één daarvan, de laatste, dien hij ten papiere bracht, liep stellig niet over capsules van geperst bladtin.

Lang zat de jonkman in gedachten verdiept voor hij daartoe de pen in den inkt doopte, en weer kwam die weemoedige uitdrukking over zijn gelaat, die er straks slechts een enkele maal als een vluchtige wolk overheen gezweefd was. Nu bleef de wolk hangen, en een oogenblik scheen zij zelfs een regenwolk te zullen blijken, want de oogen van den jonkman werden vochtig.

Hij loosde een diepen zucht, nam een schoon velletje papier, haalde het hoofd van de firma door, en schreef, zonder verder nadenken, aan één stuk door als iemand, die zijn hart op het papier uitstort:

‘Geliefde ouders,

Ik kan niet langer meer wachten met u te schrijven, wat mij al sedert weken op het hart heeft gelegen, maar wat ik mij zelven niet durfde bekennen. Ik voel mij diep ongelukkig.

Meermalen heb ik u al gesproken over de dochter van mijn patroon, juffrouw Willemine en u verteld hoe vriendelijk en minzaam ze altijd jegens mij is. Welnu, ik voel, dat ik in de wereld niet gelukkig zal kunnen zijn, of zij moet mijn vrouw worden. En toch, daar is voor mij geen denken aan! Hoe zal ik, arme boekhouder, de oogen opslaan naar de dochter van mijn patroon, den rijken fabrikant! Ik begrijp heel goed, dat ik met hetzelfde succes mijn handen naar de sterren zou kunnen

uitstrekken. Ik heb al geprobeerd, het mij uit het hoofd te zetten, maar dat is mij niet mogelijk. Het eenige wat ik beproeven kan is, een betrekking in een andere plaats te zoeken; misschien dat ik het meisje, als ik ze niet meer zie, ten slotte vergeten kan, maar ik geloof het niet.

Beste vader en moeder, geef gij mij eens raad. Ik voel zoo'n behoefte u mijn leed te klagen. Ik weet wel dat ook gij er niets aan verhelpen kunt, maar een enkel woord van u kan me misschien goeddoen. Zoodra ik kan, kom ik eens over, maar voor het oogenblik zal daar geen tijd toe zijn: het is veel te druk. Weest intusschen hartelijk gegroet van uw liefhebbenden zoon Bernard.'

Bernard Vinck stond op met een gevoel of er een steen van zijn hart gewenteld was; het opkroppen van zijn leed had hem al zoo lang benauwd, dat hij het ten slotte niet meer kon uithouden. Nu was het hooge woord er uit; hij had zijn gemoed voor de beste vrienden, die hij in de wereld had, uitgestort, en al zei hem zijn verstand dat de goede lui er toch niets aan doen konden, toch voelde hij zijn gemoed aanmerkelijk verlicht.

Hij keek op zijn horloge.

'Verduiveld, zoodoende zou ik onder de hand mijn soep koud laten worden,' mompelde hij. 'Ik moet als de weerga maken dat ik wegkom... Maar eerst gauw die brieven nog copieëren.'

Hij haalde het copieboek voor den dag, bevochtigde handig de bladen tot het opnemen der copieën bestemd, spreidde er de brieven tusschen, sloeg het boek dicht, legde het onder de pers en draaide de kruk om, terwijl hij alvast eens rondkeek of hij in de haast nog niet het een of ander vergat.

In een ommezien had hij de brieven in enveloppes gestoken, van adres en frankeerzegels voorzien en in het bakje gelegd, waar de kantoorlooper ze straks halen zou om ze naar de post te brengen. Een der missives stak hij in zijn zak-portefeuille om ze eigenhandig in de bus te werpen: het was de vluchtige, maar inhoudrijke brief aan zijn ouders. En na nog in de gauwigheid het lustre kantoorjasje voor een netten paletot van stemmige kleur verwisseld te hebben, nam hij den hoed van den kapstok en zijn stok uit den standaard en stapte met vluggen tred de deur uit.

(*Slot volgt.*)

Dubbel gefopt.

DAAR GAAT DE HAAS....

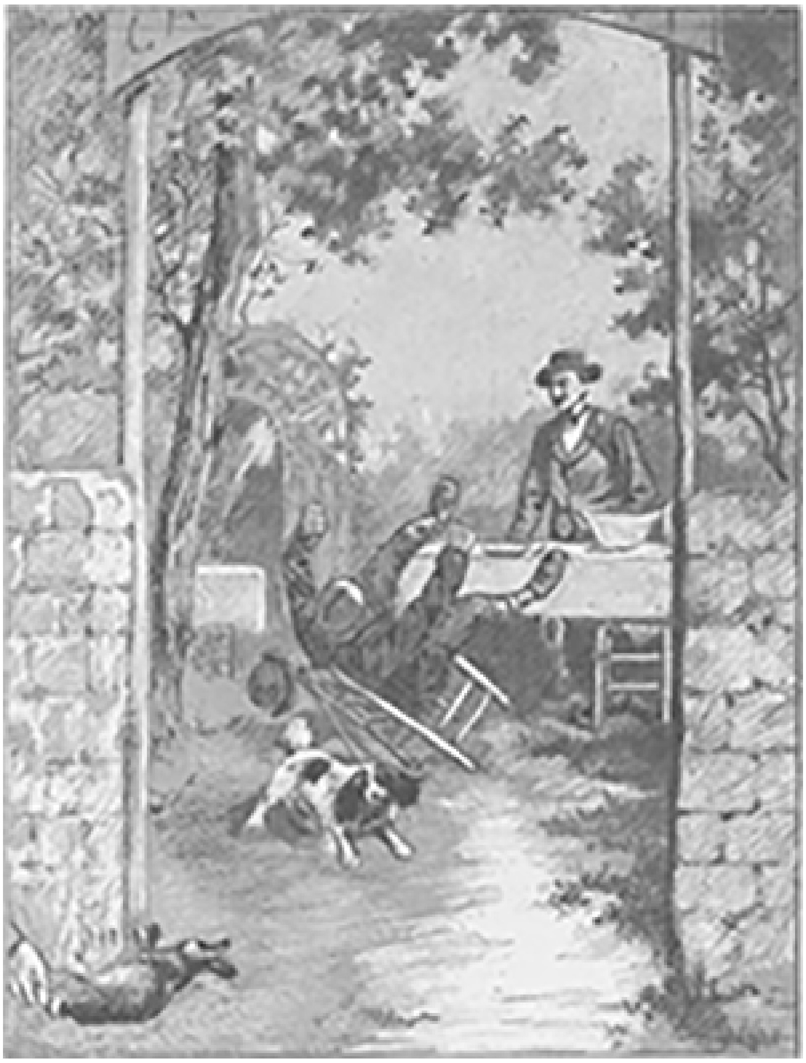

EN METEEN DE BAAS.

Bij de Platen.

Verwachting. -

Waarmee kunnen we de nieuwe reeks onzer platen en tafereelen gevoeglijker openen dan met het aanvallige beeld der verwachting, in de gedaante van dit lieve meisjeskopje, dat met zijn mooie naïeve oogen zoo hoopvol de wereld in staart?

Het gulle vertrouwen der argelooze jonkheid, dat van de toekomst alle goeds verwacht, wordt hier getemperd door zekeren stillen ernst, we zouden haast zeggen een heimelijk ontzag voor het onbekende, dat nog komen moet.

Welnu, die uitdrukking geeft juist de stemming weer, die onwillekeurig over ons komt bij de intrede van den nieuwen jaargang. We zijn vol verwachting en hebben ook alle reden om veel schoons, veel belangrijks te gemoet te zien; maar zal dat schoone altijd van opwekkenden aard zijn? Zal onze *Illustratie* bij het volgen der gebeurtenissen haar lezers altijd lachende tafereelen onder de oogen kunnen brengen? In het afgeloopen jaar moest zij menige bladzijde wijden aan groote, diepbetreurde dooden; maar ze mocht den jaargang toch sluiten met de beeltenis van een pas ten troon verheven, beminden kerkvoogd en met de aangename herinneringen van het bezoek onzer koninginnen te Berlijn.

Hoe zal het daarmee in den nieuwen jaargang gaan? We zijn in verwachting en willen hopen dat wij daarin de illustratie mogen zien van menig verblijdend feit, gelijk wij de lieve kleine onzer eerste bladzijde van harte toewenschen, dat zij haar verwachting van het leven schitterend in vervulling zie gaan.

Te laat. -

Teleurstellingen in het leven zijn anders moeilijk te ontgaan. Wie ondervindt ze niet? en de dartele jeugd blijft er evenmin vrij van als de ontgoochelde ouderdom. Dat zien we op onze tweede gravure, waar de beide scholiertjes, die zich zeker met spelen onderweg een beetje hebben verlaat, nu voor een gesloten deur komen. Dat is een leelijke teleurstelling na de prettige wandeling, waarbij zij stellig naar hartelust bloempjes geplukt of kapelletjes nageloopen hebben. Meester is zeker voor laatkomers niet te best te spreken; dat leest men op het beteuterde gezichtje van het meisje, die bovendien nog gekweld wordt door het zelfverwijt, zoo slecht op haar broertje te hebben gepast. Ze had op zich genomen, te zorgen dat hij op tijd en behoorlijk in school kwam, en nu is zij oorzaak dat hij met haar wegens te laat komen gestraft wordt.

Dat is een dubbele teleurstelling.

Gereed voor de jacht. -

Naast menig tegenvallertje biedt het leven intusschen gelukkig ook heel wat aangename oogenblikken. Vraag dat maar eens aan de dames en heeren van het deftig gezelschap, dat op onze derde gravure gereed staat om op te trekken tot de lustige jacht. Hoe vroolijk en opgewekt zitten allen in het zaal, met de zweep in de hand om straks de vlugge paarden aan te sporen tot den dollen rit over struiken en steenen en slooten, het opgejaagde wild achterna. Veel aansporing hebben de vurige dieren anders niet noodig; met gespitste ooren en brieschende neusgaten trappelen zij al van ongeduld om het sein tot den aftocht te vernemen. En de honden zijn haast niet meer te houden. Met schel gekef en den staart in de lucht springen zij het gezelschap vooruit. Zij ruiken het spoor al van het wild, dat ze straks, als het door des jagers schot is geveld, als wolven bespringen zullen en verwoed de tanden in het bebloede vleesch zullen zetten.

Ongelukkig het arme, edele dier, dat voor heel dezen vroolijk en troep jagers, zoo vierals tweevoetige, het gelag zal hebben te betalen!

[Nummer 2]

't Was maar een muziekmeester
Door
H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

Hadden alle buren en stadgenooten ook maar zoo gedacht en zoo gefluisterd.

HET DANKOFFER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ULYSSE BUTIN.

Aan fluisteren ontbrak het zeker niet; er werd zelfs zeer luidruchtig over het geval gepraat, maar op een geheel andere manier. Het scheen wel dat het gerucht over het verdwijnen van den muziekmeester en zijn vrouw zich als een loopend vuurtje had verspreid, want later op den dag werd het bovenhuis van den bakker door de wandelaars en voorbijgangers met zooveel belangstelling opgenomen, alsof zij belast waren met het tellen der steenen in den gevel. Het ontbrak ook niet aan gedienstige geesten, die aan minder bekenden bereidwillig inlichtingen gaven, terwijl eindelijk de lieve schooljeugd in den loop van den dag behagen begon te scheppen in het burengerucht, dat zulk een kostelijke gelegenheid aanbood voor guitenstreken, tengevolge waarvan de dienstmaagd van den muziekmeester genoodzaakt was, zich met het kind naar een achterkamer te begeven, alwaar zij dan ook bleef.

Wat Barbara bij haar terugkomst aan den kolonel mededeelde was van weinig beteekenis en bestond grootendeels uit gissingen, waarvan sommige geheel met

elkander in strijd waren. Hoe uiteenloopend echter de verschillende getuigenissen ook waren, geen enkele kon *à décharge* genoemd worden, zooals het bij de rechtbank heet. Niemand wist met zekerheid te zeggen wat de oorzaak was van de verdwijning der beide echtgenooten. Daar waren er wel, die de dienstbode op het bovenhuis hadden gepolst, doch die meid was - zooals men het noemde - zoo dicht als een pot en wist heel mooi de onnoozele te spelen.

Die toestand kon echter niet lang duren, want men had Barbara verzekerd, dat dekruidenier, de slager en andere kleine leveranciers niets meer wilden afleveren zonder contante betaling, terwijl de bakker eigenaar daarenboven

stellig had besloten voor het einde van het kwartaal, dat zeer nabij was, beslag op den boedel te doen leggen voor de verschuldigde huurpenningen.

De kolonel luisterde nauwelijks naar die praatjes, doch toen de huishoudster ten slotte vertelde, dat mevrouw van Slochteren-Hoekema tegen den volgenden middag twee uren belet had gevraagd, fronste hij de wenkbrauwen en wilde zich verwijderen.

‘Nog een oogenblik, mijnheer,’ sprak Barbara. ‘De twee kerkuilen hebben mij ook al over die zaak aangesproken.’

‘De twee kerkuilen?"

‘Ja, de twee bejaarde juffers, die zoo heel stemmig gekleed zijn en dagelijks hier voorbijkomen, als zij naar de kerk gaan; iedereen noemt ze zoo. Zij doen altijd alsof zij niemand zien, van den prins geen kwaad weten en alleen aan haar doodkist denken, maar ik weet heel goed, dat zij overal haar neus tusschen steken en, onder het voorwendsel van liefdadigheid, huisgezinnen bezoeken, om voor een dubbeltje of een kwartje de menschen uit te hooren over huishoudelijke zaken en andere dingen, waarmede zij niets te maken hebben, ten einde daarvan op de een of andere wijze partij te trekken. Zij vroegen mij heel zoetsappig of wij, die vlak tegenover den bakker woonden, ook niets wisten van 't geen daar aan de hand was Nou zij kwamen aan het rechte kantoor. Wacht je voor de fijnen, dacht ik, en ik heb haar niet meer gezegd dan ik kwijt wilde zijn.’

Zoo liep dit korte onderhoud af, want de kolonel was niet willens zich nogmaals boos te maken over die buurpraatjes.

Den volgenden morgen begon intusschen het spel opnieuw. Het was alsof men slechts met ongeduld het einde van den nacht had kunnen afwachten, zoo vroeg waren er reeds menschen op de been, die reikhalzend uitzagen naar ophelderingen aangaande het voor de nieuwsgierigen zoo belangwekkend geval.

‘Is er van nacht niets gebeurd? Zijn ze terug? Is het kind nog op het bovenhuis?’ Deze en meer andere vragen werden wederzijds gewisseld, doch niemand wist er een voldoend antwoord op te geven. Sommigen hadden wel heel laat in den avond haastig een deur hooren toeslaan, anderen meenden in den voornacht het ratelen van een rijtuig te hebben gehoord, dat daar in buurt had stil gehouden, doch dit waren al te vage geruchten om er waarde aan te hechten. Eén echter verzekerde dat hij, in den vroegen morgen, toen het nog schemerde, een vrouw, die iets van tamelijk grooten omvang onder haar boezelaar droeg, haastig den hoek der straat had zien omslaan.

Dit laatste wekte de algemeene belangstelling, en het duurde dan ook niet lang of de gansche buurt kwam uit volle overtuiging tot de gevolgtrekking, dat nu ook de meid van den muziekmeester met het kind op den loop was gegaan, welke gevolgtrekking, volgens het oordeel van allen, werd bevestigd door de bijzonderheid, dat, in strijd met de gewoonte, de valgordijnen op het bovenste bovenhuis niet opgehaald werden.

Als men in aanmerking neemt, dat vaak een aantal menschen, voorbijgangers en anderen, met belangstelling naar een plek kijken waar een uur vroeger een of ander ongeluk of ongeval heeft plaats gehad, al is er dan ook niets meer van te zien, dan wordt het zeer begrijpelijk, dat iedereen voor het huis van den bakker bleef staan, omdat hier wellicht nog iets te ontdekken viel, wat aanleiding kon geven tot de oplossing van het belangwekkend raadsel, dat zoo veel hoofden in beweging bracht. Ook zelfs de twee stemmig gekleede oude juffers zagen vrij lang naar het bovenhuis,

toen zij op weg waren naar de kerk, en gingen, andermaal het hoofd schuddende, verder, zonder zich in de gesprekken te mengen die daar gevoerd werden.

Al verwijderden zich nu ook sommigen der nieuwsgierigen, de groep werd steeds grooter en ook luidruchtiger, vooral toen een aantal jongens, op weg naar de school, de gelegenheid om kattenkwaad te doen, niet lieten voorbijgaan. Zij zongen luidkeels een volksliedje, dat in die dagen zeer populair was, wierpen met steentjes naar de vensters van het bovenhuis en zorgden dat de bel aanhoudend in beweging bleef. Er waren wel enkele weldenkenden, die zich daarover ergerden en er hun afkeuring over te kennen gaven, doch de meesten schenen zich over die wanordelijkheden te verheugen en gaven dit dan ook op vrij luidruchtige wijze te kennen.

Het zal ongeveer elf uur zijn geweest, toen er een incident plaats greep, dat de opschudding niet weinig deed toenemen. De eenige muziekhandelaar aldaar, die zich tevens belastte met het stemmen en repareeren van piano's, vervoegde zich aan het bovenhuis. Hij was vergezeld van twee knechts, die een der bekende wagentjes, waarop gewoonlijk pianino's worden vervoerd, op het trottoir plaatsten, terwijl de patroon aanschelde.

‘Dat zal weinig baten, want de vogels zijn gevlogen, het nest is leeg,’ zei een der aanwezigen.

‘Ik ben toch hier bij mijnheer Hoevermans, niet waar?’ vroeg de muziekhandelaar.

‘De muziekmeester meen je? Och man, die is ver te zoeken, waarschijnlijk wel in Amerika. Zijn vrouw is hem uit baloorigheid achterna geloopen en de meid is met het kind, dat zij in den steek gelaten hadden, van morgen vroeg ook al verdwenen; niemand weet waarheen.’

De muziekhandelaar was nog niet van zijn verbazing bekomen, toen de deur van het bovenhuis langzaam en slechts tot op zekere hoogte geopend werd, zoodat alleen het hoofd van de bekende dienstbode zichtbaar was. Men had blijkbaar binnenshuis alles kunnen zien wat daar buiten voorviel. Alle luidruchtigheid op de straat had eensklaps plaats gemaakt voor iets wat men belangstelling zou kunnen noemen, wanneer het inderdaad dien naam verdiende en niet veeleer moest worden toegeschreven aan een verandering van decoratief op het tooneel der nieuwsgierigheid. Al bleef het nog altijd een raadsel om welke reden de muziekmeester en zijn vrouw verdwenen waren, men wist nu toch met zekerheid, dat dit niet het geval was met de meid en het kind. De jongens gingen naar de school, velen verwijderden zich om het nieuws hier en daar te verspreiden, doch de meesten bleven afwachten wat er verder zou gebeuren.

Toen de meid de deur geopend had en de muziekhandelaar en zijn knechts de trap opgegaan waren, kwam de bakker met een verstoord gelaat buiten en bleef pal bij het wagentje staan, terwijl de meiden uit de buurt en ook anderen naar voren drongen om niet alleen oog- maar ook oorgetuigen te zijn van het standje, dat blijkbaar in aantocht was.

‘Je bovenhuis zal wel gauw heelemaal leeg zijn, Verspanden!’ riep Barbara, die natuurlijk vooraan stond, ‘eerst de menschen en nou de meubels’

‘Daar zal ik wel een stokje voor steken,’ antwoordde de bakker, ‘de muziekmeester zal ondervinden met wien hij te doen heeft.’

‘Groot gelijk, Verspanden,’ zei een andere dienstmeid met een kind op den arm, dat erg huilde, ‘zulke trekvogels zijn gewoon te teren en te smeren zonder aan betalen te denken en daar kan de schoorsteen niet van rooken.’

‘Waarschijnlijk al de huur schuldig en maar altijd brood op de pof gehaald, niet waar?’

‘Dat is *mijn* zaak,’ antwoordde de bakker nog altijd even norsch; ‘maar ik zal wel weten wat mij te doen staat.’

‘De man heeft groot gelijk, want niemand verhuurt een bovenhuis voor zijn plezier,’ klonk het rechts.

‘Hoor je wel, dat 't volk daar boven al dien tijd het brood gepoft heeft,’ kraaide het links, en gelijk een sneeuwbal in omvang toeneemt naar mate hij wordt voortgerold, zoo kwamen ook deze uitdrukkingen, aanzienlijk vermeerderd en uitgebreid, ter kennisse van den buitensten kring der toeschouwers. Sommigen hunner sloegen de handen in elkander van verbazing en verontwaardiging en anderen spoedden zich van daar om hetgeen zij hadden opgevangen - natuurlijk al weder vergroot - aan huisgenooten en bekenden mede te deelen.

Intusschen kwamen de twee knechts van den muziekhandelaar met hun last langzaam de trap afzakken, vergezeld van hun patroon, die zich beijverde, om bij de zigzag-beweging het instrument het evenwicht te doen behouden. Zoodra de pianino op het trottoir stond werd laatstgenoemde door den bakker op den schouder getikt.

‘Waar moet dat ding naar toe?’ vroeg hij.

‘Naar mijn huis om te repareeren,’ klonk het antwoord

‘Dat zal niet gebeuren’ zei de bakker.

‘Niet gebeuren?.... En wie zal mij dat beletten?’

‘Ik,’ hernam de bakker. ‘Of meen je dat ik een ezel ben en niet begrijp hoe de vork aan den steel zit? Je wil binnen zijn, voordat de bom losbarst, niet waar? Maar daar zal ik een stokje voor steken. Er gaat geen stuk de deur uit zonder mijn toestemming.’

‘Wees bedaard, man,’ sprak de muziekhandelaar, een brief te voorschijn halende, ‘en begrijp toch, dat ik niet zal komen zonder daartoe last te hebben ontvangen. Zie hier een briefje van den heer Hoevermans, waarin hij mij verzocht de pianino gedurende zijn afwezigheid in orde te brengen. Ik had het instrument reeds voor een paar dagen moeten halen, maar ben door bezigheden daarin belet geworden.’

De bakker las wel vluchtig het briefje, maar scheen er niet veel waarde aan te hechten, want hij zei onmiddellijk en op nog vrij wat hooger toon:

‘En ik zeg nog eens, dat er zonder mijn toestemming geen stuk van het bovenhuis zal worden vervoerd’

Op dat oogenblik hoorde men roepen:

‘Daar is de commissaris!’

Inderdaad zag men den commissaris van politie, gevolgd door een agent, door de menigte dringen.

‘Wat is hier te doen?’ vroeg hij, toen hij beide mannen genaderd was.

‘Mijnheer de commisaris,’ antwoordde de bakker, die plotseling geheel anders gestemd scheen, ‘de muziekmeester, die op mijn bovenhuis woont, is een dag of wat geleden met de noorderzon vertrokken, en gisteren morgen heel vroeg is zijn vrouw ook eensklaps verdwenen, met achterlating van een kind van een paar jaren. Niemand weet waar zij gestoven of gevlogen zijn. De kleine schuldeischers worden ongeduldig, zij loopen het bovenhuis plat en daarom heb ik gemeend, deze pianino, die waarschijnlijk op den beer is gekocht, niet te laten volgen, ten bate van de schuldeischers, die allen evenveel recht hebben?’

‘Zijn er veel schuldeischers?’

‘Dat *zal* wel, mijnheer de commissaris, want anders behoefden die lui niet op den loop te gaan.’

‘Moet *jij* veel geld van den heer Hoevermans hebben?’

‘Ik?... Dat is *mijn* zaak, mijnheer de commissaris.’

‘Zoo, is dat jou zaak? ... Welnu, wij zullen zien.’

Hierop wendde hij zich tot den muziekhandelaar, las den brief en sprak eenige oogenblikken met hem.

‘Zorg dat de pianino hier blijft staan,’ zei hij tot den agent en ging toen de trap op.

‘Die zal het daarboven wel gauw klaar spelen, want hij is een uitgeslapen vos,’ hoorde men een der toeschouwers zeggen, die, met de handen in de zakken, van het begin af vooraan had gestaan, als werd hij daarvoor per uur betaald.

Toen de commissaris weder beneden kwam stonden allen op de teenen en met uitgerekte halzen om den afloop gade te slaan. Hij sprak lang met den muziekhandelaar, die na afloop daarvan zijn knechts gelastte de pianino op het wagentje te zetten en naar zijne woning te brengen.

‘Als je niet in ongelegenheid wil komen, zorg dan dat dergelijke opstootjes hier niet

meer plaats grijpen,' sprak de commissaris tot den bakker.

'Maar, mijnheer de commissaris, mag dan iedereen maar onvoorziens komen om het bovenhuis leeg te halen?'

'Dat is *mijn* zaak,' klonk het antwoord. De commissaris verwijderde zich na alvorens den agent te hebben gelast een oog in het zeil te houden.

Nu weet iedereen dat in den regel, bij dergelijke voorvallen, de tegenwoordigheid van een agent van politie ongeveer gelijk staat met het verschijnen van een horzel in een bijenkorf. De jongens, die uit de school kwamen, lieten een luid hoera! hooren toen zij zagen, dat een 'diender' op het trottoir heen en weer liep. Zij begonnen te stoeien, te dringen en eindelijk met steentjes naar den handhaver van het openbaar gezag te werpen, Het gejoel en gewoel werd allengs grooter; de rijtuigen konden nauwelijks passeeren, de voorbijgangers moesten zich een omweg getroosten, en toen na korten tijd een zwierig gekleede dame verlangde op het bovenhuis te zijn, kostte het den agent heel wat moeite ruim baan voor haar te maken.

(*Wordt vervolgd.*)

Koffie en tabak bij de Turken.
(*Slot.*)

De koffiehuizen te Constantinopel nemen ook de plaats in van de clubs en sociëteiten in het Avondland. Hier komen ook de politieke tinnegieters uit alle deelen der stad bijeen, om openbare of bijzondere zaken te bespreken, of zich in de geschiedenissen der *meddah*, sprooksprekers, of in het gillend gezang der *kara-gijösz*, potsenmakers, te verlustigen. De meddah is in den regel een oude sjeik met grijzen baard en in de schilderachtige Turksche kleeding. Hij gaat op een hooge met bonte tapijten belegde plaats zitten en begint voor de vuist met levendige stem en gebaren zijn phantastische voordracht. Het zijn bijna altijd dezelfde geschiedenissen, of uit 'Duizend en een nacht,' of de avonturen van den een of anderen held. Allen luisteren zwijgend naar den verteller, die zijn hoorders in de grootste spanning weet te houden, en als hij geëindigd heeft, wordt hij met uitbundigen bijval beloond. Dit zijn de 'voorname' *kahwehs.* Maar behalve deze zijn er nog duizenden, die op de straten, op open pleinen, op mooie punten of - op kerkhoven zijn opgeslagen. Een kraam, uit roode planken in elkaar getimmerd, waarin de kastelein den edelen drank klaar maakt en eenige *nargilehs* in voorraad heeft, waarvoor kleine stoelen zonder leuning, is een koffiehuis. Hier rust bij koffie en *nargileh* de *hamal* of lastdrager uit, als hij zij rug van den centenaarslast ontdaan heeft; hier maakt de ijverige koopman een oogenblik halt, om zich met een kop koffie te versterken tegen zijn verdere tochten. Gasten komen en gaan, en blijven zij weg, dan neemt de kastelein zijn kraam op zijn schouders om ergens elders zijn geluk te beproeven.

Het toppunt bereikt de even schilderachtige als woelige levendigheid in de *kahwehs* gedurende de nachten der Ramadan, de Turksche vastenmaand. Zooals men weet is het den Muzelmannen deze heele maand niet geoorloofd, van zonsop- tot zonsondergang ergens iets te gebruiken. De meesten, meer getrouw aan de letter dan aan den geest der wet, weten deze moeilijkheid uit den weg te ruimen, door den nacht tot den dag en den dag tot nacht te maken. Als het laatste avondgebed verricht is,

worden de koffiehuizen stampvol gevuld en eerst bij het morgenkrieken verwijderen zich de bezoekers, om het grootste gedeelte van den dag te verslapen.

De onafscheidelijke gezellin van de koffie is de pijp. De tabak is in het Oosten nog meer dan bij ons voor rijk en arm een onmisbaar levensbehoefte geworden. De pijp is het eerste ding, waarnaar de Turk 's morgens grijpt en het laatste dat hij 's avonds uit de hand legt. Ook in de harems is het rooken algemeen.

Volgens Turksche geschiedschrijvers is de gewoonte van rooken te Constantinopel eerst in het jaar 1605 onder de regeering van Achmed I ingevoerd. De tabak had omtrent dezelfde lotgevallen als haar gezellin, de koffie. De vromen hebben er dikwijls en heftig over geredetwist, of het gebruik van tabak al dan niet tegen de wet streed. Verscheidene sultans onthielden zich zorgvuldig van rooken, althans voor de oogen der wereld, en hebben tegen tabak en koffie een onverbiddelijken oorlog gevoerd. Vooral was het Murad IV, die met ongeëvenaarde strengheid rookers en koffiedrinkers vervolgde. Hij liet, naar de kroniekschrijvers verhalen, alle koffiehuizen in de hoofdstad en in alle andere steden des rijks voor den grond werpen en het tabak rooken op doodstraf verbieden. Het voorwendsel was het gevaar voor brand, dat voor een geheel van hout gebouwde stad uit verscheidene honderdduizenden brandende pijpen dreigde; in werkelijkheid was het een politieke maatregel, om door het verbod van koffie en pijp alle bijeenkomsten van luie praatvaars te voorkomen en de vereenigingen te verstrooien, waarin bij koffie en tabak de regeering bevit en over den hekel gehaald werd. De despoot vreesde niet ten onrechte, zoo heet het verder in het boek *Naima*, dat uit dampende koffiehuizen en rookende tabakspijpen een onrustige zin en verzet onder het volk zouden geboren worden. De sultan maakte dikwijls de ronde om te zien of de politie haar plicht deed, of dat hij zelf personen kon vinden, die vermetel genoeg waren zijn verbod te overtreden.

Op zekeren avond zat de sjeik der sjeiks, de beroemde mysticus Siwasisade, die den naam had, de wet nog al mild uit te leggen, met verscheidene vrienden in zijn *konak* in het dal der zoete wateren, toen plotseling de sultan verscheen en van de aanwezigen alles opeischte wat zij bij zich hadden. De sultan ontving echter niets dan boeken en *tesbihs* (rozenkransen). Nadat Murad de boeken aan een nauwgezet onderzoek had onderworpen, zei hij: ‘De *ulema's*, die met boeken, de schrijvers, die met pen en inktpot, de derwischen, die met hun rozenkransen gaan wandelen of bij elkander komen, wil ik niet storen.’ Bij een ander uitstapje moet hem echter een avontuur overkomen zijn dat zijn hartstocht voor zulke ondernemingen aanmerkelijk bekoelde.

Als gewoon burger gekleed, voer hij in een kleine *kaik* naar het aan gene zijde van den Gouden Hoorn gelegen Skoetari en sloop in de karavansera's rond, waar de vreemdelingen uit het Aziatisch binnenland gewoonlijk hun intrek namen. Daar hij geen enkelen wetsovertreder ontdekte, nam hij voor den terugtocht op een der groote passagiersbooten plaats naast een spahi, die uit Klein Azië naar Stamboel was gekomen om zijn achterstallige soldij op te eischen. Gedurende den overtocht haalde de soldaat een korte pijp voor den dag, stak ze aan en begon te rooken. Toen Murad dit zag kon hij zijn toorn bijna niet bedwingen. Daar de kerel toch in zijn macht was, besloot hij zich eerst te zijnen koste te vermaken. De sultan trad den soldaat ter zij en fluisterde hem in 't oor: ‘Bij den baard van den Profeet, *Joldasj* (kameraad), je bent een kerel die durft. Heb je dan niet van de edicten van den sultan gehoord? Hier zijn we tegenover het paleis, pas op voor je kop!’

‘Als de sultan nalaat, zijn soldaten te bezoldigen en hen goed te voeden, moeten zij zich op een andere manier zien te behelpen,’ antwoordde de soldaat. ‘De Profeet

heeft gezegd, als men iemand van honger laat sterven, staat dit gelijk met moord; verhongert men echter door eigen schuld, dan is dit zelfmoord, wat nog erger is dan het vermoorden van een ander. Mijn tabak is goed; *bismillah*, hij is tot je beschikking.'

Murad keek schuw om, als vreesde hij ontdekt te worden, trok zijn kleed over zijn gezicht, nam de pijp en rookte er dapper op los. Terwijl hij den soldaat het voorwerp teruggaf, zei hij: '*kardasjim* (broeder), je schijnt een zeer gul man te zijn. Jammer maar, dat je niet voorzichtiger ben. Om je de waarheid te zeggen, ook ik rook graag mijn pijpje en ik lach in mijn vuistje om den baard van den padisjah. Maar hoofden zijn hoofden en groeien niet als jonge vijgen. Luister daarom naar mijn raad en wees voorzichtig als je in de stad komt.'

'De mensch kan maar eens sterven,' antwoordde de soldaat, 'en ieders dag is al vastgesteld Ik kan even goed met een mond vol rook als met een leege maag sterven. Hij, die aan brood noch zout gebrek heeft, kan anderen gemakkelijk van dit genot berooven, maar, *insjallah*, de dag zal komen, dat hij er voor zal branden.'

'Allah! Allah! dat is een onverbeterlijke oproerling en lasteraar; hij zal met zijn eigen pijpenroer gespietst worden,' bromde de sultan bij zich zelf. Daarna sprak hij fluisterend tot den soldaat:

'Spreek niet zoo luid, *dsjanym* (bij mijne ziel); *Efendimiss* (onze Heer, ook wel Groote Heer, titel van den sultan), heeft lange ooren.'

'Die hebben alle ezels te Stamboel,' hernam de soldaat, 'maar zijn ezelsstem zal niet verhinderen, dat hij den weg van sultan Osman opgaat.' (Deze sultan werd vermoord).

Het schip landde nu aan den oever; het was bijna donker. De spahi sprong aan land, Murad volgde hem op de hielen, hield he[m], toen zij eenige schreden gegaan waren, aan en zei: 'Je uitzicht bevalt me, en je woorden bewijzen, dat je een dappere kerel bent. Je bent hier vreemd, ik zal je een onderkomen bezorgen. Kom, ik en mijn vrienden geven geen sikkepit om den sultan, we zullen samen eens rooken.'

De soldaat keek om en toen hij niemand in de nabijheid zag, antwoordde hij: 'Hoor eens, vriend, jouw gezicht bevalt mij niet. Ik heb al zooveel van de streken van den sultan gehoord. In je woorden ligt honing, maar in je oogen gal. Je bent of een spion, of de sultan zelf. Maar om het even, spion of padisjah, je verdiend loon zal je hebben.'

Bij deze woorden zwaaide hij een knoestigen stok en gaf er den sultan een geducht pak slaag mee, waarna hij zoo snel als een gazelle in de nauwe en donkere straten verdween.

Toen Murad, buiten zich zelf van woede en met deerlijk gebeukte ledematen, zijn dienaars, die op een bepaalde plaats op hem wachtten, bemerkt had, keerde hij, zonder een woord van zijn avontuur te reppen, naar het serail terug, waar hij onmiddellijk het bevel uitvaardigde, alle politie-agenten die niet op hun post waren geweest, een dracht stokslagen toe te dienen. Den volgenden morgen liet hij den grootvizier roepen en beval hem, zonder hem te bekennen wat er gebeurd was, een proclamatie uit te vaardigen, waarin den spahi, die in den afgeloopen nacht dicht bij de landingplaats een burger afgeranseld had, tien ponden goud en volle vergiffenis werd toegezegd, mits hij zich onmiddellijk bij het hoofd der politie vervoegde. De spahi evenwel die zich herinnerde, dat hoofden niet als vijgen groeien, liet niets meer van zich hooren of zien.

Murad ondernam in het vervolg dergelijke uitstapjes enkel meer in gezelschap van verkleede dienaars.

Deze tijden zijn lang voorbij. De gewoonte van rooken is bij mannen en vrouwen zeer algemeen geworden en bijna in onmatigheid ontaard. Terwijl nu bij voorkeur

sigaretten gerookt worden, waren vroeger *tsjibuk* en *nargileh* bijna uitsluitend in zwang. Het roer der *tsjibuk* is omtrent vier tot vijf voet lang, maar er zijn ook langere en kortere. De gewone soort wordt van ahornhout vervaardigd. Het grootste gedeelte van het roer is vaak met zijde omwikkeld, dat aan de beide uiteinden met gouddraad of een ring van verguld zilver wordt vastgehouden. Die overtrekking dient hoofdzakelijk om met water bevochtigd te worden, door welks verdamping de rook afgekoeld wordt. Ook roeren van kersenhout worden veel gebruikt, vooral in den winter. De pijpekop is

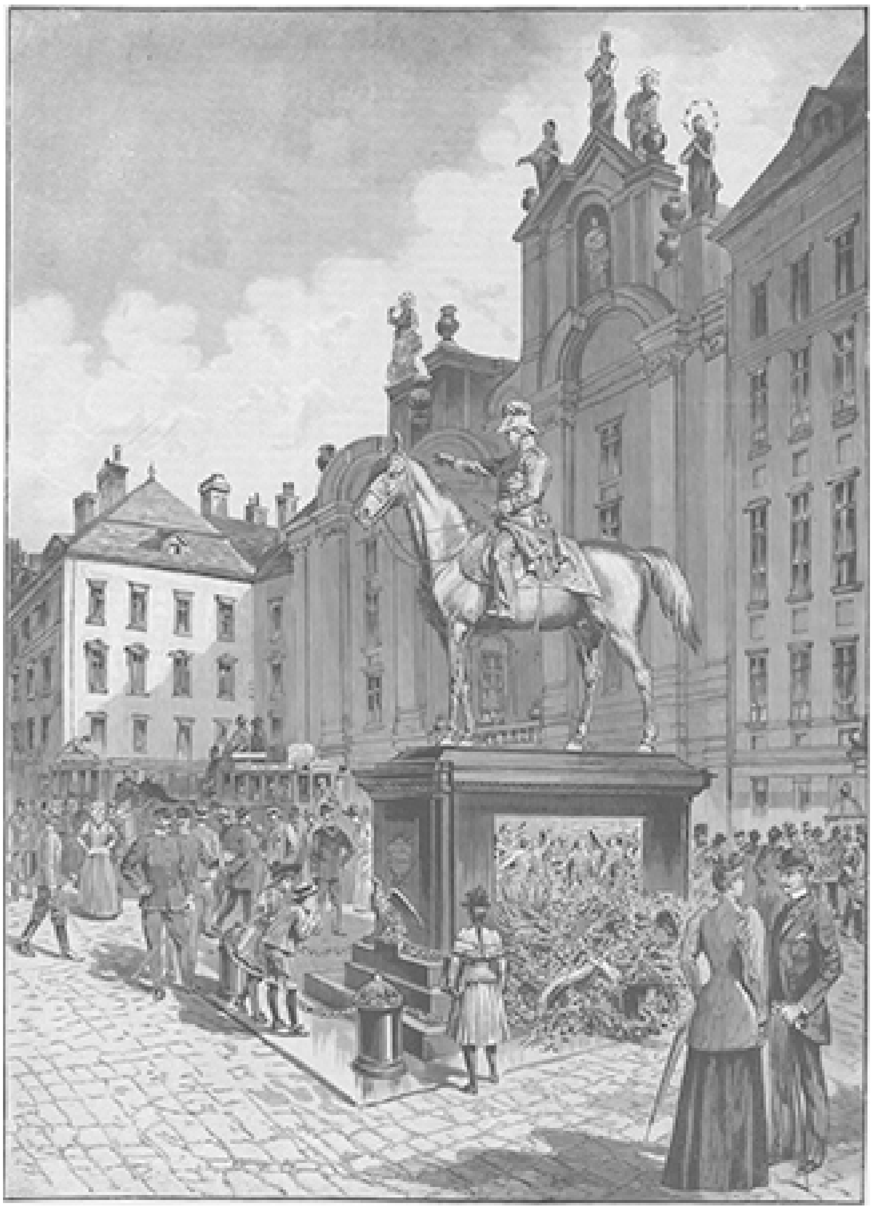

HET GEDENKTEEKEN VOOR RADETZKY TE WEENEN.

Z.H. LEO XIII, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CHARTRAN.

van gebrande aarde en altijd roodbruin geverfd. Het mondstuk bestaat uit twee of meer stukken barnsteen met sieraden van goud, agaat, jaspis en andere kostbare steenen. Dit is dan ook het duurste gedeelte der pijp. Voor pijpen besteden de Turken over het algemeen buitensporige sommen; zij stellen even hoogen prijs op een uitgelezen verzameling pijpen als een Europeaan op schilderijen of porselein.

De eigenlijke Oostersche pijp is de *nargileh. Nargileh* beteekent letterlijk cocosnoot; de waterzak, die zooals men weet, het hoofdbestanddeel dezer pijp vormt, werd oorspronkelijk van de schaal dezer vrucht gemaakt. De waterzak der *nargileh* is dikwijls rijk versierd met bloemen en loofwerk. Het middelstuk bestaat soms uit louter zilver. Uit de *nargileh* wordt een bepaalde soort tabak gerookt, *tumbeki* genaamd die uit Perzië komt. Wil men *tumbeki* rooken, dan rolt men een kleine hoeveelheid in een stuk wasleer of doek, doopt het in water, perst het dan stevig uit en wrijft het. De zoo geprepareerde tabak stopt men in den kop van de *nargileh* en legt er een gloeiend kooltje op. Men haalt den rook vrij in de longen op, wat in 't begin minder dienstig is voor de borst. De Oosterling slikt altijd den rook in, ook bij de sigaret en de *tsjibuk.* Dit wordt in de Turksche taal zeer juist uitgedrukt door *tütün itsjmek*, letterlijk vertaald ‘rook of tabak drinken’

Elk koffiehuis heeft een groot aantal *nargilehs*, die, naar de grootte gerangschikt, in een rek liggen en tevens tot sieraad dienen. Wel worden ze telkenmale als ze gebruikt zijn, zorgvuldig schoon gemaakt, maar toch kost het een Frank (te Constantinopel heeten alle Westerlingen Franken) in het begin veel moeite zijn weerzin te overwinnen, om zijn rookkunst aan hetzelfde mondstuk te beproeven, dat even te voren door een ander is gebruikt. De *tumbeki* moet men zelf meebrengen.

Het is een schilderachtig tafereel, als die groepen van *nargileh*-rookers op lage stoeltjes zonder leuning voor het koffiehuis zitten, het spel der in het glazen zakje opstijgende waterbellen gadeslaan, koffie slurpen en - zwijgen.

Een gelukkige vergissing
Door
J.R. van der Lans.
(*Slot.*)

Het was den volgenden dag op het kantoor van den heer IJzerman alweer even druk, en de eerste boekhouder had weinig gelegenheid om te denken aan hetgeen waarvan zijn hart toch zoo vol was. Hij schreef en wreef en cijferde, gelijk den vorigen dag, zonder opkijken voort, als was er, buiten de capsules van geperst bladtin, waarover al die correspondenties en berekeningen liepen, niets in de wijde wereld van eenig belang voor hem.

De heer IJzerman was al vroeg op het kantoor verschenen en had, door zijn aanwezigheid, zijn vragen, wenken en orders, aan het raderwerk der administratie weer zoo'n krachtigen stoot gegeven dat het liep of het gesmeerd was. Toch was de patroon ditmaal niet zoo kwaad gemutst als gisteren; hij drukte den heer Vinck zelfs zijn tevredenheid uit over het vlug afdoen der loopende kantoorzaken, maar zorgde overigens dat de prikkel, daags te voren door zijn gemopper uitgeoefend, nu niet door te groote toegevendheid werd verstompt.

Weer troonde hij aan het statige schrijfbureau achter de glazen deur, en dit gaf den bedienden een gevoel of hij hen gestadig met arendsblikken zat te beloeren.

Ondanks al zijn ijver kon de eerste boekhouder niet beletten dat zijn gedachten toch nu en dan eens van de capsules afdwaalden om zich met het lieftallig voorwerp zijner droomen bezig te houden, en te midden van een ingewikkelde berekening zag hij soms op eens het vriendelijke, blonde kopje van juffrouw Willemine voor zich oprijzen, terwijl de cijfers als spottende duiveltjes voor hem dansten op het papier.

Naarmate de uren verliepen, wendde hij al ongeduldiger van tijd tot tijd het hoofd naar de glazen deur, in de stille hoop daarachter de geliefkoosde verschijning te ontwaren. Maar de juffrouw scheen vandaag niet te komen. Zij was anders in den laatsten tijd nogal eens gewoon een boodschapje op net kantoor te maken, en hij vleide zich dat het niet enkel de kinderlijke liefde was, die haar dreef papa in zijn arbeid te komen storen. Wat had zij hem (Bernard Vinck) den vorigen dag in het voorbijgaan niet vertrouwelijk toegeknikt! Zou hij haar nu den ganschen dag niet te zien krijgen? Had papa haar misschien verboden, zoo dikwijls naar het kantoor te komen?

Pijnlijke gedachte, die hij poogde te verdrijven, door zich maar weer hals over kop in de cijfers te storten. Doch het mocht hem niet gelukken, zijn geest door dit kalmeerend bad voorgoed tot zijn plicht te brengen. Telkens en telkens weer vlogen zijn gedachten met onweerstaanbare aandrift naar de verboden sfeer terug, en in dien tweestrijd tusschen gevoel en plicht werd het hoofd hem ten slotte warm.

‘Vinden de heeren niet dat het hier een beetje benauwd is?’ vroeg hij, zich het voorhoofd met den zakdoek afwisschend.

‘Dat kan ik nu juist niet zeggen,’ zei een kaalhoofdig bejaard mannetje, en ook de anderen keken verwonderd op, want de atmosfeer in het ruime kantoor was op dat oogenblik niet bepaald drukkend te noemen.

‘Me dunkt, ik zal toch maar eens een raam opengooien,’ hernam de heer Vinck, en na het venster opengeschoven te hebben, boog hij zich ten halven lijve daaruit, terwijl de binnenstroomende buitenlucht op al de lessenaars de paperassen omhoog blies.

De bedienden mopperden en grepen naar *presse-papiers* om de opfladderende bladen en vloeitjes in bedwang te houden; de kaalhoofdige klaagde dat zijn haren te berge rezen, een ander over gevoeligheid voor tocht. Maar dat belette niet dat de eerste boekhouder, zoover mogelijk uit het raam hangende, naar hartelust de frissche buitenlucht bleef inzwelgen. Toch was het niet zoo zeer de lucht, die hem goed deed, als wel de aanblik van juffrouw Willemine, die, toevallig, over de binnenplaats kwam en, toevallig ook, naar boven keek. Zij bloosde, toen haar helderblauwe oogen de schitterende blikken van den heer Vinck ontmoetten, maar wendde toch het hoofd niet af en bleef zelfs onwillekeurig een oogenblik stilstaan om hem vriendelijk toe te knikken.

‘Hè dat frischt een mensch op,’ zei hij, toen hij zijn hoofd, zoo blozend als een roos, weer naar binnen haalde. Doch ziende hoe de anderen meesmuilend elkaar een oogje gaven en maar werk hadden om hun papieren voor wegwaaien te behoeden, deed hij, na nog een laatsten blik op de binnenplaats geworpen te hebben, het raam dicht en zette zich ijverig aan den lessenaar.

Als beschaamd over zich zelven keek hij het eerste uur niet op, en werkte met zoo onverdeelde aandacht voort, dat hij, geheel in zijn arbeid verslonden, niet eens merkte hoe de heer IJzerman vóór het verlaten van het kantoor even op zijn lessenaar toetrad.

Hij zag verrast van zijn boek op, toen de patroon, gehoed en gestokt om heen te gaan, onder het aantrekken zijner handschoenen, op onverschilligen toon tot hem zei:

'Mijnheer Vinck, je moest mij het genoegen doen, tegen een uur of vier eens bij mij aan huis te komen. Ik heb je over iets te spreken'

'Goed, mijnheer, ik zal maken dat ik er ben,' zei de boekhouder een beetje onthutst en zag den heer IJzerman, die met achtelooze langzaamheid de deur uitstapte, verwonderd na.

Wat kon dit beteekenen? Waarover mocht de patroon hem te spreken hebben, dat niet op het kantoor kon afgehandeld worden? De arme jongen verdiepte zich in gissingen, zonder eenige oplossing voor dit raadsel te vinden. Dat het geen uitnoodiging tot een visite gold bleek maar al te zeer uit den toon, waarop de woorden tot hem gericht waren. De heer IJzerman was tegenover hem anders nooit zoo koel en afgemeten. Zou hij aanmerkingen te maken hebben? Maar dien morgen scheen hij toch nog zoo tevreden, zoo voldaan over den ijver van zijn eersten bediende. Had hij misschien iets gemerkt van de teere betrekking tusschen zijn boekhouder en zijn dochter? Dat was niet denkbaar; ternauwernood had hij een woord met het meisje gewisseld en zijn geheim had hij steeds in het diepste van zijn hart begraven. Tevergeefs onderzocht hij zijn geweten: hij kon niets vinden, waardoor hij den patroon reden tot ontevredenheid kon hebben gegeven. Had men hem misschien achter zijn rug belasterd? Wie weet? Eens menschen vijanden slapen nooit. Nu, in vredes naam, al wat God belieft, dacht de arme jonkman, terwijl hij, met het hoofd in de handen, zich schijnbaar geheel in zijn arbeid verdiepte.

In werkelijkheid overdacht hij in de bitterheid zijns harten het treurige van zijn toestand. Hij herinnerde zich den brief, dien hij daags te voren aan zijn ouders geschreven had en hoe hij daarin het denkbeeld had geopperd, den dienst der firma IJzerman te verlaten om in een andere plaats een betrekking te zoeken.

'Nu zal ik wellicht niet eens mijn ontslag hebben te vragen,' dacht hij: 'Wie weet krijg ik straks ongevraagd mijn congé.'

En bij dat denkbeeld voelde hij hoe hem de tranen naar de oogen welden, zoodat hij al zijn krachten moest inspannen om ze terug te dringen. Zoo zou hij dan niet alleen veroordeeld zijn, voor altijd het gezicht te missen van haar, wier aanblik hem een behoefte was geworden, alle gedachte aan haar uit zijn geest te verbannen; alle hoop, haar eenmaal te bezitten, vaarwel te zeggen, maar misschien ook nog smadelijk uit zijn betrekking verjaagd te worden. Och! wat was hij toch ongelukkig! Hoe had hij ooit zoo dwaas kunnen zijn, ook maar het oog naar de rijke fabrikantsdochter op te slaan? Hij moest toch weten dat die voor hem even onbereikbaar was als een keizerlijke prinses. Maar kon hij het helpen, dat zij zelf door haar lieftallige minzaamheid dat onzinnig verlangen in hem had gewekt? Het bewustzijn dat hij haar niet onverschillig was, had hem zoo'n heerlijk, zoo'n zalig gevoel gegeven, en nu zou het tot een levenslang verdriet worden...

Hij keek op de klok. Het was nog geen drie uur. Meer dan een uur lang zou hij dus worden gefolterd door die vreeselijke onzekerheid, zou hij kalmte en werklust moeten huichelen, terwijl hij inwendig ter prooi was aan verbijsterenden angst en hij geen cijfer, geen letter meer voor oogen kon zien! O die pijniging was ondraaglijk, en nog eens voelde hij behoefte, het raam open te schuiven en lucht te scheppen. Maar hij had er den moed niet toe: als het toeval wilde dat zijn blik opnieuw dien van juffrouw Willemine ontmoette, hij zou zich zelf geen meester blijven. En daarbij, geen der overige bedienden mocht iets van zijn agitatie merken. Ze was misschien

volkomen ongegrond: wellicht was het maar een onverschillige zaak, waarover de patroon hem wenschte te spreken. En toch...

Eindelijk wees de meedoogenloos trage wijzer vijf minuten voor vieren. Het beslissend oogenblik was aangebroken: nu zou het vonnis wellicht spoedig geveld zijn. Wat was dat uur nog gauw omgevlogen! Hoe wenschte hij den wijzer, dien hij straks nog met geweld had willen voortdrijven, een half uur achteruit te kunnen zetten, om nog tijd te hebben zich te bedenken, zich voor te bereiden op hetgeen de patroon hem kon te zeggen hebben. Maar neen, dat was toch nutteloos de hersens gepijnigd: het was maar beter, dat hij ineens wist wat hem boven het hoofd hing, al was het ook nog zoo vreeselijk.

Werktuiglijk veranderde hij van jas, nam zijn hoed, wierp den overigen een kort ‘tot ziens’ toe en stapte de deur uit om een oogenblik later te schellen aan het woonhuis, dat van binnen met het aangrenzende kantoor en de daarachter gelegen fabrieksgebouwen in ge-

meenschap stond, maar voor hem enkel aan de straatzijde toegankelijk was.

Hij sidderde, toen met schril klinkend geluid de schel overging. Bijna op hetzelfde oogenblik vloog de deur wagenwijd open en... stond hij voor juffrouw Willemine, die hem lachend verwelkomde.

'Ik zat juist in de zijkamer en zag u aankomen,' zei ze ter verklaring van het feit, dat zij in persoon hem binnenliet.

Bernard Vinck bloosde tot onder zijn halsboord, half van verrassing, half van verlegenheid.

'Ik dank u wel voor de moeite, juffrouw,' stamelde hij en hield zijn hoed bedremmeld met beide handen voor de borst vast.

'U moet zeker papa hebben?' vroeg de jonge dame, waarop hij niet anders dan met een hoofdknik kon antwoorden. 'Och Dientje, ging ze voort tot de meid, die juist naar de bel kwam zien, 'zeg eens even aan pa, dat mijnheer Vinck er is om hem te spreken.'

En terwijl het dienstmeisje wegdribbelde door de lange gang, stond hij tegenover juffrouw Willemine op de mat als een wassen pop op een voetstukje gelijmd Wat had hij anders gegeven voor de welkome gelegenheid, al was het maar een paar woorden met haar te wisselen! En nu was het hem niet mogelijk, een enkel woord tot haar te richten, hij durfde haar bijna niet aanzien, en het was hem een verademing, toen de meid achter uit de gang riep:

'Of mijnheer maar binnen wil komen.'

Met een sprakelooze buiging en een bijna smeekenden blik ging hij de juffrouw voorbij, die zich langzaam en in gedachten weer in de zijkamer terugtrok, en betrad het vertrek, waar de patroon hem wachtte.

'Neem daar even plaats, mijnheer Vinck,' zei de heer IJzerman koeltjes, hem een stoel aanwijzende. Zwijgend gaf de kantoorbediende aan dien wenk gevolg en poogde op het effen gezicht van zijn patroon tevergeefs de inleiding te lezen tot hetgeen hem te vernemen stond.

De heer IJzerman liet zich tegen den hoogen rug van zijn armstoel zinken, schoof den bril, waarmee hij in een krant had zitten lezen, voor het voorhoofd, keek den bezoeker recht in het gezicht, streek met de hand langs den grijzenden baard en zei toen opeens:

'Mijnheer Vinck, ik wou je eens wat vragen: u bemint mijn dochter, niet waar?'

De jonkman liet op die vraag zijn hoed, dien hij in zijn verlegenheid in de hand gehouden had, van schrik op den grond vallen, bukte om dien op te rapen en keerde toen het gezicht, rood als vuur, weer naar den ondervrager, maar zonder diens vraag te beantwoorden

'Nu, spreek maar ronduit,' hernam de heer IJzerman, terwijl hij een trekje deed aan zijn sigaar.

'Dat kan ik niet ontkennen,' antwoordde de boekhouder, die inmiddels al zijn moed verzameld had, met licht trillende stem. 'Maar het is me totaal onbegrijpelijk, hoe u daaraan komt: ik heb het toch aan geen sterveling meegedeeld.'

'Niet? Bedenk je eens goed,' ging de bejaarde heer voort, met een nieuw trekje aan zijn sigaar, terwijl hij door den blauwen rook heen den jonkman vorschend aankeek.

'Ik weet heusch niet...' stotterde deze.

‘Nu, dan zal ik je geheugen eens opfrisschen,’ zei de ander, schommelde met de hand tusschen de kranten, die voor hem op tafel lagen, haalde er een dun velletje papier onder uit en ging, dit voor zich uitspreidende en den bril weer omlaag schuivende, voort.

‘Luister maar eens: “Geliefde ouders, ik kan niet langer meer wachten met u te schrijven wat mij al sedert weken op het hart heeft gelegen, maar wat ik mij zelven niet durfde bekennen. Ik voel mij diep ongelukkig. Meermalen heb ik u al gesproken over de dochter van mijn patroon...” Ik zal maar niet verder lezen hè?’ dus brak de heer IJzerman plotseling zijn voorlezing af, schoof den bril weer omhoog en blikte naar den boekhouder op, die hem met open mond aanstaarde

‘Dat heb ik aan mijn ouders geschreven ja,’ stamelde hij, ‘maar hoe is het mogelijk dat dit schrijven in uw bezit kwam? Ik heb den brief toch eigenhandig op de post gedaan.’

‘Dood eenvoudig,’ hernam de heer IJzerman en hield den verbaasden jonkman het velletje papier onder de oogen: het was een blad, gescheurd uit het copieboek, waarin hij in de haast, met de andere brieven, ook het vertrouwelijk schrijven aan zijn ouders had afgedrukt.

Sprakeloos staarde hij op zijn eigen schrift, dat zoo roekeloos zijn geheim verraden had. Hij voelde zich als een misdadiger, wien men eensklaps het overtuigende *corpus delicti* onder de oogen brengt, en zat als Simon Turchi roerloos in zijn klemstoel.

De heer IJzerman deed nog een paar trekjes aan zijn sigaar, als wachtte hij wat de delinquent, van zijn misdaad overtuigd, nog tegen dit verpletterend bewijsstuk zou inbrengen, maar hij wachtte tevergeefs: de arme jongen was als vernietigd.

‘Nu, trek je de zaak maar zoo ernstig niet aan,’ zei de bejaarde heer eindelijk op wat minder koelen toon. ‘'t Is maar een vergissing, anders niet... Het doet me genoegen dat ik door die vergissing te weten ben gekomen wat er in u omgaat. Je bemint mijn dochter,’ - weer deed hij een trekje aan zijn sigaar - ‘nu ik geloof wel dat die genegenheid wederkeerig is, en aangezien je een oppassend, schrander jongmensch ben, die veel hart voor mijn zaak heeft, zie ik niet in, waarom ik mij daartegen zou verzetten. Dat wil niet zeggen,’ ging hij met vernieuwde, herhaalde trekjes aan zijn sigaar voort, ‘dat ik je maar aanstonds mijn toestemming geef: ik zal het geval nog een paar maanden in bedenking houden: dan spreken we elkander nader. Voorloopig geef ik je den raad, als je weer dergelijke vertrouwelijke brieven te schrijven hebt, dit liever te doen op een oogenblik dat je niet zoo gepresseerd ben. Tot morgen, mijnheer Vinck.’

En hij stak zijn eersten boekhouder de hand toe, die deze in de vervoering van zijn blijdschap wel op de knieën gezonken had willen kussen.

Bij de Platen.

Het dankoffer. -

Zeelieden en visschers onderscheiden zich gewoonlijk door een ernstig christelijke opvatting van het leven en een diep godsdienstig gevoel. Zij hebben dit gemeen met de bergbewoners en de oorzaak van het verschijnsel zal dan ook wel hierin te zoeken zijn, dat beide meer in onmiddellijke aanraking leven met Gods grootsche natuur, dat zij gestadig blootgesteld zijn aan de gevaren, waarmee de elementen hen bedreigen, en zich dus meer bijzonder in Gods hand voelen.

Wanneer de visscher in zijn wrakke schuit bij storm en noodweer wordt rondgeslingerd over de golven, die zich elk oogenblik kunnen openen om zijn graf te worden, wanneer hij aldus van alle menschelijke hulp beroofd, letterlijk aan de genade der verraderlijke zee is overgeleverd. - o dan beseft hij levendig dat God zijn eenige toeverlaat is en sidderend beveelt hij zijn lot en dat van zijn dierbare betrekkingen in de vaderhoede van den Almachtige. Is hij katholiek, dan roept hij onwillekeurig de hulp des Heeren in door de alvermogende voorspraak van Maria, die immers de 'ster der zee' genoemd wordt, en van wie het nooit gehoord is, dat zij een gebed onverhoord heeft gelaten.

Wie ooit een der plompe vaartuigen betreden heeft, waarop onze brave Volendammervisschers om den wille van het dagelijksch brood het leven wagen, zal daar in de berookte kajuit den rozenkrans hebben zien hangen, waaraan de stoere mannen gezamenlijk bidden, wanneer het spookt op het wilde water en doodsgevaar de veege hulk bedreigt.

In dien uitersten nood worden vaak ook vrome geloften afgelegd, en voornamelijk in het katholieke Bretagne is het gebruikelijk dat de schepeling in doodsangst belooft, in geval hij behouden aan wal mag terugkeeren, aan de kerk van zijn dorp een offer te brengen, dat niet zelden bestaat in een min of meer kostbaar scheepje, bestemd om ter eeuwige gedachtenis bij het beeld van den patroonheilige te worden opgehangen, als een blijvend getuigenis van diens machtige hulp.

De schilder van ons tafereel stelt ons een visschersgezin voor, op weg om in plechtigen optocht zulk een ex-voto kerkwaarts te brengen. Voorop gaan de oude vader en moeder, gebogen onder den last der jaren, de eerste met een brandende kaars in de hand; dan volgt de oudste dochter, die het dankoffer draagt, en eindelijk komt de visscher met vrouw en kinderen, met verwanten en buren om gezamenlijk met hen God in zijn heiligdom te gaan danken voor zijn behouden terugkeer te midden der zijnen.

Het gedenkteeken voor Radetzky te Weenen. -

Oostenrijk heeft, misschien wel wat laat, zijn cijns van hulde en erkentelijkheid gebracht aan den populairsten held van het keizerlijke leger, door voor hem te Weenen op het plein *Am Hof*, in het middelpunt der stad, een grootsch en indrukwekkend gedenkteeken op te richten.

Met prins Eugenius is de veldmaarschalk Radetzky ongetwijfeld de grootste veldheer, die voor de verdediging der Oostenrijksche monarchie honderdmaal leven en bloed gewaagd heeft. In 1766 te Trzebnitz in Bohemen geboren, ontving hij zijn opleiding op het Theresianum te Weenen, werd in 1784 kadet bij een Hongaarsch kurassiersregiment, nam in 1788 als officier deel aan een veldtocht tegen de Turken, in 1793 aan dien in de zuidelijke Nederlanden en verder aan alle oorlogen van het Napoleontische tijdvak, onderscheidde zich te Marengo, Hohenlinden en Wagram, klom van sport tot sport de militaire ladder op, tot hij als chef van den generalen staf en *Hofkriegsrath* den volkerenslag van Leipzig mee hielp winnen. In 1836 tot veldmaarschalk bevorderd, trachtte hij in 1848 de revolutie te beteugelen, die, door den koning van Sardinië gesteund, in Lombardije de vaan der oproers had geplant en het Oostenrijksche gezag zocht af te schudden. Bijna geheel van troepen ontbloot en door de regeering te Weenen aan zijn lot overgelaten, moest de krijgsheld in het begin voor den opstand wijken, Milaan ontruimen en op Verona terugtrekken. Toen hij echter eenigen tijd later versterking had ontvangen, ging hij aan vallenderwijs te

werk, behaalde de eene overwinning na de andere, versloeg het Piëmonteesche leger te Custozza, veroverde Milaan, bracht Karel Albert den 23^{en} Maart 1849 een beslissende nederlaag toe bij Novara, nam daarna stormenderhand den vermaarden vestingvierhoek Verona, Mantua, Peschiera en Legnano in, en vestigde opnieuw de Oostenrijksche heerschappij in Lombardije. Misschien eenig in de geschiedenis is het feit, dat een 82-jarig grijsaard een zoo roemrijken en tevens moeilijken veldtocht volbrengt, zooveel schitterende overwinningen bevecht en in korten tijd verscheidene haast onneembare vestingen tot overgave dwingt.

Zijn laatste levensjaren sleet de grijze held op het buitengoed Thurn bij Laibach of op de Villa Reale te Milaan, in welke laatste plaats hij den 5^{en} Januari 1858 overleed, in den ouderdom van ruim 91 jaren, waarna zijn stoffelijk overschot te Wetzdorf bij Weenen werd bijgezet.

Het gedenkteeken, dat door professor Zumbusch te Weenen werd gemodelleerd, stelt den veldmaarschalk op hoogen leeftijd, omtrent uit het jaar 1848, voor. Het paard staat stil en Radetzky met den bevelhebbersstaf in de linkerhand, die tevens de teugels omklemd houdt, heeft de rechterhand ter hoogte van de borst opgeheven. De beide reliefs, die het voetstuk sieren, stellen, het eene den maarschalk in den kring zijner soldaten voor, die zich jubelend om hem verdringen, het andere den krijgsheld, omgeven van zijn generaals, op den Italiaanschen veldtocht. De voor- en achterzijde van het voetstuk zijn in beslag genomen door opdrachten, terwijl het geheel met ornamenten, adelaars enz. is getooid.

Dit monument, een sieraad van de oude keizersstad, is in één woord den krijgsheld, dien het voorstelt, den kunstenaar, die het modelleerde, waard.

Portret van Z.H. Leo XIII door Chartran. -

De beeltenis van den H. Vader in dit nummer is een reproductie van de veel besproken schilderij, door den Franschen kunstenaar Chartran vervaardigd, het eenige portret, waarvoor Leo XIII ooit heeft geposeerd. Het heeft den schilder heel wat moeite gekost, die buitengewone gunst van Zijne Heiligheid te verkrijgen. ‘Ik ben te oud,’ antwoordde hij op diens eerbiedig verzoek, ‘om nu nog terug te komen OP een besluit, dat ik al dikwijls genomen heb. Aan kunstenaars van alle landen heb ik geweigerd wat u mij vraagt.’

'Heilige Vader,' hernam daarop de heer Chartran, met het vaderlandsche vuur, zijn landaard eigen, 'u weet dat ik Franschman ben, laat u bewegen in den naam van Frankrijk. Uw trekken zijn onwaardig door de photographie vermenigvuldigd. Nu Uwe Heiligheid zich gewaardigd heeft, mijn schets goed te keuren, vergunne zij me ook die in een schilderij te herscheppen. Alle goede Christenen zullen Uwe Heiligheid dankbaar zijn, indien ik slaag zooals ik vertrouw.'

'Komaan, komaan,' moet daarop Leo XIII glimlachend gezegd hebben, 'het zij zoo. Ik geef toe. Uw volharding heeft de mijne overwonnen. Maar u weet, ik kan u ternauwernood een half uur toestaan om te poseeren. Tot morgen,' en de Heilige Vader bood den schilder zijn hand om die te kussen.

Welgemoed verliet de kunstenaar dien dag het Vaticaan en niet alleen hij, maar de heele katholieke wereld had reden, de toestemming met vreugde te begroeten. Nu toch bestond er kans, dat er een afbeeldsel van den beminden Opperherder zou vervaardigd worden, dat zijn edele, fijne trekken trouw naar het leven zou weergeven. De tot dusver verspreide portretten van Leo XIII konden niemand voldoen, die ooit het voorrecht had gehad, den tegenwoordigen Plaatsbekleeder des Heeren in werkelijkheid te aanschouwen. Zij stelden den hoogen grijsaard meestal voor met een ironischen, stroeven mond, waarom een bijna Voltairiaansche glimlach speelde. Iedereen, die Leo XIII in persoon gezien heeft, zal den heer Chartran toegeven, dat integendeel de mond zacht, glimlachend en minzaam is.

De Paus zelf beklaagde zich over de wijze, waarop tot dusver zijn trekken aan de wereld waren vertoond, en vandaar zijn afkeer om te poseeren, iets wat overigens het eenige middel moest zijn om een goed portret te bekomen. Wanneer bij voorbeeld een schilder een portret moet maken onder omstandigheden, zooals bij voorbeeld de Duitsche kunstenaar Lembach, is het niet te verwonderen dat hij er niet veel van terecht brengt. Genoemde celebriteit was indertijd door Bismarck naar Rome gezonden om Leo XIII op het doek te brengen. De Paus gaf den schilder de toestemming, hem te mogen zien gedurende de mis, photographische opnamen te maken, terwijl Zijn Heiligheid door den tuin wandelde, maar hij kon er niet toe besluiten voor Lembach te poseeren. Deze maakte intusschen zijn portret zoo goed en zoo kwaad als het ging; de schilderij werd den H. Vader aangeboden, doch bevredigde hem maar half en van dat oogenblik besloot hij, geen poging van dien aard meer aan te moedigen, tot het eindelijk onzen Franschman gelukte, den Paus tot poseeren te bewegen.

Reeds voor jaren had de heer Chartran, een oud-pensionnair der Villa Medicis, de begeerte in zich voelen opkomen, het portret van Leo XIII te schilderen, en dat verlangen werd onweerstaanbaar, toen de groote Paus zich zoo bijzonder genegen toonde voor zijn vaderland, Frankrijk. Hij vertrok daarom naar Rome en verkreeg door bemiddeling van den Franschen gezant, een vertrouwelijke audientie bij den H. Vader.

Deze ontving hem zeer vriendelijk, maar was, zooals we reeds zeiden, op het punt van poseeren niet te spreken. De schilder wist echter zijn afkeer te overwinnen, door hem een ver afgewerkte schets te toonen, die hij half met behulp van photographieën en gravures, half uit zijn herinneringen vervaardigd had, en die den H. Vader zoodanig beviel, dat hij de bede van den kunstenaar niet weigeren kon, deze schets te mogen uitwerken tot een uitvoerige schilderij. Toen hij zich eenmaal had laten overhalen, voor den heer Chartran te poseeren, toonde hij zich het geduldigste aller modellen.

De groote zaal van het geheim Consistorie, in de nabijheid der pauselijke vertrekken gelegen, werd als atelier ingericht en den volgenden dag op het bepaalde uur zat de schilder tegenover zijn verheven model. Een half uur was spoedig voorbij, het werd een vol uur, eindelijk twee uren, zonder dat de Heilige Vader het scheen te merken Dat waren heerlijke uren voor den schilder, die aangenaam werd bezig gehouden door de beurtelings vroolijke en ernstige, geestige of diep doordachte taal van den edelen grijsaard, wiens geest zoo ontvankelijk is voor al wat wetenschap en kunst groots en schoons opleveren.

De eerste zitting werd gevolgd door vijf andere.

KOFFIEMALEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PAUL WAGNER.

Z.H. verscheen stipt op het aangegeven uur in de consistoriezaal, vergezeld door een kamerheer. Op zekeren dag echter, verhaalt de heer Chartran, dat een hevig onweer uitbarstte en de Paus zich vermoeid voelde, werd de schilder uitgenoodigd, in de bibliotheek te komen werken, waar Z.H. een bed heeft laten plaatsen en die nu niet alleen als slaapvertrek, maar ook dikwerf als studeerkamer dient.

Naarmate het werk vorderde, toonde de Paus er meer en meer belang in te stellen. Uit welwillendheid voor den kunstenaar wilde hij niet, dat deze met overhaasting zou arbeiden. En zoodoende had de schilder gelegenheid den H. Vader te leeren kennen zooals maar weinigen, in de levendigheid van een vertrouwelijk gesprek over onderwerpen van allerlei aard, nu eens de groote maatschappelijke vraagstukken

rakend, dan weer loopend over kunstwerken, die de Paus vóór zijn ballingschap gezien had en die hij thans in het geheugen terugriep; meermalen maakte hij den schilder zelfs een fijne opmerking over dit of dat gedeelte van het portret.

De zittingen hadden gewoonlijk plaats tegen vier uur, en dikwijls verkortte de Paus zijn dagelijksche wandeling om die te kunnen verlengen. Daar hij zich nimmer vermoeid toonde, zegt de heer Chartran, was ik zelf verplicht het voorbeeld tot rust te geven; Z.H. praatte dan met de ongedwongenheid en de kracht zelfs, een jongen man eigen. Welk een onuitwischbaar aandenken zal mij uit deze gesprekken steeds bijblijven!

De trekken van Z.H. heb ik trouw gecopieërd, maar wat geen enkel woord kan weergeven, is de verhevenheid van zijn gezichtspunt in alle politieke, godsdienstige of maatschappelijke vraagstukken. Gij kunt nagaan, hoe de tijd van deze zittingen als bij tooverslag voorbijging, gaat de heer Chartran voort; het was niet meer een half uur, dat Z.H. toestond, maar vijf zittingen van anderhalf tot twee uren, en hoe mij het oogenblik van scheiden bijzonder pijnlijk viel, dat nog gevoeliger werd bij het afscheid nemen, toen Z.H. mij ter gedachtenis een miniatuur ter hand stelde, daarbij de vriendelijke woorden voegend over de uitvoering van het portret:

'Onder deze trekken herken ik mijzelven; deze uitdrukking van lijdzaamheid is wel die, welke mijn gedachte uitdrukt; zoo wil ik mijn beeld over de geheele wereld verspreid zien.'

Om aan den wensen van den Heiligen Vader gevolg te geven, liet de heer Chartran de schilderij naar Parijs overbrengen, waar zich een vereeniging vormde voor de internationale uitgave van het portret. Nadat alle maatregelen voor reproductie genomen waren, werd de oorspronkelijke schilderij den Paus op zijn geboortedag, den 2^{en} Maart 11. plechtig aangeboden. Om den schilder nogmaals een bewijs te geven van zijn hooge ingenomenheid met diens arbeid, overhandigde hij dezen twee dagen later de twee Latijnsche versregels, hieronder in *facsimile* meegedeeld, en waarvan de vertaling luidt: Wie zou de gelijkenis van het portret, hier onder zijn oogen gebracht, durven ontkennen? Zelfs Apelles zou het niet beter geschilderd hebben.

Wij hebben dus hier een portret van Leo XIII, waarvan de gelijkenis door hem zelf als voortreffelijk wordt geroemd en dat hij dan ook zoo algemeen mogelijk verspreid wenscht. Welnu, aan dat verlangen van den H. Vader is voldaan; in niet minder dan elf verschillende reproductiën is het kunstwerk van Chartran binnen ieders bereik gebracht: als staalgravure, als kleurendruk, als lichtdruk, in de meest verscheiden grootte, en *last not least* ook als *peinture Bogaerts*, dat wil zeggen in den vollen gloed der kleuren van het oorspronkelijke meesterstuk.

Al die reproducties zijn ver krijgbaar bij Henri Bogaerts & Co. te Bokstel, waar ze door onze tusschenkomst of die van elken boekhandelaar kunnen besteld worden. De prijs eener *peinture* in rijk vergulde lijst is f 20.-, de overige uitgaven wisselen af van f 15.- tot 5 cents toe, zoodat thans ieder, arm en rijk, in de gelegenheid gesteld is, zich een welgelijkende beeltenis van den H. Vader te verschaffen.

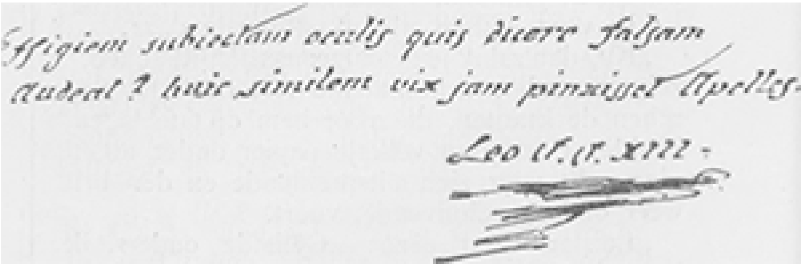

Koffiemalen. -

Dit aardig tafereeltje heeft stellig geen toelichting noodig; ieder, die ooit kinderen in hun weetgierige belangstelling voor alle menschelijk bedrijf in hun omgeving heeft gadegeslagen en daarbij waargenomen met hoeveel tact de moeders aan die weetgierigheid van het kleine volkje weten te gemoet te komen, zal het bevallige groepje bij den eersten blik begrijpen en waardeeren.

[Nummer 3]

't Was maar een muziekmeester
Door
H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

De kolonel had langen tijd voor het venster gestaan en zich niet weinig geërgerd over 't geen vlak voor zijn woning voorviel. Er ontsnapte aan zijn mond menige kernachtige uitdrukking, waarin de papagaai veel behagen scheen te scheppen en hij ging eindelijk naar den tuin, om daar eenige verstrooiing te zoeken, want de gedachte aan hetgeen het arme, lieve kind op het bovenhuis van den bakker wellicht te wachten stond, wanneer alles waar mocht zijn, wat door Barbara en anderen werd verteld, kwelde hem zeer. Hij trachtte wel die gedachte te verdrijven door zich aanhoudend in herinnering te brengen hoe vaak hij de moeder dat lieve kind voor het venster had zien liefkoozen en hoe ordelijk de muziekmeester en zijn vrouw, althans voor het oog der wereld optraden, maar het kwam hem toch ook ongeloofelijk, of liever onmogelijk voor, dat iedereen zoo verbitterd kon zijn op het verdwenen echtpaar, wanneer daartoe geen gegronde redenen bestonden.

Uit dien maalstroom van gedachten werd hij vrij luidruchtig gewekt door Barbara, die hem haastig de boodschap bracht, dat mevrouw Van Slochteren hem verlangde te spreken.

‘Ik heb mevrouw in het salon gelaten,’ sprak zij.

De kolonel stond een oogenblik in beraad en zeide toen: ‘Breng mevrouw in de huiskamer en verzoek haar een oogenblik te wachten; ik wil eerst mijn sigaar uitrooken; dit laatste behoef je haar echter niet te zeggen.’

Onze veteraan, allesbehalve gesticht over dit intermezzo, wenschte een weinig tot kalmte te komen alvorens met genoemde dame in een onderhoud te treden. Nadat hij eindelijk, na vrij geruimen tijd, zijn huiskamer binnentrad, zag hij dat mevrouw Van Slochteren vlak voor de kooi van den papegaai stond. Zij was erg zwierig gekleed, droeg een groote, vuurroode veer op haar hoed en liet een parelgrijze parasol, met breede, roode kant omzet, in haar rechterhand heen en weer wiegelen. Toen de deur geopend werd keerde zij zich om en zeide onder het maken van een zeer gratieuze buiging:

‘Ik hoop niet dat ik u derangeer, kolonel.’

‘Mag ik u verzoeken plaats te nemen, mevrouw,’ antwoordde hij, op den stoel wijzende, die door Barbara was gereed gezet.

‘Ik bewonder uw papegaai,’ hernam zij, zonder gehoor te geven aan zijn wenk.

De kolonel wees nogmaals, maar nu zwijgend naar den stoel.

‘'t Is immers een papegaai?’

Er volgde een bevestigend knikje.

HET GELOOF, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. KLEINSCHMIDT.

'Grijs met een rooden staart?.... Ik heb nooit anders dan groene papegaaien gezien.'

'Best mogelijk, mevrouw, maar de grijze zijn te prefereeren, omdat zij niet alleen spreken, maar ook fluiten.'

'Ook fluiten?.... hé, dat is aardig,' zei de dame met gemaakte opgetogenheid, al heen en weer draaiende.

De papegaai scheen verontrust te worden door het wiegelen van de vuurroode veder; hij kraste een paar malen scherp met den

snavel langs de traliën zijner kooi en riep toen eensklaps luidkeels:

'Kletspraatjes!'

Het bleek dat de dame door die onwelvoegelijke uitdrukking pijnlijk werd aangedaan, want zij bracht met een zenuwachtige beweging een der handen naar de hartstreek, als scheen het geschokt gemoed naar lucht te snakken.

'Ik had er daareven reeds over gedacht,' sprak zij, na een oogenblik van aarzeling, 'om mijn dochter eens te verrassen, en zou zoo vrij geweest zijn u te vragen waar zulke papegaaien te koop zijn; maar om u de waarheid te zeggen zie ik daar nu liever van af. Het schijnt wel dat deze dieren liefst uitdrukkingen opvangen en teruggeven, die tot de straattaal behooren, en bij een opvoeding, als in onze kringen wordt vereischt, is dit allesbehalve wenschelijk. Het geeft toch reeds groote zorg om, in dit opzicht, de atmosfeer der omgeving zoo zuiver mogelijk te houden. Ondergeschikten zijn, helaas! onmisbaar in een gezin, maar als men een uitstekende educatie genoten en altijd in beschaafde kringen verkeerd heeft, is het soms walgelijk te hooren welke onwelvoegelijke uitdrukkingen zelfs zoogenaamde kinderjuffrouwen bezigen. En dan de meiden....'

'Die beroerde meid!' riep nu de vogel en hij liet er nog een gedeelte van het ons bekende repertoire op volgen.

Wanneer de schoonheidsmiddelen, waarvan mevrouw Van Slochteren zich ruimschoots bediende, dit niet hadden belet, zou zij, naar het scheen, erg bleek zijn geworden, toen zij zich eindelijk met een gebaar van afschuw van de kooi verwijderde en op den voor haar bestemden stoel plaats nam. Wat den kolonel betreft, hij scheen op dat oogenblik bijzonder goed geluimd te zijn, want er tintelde iets ondeugends in zijn oogen en hij wreef herhaaldelijk over zijn knevel, om een glimlach, dien hij niet kon onderdrukken, te maskeeren.

'Foei! foei!' riep de dame, die diep geschokt scheen, 'voor geen geld van de wereld zou ik zulk een vogel in mijn huiskamer willen hebben. Degelijke trivialiteiten leert hij waarschijnlijk van uw huisknecht of van de meid.'

'Pardon mevrouw, niemand leert hem iets; wat hem bijzonder bevalt of aantrekt weet hij op te vangen en duidelijk weer te geven, zooals u daareven gebleken is. Die beide uitdrukkingen zitten nog versch in zijn geheugen, want hij heeft ze pas een paar dagen geleden gehoord.'

'Dan toch waarschijnlijk van uw meid of van de straatjongens?'

'Neen, mevrouw, van mij.'

'Van u? dat is niet te gelooven.'

'Ik ben ook in een zeer beschaafde omgeving opgevoed, mevrouw, maar wanneer een oud-militair, als ik, van den morgen tot den avond ooggetuige moet zijn van een schandaal, als hier in de straat plaats heeft, als hij de uitzinnige praatjes moet aanhooren, die over den muziekmeester worden rondgeklept, dan komt er allicht een woord over zijn lippen, dat in de zoogenaamde beschaafde kringen minder geoorloofd schijnt dan eerrooven en kwaadspreken.'

Mevrouw Van Slochteren zag hem een oogenblik scherp aan, doch daar zij in zijn gelaatstrekken niet kon lezen wat in zijn binnenste omging, nam zij haar toevlucht tot een niet minder raadselachtigen glimlach, als het beste middel om buiten schot te blijven.

'Het doet mij in zekeren zin veel genoegen u te mogen spreken,' hernam de grijsaard ietwat beleefder, ofschoon ook zonder een schijn van vriendelijkheid in

zijn toon. ‘Er gaan zulke onzinnige praatjes over den muziekmeester Hoevermans rond, dat het mij zeer aangenaam zou zijn nadere inlichtingen te mogen ontvangen van iemand, die met die familie meer intiem bekend is.’

‘Meent u, dat wij met dien muziekmeester in intieme relatie zonden staan?’ vroeg mevrouw Van Slochteren met niet weinig minachting.

‘Ja, mevrouw! Als ik mij niet vergis komt uw dochter die familie vrij regelmatig bezoeken.’

‘Om les te nemen, mijnheer!’ antwoordde zij hooghartig.

‘En dan komt ook de heer Hoevermans regelmatig bij u aan huis, niet waar?’

‘Om les te geven,’ klonk het op denzelfden toon.

‘Maar als ik hier zit, mevrouw’ vervolgde de kolonel, schijnbaar zeer bedaard, ‘dan zie ik, tot mijn genoegen, uw dochter dikwijls zeer lang met het kind van den muziekmeester voor het open venster lachen en dartelen, en ik meen ook te hebben vernomen, dat mijnheer Hoevermans in den afgeloopen winter regelmatig uwe soirées heeft bijgewoond.’

Wat zag onze kolonel er ondeugend uit, toen hij deze opmerkingen maakte. Of de dame dit ook gewaar werd, weten wij niet, doch het viel in het oog, dat zij zich erg beleedigd gevoelde.

‘Mijn dochter, die zeer muzikaal is en een prachtige stem bezit, zingt met de vrouw van Hoevermans duetten om zich te ontwikkelen en daar wordt zij voor betaald,’ klonk het bits. ‘Bij zulke gelegenheden schijnt onze Louise haar stand uit het oog te hebben verloren; wel een bewijs hoe gevaarlijk het is met dergelijke lieden in aanraking te komen.’

‘Steekt er dan iets kwaads in voor een jong meisje om een oogenblik te spelen met het kind van de dame, die haar les geeft, mevrouw?’

‘Het komt mij voor, mijnheer, dat men door zoo iets zich te veel familiariseert met menschen beneden zijn stand. Wat nu den muziekmeester zelven betreft, hij komt enkel op de bedoelde soirées om den zang te accompagneeren, en daar wordt hij ook voor betaald. Voor het overige bestaan er geen relatiën tusschen ons. Het is dan ook mijn volle overtuiging, dat men dergelijke menschen, hoe verdienstelijk zij overigens in hun kring mogen zijn, op een afstand moet houden, wil men niet in ongelegenheid geraken. Hoevermans heeft er wel dikwijls op aangedrongen, dat zijn vrouw, bij gelegenheden als waarvan u daareven sprak, een of meer duetten met mijn dochter zou voordragen, onder voorwendsel, dat onze gasten alsdan een ongekend muzikaal genot zouden smaken, doch u begrijpt wel, dat ik zijn, of liever haar bedoelingen zeer goed begreep. Wanneer men dergelijke lieden den vinger aanbiedt, nemen zij gewoonlijk de geheele hand. Die vrouw zou in staat zijn geweest om op de concerten, of bij andere gelegenheden, het air aan te nemen alsof zij zeer met ons geliëerd was en dat zou geen pas gegeven hebben, want haar man is immers maar een muziekmeester. Het is ook wel gelukkig, dat ik die intrige doorschouwd heb, anders zouden wij wellicht ook betrokken worden in het schandaal, dat de halve stad in beweging brengt.’

‘Wanneer heeft de muziekmeester de lessen bij u aan huis gestaakt, mevrouw?’ vroeg de kolonel na eenige oogenblikken.

‘Ruim een week geleden, mijnheer.’

‘En is hij weggeloopen zonder eenige kennisgeving?’

‘Dat niet; hij heeft mij eenige dagen vroeger gezegd, dat hij noodzakelijk naar het buitenland moest, maar binnen een week, hoogstens binnen veertien dagen terug zou zijn.’

‘Heeft hij soms een flink voorschot van u ontvangen op het loopende kwartaal?

‘Neen, wij zijn hem zelfs nog eenige lessen schuldig.’

‘Welnu, mevrouw, dan valt er, dunkt mij, eerst aanmerking te maken wanneer hij op zijn tijd niet terug mocht zijn.’

‘Maar kolonel, als er niets bijzonders achter stak, zou de afwezigheid van dien muziekmeester en zijn vrouw toch niet zulk een groote opschudding veroorzaken,’ sprak zij, hartelijk lachende over zooveel argeloosheid in zulk een bejaard man. ‘Het blijkt daarenboven dat de schuldeischers groot in getal zijn en lastig beginnen te worden.’

‘Weet u wie die schuldeischers zijn en heeft u ook sommige van hen gesproken?’

‘O neen, kolonel, ik kom nooit met dergelijke menschen in aanraking, en het zou bovendien den schijn hebben alsof ik mij bijzonder voor dien muziekmeester interesseerde.’

‘Ik meen toch dat ik u, ongeveer een uur geleden, naar het bovenhuis heb zien gaan.’

Mevrouw Van Slochteren kreeg een gevoel alsof zij tegenover een rechter van instructie zat en boegseerde het gesprek eensklaps in een ander vaarwater. ‘Het doel van mijn komst betreft eigenlijk niet zoo zeer den muziekmeester, als het bovenhuis,’ hernam zij. ‘Ik heb dat bovenkwartier gehuurd voor mijn zuster. Verbeeldt u,’ ging zij haastig voort, waarschijnlijk om den kolonel den pas af te snijden, ‘die zuster woont nu nog in den Haag en is daar heerlijk geëtablisseerd. Zij is echter erg wispelturig en doordrijvend. Zij verlangde het weelderige leven vaarwel te zeggen en kalm en eenvoudig op een bovenkwartier hier in de stad te gaan wonen. 't Is wel mogelijk, dat de luxe in den Haag haar tegen de borst stuit, maar ik voor mij geloof veeleer, dat het verlangen om in mijn nabijheid te wonen, de grootste drijfveer is. Daarom heb dan ook aan haar verzoek voldaan; maar nu verneem ik van verschillende kanten, dat het bovenhuis hierover in een zeer kwaad blaadje staat, en dit is de reden, dat ik mij de vrijheid veroorloof u hieromtrent te raadplegen.’

‘In dat geval moet ik u naar mijn huishoudster verwijzen’, sprak de kolonel, die er op dat oogenblik lang niet malsch uit zag, ‘want in dergelijke malle praatjes meng ik mij niet.’

‘Het was juist om malle praatjes te voorkomen, dat ik meende mij tot een beschaafd en verlicht man te moeten wenden.’

‘Spaar die moeite, mevrouw, want ik ben niet voornemens verder die snaar aan te roeren. Veel liever zou ik een antwoord hebben op mijn vraag, hoe het op het bovenhuis gesteld is, want de dienstbode, die daar nog met het kind woont, moet toch wel het best op de hoogte zijn van 't geen straks door u werd medegedeeld.’

‘Die meid is een helleveeg, mijnheer’, riep zij vrij heftig. ‘Zij is kennelijk omgekocht, en achtergebleven om de menschen, die, om financieele aangelegenheden, in de zaak betrokken zijn, een rad voor de oogen te draaien, en ik moet zeggen dat zij die rol voortreffelijk speelt.’

‘Maar het kind dan... het kind?’

‘Wel, men kan dat kind toch niet achter de tralies zetten, en de meid zal wel weten waar zij haar lui kan vinden, wanneer deze niet meer te achterhalen zijn Die meid is een feeks, mijnheer, die zich, zonder aanzien van persoon, de grootste insolenties veroorlooft. Ik vroeg haar wanneer de muziekmeester terug kwam; zij antwoordde, dat haar heer, zooals ik zeer goed wist, vacantie had genomen. Waarom de juffvrouw zoo eensklaps in den vroegen morgen verdwenen was? - Dat wist zij niet en dit behoefde ook niemand te weten. - Of die menschen haar nog huur schuldig waren?

- Dat was haar zaak. - Of de voortvluchtigen geld voor haar hadden achter gelaten? - Daar had ik niets mee te maken. Ik vraag u, is het niet onbeschaamd zich zulke uitdrukkingen te veroorloven tegenover iemand van mijn stand en positie, die niet gewoon is zich, anders dan uit belangstelling, met zulke lieden in te laten?'

'Kon u ook bespeuren, mevrouw, dat er stukken van waarde verdwenen waren?' vroeg de kolonel, zonder zich eenigszins gevoelig te toonen voor de beleediging, der dame aangedaan.

'Stukken van waarde!' herhaalde zij, hartelijk lachende over de onnoozelheid van den ouden heer. 'Een tafel, eenige stoelen en een paar schilderijen, ziedaar alles. Een blind paard kon er geen schade doen; zelfs de pianino, waarmee die lui hun brood moesten verdienen, is verdwenen.'

'Zoo,' sprak de kolonel met een ernstig gelaat; 'het schijnt dan wel, dat die menschen in droevige omstandigheden verkeeren. Zou

er intusschen geen mogelijkheid bestaan, om den heer Hoevermans, die toch altijd als een hoogst fatsoenlijk man opgetreden is, uit zijn oogenblikkelijke verlegenheid te redden?'

'Wie zal die kat de bel aanhangen?' vroeg zij minachtend.

'Luister eens, mevrouw!' hernam de kolonel, 'ik heb dien muziekmeester slechts een paar malen gesproken en ik moet u zeggen, dat hij een zeer goeden indruk op mij maakte. Al bezit ik ook geen groot vermogen toch wil ik er het mijne toe bijdragen om zijn eer en goeden naam te helpen redden. Wanneer nu eens door u, die relatiën in de groote wereld heeft, het initiatief werd genomen, dan wilde ik voor een niet onbelangrijke som bovenaan op de lijst voor bijdragen teekenen en ook al mijn invloed aanwenden om medewerkers te verkrijgen.'

De dame haalde de schouders op. 'Wat zou het baten,' sprak zij, 'daar men niet eens weet waar die menschen gestoven of gevlogen zijn.'

'Maar laat ons eens aannemen dat hun adres te vinden zou zijn en de muziekmeester terugkomt, wellicht nog vóór den tijd dat zijn vacantie verstreken zal zijn. In dat geval zou hij toch zijn lessen bij u kuunen voortzetten.'

'Onmogelijk!'

'Onmogelijk? Dat is een hard woord. Ik ben niet zeer vroom, mevrouw, maar het gebod der liefde staat toch te hoog bij mij aangeschreven om het, ter wille van onbeduidende wereldsche vooroordeelen, met voeten te schoppen. Al bestonden bij u ook kleine grieven tegen den muziekmeester, wat niet het geval schijnt te zijn, dan nog zou in deze omstandigheden de christelijke naastenliefde eischen, zoo iets voor dit oogenblik over het hoofd te zien, daar het wellicht de redding eener geheele familie betreft. Of moet men dan een drenkeling, al zou hij ook iets tegen ons misdaan hebben, laten omkomen, zonder een hand naar hem uit te steken? Ik wil alles doen wat in mijn vermogen is om een grooter ongeluk te voorkomen, doch dan moet ik op uw medewerking kunnen rekenen.'

'Onmogelijk, mijnheer! Na al hetgeen hier is voorgevallen, kan ik me toch niet met zulke menschen encanailleeren.'

'Is dat uw laatste woord, mevrouw?'

De dame knikte toestemmend met het hoofd en stond van haar stoel op, ten bewijze dat zij een einde wilde maken aan het gesprek.

De kolonel verzocht haar nog een oogenblik te willen blijven.

Hij was ook opgestaan en men kon zeer goed aan hem zien dat een onweder bij hem broeide. 'Luister eens een oogenblik naar mij alvorens te vertrekken, mevrouw,' sprak hij. 'Ik heb in mijn jongen tijd een sergeantmajoor gekend. Hij was een braaf en oppassend man, die al het mogelijke deed om zijn kinderen een behoorlijke opvoeding te geven, wat hem intusschen niet al te best is gelukt. Door een losbandigen zoon tot het uiterste gebracht, vergreep hij zich, om voor een oogenblik de eer zijner familie te redden, aan de hem toevertrouwde kas.'

Mevrouw Van Slochteren kreeg een gevoel alsof haar de duimschroeven werden aangelegd; zij moest zich aan den stoel vasthouden om staande te blijven.

'Die sergeant-majoor was natuurlijk een verloren man, want zoo iets wordt in het leger zwaar gestraft. Hij was radeloos en wilde zich voor het hoofd schieten, doch gelukkig kreeg zijn vrouw den inval om zich tot mij, zijn kapitein, te wenden. Ik heb toen het deficit in zijn kas aangevuld, waarmee hij in zijn eer hersteld was, en toen ik later vernam, dat die ellendeling van een zoon zijn ouders totaal arm had gemaakt,

ben ik begonnen met te zorgen, dat die deugniet als koloniaal naar Oost-Indië ging. Ik heb voor die familie gedaan wat in mijn vermogen was en, om het huisgezin te verlichten, een der dochters aanbevolen voor een flinke betrekking in een garen- en bandwinkel op den Nieuwendijk te Amsterdam. Was dat voor u of voor uw zuster die zoo deftig in Den Haag woont?

'Voor mij, kolonel,' klonk het schier toonloos en de dame zonk als vernietigd in haar stoel.

'Wat zou er wel van dat gezin geworden zijn, wanneer ik mij niet had willen encanailleeren met de familie van een onderofficier, die diefstal had gepleegd? Dat was een feit en wat van den muziekmeester wordt verteld berust nog altijd op vermoedens. En al is het u ook gelukt door onkiesche middelen een man van hoogen stand te huwen, die, naar u bekend was, door de familie Van Slochteren onder curateele zou worden gesteld, wegens idiotisme, wat kan u bewegen om te pronken met een voorgewende uitstekende educatie en al die dingen meer, om te doen gelooven, dat de familie Hoevermans niet in aanmerking kan komen, wanneer er sprake is van fatsoenlijke menschen? Ik herhaal dat uw vader een oppassend man was, maar is de muziekmeester dit ook niet? Kan iemand zeggen, dat hij ooit misbruik heeft gemaakt van hem toevertrouwde gelden? En wie weet of zijn vrouw, die door u als zoo indringend en hooghartig wordt voorgesteld, wel ooit achter de toonbank van een garen- en bandwinkel heeft gestaan? En hoe komt het u in het hoofd om over uw zuster te spreken, als van een dame van hooge afkomst, die in Den Haag weelderig leeft? Of heeft zij ook een rijk huwelijk gesloten?'

Er kwam geen antwoord op die vraag, doch daar de kolonel zijn lang verkropte verontwaardiging lucht wilde geven, zooals hij gewoon was, zelfs wanneer hij zich geheel alleen in de kamer bevond, ging hij, heen en weer loopende, ongestoord voort, zonder naar mevrouw Van Slochteren om te zien.

'Als ik mij zulke feiten uit vroegere dagen herinner,' vervolgde hij, 'dan komt het mij dubbel onvergeeflijk voor, dat u anderen, die, - niemand weet hoe of waarom - in netelige omstandigheden verkeeren, niet slechts geen hulp wil verleenen, maar daarenboven met de grootste minachting van hen spreekt en hen zoo verachtelijk mogelijk tracht te maken. 't Is schande! Ik wist sinds lang hoe en door welke middelen de dochter van mijn gewezen sergeant-majoor mevrouw Van Slochteren geworden was. Al herkende zij mij ook niet meer, het zou mij weinig moeite gekost hebben om iedereen met minachting op haar te doen neerzien, want de wereld aast op schandalen, maar..'

Er was reeds tweemaal aan de deur geklopt en Barbara trad eindelijk binnen, blijkbaar met een boodschap, doch die niet over haar lippen kwam

'Lieve hemel, mijnheer,' riep zij eensklaps, 'ziet u niet hoe akelig mevrouw Van Slochteren met haar oogen doet?'

De dame lag daar blijkbaar geheel bewusteloos, wie weet hoe lang reeds. Zij was in haar fauteuil ineen gezakt, haar oogen rolden akelig rond en haar handen waren samengetrokken. De kolonel was erg onthutst, en trachtte de dame met behulp van Barbara op te richten, doch daar het gewenschte resultaat niet werd verkregen, gelastte hij zijn huishoudster onmiddellijk de hulp van den nabij wonenden apotheker in te roepen, ten einde die stiefzoon van aesculaap zou kunnen beslissen of de hulp van een dokter noodig was. De oude snorbaard gevoelde zich lang niet op zijn gemak, daar hij zich nooit onder dergelijke omstandigheden alleen tegenover een dame had bevonden. Eerst trachtte hij haar zoo wat in balans te brengen, daarna fluisterde hij verontschuldigende woorden, zoo zachtzinnig en verzoenend als er zich ooit een

doortocht hadden gebaand door zijn forschen knevel. Toen dit alles echter niets mocht baten liep hij haastig naar een kast, haalde een groote flesch vol eau de cologne te voorschijn, nam een schoonen witten zakdoek, goot er het welriekende vocht met volle stralen op en begon daarna, zoo onhandig als een man dit kan doen, eerst haar voorhoofd en daarna haar wangen te besproeien, of liever kletsnat te maken. 'Zij wordt hoe langer hoe bleeker,' mompelde hij al hijgenden en blazende, en daar hij zag dat zijn zakdoek niet alleen nat maar ook vuil geworden was, haalde hij andermaal een schoonen te voorschijn en vernieuwde zijn pogingen om de bewusteloosheid te doen ophouden, zoodat mevrouw Van Slochteren eindelijk druipnat was toen Barbara met den apotheker terug kwam. Laatstgenoemde had een paar opwekkende middelen meegebracht en appliceerde die met alle zorg, doch zonder eenig gevolg, ofschoon steeds verzekerende dat men zich niet ongerust behoefde te maken.

'Maar mijnheer,' sprak de kolonel, op den eersten zakdoek wijzende, 'die doek was schoon, en zie nu eens! Is zulk een geweldige uitwaseming niet buitengewoon gevaarlijk?'

De apotheker schudde glimlachend het hoofd en gaf na eenige oogenblikken de verzekering, dat de dame gerust in een rijtuig naar huis mocht worden vervoerd. Kwam zij door het schokken en schommelen niet tot bewustzijn, dan kon men haar doen ontkleeden en, zoo noodig, den dokter laten komen.

'Loop als de drommel naar den stalhouder,' sprak de kolonel tot Barbara 'en kom aanstonds met een vigelante terug.'

Middelerwijl de huishoudster aan dit bevel voldeed, hield de apotheker zich onophoudelijk met de patiënte bezig, doch de toestand bleef ongeveer dezelfde. Wel opende zij van tijd tot tijd de oogen, doch sloot ze onmiddellijk weder. Eens echter bleef zij betrekkelijk lang op één punt staren en stak toen de hand uit naar haar voile, die op haar schoot lag.

'Zij schijnt bij te komen,' zei de kolonel.

''t Is niet onmogelijk,' antwoordde de apotheker, doch hij haalde terstond de schouders op, toen het hem niet mocht gelukken, de krampachtig gesloten hand van het voorwerp los te maken.

Daar kwam het rijtuig haastig aanrollen. Barbara begon aanstonds het toilet der dame zooveel mogelijk in orde te brengen en zeide, toen zij bijna gereed was:

'Mij dunkt wij moesten haar ook de voile maar voordoen, want zij ziet zoo ontzettend bleek.'

'Je hebt goed spreken,' antwoordde de kolonel; 'dat ding zit in haar hand geklemd als in een schroef.'

Het bleek intusschen dat de huishoudster in dergelijke omstandigheden zeer handig te werk wist te gaan, want het rooskleurig gordijntje kwam spoedig te voorschijn en werd terstond aangebracht ter plaatse waar het behoorde

Terwijl men de dame in het rijtuig hielp, wat niet weinig opzien baarde bij het publiek, dat daar nog altijd sterk vertegenwoordigd was, vroeg Barbara of zij haar naar huis moest brengen.

'Neen, neen,' antwoordde de kolonel. 'Zij is hier ongesteld geworden, en het zou in strijd zijn met alle etiquette, wanneer ik die taak aan een ander opdroeg.'

'En hoe laat moeten wij dan wel eten?' vroeg de huishoudster, die gehoopt had iets meer te vernemen aangaande het onverwachte incident.

'Over een half uur, als het kan zijn, want ik kom terstond terug.... Adieu, mijnheer de apotheker, voorloopig mijn dank voor de spoedige hulp.'

Zoodra het rijtuig vertrokken was, zei Barbara, luid lachende:

‘Wat is de kolonel toch een onnoozele bloed.’

‘Hoe zoo?’ vroeg de apotheker.

Zij nam den vuilen zakdoek op. ‘Zie eens, dat noemt hij uitwaseming. 't Is verf, allemaal verf! Als mevrouw Van Slochteren zoo iets niet gebruikt, is zij zoo grijs als een duif. Ik weet daar alles van, want ik heb met mijn nicht, die daar woont, meer dan eens dergelijk spul moeten halen. Ook natuurlijk blanketsel, ik weet niet meer hoe het heet, en dat heeft zij ook hoog noodig, want 's morgens vroeg ziet zij er zoo goor uit als een vaatdoek.’

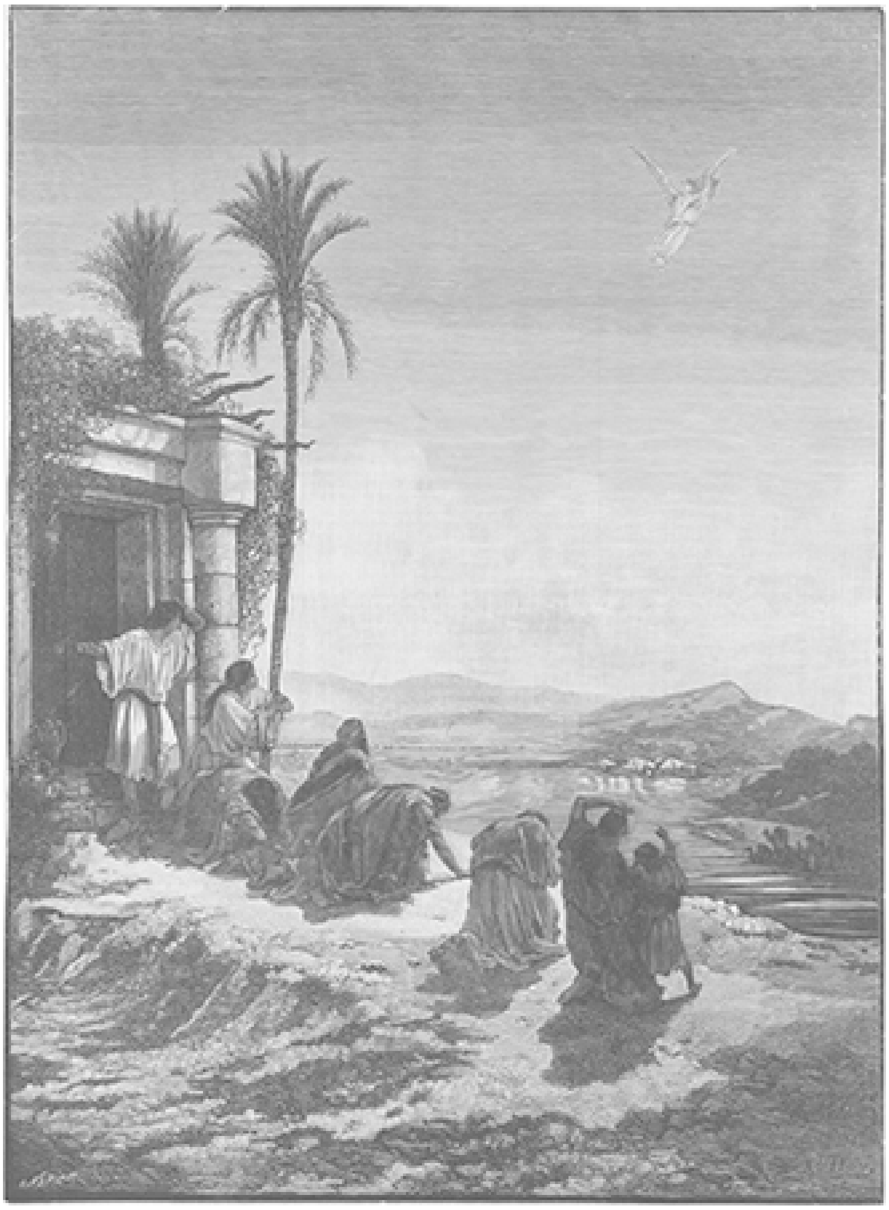

DE ENGEL VAN TOBIAS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GUSTAVE DORÉ.

OP DE WERF, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RUDOLF SCHUSTER.

Foei wat is die Barbara toch een kwaadsprekend schepsel!

Onze kolonel zat intusschen in de vigelante tegenover mevrouw Van Slochteren, wier toestand ongeveer dezelfde bleef. ‘Ik heb dat ding te hard aangepakt, veel te hard’, mompelde hij, ontevreden over zichzelven. ‘Zulk een onstuimigheid tegenover een dame is ongehoord, en wie weet welke gevolgen er voor haar en haar huisgezin uit voortspruiten. Het spijt mij zeer, maar ik zet het van den anderen kant iedereen om kalm te blijven tegenover een vrouw, die zulk een verleden achter zich heeft en er toch behagen in schijnt te scheppen anderen te vernederen en met ijskoude onverschilligheid aanziet, dat zij in het verderf worden gestort. 't Is blijkbaar niet om den muziekmeester, maar om zijn vrouw, die zij schijnt te haten, dat zij graag zou meewerken om die menschen in het ongeluk te storten. En men weet het, als een vrouw haat....’

Hier werd hij uit zijn overpeinzingen wakker geschud, doordien de dame zich op de bank tegenover hem begon te bewegen.

‘Gaat het wat beter, mevrouw?’ vroeg hij werkelijk deelnemend.

Zij knikte bevestigend en scheen iets aan haar toilet te verschikken.

‘Ik zou u aanraden terstond den dokter te ontbieden,’ hernam hij welwillend.

Er volgde andermaal een knikje, doch daar bleef het bij. Toen eindelijk het rijtuig voor haar woning stilhield en de kolonel willens scheen terstond uit te stappen om de hulp der huisgenooten in te roepen, legde de dame eensklaps de hand op zijn arm en zeide zacht:

‘Geen burengerucht, als ik u mag verzoeken; ik gevoel mij nu sterk genoeg om, met uw hulp, alleen uit het rijtuig te stappen.’

De deur was reeds geopend; zij nam de aangeboden hand aan, wenkte den bediende, dat hij zich kon verwijderen, en terwijl zij, op den arm van den kolonel leunende, de gang inging, fluisterde zij hem in het oor:

‘Heb medelijden met mij, mijnheer. Ik zou zoo diep rampzalig zijn, wanneer het hier in de stad bekend mocht worden wat door u...’

‘Wees gerust, mevrouw, ik zal weten te zwijgen, zooals ik tot dusverre heb gedaan.’

‘Ik dank u, en als die muziekmeester mijn steun noodig heeft....’

Zij kon niet verder spreken want haar man kwam aan het einde van den gang aanstrompelen.

Na een korte verklaring over 't geen was voorgevallen, nam mevrouw afscheid van den kolonel om naar haar kamer te worden gebracht. Onze oude krijgsman wisselde nog eenige onbeduidende woorden met den half verlamden Van Slochteren en stapte weder in het rijtuig. Hij zat onderweg als versuft na te denken over den zonderlingen afloop van het tooneel, waarin hij zulk een voorname rol had gespeeld, en kwam tot de slotsom, dat sommige vrouwen zeer raadselachtige wezens waren.

(*Wordt vervolgd.*)

De Suiker.

Van kindsbeen af zijn we al zoodanig met zoetigheden verwend, dat wij de suiker haast als iets onontbeerlijks beschouwen en ons de wereld bijna niet zonder dit genotmiddel kunnen voorstellen. Eerst als wij ouder worden en ons een beetje met de beschavingsgeschiedenis van het menschelijk geslacht bezighouden, vernemen

we dat de suiker nog niet van oude dagteekening is en dat ontelbare menschengeslachten groot geworden en gestorven zijn, zonder ooit een stukje suiker geproefd of ook maar gezien te hebben, ja dat onzen voorvaderen eeuwenlang zelfs de naam der suiker onbekend bleef.

Ongetwijfeld hadden ook de allereerste bewoners van ons land hun zoete spijzen: doch zij bereidden die niet met suiker, maar met honing. En op dezelfde wijze gingen de oude Grieken en Romeinen te werk. Bij de klassieke dichters en de schrijvers der oudheid zal men te vergeefs het woord *saccharum* of *sakharon* zoeken. Het zoete gebak, dat de kunstvaardige bakkers van het oude Rome bereidden, was met honing verzoet en nog omstreeks het jaar 1000 kreeg Neurenberg zijn zoetigheden uit de bijenkorven der omliggende wouden, die de 'rijksbijentuin' genoemd werden.

Allengs kwam ondertusschen het bericht omtrent het bestaan van suikerhoudende planten naar Europa en veel later volgde de suiker zelf. Voor de beschaafde volken aan de Middellandsche Zee werd reeds in de vierde eeuw vóór Christus door den Indischen veldtocht van Alexander den Groote een nieuwe wereld geopend, en de veldheeren van dezen veroveraar deelden mede, 'dat in Indië een riet, zonder de medewerking van bijen, honing moest voortbrengen.' Dat is het eerste bericht, hetwelk Europa omtrent het bestaan van het suikeriet vernam. De suiker zelf leerden de metgezellen van Alexander nog niet kennen, daar in dien tijd de bereiding er van ook in Indië nog niet bekend was. De nieuwe geschiedvorsching heeft bewezen, dat de Indiërs eerst in den tijd tusschen 300 en 600 na Christus uit het sap van het suikerriet vaste suiker leerden winnen.

Zoo valt dus het geboortejaar der suiker in vergelijking met dat der andere voedings- en genotmiddelen van den mensch betrekkelijk laat. En hoe heeft met dat al dit Indische product de wereld weten te veroveren!

Van Indië kwam de eerste rietsuiker, een vaste, maar nog onzuivere massa, naar Perzië; hier onderging ze een zuiveringsproces; want de Perzen leerden ze, hoewel nog maar op onvolkomen manier, raffineeren. Zij bezorgden de suiker aan de Arabieren, en toen deze al veroverende in de wereld voortdrongen, volgde de suiker hun spoor en kwam naar Europa. Waar de Arabieren zich nederzetten en waar de bodem het maar eenigszins toeliet, daar plantten zij ook het 'riet dat zonder medewerking van bijen honing' voortbracht, en zoo groenden eerlang in de kustlanden van Noord-Afrika, in Zuid-Spanje en op het eiland Sicilië de velden van het welige riet. Toen de Noormannen de Arabieren uit Sicilië verdreven, werden zij de eerste suikerplanters van Germaansche afkomst, en gelijk Karel de Groote er op bedacht was, de bijen te beschermen, zoo vaardigden de Hohenstaufen verordeningen uit, om de suikerrietplantingen op Sicilië in bloei te houden.

In Europa was echter om dezen tijd de suiker nog zeldzaam. Ze was duur, kostte minstens achtmaal zooveel als tegenwoordig en kon daarom alleen door gegoede lieden gekocht worden. Ze gold toenmaals niet enkel als lekkernij; de Arabieren schreven haar heelende eigenschappen toe en zoo was ze dan ook in Europa, dat toenmaals onder den invloed der Arabische geneeskunde stond, als geneesmiddel hoog aangeschreven. Ze werd beschouwd als een middel tegen maag- en nierkwalen, heette de koorts te verdrijven en de zwakte der oogen te genezen. Vooral onder den naam van 'suikerrosaat,' in verbinding met rozewater, werd ze dikwijls voorgeschreven.

De kruistochten hebben zeer veel tot verbreiding der suiker in Europa bijgedragen; want de Christenen leerden in Syrië, op Cyprus en in Egypte het zoete voortbrengsel der suikervelden genieten. Maar zijn grootste triomfen zou het suikerriet in de Nieuwe

Wereld vieren. In het jaar 1893 zal het vierhonderd jaar geleden zijn dat Christophorus Columbus, op zijn tweede reize, de eerste suikerrietplanten over den Atlantischen Oceaan bracht en in den bodem van Haïti pootte, en gelijk eenmaal het suikerriet de sporen der Arabieren gevolgd was, zoo was het thans de trouwe gezel der Spanjaarden. Het verbreidde zich over de Antillen en werd naar Mexico overgeplant; de veroveraar van Mexico, Hernando Cortez, bepaalde reeds in zijn testament, dat op zijn Mexicaansche landgoederen een suikerfabriek moest opgericht worden. Peru werd in het jaar 1532 onderworpen en reeds in het volgende jaar zag Piedro Cieza daar welbewaterde suikerrietvelden, waar bij suikermolens werden opgericht. De koloniale suiker kwam nu in zoo groote hoeveelheden naar Europa, dat de suikerplantages aan de Middellandsche Zee de moeite niet meer loonden en in verval geraakten.

De rietsuiker werd de koning onder de zoetigheden. Omstreeks dien tijd ontwikkelde zich in de koloniën een wijze van suikerbereiding, die tot in den nieuweren tijd in gebruik is gebleven en volgenderwijze wordt uitgeoefend.

Het suikerriet is ten naaste bij rijp, de hoog opgeschoten halmen hebben een lengte van twee tot vier meter bereikt; de van boven nog heldergroene bladeren beginnen van onderen reeds te verkleuren en schitteren evenals de stengel, naar gelang der soort van riet, in rijk geschakeerde, nu eens purperen of violette, dan weer gele kleuren. Het veld levert een prachtigen aanblik op; het is ‘rijp’, dat wil zeggen, rijp voor den oogst, want in werkelijkheid hebben de bloesems zich nog niet geopend. Om dezen tijd bevat het sap van het riet de meeste suiker en daarom wordt thans het riet gemaaid. Bij troepen komen de arbeiders en snijden eerst de bladeren van den stengel, dan zwaaien zij hun groote messen en hakken het riet aan de wortels af; anderen zorgen voor het afsnijden der onrijpe punten, verdeelen de stengels in kleine stukken en brengen ze naar den suikermolen.

Hier komt het riet in machines, door dieren, water of wind gedreven, wordt tusschen zware rollen uitgeperst en komt zonder sap weer te voorschijn. Dit uitgeperste riet is nog niet waardeloos: het heet *bagasse* en wordt als brandstof bij de suikerfabricatie gebruikt. Het gewonnen sap vloeit tusschen de rollen uit en verzamelt zich in een groote kuip. Naar gelang der soort van het riet en het uitvallen van den oogst bevat het meer of minder suiker, in den regel achttien tot twintig ten honderd. Deze zoete vloeistof mag niet lang blijven staan; evenals most bevat ze een aantal kiemen van schimmel, die zich in de warme keerkringslanden bijzonder snel ontwikkelen; dan raakt het sap in gisting en dit is nadeelig voor de suiker, die door de schimmel wordt opgelost. Dus dient men spoedig de handen aan het werk te slaan, om de suiker te zieden.

In de suikerziederij, waar wij onze lezers binnenleiden, zijn vier kookpannen of ketels, waarin het sap van het suikerriet achtereenvolgens wordt gegoten. De eerste wordt de ‘groote ketel’ genoemd; het ruwe sap wordt uit de kuip daarin geschept en dan met kalk gekookt. Al spoedig begint de vloeistof te schuimen en de arbeider schept er vlijtig dat schuim af. Zoo laat men het ruwe sap ongeveer een uur koken, waarna het in den tweeden, zoogenaamden ‘zuiveringsketel’ gedaan wordt. Hier herhaalt men dezelfde behandeling; het sap wordt helder, en nu komt het in den derden, den ‘loogketel,’ waar er onder het koken voortdurend kalkmelk bij gevoegd wordt, zoolang het zich nog troebel toont.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Het geloof. -

Het geloof voor te stellen in de gedaante eener Godgewijde maagd mag zeker een zinrijke gedachte heeten. In de volkomen onthechting van het aardsche, de heldhaftige opoffering van alle wereldsche voldoening, de onverdeelde toewijding aan den hemelschen Bruidegom vindt het geloof zijn hoogste uiting. Alleen het geloof kan die heilige aandrift verklaren, waarmee een jong meisje, in den bloei des levens, de wereld vaarwel zegt op het oogenblik dat deze haar het meest moet aanlachen, en alles verlaat om voortaan alleen te behooren aan God. Het geloof toch zegt haar dat alles hierbeneden vergankelijk en ijdel is, en dat het eeuwige,

hoogste goed enkel te zoeken is hierboven. Daarom houdt zij het oog hemelwaarts gericht in de zalige zekerheid, daar eenmaal den Beminde te aanschouwen en te bezitten, ter liefde van wien zij op aarde alles heeft ten offer gebracht.

De treffende voorstelling van den Duitschen kunstenaar herinnert in opvatting eenigszins aan de conceptie van Gustave Doré, die in het beeld eener liefdezuster, met moederlijke teederheid een verlaten kind aan het hart drukkend, het Christendom met zijn sprekendsten karaktertrek, de dienende liefde, symboliseerde.

De engel van Tobias. -

De naam van den grooten illustrateur kwam ons juist van pas onder de pen, nu we hier een zijner merkwaardigste scheppingen te aanschouwen krijgen, namelijk een der weinige schilderijen, die de begaafde kunstenaar ooit vervaardigd heeft. Bij den eersten aanblik zou men niet zeggen, hier met een schilderij te doen te hebben; het werk heeft geheel het karakter der grootsche illustraties, waarmee Doré het boek der boeken verluchtte. Arme kunstenaar, wiens droombeeld het was schilder te zijn, en die zelfs als hij schilderde, toch illustrateur bleef. Hij had zich (als een kunstenaar, die zijn ideaal onbereikbaar voelt, te troosten was) kunnen troosten met het bewustzijn, onder de illustrateurs de oorspronkelijkste en vruchtbaarste te zijn. Mochten anderen hem overtreffen in het nauwkeurige der teekening, in de zuiverheid der lijnen, - in scheppend vernuft streefde hem niemand op zij. De illustraties van Doré zijn eenig; ze vormen een wereld van zijn creatie, vol dichterlijk gevoel en stoute fantasie, een wereld als nooit te voren was aanschouwd en ook nimmer meer zóó zal aanschouwd worden, omdat ze Doré's eigendom was.

Hoe grootsch was zijn opvatting van de bijbelsche tafereelen, wier verheven eenvoud misschien door geen ander zoo diep is gevoeld! Als wij het bijbelverhaal opslaan ter plaatse, waar de jonge Tobias, door den engel geleid, van zijn verre reize in het huis zijns ouden vaders terugkeert, dan lezen wij dat de grijsaard in de vervoering zijner dankbaarheid zijn zoon ter zijde nam om hem te vragen:

‘Wat zullen wij den heiligen man geven, die met u gekomen is?’

Daarop antwoordde de jonge Tobias:

‘Welke vergelding zouden wij hem kunnen aanbieden, die in vergelijking zou komen met zijn weldaden? Hij heeft mij gezond heengeleid en weer teruggebracht. Het geld heeft hij bij Gabelus zelf gehaald. Hij heeft mij een huisvrouw bezorgd en den duivel van haar uitgedreven. Hij heeft haar ouders met blijdschap vervuld. Hij heeft mij van den visch, die mij wilde inzwelgen, verlost. Het licht des hemels heeft hij u doen aanschouwen, en wij zijn door hem met alle goederen verrijkt. Wat kunnen wij hem wedergeven, dat dit alles waardig is? Ik bid u, lieve vader, vraag hem toch of hij zich wil gewaardigen de helft aan te nemen van hetgeen wij meegebracht hebben.’

En op dat voorstel van vader en zoon sprak de hemelsche leidsman:

‘Looft en dankt den God des hemels, en geeft Hem eere voor alle menschen, omdat Hij zijn barmhartigheid aan u heeft getoond. Want al is het soms goed dat het geheim des konings verborgen blijve, het voegt dat men de werken Gods verkondige en verheffe... Ik zal u dan de waarheid ontdekken, ik wil u het geheim niet verbergen. Als gij met tranen badt, de dooden begroeft, uw middagmaal verliet en de omgebrachte

lichamen bij dag verborgt in uw huis om ze des nachts te begraven, was ik het, die uw gebed den Heer opdroeg. Omdat gij daardoor Gode aangenaam werdt, was het noodig dat gij beproefd werdt. Maar nu heeft God mij gezonden om u te genezen en om Sarah, de huisvrouw van uw zoon te verlossen uit des duivels macht, want ik ben Raphaël, een van de zeven engelen, die voor den Heer staan.'

Toen zij dit hoorden, werden zij zeer ontsteld en vielen bevend ter aarde op hun aangezicht. Maar de engel zeide hun: 'Vrede zij met ulieden; weest niet bevreesd; want als ik met u was, was ik er door Gods wil. Dankt Hem dan en zingt Hem lof. Wel scheen ik met u te eten en te drinken, doch ik gebruik een spijs en drank, die onzichtbaar is en die de menschen niet kunnen begrijpen. Maar het is nu tijd, dat ik wederkeer tot Hem, die mij gezonden heeft. Doch gijlieden, geeft lof aan God en maakt al zijn wonderdaden bekend.'

Nadat hij dit gezegd had, werd hij uit hun gezicht weggenomen, zoodat zij hem niet meer zagen. Alsdan drie uren lang op hun aangezicht neerliggende, dankten zij God. en opgestaan zijnde, verhaalden zij al zijn wondere daden.

Tot zoover het verhaal der Heilige Schrift: nu beschouwe men het tafereel van Doré en zegge dan of het mogelijk is dieper door te dringen in de liefelijk-grootsche poëzie der oudtestamentische geschiedenis.

Op de werf. -

Van Tobias' landelijke woning aan de wateren van Babylon naar een boerenwerf uit onze dagen - welk een ontzaglijke afstand van tijd en plaats ligt daartusschen! En toch is er overeenkomst in den aanblik: zoo waar is het dat onder alle hemelstreken en in alle eeuwen de mensch toch dezelfde blijft. Ook hier vinden wij den hond terug, die reeds in Tobias' tijd de trouwe vriend van den mensch bleek; want wij lezen dat de viervoetige gezel van den jongen reiziger, zoodra hij de lucht van het huis in den neus kreeg, zijn meester vooruitijlde om kwispelstaartend van blijdschap den ouden vader de terugkomst van zijn zoon aan te kondigen. Ook hier zien wij het vee gemoedelijk en vreedzaam schuilen onder de hoede van den mensch, gelijk wij lezen dat Tobias van kameelen en schapen omringd was. Ook hier herkennen wij, ofschoon onder geheel andere vormen, dat kalme, rustige, idyllische landleven, gelijk het ons in de oude schriften geschilderd wordt.

En het is geen kleine verdienste voor den kunstenaar, dat zijn welgestoffeerd tafereel zoo geheel in de stemming is van het vredige, onbezorgde landleven.

Wetenswaardig Allerlei.

De lotgevallen van een omgewaaiden boom -

In een Parijsch blad vinden wij op de volgende wijze de lotgevallen verhaald van een door een storm op een rijksweg omgewaaiden boom:

Toen de wegwerker des morgens op zijn werk kwam zag hij den boom op den grond liggen, en nu zou een ieder denken, dat enkel de rijksopzichter van dien weg behoefde gewaarschuwd te worden om den boom te doen opruimen en verkoopen Volstrekt niet Ziehier door hoeveel trechters en over hoeveel rollen deze zaak ging, voor ze haar beslag kreeg.

De opzichter, die onmiddellijk van het feit was in kennis gesteld, raadpleegt zijn registers om den burgerlijken stand van den boom op te teekenen. Hij was geplant in het jaar 1879, tusschen den zevenden en achtsten hektometer van kilometer 47. Het was de derde boom links van den weg na den zevenden hektometer.

De opzichter zendt verslag aan den arrondissements-ingenieur en maakt een afschrift van zijn brief in zijn correspondentieboek.

De ingenieur stelt het schrijven in handen van den afdeelingscommies, die het na de opgave van den opzichter betreffende den burgerlijken stand van den dooden boom vergeleken en in orde bevonden te hebben, aan den chef de bureau teruggeeft.

De ingenieur teekent een verslag in duplo, waarvan het eene voor den hoofdingenieur, het andere voor den prefect van het departement bestemd is.

Het verslag doet de ronde in verschillende bureau's der prefectuur, en een en ander heeft ten slotte een besluit van den prefect ten gevolge, waarbij de verkoop van den boom in de reglementaire vormen wordt gelast.

Een exemplaar van het prefectoraal besluit wordt gezonden aan den hoofdingenieur en een ander aan den directeur der domeinen.

Men zou meenen, dat, nu de identiteit van den dooden boom behoorlijk en wettig is vastgesteld, kan worden overgegaan tot de door den prefect gelaste verkooping.

Wij zijn er echter nog op verre na niet! De volgende formaliteiten moeten nog na gekomen worden: opmaking van een inventaris in duplo; verificatie van den inventaris door den directeur der domeinen; aanvraag tot machtiging om te verkoopen door den betrokken ontvanger aan zijn directeur; machtiging tot verkoop, door den directeur verleend; verzoek van den directeur aan den prefect, om den dag van verkoop te willen vaststellen; besluit van den prefect, waarbij de dag bepaald wordt; afschrift van dit besluit aan den directeur en den ontvanger; het opstellen van aanplakbiljetten (de redactie van de aanplakbiljetten wordt door den ontvanger aan het oordeel van den directeur onderworpen, die ze goedkeurt of wijzigt); aanplakking der biljetten; het opmaken van een quitantie voor den hiermee belasten persoon; het boeken van de onkosten van het aanplakken der biljetten (omtrent een frank); brief van den ontvanger aan den burgemeester, waarbij deze uitgenoodigd wordt, bij de verkooping tegenwoordig te zijn; proces-verbaal, op zegel, van de verkooping. De kooper moet 5 pCt. boven de koopsom betalen, die moeten dienen ter voldoening van de kosten van publiciteit, van het zegel van het proces-verbaal der verkooping, en der registratie (2 ½ pCt. der verkoopsom)

Indien de 5 pCt. boven de koopsom niet toereikend zijn tot bestrijding van bovengenoemde onkosten, moet de registratie het loodje leggen.

Ten slotte wordt het proces-verbaal der verkooping geboekt, daarna in een afzonderlijk register overgeboekt, de ontvangst op een derde register ingeschreven, en ten slotte op een vierde de onkosten voluit in woorden geboekt.

Het einde van dit ware verhaal is, dat, men, na zorgvuldig alle formaliteiten vervuld te hebben, tot den uitnoodigingsbrief voor den burgemeester incluis, bemerkte, dat de boom verdwenen was.

Nu moest een aanklacht ingediend worden bij het parket, het geschrijf en gewrijf opnieuw beginnen en veldwachter, gendarmen, commissaris van politie en substituut tot opsporing der plegers van het misdrijf uitgezonden worden.

Evenwel, men koos hier de wijste partij. Uit vrees van zich belachelijk te maken, gaf men er de voorkeur aan, de zaak in den doofpot te stoppen, liever dan in een correctioneel proces het publiek aan den neus te hangen, hoeveel er mee gemoeid is

om langs administratieven weg een boom van een waarde van vier en een halven frank te verkoopen.

De koudste en de warmste plaats ter aarde. -

De koudste plaats ter wereld is Werchojansk in Siberië. Deze stad ligt aan de rivier Juno, op een hoogte van 107 meter boven den zeespiegel in een door bergen ingesloten dal. De gemiddelde win erkoude is 50 graden Celsius onder nul; voor de maanden December, Januari en Februari evenwel is een koude van 60 graden onder nul normaal, en zelfs in de maand Maart komt deze nog voor. In het jaar 1885 nam men een temperatuur van 67 graden onder nul, in 1886 van 66,5 onder nul waar. Dat onder zulke omstandigheden een stad nog kan bestaan, mag wel onder de groote merkwaardigheden gerekend worden, al heeft ze ook maar zeer weinig inwoners: omstreeks honderd.

Daarentegen wordt de streek, die zich aan de Perzische golf uitstrekt, voor de warmste der aarde gehouden. Te Bahreïn biedt de grond geen drinkwater aan, maar toch wordt een betrekkelijk talrijke bevolking daar in de mogelijkheid gesteld te leven, omdat rijke bronnen van zoet water hier op den bodem der zee ontspringen. Dit zoet water wordt door duikers gewonnen. De in zijn kast zittende duiker bindt een uit een groot geitevel vervaardigden zak aan zijn linkerarm, en terwijl hij in de linkerhand den mond van den dierenkop naar beneden houdt, grijpt hij met de rechterhand een zwaren, aan een strik bevestigden steen. Zoo uitgerust duikt hij naar den bodem der zee. Daar aangekomen houdt hij de opening van den zak boven de zoetwaterbron, en laat zich terwijl hij den gevulden zak sluit, door het opbruisende water naar boven stuwen, waarop hij in de boot getrokken wordt. De steen wordt dan eveneens naar boven gehaald, de duiker grijpt hem opnieuw vast, neemt een anderen linnen zak, en nadat hij eens adem geschept heeft, duikt hij opnieuw in de diepte.

Nieuwste vinding op het gebied van rijwielconstructie.
Bijdrage tot de Scheveningsche Sporttentoonstelling.
(Buiten mededinging.)

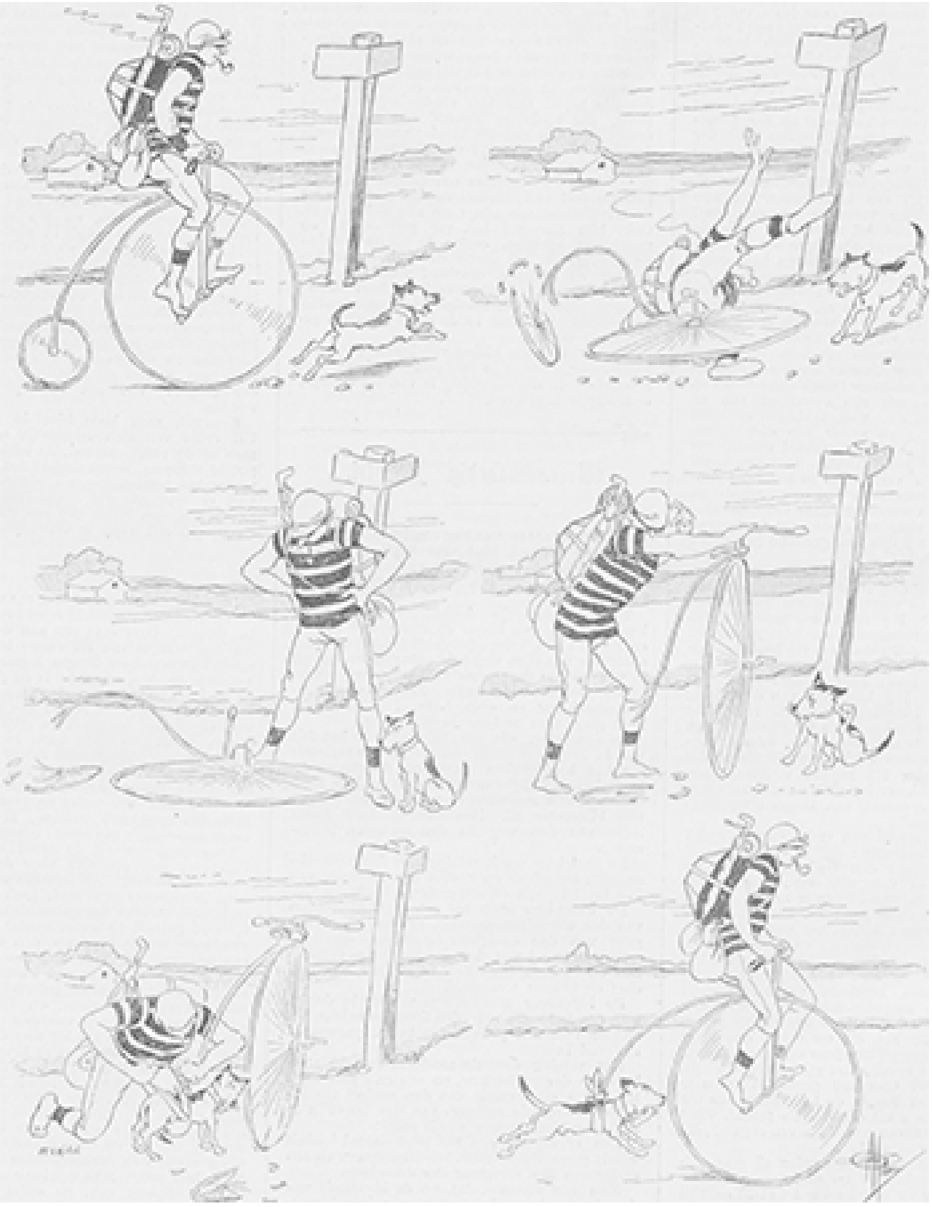

[Nummer 4]

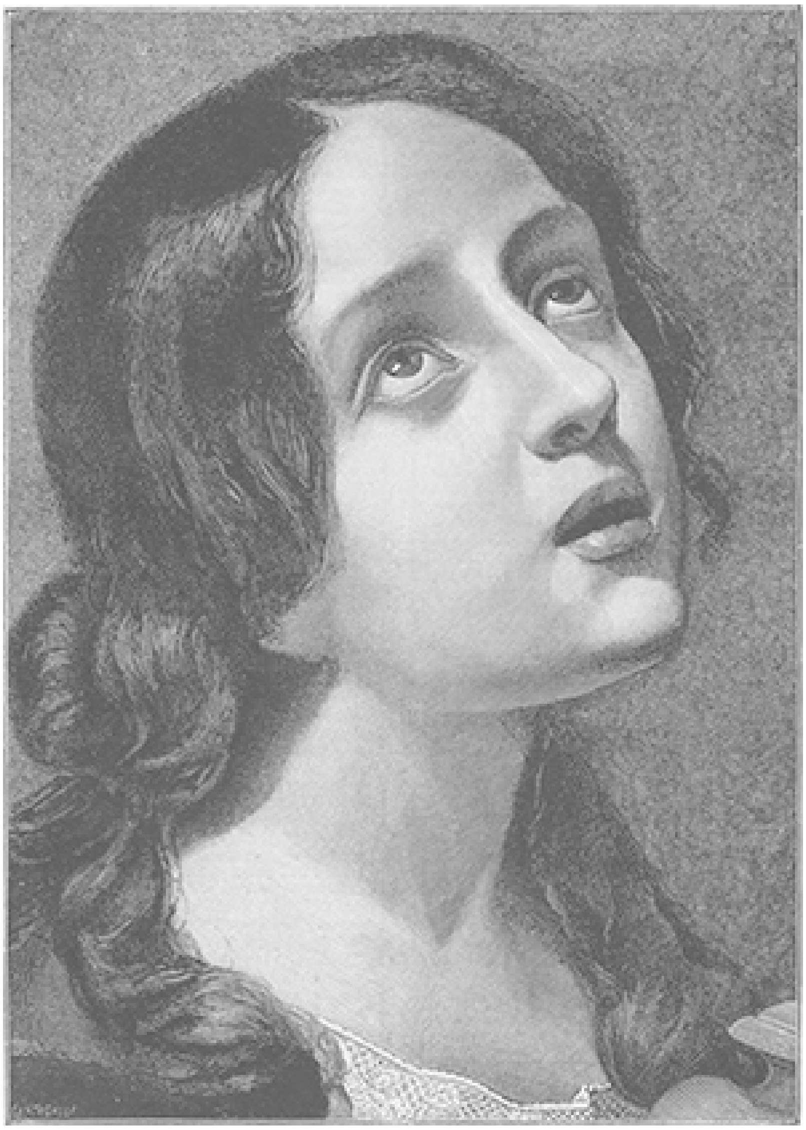

IN GEBED, STUDIE VAN CARLO DOLCI.

't Was maar een muziekmeester
Door
H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

Bij zijn tehuiskomst zag de kolonel tot zijn ergernis dat het tumult in de straat nog toegenomen was. Er waren ook meer agenten van politie op de been en nu en dan vernam men het gerinkel van een glasruit, die met een steen ingeworpen werd. Hij was wrevelig, at weinig en wilde juist na al de emoties van dien dag, eenige verkwikking gaan zoeken in een middagslaapje, toen Barbara haastig de kamer binnen kwam.

'De kerkuilen vragen een oogenblik belet,' sprak zij half fluisterend.

‘Wie.... wat?’ vroeg hij onstuimig, zonder zelf te weten, wat hij zeide.

‘De twee bejaarde dames in het zwart.... U weet wel wie ik meen.’

‘Wat heb ik met die ouwe wijven te maken.’

‘Zij verzoeken beleefd om een kort onderhond, mijnheer.’

‘Dat is wel mogelijk, maar ik verkies niet langer allerlei praatjes over dien muziekmeester aan te hooren.’

‘Zij zijn op het bovenhuis geweest, mijnheer en hebben natuurlijk de meid gesproken; wie weet of zij niet geheel op de hoogte zijn van 't geen daar is voorgevallen,’ zei Barbara, die blijkbaar zeer verlangend was om iets naders van de zaak te vernemen.

De kolonel was rood van kwaadheid en zei eindelijk kort en brommig:

‘Welnu, laat ze hier komen.’

De bejaarde juffers kwamen zeer bedeesd en onder allerlei buigingen de kamer binnen. Onze oudgediende nam haar van het hoofd tot de voeten op, en wees, zonder een woord te spreken, met de rechterhand op twee stoelen, die door Barbara gereed gezet werden.

‘Generaal,’ begon de alleroudste, onder vernieuwde buigingen, alvorens er plaats werd genomen.

‘Kolonel, asjeblieft!’ klonk het vrij norsch uit de hoogte, want hij was blijven staan.

'Neem mij niet kwalijk,' hernam de spreekster, met een vrij innemenden glimlach, die men op zulk een perkamenten tronie niet zou hebben verwacht, 'ik ben niet op de hoogte van de militaire rangen en titels, en zal daarom maar zoo vrij zijn mijnheer te zeggen.'

'Zeer goed,' klonk het koele antwoord. 'Mag ik zoo vrij zijn te vragen waarover u mij wenscht te spreken?'

'Over den toestand op het bovenhuis hierover mijnheer; wij...'

'Met uw verlof, dames,' viel haar de kolonel op denzelfden toon in de rede, 'als dat alleen het doel van uw komst is, dan kunnen wij het onderhoud wel staken, want ik weet niets van 'tgeen hierover gebeurd is en ik wil er ook niets van weten en niets meer over hooren.'

De beide juffers wisselden een blik waarin men teleurstelling en verlegenheid kon lezen. De oudste vermande zich echter en meende de opmerking te mogen maken, dat de kolonel eigenlijk de eenige was, die tot dusverre belangstelling in die geruchtmakende zaak had getoond.

'Ik?' vroeg hij verwonderd.

'Wij zijn op het bovenhuis geweest, mijnheer, en vernamen tot ons genoegen, dat u gisteren een blijk van deelneming heeft gegeven, door het zenden van een versnapering aan...'

'Ja, aan dat lieve kind! Het gaat mij aan het hart, dat zulk een onschuldig en aanvallig knaapje zal moeten lijden, omdat ... omdat...'

Hij wist niet recht hoe hij verder zijn meening zou te kennen geven, daar hij, zooals ons bekend is, niet kon deelen in de heerschende vermoedens. De oude juffrouw wist daar echter handig partij van te trekken.

''t Is juist over het lieve kind, dat wij u wenschten te spreken,' hernam zij schielijk, met de gevatheid, der vrouw eigen, zeer goed ziende, dat zij een gevoelig punt had aangeraakt. 'Dat kind is een engel mijnheer; het liet ons het zakje, nog half gevuld met lekkers zien; het wees met de handen naar dit huis, al hingen er ook gordijnen voor de glazen, en het begon allerlei halfverstaanbare woorden te spreken om ons duidelijk te maken aan wien het dat lekkers te danken had. 't Is om te schreien, mijnheer, als men er over nadenkt wat al kan gebeuren, wanneer niet spoedig hulp wordt verleend, want de meid begint radeloos te worden en zal het kind moeten verwaarloozen, als er geen einde komt aan de straatschandalen, door allerlei leugenachtige praatjes uitgelokt.'

'Leugenachtige praatjes?' vroeg de kolonel, nu met werkelijke belangstelling.

'Zeker, mijnheer; 't blijkt alles verzonnen te zijn, wat door de menschen is rondgeklept. Wij hebben lang met dat meisje gesproken en zijn overtuigd dat zij braaf is en zeer gehecht aan de ouders van het kind.'

Al deed het den kolonel goed zulke woorden te hooren, hij meende toch de beide oude juffers te moeten waarschuwen voor al te groot vertrouwen.

'Van morgen werd juist het tegendeel beweerd door mevrouw Van Slochteren, die ook op het bovenhuis is geweest en dezelfde brave meid een feeks, een helleveeg noemde, die haar op de meest brutale wijze had bejegend,' zei hij.

De oude juffers schudden gelijktijdig het hoofd.

'Vergun mij u te zeggen, mijnheer,' begon de oudste opnieuw, 'dat wij, zonder kwaad te willen spreken, in de woorden van mevrouw Van Slochteren hoegenaamd geen vertrouwen stellen Dat de meid haar norsch heeft bejegend is waar, maar hoe

kwam dat? Die mevrouw is niet gekomen uit belangstelling, maar om achter geheimen te geraken, daar wellicht misbruik van te maken en eens te zien hoe die muziekmeester gehuisvest was. Zij is naar boven gestoven zonder de meid te groeten of het kind aan te zien; zij opende kasten en laden, liep van de eene kamer naarde andere en trachtte toen alles uit te visschen wat zij wilde weten, steeds met de grootste verachting sprekende over den muziekmeester en zijn vrouw. Mag men het die meid kwalijk nemen, dat zij haar nauwelijks te woord stond?'

'Om de drommel niet; zij had groot gelijk,' antwoordde de kolonel uit volle borst, terwijl hij nu ook op een stoel plaats nam.

'Wat zij vertelde kwam ons wel een beetje vreemd voor, maar wij twijfelen geen oogenblik aan haar rechtschapenheid. U moet welen, mijnheer, dat wij niet muzikaal zijn.'

De oude heer maakte een kleine buiging, waarschijnlijk om te kennen te geven, dat hij daaraan geen oogenblik getwijfeld had.

'Wij zijn niet muzikaal, mijnheer, maar kunnen ons toch heel goed voorstellen, dat dergelijke menschen geheel anders leven en doen dan wij en andere stille burgers, en soms van den nacht een dag maken; maar het schijnt wel dat men dit, vooral hier in de buurt, tot een voorwendsel heeft gebruikt om hen van verkwisting en losbandigheid te beschuldigen. Dat moet ik tegenspreken.'

'Op welke grondel?' vroeg de kolonel.

'Men vertelt, dat de muziekmeester en zijn vrouw na alles verbrast te hebben, op de vlucht zijn gegaan, met achterlating van hun eigen kind, dat nu aan alles gebrek heeft. Wij zijn overtuigd dat dit laster is; want het meisje heeft ons haar portemonnaie laten zien, en ik verzeker u, dat zij minstens een maand lang goed kan leven. Zij durft zich echter sinds gister niet meer op de straat wagen om iets te koopen; zij is totaal radeloos en wij voorzien dat dit de noodlottigste gevolgen kan hebben, vooral voor het kleine kind.'

'Ja, er moet noodzakelijk iets voor dat kind gedaan worden, maar op welke wijze? Ik zou intusschen eerst wel eens willen weten hoe die meid denkt over het plotseling verdwijnen van den muziekmeester en zijn vrouw?'

'Zij zegt dat haar meester naar Duitschland is vertrokken; zij erkent dat zijn vrouw in den vroegen morgen half radeloos op den spoortrein is gegaan, maar zij zwijgt op alle verdere navragen en begint dan erbarmelijk te schreien. 'Ik kan u niets meer zeggen, ik mag u niets meer zeggen,' riep zij eindelijk uit, 'maar ik bezweer u, dat alles wat men vertelt onwaar is.' Zij is in alles openhartig behalve op dat eene punt. Zij las ons zelfs een brief voor waarin mevrouw Hoevermans meldde, dat mijnheer ongesteld geweest is, maar nu wat beter was; maar zij zorgde echter wel, dat wij niet te weten konden komen waar dat schrijven van daan kwam. De brief eindigde met duizend groeten en kusjes voor den kleinen Frits.'

'Frits? Heet dat kind Frits?' vroeg de kolonel met belangstelling.

'Ja, mijnheer. Och. het is zoo'n lief knaapje en de meid verzorgt het zoo goed, doch zij is radeloos en het zou mij niet verwonderen, als zij in den nacht in stilte het bovenhuis verliet, want dit schemerde duidelijk in haar woorden door, ofschoon zij niet wist waarheen zich te wenden.... Hoor eens, mijnheer, wat een schandaal!'

Er was weder een glasruit ingeworpen onder een oorverdoovend gejuich der straatjeugd.

'Daar moet een einde aan komen,' zei de kolonel, terwijl hij de tafelbel geweldig in beweging bracht. 'Ik zal den commissaris van politie verzoeken eens hier te komen

om met hem te overleggen wat er moet worden gedaan om de meid en het kind voor verdere schandalen te vrijwaren.'

'Nog een oogenblik, asjeblieft, mijnheer,' sprak de oudste der zwarte zusters, doch zij zweeg eensklaps toen Barbara binnen trad.

De kolonel, die zeer goed begreep, dat hij een ongewenschte getuige binnen geroepen had, gelastte Barbara eenvoudig aan een der agenten te zeggen, dat hij den commissaris van politie wenschte te spreken, liefst over een paar uren. Daarop gaf hij aan de bejaarde juffer een wenk met de hand, dat zij kon voortgaan.

'Nu wenschte ik u wel het eigenlijke doel van onze komst mede te deelen,' zoo begon zij opnieuw. 'Het is niet onmogelijk dat die muziekmeester momentaneel in moeilijkheden zit, want kunstenaars zijn niet altijd de beste financiers. Misschien is hij op reis gegaan om bij familie of vrienden in Duitschland hulp te zoeken en dan bij zijn terugkomst de zaken - wie weet hoe klein - te vereffenen. Het kan ook zijn, dat zijn vrouw ongunstige tijdingen heeft ontvangen en toen op al te luidruchtige wijze, zooals kunstenaressen gewoon zijn, hem is nagereisd, natuurlijk niet denkende dat hun vertrek zulk een opschudding zou teweegbrengen.'

'Dat is alles mogelijk,' sprak de kolonel, 'maar hoe komt het dan dat de meid, die het adres der vluchtelingen kent, niet aan haar heer schrijft hoe het hier gesteld is?'

'Dat heeft zij gedaan, mijnheer, maar zij durft het bovenhuis niet verlaten om den brief op de post te brengen en wilde hem zelfs niet aan ons toevertrouwen.'

''t Is zonderling, zeer zonderling!'

'Wij willen dit gaarne toegeven, mijnheer, maar hier staat de toekomst van een geheel gezin op het spel. Het zou ook niet geheel onmogelijk zijn dat de hoop op ondersteuning in Duitschland in rook is vervlogen en zij niet eens ten volle voorzien zijn van geld voor de terugreis. Het zijn slechts veronderstellingen, maar wat zouden de gevolgen zijn wanneer zij eens bewaarheid werden.'

De bejaarde juffer had reeds een paar minuten tusschen vinger en duim zitten frommelen met twee bekende gele papiertjes, die, hoe beduimeld en vies ook, nooit iemand afkeer inboezemen.

'Daarom, mijnheer,' vervolgde zij, 'wenschten wij uw tusschenkomst te verzoeken, ten einde de meid hierover in staat te stellen, een paar bankbiljetjes aan haar heer te zenden.'

De kolonel zette groote oogen op en zat een oogenblik als versuft, want wat hem daar door de oude juffers werd voorgesteld klonk hem zoo vreemd, dat hij zijn ooren nauwelijks durfde gelooven. Die twee kerkuilen, naar het scheen zoo bekend wegens haar inhaligheid en geveinsde vroomheid, kwamen daar onverwacht en ongevraagd bankbiljetten aanbieden, om, zoo mogelijk, de menschen te redden, die zoo erg in opspraak waren, ofschoon zij hen nooit hadden gesproken. Hij begreep er niets van, doch meende toch de opmerking te mogen maken, dat de dienstbode van den muziekmeester evenmin in staat zou zijn de bankbiljetten te verzenden als de brief, die gereed lag.

De twee oude juffers zagen elkander verlegen aan. Daar hadden zij blijkbaar niet op gerekend.

'En waarom mijn tusschenkomst gevraagd,' vervolgde de kolonel, wien een zonderling gevoel van bevreemding en aandoening overviel, 'daar u weinige oogenblikken vroeger in de gelegenheid waart, die briefjes persoonlijk aan de meid ter hand te stellen?'

'Och, mijnheer,' antwoordde de oudste juffer, 'wij komen zoo min mogelijk met de buitenwereld in aanraking. Wij wonen sinds jaren stil en afgelegen, nemen onze

godsdienstplichten waar en bemoeien ons overigens met niemand. Al zijn wij ook niet rijk, toch kunnen wij, Goddank, nog wel iets afzonderen, om, waar dit noodig is, eenig goed te doen, maar wij hebben niet graag dat dit aan de groote klok wordt gehangen. Onze eenige raadsman, wien wij in alles ons vertrouwen schenken, heeft ons de verzekering gegeven dat de Hoevermans zeer brave menschen zijn, van goede afkomst en op wier gedrag niets te zeggen valt, en nu iedereen het er op toe schijnt te leggen om hen en vooral ook dat lieve kind in het ongeluk te brengen, meenden wij een goed werk te doen met zulk een ongeluk, zoo mogelijk, te voorkomen. Is het alles laster wat men van die familie vertelt, dan zal ons geld geen gevaar loopen. Is het echter waar, welnu dan kan het dienen om nog grooter ongeluk te voorkomen, en wij willen, als het noodig mocht blijken, nog wel iets meer doen. Het was het kleine kind dat

ons op het denkbeeld bracht, uw tusschenkomst in te roepen. De belangstelling door u betoond deed ons vermoeden, dat wij ons gerust tot u konden wenden en wij meenden dan tevens van uw stilzwijgendheid verzekerd te mogen zijn.'

De kolonel was onder die redeneering opgestaan en haalde diep adem, een bewijs, dat er iets in zijn binnenste aan het gisten was, waarvoor hij een uitweg zocht. Wat was hij dien geheelen dag heen en weer geschokt door allerlei tegenstrijdige gewaarwordingen. Wat had mevrouw Van Slochteren hem al niet meegedeeld omtrent dien muziekmeester en zijn vrouw; wat had hij van Barbara niet moeten hooren over de twee kerkuilen, die met schijnbare vroomheid allerlei onheilen stichtten in de huisgezinnen; hoe koel en stroef had hij haar ontvangen, en nu stond hij beschaamd en ontevreden tegenover een aanbod als hem daareven gedaan was.

'Die vervl..... ouwe-wijvenpraatjes zouden iemand den duivel in het lijf jagen,' klonk het eensklaps zeer ruw uit zijn mond.

De beide oude juffers sprongen ontsteld van haar stoelen en beefden van het hoofd tot de voeten.

'Maak u niet boos over ons, wij zullen heengaan, mijnheer,' sprak de oudste met sidderende stem.

'Boos?' ging de kolonel voort, 'boos?.... ik ben woedend. Is er dan geen naastenliefde meer te vinden zelfs onder menschen, die voor braaf willen doorgaan? Is dan onze geheele beschaafde atmosfeer bezwangerd met liefdeloosheid, haat, nijd en afgunst? Een fraaie beschaving waarachtig! De dames uit de zoogenaamde groote wereld zijn zoo preutsch, dat zij over een enkel triviaal woord blozen en ontstellen; maar als de duivel haar vuile praatjes en schandelijken laster in de ooren blaast, waardoor de eer en goede naam van den evenmensch bezoedeld wordt, nemen zij die zonder blikken of blozen in het hart op, koesteren ze daar met zekeren wellust en verlustigen er zich in wanneer haar tong zich dienstbaar kan maken aan dat werk van Satan. 't Is afschuwelijk! En dat men zoo iets moet zeggen van menschen, die werkelijk wanen, dat zij brave christenen zijn, is ergerlijk. Ik ben een ouwe zondaar, die waarschijnlijk menigeen ontstelt door zijn ruwe uitvallen, omdat hij zijn mond niet naar de eischen der etiquette in den plooi weet te zetten, maar ik zou toch mijn tong niet graag ruilen met die van menige jonge en oude dame, die als een heilig boontje wordt aangezien.

De 'kerkuilen' begrepen maar half wat de kolonel bedoelde; zij maakten diepe buigingen en wilden zich verwijderen.

'Niet heengaan asjeblieft, dames!' riep de kolonel, 'want ik verlang een onderhoud met u over 'tgeen hier gedaan moet worden, maar ik moet eerst nog wat uitrazen, alvorens ik daartoe in staat zal zijn.... Weet u wel wat van u gezegd wordt? Men noemt u met minachting de kerkuilen. Men zegt dat uw vroomheid niets anders is dan schijnheiligheid; men vertelt, dat door u, onder het masker van liefdadigheid, behoeftige huisgezinnen worden bezocht, om voor een onnoozel dubbeltje of kwartje achter intieme geheimen te komen, uitsluitend met het doel om daarvan misbruik te maken, zoodat daardoor groote oneenigheid in die huisgezinnen ontstaat. Weet u dat wel?'

''t Is best mogelijk, mijnheer, maar wat kan men daaraan doen?'

'Wat men daaraan doen kan? Ik zou die lui in plaats van een kwartje een uitbrander geven, waar zij lang genoeg aan hadden.'

''t Is nog de vraag, mijnheer, of de menschen, die wij nu en dan met een kleinigheid ondersteunen, daaraan schuldig zijn. Daarenboven moet men toch ook geen aalmoes geven om daardoor geëerd te worden; wij hopen op een betere belooning.'

'Dat is zeker het juiste inzicht en daar neem ik graag mijn hoed voor af, doch 'n mensch blijft toch maar altijd mensch en het schijnt wel dat ik voor zoo iets niet in de wieg ben gelegd. Ik weet op mijn beurt te vergeven en te vergeten, dat is de plicht van een christen, maar als ik eerst niet een oogenblik de bullepees mag gebruiken, kan ik het onmogelijk zoo ver brengen. Tot zoo lang blijft het in mij bruisen en koken, en daarom moet er eerst nog iets van mijn hart alvorens wij verder gaan. Ik sta beschaamd tegenover u, want ik begon in de laatste dagen ook al hard te twijfelen aan uw vroomheid, ik dacht evenals de rest: wacht je voor de fijnen, en dat was ook de oorzaak dat ik u zoo norsch ontving en bijna niet te woord wilde staan. En nu moet ik tot mijn schande ondervinden, dat ik ook al door het vooroordeel en die satansche kwaadsprekendheid ben meegesleept, want ik weet nu, dat dit alleen belanglooze naastenliefde is geweest, die u tot mij voerde. Daarom trek ik mijn woord graag in. Geef mij de hand en ik zal mijn best doen om naar uw verlangen, het huisgezin van den muziekmeester bij te staan Neem weder plaats, dames, dan kunnen wij verder spreken. Mag ik uw naam weten?'

De juffers glimlachten verlegen, doch waren blijkbaar zeer voldaan over de onverwachte wending van dit onderhoud. 'Wij zijn zusters en heeten Van der Pauw..... En mag ik u dan vooreerst dit overhandigen?' vroeg de oudste, die al den tijd de bankbiljetten tusschen vinger en duim gehouden had.

'Waarachtig niet!' stoof de kolonel opnieuw op; 'ik zou mij de oogen uit het hoofd schamen. Laat alles, wat voor het oogenblik gedaan moet worden, maar aan mij over; als de nood aan den man komt, zal ik uw adres wel weten te vinden. Weest daar verzekerd van.'

'Hoort dat volk eens op de deur van het bovenhuis beuken,' riep een der juffers opschrikkend... 'die arme meid!'

'Ja, er moet nu een einde aan komen,' sprak de kolonel en er bromde ook nog iets achter zijn knevel, waarvoor hij de ooren der oude juffers wilde sparen. Ik ben tot het besluit gekomen om de meid en het kind nog voor den nacht hier in huis te nemen; dat zal, dunkt mij, het best zijn om aan al dat lawaai op de straat een einde te maken, en dan kunnen wij ook beter met de meid overleggen, wat ons verder te doen staat.'

'O, mijnheer,' zei de jongste, die tot dusverre nog geen woord had gesproken, 'dat zou een gewenschte uitkomst zijn.'

'Wees niet te voorbarig, Mietje,' liet de andere zuster Truitje er onmiddellijk op volgen, 'je vergeet dat mijnheer dan evenmin veilig zal zijn in zijn huis.'

'Als dat ellendige kanalje.... - neem mij niet kwalijk dames - ik wil maar zeggen als die rumoermakers het eens wilden wagen om mij in mijn eigen huis te molesteeren, zij zouden ondervinden met wien zij te doen hadden en ik zou hun desnoods mijn vriend den Minister van Justitie op het lijf jagen. Laat die zorg rusten en spreken wij liever over 'tgeen voor het oogenblik gedaan moet worden. Zou ik u mogen verzoeken straks nogmaals naar het bovenhuis te gaan en met de meid af te spreken wat voor haar en het kind naar hier moet worden overgebracht; bij voorbeeld de wieg of het ledekantje van het kind, een kinderstoel en zoo al meer.'

'Zeer gaarne, maar het zal moeite kosten om nu nog door al dat volk te dringen.'

'Ik zal een paar agenten laten verzoeken u te vergezellen. Daarenboven heeft mijn huishoudster geduchte armen aan het lijf en ik verzeker u, dat zij voor geen klein geruchtje vervaard is.'

‘Maar ik geloof, als ik het zeggen mag mijnheer, dat uw huishoudster een der eersten is geweest, die den muziekmeester in opspraak heeft gebracht.’

‘Och zij is zoo kwaad niet als men haar voornaamste gevoelszenuw maar weet te treffen,’ antwoordde de kolonel glimlachend. ‘Laat dat ook maar aan mij over. En nu alles voorloopig besproken is, willen wij een glaasje drinken op den goeden uitslag.’

‘Voor ons niet, mijnheer, voor ons niet,’ riepen de beide juffers tegelijk.

‘Op den goeden afloop, heb ik gezegd en daar zult ge u niet aan willen onttrekken, niet waar?’

Barbara, die zich maar niet kon begrijpen hoe het onderhoud zoo lang kon duren, dewijl haar heer zoo onstuimig was toen hij vernam welk bezoek hem te wachten stond, kwam haastig naar binnen zoodra zij de bel hoorde.

‘Een flesch Haute Sauterne en drie glazen,’ klonk het haar te gemoet, ‘en vraag dan eens aan de twee agenten, die hier op de stoep staan, of ik na een uur over hen kan beschikken.’

Barbara bleef een oogenblik als versuft staan als meende zij de boodschap verkeerd begrepen te hebben, doch toen zij den kolonel aanzag en deze nogmaals herhaalde: ‘Haute Sauterne en drie glazen,’ verliet zij de kamer en herhaalde in de gang al brommende:

‘Haute Sauterne en dat voor de kerkuilen; ik zou een stukje van mijn pink kwijt willen zijn als ik mocht weten wat er aan de hand is.’

Er werd nu geklonken en gedronken op den goeden afloop, maar de oude juffers nipten maar even aan haar glazen en het was slechts op het dringend verzoek van haar gastheer, dat zij een enkel glas ledigden. Toen zij het eindelijk zoover gebracht hadden maakten zij zich onder allerlei buigingen gereed om te vertrekken en verzekerden nogmaals dat de kolonel op haar kon rekenen.

(*Wordt vervolgd.*)

De Suiker.
(*Slot.*)

Thans is het sap van de grofste onreinheden, plantenzuren en zouten bevrijd en komt in den vierden ketel, die den naam van ‘stroopketel’ draagt, omdat het sap daar tot stroopdikte wordt ingekookt. Van hier komt de dikke vloeistof in den vijfden ketel, de ‘batterij,’ waar ze zoolang gekookt wordt, tot zij draden trekt of op de oppervlakte zich kleine suikerkristallen beginnen te vormen.

Nu wordt de massa gauw in den koelketel overgegoten, waar zij zich binnen korten tijd met kristallen bedekt. Zoolang ze nog vloeibaar is, wordt ze in vormen gegoten, die van gaatjes zijn voorzien; daarin kristalliseert zich verder de suiker, terwijl het overblijvende water met de zouten, die nog in het sap aanwezig zijn, en een deel van de suiker, die zich niet tot kristal kan zetten, wegvloeit.

De waar, die wij op deze wijze verkregen hebben, heet ruwe suiker of *muscoedo;* i s ze door bijzondere bewerking nog beter gezuiverd, nan noemt men ze *cassonade.* De ruwe suiker wordt nu naar de verschillende landen verzonden, waar ze door raffineering tot de bekende witte broodsuiker wordt verwerkt.

Tegenwoordig worden in de meeste suikermolens veel volmaakter werktuigen gebruikt dan de hier beschrevene; maar in hoofdzaak komt het suikerzieden toen op

hetzelfde neer, en we hebben opzettelijk een voorbeeld uit den ouden tijd gekozen, omdat dit ook zonder afbeeldingen van machinerieën voor den lezer duidelijk zou zijn.

De koloniën dan voorzagen het moederland Europa van ruwe suiker; in verscheidene steden, met name Amsterdam, Hamburg en Dresden, ontstonden raffinaderijen, en de suiker werd meer en meer van een geneesmiddel en weeldeartikel een voorwerp van dagelijksch gebruik, want ze verwierf in Europa drie machtige bondgenooten. Met hun hulp zegepraalde zij, ofschoon haar in de zeventiende eeuw geleerde vijanden tegentraden, die opmerkten dat suiker gisting en ontbinding bevordert en daarom verklaarden: ‘suiker is geen voedingsstof, maar een vergift, en men kan niet beter

doen dan ze naar Indië terug te zenden, waardoor alleen de longtering, die haar onmatig genot ons bezorgd heeft, onderdrukt kan worden.' De drie bondgenooten van de suiker waren: de cacao, de thee en de koffie, die in het begin der zeventiende eeuw naar Europa werden overgebracht en binnen weinige tientallen jaren de grootste verbreiding vonden. Het inburgeren dezer drie genotmiddelen in Europa verhoogde de behoefte aan suiker in die mate, dat haar verbruik ten slotte verscheidene millioenen centenaars beliep.

Ons oud verzoetingsmiddel, de honing, nam thans een ondergeschikten rang in; in zijn plaats beheerschte de rietsuiker de wereld. Maar zij zou ten slotte toch een mededinger krijgen. De wetenschap schreed voorwaarts; men zocht het 'beginsel' van het zoet op te sporen, deed proefnemingen en bevond dat de rietsuiker niet alleen in het suikerriet voorkomt, maar dat er nog vele andere planten zijn, die ze bevatten.

In het jaar 1747 droogde de Berlijnsche scheikundige Marggraf verscheidene planten, goot er sterke spiritus op, kookte het mengsel, filtreerde het, en toen hij het koud liet worden, bevond hij, dat zich uit enkele oplossingen suiker kristalliseerde. Voornamelijk was dit het geval met den beetwortel. Deze laboratoriumproef was het uitgangspunt voor een nieuwen tak van nijverheid. Een leerling van Marggraf, professor Achard, begon in het jaar 1786 suikerhoudende beetwortels te verbouwen en stichtte in 1796 de eerste beetwortelsuikerziederij, die intusschen nog maar van bescheiden omvang was; maar reeds in het jaar 1800 werden er te Berlijn zestien centenaars beetwortelsuiker geraffineerd, die Frederik Wilhelm III dermate bevredigden, dat hij Achard met de gouden medaille 'ter belooning van kunstvlijt' begiftigde.

Ongetwijfeld had de beetwortelsuiker in den beginne een zwaren strijd te voeren tegen de rietsuiker. Het zoete beginsel is in beide hetzelfde, maar bij de fabricatie kleven beiden nog onzuivere bestanddeelen aan; terwijl nu de rietsuiker, als ze niet zorgvuldig gezuiverd wordt, een aromatischen bijsmaak heeft, smaakt de niet voldoende geraffineerde beetwortelsuiker walglijk. Doch door jarenlange pogingen en inspanning werd de bereiding der beetwortelsuiker derwijze tot volkomenheid gebracht, dat eindelijk de beste beetwortelsuiker met de beste rietsuiker gelijk stond. Ja, de methodes voor de industrie der beetwortelsuiker bereikten zoo'n hoogen trap van volmaaktheid, dat thans de koloniale suikerzieders bij de Europeesche in de leer moesten gaan.

Duitschland, het vaderland der beetwortelsuiker-industrie is nog op het oogenblik haar voornaamste zetel. Men berekent dat de gezamenlijke suikerproductie der gansche aarde omstreeks 50 millioen meter-centenaars bedraagt, en bijna de helft daarvan wordt geleverd door den beetwortel. Dank aan de werkzaamheid van Marggraf en Achard is de suiker belangrijk goedkooper geworden, en ze zou nog goedkooper kunnen zijn als ze minder zwaar was belast.

De mensch heeft intusschen het zoetbeginsel niet enkel in suikerriet en beetwortel, maar ook in andere planten weten te achterhalen. Toen Cortez Mexico veroverde, bevond hij dat de oude Mexicanen uit het sap van de groene maïs ruwe suiker wisten te zieden en nog heden wordt in Amerika maïssuiker bereid. Andere landbouwende volken winnen ze uit den suikerpalm en de suikergierst. De scheikunde leerde de verschillende suikersoorten, die in het planten- en dierenrijk verspreid zijn, onderscheiden en naast de rietsuiker worden tegenwoordig ook nog melksuiker en

druivensuiker bereid, die zooals de laatste vooral voor technische doeleinden, wijnbereiding enz. worden aangewend.

In den loop der tijden heeft de suiker in den wereldhandel dezelfde beteekenis verkregen als de genotmiddelen tabak, koffie en thee. Voor de koloniale suiker, die uit de Antillen, vooral uit Cuba, verder uit Brazilië, Java en Louisiana wordt ingevoerd, vormt Londen de voornaamste stapelplaats. De hoofdmarkt voor de Duitsche beetwortelsuiker is Maagdenburg, daar zich in de nabijheid dezer stad de groote suikerfabrieken bevinden.

HET LIJK VAN GENERAAL MARCEAU AAN HET FRANSCHE LEGER TERUGGEGEVEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ROUSSEL.

GENERAAL VON YORK'S AANSPRAAK TOT DE OOSTPRUISISCHE STANDEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BRAUSEWETTER, IN HET BEZIT DER PROVINCIE OOST-PRUISEN.
met toestemming der *Photographischen Gesellschaft* te Berlijn.

De suikerhandel gaat echter niet altijd ongestoord zijn gang en heeft niet uitsluitend met vraag en aanbod rekening te houden. Daar de suiker voor het instandhouden van het leven niet volstrekt noodig is, vinden de regeeringen daarin een hoogst welkom voorwerp ter belasting. In het begin werd van de koloniale suiker belasting geheven bij den invoer, maar toen de fabricatie der beetwortelsuiker in Europa steeds een hoogere vlucht nam, werd ook de binnenlandsche suiker belast, maar deze belasting gold enkel als een verbruiksbelasting, zoodat den fabrikanten, die suiker uitvoerden, de accijns werd terugbetaald. Op deze wijze ontstonden de ‘suikerpremies,’ die dikwijls veel hooger waren dan de werkelijk betaalde belasting, en dit stelsel had herhaaldelijk speculaties ten gevolge, die zich zelfs over de suikerproductie uitstrekten.

Er werd meer voortgebracht dan men noodig had, en nu werden suikercrisissen in het leven geroepen.

Welk nut heeft nu de mensch van dit zoete product gehad? Hoe hebben in den loop der tijden de geneesheeren daarover hun meening geuit? Is het een geneesmiddel of een ‘vergif,’ is het een waardeloos genotmiddel, dat enkel het verhemelte streelt, of heeft het voedende eigenschappen?

De suiker is ongetwijfeld een voedingsmiddel, zij verbrandt in ons lichaam en brengt daardoor warmte en kracht voort. Dit weten de gemzenjagers, die in het gebergte vermoeiende wegen hebben af te leggen. Zij zijn gewoon suiker en spek op hun tochten mee te nemen. Zijn zij vermoeid, dan nemen zij een stukje suiker in den mond; de uitgeputte krachten worden daardoor spoedig voor eenigen tijd hersteld.

De suiker is ook een specerij, want door haar zoeten smaak bevordert zij, indien er een matig gebruik van wordt gemaakt, de speekselafscheiding en spijsvertering. Nog is men gewoon, suiker te eten, wanneer men de maag met vette spijzen overladen heeft.

Maar de suiker is geen voedingsmiddel, dat men in groote hoeveelheden kan verteren, want zij verwekt dan zuren in de maag en heeft storing in de spijsverteringsorganen ten gevolge. Daar het overblijfsel van suiker in den mond gisting verwekt, is ze ook geen vriend der tanden en wel geschikt om, indien deze niet behoorlijk worden schoon gehouden, schadelijk te werken. Deze kwade eigenschappen deelt ze intusschen met veel andere overigens nuttige dingen, want ten slotte is alles schadelijk, wanneer het overmatig gebruikt wordt.

Het heeft ongetwijfeld zekere eigenaardigheid, de ontwikkelingsgeschiedenis der suiker en den omkeer in de menschelijke meening ten opzichte van haar waarde na te gaan.

Wij hebben deze ontwikkeling maar in groote omtrekken kunnen schetsen; wanneer men echter dieper hierop ingaat, en ziet hoe de Indische *sarkara* den Arabieren als *sukkar* bekend werd, evenals de Europeanen van dezen de suiker leerden kennen, dan bemerkt men een heele reeks van hoogst merkwaardige wisselingen en feiten, die ons een diepen blik in de beschavingsgeschiedenis der menschheid veroorloven.

Een Incognito.

Het was een regenachtige dag in den naherfst van het jaar 1815 Natte, koude nevels hulden de omtrekken van een aan landelijke bekoorlijkheid rijke streek van Middel-Duitschland in een ondoordringbaren sluier. De postpaarden gingen stapvoets vooruit over den doorweekten grond en trokken de zwartgeverfde postkoets met evenveel droefgeestigheid voort of ze een lijkwagen was. De postiljon, die in het begin een lustig deuntje neuriede, had hier al spoedig mee opgehouden en nu zat hij zoo stil en in zich zelf gekeerd op zijn verheven zetel als een wijsgeer, al dacht hij waarschijnlijk in het geheel nergens aan, of het moest aan de veldflesch van den conducteur zijn, die af en toe een verleidelijk klokken liet hooren.

Stil en in zich zelf gekeerd waren ook de drie reizigers, die

binnen in den wagen zaten. Op de achterste bank zat in elken hoek een vrouwelijke gestalte, omgeven door een hoop kostbare reisartikelen, die ook de voorste bank voor een groot gedeelte in beslag namen, zoodat er ternauwernood ruimte overbleef voor een bundel muziekrollen, een fluit met foedraal en den daarbij behoorenden mageren Muzenzoon, die zich graag nog dunner zou gemaakt hebben, gedeeltelijk uit galanterie voor zijn reisgenooten, gedeeltelijk uit bezorgdheid voor zijn armzalige have, waarvoor hij het grootste gedeelte van zijn klein plaatsje had ingeruimd.

'Verschrikkelijk,' zei een der dames ten laatste, 'Nanon, ik sterf van louter verveling.'

'Helaas, madame!' geeuwde Nanon, 'u heeft vandaag nog geen enkelen toon gezongen.'

'Welaan dan, Nanon,' zei madame, met een stem, alsof ze een groot offer bracht.

De schoone vrouw opende nu haar fijne lippen, die de zuiverste tonen deden hooren. Dat was echter nog maar een voorspel. Weldra hief zij de zachte cantilene aan van een oud Italiaansch kerklied, en steeds machtiger werden de tonen, die haar betooverende stem wist voort te brengen.

De postiljon schrok uit zijn dommeling op, de conducteur wreef zich de slaperige oogen uit en zelfs de trage knollen spitsten de ooren bij dit voor hen zoo ongewone geluid en zetten het op een vroolijk drafje. De schuchtere, bleeke passagier echter wierp alle terughoudendheid over boord, zijn oogen hingen als twee fonkelende sterren aan het gezicht der zangeres, zijn wangen gloeiden van innerlijke ontroering, en toen de slottoon in een volle mezzavoce wegstierf, riep hij met dweepende begeestering uit: 'Signora, als u geen engel uit den hemel is moet u de hemelsche Catalani zijn!'

De zangeres - inderdaad de beroemde Catalani - glimlachte even, maar antwoordde ontwijkend:

'En ik mag wel in u een kunstbroeder begroeten?'

'Nog niet, helaas, maar zoo waar als ik aan de heilige toonkunst en aan mij zelf geloof, ik zal het worden!'

'Wie is uw leermeester?' vroeg zij met klimmende belangstelling.

'Ik heb er geen.'

'Maar, jongeheer, de Parnassus ligt niet in Luilekkerland! Zonder goede leiding zult ge het bezwaarlijk tot een noemenswaardige hoogte brengen.'

Hij zuchtte.

'Ik ben arm, en goede leermeesters willen goed betaald worden.'

De dame greep naar de muziekrollen en maakte er een uit het pakje los. Het was een solo voor fluit met begeleiding van orkest, een oorspronkelijke compositie. De vonk van het genie straalde daar onmiskenbaar in door, maar nog niet geheel vrij van aardsche smetten. Hier en daar bleek ook gebrek aan grondige vorming en de solopartij was zeer zwaar.

'Speelt u dat?' vroeg de kunstenares met onverholen verbazing.

'Het is mijn laatste compositie,' antwoordde hij bescheiden; 'de kapelmeester te G., wien ik om zijn oordeel vroeg, noemde mij een hersenlooze dwaas, en zei, dat geen verstandig mensch dit prul kon spelen.'

'Vertrouw mij uw werk toe, jongmensch, en als u mij toestaat, bij de solopartij van een Italiaanschen tekst gebruik te maken, blijf ik er borg voor, dat die geduchte muziekpasja het door verstandige menschen zal laten vertolken.'

Ondertusschen had men G. bereikt, een stad van middelmatige grootte, waar veel aan muziek gedaan werd. Men nam in het voornaamste logement zijn intrek en vond daar concertprogramma's aangeplakt, die voor dien avond een groot kunstgenot in uitzicht stelden.

Signora Catalani begaf zich, zonder haar reisgewaad af te leggen, met de partituur van haar beschermeling naar de woning van den kapelmeester.

De oude heer zat voor het venster van zijn studeervertrek en rookte. Over de schouders heen ziende vroeg hij ongeduldig naar haar verlangen, zonder zich de moeite te geven op te staan of zich in zijn aangenaam tijdverdrijf ook maar in 't minst te laten storen.

Zij stelde zich als een artistiek gevormde Italiaansche dilettante voor en zei, dat ze wel geneigd was, een meegebracht muziekstuk op het dien avond plaats hebbende concert ten gehoore te brengen, indien de kapelmeester haar en het orkest toevertrouwde, het zonder repetitie te doen.

‘Ons publiek is verwend, mevrouw.. Als ik vragen mag, wie heeft u onderricht gegeven?’

‘Catalani.’

‘Sapperloot!’ riep hij opspringend uit, terwijl hij met doordringende blikken de schoone vraagster monsterde, die blozend de oogen neersloeg

Signora’, zei de kapelmeester, die de kleine menschelijke zwakheid bezat, met alle beroemde sterren aan den muzikalen hemel in den geest op vertrouwelijken voet te staan en waarheid en verdichting zoo dooreen te haspelen, dat hij er zelf aan geloofde, ‘mevrouw, Catalani is een goede, oude bekende van me... ik onderhoud geregeld briefwisseling met haar.’

Deze woorden hadden evenwel niet de gewenschte uitwerking. De dame neeg glimlachend en antwoordde: ‘Dit is mij niet onbekend, mijnheer de kapelmeester. Bij haar aanstaande doorreis zal de diva ongetwijfeld niet nalaten, de oude betrekkingen weer aan te knoopen.’

Zij liegt - dacht hij - maar wie kon haar een verzoek weigeren? Ze was zoo lief!

‘Signora, ik neem uw aanbod aan, als u mij het genoegen wil doen, deze aardige, kleine romance er bij te geven.’

Hij trad op den muziekléssenaar toe en overhandigde haar een sierlijk gebonden, sterk geparfumeerd boekje. De compositie was het knoeiwerk van een hoogen beschermheer zonder talent maar met te meer inbeelding, die hij het tot dusver nog niet gewaagd had, een ordentelijke zangeres voor te leggen.

Zingt die Italiaansche nuf slecht - zoo overlegde de oude loozaard - dan genezen we misschien den adellijken kwelgeest van zijn onuitstaanbare componeermanie. Zingt ze goed, zooveel te beter voor mij. In geen geval zal onze hechte muzentempel door zoo'n onbeduidende gebeurtenis uit zijn voegen raken.

De kunstenares doorbladerde onverschillig het boekje en zei na een oogenblik bedenkens:

‘Mijnheer de kapelmeester, ik zal deze aardige romance zingen, zooals ze verdient gezongen te worden.’

Ze hield woord.

De concertzaal was eivol. Allen stonden van hun stoelen op, toen de vreemde bescheiden op de piano toetrad.

Hel armzalige motief der romance was spoedig afgespeeld, en nu begon de zangeres, *con bocca chiusa*, zoo slecht mogelijk.

Hier en daar liet zich reeds eenig gesis hooren. Ze zong nog slechter, de romance van den adellijken dilettant afratelend als een afgezaagd stuk van een draaiorgel.

De kapelmeester, die toch zoo iets niet verwacht had, wreef zich over het voorhoofd en staarde, geheel buiten bezinning, naar de loge van zijn Mecenas. Deze echter was ijdel genoeg, om zelfs bij zulk een voordracht plezier van zijn geesteskind te beleven. Des te ongeduldiger werd het publiek, dat - opgestookt door het leedvermaak der inheemsche zangers en zangeressen - zich in zijn kunstsmaak beleedigd achtte.

Het slot liep wat beter van stapel, maar hier beging de zangeres den flater, in den cadans den triller op den valschen toon te zetten. De pianist greep haastig naar de toetsen en bracht hem op de goede plaats. Het stuk sloot onder algemeen gelach.

Nu moest het fluitconcert volgen. Maar de kapelmeester had den maatstok uit de hand gelegd, het orkest liet tevergeefs op de inleiding wachten en in de zaal heerschte een stilte als die welke een onweer voorafgaat.

De kunstenares kuchte even, zag met een vorstelijke beweging om zich heen en begon zonder begeleiding. Zij zong met geheel haar ziel, ofschoon ze nog niet al haar artistieke krachten in het vuur bracht.

Een uitroep van opgetogenheid werd in de zaal gehoord.

De kapelmeester, die, bleek van woede, de verfoeide partituur stond aan te gapen, greep werktuigelijk naar den maatstok, toen het orkest, in verrukking gebracht, als op commando de eerstvolgende ritornel begon te spelen.

Nu volgden variaties van uitgelezen moeilijkheid met schitterende zekerheid en zuiverheid. Grootsche staccato's wisselden af met bevallige arpeggio's, doorslingerd en bekroond met een schakel trillers van nooit gehoorde zuiverheid.

De verbazing van het publiek, de begeestering van de zangers en zangeressen steeg van minuut tot minuut.

Nu kwam de minor met zwaarmoedig klagende tonen; het was een op muziek gezet weenen en de ideale kunstenares de ziel daarvan. Had zij eerst verrast, verrukt, betooverd, nu verhief zij het gemoed, door het in de diepste plooien te treffen.

Geen ademhaling werd gehoord, geen lid in de zaal verroerd.

De finale volgde; zij gaf daarin al wat zij best en oorspronkelijks had. Het was letterlijk een zegezang.

Geen geluid deed zich hooren, toen ze ophield: allen waren nog onder de betoovering van wat ze gehoord hadden.

Plotseling riep een forsche, jeugdige stem door de zaal: ‘Evviva Catalani!’ en ‘Catalani! Signora Catalani!’ ging het van mond tot mond in eindeloos gejubel.

De muzikanten negen met hun instrumenten voor haar als tropeeën, de kapelmeester ijlde doodelijk ontsteld toe en kuste den zoom van haar kleed, met een betooverend lachje boog zij naar rechts en links en was verdwenen, eer men goed tot bezinning was gekomen.

Haar beschermeling, van alle zijde geluk gewenscht en omstuwd, wist zich eindelijk los te rukken en ijlde naar het logement terug.

Zij was reeds vertrokken, maar een briefje van den volgenden inhoud was voor hem achtergelaten:

‘Kom naar Parijs; mijn gemaal, mijnheer de Velabreque, zal voorloopig voor u zorgen. Aan leermeesters zal het u niet ontbreken, wanneer gij den oprechten wil hebt, uw schoon talent te ontwikkelen.

ANGELICA CATALANI.’

Bij het schrijven was een vorstelijk reisgeld gevoegd.

Bij de Platen.

In gebed. -

Het biddend opzien ten hooge van een schuldelooze maagd is zeker een dankbaar onderwerp voor den beeldenden kunstenaar, of.... ondankbaar, al naar men het nemen wil. Want wel biedt het de scheppende fantasie gelegenheid haar kracht te toonen in de conceptie van een ideale gestalte, maar reeds zoovelen hebben dit met meer of minder geluk beproefd, dat het hopeloos schijnt daartoe een nieuwe poging te wagen.

Nieuw is intusschen de studie van Carlo Dolci, waarnaar onze gravure vervaardigd is, niet. Ieder herkent hier op het eerste gezicht een schilderij van de oude academische school in goeden zin, de school die Rafaël als haar meester huldigt en de alledaagsche werkelijkheid versmadend, zich vermeit in het scheppen van nooit geziene maagden- of engelenhoofden, wel geen etherische, bovenaardsche wezens als de heiligen en hemelgeesten van Fra Angelico,

maar figuren, waarbij de volle zachte ronding der klassieke vormen vergeestelijkt wordt door het christelijk ideaal.

Het lijk van Marceau aan het Fransche leger teruggegeven. -

Uit de verheven kalmte van het rijk der schoone droomen vallen we hier opeens midden in het hartstochtelijk strijdgewoel van de oorlogen der eerste Fransche republiek, een heel andere wereld, die intusschen, vooral op den afstand van een eeuw gezien, niet minder haar eigenaardige grootsche schoonheid heeft. Het is een wild bewogen heldendicht, waarvan ons hier een aangrijpend treffende bladzijde wordt vertoond. Marceau, een der dapperste veldheeren van het leger, hetwelk eerlang onder Napoleon de roemrijkste overwinningen zou behalen, waarvan de nieuwere tijden gewagen, - Marceau, de overwinnaar van Fleurus, de veroveraar van Aken, Bonn en Coblenz, de generaal, door allen om zijn innemend voorkomen en edel karakter om strijd bemind, was onder het schot van een Tyroolschen jager gevallen en heel het leger betreurde zijn verlies. Zelfs de vijand eerbiedigde zijn stoffelijk overschot (onze lezers herinneren zich wellicht de plaat op blz. 273 van den elfden jaargang, voorstellende den Oostenrijkschen generalen staf bij het doodbed van den 27jarigen held) en stond toe dat de Franschen het lijk van hun geliefden generaal terughaalden. Een detachement huzaren bracht het, met de vlag, die hij zoo dapper verdedigd had, als doodkleed bedekt, in het leger terug. Met ontblooten hoofde en een traan in het oog ontvangen de officieren het lijk van den held, die hun zoo dikwijls in den strijd is voorgegaan en hun thans als een doode wordt teruggebracht.

Generaal Von York's aanspraak tot de Oostpruisische standen te Koningsbergen. -

Ziedaar als tegenhanger een tafereel uit den vrijheidsoorlog, die noodzakelijk op de zegepralen der alles vertredende Fransche legers volgen moest. Een oogenblik kon Napoleon, de onweerstaanbare titan, voor wien alles scheen te moeten zwichten, het sidderend Europa met verbijstering slaan; ten slotte toch moesten de van schrik verlamde volken tot bezinning komen en met de kracht der vertwijfeling het juk van den Corsicaanschen tiran afschudden.

Het tafereel van den Duitschen kunstenaar Brausewetter, thans in het bezit der provincie Oost-Pruisen, verplaatst ons in eens midden in de onstuimige beweging, die zich na de eerste nederlagen van den tot dusver onverwinnelijken keizer van heel Europa meester maakte. Wij zijn in het jaar 1813; de tijding dat de onbedwingbare legermacht, die zegevierend de halve wereld had doorloopen, eindelijk in de sneeuwvelden van Rusland was tot staan gebracht en de keizer zelf zich maar met moeite door de vlucht had kunnen redden, had de volken een onmetelijken zucht van verlichting doen slaken. De macht van den overweldiger was dan gebroken: er was weer hoop de vrijheid en onafhankelijkheid, die men zich smadelijk had laten ontnemen, te herwinnen, en alles vloog te wapen met een geestdrift, waarvan de schilderij in dit nummer ons eenigermate een denkbeeld kan geven.

Zij stelt ons den vermaarden generaal York voor op het oogenblik dat hij, den 5en Februari 1813, de Oostpruisische standen opwekt tot den strijd voor de vrijheid des vaderlands. Zijn krachtig krijgsmanswoord bezielt de gansche vergadering; met vlammend oog en onstuimig gebaar wijst hij den weg ter overwinning, en ook de flauwhartigsten voelen hun moed herleven. De krachtigsten ballen de vuist van verontwaardiging en vliegen op van hun zetel bij de gedachte aan de vernedering des vaderlands die gewroken, aan de vrijheid, die herwonnen moet worden. De ouden en grijzen voelen zich verjongd en rijzen, op hun stok leunend overeind, allen hangen aan de lippen van den man die niet alleen met zijn woord aller moed kan ontvlammen, maar bij dat woord ook de daad weet te voegen.

Want als gouverneur-generaal van Pruisen bestuurde York met forsche hand de volkswapening in dat gewest en leverde menigen roemrijken veldslag voor de bevrijding van zijn vaderland, dat in 1873 te Berlijn een waardig gedenkteeken wijdde aan de nagedachtenis van den wakkeren krijgsman.

Gezicht op Kortenhoef. -

Na de twee levendige tafereelen uit het Napoleontische tijdvak biedt de kalme teekening van Adolf van Dijk ons stellig een rustige verpoozing. De droomerige plas, met de nevelige lucht er boven en het stille dorpje Kortenhoef er achter stemt wèl tot mijmeren na de beschouwing der oorlogsepisodes op de vorige bladzijden.

Voor hem die minder bekend is met de vaderlandsche streek, waarheen de teekenaar ons verplaatst, zij opgemerkt dat Kortenhoef een gemeente is in Noord-Holland, ingesloten tusschen Nederhorst-den-Berg, Ankeveen, 'sGraveland en Loosdrecht, en wie zich verbazen mocht over de ontzaglijke watervlakte, die aan een schrikkelijke overstrooming doet denken, wete dat de grond in die streek, meest uit laag veen bestaande, grootendeels is uitgeveend en in plassen verkeerd. De aanblik van zulk een waterpartij is in deze warme dagen bepaald een verfrissching.

Wetenswaardig Allerlei.

Het steken van bijen en wespen. -

Nu we in het hartje van den zomer zijn en bijen en wespen in overvloed voorhanden zijn, heeft het misschien zijn nut, er door eenige voorbeelden op te wijzen, dat niet enkel de steken van wespen, maar ook die van bijen zeer gevaarlijk kunnen zijn en reeds menig menschenleven hebben geëischt.

Eenigen tijd geleden werd een stevige jonge boer in een gehucht van Lozère, die bezig was bijenkorven in zijn tuin te verzetten, door een bij gestoken. Weldra werd zijn toestand onrustbarend, zoodat zijn familie den dokter liet roepen Deze was afwezig en toen hij na eenigen tijd kwam was de man dood.

Te Bongival werd een kind van zeven jaar, van een krachtig gestel, door een bij aan de slaap gestoken: bijna oogenblikkelijk werden zijn trekken akelig verwrongen, zijn lichaam met klam zweet bedekt en een uur later was het dood.

In het graafschap Chester werd zekere George Grevalli, een krachtige en gezonde jonge man, door een bij in de wang gestoken. Daar hij zijn krachten voelde afnemen, ging hij naar bed, viel in bezwijming en stierf reeds na een kwartier.

Een rijke pachter in het graafschap Berckx, Henri Stizal geheeten, bezweek na vier en twintig uren van vreeselijke pijnen en nuttelooze zorgen, ten gevolge van de steek eener kleine bij.

Te Busgyau in Hongarije werd een jonge herder, vol kracht en gezondheid, door een bij die hij woedend gemaakt had, door met steenen tegen haar korf te werpen, in den hals gestoken. Men zocht, men vond, men haalde den angel uit, men verpleegde hem zoo zorgvuldig mogelijk. Alles tevergeefs; na verloop van tien minuten waggelde de jonge man, stamelde een paar woorden en viel dood neer.

In weerwil van deze gevallen - die bij de bij veel zeldzamer zijn dan bij de wesp - moet men dit nijvere insect niet als een vergiftiger van beroep beschouwen. De natuur heeft den angel niet geschonken om den dood te geven maar om was en honing te garen en den mensch door haar vlijt en schranderheid tot voorbeeld te strekken.

Veel geduchter dan van de bij is de steek der wesp. In den arm, aan den hals, aan de hand, aan den vinger kan zij doodelijk zijn. De wetenschap heeft tal van voorbeelden daarvan opgeteekend.

Voor twee of drie jaar plukte een jonge dame van de hooge wereld te Parijs een abrikoos in haar tuin, bracht ze naar den mond en slaakte een kreet. In de vrucht was een wesp verborgen, die, woedend in haar maaltijd gestoord te worden, onmiddellijk opvloog en de jonge dame aan de keel stak. De keel zwol op en na twee uren van ongehoorde pijnen gaf het ongelukkige meisje den geest.

Een soortgelijk ongeluk gebeurde het vorig jaar te Beaumont, een dorp in Normandië, en onder bijzonder treurige omstandigheden Een bruilofsstoet begaf zich naar het gemeentehuis; alles was gereed, men wachtte nog enkel op een getuige, die zich wat verlaat had. Een kind kwam met een heerlijk korfje pas geplukte perziken voorbij; de bruid nam er een van, die haar toekomstige echtgenoot haar aanbood en slaakte een kreet van smart; een kleine wesp had haar aan het verhemelte gestoken. De geheele mond zwol vreeselijk op en een uur later was het jonge meisje dood.

In den afgeloopen herfst werd in een dorp der Pyreneeën, op twee mijlen van Tarbes, een flinke jongen van veertien jaar door een wesp gestoken. Hij kreeg de koorts, ijlde, wrerd op bed gelegd en was na veertig minuten een lijk. Voor twee jaar joeg een dame te Lyon, die door een wesp, welke rond haar gezicht fladderde, werd lastig gevallen, deze met haar zakdoek weg, ontving onmiddellijk een vinnigen steek en was ondanks de zorgvuldigste verpleging, binnen twee uur dood.

Dergelijke feiten zijn niet zeldzaam, de steek eener wesp kan even gevaarlijk zijn als de beet van een ratelslang. De slang is de trouwelooze dood, die zich schuil houdt, die vlucht, dien men uitdaagt; de wesp is de dood, die rondfladdert, die gonst, die zweeft en ten laatste onverhoeds haar giftigen angel in het menschelijk lichaam plant.

Hoe de Amerikaan Astor een nabob werd. -

Korten tijd geleden is de schatrijke Amerikaan William Astor gestorven, wiens nalatenschap op niet minder dan 750 millioen geraamd wordt. Niet onaardig is het, te vernemen, hoe zooveel millioenen door een *self-made* man - want dat was John Jacob Astor, de vader van William - zijn bijeengegaard.

John Astor had te New-York een bescheiden handel in pels- en bontwerk opgezet. Hij dacht een vernuftig middel uit om deze waren in overvloed en goedkoop te verkrijgen, door zich in betrekking te stellen met Peter Smith.

Deze Peter Smith was een dier onverschrokken trappers, wiens beeld ons door Fenimore Cooper zoo juist geschetst is. Hij maakte jacht op de bevers, die aan de

oevers van de St. Laurens-rivier en de groote Canadeesche meren in grooten overvloed voorhanden waren. Daar hij al twintig jaar met de Indianen omging, was hij hun vriend geworden. Toen John Astor hem als compagnon had aangenomen, kocht Peter Smith de huiden der dieren, die de Indianen doodden, in ruil voor tabak, stoffen en dekens. De Indianen voeren er wel bij, maar nog meer Astor en Smith.

Spoedig waren beide vrienden rijk. Zij vergenoegden zich niet met geld bijeen te garen, maar wisten het ook vruchtbaar te doen zijn. Zij plaatsten hun geld niet in staatspapieren, maar kochten er grond voor John Astor. vol vertrouwen op de toekomst van New-York, kocht groote uitgestrektheden grond ten westen der stad, want hij had de wet begrepen, die de steden dwingt zich naar het westen uit te breiden.

Terwijl John Astor aldus te New-York fortuin maakte, kocht Peter Smith gronden in het Noord-westen, daar hij op de landverhuizing rekende, die den bodem zou dwingen, de kosten honderdvoud te vergoeden. Maar hij had niet het geduld, noch zelfs de standvastigheid om zijn onderneming voort te zetten. De droefgeestigheid, die zooveel vat heeft op personen, die gewoon zijn in een uitgestrekte eenzaamheid te leven, maakte zich van Peter Smith meester. Nog tijdens zijn leven droeg hij al wat hij bezat, aan zijn zoon Gerrit Smith over, en behield voor zich enkel een pachthoeve waar hij stierf.

Gerrit Smith stond aan het hoofd van een onmetelijk grondgebied, dat niet zooveel en niet zoo gemakkelijk produceerde als het onroerend vermogen van John Astor. Weldra had hij zelfs door landbouwwerkzaamheden en bouwen al zijn beschikbaar kapitaal ingebrokt. Hij dacht aan John Astor en schreef hem. Astor antwoordde hem, dat hij hem wachtte. Zij dineerden te zamen en gedurende den maaltijd bracht de oude millionnair het gesprek op de moeilijkheden, waarmee hij en Peter Smith in het begin hadden te worstelen gehad. Hij bracht in herinnering, dat beiden vaak hun balen bont op den rug hadden vervoerd. Daarna zei hij tot zijn gast:

'Je hebt geld noodig... Hoeveel?'

'Tweehonderd vijftig duizend dollars.'

'Onmiddellijk?... In eens?'

'Ja'

'Goed, morgen zal je ze hebben.'

John Jacob Astor hield woord. Maar reeds weinige jaren later was Gerrit Smith in staat, de geleende som, die voor dien tijd een zeer aanzienlijk bedrag was, terug te geven. Hij werd op zijn beurt schatrijk, maar evenals zijn vader kreeg hij een afkeer van zijn millioenen.

'Ik ben een agrariër geworden,' zei hij, 'en ben van meening, dat elke mensch recht heeft

op het bezit van een hoeve, maar dat niemand meer moet hebben.'

Dit was bij hem niet enkel theorie. Een groot gedeelte van zijn vermogen schonk hij weg, en wat zijn roerende goederen betrof, na den secessie-oorlog schonk hij drie duizend hoeven aan evenveel slachtoffers van den burgeroorlog.

De zoon van John Jacob Astor, de onlangs overleden William, was niet dezelfde beginselen toegedaan. Gedurende zijn leven heeft hij de vaderlijke nalatenschap verdubbeld, volgens sommigen verdriedubbeld.

Electrische perronverlichting door spoortreinen. -

Daartoe heeft een ervaren electricien een middel bedacht, dat hierin bestaat, dat in een der wagens een electriciteitsbron en aan den buitenkant van elken waggon een of meer electrische lampen worden aangebracht. Bij het binnenrijden van een station wordt door een toestel de rij lampen aan den kant, waar uitgestapt moet worden, aangestoken en daardoor een voortreffelijke en goedkoope perronverlichting in het leven geroepen. Bovendien kunnen de seinlichten aan den trein zelf uit deze electriciteitsbron gevoed worden, wat voordeelig is, daar electrische lampen noch door den wind uitgewaaid, noch door andere invloeden van het weer beschadigd kunnen worden.

Slijkvisschen. -

Het aquarium te Berlijn is onder meer een kist met klonten klei rijk van de grootte van een kegelbal. Deze zijn van Senegambië afkomstig. In elken klont is een gat, dat een slijkvisch herbergt, die daar zooveel als zijn winterslaapje houdt. Wanneer in het droge jaargetijde der tropen rivieren, meren en beken uitdrogen, kruipt de slijkvisch in den modderigen grond en slaapt daar tot de regentijd weer begint. In dezen toestand ademt de visch door longen, in het water door kieuwen. Indien men zulk een klont klei door water weekt, kan men daardoor den slijkvisch weer tot het leven opwekken.

Waarom kraait de haan? -

GEZICHT OP KORTENHOEF, NAAR DE TEEKENING VAN ADOLF VAN DIJK.

De alledaagsche natuurverschijnselen zijn gewoonlijk het moeilijkst te verklaren. Met hun nieuwsgierige of weetgierige vragen, waarom dit en waarom dat geschiedt, brengen de kinderen ons dikwijls in verlegenheid. Waarom zingt de vogel? Deze vraag kan niet als de loop der sterren op wiskundige wijze verklaard worden; de scherpzinnigheid der natuurvorschers wordt bij de beantwoording daarvan op een zware proef gesteld. Onlangs werd onder vogelliefhebbers een prijsvraag voor het beste antwoord uitgeschreven, maar ook hierdoor was het vraagstuk niet opgelost. Zoo staat het ook met de vraag: ‘Waarom kraait de haan?’ De natuurkundigen van den nieuwen tijd laten ze doodeenvoudig links liggen; maar die van vroeger hadden voor de oplossing van dergelijke vraagstukken zekere voorliefde, en het is wel eens aardig te weten, wat antwoord zij op die vraag hadden uitgedacht. In een werk uit het begin der vorige eeuw lezen wij daarover het volgende:

‘Kort na middernacht, als de zon geheel onder de aarde komt te staan, ondergaat de lucht een groote verandering, van de gesteldheid, die ze des avonds en bij zonsondergang vertoont, grootelijks te onderscheiden. Deze verandering der lucht worden de hanen en andere vogels veel eerder gewaar dan de menschen. Wanneer zij deze nu gevoelen, worden ze hierdoor aangezet tot kraaien. Wanneer de dag na bij komt, hoe vaker zij hun gekraai en dit dikwijls achter elkaar herbalen. Zoodra nu echter de dag aanbreekt, houden zij weder op met kraaien. Dit komt omdat dan het weer anders wordt, evenals zij ook buitentijds des middags of des avonds of wanneer ook hun stem laten hooren, als er verandering van weer intreedt. Misschien heeft de alwijze Schepper dit voor den armen landman om twee redenen zoo geordend: eensdeels, omdat hij, indien hij geen klok of uurwijzer in de nabijheid heeft, ongeveer zou weten, wanneer zoowat de morgen zou aanbreken: anderdeels, opdat hij, wanneer dieven zouden inbreken, door het kraaien van den haan gewekt zou worden. Sommige natuurkundigen willen het vroege kraaien van den haan liever hieraan toeschrijven, dat na volbrachte spijsvertering de haan het vermeerderd bloed en de gewonnen krachten voelt, waarop hij van vreugde met de vleugels klapt en kraait.’

De haan, de voorbode van den dag, moet reeds toen tot klachten wegens verstoring der nachtrust aanleiding hebben gegeven, want de schrijver van bewust artikel geeft ook raad, hoe men het kraaien van den haan kan beletten. 'Indien men den haan een ring van wijngaardranken of ander hout om den hals legt,' zoo heet het daar, 'zal hij in het geheel niet meer kraaien.'

We geven de verklaring van het hanengekraai en het voorbehoedmiddel daartegen beide voor wat ze zijn.

Amerikaansch! -

De redacteur van een Amerikaansch dagblad deelde daarin onlangs het volgende mee: 'Een geschenk in den vorm van een flesch fijne, oude, Schotsche whisky werd verleden Donderdag 's namiddags om tien uur aan de expeditie van ons blad allervriendelijkst afgegeven. Tien minuten later was er geen druppel meer in de flesch, tien minuten daarna had de loopjongen der redactie de flesch bij een handelaar in lompen en beenderen in de buurt verkocht. Om half drie werden drie man naar den politiepost gebracht, omdat zij dronken waren en zich op de straat grove onbetamelijkheden hadden veroorloofd.

De uitgever van dit blad betuigt hiermee zijn hartelijken dank aan den gever van het welgemeende geschenk, maar zou zich tot nog meer dank verplicht achten, wanneer de schenker van de whisky wilde oversturen: twee en zeventig shilling, tot betaling der kosten, een politiehelm voor die door een der beschonkenen onbruikbaar werd geslagen, een nieuwen loopjongen voordien hij heeft moeten ontslaan, vier vensterruiten en een bel voor die stuk geslagen werden, en - geen whisky meer.'

[Nummer 5]

't Was maar een muziekmeester
Door
H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

‘Barbara,’ zei de kolonel, toen zijn gedienstige geest weder binnen gekomen was, ‘ik moet je wat nieuws vertellen.’

UIT DEN NEUS GEGOOCHELD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN F. SONDERLAND.

‘Barbara keek verwonderd op, want zoo iets was zij niet gewoon.

‘Daar is nog wijn in de flesch... Wil je *ook* een glas?’

Barbara zag haar heer niet groote oogen aan.

‘Krijg maar een schoon glas,’ hernam hij; ‘je weet wel dat ik dien wijn nooit drink.’

‘Zoo,’ dacht de huishoudster, ‘wat jij niet lust is goed genoeg voor mij.’ Zij wist echter den inhoud van het volgeschonken glas vrij wat beter aan te spreken dan de ‘kerkuilen’.

‘Kom, nog een glas,’ sprak hij, ‘want ik drink er toch geen droppel van.’

Barbara wipte het tintelende gouden vocht zoo behendig over boord als een zakkendrager zijn borrel.

‘Zoo! ga nu een oogenblik zitten,’ hernam de kolonel.

‘Ik wist wel dat er iets achter moest steken,’ dacht Barbara, toen zij op een stoel plaats nam.

‘Weet je 't al,’ zoo begon de oude heer, de twee duimen over elkander draaiende, ‘dat reeds verschillende personen in hechtenis zijn genomen, ter oorzake van de ongeregeldheden hier in de straat?’

‘Zoo, mijnheer! Nou dat is geen wonder, want die ellendige bengels van jongens zullen alles nog ruweneeren als er niet gauw een einde aan komt.’

‘Maar het is niet zoo zeer o[m] de baldadigheden en het zijn ook geen jongens, die nu achter slot en grendel zitten, maar wel groote

menschen, die aan dat standje den stoot hebben gegeven, lieden die van den muziekmeester en zijn gezin kwaad gesproken en hem als een lichtmis en gevluchte bankroetier gebrandmerkt hebben.'

'En wie zijn dat alzoo?' vroeg de huishoudster, aan haar gewone nieuwsgierigheid lucht gevende, ofschoon men duidelijk aan haar gelaat kon zien, dat zij zich niet zeer op haar gemak gevoelde.

'De namen kan ik niet noemen, maar ik maak er mij bezorgd over, dat de politie spoedig ook hier zal komen aankloppen, of liever, ik kan dit haast met zekerheid zeggen.'

'Maar wat hebben wij met de politie en met dit straatschandaal te maken?'

'Ik niets, maar...'

'Meent u dat de politie mij op het oog zou hebben?' vroeg Barbara. 'Nu laat de commissaris met al zijn agenten maar komen, ik zal ze wel te woord staan.'

'Spreek niet zoo boud, Barbara, want jij hebt in de laatste dagen erg je mond geroerd over den muziekmeester, over zijn vrouw, over de meid en alles wat dat gezin betreft. Of heb je mij niet verteld dat die man vol schulden zat en op den loop is gegaan, dat zijn vrouw ook de plaat heeft gepoetst, zooals jij het noemde, en dat het daar aan huis een echte dronkemansboel is geweest?'

'Dat heb ik niet uit mijn duim gezogen, maar van anderen gehoord, mijnheer.'

'Die anderen zitten al achter slot en nu zal het gauw jouw beurt worden, wanneer wij geen maatregelen nemen; dat weet ik uit de eerste hand.'

'Maar, mijnheer!' riep Barbara onthutst uit. Zij was bleek geworden van ontsteltenis.

'Als wij geen maatregelen nemen, heb ik gezegd. Je weet dat ik elk oogenblik den commissaris van politie hier verwacht, en het is zeer zeker, dat hij mij komt ondervragen over de praatjes, die je hebt uitgestrooid; dat weet ik trouwens van de twee dames, die straks hier zijn geweest.'

'Die ber..... kerkuilen bemoeien zich ook overal mee,' kraste de huishoudster nijdig.

'Spreek geen kwaad van die oude juffers; het ware te wenschen, dat alle menschen zoo zuiver in hun schoenen stonden als zij. Wanneer jij het geluk mag hebben nu niet in handen der politie te vallen, zal dit alleen het werk zijn van de zoogenaamde kerkuilen Zij hebben veel medelijden met het kind en de meid hierover en ook met de ouders, die zij onschuldig achten aan al hetgeen hun ten laste wordt gelegd. Daarom is nu het plan beraamd om de meid en het kind nog dezen avond hier in huis te nemen en....'

'Dat kind en die meid!' riep Barbara onthutst en verontwaardigd. 'Maar mijnheer!....'

'Zwijg!' riep de kolonel luid, een oogenblik vergetende welke rol hij te spelen had. 'Luister liever eens goed, want wij hebben nog maar weinig tijd, en het is niet onmogelijk dat aan de agenten reeds bevel is gegeven om je in hechtenis te nemen. Die zwarte dames hebben medelijden met je en meenden ook dat een verblijf van die meid en het kind hier in huis, hoe kort ook, eenigszins hinderlijk voor je zou zijn. Daarom hebben ze mij een goud tientje voor je ter hand gesteld, natuurlijk onder voorwaarde dat wij op je kunnen rekenen. Zoodra de commissaris hier is geweest moeten meid en kind hierheen gebracht worden. Dat zal zoo heel gemakkelijk niet gaan, want hoor eens hoe groot het rumoer buiten is. Om nu alle verdenking van je

af te werpen, moet jij bij het overbrengen eens goed toonen, dat je armen aan het lijf hebt en dan zal de politie duidelijk meenen te zien, dat zij je ten onrechte verdacht heeft. Dat is het beste middel om buiten schot te blijven. En wanneer dan alles goed gelukt zal zijn, krijg jij ook van mij tien gulden en nog een nieuwe japon daarenboven. Wil je aan dat plan meewerken of....'

'Zeker, mijnheer, zeker!' klonk het uit Barbara's mond. Er steeg een zucht van verademing uit haar borst. Geen wonder: in de laatste oogenblikken schemerden onophoudelijk de tralies der gevangenis voor haar oogen en nu scheen alle gevaar geweken en had zij een buitenkansje van tien gulden in haar hand, met een dito in het verschiet en daarenboven nog een nieuwe japon.

'Vergeet niet, dat je toekomst aan een zijden draad hangt,' zoo besloot de kolonel. 'Wanneer alles goed afloopt blijf jij geheel buiten schot, daar zal ik wel voor zorgen, zoo niet, dan moet ik het ergste voor je vreezen. Wellicht gaat dat overbrengen met groot rumoer gepaard en is het niet onmogelijk dat het kind in het gedrang geraakt; in dit geval meen ik op je stevige vuisten te kunnen rekenen.'

'Zij moesten het arm wormpje eens met een hand of vinger aanraken, ik zou ze...'

Barbara was van haar stoel opgerezen, en zooals zij daar stond met fonkelende oogen, de gespierde armen uitgestrekt, mag men gerust aannemen, dat zij zelfs voor geen drie of vier poldergasten uit den weg zou gaan.

'Zeer goed,' sprak de kolonel, met de vingers over zijn knevels strijkende om een glimlach te verbergen, 'maar nu nog een enkel woord. De twee dames Van der Pauw willen niets hooren, dat naar een dankbetuiging of een zinspeling op het gouden Willempje gelijkt, vergeet dat niet, hoor.'

Er werd gebeld. 'Dat zal de commissaris van politie zijn,' zei de grijsaard, 'laat hem maar binnen komen.'

Toen Barbara den persoon hoorde noemen, die haar geheele toekomst in handen scheen te hebben, ging een rilling door haar leden. Op een toon zoo zachtzinnig en zoetsappig, zoo fluweelig als ooit iemand uit haar mond had gehoord, smeekte zij haar heer en meester dat hij haar in bescherming zou nemen.

'Ik zal er voor zorgen, hoor!' zei de oude heer, die, middelerwijl de huishoudster naar de voordeur ging, het hoofd schudde over de krijgslisten, welke hij, tegen zijn gewoonte in, had moeten bezigen om dat keukengeschut met goud te vernagelen, ten einde rust en vrede in zijn huis te houden en zijn doel te bereiken.

De commissaris van politie schonk zijn goedkeuring aan het plan van den kolonel, dewijl, volgens zijn meening, de opstootjes een einde zouden nemen zoodra het bovenhuis van den bakker niet meer tot mikpunt kon dienen. Hij zou voor versterking der politie zorgen en dan persoonlijk tegenwoordig zijn ten einde het plan des te beter te doen slagen.

'Maar hoe laat?' vroeg de kolonel. 'Wij hebben geen tijd meer te verliezen, wanneer wij voor den avond met alles gereed willen zijn.'

'Binnen een half uur,' klonk het tot antwoord.

Het begon reeds te schemeren toen de commissaris terug kwam. Op de straat was het rumoeriger geworden dan ooit. Ook bij den bakker begon men nu met steenen op de ruiten te bombardeeren, wel een bewijs dat de vernielzucht aanstekelijk was geworden. Zoodra nog eenige agenten van politie op het terrein verschenen, nam het geschreeuw en gejoel meer en meer toe, en de opeengepakte menigte werd in golvingen heen en weer bewogen, naarmate hier of daar een kloppartij plaats had,

of zoogenaamde voetzoekers, die door de jongens brandend onder het volk werden geworpen, knappend en sissend rondsprongen

De commissaris gelastte eenige agenten ruim baan te maken, doch dat baatte weinig, dewijl de gemaakte opening onmiddellijk weder werd aangevuld door de opdringende massa, die geen vrijheid van beweging bezat, maar onwillekeurig werd voortgestuwd. Men moest geweld gebruiken, de sabel werd getrokken en nu hoorde men links en rechts angstkreten en gegil van vrouwen, die zich niet wisten te redden en van jongens, die in aanraking waren gekomen met het wapen van de H. Hermandad.

'Nu is het tijd,' zei de commissaris en hij stapte met een paar agenten vooruit, op den voet gevolgd door Barbara. Zij had de mouwen opgestroopt en zwaaide dreigend met haar gespierde armen; haar gelaat was zoo rood als een kalkoensche haan en zij scheen met haar fonkelende oogen het gepeupel uit te tarten.

'Hoera!' riep een opgeschoten jongen, die boven op een lantaarnpaal zat, 'hoera! Barbara van den kolonel wordt opgepakt; zij gaat de doos in, hoor!'

Dat hoera! werd door honderden kelen herhaald, zelfs tot op vrij verren afstand, zonder dat men natuurlijk wist wat of wien het gold.

Tot groote verbazing echter van hen, die meer in de nabijheid waren, werd onverwacht de gebombardeerde deur van het bovenhuis geopend en ging de commissaris met zijn manhaftige assistente naar binnen, terwijl eenige agenten op de stoep post vatten. De een meende, dat ook de meid en het kind in arrest genomen zouden worden, anderen waren van gevoelen, dat er een huiszoeking zou plaats hebben en men was nog naar andere oorzaken zoekende toen de commissaris terug kwam, gevolgd door Barbara en de dienstbode van den muziekmeester met het kind op den arm. Het meisje zag erg bleek, het knaapje schreide luid en klemde bevend de armpjes om haar hals.

'Vooruit!' klonk het bevel van 't hoofd der politie. De agenten wilden terstond gehoorzamen, maar stonden tegenover een muur van menschen. Het gebeurt wel dat stoombooten deze of gene haven niet kunnen binnenloopen ter oorzake van de ontzaglijke menigte haringen die daar als een levende borstwering den toegang versperren. Zoo was het ook hier. Het volk stond dicht opeengepakt. Zij die, ter bevrediging hunner nieuwsgierigheid, met moeite naar den voorgrond waren gedrongen, zouden nu zeker hun plaatsen gaarne aan anderen-hebben afgestaan, maar het was niet mogelijk zelfs een handbreedte achteruit te gaan; het tegendeel: de massa achter hen, drong hen nu nog meer vooruit, zoodat de agenten met geen mogelijkheid een doortocht konden banen. Thans waren zij wel genoodzaakt andermaal de sabel te trekken en men hoorde weldra, zelfs in de verte, het gevloek en gekerm van hen, die kennis hadden gemaakt met dat wapen. De menigte wiegelde en schommelde wel heen en weer en er kwam hier en daar wel een kleine opening, dewijl velen een goed heenkomen zochten, zoodra hun dit maar mogelijk scheen, doch de politie moest toch voet voor voet een weg banen, al was het ook onmogelijk dat dit in een rechte lijn kon geschieden. De dienstbode van den muziekmeester hield het kind, dat nu luidkeels schreeuwde, vast in de armen geklemd. Barbara liep naast haar, zoo krijgshaftig als een Kenau Hasselaar. Bij elk gedrang, dat nu en dan ontstond, weerde zij zich dapper. Hier schudde zij een jongen als een poedel heen en weer, daar viel haar ijzeren vuist op den schouder van den een of anderen leeglooper; zij hoorde de vloeken en verwenschingen wel, die haar naar het hoofd werden geworpen, doch deinsde voor niets terug, en deed menigeen op den grond tuimelen, die niet gewillig zooveel mogelijk uit den weg ging.

Zoo bereikte eindelijk de kleine stoet, na veel worsteling en langs een grooten omweg, de woning van den kolonel, die haastig met een 'God zij gedankt' de deur opende en allen binnen liet.

Men had dus het doel bereikt, doch het was zeer natuurlijk dat het gespuis nu, al meer en meer opdringende, voor het huis van den ouden krijgsman post ging vatten, in afwachting van 't geen verder zou gebeuren. De commissaris van politie gaf daarom last, dat nu al de agenten zich vóór de woning van den kolonel zouden posteeren en zond een hunner naar den kommandant der stad om assistentie te verzoeken. Nog geen half uur later kwam een militaire wacht oprukken. Het boezemde groot ontzag in toen de soldaten, op bevel van den kommandeerenden onderofficier, de kolven hunner geweren dreunend en klaterend op den grond lieten vallen en de bajonetten op hunne

moordtuigen staken; velen die zich reeds hadden gevleid met de vernieuwing der baldadigheden, nu op een ander terrein, bleven bedaard staan, of zakten langzamerhand af. Er werden nog wel voetzoekers onder het volk geworpen, men zong nog wel luidkeels de straatliedjes van den dag, maar de houding van het volk was nu niet meer zoo onrustbarend, zoodat de commissaris eindelijk ook naar binnen ging, dewijl hij toch in elk geval dicht bij de hand was.

Toen hij de huiskamer, waar het geheele personeel zich bevond, binnen getreden was, klopte hij Barbara op den schouder.

'Jij ben een kranige meid, hoor! ik dank je wel voor je assistentie,' sprak hij.

'Wie zou het ook zonder woedend te worden kunnen aanzien, dat het kanalje zulk een wormpje van een kind te lijf wilde?' sprak zij driest, in de overtuiging, dat zij nu op een goeden voet stond met de politie.

Het kind verkeerde nog altijd in dezelfde radeloosheid; het liet erbarmelijke kreten hooren en was niet tot bedaren te brengen. Het baatte niet of de meid het in haar armen trachtte te sussen, of de kolonel ook al allerlei snuisterijen, zelfs kostbare en zeer breekbare voorwerpen van zijn étagère haalde om eenige afleiding te schenken; de kleine bleef in dezelfde geweldige overspanning en het was hartverscheurend als men hem radeloos de hulp hoorde inroepen van papa en mama.

Den ouden heer stond het zweet op het voorhoofd; aan zulk een tooneel was hij sinds jaren niet meer gewoon. 'Wil ik om den dokter zenden?' vroeg hij.

'Och neen, mijnheer,' antwoordde de dienstmaagd van den muziekmeester, die al dien tijd in de kamer op en neer had geloopen met het knaapje in de armen, 'het zal wel gauw wat beter worden, als Klaas Vaak maar komt. Fritsje is over zijn slaap heen en dan dat rumoer... Als de heeren mij maar laten begaan, dan zal alles wel terecht komen, maar - neem mij niet kwalijk - hoe stiller het hier is hoe beter.'

'Wij zullen den mond moeten houden, mijnheer de commissaris,' fluisterde de kolonel half glimlachend, 'maar kunnen niettemin wel een glaasje drinken. Ja wel, ja wel,' liet hij er op volgen, ziende dat de commissaris een afwijzende beweging maakte. Toen stond hij op zonder gedruisch te maken en fluisterde Barbara in dat zij een flesch en glazen zou halen en maakte tevens een beweging met de handen waaruit de huishoudster behoorde te begrijpen, dat zij de deuren niet moest laten kraken. Daarop ging hij op de teenen naar de dienstmeid van den muziekmeester en vroeg haar zoo zacht, dat het nauwelijks verstaanbaar was, of het niet beter zou zijn het ledekantje en zoo al meer eerst den volgenden morgen in huis te halen, dewijl het dan wel stiller zou zijn op de straat. Het meisje knikte toestemmend en zette haar wandeling voort.

Zulk een zonderling gezelschap had de huiskamer van den kolonel nog nooit binnen haar muren aangetroffen. Tweemaal in de week ging de oude man een paar uren naar de sociëteit; dan was de kamer geheel leeg; op de andere avonden zat hij alleen met een boek of een dagblad in de handen en hoorde men daar geen geluid of het moest het gegons van een of meer muggen zijn. Op dat oogenblik zat hij, die anders geen woord kon spreken of men hoorde de ramen schudden, fluisterend met den commissaris van politie een glas wijn te drinken, terwijl een vreemde dienstbode met een jankend vreemd kind in de armen heen en weer liep, en zonder ophouden het bekend ps... pss... psss! liet hooren.

Die vreemde meid had intusschen gelijk gehad. Het erbarmelijk jammeren van het kind ging bij tusschenpoozen in een zacht gekreun en gesnik over, doch het bleef

altijd nog, hoe zacht dan ook soms, papa en mama roepen. De commissaris gaf door een beweging met zijn glas te kennen, dat hij bedankte en wenschte te vertrekken. De oude heer keek bezorgd om naar het kind, stond langzaam van zijn stoel op en sloop toen, zoo onhoorbaar zacht als een jeugdige vader in de kraamkamer kan doen, het vertrek uit.

'Ik breng u voorloopig mijn hartelijken dank voor uw medewerking,' sprak hij, in de gang gekomen zijnde, tot den commissaris. 'Het spijt mij wel, dat ik u op zulk een zonderlinge wijze moest ontvangen. Kom later, als alles weer tot rust zal zijn gekomen, eens een fijne flesch met mij drinken. Wat dunkt u van den toestand in de straat?'

''t Is nu reeds veel stiller,' antwoordde de commissaris, 'en het zal verder wel met een sisser afloopen, zooals ik voorzien had Vooreerst is het tooneel verplaatst, daarenboven zal het volk begrijpen, dat het nu niet meer met een afwezigen muziekmeester maar met iemand te doen heeft, die niet gewoon is met zich te laten sollen, terwijl ook de aanwezigheid van militaire macht altijd grooten indruk maakt. Ik zal uw huis den ganschen nacht laten bewaken.'

'Ik ben u zeer verplicht,' sprak de kolonel hem bij de geopende deur de hand drukkende

Juist kwam Barbara met een blaker in de hand de trap af en vertelde haar heer en meester, dat zij het bed op de kleine logeerkamer had opgemaakt voor de meid en het kind.

'Zeer goed,' zei de oude heer, 'maar breng vooreerst liever een paar kussens en mijn reisdeken, dan kan het knaapje, als het goed in slaap is, vooreerst op de canapé gelegd worden. Ik zal hier op je wachten dan behoeft de deur niet tweemaal geopend te worden. Nog iets.... heb je ook nog koud vleesch in de keuken? Die meid van den muziekmeester heeft misschien den ganschen dag nog niets gebruikt. En zorg dan dat er morgen ochtend een en ander is tot versnapering van den kleinen jongen, want het arme kind heeft onder dat alles veel geleden.'

Toen zij beiden binnen kwamen liep het dienstmeisje nog altijd sussende de kamer op en neer, ofschoon de kleine nu zeer rustig was en in slaap scheen te geraken. De kolonel, nog steeds gehoorzamende aan het bevel, dat hij zoo stil mogelijk moest zijn, opperde in gebarenspel een vraag in betrekking tot de canapé en de kussens, en alvorens hij zijn pantomime had afgespeeld, werd die vraag door een toestemmenden hoofdknik beantwoord. Barbara begon terstond het zoogenaamde legerbed in orde te maken, doch ging daarbij, naar het oordeel van den ouden heer, veel te hardhandig te werk, want hij tikte haar op den schouder en legde een vinger op den mond. Het duurde nu niet lang of het vreemde dienstmeisje boegseerde het knaapje onder allerlei schommelingen en slingeringen, waarvan de vrouwen alleen het geheim schijnen te bezitten, naar de canapé, en wist het zonder den minsten schok te doen neervlijen, altijd onder de betoovering van het geheimzinnige en kalmeerende ps... pss... psss!

Het nokken en snikken bleef intusschen nog lang aanhouden, en wanneer dan weder een zware zucht naar boven welde kon men duidelijk aan de beweging van den mond zien, dat het arme knaapje zelfs in zijn slaap nog troost en hulp zocht bij papa en mama.

Wie had ooit kunnen vermoeden dat die oude, ruwe kolonel zoo teergevoelig kon zijn? Hij bleef lang in gebogen houding bij het kind staan en Barbara zag tot haar groote verwondering tranen in zijn oogen. 'De oude is toch nog zoo kwaad niet,' klonk het in haar binnenste, vooral toen de gedachte aan het toekomstige gouden Willempje en de nieuwe japon in haar opwelde.

‘Zou de kleine Frits nu voor goed in slaap zijn?’ vroeg hij fluisterend aan de meid van den muziekmeester, die haar armen, welke zoo lang in dezelfde houding gebleven waren, uitstrekte en menigen zucht van verlichting slaakte.

‘Ik geloof het wel kolonel, want hij slaapt gewoonlijk goed door, wanneer hij eenmaal ingedommeld is, doch daar hij nu in een ongewonen toestand verkeert, zal het raadzaam zijn....’

‘Natuurlijk,’ viel hij haar in de rede, ‘ik ga vooreerst naar mijn kamer en Barbara naar de keuken...’

‘Zoo bedoel ik het niet, kolonel, ik meen alleen dat Fritsje nu schrikachtiger is dan gewoonlijk. Ach,’ voegde zij er verlegen bij, ‘het spijt mij zoo, dat wij u zooveel overlast aandoen’

De oude heer zag haar met belangstelling aan. ‘Hoe is je naam?’ vroeg hij.

‘Bertha, mijnheer!’

‘Welnu, Bertha, je ben een braaf kind! Zooveel toewijding van een ondergeschikte kan nooit onbeloond blijven. Geef mij de hand.. Zoo! en als je ooit door omstandigheden in ongelegenheid mocht komen, adresseer je dan maar aan den ouden kolonel, hoor! Maar nu moet eerst voor wat eten gezorgd worden, want ik weet zeer goed hoe het op dat bovenhuis is toegegaan.’

‘Ik dank u, mijnheer, ik zal niets gebruiken. Ik heb in de laatste dagen wel geen warm voedsel gehad, maar de twee zwarte dames hebben van middag voldoende eten gebracht voor ons beiden, ik dank u zeer.’

‘Die brave kerkuilen!’ klonk het ondoordacht uit zijn mond, zoodat hij er van ontstelde. ‘Hoe dom!’ bromde hij binnensmonds. ‘Er is boven een bed gereed, en daarvan kan je met den kleinen jongen gebruik maken, zoodra je verkiest,’ liet hij er op volgen.

‘Ik dank u wel, mijnheer, maar dezen nacht zullen wij, met uw goedvinden, maar hier in de kamer blijven, want als ik Fritsje in dit vreemde huis naar boven moet brengen dan vrees ik dat hij nog veel meer te keer zal gaan dan vroeger. Morgen, als hij hier meer tehuis is, bestaat dit bezwaar niet, want het kind is anders altijd even zoet en gezeglijk.’

‘Maar ik kan hier in de kamer niet goed een ledekant plaatsen.’

‘Dat behoeft ook niet, mijnheer; ik kan best op een stoel slapen, dat heb ik zoo dikwijls gedaan.’

‘Maar als de kleine Frits dan wakker mocht worden, als hij van de canapé mocht vallen en...’

‘Geen zorg, mijnheer, laat dat maar gerust aan mij over.’

‘Barbara,’ zeide hij, ‘zich, altijd fluisterend, tot zijn huishoudster wendende, ‘ga jij straks naar de keuken, want het moet hier stil blijven, maar zorg eerst dat er licht op mijn kamer is en maak een Hinken grog voor mij gereed, want ik ben wat huiverig en zenuwachtig. Zeg eens,’ voegde hij er bij, toen de huishoudster zich wilde verwijderen, ‘er is nog wel wat in die flesch *Haute Sauterne* overgebleven, niet waar?’

‘Neen mijnheer,’ antwoordde zij, het hoofd schuddende om haar verlegenheid te verbergen, ‘ik heb in mijn verbouwereerdheid alles opgedronken, want ik was geen half mensch meer toen...’

‘Goed, goed!’ zei de kolonel glimlachend, ‘maak dan maar koffie of wat anders gereed, want Bertha moet toch ook iets gebruiken.’

Hij liep nogmaals op zijn teenen naar de canapé. Het knaapje lag daar met blozende wangen, het sliep rustig, ofschoon het snikken nog niet geheel had opgehouden. Hij

boog zich over hem heen en zijn knevel trilde van aandoening. ‘Arme, lieve kleine Frits,’ hoorde men hem zeggen, en toen sloop hij stil de kamer uit en ging even stil de trap op naar boven. Er stonden weder tranen in zijn oogen, toen hij zuchtend in den kolossalen leuningstoel neerviel, die des winters reeds zoo dikwijls zuchten en ook nog wel iets anders had moeten hooren, wanneer de oud-gediende door het pootje gekweld werd. Hij staarde weemoedig voor zich uit, zonder dat zijn oogen op eenig voorwerp gevestigd waren, hij sprak ook geen woord toen Barbara zijn dampenden grog bracht, en werd herhaaldelijk uit zijn mijmering wakker geschud, wanneer hij beneden eenig geluid meende te hooren. ‘Wat is het lang geleden,’ dacht en zuchtte hij, ‘dat

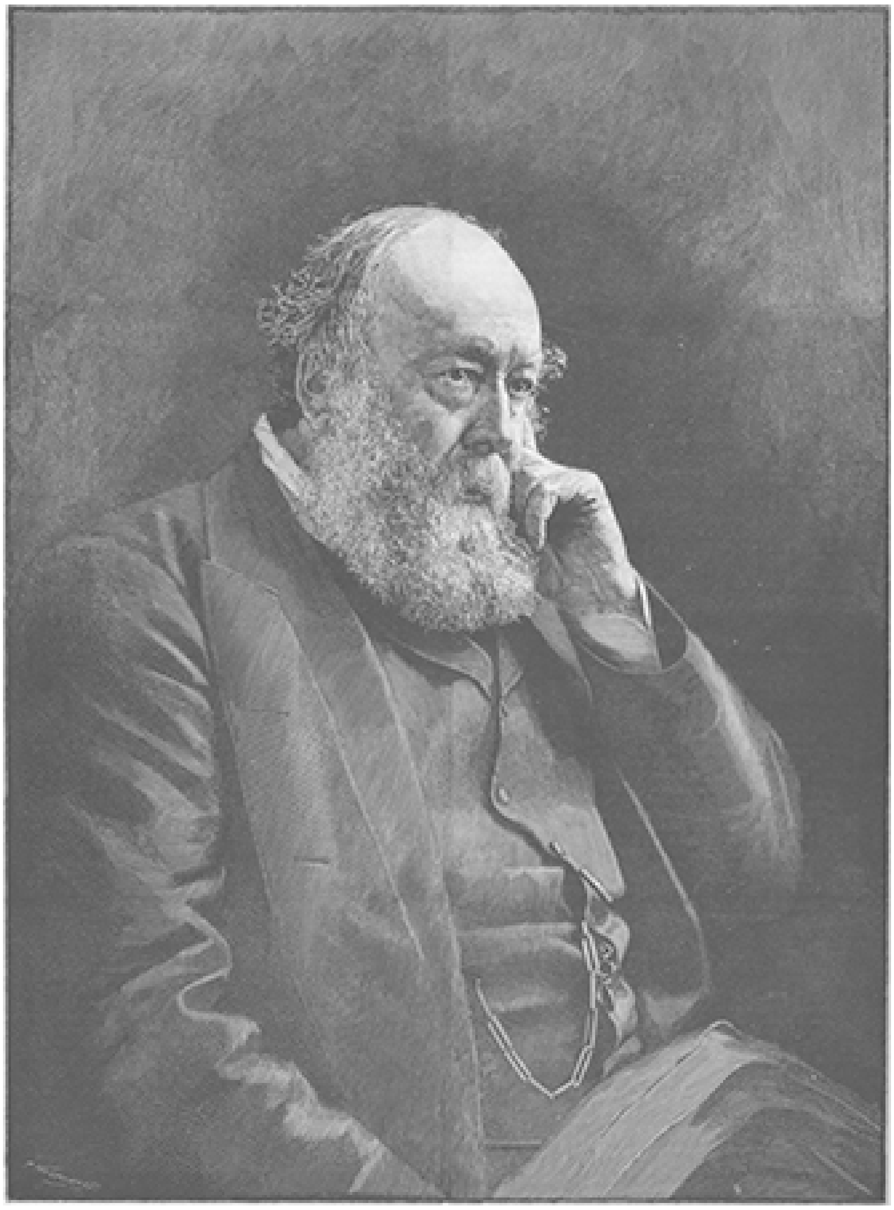

LORD SALISBURY. DE TWEE KAMPIOEN DER ENGELSCHE POLITIEK. GLADSTONE.

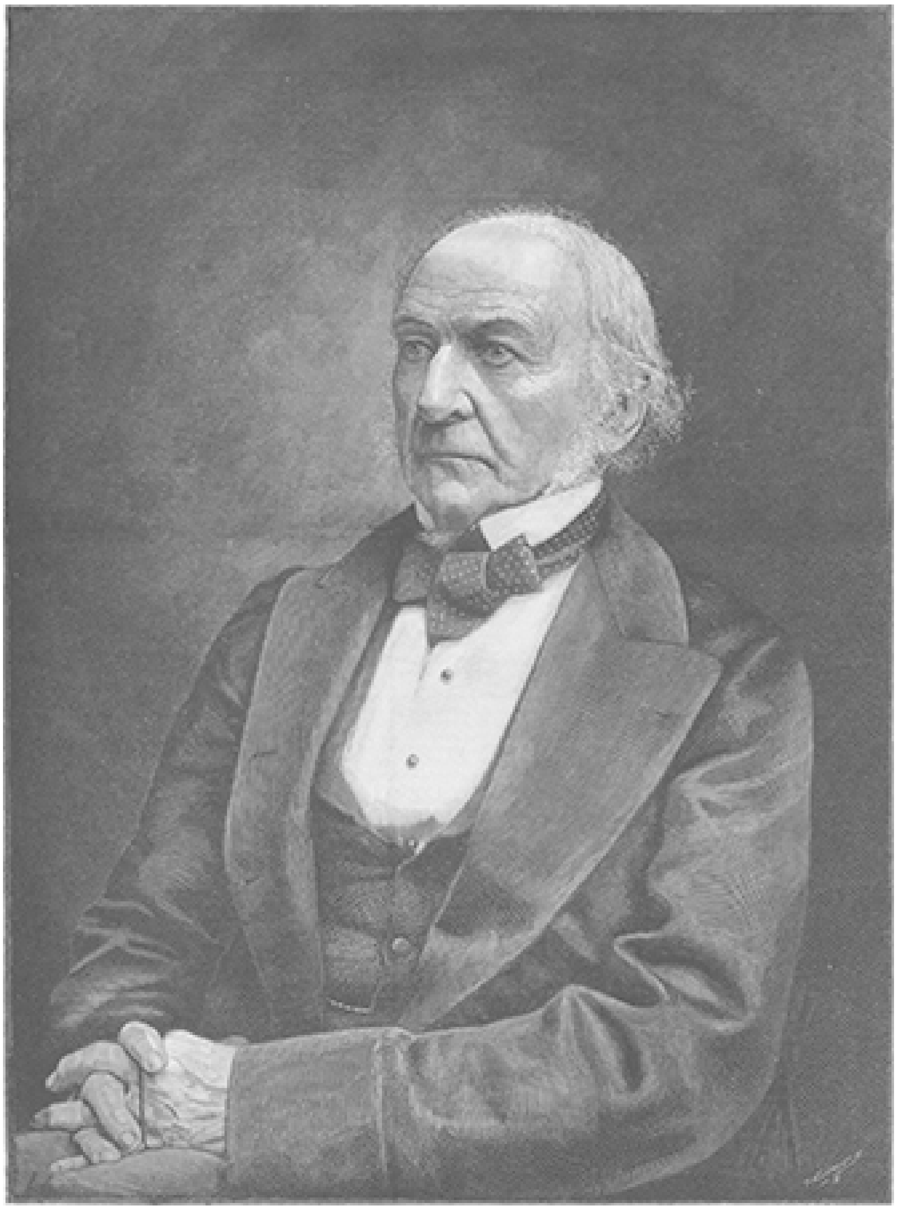

LORD SALISBURY. DE TWEE KAMPIOEN DER ENGELSCHE POLITIEK. GLADSTONE.

een andere kleine Frits om mij heen dartelde Ik was toen jong en levenslustig, en nu? Die kleine Frits werd groot, hij verliet het ouderlijke huis, baande zich een weg voor de toekomst, trouwde en schonk mij een anderen kleinen Frits Mijn vrouw mocht dit niet beleven, maar ik was overgelukkig, want ik gevoelde mij opnieuw jong worden, als mijn oogappel paardje reed op mijn knie. Helaas, die kleine Frits werd mij door den dood ontrukt, nog nauwelijks drie jaren oud, toen hij reeds moederloos was geworden. En nu leef ik eenzaam en verlaten, nu ben ik jichtig en ook wrevelig geworden, omdat alle levenslust heeft opgehouden... Ik wist niet wat mij overkwam toen ik vernam, dat het lieve kind van den muziekmeester ook Frits heette. Het wierp mij een kushandje toe, het strekte de armen naar mij uit, evenals de twee andere Fritsjes; het gelijkt sprekend op mijn kleinkind, dat nu, ruim een jaar geleden, naar den hemel is gegaan, en toen ik het daar even op de canapé zag liggen met de rozen op de wangen, schoot mijn gemoed vol, bij de gedachte dat dit arme knaapje wellicht door zijn ouders verlaten is en voor altijd ongelukkig zou worden... Maar dat zal niet gebeuren. Desnoods wil ik het kind zoo lang ik leef bij mij houden en ook voor zijn toekomst zorgen.'

Zoo mijmerde de kolonel langen tijd. Toen sloop hij weer even zacht naar beneden en kwam zoo stil de huiskamer binnen, dat Barbara, die een smakelijk kopje koffie gezet had en Bertha, zooals zij het noemde, gezelschap hield, van schrik, haar kopje met het heerlijke vocht op haar schoot liet vallen. De oude heer legde den vinger op den mond en vroeg hoe het met Fritsje ging.

'Hij slaapt als een roos,' zei Bertha, 'en u behoeft niet bang meer te zijn dat hij wakker zal worden, want hij is erg vermoeid en buiten hoort men bijna niets meer dan het heen en weerloopen der agenten.'

'God zij gedankt!' zei de kolonel. 'Ik ga naar bed, Barbara; zorg dat alles goed gesloten wordt en laat morgen ochtend zoo vroeg mogelijk onzen timmerman met een paar knechts komen, om van het bovenhuis te halen wat wij hier noodig hebben. Er moet ook een brief op den post bezorgd worden, niet waar?' vroeg hij aan Bertha. Het meisje knikte toestemmend en kleurde sterk.

'Ik weet er alles van,' sprak hij; 'breng hem zoo vroeg mogelijk weg, want er is groote haast bij... Nu goeien nacht!'

De grijsaard was zeer vermoeid en sliep spoedig in. Wanneer iemand hem zoo had kunnen zien, zou hij een glimlach om zijn mond en een traan in zijn oogen hebben bespeurd, want in zijn droom zag hij drie kleine Fritsjes hand aan hand rondom zijn ledekant zweven; zij wierpen hem kushandjes toe en strooiden bloemen op zijn bed.

(*Wordt vervolgd.*)

De photographie der kleuren

De photographie heeft in de negentig jaren van haar bestaan reuzenschreden afgelegd; de kinderschoenen uit haar jeugd heeft ze reeds lang weggeworpen en ze stapt nu fier rond in zevenmijlslaarzen, die haar niet, als die van klein Duimpje in de fabel, veel te wijd zijn. Wat een afstand ligt er voor de photographie tusschen het jaar 1802, toen het Wedgewood en Davy gelukte, door de werking van het licht op met helschen steen doortrokken papier, afbeeldingen te verkrijgen, en het jaar 1892, nu de geleerde Franschman Lippmann, lid van het Instituut en hoogleeraar in de physica aan de

Sorbonne, er in geslaagd is, ook de kleuren op de photographische plaat te fixeeren! Geen enkele kunst misschien heeft in een betrekkelijk zoo kort tijdsbestek een zoo hooge vlucht genomen en een zoo hoogen graad van volmaaktheid bereikt, als de jongste van allen, de lang over de schouders aangeziene photographie.

Hoe opgetogen van bewondering was men in het begin dezer eeuw, toen men de door het procédé der twee genoemde Engelschen verkregen afbeeldingen zag, - afbeeldingen, die niets anders waren dan een wit sithouet van het afgebeelde voorwerp op een bruinen grond, dat echter eerlang, doordien het aan het licht was blootgesteld, insgelijks bruin werd, daar de uitvinders geen middel kenden om de copie te fixeeren. En toen het Daguerre door de naar hem genoemde methode (daguerreotypie) gelukt was, de beelden der camera obscura vast te houden, dacht men dat het laatste woord in deze gesproken was. En toch, van hoeveel vernuftige ontdekkingen, schrandere verbeteringen en nooit vermoede toepassingen is sinds onze eeuw getuige geweest! De momentbeelden, waarover de lezer in No. 35 van den vorigen jaargang een belangwekkend opstel te lezen kreeg, zijn een der laatste schakels van de keten, die het procédé van Wedgewood en Davy met de jongste uitvinding van den Parijschen hoogleeraar verbindt. Zooals de lezer op de aangeduide plaats heeft kunnen lezen, wordt een springende clown, een galoppeerend paard, een rennende hazewind, een vliegende vogel zelfs in 1/500 van een seconde gesnapt; zelfs een kanonskogel werd in zijn weergalooze vaart photographisch opgenomen. Als het sterkste voorbeeld van een momentbeeld meenen wij te mogen wijzen op het photographeeren van bliksemstralen, wat tot dusver nog maar aan twee personen, den heer Hänsel te Reichenberg en den heer Rouffaer te Arnhem, moet gelukt zijn. Hierbij bleek ook, dat de bliksemstraal niet, zooals vaak ten onrechte gemeend werd, een gebroken rechte lijn vertoont, maar een sterk gekromde, somtijds, eenigermate zigzagvormige gedaante heeft en het best bij den wortel van een boom kan vergeleken worden.

Om nu na deze korte uitweiding tot ons eigenlijk onderwerp terug te keeren, ruim een jaar geleden, den 2en Februari 1891, deelde de heer Lippmann aan de Academie van Wetenschappen te Parijs mee, dat hij er in geslaagd was, de kleuren van het zonnenspectrum voorgoed op een photographische plaat te fixeeren.

Deze mededeeling maakte diepen indruk zoo in de wereld der geleerden als in die der photografen: in de eerste, wegens de schoone en wetenschappelijke opvatting, die tot deze onsterflijke proefneining geleid had, in de tweede, omdat men hoopte, binnenkort de kleuren op de photographische plaat te kunnen reproduceeren.

Deze hoop is nu werkelijkheid geworden; ruim een jaar na zijn eerste mededeeling, in de maand April van dit jaar toonde de heer Lippmann aan zijn collega's in de Academie de gekleurde cliché's van voorwerpen, die hij naar de natuur met hun ware kleurschakeeringen had gereproduceerd, en iedereen erkende, dat de kleuren van een buitengewone helderheid en getrouwheid waren.

Het merkwaardige in de ontdekking van den heer Lippmann is vooreerst het verkregen resultaat dat de eenige leemte aanvult, die tot dusver in de photographeerkunst nog overbleef. Maar ook moet hulde worden gebracht aan het wetenschappelijk beginsel, waarop de geleerde natuurkundige steunde, om tot het doel te geraken, dat hij zich had voorgesteld.

Zoo beknopt en tevens zoo duidelijk mogelijk zullen wij trachten, den genialen eenvoud van dit beginsel uiteen te zetten. De wijze van bewerking van den heer Lippmann is zeer eenvoudig. Men neemt een plaat, onverschillig welke, mits zij voldoe aan deze voorwaarden, dat zij doorzichtig, uit één stuk en zonder verhevenheden zij. Men stelt deze plaat bloot aan het brandpunt van het objectief

eener camera obscura, met dit verschil, dat men, in plaats van de gevoelige laag naar den kant van het objectief te keeren, ze in omgekeerden zin wende, en zorg draagt, dat men een volkomen gladde spiegel tegen haar aan stelt. Deze spiegel zal door een dunne laag samenhangend kwikzilver tusschen de gevoelige laag en een anderen spiegel geplaatst zijn. Men poseert als naar gewoonte, men ontwikkelt en fixeert het cliché langs den gewonen weg, en na het drogen ziet men, zonder dat er verder iets anders noodig is, op de photographische plaat de kleuren van het voorwerp, waarvan men het beeld genomen heeft, en wel op vaste en duurzame wijze.

Geen enkel pigment, geen enkele kleurstof wordt gebruikt. De gevoelige laag blijft bovendien doorzichtig en is zelf niet gekleurd. De reproductie der kleuren is bij gevolg niet kunstmatig; zij is uitsluitend het gevolg van een natuurverschijnsel, volkomen evenals de kleuren van het parelmoer en de zeepbellen, en dit verschijnsel, waarop de geheele leer van het licht is gebaseerd, zullen wij eenigszins nader toelichten.

De onderzoekingen van natuurkundigen als Young, Fresnel, Foucault, beroemd ook om zijn vermaarde slingerproef, en *last not least* van onzen landgenoot Constantijn Huygens, dien wij in chronologische volgorde het eerst hadden moeten noemen, hebben op onweerlegbare wijze den aard van het licht aangetoond: het is het gevolg van trillende bewegingen, evenals het geluid, en, ook evenals het geluid, plant het zich bij golvingen door de ruimte voort, met dit onderscheid, dat, terwijl het geluid een afstand van 330 meter in de seconde aflegt, het licht in denzelfden tijd niet minder dan 300.000 kilometer doorloopt! En terwijl geluidgevende lichamen als vioolsnaren in een seconde maar eenige honderden trillingen doen, worden bij de moleculen van deze onweegbare middenstof, die het licht voortplant en ether heet, billioenen trillingen waargenomen. Licht en geluid zijn dus een soortgelijk verschijnsel, maar de uitingen van het eerste worden met grooter cijfers en getallen gemeten.

Een enkel voorbeeld ter verduidelijking.

De laagst waarneembare toon wordt door ongeveer 16, de hoogste door ten naaste bij 38,000 trillingen voortgebracht. In het orkest is de laagste toon die gebruikt wordt, de E (contra-E) van de contra-bas met 41 trillingen in de seconde, de hoogste de hooge (vijfmaal gestreepte) van de piccolofluit met 4752 trillingen. De menschelijke zangstemmen liggen, behoudens enkele uitzonderingen, tusschen 64 en 1550 trillingen in de seconde, fluitende kan men het evenwel tot over de 2000 brengen.

Stellen wij nu hiernaast een paar cijfers over de lichttrillingen.

Evenals de trillingen der lucht zekere snelheid moeten bereiken, om op het oor den indruk van geluid voort te brengen, en daarentegen een te snelle vibratie met meer door het gehoororgaan wordt waargenomen, zoo is er ook een ‘onderste’ en een ‘bovenste’ grens voor het aantal ethertrillingen in de seconde, die door het oog als licht worden kunnen waargenomen. Uit tal van onderzoekingen is dan ook gebleken, dat ongeveer 435 billioen trillingen in de seconde noodig zijn om licht voort te brengen, terwijl meer dan 765 billioen vibraties in denzelfden tijd niet meer door het oog als licht worden waargenomen.

Wanneer de ethertrillingen geen gezichtsorganen treffen, zullen zij natuurlijk ook niet als licht worden waargenomen. Wel zullen zij de moleculaire beweging der lichamen, waarop zij inwerken, vermeerderen en bij gevolg de temperatuur daarvan verhoogen. Dit geschiedt natuurlijk ook door die ethervibraties, welke de vereischte snelheid van trilling hebben, om in het oog een lichtindruk te veroorzaken. Warmtevoortbrengend of thermogeen zijn dus alle ethertrillingen, lichtvoortbrengend

of photogeen alleen die, waarvan het aantal vibraties in de seconde binnen bepaalde (boven aangegeven) grenzen besloten ligt.

Hebben wij nu gezegd, wat het licht is, ons rest nog, duidelijk te maken, wat de kleuren, of liever, wat de oorzaak der kleuren is.

Deze is zeer eenvoudig. De verschillende kleuren zijn niets anders dan de opeenvolgende noten der lichtgamma, evenals de noten

der geluidgamma de opeenvolgende trappen zijn der toonladder; en evenals twee geluiden van elkaar verschillen omdat de snaren, die ze voortbrengen, ongelijk snel trillen, evenzoo zijn twee kleuren verschillend in haar oorzaak door het feit, dat de ethertrillingen, die haar doen ontstaan, niet denzelfden duur hebben. Daarom wordt ook, en zeer terecht, de regenboog de gramma der natuurlijke kleuren genoemd.

Men ziet dus, dat de oorsprong der kleuren in een physische oorzaak moet gezocht worden.

Het zonnespectrum bevat, zooals men weet, de zeven elementaire kleuren. Dit wordt op aanschouwelijke wijze aangetoond wanneer men door middel van een heliostaat een bundel zonnestralen in een duister vertrek leidt. Op den tegenovergelegen muur zal alsdan een witte vlek ontstaan (wit is de resultante van de verschillende kleuren die in het zonnespectrum voorkomen.) Plaatst men nu echter een prisma op den weg van den stralenbundel, dan wijkt het licht van zijn oorspronkelijke richting af, de witte vlek verdwijnt, en in stede daarvan neemt men op een andere plaats aan den muur een schitterend gekleurde lichtstreep waar. Hieruit blijkt, dat de stralen, waaruit de bundel was samengesteld, niet in gelijke mate zijn gebroken; immers, volgden de stralen vóór de breking denzelfden weg, nà de breking zijn zij tot een divergeerenden bundel uitgespreid. Dit onderscheid in breekbaarheid der verschillende stralen, waaruit het zonlicht is saamgesteld, openbaart zich aan het oog in de verschillende kleur van het licht; de lichtstreep toch vertoont achtereenvolgens de kleuren rood, oranje, geel, groen, lichtblauw, donkerblauw en violet, waaruit blijkt, dat de stralen, die het minst gebroken worden, in het oog den indruk van rood, die de sterkste breking ondergaan, dien van violet voortbrengen.

De juistheid der veronderstelling, dat het ongekleurde zonlicht werkelijk uit stralen van verschillende breekbaarheid is samengesteld, die niet denzelfden indruk van kleur teweegbrengen, is door Newton nader bewezen, toen het hem gelukte, uit de door ontleding ontstane, verschillend kleurende stralen weer wit zonlicht voort te brengen.

Het zou ons evenwel te ver voeren, en buitendien ligt het buiten het bestek van dit opstel, indien wij wilden nagaan, op we[l]ke wijze de samenstelling van het onlede licht kan verkregen worden.

Voor ons onderwerp is het voldoende te weten, wat kleuren zijn, hoe ze ontstaan en waarin ze van elkander verschillen Wij weten nu, dat het licht zijn oorsprong vindt in een trillende beweging der ether. Wat zal er nu gebeuren, wanneer twee zulke trillende bewegingen elkaar ontmoeten? Juist hetzelfde wat er gebeurt, wanneer twee loopers elkaar ontmoeten: gaan zij in dezelfde richting, dan kunnen hun krachten bijeengevoegd worden om een last te dragen; terwijl, wanneer zij in tegenovergestelde richting gaan, zij elkanders krachten opheffen. Hetzelfde is het geval met de geluid- en lichttrillingen. Men begrijpt nu de mogelijkheid van de op het eerste gezicht wonderspreukige stelling, dat een geluid bij een geluid gevoegd, stilte, en licht, bij licht gevoegd, duisternis kan ten gevolge hebben.

Gaan wij nu na wat er gebeurt, wanneer het licht op een spiegel weerkaatst wordt.

Het rechtstreeksche licht zal onderweg het reeds vroeger weerkaatste licht ontmoeten, zoodat overal waar de twee trillende bewegingen dezelfde richting gaan, verdubbeling van lichtsterkte het gevolg zal zijn, terwijl uitdooving zal volgen waar zij in tegenovergestelde richting gaan. De ruimte voor de spiegel zal dus verdeeld zijn in verschillende lagen; in de eene zal het licht zijn maximum bereikt hebben, in

de andere zal daarentegen duisternis heerschen. Wij haasten ons echter er bij te voegen, dat, daar de afstand dezer lagen omstreeks 1/4000 van een millimeter bedraagt, het oog hier niets van gewaar wordt en enkel een overal gelijke verlichting bespeurt.

Maar waar het oog machteloos is, is de photographische plaat het niet, en indien de voorzijde van den spiegel bedekt is met een laag, die gevoelig is voor het licht, zullen de lagen, waarover wij boven spraken, een afdruk achterlaten op de gevoelige laag. De lichtindruk zal bij gevolg enkel plaats hebben op de lagen, waar het licht zijn maximum heeft bereikt, terwijl het niet de minste werking zal hebben op de donkere lagen. Indien men dus deze plaat ontwikkelt, zal haar dikte bedekt zijn met een reeks photographisch zilveren blaadjes, door oneindig kleine afstanden, welke verschillen naar gelang de kleur, die op de bewuste plaats op de plaat heeft gewerkt, van elkaar gescheiden.

Waartoe dienen nu die zilveren blaadjes, aan de scheikundige werking van het licht blootgesteld? Deze blaadjes zijn juist het orgaan der kleurenreproductie, zonder dat zij zelf gekleurd behoeven te zijn. Telkens toch als een doorzichtig lichaam onder den vorm van een zeer dun plaatje gelegd wordt, verschijnt het met de kleuren van den regenboog, al is het van een kleurlooze zelfstandigheid gevormd. De zeepbellen zijn er een overtuigend voorbeeld van. Deze kleuring komt hier vandaan, dat het op de twee zijden van het plaatje weerkaatste licht niet denzelfden weg heeft doorloopen. De natuurkundigen betitelen dit verschijnsel met den naam van interferentie, werk verschijnsel ontstaat, wanneer licht- (of geluid-) golven elkanders werking geheel of gedeeltelijk opheffen.

Men kan er zich overigens op gemakkelijke wijze van overtuigen, dat de kleur verschilt naar gelang de dikte van het plaatje. Wanneer bij voorbeeld een zeepbel aan het einde van een strootje ontstaat, weerkaatst het eerst violet, daarna blauw, dan groen, vervolgens geel, ten slotte rood, al naarmate zij grooter wordt onder den invloed van de blaaskracht, die ze doet zwellen.

Men begrijpt nu gemakkelijk het gewicht van die zilveren blaadjes, in de dikte der gevoelige laag neergelegd. Elk hunner verricht de functies van het vloeibare plaatje van een zeepbel, en kaatst naar het oog de kleur terug, die haar het aanzijn schonk. Men ziet hieruit, dat het vraagstuk van de photographie der kleuren is opgelost, door partij te trekken van de oorzaak zelf der kleuren.

Voor besluit nog een paar opmerkingen van meer practischen aard. Daar de plaatjes door weerkaatsing de kleuren voortbrengen, mag de photographische laag geen enkelen hinderpaal opleveren. Zoo mag zij geen verhevenheden hebben, die door haar betrekkelijk reusachtige massa de weerkaatsende lagen zouden belemmeren. Hierdoor worden reeds onmiddellijk de platen van gelatine-zilverbromuur uitgesloten, die veelal bij de photographie gebruikt worden, en enkel het gebruik van collodium of van in een zilverbad gedrenkte albumine is toegestaan. Hieruit volgt dat de pose lang zal duren: vijf minuten zijn nu noodig om een voorwerp te photographeeren.

Dat is lang, zal men zeggen. Ja, tegenwoordig. nu wij door de weldaden der *instantané* verwend zijn, maar vroeger toen de photographie nog in haar kindsheid was, had men veel langere posen noodig. Dit mag dus niet afschrikken, te minder als men let op het gewicht van het verkregen resultaat, de photographie der kleuren, den steen der wijzen in de photographie.

Professor Lippmann heeft de photographie door zijn ontdekking een grooten dienst bewezen en haar daardoor tot den hoogst mogelijken graad van volmaaktheid gebracht.

Zijn naam zal dan ook voortaan in één adem genoemd worden met die zijner groote landgenooten Maryotte, Ampère, Foucault en Daguerre.

Bij de Platen.

Uit den neus gegoocheld. -

Geen wonder dat de kleine dreumes vreemd op zijn neus kijkt, nu de duizendkunstenaar uit dat lichaamsdeel een levend konijn weet te voorschijn te goochelen. Zelfs de eerzame dorpsschoolmeester staat verbluft over dit nooit gezien kunststuk, en onder het levendige volkje op de schoolbanken is er ook menigeen, die zijn oogen niet gelooven kan. Maar algemeen hebben ze er toch pret in, en al zien ze hun kleinen kameraad nog zoo oolijk bij den neus genomen, als straks de goochelaar weer een assistent uit het ‘geëerde publiek’ aan zijn tafeltje noodigt, kan men zeker zijn, dat er zes handen voor één opgestoken zullen worden.

De twee kampioenen der Engelsche politiek. -

Zoo vreedzaam als zij hier naast elkander zitten, zoo heftig stonden zij voor eenige dagen nog tegenover elkaar, toen het gold wie van beiden overwinnaar zou zijn in den fellen kamp om het eerste-ministerschap.

Heel Europa volgde met spanning die dagenlange worsteling: nu eens scheen Salisbury het veld te behouden, dan weer scheen aan Gladstone de zege verzekerd. Maar de kansen voor den laatsten verbeterden toch met den dag en ten slotte bleek hij met een veertigtal zetels de overhand te hebben op den mededinger, die hem zoo hardnekkig het terrein betwistte.

De *grand old man* ziet zich dan op zijn ouden dag nogmaals geroepen, om het bewind te aanvaarden, dat hij reeds driemaal met krachtige hand heeft gevoerd, maar dat hem telkens weer werd ontweldigd. Over het algemeen kan de wereld den wisselenden strijd tusschen de beide groote Engelsche staatspartijen met kalme belangstelling aanzien; de programma's van *Tories* en *Whigs*, al heeten de eerste conservatieven en de andere liberalen, zijn in verloop van tijd zoodanig gewijzigd en aangevuld, dat ze op menig punt wonderlijk door elkaar loopen en nu de eenen, dan de anderen weer het meest vrijzinnig schijnen. Maar ditmaal toch waren de sympathieën meer bijzonder voor Gladstone, die het ‘recht voor Ierland!’ in zijn vaan heeft geschreven. Moge het hem gegeven zijn, het *home-rule*-vraagstuk tot een rechtvaardige oplossing te brengen! Allen, die het wel meenen met de lang verdrukte Ieren, zullen den grijzen staatsman bij zijn edel pogen met hun beste wenschen volgen.

In het hooggebergte. -

Na den heeten verkiezingsstrijd zullen beide kampioenen zeker wel even reikhalzend naar een vacantiereisje ter verpoozing in de vrije natuur uitzien. De tijd van het jaar brengt dat trouwens juist mee, al doet de wispelturigheid van het weer ons ook menigmaal twijfelen of we in ernst zomer hebben. Wie met het oog op de onbetrouwbaarheid der elementen dit jaar besluiten mocht, zich niet te ver van huis

te wagen, vindt hier een kleine schadeloostelling in het levendig gestoffeerde tafereel uit het hooggebergte, ons door den Duitschen kunstenaar Thiele aangeboden. De aanblik dier edele herten aan het stille meer te midden der grootsche bergnatuur is anders wellicht minder geschikt om ons over het thuisblijven te troosten, dan wel om onzen reislust op te wekken.

Wetenswaardig Allerlei.

Het gebruik van aluminium in de nijverheid. -

Eenige maanden geleden werd door twee Duitsche scheikundigen meegedeeld, dat aluminium door wijn, brandewijn, koffie, thee enz. werd ingevreten, en dat het bij gevolg voor huiselijk gebruik niet zou kunnen dienen. Daar dit bericht juist de ronde deed, toen pas bekend geworden procédé's van fabricatie, op het gebruik der electriciteit gegrond, den prijs van aluminium onverwachts aanmerkelijk deden dalen, werd voor de toekomst van dit metaal ernstige vrees gekoesterd. Daar er sprake van

was, het aluminium voor de vervaardiging van champagneflesschen te gaan gebruiken, nam een militair Fransch apotheker op zich, door tal van proefnemingen de juistheid van een zoo ernstige bewering te onderzoeken. In strijd met de door de Duitsche scheikundigen geopperde meening kwam hij tot de zekerheid, dat lucht, water, wijn, bier, appeldrank, koffie, melk, olie, boter, vet, enz. en ook het speeksel, urine en aarde minder invloed hebben op aluminium dan op gewone metalen, als ijzer, koper, lood, zink en tin. Wel wordt het ingevreten door azijn en zeezout, maar niet zoo erg, dat het daardoor in het gebruik gehinderd wordt. Het aluminium schijnt dus bepaald geroepen om in de industrie een gewichtige rol te spelen.

IN HET HOOGGEBERGTE, NAAR DE TEEKENING VAN A. THIELE.

Nieuwe snelvurende kanonnen. -

Te Creusot in Frankrijk heeft men proeven genomen met een nieuw snelvurend kanon van 15 c.M. volgens Schneider's systeem. Dit kanon heeft een lengte van 6.75 M.,

is van staal en weegt 5.580. KG. De lading van wit kruit weegt ongeveer 13 KG. en de koker met zijn projectiel weegt 70 KG. De aanvangssnelheid, gemeten op de chronograaf, van 860 M. met een overeenkomstige drukking van 2.500 atmosferen.

Het eerste salvo van 10 schoten werd gedaan in 83 seconden, naar een aangewezen punt, en alle kwamen in een vierkant van 35 cM. Bij 't tweede salvo werden de 10 schoten ieder op een verschillend punt gericht en elk schot trof de roos, terwijl zij in 109 seconden werden gelost.

[Nummer 6]

ZIJN EXCELLENTIE, NAAR DE TEEKENING VAN ROB. WARTHMÜLLER.

't Was maar een muziekmeester
Door
H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

Toen de kolonel den volgenden morgen beneden kwam, stond reeds een kinderstoel in zijn huiskamer en er lag speelgoed op de tafel. De brief was bezorgd en de knechts van den timmerman waren bezig met het ledekantje op de kleine logeerkamer in elkander te zetten. De kleine Frits zag hem eerst met groote oogen aan, maar scheen zich spoedig het zakje met lekkers te herinneren en liep hem toen niet alleen haastig te gemoet, maar trok hem met de hand in de kamer rond, om hem al het moois te laten zien, waaraan hij zich in dien korten tijd reeds het hart had opgehaald. ‘Grootpapa,’ zeide hij, op een geschilderd portret van den kolonel in groot tenue wijzende. De oude man ontroerde. ‘Ja noem mij maar zoo, lieve kleine,’ sprak hij, ‘dat doet mij aan gelukkiger dagen denken.’

‘Hij meent het portret van zijn grootvader te zien, dat bij ons in het salon hangt,’ zei Bertha glimlachend.

‘Is zijn grootvader dan ook officier?’

‘Dat zal wel zijn, mijnheer. De man is dood, ik heb hem nooit gekend; ik geloof dat hij majoor was of zoo iets, en hij had ook een grijzen knevel.’

‘Heeft hij op dat portret ook zulke gouden kwasten?’

‘Neen, mijnheer, maar wel iets op de schouders met franje.’

‘En waarschijnlijk strepen onder op de mouwen,’ bemerkte de kolonel, denkende aan de uniform van een sergeant-majoor.

‘Dat weet ik niet,’ antwoordde Bertha, guitig glimlachende, ‘want de mouwen zijn niet langer dan tot de ellebogen.’

‘Een sergeant-majoor met een grijzen knevel,’ dacht de kolonel, zich in de herinnering aan zijn militaire loopbaan verdiepende, ‘misschien heb ik hem wel gekend.’

De kleine Frits stond zeer spoedig op den meest vertrouwelijken voet met den kolonel, vooral toen er eenige versnaperingen en een paar dozen met speelgoed voor hem gehaald waren. Hij ging op zijn knieën zitten, sloeg vertrouwelijk de armpjes om zijn hals of wandelde met hem in den tuin, maar vroeg toch nu en dan zeer weemoedig naar papa en mama. Het trof den ouden man diep toen het kind des middags aan tafel, in den kinderstoel gezeten, met gevouwen handen en gesloten oogen het Onze Vader en Wees gegroet stamelde.

‘Neen, neen,’ dacht hij in verstrooidheid, ‘de ouders van het lieve kind kunnen zoo slecht niet zijn.’

Toen de maaltijd afgeloopen was, riep het jongske eensklaps: ‘Paardje spelen, konel, paardje spelen!’

‘Is zijn hobbelpaard niet hier gebracht?’ vroeg de oude heer aan Bertha.

‘Wij hebben geen hobbelpaard, kolonel.’

‘Wat bedoelt hij dan?’

‘Och, kolonel, onze mijnheer is gewoon 's middags met den kleinen Frits paardje te spelen, doch dat gaat hier niet.’

‘Maar waarom niet en hoe doet zijn vader dat dan?’

‘Dan gaat mijnheer op de hurken zitten, met een toom in den mond en den kleinen jongen op zijn rug. Stil, Fritsje, de kolonel kan geen paardje spelen.’

‘Waarom niet?’ vroeg de oude heer, die niet eens aan zijn gewoon middagslaapje dacht, ‘ik heb dat wel meer gedaan in mijn leven.’

Hij maakte het koord van zijn chambercloak los, hield zich aan de tafel vast en kroop even op knieën en handen. ‘Ja, ja, het gaat nog wel, zet nu den jongen maar op mijn rug en geef hem de teugels,’ sprak hij.

Het kind gierde van pret en riep: ‘hu, hu, paard!’ en dat mocht ook wel, want de kolonel hijgde als een oude sleepersknol.

Eensklaps hoorde men iemand in een schaterlach uitbarsten. Aan de geopende deur van de kamer stond een kapitein der infanterie, een kloek man in de volle kracht zijns levens; hij zag met groote verbazing en hartelijk lachende dit schouwspel aan. Bertha zette haastig en verlegen het knaapje op den grond; de oude heer draaide hijgende en blazende het hoofd naar de deur en riep toen zoo opgewekt als zijn oogenblikkelijke toestand toeliet:

‘Wat drommel, Frits.... mijn jongen... ben jij daar?... Wacht even, want ik moet eerst naar een stoel kruipen... anders kan ik niet overeind komen.’

‘Ik zal u helpen, papa,’ sprak de kloeke officier nog altijd lachende. Hij hielp den ouden heer op zijn stoel, en nadat zij elkander hartelijk de handen gedrukt hadden, vroeg hij nogmaals met verbazing:

‘Wat voert u toch uit, papa?’

‘Dat zal je later wel hooren, kom nu eerst eens naast mij zitten.’ Daarop zeide hij tot Bertha: ‘Ga maar een poosje met den kleinen Frits in den tuin, maar eerst moet ik een kus van hem hebben, en dien heb ik waarachtig wel verdiend, want dat noem ik paardenwerk!’

‘De kleine Frits?’ zei de officier vol verbazing, terwijl zijn gansche gelaat door een waas van weemoed overtogen werd, vooral toen de knaap de armpjes om den hals van den kolonel sloeg, en onder het maken van kushandjes door Bertha uit de kamer werd gedragen.

‘De kleine Frits?’ herhaalde de officier vragend.

De oude man legde zijn hand op den schouder van zijn zoon.

‘Ik begrijp heel goed, dat het hooren van dien naam pijnlijk voor je is, vooral hier in huis; dat was met mij ook eerst het geval, maar ik zal je dat later wel ophelderen. Zeg mij eerst eens of je gedineerd hebt.’

‘Ja, papa!’

‘En hoe kom je zoo onverwacht hier uit de lucht vallen?’

‘Ik heb een reisje langs den Rijn gemaakt, en wenschte, alvorens mijn verlof ten einde loopt, nog een dag of wat hier door te brengen.’

‘Alweer aan den Rijn; het schijnt wel dat daar trekpleisters te vinden zijn,’ sprak de kolonel glimlachend.

‘Er gaat bij mij niets boven den Rijn, zoo vol natuurschoon en poëzie. Ik heb de echo's op den Drachenfels nog eens wakker geschud, ik heb bij de Loreley zitten mijmeren en mocht mij verheugen in buitengewoon fraai weder en een uitstekend gezelschap; nooit heeft de Rijn voor mij zooveel bekoorlijks gehad.’

‘Je ben dus met goede vrienden op reis gegaan?’

‘Neen, volgens mijn gewoonte geheel alleen, omdat men dan onafhankelijker is en zich vrijer kan bewegen, maar te Dusseldorf kwam een heer met twee dames op de boot. Den tweeden dag maakten wij kennis en wij zijn bij elkander gebleven den Rijn op en neer. Het waren allerliefste, zeer beschaafde en onderhoudende menschen.

Wij spraken over literatuur en kunst, over dichters en componisten, en bij de Loreley heb ik een der dames het bekende Duitsche volkslied van dien naam schooner hooren zingen dan ooit.'

'Pas op jongen,' sprak de oude heer met den voorvinger dreigende, 'je weet toch wel, dat de sirene van de Loreley, door haar betooverend gezang, vroeger menigeen wist te lokken om hem in het verderf te storten.'

De kapitein haalde, even glimlachend, de schouders op. 'Och, papa,' zeide hij, 'daar is geen gevaar bij; ik zal die lieve menschen wellicht nimmer terugzien.'

'Waren het ongehuwde dames, jonge meisjes?' vroeg de kolonel nu weder met een schalk lachje.

'Neen, eigenlijk niet. Het kleine gezelschap bestond uit man en vrouw en een zuster van laatstgenoemde. Als men van jonge meisjes hoort spreken, denkt men gemeenlijk aan een leeftijd van achttien, twintig jaren; dat was hier het geval niet, maar ik moet u toch zeggen, dat die zuster in mijn oog het ideaal van een vrouw verwezenlijkte.'

'Dus wel degelijk een trekpleister, ha! ha! - ja, zoo gaat het in de wereld, als men jong is; het vreemde trekt, doch vliegt meestal als een schaduw voorbij, en na eenigen tijd lacht men over zulk een aantrekkingskracht, die zich langzamerhand oplost in het nuchtere, prozaïsche leven.

''t Is mogelijk, dat men op uw leeftijd zoo gaat redeneeren,' zei de officier, 'maar al is het daarenboven ook nog zeer verstandig, het kan van iemand op mijn jaren toch niet gevergd worden, dat hij alles wat naar poëzie zweemt met wortel en tak uitrukt, om geheel op te gaan in het nuchtere prozaïsche leven met al zijn beslommeringen.'

'Zeker niet, mijn jongen! Ik beweer zelfs, dat zonder poëzie het leven dor en troosteloos zou zijn, maar men behoeft toch juist niet bij de Loreley te zitten mijmeren om het nuchtere prozaïsche leven te ontvluchten. Wij hebben beiden ondervonden, dat het huiselijk leven, dat de warme huiselijke haard de ware poëzie kweekt, die niet als een schaduw voorbijgaat, maar duurzaam blijft, zelfs te midden van de beslommeringen des levens.'

De oude heer slaakte een zucht, die hem zijn verleden ontlokte.

'Doch wij willen dat onderwerp maar laten varen,' vervolgde hij. 'Ik kan mij best begrijpen, dat jij, na zulk een genotvol reisje, met geest en hart nog zoo wat in de wolken verkeert. Dit is echter voorbij; die reisgezellen zie je mogelijk nimmer terug, zooals je zelf zegt, en je zit nu bij je ouden vader, een stuk proza van de echte soort, en daarom willen wij, in plaats van op dat oude maar altijd nieuwe stramien voort te borduren, liever een glas wijn drinken, dan zal ik je eens vertellen wat hier gaande is geweest en hoe die lieve, kleine Frits bij mij in huis is gekomen.'

De kapitein verbaasde zich wel over al 't geen hem werd medegedeeld, doch het bleek duidelijk, dat hij nu en dan erg verstrooid was en met zijn gedachten elders verwijlde.

Hij had trouwens de geschiedenis der laatste dagen niet mee doorleefd, hij kende den muziekmeester niet, en 't geen die menschen wedervaren was interesseerde hem al zeer weinig. Hij kon zich dan ook maar slecht vereenigen met hetgeen zijn vader voornemens was te doen ten opzichte van het vreemde kind, den lieven, kleinen Frits, zooals de kolonel hem noemde, wiens tegenwoordigheid hem in een weemoedige stemming bracht.

Zoo ging die dag voorbij. Des avonds was nog wel eenig volk op de straat, doch er hadden geen baldadigheden meer plaats, en alles scheen langzamerhand geheel

tot rust te komen, wat meestal het geval is bij dergelijke standjes, wanneer zij niet door nieuwe tooneelen gaande worden gehouden.

De twee volgende dagen vroeg de kolonel telkens of er nog geen brief voor Bertha uit Duitschland gekomen was, doch hij werd altijd teleurgesteld. Hij begon nu langzamerhand te gelooven, dat de slechte geruchten omtrent den muziekmeester niet geheel en al uit de lucht gegrepen waren en nam Bertha eens geducht onderhanden over de hardnekkigheid waarmede zij het stilzwijgen bleef bewaren, omtrent de zonderlinge verdwijning harer meesteres, en de tranen van dat meisje en haar verzekeringen, dat zij niets meer *mocht* zeggen, maar elk oogenblik uitkomst verwachtte, maakte nu al zeer weinig indruk op hem. Voor het kind bleef hij intusschen dezelfde liefhebbende en

zorgzame voedstervader; hij speelde met hem en gevoelde zich zeer gelukkig wanneer de kleine Frits op zijn schoot dartelde en hem grootpapa noemde, en toen Bertha in haar verlegenheid eens vroeg, of zij nu maar niet met hem naar het bovenhuis zou terugkeeren, dewijl de rust hersteld was en de bakker de gebroken ruiten reeds door nieuwe had doen vervangen, zeide bij kortaf:

‘Neen, neen! Wat ook moge gebeuren, je blijft beiden hier, maar schrijf nog eens aan de ouders.’

‘Eindelijk, nog een paar dagen later, kwam Bertha des morgens juichend, met een geopenden brief in de handen, de huiskamer binnen.

‘Ze komen, kolonel, ze komen van daag nog; hier.... lees maar!’

Het was een schrijven uit Utrecht, waarin gemeld werd, dat de muziekmeester en zijn vrouw nog denzelfden dag tegen vijf uren terugkwamen. Bertha behoefde echter niet voor een middagmaal te zorgen. Er was natuurlijk weder geen gebrek aan groetjes en kusjes voor den kleinen Frits.

‘Nu begrijp ik er niets meer van,’ zei de kolonel eenigszins wrevelig. ‘Wij hebben hier in duizend angsten gezeten en er komt in dien brief geen enkele zinspeling daarop voor, ofschoon de ouders toch reeds lang in het bezit zijn van je brieven.’

Van zulk een lichtzinnigheid en onverschilligheid kon hij zich geen denkbeeld maken. Hij was in een onaangename stemming en gelastte Bertha, dat zij aanstonds naar het bovenhuis zou gaan, dewijl daar, ten gevolge van het inwerpen der ruiten, heel wat te werken zou vallen.

‘Zal ik den kleinen Frits dan meteen maar meenemen?’ vroeg het meisje bedeesd.

‘Wat een domme vraag,’ antwoordde hij norsch, ‘al zijn speelgoed is hier, en wat moet het kind in dien rommel uitvoeren? Zorg dat tegen drie uur alles afgeloopen is, want wij willen vroeg aan tafel gaan. Die muziekmeester en zijn vrouw zullen het noodige te Utrecht wel gebruiken, maar schijnen te denken, dat jij en het kind van den wind kunnen leven; 't is schande!’

Er stonden weder tranen in Bertha's oogen, toen de kolonel zich brommende omkeerde en heenging. Wat had zij misdaan, dat hij, vroeger zoo goed en lief voor haar, thans zoo tegen haar uitviel?

Doch de donderbui ontlastte zich niet alleen op *haar* hoofd, Barbara kreeg evenzeer haar gerechte deel, toen zij pruttelde over het vroegtijdig diner en ook de kapitein bleef niet ongedeerd van den wrevel, die den ouden man beheerschte. Alleen tegen den kleinen Frits was hij vriendelijk als altijd, en als het jongske hem liefkoosde, of in het lieftallige kinder-patois eenige vragen deed, vernieuwde hij nogmaals het voornemen om voor hem te zorgen, wanneer die lichtzinnige ouders hem mochten verwaarloozen.

Toen des middags de maaltijd met stille trom afgeloopen was - want er werd haast geen woord gesproken - nam de kolonel afscheid van den kleinen Frits.

‘God zegene je, mijn engel,’ sprak hij bewogen; ‘ik zal over je blijven waken.’ Hij wilde, als gewoonlijk, een uiltje gaan knappen, doch dit mocht hem ditmaal niet gelukken, en hij ging dan ook een groot half uur later naar den tuin en bleef daar, vooral dewijl hij zich niet nog meer wilde ergeren bij de terugkomst van den muziekmeester en zijn vrouw. Zijn zoon kwam ook buiten, doch vond het daar vrij vervelend, omdat zijn vader voortdurend zat te mijmeren en heel weinig sprak.

‘Willen wij straks eens een uurtje naar de sociëteit gaan, papa?’ vroeg de kapitein.

De oude heer schudde het hoofd. 'Ik zie geen kans om, in welk gezelschap dan ook, mijn slechte luim te verbergen,' antwoordde hij. 'Het spijt me voor jou, Frits, maar morgen zal de bui wel wat gezakt zijn.'

'Dan ga ik boven een beetje toilet maken; misschien komt u nog tot andere gedachten.'

(*Wordt vervolgd.*)

De goochelaar.
Oud sprookje.

I.

In een schamele afgelegen hut, nabij het woud, aan het uiterste einde van het dorp woonde een oud paar. Hoewel de man ijverig zijn best deed en de vrouw met groot overleg haar huishouden bestuurde, waren zij altijd arm gebleven, en nu zij oud geworden waren, leidden zij een treurig en eenzaam leven. Zij hadden maar één zoon, die hen vroegtijdig verlaten had om in de wereld zijn fortuin te zoeken, en sedert hadden zij niets meer van hem gehoord Was hij dood? Was hij vooruit gekomen? Ze wisten er niets van te zeggen.

Op zekeren Zondag in October, na de mis, zaten de twee oudjes voor de deur, zooals altijd over hun afwezigen zoon pratende, toen een mooi rijtuig, door zes prachtige paarden getrokken, het dorp kwam binnenrijden. Er zat maar één man in, die een knecht achter zich had, wiens hoed en kleeren van onder tot boven met goudgalon waren afgezet.

De verschijning van die equipage bracht natuurlijk het heele dorp in rep en roer.

'Dat moet op zijn minst een prins of een groot heer van het hof wezen,' zeiden de brave boerenluitjes, terwijl zij het rijtuig naoogden. 'Onze landheer, die daarboven op het kasteel woont, en toch zooveel land en vee heeft, zou nog met zoo'n staatsie niet voor den dag kunnen komen.'

Ieder brandde van nieuwsgierigheid om te weten wie de deftige reiziger was, maar de luitjes konden niet anders dan er naar raden. Het rijtuig reed het dorp door zonder er zich op te houden, op een afstand gevolgd door de straatjeugd, die niet moe werd de vergulde paneelen te bewonderen, tot de koets eindelijk uit het gezicht verdwenen was.

't Was zonderling, maar het oude paartje, dat voor de deur der hut zat, verbeeldde zich stellig dat de heer in dat schitterende rijtuig gezeten hun met het hoofd een groet had toegeworpen. De koets was echter te snel voortgesnord, dan dat zij recht wisten of zij zich niet vergist hadden.

Dit vreemde geval verschafte hun eenigen tijd stof tot praten, maar weldra dachten zij er niet meer aan. Des avonds barstte er een geweldig onweer los De wind, de regen en de donder maakten een geraas dat men gezegd zou hebben: de wereld vergaat. De beide oudjes zaten, zonder een woord te spreken, in hun hut te luisteren naar de worsteling der elementen daarbuiten, toen er eensklaps hard op het vensterluik werd geklopt.

'Heer in den hemel! Wie mag er bij zulk hondenweer nog op het pad zijn?' riep de goede man uit.

'Zeker een ongelukkige zwerveling, die nog niet eens een hut heeft zooals wij,' hernam de vrouw, terwijl zij opstond om de deur te openen.

De oude deur kraste op haar half uiteengerukte hengsels, en wie trad de hut binnen? Een man, geheel in het grijs gekleed, met een leegen zak op den schouder.

'Goeien avond,' zei hij, terwijl hij zonder veel complimenten zijn zak op den grond gooide. 'Heb je ook iets te eten, want ik verga van den honger.'

'Geen kruimel,' antwoordde de oude, terwijl hij met de hand naar de kast wees, waar zelfs geen koude aardappel meer was te bekennen, 'we zullen zelf zonder eten naar bed moeten. Als u hier anders wil blijven rusten tot het onweer voorbij is, het is u van harte gegund.'

'Drommels,' zei de man in het grijs, 'ik zie wel dat het armoe troef bij je is. Heb je ook kinderen?'

'Wij hadden een zoon, maar als die niet lang ter ziele is, is het een ondankbare, die niet meer om zijn ouders denkt.'

'Wie weet?' hernam de vreemdeling, de schouders ophalend, en liet daarop den blik weiden over de armoedige stoffeering van de hut; daarop zei hij eensklaps tot de oude vrouw:

'Moedertje, ik zie daar een takkebos in den hoek; steek dien aan en hang den ketel over het vuur.'

'Den ketel over het vuur zonder wat er in Waarvoor?' hernam de vrouw.

'Ga je gang maar, ik zal wel zorgen dat er wat in komt.'

Nog aarzelde zij, toen haar man haar aanmoedigde:

'Kom, maak het vuur maar aan.'

Toen dit gebeurd was, stond de vreemdeling op en zei:

'Nu zal ik eens gaan kijken of er buiten wat te vinden is om te eten voor jullie en voor mij.'

En zonder het antwoord van gastheer of gastvrouw af te wachten, nam hij zijn zak op, wierp dien over den schouder, en liep in den donker de deur uit.

De beide oudjes, alleen achtergebleven, zagen elkander met vragende blikken aan; zij wisten niet wat van dit zonderling geval te denken.

Intusschen begon het water in den ketel te zingen en de duizenden stemmetjes van het kokende vocht schenen op spottenden toon te roepen:

'Het water kookt, maar wat koken wij er in?'

Maar nauwelijks waren eenige minuten verloopen, of zij hoorden voetstappen buiten. Er kwam iemand op de deur toe en klopte aan.

'Binnen!' riepen man en vrouw te gelijk.

De deur ging open en de vreemdeling kwam binnen. Nu was de zak, dien hij op den schouder droeg, niet leeg meer, maar zoo gezwollen of er zeven vette koeien in zaten.

De man zette zijn last op den grond af en er bewoog en spartelde iets onder het linnen.

'Maak hem eens open,' zei de onbekende.

De oude vrouw maakte het touw, waarmee de zak dichtgebonden was, los en er kwam een levend schaap uit te voorschijn.

'Slacht dat eens gauw en kook er een goed stuk van,' gebood de onbekende.

De oude krabde zich achter de ooren en zag zijn vrouw aan, die op haar beurt den man in het grijs aankeek. Beiden, even verrast en ongerust, wisten niet wat ze doen moesten. Zij vermoedden sterk dat de hun zoo welkomen versnapering niet langs eerlijken weg verkregen was, maar geen van beiden durfde zeggen wat hij er van dacht.

'Welaan, waar wacht je nog op?' vroeg de man met den zak verwonderd.

Dat woord en het gezicht van het smakelijke beest brachten de gemoedsbezwaren van het paar tot zwijgen. Het schaap werd dan geslacht, in stukken gehakt en gekookt, zooals het gewone lot is van zijns gelijken hierbeneden, en men kan zich licht voorstellen of er dien avond in de hut ook geschranst werd. Vooral de beide oudjes smulden dat het vet langs hun baard liep, want zij hadden in lang zoo'n goed maal niet gehad.

Den volgenden morgen sprak de man in het grijs niet van heengaan en de oudjes gaven hem daartoe ook geen wenk.

Zoolang er nog een half schaap in huis was, heerschte er onbezorgde vreugde in de hut. Maar toen op den avond van den vijfden dag het laatste boutje was opgekloven, werden de twee oudjes weer ongerust tegen den dag van morgen; de man in het grijs stelde ze evenwel opnieuw gerust, zeggende:

'Wacht maar, ik ben aanstonds terug.'

Hij ging de deur uit evenals den eersten keer en kwam na een paar minuten terug met een ander schaap in zijn zak Toen ook dit opgegeten was, haalde hij een derde, daarna een vierde en een vijfde.

De oudjes waren er verrukt over en lieten zich de boutjes goed smaken. Met den ge-

DOOR DEN VLOED VERRAST, NAAR DE TEEKENING VAN E. LIMMER.

heimzinnigen vreemdeling scheen de welvaart voorgoed in de schamele hut teruggekeerd. Deze was overigens een alleraangenaamste gast, zoo gedienstig en handig als zij nog nooit iemand hadden gezien. Niet alleen zorgde hij dat de schoorsteen kon blijven rooken, maar hij nam het heele huishouden waar. Hij ging in het bosch hout sprokkelen, hakte het klein en stapelde het netjes op. Als het riet van het dak wat afbrokkelde of een balk van den zolder dreigde los te raken wist hij de schade onverbeterlijk te herstellen. En wat wist hij onderhoudend te vertellen! Men kon wel zien dat het iemand was, die veel van de wereld gezien had.

(*Wordt vervolgd.*)

Het Panorama Jerusalem.

Panorama Jerusalem - het maakt een zonderlingen indruk, te midden van het bonte en drukke gewoel en gejoel van den Dam eensklaps deze woorden te lezen op de glasruiten van een tramrijtuig, beplakt met affiches en reclamebiljetten van allerlei aard, wier schrille kleuren om strijd de aandacht vragen voor de honderden beuzelingen van het moderne leven. In al die bedrijvigheid, dat geloop en gedraaf, dat gesnor en getingel van trams, die algemeene jacht naar geld en genot, waarvan onze maatschappij vol is en waarvan een stadsplein als het centrum onzer hoofdstad een zoo sprekend beeld levert, wordt er dan toch nog gedacht aan het groote beteekenisvolle feit, dat de naam Jerusalem ons voor den geest roept!

Maar we zien dien heiligen naam gekoppeld aan een woord, dat onweerstaanbaar de gedachte wekt aan onwaardige speculatie, en de fijnvoelende opmerker plooit allicht den mond tot een bitteren glimlach bij het denkbeeld hoe zelfs het hoogverheven Lijdensdrama hier gemaakt wordt tot een vertooning voor publieke vermakelijkheid.

Doch niet te voorbarig geoordeeld! haast ik mij, hun die er aldus over denken mochten, toe te roepen. Het is met deze vertooning evenals met het Passiespel te Oberammergau, waar wel duizenden heentogen met dezelfde gevoelens als waarmee ze een ander jaar de Wagnervoorstellingen te Bayreuth, de stieren-gevechten te Parijs of de buffeljachten van Buffalo Bill gingen zien, maar dat met dat al een hoog stichtelijk schouwspel bleef, vooreerst om de echt godsdienstige bedoeling der vertooners en vervolgens om den diep treffenden indruk, door hun spel op àl de toeschouwers zonder uitzondering gemaakt.

Ook hier moet de intentie, waarmee het kunstwerk werd ondernomen, de godsdienstige ernst, waarmee het werd voltooid, de vrome stemming, die het bij den toeschouwer wekt, alle gemoedsbezwaren tegen een dergelijke voorstelling van Christus' lijden en dood tot zwijgen brengen. De intentie van den ontwerper, - wie, die den heer Brouwer, den schilder van het panorama kent, kan daar ook maar een oogenblik aan twijfelen! Was zijn penseel niet altijd gewijd aan de versiering onzer kerken, aan de voorstelling van kruiswegstaties en godsdienstige tafereelen tot stichting der schare?

Te Munchen gevoed door de werken van Schrandolph, Hess, door de kunstschatten der Pinacotheken, waar hij de Francia's, de Perugino's en zoovele andere meesters der christelijke kunst leerde bewonderen, besteedde hij zijn talent uitsluitend aan de eere Gods. De Lieve-Vrouwe kapel in de St.-Janskerk te 's-Hertogenbosch, de Theresia-kerk te 's-Gravenhage, de kerken van Breda, Haarlem en zoovele andere

getuigen van den ijver, waarmee de begaafde kunstenaar nu reeds jaren heeft gearbeid tot opluistering van het heiligdom. Waar zulk een man, vergrijsd in de christelijke kunst, zijn krachten wilde beproeven aan een groote plastische voorstelling van het heele Lijdensdrama, waardoor op al zijn vroegeren arbeid de kroon zou worden gezet, daar kon men van de zuiverste godsdienstige opvatting verzekerd zijn.

Men moet den ijverigen kunstenaar, die ondanks zijn vijf-en-zestigjarigen leeftijd nog al het vuur der jeugd heeft bewaard, zelf hooren vertellen hoe hij tot de uitvoering van dit omvangrijk werk gekomen is, om de groote beteekenis daarvan ten volle te waardeeren. Het denkbeeld is oorspronkelijk afkomstig van den bekenden kunsthandelaar Caramelli, die als warm katholiek op zijn ouden dag behoefte gevoelde, zijn laatste krachten te wijden aan het tot stand brengen van een kunstwerk, dat midden in het profane gewoel eener wereldstad tot den beschouwer zou spreken van zijn groote bestemming als mensch en Christen.

Met dat plan klopte hij aan bij onzen schilder en kon nergens beter onthaal vinden; het warm godsdienstig gemoed van den kunstenaar voelde zich onmiddellijk aangetrokken door het verheffend denkbeeld, te Amsterdam een panorama te stichten, dat als een voortdurende prediking van den Christus zou zijn te midden van de ijdelheden en de verleiding, in den tegenwoordigen tijd vooral een groote stad eigen, waar dagelijks duizenden vreemdelingen verstrooiing en genot komen zoeken.

Maar de heer Brouwer begreep, dat het hier een geheel ander werk gold dan de kruiswegstaties, die hij tot dusver geschilderd had en waarbij hij zich door de gewone tradities der kerkelijke kunst had kunnen laten leiden. Het kwam hier op een zuiver realistische voorstelling aan, een zoo trouw mogelijk weergeven der natuur, zoodat de toeschouwer werkelijk onder den indruk kwam, als was hij ooggetuige van het bloedige drama, voor negentien eeuwen op Golgotha's kruin afgespeeld.

Om die taak te kunnen volbrengen, moest hij op de plaats zelve het landschap, de terreinen, de lucht, het karakter van natuur en leven, al de eigenaardigheden der Oostersche omgeving gaan bestudeeren, de topographie van het oude Jerusalem leeren kennen, zich op de hoogte stellen van zeden, gebruiken, kleeding, bouwtrant en leefwijze der joden ten tijde van Christus, om de weinige gegevens der H. Schrift zoodanig te kunnen aanvullen, dat daardoor het geheele lijdenstafereel voor onze oogen werd gereconstrueerd. Daarbij kwam dan nog een voor hem geheel nieuwe toepas sing der leer van het perspectief: had hij zich tot dusver bepaald tot vlakke tafereelen, die maar een enkele episode uit de lijdensgeschiedenis te zien gaven, nu moest het een panorama zijn, een voorstelling op een rondloopend doek, dat met een passenden voorgrond, den aanblik moest weergeven, dien Jerusalem en de Calvarieberg op den kruisigingsdag aanboden.

Toch schrikte die reuzentaak den zestigjarigen kunstenaar niet af, en aanstonds toonde hij zich bereid met den heer Caramelli de financieele middelen te beramen, die hem tot de uitvoering moesten in staat stellen. De beide ontwerpers vereenigden zich met den bekenden heer I.J. Beynes Sr., fabrikant van spoorwegrijtuigen te Haarlem, tot een consortium, voor welks rekening de schilder naar Jerusalem toog, om daar de noodige schetsen en studiën te maken.

Vier weken vertoefde hij in de heilige stad en vond daar gelegenheid, geschiedvorschers te raadplegen, die zich sinds jaren op de onderzoekingen der bijbelsche plaatsen toeleggen: den *Baurath* Schick en den geleerden Franciscaner, broeder Livinus, die reeds twee en dertig jaar te Jerusalem vertoeft en met machtiging van den Pasja nog altijd zijn opgravingen voortzet. Maar wat van nog meer belang was, hij kon er ten volle die hartverheffende indrukken opdoen, welke de aanblik

der plaatsen, door het leven en lijden des Verlossers geheiligd, noodzakelijk moet teweegbrengen op het gemoed van den Christen, en die hem van zelf moesten versterken in de goede meening, waarmee heel dit Godgewijde werk was ondernomen.

Met een welgevulde portefeuille vol schetsen, teekeningen en kleurenstudies keerde de heer Brouwer uit het Heilig Land terug, en zette zich in zijn atelier te Hilversum onmiddellijk aan den arbeid om de verzamelde bouwstoffen te verwerken tot het aangrijpend geheel, waarvan hij de conceptie reeds maanden in zich omdroeg. Hij ontwierp zijn panorama in het klein, en wie den kunstenaar op dat tijdstip bezocht, kon den kleinen beweeglijken man bezig zien, omringd door een rondloopend carton; en gezeten vooreen tafel, waarop een groot vel papier, doorsneden met een netwerk van lijnen, die den oningewijde een kabbalistisch tooverformulier leken, scheen hij een toovenaar in zijn cirkel, gereed om met de teekenstift tot tooverstaf het grootsch tafereel te voorschijn te roepen, dat wij thans in Amsterdam kunnen bewonderen.

Dergelijke kunstwerken ontstaan echter niet bij tooverslag: de kunstenaar zou het op treurige wijs ondervinden. Nauwelijks had hij zijn bouwstoffen geordend, of daar ontviel hem een zijner beide financieele medehelpers door het overlijden van den heer Beynes. En als moest alles samenwerken om de zoo gelukkig begonnen onderneming te verijdelen, werd weinige maanden later de heer Caramelli door een beroerte getroffen, die hem buiten staat stelde, nog iets voor de uitvoering van zijn lievelingsdenkbeeld te doen.

Wat zou de schilder nu aanvangen? Het plan opgeven, nu dit de vervulling reeds zoo nabij was geweest? Dat kon de kunstenaar, die het werk allengs als zijn levenstaak was gaan beschouwen, niet over zich verkrijgen, en onmiddellijk deed hij de noodige stappen om verder den geldelijken steun te vinden, die hem voor de voltooiing van het werk nog zoo noodzakelijk was. Een krachtig medehelper mocht hij vinden in den heer S.J. Steinbacher Sr., makelaar te Amsterdam, die de edele bedoeling der eerste ontwerpers wist te waardeeren en tot de zijne maakte. Door diens ijverige bemoeiingen kwam ten slotte een maatschappij op aandeelen tot stand, die zich ten doel stelde, het aangevangen werk te doen voltooien. Niet dan met groote moeilijkheden werd die uitkomst verkregen, daar de intentie, die de groote stuwkracht der eerste ondernemers was geweest, natuurlijk niet in die mate levendig was bij degenen, die aangezocht werden, hun taak over te nemen. Men schudde het hoofd over de groote verwachtingen, door den schilder gekoesterd. De tijd der panorama's was voorbij, heette het, en inderdaad die meening scheen niet ongegrond. Het is nu zoo wat een tiental jaren geleden dat mijn goede kennis Jan Rombout in dit tijdschrift een beschrijving gaf van de beide panorama's, toen tegelijk in Den Haag geopend en die, als ik mij niet vergis, de eerste in Nederland waren. Sedert waren al zooveel andere panorama-doeken van meer of minder kunstwaarde ter bezichtiging gesteld, dat de belangstelling van het publiek voor die vertooningen kon geacht worden meer dan voldaan te zijn en voor een nieuw panorama weinig succes te hopen scheen.

De uitkomst heeft die vrees op verblijdende wijze beschaamd en den schilder, wiens vertrouwen door geen tegenkanting aan het wankelen kon worden gebracht, schitterend gelijk gegeven. Sedert de opening van het panorama Jerusalem is het door duizenden bezocht, en wie den indruk waarneemt, door het aangrijpend schouwspel op de toeschouwers gemaakt, kan er geen oogenblik aan twijfelen of het oogmerk van den ontwerper is volkomen bereikt: de voorstelling van Christus' kruisdood spreekt inderdaad tot de schare in stomme, maar welsprekende taal en dwingt, te midden der verstrooiingen eener wereldstad, haar aandacht af voor het groote geheim onzer verlossing.

Gelijk te Oberammergau komen ook hier personen van alle gezindten, belangstellenden, nieuwsgierigen, onverschilligen, ongeloovigen;

maar moge de critiek ook hier gelijk daar aanmerkingen hebben te maken, over het algemeen is de indruk verheffend, stichtend, stemmend tot vrome overpeinzing, bij geloovige toeschouwers overweldigend in die mate, dat zij bij den aanblik van den gekruisten Christus onwillekeurig in vromen eerbied het hoofd ontblooten.

De beide afbeeldingen in dit nummer geven maar een onvolkomen denkbeeld van het ontzagwekkend schouwspel, dat den bezoeker van het panoramagebouw in de Middellaan treft; de photographieën, waarnaar zij vervaardigd zijn, kunnen maar een brok van het geheel omvatten en onmogelijk de volle kleurenpracht weergeven[1]. Inzonderheid is dit het geval met de eerste helft, want het panorama bestaat uit twee afdeelingen, onderscheidenlijk de kruisdraging en den kruisdood voorstellend. Bij het betreden van het platform, ziet de beschouwer eensklaps in oogverblindend licht het oude Jerusalem voor zich. Recht vóór hem verrijst de trotsche tempel, met den rug naar den kruisdragenden Christus gekeerd als een beeld van het verstokte jodendom, dat zich hardnekkig van den Messias afwendt. En aan weerszijden strekt zich de breede huizenmassa uit met de zonnige terrassen, badend in den vollen middaggloed.

De paleizen verheffen zich in hun onverschillige grootheid, en achter de stad breidt zich het heuvelachtige landschap uit onder een lachenden hemel. Alles ademt dartele zorgeloosheid en dat terwijl op den voorgrond de meedoogenlooze stoet voortschrijdt, die den onschuldig veroordeelden Christus, met het kruis beladen, naar Golgotha sleept!

O die steenharde onverschilligheid voor den lijdenden Godmensch, die onder zijn kruis bezwijkt, terwijl Jerusalem zich koestert in den zonneschijn, - ze grijpt den aanschouwer diep in de ziel en pakt hem te geweldiger naarmate hij van den aanblik van het sprekende geheel afdaalt tot de bijzonderheden, waardoor de kunstenaar nog te meer de vernedering en verlatenheid van den Godmensch heeft trachten te doen uitkomen.

Terwijl de Onschuld, verplet onder den last des kruises ter aarde zijgt, wordt ginds de Misdaad, in den persoon van den vrijgelaten moordenaar Barrabbas door het uitgelaten gepeupel in triomf rondgedragen. De stoet trekt langs een stadspoort, waar de tollenaar zijn rechten int. Enkel bekommerd om de jacht naar gewin, wendt hij zelfs het hoofd niet om. Wat raakt het hem of een onschuldig veroordeelde ter dood wordt geleid? En op het terras van zijn huis vermaken zich de gasten in de overdaad van het onrechtvaardig verkregen goed, ternauwernood een blik overhebbend voor het schrikkelijk tooneel aan hun voeten. De Farizeën en schriftgeleerden, Christus' doodvijanden, hebben op een hooge rotspunt post gevat om zich te verlustigen in de vernedering van hun slachtoffer. Wat verder komen de hoogepriesters Annas en Caiphas elk op een ezel aangereden om op hun beurt getuige te zijn van den kruisdood, dien zij voor den Rechtvaardige hebben geëischt. Pilatus daarentegen, die Hem op hun eisch heeft veroordeeld, en op een wit paard den stoet een eindweegs is gevolgd, ziet weemoedig het lot van den veroordeelde aan en herhaalt besluiteloos, terwijl hij zich omwendt: ‘Wat is waarheid?’

1) De photograaf heeft op zijn cliché, dat hier gereproduceerd is, geen duidelijke voorstelling kunnen verkrijgen van het diepe verschiet, en door het ongunstig standpunt van zijn objectief is ook de figuur van Christus maar ten deele te zien.

Een groepje Romeinen begrijpt niets van hetgeen er voorvalt en redeneert daarover met onverschillig schouderophalen. Hij die den joden een ergernis was, was immers den heidenen een dwaasheid.

Alleen Maria en de vrome vrouwen komen den lijdenden Verlosser te gemoet om Hem te troosten op zijn smartelijken kruisweg, en met haar scharen degenen, die Hem uit Galilea gevolgd zijn, zich langs het steenachtige pad, hier zich eerbiedig neerwerpend op zijn doortocht, elders om genezing smeekend voor lichamelijke kwalen van Hem, die al weldoende rondging en hun nu zal ontrukt worden.

Maar hun liefde en vereering kan Hem niet redden uit de handen zijner beulen. Als een lam wordt Hij ter slachtbank gevoerd en met dichterlijke fijngevoeligheid heeft de kunstenaar ook deze gedachte in beeld gebracht, door ergens binnen een besloten hof een lam te laten wegvoeren om geslacht te worden.

A. BROUWER, Schilder van het Panorama Jerusalem.

Zoo heeft hij door tal van kleinigheden getracht het Evangelisch verhaal tot in de geringste bijzonderheden te vertolken. De Assyriërs en Egyptenaren, die wij in den stoet zien gemengd, de tenten, die wij hier en daar op den voorgrond zien opgeslagen, herinneren ons aan den toevloed van vreemdelingen in Jerusalem ter gelegenheid van het Paaschfeest. De bloeiende boomen spreken ons van het voorjaar; de kalme bedrijvigheid in de stad getuigt hoe alles binnen Jerusalem zijn gewonen gang ging, terwijl de Godmensch, die daar een week te voren met juichende hosanna's werd ingehaald, nu als een misdadiger naar de gerechtsplaats wordt gesleept. Alles in één woord werkt in deze eerste afdeeling samen om ons diep te doordringen van de smadelijke vernedering, de vernietiging van den Christus, zich opofferend ten zoen voor onze zonden. Het trotsche Jerusalem moest hier nog eenmaal pralen in den vollen glans zijner heerlijkheid, om later voor eeuwig het merkteeken der verwerping te dragen. In zijn verblinding vermoedt het niet hoe het straks reeds zal ineenkrimpen

van angst, wanneer de aan het schandhout geslagen God zijn zegepraal zal vieren aan het kruis.

We gaan de portiek door, die het platform in twee gedeelten scheidt, en wij huiveren bij den aanblik der ontzettende verandering. De hemel, die zich straks in wolkenloos blauw welfde over Jerusalem, als onverschillig voor hetgeen daar plaats greep, heeft zijn aanschijn met een somberen rouwsluier overdekt. De heele natuur is tot in haar diepste grondvesten geschokt. Het uitgelaten volk van zoo even staat nu als verplet van schrik of neemt in vertwijfeling de vlucht. En de Christus, die kort te voren als verbrijzeld neerzeeg onder het schandhout, hangt thans opgeheven aan het kruis om vandaar koninklijk te heerschen voor alle eeuwen.

Hij heeft het stervende hoofd gebogen: de strijd is volstreden; de overwinnaar is ingegaan tot zijn glorie. Heerlijk omstraalt een hemelsche lichtgloed den kruisboom, waaraan Hij de armen uitbreidt om de heele wereld tot zich te trekken. Den goeden moordenaar heeft Hij reeds het paradijs beloofd. De boetvaardige Magdalena aan zijn voeten schijnt Hij minzaam tot zich te wenken. Voor allen, die in Hem gelooven, is Hij de Verlosser en Zaligmaker. Maria, die dit dieper dan allen gevoelt, heft dan ook de handen biddend tot Hem op, als Middelares bij haar goddelijken Zoon voor de zondige menschhéid.

'Waarlijk, deze was Gods Zoon,' erkent de heidensche hoofdman. Lazarus, het dochtertje van Jaïrus en de jongeling van Naïm, die Hij eenmaal uit den dood verwekte, aanbidden Hem dankbaar als den Heer van leven en dood. Slechts de verstokte Farizeën wagen het nog, Hem te lasteren; maar de spotternij besterft hun op de lippen, want zij voelen dat de aarde beeft onder hun voeten, de rotsen splijten en de graven zich openen. Annas, de oude hoogepriester, keert zich met angstig voorgevoel af, gevolgd door zijn aanhang. En terwijl de eene helft der toeschouwers, rouwmoedig op de borst slaande, in stille ingetogenheid opgaat naar Sion, ijlt de andere helft, die ondanks al wat ze gezien hebben, nog in hun hardnekkigheid volharden, radeloos van schrik over den splijtenden rotsbodem ter linkerzijde heen, - een beeld van het rampzalige jodendom, dat den Messias verwerpende, zelf verworpen werd om in ballingschap rond te zwerven tot het einde der eeuwen.

De erkenning van den Messias is door den kunstenaar gesymboliseerd in het beeld van een blinde, wiens oogen zich openen voor het licht des geloofs.

Laten wij den blik weiden over het ontzettend schouwspel, dat zich voor ons ontrolt, dan treffen ons ook hier bij elken oogslag de roerendste episodes: ginds ontwaren we den berouwhebbenden Petrus, op de knieën gezonken en schreiend het hoofd verbergend tegen een muur; wat verder Nicodemus in zijn tuin, waar hij het nieuwe steenen graf bereid houdt, waarin het lichaam des Heeren zal rusten; elders..... maar waar zou ik eindigen, wilde ik al de bijzonderheden aanstippen, waardoor de schilder getoond heeft hoe diep hij in zijn onderwerp is doorgedrongen. De lezer ga met eigen oogen het schouwspel genieten, dat door geen beschrijving is weer te geven, zoo min als door de afbeeldingen in dit nummer. Naar ik verneem, is de gunstig bekende graveur Taurel bezig met het vervaardigen eener ets naar de aangrijpende schildering. Die plaat zal zeker door alle bezoekers van het panorama als een blijvende herinnering aan de indrukken, daar opgedaan, worden gewaardeerd. Maar wie die indrukken ten volle genieten wil, stelle zich met geen afbeelding tevreden: hij bezoeke zelf het panorama en zal moeten erkennen dat de heer Brouwer niet enkel een hoogst verdienstelijk kunstwerk heeft geleverd, maar ook - wat meer zegt - daarmee een goede daad heeft verricht, waarvoor hij, ondanks het meesmuilen eener onwelwillende critiek, aller Christenen dank verdient.

J.R. van der Lans.

Bij de Platen.

Zijn Excellentie. -

't Is een excellentie uit het bloeitijdperk dier potsierlijk-plechtstatige grootheden, uit het pronkerig en pruikerig tijdvak, waaraan de revolutie op zoo meedoogenlooze manier een einde maakte. 't Is het welgedane heerschap aan te zien, dat hij

zich verbeeldt in zijn staatsierok vol gouden galon, met zijn gepluimden steek op en met zijn eerbiedwaardige corpulentie, een indrukwekkende vertooning te maken, die den gewonen sterveling diep ontzag moet afdwingen. Hij is de type der groote heeren van het *ancien régime*, die in ernst meenden dat het landsbestier bestond in ijdel praalvertoon en zij genoeg voor het volk deden door dit het schouwspel te gunnen hunner schitterende pronkgewaden en galakoetsen. Hij vertegenwoordigt ook een *fin de siècle*, al is het van honderd jaar terug, den tijd toen het gezag door uiterlijke parade dacht te kunnen goedmaken wat het aan innerlijke kracht miste en dan ook door den storm der omwenteling licht werd omvergeblazen.

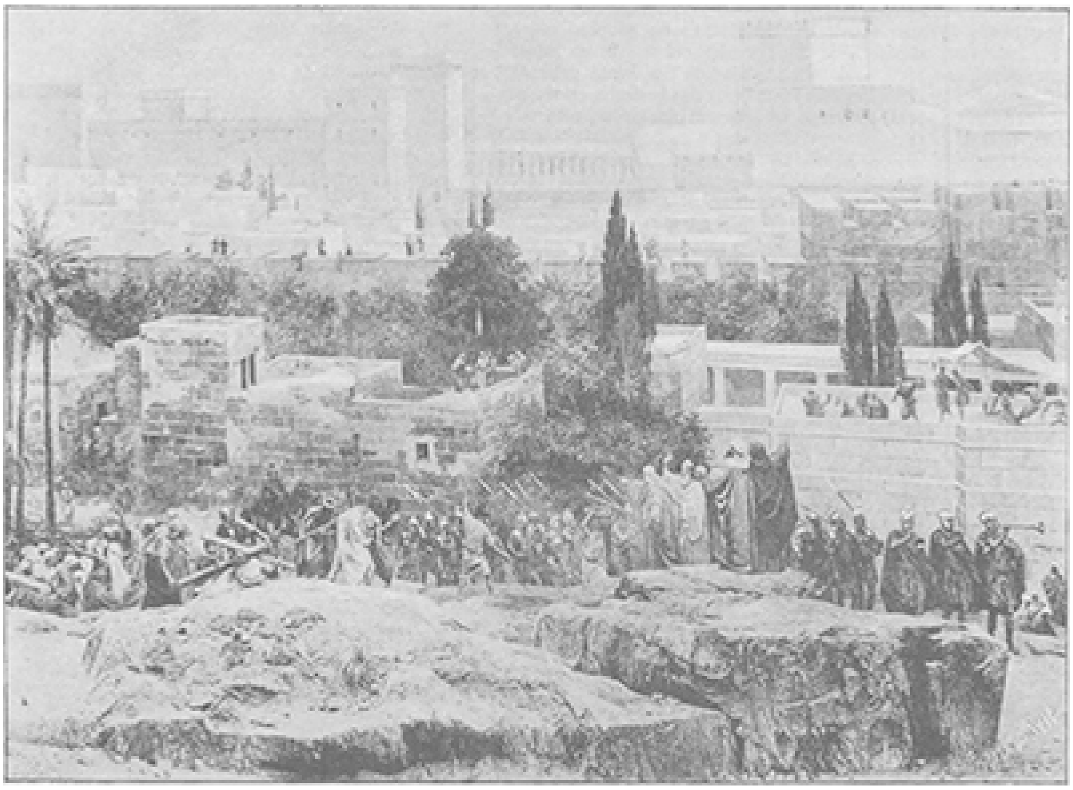

PANORAMA JERUSALEM. - DE KRUISDRAGING.

Door den vloed verrast. -

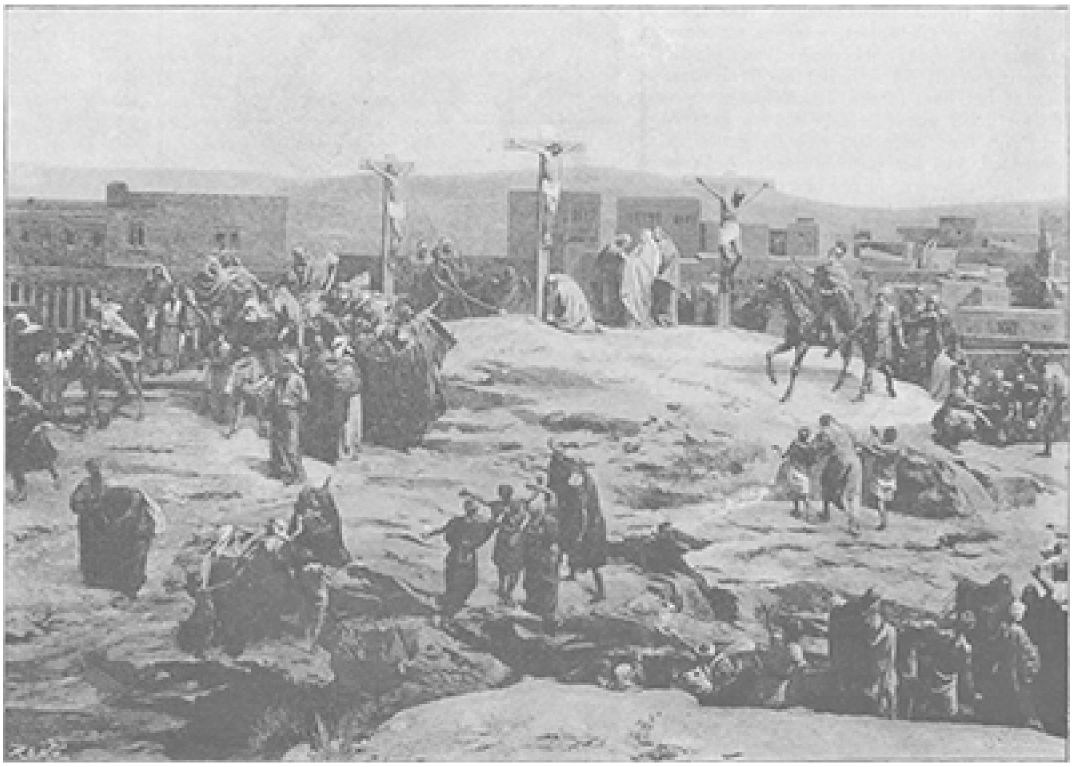

PANORAMA JERUSALEM. - DE KRUISDOOD.

Het vroolijk gezelschap dezer aardige gravure verkeert eenigermate in den toestand der excellenties en grooten uit het laatst der vorige eeuw, die in de vroolijkheid hunner hoffeesten den stortvloed der revolutie niet hoorden aanbruisen. De dames en heeren hebben zich lustig neergevlijd aan het strand om zich op hun gemak te goed te doen aan de meegebrachte versnaperingen.

Zij schertsten en lachten, helaas, zonder te vermoeden dat zij eigenlijk dansten op een vulkaan. Daar komt de vloed opzetten en schrikt de zorgelooze groep onvoorziens uit haar behaaglijke rust op. De dames, voor haar lichte zomertoiletjes beducht, vliegen als schuchtere hinden overeind; de jongere heeren haasten zich, haar te hulp te komen en wagen er zelfs een paar natte voeten aan; de oudere vergenoegen zich met hartelijk om het geval te lachen. Maar wie niet lacht is de jongejuffrouw, die doodsangsten uitstaat om haar pop, reddeloos prijs gegeven aan de verraderlijke golven.

[Nummer 7]

't Was maar een muziekmeester
Door
H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

De grijsaard zette zijn wandeling voort, altijd over hetzelfde onderwerp nadenkende; nu eens met medelijden, dan met wrevel. Dit duurde vrij lang tot hij eindelijk uit zijn mijmering wakker geschud werd door Barbara, die hem een kaartje aanbood.

'Hoevermans?' vroeg hij, den naam op het kaartje lezende, 'dat is de muziekmeester van hierover.'

'Ja, mijnheer, ik heb hem maar in de huiskamer gelaten.'

'Goed, goed!' zeide hij, allesbehalve vriendelijk en ging naar binnen.

'Kolonel,' sprak de muziekmeester buigende, 'wij zijn een paar uren geleden gearriveerd, en na hetgeen ik van onze meid heb moeten vernemen, acht ik mij verplicht u, ook vooral namens mijn vrouw, mijn innigen dank te komen betuigen, al mocht het oogenblik misschien slecht gekozen zijn.'

TOEBEREIDSELEN TOT HET OOGSTFEEST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN O. PILZ.

'Neem plaats, mijnheer,' zei de kolonel met een strak gelaat, zonder verder een woord te spreken.

‘Wij hebben u wellicht, laat ik liever zeggen vrij zeker, het leven van onzen lieveling te danken; wij zullen nimmer, nimmer die weldaad vergeten en het zal ons zeer gelukkig maken, wanneer wij, door wat dan ook, die weldaad mogen vergelden.’

‘Ik ben niet gewoon complimenten te maken of te beantwoorden, mijnheer, en daarom wil ik u klaren wijn schenken,’ zei de oude heer op denzelfden stroeven toon. ‘Ik begrijp niet hoe er ouders kunnen zijn, die zulk een lief kind, onder zulke omstandigheden aan zijn lot overlaten. Dat zijn wij wel van Zigeuners, maar niet van fatsoenlijke menschen gewoon.’

De muziekmeester zag hem met groote oogen

aan, klaarblijkelijk niet begrijpende wat die woorden te beteekenen hadden.

‘Uw overhaast vertrek, het geheimzinnig verdwijnen van uw vrouw moest natuurlijk argwaan verwekken, vooral bij de menschen die geld van u te vorderen hadden. Niemand kon zeker voorzien, dat er geweld zou worden gepleegd, maar zelfs nadat Bertha twee brieven aan u had geschreven, kreeg zij nog geen letter van belangstelling tot antwoord. Zulk een onverschilligheid heb ik nog nooit bij ouders ondervonden. 't Is ongehoord.’

‘Ik kan u verzekeren, dat wij geen enkelen brief hebben ontvangen. Laat mij u zeggen dat wij na mijn ongesteldheid en toen mijn zaken, waarvoor ik naar het buitenland ben gegaan, waren afgeloopen, een uitstapje gemaakt hebben, zoowel om mijn vrouw als mij wat op te frisschen na hetgeen wij hadden ondervonden. Het is misschien in de oogen van anderen roekeloos, zulk een klein kind een paar weken lang aan een meid toe te vertrouwen, maar u weet niet hoe trouw, hoe gehecht onze Bertha is, hoe zij altijd als een moeder over den kleinen Frits waakt, hoe zorgvuldig zij hem verpleegt.’

‘Dat weet ik zeer goed!’ zei de kolonel, ‘maar...’

‘Vergun mij een paar woorden hierbij te voegen,’ hernam de muziekmeester. ‘Ik werk jaar in, jaar uit, hard voor mijn gezin, en nu wij eenmaal in het buitenland waren en mijn positie aanmerkelijk verbeterd was, zooals u later blijken zal, meenden wij die gunstige gelegenheid te mogen waarnemen om iets van het leven te genieten. Wat nu echter uw zinspeling op schuldeischers betreft, hiervan begrijp ik niets, en ik erger mij daarover want ik verklaar u, dat ik niemand een cent schuldig ben.’

‘En er stonden van het eerste oogenblik af schuldeischers voor uw deur, terwijl Bertha niets meer op crediet kon krijgen.’

‘Het schijnt wel, dat de laster mij tot slachtoffer heeft willen maken,’ zei de muziekmeester met trillende stem, terwijl zijn gelaat vuurrood werd. ‘Voor de regelmatigheid betaal ik op den eersten van elke maand; ik ben daar nooit in te kort geschoten en zal dit ook morgen weder doen. Het is afschuwelijk, dat men een fatsoenlijk man, al is hij ook maar muziekmeester, zoo iets onverdiend ten laste kan leggen, want ik verklaar u nogmaals, kolonel, dat ik, ook buiten die huiselijke zaken, niemand een cent schuldig ben.’

‘Is dat waar?... Op uw woord van eer waar?’

‘Ja, op mijn woord van eer!’

‘Ik geloof u, mijnheer Hoevermans,’ sprak de oude heer na eenige oogenblikken op een geheel anderen toon, toen zijn oogen op het open gelaat van den muziekmeester gevestigd bleven. ‘Ik verzoek u verschooning voor 't geen ik gezegd heb, maar als men zoo lang, zoo aanhoudend door allerlei lasteringen om den tuin wordt geleid, begint men eindelijk aan de grootste dwaasheden te gelooven. Het was voor mij ook onbegrijpelijk, dat die lieve, kleine, welopgevoede Frits zulke lichtzinnige verkwistende ouders kon hebben. Dat lieve kind heeft mijn hart gestolen, en wat mijn wrevel gaande maakte was alleen de gedachte aan de toekomst van dat lieve ventje onder zulke omstandigheden. Hij is een engel van een jongen, mijnheer Hoevermans!’

‘Ik dank u wel voor die goede meening, kolonel; ik stel daar hoogen prijs op, vooral daar bijna iedereen geloof schijnt te hechten aan de lasteringen waarvan wij de slachtoffers zijn. Mijn vrouw zal zich ook niet weinig daarover verheugen. Zij

heeft mij vroeger reeds herhaaldelijk verzocht u een bezoek te brengen, daar zij zeker meent te weten, dat haar overleden vader een vriend van u was.'

'Haar vader?' vroeg de kolonel verwonderd.... 'Hoe heette uw schoonvader?'

'Van Spranken, de overste Van Spranken.'

'Wat!' riep de oude heer vol verbazing uit, 'de overste Van Spranken van 't Zevende, mijn beste, trouwste vriend zou de grootvader van den kleinen Frits zijn! Maar waarom dat niet vroeger gezegd, waarom mij geen bezoek gebracht?'

'Och, kolonel, ik ben maar een muziekmeester, en het zou den schijn gehad hebben alsof wij ons wilden opdringen. Ik heb, hoe jong ook nog, reeds zooveel vernederingen ondergaan, dat ik meende mij bescheiden op den achtergrond te moeten houden.'

'Nonsens!' riep de oude heer uit. 'Een fatsoenlijk, welopgevoed man mag zich overal vertoonen, maar buitendien heeft de dochter van den overste Van Spranken het recht zich in de voornaamste kringen te doen voorstellen.'

'Als de muziekmeestersvrouw haar niet in den weg stond....'

'Nonsens!' herhaalde de kolonel, en hij wilde er nog wat bij voegen, doch op dat oogenblik kwam zijn zoon binnen. De kapitein bleef eerst bij de deur staan, doch ging toen eensklaps naar den muziekmeester en stak hem de hand toe.

'Welk een verrassing u hier bij mijn vader te ontmoeten,' riep hij hartelijk uit. 'Wie had zulks kunnen denken na ons afscheid te Arnhem?'

'Is de kolonel uw vader?' vroeg de muziekmeester verbaasd.

De kapitein knikte toestemmend met het hoofd.

'Ik zie wel, dat ik de heeren niet aan elkander behoef voor te stellen,' sprak de oude heer, terwijl hij zijn zoon vrij ondeugend aanzag. 'Mijnheer Hoevermans was ongetwijfeld een van uw lieve reisgenooten, niet waar Frits? Kom, vraag nu eens aan mijnheer Hoevermans hoe je andere lieve reisgenooten het maken?'

De kapitein trok de wenkbrauwen eenigszins samen; hij wist bij ondervinding hoe sarcastisch zijn vader kon zijn, wanneer hij in dergelijke zinspelingen vermaak vond. Hij wilde aan die vingerwijzing gehoor geven, doch de oude heer liet er onmiddellijk op volgen:

'Die vraag is eigenlijk overbodig, kijk maar eens naar het bovenhuis van den bakker, zijn dat je lieve reisgenooten niet?'

Daar stond de vrouw van den muziekmeester met het kind op den arm en haar zuster naast zich. Het jongske sprong op van vreugde, toen het den kolonel nu vlak voor het venster zag en het maakte weder kushandjes. De dames bogen diep en men zag mevrouw Hoevermans haar zakdoek aan de oogen brengen.

'Woont mijnheer Hoevermans hierover en is de kleine Frits, dien wij hier gehad hebben, zijn kind?' vroeg de kapitein.

'Zeker,' zei de kolonel, 'dat wist ik, doch zoo even vernam ik eerst, dat de moeder van dat lieve kind een dochter is van mijn besten vriend, wijlen den overste Van Spranken van 't Zevende. Maar hoe drommel is het mogelijk, dat ge als vreemdelingen tegenover elkander staat, na zulk een genotvol reisje langs den Rijn?'

'De schuld ligt aan mij,' sprak Hoevermans. 'Ik kende den rang van uw zoon aan zijn uniform. Wij noemden hem eenvoudig kapitein en ik meende voorzichtig te handelen met mijn maatschappelijke betrekking en woonplaats te verzwijgen, want ik ben immers maar een muziekmeester.... Kijk dat lieve kind eens huppelen van vreugde, nu hij zijn weldoener weder ziet.'

'Ja ja, 't is een engel,' zei de oude heer, 'en ik kom zoo spoedig mogelijk kennis maken met zijn moeder.'

‘Waarom niet aanstonds, kolonel? Ik zie duidelijk aan mijn vrouw, dat zij brandt van verlangen om u haar dank te betuigen.’

‘Aanstonds?’ herhaalde de kolonel op vragenden toon ‘'t Is nu toch geen tijd om een officieel bezoek te brengen, en daarenboven zijn de dames pas van de reis teruggekomen. Neen, dat gaat nu niet.’

‘Maak toch geen zwarigheid, kolonel, want ik ben immers maar een muziekmeester,’ zei Hoevermans glimlachend. ‘Ook wensch ik vurig mijn hart eens uit te storten over 't geen aanleiding heeft gegeven tot de afzichtelijke tooneelen, welke hier in de laatste dagen hebben plaats gehad. Bertha heeft ons alles verteld, ik ben ophelderingen verschuldigd over 't geen u raadselachtig moet voorkomen, en zou gaarne nog heden die rekening en verantwoording vereffenen. Als de kapitein insgelijks aan mijn nederige woning een bezoek wilde brengen zou mij dit dubbel aangenaam zijn.’

‘Mijn zoon zal geen gebruik kunnen maken van uw uitnoodiging; hij moet naar de sociëteit... Niet waar Frits?’

‘Daar is geen haast bij, papa; ik kan dat immers evengoed morgen of overmorgen doen.’

‘O zoo!’ hernam de oude heer met een leuk gezicht, ‘ik belemmer anders niet gaarne iemand in zijn beraamde plannen. Ga dan maar vast de kennismaking met de dames hernieuwen, Frits. Ik zal de heeren binnen een half uur volgen, maar moet mij eerst nog wat opknappen.’

Het was treffend om te zien, hoe de moeder met het jongske op den arm, den ouden heer omhelsde en in tranen uitbarstte, terwijl de kleine Frits hem zijn handjes toestak.

‘Maak mij toch niet tot een kind, mevrouw,’ zeide hij, zich de oogen afwisschende. ‘Wat ik gedaan heb is voor den drommel zoo heel veel niet, maar ik verheug er mij nu toch dubbel over dat de dochter en de kleinzoon van mijn ouden vriend er in betrokken zijn geweest. Ja ja, ik weet het wel, ik geloof het wel,’ vervolgde hij, haar verdere dankbetuigingen afwerende; ‘maar stel mij veel liever eens aan uw zuster voor; zij is ook een dochter van mijn besten vriend en wij zouden haar met al die tranen en gekheden veronachtzamen.’

Na die voorloopige plichtplegingen bracht men hem in een klein salon, dat zeker niet door mevrouw Van Slochteren Hoekema gezien was, want het zag er wel niet rijk uit maar was keurig gestoffeerd en er stond een prachtige vleugel van Erard. Ook hing daar het bewuste portret van wijlen den overste Van Spranken. De kolonel zag een oogenblik naar den krijgsman met den grijzen knevel en zeide met een stem die van aandoening trilde: ‘Ja, dat is mijn oude, trouwe vriend Van Spranken’ Toen nam hij het knaapje in zijn armen en hief het in de hoogte. ‘Wie is dat Frits?’ vroeg hij.

‘Grootpa!’ zei het kind, hem beide wangen streelende.

‘Ja, grootpa!... Ik heb ook een kleinen Frits gehad, die mij zoo noemde, maar hij is naar den hemel gegaan. Wil *jij* nu voortaan ook tegen *mij* grootpa zeggen?’

Hij zette het kind op den grond en kon geen woord meer spreken, want de herinneringen aan het verleden overweldigden hem weder.

De muziekmeester, die bij dit tooneel niet tegenwoordig was geweest, kwam met vier flesschen Rijnwijn onder de armen de kamer binnen, gevolgd door Bertha, die de noodige glazen droeg. Haar gelaat straalde van vreugde en zij zag den kolonel met een glimlach aan, waarin men duidelijk kon lezen: heb ik u niet voorspeld, dat alles goed zou afloopen?

‘Laat ons eens proeven of dat gouden vocht hier even goed smaakt als bij de Loreley, kapitein,’ zeide Hoevermans; en toen hij zag dat de oude heer, om voor hem

zeer bekende redenen, plichtplegingen maakte, vervolgde hij: ‘Maak u niet ongerust, kolonel; al ben ik ook maar een muziekmeester, mijn portemonnaie kan daar zeer goed tegen, zooals u spoedig zal blijken, want ik wil u straks over mijn afkomst en al mijn doen en laten even klaren wijn schenken.’

Er werd nu op de kennismaking geklonken en gedronken, en nadat men nog wat over de jongste gebeurtenissen gesproken had, deelde Hoevermans het volgende mede:

‘Mijn vader bekleedde een aanzienlijk ambt bij het ministerie van Financiën. Ik werd dus in Den Haag grootgebracht, en, ofschoon mijn ouders niets verzuimden om mij een opvoeding te geven, geëvenredigd naar hun stand, wel een weinig vertroeteld. Zoo kwam het dat

ik aan mijn liefhebberijen den vrijen teugel kon geven. Ik kon nog nauwelijks loopen toen alles wat naar muziek zweemde een grooten indruk op mij maakte.

Ik werd bleek van aandoening wanneer ik slechts een orgel op de straat hoorde en dan dwong ik onze kindermeid met mij naar buiten te gaan. Als mijn moeder, die zeer muzikaal was, voor de piano zat, sloop ik stil naar haar toe; ik luisterde, al duurde het nog zoo lang, met de grootste aandacht, en men heeft mij later dikwijls verteld, dat ik alsdan bleek of rood werd naarmate de muziek indruk op mij maakte. Dit had tot gevolg, dat ik reeds zeer vroeg de muziekschool bezocht en les kreeg in het vioolspel. Mijn vader, een zeer practisch man, meende - zeker niet ten onrechte - dat die hartstochtelijke liefhebberij voor alles wat muziek heette, mijn toekomst in den weg zou staan. Toen ik nog in de wieg lag achtte hij mij, naar ik geloof, reeds bestemd om eenmaal zijn maatschappelijke voetstappen te drukken en hij verzuimde later niets wat tot bereiking van dit doel kon meewerken. Vooral de wiskunde lag hem na aan het hart, en verheugde zich mijn moeder over mijn groote vorderingen op muzikaal gebied, mijn vader had alle reden om voortdurend verontwaardigd te zijn, want was ik ook primus op de muziekschool en mocht ik in verschillende takken van het onderwijs voldoende bereiken, in de wiskunde en aanverwante vakken kwam ik geen stap vooruit Mijn vader was daarom dan ook zeer verontwaardigd over 't geen hij mijn luiheid en stijfhoofdigheid noemde.

‘Wat wil je dm toch in 's hemels naam worden?’ vroeg hij eens, nadat reeds harde woorden gevallen waren. Ik was toen zestien jaren oud.

‘Toonkunstenaar.. componist,’ antwoordde ik.

‘Zoo!... muzikant, meen je,’ klonk het barsch; ‘'t is wat moois! Met lange haren langs de straten flaneeren, altijd met de gedachten in een wereld vol droomerijen, vol rozengeur en maneschijn. Een fraaie positie, inderdaad.’

‘Ik hoop een groot man te worden, papa!’ sprak ik met een gevoel van eigenwaarde, die mijn vader het hoofd deed schudden.

‘Een groot man?’ hernam hij met een minachtenden trek om zijn mond. ‘Een groot man! en je ben niet eens in staat een zekere hoogte te bereiken in de wiskunde.’

‘Maar Beethoven dan en Mozart, Liszt, Verhulst en zooveel anderen?’

‘Dat waren genieën, jongen! Wees er verzekerd van dat zij ook in de wiskunde ervaren zijn geweest, want het is mijn volle overtuiging dat men onmogelijk zonder wiskunde iets worden kan in de wereld.’

‘Zou dat waar zijn?’ dacht ik, en ik nam mij voor al mijn krachten in te spannen om in de geheimen dier wetenschap door te dringen, doch ik was en bleef in dit opzicht een sukkel.

Het volgend jaar na het eindigen van een cursus was mijn vader geweldig boos. Hij sprak bijna geen woord, maar toen wij ons des avonds ter rust zouden begeven, zeide hij op zeer ernstigen toon:

‘Frans, je hebt mij in al mijn verwachtingen teleurgesteld en nu is mijn geduld ten einde Daarom wil ik morgen vroeg weten hoe je over je toekomst denkt. Wanneer je van nu af de muziek laat varen en ernstig aan het werk gaat, zie ik kans je binnen twee jaren een positie te bezorgen, welke een eervolle toekomst waarborgt, zoo niet, ga dan naar het conservatorium te Leipzig; maar dan doe ik ook niets meer voor je toekomst, zelfs al mocht ik je later als straatmuzikant terugzien. Dit is mijn laatste woord; morgen ochtend verwacht ik je antwoord.’

Mijn moeder was bij dit gesprek tegenwoordig. Zij besefte volkomen het hachelijke van mijn toestand; zij wist dat het pad der kunst met doornen bezaaid was en mij daarentegen een schoone toekomst wachtte, wanneer ik gehoor wilde geven aan de raadgevingen van mijn vader.

In weerwil van haar liefde voor de kunst bad en smeekte zij mij, gevolg te geven aan het verlangen van mijn vader en mijn toekomst niet op het spel te zetten.

Ik ging zeer mismoedig naar bed. Mijn ouders hadden mij lief, zij handelden in mijn belang, dat wist ik; ik besefte ook zeer goed, dat mijn droombeelden wellicht nimmer verwezenlijkt zouden worden, terwijl mij daarentegen een vrij zorgelooze toekomst wachtte, wanneer ik aan den wensch mijns vaders gehoor gaf. Maar ach! de kunst vaarwel zeggen, om mijn geheel volgend leven in geleerde saaiheid te slijten op bureau's tusschen duizelingwekkende cijfers en allerlei prozaïsche paperassen! Toch maakte ik het stellige voornemen om, ook ter wille mijner lieve moeder, de kunstenaarsloopbaan voor goed vaarwel te zeggen. Ik sliep met een gebroken hart in, en weldra kreeg ik een droom, die over mijn toekomst besliste. Al de corypheeën der toonkunst verdrongen zich om mij heen. Vader Haydn strekte glimlachend de handen naar mij uit, Liszt stond kaarsrecht voor mij met een weemoedigen trek om zijn mond, Beethoven keek mij norsch aan en Hans von Bülow zwaaide woest met armen en beenen; in plaats van oogen had hij twee kleine revolvers in het hoofd, die vuurstralen schoten.

Toen ik des morgens ontwaakte was ik geheel afgetobd, doch de droom had de overwinning behaald: ik wilde liever sterven dan de kunst voor altijd vaarwel zeggen. Ik viel mijn moeder om den hals, uitroepende: ‘ik kan niet! ik kan niet!’ en zakte toen bewusteloos ineen.

Het pleit was beslist. Twee maanden later zat ik te Leipzig aan de voeten der groote meesters, die daar de geheimen der kunst ontsluieren; ik maakte van tijd tot tijd kennis met de voornaamste kunstenaars, en al zag en hoorde ik ook veel wat mij afschuw en walging inboezemde, met Gods hulp heb ik weerstand kunnen bieden aan alle verleiding en ben ik drie jaren later, met de meest loffelijke getuigschriften, in het ouderlijk huis teruggekeerd.

‘Wat nu?’ vroeg mijn vader na eenige dagen. De practische man meende dat ik mij hier of daar moest vestigen, zooals jeugdige dokters en advocaten doen, wanneer zij gepromoveerd zijn.

Ik glimlachte om die naïveteit. Stond de geheele wereld niet voor mij open? Kon ik niet als componist en violist optreden waar ik wilde? Zou men mij in ons vaderland en daarbuiten niet even goed toejuichen als te Leipzig? Waren mijn kostbare getuigschriften niet even zooveel sleutels, waarmede ik mij alom in de kunstwereld toegang kon verschaffen? Mijn moeder zag zeer goed wat in mij omging en beantwoordde haastig mijn vader met de opmerking, dat mij, na zooveel inspannende studie, wel een half jaar rust toekwam. Mijn vader haalde de schouders op en scheen er genoegen mee te nemen. De brave man kwijnde toen reeds, en een maand later moesten wij hem naar het graf zien dragen. Ik had mij voorgenomen mij zoo spoedig mogelijk hier en daar op concerten te doen hooren, doch in de omstandigheden, waarin wij verkeerden, mocht ik mijn moeder, niet verlaten. Daarenboven was moeder, ten gevolge van den dood mijns vaders, van een vast inkomen verstoken. Zij bezat wel een niet onaanzienlijk vermogen en mocht op pensioen rekenen, doch zij kon niet op den ouden voet in Den Haag blijven leven. Wij betrokken dus een villa in Gelderland. Daar maakten wij na eenigen tijd kennis met de weduwe van den overste Van Spranken en haar dochters en er ontstond weldra een intieme vriendschap. De

beide jonge dames bezaten veel muzikaal talent en het duurde dan ook niet lang of mijn tijd was afgeperkt, verdeeld tusschen mijn studie en het bezoeken der familie Van Spranken.'

'En toen kwam de liefde in het spel, niet waar?' vroeg de kolonel glimlachend. 'Ja, ja, wie zoo dicht bij het vuur zit, brandt zich al heel licht.'

'Ik achtte mij zeer gelukkig dat mijn aanzoek niet afgewezen werd, maar dit nam toch niet weg, dat mijn toekomst ter sprake werd gebracht. Zoolang ik jonggezel was, kon ik mij onbekommerd in de wereld bewegen en door het optreden op concerten aanrakingspunten zoeken en naam maken, doch eens gehuwd, viel er niet aan een zwervend leven te denken. Ik meende de opmerking te mogen maken, dat ik vlijtig was en het bewustzijn had dat mijn compositiën gewaardeerd zouden worden; ik stelde mij voor, dat de opbrengst daarvan en mijn optreden als solo-violist op enkele concerten voldoende zou zijn om ons een onafhankelijk bestaan te bezorgen.

Dat was echter buiten den waard gerekend. Mijn lieve toekomstige schoonmoeder was wel zeer ingenomen met ons engagement, doch wilde van geen huwelijk hooren alvorens ik een vaste positie had Er werden bejaarde leden der familie geraadpleegd, die voor alles wat naar kunst zweemde den neus optrokken en mij eenvoudig den muzikant noemden. Dit was vooral het geval met den voormaligen voogd van mijn aanstaande. Als ik een gefortuneerde broodbakker of schoenmaker was geweest, zou hij gereedelijk zijn toestemming gegeven hebben, maar een muzikant! ... Volgens zijn gevoelen kon ik de muziek wel als een aardigheid, een liefhebberij blijven beoefenen, maar alvorens te trouwen moest ik een fatsoenlijk vak kiezen. Er waren wederzijds middelen genoeg om bijvoorbeeld een sigarenfabriek of zoo iets over te nemen, want het zou toch ook schande voor de familie zijn, als Marie de vrouw van een muzikant moest worden. Mijn aanstaande schoonmoeder helde ook wel eenigszins naar dit plan over, maar ik verwierp met een al te groot gevoel van eigenwaarde elk voorstel van dien aard; ik was diep verontwaardigd over de miskenning van mijn verdiensten als kunstenaar, ik zei onbewimpeld, dat mijn hoogste geluk wel in Marie bestond, maar dat ik, wanneer ik de kunst moest vaarwel zeggen, een orgel zonder pijpen, een dood element zou zijn, ongeschikt voor alles wat daar buiten lag. Ik werd natuurlijk uitgelachen om 't geen men mijn geestdrijven noemde, en bij het heengaan hoorde ik den gewezen voogd tegen mijn aanstaande schoonmoeder zeggen: 'Pas op voor Marie. Ik geloof wel dat die Hoevermans een fatsoenlijk jongmensch is, maar ik denk altijd aan Meerenberg als ik zulke overdreven, onbekookte ideeën hoor verkondigen.'

Ik had dien philister, zooals wij dergelijke lieden in Duitschland noemden, wel in het haar willen vliegen, doch moest mij, met het oog op mijn toekomst, beheerschen.

Maar wat nu te doen? Aan een huwelijk viel niet te denken alvorens ik als een gevestigd man kon worden beschouwd. Ik had natuurlijk bij het verlaten van het conservatoire luchtkasteelen gebouwd, ik had gemeend, dat men mij met open armen in de kunstwereld zou ontvangen, ik had met zekere minachting neergezien op kunstbroeders, die uur op uur, nu hier, dan daar, muzieklessen gaven op kostscholen en bij particulieren. Zoo iets achtte ik ver beneden mij. Doch de nood breekt zelfs wetten, en wanneer de liefde in het spel komt, beheerscht hartenvrouw het geheele kaartspel des levens. Wat mij vroeger onmogelijk had toegeschenen, kwam mij allengs draaglijk en ten slotte zeer aannemelijk voor. Ik kon mij wel niet vereenigen met het denkbeeld, dat ik mijn gansche leven, van den morgen tot den avond, muzieklessen zou moeten geven, doch dit behoefde ook niet; ik was immers overtuigd, dat te eeniger tijd mijn talent als componist en violist zou worden gewaardeerd. Ik

zou mij vestigen als muziekmeester, maar daarbij tevens mijn talent ontwikkelen, de kinderen der verbeelding, die zich onophoudelijk aan mijn geest opdrongen, goed toegerust in de wereld doen optreden, en dan aanrakingspunten zoeken voor de toekomst. Dit plan om op die wijze onder zeil te gaan, kwam mij niet slechts uitvoerbaar, maar al spoedig zeer aantrekkelijk voor.'

'Ja, ja, met hartenvrouw aan het roer; dat gaat zoo eeuw in, eeuw uit:

Es ist ein alte Geschichte.
Doch bleibt sie ewig neu,'

zei de kolonel, terwijl hij met een sarcastischen glimlach zijn zoon aanzag, die naast de schoonzuster van den muziekmeester zat. 'De aanstaande stemde natuurlijk volledig toe, zij droomde ook van rozengeur en maneschijn, en mama zag zich weerloos tusschen twee batterijen geplaatst en gaf eindelijk haar toesteming.'

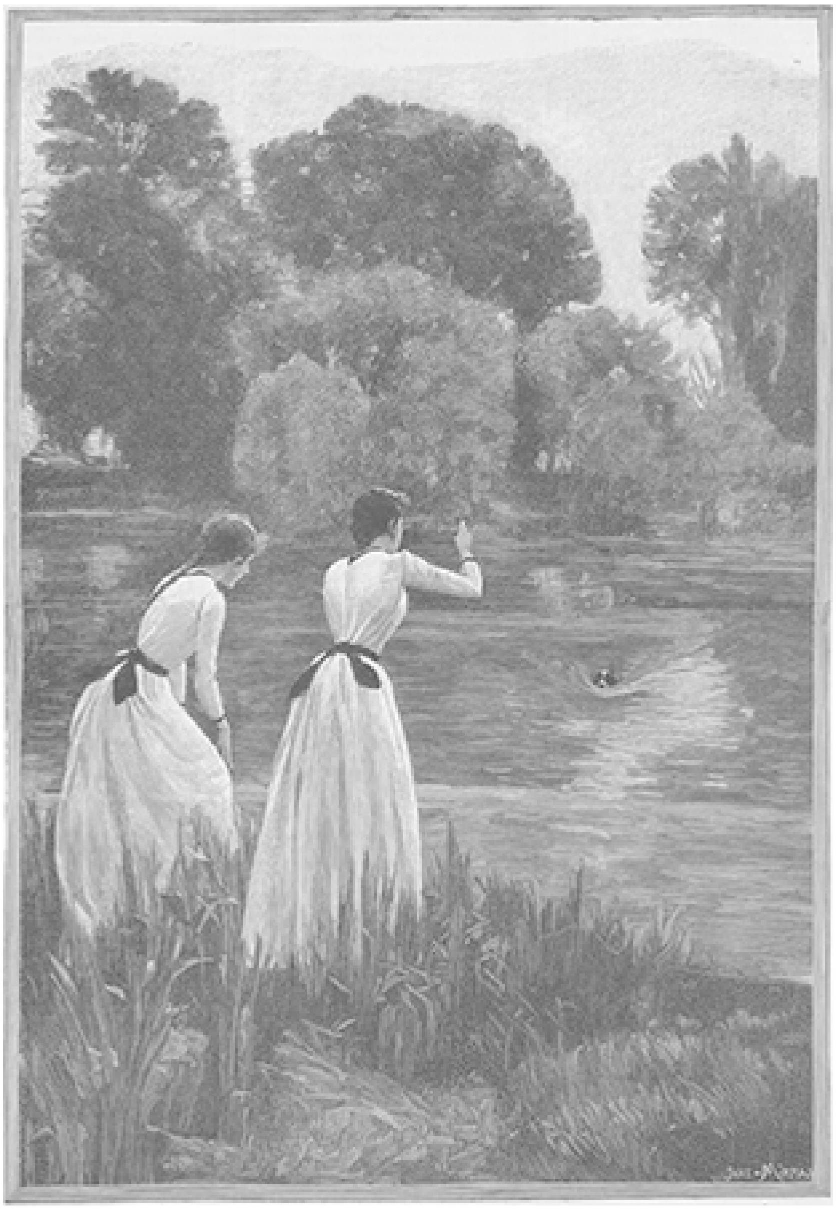

'S ZOMERS BUITEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JANE MIRMAN.

'Zoo is het,' hernam Hoevermans. 'Ik vestigde mij hier ter stede en het scheen wel, dat men algemeen veel vertrouwen in mijn bekwaamheid stelde, zoodat ik, nog geen jaar later aan Marie voorstelde ons eigen hutje te gaan opbouwen; was het ook niet onder de gunstigste omstandigheden, door zuinigheid en vlijt bouwt men immers huizen als kasteelen. Bovendien zou zulk een rustig en kalm leven heilzaam

EEN GERECHTELIJK ONDERZOEK.

werken op de vruchten van mijn geest; want het stond bij mij zoo vast als een paal boven water, dat men mij eenmaal in de kunstwereld zou weten te waardeeren en dan kon ik het eentonige lesgeven laten varen.'

(*Wordt vervolgd.*)

De goochelaar.
Oud sprookje.

II.

Intusschen had de opzichter der schaapskooi van den landheer opgemerkt dat er van tijd tot tijd een schaap aan de kudde ontbrak. Waar kon dat aan liggen? Hij wist het zich niet te verklaren, en toen het vierde beest verdween, ging hij het geval aan zijn meester meedeelen.

'Dan moet er stellig een dief in den omtrek zijn,' antwoordde de landheer scherpzinnig; 'zorg dat de herders behoorlijk een oog in 't zeil houden.'

Maar het baatte weinig of de herders al met verdubbelde zorg voor de kudde waakten, want eenige dagen later verdween het vijfde schaap uit den hoop.

Thans besloot de landheer dat hij daar haring of kuit van hebben moest, en zijn onderhoorigen kregen last om te onderzoeken of er in den laatsten tijd geen vreemd gezicht in den omtrek was opgemerkt. Met zorg werden alle gaanden en komenden gemonsterd en nu bleek het spoedig dat de oudjes nabij het bosch een man in het grijs, dien niemand kende, tot kostganger hadden.

Onmiddellijk zond de slotheer, die tegelijk de baljuw van het dorp was, een paar van zijn dienaren naar de hut om, zonder een woord te zeggen, den vreemdeling te halen en voor hem te brengen. De verschijning dezer boden vervulde de oudjes met grooten schrik. Nu was er geen twijfel meer aan: hun gast was een dief; de slotheer, van zijn misdrijven ingelicht, zou hem naar zijn verdiensten straffen, en was hun kostwinner met zijn zak eenmaal opgehangen, dan konden zij de schapeboutjes voorgoed vaarwel zeggen.

Maar de man in het grijs, wel verre van hun schrik te deelen, antwoordde bedaard aan de twee gerechtsdienaren, dat hij bereid was, hen naar het kasteel te volgen.

Toen hij voor den slotheer gebracht was, vroeg deze hem:

'Ben jij het, die mijn schapen gestolen hebt?'

'Ja, dat ben ik.'

'En waarom heb je dat gedaan?'

'Wel, de twee oudjes daar ginds in de hut hadden niets te eten en u heeft van alles in overvloed. Uw tafel is met zooveel spijzen bezet, dat u de helft er van niet kan opeten. Daarom kwam het mij niet onbillijk voor, dat ten minste een klein gedeelte van uw overvloed ten goede kwam aan arme stumpers die zelfs het noodzakelijkste moeten ontberen,'

Bij die woorden zat de slotheer eerst een oogenblik verbluft; maar daarop hernam hij:

'Je verkondigt daar een heel gemakkelijke moraal... Maar zeg eens, versta jij geen ander handwerk dan stelen?'

'Om u te dienen, Uwe Hoogheid, anders ben ik niet gewoon te stelen: ik goochel.'

‘Wat bedoel je daarmee?’

‘Dat ik van van mijn beroep goochelaar ben, en dat ik in mijn vak voor niemand uit den weg ga.’

De slotheer zag den vreemden sinjeur een oogenblik aan.

‘Hoor eens’ zei hij op het laatst, ‘je schijnt mij iemand van een heel bijzondere soort, en ik wil je dan ook niet behandelen als den eersten den beste. Je roemt je bekwaamheid en ik hou veel van knappe lui. Ik leg je daarom als boete drie goocheltoeren op; als je er die goed afbrengt zullen de diefstallen je vergeven zijn; zoo niet, dan moet je hangen.’

‘Laat hooren, Uwe Hoogheid.’

‘Ziehier mijn eerste voorwaarde: Mijn dienaren hebben je signalement; morgen zal ik er twee uitzenden met den mooisten os van mijn kudde: dien moet jij hun zien afhandig te maken, zonder dat zij er iets van merken.’

‘Ik zal het probeeren,’ zei daarop de man in het grijs.

Met deze woorden verliet hij het kasteel en keerde naar de hut der oudjes terug. Onderweg zei hij bij zich zelven: Wat de baljuw mij daar kommandeert, lijkt me op het eerste gezicht zoo goed als onmogelijk; want het spreekt van zelf dat de ossedrijvers, door hem gewaarschuwd, het beest dat aan hun hoede is toevertrouwd, geen oogenblik uit het gezicht zullen verliezen. En toch staat hier mijn leven op het spel..

Men kan zich de verrassing der beide oudjes voorstellen, toen zij hun hooggeschatten commensaal, dien zij reddeloos verloren waanden, veilig en wel zagen terugkeeren. Er werd dien avond in de hut nog vroolijker geschranst dan ooit te voren; en toen het tijd was om naar bed te gaan, zei de onbekende tot zijn gastheer:

‘Je moest me eens een stuk oud touw geven.’

De oude man bezorgde hem het gevraagde, waarop alle drie elkaar goeden nacht wenschten en naar bed gingen.

Bij het aanbreken van den dag stond de man in het grijs op, kleedde zich aan, nam zijn eind touw en verliet de hut.

Op de plaats in het bosch gekomen, waar hij wist dat de dienaren van den baljuw met hun os moesten passeeren, klom hij in een grooten eik, die langs den weg stond, sloeg het touw om den hals en liet zich van een der takken glijden, zoodat het al den schijn had alsof hij aan den boom was opgehangen.

Een poosje daarna kwamen de twee ossendrijvers met hun beest aanzetten, en praatten vroolijk met elkaar, zonder evenwel, om zeker van hun zaak te zijn, een oog van het dier af te wenden.

Eensklaps merkte de een, terwijl hij den blik opsloeg, hoe het lichaam van den gesignaleerden schapendief aan den tak van den grooten eik hing.

‘Kijk,’ zei hij, zijn kameraad bij den arm grijpend, ‘heb je ooit zoo'n eikeltje aan een boom zien hangen?’

‘Wel sapperloot,’ riep de ander uit, ‘dat is onze schapendief in eigen persoon. Het schijnt dat de rakker nog anderen dan onzen heer bestolen heeft, en dat dezen, minder geduldig van aard, hem maar aanstonds zonder genade hebben opgehangen. Nu, 't maakt weinig uit of hij al wat eerder aan de galg komt; vroeg of laat moest hij er toch aan gelooven.’

‘In elk geval,’ hernam de eerste, ‘hebben we nu van den armen drommel niets meer te vreezen: hij zal onzen os wel ongemoeid laten.’

Daarop vervolgden zij bedaard hun weg, over koetjes en kalfjes pratende

Nauwelijks waren zij uit het gezicht of de man in het grijs deed zijn strop af en liet zich met een vluggen sprong aan den voet van den boom vallen: daarop een zijpaadje inslaande, dat tusschen het kreupelhout doorkronkelde, wist hij de dienaren van den baljuw vóór te komen in de richting, die zij volgden. Daar zag hij naar een anderen eik aan den kant van den weg om, klom er in en hing zich voor de tweede maal op.

Eenige oogenblikken later kwamen de twee ossendrijvers aan den boom, en toen zij daar alweer een gehangene onder het groene loof zagen bengelen, begonnen zij zich de oogen uit te wrijven.

'Het is of de duivel er mee speelt,' riep een van de twee uit, 'dat kan hier onmogelijk zuiver spul wezen.'

'Zouden er misschien twee van die kerels in het grijs geweest zijn?' vroeg de ander verbluft.

'Weet je wat,' hernam de eerste, 'dat kunnen we gauw weten; wij gaan eenvoudig kijken of de ander er nog hangt. Dan zien we dadelijk of we met een paar te doen hebben, dan of hier getooverd wordt.'

'Daar heb je gelijk in,' zei zijn kameraad, 'dus maar eens gauw terug'

Zij bonden den os aan een boom en liepen op een drafje den weg weer op naar den eersten eik.

Nauwelijks waren ze verdwenen, of de gehangene liet zich uit den boom glijden, maakte den os los en nam hem mee naar de hut van de twee oudjes, die niet weinig in hun schik waren met dezen nieuwen aanvoer van proviand.

Wat de ossedrijvers betreft, of zij den eersten boom al van onder tot boven bekeken, er viel geen spoor van den man in het grijs meer te bekennen, en toen zij daarop naar den tweeden boom terugkeerden, vonden zij ook daar den gehangene verdwenen, met den os er bij. Nu begrepen zij dat de goochelaar hen had beetgehad en gingen bedremmeld hun meester de boodschap brengen.

Deze liet den man in het grijs opnieuw uit de hut halen. Ditmaal waren de oudjes diep verslagen. Mocht hun kostganger er den eersten keer al zonder kleerscheuren afgekomen zijn, nu was hij stellig verloren.

De onbekende vertoonde zich evenwel zonder de minste vrees voor den landheer.

'Wat! heb je mijn os ook al durven stelen?' dus snauwde hem de baljuw aan.

'Dat heb ik wel moeten doen, op uitdrukdrukkelijk bevel van Uwe Hoogheid, om mijn leven te redden.'

'Weet je wel, dat je een gevaarlijke kerel bent, en dat je overal zonder genade zou worden opgehangen? Maar je kent mijn voorwaarden: je hebt nog twee proeven van je goochelkunst af te leggen.'

'Spreek, Uwe Hoogheid,' hervatte de vreemdeling.

'Zie dat je van nacht nog mijn mooi bont paard uit den stal steelt,' zei de baljuw. 'Ik waarschuw je dat de stal door een troep stalknechts en soldaten zal worden bewaakt, die tot consigne hebben, je eenvoudig om hals te brengen, als je het hart hebt, de paarden te genaken. Maak nu dat je wegkomt.'

'Ik zal het probeeren,' zei de man in het grijs weer.

Daarop keerde hij naar de hut terug, waar de oudjes hem natuurlijk met even groote blijdschap als verrassing ontvingen.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Toebereidselen tot het oogstfeest. -

Het heele jaar door is er gewerkt en gezwoegd, om den bodem, die uit zich zelven niet anders dan distelen en doornen zou voortbrengen, te dwingen den landman de rijke schatten uit te leveren, die zijn schoot bevat. Er is gespit en geploegd, geëgd en gezaaid, geschoffeld en gewied; er is gebeden om zon en regen op zijn tijd, er is gehoopt en gevreesd en ten slotte zijn al die zorgen en moeiten rijk beloond door een overvloedigen oogst. Het laatste voer graan is binnengehaald in de schuur: nu mag er ook feest gevierd worden na de maandenlange inspanning, door Gods zegen met zulk een schitterende uitkomst bekroond. Nu worden er slingers en kransen gevlochten van groen en bloemen, om daarmee deel of dorschvloer te sieren, waar de dorpsjeugd zich vereenigen zal tot den lustigen dans. De toebereidselen tot die feestelijkheid zijn al een feest op zich zelf, waar jong en oud zich in verlustigt. Hoe harder er gewerkt is gedurende de warme zomermaanden, des te vroolijker zal er nu worden gezongen en gesprongen.

's Zomers buiten. -

Het is anders niet absoluut noodig, zelf achter den ploeg te loopen of de zeis te hanteeren, om van het landleven het rechte genoegen te hebben. Dat bewijzen de jonge dames onzer gravure, die zich blijk-

baar op het frissche buitengoed kostelijk weten te amuseeren. Het is een warme dag en daarom is een wandeling onder het lommerrijk geboomte, langs den koelen vijver dubbel aangenaam. Tot tijdpasseering laten de dames den kleinen Bijon een bad nemen in het heldere water, waar het dichte groen zich in spiegelt, en verlustigen zich in het geplas van den hond, die keffend naar den oever terugzwemt, aangemoedigd door de toejuichingen van zijn lieve meesteressen, die straks anders wel mogen oppassen voor haar lichte zomerkleedjes.

't Is bepaald een verfrissching zulk een tafereeltje aan te zien in de snikheete dagen, die we in den laatsten tijd doorleefden.

Een gerechtelijk onderzoek -

Het gezelschap op deze gravure is stellig niet voor pleizier buiten. Vooral de kerel links, die geboeid en onder gewapend geleide tot bijwoning van het onderzoek wordt gedwongen, zal zich wel niet bijzonder op zijn gemak voelen. Op hem rust de verdenking, de misdaad te hebben gepleegd, met wier opsporing de strenge dienaars der gerechtigheid hier bezig zijn. Naar alle waarschijnlijkheid geldt het een moord en is men tot de ontdekking gekomen, waar het slachtoffer onder den grond gestopt is. De aangebrachte baar doet vermoeden, dat men er op rekende het lijk te vinden. En inderdaad, de belangstelling, waarmee de rechter van instructie zich buigt over den kuil, door de twee arbeiders gegraven, de blikken, die zijn collega's er in werpen, de vorschende oogopslag, waarmee een hunner den beklaagde, die strak voor zich staart, tot bekentenis poogt te brengen, dit alles zegt ons dat het gerechtelijk onderzoek niet te zijnen voordeele is afgeloopen en de misdaad haar straf niet ontgaan zal.

Aren lezen. -

Na het pakkend tafereel op de vorige bladzijde brengt de kalme schilderij van Millet ons weer tot het gemoedelijk onderwerp onzer eerste gravure terug. Hier is men volop bezig met het binnenhalen van den oogst, en terwijl het gemaaide graan bij karrevrachten wordt weggehaald, worden de enkele aren, die nog tusschen de stoppels zijn blijven liggen, zorgvuldig bijeengegaard. Er mag geen enkele van de gevulde halmen verloren gaan: licht vormen zij nog een kostelijk voedzaam brood, dat voor de arme stumpers, die ze verzamelen, rijkelijk de moeite van het rapen loont. 't Is anders een harde kostwinning, aldus den ganschen langen zomerdag, onder een brandende zon, over den stoppeligen grond gebukt, aartje voor aartje bijeen te lezen, en dat moeizame zwoegen voor een karig stukje brood heeft de meester met het hem eigen gevoel, vol diepe meewarigheid weergegeven.

Wetenswaardig Allerlei.

Het gebruik van nikkel. -

Sneller nog dan het aluminium heeft het nikkel, dat vijftien jaar geleden een duur en kostbaar metaal was, op waarlijk verrassende wijze zijn verbruik zien toenemen, terwijl terzelfder tijd de prijs van dit metaal aanmerkelijk daalde.

De ontdekking van uitgestrekte vindplaatsen van nikkel in Nieuw-Caledonië en Canada heeft aan dezen vooruitgang den eersten stoot gegeven. In 1876 was de opbrengst van dit metaal over de geheele wereld omtrent 400 ton, en de prijs 9 gulden per kilogram; tegenwoordig beloopt de productie 10.000 ton, terwijl de prijs tot 2 ½ à 3 gulden per kilogram gedaald is.

Zooals men weet wordt nikkel in zuiveren toestand en met koper of ijzer verbonden, gebruikt.

In den eersten vorm worden er platen van gemaakt, die gebruikt worden bij de vervaardiging van reflectors, van rij- en keukenvoorwerpen, en van draden, die den passementwerker goede diensten bewijzen.

De vergulde en zilveren belegsels, met nikkel verwerkt, worden van het gebruik niet dof, zooals die waarbij messing is gebruikt. Nog moeten wij melding maken van de zoo algemeen verbreide bewerking der electrolytische nikkeleering, die deze voorwerpen een zoo schitterend voorkomen verleent en ze voor roest vrijwaart.

De alliages van nikkel, vooral met koper, hebben nog tot gewichtiger toepassingen geleid. Met behulp van eenige andere metalen vormt het vooreerst een heele reeks witte metalen, als silverine, argentan enz., die het zilver nabootsen en vervangen. Het vermaarde mengsel 20/80 (20 deelen deelen nikkel tegen 80 deelen koper) is vooral ijverig bestudeerd en bewijst dan ook de beste diensten wegens de groote gemakkelijkheid, waarmee het smeebaar is. Het wordt gebruikt voor de hulzen van kogels der nieuwe vuurwapenen van klein kaliber en groote aanvangssnelheid. Nog wordt er gebruik van gemaakt voor de stookplaatsen der locomotieven.

De toepassing van het nikkel, die het meest er toe heeft bijgedragen om het gebruik er van algemeen te maken, is het munten van geldstukken van nikkel, dat in verscheidene landen der Nieuwe Wereld ter vervanging van brons is aangenomen. In Europa hebben nog enkel Duitschland, België en Zwitserland deze munt uitgegeven, ter waarde van 2 ½, 5 en 10 cent. Zwitserland en Duitschland hebben geld geslagen van zuiver nikkel, dat moeielijker is na te maken en minder aan afslijting onderhevig. In Frankrijk is het vraagstuk van de vervanging van koper door nikkel als munt nog altijd aan de orde van den dag. Zou men de kopermunt, die een waarde vertegenwoordigt van 75 millioen franks, door nikkel willen vervangen, dan had men daartoe 600 ton zuiver nikkel noodig.

Ten slotte moeten wij nog de alliages van nikkel met ijzer en staal vermelden, die ijzeren staalnikkel van een zoo merkwaardige hardheid en weerstandsvermogen hebben opgeleverd, dat de Amerikaansche marine sedert twee jaar pantserschepen van staalnikkel heeft laten bouwen.

Turksche perstoestanden. -

Te Constantinopel verschijnen tegenwoordig 50 bladen, en wel 19 dagelijks, 3 driemaal in de week, 2 tweemaal per week, 17 eenmaal per week, 3 tweemaal per maand en 6 eenmaal per maand. 30 houden zich bezig met politiek en staathuishoudkunde, 3 uitsluitend met handel en nijverheid, 9 met godsdienst, kunst en wetenschap. 2 zijn spotbladen en 6 vakbladen. Slechts 15 bladen worden in de Turksche taal geschreven, de overige in het Armenisch, Grieksch, Fransch, Engelsch, Italiaansch. Hebreeuwsch, Bulgaarsch, Arabisch, Perzisch en Duitsch.

Merkwaardig voor de toestanden der Turksche pers mag wel de volgende door het Turksche ministerie aan de uitgevers der bladen in Constantinopel gezonden circulaire heeten:

Art. 1. De voorkeur moet gegeven worden aan alle berichten betreffende de kostbare gezondheid van den sultan en de keizerlijke familie, aan den stand van het zaad en den oogst als hij gunstig uitvalt, aan de vorderingen van handel en nijverheid in Turkije.

Art. 2. Er mag geen feuilleton uitgegeven worden, dat niet, met het oog op de zedelijkheid, uitdrukkelijk de goedkeuring van Z. Exc. den minister van Openbaar Onderwijs en waker voor de goede zeden verkregen heeft.

Art. 3. Niet afgedrukt mogen worden al te lange literarische of wetenschappelijke verhandelingen, die de ruimte van een heel nummer zouden overschrijden. De woorden 'Wordt vervolgd' of 'Vervolg morgen' moeten vermeden worden, daar zij onaangename inspanning van den geest vorderen.

Art. 4. In een doorloopend artikel moeten alle witte tusschenruimten en gedachtenstreepen zorgvuldig vermeden worden. Dit geeft aanleiding tot ergerlijke vermoedingen, stoort de gemoedsrust en veroorzaakt, zooals dit bij verschillende gelegenheden is waargenomen, dubbelzinnigheden tegen Z.K. Majesteit.

Art. 5. Het noemen van namen van hooge staatsambtenaren moet met de uiterste omzichtigheid geschieden, Wordt u gemeld, dat deze of gene stadhouder of beambte van diefstal, verduistering van 's lands gelden, doodslag of andere strafbare handelingen is aangeklaagd, dan moet dit feit als onbewezen voorgesteld of geheel verzwegen worden.

Art. 6. Elke openbaarmaking van verzoekschriften, zoowel van particuliere personen als van gemeenten, die zich wegens misbruiken van staatsambtenaren met klachten tot het hoofd van den staat wenden, is volstrekt verboden.

Art. 7. Het mededeelen van moordaanslagen op vorstelijke personen of van oproerige bewegingen in vreemde landen, hoe deze ook mogen geschreven zijn, is niet voegzaam. Het bekend worden van zulke dingen is voor onze getrouwe en vredelievende bevolking niet heilzaam.

Art. 8. Het is verboden, dit nieuwe voorschrift in de kolommen van uw blad af te drukken. Dit zou ongepaste beoordeelingen en bemerkingen van ontevreden personen ten gevolge kunnen hebben.

Vervaardiging van stalen pennen. -

Het verbruik van staal tot vervaardiging van schrijfpennen bedraagt over de geheele wereld jaarlijks omtrent 60.000 centenaar, dat is, er worden, daar een centenaar 5000 gros levert, elk jaar 30 millioen gros - voor elken mensch op de aarde drie stuks - stalen pennen en wel in ongeveer 1320 verschillende vormen, soorten en graden van fijnheid vervaardigd. Sheffield en Birmingham, de beide hoofdzetels van dezen tak van industrie, verbruiken hiervoor aan staal alleen over de 38.000 centenaars; de rest komt op de staalfabrieken in Frankrijk, Duitschland en de Vereenigde Staten. In Engeland komt het verbruik der stalen pennen op 23 per hoofd, in Duitschland bijna evenveel; de Franschen komen met 11 per hoofd, de bewoners van Noord-Amerika zelfs met 2 toe. In het begin ongelooflijk duur, daalde de prijs der pennen ongelooflijk laag, want een gros pennen, dat men nu voor een halven gulden kan koopen, zou in de eerste tijden wel vijftig gulden gekost hebben. Pennen van goud en andere metalen,

alsmede die van glas, hebben geen opgang gemaakt en men ziet ze dan ook slechts hier en daar bij wijze van aardigheid gebruikt.

Is paardevleesch schadelijk voor de gezondheid? -

Evenals bij het vleesch van andere huisdieren komt het er op aan, of het geslachte beest gezond was of niet. Een paard, dat een besmettelijke ziekte heeft gehad, kan evenmin bruikbaar vleesch leveren als een rund, dat aan mond- of klauwzeer heeft geleden of een varken, dat door rooden loop is aangetast. Veeartsen beweren evenwel, dat kwaadaardige ziekten aan longen en milt in het algemeen de paarden niet aantasten. Ongetwijfeld kunnen intusschen ook paarden, die in militairen-, post- en omnibusdienst geweest zijn, de longtering krijgen en daarvan sterven.

De eerste en onmisbare voorwaarde is dus, dat enkel gezonde paarden geslacht worden; maar dan is ook verder tegen het gebruik van hun vleesch van hygiënisch standpunt niet het minste in te brengen. Het is daarentegen aanbevelenswaardig, niet het minst uit oeconomisch oogpunt, daar het beste paardevleesch altijd nog ongeveer een derde goedkooper is dan het slechtste rundvleesch en de helft goedkooper dan varkensvleesch. In veel kringen bestaat evenwel nog een sterk vooroordeel tegen het gebruik van paardevleesch, dat voor een groot deel hierin zijn grond heeft, dat meerendeels oude, afgejakkerde paarden geslacht worden, wier vleesch taai en onsmakelijk is. Voor het overige worden reeds een groote menigte paarden geslacht. In Duitschland jaarlijks omtrent 40 000, in Frankrijk 30.000, in ons land 12.000, in Denemarken 9000, in Zweden 10.000, in Zwitserland 11.000 enz. Zelfs in Spanje wordt er ook een begin mee gemaakt.

Ook het vleesch van ezels moet smakelijk en voedzaam zijn. Wanneer de paarden meer en meer door mechanische vervoermiddelen vervangen zijn, zal het paardevleesch als voedingsmiddel beter en goedkooper, misschien zelfs eenmaal een volksspijs worden.

De beste taal voor de telephoon. -

Een tijdschrift voor electriciteit, of liever een der medewerkers daaraan, heeft zich de moeite gegeven, na te gaan, welke taal voor een gesprek door de telephoon het meest geschikt is, en is merkwaardigerwijs tot de slotsom gekomen, dat in dit opzicht aan de Chineesche taal de eerepalm toekomt.

De zonen van het Hemelsche Rijk bedienen zich uitsluitend van een zoogenaamde isoleerende, d.i. eenlettergrepige taal met klimmenden en dalenden nadruk, en de telephoondraad

plant juist zulke geluiden op de best verstaanbare wijze voort.

Benuttiging der Niagara-watervallen. -

Reeds meermalen is er sprake van geweest, de ontzaglijke kracht, door den Niagara ontwikkeld, tot practische doeleinden aan te wenden. Mogen wij den *Scientific American* gelooven, dan zou dit reusachtige plan reeds tot een begin van uitvoering gekomen zijn. Volgens de meest gematigde berekeningen bedraagt de gezamenlijke kracht der watervallen drie millioen paardenkracht; anderen daarentegen schatten ze wel op zestien millioen. Daarvan zouden thans alvast 100.000 paardenkracht benuttigd worden. Het water zou ongeveer twee kilometer boven de vallen opgevangen worden, terwijl de tunnel, waarlangs het moet wegvloeien, beneden de vallen uitkomt. De inrichting zal bestaan in twee hydraulische hoofdstations, door een groot kanaal gevoed, terwijl zijtakken van dit kanaal het water naar afzonderlijke fabrieken zullen voeren. Een der groote hoofdstations zou de noodige kracht leveren voor de verlichting der naburige steden, onder andere de stad Buffalo.

Het is zoo goed als vastgesteld dat er geen grootere spanningen zullen aangewend worden dan van 10 000 volta's. Om de stad Buffalo van licht te voorzien, zal men van hooge spanningen gebruik maken tot aan de poorten der stad, waar een station van transformators zou gevestigd worden, bestemd om de spanning voor de plaatselijke behoefte tot 1000 volta's terug te brengen.

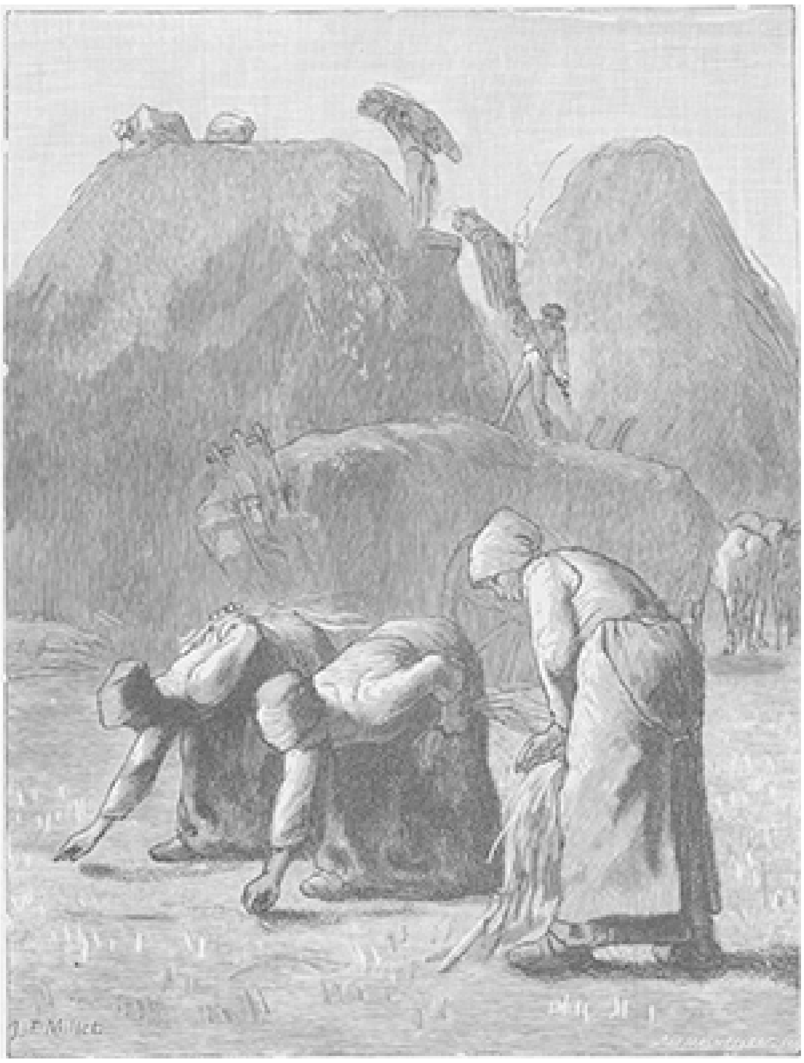

AREN LEZEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MILLET.

Een reddingboot zonder bemanning. -

Kort geleden is door de heeren Sims en Edison een torpedo vervaardigd, die van land uit bestuurd kan worden door middel van metalen draden, die afrollen naarmate het vernielingswerktuig op zijn doel afgaat. Thans echter moeten de uitvinders bedacht zijn op een nieuwe toepassing dezer vinding, waardoor in plaats van een moordtuig een onwaardeerbaar middel tot redding kan ontstaan. Zij willen namelijk een reddingboot vervaardigen, die op dezelfde wijze als de boven bedoelde torpedo door middel van draden zou kunnen bestuurd worden. Zoodoende zou men, hetzij van land uit, hetzij van een schip, een in nood verkeerend vaartuig te hulp kunnen komen, zonder andere schepelingen aan de woede der golven bloot te stellen.

De afstand van de zon. -

Het blijkt dat wij niet zoo ver verwijderd zijn van de zon als tot dusver geloofd werd. Gewoonlijk werd voor den afstand tusschen de aarde en de zon het cijfer van 153

millioen kilometer aangenomen. De waarnemingen echter, tijdens den doortocht van Venus in 1874 en 1882 in China, Perzië, de Auckland-eilanden, Noord-Amerika, Bahia-Blanca en de Straat van Magellaan gedaan, zouden aantoonen, dat onze arme planeet *maar* 148.138.000 kilometers van de groote warmtebron verwijderd is.

[Nummer 8]

't Was maar een muziekmeester Door H.A. Banning. (*Vervolg.*)

EEN MOOI DAGGELD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN TH. FEUCHT

Zoo stapten wij in het huwelijksbootje. Onze beide moeders, die beter wisten dan wij wat er noodig is om fatsoenlijk in de wereld op te treden, stelden zeer vrijgevig voor, ons vooreerst een jaarlijksche vrij aanzienlijke toelage te schenken, doch ik wees dit aanbod hooghartig van de hand en heb er dan ook nooit gebruik van gemaakt. Wij leefden zeer zuinig. Wellicht heeft dit ook al aanleiding gegeven tot het praatje over den kalen muziekmeester op het bovenhuis van den bakker, maar wij gevoelden

ons gelukkig en waren niemand een cent schuldig. Gelukkig, zeg ik, en dat was zóo wat het huiselijk leven betrof, doch mijn luchtkasteelen vielen een voor een in duigen. Ik componeerde een paar ouvertures en bood ze hier en daar ter kennismaking aan, doch zonder eenig gevolg; ik schreef eenige liederen en vleide mij, dat een of ander muziekhandelaar wel voor de uitgave zou willen zorgen, vooral dewijl ik daarover de meest vleiende goedkeuring van mijn voormalige leeraren te Leipzig mocht ontvangen, doch ik werd altijd en overal afgewezen met de opmerking, dat mijn naam bij het publiek onbekend was en men vooraf de kosten der uitgave gedekt wilde zien. Enkele malen mocht het mij gelukken als violist op concerten op te treden, doch ik was immers maar een onbekende landgenoot met een zeer prozaïschen naam; zelfs met het concert voor viool, waarmede ik te Leipzig den eersten prijs had behaald, mocht ik slechts schrale toejuichingen inoogsten.

Zoo moest ik mij toch alleen bepalen tot de taak van muziekmeester en van den morgen tot den avond les geven. Weet u wel, kolonel, wat dit zeggen wil in een stad als hier? Ik had gedroomd van een leven vol kunstgenot, ik had mij gevleid dat ik naam zou maken in de muzikale wereld, dat mijn talent, bij een onafhankelijk bestaan, mij boven het alledaagsche zou verheffen, en nu moest ik dag in, dag uit, een, twee, drie tellen bij kleine kinderen, bij onwillige knapen en bij vertroetelde nuffen, die met minachting op mij neerzagen; ik moest melodieën schrijven op kreupele gedichtjes bij gelegenheid van grootvaders of grootmoeders verjaardag, ik zag mij verplicht halve idioten het a b c der kunst in te pompen, de vingerzetting op de piano te leeren aan dochters van rijke boeren, die gewoon waren te melken en kaas te maken; ik moest op zoogenaamde soiréetjes van gefortuneerde burgers het gegil van pretentieuze jonge dames accompagneeren en

door pianospel eenige afwisseling brengen in de gesprekken.'

'Bij voorbeeld bij mevrouw Van Slochteren Hoekema,' zei de kolonel.

'Kent u die dame?'

De oude heer knikte glimlachend met het hoofd.

'Ik gaf daar aan huis les bij abonnement; voor de overige diensten werd ik afzonderlijk betaald. Die dame behandelde mij met de grootste minachting; zoo gebeurde het wel, dat zij mij op de vloermat liet staan, tot zoo lang het haar convenieerde mij binnen te laten, en wanneer er een kwartaal verloopen was, moest ik de vernedering verduren, dat de huisknecht mij aan de deur het geld in de hand telde. Kort voor mijn vertrek naar het buitenland ben ik het laatste daar aan huis geweest. De dame gaf een avondje en had verscheidene vriendinnen genoodigd. Eerst moest ik haar dochter, die zeer veel aanleg heeft, accompagneeren. Toen het gezelschap, na afloop, luid applaudisseerde, hoorde ik haar tot den huisknecht zeggen: 'Jan, geeft den muziekmeester ook een glas wijn.' Ik meende te stikken van verontwaardiging, doch het zou nog erger worden. Zij had mij verzocht een uitzinnige fantasie van Auber voor piano te spelen, onder voorgeven dat haar vriendinnen, die zeer muzikaal waren, hiermede erg ingenomen zouden zijn, ofschoon ik zeer goed begreep, dat haar slechte smaak alleen die keuze had bepaald Hoe kon ik mij daartegen verzetten, daar ik voor alles betaald werd? Zoodra ik mij aan de piano plaatste, kwamen twee vrij bejaarde dames ieder met een waaier gewapend dicht bij mij zitten om toch vooral goed te kunnen genieten. Het stuk ving aan met een zangerig adagio. Nauwelijks had ik eenige maten gespeeld of zij begonnen met het hoofd te wiegen en met de waaiers de maat te slaan. 'O hoe lief, hoe aardig!' hoorde ik nu en dan zeggen. Het adagio ging over in een daverend allegro. Ik zag zeer goed, dat de dames nu niet meer luisterden, maar in een gesprek gewikkeld waren, en toen eindelijk in een geweldig presto, waarbij haast hooren en zien verging, onverwacht een halve maat rust intrad, hoorde men een dier dames zeer luid zeggen: 'ik stoof ze met champignons!' Zij waren dus onder mijn voordracht een huishoudelijk praatje begonnen. Er ontstond een algemeene hilariteit. Ik nam diep verontwaardigd mijn hoed, beet mevrouw Van Slochteren toe, dat zij in het vervolg voor haar vriendinnen liever een draaiorgel moest laten komen en stoof schier buiten mij zelven het huis uit, met het vaste voornemen om er nimmer een voet meer in te zetten.'

De kolonel schoot in een schaterlach, die door het geheele gezelschap werd beantwoord. 'Nu begrijp ik waarom zij graag gezien zou hebben, dat hier alles kort en klein geslagen was,' zeide hij; 'vraag maar eens aan Bertha wat zij hier heeft uitgevoerd.'

'Frans,' zei mevrouw Hoevermans, terwijl zij nogmaals de glazen vulde, 'ik zou de rest maar voor een volgende gelegenheid bewaren, want vergeet niet dat de dokter te Dusseldorf je kalmte heeft aanbevolen.'

'Ik ben kalm, Marie, want dat alles behoort nu tot het verleden en maakt nog slechts weinig indruk op mij. Het doet mij zelfs goed, dat ik mijn hart eens lucht kan geven, en de beschermer van onzen kleinen Frits heeft er recht op alles te vernemen wat ons wedervaren is. U moet weten, kolonel' zoo vervolgde hij, 'dat een der kunstvrienden uit Leipzig mij te Dusseldorf had aanbevolen voor de uitvoering mijner bekroonde ouverture. Ik werd daarom uitgenoodigd dat werk persoonlijk te komen dirigeeren. Er zou ook den dag na het bedoelde concert een wedstrijd in het vioolspel plaats hebben; wanneer ik daaraan wilde deelnemen, moest ik mij zoo spoedig mogelijk

doen inschrijven. Dat ik gretig van die gelegenheid gebruik maakte, behoef ik u niet te zeggen. De viool was mijn troosteres geweest in den pijnlijken strijd des levens. Wanneer ik des avonds mijn prozaïsche werkzaamheden had verricht, stortte ik al den weemoed, welke mij bezielde, in dat instrument uit. Ik genoot zeker een gelukkig huiselijk leven, maar als kunstenaar bleef ik onbevredigd. Daarom was het een groot genot voor mij, soms een zeer pijnlijk genot, de zwaarmoedige gewaarwordingen, welke mij bezielden, aan de snaren mede te deelen, en wanneer ik dan eenigen tijd lucht had gegeven aan mijn afgetobd gemoed en de hoop op een betere toekomst lichtstralen begon te schieten, dan schenen de snaren onder den druk mijner vingers te gaan juichen en jubelen en zulke fantastische melodieën uit te storten, dat mijn lieve vrouw mij soms met tranen in de oogen om den hals viel, met den uitroep: 'Niet meer, Frans, niet meer! Dat zou iemand het hart doen breken.' Aan die ontboezemingen heb ik vleesch en been geschonken in een compositie onder den titel van *fantaisie burlesque*, en het was met dit voortbrengsel, een soort van heksensabbat, waarmede ik aan den wedstrijd wilde deelnemen.'

De kolonel dacht er glimlachend aan, hoe zijn huishoudster in haar bed lag te rillen als zij meende, dat er heksen over de snaren der viool sprongen.

'Ik ging wel vol hoop op reis' - zoo vervolgde Hoevermans - 'maar toch niet zonder groote bezorgdheid over den uitslag. Moest ik teleurgesteld terugkeeren en kwam men dit hier ter stede te hooren, het zou zelfs aan mijn reputatie als muziekmeester schade kunnen doen. Wij spraken dus met niemand over die aangelegenheid, en ik nam een paar weken vacantie onder voorwendsel dat dit noodig was tot herstel mijner gezondheid, iets wat zeker niet geheel onwaar kon genoemd worden, daar mijn gestel in de laatste maanden zeer geleden had. Ik had toen reeds eenigen tijd dit bovenhuis opgezegd om de onuitstaanbare brutaliteit van den gefortuneerden bakker, en stond nog in twijfel of ik ook niet de stad zou verlaten.

Bij mijn aankomst te Dusseldorf zat men daar met de handen in het haar: de orkestdirecteur was plotseling gestorven; er was niemand, die hem voor het oogenblik durfde of kon vervangen en de programma's waren reeds gedrukt en rondgezonden. Als hoofdschotel kwam daarop voor een symphonie van Niels Gade. Zoodra ik dit zag kwam een stout denkbeeld in mij op. Ik had altijd gedweept met dit kunstgewrocht, ik kende het haast van buiten en in mijn laatste studiejaar werd mij eens opgedragen die symphonie te dirigeeren. Ik stelde mij driest ter beschikking van het bestuur, mits nog een paar flinke repetitiën gehouden konden worden. Men zag mij eerst met groote oogen aan, doch het zelfvertrouwen waarmede ik bezield scheen, deed de schaal der overwegingen naar mijn zijde overhellen. Wat in mij omging toen ik met den dirigeerstok in de hand de troepen ging aanvoeren, kan ik niet in woorden teruggeven. Ik meende zeker te zijn van mijn zaak en het bleek dan ook reeds op de laatste *probe*, zooals men daar zegt, dat het kleine maar zaakkundige auditorium vol enthusiasme was over mijn leiding.

Met het concert behaalde ik groot succes, want toen mijn bekroonde ouverture, die het tweede deel opende, ten gehoore gebracht werd, scheen aan de toejuichingen geen einde te komen. Ik was in de wolken; ik schreef in weinige woorden aan Marie wat er voorgevallen was en vroeg haar een hartelijk gebed voor 'tgeen mij den volgenden dag te wachten stond. Die dag besliste over mijn toekomst. Toen ik den volgenden morgen de viool in de hand nam om naar den prijs te dingen, woelden herinneringen, of liever brokstukken van herinneringen in mijn geest rond. Al het leed, dat ik had moeten verduren, al de miskenning werd door de snaren klagend en jammerend teruggegeven; maar toen het behaalde succes van den vorigen dag

wederom in mijn ziel trilde en de hoop op een betere toekomst mij tegenlachte, toen juichten en dartelden mijne snaren; het was of zij vonken schoten, vonken van het vuur dat in mij gloeide, en het scheen of ik reeds besefte hoe God het gebed mijner brave vrouw had verhoord. Na afloop mijner taak gevoelde ik mij afgemat, afgetobd en alleen de zenuwachtige spanning waarin ik verkeerde hield mij staande. Eindelijk verschenen de leden der jury en maakte de voorzitter langs vele omwegen, die mij eindeloos toeschenen, den uitslag bekend. Ik had den prijs behaald, ik werd onder toejuichingen bekroond en gelauwerd. Men reikte mij in een bokaal den tintelenden gouden eerewijn toe, het eene *lebe hoch!* op het andere, den armen muziekmeester Hoevermans ter eer, weerklonk door de zaal. Nog nauwelijks was dat enthusiasme geëindigd, of een deputatie van het gemeentebestuur kwam mij den post aanbieden, welke door het plotseling overlijden van den orkestdirecteur vacant was geworden. Dit was te veel! Ik gevoelde geen grond meer onder mijn voeten, ik weet alleen nog dat ik, zwijmeldronken van vreugde, het woord Marie stamelde, en..'

Hoevermans zweeg eensklaps; hij snikte van aandoening en sloeg de handen voor de oogen.

'Stil, Frans, stil!' sprak zijn vrouw, die van haar stoel opgesprongen was, haar arm om zijn hals sloeg en zijn tranen droogde, 'die herinneringen zijn te pijnlijk en je ben altijd nog erg zenuwachtig. Blijf nu eens bedaard op je stoel zitten en drink een glas Rijnwijn, dan zal ik het overige wel vertellen.'

'Goed, Marie,' zeide hij met een weemoedigen glimlach om zijn lippen, 'maar maak je niet ongerust, men sterft niet licht van vreugde.'

Alle aanwezigen waren diep getroffen door dit onverwachte tooneel; zelfs de ruwe kolonel pinkte een traan uit het oog en het scheen wel dat de kapitein zich ernstig ongerust maakte over de schoonzuster, die naast hem zat, want hij bevochtigde haar zakdoek met eau de Cologne en overlaadde haar zoowel met deelnemende als opbeurende woorden.

Nadat de gemoederen tot bedaren waren gekomen, deelde mevrouw Hoevermans het volgende mede: Haar man was bewusteloos neergezegen en welke moeite men ook aanwendde hij bleef buiten kennis, ook den ganschen volgenden dag, en toen het avond ging worden besloot men per telegraaf kennis te geven van zijn toestand. Dit telegram werd eerst vrij laat in den avond door haar ontvangen; het luidde: 'Hoevermans ongesteld, kom onverwijld over,' en was onderteekend door een haar onbekend persoon. Zij was als verpletterd. Den ganschen dag had zij in gejaagdheid d[o]orgebracht, dobberende tusschen hoop en vrees, want zij wist hoeveel waarde haar man hechtte aan den uitslag van het concours. Zij had afleiding gezocht, ofschoon niet gevonden, in het pianospel, zij had gebeden, veel en ernstig gebeden, en nu kwam dat noodlottige telegram alle hoop, misschien haar gansche toekomst verwoesten; want Hoevermans was ongetwijfeld ziek geworden van verdriet, wellicht reeds dood. Zij was radeloos, maar bezat toch nog geestkracht genoeg om te zwijgen, zelfs tegenover haar vertrouwde dienstbode, want als een en ander ruchtbaar mocht worden, welk een schandaal zou het veroorzaken. Wat zouden mevrouw Van Slochteren, haar vriendinnen en nog zoo vele anderen lachen om de verwaandheid van den kalen muziekmeester, die het waagde zich te meten met de voornaamste kunstenaars! Zoo kwam het dan ook, dat zij Bertha wel haar adres te Dusseldorf opgaf, maar haar tevens bezwoer het in geen geval en aan wie dan ook toe te vertrouwen. Zij bracht een slapeloozen nacht door en verliet des morgens zeer vroeg, half waanzinnig van angst, haar huis en haar kind om met den eersten trein naar Duitschland te vertrekken. Bij haar aankomst te Dusseldorf bleek het dat Hoevermans,

kort na de verzending van het telegram, zijn bewustzijn had teruggekregen; hij gevoelde zich wel erg afgemat, doch de geneesheeren gaven de verzekering, dat zijn toestand geheel niet zorgwekkend was en hij na een paar rustige dagen hersteld zou zijn. De eerste ontmoeting tusschen de beide echtgenooten was treffend; *zij* had zooveel angst uitgestaan, *hij* had haar zoo-

veel te vertellen over 'tgeen hem was wedervaren, doch het bleek al spoedig dat haar komst de laatste sporen van ongesteldheid bij hem deed verdwijnen, en nu werd besloten tot verademing een uitstapje langs den Rijn te maken, waartoe haar zuster Rika per telegraaf werd uitgenoodigd.

'Had ik kunnen vermoeden wat hier voorviel,' zoo eindigde mevrouw Hoevermans, 'wij zouden natuurlijk onmiddellijk naar huis gesneld zijn Ik huiver nog altijd zoo dikwijls mij die verschrikkelijke tooneelen voor den geest komen, en nimmer, nimmer zal ik vergeten wat wij den weldoener van ons kind verschuldigd zijn.'

Zij kon er geen woord meer bijvoegen en bracht den zakdoek voor de oogen.

'Geen tranen, Marie,' zei haar man; 'laat ons liever eens klinken en drinken op de gezondheid van den kolonel. Wij kunnen onmogelijk vergelden wat hij voor ons heeft gedaan, maar zullen hem als een vader liefhebben. Leve de weldoener van onzen lieveling!'

De kolonel scheen diep bewogen, nu hij, na al het gebeurde, tot het volle besef kwam, dat de laster in de laatste dagen zulk een groote rol had gespeeld en uit welke achtenswaardige menschen de verguisde familie van dien muziekmeester bestond. 'Hoe de lieden aan al die praatjes gekomen zijn, moge de duivel weten,' zeide hij met het glas in de hand opstaande, 'en wanneer er een wet bestond tegen het kwaadspreken, zooals bij voorbeeld tegen de dronkenschap, wees er verzekerd van, dat ik niet zou rusten alvorens dat kanaljepak achter de tralies zat. Wat ik gedaan heb moet echter niet overschat worden. Het zijn twee oude dames, men noemt ze de kerkuilen, die mij wakker geschud en den stoot gegeven hebben aan hetgeen door mij voor den kleinen Frits is gedaan. Aan die brave zielen wensch ik een dronk te wijden, onder voorwaarde dat de geheele familie mij morgen avond met een bezoek vereert, om tevens met de eigenlijke redsters van het lieve kind kennis te maken. Ik zal haar persoonlijk gaan uitnoodigen en twijfel niet of zij zullen aan mijn verzoek voldoen.'

Er werd nu een glas gedronken op de gezondheid der dames Van der Pauw.

'Dan krijgen wij morgen avond zeker ook wat muziek,' zei de kapitein op vragenden toon, tot Rika, die naast hem zat.

'Goed,' zei de kolonel, 'ik zal een pianino laten komen,' doch Hoevermans stelde voor zijn vleugel-piano te laten brengen, dewijl dat instrument toch over eenige dagen door den muziekhandelaar ingepakt en verzonden moest worden.

(*Wordt vervolgd.*)

Moderne Ontploffingsstoffen.

De jongste dynamietontploffingen te Parijs en Luik hebben heel Europa in rep en roer gebracht, en een doodelijke schrik sloeg den vreedzamen bewoners dier beide steden om het hart bij de gedachte aan dit helsche ontploffingsmiddel, een te gevaarlijker vijand, omdat alle voorzorgsmaatregelen daartegen nutteloos en ondoeltreffend zijn, omdat het onzichtbaar dood en verderf zaait onder duizenden.

De Parijzenaars kregen een gevoel, alsof de oude orde van zaken uit haar voegen zou gaan, toen een half dozijn anarchisten, met den onlangs terechtgestelden Ravachol aan het hoofd, de millioenenstad in duizend vreezen hield.

Met het dynamiet zijn wij een nieuw tijdvak ingetreden, evenals de uitvinding van het buskruit een nieuw tijdperk in de geschiedenis opende. De burchten der ridders, de roofnesten op de rotsen werden met den grond gelijk gemaakt, de kogels van het geschut drongen overal doorheen. Helm en harnas konden geen wederstand meer bieden en verhuisden naar de rommelkamer. Het leenstelsel der middeleeuwen was hierdoor in den wortel getroffen; de maatschappij werd als het ware omgeploegd, de humus van dieper gelegen volkslagen drong naar de oppervlakte, en daarmee nieuwe sappen, nieuwe wasdom, een nieuwe tijd.

Feitelijk was het buskruit reeds vóór duizenden jaren aan de Chineezen bekend en ook de Arabieren bezaten lang voor Berthold Schwarz en den Engelschman Roger Baco (1220) de *medfaa*, een mengsel, dat in zijn bestanddeelen bijna nauwkeurig beantwoordt aan de voorschriften voor het kruit van het Engelsche leger. Behalve het buskruit valt tot den nieuweren tijd geen enkel ontploffingsmiddel te vermelden dan het zoogenaamde Grieksche vuur, dat de eigenschap bezat, onder water te blijven branden. Keizer Constantijn IV Pogonatus (678 n. Chr.) bediende zich hiervan ter verdediging van Constantinopel tegen de Arabieren, wier schepen hij daarmee vernietigde. De bereiding van het Grieksche vuur was eeuwenlang een geheim der legerhoofden, totdat het door een trouweloozen vuurwerker aan den vijand verkocht werd.

Het tweede tijdvak der ontploffingsstoffen begint eerst in onze eeuw, toen Barconnot te Nancy in 1823 en na hem Pelouze de eigenschap van geconcentreerde salpeterzuren om met stijfsel, houtvezels, katoen en papier uiterst snel brandbare verbindingen te vormen, ontdekte. Daarna vond Schönbein in het jaar 1845 het schietkatoen en in 1847 de Italiaan Sobrero de nitroglycerine uit. Beide stoffen waren voor de practijk, dat is voor militaire doeleinden, maar niet zoo aanstonds te gebruiken. Zij namen jaren lang de vernuftige werkzaamheid van beproefde vakmannen in beslag, om de hulpeloosheid der jeugd te boven te komen. Het schietkatoen is tegenwoordig nog in gebruik en wel bij voorkeur bij torpedo's, die helsche vernielingswerktuigen met hun slanken, vischachtigen vorm, waarvan een enkel in staat is, de drijvende vesting van een modern pantserschip in den grond te boren.

Eerst veel jaren na zijn ontdekking, in het jaar 1862, werd de nitroglycerine in de techniek ingevoerd, en wel door den Zweedschen ingenieur Alfred Nobel, die er onder den naam van Nobelsche ontploffingsolie patent voor nam. De nitroglycerine is de moeder van al die verschrikkelijke mengsels, waarmee de anarchisten rustige burgers bedreigen, maar zonder welke ook de grootsche vorderingen der beschaving, het blootleggen van het inwendige der aarde om er kolen en kostbare ertsen uit te halen, het doorboren van rotsen tot het aanleggen van tunnels en groote kanalen, maar in beperkte mate mogelijk waren geweest.

De nitroglycerine is een helgele, reuklooze olie; de smaak daarvan is in het begin zoetachtig, maar later scherp en prikkelend als die van specerijen. Reeds bij zeer kleine hoeveelheden is zij sterk vergiftig, terwijl ze bovendien zeer licht door de poriën der huid heendringt en dus de uiterste voorzichtigheid geboden is. De bewerking geschiedt in dier voege, dat men geconcentreerde salpeterzuren met zwavelzuren vermengt en hieraan onder omroeren en voortdurende afkoeling glycerine toevoegt. De arbeid wordt in groote looden vaten verricht, waarin zich tal van looden buizen kronkelen, waardoor het koude water, dat de afkoeling bewerkt, circuleert. Bij dit scheikundig proces speelt het zwavelzuur geen andere rol dan het verkrijgen van een zuiver en veilig product mogelijk te maken. Op zuiverheid en veiligheid komt het in hoofdzaak aan, want deze gevaarlijke olie heeft de neiging, wanneer ze

lang bewaard wordt, zich te ontleden, vooral wanneer ze niet geheel ontzuurd is, en dan bij de geringste aanleiding te ontploffen.

De Nobelsche ontploffingsolie hield zich uitstekend, maar bij de bewerking zoowel als in het gebruik was ze van zooveel gevaren vergezeld, dat men steeds meer voor het aanwenden daarvan terugschrikte. Een toeval nu bracht Nobel op een nieuwe ontdekking. De vaten, die het vocht bevatten, werden op de transportwagens in het begin met stroo omwikkeld, daarna in een laag van kiezelgoer (afzetsels van kiezelzuur uit vulkanische heete bronnen) gelegd. Op zekeren keer kwam er een lek in een dier vaten en het kiezelgoer zoog haastig de nitroclycerine op. De olie drong door in de afzonderlijke moleculen der infusioriënaarde en vormde dientengevolge niet meer die vloeibare massa, welke door een lichten schok of stoot de vreeselijkste vernieling na zich sleepte. Het dynamiet was uitgevonden. Dit kiezelgoer wordt bij voorkeur uit Hohenlohn in Hannover getrokken. In goed verhitte ovens gebrand en tusschen walsen gemalen, vormt het een poeder, dat de eigenschap bezit, het driedubbele van zijn gewicht aan nitroglycerine in zich op te nemen. De vervaardiging van dynamiet geschiedt door vermenging dezer beide stoffen en wel met de bloote handen, ofschoon de ontploffingsolie, zooals wij boven zagen, vergiftig is en zelfs door de poriën der huid heendringt.

Het dynamiet is een bruine, vettige massa, die onmiddellijk na de fabricatie in hulzen van perkamentpapier verpakt wordt, om in dezen vorm als patronen voor het gebruik geschikt te zijn. Het is eigenaardig, dat de stof, evenals de nitroglycerine, vuur vat, langzaam verbrandt, zonder te ontploffen. Het vervoer van dynamiet levert geen gevaar op. In het jaar 1876 noodigde de firma Nobel en Co. de natuurkundigen en geneesheeren, die toen te Hamburg een bijeenkomst hadden, uit, in de fabriek te Lauenburg een kijkje te komen nemen, waar een aantal merkwaardige proefnemingen zouden gedaan worden. Een vaatje met 2 ½ kilogram dynamiet werd 6 meter hoog op het plaveisel geworpen, zonder dat het ontplofte. Hierna lei men een patroon op een keisteen en liet er een gewicht van tien kilo, eveneens van een hoogte van zes meter, op neervallen. De patroon werd plat geslagen, maar ontplofte niet. Een vaatje, dat zeven en een half kilogram inhield, werd met een brandende sigaar aangestoken en brandde kalm leeg, zonder dat zelfs het vat beschadigd werd. Zoo verbrandde ook een gesloten vaatje, dat twaalf en een half kilo dynamiet bevatte en in een open vuur geworpen werd, zonder te ontploffen.

Een ontplofbaar lichaam ontlaadt men zeker, indien men een ander, b.v. een slaghoedje met knalkwikzilver, aansteekt. Dit kan zelfs gebeuren, wanneer de opwekkende ontploffingsstof zich niet bij het lichaam zelf, maar op grooten afstand daarvan bevindt. Op deze wijze kunnen ontploffingsolie en schietkatoen door de lucht of het water, waardoor zij omgeven zijn, tot ontlading komen. Indien het mogelijk was, alle verhoudingen te regelen, dan had ieder officier het in de hand, de ontploffingsstoffen des vijands van uit de verte onschadelijk te maken. Men kan dit een sympathetische ontlading noemen; hierbij echter is geen geestelijke sympathie tusschen twee stoffen in het spel, maar de voortplanting van den schok door de lucht. Elk lichaam dat ontploft brengt de kleinste deelen van zijn omgeving in trilling, welke beweging zich golvend altijd verder uitbreidt en daarbij steeds zwakker wordt, evenals de geluidsgolven der stem, die ten slotte wegsterven.

In Europa is de ontploffingsolie als zoodanig bijna geheel uit de practijk verdwenen. Men bevond, dat het vooral in bevroren toestand, die reeds bij een warmte van acht graden intreedt, door een stoot tot ontploffing gebracht wordt. In Amerika is echter juist het tegenovergestelde het geval. Wat hier gevreesd wordt, is daar tot beginsel

verheven. De bekende fabriek Mowbray in Pennsylvanië heeft haar voorraad nitroglycerine in ijskelders opgeslagen, vervoert ze bij voorkeur in bevroren toestand, en beweert, zonder eenig ongeval groote hoeveelheden bij strenge koude langs ruwe berg-

achtige wegen vervoerd te hebben. Die zonderlinge tegenstelling is evenwel te verklaren, daar die fabriek een bijzondere methode van bereiding bezit, die geen gele, maar witte ontploffingsolie, zoo helder als kristal, voortbrengt.

Of met deze twee stoffen een stap vooruit, of achteruit, als men wil, verkregen is, valt af te leiden uit het feit, dat dynamiet omtrent zesmaal, nitroglycerine meer dan tienmaal het buskruit in kracht overtreft. Vooral de brisantie of het vermogen om te verbrijzelen van deze lichamen is veel sterker. Dit is zoowel het gevolg van de grootere gas- en warmte-ontwikkeling, als in het bijzonder van de ongeëvenaarde snelheid, waarmee het geheele lichaam verbrandt. Bij de ontploffingsstoffen, die nitroglycerine bevatten, kan men de snelheid, waarmede de ontploffing zich door de massa voortplant, op omtrent 4 à 5000 meter per seconde schatten. Volgens de opgaaf van een Amerikaan zou een dynamietpatroon van een voet lengte zelfs maar 1/24000. seconde noodig hebben, een dynamietworst van een Engelsche mijl, dit is omtrent 1800 meter lengte, ¼ seconde. Het buskruit kan hiermee in de verste verte geen vergelijking doorstaan, daar een kruitworst van maar vier tiende meter lengte reeds een halve seconde zou noodig hebben, dus vier- à vijfduizend maal zoo lang. En toch speelt het kruit even goed als vroeger de hoofdrol bij het leger, en zal het nog lang doen. Want zoowel in het geweer als in het kanon is het van belang, dat het ontploffingsmiddel met langzame vermeerdering zijn kracht vergroot, om de kogels door den loop te jagen, en den hoogsten druk eerst dan uit te oefenen, wanneer deze op het punt is, den loop te verlaten. Ontploffingsmiddelen van sterkere brisantie, die onmiddellijk bij de ontploffing al hun kracht ontwikkelen, zouden het geschut verbrijzelen en in plaats van den vijand den schutter zelf dooden.

Daarentegen zijn brisante stoffen wenschelijk, wanneer het ijzeren pantser onzer moderne oorlogsschepen moet opengescheurd worden.

Over de torpedo's met schietkatoen hebben wij reeds gesproken. Duitschland, Frankrijk en Engeland vullen tot dat doel hun bommen met pikrinzure kali, daar van den eenen kant noodig is, dat het geschut den hevigen schok bij het verlaten van den loop kan verdragen, terwijl van den anderen kant bij het bereiken van den vijandelijken bodem het projectiel met zooveel geweld moet vaneenbarsten, dat niet alleen personen gedood worden, maar het geheele schip in de lucht vliegt. Op dit punt streeft men altijd nog naar grootere volmaaktheid, indien wij dit woord mogen gebruiken, dat hier een wreede ironie is.

Bij de mijnwerken heeft het dynamiet, dat in veel gevallen goedkooper is, vlugger en met minder gevaar werkt dan kruit, zijn plaats gehandhaafd. Het heeft minder neiging, het mijngas, de gevreesde vijand van den mijnwerker, te doen ontvlammen en ontwikkelt bovendien ook minder gassen.

In plaats van kiezelgoer, dat inactief is en in het dynamiet een doode massa vormt, heeft men andere verbindingen uitgedacht, die uit nitroglycerine en brandbare stoffen als stijfsel, houtmeel, collodiumwol, koolpoeder, suiker, enz. bestaan. Zoo beschikt de techniek tegenwoordig over een groot aantal soorten dynamiet, die gedeeltelijk meer waarde hebben dan kiezelzuur-dynamiet, als bijv. het cellulose-dynamiet en de springgelatine. Wij zouden te ver gaan, indien wij ze hier alle opsomden. In de laatste jaren heeft Dr. Sprengel den stoot gegeven tot een reeks van nieuwe ontploffingsstoffen als helhofiet, billiet, securiet, romiet, panclastiet, melliniet, enz. Men telt tegenwoordig niet minder dan 348 soorten van ontploffingsstoffen, waarvan natuurlijk vele elkaar zeer na verwant zijn.

WEER THUIS VAN DE REIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. BLUME SIEBERT.

De stof, waardoor de restauratie Véry te Parijs in de lucht vloog, moet sebastine geweest zijn, ook een dynamietsoort, uit nitroglycerine en een zorgvuldig toebereid kolenpoeder bestaande. Het werd door Fahnehelm te Stockholm uitgevonden, die nu juist geen reden heeft, zich over het succes zijner ontdekking bijzonder te verheugen.

Grootsch is het gebruik der ontploffingsstoffen bij het uit den weg ruimen van onderaardsche rotsen en klippen. Zoo blies generaal Abot met behulp van 107 ton ‘rackarock’ en 300 ton dynamiet de rotsbank Flood Rock uit elkaar, die de scheepvaart voor de reede van New-York in den weg lag. Het was werkelijk een uit elkaar blazen te noemen, een geweldige storm, die uit het inwendige van een doorboorden steenklomp losbreekt en de rots op zijn grondvesten doet schudden.

In meer bescheiden mate dient de ontploffingstechniek tot het verbrijzelen van kleine lichamen, die langs een anderen weg niet te verwijderen zijn, als bijv. vergane schepen of houten palen, die bij den bouw van bruggen als voorloopige stellage gediend hebben, of voor het rooien van bosschen, wanneer de stammen gevallen zijn en de taaie wortels zich nog met zooveel kracht aan den moedergrond geklemd houden, dat men ze er met geweld van moet losscheuren.

De goochelaar.
Oud sprookje.

III.

De baljuw nam intusschen alle mogelijke maatregelen om te beletten dat zijn paard denzelfden weg ging van zijn os. De eerste stalmeester kreeg in last, den heelen nacht op het beest in het zaal te blijven zitten; de tweede werd met het vasthouden van den teugel belast, een derde moest den staart in de hand houden. En ten overvloede werd

een heel piket soldaten voor de deur opgesteld. Die mannen van wapenen hielden nauwgezet de wacht en spalkten om strijd de oogen open, niet zonder intusschen een beetje te mopperen over het vervelende baantje, dat door de nachtelijke kou allebeshalve werd veraangenaamd.

'Sapperloot,' zei er een, in zijn handen blazende, 'hier zou een stevige borrel ouwe klare ons goed van pas komen. Daar had de ouwe jongen aan moeten denken.'

Juist dat hij dit zei, kwam een krom en rimpelig oud vrouwtje aangestrompeld, die een klein vaatje onder den arm droeg. Al sloffende en hoestende kwam zij het binnenplein op, waarvan de poort op uitdrukkelijk bevel van den slotheer opengelaten was

Het gezicht van het vaatje wekte in den geest der soldaten een wereld ven aangename gedachten. Wat kon het vrouwtje daarin hebben? Misschien wel heerlijke Schiedammer, die een uitstekende remedie zou zijn tegen verkoudheid in den nacht en tegen de ongezonde morgendampen.

'Heidaar, moedertje,' riep een der schildwachts, 'kom eens wat naderbij en laat kijken wat je in dat tonnetje hebt.'

De oude sukkelde zoo gauw als ze kon naar voren, maar toch niet vlug genoeg naar den zin der soldaten.

'Asjeblieft, jongens,' zei ze. 'Wat ik in mijn tonnetje heb? Dat moet je maar eens proeven. Mijn vaatje heeft twee kraantjes: draai je aan het eene, dan heb je zuivere klare, draai je aan het andere, dan schenkt het den besten brandewijn.'

'Klare en brandewijn, da's net wat we hebben moeten,' riepen de soldaten als uit één mond. 'Toe, schenk maar in, moedertje, Onze Lieve Heer heeft je gezonden.'

De eerste, die een glaasje kon leegen, likte zich de lippen af. De anderen lieten het zich niet minder goed smaken, en het eene glaasje na het andere ging naar binnen dat het een lust was.

Als goede kameraden, gaven de wachters buiten een wenk aan degenen, die de wacht binnen in den stal betrokken. De drie stalmeesters wilden, in het bewustzijn van hun plicht, het beest dat aan hun zorgen was toevertrouwd, niet verlaten, maar daarvoor behoefden zij zich nog de kostbare hartsterking niet te ontzeggen. De soldaten van het plein brachten hun een rechtmatige portie klare en brandewijn en de vroolijkheid was zoodoende algemeen.

Het moedertje had geen handen genoeg om te bedienen, zoodat het vaatje al spoedig leeg was.

De gewaande marketentster nu was niemand anders dan de man in het grijs, die zich behoorlijk verkleed en in zijn drank een slaapmiddel van de eerste qualiteit gemengd had. Het duurde dan ook niet lang of al de soldaten voelden één voor één hun oogleden zwaar worden en dichtvallen. De stalmeesters, die het tonnetje niet minder krachtig hadden aangesproken, loken al even

gauw de oogen en weldra werd de stilte in en om den stal niet anders meer gestoord dan door het regelmatig gesnork der slapers.

De man in het grijs kon nu ongehinderd den stal binnendringen. Het geluk wilde dat hij daar juist kwam op het oogenblik, waarop de eerste stalmeester, van den slaap overmand, uit het zaal zou glijden. De man in het grijs kon hem net nog in zijn armen opvangen en hem zachtjes in de ruif leggen, waaraan hij hem zorgvuldig vastbond, opdat de uitstekende dienaar zich, als hij mocht komen te vallen, geen arm zou breken.

Wat den tweeden stalmeester betreft, die den teugel van het beest vasthield, dezen gaf hij een eindje touw in de hand, en den staart, die door den derden werd vastgehouden, verving hij door een bosje stroo

Daarna nam hij een paardedeken, sneed die in stukken en omwikkelde daarmee de hoeven van het paard; vervolgens wipte hij in het zaal en verdween, door niemand gezien of herkend, door de wijd geopende poort van het kasteel.

Den volgenden morgen, toen het dag geworden was, trad de baljuw op zijn venster toe, en wat zag hij in de verte?

Een ruiter, die in vollen galop kwam aangereden op een mooi bont paard, dat hij onmiddellijk als het zijne erkende. De ruiter hield onder het venster van het kasteel stil en eerbiedig de muts afnemende, riep hij:

'Heer baljuw, neem mij niet kwalijk, maar uw paard is zijn gewicht in goud waard.'

'Ha, schurk, galgenaas!' riep de slotheer, 'heb je toch mijn paard durven weghalen!'

'Dat moest ik wel, Uwe Hoogheid, op uw uitdrukkelijk bevel, om mijn leven te redden.'

En hij rende op een draf weg.

De baljuw nam zijn rijzweep en liep woedend naar den stal. Op het kluchtig schouwspel echter van zijn dienstmannen, die daar in alle mogelijke houdingen lagen te snorken, kon hij een schaterlach niet weerhouden.

In den namiddag werd de man in het grijs op het kasteel ontboden.

'Je hebt daar klaargespeeld,' zei hem de slotheer, 'wat naar het schijnt geen mensch had kunnen bestaan; maar dat is de schuld van mijn dienstvolk, dat zich door jouw list heeft laten beetnemen. Maar nu zullen we zien hoe je den derden toer er afbrengt: daarbij zal je met mij te doen krijgen.'

'Spreek, Uwe Hoogheid,' antwoordde de man in het grijs.

'Ik wil dat je van nacht, terwijl mijn vrouw en ik te bed liggen, de deken van ons bed steelt en daarbij den trouwring, dien mijn gemalin aan den vinger draagt. Maar denk dat ik met het pistool in de vuist op de loer zal liggen. Zie dat je het klaarspeelt of je moet hangen.'

'Ik zal het probeeren,' hernam de man in het grijs. Met dit woord verliet hij het kasteel en ging recht naar de twee oudjes, die hem ontvingen als iemand, die uit de dooden is opgestaan.

De slotheer had, toen hij hem de deur uit zag gaan, bij zich zelven gezegd:

'Als die schavuit de onbeschaamdheid heeft in mijn slaapkamer te komen, zal ik hem met pleizier een kogel door den kop jagen; want het is in alle geval een gevaarlijke kerel, dien ik liever dood zie dan levend.'

Tegen den avond kwam een metselaar met een ladder op den schouder en een zak, die op het oog vol kalk scheen, achteloos het slotplein opgeloopen; niemand lette op hem, want er werd sinds lang gewerkt aan een herstelling van een der vleugels van het huis.

Toen het volslagen donker was geworden, sloten en grendelden de dienaren alle deuren, wat stellig een uitstekende maatregel was om de landloopers te weren, die anders allicht 's nachts het huis konden binnensluipen. En op het gewone uur begaven de slotheer en zijn gemalin zich naar hun slaapvertrek.

Alvorens zich op zijn leger uit te strekken, achtte de baljuw het raadzaam een goed geladen pistool naast zich te leggen; daarbij deed hij alle licht uit, duwde de openstaande ramen maar even dicht, zonder ze te sluiten en bleef, in plaats van te gaan slapen, wakker liggen.

Een heelen tijd lang bleef alles doodstil.

'De deugniet heeft er zeker van afgezien,' zei de slotheer, 'maar dat blijft hetzelfde: hij is toch een verloren man.'

Na verloop van een paar uren verbeeldde hij zich dat er een ladder buiten tegen den muur werd gezet. Zachtjes opende hij het raam en bemerkte beneden een menschelijke gedaante, die stilletjes tegen de ladder opklom.

Op dit oogenblik werd de burchtvrouw wakker.

'Wees maar niet bang, wat er ook moge gebeuren,' zei haar man fluisterend.

Hij nam zijn pistool, legde het zorgvuldig aan en haalde den haan over.

De kogel doorboorde den nachtelijken indringer het hoofd, zoodat hij achterover tuimelde en een oogenblik later met een doffen smak neerplofte.

'Zie zoo, die zal niet meer opstaan,' zei de baljuw tot zijn vrouw. 'Maar om alle opspraak te vermijden, dien ik gauw naar beneden te gaan en het lijk op te ruimen; we zullen het maar in den tuin begraven.'

De edele vrouw was het als gewoonlijk volkomen met haar echtvriend eens; deze haastte zich langs de ladder naar beneden te klauteren.

Een oogenblik later hoorde de burchtvrouw haar gemaal terugkomen.

'De kerel is morsdood,' zei hij, 'hij verroert geen vin meer. Dat is alweer een schurk minder op Gods aardbodem; maar hij is in elk geval een christen mensch, en voor dat hij den kuil in gaat, heeft hij recht op een doodlaken. Ik heb toch medelijden met den armen drommel; want ik heb hem zelf last gegeven je ring te stelen; daarom wil ik hem dien aan den vinger steken. Geef hem hier en ook de deken van het bed, dan kan ik hem daarin begraven.'

De burchtvrouw stemde in met het vrome gevoel van haar gemaal en trok zich den trouwring van den vinger. De slotheer nam hem aan, met de deken, en opnieuw uit het venster klimmende, verdween hij in de duisternis.

Intusschen was de man, die aldus tot de burchtvrouw gesproken had, volstrekt de baljuw niet: het was de man in het grijs. Nadat hij, als metselaar verkleed, het kasteel was binnengedrongen, had hij zich in een hoek verborgen en daar een gunstig oogenblik afgewacht voor de volvoering van zijn plan. In plaats van met kalk gevuld te zijn, bevatte zijn zak het lichaam van een gehangene, dat hij ergens van een naburige galg had gehaald, - want in dien tijd stonden er galgen langs alle wegen en er bengelde altijd een veroordeelde aan het eind touw.

Voorzien van dit onmisbaar hulpmiddel voor zijn derden goocheltoer, had de man in het grijs, op het geschikte uur, zijn ladder tegen den muur geplaatst en die met het lijk op den schouder zóó beklommen, dat de gehangene zich het eerst voor het venster vertoonde.

De kogel van den slotheer had het lijk vlak in het hoofd getroffen en de man in het grijs had het gauw aan den voet van den muur laten glijden, terwijl hij zelf maakte dat hij wegkwam. En toen daarop de baljuw, uit zijn slaapkamer naar buiten gekomen, het ontzielde lichaam betastte en het naar den tuin sleepte om het te begraven, was

de goochelaar gauw de slaapkamer binnengeslopen. Door de stem van den baljuw na te bootsen had hij, zooals wij gezien hebben, van diens gemalin gedaan gekregen, dat ze hem de deken en haar trouwring uitleverde.

Wat den slotheer betreft, toen deze zijn doodgraverskarweitje had afgedaan, kwam hij weer in de slaapkamer terug en legde zich bedaard naast zijn vrouw, die alweer was ingeslapen, ter ruste.

IV.

Toen de baljuw den volgenden morgen opstond, werd hem onmiddellijk het bezoek aangediend van..... den man in het grijs in levenden lijve.

Hij dacht dat hij door den grond heenging, toen hij hem opeens voor zich zag. Wat moest hij daarvan denken? Hij wist toch stellig en zeker, dat hij hem met eigen hand doodgeschoten en in een hoek van zijn tuin begraven had.

‘Wat moet je van mij hebben?’ vroeg hij bijna bleek van ontsteltenis. ‘Sinds wanneer komen de dooden weer uit hun graf?’

‘De dooden! het graf! ik begrijp niet wat Uwe Hoogheid bedoelt.’

‘Wat, leef je dan nog?’

‘Zooals u ziet.’

Op hetzelfde oogenblik merkte de slotheer aan den vinger van den man in het grijs den trouwring van zijn vrouw.

Onmiddellijk liep hij naar zijn gemalin:

‘Heb je je trouwring niet meer?’ vroeg hij bijna stotterend.

‘Wel neen, je weet toch wel dat ik je dien van nacht gegeven heb met de deken van het bed.’

Het scheelde niet veel of de baljuw sprong van woede uit zijn vel; op een draf liep hij naar den man in het grijs terug:

‘Ellendige dief, die je ben!’ schold hij, half stikkend van kwaadaardigheid.

‘Uwe Hoogheid gelieve mij te verontschuldigen, mijn leven stond op het spel, en ik heb Goddank uw eerewoord.....’

‘Mijn eerewoord! wat verbeeld jij je wel, gemeene schurk! Dat zal je opbreken: hangen zal je. Zoo'n schavuit als jij heeft geen recht om te leven.’

‘U heeft mij uw woord gegeven,’ hernam de man in het grijs doodbedaard, ‘en daar hou ik mij aan.’

De slotheer, door zooveel koelbloedigheid verbluft, scheen een oogenblik na te denken.

‘Wie ben je toch?’ vroeg hij vervolgens, ‘en wat ben je hier in het land komen doen?’

‘Ik zie dat mijn waarde peter mij nog niet herkent,’ hernam de man in het grijs.

‘Jouw peter! Hou je me voor den gek?’

‘God bewaar mij, Uwe Hoogheid. Ik ben de zoon van het oude paar, dat ginds bij het bosch woont. U zelf heeft mij ten doop gehouden, gelief het u maar eens te herinneren.’

‘Kijk, ben jij die deugniet van een Jan? Nu, ik heb altijd wel gezeid dat die voor de galg zou opgroeien! En waar heb je al dien tijd gezeten? wal heb je in al die jaren uitgevoerd?’

‘Ik heb fortuin gemaakt.’

‘Met stelen zeker?’

‘Volstrekt niet. Met goochelen op de kermissen en jaarmarkten, van de eene stad op de andere, tot vermaak van het publiek, zoowel van de deftige heeren als van de boeren en burgerlui. Dat is een eerlijke broodwinning, Uwe Hoogheid, waar ieder nog maar niet bekwaam toe is.’

‘Ja wel, van die eerlijkheid heb ik bewijzen genoeg gezien.’

‘O, dat was maar een uitzondering, enkel voor de aardigheid, dat weet u wel. Tot dusver had ik me altijd bepaald tot de handhabiliteiten, waarin mijn kunst bestaat.’

‘Hoor eens,’ hernam de baljuw, die een goed idee had gekregen,’ ik wil mijn gegeven woord houden: je zal niet gehangen worden, of als je dat ooit gebeurt, zal het toch niet aan mij liggen. Maar ik eisch een laatste proeve van je bekwaamheid en ditmaal verlang ik dat je mij die levert ten koste van een ander dan je peter.... Je hebt mij nu al genoeg voor den gek gehouden.’

‘Spreek, Uwe Hoogheid.’

‘Ik wou dezen nacht nog,’ zeide de baljuw met een ondeugend glimlachje, ‘den schoolmeester en den barbier, die allebei, zooals je weet, onuitstaanbare praatsmakers zijn, hier in een zak gebonden aan het haardijzer in de schouw zien hangen. Alle deuren zullen

voor je open staan om je dat karweitje gemakkelijk te maken.'

'Aan dat verlangen zal voldaan worden, Uwe Hoogheid.'

Daarop maakte de man in het grijs een buiging en verdween.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Een mooi daggeld. -

De begrippen omtrent een goed daggeld loopen nogal uiteen naar gelang van de eindelooze verscheidenheid der uitgaven en behoeften. Een Sarah Bernardt of een Adeline Patti ontvangt voor het optreden van éénen avond een som, die een bescheiden concertzanger en nog veel meer een rondreizen den straatmuzikant een fortuin toeschijnt. Of echter dat rijk honorarium niet even gemakkelijk weer aan allerlei groote en kleine uitgaven heengaat, is een andere vraag, - een vraag, waarmee de beide straatmuzikanten van ons tafereeltje zich in elk geval het hoofd niet breken.

Wat andere lui verdienen, komt ook in andermans zak terecht - wat kan hun dat schelen? Maar wat hun wel degelijk schelen kan, dat is of hetgeen op den drukken kermisdag is ontvangen voor de eerst? dagen of weken voldoende is om hun den mond open te houden en of daarop nog iets kan overschieten om de eeuwig dorstige keel te smeren. En vandaag is de ontvangst zoo goed, zoo royaal geweest, dat het best een spatje lijden kan. Nu, wie zou het den armen drommels misgunnen, nadat zij den heelen dag getoeterd en geblazen hebben, dat het zweet hun langs het hoofd liep? Die schijnbaar zoo lustige zwervers hebben toch maar een zuur stukje brood.

Weer thuis van de reis. -

Beter dan die arme trekvogels hebben het de pleizierreizigers onzer tweede gravure, die na de genoegens van een zomeruitstapje te hebben gesmaakt, weer veilig en wel thuis komen en daar door kinderen en dienstboden hartelijk worden welkom geheeten. Om hun blijde terugkomst te vieren, hebben de achtergebleven huisgenooten de toch al zoo vriendelijke woning met slingers van groen behangen, waartusschen het heerlijke woord 'welkom' de lang verwachten van verre al gul tegenlacht. De jongste telg, door grootmoeder vastgehouden, biedt de jonge moeder van het balkon een bloemruikertje aan en zou wel over de balie willen springen om moeder in de armen te vliegen. De grootere jongens zijn al bij het eerste geratel van het rijtuig, dat hun ooren trof, de trap afgestormd en hebben ieder een hand van vader gegrepen; de een heeft zich van zijn valiesje meester gemaakt en de ander onderzoekt nieuwsgierig den zak van zijn manteljas. Het oudste meisje, dat ook de trap komt afgedribbeld, houdt onwillekeurig een oogenblik stil om de pret van het kleine volkje aan te zien, en het luidruchtigst van al zijn de honden, die kwispelstaartend tegen den baas en de vrouw opspringen.

Het jonge echtpaar moge zich op de reis zoo goed geamuseerd hebben als maar mogelijk is, wij twijfelen er geen oogenblik aan of ze zullen toch nog blij wezen, dat ze weer thuis zijn.

Het plantenhuis der Rotterdamsche diergaarde. -

Wie zich verlustigen wil in den aanblik eener weelderige natuur, zooals alleen meer bevoorrechte streken dan ons vaderland die aanbieden, heeft daarvoor tegenwoordig geen verre reizen meer te maken. De planten en dieren van Oost en West, de voortbrengselen van de verst verwijderde streken der aarde kunnen wij naar hartelust bewonderen in de diergaarden en plantentuinen onzer groote steden. Daar vinden wij om zoo te zeggen heele tropische landschappen als onder een stolp gezet; in de reusachtige serres breiden de palmen hun waaiers uit, rijzen de reuzenvarens omhoog, verheden de agaven haar slanke stengels en in de breede waterkommen breiden de *Victoria Regia's* haar breede bladen uit en spreiden haar kolossale bloemen ten toon.

De teekening van Adolf van Dijk in dit nummer verplaatst ons in het plantenhuis der Rotterdamsche diergaarde, dat den trots der fraaie en nuttige inrichting uitmaakt.

Wetenswaardig Allerlei.

Reuzenboomen. -

Tot de meest grootsche verschijningen der natuur behooren de bergen en de reuzen der plantenwereld. Hoe klein en nietig verschijnt het menschenleven tegen de boomreuzen, wier leeftijd op honderden, ja op duizend en meer jaar berekend wordt.

Bij hun aanblik neemt de verbeelding een hooger vlucht, en men stelt zich voor, dat de heele wereldgeschiedenis met al haar stormen, omwentelingen en gruwelen over hun hoofden is voorbijgetrokken. Millioenen zijn in het graf gedaald, geheele rijken zijn vernietigd, tal van geslachten met al hun heerlijkheid in asch verzonken, maar de oude boomreuzen hebben stand gehouden en brengen nog jeugdig groen voort, terwijl hun lichaam al lang uitgehold is; in den grond der moederaarde houden de wortels hunner kracht zich krampachtig vastgeklampt.

Er zijn nog tal van boomreuzen van de meest uiteenloopende soort. Eiken van 8 tot 14 meter om vang vindt men nog over geheel Europa verspreid; een kastanjeboom bij den Etna heeft zelfs een omvang van 58 meter.

Een olijfboom bij Pescia in Italië heeft een omvang van negen meter, een bij Villafranca zelfs van elf. Op Madeira en Teneriffe worden laurierboomen aangetroffen, die tot 12 meter in omvang hebben. In het Britsch-Indische residentschap Bombay staat een meer dan 2500 jaar oude vijgeboom van kolossale grootte; in New-South-Wales een van 10 meter omvang; op Ceilon een die 2150 jaar oud en aan Boedda gewijd was. In Egypte staan nog sycomoren uit den tijd van Christus, met een omvang van 10 meter. Een plataan bij York in Zuid-Carolina heeft een hollen stam van vijf en een halven meter middellijn. Platanen van een zelfden omvang met een leeftijd van 1000-1500 jaren zijn er in Perzië bij de vleet, een zelfs heeft een om vang van 27 meter, is echter geheel hol. De Humboldtsboom in Venezuela heeft een doorsnede van drie en een halven meter. Op Vandiemensland staan mirteboomen met een omvang van 15 tot 20 meter, ja, volgens berichten van een reiziger, moeten op dat eiland zelfs stammen voorkomen, die den haast ongelooflijken omvang van 33 meter hebben. In Afrika zijn apenbroodboomen met een omvang van 12 meter; op Teneriffe en Madeira drakenboomen, die tien meter in omvang hebben. Van

denzelfden omvang zijn in Engeland nog taxisboomen aanwezig met een ouderdom van 3000 jaar.

Wij komen nu op de Amerikaansche reuzenboomen. In de zuidelijke staten der Unie, Mexico en Californië zijn tal van cypressen met een stamomvang van 12 meter; de cypres van Santa Maria del Tule in Mexico meet zelfs 30 meter in omvang en werd reeds door Fernando Cortez als een wereldwonder geprezen. Zijn ouderdom wordt op 14-1500 jaar geschat. In Zuid-Californië bevinden zich naaldboomen, en wel niet hier of daar een, maar in heele groepen, die met recht mammoeth boomen genoemd worden, want zij zijn niet enkel reuzen in omvang, maar ook in de hoogte: gemiddeld 11 meter in omvang en 80 hoog. Er zijn echter daaronder ook stammen van 21 meter omvang en over de 100 meter hoog. Bernard Taylor zag zulk een boom, een den, vellen, wiens ouderdom hij op 3100 jaar berekende. Het hout was volkomen gezond, op den gevelden stam werd een kegelbaan en binnen in een danszaal aangelegd. Drie dicht bij elkaar staande boomen worden ‘de drie Gratiën’ genoemd; in de nabijheid daarvan stonden de ‘Bergwerkershut’ en ‘Oom Tom's hut’, wier holte voor verscheidene familiën ruimte tot wonen aanbood. De ‘Vader van het Woud’ ligt al eeuwen voor den grond, meet 33 meter in omvang en 138 meter in de lengte. Het inwendige is uitgehold en vormt een gewelfde gang van 54 meter lengte. De ouderdom van deze stam wordt op 5000 jaar geschat. Door een anderen gevelden stam kan een ruiter meer dan 30 meter rijden. Door een nog staanden boom is een weg aangelegd, waarop twee wagens naast elkander kunnen rijden. De nog staande ‘Moeder van het Woud,’ tot op een hoogte van 40 meter van schors ontdaan, meet 28 meter in omvang en is 109 meter hoog. De ‘Hut der Pioniers’ heeft een holte van 10 meter in doorsnede, is echter op een hoogte van 50 meter afgebroken. De meeste der nog staande mammoethboomen, verschillende honderden in getal, staan onder de bescherming der regeering. Vele daarvan hebben zonderlinge namen ontvangen, als ‘oude jongejuffrouw,’ ‘oude vrijer,’ ‘Hercules,’ enz. Taylor verhaalt, dat hij verscheidene reusachtige boomen gezien heeft, die uit zaadkorrels boven de in kolossale lagen van bladeren begraven lijken hunner voorouders opgegroeid zijn. De begraven stammen hebben bijna zwart hout, dat een doffen, metaalachtigen klank geeft, als men er op klopt. Den leeftijd der begraven stammen schat hij op 10 000 jaar. Twee stukken van zulk een reuzenboom, elk van 14 meter lengte en 8 meter in middellijn, zullen op de wereldtentoonstelling te Chicago bewerkt te zien zijn.

Een lichtgevend projectiel. -

Een jeugdig Italiaan heeft een lichtgevend projectiel uitgevonden, dat, door een kanon op dat punt geschoten, waar men den vijand vermoedt, na de ontploffing een licht geeft, door den uitvinder op een sterkte van 100.000 kaarsen geschat.

Verdelging van insecten door electriciteit. -

Alle mogelijke dingen zijn al aangewend om van de lastige insecten ontslagen te worden, die het een mensch vooral bij de warme zomerdagen erg hinderlijk kunnen maken. Azijn, suiker, een bepaald soort geprepareerd papier, onder den naam van ‘vliegendood’ bekend, en nog andere middelen heeft men beproefd, zonder evenwel een afdoend resultaat te verkrijgen. Nu heeft iemand in Duitschland een

uitvindingsbrevet genomen, om insecten door middel van electriciteit te verdelgen. De toestel bestaat uit een boomvormige lamp, van een netwerk van fijn platinadraad omringd. De electrische stroom gaat door deze draden heen en brengt ze tot een hooge temperatuur, zonder ze evenwel witgloeiend te maken. De insecten, door het licht aangelokt en zonder erg voor de draden, zullen er zich ongetwijfeld aan branden. Mocht men nu vrees hebben, dat ook vogels hetzelfde lot zouden ondergaan, dan kan men den toestel met een net met groote mazen omringen, waar zij niet door kunnen. Het schijnt, dat men er bij met dezen toestel gedane proefnemingen in geslaagd is, in korten tijd een groot aantal meikevers, nachtvlinders en andere schadelijke of hinderlijke insecten te verdelgen.

Welke is de nuttigste plant? -

Op zekeren dag liet Visjnoe, een van de drie leden der Indische drievuldigheid, volgens de leer der Brahmanen de instandhouder van alle dingen, zijn zoon bij zich komen en zei hem:

'Mijn zoon, de aarde is mij menschen, dieren en planten van alle soort schuldig. Ik beloon de menschen als zij goed gedaan hebben en geef hun een plaats aan mijne zijde. Ik heb in mijn hemel ook dieren opgenomen als de duif, het zinnebeeld van zuiverheid en trouw, den os, die den onverpoosden en zwaren arbeid vertegenwoordigt, den arend, het beeld van moed en fierheid, en ik heb er nog niet aan gedacht, een enkele plant der aarde bij mij te roepen. Dit is onrechtvaardig, want er zijn er, die zeer veel goed doen. Ik wil, dat gij ze bij mij laat komen, en dat elke bloem mij haar goede hoedanigheden opsomt, opdat ik aan de meest verdienstelijke een plaats onder de uitverkorenen geef.'

Een oogenblik later vertoonde zich het leger der bloemen voor den troon van den god Visjnoe.

De hoogmoedige roos trad het eerst van alle vooruit.

'Ik ben de roos,' zeide zij, 'ik heb de schoonheid en den welriekenden geur.'

'Schoonheid is geen nut,' zei Visjnoe.

Toen zij het antwoord hoorden, dat haar koningin gegeven werd, durfde geen tuinbloem meer een woord zeggen.

Nu kwamen de snijboonen, de erwtjes en de overige groenten.

'Wij zijn nuttig,' zeiden zij.

'Dat is waar, maar gij zijt te gulzig en te dorstig, gij hebt te veel mest en te veel besproeiing noodig, gij zijt te duur.'

Nu kwamen de meloenen, pompoenen en komkommers plechtstatig binnen.

Een augurkje nam het woord, maar het was zoo aanmatigend, dat de god der Indiërs er niet naar luisterde.

Daarna kwamen de koolen van alle soort: bloemkool, savoye-kool, groene kool, koolzaad

tot de kleine Brusselsche spruitjes toe. Zij zagen er bescheiden uit en werden goed ontvangen.

'Ik erken uw goede hoedanigheden,' zei de god, 'de mensch dankt u de olie, en er zijn er onder u, die hem voeden en andere, die zijn beesten voeden. Dat zijn kostbare eigenschappen, waarmee ik rekening zal houden.'

Vervolgens kwamen de ajuin, het knoflook en het bieslook toesnellen.

'De mensch,' zei Visjnoe, terwijl hij de wenkbrauw fronste, 'is zoo al gulzig genoeg zonder dat het noodig is, dat gij zijn eetlust nog prikkelt. Volgt mijn raad, weest bescheiden.'

Nu verscheen, in het volle bewustzijn van haar waarde, de tarwe.

'Ik ben het graan,' zei zij, 'dat is het brood, de steun van den mensch. Zonder mij zou hij niet kunnen leven.'

'Loop heen,' zei de aardappel, 'wees toch niet zoo verwaand, ik kan hem evengoed voeden als gij en ik kost minder.'

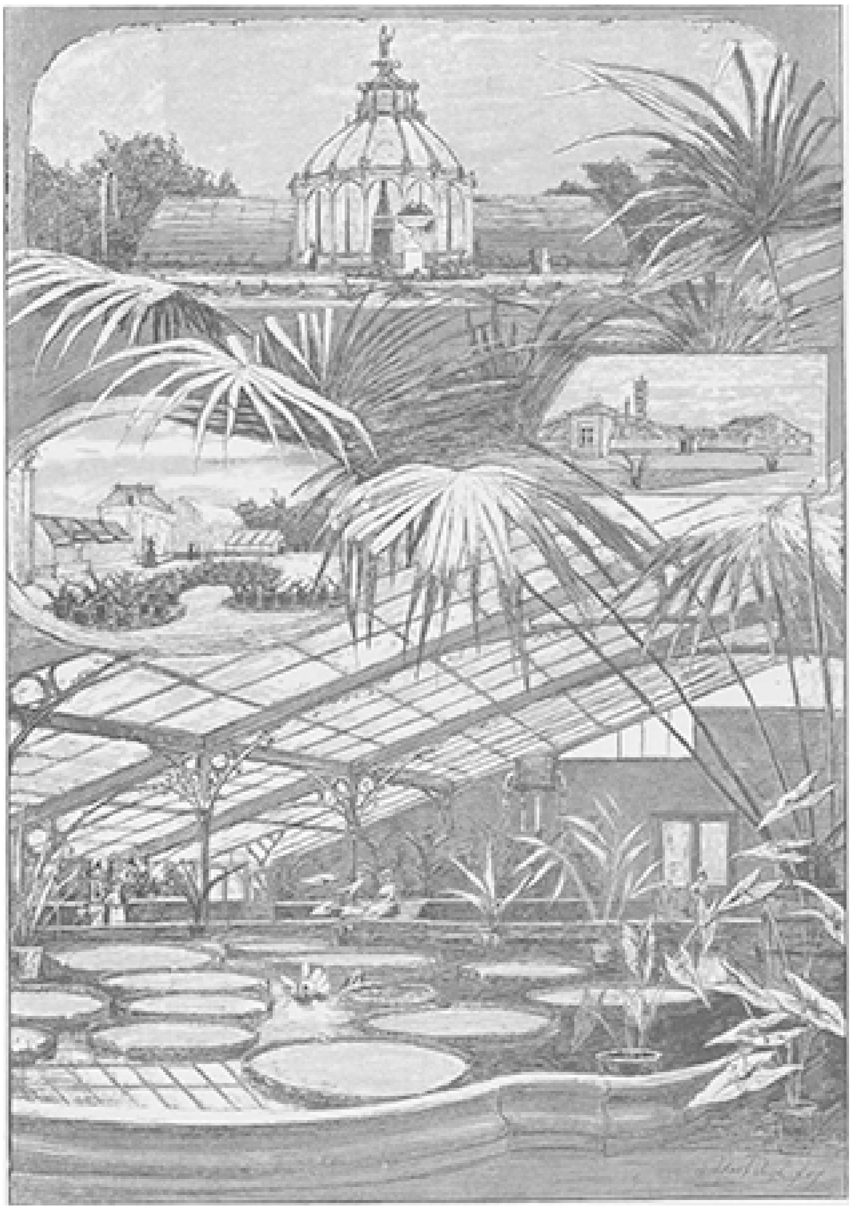

HET PLANTENHUIS DER ROTTERDAMSCHE DIERGAARDE, NAAR DE TEEKENING VAN ADOLF VAN DIJK.

‘Zwijg toch,’ zei op zijn beurt de wijnstok met hooge borst, ‘wat hem in het leven behoudt is mijn weldadig sap, het geeft hem kracht en geest.’

‘En maakt hem dronken,’ zeiden de anderen uit één mond.

Er ontstond nu groote ruzie, waaraan Visjnoe een einde maakte door ze alle drie de deur uit te jagen.

Nu trad een grashalm bescheiden naderbij.

‘Mijn meester, mijn heer,’ zei hij, ‘ik ben het gras der weiden; ik eisch niets van den mensch om uit te botten en groot te worden. Ik geef hooi aan zijn vee, melk aan de koeien, kracht aan de ossen. Van mij komt de mest, de mest maakt de tarwe en de tarwe voedt den mensch.’

Visjnoe nam het plantje in zijne handen, en gelastte zijn zoon het een goede plaats in zijn paradijs te geven.

En de god der Indiërs had gelijk: de weide is de rijkdom van den boer.

[Nummer 9]

't Was maar een muziekmeester
Door
H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

NAPOLEONS VLUCHT NA DEN SLAG VAN WATERLOO, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A.E. GOW.

Er scheen den volgenden morgen een besmettelijke praatziekte in de buurt te heerschen. Menschen, die anders nauwelijks gewoon waren elkander te groeten, stonden nu langen tijd in vertrouwelijke woordenwisseling, altijd met een schuwen blik naar het bekende bovenhuis gericht, waar echter niets te zien was, dewijl de gordijnen zoo laag neergelaten waren, alsof er een lijk boven aarde stond. Men had den vorigen namiddag eerst den kapitein met den verloopen muziekmeester en later den kolonel, piekfijn gekleed, met zijn ridderorden op de borst, naar het bovenhuis zien gaan. Men wist zeer goed dat de oude heer vroeger geen conversatie met die menschen had gehouden, en na hetgeen in de laatste dagen gebeurd was, baarde dit natuurlijk groot opzien.

Barbara behoorde ook tot de nieuwsgierigen, en zou ongetwijfeld weder een stukje van haar pink hebben willen geven, als zij had mogen weten waarom haar heer, geheel tegen zijn gewoonte, zoo deftig uitgedost naar dien muziekmeester gegaan

was, doch er was iets wat haar tegen wil en dank den mond snoerde. Nog nooit was zij door zulke zonderlinge en tegenstrijdige gewaarwordingen heen en weer geslingerd; het was haar nooit voorgekomen, dat zij den toestand niet wist te beheerschen, hetzij door te buigen of te barsten en nu... Den vorigen dag had de muziekmeester haar, bij zijn bezoek aan den kolonel, niet slechts hartelijk bedankt voor 't geen zij in het belang van zijn kind had gedaan, maar tevens twee blanke rijksdaalders in haar hand laten glijden, die natuurlijk zeer welkom waren en haar oordeel over die kale kermismenschen wel eenigszins wijzigden. Toen echter later eerst

die knappe kapitein naar het beruchte bovenhuis ging, daar erg veel strijkages maakte, niet alleen tegen de moeder van den kleinen Frits, maar ook nog tegen een andere ‘floddermadam,’ die zij nooit gezien had, en eindelijk de oude kolonel in het zwart gekleed en met allerlei sterren op zijn borst daar insgelijks een bezoek ging brengen, meende zij geen grond onder haar voeten te voelen en zonk zij vol verontrusting op haar stoel neder. ‘Dat kan onmogelijk goed afloopen,’ mompelde zij, denkende aan de kwade hand, die op dat bovenhuis rustte en aan alles wat daar sinds lang en vooral in de laatste dagen was voorgevallen. Wat zou zij graag haar hart eens lucht gegeven hebben, want zij had de volle overtuiging dat de kolonel en zijn zoon, die knappe, mooie kapitein, blindelings hun ongeluk te gemoet gingen, door in aanraking te komen met lieden, die zich aan den muziekduivel hadden overgeleverd en hen onvermijdelijk in het ongeluk zouden storten. De twee blanke schijven klingelden echter zeer verlokkend in haar zak, en als zij dan dacht aan de twee gouden tientjes, aan de nieuwe japon en de ferme fooi, die haar van den kapitein te wachten stond, wist het eigenbelang haar tot voorzichtigheid aan te sporen en besloot zij liever alles te verkroppen, dan haar porte-monnaie in gevaar te brengen. ‘Als er iets mocht gebeuren wat niet pluis is,’ dacht zij, ‘dan kan ik altijd nog wegloopen.’

Zoo dacht zij ook des avonds laat, toen de kolonel, van het noodlottig bovenhuis komende, haar mededeelde, dat hij den volgenden avond bezoek kreeg van de familie Hoevermans. Waarschijnlijk zouden ook de dames Van der Pauw van de partij zijn. Over het souper zon hij haar den volgenden morgen wel spreken, maar zij moest wat vroegtijdig met de werkster het salon in orde brengen en daar ruimte maken voor een vleugel-piano, die gebracht zou worden.

Barbara zag haar heer stom van verbazing aan, doch hield zich goed; er kwam geen woord over haar lippen, vooral toen zij zich herinnerde dat de ‘kerkuilen’ nog al scheutig uitgevallen waren. Het spookte echter tot laat in den nacht geweldig in haar hoofd, want nu was zij er zeker van, dat de duivel van het bovenhuis in dat alles de hand had.

Barbara zag den volgenden morgen wel hoe de menschen de hoofden bij elkander staken, maar, hoe nieuwsgierig en gejaagd ook, zij bleef aan alle verlokkingen weerstand bieden. Toen er tweemaal gebeld was en zij met de groote groene kan naar buiten ging, hoorde zij wel dat de melkboer haar iets over de bewoners van het bovenhuis vertelde, maar zij sloeg, zonder eenig antwoord te geven, de deur voor zijn neus dicht. Zoo ging het telkens wanneer zij ambtshalve de buitendeur moest openen. Slechts eenmaal ging zij een oogenblik buiten haar rol. 't Was toen na den middag haar nicht, die bij mevrouw Van Slochteren Hoekema diende, haar met een gemaakte boodschap op de straat aanklampte.

‘Zeg eens Barbara, is het waar dat de kolonel al de schulden van dien kalen muziekmeester heeft betaald?’ zoo begon de nicht.

Barbara haalde de schouders op. Zij gaf wel geen antwoord, doch men kon zeer goed aan haar oogen zien, dat die vraag haar belangstelling wekte.

‘Nou, hou je maar niet van de dommen,’ vervolgde de nicht. ‘Jij, die vlak tegenover die menschen woont, zou niet weten, dat Bertha, die akelige Geldersche meid, den heelen morgen in de stad heeft rondgeloopen om overal de schulden van dien muziekmeester te voldoen. Iedereen weet toch dat hij en zijn vrouw op den loop zijn gegaan, omdat zij tot over de ooren in de schuld staken, en waar zouden zij nu in eens al dat geld vandaan halen? Nou, kijk me maar zoo verwaaid niet aan, want je

ben ook niet van vandaag of gisteren. Als je kolonel dat kind en de meid niet in huis had genomen, zouden zij verhongerd zijn, wel een bewijs dat de muizen op het bovenhuis dood in de broodkast lagen, en gisteren was het daar, tot ergernis van iedereen, schep op en haal nog wat, toen de kolonel en zijn zoon de kapitein er tot laat in den nacht een bezoek gebracht hebben. Als dat allemaal zuivere koffie is laat ik mij villen... Je doet alsof je van den prins geen kwaad weet, maar ik begrijp het heel goed: ze hebben je zeker met klinkende munt den mond gestopt, want je hebt anders nogal haar op je tanden..... Mijn mevrouw zegt ook.....'

Barbara, die, zooals wij weten, toch in een ongewone gemoedsstemming verkeerde, had gezwegen omdat zij haar belangen niet in gevaar wilde brengen, doch nu greep zij gretig de gelegenheid aan om haar gemoed eens lucht te geven. 'Wat?' zoo stoof zij eensklaps op, 'durft jouw slet van een mevrouw met haar geverfd bakkes en valsche tanden nog van omkoopen en mondstoppen spreken. Zeg haar maar uit mijn naam, dat ik aan de heele wereld zal vertellen hoe zij aan dien rijken suffert is gekomen. Ik moest niet weten, dat zij in een garen- en bandwinkel achter de toonbank heeft gestaan, dat zij een dochter is van een sergeant-majoor, die de kas bestolen had en naar het tuchthuis gemarcheerd zou zijn, als onze kolonel hem niet gered had.'

'Heer in den hemel, hoe weet je dat allemaal?' vroeg de nicht, die brandde van nieuwsgierigheid om nog meer te hooren.

'Dat doet er niet toe,' antwoordde Barbara nog rood van kwaadheid, 'maar jij weet toch heel goed in welken toestand zij een dag of wat geleden thuis is gekomen. De kolonel had 't met haar aan den stok, en toen bracht het eene woord het andere voort. Hij lichtte haar doopceel dat het liefhebberij was om te hooren, en toen zakte zij in mekaar als een ongerezen podding. Ik was er wel niet bij, maar ik heb mijn ooren niet voor niemendal, zoo min als jij. Laat jouw mevrouw dus maar oppassen, want anders zal ik haar zoo geducht de huig lichten, dat de heele stad de tong voor haar uitsteekt.'

'En wat is er dan gebeurd?..... En hoe is dat verder afgeloopen?.....' vroeg de nicht gejaagd en met oogen, die fonkelden van nieuwsgierigheid.

'Dat kan ik je op dit oogenblik allemaal niet vertellen, want wij krijgen van avond volk en ik heb mijn tijd hard noodig.'

'Zoo! Logé's misschien? Nou dat zal je ook geen windeieren leggen.'

'Neen, geen logé's, maar de heele familie van den muziekmeester van het bovenhuis aan den overkant. Ik denk dat het er geducht langs zal gaan, want er is al een heele groote piano bij ons thuis gebracht. Vertel dat maar eens aan je mevrouw, en vergeet niet er bij te voegen dat ook de 'kerkuilen' van de partij zullen zijn. Ik wed dat ze half stikt van kwaadaardigheid, want 't is heel goed te begrijpen, dat zij aardig over de tong zal gaan. Nou, ze mag wel wat hebben voor haar pekelzonden. Als zij soms weer flauw mocht vallen, laat mij dan maar even roepen, dan zal ik haar leeren mondstoppen; ik heb dat varken al meer gewasschen.'

Barbara ging haar weg en de nicht, wier ooren nog tintelden van het medegedeelde geheim betreffende haar meesteres, dacht bij zich zelve: 'daar moet ik haring of kuit van hebben.'

Er heerschte een buitengewone drukte in de woning van den kolonel, want om voor dat groote instrument plaats te maken moest haast alles in zijn salon verzet worden. De oude heer was vol bedrijvigheid en het scheen wel dat zijn zoon een zeer huishoudelijk man genoemd mocht worden, want hij was ook onophoudelijk bezig met rangschikken. Toen eindelijk alles behoorlijk geregeld was, vroeg de kapitein:

'Hoe zullen wij de dames van avond plaatsen, papa?'

De kolonel bedacht zich een oogenblik, en antwoordde toen zoo leuk mogelijk:

'Mij dunkt jij moest maar tusschen de twee zwarte pauwinnen gaan zitten. Ik kan je verzekeren dat zij zeer onderhoudend zijn en stichtend ook. Juffrouw Rika neemt natuurlijk naast mij, den gastheer, plaats, want men moet altijd hoffelijk zijn tegenover vreemdelingen, niet waar?..... Is dat niet zoo?' liet hij er op volgen, toen zijn zoon in een hartelijken lach schoot. 'Of meen jij, dat die jonge dame zich met dit arrangement niet gelukkig zal gevoelen? Verandering behaagt, zegt het oude spreekwoord en het is zeer natuurlijk dat zij de voorkeur aan mij zal geven, na dat zij dagen achtereen in Moffrika aanhoudend met jou aan het *plaudern* is geweest. Wees daarenboven verzekerd, dat ik nog zeer goed de *honneurs* weet waar te nemen, en al ben ik wat oud, ik wil toch voor den drommel nog wel eens graag met een ideaal van een vrouw in gesprek zijn.'

'Grooter plaaggeest leeft er niet,' zei de kapitein, terwijl hij zich glimlachend wilde verwijderen.

'Ga je weer naar de sociëteit?'

'Neen, naar den bloemist om een paar bouquetten te bestellen.'

'O, voor de dames Van der Pauw. Dat is lief van je; daar zou *ik* waarlijk niet eens aan gedacht hebben.. Hei! nog een oogenblikje,' vervolgde de kolonel, toen hij zag, dat zijn zoon andermaal, maar nu schaterlachend naar de deur ging. 'Ik begrijp heel goed, dat die bouquetten voor mevrouw Hoevermans en haar zuster bestemd zijn, maar zie je dan niet in hoe beleedigend het zal zijn voor die brave zwarte dames, wanneer zij door ons over het hoofd worden gezien en met leege handen moeten zitten.'

'Dat zal ook niet gebeuren, papa, want zij krijgen ieder een prachtig gebonden kerkboek en ik geloof dat zij daar vrij wat meer op gesteld zullen zijn. Mevrouw Hoevermans vertelde mij, dat zij daarvoor van morgen reeds gezorgd had.'

'Waar heb je haar gesproken?'

'Op het bovenhuis, papa; ik meende verplicht te zijn, na dien gezelligen avond van gisteren een visite te maken, en, ook uit uw naam te vragen, of de dames goed hadden geslapen.'

'Men moet toch maar jong zijn om aan alles tegelijk te kunnen denken. Ik dank je wel, mijn jongen, dat je, om de eer van je ouden vader op te houden, hierover een bezoek gebracht hebt. Ik dacht van morgen al: waarom zou Frits zoo herhaaldelijk naar zijn gepoetste laarzen en zijn sabel vragen en zooveel zorg aan zijn toilet besteden? Maar nu begrijp ik het heel goed: 't was om mijn eer op te houden. Dank je nogmaals voor de attentie, mijn zoon. Hei!... nog een oogenblikje! Nu je toch weer uit moet om de bouquetten te bestellen, ga dan - als het ten minste niet al te veel gevergd is, - nog eens naar het bovenhuis en vraag of juffrouw Rika niet een uurtje met den kleinen Frits bij mij kan komen, dan zit ik ten minste al den tijd, dat jij uit ben, niet alleen, want je wil toch zeker, als gewoonlijk, de dagbladen gaan lezen. Geef de boodschap maar beneden aan Bertha af, dan behoef je geen oogenblik tijd te verliezen, niet waar?'

'Papa, wat ben u toch ondeugend,' zei de kapitein, terwijl hij zijn knevel opstreek en hartelijk lachte, 'maar pas op, over een paar dagen spreken wij elkander nader.'

De dames Van der Pauw lieten zich betrekkelijk vroeg bij den kolonel aandienen. Zij waren keurig in het zwart gekleed, al kon men ook zeer goed zien dat zij niet met Parijs in relatie stonden, noch de jongste modeplaten hadden geraadpleegd. De oudste droeg een kartonnen doosje onder den arm, en toen beiden een oogenblik moesten

antichambreeren, om zich tevens, met behulp van Barbara, van hoeden en mantilles te ontdoen, nam zij uit dat doosje een zeer gekleede zwarte muts, waarmede zij haar grijs hoofd tooide. De jongere zuster bleef blootshoofds, het dunne blonde haar was zedig langs haar slapen gestreken en blijkbaar met zeer veel zorg; 't was of elk haartje daar recht had op een gereserveerde plaats.

De kolonel ontving de dames met ongeveinsde hartelijkheid en betuigde zijn innige vreugde over haar komst, daar zij zulk een voorname rol hadden gespeeld in het afzichtelijke drama der laatste dagen. Die gulle welkomstgroet werd beantwoord door veelsoortige buigingen en nijgingen en het prevelen van eenige half verstaanbare woorden. Een tweede uitvoering had daarvan plaats, toen zij later aan den kapitein werden voorgesteld, en zij zouden juist onder het maken van velerlei excuses en draaiingen plaats gaan nemen toen de familie Hoevermans werd aangediend.

‘Vergun dat ik mij even verwijder, dames,’ sprak de kolonel haastig, en alvorens zijn zoon er verdacht op kon zijn, nam hij een der bouquetten en kwam eenige oogenblikken later met Rika aan den arm het salon binnen, tot teleurstelling van den kapitein, die zeker liever deze taak op zich had genomen, maar nu aan mevrouw Hoevermans dezelfde beleefdheid bewees.

Zoodra de dames aan elkander waren voorgesteld, bood mevrouw Hoevermans met tranen van aandoening in de oogen haar geschenken aan en betuigde in gevoelvolle woorden haar dankbaarheid voor de onschatbare diensten aan haar lieveling bewezen. ‘'t Is slechts een kleinigheid,’ zoo eindigde zij, ‘maar op de schutbladen staan in sierlijke letters onze gevoelens uitgedrukt en wees er verzekerd van, dat wij die gedurende geheel ons leven in ons hart zullen bewaren.’

De oude juffers waren aanvankelijk erg onthutst; zij mochten die prachtige kerkboeken niet aannemen, want wat hadden zij gedaan?

‘Ik weet toch dat u onder al het rumoer, en toen niemand zich buiten zou hebben gewaagd, zonder aarzelen naar ons bovenhuis zijt gegaan, om ons kind te beschermen,’ zei mevrouw Hoevermans.

‘Och, er waren immers agenten bij ons,’ bemerkte juffrouw Mietje zeer nederig. ‘'t Is waar, wij hadden medelijden, zielsveel medelijden met het lieve kind en daarom.... Neen, wij hebben niets gedaan en ook niets verdiend, maar mijnheer de kolonel....’

‘Daar protesteer ik tegen,’ zoo viel haar de oude heer in de rede. ‘Is het dan niet waar, dat ik uw goede bedoelingen miskende, dat ik door u wakker geschud moest worden, toen er reeds groot gevaar voor den kleinen Frits bestond? Is het niet waar, dat door u aanbiedingen zijn gedaan die...’

Hij zweeg eensklaps, want de oudste der zwarte dames herinnerde hem door een oogknikje aan de belofte, dat hij tegen niemand, wie dan ook, zou spreken over de aanbieding der bankbiljetten.

‘Nu, ik moet mijn mond houden, mevrouw Hoevermans!’ vervolgde hij eenigszins wrevelig, ‘maar ik kan u zeggen, dat het mij heel wat moeite kost, want het is niet uit te staan, dat ik tegen wil en dank de verkeerde wereld moet spelen. Lasteringen en eerrooverijen zijn aan de orde van den dag, ieder kan naar hartelust zijn kaars opsteken voor den duivel, die al die tongen in beweging houdt, en als de blanke onschuld, geheel belangloos, uit zuivere naastenliefde offers, aanzienlijke offers wil brengen... Wees gerust, juffrouw Truitje, ik zal mijn mond houden, maar als wij goede vrienden zullen blijven, neem dan die mooie kerkboeken aan, want zij zijn dubbel en dwars door u verdiend. Kom,’ zoo ging hij voort, ‘laat ons nu eens gezellig bij elkander gaan zitten; mevrouw Hoevermans zal wel zoo vriendelijk zijn thee te schenken, niet waar?’

‘Willen wij niet een bonte rij vormen, papa?’ vroeg de kapitein, die Rika een stoel aanbood en voor alle zekerheid maar vast plaats naast haar nam.

De kolonel zag zijn zoon een oogenblik vrij guitig aan en scheen een van die opmerkingen op de lippen te hebben, welke de kapitein in gezelschap van anderen niet graag hoorde, doch hij zweeg en maakte slechts een toestemmend gebaar.

Het gesprek liep natuurlijk over de gebeurtenissen der laatste dagen en het was zeer natuurlijk dat mevrouw Hoevermans gretig luisterde, wanneer de kleine Frits hemelhoog werd geprezen en dat de zwarte dames vol belangstelling het oor leenden aan 't geen eerstgenoemde mededeelde aangaande de oorzaak van haar plotseling verdwijnen. De kolonel was met Hoevermans in een druk gesprek gewikkeld over zijn ouden vriend den overste en over het garnizoensleven van dien tijd, terwijl de kapitein Rika een aantal photographieën liet zien, gezichten langs den Rijn voorstellende. Het scheen wel dat de meeste dier photographische plaatjes aangename herinneringen opwekten, want de jonge dame liet onophoudelijk een kreetje van verrassing of belangstelling hooren. ‘O he ja!’ - ‘Wat een bekoorlijke avond!’ - ‘Wat was het goed dat u toen den ezel bij den toom hield, want ik begon erg duizelig te worden.’ - ‘Hoe zou men ook bij de Loreley niet goed bij stem kunnen zijn!’ - ‘O ja, dat was een bekoorlijk plekje, niet waar?’ Zoo ging het onophoudelijk voort en het moet erkend worden, dat de kapitein haar vragen op historisch gebied met het uiterste geduld beantwoordde, de eer van zijn vader, den gastheer, met de meeste hoffelijkheid ophield en toonde dat hij zijn wereld kende.

(*Wordt vervolgd.*)

De nieuwe Aartsbisschop van Westminster.

Toen de treurmare van het overlijden van kardinaal Manning, die bij geloofsgenoot en andersdenkende dezelfde achting en denzelfden eerbied genoot, zich door geheel Europa verbreidde, vroegen velen zich af, of er in het Vereenigd Koninkrijk wel een man te vinden zou zijn, in staat, de erfenis van den grooten aartsbisschop van Westminster op zijn schouders te nemen, zonder onder den zwaren last te bezwijken.

Gemakkelijk was die taak niet: primaat te zijn van Engeland vereischte. om van al het overige niet te gewagen, zooveel tact en zoo grondige bekendheid met personen en toestanden, vooral nadat twee zoo groote mannen als Wiseman en Manning dien zetel hadden bekleed, dat men ten aanzien van hun opvolger met eenige rechtmatige bezorgdheid was vervuld.

De keuze van den H. Vader evenwel maakte aan alle bezorgdheid een einde. Toen de tijding, dat Mgr. dr. Herbert Vaughan, bisschop van Salford, tot den aartsbisschoppelijken en metropolitaanszetel van Westminster was verheven, bekend werd, begreep een ieder, dat *the right man on the right place* was benoemd. En toch, er bestond een hemelsbreed verschil tusschen kardinaal Manning en zijn opvolger: was de eerste, na een hoogwaardigheidsbekleder der Anglicaansche Kerk geweest te zijn, later, als prins der Katholieke Kerk, de man van en voor het volk, de vader der arbeidende klasse, Mgr. Vaughan, de afstammeling uit een aloud katholiek geslacht, is een der schitterendste vertegenwoordigers van den ouden Engelschen adel. Niemand evenwel twijfelt er aan, of de nieuwe aartsbisschop zal, evenals zijn doorluchte voorganger, alles doen wat in zijn vermogen is, om de kloof te overbruggen, die tusschen de meer gegoede klasse en den zoogenaamden vierden stand gaapt.

Noode echter verliet Mgr. Vaughan den bisschoppelijken zetel van Salford, dien hij omtrent twintig jaar had bekleed. Toen hij hoorde, dat er te Rome sprake van was,

hem als opvolger van kardinaal Manning te benoemen, schreef hij een brief aan den H. Vader, waarin hij dezen bezwoer, hem voor dien hoogen post niet in aanmerking te laten komen. In een vergadering van de Congregatie der Propaganda, die onder voorzitterschap van kardinaal Ledochowski bijeenkwam, werd met eenparige stemmen besloten, op het verzoek van den Engelschen prelaat afwijzend te beschikken, vooral met het oog op de hartelijke betrekkingen, waarin Mg Vaughan met de Engelsche aristocratie staat. De H. Vader deelde ten volle de zienswijze der eerbiedwaardige Congregatie en verhief den verdienstelijken prelaat, ondanks zijn tegenstand, tot de hoogste waardigheid der Katholieke Kerk in Engeland.

Het lijdt geen twijfel, dat de Paus geen betere keuze doen kon. Volgens de meening van allen wordt Mgr. dr. Vaughan door niemand als beheerder en bestuurder geëvenaard. Hij is met een buitengewoon helder verstand begaafd, schrijft op bewonderenswaardige wijze en preekt met buitengewoon gemak. Hij is, zooals zijn portret trouwens aantoont, een krachtig, kloek man, met hoogst gedistingeerde manieren, in één woord, een volmaakt *gentleman.* Toch werd in het begin de candidatuur van Mgr. Vaughan als aartsbisschop van Westminster niet met onverdeelde instemming begroet, daar hij een *tory* is en als zoodanig van weinig sympathie voor de autonomie van Ierland werd verdacht. Geheel ten onrechte evenwel, want wie was ooit meer Engelschman en meer *tory* dan kardinaal Manning, en wie is een beter vriend der Ieren en een krachtiger verdediger der rechtvaardige Iersche eischen geweest dan juist hij? Dr. Vaughan was de boezemvriend van den kardinaal; zij waren beiden vóór alles katholiek bisschop, en daarom mag veilig verwacht worden, dat de prelaat aan de grieven der Ieren, voor zoover zij gegrond zijn en het in zijn macht is, zal te gemoet komen.

Herbert Vaughan werd den 15^{en} Apil 1832 te Glocester geboren en heeft dus nog maar den leeftijd van zestig jaar bereikt. Zijn familie, die uit Wallis stamt, is van ouder tot ouder katholiek geweest en heeft om des geloofs wille veel vervolgingen geleden, terwijl ze bij herhaling haar goederen verbeurd verklaard zag. Nu bekleeden de zonen en dochters dier edele familie allen eereposten in de Kerk, eereposten van heldenmoed en zelfopoffering. Engeland en zijn bezittingen hebben eens drie bisschoppen te gelijk van denzelfden naam gehad: de aartsbisschop van Sidney, Mgr dr. Bede Vaughan, een jongere broeder van den aartsbisschop van Westminster, is nu overleden, zoodat nog de primaat zelf en zijn oom, dr. William Vaughan, de eerbiedwaardige bisschop van Plymouth, de deken van het Engelsche episcopaat, overblijven. De familie Vaughan heeft leden bij de Jesuïeten, de Redemptoristen, de Benedictijnen en de Dominicanen, om nu van de Zusters-Congregatiën niet te gewagen.

Mgr. dr. Morris, bisschop van Troie, al voor jaren overleden, zei eens, van de Vaughans sprekende: ‘Op aarde ontmoet men ze overal in de Kerk; in den Hemel zal men ze ook overal terugvinden.’

Mgr. Vaughan werd den 20^{en} October 1872, op nauwelijks 40-jarigen leeftijd, tot bisschop van Salford gewijd, in welke waardigheid hij zooveel goed deed en zijn onderhoorigen zoo aan zich hechtte, dat dezen hem niet dan noode naar den metropolitaanszetel van Westminster zagen vertrekken.

De volijverige prelaat wordt te recht als een der geleerdste en ijverigste leden van het Engelsche episcopaat beschouwd. Hij is de stichter der *Catholic Truth Society*, die zich ten doel stelt, den godsdienst tegen vijandige aanvallen te verdedigen en de katholieke uitgaven te verspreiden en te bevorderen. Nog was Mgr. Vaughan tot dusver eigenaar van het uitstekende katholieke orgaan *The Tablet*, terwijl hij in de

nabijheid van Londen een prachtig seminarie voor de buitenlandsche missiën heeft gebouwd, in wier bloei hij het grootste belang stelt, en het zijn vurigste wensch is, een school voor christelijke kunst te stichten, als tegengif voor de realistische richting in de moderne kunst.

In het begin der maand Augustus werd den nieuwen aartsbisschop van Westminster in de kerk te Brompton, in tegenwoordigheid van

alle bisschoppen der provincie Westminster, door Mgr. Stonor, pauselijk legaat en aartsbisschop van Trebizonde, het gewijde pallium overhandigd, waarmee de verdienstelijke prelaat plechtig in zijn hooge waardigheid was bevestigd.

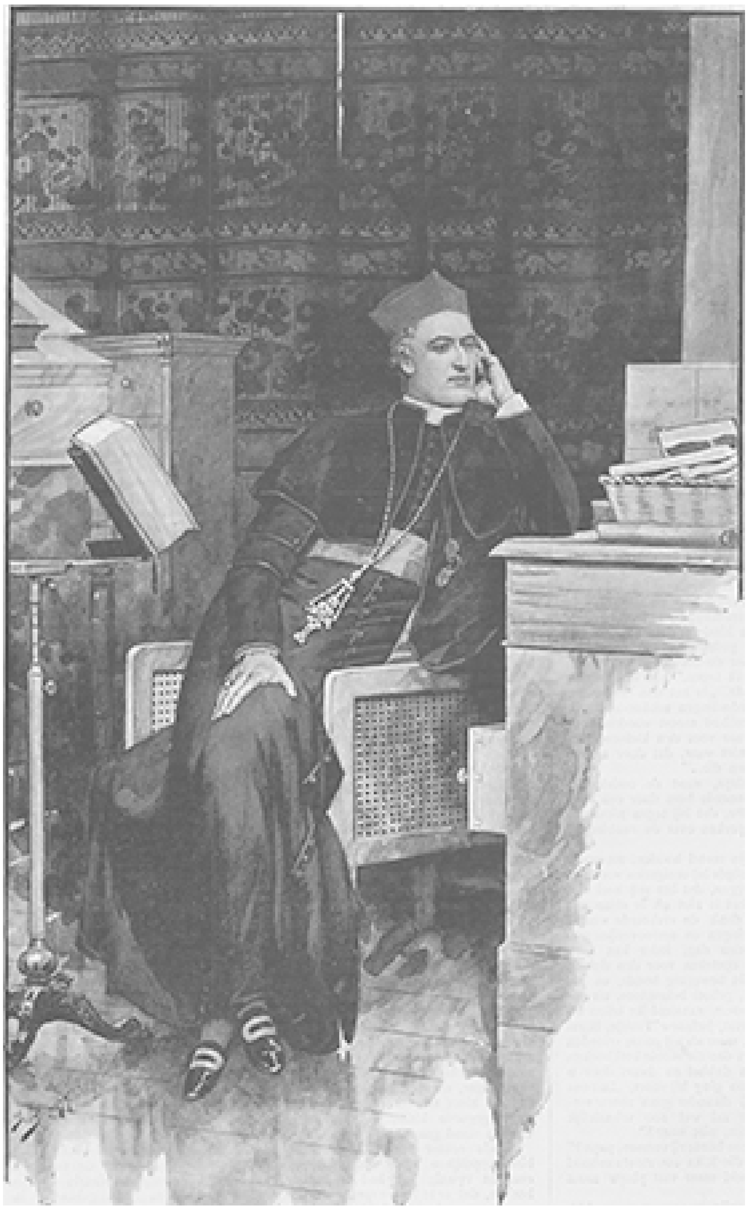

MGR. VAUGHAN, DE NIEUWE AARTSBISSCHOP VAN WESTMINSTER.

Het is ongetwijfeld de wensch van alle katholieken en vele andersdenkenden van het Vereenigd Koninkrijk, dat Mgr. Vaughan lange jaren voor den metropolitaanszetel van Engeland behouden blijve, opdat hij het door zijn onvergetelijke voorgangers gestichte goede kan voortzetten en de katholieke kerk van Groot-Brittannië en Ierland tot nog grooter bloei brengen.

DE SCHILDER OP DE STUDIEREIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN OSCAR GRÄF.

De vijanden der telegraaf.

De telegraafdraad is de draad van Ariadne der moderne beschaving in den doolhof van den vooruitgang. Zoodra de beschaafde ergens landt en in Azië, Afrika of Amerika in de onbekende binnenlanden doordringt, zorgt hij de telegraafpalen achter hem te planten en den geleidraad, dien wonderbaren voortplanter zijner gedachten, daar langs te spannen. Onze telegraafpalen hebben veel weg van de stukjes papier, die het Klein Duimpje uit de fabel op zijn pad strooide, om den weg naar huis terug te vinden.

Maar ternauwernood zijn de palen geplant en is het draad daarlangs gespannen, of een wolk van vraatzuchtige vijanden strijkt er op neer om de lijn te vernietigen. Om strijd beijveren zij zich, er een stukje af te scheuren, den draad door te snijden, den paal door te knagen: in dien onverbiddelijken oorlog, om de menschelijke gedachte te beletten haar vlucht te nemen in de ongemeten ruimte, wedijveren menschen, dieren en planten, en zelfs de natuur met haar windvlagen, regen en donder. Het is niet zonder belang, dat heir van vernielers, waarmede het leger der telegrafisten onophoudelijk in list en werkzaamheid worstelt, de revue te laten passeeren.

Opmerkelijk is het, dat in dezen wedstrijd den mensch de palm der verwoesting toekomt. Al moge de telegraaf ook voor alle streken, die zij doortrekt, een ware weldaad zijn, toch schept de mensch, de beschaafde zoowel als de wilde, er vermaak in ze te vernielen, en wel om twee voorname redenen: vooreerst enkel uit genoegen om te vernielen, en op de tweede plaats om zich de overblijfselen toe te eigenen.

De isolators van wit porselein, waardoor de draden loopen, trekken de aandacht der straatjongens, kleine en volwassenen: voor hen is het een groote pret, deze met steenen stuk te gooien. Op verschillende plaatsen heeft men ze door een soort van heining er om heen of door ze bruin te verven, moeten beschutten: de bruin of kastanjekleurig geverfde isolator maakt in mindere mate de aandacht der vernielers gaande.

De Arabieren zijn groote liefhebbers van porseleinen isolators, maar dezen hebben ten minste de verontschuldiging, dat zij er koffiekopjes van maken. Het zijn wel geen kopjes van Sèvres-porselein, maar in de woestijn kijkt men zoo nauw niet.

De draden der telegraaflijnen maken de vreugde uit der primitieve bevolkingen, in wier streken zij worden aangelegd. Als de draad van ijzer is, maakt men er sloten en banden van allerlei soort van, is hij van koper, dan weten de wilde dames ze te fatsoeneeren tot ringen, armbanden en andere snuisterijen, of wel zij steken kleine stukjes in neus en ooren, wat heel lief staat. Dit alles geschiedt zonder de minste gewetenswroeging. Men verhaalt evenwel het geval van een braven Annamitischen boer, die, na over een groote uitgestrektheid het draad gestolen te hebben, er behoorlijk aan elkaar gebonden bamboestakken voor in de plaats stelde. De man was ten hoogste verbaasd, toen hij behalve een lang niet malschen uitbrander, een dracht slagen kreeg met het nieuwe telegraafdraad van zijn vinding.

Maar niet enkel het draad, ook de palen zijn bij de wilden van alle landen zeer in trek. Is hij van hout, dan vat men hem mee voor brandstof of om er een hut van te bouwen. Is hij van ijzer, dan is het een uitstekend wapen in handen van een bedreven wilde: de bliksemafleider, die er bovenop zit, wordt op een stuk hout gestoken en dan heeft men een lans van de beste qualiteit. Is de paal ten slotte hol, dan maakt men er een uitmuntende waterleiding van voor de irrigatie.

Uit deze verschillende onverwachte toepassingen der telegraaf blijkt, dat de kinderen der natuur en der woestijn de komst der beschaafde telegrafisten onder hen over het algemeen met een goed oog aanzien, maar het is geraden, den toestand der lijn dikwijls na te zien, wil men ten minste geregeld van het eene einde naar het andere een gesprek voeren.

Maar behalve met den mensch moet men ook rekening houden met de dieren. Op de eerste plaats heeft men de insecten, vooreerst de schallebijter, die de houten palen doorboort, daarin zigzagsgewijze galerijen graaft, en ze zoo netjes doorknaagt, dat de paal op een mooien morgen omtuimelt. De termiet, een vraatzuchtige witte mierensoort, knabbelt den paal van binnen heel weg, maar laat daarvan aan den buitenkant niets merken. Een licht windje is dan voldoende om dezen bordpapieren paal om te blazen. De termiet wordt vooral in Afrika aangetroffen, maar ook dikwijls in het Zuiden en Westen van Frankrijk.

De cossus en de zeuzera zijn twee mooie kleine vlinders, heel aardig om te zien vliegen, maar de houten telegraafpalen zijn bijna het eenige middel van bestaan voor hun larven.

De limnoria terebrans, een klein schaaldiertje van 4 millimeter lengte, eet het onderste gedeelte der palen weg, wanneer zij het ongeluk hebben, in vochtigen grond geplant te zijn. Dit kleine schaaldiertje heeft een verbazenden eetlust: om hier een voorbeeld van te geven, voor een paar jaar had het al de palen waarop het arsenaal te Toulon rust, doorgeknaagd. Zonder een ingenieur, die juist op tijd kwam, zou het tuighuis ingestort zijn.

Als er apen zijn in de streek, waar een telegraaflijn is aangelegd, wordt het er niet beter op. Zij klimmen heel parmantig in de palen, hangen zich aan de draden op, maken er zooveel gymnastische toeren aan, dat zij ze in de war brengen of breken: de electrische stroom gaat onder al die bokkesprongen van den eenen draad naar den anderen, en daar deze stroom zelfs niet sterk genoeg is om een vogeltje onpasselijk te maken, ontvangt men ‘via aap’ aan beide einden der lijn onsamenhangende telegrammen.

De vogels blijven bij dit werk der vernieling niet ten achter: zij zoeken den top der palen op om daar hun nesten te bouwen; de klei, de twijgen en de veeren, waaruit hun woning bestaat, doen zoodra er regen valt, de draden en de isolators met elkander in gemeenschap treden, en dan heeft men een eindelooze verwarring.

De directeur der telegraaflijnen in Brazilie, de heer Capanema, verhaalt, hoeveel overlast de boomvalk hem aandoet. Deze vogel bouwt uitstekende nesten van leem, 20 centimeter lang, tegen 18 hoog en 12 breed. Met behulp van het wijfje zijn twee of drie dagen voldoende om zijn alcarazas te bouwen, dat den indruk maakt van een groote uitheemsche vrucht, aan de telegraafdraden gegroeid.

De papegaaien, guitig als altijd, doen hun best om met den snavel en de pooten de verbinding der draden los te werken; zij weten ze behendig los te knoopen en wanneer zij met een gedeelte der lijn klaar zijn, gaan zij over tot een volgend.

De bijen laten zich van haar kant ook niet onbetuigd: zij omwikkelen de isolators met haren en kleine grasspiertjes, die den draad met de palen en bijgevolg met den grond in gemeenschap brengen, waar de electrische stroom onmiddellijk verloren loopt.

De spinnen weven een prachtig fijn kantwerk, dat de draden, palen en omliggende struiken omspant en tot op den grond afdaalt, waarvan bij de geringste vochtigheid afwijkingen in den stroom het gevolg zijn.

In Noorwegen is het de specht die de palen vernietigt; het suizen der draden doet hem denken, dat de palen vol insecten zitten. Om ze te vangen boort hij met zijn snavel onophoudelijk op dezelfde plaats, en maakt gaten in het hout met een middellijn van zeven centimeter. De paal blijft dan enkel maar uit gewoonte staan en bij de eerste windvlaag de beste valt hij om.

De beren hebben evenmin ooit kunnen begrijpen, dat het trillen der palen niet de aanwezigheid van een bijenkorf op den top verried. Daarom slaan zij er een geregeld beleg om, ondermijnen ze aan het benedeneinde en doen ze vallen om in het bezit van den gedroomden honing te geraken.

Als de dieren zich er niet mee bemoeien, zijn de verschillende soorten van paddestoelen al voldoende om de palen te doen verrotten, in weerwil van de bederfwerende inspuitingen die men er op toepast. De afwisselende vochtigheid en koude doen het hout splijten, de zuurstof der lucht verbrandt het en de gisting verteert het. Er zijn slecht toebereide palen, die onmiddellijk worden aangetast, en dan steken zij de andere aan; de wind brengt de vernietigende kiemen van den een naar den ander, zoodat men rekening moet houden met de epidemieën der telegraafpalen, die strenge en afdoende hygiënische maatregelen dringend noodig hebben.

Wanneer men dezen hardnekkigen strijd van natuur, menschen, dieren en planten tegen de telegraaflijnen gadeslaat, vraagt men zich af, hoe de ontastbare en wegvloeiende gedachte, op die kleine zoo weinig veilige ijzeren raadjes, de wereld in alle richtingen kan doorloopen.

Toch gelukt dit, dank een onophoudelijk vernielden, maar steeds herstelden arbeid van Penelope: meer en meer breidt dit lichte net van menschelijke gemeenschap zich uit, terwijl de bedrijvige telegrafisten links en rechts gaan en, evenals de herdershond de kudde, de in de ruimte verdoolde woorden in den schaapsstal terugbrengen.

De goochelaar.
Oud sprookje.
(*Vervolg en Slot.*)

Den daarop volgenden nacht gebeurden er vreemde dingen op het kerkhof van het dorp. De schoolmeester, die evenals de barbier, dicht bij den doodenakker woonde, merkte dat het eerst op en ging aanstonds zijn buurman wekken.

Kleine geheimzinnige lichtjes bewogen zich boven de graven; men zou gezegd hebben dat de kaboutermannetjes daar een dansje hielden.

‘Zie je dien heksendans daar?’ vroeg de dorpsmeester aan den barbier, die er tevens zijn beroep van maakte, gebroken armen en beenen weer in elkaar te zetten. ‘Dat zijn geen glimwormen, zie je wel.’

De ander zette groote oogen op en maakte in zijn angst een kruis.

‘Dat zijn arme zielen uit het vagevuur, die komen spoken,’ stamelde hij met bevende stem.

En beiden volgden, uit het venster gebogen, met angstig oog de dwaallichtjes, die over het kerkhof huppelden.

Plotseling verscheen een reusachtige zwarte gestalte, met een grooten zak aan den arm, voor het raam en riep met holle stem:

‘Komt allen tot mij, want het is de dag van het jongste gericht! Kinderen der menschen, bidt in stilte. De dooden verzamelen hun beenderen! komt allen, die in den hemel wilt komen, hier in dezen zak!’

‘Wat moet dat beteekenen? Wat zouden we doen?’ vroegen de schoolmeester en de baardschrapper zich af, terwijl ze klappertandden van angst.

‘Dat is Sint Pieter de Apostel, die ons komt roepen,’ zei de dorpsbarbier. ‘Daar valt niet aan te twijfelen’

‘Och! wie had gisteren gezeid dat die van nacht al zou komen,’ zuchtte de schoolmeester, die zijn knieën voelde knikken.

‘Laten we in Gods naam maar gaan,’ hernam zijn buurman, ‘dat is nog het veiligste wat we doen kunnen.’

Beiden verlieten het huis en naderden schoorvoetend de zwarte gedaante, die als een capucijn een langen baard en een kap over het hoofd droeg.

De apostel hielp den meester en den dorpsesculaap in den zak kruipen; daarna bond hij de opening zorgvuldig dicht en sleepte het tweetal achter zich door het dorp.

Daar stiet hij onderweg op een plas water.

'Opgelet!' riep de apostel, 'wij steken de Roode Zee over.'

Toen hij wat verder een greppel had over te stappen, zei hij:

'Nu passeeren wij de beek Cedron.'

Vervolgens kwamen zij aan het groote poortgewelf van het kasteel.

'Hier zijn we in het dal van Josaphat!' riep de hemelsche wegwijzer.

Een oogenblik later werd het tweetal in den zak de trap opgesleept.

'Dat is de ladder van Jacob,' luidde de explicatie, 'nu zullen we er gauw zijn.'

Eindelijk betrad de apostel het vertrek door den baljuw aangewezen. Daar hing hij den zak met zijn inhoud in de schouw aan den haak, waar anders de hammen te rooken werden gehangen, en daar het vuur van den vorigen dag nog smeulde en nu en dan zelfs nog knetterde, riep hij met donderende stem:

'Zondaars die je bent, hier lig je in de vlammen van het Vagevuur! Blijft daar voor een jaar of wat.'

En dit zeggende maakte hij zich uit de voeten.

De schoolmeester en de barbier begonnen daarop zoo jammerlijk te schreeuwen dat het heele dienstpersoneel van het slot wakker werd en op de been kwam, in de meening dat er brand was. Gelukkig bedreigden de vlammen voorloopig nog niets anders dan de laarzen der twee reizigers naar de eeuwigheid.

Dit was alles weer het werk van den man in het grijs, die vooreerst een dozijn kreeften met kaarsjes op den rug over het kerkhof had laten loopen en daarop de legendaire gedaante had aangenomen van den wachter van het Paradijs. Thans was hij eenvoudig bij den baljuw gaan aankloppen.

'Heer peter,' zei hij, 'nu zal u niet de eenige meer zijn, die tegen mij raast De schoolmeester en de barbier hangen met hun beiden in den schoorsteen. Wil u ze soms eens zien spartelen?'

De slotvoogd, die zich overwonnen moest verklaren, haastte zich een paar kledingstukken aan te schieten en den man in het grijs te volgen.

Op het gezicht der twee gewichtige personages, die meenende dat zij in het vagevuur lagen, als bezetenen in den zak te keer gingen, kon hij eerst een kleine opwelling van voldoening niet onderdrukken; maar aanstonds tot zijn rol van baljuw terugkeerende, gaf hij zijn dienstlieden bevel de twee onschuldige slachtoffers van den duizendkunstenaar zoo spoedig mogelijk uit den haard te bevrijden. Tot den man in het grijs zei hij vervolgens:

'Om de waarheid te zeggen ben ik een beetje bang van een petekind zooals jij: je bent mij te slim af. Ik verlang dat je binnen vier en twintig uren het land ruimt; dan kan je je laten ophangen, waar je verkiest.'

'Heer peter,' antwoordde daarop de man in het grijs, 'uw wil zal mij heilig zijn tot het laatste toe, en ik heb dan ook volstrekt geen plan u langer mijn tegenwoordigheid op te dringen. Veroorloof mij alleen u te vragen of u geen lust heeft de voorwerpen terug te koopen, die ik op uw bevel heb moeten weghalen. Het bonte paard is zeker duizend kronen waard. De trouwring van uw gemalin en uw

mooie beddedeken zijn zeker ook geen dingen zonder waarde..... Wat denkt Uwe Hoogheid er van?'

'Onbeschaamde vlegel!' riep de baljuw, de vuisten ballend van verontwaardiging. 'Maak dat je weg komt en houd alles.'

'God beware mij, heer peter,' hernam de man in het grijs doodbedaard. 'Ik zei het maar voor de aardigheid. Mijn middelen veroorloven mij best, u de voorwerpen terug te geven, die ik u door mijn goochelkunst afhandig gemaakt heb, met de waarde van de vijf schapen en den os er bij. Vandaag zal u al het verschuldigde hebben. Al had u me niets anders gelaten dan het leven, zou ik me toch nog gelukkig rekenen.'

Hij maakte een plechtstatige buiging en ging heen.

Heel den volgenden morgen wachtten de beide oudjes in het bosch tevergeefs den terugkeer van hun kostganger. Het werd middag en nog liet hij niets van zich hooren. De stumpers waren buiten zich zelven van angst.

'Och!' zeiden zij, 'nu is er geen hoop meer! Het is voor altijd gedaan! De baljuw heeft onzen goeden vriend laten ophangen.'

Zij durfden zelfs niet naar buiten gaan om naricht in te winnen omtrent den vermiste.

Eensklaps vernamen zij een schrikkelijk geraas van bellen en geklap van zweepen, dat zich van den kant van het dorp deed hooren. Het oude paar strompelde naar de deur om te zien wat er gaande was. Het was hetzelfde rijtuig met beschilderde en vergulde paneelen, door zes paarden getrokken, dat kort geleden de nieuwsgierigheid der inwoners had gaande gemaakt.

Opnieuw reed het in vollen draf het dorp door. Er zat maar één heerschap in, met een bediende achter zich, wiens hoed en rok geheel met goudgalon waren afgezet.

Alweer verbeeldden zich de beide oudjes dat de heer van die prachtige equipage hun vriendelijk toeknikte, en ditmaal bedrogen zij zich niet; die knikjes golden wel degelijk hen.

Nog eenige oogenblikken en de staatsiekoets zou hun hut voorbijrijden.

'Daar komt ze, daar komt ze!'

En juist op het oogenblik dat het rijtuig vlak voor de deur gekomen is, houdt de heer zijn prachtig zesspan in, springt van de bank en vliegt de oudjes om den hals.

'Beste vader, lieve moeder,' roept hij, 'ik ben het, uw zoon Jan, dien gij verloren waande!'

Het boertje en zijn vrouw voelden zich omarmd nog vóór ze goed uit de oogen hadden kunnen kijken.

Eindelijk kunnen zij den vreemdeling in het gezicht zien; het was hun geliefde kostganger en kostwinner, de geheimzinnige man in het grijs. Ditmaal was hij prachtig uitgedost. Met hun drieën traden zij de hut binnen.

'Beste ouders,' zei de deftige heer, 'nu kom ik u niet meer om iets te eten vragen. Ik neem u allebei mee in mijn rijtuig, dat je hier ziet.'

De beide oudjes durfden nog aan zooveel onverhoopt geluk niet gelooven. Was dat rijk uitgedost heerschap hun zoon? Neen, dat was niet mogelijk!

Daarop trok de man in het grijs zijn jas uit en liet op zijn schouder een moedervlekje zien, dat hij daar had.

'Ja, nu zien wij het,' riep het verrukte paar uit, 'je bent ons kind, onze Jan, dien we zoo lang voor dood hebben beweend. Maar wie had je ook zóó kunnen herkennen? Je bent zeker als prins teruggekomen!'

‘Neen, een prins ben ik niet. Maar ik heb fortuin gemaakt, dat is alles, en in alle eer en deugd, wat mijn heer peter er ook van denken mag. Kom mee, dan zal ik je dat alles wel eens uitvoerig vertellen.’

De verhuizing had niet veel in. Alle drie stapten in de mooie koets, die onmiddellijk in vollen draf wegreed naar een ver land, waar de beide oudjes hun laatste dagen sleten in gezelschap van hun weergevonden Jan.

Bij de Platen.

Napoleons vlucht na den slag van Waterloo. -

Herhaaldelijk reeds werd deze aangrijpende ontknooping van het groote Napoleontische drama door voorname veldslagschilders behandeld, maar misschien door geen hunner op zoo pakkende manier als door den Engelschen kunstenaar A.E. Gow, wiens tafereel onze eerste bladzijde siert.

Die schilderij geeft ons den vollen indruk van de wanhopige vlucht des eenmaal onverwinnelijken keizers. Met bewonderenswaardige kunst van groepeering heeft de schilder de gebroken gestalte van den overwonnen wereldbedwinger tot het middelpunt weten te maken van het figurenrijke tafereel en de jammerlijke wanorde der radeloos voortstuivende colonne weten weer te geven.

Het oog omvat maar een greep uit den langen stoet van gewonde en uitgeputte vluchtelingen; maar in dat korte moment heeft de kunstenaar al de gruwelen en jammeren van een op de vlucht gedreven leger weten samen te vatten. De wagen op den voorgrond holt in woeste vaart over de lichamen van gevallen krijgers; de menner met verbonden hoofd, zelf door den schrik voortgezweept, legt de zweep over de paarden en kijkt er niet naar of de raderen een armen gewonde verpletteren. Wat verder tracht een soldaat al vluchtende een verband om zijn gewonden arm te hechten en houdt den zwachtel met de tanden vast. Ongelukkig wie van uitputting of bloedverlies langs den weg neerzijgt: de kameraden laten hem meedoogenloos liggen; ieder is maar op redding van het eigen leven bedacht. Maar het meest aangrijpend is de ineengedoken gestalte van den eens zoo machtigen titan, wien niets kon weerstaan en wiens overmoed thans voorgoed is gefnuikt. Een der officieren uit zijn naaste omgeving werpt een steelschen blik op den keizer en maakt misschien de wijsgeerige opmerking, die dit tafereel ook ons van zelve opdringt: hoe hooger vlucht, hoe dieper val.

De schilder op de studiereis. -

Ook dit onderwerp is niet nieuw: in den vorigen jaargang nog gaven wij de reproductie van een dergelijk tafereel, maar de hier gegeven voorstelling is zoo gelukkig, dat de lezer ze stellig niet zonder genoegen beschouwen zal. Vooral interessant is het, de uitdrukking der verschillende koppen waar te nemen. Het aardig Tirolerinnetje, half met haar houding verlegen en toch met de eer gevleid, door den *Herrn Künstler* waardig te zijn gekeurd om in zijn schetsboek te worden opgenomen, staart met de handen over elkaar glimlachend op den grond. De schilder heeft blijkbaar schik in zijn model, maar dat belet niet dat hij alle aandacht wijdt aan zijn werk. Over zijn schouder bespieden de oude en de jonge Tiroler het vorderen van zijn arbeid, de laatste met gespannen aandacht, de ander, die zoo iets stellig al meer gezien heeft in zijn leven, met belangstellend welgevallen. De derde vermaakt zich meer bijzonder

in de verlegenheid van het meisje, en het kleine zusje, dat aan des schilders knie staat, is één en al bewondering. Het geheel vormt een gezellig, gemoedelijk groepje, zooals alleen een Tiroler binnenhuisje dat kan aanbieden.

De troost van den gevangene. -

Minder gezellig ziet het er bij den armen gevangene uit, die in zijn enge, sombere cel geen anderen troost heeft dan het gezelschap van een muis, die op de kruimeltjes van het harde roggebrood afkomt. Bij gebrek aan brood eet men korstjes van pasteien en bij gemis van alle menschelijke toespraak is het zeer begrijpelijk dat men zelfs gevoelig wordt voor de vriendelijkheden van een dankbare muis. Men verhaalt wel van gevangenen, die in hun eenzaamheid de gunst trachtten te winnen zelfs van zulke onsympathieke wezens als spinnen. Een muis is in elk geval een aardig, hupsch en zindelijk diertje, en wie weet hoe vriendelijk en dankbaar ze met haar levendige oogjes haar weldoener weet toe te lonken en hem aldus voor de ontvangen kruimeltjes door troost en afleiding in zijn kerker te beloonen.

Wetenswaardig Allerlei.

Leergierige grijsaards. -

De geschiedenis maakt van onderscheidene groote mannen gewag die nog op hoogen leeftijd zich op de beoefening van een taal of wetenschap toelegden. Zoo leerde Socrates op zijn ouden dag verschillende instrumenten bespelen. Cato begon op zijn tachtigste jaar met de studie van het Grieksch en Plutarchus was misschien nog ouder, toen hij zich op het Latijn ging toeleggen.

Theophrastus begon zijn beroemd werk over de karakters der menschen, toen hij al negentig jaar oud was; hij werd door den dood in zijn letterkundige bezigheden verrast.

Colbert, de beroemde Fransche minister van financiën onder Lodewijk XIV, nam met zijn zestigste jaar de studie van het Latijn en der rechtsgeleerdheid weer op.

De kanselier Le Tellier bestudeerde hoogbejaard de logica voor zijn genoegen en om zich met zijn kleinkinderen over deze wetenschap te kunnen onderhouden.

Benjamin Johnson, een Engelsch dichter, legde zich nog enkele jaren voor zijn dood op de studie van het Hollandsch toe, terwijl onze onsterflijke Vondel als grijsaard het Latijn leerde.

De markies de Saint-Aulaire, lid der Fransche academie, begon zich eerst met zijn zeventigste jaar met de dichtkunst onledig te houden, en zijn verzen zijn vol vuur, bevalligheid en fijnheid.

De beroemde Italiaansche dichter Boccaccio was al vijf en dertig jaar oud, toen hij de letteren begon te beoefenen. Desniettemin heeft hij een groot aantal schrijvers overtroffen, die zich van hun prilste jeugd op de letteren hadden toegelegd.

Ludovico Monaldesco stelde in den buitengewoon hoogen leeftijd van honderd vijftien jaar de gedenkschriften van zijn tijd op: wel een bewijs van een ongewoon helder en kloek hoofd.

John Ogilby, de vertaler van Homeros en Vergilius in Engelsche verzen, kende geen Grieksch en Latijn voor zijn vier-en-vijftigste jaar.

Franklin maakte een begin met zijn ongeevenaard schrandere navorschingen op het gebied der natuurkunde, toen hij al negen en veertig jaar oud was.

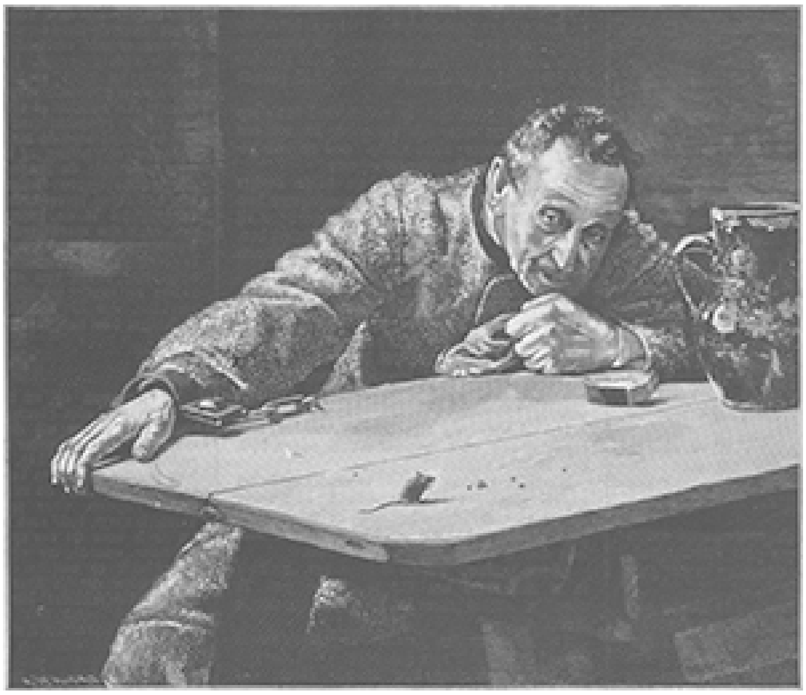

DE TROOST VAN DEN GEVANGENE.

De volledige verzameling der werken van Dryden is de aanzienlijkste, die ooit uit de pen van een schrijver is gevloeid. Toch gaf deze Engelsche schrijver geen bewijs van zijn dichterlijke talenten voor zijn zeven-en-twintigste jaar. Op acht-en-zestigjarigen leeftijd vormde hij het plan, de Illiade te vertalen, wat hij ook ten uitvoer bracht. Zijn beste voortbrengselen werden in zijn ouden dag geschreven.

Michel Angelo behield tot in hoogen leeftijd zijn scheppend genie, want hij werkte als het ware tot zijn laatste uur, en bereikte den ouderdom van negentig jaar. Hij schijnt in een vernuftig gevonden devies een zinspeling op zich zelven te doen, waar hij zich voorstelt als een eerbiedwaardig grijsaard op een soort van wagen, met een zandkoker naast zich, waarop dit opschrift: *Ancora imparo*, ik leer nog.

Reusachtige electrolyse. -

Tot dusver had men nog geen ander middel gevonden om de rompen der schepen met koper te ompantseren, dan de toepassing van platen van dit metaal; door klinknagels vastgehecht. De heer Buchanan van New-York heeft nu voorgesteld, deze operatie in eens door de galvanoplastiek te doen geschieden. De gekalfaterde romp van het schip moet, even als voor elke operatie van die soort, eerst duchtig geboend en daarna in een bad van kopersulfaat gedompeld worden. Het schip zelf vormt dan de negatieve electrode van een stroom, door een krachtige dynamo verschaft.

Het middel is vernuftig gevonden en oorspronkelijk, maar het is de vraag, of de aldus verkregen laag van kopersulfaat homogeen zal zijn en voldoende adhesie zal bezitten met het schip.

Invloed van het electrisch licht op planten. -

Sedert een tiental jaren heeft de invloed, door de electrische verlichting op de plantenwereld geoefend, aanleiding gegeven tot talrijke onderzoekingen. Die waarnemingen worden nog steeds voortgezet, maar de verkregen uitkomsten zijn tot dusver nog tegenstrijdig. Intusschen moeten volgens Montpellier de volgende punten vaststaan: 1° Het electrisch licht bevordert de assimilatie en verhaast dikwijls den wasdom en het rijpen; 2° het versterkt in bepaalde gevallen de kleuren der bloemen en vermeerdert dikwijls haar aantal; 3° de nachtrust is niet volstrekt noodzakelijk voor den groei en de ontwikkeling van alle planten; 4° de rechtstreeksche stralen, door het electrisch booglicht zonder ballon voortgebracht, oefenen een zeer nadeeligen invloed op planten, die al te dicht bij de lamp staan; 5° het aanbrengen van een gewoon glazen bol tusschen het licht en de planten is voldoende om die nadeelige werking te verhoeden.

Sportgekken. -

Een Russische zonderling moet op het oogenblik op weg zijn, om op handen en voeten van de Russische grens naar Parijs te kruipen, en een Franschman met name Glaser heeft om 300 franks gewed dat hij ruggelings van Marseille naar Parijs zou wandelen om daar de asch van Napoleon te gaan vereeren.

Als hotels voor deze reizigers kunnen stellig de gekkenhuizen worden aanbevolen, die zij op hun weg mochten passeeren.

[Nummer 10]

DE KONINGIN VAN DEN HEILIGEN ROZENKRANS.

't Was maar een muziekmeester
Door
H.A. Banning.
(*Vervolg en Slot.*)

Het was schemeravond geworden; Barbara kwam, door de bel daartoe opgeroepen, binnen om de theetafel op te ruimen. Het gaslicht en de verschillende bougies, ook aan den prachtigen vleugel van Erard, werden ontstoken en nadat men een enkel glas wijn had gedronken, noodigde de kolonel zijn gasten uit hem een oogenblik kunstgenot te doen smaken.

Hoevermans had natuurlijk muziek en ook zijn viool meegebracht. Er volgde, als altijd, een oogenblik van aarzeling bij het vraagstuk: wie zal een begin maken en wat zal er gezongen of gespeeld worden, doch Hoevermans hakte den knoop door met de opmerking dat de dames Van der Pauw wel het liefst zang zouden hooren. 'Welnu,' sprak zijn vrouw, 'dan wil ik beginnen en wel het liefst met *Erlkönig.*[(1)] Die ballade heb ik in de laatste dagen voor mijn vertrek zoo dikwijls met weemoed in het hart gezongen; nu ik mij weder gelukkig gevoel, wil ik toch die herinnering aan den toestand van ons kind wakker houden, om des te beter te beseffen wat wij aan God verschuldigd zijn.'

Hoevermans plaatste zich voor de piano en na een korte inleiding hoorde men een mollige, sympathieke sopraan weerklinken:

Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?
Es ist der Vater mit seinem Kind;
Er hat den Knaben wohl in dem Arm,
Er faszt ihn sicher, er hält ihn warm.

Het knaapje is angstig, het verbergt het gelaat in de plooien van 's vaders kleed. En als nu de vader wil weten waarom zijn zoon zoo angstig is, vraagt het knaapje of hij dan den Erlkönig niet ziet, den Erlkönig met kroon en staart. Doch de vader tracht hem gerust te stellen met de opmerking dat het niets is dan een nevelbeeld. Nu begint de Erlkönig met zijn verlokkingen en zegt vleiend:

Du liebes Kind, komm, geh mit mir,
Gar schöne Spiele spiel ich mit dir.

Hij wil hem verlokken door zinspelingen op de prachtige bloemen aan het strand en op de schitterende gouden gewaden welke zijn moeder in bezit heeft, doch het kind roept luidkeels: 'Vader, mijn vader, hoort gij dan niet wat de Erlkönig mij toefluistert en belooft?' De vader antwoordt echter: 'Wees bedaard, mijn kind, 't is de wind, die door de dorre bladeren ruischt.' En de Erlkönig gaat voort met vleierijen en verlokkingen, het kind met klagen, de vader met troosten. Eindelijk gaat Erlkönig tot bedreigingen en geweld over en nu jammert het knaapje voor de laatste maal:

Mein Vater! mein Vater! jetzt faszt er mich an!
  Erlkönig hat mir ein Leides gethan.

(1) *Erlkönig* is een ballade van Goethe, door Frans Schub[e]rt op schier onnavolgbare wijze in mu[z]iek gebracht. *Erlkönig* is in de mythologie de koning der boschgeesten, die de menschen door vleiende verlokkingen ten verderve tracht te voeren.

De vader wordt door een huivering overvallen, en als hij tehuis komt ligt het knaapje dood in zijn armen.

De gedachte aan den angst, dien haar zoontje moest uitstaan, had de liefhebbende moeder ongetwijfeld begeesterd, want toen zij geëindigd had was zij bleek van aandoening en haar man verklaarde, dat hij haar nooit zoo voortreffelijk had hooren zingen. Geen wonder dus dat zij door de aanwezigen zeer werd toegejuicht.

'Prachtig, niet waar?' vroeg de kolonel, zich tot juffrouw Truitje wendende.

'Ja wel, mijnheer,' antwoordde zij, 'en kunstig ook waarschijnlijk, maar, weet u, ik ben niet muzikaal en wij verstaan ook de woorden niet.'

In de keuken had de ballade nog een geheel anderen indruk gemaakt. Zoodra Bertha '*Mein Vater*, *mein Vater!*' hoorde gillen, sloeg zij de handen voor de oogen, verschrikt uitroepende:

'Groots God, daar krijgt zij 't weer.'

'Wat krijgt ze weer?' vroeg haar kameraad, de werkster, die doodbedaard een gesuikerde boterham oppeuzelde.

De huishoudster gaf geen antwoord maar zat te beven op haar stoel, zonder de handen van de oogen weg te nemen, en toen het knaapje in doodsangst voor de laatste maal, maar akeliger dan ooit, '*Mein Vater*, *mein Vater!*' gilde, toen sprong zij op en gilde bijna even luid:

'Wat wil zij dan toch van haar vader! Moet zij nogmaals zooveel ellende op haar hals halen, als wij hier ondervonden hebben? Moet ook hier in huis de duivel in het spel komen? 't Is zoo waar om het te besterven.'

'Wat mankeert je toch, Barbara?' vroeg de werkster. 'Die soort van zangeressen gillen allemaal zoo; dat heb ik in de muziekzaal zoo dikwijls gehoord, als ik op de stoven moest passen. Zij maken soms een spektakel alsof ze voor dood weggedragen moeten worden, maar dat zijn allemaal smoesjes en niets anders, want als alles afgeloopen is praten en lachen zij alsof er niets gebeurd was. Maak je maar niet ongerust over die mevrouw, want het loopt alles met een sisser af.... Hoor de lui in het salon eens in de handen klappen!'

'Ja ik hoor en begrijp heel goed wat er gebeurt: zij komen van dat gevloekte bovenhuis, waar zooveel menschen rampzalig zijn geworden, waar ook mijn vrijer door den duivel in het ongeluk is gebracht. De hemel weet wat ons boven het hoofd hangt, maar 't is zeker dat ik geen half mensch meer ben en het huis mij te benauwd is.... Lieve hemel, daar begint het opnieuw.... Dat kan nooit goed afloopen, wees er verzekerd van.'

Er werd werkelijk weder muziek gemaakt in het salon. Rika had duidelijk gehoord wat door juffrouw Truitje was gezegd. Zij nam haar zwager ter zijde en fluisterde hem in het oor, dat de zwarte dames zulke muziek niet begrepen en ook de woorden niet verstonden.

'Wat zullen we daar aan doen, ik heb geen Hollandsche liederen bij mij,' antwoordde hij, de schouders ophalende.

'Wat denk je dan van het *Ave Maria* van Gounod; dat zullen zij wel verstaan.'

Hoevermans trok zijn klassieken neus op en gaf te kennen, dat hij dit muziekstuk niet bezat.

'Dat is niets, ik ken het van buiten,' antwoordde zij.

Een oogenblik later weerklonk een krachtvolle glasheldere altstem; het was alsof men een *vox humana* uit een kerkorgel hoorde.

'*Ave*, *ave*, *Maria*,' zoo begon Rika, met eenigszins getemperd geluid.

Ja, die taal verstonden de zwarte juffers zeer goed. Zij zagen elkander even met een glimlach op de lippen aan en vouwden de handen. De woorden van dat eeuwenoude gebed, waarin Maria als de gezegendste onder de vrouwen gehuldigd en verheerlijkt wordt, nu zoo welluidend gezongen, drongen tot diep in haar hart door. Ja, die taal verstonden zij; zij bogen diep het hoofd toen tweemaal de Zoete Naam zoo smeekend over de lippen der zangeres vloeide, zij sloten de oogen, toen Rika de voorspraak van de Moeder des Heeren afsmeekte en met haar volle, klankrijke stem als het ware uitriep: *Ora pro nobis*, *peccatoribus.* Zoo iets hadden zij nooit gehoord en zij zaten daar nog in dezelfde verrukking, toen de kolonel luid bravo! riep en zijn enthusiasme door handgeklap lucht gaf.

De kapitein deelde niet in de geestdrift van zijn vader; hij was te veel ontroerd, niet alleen omdat het prachtig geluid hem had meegesleept, maar hij meende te mogen gelooven, dat hier niet slechts sprake was van een kunstmatige voordracht, maar van innige godsvrucht, die de hoeksteen moet zijn van het burgerlijk leven te midden der wereldsche beslommeringen. Toen het lied geëindigd was, maakte hij een buiging voor de zangeres, betuigde zijn bewondering, en geleidde haar naar haar plaats.

‘Dat was heerlijk, niet waar!’ zei hij, in het voorbijgaan tot de dames Van der Pauw, toen hij nog een paar flesschen ging halen.

‘O, mijnheer!’ riep Mietje uit, die anders niet gewoon was veel te zeggen, ‘ik had gedacht, dat men zulke muziek alleen van de engelen in den hemel kon hooren.’

‘Ja, 't was engelachtig,’ zei de kolonel, zijn zoon aanziende; ‘maar er zijn ook nog wel eens engelen op de aarde te vinden, niet waar Frits? Was dat nog niet wel zoo mooi als het lied van de Loreley?’

De kapitein scheen het noodig te achten geen antwoord te geven of andere zinspelingen uit te lokken, en nam zijn plaats weder in naast de bekoorlijke en talentvolle zangeres, middelerwijl mevrouw Hoevermans op verzoek van den kolonel, andermaal taartjes en gebakjes van allerlei aard presenteerde en de oude heer de glazen vulde.

Het moet den lezer niet verwonderen, dat op dien avond de muziek de hoofdrol vervulde. Dit lag trouwens in den aard der zaak. Wie bij een landbouwer te gast is, zal veel langer door de koornvelden moeten loopen dan hem aangenaam is; wie in aanraking komt met een minister van Binnen- of Buitenlandsche zaken, met een lid der Eerste of Tweede Kamer, zelfs met den president van een kiesvereniging, zal het voor lief moeten nemen, dat hij aanhoudend met politiek wordt bezig gehouden; het enthusiasme van schilders en beeldhouwers geeft ook vaak aanleiding tot langdurige beschouwingen over de kunst in 't algemeen, - maar een musicus gaat in den regel geheel op in *zijn* kunst; hij plengt, waar hij zich ook bevindt, voortdurend offers aan *Frau Musica* en is niet in zijn element alvorens hij aan de snaren kan toevertrouwen wat in hem omgaat. Dat wordt hem trouwens in onzen tijd zeer gemakkelijk gemaakt, dewijl men schier overal een pianino aantreft, en het weinig moeite kost een viool of ander klein instrument te doen brengen waar men wil hebben. Schilders en beeldhouwers genieten dit voorrecht niet.

Wij mogen intusschen niet verzwijgen dat Hoevermans zijn viool had meegebracht op verzoek van den kolonel, die vurig verlangde hem de bekroonde compositie te hooren voordragen. Het is ons uit den mond van den muziekmeester bekend, onder welke omstandigheden aan dit kunstwerk het leven werd geschonken en welk gevoel hem bij de voordracht te Dusseldorf bezielde. Toch werden al de aanwezigen geschokt, toen zij hoorden hoe de snaren dat gevoel vertolkten, hoe de smart over zooveel miskenning en zielsverdriet zich lucht gaf in tonen, die nu eens diep aangrijpend

waren, dan weder een huivering verwekten, wanneer het speeltuig snerpende kreten deed hooren, die aan de worstelingen van een wanhopige deden denken. Het kan zijn dat dit alles te Dusseldorf nog sterker was uitgekomen, want toen stond de violist nog tegenover al het grievend leed, dat hem dagelijks het hart deed bloeden. Doch het laatste gedeelte zijner *Fantaisie* kan hem nooit meer bezield hebben, dan op dit oogenblik. Hij had immers de overwinning behaald in den strijd tegen miskenning en verguizing, hij mocht nu fier het hoofd opheffen, want een blijde toekomst lachte hem tegen. Zijn dankbaar gemoed ontlokte dan ook aan de snaren een stroom van vreugdekreten en jubeltonen, die zich eindelijk oplosten in een plechtig motief, aan den alouden lofzang *Te Deum Laudamus* ontleend.

Er volgde nu geen luidruchtig handgeklap; dat gedoogde de stemming der aanwezigen niet. De oude juffers waren, zooals ons bekend is, niet muzikaal, zij begrepen dan ook trou-

wens niet hoe iemand zoo iets mooi kon vinden, al moesten zij het ook bewonderen, dat de muziekmeester zoo onbegrijpelijk vlug met zijne vingers kon werken, en dan nog wel met de vingers van de linkerhand. De kapitein had genoeg te doen met mevrouw Hoevermans en haar zuster, die het voorgedragen muziekstuk des te beter begrepen en wier oogen in tranen zwommen.

De kolonel alleen liet na eenige oogenblikken van stomme verbazing een krachtig bravo hooren en verzocht onmiddellijk daarop zijn zoon eens aan het schelkoord te trekken, dat in een hoek van het salon hing.

In plaats van de huishoudster kwam echter de werkster binnen.

'Waar is Barbara?' vroeg de oude heer.

'In den kelder, kolonel.'

'Goed, zeg haar dat zij twee flesschen champagne boven brengt en voor de glazen zorgt, die in de voorkamer gereed staan.'

De werkster haalde de schouders op. 'Er is sinds meer dan een uur met Barbara niets te beginnen, kolonel,' hernam de werkvrouw.

'Niets te beginnen... hoe zoo?'

'Wel, kolonel, onder het zingen deed zij al zoo raar; zij zat met de handen voor de oogen te beven als een riet en te kermen over heksenwerk, over duivelskunsten en zoo al meer, en toen de viool begon vloog zij gillend den kelder in, en daar zit zij nu nog te janken als een kat, die in een vreemd pakhuis opgesloten is; ik geloof dat zij nog stapelgek zal worden.'

De gasten zagen elkander vol verbazing aan.

'Zal ik eens even naar den kelder gaan en de champagne meebrengen?' vroeg de kapitein.

De oude heer schudde het hoofd. 'Zeg maar aan Barbara,' sprak hij tot de werkster, 'dat zij gerust naar bed kan gaan, want dat jij wel voor alles zal zorgen.'

'Bestig, mijnheer de kolonel,' antwoordde de vrouw en zij verwijderde zich met een glans van genoegen op het gelaat, waarschijnlijk denkende aan de te verwachten fooien.

'Wil ik niet eens naar beneden gaan om te zien hoe het met Barbara gesteld is?' vroeg de kapitein.

'Niet noodig,' antwoordde de oude heer. 'Ik ken de oorzaak van haar plotselinge ongesteldheid, maar weet ook zeer goed, dat zij aan de boodschap van de werkster geen gehoor zal geven: zij zal wel spoedig voor onze oogen staan.'

Barbara kwam inderdaad eenige oogenblikken later met de bestelde flesschen de kamer binnen. Zij zag er intusschen bleek en berooid uit; haar oogen waren gezwollen en toen zij toevallig Hoevermans aankeek ging een [r]il[l]ing door al haar leden.

'Dat had de werkster immers ook wel kunnen doen,' zei de kolonel.

Zij gaf geen antwoord, maar de glazen, die zij uit de voorkamer haalde, rinkelden zeer verontrustend in haar vingers en zij verliet zonder een woord te spreken het salon.

De dames Van der Pauw, die reeds herhaaldelijk aan den gastheer verzocht hadden, zich te mogen verwijderen, dewijl het zeer laat was, drongen daar nogmaals op aan, onder het voorwendsel dat zij den kolonel overlast aandeden, nu zijn huishoudster ongesteld geworden was, doch daar knalde een schot, dat haar geweldig deed ontstellen.

‘Nog een oogenblik,’ sprak de oude heer, middelerwijl hij de beide zusters met de handen dwong weder plaats te nemen. Toen nu de glazen gevuld waren stond hij op en bracht zijn dank aan het gezelschap, dat hem zulk een aangenamen, onvergetelijken avond had doen beleven. Zich tot den muziekmeester wendende, zeide hij o.a: ‘Wanneer ik zoo welsprekend was als uw viool, mijnheer Hoevermans, zouden er op dit oogenblik heel wat harde woorden vallen. Ik noem het een schande voor ons land, dat zulk een voortreffelijk kunstenaar zich naar het buitenland moet begeven om zijn verdiensten erkend en bekroond te zien. Maar zoo zijn wij Hollanders: al wat wij genieten, al wat wij gebruiken, moet van een vreemden stempel voorzien zijn en een vreemden naam dragen. In Duitschland schijnt dit niet het geval te zijn. Welnu, ik druk den wensch uit, dat u daar, na zooveel miskenning door vooroordeel, zooveel verguizing door schandelijke lasteringen, een schoone toekomst wacht.’

Hij bracht ook hulde aan de beide talentvolle zangeressen, die hem zulk een ongekend genot hadden doen smaken en verzocht inzonderheid Rika, dat zij, gedurende haar tijdelijk verblijf, geen dag voorbij zou laten gaan, zonder een paar uren met den kleinen Frits bij hem te komen doorbrengen. Eindelijk kwam de beurt aan juffrouw Truitje en juffrouw Mietje, die de oogen neersloegen toen zij haar namen hoorden noemen. De kolonel herinnerde er nogmaals aan hoe zij door belanglooze toewijding en ook nog door iets anders, waarover hij niet mocht spreken, den stoot hadden gegeven aan den gelukkigen afloop der gebeurtenissen van de laatste dagen. Hij hoopte dat zij hem dikwijls zouden bezoeken, ook als zij met den bedelzak rondgingen, overtuigd als hij was dat de liefdegiften in haar handen gezegend werden.

Er werd geklonken en gedronken. Toen de glazen weder op de tafel stonden en gevuld werden, vroegen de kerkuilen, terwijl zij al vast van haar stoelen oprezen, andermaal of zij nu naar huis mochten gaan, doch de muziekmeester had reeds het woord gevraagd. Zij gingen intusschen niet meer zitten, maar staande aanhoorende hoe Hoevermans den weldoener, den redder van zijn geliefd kind, nogmaals zijn innigen dank betuigde, geleken zij op twee zwarte zoutpilaren, want men zag geen enkele beweging aan de in elkander geschoven vingers noch in haar gelaatstrekken. In die houding moesten zij het ook nog aanhooren hoe daarop de kapitein zijn hart lucht gaf over de kennismaking met de geachte familie Hoevermans, een kennismaking, die, naar hij vurig verlangde, aanleiding zou geven tot een voortdurende en innige vriendschap.

‘Mogen wij nu, asjeblief, naar huis gaan?’ vroegen de twee standbeelden te gelijk.

‘Wij gaan allen naar huis,’ zei Hoevermans, ‘ik zal u geleiden, want het is reeds laat.’

Dat was wel al te vriendelijk, al te beleefd, doch de oude dames begrepen toch ook, dat dit veiliger voor haar zou zijn.

Toen de gasten vertrokken stond Barbara aan de deur. Zij zag nog even bleek, haar handen beefden wel, doch zij wist toch de fooien flink in verzekerde bewaring te houden.

Middelerwijl de kolonel nog een versche sigaar opstak en zich op de canapé neervleide, zeide hij, goed geluimd, maar vrij ondeugend:

‘Ik geloof dat je aardig aangeschoten ben, Frits.’

‘Ik, papa?’ vroeg de kapitein verwonderd. ‘Het tegendeel: ik zou zelfs nog graag een glas of wat met u drinken.’

‘Hoor eens, mijn jongen,’ hernam de oude heer op meer ernstigen toon, ‘ik zie heel goed dat je met een lam geschoten vlerk naar je garnizoen terug zal keeren, van wege de bekoorlijke Loreley. Wees voorzichtig, want het oude spreekwoord zegt: eerst gedaan en dan bedacht, heeft menigeen in leed gebracht.’

Nu kwam de kapitein gulweg met de bekentenis voor den dag, dat Rika, van de eerste ontmoeting af, een diepen indruk op hem had gemaakt en hij er niet aan twijfelde of zij zou hem tot een gelukkigen echtgenoot kunnen maken.

‘Best mogelijk, Frits,’ zei de kolonel, die tevergeefs trachtte zijn aandoening te verbergen. ‘Zij behoort tot een goed soort, en haar vader was immers mijn boezemvriend. Ook zal ik je graag hertrouwd zien, want op uw jaren geeft het onhuiselijk leven, zonder eigen haard, in een garnizoensplaats maar al te veel aanleiding tot het onophoudelijk bezoeken der sociëteit, waar men eindelijk al zijn ledigen tijd doorbrengt, zonder voor het maatschappelijk leven van eenig nut te zijn. Maar alvorens den gewichtigen stap te doen, acht ik het noodig, dat wij zijdelings naar de ons geheel onbekende familie informeeren en de voelhorens zooveel mogelijk uitsteken. Daarom heb ik dan ook Rika verzocht mij elken dag een paar uren te komen bezoeken, ten einde haar karakter, haar doen en laten des te beter te leeren kennen; maar dan moet jij maken dat je uit de voeten komt, want anders kan ik onmogelijk mijn doel bereiken.’

Het was reeds diep in den nacht toen vader en zoon dit gesprek staakten en zich ter rust begaven.

Er zijn vier jaren voorbijgegaan sinds de lezer kennis maakte met de verschillende personen, die in dit verhaal voorkomen. Veel is er in dien tijd veranderd, zeer veel. Dat de kapitein en Rika in het huwelijksbootje zouden stappen, was wel te voorzien. Zelfs de dames Van der Pauw, zoo geheel zonder ‘arg of list,’ verwonderden zich niet eens, toen zij, een half jaar na het partijtje bij den kolonel, een net gedrukte kaart ontvingen, waarop beider namen in sierlijke dooreengestrengelde letters prijkten.

Mevrouw Van Slochteren-Hoekema heeft het noodig geacht de stad te verlaten, dewijl zij gevoelde dat men in sommige kringen met minachting op haar begon neer te zien. Zij heeft haar onnoozelen man meegetroond naar Brussel, omdat men - zooals zij zeide - daar alleen een behoorlijke educatie aan zijn kinderen kan geven.

Barbara is ook getrouwd en wel met een stuurman van een stoomboot. Die man moet veel courage bezeten hebben, want op zijn eigen huwelijksboot zal hij wel altijd onderstuurman moeten blijven.

De dames Van der Pauw zijn nog steeds even stemmig gekleed en blijven zich onafgebroken toewijden aan liefdewerken, al trachten ook nog altijd de lastertongen haar doen en laten in een slecht daglicht te stellen.

En onze kolonel? hoor ik vragen.

De kolonel is wel wat verouderd, doch hij ziet er opgeruimder uit dan vroeger. Kom maar eens zien! Daar zit hij op de canapé in zijn salon. Hij ziet met welgevallen naar een lauwerkrans die boven zijn portret prijkt, want die lauwerkrans is daar neergehangen door zijn schoondochter Rika, die hij lief heeft als zijn eigen kind. Al heeft hij haar van morgen nog niet gezien, hij weet dit toch zeker. Stil! hij luistert met welgevallen naar een kinderstem in de gang. en nu komt een lief, klein kereltje het salon binnen met een bouquet in de hand. Hij wordt binnengeleid door Rika en stamelt een versje.

‘Kom hier, mijn lieve, kleine Frits,’ zegt de oude heer, terwijl hij diep bewogen het knaapje op zijn schoot neemt.

Wij denken onwillekeurig aan het arme kind, dat wij, eenige jaren geleden, onder zulke droevige omstandigheden leerden kennen, doch deze kleine zegt mama tegen Rika, en de oude kolonel, die vandaag jarig is, gevoelt zich gelukkiger dan ooit, nu hij weder Frits kan zeggen tegen een kleinzoon Hij omhelst zijn schoondochter, die hem een kostbaar geschenk aanbiedt, doch dat in zijn oog veel minder waarde heeft dan het lieve kleinkind, door haar geschonken.

Op den achtergrond staat Bertha, de brave Geldersche dienstbode, met een gelaat stralend van vreugde. Sinds het vertrek van Barbara bestiert zij het huishouden van den ouden heer; zij heeft een flinke meid onder zich en is nu een dametje geworden.

De kolonel is jarig vandaag, en straks verwacht men den oudsten Frits, die zijn garnizoen niet vroeger kon verlaten, en dan komen ook de heer en mevrouw Hoevermans, met nog een anderen Frits, het troetelkindje van juffrouw Bertha, en het zal feest zijn bij den ouden kolonel.

Er is veel veranderd, zeer veel. Wel jammer is het, dat de lasteringen en de uitspattingen van een onzinnig bijgeloof onveranderd en onverminderd zijn blijven bestaan. Nog altijd gaat

TYPEN VAN VERKIEZINGSREDENAARS, NAAR DE TEEKENING VAN W. RAINEY.
‘Wij worden vertrapt onder den hiel der tirannie.’

TYPEN VAN VERKIEZINGSREDENAARS, NAAR DE TEEKENING VAN W. RAINEY.
‘Dit oogenblik vervult mij met rechtmatigen trots.’

in de stad het praatje rond, dat de muziekmeester en zijn vrouw zich reeds lang verdronken zouden hebben, wanneer de kolonel, die voor zeer rijk gehouden wordt, niet al hun schulden had betaald, en men is vrij algemeen van oordeel, dat hij dit vooral heeft gedaan met het oog op zijn zoon, die smoorlijk verliefd was op de schoonzuster van dien kalen muziekmeester. Wat echter boven dit alles de kroon spant, is het feit, dat de bakker aan de overzijde zijn bovenhuis in al die jaren niet heeft kunnen verhuren, omdat het daar niet pluis is.

‘'t Is schande!’ zou onze kolonel zeggen en wij zeggen het hem na: 't is schande, dat het gedrochtelijke bijgeloof nog altijd zulk een rol speelt, en dat zelfs onder christenen in den huiselijken kring, in gezelschappen en bijeenkomsten zooveel voedsel wordt gegeven aan de afschuwelijkste lasteringen, die zoo vaak groot onheil stichten.

Juni 1892.

Het blinde Kind en de Moeder.

KIND.

Geef mij, moederlief, de hand!
Wandlen durf ik niet alleen;
Op mijn oogen ligt een band,
't Is zoo duister om mij heen.

MOEDER.

Neem de hand, mijn dierbaar wicht!
Altijd wandelt gij met mij.
Al verloor uw oog het licht,
Nooit wijkt moeder van uw zij'.

KIND.

Prachtig moet het zonlicht zijn
En de gouden morgenstond
En de zilvren maneschijn -
'k Hoorde 't dikwijls uit uw mond.

MOEDER.

Straalt u 't schoon niet in 't gezicht
Dat de zon op aarde maalt,
Mijne liefde is als een licht
Dat uw langen nacht doorstraalt.

KIND.

Heerlijk moet de lente zijn
Die met groen de velden kleurt,
En het donzig bloemelijn
Dat mij lieflijk tegengeurt.

MOEDER.

Ziet ge niet het grastapeet
In der lente heerlijkheid,
Liefde is als een bloemrijk kleed
Dat beschermend u omspreidt.

KIND.

Schoon is wel de hemelboog
In den stillen zomernacht,
Als het flikkrend sterrenoog
Vriendelijk u tegenlacht.

MOEDER.

Ziet ge niet der sterren pracht
Die bij 't morgenrood verdwijnt,
Moederliefde is in uw nacht
Eene ster die altoos schijnt.

KIND.

Schouwt mijn oog dan nimmermeer
Al de wondren van Gods licht?....
'k Zag zoo graag een enklen keer,
Moederlief, uw aangezicht.

MOEDER.

Niet voor immer zijt ge blind,
Eenmaal zal uw duister vliên,
En dan, wees gerust, lief kind,
Zult ge mij en alles zien!

Gevolgd.
B. VAN MEURS.

Vijf en twintig millioen op den bodem der zee.

Niet alleen onze moeder de aarde, maar ook de zee, die haar omgeeft, bevat onmetelijke schatten, die als ze maar op te delven waren, al de bezorgdheid der geologen voor een aanstaanden goudnood ijdel zouden maken. Men moet namelijk weten dat volgens professor Suess het aanwinnen van goud gestadig afneemt en er een tijd zal komen, waarop alle goudmijnen der aarde uitgeput zullen zijn.

Of men dan probeeren zal, uit de zee goud te halen?

Het is een bekend feit, dat zeewater goud bevat, wel is waar in zoo geringe mate, dat het thans niet de moeite zou loonen het te winnen. Van dit goud willen wij hier echter niet spreken; met de schatten op den bodem der zee hebben wij hier de rijkdommen op het oog, die van verzonken schepen afkomstig zijn.

Wie zou ook maar bij benadering weten te berekenen, hoeveel milliarden de schatten beloopen, die sinds de alleroudste tijden door den onverzadelijken Neptunus zijn verzwolgen? De geschiedenis maakt immers van zeerampen gewag, waarbij de millioenen bij dozijnen het gulzig element ten buit vielen.

Een dezer historische schipbreuken willen wij in herinnering brengen.

In het jaar 1700 stierf de laatste Habsburger op den Spaanschen troon en liet zijn erfenis na aan den kleinzoon van Lodewijk XIV, die dan ook onder den naam van Philips V den Spaanschen troon beklom. Maar Lodewijk XIV had in zijn blijdschap te vroeg geroepen: 'Er zijn geen Pyreneen meer!' Het Duitsche Rijk, Engeland en de Vereenigde Nederlanden betwistten zijn kleinzoon de erfenis en verbonden zich tot handhaving der aanspraken van aartshertog Karel van Oostenrijk, den lateren keizer Karel VI, op de Spaansche erfopvolging. Zoo brak dan in het jaar 1701 de zoogenaamde Spaansche successie-oorlog uit, die dertien jaar lang in Duitschland, Frankrijk, Italië, Spanje, België, in de Europeesche koloniën van Amerika, Azië en Afrika en op alle zeeën met groote verbittering werd gevoerd.

In Juni 1702 zeilde een vloot van 160 vaartuigen (waaronder 30 Britsche en 20 Hollandsche linieschepen) onder bevel van den Engelschen admiraal Rooke uit om Spanje ter zee te bevechten. Eerst deed Rooke, die 14000 man landingstroepen onder zich had, een poging om Cadix te veroveren, maar dit mocht hem niet gelukken. Toen hij, hier afgeslagen, kaap St. Vincent omzeilde, ontmoette hij het linieschip *Pembroke*, welks kapitein Hardy hem een hoogst belangrijke meedeeling deed.

Sedert twee jaren, vertelde hij, was de 'zilvervloot' uitgebleven, dat wil zeggen de vloot, die jaarlijks de schatten aan goud en zilver, in Amerika gewonnen en meestal ook reeds gemunt, naar Spanje overbracht. Daar zulk een vloot gewoonlijk honderd en meer millioenen aan boord had, welke schatten alleen de Spaansche regeering in staat stelden, Spanjes toenmaligen rang van groote mogendheid op te houden en de ontzaglijke oorlogskosten te dekken, begrijpt men dat in Spanje de aankomst der zilvervloot met ongeduld verwacht werd.

Om ze een veilige thuiskomst te verzekeren, had Lodewijk XIV den admiraal graaf Château-Renault opgedragen, ze met zijn eskader te beschermen en naar Frankrijk te begeleiden Daartegen verzetten zich echter de Spaansche kapiteins en zoo werd de Fransche admiraal gedwongen - daar Cadix belegerd was - de baai van Vigo binnen te loopen.

De Spaansche kitteloorigheid zou het verlies der heele zilvervloot ten gevolge hebben. De autoriteiten van Cadix protesteerden er namelijk op hun beurt tegen, dat de lading in Vigo zou gelost worden, omdat alleen Cadix het recht had, de uit Amerika komende schatten in ontvangst te nemen. Zoodoende werd de kostbare lading in het geheel niet gelost, maar bleef aan boord der galjoenen, daar men wilde afwachten dat de vijandelijke vloot zich van Cadix zou verwijderd hebben, om dan de galjoenen daarheen te brengen.

Om ze tegen een mogelijke overrompeling te beveiligen, werden aan beide zijden der baai van Vigo batterijen aangelegd, de haven met palissaden en een ketting afgezet en daarachter de oorlogschepen voor anker gelegd.

De schatten, die de zilvervloot aan boord had, worden op zeventig millioen gulden becijferd, en die berekening schijnt volstrekt niet overdreven, afs men nagaat dat de

vloot uit een groote twintig galjoenen bestond, en ieder galjoen gewoonlijk een lading van drie of vier millioen had, terwijl die, welke in de baai van Vigo vernield zouden worden, uitdrukkelijk als van ‘bijzondere grootte’ worden aangegeven.

Dit nu was de meedeeling, die kapitein Hardy zijn admiraal had te doen. Onmiddellijk besloot deze, na voor Cadix het hoofd gestooten te hebben, die nederlaag goed te maken door de zilvervloot te bemachtigen. Hij richtte dus den steven noordwaarts en verscheen den 22^{en} October voor Vigo.

Deze stad is verrukkelijk gelegen aan een meer dan vijftig meter lange baai van de provincie Gallicië, die opmerkelijk op een Noorweegsche fjord gelijkt: ze is lang en smal, aan weerszijden van bergen ingesloten. maar niet heel diep. Daarom moest dan ook Rooke zijn zwaarste schepen er buiten laten. Hij wees slechts vijf en twintig schepen, waaronder tien Hollandsche, met ettelijke fregatten en branders voor den aanval aan. Zijn vlag woei van de *Somerset*, die van den vice-admiraal van de *Torbay*, alle twee linieschepen van tachtig kanonnen.

De Spanjaarden en Franschen werden door dien aanval letterlijk overrompeld, want onbegrijpelijkerwijze lieten zij voor den ingang der baai geen wachtschepen kruisen, en zoo gelukte het den vijand voor Vigo te verschijnen, zonder door iemand opgemerkt te zijn, te meer daar het inmiddels donker geworden was. Hij werd pas gezien, toen hij 2500 man troepen aan land zette, die het kleine kasteel met de strandbatterijen overrompelden en na korten tegenstand veroverden. Daarbij moeten de vereenigde Engelschen en Hollanders maar dertig man verloren hebben, wat des te onverklaarbaarder is, daar er 7 à 8000 Spanjaarden in de nabijheid stonden.

Wat daarvan zij, door de verovering der strandversterkingen was de voornaamste hinderpaal uit den weg geruimd; wan het kasteel had het aanvallende Engelsche linieschip *Barfleur* haast in den grond geboord. Rooke liet de *Torbay* tegen den ketting zeilen, die onmiddellijk brak; ook het palissaadwerk werd vernield en weldra kon het heele Engelsch-Hollandsche eskader den vijand rechtstreeks aanvallen.

Deze was door de onverwachte overrompeling, de plotselinge bestorming der strandversterkingen en de nog sneller verwoesting der havenafsluiting zoodanig uit het veld geslagen, dat hij in zijn verwarring niet wist wat te doen. Graaf Château-Renault vatte 't heldhaftig besluit, zijn oorlogschepen ten offer te brengen om den galjoenen tijd te geven tot ontscheping hunner schatten. Met vijftien Fransche en drie Spaansche linieschepen, alsmede zeven Fransche fregatten en enkele branders wierp hij zich op den vijand, maar zijn kracht was binnen twee uren gebroken; want de meeste kapiteins boden in hun ontsteltenis maar weinig tegenstand.

Het aantal Spaansch-Fransche oorlogschepen en galjoenen, die bij deze gelegenheid in den grond geboord of genomen werden, wordt door de geschiedschrijvers verschillend opgegeven; sommige verzekeren dat er geen enkel aan de verwoesting ontkwam Maar wat gebeurde er met de schatten der zilvervloot? Ook daaromtrent loopen de berichten der geschiedschrijvers zeer uiteen, maar naar de matigste becijfering, kan de waarde aan goud en

zilver, die in de diepte der zee begraven werd, veilig op vijf en twintig millioen gulden geschat worden.

Het spreekt van zelf dat zulk een ontzaglijke rijkdom, op den bodem der baai verzonken, heel wat begeerigen tot nasporing uitlokte. Nu ongeveer tien jaren geleden vormde zich een Fransche maatschappij, die door duikers bij Vigo naar de galjoenen liet zoeken. Zij bereikte evenwel haar doel niet, daar zij op goed geluk af liet duiken en de baai, zooals we gezien hebben, nogal groot in omvang is. Toch moet de plaats, waar de galjoenen gezonken zijn, met betrekkelijke juistheid zijn aan te wijzen. Er bestaat namelijk een werk uit het jaar 1703, geschreven door een persoon, die bij het Spaansche hof in groot aanzien stond, en dit werk bevat niet alleen een schildering der zeeramp van Vigo, maar ook een kaart van de baai, waarop duidelijk de beide punten zijn aangewezen, waar de Fransche oorlogschepen en de Spaansche galjoenen gezonken zijn. Met behulp van dit plan is het gemakkelijk, op de juiste plek door duikers nasporingen te laten doen; dit zou niet veel kosten en ontzaglijk veel kunnen opbrengen; want daar de baai niet diep is, moeten de schatten, als men de juiste plaats waar zij liggen, maar weet, zonder veel moeite te vinden zijn. Wel zijn er honderd negentig jaren verloopen, sinds zij in de diepte verdwenen, maar dat heeft niets te beduiden, daar edele metalen nog wel langer zonder schade in het zeewater kunnen liggen. Dit bewijzen de Mexicaansche piasters, die in het *Museo naval* te Madrid te zien zijn en uit schepen zijn opgedoken, die drie eeuwen onder water hebben gelegen. Ook het houtwerk van gezonken schepen vergaat niet licht, zooals gebleken is bij verscheidene wrakken, die na eeuwen op den bodem der zee gevonden werden. Ten bewijze zij hier alleen herinnerd aan de *Mary Rose*, die in 1588 gezonken is en waarvan na bijna drie eeuwen kanonnen werden opgehaald, die nog volkomen gaaf waren.

Er worden dan ook op het oogenblik weer ijverig pogingen in het werk gesteld om een maatschappij te vormen, die het kapitaal bijeenbrengt, voor het opvisschen der verzonken millioenen benoodigd.

Bij de Platen.

De koningin van den H. rozenkrans. -

Bij den aanvang der maand October, aan de koningin van den Allerheiligsten Rozenkrans gewijd, kunnen we zeker niet beter doen dan, tot stichting van den lezer, onze *Illustratie* te sieren met het fraaie beeldwerk, dat ons de hemelsche Rozenkoningin zoo zinrijk voorstelt.

De kunstenaar laat Haar ons aanschouwen, met haar goddelijk kind tronend op de wolken. Zij heeft de aarde aan haar voeten, bestraald door den fakkel des geloofs, die vastgehouden wordt door den symbolischen hond van den H. Dominicus. Deze heilige ter rechter- en de H. Teresia ter linkerzijde ontvangen uit de handen van Maria en Jesus den rozenkrans, om dien over de wereld te verbreiden en daardoor de menschheid nieuwe weldaden en zegeningen van den hemel te verzekeren.

De beeldhouwer heeft er naar gestreefd, de liefdevolle minzaamheid, de onuitputtelijke goedheid der Moedermaagd tot de aanminnigste uitdrukking te brengen en tevens de vrome dankbaarheid der beide heiligen, aan haar voeten geknield, op het gelukkigst doen uitkomen. Zijn groep verbeeldt ons op bevallige en tegelijk

treffende wijze de vindingrijke hemelsche liefde, die het menschdom tot zijn heil en zaligheid den rozenkrans biedt, en de innige erkentelijkheid, waarmee die weldaad door het menschelijk geslacht behoort te worden aanvaard.

Typen van verkiezingsredenaars. -

Ze vormen een sprekend contrast, die twee verkiezingsredenaars, naar wier politieke overtuiging men niet lang hoeft te raden. Den eenen met zijn magere zwaaiende armen en in zijn sjofel jasje staat de ontevredenheid op het gezicht te lezen. Hij is een van die zoogenaamde volkstribunen, die den toekomstigen gelukstaat niet beter meenen te kunnen voorbereiden dan door verwoed te schelden op de bestaande maatschappij, te bulderen tegen het ‘uitzuigend kapitalisme’ en te razen tegen de ‘klassenregeering’. Hij heft zijn beenige krampachtig gebalde vuist op met een furie, als was hij van plan de ‘tirannie van het kapitaal’ met één slag den kop te verpletteren.

Een heel ander man is zijn overbuur, die zich blijkbaar best kan schikken in de zoo schrikkelijk uitgekreten hedendaagsche wereldorde, vooral sinds hij door een parlementair mandaat geroepen is, daarin een rol te spelen. Nu de kiezers hem maar met hun vertrouwen hebben vereerd, valt er niet aan te twijfelen of het vaderland gaat de zegenrijkste toekomst te gemoet; want hij vertegenwoordigt immers het volk, en als het den vertegenwoordiger goed gaat, wat zou dan het volk nog te klagen hebben? Zooals onze afgevaardigde daar staat, aan den welvoorzienen feestdisch, ter eere zijner overwinning aangericht, in het deftige zwarte gala-costuum met het wijd uitgesneden vest, dat het hagelwitte overhemd, het zinnebeeld der vlekkelooze reinheid van 's mans bedoelingen, zoo schitterend doet uitkomen, is hij de levende type van den zelfvoldanen doctrinair, die meent dat alles op rolletjes moet loopen, als het maar volgens zijn stelsels en theorieën gaat, den *bourgeois satisfait*, wien niets kan deren als hij maar rustig op het kussen zit, den politieken redenaar, die zijn kiezers gouden bergen weet voor te spiegelen, maar ondanks al zijn mooie snorkende volzinnen van vrijheid, vooruitgang, volkswelvaart, inwendig de leuze huldigt: *la politique est l'art de faire ses propres affaires aux dépens d'autrui*, dat is: de politiek is het beste middel om er boven op te komen langs de schouders van anderen.

De Parnassus van Rafael in het Vaticaan. -

Beroemd zijn de zoogenaamde *stanza's* of vertrekken van Rafael in het pauselijk paleis, drie ineenloopende zalen, wier wanden door het penseel van den grooten meester met de schitterendste tafereelen zijn bedekt. Vooral het eerste dezer vertrekken, de *stanza della segnatura*, aldus genoemd omdat daar de pauselijke bullen onderteekend werden, prijkt met hoogst zinrijke wandschilderingen. De vier groote, door rondbogen afgesloten muren, geven namelijk de vier machten te aanschouwen, welke volgens de opvatting des kunstenaars het leven beheerschen: de Godgeleerdheid, de Wijsbegeerte, de Poëzie en het Recht.

Een dezer vier wandschilderingen, de Poëzie, wordt door onze gravure afgebeeld. Overeenkomstig de begrippen van zijn tijd heeft de schilder daartoe de mythologische voorstelling van den Parnassus, den Griekschen zangberg gekozen. De muur, waarop dat tafereel moest worden aangebracht, was hiervoor allesbehalve gunstig, daar hij in het midden door een venster werd gebroken; maar van die oogenschijnlijk

ongunstige omstandigheid wist de meester op zoo geniale manier partij te trekken, dat alle dwang vergeten is en de heele compositie zich in volkomen vrijheid ontwikkeld schijnt te hebben. Wij zien in het midden de hoogte van den Helikon, aan welks voet de bron Hippokrene ontspringt. Op weelderige graszoden, onder slanke lauwerboomen, troont daar, van de schaar der Muzen omgeven, Apollo, de god van schoonheid, kunst en poëzie. Een roode, tot op den schoot afgevallen mantel laat de edele vormen van het jeugdige lichaam gedeeltelijk zichtbaar. Met naïeve kunstenaarsvrijheid heeft Rafael hem, in plaats van de antieke *lyra*, de moderne viool in de hand gegeven en daardoor voor het lichaam een bevalliger beweging verkregen. Naast hem hebben twee der Muzen plaats genomen; de eene houdt een groote bazuin vast, die zij tegen den enkel laat rusten; de andere, die op het gras geleund naar Apollo's muziek luistert, heeft een lier in den arm. In de eerste hebben wij waarschijnlijk Clio, in de tweede Erato te zien. Achter Erato sluiten vier staande Muzen, waaronder Thalia met het masker van het tooneel, de middelgroep af. De grootste van de vier wendt den beschouwer den rug toe en laat hem de pronk van haar plooienrijk gewaad bewonderen. Aan de andere zijde ziet men de overige drie Muzen, waarvan er twee aandachtig toeluisteren, terwijl de derde, door de macht der tonen aangetrokken, juist naar voren treedt: het masker in haar hand schijnt op Melpomene te duiden. Met onvergelijkelijke zielkundige fijnheid heeft Rafael in al deze figuren de verschillende stemmingen, van de hoogste opgetogenheid tot de stilste verrukking, uitgedrukt. Hij voegde er de ontzagwekkende gestalte van den blinde Homeros bij, die met plechtig gebaar den maatval zijner woorden begeleidt, terwijl Dante en Vergilius eerbiedig toeluisteren en een begeesterd jonkman met nog grooter belangstelling het oor leent.

Met grooten tact heeft Rafael aan weerszijden van het venster een lager rotsterras weten aan te brengen, waarop hij vooreerst Sappho met de lier en een schriftrol geplaatst heeft. Zij wendt zich naar een prachtige groep van vier gelauwerde dichters, die in een levendig onderhoud verdiept zijn en waaronder men Petrarca herkent. Aan de andere zijde vormt de eveneens zittende gestalte van den eerwaardigen Pindarus een pendant met Sappho. Hij is voorgesteld in gesprek met Horatius, terwijl een derde dichter achter hen peinzend den wijsvinger aan de lippen brengt. Nog een vijftal gelauwerde figuren vullen hier den achtergrond.

Het geheel is een verheerlijking van poëzie, kunst en schoonheid, volgens de opvatting der renaissance.

Wetenswaardig Allerlei.

De maan op één meter afstands. -

Eenigen tijd geleden deed in de Parijsche pers het onzinnig bericht de ronde, dat voor de daar te houden tentoonstelling van 1900 een telescoop zou vervaardigd worden, waardoor men de maan op een afstand van één meter zou te zien krijgen. Voor dien telescoop moest een kristallen spiegel vervaardigd worden met een middellijn van niet minder dan 3 meter en zoo dik, dat het gewicht er van omtrent 8000 kilogram zou bedragen.

De bekende sterrenkundige Camille Flammarion heeft dit praatje naar het rijk der hersenschimmen verwezen en aangetoond, dat men even gemakkelijk met de handen aan den hemel kan reiken als de maan op één meter afstands zien

Een voorwerp vergrooten of het dichter bij brengen, zegt Flammarion, is precies hetzelfde. Een kijker, die tweemaal vergroot en op een man gericht is, die zich op 100 meter afstand bevindt, toont hem alsof hij maar 50 meter verwijderd was. Een vergrooting van driemaal toont hem op 33, een van viermaal op 25 meter, enz.

De maan draait op een afstand van 384.000 kilometer om de aarde, en daar nu de beste instrumenten 1500, 2000, hoogstens 3000 maal vergrooten, toonen zij ons den wachter der aarde, alsof deze 256, 192 of minstens 128 kilometer van ons verwijderd was. Tusschen 128 kilometer en 1 meter is toch altijd nog een eerbiedwaardige afstand!

Volgens de berekeningen van den heer Flammarion is de vergrooting der astronomische lenzen tweemaal voor elken millimeter der middellijn. Een objectief van 24 c.M. vergroot dus 480 maal, een van 40 c.M. 800 maal, een van 80 c.M. 1600 maal. De sterkste lens, die men tot dusver heeft verkregen, is die van de sterrenwacht op den berg Hamilton bij San Francisco, die 910 millimeter middellijn heeft en 2000 maal vergroot, onder bijzonder gunstige onstandigheden van weer en lucht 3000 maal, maar dit is dan ook het hoogste wat tot dusver op dit gebied bereikt is.

Bij de telescopische spiegels heeft men een grooter middellijn weten te verkrijgen, zooals die van lord Rosse in Ierland, welke 1 meter 83 middellijn heeft, maar deze leveren het bezwaar op, dat zij meer licht verliezen dan een lens en niet zoo helder en scherp vergrooten. Slotsom van een en ander is, dat tot dusver geen verdere vergrootingen dan van 3000 maal zijn bereikt en de maan, door zoo'n telescoop gezien, altijd minstens nog 128 kilometer van ons verwijderd is.

Op het oogenblik heeft men voor de sterrenwacht te Chicago een objectief onder handen met een middellijn van anderhalven meter, die ongetwijfeld de sterrenkunde gewichtige diensten kan bewijzen, maar toch altijd van het gedroomde ideaal nog hemelsver verwijderd blijft. Aangenomen even wel, dat men een telescopischen spiegel kon vervaardigen met een middellijn van drie meter, dan zouden daarmee vergroo-

tingen van 6 a 7000, hoogstens van 8000 maal kunnen verkregen worden. Maar ook hiermee zou de maan nog steeds op een afstand van niet minder dan 48 kilometer van ons verwijderd blijven, of 48000 maal verder dan sommigen droomen. Deze ontzaglijke vergrooting, indien ze al verkregen kon worden, zou het nadeel hebben, dat niet alleen de maan, maar ook, en in dezelfde verhouding, alle onzuiverheden der lucht en vooral de warme luchtstroom, waarmee de aarde omringd is, vergroot werden, zoodat men aan helderheid en duidelijkheid zou verliezen wat men aan omvang won.

De grootte van het zichtbare heelal. -

Hoe groot is de wereld? zijn de kinderen gewoon te vragen, en de ouderen glimlachen. Wat begrijpt een kind van de oneindigheid? De ouden veranderen, beperken de vraag en trachten uit te rekenen, hoe groot dat gedeelte van het heelal is, dat wij met onze blikken kunnen omvatten.

Het aantal sterren, dat wij met het ongewapend oog kunnen zien, is niet groot; een normaal oog kan aan den noordelijken sterrenhemel omtrent 3300 sterren onderscheiden, een bijzonder scherp niet veel meer dan 5000. Wanneer wij de groote sterrenkundige verrekijkers ter hand nemen, zet de wereld haar grenzen uit en het aantal sterren, die wij nu kunnen zien, klimt tot millioenen. Hoeveel millioen? Niemand heeft ze tot dusver geteld en de schattingen der verschillende astronomen loopen ver uiteen. De een spreekt van honderd millioen sterren, de ander zelfs van een milliard. Dit ontzaglijk aantal zonnen is over een onmetelijke ruimte verspreid. De afstand van onze zon tot de naastbij zijnde ster, een uit het sterrenbeeld der Centauren, bedraagt ongeveer acht billioen mijlen. Indien het snelste renpaard in onafgebroken loop dezen weg moest afleggen, zou het daartoe meer dan 100 millioen jaren noodig hebben; het licht dat in de seconde ongeveer 300.000 kilometer aflegt, komt in den tijd van 6 ½ jaar van die ster tot ons. En tallooze sterren zijn nog oneindig verder van ons verwijderd, zoodat de van haar uitgaande lichtstralen ons eerst na duizenden jaren bereiken.

In vergelijking hiermee schijnt onze aarde, ja zelfs onze ontzaglijke zon, maar een nietig stipje.

Niet tevreden met deze berekeningen, die duizelingwekkende cijfers tot uitkomst gaven, stelden de weetgierige menschen nog andere vragen. Zij wilden weten, hoe groot de massa der zichtbare sterren is, hoeveel ruimte al deze zonnen zouden innemen, als men ze tot één hoop brengen, of er één bol van maken kon. Natuurlijk kan ook hierbij enkel van benaderende schattingen sprake zijn, maar de uitkomsten zijn er niet minder verrassend en leerrijk om.

DE PARNASSUS VAN RAFAEL IN HET VATICAAN.

Nemen wij aan, dat het aantal zichtbare sterren 100 millioenen bedraagt en alle even groot en dicht zijn als onze zon. Deze 100 millioen sterren zouden een bol vormen, met een middellijn van omtrent 600 millioen kilometer. Wilden wij dezen reuzenbol een plaats in ons zonnestelsel aanwijzen, dan zou hij daarvan maar een gedeelte bedekken; zijn omvang zou omtrent met de baan van de kleine planeet Sita, de 244ste der asteroïden, samenvallen. Gaan wij echter in de schatting van het aantal sterren verder en nemen wij aan, dat er een milliard zijn, dan zouden wij - elke ster zoo groot als de zon gedacht - een reuzenbol krijgen van 1299 millioen kilometer in doorsnede. Plaatsten wij het middelpunt van dezen bol in het middelpunt van ons zonnestelsel, dan zou hij de hemelruimte tot aan de baan van Jupiter nog niet bedekken. Deze baan zou nog als een losse ring om den reuzenbol loopen.

Er zijn echter ook onzichtbare hemellichamen: de planeten van andere zonnestelsels, die wij niet kunnen zien, uitgedoofde zonnen, die enkel door haar aantrekkingskracht op lichtgevende sterren haar aanwezigheid verraden; tallooze hoopen van meteorieten, die eerst gloeiend worden, wanneer zij in den dampkring onzer aarde komen. Indien wij nu aannemen, dat het aantal dezer onzichtbare hemellichamen even groot is als de zichtbare, en voegen wij deze massa bij den uit een milliard zonnen gevormden reuzenbol, hoe groot zou dan de som der beide bollen zijn? Deze nieuwe reuzenbol zou met zijn volume de baan van onze verst verwijderde planeet Neptunus nog in lang niet bereiken. Hierbij is dan verondersteld, dat de massa der sterren even dicht is als onze zon, ternauwernood tweemaal zoo dicht dus als water.

De photographie tot ontdekking van valschheid in geschrifte. -

Werd de photographie tot dusver enkel aan de natuurwetenschappen dienstbaar gemaakt, in den laatsten tijd heeft zij ook in den dienst der justitie goede diensten bewezen. Zoo zal bijv. een valsch handschrift veel gemakkelijker ontdekt worden, wanneer men het langs photographischen weg sterk vergroot. Van meer beteekenis nog is de hulp der photographie hierdoor, dat zij verschillende soorten van kleuren, die men met het bloote oog volstrekt niet kan onderscheiden, volkomen zuiver weergeeft, wat hier vandaan komt, dat het menschelijk oog voor de gele, de photographische plaat evenwel voor de blauwe lichtstralen het gevoeligst is.

De zoogenaamde zwarte kleuren nu zijn in den grond bruin, rood, groen of blauw, en deze kleuren, die ons oog ontsnappen, toonen zich op de photographische plaat van verschillende werking. Een schijnbaar met dezelfde kleur geschreven stuk, waarvan een photographische afbeelding genomen is, kan dus niet meer vervalscht of nagemaakt worden, zonder dat de vervalsching met behulp der photographie onmiddellijk aangetoond kan worden.

[Nummer 11]

De Amerikaansche.
Door Mathilde.

I.

EEN BRIEF AAN HANNES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. VON BERGEN.

Het huis Vaartzicht, dat sedert eenige jaren leeg had gestaan, werd weer opengezet; de vensters gaapten wijd tegen de zware, van regens grauwe lucht, die het uitgestrekte landgoed omgaf.

Vaartzicht was een der weinige oude buitenplaatsen, die uit den tijd der deftige Amsterdamsche Patriciërs was overgebleven; het lag op een half uur afstand van het Noord-Hollandsche stadje Meeringen, tusschen uitgestrekte weiden vlak vóór een breede vaart, die het scheidde van uitgestrekte polders.

Het was een deftige heerenhuizing met een hooge stoep vóór de ingangdeur, waarboven het wapen der van Wieringdaele's gebeiteld stond, de eigenaren van het goed sedert driehonderd jaar; een groot park met de eenige boomen uit den omtrek, omgaf het aan drie kanten.

De vierde zijde was ingenomen door een ijzeren hek van groote schoonheid en kunstwaarde. Hoewel alles in den laatsten tijd zeer verwaarloosd was geweest, maakte het nog een zeer grootschen indruk, vooral daar het 't eenige buiten uren ver in den omtrek was.

Nu scheen men zich te haasten alles een weinig in orde te brengen en het ten minste van den stempel van verlatenheid, welke er sinds lang op drukte, te ontdoen.

De laatste bewoner, de heer Govert van Wieringdaele, was het vorige jaar gestorven; hij leefde zeer teruggetrokken en had den naam van een groot zonderling te zijn; hij had slechts één liefhebberij, het verzamelen van oude munten, en daaraan bracht hij veel geld en tijd ten offer. In de laatste jaren had hij zijn stoel niet meer verlaten, waaraan hij door jicht gekluisterd was.

Hij was knorrig en lastig voor zijn bedienden, zoodat weinigen zijn dood betreurden; zijn vrouw was reeds sedert bijna veertig jaren dood, al zijn kinderen waren hem voorgegaan zonder afstammelingen na te laten. Men kende ze nauwelijks meer; van één hunner had men echter nooit het overlijden vernomen. Deze was, na een heftige woordenwisseling met zijn vader, die hem wilde dwingen in de rechten te studeeren, het huis ontvlucht, en had zich als matroos op een schip, dat naar Amerika zeilde, verhuurd; na dien tijd - dat was nu bijna twintig jaar geleden - had men niets meer van hem vernomen.

Natuurlijk bezat de oude heer, over wiens vermogen de fabelachtigste verhalen de ronde deden, een aanzienlijk aantal verre neven en nichten, die op zijn erfenis loerden en dat tot fondament gebruikten om er de schoonste luchtkasteelen op te bouwen.

Maar de oude heer duldde niemand in zijn nabijheid: hij trok zich van alles terug en weigerde iederen indringer te ontvangen; één was er slechts, de zoon van zijn eenigen broeder, die door list en mooi praten er in slaagde den toovercirkel te verbreken, welken de grijsaard om zich heen getrokken had. Deze wist hem in zijn zwak te vleien, zijn munten te bewonderen en hem nieuwe te bezorgen, in een woord zich geheel onmisbaar te maken. Maar Van Wieringdaele was de meest geslepene der twee, hij nam de diensten van den anderen aan, liet toe dat deze zijn werk - hij was of heette bierbrouwer, maar hield er behalve dat nog vele liefhebberijen bij - en zijn gezin verwaarloosde; zag het kalm aan dat de man dagelijks het half uur wandelde tusschen Meeringen en Vaartzicht in weer en wind en, - gaf hem soms halve beloften, welke den anderen tot in de wolken verhieven, maar...overleed ten slotte, een testament nalatend, waarbij hij zijn neef Herman tot erfgenaam aanstelde, mits het bleek dat zijn zoon Sander geen kinderen had nagelaten.

De inboedel werd verzegeld, men onderzocht de papieren van den overledene en vond daarin nog vele brieven van zijn vermisten zoon, die blijkbaar nooit beantwoord waren.

De knaap had hem herhaaldelijk om vergiffenis gevraagd en ook om geld ten einde naar Holland terug te komen. Sommige brieven luidden zeer wanhopend, langzamerhand werden zij kalmer.

Hij kreeg het beter in Amerika en hij zocht verzoening alleen omdat het hem drukte zijn vader zoo vertoornd te hebben. Een der brieven bevatte de aankondiging van zijn huwelijk in Philadelphia; een ander van de geboorte van een kind, kort daarop volgde een zeer droog gestelde brief in het Engelsch, de mededeeling van Sanders overlijden namens diens weduwe bevattende, en na dien tijd niets meer.

Het gerecht volgde die aanwijzingen; de weduwe van Sander van Wieringdaele werd door middel van den consul te Philadelphia gezocht en weldra ook in New-York gevonden, en 't was nu voor haar en voor haar zoon dat Vaartzicht zijn toilet maakte en zich bereidde zijn nieuwe bewoners te ontvangen.

Men wist niets van de Amerikaansche dame dan alleen dat zij met zeer veel zaakkennis en energie voor de rechten van haar zoon was opgekomen, en zooals te denken was heerschte er in het kleine, stille Meeringen groote spanning over de aankomst der beide vreemdelingen.

De dood van den ouden heer en de bittere teleurstelling van Herman van Wieringdaele - zoo heette de neef - had in den laatsten tijd zeer veel stof tot gesprekken gegeven. Hierbij voegde zich nog de omstandigheid dat vele Meeringers er rechtstreeks belang bij hadden, dat het met neef Herman's financiën een gunstigen keer nam, want de familie zat zeer diep in de schulden en maakte er telkens nieuwe door wissels te trekken op de erfenis van oom.

Nu dat alles zoo bitter tegenviel was de toestand der familie zoo goed als onhoudbaar geworden; nog slechts een flauwe hoop hield hen staande: wie weet of de jonge mevrouw van Wieringdaele zich hunner niet zou aantrekken?

Op den bepaalden dag voor de aankomst was het kleine station vol nieuwsgierigen. Ieder moest er wezen om de Amerikanen te zien aankomen; Herman van Wieringdaele ontbrak er ook niet en vertelde aan iedereen die 't hooren wilde dat hij er opstond de jonge Douairière, - hij vond dit woord zoo mooi, dat hij het telkens herhaalde - en den kroonprins te toonen, dat hij niet den minsten wrok tegen hen koesterde en ten bewijze daarvan wilde hij de eerste zijn om haar in het vaderland van haar overleden echtgenoot de hand tot welkomsgroet aan te bieden.

De trein kwam aan, allen rekten de halzen uit, maar wie er niet verscheen - de jonge - zoo noemde men haar algemeen ofschoon niemand wist òf zij oud òf jong was - vrouwe van Vaartzicht.

Terwijl allen teleurgesteld naar huis gingen, reed er een eenvoudige vigelante langs den eenzamen Vaartweg van den anderen kant van Meeringen; twee koffers stonden op de imperiale, binnen zat een dame, met een jongentje van omstreeks tien jaar, en een oude negermeid.

Het jongentje, een fijngebouwd kind met donker haar en oogen, keek onophoudelijk uit het portier en deed duizenden vragen aan zijn moeder, die ze geduldig beantwoordde.

Alles wekte zijn aandacht. Het malsche gras, de talrijke koeien en kalveren, de schuiten in de vaart, al het water rondom hen, de grijze, laag hangende lucht; hij scheen alles even nieuw, even aantrekke[l]ijk te vinden De moeder was eenvoudig in het zwart gekleed, maar had een lichtgrijzen hoed op met blauwen sluier, die haar verschijning voor de eenvoudige Meeringers toch nogal opvallend zou hebben gemaakt. De negerin daarentegen schitterde in allerlei opzichtige, schelle kleuren.

Het rijtuig reed Vaartzicht binnen; niemand had de reizigers al zoo vroeg verwacht; er was dus niemand dan de schoonmaakster om ze te ontvangen.

Mevrouw Van Wieringdaele stapte uit en ook haar zoontje sprong haar vroolijk na en keek met groote oogen rond. De negerin pakte haar kleine pakjes, wier aantal verbazend groot was, bij elkander en kroop toen zwaar beladen uit de vigelante.

Mevrouw gaf haar bevelen om de koffers af te laden in zuiver Hollandsch, alleen met zeker vreemd accent en ging toen met vasten tred de trapjes van de stoep op.

Het jongentje liep haar na, legde den arm om haar middel en vroeg vleiend met zijn hand een gebaar makend als om alles te omvatten:

‘Moeder liefste! Is dat nu alles van ons?’ Zij sloeg haar sluier op, zag hem met haar oogen, verstandige, koele, grijze oogen, aan en antwoordde.

‘Ja, Geoffrey, 't is alles van u!’

II.

De familie Van Wieringdaele woonde in de stad op een stille achtergracht; het huis stond naast de brouwerij, het zag er echter verwaarloosd en eenzaam uit, want sedert geruimen tijd was er niets meer te doen. De brouwerij stond stil, voor de groote poort groeide het gras tusschen de steenen; de ruiten waren hier en daar ingeslagen, spinnewebben hingen voor de verflooze ramen, alles toonde verval en achteruitgang aan.

In het huis zelf was het niet veel beter; eenige jaren geleden zag alles er bloeiend en welvarend uit; het behoorde aan Hermans schoonouders en ieder had hem een benijdenswaardig sterveling genoemd, toen 't hem gelukt was de hand van de mooie Tonia, het eenige kind van den rijken brouwer uit ‘de Kroon,’ te winnen

Hij daarentegen liet het voorkomen òf hij een huwelijk deed verre beneden zijn stand; en dat Tonia en haar ouders zich gelukkig mochten achten zulk een man in de familie te krijgen.

De waarheid was dat Van Wieringdaele's vader, de broeder van den heer van Vaartzicht, zijn geld reeds vroeg in handen had gekregen. Terwijl de een het zijne door een rijk huwelijk meer dan verdubbelde, verloor de andere het in allerlei dwaze speculatien met het gevolg dat hij arm stierf. Govert van Wieringdaele, die niet voor bijzonder mild bekend stond, keerde aan zijn schoonzuster een bescheiden jaargeld uit en zeide dat haar kinderen goed moesten leeren om zichzelf door de wereld te helpen. Herman, die zichzelf als een genie beschouwde, vergaf het zijn rijken oom niet, dat hij hem niet liet studeeren; toch wist hij zich door zijn mooi praatje bij den ouden man in te dringen en op die manier kostte het hem niet veel moeite de mooie en rijke Tonia tot vrouw te krijgen.

Kort na het huwelijk stierven haar beide ouders en nu kon Herman naar hartelust een leventje leiden volgens zijn wenschen en illusiën.

Al dien tijd zag hij niet naar zijn oom meer om, gaf feesten, volgde zijn artistieke liefhebberijen, schilderkunst en muziek, naar hartelust, dwong zijn vrouw, - die het maar al te gaarne deed - zich rijk te kleeden, maakte groote reizen en het einde van al die heerlijkheid sprak zich duidelijk uit in de stilstaande brouwerij en in het vervallen woonhuis.

Zes kinderen had Tonia hem gegeven; twee waren gelukkig goed bezorgd bij Onzen Lieven Heer. Toch had het verwende, zwakke vrouwtje moeite met de vier die haar overbleven rond te komen, want in plaats van de drie meiden, welke zij vroeger hield, had zij nog maar een jong ding van dertien jaar overgehouden, dat lomp en half slapend het werk deed. Zijzelf kon er ook niet vlug mede over weg en vandaar dat in het huis de meest hopelooze verwarring heerschte, een verwarring die

de heer en meester van het huis nog eer vermeerderde dan verminderde door zijn overdreven eischen.

Mevrouw Tonia Van Wieringdaele stond te strijken midden in de huiskamer, die er haveloos en wanordelijk uitzag; het tapijt dat eens betere dagen had gekend was verkleurd en tot den draad versleten. Het behangsel had hier en daar losgelaten en was beplakt met ander soort van papier of met hetzelfde dat door zijn frischheid sterk tegen het andere afstak. Matten stoelen hadden sinds lang de degelijke mahoniehouten met gevulde zittingen vervangen.

Herman had ze op den verkoop gedaan, omdat hij hun vorm zoo onartistiek vond, eigenlijk om aan geld te komen. Het mooie buffet zag er ontredderd uit, kopjes zonder ooren, gebarsten glazen en borden slingerden hier en daar rond. Kleeren lagen overal verspreid, hun bestemming afwachtend om aangetrokken, versteld of gestreken te worden. In een hoek der kamer stond de wieg met het jongste kind; een meisje zat te spelen met een oude pop, een ander dreinde ergens in een

hoek, een derde hielp met een ernstig gezichtje bandjes uit te halen. Tonia was een klein bleek vrouwtje, met zenuwachtige bewegingen en een schichtigen blik. Van al haar vroegere schoonheden was haar niets overgebleven dan haar zwaar, dik, blond haar, dat nu echter verward en losjes in een ruige wrong achter in den nek op haar groezeligen peignoir hing. Zij streek met ijver, soms snauwde of vleide zij de kinderen om toch stil te zijn en dan drukte zij de hand tegen het hoofd als om haar gedachten bij elkander te houden.

Er werd gebeld.

Met het strijkijzer in de hand vloog zij naar de deur en riep:

‘Jaantje, Jaantje!’

In de keuken zong het meisje haar hoogste lied.

‘Jaantje,’ riep zij nog luider.

Er werd nog eens gebeld; nu zweeg Jaantje en kwam langzaam de gang insloffen.

‘Jaantje, zeg dat mijnheer en mevrouw niet thuis zijn, als... als...’

‘Ik heb 't van morgen al zoo dikwijls gezegd,’ bromde Jaantje.

Mevrouw ging weer naar binnen en luisterde ademloos, toen zij hoorde zeggen:

‘Hé dat spijt mij!’

Tonia vloog spoedig weer naar de kamerdeur en zeide haastig:

‘O, ben jij dat, Bertha, neen voor jou ben ik wel thuis... ik dacht dat het iemand anders was... maar kom binnen en vertel mij eens wat!’

‘Ik bedank je feestelijk weer te jokken voor haar plezier,’ gromde Jaantje, ‘en straks krijg ik er weer van langs’

Bertha Jochems was de vrouw van een houthandelaar, altijd was zij Tonia's beste vriendin geweest en nu de eenige, die haar niet geheel verwaarloosde.

‘Is zij gekomen?’ vroeg Tonia nieuwsgierig, ‘en hoe zag zij er uit?’

‘Ik ben natuurlijk niet gaan kijken, dat had ik te min gevonden,’ was het eenigszins uit de hoogte klinkende antwoord, ‘maar ik ontmoette daar juffrouw Smit, die moet overal bij wezen met haar neus en die vertelde mij dat zij niet is gekomen.’

‘Niet?’

En mevrouw Tonia liet haar gloeiend ijzer zoo lang op het witte schortje van haar oudste dochter rusten dat er een groote, gele plek door ontstond.

‘Neen, er was niemand te bekennen, maar weet je wat ze mij vertelde, en dat kan ik haast niet gelooven, dat je man er ook stond.’

‘Ja zeker, hij is naar het station.’

‘Maar is hij dan heelemaal niet wijs?’

Tonia keek beleedigd; ondanks alles gold haar man in haar oogen nog voor een toonbeeld van wijsheid.

‘Wel, hij heeft er heele goede redenen voor.’

‘Bertha zag minachtend om zich heen; zij vormde in haar welgedaanheid, haar meer rijke dan elegante kleeding een sprekend contrast met de sjofele omgeving.

‘Zooals hij voor alles goede redenen had en je op slot van rekening hier in zoo'n boel laat zitten.’

‘Maar dat kan hij niet helpen,’ zeide Tonia bits en streek met het ijzer door.’

‘O neen, dat kan hij niet helpen, dat heb jij gedaan, arm schaap! Je ouders moesten je zoo eens zien sjouwen, dat hadden die goeie menschen ook niet gedroomd.’

Tonia drong met geweld een paar tranen terug en zeide zonder op te zien, altijd doorstrijkend:

‘Zoo gaat het in de wereld, de eene er op, de andere er onder. Den eenen loopt alles mede, en den anderen alles tegen.’

‘Eigen schuld geeft toch meest het duwtje er aan, dat maakt me niemand wijs, dat het zoo niet gaat. Maar ik wil je liever niets verwijten.’

‘Dat kan je ook niet.’

‘Ik wou je alleen vragen: wat ben je van plan te doen..’

Tonia plooide haar lippen reeds om iets scherps te zeggen, maar Bertha voorkwam haar. ‘Ja, ik weet wel, wat je zeggen wilt. Dat gaat je niet aan, maar het gaat mij wel aan! Ik heb altijd veel van je gehouden Toontje, van dat wij als zulke dreumels op de bewaarschool bij de Zusters gingen, en 't gaat mij aan het hart te zien dat jij je zoo afbeult om een man, enfin! ik zal er niets van zeggen, omdat je er geen kwaad van hooren kunt, maar dat is zeker, 't gaat achteruit met jullie en als ik er iets aan doen kan en mijn Barend ook, dan wil ik je graag een handje helpen. Wees dus zoo dwaas trotsch niet en sla die hand niet af.’

Die op gemoedelijken toon uitgesproken woorden deden Tonia het masker afwerpen, dat zij zelfs voor haar eenige vriendin droeg.

‘Ach Bertha’ snikte zij ‘neem mij niet kwalijk als ik soms wat scherp ben, maar je weet niet wat ik te dragen heb.’

‘Ja, ik weet het wel, arme stumper! Wie had het vroeger kunnen denken, mijn moeder een arme weduwe en jij de rijke Tonia, maar jelui bent altijd goed en hartelijk geweest voor Moe en mij en dat vergeet ik nooit. Zeg me nu, waarmede kan ik je helpen?...’

Tonia snikte altijd door.

‘Je bent heel lief, Bert, maar je moet geen kwaad over mijn man zeggen, dat kan ik niet velen; ik vind het zoo vreeselijk voor hem, dat hij zoo onder zijn stand getrouwd is en nu nog ellende moet lijden’

‘Heb je van mijn leven.. nu ik zal niets meer over je engel zeggen, vertel mij maar liever waarmede kan ik je helpen?’

‘Ik weet niet hoe wij voor morgen aan eten kunnen komen.. Wij hebben nergens crediet en hebben geen cent in huis om contant te betalen.’

‘En je man zag ik zooeven bij Bungen op de Markt een glaasje bier drinken en een sigaartje rooken.’

‘O dat doet hij van zijn zakgeld. Ach die arme man heeft ook niets anders. Als ik hem dit nog niet gunde; daar kan ik toch het eten niet van betalen.’

Bertha schudde het hoofd en haalde haar portemonnaie uit; er was juist gescheld, maar in het vuur van haar gesprek hadden de beide vriendinnen het niet gehoord.

Jaantje kwam binnen, goor en onsmakelijk als had zij zoo pas gevochten met een schoorsteenveger. Bertha maakte onwillekeurig een gebaar van viesheid; in hare gedachten ging zij eenige jaren terug, toen onder beheer van Tonia's moeder alles in deze kamer glom en blonk van echt Hollandsche zindelijkheid.

‘Mevrouw,’ zeide het meisje en hield een blauw papier, blijkbaar een rekening, in de hand, ‘die man zegt alsdat hij er tien maal vergeefs is geweest, en nu op de stoep zal blijven zitten tot hij betaald is.’

‘Maar Jaantje,’ en het fletse gezicht van Tonia werd gloeiend rood, ‘hoe kon je toch ook de deur open maken? Ik heb immers gezegd dat mijnheer niet thuis is en mijnheer heeft den sleutel van de geldlade.’

‘Weet ik 't wat ik zeggen moet. Den heelen morgen heb ik al complementen aan de deur afgewacht van volk dat met rekeningen komt en moeder zeide als dat ik veel te fatsoenlijk ben opgebracht om bij zulke kale lui te dienen’

‘Ach Jaantje, hoe kan je toch zoo'n geweld maken, zie je dan niet dat ik visite heb, zeg hem dat hij morgen, neen Zaterdag terug komt’

Jaantje ging even heen en kwam terug.

‘Hij zeit dat hij niet weggaat voor hij zijn geld heeft.’

‘Van wie komt het? vroeg Bertha.

‘Van den kleermaker, van Herman's laatste pak’ antwoordde Tonia verlegen

‘Laat eens kijken, hoeveel is 't? Vijf en tachtig gulden voor een pak, maar mijn hemel! Barend heeft nooit duurder aan dan van veertig, vijftig gulden.’

‘Ja, Barend...’

‘Barend is maar een burgerman, en Herman een heer. Ja, dat weet ik wel, maar op die manier is 't gemakkelijk den grooten heer te spelen als men niet betaalt.’

‘Mevrouw, wat moet ik zeggen?’ drong Jaantje sarrend aan.

‘Ach ik weet het niet’ jammerde Tonia, ‘geen oogenblik kan ik rustig zitten praten. Hij zal zijn geld wel krijgen, maar mijnheer is niet thuis; als hij terug komt, krijgt hij het stellig. We zullen het laten brengen.’

In de gang hoorde men een heftige woordenwisseling, Tonia had haar schreienden jongsten op den schoot genomen en zenuwachtig door het gedrein van de kinderen en het twisten in de gang werd zij oprechter dan zij nog geweest was.

‘Ach je hebt gelijk, Bertha, wie had mij zoo'n leven voorspeld? Ach! was ik maar met iemand van mijn stand getrouwd en niet met zoo'n deftigen heer. Pa had altijd zoo'n angst voor schulden, ik begreep het niet waarom, maar nu begrijp ik het, 't is zoo vreeselijk, 't vernedert je zoo!’

Het tweede meisje zag haar klagende moeder met haar groote blauwe oogen smeekend aan en zeide toen:

‘Niet huilen, moesje, niet huilen, Netje zal voor moesje breien en dan de kousjes verkoopen.’

De oudste stond bewonderend naar de donkerroode keelbanden van mevrouw Bertha te kijken en vroeg toen:

‘Hé mevrouw, krijgt Sientje van die mooie linten voor haar pop?’

Het geweld in de gang werd grooter en eindelijk stond Tonia op en ging met haar kind op den arm naar buiten. Bertha hoorde haar op hoogen toon redeneeren en uit de hoogte den man bedreigen met onttrekken hunner klandisie, overal bekend maken, en kreeg het eindelijk zoover dat de man heenging met bedreiging den volgenden dag terug te komen.

‘Ach,’ klaagde Tonia, ‘dat gaat zoo den heelen dag door. De een is nauwelijks van de deur òf de ander komt weer.’

‘Maar kind! Wat moet daar nu het einde van wezen? Een ramp kan niet uitblijven.’

‘Dat zeg ik Herman ook, maar hij verzekert mij dat ik geduld moet hebben, dat alles terecht komt. Ach! ik weet het zelf niet. Ik wou dat ik maar dood was. Jaantje, neem kleine Piet toch mee in de keuken. Je ziet dat ik 't zoo druk heb. Ach! nu is mijn bout door al die bereddering ook koud geworden. Pak de strijkboel maar mee. O mijn hoofd, 't is òf het barsten wil!’

Bertha stond op, altijd met de portemonnaie in de hand zeide zij wat stijf:

‘Nu ik zal je niet langer ophouden. Maar als ik je een raad mag geven, maak er gauw een eind aan. 't Moet uitloopen op een failliet.’

‘O ik mag er niet aan denken... als pa dat beleefd had. Och Bientje zit zoo niet te plukken aan die canapé, al het paardenhaar komt er uit. En Herman zou het niet overleven. Hij heeft zoo'n trotsch hart.’

‘Daar komt men niet ver mee als het niet op de rechte plaats zit. Nu Tonia, hier heb je een muntje, we rekenen wel later af.’

‘O dank je wel, beste Bert! Maar ach Heer! waar zijn mijn gedachten. Ik heb je niets gepresenteerd. Een glaasje port of curaçao; we hebben het wel niet in huis, maar Bien of Net kan 't wel even gaan halen in de buurt.’

‘Dank je wel,’ antwoordde Bertha geërgerd, ‘ik moet weg!’

‘Maar een bitterkoekje moet je toch nog even nemen Waar is 't zakje, Bien?’

Zij ging naar de vensterbank, waar een papiertje ingefrommeld lag, en keek het verbaasd na.

‘Waar zijn de koekjes?’ vroeg zij aan Sabientje.

‘Op, ma!’ was 't antwoord.

‘Och, daar heeft het kind ze allemaal opgegeten, maar ik heb nog iets,’ en zij ging naar de kast, haalde er een trommeltje uit en presenteerde gebakjes aan Bertha, die ze met een effen gezicht weigerde, doch de kinderen riepen:

‘Ma, ik ook een, krijg ik er een? Waarom krijg ik niks?’

Alleen Netje hield zich doodstil, een vingertje in den mond aandachtig haar moeder en de gast aanziende.

'Ja, ja, straks krijg je allemaal wat,' zoo suste Tonia hen.

'Ik begrijp niet dat je de kinderen zoo met snoeperijen verwent. Mijn kinderen krijgen nooit iets en zijn toch tevreden.'

'Ja, je kinderen zijn ook modellen,' klonk het scherpe antwoord, 'maar mijn arme stumpers hebben niets anders; als ze dat niet eens hebben mogen...'

Bertha nam afscheid en herademde toen zij de deur achter zich toe trok.

Een paar stappen was zij verder, toen zij een heer van deftig uiterlijk zag aankomen. Zonder zich te bedenken keerde zij zich om en ging den anderen kant uit om hem niet te ontmoeten.

(*Wordt vervolgd.*)

De dubbelganger.

Het tweede batailjon van een Brandenburgsch regiment infanterie was naar de kleine vesting K. overgeplaatst. Het had tot dusver al sinds jaren in een kleine provincie-stad gelegen, en daar een gemakkelijk en lui leventje geleid, want er was daar noch een kazerne, noch hooggeplaatste superieuren, noch iets van alles, wat een groot garnizoen het leven dikwijls zoo zuur kan maken. Nu maakte de vesting K. er wel geen aanspraak op, een groote garnizoensplaats te zijn, want er lag buitendien nog maar één batailjon van een ander regiment infanterie, alsmede een compagnie vestingartillerie, maar toch vonden officieren noch manschappen deze garnizoensverwisseling naar hun zin. Meest van al hadden zij een hekel aan den wachtdienst op de vesting, daar hij niet in het minst met hun oude gewoonten strookte en eischen stelde, waarvan niemand te voren ooit het minste vermoeden had gehad

Terwijl in de oude garnizoensplaats dagelijks maar één enkele, onbeduidende wacht optrok, die hoogstens drie posten bezette, zoodat er maanden over heen gingen, eer men weer aan de beurt kwam, had men te K. ter bezetting van alle wachten en posten dagelijks een heele compagnie noodig, zoodat men bijna iedere week eens de wacht moest betrekken. Dit beviel noch aan de kapiteins, die op deze wijze heelwat storing ondervonden in het drillen van hun compagnies en bovendien den ongewonen dienst van officier *du jour* moesten vervullen; het allerminst echter aan de luitenants, wien tot dusver de nachtronde-dienst even onbekend was geweest als het uur van hun dood, en die nu in deze heel vreemde garnizoensplaats beurtelings nachten lang de zeven wachten en talrijke, meest ver verwijderde en verborgen posten moesten inspecteeren.

Met de oude gemoedelijkheid was het gedaan; dat de nieuwe toestand echter heel ongemoedelijk werd, daarvoor zorgde de vestingcommandant, overste Von Schleichwitz. Deze was een kleine, oude heer, met een klein, uitgedroogd gezicht, waarop maar zelden een glimlach te bespeuren was en eenige kort afgeschoren haren op de bovenlip de beklagenswaardige rol van knevel vervulden. In weer wil van uniform en degen kon ook de scherpzinnigste menschenkenner uiterlijk niets krijgshaftigs aan dezen ouden heer bemerken, en toch vatte hij zijn post hoog ernstig op en bevond zich in gedachte, ondanks den diepen vrede, die over Europa, Azië en Afrika zweefde, steeds op voet van oorlog. Hij liet de aan zijn zorgen toevertrouwde vesting met de uiterste nauwgezetheid bewaken; de wachtdienst was zijn specialiteit,

en zijn grootste zorg was, dat die naar behooren verricht werd. Hij reed de wachten geducht na, zooals het vervolg dezer geschiedenis zal leeren.

Over het nieuwe batailjon, dat, zooals hij spoedig bemerkte, van vestingdienst geen greintje verstand had, was de commandant zeer ontevreden, hetgeen hij dan ook niet verheelde, daar hij den batailjonscommandant, kolonel Von Dorpitzki, onophoudelijk met klachten en bezwaren lastig viel, dat de jonge luitenants den dienst verwaarloosden.

DE BRUG OVER DEN HUDSON, DE GROOTSTE BRUG DER WERELD.

UIT DEN POOLSCHEN OPSTAND IN 1861, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. KOSSAK.

‘In den vestingdienst verlang ik ook in tijd van vrede de uiterste stiptheid, kolonel,’ zei hij eens op zekeren dag bij de wachtparade. ‘Uw jonge heeren schijnen echter deze hoogst ernstige zaak al heel luchtig op te vatten..... De zorg voor den dienst laat mij 's nachts geen rust, en ik overtuig mij herhaaldelijk, of de jonge heeren stipt de ronden doen..... Ik ga ze na, maar ik kan u verzekeren, dat er maar zelden iemand zijn plicht doet..... Wat ik u verzoeken mag, kolonel, houd het den heeren nog eens goed voor en tracht hun aan het verstand te brengen, dat het mij zou spijten, hen te moeten straffen’

Zoo ongeveer luidden de herhaalde klachten van den ouden commandant, en ook nu had hij den kolonel weer hetzelfde liedje voorgezongen.

‘Om een voorbeeld te geven, kolonel, daar heeft u uw beide luitenants, de gebroeders Von Hoppe, - zij lijken elkaar op een haar en zijn beiden even lichtzinnig - en de rondes nemen zij beiden even slecht waar. Een van beiden heeft vandaag de ronde - ik kan de jonge heeren niet van elkander onderscheiden; wees u zoo goed, den persoon, wien het aangaat, te waarschuwen.’

De kolonel gaf glimlachend zijn toestemming; hij wist toch evengoed als het heele officierkorps, dat de majoor de beide luitenants Von Hoppe zeer goed uit elkaar kon onderscheiden, daar de jongste van beiden zijn mooie en goede dochter met zeer goed gevolg het hof maakte, wat den vader volstrekt niet naar den zin was, daar hij den levenslustigen luitenant niet mocht lijden.

Nadat de kolonel zich op welwillende wijze van zijn opdracht gekweten had en de parade voorbij was, gingen de gebroeders Von Hoppe naar hun kamers om hun groot tenue uit te trekken en over de zooeven ontvangen mededeeling van den kolonel van gedachten te wisselen. De beide helden dezer geschiedenis waren zes en twintig en vier en twintig jaar oud, van rijzige gestalte, met donkerblond hoofdhaar en lichtblonde, sierlijk gekrulde knevels, zoodat ze inderdaad als twee druppels water op elkaar geleken. Ze waren even levenslustig, zonder eigenlijk gezegd lichtzinnig te zijn, en daar hun vader een welgestelde Brandenburgsche riddergoedbezitter en een gewezen officier was, vonden zij bij hem voor hun behoeften voldoende geldelijke ondersteuning. Wat wilden zij meer? Bij hun kameraden om hun vroolijken en ridderlijken aard bemind, bij hun onmiddellijke superieuren wegens hun uitstekende militaire bekwaamheden zeer gezien, was hun de vitterij van hun ouden commandant vrijwel onverschillig en alleen in zoover onaangenaam, als de gemoedelijkheid er door gestoord werd. Dit was echter alleen bij Max, den oudsten broeder, het geval, terwijl er bij Hans den jongsten, nadat hij zich zijn vurige genegenheid voor Agnes von Schleichwitz, de dochter van den commandant, ten volle bewust was geworden, nog een zeer onaangenaam gevoel van onbehaaglijkheid bijkwam, daar hij zich niet kon verhelen, dat het uitzicht op de vervulling zijner wenschen door den steeds toenemenden afkeer van den vader zijner beminde er niet beter op werd.

Hans was evenwel geen droomer. Van de wederliefde van Agnes zeker, evenzeer als van de toestemming zijns vaders, kwam het er naar zijn meening alleen op aan, de eigenzinnigheid van den ouden commandant te breken, en hiertoe was hij vast besloten.

‘Aan die lamme geschiedenis moet een einde komen,’ zei hij, toen beide broeders behaaglijk bij elkaar op hun kamer zaten.

‘Welke geschiedenis, Hans?’ vroeg Max, terwijl hij sierlijke kringen uit zijn sigaar naar boven blies. ‘Bedoel je de ronden?’

‘Ik bedoel allebei!’ gaf Hans ten antwoord terwijl hij eveneens blauwe wolkjes voor zich uitblies.

‘Allebei! Ik begrijp je niet.’

‘Lieve Hemel,’ riep Hans ongeduldig uit, ‘hou je toch niet, alsof je van niets wist! Kerel, blijf daar toch niet als een stokvisch zitten! Het komt hier op twee dingen aan: vooreerst op jouw ronde van vannacht, waarvan ik zeker weet, dat de achtbare commandant je stap voor stap zal nasluipen, want hij kan er niet van slapen en doet niets liever dan onze sporen te volgen, als waren wij een paar uitgeslapen bandieten. Daar jij in alle geval weer een domheid begaan en den een of anderen verborgen post vergeten zal, ben je al bij voorbaat van drie dagen kamerarrest zeker, want wat hij ons vandaag beloofd heeft, houdt hij zeker. Daar hoef je niet aan te twijfelen. Ik heb evenwel in 't minst geen zin, onder jouw domheden te lijden.’

‘Nu, neem me niet kwalijk, Hans,’ zei Max lachend, ‘maar het zal jou toch wel onverschillig zijn, of ik moet brommen’

‘Zeker,’ zei Hans, ‘dat wel, maar ik mag er niet onder lijden en Agnes ook niet. De oude wordt daardoor nog meer vijandig jegens ons gezind, en bij slot van rekening gooit hij me nog de deur uit’

‘Daar legt het oude nijlpaard het op aan,’ voegde Max er bij.

‘Met je permissie, Max,’ zei Hans, ‘nijlpaard is toch geen betamelijke uitdrukking. Bedenk dat je van mijn aanstaanden schoonvader spreekt’

‘Goed!’ lachte Max, ‘wij zullen het niet openlijk zeggen, maar het als een familiegeheim beschouwen. Maar ik begrijp nog maar altijd niet, wat je van plan bent, hoe jij het arrestgevaar van mij afwenden en je zelf daaruit voordeel verschaffen zal.’

‘Het laatste is mij ook nog niet heel duidelijk, maar er moet iets gebeuren,’ zei Hans. ‘We moeten probeeren, hem zachter voor ons te stemmen, misschien zelfs tot dank te verplichten’

'Je kan hem immers op je piccolofluit een serenade brengen, en als hij dan daardoor in wanhoop geraakt, hou je op en red hem zoo het leven,' merkte Max aan, op de eenigszins twijfelachtige muzikale ader van zijn broer zinspelend.

'Jou ontbreekt, zooals ik je al zoo dikwijls gezegd heb, alle begrip van kunst: het schitterendste spel op de fluit laat je koud en maakt op jou denzelfden indruk, alsof men een varken op zijn staart trapt,' zei Hans min of meer gepiqueerd. 'En toch brengt jouw aanmerking mij op een idée.'

'Bij Wagner, hij heeft een idée!' riep Max spottend uit. 'Laat hooren, lieve broeder en kameraad.'

'Zelfs een fameus idée,' zei Hans glimlachend, behaaglijk in zijn stoel achterover leunend. 'Luister nu goed en dan zal je moeten toegeven, dat ik een kapitale kerel ben. Daar wij geen van tweeën onzen geëerden schoonvader *in spe* uit het water kunnen halen of uit een ander gevaar redden - want hij gaat nooit te water en begeeft zich nooit in gevaar - moeten wij hem eens geducht beetnemen en compromitteeren. Is dit geschied, dan zweren wij hem eeuwigdurende stilzwijgendheid en houden onzen eed zoolang hij zich ordentelijk tegenover ons gedraagt, en daarbij denk ik er aan, hem zijn nachtelijke wandelingen af te wennen, en mij de onvergankelijke erkentelijkheid van alle kameraden te verwerven, die in deze vesting de ronde moeten doen. Wat mij betreft, ik hoop den voornaamsten vogel neer te schieten en de bruid machtig te worden.'

'Jongen, als je dat klaar speelt, wil ik je je onzalig fluitspel van ganscher harte vergeven!' riep Max uit.

'Wacht maar, daar zal je dan ook den gek niet meer mee steken,' antwoordde Hans. 'Dat moet er ook een rol bij spelen. Mijn plan is klaar, luister: Jij doet van avond je ronde als naar gewoonte, en kan er heel zeker van zijn, dat de commandant je als je schaduw nasluipt. Ik zet mijn helm op en sluip op mijn beurt jelui achterna; bij den ingang van bastion 2 voor de lange brug verberg ik mij achter de poort, en wanneer jij daar voorbij komt, kom je naar mij toe en los mij af. Dan ben ik jou en lok den ouden sluiper ergens heen, wat met een ronde niets te maken heeft, terwijl jij, zoo gauw wij uit het gezicht zijn, verder je ronde afdoet, alle wachten en posten zoo nauwkeurig mogelijk inspecteert en, zekerheidshalve, den tijd van elke inspectie en de namen van alle posten stipt opteekent. Als dat afgeloopen is, komen wij in de sociëteit bij elkaar en wachten dan verder af, wat de morgen brengen zal.'

'Hans, je bent een puik van een kerel,' riep Max lachend en verheugd uit.

'Al goed,' antwoordde Hans. 'Je zal nu eindelijk wel gaan inzien, dat ook een jonge broeder iets waard kan zijn.'

De beide broederlijke samenzweerders bespraken nu nog uitvoeriger hun plan en zetten zich daarover ten hoogste voldaan aan het middagmaal, waar zij in gezelschap van vroolijke kameraden de vroolijkste waren.

Toen des avonds om negen uur op de vesting de taptoe geblazen werd, maakten de beide broeders, die bij uitzondering den geheelen avond thuis gebleven waren, zich gereed, hun plan ten uitvoer te brengen. Het was half October, de avond was mistig, de lucht altijd nog luw en zacht - juist goed weer om iemand een poets te spelen.

De beide broeders woonden aan het marktplein, dicht bij het huis van den commandant en konden van uit hun venster nauwkeurig nagaan, wie daar in en uitging. In de nabijheid der commandantswoning, in een afgelegen zijvleugel van

het oude slot, bevond zich de vestinggevangenis en het arrestlokaal voor het garnizoen, waarvoor een bijzondere wacht gestationneerd was. De inspectie daarvan, alsmede van de gevangenis en de arrestcellen, met hun bewoners, was een bijzondere taak der officieren die de ronde moesten doen, en daar dit nogal wat tijd in beslag nam, begonnen zij gewoonlijk daarmee hun nachtdienst. Daar nu de commandant het onder 't geweer roepen van den post in zijn woning goed kon hooren, werd hij er daardoor van verwittigd, dat de ronde-officier zijn dienst had begonnen, en het viel hem nu niets moeilijk, daar de inspectie af te wachten en den officier dan zoo ver te volgen als hij zin had. Daar nu de luitenant Von Hoppe I op het zwarte boek van den commandant stond, had de laatste zich dezen avond voorgenomen, den dienst van den jongen officier nauwkeurig na te gaan, en verliet daarom in een ouden mantel gehuld en met een nog oudere muts op het hoofd, zijn woning, verborg zich, zooals hij bij zulke gelegenheden steeds gewoon was, achter een pilaar en wachtte tot de officier naar buiten trad, om hem dan verder te volgen.

Hans von Hoppe zag dit alles van uit zijn venster aan en verliet, toen hij bemerkte, dat zijn broer het markplein dwars overstak en de commandant hem langs de huizen nasloop, met helm en paletot gekleed, het huis, om zich langs den naasten weg naar de afgesproken plaats bij bastion 2 te begeven, en daar op zijn broer te wachten. Hij moest hierbij het geduld niet verliezen, want voordat deze laatste de gebruikelijke ronde tot aan die plaats gedaan had, ging geruime tijd voorbij, en dezen bracht de luitenant zoek met op een mortier van vijftig pond te gaan zitten, hartelijk in zijn vuistje te lachen en nogmaals ernstig na te denken over wat hem nu te doen stond. Het scheen wel dat hij met het opgemaakt program buitengewoon in zijn schik was, want hij lachte ten slotte hard op, en werd midden in deze luide bui van vroolijkheid door zijn broeder verrast.

'Bedaard,' zei hij, 'hij is vlak bij en heeft zich achter een vrachtwagen voor den *Arend* verborgen. Maak nu, dat je weg komt.'

'Fameus!' zei Hans, 'alles lukt naar wensch. Zoo gauw ik weg ben en de oude achter mij komt aansluipen, maak jij rechtsomkeert, gaat over de lange brug naar het kruitmagazijn 3 en de droes mag mij halen als hij jouw spoor terugvindt. Vergeet ook de lunetten rechts en links niet en schrijf je getuigen op Adieu, om twaalf uur in de sociëteit, en zooals het in de brieven gewoonlijk zoo aandoenlijk heet: al het overige mondeling.'

Daarna trad hij met kort afgemeten diensttred op de straat toe, deed eerst, alsof hij den naastbijgelegen post wilde inspecteeren, sloeg echter plotseling den weg buiten de poort in en stapte daarna met korte schreden op den wandelweg van het glacis voort, niet zonder zich er van te vergewissen, dat de commandant zich op korten afstand achter hem bevond. De laatste nu was buiten zich zelve, want zulk een grove verwaarloozing van den koninklijken dienst was hem in zijn heele leven nog nooit voorgekomen, en dat juist vandaag, nu hij dezen officier nog wel onder ernstige bedreiging met straf had laten waarschuwen. De wachten en posten van het garnizoen waren nog niet half geïnspecteerd; voor middernacht moest dit bij alle hebben plaats gehad, en zoo even was het op de kerkklok kwart over elven geslagen. Het jonge mensch deed echter als gaf hij er geen zier om, en waarachtig, daar gaat hij zelfs heel gemoedelijk op een bank zitten, steekt een sigaar aan en doet, alsof het de heerlijkste Meinacht is en hij verder niets te doen heeft dan naar het gezang van den nachtegaal te luisteren.

Dit ongeveer waren de gedachten van den majoor Von Schleichwitz. Wat moest hij nu doen? Zou hij aan dit ontzettend vergrijp tegen den dienst een einde maken,

door den officier om rekenschap te vragen? Dat was zeker wel het eenvoudigste geweest, maar daardoor zouden zijn nachtelijke sluipgangen bekend worden en hij, in weerwil van het vergrijp tegen den dienst, in de heele geschiedenis een zonderlinge rol spelen. Hij besloot daarom, zich behoorlijk en voorzichtig te dekken en af te wachten, wat de zonderlinge natuurminnaar toch eigenlijk van plan was. Hij dook daarom achter het struikgewas weg en wachtte het verdere af, zelfs op gevaar af, een geduchte kou te vatten.

Onze luitenant was echter verstandig genoeg, den majoor zich niet noodeloos te laten vervelen, maar voor zijn genoegen zorg te dragen. Hij haalde zijn trouwe piccolofluit uit den zak van zijn paletot te voorschijn en begon op smeltend-teeren toon een mooie aria te spelen.

De commandant werd stijf van verbazing en verontwaardiging. Neen, zoo iets gaat alle paal en perk te buiten; in plaats van de ronden te doen en de posten te inspecteeren, wandelt die vent op het glacis op en neer en blaast op zijn piccolofluit - en dan met half October bij nacht en mist!

'De kerel is dol!' mompelde hij bij zichzelven. 'Dat is waanzin, en wel in den hoogsten graad!'

Het werd echter nog erger. Nadat de verliefde luitenant zijn verscheurd hart op de tonen der piccolofluit had lucht gegeven, stak hij ze weer in zijn zak, en begon een zeer aandoenlijk vers te declameeren. Met elken regel geraakte hij meer in extase, en eindigde met den aandoenlijken versregel: 'Agnes, ik bemin u teer!'

'Hij is gek of verliefd,' mompelde de commandant, die stom van verbazing geluisterd had. 'Misschien wel alle twee. Nu, morgen spreken we elkaar nader, luitenant Von Hoppe!'

Daar het ondertusschen middernacht was geslagen en de tijd voor de ronden voorbij was, had de commandant zijn doel bereikt en blies voorzichtig den aftocht, welk voorbeeld door den vriendelijken zanger, die verbazend veel pret in de grap gehad had, maar toch blij was zijn vrij koele plaats voor een warmere te kunnen verwisselen, onmiddellijk gevolgd werd. Hij ging naar de sociëteit, waar hij niet alleen zijn broer, maar ook een heelen hoop lustige makkers aantrof.

Dat hij met den helm op binnenkwam viel niemand op, en de vraag, of hij in gezelschap was geweest, beantwoordde hij, zonder aan de waarheid te kort te doen, kortaf met ja, waarop hij ijverig aan het algemeen gesprek, maar nog ijveriger aan het ledigen der flesch, die zijn broer al voor zich had staan, deel nam. Enkel een korte blik van verstandhouding onderrichte dezen, dat het komplot geheel naar wensch geslaagd was.

Met het resultaat tevreden, sliepen de gebroeders Von Hoppe den slaap der rechtvaardigen, terwijl de oude majoor, hoewel hij doodaf was van vermoeidheid, den slaap maar niet vatten kon. Toen hij eindelijk was ingesluimerd, werd hij door ontzettende droomen in een koortsigen toestand gebracht. Hij droomde, dat de aan zijn zorgen toevertrouwde vesting ten gevolge der slechte bewaking plotseling door den vijand overrompeld was en hij rende nu in vertwijfeling door de straten der stad, en alarmeerde het garnizoen door de snerpende tonen der piccolofluit, en hoewel hij zich aan dit instrument ademloos blies, gaf er geen mensch acht op, liet zich geen soldaat zien en lagen alleen de beide luitenants Von Hoppe uit het raam, hielden hem voor den gek en riepen hem honend toe: 'Agnes ik bemin u teer!'

Maar het uur der afrekening en vergelding zou niet uitblijven. Nauwelijks gloorde de dag, of de opgewonde oude heer sprong van zijn leger des smarten op, kleedde zich aanstonds dienstmatig aan en gebruikte, tot groote verbazing van zijn vrouw en

kinderen, het ontbijt, tegen zijn gewoonte in, haastig en zwijgend; hij had den gemoedelijken en liefdevollen huisvader afgelegd en was nog maar alleen de woedende, volijverige superieur en verantwoordelijke vestingcommandant, gehoond en bespot door hen, die het hem toevertrouwde kleinood hadden te bewaken. Wraak aan de lichtzinnige jonge luitenants en straf voor hen, die den koninklijken dienst tot een komediespel verlaagden! Vol van deze grimmige gedachten, zond hij een adjudant naar den tweeden-luitenant Von Hoppe I, met het bevel, onmiddellijk voor hem te verschijnen.

Terwijl Hans, de voornaamste acteur in dit

kluchtspel, reeds ijverig recruten drilde, had Max, daar hij des nachts ronde dienst had gehad, den voormiddag vrij, en was derhalve thuis, toen de adjudant hem het bevel van den commandant overbracht. Daar hij dit verwacht had, had hij zijn tenue al aan en was bereid onmiddellijk aan de uitnoodiging gehoor te geven. Nadat hij zien had laten aanmelden werd hij door den toornigen majoor met een grimmig dienstgezicht ontvangen.

'Luitenant Von Hoppe,' begon de commandant het verhoor, 'gij hadt vannacht de ronde - hebt gij die volgens het voorschrift volbracht?'

'Om u te dienen, majoor,' antwoordde Max kortaf.

'Hm, luitenant!' hernam de majoor, terwijl hij zich alle moeite gaf om zijn blikken doorborend en verpletterend te doen zijn, 'ik had niet gedacht, dat mijn nog gisteren hernieuwde bevelen en waarschuwingen zoo stoutweg in den wind zouden geslagen worden. Gij hebt de ronde niet volgens het voorschrift volbracht, luitenant! Gij hebt den dienst op waarlijk onverantwoordelijke wijze verwaarloosd!'

'Vraag wel om verschooning, majoor, ik...'

'Zwijg, luitenant! Er kan hier van geen verontschuldiging sprake zijn; ik zou je verschoonen, als je gedrag niet in zoo hooge mate weerzinwekkend was, wanneer gij bijvoorbeeld door vermoeienis overmand, vóór den tijd uw woning opgezocht en den dienst niet geheel ten einde gebracht hadt. Zoo iets kan voorkomen. Maar in 't volle bewustzijn van je vergrijp tegen den dienst, overmoedig tot waanzin toe......'

'Maar, majoor, ik begrijp u volstrekt niet,' riep Max von Hoppe uit, die moeite had een opkomende bui van vroolijkheid te bedwingen.

'Begrijp je mij dan nog niet, luitenant?' riep de commandant met klimmende verontwaardiging. 'Ben je niet, in plaats van je dienst te doen, in het glacis gaan zitten? Heb je niet - met de uiterste bevreemding moet ik dit zeggen - een aria op de fluit gespeeld, nog wel op de piccolofluit. En dan, wat beteekende dat gedicht met dien onzinnigen inhoud; wat beteekende de krater van den Etna, wat de hoogste pijnboom en wat de naam Agnes, luitenant?'

'Het moet een vergissing zijn, majoor,' wierp Max von Hoppe tegen. 'Ik heb mijn dienst stipt verricht, en begrijp geen woord van al wat u zegt.'

'Er kan geen vergissing hebben plaats gehad!' schreeuwde de commandant, die door de kalme ontkenning van hetgeen hij met eigen oogen gezien had, geheel zijn zelfbeheersching verloor. 'En uw ontkennen maakt de zaak nog erger. Ik kan zulk een verwaarloozing en bespotting van den koninklijken dienst in het algemeen en van mijn pas uitgevaardigd bevel in het bijzonder, niet dulden. Gij hebt voorloopig drie dagen kammerarrest en ik zal mij nog eens bedenken, of ik niet een klacht hoogerop moet indienen.'

'U zal mij veroorloven, majoor, dat ik de zooeven gekregen straf aan mijn batailjonscommandant meld en ook van mijn kant de noodige stappen doe om mijn volstrekte onschuld te bewijzen,' zei luitenant Von Hoppe, terwijl hij een lichte, stijve buiging maakte en als een volstrekt niet berouwhebbend misdadiger met opgericht hoofd het vertrek verliet.

De majoor keek hem verbluft na en wist niet, wat hij van zulk een onbeschaamd gedrag moest denken. Hij was toch heel zeker van zijn zaak en had alles, wat hij den brutalen luitenant had verweten, met eigen oogen gezien en met eigen ooren gehoord. Deze ging rechtstreeks naar kolonel Von Dorpitzki, den batailjons-commandant, gaf

dezen kennis van zijn ontvangen arrest, en diende te gelijker tijd, onder overlegging van al zijn bewijsstukken, daartegen bezwaar in.

‘Heb je dan werkelijk den rondedienst naar behooren gedaan?’ vroeg de kolonel. ‘En hoe komt de majoor er toe, het tegendeel te beweren?’

‘Mijn eerewoord, kolonel, dat ik alle wachten en posten stipt geïnspecteerd heb,’ antwoordde Max. ‘U behoeft de wachtboeken maar na te zien, waarin de uren van mijn inspectie zijn aangeteekend, en de posten te ondervragen, die eenparig zullen getuigen, dat zij mij niet alleen gezien hebben, maar dat ik ook naar hun namen gevraagd en ze opgeteekend heb.’

‘Maar waarom al die voorzorgen, waarde Hoppe?’ vroeg de kolonel.

‘Omdat het ons al lang bekend was, kolonel, dat de majoor ons 's nachts bij de ronden heimelijk volgt, en omdat daarbij zeer gemakkelijk een vergissing kan voorkomen, zooals vannacht dan ook het geval geweest is,’ antwoordde Max.

‘En heb je geen vermoeden, hoe deze vergissing ontstaan is?’ vroeg de kolonel opnieuw.

‘Ik kan het niet alleen vermoeden, maar ik weet precies hoe de vork aan den steel zit. De majoor heeft mij doodeenvoudig voor mijn broer aangezien, maar hij liet mij niet aan het woord komen, om hem dit uiteen te zetten.’

‘Nu, dan zal ik de vergissing wel ophelderen,’ zei de kolonel lachend, ‘maar daar steekt zeker wat achter, en daarom zullen wij de geschiedenis maar in een onderonsje afdoen. Ga nu maar stil naar huis, ik zal de zaak nu wel verder in orde brengen.’

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Een brief aan Hannes. -

Hannes is haar broer, moet ge weten, haar eenige en liefste broer, die een paar maanden geleden voor zijn nummer is moeten opkomen en bij het zooveelste regiment ingedeeld, nu te Amsterdam in garnizoen ligt. Het was een heele consternatie in het anders zoo rustige boerenhuishouden, toen de jongen, die vaders rechterhand was in de boerderij, in het drukst van den tijd in eens uit zijn werk werd gerukt. Maar het hielp weinig of vader al foeterde, moeder zuchtte en klaagde en onze Annemie heete tranen schreide bij het afscheid. Hannes moest soldaat worden, daar hielp geen lieve moederen aan, en de jongen zelf zette zich kranig over de noodzakelijkheid heen. Hij zou er zich wel doorslaan, zei hij, als moeder zich in haar angst bezorgd maakte over de ruwheid en de gevaren van het kazerneleven, en aan zijn zusje beloofde hij dikwijls te schrijven. Dan bleef hij toch in den geest met allen vereenigd, al was hij niet meer van den morgen tot den avond in hun midden. En het soldatenleven viel hem nogal mee; zijn brieven luidden altijd heel opgewekt en vroolijk en dat maakte dat men zich thuis allengs de scheiding begon te getroosten, in het vooruitzicht dat de jongen toch na een jaartje, wie weet hoe flink volgroeid en gevormd, terug zou komen. Klagen deed hij niet in zijn brieven, maar wel zinspeelde hij nogal eens op zijn schrale soldij, waar hij maar met moeite mee kon rondkomen. Daarom had vader al eens een postwisseltje gestuurd, maar druk deed hij daar toch niet aan, vooreerst omdat het niet lijden kon en van den anderen kant omdat hij meende dat de jongen dan maar wat zuiniger moest wezen: hij had toch in de kazerne den kost voor het eten en ruim zakgeld kwam voor zulke snuiters niet te pas.

Onze Annemie dacht daar echter zoo streng niet over; zij gunde haar broer graag van tijd tot tijd een hartsterking en als zij in stilte een paar gulden had weten bijeen te sparen, dan zorgde zij voor een postbewijsje. Het was wel ééns zoo prettig, een brief te verzenden als zij er zoo'n gestempeld papiertje kon instoppen; maar dan moest ze dat doen, dat vader en moeder het niet merkten; en vandaar dat ze zoo schuw van haar weggemoffeld papier opkijkt, nu wij haar bespieden en zij verraad meent te hooren.

Uit den Poolschen opstand in 1861. -

Dat zijn andere krijgers dan onze brave recruten, die woeste kozakken op hun hollende paarden als duivels door de straten rennend. Maar we zijn hier ook in een ander land en in een anderen tijd. De levendig bewogen schilderij van den Poolschen schilder Kossak verplaatst ons namelijk in de dagen van 1861, toen zijn ongelukkig vaderland een laatste poging waagde om zich aan het ijzeren juk der Russische dwingelandij te ontwringen. Helaas, wat baten vrijheidsliefde en heldenmoed, wanneer de verpletterende overmacht elke uiting van onafhankelijkheidszin met geweld onderdrukt! Wat baatte het de Polen of zij de hoofden al bijeen staken en zich tot verzet aangordden, wanneer daar heele bende van halfwilde kozakken op hen werden afgezonden? Onze gravure kan eenigermate een denkbeeld geven van de gruwzame woestheid, waarmee zij in de hoofdstad Warschau huishielden.

In volle vaart rennen zij door de straten en wee dengene, die zich buiten zijn huis vertoond. Hij wordt zonder genade met de geweldige rijzweep neergeslagen, als bij geen sabelhouw of kogel krijgt. Ieder maakt zich dan ook in radeloozen angst uit de voeten en ziet niet achter zich om zijn hoed te grij en, die in de verwarring is afgewaaid, of de portefeuille, die van onder den arm is uitgegleden. De jonge vrouw op den voorgrond, die blijkbaar naar de markt geweest is om inkoopen te doen, laat haar korf met groenten en ander proviand in den steek, zoodat de eieren over de straatsteenen rollen.

Vrij wat erger is er het kleine meisje aan toe, dat het ongeluk heeft gehad, voor de pooten der woest aanrennende paarden te struikelen en reddeloos vertrapt zal worden, als het den heer, die met levensgevaar komt toegeschoten om haar te redden, niet gelukt het arme kind nog bijtijds aan het gevaar te onttrekken.

Verlaten. -

In dergelijke tijden van onlusten en bloedvergieten, van gruwelen en jammeren komen het veelvuldigst van die gevallen voor, als de kunstenaar ons op het aandoenlijk tooneel onzer laatste bladzijde schildert 'Verlaten' heet zijn schilderij en in dat woord is eene heele geschiedenis van leed en tranen samengeperst. Heeft het meisje, dat hier aan den voet van het kruis een toevlucht komt zoeken, een teergeliefden vader, broeder of verloofde te beweenen, haar door den oorlog of bloedige binnenlandsche beroering ontrukt? Of heeft zij haar verlatenheid aan nog wreeder oorzaak te wijten, de trouweloosheid van hem, op wien zij voor altijd veilig meende te kunnen vertrouwen? Wij weten het niet; maar zeker heeft de schilder ons in deze arme verlatene, die geen anderen aardschen troost meer heeft dan de liefkoozingen van

haar trouwen hond, een beeld van radelooze smart geschilderd, dat ons diep in de ziel grijpt.

Wetenswaardig Allerlei.

De grootste brug der wereld. -

(zie de afbeelding blz. 84) Terwijl op het oogenblik nog de Forthbrug met haar reusachtige afmetingen alle dergelijke werken in de schaduw stelt, wordt in de Vereenigde Staten met de verwezenlijking van een nog veel ontzaglijker plan een aanvang gemaakt. Het geldt de overbrugging van de Hudson- of North-rivier, die New-York van het westelijke spoorwegnet scheidt, zoodat de zustersteden Jersey-City en Hoboken hier de eindpunten zijn van de tien allerdrukste spoorbanen, die op deze zijde uitloopen. Ook het personenverkeer tusschen de beide genoemde steden is bijzonder levendig.

Het verkeer wordt tot dusver door veerbooten onderhouden, ofschoon reeds sedert 1874 een tunnel onder de rivier in aanbouw is. Dit onderaardsche werk werd echter door verschillende ongevallen zoodanig vertraagd, dat ook op het oogenblik de voltooiing nog vooreerst niet in het verschiet kan gesteld worden. Bovendien is die tunnel in overeenstemming met het vroeger verkeer slechts op twee spoorlijnen berekend en zou op verre na niet aan de tegenwoordige behoeften voldoen, maar na zijn voltooiing hoogstens tot ontlasting van den nieuwen verkeersweg dienst kunnen doen.

Om nu voorgoed in de verbetering, die hier dringend noodig is, te voorzien, heeft de ingenieur G. Lindenthal een brugontwerp uitgewerkt, dat op den aanleg van veertien spoorbanen en een gewonen voetgangersweg berekend is. Om de drukke scheepvaart niet te hinderen, zal de brug zoo hoog boven den waterspiegel worden aangebracht, dat ook zeilschepen er onbelemmerd onder door kunnen varen. Ten einde met een zoo klein mogelijk getal pijlers

te kunnen volstaan, zullen de verschillende bogen een spanning hebben, als tot dusver nog niet is bereikt: voor den grootsten boog zal die spanning 945 nieter bedragen (tegen 520 meter bij de Forth-brug), voor den kleinsten boog 549 meter.

Natuurlijk zullen de kosten niet minder reusachtig zijn; zoo zal de eigenlijke brug zonder de bijwerken volgens raming alleen een groote veertig millioen gulden vorderen, terwijl de kosten van grondaankoop enz. zoowat naar de zestig millioen zullen loopen.

Met den bouw, die in ongeveer vijf en een half jaar voltooid moet zijn, is reeds begonnen en de concessie der staatsregeering voor de uitvoering is reeds verleend, de *North-River Bridge Company* is al gevormd en ook de gelden moeten reeds gevonden of ten minste verzekerd zijn.

Het kolenverbruik der aarde. -

Het gezamenlijke kolenverbruik der aarde is onlangs door deskundigen aan een zoo nauwkeurig mogelijke schatting onderworpen, die tot interessante uitkomsten geleid heeft. Het kolenverbruik verdeelt zich over het verwarmen van stoommachines, het voortbrengen van gas, het trekken van metalen uit ertsen en de bewerking daarvan, en ten slotte het huishoudelijk gebruik. Men kan aannemen, dat de stoommachines te zamen stoom leveren voor tien millioen paardekracht, en dat gemiddeld de helft der laatste door kolenvuur gewonnen wordt, terwijl voor één paardenkracht per uur minstens 2 kilogram kolen noodig zijn. Het kolenverbruik per uur van alle stoommachines wordt dan ook op 240 000 centenaars geschat. Waarschijnlijk echter is dit getal te klein, want volgens andere opgaven wordt het vermogen van alle stoommachines te zamen op 20 millioen paardekracht geschat. Wat de productie van gas betreft, het verbruik per uur wordt op 5 millioen kubieke meter lichtgas geschat, wat een kolenverbruik van mintens 200.000 centenaars eischt.

Moeilijker te schatten is het verbruik van kolen voor kracht- en verwarmingsgas Toch meent men niet ver bezijden de waarheid te zijn, als men daarvo or 90 000 centenaars per uur aanneemt.

Een zeer groote hoeveelheid kolen wordt vereischt voor het winnen van metalen uit ertsen. Duitschland alleen leverde in de laatste jaren dagelijks 180-240 000 centenaars ijzer, en men kan de opbrengst van ruw ijzer over de geheele aarde op 100.000 centenaars per uur schatten. De productie der overige metalen is te zamen wat minder dan ijzer, zoodat men alles bij elkaar een verbruik van 180.000 centenaars kolen per uur kan aannemen. De verschillende inrichtingen voor nijverheid hebben volgens een afzonderlijke schatting 100.000 centenaars per uur noodig. Het moeilijkst te schatten is de huishoudelijke behoefte aan kolen. Volgens de opgaven van een groothanhandelaar in kolen komt hiervan ¾ op industrieelen en ¾ op particulieren. Neemt men deze verhouding als algemeen juist aan, dan zou het huishoudelijk verbruik met 200 000 centenaars per uur gedekt zijn. Het totale verbruik van kolen der geheele menschheid wordt dus per uur op 1 100.000, of per dag op 25 millioen centenaars gerekend. Dit getal is echter eer te klein dan te groot, want de hoeveelheid kolen, die alleen in Engeland en Duitschland benoodigd is, werd in de laatste jaren op 12 millioen centenaars per dag geschat, en nu zal het verbruik van alle overige landen toen nog wel eens zooveel bedragen, zoodat men dan reeds tot 36 millioen

centenaars per dag komt. Het spreekt vanzelf, dat het verbruik niet dagelijks even groot is, maar het ligt voor de hand, dat het over het algemeen sterk toeneemt. Elk nieuw transatlantisch stoomschip, elk nieuw pantserschip vermeerdert het verbruik dagelijks met duizenden centenaars. Nog altijd houdt de productie gelijken tred met het toenemend verbruik, want de aardlagen zijn ongehoord rijk aan kolen. Toch is ook daarvoor een grens. Voor Engeland zal de uitputting misschien reeds over 200 jaar plaats hebben. Duitschland heeft nog kolen voor duizenden jaar, Rusland, Noord-Amerika en China bergen eveneens nog onuitputtelijke voorraden van deze brandstof, zoodat er voorloopig nog voor geen gebrek te vreezen is.

Dat was te veel. -

VERLATEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. WERNER.

De Engelsche schrijver Johnson wedde eens met een collega, dat hij op de vischmarkt een vischvrouw boos zou maken, zonder een woord te spreken, dat zij

verstond. Hij begon met door zijn neus aan te duiden, dat de visschen der vrouw niet van bijzondere qualiteit waren, waarop hij heel wat te hooren kreeg. 'Je bent een lidwoord, vrouw,' antwoordde hij. - 'Dat ben je zelf.' - 'Je bent een eerste naamval!' hernam de doctor. - Het wijf begon te stotteren: 'Jij... jij... jij...' - 'Je bent een voornaamwoord.' - In sprakelooze woede balde zij de vuist. - 'Je bent een werkwoord, een bijvoegelijk naamwoord, een voorzetsel!' - Dat was te veel. De vischvrouw begon te razen en te tieren, dat de heele markt er van overeind stond en de geleerde met zijn vriend in allerijl het hazenpad moesten kiezen.

[Nummer 12]

De Amerikaansche.
Door Mathilde.

III.

DE TWISTAPPEL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN K. HARTMANN.

Herman van Wieringdale was het eenige in zijn huis, dat niet den indruk maakte van verval en achteruitgang.

Hij was een knap man van vier à vijf en dertig jaren met een welverzorgden donkeren baard, keurig gekleed; een groote zegelring aan de fraaie, blanke hand, trok de aandacht, wanneer deze niet zooals thans net geschoeid was; zijn linnen was van onberispelijke witheid, zijn kleeren hadden den snit naar de laatste mode; niemand zou in hem den heer en meester vermoed hebben van het ontredderde huishouden, dat mevrouw Jochems zoo pas verlaten had.

Hij kwam de huiskamer binnen, waar Tonia juist het strijkgoed wegborg; dadelijk haalde hij zijn zakdoek voor den dag en drukte die tegen den neus.

‘O foei, wat een nare waschlucht. Ik begrijp niet, Toinette, dat je zoo'n rage hebt het strijken in de huiskamer te doen. Je weet, dat ik niet tegen die ellendige lucht kan.’

‘Het rookt zoo in de keuken en als ik naar het salon ga, dan zitten de kinderen dadelijk met de vingers aan alles’

‘Ja, maar dat is juist je groote fout, lieve kind, dat je die kinderen altijd zoo om je heen houdt. Je moet ze wennen in de huiskamer te blijven al ben je er ook niet en zich daar netjes bezig te houden. Neem me niet kwalijk dat ik het je zeg, maar je hebt er weinig slag van met hen om te gaan. Opvoedkunde is de eerste kennis die een moeder bezitten moet.’

‘Ach ik heb wel wat anders te doen dan

opvoedkunde te bestudeeren. 't Heeft weer niet stil gestaan van rekeningen aan de deur!'

'Is dat nu weer om mij in een prettige stemming te brengen, dat je dadelijk met zulke boodschapjes aankomt? Foei, Tonia, wat heb je toch weinig begrip van wat een man toekomt. Mijn moeder zorgde er altijd voor dat alle onaangename dingen afgedaan waren terwijl Pa uit was en kwam er hem nooit mee lastig vallen.'

'Ja, als ik maar wist wat ik antwoorden moest. De kleermaker wou niet weg en Jaantje wordt zoo brutaal'

'Je hebt geen gezag over je meidenpersoneel, gelukkig dat je nog maar een exemplaar hebt. En wat die rekeningen betreft, je zegt eenvoudig dat je man uit is en je er niet van af weet; ik zal ze wel te woord staan.'

'Je hadt eens moeten hooren... Je bent uit en ik zit er alleen voor.'

'Is dat een verwijt, Tonia lief? Foei, foei, kind! Hoe kom je toch zoo scherp tegen je man en in presentie van de kinderen Hoe verkeerd! Maar ik begrijp het wel, die opgedirkte tang, die vriendin van je is hier geweest en heeft je opgestookt. Ik geloof dat ik je dien omgang verbieden moet, want hij werkt heel verkeerd op je. Daarenboven is die juffrouw... juffrouw... hoe heet ze ook weer, door en door *bourgeoise.* Vroeger paste zij misschien bij jou, maar sedert je door je huwelijk in een heel anderen stand bent gekomen, kan je niet met haar omgaan zonder je te compromitteeren.'

'Zij is de eenige, die nog om mij denkt,' snikte Tonia, de oogen afwisschend.

'Alweer tranen. Vrouw, je zou mij uithuizig maken. Daar kom ik goed gestemd en vroolijk thuis en je ontvangt mij met huilen en jeremiades. Kan ik er iets aan doen? of liever doe ik niet genoeg mijn best om onze zaken een beteren keer te geven? Maar dan moet je ook flink en opgewekt blijven. Als je het hoofd laat hangen dan valt ook mijn moed en dien heb ik toch zoo hard noodig. De vrouw moet den man tot steun en hulp zijn.'

Tonia boog ootmoedig het hoofd; ja, zij voelde het duidelijk, zij was zulk een man niet waard, zij begreep hem niet, zij viel hem altijd lastig, gaarne had zij 't anders gedaan, maar zij voelde zich zoo zwak, haar hoofd deed haar zoo'n pijn en zij kon nauwelijks meer geregeld denken.

'Sabine,' zeide de vader 'kom eens hier Kijk wat Pa voor je heeft meegebracht!'

Het kind juichte toen zij een mooie pop met echt blond haar en groote blauwe oogen zag. 'Pa, liet paatje! Dank u wel en mag Bientje de pop nu ook mooi aankleeden en krijgt ze zoo'n japon als dat lint van die mevrouw?'

'Laat Ma 't eens zien! Het heeft mij al lang geërgerd dat het kind met zoo'n leelijke pop speelde. Zij heeft een zeer artistieken aanleg en die moet ontwikkeld worden. Dat onoogelijk speelgoed bederft haar smaak geheel.'

'Maar is 't geen onnoodige uitgaaf?' waagde Tonia heel bedeesd te vragen.

Hij zag haar met strenge minachting aan.

'Wat der kunst ten goede komt is nooit overbodig. Laat dat mij over, vrouw,' zeide hij kalm en deftig, 'wat heb je nu voor verstand van artistieken aanleg? Verheug je liever met mij dat Sabine de aristocratische natuur der Van Wieringdaeles geërfd heeft. En 't is mijn plicht haar edele neigingen niet onder te laten gaan in het alledaagsche, banale van een burgeromgeving; ik moet ze ontwikkelen al kost het mij ook menige opoffering. Maar daar heb je geen verstand van. Wat krijgen wij van middag te eten?'

Tonia werd bleek en rood van verlegenheid.
‘Ach Herman, word niet boos. Maar ik heb van middag zoo'n oponthoud gehad met die...’
‘O ja, met die visite, ik zag haar juist als een opgetakelde driemaster naar mij toe stevenen, maar nauwelijks zag ze mij aankomen of zij keerde zich om Zij was zeker bang mij te ontmoeten, want zij begrijpt dat ik dien omgang volstrekt niet goedkeur en nog minder dat zij je aftrekt van je huishoudelijke plichten, die toch het zwaarste moeten wegen.’
‘Ja, maar 't kwam vooral omdat Jaantje telkens weg moest Ik heb niets dan wat rijstebrij.....
‘O foei Tonia, is dat nu eten voor een man als ik?’
‘Dat begrijp ik ook, Herman, en daarom wou ik je verzoeken of je maar niet liever in “de Zwaan” wil eten, want de kinderen en ik kunnen ons wel behelpen.’
Hij schudde herhaaldelijk het hoofd.
‘Treurig, treurig! treurig! Zoo verwaarloost mijn vrouw het eten, dat haar man zijn eigen tafel moet ontvluchten en ergens anders zich moet voorzien, wil hij zijn krachten sparen, die het huishouden zoo hoog noodig heeft. Dat moest een ander gebeuren. Maar ik ga niet alleen. Ik zou het hart niet hebben een stukje in mijn mond te steken, als ik dacht dat mijn lievelingen te kort kwamen. Kleed Sabina maar netjes aan en dan gaat ze met mij mede.’
‘En mag de nieuwe pop ook mee?’
‘Zeker, kind, zeker.’
‘Maar Herman, Sabine is laatst ook mee geweest, zou het nu niet Annetje's beurt....’
‘Ik heb gezegd Sabine gaat mee en daar blijft het bij. 't Is al erg genoeg dat er voor den heer des huizes in zijn eigen woning geen geschikt middagmaal is. Ik ben dus vrij te bepalen zou ik denken, wie mij vergezellen mag’
‘Ik blijf veel liever bij u, Ma,’ fluisterde Netje haar moeder toe, ‘ik hou zoo erg veel van rijstebrij.’
Tonia nam Sabientje mede en een oogenblik later kwam zij keurig gekleed terug in een wit japonnetje met een blauwe ceintuur, de mooie blonde krullen onder een hoedje met witte veeren.
De vader zag haar tevreden aan: op en top een Wieringdaele verzekerde hij vol trots
‘Zij moet morgen met mij mee! Want ik vergat het je nog te zeggen Toinette, - je had het zoo druk mij onder allerlei narigheden te overstelpen en je stelt zoo weinig belang in alles wat mij aangaat, dat je het de moeite niet waard acht er mij naar te vragen. - De Douairière is niet aan het station aangekomen, maar zoo juist vertelden zij mij, dat ze met een rijtuig van de stad direct naar Vaartzicht is gereden. Ik denk er dus morgen heen te gaan en bij haar mijn opwachting te maken.’
‘Zou dat wel geschikt zijn?’ vroeg Tonia.
‘Dat is mijn zaak! Wees verzekerd dat ik lang en ernstig over den stap dien ik ga wagen heb nagedacht. En maak mij dien niet zwaarder dan hij al is. Ik sta er op, de weduwe van mijn neef een bewijs te geven dat ik niet den minsten wrok tegen haar voel en haar niet aansprakelijk stel voor de groote teleurstelling die ons getroffen heeft. Ik twijfel er niet aan wanneer zij een vrouw is met h a r t , zooals alle Wieringdaeles het hebben, dat zij die kieschheid van mijn kant hoog zal waardeeren.’
‘Ik hoop 't van harte.’
‘Dan zal ik haar mijn diensten aanbieden... en zelfs mijn raad als zij dien noodig heeft bij de opvoeding van haar zoon.’

‘Als het ons maar iets geeft!’

‘Iets geeft! O foei, kind, hoe prozaïsch. Wie denkt nu dadelijk aan stoffelijk belang. Ik neem het je niet kwalijk dat je zoo laag bij den grond bent, want dat komt door je eerste burgerlijke opvoeding, maar 't doet mij pijn, als ik zie wat een kloof onze karakters scheidt. Mijn kinderen zullen heel anders worden opgevoed. Kom Sabientje, laat ons maar gaan, kind! We zijn hier overcompleet. Tot straks, Toinette!’

Een uurtje later zaten vader en dochter smakelijk te eten in ‘de Zwaan.’ terwijl Tonia uit den pot met aangebrande rijstebrij schepte en zonder de tafel te dekken elk kind een bord vol daarvan voorzette.

Wanneer haar man het gezien had zou hij haar zeker vol verontwaardiging gebrek aan aristocratische neigingen verweten hebben.

IV.

De zoogenaamde Douairière had een overzicht genomen van de bezitting van haar zoon en het geheel was haar zeer medegevallen. Zij vond de meubels ouderwetsch zonder nieuwmodisch antiek te zijn, maar zij waren allen goed en degelijk. Amerikaansch comfort was ook ver te zoeken, maar daar zou zij wel raad op vinden; 't voornaamste was dat zilver- en porseleinkasten goed gevuld waren en zij twijfelde niet of als straks de notaris kwam, zou zij ook over de geldelijke bezittingen tevreden worden gesteld. Na alles bezichtigd te hebben, ging zij even rustig zitten in het kleine kabinet, waarin de overledene heer Van Wieringdaele zijn munten had bewaard.

De muren waren bedekt met goed gesloten kasten, waarin de kostbaarheden bewaard werden; voor het oogenblik had zij geen lust deze na te zien, maar in haar geest nam zij het besluit dit dood kapitaal weldra weer levend te doen worden door al die prullen te laten verkoopen.

Zooals zij daar zat, scheen zij ouder dan zij werklijk was, maar dit kwam ongetwijfeld door haar voor den tijd vergrijsde haren, die eenvoudig naar achter opgestreken in een grooten zwartgrauwen chignon eindigden; zij had regelmatige maar stijve trekken en haar oogen, die dezelfde kleur hadden als heur haren, waren zeer verstandig en levendig, maar hun uitdrukking was scherp en koud als het staal, waarvan zij trouwens de tint hadden. De eenigszins gebogen neus wierp een zware schaduw op haar fijne, dunne lippen, die als zij glimlachte, zich als kleine slangetjes kronkelden; de bijna vierkante kin teekende geestkracht en vastberadenheid.

Haar gestalte was middelmatig lang en knap omsloten door een kleed van donkerblauw serge, met geen ander sieraad dan een stalen speld in den vorm van een spin; haar vingers waren gespierd en beenig en alleen met twee trouwringen versierd. Over het geheel maakte zij den indruk van flinkheid maar volstrekt niet van lieftalligheid, het ideaal eener echte practische Amerikaansche vrouw.

Haar zoontje kwam binnen; hij had haar trekken, maar zijn vroolijke, vriendelijke, donkere oogen gaven er een geheel andere uitdrukking aan.

‘Moeder, liefste!’ riep hij in 't Engelsch, ‘'t is toch zoo prachtig, zoo vreeselijk prachtig in het park. Daar is een vijver met heusche goudvisschen en zwanen en dan een koepel onder de boomen, maar alle ruiten zijn stuk, en dan zijn er waterleliën zooveel, zooveel wel tienduizend.’

‘Nu moet je wat bedaard zitten, Geoff. Foei, wat ben je verhit! Dus vind je het hier prettig?’

‘Ik vind het veel prettiger dan op het schip en dan in New-York. O wat zaten wij daar benauwd en hoog! Ha, ik werd duizelig als ik naar beneden keek en - ga ik hier weer naar school?’

‘Zeker kind! Al is Geoffrey nu ook rijk, hij moet toch ook leeren, dat heeft men nog meer noodig als men geld bezit, dan moet men leeren het verstandig te besteden.’

‘En u hoeft nooit meer kleeren te maken voor andere dames?’

‘Neen kind, nooit meer!’

‘O wat ben ik dan blij dat ik rijk ben.’ En blijven wij altijd hier, zelf als ik groot ben? altijd?’

‘Ja zeker, kind, altijd!’

Het minste wat zij zeide sprak z[ij] uit met grooten nadruk; zij verwende haar zoon niet, zij liefkoosde hem nooit, toch zag zij hem met trots aan en zij behandelde hem meer als een kameraad, een kleinen vriend dan als een kind en de jongen was hieraan gewoon; hij bewonderde en aanbad zijn moeder.

‘En krijg ik nu ook vriendjes, zooals Con van den kruidenier bij ons?’ vroeg hij.

‘Zeker zal je vrienden krijgen, maar nu heb je toch voorloopig genoeg aan een vriendin, niet waar?’

Hij lachte en knikte van ja.

‘Die vriendin is u,’ riep hij juichend, en toen naar de kasten kijkend vroeg hij: ‘zit dat vol geld?’

‘Ja kind, oude munten.’

‘Zijn die niet gangbaar, moeder?’

‘Neen, ik denk het niet.’

‘Waarom bewaarde grootvader ze dan?’

‘Uit liefhebberij’, en de dunne lippen vertrokken zich tot een spotlach.

De jongen haalde de schouders op.

‘Wat had hij er aan? Die kosten zeker heel duur, die oude munten’

‘Ja, heel duur. Moeder zal ze laten verkoopen.’

‘Maar dat mag toch niet?’

‘Waarom niet?’

‘Grootvader heeft ze toch gekocht niet om ze te verkoopen en dan moeten zij ook bewaard blijven, zooals hij ze bewaarde.’

‘Daar heeft grootvader niets van gezegd. Zoo worden zij roesterig en leelijk en niemand heeft er genot van.’

‘En als u ze verkoopt?’

‘Dan krijgen wij het geld en zetten het op rente.’

‘Als 't maar goed is,’ zei de jongen nadenkend.

‘Geoffrey, ga je opknappen, 't is dadelijk tijd voor de lunch!’

Haar stem klonk nu gebiedend en die toon scheen het kind op te vallen; hij zag haar ten minste verbaasd aan.

‘Zullen wij er later over spreken, moeder?’

‘Ja, later.’

En zij wenkte hem met het hoofd te gaan.

‘Die Amerikaansche opvoeding deugt hier niet, in dit ouderwetsche land,’ mompelde zij, ‘wij moeten dat zien te veranderen, maar langzaam aan.’

De meid kwam binnen met een kaartje. Zij was vroeger bij den ouden heer in dienst geweest en kon een lachje niet weerhouden, terwijl mevrouw het kaartje las:

‘H e r m a n v a n W i e r i n g d a e l e Jzn.’

‘Is dat familie van... van mijn zoon?’ vroeg zij.

‘Ja, dat is de mijnheer, die vroeger alle dagen bij uwes Pa kwam,’ was het antwoord, ‘'t is zooveel als een broerskind’

‘Verzoek mijnheer binnen te komen!’

Herman van Wieringdaele verscheen als het kon nog met meer zorg dan anders gekleed; een echte gentleman, dien indruk wilde hij op zijn Amerikaansche nicht maken.

Hij boog diep en begon in 't Engelsch, dat hij met een vrij sterk schoolaccent sprak, haar te begroeten.

‘Doe geen moeite,’ antwoordde zij, ‘ik spreek Hollandsch.’

‘Mevrouw, ik bedoel nicht, wat een verrassing en heeft u zelf de moeite gedaan onze taal aan te leeren?’

‘O neen, mijn moeder was een Hollandsche. Ik spreek 't even gemakkelijk als Engelsch en ik heb 't mijn Geoffrey - Godfried zegt men hier, geloof ik - ook laten leeren.’

‘Godfried heet uw kind, als zijn diepbetreurde grootvader. Wat een fijne gedachte. Hoe treffend van dien armen Sander. 't Pleit voor zijn hart, ik heb hem altijd zoo'n

hoogst delicate natuur gevonden. Op en top een Wieringdaele; wij waren boezemvrienden'

De laatste herinnering, die hij van zijn neef Sander had behouden, waren een paar blauwe oogen, welke de andere hem geslagen had, omdat hij de brutaliteit had gehad het speelgoed van zijn rijken neef geheel als zijn eigendom te behandelen.

'Blijft u lunchen? Ik heb 't juist laten opdienen?' vroeg de Douairière kortaf en brak zijn aandoenlijke ontboezemingen daardoor in eens af.

'O nicht, zoo familiair weg? Op zijn Amerikaansch zeker? Nu daar houd ik wel van. Ik haat onze kleingeestige Hollandsche complimenten en vormen en neem uw voorstel even royaal aan!'

Zij lachte met haar eigenaardigen lach, die alleen de slangetjes in beweging bracht en de oogen koud liet.

'Wat een drukte voor zoo'n eenvoudig aanbod! Is dat Hollandsch? Ik laat een bord meer bijzetten en daarmede uit! U is dus de neef van Mr. Van Wieringdaele?'

Zij zag hem doordringend aan, maar Herman liet zich niet gauw van zijn stuk brengen.

'Een volle neef, zeker, g e r m a i n , broerskinderen. Maar ach! U weet hoe het in groote families gaal. Mijn beste vader was een beetje onpractisch, een beetje te goed vertrouwend. Oom daarentegen was voorzichtig, zuinig, behalve in den laatsten tijd, toen het zijn liefhebberij gold.'

Hij keek naar de kasten; zij knikte even.

'Yes. En woont u in de stad?'

'Juist, mevrouw, in Meeringen. Oom was een oud man, wat zonderling, wat eigenzinnig. Uw man zaliger en hij begrepen elkaar niet. Dat heb ik altijd gezegd, zij begrepen mekaar niet, beste menschen allebei, - maar de een driftig, de andere koppig. 't Is jammer, zoo dikwijls heb ik oom gezegd.....

'Woont u hier lang?'

'Op verlangen van oom, ziet u. Hij begon met den ouden dag te verlangen naar iets eigens om zich heen. Toen zijn kinderen er niet meer waren, verzocht hij mij hun plaats in te nemen.'

Herman haalde toen zijn zakdoek voor den dag; hij voelde zich vrij, niemand kon hem tegenspreken; als deze muren ooi en en stem hadden gehad, zouden zij 't weerkaatst hebben, den uitroep van oom, toen hij hoorde dat zijn neef zich in zijn nabijheid vestigen wilde.

'Is de kerel heelemaal gek geworden?'

'En verder?'

'Ja, toen kwam er een zeer teedere kwestie. Ik had het ongeluk of het geluk, zooals u het nemen wil...'

Hij sloeg zedig de oogen neer en trok een zeer beschaamd mondje als een jong meisje.

'Genegenheid op te vatten voor een lief, goed kind, maar van burgerlijke afkomst, ver onder mijn stand. Ik was jong, dat begrijpt u, en een onberaden stap is gauw gedaan.'

'Zoo, was hij onberaden?'

'Ten minste.... ten minste, mijn vrouw is allerliefst, mijn kinderen zijn engelen, maar ons huisgezin is groot geworden, de tijden zijn slecht. Oom heeft het mij sterk afgeraden, maar toch hij was zoo goed, en toen wij eenmaal getrouwd waren opende hij zijn armen en erkende mijn Antoinette vol liefde als zijn nicht.'

‘Is die brouwer rijp voor Meerenberg, zijn lief kind en goeie geld te geven aan zoon praatjesmaker als mijn geachte neef?’ was 't eenige oordeel, dat men ooit van de lippen van den ouden heer had gehoord over het huwelijk van Herman en Tonia, doch men kan zich licht vergissen, als het zoo lang geleden is

‘Dus, 't viel u geducht tegen dat ik - of liever dat mijn zoon nog bestond?’

Op die onverwachte vraag raakte Herman toch een weinig verbluft; hij keek zijn nicht vol verbazing aan en 't duurde een poos voor hij antwoordde.

‘Laat mij oprecht zijn, mevrouw, nicht wil ik zeggen.’

‘O neen, mevrouw is beter, dat zeggen wij altijd in Amerika en 't is veel gepaster.’

Herman voelde zich plotseling wel honderd el van haar afgeslingerd; zij zette zich op een hoogte tegenover hem; daar had hij niet op gerekend. Snel veranderde hij van toon.

‘Zeker, dat is 't ook, mevrouw! Ik gun u van harte de erfenis, vooral sedert ik u heb leeren kennen als een pittige, flinke vrouw, en ik zie met genoegen dat Vaartzicht naar den rechtstreekschen erfgenaam teruggaat. Maar wanneer een andere neef de gelukkige was geweest, dan had het mij diep, zeer diep gegriefd.’

‘Zullen wij gaan lunchen? Het is hiernaast gedekt?’

‘Wat zij alles weet en kan!’ dacht Herman, ‘ik moet voorzichtig zijn, maar je hebt je meester gevonden, Douairière.’

De lunch zag er smakelijk uit, onbegrijpelijk dat alles reeds zoo goed geregeld was, nog geen vier en twintig uren na de aankomst der nieuwe meesteres.

‘Wil u aanzitten?’ vroeg mevrouw.

Zij sloeg tegen een kleinen gong, die een helderen metaalklank afgaf en spoedig kwam haar zoon binnen.

‘Geoffrey, dat is uw neef, of liever achterneef,’

‘Wat een flinke jongen! Sprekend zijn vader,’ riep Herman uit, die zich niets meer herinnerde van kleur of oogen van zijn neef.

‘Hoe kan dat, ik lijk niet op Vader, wel Moeder? Vader was immers blond?’

‘Indeed! Mister Wieringdaele, wil u de kippen voorsnijden?’

‘O met alle genoegen, mevrouw! Heel graag!...’

‘Ja en hij ziet er uit of hij van Oostersche of Spaansche afkomst is.’

De lippen van de Douairière verdwenen geheel; was het omdat zij zoo bleek werden als haar gelaatskleur, of wel omdat zij bang was dat Herman geen aandacht genoeg aan de kippen bewees en het schoone tafellaken in gevaar bracht? Boven zulke kleinigheden is een Amerikaansche toch verheven.

‘Ga daar zitten, Godfried!’ beval zij toen. ‘Dat blijft uw plaats! Leeft uw vrouw nog, Mister Wieringdaele?’

‘Zeker mevrouw, zeker leeft zij nog. Goddank, zij zal een lieve vriendin voor u wezen.’

‘Ik heb nooit vriendinnen gehad.’

‘Moeder liefste heeft maar een vriend en dat ben ik,’ zeide Geoffrey vleiend.

‘Dat is waar’ bevestigde zij.

‘En hoeveel kinderen heeft u?’ ging zij voort.

‘Zes, dat wil zeggen, ik reken onze kleintjes in den hemel mee, vier in leven.’

‘Jongens?’ vroeg Geoffrey.

‘Helaas! neen! Behalve den jongste, ons aller lieveling het kleine Pietje, zijn het meisjes. Het staat een vader niet op zijn kinderen te pochen, maar ik wilde, mevrouw, dat u mijn oudste dochtertje zag. Elken duim een Wieringdaele, zoo blond als goud.’

Zij zag hem aan met die stekende uitdrukking harer oogen, welke hij zeer onaangenaam vond, misschien omdat hij, die voor geen klein geruchtje vervaard was, er niet goed tegen kon.

‘Ligt het Wieringdaele-achtige in het blonde? U is toch ook donker?’

‘Zeker, mevrouw zeker! Mijn vrouw heeft magnifiek goudblond haar en u is zwart.’

‘Ik was het.’

‘Een brunette, de zorgen hebben u zeker voor den tijd vergrijsd.’

‘De zorgen en het werk, want ik heb hard gewerkt na den dood van Alexander. Ik had een naaiwinkel’

‘U een naaiwinkel?’

‘Ja, zeker, ik moest het wel doen. Ik was arm en ik moest werken voor mijn kind.’

‘O, 't is zoo'n dapper moedertje,’ riep Geoffrey opgetogen, ‘en zoo vlijtig!’

Zij keek naar haar handen, die nog de sporen droegen van het onvermoeide werken. Herman zag naar de trouwringen.

‘U ziet naar mijn ringen!’ zeide zij als om een vraag van hem te voorkomen, ‘ik ben twee keeren getrouwd geweest.’

‘Dus is u geen mevrouw van Wieringdaele meer?’

Zij glimlachte even.

‘Toch wel, ik was weduwe, toen ik met uw neef trouwde.’

‘O zoo! Neemt u mij niet kwalijk?’

‘Wat?’

Herman voelde zich werkelijk niet op zijn gemak onder haar lastigen, doordringenden blik.

‘Is Sander lang dood?’ vroeg hij om iets te vragen.

‘Acht jaar, en na dien tijd heb ik het als mijn roeping beschouwd weduwe te blijven.’

De negerin kwam binnen en fluisterde haar iets in.

‘Goed, Susanna! Haal de sigaren voor mijnheer, dan kan u in den tuin of in de warande een sigaar rooken. Ik heb nog iets te doen en dan verwacht ik den notaris om onze zaken te bespreken. Wil u misschien heengaan dan is 't mij ook goed Anders houdt Geoffrey u wel gezelschap’

Herman voelde dat zijn bezoek lang genoeg had geduurd.

(*Wordt vervolgd.*)

BIJ DE KAARTLEGSTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HENRY M. RHEAM.

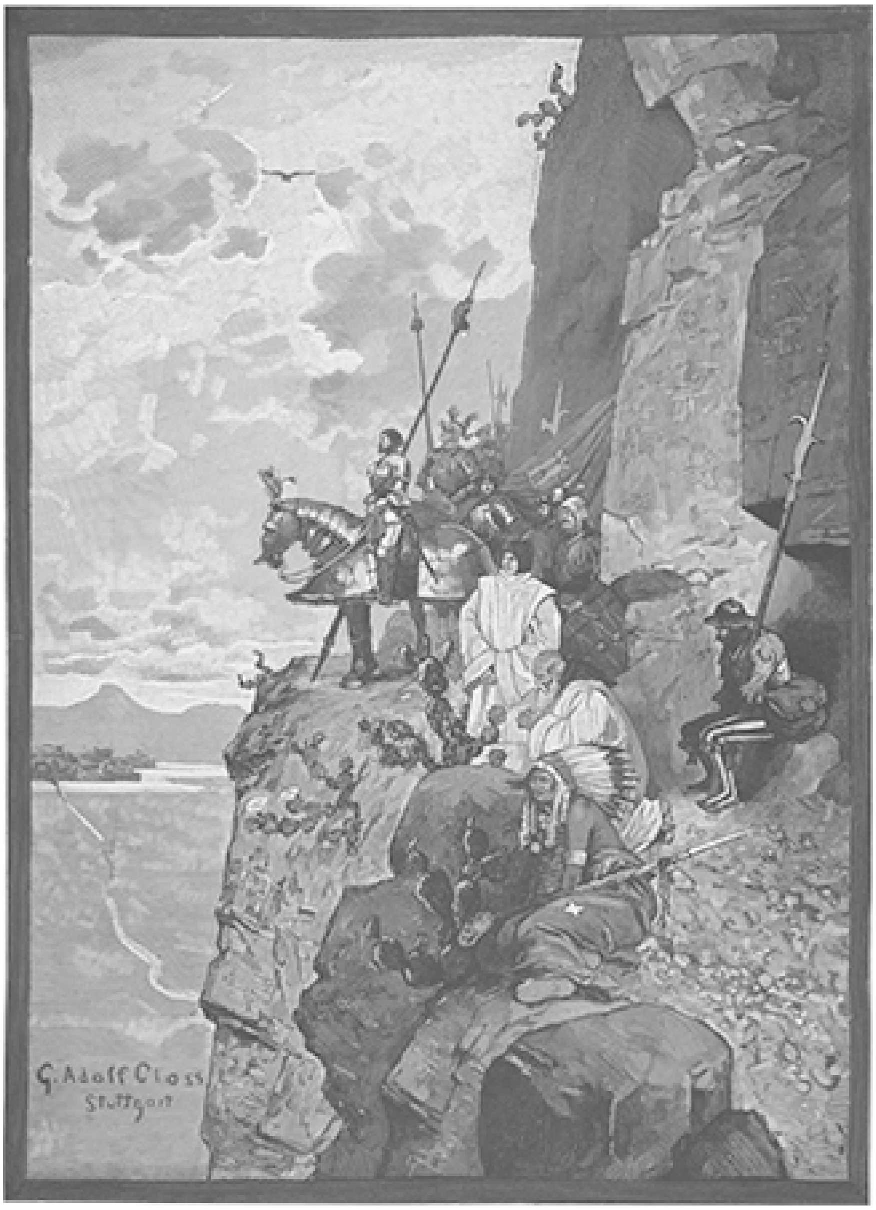

FERDINAND CORTEZ AANSCHOUWT HET DAL VAN MEXICO, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. ADOLF GLOSS.

De dubbelganger.
(*Slot.*)

Terwijl Max op zijn doode gemak naar zijn kamers wandelde, waar zijn broer al was en zich met het avontuur hartelijk vermaakte, begaf de kolonel zich naar de posten, keek de wachtboeken na, ondervroeg de verschillende posten en kwam daardoor tot de wetenschap dat luitenant Von Hoppe I inderdaad ten volle zijn plicht had gedaan. Met dit resultaat ging hij naar de woning van den commandant en stelde deze daarvan in kennis. De majoor was geheel perplex en wist in het begin niet, wat hij op deze onthulling moest zeggen.

'U zegt, kolonel, dat ik mij vergist moet hebben! Maar dat is totaal onmogelijk, - ik volgde zijn spoor, zijn helm lichtte in de verte, hij verliet de stad, wandelde het glacis op, ging daar op een bank zitten, rookte eerst een sigaar en begon daarna op de piccolofluit te blazen, me dunkt, ik hoor de akelige tonen nog in mijn oor.'

'Daar twijfel ik allemaal niet aan, majoor,' zei de kolonel lachende, 'maar gij hebt u in den persoon vergist: zijn broer bespeelt de piccolofluit en wordt daarom in het heele regiment de fluitist genoemd.'

'De fluitist,' herhaalde de commandant, terwijl hij met een wanhopig gebaar het hoofd schudde. 'Dat ongelukkig spelen op de fluit heeft mij het meest geërgerd, - en daarna begon hij te declameeren.... een zonderlinge vent.... kolonel, wat ik u bidden mag, stuur het jonge mensch eens hier; hij moet mij zelf eens uitleggen, hoe dat alles is toegegaan. De andere is natuurlijk onmiddellijk van zijn arrest ontslagen en ik zal hem bij gelegenheid wel de noodige ophelderingen geven.'

De kolonel ging voldaan heen en zorgde er voor, dat luitenant Von Hoppe II onmiddellijk last kreeg voor den majoor te verschijnen. Dit bevel kwam, toen de broeders grooten krijgsraad hadden belegd.

'Goed!' riep Hans uit, 'Nu springt de bom.... nu zal uitgemaakt worden, of het stuk goed was of uitgefloten wordt... Stil, geen woord meer, Max... Ik ga moedig den strijd te gemoet en kom of met het schild als overwinnaar of op het schild als lijk terug.'

Daarna stolpte hij zich den helm op het hoofd en ging met vasten tred naar het marktplein op het huis van den commandant toe.

De majoor ontving den jongen officier niet onvriendelijk en kon zijn nieuwsgierigheid niet bedwingen, om den zonderlingen nachtelijken zanger nader te leeren kennen en achter de reden van zijn haast onverklaarbaar gedrag te komen.

De flinke, jonge officier met zijn rond en open gezicht maakte blijkbaar een heel gunstigen indruk op hem, en hij sprak hem daarom veel beleefder aan dan eigenlijk zijn bedoeling was geweest.

'Men heeft u van nacht op een wandeling van het glacis de fluit zien en hooren spelen, luitenant, - gezien en gehoord, zeg ik.... met den helm op het hoofd, luitenant.... ja, met den helm op het hoofd en op de fluit spelend.... op de piccolofluit nog wel... zeer zeldzaam, inderdaad, luitenant, zeer zeldzaam! Hoe kunt gij dat ophelderen, luitenant?'

'Of ik daar gezien en gehoord ben, weet ik niet, majoor, maar ik was er inderdaad op den aangegeven tijd, en ik heb ook op de fluit gespeeld, dat kan ik niet ontkennen,'

antwoordde Hans bescheiden, terwijl hij den ouden heer daarbij vriendelijk lachend aanzag.

'Zoo, het is dus alles waar.... hm! zeer zeldzaam, inderdaad.... en gedeclameerd hebt u ook... nogwel hardop... erg hardop... hm!.. en daarbij den helm op het hoofd... uiterst zeldzaam, - ook een naam daarbij genoemd... een naam....'

'Die mij boven alles dierbaar is, majoor,' viel Hans hem in de rede. 'Ik geef toe, dat wie mij gezien en gehoord heeft, mij ternauwernood zal begrepen hebben, majoor. Ik ben namelijk erg verliefd, mijn hart juicht van vreugde, omdat ik op wederliefde meen te mogen rekenen, en toch ben ik tot den dood toe bedroefd, omdat de vader van mijn beminde mij tot dusver bij elke gelegenheid ondubbelzinnige bewijzen van zijn afkeer gegeven heeft'

'Inderdaad... hm, zeer zeldzaam! bromde de oude heer en keek den oprechten luitenant verbaasd aan. 'En daarom loop je tegen middernacht op het glacis heen en weer en speelt op de piccolofluit?.... Inderdaad, hoogst zeldzaam... en waarom zet je daarbij je helm op?' vroeg de majoor, wien dit juist het zonderlingste toescheen, en die met alle geweld de reden daarvan wilde weten.

'Uit hoogachting voor de dame van mijn hart, majoor!' flapte Hans er uit, die toch onmogelijk de ware reden daarvoor kon opgeven, welke, zooals men weet, hierin bestond, dat men den commandant om den tuin wilde leiden.

'Hm, zonderlinge reden!.... Je bent een vreemde droomer!'

'Dat zei koning Filips ook tegen den markies Posa; maar, majoor, de markies was ordesridder en mocht niet trouwen, - ik echter heb heel veel lust dit te doen en zal elke gepaste gelegenheid, om mijn doel te bereiken, te baat nemen,' voegde Hans er zeer ernstig bij.

'Ei, ei, je spreekt nogal boud, jonge man,' antwoordde de majoor eenigermate in verlegenheid gebracht, daar hij zeer goed begreep, dat Hans von Hoppe vast op zijn doel losging en hem in de engte had gedreven.

En dat deed hij inderdaad, want hij trad eenige schreden naderbij en zei:

'Majoor, mag ik u ook den naam noemen van haar, waarmee mijn hart zoo vervuld is, dat ik dag en nacht enkel aan haar denk? Het is uw dochter, en hiermee vraag ik u plechtig om haar hand.'

Nu was het groote woord er uit, en zelden zal dit wel korter en vlugger in zijn werk gegaan zijn. Wat de majoor hierop gezegd en hoe juffrouw Agnes de zaak opgevat heeft, mag de vriendelijke lezer zelf uitmaken. Een feit is het, dat de majoor korten tijd daarna een groot feest gaf, waarop alle officieren van het garnizoen waren genoodigd en van de verloving van het jonge paar werden in kennis gesteld. De geschiedenis van den dubbelganger is vele jaren het geheim van slechts enkelen gebleven en eerst na den dood van den majoor werd zij aan de groote klok gehangen.

De Veete.
Een humoreske uit de pikzwarte middeleeuwen.

In het schoone land van Thuringen, daar waar aan de heldere oevers der Saale trotsche, sterke burchten staan, leefden omtrent het jaar 1200 n. Chr. twee bijzonder nette adellijke families, van Kaplaars en van Smeerbuik geheeten, die zich kort en goed van de stratenreiniging onderhielden, doordien zij de reizende kooplieden achter boschjes opwachtten en de wegen er van zuiverden.

De beide hoofden van bovengenoemde families waren ten tijde van onze waarachtige geschiedenis de oude Otto van Smeerbuik, een erg joviale, oude bullebak,

die dagelijks minstens twaalf flesschen Rudolstädter wijn placht te drinken, en de jonge Adelbert van Kaplaars, een ideaal mensch, geestdriftig voor al het edele en goede en dus ook een vereerder van het schoone geslacht. Adelbert beminde natuurlijk Rosalinde, de eenige dochter van den ouden Smeerbuik. Zoover was alles in orde.

Nu gebeurde het op zekeren mooien avond, dat Adelbert en Rosalinde bij het dansen van de Schotsche drie, die op het slot Kaplaarzenrust gedanst werd, een philippine gewisseld hadden, waarbij Adelbert volgens ridderplicht verloor. Des anderen daags zag men hem naar Weimar rijden en in een galanteriewinkel aldaar ingaan, die aan een koninklijken hofleverancier behoorde. Toen hij na eenige minuten er weer uitkwam, had hij een sierlijk Chineesch kistje in de hand, hetwelk hij aan zijn rijknecht Johan overgaf met de woorden: ‘Voor mejuffrouw Rosalinde van Smeerbuik, eigenhandig af te geven.’ Johan rende terstond in de aangewezen richting weg en bereikte den burcht van den ouden Smeerbuik juist op 't oogenblik, toen de deur op 't nachtslot werd gedraaid. De oude stond in de poort en nam hem het kistje uit de hand.

Hier dient te worden opgemerkt, dat Johan, zooals meest alle rijknechten, een beetje dommelijk van begrip was en onder eigenhandig zijn eigen handen had verstaan.

Nauwelijks had echter de oude bij het doffe schijnsel der petroleumlamp, die in de gang brandde, het kistje geopend, of hij riep drie zijner lieden, die hij hoofdzakelijk om te kruisjassen steeds bij zich hield. ‘Kinderen,’ sprak de oude Smeerbuik, ‘begrijpt eens wat een boosheid! De jonge Kaplaars heeft daar zoo even mij veete aangezegd! Wij moeten nog heden avond naar Kaplaarzenrust (zoo heette de burcht des vijands) oprukken en den onbeschaamden kerel eens goed zijn vet geven! Binnen een half uur moeten jelui gezadeld zijn.’

Den mannen kwam dit bericht nu juist niet bijster gelegen, maar wat er tegen te doen? Zij trokken hun knollen uit den stal en een half uur later zag men Smeerbuik met zijn tochtgenooten den oever van de Saale langs rijden.

Het torenuurwerk op Kaplaarzenrust had juist twaalf geslagen, toen het klaverblad van vieren aan de slotpoort begon te kloppen.

‘Wie is daar buiten?’ vroeg de portier beleefd.

‘Ik, vrijheer van Smeerbuik, met mijn manschappen,’ was het korte en trotsche antwoord van den ten zeerste vertoornden ridder.

‘Waarmede kan ik u van dienst zijn?’ vroeg de portier verder.

‘Wij willen met den ridder van Kaplaars strijden op leven en dood!’

‘Nog dezen nacht?’

‘Wis en waarachtig! Wat dacht je wel?’

‘Maar, mijne heeren, heeft dat niet tijd tot morgen?’

‘Maak geen praatjes en roep den jonker, opdat ik met hem kan vechten!’

Dezen energieken eisch kon de nederige dienstknecht natuurlijk niet wederstaan; hij ging naar de eerste verdieping, waar de jonker sliep, deed hem verslag van de zaak en kreeg, zooals van zelf spreekt, ten antwoord: ‘Ik zal oogenblikkelijk beneden komen; ik wil eerst echter voor alle gevallen een schoon stalen hemd aantrekken!’

Met dit antwoord keerde de portier naar de nog altijd gesloten poort terug.

Weinige minuten later stond de jonker in zijn beste pak en verscheen nu zelve aan de poort, om, zoo mogelijk, de zaak te vereffenen.

‘Maar, zeer geachte heer, vertel mij toch eens in de lieve wereld,’ zoo begon van Kaplaars, grootmoedig, toen hij den ouden heer voor zich te paard zag zitten, ‘hoe

kwam u nou eigenlijk op het idee, mij hier in mijn slaaptijd op deze wijze te overvallen?'

'Je hebt immers zelf mij de veete aangezegd,' steunde de oude Smeerbuik lomp.

'Ik?' vroeg van Kaplaars, geheel en al verbaasd, 'er is geen haar op mijn hoofd, dat daaraan gedacht heeft! U is in tegendeel voor mij een mensch, voor wien ik razend veel sympathie koester en dien ik zelfs hoopte tot de bevoorrechte plaats van mijn schoonvader te bevorderen! Wat voerde u herwaarts?'

'Nou, dat kistje met de veete-handschoenen!!'

Eindelijk ging den jongen Kaplaars een licht op.

'Mensch!' riep hij en lachte, dat de tranen hem over de wangen biggelden, 'veete-handschoenen? 't Is al meer dan tien jaar, dat ik met geen veete-handschoenenmaker wat heb uitstaan gehad! Het waren maar een half dozijn

paar echte Josephine handschoenen N°. 5 ¾ met twaalf knoopjes en voor uw geëerde dochter Rosalinde bestemd.'

'Hm,' bromde de oude Smeerbuik, 'dat is dan wat anders! Dat had je dan ook wel dadelijk kunnen zeggen, waarde schoonzoon!'

Toen werden zij in den burcht gelaten en de oude won zijn schoonzoon nog 43 ½ cent af met vijfhonderden.

Roermond.

J.J.G.W.

Bij de Platen.

De twistappel. -

Wie zal hem hebben? dat is de groote strijdvraag, waarom de drie bengels plukharen en bakkeleien dat de stukken er afvliegen, zonder eenig resultaat dan onderscheidenlijk een paar blauwe oogen, een bloedende neus of een gescheurde broek, daar de twistvraag naar alle waarschijnlijkheid tergunste van geen van drieën beslecht zal worden. Het is toch weer de oude geschiedenis van de honden en het been; hier dreigt niet de derde, maar de vierde met den buit te zullen gaan strijken, dat is het eenige verschil. Doch al levert de kunstenaar ons ook maar een variatie op een oud thema, zijn tafereeltje is er niet minder vermakelijk om: er zit guitige humor in.

Bij de kaartlegster. -

Humor ook schuilt er in het aardig tafereeltje van den Engelschen meester op bladzijde 92, en wel humor van een fijner soort. De twee meisjes, die de oude heks over haar toekomst zijn gaan raadplegen, hebben dit alleen maar gedaan voor een aardigheidje, maar nu de slimme feeks de kaarten voor haar uitspreidt en met de stelligste zekerheid, schoon in voorzichtige orakeltermen, daaruit haar heelen toekomstigen levensloop voorleest, voelen ze zich toch een beetje wonderlijk aan het hart en beginnen zich de voorspellingen ernstig aan te trekken. Een goede les voor de onvoorzichtigen, die lichtvaardig zoo'n grapje uithalen. Ongemerkt dringt het bijgeloof met zijn treurigen nasleep van angst, vrees, bange voorgevoelens, somber gemijmer en allerlei gevaarlijke stoornis der gemoedrust de argelooze jonge zieltjes binnen. Daarom is het maar het best, bij de kaartlegster vandaan te blijven en ze zelfs niet voor de grap te raadplegen; trouwens is dat een grap, die in 't geheel niet te pas komt, en wanneer onze nieuwsgierige Aafjes, als ze straks, met het hoofd vol dwaze hersenschimmen en spookbeelden, naar huis gaan, mèt de geofferde centen ook haar prettige onbezorgde stemming kwijt zijn, hebben ze niets dan haar verdiende loon.

Ferdinand Cortez aanschouwt het dal van Mexico. -

Dàt had zeker geen kaartlegster den jongen Spanjaard kunnen voorspellen, dat hij eenmaal met een handjevol kameraden het machtigste rijk der Nieuwe Wereld zou veroveren! Op het oogenblik dat alle volken der aarde zich gereedmaken, den ontdekker van Amerika te huldigen, is het niet zonder belang het schitterende wapenfeit van een zijner koenste en edelste volgelingen in herinnering te brengen. Want al was Cortez meer een krijgsman dan een zeevaarder, feitelijk ging hij bij zijn veroveringen van hetzelfde beginsel uit als Columbus, die zich bij al zijn ontdekkingen de uitbreiding van het rijk Gods, en de voortplanting van het geloof tot hoogste doel stelde. Dat geeft aan zijn verovering van Mexico, die anders weinig meer dan een haast fabelachtig avontuur zou zijn, een werkelijk epische schoonheid.

Wie die verrassende en spannende historie in geuren en kleuren lezen wil, sla het romantisch geschiedverhaal *Tenochtitlan* van J.R. van der Lans op, dat indertijd in de Bibliotheek voor Christelijke Huisgezinnen verschenen is. Hier kunnen me maar in het kort de hoofdfeiten in herinnering brengen.

Na de ontdekking van Amerika door Columbus hadden de Spanjaarden zich eerst op het eiland Cuba gevestigd. De zeetochten, die zij van hieruit ondernamen, deden hen spoedig het vasteland ontdekken en wel vooreerst het schiereiland Yucatan. Daar vernamen zij van het groote Aztekische rijk, dat zijn heerschappij tot Yucatan uitstrekte; en de begeerte, tot dat rijk door te dringen, prikkelde hen des te meer, daar zij van de Indianen in de kuststreken niet alleen de grootste wonderen over dat rijk en zijn koning vernamen, maar ook tot hun verbazing in de dorpen en steden steenen huizen, torens en groote gebouwen aantroffen. Daaruit viel op te maken dat de bewoners een trap van beschaving hadden bereikt, die met de halfwilde toestanden op Cuba niet in vergelijking kon komen.

Onder Ferdinand Cortez werd een expeditie uitgerust om dat wonderland te ontdekken en zoo mogelijk te veroveren. Cortez was toenmaals een man van vier en dertig jaren, van slanke, krachtige gestalte. Hij was krijgsman met hart en ziel, en zijn vurige geest dorstte naar groote daden. Reeds sinds veertien jaren diende hij onder het Spaansche krijgsvolk, dat zich op San Domingo en Cuba bevond om voor de Spaansche kroon het bezit der nieuw ontdekte landen met de wapenen te handhaven en te vergrooten; want van de vreedzame verovering, zooals Columbus die zich gedroomd had, was men sinds lang afgeweken. De overmacht der Spanjaarden door hun geschut, hun geharnaste ruiters en hun krijgskunde had zich reeds zoo dikwijls tegenover de inboorlingen van Amerika getoond, dat zij ondanks hun gering aantal de vermetelste ondernemingen aandurfden.

De edele heldenfiguur van Cortez onderscheidt zich allergunstigst van het gros der Spaansche gelukzoekers, die op het voetspoor van Columbus naar de Nieuwe Wereld togen, minder bedacht om er de christelijke beschaving te brengen dan om er goud vandaan te halen. Bij Cortez was nog het vrome denkbeeld van Columbus levendig, wiens eerste werk bij het betreden der Nieuwe Wereld geweest was, er de kruisbanier te planten. Toen Cortez in Februari 1519 met de uitrusting zijner expeditie gereed was, liet hij zich een kostbare fluweelen kruisvaan vervaardigen met het opschrift: *In hoc signo vinces*, door dit teeken zult gij overwinnen.

'Want Cortez en die hem volgden,' dus lezen wij in het boven aangehaalde werk, 'streden ook voor het kruis, dat is voor het geloof. Niet alleen beschouwde ieder dier mannen zich als een held, die voor eigen rekening en met eigen levensgevaar tot eene verovering uittoog, die noodzakelijkerwijze zijne stoutmoedige wapenfeiten moest bekronen; maar zij waren ook bezield met eene machtige en heilige geestdrift, die hun moed te midden der gevaren staande hield en hen tot de stoutste

ondernemingen dreef. Zij beschouwden zich namelijk - te recht of ten onrechte - als missionarissen van den christelijken godsdienst, belast met de taak om overal het licht van het ware geloof te verspreiden. Cortez vooral gevoelde zich deze verheven roeping waardig, en terwijl hij zijne volgelingen op de schatten wees, die hunne belooning zouden zijn, hield hij hun tevens de heiligheid der zaak voor oogen, voor welke zij waren uitgetrokken. Daarom had hij dan ook dien morgen, toen in de kerk van Santiago de vaan door de handen van den *cura* Bartholomeo de Olmedo gewijd werd, ten aanhooren van al degenen, welke die banier volgen zouden, de geheele onderneming onder de bescherming gesteld van Jesus Christus, voor wiens zaak zij zouden strijden.'

Op elf gebrekkige vaartuigen voerde Cortez zijn legertje van Cuba naar Yucatan. Het bestond uit 110 zeelieden en 553 soldaten, waaronder 32 armboogschutters en slechts 13 met buksen gewapende mannen; maar een tiental kanonnen en vier veldslangen benevens 16 geharnaste ruiters, die den Indianen, daar ze geen paarden kenden, zulk een bijgeloovigen schrik inboezemden, verhoogden deze onbeduidende strijdmacht, die een groot en machtig koninkrijk zou veroveren. Tot het verrichten van allerlei diensten nam Cortez bovendien nog 200 Indianen van het eiland mee. Na de landing op Yucatan traden de Indianen daar vijandig tegen hem op, maar hij dwong ze gemakkelijk tot onderwerping, en toen hij van hen vernam dat zij maar met tegenzin gehoorzaamden aan den koning van Mexico, den grooten Montezuma, dien zij als een dwingeland afschilderden, nam Cortez hen tot bondgenooten aan. Met hen rukte hij verder, ofschoon hem herhaaldelijk boden van Montezuma met rijke geschenken te gemoet kwamen om hem tot terugkeer te bewegen. Hij wilde de hoofdstad Mexico zien en die in triomf binnentrekken. Onweerstaanbaar dreef hem de begeerte, het stoute veroveringsplan te verwezenlijken, en om zich en den zijnen den terugtocht af te snijden, liet hij al zijn schepen, op een van de slechtste na, verbranden. Daarop vuurde hij zijn Spanjaarden aan tot den tocht naar de hoofdstad. Te Cholula, een volkrijke stad, dreigde hem verraad; hij strafte de Cholulanen op voorbeeldige wijze en ook zij onderwierpen zich. Zijn naam was nu al zoo geducht door het gansche land, dat niemand hem meer ernstigen tegenstand durfde bieden. De vreeselijke vuurwapenen der Spanjaarden verspreidden alom schrik en ontzetting; hun kanonnen en gepantserde ruiters brachten de inboorlingen in den waan dat zij met duivels in plaats van menschen te doen hadden. Zoo rukte Cortez onverschrokken verder.

In November aanschouwde hij van een hooge rots voor het eerst het dal van Mexico en de groote stad met haar witte huizen en tempels op een eiland in het meer, Tezcuco, door drie dammen met het vasteland verbonden. Lang staarde hij dat betooverend schouwspel aan, omgeven door zijn krijgers, die hun oogen nauwelijks gelooven durfden bij dien verrukkelijken aanblik. Een van Cortez' tochtgenooten, Bernal Dias, geeft ons het best hun indruk weer in de volgende woorden, die wij in *Tenochtitlan* vinden aangehaald:

'Naarmate zij van de bergen afdaalden, ontrolde de uitgebreide vlakte van Mexico zich voor hunne oogen. Bij het aanschouwen van die streek, een der schoonste ter wereld, van die welbebouwde en vruchtbare vlakten, die zich zoover het gezicht reikte uitstrekten, van een meer dat door zijn omvang eene zee geleek en door groote steden omringd was, op het gezicht eindelijk van de hoofdstad, die zich als een eiland te midden van dit meer verhief, versierd met tempels en torens, - trof dit schouwspel zoozeer hunne verbeelding, dat eenigen meenden de beschrijvingen van tooversprookjes verwezenlijkt te zien: de paleizen en vergulde torens schenen enkelen

tooverbeelden toe, terwijl anderen, meenende dat zij droomden, wat zij zagen voor de begoocheling van een droom hielden.'

En Cortez dacht in geestdriftige vervoering, hoe hij nu weldra zijn kruisbanier op de tinnen dier koninklijke stad zou doen wapperen.

Vol schrik kwam Montezuma zelf hem met al de praal van zijn hofstoet uit de stad te gemoet om hem vrede en vriendschap aan te bieden. Zonder tegenstand trok Cortez de wonderstad Tenochtitlan binnen. Het wonder, heel Mexico voor Spanje te veroveren, zou hem gelukken.

Ondeugd. -

Tot slot een aardig kopje, dat geen toelichting noodig heeft: de ondeugd staat op het schalke gezichtje en in de heldere kijkers te lezen.

Wetenswaardig Allerlei.

De grootste courant der wereld. -

De grootste courant ter wereld is de in het jaar 1856 te New-York verschenen *Illuminated Quadruple Constellation.* Ze heeft het formaat van een biljart, is acht en een halve voet hoog en zes voet breed. Deze krant verscheen op den herinneringsdag van de onafhankelijksheidsverklaring der Noordamerikaansche Republiek. Zij bevat acht bladzijden, elk met 13 kolommen, ter hoogte van acht en veertig duim. Het papier van het blad, dat om de honderd jaar maar eens moet verschijnen, is zeer duurzaam en sterk; een riem daarvan weegt drie centenaars. Veertig personen hebben acht weken aan een stuk gewerkt, om dat eerste nummer klaar te maken. Het kostte een gulden vijf en twintig cent en werd in 28.000 exemplaren afgedrukt. De tekst van het nummer, dat ook goed uitgevoerde houtgravures bevat, zou een ordentelijk 4° boekdeel kunnen vullen.

Een knaap als uitvinder. -

Het is een door tal van voorbeelden gestaafd feit, dat groote uitvindingen zeer dikwijls niet het resultaat van zorgvuldig wikken en wegen zijn, maar vaak als door een toeval gedaan worden. Men kent de geschiedenis van de spiertrekkingen bij een pas gedooden kikvorsch, het eerst waargenomen door den Bologneeschen hoogleeraar

Galvani, die tot de ontdekking van den galvanischen stroom leidden. Dat echter een knaap ten gevolge van tegenzin in een werktuiglijke bezigheid en evenveel zin in het spel een wereldschokkende ontdekking doet, mag in de geschiedenis der ontdekkingen wel eenig worden genoemd. De knaap, wien dit gelukte, heette Humphrey Potter.

In het begin der vorige eeuw waren in de mijnwerken van Cornwallis reeds stoommachines in gebruik om water omhoog te heffen. Het waren de atmospherische stoommachines van Newcomen. Boven een stoomketel was een wijde cilinder aangebracht, waarin een zuiger zich op en neer kon bewegen. Deze zuiger stond door middel van een stang en een ketting met een hefboom in verbinding, aan welks ander uiteinde, ook door middel van een ketting, een zwaar tegenwicht en daaronder de pompstang was gehangen.

Om den zuiger te doen rijzen, werd de kraan, die de verbinding tusschen ketel en zuiger kon afsluiten, geopend; de stoom drong onder den zuiger en deze werd door het tegenwicht en de pompstang omhoog getild.

ONDEUGD.

Was de zuiger in zijn hoogsten stand aangekomen, dan werd de verbindingskraan gesloten, maar tevens een andere geopend, waardoor het koude water uit den boven aan den steenen muur bevestigden bak gelegenheid vond in den cilinder te dringen.

De waterdamp werd daardoor grootendeels gecondenseerd, en zijn spankracht zeer verminderd; de drukking van de lucht boven op den zuiger deed zich gelden en de laatste werd door deze drukking naar beneden gedreven, zoodat tegenwicht en pompstang omhoog gingen. Zoodra nu de zuiger aan het einde van den cilinder was aangekomen, werd een derde kraan geopend om het verzamelde water door een zijdelings aangebrachte buis te laten ontsnappen, waarop weer het openen der stoomkraan volgde en het spel van voren af aan begon. Voor het tijdig openen en sluiten der drie kranen was een wachter aangesteld, die door middel van een hefboom deze taak met groote zorgvuldigheid en oplettendheid moest verrichten.

Ook de kleine Potter was tegen een bescheiden dagloon als oppasser der kranen bij een stoommachine van Newcomen aangesteld, maar het geestdoodende werk verdroot hem spoedig en in hem ontwaakte de wensch, de machine zich zelf te laten bedienen, om ondertusschen zonder plichtsverzuim aan de spelen zijner makkers te kunnen deelnemen. Zijn schrandere geest deed hem spoedig een middel verzinnen om het beoogde doel te bereiken. Op zekeren dag voorzag hij zich van een aantal sterke touwen, en terwijl hij voor korten tijd aan een vriend het openzetten en sluiten der kranen overliet, klauterde hij naar de balans, maakte aan de behoorlijke plaatsen der beide armen de touwen vast, en bevestigde ze daarna met hun uiteinden aan den hefboom, met behulp waarvan nu de drie kranen, elk op haar tijd, in beweging gebracht werden. En zie, de machine werkte nu met vroeger nooit bereikte regelmaat, en Humphrey Potter kon zich nu met aangenamer zaken, voornamelijk met knikkeren, bezighouden.

De ingenieurs, die spoedig daarop de nieuwe zelfwerkende inrichting in oogenschouw namen, stonden over de geniale uitvinding ten hoogste verbaasd. Zij vervingen de touwen door metalen drijfstangen, en de gewichtigste schrede in de volmaking der stoommachines, het zelfwerkend bestuur, was gelukt. De later door James Watt uitgedachte condensator en het ijzeren omhulsel om den cilinder, ten einde warmteverlies tegen te gaan, alsmede de naderhand aangebrachte verbeteringen zijn enkel aanvullingen van het denkbeeld, dat in het jaar 1715 in het hoofd van een knaap rijpte.

Aardbevingsschrift. -

Japan behoort tot de landen, waarin aardbevingen dikwijls voorkomen. Sedert het oude 'gouden eiland' voor de Europeesche beschaving alle deuren wagenwijd heeft opengezet, behoort het ook tot de streken, waar het vreeselijk natuurverschijnsel door Europeesche en inheemsche natuurvorschers met behulp van gepaste toestellen nauwkeurig waargenomen wordt. Zoo geschiedde het, dat Japan het eerste land was, dat eenige op papier geteekende streepen kon toonen, die door de aardbeving eigenhandig waren neergeschreven.

Te Tokio werd namelijk voor een dozijn jaren een 'aardbevingmeter' opgesteld. Deze munt hierin boven andere uit, dat hij niet enkel den tijd en de richting van den stoot met een stift op het papier aangeeft, maar ook op een eenigszins vergrootenden maatstaf de grootte der beweging aanwijst, d.i. hoever zij zich over de oppervlakte van den grond uitstrekt.

Van het eerste aardbevingschrift, dat op deze manier den 25en Juli 1880 te Tokio verkregen werd, wordt door Melchior Neumayr de volgende verklaring gegeven:

Wij zagen om 2 uur 3 1/19 minuut de aardbeving met eenige lichte schokken beginnen en daarop een ietwat sterkeren schok volgen, waarbij de horizontale beweging der aardoppervlakte ½ millimeter bedroeg. Na eenige lichte trillingen volgde een zware stoot met 1 m.M. aardbeweging, die ½ minuut na het begin der aardbeving intrad; daarna 48 seconden lang enkel lichte trillingen, waarop de zwaarste schok met 167 m.M. grondbeweging volgde. Daarbij sloten zich weer sterker trillingen aan, met inbegrip waarvan de geheele aardbeving juist tien minuten duurde.

Nieuwe postzegels. -

In de Vereenigde Staten zullen, ter gelegenheid van het vierde eeuwfeest der ontdekking van Amerika, nieuwe postzegels worden uitgegeven. De verkoop dezer zegels zal maar één jaar duren, van den 1en Januari tot den 31en December 1893, waarna men weer tot de tegenwoordige postzegels terugkeert. De plannen der Republiek op dit punt zijn de volgende: op een der nieuwe postzegels zal men het portret van Columbus zetten, een ander zal het klooster de la Rabida voorstellen, waarin de groote zeevaarder voor zijn vertrek naar Amerika verblijf hield, en op het derde eindelijk zal men de vermaarde karveel *Santa Maria* vinden, waarmee hij ter ontdekking der Nieuwe Wereld uittoog.

Microben en bankbiljetten. -

Het laat zich denken dat in onzen tijd van microbenmanie die voorwerpen, welke van hand tot hand gaan, onder meer een groote hoeveelheid microben moesten opdoen. Twee bacteriologisten van Havana op Cuba zijn dan ook op het denkbeeld gekomen, een onderzoek in te stellen naar de microben op de Spaansche bankbiljetten van Havana. Zij hebben eerst geconstateerd, dat het gewicht dier bankbiljetten vermeerd[e]rde naarmate ze meer in handen kwamen, wegens de vreemde stoffen, die er aan blijven kleven, en in die stoffen, die ongetwijfeld voor alle mogelijke bacteriën een zeer gunstig terrein aanboden, bereikte het aantal microben tot 19,000.

Maar hier komt het nog meer op de soort dan op het aantal der microben aan en de ernstige zijde hiervan is, dat de geneesheeren daaronder ook die der tuberculose, diphteritis en roos herkend hebben.

Hondenvleesch. -

Het hondenvleesch gaat, naar het schijnt, tot de gewone voedingsstoffen van een groot aantal bewoners van Munchen behooren. Het aantal slachthuizen, uitsluitend voor honden, neemt buitensporig toe, terwijl de meeste dieren, die daar voor de consumptie worden klaargemaakt, van diefstallen afkomstig zijn. Naar men verhaalt zou de smaak voor het vleesch van dezen vriend van den mensch ingevoerd zijn door de zeer talrijke Italiaansche werklieden, die op het oogenblik in de hoofdstad van Beieren werken. Men stelt zich niet meer tevreden, hondenvleesch te gebruiken om worst te vervalschen, zooals dat bij ons ook gebeurt, maar men eet het met alle sausen en onder alle vormen.

Een concurrent van steenkolen. -

De natuur heeft ons reeds den weg getoond, hoe olie en dergelijke stoffen in vaste lichamen kunnen veranderd worden; aardpek en aardwas bevinden zich bijv. altijd in de onmiddellijke nabijheid van steenoliebronnen. Iets dergelijks, namelijk het fabriceeren van vaste petroleum, wordt nu volgens een door een Amerikaan uitgevonden methode langs kunstmatigen weg verkregen en er is al een maatschappij tot exploitatie dezer uitvinding opgericht. Vaste petroleum zal een geduchte concurrent zijn voor steenkolen, en herhaalde onderzoekingen hebben volgens de verzekering van een vakblad tot verrassende resultaten geleid. Bij vergelijking der door vaste petroleum en kolen ontwikkelde hitte vond men, dat een kilogram vaste petroleum 13-14 K.G. water verdampt en voor één paardekracht per uur maar 0.73 K.G. petroleum verbruikt worden 1 K.G. beste steenkolen verdampte daarentegen maar 6.1-7 K.G. water en het kolenverbruik voor één paardekracht per uur bedroeg 1.4 K.G. Vaste petroleum kan evenals kolen zonder bijzondere voorzichtigheidsmaatregelen verzonden worden en vat enkel bij een open vlam vuur, heeft echter op kolen dit voor, dat ze om aangestoken te worden geen hout noodig heeft.

[Nummer 13]

De Amerikaansche.
Door Mathilde.

V.

't Duurde niet lang òf de Douairière raakte geheel op de hoogte niet alleen van haar zaken, maar ook van haar neef Herman.

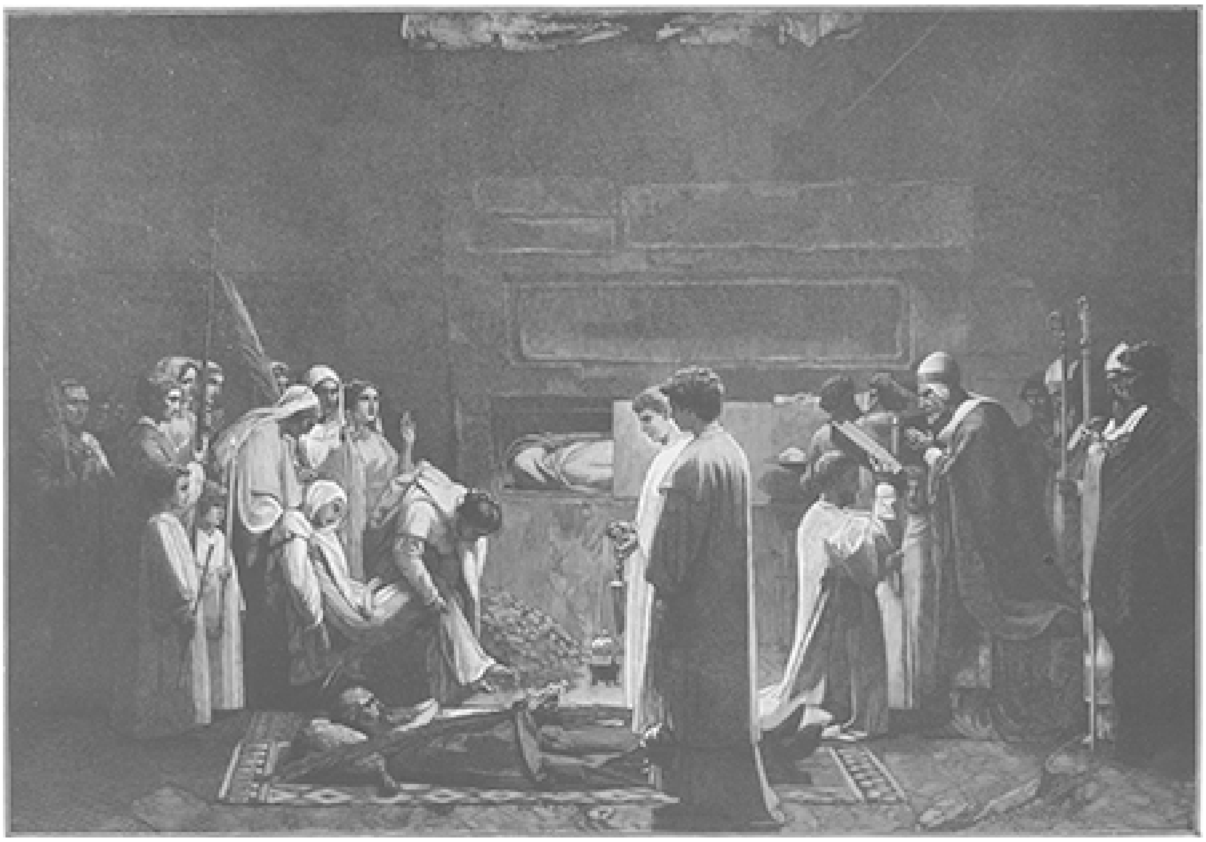

DE MARTELAREN IN DE CATACOMBEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J.E. LENEPVEU.

De notaris en alle mannen van zaken, die met haar in aanraking kwamen, stonden verbaasd over haar helder inzicht in alles, haar gevatheid, zaak- en menschenkennis; hoewel zij slechts aan Amerikaansche toestanden gewoon was, wist zij toch zich onmiddellijk in alle Hollandsche in te werken en 't eenige wat haar ergerde of onbegrijpelijk voorkwam was langdradigheid of onnoodige omslag.

Herman van Wieringdaele had zij reeds bij den eersten blik leeren kennen en na een kort gesprek met den notaris was haar besluit aangaande hem genomen; hij waagde het niet zijn bezoek te herhalen, want de Douairière was een der weinige menschen, die hem op een afstand wisten te houden.

Aan zijn vrouw vertelde hij, dat hij met zijn nieuwe nicht op den besten voet verkeerde, dat zij hem om raad vroeg in alles, niets wilde doen zonder hem te raadplegen en dat hij zich nu opzettelijk terugtrok om niet te veel last van haar te

krijgen, want zijn eigen belangen aan de hare op te offeren, dat vond hij onverantwoordelijk tegenover zijn gezin. Toch bracht hij ondanks die schijnbare gerustheid een paar onaangename dagen in de grootste spanning en onzekerheid door.

Hij wist niet, wat hij doen zou, nog eens op Vaarzicht komen, nu met vrouw en kinderen, of wel stil afwachten wat de Douairière besloot.

Maar als zij eens niets deed? Als zij eens niets meer van zich liet hooren?

Het koude zweet brak hem uit en als hij zich haar scherpen blik en slimmen lach weer in herinnering bracht, kwam hem dit volstrekt niet onmogelijk, maar zelfs zeer waarschijnlijk voor.

Dan voelde hij duidelijk dat de hoop op haar hulp de laatste strohalm was, waaraan hij zich sedert lang vastklampte, en wanneer die hem ontviel, wat dan?

Met zijn gewone lichtzinnigheid trachtte hij zoolang mogelijk het beste te verwachten; het geklaag zijner vrouw, die den toestand hoe langer hoe onhoudbaarder vond, beantwoordde hij op zijn gewonen hoogen toon; onophoudelijk verweet hij haar kortzichtigheid en burgerlijken angst voor schuldeischers.

Als zij student was geweest zou ze wel weten dat niets zoo chique staat dan een groote sleep van ‘brommende beren,’ en de machtigste landen hebben ook de langste lijst van schulden; niets was dwazer dan zich er moe om te maken, zij moest zich meer op een hoogte stellen, zooals mevrouw de Douairière het deed.

De arme Tonia voelde zich zelf bitter klein tegenover zooveel voorname grootheid, maar beulde zich hoe langer hoe meer af, want Jaantje was weggeloopen, daar zij in drie weken geen loon had ontvangen. De moeder was voor de deur komen spektakelen, waardoor zich een oploop vormde, die de politie uit mekaar moest jagen en ten einde raad had Tonia met het treurige overschot van Bertha's muntje de woedende scheldende vrouw moeten tevreden stellen.

Herman was natuurlijk uit toen dit gebeurde; thuis komende vond hij haar erg zenuwachtig en als gewoonlijk verweet hij haar weer haar kleinzieligheid; hoe jammer dat hij niet thuis was, hij had de helleveeg wel mores geleerd.

Den grootsten schik had Herman in zijn oudste dochtertje, die nu Jaan weg was het op zich nam, de schuldeischers van de deur af te houden

Het vrouwtje kon dat zoo aardig en met zooveel zekerheid doen; neen, die was van een heel ander soort dan die flauwe Net, die angstig wegkroop als de schel overging en niet te bewegen was de menschen te vertellen, dat Pa en Ma uit waren.

Tonia had te veel aan haar hoofd om geregeld en helder te denken, maar zij voelde in haar geweten een vaag verwijt, dat het met hen allen ook zedelijk hard achteruitging en dat haar goede, vrome ouders vol verontwaardiging zouden geweest zijn over de wijze, waarop men die onschuldige kinderen licht over het zevende en achtste gebod leerde heenstappen.

Intusschen moest zij het zonder meid stellen en zij bezweek haast onder die zware taak; geld was er niet meer thuis, crediet vond zij nergens meer, zelfs Herman durfde niet langer in de restauratie eten, daar hij zoo goed als niets meer op zak had en eindelijk besloot hij weer eens naar Vaartzicht te gaan om der Douairière zijn belangen voor te dragen; de moeilijkheid was alleen hoe het in te richten; eindelijk was hij 't met zich zelf eens dat de rechte weg de kortste en oprechtheid de beste politiek was.

Sabine moest mede om met het nieuwe neefje kennis te maken. Juist was hij bezig met zijn toilet, dat heden bijzonder verzorgd moest wezen, toen Sabine hijgend aan de kamerdeur klopte.

‘Pa, pa, daar is de Dajère.’

Van schrik liet Herman kam en borstel vallen. Wie had zoo iets kunnen denken en wat zou het een boeltje zijn beneden! Die slordige Tonia hield ook nooit de kamer aan kant, hij hoorde praten en hoopte maar dat zijn vrouw, die er van daag uitzag als een vogelverschrikster, zich maar niet zou vertoonen en haastig maakte hij zijn verder toilet af.

Het was inderdaad de Douairière, die in de groote zware koets van den ouden Heer Van Wieringdaele voor hun deur stil hield.

Zij steeg er uit en daar de deur open stond, was zij in de gang vóórdat iemand er eenig vermoeden in had.

Juist liep Tonia in een onbeschrijfelijk groezeligen peignoir met een kind op den arm en een aan de rokken van de keuken naar de huiskamer en mevrouw de Douairière, niet anders denkende dan dat het een dienstmeisje was, vroeg:

'Is mevrouw niet thuis?'

'Jawel, neen,... dat is te zeggen, wil u maar binnen komen!'

Zij liet haar in hetgeen vroeger de zaal of 'het salon' geweest was, maar dat er nu even kaal en vervallen uitzag als de rest; toch was het er niet leeg dank de mand vuil goed, die in een hoek stond, de kinderkleeren, gebroken stukken speelgoed en paperassen, die over de enkele stoelen en de canapé verspreid lagen. 't Eenige wat nog aan de vroegere heerlijkheden van 'het salon' herinnerde waren de levensgroote portretten van den brouwer en zijn vrouw, die in hun zwaar vergulde lijsten, deftig en zelfs minachtend schenen neer te zien op het tooneel van wanorde en verval onder hen - en een paar stoffige Makartbouqueten in vazen uit een guldensbazar.

Tonia maakte vlug een paar stoelen leeg, mompelde iets van mijnheer waarschuwen, en verdween zoo spoedig mogelijk.

De kille grijze oogen zagen de kamer onderzoekend rond, niets verried echter wat in haar geest omging; de Douairière bleef staan, geen geluid ontging haar, zij hoorde schuifelen, fluisteren, haastig trappen op en neer gaan, kinderen schreeuwen en sussen en toen teekende zich een blik vol onbeschrijfelijke minachting op haar gezicht, die er nog oplag, toen de deur open ging en Sabientje binnen kwam. 'Mevrouw', zeide het kind met de houding van een kleine dame en op een toon van groote zekerheid: 'Pa is aan het kleeden en Ma heeft het erg druk met de kleine, daar wij nu toevallig zonder meid zijn. Wil u even plaats nemen?'

Mevrouw's trekken ontspanden zich en zij vroeg het meisje vriendelijk hoe zij heette, waar zij op school ging, hoeveel zusjes en broertjes zij had, welke vragen Sabine met grooten ernst en nauwkeurigheid beantwoordde, maar de onderzoekende oogen verlieten haar geen oogenblik.

Intusschen was Herman geheel gekleed naar beneden gekomen: op de gang ontmoette bij zijn vrouw in haar smakelijk toilet en in het voorbijgaan beet hij haar toe:

'Zie je wel, dat komt nu van dat ellendige systeem, voor het huis is alles goed genoeg. Nu wordt je overvallen en ziet er uit als een vaagdoek. Wat voor indruk moet dat op onze nicht maken?'

'Och Herman, ik bid je, hoe kan ik nu...'

'Kleed je maar netjes aan, je beste japon hoor, de blauwe en je gouden stel...'

'Je weet immers, dat is al lang weg...'

'Nu 't komt er niet op aan. Wie is bij haar?'

'Bientje.'

'O zoo, dan is 't goed!'

Hij haalde zijn zakdoek, waarop hij paar druppels opoponax had laten vallen, even uit om het parfum om zich heen te verspreiden, streek met de hand langs zijn baard, zette een glimlachenden plooi aan zijn gezicht bij en kwam buigend binnen.

'Wat een eer, wat een voorrecht! Ni.... mevrouw!'

'O zegt u nu maar gerust 'Nicht', zeide zij met een fijn lachje. 'U weet nu immers zeker dat ik het ben.'

Herman verschoot van kleur; zij wist dan ook al hoe hij tot vervelens toe den notaris en de heeren van het kantongerecht had nageloopen om hun op het hart te drukken goed te onderzoeken of die Amerikaansche dame geen avonturierster of bedriegster zou zijn.

‘Maar mevrouw, u begrijpt de voorzichtigheid, de Hollandsche securiteit...’

‘O ik neem 't u volstrekt niet kwalijk,’ en zij reikte hem de hand, ‘u was in uw recht, maar nu is u toch er van overtuigd dat ik werkelijk de weduwe van Alexander van Wieringdaele ben?’

‘En dat uw zoon zijn kind is, zeker... me... Nicht.’

De grijze oogen zweefden over hem heen Sabientje was de kamer uitgeslopen.

‘O ja, die zekerheid heeft u ook gezocht, en gevonden naar ik hoop.’

Herman had grooten lust, de schouders op te halen bij wijze van kleine wraakneming en iets te zeggen van:

‘Amerika is groot genoeg en er zullen daar gemakkelijk andere kinderen te vinden zijn, voor het geval dat door het een of ander ongeluk er één gemist wordt,’ maar hij voelde gelukkig zijn afhankelijkheid van die vrouw en begreep dat het verstandigste zou wezen alle mogelijke kleingeestige wraakoefeningen op te geven.

‘Ik kwam u spreken over uw belangen en meteen kennis maken met uw vrouw. Ik had haar bezoek verwacht, maar nu zij niet komt, moest ik wel de eerste zijn.’

‘O nicht, als ik dat geweten had, maar ziet u, wij vreesden onbescheiden te zijn, omdat u nog niet op order was en dan... wij zijn voor 't oogenblik zonder meid.’

‘Zonder meid.. ô...’

Herman begreep, dat zijn vrouw door haar aangezien was als meid, hij zuchtte droevig.

‘Ja, mevrouw! zoo gaat het, u ziet een diep gezonken huishouden voor u, het ongeluk heeft ons de laatste jaren vervolgd, alle teleurstellingen, allerlei geldelijke slagen vielen op ons neer. Mijn energie bleek niet voldoende om mijn gezin te blijven steunen, en nu dreigt ons een geweldige val....’

Hij haalde den geurigen zakdoek voor den dag en veegde daarmede langs zijn oogen.

‘Mijn schoonouders.. God beware mij van de dooden kwaad te spreken lieten mij de brouwerij na in een toestand. .’

De Douairière wuifde met haar rechterhand.

‘Ja, ik weet er alles van. U had niet het minste verstand van de zaak en liet alles verloopen.’

‘Maar nicht... u begrijpt toch wel! Ik was er niet voor opgebracht.. ik heb gestudeerd.’

‘Ja, u is student geweest...’

Zij had er slag van zijn eigen woorden weer te gebruiken, maar er een geheel anderen zin aan te geven.

‘En waarvan heeft u nu eigenlijk verstand?’ vroeg zij en haar blik scheen hem geheel te willen doorboren; hij speelde met zijn zakdoek en keek rechts en links om haar oogen te ontwijken.

‘O van zooveel... van alles...’

‘Ja, maar waarvoor meent u het meeste aanleg te hebben? In welk vak van studie of in welk handwerk...’ hij zag haar verontwaardigd aan maar zij lette er niet op, ‘meent u het meeste kans te hebben iets te verdienen om uw vrouw en kinderen een bescheiden maar fatsoenlijk bestaan te verzekeren?’

‘Dat is een vraag, nicht.. die ik niet zoo voetstoots beantwoorden kan.’

‘O zoo, de keus schijnt dus nogal moeilijk. Die alles kan, weet gewoonlijk niets goed.’

Herman wist niet hoe die beleediging op te vatten.

Juist kwam Tonia binnen in haar wat oudmodische blauwe japon, maar toch gewasschen en gekamd.

De Douairière deed of zij haar nu pas voor het eerst zag, gaf haar de hand, en nam verder geen notitie meer van haar, maar zette het gesprek met Herman voort:

‘Dat is dus een zaak van latere kwestie,’ ging zij voort. ‘Ziehier, wat ik besloten heb. Den notaris is door mij opgedragen onderzoek te doen naar den toestand uwer zaken, en uw schuldeischers een accoord aan te bieden. Natuurlijk wordt de brouwerij, die zwaar verhypotikeerd is, verkocht en dan zullen wij zien hoever wij komen. Wat er ontbreekt, om het accoord aannemelijk te maken, leg ik er bij. Dan verlaat u de stad.’

‘Maar mevrouw, bedenk toch! Wij zijn hier zoo gehecht aan alles, aan de menschen, de huizen, de straatsteenen zelfs.’

‘Die vindt ge overal.’ Zij haalde glimlachend de schouders op. ‘En de menschen zullen zich wel troosten over uw afwezigheid.’

‘Maar mijn vrouw en kinderen zijn allen hier geboren, dat zijn van die banden, welke men niet licht verscheurt. Wat mij betreft, ik verkies liever een centrum van beschaving als woonplaats, maar voor Antoinette, niet waar kind! zal het vreeselijk hard zijn Meeringen te verlaten?’

Tonia durfde haar man niet tegenspreken, maar toch kon zij het niet over zich verkrijgen, hem gelijk te geven, want zij voelde sedert langen tijd een hevig, bijna onweerstaanbaar verlangen om van hier weg te komen; zij

schaamde zich over straat te gaan in de stad, waar zij eens als meisje en jonge vrouw zoo gevierd en bemind was geweest. In haar onzekerheid deed zij maar wat haar op het oogenblik 't gemakkelijkste viel, zij begon te schreien.

Liefkoozend nam Herman haar hand en zeide, haar vriendelijk troostend:

‘Maak je niet bedroefd, arm kind! Mevrouw onze goede nicht zal zoo wreed niet zijn je van je geliefde vaderstad te scheiden. Wij Hollanders, hebben zoo'n ontwikkeld gevoel van liefde voor onzen klokketoren.’

‘'t Spijt me wel,’ klonk het heldere, besliste woord der Douairière, ‘maar ik moet toch op uw vertrek aandringen. Het is een der voor waarden welke ik stel voor mijn hulp.’

Herman zuchtte diep.

‘Wij zijn geheel in uw macht, mevrouw! En het hangt alleen van uw goed hart en edelen zin af geen misbruik te maken van uw positie en onze ellende.’

‘Ik dwing u volstrekt niet, maar ik heb toch zeker het recht mijn voorwaarden te stellen. Bevallen u die niet, welnu dan trek ik mij terug.’

Tonia zag haar aan met zulk een smeekenden wanhopigen blik, dat mevrouw Van Wieringdaele zich nog meer dan ooit versterkt voelde in haar besluit, de familie te helpen zonder op de praatjes van den man acht te slaan.

‘Maar, mevrouw’ zoo begon hij weer, ‘u begrijpt toch wel wat er diep vernederends voor mij ligt in het feit, dat u een ander opdraagt mijn zaken te regelen. Ik ben toch een Wieringdaele. Ik draag denzelfden naam als u en uw zoon! Zulk een behandeling valt mij hard, zeer hard te dragen.’

Mevrouw de Douairière stond op, altijd even onverstoorbaar kalm en statig.

‘Ik weet, wat die naam mij oplegt aan verplichtingen en juist daarom handel ik zoo. Wil u bedenktijd hebben of neemt u dadelijk mijn voorstel aan? Ik waarschuw u alleen dat ik van mijn kant in geen onderhandelingen treed. U neemt mijn aanbod aan òf - u weigert het.’

Nu vloog Tonia eensklaps op haar aan en op den toon van een verdrinkende, die de haar toegestoken reddingsplank aan haar handen voelt ontglippen, riep zij, terwijl ze haar vingers krampachtig drukte: ‘O neen, mevrouw! Wij nemen het aan met liefde en dankbaarheid. Herman valt het hard, dat u zoo buiten hem om handelt, maar hij is ook van een heel ander soort dan ik. En ik ben u zoo dankbaar, zoo innig dankbaar, ook voor mijn kinderen. Help ons toch, de toestand is onhoudbaar’

Mevrouw de Douairière voelde zich getroffen; dit gebeurde haar niet licht; zij drukte haar lippen even op Tonia's bleek voorhoofd en zeide:

‘Wees gerust, arme nicht, vertrouw op mij, alles komt wel terecht.’

VI.

Zooals te denken was moest de arme Tonia zoodra de bezoekster het huis verlaten had alle ergernis en vernedering boeten, welke haar man van de Douairière moest verduren

Zij had haar bestemming misgeloopen, zij had comediante moeten worden; wat beteekende dat theatrale optreden? Verbeeldde zij zich die trotsche madam nog dank verschuldigd te zijn? 't Mocht wat, een weldaad op zulk een vernederende wijze aangeboden, bezat niet de minste waarde en ontsloeg van alle rechten op dankbaarheid.

't Was ongehoord, een man van zijn stand, zijn ontwikkeling, zijn beschaving, op die wijze te behandelen, maar dat kon de Douairière niet uit zich zelf bedacht hebben. Men had hem zwart gemaakt, belasterd bij zijn nicht, zij was opgestookt, want den eersten keer dat hij haar sprak was zij geheel anders geweest, veel beleefder, veel vriendelijker.

En 't ergst was nu dat zijn eigen vrouw tegen hem samenspande; dat heette nu liefde, dat was de eerbied en de gehoorzaamheid, die zij voor hem aan het altaar gezworen had! Maar zoo was Tonia nu ook altijd, zij dacht alleen aan haar eigen gemak, haar eigen voordeel. Zij vroeg niet naar hetgeen haar man toekwam, zijn eer ging haar niet ter harte; zij had geen vertrouwen genoeg in hem en hij zag toch zoo ver de toekomst in, hij berekende alle gevolgen van zijn daden, terwijl zij..

De arme Tonia schreide bitter onder al die verwijten en zij verachtte zich zelf, omdat zij zoo egoïstisch, zoo klein van ziel was, maar zij kon er niet aan doen, zij voelde zich zoo blijde door het vooruitzicht dat alles anders ging worden, dat zij verlost werd van dien drukkenden schuldenlast, dat zij Meeringen zou verlaten en ergens anders een nieuw leven mocht beginnen. O 't was schandelijk zich zoo te verheugen over hetgeen haar man zoo diep vernederend vond, maar toch! zij had den zoom der kleederen van de Douairière wel willen kussen, zoo was zij haar dankbaar voor haar goedheid.

Herman moest zich dus goedschiks of kwaadschiks onderwerpen; 't kostte hem veel moeite, want hij had gehoopt, dat mevrouw Van Wieringdaele hem bij wijze van geschenk een groote som gelds zou geven, waarmede hij dan naar goedvinden zou kunnen handelen, maar dat zij zijn zaken buiten hem om wilde regelen viel hem zeer tegen.

Alles liep echter geregeld af; de notaris bood den crediteuren een accoord aan, dat zij gaarne aannamen, overtuigd als zij waren anders niets te zullen krijgen.

Op alle aanmerkingen, wenken en raadgevingen van Herman van Wieringdaele werd eenvoudig geen acht geslagen, daar waar zijn medemerking voor de wet vereischt werd, dwong men hem die te geven; hij sprak dan wel hevig tegen, voer uit tegen zooveel dwang, zooveel misbruik van macht, zulk een opdringen van weldaden, maar eindigde toch met alles te doen wat van hem gevraagd werd.

Mevrouw Van Wieringdaele trok zich niet terug, al meende de notaris op te merken dat het eindbedrag der schulden van haar waarden neef haar niet medeviel; zij betaalde alles zonder klacht of verwijt en door deze waarlijk vorstelijke mildheid stelde zij zich plotseling tegenover de Meeringers op een hoog standpunt.

De ‘Amerikaansche,’ zooals zij algemeen werd genoemd, won aller sympathie en bewondering en Herman moest wel eindigen met zijn weldoenster eveneens te waardeeren, al kon 't hem niet van het hart, ook de wijze waarop zij haar weldaden bewees goed te keuren.

Toen alles afgeloopen was, verzocht mevrouw Van Wieringdaele, Herman, Tonia en hun kinderen op Vaartzicht; zij zond hun het rijtuig en sprak haar bedoeling uit hen den geheelen dag te houden; tevens wilde zij van Herman, die haar schoonvader geholpen had diens muntverzameling aan te leggen, eenige inlichtingen daarover vragen.

Herman had sedert lang alle grieven tegen zijn weldoenster afgelegd; hij noemde haar overal een kapitale vrouw, een echte moderne dame in de goede beteekenis des woords, het ideaal der levensgezellin, die elke man zich zou wenschen en de arme Tonia, die voelde hoeveel er aan haar ontbrak, vóórdat zij zulk een volmaaktheid

werd, betreurde het nu nog sterker dan vroeger, dat haar man zich vernederd had haar te trouwen. Hij en de Douairière dat zou eerst een waardig paar zijn geweest.

De kleine Geoffrey of Godfried zooals hij tegenwoordig genoemd werd, ontving de gasten zijner moeder met groote vriendelijkheid en een voorkomendheid, die stellig boven zijn leeftijd waren.

'Wat is hij groot voor zijn jaren!' riep Tonia uit 'hij is toch even oud als onze Sabine, niet waar Nicht?'

'Ja, dat zal wel,' antwoordde mevrouw Van Wieringdaele verstrooid, 'maar bij ons in Amerika zijn wij in alles voor.'

'Ja, dat is ook het land der toekomst,' verklaarde Herman, 'ik verbeeld mij, dat het daar juist het land is, waar ik tot mijn recht zou komen, waar ik mij vrij ontwikkelen kon.'

'O neen,' antwoordde de Douairière kortaf, 'want daar is in de eerste plaats noodig ijver, werklust en eenvoud.'

Herman zag haar verbluft aan en zij ging voort:

'En als men dat daar niet heeft, dan kan men daar evenmin vooruit komen als hier.'

Herman zweeg; die vrouw kon hem aan, 't deed er niet toe, hij mocht die slagvaardigheid wel.

Aan Tonia had hij, vóórdat zij op visite gingen, opgedragen, hun nicht eens voorzichtig uit te hooren over haar vroeger leven.

'Je weet niet van hoeveel belang dit voor ons is,' zeide hij, 'wees dus niet zoo droomerig en suf, maar slim en bij de hand. Vraag haar eens hoe zij kennis heeft gemaakt met Sander, hoe haar eerste man heette, of die al lang dood is en meer van die dingen, waardoor je beter met mekaar bekend raakt.'

(*Wordt vervolgd.*)

Door een flesch olie gered.

Het spreekt vanzelf, dat het op de groote spoorlijnen in Noord-Amerika heel anders toegaat dan in Europa. De baanwachters hebben over veel grootere afstanden toezicht te houden. Vóór ik mijn rechterarm verloor en nu hier in het beschaafde Oosten der Republiek een makkelijk baantje heb, was ik in dienst bij de eerste groote spoorlijn naar California, en moest met twee anderen een afstand van niet minder dan zeven mijlen inspecteeren.

Onze sectie begon bij Summit-Station. Vandaar tot het naastbij zijnde station dat 15 mijlen ten oosten van Summit gelegen was, was een andere sectie met een lengte van acht mijlen.

De nachtdienst van een baanwachter is nu juist niet van de aangenaamste. Of het regent, sneeuwt of mist, de sectie moet geïnspecteerd worden en wel nog eens kort voor aankomst van den trein Deze moest onze sectie tegen middernacht voorbijkomen; stipt om tien uur braken wij op en ontmoetten elkaar omtrent tien minuten voor de aankomst van den trein in Half-way-House, de eene wachter van het oosten, de andere van het westen.

Het wachtershuisje, dat den trotschen naam Half way-House droeg, is juist groot genoeg om een klein kacheltje, wat proviand en de twee baanwachters te bevatten.

Zij wachten hier tot de trein in 't zicht is, en plaatsen zich naast de rails, om den machinist met de twee witte lichten het sein te geven dat alles in orde is.

Weinig passagiers denken aan de mannen, die dien weg afleggen, met hun lantaarns naar alle kanten lichtend, of misschien een steen of een ander voorwerp gevaar kan opleveren voor den trein, en bij elke brug met verdubbelde nauwlettendheid de rails opnemen

Op zekeren nacht, dat het weer mijn beurt van dienst was, viel het mij, voor ik het station verliet, in, dat onze voorraad olie in het wachthuisje zoo goed als op was Ik nam daarom een flesch, liet ze vullen en stak ze in den binnenzak van mijn mantel.

Het was een stormachtige zomernacht, zoo zwart als inkt. Mijn wagentje gleed zacht over de rails voort en ik had omtrent driekwart van mijn weg afgelegd, toen ik de brug bereikte, die de *Snake-River* (Slangenrivier) overwelfde. Ik hield stil en sprong er af, om alles zorgvuldig te onderzoeken, vond alles in orde en was juist op het punt, weer op het wagentje te klimmen, toen ik plotseling een hevigen slag ontving, die mij bewusteloos op de rails deed neerstorten.

Toen ik weer tot bezinning kwam, lag ik gebonden op den grond, maar weinige passen verwijderd van een bende mannen met zwart gemaakte gezichten, die, voor zoover ik dit in de duisternis kon zien, met breekwerktuigen aan het losmaken der rails bezig waren.

Spoorwegroovers! Reeds veel had ik van deze soort booswichten en hunne vreeselijke

misdaden gehoord, maar eerst nu maakte ik persoonlijk met hen kennis. Terwijl zij aan het werk waren, spraken zij er over hoe zij mij het best onschadelijk konden maken.

'Ik zeg je, Sam,' zei een reusachtige kerel, 'het eenvoudigste is, hem dwars over de rails te binden, dan zal de trein wel voor het overige zorgen.'

'Dat is waar,' zeiden een paar anderen goedkeurend, 'een doode kan niets navertellen en wij moeten voorzichtig te werk gaan.'

ZUIDDUITSCH LANDSCHAP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN EDM. MAHLKNECHT.

De daad volgde spoedig op het woord Twee kerels sleurden mij een goede twintig schreden weg en bonden mij dwars over de rails, terwijl zij mij een strik om het bovenlijf sloegen en dezen aan een ijzeren bout vastmaakten, die de rails verbond, zoodat de locomotief mij, voor zij ontspoorde, onfeilbaar moest dooden.

De twee begaven zich daarop naar de anderen terug en ik hoorde den eenen, die zekeren invloed op de bende scheen te hebben, herhaaldelijk over de bouten klagen, die naar zijn zin veel te vast zaten. Nog

spoorde hij tot spoed aan, daar hij bemerkte, dat de trein in twintig minuten daar moest zijn en derhalve geen tijd te verliezen was.

OUDGEDIENDEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. RENOUARD.

Twintig minuten! Hoe kon ik in mijn troosteloozen toestand hopen, binnen dien tijd den trein te redden? De gedachte aan het vreeselijk ongeluk, dat het ontsporen van den trein ten gevolge moest hebben, beroofde mij bijna van het verstand Ik verwrikte den strik, die de gewrichten mijner hand omknelde, en meende daarbij waar te nemen, dat ze een beetje toegaven.

Onwillekeurig herinnerde ik mij de handgreep van den goochelaar, die zich door een voortdurend samentrekken en uitrekken der spieren van zijn ketenen bevrijdde, en ik beproefde het na te doen. Ik werkte met een opgewondenheid, die aan waanzin grensde en werkelijk gelukte het mij, mijn handen vrij te krijgen. Wel werd door den strik, die aan de rails vast zat en mijn beide armen omknelde, de beweging daarvan erg belemmerd, maar na een onuitsprekelijke inspanning kon ik het mes machtig worden, dat in den buitenzak van mijn mantel zat, en nu viel het mij niet moeilijk, mij door het terugbuigen van den onderarm van den bovensten strik te verlossen.

Ik behoef er niet bij te voegen, dat de voeten nu ook in een ommezien van elken band bevrijd waren.

Zonder mij den tijd te gunnen om te zien waar de schurken waren, sprong ik op en ijlde met de grootst mogelijke snelheid langs de rails voort, den naderenden trein te gemoet. Nauwelijks had ik eenige schreden afgelegd, of een luid en verward geschreeuw verkondigde mij, dat mijn vlucht ontdekt was. De heele bende zat mij op de hielen. Ik had echter eenigen voorsprong, die steeds grooter werd, daar de gedachte, dat ik den trein tot elken prijs moest redden, mijn voeten met de snelheid van den wind bevleugelde. Bovendien maakte de Egyptische duisternis, die er heerschte, mijn vervolgers het werk niet gemakkelijk, en ik hoorde herhaaldelijk, hoe nu deze, dan gene over het een of andere voorwerp struikelde en viel. Er werden mij revolverkogels nagezonden en één drong tusschen het gewricht der hand en den elleboog van den linkerarm door. De vreeselijke pijn deed mij bijna onmachtig neerzinken, en ik had moeite om op de been te blijven. De gedachte aan den trein bracht mij evenwel weer spoedig tot bezinning. Ik beet op de tanden, balde de vuist en dreef mij zelf tot grootere snelheid aan.

Nu eerst kwam het denkbeeld bij mij op, hoe ik het dan toch wel zou aanleggen, om den trein tot stilstand te brengen. Aan het bereiken van het Half-way-House voor het binnenrijden van den trein was geen denken meer, en seinen kon ik niet geven, daar mijn lantaarn in de handen der schurken was achtergebleven. Het was mij evenwel een troost, dat men tengevolge van mijn wegblijven de snelheid van den trein zou temperen.

Terwijl ik nog overlegde en daarbij mijn weg nog altijd zoo vlug als ik kon voortzette, voelde ik de olieflesch, die nog in mijn zak zat. Natuurlijk zou de olie den trein doen stilstaan, als ik ze op de rails uitgoot. De oude zware locomotief zou op het geoliede ijzer niet meer kunnen pakken. Ik nam dus de olie en smeerde ze dik op de rails en met de holle hand om de rails heen.

Op mijn knieën liggend, werkte ik met den koortsigen haast van een waanzinnige.

Na verloop van tien minuten was de inhoud der flesch uitgeput, en ik had de voldoening, een nogal tamelijk flink stuk der lijn met olie besmeerd te hebben,

Ik stond nu op, afgemat en uitgeput, en nam post waar de gesmeerde rails ophielden.

Reeds toonde het zachte, zangerig trillen der rails aan, dat de zware trein naderbij kwam. Spoedig werd ik het licht der locomotief gewaar. Als een groot rond oog wierp het voornaamste licht zijn stralen in de duisternis. Het gesis van den stoom in den cylinder, vereenigd met het stooten en stampen van den heelen trein, maakte een zeer diepen en tevens verheven indruk.

Ik ging op de rails staan, zoodat het licht op mij vallen en de machinist mij zien moest. ‘Nu komt het er op aan!’ dacht ik. De locomotief bereikte de olie, de groote raderen, die anders bij elke omwenteling bijna twintig voet aflegden, draaiden rond

zonder noemenswaard van plaats te veranderen, alsof de locomotief een buiteling wilde maken in de lucht. De snelheid nam sterk af; ik kon duidelijk den machinist zien, hoe hij aan de kleine hevels trok, waarmee men de rails schoon maakt. In mijn opgewondenheid schreeuwde ik zoo luid mogelijk, dat hij dit niet moest doen, maar het was tevergeefs, ik werd niet gehoord.

Daar viel mij nog gelukkig op den juisten tijd een hulpmiddel in. Ik ging zoo dicht naast de rails, als ik kon, zonder dat ik moest vreezen, door de locomotief gegrepen te worden, en slingerde met alle kracht de leege flesch tegen de lamp der locomotief. Zij trof het dikke glas, verbrijzelde het en onmiddellijk ging het licht uit. Nu weerklonk het schrille remsignaal, dat voor mij op dat oogenblik tegen de heerlijkste muziek opwoog. Eenige oogenblikken waren voldoende, om het treinpersoneel omtrent den stand van zaken in te lichten. De trein ging nu met alle voorzichtigheid verder en wij bereikten spoedig de hachelijke plek. Van de rooverbende was echter niets meer te zien. Waarschijnlijk hadden de kerels uit ons bedachtzaam naderen afgeleid, dat hun plan verijdeld was en zij zich uit de voeten gemaakt.

Met behulp der werktuigen, die elke trein voor zulke gevallen met zich voert, werd de gaping aangevuld en daarop de reis voortgezet.

Ik zelf werd in het hospitaal der maatschappij opgenomen, daar mijn linkerarm zwaar gekwetst was, en spoedig daarop werd hij afgezet.

Er in geloopen.

Op zekeren namiddag ontmoetten twee zouaven elkander in een levendige straat van Straatsburg, dat destijds nog aan Frankrijk behoorde. Volgens hun onderscheidingsteeken behoorden zij tot twee verschillende regimenten en waren oogenschijnlijk twee vroolijke snuiters.

‘Waar naar toe, kameraad?’ luidde de vraag van den eene.

‘Ik heb niets bijzonders in den zin,’ antwoordde de andere, ‘ik moet tot morgen krom liggen, want Mozes en de profeten mankeeren.’

‘Dat's gek,’ oordeelde de eerste, ‘en daar wij eerst morgen oprukken, dacht ik nog een paar uurtjes lustig door te brengen, maar met de vijf franks, die ik van een tante heb gekregen en die mijn geheele vermogen uitmaken, is met ons tweeën niet veel te beginnen.’

‘Wel, je ben een Croesus in levenden lijve! Weet je wat? Leen mij de vijf franks en ik geef je de verzekering, dat ik geld zal krijgen en dat wij nog heden pret zullen hebben, parole d'honneur!’

‘'t Is mogelijk,’ meende de andere kameraad en gaf hem na een kleine aarzeling het geld, ‘maar ik vat het nog maar niet goed, hoe er meer van zullen moeten komen.’

‘Laat mij daarvoor maar zorgen; ik speel het wel klaar. Als ik binnen twee uren niet een handvol van zulke vogels heb, dan zal ik, zoolang wij in Oran of Constantine samen in garnizoen staan, jouw brosseur (schoenpoetser) zijn. Je moet mij maar nadoen wat je mij ziet doen en dan zal je wonderen zien.’

‘Top! Afgesproken!’ zei de andere.

En beiden wandelden arm in arm langs de straat. Voor een door kooplieden druk bezocht koffiehuis bleven zij stil.

‘Nu opgepast! Ik ben dronken,’ zei de man van het vijffranksstuk, ‘jij ook.’

Zij zetten beiden koers naar een kleine tafel, waaraan Mulder uit B. ijverig zat geld te tellen en af en toe zijn reeds ten derden male met water verdunde koffie slurpte.

Toen Mulder die twee naar zijn tafeltje zag zwaaien en wankelend op hem toekomen, schoof hij zijn geld in de op de tafel liggende lederen tasch.

‘Het is waarachtig een geluk dat ik je eindelijk vind!’ sprak de man met het vijffranksstuk. ‘Ik loop reeds den heelen dag in alle café's der stad naar je te zoeken om je de vijf franks terug te geven, die je mij gisteren hebt geleend.’ Met deze woorden werpt hij het vijffranksstuk met zulk een kracht op de marmeren tafel, dat het hoog opspringt en op Mulder's schouders valt. De zouaaf had bijna het evenwicht verloren.

Mulder neemt het geld in de hand, legt het op tafel en zegt met een zijdelingschen blik op de twee soldaten: ‘Ik, ik heb je geen geld geleend.’ ‘Kom, bedenk je toch!’ antwoordde de zouaaf, ‘ik ging door de Hazenstraat, van plan een paar glaasjes te pakken, als ik maar geld had gehad! Toen kwam je daaraan, ik heb je mijn toestand bloot gelegd en daarop heb je mij het geld geleend.’

‘Ik heb je niets geleend,’ was nogmaals het antwoord van Mulder.

‘Maar Mulder, bedenk je toch eens goed!’ zei daarop de zouaaf. ‘Je zult zeker niet alle dagen zulke eerlijke lui als ons soort vinden. Begrijp eens, als ik morgen uitgezeild en met je geld er van door gegaan was!’ Met deze woorden schoof hij hem het geld weer toe.

Mulder denkt aan winst, die hij zoo onverwachts kan maken, want de zaken zijn vandaag flauwtjes gegaan. De beide zouaven zijn immers dronken! Als zij morgen hun roes hebben uitgeslapen, staan zij weder al lang onder commando en hebben geen tijd meer om Mulder te spreken, zoo denkt hij en steekt het geld in zijn zak.

‘Nu, Mulder, nu kan het ook wel een glas bier lijden’ zegt de soldaat.

‘Mijnentwege! Garçon!’ riep hij, ‘drie glazen bier!’

Het bier is gedronken en nu meent de andere: ‘Op één been gaan wij niet naar huis. Mulder, kom aan, betaal nog drie glazen!’

Mulder bestelt nog eens, maar nu slechts twee glazen. Hij heeft reeds te veel gedronken en kan een grootere hoeveelheid niet verdragen. ‘Gekheid!’ commandant de soldaat. ‘Garçon, nog een glas voor onzen ami intime!’

Niet dan aarzelend grijpt Mulder in zijn portemonnaie en haalt er de verlangde zes sous voor den kellner uit. Het valt hem werkelijk zeer zwaar.

‘Komaan!’ roept de eerste, toen het bier op was, ‘alle goede dingen bestaan in drieën en alles wat in drieën bestaat is goed. Mulder, nog een rondje!’

‘Ho, ho!’ krijschte Mulder, ‘denkt jelui, dat ik het geld zoo maar weg smijt? 't Is nu uit! Maakt dat je weg komt.’ Hij wilde opstaan.

‘Bedaard, hou je gemak!’ sprak de zouaaf. ‘Zóó zijn we niet getrouwd.’

‘Als je niets meer wilt betalen, geef me dan mijn horloge terug, dat ik je gisteren avond als pand voor je bereidwilligheid heb moeten geven. Dat zou me een mooie geschiedenis wezen! 't Geld terugnemen, 't horloge behouden en een voddige 12 sous voor bier betalen!’ Daarbij sloeg de zouaaf op de tafel dat de glazen rinkelden.

‘O, waai, ik heb geen horloge gezien, nog veel minder van je gekregen, ik heb je geen geld geleend!’ krijschte Mulder.

Door het lawaai en het rinkelen der glazen werden de overige gasten opmerkzaam en kwamen zich langzamerhand om de twistenden scharen, de eene voor Mulder, de andere voor de zouaven de partij opnemend. Bij de dreigende houding der soldaten zou het spoedig tot een kloppartij zijn gekomen, als niet een paar toevallig daar loopende politie-agenten aan het schandaal een einde hadden gemaakt door den bepaalden eisch aan de twistenden te stellen: ‘Naar den commissaris!’ Mulder,

tusschen de beide agenten, gesticuleerde hevig en bezwoer bij hoog en laag geen horloge gekregen, het niet gezien en geen geld gegeven te hebben.

'Voorwaarts!' riepen de dienaars van Hermandad.

Onze zouaven liepen er achter en knipoogden elkander toe, blijde dat de zaak geheel volgens het programma, dat de man van de vijf franks had bedacht, afliep.

Bij den commissaris herhaalt Mulder zijn onschuldsbetuigingen en maakt zoo'n leven, dat de andere met een paar kernachtige vloeken en andere krachtige woorden den schreeuwer tot zwijgen brengt.

‘Nu, zouaaf!’ zoo wendt zich de commissaris tot den man van het vijffranksstuk, ‘wat is er aan de hand? Vertel mij de geschiedenis eens!’

De zouaaf herhaalt wat de lezer reeds weet.

‘En jij, Mulder, heb je de vijf franks aangenomen?’ ondervraagt de commissaris weder.

‘Ja, neen, ja!’ stamelt Mulder. ‘Hij heeft het mij letterlijk opgedrongen.’

‘En waar is nu het horloge?’ vraagt de commissaris.

‘Ik heb op eerewoord geen horloge gezien!’ jammert Mulder.

‘Mulder, ik ken je en weet, dat als je wat leent, dit nooit zonder pand doet - wil je je mond wel eens houden!’ dondert de commissaris als Mulder weer begint te krijschen. ‘Zouaaf, hoeveel is je horloge waard?’

‘Mijnheer de commissaris, ik heb het van mijn tante zaliger geërfd en het heeft nieuw bepaald minstens vijftig tot zestig franks gekost, maar nu zal het zoowat veertig à vijf en veertig franks waard zijn.’

‘Mulder, je hebt het nu gehoord,’ zei de commissaris. ‘Je hebt den zouaaf hier tegen zijn horloge (want anders zou je het niet gedaan hebben) vijf franks geleend Deze vijf franks zijn je te voren terugbetaald geworden, wat je toch niet kunt loochenen, want ze bevinden zich nog in je tasch. Geef nu goedschiks het horloge terug of betaal den soldaat voor mijn oogen vijf en veertig franks. Zoo niet, dan ga je de kast in. Begrepen.’

Mulder is heelemaal terneergeslagen; zulk een vonnis had hij niet verwacht. Hij grijpt werktuigelijk in de tasch, telt negen blanke vijffranksstukken op tafel, wischt zich het zweet van zijn voorhoofd, maakt een buiging en, blijde dat hij weer den blauwen hemel boven zijn hoofd ziel, zegt hij fluisterend: ‘O waai, wat ben ik beet genomen; ik mag Saartje wel niets er van vertellen....’

De soldaten bedankten den commissaris herhaaldelijk, streken het geld op en maakten zich in tegenovergestelde richting uit de voeten.

Zooals de moraal verlangt, deden de vroolijke jongens, toen zij in Algiers bij kas waren, den geplaagden Mulder het zijne met de renten er bij, toekomen.

Roermond.
J.J.G W.

Bij de Platen.

De martelaren in de catacomben. -

Het leven en lijden der eerste christenen in de catacomben heeft de Christelijke kunst herhaaldelijk bezield tot het scheppen der treffendste tafereelen. De schilderij van Lenepveu op onze eerste bladzijde mag ongetwijfeld onder de fraaiste voorstellingen van dien aard worden gerangschikt. De ongezochte regelmaat in de groepeering der personen geeft daaraan bij den eersten aanblik iets statigs en monumentaals, dat aan de klassieke fresco's doet denken. De majestueuze groep der priesters, met den bisschop van Rome aan het hoofd, die de lijkgebeden leest over den martelaar, die aan zijn voeten ligt uitgestrekt, vormt het pendant en de tegenstelling tegelijk met de schaar van vrouwen en maagden links, die met palmtakken in de hand, een nieuwe martelares binnendragen. Midden in de ruimte tusschen de twee groepen verrijzen

de slanke figuren der twee acolieten, welke het lichaam van den martelaar bewierooken. Het geheel ademt zachten ernst en kalmen vrede en brengt den beschouwer onwillekeurig in de stemming van die tijden van vurig en krachtig geloof, toen de aanblik des doods niets vreeselijks had, maar veeleer de blijde gedachte wekte aan het leven hiernamaals, waarin zij, die hier den bloedigen, maar korten strijd voor Christus gestreden hadden, eeuwig zijn glorie zouden deelen.

Zuidduitsch landschap. -

Het is een gemoedelijk, gezellig land, waarin dit levendig schilderijtje met koeien ons verplaatst. Het zijn geen droomerige, logge Hollandsche koeien, vadsig geworden in de grazige, vlakke weiden van ons vaderland; neen, het zijn de hupsche, dartele roodbonte runderen van Zuid-Duitschland, gewoon den ganschen dag bergop, bergaf te klauteren onder onophoudelijk geklingel hunner welluidende klokjes. En hetzelfde verschil als in het vee openbaart zich ook in de menschen. Vergelijk die jolige Tyrolers, die daar met een veer op den hoed gestoken, lustig jodelend het vee voortdrijven, eens met de stille, stijve, in zich zelf gekeerde boertjes, die wij hier soms achter de koeien waarnemen. Maar zie dan ook dat golvende landschap met zijn heuvelen en dalen, zijn geurige dennen, zijn grillige rotsen, zijn klaterend beekje en zijn heldere zonnige lucht, met het kapelletje langs den weg, waar *der liebe Herrgott* de voorbijgangers met zijn stervende oogen zoo weemoedig groet, - en ge begrijpt onmiddellijk, waar dat verschil in leven en opgewektheid vandaan komt. Onze drassige bodem, zoo vlak als een tafel, onze haast altijd betrokken lucht, onze wanhopig eentonige gezichteinder maakt ons Hollanders op den duur kalm, flegmatiek en nuchter. Het berglandschap met zijn telkens wisselende verschieten, zijn voortdurend tot klimmen en dalen en derhalve tot gezonde beweging dwingende bodem, zijn zuivere, droge, longensterkende lucht heeft op menschen en vee denzelfden opwekkenden invloed.

Oudgedienden. -

Deze oudjes zullen niet licht versuffen, al heeft de atmosfeer van het invalidenhuis ook weinig opwekkends. Daartoe zijn ze nog te vol van de glorieuze herinneringen aan geleverde veldslagen en behaalde overwinningen, waarvan de eereteekenen op hun borst getuigen. Het schijnt dat de oude snorbaard met de slaapmuts in de hand, die daar bezig is voor zijn kameraads te oreeren, juist de herinnering aan den een of andren roemrijken dag, dien ze samen meegemaakt hebben, weer eens ophaalt. De oude, stramme vuurvreter leeft er van op, als hij zich in dat geweldige en toch zoo genoeglijk verleden verdiept. De kameraad, die tegenover hem op de bank zit, hoort hem met kennelijke voldoening aan; zijn buurman wordt door die herinneringen blijkbaar in een wijsgeerig peinzende stemming gebracht; de twee oudjes in den hoek grinniken onder hun slaapmuts en zelfs de stumper op krukken komt nog gauw aangestrompeld om ook van de partij te zijn.

't Is een geluk voor de brave oudgedienden dat ze zich aldus nog kunnen opvroolijken en verjeugdigen door het ophalen van het verleden; want het tegenwoordige levert hun niet veel op: een plaatsje in het invalidenhuis, dat is al wat ze hebben voor hun toewijding aan het vaderland.

Wetenswaardig Allerlei.

Een sprekende klok. -

Op de aanstaande electrische tentoonstelling te St.-Petersburg zal een der nieuwste uitvindingen van Edison, een sprekende klok, te zien zijn. De wijzerplaat stelt een gezicht voor en het werk bevat een phonograaf. De mond van het gezicht opent zich en geeft met menschelijke stem de heele en halve uren en kwartieren aan. De klok kan echter ook als wekker gebruikt worden en roept dan op het verlangde uur: 'Het is tijd om op te staan! Er uit!'

De detectives van Pinkerton. -

In de bladen is een paar maanden geleden druk sprake geweest van den strijd van den grooten industrieel Carnegie te Homestead met zijn 20.000 arbeiders. Deze strijd om loonsverhooging nam een voor den millionnair zeer bedenkelijke wending, toen op het kritieke oogenblik de soldaten der *Pinkerton-National-Detective-Agency* in dienst werden genomen, wien het gelukte, de rust te herstellen.

Wie is Pinkerton en wrat beteekent zijn macht? Sedert jaren is er nauwelijks meer een staat in de Noord-Amerikaansche Unie, waarin de Pinkerton-detectives geen diensten bewezen hebben. In de wetgevende vergaderingen hebben de redenaars tegen hun wassenden invloed en hun privilegiën geijverd, en toch blijven zij, dank het gemis van een voldoend staand leger, volkomen in hun waarde.

Lang voor het begin van den secessie-oorlog kwam een arme Schot, Allan Pinkerton, uit Glasgow naar Amerika. Te Elgin in den staat Illinois kreeg hij toevallig van den sheriff aldaar de opdracht, een valschen munter op te sporen en in hechtenis te nemen. Dit gelukte Pinkerton en hiermee was de eerste grond tot zijn werkzaamheid als politie-agent gelegd. Hij werd lid der politie te Chicago en langzamerhand de grootste detective van zijn tijd. Hij organiseerde als regeeringsdetective een ongemeen slim aangelegden geheimen dienst en verscheidene zijner daden klinken als een hoofdstuk uit een crimineelen roman.

Na den oorlog richtte hij te Chicago een detective-dienst op groote schaal op, waarvan een klein, bedompt lokaal in de La Salle-Straat het middelpunt was, maar die spoedig door tal van vereenigingen en personen bij verschillende gelegenheden gebruikt werd. Tegenwoordig nog is daar het hoofdkwartier dezer geweldige organisatie. De detectives van Pinkerton hadden het geheele land voor het terrein hunner werkzaamheden uitgekozen; in het begin zochten zij moordenaars, valsche munters, dieven enz. op; daarna verruimde Pinkerton den dienst: hij stelde nachtwachten voor banklokalen en groote zaken op. Daaruit ontstond de *Pinkerton-Preventive-Watch* te Chicago.

In het begin klein, hield zij met de uitbreiding der stad gelijken tred. In alle handelswijken waren de politie-agenten van Pinkerton te zien; zij droegen een uniform en waren gewapend, maar geheel onafhankelijk van de stedelijke en rijkspolitie en werden door hen betaald, die ze noodig hadden. Deze mannen vormden een zeer aanzienlijke macht en hun zinnebeeld was een oog met het onderschrift: 'Wij slapen nooit.'

Toen Allan Pinkerton oud werd, gaf hij de leiding van zijn taak aan zijn beide zoons over; er werd een filiaal te New-York en een *Preventive-Watch* te Kansas-City opgericht. Nu echter hebben de Pinkertons agentschappen met regelmatige detectives en *watchmen* (nachtwakers) in New-York, Chicago, Philadelphia, Boston, St. Paul, Kansas-City en Denver, en van uit deze steden leveren zij in korten tijd manschappen aan alle plaatsen der Unie.

Men heeft ooit gezegd, dat het leger van Pinkerton 35.000 man sterk was. Dit is wel overdreven, maar het is mogelijk, binnen 48 uren overal waar het noodig is, een macht van 2000 gewapende mannen bijeen te trekken, en uit de snelheid, waarmede deze krachten overal optreden, bijv. waar gevaarlijke werkstakingen uitbreken, is de overdrijving in het aantal ontstaan.

De middelen waardoor de Pinkertons hun leger samenstellen, zijn eenvoudig, maar worden evenwel geheim gehouden. Men zoekt door middel van advertentiën krachtige en dappere mannen; dikwijls wordt er bijgevoegd, dat zij, die in het leger gediend hebben, de voorkeur genieten. Die zich aanmelden weten niet, dat de Pinkertons hen willen engageeren. Te New-York is het adres een lokaal aan den Broadway, waar zich te gelijker tijd een wapendepot van Winchestergeweren, revolvers, uniformen, enz. bevindt. Hier worden de aangeworvenen gekleed en geoefend. Een goed geoefend korps van 150 tot 200 man is daar steeds voorhanden. Oude geslepen detectives zijn onderofficieren. Bieden er zich meer aan dan men noodig heeft, dan worden hun namen opgeteekend en zij al naar men ze gebruiken kan aangenomen.

De Pinkerton-detectives hebben geen recht, arrestaties te doen; het zijn enkel bijzondere helpers op grond van het wettelijk recht, dat een ieder zich zelf en zijn eigendom mag verdedigen. Daarom staan de corporaties, die hen noodig hebben, voor hen in, terwijl de wetgevende lichamen het niet wagen, hen af te schaffen. De soldaten van Pinkerton hebben zich in het belang der bezitters als het ware onmisbaar gemaakt. Het zal verder wel geen betoog behoeven, dat hun taak dikwijls met gevaar van hun leven en gezondheid gepaard gaat, zooals de laatste voorvallen te Homestead bewijzen. De kosten richten zich naar elk afzonderlijk geval. Gewoonlijk worden per man en per dag tien dollars in rekening gebracht, waarvan de detective de helft krijgt, maar in lastige gevallen stijgen de prijzen naar evenredigheid. De Pinkertons leveren de uitrusting, maar degenen die hen huren moeten voor hun onderhoud zorgen. Zoo had Carnegie

niet minder dan 300 man te ouderhouden, zoodat het er nogal inliep. Bij de groote werkstaking te New-York, die de firma Van der Bildt op tien millioen dollar te staan kwam, bedroegen de kosten voor de detectives van Pinkerton 150.000 dollar.

Er zijn weinig werkstakingen in mijnen geweest, waarbij deze soldaten hun hulp niet verleend hebben; zoo werden zij ook bij de werkstakingen aan spoorweglijnen gebruikt, o.o. in de welbekende groote werkstaking van 1877. Daarom bestaat er een bittere vijandschap tusschen de Pinkertons en de arbeiders. In den staat New-Jersey heeft de *Anti-Pinkerton-Legislation* het verbod der inmenging van Pinkerton-detectives doorgedreven, sedert een jongen daar bij een werkstaking gedood werd. Ook in den staat New-York heeft onlangs de Kamer een *Anti-Pinkerton-Bill* aangenomen; de democraten waren er voor, de republikeinen er tegen. Voorloopig bestaat deze zonderlinge vereeniging, die het vuistrecht min of meer nabijkomt, nog, en, wat meer is, verkeert in bloeienden toestand.

De blinde en de lamme.

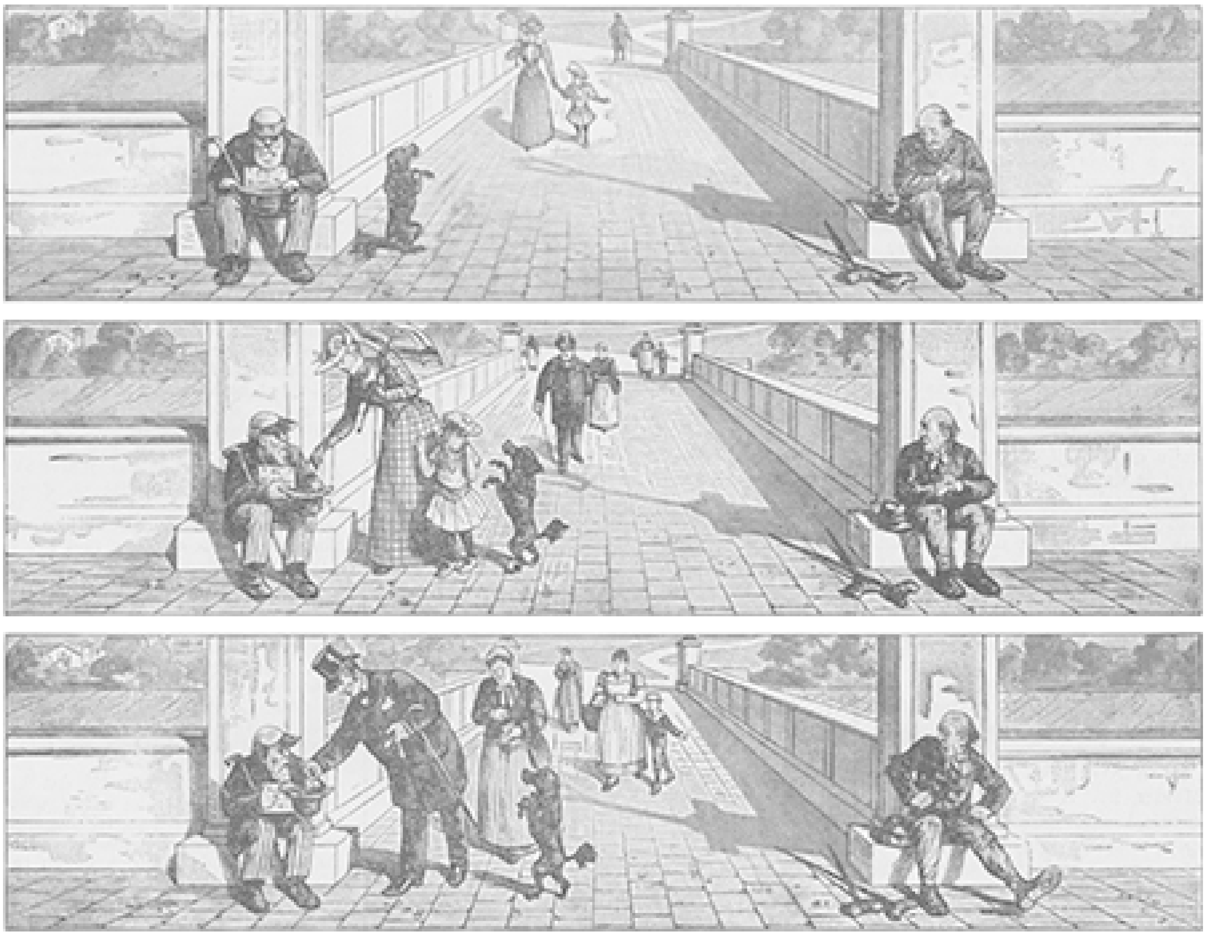

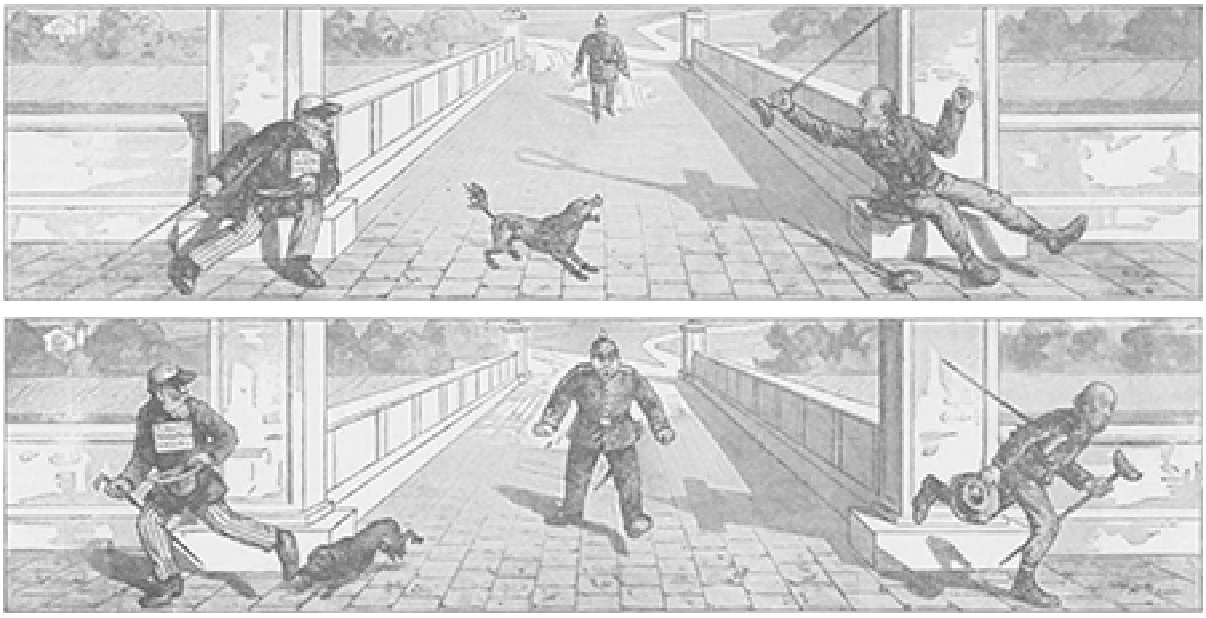

[Nummer 14]

ALLERZIELEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JEAN LAROUZE.

De Amerikaansche.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Maar Tonia voelde zich altijd zoo beklemd en verlegen tegenover haar statige nicht, dat haar alle vragen op de lippen bevroren en zij 't liefst maar zwijgend naast haar zat. Ook mevrouw Van Wieringdaele voelde niet veel lust een gesprek met het onbeduidende vrouwtje te voeren. Zij liet haar bijna geheel aan haar lot over en wanneer Tonia niet onder den druk geweest was van de aanbevelingen van haar man, zou zij volop genoten hebben van de heerlijke kalmte en rust om haar heen; zij voelde zich te vermoeid om te praten en zelfs te denken.

't Was zoo iets bijzonders voor de arme sloof, geen zorgen voor de kinderen en het eten meer te hebben, dat zij zich willoos overgaf aan den kalmen stroom van niets doen.

Mevrouw Van Wieringdaele zag met Herman de munten na en vergeleek ze met den catalogus, dien hij zelf er vroeger van gemaakt had en hij verzuimde natuurlijk niet hoog op te geven van de moeite en het hoofdbreken, dat het rangeeren en opteekenen hem gekost had, maar hij vertelde er niet bij, hoe welbehagelijk hij zich in dien tijd voelde in dit kabinetje bij een fijn glas wijn en een goed diner of souper in het verschiet

Mevrouw liet hem dan ook maar praten; zij besprak met hem de beste manier om ze te verkoopen, want zeide zij, zij had geld noodig, zij mocht natuurlijk niet aan het kapitaal van haar zoon komen en moest dus alles uit de inkomsten bestrijden, want het kostte eenige jaren vóórdat zij alles, wat haar daaruit was voorgeschoten, weer kon aanzuiveren. Nu was 't Hermans beurt haar een doovemans oor toe te keeren.

‘Mag ik u dit als souvenir aanbieden?’ zeide zij eensklaps tot Tonia, en gaf haar een op 't oog onaanzienlijke munt, maar in een oogwenk had Herman gezien wat zijn vrouw ontving, hij kreeg een kleur van blijdschap en verrassing.

‘Maar nicht, dat is te veel, zoo'n kostbare Augustus, waar mijn oom zaliger tien duizend gulden voor betaalde.’

‘O foei!’ riep Tonia verschrikt, ‘dat is werkelijk veel te veel.’

‘Mijn zoon en ik,’ zij legde haar hand op Geoffrey's schouder, ‘hebben afgesproken u dit te geven; natuurlijk behoeft u het niet te houden.’

‘Ja,’ zeide Geoffrey, ‘ik heb moeder gezegd, dat u recht had op een aandenken van grootvader. Als ik er niet geweest was, zou u alles hebben gekregen.’

‘Dat is waar, maar ik betreur het niet, dat mijn neef getrouwd is geweest en een zoon heeft nagelaten, nu ik daardoor kennis heb kunnen maken met zulke waarlijk edele menschen.’

Mevrouw Van Wieringdaele ruimde de munten weg en zeide:

‘Nu zullen wij over uw verdere toekomst spreken. U verlaat dus spoedig de stad?’

‘O nicht,’ verklaarde Herman met de hand op het hart, ‘'t valt ons niet zwaar Meeringen te verlaten, waar wij zooveel lief en leed hebben verduurd, maar uw nabijheid, uw omgang te moeten missen, niet waar Tonia, dat is hard, zeer hard!’

De Douairière knipte even met de oogen als wilde zij zeggen: ‘Jawel, dat kennen wij.’

‘Ik zal trachten u een betrekking te bezorgen aan het een of ander oudheidkundig museum. Me dunkt dat moet iets wezen, waarvoor u eenige geschiktheid bezit en misschien ook den meesten lust.’

‘Mevrouw, 't zou mijn lievelingsdroom zijn’

‘Ik wanhoop er niet aan u een dergelijke betrekking te doen bezorgen, want aangezien mijn zoon niet gaarne de verzameling munten van zijn grootvader geheel wil missen, ben ik van plan ze in bruikleen aan het een of ander museum te geven, dan kan hij later nog altijd er zelf over beschikken, niet waar Godfried?’

‘Ja moeder,’ zeide het kind vastberaden.

‘En als ik zoo iets doe, verkrijg ik daardoor misschien het recht om u daar in betrekking te krijgen. Voorloopig kan u wel van de opbrengst van dat stukje geld leven in Amsterdam of Den Haag bijvoorbeeld.’

‘O nicht, zeker!’

‘U begint met een zuivere lei en pas toch vooral op geen schulden meer te maken. Betaal alles wat u koopt contant.’

‘Nu zag zij ook Tonia streng aan, zoodat het goede schepsel van angst geheel ineenkromp.

‘En dan wilde ik ook de opvoeding van een uwer kinderen geheel op mij nemen onder voorwaarde dat u ze geheel aan mij afstaat.’

Nu werd Tonia doodsbleek, Hermans oogen daarentegen schitterden van vreugde.

‘Mevrouw, u overstelpt ons. Een mijner kinderen tot u nemen, wat een voorrecht. Waar zijn ze? U zal zich natuurlijk het meest getrokken voelen tot de oudste, Sabine, een hoogst begaafd kind, al zeg ik het zelf, een aristocrate van top tot teen, elken duim een dame, daar kan u op aan.’

‘Neen,’ antwoordde de Douairière droogweg, ‘Sabine bevalt mij niet. Ik wil de tweede hebben, Antoinette.’

De tranen sprongen Tonia in de oogen; haar handen beefden en haar lippen trilden, zij wilde iets zeggen, maar haar man viel haastig in: ‘Dat verwondert mij zeer, nicht, maar de smaken verschillen. Antoinette is ook een heel lief kind, eenvoudiger, bekrompener dan haar zuster. Maar toch ook een goed karakter, al mijn kinderen zijn goed. 't Is ons natuurlijk hetzelfde, wij gunnen het Antoinetje even goed als Bientje.’

‘Mevrouw,’ zeide Tonia nu op zulk een waardigen toon, dat mevrouw Van Wieringdaele haar verrast aankeek, als kon zij zich niet begrijpen, dat zij het was die het woord voerde, ‘uw voorstel is zeer mooi en wij hebben al zooveel van u ondervonden dat wij het niet kunnen en mogen afslaan. 't Valt mij zeer hard een kind te moeten missen, maar dit doet er niet toe. Het geluk van de kleine voor alles, maar er is een ander groot bezwaar. U is niet katholiek; mijn man en ik wel, want zijn moeder was roomsch, u weet het misschien wel.’

‘O neen, ik vraag nooit naar religie,’ sprak mevrouw uit de hoogte, maar zij luisterde toch met belangstelling.

‘Ik mag den godsdienst van mijn kind niet in gevaar brengen en dus kunnen wij uw voorstel niet aannemen, tenzij u belooft haar een geheel katholieke opvoeding te geven. Ik zou het tegenover de kleine niet durven verantwoorden, indien ik haar onttrok aan den godsdienst, waartoe zij het recht heeft door haar geboorte te behooren.’

Herman vertrouwde zijn ooren niet; hoe was het mogelijk dat die Tonia, die anders nauwelijks tot tien kon tellen, zoo'n redevoering houden, zoo'n toon durfde aanslaan tegenover de Douairière; hoe durfde zij het, zoo'n kwezel, zoo'n fijne, want sedert

langen tijd vervulde Herman van zijn godsdienstplichten niet meer dan het hoognoodige en beroemde zich tegenover zijn vrienden in de koffiehuizen er op, dat hij boven alle kleingeestige vooroordeelen verheven was: dat liet hij aan oude wijven en kinderen over. Zijn geest was te vrij om dien aan banden te leggen.

Maar wat hem nog meer verbaasde dan de vrijheid, die Tonia zich veroorloofde, dat was de indruk, welken haar woorden op de Douairière maakten. Haar gewone bleeke kleur was plotseling vaalgrijs geworden, haar dunne lippen verdwenen geheel, zoo trokken zij zich samen en haar oogen schenen vonken uit te schieten.

O die domme Tonia, zij nam haar die eigenwijsheid zeker vreeselijk kwalijk, nu was alles bedorven; wat deed die vrouw toch altijd met zoo slecht te pas te spreken; anders zweeg zij veel meer dan dienstig was en nu sprak zij onverwacht haar mond voorbij.

Doch de ontroering van mevrouw Van Wieringdaele duurde slechts een oogenblik; zij dwong zich dadelijk weer tot kalmte en om zich geheel te beheerschen, keerde zij zich tot haar zoon en zeide:

‘Ga met de meisjes spelen, Geoff, kinderen moeten niet altijd bij groote menschen zitten en alles afluisteren.’

De knaap kreeg een kleur.

‘Ik zal wel gaan, moeder, maar die meisjes zijn nog zoo klein.’

‘Laat ze den tuin zien en de vogels.’

De jongen verwijderde zich en nu begon de Douairière op haar gewonen toon:

‘'t Was verkeerd van mij, dit onderwerp aan te roeren in tegenwoordigheid van het kind; dat zijn kwesties, waarmede hij nog in lang niet te maken heeft.’

En toen zich tot Herman richtend, vroeg zij:

‘Is u van dezelfde meening als uw vrouw over de opvoeding van uw kind?’

‘Dat wil zeggen... dat wil zeggen..’ stotterde Herman, ‘ik ben niet zoo absoluut.. ik voor mij zeg maar, 't komt er niet op aan wat een mensch gelooft, maar wel hoe hij handelt Als hij maar braaf is...’

‘Om braaf te zijn en te blijven vindt men de krachtigste middelen bij ons in den katholieken godsdienst,’ zeide Tonia, ‘en daarom het kind is roomsch en 't zal roomsch blijven, zoolang ik nog een woord te zeggen heb.’

Herman wierp een medelijdenden blik op zijn vrouw en zag toen de Douairière aan alsof hij zeggen wilde:

‘Zij is niet wijzer, wij, ontwikkelde menschen, weten er meer van.’

Mevrouw Van Wieringdaele deed echter of zij niets zag.

‘Ik ben voor vrijheid van geweten,’ sprak zij eindelijk, ‘ik gun die iedereen en verlang ze ook voor mij zelf. Wat voor godsdienst uw kind heeft is mij volmaakt onverschillig. Zij kan even goed, misschien nog beter in een kloosterschool dan in een gewoon pensionnaat worden opgevoed. Ik heb er niets tegen.’

‘O mevrouw, ik dank u,’ snikte Tonia.

‘Dus dit is ook afgesproken? Zullen wij in de veranda ons vijf uurtjes thee gaan drinken? Dan hebben wij voor vandaag geen zaken meer.’

Herman was inwendig een weinig afgunstig op zijn vrouw: het was haar, het bloode sukkeltje, gelukt, wat hij telkens tevergeefs had beproefd, haar wil door te drijven tegenover de onverzettelijke Amerikaansche. Waardoor kwam het dan toch?

Dat een vaste overtuiging een kracht bezit waarvoor alles zwichten moet, dit begreep de goede man volstrekt niet, daar hij die zelf niet bezat.

Tot Tonia's groote verbazing roerde hij toen zij naar huis reden het onderwerp niet meer aan. Zij had er zich op voorbereid vele hatelijke verwijten te moeten aanhooren,

maar Herman sprak zoo goed als niets. De kinderen hadden het druk over al de pret die zij gehad hadden, over het mooie paardje en het wagentje van Geoffrey, over zijn volière en vischkom.

'Is 't waar pa?' vroeg Sabine, 'dat een van ons altijd op Vaartzicht mag blijven? Ik wou dat ik het was, ik vind die mevrouw zoo lief en die Geoffrey is zoo'n aardige jongen.'

'Ik niet,' zeide Netje, 'ik houd niet van die mevrouw, zij heeft lippen als slangetjes en haar broche is een groote spinnekop; dat zijn allemaal valsche dieren.'

'Foei kind! Zijn dat nu uitdrukkingen over iemand aan wie wij zooveel hebben te danken?' knorde Herman. 'Je hebt het zoo druk over

opvoeding,' beet hij Tonia toe, 'maar dan kon je er wel beter op letten, dat je dochter wat kiescher was in haar uitdrukkingen.'

'Pa,' riep Sabine, 'wist u dat Godfried een ouderen broer gehad heeft?'

'Neen, ik wist het niet. Je zou nog eens 't een en ander vragen, vrouw, maar jawel, je hebt het zoo druk met je hooge philosophie, dat je geen tijd hebt om aan de wenschen van je man gehoor te geven. Maar vertel mij eens, Bientje, wat zei Godfried van zijn broertje. Was hij al lang dood? En hoe heette het?'

''t Heette, 't heette zoo'n vreemden naam.'

'Juan,' zeide Annette.

'Ja, maar hij had het nooit gezien, hij herinnerde het zich niet meer, toen het dood ging, en het heette ook geen Wieringdaele.'

'Van den eersten man zeker. Dus hij was ouder?'

'Neen, het was een klein broertje,' verzekerden de meisjes.

'Tonia,' zeide Herman dien avond tot zijn vrouw, ''t is zeker dat die vrouw een geheim in haar leven verbergt. Wat zou 't wezen? Als ik 't wist, dan had ik haar in mijn macht'

'O foei, Herman, dat heeft zij niet aan ons verdiend,' riep Tonia uit.

'Och mensch! dat begrijp je niet. In den strijd om het leven kan men zulke beschouwingen niet erkennen. Men moet zich boven alles stellen.'

'Zelfs boven dankbaarheid?'

Hij haalde de schouders op.

''t Is nog de vraag, wie hier op dankbaarheid mag aanspraak maken. Ik vertrouw haar niet, al is zij nog zoo vriendelijk.'

Tonia zweeg, maar zij dacht ook aan de slangetjes en aan de spin op de borst der weduwe.

VII.

Tien jaar zijn verloopen.

Meeringen is nog Meeringen; Vaartzicht is zeer in bloei vooruitgegaan en zonder twijfel een der fraaiste buitens van de streek; mevrouw Van Wieringdaele heeft de kunst verstaan het tot grooten bloei te brengen. Geen rentmeester kon de bezittingen van haar zoon beter beheerd hebben dan zij. Niemand zou in het fraai gerestaureerde huis, van binnen geheel naar de eischen des tijds ingericht, de vervallen woning herkend hebben, die zij eenmaal in ontvangst nam.

De jaren schenen ongemerkt over haar hoofd heen te gaan; behalve dat nu haar lokken geheel vergrijsd zijn, wat haar veel beter staat dan het grauwzwarte van vroeger, is er niet de minste verandering in haar uiterlijk gekomen. Zij draagt nog altijd haar effen donkere japonnen met de zilveren spin als broche. Voor haar zelf had zij weinig behoeften; zij ging nergens heen, hield met weinigen omgang. Alleen maakte zij gedurende de zomervacantie van haar zoon met hem groote reizen. Dit behoorde bij zijn opvoeding, verklaarde zij. Haar weldadigheid was groot; zij gaf met milde hand; wie met een verzoek om ondersteuning tot haar kwam, onverschillig of het personen, huisgezinnen of vereenigingen gold, kon er zeker van zijn bij haar een open oor en gevulde hand te vinden Zij gaf zonder onderscheid van godsdienst of natie, zij vroeg zelfs niet òf de menschen aan wie zij gaf het verdienden òf niet.

Natuurlijk werd zij ondanks haar schranderheid dikwijls bedrogen en verspilde zij aan menschen, die het volstrekt niet noodig hadden, haar giften; 't liet haar onverschillig

‘Des te erger voor hen,’ sprak zij, ‘ik geef omdat ik geven wil en niemand anders heeft er schade bij als een enkelen keer iemand het niet broodnoodig heeft. Ik kan er mij niet mee ophouden de zaak te onderzoeken.’

Hoewel zij dus volstrekt niet met de menschen in aanraking kwam, had zij ieders sympathie en achting opgewekt. ‘De Amerikaansche,’ zoo werd zij nog maar uit gewoonte genoemd, doch niemand beschouwde haar meer als vreemdeling.

't Eenige, wat men jammer vond, was dat noch zij, noch haar zoon eenigen godsdienst schenen te hebben; men zag hen nooit in een kerk. Bij een volkstelling had zij op de vraag naar den godsdienst van haar en haar zoon, die eenvoudig beantwoord met het woord ‘Geene.’ Wanneer men haar om een bijdrage vroeg voor den bouw of versiering eener kerk, van welke gezindte dan ook, weigerde zij steeds.

‘Godsdienst vind ik overbodig,’ verklaarde zij beslist, ‘laat dus hen er toe bijdragen, die daaraan behoefte gevoelen. Ik doe mijn plicht of wat ik voor mijn plicht houd en dat is mij voldoende.’

Haar zoon had zij goed laten leeren; eerst door privaatlessen, later was hij aan het gymnasium gekomen en nu studeerde hij in Utrecht.

Het was een flinke jongen geworden met iets zuidelijks in zijn kleur en oogen, en bijzonder zwart haar, rank, vlug, geoefend in alle mogelijke soorten van sport en ook zeer ontwikkeld; hij wilde een graad halen, omdat zijn moeder dit gaarne zag, maar zijn bedoeling was na zijn meerderjarigheid op zijn landgoed te leven en het zelf te beheeren.

‘Dan treed ik af als regentes en niemand weet met hoeveel blijdschap,’ sprak zijn moeder.

‘Viel 't u dan zoo zwaar, moeder liefste?’

‘Elke plicht valt zwaar, omdat het plicht is, en de grootste kunst bestaat daarin, bijtijds zijn plaats te ruimen.’

‘Maar u verlaat Vaartzicht nooit, moeder.’

‘Ik zal het verlaten, daags na uw drie-en-twintigsten verjaardag. Van 'tgeen ge mij dan zult toestaan als jaargeld en van mijn overgespaarde penningen ga ik stil leven in een groote stad.’

‘Dat gebeurt niet. U blijft hier meesteres.’

‘Er zal dan wel spoedig een andere meesteres komen en voor dien tijd wil ik weg zijn.’

Hij lachte.

‘Dwaas daarover te praten; ik heb nog twee groote jaren voor mij.’

En het onderwerp werd nooit meer aangeroerd.

In de fraaie serre zat op een kouden winterdag mevrouw Van Wieringdaele voor haar schrijfcassette. Tegenover haar maakte een jong meisje de theetafel klaar. Buiten was het somber en kil; hier echter heerschte een aangename, gelijkmatige warmte. Mevrouw Van Wieringdaele had het geheele huis van warm water toestellen laten voorzien.

Het meisje was niet bepaald mooi, maar zij had een aangenaam, vriendelijk gezicht, dik blond haar, dat in een groote vlecht op haar rug viel en een nette, bevallige gestalte. Elk harer bewegingen had iets kalms en rustigs over zich; men hoorde haar nauwelijks gaan of komen als zij zich door de kamers bewoog, zoo zwevend was haar stap.

‘Antoinette,’ zeide de Douairière, en het meisje keek op.

‘Wat belieft mevrouw?’

‘Hebt je brieven van huis ontvangen?’

‘Ja mevrouw.’

‘En? Hoe gaat het daar?’

Zij haalde de schouders op en zuchtte.

‘Piet is niet door zijn examen; papa wil niet meer hebben dat hij onderwijzer wordt zooals hij zelf wil, maar verlangt, dat hij officier zal worden; daarom is hij nu naar Kampen.’

‘O ja een vergulde hongerlijder en nietsdoener.’

‘Sabine is druk aan het zingen.’

‘En moeder tobt zich af, natuurlijk, terwijl vaderlief overal klaagt over miskenning en achteruitzetting. Dat kennen wij. En vragen zij niets?’

Het meisje kreeg een kleur als vuur en wendde zich snel om zonder iets te antwoorden.

‘'t Zou die menschen niets helpen, al hadden zij de millioenen van Van der Bildt,’ ging mevrouw Van Wieringdaele voort, ‘zij zaten toch eeuwig in schulden en leden armoede. Dat heeft je vader op zijn geweten. Wie gooit er toch zoo'n prachtige betrekking weg, als ik er hem een bezorgd had. Om een eigenzinnigheid stort hij zichzelf en zijn huishouden in het ongeluk.’

Antoinette zeide niets, maar hare hand, die de kopjes verschikte, beefde merkbaar.

‘Ik moest mij niets van die menschen aantrekken, zij verdienen het niet. En dan, 't is een bodemlooze afgrond, wat men er ook in werpt, niets kan den put dempen.’

Antoinette ging zwijgend met haar werk voort.

‘Heb je hun reeds iets gezonden?’

Zij boog het hoofd als een schuldige en stotterde.

‘Ik zal voortaan mijn japonnen zelf maken en wat ik dan van mijn kleedgeld overhoud.....’

‘Kan je vader sigaartjes rooken en bittertjes drinken. Jawel, heel loffelijk, maar ik verkies dat je netjes gekleed gaat, hoor! Een japon moet goed zitten en ook door een flinke naaister gemaakt zijn. Ik verkies dus niet dat je zelf met je kleeren knoeit.’

‘Maar mevrouw, ik kan toch...’

‘Daar, als je hun absoluut wat sturen wilt, hier heb je wat.’

Mevrouw gaf haar een muntje van vijftig gulden.

‘Ik zal maar niet zeggen, 't is de laatste keer, want dat is het toch stellig niet. 't Is een druppeltje in den oceaan, en 't had hun niets geholpen al waren zij ook millionnair geweest. Zij kennen de waarde van 't geld niet.’

‘O mevrouw, wat ben ik u dankbaar!’ en Antoinette vestigde haar betraande oogen op mevrouw, ‘mijn arm moesje stuurde mij zoo'n wanhopenden brief. Zij weet geen raad hoe aan het allernoodzakelijkste te komen, en 't valt mij dan hard te denken, dat ik 't hier zoo goed heb.’

‘Eigen schuld plaagt het meest,’ en voor den derden keer herhaalde zij, ‘die menschen zullen het nooit goed hebben, al erfden zij nog zooveel. Hij is een verwaande gek, zij een stumper.’

Antoinette's lippen vertrokken zich pijnlijk, 't viel haar zoo hard dit van haar ouders te moeten hooren, al was zij er in haar hart van overtuigd dat mevrouw gelijk had.

‘Je vader wou dat ik de muzieklessen van Sabine zou betalen, maar daar heb ik hartelijk voor bedankt. Het kind heeft talent, verzekert hij. Ik geloof er niets van;

reeds als kind vond ik haar een onverdraaglijke wijsneus, precies haar vader. Zij deed beter haar moeder te helpen.'

'Daar is Sabine geheel ongeschikt voor.'

'Omdat zij niet wil, omdat je vader haar dagelijks in het hoofd praat, dat zij een genie is, dat zij zich aan de kunst moet wijden.'

'Zou zij dan geen aanleg hebben?'

'Kind, er is tegenwoordig zooveel noodig om in kunst uit te munten. Er wordt zooveel verlangd tegenwoordig en uw moeder, die zoo vroom is zal toch nooit toestaan dat Sabine zich aan het tooneel wijdt.'

'O neen,' riep Antoinette vol overtuiging.

'Nu, wat zal zij dan met haar talent doen?'

'Concertzangeres worden.'

'Alsof dit zoo gemakkelijk gaat. Alsof een dochter van je vader zooveel ijver en volharding bezit om die moeielijke school door te maken, welke thans van ieder verlangd wordt, die als iets buitengewoons wil gelden.'

'Men geeft haar toch veel hoop!'

''t Is altijd zijzelf en je vader, die 't zeggen. En aan dat kind wordt nu het geheele gezin opgeofferd. En je andere zusje, hoe heet dat ook?'

'Koosje.'

'Wat is dat voor een soort?'

'Een aardig kind maar een echte wildzang, zij helpt moeder zooveel zij kan, 't liefst zou zij het modistevak leeren, maar...'

'Dat is papa zeker te burgerlijk, dat past niet voor zijn stand. Laat hem wijs zijn, laat de kinderen iets leeren, laat ze vroeg wa verdienen.'

(*Wordt vervolgd.*)

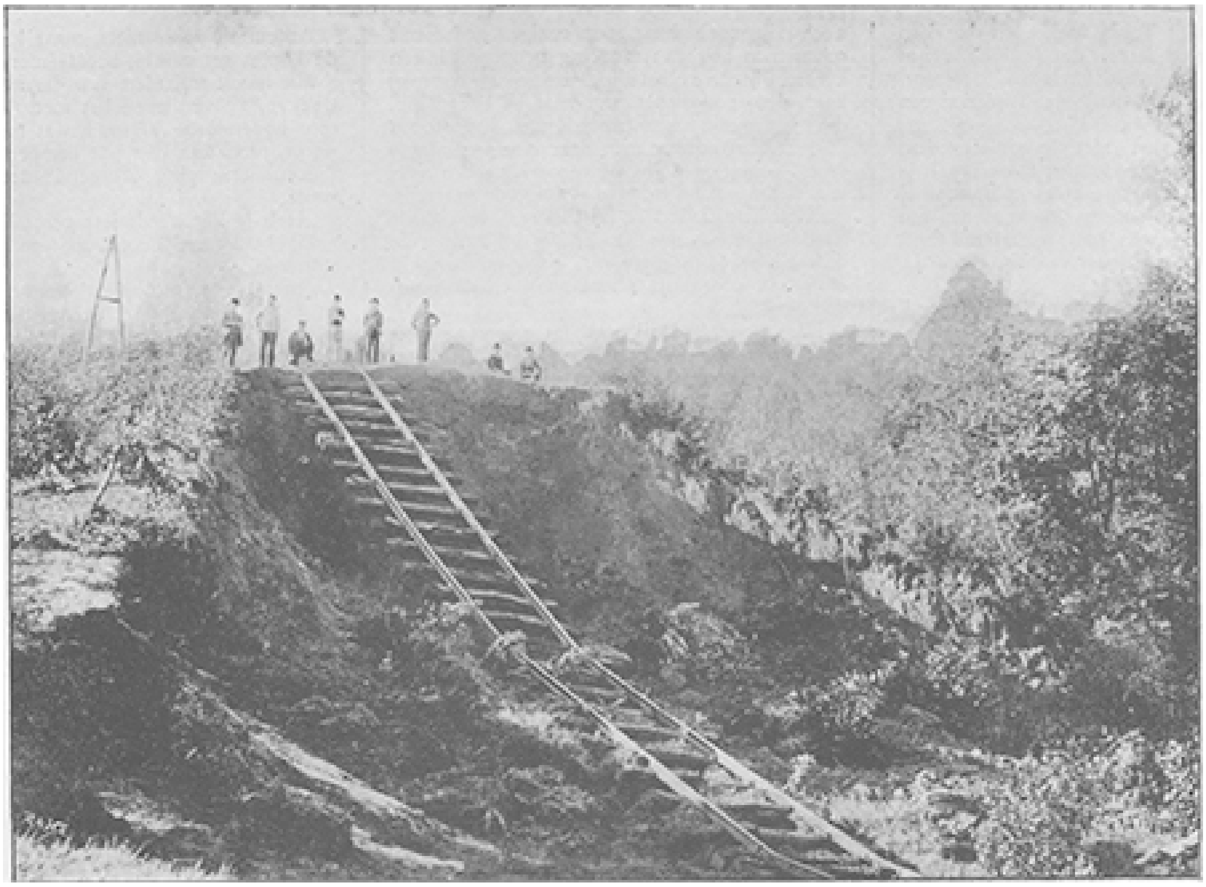

HET SPOORWEGONGEVAL BIJ BUNDE. - De instorting van de zijde van Bunde gezien. Naar de photographie van Th. Weynen te Maastricht.

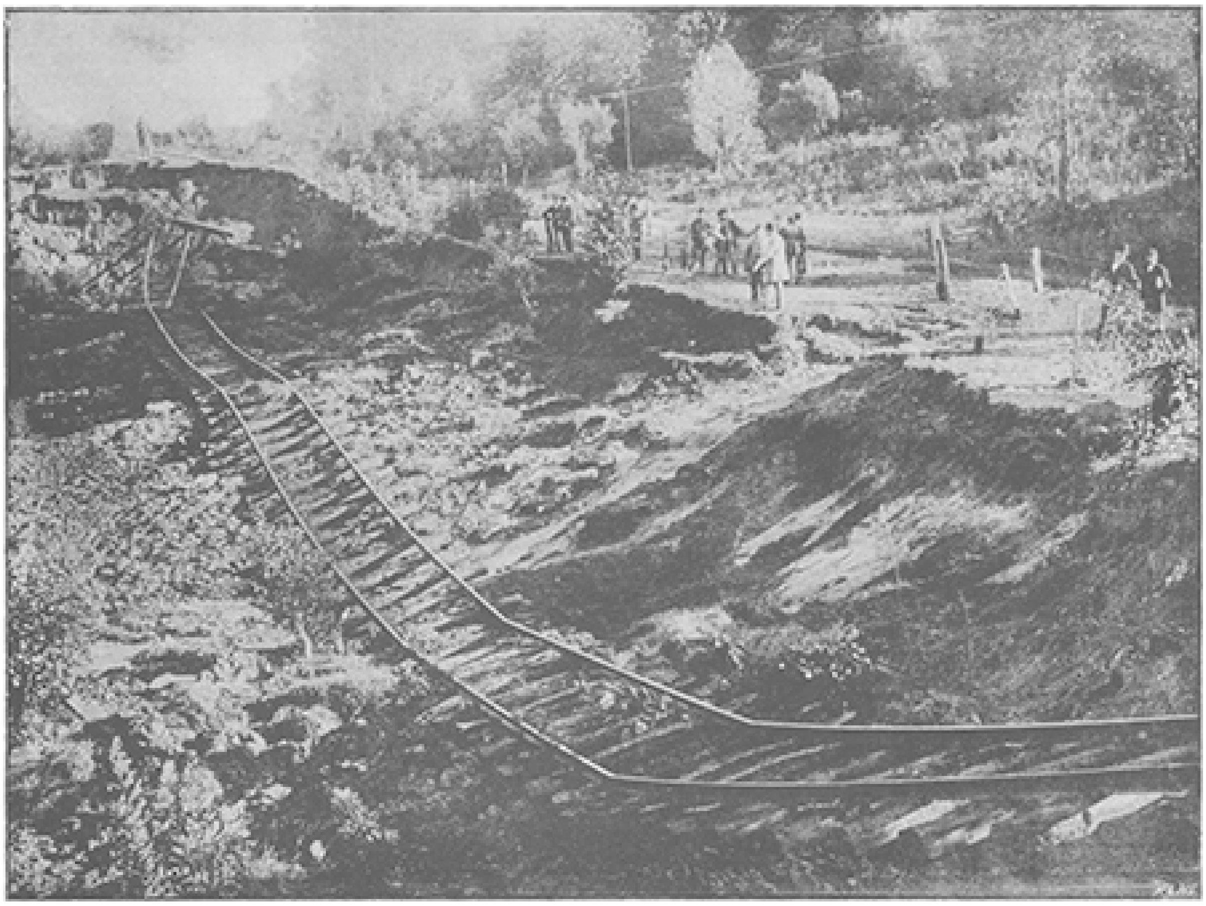

HET SPOORWEGONGEVAL BIJ BUNDE. - De instorting van de zijde van Beek gezien. Naar de photographie van Th. Weynen te Maastricht.

DANTE'S STERFBED, NAAR DE SCHILDERIJ VAN O. FRIEDRICH.

Op den dood van mijn kind.
Aan den Dichter van ‘In 's levens lente weggerukt.’

I.

Vreugde wilde ik u bereiden
En, in 't wel en wee der aard,
Trouw en zorgzaam u geleiden
Door het leven hemelwaart.

Dan, hoe zou die hoop verzwinden!
Waar geen vader voeren mocht,
Wist ge alléén het eind te vinden
Van den donkren levenstocht.

Als 't geruisch der lichte halmen,
Waar het zomerkoeltje in zucht,
Zweefden wonderzoete psalmen
Verre door de stille lucht.

En zoo vroolijk blonk de morgen.
‘Vader,’ zong mijn dierbaar kind,
‘Laat nu rusten al uw zorgen;
Volg mij, zoo gij mij bemint!’

II.

'k Nam vaak u 's winters mede
Langs bosch en veld en vliet:
't Was alles vreugde en vrede,
Al klonk geen vooglenlied.

Och, juublend kweelt zijn zangen
Omhoog de leeuwrik nu...
Een traan vloeit langs mijn wangen:
Hij brengt me een groet van u.

III.

De menschen gaan voorbij,
Door laffe zelfzucht blind
En koud, als hadden zij
U nooit gekend, mijn kind.

Weer lokt de jonge Mei
Naar 't veld in 't avonduur:
Of 'k juich, dan of ik schrei,
Gij blijft mij trouw, natuur!

Hoor, Philomele vangt
Haar treurzang voor mij aan;
Aan iedren bloemknop hangt
Een fonkelende traan.

De zefir zucht zoo zacht
Door 't lage berkenhout,
Verhaalt zijn stille klacht
Aan 't luistrend dennenwoud.

'k Zie, hoe Gods vaderhart
In heel de schepping leeft:
Hij weet het, hoe de smart
Mij 't hart gebroken heeft.

IV.

Van verre slaat de kerkklok,
   't Is diep reeds in den nacht;
Gespreid ligt hier uw bedje:
   Gij wordt nog thuis verwacht.

Daarbuiten giert de stormwind
   Weeklagend om het huis;
Wij zitten eenzaam binnen
   Vaak luistrend naar 't gedruisch.

't Is of 'k u aan de voordeur
   Hoor kloppen keer op keer:
Gij waart verdwaald, kwaamt moede
   Naar onze woning weer.

Wij arme, arme dwazen
   Wij dwalen nog zoo bang
Op aaklig donkre wegen -
   Tehuis zijt gij reeds lang.

V.

De dag is heengevloden.
   Gij sluimert spelens moe;
Met zachte, groene zoden
   Dekt 's Heeren hand u toe.

En over uw bedje dalen
   De grijze wilgen neer;
U zingen nachtegalen
   Een lied weemoedig teer.

En als in gulden droomen
   Vaart stil de lentewind
Door 't loover van de boomen:

Slaap zacht, mijn dierbaar kind!

VI.

‘Vaarwel, o lieveling!’
Dat woord stokte in mijn hart
Door diepe, diepe smart,
Toen 't graf uw lijkje ontving.

Thans straalt ge in englenpracht
Bekroond met mirtenkrans:
Hoe ge uit dien hemelglans
Mij lieflijk tegenlacht!

Ik volg u dra misschien,
Want wuft is 't aardsche lot:
O, bid voor mij bij God,
Dat 'k u mag wederzien!

A.C. VAN ROERMUND.

Naar Jos. Freiherr von Eichendorff.

De nevel opgetrokken
Door
J. Vesters Jr.

I.

Hij had haar enkel genomen uit liefde, want hij had een veel schitterender partij kunnen doen. Enkel uit liefde toch eigenlijk ook niet. Hij wist zelf niet goed, wat hem zoo onweerstaanbaar naar Jeannette van Duren dreef. Ze was ontegenzeglijk een mooi meisje, maar niet van een oogverblindende, betooverende schoonheid, waarbij men wel eens den bruidschat over het hoofd ziet. Haar zusters waren veel innemender en hadden niets onbeproefd gelaten om het hart van den rijken industriëel te verstrikken. Maar Alfred van Balen had geen oog gehad voor haar lieftalligheid en zijn hart was koel gebleven bij al de bekoorlijkheden, die zij zoo kwistig ten toon spreidden. Jeannette trok hem aan, evenals de magneet zich tot den zeilsteen voelt aangetrokken, en toch, zonderling, hij kon zich daarvan geen rekenschap geven. Honderdmaal had hij dit raadsel voor zich trachten op te lossen, honderdmaal gepoogd, orde te brengen in dien baaierd van gewaarwordingen en gevoelens, die hem overstelpten. Het was alles vruchteloos geweest. Eén gedachte loste zich ten slotte uit dien maalstroom van overwegingen en aandoeningen op: hij moest Jeannette tot vrouw hebben.

En Jeannette, wat deed zij? Toen haar vader haar het huwelijksvoorstel overbracht en met licht begrijpelijken vaderlijken trots al de voordeelen daarvan breed uitmat, had zij eenvoudig geantwoord, dat zij er zich wel mee kon vereenigen, zonder meer. Geen spier in haar gelaat verried, dat zij verrast, noch dat zij er over verheugd was. En toch, daar was reden te over geweest voor beide. Haar zusters benijdden haar,

heur ouders waren in de wolken, de familie van Alfred haalde de schouders op en sprak van een onverstandige jongensgril, waar hij later diep berouw over zou hebben, de geheele stad vroeg of hij gek geworden was.

Den tijd, die het voltrekken van het huwelijk voorafging, bracht Jeannette op haar gewone wijze door. Ze was en bleef dezelfde. Haar zusters noemden haar een droomster, die het geluk niet verdiende, dat haar was aangeboden. *Zij* zouden het zich meer waardig getoond hebben. Jeannette sprak weinig, was altijd in zich zelve gekeerd en kon uren lang, voor het venster gezeten, peinzend naar buiten staren, naar de blauwe lucht boven haar hoofd of het lieve tuintje achter het huis. Niemand wist waar zij over peinsde, geen sterveling had zij ooit vergund, een blik te slaan in haar gedachtenkring of in haar binnenste. Werd er eens een feestje gegeven, of was er eens een gezellig avondje, dan nam zij steeds de kans waar, om de wijk te nemen naar haar kamertje, waar heur moeder haar dan dikwijls in tranen aantrof. Op de belangstellende vraag der goede vrouw, wat er aan scheelde, wischte zij zich de tranen af en schudde het hoofd, zonder iets te zeggen. Bleef haar moeder aandringen, en spoorde ze haar aan, openhartig te zeggen, wat haar verdriet veroorzaakte, dan brak ze in snikken uit: ‘Vraag me niets, moeder, laat me met rust, laat me alleen. Ik weet het zelf niet. Ik gevoel me zoo eenzaam, zoo alleen.’

En als de goede vrouw haar dan aanmaande, mee naar beneden te gaan, naar het gezelschap, dat haar wel zou opvroolijken, dan zei ze beslist: ‘Neen, moeder, dàt is het niet. 't Is zoo leeg in mijn hart, en die leegte kan niemand of niets aanvullen.’ Meer kon heur moeder niet uit haar krijgen, hoe ze ook aanhield en aandrong.

Geen wonder dus, dat de ouders van Jeannette veel meer ingenomen waren met het vereerende huwelijksvoorstel van Alfred van Balen dan Jeannette zelf. Behalve het schitterende en voordeelige van de partij, hoopten zij, dat dit in het raadselachtige meisje, met het vooruitzicht, echtgenoote te worden, een verandering ten goede zou teweegbrengen. Zij bleven nog hopen, dat Jeannette haar droomerigheid en schuwheid zou laten varen, om zich voor te bereiden op het practische leven, dat zij te gemoet ging. Maar Jeannette bleef dezelfde. Ze was behulpzaam, gedienstig in het huishouden, zonder meer. Geen schertsend woord kwam over haar lippen, geen lach plooide haar mond. Altijd was zij in gemijmer verzonken en scheen over iets gewichtigs en geheimzinnigs na te denken. Zelfs de aanwezigheid van haar verloofde bracht hierin maar weinig verandering teweeg. Als een steenen beeld zat ze op haar stoel en luisterde - misschien luisterde zij ook niet - naar hetgeen er gesproken werd, alsof het haar in het minst niet aanging.

‘Jeannette is een raadsel,’ herhaalden haar ouders menigmaal tot den verloofde, dien zij door honderd kleine oplettendheden trachtten schadeloos te stellen voor de koelheid en afgetrokkenheid harer dochter.

En Alfred, loyaal als hij was, toonde zich door de houding zijner aanstaande niet gekrenkt, maar vergoelijkte ze veeleer en zei gulgauw: ‘Kom, kom, zoo'n sfinx is ze niet, of ik zal ze wel doorgrond hebben vóór we twee weken getrouwd zijn. Als ze een eigen huis en een eigen haard heeft, zal je eens zien, hoe ze verandert.’

De ouders van Jeannette hielpen het hopen, maar durfden de optimistische verwachtingen van hun aanstaanden schoonzoon zoo maar niet voetstoots deelen.

Alfred werd overal om zijn aanstaande uitgelachen, honderdmaal werd hem voorspeld, dat hij een onberaden stap zette, een ongelukkig huwelijk zou doen. Men vertelde zelfs, dat Jeannette niet wèl bij het hoofd was; maar Alfred was boven alle praatjes verheven en zijn eigenzinnigheid, zoo men wil, werd er veeleer nog door geprikkeld.

Eindelijk was de huwelijksdag aangebroken. De bruid zag erg bleek, wat door het kostbare kleedje van merveilleux zijde nog meer uitkwam. Deze bleekheid, ver van haar bevalligheid afbreuk te doen, gaf haar een ongewone behoorlijkheid, en met trots leidde

Alfred haar, die binnen weinige oogenblikken zijn vrouw zou zijn, naar het altaar. Hier werd de band gesloten, die deze twee zielen voor den duur van een heel leven aan elkaar verbond. De stem van Jeannette had getrild, toen zij het jawoord uitsprak, maar Alfred antwoordde flink en mannelijk op de vragen van den priester, als wilde hij daardoor bewijzen, dat hij voor de plichten en lasten van het huwelijksleven niet terugschrikte. Een talrijke menigte vulde het kerkgebouw, wier sombere voorspellingen menigeen, minder kloek dan Alfred, den moed in de schoenen zouden hebben doen zinken.

Jeannette was dien dag stil en teruggetrokken als naar gewoonte. Ze zat aan den bruiloftsdisch, of het een lijkmaal was, en alle pogingen van den bruidegom, van haar vader en moeder, en der overige genoodigden, speelnootjes harer jeugd en intieme vrienden, om haar wat op te vroolijken, leden schipbreuk.

Dien avond voor het eerst kwam er een vreemd, bijna smartelijk gevoel over Alfred. Hij kon het niet onder woorden brengen, maar hij voelde dat het een angel was, die hem stak, die misschien zijn levensgeluk zou verwoesten. Zonderling, weken en maanden had hij zich zelf misleid, had hij gemeend, dat Jeannette een kostbare diamant was voor wien haar wist te waardeeren, en nu, nauwelijks een paar uren getrouwd, vroeg hij zich af, of zij misschien een valsche diamant was. Een oogenblik later echter verweet hij zich reeds die gedachte. Jeannette was nog vreemd, de overgang was groot, voor iedereen, hoeveel te meer dus voor iemand als de stille, schuwe Jeannette. Spoedig echter zou zij zich aan den nieuwen toestand wennen, er zich behaaglijk in gevoelen. Wanneer ze zijn liefde zag voor haar, de zorgen waarmee hij haar zou omringen, zijn begeerte, om uit haar blik, uit een enkelen oogopslag al haar wenschen te lezen en ze even spoedig te vervullen als ze gedacht waren, - neen, dan zou ze veranderen, of liever, dan zou ze in al haar heerlijkheid en volheid de goede, de edele hoedanigheden ten toon spreiden, die tot dusver werkeloos op den bodem harer ziel hadden gesluimerd.

Alfred zou over haar waken als over een kind, hij zou zorg dragen, dat ze haar teere voetjes niet stiet aan de ruwe keisteenen op den hobbeligen weg des levens. Voor een glimlach, voor een goed woord van haar had hij schatten willen geven.

Den volgenden dag vertrok het jonge paar om een huwelijksreis te maken. Alfred had er zich verbazend veel van voorgesteld. De voornaamste hoofdsteden van Europa zou hij zijn jong vrouwtje laten zien, en reeds bij voorbaat verheugde hij zich over de opgetogenheid, die zij, daar zij nog bijna niets gezien had, bij het aanschouwen van het heerlijke en grootsche, dat die metropolen aanboden, aan den dag zou leggen. Een nieuwe teleurstelling wachtte Alfred. Ze bezochten achtereenvolgens Brussel, Parijs en Weenen, en Jeannette bleef altijd dezelfde. Zij toonde zich over niets verwonderd, niets boezemde haar belang in. Het was alsof Alfred een steenen beeld met zich meevoerde.

Nu kwamen zij in Italië, het land der wondere aantrekkelijkheid voor de zonen van het Noorden. Ze bezochten Venetië, Genua, Livorno, Florence, Rome en Napels, al die heerlijke steden van het Zuiden, met haar marmeren paleizen en grootsche kathedralen, met haar schitterende herinneringen aan een roemrijk verleden.

Ha! ten laatste brak er een zonnestraaltje door in die sombere, ijzige lucht. Een oogenblik scheen het, alsof het hart van Jeannette niet koel kon blijven bij den azuren hemel, die zich boven haar hoofd welfde, alsof het den weerstuit gevoelde dier heerlijk-zonnige atmosfeer. Ze waren van een uitstapje naar Pompeï in het *Hotel*

Tramontane te Napels teruggekeerd en zaten zwijgend naast elkaar, Alfred geheel vervuld van hetgeen hij in de bouwvallen van voor achttien eeuwen had gezien, Jeannette peinzend als altijd. Plotseling, zonder eenige aanleiding, uit eigen aandrift greep Jeannette Alfreds hand, leunde met haar blond hoofdje tegen zijn schouder en fluisterde: 'Alfred, je bent wel goed voor mij, veel te goed!'

Als hemelsche muziek klonken Alfred die woorden in de ooren. Eindelijk dan was de ijskorst om haar hart ontdooid! Eindelijk zou Jeannette hem dan geheel toebehooren, en zijn geduld en lankmoedigheid ruim beloond worden. In het eerste oogenblik kon hij geen woord uitbrengen, zoozeer had die spontane uiting van genegenheid, met beschaming gemengd hem verrast.

'Mijn goede, lieve, beste Jeannette, mijn engel,' stamelde hij ten slotte, den arm om haar hals slaande en een kus op haar voorhoofd drukkend.

Het vleugje van hartelijkheid was reeds weer voorbij. Half onwillig maakte zij zich uit zijn omarming los en duwde hem met zachten dwang op zij. 'Laat dat, Alfred, je maakt me moe. Je weet dat ik daar niet van houd.'

In een oogenblik was heel zijn begoocheling verdwenen. Hij had een bitter, een verwijtend woord op de lippen, hij drong het terug. Had hij daar wel het recht toe, en dan, zou hij daardoor den weg der toenadering niet voorgoed afsnijden!

Hij zweeg, maar zijn hart bloedde. Toch gaf hij den moed niet op. Hij bleef altijd dezelfde, vol attenties voor Jeannette, bezorgd voor haar als voor een kind. Hij sloofde zich uit, trachtte haar verstrooiing en afleiding te bezorgen, liet haar alles zien, waarin hij dacht dat ze belang kon stellen, was, in één woord, onuitputtelijk in teederheid, genegenheid en bezorgdheid. Maar Jeannette bleef stroef, bleef koel, zoowel voor de voorkomendheid van Alfred als voor de heerlijkheden, die Italië te aanschouwen gaf. Het leek een Egyptische mummie, uit de eeuwenoude pyramiden opgegraven, die Alfred vergezelde, in plaats van een jong vrouwtje op haar huwelijksreis.

Teleurgesteld keerde Alfred naar het vaderland terug Hij had zijn hersens afgepijnd om een middel te vinden, waardoor hij Jeannette kon opmonteren, maar niets, niets had mogen baten.

'Dit is uw huis, Jeannette,' zei hij op zijn opgeruimdsten toon, toen ze de deur hunner woning hadden overschreden, 'al wat ik heb is van u, en je kan er mee handelen naar verkiezen.'

Jeannette had pogen te glimlachen, maar de glimlach was op haar gelaat gestold; en zonder een woord te spreken was zij Alfred naar binnen gevolgd.

De eene dag geleek op den andere. Alfred bleef voorkomend, hartelijk en lief, Jeannette stil, zwijgend, teruggetrokken. Niets liet hij onbeproefd om haar op te vroolijken. In het begin kwamen haar ouders en zusters dikwijls bij Alfred aan huis, maar daar ze spoedig bemerkten, dat ze niet bijzonder welkom waren, bleven ze meer en meer weg en kwamen ten slotte niet meer dan strikt noodig was.

In de meening, dat gezelschap van vreemden haar aangenaam zijn en beletten zou, zich aan haar gepeinzen over te geven, noodigde hij dikwijls zijn vrienden en kennissen ten eten. Jeannette zei niets, verklaarde niet, dat zij er mee ingenomen was of dat het haar tegenstond, maar sprak bijna geen woord en verwijderde zich zoo spoedig als dat eenigszins voegzaam kon. Vroeg Alfred haar, of ze liever had, dat hij zijn vrienden niet noodigde, dan zei ze, dat het haar onverschillig was, dat hij vrij was om te doen wat hij verkoos, dat hij naar haar maar niet moest omzien enz. enz.

Alfred noodigde voortaan niemand meer, maar bleef den geheelen avond thuis. Daar ze verklaarde, dat het lezen haar vermoeide, las hij haar voor, maar ze lette er

niet op, tuurde lusteloos om zich heen, als las hij een ander voor, geeuwde herhaaldelijk, zoodat Alfred ook hiermede spoedig uitscheidde.

Stelde hij voor, samen te gaan wandelen, wat voor haar gezondheid goed zou zijn, dan verklaarde zij, dat het haar te zeer vermoeide; wilde hij haar naar een concert hebben, dan zei ze, dat zij er akelig van werd; sloeg hij voor, voor een week of wat uit logeeren te gaan, dan gaf ze op, dat de vreemden onverschillig voor haar waren en zij zich dood zou vervelen. Stond hij er echter op, dan zou zij het doen, want hij was haar man, maar.....

Het gevolg hiervan was, dat zij den geheelen dag thuis bleef, en den meesten tijd op haar kamer doorbracht, terwijl haar man er letterlijk radeloos onder werd.

Reeds een heel jaar had dit zoo geduurd, toen er iets gebeurde, dat hem nieuwe hoop deed vatten en een oogenblik met blijde verwachting vervulde.

Zijn vrouw had hem een zoon geschonken, een frisschen, gezonden jongen. Hij hoopte, dat dit kind, waarnaar hij zoo vurig verlangd had, de band zou zijn, die Jeannette inniger aan hem zou binden, die haar uit haar lusteloosheid zou wekken en vreugde zou doen scheppen in het leven. Zij had nu een doel, het leven zou nu niet meer nutteloos zijn. De kleine Alfred zou het hart der moeder winnen, die haar plichten als echtgenoot niet beseft had. Natuurlijk, de eerste weken was ze nog te zwak, dan kwam het kind hoofdzakelijk ten laste der baker, maar dan, ja, dan zou zijn vrouw haar rechten op hem doen gelden, hem verzorgen, vertroetelen, bederven.....

Dit droomde de gelukkige vader, toen het wichtje nog ternauwernood zijn intrede had gedaan in deze wereld. Helaas! het zou een droombeeld blijven!

Jeannette zag naar het kind haast niet om, ze nam een min in dienst, wie ze de zorg voor den kleine geheel overliet. Ze wilde het kind niet in de kamer hebben, ze kon dat schreeuwen niet uitstaan, haar zenuwen waren te zwak. Een enkelen keer per dag ging ze naar hem kijken, eventjes, terloops, zooals men naar een jong hondje kijkt.

Die verwaarloozing van den kleine, waar Alfred zoo gek mee was, griefde hem, maar hij zweeg, ter wille van de moeder. Slechts een enke[l]e maal had hij een bedekte zinspeling gewaagd. Jeannette had gevraagd, of hij dan wilde, dat zij zich voor den jongen opofferde, en bovendien, de min kon hem veel beter verzorgen dan zij, en Alfred zweeg.

Het kind werd grooter, hechtte zich aan de min, die het lief had als haar eigen kind, maar gevoelde niets voor de moeder, die het op zoo ergerlijke wijze verwaarloosde. Alfred zag dit met leedwezen, hij sprak er de min over aan, hij beduidde het kind, dat het lief moest zijn voor de mooie, bleeke dame, die zijn moeder was, dat hij zoet moest zijn, want dat zij ziek was en niet tegen geraas kon. Vergeefs, de kleine Alfred was onverschillig voor zijn moeder en bleef haar instinctmatig zooveel mogelijk uit den weg.

Na enkele jaren kreeg Alfred een broertje. Jeannette gaf zoo mogelijk om dezen nog minder dan om haar oudste. Ze zonderde zich nog meer af, ze sloot zich bijna geheele dagen in haar kamer op en verklaarde ten slotte, dat zij onder den last der twee kinderen zou bezwijken. Het oudste moest de deur uit, ze wilde het uitbesteden op het land, en hoezeer Alfred daar ook tegen gekant was, en in het begin zijn vaderlijk recht met klem deed gelden, verklarende, van dit kind, dat zijn oogappel was, niet te kunnen scheiden, ten slotte moest hij weer toegeven. De kleine Alfred verliet het huis, en zijn vader gevoelde een zoo groote leegte in zijn hart, alsof het kind voor dood was uitgedragen. Was Jeannette hierdoor nog maar veranderd, en had ze hem

een weinig liefde en vertrouwen betoond, hij zou zich dit offer getroost hebben. Nu kwam zijn hart als man en vader in verzet tegen de booze gril van een vrouw, die geen liefhebbende gade voor hem, geen moeder voor de kinderen was.

De liefde voor en het medelijden met zijn vrouw behield echter ook nu nog de overhand.

Zijn leed kropte hij op, en voor Jeannette was en bleef hij dezelfde liefdevolle, bezorgde echtgenoot. Maar zij, zij deed, alsof ze voor dit alles geen oog had, en toch met een weinig wederliefde, een weinig hartelijkheid was hij gelukkig te maken geweest.

Reeds herhaalde malen had hij een ervaren geneesheer over den toestand zijner vrouw geraadpleegd.

Deze had de schouders opgehaald. ‘Zielsziekte... nevrose... neurasthenie...’ mompelde hij.

‘Zal het niet beteren?’ vroeg Albert gejaagd.

‘Mettertijd... misschien,’ zei de geneesheer, ‘met de jaren wil dat wel eens beteren. Onze wetenschap is in dit geval overigens machteloos. 't Is een kwaal, eigen aan onzen tijd, overspanning, overprikkeling der zenuwen.’

‘Dokter, Jeannette doet soms zoo vreemd, zoo zonderling. Ze zal toch niet krankzinnig worden?’ Zijn stem haperde, toen hij dat vreeselijke woord uitsprak.

‘Krankzinnig, neen, dat geloof ik niet. 't Is zóó al erg genoeg. Afleiding, verstrooiing is goed, zoo weinig mogelijk alleen,’ zei de esculaap, die erg karig met zijn woorden was.

HET SPOORWEGONGEVAL TE BUNDE. - Overstappende reizigers van Venlo naar Maastricht. Naar de photographie van Th. Weynen te Maastricht.

‘En ze wil geen afleiding, geen verstrooiing. Ze wil met alle geweld alleen zijn, dokter.’

‘Ge moet er u tegen verzetten. Uw vrouw moet veel bezigheid hebben, bepaald. Een paar kinderen, die het haar zoo druk maken, dat ze geen tijd heeft ergens aan te denken.’ Nog nooit misschien had de geneesheer een zoo langen zin uitgesproken. Hij greep daarom haastig, als had hij een misslag begaan, naar zijn hoed en ging heen.

Een paar kinderen! ja, ze had een paar kinderen, maar het eene had ze al de deur gewezen, en het andere liet ze aan zijn lot over, in afwachting dat ook dit zijn broertje zou volgen en op het land een vrouw zou vinden, die allicht een betere moeder voor hem zou zijn dan zijn eigene.

Alfred voelde zich diep ongelukkig. Wat gaf hij er om, rijk en geacht te zijn, nu hij een echtgenoot was zonder vrouw, een vader zonder kinderen. Hij kon nooit over den afwezigen Alfred spreken, want Jeannette wilde er niet van hooren, en den kleinen Tony moest hij liefkoozen, dat zij het niet zag, want zonderling! al gaf zij niets om zijn teederheid en schonk zij de hare niet aan den kleine, toch was zij er naijverig op.

Het leven was Alfred één lange marteling, een marteling, waarvan hij het einde niet voorzag.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Allerzielen. -

Het is een zalige en heilzame gedachte voor de overledenen te bidden, - welk een troost, welk een bemoediging schuilt er in die waarheid voor den Christen, die dierbare betrekkingen te beweenen heeft. Door den dood toch is hij niet onherroepelijk van hen gescheiden: niet alleen gunt het geloof hem het blijde vooruitzicht, eenmaal in den hemel, en dat voor eeuwig, weer met hen vereenigd te worden; maar het doet hem het middel aan de hand om hun zelfs na hun verscheiden nog liefde te toonen en hen door zijn gebed en goede werken lafenis te brengen.

Welk een balsem voor het bloedende hart der arme wees op onze gravure, die op het graf harer geliefde ouders geknield ligt, te mogen bedenken dat haar tranen niet nutteloos zijn, maar dat zij al haar smart kan opdragen als een offer aan den Heer voor de rust der dierbare dooden.

Dante's sterfbed. -

Wanneer de groote dichtervorsten van Europa worden genoemd, dan staat de onsterfelijke Florentijn Dante Alighieri in de eerste rij. Zijn *Divina Commedia* is een meesterstuk, dat in alle talen van Europa is vertaald en in een tijd geschreven werd, toen de literatuur van alle moderne talen de kinderschoenen nog niet ontwassen was.

Maar hoe groot dichter Dante ook was, toch hield ook hij zich niet buiten den politieken strijd dier dagen, toen beurtelings Welf en Ghibellijn het schoone Apennijnsche schiereiland tot een woestenij maakten, toen de Duitsche keizers geen poging onbeproefd lieten om de vrije Italiaansche republieken aan het H. Roomsche Rijk te onderwerpen.

In dezen strijd koos Dante de zijde der Ghibellijnen, maar werd daarvoor uit zijn vaderstad, Florence, gebannen, en moest nadat de Duitsche keizer Hendrik VII van Luxemburg in 1313 was overleden, zonder zijn vèr reikende plannen verwezenlijkt te hebben, de laatste acht jaren zijns levens nu in deze, dan in gene stad van Italië doorbrengen, eer hij het moede hoofd ter ruste kon nederleggen.

De twee laatste jaren bracht de doorluchtige balling onder bescherming van den vorst Guido Novello te Ravenna door, waar hij den *Paradiso*, het laatste der drie rijken van zijn *Commedia*, voltooide.

In 1321 had Dante een zending naar Venetië op zich genomen, om voor Guido den vrede te bemiddelen. Maar ook hier leden zijn pogingen schipbreuk, hij werd smadelijk afgewezen en moest in de hitte der hondsdagen terugkeeren en door de moerassen van Comacchi reizen, waar hij de kiemen eener ziekte opdeed, die den laatsten stoot gaf aan een leven, dat reeds lang door velerlei teleurstellingen was verzwakt en afgemat. Te Ravenna legde Dante, in het bijzijn zijner zonen Pietro en Giacomo, zijner dochter Beatrice en een Minderbroeder, die zijn laatste uren had verzoet, het moede hoofd ter ruste, den 14^{en} September 1321, den feestdag der H. Kruisverheffing.

Onze fraaie gravure op bldz 109 stelt ons dit roerend tafereel op aangrijpende wijze voor oogen: de kalme gelatenheid van den grooten dichter, de stomme smart zijner zonen, de wanhoop zijner dochter, die over de stervenssponde gebogen, haar droefheid den vrijen loop laat, de meewarige houding van den eerbiedwaardigen monnik, die met gespannen aandacht den laatsten snik verbeidt, dat alles grijpt in de ziel en vervult ons met weemoed over het eenzame uiteinde, ver van zijn vaderstad, van den grooten Florentijn.

Het spoorwegongeval te Bunde. -

Het plaatsje Bunde, tot dusver zoo goed als onbekend, heeft eensklaps wel geen Europeesche, maar toch een Nederlandsche vermaardheid verkregen, door het spoorwegongeluk, dat daar den 25 September ten gevolge der verzakking van een gedeelte der spoorlijn heeft plaats gehad.

Het ongeluk, dat gelukkig enkel materieele schade heeft aangericht, vindt zijn oorzaak in de eigenaardige geologische gesteldheid van den bodem, maar hiermee is niet gezegd, dat het niet had kunnen voorkomen worden. Men had bij het aanleggen der spoorlijn Roermond - Maastricht nooit dat onvertrouwbare moerassige terrein moeten uitkiezen, te meer daar het toen ter tijde niet aan waarschuwende stemmen, waaronder die van den heer Regout, lid der Eerste Kamer, ontbroken heeft.

Evenwel de weg werd gelegd, en, wat gevreesd werd bleef niet uit.

Herhaaldelijk hadden er grondverzakkingen plaats; eenmaal zelfs, in November 1864, verdween de spoorwegdijk over een lengte van 400 meter met rails, dwarsleggers enz. in de diepte, en ontstond er een gat van ruim zestig voet beneden den beganen grond, terwijl niet minder dan 150.000 kubieke meter grond werd weggedreven.

Nu werd wel in natuurlijken, maar niet in figuurlijken zin de put gedempt. Daar de honderden in die streek aanwezige waterssprongetjes en het van den Geulberg stroomende water den spoordam, voor het ondergedeelte hoofdzakelijk uit groenzand bestaande, ondermijnden, kwam het er vóór alles op aan, voor een goeden waterafvoer te zorgen. Op de sloot, die voor deze waterloozing moest dienen, werd niet voldoende toezicht gehouden. Zij raakte langzamerhand zoo met waterplanten gevuld, dat zij al het water niet meer kon verduwen en dit zachtjes aan den spoordijk weer begon te ondermijnen, met het onzen lezers bekende treurige gevolg.

De verzakking moge nu zoo groot niet zijn als in 1864 - de weg is op een hoogte van 6 meter 30 over een lengte van 70 meter weggeschoven tot op een afstand, waarvan het uiterste punt 95 meter bedraagt - toch zal een ieder begrijpen, dat ditmaal afdoende maatregelen moeten genomen worden, wil men niet over eenigen tijd de

grondinstorting zich zien herhalen, dan misschien niet met betrekkelijk zoo gunstigen afloop.

Of zij ook inderdaad zullen genomen worden?

Wij weten het niet, maar het staat te vreezen, dat men er zich ook ditmaal weer met lapwerk zal afmaken, daar, naar aan den *Limburger Koerier* gemeld werd, de kosten van de verlegging der lijn langs de oostzijde van den berg op twee millioen geraamd zijn en men voor zulk een uitgaaf schijnt terug te schrikken.

En toch, naar de Limburgsche geoloog Dr. Erens in de *Grensbode* schreef, zal men een nieuwe catastrophe nooit kunnen voorkomen, ‘tenzij door een radicale verlegging van het spoor.’

Een zware verantwoordelijkheid rust dus op de maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen. Beter is het toch, eenige millioenen uit te geven dan een herhaling te moeten vreezen van een ongeval, dat de ernstigste gevolgen had kunnen na zich sleepen, en waarvan wij de voornaamste momenten, in beeld gebracht, onzen lezers aanbieden.

[Nummer 15]

De Amerikaansche.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Men hoorde een zacht gerol van wielen op het kiezelzand; en een oogenblik later zagen de dames door de ramen der serre Godfried van zijn velocipède afstappen.

Hij tikte aan de glazen deur en kwam binnen, een knappe verschijning in zijn sportcostuum; zijn oogen glinsterden door de beweging in de versche lucht en zijn anders bleek gelaat was nu flink gekleurd.

'Dag moeder, dag nichtje!' zeide hij vroolijk. 'Dat is een mooie rit geweest. De wegen zijn zoo hard als steen.'

'Kom je nu van Utrecht?'

'Over Amsterdam.'

'Wat een eind!'

'Och een uur of zes. Geef me een kop thee, Nettie, ik heb vreeselijke dorst en honger.'

Antoinette had juist de theetafel klaar; op Engelsche manier was deze goed voorzien van gesneden boterhammen, gebak en geconfijte vruchten. Zij bediende haar neef en zijn moeder; altijd even handig en vlug.

Godfried liet zich alles goed smaken; hij voelde zich blijkbaar recht op zijn gemak in de met groen en bloemen gevulde serre, die thans van de aromatische geuren der thee bovendien doortrokken was.

'Nu, daar zou men zoo'n rit voor over hebben, in nog bitterder koude,' zeide hij en reikte Antoinette zijn kopje nog eens over. 'O ja, dat ik 't vergat, je moet de groeten van je vader hebben.'

'O heeft u pa gezien, mijnheer?'

Op verlangen der Douairière sprak Antoinette haar en Godfried nooit anders aan dan als mevrouw en mijnheer.

'Ja, ik ontmoette hem in het Vondelpark. Ik herkende hem niet eens, maar hij zwaaide reeds van verre met zijn paraplu en hij klampte mij dadelijk aan.'

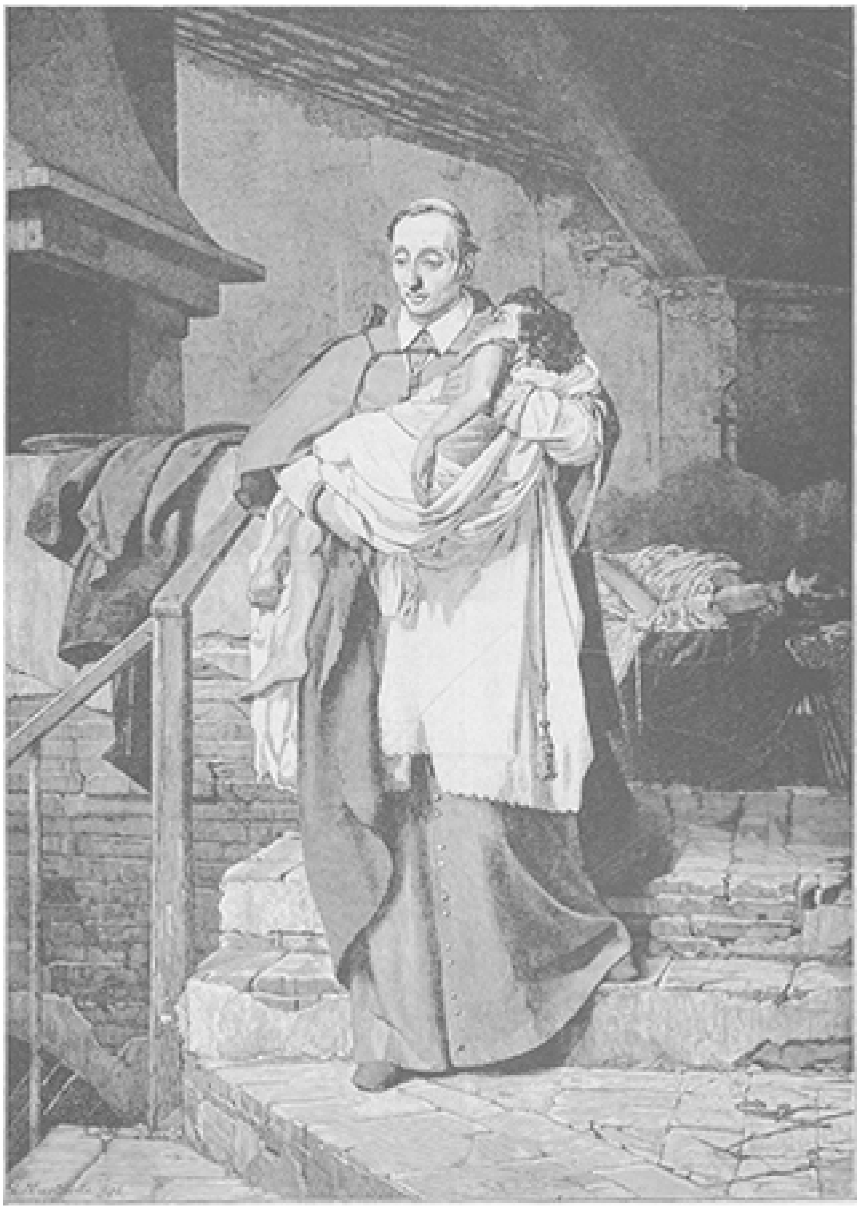

DE H. CAROLUS BORROMEUS TIJDENS DE PEST TE MILAAN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN S. MARTINETTI.

'Wat voor stokpaardje is nu aan de beurt?'

'O een flink dier! Verbeeld u, hij wil een fabriek oprichten van merkinkt. Volgens hem is daar een fortuin mee te verdienen; hij is druk bezig het kapitaal bij elkander te krijgen en hij wilde u juist er over schrijven.'

'Hij weet toch wel dat dit onnoodig is.'

'Nu hij zal 't u wel eens uitleggen. Voorloopig deed hij 't mij. Hij troonde mij naar het Vondelkoffiehuis, bestelde een glaasje port voor mij, voor hem sherry geloof ik.'

'En je hebt toch betaald?'

Godfried knikte haast onmerkbaar met de oogen ja en ging voort:

'En met een benijdenswaardig *flux de bouche* legde hij mij zijn plannen uit Ik geloof waarlijk moeder, dat hij kans van slagen heeft.'

'Foei Godfried, dat had ik niet van je gedacht, ken je hem dan nog niet genoeg?'

'Of ik hem ken doet er weinig toe, maar zijn plannen komen mij zeer beredeneerd en verstandig voor. Mijn hemel! waarvoor heeft men kapitaal als men het niet onder de menschen brengt. 't Is een uitvinding door een vriend van hem gedaan en waarvoor hij patent wil aanvragen.'

'Een luchtkasteel zooals hij er zooveel gehad heeft.'

'Ik bewonder toch zijn energie, het jeugdige vuur waarmede hij zijn plannen voordraagt en verdedigt.'

'En wat heb je nu gezegd. Je hebt je toch tot niets verbonden, hoop ik.'

'Wel neen, dat mag ik immers niet. Ik moet toch uw toestemming eerst vragen; ik heb hem alleen beloofd dat ik er u over spreken zou'

'O zoo, dat is goed, laat hem met zijn merk inkt plassen zooveel als hij wil; ik zal er mijn vingers niet aan vuil maken.'

Godfried lachte en zeide schertsend:

'Wie weet hoeveel winst u daardoor derft. Hij zal er toch eens bovenop komen, denk ik.'

'Om morgen nog dieper te zakken.'

Godfried keek naar Antoinette, die verdiept scheen in haar werk en 't viel hem op, dat een pijnlijke trek op haar gelaat lag.

'En Sabine zal de volgende week debuteeren op een concert, vertelde je vader. Hij heeft ons allen verzocht het bij te wonen.'

'En je hebt het beloofd?'

Godfried schudde vroolijk het hoofd.

'Neen ook niet heelemaal, ik heb alleen gezegd dat ik u zou vragen òf Antoinette dan komen mocht. Ik verpraat me zoo gauw niet.'

Mevrouw Van Wieringdaele keek hem afkeurend aan, maar sprak niets. Antoinette bleef kalm voortwerken.

'Eet je niet, Antoinette?' vroeg Godfried en reikte haar het schaaltje met boterhammen aan.

'Neen, dank je!'

'O 't is weer Zaterdag,' zeide mevrouw scherp, 'dan eet zij geen vleesch. Vrijdags natuurlijk ook niet. Ik begrijp niet waar dat toch voor dient.'

'Neem 't mij niet kwalijk,' vroeg Godfried beleefd, 'ik dacht er niet om.'

Antoinette schonk nog eens de koppen in en ging toen even heen om iets te halen.

'Zij is toch te bewonderen zooals zij zich aan haar plichten houdt,' zeide Godfried tot zijn moeder.

‘Ik noem 't kinderachtig, dwaas; alle ochtenden om zes uur staat zij op om naar de kerk te gaan. Waar dient dat nu voor?’

‘'t Schijnt een voorschrift van haar godsdienst te zijn en dan vind ik 't heel mooi, dat zij zonder aansporing van iemand haar plicht doet.’

‘Plicht? Haar eerste plicht is, 't mij naar den zin te maken, de rest is bijzaak.’

‘Maar dat doet zij toch ook?’

En Godfried zag zijn moeder aan; hij was zulk een prikkelbaarheid niet van haar gewoon.

‘Ik wil 't je meteen zeggen, Godfried; 't bevalt mij volstrekt niet dat je buiten mij om over haar beschikt en haar verlof geeft uit te gaan.’

Godfried kreeg een kleur, een ader midden op zijn voorhoofd zwol hoog op.

‘Maar moeder! Hoe komt u er toe? Ik haar verlof geven uit te gaan? Dat heb ik niet gezegd.’

‘'t Komt op hetzelfde neer. Je hebt beloofd er mij over te spreken. Weiger ik 't haar nu, dan is het mijn schuld en zij kan voor martelares poseeren.’

‘Dat ligt niet in haar aard.’

‘Je sympathie voor haar schijnt vrij groot te zijn.’

‘Ik acht haar hoog, zeer hoog zelfs, want als ik rondom mij in de wereld zie, vind ik niets dan menschen, die alleen handelen volgens hun grillen en stemmingen van het oogenblik, maar Antoinette is met nog een vrouw...’

Hij zag zijn moeder lachend aan, ‘de eenige die niets afhankelijk maakt van haar opwellingen en indrukken, maar handelt volgens vaste beginselen.’

‘Dank je voor de vergelijking,’ sprak de Douairière minachtend. ‘In elk geval zij is een dochter van haar vader of liever van haar ouders.’

‘Op wie zij niet lijkt en dat zal u toch ook gevonden hebben, toen u haar en niet Sabine uitkoos om op te voeden.’

‘Misschien handelde ik zelf toen onder den indruk van het oogenblik en deed ik verkeerd.’

‘Maar u hoeft er toch geen spijt van te hebben, Antoinette is een heel ander meisje dan Sabine ooit zou geworden zijn.’

Mevrouw Van Wieringdaele zag hem scherp aan; toen vroeg zij eensklaps:

‘Wanneer is dit concert?’

‘Over veertien dagen.’

‘Nu, dan kan zij naar Amsterdam gaan, maar ik zal haar vergezellen, want ik moet Herman spreken.’

‘Onbegrijpelijk,’ dacht Godfried een oogenblik later, terwijl hij alleen in de serre zat en onwillekeurig de bewegingen van een grooten bonten papegaai in zijn ring nakeek, ‘moeder ziet zoo uit de hoogte neer op die familie en toch zoekt zij ze op, toch houdt ze de banden met hen aan. 't Had veel meer in haar karakter gelegen, zich niet met hen te bemoeien.’

VIII.

Juffrouw Sabine van Wieringdaele was druk bezig met haar zangoefeningen; dat rondom haar een onbeschrijfelijke wanorde heerschte, dat allerlei klein kindergoed bij de kachel droogde, dat zelfs een groote pot snijboonen met aardappelen daar boven op kookte, dat in een hoek der kamer een driejarig kind erbarmelijk schreeuwde en een paar jongens van zeven jaar elkander in het haar zaten en soms over den houten vloer rolden, 't liet haar koud Zij zweefde in de hoogere sferen der kunst.

Sabine zag er echt 'artistiek' uit; natuurlijk had zij kort haar, zooals aan alle vrouwen past, die zich buiten haar eigenlijken kring begeven; mooi was zij niet, daarvoor waren haar trekken te scherp en te mager, haar donkere oogen te diep ingevallen, haar kleur te ongezond geel. Zij had een vuurrooden peignoir aan met langen sleep vol vlekken en scheuren, en als zij door de kamer ging, sleepte zij alle speelgoed en snoeperijen van haar broertjes en zusjes met zich mede.

De familie, die in den loop der jaren met een paar telgen vermeerderd was, bewoonde een derde bovenhuis in de Quellyn of Jan van der Heydestraat, tot Sabine's grootste ergernis, want zij durfde haar meesters en medeleerlingen van het conservatoire nooit haar adres opgeven.

'O 't is om hier gek te worden,' riep zij eensklaps, toen het geraas haar te erg werd, vloog op, rukte de beide jongens met kracht van elkander, gaf hun een paar ferme klappen om de ooren, nam het kleine kind op den arm en terwijl zij met haar sleep een bordje melk omver gooide, ging zij de kamer uit naar de keuken. Daar stond haar moeder voor de waschtobbe.

De arme Tonia was in die jaren bitter achteruitgegaan: 't scheen dat haar reeds zoo kleine gestalte nog meer ingekrompen was; zij leek een verschrompeld oud vrouwtje; van haar dikken haarwrong restten slechts treurige overblijfselen; haar gezicht was verwrongen door de gedurige zenuwpijnen aan hoofd en wangen, waaraan zij bijna gedurig leed; nu droeg zij weer een kiespijndoek om het gezicht, haar peignoir was nog meer bevlekt, versteld en verscheurd dan die van haar dochter.

'Moe, ik wou dat u dit kind toch bij u hield,' snauwde Sabine, 'hoe kan ik toch studeeren met zoo'n spektakel? Kees en Frits zijn ook weer als een paar dollemannen aan den gang. Op die manier loopt het stellig verkeerd met mijn concert af.'

'Maar kind,' smeekte de moeder, 'hoe kan ik de kleine hier houden. Ze komt aan alles, en zou nog in de waschtobbe vallen.'

'Och 't is ook net zooals u de kinderen went. U heeft er niets geen orde of regelmaat onder. 't Is een echt huishouden van Jan Steen. Hoe òf die arme Pa het hier uithoudt, begrijp ik niet.'

'Ach Bine! ik doe toch zoo mijn best,' klaagde de moeder, 'maar ik moet alles zoo alleen doen. Ik sta er zoo geheel vóór.'

'Waar zit die Koos dan alweer?'

'Koos is even een boodschap gaan doen.'

'Ja, dat komt van die ongeregeldheid; nooit is er wat in huis, alles moet op het nippertje gehaald worden. Nu, 't kan mij niet schelen, hoe 't gaat. Ik moet studeeren en dat dreinende kind maakt mij dol. Wanneer u mij geen fiasco wil laten maken, houd dat kind dan hier.'

De kleine stond hard te schreeuwen en te stampvoeten naast de waschtobbe en Tonia moest het weer opnemen om 't wat te sussen; daar kwamen de jongens binnen, brommend en scheldend.

'Die nare nuf, wat verbeeldt zij zich wel. Mag zij ons klappen geven, Moe?'

'Ach kinderen, waarom vecht je dan ook altijd?'

'Hier Frits, ga even met zusje spelen!'

'Ik wil niet.'

'Willen, je hebt geen wil.'

En kwaadaardig schudde Sabine het kind door elkaar.

'Och Bientje, wat ben je ruw!'

'Natuurlijk, ik doe 't weer.'

'Neem je sleep even op, zie je niet, hoe die in het zeepsop hangt.'

‘'t Lijkt hier ook een varkensstal.’

‘Houdt de zangeres voorloopig repetitie?’ vroeg een heldere meisjesstem, en Koosje, de derde dochter trad binnen; zij was een opgeschoten meisje, sproeterig, grof gebouwd, maar toch zag men haar gaarne, omdat zij zulke goedige, vroolijke oogen had.

‘Je slentert ook maar altijd langs de straat, neem Lotje eens op, dan doe je ook wat nuttigs.’

‘Nuttigs doen! Hoor die eens aan, dat voert den heelen dag niets uit dan schreeuwen en gillen, en praat dan nog van tijd te verknoeien.’

‘Ach kind, je praat naar dat je wijs bent. 't Is waarlijk of ik dat voor mijn plezier doe.’

‘Voor je verdriet dan?’

‘Neen voor de kunst, om mijn roeping te volgen.’

Koosje schaterde het uit van het lachen en Sabine werd woedend.

‘Denk je dat het mij niet verveelt, dat eeuwigdurende gesar? Ik doe ten minste mijn werk, maar wat voer jij uit, leegloopster.’

‘Leegloopster, zeg dat nog eens, dagdief!’

‘Och meisjes, kibbelt zoo niet, mijn hoofd barst. Ga met de kinderen in de achterkamer, Koosje, dan kan Sabine studeeren naar hartelust.’

‘Ik ben nieuwsgierig wat al die spektakelstudie eens opbrengt. Wij worden daar allemaal aan opgeofferd.’

‘Als Pa mij niet de hand boven het hoofd hield, dan ging ik ten onder in dit nest van proza en banaliteit Bah! wat zal ik blij wezen als ik er uit ben.’

‘Nu wij niet minder!’

‘Koos, ik bid je zwijg. Laat haar begaan! Als Pa 't hoort hoe jelui aangaat.’

‘Dan krijg ik natuurlijk ongelijk en die trotsche madam wordt gevleid en geflikflooid, dat weet ik wel, maar ik moest het haar toch eens zeggen. Zij zou willen dat u eens zooveel werkte en zij kan u zien tobben van 's morgens vroeg tot 's avonds laat zonder een vin te

roeren. ‘Maar 't is de kunst, de kunst, de kunst,’ zong zij op de wijs der toonladders, die Sabine weer hoog uithaalde.

‘Zorg dat de kinderen niet in de voorkamer komen, Koos, anders wordt zij weer kwaad.’

‘Nu, dat is zoo erg niet. Gunst wat een lucht! Zijn dat de snijboonen niet, die aanbranden, Moe? Waar zijn ze?’

‘Och ja, ik vergat het heelemaal. In de voorkamer op de kachel!’

‘O jé! Dan zit er niets anders op, òf Pa en de freule moeten van middag maar bij Kras gaan eten. Wij zullen ons wel redden.’

Zij ging met het kind op den arm naar voren, nam de pot met de andere hand er af en zag in 't voorbijgaan de over den grond verspreide melk.

‘Zoo'n sleep is toch een heerlijke uitvinding,’ zeide zij, ‘je kunt er gratis den grond mee verven; als Moe en ik er ons ook een aanschaften, dan krijgen we spoedig den heelen vloer gekleurd.’

Sabine zong maar altijd door, totdat de deur zachtjes geopend werd en haar vader binnenkwam; zij keek even op en wilde uitscheiden, hij wenkte haar voort te gaan, en ging toen op een der minst volle stoelen zitten.

De jaren waren ook aan hem niet ongemerkt voorbij gegaan, maar over het geheel zag hij er nog zeer goed uit; zijn kleeren waren wat kaal maar hadden altijd nog denzelfden onberispelijken snit van vroeger, zijn haar was wat dunner geworden, zijn gelaat minder frisch, maar toch maakte hij nog geheel den indruk van een deftig heer.

‘Heerlijk, kind! heerlijk,’ zeide hij toen Sabine haar etude geëindigd had, ‘je hebt een moëlleux, een achevé in je overgangen, die waarlijk te bewonderen is. Heb je het air uit de “Mignon” al gezongen?’

‘Neen nog niet. Ik wilde wachten tot u er was. Misschien kan u mij hier of daar nog op de vingers tikken.’

‘O kind! Dat zou ik niet durven. Je bent zoo veel verder dan ik ooit geweest ben.’

‘Ja, maar u heeft zoo'n smaak, zoo'n gevoel. Ik wou graag eens weten hoe ik die hooge *mi* vandaag haal. Me dunkt ik ben niet erg bij stem.’

‘Niet, mij dunkt juist van wel.’

‘Och, ik heb me zooeven weer zoo geërgerd aan die kinderen, zij zaten hier maar altijd te schreeuwen en te jengelen.’

‘Maar kind, waarom ze dan niet de kamer uitgestuurd? Dat gaat toch niet. Je zingen geldt toch vóór alles.’

‘Jawel, dat denkt u maar! Zend ik ze weg, dan ben ik weer de zondebok. Moe klaagt, de kinderen schelden mij uit en Koos zegt mij allerlei hatelijkheden.’

Sabine snikte en veegde haar oogen af; de vader sprong haar verschrikt ter zijde, sloeg den arm om haar heen en suste haar:

‘Kind, huil toch niet! Niets is zoo verderfelijk voor de stem als tranen. Ik zal Koos eens flink onder handen nemen; dat zij nu ook niet begrijpen wat je toekomt.’

‘Och, Pa, zij zijn niet wijzer.’

‘'t Is een burgerlijke, ellendige geest, die in dat kind heerscht; 't doet me zoo'n plezier voor jou dat Antoinette spoedig komt. Daar zal je beter mee sympathiseeren.’

‘Ik hoop 't ten minste.’

‘Zij is in een beschaafden kring gewend en weet dat iemand, die zich aan kunst wijdt, gespaard moet worden. Kom lieveling, droog je traantjes af. Wacht, ik zal je een glas limonade krijgen.’

‘Alsof die ergens te bekomen is.’

‘Natuurlijk niet, 't is me hier een warboel, 't is de vloek van mijn leven, die slordigheid om mij heen; ik, die zoo van jongs af aan comfort gewoon ben. Maar voor mij is het minder, maar voor jou, arm kind! die zoo'n zware taak te vervullen heeft.’

‘Daar denken zij nogal aan.’

‘Schande genoeg! Hoe kan je hier ook zingen, 't is zoo benauwd en wat een brandlucht.’

‘Ze hebben de snijboonen hier gekookt en laten aanbranden.’

‘Foei, wat een ergenis! Ik hoop maar dat nicht de Douairière je eens op Vaartzicht verzoekt na het concert; je hebt waarlijk na die inspanning wel wat rust verdiend.’

‘Ik mag waarlijk wel eens in een andere omgeving komen. Die geluksvogel van een Antoinette heeft het goed getroffen en toch geloof ik niet dat zij haar geluk waardeert. Nooit schrijft ze er te minste iets over. Nu Pa zal ik beginnen?’

‘Zou het gaan?’

‘Ik zal eens probeeren.’

Juist toen Sabine begon te zingen, zette de kleine achter een keel op. Herman stoof op en riep de gang door:

‘Kinderen, kan je dan niet even je mond houden, terwijl je zuster repeteert. Tonia! houd toch een beetje orde onder dat troepje. 't Is voor Sabine niet om uit te houden.’

‘Voor Moe zeker wel,’ pruttelde Koos. ‘Wij moeten maar en die freule kan kuren verkoopen zooveel zij wil. Had ik mij ook maar op den zang toegelegd, al heb ik evenveel stem als een schorre kraai.’

Even voor het eten kwam Tonia weer bij haar man met hetzelfde verzoek van tien jaar geleden, of hij met Sabine maar buiten wilde gaan dineeren, omdat het eten aangebrand was.

‘Vrouw, wanneer wij uithuizig worden, ben jij 't die ons van den huiselijken haard vervreemdt,’ zeide hij op denzelfden deftigen toon en toen tot Sabine: ‘Lieveling! wij moeten uit, er is geen eten voor ons.’

‘En heeft u geld?’ vroeg Sabine.

Hij glimlachte geheimzinnig.

‘Van de week heeft neef Godfried mij een paar rijksdaalders voorgeschoten; wij dronken een glaasje port in het Paviljoen en toen merkte ik, dat ik mijn portemonnaie niet bij mij had. Ga je gauw kleeden. schat! Ik heb je veel te vertellen, 't gaat vrij goed met onze maatschappij ‘Eureka.’ Ik denk dat wij ze in Meeringen of zóó zullen oprichten. Daar heeft de naam Van Wieringdaele zoo'n goeden klank.’

Koosje hoorde de laatste woorden; zij suste het kleine kind in slaap en zong toen binnensmonds:

‘In Meeringen kent men ons niet... ons niet... Hoor je Lot, ze houden hen voor zot! Och, och!’

Sabine verscheen, haar winterhoed druk met veeren gegarneerd op, een zomermantel aan, maar een pelerine van bont om en een microscopisch klein mofje voor de eene vuist, de andere moest den sleep vasthouden.

‘Zij is toch altijd even chic,’ dacht de vader en zag haar bewonderend aan, ‘van jongs af heeft er altijd ras in dat kind gezeten. Zij is heel anders dan haar zusjes; dat zijn plebejers, meer niet.’

(*Wordt vervolgd.*)

Herfstklacht.

Ach, de herfstlucht ruw en guur
   Deed de vooglen ras verdwijnen
't Ware droef voor hen, te staren
Op het vallen van de blaren
      En 't verkwijnen
         Der natuur.

En een zachte zielesmart
   Komt de vreugd, die wij gemeenzaam
Deelden in gescherts en zangen
Onder 't lommrig groen, vervangen.
      Ernstig, eenzaam
         Wordt ons hart.

Bosch en veld van tooi ontbloot;
   Neveldamp omfloerst de sterre;
En terwijl de liedren zwijgen
Huilt door bladerlooze twijgen
      Heinde en verre
         Reeds de dood.

B. VAN MEURS.

De nevel opgetrokken
Door
J. Vesters Jr.

II.

Jeannette zit, naar haar gewoonte, alleen in haar kamer Ze hoort dat de kleine Tony op de kinderkamer een keel opzet van geweld, maar onwillig schudt ze het hoofd, als hindert het haar. Zij heeft een borduurwerkje onder handen gehad, maar de naald al lang neergelegd, en nu tuurt ze naar buiten. Plotseling komt een traan op in haar oog. Wat beteekent die traan? Is het een traan van berouw? Begrijpt ze, dat ze haar plicht als echtgenoot en moeder heeft verwaarloosd? Wie zal het zeggen? Lang heeft echter die aandoening niet geduurd en diepen indruk heeft ze op haar gemoed niet gemaakt, want spoedig daarna staat haar gezicht weer zoo strak als weleer en lijkt ze een marmeren beeld. Ze voelt zich ongelukkig, diep ongelukkig. Alles walgt haar, alles boezemt haar afkeer in. Ze heeft oogenblikken, dat ze het lijden van haar echtgenoot misschien niet in zijn vollen omvang, maar toch eenigermate beseft. Dan zou ze er een einde aan willen maken, maar ze kan niet. Ze is te zwak. Het hindert haar, dat hij zoo goed voor haar is, zoo onverstoorbaar welwillend en bezorgd. Ze zou wenschen, dat hij hard, dat hij stuursch was, om zich niets te verwijten te hebben, om het recht te hebben, hem met gelijke munt te vergelden. Zij kent zich zelve niet, haar eigen hart is haar een raadsel, en zij wil haar man niet laten lezen in het geheimzinnige boek, waarvan zij de letters niet machtig is, maar dat hij misschien

zou kunnen ontcijferen. Is het trots, is het zwakheid? Misschien is het beide. De beklagenswaardige vrouw laat het hoofdje in de palm harer hand rusten en snikt nauw hoorbaar.

Plotseling, daar hoort zij een driftigen tred in de gang, die naar haar kamer leidt. Zij wischt zich in der haast met haar batisten zakdoek langs de oogen, opdat haar man - want zij heeft zijn stap herkend - niet de sporen van haar tranen zal zien. Hij zou deelnemend vragen wat haar scheelt, hij zou haar trachten te troosten, moed inspreken, en juist dàt wil ze niet. Ze wil niet getroost, niet bemoedigd worden. Ze wil alleen lijden, in stilte. Ze wordt weer geheel de oude Jeannette, stroef en koud.

Haar man heeft woest de deur opengeworpen, - hij anders zoo stil en zoo bezorgd om zijn vrouw niet te storen. Hij staat vóór haar, met verwilderd uiterlijk, de aders op het voorhoofd gezwollen, een breede roode vlek op de wangen. Zijn oogen rollen woest door het hoofd; de lippen krampachtig opeengeklemd, staart hij haar aan.

Werktuiglijk staat Jeannette op; haar trekken behouden nog dezelfde wezenlooze uitdrukking, maar nu ligt er angst in, angst voor haar man. Zou hij het moede zijn, zóó door zijn vrouw behandeld te worden; komt hij haar rekenschap vragen van haar gedrag?

Als een vaag vermoeden dringt zich deze gedachte aan haar geest op. Goddank, denkt ze, dat hij zijn onuitstaanbare goedheid laat varen. Ze hoopt, dat hij zal uitvallen, haar verwijten doen, haar beleedigen, - dit alles zou haar veel liever zijn dan zijn onuitputtelijke goedheid, waarvan ze walgt.

Maar neen, hij zegt niets, geen geluid komt over zijn lippen, al zwoegt zijn borst en zwellen de aderen op zijn voorhoofd, of ze willen barsten. Na een blik vol minachting op zijn vrouw, die blijft zwijgen, laat Alfred zich afgetobd op een stoel neervallen. Hij slaat de handen voor de oogen, hij snikt....

Jeannette staart hem aan, in het begin wezenloos en versuft, maar langzamerhand komt er leven in haar gestalte. Hoe! hij is niet toornig

op haar, hij heeft verdriet, veel verdriet, want nog nooit heeft ze hem zien schreien. Ze treedt op hem toe, ze legt haar hand op zijn schouder. Hoe zacht ook, hij voelt dien druk, hij siddert er onder, hij beurt het hoofd op en met zijn door tranen benevelde oogen staart hij zijn vrouw aan..

'Wat scheelt er aan, Alfred?' vraagt zij, en hij hoort aan de buiging harer stem, dat ze zich geweld heeft gedaan, om in die woorden althans eenig gevoel te leggen.

'Ik ben geruïneerd, Jeannette,' antwoordt hij, en met een doffen slag laat hij het hoofd weer in de opengespreide handen neerkomen.

Er heerscht eenige oogenblikken stilte, enkel afgebroken door het onregelmatige, gejaagde snikken van Alfred en het regelmatig getik der pendule op den schoorsteenmantel.

HET VERTREK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JULES DENNELIN.

Jeannette kijkt nu eens naar den grond, dan naar haar man. Is het haar dan niet duidelijk wat dat woord wil zeggen, of verkeert zij reeds in een staat van zoo verregaande gevoelloosheid, dat zelfs dit vreeselijke woord geen indruk meer op haar maakt?

'Geruïneerd, wil dat zeggen arm?' vraagt zij ten slotte, alsof het haar moeite heeft gekost, overeenstemming tusschen die twee begrippen te ontdekken.

Alfred knikt even met het hoofd ten teeken van toestemming, maar blijft in zijn diepneerslachtige houding verzonken.

'Arm,' mompelt Jeannette een paar maal, 'dat is erg, heel erg.' Het schijnt, dat hiermee heel haar denkkracht is uitgeput, want ze gaat weer zitten en blijft Alfred aanstaren.

Langzamerhand schijnt er evenwel verandering te komen in de uitdrukking harer trekken, zeer langzaam echter, want slechts druppelsgewijze dringt het besef der zwaarte van dien slag en van het lijden van haar man tot haar hart door, - dat hart, dat tot dusver voor alle aandoening was gesloten, dat als versteend

is onder den ijzigen adem der gevoelloosheid.

En ondertusschen blijft Alfred in zijn doffe neerslachtigheid verzonken. Hij had gehoopt, dat zijn vrouw hem nu althans zou troosten, zooals hij haar zoo vaak getroost had, dat zij ten minste een woord van meegevoel zou spreken; hij wacht op dat woord en zij spreekt het niet. Als een beeld zit ze daar, ze staart hem aan met de wezenloos-domme uitdrukking van een waanzinnige.

Ten laatste staat ze weer op en treedt op hem toe.

'Arme Alfred,' zegt ze, zoo onhoorbaar zacht, dat het hem is, als fluistert de wand der kamer het hem toe. Hij richt het hoofd op, neen, hij heeft zich niet vergist: Jeannette heeft dat woord gesproken. Ze staat naast hem, en iets van medelijden, van medegevoel schijnt in haar oogen, vaag nog en omfloerst.

DE TERUGKOMST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JULES DENNELIN.

'Arme Jeannette,' zegt hij, door dat eerste bewijs van liefde getroffen, als had ze hem de hartelijkste troostwoorden toegesproken, 'het spijt mij voor u, dat ik arm ben.'

Zij schudt het hoofd, als wil ze daardoor te kennen geven, dat het haar niet kan schelen.

'Ik had je altijd zoo graag met gemak en weelde omringd,' vervolgt hij, zonder daarop acht te geven, 'en nu kan ik niet meer. Mijn geheele vermogen is weg. Het is hard, erg hard'; en hij verzinkt weer in zijn zwaarmoedigheid, nu hij ziet dat Jeannette niet meer naar hem luistert. Ze neemt weer op haar stoel plaats en zit daar als een beeld.....

Herhaaldelijk richt Alfred halverwege het hoofd op en ziet naar zijn vrouw. Zijn lippen trillen, er liggen woorden op, die hij maar met moeite terugdringt. Vroeger was hij tevreden, als hij Jeannette alles kon geven wat zij wenschte en ook niet wenschte, zonder iets van haar te begeeren, zonder ergens aanspraak op te doen gelden. Maar nu schijnt het ongeluk hem egoïstisch gemaakt te hebben, althans, hij had

troostwoorden, steun en opbeuring verwacht van haar, en zij, ze zegt niets, zij staart wezenloos voor zich uit. Hij zou het kunnen uitschreeuwen, haar heur gevoelloosheid verwijten, hij zou kunnen wegloopen, haar aan heur lot overlaten....... De dolste plannen vliegen hem door het hoofd; de ijskoude onverschilligheid van Jeannette prikkelt hem tot razernij. Gevoelig door zijn lijden, vindt die gevoeligheid nieuw voedsel in de houding zijner vrouw. Telkens bekruipt hem de lust, op te staan, Jeannette te vragen, of zij dan niets begrijpt, niets gevoelt, haar toe te duwen, wat het zeggen wil arm te zijn, dat zij voortaan al de gemakken, al de weelde zal moeten missen, waarvoor zij zich tot dusver onverschillig heeft betoond, maar wier gemis zij toch zal voelen.

'Jeannette,' zegt hij ten laatste, maar zacht, heel zacht, want het woord is hem in gedachte ontvallen.

'Alfred,' antwoordt zij, uit haar mijmering opgeschrikt.

'Hou je van me, Jeannette?' Het is de eerste maal, dat hij deze vraag stelt, maar er ligt zooveel weemoed, zooveel lijden in, dat zij er van ontstelt.

Ze staat op, langzaam, werktuiglijk, ze treedt op hem toe en slaat haar armen om zijn hals.

'Arme Alfred! Ik zal mijn best doen. Je moet geduld met me hebben. Het is mij alles nog zoo vreemd.'

Er gaat iets in dat arme hart om, waaraan ze zelf geen naam kan geven, dat ze niet kan peilen, waarvoor ze bijna terugschrikt. Het is als vreest ze haar eigen hart te kennen, de bladen van dat geheimzinnige boek te kunnen lezen.

En Alfred bespeurt, dat er strijd komt in dat hart, dat tot dusver geen strijd gekend heeft. Hij hoopt, dat ze door dien strijd zal komen tot de overwinning, en, zijn eigen leed vergetend, wil hij alles doen om haar te helpen.

'Jeannette,' zegt hij vleiend, terwijl hij zacht heur haren streelt, 'kom, zeg mij wat er aan scheelt, leg je hart voor mij bloot, stort het voor mij uit. Je weet, hoeveel ik van je houd, hoe graag ik je gelukkig zou zien. Als je wil zal je nog gelukkig zijn. Ik zal werken, hard werken, dag en nacht werken, maar sluit dan ook je hart niet voor mij Je weet hoe lief ik je heb.'

'Je bent goed voor mij geweest, Alfred, heel goed, veel te goed. Ik heb het niet verdiend, ik weet het. Maar ik ben nu eenmaal zoo, het is mijn schuld niet. Ik zal mijn best doen om anders te worden.'

Alfred kijkt haar verbaasd aan. Hij weet niet wat hij er van denken moet: of het enkel klanken zijn, opgezegd zooals een kind zijn les opdreunt, zonder ze te begrijpen, dan wel of ze zich bewust is wat ze zegt, meent wat ze zegt.

'Je twijfelt, Alfred,' zegt zij, 'ik heb er wel reden toe gegeven, maar ik meen het, ik zal mijn best doen.'

Vreemd! de wetenschap dat haar man ongelukkig en arm was, had in dat hart een snaar doen trillen, die tot dusver voor alles ongevoelig was gebleven. Haar zenuwen en vezels waren geschokt, er scheen voor haar een licht op te gaan, zwak nog en onbestendig, maar tòch een licht. Iets van de loome lusteloosheid, die haar had omvangen, als met een kouden, dikken nevel, viel weg. Zij begreep het zelf niet, maar zij voelde, dat er in haar hart een zenuw was geraakt, die verstompt scheen, een gevoel was gewekt, dat scheen afgestorven.

Zou dit de eerste schrede zijn op den weg tot inkeer?

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

De H. Carolus Borromeus tijdens de pest te Milaan. -

Welke gloriekrans den H. Carolus, dat toonbeeld der bisschoppen ook moge omgeven, toch verschijnt zijn beeld ons in het liefelijkst licht, wanneer wij hem ons voorstellen in zijn vaderlijke toewijding aan de hem betrouwde kudde, voor wien hij zich inderdaad de goede herder toonde, die zijn leven geeft voor zijn schapen.

SOPHIA, GROOTHERTOGIN VAN SAKSEN-WEIMAR.

Dat bewees hij tijdens den hongersnood, die in 1570 het bisdom van Milaan teisterde, toen hij door zijn milde aalmoezen en geestelijken troost allerwegen in persoon de ellende lenigde en zich alles voor allen maakte. Dat bewees hij vooral bij gelegenheid der verschrikkelijke pest, die vijf jaren later uitbrak. Hij bevond zich op dat oogenblik te Lodi, toen hij vernam dat de vreeselijke ziekte zijn bisschopsstad had aangetast. Onmiddellijk ijlde hij naar Milaan terug en begaf zich regelrecht naar het gebouw, waar op last der overheid, de pestlijders waren bijeengebracht, om in persoon in al hun lichamelijke en geestelijke behoeften te voorzien. De raad van den bisschop spoorde hem aan, zich met het oog op de besmetting ten spoedigste naar een ander deel van het bisdom terug te trekken; een zoo kostbaar leven als het zijne

mocht niet in gevaar worden gebracht, vooral in de treurige omstandigheden, waarin men zich op het oogenblik bevond. De heilige kerkvoogd antwoordde, dat hij juist in het gevaar zijn diocesanen behoorde ter zijde te staan als een goed herder, die zijn leven veil heeft voor zijn kudde Ten einde den geesel te bezweren en Gods gramschap te verbidden, verordende hij drie algemeene processiën, waaraan hij barrevoets deelnam, met een koord om den hals en het kruisbeeld in de hand. Hij bood zich den Heer aan als een zoenoffer voor de zonden van zijn volk. Bijna dagelijks preekte hij en wekte zijn medehelpers op tot gelijke toewijding. In persoon bezocht hij de zieken, diende hun de heilige sacramenten toe en zorgde voor hun nagelaten betrekkingen. Onze gravure stelt hem voor op het oogenblik dat hij op zijn armen een kind wegdraagt uit een woning, waar de schrikkelijke geesel de ouders heeft weggemaaid. Hij liet zijn zilverwerk versmelten om er geld van te maken tot ondersteuning der armen; hij schonk al zijn meubels, tot zelfs zijn bed weg om te voorzien in de behoeften der noodlijdenden.

De overheid keurde de processiën en godsdienstige bijeenkomsten af onder voorwendsel dat zij de besmetting in de hand werkten. Maar de bisschop rechtvaardigde zich met een beroep op den H. Gregorius en verschillende andere heilige bisschoppen, die eveneens bij openbare rampen algemeene boetplechtigheden hadden voorgeschreven. Hij voegde er bij, dat waar menschelijke hulpmiddelen ontoereikend zijn, men zijn toevlucht behoort te nemen tot die, welke de godsdienst aanbiedt, en dat juist die gezamenlijke oefeningen, wier nadeelige werking men vreesde, de ramp zouden doen ophouden. Dit woord bleek een profetie: de geesel spaarde degenen, die aan de processiën deelnamen en hen, die den aartsbisschop bij zijn bezoeken aan de zieken vergezelden. Er stierven van zijn huis slechts twee personen, en dezen hadden juist de pestlijders vermeden. De geesel, die vier maanden lang zijn verwoestingen voortzette, begon in November te verminderen en hield tegen het begin van het volgend jaar geheel op. De aartsbisschop liet openbare plechtigheden van dankzegging houden en gelastte dat er drie dagen lang voor de dooden zou gebeden worden.

Behalve dat het feest van den H. Carolus Borromeus op den 4en November valt, geeft de besmettelijke ziekte, waarmee wij in de laatste weken werden bedreigd, aan het treffend tafereel onzer eerste bladzijde een bijzondere actualiteit.

Vertrek en terugkomst. -

In deze dagen ook, nu de najaarsstormen ons weer onwillekeurig doen sidderen voor den armen schepeling, rondzwalkend op de wilde baren, zullen de beide schilderijen van den Franschen kunstenaar Dennelin, in dit nummer weergegeven met belangstelling worden beschouwd.

Hier zien wij het zeestrand niet als het tooneel van ontspanning en verademing, van dartel zomervermaak of elegante weelde, maar van het harde zeemansleven vol arbeid en gevaren. Hier hebben we geen badplaats voor ons, maar den oceaan, die voedt en vernielt.

In de eerste compositie is de levendige groep kennelijk behandeld met groote kennis van die nederige drama's uit het visschersleven. De visschersvrouw roept de vertrekkende schuit een hoopvol vaarwel toe; zij is nog jong en heeft vertrouwen in het geluk. Een paar stappen achter haar staat een oude zeerob en denkt aan de teleurstellingen, die het trouwelooze element kan baren. Een kleine jongen volgt met opgetogen en naijverigen blik de gelukkigen die daar heenvaren naar het onbekende,

voor hem een tooverland, waarvan hij dag en nacht droomt. Hij draagt het sierlijk opgetuigde miniatuurschuitje, dat het heele gezelschap straks als een offerande zal gaan ophangen in de kerk van het naaste stranddorp. Op den achtergrond zien we een oude moeder, waarschijnlijk een zoon beweenend, die ook aldus is uitgezeild, om nooit meer terug te keeren.

Het tweede tafereel levert den vroolijken terugslag op dit alledaagsch en toch zoo aangrijpend schouwspel.

Op beide platen heeft de kunst van den graveur gelukkig partij weten te trekken van de tegenstelling der donkere groepen tegen het lichte en ver wijkende verschiet.

Het gouden bruiloftspaar van Weimar. -

Den 8en October 11. vierde het groothertogelijke paar van Saksen zijn gouden bruiloft, omringd door kinderen en kindskinderen te midden van een jubelend volk. Dat feest mocht ook voor ons Nederlanders niet onopgemerkt voorbijgaan, want de bruid was niemand an-

ders dan de zuster van onzen koning, de voormalige prinses Sophia der Nederlanden. En met belangstelling hebben wij gezien hoe deze Oranjetelg in den vreemde, waar zij een tweede vaderland gevonden heeft, op haar feestdag met hartelijke toegenegenheid en vereering werd omringd.

De groothertogin van Saksen-Weimar is in 1824 geboren. Op den 8en April van dat jaar verkondigden een en twintig kanonschoten aan de bewoners van het vorstelijk 's-Gravenhage de blijde tijding, dat den prins van Oranje (den lateren koning Willem II) en zijn gemalin Anna Paulowna een dochter was geboren Den 4en Mei werd, de nieuwgeboren prinses in de rijk gesierde Groote of St.-Jacobsberk plechtig gedoopt en ontving de namen Wilhelmina Maria Sophia Louise.

Zij bleef de eenige dochter, die het vorstelijk paar geboren werd, en groeide voorspoedig op, door innige genegenheid verbonden met haar beide broers, van wie vooral prins Hendrik haar levenslang van harte bleef toegedaan. Het is bekend dat de latere koning Willem II veel werk maakte van de opvoeding zijner kinderen en zoo stond ook prinses Sophia van jongs af onder uitstekende leiding. Den winter bracht zij met haar ouders gewoonlijk in Den Haag door, maar des zomers verwijlde men gaarne en lang op het lustslot Soestdijk, waar de kleine prinses een eigen boerderij bezat. Hier leerde zij melken, kaasmaken, koeken bakken en spinnen en deed er al die practische bedrevenheid in landbouw en veeteelt op, die haar thans nog in staat stelt met zoo groote kennis van zaken haar uitgestrekte bezittingen in Silezië en Posen te beheeren.

Op den leeftijd van achttien jaren trad prinses Sophia in het huwelijk met den erfgroothertog Karl Alexander van Saksen-Weimar. De vorstelijke bruidegom was den 24en Juni 1818 te Weimar geboren als de zoon van den lateren groothertog Karl Friedrich en diens gemalin, de Russische grootvorstin Maria Paulowna. Bij zijn geboorte door een welkomstzang van Goethe begroet, toonde hij van jongs af een opmerkelijken aanleg voor al wat edel en schoon is; door het heele Duitsche rijk staat hij thans bekend als een zorgzaam landsvader en een trouw bondsvorst; Bismarck noemde hem eens ‘een der zuilen des rijks,’ en als fijnvoelend en krachtig bevorderaar van kunst heeft hij zich vooral verdienstelijk gemaakt door de vernieuwing van den Wartburg die op zijn last en volgens zijn aanwijzingen is gerestaureerd.

Den 8en October 1842 werd de huwelijksband gesloten, die voor het vorstelijk paar en hun onderdanen zoo zegenrijk geworden is. Onder de levendige deelneming van het Nederlandsche volk werd in Den Haag met vorstelijke praal de bruiloft gevierd. Hoe blij en hoopvol de jonge prinses haar vorstelijken gemaal ook naar het nieuwe vaderland volgde, toch viel het haar hard te scheiden van het tooneel harer kinderjaren en vooral van haar geliefde ouders en broeders. Een aardige geschiedenis legt daarvan getuigenis af. Toen het jonggehuwde paar, door de beide broeders der erfgroothertogin uitgeleide gedaan, te Rotterdam op het punt stond de stoomboot te betreden, voelde de prinses eensklaps nog den wensch in zich opkomen, haar koninklijke ouders een laatste woord tot afscheid te zenden. Spoedig besloten, verzocht zij een der aanwezige officieren, haar zijn schako tot schrijflessenaar te leenen; toen de officier daarop eerbiedig in overweging gaf of het niet gemakkelijker zou zijn, haar voornemen aan boord der stoomboot ten uitvoer te brengen, kreeg hij ten antwoord: ‘Neen, ik moet op vaderlandschen bodem het laatste vaarwel schrijven.’ Gauw waren een paar woorden op het papier geworpen en het blad werd aan een der prinsen ter verdere bezorging toevertrouwd.

De reis door het Saksische land geleek een zegetocht tot het jonge paar den 22n October 1842 de residentie Weimar binnentrok. Hier volgde weken aan een stuk de eene feestelijkheid op de andere, en daarna kwamen dagen van stil huiselijk geluk. Daar man en vrouw een groote overeenstemming van gevoelens en neigingen aan den dag legden, werd hun paleis weldra het vereenigingspunt voor al wat naar het goede en schoone streefde.

Hun huwelijksleven was als dat van gewone stervelingen een afwisseling van lief en leed; de grootste vreugde werd het jonge paar bereid, toen het den 31n Juli 1844 verblijd werd met de geboorte van een zoon, die later nog door drie dochters gevolgd werd. Maar zwaar ook werd het hart der moeder gegriefd, toen zij zich in 1859 de achtjarige prinses Sophie, haar naamdraagster, zag ontvallen. Groote vreugde heerschte er weer in het groothertogelijk paleis, toen het doorluchtige paar den 8n October 1867 zijn zilveren bruiloft mocht vieren, en niet minder toen de erfgroothertog Karl August zijn ouders een nieuwe dochter aanbracht in zijn gemalin prinses Paulina van Saksen-Weimar, terwijl ook haar beide dochters achtereenvolgens in het huwelijk traden.

KARL ALEXANDER, GROOTHERTOG VAN SAKSEN-WEIMAR.

Maar het leven eener vorstin behoort niet enkel aan haar familie; het komt ook toe aan haar volk. De blijde verwachting, waarmee de Saksische bevolking haar groothertogin bij dezer blijde inkomste begroette, is schitterend in vervulling gegaan. Terwijl haar gemaal tijdens den Fransch-Duitschen oorlog in het veld was, heeft zij

als regentes het bewind gevoerd met een plichtgevoel, belangstelling en beleid, die haar aanspraak geven op de blijvende dankbaarheid harer onderdanen. Immer is zij er op bedacht geweest, het algemeene welzijn te dienen en vooral die echt Hollandsche deugd, den Oranjes zoo eigen, de liefdadigheid werd door haar vlijtig beoefend. Tal van nuttige stichtingen mogen daarvan ten bewijze strekken.

Het kan ons dus niet verwonderen, dat het gouden bruiloftsfeest door de dankbare onderdanen werd aangegrepen als een welkome gelegenheid om hun vorstenpaar sprekende bewijzen hunner warme waardeering en verknochtheid te geven en dat heel het land op dat hoogtij meejubelde.

De Ganzen van het Capitool. -

Wie, die in zijn jongensjaren met de Romeinsche geschiedenis kennis maakte, herinnert zich niet de fameuze ganzen, die het Capitool van Rome behoedden voor de nachtelijke overrompeling der Galliërs! We zouden in die dagen heel wat gegeven hebben, hadden we zoo'n aanschouwelijke voorstelling kunnen krijgen van het verrassende geval, dat onze jonge verbeelding geweldig intrigeerde. Het tafereel op onze laatste bladzijde maakt ons het verloop der geschiedenis zoo duidelijk mogelijk. Wij zien de slimme Galliërs, in de stilte van den nacht en begunstigd door de duisternis, behoedzaam tegen de Tarpejische rots opklauteren. Aan den voet van het Capitool gekomen, strekken zij de schilden boven de hoofden uit tot een soort van platform, waarop anderen kunnen staan, die hetzelfde kunstje herhalen, tot de bovenste eindelijk in staat is, zich aan den rand van den steilen muur op te trekken en zoo het toevluchtsoord van den Romeinschen Senaat binnen te dringen. Heele scharen van krijgers volgen in de duisternis het aangewezen spoor en verheugen zich misschien al in het succes van hun voorganger, dat zij in den maneschijn wel van verre moeten kunnen zien. Alles schijnt de volvoering van hun plan in de hand te werken; geen hond blaft en de schildwachten, die voor de veiligheid van het Capitool waken moeten, zijn ingeslapen.

Maar wie er niet slaapt, dat zijn de trouwe ganzen van Jupiter. Ofschoon het binnen de bedreigde veste zoo treurig gesteld was, dat de bezetting dreigde van honger om te komen, toch had men gemeend, aan de geheiligde vogels van Jupiter het noodige voedsel niet te mogen onthouden. Thans zouden de eerbiedwaardige beestjes daarvoor hun dankbaarheid toonen en bewijzen, dat ook hun het heil van Rome ter harte ging Zoodra zij het Capitool, dat laatste bolwerk van het benarde vaderland, zagen bedreigd, hieven zij een gesnater aan, als waartoe alleen ganzen in dergelijke omstandigheden in staat zijn. Daardoor wekten zij den patriciër Marcus Manlius uit den slaap. Onmiddellijk snelde hij naar de rots, smeet den Galliër, die juist op het punt stond, den muur over te klimmen, met zijn schild achterover naar beneden en verijdelde daardoor ook het voortdringen van de rest. Nu maakte Manlius alarm; zijn krijgsmakkers kwamen opdagen en het Capitool was gered, dank aan de wakkere ganzen, die zich zoo loffelijk van haar burgerplicht jegens het vaderland hadden gekweten.

Wetenswaardig Allerlei.

Waaruit bestaat de mensch? -

Uit dertien grondstoffen, zegt de wetenschap, waarvan vijf gasvormig en acht vast. Het hoofdbestanddeel is zuurstof in uiterst saamgepersten toestand. Een normale mensch van 70 kilogram gewicht bevat 44 kilogram zuurstof, die onder gewone omstandigheden een volume van 25 kubieke meter zouden innemen. Verder bevat bedoelde mensch 7 kilogram waterstof, die in vrijen toestand een ruimte van 80 kubieke nieter zou vullen. De drie overige gassen zijn stikstof, 1.72 kilogram; chloor, 0 8 kilogram, en fluoor, 0.1 kilogram.

Aan vaste stoffen bevat de mensch 22 kilogram kool. 800 gram phosphorus, 100 gram zwavel, 1750 gram calcium, 80 gram kalium, 70 gram natrium, 50 gram magnesium en 45 gram ijzer. Van edele metalen is bij den mensch geen spoor te ontdekken.

Een origineele spoorlijn. -

Zulk een spoorlijn bevindt zich te Sonama County in Californië. In het hoog gelegen gedeelte dezer provincie, dicht bij de kust, kan men namelijk een spoorlijn, waarover behoorlijk gereden wordt, in de toppen der boomen zien hangen. Op zekere plaats waar de weg door een diep ravijn is onderbroken, zijn de boomen op gelijke hoogte afgezaagd en rails en dwarsleggers op de stompen der boomen gelegd. In het midden van het ravijn staan naast elkaar twee

geweldige boomen, die als stutten dienen en 75 voet boven den beganen grond afgezaagd zijn, en waarover de zwaarst beladen waggons met dezelfde gerusthe[i]d rijden als over den beganen grond.

Kleuren van hout. -

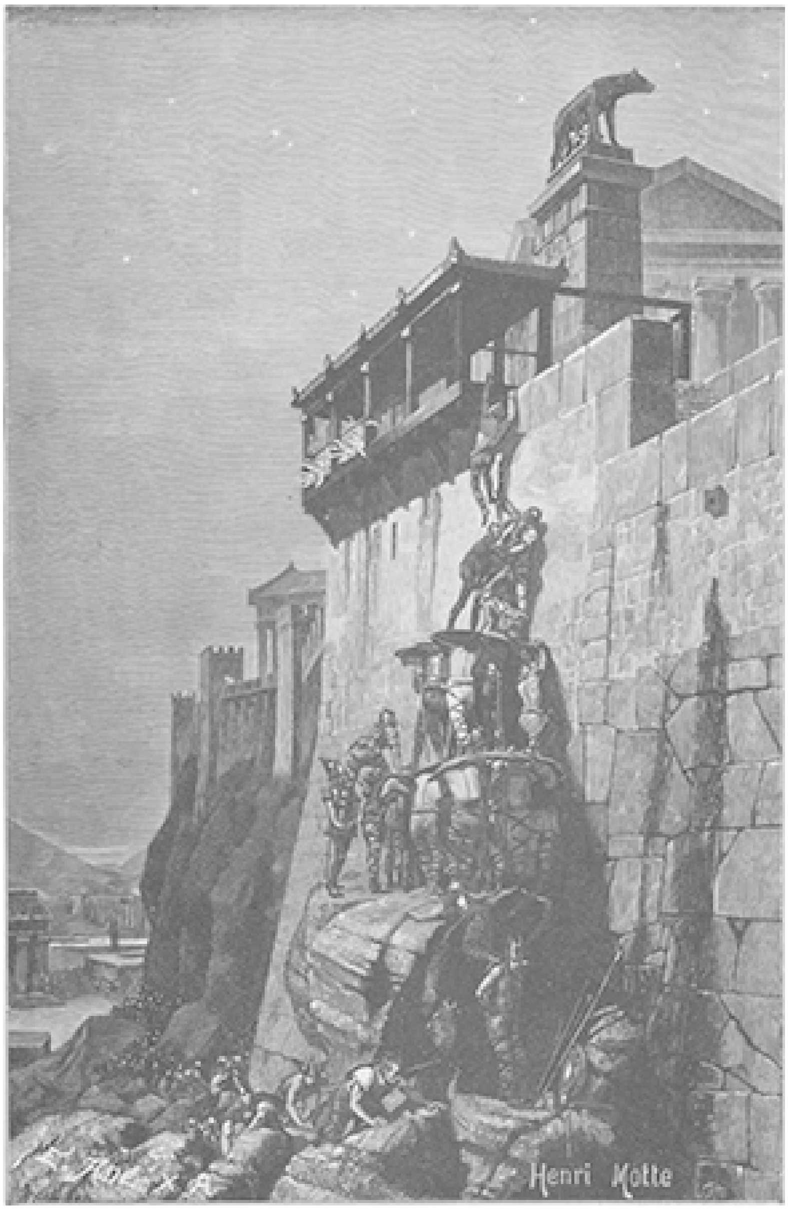

DE GANZEN VAN HET CAPITOOL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HENRI MOTTE.

De rusteloos werkzame wetenschap streeft er al jaren naar, den mensch in een pakje van hout te steken. Zoo is men sinds 1865 in Frankrijk ijverig bezig, den zijdeworm zijn geheim af te kijken, en nu moet het inderdaad gelukt zijn, de zachte ruischende stof fabriekmatig uit plantenvezels te verkrijgen. Dergelijke fabrieken bestaan te Besançon in Frankrijk en te Spreitenbach in Zwitserland, maar de vervaardiging dezer houtzijde wordt als een geheim beschouwd. Bekend is, dat het

uit plantenvezels gesponnen web der horzel op bedrieglijke wijze de ruwe zijde nabootst.

Ter zelfder tijd heeft een professor in Duitschland een middel ontdekt, waardoor de houtvezels gesponnen en geweven kunnen worden. Het voor dit doel uitgekozen hout wordt in dunne plankjes gesneden, die herhaaldelijk tusschen walsen heen en weer bewogen worden. Hierdoor en door voorzichtig braken wordt langzamerhand al het onbruikbare tot op de eigenlijke vezels toe zoo verwijderd, dat deze zich daarna als katoen laten behandelen, spinnen en weven. Houtzijde en houtkatoen schijnen dus de stof te zijn, waaruit kleermaker of naaister het 'kleed der toekomst' zal vervaardigen.

[Nummer 16]

De Amerikaansche. Door Mathilde.

IX.

De Wieringdaeles hadden in die tien jaar veel betere lijden gekend.

Eerst was Herman bewaarder geweest van een museum in een Zuid-Hollandsche stad. De munt van keizer Augustus had meer dan de raming opgebracht en zoo lang dat geld er nog was leefde men er maar onbezorgd op los.

Doch de diepste beurs heeft een bodem, en er kwam een dag, dat men niet meer contant betalen kon; toen ging het op crediet, eerst leverde di geen moeilijkheden op, later werd het lastiger, en toen begon het oude leventje opnieuw.

HET VERLOREN PROCES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. KAUFMANN.
In het bezit van het huis Friedrich Schwarz te Weenen.

Toch ging alles nog tamelijk wel, zoolang Wieringdaele zijn vaste betrekking behield.

Ongelukkig raakte zijn liefhebberij voor oudheden en rariteiten aan het minderen; hij maakte kennis met eenige melomanen of muziekgekken, die zijn fraaie stem prezen. Hij werd lid van de liedertafel en verwaarloosde spoedig zijn werk. Het muziekstokpaardje nam hem mede op hol en het was niet tot staan te brengen.

De gemeenteraad waarschuwde hem eerst beleefd, toen dringender, eindelijk liet men hem voorkomen en men gaf hem de keuze tusschen een strikte naleving van zijn plichten of zijn ontslag. Hij wilde wel beterschap beloven, maar toen men als onderpand zijner beloften eischte, dat hij zijn ontslag zou nemen als lid van het muziekgezelschap, weigerde hij beslist.

Tot zulk een dwang wilde hij, een Wieringdaele, zich niet leenen en - hij nam zijn ontslag. Tot zijn vrouw, die bitter begon te schreien, toen zij van den slag hoorde, welke hem trof, sprak hij minachtend:

‘Vrouw, wat sta je ver beneden Multatuli's Tine. Weet je wat zij zeide, toen haar man zijn ontslag had genomen, ook omdat hij zijn vrijheid hooger stelde dan kleingeestige tyrannie ‘Max, ik kan werken.’ En jij huilt als een klein kind. Vrouw stel je op de hoogte der omstandigheden, laat je nooit door den tegenspoed neerslaan. Wees sterk als de eik, die breekt, maar niet buigt voor den storm.’

Ondanks al die mooie woorden en hoewel zij zich zelf zooals gewoonlijk bitter klein vond, kwam alle ellende het meest op Tonia neer; alle schuldeischers vielen op haar aan, er werd beslag op hun goed gelegd en zij moesten als het ware vluchten naar Amsterdam.

In de laatste jaren was het Herman's liefste illusie geweest in een groote stad te leven, hij voelde zijn grooten geest te veel bekneld en belemmerd in die kleinsteedsche toestanden; zijn muzikale vrienden hadden hem allerlei mooie dingen voorgespiegeld, wanneer hij maar eens in de hoofdstad woonde, doch na zijn niet zeer eervollen uittocht bleven de vrienden op den achtergrond en nu werd natuurlijk Nicht de Douairière weer aange proken.

Mevrouw Van Wieringdaele ontsloot tot verbazing van haar omgeving weer haar beurs en stemde er zelfs in toe borg te blijven voor haar neef, bij een handelsfirma die in wijn deed, en van wie Herman een agentuur kreeg.

Zoo sleepte het gezin zich eenige jaren met moeite voort; toch zou nog betrekkelijke welvaart in het huishouden geheerscht hebben, indien de studiën van Sabine niet zooveel geld hadden verslonden.

Zijn oudste dochter moest een ster in de muzikale wereld worden, dat stond bij Herman van Wieringdaele vast en aan dit droombeeld offerde hij iedereen op, behalve zichzelf.

Eindelijk was de gewichtige dag gekomen, waarop Sabine moest debuteeren; veel beteekende dit debuut niet; het was eenvoudig op een liefdadigheidsconcert, dat het muziekgezelschap *Harmonia* in de zaal der Maatschappij van den Werkenden Stand zou geven. Vader en dochter maakten er echter een drukte van alsòf het een concert van Toonkunst gold.

Dien morgen moest Sabine tot twaalf uur in bed liggen: hoewel het bitter koud was werd Koosje reeds zeer vroeg met de kinderen uit wandelen gestuurd; de vader had een half fleschje champagne meegebracht, dat moest de aanstaande prima donna drinken voordat zij uitging, zij mocht alleen ontbijten met een geklutst eitje. Papa had alles zoo geregeld.

‘Eindelijk, eindelijk na zooveel vernederingen een dag van eer!’ galmde hij; ‘ik wist het wel dat mijn Sabine eens de roem en de glorie van mijn ouden dag zou worden.’

Nog heerschte er een groote spanning; zou de Douairière ook komen om het feest bij te wonen en de zegepraal van haar nicht te zien? Antoinette had wel geschreven dat zij als er niets tusschenbeide kwam wel zou mogen komen, maar anders ook niet.

Noch over haar mevrouw, noch over Godfried een woord. Tonia was ook zenuwachtig, het gold echter minder Sabine's debuut dan de overkomst van haar tweede dochter. Zij had Antoinette in jaren niet gezien; niet meer sedert zij weer in ellende verkeerden. Vroeger mocht het meisje haar vacanties altijd bij haar ouders doorbrengen; nu scheen mevrouw Van Wieringdaele het niet meer toe te staan dat zij bij hen kwam.

Zij wist niet wanneer Antoinette verwacht werd; Koosje was met een zwaar hart uitgegaan, zij vreesde dat Antoinette zou komen, terwijl zij met de kinderen wandelde.

Herman was zoo vervuld van zijn zangeres, dat hij aan niets anders dacht en Tonia kon nauwelijks aan haar werk blijven, zoo gejaagd voelde zij zich.

Hoe zou Antoinette er uit zien? Ook een nuf, die voor alles en voor moeder in de eerste plaats den neus optrok? Hoe kon 't ook anders, en mismoedig zag zij rond.

't Leek hier zoo ellendig, zoo kaal, zoo vervallen en Antoinette was het zoo deftig gewoon op Vaartzicht. Zij keek in den spiegel, hetgeen zij in geen maanden gedaan had.

Wat was zij toch een leelijk, oud vrouwtje geworden! Hoe kon zij de moeder wezen van zulke deftige dames als Sabine en Antoinette. Zeker schaamden zij zich voor haar. Geen wonder!

Gelukkig dat papa er nog zoo deftig uitzag. Die zou op het concert zeker een goed figuur maken, als hij met zijn dochter binnenkwam; zij ging natuurlijk niet mee, wat zou zij er doen? Sabine was er niet op gesteld. Moe had immers niets geen verstand van muziek.

Tonia had het vandaag niet druk; het was stil in huis. Herman had het zoo besteld, zij kon zich eens de weelde veroorloven stil te zitten en na te denken.

Rooskleurig waren haar gedachten nu juist niet en daarbij 't denken deed haar zoo'n pijn. Ach, ach! wat voelde zij zich moe en afgebeuld. Hoe heerlijk zoo te rusten, uren lang, maar zou er ooit rust voor haar komen? Ja, na haar dood! Dan zou Onze Lieve Heer haar laten rusten, de heele eeuwigheid door. En zij wenschte vurig dat het al zoo ver was, want ach! wat voor nut had haar ellendig leventje! Niemand wist er haar dank voor, zij was ieders slavin en zij deed alles zoo slecht, haar man was nooit tevreden. Sabine kon zij 't ook niet naar den zin maken, Antoinette zou zij ook zeker even erg tegenvallen, want wat een verschil tusschen haar en de deftige Douairière.

Haar gedachten werden hoe langer hoe doffer, zij wriemelden door elkander en eindelijk kon zij ze niet meer uiteenhouden. Haar hoofd viel op haar borst en zij viel in slaap.

Zij had misschien nog geen vijf minuten zoo gesluimerd en 't kwam haar vóór dat het wel uren geduurd had, toen zij wakker werd door een streelende hand langs haar wangen en kussen op haar voorhoofd.

Verschrikt richtte zij zich op: een jong frisch meisjesgezicht drukte zich aan het hare.

‘Mijn arm lief moesje! ach wat ben ik blij u te zien. O als u wist hoe ik verlangd heb naar dit oogenblik!’

En toen werd zij weer omhelsd, weer geliefkoosd en nog droomerig stotterde zij:
‘Netje... mijn kleine Net, ben jij dat?’

‘Ja moesje; ik had u wel willen laten slapen, want u heeft rust noodig, maar ik kon het niet uithouden, ik moest u wakker zien.’

Zij knielde voor haar moeder neer, drukte haar handen en zag haar verrukt aan.

‘O kind, wat ziet je er goed uit! En wat ben je netjes en eenvoudig gekleed. Pas op, kniel niet op den grond. Het is hier zoo'n warboel!’

‘Dat is niets. Ik ben niet bang voor mijn kleeren. Ach moesje! Oost west, thuis best.’

‘Maar Netje, hoe kan je dat zeggen, je hebt het daar zoo goed. Ben je niet gelukkig?’

‘O jawel! Mevrouw is uitstekend, maar ik voel er mij nog altijd vreemd en... en ik heb zoo'n heimwee naar u. 's Avonds in bed lig ik dikwijls uren lang te huilen als ik denk aan mijn moesje.

‘Ach kind!’ en Tonia zag haar verbaasd aan. ‘Hoe is 't mogelijk?’

‘'t Is toch zoo, moe! En ik wilde dat Sabine een tijd bij mevrouw kwam en ik bij u...’

‘Ja, dat zou ik ook willen, zeker! maar 't zou je zoo tegenvallen! Ach! waarom huil je nu!’

‘Van blijdschap moeke! Om niets anders!’

En zij omhelsde haar moeder weer, en kuste haar telkens en telkens en werd niet moede het gerimpelde, afgematte gezicht der overwerkte vrouw aan te zien.

Tonia voelde zich zoo gelukkig als zij in jaren niet was geweest; zij was altijd de slavin van haar man en haar kinderen geweest. Het was nooit in haar geest opgekomen, dat zij aanspraak kon maken op hun liefdeblijken. Koosje was haar wel meestal behulpzaam, maar nooit kwam 't in haar op, jegens haar moeder, die zij dagelijks zag, bijzonder vriendelijk of hartelijk te zijn.

Terwijl moeder en dochter zich aldus overgaven aan het genot van elkander terug te zien, opende Herman van Wieringdaele eensklaps de kamerdeur en bromde:

‘Wat is 't hier toch voor een gesmoezel! Je maakt zoo'n leven dat Sabine er wakker van wordt. Wat, ben jij daar al, Antoinette! Zoo, dat is ook al heel beleefd je moeder van haar werk te houden en je vader niet eens te groeten.’

‘Ik wist niet dat u thuis was,’ zeide Antoinette en gaf hem de hand.

‘Voorwendsels! Vertel me liever, is mevrouw onze nicht in de stad?’

‘Ja zij is in het Doelen Hotel gelogeerd.’

‘En neef Godfried?’

‘Ik geloof dat hij van avond uit Utrecht overkomt.’

‘Zoo, bewijzen ze ons die groote eer? Houd je maar kalm en bedaard. Over een uurtje mag jij je zuster komen groeten. Zorg je, Tonia, dat er dan een kopje sterke thee voor haar gezet is met een paar beschuitjes? Meer mag zij niet hebben. Je zult eens hooren, Antoinette, hoe zij dat air uit de ‘Mignon’ zingt. Gisteren zei er nog iemand, die het wist: Als zij het van avond zoo zingt dan is haar fortuin gemaakt. Dan kan zij dadelijk aan de Hollandsche opera verbonden worden.’

‘Maar Herman, daar denk je toch niet aan,’ riep zijn vrouw verschrikt, ‘dat kan immers niet gebeuren.’

‘Och mensch! je praat naar dat je wijs bent, je hebt van die dingen geen verstand. Zorg liever voor haar ontbijt; Antoinette, ik zal je wel roepen als zij opgestaan is.’

En hij ging weer naar de voorkamer, waar hij bezig was een ingezonden stuk te schrijven vol lof over de jonge concertzangeres, dat hij den volgenden morgen aan een der voornaamste couranten der stad wilde sturen.

‘En nu moet mijn moesje op haar lauweren rusten,’ zeide Antoinette en drukte Tonia, die opgestaan was, met zacht geweld weer in haar stoel terug, ‘zij moet ook haar krachten bewaren om van avond den triomf van haar oudste dochter mee te vieren.’

‘Maar kind, wat denk je, dat ik van avond naar het concert ga? Daar is geen idee op!’

‘Wat! u niet naar 't concert? U de hoofdpersoon? Hoe komt u er aan? Dan ga ik ook niet.’

‘Foei, Netje, en je komt er expres voor hier.’

Antoinette lachte.

‘Dat kan u begrijpen; 't is misschien heel onhartelijk tegenover Sabine, maar wat kan mij haar zingen schelen. U wou ik zien, u moest ik spreken, ik heb u zooveel te zeggen, zooveel..... Hoe heerlijk van avond samen te zitten keuvelen als de kinderen naar bed zijn.’

‘Ja maar kind, dat zal pa niet willen hebben. Hij zal boos worden. Sabine is zijn oogappel en hij stelt zich zooveel voor van haar zingen.’

‘Dan moet u mee, daar helpt niets aan. Gaat Koosje ook of niet?’

‘O neen, zij heeft geen japon en zij is er

ook niet op gesteld, zegt ze, want zij heeft Sabine al zoo dikwijls gehoord.'

'Nu dan kan zij bij de kinderen blijven en u gaat mee.'

'Zal Pa het goedvinden en Sabine?'

'Is u hier de meesteres of zij..'

'Och kind, hoe kan je dat vragen.'

'Dat blijft afgesproken, maar dadelijk roept zij mij misschien, wacht ik zal de thee voor haar klaar zetten, maar eerst moet ik u iets vertellen. Mevrouw valt mij tegenwoordig zoo lastig over mijn godsdienst.'

'Maar Netje...'

'Ja sedert een paar weken. Ik weet niet wat haar scheelt. Vroeger sprak zij er nooit over, en zij liet mij stil begaan. Ik zorgde natuurlijk dat zij nooit last had over mijn gaan naar de kerk; ik ging tot nu toe alle dagen. Maar sedert een week of wat schimpt zij er altijd op. Nooit is er Vrijdags of Zaterdags visch; ik ga nu maar alleen Zondags en op feestdagen naar de kerk, maar als ik thuis kom moet ik allerlei hatelijkheden hooren....

'En hoe komt dat?'

'Ik begrijp er niets van.'

'Houd je van haar?'

'Neen,' antwoordde Antoinette vastberaden, 'volstrekt niet.'

'En hoe is Godfried?'

'Hij is bijna nooit thuis; hij is beleefd en vriendelijk tegen mij; meer niet.'

'Kind!' smeekte de moeder. 'Je volhardt toch, je blijft trouw aan je godsdienst.'

'Dat spreekt moeder,' verklaarde Antoinette, en zag haar moeder met haar heldere blauwe oogen rustig en kalm aan.

'Ach als je wist wat een troost ik uit mijn godsdienst put; als ik niet zoo vast vertrouwde op Onzen Lieven Heer, zou ik al lang bezweken zijn. Want ach! je weet niet hoe ellendig wij dikwijls er aan toe zijn en Sabine en je Pa noemen mij een arm sukkeltje, een kwezel, omdat ik nog aan mijn godsdienst hecht. Zij gaan bijna nooit meer naar de kerk. Die nare muziek is er de schuld van; daar is al ons ongeluk mee begonnen.'

En Tonia schreide bitter.

'Arm moesje! mocht ik maar bij u blijven, dan zou u 't beter krijgen.'

Daar klonk een belletje uit de alcoof en Herman stak zijn hoofd buiten de deur

'Spoedig Annette, breng haar het eitje en de thee, zij is wakker. Wat, is 't nog niet klaar? Jelui verpraten je tijd, denk toch eens aan, zij moet van avond zingen voor een deftig publiek.'

Antoinette ging naar haar zuster; Sabine had het druk over haar zang, haar toilet, haar succès, Antoinette moest alles zien, haar mooie costuum, dat men, wie weet waar, op crediet of op zicht gekocht had. Antoinette deed haar best zich belangstellend te toonen.

Eindelijk zeide zij:

'Maar moe gaat toch mee naar 't concert, niet waar?'

'Wel hoe kom je er aan? Moe is immers geen mensch om zich zoo in 't publiek te vertoonen en wat zou zij aantrekken?'

'Daar had je toch wel eer voor kunnen zorgen, maar dat zeg ik je, als Moe niet goed genoeg is om daar te komen, dan ben ik het ook niet en ik blijf ook thuis.'

‘Dat meen je niet, Antoinette. Je bent er immers opzettelijk voor in de stad gekomen.’

‘Dat doet er niet toe, je neemt Moe mee of ik blijf thuis.’

Sabine had haar huisjapon aangetrokken en haastte zich nu naar haar vader.

‘Pa, verbeeld u eens! Daar zet Antoinette zich in het hoofd dat Moe van avond mee moet gaan.’

‘Och zij is niet wijs! Wat heeft die vrouw er nu aan. Of zij muziek hoort van Wagner of een draaiorgel dat is voor haar precies hetzelfde.’

‘Papa, ik verkies niet dat u op zoo'n toon van onze moeder spreekt,’ zei Antoinette met trillende lippen.

‘Hoor eens aan, de Douairière’ riep Herman spottend

‘Vergeef mij,’ zoo begon Antoinette plotseling op een anderen toon, ‘ik druk mij verkeerd uit; ik wilde u vriendelijk verzoeken moeder van avond met ons mee te laten gaan.’

‘En zij heeft geen toilet.’

‘O, dat zal zich wel schikken Ik ben vlug met de naald en zal wel een japon van Sabine voor haar verschikken.

‘Nu mijnentwege...’ zei Herman, ‘als je er zoo op gesteld bent’

Sibine liet haar lipje hangen; zij vond het idee van Antoinette allerdolst, maar zij vreesde, dat het ook op mevrouw Van Wieringdaele een verkeerden indruk zou maken, als moeder en dochter thuis bleven en zij had haar plan. Dus werd besloten dat Tonia getuige zou zijn van den triomf harer oudste dochter.

X.

't Viel Tonia vreemd tusschen al die menschen in het volle licht te verschijnen. Zij had gaarne zich als gewoonlijk achteraf gehouden, maar aan het besliste optreden van Antoinette was geen weerstand te bieden.

Het toilet van Sabine had weer veel tijd en hoofdbreken gekost, de geheele familie moest er bij te pas komen: op het laatste nippertje moest Koosje nog bloemen halen, daar de kleine jongens met die, welke zij had, bleken gespeeld te hebben.

Sabine dreigde het op de zenuwen te krijgen van boosheid, maar zij moest zich wel inhouden. Haar vader wenkte haar bedaard te blijven en haar stem te sparen. Wat zou er van de hooge Mi terecht komen als zij zich nu zoo schor schreeuwde van ergernis.

Antoinette woonde het liefelijke huiselijke tafereel niet bij; zij had maar verlof gekregen tot het eten thuis te blijven en nadat zij voor haar moeder iets passends had gereed gemaakt was zij naar het hotel ‘De Doelen’ teruggekeerd.

‘Je neemt me niet kwalijk, niet waar,’ zei haar vader, ‘dat ik je niet breng, maar je begrijpt wel dat als ik niet thuis ben en die arme Sabine niet de hand boven het hoofd houd en een atmosfeer van kalmte om haar heen schep er niets van haar zingen terechtkomt. Zij moet ook nog eens repeteeren onder mijn leiding, begrijp je?’

‘O papa, ik neem de tram en ben er dadelijk,’ zeide Antoinette, ‘dus de plaatsen zijn gereserveerd?’

‘Och, ik dacht er niet om, de kaartjes, Pa, geef u haar de kaartjes mee voor Tante en Godfried.’

‘Goed kind, goed, maar blijf bedaard, ik bid je....’

Eindelijk tegen half acht kwam het rijtuig voor en nog was er niemand klaar. Op het laatste oogenblik was alles weg, handschoenen, waaier, portemonnaie.

Papa's manchetten sprongen telkens open, Sabine's japon zat scheef, de kinderen liepen door alles heen, Koosje kreeg snauw op snauw en antwoordde er even vinnig op, zij kon toch niet overal te gelijk wezen.

Zij had er het meeste plezier in Moe te helpen en voelde er een ondeugende pret over als Sabine in verlegenheid zat.

Tonia had nog geen handschoenen aan, Antoinette had er voor gezorgd, dat zij alles tot in kleine onderdeden compleet had, een japon van Sabine was door middel van plooien en naden voor haar vrij goed pasklaar gemaakt, maar het toilet wilde niet vorderen.

‘Ach, wat doe ik toch ook mee,’ zuchtte zij eindelijk, ‘ik heb er niets aan.’

‘Natuurlijk, 't geldt ook maar mij,’ pruttelde Sabine, ‘dat kan Ma niets schelen.’

‘Maak nu voort, vrouw, ik begrijp toch niet, dat je altijd zoo zeurt. Het rijtuig wacht al een half uur.’

Eindelijk was de familie klaar en men kon vertrekken. Op 't laatste oogenblik gooide een der jongens bijna een glas melk over Sabine's toilet, maar 't bleef gelukkig bij b i j n a .

Mevrouw Van Wieringdaele, Antoinette en haar zoon zaten reeds op de eerste rij en 't concert zou juist beginnen, toen de familie aankwam. Godfried was een oogenblik geleden heengegaan, hij wilde zijn neef helpen met het binnenbrengen zijner dames. Herman van Wieringdaele had de grootste drukte om zijn dochter naar de costuumkamer te brengen, waar haar plaats als zangeres zich bevond, en de arme Tonia moest maar even in het portaal wachten tot hij terugkwam.

Gelukkig dat Godfried er was; hij reikte haar den arm en bracht haar naar binnen. Een blos van vreugde steeg naar Antoinette's wangen, toen zij haar moeder zoo goed begeleid binnen zag komen.

Tonia werd tusschen haar nicht en dochter geplaatst.

‘Lief moedertje,’ zeide Antoinette en drukte zacht de hand harer moeder, ‘ik ben zoo blij u naast mij te hebben. Dat is 't heele concert meer dan waard.’

Het concert was niets aangenamer of vervelender dan alle anderen van het soort. Toen Sabine moest optreden gaf het een oogenblik van spanning. Niemand echter vertolkte die spanning duidelijker dan de vader der zangeres.

(*Wordt vervolgd.*)

Op Zee.

Water, water, water slechts,
Wat mijne oogen schouwen,
Verder nog dan links en rechts
Gindsche wolken grauwen.
Water, water, wat er woelt,
Immer op en neder,
Wat er klatert, klotst en spoelt,
Immer heen en weder,
Nimmer, nimmer wieglensmoê,
Wieglend zonder rusten,
Tot de diepste diepten toe,
Tot de verste kusten.

Wufte zee, wat dreef mij aan,
Me op uw kolk te wagen,

Op uwe onbetrouwbre baan
   Lot en lijf te dragen?
Wufte zee, ik waagde 't niet,
   Kon ik ooit vergeten,
Dat een hoogre Macht gebiedt
   Wat ge u moogt vermeten;
Dat een vaste onzichtbre Hand
   U van zuid tot noorden,
Tot uw diepsten grond omspant,
   Tot uw verste boorden;
Dat Zij al uw diepten meet,
   Al uw drupplen telde,
En niet één de wet vergeet
   Die heur Wijsheid stelde;
Dat Zij richting wijst en doel,
   Immer onbedrogen,
Wat er heen of weder woel',
   In wat lijn bewogen;
Dat Zij eeuw en eeuwen door,
   Tot het eind der dagen,
Elk atoom zijn eigen spoor
   Feilloos rond zal dragen.

Wufte waatren, wielt en woelt,
   Beukt en breekt uw baren,
Klotst en klatert, spat en spoelt,
   'k Tart uw doodsgevaren.
'k Weet: een hoogre Macht gebiedt,
   Wat ge u moogt vermeten;
Haar ontworstlen kunt gij niet,
   Noch haar wet vergeten.
Eeuwig staat heur raadsbesluit
   U en mij geschreven;
Wufte waatren, voert het uit,
   Zij het dood of leven!

J.P. VAN KASTEREN.

DE H. STANISLAUS DOOR EEN ENGEL MET DE H. COMMUNIE GESTERKT.

MAANOPGANG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SMITH HALD.

De nevel opgetrokken
Door
J. Vesters Jr.
(*Slot.*)

III.

Een paar maanden later heeft Alfred door tusschenkomst van een goed vriend een betrekking gekregen als eerste boekhouder aan een groot handelkantoor en een woning betrokken, die in overeenstemming is met den nieuwen toestand, waarin hij zich door den zwaren slag geplaatst ziet.

Aan een arbeidzaam leven gewoon, valt het werken hem niet zwaar, en daar hij nooit aan weelde gehecht heeft, baart ook het gemis daarvan hem geen verdriet.

En Jeannette? Zij heeft zich zonder morren, stil, gelaten, in den nieuwen toestand gevoegd. Of ze ook haar woord jegens Alfred gehouden heeft, of ze ook haar best doet? Ja, maar vaak valt het haar zwaar, zich zelf te overwinnen, te strijden tegen de lusteloosheid, die haar overweldigt, tegen haar neiging, om stil in een hoekje te gaan zitten, heel alleen, aan niets te denken, en wezenloos voor zich uit te turen. Nog heeft ze oogenblikken, dat ze weer in de doffe onverschilligheid van vroeger verzinkt, dat ze, strijdensmoe, het afgematte hoofd laat neerzinken.....

Toch doet de nieuwe, of liever de eerste werkkring, waarin ze geplaatst wordt, de nieuwe omgeving haar goed. Had ze vroeger dienstboden tot haar beschikking, die haar al het werk uit de hand namen, zoodat ze zich met niets had in te laten, nu moet ze zelf het huishouden besturen, en, al gaat dit in het begin nog werktuiglijk, zonder lust en zonder liefde, toch werkt het heilzaam op haar temperament en karakter, op heel haar gestel, daar ze hierdoor belet wordt, zich ongestoord aan haar gedachten en mijmeringen over te geven. Kon zij zich vroeger in het groote huis alleen in haar eigen kamer terugtrekken, en daar uren en uren vertoeven in de beklemmende eenzaamheid, verzonken in een doffe apathie, en liet ze den kleinen Tony aan zijn eigen lot en aan de zorgen der dienstboden over, nu is zij gedwongen, in den huiselijken kring te blijven, nu kan zij zich niet onttrekken aan de weldoende atmosfeer, die daar heerscht, en, zonder dat zij het wil of vraagt, op den duur niet zonder invloed op haar kan blijven.

In haar vroegeren toestand zou ze misschien altijd een plantenleven hebben geleid, nu heeft ze zorgen, zorgen voor het huishouden, voor Tony, voor haar man, en dit alleen reeds werkt gunstig op haar.

Maar met dit al heerscht er nog geen vertrouwelijkheid tusschen de beide echtgenooten; er is nog altijd een gaping tusschen hen, die, met veel geduld, enkel door den tijd overbrugd kan worden, had de dokter gezegd.

Alfred slaat haar aandachtig gade; al zijn gedachten, al zijn begeerten, heel zijn doen en laten is geconcentreerd op zijn vrouw, wier hart hij door zachtheid en goedheid zoekt te winnen. Dit is zijn levensdoel, en hij wanhoopt niet, het eenmaal te bereiken. Hij wint dan ook terrein, wel duim voor duim, maar hij wint toch. En niets laat hij onbeproefd om haar te troosten, op te beuren, moed in te spreken; hij leidt haar, zonder dat ze weet of voelt, dat ze geleid wordt.

Het is een moeizaam werk, dag aan dag dat hart te bespieden, dat raadselachtig gemoed te peilen, en omzichtig, voet voor voet verder te gaan. En dan, hoeveel teleurstellingen ondervindt hij hierbij niet! Soms denkt hij, veel gewonnen te hebben, soms waant hij zich het doel zijner wenschen nabij, en dan krijgt Jeannette weer van die oude vlagen, dat ze zijn teederheid met hardheid beantwoordt, hem afstoot door haar ijskoude onverschilligheid, zich schuw in zich zelve terugtrekt.

Zoo duurt het al weken en weken: nu eens wat vooruit; dan weer achteruit. Wel wint hij, maar het zoo lang gehoopte doel kan hij niet bereiken. Als hij het nabij meent te zijn, als hij er de handen naar uitsteekt om het te grijpen, ontglipt het hem weer en moet hij van voren af aan beginnen....

Op zekeren morgen, terwijl Alfred naar zijn kantoor is, zit Jeannette alleen in haar gepeins verzonken. Ze voelt, dat ze afdwaalt, dat ze den ouden weg weer opgaat, maar ze mist de kracht om zich er tegen te verzetten. Het is voor haar een genot, zich op den stroom der lusteloosheid te laten afdrijven, te heerlijker, omdat het min of meer de bekoorlijkheid der verboden vrucht heeft. De kleine Tony speelt op eenigen afstand, stil, heel zacht, want hij weet, dat hij zijn moeder niet mag storen. Ze is ziek, heeft zijn vader gezegd, en hij moet zich dus rustig houden Met zijn schrandere kijkers ziet hij naar Jeannette op; hij zou wel naar haar toe willen komen, maar hij durft niet. Ze kust hem zoo zelden, ze zegt zoo weinig tegen hem. Maar nu hij ziet, dat er tranen in de oogen zijner moeder komen, loopt hij op haar toe, kijkt haar aan en zegt:

'Ma moet niet schreien. Tony is toch niet stout.'

Ze schrikt op van het hooren dier zachte, vleiende kinderstem. Ze kan er niet koel voor blijven. Ze wordt ontroerd door die spontane betuiging van liefde en medelijden van haar kind, ze voelt haar hart week worden, en zonder zelf te weten wat zij doet, neemt ze den kleine woest, in één ruk, op haar schoot en drukt vurige, hartstochtelijke kussen op zijn wangen.

Tony laat alles willig toe en slaat zijn armpjes om haar hals. 'Zal ma altijd veel van me houden, ja? Tony zal altijd heel zoet zijn.'

'Ja, mijn engel,' zegt zij, en het is haar alsof de ijskorst om haar hart ontdooit onder den weldadigen invloed van licht en warmte, die van dat kind uitgaat; 'ma zal veel van haar lieven jongen houden.'

'En van pa ook?' vraagt hij, zijn schrander gezichtje zacht tegen haar wang aan vlijend.

'Ja, van pa ook, engel.'

'Nu is ma zoet,' roept Tony verheugd uit en klapt van pleizier in zijn handjes.

Op dit oogenblik komt Alfred de kamer binnen. Met één oogopslag heeft hij alles gezien, alles begrepen. Tony springt van Jeannettes schoot, loopt op zijn vader toe, grijpt hem bij de handen, trekt hem mee naar zijn moeder en zegt met stralende oogjes:

'Ma zal altijd veel van pa houden, heeft ma gezegd'

'Mijn goede, beste Jeannette,' zegt hij, 'voelt ge je nu wat beter?'

'Ja, Alfred, ik was weer op den ouden weg en toen heeft de kleine Tony me weer op het goede pad teruggebracht. Ik zal den lieven jongen dikwijls bij me nemen; hij weet zoo aardig te keuvelen en is zoo schrander, dat je er om lachen moet of je wil of niet.'

Sedert ging het met Jeannette veel beter. Zij werkte met lust, luisterde met oplettendheid naar hetgeen haar man verhaalde, begon belang te stellen in zijn werk,

was dankbaar voor de kleine attenties, die hij haar onophoudelijk bewees, ging met hem en den kleinen Tony wandelen, in één woord, was schijnbaar geheel hersteld.

Geheel hersteld was zij evenwel nog niet; telkens kreeg zij weer aanvechtingen tot lusteloosheid, van die vlagen van moedeloosheid, die aan stompzinnigheid grensde. Dan werd het opnieuw zoo leeg in haar hart, zoo kil om haar heen, dat zij vreesde, weer de oude Jeannette te zullen worden. Maar zij gaf zich nu niet meer als vroeger met genot daaraan over, ze liet zich nu niet meer op dien gevaarlijken stroom afdrijven, integendeel, ze roeide er tegen op met alle kracht, ze zocht troost en afleiding bij Tony, een enkele maal ook bij Alfred, die versteld stond over het lijden, dat zijn vrouw buiten iemands weten leed, den strijd, dien zij dag aan dag, uur aan uur, tegen zich zelve, tegen haar hart had te voeren.

Maar zachtjes aan werd zij kloeker, heel langzaam, onmerkbaar zacht. Duim voor duim moest zij den grond betwisten aan den vijand, die hardnekkigen tegenstand bood en zich de prooi niet wilde laten ontglippen, die hij de zijne meende voor altijd. De kracht om te strijden, om te volharden in dien zwaren kamp, om niet moedeloos het hoofd te laten zakken en het afgestreden lichaam niet in die zoete, begoochelende doelloosheid te laten wegzinken, vond zij in den lach en de vleiende woordjes van Tony, in de bemoedigende woorden, de onverpoosde zorgen van haar man.

En Alfred vatte weer moed; hij hoopte dat het mettertijd geheel zou slijten, dat Jeannette hem ten laatste geheel zou toebehooren. Eén ding veroorzaakte hem nog veel hartzeer: de afwezigheid van den kleinen Alfred, intusschen tot een flinken jongen opgegroeid. Hij had al eens in een gunstig oogenblik op zijn terugkomst in de ouderlijke woning gezinspeeld, maar Jeannette had steeds gedaan of zij het niet begreep, en hij durfde niet verder aandringen. Hij begreep Jeannettes gevoeligheid te moeten ontzien, wilde hij niet het moeizame werk van maanden in gevaar brengen. Hij zweeg dus en wachtte geduldig, in de hoop, dat de tijd zijn werk zou doen en voor den kleinen balling het ouderlijke huis openen.

Daar brak Alfreds verjaardag aan. Vroeger ging hij stil, vreugdeloos voorbij, het was dan een treurdag. Met ontroering, met eenige vrees ook, vroeg Alfred zich af, of dit ook nu weer het geval zou zijn. Hij hoopte iets, of liever, hij had het voorgevoel van een hoop, maar hij durfde er zich niet aan overgeven. Het moest eens een ontgoocheling opleveren!

Maar toen hij om twaalf uur van zijn kantoor thuis kwam, bemerkte hij, dat de huiskamer er feestelijk uitzag. Overal bloemen en van de liefste die hij zag, terwijl zijn stoel bijna geheel onder guirlandes schuil ging. En in die kamer zijn vrouw, met een blijden glimlach van voldoening om de lippen, en de kleine Tony in zijn beste pakje, stralend van vreugde, dat hij zijn vader een geschenk mocht geven, en ongeduldig, dat hij het zoo lang in een papier toegedekt moest houden.

Alfred bleef een oogenblik aan de deur staan. Zeker, die attentie van Jeannette trof hem, hij werd er door ontroerd, maar toch, in het geheimste schuilhoekje van zijn hart had hij iets anders gehoopt, iets van meer waarde..... Het was een teleurstelling voor hem, al had hij zich ook pogen diets te maken, dat hij dàt niet moest hopen, niet alle geluk in eens mocht wenschen. Was het dan al niet veel, dat Jeannette zich zóó had afgesloofd, moest hij hiervoor alleen niet reeds dankbaar zijn?

Jeannette scheen te raden wat er in hem omging, want met een glimlach keek zij naar de deur, die licht kraakte, onhoorbaar zacht. Alfred merkte het niet, hij kuste den kleinen Tony, die blij was zijn geschenk te mogen afgeven.

Nu was het de beurt aan Jeannette om hem geluk te wenschen. Zij stamelde een paar woorden, die hij niet verstond, maar waarvan hij den zin toch begreep. Zacht

liet ze haar hoofd tegen zijn schouder rusten. 'Dank je, Jeannette, dank je, kindlief,' fluisterde hij, 'ik vind het heel lief van je, heel lief.'

Weer kraakte de deur, waar Tony al geruimen tijd naar had zitten kijken, terwijl hij de oogen zijner moeder zocht, om met haar een blik van verstandhouding te wisselen. Nu ging ze open, Tony klapte in de handjes, Alfred keek om en nu ijlde zijn oudste zoontje op hem toe.

'Ik feliciteer u, pa, ik mag voortaan altijd bij u en ma blijven.'

Wat hij gehoopt had zonder het zich zelf te durven bekennen, wat hij als het aangenaamste verjaargeschenk kon ontvangen, wat hem hem liever was dan al het overige, had Jeannette verschaft. Hij was letterlijk dronken van vreugde.

'Mijn beste jongen, wat zie je er goed uit! Zal je altijd veel van ma houden?'

'Ja, pa, heel, heel veel! Ma is zoo goed, dat ze mij bij u laat komen. Lieve, beste ma!' En hij snelde op Jeannette toe en kuste haar herhaaldelijk.

‘Ik houd ook veel van u, ma,’ riep Tony, naijverig, en op zijn beurt overlaadde hij zijn moeder met kussen.

Jeannette liet het hoofd zinken, ze weende. De aandoening van dat oogenblik was haar te machtig.

‘Niet schreien, ma, toe, niet schreien,’ riepen Alfred en Tony te gelijker tijd, ‘nu pa vandaag jarig is, mag u niet schreien.’

Een glimlach schitterde door haar tranen heen, toen zij het hoofd ophief en haar man aanzag.

‘Ben je tevreden over me, Alfred?’ vroeg zij vleiend.

‘Zeker, zeker, Jeannette, zooveel geluk te gelijk had ik niet durven hopen. Je had me geen beter geschenk kunnen geven. Laat het nu altijd zoo blijven. Als je verdriet hebt, dan heb je twee kinderen om je op te beuren, en je man is er toch ook nog. Wil je me dat beloven, Jeannette?’

‘Ik beloof het je, Alfred, en je zal zien dat ik woord weet te houden.’

En zij hield woord. Het zwakke vrouwtje wist zich zelf te beheerschen en te overwinnen, daarbij krachtig ter zijde gestaan door haar man, en bemoedigd door den aanblik der twee kinderen, die de zonneschijn waren in haar leven, waarvan de dikke nevel eindelijk was opgetrokken.

Bij de Platen.

Het verloren proces. -

Wie denkt, bij de beschouwing van dit eenvoudig tooneeltje uit het werkelijk leven, niet aanstonds aan de honderdmaal door de ondervinding bevestigde opmerking, dat een mager akkoord altijd nog beter is dan een vet proces? Maar daar hebben de strijdlustigen ongelukkig geen ooren naar; het valt dan ook hard, als men in zijn recht meent te zijn, daarvan afstand te doen en te zwichten voor aanspraken, die men als onredelijk beschouwt. Daarbij zijn de ingewikkelde verhoudingen onzer moderne maatschappij er om zoo te zeggen op berekend, conflicten uit te lokken en in de hand te werken. In plaats dat er steeds gestreefd wordt naar een minnelijke bijlegging van geschillen, is er een heele klasse menschen, die er belang bij hebben dat er zooveel mogelijk wordt geprocedeerd en die dan ook wel zorgen, in plaats van den knoop te ontwarren, hem nog een beetje vaster aan te halen, zoodat hij zonder hun hulp totaal onoplosbaar wordt.

't Is niet onwaarschijnlijk, dat de teleurgestelde procesvoerder op onze gravure met zoo'n raadsman te doen heeft gehad, die hem eerst door zijn adviezen telkens verder den juridischen doolhof heeft ingedreven, om hem nu, met een beroep op de onverbiddelijke letter der wetboeken, te beduiden, dat zijn geval eigenlijk van den beginne af hopeloos is geweest. Somber voor zich starend hoort de bedrogene al die fraaie troostwoorden aan. Wat kunnen hem al die ingewikkelde wetsbepalingen en spitsvondigheden schelen? Hij weet dat hij zijn proces verloren heeft; dat hetgeen hem zoo duidelijk als zijn recht voor oogen staat met allerlei omhaal van woorden en breedsprakige kanselarijtermen gemaakt is tot een warboel, waarvan hij niets begrijpt dan dat hij in het ongelijk gesteld is en op den koop toe alle kosten mag betalen.

De H. Stanislaus Kostka door een engel met de H. Communie gesterkt. -

Den 13en November viert de Kerk het feest van den beminnelijken jeugdigen heilige, uit wiens engelachtig leven wij hier een der treffendste episodes zien in beeld gebracht. Het college der Jesuïeten te Weenen, waar de vrome jongeling zijn opleiding ontving, was op last der regeering moeten ontruimd worden, en nu had zijn gouverneur Bilinski hem en zijn twee jaar ouderen broer Paul Kostka een onderkomen bezorgd in het huis van een Lutheraan. Hier stond de teedere godsvrucht van den jongeling gestadig aan de hatelijkste aanvallen bloot. Zijn gouverneur en zelfs zijn broeder spotten met zijn vroomheid, trachtten hem uit alle macht van zijn godvruchtige oefeningen af te trekken en in de vermaken der wereld mee te sleepen; maar de jeugdige heilige bood den krachtigsten tegenstand, en hoe meer moeilijkheden men hem in den weg legde, hoe ijveriger hij zich wijdde aan de deugd. Elken Zondag en elken grooten feestdag naderde hij tot de H. Tafel en bereidde zich door vasten daarop voor. Nooit ging hij naar school zonder eerst de kerk te hebben bezocht om het H. Sacrament te aanbidden; iederen dag hoorde hij twee missen en hield een meditatie; hij sliep weinig en stond altijd om middernacht op om te bidden; hij tuchtigde zijn lichaam en mengde zich niet in gezelschap dan aan tafel. Als hij niet in de kerk of op het college was, sloot hij zich op in zijn kamer om te bidden of te studeeren en gunde zich geen ontspanning dan eenige oogenblikken na tafel.

Twee jaar had hij aldus dit leven van strijd en vervolging geleid, toen hij plotseling gevaarlijk ziek werd. Hij achtte zich den dood nabij en vroeg daarom de H. Teerspijze te mogen ontvangen; maar de Lutheraan, bij wien hij inwoonde, duldde geen priester in zijn huis. Zelfs Bilinski, de gouverneur, en Stanislaus' broeder Paul toonden geen medelijden met hem en weigerden hem op zijn sterfbed den troost van den godsdienst. In dien uitersten nood riep de heilige de voorspraak in van de patrones voor een zaligen dood, de H. Barbara; zijn gebed mocht verhoord worden; hij had een visioen, waarin het hem toescheen dat twee engelen hem de H. Teerspijze brachten. In een ander gezicht verscheen hem de H. Maagd, die hem meedeelde dat het uur van zijn dood nog niet gekomen was en dat hij zich aan God moest wijden in de Sociëteit van Jesus, waarvan hij geroepen was een der schitterendste sieraden te worden.

Maanopgang. -

Ziedaar een landschap dat beter al beschouwende te genieten valt dan te beschrijven. Somber en weemoedig strekt zich de onregelmatige huizenrij van het rivierdorp langs den slapenden stroom uit. Slechts enkele eenzame wandelaars zijn nog op het pad; het gure, schrale weer houdt ieder binnenshuis, en wat zou er in den donkeren avond ook aan den eenzamen waterkant te doen zijn? Een zwaarmoedige somberheid hangt over de heele omgeving. Maar daar komt de maan op, de heldere volle maan en giet haar zilveren glans over de hobbelende golven, die tintelen en glinsteren; de effen watervlakte wordt als een parelmoeren spiegel, waarin zich de fantastische vormen der stil liggende schepen weerkaatsen, en over alles worden heldere glimplichtjes verspreid, die het heele tafereel verlevendigen en als bezielen. Of er wel een onder de late wandelaars is, die iets merkt van de tooverpracht, waarmee de opkomende maan het heele landschap overstroomt? Hoogstens zullen zij allicht de opmerking maken, dat het morgen mooi weer zal zijn. Zoo biedt de natuur schatten van onbeschrijfelijke schoonheid, die voor de groote massa totaal onopgemerkt blijven.

Wetenswaardig Allerlei.

Gemoedsrust als middel tegen besmetting. -

Zeer terecht wordt als voorbehoedmiddel tegen de vreeselijke ziekte, die ook hier te lande in de laatste weken enkele slachtoffers heeft gemaakt, het bevorderen der gemoedsrust aanbevolen. Gewoonlijk wordt de aansporing van de artsen of de plaatselijke overheid beschouwd als een welgemeende poging om het uitbreken van een paniek met al haar noodlottige gevolgen te voorkomen. Er zit echter meer achter: wetenschappelijk kan bewezen worden dat gemoedsrust werkelijk een krachtig voorbehoedmiddel tegen besmetting is. De beroemde Fransche geneesheer Féré heeft dit aangetoond door middel van proeven, door hem op duiven, konijnen en witte muizen genomen.

Men moet namelijk weten dat het dierlijk organisme in het algemeen en het menschelijk lichaam in het bijzonder reeds uit zich zelf tegen besmetting beschermd is, daar het bloed de eigenschap bezit om bepaalde ziektekiemen te dooden. Gezond zuiver bloed is in staat een menigte gevaarlijke bacteriën onschadelijk te maken, en dit vermogen beschermt het lichaam zoolang het aantal ziektekiemen maar niet al te groot wordt. Wat bleek nu het geval te zijn met het bloed van dieren, die men opzettelijk angstig gemaakt had?

Bij de boven bedoelde proefnemingen nam men gelijke hoeveelheden bloed van dieren, die met rust gelaten waren, en van andere, wien men schrik had aangejaagd. Beide soorten van bloed werden in gelijke mate met ziektekiemen vermengd, en terwijl nu het bloed der kalme en rustige dieren onmiddellijk de bacteriën doodde, bleek dat van de angstige beestjes in de helft der gevallen de kiemdoodende eigenschappen verloren te hebben. Ook bleek het dat niet alle dieren even vatbaar waren voor bepaalde aanstekelijke ziekten.

Ter verdere proefneming werden rustige en angstige dieren van dezelfde soort met gelijke hoeveelheden ziektestof ingeënt en telkens bleek dat de laatste eerder stierven dan de eerste. Was de hoeveelheid ziektestof maar gering, dan bleven de rustige beestjes volmaakt gezond, terwijl de angstige daarentegen meestal spoedig bezweken.

Uit die waarnemingen zien wij dat vrees en angst de samenstelling van het bloed zeer te zijnen nadeele veranderen en het weerstandsvermogen tegen besmetting aanmerkelijk verzwakken.

Het dierlijk organisme bezit, zooals reeds gezegd is, in het bloed een voorbehoedmiddel tegen bacteriën. In het bloed van een volwassen mensch zweven ongeveer 1000 millioen witte bloedlichaampjes, die zich zelfstandig en vrij in onze aderen bewegen. Deze witte bloedcellen zijn de gezworen vijanden der bacteriën; zij worden door deze aangetrokken en zoodra in eenig dierlijk of menschelijk lichaam bacteriën binnendringen, vliegen de witte bloedcellen er op af om ze letterlijk te verslinden. Daarom heeft men die lichaamjes phagocyten, dut is zooveel als verslindende cellen genoemd.

Vult men nu een haarfijn uitloopend glazen buisje met bacteriën en brengt de spits daarvan onder de huid bijvoorbeeld van een konijnenoor, dan ziet men, als het dier in normalen toestand is, dat de phagocyten het lichaam verlaten en in het buisje dringen om de bacteriën, die het lichaam bedreigen, te vernietigen. Dat is zelfs met het bloote oog waar te nemen, daar men in het glazen buisje duidelijk een

voortdringende witachtige massa opmerkt. Toen Féré echter dezelfde proef bij angstige dieren nam, bleef de vloeistof in de buis helder; de phagocyten kwamen niet te voorschijn om den strijd met de bacteriën aan te binden, de vrees had het leger der witte bloedcelletjes verlamd.

Deze voorbeelden mogen hier volstaan; zij leeren ons, dat neerdrukkende zielsaandoeningen feitelijk de besmetting bevorderen. Natuurlijk kan er echter van besmetting alleen sprake zijn, wanneer er ziektekiemen in de onmiddellijke omgeving van den mensch rondzweven en hij daardoor oogenblikkelijk na een geweldigen schrik of tijdens een langdurige gedrukte gemoedsstemming wordt aangetast.

Heerscht er in een bepaalde plaats een aanstekelijke ziekte, dan hangen de ziektekiemen er in grooter of kleiner hoeveelheid in de lucht, ieder staat er aan bloot ze in zich op te nemen, maar het gevaar is bijzonder groot voor de angstigen, omdat die door hun vrees en bekommering de voorbehoedmiddelen, waarmee de natuur hun lichaam heeft uitgerust, krachteloos maken.

Behalve dat kunnen degenen, die niet zorgen hun gemoedsrust te bewaren en eeuwig in angst verkeeren, door een bepaalde ziekte aangetast te worden, nog op een andere manier werkelijk ziek worden. Het is bekend hoe groot de macht der verbeelding is: verbeelding is soms erger dan de derdendaagsche koorts, zegt niet ten onrechte het spreekwoord.

Het is voorgekomen dat menschen, die door een gezonden hond gebeten waren, al de verschijnselen der watervrees toonden alleen omdat zij zich verbeeldden dat de hond dol was. Het was dan niet de eigenlijke hondsdolheid, waaraan zij leden; alleen deden zich bij hen de verschijnselen voor van de vreeselijke ziekte, die hun bekend waren, en zij konden dus door kalmeerende middelen genezen worden. Zoo heeft men ook waargenomen dat zenuwachtige menschen, als zij zich verbeelden de koorts te zullen krijgen, werkelijk een verhooging van lichaamstemperatuur ondervinden. Dergelijke zenuwachtige en angstige naturen kunnen in tijden van cholera ook wel door brakingen of diarrhee worden overvallen. Maar zij kunnen zich zoodoende ook de echte cholera op den hals

halen. Een gezonde maag is namelijk een krachtig voorbehoedmiddel, dat de cholerabacillen niet zoo licht overwinnen, en nu weten wij dat niets nadeeliger is voor de maag en de spijsvertering dan een angstige, gedrukte gemoedsstemming.

Het is dus zaak in tijden van besmettelijke ziekte zooveel mogelijk de rust en kalmte des gemoeds te bewaren, en het beste middel daartoe is buiten allen twijfel.... een goed geweten en het vertrouwen op God.

Postduiven als overbrengers van pokstof. -

Tot dusver werden postduiven enkel gebezigd tot het overbrengen van depêches, maar nu is een militaire dokter op het denkbeeld gekomen, ze voor het overbrengen van pokstof te gebruiken. Daar deze stof in een ganzepen vervat is, is niets eenvoudiger dan deze met behulp van ijzerdraad vast te maken aan den staatt der duif. Deze wijze van overbrenging der pokstof zou in tijd van oorlog uitstekende diensten kunnen bewijzen, wanneer een pokkenepidemie uitbrak in een belegerde stad, van alle gemeenschap met het overige land afgesneden.

De zoete inval.

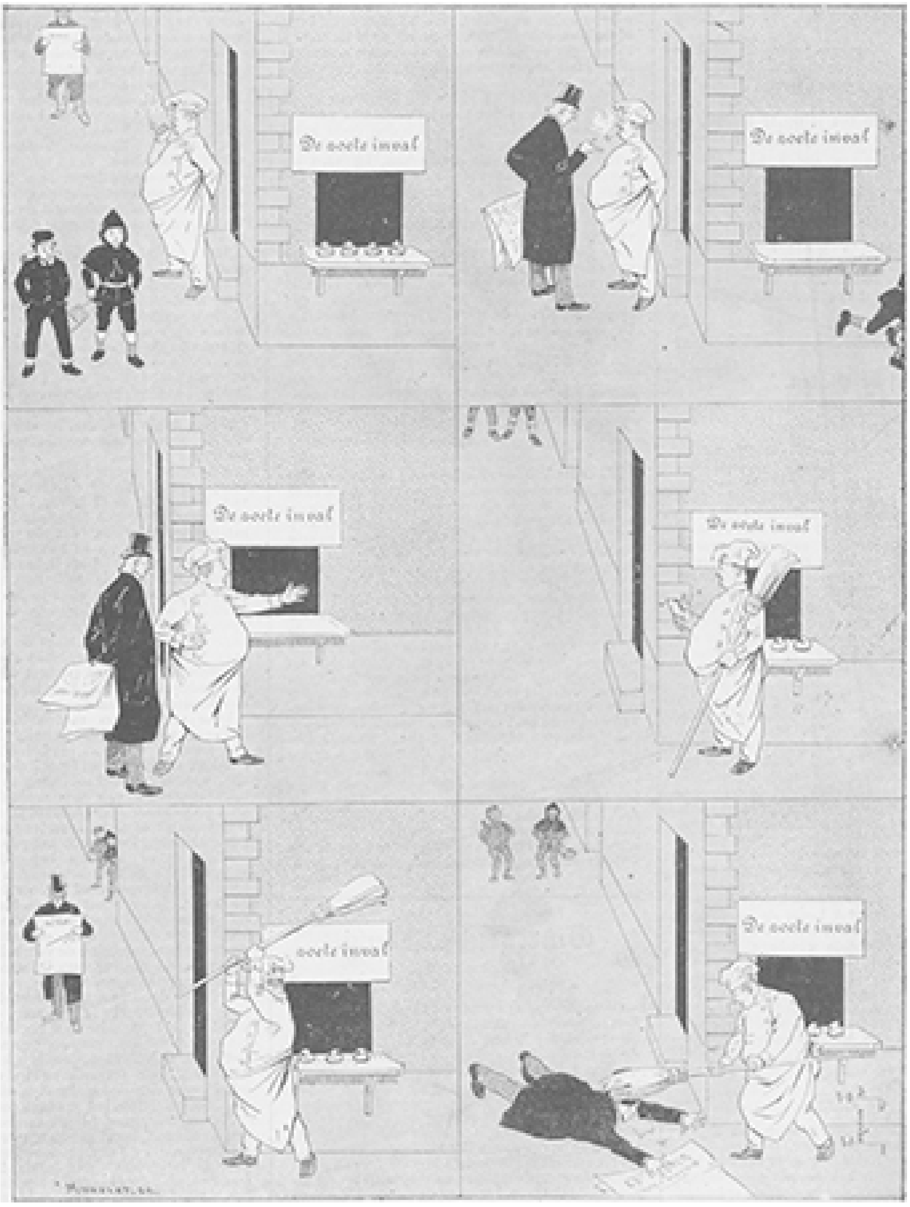
De zoete inval
De zoete inval
De zoete inval
De zoete inval
zoete inval
De zoete inval

[Nummer 17]

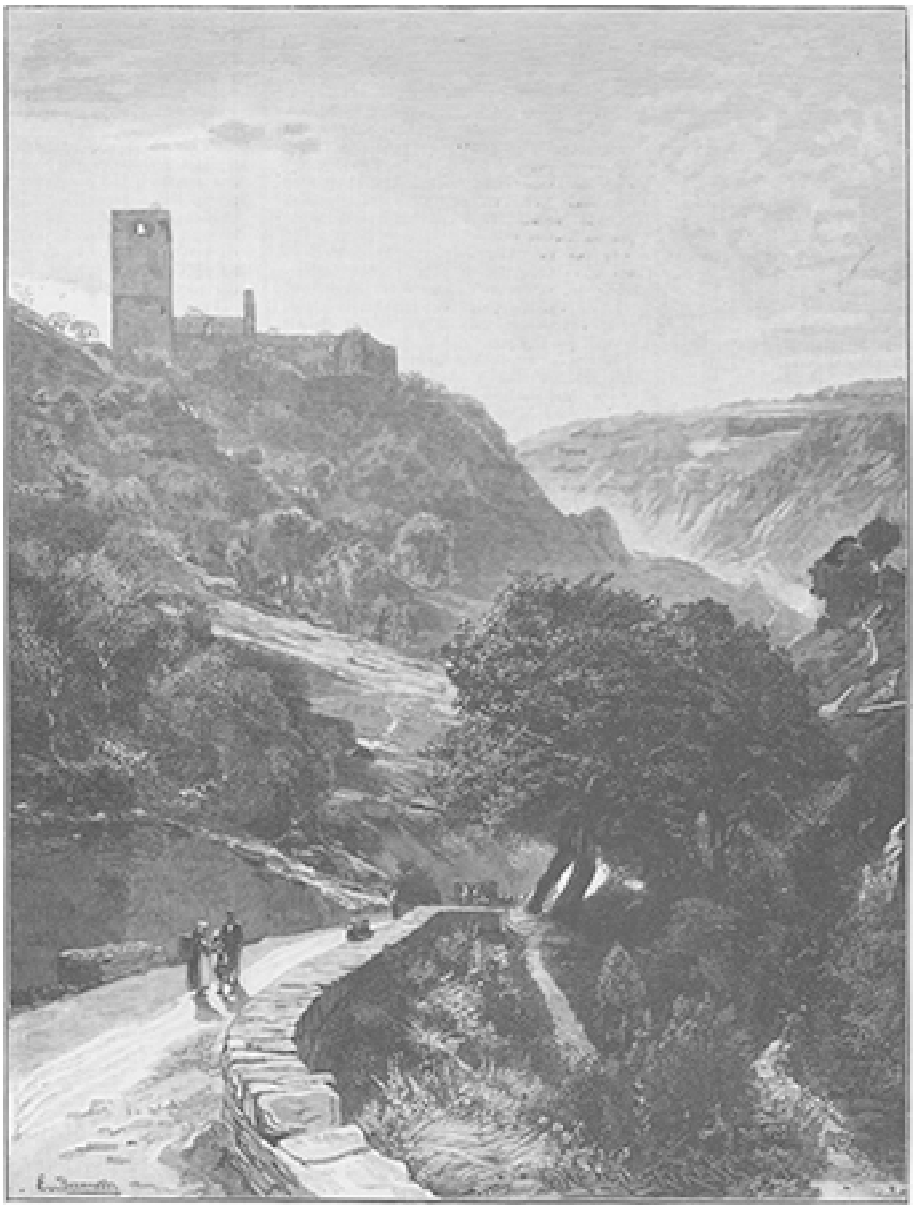

HET BLÜCHER-DAL BIJ KAUB, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. VON BERNUTH.

De Amerikaansche.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Bij zat nu naast zijn familie, telkens haalde hij zijn zakdoek uit, streek daarmede langs zijn gezicht, fluisterde tegen Godfried die een paar plaatsen van hem afzat, gaf de Douairière die in 't geheel niet naar hem luisterde, allerlei uitleggingen over Sabine's studiën, haar grooten aanleg, de verklaringen harer meesters, haar geschiktheid voor het tooneel, de belachelijke vooroordeelen harer moeder - totdat aan alles een einde kwam door de verschijning van de debutante.

Sabine was bleek, zenuwachtig en zooals zij daar stond, plukkende aan haar muziek, bepaald leelijk.

Haar japon zag er niet smaakvol maar al te opzichtig uit, zij behandelde den sleep niet bevallig en de dames in de zaal oefenden bittere critiek op haar uit; over 't algemeen was zij niet sympathiek.

Zij beefde eerst erg, langzamerhand kwam zij meer op dreef en eerst nu durfde Herman opzien; zijn hart klopte van trots en van spanning: als die hooge Mi maar goed ging! Eindelijk kwam het gewichtige oogenblik, maar och! - de stem sloeg over en de Mi kwam er bevend en onzeker uit.

Herman sloeg zich radeloos tegen het voorhoofd.

‘Houd toch uw fatsoen,’ fluisterde hem de Douairière toe, ‘de heele zaal kijkt naar ons. 't Is de moeite niet waard er zoo'n drukte over te maken.’.

Toch werd Sabine zeer toegejuicht; zij boog en dankte met een grimmig gezicht; zij kreeg een paar bouquetten en nam die onverschillig aan; toen zij in de bestuurskamer terugkwam kreeg zij het op de zenuwen.

Haar vader kwam bij haar, sprak haar moed in, gaf alle schuld aan de kinderen; in zoo'n omgeving moest de mooiste stem verloren gaan.

Men reed naar huis in geen opgewekte stemming. Herman pruttelde op ieder behalve op zijn oudste dochter, die hij vleide en geruststelde. Sabine was in het alleronaangenaamste humeur; de bouquetten waren op de bloemmarkt gekocht, zulke prullen, de heeren waren niets galant, men had haar warme punch gegeven in plaats van champagne. Zij had genoeg van de kunst, zij wilde voortaan maar kamermeisje worden. Thuis gekomen wierp zij de bloemen in een hoek, ging naar haar kamertje, zonder iemand goeden nacht te zeggen, gooide haar mooie kleeren op een hoop, en terwijl haar moeder die geduldig opraapte en ophing, wierp zij zich op haar bed en huilde en griende zich in slaap, tot groote bezorgdheid van haar vader, die er van sprak den dokter te halen, en die het huis door mekaar zocht naar zenuwstillende druppels, welke natuurlijk nergens te vinden waren.

Zoo eindigde die gedenkwaardige concertavond, waarvan men zooveel ophef had gemaakt, alsof Sabine's geheele toekomst er van af hing

Mevrouw Van Wieringdaele lachte spottend over alles.

‘'t Kind heeft een goed maar zwak stemmetje,’ zeide zij niet zonder minachting, ‘de meesters hebben alles er uitgehaald, wat er uit te halen was. Zij hebben ze uitgerekt naar onder en naar boven en daardoor is 't nog veel schraler en dunner geworden. Misschien krijgt ze in Holland veel succes, want zij zijn hier gauw tevreden, maar in Amerika zou zij zich in geen salon durven laten hooren.’

‘Maar 't zou toch jammer zijn,’ antwoordde Antoinette, ‘als zij nu haar loopbaan in deze richting niet verder voortzette. Zij heeft zooveel gestudeerd en 't heeft zooveel geld en tijd gekost.’

‘Aan wie de schuld? Je vader heeft altijd zoo'n ophef gemaakt van haar stem, dat ik meende een tweede Patti of Nillson te hooren, en dit is heel aardig, heel lief, maar 't is dat niet.’

‘Als zij maar niet ontmoedigd wordt!’

‘Dat is niets; laat zij lessen geven in zang; zooveel kent zij er wel van om haar élèves niet te veel te verknoeien.’

‘Wat is mama opwekkend,’ lachte Godfried, ‘maar eigenlijk heeft ze gelijk; als men in de kunst niet uitmunt, is 't beter dat men er zich niet aan waagt. Er is geen middelweg tegenwoordig; of een ster - of een brekebeen.’

‘Wat ben ik blij dat ik nooit roeping heb gevoeld voor kunst, welke dan ook,’ zeide Antoinette, ‘want ik was toch zeker een brekebeen gebleven en niets meer.’

‘Ik heb mij vroeger toegelegd op schilderen, maar toen ik weduwe werd, begreep ik dat mijn geklad niets zou opbrengen; toen ben ik japonnen gaan maken en ik verdiende geld,’ zeide de Douairière, ‘maar ik had energie en wil, maar och, wat bezitten die Europeanen daarvan weinig; die leven van hun stemmingen en anders niet.’

In den loop van den morgen kwam Herman zijn opwachting maken bij zijn nicht; hij vertelde dat Sabine met zware hoofdpijn in bed lag. Zij was zoo geagiteerd, zoo zenuwachtig, geen wonder! en toch, al was 't met die Mi minder goed gegaan, zij had toch succes gehad.

Wat voor indruk had nicht van haar gekregen, een stemmetje als paarlen vallend op kristal, niet waar?

‘Zij wordt nooit een ster,’ klonk het korte afbrekende antwoord, ‘als ik u een raad geven mag, neef! dan zou ik geen geld meer aan haar studie uitgeven en haar eenvoudig aan lessen zien te helpen. Daarmee zal zij wel wat kunnen verdienen.’

Herman werd rood van kwaadaardigheid en hij had al zijn gevoel van afhankelijkheid tegenover zijn nicht noodig om niet op te vliegen.

‘Dat is gauw gezegd, nicht,’ zeide hij, na een poos, ‘maar neem mij niet kwalijk, heeft u wel verstand van muziek?’

‘Genoeg om uw dochters stem te beoordeelen,’ hernam zij bedaard glimlachend, ‘maar u moet het weten, ik bemoei mij volstrekt niet met de opleiding uwer kinderen. Wil u aan Sabine meer geld verknoeien en uw vrouw en andere kinderen gebrek doen lijden, dat moet u weten.’

‘Mag ik u een oogenblik onder vier oogen spreken, nicht?’ en hij zag even naar Antoinette en Godfried, waarvan de eerste voor het raam zat te werken, en de tweede een courant las.

‘Wel zeker, gerust! Antoinette, maak je klaar en ga dan afscheid nemen van je moeder. Wij vertrekken om vier uur. Godfried mag er die ook niet bij wezen? U weet over twee jaar is hij meerderjarig en dan geef ik hem het beheer zijner eigen zaken over.’

‘O, dat is geen bezwaar. Ik heb neef al over de zaak gesproken; misschien heeft hij u mijn belangen al voorgedragen, maar mijn dochter geef ik niet gaarne opening van zaken en nu zij weg is..’

‘Praat u vrijer! Zegt u, wat u te zeggen heeft wat spoedig, want daar komt mijn rijtuig. Mijn zoon en ik gaan naar het Rijksmuseum ons voor een half uur vergasten aan Rembrandt. Onze tijd is beperkt, dus....’

Zij maakte een veelbeteekenende beweging met het hoofd, die hem tot haast moest aansporen

Godfried stond intusschen op en zeide:

‘Ik ga een sigaar rooken beneden; wanneer u het over zaken heeft, neef Herman, dan is u bij Moeder aan het rechte kantoor. Tot straks. Voor dat wij vertrekken kom ik mevrouw mijn nicht nog even groeten.’

‘Zeer veel eer, neef, zeer veel eer! Jammer dat u Sabine niet zal treffen. 't Arme kind is zoo impressionabel en zij zou u toch gaarne ontmoeten. Wat had zij mij gaarne hierheen vergezeld, om u - een buiging naar mevrouw Van Wieringdaele - haar respect te betuigen.’

‘Misschien is zij in zooverre hersteld dat ik haar ontmoeten mag,’ zeide Godfried goedig.

Hij ging heen en aan de deur hoorde hij Herman nog tegen zijn moeder zeggen:

‘Vreemd, dat neef Godfried niets heeft van het type der Wieringdaele's. Men zou eerder zeggen een Portugees. Mijn vriend baron van Dinge vroeg me gister avond in de pauze nog: ‘Zeg eens Wier, vertel me eens, wie is die Portugees, dien je daar naast je had zitten.’

‘Ik verzoek u,’ klonk scherp de stem der Douairière, ‘mij niet onnoodig op te houden en mij te zeggen, wat u op het hart heeft.’

‘Zeker, mevrouw, zeker! 't Betreft eerst mijn oudste dochter. U kan niet vermoeden hoe diep uw woorden van daareven mij getroffen hebben! Mijn dochter haar studies opgeven, afstand doen van haar kunst, dat wel zeggen haar leven, maar dat zou haar dood zijn.’

‘Zeker is 't niet aangenaam te weten dat men een verkeerden weg heeft ingeslagen, maar haar moeite is niet vergeefsch geweest. Zij kan immers lessen geven’

‘Nicht, u kent mijn Sabine niet. Zij is een door en door artistieke natuur, lessen geven zou het heilige vuur in haar borst dooden. Zij kan zich niet aan banden leggen, daarvoor is haar natuur te edel.’

‘Praatjes, wie moet, die kan! En daarbij ik ben niet van plan mij met uw dochter in te laten. Voor een uwer kinderen heb ik geheel gezorgd en ik meen daarmede voor hen genoeg te hebben gedaan.’

‘O dat beweer ik niet. Mijn dank aan u kent geen grenzen, maar ik had zoo gehoopt dat u, inziende hoe de artistieke ziel mijner oudste dochter ten onder gaat in onze ellendige omgeving, dat u de hand zou uitstrekken om haar te vormen, te helpen. Dat is toch zeker een verdienstelijk werk en u deed het dan niet ter wille van mij of van haar, maar van de kunst, de goddelijke, de onsterfelijke, de eenige kunst.’

‘Ik heb 't u al gezegd, mijnheer Van Wieringdaele,’ hervatte de Douairière koud en uit de hoogte, ‘dat volgens mijn meening kunst en uw dochter niets anders met elkander hebben uit te staan dit dat haar opleiding een kunstmatige is geweest. Ik kan mij vergissen, maar voor 't oogenblik is dit mijn vaste en onveranderlijke meening.’

‘Dus ik mag niet hopen dat u zich mijn Sabine aantrekt, dat u haar gelegenheid geeft zich verder te ontwikkelen, òf ten minste dat u haar toestaat op Vaartzicht een weinig te bekomen van de vermoeienissen en aandoeningen der laatste weken?’

‘Ik vind dit geheel onnoodig; een mensch moet in den kring blijven, waarin hij thuis hoort.’

‘En zoo Antoinette er in toestemt voor dien tijd bij ons te komen, om haar zuster wat rust in de buitenlucht te gunnen?’

‘Antoinette heeft niets toe te stemmen en te regelen buiten mij om. Als ik wilde kon ik beide zusters te logeeren vragen, maar ik hou van geen logées en van geen vreemde gezichten. Heeft u nog iets anders te vragen?’

Zij drukte op dit v r a g e n , als om goed te doen uitkomen, dat alle gesprekken van haar neef op vragen neerkwamen.

Herman bedacht zich een oogenblik en zij haastte hem.

‘Spoedig, de tijd is haast om!’

‘Mevrouw... nicht...,’ barstte hij eensklaps op wanhopigen toon uit, ‘als u ons niet redt, gaan wij verloren, wij zijn meer dan arm. Wij lijden honger en koude.’

‘Zoo, is u er zoo erg aan toe? Dat komt

er van als men zijn geluk met voeten verschopt.'

'Ik het verschoppen. Dan moest ik eerst geluk hebben en wat heb ik levenslang gehad? Teleurstelling, tegenspoed, ellende! Nooit heeft mij het geluk toegelachen dan eens... eens..'

'Toen u speculeerde op de erfenis van uw neef?'

Hij zag haar aan met een kwaadaardigen blik.

'Mevrouw, er viel niet te speculeeren. Ik was de wettige erfgenaam, wanneer - Amerika ons niet een vrouw gezonden had, met een knaap die de rechtstreeksche afstammeling heette te zijn van de rijke Wieringdaeles'

De grijze oogen blonken als staal en schenen scherp als een paar dolken, terwijl zij zich op Van Wieringdaele richtten.

'Mijnheer,' sprak zij 'ik begrijp uw insinuaties. Zij zijn schandelijk, laag. Na twaalf jaar durft u nog twijfelen aan ons recht op de erfenis van uw neef. Waarom niet den rechten weg bewandeld, ons niet als bedriegers aangeklaagd? Het gerecht kon dan beslissen en uw bewijzen onderzoeken.'

'Mevrouw,' riep Herman uit het veld geslagen, 'u begrijpt me verkeerd, ik spreek alleen van mijn ongeluksster. Maar op zoo iets te zinspelen, hoe zou ik het durven, hoe zou ik het kunnen?'

'Ik weet dat u tot alles in staat is,' antwoordde zij op een toon van onbeschrijfelijke verachting, 'en na uw gezegde van daareven staat mij maar één weg open, alles met u af te breken, uw dochter aan u terug te zenden en uw familie aan uw eigen leiding over te laten. Ik geloof dat het mijn plicht is.'

'Mevrouw, zoo wreed zal u niet zijn.'

'Ik weet het niet, ik moet er over nadenken.'

Er werd aan de deur getikt en een bediende kwam zeggen dat het rijtuig wachtte.

''t Is goed, ik kom!' zeide mevrouw opstaande, en toen met een gebaar vol trots wendde zij zich tot Herman van Wieringdaele.

'Ga nu maar heen! Ik heb lang genoeg naar u geluisterd. Ik schrijf later wel.'

Herman stond verlegen, als een berouwhebbend zondaar, met den hoed in de hand.

'Mevrouw... nicht! och! wees niet zoo hard! Als ik iets miszegd heb, vergeef het me. De ellende, de honger, de agitatie...'

''t Is goed, vertrek! ik heb genoeg van dat bedelvolk.'

(*Wordt vervolgd.*)

Koop edelweiss!
Een geschiedenis uit het Hoogland.

Op den weg naar Castein, tusschen Taxenbach en Lend, aanschouwt men een der bewonderenswaardigste plekjes van Gods schoone natuur. Daar is met de woorden rots en waterval niets gezegd: 't is een heele wereld van rotsblokken en bruisend neerstortend water, die men in 't ronde ziet.

Waar maar een plek[j]e in het mos op de steenen plaats biedt aanj de schraalste boomwortels, daar rijzen de stengels en stammen omhoog, wild en woest door elkaar gestrengeld tot een ondoordringbaar bosch. Het oor verneemt aan alle kanten niets dan ruischen en bruisen, hotsen en klotsen van naar de diepte spoedende wateren.

Het oog ziet het golvend voortstroomen, het schuimend opspatten, het glinsterend schemeren van het beweeglijke water en het vochtig glimmen van rotspunten en steenen, hier en daar met heerlijk diep groen overdekt.

De *Klamm* - zoo heet dit tooverachtig oord - is sedert jaren voor de wereld toegankelijk gemaakt. Ik mocht het echter nog zien in zijn oorspronkelijke natuurpracht vóórdat trappen, bruggen en stellingen het geschikt hadden gemaakt voor het bezoek der toeristen.

In de nabijheid van het *Kitzloch*, een nauw rotspoortje, waardoor men klauterend naar boven moet sluipen om verder op den weg te komen, omzoomd met de afgronden, waarin het wilde water raasde, - in die ontzagwekkende, phantastische eenzaamheid stond ik eensklaps tegenover een meisje.

Ze was armoedig in de dracht van de landlieden der streek gekleed en droeg een rood doekje op de gebruikelijke manier om het hoofd gewonden, dat met een weelderigen tooi van blond kroeshaar prijkte.

'Koop edelweiss!' zei het meisje

In het eerst had ik haar niet opgemerkt, ook niet kunnen opmerken, omdat zij in een kromming van den weg stond, door een vooruitstekende rots gedekt. Nu stond ik haast vlak vóór haar en zag haar in het opmerkelijk wit en rood gezicht met die fluweelachtige gladheid, welke alleen in de vochtige lucht van het waterrijke hooggebergte wordt aangetroffen. Ik zag onwillekeurig ook in de bijzonder groote blauwe oogen, wier leden en wimpers onbeweeglijk bleven, zoodat de oogen deden denken aan die van een nachtuil, plotseling in het felle daglicht gebracht, zoo strak en star zagen zij voor zich; zij leken een brokje van een kalm onbewogen bergmeer of een blauwachtige steen, waarover geen wisselend licht valt.

En dan die uitnoodiging of liever die vordering: koop edelweiss! had ze gezegd op een toon, zoo koud en zonder uitdrukking als kwam hij van een vogel, dien men praten geleerd had, en alsof het meisje die woorden had gesproken zonder te denken aan hetgeen ze zeide.

Zij stond daarbij stijf en roerloos als een bont aangekleede pop in de grauwgele vochtige steenmassa en hield met een stroeve beweging van den arm het tuiltje edelweiss opgeheven.

De jongen, die mij volgde, moest omdat ik plotseling bleef staan, ook stilhouden. Het smalle pad veroorloofde hem niet mij op zij te komen en dus riep hij haar van achter mijn rug den gebruikelijken christelijken groet toe:

'*Grüss dich Gott*, *Angerl*, groete u God, Angerl.'[(1)]

'Ben je daar ook alweer,' liet hij er op volgen. 'Nu je bent er vandaag vroeg bij.'

Zij bleef stokstijf staan zonder zich te verroeren, hield het aangeboden tuiltje maar opgeheven en herhaalde op denzelfden onverschilligen toon: 'koop edelweiss'

Zij had een bruin, verweerd leeren jakje aan; daaronder hing een donkerroode, oude rok met groote plooien en haar fraai gevormde voeten stonden ongeschoeid op den harden rotsgrond. Ik huiverde onwillekeurig, toen ik den blik van het innemend gezichtje langs de heele gestalte tot op de bloote voeten liet afdalen; en ik weet niet wat het was, dat mij een poos weerhield de bloemen aan te nemen en daarvoor een muntstukje ter betaling over te reiken.

Uit den groet van den jongen achter mij had ik al kunnen hooren hoe het meisje heette Maar toch bleef zij een raadsel voor mij. Zij glimlachte niet, als ik haar vriendelijk in het gezicht zag; zij antwoordde niets; integendeel wanneer er

(1) Verbastering van Angelica.

verandering kwam in haar uitdrukking, dan keeg haar gezicht iets vragends, iets angstig verwachtends.

Ik tastte in den zak en legde mijn zilverstukje in haar hand; zij kneep die haastig toe en bleef daarna weer even roerloos staan.

‘Wij moeten langs dien kant verder,’ zei mijn gezel en ik begreep dat hij weg wilde, maar ik wendde mij toch eerst af en stemde in met zijngroet: ‘*Behüt dich Gott*, God zegen u,’ toen hij mij met die woorden daartoe aangemaand had.

Het tuiltje edelweiss had ik in de hand, nog volstrekt niet wetend, wat ik daarmee zou aanvangen; toen wij eenige schreden verder gekomen waren, zei de jongen:

‘De arme tobber! Ze is niet wel bij het hoofd.’

‘Wat?’ zei ik, alsof ik niet goed verstaan had. ‘Dat beeld van een meisje!’

‘Ja, ongelukkig genoeg! Ze is al van jongsaf zoo geweest.’

‘Idioot geboren?’ vroeg ik.

‘Neen, ze was vroeger een heel schrander kind. Ik heb ze nog met de lei onder den arm naar school zien gaan’

‘Is ze hier uit het dorp vandaan?’

‘Neen, haar moeder heeft op de *Karwies* in Pleikengrund gewoond; dat is hier een heel eind vandaan.’

‘En woonde ze daar alleen met het meisje?’

‘Neen, ze had nog een jongen, die een paar jaar ouder was.’

‘En?’ vroeg ik verder.

‘Die is dood.’

Ik luisterde verder.

‘Maar mijnheer,’ zei hij, ‘ik moet, als ik zoo achter u loop, te hard praten omdat u me anders niet verstaat en zoodoende kan ik niet genoeg op den weg letten Ook u, mijnheer, moet beter het oog op het pad houden en het hoofd niet omwenden om te luisteren, anders.... Laten we dus niet praten, tot we rust houden. Dan vertel ik u alles.’

‘Zeg me dan maar één ding,’ riep ik nog even terug, terwijl het beeld van het zonderlinge meisje mij weer levendig voor den geest rees, ‘ongelukkige liefde?’

‘Neen, dat in 't geheel niet.’

Daarop ging ik, het tuiltje edelweiss in den band van mijn hoed stekend, zwijgend verder.

Een uurtje later namen wij een oogenblik rust in de hut van een boschwachter, die ons een glaasje *Beerenen* met een stuk brood aanbood, en toen we daar zoo in het zonnetje op de bank aan een klaptafeltje gezeten waren, bracht ik het gesprek weer op Angerl, om wat naders omtrent haar te vernemen. De boschwachter was niet thuis en zijn vrouw, die ook graag een praatje maakte, kwam zich bij ons neerzetten. Eerst luisterde zij, waar we 't over hadden, daarop vertelde ook zij wat ze wist, en zoo kwam ik het volgende te hooren.

De moeder van Angerl was een flinke, gezonde, welgestelde boerendochter geweest, die het heel goed in de wereld had kunnen hebben, wanneer ze niet zoo onverstandig was geweest van met alle geweld een jongen te willen trouwen, die niets bezat dan een zaag en een bijl en een paar armen om die te hanteeren. Dat huwelijk viel, gelijk te begrijpen was, volstrekt niet in den smaak van haar oudsten broer, die de ouderlijke boerderij had overgenomen. Maar zij moest en zou haar Jusl hebben; ze kreeg dus haar aandeel in het ouderlijk erfdeel, dat ze in een leeren beursje meenam en dat juist genoeg was om van een ouden neef een hutje over te nemen in een bosch, waar Jusl voor zijn leven lang hout genoeg te kappen had.

In den eersten tijd ging alles nog voor den wind; het jonge paar trok zich van de wereld buiten hen bitter weinig aan; met den dagelijkschen arbeid, het beloeren van het wild, het luisteren naar de vogeltjes, het waarnemen van de weersgesteldheid, met geregeld werken, eten, slapen en 's Zondags naar de kerk gaan, vlogen de weken en maanden, en zachtjes aan ook de jaren voorbij.

Achtereenvolgens waren twee kinderen het jonge huishoudentje komen opvroolijken; ze heetten naar hun ouders; eerst kwam de kleine Jusl en daarna zijn zusje Angerl; ze leken sprekend, de jongen op den vader, het meisje op de moeder. Jusl had ravenzwart haar en zwarte, groote oogen evenals zijn vader; Angerl was blond en had helderblauwe oogen evenals haar moeder.

Tot dusver ging alles nog goed, de schrale verdienste was juist voldoende om behoorlijk te kunnen rondkomen; de houthakker en zijn gezin verheugden zich in een bescheiden welstand, en bij dat onbezorgde leven hadden hij en zijn vrouw stokoud kunnen worden, wanneer niet boven in het gebergte, waar een stuk oerbosch ontgonnen werd, door het neerhalen der reusachtige boomstammen een rotsblok was losgeraakt en naar beneden gestort. Het viel

HET ROZENWONDER DER H. ELISABETH, NAAR DE WANDSCHILDERING VAN FLANDRIN, IN DE KERK DER H. ELISABETH TE VERSAILLES.

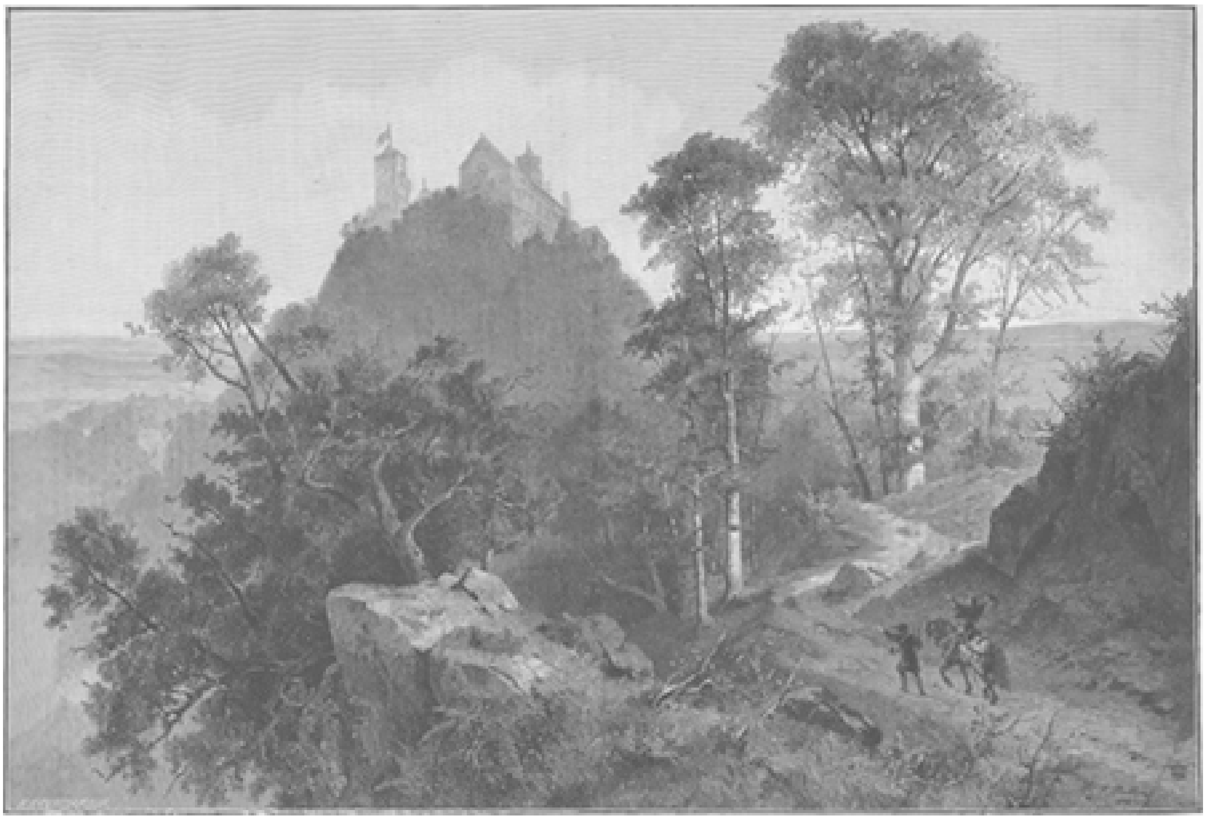

DE WARTBURG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PROF. F. PRELLER JZ.

op een vooruitspringende berghelling en bleef daar wel liggen, maar van den bergwand brokkelden stukken af en een van die steenen trof in zijn val juist den armen Jusl aan het hoofd.

Daar lag hij als door den bliksem getroffen. Het bloed, dat uit zijn wonde stroomde, kleurde den steenigen grond, het mos en de boomwortels in het rond. Zijn tong was verlamd; hij was nog maar half bij kennis, zijn oogen openden zich nu en dan nog maar tot een wezenloozen blik. Weldra hield de kameraad, die met een doek, vast tegen de wond gedrukt, het bloed poogde te stelpen, nog maar een verstijfd hoofd in de hand, en op de takken van den boom, dien Jusl zelf nog had helpen vellen, droegen zij hem levenloos naar zijn hut.

De vrouw, wie men alleen nog maar bericht had, dat hij gewond was, stortte zich bij den aanblik van het bleeke gezicht met de gesloten oogen, radeloos op het lijk: haar toespraak, haar angst- en smartkreten werden met geen blik, geen zucht meer beantwoord.

'Dood!' kreet zij - en zoo was het.

Het lijk werd in de witte wade op het bed uitgestrekt met een kruisbeeldje in de hand en een wijwatersvat met een palmtakje er in aan het voeteneinde; toen kwam de kist en eindelijk een lage slee, waarop het zielloos overschot van den beminden man en vader langs de smalle, steenachtige bergwegen naar zijn laatste rustplaats werd gevoerd.

De kinderen zagen met stomme verbazing in het onveranderlijke gezicht van hun vader, dat hun tot dusver een wereld vol afwisseling geweest was, en zij schreiden omdat zij een tijd lang ook moeder zagen schreien; zwijgend en bedroefd zaten ze aan haar voeten, omdat ook zij dikwijls uren lang stom en roerloos op een zelfde plek bleef zitten, met het hoofd op de hand leunende en met strakken blik voor zich uit starende.

Wat zou de arme, broodelooze weduwe nu met de kinderen aanvangen? Zeker, in de schamele hut waren zij warm geborgen; maar als de laatste *Kreuzers* aan kerk en kerkhof betaald waren, wat schoot er dan over om van te leven? Zij kon werken, zeker, maar wat zou zij doen, daar er geen sterveling in het rond woonde, die haar gebruiken kon? En er moest toch raad geschaft worden

Zij was aan de eenzaamheid gewoon; maar als toch de Zaterdagmiddag kwam, en de houthakkers van den wekelijkschen arbeid in het gebergte naar huis terugkeerden, voelde zij haar hart als toegeschroefd. De oude neef, die vroeger in de hut gewoond had, kwam op een keer aangestrompeld en zei:

'Doe zooals ik vroeger gedaan heb; koop een boom, hak hem zelf en met medehulp klein; dan haal je de blokken naar huis om te kloven, en verkoopt het hout in bosjes, daar vind je altijd liefhebbers voor.'

Dat was een goed idee, maar de uitvoering viel toch niet mee. Een boom klein hakken, blokken kloven, bosjes hout binden, en dan alles op een kar of slee over de steenachtige wegen naar het naaste dorp sjouwen, dat was bepaald paardenwerk; maar het was toch een troost, dat men zoodoende in de hut kon blijven wonen. De oude neef haalde zijn laatste geldswaardige papiertjes uit het versleten kerkboek, dat hij als een portefeuille, verscheidene malen met een touwtje omwonden, bij zich droeg en hielp daarmee de weduwe aan bedrijfskapitaal voor haar onderneming.

En zooals afgesproken was, werd gedaan. Zij zelf hanteerde als een manskerel de breede zaag en geholpen door een gehuurden arbeider velde zij den boom, die door

den boschwachter met een kruis geteekend was. Zij werkte dat het zweet haar langs het hoofd liep, sleepte en sjouwde en vertilde zich haast aan de zware blokken; maar de vier kinderoogen lachten haar aanmoedigend toe, evenals vroeger de twee van haar man - en als de heldere stemmetjes van het jongske en het meisje met haar baden, onder het kruisbeeld, dat boven, en over den dampenden schotel, die beneden zichtbaar was - voelde zij zich toch overgelukkig.

Jusl en Angerl gingen alle dag op hun bloote voeten naar school; soms moesten ze wel eens verzuimen van wege den grooten afstand, maar over het algemeen volgden ze toch trouw het onderwijs, en het was een heele aardigheid voor hen, vooreerst iederen dag zoo'n lange wandeling te maken en dan in het dorp te komen onder al die bedrijvige menschen, in de school bij den ouden meester en op de leering bij den goeden braven mijnheer pastoor, en in het middaguur op het schoolplein met de dorpskinderen te kunnen spelen.

Na St. Petrus en Paulus begon het met het schoolgaan wat te verslappen. De moeder werd namelijk sukkelend, ze voelde zich pijnlijk en loom in al haar leden en kon met haar werk niet meer voort. Ze moest eindelijk ondanks alle huismiddeltjes in bed blijven en ze had niemand om haar te helpen. De geit klaagde blatend haar nood aan de kinderen, en dezen deden hun best zooveel ze maar konden. Jusl moest op een keer naar het dorp om brood, zonder geld, en op zijn schoollei had zijn moeder de woorden geschreven: ‘Geduld om Gods wil.’

Dat kwam nogal een keer meer voor. De winkelier, die tegelijk herberg deed, begon te pruttelen, en op een dag, dat Jusl, verlegen met zijn versleten hoedje in de hand draaiend, weer met hetzelfde verzoek aankwam, zei de winkeliersvrouw op eens:

‘Weet je wat, jongen, hiernaast in de gelagkamer zit een vreemde mijnheer; die wil met alle geweld edelweiss hebben. Ik kan er hem niet aan helpen. Zie dat je een bosje bloemetjes en een paar struikjes met aarde voor hem krijgt. Hij zal er je goed voor betalen, en dan kan je voor lang brood hebben.’

Dat hoorde Jusl, hij nam het hem aangeboden brood aan en liep op zijn bloote voetjes gauw heen.

‘Hei, jongen!’ riep de winkelier hem nog na en floot hem terug. Jusl keerde zich om en kwam ademloos teruggeloopen.

‘Je moet niet denken, dat je van avond nog edelweiss zal vinden. Daar moet je veel te hoog voor klimmen en komt dus voor van nacht niet terug. De vreemde mijnheer blijft hier nog een beetje rondzwerven. Als je de bloemen morgenavond brengt, is het nog tijds genoeg.’

Jusl, die het hoedje van het rijkgelokte hoofd genomen had, zette het weer op, haast tot over zijn groote koolzwarte oogen, wier scherpte de winkelier haast niet kon uithouden.

Daarop liep of eigenlijk huppelde de jongen in korte sprongen tusschen en over de steenen naar de ouderlijke hut.

Nadat daar voor het noodigste gezorgd, het brood gezegend en gesneden was, voor de kinderen alleen, wenkte Jusl zijn zusje, even met hem buiten voor de hut te komen, zoodat moeder hen niet hooren kon.

Daar maakte hij haar fluisterend deelgenoot van zijn plan om moeder met een flinke hand geld te verrassen en opeens aan allen nood een einde te maken. In zijn verbeelding zag hij zich reeds voor de bloemetjes, die toch om niet te krijgen waren, door den rijken vreemdeling vorstelijk betaald. Den volgenden morgen zouden zij, in plaats van naar school te gaan, al vroeg den Hochhorn beklimmen, een paar bosjes

edelweiss plukken en ze naar het dorp brengen; dan konden ze 's avonds moeder het geld al thuis brengen. Zulk een verrassing moest haar stellig in eens gezond maken.

De kinderen waren stil en toonden zich heel lief voor de zieke moeder; zij baden dien avond met buitengewone vurigheid en sliepen met hun geheim zalig in. Lichte engeltjes zweefden in hun droomen tusschen het woud en het gebergte op en neer. Toen moeder, na den slapeloozen nacht, bij het aanbreken van den morgen met teederheid op het blozende gezichtje der blonde Angerl en de bruine wangen van den jongen neerzag, werden de kinderen al gauw wakker, liepen naar den welput om zich te wasschen, verzorgden de geit, kortom deden alles om maar vroeg uit de hut weg te komen en het gebergte in te gaan.

Jusl en Angerl verborgen hun leien en schoolboekjes onder het hout, dat buiten was opgestapeld, en begaven zich op weg, eerst het bruggetje over, dat uit een over de beek geworpen boom bestond, en vervolgens verder den berg op. De jongen kende in het eerst den weg en ook het meisje was er niet onbekend mee; aanvankelijk kon ze hem ook in het klimmen best bijhouden; want zij was gewoon hem op al zijn tochten te vergezellen en als zijn eenige speelkameraad was ze in veel dingen haast een jongen geworden.

De kinderen stegen al hooger en hooger. Zoo lang zij nog den zachten boschgrond met zijn varenkruiden onder de voeten hadden, ging het heel goed; ze vonden daarbij telkens heerlijke boschbeziën om zich te verfrisschen. Weldra prijkte een fijnbladerige varenpluim op Jusl's hoedje. Maar zoodra zij het bosch uit waren, werd de bodem hoe langer hoe steenachtiger; telkens kwam het er op aan, tegen steile rotsblokken op te klauteren of over glibberige plekken te komen, en doordat de kinderen zooveel mogelijk den kortsten weg zochten, werd het klimmen er niet te gemakkelijker op.

Hadden zij den voet op alpenrozenstruiken gezet, die onder hen knakten of zich weer met kracht oprichtten, zoodat de stengels hun tegen de beenen striemden, daar trokken zij zich weinig van aan. Weldra sierde een handvol van de prachtige purperen bloemen het keursje van het meisje, en Jusl had er een heelen krans van om zijn hoed gevlochten.

Maar het was hem om edelweiss te doen, en dat was vooreerst nog niet te zien; daar moesten ze een heel eind verder voor klauteren; want al worden alpenrozen en edelweiss gewoonlijk in één adem genoemd, toch ziet men ze zelden anders bijeen dan op een plaatje, zooals Jusl wel eens op een koek geplakt had gezien.

Hooger dus maar, altijd maar hooger. De brokkelige, scherpkantige steenen sneden soms Jusl zoo vinnig in den voet, dat hij het haast uitgeschreeuwd zou hebben van de pijn, als hij zich niet met geweld had ingehouden voor zijn zusje, om haar den moed niet te benemen. Angerl van haar kant klauterde hem in trouwe plichtsbetrachting na en verbeet op haar beurt ook de pijn, om niet voor Jusl onder te doen.

Toch bleef het meisje nu en dan staan en wees dan in de verte naar de groene dalen, die diep schenen uitgegraven, naar de hooge met sneeuw bedekte toppen of naar de spitse rotspunten, die zich overal in het rond verhieven, in de verte zoo puntig en fijn dat ze een reusachtig kantboordsel leken, zooals Angerl in de kerk wel eens aan den mantel om het beeld eener heilige gezien had.

(*Slot volgt.*)

Kwaad met goed.

Wanneer, o mensch! uw reinste, hoogste liefde
Met bittren haat en ondank wordt begroet:

Wees edeler dan hij, die snood u griefde,
En, wat het kost', vergeld hem k w a a d met g o e d .

De bloeme, die met liefelijke kleuren
Elk oog verheugde en niemand hinder deed,
De bloeme zendt haar leste en beste geuren
Den wandlaar na, die roekloos haar vertreedt.

De vogel, in het vrije woud gevangen,
En wreed geblind na 't zingen van een lied,
De vogel streelt door weemoedvolle zangen
Wie hem in rouwe en eeuwig duister stiet.

Is d i t de wraak van vogel en van bloeme:
Wees g i j dan - tot wat grenzenlooze smart
U de ondank van oneedle menschen doeme -
Niet minder sterk en groot van hart!

W. DE VEER, S.J.

Bij de Platen.

Het Blücher-dal bij Kaub. -

Het oude Rijnstadje Kaub is bij allen, die ooit den ‘grootvorst aller stroomen’ bevaren hebben, welbekend. Zijn oud slot, dat met talrijke torens midden uit de rivier oprijst, blijft van zelf ieder bezoeker dier bekoorlijke oorden lang in het geheugen. Gelijk ieder plekje aan den veelbezongen en veelbezochten stroom wordt het ook in geschiedenis en sage druk vermeld.

Nabij dit stadje nu ligt het bloeiende dal, op onze eerste gravure afgebeeld en zijn naam dragend naar den populairen Duitschen held uit de bevrijdingsoorlogen. Bij Kaub namelijk stak Blücher met zijn dapper leger in den nieuwjaarsnacht van 1813 op 1814 den Rijn over en drong zegevierend het toenmaals nog Fransche gebied ter linkerzijde van den Rijn binnen. Een gedenkteeken herinnert aan dezen merkwaardigen nacht, en niet ver daarvandaan zal binnenkort nog een grooter monument worden opgericht Een vereeniging van invloedrijke Duitsche mannen heeft zich namelijk tot taak gesteld, ter vereeuwiging van Blücher's nagedachtenis een gedenkteeken te stichten, dat de tegenhanger moet worden van het bekende monument in het Niederwald.

De beeldhouwer Frits Schaper te Berlijn, de vervaardiger van het standbeeld voor Göthe te Berlijn en de monumenten voor Bismarck en Moltke te Keulen, is met de uitvoering van het plan belast. Tot dusver beschikt het comité echter nog slechts over 42000 mark, zoodat er nog heel wat geofferd moet worden, wil men iets krijgen, wat ook maar van verre met de reusachtige Germania bij Bingen vergeleken kan worden.

Het rozenwonder der H. Elisabeth. -

Een andere en oneindig edeler glorie van Duitschland brengt onze tweede gravure ons voor den geest: het is de beminnelijke, engelachtige gestalte der nooit volprezen heilige Elisabeth, wier feestdag den 19en November door de Kerk wordt gevierd. Wie kent niet het treffende wonder der rozen, door de meesterlijke wandschildering van Flandrin, waarvan onze gravure de afbeelding geeft, vereeuwigd? Dr. Schaepman heeft indertijd in zijn *Sint Elisabeth van Hongarije* de wonderliefelijke legende in sierlijke dichtvormen vertolkt. Bij het tafereel van den grooten christelijken kunstenaar, in dit nummer weergegeven, kunnen wij niet beter doen dan het keurige gedicht in herinnering brengen. Het heet *De Rozen* en luidt als volgt:

De schetterende horen
   Schalt luid door 't lage dal.
Het hert stuift langs de voren
   Gezweept door 't schel geschal;
De jagertonen zwieren
   Met herfstdraân door de lucht.
Hem zal de krans versieren,
   Die 't hert slaat in zijn vlucht!

Bijlo! 't is frisch te jagen
   In 't heerlijk morgenuur,

Als over 't veld komt dagen
   Het gouden zonnevuur,
Als door de geele boomen
   De morgenwind nog speelt
En 't leven alle droomen
   Van frisschen lust vereêlt!

Hoe laat ge uw teugels zinken,
   O landgraaf jong en sterk?
De zonnestralen blinken,
   De jacht vervult het zwerk.
Hoe laat ge uw teugels vallen,
   Hoe stuit ge uw moedig ros?
Gij moedigste van allen.
   Hoe week uw blijde blos?

Daar waar het bergpad kronkelt,
   Daar speurt zijn snelle blik
Een aangezicht dat vonkelt,
   Hem slaat met bleeken schrik;
Wat dreef zijn zoete vrouwe
   Daarheen in vroegen stond?
Hoe gaat zij, de getrouwe,
   Langs slinke paden rond?

Zij toog met rassche schreden
   Naar de armen, die zij mint,
En fluisterde gebeden
   Zacht als de morgenwind;
Hij, plots'ling afgestegen,
   Klom tot het bergpad op
Langs de ongebaande wegen
   Met fellen harteklop;

Zij droeg voor de arme kranken
   Het levensterkend brood;
Hij hoorde valsche klanken
   En voelde een hart als lood;
Zij wilde dat haar liefde
   Geheimenis zou zijn;
Hij voelde, hoe ze griefde,
   Geheime zielepijn.

Daar stond hij haar voor oogen,
   Toorn vlamde op 't schoon gelaat;
‘Wat stijgt gij daar ten hoogen
   Gelijk een deerne gaat,
Wat draagt gij daar verborgen
   In uwer kleed'ren schoot?’ -
Hoe heerlijk blonk de morgen
   Van goud en purperrood!

Zij schrikte niet, noch beefde,
   Zij lachte zoet en zacht;
Om haar verschijning weefde
   De morgen koningspracht.
Ze spreidt heur mantel open
   En sloeg heur oogen neêr;
Van schoone schaamt' bedropen:

'Ik breng U rozen, Heer!'

Veel zoete rozen geurden
Hem lief'lijk te gemoet,
Die zon en regen kleurden
Met frisschen purpergloed;
Hij knielde voor haar neder
In ongekende vreê,
Zij lachte rein en teeder,
Hij nam een roze meê!

De blijde horens schallen,
Toen weer de graaf verscheen.
'Het damhert is gevallen,
Den prijs droegt *gij* niet heen!
Waar wijldet gij een pooze?'
Zoo vraagt zijn jagerstoet;
'Ik won een Koningsroze
Voor mijnen gravenhoed!'

De Wartburg. -

Na deze liefelijke ballade, zal de lezer ongetwijfeld gaarne nog eens een blik slaan op het fraaie tafereel van Flandrin, en vandaar tot de volgende plaat overgaande, met belangstelling dien Wartburg aanschouwen, welke eenmaal de H. Elisabeth huisvestte en getuige was van de wonderen, daar door heur liefde gewrocht.

Dertien honderd voet boven de oppervlakte der zee, zes honderd voet boven de roode daken van het stadje Eisenach gelegen, biedt de stralende Wartburg het volledige beeld van een middeleeuwschen burcht, niet alleen van buiten, maar ook in datgene, wat de zusteren bouw-, schilder- en beeldhouwkunst op het heerlijkst, schoon met edelen eenvoud, in het inwendige schiepen.

Door het donkere poortgewelf, waarboven de slotvoogd zijn woning heeft, komt men op den eersten burghof, die door met tinnen gekroonde muren, door het getorende poortgebouw met zijn valbrug en eindelijk door het ridderhuis wordt ingesloten.

Dat huis is tot een soort heiligdom der Hervorming ingericht; men wijst daar de studeerkamer van Luther aan, waar hij den bijbel vertaalde en den duivel in woede zijn inktkoker naar den kop zou hebben gesmeten.

Door een tweede poort betreden wij den eigenlijken hofburg, die uit den *Dirnitz*, de *Kemnate*, den *Bergfrit* en het daaraan grenzend landgrafelijk paleis, *Palas* genaamd, bestaat. De *Dirnitz* bevat in de onderverdieping de beroemde wapenzaal; daarboven liggen woonkamers voor de prinsen en prinsessen van het Weimarsche hof. De *Kemnate* en *Bergfrit* omvatten de woning der groothertogelijke familie en vormen een ware schatkamer van kostbare kunstwerken.

Het glanspunt van den burg blijft echter het *Palas*, in welks benedenverdieping het betooverende vrouwenvertrek en een zuiver in stijl gerestaureerde eetzaal liggen; daarboven vinden wij de kamers van den landgraaf en de zangerszaal, die in de meesterlijke scheppingen van Schwind een karakteriek sieraad ontving; op de hoogste verdieping eindelijk betreden wij de rijk in kleuren schitterende feestzaal, die tot aan het spitse dak rijkt.

Tegenover het *Palas* ligt de kleine burgtuin. Het achtergedeelte der burchtgebouwen was vroeger eveneens door een muur met poort van het hoofdgebouw gescheiden. Dit deel bevat den waterput, de stallen, het voormalige berenhuis, thans in een marmeren badhuis herschapen, en den zoogenaamden kruittoren.

De Wartburg werd in den zomer van het jaar 1067 door landgraaf Lodewijk den Springer gesticht, en ontwikkelde zich langzamerhand tot den schitterenden zetel der landgraven van Thuringen. Onder de regeering van den kunstlievenden Herman I werd de burcht het gevierde toevluchtsoord der poëzie. Jaren lang genoten hier de meistreelen een vorstelijke gastvrijheid, tot op zekeren keer de bekende zangerstrijd uitbrak.

Nog hooger luister dan de poëzie ontleende de trotsche burcht echter aan de liefelijke gestalte der heilige landgravin Elisabeth. Helaas, dat de herinneringen aan die beminnelijke vorstin, welke hier als een zoete hemelsche geur al de vertrekken doordringen, moeten gestoord worden door de gedachte aan Luther, die hier van den 4en Mei 1521 tot den 3en Maart 1522 onder den naam van jonker Görg in quasi-gevangenschap doorbracht, en zijn schuilhoek eerst verliet, toen de gruwelen van den Boerenkrijg en den beeldenstorm, door hem verwekt, hem eindelijk naar Wittenberg riepen.

Daarna doorleefde de Wartburg een lang tijdperk van stilte en vergetelheid, toen op den 18en October 1817 het daar gevierde groote *Burschenfest* (studentenfeest) op eens weer de algemeene aandacht vestigde op de eerwaardige, lang vergeten veste.

Als de schoone slaapster in het bosch ontwaakte zij echter tot nieuw leven, toen groothertog Karel Alexander van Saksen-Weimar-Eisenach, dezelfde wiens portret wij voor eenige dagen gaven naar aanleiding zijner gouden bruiloft, besloot den burcht weer in zijn ouden middeleeuwschen luister te herstellen. Jammer, dat hij niet, bij die restauratie, zich tot de middeleeuwen alleen heeft bepaald, maar ook het tijdperk van Luther daarbij gehuldigd wilde zien. Hierdoor toch wordt de eenheid geschaad, die de beschouwer vooral hier zoo gaarne geëerbiedigd zou hebben gezien, en wordt dit heerlijk gedenkstuk uit het schoonheidsrijk der katholieke middeleeuwen ontwijd door een element, dat daarmee in harde tegenspraak is.

Wetenswaardig Allerlei.

De phonograaf vóór Edison. -

Het is al meermalen gebleken, dat men niet te licht aan plagiaat moet denken, als twee vindingrijke koppen, zonder van elkaar iets af te weten, op een zelfde vernuftig denkbeeld komen. Natuurlijk echter staat hij, die met zijn uitvinding het laatste komt, altijd bloot aan de verdenking, dat hij zijn idee eenvoudig van zijn voorganger gestolen heeft. Dit is ook het geval met Edison en zijn phonograaf.

In een Leipziger blad van het jaar 1865 moet namelijk letterlijk het volgende bericht te lezen gestaan hebben:

'De phonograaf. Naar men verneemt, heeft een lid van het Leipziger eerste orkest, de fluitist O.H. Clausnitz, een toestel uitgedacht, waardoor een op de piano gespeeld muziekstuk als met een soort van telegraphisch schrift op een strook wordt opgeteekend. Met behulp van dat papier wordt door middel van een reproductietoestel geheel langs mechanischen weg na korten tijd een tot in de geringste bijzonderheden getrouwe copie van het meegedeelde muziekstuk verkregen. Deze *phonograaf*, zoo

heeft de uitvinder zijn toestel genoemd, kan bij elk instrument aangebracht worden en zou dus componisten bij improvisaties op de piano gewichtige diensten kunnen bewijzen.'

Aldus luidt het merkwaardig bericht, waaruit valt op te maken, dat reeds twaalf jaar vóór Edison's uitvinding een Leipziger fluitist hetzelfde toestel en denzelfden naam heeft bedacht, die later onder Edison's vlag de wereld zijn ingezeild.

Natuurboter van magarineboter te onderscheiden. -

Wij vonden dezer dagen in een Duitsch blad door zekeren Dr. Bischoff een

hoogst eenvoudig middel aan de hand gedaan om uit te maken of men met margarine-boter, dan wel echte onvervalschte natuurboter te doen heeft. Laat men namelijk een stuk zuivere natuurboter in een glas smelten, dan vormt zich een bodembezinksel van water en zout, terwijl de daarboven gelegen laag vloeibare boter klaar en doorzichtig is. Niet zoo is het bij margarine; smelt men die in een glas, dan vertoont zich, in de plaats der doorzichtige, een ondoorzichtige melkachtige vloeistof. Een mengsel van natuur- en kunstboter zal dus, naar gelang der verhouding van het mengsel, zich bij smelting meer of minder troebel toonen. Overigens, voegt Dr. Bischoff er bij, zal alleen bij het smelten van verdachte boter een eenigszins gevoelige neus door den eigenaardigen reuk al gauw de margarine er uit ruiken.

Middelen tot stemverbetering. -

Een Fransch blad, dat zich met uitvindingen bezig houdt, brengt het nieuwtje, dat het een Fransch geneesheer gelukt is, colophonium aan te wenden voor de menschelijke stembanden en deze daardoor, evenals de snaren van een strijkinstrument, bij het trillen welluidender te maken. Het colophonium wordt daartoe in alcohol opgelost en deze massa in een inhalatie-toestel gedaan. Door herhaalde en diepe inademing dringen de dampen alzoo in de ademhalingsorganen, die zoodoende het colophonium opnemen, terwijl de alcohol de stembanden droogt en het colophonium er duurzaam aan doet kleven.

Dezelfde geneesheer moet ook tot de ontdekking gekomen zijn, dat de inademing der dampen van benzoë-tinctuur de stem een octaaf verlaagt en kamferspiritus de stem geheel wegneemt.

Ook een vorstelijk vermaak. -

Hertog Boleslaf van Munsterberg, die in 1341 stierf, liet op zekeren dag op de Nieuwe Markt te Breslau, waar hij verblijf hield, alle melk bij elkaar brengen en voor zijn venster in een groote kuip gieten. Toen de melkvrouwen nu op betaling aandrongen, verklaarde hij doodleuk, dat hij de melk niet noodig had en elk haar melk weer uit de kuip kon scheppen.

Nu ontstond onder de vrouwen een lawaai en gevecht als men nog nooit gezien had. Zij goten elkaar de melk in het gezicht en meer dan een kwam in de kuip te land.

Nadat Boleslaf zich naar hartelust met dit schouwspel vermaakt had, liet hij de arme vrouwen, waarvan de meesten duchtig waren toegetakeld, op zijn kamer komen en betaalde haar de melk op waarlijk vorstelijke manier.

Al te gehoorzaam.

[Nummer 18]

De Amerikaansche.
Door Mathilde.

XI.

Het was Kerstnacht.

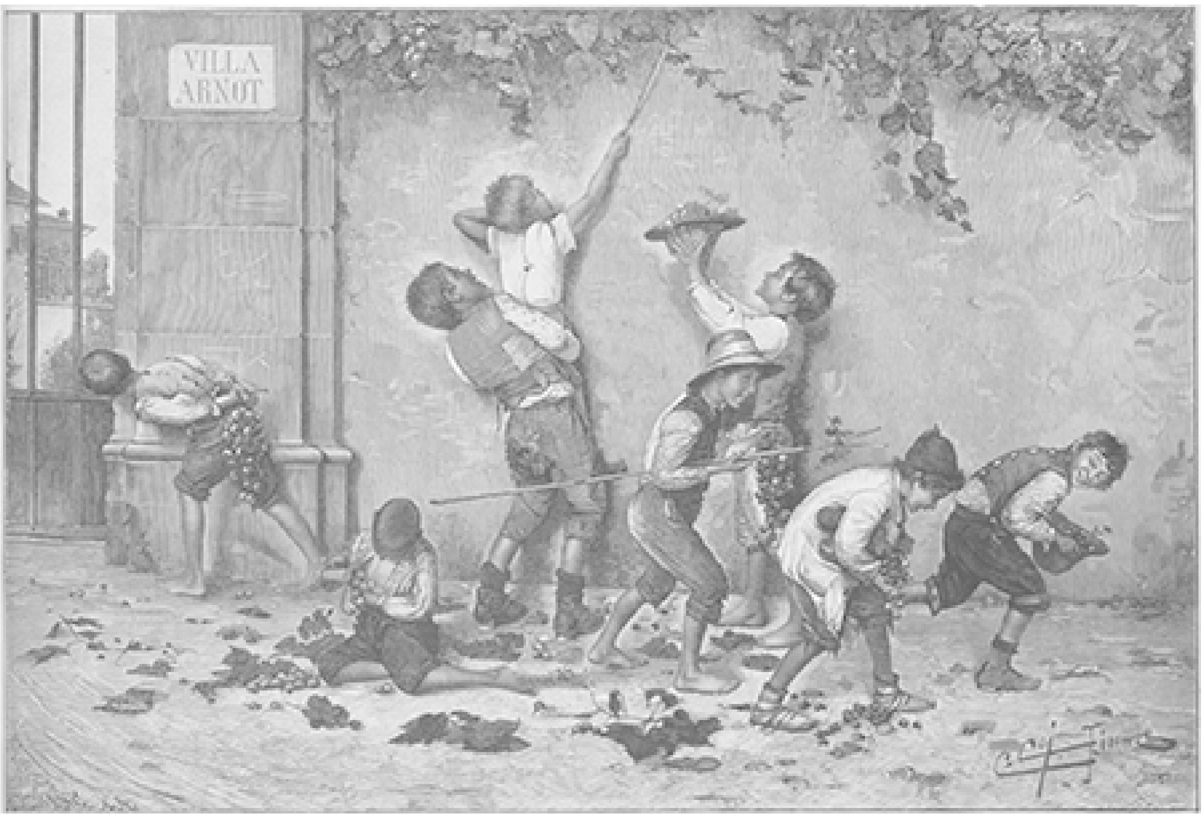

DE GELEGENHEID MAAKT DEN DIEF, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. CEJ.

's Morgens om zes uur had in Meeringen de Kerstmis plaats. Antoinette had grooten lust er heen te gaan, maar zij durfde er niet over spreken, omdat zij wist hoe mevrouw Van Wieringdaele in den laatsten tijd zoo tegen alles gekant was, wat maar eenigszins naar godsdienst zweemde.

Toevallig hoorde Antoinette echter dat de tuinbaas en zijn vrouw die ook katholiek waren er heen gingen en zij verzocht hen onder hun geleide mede te mogen gaan

Het meisje was in den laatsten tijd in zeer droevige stemming; wat er gebeurd was tusschen haar vader en de Douairière wist zij niet, alleen herinnerde zij zich dat Wieringdaele dien dag zeer boos was thuis gekomen en met driftige gebaren zich had uitgelaten over woorden, die een man van karakter zich niet laat zeggen, over dingen die hij zich niet kon laten welgevallen; hij noemde zijn nicht een avonturierster, zij hoorde hem een duren eed zweren dat hij achter *de* waarheid zou komen. Welke die waarheid was kon noch zij, noch haar moeder raden.

Tegen haar sprak mevrouw Van Wieringdaele geen woord over het voorgevallene; Godfried scheen ook van niets af te weten; zijn moeder had hem alleen gezegd dat zij voortaan de hand aftrok van de Wieringdaeles; dit had zij al veel eerder moeten doen maar haar hart was er te goed voor geweest.

Antoinette kon blijven ten minste voor zoo lang zij haar geen reden tot klagen gaf, want Antoinette behoorde nu eenmaal tot de familie; gaf zij bewijzen dat haar hart meer aan dien bedelaarstroep hing dan aan haar weldoenster, dan kon zij ook gaan.

Na dien dag was het bitter ellendig gegaan met het gezin; op zekeren morgen had men Tonia in Meeringen gezien, maar zij kwam niet in Vaartzicht, het was alleen om bij haar oude vriendin Bertha geld te leenen.

In al die jaren had Bertha niets meer van Tonia gehoord: uit medelijden gaf zij haar honderd gulden ten geschenke en hiermede rekte men zich het leven, maar hoe spoedig was het sommetje versmolten.

Door zijn laatste stokpaardjes, het zingen van Sabine en de fabriek van drukinkt, had Herman zijn wijnagentuur verwaarloosd en zoo kwam de ongeluksdag dat men huur betalen moest en niets bezat, zelfs niet meer het allernoodigste.

Tot overmaat van ongeluk werd Tonia ziek; Sabine zat zonder piano - want de hunne was geleend en door den eigenaar weggehaald, daar deze in de laatste maanden zijn geld niet ontvangen had - nooit zelfs in de ergste tijden was het water hun zoo dicht aan de lippen geweest.

Zelfs Herman verloor den moed; hij trachtte hier en daar geld op te delven, maar vergeefs! Het was bitter koud, de kleine kinderen huilden van honger, Koosje trachtte hun stil te houden, Sabine klaagde, jammerde en schreef wanhopende brieven aan Antoinette.

Onder den indruk van zulk een brief doorleefde zij haar Kerstavond op Vaartzicht.

't Was of alles rondom haar in het gezellige, warme vertrek met een akeligen sluier overtogen werd; hoe kon zij dat alles blijven genieten, terwijl daar in huis haar arme moeder van koorts bibberde, haar zusjes en broertjes honger leden; zij had alles gestuurd wat zij nog aan geld bezat, maar dit was zoo bitter weinig, een druppel in den Oceaan.

Wat zou zij doen? Met mevrouw er over spreken? maar op mevrouw's lippen zetelde die trek van minachtende vastberadenheid, welke zij maar al te goed kende. 't Zou niet helpen, 't zou haar een voorwendsel misschien geven om Antoinette weg te zenden en hoewel zij voor zich zelf liever de armoede thuis deelde, dan hier alleen vreemden rijkdom te genieten, toch was zij te practisch van zin om niet te begrijpen dat de zorgen harer ouders door haar tegenwoordigheid meer verzwaard dan verlicht zouden worden.

En dan beefde zij er voor terug weer die eeuwige verwijten te moeten hooren en die bittere grieven tegen haar vader; zij wist dat ze verdiend waren, dat hij levenslang zijn eigen grootste vijand was geweest, maar toch hij was en bleef haar vader en 't viel haar hard hem door die vrouw te hooren beschuldigen.

Haar vader had menigen brief aan mevrouw geschreven. Antoinette wist dit maar al te goed, en zij wist ook dat de brieven ongelezen in het vuur werden geworpen.

Elke poging zou zeker ijdel blijken, maar zij moest iets doen en daarom verlangde zij zoo vurig naar de Kerstmis te gaan, daar hartelijk en vurig te bidden voor haar arme ouders, en God om voorlichting te vragen voor die wijze, waarop zij hen te hulp zou kunnen komen.

't Was nog stikdonker, toen zij des morgens met den tuinbaas en zijn vrouw den weg aflegde tusschen Vaartzicht en de stad.

Antoinette had een warmen mantel om en een boa om den hals; 't was vinnig koud, hoewel de nacht niet de ideale schoonheid had van een Kerstnacht. Het vroor niet,

maar 't was zeer mistig en nattig koud: de tuinman droeg een lantaarn, een goede voorzorg daar de weg langs de vaart vrij gevaarlijk was. Het drietal ging zoo snel zij konden voort en legde den weg naar de stad in korten tijd af. De kerk stroomde van licht, het was een fraaie, nieuwe gothische kerk, het altaar, rijk aan verguldsel, was met tal van bloemen versierd, waartusschen de kaarsen als gouden sterren flikkerden, het orgel deed zijn machtige tonen hooren en de Hoogmis begon.

Antoinette lag in vurig gebed neergeknield; hier eerst kon zij zich vrij aan haar verdriet overgeven, zij schreide bitter en over haar lippen kwam telkens en telkens weer de bede:

‘O lief Kindje Jesus, heb medelijden met mijn arme goede moeder. Ach! Gij hebt uw Moeder zoo lief gehad, toen Gij in de kribbe laagt, verlaten van iedereen en nu is mijn moeder zoo ongelukkig en ziek. - O zeg mij, wat moet ik doen?’

Het gebed en de tranen deden haar goed; zij hoorde de drie Missen achter elkander en toen het daglicht langzaam door de gekleurde ramen sijpelde en de Kerstliedjes, door de geloovigen gezongen, verstomden, durfde zij niet langer blijven, stond op en ging heen.

Toen zij in het portaal stond, bleef zij verbaasd staan, want daar zag zij Godfried.

‘Ge hebt mij lang laten wachten, nichtje!’ zeide hij buiten gekomen op zijn gewonen vriendelijken toon en gaf haar de hand.

‘Maar neef, hoe komt u hier?’

‘Dat verwondert je een beetje, niet waar? Nu, de reden is doodeenvoudig; ik heb dikwijls over de Nachtmis gelezen, ik ken mijn Vondel ook.

> O Kerstnacht, schooner dan de dagen....

en daarom had ik mij in het hoofd gezet, die eens bij te wonen.’

‘En u heeft er mij niets van gezegd?’

‘Och, ik had er niet eens aan gedacht dat het Kerstmis was; ge weet, moeder en ik wij leven geheel als heidenen; maar gister avond toen je al naar bed was, zei een van de bedienden, ik geloof Hein. ‘'t Zal morgen een koude tocht voor de juffrouw zijn naar de vroegkerk.’

‘Och, heeft hij dat gezegd, terwijl uwe moeder er bij was, hoe vervelend.’

‘Is 't dan een geheim?’

‘Neen, maar...’

‘Moeder heeft met uw kerkgaan niets te maken en daarom hoeft zij het ook niet te weten. Daar heeft u gelijk in, maar die jongen zei het zonder erg. Ik informeerde toen om hoe laat de kerk begon en ben vroeg opgestaan, maar toch later dan u, want het was begonnen. Ik kwam juist toen het lied der herders werd gezongen: ‘Gloria in excelsis Deo.’

Zij gingen een poos naast elkander en toen vloog het als een bliksemstraal door Antoinette's geest:

‘Vertel hem alles; hij is rechtvaardig en goed, hij zal u helpen.’

‘Zonderling!’ zei Godfried na een poos, ‘wij leven buiten alles godsdienst. Moeder zegt dat het overbodig en uit den tijd is godsdienstig te zijn en op de academie zijn ze van dezelfde meening en ik zoek toch altijd de katholieke kerken op. Ik krijg daar een indruk zoo vreemd, zoo zonderling als ik nergens anders ontvang.’

‘Hoe dan?’ vroeg Antoinette belangstellend.

‘Ik weet het niet, 't is of ik een taal hoor, die ik jaren en jaren geleden zelf sprak of ten minste verstond; 't is mij alles zoo vreemd en 't is toch of ik telkens mee moet

knielen, of ik op het punt ben woorden te stamelen, die ik mij niet meer te binnen kan brengen.'

'Vreemd!'

'Ja, zeer vreemd! 't Is of een macht van herinneringen over mij komt, of er snaren in mijn gemoed trillen door die muziek, dien zang dien wierook, zoo fijn, zoo zacht als er geen andere in mijn ziel zijn. Ik zou gaarne willen weten wat dat was.'

'Is u misschien in uw jeugd wel eens in een katholieke kerk geweest?'

'Misschien, maar dat kan toch niet zoo diep een indruk op mij gemaakt hebben, dat telkens die gewaarwording ondanks mij zelf terugkomt. Ik wil het oprecht bekennen, 't doet mij goed zoo'n uur in de kerk doorgebracht, 't verplaatst mij in heel andere gedachtensfeer, het scheelt niet veel of ik zou meezingen en bidden.'

'En waarom doet u het niet?'

'Omdat op 't oogenblik godsdienst voor mij geen andere waarde heeft dan die van een schoone, poëtische legende.'

'En als zij eens op waarheid berustte?'

'Dan zou het mij verheugen, want ons leven zou er door aan schoonheid en waarde winnen.'

'En u zou het erkennen en aannemen?'

'Natuurlijk zoodra ik van die waarheid overtuigd kon raken.'

'Om tot een overtuiging te komen moet men toch onderzoeken.'

'Wie zegt u dat ik 't niet doe?'

Zij zag hem verrast aan en toen ging zij zacht voort:

'Er is meer toe noodig om de waarheid te leeren.'

'Wat dan?'

'Bidden.'

'Tot een God, dien men niet kent?'

'Maar Dien men wil leeren kennen.'

Hij zweeg een poos en ging voort.

'Ik heb nooit bidden geleerd, ten minste ik verbeeld het mij, maar toch - zooals ik daar pas zei, soms is 't of ik het geleerd heb - maar weer vergeten ben; ik zal meer naar een katholieke kerk gaan, dan leer ik het misschien weer.'

Het was nu geheel dag geworden, ten minste zooals het heden dag zou wezen: een sombere grauwe, nattige winterdag, kale boomen met takken druipend van het water, onafzienbare weiden in grauwe nevels gehuld, in de verte een zwarte massa, die zich uit die algemeene grauwheid trachtte op te lossen en een groote donkere vlek wierp tegen de lucht, het park van Vaartzicht.

Antoinette en Godfried gingen een poos zwijgend naast elkander, ieder vervuld met zijn eigen gedachten. De bekentenis van Godfried, welke Antoinette nooit van hem verwacht had, drong voor een oogenblik haar eigen zorgen en verdriet naar den achtergrond.

Zij had altijd achting en zelfs een weinig ontzag voor hem gehad, omdat hij zoo kalm en ernstig was en daarbij toch altijd even vriendelijk en beleefd. Zij hield zich steeds op een afstand van hem en nog nooit was er een vertrouwelijk woord tusschen hen gewisseld: nu sprak hij haar eensklaps over de geheimste gedachten en gevoelens zijner ziel, die hij zeker aan zijn eigen moeder niet zou openbaren.

Toch was het meer de aard dan het feit van zijn vertrouwelijkheid, die zulk een diepen indruk op haar maakte. Zou God hem werkelijk Zijn stem doen hooren en tot de kennis der waarheid roepen, en zou hij aan die stem gehoor geven, ondanks alle zwarigheden?

Zij kende zijn vastheid van karakter, welke hij van zijn moeder geërfd had, voldoende om te weten, dat wanneer hij overtuigd zou raken van de waarheden van den godsdienst, geen wereldsche bedenkingen hem zouden terughouden om ze te omhelzen en zij besloot veel voor hem te bidden.

'Vind je troost in het gebed, Antoinette?' vroeg hij, nadat ze langen tijd zwijgend naast elkander hadden geloopen.

Zij zag hem even aan en hij merkte dat haar oogen nog rood beschreid waren.

'O ja, Godfried, zooveel.'

'De vraag is misschien onbescheiden, maar dan antwoord je er eenvoudig niet op. Ik verbeeld me dat je geschreid hebt. Was het alleen van aandoening, mag ik vragen?'

Zij schudde het hoofd.

'O neen, mijn hart was zoo zwaar en mijn ziel zoo bedroefd, toen ik in de kerk kwam.'

'En nu?'

'Nu weet ik zeker dat God uitkomst zal geven, ik vertrouw er vast op dat Hij ons niet verlaten en dat ik u nu ontmoeten moest, vind ik een beschikking van Hem, want ik heb al zoo lang de gelegenheid gezocht u afzonderlijk te spreken.'

'Het doet mij pleizier, Antoinette, spreek gerust, als ik je helpen kan zal ik het stellig doen.'

Antoinette opende hem haar hart, vertelde hem van den ellendigen toestand te huis, van de ziekte harer moeder en van haar eigen onmacht om hen te helpen niet alleen, maar zelfs van haar onzekerheid of zij wel iets zou durven vragen aan zijn moeder, en toch er moest iets gedaan worden.

Godfried luisterde aandachtig.

‘'t Is allertreurigst en ik kan wel begrijpen hoe het je hindert, Antoinette, maar ik raad je aan er niet met moeder over te spreken. Ik heb nog wat geld over, stuur hun dat, dan hoeft zij er niets van te weten. 't Schijnt dat je vader haar doodelijk beleedigd heeft den laatsten keer dat wij in Amsterdam waren. Ik weet niet op wat voor wijze, maar als moeder eens iets besluit, dan komt zij er niet op terug. Ik zal het je straks geven.’

‘O neef, ik dank je.’

‘Dat is volstrekt niet noodig, Antoinette. Ik acht het mijn plicht je familie te steunen Ik geloof zeker dat mijn grootvader als hij er tijd toe had gehad, mij die verplichting zou hebben opgelegd. Zoodra ik meerderjarig ben zal ik die taak in ernst op mij nemen; voorloopig moet ge maar met dit weinige tevreden zijn.’

Juist waren zij voor het hek van Vaartzicht gekomen en gingen het voorplein op; mevrouw Van Wieringdaele stond voor een der ramen en zag hen binnenkomen; zij fronste haar wenkbrauwen en vroeg zich af:

‘Wat moet dat beteekenen?’

XII.

Antoinette nam dadelijk haar werk aan de ontbijttafel ter hand; Godfried las de morgencouranten. Toen zijn moeder binnenkwam stond hij als naar gewoonte op, gaf haar de hand en vroeg hoe zij geslapen had. Antoinette groette alleen met een buiging.

‘En ik zie dat gij al een morgenwandeling gemaakt hebt,’ merkte zij scherp op, ‘het weer is er anders niet zeer uitlokkend vóór. Waar zijt ge geweest?’

‘Waar ik niet veel kom,’ antwoordde Godfried glimlachend, ‘'t is Kerstmis van daag en ik ben ook naar de vroegmis geweest.’

‘'t Idée en wat ging je daar doen?’

‘Herinneringen zoeken uit mijn jeugd. Dat moet u mij toch vertellen, moeder; ben ik toen ik nog heel klein was misschien veel in een katholieke kerk geweest? 't Komt er mij alles zoo bekend voor; 't is of ik er mij thuis voel.’

Toevallig zag Antoinette de Douairière aan, en schrikte van haar voorkomen. Haar oogen zakten letterlijk weg in hun kassen en haar lippen kronkelden zich in kleine bochten; haar stem klonk heesch.

‘Wat een dwaze fantaisie. Ik weet er niets van; misschien dat Gamba, de Spaansche negerin, die je vroeger oppaste, je buiten mijn weten naar de kerk heeft meegenomen. Ik weet er niets van en ik begrijp niet dat je niet verstandiger bent en eenvoudig de kerken links laat. Zij zijn goed voor oude vrouwtjes en koppige kinderen, die gaarne hun wil doorzetten tegenover ouderen en wijzen. Laten wij maar ontbijten; de thee zal er wel onder geleden hebben, dat de juffrouw op een natten wintermorgen ochtendwandelingen maakt in de vroegte.’

De thee was uitstekend, toch trok mevrouw Van Wieringdaele een zeer ontevreden gezicht. Zij was volstrekt niet goed gehumeurd en Godfried, die allerlei dingen uit de couranten vertelde, kon haar maar niet aan het praten krijgen.

Straks verwacht ik u op mijn kamer, miss Antoinette,' sprak zij uit de hoogte en stond op om de kamer te verlaten.

Als mevrouw Van Wieringdaele sprak van van miss Antoinette dan was het een bewijs dat zij ten hoogste ontstemd was. Godfried hinderde het zeer, maar hij kende zijn moeder en wist dat elk woord, dat hij sprak, olie in 't vuur zou wezen.

'Hou je maar goed,' zeide hij in het voorbijgaan, 'spreek haar niet tegen; 't spijt me dat ik je in ongelegenheid heb gebracht.'

'O Godfried, dat komt niet door u.'

'Maar 't doet er geen goed aan. Ik begrijp niet, hoe zij in den laatsten tijd zoo haatdragend is tegen alles wat naar godsdienst zweemt. Vroeger was zij er eenvoudig onverschillig voor.'

Een kwartier later tikte Antoinette aan haar kamerdeur en op een gebiedend 'binnen' trad zij in.

Mevrouw Van Wieringdaele zat recht en stijf voor haar schrijfbureau; zij droeg haar Engelsch weduwkapje en de spin op haar borst fonkelde in een straal, die uit den open haard op haar kleed viel. Nooit was dat dier Antoinette zoo dreigend voorgekomen.

'Ik heb maar een paar woorden met u te spreken, Miss! Lang genoeg heeft mij dat kerkgaan van u gehinderd. Jaren geleden stelde uw moeder mij als voorwaarde om u af te staan - zij dacht zeker er mij zoo'n eer of zoo'n dienst mede te bewijzen - dat gij een katholieke opvoeding zoudt ontvangen. Ik heb u op een Zusterschool geplaatst, maar nu zijt gij wijs genoeg om een zelfstandig oordeel te vormen; wilt ge met al die kinderachtigheden uit een vroeger tijdperk breken, ja of neen?'

'Ik begrijp uw bedoeling niet mevrouw?'

''t Is toch niet moeilijk wat ik u vraag. Wilt gij eenvoudig leven zooals mijn zoon en ik, zonder u te storen aan allerlei dwaze godsdienstige verplichtingen of wilt gij die blijven vervullen?'

'Wel dat moet ik immers, mevrouw.'

'Zoo, dus gij stelt de voorschriften van den een of anderen pastoor of bisschop, dien ge niet eens kent, boven uw plichten van dankbaarheid jegens mij, uw weldoenster, aan wie gij alles te danken hebt?'

'Maar mevrouw, ik mag niet kiezen. 't Een schrijft mijn geweten mij vóór en 't andere...'

'Is in uw oog bijzaak. Nu, ik ben hier niet om met u te redetwisten; ik verspil er geen tijd aan. Ik vroeg je alleen: wat wil je, mijn wil doen of dien van uw pastoor?'

'Mevrouw, ik moet God meer gehoorzamen dan de menschen en hoe zeer 't mij spijt....'

'Je doet mijn wil dus niet?'

'Dat mag ik niet, mevrouw!'

'Dit is uw zaak, mogen of willen daar kom ik niet in. Gij doet het of doet het niet als ik 't maar weet. Ik wil geen tweedracht in mijn huis hebben.'

'Zendt u mij dan weg, mevrouw?'

'Ja, nog vandaag.'

Antoinette werd doodsbleek; zij zag geen uitweg voor zich: òf haar geweten en haar godsdienst ontrouw worden, òf haar ouders in hun ellende nog meer tot overlast worden, en toch zij kon, zij mocht niet anders handelen en 't werd haar toch ook

meteen duidelijk, dat het mevrouw vooral te doen was om een voorwendsel ten einde haar weg te zenden.

‘'t Spijt me, mevrouw, maar als u mij niet anders houden wil, dan moet ik vertrekken,’ antwoordde zij met haperende stem.

‘Je weet, hoe 't er in huis bij je toegaat, zij kunnen best een mond missen, want er is nauwelijks te eten of te stoken. Met open armen wordt je er niet ontvangen.’

‘Op de voorwaarden die u stelt kan ik toch niet hier blijven,’ zuchtte Antoinette zielsbedroefd; ‘ik ben u innig dankbaar voor uw weldaden, en hoop eens in de gelegenheid te zullen zijn u te bewijzen dat ik geen ondankbare ben.’

‘Mooie woorden, waaraan ik geen waarde hecht. Pak uw goed maar in; tegen twaalf uur zal de breack voor zijn om je met je koffer naar het spoor te brengen. Ik heb geen tijd meer om je te spreken; wat ik je nog te zeggen heb, zal in een brief staan, dien Hein je straks geven moet.’

Antoinette zag haar verbluft aan; 't was haar of een zware steen tegen haar hoofd was gevallen; zij kon geen woord uitbrengen.

‘Mevrouw, u jaagt mij weg’

‘Neen, je vertrekt uit eigen beweging. Je wilt niet langer blijven...’

‘Op de voorwaarden die u stelt en die ik onmogelijk volbrengen kan.’

‘Ik zal toch vrij wezen, denk ik, om aan de menschen, die ik in mijn huis opneem, voorwaarden te stellen, welke mij goed dunken? Ga nu heen!’

‘Mag ik u bedanken voor alles.....’

Haar stem stikte in tranen.

‘Geen woord meer, 't is goed!’

Antoinette boog en verliet wankelend de kamer.

Mevrouw Van Wieringdaele zag haar na en knikte even met het hoofd.

‘'t Kind is niet kwaad, de beste van de familie, maar 't beter zoo, elke brug moet afgebroken...’

(*Wordt vervolgd.*)

Koop edelweiss!
Een geschiedenis uit het Hoogland.
(*Slot.*)

Ongelukkig bleek de kant, dien de kinderen uitgegaan waren, niet de rechte; telkens moesten zij over woester steenbrokken klauteren, langs steiler hellingen en dieper afgronden voortkrabbelen, soms op handen en voeten voortkruipende zich nu en dan vasthoudende aan struiken, die onder hun handen afbraken of den voet zettende op steenen, die onder hen wegbrokkelden en door hun val heele rotsklompen deden waggelen.

Nu en dan sprong Jusl begeerig op een plek toe, waar hij een paar witte, donzige blaadjes zag glanzen, maar telkens had hij een ander bloemetje in de hand; soms was het maar een steentje, dat hem door zijn glimmende witheid bedrogen had. Het is met die bloemensterretjes als met de sterren aan den hemel; in de openbare ruimte, waar toch plaats genoeg zou zijn voor vele, ziet men er soms geen enkele, en daar op eens, waar men er niet op verdacht is, ziet men er een schitteren en fonkelen.

Eindelijk, na uren lang omdwalen en rondklauteren in de wildernis, waarover alleen de gieren krijschend heenstreken, ontdekte Jusl, terwijl hij weer eens vorschend

rondzag, plotseling een bosje witte bloemen. Ditmaal was het duidelijk edelweiss, daar viel niet aan te twijfelen, maar al zag hij ze, daarom had hij ze nog niet. Heel hoog op een geelachtige rots stonden de bloemen netjes als een aangelegd tuinbedje bijeen. Hij zag de stengels wiegelen en de groote sterren daarop hem vriendelijk toeknikken.

Hoera! en hij wees ze zijn zusje aan. De kinderen juichten van verrassing. Maar hoe op die rots te komen? Dat zou nog een gevaarlijk geklauter zijn; eerst moesten ze een heel eind hooger op en dan links over een afgebrokkelde rotshelling weer naar beneden om zoo op den schuinen steenklomp te komen, waar de bloemen hen lokten.

Jusl bracht de hand boven de oogen om duidelijker te kunnen zien, wees nogmaals Angerl de wuivende bloemstengels aan, en zij herhaalde zijn blijde uitroepen Daardoor kreeg de jongen weer moed en klauterde lustig verder.

Voor zij aan dat edelweiss tuintje konden komen, moesten ze langs een steilen rotswand kruipen, die echter genoeg met opstaande punten bezet was, waaraan ze zich konden vasthouden, Slingerdeslang kropen zij tusschen al die brokken voort, tot op eens de wand geheel kaal werd en zij, met den rug tegen den steen geleund en de voeten vast op kleine oneffenheden steunende, eensklaps in een duizelingwekkende diepte neerzagen.

Toen begon Angerl te beven en zei fluisterend:

‘Neen Jusl, wij komen er zoo nooit, dat is te gevaarlijk. Laten wij ergens anders zoeken of beter... terugkeeren.’

'Waar denk je aan!' riep de jongen. 'Zouden we zoo hoog geklommen zijn en dan toch niets meebrengen?'

Hij rekte zich en boog naar alle zijden.

'Nog maar een paar sprongen verder,' zei hij, 'en dan dien kant uit. Zie je dat plekje mos, daar moeten we op zien te springen, ik eerst en jij me na. Dan kunnen we wel naar beneden glijden en we zijn er, bij de edelweiss!'

Het was Angerl niet om tegen spreken te doen en ze zweeg Jusl deed aanstonds wat hij haar uitgeduid had, en zoo kwamen zij de moeilijkheden te boven. Het ging wel met groote inspanning, de steenen pijnigden hun voetjes geweldig, maar ze kwamen er toch. Zij klemden hiel en teenen in de brokkelige steenmassa en waagden den sprong, Angerl altijd achter Jusl, die haar een oogenblik omkijkend, van onder zijn met bloemen bekranst hoedje aanmoedigend wenkte. Nu nog een sprong, Jusl stond op de hoogste trede en riep hoera!

Het meisje had den adem ingehouden, zoo bang was zij voor Jusl en voor zich zelf. Zij klemde zich met de handen aan de rotshelling achter haar vast en bleef staan. De kinderen vertoonden zoo klein als jonge geitjes tegen de ontzaglijke rotswanden en onder den wijden, wijden hemel, waar de wolkjes zorgeloos voortdreven.

Jusl, altijd maar vooruitloopend, zag niet meer naar Angerl om; zij zou hem wel volgen, en al bleef zij achter, zij was toch het doel nabij - en met een luiden juichkreet wilde hij het edelweiss bereiken.

In zijn begeerig voortdringen merkte hij niet dat het mos overhing; het gleed onder zijn voeten langs den rotswand af. Hij greep met de hand achter zich om zich vast te houden... helaas, een oogen blik voelde hij een dunnen stengel en wat aarde in zijn vingers... en daarop ging het naar beneden.... een ruk, een val, daar verdween hij in een kloof!

Luid klonk zijn angstschreeuw door de lucht en boorde Angerl door het hart. De echo's der bergen herhaalden dien kreet al zwakker en zwakker en daarop werd het doodstil.

Angerl bleef nog een paar seconden luisteren; daarop sprong zij als bedwelmd op een verder rotsblok, maar zij kon met den besten wil niet zoo goed springen als Jusl gewild en het haar voorgedaan had. Eensklaps stond zij op een kleinen, schuin afloopenden steen, niet grooter dan dat haar voeten er net op konden staan; zij wist zelf niet hoe zij daarop gekomen was.

Terug kon ze niet meer en wilde zij ook niet; toen zij uitkeek in de richting, waar ze straks Jusl nog had zien loopen, zag ze hem niet meer; ook het mos, waarop hij was gesprongen, was verdwenen; ze zag niets meer dan een leege gele plek met een zwarten rand. Hoor! riep hij daar weer niet?.... Neen, alles bleef stil.

'Jusl!' schreeuwde zij met al de macht van haar kleine keel. Toen was het haar als hoorde zij opnieuw een rollen, kraken en vallen, en als raakten er steenen los, die dof in de diepte neerploften.

'Jusl! Jusl!'

Haar knieën knikten. Zij staarde naar de gele plek, waar eerst het mos had gezeten. Nu gaapte daar een afgrond, anders niets.... geen spoor meer van Jusl.... hij was weg en alles rondom haar bleef doodstil.

OP HET BUREAU VAN DEN BURGERLIJKEN STAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BENJAMIN VAUTIER.

Staroogend blikte Angerl van haar rotsblok in den afgrond, die aan den rand helder, zich verdiepte in een zwarten nacht... Verder zag ze niets; ze moest zich met de hand aan de steenen vastklampen, haar voeten dreigden te bezwijken, zij sidderde van angst en kon zich niet meer staande houden; met moeite hurkte zij neer en bleef wezenloos zitten. Zij had het bewustzijn verloren.

Thuis in de stille hut wachtte de moeder tevergeefs op de kinderen. Zij kwamen op den gewonen tijd niet terug, de uren verliepen en zij bleven weg. De arme vrouw lag ziek te bed, zonder iemand bij zich, wien ze haar nood kon klagen. Zij kon niet anders dan bidden.

De avond viel en nu richtte zij zich toch met moeite van haar leger op. Zij strompelde tot voor de deur der hut en zag angstig rond als wilde ze uit de boomen en rotsen menschen maken, om toch maar te kunnen zeggen: daar zijn ze, maar ze bewegen zich niet. Luid schreeuwde ze hun namen uit, maar alleen de echo gaf antwoord. En intusschen werd het al donkerder en donkerder; zij wilde voortijlen in den nacht, naar menschen om hulp en troost. Maar waar moest ze heen? Ze zou na urenlang voortdwalen in de duisternis eindelijk aan gesloten deuren hebben moeten kloppen, en, misschien voor een waanzinnige aangezien, moeten vragen of haar kinderen ook daarbinnen waren. Verschrikkelijke nacht!

Toen echter het eerste vaalgrauw van den morgen over de zwarte rotsen brak en men het verraderlijke water van den grond kon onderscheiden, ijlde zij naar het dorp en vroeg overal rond.

De kinderen waren niet op school geweest; niemand had ze gezien.

Dan moest zij ze zoeken! Maar waar? Niemand kon haar eenige aanwijzing geven Den herbergier schoot wel te binnen wat hij den jongen gezeid had, maar hij liet daar eerst niets van blijken. Toch stuurde hij houthakkers uit, die het gebergte ingingen, terwijl de moeder half stervend in de hut achterbleef.

Al spoedig ontdekten de zoekers de sporen der kinderen in de afgebroken alpenrozenstruiken; zij volgden die, scheidden zich van elkander op twijfelachtige punten en riepen elkander in de eenzame wildernis toe. Gewoon de sporen van het wild te vervolgen, viel het hun ook niet moeilijk Angerl terug te vinden.

Daar zat zij nog altijd neergehurkt op de rots, met den rug tegen den rotswand geleund, gelijk zij daar daags te voren was neergezonken. Heel den nacht had het kind aldus doorgebracht op den steen, waarvan ze niet meer kon afspringen. Het blonde hoofd hing overzij als een geknakte bloem, op den stengel verdord, die door de eerste windvlaag zal afgerukt en meegevoerd worden.

'Angerl!' klonk het krachtig uit de forsche mannenborst.

Het kind wendde het hoofd niet om.

Een tweede doordringende kreet, zooals alleen de bergbewoners dien kunnen uitstooten, volgde en zachtjes bewoog zich het kind. Zij strekte de armpjes uit. In de eene hand zag de man een bosje edelweiss. Zij had, om zich heen grijpend, tegen de helling eenige stengeltjes gevonden, die ze eerst niet had opgemerkt.

Nogmaals riep de man haar toe, en naderkomende vroeg hij hoe ze daar kwam. Maar wat ze antwoordde waren onsamenhangende, onverstaanbare woorden, waaruit alleen de naam Jusl herhaaldelijk klonk.

De zoekers, die, ofschoon in verschillende richtingen verspreid, elkaar spoedig wisten bijeen te roepen, moesten met behulp hunner Alpenstokken en elkander wederkeerig steunend het kind zien te bereiken. Een hunner plantte de ijzeren punt van zijn stok vast in den grond; een ander moest zich daaraan vasthouden en van zijn eigen stok behendig als steun gebruik makend, trad hij op het kind toe, dat zich nu van de rots in zijn armen kon laten vallen. Snel sloeg hij een lus van het touw, dat hij om zijn schouder geslagen had, om Angerl's lijf - zij hing in zijn arm - hij liet zich langs de steile rots afglijden, met zijn stok zich aan den eenen kant steunend, deed daarop een greep naar den stok van den ander, nu nog een sprong, en hij had een breeden begaanbaren bodem onder zich.

De mannen droegen het bezwijmde, wezenlooze kind, dat nu eens de oogen sloot en dan weer met strakken blik voor zich uit staarde, voorzichtig mee De kleine sprak niets dan onsamenhangende woorden en bleef maar op den afgrond wijzen.

De mannen blikten in de vervaarlijke kloof af; zij wisten nu waar Jusl gebleven was. Hij was reddeloos verloren Het meisje daarentegen had oogenschijnlijk geen letsel bekomen; slechts ontdekten zij wat geronnen bloed onder de blonde haren; zij moest zich dus zeker in de duisternis tegen een rotspunt gestooten hebben of misschien had zij een val gedaan bij den laatsten sprong, die haar op de plek

gebracht had, waar ze zonder hulp niet meer afkon komen. Een verschrikkelijken nacht moest de kleine doorgebracht hebben, alleen in de wijde donkere wildernis, met de sterren boven zich, tevergeefs roepend om haar broertje, ver van de hut, diep beneden in het dal, ver van moeder, die op haar ziekbed in doodelijken angst om haar kinderen moest roepen Ach wat had de arme Angerl bij die gedachte moeten uitstaan, als zij met van dorst brandende keel tevergeefs om Jusl, om moeder, om hulp van menschen schreide en niets dan de wegstervende echo haar antwoordde! Tegen dien ijselijken nacht was het kind niet bestand geweest; ook in haar vroeger zoo helderen geest was het nacht geworden: zij was van dat oogenblik wezenloos voor altijd.

Thuis, in haar moeders armen gebracht, zag zij er vreemd, koortsig blozend uit; haar oogen vertoonden een onheilspellenden glans, de hals was van het roepen, schreien, weenen en hijgen gezwollen. Toen zij uit den eersten langen slaap ontwaakte, praatte en vertelde zij ongewoon druk en onsamenhangend; daarop viel ze weer in een soort van halve dommeling, zij ijlde in haar slaap en een zware koorts schudde haar de leden.

Jusl kwam nooit meer terug; hij was niet te vinden. Men had gehoopt dat ten minste de wilde beek zijn lijk nog zou aanbrengen, of dat de gieren door hun gestadige vlucht naar een bepaalde plek zijn rustplaats verraden zouden; maar er werd niets ondekt. Het in de kloof gestorte kind kwam nooit meer terecht, niemand wist waar het gebeente lag te vergaan.

Van de hut in het dal werd weder een slee naar het kerkhof in het dorp gevoerd en daarop lag de arme, wreed beproefde moeder, die thans in den hemel met haar echtgenoot en kind was vereenigd.

Het arme, krankzinnige meisje werd in de gemeente uitbesteed en toevertrouwd aan menschen, die tegen de geringste vergoeding dien last op zich wilden nemen. Daar groeide Angerl op en bleef zooals ze sedert dien nacht geweest was, een arme zinnelooze.

De vreemde gast van den herbergier was toen maar zonder edelweiss heengegaan. Maar Angerl bleef er steeds om roepen; de begeerte naar die bloemen, welk haar ongeluk geweest was, bleef haar bij. De lieden, bij wie ze woonde, bezorgden haar tuiltjes van de gezochte bloemen, waarmee ze haar naar buiten stuurden, om ze aan vreemde toeristen te koop te bieden.

Haar gezicht was kalm en rein als van een beeld, heur haar goudblond en licht gekroesd of gegolfd, haar oog als een bergmeer zonder wisselenden hemelglans. Zoo had ik haar gezien; niets ging haar zoo goed van de lippen als: ‘Koop edelweiss!’

De dank van den Geneesheer en van den Advocaat. Oostersch sprookje.

Er leefde eens in het Morgenland een rijk man, met name Omar, en een nog rijker, die Abdallah heette. De eerste was geneesheer, de tweede rechtsgeleerde. Zij waren dikke vrienden en om hun wijsheid en bekwaamheid heinde en ver beroemd. Toen zij meenden genoeg rijkdommen bijeengegaard te hebben, besloten zij hun beroep vaarwel te zeggen en op reis te gaan om de wereld te leeren kennen, want zij waren nog niet veel verder geweest dan hun geboorteplaats.

Zoo trokken zij, van al het noodige voorzien, weg, zonder bedienden mee te nemen, want zij wilden geheel ongestoord zijn. Zij hadden een gelukkige reis, ze zagen veel nieuws en werden overal met vriendelijkheid en eerbied ontvangen.

Nu gebeurde het op zekeren dag, dat zij over een groote, door een dicht woud omzoomde weide gingen. Deze was met hoogopgeschoten, welriekend gras bedekt, waartusschen bloemen van de veelvuldigste kleuren praalden, terwijl in de verte een kudde koeien stond te grazen. Toen Omar en Abdallah, in den aanblik van dit landelijk tafereel verzonken, vroolijk verder gingen, verliet plotseling een stier de kudde en stormde met gebogen kop en gloeiende oogen op hen los. Zij hadden geen tijd meer om te vluchten. Terwijl zij ontsteld naar hun wapens grepen om zich te weer te stellen, raakten zij beiden in hun lange gewaden verward en vielen op den grond. De woedende stier was nog eenige schreden van hen verwijderd; zij schenen verloren.

Daar snorde plotseling een pijl door de lucht en trof den stier in de zij. Toch bleef het dier nog staan. Een tweede pijl raakte het in het oog. De stier sprong op, maar viel weldra levenloos ter aarde. De reizigers waren gered.

Zij stonden nu op en dankten Allah luide voor zijn hulp, terwijl zij hun blikken rond lieten weiden om hun redder te ontdekken. Nu trad uit het struikgewas een man in jagerskostuum te voorschijn, met zijn boog in de linkerhand, terwijl de pijlkoker over zijn schouder hing.

'Allah zij geprezen!' zei hij op verheugden toon tot hen, 'dat ik te rechter tijd het gevaar ontdekte. Gij waart niet de eerste slachtoffers van den wilden stier geweest, want het is een ondeugend dier, dat ik al lang besloten had te dooden.'

De beide reizigers, nog sidderend van schrik en ontroering, putten zich uit in dankbetuigingen jegens den redder van hun leven.

'Hoe zullen wij u onzen dank betuigen?' riep Omar uit 'Zeg eens, waarmee wij u maar eenigermate onze erkentelijkheid kunnen bewijzen! Wij zijn rijk: waarin schept uw hart behagen? Zoudt gij graag een fraai ros hebben, zoek dan het schoonste uit!'

'Ik heb een verzameling prachtige edelgesteenten,' voegde Abdallah er bij, 'kom en neem er zooveel van als ge verkiest!'

'Neen,' gaf Mukir, hun redder, lachend ten antwoord, 'ik dank u. Ik hecht niet aan geld of goed, want ik bezit zooveel als ik noodig heb voor mijn behoeften. Ik zoek mijn vreugde meer in wat het gemoed veredelt en den geest verrijkt, dan in de schatten der aarde. Maar,' ging hij na eenig nadenken voort, 'een dank, een grooten dank kunt gij mij toch bewijzen, en ik verzoek u daarom, zegt mij, welk is uw beroep?'

'Ik ben geneesheer,' antwoordde Omar, 'en mijn vriend is rechtsgeleerde.'

'Dan hebt gij zeker veel gezien en beleefd,' hernam Mukir, 'en gij schijnt mij wijze mannen toe. Ziet, mij werd onlangs een zoon geboren, mijn dierbare Almanzor; hij is mijn eenig kind Geeft elk mijn zoon een goeden raad voor zijn later leven mee uit den rijken schat van uw ervaring! Dat zal uw dank zijn!'

Omar en Abdallah verklaarden zich met vreugde hiertoe bereid.

'Maar dan wensch ik,' vervolgde Mukir, 'dat gij dezen nacht in mijn huis uitrust. Overlegt tot gij verder gaat wat gij uit uw rijke ervaring als den nuttigsten raad kunt geven, en dien deelt gij mij dan bij uw afscheid mee. Zweert bij den baard van den Profeet, dat gij mijn wensch stipt zult vervullen!'

'Wij zweren het bij den baard van den Profeet!' zeiden de beide reizigers plechtig, terwijl zij de hand op het hart legden.

Daarna vergezelden zij Mukir naar diens woning, werden daar goed onthaald, sliepen voortreffelijk en zetten den volgenden dag hun reis voort Toen zij wilden heengaan, haalde elk een verzegeld papier te voorschijn en stelde het den gullen

gastheer ter hand. Daarna namen zij hartelijk afscheid van hem en zetten hun reis voort.

Nadat zij zich verwijderd hadden, brak Mukir de beide verzegelde papieren open. Op dat van Omar stond: 'Gebruik nooit een geneesheer!' op het andere: 'Gebruik nooit een advocaat!'

Bij de Platen.

De gelegenheid maakt den dief. -

Wie heeft het niet ondervonden, hetzij hij als eigenaar van een welgevulden boomgaard de rijk beladen overhangende takken door de jongens van zijn buurman zag geplunderd, hetzij hij zich zelf te beschuldigen heeft, in de dagen der onbezonnen jeugd voor een dergelijke bekoring bezweken te zijn!

Die bekoring kan zich dan ook soms zoo onweerstaanbaar meesleepend voordoen! Wie kan het bijvoorbeeld den deugnieten onzer gravure kwalijk nemen, dat zij de zware druiventrossen, die hun zoo uitlokkend over den tuinmuur tot plukken noodigen, niet met rust kunnen laten? Er hangen er immers nog genoeg aan den binnenkant voor den rijken bewoner der villa; zachts dat zij zich te goed doen aan den overvloed, die toch maar onopgemerkt over den muur hangt, ter prooi aan de vogels, of door zijn eigen zwaarte dreigend in het stof van den weg te vallen, waar immers niemand er wat aan heeft.

We zouden niet durven verzekeren of de bengels zich nog de moeite gegeven hebben, aldus hun geweten tot zwijgen te brengen, alvorens naar hartelust hun roof- en snoeplust bot te vieren. Maar zeker is het dat zij zich toch de boosheid van hun bedrijf bewust zijn; dat bewijst de schuwheid, waarmee zij met den buit aftrekken, terwijl een der voorzichtigsten om den hoek van den muur door het hek gluurt om te zien of de straf de misdaad niet op den voet volgt. De rakkers gevoelen zich bepaald dieven, maar... de gelegenheid was ook al te mooi!

Op het bureau van den burgerlijken stand. -

Ziedaar weer een van die gemoedelijke schalke tafereeltjes uit het Zwitsersche volksleven als enkel Benjamin Vautier ons weet te schilderen. Wij zijn in het gemeentehuis van de een of andere plattelandsgemeente, en de ambtenaar van den burgerlijken stand is juist bezig een jong paar, dat komt 'aanteekenen,' hun naam te laten inschrijven op het gewichtig register. De bruidegom heeft zich klaarblijkelijk al van die moeielijke taak gekweten en ziet nu belangstellend toe, hoe zijn bruid het er af brengt. Zij houdt de pen wel een beetje onhandig vast, maar de ambtenaar zal haar wel terecht helpen. De getuigen van de plechtige handeling leggen daarbij vrij uiteenloopende gevoelens aan den dag; de oude man, die ernstig toekijkt, brengt zich misschien den tijd te binnen, toen hij in dit zelfde ouderwetsche eerwaardige vertrek de beteekenisvolle handteekening zette. De waardige matrone naast hem ergert zich klaarblijkelijk aan het gegichel der twee jonge meisjes, achter wier stoel een jonge snuiter staat, dien zij niet hard schijnt te vertrouwen. Op een bureau van den burgerlijken stand, en dan nog wel bij zoo'n ernstige aangelegenheid komt volgens haar geen gekheid te pas.

Bij nevel op zee. -

Ook hiermee valt stellig niet te gekscheren. Jaar in jaar uit vergaan er dozijnen schepen door botsingen, deels in bijzonder donkere nachten, deels bij dag als er een ondoordringbare nevel over de zee hangt. Het meest komen die aanvaringen voor tusschen den zomer en het najaar. Terwijl de groote schepen door het sterke licht van vuurtorens of lichtschepen voor ondiepten, riffen en klippen gewaarschuwd worden, is het licht dat ze zelf aan boord hebben, dikwijls op verre na niet voldoende om in nevelige nachten op een kleinen afstand gezien te worden. Voor zulke gevallen, waarin met licht niet geseind kan worden, dienen de misthorens en dergelijke akustische signalen. Even als te land zijn er ook bepaalde voorschriften in acht te nemen. Deze bepalen bijvoorbeeld dat bij nevelachtig weer de stoombooten haar vaart vertragen en hetzij kleurige lichten vertoonen, hetzij voortdurend stoomseinen geven moeten. Bij zeilschepen worden de stoomsignalen in open zee door den misthoorn en voor anker in de ree door de bel vervangen. De genoemde signalen in open zee moeten natuurlijk doordringend genoeg zijn om het gedruisch van golven, wind, stoom enz. te overstemmen. Op bepaalde punten heeft men ook, om ondiepten aan te duiden, automatische boeien, die hetzij

van een klok, hetzij van een andere geluidgevende inrichting voorzien, door de beweging van stoom of lucht bepaalde schelle geluiden overbrengen.

Bij zeilschepen, zeggen de meest ervaren zeelieden, zijn botsingen minder te vreezen, daar hun koers door de windrichtingen beperkt wordt en ook uit hun akustische signalen, die zooals is opgemerkt, geweldig luidruchtig zijn, met eenige zekerheid is op te maken hoe men hun uit den weg zal blijven.

Grooter is het gevaar bij stoomschepen, deels tengevolge van hun sneller beweging, anderdeels omdat hun signalen, ook als zij gehoord worden, nog niet te verstaan geven of er links dan wel rechts uitgeweken moet worden. Voor beiderlei vaartuigen komt daarbij nog het ongerief, dat op druk bevaren waterwegen dikwijls verscheidene schepen tegelijk signalen geven, waardoor soms een hopelooze verwarring ontstaat. Verder moet het ook al eens voorkomen, dat gezagvoerders van stoomschepen uit concurrentie-nijd, eerzucht of andere oorzaken de wetten op de vaartsnelheid overtreden.

Die botsingen kunnen dikwijls de schromelijkste gevolgen hebben. Op onze gravure zien wij een kolossaal stoomschip recht op de zijde van een kleine zeilbark invaren. Tenzij de kolossus, door de signalen van het bedreigde vaartuig gewaarschuwd, onmiddellijk een achterwaartsche beweging maakt, is het kleine schip reddeloos verloren.

Wetenswaardig Allerlei.

Iets over het oor. -

In navolging van den bekenden gelaatkundige Lavater beweert Dr. Joux uit den vorm van het oor met alle zekerheid het karakter en den geest van den mensch te kunnen afleiden. Volgens hem kan een buigzaam, in al zijn deelen harmonisch ontwikkeld, sierlijk oor, van evenredige grootte, met onberispelijke lapjes, onmogelijk een gewonen of zelfs maar middelmatigen mensch toebehooren, terwijl de eigenaar van een dikrood, plomb oor met breede lellen, met in elkaar gedrongen deelen, de schelp dicht aan het hoofd, zeker lage neigingen heeft. Hij beweert verder, dat geen enkel orgaan van het menschelijk lichaam zoo volkomen de gelijkenis van den vader op het kind overdraagt als de oorschelp.

Hoewel ook het oor, wat de aesthetische en physiognomische eigenschappen betreft, geen aanspraak kan maken op volmaaktheid, is het toch van den anderen kant in zijn vorm een waar meesterstuk der natuur en voor de fijnste verrichtingen geschikt. Als voorpost van het menschelijk lichaam waarschuwt het voor het dreigend gevaar en geeft het sein ter verdediging; oog en oor zijn ware schildwachten van deze gemakkelijk aan te vallen vestingen hebben ten taak, alarm te maken tot de hersens gewaarschuwd zijn.

Men heeft reeds dikwijls oog en oor met elkaar vergeleken en getracht te weten te komen, welk van beide organen meer het harmonische geheel der volmaaktheid vormt en den hoogsten graad van eenheid in zijn verschillende deelen bereikt. Moet men erkennen dat het oog voor den microscoop en den verrekijker onder alle opzichten moet onderdoen en ook andere optische instrumenten met het gezichtsorgaan minstens op één lijn moeten gesteld worden, van den anderen kant kan men evenmin ontkennen,

dat ook het oor veel gebreken en onvolmaaktheden heeft. Maar toch heeft de beroemde physioloog Helmholtz den palm toegekend aan het gehoororgaan. dat alle tot dusver uitgevonden akustische middelen ver achter zich laat.

Wanneer de gehoorzin gezond is, misleidt hij nooit, en wij moeten eerder zijn teere volmaaktheid bewonderen dan voor mistastingen bevreesd zijn. De voorkeur kan natuurlijk enkel het onbezeerde orgaan betreffen, dat echter juist door zijn fijnheid aan aanvallen is blootgesteld, die vroeg of laat een verzwakking der werkzaamheid ten gevolge hebben, die men doofheid noemt. Er zijn menschen, die er geen oogenbik aan twijfelen, of hun gehoor is volkomen gezond, en hun ziekte daarom niet merken, omdat ze in het begin nauwelijks te bespeuren is of zich maar tot een oor bepaalt, terwijl het andere onberispelijk zuiver waarneemt. Men heeft bij benadering berekend, dat van de zes of zeven menschen ten minste één vroeg of laat in den loop van het leven het slachtoffer van een oorziekte wordt.

Natuurlijk is dit cijfer geen geloofsartikel, daar het zelfs niet op een ernstige berekening steunt, maar het valt niet te ontkennen, dat personen die tweemaal iets vragen zeer gewoon zijn en dat men ze over de geheele wereld in alle lagen der maatschappij aantreft, onder rijken en armen, stedelingen en dorpelingen, dames en werkvrouwen.

Ja, de haast ongeneeslijke ziekte aan het middeloor, de zoogenaamde droge of chronische catarrhe, zoekt met voorliefde de gegoede klasse en daaronder vooral de dames op.

Zeer gewichtig is de invloed, dien de vroege doofheid op de geestelijke ontwikkeling van het kind uitoefent. Het uitgangspunt, de grondslag van alle kennis is de ervaring door de zintuigen. De door voorwerpen van buiten voortgebrachte denkbeelden gaan op de hersens over en leveren door bemiddeling der zintuigen den geest de stof tot vorming van gedachten.

Wanneer de ontvankelijkheid van den mensch door de kanalen der zinnen van de prilste jeugd af onduidelijk en duister is geweest, dan kan het ons niet verwonderen, indien ook zijn verstand en karakter den stempel van een onduidelijk bewustzijn dragen.

Men heeft zich reeds dikwijls afgevraagd - want de menschelijke geest is steeds geneigd, vergelijkingen te maken - wat het grootste ongeluk is, doofheid of blindheid? Bij de beantwoording dezer vraag gaat men gewoonlijk gedachteloos te werk en houdt met bijzondere omstandigheden, als den leeftijd, in het geheel geen rekening. Natuurlijk zal de volwassene in de vrijheid zijner bewegingen minder onder den invloed der doofheid dan onder dien der blindheid lijden. De doove is onafhankelijker, meer in de gelegenheid zijn brood te verdienen, afgezien nog er van, dat volslagen doofheid zelden voorkomt en het verlies van het gehoor door lezen en de taal der teekens gedeeltelijk vergoed wordt.

Heel anders wordt de vraag bij het kind, als het met een der beide gebreken geboren wordt of ze in de prilste jeugd verkrijgt, want hier is de zieke te gelijker tijd ook stom, terwijl de blinde zich een veel betere positie in de maatschappij kan verwerven dan de doofstomme, omdat zijn moreele en geestelijke aanleg voor een veel hoogere ontwikkeling vatbaar zijn.

In het algemeen kan men zeggen dat de doove meer van de wereld der personen, en de blinde van die der dingen gescheiden is. Een bijzondere rol speelt bij alle oorziekten een bijna fatalistische gelatenheid, die aan de verderfelijke vorderingen van den vijand het veld vrij laat, en toch kan de ziekte van het gehoororgaan, onmiddellijk bij haar ontstaan bestreden, met wortel en tak uitgeroeid worden. Hiertoe

levert de nieuwe wetenschap ons machtige wapens, en indien de vereischte maatregelen genomen werden, zouden er in latere jaren en op hoogen leeftijd zooveel ongelukkigen niet zijn, wien van het aan genot zoo rijke zintuig niets overblijft dan een zwakke echo of herinnering aan gelukkiger dagen die nooit terugkeeren.

Zonderlinge geneesmethode. -

't Is tegenwoordig wel de tijd van concurrentie in de geneesmethodes. Pastoor Kneipp genee[s]t de zieken met water en koud, nat linnen. Professor Jaeger zoekt daarentegen alle heil in warme wol. Pasteur en Koch meenen alle ziekten te kunnen genezen door inenting. Dr. Mezger geneest zijn patienten met zijn duim en Sequah met muziek en spektakel.

Toch kan onze tijd zich niet beroemen het monopolie te hebben van zonderlinge geneesmethodes. Zoo lezen wij bijvoorbeeld van een geneesheer, die omstreeks het jaar '20 te Dresden practiseerde, algemeen als een licht der wetenschap en een dokter van groote ondervinding geroemd werd, en wiens geneesmethode zeker wel de zonderlingste mag heeten, waarbij de lijdende menschheid ooit baat heeft gezocht.

Deze volgeling van Esculaap meende in het gezicht van ieder mensch bepaalde trekken te vinden, die tot den aard van het een of ander dier waren terug te brengen, en zoodra zich een zieke aanmeldde, was zijn eerste werk, deze trekken op te sporen, waarnaar hij dan zijn geneeswijze inrichtte. Wie bijvoorbeeld een kattengezicht had - zoo beweerde hij - mocht niet met water behandeld worden; wie overeenkomst vertoonde met een rund, behoorde zich van vleesch te onthouden enz. Zoo had hij onder zijn patienten wolven, raven, schapen, paarden, honden van alle rassen enz. en als het moeilijkst geval zijner praktijk bespreekt hij in een klein geschrift, dat hij het licht liet zien, dat van een jongen man, die voor de eene helft op een vos en voor de andere op..... een patrijs geleek.

Waarom moet de mensch slapen? -

Hierover zijn de geleerden het nog allesbehalve eens, maar zekere Dr. Preyer heeft ondertusschen de navolgende wetenschappelijke verklaring gewaagd. Volgens hem wordt de slaap veroorzaakt door de melkzuren en de creatine, die de zuurstof van het bloed verteren.

De werkzaamheid nu van de grijze hersenstof is niet mogelijk zonder een rijken toevoer van kunstmatig bloed, evenmin als het zink en koper eener zuil van Volta zonder zwavelzuur electriciteit kunnen voortbrengen. Op deze wijze wekt het bloed de zenuwvezels op en sterkt ze als de mensch wakker is, terwijl het in den slaap de verbruikte kracht aanvult. Beide processen kunnen in de hersens niet te gelijker tijd plaats vinden, ten minste niet in zoo voldoende mate, dat er bij verhinderden slaap geen uitputting der levenskracht volgt. Het bewijs hiervan heeft men in het feit, dat bij de vreeselijke Chineesche straf, den veroordeelde op kunstmatige wijze den slaap te onthouden, de dood door uitputting intreedt. Men kan door gewoonte en zelfoverwinning den duur van den slaap verkorten, maar zonder slaap kan geen mensch leven.

Zonderlinge geleerden. -

De koninklijke bibliotheek te Berlijn bezat vroeger eenige zeer kostbare origineelen. Op zekeren keer nu vermiste men een zeer ouden foliant, die zijn gewicht aan goud waard was. Bibliothecarissen en bedienden zochten er vijf en twintig jaar ijverig naar, zonder evenwel het boek te kunnen vinden.

Ook zekere Dr. Siebel nam aan deze huiszoekingen bij alle verdachten deel, en toen de goede man stierf. vond men den foliant op zijn stoel, waar de kortzichtige geleerde een kwarteeuw op gezeten had.

Een collega van dezen geleerde, Dr. Pfand, had een methode van stenographie uitgevonden, waarvan hij alleen den sleutel bezat. Toen hij plotseling stierf, vond men in zijn studeerkamer een rijke nalatenschap van letterkundige en geleerde werken, maar zij waren alle in stenographie geschreven en den sleutel daarvan bezat altijd nog alleen de schrijver.

De ton van Diogenes. -

De vermaarde ton van Diogenes, waarmee we allen in onze jeugd in prentenboeken hebben kennis gemaakt, blijkt nu geen ton geweest te zijn. Onvermoeide vorschers hebben aan het licht gebracht, dat vaten van hout het eerst en in veel later tijd door de Galliërs vervaardigd zijn De ouden bewaarden hun wijn en andere dranken in groote aarden vaten of potten, en volgens een onlangs in de Villa Albini ontdekte basrelief huisde de vermaarde cynische wijsgeer in zulk een halfgebroken pot.

Alweer een illusie minder!

Op glas en porselein te schrijven. -

De bereiding van inkt, waarmee men op glas en porselein kan schrijven, gaat op de volgende wijze in haar werk: Men lost tien deelen gebleekte zegellak en vijf deelen Venetiaansche terpentijn in vijftien deelen terpentijnolie op, door het potje, waar dit alles in is, in kokend water te zetten. Hierna worden bij dit mengsel nog vier deelen lampenroet gevoegd. Bij het schrijven maakt men gebruik van een ganzepen, liever nog van een penseel.

Ivoor te zuiveren. -

Wil men geel en vuil geworden voorwerpen van ivoor zuiver maken, dan moet men er met een linnen lapje een mengsel van vlugzout, boomolie en gezuiverde kalk opbrengen en ze daarna met leer afwrijven. Is het ivoor nog vuil, dan laat met het mengsel opdrogen, en borstelt daarna het ivoor af.

Een tweede Chineesche muur. -

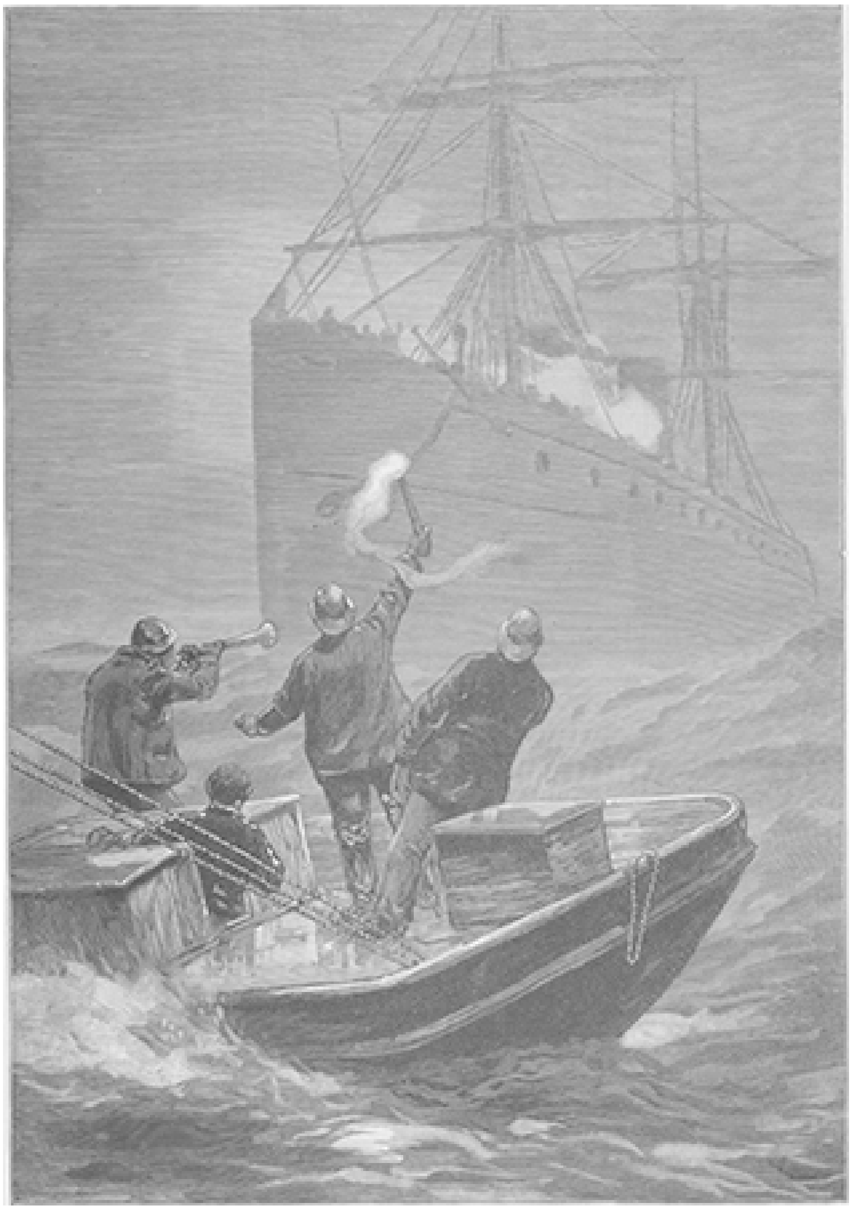

BIJ NEVEL OP ZEE.

De beroemde muur, die China tegen de invallen der barbaren uit het Noorden moest beschutten, en een lengte van 2450 kilometer had, zal wel nooit op aarde geëvenaard worden. Dicht er bij komt, al is het nu geen steenen muur, een omheining van ijzerdraad, de die regeering van den Australischen staat Victoria ter beschutting voor konijnen en wilde honden heeft laten oprichten. Deze dieren hebben zich namelijk in de vlakte van het zuidelijk gedeelte van Nieuw-Holland zoo sterk vermenigvuldigd, dat zij de pachters van Victoria letterlijk dreigen te ruïneeren. Daarom heeft men deze omheining van ijzerdraad laten bouwen, die omtrent bij 36° 401 zuiderbreedte begint en zich naar het noorden tot de rivier de Murray over een lengte van 296 kilometer uitstrekt, overeenkomende, - daar wij deze lengte in ons land niet vertegenwoordigd vinden - met den afstand van Leipzig naar Lübeck. De

regeering van Zuid-Australië zette deze omheining nog 66 kilometer voort en men is het er nog niet over eens, of men ze nog niet meer naar het noorden tot aan de zeekust zal doortrekken.

[Nummer 19]

De Amerikaansche.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

DE DUIZENDKUNSTENAAR OP HET PLATTELAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN S.M. ZIMMER.

Antoinette was in de huiskamer vóórdat zij wist, het zij meende nog altijd in een droom voort te gaan en kon zich maar niet verbeelden, dat het werkelijkheid was, wat mevrouw Van Wieringdaele haar zoo pas gezegd had.

Godfried zag haar binnenkomen, bleek als een doek en een steun zoekend alsof zij niet wel was.

‘Ik ben weggezonden,’ zeide zij met doffe stem.

‘Maar Antoinette, dat kan niet wezen,’ riep hij verbaasd uit, ‘wat hebt gij dan misdaan?’

‘Niets, maar ik mag voortaan mijn godsdienstplichten niet vervullen en op zulk een voorwaarde kan ik niet blijven.’

‘Maar dat is een voorwendsel,’ barstte hij uit.

‘Dat denk ik ook,’ hervatte zij, ‘'t doet er niets toe, ik moet om twaalf uur vertrekken.’

‘Maar dat kan niet, ik zal met Moeder spreken, op staanden voet.’

‘'t Zal niet helpen, Godfried.’

Hij hoorde niet en liep zonder kloppen de kamer zijner moeder in, die weer druk aan 't schrijven was.

‘Moeder,’ vroeg hij zoo bedaard mogelijk, ‘waarom zendt u Antoinette weg?’

‘Ik zend haar niet weg; zij gaat uit vrijen wil heen. Ik heb haar de keus gelaten.’

‘Mooie vrije wil als u haar vrijheid van geweten aantast. Dan kan u ook zeggen dat martelaars zich zelf vrijwillig den dood gaven. Zoo

kleingeestig en bekrompen is u niet om dit meisje dat door u opgevoed en aan zekere weelde gewoon geraakt is, de wijde wereld in te zenden, alleen omdat haar opvattingen over godsdienst u hinderen.'

'Haar opvattingen, daar laat ik me niet mede in, wel met de daden, die er uit voortvloeien.'

'En hoe kunnen die u zoo kwetsen?'

'Dat is mijn zaak, daarbij, ik heb andere redenen, waarvan ik mijn zoon geen rekenschap verschuldigd ben.'

Hij zag haar doordringend aan en vroeg ernstig:

'Moeder mag ik ze u dan zeggen?'

'Welnu?'

'U meent dat ik Antoinette zal vragen mijn vrouw te worden.'

'Neen, d a t vrees ik niet, maar wel dat zij je weigeren zal en d a t verkies ik niet, en om zoo iets te voorkomen moet zij weg.'

'Mij weigeren en waarom?'

'Om twee redenen; je bent haar neef of liever haar achterneef en je bent niet roomsch, dat zijn twee hinderpalen, die voor een katholiek onoverkomelijk zijn. Ik wilde weten hoever Antoinette's tegenstand zou reiken; nu weet ik het en hoe spoediger zij gaat, hoe beter.'

'En wat moet er van haar worden?'

Zij reikte hem den brief over, dien zij zoo pas geschreven had, een geleibrief voor een chêque groot f 1000 op een Amsterdamsche Bank.

'Me dunkt daar kan zij wel iets mede doen.'

'Ja als de vader er geen beslag op legt.'

'Hij zal wat anders krijgen; ik zal die familie niet loslaten, Godfried,' ging zij op vriendelijker toon voort, 'maar 't is om alles beter dat elke band tusschen hen en ons verbroken wordt. Zij mogen niet weten dat wij hen helpen. Ik wil dit regelen vóór uwe meerderjarigheid.'

Godfried stond achter het bureau; hij was doodsbleek en zijn lippen trilden.

'Ik mag Antoinette gaarne,' zeide hij.

'En vindt ge het daarom niet verstandiger, dat zij maar heen gaat?'

'Misschien wel,' hernam hij, 'als het toch onmogelijk is, zooals u denkt.'

'Ik ben er zeker van. Bij mij golden die bezwaren volstrekt niet, bij haar wel.'

'Ha, ik meende juist, dat u er zoo tegen zou wezen..'

Zij zag hem met haar groote oogen helder en vastberaden aan, terwijl zij antwoordde:

'Het was de liefste wensch van mijn leven geweest; ik dacht het kind als was te kunnen kneden om een goede vrouw voor je te worden, maar nu heb ik 't ondervonden, zij heeft een ijzeren wil, waarop alles afstuit. Had ik Sabine genomen, dan had ik gemakkelijker werk gehad.'

'O Sabine,' zeide Godfried op een toon vol minachting, 'daar noemt u ook zoo iets.'

Op den bepaalden tijd vertrok Antoinette, diep betreurd door de bedienden, bij wie zij zich zeer bemind had weten te maken; zij hield zich goed, de knecht gaf haar een brief, dien zij ongeopend meenam Op 't laatste oogenblik kwam Godfried op de stoep en gaf haar de hand.

‘'t Ga je wel, nichtje,’ zeide hij, ‘er is niets aan te doen. Moeder is onverbiddelijk, maar zij bedenkt je goed; neem 't gerust aan. Je hebt er recht op.’

‘Als u in Amsterdam komt zie ik u dan nog, Godfried?’ vroeg Antoinette, hem de hand reikend.

‘Misschien, ik weet het nog niet.’

‘Als uw moeder het goed vindt,’ voegde zij er haastig bij; toen steeg zij in het rijtuig en reed weg; zoo lang mogelijk hield zij zich sterk, maar toen zij zich alleen in de spoorwegcoupé bevond, begaf haar de met zooveel moeite verkregen zelfbeheersching en zij barstte in een wanhopig geschrei los; de toe komst omringde haar van alle kanten even somber en dreigend.

XIII.

De hooge feestdag werd in het bovenhuis der Wieringdaele's niet zeer opgewekt gevierd.

Toch kon dank de kleinigheid, die Antoinette een paar dagen te voren gezonden had, ten minste het vuur in de kachel aangelegd en een stukje vleesch gebraden worden. Tonia lag met koorts te bed; Koosje trachtte de kinderen zooveel mogelijk stil te houden en Papa met Sabine waren een grachtje om gaan wandelen, want ze moesten zich toch een beetje verzetten; 't was er thuis al naar genoeg.

In dezen weinig opgewekt huiselijken kring verscheen plotseling Antoinette. Zij stond midden in de kamer vóórdat iemand haar gehoord of gezien had; maar het moederlijke instinct scheen de zieke vrouw in de donkere alcoof te waarschuwen dat haar kind in de nabijheid was.

‘Antoinette,’ vroeg zij met zwakke stem, ‘ben jij daar? Of vergis ik me?...’

‘Neen, moesjelief, ik ben het werkelijk,’ zeide het jonge meisje en drukte een kus op het gloeiende voorhoofd harer moeder.

‘Heeft nicht je toegestaan ons vandaag te bezoeken. Dat is lief van haar, heel lief.’

Antoinette's gelaat trok zich pijnlijk samen, terwijl zij het kussen harer moeder opschudde en haar gemakkelijker deed neerliggen.

‘Ik ben zoo blij dat je komt, 't is hier zoo'n boel, o - wij verkomen heel en al. Ik heb zoo lang mogelijk gewerkt en Koosje heeft me trouw geholpen, maar zij is nog zoo jong - ik kan niet meer.’

‘'t Hoeft ook niet meer, moedertjelief! U kan nu op uw lauweren rusten, want ik zal voor u werken, ik blijf voor goed bij u.’

‘Wat zeg je, voorgoed? En waarom dan? Heb je ook ongenoegen gehad met nicht?’

Antoinette vertelde in een paar woorden het voorgevallene zoo opgeruimd mogelijk.

‘Ach God! ook dat nog!’ klaagde de arme vrouw, ‘wat moeten wij nu beginnen?’

‘Maar moesje, ik heb toch goed gedaan, ik heb toch in uw geest gehandeld. Ik mocht immers niet anders.’

‘O neen, zeker niet. God zal je er voor loonen, maar ach! voorloopig weet ik geen raad, wat zal Pa zeggen; 't maakt hem stellig boos.’

Antoinette haalde haar schouders op.

‘Pa zegt immers altijd: beginselen voor alles!’

‘Ja dat zegt hij voor zich zelf, maar als anderen het doen.... O, o mijn arm hoofd!’

En met het gelaat in de kussens verborgen, begon de arme stumper wanhopend te snikken.

‘Ach moeder! maak 't mij niet moeilijker,’ zuchtte Antoinette, ‘er is immers niets aan te veranderen. Als ik te veel ben in huis zal ik een betrekking zoeken. U zal geen last van mij hebben.’

‘O neen, dat is 't niet; 't is zoo hard zijn eigen kinderen niet te kunnen onderhouden, maar och! och! je arme Pa en Sabine...’

‘Die hebben 't minst beklag noodig; 't meest heb ik met u te doen Is de dokter er al geweest?’

‘Och, wat zal de dokter er aan doen? 't Is niets dan vermoeienis; ik heb 't altijd wel gezegd, als ik eens ging liggen dan zou 't mij moeite kosten op te staan en wat moet er van de kinderen worden als ik niet meer kan.’

Nu herinnerde zich Antoinette den brief van mevrouw Van Wieringdaele, welken zij nog niet eens geopend had; zij haalde hem uit haar tasch en verbrak het zegel.

Zij vond er de chèque in van f 1000; haar eerste opwelling was verontwaardiging over het geschenk, waarmede zij haar als het ware afkocht, maar een blik op haar arme zieke moeder deed elk ander gevoel zwijgen.

‘Nu hoeft u voor niets bang te zijn, moeder ik ben rijk. Zie eens wat ik bezit. Duizend gulden, dat is haar laatste aalmoes.’

Een flauw blosje kwam over Tonia' magere wangen.

‘Wat zeg je? Duizend gulden. O kind, laat dat je vader niet zien! Verberg het gauw en gebruik het dan voor jezelf en voor de arme kinderen als...... als ik er niet meer ben.’

Antoinette dacht na, zij bezat een oprecht karakter, afkeerig van alle omwegen en geheimzinnigheden, maar zij had het treurige voorrecht haar vader te kennen en zijn onbetrouwbaarheid op het punt van geldzaken; haar eerste gedachte was hem het geld af te staan; bij nader inzien besloot zij nog wat te wachten. Zij zag eens rond en vond alles nog veel meer verwaarloosd en armoediger dan vier weken geleden; het was er zelfs vuil en onzindelijk.

‘Is 't waar dat je niet meer weggaat?’ vroeg Koosje ‘Vreeselijk voor jou, maar voor ons is 't heerlijk; ik kan het niet meer alleen af.’

't Kind zag er slecht uit, bleek, ingevallen, met gekromden rug, fletse oogen, en een groote vreugde vervulde Antoinette's ziel bij de gedachte dat zij hier hulp kon brengen.

‘Nu, ik zal je trouw helpen. Ik heb wel geleerd de handen uit den mouw te steken.’

‘En je bent gezond en sterk en niet zoo akelig flauw en hongerig zooals wij allen.’

Antoinette bracht het hoognoodige in orde, deed een schort voor en begon voor het middageten te zorgen, dat zoo goed en kwaad als het kon op de kachel stond te koken, te braden of aan te branden.

‘Och Netje,’ smeekte de moeder, ‘zeg pa ten minste vandaag nog niet, dat je weggezonden bent. Ik kan het niet verdragen dat hij tegen je uitvaart.’

Antoinette beloofde om haar moeder gerust te stellen, dat zij hem voor vandaag in den waan zou laten, dat zij met verlof thuis was; met Koosje verborg zij haar koffer, die door een kruier gebracht was, buiten zijn gezicht.

Toen het vijf uur was kon men nog niets van den vader en Sabine ontdekken.

‘Zij blijven laat weg,’ zeide Antoinette op haar horloge ziende.

‘O dat is niets bijzonders; pure goedheid en lievigheid van Pa en Bientje, zij willen ons eten niet opmaken door er aan mee te doen en dan gaan ze maar ergens bij Kras of in de Port van Cleve een biefstukje eten. Zij zijn toch zoo vol zelfopoffering’

Antoinette merkte tot haar misnoegen op dat Koosje scherp, ruw en ongemanierd begon te wor en, en zij besloot haar, zonder dat zij het zelf merkte, te verbeteren.

‘We zullen toch nog wat wachten.’

‘Dat mag je doen, maar je kunt er naar fluiten, dat ze op tijd komen, de baron en de freule!....’

‘Foei Koosje, zoo'n toon, bedenk dat het je vader is.’

Zij haalde de schouders op, en mompelde:

't Zal mijn zorg wezen Jij moest nu maar het huishouden op je nemen, Net, dan poets ik 'm naar den naaiwinkel. Ik kan er voor niets komen, bij juffrouw Van Dam op het Singel, en na een jaar verdien ik al wat. Dan ben ik er glad uit en laat de freule zingen zoo hard zij wil, want die steekt geen vin uit, al ziet ze ook dat moeder er bij neervalt.’

‘Zeker, zal ik nu voor het huishouden gaan zorgen en ook zien dat je goed geplaatst wordt, maar je begrijpt dat wij eerst moeten onderzoeken bij wie je aan huis komt.’

‘O 't is een heel fatsoenlijk, net mensch! Zij verdient goed geld. De Douairière heeft vroeger immers ook voor de menschen genaaid.’

‘Ja zeker! en zij is ook niets verlegen om het te bekennen.’

‘Nu dat heb ik al zoo dikwijls aan Pa en Sabine gezegd, maar die trekken den neus op en zeggen dat het een schande is, zulke burgerlijke neigingen als ik heb, en dat het in Amerika heel anders toegaat dan hier. Alsof het daar ook geen menschen zijn en alsof je hier leven kunt van hun deftigheid. Wij lijden toch maar heel deftig honger en koude.’

‘Neemt Sabine nog lessen?’

‘Wel zeker, maar met 1 Januari, het nieuwe kwartaal, is 't uit. Wat er dan gebeuren moet met onze freule, dat mag Joost weten.’

‘Koosje lief!’ zeide Antoinette glimlachend, ‘nu moet je niet van den anderen kant over-

drijven en een toon aannemen, die allesbehalve netjes is.'

'O speel jij als het je belieft niet de groote dame. We zijn niet in Vaartzicht.'

'We zijn onder het gehoor van onze moeder, dat is nog iets meer.'

Koosje zweeg en Antoinette bracht de zieke een kop bouillon.

'Och kind,' fluisterde Tonia, 'je moet geduld hebben met Koosje. Zij is zoo verbitterd; Sabine en zij kibbelen den heelen dag en pa geeft haar nooit gelijk, en toch is 't zoo'n best kind, zij helpt mij wat zij kan.'

'Wees gerust lief moedertje! Ik zal niet met de zusjes kibbelen, maar ik zal mijn best doen Koosje wat op te beuren, dat heeft ze wel noodig.'

'En met Sabine ga je toch ook niet twisten O ik kan dat hakketakken niet verdragen. Ik houd zoo van vrede en kalmte.'

'Zeker niet moeder, ik beloof 't u.'

'En dan heb ik nog iets. Ik zie dat je een horloge hebt en een broche en een paar armbanden en ringen; berg dat weg, laat het hem niet zien, anders brengt hij het naar den lombard.'

'Maar moeder...'

'Ja, volg mijn raad, ik ken hem zoo! Komen zij daar aan? O neen, gelukkig niet! Ik bid je Netje, berg ze weg; ik zou het zoo hard vinden als je die dingen kwijt raakte.'

Alles stuitte Antoinette tegen de borst; hoe zou zij het hier uithouden in haar ouderlijk huis, waar geen vrede, geen eendracht, geen waarheid woonden? Zij voelde diep medelijken met haar arme, zwakke moeder, die met alle wapenen der zwakken, geheimhouding, list, kleine leugentjes, zich tegen haar natuurlijken beschermer en steun trachtte te verdedigen. 't Liefst zou zij dadelijk naar een betrekking omzien, maar zij begreep, dat zij hier veel noodiger was en dus besloot zij zooveel mogelijk zich te schikken.

'Wij blaffen van den honger,' riep Koos, 'geloof mij, vader en dochter zitten heerlijk te dineeren; laten wij ons feestmaal maar gebruiken.'

'Als moe het goedvindt.'

Tonia was niet gewoon dat men ooit naar haar goedvinden vroeg, maar zij gaf graag haar toestemming en 't bleek van achter goed, dat zij begonnen waren, want Herman en Sabine kwamen eerst over tienen thuis.

Zij hadden zich heerlijk geamuseerd; zij hadden een oude kennis van Wieringdaele ontmoet en die had hen uitgenoodigd met hem te eten in het Bible Hotel; Sabine bracht ulevelletjes en bonbons voor de kinderen mede.

'Och, 't is zoo'n gouden hart,' verklaarde Herman, 'altijd denkt ze aan de anderen. Geen oogenblik zijn haar gedachten van huis.'

Dat Antoinette er was, vonden zij niets vreemd, integendeel zeer natuurlijk. Antoinette was zoo'n moeders kindje, geen wonder dat zij overkwam, zoodra zij van de ziekte harer moeder hoorde. Herman was in de beste stemming; die vriend had met veel belangstelling gehoord naar zijn plannen over de nieuwe fabriek en morgen verwachtte hij hem in het Poolsche koffiehuis om alles nog meer op hun gemak te bepraten.

Naar mevrouw Van Wieringdaele vroeg hij nauwelijks.

'Dat trotsche nest. Zij verbeeldt zich zeker dat wij niet buiten haar kunnen,' zeide hij minachtend, 'maar zij zal het wel anders zien!'

XIV.

't Scheen in de eerste dagen of met Antoinette het ongeluk zijn intocht voorgoed in het huis der Wieringdaeles gehouden had.

Onmiddellijk na Nieuwjaar stroomden de rekeningen en quitantiën, zelfs dagvaardingen bleven niet uit en al had zij ook gewild, Antoinette kon op den duur niet trouw blijven aan haar plan en aan het verzoek harer moeder, om haar schat niet aan te spreken ten algemeenen nutte.

Haar moeder werd maar niet beter; zij trachtte op te staan, doch haar krachten begaven haar en zij was verplicht weer neer te liggen. De dokter, die door Antoinette geroepen was, schreef rust voor en versterkende middelen, maar vooral het eerste was haar moeilijk te bezorgen. Zij hoorde wat er in huis omging, de brutaliteit en indringendheid der schuldeischers, het gekibbel van Sabine met Koosje, het gejammer der oudste dat zij nu geen lessen meer kreeg en haar geheele toekomst verwoest werd, maar vooral de dreigementen dat wanneer niet spoedig de huishuur betaald werd, op alles beslag gelegd en op straat verkocht zou worden.

De arme vrouw lag te beven en te rillen in bed, toch bleef zij zoo lang mogelijk Antoinette verzoeken haar geld niet af te staan, maar toen Herman en Sabine er eindelijk achter kwamen hoe de zaken werkelijk stonden en dat ook Antoinette hen tot last kwam en beiden het meisje met de grievendste verwijten overlaadden, toen riep zij haar eindelijk bij zich en fluisterde:

‘Doe wat je hart ingeeft, kind! Ik kan het niet langer aanhooren; maar geef het niet uit je handen. O 't is vreeselijk zijn kind tegen haar eigen vader te moeten waarschuwen.’

Antoinette betaalde zooveel mogelijk de luidste schuldeischers achter haar vader om en verdroeg overigens met een kalm gezicht alle verwijtingen en beleedigingen. Zij wijdde zich geheel aan het huishouden en aan de oppassing harer moeder; zij deed alles even kalm en bedaard, ‘alsof zij voor niets anders ooren en oogen heeft,’ zeide Sabine verbitterd omdat Antoinette nooit boos wilde worden; het geheele huishouden werd nu gedreven door Antoinette's geld, niemand vroeg echter waar vandaan het kwam. Men at, men dronk, vader en dochter gingen uit om zich te verzetten of om haar uit den weg te loopen en, het einde was dat Antoinette met schrik en weemoed inzag dat haar kapitaaltje niet lang tegen zulke aanvallen bestand zou wezen en dat er vroeg of laat weer een dag moest komen, waarop men geheel broodeloos zou staan.

De drukinktfabriek scheen geheel op den achtergrond geschoven; van de wijnagentuur hoorde men niets meer en zoolang haar moeder bedlegerig bleef, kon Antoinette ook geen betrekking zoeken of er werk van maken dat Koosje op een atelier kwam.

Op zekeren middag dat Antoinette bezig was de verwaarloosde kleederen der familie wat te verstellen, werd er een brief bezorgd aan het adres van haar vader; volgens den stempel der enveloppe kwam hij van een notaris.

‘Zeker weer een nieuwe ellende,’ zuchtte zij. ‘Ik wou ook zeggen, 't ging al te lang goed.’

Sabine, die in de andere kamer zonder piano zat te zingen, kwam er dadelijk op af.

‘Van wien is die brief? Van notaris Willems? Dan moet ik zien wat er in is.’

‘Maar Sabine, denk toch eens aan, hij is aan Pa geadresseerd.’

''t Doet er niets toe. Pa heeft geen geheimen voor mij; als het iets onaangenaams is, dan hoeft die arme Pa het niet te weten.'

Antoinette gaf haar tevergeefs teekenen om toch voorzichtiger te zijn, daar haar moeder uit de alcoof alles kon hooren, maar sedert lang was Sabine gewoon niets om haar moeder te geven; zij maakte zonder verdere complimenten den brief open en doorlas met één blik den inhoud.

'O,' juichte zij plotseling, 'wij zijn er boven op, heelemaal boven op. Duizend gulden in het jaar vruchtgebruik van iemand, die grootpa heeft benadeeld. Heerlijk, heerlijk, nu ga ik naar Brussel en naar Parijs en dan studeeren naar hartelust!'

Zij sprong en lachte als was zij plotseling krankzinnig geworden. Koosje en de kinderen kwamen op het leven binnen geloopen en vroegen wat er was.

'Ik bid je, houd je toch bedaard,' verzocht Antoinette, 'het zijn immers Pa's zaken en je hindert Moe zoo door dat geweld.'

'O jij wijsneus met je visschenbloed,' zei Sabine verachtelijk, 'niets kan je uit de plooi brengen. Is 't dan niet om dol te worden, duizend gulden in het jaar vast! Veel is 't niet voor zoo'n troep menschen, maar als Pa 't verstandig aanlegt met mij....'

'En jelui samen van den boel pret maakt en ons honger laat lijden, dan geloof ik wel dat het gaan zal,' beet Koosje haar toe; 'maar waar komt dat geld zoo ineens vandaan, Net?'

'Ik weet er niets van,' antwoordde Antoinette, 'ik vind het hoogst ongepast, brieven van mijn vader te openen en te lezen.'

'Daar braafheid, kwezel! Lees zelf,' en Sabine wierp haar den brief toe, 'wij zullen zien wie er verder komt, jij met je schijnheiligheid die je al zooveel plezier heeft doen beleven, of ik met mijn brutaliteit.'

Antoinette nam den brief zonder dien in te zien, vouwde hem toe en legde hem weg; toen stond zij op en ging naar haar moeder.

'Kinderen,' riep zij plotseling doodelijk verschrikt, 'kom eens kijken wat Moe scheelt.'

Nu vlogen zij allen de alcoof in; Tonia lag met het hoofd op het kussen, bleek als een doode, met verwrongen gezicht, krampachtig gesloten handen en starende oogen.

'De dokter, de pastoor!' riep Antoinette. 'Koosje, gauw! gauw!'

En zij nam de Eau de Cologne, waschte haar moeders slapen, legde haar hooger, wreef haar polsen, en intusschen begon Sabine te gillen, de kamer in en uit te loopen, jammerende te vragen of er dan nooit eens een zonnestraaltje voor hen kon schijnen.

'Help mij liever!' verzocht Antoinette, 'geef azijn en water. Is Koosje weg?'

Maar Sabine gooide alles omver, klaagde, huilde, en reikte de verkeerde dingen aan. Eindelijk gaf de arme zieke een teeken van leven, zij haalde diep adem en sloot de oogen. 'Moesjelief,' vleide Antoinette, 'hoe gaat het nu? Iets beter?'

Zij knikte van ja, maar haar spraak was belemmerd en zij kon nog niet spreken, al scheen zij er ook nog zoo'n moeite toe te doen; eindelijk toen Antoinette het oor aan haar lippen bracht, verstond zij:

'Een geestelijke...'

'Koos is er al heen, moedertjelief. U heeft ons zoo aan het schrikken gemaakt. Kom, leg u maar kalmpjes neer en doe uw best aan niets te denken.'

Sabine stond er bij en vroeg onophoudelijk of het nu beter ging, een heel beetje beter; dan moest zij weer weten hoe moeder zich voelde, of zij pijn had aan het hoofd, of aan het hart, totdat Antoinette eindelijk haar de kamer uitzette en verklaarde dat rust het eenige was hetgeen moeder noodig had.

'Houd de kinderen maar liever bezig,' raadde Antoinette, want Lotje zat in een hoek erbarmelijk te schreien en de jongens stonden doodstil bij het raam met groote tranen over de wangen rollend en vlogen zoodra zij Antoinette zagen, naar haar toe om te vragen hoe het met Moesje ging.

(*Wordt vervolgd.*)

Voor de gezelligheid
Door
J.R. van der Lans.

De heer en mevrouw Van Elten waren jonggetrouwde lui, die niets anders te doen hadden, dan op hun gemak de genoegens van het huwelijksleven en den huiselijken haard te smaken. De jonge man rentenierde; hij was in zijn jeugd ziekelijk geweest, had zich daardoor niet voor de een of andere positie kunnen bekwamen en was daarbij, zooals het gewoonlijk met sukke-

OP DE GEZONDHEID VAN DE BRUID, NAAR DE SCHILDERIJ VAN STANHOPE FORBES.

ende kinderen gaat, door zijn ouders schrikkelijk verwend.

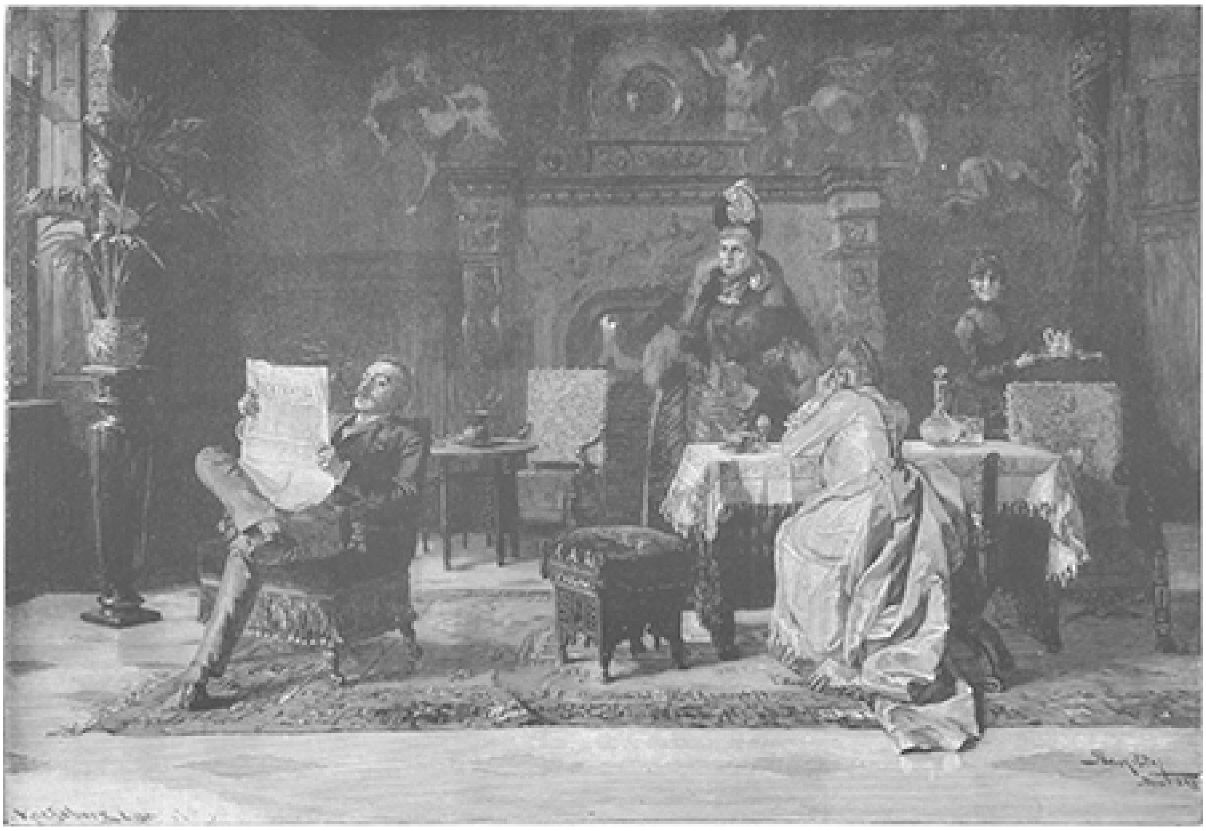

HET EERSTE ONWEERSBUITJE.

Hij had altijd bij moeder thuis gehangen, en op een leeftijd, waarop andere jongelui van zijn jaren en zijn stand al een academischen graad hadden gehaald, kwam hij eigenlijk pas kijken in de wereld. Hij was nu gezond en levenslustig en had niets om handen dan wat lezen tot tijdpasseering of het vervaardigen van allerlei knutselwerkjes van uitgezaagde sigarenkistenplankjes, zoodat hij al niet beter meende te kunnen doen, dan maar gauw te trouwen. In den winkel, waar hij de instrumenten en patronen voor zijn zaagliefhebberij kocht, had hij kennis gemaakt met de dochter des huizes, een alleraardigst juffertje. Die moest en zou zijn vrouw worden en gelijk zijn moeder hem als kind in al zijn grillen had toegegeven, verzette zij zich ook nu niet tegen de vervulling van zijn hartewensch. Het meisje was wel ben den zijn stand, maar ze had een goede opvoeding ontvangen en kon overal flink voor den dag komen. Daarbij kon Eduard, al had hij geld, toch ook geen hooge eischen stellen; hij had in 't geheel geen positie in de wereld. De hoofdzaak was maar dat hij gelukkig was, en zijn moeder was verrukt, toen zij den zoon, met wien ze als kind en knaap zooveel had overbracht, toch eindelijk blozend van gezondheid en genoegen vóór haar mocht zien aan de zijde van een lief, hupsch vrouwtje.

Het was een alleraardigst huishoudentje, zoo gemoedelijk en prettig dat het wel kinderspel leek. Het jonge paar was door de zorgen van de mansmoeder in een net nieuw huisje gezet

van alle geriefelijkheden voorzien en keurig gemeubileerd. Daar leefden Eduard en Sophie alleen voor elkander, en toen later het gezin met een paar kleine springertjes vermeerderd werd, alleen voor hun kinderen. Aan uitgaan dacht Eduard niet. Waar kon hij beter zijn dan thuis bij zijn lief vrouwtje en zijn dotjes van kinderen? Soms rolde hij met de kleinen over den vloer, dat zij het uitschaterden van de pret; zelf zaagde en timmerde hij allerlei speelgoed voor de kleuters, al deed hij overigens niet meer zoo druk aan zijn zaagliefhebberij als vroeger. Zachtjes aan kreeg hij andere dingen aan het hoofd; hij had zijn vermogen te beheeren en deed dit met de uiterste zorg. In zijn vrouw, die bij haar vader in den winkel rekenen geleerd had, vond hij daarbij een uitstekende hulp. 's Avonds als de kinderen naar bed waren, konden ze soms heel verstandig zitten redeneeren over geldzaken, en als ze daarover uitgepraat waren, boden de kinderen en de verwachtingen voor de toekomst, op die veelbelovende telgen gebouwd, nog stof in overvloed tot lange en vertrouwelijke gesprekken.

Kortom de heer en mevrouw Van Elten waren zoo gelukkig als ze maar konden verlangen. Aan conversatie hadden ze geen behoefte; ze hadden genoeg aan elkander, en al zagen ze weinig menschen, ze verveelden zich nooit.

Daar Eduard van jongsaf bij moeder thuis had gezeten en nooit, zooals andere jongelui, in de gelegenheid geweest was, hetzij op school, hetzij later in koffiehuis of sociëteit kennissen op te doen, had hij nagenoeg geen vrienden. Een enkele maar, een voormalige buurjongen en speelkameraad had de kennis aangehouden en kwam nu en dan op de thee. Hij was nog ongetrouwd, en daar hij zich niet zooals zijn vriend de weelde veroorloven kon een vrouw zonder een rooden duit te nemen, vertoonde hij zich nogal in de wereld, in de hoop eenmaal een goede partij te doen. Hij was een aardig prater en de Van Eltens zagen hem daarom graag; hij wist altijd zoo het een en ander te vertellen uit de kringen, waar Eduard volgens zijn stand eigenlijk thuis hoorde, maar zich niet thuis voelde ten gevolge van zijn min of meer verwaarloosde vorming en zich na zijn huwelijk heel niet meer voegen kon.

‘We hebben Donderdagavond een feestje in de *Harmonie*,’ vertelde Frans Jonkers op een keer. ‘Dat geven we zoo een keer of vier in den winter. Enkele dilettanten onder de leden dragen dan zang- en tooneelstukjes voor, afgewisseld door muziek, en na afloop is er bal. Het zijn de eenige avonden, waarop de leden hun dames meebrengen, en elk lid heeft het recht, een stadgenoot met zijn dame te introduceeren. Mag ik jullie uitnoodigen, daarvan gebruik te maken?’

‘Och, we zijn aan zulke vermakelijkheden niet gewoon,’ hernam de heer des huizes. ‘We gaan nooit uit en zitten maar het liefst samen thuis, niet waar vrouw?’

‘Nu ja,’ hernam deze aarzelend, ‘maar voor een keer was het misschien niet onaardig; thuis zitten kunnen we altijd nog genoeg.’

‘Dat zeg ik ook,’ zei Frans Jonkers daarop. ‘Komaan, doe me het plezier en ga eens mee; ik ben zeker dat je je wel amuseeren zal.’

‘Nu, als Sophie er zin in heeft, dan heb ik er niets tegen,’ hernam Eduard onverschillig.

‘Ja, om de waarheid te zeggen,’ viel Sophie daarop in, ‘wou ik daar wel eens naar toe; ik ben nog nooit in de *Harmonie* geweest, en me dunkt, zoo'n avondje kan wel aardig wezen Voor de kinderen hoef ik geen zorg te hebben; ze zijn Goddank gezond en ik kan ze best aan Pietje overlaten; die houdt dol veel van de peuzels.’

‘Nu mag ik jullie dan Donderdagavond komen halen?’ vroeg Jonkers. ‘Het begint om acht uur.’

‘Mij goed,’ zei Eduard en slurpte behaaglijk aan zijn kopje thee, als deed alleen het vooruitzicht van dien uitgaansavond hem nu reeds het genoegen van de huiselijke theetafel des te hooger waardeeren.

Op den bepaalden avond en het gestelde uur was hij echter kant en klaar; daar had zijn vrouw voor gezorgd, die, niet gewoon in de wereld te verschijnen, zich van het feestje groote voorstellingen had gemaakt. Ze had er zich netjes op gekleed, om haar man en diens vriend geen oneer aan te doen en ze had er voor gewaakt, dat ook Eduard, die anders weinig werk maakte van zijn toilet, er ditmaal onberispelijk uitzag.

Het rijtuig kwam voor en het drietal reed naar het sociëteitsgebouw.

Bij het betreden der schitterend verlichte zaal, vol elegante groepjes van heeren in gekleed costuum en dames in baltoilet, met zachtkleurige sorties om en wuivende waaiers in de hand, keken de heer en mevrouw Van Elten een beetje verbluft Maar hun geleider ging hun met de zekerheid van iemand, die hier thuis was, voor, leidde hen naar een goede plaats, liet hen kennis maken met hun buren en weldra voelden zij zich volkomen op hun gemak. Het scherm ging op en de verschillende vertooningen amuseerden mevrouw Van Elten bijzonder, terwijl haar man blijkbaar veel genoegen vond in de conversatie onder de pauseeringen met een deftig heer naast hem, een der bestuursleden van de sociëteit. De avond ging allerprettigst voorbij, en ofschoon de heer en me vrouw Van Elten aanvankelijk niet van plan waren geweest op het bal te blijven, lieten zij zich toch gemakkelijk overhalen, althans een paar dansjes bij te wonen.

‘Misschien krijgt u er zelf nog wel lust in, mevrouwtje,’ zei een der dames, met wie zij had kennis gemaakt

‘O gunst neen,’ hernam mevrouw Van Elten schuchter blozend, ‘de tijd heugt me niet dat ik gedanst heb, en ik ben er ook niet op gekleed.’

‘O wat dat laatste betreft, dat is minder.... 't is immers geen publiek bal: we zijn hier *en familie.*’

Eduard lachte eens bij de gedachte, dat hij en zijn vrouw, die nooit uitgingen en geen andere sprongen maakten dan thuis voor de aardigheid met de kinderen, nu opeens ten aanschouwen van een heele zaal met menschen aan het dansen zouden gaan. Maar eer het een uur verder was, maakten ze toch zoo waar een walsje mee. Mevrouw bloosde van vergenoegdheid en haar man zag er zoo verguld uit, als ze hem nog nooit had gezien. Beiden waren half dronken van die ongewone opgewektheid, het helle gaslicht, de vergulde spiegels, de zwierige toiletten, de glimlachjes der dames, de galante aardigheden der heeren, de huppelende dansmuziek, kortom heel de bedwelmende atmosfeer van de balzaal, die hun te eer naar het hoofd sloeg, naarmate zij er minder aan gewend waren. Ze smaakten een tot dusver ongekend genot; een nieuwe wereld ging voor hen open, een tooverwereld welker bestaan ze niet vermoed hadden.

‘Ons bal schijnt u nogal te bevallen, al had u eerst geen plan er aan deel te nemen,’ merkte het bestuurslid op. ‘Me dunkt u moest er wat meer gebruik van maken; waarom wordt u geen lid van onze sociëteit? We geven vier zulke avonden op een winter, en daar kan mevrouw - met een buiging naar de blozende en half hijgende Sophie - nog veel aardigheid van hebben.’

‘Ja, dat heb ik ook al gezeid,’ viel Frans Jonkers daarop in, ‘maar mijn vriend Van Elten is zoo'n onverbeterlijk huisvader, dat hij de deur niet uit te krijgen is. Mevrouw zou daar zeker zoo erg niet tegen opzien, is 't wel?’

‘Neen, voor een keer mag ik zoo'n avondje wel,’ antwoordde Sophie een beetje verlegen. ‘Een mensch mag toch wel eens wat hebben.’

‘'t Is waar ook,’ beaamde haar man. ‘Nu, weet je wat, dan zal ik lid worden.’

‘Daar doet u wel aan,’ zei het bestuurslid goedkeurend. ‘Ik beloof u, u zal er geen spijt van hebben.... Enfin, u heeft van avond onze sociëteit leeren kennen, en ik hoef er u dus niets van te zeggen. Ik zal u onmiddellijk voorhangen en binnen veertien daag krijgt u bericht van de aanneming; de leden zullen u met genoegen in onzen kring welkom heeten.’

Hoogst voldaan over hun uitgaansavondje keerden de heer en mevrouw Van Elten naar huis terug, en toen den anderen dag Frans Jonkers tegen koffiedrinken vriendschappelijk kwam hooren hoe ze geslapen hadden, waren ze nog vol van de aangename indrukken, op het feest opgedaan. Met ongeduld verbeidde Eduard zijn bewijs van lidmaatschap en toen hij dit thuis kreeg tegelijk met een exemplaar van de statuten en het reglement der vereeniging, bestudeerde hij al de bepalingen daarvan met een ernst als gold het zijn opneming in het gewichtigste staatscollege. Met eerbied en geheimen naijver zag hij onder den slotzin: ‘Aldus bepaald en vastgesteld’ enz. de namen prijken der bestuursleden, met hun qualiteit er achter: president, vice-president, 1e secretaris, 2e secretaris, thesaurier, en een tot dusver nooit gekende eerzucht ontwaakte in zijn mannelijke borst, een eerzucht, onmiddellijk aangewakkerd door Sophie, die met vrouwelijken trots opmerkte:

‘Wie weet, maken ze jou ook nog niet zoo iets.’

Hij bestuurslid van een vereeniging, hij die zich tot dusver nooit in gezelschappen bewogen had! Neen, daar was geen denken aan, en voor het eerst voelde Eduard zich ontevreden over zich zelven. Maar hij was nog jong genoeg om *savoir vivre* op te doen en zich tot een man in de maatschappij te vormen. Hij zou er zich met ernst op toeleggen, en vol van dit loffelijk voornemen vergezelde hij zijn vriend Frans Jonkers naar de sociëteit.

Hij werd er met handdrukken en felicitaties verwelkomd; de president in persoon gewaardigde zich hem uitvoerig op de hoogte te brengen van al de aangelegenheden der vereeniging en sprak den wensch uit, dat de sociëteit hem tot haar trouwste bezoekers mocht tellen. Toen Eduard bij zijn thuiskomst dit alles opgetogen aan zijn vrouw vertelde voelde ook zij zich niet weinig gevleid met de onderscheiding hem betoond, en dacht er met aan, er over te pruttelen dat hij voor het eerst sinds hun trouwen een half uur over tijd kwam om te eten.

Dat gebeurde in het vervolg echter wel eens meer, en nu meende Sophie hem toch vriendelijk de opmerking te mogen maken, dat dit op den duur erg onplezierig was: de soep was koud en het lekker van het eten af; daarbij werden de kinderen lastig, als ze niet geregeld op tijd aan tafel konden gaan. Eduard beloofde beterschap, maar hield zijn belofte niet lang; bij een vernieuwde aanmaning gaf hij kregel ten antwoord:

‘Ik weet ook niet, waarom we altijd zoo vroeg moeten eten; zet het diner een uur later.’

‘Ja, voor ons is dat niets,’ hernam Sophie inschikkelijk, ‘maar de kinderen kunnen zoo lang niet wachten.’

‘Nu, laat die dan vooraf eten; we hebben aan tafel toch niets als last van die deugnieten.’

Dat zou Eduard vóór een paar maanden nooit gezegd hebben: toen was het juist zijn grootste plezier, de kleinen aan tafel om zich heen te hebben, en ze te voêren, zoodat Sophie, bezorgd voor de jeugdige maagjes, tusschenbeide moest komen. In

haar toegevendheid merkte ze echter niets van de verandering, die langzaam in hem plaats greep, en verzette gewillig het etensuur.

Een paar weken ging het nu goed en konden ze met smaak eten, schoon het Sophie in den beginne toch hinderde, dat de kinderen er niet meer bij waren; maar Eduard had altijd het een of ander te vertellen, wat hij op de sociëteit had gehoord, en daarbij vlaste zij steeds op den tweeden damesavond, waarvan de datum nu al bepaald was. Zij informeerde met belangstelling naar de toebereidselen; er werd nog meer werk van gemaakt, dan den vorigen keer; het feest beloofde schitterend te worden, en in dat vooruitzicht getroostte zij zich een kleine onaangenaamheid.

Inderdaad overtrof de soirée haar stoutste verwachtingen; ditmaal had ze er aan deel-

genomen in balcostuum en was er met Eduard bijna tot het laatste gebleven. Ze had zich buitengewoon geamuseerd en was nog dagen naderhand vol aangename herinneringen. Tot zelfs bij de meid in de keuken moest ze haar hart uitstorten over de rijke costumes van de vertooners, over de prachtige toiletten van de dames. En reeds beraamde zij plannen om die bij een volgende gelegenheid zoo mogelijk te overtreffen: ze had dames in het satijn en kant gezien, die het veel minder doen konden dan zij.

Het lidmaatschap van de sociëteit de *Harmonie* had een element van genot in haar leven gebracht, dat ze nooit had vermoed, en om den wille van de lusten schikte zij zich graag in de lasten. Zachtjes aan begon Eduard zijn belofte omtrent het op tijd verschijnen aan den disch weer te vergeten, en wat nog onaangenamer was, in plaats van zich daarover te verontschuldigen, pruttelde hij nog op den koop toe, als door het lang te vuur staan de soep dik, het vleesch taai geworden of de groente ingestoofd was.

‘Ik kan het heusch niet helpen, Eduard,’ zei dan zijn vrouw met engelachtig geduld. ‘Als je smakelijk eten wil, moet je op tijd thuis wezen. Komaan, let nu voortaan 's middags eens beter op de klok, en,’ voegde ze eenmaal voorzichtig bij, ‘ga dan liever 'savonds een keertje meer.’

Wat speet het haar naderhand, hem dien wenk gegeven te hebben. Want nu was hij avond aan avond van huis en kon zij alleen met de kinderen optrekken. In het eerst wachtte zij met het souper tot zijn thuiskomst, maar lang kon zij dat niet volhouden, daar het avondmaal zachtjes aan een ontbijt dreigde te worden. Toch bleef zij ten minste op, al kostte het haar moeite den slaap uit de oogen te houden; en als Eduard dan in een opgewekte stemming huiswaarts keerde, haar beklaagde dat zij zoo lang op hem had moeten wachten en haar zijn lief, best vrouwtje noemde, voelde zij zich weer heelemaal opgemonterd.

‘Een anderen keer moet je maar naar bed gaan, hoor je, als het weer eens laat mocht worden,’ zei hij en kuste haar den slaap uit de oogen.

‘Hè neen,’ hernam zij daarop, hem zachtjes afwerend, ‘dat vind ik zoo onhartelijk, en ik zou toch niet kunnen slapen als ik niet wist waar je vandaan moest komen.’

‘Maar dat weet je toch immers altijd. Ik kom niet verder dan in de *Harmonie.* Van avond ben ik bij uitzondering toevallig met een paar goede vrienden aan het boemelen geweest. Maar daar kon ik niet van buiten; daar had ik iets mee voor,’ voegde hij er met een sluw knipoogje bij. ‘Wil ik je eens wat vertellen? ze willen me bestuurslid van de *Harmonie* maken, thesaurier.’

‘Is 't waar?’ vroeg Sophie, half ongeloovig; want zij had hem al zoo lang van die promotie hooren spreken, zonder er iets van te zien komen, dat ze er aan wanhoopte, ooit die bevrediging van die eerzucht te beleven. Haar vrouwelijke schranderheid deed haar vermoeden, dat de heeren van de sociëteit hem een beetje voor het lapje hielden, en gelijk ze zich als rechtgeaarde echtgenoote heimelijk over die miskenning van haar man ergerde, zoo verheugde het haar nu, dat ze zich toch vergist had. Inderdaad viel hem de lang verbeide onderscheiding ten deel en zag hij zich met niets minder dan het beheer der geldmiddelen van de aanzienlijke sociëteit belast.

In geen liefdadige instelling konden de penningen van weduwen en weezen met meer nauwgezetheid worden beheerd dan de financiën der *Harmonie*, sinds de heer Van Elten daar de functie van penningmeester waarnam.

Uren lang zat hij als een boekhouder aan zijn schrijfbureau om de administratie, die onder den vorigen thesaurier wat in het honderd geloopen was, in onberispelijke orde te brengen; nooit waren de leden, die zich minder prompt toonden in het betalen der contributie, zoo achter hun vodden gereden als tegenwoordig. De nieuwe penningmeester wist achterstallige contributies of boeten te innen, die de schuldenaars al lang verjaard waanden. Hij wilde toonen, het vertrouwen, in zijn financieel beleid gesteld, ten volle waardig te zijn.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

De duizendkunstenaar op het platteland.-

Mag het geven van voorstellingen in de groote steden misschien meer opbrengen in klinkende munt, het eigenlijke loon van den ‘kunstenaar,’ de bewondering der opgetogen schare, vindt hij toch nergens in zoo ruime mate als op het platteland. De eenvoudige dorpelingen, die niet zooals de verwende stedelingen koud blijven bij de onmogelijkste toeren, maar met weinig tevreden, gul en mild hun bijval betuigen, vormen stellig het dankbaarste publiek.

Zie de extase maar eens van de levendige groep, op ons tafereel rondom den goochelaar geschaard, die door een aardige operatie den verbluften kwajongen langs minder gebruikelijken weg verlost van een soort lintworm, dien de deugniet nooit in zijn corpus had vermoed. Gespannen aandacht, sprakelooze bewondering, opgetogen verrassing, heimelijke schrik bij de kleintjes, ernstige bedenking bij de ouderen of dat alles hier wel ‘zuiver spul’ is, al die gewaarwordingen staan op de gemoedelijke tronies te lezen. De kunstenaar zelf heeft er schik in: 't is misschien voor de duizendste maal, dat hij den toer vertoont, maar zooveel succes als hij er hier mee inoogst, neen, dat heeft hij nooit beleefd. 't Is een troost voor gevallen grootheden van zijn soort, dat zij, in de schitterende zalen der groote steden door jonger en knapper mededingers verdrongen, toch altijd nog verzekerd zijn, bij de brave buitenlui een warm onthaal te vinden.

Op de gezondheid van de bruid. -

Ook hier zijn we blijkbaar niet in gezelschap van stedelingen, al zijn het nu juist geen boeren. De voorstellingen op de prenten aan den wand, de kleeding van een der gasten in de onmiddellijke nabijheid van den bruigom en het gezicht door het open raam, dat blijkbaar op zee uitziet, doen ons vermoeden dat we hier in een familie van zeevaarders zijn. De bruigom hoort misschien tot de bemanning van een dier groote stoomschepen, zooals wij er een buiten het raam meenen te onderscheiden, en draagt in gewone tijden hetzelfde costuum als de andere kameraad, die op het oogenblik zijn glas opheft om in te stemmen met den feestdronk op de gezondheid van de bruid

Het is een plechtig oogenblik, nu de oude heer aan het eind van de tafel, zeker de peetoom van de gelukkige, onder herinnering aan de treffendste gevallen uit het verleden, namens al de gasten zijn wenschen uitspreekt voor de toekomst van het jonge paar. De oude juffrouw in zijn onmiddellijke nabijheid, waarschijnlijk zijn eega, bespiedt op het gelaat der bruid de uitwerking van de welsprekendheid haars

echtgenoots. De jonggehuwde is blijkbaar diep getroffen en staart in zalige, half weemoedige verrukking op den bloemruiker in haar handen, het zinnebeeld van het bloeiende geluk, dat voor haar opengaat. Ook de bruigom volgt niet zonder aandoening de hartelijke taal van den spreker. Al de aanwezigen houden het oog op de bruid gericht, en zitten met hun glas gereed om haar aanstonds van harte toe te klinken.

Het is een recht hartelijke, gemoedelijke bruiloft, zonder plechtstatigheid, pronkerige uitpakking of angst om staatsie te houden. Dat voorspelt een gelukkig huwelijk.

Het eerste onweersbuitje. -

Die voorspelling zouden we niet durven wagen ten aanzien van het deftige jonge paar, welks echtelijke hemel hier door het eerste onweersbuitje verstoord wordt. De verschijning toch, die hier tusschenbeide komt om den storm te bezweren, schijnt maar weinig geschikt om op den duur den hemel helder te houden. De jeugdige echtgenoot althans blijkt van de interventie zijner statige schoonmoeder niet gediend, en als man en vrouw het samen niet eens kunnen worden, vreezen we hard dat de bemiddeling der ontzagwekkende matrone de verzoening niet zal tot stand brengen.

Wat er tusschen de jonggehuwden mag zijn voorgevallen? Oogenschijnlijk ontbreekt er niets aan hun geluk. De schitterende stoffeering van het vertrek, de welvoorziene ontbijttafel, het keurig toilet, waarin tot zelfs de dienstbode zich vertoont, alles bewijst dat hier gebrek is aan niets wat de wereld maar bieden kan om twee jongelieden gelukkig te maken.

Alles! Misschien ook niets. Want waar dat éène groote vereischte voor echtelijk geluk, de liefde ontbreekt, daar heeft al het overige hoegenaamd geen waarde. Intusschen hebben we hier misschien niet met zulk een ernstig geval te doen; wellicht is het maar een overdrijvend buitje, waardoor straks de huwelijkshemel nog des te helderder zal doorbreken. De spottende glimlach op het gezicht van de dienstbode, die blijkbaar partij trekt voor haar verongelijkte mevrouw, schijnt recht te geven tot het vermoeden, dat de kleine kibbelarij nog niet de verhoudingen van een familiedrama heeft aangenomen.

De eerste kunstproeve. -

Wij zijn in het katholieke Alpenland, waar het kruisbeeld nog openlijk langs de wegen prijkt en waar geen huis is, dat niet zijn *Herrgottswinkel* heeft, dat wil zeggen zijn hoekje, waar het kruis met den palmtak tusschen een paar bloemvaasjes of andere godsdienstige voorstellingen den bewoner steeds den lijdenden Zaligmaker herinnert. Dat is het land der *Herrgottschnitzler*, der kruisbeeldsnijders, die in hun vrome bezieling het nederige handwerk vaak tot de hoogte van echte kunst opvoeren De schilder van ons tafereel stelt ons zoo'n veelbelovenden jongen beeldsnijder voor, die zijn eerste kunstproeve aan den ervaren meester komt vertoonen. In angstige spanning, door jeugdig zelfvertrouwen getemperd, wacht hij het oordeel van den grijzen werkman af. Deze is niet vlug met het uitbrengen zijner meening. Met scherp vorschend oog beziet hij den arbeid van zijn jongen vriend, waar hij blijkens zijn belangstelling veel goeds in ontdekt, maar ook waarschijnlijk nog veel op zal hebben

aan te merken. De leerzame aandacht van den knaap doet vertrouwen dat zijn opmerkingen niet in den wind zullen worden geslagen, maar dat de jonge kunstenaar er zijn voordeel mee zal weten te doen. Door oefening wordt de kunst verkregen; die regel blijft altijd gelden, ook daar waar de *coup d'essai* een *coup de maître* mocht blijken, en de eerste kunstproeve reeds den toekomstigen meester zou verraden.

Wetenswaardig Allerlei.

Een levend horloge. -

Zulk een instrument heeft een ornitholoog uit Stiermarken uitgedacht, door de uren van het ontwaken van verschillende vogels op te teekenen. Het sein geeft de boschvink, de vroeg-opstaander onder de vogels. Zijn gezang ijlt den dageraad vooruit en laat zich van halftwee tot twee uur in den morgen hooren. Na hem van twee uur tot half drie wordt de bastaardnachtegaal wakker Van halfdrie tot drie uur hoort men den slag van den kwartel, van drieën tot halfvier het getjilp der grasmusch. Van halfvier tot vier uur komt de zwarte merel, die alle deuntjes zoo goed nafluit, dat een Fransche liefhebber den meerls in zijn tuin de Marseillaise geleerd heeft. Van vieren tot half vijf uur weerklinkt het lied van den leeuwerik, van halfvijf tot vijf uur hoort men de musch en eerst na vijven wordt de spreeuw wakker.

Automatische postzegelverkooper. -

Tegen het einde der 19e eeuw tracht men er niet meer naar zelfwerkende voorwerpen te vervaardigen, - sprekende, pianospelende en teekenende automaten van vroeger tijd worden nog enkel als rariteiten tentoongesteld. De z.g. automaten van den tegenwoordigen tijd bepaalden zich tot dusver tot het uitreiken van allerlei kleinigheden door het insteken van een paar centen of een stuiver in een gleufje. Automatische sigaren- en chocoladeverkoopers en automatische weegschalen vindt

men in alle groote steden. Het practisch Amerika bracht voor het eerst automaten ter markt, die ook nuttiger dingen als papier, enveloppen, potlooden verkochten. Ook aan het station du Nord te Parijs bevindt zich zulk een toestel.

Onlangs is men er te Londen toe overgegaan, hiervan als openbare postzegelverkoopers gebruik te maken. Men brengt ze daarom in de onmiddellijke nabijheid van een brievenbus aan. Werpt men daar een penny in, dan komt er een postzegel van die waarde uit, zoodat iedereen voor hij zijn brief in de bus doet er de noodige penny-postzegels uit te voorschijn kan laten komen.

De saffieren in Montana. -

In het gebied Montana, aan den bovenloop der Missouri, waar sedert veel jaren goud en zilver bij hoopen gevonden werd, zijn nu ook groote streken ontdekt, waarin talrijke saffieren worden aangetroffen. Het rijkst hieraan is de grond, die op twaalf Engelsche mijlen ten noorden van de hoofdstad Helena is gelegen. Daar bergt de aarde een even grooten schat aan edelgesteenten als aan goud in haar schoot. Drie streken munten in rijkdom boven alle andere uit: El Dorado, Ruby en French, waar ter diepte van 30 centimeter tot 9 meter kostbare steenen in grooten overvloed worden aangetroffen. Deze hebben de meest afwisselende vormen en kleuren: wit, groen, lichtblauw, violet, grijs, roodachtig, en de beste daarvan worden te Londen voor een goeden prijs van de hand gezet.

Een Engelsche maatschappij heeft den grond met al wat er in zit voor twee millioen dollars gekocht, en in plaats dat, zooals vroeger, de een of ander door het uitgraven van een grooten schat rijk kon worden, zijn zij nu allen daglooners van een paar speculanten, die de heele winst in hun zak steken.

De stoommachine als oud ijzer. -

Een Amerikaan, professor Houston te Brooklyn, heeft verklaard, dat vele der nu levende personen er nog getuige van zullen zijn, dat de stoommachine bij het oud ijzer zal gegooid worden. De beweegkracht der toekomst zal electrisch zijn, en wel termo-electrisch, d.i. de electrische kracht zal uit warmte verkregen worden Verder beweert Houston, dat de electrische lampen der toekomst 97 tot 98 procent van haar kracht in licht en maar 2 of 3 procent in warmte zullen omzetten, terwijl nu juist het tegenovergestelde het geval is.

De glasfabricatie. -

De glasfabricatie, die de laatste twintig jaar op dezelfde hoogte was gebleven, heeft nu in Engeland een belangrijke verbetering ondergaan door het gebruik van zuurstof. Wanneer men een stroom zuivere zuurstof door de massa glas leidt, die gesmolten wordt, dan bevordert men daardoor de samenvoeging der verschillende

zelfstandigheden, en bijgevolg de vorming van het eindproduct Gevolg hiervan is, dat de grootere snelheid der smelting de smeltkroezen een grooter aantal bewerkingen kan doen verdragen eer zij versleten zijn, waaruit, naar men berekend heeft, een bezuiniging van omtrent 30 pct. voortvloeit.

DE EERSTE KUNSTPROEVE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ROSENTHAL.

De tusschenkomst der zuurstof heeft op de volgende wijze plaats: het gas, dat zich in stalen buizen onder een drukking van 120 atmosferen bevindt, wordt met behulp van een regulator, die het met een drukking van twee en een halve atmosfeer verspreidt, ontspannen. Het wordt vervolgens door een buis van platina, die in een spiraal uitloopt en met gaten doorboord is, naar het lager gedeelte der smeltkroezen gevoerd, van waar het geleidelijk naar de andere gedeelten wordt overgebracht.

De fabricatie van een centenaar glas heeft onder deze omstandigheden omtrent 600 liter zuurstof noodig.

Het aldus verkregen glas moet, naar het zeggen der werklieden, gemakkelijker te bewerken zijn; het vloeit zeer snel en met veel minder geraas dan het gewone glas.

De bijziendheid in de scholen. -

In een onlangs verschenen werk over de 'Hygiëne van het oog' toont een Fransch geleerde, dr. Trousseau aan, hoe het percentage der bijziendheid in de verschillende soorten van scholen verschilt. Op de dorpscholen bedraagt het 1.4 pct., in de lagere stadscholen 6.7, in de hoogere scholen voormeisjes 7.7, in de middelbare scholen 10.3, in de industriescholen 19.7, in de lagere 26.2, op de hoogescholen ten slotte 59pc. Daarenboven neemt het aantal bijzienden in de hoogere klassen van iedere school toe en bij een bijziende stijgt de graad van bijziendheid zoolang hij op school blijft.

Het is dus onbetwistbaar dat - als men de soort beschouwt - de gewoonte van dichtbij te zien. bij min of meer gebrekkige verlichting, de voornaamste factor is der bijziendheid, die aldus als een beschavingsziekte optreedt, maar indien men van den anderen kant elken individu afzonderlijk beschouwt, vindt men dat men vooral rekening moet houden met de erfelijkheid, daar de arbeid enkel zijn invloed voegt bij de individueele voorbeschiktheid. Deze erfelijkheid van de predispositie voor bijziendheid is juist de oorzaak van het aanzienlijk toenemen van het aantal bijzienden.

Kunst en Natuur. -

Wilde men een stalen draad van de sterkte van een draad van een spinneweb vervaardigen, dan zou de eerste maar twee gram kunnen dragen, terwijl de draad van een spin drie gram draagt. Een stalen stang ter dikte van twee en een halven centimeter draagt omtrent honderd centenaars, en een even dik touw van een spinneweb zou veertien honderd tachtig centenaars torsen.

[Nummer 20]

De Amerikaansche.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Sabine was nu zoo mak als een schaap, maar zich met de kinderen bemoeien ging zoo gemakkelijk niet; de kleintjes waren bang van de groote zuster, die hen altijd afsnauwde en op een afstand hield en nu zij met veel misbaar naar hen toeging, hen wilde liefkoozen en aanhalen, weken zij schuw terug en Lotje begon nog harder te huilen.

Het was een angstig uur dat de zusters doorleefden. Koosje kwam maar niet terug; Antoinette zond Sabine naar beneden om vlugzout te vragen en Hoffmandruppels en, blijde weg te kunnen komen, bleef zij geruimen tijd afwezig. Toen zij terugkeerde, had zij een buurvrouw bij zich, die de zieke wilde zien en toen verzekerde dat zij 't er voor hield dat het niets anders kon zijn dan zenuwen of misschien wat gevatte kou er bij. Natuurlijk gaf zij veel goeden raad en vertelde dat haar zusters man precies in zoo'n toeval gebleven was.

Eindelijk schoof Sabine het raam op, om te kijken of Koos er niet aan kwam: de winterkou drong naar binnen en Antoinette verzocht haar het neer te laten, maar zij luisterde er niet naar; dat gaf haar alleen kalmte, het hoofd naar buiten te steken en uit te kijken.

Wat zou Pa nu toch zeggen, o wat een schrik voor hem, vreeselijk! Zij zou hem voorzichtig moeten voorbereiden.

Juist verscheen Koos van den kant waarheen zij uitkeek; zij was alleen, erg verhit en zenuwachtig. Zij had bij drie doctoren aangebeld, geen wilde komen, omdat de zieke hun patiënt niet was en hun eigen dokter woonde een eind ver, zij liep daarheen maar hij was niet thuis. Mevrouw beloofde, dat hij dadelijk zou komen, wanneer hij terugkeerde.

Ook de pastoor was er niet, maar een der kapelaans zou zoo spoedig mogelijk haar volgen.

‘Maar zou 't wel noodig zijn?’ vroeg Sabine, ‘het zal haar nog meer van streek brengen vrees ik.’

‘Moeder heeft zelf om een geestelijke gevraagd,’ zeide Antoinette en toen zich over de zieke buigend, fluisterde zij haar toe:

‘Een geestelijke komt dadelijk. Is dat goed?’

Zij knikte met haar hoofd en drukte lang en innig Antoinette's hand.

‘Nog veel..... te zeggen,.....’ bracht zij er met moeite uit.

BEN IK NIET MOOI? NAAR DE SCHILDERIJ VAN DVORAK.

De geestelijke kwam en men liet hem met haar alleen; zij was bij volle kennis, alleen het spreken viel haar moeilijk; toen de priester haar verliet, zeide hij aan de meisjes dat het hem voorkwam dat er nog geen dadelijk gevaar was. Zij moesten den dokter zijn oor-

deel afwachten en zoo deze het noodzakelijk achtte, hem waarschuwen, dan zou hij haar de laatste Heilige Sacramenten toedienen. Sabine en Koosje snikten het uit, alleen Antoinette bleef bedaard en rustig met den geestelijke spreken en alle maatregelen bepraten.

'O zij is zoo ongevoelig, zoo koud als een steen,' snikte Sabine, 'en dat noemt zich nog liefst zoo'n moeders kindje.'

Een oogenblik later verscheen de dokter, hij onderzocht de zieke en schudde ernstig het hoofd.

'Heeft zij een schok ontvangen, een schrik gehad of zoo iets?' vroeg hij dadelijk.

Het geheele tooneel met den brief was door de meisjes vergeten; plotseling viel het haar weder te binnen en Antoinette werd doodsbleek en moest zich aan de tafel vasthouden.

'Moeder heeft alles gehoord. De vreugde der verrassing heeft haar bevangen.'

Sabine riep op hoogen toon:

'Neen, van zoo iets pleizierigs kan zij het niet te kwaad hebben gekregen.'

'Pleizier of verdriet, een schok is een schok, juffertje,' zei de dokter en zich toen tot Antoinette keerend, ging hij voort:

'Ik zag daar juist een geestelijke uit het huis komen. U schijnt katholiek te zijn, dus dan doet u verstandig haar te laten bedienen.'

'Dokter, is er dus gevaar?'

De vraag wrong als het ware haar keel toe; zij zag en hoorde alles als door een dikke mist.

'Op 't oogenblik niet, maar nog zoo'n toeval en ik sta voor de gevolgen niet in.'

Sabine begon luid te gillen.

'Juffrouw, houd u asjeblieft stil,' vermaande de dokter knorrig, 'uw moeder is in het volle bezit harer vermogens, zij hoort alles en ik kan aan haar pols voelen dat elke aandoening haar hindert. Wanneer u zich niet goed kan houden raad ik u heen te gaan, hoe eerder hoe beter.'

'Wat een bok, die dokter,' dacht Sabine en hield zich wat stiller.

De dokter gaf Antoinette nog een paar raadgevingen, schreef een drankje op en nam afscheid, na beloofd te hebben voor den nacht terug te komen. Op het laatst vroeg hij nog:

'Waar is uw vader?'

'Hij is uitgegaan.'

'Toch niet uit de stad?'

'O neen, hij zal wel dadelijk thuiskomen.'

'Des te beter. U wil ik het wel zeggen, de toestand is hoogst, hoogst zorgelijk.'

'Geen hoop meer, dokter?'

Zij zag hem aan met een blik vol wanhoop; hij schudde het hoofd.

'Ik vrees van niet. Dat lichaam is uitgeput, ondermijnd, afgetobd sedert jaren en jaren.'

'Een martelares,' snikte Antoinette; toen droogde zij haar oogen af, bracht stilzwijgend God het offer van haar groot leed en bad om kracht en onderwerping; toen voelde zij zich weer sterk om de plichten, die geheel op haar alleen rustten, te volbrengen.

XIV.

Hoe Antoinette de kracht vond om in de uren en dagen, die volgden alles voor allen te zijn, begreep zij in latere jaren niet meer.

'God geeft kracht naar kruis! Dat heb ik toen duidelijk ondervonden,' zeide zij, 'want anders was ik er stellig onder bezweken. Zich aan Zijn hand overgeven als een gehoorzaam kind, dat is het eenige wat in zulke omstandigheden kalmte geeft en moed.'

Met de zieke had zij eigenlijk het minste te doen, met de omstanders des te meer; juist zij, die het minst om de arme moeder hadden gegeven, bezorgden haar den meesten last.

Koosje was innig bedroefd en vooral zeer verschrikt; toch deed zij haar best Antoinette zooveel zij kon te helpen, al was het maar om de kinderen van den vloer te houden.

Met Sabine en haar vader was echter geen huis te houden; Herman kwam omtrent een uur na den dokter thuis; een vroolijk deuntje neuriënd liep hij de trappen op; hij had weer een vriend ontmoet, die hem in de Bodega op een paar glazen witte port getracteerd en hem een bestelling op een paar dozijn flesschen Rijnwijn gedaan had; hij had natuurlijk de blijde gebeurtenis goed gevierd en er misschien de heele winst aan gewaagd.

Sabine kwam hem tegemoet; met verwarde kleeren en loshangende haren viel zij hem onder groote drukte om den hals en snikte telkens:

'Och pa, wees toch sterk! wees toch sterk. U is de eenige die ons overblijft, o als wij u nog moeten missen...'

'Maar kind, wat is er toch?'

'Ach moeder... moeder...'

'Maar kind, wat is er dan?'

'Zal u niet schrikken? Heusch niet, heusch niet? O ik ben zoo bang dat het u kwaad zal doen. Arme, arme pa!'

'Kind, laat mij los! Zeg toch gauw wat hangt ons weer boven het hoofd?'

''t Ergste pa, 't allerergste, moeder...'

'Is zij erger?'

'Zij ligt op sterven, zij wordt al... bediend.'

'O Hemel dat nog..... Tonia, mijn Tonia.'

Voor de alcoof stond Antoinette; doodsbleek met gevouwen handen, smeekte zij hem toch bedaard te blijven en moeder niet te laten schrikken.

'Zij heeft telkens om u gevraagd,' voegde zij er fluisterend bij, 'ik bid u, houd u kalm.'

'Ja, zij kan gemakkelijk praten, zij kan niet geagiteerd zijn, zij heeft zoo'n heel anderen aard dan wij,' mompelde Sabine.

Herman schoof haar met een deftig gebaar op zij.

'Mijn plaats is aan het ziekbed mijner vrouw. Niemand heeft het recht mij van daar te weren, mijn eigen kind het minste.'

Hij boog zich over de arme Tonia en kuste haar op het voorhoofd.

'Mijn arme, lieve vrouw,' zeide hij op een toon die deed denken, dat hij op dit plechtig oogenblik nog berekende, welken indruk hij bezig was op zijn omgeving te maken.

Tonia sloeg de moede oogen even op en drukte zijn hand bij wijze van herkenning.

‘Toinette, gezellin mijner jeugd, zou het oogenblik van scheiding dan zijn aangebroken?’

Op die plechtige woorden barstten de kinderen in de aangrenzende kamer in luid snikken uit; alleen Antoinette beet zich op de lippen van ergernis en bad in stilte dat God haar de genade zou geven om altijd met gepasten eerbied over haar vader te oordeelen.

De zieke deed een poging om te spreken, eindelijk bracht zij er met moeite uit:

‘De kinderen... Herman, ach de kinderen’

‘Mijn kinderen zullen altijd de voorwerpen mijner grootste zorg zijn, zooals tot nu toe.’

Tonia keerde het afgematte hoofd om en liet zijn hand los; zelfs op dit oogenblik, begreep zij, kon zij niet op haar man rekenen.

Even later kwam de geestelijke binnen.

Antoinette had alles in orde gebracht voor de heilige handeling, het kruisbeeld stond tusschen de kaarsen, zij had een paar vaasjes met bloemen op het altaar neergezet en kwam den priester met een brandende kaars tegemoet.

Hoe verflauwd en onverschillig Herman en Sabine in den godsdienst ook zijn mochten, de plechtigheid maakte toch indruk op hen en stemde hen bedaarder en ernstiger. Toen alles afgeloopen was, lag Tonia met een gelukkigen glimlach neer; zij was voor zich zelf tevreden, maar zij had nog zooveel zorg voor de achtergeblevenen, aan wie zij haar gezondheid en haar krachten sedert jaren had ten offer gebracht.

‘Hoe gaat het lieveling?’ vroeg Herman.

‘Heel goed... alleen.... maar moe... moe.’

‘Ja, de plechtigheid heeft je vermoeid niet waar! 't Is nog volstrekt niet noodig, Sabine heeft het ook gezegd, maar Antoinette is zoo'n doordrijfster, zij wilde het.’

De zieke schudde het hoofd.

‘Neen.... ik ben.... niet moe daarvan....’ en viel weer in een sluimering.

Haar bedoeling was te zeggen dat zij vermoeid was van het leven en verlangde uit te rusten, maar dan voor goed, in alle eeuwigheid.

De dokter kwam nog eens terug en beval dat men bij de zieke waken moest.

Herman ging met hem naar het portaal en vroeg daar nog eens wat hij van de zieke dacht.

‘Zij zal moeite hebben den morgen te halen,’ was het antwoord van den dokter, die volstrekt niet van omwegen hield

‘O dokter, is het waar? Mijne arme vrouw, mijn ongelukkige kinderen!’

‘De arme vrouw heeft zich dood gewerkt; onbegrijpelijk dat zij het nog zoo lang heeft kunnen uithouden. U had haar meer moeten sparen en ontzien, want haar gestel was niet sterk en zij schijnt jaren op haar zenuwen te hebben geleefd. Nu is klagen en jammeren te laat!’

Herman liet den dokter staan en beloofde zich zelf met een duren eed, als hij ooit ziek mocht worden, stellig een anderen te nemen.

‘Natuurlijk blijf ik waken,’ zeide hij tot de meisjes.

‘En ik ook,’ verzekerde Sabine.

‘Mag ik u beiden een raad geven,’ sprak Antoinette beslist, ‘gaat u beiden stilletjes slapen. Ik zal u tegen twee uur wekken, nu zal ik met Koosje opblijven. Mocht er iets gebeuren dan waarschuw ik u dadelijk.’

Vader en dochter wisselden een blik met elkander.

‘Wat dunkt je, Bina?’

‘De eerste uren van den nacht zijn het gemakkelijkste, dat kunnen Net en Koos wel af, maar later dan is het moeilijker en dat zullen wij dan wel op ons nemen.’

Zoo werd afgesproken, en 't was met een zucht van ware verlichting, dat Antoinette haar vader de trap hoorde opgaan naar boven, waar hij in den laatsten tijd sliep, en Sabine in het kamertje der meisjes verdween.

‘En je maakt ze toch zeker niet wakker, Net?’ vroeg Koos, toen zij weg waren.

‘Dat kan je begrijpen. Arm moesje! nu kan zij ten minste rustig slapen.’

De uren van den nacht kropen om, de zieke lag meest doodstil, soms liet zij een flauw gekerm hooren. Antoinette legde ijs op haar hoofd en gaf haar nu en dan haar druppeltjes in; overmand door vermoeienis en verdriet was Koosje in den leuningstoel in slaap gevallen. Alleen Antoinette zat te waken bij het bed der zieke; tegen middernacht werd zij wakker en sloeg de oogen op.

‘Antoinette,’ sprak zij nu goed hoorbaar.

‘Hier ben ik, lieve moeder!’

‘Goddank dat je hier bent... zorg voor de kinderen..... laat ze godsdienstig zijn.... dat was mijn eenige troost.... Onze lieve Heer zal mij genadig zijn, ik had zoo graag meer willen doen... maar ik kon niet.... ik had geen tijd...’

Zij zweeg een oogenblik doodstil, na een poos begon zij weer.

‘'t Zal je goed gaan.... geen schulden meer maken.... nooit meer... en.... èn Sabine niet naar het tooneel.’

‘Ach moesje, u gaat niet sterven.... u blijft bij ons. Wij kunnen het nu beter hebben en dan u te moeten missen, dat is te hard.’

‘Ik ga rusten.... bij God.... ach! ik had zoo graag beter willen doen.... maar ik kon niet.’

‘U is een moeder geweest uit duizenden. Vergeeft u ons alles, wat wij u voor verdriet deden?’

Zij glimlachte even.

‘Och, ik was te dom voor je allen.... te dom voor pa en Sabine...’

‘Maar voor mij niet,’ snikte Antoinette.

‘En toch, je bent de verstandigste. Blijf bij de kinderen, altijd.... en bid veel, heel veel! O ik had zoo weinig tijd om te bidden.’

‘Uw heele leven is één gebed geweest.’

‘Nu zal ik veel bidden voor je allen...’

‘Och moeder!’

Haar hoofd viel tegen de kussens, waarop de zieke rustte, nu eerst besefte zij ten volle wat zij ging verliezen en zij schrikte terug voor het lot dat haar wachtte

Zacht streelde Tonia haar langs de haren.

'Een zware taak, maar... maar God zal je zegenen,' lispelde zij nog en viel toen weer in sluimering.

Eenige uren lang hield zij zich kalm; toen begon zij te roepen om haar oudsten zoon Piet. Antoinette beloofde dat hij den volgenden morgen zou komen. Dit maakte haar veel kalmer; het sloeg vier uur en nog sliepen Van Wieringdaele en zijn oudste dochter rustig door. Koosje hielp Antoinette trouw; het slaapje had haar zeer verfrischt.

Na vier uur begon de zieke te trekken, de doodstrijd scheep in te treden en Antoinette achtte het haar plicht, haar vader en Sabine te wekben. Zij verschenen nog slaapdronken en suf. Antoinette stak de gewijde kaars op, wenkte hen dat zij zouden knielen en bad den rozenkrans. Tonia bewoog haar lippen als bad zij mede, totdat zij eensklaps diep, zeer diep adem haalde en glimlachte; het arme lichaam had uitgestreden, de moeitevolle loopbaan was ten einde en zij rustte uit van al haar zwoegen en tobben voorgoed.

Dat nu Herman en Sabine op de meest luidruchtige wijze hun droefheid verkondigden liet Antoinette voortaan koud; hun arme moeder diende het niet meer; zij zelf had geen tranen, geen zuchten, zij deed en bestelde alles als in een droom. Op haar kwam alles neer, want Herman en Sabine hadden het te druk, om de uitbarsting van hun verdriet zoo indrukwekkend mogelijk te doen zijn. Tegen den middag vroeg zij Sabine:

'Heb je vader al dien brief laten lezen van gister middag, juist voor dat moeder erger werd?'

'Hoe kan je aan zoo iets denken?' zuchtte Sabine, maar zij zocht den brief toch op en gaf hem haar vader; Antoinette hoorde haar nog zeggen:

'Verbeeld u pa, Net was zoo boos dat ik dien brief openmaakte; zij heeft mij daar zoo verschrikkelijk de les over gelezen, dat moe het zich zeker aantrok. Was het verkeerd, pa?'

'Wel neen kind! Mijn zaken zijn de uwe ook. Wat staat er in dien brief? Ik kan niet lezen, mijn oogen doen mij zoo'n pijn van de tranen.'

Sabine las met gedempte stem dat de Notaris de eer en het genoegen had den heer Van Wieringdaele mede te deelen, dat hij in last had van een zijner onlangs overleden cliënten hem levenslang een jaargeld te betalen van f 1000, zijnde dit de afdoening eener oude schuld, door bovenbedoelden cliënt aangegaan tegenover Van Wieringsdaele's vader.

Een straal van vreugde lichtte in Hermans oogen, maar dadelijk trok hij weer het gelegenheidsgezicht, dat hij goedgevonden had te trekken om van zijn droefheid blijk te geven

'Ach Sabine! Wat heb ik nu aan dat buitenkansje, nu zij, die zoovele jaren mij trouw heeft ter zijde gestaan in leed en zorgen, dit geluk niet meer met mij deelen kan.'

'Vader, u heeft nog uw kinderen!' riep Sabine op gevoelvollen toon.

'Ja, mijn kind, als ik dien plicht niet had en vooral niet zulk een steun in u mijn oudste, ik zou bezwijken.'

Antoinette hoorde alles, maar zij liet hen praten; dit groote leed bracht haar niet dichter bij haar vader en zuster. Koosje daarentegen en de kleine kinderen klampten zich aan haar vast als aan hun eenige hulp en toeverlaat en zij zwoer in stilte bij de nagedachtenis harer geliefde moeder, dat zij zooveel mogelijk de overledene zou vervangen.

't Duurde niet lang of Herman en Sabine hadden het druk over allerlei noodzakelijke dingen, annonces, papier, kaartjes, rouw; aan uitvaart of bidprentjes dachten zij natuurlijk het allerlaatste.

Antoinette moest de begrafenis regelen en had de grootste moeite om door te zetten dat alles eenvoudig en toch netjes zou geschieden. Sabine en haar vader, nog onder den indruk van het onverwachte geluk, wilden alles even deftig en duur hebben en telkens moest zij allerlei harde woorden hooren over haar gebrek aan eerbied voor de nagedachtenis der zoo diep betreurde doode.

‘Hoe kan je dat toch kalm aanhooren,’ zei Koos wel eens, ‘jij, die de eenige was van ons, die moeder met eerbied behandelde, want ach! ik zelf, hoe dikwijls heb ik haar niet gebrutaliseerd? Ik zou die nuf eens goed de waarheid zeggen.’

‘Koos, ik bid je! Laten wij den vrede niet verstoren; 't kan mij niet schelen wat Sabine zegt. Goddank, mijn moeder wist het beter en mijn geweten spreekt mij vrij.’

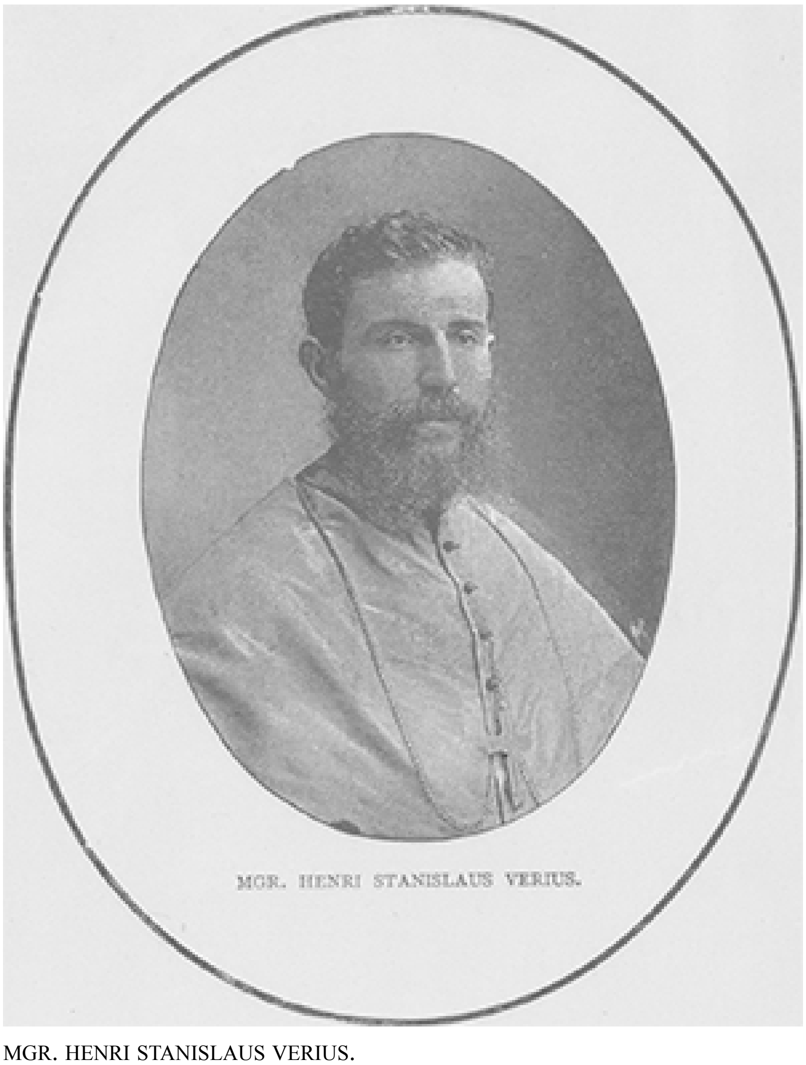

MGR. HENRI STANISLAUS VERIUS.

‘Ik heb aan mevrouw Van Wieringdaele geschreven om haar ons verlies mede te deelen,’ zei Antoinette tot haar vader.

‘En heb je dat gedaan op je eigen gezag? Maar kind! dat is toch veel te vrij! Vergeet je dat ik hier heer en meester ben? Hoe vind je zoo'n brutaliteit, Bien?’

‘Ik begrijp 't niet, vader, 't was uw plan toch niet?’

‘Wel zeker niet! Die vrouw, die ons zoo laag behandeld heeft, die altijd zoo'n diepe minachting voor ons toonde en vooral jegens mijn arme vrouw, waaraan verdient zij zoo'n eer? Ik erken haar niet meer voor een lid der familie. Ik zal haar toonen dat

ik een man van karakter ben. 't Zou nog de groote vraag zijn, waarover ik met Sabine wilde confereeren, of zij wel recht had op een gedrukte annonce.'

'Ik zie niet in, waarom wij gedrukte annonces moeten hebben; wij bezitten toch zooveel vrienden niet, en dat zijn maar overbodige kosten.'

'Hoor eens aan, hoe zij ons de wetten wil voorschrijven, die fijne juf; daar weet zij wat van, zij, die haar geheele leven buiten den kring der familie heeft doorgebracht.'

Zoo ging het onophoudelijk voort, maar toch gelukte het Antoinette in verschillende opzichten haar wil door te drijven; zij beschikte over geld en dit verleende haar tegenover haar vader en zuster een eigenaardig overwicht.

(*Wordt vervolgd.*)

Mgr. Henri Stanislaus Verius.

Voor weinige weken, den 13en November, stierf, op nog geen drie-en-dertigjarigen leeftijd, een man, wien het, na een achtjarig verblijf in de onherbergzame Missie van Nieuw-Guinea, door een wondere beschikking Gods gegeven was, den laatsten adem uit te blazen in zijn geboorteplaats, in de armen zijner oude moeder, die den geliefden zoon na zoo lange afwezigheid enkel mocht weerzien, om hem even spoedig weer, en nu voor altijd, te verliezen.

Mgr. VERIUS, die, hoewel zwak en door koortsen ondermijnd, zijn dierbare wilden met de beste hoop had verlaten, om in Europa steun te komen zoeken voor zijn behoeftige Missie, en nieuwe krachten op te doen voor het verheven maar zware werk, waaraan hij zijn leven had gewijd, zal helaas! zijn kinderen op Nieuw-Guinea, die misschien reeds de dagen tellen, welke nog voor de terugkomst van den beminden Vader moesten verloopen, niet weerzien. Hij heeft het moede maar nog zoo jeugdige hoofd voor eeuwig te slapen neergelegd en rust ginds, aan den voet der bergen, ver van de bananen en arekboomen op het reuzeneiland Nieuw-Guinea.

Mgr. HENRI STANISLAUS VERIUS werd den 26en Mei 1860 te Oleggio in Piëmont geboren. Den 17en April 1872, dus op nog geen twaalfjarigen leeftijd, werd hij in het Klein Liefdewerk te Chezal-Benoit in Frankrijk opgenomen, waar hij den 15en Februari 1878 zijn kloostergeloften aflegde in de Congregatie der Missionarissen van het H. Hart. Nu vertrok de jeugdige kloosterling naar de Eeuwige Stad, om daar zijn theologische studiën te doen, die hij in 1883 voltooide, waarna hij den 1en November van hetzelfde jaar de H. Priesterwijding ontving. Zijn edelmoedig hart en vurig geloof dreef hem naar de verre Missie en hij haakte naar het oogenblik, waarop het hem gegeven zou zijn, de blijde Boodschap te gaan verkondigen aan de wilden van Melanesië, die nog in de schaduwen van het heidendom gezeten waren. Een jaar na zijn Priesterwijding werd de hartewensch van Mgr. VERIUS vervuld en was het hem vergund, de ingeving van zijn edel hart te volgen en al de gaven van geest en gemoed aan de verbreiding van het Evangelie in het verre Oosten dienstbaar te maken. In 1889, op den feestdag van O.L. Vrouw der Zeven Smarten, werd Z.D H. tot bisschop van Limyra gewijd en tot coadjutor benoemd van Mgr. Navarre, wiens ziekelijke toestand hem noodzaakte, zich op het vasteland van Australië terug te trekken. In de maand Juli van dit jaar in Europa aangekomen, werd Mgr. VERIUS te

Oleggio door een longontsteking aangetast, die hem op den feestdag van zijn patroon, den H. Stanislaus, aan zijn werkkring en de liefde van zoovelen ontrukte.

Ziehier in een paar woorden niet het werken en lijden geteekend van den heldhaftigen geloofsbelijder en Apostel, maar de voornaamste datums aangestipt uit het veelbewogen leven van den jeugdigen bisschop, die tot zoo groote dingen geroepen scheen en half voltooid het gebouw heeft moeten laten liggen, dat hij zoo graag ter tinne toe had opgetrokken.

Slechts weinige jaren levens zijn Mgr. VERIUS vergund geweest, en toch, wat heeft hij niet voor de eere Gods en de verbreiding van Zijn heiligen Naam gedaan! Het ontzaglijke eiland Nieuw-Guinea, ternauwernood een enkele maal door den voet van een Europeaan betreden, was hem door Mgr Navarre als arbeidsveld aangewezen. In alle richtingen heeft hij het doorkruist als een pionier van den godsdienst en der beschaving, dorpen en steden heeft hij gesticht, de ruwe zeden der inlanders verzacht, in hen de liefde voor het ware geloof ontvonkt, kortom, een schoone parel gehecht aan de rijke kroon der katholieke Kerk. Nooit heeft de onvermoeide bisschop zich zelf ontzien of gespaard; als een goede herder heeft hij zich opgeofferd voor het heil der zielen. Nu eens predikte hij het Evangelie, dan weer verrichtte hij den hardsten handenarbeid. Nu eens drong hij, vaak met levensgevaar, tot in de binnenlanden door, dan weer bezocht hij de omliggende eilanden, om ook daar de duisternis der dwaling voor het licht van het geloof te doen wijken. Nooit gunde deze Willebrordus der negentiende eeuw zich rust. Had hij er misschien een voorgevoel van, dat hem maar een zoo klein aantal jaren zouden zijn toegemeten, en woekerde hij daarom met te meer ijver met den tijd, dien God hem schonk?

Hoe sterk het gestel van Mgr. VERIUS ook was, langzamerhand werd het door de ontberingen, den te zwaren arbeid en de moeraskoortsen gesloopt, tot Mgr. Navarre hem gelastte, een reis naar Europa te ondernemen, om de verloren krachten te herwinnen, den H. Vader verslag te doen van zijn zegenrijken arbeid, en nieuwe middelen en nieuwe medehelpers te verkrijgen voor dit afgelegen gedeelte van den uitgestrekten Wijngaard des Heeren, waar de oogst zoo overvloedig is, maar de arbeiders zoo weinige zijn Het hart met weemoed vervuld, nam Mgr. VERIUS afscheid van zijn beminde kinderen, die den bisschop met hun groeten en geschenken belastten voor den ‘grooten Vader’ te Rome. In Europa aangekomen bezocht Mgr. de missiehuizen zijner orde in Frankrijk en België en bracht ook een kortstondig bezoek aan het Missiehuis te Tilburg. Z D H. had zooveel van de edelmoedigheid der Nederlanders gehoord, verklaarde hij aan den schrijver dezer regelen, die het voorrecht had, daar den grooten Apostel te spreken, en in December hoopte hij terug te komen, om de liefdadigheid onzer landgenooten in te roepen voor de Missie, die hem zoo na aan het hart lag.

Helaas! God heeft het anders gewild. Wel was het Mgr. VERIUS nog vergund, in een audiëntie bij het Opperhoofd der Kerk, wiens machtige blik heel het wereldrijk van het katholiek geloof van het eene uiteinde der aarde tot het andere omvademt, uit dien doorluchtigen mond woorden van goedkeuring en aanmoediging te hooren, maar toen hij spoedig daarop naar Oleggio vertrok, om zijn bejaarde moeder weer te zien, werd hij door de verraderlijke ziekte aangetast, aan wier verwoesting het uitgeputte lichaam geen weerstand kon bieden.

DE MARTELDOOD DER H. EULALIA, NAAR HET BEELDWERK VAN ENRICO BARRON

Had de *Katholieke Illustratie* bij het aangekondigde bezoek in December den moedigen geloofsverkondiger gaarne met zijn portret verrast, nu legt zij het, als een bewijs van hulde en eerbied voor zijn heldenmoed en zelfopoffering, neer op het graf van den te vroeg ontslapen prelaat en spreekt de hoop uit, dat uit het zaad, door hem gestrooid, een nieuwe teelt van Macchabeesche helden ontspruite, die, de voetstappen drukkend van den bisschop, die viel als het offer van zijn geloof en zijn moed, voltooien wat Mgr. VERIUS heeft begonnen en als het ware met zijn bloed bezegeld.

Voor de gezelligheid
Door
J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

Nooit mankeerde hij op een bestuursvergadering, en zijn vrouw kon maar niet begrijpen, wat de heeren toch tot diep in den nacht te verhandelen hadden; want na zoo'n bestuursvergadering kwam Eduard nooit vóór tweeën thuis, zoodat zij er van af had moeten zien, voor hem op te blijven. Trouwens, hij had haar al een paar keeren dood van den slaap op de canapé gevonden en als zijn uitdrukkelijk verlangen te kennen gegeven, dat zij voortaan geregeld op tijd naar bed zou gaan.

'Waar heb jullie 't toch in vredesnaam gisteravond weer over gehad?' vroeg Sophie op een keer, dat hij op een volslagen onberekenbaar uur in de echtelijke woning was teruggekeerd. 'Om halfdrie ben ik nog even wakker geweest en toen zag ik je nog niet.'

'O, heel gewichtige zaken,' hernam hij, nog suf in het hoofd van dat nachtbraken, 'daar heb jij zoo geen idee van, en ik kan er natuurlijk moeilijk met je over spreken: je begrijpt, ik bekleed een post van vertrouwen in de vereeniging.'

Sedert hij het tot de waardigheid van penningmeester gebracht had, meende hij tegenover zijn vrouw zekere terughouding te moeten in acht nemen; de ernst van zijn betrekking liet niet toe, dat hij haar deelgenoot maakte van de geheimen, die hem in zijn qualiteit van bestuurslid werden toevertrouwd. Hij was nu een man van gewicht geworden en had wel wat anders te doen dan met zijn vrouw te babbelen. De tijden waren voorbij dat hij uren lang genoeglijk met haar kon keuvelen over de kinderen en allerlei huiselijke aangelegenheden, terwijl hij onder de hand een wagentje uitzaagde voor zijn kleinen jongen of een poppeledekantje voor zijn kleine meid.

Sophie begon te begrijpen, dat zij de voldoening, haar man bestuurslid te mogen zien van een deftige sociëteit en hem een enkelen avond naar de zaal der *Harmonie* te mogen vergezellen, duur had gekocht; en hoe graag ze haar Eduard ook een genoegen gunde, zachtjes aan begon zij er toch over te pruttelen, telen, dat zij tegenwoordig zoo door hem verwaarloosd werd.

Eduard meende haar een kleine voldoening schuldig te zijn.

‘Wat zou je er van zeggen, vrouw?’ vroeg hij op een keer, ‘als ik lid van de Zangvereeniging werd? Ze willen me daar met geweld in hebben’

‘Van de Zangvereeniging?’ herhaalde zij verbaasd, ‘hoe kom je daaraan? Je zingt immers net zoo min als ik.’

‘O maar je hoeft niet bepaald mee te zingen, je kan kunstlievend lid worden en mij maken ze allicht bestuurslid’

‘Och Heer, haal je toch maar niet méér van die baantjes op je hals. Dat thesaurierschap van de *Harmonie* geeft je al werk genoeg Je zit soms halve dagen te pennen, en dan telkens die bestuursvergaderingen... Ik heb tegenwoordig haast niets meer aan je, en de kinderen raken heelemaal van je vervreemd Doe me het plezier en laat het bij de sociëteit blijven; ik kan op 't laatst altijd alleen zitten’

‘Maar vrouw, 't is juist voor jou dat ik lid wou worden. Jij zou er de meeste aardigheid van hebben. De Zangvereeniging geeft iederen winter minstens zes groote concerten en een paar bals voor de leden met hun dames. Nu heb je geen ander uitvluchtje dan de tooneelavondjes van de *Harmonie*, je zit altijd thuis te koekeloeren; die concerten zouden dus een heel verzet voor je zijn.’

Ditmaal liet Sophie zich echter zoo licht niet bepraten.

‘Ik weet wel hoe dat gaat’ zei zij niet zonder bitterheid, ‘een enkelen avond kan ik dan eens meegaan, en de rest van den tijd ga je alleen; dat heb ik met de sociëteit ondervonden.’

‘Ja, maar dit is heel wat anders, vrouw; je begrijpt wel dat ik, die toch niet meezing, geen lust heb om al die repetities bij te wonen; ik kom alleen op de concerten met jou; ik doe het alleen voor jou.’

En de goede Sophie liet zich alweer overhalen. Het eerste concert, dat ze, in keurig toilet aan de zijde van haar zwartgerokten en witgevesten Eduard bijwoonde, beviel haar uitstekend. Spoedig daarop volgde weer een tooneelavond van de *Harmonie.* En door zooveel, te voren ongekende genoegens bedwelmd, dacht zij er niet aan, over de toenemende uithuizigheid van haar man te klagen

Maar toen de winter voorbij en de pretjes voor haar over waren, begon haar dat alleen thuis zitten leelijk te vervelen. Het lidmaatschap van de Zangvereeniging had Eduard weer heel wat beslommering bezorgd; men had hem daar tot tweeden secretaris benoemd,

met vooruitzicht later den eersten secretaris op te volgen. Maar al had hij voorloopig diens titel niet, zijn werk bleek hem toch al aanstonds van harte gegund; hij mocht alle stukken en schrifturen opstellen, terwijl de eerste secretaris zich vergenoegde met er zijn naam onder te zetten.

Daarmee was intusschen de ijver van den heer Van Elten, die hoe langer hoe meer tot dusver sluimerende talenten in zich ontdekte, nog niet voldaan. Hij begreep dat hij die zooveel mogelijk aan de samenleving moest dienstbaar maken, en was er gestadig op bedacht, zijn nuttigen werkkring nog verder uit te breiden. Weldra was hij ook lid van een kegelclub en een rederijkerskamer, en mocht de voldoening smaken ook daar in het bestuur te worden gekozen.

In een mooi glazen kastje, dat hij opzettelijk had laten maken - vroeger zou hij dat zelf uitgezaagd hebben, maar nu had hij geen tijd meer voor dergelijke knutselarijen - prijkten boven zijn schrijftafel de zilveren of vergulde insignes van al die vereenigingen aan de daarbij hoorende kleurige lintjes, schitterend afstekend tegen rood peluche. En geen oudgediende kon trotscher zijn op de eereteekenen, door hem in den strijd voor vaderland en vorst behaald, dan de heer Van Elten op deze bewijzen van deelgenootschap in zooveel nuttige instellingen ter bevordering van het gezellige leven in de stad zijner inwoning.

Zijn vrouw vond meer en meer dat die vereenigingen veeleer de ongezelligheid bevorderden. Want den ganschen dag had ze tegenwoordig het huis alleen; als Eduard niet de deur uit was voor de een of andere conferentie of vergadering, zat hij op zijn kamer ijverig bezig met zijn veel omvattende administratie en correspondentie. Als ze wat met hem te bespreken had, moest ze haar kans zien waar te nemen aan tafel.

'Toe Eduard, blijf nu nog een half uurtje zitten,' zei ze op een keer, dat hij, na inderhaast gegeten te hebben, zijn servet neerwierp en overijld opstond. 'Ik wou je eens gesproken hebben over Marietje, die verjaart aan staanden Woensdag en nu moet je mij eens raden, waarmee ik het kind het best zou kunnen verrassen; ze heeft in de Nieuwstraat een prachtige pop gezien, die ze dolgraag hebben zou. Willen we daar eens naar gaan informeeren?'

'Op het oogenblik? onmogelijk,' hernam Eduard gejaagd, 'ik moet bepaald om zeven uur in het Neerlandsch koffiehuis zijn, waar ik den president van *Aurora* zal treffen. Ga maar alleen naar die pop kijken en koop ze, als je denkt dat het goed is; ik moet weg,' en hij had den knop van de deur al in de hand.

'Maar denk je er dan om, dat het Woensdag Marietjes verjaardag is en wij dus een klein huiselijk feestje hebben? Ik reken er stellig op, dat je dan ten minste thuis blijft.'

'Aanstaanden Woensdag, dat treft leelijk, dan vieren wij het tienjarig bestaan van de kegelclub, en daar kan ik onmogelijk weg blijven. Als kegelaar doe ik de club weinig eer aan; zachts dat ik ten minste bij zoo'n gelegenheid mijn belangstelling toon, en daarbij als bestuurslid...'

'Hè Eduard, hoe kan je toch zoo wezen, en om die nare vereenigingen je vrouw en kinderen totaal verwaarloozen?' zei Sophie zacht verwijtend.

'Vrouw en kinderen verwaarloozen!' riep Eduard wrevelig, ''t lijkt wel of ik den boel er door lap en mijn huishouden ruïneer. Wat je tegenwoordig mankeert, weet ik niet, maar er is geen verstandig woord meer met je te spreken Nu, adieu, tot straks.'

Met een nijdigen ruk trok hij de deur achter zich dicht, en in treurige gepeinzen verzonken, hoorde zijn vrouw, alleen voor het overschot van het haastig genuttigde maal gezeten, hoe hij in de gang zijn hoed en stok nam en de voordeur uitijlde.

Somber staarde ze vóór zich op het nauwelijks aangeroerd dessert, en dacht aan den gelukkigen tijd, toen het etensuur het genoeglijkste was van den heelen dag, als Eduard, na de kinderen letterlijk volgepropt te hebben, ze liet vechten om de lekkerste brokjes van het nagerecht, ze op zijn knie liet rijden of met de kleuters door de kamer rondstoeide. Wat was hij sedert veranderd! Toen leefde hij alleen voor haar en de kleinen; nu schenen zij niets meer voor hem te tellen. Toen was hij altijd gul en vriendelijk, altijd vol grappen; nu zette hij zelfs aan tafel een strak vergaderinggezicht en werd om de minste beuzeling kregel. 't Was vreemd: in de gezelschappen, die hij zoo druk frequenteerde, was hij juist algemeen gezien en bemind om zijn onverstoorbare goede luim, zijn prettige conversatie, zijn immer opgewekte stemming; zijn buien van slecht humeur scheen hij enkel voor thuis te bewaren.

Dien avond kwam toevallig Frans Jonkers op de thee en vond mevrouw alleen, zooals hem in de laatste maanden al herhaaldelijk overkomen was, waarom hij dan ook zachtjes aan zijn bezoeken verminderde.

'Eduard weer niet thuis?' vroeg hij teleurgesteld.

'Wanneer is die tegenwoordig thuis?' hernam mevrouw, lusteloos thee schenkende

'Ja, die is dan in den laatsten tijd een schrikkelijke uitlooper geworden. Wie had dat vroeger kunnen denken? Toen zag je hem nergens en nu zit hij overal te gelijk.'

'Behalve thuis,' dus vulde de jonge vrouw met bitterheid den zin aan.

'En vroeger was hij de deur niet uit te krijgen. Weet u nog wel hoeveel moeite het gekost heeft, om hem in het begin van verleden winter naar het tooneelavondje van de *Harmonie* te tronen?'

'Ja, dat heugt me nog heel goed, en ik heb zooveel spijt als haren op mijn hoofd, dat ik hem toen heb helpen bepraten. Want van dat oogenblik af is hij zoo op sociëteiten en clubs verzot geraakt.'

'Zoodat ik bij slot van rekening oorzaak zou wezen van zijn uithuizigheid,' viel Jonkers in. 'Ik hoop niet dat u me daarom een kwaad hart toedraagt, mevrouw. Wie had kunnen denken, dat zoo'n kleine oorzaak zoo groote gevolgen zou hebben. Ik bedoelde natuurlijk niets anders dan u beiden een prettig avondje te bezorgen.'

'Nu, ik moet zeggen dat dat prettig avondje me zuur is opgebroken. Ik heb sedert heel wat avondjes beleefd, die allesbehalve prettig waren. Ik wijt het niet aan u, volstrekt niet, maar ik wou toch wel dat u me een middel aan de hand kon doen om goed te maken wat door uw toedoen, al is het ook buiten uw schuld, bedorven is.'

'Lieve mevrouw, wat ik er aan doen kan, beloof ik u niet te verzuimen. Ik heb er Eduard al dikwijls over onder handen genomen, op mijn woord van eer; maar de man schijnt op dat punt totaal onhandelbaar. Hij is gecoiffeerd met al de onderscheidingen, waarmee hij in die vereenigingen wordt vereerd, en hij begrijpt niet dat het den heeren alleen te doen is om de lastigste baantjes van zich af en op zijn hals te schuiven. Hij werkt bepaald als een paard en slooft zich uit enkel ten pleziere van lui, die hem achter zijn rug uitlachen.'

'En kan je hem dat niet eens aan het verstand brengen?'

'Dat heb ik al honderdmaal geprobeerd, maar hij schijnt voor geen rede vatbaar. Zijn eerzucht om in alle mogelijke besturen zitting te hebben, is onverzadelijk: ik hoor dat hij zich nu weer heeft laten voorhangen in *Amicitia;* maar daar loopt hij groote kans gedeballoteerd te worden; want dat zijn allemaal steekneuzige aristocraten, die geen burger in hun midden dulden.'

'Nu, ik mag 't lijden,' hervatte mevrouw, 'en ik wou dat hij er zich zoo nijdig over maakte, dat hij ineens voor alle baantjes en lidmaatschappen bedankte. Ik heb tegenwoordig niets meer aan hem. Den godganschelijken dag zit ik alleen, en de

enkele uren, die hij noodzakelijk thuis moet zijn, zet hij nog een zuur gezicht. Let op, straks komt hij weer als de thee afgeschonken is, en dan heb ik maar weer gemopper.... Och, och, kwam daar toch maar een verandering in!'

Frans Jonkers beklaagde het arme mevrouwtje in de ziel en hield haar dien avond trouw gezelschap bij de thee. Zooals Sophie voorzien had, kwam Eduard maar weer niet opdagen; de thee had al uit en ter na staan trekken en nog stond het kopje van den huisheer onaangeroerd. Ten slotte had ze den theeboel maar laten wegnemen. De kinderen waren al den gebruikelijken nachtkus komen brengen om naar hun bedje te gaan, en daar vader toch elk oogenblik thuis verwacht werd, hadden zij verzocht en verkregen, dit zij nog een poosje in de huiskamer mochten blijven in afwachting van zijn thuiskomst.

Marietje keek heel aandachtig het handwerkje af, waaraan haar moeder bezig was, en de kleine Wim, aan mijnheer Jonkers knie staande, liet hem een geliefkoosd prenteboek zien. De jonge moeder tusschen de twee blozende kinderen vormde onder den zichten gloed van het lamplicht een bevallig groepje; de stille bedrijvigheid der kleinen, die zich heel zoet hielden van wege den vreemden gast; de gezellige wanorde, die zij op tafel aanrichtten, hun vroolijk en naïef gesnap en daartusschen de vriendelijke toespraak der moeder, die bij den aanblik van haar lieve telgen haar goed humeur aanstonds had teruggekregen, dat alles maakte het dikwijls zoo eenzame woonvertrek tot het tooneel van de prettigste huiselijkheid. En Frans Jonkers, de ongehuwde heer, kon niet nalaten bij zich zelf de opmerking te maken: hoe is het toch mogelijk dat Eduard zulk een thuis kan verwaarloozen. om allerlei saaie vergaderingen af te loopen!

Mevrouw keek op de pendule en haar gezicht betrok.

'Lieve Hemel, al halftien! Neen kinderen, nu wordt het te laat voor jullie. Gauw naar je bed, ik zal pa wel voor jullie goênacht kussen'

'Hè, toe, moeder, laat ons nog een kwartiertje opblijven,' vleide Marietje.

'Tien minutjes maar,' voegde de kleine jongen er bij, schoon hij van den slaap al eens met de oogen pinkte en in zijn blonden krullebol begon te woelen.

'Och ja, laat ze nog maar een kwartiertje wachten,' dus ondersteunde Jonkers het verzoek van de kleinen 'Eduard kan toch elk oogenblik komen. Daar is hij al.'

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Ben ik niet mooi? -

Ziedaar nu eens een kinderkopje van den vermaarden Hongaarschen schilder Dvorak, dat geheel van zijn gewonen trant afwijkt. Die, welke onze lezers tot dusver van hem onder de oogen kregen, onderscheidden zich door een ideale bevalligheid en fijnheid, iets etherisch zooals men enkel vindt bij de telgen der hoog verfijnde beschaving van dit einde der eeuw. Ditmaal geeft hij ons een gezond natuurkind uit het bergland, een flinke, grove, maar toch niet onaardige en erg oolijke boerenjongen. Hij begeeft zich aldus op het terrein, waar tot dusver Defregger alleenheerscher was en toont zich hier evengoed thuis als in de wereld zijner cherubijn-achtige kinder- en vrouwenfiguren. De schalke deugnietentronie met de guitige oogen beeft hij weergegeven met een waarheid, als men niet verwacht zou hebben van een kunstenaar, die zich tot dusver bij voorkeur scheen te vermeien in het land der mooie droomen.

De marteldood der H. Eulalia. -

Een kunstwerk van weer geheel anderen aard aanschouwen we in het beeldwerk van Enrico Barron, op de beide volgende bladzijden van dit nummer weergegeven.

Het is een van die aangrijpende voorstellingen uit de eerste eeuwen der Kerk, welke, hoe vaak ook ons door penseel en beitel voor oogen gevoerd, altijd onweerstaanbaar boeien om het treffend geheim, dat zij in beeld brengen, het hooge mysterie van liefde en geloof, waardoor een jonge schoone maagd den dood ingaat voor Christus.

Die jonge martelares is hier de H. Eulalia, die omstreeks het jaar 300 leefde in de groote en rijke Spaansche stad Merida. Zij was van een aanzienlijk geslacht, maar door haar godvreezende moeder in de leer van Christus opgevoed, versmaadde zij van jongs af al den pronk en de schatten der wereld. Nooit sierde zij, gelijk haar gezellinnen, haar armen met edelgesteenten, nooit tooide zij haar hals met een gouden keten, nooit het haar met verwelkende rozen.

De onvergankelijke schoonheid van den hemelschen Bruidegom had haar hart gewonnen, en zij brandde van verlangen, uit dit aardsche leven ontbonden te worden om met Christus te worden vereenigd.

Omstreeks dien tijd woedde in Spanje de schrikkelijke vervolging van keizer Diocletianus; en bezorgd dat Eulalia zich, in haar begeerte naar het martelaarschap, zelf bij de vervolgers zou aanmelden, onttrok haar moeder haar aan het gevaar en bracht haar in een afgelegen huisje ver buiten de stad.

Het oog der liefhebbende moeder waakte over haar met de nauwlettendste zorg; de gedachte, het onschuldig, teeder kind aan de wilde dieren van het amphitheater of aan de vlammen van den brandstapel te zien prijs gegeven, liet de moeder geen oogenblik rust. Maar wat baatte haar waakzaamheid, tegenover het brandend verlangen, dat het meisje bezielde, zich voor Christus ten offer te geven? Op een nacht, terwijl alles sliep, stond Eulalia heimelijk van haar leger op, opende stil de deur en ontvlood langs een geheime trap.

De duisternis van den nacht begunstigde haar vlucht, en over doornen en struiken, die haar teere voeten verscheurden, ijlde zij door de ongebaande streek en kwam, door een lichtenden engel geleid, bij het aanbreken van den dag in haar vaderstad aan.

Daar zat reeds Dacianus, de stadhouder der Spaansche provincie en de grootste vijand der Christenen, te midden zijner beambten en krijgslieden, op de openbare markt om recht te spreken. Een groote volksmenigte omringde het rechtsgestoelte om zich te verlustigen in het schouwspel van de voltrekking der vonnissen, over de Christenen uitgesproken. Onverschrokken drong het twaalfjarige meisje door het gedrang heen, plaatste zich tegenover den stadhouder en riep hem met heldhaftigen christenmoed toe:

‘Welke booze geest drijft u, zielen te verleiden en de afvalligen in den afgrond der hel te storten? Gij zoekt Christenen! zie, hier staat een Christin voor u. Met hart en mond belijd ik Jesus Christus, den eenigen waren God. Ik verfoei uw goden, want wat zijn zij anders dan steen, dat de hamer verbrijzelen, of hout dat het vuur verteren kan? Wat is uw keizer Maximianus? Een met dwaasheid en wangeloof behept mensch, die hout en steen aanbidt, de menschen dwingen wil dat ook te doen en hen, die het weigeren, als redelooze dieren laat slachten om zich aan hun bloed te verzadigen.’

En zich tot de beulen wendende, voegde zij er bij:

‘Wat aarzelt gij, mijn lichaam te verscheuren! Dat te vernietigen is gemakkelijk, maar,’ riep zij in heilige geestverrukking uit, ‘mijn ziel deren kunt gij niet.’

‘Waanzinnig kind,’ hernam de stadhouder verbaasd, ‘bedenk, eer gij gaat sterven, welke goederen, welk aardsch geluk gij verlaten gaat! Uw familie strekt de armen

naar u uit en roept u tot zich; zij weent over de jonge spruit, die haar geluk en luister brengen moest. Denk aan uw bejaarde, diep bedrukte moeder, wier eenige vreugd gij zijt, wier hooge jaren gij volgens kinderplicht sparen moest. Beschouw de foltertuigen, die u omringen, de vlammen van den brandstapel, die uw teeder lichaam tot asch zullen verteren; den begeerigen blik der wilde dieren, die naar uw bloed haken; zie het blinkend zwaard, dat u het hoofd van den romp zal scheiden, als gij in uw waanzin volhardt. Werp maar een enkelen wierookkorrel in de vlam en gij ontkomt aan die pijnen; raak de gerst, den goden gewijd, slechts met den vingertop aan, en geen beul zal aan uw lichaam raken.'

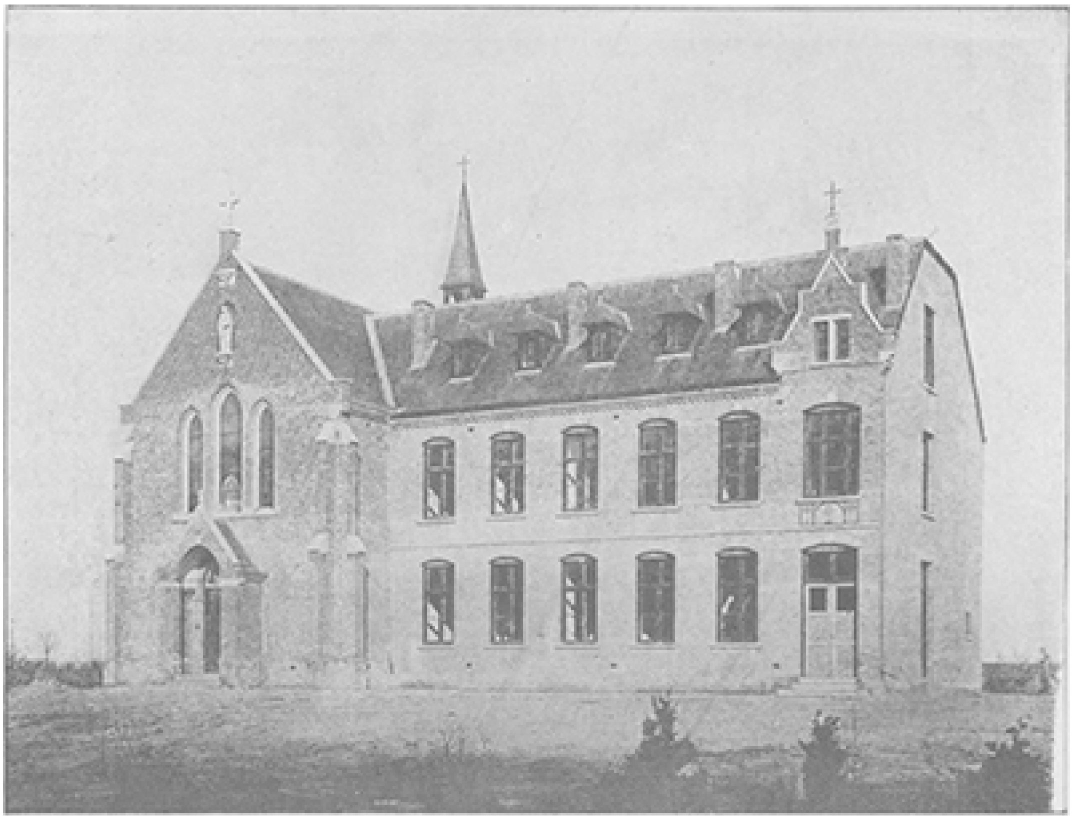

HET MISSIEHUIS DER WITTE PATERS TE BOKSTEL.

Maar vol afschuw stiet de heldhaftige maagd met haar kleinen voet de afgodsbeelden omver, zoodat zij verbrijzeld over den grond rolden en in de vlammen vielen. Vreeselijk klonk het geschreeuw van het heidensche volk over den hoon, zijn goden aangedaan. Zonder nader bevel af te wachten, vielen de woeste gerechtsdienaars de maagd te lijf en verscheurden haar met ijzeren haken de borst en zijden, zoodat het gebeente zichtbaar werd.

'Heer,' riep de martelares, 'men kleedt mij met het purper van uw lijden; elke mijner wonden is een herinnering aan U en uw heiligen naam.'

Om haar nog meer te folteren werden haar wonden met brandende fakkels geblakerd, zoodat zij ten slotte geheel in vlammen stond. Maar de vlammen doofden van zelve uit, het hoofd der heilige boog zich in den dood, haar lichaam zeeg neder als van slaap overweldigd, en tot schrik der omstanders werd de straks nog heldere hemel van donkere wolken betrokken, waaruit dichte sneeuwvlokken neervielen, die het heilig lijk als met een doodswade overdekten. Vele heidenen erkenden op het aanschouwen dezer wonderen de macht van den waren God en bekeerden zich tot Christus. De overblijfselen der martelares werden in stilte door de Christenen begraven

en boven het graf een altaar gebouwd. Later werden haar kostbare overblijfselen te Merida in een marmeren kapel bijgezet.

Het missiehuis der witte paters te Bokstel. -

Reeds meermalen waren wij in de gelegenheid in onze *Illustratie* te spreken over de grootsche stichting, die aanvankelijk op den Huize Gerra gevestigd, sedert eenige maanden haar zetel heeft in het nieuwe gebouw, waarvan wij hier een paar afbeeldingen geven: het noviciaat van de broeders der Witte Paters van Afrika te Bokstel.

De milde offervaardigheid der Nederlandsche katholieken, door de roepstem van kardinaal Lavigerie opgewekt, heeft zijn ijverige missionarissen in staat gesteld, te Bokstel een gesticht te bouwen, waar zij Nederlandsche jongelingen kunnen opkweeken ten dienste van het missiewerk onder de ongelukkige zwarten van Middel-Afrika. Onder de leiding van onzen verdienstelijken bouwmeester Hezenmans werd het huis met de kapel opgetrokken in sierlijken, degelijken baksteenbouw, maar met den strengen eenvoud, welke aan een dergelijke stichting voegt. Zooals men bij den eersten blik op onze gravure ziet, is het huis eigenlijk nog niet voltooid; links van de deur is gelegenheid gelaten, het nog met een vleugel te vergrooten, iets wat nu reeds noodig blijkt, daar de bescheiden woning al haast te klein is om de van alle zijden toegesnelde kweekelingen te huisvesten.

Het voornaamste deel van het gebouw is de fraaie kapel, wier gevel met het beeld van den H. Carolus Borromeus, den patroon van den grooten kardinaal, den Apostel van Afrika versierd, en door drie groote ramen boven het vooruit springende portaal verlevendigd, een vriendelijken indruk maakt. Treden wij het nederig kerkgebouw binnen, dan ontwaren wij aan de binnenzijde boven de deur al aanstonds een zwart marmeren gedenksteen, waarin de namen der beide gevers, de heeren W. Prinzen Fzn. te Helmond en J. Jurgens te Osch, dankbaar zijn vermeld en voor het nageslacht vereeuwigd.

De kapel is binnenwerks 15 meter lang bij 8 meter breedte; een vierkant uitgebouwd priesterkoor van 4,5 bij 4 nieter sluit zich daaraan. In dit bescheiden sanctuarium, door drie vensters en twee kleine roosramen verlicht, verheft zich het sierlijke altaar van den patroon, den H. Carolus, terwijl aan weerszijden kleinere altaren aan Maria en Joseph zijn gewijd. Zij bestaan alle uit een door kolonnetten afgedeelde steenen tombe, waarboven een retabel van eikenhout. Het middelvenster boven het hoogaltaar zal binnenkort worden verrijkt met een beeldraam van den Franschen glasschilder Claude Tavergne, terwijl boven de beide zijaltaartjes de beelden van Maria en Joseph prijken.

Behalve door de hooge gevel- en koorramen wordt de kapel door vijf groote ramen rechts en één links helder verlicht. De gewitte wanden dragen nog geen ander sieraad dan een kleinen maar fraaien kruisweg in platen van Führich, doch wij mogen vertrouwen dat de milddadig-

heid der geloovigen, die zich zoo ijverig getoond heeft bij de stichting van het heiligdom, ook wel de middelen verschaffen zal om het later met een eenvoudige wandbeschildering te sieren. Een klokketorentje met welluidende klok bekroont het gebouw, dat nog twee kleine sacristieën aan weerszijden van het koor omvat.

Het eigenlijke missiehuis, links tegen de kapel aangebouwd, heeft een gevellengte van 16 meter bij 13 meter diepte, terwijl afzonderlijke gebouwtjes als bijkeuken, stal, koetshuis en waschhuis de bescheiden huizing voltooien. Gelijkvloers bevat het huis een spreekkamer, een ontvangkamer met suite, den refter, nog een kamer en eindelijk de keuken. De eerste verdieping wordt ingenomen door leszalen, terwijl onder de hooge kap de verschillende slaapvertrekken zijn aangebracht, die door de vijf hooge dakvenstertjes een voldoend licht ontvangen. Boven de deur is een gevelsteen aangebracht, die het jaar der stichting vermeldt, te midden van een symbolieke versiering: het kruis tusschen twee Afrikaansche palmboomen.

Wetenswaardig Allerlei.

De beste ontsmettings middelen. -

In dezen tijd van epidemie doet zich allicht de vraag voor, welke de beste ontsmettingsmiddelen zijn. De allersterkste bestaan uit een mengsel van gelijke deelen karbolzuur. zwavelzuur en zoutzuur; zij laten zich evenwel om hun bijtende werking niet toepassen op kleeren of meubels, veel minder op menschen en dieren. Ook de mineraalzuren (zwavelzuur en zoutzuur), elk op zich zelf gebruikt, werken sterk bijtend en zijn zelfs vergiftig, terwijl zij sterk verdund veel van hun kracht verliezen. In verdunden toestand, bijvoorbeeld van 2 tot 5 procent, is karbolzuur te prefereeren en kan dan altijd, bijvoorbeeld voor het wasschen van handen en kleeren gebruikt worden. Kalkwater (of kalkmelk) is tot besproeiing of uitwassching zeer aan te bevelen, terwijl chloorkalk voor een der beste luchtreinigers doorgaat. Menschen, die door ziekte zeer verzwakt zijn, kunnen het inademen van krachtige chloorkalk niet goed verdragen, maar toch is de aanwending daarvan op open schalen in bewoonde vertrekken zeer aan te bevelen. De meeste bacillen of ziekteverwekkers worden door duurzame chloorkalk, door niet te slappe oplossingen van karbolzuur, door zout- en zwavelzuur onschadelijkgemaakt.

Om uit te rekenen. -

Als twaalf personen zich voornemen steeds gezamenlijk te dineeren, maar daarbij steeds in veranderde schikking rondom de tafel plaats te nemen, hoe lang zou het dan duren eer zij alle verschikkingen waren rond geweest en weer tot de oorspronkelijke volgorde moesten terugkeeren? Dat zou, wanneer zij geen enkelen dag oversloegen, niet minder dan 1,300,000, zegge een millioen driehonderdduizend jaren duren, waarbij zij zich ruim 479 millioen malen aan tafel zouden hebben te zetten! De liefhebbers gelieven het maar na te rekenen: twee personen zouden natuurlijk maar tweemaal in verschillende schikking naast elkaar kunnen zitten, drie al zesmaal, vier 24 maal, vijf 120 maal, zes 720 maal, zeven 5040 maal, acht 40,320

maal, negen 362,800 maal, tien 3,628,000 maal, elf 39,916,800 maal en twaalf 479,001,000 maal.

De dorstigste menschen ter wereld. -

Dezen schijnen in de Australische kolonie Victoria te leven, daar door hen in het jaar voor 6,562,554 pond sterling aan bier, wijn en spiritualiën wordt uitgegeven. Victoria heeft een bevolking van 1,147,000 zielen, zoodat dit een gemiddeld van 70 gulden per hoofd geeft, vrouwen en kinderen er bij gerekend.

Reizigersstatistiek. -

KAPEL VAN HET MISSIEHUIS DER WITTE PATERS TE BOKSTEL.

Een dergelijke statistiek, door de administratie der spoorwegen opgemaakt, heeft aangetoond dat onder alle volken de Engelschen het meest reizen. Een rechtgeaarde zoon Albions maakt gemiddeld 22 reizen per jaar. Dan volgen de Belgen, die door elkaar gerekend 10 maal 's jaars van het spoor gebruik maken; de Zwitsers reizen gemiddeld 8 maal in het jaar, de Franschen, Duitschers en Amerikanen ieder 5 maal,

terwijl de Russen gemiddeld maar één reis maken in twee jaren tijds. Voor al die reizen beschikt Engeland over 15,552 locomotieven, Duitschland over 12,811; Frankrijk heeft er 9,747, Rusland 9,591; Oostenrijk 4,610; Italië 2,286; België 2,332; de Vereenigde Staten 29,398 en Indië 3,234. Gelijk in de meeste buitenlandsche statistieken, ontbreken ook hier weer alle gegevens omtrent ons vaderland. In het geheel moeten er in de wereld 104,000 locomotieven zijn, waarvan 61,000 in Europa en 43,000 in de andere werelddeelen. Maar alleen de helft dezer stoomvoertuigen dienen tot het vervoer van reizigers.

Volgens een statistiek, door de handelscommissie in de Vereenigde Staten opgemaakt, trekt in Amerika elke goederenlocomotief (er zijn in het geheel 15000 locomotieven) 35000 ton gewicht en vervoert een reizigerslocomotief 60.000 perso[nen].

In Engeland verzendt ieder bewoner gemiddeld 7 ton gewicht aan koopwaar per jaar; in Duitschland 3 ton en in Frankrijk 2½ ton.

Wijnvervalsching. -

De wijnvervalsching, die den ijveraars voor de algemeene gezondheid tegenwoordig zoo groote zorgen baart, is al een heel oude uitvinding. Dat blijkt uit een verordening van de zestiende eeuw in Frankrijk, waarbij niet alleen het bezoeken van wijnhuizen verboden werd aan getrouwde lieden, die zich met de zorgen voor hun gezin moesten bezighouden, maar ook den houders der wijnhuizen werd op het hart gedrukt, alleen goeden en onvervalschten wijn te verkoopen, op boete van 400 pond *parisis.* Het blijkt dat toen reeds van verfhout gebruik gemaakt werd om het edele druivensap te vervangen, terwijl de eerlijkste wijnvervalschers zich met het aanlengen doorwater vergenoegden.

Een tegenhanger van den eiffeltoren. -

Te Londen is men van plan een put te graven, die in diepte ver de hoogte van den Eiffeltoren moet overtreffen, en die uitsluitend tot wetenschappelijke waarnemingen, alsmede tot vermaak en leering van het publiek zou dienen. Op de hoogte der verschillende aardlagen zouden achter glas staaltjes van de fossielen en kenmerkende gesteenten dier lagen worden tentoongesteld met aanteekeningen en toelichtende kaarten.

Een nieuw mineraal. -

In Columbia is in groote hoeveelheden een nieuwe delfstof ontdekt, die door haar samenstelling het meest op asbest lijkt. Ze heeft de kleur van barnsteen en is volkomen doorschijnend. Daar ze bovendien onbrandbaar is, denkt men er aan ze te gebruiken voor de vervaardiging van bankbiljetten.

Verlichting van groote terreinen. -

In Rusland zijn tot dat doel welgeslaagde proeven genomen met luchtballons, van electrisch licht voorzien. De verkregen resultaten hebben aangetoond, dat het met verlichtingstoestellen ter lichtsterkte van 5000 kaarsen mogelijk was, van uit een hoogte van 600 meter een ruimte van 500 meters in middellijn, zelfs onder een dikken nevel, helder te verlichten. Ter hoogte van 150 meter heeft men een verlichting kunnen aanbrengen, die een weg van een kilometer lengte voldoende verlichtte.

Welke talen worden het meest gesproken? -

Volgens de berekening van een vermaard linguist, professor Kirchhoff, wordt de Chineesche taal door het grootst aantal menschen gesproken. Meer dan 400 millioenen menschen bedienen zich er van. Het Hindostansch en het Engelsch worden beide door meer dan 100 millioen menschen gesproken; het Russisch door ruim 70, het Duitsch door 58, het Spaansch door 45, het Fransch maar door 40 millioen menschen.

[Nummer 21]

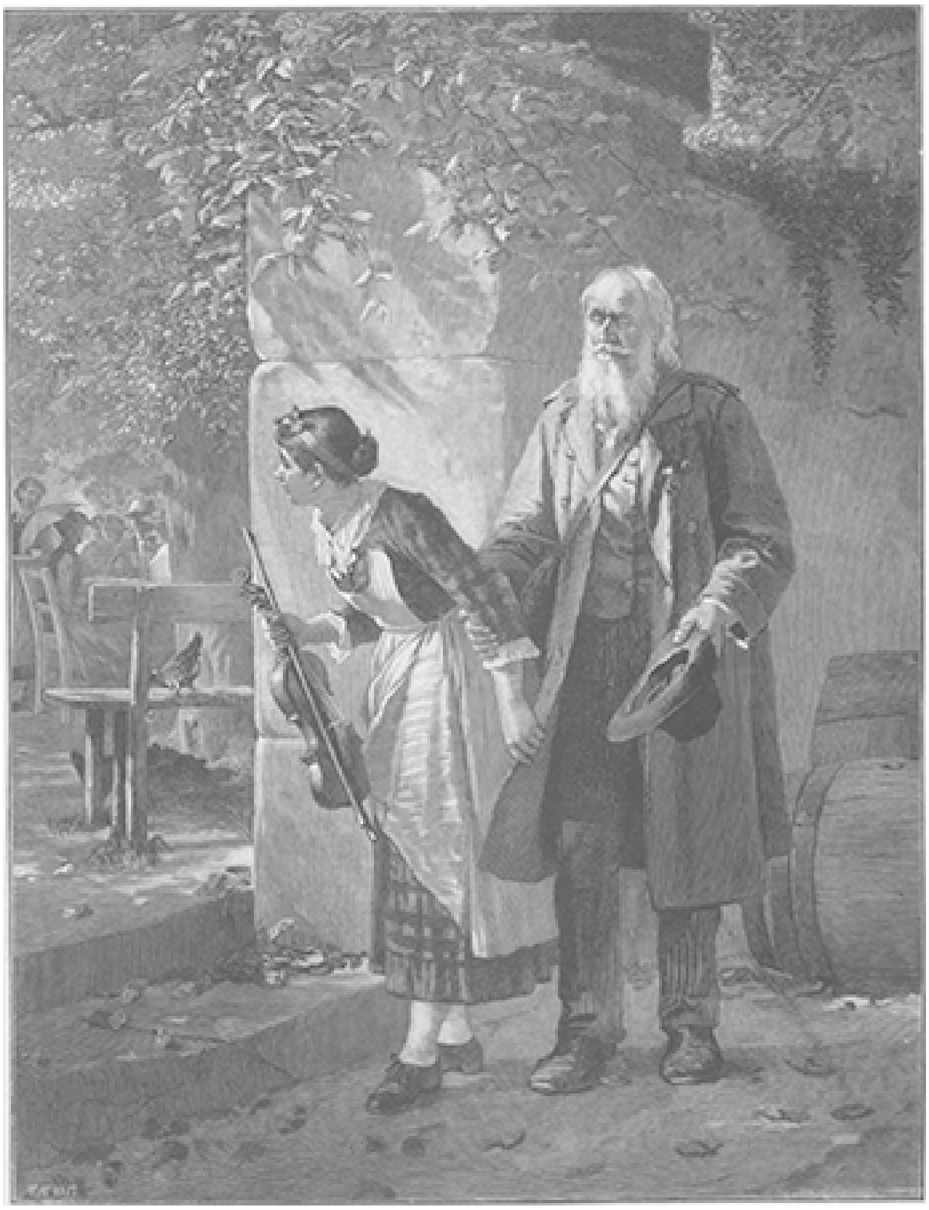

VADERS STEUN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRIEDRICH ORTLIEB.

De Amerikaansche. Door Mathildė.

XV.

Godfried Van Wieringdaele bewoonde in Utrecht een paar mooie kamers op de Oude Gracht. Hij leefde zeer teruggetrokken, bemoeide zich bijna niet met zijn medestudenten en had onder hen den naam zeer trotsch te zijn. Men noemde hem den ‘Yankee’ of den Zilverkoning, maar toch had zelfs de lichtzinnigste student een soort ontzag voor hem. De waarheid was dat hij volstrekt geen genoegen vond in de pretjes der studenten. Hij noemde ze laf en jongensachtig; zijn studiën boezemden hem ook geen bijzonder belang in. Daar hij zeer goede geestvermogens had, voltooide hij ze zonder eenige moeite of inspanning.

Zijn grootste genot vond hij echter in lichaamsoefeningen; uren ver rijden op zijn velocipède, roeien, schermen, jagen, waren zijn lievelingsbezigheden; hij deed het eerst alleen, later maakte hij kennis met een jongmensch van goede maar verarmde familie, wiens eenig doel was te studeeren voor den doktersgraad; vandaar dat deze zich ook volstrekt niet inliet met de andere studenten. Deze werd nu zijn trouwe vriend en kameraad op de lange tochten, die hij na volbrachte studie ondernam.

Arnold Holm en Godfried Van Wieringdaele kregen spoedig ook allerlei bijnamen, Castor en Pollux, Zon en Maan en ook andere voor Arnold minder vleiende, doch de beide vrienden gaven er niet om

Arnold was te bescheiden om misbruik te maken van de groote vrijgevigheid en zelfs onverschilligheid op het punt van geldzaken van zijn rijken vriend; zelfs hielp hij hem gedurig er orde op te stellen. Arnold had een zware leerschool doorgemaakt; hij was wees en arm; een heeroom, die pastoor was op een Overijselsch dorpje, liet hem voor dokter studeeren en legde zich zelf de grootste ontberingen op ten einde hem in staat te stellen zijn roeping te volgen.

Vandaar dat Arnold alles in het werk stelde om zoo spoedig en zoo goedkoop mogelijk te slagen. Godfried voelde zich zeer tot hem aangetrokken; Arnolds degelijkheid en ernst waren hem ten hoogste sympathiek; ook dat Arnold katholiek was en trouw zijn plichten waarnam, deed hem in Godfrieds achting stijgen.

Zij waren bijna dag aan dag samen en wonnen wederkeerig veel door elkanders gezelschap. Wanneer Arnold gewild had, zou hij geheel op kosten van zijn vriend hebben kunnen leven en studeeren, maar met gepaste fierheid stond hij er op, in niets van Godfrieds mildheid te genieten, want, zeide hij, als de een alles geeft en de andere alles neemt, staan de kansen op vriendschap ongelijk.

‘Dan blijf ik eeuwig de schuldenaar,’ antwoordde Godfried glimlachend, ‘want al het goede van onzen omgang en van uw gezelschap wordt door mij ontvangen en ik kan 't u niet teruggeven.’

In de vacantie stemde Arnold er alleen in toe eenige dagen op Vaartzicht door te brengen; de Douairière liet haar zoon geheel vrij in de keuze van zijn vrienden; zij bemoeide zich volstrekt niet met zijn doen en laten, nog minder met dat van zijn vriend. Aan tafel was zij gul en vriendelijk jegens de jongelieden, meer niet.

Godfried zat nu alleen op zijn kamer met een rouwbrief in de hand, toen Arnold binnenkwam.

‘Slechte tijding?’ vroeg hij, ‘toch niet van nabij, hoop ik.’

Godfried lichtte het hoofd op en antwoordde:

‘Voor mij persoonlijk niet, want ik ken de overledene nauwelijks, maar het treft iemand, in wie ik veel belang stel, zeer diep. Ik geloof dat ik goed zal doen naar de begrafenis te gaan.’

Hij reikte zijn vriend den brief over en deze las de overdreven bewoordingen, waarin Herman Van Wieringdaele aan zijn neef Godfried kennis gaf van de ontzettende ramp, die hem getroffen had door het onverwachte over lijden zijner innig geliefde, onvergetelijke vrouw.

‘Hard gekreten, gauw vergeten,’ zeide Arnold, hem den brief teruggevend, ‘is dat een nicht van je?’

‘Een aangetrouwde van mijn vader, maar 't is de moeder van het nichtje, dat bij ons aan huis is opgevoed en dat...’

‘O ja, ik herinner het mij, een heel aardig kind.’

‘Zij is geen kind meer; tot een verstandige, brave vrouw heeft zij zich ontwikkeld. Maar zij is niet meer bij ons, moeder heeft haar naar huis teruggezonden, omdat...’

‘Nu?’

‘Och, ik weet het niet. Achter het ware heb ik nooit kunnen komen; mijn moeder en ik wij verstaan elkander weinig, maar zij hield veel van de hare. Ik was er soms jaloersch op en die vrouw was op het oog niets dan een onooglijke, arme tobster.’

‘Dan zal die man haar ook wel missen.’

‘Nu hij haar kwijt is, zeker wel. Maar wat dunk je, Arnold, je kent beter de Hollandsche etikettevormen dan ik, moet ik nu daar op de begrafenis komen?’

Arnold zag de datums na; de brief was reeds drie dagen oud, daar het Maandag was en de vrienden Zaterdag en Zondag uit de stad waren geweest.

‘De begrafenis heeft vandaag plaats gehad. 't Is er dus te laat voor, maar hier staat dat de plechtige uitvaart Woensdag zal geschieden. Is de familie katholiek?’

‘Ja, heb ik je dat nooit verteld?’

‘Misschien, ik weet het niet meer.’

‘'t Spijt me erg, ik had gaarne Antoinette een bewijs van belangstelling gegeven.’

‘En wat zou je nu op de uitvaart doen?’

‘Dat is waar, ik hoor er niet,’ zeide Godfried een weinig bitter, ‘zij kunnen er geen ketters gebruiken.’

‘Foei,’ zeide Arnold alleen en toen voortgaande, ‘in elk geval ging ik er vandaag of morgen heen om de familie te condoleeren.’

‘En hun een stoffelijk bewijs van belangstelling te geven, want daar zal 't hun wel aan ontbreken; dan ga ik morgen Het college van vanmiddag wil ik liever niet missen.’

Den volgenden dag zat Antoinette alleen in de voorkamer; zij voelde nu eerst hoe diep bedroefd en verlaten zij zich gevoelde. Zoolang de drukte der begrafenis nog niet was afgeloopen, had zij geen tijd gehad om aan haar moeder te denken. Zij moest alles regelen, alles bestellen; haar vader en Sabine hadden het hoogste woord, maar handelden niet of verkeerd. Telkens moest zij nog met hen strijden en haar wil doordrijven, wat haar natuurlijk op allerlei harde woorden te staan kwam.

‘Ik heb nog nooit zoo'n bazigheid gezien, wat een kat; zij weet alles veel beter,’ zeide Sabine bits.

Den zwaarsten strijd had zij te voeren over den rouw; Sabine wist zonder moeite haar vader te overtuigen dat het ten hoogste ongepast zou zijn niet te rouwen; de heele familie tot Lotje moest in den rouw, nu vooral nu zij het zoo goed konden doen was het een dure plicht.

Antoinette hoorde haar praten en de schrik sloeg haar om het hart, vooral toen haar vader Sabine opdroeg voor alles te zorgen.

‘'t Kwam er niet op aan hoeveel het kostte, als het maar elegant was.’

Sabine liet zich zoo iets geen tweemaal zeggen, wilde om stalen schrijven en monsters laten komen, alles terwijl het lijk der arme verwaarloosde moeder nog in de naaste kamer lag.

Antoinette voelde voor 't eerst dat haar zoo duur verworven kalmte haar begaf; alles zou weer op schulden uitkomen, want met het armzalige overschotje van haar kapitaal zou ze moeite hebben de allernoodzakelijkste onkosten der begrafenis te bestrijden.

‘Moeder, sta me bij,’ bad ze in stilte, ‘verkrijg mij toch vooral bedaardheid en eerbied voor mijn vader, dat heb ik 't meest noodig.’

En toen zeide zij op vastberaden toon tegen Sabine:

‘Wat je voor je zelf wilt doen, daar bemoei ik mij niet mee, maar Koosje, de kinderen en ik wij gaan niet in den rouw; we hebben goede zwarte japonnen en onze hoedjes zullen wij wel vermaken, dit is voor ons voldoende.

‘Heb je van mijn leven! Hoort u pa, dat is nu haar eerbied voor de nagedachtenis van onze lieve moeder! Niet eens in den rouw gaan! Wat een idée! De buren zouden er schande over praten, daar kan je op aan.’

‘De buren zullen er nog meer schande over praten als de rekeningen aan de deur komen, en wij al die staatsie niet kunnen betalen. Dus je hoeft niets voor ons te bestellen; wij trekken het toch niet aan.’

‘Kind,’ zoo kwam Herman er nu tusschen, ‘ik moet je zeggen, dat de toon, dien ge je tegenwoordig tegenover je vader en zuster veroorlooft, mij volstrekt niet bevalt. Hij is ten hoogste ongepast; wanneer ik het noodig oordeel, dat wij allen in den rouw gaan, dan is er geloof ik niemand, die het recht heeft zich daartegen te verzetten.’

‘'t Is waarlijk of wij van je verwachten, dat je het uit je eigen beurs betaalt,’ snauwde Sabine.

Antoinette werd vuurrood.

‘Uit mijn beurs het betalen is een onmogelijkheid, want wanneer alles afgedaan is, heb ik niets meer; alles zal dus weer op crediet moeten gekocht worden en dat zou nog grooter zonde zijn tegen moeders nagedachtenis, dan dat wij voor haar niet in den rouw gaan, want één van moeders laatste woorden waren: ‘Blijf voortaan uit de schulden!’

‘Zij moet het weten, vindt u niet pa? Het zal gek genoeg staan, wanneer ik een mooi rouwtoilet aan heb en zij en Koos er zoo sjofel bij loopen, maar ik kan er niets aan doen.’

‘Wel zeker, laat haar begaan, kind! Zij heeft bij de Douairière zulke rare, geëmancipeerde ideeën opgedaan. Wij gewone menschen kunnen er niet meer bij.’

En nu de begrafenis voorbij was, zat Antoinette uitgeput van alle aandoeningen en slapelooze nachten in de stille voorkamer, ter prooi aan hevige hoofdpijn op de ingezakte, oude canapé.

Haar vader en Sabine, beiden in onberispelijk rouwtoilet, waren om zich te verzetten hun gewoon ‘grachtje’ om gaan wandelen. Koosje hield de kinderen in de keuken zoet en schilde intusschen de aardappelen voor het middagmaal.

Antoinette leunde achterover met gesloten oogen; zij wilde zich zelfs dwingen om aan niets te denken, maar onophoudelijk grijnsde de toekomst haar tegen en vroeg haar dreigend:

‘Wat nu?’

De bel ging over; zij verroerde zich maar niet, het kon niets bijzonders wezen. Koosje zou er wel voor zorgen; een oogenblik later tikte Koosje aan de deur.

‘Antoinette, hier is neef Godfried om je te condoleeren.’

Het meisje sprong op en streek langs haar verwarde haren, Godfried stond reeds in de kamer; zijn gelaat drukte innige deelneming uit; hij nam haar hand en hield die hartelijk vast.

‘'t Spijt me zoo, Antoinette,’ zeide hij, ‘en ik was bepaald gister gekomen om uw lieve moeder de laatste eer te bewijzen, maar ik ontving den brief te laat.’

‘Ik dacht het wel, neef,’ antwoordde zij, ‘en ik heb het papa gezegd; u is te hartelijk dan dat u ons geen bewijs van deelneming zoudt geven in ons verdriet. Van uwe moeder zijn kaartjes gekomen.’

‘Zoo, anders niet?’

Zij schudde het hoofd; ook over dit gebrek aan hartelijkheid op haar aankondiging had Antoinette de noodige hatelijkheden moeten hooren.

‘Ga nu zitten, nicht!’ vermaande Godfried, ‘wat ziet ge er vermoeid uit. 't Zijn harde dagen geweest, niet waar? Hoe is alles gegaan?’

En nu Antoinette eindelijk bedaard alles weer kon doorleven en navertellen brak zich haar droefheid baan; zij voelde dat de woorden en de tranen haar goed deden, dat haar verdriet nu natuurlijker was

Godfried luisterde met de grootste belangstelling en deelneming.

‘O ik weet het,’ snikte Antoinette, ‘ik moest haar niet zoo betreuren, ik kan, ik mag haar niet terugwenschen, mijn arme moeder. Zij is nu veel gelukkiger dan zij 't ooit hier op aarde was. Zij rust nu uit o ik kan mij voorstellen hoe zalig dat is, rusten in alle eeuwigheid, in God.’

Zij zweeg eensklaps verschrikt, zij had geheel vergeten dat Godfried ongeloovig was.

Hij zag echter nadenkend en ernstig voor zich uit en zeide als in zich zelf sprekend:

‘Ja, het moet heerlijk zijn, dat te gelooven. Gedaan hebben met alle ellenden, alle smarten van de wereld en dan voor eeuwig gelukkig zijn zonder vrees het geluk te verliezen.’

‘Dat geloof moest mij kalmer stemmen, maar ach! haar te missen juist nu ik voor goed thuis kom is zoo hard. Ik heb haar zoo weinig kunnen helpen.’

‘Maar ook zoo weinig moeite en verdriet gekost, Antoinette.’

‘Maar zij trok het zich zoo aan dat ik weer thuis was, dat uw moeder mij had weggezonden, al gaf zij mij ook gelijk.’

‘Nu zijt ge hier noodzakelijk; zonder u zal het treurig gaan met dit huisgezin.’

‘O ik mag er niet aan denken. God geeft kracht naar kruis, maar zonder dat zou ik niet weten hoe ik er mij uit kon redden. Alles komt op mij neer.’

‘Wilt gij mij als uw vriend beschouwen, Antoinette?’

Zij schudde het hoofd ontkennend.

‘Als een vriend wel, Godfried, maar weldaden van u aannemen mag ik niet. Uw moeder vond het beter alle betrekking met ons af te breken, het is uw plicht haar wensch te eerbiedigen. Dat u ons in onze droefheid komt bezoeken maakt een uitzondering, maar anders hoe minder gij u met ons inlaat hoe beter.’

Godfried zag haar bewonderend aan.

‘Zij weet altijd het beste en edelste te doen,’ dacht hij, ‘zij is de sterke vrouw uit den Bijbel. Gelukkig de man, die haar tot gade, tot moeder van zijn kinderen kan verkrijgen.’

‘Zooals je wilt, Antoinette,’ zeide hij toen, ‘'t bedroeft mij zeer dat je de zaak zoo opvat; maar misschien heb je gelijk en is het zoo veel beter. Maar ik vind het hard, dat je mij, die in elk geval je bloedverwant ben, niet wilt toe staan, je in zulke moeilijke omstandigheden te helpen, want mij schrijven en mij op de hoogte van je zaken te houden, dat doe je natuurlijk ook niet.’

‘Neen, dat gaat evenmin,’ en om het gesprek een andere wending te geven, ging Antoinette snel voort, ‘morgen is het moeders uitvaart, het zal zeer eenvoudig zijn,

maar toch stond ik er op dat het met eenige plechtigheid gebeurde. Ik zou u anders niet uitnoogen om ze bij te wonen, maar u heeft sympathie voor katholieke ceremoniën en als ge dus morgen komen wilt. 't Is om zoo en zoo laat, in die kerk.'

'Ik zal er zeker zijn, nicht!'

De deur ging open, Herman en zijn dochter kwamen binnen; zij waren beiden vrij vroolijk van hun wandeling gekomen; nauwelijks zagen zij echter den gast of zij trokken weer zeer bedroefde gezichten, sprakeloos drukten zij Godfrieds hand. Sabine haalde haar met zwart omzet zakdoekje uit en bracht het onder naar zwaren sluier aan de oogen.

't Was zoo lief van neef dat hij kwam; ach! in het ongeluk herkent men zijn vrienden. Die arme vrouw had in haar leven zoo weinig aanspraak gemaakt op sympathie of vriendschap en na haar dood was zij ook bijna vergeten behalve door haar man en haar kinderen. Die goede Sabine vooral trok het zich zoo hevig aan; als het niet om haar was zou Herman zich geheel aan zijn smart overgeven, hij moest zich goed houden voor haar; zij had niet zoo'n gelukkig karakter als Antoinette, die was en bleef maar altijd even wijs, even philosophisch, die kon aan alles blijven denken, maar ach, het was ook geen wonder, zij had haar lieve moeder nauwelijks gekend.

Godfried zag het meisje van ter zijde aan; zij zat daar met een strak gelaat en dicht op elkander geklemde lippen als golden hun praatjes een andere, of als hoorde zij niet wat zij zeiden. Hij begreep ten volle wat zij met haar fijngevoelige ziel in deze omgeving moest lijden.

Gelukkig veranderde Herman volgens zijn gewoonte plotseling van gesprek; hij had het nu over Godfrieds moeder, wat zij toch eigenlijk misdaan hadden, waarom Nicht toch zoo boos was; hij sprak nu zoo onderdanig, zoo kruipend, dat Antoinette zich zelf moest afvragen of dit dezelfde man was, die gisteren nog zoo hevig tegen de Douairière had uitgevaren, omdat zij de gewone regels der beleefdheid in acht nam tegenover een vrouw, aan wie zij toch zooveel te danken hadden gehad.

Zoodra Godfried het gevoeglijk doen kon nam hij afscheid van de familie en beloofde den volgenden morgen in de kerk te zullen zijn.

XVI.

Het altaar was met zwart behangen en de kaarsen waren opgestoken; alles geschiedde eenvoudig maar netjes, zooals Antoinette gewild had.

Op de eerste bank zat de familie, daar vlak achter stond Godfried; zijn houding was hoogst eerbiedig, in elk geval nog passender dan die van Herman en Sabine, die beiden te veel vervuld waren van den indruk, welken zij met hun droefheid maakten.

Godfried had zich een Latijnsch kerkboekje gekocht en volgde met de grootste aandacht de liturgische gezangen en gebeden.

Het was of een onbekend oord vol hooge poëzie en groote bovenaardsche schoonheid zich voor hem ontsloot. Hij had een gevoel of de grenzen van het heelal uitgebreid werden, of aan gene zijde van wat aardsch en zichtbaar was, zich een nieuw leven, een nieuwe wereld voor hem vertoonde.

Met hoeveel zekerheid werd hier gesproken over hetgeen zoovele menschen ontkenden of betwijfelden, een leven na dit leven, een voortbestaan na den dood; hoe verkreeg dit korte aardsche verblijf een hoogere beteekenis, nu het zich voortzette in dat andere, geheimzinnige leven, dat eeuwig zou voortduren.

Hoe teeder was de zorg, waarmede de Kerk haar overleden kinderen nog vergezelde over den drempel van de poort der eeuwigheid, die zich achter hen gesloten had.

Ja, zij waren zondige, zwakke schepsels geweest, maar het Bloed van Christus had hen vrijgekocht; in Zijn naam werd vergiffenis en barmhartigheid voor hen ingeroepen, opdat de eeuwige rust en vrede hun deel zouden worden, en hij dacht aan het leven der arme vrouw, voor wie deze gebeden werden opgedragen; hoe onaanzienlijk, hoe onbeduidend was het geweest. Zij had zich misschien niet op de hoogte getoond van haar taak, zij had zich door de omstandigheden van het leven laten medesleepen, zij was te zwak geweest om daaraan weerstand te bieden, maar toch, in één zaak was zij sterk gebleven tot het einde.

Terwijl alles in haar onder den druk van het dagelijksche lijden en van eindelooze zorgen van het laagste soort gedood scheen, terwijl zij voor alles wat niet tot haar huishouden, haar man en kinderen behoorde, doof en blind scheen, was er nog iets in haar staande gebleven, had nog een hooger beginsel haar geest en hart bewaard van geheel onder te gaan in het stoffelijke. Dat was haar godsdienst, haar geloof geweest, dit had haar nog kracht gegeven om te strijden zelfs tegen zijn moeder, toen deze haar dochtertje wilde opvoeden.

En dat eenige bewijs van geestkracht leefde veel sterker voort in haar dochter, en kwam daar tot volle ontwikkeling.

Het was een zoete gedachte dat het leven der goede vrouw niet geheel ten einde was, dat het zich nu in een andere betere wereld kon ontwikkelen, dat zij nu nog invloed zou kunnen uitoefenen op haar kinderen; dat geloofde Antoinette immers vast en hij verheugde zich dat zij het gelooven kon.

Toen de epistel gelezen werd ging hem een huivering door de leden:

‘Laten wij ons niet bedroeven als zij, die geen hope bezitten,’ riep de apostel den treurenden toe, en hij voorspelde hun de terugkomst des Heeren, die alle slapenden zou opwekken tot een nieuw leven, ‘en zij die in den Heer zijn gestorven, zullen het eerste verrijzen... Laten wij dus elkander troosten met deze woorden. ’

En hij stond er buiten. Wanneer hij zijn moeder verliezen mocht, dan zou hij weeklagen en wanhopen, omdat hij geen hoop bezat, neen, dan was elke band tusschen hen verbroken, dan zou zijn moeder tot stof overgaan, dat geloofde zij stellig, al het andere waren ouderwetsche begrippen, verouderde, vervelende denkbeelden, of wel liefelijke droomen. waarmede men de bedroefden tot kalmte bracht.

Eensklaps hief hij weer het hoofd op, het Evangelie werd nu voorgelezen; de stem van den priester klonk helder en duidelijk. Hij verstond alles woord voor woord:

‘In dien tijd zeide Martha tot Jesus: Heer, indien Gij hier geweest waart, mijn broeder zou niet gestorven zijn; want ik weet dat alles wat Gij aan God vragen zult, zal Hij u geven

En Jesus antwoordde: uw broeder zal verrijzen.

En Martha zeide: Ik weet dat hij zal verrijzen op de verrijzenis van den jongsten dag. Jesus zeide: Ik ben de Verrijzenis en het Leven. Die in mij gelooft, al is hij dood zal leven, en ieder die leeft en in mij gelooft zal in eeuwigheid niet sterven...’

(*Wordt vervolgd.*)

Voor de gezelligheid
Door

J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

Mevrouw leende het oor en de kinderen sprongen op als hondjes, die hun baas hooren aankomen. Inderdaad hoorden zij de buitendeur opengaan en hard dichtvallen. Er klonken voetstappen in de gang, het geratel van een stok of paraplu, die bezijden den standaard viel, nog eenig gestommel, en daar vloog de deur open.

'Pa! pa!' riepen de kinderen en sprongen hem te gemoet. Maar hij slingerde ze driftig van zich af, keek met een vluchtigen, nijdigen blik rond en bromde een onverstaanbaren groet.

'Mijn God, Eduard, wat heb je?' vroeg mevrouw verschrikt. 'Je ziet zoo wit als een doek. Wat is er?'

'Och niks,' beet hij haar kortaf toe, en liet zich op den eersten den besten stoel naast de deur neervallen, met de handen op de wijd-

GROOTHEIDSWAANZIN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. DAELEN.

DE NOVICE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOSÉ BEULLIURE Y GIL.

beens uitgespreide knieën en de oogen barsch op het tapijt vóór zich gevestigd.

‘Wat mankeert er aan?’ vroeg Jonkers deelnemend opstaande.

‘Och, niks, zeg ik immers,’ hervatte Eduard, gramstorig het hoofd afwendend en dit in een van zijn handen latende rusten.

‘Maar wat is er dan, Eduard?’ herhaalde zijn vrouw. ‘Je maakt me ongerust. Wil je een glas wijn?’

‘Neen, geef me maar een glas water.’

Sophie vloog naar het buffet en schonk hem uit de tintelend kristallen kraf een glas even helder water in, dat ze hem met licht bevende hand aanbood. Hij nam er haastig een paar groote slokken uit en zette toen het glas zoo hard op het nieuwmodische fayence schenkblad naast hem, dat het krak! zei en rinkelend bij den voet neerviel.

‘Die ber..rlingen!’ foeterde hij in zijn eigen, blijkbaar kokend van woede.

‘St! st! denk om de kinderen,’ vermaande Sophie, die nu zag, dat het alleen maar een driftige bui was, ofschoon zoo fel als ze nog nooit bij hem had waargenomen.

‘Zijn de jongens nog niet naar bed?’ mopperde hij met een norschen blik naar de kleinen, die heel beteuterd met den vinger aan de lip op een afstand bleven staan ‘Laat ze maar gauw naar hun kamer brengen.’

Het woord was hem nog niet van de lippen of Sophie roerde de schel al, die Pietje de kindermeid binnenriep. Mevrouw drukte Wim en Marietje een vluchtigen, maar hartelijken kus op het voorhoofd en duwde de teleurgegestelde kleinen gauw met de meid de deur uit.

‘Die *étres*, die mispunten!’ foeterde intusschen de huisheer voort. ‘Wat verbeeldt zich dat volk wel!’

‘Maar over wie heb je 't toch?’ vroeg zijn vrouw. ‘Wie heeft je wat in den weg geleid?’

‘Ik geloof dat ik het raden kan,’ zei Jonkers. ‘Is 't niet Eduard? ze hebben je gedeballoteerd in *Amicitia.*’

‘O is 't anders niet!’ riep Sophie ten volle gerustgesteld. ‘Ik dacht dat er heel wat gebeurd was? Maak je je daar zoo druk over?’

‘Is het anders niet?’ herhaalde Eduard, haar aanblaffend als een kwaadaardige hond. ‘Tel jij 't voor niks, zoo'n affront voor de heele stad? Ben ik niet net zoo goed als zij? Wat denkt dat volk wel met zijn adel van een blauwen Maandag! Wat valt er op mij te zeggen?’

‘Wel, natuurlijk niets. Maar daarom ben je dwaas, er je iets van aan te trekken. Laat die lui naar de maan loopen. Je hebt ze immers niet noodig.’

‘Neen, dat zal ik je laten zien, die steekneuzen. Ik kan buiten dat tuig Goddank nog overal komen.’

‘Ik had het je wel gezeid,’ dus wakkerde Jonkers onvoorzichtig het vuurtje aan. ‘Ze hebben daar een commissie van ballotage, die een waar veemgericht uitoefent; wie hun niet bevalt, komt er niet in, al ging hij ook op zijn kop staan’

‘Precies, 't is die mooie ballotage-commissie, die 't me gelapt heeft, anders was ik er glad gekomen. Zoo goed als een ander; 'k zou niet weten waarom niet. Maar die Zandhoek, zoo'n kale jonker, die ergens in de hei een duiventil heeft staan, die hij zijn kasteel noemt, en dan zoo'n baron van Habernicks, heer van kippenhok tot varkenskot, die dulden geen welgezeten burger in hun nabijheid; natuurlijk: die zou hun de oogen uitsteken.’

Zoo bleef het miskende aspirant-*Amicitia*-lid nog wel een uur voortrazen en noch de verstandige taal zijner vrouw noch de spottende opmerkingen van Jonkers, die eenvoudig vroeg of hij gek was, vermochten hem tot bedaren te brengen. Ten laatste liep hij nijdig de kamer uit en smeet de deur met een woesten ruk achter zich dicht.

Jonkers ging heen en Sophie zocht haar man op, om hem in zijn eentje nog eens te bepraten; maar hij was niet voor haar te spreken; noch dien avond noch den volgenden morgen noch zelfs de eerste dagen, zoodat het huiselijk feestje ter gelegenheid van Marietjes verjaardag totaal in duigen viel.

Het tienjarig bestaan van de kegelclub luisterde hij evenmin met zijn tegenwoordigheid op. Kwamen de vrienden vragen waar mijnheer toch bleef, dan kreeg de meid in last te zeggen, dat hij niet goed in orde was en zijn kamer moest houden.

Zachtjes aan werd hij intusschen wat spraakzamer en bleef na koffiedrinken of middagmaal wat meer in de huiskamer hangen bij zijn vrouw en kinderen. Sophie begon zich al te verheugen in de gelukkige verandering en zegende de ballotage, die haar man zoo gruwelijk geërgerd had, maar die blijkbaar een heilzame les voor hem geweest was. Op een keer dat hij bijzonder goed gemutst scheen en zich weer eens als vroeger met de kinderen bezig hield, kon ze niet nalaten te zeggen:

‘Hè Eduard, nu ben je weer net als vroeger; je weet niet wat een plezier je me doet met zoo gemoedelijk bij ons thuis te blijven. Vind je 't zelf ook niet oneindig gezelliger dan dat aanhoudend naar sociëteiten en vergaderingen loopen. Me dunkt, je moest al die lidmaatschappen maar opzeggen: 't geeft je niets als last.’

Maar de arme vrouw schrok van de oogen, die hij in eens opzette.

‘Wat zeg je daar! mijn lidmaatschap van andere vereenigingen opzeggen omdat ze me in *Amicitia* de deur voor den neus dicht gegooid hebben! Dat zou wat moois zijn! Dat volk zou zich wel verbeelden, dat ze mij nu overal onmogelijk hadden gemaakt. Maar dat zal ze tegenvallen. Ik zal ze laten zien dat ik Goddank overal komen kan, tot in kringen, waar zij nog niet aan kunnen ruiken! Binnen een jaar zit ik in 't bestuur van alle vereenigingen van de stad.’

‘Och, lieve God!’ dacht Sophie, ‘dan is mijn leed niet te overzien.’ Toch hield ze zich in vredesnaam maar stil, om hem door haar tegenspraak niet nog meer te ergeren.

Dien dag ging hij voor het eerst weer uit en kwam om een uur of halftwee in den nacht thuis.

‘Slaap je, Sophie?’ vroeg hij, na op de teenen tot aan het ledekant te zijn geslopen, zachtjes fluisterend aan haar oor.

‘Neen, ik kan geen oog dicht doen.’

‘O, dat doet me plezier, ik bedoel niet dat je niet slapen kan, maar dat je nou net wakker ben. Ik wou je wat vertellen; ze hebben me lid gemaakt van de *Debatingclub.*’

‘Wat is dat nu weer voor een club?’

‘Dat is een vereeniging, die zich ten doel stelt haar leden te oefenen in het debatteeren, in het redetwisten en spreken in het openbaar en voor de vuist.’

‘Zoo,’ zei zijn vrouw droogjes, ‘nou maar, ik ben erg bang dat je met al dat spreken in het openbaar op het laatst voor je vrouw en kinderen heelemaal niet te spreken zal zijn.’

‘Hè jij hebt ook altijd wat te mopperen,’ hernam hij gemelijk. ‘Kom ga nu maar slapen.’

De eerste dagen had hij het geweldig druk met het bestudeeren van het onderwerp, dat op den eerstvolgenden *debating*-avond behandeld moest worden: de rechten der

vrouw. Hij wilde namelijk beslagen ten ijs komen, om in staat te zijn, zich reeds bij de eerste gelegenheid de beste in het debat te mengen.

Als bestuurslid van verschilleude vereenigingen, was hij nogal eens in de noodzakelijkheid geweest, hetzij aan de bestuurstafel, hetzij in de volle zaal tot al de leden een woordje te zeggen. Daardoor had hij zich zachtjes aan zekere vaardigheid in het officieel spreken eigen gemaakt; meermalen was hij al ‘de tolk geweest der heele vergadering,’ had ‘hulde gebracht’ aan de verdiensten van dit of dat lid, en dan vooral na een glas wijn ‘behoefte gevoeld te zeggen wat hem op het hart lag,’ had feestdronken uitgesproken, zijn gemoed lucht gegeven bij allerlei plechtige gelegenheden, en was daarbij herhaaldelijk door het handgeklap der opgetogen hoorders in verrukking gebracht over zijn eigen welsprekendheid.

Maar hij voelde toch wel dat het afsteken van zoo'n officieel speechje, waarop hij zich meestal had kunnen voorbereiden, nog lang niet het toppunt was, waartoe hij het met oefening brengen kon. In de *Debatingclub* zou voor de ontwikkeling van zijn talent een nieuw, ruim veld geopend worden, en hij nam zich voor dit met noeste vlijt te ontginnen.

Van tijd tot tijd kon Sophie hem op zijn kamer hooren op en neer loopen en luid redeneeren of hij in de heftigste woordenwisseling was. Op een keer dacht ze: ‘ik moet toch eens gaan kijken tegen wie hij het heeft,’ en ontdekte tot haar verbazing, dat hij in volle vuur bezig was, met klem van redenen en kracht van gebaren, de linnenkast te overtuigen van de heilige rechten der vrouw.

Ondanks al die oefening bevond hij al op den eersten avond, dat hij aan het debat deelnam, hoeveel hem nog ontbrak. De leden van de *Debatingclub* waren meest jonge snuiters, aankomende advocaten of toekomstige politieke redenaars, die konden praten als Brugman en waartegen de goede Van Elten het geen vijf minuten kon volhouden. Hij bleef dus voorloopig bescheiden op den achtergrond en vergenoegde zich met de rol van toehoorder. Maar dat ratelend geredekavel, dat kruisvuur van interrupties en réparties, dat opwekkend applaus van de hoorders, als een handig *debater* met een aardigen zet of verrassende woordspeling zijn tegenpartij uit het veld sloeg, vond hij toch almachtig interessant, en hij sloeg dan ook geen *debating*-avond over tenzij zijn vele verplichtingen hem elders riepen.

De debatten liepen hoofdzakelijk over de politieke kwesties van den dag, en ofschoon de heer Van Elten zich tot dusver daarmee weinig had ingelaten, besefte hij toch spoedig welk een bron van prikkelend genot er in dat politiseeren was gelegen: nooit had hij kunnen denken dat de politiek zoo'n onderhoudende liefhebberij was. En van dat oogenblik raakte hij totaal verstrikt in de netten der sirene, die hoe verleidelijk ook voor velen, als een leelijke harpij tegenwoordig alom den disch des levens bezoedelt.

Op de sociëteit, in de kegelclub, onder de pauzes in de zangvereeniging en de rederijkerskamer, altijd en eeuwig praatte hij over ministers en kamers, over sociale kwestie en stemrecht, over begrooting en wetsontwerpen. Thuis zag zijn vrouw hem niet anders meer dan met een krant onder den neus; op verschillende politieke organen had hij een abonnement genomen, en 's morgens smaakte zijn ontbijt hem niet als hij er niet het laatste politieke nieuws als radijs bij had. Het duurde niet lang of hij was ook lid van de plaatselijke kiesvereeniging, en nu eerst voelde hij zich recht in zijn element. Hier woonde hij geen steekspel, geen spiegelgevecht bij, zooals in de *Debatingclub*; hier was het meenens, ernstige, wezenlijke strijd, ‘hier klopte de polsslag van het politieke leven,’ zooals de voorzitter bij gelegenheid van een gewichtige vergadering zei, waarop de toetreding van een aantal nieuwe leden

verwacht werd. Want het liep toevallig tegen de verkiezingen, en daarbij zou het heet toegaan. Verschillende sprekers traden op om de kiezers alvast warm te maken, en de heer Van Elten beleefde in zijn vereeniging stormachtige vergaderingen. Ofschoon nog niet genoeg met de politieke handgrepen vertrouwd om een eerste rol te spelen, nam hij toch een werkzaam aandeel in de verkiezingsbeweging. Er werd vergadering op vergadering gehouden, nu was het een conferentie hier en dan een bijeenkomst daar. Er moest voor alles gezorgd worden: strooibiljetten, ingezonden stukken, advertenties en polemieken in de bladen; kiezers moesten aan huis opgezocht en overreed worden om te stemmen op den candidaat, die eenig en alleen 'de rechte man op de rechte plaats' zou zijn ter vertegenwoordiging van het kiesdistrict. Kortom, er viel zooveel te beloopen, te beschrijven en te bepraten, dat van Elten's hoofd er van omliep.

Hij stond met de politiek op en ging er mee naar bed; tot zelfs in zijn droom hoorde zijn vrouw hem bezig over candidaten en stembus. Na zijn ontbijt, dat hij inderhaast,

met de oogen in zijn kranten had genuttigd, holde hij de deur uit en soms zag zij hem niet voor den nacht thuis; want ook aan tafel verscheen hij niet eens geregeld meer; hij had tegenwoordig meermalen politieke diners bij te wonen, waar hij de partijgenooten aantreffen en spieken kon. Hij behoorde voortaan geheel aan het openbare leven, en voor het huiselijk leven schoot niets meer over. Zijn gezellig en geriefelijk huis, waar hij zich vroeger zoo gelukkig voelde tusschen zijn lieve vrouw en kinderen, was hem niets meer dan een hotel, waar hij uit en in liep zonder spreken, een *pied-à-terre*, waar hij even aanwipte om een stukje te eten of zich te verkleeden voor een gewichtige vergadering of een deftig diner.

Zijn kinderen zag hij heelemaal niet meer en hij keek vreemd op, toen Sophie op zekeren morgen na het ontbijt zei:

'Loop nu niet zoo gauw weg, Eduard, ik moet je noodzakelijk eens spreken over kleinen Wim.'

'Wie... wat... kleine Wim?' vroeg hij, zijn krant dichtvouwende, op den toon van iemand, die uit een droom opschrikt.

'Nu nog mooier,' riep zijn vrouw, 'wel over onzen kleinen jongen. Het kan zoo niet langer met hem op die school; hij leert er niets, we moeten noodzakelijk naar iets beters voor hem omzien. Het kind heeft veel aanleg en het zou jammer zijn, als zijn opleiding verwaarloosd werd.'

'O daar spreken we later wel eens over; ik ben op 't oogenblik schrikkelijk gepresseerd: ik moet aan het station even een conferentie hebben met den president van een kiesvereeniging uit den omtrek, die om 9.57 arriveert en tot 10.43 tijd heeft, en dan moet ik van mijn onderhoud onmiddellijk verslag brengen aan onzen praeses.'

'Denk er dan ten minste aan, dat wij van middag na koffie drinken noodzakelijk eens moeten gaan zien, hoe je mama het maakt; het mensch wordt met den dag minder, hoor ik.'

'Van middag onmogelijk, dan hebben we bestuursvergadering van *Aurora.* Ga jij maar alleen, en doe moeder de complimenten.'

'Kan ik dan zeggen, dat je na den eten even bij haar zal komen?'

'Dat kan ik niet beloven; van avond hebben we huishoudelijke vergadering in de *Harmonie...* Nu vrouw, ik moet noodzakelijk weg, schik alles zelf maar zooals je dat het beste dunkt, adieu.' En na gauw een paar kranten en andere paperassen in den binnenzak van zijn jas gestoken te hebben, greep hij hoed en stok en ijlde alweer de straat op

Sophie zag hem den heelen dag niet terug. Van het voorgenomen bezoek aan de oude mevrouw Van Elten moest zij zich dus alleen kwijten. De weduwe was hoog op jaren en in den laatsten tijd sukkelende. De jonge mevrouw vond haar vandaag wat beter, maar in een erg knorrige stemming. Het oude mensch beklaagde zich bitter dat zij haar zoon heelemaal niet zag, en dat op een toon, of het Sophies schuld was.

'Kan ik het helpen, moeder?' vroeg deze, over die miskenning geërgerd. 'Ik zeg het hem genoeg, maar hij heeft het tegenwoordig zoo druk met al die vergaderingen en vereenigingen, dat hij aan niets anders kan denken. Soms zie ik hem heele dagen niet.'

'Ik begrijp het niet,' hernam de oude mevrouw, 'er heeft altijd zoo'n echt huiselijke aard in den jongen gezeten, precies zijn vader, die was ook nergens liever dan thuis.'

'Ja, zoo heb ik hem ook altijd gekend, maar sinds een paar jaar is dat totaal veranderd. Hij is dezelfde niet meer van vroeger.'

‘Ik heb altijd opgemerkt,’ hervatte de oude dame, ‘dat als een man uithuizig is, dit gewoonlijk ligt aan de vrouw, die het hem thuis niet prettig weet te maken. Ik heb mijn man en kinderen altijd om mij heen weten te houden.’

‘Maar moeder, hoe kan u zoo spreken!’ riep Sophie, terwijl de tranen haar in de oogen sprongen, ‘'t Is bepaald, of ik Eduard de deur uitgedreven heb, en ik doe toch alles wat in mijn vermogen is om het hem thuis aangenaam te maken. Ik geloof niet, dat hij nog ooit, zoolang als we getrouwd zijn, reden van klagen heeft gehad.’

‘Het kan ook wel zijn, dat je te goed voor hem ben,’ hernam daarop de oude mevrouw als begrijpende dat zij haar onbillijke woorden van straks goed moest maken. ‘Een vrouw moet haar man ook een beetje aan het touwtje weten te houden.’

(*Wordt vervolgd*)

JULES VERNE, NAAR DE JONGSTE PHOTOGRAPHIE.

Bij de Platen

Vaders steun. -

Aandoenlijk tafereel, dat den beschouwer tot innig medelijden stemt, misschien niet zoo zeer met het lot van den armen blinde als wel met de treurige jeugd van zijn lieve dochter.

Het is waar, het licht van Gods dag te moeten missen is hard; maar de man is oud en afgeleefd en het schoon dezer aarde zou voor hem allicht toch weinig aantrekkelijks meer hebben. De stille berusting, die op zijn trekken te lezen staat, doet vermoeden dat hij, zoo niet gelukkig, dan toch getroost is in zijn lot.

Met het jonge meisje is het anders gesteld; de lente des levens schijnt haar nog zooveel te beloven, en toch gaan haar mooiste dagen voorbij zonder iets anders op te leveren dan kommer en zorg. Andere jongelui van haar jaren ziet ze pret maken, lachen en giegelen in onschuldige vroolijkheid. Zij moet dag aan dag rondzwerven aan de zijde van haar blinden vader, wien zij tot steun en staf strekt in zijn zwaar beproefden ouderdom. En terwijl hij de klagende tonen zijner viool laat klinken, die zijn schuchtere bede om een aalmoes voor zijn kind moeten vertolken, moet zij rondgaan en de hand ophouden voor de centen, die men haar toewerpt.

Zie, dat is nog harder dan hulpbehoevende ouderdom. Deze kan zich allicht nog vermeien in de herinnering van een gelukkig verleden en zich troosten met de gedachte, dat de aardsche pelgrimstocht van niet langen duur meer zijn zal; maar een vreugdelooze jeugd werpt haar schaduw over het gansche leven.

Grootheidswaanzin. -

Nog oneindig verschrikkelijker toch is het tooneel van jammer, ons door de tweede gravure voor oogen gesteld, Wat is de blindheid der oogen in vergelijking van de rampzalige verblinding des geestes, waarvan we hier een slachtoffer voor ons zien. De waanzinnige, misschien eenmaal een gevierd kunstenaar, die op het tooneel den bijval eener opgetogen menigte inoogstte, waant zich een keizer, een machtig gebieder, die maar de hand heeft uit te strekken om een heel volk te zien knielen voor zijn wil. De lompen, waarmee hij zich heeft omhangen, dunken hem een vorstelijke mantel; de papieren kroon, op zijn verwilderde haren gedrukt, is hem een stralende diadeem; de ster op zijn borst, waarop hij met fierheid wijst, het zinnebeeld van oppermachtige majesteit. En terwijl de ongelukkige, met verdwaasden blik, zijn hersenschimmig rijk overziet, lijden zijn vrouw en kinderen honger! Radeloos is de moeder neergezonken aan het voeteneinde van het ellendige strooleger, waarop een van haar kinderen doodziek ligt uitgestrekt; een ander jongske zoekt troost bij haar, een derde, wat ouder, poogt zelf de troostelooze moeder op te beuren en het kleinste alleen, nog van niets bewust, speelt rustig op den vloer. Met koude, norsche onverschilligheid staart van den wand een portret van keizer Napoleon dit schrikkelijk schouwspel aan. Met die machtige figuur heeft ongetwijfeld de tot waanzin vervallen tooneelspeler in gezonde dagen gedweept.

Toen stelde hij misschien den wereldveroveraar voor op het tooneel en zag zich door vorsten en grooten half knielend gehuldigd. Thans waant hij zich den heerscher zelf en op zijn armzalig zolderkamertje, te midden zijner van ellende omkomende kinderen, strekt hij nog gebiedend den arm uit, als lagen al de volken der aarde onderdanig aan zijn voeten. Grootheidswaanzin, - neen, dan duizendwerf verkieslijker het lot van den armen blinde.

De novice. -

Wie na de beschouwing dezer treurige tafereelen van menschelijke ellende, den blik wendt naar de volgende gravure, waar wij een jeugdige novice zien neergeknield voor den prelaat, die haar plechtig de geloften heeft afgenomen, die zegt met volle overtuiging, dat zij het beste deel verkozen heeft. Wat toch biedt de wereld met haar verraderlijke wisselvalligheid voor waarborgen van duurzaam geluk? Wie die, jong,

gezond, met aardsche goederen gezegend, hoopvol het leven inziet. heeft de zekerheid dat hij niet te eeniger tijd van alles zal worden beroofd, wat nu zijn geluk en trots uitmaakt? Is het dan niet veel veiliger, al die vergankelijke bezittingen te ruilen voor den duurzamen vrede des harten op aarde en de vaste hoop op de eeuwige schatten des hemels? Voorzeker, de jonge maagd, die vrijwillig afstand doende van al wat de wereld haar bieden kan, zich van dat alles beroofde om de heilige armoede van Christus te omhelzen, zij heeft het beste deel verkozen. Dat is ongetwijfeld wat de eerbiedwaardige kerkvorst haar zegt, nu zij voor het eerst met het kleed der bruiden van Christus omhangen, voor zijn gestoelte treedt om te luisteren naar de wijze lessen, de vaderlijke vermaningen, die hij meent haar te moeten meegeven als geleide op het moeilijke pad, door haar gekozen. Haar oudere

gezellinnen leenen aandachtig het oor; zij kunnen van ondervinding spreken en beamen ten volle het woord van den vromen grijsaard, dat het juk des Heeren zoet en Zijn last licht te dragen is.

Jules Verne. -

Die naam onder het portret waarborgt ons dat de schrandere, opgewekte kop met algemeene belangstelling beschouwd zal worden. Wie toch heeft niet van Jules Verne gehoord, den sprookjesverteller van de verlichte negentiende eeuw, die de jeugdige verbeelding onzer knapen een wereld van wonderen opende. Den jongeren onder ons heugt het stellig nog, met hoeveel spanning zij de reis om de wereld in tachtig dagen volgden, hoe zij in den geest rondzwieren op het geheimzinnige eiland of den duizelingwekkenden tocht naar de maan meemaakten. Het is een heel eigenaardig genre van vertellen, dat door Verne in het aanzijn is geroepen, maar waarin hij toch, hoe ook nagevolgd, vooreerst wel de meester blijven zal. Geen ander doet hem dat zoo na, omdat geen ander, bij even omvattende kennis van de jongste uitvindingen op wetenschappelijk gebied, over zulk een levendige, onuitputtelijke verbeeldingskracht beschikt. Toch schijnt thans de eens zoo welig vlietende bronader zachtjes aan opgedroogd; ten minste we vernemen niet meer van nieuwe wonderverhalen uit de tooverwereld der moderne wetenschap, gelijk Verne er ons al een heele reeks leverde. In haast alle talen der beschaafde wereld hebben zijn compleete werken het licht gezien; daaruit hebben we misschien op te maken dat er geen deel meer volgen zal.

Trouwens de liefhebberij raakt er langzamerhand alweer af; in onzen tijd is het succes niet van langen duur. Wij leven snel en evenals de geslachten volgen elkaar ook de richtingen spoedig op. Na het dwepen met het positieve, naturalistische en wetenschappelijke komt thans het droomerige, zwevende en mystieke weer in de mode. Misschien was Verne daar onbewust een voorlooper van, toen hij de strenge wetenschap huwde aan de bevallige romantiek en het stellige weten dienstbaar maakte aan de grillige verbeelding met haar zucht naar het wonderbare.

OP WEG NAAR DE KOOI, NAAR DE TEEKENING VAN G.P.A. GARJEANNE.

Doch zoo voortbabbelend zouden ook wij aan het divageeren gaan. Stippen wij liever nog even aan dat Jules Verne den 8en Februari 1828 te Nantes werd geboren, waar hij zijn opleiding ontving. Als de meeste Fransche jongelui van talent trok ook hij al spoedig naar Parijs en in Hetzel's *Magasin illustré d'éducation et de recréation* verscheen zijn eerste verhaal onder den titel ‘Vijf weken in een luchtballon.’ Het was een fantastische ontdekkingsreis die onmiddellijk grooten bijval vond. Van dat oogenblik had Verne den weg tot roem en fortuin ontdekt. Spoedig volgden nu een reeks van andere reizen, de eene al fantastischer dan de andere; ze werden met graagte gelezen en Verne was weldra de lievelingsschrijver van het jonge geslacht, dat van jongsaf op school met de wetten en geheimen der natuur en al de vindingen der wetenschap vertrouwd, daarvan in zijn boeken de verrassendste toepassingen vond. Van sprookjes en wondervertelsels wilde de verlichte schooljeugd niet meer weten, die beuzelpraatjes was ze lang ontgroeid. Verne wist die neuswijsheid guitig te verschalken door de verbeelding te boeien onder voorwendsel van het verstand bezig te houden. Ook hij vertelde sprookjes, maar kleedde ze wetenschappelijk in, en... hij had al het succes van een schrijver, die den tijdgeest begrijpt en weet te voldoen.

Op weg naar de kooi. -

Zoowel de warm in wol gebakerde schaapjes als hun minder doelmatig gekleede geleidster verlangen blijkbaar naar den warmen stal. Het bevalt hun geen van allen in de koude sneeuw, en onder klagend geblaat of met druilig neerhangende koppen volgen de dieren het meisje, dat bibberend de hand poogt te verwarmen onder haar versleten doekje. Het kind ziet er evenmin als haar schaapjes bijzonder opgewekt

uit. De teekenaar schijnt zich ten doel te hebben gesteld, het griezelige en sombere van zoo'n wandeling op een kouden sneeuwigen dag eens recht pakkend weer te geven, en is daar zoodanig in geslaagd, dat wie lang op zijn winterachtig tafereel kijkt, er op 't laatst huiverig van wordt.

Wetenswaardig Allerlei.

Wat zit er zooal in en aan een horloge? -

In een gewoon horloge bevinden zich niet minder dan honderd zeventig afzonderlijke deeltjes, tot wier vervaardiging twee duizend vier honderd verschillende bewerkingen noodig zijn. De horloges van het nieuwste model zooals de Waterbury-horloges uit Amerika, zijn evenwel veel vereenvoudigd en de kosten daarvan beloopen dan ook niet meer dan hoogstens anderhalven gulden.

Kalkvlekken te verwijderen. -

Kalkvlekken kan men gemakkelijk uit stoffen verwijderen, door ze met een oplossing van een deel aluin en twee deelen water te bestrijken, er een vochtig linnen lapje op te leggen en daarop een matig verwarmd pletijzer eenige minuten te laten liggen.

[Nummer 22]

Kerstmis.

Komt allen, komt naar Bethlehem;
[En tr]eedt de arme woning binnen!
Daar wacht Hij u, daar vindt gij Hem,
Dien uwe harten minnen.
Geen vrees boude uwe borst bekneld,
Knielt vrij om 't kribje neder,
Ziet hoe zijn oog in tranen smelt,
Van liefde, naamloos teeder, -
En bidt dan wat uw hart ontwelt,
En mint, o mint Hem weder.
Ziet Jozef en Maria meê
Voor 't Kindje neergebogen,
Verzonken ook in dank en beê,
Den liefdetraan in de oogen.
't Is armoê wat gij buiten ziet,
Maar hemelweelde binnen:
Hoe arm aan wat de wereld biedt,
Toch 't rijkste der gezinnen,
Bedrukt hen 't leed der aarde niet,
Omdat zij Jesus minnen.
O Kindje, godlijk teer en goed!
Och, leer ook onze harten,
Ontstoken aan uw Hartegloed,
Des levens lijden tarten.
Deelt Gij ons van den liefdebrand,
Die U het Hart doet blaken,
Dan houden we om uw kribje stand,
Hoevelen U verzaken!
Want harten aan uw Hart verpand
Kan nood noch leed genaken.

J.P. VAN KASTEREN, S.J.

CHRISTUS' GEBOORTE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MANCA STROPA.

Christus' geboorte.

Loof mijn ziel den naam des Heeren!
Vier zijn dag met jubileeren,
   Prijs uw God met feestaccoord!
Laat den levenspsalm weerklinken,
Blij de gouden wasvlam blinken
   Voor het Vleeschgeworden Woord!

Wat der vaadren schriften meldden,
Wat de zieners ons voorspelden,
   Is in dezen nacht geschied;
't Eden is niet gansch verloren,
Davids Zoon is ons geboren,
   Die der wereld vrede biedt!

Ja een kind is ons gegeven,
Hij, de Emmanuel, ten leven
   In 't soms droevig tranendal!
Loof mijn ziel uw God en koning!
Ken, erken Hem in Zijn woning,
   In den naakten beestenstal!

O mysterie van erbarmen
Met ellendigen en armen,
   God, de Heer, 't waarachtig Licht
Is verschoveling in 't donker
Van den nacht, wiens stergeflonker
   Heenwijst naar een hulploos wicht!

Die de Schepping kan bevelen
Wil als menschenzoon hier deelen
   's Menschen lijdens- stervenslot....
Juich mijn ziel met hemelingen,
Die het heilgeheim doordringen,
   Glorie in den hooge aan God!

En aanbid het Kind, uit liefde
Tot den zondaar, die Hem griefde,
   Schreiend daar terneergelegd.
Schroom niet, hebt ook gij gezondigd,
Vrede is thans u aangekondigd,
   Schuldvergeving geldt voor recht!

Ach, wat schenk ik Jesus weder,
Die zoo eindloos goed en teeder,
   Mij zooveel vergeeft en geeft;
Die, om mij slechts rijk te maken,
Heel Zijn rijkdom wil verzaken.
   Zich verlaagd, vernietigd heeft...!

Die met gunsten en genaden
U, mijn ziel, heeft overladen,
   Heeft Zijn cijnswet u ontvouwd:
Liefde uit heel uw hart en zinnen
En uw naaste als eigen minnen

Is voor koning Jesus goud.

Offer 's Vaders welbehagen
Uwer liefde wierook-vlagen,
Liefde alléén is Zijn gebod!
Min den goeden Jesus teeder,
Wat Hij schenkt geef dat Hem weder,
Wederliefde eert Hem God!

Leer van 't Christus-kindjen derven,
U verneedren, u versterven,
Leer, mijn ziel, vooral van Hem
In uw smart Gods wil gedenken,
Dies zult gij Hem mirre schenken,
In den stal van Bethlehem.

Vraag Hem, smeek den Zoon des menschen
Wat gij Hem ter eer kunt wenschen,
En de Moeder-maagdelijn,
Op wie 's Kindjens oogen staren,
Zal uw bede in 't hart bewaren,
En uw trouwe voorspraak zijn.

Dan zal 't Licht u tegenblinken
En uw levenspsalm weerklinken
Onomsluierd, ongestoord;
Dan, ter tweede komst des Heeren,
Zult gij zalig jubileeren
Met het Vleeschgeworden Woord!

FR. A. VAN KERKHOFF. O.C.

Weergevonden.
Kerstvertelling van Jan Rombout.

'Kom, Sepperl, hoor je het klokje niet luiden? Sta op, we moeten naar de Kerstmis.' Deze woorden werden op vaderlijk-vriendelijken toon gesproken in een schamel hutje ergens in een afgelegen hoek van de Tiroler Alpen door een goedig oud mannetje, terwijl hij de rood en wit geruite gordijnen wegschoof van een bedstee in een hoek van het lage woonvertrek.

'Kom Sepperl, mijn jongen, het is tijd,' herhaalde hij, en strekte de stramme hand uit om den jeugdigen slaper wakker te schudden.

Deze ontwaakte met een langgerekten geeuw, rekte de ronde jongensarmen boven zijn zwarten krullekop uit, wreef zich den slaap uit de oogen, rees overeind en staarde met groote zwarte kijkers in het vertrek.

'Ja, ja, jij zou zeker maar liever blijven doorslapen, hè, kleine luiaard,' zei de oude man, goedig grinnekend. 'Foei, je moest je schamen, in den heiligen nacht.....'

'Hier ben ik al, grootvader,' riep de knaap en met één sprong uit het bed gewipt stond hij met zijn blozende bloote voetjes op den ruwen, met zand bestrooiden tegelvloer.

'Dat wist ik wel,' hernam grootvader aanmoedigend, 'in den heiligen nacht toen het goddelijk Kindje voor ons in een armen stal geboren werd, zou mijn Sepperl niet

in zijn warm bedje willen luieren.. Zie zoo, nu gauw gewasschen en aangekleed: hoor het klokje ons maar eens roepen: bim bam, bim bam.'

De jongen dompelde ondertusschen zijn weelderigen krullekop al in een houten bak met water, dien grootvader voor hem neergezet had, en de damp sloeg van zijn roode wangen en blozende armen.

'Hè da's lekker, grootvader,' zei hij met guitig stralende oogen, 'daar ben ik in eens heelemaal van opgefrischt.'

'Dat wist ik wel, nu gauw je zondagsche pak aangetrokken; hier is je broek, en daar je mooie gestikte bretels. En kijk eens wat een mooie das ik hier voor je heb, dat is nu omdat het Kerstmis is, dat is een geschenk van het Christuskindje.'

De deugniet stond een oogenblik sprakeloos van verrassing over het onverwachte geschenk, maar de oude liet hem niet veel tijd over om het te bewonderen. 'Morgen bij den dag kan je dat beter bekijken,' zei hij, 'nu moeten we maken dat we wegkomen. Hoor de klok maar eens: bim bam, bim bam.'

Binnen een kwartier was de deugniet kant en klaar en had zijn ronden Tiroler hoed met groene kwasten maar op te zetten om gereed te zijn voor den tocht.

'Eerst nog een vaderonsje bidden,' zei grootvader, 'dat wij onderweg bewaard mogen blijven voor ongeval, en dat het Christuskindje, terwijl wij weg zijn, een goed oog mag houden op het huis.'

Grootvader en kleinzoon knielden neer voor den *Herrgottswinkel*, een hoek in het vertrek waar op een driehoekige plank, met een witten doek netjes overdekt, een groot kruisbeeld prijkte tusschen een paar brandende kaarsjes en verschillende andere onbeholpen uit hout gesneden beeldjes en bont gekleurde prenten achter glas.

De jongen bad met kristalheldere stem luid voor:

'Onze Vader, die in den hemel zijt... en leid ons niet in bekoring.'

'Maar verlos ons van den kwade,' antwoordde de oude man en er klonk een vreemde trilling in zijn stem. Met bevende hand omklemde hij het roode knuistje van den knaap, en verwonderd keek de jongen, met zijn groote zwarte kijkers naar den grijsaard op.

'Wat is er grootvader?'

'Leid ons niet in bekoring, bad je daar jongen: weet je wel wat dat beteekent?'

'Ja wel, grootvader, dat onze Lieve Heer ons mag bewaren voor de zonde.'

'Juist, Sepperl, nu blijf dat altijd bidden, hoor, dat je altijd een brave jongen mag blijven en grootvader nooit verdriet doen. Beloof je dat?'

'Ja grootvader,' klonk het beslist, en nog onder den indruk van die korte, maar plechtige woordenwisseling stapten de grijsaard en de knaap de lage deur uit. Beiden waren gewapend met een langen bergstok; want ze hadden een verren tocht te maken door het gebergte, en de oude man droeg tot meerdere voorzorg een brandend lantarentje om hen voor te lichten in het nachtelijke duister langs het eenzame pad tusschen de zwarte, spookachtige schaduwen der rotsen.

'Wat een hemelsche nacht, Sepperl,' zei de oude man, 'daar breekt juist de maan door de wolken.'

'Kijk, ze gaat met ons mee, grootvader,' juichte de knaap, 'net als de ster de heilige Drie Koningen voorging naar Bethlehem.'

'Precies, mijn jongen, wij gaan ook naar Bethlehem, om het goddelijk Kindje te bezoeken in de kribbe; en we zullen nog grooter voorrecht hebben dan de koningen, die Hem in de kribbe aanbaden, want Hij wil zich heelemaal aan ons geven, zooals Hij zich toen nog niet aan de menschen geven kon, omdat Hij daarvoor eerst den bitteren dood moest lijden aan het kruis. Begrijp je dat, Sepperl?'

'Ja, grootvader,' zei de jongen en stapte stilzwijgend aan de hand van den grijsaard voort.

'En zal je altijd zorgen, het Christuskindje, dat zich heelemaal aan je geven wil, zoo dicht bij je te houden? Zal je altijd braaf blijven?'

'Ja, zeker, grootvader,' hervatte de knaap met nadruk en kneep den ouden man in de hand als om aan die belofte klem bij te zetten.

'Nu, dan is het goed, mijn jongen.'

En een poos liepen zij nu zwijgend verder langs het hobbelige, steile pad. De grijsaard was in diep gepeins verzonken. Waaraan de oude man wel dacht, en wat hem aandreef zoo herhaaldelijk den knaap de belofte af te vragen dat hij altijd braaf zou blijven? O dat was een lange, treurige geschiedenis. Hij bracht zich te binnen hoe hij voor jaren dienzelfden tocht had gemaakt, ook met een knaap aan de hand, zijn zoon namelijk, de vader van het jongske dat hij thans ter Kerstmis geleidde. Die knaap nu was niet braaf gebleven; aan drank en spel verslaafd, had hij zijn eigen goed en dat van zijn ouden vader verbrast, zich zelf en een lieve vrouw vóór den tijd in het graf geholpen, zoodat grootvader alleen overbleef met het onnoozele kind, een driejarig knaapje. Op dat kind had hij al de liefde overgebracht, die hij ooit had gekoesterd voor degenen, die hij in de wereld had liefgehad: het was al wat hem van zijn dierbaren overschoot. Hij waakte over den kleinen Sepperl met nauwlettende, angstige zorg, opdat de verloren zoon, dien hij bij het klimmen der jaren in het kleinkind terugvond, hem niet opnieuw door den geest des verderfs mocht worden ontrukt. Vandaar zijn ontroering, toen hij den schuldeloozen kleine de bede hoorde uitspreken: 'leid ons niet in bekoring.' Vandaar zijn dringende aanmaning dat Sepperl altijd dùs zou blijven bidden.

Zwijgend stapten beiden voort in de krakende sneeuw, langs het kronkelende bergpad, door het nachtelijk plechtige landschap, waarover de heerlijke hemel zich welfde. Zacht schitterend blonk de volle maan tusschen de verdeelde wolken als een zilveren lamp, opgehangen tusschen draperieën van donkerblauw satijn, met zilver omzoomd. In duizend tintelingen werd haar licht teruggekaatst door de glinsterende sneeuwkristallen op den grond, als met glimwormen bezaaid, tegen de berghellingen, tusschen de eeuwig-groene twijgen der dennen, die hier en daar als kerstboomen fonkelden van lichtjes. Het bevroren beekje leek een baan van gepolijst parelmoer en de gestolde waterstroompjes vormden tusschen het donkere groen

van den oever flonkerende spiralen van kristal. Het golvende landschap scheen te huppelen, de bevallige heuvelen en statige bergen zich in blijdschap te verheffen onder den aanminnigen lach des hemels en het getinkel van het klokje was als de naïeve vertolking van de gevoelens der vroom gestemde natuur.

Bij een kromming van het pad zagen de kerkgangers opeens de kerk met haar verlichte vensters en haar besneeuwd dak, helder in den maneschijn blinkend, tusschen de slapend weggedoken huizen van het gehucht voor zich oprijzen. Met verhelderd gegalm klonk hun de klok tegen, als de herhaalde uitnoodiging van iemand, die met ongeduldig verlangen zijn gasten verbeidt, en onwillekeurig versnelde de grijsaard zijn tred, zoodat het knaapje moeite had hem bij te houden.

Sepperl wendde het hoofd ter zij om naar een huis, dat met zijn overhangend dak, zijn rondloopende galerij, zijn grillige uitstekjes en zijn gezellig verlichte ramen, alles met witte sneeuwranden en glinsterende franjes van ijskegels afgezet, een tooverpaleisje leek, bestemd om een prins uit een sprookje te huisvesten.

'Wie woont daar, grootvader?' vroeg Sepperl met kinderlijke belangstelling.

'Weet je dat nog niet? daar woont een man zooals jij eens hoopt te worden.'

'Een beeldsnijder, grootvader?'

'Ja en de knapste van het land; hij heeft den Calvarieberg gemaakt op het kerkhof.'

'Als ik groot ben, wil ik ook in zoo'n mooi huis wonen.'

'Dat kan je hebben, mijn jongen, als je maar zorgt even knap te worden als meester Stein, de *Herrgottschnitzler.*'

'Dat wil ik, grootvader; heb ik den os en den ezel voor mijn stalletje van Bethlehem al niet mooi gesneden? En als ik het Christuskindje in de kerk gezien heb, wil ik probeeren ook een Christuskindje te maken.'

'Je moet je best maar doen. Sepperl, en als je goed oppast, zullen we bij meester Stein eens gaan vragen of hij je in de leer wil hebben.'

'Hè ja, grootvader!'

Alzoo keuvelend naderden zij langs den meer en meer bevolkten weg het kerkdorp en knielden weldra naast elkander op de zonderling gesneden houten banken in het kleine, rijk met snij- en schilderwerk versierde kerkje. Hoe heerlijk voelde de jonge ziel van den knaap met de sluimerende kunstenaarsgave zich opgewekt in de gewijde ruimte, waar van alle kanten de beelden der heiligen hem toeknikten, de zwevende engeltjes van het gewelf op hem schenen aan te vliegen, en het altaar straalde in den gloed der kaarsen als de troon van onzen Lieven Heer in den hemel zelven!

O die kinderlijk opgesmukte Tiroler dorpskerkjes, zoo kwistig door de naïeve kunst en de gemoedelijke vroomheid van het eenvoudige bergvolk gesierd, hoeveel schoonheids- en godsdienstzin wekken zij op hun beurt niet voortdurend in die onbedorven harten!

Met eerbiedigen schroom zag de kleine Sepperl rond; maar zijn blik werd toch het meest geboeid door het stalletje van Bethlehem, dat terzijde voor het altaar was opgeslagen Op goudgeel stroo lag een rozerood kindje, dat noodend de armpjes uitstrekte. Maria en Jozef bogen zich liefdevol over het kribje, terwijl aan het hoofdeinde de os en de ezel hun goedige koppen vooruitstaken om het wicht door hun adem te verwarmen.

Een zwevende engel hield een banderol vast, waarop de woorden van den lofzang *Gloria in excelsis Deo*, en boven alles uit flonkerde een gouden ster.

Sepperl hield, terwijl hij in bewondering de minnelijke trekken van het kindje beschouwde, den adem in, als vreesde hij zijn sluimering te storen. In de orgeltonen en feestliederen, die van het koor weerklonken, meende hij de stem van den engel te hooren, die met juichensreede lippen boven de kribbe zweefde. Het eenvoudige natuurkind voelde de begaafde, reine ziel overstelpt van aandoeningen, waarvoor menige jonge telg van de beschaving onzer groote steden niet vatbaar zou zijn. Zijn zwarte oogen straalden van verrukking in een gelaat zoo effen en zuiver, dat men hem zelf voor een wezenlijken engel had kunnen houden, waarbij het beeld maar een onbeholpen caricatuur was.

Met welgevallen en vaderlijken trots zag grootvader ter sluik op zijn lieveling neder en met meer vuur nog dan straks herhaalde hij fluisterend de bede:

'Leid ons niet in bekoring, maar verlos ons van den kwade.'

II.

'Nu grootvader; wat zegt u er van?' vroeg een paar dagen later de kleine Sepperl, terwijl hij den ouden man een Christuskindje in de kribbe voorhield, dat hij uit een stuk wilgenhout had gesneden. 'Ik heb er mijn uiterste best op gedaan.'

'Dat zie ik, mijn jongen,' zei de grijsaard, met aandoening het snijwerk beschouwende, waaraan hij het kind al dagen lang met onvermoeide vlijt had bezig gezien. 'Je ben een brave, ijverige jongen, en ik geloof wel dat er eens een kundig beeldsnijder uit je groeien zal. Maar grootvader heeft geen verstand van de kunst. We zullen er meester Stein eens over spreken, en als hij denkt iets van je te kunnen maken, hem vragen of hij je in de leer wil nemen. Wat zeg je daarvan?'

'Hè ja, grootvader! En wanneer gaan we naar meester Stein?'

'Zondag na kerktijd, als 't God belieft; dat zal het beste wezen.'

De jeugdige kunstenaar sprong en danste van blijde verwachting en met ongeduld verbeidde hij den gewichtigen dag, die over zijn heele leven beslissen moest: meester Stein zou toch uitspraak doen of hij waardig was voor de kunst te worden opgeleid, dan wel of hij beter deed de koeien te gaan hoeden. Menigmaal popelde zijn hartje van bange vrees, dat dit laatste zijn vonnis zou zijn, en dan vatte hij den steekbeitel nog maar weer eens ter hand om te zien of er aan zijn proefstuk nog niet wat te verbeteren viel.

Eindelijk was de Zondagmorgen aangebroken en met het snijwerk, netjes in een bont geruiten doek gewikkeld, onder den arm stapte hij aan grootvaders zijde naar het dorp. In de kerk bad hij vurig, dat het onderzoek van den meester maar naar wensch mocht afloopen. En zijn gebed werd verhoord. Aanvankelijk had Sepperl er vrees voor, want meester Stein, een man op jaren, met het hoofd van een apostel en een baard om bang van te worden, staarde met strakke blikken beurtelings het kinderlijk knutselwerk en den maker aan. Sepperl, die met den hoed in de hand bedremmeld voor hem stond, dacht dat hij door den grond heenging, als hij de doordringende oogen van den ouden beeldsnijder op zich gericht zag: die vervaarlijke man keek hem door de ziel heen.

Maar opeens gaf meester Stein hem een klinkenden klap op den schouder en riep:

'*Kreuzdonnerwetter*, dat is verduiveld goed voor zoo'n aap van een jongen.'

'Zou u denken, meester, dat er wat in hem stak?' vroeg grootvader met een zucht van verlichting, want zijn hart had tijdens het onderzoek niet minder onrustig geklopt dan dat van Sepperl.

‘Wel wis en drie,’ zei de beeldsnijder, ‘en het zou zonde en jammer zijn, het er niet uit te halen. Laat den deugniet maar hier, dan zullen we eens kijken of we geen knappen *Herzgottschnitzler* van hem kunnen maken.’

Sepperl werd beurtelings rood en bleek en wist geen woord te zeggen. Zijn hart sprong op van blijdschap, dat de kundige meester hem waardig gekeurd had, zelf hem in zijn kunst te onderrichten; maar de gedachte voortaan van den morgen tot den avond in de ontzagwekkende nabijheid van dien strengen man te moeten vertoeven en enkel maar op Zon- en feestdagen zijn goeden grootvader in de hut te kunnen opzoeken, joeg hem toch een huivering door de leden. Een oogenblik voelde hij zich aangedreven, den ouden man om den hals te vliegen en het hard uit te schreien, dat hij hem maar bij zich zou houden; maar het ontzag voor den meester hield hem daarvan terug.

Toch had het afscheid niet zonder tranen plaats; ze vloeiden van beide kanten even overvloedig, want ook den grijsaard deed het innig leed, zich van zijn lieveling te moeten scheiden, maar het was noodig voor zijn geluk.

Sepperl bleef dus bij meester Stein en grootvader keerde alleen naar zijn afgelegen hut terug, die hem als uitgestorven scheen, nu het vroolijk gesnap van den guitigen jongen daar niet meer weerklonk. Wat verlangde de oude man naar den eerstvolgenden Zondag om te zien hoe Sepperl het maakte! Een half uur voor kerktijd was hij al aan de woning van meester Stein en vond er den knaap gereed om met hem naar de kerk te gaan en hem straks naar de hut te vergezellen. Daar mocht hij dan den Zondagnacht overblijven om 's Maandagsmorgens weer bij den beeldsnijder terug te komen.

In die week tijds was hij al geheel thuis geworden in de woning van den man, die hem eerst zulk een heimelijken schrik had ingeboezemd, maar die toch een door en door goed en liefdevol meester voor hem bleek. Grootvader had er schik in, te zien hoe de leerling zich al aan den kunstenaar had gehecht, en nog meer genoegen deed het hem te vernemen, dat deze over den knaap tevreden was, al prees hij hem zelden of nooit in zijn tegenwoordigheid.

De Zon- en feestdagen waren voortaan, meer dan ooit, de heerlijkste afleiding in het eentonig leven van den grijsaard De laatste helft van de week vlaste hij op het aanstaande weerzien van zijn jongen, en gedurende de eerste helft teerde hij op de genoeglijke herinneringen van dat vertrouwelijk samenzijn. En wat een buitenkansje, als er eens een heiligdag midden in de week viel, of, nog heerlijker, als twee Zondagen dicht op elkander volgden, zoodat de grijsaard zijn kleinzoon een dag of twee, drie aan één stuk bij zich in de hut mocht houden! Dan was de oude man den koning te rijk.

Sepperl maakte goede vorderingen. Het kwam grootvader voor of hij met iedere week grooter en flinker werd en telkens kreeg hij bij meester Stein ook beter werk van hem te zien. Dat ging zoo de eene week na de andere voort, en toen het weer Kerstmis werd, had Sepperl opnieuw een Christuskindje in de kribbe gesneden, maar ditmaal zoo mooi dat de beeldsnijder gezegd had:

‘Dat is de moeite waard om naar de stad te zenden; daar zullen we het in den winkel laten zetten, en wat het opbrengt is voor jou.’

Net op Kerstavond was uit de stad het bericht gekomen, dat het beeldwerk verkocht was voor 25 mark, die de jeugdige beeldhouwer bij den kunsthandelaar of *Verleger* kon komen ontvangen; want deze wenschte hem in persoon te spreken; hij wilde er werk van maken dat de jongen aan de academie kwam, want het algemeen gevoelen van degenen, die zijn werk gezien hadden was, dat dit talent niet op het dorp begraven

mocht blijven, maar met al de hulpmiddelen van doelmatig onderricht tot zijn volle ontwikkeling moest worden gebracht.

Opgetogen van blijdschap vertelde Sepperl aan zijn grootvader, toen hij voor de Kerstmis naar het dorp kwam, dat heuglijke nieuws en de grijsaard deelde van harte in den triomf van zijn kleinzoon. Maar toch, toen hij een half uur later naast hem in de kerk zat, bekroop hem een angstig voorgevoel; het kwam hem voor of Sepperl niet meer zoo aandachtig bad als het vorig jaar; verstrooid keek de jongen rond en er speelde een spotachtig glimlachje om zijn lippen als hij naar de kunstlooze beelden keek, die van de wanden op de geloovigen neerzagen: het was duidelijk dat hij voor die dorpskunst de schouders ophaalde. Den grijsaard ontging de verandering niet en

DE GEWAPENDE BROEDERS DER SAHARA. - De processie bij de inwijding van M Salla.

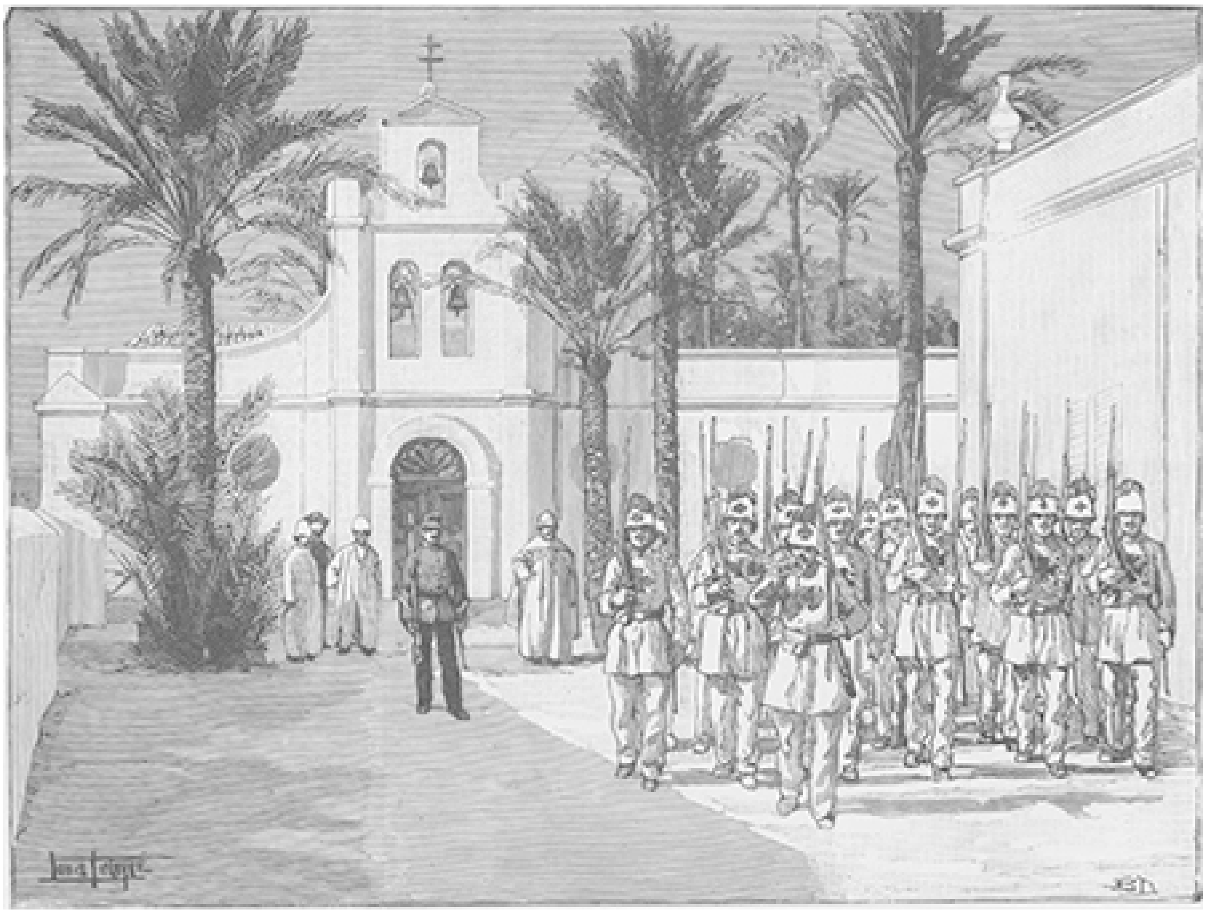

DE GEWAPENDE BROEDERS DER SAHARA. - De broeders optrekkend voor de exercitiën.

SNEEUW IN HET BOSCH, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. GASTAN.

hij sidderde bij de gedachte dat de duivel van den hoogmoed zich wellicht zou meester maken van den geest van den knaap, dien hij zoo eenvoudig, zoo vroom en nederig gekend had. Met stille bezorgdheid sloeg hij den jongen gade en bad met nog meer vuur dan te voren: ‘Leid ons niet in bekoring, maar verlos ons van den kwade.’

(*Slot volgt*).

De Amerikaansche.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Diep boog Godfried het hoofd; het was of er plotseling een verblindend licht voor hem werd ontstoken, een licht dat de diepste duisternissen van den afgrond des doods omstraalde.

Wie zulke woorden durfde uitspreken moest macht bezitten over deze wereld en de toekomende, over alles wat zichtbaar en onzichtbaar was. Verrijzenis, leven in eeuwigheid, o hoe verre stond die eenvoudige vrouw nu boven hem, boven allen die met zulk een doorwrochte geleerdheid, zulk een fijne scherpzinnigheid over de groote vragen des levens uitspraak waagden te doen. Zij wist nu alles.

Als het eens waar kon zijn, wat hier werd verkondigd, wat bijna twintig eeuwen lang het beste, edelste gedeelte der menschheid had getroost, wat hun oogen omhoog had geheven ver boven het stof en het slijk der aarde om hun een leven te toonen vol glorie en geluk, waarvoor geen strijden, geen lijden te groot kon wezen.

Hoevelen hadden die woorden in hun ziel bewaard, hoe waren zij daarin het zaad geworden van goede en grootsche daden; als het zinsbegoocheling was, ijdele waan, hoeveel beter was die levenwekkende begoocheling dan de werkelijkheid, de koude, kille, dorre werkelijkheid die zijn moeder aannam en erkende.

Maar wat deed haar, wat deed zijn aanneming of ontkenning af tot *de* waarheid? Zoo die bovennatuurlijke wereld bestond, indien deze gebeden werkelijk kracht bezaten, des te erger voor hen, die er zich in hun wijsheid van afkeerden en haar verloochenden, en zoo niet - wat kwam hem dan zijn leven, dat zijner moeder, van zijne meesters en medestudenten armzalig, dor en klein voor; wat was het? Eenige jaren tusschen de wieg en het graf, weinig vreugden, veel verdriet, eindelooze zorg en dan niets meer, niets! Hij rilde, nooit had hij zoo diep over het bestaan en de bestemming van den mensch nagedacht.

De geheimen van leven en dood hadden zich nog nooit met zulk een kracht aan hem opgedrongen; hij voelde zich steeds zoo jong, zoo gezond, zoo krachtig Verdriet kende hij niet, de dood scheen nog zoo ver, zoo onbereikbaar ver, het geheele lang leven scheidde er hem nog van.

Daar vervulde plotseling een diepe weemoed zijne ziel. Hoe aandoenlijk en treffend werd de barmhartigheid Gods ingeroepen voor die arme zusterziel ‘Vergeef haar, o zoete Jesus!’

Hij voelde zijn oogen vochtig worden bij de gedachte dat wanneer hij dood in het graf zou liggen, geen enkele stem zich zou verheffen om voor hem te bidden, dat niemand voor hem om genade en vergiffenis zou vragen en 't scheen hem toe, dat een vreemde, een geheime macht hem scheidde van die wereld vol geloof en hoop,

terwijl hij toch evenveel recht had als de anderen om er in te verkeeren, en de herinneringen van vroeger stortten zich eensklaps met alle macht over hem; hij had dit alles immers meer bijgewoond, meer gehoord.

Al die zangen schenen in zijn gemoed te weerklinken; het was of zijn hart ze beantwoordde, het was hem of hij vroeger reeds tranen had gestort om hetzelfde wat nu Antoinette zoo deed weenen.

Hoe dwaas dat zulke gedachten, zulke gevoelens in hem, den practischen Amerikaan, opkwamen. Hij dacht aan iemand, dien hij eens gesproken had en die vast geloofde aan de zielsverhuizing; zou hij in een vorig leven misschien katholiek zijn geweest en daarvan die herinneringen hebben overgehouden? Hij moest zelf over die onzinnigheid glimlachen; maar hij vond het toch een weldaad, zich aan dien stroom van heugenissen over te geven, in een andere omgeving te verkeeren, volstrekt niet meer te denken aan alles wat hij in zijn leven gehoord en gelezen had van beschuldigingen en vooroordeelen tegen die Kerk, haar gebruiken en wetten.

Hij vond het een weldaad dat de arme Antoinette daar troost vond in haar groot verdriet; hij kon en mocht haar niet helpen maar er was Een die het deed, die haar en de weezen, aan haar zorg toevertrouwd, niet verliet. Hoe arm en verlaten zou de wereld worden, wanneer zij geheel beroofd was van dit bewustzijn, van dezen troost, en hoe zondig handelden zij, die alle mogelijke pogingen aanwendden om haar te vervreemden van God en godsdienst.

Hij volgde verder de H. Mis met de grootste oplettendheid; hij zag de familie tot de heilige Tafel naderen. Het was een groote voldoening voor Antoinette, dat haar vader en Sabine, die in den laatsten tijd hun godsdienst zoo verwaarloosd hadden, geen bezwaar maakten zich nu weer bij haar en de kinderen te voegen; zij hoopte en bad dat er nu een groote verandering met hen zou gebeuren. Godfried begreep niet alles wat hij zag, maar hij beloofde zichzelf Arnold later om inlichtingen te vragen over hetgeen hem duister bleef.

Diepen indruk maakte op hem het telkens smeeken om eeuwige vrede en rust voor de ziel van de overledene en toen bij de laatste absoluties de stem van den geestelijke bad: R e q u i e m a e t e r n a m d a e i D o m i n e, H e e r g e e f h a a r d e e e u w i g e r u s t, en het koor antwoordde: ‘Dat het eeuwige licht haar beschijne,’ en dan weder R e q u i e s c a t i n p a c e, Dat zij ruste in vrede, Amen, toen voelde hij in zijn ziel een soort van heimwee ontstaan naar de kostbare schatten, die voor de eenvoudige vrouw afgebeden werden.

Eeuwige rust, eeuwige vrede, niet in de duisternis van het graf, in den afgrond van het Niet, maar den glans van het eeuwige licht, die uitstraalt van Gods troon.

Hij bleef nog lang zich overgeven aan zijn gedachten, zijn gevoelens die door een onzichtbare hand gewekt waren en die niet zoo licht meer tot zwijgen zouden gebracht worden.

De plechtigheid was voorbij en de familie verliet de kerk; de laatste plicht en de laatste eer was aan de nagedachtenis der doode bewezen, die in haar treurig leven zoo weinig eer had genoten en die onder de zwaarte harer plichten bezweken was. Godfried vergezelde zijn bloedverwanten; aan de kerkdeur nam Herman met veel vertoon de hand van zijn neef en bedankte hem hartelijk voor zijn bewijs van deelneming en de laatste eer aan zijn onvergetelijke gade bewezen,

Sabine, die er in haar deftige rouwkleederen zeer statig uitzag, maakte een diepe buiging en trok een voor de omstandigheden zeer passend gezicht onder haar langen, dikken krippen sluier.

Antoinette en Koosje zagen er in haar zwarte japonnetjes zeer eenvoudig uit, alsof zij dienstboden waren van de deftige zuster.

Herman en Godfried liepen vooruit; Sabine had van een rijtuig gesproken, maar Antoinette wilde er niets van hooren: zij woonden zoo dicht bij de kerk en 't was de moeite niet dus waard.

Godfrieds eigenaardige stemming leed veel in het gezelschap van zijn neef; Herman meende dat het zijn plicht was, de waarde der katholieke ceremoniën tegenover een ongeloovige te verkleinen of liever te vergoelijken.

'Men moest het wel doen, al kon men zich niet met alles vereenigen; 't was zoo het gebruik en de kinderen hechtten er aan.'

Godfried zag hem van ter zijde aan en voor 't eerst viel het Herman op dat hij op zijn moeder geleek. Het was dezelfde koude, minachtende blik, die hem uit zijn oogen trof, en waardoor de Douairière hem zoo van zijn stuk kon brengen.

'Ik heb een indruk ontvangen, dien ik niet licht vergeten zal,' zeide Godfried koel en afwerend, 'wanneer u in hetgeen er in de kerk gebeurt slechts vormen ziet, dan komt dit alleen doordat u slecht op de hoogte is van de beteekenis dier ceremoniën of ze niet voelen kan.'

Herman veranderde dadelijk van toon en zeide nu:

'Wel zeker, er is veel moois en veel treffends in, stellig, in zulke omstandigheden wordt het geloof der jeugd weer opgewekt, men hoort en ziet anders zooveel in de wereld dat daarmede in strijd is en ik zeg maar, 't komt er niet op aan wat men gelooft, als men maar goed handelt.'

'Zeker, daar komt het op aan, doch het geloof geeft een leiddraad aan onze handelingen, een steun aan ons karakter, welken zij, die niet gelooven, hoe langer, hoe meer zullen missen.'

Zij stonden voor de deur, de meisjes en Piet die vooruit liepen, bleven wachten; Herman noodigde flauwtjes zijn neef uit om boven te komen; deze bedankte en de vader gaf aan de kinderen een wenk het huis in te gaan.

Toen zij alleen waren zeide hij snel tot Godfried:

'Ik moet u absoluut alleen spreken, waar kan dit geschikt gebeuren?'

'In de wacht kamer eerste klasse van het Centraalstation,' antwoordde de jonge Van Wieringdaele, die de opzichtige rouwkleeding van zijn neef, - breed wit overhemd, met zwarte knoopjes, witte das, hoed geheel met rouwfloers overdekt - niet geschikt vond om in een café waar dan ook te verschijnen.

Herman wenschte misschien iets anders, maar hij durfde niets zeggen.

'Van middag, om hoe laat dan?'

'Ik vertrek met den trein van drie uur zooveel, ik zal er dus een half uur vroeger zijn.'

'Accoord, tot van middag dus, waarde Neef, en voorloopig nogmaals mijn hartelijken dank voor uw groote beleefdheid.'

XVII.

Het was of na Tonia's overlijden alle moeilijkheden en bezwaren, die zich eerst hoog als een berg voor haar kinderen verhieven, bij tooverslag verdwenen

Dien avond kwam Herman zeer opgewekt thuis.

Hij had met Neef een onderhoud gehad en Neef had zich zeer, zeer schikkelijk en humaan getoond, het was een jongmensch voor wien hij als ouder man en als man

van ondervinding gaarne zijn hoed afnam; hij deed als een echte groote mijnheer, royaal als een Amerikaan niet zoo peuterig en krenterig als die Hollanders.

Wanneer hij meerderjarig werd zou hij zeker groote dingen doen; nu zat hij nog erg onder den druk zijner moeder, die gaf de teugels van het bewind nog niet af en de sleutels van de schatkist ook niet, en hij gaf een treffend voorbeeld van onderdanigheid en gehoorzaamheid aan zijn moeder door er nooit over te klagen; integendeel hij scheen de hoogste achting en eerbied voor haar te koesteren.

Daar mocht menig kind een voorbeeld aan nemen, dat nauwelijks kwam kijken en tegenover zijn vader een toon durfde aannemen, of die niets van de wereld wist, of die een idioot, een suffer was.

Dit werd gezegd met een zijdelingschen blik naar. Antoinette, waarvan zij de beteekenis maar al te goed begreep.

‘En wat heeft u van hem los gekregen, Pa?’ vroeg Sabine, en Antoinette voelde dat zij een hooge kleur kreeg. Dus had haar vader weer van Godfrieds welwillendheid misbruik gemaakt om bij hem te bedelen.

Sabine kreeg een verwijtend knipoogje dat beteekenen moest:
‘Hoe kan je nu zoo je verpraten,’ en hardop zeide hij vol trots:
‘Wat denk je nu dat ik daartoe moeite gedaan heb? Neen, daar ben ik veel te fier toe. In dit opzicht ben ik een vreemdsoortig mensch. Ik kan niet bedelen, ik kan mijzelf niet opdringen. Had ik dat kunnen doen, ik zou een heel andere positie in de maatschappij hebben ingenomen. Maar 't is juist die onafhankelijkheid van mijn karakter, die mij altijd in den weg heeft gezeten.
Mijn vader zei altijd: ‘Herman...’
‘Nu ja, maar wat zei neef Godfried toch?’ viel Sabine in, die naar de woorden van den ouden grootvader niet nieuwsgierig was, maar naar die van den jongen neef des te meer.
‘Wat hij zeide, wel...’
‘Maar Papa heeft hem toch niet meer alleen gesproken dan hier even aan de deur,’ zeide Antoinette.
‘Daar heb je juffrouw Wijsneus weer, die alles beter weet. Neen kind, ik heb het mijn plicht geacht mijn neef naar den trein te brengen, toen hij vertrok en daar heeft hij woorden gezegd, die mij tot het hart gingen. 't Is een nobel mensch, een echte Van Wieringdaele, al heb ik daar ook soms aan getwijfeld.’
‘Aan getwijfeld, Pa!’ riep Sabine verbaasd uit, ‘hoe kan u dat dan? Wat meent u daarmede?’
‘Stil kind, stil! 't Is mijn geheim, 't zal met mij het graf ingaan of als de plicht mij gebiedt te spreken, dan zal de heele wereld het weten. Maar om op onzen Godfried terug te komen, hij was zeer sympathiek moet ik zeggen, hij vroeg mij naar onze plannen en toen ik zeide dat het mijn eerste plicht was te zorgen dat het talent mijner oudste dochter ontwikkeld moest worden, toen zeide hij op hoogst kiesche wijze: - daaraan erkent men den gentleman. - Neef, sta mij toe een offertje te brengen op het altaar der kunst. 't Is in het belang der kunst, dat uw dochter voor den zang wordt opgeleid, ik zal het mij tot een eer rekenen haar daarin behulpzaam te zijn. Veel kan ik nog niet doen, maar wat ik kan, dat zal ik afzonderen.’
‘Och wat aardig, wat mooi gezegd!’
‘Hij heeft me een chèque gegeven vanf 500.’
‘En dan ga ik naar het conservatoire van Brussel, niet waar Pa.’
‘Ja kind, maar ik ga mee; denk er om; ik ben nu vader en moeder tegelijk en het is mijn plicht je eerste stappen op het glibberige pad der kunst te bewaken.’
‘Heerlijk, dat wij het nare Holland uitgaan voor dat verrukkelijke Brussel?’
‘'t Zal een heele kosten zijn zoo'n verhuizing naar het buitenland,’ zeide Antoinette.
‘Daar heb je die wijsheid weer: altijd kosten, kosten! Proza uw naam is Antoinette. Hoe heel anders was je lieve moeder, de zorgzaamste en zuinigste huisvrouw, die gunde ons wel een armzalig straaltje poëzie.’
‘Als die poëzie dan maar niet weer een prozaïschen sleep van schulden achter zich krijgt. We zijn hier goed in Amsterdam, waarom zouden wij nu weer heen gaan naar dat vreemde land? Hier zijn we in de nabijheid van Piet; ik zal veel gemakkelijker iets te verdienen krijgen en ik geloof dat het beter zal gaan om Koosje hier op een fatsoenlijk atelier te krijgen dan in Brussel.’
‘Maar daar kan zij de Fransche coupe beter leeren.’
Zoo werd er over het gaan en niet gaan naar Brussel lang en breed geredeneerd. An toinette trachtte het haar vader en Sabine uit het hoofd te praten, maar het bleek

onbegonnen werk te zijn; en tot haar schrik merkte zij dat zij niets liever wenschten dan zoogenaamd met de Noorderzon te vertrekken, het voornaamste mede te nemen en de oude prullen maar stil in het onbetaalde huis te laten ten gerieve der schuldeischers.

Sabine vond dit een kostelijke grap; artisten konden zich niet met al die nare geldzaken, dat dorre proza bemoeien. Antoinette had moeite haar bedaardheid te houden, zoo vervulde dit denkbeeld haar met verontwaardiging en ergernis. Sabine vond dat zij burgerlijke ideeën had, waarboven haar kleine ziel en bekrompen verstand zich niet verheffen kon en de vader moest er bedarend tusschenbeide komen; hij dacht misschien evenals Sabine maar zag meer dan zij de noodzakelijkheid er van in, de bittere pil wat te vergulden; er was echter nog niets beslist toen 's avonds bezoek kwam.

Het was Tonia's oude vriendin Bertha, die op reis was geweest toen de aankondiging verscheen van den dood harer schoolkameraad. Zij ging nu over Amsterdam naar huis en wilde van de gelegenheid gebruik maken om de kinderen te condoleeren; van den man sprak zij liever niet.

Het was alweer Antoinette, die er voor gezorgd had, dat mevrouw Jochems een mededeelingsbrief kreeg van den dood harer vriendin. Herman en Sabine vonden dit geheel onnoodig, want zij konden wel dagwerk hebben als zij alle burgerlijke vriendinnen van Tonia wilden schrijven; men kon toch met zulk soort menschen op den duur geen vriendschap houden, en nu was 't een geschikte gelegenheid alle betrekking met hen af te breken.

Antoinette had zich doodeenvoudig aan die praatjes niet gestoord; zij wist dat haar moeder veel vriendschap en zelfs geldelijke hulp van Bertha had genoten; zij vond haar een brave, goede en zelfs verstandige vrouw en verheugde zich zeer haar terug te zien.

Sabine en haar vader hielden zich op een afstand en toonden de bezoekster genoeg hoe ver zij zich boven haar verheven achtten, maar Antoinette en Koosje vielen haar zoo hartelijk om den hals en schreiden toen zij haar zagen zoo bitter bij de herinnering aan haar goede moeder, dat Bertha er diep door getroffen was en het besluit maakte hen zooveel mogelijk te helpen.

Tot aller groote verlichting gingen Sabine en haar vader uit, alweer om een straatje rond te gaan ‘voor het verzet ziet u, Sabine moet dagelijks in de lucht. De treurige geschiedenis heeft haar zoo vreeselijk geïmpressioneerd, 't arme kind is zoo gevoelig.’

Nauwelijks waren zij heen en Bertha was met de twee andere meisjes alleen, of zij vroeg haar naar haar plannen voor de toekomst.

Antoinette vertelde over haar vaders Brusselsche luchtkasteelen en over haar tegenzin om daarheen te verhuizen.

‘Als wij hier konden blijven, geloof ik dat ik wel een betrekking zou kunnen krijgen,’ zeide zij, ‘ik kan goed boekhouden en zal dan aan zulk een betrekking zien te komen. Als ik 's avonds vrijen tijd over heb wil ik met copiewerk wat trachten te verdienen en dan misschien een paar depots er op na houden. Hier ben ik niet vreemd, maar daar ken ik niets van den toestand.

‘Maar kan je Pa met Sabine dan niet alleen naar Brussel laten gaan en jelui hier blijven.’

‘Zij zouden niets liever willen, maar dat zijn twee huishoudingen.’

‘Mevrouw Jochems dacht na en zeide na een poos:

‘Hoor eens! Ik kan niets beslissen, want ik moet mijn man er eerst over spreken; onze oudste zoon heeft de zaak overgenomen en gaat na Paschen trouwen: mijn

dochter is zooals je weet religieuze, zoodat wij op onzen ouden dag alleen staan. Wij gaan Meeringen uit om in Haarlem stil te leven; nu zou ik niets liever willen dan dat aardige popje' - zij had Lotje op den schoot - 'heel tot mij nemen, dan heb ik meteen bezigheid. Laat je pa nu de beide jongens op een goede maar eenvoudige kostschool doen.'

'Dan konden Koosje en ik vrij naar een betrekking zoeken,' riep Antoinette verheugd uit. 'O mevrouw wat zou dat een uitkomst wezen. Maar ach! dat zou te lief en te goed van u zijn.'

Zij wilde het zichzelf niet bekennen, maar in haar oog was het de grootste uitkomst en de beste waarborg voor de toekomst der kinderen dat zij aan den invloed van hun vader en Sabine werden onttrokken.

'O neen, 't was voor mij een genot zoo'n aardig kind dagelijks om mij heen te hebben en ik ben er zeker van dat ook mijn man het uitstekend zal vinden; hij is zoo bang dat ik mij zal vervelen, wanneer wij daar zoo stilletjes zullen wonen; ik ben mijn heele leven aan drukte gewoon geweest.'

Zij bespraken samen de plannen en nog voor dat Herman en Sabine thuis kwamen ging mevrouw Jochems heen; zij spraken onder elkander af nog niets van het afgesprokene aan de anderen te zeggen.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

De gewapende broeders der Sahara. -

Toen wij in No. 45 van den vier-en-twintigsten jaargang een door afbeeldingen opgeluisterde beschrijving gaven van de schoone stichting, door den ondernemenden Apostel van Afrika in het leven geroepen, konden wij weinig vermoeden dat dit leven van zoo korten duur zou zijn. De instelling, met zulke apostolische vindingrijkheid ontworpen, met zooveel toewijding tot stand gebracht, met zoo offervaardige geestdrift gesteund, scheen de schitterendste toekomst te gemoet te gaan. Van alle zijden stroomden, op de roepstem van den grooten kardinaal, de katholieke jongelingen en mannen toe om zich aan te gorden tot den nieuwen kruistocht ter verovering van het zwarte werelddeel voor de christelijke beschaving.

Helaas, thans heeft de moedige stichter, de edele kardinaal Lavigerie het hoofd ter ruste gelegd en ook zijn schoone stichting is ten doode gedoemd. Weinige dagen voor het overlijden van den hoogbejaarden kerkvorst is het *Institut des frères armés du Sahara* op last der Fransche regeering ontbonden. Naar het schijnt uit vrees van haar eigen troepen overtroffen te zien, heeft zij het verlof tot het dragen der wapenen, tot dusver den Gewapenden Broeders toegestaan, ingetrokken, en zag dus Mgr. Lavigerie zich genoodzaakt, zijn leger van pioniers der beschaving en bestrijders der slavernij af te danken. Dat was een zware slag voor den volijverigen apostel, die op deze instelling alle hoop had gevestigd voor de toekomst zijner geliefde negers. Hij zou dien slag niet lang overleven: den 20en November was zijn stichting gevallen, juist een week later lag hij zelf op de lijkbaar uitgestrekt. Een schrijven uit Biskra van een der Nederlanders, die tot het corps der Gewapende Broeders behoorden, bracht ons het eerst het teleurstellend bericht dat de instelling was opgeheven.

Met het oog op die treurige ontknooping is het ons een behoefte, nogmaals de hoopvolle dagen in het geheugen te roepen, toen het werk onder zoo gelukkige vooruitzichten werd begonnen. Den 5en April van het vorig jaar legden de twaalf eerste gewapende broeders in de handen van den kardinaal de geloften af, die hen voor vijf jaren tot den strijd tegen de slavernij en de barbaarschheid verbonden. Die plechtigheid had plaats in het gesticht *M'Salla* (huis van gebed) op twee mijlen van Biskra gelegen. In minder dan acht maanden tijds was dit gebouw in de woestijn verrezen, om den broeders tot woning te dienen. Het was dan ook zoo eenvoudig mogelijk; meubels zag men er niet; overeenkomstig het leven der Sahara, dat de Broeders hier moesten leiden, deden gevlochten matten dienst zoowel voor tafels en stoelen als voor bedden. De twintig hectaren grond, die de gebouwen omgaven, en waar twee putten in de behoefte aan drinkwater moesten voorzien, moesten den bewoners het karig voedsel opleveren, waarmee zij zich in de woestijn hadden te vergenoegen.

Maar ter liefde van Christus aanvaardden zij met vreugde dat leven van ontbering en vermoeienis en onder groote plechtigheid had in tegenwoordigheid van den kardinaal en verscheidene andere prelaten, zooals de bisschoppen van Constantine en Oran, Mgr. Crusselmayer, vicaris-generaal te Algiers en de secretaris van Z.E., de kanunnik Lessier, de inwijding der gebouwen plaats.

Onze eerste gravure stelt de plechtige processie bij gelegenheid der inwijding voor, ter-

wijl wij op de andere afbeelding de Gewapende Broeders zien optrekken voor hun excercitiën. Op den achtergrond onderscheiden wij de kapel van *M'Salla*, welker klokken zoo vaak de broeders hebben saamgeroepen, die thans veroordeeld zijn het geliefd verblijf te verlaten.

Sneeuw in het bosch. -

WEERGEVONDEN. - Bij een kromming van het pad zagen de kerkgangers op eens de kerk.....

SNEEUW IN HET BOSCH. - Van het zonnige Afrika met zijn brandenden hemel en zijn weelderige waaierpalmen zien we ons hier opeens verplaatst in een besneeuwd bosch, waarvan de aanblik alleen ons zelfs achter de kachel een huivering door de leden jaagt. Het is anders een heerlijk gezicht, zoo'n dichtbegroeid woud in den schitterend witten wintertooi, die de kale schrale takken ruimschoots schadeloos stelt voor den afgerukten groenen zomerdos. Toch zal de beschouwer het allicht wel zoo

aangenaam vinden dit natuurtafereel op onze welgeslaagde gravure naar de schilderij van Gustave Castan te beschouwen, als met den strooper, het eenige bezielde wezen dat het doodsche landschap verlevendigt, door de hooge sneeuw te waden om de sporen van het een of ander uitgehongerd haasje of konijntje te volgen.

[Nummer 23]

Weergevonden.
Kerstvertelling van Jan Rombout.
(*Slot.*)

III.

Sepperl toog in gezelschap van meester Stein naar de stad om zijn 25 mark te beuren en zich aan de kunstrechters, die zulk een gunstigen dunk van zijn werk koesterden, te vertoonen.

De *Verleger* bracht hem bij allerlei deftige heeren, professoren van de academie, wien hij zijn meegebrachte teekeningen moest laten zien, die hem ondervroegen en hem proeven van zijn bekwaamheid lieten afleggen. Allen schenen ten hoogste tevreden en er werd bepaald dat het volgend jaar, als de nieuwe cursus begon, de veelbelovende kweekeling van meester Stein op de laagste klasse der academie zou worden toegelaten.

Tot dien tijd moest hij zich nog ijverig

'SCHAAK DEN KONING!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN ISIDOR KAUFMANN.

oefenen en vooral studies maken naar de natuur. Aan ijver nu ontbrak het hem niet; altijd was hij bezig met teekenen, boetseeren of beitelen, en het vooruitzicht, zich aan de academie onder leiding van de beste meesters in de kunst te mogen bekwamen, vervulde hem met onbestemde droomen van grootheid en glorie voor de toekomst. Glimlachend hoorde grootvader hem aan, als hij, den ouden man huiswaarts vergezellend, in jeugdige voortvarendheid doorsloeg over zijn plannen.

Toen het weer Kerstmis werd, en de grijsaard zich beklaagde dat de lange weg naar de kerk en terug hem op zijn hooge jaren moeilijk begon te vallen, zei Sepperl met vuur:

'Wacht maar, grootvader, zoodra ik mijn studies aan de academie achter den rug heb, vestig ik mij als beeldsnijder op het dorp en dan komt u bij me wonen; dan zijn we altijd bijeen en hoeft u zoo ver niet meer te loopen. Meester Stein, die zoo zachtjes aan naar rust begint te verlangen, spreekt er al van dat ik dan zijn huis en werkplaats kan overnemen. Hij zelf wil liever dicht bij de kerk wonen, omdat hij, wegens een ongemak aan zijn voet, niet goed meer uit den weg kan. Stel u voor, grootvader, dat wij zijn mooi huis aan de beek konden betrekken. Zou dat niet heerlijk zijn?'

'Zoover zijn we nog niet, jongen,' hernam de grijsaard glimlachend het hoofd schuddend, 'ik voel met den dag dat ik ouder word en wie weet of ik je ooit groot zal mogen zien. Maar als de goede God mij zoolang in het leven wil sparen, ja dan hoop ik een rustigen, genoeglijken ouden dag te beleven bij mijn Sepperl. Hè wat zou mij dat goed doen,' ging de oude man voort, door het jeugdig optimisme van zijn kleinzoon aangestoken, 'als jij het eens zoover mocht brengen als meester Stein! Zoo dikwijls als ik voor zijn Calvarieberg op het kerkhof kniel om te bidden voor je goede grootmoeder zaliger en voor je vader en moeder - God hebbe hun ziel - denk ik bij me zelven: als mijn Sepperl ooit zóó'n kunstwerk maken mocht, ter eere Gods en tot stichting van den evenmensch, een sieraad, een gedenkstuk voor onze kerk bijvoorbeeld, dat gestadig de geloovigen zou opwekken het hart tot God te verheffen, o dan geloof ik dat ik in vrede mijn oogen zou kunnen dichtdoen.'

'Nu, grootvader,' hernam de knaap met vuur, 'zoo'n gedenkstuk zal ik maken: mijn eerste werk, als ik mij op het dorp als meester beeldsnijder gevestigd heb, zal wezen een mooie, groote groep te maken voor de kerk, een levensgroote voorstelling van den stal van Bethlehem: het Kindje in de kribbe tusschen Maria en Jozef, de os en de ezel er achter, de biddende herders met hun schaapjes er voor, en de zingende engelen er boven. Dat wou ik dan geplaatst hebben in de zijkapel rechts van het altaar, zoodat als het in den Kerstnacht schitterend verlicht was, al de menschen in de kerk er het oog op hadden. Zou dat niet prachtig wezen, grootvader?'

'O, als ik dàt eens beleven mocht, mijn jongen!' stamelde de grijsaard en klemde van ontroering de zachte, warme hand van den knaap in zijn oude stramme vingers, 'dan zou ik tevreden sterven; want dan zou ik ook zeker zijn, dat mijn Sepperl niet alleen een kundig beeldsnijder, maar ook een braaf, godsdienstig man geworden was.'

'Maar dan moet u niet van sterven spreken, grootvader; u moet nog lang, heel lang bij me blijven!'

'Zoolang als 't God blieft, Sepperl,' zei de grijsaard en sukkelde met vernieuwden moed naast zijn lustig stappenden kleinzoon voort. Het vooruitzicht van die gelukkige toekomst gaf den afgeleefden man nieuwe kracht.

Zoo gingen de weken en maanden voorbij en weldra was de tijd daar dat Sepperl naar de academie moest in de stad. Nu was het uit met de genoeglijke Zon- en feestdagen; grootvader moest voortaan alleen naar de kerk en kwam alleen thuis in de eenzame hut, die nu een ware kluis geworden scheen. In plaats van met zijn Sepperl te kunnen praten over de toekomst, moest hij zich vergenoegen met telkens de brieven over te lezen, die deze zijn grootvader zond en waarin hij allerlei wonderen van de stad, van de academie, van zijn meesters en makkers vertelde. Maar o, als de leerling met vacantie naar huis kwam, wat leefde grootvader dan weer op bij den aanblik van zijn kleinzoon, die elk half jaar een kop grooter geworden scheen en er in zijn stadsche kleeren als een volslagen heertje uitzag, waarin niemand den dorpsjongen van vroeger zou herkend hebben.

Overigens bleef Sepperl, of Joseph, zooals hij zich tegenwoordig liever hoorde noemen, de oude en dezelfde: gul en hartelijk, vol liefde en dankbaarheid voor zijn goeden grootvader en vol geestdrift voor de kunst. Hij pakte zijn portefeuille voor den ouden man uit en toonde dezen met rechtmatigen trots de teekeningen en ontwerpen, waarvoor hij bekroond was, en die de grijsaard door zijn ouderwetschen hoornen bril met verrukking beschouwde. Eén ding bevreemdde en hinderde hem echter in die academische proefstukken, namelijk dat er geen enkele godsdienstige voorstelling bij was: het waren haast allemaal naakte figuren, in de oogen van den vromen eenvoudigen man ergerlijk onzedig, klassieke beelden, zooals Joseph zei, maar waarvoor grootvader toch den neus bleef optrekken, hoezeer de aankomende kunstenaar hem ook duidelijk poogde te maken, dat een beeldhouwer toch eerst leeren moest het menschelijk lichaam op zich zelf te vormen om het daarna ook onder kleeren en draperieën natuurlijk voor te stellen.

De grijsaard schudde daar het hoofd over en begon zich ernstig af te vragen of hij er wel goed aan had gedaan, den jongen naar de academie te laten gaan, ja sprak er zelfs van hem van daar terug te nemen en weer hij meester Stein te doen. Maar daar wilde Joseph niet van hooren, en meester Stein zelf praatte het den ouden man uit het hoofd: nu de jongen in de gelegenheid gesteld was, zich aan de academie te vormen, moest hij den heelen cursus ten einde toe volgen. En Joseph toog dus weer naar de stad, in het vervolg zorgend geen teekeningen meer mee te brengen, die zijn grootvader aanstoot konden geven.

Zoo verliep het eene jaar na het andere; hij maakte schitterende vorderingen en bracht eerst een getuigschrift, daarna een zilveren en eindelijk zelfs een gouden medaille naar huis. Hij was thans tot een krachtig welgemaakt jonkman opgegroeid, met zwierigen haardos en ontluikenden knevel, naar kunstenaarstrant los en smaakvol gekleed. Grootvader, die hem zoo dikwijls als knaapje aan zijn knie had zien staan, moest nu tegen hem opkijken. Toch, als hij in de groote, schitterende zwarte oogen blikte, herkende hij altijd de trouwhartige kijkers van zijn kleinen Sepperl.

‘Wel, wel, mijn jongen,’ zei hij, toen Joseph alweer met den hoogsten prijs, die in zijn klasse te behalen viel, huiswaarts keerde, ‘de gouden medaille! Nu van harte proficiat, hoor. En vertel me eens, is dat studeeren nu haast uit en kom je dan voorgoed naar huis bij je grootvader?’

‘Nog één jaar grootvader, en dan heb ik den heelen cursus ten einde gebracht: het komt er nu nog maar op aan dat ik de groote koninklijke medaille van het laatste studiejaar haal en dan ben ik klaar.’

‘Dus over een jaar kan je de werkplaats van meester Stein overnemen? De brave man rekent er op: ik heb hem verleden Zondag nog gesproken.’

Het opgewekte gezicht van den jongen kunstenaar betrok.

‘Dat kan ik nog niet zeker zeggen, grootvader,’ hernam hij aarzelend, ‘daar zal ik dan nog eens over moeten denken: het wordt me sterk afgeraden.’

‘Wa's dat nu?’ riep de oude man teleurgesteld opkijkende. ‘Wat wil je dàn?’

‘Och grootvader,’ zei Joseph ontwijkend, ‘daar kunnen we nog wel eens over praten als het zoover is. Maar de leeraars raden me allemaal aan, mij liever in de stad te vestigen; daar kan ik volop werk krijgen, dat veel beter betaald wordt dan hier dat dorpsgeknutsel van meester Stein en daarbij kan ik me dan in kunstkringen blijven bewegen.’

‘En je ouden grootvader hier alleen laten zitten, nadat hij zes jaar op je gewacht heeft! Nu, dat zou wat moois zijn.’

‘Wel neen, dan komt u bij we wonen in de stad.’

‘Ik op mijn jaren nog naar de stad, kan je begrijpen! Neen, Sepperl, daar komt niets van in. Ik had me voorgesteld een rustigen, genoeglijken ouden dag bij je te beleven in het huis van meester Stein, dicht bij het dorp en de kerk; maar nu je zoo praat, zie ik wel dat ik hier alleen mijn eindje zal moeten halen... In Godsnaam, al wat onzen Lieven Heer blieft!’

De grijsaard loosde een diepen zucht en staarde somber voor zich op den vloer; hij scheen opeens wel tien jaar ouder geworden; zijn verschrompelde gestalte dook nog meer ineen en zijn straks nog van genoegen blozende wangen waren nu geelbleek en ingevallen. Joseph bloosde van schaamte, toen hij zag hoe pijnlijk hij den grijsaard in het hart getroffen had. Driftig greep hij zijn dorre, gerimpelde hand.

‘Maar grootvader,’ riep hij, ‘trek u dat zoo niet aan. Ik zei immers maar dat ik daar nog eens over denken moest. Het staat volstrekt nog niet bij me vast, en als we een jaar verder zijn, is het nog tijds genoeg om daarover te praten.’

De oude man knelde de fijne kunstenaarshand in zijn bevende, knokkelige vingers en zag zijn kleinzoon lang en vaderlijk-teerhartig in de oogen. Hij liet zich voor het oog geruststellen, maar op den bodem van zijn hart bleef toch de bange vrees sluimeren, dat hij zijn lieveling, op wien hij zoo stellig gerekend had, voor altijd zou verliezen.

Joseph toog weer naar de stad en aan den arbeid; hij werkte met rustelooze vlijt en behaalde aan het eind van het studiejaar de hoogste onderscheiding, die aan de academie werd uitgereikt, de groote koninklijke medaille. Hij kwam ze echter niet, zooals vroeger, met kinderlijke zelfvoldoening aan zijn grootvader vertoonen; hij schreef dat hij voorloopig nog in de stad dacht te blijven, daar hem onmiddellijk na zijn bekroning een groot beeldwerk was opgedragen, dat hij eerst voltooien wilde Daar konden nog wel eenige maanden mee heengaan, maar tegen Kersttijd zou hij zeker bij grootvader zijn, en dan zouden zij eens ernstig praten over hetgeen hem te doen stond.

De grijsaard zuchtte, doch wachtte maar geduldig op Kersttijd; de brieven, die hij van tijd tot tijd uit de stad ontving, hielden zijn hoop levendig; ook meester Stein, bij wien hij Zondags na kerktijd even aanging, sprak hem telkens moed in. Het was natuurlijk, dat de jongen, nu hij in de stad werk had, daar bleef tot het af was: men moest het ijzer smeden als het heet was. Keerde hij eenmaal uit de stad terug, dan zou het voorgoed zijn; meester Stein verklaarde zich bereid op zulke voordeelige voorwaarden de werkplaats aan zijn begaafden leerling af te staan, dat deze het aanbod met beide handen zou aangrijpen; het was immers altijd zijn wensch geweest, den meester op te volgen, en dan kon grootvader in het gerieflijke huis nog een genoeglijken ouden dag bij hem beleven.

Het liep zachtjes aan naar Kerstmis en weer bevestigde een brief van Joseph zijn aanstaande komst. Elken morgen, als de oude man opstond, dacht hij: vandaag zie ik hem zeker; en elken avond legde hij zich ter ruste met de bemoedigende gedachte: dan stellig morgen! Maar de eene dag verliep na den anderen en Joseph kwam niet opdagen. Het werd Kerstavond en het ongeduld van den grijsaard begon ongerustheid te worden: als hij nu toch eens wegbleef! Maar neen, zoo onheusch kon hij tegenover zijn grootvader niet zijn; hij had het immers zoo vast beloofd: met Kerst-

tijd zou hij zeker thuis zijn. Zoo oud als hij was, had hij nog nooit de Kerstdagen buiten grootvaders hut gebracht: altijd waren zij gezamenlijk naar het dorp ter Kerstmis geweest. Neen, hij zou zonder mankeeren komen of.... er moest een ongeluk gebeuren.

De grijsaard wachtte en wachtte. Den ganschen dag had hij al uit het venster zitten turen, het kronkelende bergpad op, om te zien of de lang verwachte nog niet aankwam; herhaaldelijk was hij zelfs, op zijn stok leunende, een eindweegs het pad opgegaan tot aan de naaste kromming. Eindelijk was het donker geworden, en hij had zich bij den steenen oven in den hoek neergezet, bij elk gestommel of geritsel, dat hij buiten waarnam, het oor leenende, telkens opstaande en de deur openend om te zien wat voor weer het was.

Het was een stikdonkere nacht, en de sneeuw viel bij dichte vlokken.

‘Heer in den hemel, als hij maar niet verdwaalt in den donker,’ mompelde de oude man met bevende lippen, en zette de brandende lantaren voor het venster, opdat die den zwerver tot lichtbaak kon strekken in de duisternis.

Weer strekte hij zich op de ovenbank uit, maar het was hem niet mogelijk te rusten, terwijl hij niet wist of zijn jongen daarbuiten in de voethooge sneeuw niet verloren ronddoolde, op gevaar af van in een afgrond te glijden. Onrustig liep hij door het lage vertrek op en neer. De oude gesneden klok liet achtmaal haar kalm koekoek! hooren; het was de gewone tijd waarop de grijsaard zijn sober avondmaal nuttigde. Werktuiglijk dekte hij de tafel met het blauw en wit geruite tafellaken, zette brood en vleesch en bier en kerstboeken gereed; op den oven pruttelde nog een lekker schoteltje, Joseph's lievelingskostje. Boter, honing, kaas, worst, van alles stalde hij netjes en smakelijk op tafel uit. Hij had zich voorgesteld zijn jongen eens recht feestelijk te onthalen, nu hij voorgoed bij grootvader zou terugkeeren; want als hij hem eens in de hut had, zou hij hem niet meer laten gaan

Met welgevallen liet hij den blik over de tafel rondweiden; neen, er ontbrak niets meer aan. Als nu Joseph maar kwam! Nog eens ging hij naar de deur: de nacht was zoo zwart als inkt, en niets dan het zachte gesuizel der neerdwarrelende vlokken stoorde de stilte.

‘God! God! als de jongen eens verdwaalde.’

In de hut teruggekeerd, wierp de grijs aard zich voor het kruisbeeld en haalde den van ouderdom glimmenden rozenkrans voor den dag, welks kralen hij door de bevende, knokkelige vingers liet schuiven, terwijl zijn dorre lippen in koortsachtige beweging werktuiglijk de formuliergebeden prevelden: zijn gedachten waren buiten, bij zijn jongen, die wellicht verstijfd van kou door de sneeuw voortstrompelde, in de duisternis verre afgedwaald van de gastvrije hut, waar een warme oven en een gedekte tafel hem wachtte en grootvader de armen uitstrekte om hem aan het kloppend hart te drukken.

IV.

Joseph kwam niet naar huis. Hoe zijn grootvader den schrikkelijken nacht was doorgekomen wist hij zelf niet, maar de postbode, die hem den volgenden morgen een brief bracht, schrok toen hij het bleek, ontdaan en van angst verwrongen gezicht zag van den anders zoo blozenden en vergenoegden ouden man.

Nog brandde de lantaren in het venster, ofschoon de trage winterzon met flauwgeel schijnsel al door den dikken nevel boven de kim verrees. Op den vragenden blik van den bode, zei de grijsaard met toonlooze stem en bevende lippen:

'Mijn jongen zou met Kerstavond thuis komen, en hij is er nòg niet.'

'Hier is een brief van hem uit de stad.'

'Goddank! hij was dus niet op het pad!' En in vervoering van blijdschap drukte hij met beide handen het papier tegen de borst.

'Kom binnen en lees jij me eens voor wat hij schrijft,' ging de oude voort, den bode, die de sneeuw van zijn hooge laarzen trapte, naar binnen trekkend.

Deze nam den brief aan, waarvan de grijsaard met ongeduldige drift de enveloppe had opengescheurd; er vielen een paar banknoten uit, maar de oude man liet ze den bode oprapen en keek er niet eens naar: hij hijgde van verlangen naar een woord van zijn jongen.

De bode las:

> 'Lieve grootvader,
> 'U moet niet boos worden, als ik u teleurstel. Graag was ik met de Kerstdagen bij u geweest, maar een bijzonder toeval heeft dat verhinderd. Al menigmaal hebben de professoren der academie en andere kunstvrienden mij aangeraden, naar Parijs te gaan, omdat ik nergens beter gelegenheid zou kunnen vinden om mij verder te bekwamen en tot een degelijk kunstenaar te vormen. Ik had er nooit aan gedacht dien raad op te volgen; u weet dat ik liever in uw nabijheid gebleven was. Maar nu deed zich een bijzondere omstandigheid voor, die ik als een beschikking der Voorzienigheid beschouw en die mij noopt, de reis naar het middelpunt der kunstwereld te aanvaarden. Een van mijn vrienden, een jongen van verbazend talent en veel fortuin, wil in Parijs zijn studies gaan voltooien; hij bood mij aan hem te vergezellen; zijn vader neemt alle kosten ook voor mij op zich. Zulk een buitenkansje kon ik niet afslaan, en ik twijfel niet of u zal mijn besluit goedkeuren: het is hoogstens om een paar maanden te doen en dan ziet u mij voorgoed terug. Als deze brief u bereikt, ben ik al ver over de grenzen Zoodra ik te Parijs wat op orde zal zijn, schrijf ik u nader. Hierbij zend ik u alvast een deel van het bedrag, dat ik ontving voor het mij bestelde beeldwerk. Beschouw het als een kleine afrekening van de groote schuld, die ik heb jegens mijn goeden grootvader.
> Ontvang inmiddels vele groeten, ook voor meester Stein, van uw liefhebbenden kleinzoon
> Joseph.'

Hijgend had de grijsaard den lezer de woorden uit den mond gezien; sprakeloos staarde hij hem met groote oogen in het gezicht en nam werktuiglijk het papier aan, dat hij hem teruggaf.

'Naar Parijs!' stamelde hij 'en dat zonder afscheid!... Sepperl, telt je oude grootvader dan zóó weinig meer voor je!.. Ik zie het wel, de jongen is voor mij verloren.. verloren..'

Verplet onder dien slag, waardoor opeens al zijn hoop voor de toekomst vernietigd werd, liet de grijsaard zich in zijn ouden leunstoel neerzinken en sloeg de dorre handen voor het gezicht; hij weende. De brief lag open voor hem op de tafel, en het was of van dat papier nog altijd die korte koele woorden hem tegenklonken, waarin hij de stem van zijn Sepperl niet meer herkende. Was dat de taal van den

trouwhartigen, liefhebbenden knaap, die hem zoo menigmaal om den hals had gehangen, zoo dikwijls zijn handen had omklemd, zoo vaak had beloofd dat hij altijd, altijd bij hem zou blijven! Ach! wat moest het hart van zijn Sepperl veranderd zijn, dat hij zijn ouden grootvader, die jaren lang op zijn eindelijken terugkeer had gehoopt en reikhalzend naar zijn thuiskomst had uitgezien, aldus kon afschepen met een briefje en een ellendige som gelds! Zooveel gaf hij dan om den ouden man, die op hem al de liefde had overgebracht, die hij ooit voor zijn dierbaren gekoesterd had. O de bitterheid van die miskende liefde overstelpte den grijsaard het hart als met golven van weedom, die plotseling alles wegspoelden, wat dat hart in de wereld bezat. In zijn Joseph verloor de oude man alles, de lust van zijn leven, de hoop van zijn ouden dag, het voorwerp van al zijn gedachten en droomen Voortaan was de wereld leeg voor hem; de liefde van den knaap was hem alles geweest, nu die liefde hem ontzonk, had hij niets meer, niets...

De oude man kreunde en snikte als een kind en bleef lang als verlamd in zijn stoel gedoken zitten Ten laatste toch stond hij met een woeste beweging op; hij kon hier niet alleen blijven met zijn smart; hij moest zijn hart gaan lucht geven bij een vriend en hij dacht aan meester Stein. Met bevende hand nam hij de bankbiljetten van de tafel zonder naar de waarde te zien, stapte met wankelenden tred door de kamer en sloot ze in de zware eiken, van ouderdom glimmende kast. Hij legde den brief in zijn oud kerkboek, stak dit in den zak en sloeg den weg in naar het dorp.

Ook meester Stein stond verslagen, toen hij die geheel onvermoede tijding vernam.

‘Zoo'n ondankbare vlegel!’ was het eerste woord, dat hij bleek van kwaadheid en verbazing uitstiet. ‘Hij was bang dat grootvader hem geen toestemming zou geven. En daarom maar gauw op zijn eigen handje weg, zonder naar iemands goedvinden te vragen, zonder een woord van afscheid! Neen dat had ik nooit achter den jongen gezocht.’

Maar hij merkte hoe ieder woord een steek was in het hart van den grijsaard, die zelfs na die grievende miskenning toch geen kwaad van zijn lieveling kon hooren. Al was Sepperl hem ontrouw geworden, het vaderhart toch zou in trouwe liefde aan den verloren zoon volharden.

Meester Stein veranderde daarom van toon en poogde den ouden man te troosten. Hij schreef het aan jeugdige onnadenkendheid toe, dat de jongen niet besefte hoe hij door zijn overijld vertrek zijn grootvader grieven moest. Het was zoo kwaad niet gemeend, dacht hij: het aanbod was al te verleidelijk geweest, Parijs trok den kunstenaar aan; wat was natuurlijker dan dat? En daarbij was het hem misschien onmogelijk geweest vóór zijn vertrek afscheid te komen nemen. In elk geval had hij zijn goed hart getoond door dat geld te zenden, en zijn verdere brieven zouden allicht door hartelijkheid en uitvoerigheid goedmaken wat dit schrijven door zijn koele kortheid misdreven had.

Hoe diep ook terneergeslagen, liet de grijsaard zich door die verstandige taal toch weer gaarne opbeuren; hij kon op den duur aan de liefde van zijn Sepperl niet wanhopen. Inderdaad kwam er spoedig een brief, die hem nieuwe hoop gaf. Joseph scheen in de wolken over zijn verblijf in de wereldstad, waar alle kunsten haar schatkamers hadden, wijd openstaande voor allen, die er maar van wilden genieten en leeren. Hij was opgetogen over de genoegens van het Parijsche kunstenaarsleven, en de toon waarop hij zijn grootvader dat alles meedeelde, was zoo gul en hartelijk dat de oude man er met blijdschap zijn goeden Sepperl weer in meende te herkennen. Maar de brieven, die volgden, waren lang niet zoo uitvoerig meer; zij werden steeds korter en koeler, kwamen telkens bij langer tusschenpoozen en bleven eindelijk

geheel weg. Weken en maanden verliepen, zonder dat de grijsaard iets meer van zijn kleinzoon te hooren kreeg.

Meester Stein wist aanvankelijk door bemiddeling van vrienden in de stad nog eenige berichten in te winnen omtrent het leven, dat Joseph in de Seinestad leidde. Die berichten waren niet gunstig. De jonkman scheen geheel meegesleept in den maalstroom der zoogenaamde 'moderne kunst,' die haar idealen bij voorkeur zoekt in de wereld van het grof zinnelijke. Door lichtzinnige makkers verleid, dwaalde hij in ongebondenheid en uitspattingen al verder en verder af en ten laatste was zijn spoor zelfs niet meer te achtervolgen Hij was verdwenen in den afgrond, waarheen de maalstroom des verderfs onvermijdelijk den ongelukkige heendrijft, die zich door die wieling laat meesleuren.

'Verloren, verloren,' herhaalde de grootvader menigmaal bij zich zelven, wanneer hij in zijn eenzame kluis, half suffend bij den

oven gezeten, aan den kleinzoon dacht, dien hij met zooveel zorg had opgevoed, dien hij zoo angstvallig voor den boozen geest had pogen te bewaren, en die hem nu toch zoo wreedaardig was ontrukt. Ach, hoe bitter verweet hij zich, den knaap naar de stad te hebben laten trekken, waar het onbedorven jonge hart toch onvermijdelijk moest blootstaan aan allerlei verleiding, waartegen het niet bestand zou blijken. Het was duizendmaal beter geweest dat de jongen nooit zijn eenvoudig dorp had verlaten, dan dat hij in de wereld kundigheden had opgedaan, die enkel tot zijn verderf moesten strekken.

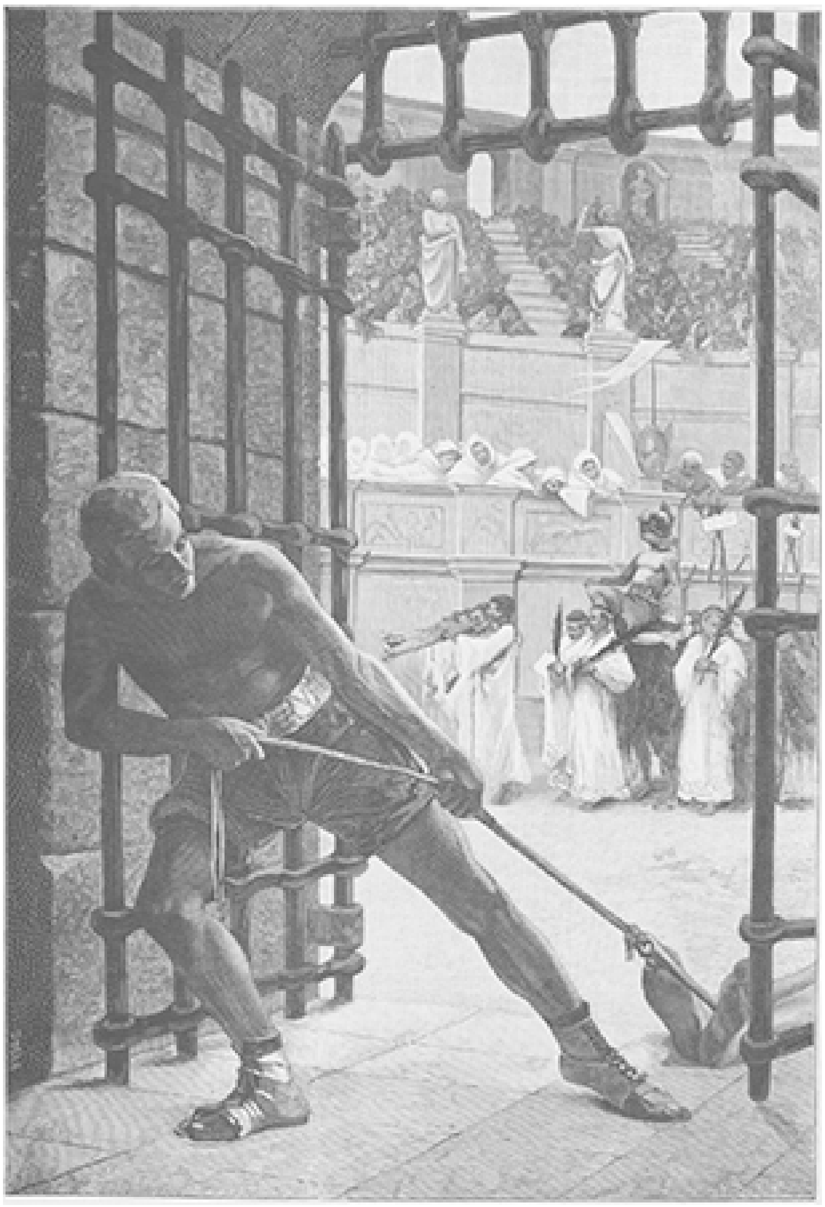

UIT HET ROME DER KEIZERS. - NA DE SPELEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MARCO LANDUCCI.

'Leid ons niet in bekoring,' had hij den knaap leeren bidden, en zelf had hij hem ondoordacht geleid in de onweerstaanbaarste verzoeking voor een jong mensch van talent, die van hoogmoed, zelfzucht en wereldsgezindheid.

En in grievend zelfverwijt wierp dan de grijsaard zich op de knieën voor het kruisbeeld, waarvoor hij zoo vaak met Sepperl had neergeknield, en dat nog omgeven was door

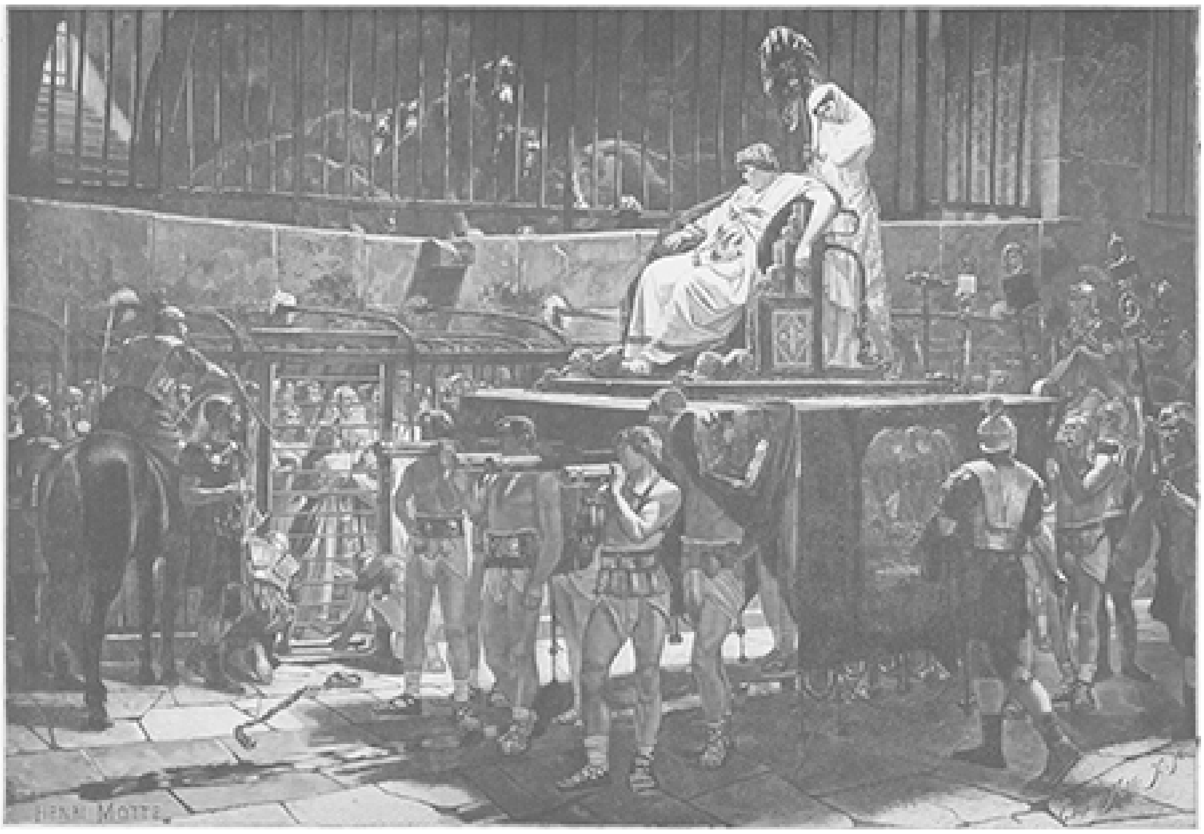

UIT HET ROME DER KEIZERS. - KEIZER DOMITIANUS IN DEN CIRCUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HENRI MOTTE.

de beeldjes, door den knaap in vromen kunstijver met nog ongeoefende hand gesneden. Dan bad hij onder tranen dat de barmhartige God den verloren zoon weer mocht terecht brengen, hier aan het minnende vaderhart, hier aan den voet van het kruis, welks lijdende Christus nog altijd het hoofd liefdevol nederboog en de armen uitbreidde om den afgedwaalde te ontvangen.

Ofschoon diep gebogen onder het wicht van zijn leed nog meer dan door den toenemenden last der jaren, toog de grijsaard nog elken Zon- en feestdag ter kerk in het dorp, evenals in de gelukkige dagen, toen hij dien tocht in gezelschap van den huppelenden Sepperl maakte. Meester Stein had hem herhaaldelijk aangeraden, zijn hut voor een huisje op het dorp te verwisselen, om aldus den langen weg naar de kerk uit te sparen; hij bood hem zelfs een plaats in zijn eigen woning aan. Maar de oude man kon niet scheiden van de hut, die vol was van herinneringen aan zijn geliefden Sepperl; moest hij die verlaten, dan kwam het hem voor dat hij heel dat dierbaar verleden afsneed, dat hij zijn kleinzoon, die toch eenmaal zou terugkeeren, onterfde en verstiet.

Neen, dan getroostte hij zich liever den langen en dikwijls gevaarlijken weg en zelfs in den kouden Kerstnacht toog hij trouw ter nachtmis. Hij had dat nooit overgeslagen dan ééns, in dien schrikkelijken, onvergetelijken nacht, toen hij te vergeefs zijn jongen gewacht had, die beloofd had met Kersttijd te komen en thans, nu reeds vijf-, zesmaal het heilige hoogtij was voorbij gegaan, nòg niet gekomen was.

Met Kersttijd zou hij komen, die gedachte bleef hem maar door het hoofd spelen, en telkens als het Kerstfeest naderde, voelde hij zich van onbestemde hoop vervuld, dat eindelijk de belofte in vervulling zou gaan.

‘Als ik Kerstmis maar halen mag,’ zei hij, als in den loop van het jaar de gebreken van den ouderdom hem aan zijn naderend einde schenen te herinneren, en die gedachte hield den neergebogen, afgeleefden man staande aan den rand van het graf. Ofschoon telkens de Kerstdagen voorbijgingen, zonder dat zijn hoop in vervulling ging, bleef hij toch maar hopen tegen een volgend jaar, zich bemoedigend met de gedachte: met Kersttijd zal hij komen.

Voor de zevende maal sinds dien schrikkelijken Kerstnacht, toen hij in doodelijken angst zijn lieveling had verbeid, brak Kerstavond aan en weer had hij tevergeefs den verlorene gewacht. Moedeloos had hij zich eindelijk ter ruste begeven, maar toen in den stillen nacht de verre klok van het dorp haar uitnoodigend gebimbam deed hooren, rees toch de grijsaard van zijn leger om maar weer den tocht te aanvaarden.

‘Het zal dit jaar de laatste maal wel zijn,’ sprak hij bij zich zelven, toen hij, op zijn stok geleund, moeizaam maar moedig het bergpad opstrompelde. Het was een heerlijke nacht en de maan glansde aan den hemel even luisterrijk als op dien keer, toen de kleine Sepperl de kinderlijke opmerking had gemaakt, dat ze de kerkgangers vergezelde naar het heiligdom, gelijk de ster de Wijzen voorging naar Bethlehem. Duidelijk stond dit den grijsaard nog voor den geest, en hij herinnerde zich het angstig voorgevoel, dat hem toenmaals bekroop en hem den knaap herhaaldelijk de belofte deed afvragen, dat hij toch altijd zoo vroom en godsdienstig blijven mocht als hij zich toen betoonde.

In de kerk neergeknield, zag hij weer het rozeroode Christuskindje op het goudgele stroo tusschen Maria en Jozef, dat den sluimerenden kunstzin van zijn Sepperl zoo krachtig had gewekt, dat het hem gedreven had tot het afleggen van die eerste

kunstproeve, welke hem de goedkeuring van den meester had doen verwerven. En de grijsaard bracht zich te binnen hoe de knaap later nog had beloofd, dat als hij zich als beeldsnijder op het dorp zou gevestigd hebben, zijn eerste werk zou wezen de vervaardiging eener levensgroote voorstelling van den stal van Bethlehem in de zijkapel rechts van het altaar.

'O als ik dat eens had mogen beleven, wat zou ik gelukkig sterven,' lispelde de grijsaard en boog dieper het hoofd in zijn vurig smeeken, dat toch eindelijk zijn gebed mocht verhoord worden.

Bij het uitgaan der kerk voelde hij zich op den schouder getikt door meester Stein.

'Kom mee,' fluisterde deze. 'Ik heb tijding van den verloren zoon?'

'Wàt zeg je?' riep de grijsaard en bleef van ontroering geschokt staan.

'Kom mee, dan zal ik het je onderweg vertellen,' hernam Stein en troonde den ouden man mee naar huis. 'Hij is ziek,' ging hij voort, 'doodziek en doodarm.'

'Ziek in Parijs?'

'Neen, hij is gelukkig al in de stad.'

'In de stad? Waarom niet naar zijn grootvader gekomen?'

'Ik zei immers dat hij ziek is, en naar zijn grootvader komen durfde hij niet: hij voelt wel dat hij het er niet naar gemaakt heeft, nu hij arm en ziek is maar aanstonds in liefde opgenomen te worden.'

'Mijn arme, beste Sepperl! hij begrijpt toch wel dat ik onzen Lieven Heer op mijn knieën danken zal, nu ik hem weer mag terugzien. Ik ga vandaag nog naar de stad.'

'Dus je zal hem niets verwijten?'

'Verwijten? waar denk je aan! Alles is vergeten en vergeven... Maar hoe kom ik naar de stad? Ik wil er vandaag nog naar toe. Ik moet mijn jongen zien, al zou ik op mijn knieën naar de stad kruipen.'

'Kom even in huis,' hernam Stein, 'dan kan je wat rusten en gaan we straks gezamenlijk.'

Maar de grijsaard had geen rust of duur meer; hij gunde zich nauwelijks den tijd om een oogenblik te gaan zitten. Stein poogde hem tot bedaren te brengen'

'Hoor eens,' zei hij, 'als je niet kalmer wordt, ga je niet naar de stad: het weerzien zou je te sterk aanpakken.'

'Mij aanpakken? Ik zal er van opleven.' En de oude man drong maar tot spoed. Stein hield hem nog wat aan den praat en ten laatste kwam het hooge woord er uit: Joseph was niet in de stad, hij was al bij meester Stein aan huis en lag er ziek te bed. Door meester Stein behoedzaam in bedwang gehouden, drong de grijsaard naar het slaapvertrek en de legerstede, waarop hij zijn Joseph, in dien korten tijd wel twintig jaar verouderd, bleek en uitgeteerd terugzag.

'Sepperl, mijn Sepperl,' kreet hij en zich voor het bed op ééne knie latende zinken, kuste hij teer en liefdevol het ivoorwitte hoofd, waaruit de donkere oogen hem met vochtigen glans aanstaarden.

'Grootvader,' stamelde de verloren zoon en strekte de lange magere hand uit om die van den ouden man te vatten, 'vergeeft u mij?'

'Alles, alles, mijn jongen,' snikte de grijsaard.

'Ik heb u zooveel verdriet gedaan'

'Maar dit oogenblik maakt alles goed. O God, hoe dank ik U dat ik mijn Sepperl heb weergevonden!'

'Och, grootvader, hoe vindt u mij terug! Ik heb mijn tijd, mijn krachten, mijn gezondheid, alles verspild.'

'Maar je wil beter oppassen, niet waar Sepperl?'

‘O grootvader, als ik maar eerst beter ben! Dan zal ik een ander mensch worden, een nieuw leven beginnen, enkel voor u.’

‘Dan zullen we maken dat je gauw gezond wordt.’

‘O nu ik hier ben, nu ik zie hoe goed u voor me is, zal ik gauw genezen zijn. De angst dat u me verstooten zou was mijn halve ziekte.’

‘Ik je verstooten, mijn Sepperl, mijn eenige, liefste jongen! Ik kan onzen Heer in den hemel niet genoeg danken dat Hij je weer heeft terecht gebracht.’

Inderdaad was de zieke onder de liefdevolle verpleging, die hij in het huis van zijn ouden meester genoot, spoedig hersteld; zijn jong, krachtig gestel kwam weldra de gevolgen van uitspatting en ontbering te boven. Spoedig werkte hij weer als van ouds in de werkplaats van zijn voormaligen meester mee.

Toen weer het Kerstfeest aanbrak, prijkte in de zijkapel rechts van het altaar der dorpskerk in den gloed van vriendelijk glanzend kaarslicht een levensgroote voorstelling van den stal van Bethlehem, zooals de knaap zich die gedroomd had en zooals de gevormde kunstenaar ze thans had uitgevoerd. Het was het eerste werk van den jongen meester beeldsnijder, die het huis en de werkplaats van meester Stein had overgenomen en zijn leven in kalmen, vromen arbeid sleet aan de zijde van zijn grootvader.

In zalige verrukking knielde de grijsaard naast zijn kleinzoon voor het treffend schoone beeldwerk en dankte uit de volheid van zijn hart den hemel voor de verhooring van zijn langjarig gebed, de vervulling van zijn vurigsten wensch. Nu eerst na vele jaren kon hij met onbedwongen jubel den lofzang meezingen: ‘Eere aan God en vrede op aarde aan de menschen van goeden wil,’ want nu aldus door de kunst van zijn kleinzoon aan God was eere gebracht, was in zijn ziel de vrede neergedaald.

‘Nu eerst,’ sprak hij tot Joseph, toen zij na afloop der mis nog eens van nabij de groep beschouwden, ‘nu eerst heb ik voorgoed mijn Sepperl weergevonden. Nu kan ik in vrede sterven.’

Emmanuel.

Wees gegroet, o stam van Jesse!
Die als teeken hebt gestaan,
Dat uit U een bottend Spruitjen,
't Heil der volkren op zou gaan!

Roert uw harpen, grijze Barden!
Laat uw choren, Israël,
Ruischen voor den pasgeboren
Vredevorst Emmanuel!

Zie, om Sions droeve heuvlen
Speelt een vonklend morgenrood,
Dat de Zon van Licht en Waarheid
Aanvoert in zijn purpren schoot.

Langs zijn velden ruischt Gods adem,
Door zijn dreven vaart een lied,
Zijn woestijn besprenkt een beekje
Dat van Juda's bergen schiet.

Van zijn donkre palmen druppelt
Hemelweelde als dauwnat neer,
In hun lommer zwijgt de klaagzang
Der profeten van weleer.

Stil ontplooit de roos heur blaadjes
In het dal van Jericho,
Langs Judaea's hupplend water
Klinkt en golft de vreugdeboô.

Op naar Bethlems schaamle kribbe!
Dáár, dáár ligt in d'armen stal
't Koningskind, wiens schreiend mondjen
U Gods Geest getuigen zal.

Uit Zijn handjes dauwt de zegen
Op de dorre en smachtende aard,
Liefde tintelt in Zijn oogje
Dat ons, zondaars, tegenstaart.

Van Zijn lipjes ademt vrede,
Van Zijn voorhoofd straalt de gloed,
Dien de stem der nageslachten
Als het Licht der waereld groet.

Looft en prijst den stam van Jesse,
Die als teeken heeft gestaan!
Uit zijn tronk is 't bottend Spruitjen.
't Heil der volkren opgegaan.

P.N. BROUNS.

Uit het Rome der keizers.

Deze titel is gelijkluidend met het Rome der circus- en amphitheaterspelen, het Rome der onmenschelijk wreede vervolgingen tegen de Christenen. In dat Rome van moord en bloed, van verfijnde wreedheid en teugelloos zingenot verplaatsen ons de beide gravures op de binnenpagina's van dit nummer. De tocht van een verwijfden imperator naar het amphitheater, waar de weerlooze Christenen voor de wilde dieren zullen geworpen worden, en het wegsleuren van het ongelukkige slachtoffer uit den circus, terwijl de met lauwerbladen omkranste overwinnaar onder het spel der cimbalen wordt rondgedragen: ziedaar twee tafereelen, die beter dan de pen dit vermag, dat vreeselijke tijdperk uit de wereldgeschiedenis kenschetsen, toen Rome door de kracht zijner legioenen aan de spits der geheele wereld stond, maar ook in zijn overbeschaving, zijn dierlijke wreedheid, zijn toomelooze weelde en zedenbederf de kiemen vond van zijn ras naderend verval.

Wij kunnen er ons moeilijk een denkbeeld van maken, hoe grooten invloed de openbare spelen op de Romeinen hebben uitgeoefend. Wij voelen niet, wat de Hellenen bewoog, toen zij tot de olympische en isthmische spelen uit alle streken van Hellas samenstroomden, evenmin, wat de bevolking van Rome bezielde, als zij van de kringvormig opgaande zitplaatsen van haar amphitheater en circus getuige was van de bloedige worstelingen der gladiatoren onderling of met verscheurende dieren, of de Christenen, zwakke grijsaards en kinderen, en kloeke mannen in de volle kracht des levens, voor leeuwen en tijgers geworpen zag.

De Italiaansche schilder Marco Landucci, de nazaat van dat volk van wereldbeheerschers, die zich ongetwijfeld bij den aanblik der puinhoopen van het Coliseum heeft geïnspireerd gevoeld, vergunt ons een blik te slaan in de kampspelen der Romeinsche gladiatoren.

De spelen der Romeinen hebben hun eigen geschiedenis. In beteekenis voor de ontwikkeling en inrichting van den staatsvorm hebben zij al dergelijke gebruiken bij andere volken ver overtroffen. In het begin eenvoudig als de aard van het volk zelf, hebben zij zich allengs uitgebreid en zijn met altijd toenemende pracht, ten laatste met onbeperkte weelde gevierd. In het begin een deel van den godsdienst op groote feestelijkheden uitmakend en met menschenoffers en allerlei ceremoniën verbonden, namen zij hoe langer hoe meer het karakter van een volksvermaak aan en de bloedige offers in de arena vielen niet langer ter eere der goden, maar om te voldoen aan den dierlijken bloeddorst van het Romeinsche volk.

Houdt men het oog op het onderwerp der opvoeringen bij deze spelen, dan kan men drie soorten onderscheiden: die van den circus, het tooneel en het amphitheater. Het gewichtigste bestanddeel der eerste vormde het wagenmennen, waarbij lichte met een, twee tot vier rossen bespannen wagens, door daarop staande menners geleid, den circus rondsnelden. Het aantal plaatsen voor de toeschouwers klom tot 380.000 en de hartstocht des volks voor deze spelen was zoo groot, dat, zooals een kerkvader bericht, de toeschouwers zelf het meest belangwekkende schouwspel vormden. De halsbrekerskunst der wagenmenners werd rijk beloond. Zoo verkreeg zekere Eutychus eens van keizer Caligula een geschenk van twee millioen sestersiën (f 240.000), terwijl voor anderen zelfs gouden standbeelden werden opgericht.

De tooneelspelen en dramatische opvoeringen sloten zich bij het Grieksche theater aan. Een blijvenden steenen schouwburg verkreeg Rome eerst door Pompejus, 85

jaar na de geboorte van Christus. Ook de tooneelspelers werden dikwijls met gunsten en goud overladen. Zoo verdiende de komiek Roscuis in zes jaar tijds zes millioen sestersiën (f 720.000).

Het derde soort der spelen waren de in het begin ook in den circus of op het forum, maar later in de amphitheaters gehouden kampspelen der gladiatoren. Oorspronkelijk alleen bij begrafenissen gehouden, waren zij een naklank van de aan de onderaardsche goden gewijde menschenoffers. In het begin moest een vechter bij begrafenissen op een brandstapel een strijd voeren ter herinnering aan de krijgsgevangenen, die weleer bij de graven geslachtofferd werden. In het jaar 264 voor Christus gaven Marcus en Decimus Brutus ter eere huns vaders de eerste groote gladiatorengevechten op de veemarkt (*forum boarium*). Van daar werden zij steeds menigvuldiger en in 42 voor Christus voor de eerste maal in plaats van de spelen in den circus als openbare spelen opgevoerd en weldra hadden zij alle andere in belangrijkheid overtroffen. In plaats van de bij elk spel voor het volk op het forum opgeslagen houten stellages bouwde Statilius Taurus het eerste steenen amphitheater en keizer Vespasianus ten slotte het reusachtige *amphitheatrum Flavium*, het Coliseum, dat 87.000 toeschouwers kon bevatten, en welks grootsche puinhoopen nu nog tot ons van de vervlogen pracht spreken. Onze gravure op bladz. 180 vergunt ons een blik in de binnenste ruimte van zulk een amphitheater, gezien van den ingang naar den lijkenkelder.

Als vechters (gladiatoren, van *gladius*, zwaard) werden slaven, krijgsgevangenen, misdadigers en ten laatste ook gehuurde lieden gebezigd. Zij werden in afzonderlijke vechtscholen voor hun bloedig handwerk afgericht en werden, naar het wapen, waarop zij zich oefenden, in verschillende klassen of *familiae* ingedeeld, aan wier hoofd een vechtmeester of *lanista* stond, die de gladiatoren drilde en ze aan hen, die zulk een spel organiseerden, verhuurde of verkocht. Naar gelang der wapenen en de manier van vechten waren er retiariërs, die zonder verdere wapenrusting, alleen met een net of *rete* en een drietandigen vork gewapend waren en hun tegenstander het net over het hoofd trachtten te werpen; secutoren, met zwaard en schild gewapend; myrmillonen en Galliërs, met den Gallischen helm, waarop zich de afbeelding van een visch in plaats van een vederbos bevond: Samnieten, met den gevleugelden Samnitischen vizierhelm, een lang schild en een metalen band om het linkerbeen; thrakers, met een kromme sabel en klein schild die hun tegenstander in geknielde of kruipende houding afwachtten; hoplomachers, in zware wapenrusting, dimachaërers, met twee korte messen; essedariërs, die op een Britschen strijdwagen, en audabaters, die te paard met gesloten vizier vochten.

Wanneer een gladiatorenspel werd opgevoerd, dan liet de gever daarvan een program opmaken, stuurde het ook in de provincies rond en het het in de Staatscourant of *acta diurna* bekend maken. In Pompeï heeft men zulke programs gevonden, op een waarvan men las: 'De vechtersbende van Ampliatus zal den 17en November voor de tweede maal vechten. Ophitsing der wilde dieren en tentdak.' Dit laatste beteekent, dat bij zonneschijn het amphitheater met een groot *velum* of tentdak zal overspannen worden.

Den dag vóór het spel kregen de kampspelers een vrijen maaltijd, die uit kostbare spijzen en dranken bestond, dikwijls het galgenmaal. Op den dag zelf trokken zij in plechtigen optocht naar de arena, waar de vechtmeester ze bij paren opstelde. In het begin werden spiegelgevechten gehouden, tot de trompetten het teeken tot het eigenlijke bloedige spel gaven. De gewonde gladiator mocht het volk door het opsteken van zijn wijsvinger om genade smeeken, en dit stond ze òf toe, door de gebalde vuist met ingetrokken duim te toonen, òf weigerde ze door den duim uit te

strekken. In het laatste geval werd de overwonnene door den op zijn borst geknielden overwinnaar door een genadestoot in de keel gedood. Deze werd in den regel (men zie onze gravure op blz. 180) onder de begeesterde uitroepen des volks in triomf door de arena rondgedragen. De dooden of halfdooden sleepte een slaaf, dikwijls als de ‘zielengeleider’ Mercurius gekleed, naar buiten en wierp ze in de vunzige kelderruimtem onder de arena, waar zij in korten tijd door de tallooze daar verblijf houdende ratten opgevreten werden.

De beroemdste der bovengenoemde gladiatorenscholen was die te Capua. Zulke inrichtingen waren gedeeltelijk eigendom der gemeenten, gedeeltelijk particuliere ondernemingen. Cicero vraagt bijv. bij gelegenheid aan zijn vriend Atticus, hoe zijn gladiatoren het maken en verheugt er zich over, ‘dat zij met het beste gevolg vechten,’ en meent, dat zijn vriend, door hen tweemaal te verhuren, er weer het geld uit kan slaan, dat ze hem gekost hebben. Clodius, Milo en andere volksmenners bezaten heele bende gladiatoren, waarvan zij voor hun politieke kuiperijen partij trokken. Cesar bezat eens zooveel gladiatoren, dat de Senaat zich door politieke oogmerken genoopt vond, een maximum voor het particulier bezit vast te stellen.

Op het laatst namen zelfs aanzienlijke mannen als senatoren en ridders aan deze kampspelen deel, maar in het oog van een man van den oud-Romeinschen stempel moest dit een gruwel zijn. Tacitus wil dan ook de namen dergenen, die onder Nero in het strijdperk traden, niet noemen, met het oog op hun nog in leven zijnde familieleden. Zelfs vrouwen uit de hooge kringen schroomden ten laatste niet meer, in de arena af te dalen. Men hoeft dan ook niet te vragen, hoe laag toen het peil der zedelijkheid te Rome stond.

Evenals de wagenmenners en de tooneelspelers werden ook de gladiatoren op buitensporige wijze geëerd en beloond. De eenvoudigste belooning was, dat een zegevierenden gladiator een vechtersstaf of *rudis* ten teeken van zijn meesterschap werd overhandigd. Overal hoorde men hun namen en daden prijzen; zoo hebben wij bijv. van Martialis een gedicht op den gladiator Hermes. Op lampen, vaten, edelgesteenten en wat al niet werden afbeeldingen van gladiatoren aangebracht. Voorstellingen van de kampspelen der gladiatoren werden vooral op grafmonumenten gegriffeld en ook op mozaïeken, waarvan nog enkele exemplaren behouden zijn, werden zij in hun daden verheerlijkt.

Vertegenwoordigt onze gravure ‘Na de spelen’ een beteekenisvolle episode uit het leven der heidensche Romeinen, de tweede gravure ‘De keizer in den circus’ is nog aangrijpender, en dit te meer, omdat wij daarop, naast den verwijfden keizer Domitianus, van zijn trawanten omgeven, de arme Christenen zien, in een groote kooi opgesloten, evenals de verscheurende dieren boven hen, wien zij straks als een welkome buit worden toegeworpen.

Om van dit schouwspel getuige te zijn, stroomt heel Rome, en niet enkel de wereldstad, maar al wat tot het gebied van deze metropool uit de oudheid behoorde, naar het Coliseum In de verschroeiende namiddagszon, door de warrelende stofwolken op de heirbaan, bewegen zich honderdduizend menschen te voet, te paard, in wagens of draagstoelen; mannen en vrouwen, de meesten in feestgewaad en van hun slaven vergezeld. De dichte, rumoerige volksmassa's voor het reusachtige zijn spits ten hemel beurende gebouw, worden door gewapenden in toom en op gepasten afstand gehouden, om de ingangen voor de voornamen vrij te houden.

Al geruimen tijd vullen zij de zeven steenen rijen van plaatsen, die in de beneden ringvormige ruimte voor hen bestemd zijn. Boven hen op dertig boven elkaar geplaatste rijen wemelt het van burgers. Op de overdekte galerij bevinden zich de

vrouwen in lichte, ruischende gewaden, met gouden spangen en ringen getooid, het gezicht geblanket en zich met haar groote waaiers koelte toewuivend. En heel bovenaan, op het door zuilen geschraagde dak, staat dicht gepakt het volk der lagere standen, door de voornamen haast niet opgemerkt, maar zelf de geheele vergadering overschouwend. Door de wachters van den circus zijn reeds de groote *velums* opgetrokken, die beschutting bieden tegen de zonnestralen.

(*Slot volgt*).

Bij de Platen.

Schaak den koning! -

Daarop was de tegenpartij, hoe achtervolgd, niet bedacht geweest. In zijn ijver om aanvallenderwijze op te treden, verloor hij zijn eigen verdediging uit het oog; terwijl hij zich al verkneukelde den *partner* een paar stukken afhandig gemaakt te hebben, komt deze opeens zijn koning bedreigen, en leelijk ook! Er is geen uitweg meer mogelijk, aan alle kanten is hem de vlucht versperd. Hij zal zich moeten overgeven. Toch niet dan na zich overtuigd te hebben, dat hem werkelijk geen redmiddel meer overblijft.

De speler wischt zich het zweet van het eerbiedwaardige kale hoofd; hoe hij ook prakkezeert, er valt niets meer aan te doen; zijn spel is reddeloos verloren.

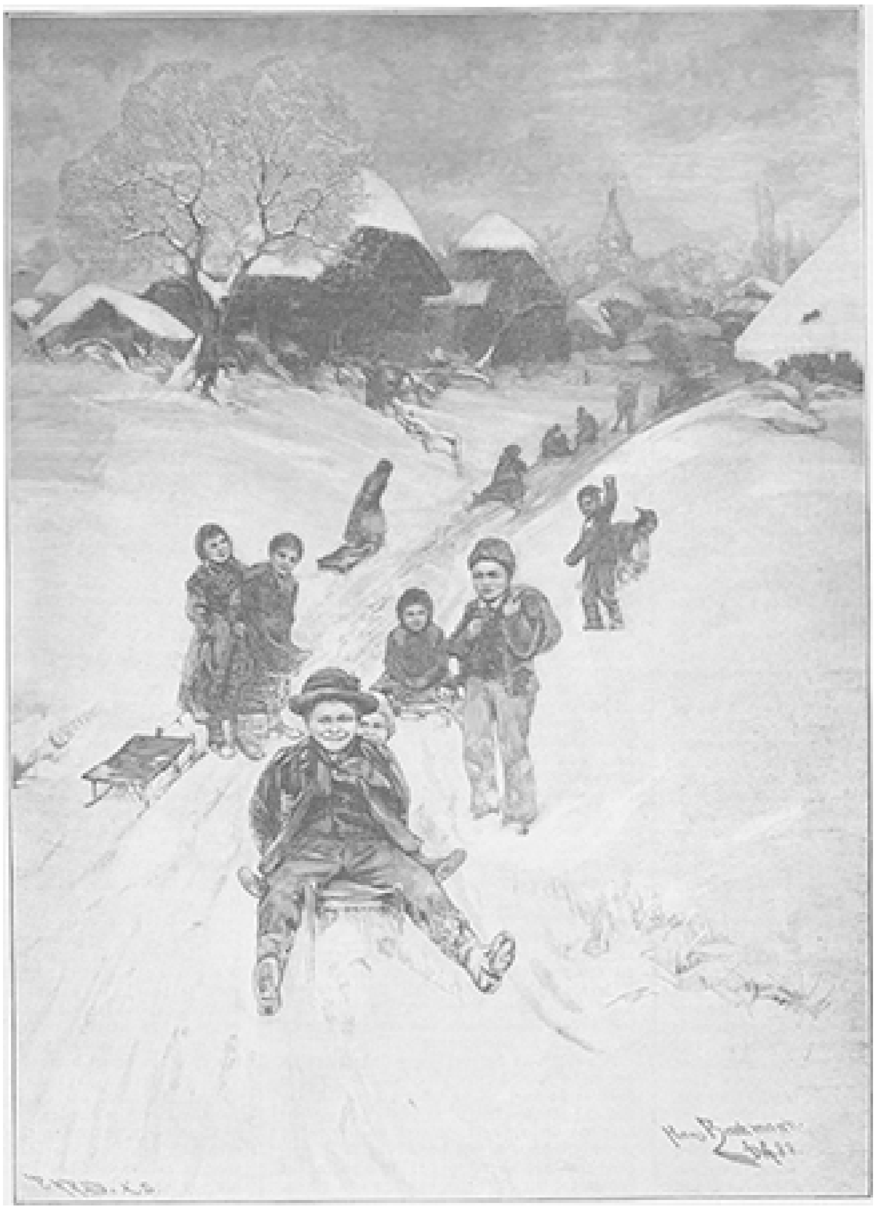

OP DE GLIJBAAN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HANS BACHMANN.

Zijn *partner* ziet niet zonder voldoening zijn verlegenheid aan; hij kon hem gerust laten tobben en ondertusschen een sigaar aansteken. Hij is overwinnaar en de zege valt hem niet meer te betwisten.

De schilder heeft ons zoowel de inspanning van den tegenspartelenden verliezer als de zegepraal van den overwinnaar naar het leven geteekend.

Op de glijbaan. -

Dat mag met volle recht ook gezegd worden van zijn kunstgenoot, die ons het vroolijke groepje dorpskinderen op de glijbaan te zien gaf. Alles leeft op dit schilderijtje, zoowel de deugnieten, die in volle vaart op hun sleetje de besneeuwde helling komen afgegleden, als de anderen, die hun beurt afwachten en voor het oogenblik lustige toeschouwers zijn. Of het volkje zich amuseert hoeven we niet te vragen; de stralende oogen en blozende gezichten zeggen ons genoeg.

[Nummer 24]

De overwinning van Mentana herdacht.

De 13e November van het jaar 1892 zal een gedenkwaardige dag blijven voor het katholieke Nederland. Toen toch werd te Utrecht door een schitterende reunie van nagenoeg alle Nederlandsche pauselijke oud-zouaven luisterrijk de zege herdacht, vóór vijf en twintig jaren, hoofdzakelijk door onze dapperen, in de velden van Mentana op de beroovers van den Paus-Koning bevochten. Uit alle oorden van ons vaderland waren zij samengekomen, de wakkere oudstrijders, om zich nog eens te vereenigen rondom hun beminden opperbevelhebber generaal de Charette, die hen voor vijf en twintig jaren zoo roemrijk ter zege had geleid en die hen thans door zijn tegenwoordigheid en door zijn bezielde taal weer zou opwekken tot nieuwe geestdrift voor de heilige zaak, waarvoor zij indertijd zoo grootmoedig goed en bloed toonden veil te hebben O, het was een heerlijke dag, dien zij mochten beleven, een dag om nooit te vergeten, toen de wapenbroeders, na een scheiding van vijf en twintig jaren, elkander hier weer mochten terugvinden en de hand drukken; toen zij dien goeden broeder Bernardinus van Oudenbosch weerzagen, die hen zoo gul ontvangen, zoo vaderlijk tot den kruistocht voorbereid en door zijn opwekkende liederen zoo krachtig hun moed aangevuurd had; toen zij gezamenlijk neerknielden in de aartsbisschoppelijke kathedraal, waar door hun wapenmakker, de oud-korporaal Kleinschmit, thans kapelaan te Raalte, het heilig misoffer werd opgedragen voor de zielerust hunner gesneuvelde kameraden en waar zij nogmaals de hartelijke toespraak mochten hooren van hun geliefden oud-aalmoezenier. Toen zij in den tuin van Tivoli, rondom den generaal en zijn staf geschaard, onder de opwekkende tonen van den zouavenmarsch weer meenden op te trekken ten strijde; toen zij den dapperen bevelhebber de herinnering aan hun roemrijke heldendaden hoorden ophalen en de gevoelens, die daarbij hun hart overstelpten, hoorden vertolken door den welsprekenden mond van Dr. Schaepman; toen zij zich mochten vereenigen aan den broederlijken feestdisch en eindelijk heel de beteekenis van dien onvergetelijken gedenkdag zagen samengevat in het ‘Leve de Paus-Koning!’ met vurige letteren geschreven tegen den donkeren hemel, als een lichtende profetie in dezen somberen tijd!

GENERAAL BARON DE CHARETTE.

De bijzonderheden dier luisterrijke feestviering, in den breede door de dagbladen vermeld, kunnen hier niet meer worden herhaald: ze zijn trouwens onvergetelijk voor allen, die het voorrecht hadden ze bij te wonen. Maar tot een blijvende gedachtenis aan den heuglijken vierdag zijn hier toch enkele herinneringen bijeenverzameld, die door alle zouaven, neen door alle Nederlandsche katholieken met vereering zullen worden bewaard: de beeltenis van den generaal met de afbeelding zijner woning, de commanderie van Basse-Motte, welke als een blijvend museum is van het pauselijk regiment: de portretten van den aalmoezenier, van Broeder Bernardinus, van den zouaaf priester Kleinschmit, van luitenant August Wils, die den generaal namens al zijn wapenmakkers verwelkomde, van luitenant Antoine Arts, die zulk een groot aandeel had in de regeling van het feest, van luitenant Adriaan Looijmans, door den generaal benoemd tot president van den Algemeenen Nederlandschen zouavenbond, en van luitenant Louis Boelen, eindelijk van de heele groep der feestelingen; de afbeelding van den gedenkpenning, den generaal aangeboden, en daarbij de voornaamste documenten van het feest, de toespraak van den aalmoezenier, de rede van Charette, het feestlied van Dr. Schaepman.

En heeft de feestviering te Utrecht, waarvan aan de feestcommissie en niet het minst aan den volijverigen president der Utrechtsche zouavenbroederschap, den heer A J. Overdijk, alle eer toekomt, de oude geestdrift weer tot nieuwen gloed ontvlamd, mogen dan deze herinneringsbladen er toe bijdragen, dat heilig vuur levendig te houden tot in de verste toekomst.

DE EERW. BROEDER BERNARDINUS VAN OUDENBOSCH.

Toespraak van den oud-aalmoezenier, den HoogEerw. Heer F.B. Paaps.

> *Ecce quam bonum et quant jucundum habitare fratres in unum sub umbra Immaculatae Virginis Mariae.*
> Ziet hoe zoet en hoe aangenaam het is, als broeders te wonen onder de bescherming van de Onbevlekte Maagd Maria.
> Woorden door Z.H. Pius IX geschreven op het Boek der Congregatie van de pauselijke Zouaven den 12 December 1866.

Opperbevelhebber, *Wapenbroeders*,

Niettegenstaande de pauselijke vlag nog het rouwfloers draagt; niettegenstaande de Pauskoning nog in het Vaticaan als in eene gevangenis zucht; toch zijne onze geesten verheugd en onze harten verblijd! En waarom? Omdat zij bewaarheid vinden de aangehaalde woorden van Pius IX: O! hoe zoet en hoe aangenaam is het toch als broeders vereenigd te zijn. *Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum.* Ja, zoo hard onze scheiding voor 22 jaren was, zoo zoet is nu ons weerzien

Gedenkt gij nog dien noodlottigen dag van 20 September 1870? Overwinnaars op alle punten ziet gij op eens de witte vlag opgeheschen! Gij moet uw zegepralend gevecht staken! En wat nog meer is, na als leeuwen zegenvierend gevochten te hebben, moest gij als lammeren gedwee naar de slachtbank geleid worden, om op het altaar van Rome, niet uw lichaam en uw bloed, dat ware het minste geweest;

maar uw wil en uwe ziel ten offer te brengen. Herinnert gij u nog, hoe wij op het St.-Pietersplein stonden? Nu een bedroefden oogslag op St. Pieterskerk, dan een betraanden blik op het Vaticaan. Daar is St. Pieters Stoel; daar woont onze Paus-Koning.

Hoort gij de trompetten den aftocht blazen? In gelid! voorwaarts! Een laatste blik op St.-Pietersdom! een laatste oogslag op het Vaticaan. Daar wordt eensklaps een venster geopend. Pius IX de Paus-Koning komt te voorschijn. Op commando staat het zouavenkorps stil. Het *genou terre* klinkt, en terwijl de trompetten het indrukwekkend *au champ* blazen, geeft Pius IX ons voor de laatste maal zijn zegen. Oorverdoovend klinkt: *Evviva Pio nono* en leve de Paus-Koning uit alle monden en terwijl Pius IX van aandoening in de armen zijner kamerheeren in bezwijming valt, moest gij, de oogen vol tranen en het hart vol droefheid, vooruit; en terwijl ik naar het hospitaal *S. Spirito* de smart van hun Vader en het vertrek hunner wapenbroeders aan de zieken en gekwetsten mededeelde, trokt gij in gelid de lage vertegenwoordigers van eenen meineedigen overweldiger voorbij. Te Castelfidardo, Mentana en Rome hadt gij getoond dat gij kondet vechten als leeuwen, nu op het hooge van de Stad der zeven heuvelen moest gij *Urbi et Orbi* aan geheel de wereld toonen dat gij kondet gehoorzamen als lammeren. U scheen door Christus' Stedehouder gezegd te zijn: gaat en onderwijst alle volkeren de *gehoorzaamheid*, die deugd, waaraan onze ongeluk kige tijden het meest behoefte hebben, die deugd die alleen den mensch, de familie, de dorpen, de steden, de landen en de samenleving kan gelukkig maken! En uit de hoogte des hemels scheen God u toe roepen: *Melior est obedientia quam victimae*, het is beter te gehoorzamen dan te sterven.

Dit was onze *Goede Vrijdag;* maar wij hadden ook onzen *Palmzondag* gehad. Beter dan ik weet gij, want gij waart de werktuigen, hoe de roode draak met zeven koppen, dien de meineedige koning van Piëmont op Rome afzond, door het zouavenkorps te Bagnorea, Subiaco, Monte-Libretti, Nerola, Farnese, Viterbo en Monte-Rotondo gekwetst, eindelijk te Mentana verpletterd wierd Eene welsprekende stem zal u heden die overwinning bezingen; dat het mij vergund zij, u eene enkele herinnering in het geheugen te roepen: onze zegepralende terugkomst in Rome. Overal wappert de pauselijke vlag; het kanon van den Engelenburcht dondert door het luchtruim; al de klokken van Rome galmen; vreugdekreten vervullen de lucht; alles roept ons het welkom toe! Fier stapten wij over een tapijt van bloemen terwijl het kronen op onze hoofden regende. Bij de kerk van *S. Maria della Vittoria* groetten de zegepralende banieren van Lepanto onze zegenvierende doorschoten vlag en uit alle monden klonk het: Leve de Paus-Koning! leve de Charette! leven de zouaven! leven de overwinnaars van Mentana!

DE HOOGEERW. HEER F.B. PAAPS,
Kanunnik, Pastoor-Deken te Lubbeek, Oud-Aalmoezenier der Pauselijke Zouaven.

En nu zijn wij hier in Utrecht als broeders vereenigd, om met onzen moedigen opperbevelhebber aan het hoofd het zilveren jubelfeest van den roemwaardigen dag te vieren; daarom zijn onze geesten verheugd en onze harten verblijd; en wij ondervinden de waarheid van de woorden, die Pius IX voor zes en twintig jaar op ons Congregatie boek schreef: *Quam bonam et quam jucundum habitare fratres in unum;* hoe zoet en hoe aangenaam is het als broeders vereenigd te zijn.

Maar hetgeen mij het meest verheugt, hetgeen mij zelfs verwondert, is, dat wij na vijf en twintig jaren nog zoo talrijk en zoo welvarend zijn. Waaraan is dat toe te schrijven? Elk koninklijk huis heeft zijn wapen. Elke dienaar van dat huis draagt dat wapen. Zoo had de Paus-Koning ook zijn wapen en als zouaven van den Paus, dienaren van de H. Kerk, prijkte dat wapen op onze borst. Twee sleutels dooreen, gekroond door de driedubkroon spelden wij met fierheid door onze epinglette op onze borst; maar ter zelfder tijd droeg ons korps de kenteekenen der ware Kerk van Christus in het hart en vandaar die wonderbare levenskracht, die in de Kerk van Christus leeft, ook in het zouavenleger. Zooals de Kerk van Christus *een*, *heilig*, *katholiek of algemeen is en wonderbaar voortduurt*, zoo is het zouavenkorps *een*, *heilig*, *algemeen of katholiek* geweest, is het nog en zal het blijven zoo lang 't het wapen der Kerk op de borst, en de kenteekenen der Kerk in het hart draagt; en dan zal de God der krijgsheiren dit leger *wonderlijk* blijven bewaren. Hij zal met ons zijn tot het einde der eeuwen, *usque ad comsommationem saeculi* Wij zijn *een*. Een in *hoofd* en in *leering*. Gaat naar alle landen en vraagt aan elken zouaaf: wie is uw hoofd? En in alle talen zal men u antwoorden: *de Charette!* die beminde opperbevelhebber, dien wij hier in ons midden voor den God der heirscharen zien knielen en dien ik hier in ons aller naam eerbiediglijk groet. *De Charette* is met het zouavenkorps één geworden Ziet gij een zouaaf, dan denkt gij aan de *Charette*, ziet gij *de Charette*, dan denkt gij aan geheel het zouavenkorps!

Een in *hoofd*, zijn de zouaven ook een in *leering.* Welke was en is onze leering? De vijanden der H. Kerk bestrijden door alle wettige middelen, zwaard, pen, tong en gebed. Door het zwaard heeft men het ondervonden; door pen en woord ondervindt men het; door het gebed zal men het ondervinden. *Ut innimicos Ecclesiae humiliare digneris*, Heer! gewaardig u de vijanden der Kerk te vernederen, - zal ons gebed blijven totdat wij door pen en woord en zwaard de volkomen zegepraal der H. Kerk bekomen hebben.

Het zouavenkorps was ook *heilig.* Heilig in zijn roeping; heilig in zijn streven; heilig in het beste deel zijner leden. Waarom verlieten wij onze ouders, broeders en zusters, vrienden en kennissen? Waarom verlieten wij ons vaderland? Om het heden noodzakelijk tijdelijk gezag der Pausen, dat de zaak der Kerk en van God is, te verdedigen Kan men iets heiligers vinden?

Met die heilige roeping was al wat gij in Rome deedt heilig. 't Zij gij aat of dronkt, waaktet of sliept, vocht of rusttet, alles was voor 't geloof.

DE WELEERW. HEER H.A.R. KLEINSCHMIT,
Kapelaan te Raalte, oud-korporaal der Pauselijke Zouaven.

Sta mij toe hier eenige van uwe bezigheden te herdenken en gij zult zien hoe heilig gij waart. Herinnert gij u nog dat avondgebed in de kazerne? Herinnert gij u nog dat avondgebed in het kamp van *Rocca di Papa*, toen gij, in *bataillon carré* om uwen aalmoezenier geschaard, op zijn gebed in uwe moedertaal antwoorddet? en als wij op het einde, ons gewoon sluitgebed: *Laudate Dominum omnes gentes*, dat alle geslachten den Heer loven, aanhieven, hoe dat de hooge bergen onze laatste woorden: *Laudate Eum omnes populi*, dat alle volkeren hem loven, herhaalden? Gedenkt gij nog die *militaire mis*? Heugen u nog die vergaderingen der Congregatie, het octaaf der Onbevlekte Ontvangenis en de schoone Meimaand? Herinnert gij u

nog die jaarlijksche voorbereiding voor het Paaschfeest? Staat het u nog voor den geest, hoe tijdens het Concilie of algemeene Kerkvergadering in de kerk van St. Jan der Florentijnen een kardinaal het hoogaltaar, Mgr. Wilmer, bisschop van Haarlem, en een Fransche bisschop de zij altaren ter zelfder tijd beklommen, om het brood en den wijn te veranderen in het Lichaam en Bloed van Christus? Hoort gij nog, hoe bij de Nuttiging onze ontbloote zwaarden op den kouden vloer rinkinkten, wat onze harten nog meer van liefde deed gloeien, om door die bisschoppelijke handen met het Brood des hemels gesterkt te worden? En wanneer de dood een slachtoffer in ons midden maaide, weet gij nog, hoe zijne compagnie op commando, en al die buiten dienst waren vrijwillig, om de familie te vervangen, de stoffelijke overblijfselen van hun wapenmakker naar de kerk en het kerkhof vergezelden en zijn graf met tranen en gebeden besproeiden? Wanneer ik dit alles overweeg, dan verwondert het mij niet, dat de bisschoppen van het Concilie mij zoo dikwijls zeiden: ‘Die zouaven zijn heilige jongens,’ en dat kardinaal Lavigerie, een onzer tot de zending van Middel-Afrika uitgekozen hebbende, hem doopte met den naam van le Saint, de heilige Joubert!

MEDAILLE VAN CASTELFIDARDO.

Daarenboven ons beste deel is heilig. Geen zouaaf is gestorven, - en gij weet dat allen door mijne handen moesten gaan, - of ik moest uitroepen: *beati qui in Domino moriuntur*, gelukzalig is hij, want hij sterft in den Heer! en altijd zou ik in zijn plaats hebben willen optrekken.

En onze martelaars dan! Die voor de zaak van God sneuvelen zijn martelaars. Hoevelen tellen wij er niet te Castelfidardo, Monte-Libretti, Mentana, Rome! Indien zij zalig zijn, die *in* den Heer sterven, met hoeveel meer recht mogen wij dan zeggen: Zalig zijn zij die *voor* den Heer sterven? En wat te zeggen van die drie helden van liefdadigheid, die te Albano tusschen de graven der drie Horatiërs en drie Curiatiërs begraven liggen? Voegt daarbij nog die moedige zouaven, die in tijd van verlof voor 't Geloof naar Middel-Afrika snelden en daar voor de zaak van God stierven of sneuvelden! En waar is het Opperhoofd der Katholieke wereld, onze Paus Koning, die ons zoo dikwijls zegende, waar is Pius IX? In den Hemel. Wij mogen zeggen: Ons beste deel is heilig.

Het derde kenteeken der H Kerk is ook het derde van het zouavenkorps *Katholiek of algemeen.* Algemeen in zijn *vorming.* Uit alle katholieke landen der wereld stroomden de jongelingen te zamen, om voor den H. Stoel als leeuwen te vechten en indien het God behaagde te sterven. Algemeen ook is het in zijn bestaan. Naar alle katholieke landen der wereld zond de Paus-Koning die leeuwen, in lammeren herschapen, om de gehoorzaamheid te prediken. Nederland België. Frankrijk, Engeland, Duitschland, Zwitserland, Oostenrijk, Italië, Spanje, Amerika, Azië, Afrika en zelfs Oceanië hadden hun zouaven. En in Middel Afrika is het een zouaaf, die de banier van het H. Hart in de eene, en de vlag van den Paus-Koning in de andere hand houdt, voor de beschaving, de meerdere eer van God en het heil der zielen, en die zouaaf is kapitein *Joubert*, bijgestaan door den Nederlandschen broeder Mertz van Maastricht.

Het grootste wonder der R K. Kerk is, dat zij door de ketterijen, scheuringen en vervolgingen niet wordt ten onder gebracht. Dit is ook het. wonder van het zouavenkorps. Welke vervolgingen hebben zij niet te lijden gehad! Van vijanden en vrienden, geestelijken en we reldlijken, machtigen en zwakken.

En wij bestaan en zullen blijven bestaan om overal onze zending te volbrengen: zouaven van den Paus-Koning en oprechte onderdanen van onze wettige koningen. En zou men ons somtijds ons *burgerrecht* ontnemen, men zal ons toch nooit ontrukken ons *burgerhart*, dat klopt voor Vorst en Vaderland! En waarom dit wonderbare bestaan nog na vijf en twintig jaren? Mijn volle overtuiging uit ik u hier. Om nog groote werken te verrichten God is rechtvaardig. Te Rome heeft Hij ons vernederd, te Rome moet Hij ons verheffen. Het slijk dat St. Pieters rots sedert ons vertrek uit Rome besmeurt, kan niet afgewasschen worden dan door zuiver zouavenbloed.

Daarom roep ik u met vertrouwen toe: *Expecta Dominum*: Wacht de ure des Heeren af, en ondertusschen *Viriliter age*, handelt krachtdadig! blijft een, leeft heilig, werft aan, dan zal de Almachtige voor ons nog een wonder doen. Onder het bevel van onzen Generaal *de Charette* zullen wij nog eens naar Rome vertrekken. Zooals op de medaille van Castelfidardo gegrift is, zullen wij *Pro Petri Sede*, voor S.-Pietersstoel vechten. De overwinning, zooals Mentana's eeremetaal voorzegt, zal zijn *Fidei et Virtuti*, voor 't Geloof en den moed; en wij zullen nog eens verdienen het eereteeken, dat Z.H. Leo XIII op onze borsten heeft gehecht, *Bene Merenti*, wij zullen ons verdienstelijk gemaakt hebben voor God en Kerk, samenleving en vaderland, tijd en eeuwigheid.

Blijft een, want de Belgische spreuk zegt: *L'union fait la force*, eendracht maakt macht. Blijft getrouw aan uwe heilige grondbeginselen en wanneer men u zou kwellen, zegt dan met de Nederlandsche leuze: *Je Maintiendrai*, ik zal handhaven, en gij zult de waarheid der Fransche kenspreuk. *Dieu protége la France*, ondervinden. Hij zal ons beschermen in ons leven. beschermen in onzen dood, en na zouaven der H. Kerk

geweest te zijn op aarde, zullen wij prinsen worden van God in den Hemel, en daar, onder de schutse van de Onbevlekte Maagd Maria met Pius IX, den Paus der Onbevlekte Ontvangenis en alle andere zouaven, martelaren en belijders vergaderd, zullen wij den troon van den God der heirscharen omringen en daar in alle eeuwigheid roepen: *Sanctus Sanctus Sanctus Deus Sabaoth*, driemaal heilig is de God der Heirscharen, en heilig zijn Zijne zouaven. Amen.

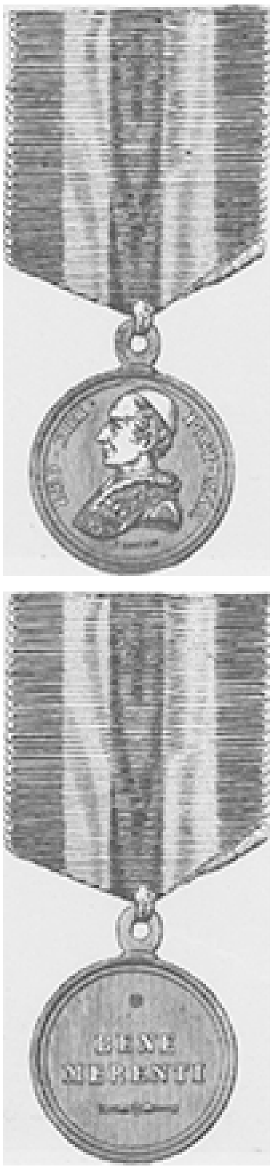

MEDAILLE BENE MERENTI.

KRUIS VAN MENTANA.

Geestlied,
Woorden van Dr. H.J.A.M. Schaepman.
Muziek van N.N. Begeleiding van den Heer C.v.d. Heuvel.

Koor.

't Oude lied weer aangeheven,
   't Lied vol geestdrift, 't lied vol moed:
Aan de Kerke Gods ons leven,
   Heel ons leven, goed en bloed!

Vijf en twintig volle jaren
   Vloden sinds den grooten dag,
Die des vijands roode scharen
   Voor het kruisheir wijken zag.

Dag van eere, dag van glorie,
   Door geen strijd te duur gekocht,
Toen de hemelsche Victorie
   Kransen om ons vaandel vlocht.

Solo.

Gezongen door den Heer J. Urlus van Utrecht.

Christus' sleutelvoogd te Romen
   Riep ons in zijn harden nood,
Op zijn stem zijn wij gekomen
   Tot de zege of tot den dood.

Op Mentana's heuvlen vochten
   We allen voor 't aloude recht,
God heeft ons de kroon gevlochten,
   Voor zijn strijders weggelegd.

Vijf en twintig jaren vloden
   En... het onrecht zegepraalt;
O, welzalig zijn de dooden,
   Die Gods eeuwig licht bestraalt.

Solo en koor.

In geheimenis en duister
   Wachten we op des Heeren woord,
Eenmaal, eenmaal breekt de luister
   Door de donkre wolken voort.

Eeuwig is de Heer der Heeren,
   Eeuwig is Zijn Koningsmacht,
Eeuwig zal Hij triomfeeren,
   Hopend houden wij de wacht.

Broeders, om onze oude vanen
   Straalt des zilvers reine glans,
Nimmer zal die glorie tanen,
God zal ons den heirweg banen
   Tot een nieuwen zegekrans!

DE REUNIE DER NEDERLANDSCHE PAUSELIJKE ZOUAVEN OP ZONDAG 13 NOVEMBER 1892 TE UTRECHT TER HERDENKING DER OVERWINNING VAN MENTANA
Naar de photographische opname in den tuin van Tivoli door den photograaf J. GESTERKAMP JR., Weerdsingel te Utrecht.

Begroeting van den Generaal door luitenant August Wils.

Generaal!

In naam van alle gewezen Pauselijke zouaven, die hier vereenigd zijn, kom ik Uwe Excellentie de gevoelens van erkentelijkheid en geluk vertolken voor de groote eer, die Gij ons door Uwe tegenwoordigheid onder ons aandoet. Wij allen hebben levendig en onverzwakt den eerbied, de toewijding en de genegenheid bewaard, die ieder onzer uwen doorluchtigen persoon toedraagt, en uwe edelmoedige pogingen, bij den H. Vader om ons de schoone onderscheiding van *Bene Merenti* te bezorgen, hebben onze dankbaarheid slechts doen toenemen. Gij ziet de gewezen Hollandsche zouaven voor u, Generaal, maar bezield met denzelfden geest, met een onwankelbare trouw, zijn zij nog dezelfde denkbeelden toegedaan, die hen hun steden en dorpen en alles wat hun hart dierbaar was, hebben doen verlaten, om de heilige zaak des Pausen en zijner wereldlijke macht te gaan dienen, alleen met het doel om hun plicht jegens den godsdienst te vervullen. Zij zijn nog dezelfde zouaven van Mentana.

LUITENANT AUGUST WILS.

Wel heeft de tijd ons oud gemaakt en onze rijen gedund, maar achter ons rijst een nieuw jong en krachtig geslacht op. Het zijn onze zonen, bezield met den geest hunner vaderen en begeerig, den dag te zien aanbreken, waarop zij het voorbeeld hunner voorgangers zullen kunnen volgen, want wat de vader gedaan heeft, zal ook het kind niet te zwaar vallen. Dit waren uwe woorden, generaal, en met Gods hulp zullen zij een profetie blijken te zijn geweest.

Ten slotte, Generaal, druk ik den wensch uit, dat het zoo moge zijn, en dat dit schoone feest, ter herinnering aan een schitterende daad, waarop de gewezen

verdedigers van het recht om een vlag geschaard staan, die uwe ridderlijke handen voor het oog der geheele wereld houden opgeheven, moge bijdragen om de banden nauwer aan te halen, die ons allen onverbreekbaar vereenigd moeten houden in onze gemeenschappelijke toewijding aan den H. Stoel, en tot onzen dood zullen wij den kreet herhalen: ‘Leve de godsdienst! Leve Leo XIII, raus Koning! Leve generaal de Charette!’

Rede van Generaal Charette,

Waarde Kameraden,

Groot en schoon was het denkbeeld, om den 25sten verjaardag van de overwinning van Mentana te Utrecht te vieren, in de vaderstad van Paus Adriaan VI, in die stad waar een (in de geschiedenis) beroemd verdrag werd geteekend en waar de Vereenigde Provincies zich onafhankelijk verklaarden. Mentana! Die roemrijke herinnering is voor het tegenwoordige, zoowel als voor de toekomst, een gelukkig voorteeken!

LUITENANT ANT. ARTS.

Ik groet u Hollandsche Zouaven, uit naam van geheel het Regiment, en ik ben zeer trotsch op de eer, heden uw voorzitter te zijn. Gij zijt de meest talrijke in het Regiment geweest, gij hebt er uw aandeel van roem, eer en geloof aangebracht.

Het is een schoon schouwspel, dat huldebewijs, gebracht aan de herinnering van de schoone jaren onzer jeugd, toen wij allen kwamen toegesneld op de verheven stem, die ons riep om te verdedigen, wat er nog overbleef van het erfgoed van den H. Petrus, dat de Revolutie en de Vrijmetselarij reeds verminderd hadden en haar op den 20sten September 1870 geheel ten offer viel.

Herinnert gij u Pius IX nog, toen hij ons Zijn laatsten zegen gaf... op het Plein van St. Pieter, en in bezwijming viel in de armen zijner Kamerheeren? Als men zulk een schouwspel heeft bijgewoond, vergeet men het nimmer.

Wat zijn wij te Rome gaan doen? Ons godsdienstig geloot, de heilige Katholieke, Apostolische en Roomsche Kerk verdedigen, waarvan Pius IX toen de vertegenwoordiger was; de wereldlijke macht van den Paus verdedigen, die dubbele en verhevene vertegenwoordiging van alle wettige regeeringsvormen. Toen, zoowel als nu, en ik sta er borg voor in naam van geheel het Regiment en in uw naam, Hollandsche Zouaven, zijn wij gereed om te antwoorden op de roepstem van den H. Vader Leo XIII, die Zijn Regiment met gunsten en zegeningen van allerlei aard heeft overladen.

Ik zie er de bewijzen van op uwe borst, en die medaille, op uw hart geplaatst, is als het zinnebeeld van uwe getrouwheid en toewijding.

'Bene Merenti.' - Zij hebben wel verdiend; dat is het verledene, hetwelk ons de toekomst waarborgt.

LUITENANT LOUIS BOELEN.

Kameraden! Zijn godsdienstig geloof verdedigen heeft nooit een onzer belet om alle de plichten en verplichtingen als burgers te vervullen en zijn vaderland te verdedigen, zoowel tegen de vijanden van buiten als van binnen.

In ons Regiment, Mijneheeren, ik zeg het met alle nederigheid - want God kiest uit, wie het Hem behaagt - moet men iedereen noemen of niemand.

Ik wil de geschiedenis van het Regiment niet herhalen, want gij kent die zoo goed als ik; maar de bekoorlijkheid van de herinnering is groot.

Herinnert gij u de vervelingen van het garnizoensleven, waarin gij het voorbeeld van krijgstucht gaaft, en gij in de oogenblikken, welke de eischen van den dienst u vrijlieten, u verzameldet onder de leiding uwer aalmoezeniers, om den lof des Heeren te zingen?

Herinnert gij u de marschen en contremarschen bij de vervolging der roovers in de Abruzzen, in 1866; de cholera van Albano, waar drie der uwen als slachtoffers

hunner naastenliefde en toewijding het leven lieten: de veldtochten van 1860-1861, 1862, 1867, 1870?

Ik zal hier slechts een enkel feit aanhalen, dat het verleden, het heden en de toekomst van het Regiment in zich bevat - het is de dood van uw landgenoot Jong, te Monte-Libretti. Door vijanden omringd, en na al zijne patronen verschoten te hebben en nadat zijn geweer in zijne handen gebroken was - altijd overeind staande, riep hij zijnen vijanden toe: ‘mikt op het hart!’ en een groot Kruisteeken makende sterft hij, onder den kreet: ‘Leve Pius IX, Paus en Koning!’

Waarde Kameraden! God heeft ons het grootste aller goederen geschonken: het geloof.

LUITENANT ADRIAAN LOOIJMANS.

Wij zijn niet meer in onze eerste jeugd. Is de dag van onzen dood ver af of nabij? God alleen weet het. Ik ben onder u de oudste in jaren en volgens de natuurlijke orde, zal ik het eerst moeten vertrekken, ofschoon ik er nog volstrekt geen lust toe heb.

Wanneer ik het geloof heb bewaard, dan dank ik het aan u, mijne vrienden; dan dank ik het aan die gemeenschap van denkbeelden, gevoelens en gebeden, en, zooals de generaal van het H. Hart de Sonis, het uitdrukte: alles is sedert 33 jaren onder ons gemeenschappelijk geweest: vreugde, smart, opoffering.

Ik kom u nu verzoeken om u allen aan te sluiten bij de broederschap van het H. Hart, die in onze Kapel te Basse Motte is opgericht, en waarvan gij de statuten in uw bezit hebt.

Alle dagen zal de H. Offerande der Mis opgedragen worden, om aan het H. Hart van Jesus hulp en bescherming te vragen, en wij zullen het smeeken om al degenen die gestorven zijn tot de glorie te roepen, en te maken dat allen, die nog leven, zich voor de geheele eeuwigheid bij hen aansluiten.

Vrienden, al wat wij verlangen is, om goed te eindigen, zooals wij begonnen zijn - door een acte van geloof. Wij gelooven in God, wij gelooven dat men aan den Paus zijne wereldlijke macht moet teruggeven, die de grondslag is waarop alle godsdienstige en staatkundige krachten van geheel de wereld in evenwicht blijven.

Wij gelooven in het H. Hart, onder welks

vaandel uwe Kameraden van Frankrijk gestreden hebben en gesneuveld zijn voor de heiligste der zaken - het overweldigd vaderland. Een man, die het godsdienstig geloof heeft, moet ook het geloof in het vaderland hebben; maar te gelijker tijd moet men ook de werken hebben. - Scharen wij ons dus rondom het vaandel en laten wij bereid zijn tot alles, wat ons godsdienstig en staatkundig geweten ons zal bevelen.

VAANDEL DER NEDERLANDSCHE ZOUAVEN.

Blijven wij, voor alles, wat wij zijn - de ridders van Christus Ik druk uit naam van u allen een wensch uit: dat wij het voorbeeld mogen volgen van dien ridder der Kruistochten, die, bij het sterven, vroeg, dat men op zijn graf dit eene woord zou zetten: Credo.

Zouaven van den Paus, ridders van Christus! laat ons opstaan en uit de volheid des harten den kreet uiten, die geheel ons godsdienstig, staatkundig en maatschappelijk geloof omvat: ‘Leve Leo XIII, Paus en Koning!’

Ik zou meenen te kort te schieten aan de overleveringen der Ridderschap en mijne Koningsgezinde overleveringen, wanneer ik, hoewel vreemdeling onder u, niet de gezondheid van eene vrouw, van uwe jeugdige Koningin instelde, en dat wel om getrouw te blijven aan de oude kenspreuk: *Mon Dieu, mon Roi*, *ma Dame!*

Antwoord van Dr. Schaepman,

Generaal!

Ik gevoel mij trotsch en gelukkig tot u eenige woorden van dank uit naam der Hollandsche Zouaven, die om u vereenigd zijn, te kunnen richten. De rede, welke gij zoo even hebt uitgesproken, heeft al de snaren van hun hart doen trillen en heeft uitbarstingen van geestdrift verwekt, welke u zullen hebben bewezen, dat zij altijd dezelfden zijn, zij mogen dan uwe toehoorders of uwe soldaten wezen. Uw woord heeft hun herinneringen verlevendigd, hun trouw bevestigd en iederen morgen zal het voor hen het 'réveille' zijn en gedurende de hitte van den dag de marsch voorwaarts.

'Maar veroorloof mij, generaal, u op geheel bijzondere wijze dank te zeggen uit den grond mijns harten voor den kreet, waarmee uw toespraak besluit, den kreet ter eere van onze jeugdige en bevallige Koningin (*Applaus*). Ik dank u daarvoor en ik zal u zeggen waarom.

'Wij, Hollanders, zijn een klein volk, maar een zeer fier, zeer onafhankelijk en zeer trouw volk. Wij kennen ons geen vijanden, maar ook geen bondgenooten toe Wij steunen slechts op God en op ons recht. Wij danken ons grondgebied aan onzen strijd tegen de zee en onze eenheid aan worstelingen, die onszelf lang hebben verdeeld. Maar de eenheid is eindelijk verkregen en het levende en schitterende symbool dezer eenheid is het nationale koningschap in het Huis van Oranje. Voor ons is dit koningschap de hoeksteen en de sleutel van al onze politieke instellingen, de waarborg bij de gratie Gods van het ware gezag en van de rechtmatige vrijheid En dáárom ligt al onze hoop in die geestdriftige liefde voor onze jonge Koningin, welke de Almachtige God zich gewaardige Zijn vollen zegen te schenken. (*Bravo.*)

'Ik kan intusschen niet eindigen, generaal, zonder u nog een woord toe te voegen. De oude zinspreuk, welke gij ons met zooveel geesten zooveel warmte in herinnering hebt gebracht is - gij zult mij veroorloven het u te zeggen - niet anders dan het korte begrip van geheel uw leven. Gij zijt èn door recht van geboorte èn door recht van verovering de meest waardige vertegenwoordiger van dit schoone devies: '*Mon Dieu, mon roi, ma dame!*' Gij hebt uw God gediend door te dienen Zijne Kerk, de Moeder en Koningin der volken. Gij zijt trouw gebleven aan uw Koning, aan het groote beginsel van het wettige koningschap, belichaamd in den Plaatsbekleeder van O.H. Jesus Christus, koning van Rome.

'En wat uwe 'dame' betreft, o, gij hebt haar bemind met een trouwe liefde, een liefde, sterker dan de dood. Want ik durf haar noemen deze schoone en groote 'dame', zij heet Frankrijk. Het katholieke Frankrijk, de oudste dochter der Kerk, het Frankrijk, dat de moeder is van alle edele geestdrift en grootsche daden, het Frankrijk, dat van de H. Maria Magdalena de naastenliefde heeft, *die bekoort* en van den H. Dyonisius de wijsheid, die tot het sublieme opvoert.

'Ziedaar uw 'dame', generaal, de 'dame', welke gij in uw hart draagt en bij wie altijd uw gedachten zijn. Gij behoort tot degenen, op wie zij rekent en op wie zij terecht rekent. Gij zult haar overal en in alle omstandigheden dienen; gij behoort tot hen op wie Paus Leo XIII het oog heeft gericht, als de redders van uw schoon land, tot hen, die alle krachten zullen vereenigen, om de zedelijke grootheid van hun vaderland te bewaren of te verhoogen.

‘En met de gedachte aan deze ‘dame’ verzoek ik mijne landgenooten en vrienden te Uwer eer, generaal, den kreet aan te heffen: Leve Frankrijk. (*Daverende toejuichingen.*)

Gedenkpenning van het Mentana-feest.

Tijdens het feestmaal werd den generaal een gedenkpenning overhandigd door twee zoontjes van oud-zouaven, de jongeheeren Van Soest en Kusters, waarvan de eerste den generaal aldus toesprak:

Beminde Generaal!

‘Sta mij toe, mij, zoon eens oud-zouaafs, U dezen gedenkpenning aan te bieden uit naam van al de Nederlandsche Oud-Zouaven. Dat deze medaille, Heer Generaal, in Uwe herinnering beware de achting en de liefde, welke zij U toedragen!

‘En, daar het U niet meer vergund is, de wapenen op te nemen voor de heilige zaak, zullen wij, hopen wij, eenmaal onder de leiding van mijnheer uwen zoon, bewijzen, wij jongeren, dat wij onzer vaderen waardig zijn.

‘Moge deze betuigingen van toewijding U minder smartelijk maken de gedachte aan den onwaardigen toestand, in welken het algemeen Opperhoofd der H. Kerk zich als wereldlijk souverein gebracht ziet en tegen welken wij ons bij voortduring zullen verzetten.’

Het geschenk ging vergezeld van de volgende oorkonde:

Heden, den 3^{en} November van het jaar O.H. 1892, in het 15^{e} jaar der regeering van Z.H. Paus Leo XIII, in het 10^{e} jaar van het beheer van Z.D. Hoogw. Mgr. P.M. Snickers over het Aartsbisdom van Utrecht, in het 13^{e} jaar van het leven van Hare Majesteit Wilhelmina, Koningin der Nederlanden en in tegenwoordigheid van Z. Ex. Generaal Athanase Baron de Charette, is deze medaille, die aan de eene zijde het Wapen van Nederland vertoont met het opschrift:

> De Hollandsche Zouaven aan Z.E. Generaal Baron de Charette.
> en aan de andere zijde:
> Herinnering aan de Reunie 1867 Mentana 1892
> Utrecht 18 $\frac{13}{11}$ 92 Holland

opgedragen aan Z.E. Generaal Baron de Charette in naam van al de Oud-Zouaven van het Pauselijk leger, die, om feestelijk den 25^{en} verjaardag van den roemvollen veldslag van Mentana te vieren, vereenigd zijn te Utrecht (Holland) in het park *Tivoli*, als een blijk hunner dankbare waardeering van zijn geëerde tegenwoordigheid bij de bedoelde plechtige reunie, en met bestemming om te worden bewaard in het museum der commanderie der Zouaven te Basse-Motte, Chateau Neuf in Bretagne.

Z.E. de generaal zal worden vereerd met een afschrift dezer oorkonde, een ander zal worden aangeboden aan het museum te Basse-Motte, en een derde aan het archief der Nederlandsche Pauselijke Zouaven.

(*was geteekend*)

AUGUST WILS, 1^{e} *Luit der P.Z. Voor de Feestcommissie*,
A.J OVERDIJK, *President.*
F.X.H. NOLLET, *Lid der Commissie van Voorbereiding.*

GEDENKPENNING GENERAAL CHARETTE AANGEBODEN.
Geslagen door J.Ph.M. MENGER,

Basse-Motte.

La Basse-Motte is een heerlijkheid in Bretagne, departement Ille-et-Vilaine, gelegen niet ver van Rennes, onder welk aartsbisschoppelijk diocees het behoort. Basse Motte is een geschenk der Zouaven aan hun aanvoerder. Generaal de Charette heeft dat geschenk alleen willen aanvaarden op voorwaarde dat hij het kasteel tot een Commanderij zou kunnen inrichten, geheel gewijd aan de herinneringen en de nagedachtenis van het regiment Zouaven en de vrijwilligers van het Westen. Natuurlijk werd deze voorwaarde met vreugde aangenomen, en onmiddellijk toog de generaal aan het werk. Bij het kasteel werd een kapel gebouwd, die den 27en Juni 1891 door Z.E. kardinaal Place, aartsbisschop van Rennes, werd ingewijd in tegenwoordigheid van een uitgelezen publiek, waaronder zich bevonden Z.M. Frans II, koning van Napels, de hertog van Alençon, de graaf De la Tour en een groote menigte vertegenwoordigers der adellijke huizen van Frankrijk, officieren der Zouaven, Zouaven, kortom een gezelschap zóó uitgelezen als men maar zelden zal bijeen vinden.

In de *zaal der Zouaven*, de eigenlijke Commanderij, vindt men alles bijeen wat op het regiment en de vrijwilligers van het Westen betrekking heeft, benevens een groot getal geschenken, den generaal en zijn echtgenoote aangeboden, alsmede familieherinneringen van de De Charette's. Eenige voorwerpen dienen vermeld Twee prachtige bronzen beelden, het eene een Zouaaf, het andere Jeanne d'Arc voorstellende, op de voetstukken opdrachten der Zouaven aan mevrouw De Charette dragende; eene bronzen *Bayard* te paard, door het regiment den generaal aangeboden; een kostbare degen met edelgesteenten bezet en in het gevest een smaragd van groote waarde hebbende, en het opschrift dragende: *Au chevalier sans peur et sans reproche* (aan den ridder zonder vrees en zonder blaam) Deze degen werd den generaal na 1870 door de Fransche dames aangeboden. Onder bovengemeld inschrift bevindt zich een liggende leeuw, die de pauselijke tiaar tusschen zijn klauwen houdt.

Op een der met 'souvenirs' overdekte tafels staat o.a. een prachtige reliquieënkast, waarin, naast een reliek van den H. Lodewijk, zich een stuk van het vaandel van Rome bevindt. Een weinig verder ziet men een vaandel der Garibaldisten, op sommige plaatsten gescheurd en met bloed bevlekt, dat door de Zouaven bij de inneming van Nerola (18 Nov. 1867) werd buitgemaakt.

De kapel is niet minder merkwaardig. Daar staan op de wanden de namen van al degenen die gevallen zijn in den strijd voor Frankrijk en de Kerk, en vooral de namen van de gesneuvelde wapenmakers van den generaal. Daar prijken naast de namen van de helden der Vendée uit 1790-93 o.a. van Jacques Cathelineau. Stofflet, De Lescure, Cadoudal, Louis, Alexis en verscheiden andere Charette's, Laroche-Jacquelin, de namen van een groot getal Zouaven, officieren en minderen, welke in 1860, 1867 en 1870 bij de verdediging van de rechten der Kerk gesneuveld zijn, en onder dezen - om slechts Hollanders te noemen - komen voor: Roemer, Jong (Pieter Jong,) Bongenaar, Zandvliet, Erftemeijer, Melkert, Pronk, Horikers (moet zeker J. Huybers zijn, Van Hees, Van den Daugen (Dungen), Van Ravenstein, Atten (m z. Otten), Scholten, Van den Boom, Bakker, Heijkamp, Krone, Franken, Van Bambost, Van Hooren, Heymans, Houben (1870), Vlemminckx, Schoenmaker.

In deze kapel is nu de Zouaven-Broederschap van het H. Hart opgericht, en op de muren van deze kapel zullen verder de namen worden gegrift van de Zouaven, welke zullen overlijden of reeds overleden zijn.

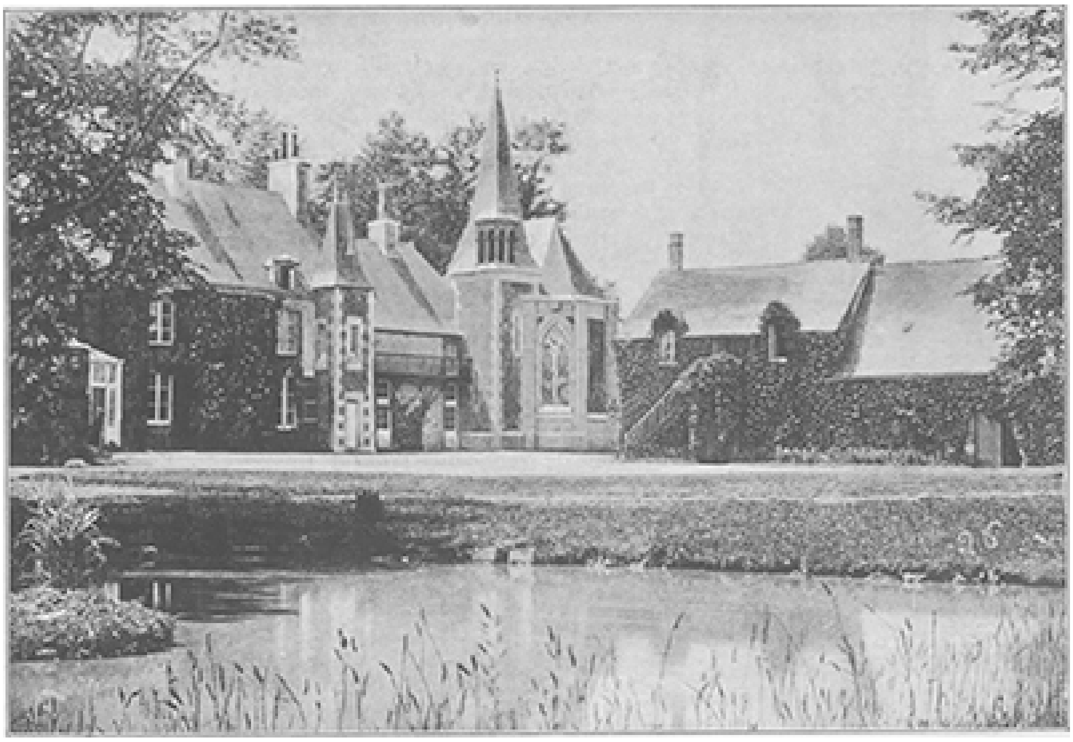

BASSE-MOTTE, RESIDENTIE VAN GENERAAL CHARETTE EN COMMANDERIE DER PAUSELIJKE ZOUAVEN.

Herinnering.

Door majesteit verheven,
Door lijdensglorie groot,
Blijft koning Pius leven
En spreken na zijn dood.

Hij heeft zijn strijd volstreden,
Zachtmoedig, maar vol moed
Voor de ongerechtigheden
Van velen zwaar geboet.

Hij heeft de kroon gedragen,
Een kroon, driedubbel zwaar
Door nijd en list en lagen
Van den aartsleugenaar.

Door trotschaards, wier geweten
Gestrikt lag en verward
In Macchiavelli's keten,
Gesmaad, verguisd, gesard:

Heeft hij zijn eeuw bevoordeeld
Met leering en critiek,
Den geest dier eeuw veroordeeld
In Sylbe en Encycliek.

Maar toen hij, Plaatsbekleeder
Des eenen Christus Gods,

Met woord van mond en veder
  Vernederd had hun trots,

Smeedde ook de Hel haar plannen,
  En machtigen der aard'
Ach, hebben saamgespannen,
  Zich tegen hem verklaard!

En stouter, immer driester
  Getreden op het hart,
Werd hij, de Hoogepriester,
  In 't aangezicht getart.

‘Ga Pius, wees des Heeren!
  Sta af het kerklijk leen!
Savoia zal 't regeeren
  Italia zij één!’

Zoo krijschte een woeste bende,
  Gekocht voor smijdig geld;
En Pius zag de ellende
  Van 't gruwlijkst krijgsgeweld.

Hij zag hun vanen wappren,
  Maar bleef! En onversaagd
Verdedigd door zijn dappren,
  Te zijner hulp gedaagd,

Heeft hij zijn koningsrechten,
  Zijn dubble sleutelmacht
Niet afgestaan aan knechten
  Des vorsten van den nacht!

En zou hij moeten treuren
  Om logen, laag en list,
Moest *Porta Pia* scheuren,
  Werd Roma's kans beslist:

Het rijk, den Paus ontweldigd,
  Ontwrongen aan zijn hand,
Is nog en blijft gegeldigd
  Zijn onvervreemdbaar pand!

Het erfgoed onzer vaders,
  Ten rooversbuit verklaard,
Wordt niet door landverraders
  Gebouw en trouw bewaard.

Zij mogen snoeven, schreeuwen;
  Mentana profeteert,
Dat toch de Vorst der eeuwen
  Weer eenmaal triomfeert!

FR. A. VAN KERKHOFF. O.C.

Rome, *November* 1892.

[Nummer 25]

De Amerikaansche.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Toen Sabine 's avonds thuis kwam had zij allerlei aanmerkingen op het toilet van die ‘juffrouw.’

‘Wat een leelijke, boersche snit van haar taille en wat viel die rok leelijk, die groote broche en diamanten oorringen moesten alles maar goed maken. Bah! Zij had het niet langer kunnen uithouden, zoo'n platte uitspraak. 't Was om er zeeziek van te worden, er ging toch niets boven beschaving en fijne vormen.

Als men zelf ‘dame’ is, dan kan men zoo iets burgerlijks en ordinairs niet uitstaan.

‘Je mocht willen dat je zoo'n goed edel hart had als die oude vriendin van Moe,’ zeide Koosje scherp, ‘ik heb liever met zoo'n burgervrouw te doen dan met menige fijne dame.’

En deze hatelijkheid kon Sabine voorloopig niet anders beantwoorden dan met een vinnig: ‘Soort zoekt soort’

Hoezeer Herman en Sabine van Wieringdaele ook hun neus optrokken voor ‘juffrouw Jochems,’ die de pretentie had zich mevrouw te laten noemen - hoewel het goede mensch hiertoe nooit eenige moeite had gedaan - toch vonden zij haar idee subliem en niet om van de hand te wijzen.

Reeds twee dagen later kwam er een zeer vormelijk net ingekleed briefje van haar man aan Herman van Wieringdaele, waarin hij ter wille van zijn vrouw dezen verzocht hun het jongste dochtertje zijner Tonia af te staan. Zij zouden het kind een goede opvoeding geven en ook voor haar toekomst zorgen.

Natuurlijk werd nu het kleine Lotje op een voetstuk geheven, waarop zij nog nooit gestaan had, het was alles onze kleine lieveling, ons engeltje voor en na; 't was hard haar af te staan en wie nu Herman hoorde, zou zeggen, dat hij het grootste offer van zijn leven bracht door afstand van het kind te doen.

Sabine sprak niet veel, zij was veel te ingenomen met het plan en vreesde niets zoo zeer dan dat het in duigen zou vallen. Toen haar vader dan ook zeide:

BIJ WINTERDAG OP DEN WEG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HUGO MÜHLIG.

'Maar het grootste bezwaar is dat het kind misschien in een andere sfeer zal worden groot gebracht, dan die waarop zij door haar ge-

boorte en eerste opvoeding recht heeft,' haastte Sabine zich te zeggen:

'Och, wat zou dat! Als het kind niet beter weet. Wat heeft het Antoinette nu geholpen dat zij in zoo'n deftig huis als Vaartzicht is opgegroeid: zij is zoo burgerlijk en prozaïsch gebleven als zij 't reeds kind zijnde was.'

'In elk geval,' verklaarde Herman, 'die vrouw heeft een nobel hart. Zoo ziet gij, kinderen, in alle standen der maatschappij vindt gij edele zielen en niets is zoo verkeerd dan menschen alleen op het uiterlijk te beoordeelen.'

'Sabine steek in je zak,' kon Koosje niet nalaten te zeggen. 'Je had zooveel op dat mensen aan te merken, op haar kleeding en op haar taal.'

'Nu ik blijf er bij, dat zij eigenlijk ons geen weldaad bewijst; zij vindt het wat heerlijk zoo'n lief kind van fatsoenlijke, deftige ouders in huis te krijgen. De eer is aan haar.'

De vader zag haar bewonderend aan.

'Je hebt een manier alles van de hoogte te zien, die je onwillekeurig boven het gros der gewone menschen verheft.'

En op Sabine's voorbeeld besloot hij de aangeboden weldaad te beschouwen niet als eene door hen ontvangen maar wel door hen bewezen; het offer werd hoe langer hoe grooter en zwaarder, maar toch besloot hij het te brengen.

Over de ontbinding van het huishouden moest Antoinette weer met allen tact, die haar ten dienste stond, beginnen te praten.

Eerst sloeg Herman het ver van zich af; twee jongens op kostschool! Dacht juffrouw Antoinette, dat het geld hem op de handen groeide dat hij zoo rijk was als mevrouw de Douairière Van Wieringdaele tot Vaartzicht; - maar toen Antoinette hem voorrekende, dat hij nu van alles af zou wezen en het huishouden hem niet meer ten laste kwam, werd de liefdevolle vader toegeeflijker gestemd.

Sabine was op Antoinette's hand; zij herademde bij de gedachte dat zij nu geheel en al bevrijd zou wezen van die knellende banden van een burgerlijk denkend gezin. Met Papa alleen in Brussel wonen vond zij een alleraangenaamst vooruitzicht; ook Papa achtte het erg aantrekkelijk en na veel heen en weer praten werd er eindelijk toe besloten het huishouden op te breken volgens de plannen van mevrouw - nu kostte het geen moeite meer haar dien titel te geven.

'In Brussel krijg ik wel bezigheid,' zeide Herman met zijn gewoon zelfvertrouwen, 'en dan met ons vast inkomen en de toelage van neef Godfried.'

Zoo werden de zaken dus geregeld en nog geen drie maanden na Tonia's dood waren al haar kinderen bezorgd. Herman en Sabine vestigden zich in Brussel, Lotje had het goed bij mevrouw Jochems, de jongens kregen het uitstekend op een flinke broederschool, veel beter dan zij het in het ongeregelde huis hadden. Koosje was bij een zeer nette modiste in de leer en Antoinette had in een groot magazijn een betrekking gekregen als boekhoudster, beiden waren in den kost. Antoinette verdiende een kleinigheid er bij, Koosje voorloopig nog niets, maar zij waren onder dak en de goede mevrouw Jochems en haar man verzochten haar hun huis als het hare te beschouwen en er zonder Schromen haar vrije dagen door te brengen.

'Och,' zeide Antoinette met betraande oogen en dankbaar hart, 'wat zorgt onze lieve Moeder goed voor ons. Zij wist wat het beste was en heeft dat door haar gebeden voor ons verkregen.'

XVIII.

Mevrouw Van Wieringdale zat op haar kantoor te schrijven en te rekenen; zij had het zeer druk tegenwoordig.

Over drie maanden zou Godfried volgens de Hollandsche wet meerderjarig worden en zij was druk bezig alles in orde te brengen om aan hem rekening en verantwoording af te leggen van haar beheer.

Dit beheer was uitstekend gevoerd, geen man zou het haar verbeterd hebben; het landgoed met bijbehoorende landerijen waren na de verwaarloozing der laatste jaren toen de oude heer ze nog zelf had bestuurd, belangrijk in waarde toegenomen; alles bloeide ondanks de slechte tijden en dat was hoofdzakelijk te danken aan haar helder verstand en bewonderenswaardige energie. Zij kon met voldoening op haar regentschap terugzien en zonder vrees ging zij de toekomst in; voor zich zelf had zij niets behouden, zij wilde alles danken aan de vrijgevigheid van haar zoon en zij wist, dat zij hierop vast en zeker kon vertrouwen. Zijn dankbaarheid en eerbied jegens haar waren juist zooals zij kon wenschen; nooit had hij haar eenig verdriet gedaan; dat er geen vertrouwelijkheid tusschen hen heerschte bedroefde haar niet, zij had daar volstrekt geen behoefte aan: dat was niet Amerikaansch.

Zoodra de kinderen op zichzelf konden staan gingen zij hun eigen weg en bekommerden zich niet veel meer om de ouders; er waren weinig moeders, die zoo lang haar zoons afhankelijk hadden kunnen houden en zij kende Godfried genoeg om te weten dat hij, zelfstandig geworden, ook zelf alles zou besturen. maar zij trad vrijwillig terug, legde uit eigen beweging alles uit haar handen; geen dag langer wilde zij den last op zich nemen, dien hij nu voortaan dragen moest

Haar plannen waren gemaakt, zij wilde met een gezelschapsdame, die zij na Antoinette's vertrek in dienst genomen had, eenigen tijd reizende blijven; zij dacht in Italië den winter door te brengen, misschien ging zij later naar Engeland, dat was niet zoo ver als Amerika, maar zij kon er haar eigen taal hooren en spreken.

Zij keek eens rond en voelde niet den minsten spijt dat zij dit alles ging verlaten; zij had er haar hart niet aan gehecht; geen oogenblik was 't haar uit de gedachte gegaan, dat het voor haar zoon was dat zij alles bestuurde.

Dertien jaren was zij hier bezig geweest, waar waren de jaren gebleven? Als zij iets betreurde, dan was het Antoinette, haar tegenwoordige juffrouw beviel haar lang zoo goed niet als het meisje, met haar trouwe plichtsvervulling haar gemakkelijke bedaarde manier om alles wat zij deed goed te doen.

't Was erg jammer! maar toch had zij er geen spijt van; 't was zoo rustig geweest in die laatste jaren niets van dat Jan Steen huishouden te hooren; wanneer zij geweten had, dat het zoo loopen zou, had zij Antoinette maar bij zich gehouden; dat zou veel gemakkelijker zijn geweest en wie weet...

Drie maanden geleden was Godfried gepromoveerd. Zij had nu maar één wensch, hem tegen zijn meerderjarigheid getrouwd te zien, dan eerst kon zij haar taak voor geheel afgedaan beschouwen, maar al had zij ook nog zooveel moeite gedaan om hem met meisjes in kennis te brengen, die zij geschikt voor hem achtte, hij scheen voor geen harer genegenheid te kunnen of te willen opvatten.

Jammer dat de eene voor wie hij dit wel kon, onbereikbaar voor hem was; zij vroeg niet of Godfrieds aanstaande vrouw voor haar een geschikte schoondochter zou wezen. Dit kwam er minder op aan, zij was immers toch van plan zich geheel terug te trekken; het voornaamste was dat hij op Vaartzicht gevestigd raakte, een gezeten man werd, misschien zich aan de politiek wijdde.

Zij vreesde niets zoozeer dan dat hij lust zou krijgen om te zwerven door de wereld; dit kwam niet voor op haar programma, zij zou er zich niet tegen verzetten, maar aangenaam was het haar toch niet.

Zoo bleef zij even peinzen en liet de anders zoo bezige pen rusten op den kant harer schrijftafel.

Er werd getikt en op haar ‘binnen’ kwam Godfried in; zij zag hem een weinig verwonderd aan.

‘He ben je daar? Ik meende dat je in België was.’

‘Ik ben zoo juist teruggekomen. Arnold is bij me; u weet dat hij zijn arts-examen heeft afgelegd.’

‘Zoo - en waar denkt hij zich te vestigen.’

‘Ik heb hem aangeraden Meeringen te kiezen; Dokter Muller is oud en omdat hij katholiek is, zal hij wel in diens praktijk komen.’

‘Zoo.’

Mevrouw zweeg een oogenblik, speelde met haar pen en keek peinzend voor zich.

‘Bevalt het u niet, moeder?’ vroeg Godfried.

Zij haalde de schouders op.

‘Het kan me niet schelen; wat zou het mij deren waar je vriend zich vestigt? Ik heb nooit kunnen begrijpen wat je in dien man zoo heeft aangetrokken, maar dit is ook mijn zaak niet.’

Hij is een man van karakter, die weet wat hij wil en waarom hij het wil en dit is een eigenschap die hoe langer hoe zeldzamer wordt en die ik daarom zoozeer op prijs stel.’

Mevrouw Van Wieringdaele zweeg even met de uitdrukking om haar lippen, die haar gelaat niet aangenamer maakte om te zien.

‘Ik heb,’ ging Godfried voort, terwijl hij haar toch met een bewonderenden blik aanzag, ‘zooveel gelegenheid gehad dat voorrecht van zeer nabij te leeren kennen en daarom zoek ik het altijd en waardeer het zoo hoog als ik het vind.’

‘Ik ken Holm niet en durf hem niet beoordeelen, maar hij is mij niet sympathiek.’

Godfried schoof zijn stoel dichter bij dien van zijn moeder en vroeg ernstig:

‘Toch niet om zijn godsdienst, moeder?’

Mevrouw Van Wieringdaele sloeg haar oogen op en zag hem doordringend aan.

‘Ik weet het niet, misschien wel.’

‘En ik dacht dat u zich altijd precies rekenschap gaf van al uw gedachten en gevoelens. Dat heeft u mij altijd geleerd en ik ben er u zeer dankbaar voor.’

‘Ik tracht dit ook in practijk te brengen, maar er zijn gevoelens, die zoo diep in de ziel wortelen dat men hun oorsprong niet kan nagaan.’

‘En gaat uw antipathie tegen den armen Arnold dan zoo verbazend diep?’

‘Het kan wezen, omdat het met een ander nog sterker gevoel is samengegroeid.’

‘En dat is uw afkeer van de katholieken?’

‘Ja, een afkeer die met de jaren grooter is geworden en steeds vermeerdert.’

‘Moeder, u maakt mij de zaak, die ik ga volbrengen, nog moeilijker door dit woord.’

De Amerikaansche zag hem verschrikt en angstig aan, hij doorstond kalm haar onderzoekenden blik.

‘Wat wil je zeggen? Wat bedoel je?’

‘Niets anders dan dat het mij spijt dat u zoo'n hevigen en naar 't mij voorkomt door niets gerechtvaardigden afkeer heeft tegen de katholieken, want spoedig zal ik er ook toe behooren.’

‘Wat zeg je? dat is niet waar. Ik kan het niet gelooven, daar ben je te verstandig, te ernstig voor. 't Is een misplaatste grap, dat je het zegt, hoor je, want ik houd niet van schertsen.’

‘Moeder, u begrijpt dat ik zoo iets niet uit aardigheid zeggen kan; 't is bij mij heilige ernst.’

‘Maar wat een dwaasheid! Hoe kan een mensch vrijwillig zijn geest bekrimpen, de vleugels van zijn verstand kortwieken door allerlei geestdoodende, verouderde dogma's aan te nemen. Dat komt door Arnold. Mijn voorgevoel heeft mij niet bedrogen. Maar hoe kon ik denken dat die omgang zoo heilloos op je werken zou?’

Godfried had zijn moeder nooit zoo ontroerd en opgewonden gezien; zij was en bleef altijd even onverstoorbaar kalm als iemand, die zich zelf en de omstandigheden geheel onder bedwang heeft, die haar weg duidelijk voor zich afgebakend ziet en geen hindernissen vreest, welke haar op een dwaalspoor kunnen brengen.

Nu zag zij plotseling een spook voor zich verrijzen, dat haar met afschuw vervulde en dat zij niet kon ontwijken.

‘U vergist zich, moeder; Arnold heeft nooit de minste moeite gedaan om mij tot zijn godsdienst over te halen, integendeel hij heeft mij altijd de bezwaren voorgehouden, tegen onvoorzichtigheid en overhaasting gewaarschuwd. Vandaar dat ik ook reeds sedert meer dan anderhalf jaar met dit plan omga, zonder den beslissenden stap te doen.’

‘Dan is dat meisje, Antoinette, in het spel, zij heeft je overgehaald - schande! in plaats dat de sterke man het zwakke meisje tot zich opheft, buigt hij zich neer voor haar, neemt haar kinderachtige begrippen en haar bijgeloof aan. Dus ben je het reeds met haar eens?’

‘Ik heb Antoinette niet meer gesproken sedert den dood harer moeder.’

‘Maar geschreven?’

‘Geen letter is tusschen ons gewisseld. Ik weet niet eens haar adres.’

‘Maar vanwaar dan die dwaze gril? Ik kan het niet anders noemen, al zeide je mij zooeven ook, dat je zoo'n sympathie had voor menschen, die weten wat zij willen en waarom zij 't willen. Dan zal je toch ook wel je zelf rekenschap kunnen geven van een stap, die je vrijen nek kromt onder het juk van priesters?’

‘Zeker kan ik dat en als u maar luisteren wil, zal ik gaarne mijn redenen zeggen, want ik heb dit besluit niet genomen dan na lang en rijp nadenken.’

‘Nu, ik luister.’

Met geweld dwong zij zich tot kalmte, maar het was niet moeielijk te zien wel een storm er raasde onder haar schijnbaar zoo bedaard uiterlijk.

‘De eerste reden waarom ik mij onweerstaanbaar tot den katholieken godsdienst geroepen voel, ligt buiten mij; ik meen er u vroeger reeds over gesproken te hebben, maar wanneer ik het eerst die gewaarwording voelde weet ik niet juist meer. Ik geloof haast in de Notre-Dame van Parijs, toen u met mij als twaalfjarigen jongen op Pinksteren juist onder de Hoogmis haar betrad.’

‘Wat was het dan?’

‘Ik weet het niet. Herinnering, waarschuwing, een roepstem, mischien alles te gelijk, maar ik had een gevoel of ik me hier thuis gevoelde, of het hier mijn plaats was, of ik door geweld buiten dit gebouw en deze instelling gehouden werd.

‘Moeder, wat scheelt u?’

Mevrouw Van Wieringdaele leunde achterover in haar schrijfstoel, haar vingers hielden krampachtig den rand van de tafel omvat en haar gelaat was lijkkleurig, blauwbleek en haar tanden klapperden tegen elkander.

‘Moeder,’ riep Godfried verschrikt en verbaasd tegelijk, ‘wat scheelt u? Treft het u zoo diep, wat ik u zeg? Hoe kon ik denken dat u het zich zoo aantrekken zou? Wacht ik zal u een glas water halen.’

‘Neen, neen,’ hijgde zij van haar ontroering een weinig bekomend en hem wenkend te blijven, ‘'t is niet de warmte, maar de schrik van je mededeeling. Daar! ik kom weer bij; o ik kon zoo iets niet van je vermoeden..... dat alleen zoo'n stemming, opgewekt door orgelmuziek en wierook, je verleiden kon om de zoo duur verworven vrijheid van denken op te geven. Neen Geoffrey, dat had ik nooit gedacht. Je valt me zoo tegen en dat hindert mij geweldig, meer dan ik zeggen kan.’

‘Moeder, u begrijpt me verkeerd,’ ging Godfried op den kalmen, vastberaden toon van daareven voort, ‘het is niet door dien indruk, die gewaarwording waarvan ik sprak, dat mijn besluit genomen werd, maar deze was de aanleiding, die mij als het

ware met onweerstaanbare kracht dwong mij bezig te houden met het katholieke geloof.'

'Wat hadt gij dan daarmede te maken?'

'Oogenschijnlijk niets, evenmin als met den protestantschen of joodschen godsdienst. U heeft mij geleerd dat een mensch zeer goed kan blijven staan zonder ander geloof, dan aan het goede en edele.'

'Ja, dat heb ik je geleerd en hadt ge je maar altijd aan die leer gehouden.'

'Ik kon niet, moeder, al wilde ik ook. Ik werd gedwongen na te denken over het doel en de bestemming van den mensch en hoe dieper ik nadacht, hoe duidelijker het mij werd dat er geen middelweg bestond tusschen het katholiek zijn of het N i e t s , en 't niets deed mij huiveren. Ik kon er mij niet meer bij neerleggen, daarvoor ook sprak die geheime stem, welke ik in de katholieke kerken hoorde, veel te duidelijk; toen ben ik ernstig aan het studeeren gegaan en kwam tot de overtuiging dat de katholieke godsdienst het eenige, ware en door God geopenbaarde geloof is. Moet ik dan als eerlijk man deze overtuiging niet aannemen en belijden en alle verplichtingen, die zij oplegt, getrouw vervullen?'

'Ik noem het dwaas, meer nog nutteloos; wat doet het er in 's hemelsnaam toe, of gij naar de kerken loopt, bidt, vast en onbegrijpelijke dogma's aanneemt, als gij toch niet beter zijt dan anderen, die het niet doen en toch uitstekende menschen zijn.'

'Ik hoop dat het mij wel beter zal maken, moeder. Juist omdat tegenwoordig het karakter der menschen zoo jammerlijk gezonken is, omdat zij zich laten beheerschen door hun grillen, opwellingen en stemmingen van het oogenblik, hebben wij een steun van buiten, een onveranderlijk richtsnoer, een leiding voor onze gedachten noodig, die ons licht en inwendige sterkte moet geven waar die anders geheel zou ontbreken. Wie op de rots van het geloof staat wordt niet door de onstuimige golven van opkomende indrukken en gevoelens heen en weer geworpen, die is veilig en gerust.'

'Maar hij blijft staan, hij gaat niet voort.'

'Waarheen moet ik dan gaan, moeder?'

'Naar het doel der menschheid, naar het ideaal.'

'Naar het graf, dat geen Verrijzenis kent, naar het ledige, holle Niet? Neen moeder, ik vind het leven, waarvan God begin en einde is, edeler, grootscher en van oneindig hooger beteekenis dan het najagen van een hol ideaal en wat baat het of wij met ons klein verstand het loochenen als Hij toch bestaat, in plaats van den afgrond van het Niet.'

'Ik ben niet sterk in theologie Niet denken maar doen was steeds mijn streven.'

'En het doen is toch het gevolg van het denken en nu heb ik u mijn plan medegedeeld, het draagt uw goedkeuring niet weg, dat spijt me van harte, maar u begrijpt, dat ik mij daardoor niet er van af laat brengen. U heeft mij altijd voorgehouden: vrijheid in alles is de leuze der Amerikanen. Dat ik van deze vrijheid volgens mijn overtuiging gebruik maak, zal u toch niet afkeuren?'

'Laat mij nu alleen. Ik moet nadenken; gij hebt mij hevig geschokt, zoo hevig als ik niet dacht, dat mij iets nog kon schokken.'

Godfried stond op en trachtte haar hand te nemen.

'Moeder, wat ik u gezegd heb zal toch geen verschil maken in onze verhouding tot elkander?'

Zij trok haar hand terug.

'Ik kan het nog niet zeggen, ik moet er mij nog in vinden. Ga nu heen.'

Godfried verliet de kamer; nauwelijks was hij weg of zij deed de deur op slot en ging haastig de kamer op en neer; haar anders zoo wit en bloedloos gelaat was nu hoog gekleurd, haar handen hield zij zenuwachtig gebald en haar borst ging hijgend op en neer.

‘Hoe kan het? Hoe is 't mogelijk! De geest van het lang vergeten en begraven verleden, dat het nu op kan staan, dat het een vorm kan aannemen, dat het sterker blijkt dan mijn lessen, mijn opvoeding. “Wat zou het of wij het loochenen met ons klein verstand, als het toch bestaat?” O neen, het kan niet zijn.’

Zij huiverde en rilde en dreef met de handen iets van voor haar oogen weg als ware het een akelig visioen.

‘O 't is niet zoo, 't is een verbeelding, van hem, niets anders. 't Komt door den invloed van Arnold en van Antoinette. 't Is mijn eigen schuld, ik had dat kind onder die voorwaarden niet moeten tot mij nemen, maar wie kon zoo iets denken?

‘Ik heb de waarde van haar opvoeding, van haar karakter misschien onderschat, wie kon ook denken, dat de dochter van zulke ouders zulk een geestkracht en vasthoudendheid bezat. Ja, dat zal het wezen, zij hebben veel met elkander gepraat, zij en Arnold, die twee menschen oefenden invloed op Geoffrey uit, maar 't is ergerlijk dat hun invloed krachtiger blijke te zijn dan de mijne.

‘En toch hoe vernederend ook, 't is beter dit te denken dan het andere, dat zou te vreeselijk zijn, dat kan niet.’

(*Wordt vervolgd.*)

Uit het Rome der keizers.
(*Slot.*)

Het is tijd om de komst van den imperator te verwachten.

Uit de verte hoort men de langgerekte tonen der tuba's, die zijn komst aankondigen, en als een woeste wanklank hoort men daartusschen het gebrul der hongerende leeuwen en wilde honden, die in de reusachtige kooi onder aan de arena wachten, tot zij aan hun moordlust en bloeddorst den vrijen teugel mogen laten.

De pralerige, veelkleurige stoet der senators in hun toga's komt binnen, en ernstig, als gold het de gewichtigste staatszaken, nemen zij in de onderste rijen dicht achter de arena hun plaatsen in.

Daarna verschijnen in een afzonderlijke afdeeling van dezen rang de Vestaalsche maagden in haar verblindend witte gewaden, en van uit haar zitplaatsen vestigen zij de blikken, stijf als marmer, op de tralies onder de beestenkooi, waarachter de ter dood veroordeelde christenen hun vreeselijk lot verbeiden, - jonge meisjes en grijsaards, statige matrones en jongelingen, allen biddend tot God, maar ook allen zich overgevend aan Zijn heiligen wil. En eindelijk, daar dragen door den kunstig

gewelfden hoofdingang de keizerlijke slaven op hun schouders den trotschen imperator, op den gouden zetel in gemakkelijke kussens rustend, den machtigen beheerscher der wereld, in zijn kleeren als in een witte wolk gehuld, door zijn lijfwacht in blinkende wapenrusting omgeven. Allen staan nu op en kijken hem aan; hij ligt droomerig, als uitgeput in de donzen kussens en ziet nergens naar. De slavin achter hem vorscht oplettend naar de vlieg die den geweldige zou durven naderen om ze met haar waaier te verjagen; zij bespiedt elk zijner bewegingen, elk zijner gebaren.

Maar hij verroert zich niet, geen spier in zijn mat gezicht vertrekt. Eén wenk, en hij kan den gevulden horen des geluks om zich heen laten uitstorten, of schrik en dood verbreiden, hij kan een god of een duivel zijn. Nu is hij geen van beide. Domitianus. de sluwe, wreede tiran, wil heden niets; zijn hart is koel als ijs, zijn hersens zijn leeg; de walg van de wereld en van zich zelf heeft hem als verlamd, zijn oog staat wezenloos, geen vezel van zijn lichaam is in beweging. De beesten, wier kooi hij voorbijgedragen wordt brullen tegen hem, hij hoort het niet. Uit het hok waarin de christenen zitten opgesloten, klinkt de kreet om genade tot hem door; hij slaat er geen acht op.

Plotseling komt er leven in dat logge lichaam en slaat hij de zware oogleden op. Een gedachte bekoort hem een oogenblik: als hij eens op dat smeeken om genade het hoofd naar de christenen neigde, maar weinig, maar heel even; als hij eens het leven schonk aan die ongelukkigen, na hun langen doodsangst, - zou dan het kloppen van zijn hart niet vlug-

ger gaan, zou dan niet een wonderbare wellust hem vervullen, alles om hem heen leven en kleur krijgen, de zon hem verheugen, de blauwe hemel hem toelachen, zou hij zich dan niet groot als een Cesar, als de machtigste, als een God voelen? Reeds stroomt het bloed hem warmer naar het hart.

DOOR WOLVEN ACHTERVOLGD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ADOLF SCHREYER.

Maar neen. Iets dergelijks heeft hij nog pas den vorigen dag tot zijn tijdverdrijf gedaan, toen hij, bij een uitgezochten maaltijd, dien hij den senatoren in zijn paleis gaf, hen door het binnenkomen der beulen in de feestzaal in doodsangst bracht. Hoe hadden zij toen gesidderd! Hoe lieten die mannen, de grooten en wijzen van zijn rijk, als bleeke mummiën de fijnste beten in de keel steken en de schaal vol zoeten Falerner van hun bevende lippen op den grond vallen, tot hij hun hoonlachend toeriep, dat hij hun het armzalige leven schonk!

Waarom dit nu te herhalen? Het kan geen bekoorlijkheid meer voor hem hebben. Het leven schenken baart hem geen vreugde meer, en dan nog wel aan deze christenen! Het mooiste gedeelte der circusspelen zou dan vervallen, en de tienduizenden om hem heen zouden er om morren. Neen, nog beter, nog vermakelijker, deze vrouwen en mannen door de tanden der brullende dieren te zien verscheuren, zich een uur lang weer te laten opwinden door de duivelachtige begeerte naar bloed, voor hen een gevleeschde duivel te zijn.

Moede en langzaam verheft hij zich voor zijn loge van zijn troonzetel en neemt plaats. Hij wenkt en het bloedige schouwspel begint onmiddellijk met het binnentreden der schaar van gladiatoren, die voor den keizer den doffen kreet laten weergalmen: Morituri te salutant, imperator! Zij die sterven gaan, groeten u! Hun strijden prikkelt de hartstochten des volks; het juicht hen toe, het jubelt over de stervende zwaardvechters, wier bloed het witte zand der arena rood kleurt, en donderende bijvalsbetuigingen begroeten den overwinnaar.

Domitianus slaapt. Het gruwelijke schouwspel wordt voortgezet. De ongelukkigen, wien dit het leven kost, schreien ten Hemel om wraak. Domitianus slaapt.

Dit was het Rome der keizers. Welk een contrast met het Rome der Pausen!

Voor de gezelligheid
Door
J.R. van der Lans.
(*Slot.*)

Dezen wenk knoopte Sophie zich in het oor; want ze was niet alleen een goede, maar ook een verstandige vrouw, die graag haar voordeel deed met de wenken van iemand, die uit eigen ondervinding kon spreken.

Den ganschen dag peinsde ze op een middel, boe zij den raad der oude mevrouw in practijk kon brengen. Haar man aan het touwtje te houden, dat was licht gezegd, maar hij was nu eenmaal geen vogeltje op de kruk, dat zij naar willekeur kon laten uitvliegen zoo ver en zoo lang als zij verkoos.

Dien avond kwam toevallig Frans Jonkers weer op de thee.

‘Daar doet u wel aan, dat u de kennis niet heelemaal laat doodbloeden. De tijd heugt me niet dat ik u gezien heb.’

‘Wat zal ik u zeggen, mevrouw! Ik ben tegenwoordig haast verlegen hier aan te komen omdat ik u bijna altijd alleen thuis tref. Is Eduard nu alweer uit?’

‘Ja, 't is van avond, geloot ik, vergadering in de *Harmonie.* Moest u daar niet bij zijn?’

‘Ik dank ze feestelijk met hun vergaderingen; dat laat ik aan de liefhebbers zooals Eduard over; ik begrijp niet waar de kerel lust in heeft! Zich zoo druk te maken voor niets.’

‘En mij ondertusschen voor alles alleen te laten zitten,’ zuchtte Sophie. Nu die eerste klacht er uit was, volgde er een heele serie klaagliederen, waarvan telkens het refrein luidde: dat zij niets meer aan haar man had en het zoodoende geen leven meer voor haar was. De heer Jonkers hoorde haar stilzwijgend aan, zuchtte nu en dan eens meewarig, maar durfde toch niet veel zeggen: het waren zaken tusschen man en vrouw, waar hij buiten moest blijven.

‘En verbeeld je,’ ging Sophie zich meer en meer opwindend voort, ‘dat de oude mevrouw bij slot van rekening mij nog de schuld geeft van Eduards uithuizigheid. Ik had het hem thuis aangenamer moeten weten te maken, ik had hem beter aan het touwtje moeten houden.’

‘Van dat laatste is misschien wel wat aan,’ merkte Jonkers behoedzaam op.

‘Hoe zoo?’

‘Wel u is misschien te goed, u laat alles maar over je kant gaan: als u hem zoo van tijd tot tijd eens liet voelen, dat hij als huisvader plichten heeft, die hij onder geen voorwendsel mag verzuimen.....’

‘Maar dat heb ik hem wel op honderderlei manieren laten voelen, nu eens met zachtheid, dan weer eens wat hardhandiger; maar het helpt allemaal niets. In 't eerst stelde hij me nog vriendelijk gerust en beloofde met een kus beterschap, maar tegenwoordig wordt hij bij de minste opmerking wrevelig en loopt nijdig de deur uit. Ik weet geen hemelschen raad, hoe ik hem weer aan huis zal kunnen boeien. Wist ik toch maar een middel om hem van al die clubs en vereenigingen af te trekken! Toe, mijnheer Jonkers, weet je mij nu geen enkelen wenk te geven?’

De gast staarde een poos verlegen voor zich, terwijl hij met de eene hand in zijn kopje roerde en met de andere aan zijn knevel trok. Toen kwam er plotseling een schalk lachje om zijn mond en een ondeugende tinteling in zijn oog.

‘Ja,’ zei hij aarzelend, ‘waar man en vrouw kibbelen, mag ik niet tusschenbeide komen; maar anders, als ik in uw plaats was, wist ik wel wat ik deed.’

‘En wat dan?’

‘Ik betaalde hem met gelijke munt.’

‘Hoe zoo?’

‘Wel, als ik u was, ging ik me ook, zooals hij dat noemt, aan het openbare leven wijden; ik werd lid van allerlei damesvereenigingen, woonde vergaderingen bij, en als hij dan pruttelde, omdat natuurlijk de heele boel in 't honderd zou loopen, welnu, den zou ik zeggen: goed, ik zeg al mijn lidmaatschappen op, onder één voorwaarde, namelijk dat jij hetzelfde doet.’

‘Daar zegt u zoo iets, daar moet ik bepaald eens over denken,’ hernam Sophie en er kwam een heldere glans over haar verstandig gezicht.

‘Ik zou 't eens probeeren,’ hernam Jonkers, nam afscheid en liet haar alleen.

Het duurde niet lang of de heer Van Elten nam een volslagen omwenteling in zijn vroeger zoo ordelijk huishouden waar. Was hij vroeger gewoon, alles in de puntjes te vinden, nu leek hij wel bij Jan Steen gelogeerd. Zijn pantoffels slingerden elk afzonderlijk in een hoek van de slaapkamer; wilde hij een paar schoone manchetten aandoen, hij kon er geen vinden; keek hij op het staand horloge in de gang, het uurwerk stond stil omdat de gewichten niet opgetrokken waren; nam hij zijn paraplu uit den standaard, dan staken, als hij ze buiten uitspande, de baleinen door het overtrek. En zijn vrouw, die hij gewoon was, in dergelijke moeilijkheden altijd tot hulp en vraagbaak bij de hand te hebben, zag hij nergens meer.

In haar plaats merkte hij een dame op van geposeerden leeftijd, die de meiden juffrouw noemden en die met de zorg voor de kinderen belast scheen; ten minste ze hield ze geregeld in de kinderkamer bezig.

Op een morgen vroeg hij aan zijn vrouw:

‘Wat is dat toch voor een juffrouw? Wat doet die hier.’

‘O, die heb ik genomen voor de kinderen,’ antwoordde Sophie koeltjes, ‘ik kan me daar tegenwoordig niet meer mee ophouden. Ik heb het te druk met de vereeniging.’

‘Welke vereeniging?’

‘De damesvereeniging tot zedelijke verheffing der vrouw.’

‘Daar de burgemeestersvrouw presidente van is?’ vroeg hij verrast.

‘Precies’

‘Kijk, dat doet me plezier, zoodoende krijgen we relaties in de fijnste kringen. Wel, wel dat doet me plezier.’

Hij kon zijn pleizier echter wel op, toen hij merkte dat bij al die nieuwe relaties, door zijn vrouw aangeknoopt, de relatie tusschen hem en haar totaal scheen te verloopen.

Op een keer kwam hij haastig naar huis om zich te verkleeden voor een gewichtig politiek diner. Hij stormde de trap op naar de slaapkamer, wierp zijn bovenkleeren uit en wilde zijn gekleed zwart costuum uit de kleerkast halen, toen hij merkte dat de kast gesloten was. Driftig schelde hij de meid.

‘Vraag eens even aan mevrouw om den sleutel van de kleerkast,’ gelastte hij aan de dienstbode.

‘Mevrouw is niet thuis; ze heeft bestuursvergadering bij mevrouw van den burgemeester.’

Daar zat hij nu! Hij kon toch kwalijk bij den burgemeester om den sleutel sturen, en daarbij zou het toch te laat worden voor het diner. In vredesnaam dus maar een briefje geschreven dat hij verhinderd was.

Op een anderen keer kwam hij thuis eten; hij was ditmaal prompt op tijd en vond de tafel gedekt. De gouvernante en de kinderen kwamen aanzitten, maar Sophie verscheen niet.

‘Waar blijft mevrouw?’ vroeg hij.

‘Die zal een beetje opgehouden zijn,’ antwoordde de juffrouw, die de honneurs der tafel in haar plaats waarnam, ‘er was vergadering van de commissie voor volksgaarkeukens.’

‘En ondertusschen laat ze hier den biefstuk in de pan verpieteren,’ riep hij wrevelig uit.

Op een avond bleef hij bij uitzondering eens thuis; de sociëteitszaal werd gewit, zoodat hij niet naar de *Harmonie* kon, en een andere vergadering was toevallig afgezegd. Hij besloot dus voor een keer thuis thee te drinken; dan kon hij meteen zijn penningmeesters-administratie eens nazien.

In plaats van zijn vrouw, zat de gouvernante achter het theeblad met Marietje aan haar rechter en Wim aan haar linkerhand. De kinderen hadden ieder een boek om zich mee bezig te houden en Wim vouwde er ongeduldig en geeuwend ezelsooren in. Toch hielden de kleinen zich onder het waakzaam oog der strenge gouvernante voorbeeldig, neen onnatuurlijk zoet. Slechts tersluiks keken zij nu en dan naar hun vader op, die zoo rustig verdiept scheen in zijn paperassen. Hij was hun als een vreemde gast geworden; van de familiariteiten van vroeger was geen sprake meer.

‘Waar is mevrouw nu weer?’ vroeg de heer Van Elten opeens, van zijn schrifturen opkijkende, om zijn kopje thee te nemen.

‘In de vereeniging Hulpbetoon voor dienstboden zonder betrekking. Die heeft van avond algemeene vergadering.’

‘Wat drommel, zoo is het tegenwoordig nu iederen keer,’ bromde de heer Van Elten. ‘Vandaag vergadering hier, morgen daar, overmorgen weer wat anders.’

‘Morgen spreekt mevrouw Honnekes in *Concordia* ten voordeele van de verwaarloosde kinderen,’ zei de gouvernante met een effen gezicht, ‘en overmorgen heeft de groote meeting plaats van de fabriekwerksters; het schijnt dat ze een werkstaking willen organiseeren. Daarom wil mevrouw er absoluut bij zijn; het heeft heel wat in gehad, om er toegang te krijgen, maar mevrouw zal er toch komen door de dochter van de waschvrouw, die daar een gewichtige rol schijnt te spelen’

‘Nu maar ik zie niet in, wat ze met dat alles te maken heeft,’ bromde de heer Van Elten gramstorig binnensmonds. ‘Al die vereenigingen werken de uithuizigheid maar in de hand en ondermijnen het familieleven. Ik moet daar eens een ernstig woordje over spreken.’

En geheel van dit plan vervuld, bleef hij, nadat de juffrouw zich met de kinderen had teruggetrokken, in de huiskamer de thuiskomst van zijn vrouw afwachten. Het eene half uur verstreek na het andere en ze kwam maar niet opdagen. Het gesnuffel in zijn boeken en rekeningen begon hem te vervelen. Hij voelde behoefte aan een hartelijk woord, een vriendelijke toespraak, zooals hij tot dusver altijd van zijn vrouw ondervonden had. Ongeduldig wandelde hij de eenzame kamer op en neer, waar hij vroeger zulke gelukkige uren gesleten had en die hem nu zoo ongezellig, zoo vreemd voorkwam, als hoorde hij er eigenlijk niet thuis. Hij liet zijn oog rondgaan langs de

meubels en schilderijen, den schoorsteenmantel met zijn spiegel en ornamenten. Het waren wel de oude, bekende getuigen van het geluk zijner eerste huwelijksjaren, maar schenen ze vroeger te glimmen van vergenoegdheid, nu kwamen ze hem dof en somber voor als treurende over een doode. En inderdaad, zijn huiselijk geluk was dood, de ziel was er uit geweken; de huiselijke haard had alle aantrekkelijkheid verloren, nu de vrouw er niet meer het heilig vuur der gezelligheid levendig hield.

De heer Van Elten achtte zich als echtgenoot en huisvader wreed verongelijkt door zijn wederhelft, die zich heel niet meer om hem scheen te bekommeren. Hij zou het haar eens ernstig onder het oog brengen.

Wacht, daar was ze net. Hij hoorde haar de voordeur binnenkomen, haar regenmantel en hoed afdoen en zag haar de kamer binnentreden met een groote portefeuille onder den arm

'Goeien avond,' zei ze kortaf, 'ik heb een drukke vergadering achter den rug, en nu heb ik nog een heele administratie.'

'Zoo,' zei hij droogjes en zette zich weer kwanswijs aan het nacijferen van zijn boeken, ofschoon inwendig vol van het ernstig woord, dat hij wenschte te spreken, maar waarvoor hij geen geschikte inleiding wist te vinden.

'Je schijnt ook nog al wat te pennen te hebben,' merkte zij zoo langs haar neus weg op, en zette zich, zonder verder naar hem om te zien, aan haar sierlijk schrijftafeltje. Zij ontplooide haar portefeuille, rangschikte de papie-

ren en was weldra ernstig verdiept in het opmaken van de lijst der dienstboden zonder betrekking, die voor het hulpbetoon der vereeniging in aanmerking kwamen.

Ook Eduard pende aan de groote tafel of er zijn leven van afhing. Er heerschte een beklemmende stilte in het vertrek, zoodat het nijdig krassen van Eduards pen zich met vinnige scherpte deed hooren. Hij verbeet zich inwendig van woede, en Sophie schreef maar met kalme opgewektheid voort, nu en dan eens een laatje van de schrijftafel opentrekkend of iets in de snippermand werpend, blijkbaar volkomen op haar gemak. Die kalmte maakte hem razend; hij kon het niet langer uithouden. Hij smeet de pen neer, wendde zich op zijn stoel om in de richting van zijn vrouw en bleef staroogend op haar handen kijken als wilde hij door de kracht van zijn blik haar wel de pen uit de vingers laten vallen.

Het was of Sophie den blik voelde, die als een vurige straal op haar gericht werd. Ook zij wendde zich om en zei koelweg:

'Zoo, ben je eindelijk klaar met je administratie?'

'Dat mag ik jou wel vragen,' zei hij daarop met een lichte trilling om zijn mond, 'want je schijnt tegenwoordig wel een verhuurkantoor van dienstboden te houden. Ik weet niet wat je aan je hoofd haalt met al die vereenigingen en vergaderingen!'

'Maar beste Eduard, ik doe toch niet anders dan je voorbeeld volgen! Hoe dikwijls heb je me niet gezeid, dat het niet te pas kwam, altijd maar thuis te zitten en enkel voor zich zelf te zorgen, dat een mensch in de maatschappij ook aan het openbare leven moest deelnemen.'

'Nu ja, maar dat wil toch niet zeggen, dat je dag in dag uit allerlei vergaderingen hoeft na te loopen, met verwaarloozing van je eigen huishouden.'

'Dat heb ik vroeger ook altijd gedacht, maar sedert jij van den ochtend tot den avond altijd in de weer ben voor vereenigingen en clubs, zoodat vrouw en kinderen niets meer aan je hebben, heb ik begrepen dat ik het mis had en wou niet langer voor je onderdoen. Ik zal niet tevreden zijn voor ik lid ben van precies evenveel vereenigingen als jij.'

En ze zei dat op een toon, zoo beslist, zoo overtuigd en vastberaden, dat haar man een oogenblik in twijfel stond of het haar ernst of scherts was.

Verbluft keek hij haar aan, hij was totaal uit het veld geslagen; al de verwijten, waarmee hij haar had willen overstelpen, voelde hij handig tegen hem zelf gericht; het ernstige woord, dat hij had willen spreken, bestierf op zijn lippen; hij zelf kreeg nu een ernstig woord te hooren; de rollen waren omgekeerd. Toch achtte hij het aan zijn mannelijke waardigheid verplicht, zich niet aanstonds gewonnen te geven.

'Hoor eens hier,' zei hij met groote fermiteit, maar toch lang zoo barsch niet meer als straks, 'dat is allemaal maar gekheid Je scheert man en vrouw over één kam, en dat komt niet te pas. Ik als man moet mij in de wereld vertoonen, maar de vrouw hoort thuis. Als ik me in het openbaar leven verkies te bewegen, dat is mijn zaak en volstrekt geen reden, waarom jij den heelen dag naar vergaderingen en bijeenkomsten zou loopen. Dat verkies ik dan ook niet langer; ik ben baas in huis; er staat geschreven: de man is het hoofd van het gezin en de vrouw zal den man een hulpe zijn.'

'Precies, zoo heb ik het ook altijd geleerd; op die voorwaarde zijn we getrouwd, en daar wou ik voor mij me heel graag aan houden. Ik geloof dat wij ons daar allebei in de eerste jaren van ons trouwen goed bij bevonden hebben. Maar sedert een paar jaar is dat heelemaal veranderd. Het schijnt nu dat de man, in plaats van het hoofd van het gezin te zijn, zich van het heele gezin niets heeft aan te trekken, dat de vrouw

alles alleen op de horens moet nemen en voor moeder en vader tegelijk moet spelen. Zoo zijn we niet getrouwd, dacht ik; als het hoofd van het gezin zich totaal niet bekommert om zijn taak als man en huisvader, dan kan ik hem daarin onmogelijk een hulpe zijn. Ik geef er dus den brui van en ga mij ook aan het openbare leven wijden; dat schijnt, volgens het hoofd van het gezin zelf, van veel meer belang te wezen dan al die kleingeestige huiselijke zorgen.'

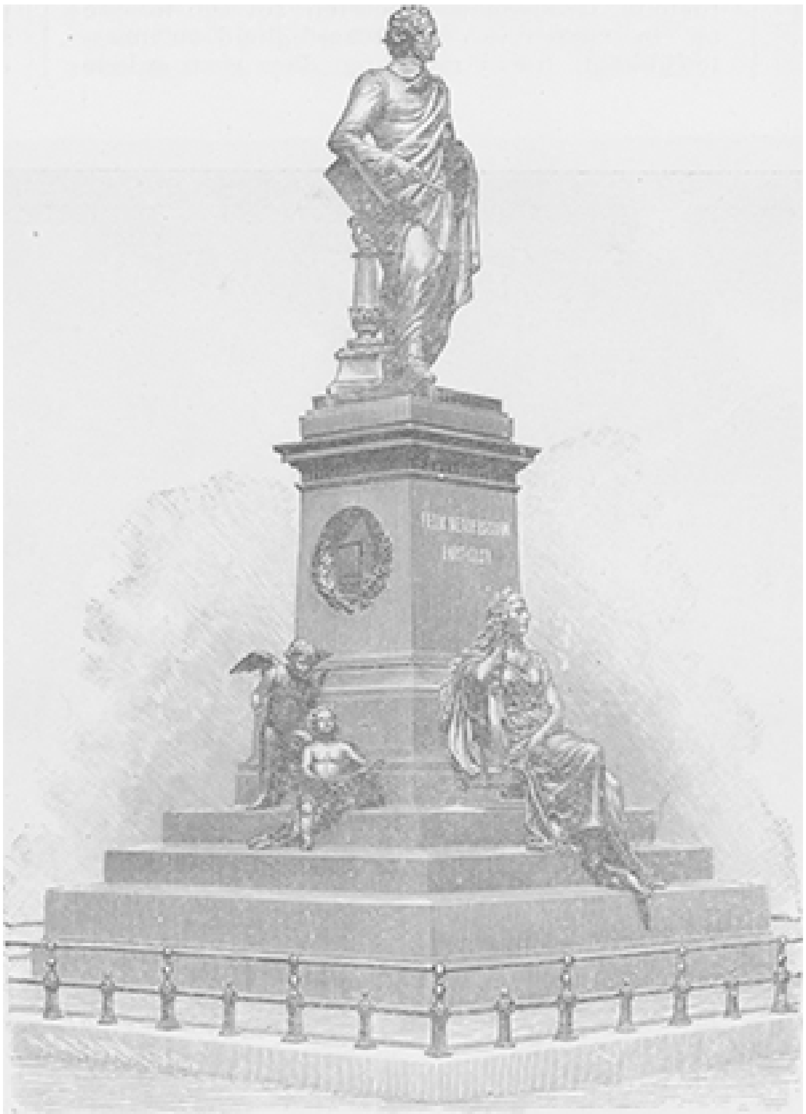

HET STANDBEELD VAN MENDELSSOHN TE LEIPZIG.

Sophie zei dat alles zoo gemoedelijk, zoo zonder eenigen zweem van bitsheid of bitterheid en toch zoo flink en vastberaden, dat Eduard haar onwillekeurig met bewondering aanzag. Zij was onder het spreken ongemerkt warm geworden; een ongewoon blosje, dat haar alleraardigst stond, kleurde haar wangen; haar heldere goedige oogen glansden van een schranderheid, die Eduard indertijd al had bekoord, toen zij nog bij haar vader in den winkel achter de toonbank stond. Het was of hij de Sophie uit die dagen weer in haar terugvond; sprakeloos zag hij haar aan en hoorde haar praten; ja, dit was zijn verstandig, lief, goed vrouwtje, die hij in den laatsten tijd - hij moest het zich zelf bekennen - schromelijk had verwaarloosd voor allerlei dingen, waar hij eigenlijk niets mee te maken had. Terwijl hij ze zoo hoorde redeneeren, dacht hij aan de genoeglijke dagen, dat hij in deze zelfde kamer prettig met haar zat te redekavelen over allerlei huiselijke aangelegenheden, over de

opvoeding van de kinderen, en over de toekomst, waarvoor zij samen de mooiste plannetjes beraamden. 't Was of er een verloren paradijs voor hem openging, nu hij zich dit alles te binnen bracht. Maar neen, verloren was het niet; want de Eva, die hem de echtelijke woning indertijd tot een eden maakte, stond daar nog onveranderd, even vriendelijk, even gul, even liefdevol als vroeger. Zij was dezelfde gebleven ondanks haar plotselinge uithuizigheid in de laatste weken. Zij had hem maar een les willen geven, die schrandere, beste Sophie. Hij had niet naar haar gegronde opmerkingen willen hooren, nu liet ze hem voelen. En daar had ze wel aan gedaan. Hij voelde een onweerstaanbare behoefte om haar om den hals te vliegen.

'Vrouw, je hebt gelijk, groot gelijk,' riep hij uit, haar in plotselinge vervoering aan zijn hart trekkend 'Je ben de verstandigste, liefste, beste vrouw die er leeft, en ik ben een uil geweest, dat ik mijn plezier ergens anders meende te moeten zoeken dan bij jou. Voortaan hooren we weer aan elkaar, voor altijd, hoor, en onverdeeld.

Een hartelijke kus was de bezegeling van dit besluit, waarvan man noch vrouw later ooit spijt hebben gehad.

Bij de Platen.

Bij winterdag op den weg. -

Dat is nu juist geen benijdenswaardig lot, vooral wanneer men als de herder op ons aardig tafereeltje een troepje schapen voor zich uit heeft te drijven en dus niet zoo vlug voortkan als de kou wel wenschelijk zou maken. Liever zouden we behooren tot het gezelschap, dat wat verder in een slee, met twee flinke paarden er voor, in vliegende vaart den weg komt afgevlogen. Intusschen heeft ook de wandeling bij winterdag haar genoegens; de herder maakt onderweg een praatje met een goeden bekende, den bewoner van een der hoeven langs den weg, terwijl de hond intusschen wel zorgt dat de schaapjes bij elkander blijven. Bovendien is de man aan de buitenlucht gewoon en zijn neuswarmertje biedt hem een voldoende beschutting tegen de kou tegelijk met een onderhoudend tijdverdrijf. De schaapjes maken van het oponthoud gebruik om van onder de sneeuw nog een bevroren grasspiertje op te delven, en de uitgehongerde verkleumde muschjes laten zich door hun nadering niet afschrikken, maar blijven pikken en sjilpen tot onder den neus van de goedige beestjes.

Het heele tafereeltje heeft iets gemoedelijks en rustigs, waartoe de blanke sneeuw en de stille grijze lucht, waarin traag de rook der hutten omhoogkringelt, het hare bijdragen en dat door den schilder met fijn gevoel weergeven is.

Door wolven achtervolgd. -

Heel anders ziet het er op ons tweede tafereel uit: hier zijn we ook bij winterdag op den weg, maar in vrij wat gevaarlijker gezelschap dan de zachtzinnige schaapjes. Het zijn wolven, die hier het landschap stoffeeren tot groot ongerief der reizigers.

Gelukkig dat wij in ons goede vaderland dergelijke avonturen alleen op een plaatje beleven. Bij ons jaagt de wolf alleen den kinderen schrik aan in het vertelseltje van Roodkapje en ook in het overige Europa zijn de dagen lang voorbij, dat hij een ware landplaag uitmaakte. Alleen in de Vogesen, in het verre oosten van het Russische rijk, een enkele maal ook in Hongarije en Wallachije verstout hij zich reizigers aan te vallen en toont zich dan even verwoed als gevaarlijk vooral in de laatstgenoemde landen, waar hij zich niet afzonderlijk, maar in heele groepen ophoudt.

Zulk een troep hongerige wolven is het, die het Wallachijsche zesspan op onze gravure tot razende vlucht aandrijft.

Het pakkende, met zeldzame natuurwaarheid weergegeven tafereel van den beroemden veldslagschilder professor Adolf Schreyer is een herinnering uit den Russisch-Turkschen oorlog van 1853 tot 55; want gedurende dien tijd bevond de kunstenaar zich in Wallachije, Hongarije en Zuid-Rusland, waar hij gelegenheid had, land en luiden te leeren kennen en Russische koeriers te ontmoeten. Hier schildert hij ons zulk een bode, die op zijn tocht door de eenzame streken der Moldau ongezocht kennis maakt met bewoners van het land, op wier ontmoeting hij wel niet bijzonder gesteld zal zijn.

Adolf Schreyer was juist de man om ons zulk een tafereel naar het leven te schilderen. In 1828 te Frankfort aan den Main geboren, waar hij een uitstekende opvoeding ontving,

onderscheidde hij zich van jongsaf door een groote begaafdheid voor het teekenen, inzonderheid van dieren. Met voorliefde bestudeerde hij de vormen van het paard, bezocht tot dat doel verscheidene groote Duitsche stoeterijen en vormde zich tot kunstenaar aan de academiën van Dusseldorf en Munchen.

Na afloop van den Krimoorlog vergezelde hij den vorst van Thurn und Taxis naar Azië en Egypte en werd vervolgens door den keizer van Oostenrijk naar Weenen geroepen. In het jaar 1861 begaf Schreyer zich nogmaals naar Afrika om daar de Arabieren en hun paarden grondig te bestudeeren. Na zijn terugkeer vestigde hij zich te Parijs, waar hem een schitterend onthaal te beurt viel.

Zijn voornaamste schilderijen zijn: 'de slag bij Waghaüsel,' in het bezit van den groothertog van Mecklenburg, 'de slag van Komorn,' 'een cavalerie-aanval,' 'de vorst van Thurn en Taxis, gewond bij Temesvar, den 9en Augustus 1849.' Op de groote tentoonstelling van 1864 te Parijs was Schreyer door twee doeken vertegenwoordigd: 'Arabieren op de jacht,' en 'Kozakken in den sneeuwstorm,' waarvoor de kunstrechters hem eenstemmig de gouden medaille toekenden. Het laatstgenoemde stuk kocht keizer Napoleon. Reeds in het jaar 1863 verwierf Schreyer in België de groote gouden medaille en in 1864 de Leopoldsorde.

In 1865 en 67 viel hem te Parijs andermaal de groote gouden medaille ten deel, ongerekend nog de onderscheidingen, die hij te Weenen, Munchen, Sidney enz behaalde.

De werken van Adolf Schreyer worden niet alleen in Duitschland, Oostenrijk, Frankrijk, Engeland en België, maar ook in Amerika hoog geschat en verscheidene zijner stukken sieren daar de openbare galerijen. Ook de sultan Abdoel Azis behoorde tot zijn vereerders en bezat vijf van zijn stukken. Schreyer wordt geroemd als een kunstenaar van bijzondere energie, warmte, poëzie en dramatische kracht, en het tafereel, door onze gravure weergegeven, staaft dien roep ten volle.

Het gedenkteeken voor Mendelssohn te Leipzig. -

Duitschland, het beloofde land van toonkunstenaars en musici, gaat er groot op, een Mendelssohn Bartholdy tot zijn zonen te rekenen, en het is dan ook geenszins te verwonderen, dat reeds onmiddellijk na zijn overlijden een groot aantal vurige vereerders en bewonderaars van den genialen toonkunstenaar de handen ineensloegen, om een zijner waardig gedenkteeken op te richten. En waar zou dit monument van het erkentelijke Duitschland beter kunnen verrijzen dan te Leipzig, dat door Mendelssohn het middelpunt is geworden niet enkel van het muziekminnende Duitschland, maar van al wat in de beschaafde wereld aan muziek doet.

Felix Mendelssohn Bartholdy wist de beroemde *Gewandhaus*-concerten tot een hoogte op te voeren van kunstvaardigheid en meesterlijkheid, die jaren lang door geen enkele muziekschool in Duitschland of daarbuiten bereikt werd. Door zijn rusteloos scheppen op kunstgebied deed hij de faam van Leipzig's grootheid heinde en ver weerklinken, en schonk de oude Saksische stad een conservatorium, dat weldra alle andere had overvleugeld. Uit alle landen stroomden leerlingen en jonge musici naar Leipzig, om hier op de spoedig beroemd geworden muziekschool een degelijke en grondige muzikale vorming te ontvangen. Dit was voldoende, om het gevoel van

levendige dankbaarheid, dat alle beminnaars der edele toonkunst bezielde, te nopen, zich in een tastbaar en blijvend huldeblijk te uiten. Zes en twintig jaren lang werden er in stilte bijdragen verzameld en gewerkt. Den 26en Mei van dit jaar werd het gedenkteeken van Mendelssohn plechtig onthuld. Onder de monumenten, die Leipzig tot dusver voor zijn groote mannen heeft opgericht, neemt het een eerste plaats in Het is als geheel zoowel als in alle onderdeden buitengewoon goed geslaagd en maakt een bevredigenden en weldadigen in druk.

Door den Leipziger beeldhouwer Werner Stein ontworpen en gemodelleerd, door Howald te Brunswijk uit lichtbruin brons gegoten, geeft het Mendelssohn in peinzende houding op een hoog voetstuk te zien; de rechterhand ligt rustend op een rijk versierden muzieklessenaar, terwijl een mantel in schilderachtige plooien over den linkerschouder naar rechts afvalt. De voorzijde van het voetstuk draagt den naam Felix Mendelssohn Bartholdy, de achterzijde de woorden: ‘De taal der tonen leert enkel wat edel is.’ Rechts en links zijn musiceerende engelen gezeten, van voren de muze der toonkunst.

DE DOOD VAN VIRGINIE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. BERTRAND.

Het fraaie gedenkteeken verheft zich voor het hoofdportaal van het nieuwe *Gewandhaus* in de onmiddellijke nabijheid van het conservatoire, de plaats, waaraan de naam van Mendelssohn voor altijd ten innigste verbonden blijft.

De dood van Virginie. -

Menigeen onzer zal zich uit zijn schooljaren nog de roerende geschiedenis herinneren van Paul en Virginie, die langen tijd met den *Télémaque* van Fenélon het geliefkoosde Fransche leesboek was. Het mag betwijfeld worden of het sentimenteele verhaal van den dwependen achttiende-eeuwschen philosoof Bernardin de St. Pierre wel bijzonder bevorderlijk is voor de vorming van het karakter onzer knapen en meisjes; wij voor ons zouden aan den veel gezonder en flinker Robinson Crusoe verreweg de voorkeur geven. Maar dit is zeker, dat de lotgevallen van Paul en Virginie onze jeugdige verbeelding levendig boeiden en veel bijdroegen om ons de onaangenaamheden der Fransche les te verzoeten.

Niet zonder een gevoel van erkentelijkheid en sympathie zien wij dan ook de heldin van het verhaal hier terug. De schilderij van Bertrand stelt ons de arme Virginie

voor, zooals zij na de schipbreuk aanlandde op de kust, waar haar moeder en vriendinnen en vooral haar Paul, de speelnoot harer kinderjaren, haar met zulk blij verlangen verbeidden na de lange scheiding. Helaas zij zouden het lieve kind niet meer weerzien dan in den toestand, waarin de schilder ze ons voorstelt op ons tafereel, geïnspireerd door de woorden van den schrijver: ‘Zij was half met zand bedekt, in de houding waarin wij haar hadden zien vergaan. Haar trekken waren niet merkbaar veranderd. Haar oogen waren gesloten; maar de kalmte lag nog op haar voorhoofd...’

Wetenswaardig Allerlei.

De photographie der kleuren. -

Deze kunst, die nog pas van zeer jongen datum is, is het voorwerp geweest van nieuwe nasporingen van den geleerden professor Lippmann, die de Academie van wetenschappen gekleurde photographieën van het zonnespectrum op albumine en gelatine met bichromaat heeft aangeboden.

Zooals men weet wordt een droge laag van deze stoffen door het licht gewijzigd. De organische stof, waarop ingewerkt is, wordt dan minder hygrometrisch, en daaruit vloeien ongelijkheden voort van de oppervlakte deralbumineof gelatine-laag, - ongelijkheden, waarvan door de verschillende procédé's der photomechanische indrukken, in de industrie gebruikt, partij is getrokken.

Indien men nu zulk een gevoelige laag, aan een spiegel van kwik gehecht, aan de camera obscura heeft blootgesteld, is het verder voldoende, ze onder water te dompelen, om de kleuren te voorschijn te zien komen. Het afwasschen met zuiver water fixeert de proef, door het bichromaat weg te nemen, en ontwikkelt ze te gelijker tijd. Indien men de plaat laat drogen, verdwijnt het beeld, om weer te verschijnen, zoodra men ze opnieuw nat maakt. Met gelatine is het zelfs voldoende, de oppervlakte maar even te bevochtigen, door er bijv. zijn adem over heen te laten gaan, om de kleuren zeer schitterend voor den dag te laten komen. Wanneer men ze door een doorschijnende stof beschouwt, ziet men duidelijk de overgangen der kleuren, die bij weerkaatsing gezien worden.

Vruchtbaarheid! -

Als er maar één aardappel meer op de heele wereld was, dan zou toch een bekwaam teeler hieruit in tien jaar tijds 10.000 millioen stuks kunnen voortbrengen, en deze zouden op hun beurt weer voldoende zijn, om de heele aarde van pootaardappels te voorzien.

[Nummer 26]

Bij de Statuette van Maria Stuart.

Zoolang er tranen zullen zijn op aarde, zullen er ook tranen worden gestort over deze koninklijke doode, en de vereering der levenden zal nooit ophouden, met volle hand leliën en rozen te strooien op haar graf. O lezer, vergun mij nog eenmaal de nagedachtenis van Maria Stuart te doen ontwaken in uwe ziel, nu deze nagedachtenis de bezieling heeft gegeven tot een groot en edel kunstwerk, eene statuette van de hand des beeldhouwers, Leo Stracké, te Rotterdam. Ik moet het erkennen, 't is door mijn toedoen, dat deze beeltenis der weergalooze koningin in den handel komt, in goed bewerkte afgietsels. De beeldhouwer wenschte zijne statuette in marmer uit te voeren voor eene Londensche tentoonstelling, en kwam tot mij, omdat het hem bekend was, dat ik meer dan één gelijkend portret, zoowel in beeldhouwwerk als in gravure, in mijn bezit had, en ook met juistheid het kostuum der koningin in haar laatste optreden kon aangeven. Zoo kwam ik tot de bezichtiging, eerst nog maar van zijne schets, doch dezer schoonheid trok mij reeds dadelijk zoo krachtig aan, dat ik niet nalaten kon hem voor te stellen: ‘Doe eene poging, om dit werk algemeenen ingang te doen vinden in de beschaafde katholieke huisgezinnen van ons land. Stel het in goede afgietsels algemeen verkrijgbaar: het dunkt mij daarvoor uitstekend geschikt.’ De heer Stracké vereenigde zich met mijn voorstel, en weldra zal zijne statuette in den handel komen. De *Katholieke Illustratie* wil mij helpen, er de aandacht van het publiek op te vestigen, waarvoor ik haar zeer dankbaar ben.

****

Terecht heeft de kunstenaar Maria Stuart voorgesteld in het merkwaardigste oogenblik van haar veelbewogen leven, en zooals zij was in haar laatsten gang, naar het schavot en ter dood. Vergun mij, nog een oogenblik te herinneren, hoe haar optreden door de ooggetuigen eenparig beschreven wordt. ‘Zij had hare rijkste kleederen aangetrokken, een kleed van zwart satijn, een mantel, ook van zwart satijn met bont omzet en met een langen sleep, over haar hoofd een kanten sluier, die achterover geslagen was en tot op den grond afhing. Om haar hals droeg zij een gouden kruis, en een rozenkrans hing aan haar middel. In de hand had zij het kleine kruisbeeld, zooeven van het altaar harer kleine kapel genomen. Haar tred was vast, en hare houding kloek. Zonder ontroering hield zij de blikken uit der toeschouwers, en het gezicht van het schavot, van het blok en van den scherprechter. Zij ging in de zaal voort met dezelfde bevalligheid en majesteit, die zij in gelukkiger dagen zoo dikwijls getoond had in het paleis harer voorvaderen.’

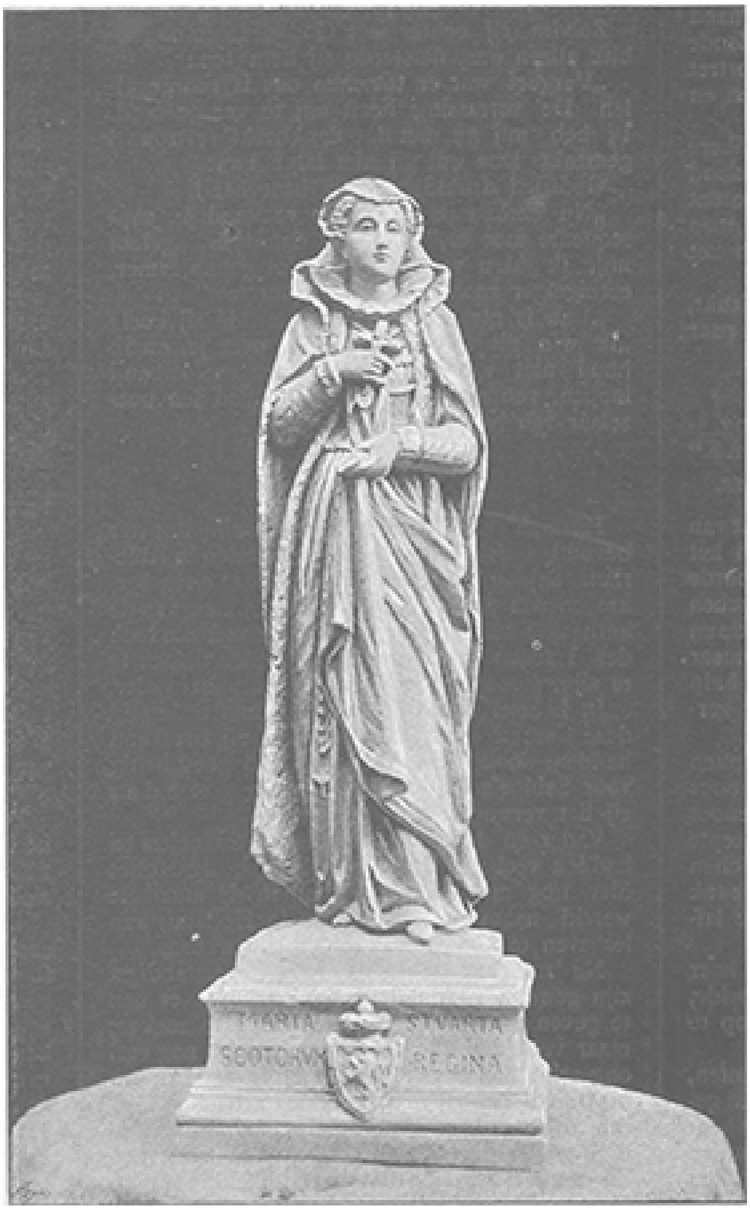

MARIA STUART,
Statuette van Leo Stracké.

Voortreffelijk is de beeldhouwer in zijn arbeid geslaagd, en men kan zien dat de onvergetelijke nagedachtenis hem heeft bezield. De juistheid der schoone gelaatstrekken, zoowel als van het kostuum, de wonderbare adel des optredens, de koninklijke majesteit der geheele figuur, moeten elk beschouwer dezer ideale gestalte verrukken. Er is in de statuette eene *grandeur*, die zich niet laat beschrijven, maar die het hart diep treft. Hooge beminnelijkheid, onbeschrijfelijk lijden en vlekkelooze onschuld, als die drie machten, ieder afzonderlijk, reeds eene onwederstaanbare werking uitoefenen op ons gemoed, in Maria Stuart zijn zij alle drie vereenigd in den allerhoogsten trap, zóó vereenigd dat het bitterste lijden nooit afbreuk doet aan de beminnelijkheid, en dat het volle bewustzijn van onschuld nooit een oogenblik op den achtergrond treedt bij al de drukkende zwaarte van haar lot. En bij dat alles is zij koningin, koningin is zij geboren en gezalfd, koningin blijft zij tot in den allerlaatsten snik van haar laatste uur. Dit alles heb ik reeds twintig jaar geleden over haar geschreven en laten drukken; eerst heden werd het door de statuaire kunst plastisch uitgedrukt. Maar sinds dien tijd kwam er nog eene hoog merkwaardige

gebeurtenis bij: de bisschoppen van Schotland hebben gezamenlijk en officiëel een verzoekschrift tot den H. Stoel gericht, om hunne hooge koningin zalig te verklaren. Na driehonderd jaren is hare nagedachtenis nog niet vergeten, en het woord blijft waar: Zoolang er tranen zullen zijn op aarde, zoo lang zullen er ook tranen worden gestort over deze koninklijke doode, en de vereering der levenden zal nooit ophouden, met volle hand leliën en rozen te strooien op haar graf.

***

Geen wonder, dat het mij verheugt, een zoo edel kunstwerk aan deze onvergetelijke heldin van ons geloof gewijd te zien, geen wonder dat ik blijde ben, aan de hierbij gaande afbeelding der statuette deze regels ten geleide te kunnen geven. Ik wil er alleen nog bijvoegen, dat zij eene hoogte heeft van 60 cM. en de kleur van *terracotta*, aldus geschikt is ter versiering van elk vertrek. De prijs is *f* 12. - en als uitgever treedt op de heer de Haas, Paleisstraat te Amsterdam, bij wien zij te zien is.

J.A. DE RIJK, Pr.

Seminarie Hageveld.

De Amerikaansche.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Zij stond weer voor haar schrijftafel, als besluiteloos zag zij naar een der laden, die zorgvuldig gesloten was; tot twee keer nam zij haar sleutelbosje en bracht een sleuteltje aan het slot, telkens trok zij het weer terug. Eindelijk een derde maal opende zij snel het laadje en mompelde bij zichzelf:

'Ik vrees het verledene niet, ik ben sterk genoeg om het onbevreesd in de oogen te zien. Ik zal het vernietigen, dan is de laatste band verbroken en is er geen vrees dat hij 't ooit ontdekt.'

Zij nam uit het laadje een pakje vergeelde brieven, een lederen étui, een klein gebedenboekje en een rozenkrans; zij legde die voorwerpen voor haar op de tafel neer en ging toen weer op haar schrijfstoel zitten, maar haar handen beefden, haar polsen en slapen klopten hevig, angstig zag zij rond of iemand haar bespiedde; toen maakte zij met trillende vingers den étui los; hij bevatte het portret van een man in de kracht van zijn leven en van een kind.

Beiden hadden donkere oogen en donkere haren, het scheen of die oogen haar vonkelend aanzagen. Zij bleef er zoolang op staren, totdat zij die blikken niet meer verdragen kon, toen schoof zij den étui van zich af en nam het kerkboekje.

Het was in de Engelsche taal gedrukt, maar op de eerste bladzijden stonden een paar Spaansche woorden:

> Aan mijn geliefde
> Juanita op den dag onzer verloving.
> Bid voor uw liefhebbenden Bruidegom in X^{to}
>
> MIGUEL FERNANDEZ.

Zij voelde zich omgeven door den geest van het verleden. Zij zag zich weer terug in het rijke huis, waar zij gouvernante was, zij hoorde de stem van den jongen, ernstigen Spaanschen geleerde die haar zijn genegenheid bekende en om haar hand vroeg. Hij was niet rijk, maar kon werken; samen zouden zij met Gods hulp trachten zich een plaats in de wereld te verwerven.

Dat kwam niet overeen met haar plannen voor de toekomst; zij had liever een der zoons van het huis, waarin zij les gaf, tot echtgenoot gehad, maar een onverklaarbaar gevoel sleepte haar mede. O, het gevoel was 's menschen grootste vijand, dat maakte hen laf en zwak en deed hem later als het te laat was die lafheid en zwakte zoo bitter betreuren.

't Was of die oude zwakte weer over haar kwam, of zij zich nu weer krachteloos voelde, tegen den stroom der omstandigheden op te roeien.

Hij bezat niets, die Fernandez, dan zijn talenten, en toch was zij met hem getrouwd; het waren gelukkige maar korte jaren geweest die zij met hem samen had doorgebracht in hun eenvoudige woning en zij huiverde nog, nu zij zich dien ongeluksdag herinnerde, toen men haar man binnenbracht, gewond, stervende onder een voorbijrijdenden vrachtwagen doodelijk gekwetst.

Zij kon zich niet meer begrijpen dat zij toen zoo wanhopend had geschreid, wat was het lang geleden. Haar kind was toen nog geen maand oud.

En nu wilde zij aan niets meer denken; dat verzwakte, dat verlamde haar geheel, zij had die portretten voor den dag gehaald om ze te vernietigen, zij nam haar zwaar koperen vouwbeen, één druk op het glas en het was vermorzeld, dan konden die oogen haar niet meer zoo verwijtend, zoo droevig aanzien, dan was dat gedeelte van haar leven afgesloten, voorgoed!

Maar het vouwbeen viel niet neder; zij sloot haastig den étui, beneden klonk het teeken voor het middagmaal; zij moest zich goed houden.

Tegen Arnold wilde zij geen kleingeestige wraak oefenen en wat zou het baten? Zij had Godfried zelfstandig opgevoed, hij ging zelfstandig handelen, was dat zoo'n wonder?

Zij sloot haar heiligdom weer af en nu was het of die benauwende, dreigende geest van het voorheen haar verliet, of zij opnieuw de koele, scherpziende vrouw werd van altijd.

Wat zou het eigenlijk of Geoffrey katholiek werd? Hij bleef toch, wat hij was, hij zou te verstandig zijn om bij voorbeeld zijn bezittingen aan godsdienstige stichtingen weg te geven en al deed hij 't, wat kon zij er aan doen? Zij was te ver gegaan, zij had hem te duidelijk van haar afkeer doen blijken, deze indruk zou schadelijk werken; zij moest dien wegnemen tot elken prijs. Hij was immers vrij en hoe onaangenaam zij voor zichzelf ook het gebruik vond, dat hij van die vrijheid wenschte te maken, verzet baatte toch niet, het zou haar belachelijk en inconsequent maken in zijn oogen.

Toen zij dan een kwartier later in de eetzaal kwam, groette zij Arnold Holm als den logé van haar zoon en sprak aan tafel kalm en beredeneerd, zooals altijd met de beide jongelui.

Zoodra zij echter met Godfried een oogenblik alleen was, fluisterde zij hem toe:

‘Vergeet wat er tusschen ons is voorgevallen. De verrassing heeft mij te ver gevoerd. Ik heb mij nu met dat denkbeeld vertrouwd gemaakt. Doe wat gij niet laten kunt.’

Godfried drukte hartelijk haar hand.

‘Nu herken ik weer mijn verstandige, consequente moeder,’ zeide hij dankbaar, ‘geloof mij, ik zal u voortaan een veel gehoorzamer, eerbiediger zoon zijn dan tot nu toe.’

‘Dat is niet noodig,’ antwoordde zij koel; ‘ik was altijd zeer tevreden over je, en ik houd niet van mannen, die aan een leiband loopen, vooral niet als die band aan den boezelaar van hun moeder hangt.’

XVIII.

Herman van Wieringdale en zijn dochter bevonden zich sedert eenige maanden in Amerika. Sabine had een plaats als zangeres verkregen aan een klein theater in Buffalo; aan de herhaalde smeekingen van haar zuster om toch den laatsten raad van haar moeder indachtig te zijn, stoorde zij zich evenmin als haar vader.

In Brussel vlotte het niet erg met de lessen; deze waren veel duurder dan zij berekend hadden; ook was niemand zoo geestdriftig voor Sabine's buitengewone gaven gestemd als zij het verwachtten.

Vader en dochter waren slechte financiers en hadden veel noodig; zij merkte spoedig dat het hier nog moeilijker zou gaan in de muzikale wereld naam te maken dan in Holland; aan lesgeven te komen was schier ondenkbaar.

Nu zou het zeker verreweg 't verstandigst zijn geweest voor Sabine om de kunst er aan te geven en een andere betrekking te zoeken; maar voor alle andere dingen was zij nog veel ongeschikter, daarbij was zij er te veel van overtuigd dat zij door en door artiste was - een dwaze eigenwaan, waarin haar onverstandige vader haar van jongsaf had versterkt. Zij verbeeldde zich dat haar luiheid, haar afkeer van gezetten arbeid, haar neiging om altijd alles te doen wat in haar geest opkwam, onverschillig welke gevolgen het hebben kon, uitvloeisels waren van haar kunstenaarsaard en dit maakte haar eigenlijk voor alles behalve voor een zwervend, onregelmatig leven geheel onbruikbaar.

Zij maakten in Brussel kennis met een soort van impresario, die zangers en zangeressen van den tweeden of derden rang aanwierf voor een kunstreis door Amerika en deze beloofde hun zulke schitterende gouden bergen, dat vader en dochter zich lieten verleiden en besloten met hem de reis over den Oceaan te maken.

Men kan zich den schrik van de beide andere meisjes voorstellen, toen zij een brief uit Liverpool kregen met het bericht dat vader en dochter reeds op reis waren naar New-York. Natuurlijk werd alles even mooi en schitterend uitgelegd, maar Antoinette en Koosje kenden hun vader en zuster genoeg om er van overtuigd te zijn, dat deze alles schitterend opluisterden en overdreven.

In een Post-scriptum stond de mededeeling, dat de kosten der uitrusting zoo hoog waren dat het schoolgeld der jongens dit kwartaal onmogelijk betaald kon worden. De meisjes of mevrouw Jochems moesten het maar voorschieten, of anders zou de directeur der school maar geduld hebben. Waren zij eens in Amerika dan zouden zij wel zooveel overzenden dat de jongens naar een duurdere kostschool konden gaan en de meisjes haar betrekking opgeven om met Lotje stil te gaan wonen; voorloopig dienden zij samen geduld te oefenen.

Antoinette en Koosje zagen elkander wanhopend aan; zij koesterden niet de minste illusie aangaande de geldelijke voordeelen die haar oudste zuster in Amerika zoude behalen en begrepen, dat nu de groote zee hen scheidde het wel jaren zou duren, voordat het schoolgeld der knapen betaald werd.

't Was zoo doodjammer, de tweelingen leerden uitstekend en hun karakters ontwikkelden zich zoo goed, wat moest er nu van hen worden? Met het weinige dat de beide meisjes verdienden konden zij de kosten van het pensionaat, hoe bescheiden deze overigens waren, niet bestrijden; wat zij aan kleeding en andere noodzakelijke behoeften niet besteedden, ging naar den armen Piet, die genoeg zijn best deed om vooruit te komen, maar een weinig zakgeld toch zoo hard noodig had.

Mevrouw Jochems wilden zij er niet om vragen, want deze deed toch reeds genoeg aan de kinderen harer vriendin.

‘En dat zou de schuld maar verplaatsen zijn,’ zuchtte Antoinette, ‘dit is het begin van die credietkanker, waaraan ons huishouden gestorven is.’

Zij besloot dus aan den Eerwaarden directeur van het Instituut te schrijven en hem te verzoeken geduld te oefenen, totdat hun vader in betere omstandigheden verkeerde.

De brief kostte Antoinette veel; zij had een gevoel of er opnieuw een schakel gesmeed werd van een keten, waaraan zij haar toekomst en die der kinderen vastlegden; door alles wat zij gezien en ondervonden had, vervulde haar een bijna ziekelijke schrik voor schulden; in de grootste spanning wachtte zij het antwoord van den Broeder-Overste af en met bevende hand maakte zij het couvert open.

Zij vertrouwde haar oogen niet; zij las en herlas den brief en zoodra zij kon, snelde zij naar Koosje om van haar te hooren dat zij zich niet bedroog.

De Broeder-Overste schreef dat hier zeker een vergissing in het spel moest zijn; het verloopen kwartaal was betaald, wel niet op de gewone wijze, maar toch op den bepaalden tijd, zelfs was er iets meer en in een ongeteekend biljet stond alleen de vermelding, dat men de quitantie aan mejuffrouw Van Wieringdaele moest opsturen als zij er om vroeg. Mocht de vordering reeds betaald zijn, dan werd verzocht, het geld maar op de spaarbank te plaatsen ten behoeve der jonge lui.

De meisjes braken er haar hoofd bijna mede met te onderzoeken wie zoo gul kon geweest zijn, maar zij konden er niet achter komen en ontvingen het volgende kwartaal weer behoorlijk de quitantie. Ook bedankte Piet voor elke verdere toelage van zijn zusters, want hij had zeker eveneens een geheimen weldoener, daar hij nu en dan uit verschillende deelen van het land een postwissel ontving, anoniem verzonden aan zijn adres.

De verrassingen, die Herman en Sabine ten deel vielen, waren van minder aangenamen aard.

De voorspiegelingen van den impresario bleken zeer leugenachtig te zijn. Na Liverpool werd hun verblijf op het schip zeer slecht, zij leden bepaald ellende en op al hun verwijten antwoordde de impresario, dat hij er niets aan kon doen, dat de tijden slecht waren en de menschen bedriegelijk.

Meer dood dan levend kwamen vader en dochter in New-York aan en hier wachtte hen 't ergste. Het kunstreisgezelschap bleek niets anders te zijn dan een echte kermistroep en na hevige woordenwisselingen gelukte het vader en dochter zich van den man los te koopen. Het geld dat zij van de jaarlijksche toelage hadden overgehouden was opgebruikt; het zou nog maanden duren voordat zij een nieuwen termijn uit Europa konden ontvangen en zoo stonden zij dan beiden hulpeloos en zonder noemenswaardig geld in het groote New-York.

Na vele ontberingen en bittere ervaringen gelukte het hun eindelijk in Buffalo werk te krijgen Herman kreeg een betrekking aan de kas van den schouwburg, waarin Sabine speelde; 't was heel iets anders dan het schitterende lot dat het ijdele meisje zich voorgespiegeld had; van kunst dienen was geen sprake meer, zij moest 's morgens repeteeren, 's middags en 's avonds zingen en dikwijls genoeg klaagde zij er over dat haar zusters - die geen artisten waren - zeker veel minder werkten dan zij.

Tot overmaat van ongeluk werd de gezondheid van Herman, die de eerste jeugd sedert lang voorbij was, er niet beter op; hij kon niet goed tegen het Amerikaansche klimaat, dat geen overgangen kent tusschen bittere koude en brandende hitte; hij leed aan rhumatiek en moest dikwijls zijn kamer houden.

Hij was met Sabine in den kost bij een vrouw die kamers verhuurde aan mannen en vrouwen van verschillende stand, leeftijd en nationaliteit, die alleen met de maaltijden bij elkander kwamen; deze maaltijden waren voor Van Wieringdaele de grootste afleiding, dan kon hij weer naar hartelust pochen op zijn afkomst, zijn deftige Hollandsche familie, het talent zijner dochter en zoo al meer.

Toen hij echter van zijn rhumatiek te lijden had, moest hij dat genoegen opgeven en in zijn kamer wachten tot Sabine hem bediende; nu had Sabine nooit tot de zelfopofferende zielen behoord; haar vader had haar altijd verwend en nu zij hem moest verplegen viel 't haar zeer zwaar; zij deed het onwillig en slecht.

Herman werd knorrig en berispte haar over haar onverschilligheid; dit was haar nog nooit overkomen. Zij werd brutaal en nog onhebbelijker en hij begon haar te verwijten dat zij eigenlijk oorzaak was van al zijn ellende.

Dit was olie in het vuur gieten; zij liep hard schreiend de kamer uit en verscheen dien avond niet meer; de vader kreeg spijt van zijn drift en had niets liever gewenscht dan dat zij terugkwam om zich bij haar te verontschuldigen.

Den volgenden morgen liet hij haar roepen, maar hoorde van zijn kostjuffrouw dat de *miss* heel in de vroegte met haar handkoffertje het huis had verlaten, een brief aan haar vader achterlatend.

Vol angstige voorgevoelens maakte Herman den brief open; de plichtvergeten dochter schreef dat zij niet langer dit leven kon voortzetten zonder haar artistiek gevoel te verstikken en dat zij daarom het besluit had genomen zich te verbinden aan een rondreizend gezelschap dat concerten gaf in Chicago en andere groote Amerikaansche steden.

Haar vader wilde zij niet langer tot last strekken, zijn verwijten hadden haar zeer diep getroffen, want hij wist immers welk een fijn bewerktuigde gevoelige ziel zij

bezat; ook liet zijn gezondheidstoestand hem niet toe haar op haar wegen te volgen. Spoedig zou zij hem wel schrijven en wenschte hem van harte beterschap.

Dat was alles!

Herman raasde, tierde, schreide zelfs om zijn ondankbare dochter; hij zwoer bij hoog en laag dat elke band tusschen hen verbroken was, dat hij haar nooit meer wilde zien of zelfs van haar hooren, 't hielp niets, Sabine was en bleef weg en Herman plukte niet onverdiend de wrange vruchten van zijn dwaze opvoeding of liever gebrek aan opvoeding.

Zoodra hij weer iets beter was, strompelde hij naar zijn bureau, maar vond het gebouw gesloten; na Sabine's vertrek was de troep failliet gegaan. Dit was het eerste zonnestraatje, dat in Herman's duister brein viel; dan was zijn Sabine toch nog een kunstenares van eenige beteekenis geweest, daar met haar de instelling stond of viel.

Hij zocht weer naar een betrekking en kreeg er eindelijk een aan een handelshuis dat zaken met Holland deed en iemand voor de Hol landsche correspondentie noodig had. Aangezien nu ook spoedig het geld uit Holland kwam, verkeerde hij weldra in beteren doen en toen er een brief van Sabine kwam, vol van het verhaal harer triomfen en met uitknipsels van couranten, waarin zij hemelhoog geprezen werd, voelde Herman zich lang zoo ongelukkig niet meer als een paar weken geleden.

Kort daarop verzocht Sabine hem toestemming tot haar huwelijk met den directeur van het gezelschap; die toestemming was wel niet noodig, schreef zij, in dit vrije land, maar zij achtte het nog haar plicht die voor den vorm te vragen.

Herman zuchtte en wel wetende dat die toestemming er weinig aan zou kunnen doen, gaf hij ze haar.

Hij wist nu dat Sabine echt Amerikaansch geworden was; in geruimen tijd hoorde hij niets meer van haar.

In Buffalo kon men hem door omstandigheden niet goed meer gebruiken en zond men hem naar Philadelphia, waar een ander huis van dezelfde firma bestond, dat grooter zaken deed.

Philadelphia klonk hem bekend in de ooren; daar immers had zijn neef Van Wieringdaele kennis gemaakt met de Douairière, daar had zij ook de jaren van haar weduwstaat doorgebracht.

‘Wie weet waar het goed voor is,’ dacht hij, ‘ik zal daar eens het een of ander onderzoeken; wie weet welke goudkorrels ik nog in het zand vind.’

't Zweefde hem onbestemd voor den geest, wat hij zoeken of vinden zou; het liefst een groot geheim, b.v. dat mevrouw Van Wieringdaele een bedriegster of avonturierster was, of haar kind een vondeling; hij wist het zelf niet, maar hij was er zeker van dat de kip die gouden eieren legde, voor hem ergens in Philadelphia verborgen leefde.

Het was echter een zeer moeilijke zaak in een groote stad de stapjes terug te vinden van een eenvoudige vrouw, die er sedert twintig jaar uit vertrokken was en van wie hij eigenlijk niets naders wist Op de kerkhoven zocht hij vlijtig, totdat hij ergens in een hoek een eenvoudigen grafsteen vond met het opschrift: A l e x a n d e r v a n W i e r i n g d a e l e geb. in 18... overl. in 18...

En daaronder J u a n F e r n a n d e z, oud vier jaar.

Dat was het kind van het eerste huwelijk, het broertje, waarover Godfried eens gesproken had.

Lang bleef hij staan peinzen bij het dubbele graf; er stond geen datum op, wanneer het kind overleden was, maar het was zeker na den dood van zijn stiefvader.

‘Dat zou voor mijn geachte nicht ook een teleurstelling zijn geweest, als het Hollandsche kind in plaats van het Spaansche was gestorven,’ zeide hij tot zich zelf.

Hij verliet het kerkhof en zette zijne nasporingen voort; eindelijk gelukte het hem 't huis te vinden, waarin de van Wieringdaeles hadden gewoond: het was even buiten de stad, en door een tuintje omringd; nu woonde er misschien reeds de tiende familie na hen in.

Sander was op een kantoor werkzaam geweest en hij had kennis met zijn aanstaande vrouw gemaakt, door dat zij een boarding-house (kosthuis) hield, waarin hij ook woonde.

Jenny Fernandez, geboren Clarke, was van New-York geboortig; dit wist hij toevallig, maar verder miste hij elke aanwijzing en nergens vond hij een leiddraad.

Het toeval bracht hem een groot eind verder.

Op zekeren avond kwam iemand, met wien hij in een koffiehuis kennis gemaakt had, bij hem op de kamer; deze zag eens rond en ontdekte op een zeer in het oog vallende plaats eenige portretjes, die Herman gaarne tentoonstelde; een was dat van Sabine in het costuum van Carmen, en een ander van zijn drie jongste kinderen; de arme Tonia ontbrak, de stumper had nooit tijd kunnen vinden om zich te laten portretteeren.

Verder twee fraaie photographieën van de Amerikaansche en van haar zoon in sportcostuum.

De vriend, die van ouder tot ouder in Philadelphia had gewoond, keek naar de portretten en riep plotseling uit:

‘Als ik het niet beter wist, zou ik zeggen, dat die dame een oude bekende van mij was.’

‘Dat kon wel zijn,’ antwoordde Herman, wiens belangstelling dadelijk opgewekt werd, ‘zij heeft hier in Philadelphia gewoond.’

‘Hier vlak tegenover, een flinke vrouw; zij had er slag van zich door de wereld te helpen.’

‘Nu, hoe heet ze dan?’

‘Mistress Clarke of eigenlijk zoo was haar meisjesnaam, want zij was weduwe en is kort daarna getrouwd. Dan is dat haar zoon, ja, het was zoo'n aardig ventje met zulke gitzwarte oogen en haren. Precies de vader, zeiden wij, want hij leek niets op haar.’

‘Je vergist je erg,’ antwoordde Herman, ‘haar man was net zoo blond als ik, want hij was mijn volle neef.’

‘Ja ik weet wel, een Hollander, die aan de gele koorts gestorven is, of liever hij dronk veel te veel. Niemand begreep hoe zij, die toch zoo'n knappe vrouw was, met dat verloopen sujet heeft kunnen trouwen, en haar mooi boarding-house er aan gaf om met hem buiten te gaan wonen. Maar zij had een zoontje van haar eerste man, die een Mexicaansche Spanjaard moet geweest zijn.’

Herman werd in een oogenblik wit en rood.

‘Dat kind is gestorven, deze zoon is uit het tweede huwelijk; zij woont nu in Holland en de jongen heeft alles geërfd van zijn grootmoeder.’

‘Nu, dan moet ik zeggen dat hij sprekend gelijkt op den eersten man zijner moeder.’

‘Ik heb het graf gezien van mijn neef; onder denzelfden steen rust ook het kind van Fernandez.’

‘Wel mogelijk, na haar huwelijk heb ik weinig meer van haar gehoord; die man heeft nog maar een jaar of drie geleefd, meen ik, toen is zij naar New-York vertrokken.’

‘Maar toen u haar kende, hoe oud was dat kind toen? Herinnert gij het u nog?’

‘'t Was een baby; mijn vrouw, - wij waren pas getrouwd en woonden samen in dat kosthuis - had zoo'n aardigheid in dat kind en speelde er den geheelen dag mede, want mistress Fernandez had het zeer druk met haar gasten. Wij vonden dat zwartkopje zoo aardig en geestig.’

‘En is zij toen spoedig getrouwd met mijn neef?’

‘O ja, heel gauw. Ik herinner het mij nog zeer goed. Wij zaten aan het ontbijt, toen zij binnenkwam aan den arm van mister Alexander, - zoo noemden wij hem; want wij konden dien moeilijken Hollandschen naam niet uitspreken. Zij had een bouquet rozen in de hand en vertelde ons dat zij zoo juist samen waren getrouwd, want dat trouwen gaat hier gemakkelijk.’

(*Wordt vervolgd.*)

EEN NOOIT GEZIEN WONDER.

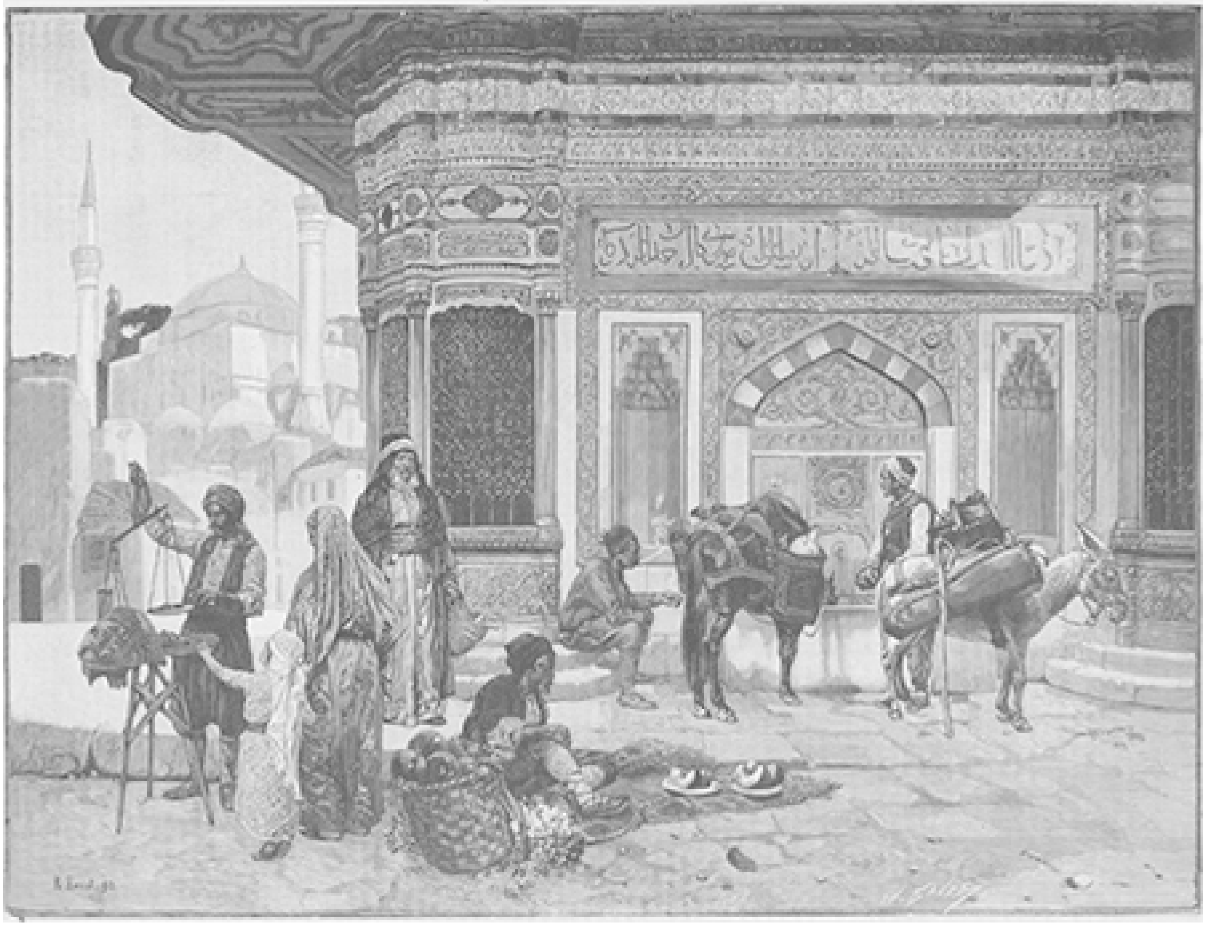

DE FONTEIN VAN DEN SULTAN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN R. ERNST.

De electriciteit voor alles en nog wat.

De lui, die van telkens nieuwe snufjes houden, zijn tegenwoordig wel gelukkig. Zij hebben zich maar te wenden tot de uitvinders op het gebied der electriciteit: die zullen hun wel elken dag wat nieuws bezorgen.

Niet iets theoretisch, hypothetisch of denkbeeldigs; maar altijd practische toepassingen, die van het gewone afwijken en dikwijls allerverrassendst mogen heeten. De electriciteit, waarschijnlijk door de moeilijkheden van haar eerste optreden geleerd, is zoo wijs geweest zich zelf niet op een voetstuk te plaatsen; zij leent zich tot alles, zij laat zich tot alles gebruiken in de toegepaste wetenschap.

Zij vergenoegt zich niet met naar alle eischen te verlichten, te telegrapheeren en te telephoneeren; ook de kleine karweitjes versmaadt zij niet. De electriciteit bezorgt de keuken, zij wascht en bleekt, zij steekt het vuur aan en bluscht den brand. Wij zullen haar eens in enkele van die uiteenloopende werkzaamheden gadeslaan.

Vooreerst dan naar de keuken! Zoodra de electriciteit met haar mooie gloeilampjes, die naar believen aangestoken of uitgedaan kunnen worden, die geen vet, rook of walm geven en geen brand veroorzaken, onze huizen was binnengedrongen, wachtten de fabrikanten van gastoestellen haar moedig aan den drempel van de keuken op.

‘En de coteletten,’ zeiden zij, ‘de aardappels en spiegeleieren? Zou je die soms kunnen klaarmaken, al had je de watervallen van den Niagara tot je dienst?’

De mannen van de electriciteit antwoordden voor het oogenblik niet op die tegenwerping, maar zij dachten bij zich zelf dat hun stroomen, die vuurbaken ter lichtsterkte van 2.500.000 kaarsen voeden, hen ook wel te avond of morgen in staat zouden stellen een cotelet te braden. En inderdaad, dat heeft men kunnen zien op de laatste tentoonstelling in het kristallen paleis te Londen Men zag daar een volledige inrichting van een electrische keuken, die op de behoeften van de meest eischende magen berekend was.

Het electrische fornuis is in beginsel niets anders dan een metaaldraad, die aan den electrischen stroom grooten weerstand biedt en die in het rond, overlangs of in spiraal aangebracht is op een onzijdig onderstel. Zoodra men den electrischen stroom door den draad leidt, wordt hij verhit, eerst rood en dan witgloeiend; en men heeft er de pan of den schotel maar op te zetten. Zoodra het kooksel, gebak of gebraad klaar is, sluit men den stroom af en er is nog minder warmte te loor gegaan, dan bij het gebruik van gas; daarbij heeft men niet den minsten onaangenamen reuk, wat zeker een groot voordeel is. Het spreekt vanzelf dat alles - fornuis, handvatsels, kraantjes enz. - behoorlijk geïsoleerd is, zoodat de keukenmeid geen gevaar heeft, zich te branden of door een electrischen schok te worden getroffen. Het is bepaald een aardigheid, die toestellen te zien werken.

Toen Franklin den bliksem van den hemel had gerukt, kon hij zich zeker niet voorstellen dat de keukenmeiden later met behulp daarvan nog eieren zouden koken.

In groote inrichtingen maakt men in de keuken bovendien van de electriciteit, als men die toch bij de hand heeft, nog gebruik om bijvoorbeeld een kleinen electromotor in beweging te brengen En die motor doet vooreerst een ventileertoestel draaien, waardoor de keuken frisch gehouden wordt; hij brengt de groenteschoonmaakmachine, den koffiemolen, den messenslijptoestel en de bordenwaschmachine in beweging. In een hoek staat een klein fornuis, waarop strijkijzers geheet worden, zonder dat ze,

tot groote schade van het linnen, zwart worden. Dat alles is geen droom, maar tastbare werkelijkheid: het werkt, loopt en draait allemaal dat het een lust is.

Een niet minder verrassende uitvinding is de electrische hoedenborstelaar. Men steekt er een ouden, vuilen hoed in, en een oogenblik daarna komt hij er geborsteld en glanzend als nieuw weer uit.

Ook de hondsdolheid, door de vinding van Pasteur al zoo krachtig bestreden, heeft in de electriciteit een onverwachten tegenstander gevonden.

Wanneer men het ongeluk gehad heeft door een dollen hond gebeten te zijn en geen kans ziet, zich onder behandeling van Pasteur te stellen, is het sterk aan te bevelen, de wond onmiddellijk met een gloeiend ijzer uit te branden.

In de haast neemt men dan allicht het eerste ijzer het beste en vergenoegt zich soms met de pook. Het is duidelijk dat de patiënt daarbij schrikkelijk kan toegetakeld worden. Welnu door middel der electriciteit kan die noodlottige verminking vermeden worden. Tot het uitbranden van dollehondsbeten is een werktuig uitgedacht, waardoor de vorm, de kracht en vooral de duur van het branden nauwkeurig kan worden geregeld, zonder dat het omringende vleesch ook maar in het minst wordt beschadigd. Daarenboven moet de electrische stroom, die bij deze operatie ontwikkeld wordt, een weldadige uitwerking hebben op het zenuwstelsel van den patiënt, terwijl hij de microbe der hondsdolheid vernietigt.

Van het branden van menschenvleesch gesproken, de Amerikanen hebben het daarbij alweer niet gelaten, maar de vinding ook toegepast op een nieuwigheid van minder erkend nut, namelijk de lijkverbranding. Te Philadelphia zijn de electrische lijkovens reeds in volle werking. De dooden worden in een lijkkleed van asbest gewikkeld; aan het hoofd en de voeten worden twee koperen plaatjes aangebracht, die met de polen van een krachtige dynamomachine verbonden zijn. De stroom gaat door het lichaam en dit wordt, in een minimum van tijd, om zoo te zeggen vervluchtigd, evenals dit met de kool van een gloeilamp het geval zou zijn, wanneer men in den glazen bol lucht zou laten doordringen.

Doch stappen wij van dit griezelig terrein naar een aangenamer gebied over. Vooral de bloemkweekers en hoveniers, de leveranciers van vroege groenten of fijne vruchten hebben reden om de electriciteit dankbaar te zijn.

Na lange onderzoekingen is het thans uitgemaakt, dat een electrische stroom, onder den grond door geleid, den groei en de ontwikkeling van de meeste groenten bevordert. Wat de bloemen, inzonderheid rozen en seringen betreft, zij tieren uitstekend in kasten, die zoo danig door middel van electriciteit verlicht zijn, dat men den bloemen om zoo te zeggen een kunstmatigen dageraad, morgen en middag kan verschaffen. Langen tijd heeft men gedacht dat de bloemen evenals de dieren behoefte hadden aan een tijdperk van duisternis en slaap; nauwkeurige proeven, in Engeland genomen, bewijzen echter dat men ze zonder schade voortdurend wakker kan houden en aldus een derde van den tijd uitwinnen, die anders voor haar ontluiking noodig is. Dat is veel waard in onzen tijd, nu men er zoo op gesteld is bloemen te zien en vruchten te eten buiten den tijd, door de natuur vastgesteld. Wanneer de jaargetijden tegenwoordig uit zich zelve nog niet genoeg in de war mochten zijn, kunnen de bloemisten en vruchtenkweekers ze naar believen verschikken en omkeeren.

Met genoegen kunnen wij dengenen, die bijzonder op een slaatje met een eitje verlekkerd zijn, meedeelen, dat vooral de sla zeer gevoelig is voor de weldaden van het electrisch licht. Bij deze verlichting groeit ze, dat men het zien kan, en als ze er al te veel aan blootgesteld wordt, schiet ze zelfs in het zaad nog vóór ze de malsche bladeren gevormd heeft, die ons gehemelte zoo zeer streelen.

Ziedaar een afschrikkend voorbeeld van te ver gedreven vroegrijpheid. Het is te hopen, dat als het electrisch licht in onze inrichtingen van onderwijs mocht worden ingevoerd, het op de veelbelovende spruiten niet dien noodlottigen invloed moge hebben als op de sla; de gevolgen zouden diep te betreuren zijn.

Hoewel de electriciteit, ter verlichting der opeengedrongen woningen in de steden toegepast, het brandgevaar aanmerkelijk vermindert, zullen er altijd nog menschen zijn, die brand weten te stichten.

Ook hier kan de electriciteit als een reddende engel hulp brengen. Veronderstellen wij bijvoorbeeld dat elke brandspuit, behalve van den stoomketel, die nooit op staanden voet dienst kan doen, ook voorzien is van een electromotor, waardoor de spuit onmiddellijk in beweging kan worden gebracht. Veronderstellen wij verder, wat gemakkelijk te vinden zou zijn, dat de electrische geleidingen onder de straat van afstand tot afstand, evenals de buizen der waterleiding, gelegenheid tot aansluiting boden. In dat geval heeft men de spuit maar te laten aanrukken; in een oogenblik is de motor met den electrischen stroom verbonden en aanstonds kunnen de waterstralen de vlammen bekampen.

Bij brand heeft daarbij de electrische verlichting nog een ander voordeel; tegenwoordig is het eerste werk, dat men in geval van brand doet, den gasmeter af te sluiten, zoodat men ineens in den donker staat, wat zeker niet erg bevorderlijk is voor het reddingswerk Bij electrische verlichting kan men in het brandende huis gerust lampen en kronen aansteken; van den kelder tot den zolder kan alles verlicht blijven als voor een gala-receptie en de spuitgasten kunnen hun werk doen als bij klaarlichten dag.

Ook in de geneeskunde begint de electriciteit zich meer en meer verdienstelijk te maken, zooals blijkt uit een meedeeling, onlangs door Dr. Fort aan de Fransche *Académie de médecine* gedaan.

Zij betrof het geval van een negentienjarige jonge dame, die aan een vernauwing van den slokdarm leed, zoodat zij onmogelijk vaste spijzen kon gebruiken. Het schepseltje woog dan ook niet meer dan 40 kilo en scheen gedoemd om geheel uit te teren, toen het gelukte haar door middel der lineaire electrolyse volkomen te genezen en in zeven weken tijds weer flink aan het eten te krijgen.

Het zou ondoenlijk zijn, alle nuttige werkzaamheden op te sommen, die de electriciteit tegenwoordig voor haar rekening neemt. Stippen wij ten slotte nog slechts aan, dat zij het linnen en allerlei weefsels schoon wascht zonder zeep; dat zij leer looit, oude vijlen scherpten in nieuwe verandert evenals de oude hoeden; dat zij suiker distilleert, alcohol raffineert, de jonge wijnen oud maakt en het oude vuile gootwater vernieuwt en verfrischt. Omtrent dit alles in bijzonderheden te treden, zou ons te ver voeren. Knapper dan Robert Macaire, die, ofschoon alles kunnende, er toch niet in geslaagd was, zich een broek te vervaardigen, zou de electriciteit zich best aan zulk een kleedingstuk weten te helpen, als zij maar beenen had; want zij verstaat uitstekend de kunst van spinnen en weven. Zij kan dus letterlijk alles, en om dat van haar gedaan te krijgen is het maar noodig de telephoon te hulp te nemen. 't Is haast onbegrijpelijk, als men bedenkt dat dit bijdehandje nog geen twintig jaar oud is.

Bij de Platen.

Een nooit gezien wonder. -

Daar moeten de schrandere beesten het hunne van hebben! Met fonkelende oogen volgen zij de draaiend wiegelende beweging van de priktol, wier gebrom vooral ze geweldig intrigeert. Dat snorrend geluid toch is een onmiskenbaar teeken van leven; maar of het daarom raadzaam is, een nadere kennismaking te beproeven, hierover zijn ze het blijkbaar met zich zelf niet eens. Wel houdt de grootste hond, die de voorzitter schijnt van dit onderzoekings-college, den poot al opgeheven om het draaiende ding tot staan te

brengen; maar toch houdt hij hem nog behoedzaam voor zich. Zijn overbuurman spant naar hondenmanier meer bijzonder zijn reukorgaan in, maar kan er toch de lucht niet van krijgen. De kleine keffertjes van hun kant beproeven het raadselachtige wezen schrik aan te jagen door het woedend aan te blaffen. Maar de tol stoort zich nergens aan en blijft maar voor hun neus doordraaien tot ze er straks bij neervalt. Dan zullen de rekels gauw weten dat ze maar met een levenloos ding te doen hebben, niet eens de moeite waard, dat zij het elkaar nog betwisten. Maar ondertusschen hebben zij door hun vermakelijke verbazing den kunstenaar de stof geleverd voor een alleraardigst tafereeltje.

De fontein van den sultan te constantinopel. -

Een niet minder dankbaar onderwerp, schoon van heel anderen aard vond de Fransche schilder Ernst in het schilderachtige hoekje van Stamboel, dat hij ons op zijn kleurrijk doek te bewonderen geeft. Het rijk met arabesken versierde gebouw, waartegen de waterbron is aangebracht, de muilezeldrijvers, die er hun trage gemoedelijke lastdieren laten drinken, de straatventers en voorbijgangers op den voorgrond en de moskee met haar koepel en slanke minarets op den achtergrond, vormen samen een echt Oostersch stadsgezicht, vol gloed en leven, vol zon en poëzie, waarop wij, Westerlingen, vooral in dit seizoen, nu onze steden dikwijls zoo'n somberen aan blik opleveren, met welgevallen den blik laten rusten.

Zetel der wijsheid. -

Biedt de eerste bladzijde van dit nummer ons een nieuw beeldwerk van onzen begaafden kunstenaar Stracké, een niet minder verdienstelijke schepping der beeldhouwkunst aanschouwen we op deze pagina. Het is een werk van den heer Eugène de Fernelmont te 's-Hertogenbosch, dat stellig de aandacht overwaard is. Met fijn gevoel heeft de kunstenaar ons hier de Moedermaagd voorgesteld onder den titel van *Sedes Sapientiae*, die haar in de litanie van Loreto gegeven wordt. Op een monumentalen zetel troont de ‘allerwijste Maagd,’ als koningin gekroond, en biedt de wereld haar Zoon, de Eeuwige Wijsheid aan, die den menschen alles leeren zal wat noodig is ter zaligheid. De uitdrukking zoowel van het Kind als de Moeder mag werkelijk gelukkig worden genoemd. De drapeering is eenvoudig, edel en waardig, het geheel maakt den indruk van bevalligen ernst.

De beeldhouwer brengt van dit welgeslaagde beeld exemplaren in den handel ter hoogte van 75 centimeter en rijk gepolychromeerd. Wij hadden het genoegen, in zijn atelier de keurige afwerking van zulk een beeld te zien, en moeten erkennen dat de kleuren met smaak zijn gekozen en niet, zooals bij polychromie wel eens het geval is, het beeld eer ontsieren, dan versieren zullen. Het kleed der H. Maagd is wit, rijk met gouden bloemen doorwerkt. Daarover hangt een hemelsblauwe mantel, aan de binnenzijde zacht rooskleurig getint, terwijl het Kindje in zilver en fijne kleuren is uitgedost.

Het aldus afgewerkte beeld, dat voor den prijs van f 85 verkrijgbaar is, leent zich uitstekend voor de versiering van kleine kapellen en bidvertrekken en zou zelfs in een gewone zaal of huiskamer een uitstekend figuur maken. De bevallige voorstelling en de bescheiden afmeting maakt dat het kunstwerk overal op zijn plaats zal zijn, zoowel in de gestichten en pastorieën als in de woningen van leeken.

Wetenswaardig Allerlei.

De afleiding van eigennamen. -

Wanneer wij aan de hand der woordafleiding den tempel der geschiedenis doorwandelen, dan voelen wij ons vaak minder tot bewonderen dan tot lachen opgewekt. Als een ondeugende guit licht dan onze geleidster het masker van sommige ‘beroemde namen,’ en als bij tooverslag verdwijnt dan de gevierde grootheid, om voor een zeer alledaagsch, vaak zelfs twijfelachtig schepsel plaats te maken. Zoo verschijnt bij voorbeeld in plaats van den verheven Corneille een gewone kraai, in plaats van den dichterlijken Tasso een lichtschuwe dashond, in plaats van den geleerden Bacon zelfs een varken!

ZETEL DER WIJSHEID.
Beeldwerk van Eugène de Fernelmont.

Aan de muren der groote galerij in het Louvre, heeft zich niet Poussin, maar een kuiken vereeuwigd, en de verheffing der Duitsche poëzie uit het verval van den dertigjarigen oorlog heeft men niet het minst aan een aap (in het Slavisch Opitz) te danken. Een beer (Orsini) pleegt een aanslag op het leven van Napoleon III, en een bok (Kossuth) beproeft de kracht van zijn horens aan den koningsstoel van den H. Stephanus. Een vreedzame woerd (Drake) brengt den aardappel aan de hongerlijders in ons werelddeel, en een praatzieke ekster (Pyat) vliegt de stormvogels der Commune vooruit. Ten tijde der Napoleontische oorlogen gehoorzaamt het heele Saksische leger aan een haan (Lecocq). In een potje (Euler, van het Latijnsche ollarius) wordt de oplossing gevonden van belangrijke zelfs, door Newton onbeantwoord gelaten vraagstukken over het wereldstelsel. Frankrijks droom, Engeland den wereldhandel te ontrukken, wordt zonder genade in een put (Pitt) begraven, terwijl de meest ideale belichaming van Hebe aan een wijnkelder (Canova) te danken is. Het nieuwe Engelsche ministerie erkent als zijn hoofd een blijden steen (Gladstone). Het wereldstelsel van Ptolemeus moet zich door een hoedenmaker (Copernicus) een volledige omwerking laten welgevallen, en onze kennis van de Polynesische wereld

wordt door een kok (Cook) aanmerkelijk uitgebreid. In Frankrijk wordt een slager (Boucher) de schilder der ‘gratiën’ en in Italië een pottenmaker (Vasari) de Plutarchus onder de kunstenaars. Terwijl het oude Rome een erwtenhandelaar (Cicero) als den *pater patriae* toejuicht, vertrouwt het Spanje van den nieuwen tijd eenige jaren zijn lot toe aan een biezenmatter (Espartero). Even onbegrijpelijk schijnt het, dat een kortbeen (Gambetta) den sprong op den presidentszetel der Fransche Republiek heeft durven wagen. Daarentegen verwondert het ons minder, dat de onzinnige droombeelden van het *Contrat social* uit het brein van een roodkop (Rousseau) zijn voortgesproten.

Warme kleeren. -

De beschutting, die onze kleeren ons tegen de kou bieden, is kortgeleden ernstig onderzocht door den Duitschen geleerde Hartmann, en de uitkomst dier onderzoekingen is te merkwaardiger daar ze geheel afwijkt van de gangbare meening. Volgens Hartmann laten linnen, katoen en wol de warmte bijna in gelijke mate door; alleen de wol heeft op dit stuk een klein beetje voor. Over het algemeen moet het vrij onverschillig zijn, uit welk materiaal de stof bestaat, maar hangt de meerdere of mindere beschutting, die zij tegen de kou verleent, enkel af van de wijze, waarop ze geweven is en zich om het lichaam sluit. Niet de stof op zich zelf houdt warm, maar de lucht, die in de mazen van het weefsel besloten is. Het resultaat van Hartmann's onderzoekingen rechtvaardigt dan ook onze gewoonte om verschillende kleedingstukken over elkaar te dragen. Door dit te doen omhullen wij ons lichaam met verscheidene luchtlagen en de kleeding wordt daardoor veel warmer dan wanneer dezelfde massa stof tot een enkel kleedingstuk verwerkt was.

Tegenwoordigheid van geest. -

In Augustus 1706 gebruikte Czaar Peter de Groote, die, zooals bekend is, niet van de gemakkelijkste was, het middagmaal bij den archimandriet te Kiëf. Een oude monnik, Roman Kappa met name, deed als schenker dienst en had het ongeluk, een presenteerblad met gevulde glazen op den grond te laten vallen. Driftig vloog de monarch op en liep met gebalde vuist op den sidderenden monnik toe. Deze vermande zich echter en zei met een sprekend handgebaar:

‘Niet in droppels, maar bij stroomen gelijk deze drank storte de Hemelsche Vader zijn zegen over de majesteit van mijn Czaar! Uw vijanden daarentegen, o vorst, mogen verpletterd worden gelijk deze glazen.’

Door dit woord was de toorn van den Czaar onmiddellijk bedaard; hij omhelsde Roman Kappa en verhief hem tot archimandriet.

Een toren van 490 meter. -

Uit Chicago worden de volgende bijzonderheden gemeld omtrent den voorgenomen bouw van den toren, die 1492 voet (het jaartal der ontdekking van Amerika) hoog moet worden. Tot dit doel heeft zich de ‘World's Columbian Tower Association’ gevormd met een kapitaal op aandeelen van 6½ millioen dollar. De reusachtige toren

zal aan den oever der Canadeesche nieren in de nabij heid der wereldtentoonstelling gebouwd worden en in Mei 1893 klaar zijn. Uitsluitend van ijzer en staal gebouwd, wordt hij bekroond met een standbeeld van Christophorus Columbus, waarvan de basis nog een middellijn van 17 meter heeft, terwijl de middellijn aan den voet van den toren 165 meter bedraagt. In den toren bevinden zich vier hotels, elk van zeven verdiepingen, die 3000 kamers, bureau's, restauraties, café's en herbergen bevatten. De daken der vier hotels bevatten hangende tuinen, welke aan die van Babylon herinneren. Een electrische spoorbaan met dubbel spoor, die zich spiraalvormig om den toren windt, voert de bezoekers tot een hoogte van 400 meter. De maatschappij rekent er op, dat zich dagelijks minstens 100.000 personen naar den top van den toren zullen laten brengen.

Een rekening die ongelegen kwam.

Mijnheer, mag ik zoo vrij zijn u de rekening te presenteeren?

Verduiveld, Jansen, je komt wèl ongelegen.

Enfin, ik zal je een bankje van *f* 100.- op afrekening geven.

Wacht maar even.

Asjeblieft!

Pak dan aan!

Gauw, pak aan!

Als de weerga! Ik kan den knol niet inhouden.

Nu, bij een andere gelegenheid dan.

[Nummer 27]

De Amerikaansche.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

‘Maar hoe ging het verder?’

‘Wij vonden het jammer van het knappe vrouwtje, want met allen eerbied voor uw neef, moet ik bekennen, dat hij een te groot liefhebber was van whiskey en grog. Wij begrepen geen van allen wat mistress Fernandez bewogen had, met dien man te trouwen, vooral omdat zij nog zoo dweepte met de nagedachtenis van haar eersten man. Zijn portret hing bijna in alle kamers en het lijkt als twee druppels water, hier op dat jong mensch.’

‘'t Is zoo lang geleden, u kan zich vergissen.’

BOUWVALLEN VAN EEN PALEIS TE RAGUSA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PAUL REIFFENSTEIN.

‘Neen neen! ik heb dikwijls genoeg naar die portretten gezien, ik geloof waarlijk dat ik er nog een heb dat zal ik u wel geven, maar

nu gaat bij mij een licht op, waarom zij 't gedaan heeft, nu u mij vertelt dat haar zoon zulk een groote erfenis heeft gekregen. Zij was een slimme vos, zei mijn vrouw altijd, en nu herinner ik mij ook dat zij het huwelijk heeft laten sluiten met alle mogelijke voorzorgen, alleen maar opdat het ook in Holland wettig en geldig zou zijn?'

'En heeft u na dien tijd niets meer van haar gehoord?'

'Zoodra mr. Alexander heer des huizes was liep alles in het honderd; hij was dikwijls dronken en gedroeg zich dan zoo onhebbelijk, dat het ten hoogste hinderlijk was voor de dames. Op een goeden morgen, zoowat een jaar na het trouwen, hoorden wij dat mrs. Alexander het kosthuis had overgedaan aan een andere en dat zij met haar man en kinderen buiten ging wonen. Verder weet ik er niets meer van.'

'Kent u niemand, die met haar in betrekking stond, geen oude bediende of vriendin of familielid?'

'Wel hoe zou ik die kennen? Wij hebben het heel goed bij mrs. Fernandez gehad, maar nadat zij uit het huis trok, hoorden wij niets meer van haar, en 't verwondert mij alleen dat ik haar nog op dit portret heb herkend, misschien komt het ook door dien jongen. Ik kan nog niet gelooven, dat het de zoon is van dien langen blonden slungel van een Alexander.'

'Maar zij kan de kinderen toch niet verruild hebben?' zeide Herman nadenkend.

'Zij was er slim genoeg voor.'

'Ja, maar zij verschilden toch te veel in jaren.'

De Amerikaan haalde de schouders op.

'Wie kan dat bewijzen? De kleine Juan was zwak en teer, zij verschilden nog geen drie jaar in leeftijd, dat is zooveel niet als het eene kind drie en het andere vijf telt. En wie zou er ooit achter komen, wanneer in een groote stad als Philadelphia voor overleden wordt aangegeven: Juan Fernandez.... of.... hoe heet het andere kind ook weer?'

'Godfried Van Wieringdaele.'

'Zij was er juist de vrouw naar om zonder veel scrupules zulk een verwisseling te doen geschieden.

'Maar wat drommel!' riep Herman 'als dit zoo was, dan zou ik de eenige erfgenaam zijn van Vaartzicht, dan had dat wijf er niets te zeggen gehad. Ik heb er dikwijls op gezinspeeld dat er iets achter stak alleen om haar bang te maken en daarom is zij ook zoo kwaad op mij geworden, maar als het toch waar is, wanneer ik al die jaren armoede en gebrek geleden of aalmoezen van haar goedheid ontvangen heb, dan zeg ik dat het ten hemel roept om wraak en ik zal het bedrog uitbrengen.'

De Amerikaan zag hem medelijdend aan.

''t Spijt me wel voor u, maar - al is uw nicht ook honderdmaal schuldig, 't is onmogelijk het bedrog te doen uitkomen; zulk een gelijkenis die toevallig kan wezen, is misschien wel het zedelijke bewijs van haar schuld, maar voor de wet geeft het u niets, Juan Fernandez is dood, omdat zij hem als dood heeft aangegeven en het is nu alleen mr. Geoffrey die leeft en aanspraak maakt op het erfdeel van zijn grootvader.'

Herman moest den man gelijk geven; doch hij kon er zich nog niet bij neerleggen; hij kreeg met veel moeite verlof de registers van den burgerlijken stand te onderzoeken en vond daar ook als dood aangegeven Juan Fernandez, zoon van Miguel Fernandez dan en dan in Mexico geboren en in Philadelphia overleden, en van Johanna Clarke, oud bijna vijf jaren.

Het was om het geduld er bij te verliezen; hij zocht naar den juisten datum van het overlijden van zijn neef Sander en bevond dat deze nog geen drie maanden voor zijn stiefzoon gestorven wast

Nog vond hij de aanteekening van Godfrieds geboorte, waaruit bleek, dat deze bij den dood van zijn broertje 2 ½ jaar oud geweest moest zijn. Alles kwam precies uit, zooals de Douairière het liet voorkomen; over eenige maanden werd Godfried meerderjarig en nu herinnerde hij zich hoe hij wel eens de opmerking had hooren maken, dat zijn neef er veel ouder uitzag dan diens leeftijd; toen hij op Vaartzicht kwam was hij voor tien jaar al een zeer opgeschoten jongen, maar dit werd op rekening gesteld van de Amerikaansche lucht, waarin alles spoediger tot ontwikkeling komt, zoo ook zijn geestvermogens en ernst die verre stonden boven die van andere kinderen van zijn leeftijd. Nog wist hij dat Godfried dikwijls voor een Spanjaard was aangezien. Al deze omstandigheden in aanmerking nemende, begreep Herman niet, dat hij nooit eerder aan de mogelijkheid van zulk een ruil had kunnen denken. Hoe meer hij er over nadacht, hoe vaster zijn overtuiging werd; hij had naar Holland kunnen vliegen om maatregelen te nemen ten einde aan het jarenlange bedrog een einde te maken, doch hij wist niet hoe het aan te leggen en hoe het best munt te slaan uit zijn kostbare ontdekking.

In dien tusschentijd kreeg hij bezoek van Sabine en haar man; zij hadden tegenspoed gehad; de troep, die niet geregeld betaald werd was uit elkander gespat en nu had Sabine besloten in Philadelphia concerten te geven.

Haar man wilde een nieuw dagblad oprichten en zij kwamen nu hun goeden vader opzoeken; misschien kon hij hen helpen.

De ontmoeting tusschen vader en dochter was zeer treffend; na zichzelf was Sabine het eenige wezen, waarvoor Herman iets voelde, dat naar genegenheid zweemde. Zij vroeg vergiffenis, schreide eenige traantjes, stelde haar man voor aan dien besten der vaders en weldra zat men zeer gezellig in een restauratie aan een afzonderlijk tafeltje ter eere van de blijde verzoening te eten en te drinken.

Herman werd hoe langer hoe vertrouwelijker, hij vertelde van zijn belangrijke ontdekking, waarover hij natuurlijk vervuld was. Sabine en haar man luisterden aandachtig toe, en de jonge vrouw voer heftig uit tegen de ellendige avonturierster, die hen van hun wettig erfdeel had beroofd.

Haar man, een practische Amerikaan, dacht langer na; hij ook vond dat de kansen om recht te verkrijgen uiterst gering waren, maar men kon in elk geval beproeven wat men door dreigementen verkrijgen kon.

In de eerste plaats was echter noodig dat Herman zich op het oorlogsterrein begaf; hij moest een Hollandschen advocaat raadplegen, het portret van Miguel Fernandez vertoonen mevrouw Van Wieringdaele zelf spreken, haar bedekt maar beslist doen voelen dat men alles wat men wist van plan was bekend te maken. Schreef men van hieruit dan liepen de brieven kans niet beantwoord te worden; dus stond er maar een ding op: Herman moest naar Holland hoe spoediger hoe beter.

XX.

Het was feest op Vaartzicht.

Heden vierde de jonge eigenaar zijn drie-en-twintigsten verjaardag; mevrouw Van Wieringdaele had er op gestaan de voornaamsten van Wateringen en van den omtrek, met wie zij betrekkingen van beleefdheid onderhield, op een groot diner uit te noodigen.

De feestdag viel in September en al namen de boomen hier en daar een roodgele tint aan, toch prijkten zij nog in vollen zomerdos.

De rijtuigen met de gasten reden telkens voor en in de groote ontvangstzaal stond mevrouw Van Wieringdaele met haar zoon naast zich de begroetingen en gelukwenschen der gasten aan te nemen.

De Douairière was vandaag deftiger dan ooit gekleed in een donkerpaars costuum van zware zijde met langen sleep, die in een Watteauplooi van haar schouders afviel; op haar thans geheel zilveren lokken droeg zij een weduwkapje van echte kant; voor 't eerst droeg zij heden haar spinbroche niet, maar een diamanten ster, die haar zoon dezen morgen haar geschonken had als een bewijs van zijn dankbaarheid en waardeering.

Met waarlijk vorstelijke mildheid had hij haar aangeboden zijn inkomen te deelen, maar zij had het afgeslagen; toch stond zij er met echt Amerikaanschen practischen zin op, dat hij zoodra de feesten voorbij waren bij notarieele acte haar een vast inkomen zou verzekeren.

‘In mijn zoon stel ik het grootste vertrouwen,’ zeide zij, ‘maar hij kan trouwen, een groot gezin krijgen en van de luimen eener schoondochter wensch ik niet afhankelijk te zijn.’

Ook Godfried zag er flink en opgewekt uit; hij had het gezag zijner moeder nooit drukkend gevonden, maar toch vond hij het een aangenaam denkeeld om zelf handelend en onafhankelijk op te treden.

‘Ik begrijp niet dat ik pas drie en twintig ben,’ zeide hij des morgens aan zijn moeder, ‘ik verbeeld mij dat ik al veel langer heb geleefd.’

‘Dat komt omdat gij je jongelingsjaren niet verspeeld hebt, maar zoo jong nog reeds betrekkelijk veel gedaan hebt,’ antwoordde zij kalm en ernstig.

Nooit meer was van Godfried's overgang tot de katholieke Kerk tusschen hen sprake geweest.

Mevrouw Van Wieringdaele vermoedde dat deze plaats had gehad, maar zij vroeg er niet naar, zij wist dat hij zijn godsdienstige plichten trouw vervulde, zij begreep dat hij op den morgen van het feest naar de kerk was gegaan om zijn nieuw leven met God te beginnen; zij veinsde het niet te weten. Dit was het gemakkelijkst en, dacht zij inwendig zuchtend, 't eenige wat haar te doen overbleef.

Er werd natuurlijk over gesproken, ook tegen haar; dan haalde zij de schouders op en antwoordde onverstoorbaar kalm:

‘Dat is een private zaak van mijn zoon; ik heb hem geheel vrij opgevoed; hij heeft nu zijn godsdienst gekomen. Dit was zijn recht. Hij had even goed Jood, Mahomedaan of Bouddhist kunnen worden.’

Zoo stonden zij daar op het toppunt van eer en aanzien, de Amerikaansche en haar zoon; door haar energie en scherp verstand had mevrouw Van Wieringdaele zich voor haar zelf en voor haar zoon een schitterende positie verworven niet alleen, maar ook aller achting afgedwongen.

Men wist weinig of niets van haar, toen zij onbekend en blijkbaar arm uit Amerika aankwam; nu had men haar leeren kennen, nu wist men, waartoe zij in staat was, en men kon ook berekenen wat voor man de zoon zou blijken te zijn, die door zulk een moeder was opgevoed.

Het diner was schitterend, de wijnen fijn, en de gastheer en de gastvrouw zoo gul en gastvrij als men slechts wenschen kon. Er heerschte een aangename toon aan tafel. Niemand had ooit kunnen denken dat die teruggetrokken, trotsche mevrouw Van Wieringdaele zoo goed ontvangen kon.

Het dessert werd opgediend en nu verzocht men de gasten op te staan, omdat daarbuiten de pachters een verrassing hadden bereid aan mevrouw en den jongen heer.

Men ging op de stoep staan, en de oudste van de pachters kwam een redevoering houden en eindigde die met een geestdriftig 'Leve onze jonge heer Van Wieringdaele!'

En op hetzelfde oogenblik schitterde aan den overkant der vaart een reusachtig V i v a t in letters van vuur, vergezeld door raketten, pijlen, zonnen, die hoog in de lucht uiteen spatten in duizend kleuren.

Het effect was bewonderingswaardig; een fanfaregezelschap viel in met luide muziek en aan het gejuich en gejubel scheen geen einde te komen. Op de stoep, verlicht door Bengaalsch vuur, stond trotsch en gelukkig de Douairière, leunend op den arm van haar zoon. In een korte kernachtige toespraak bedankte de jonge eigenaar van het goed al degenen, die hem zoo blij verrast hadden op dezen dag, allen die hadden deelgenomen aan zijn feestvreugde, maar in het bijzonder achtte hij zich

overgelukkig hier in het openbaar een schuld van dankbaarheid af te doen jegens haar, aan wie hij naast God al dit geluk te danken had, aan zijn lieve moeder, die, zelf een vreemdeling, hem tot een kind van Nederland en burger van deze stad had gemaakt, die haar eigen burgerrechten op zoo schitterende wijze door meer dan vrouwelijken arbeid en nauwgezetheid, maar vooral trouw, zoo eerlijk had gediend; hij zou zijn best doen een goed heer en waardig burger te worden, maar indien er iets bij hem te waardeeren viel, dan had hij het in de eerste plaats te danken aan het voorbeeld en de lessen zijner hooggeachte moeder. Hij sloeg dan voor thans met hem te roepen:

'Leve onze vrouwe!"

"Weer vielen de fanfares in, weer stegen de gloeiende pijlen omhoog en vielen er een regen robijnen, smaragden en saffieren neer, toen rinkelden de raketten en sisten hoos in de donkere lucht en onder vroolijk gezwaai der hoeden en geestdriftvol gejoel, klonk het overal:

'Leve onze goede mevrouw!'

'Zij is jelui mevrouw niet, zij is een bedriegster. De jongen daar heeft evenmin recht op dit goed als een van jelui,' schreeuwde een stem uit het volk en bij het licht van het vuurwerk zag men een man met verwarde haren, langen verwaarloosden baard en armoedige kleeren, zwaaiende met zijn gedeukten hoed en zoo luid mogelijk gillend om zich te laten hooren.

Men trachtte hem tot bedaren te brengen, maar met zijn sterke armen en vuisten baande hij zich een weg naar voren tot vlak tegenover de stoep en riep daar in het gezicht van allen:

'Ik ben het die het zeg, ik de rechtmatige eigenaar van alles wat mij omringt. Ik Herman van Wieringdaele en ik zal bewijzen wat ik zeg. Hij is geen Wieringdaele, hij is een arm Spaansch kind. Zijn naam is Juan Fernandez en niet Godfried van Wieringdaele, die is al lang gestorven. Zeg maar brutaal wijf of ik lieg!'

'Die man is dronken, krankzinnig!' zei mevrouw Van Wieringdaele, die doodsbleek geworden was en loodzwaar rustte op den arm van haar zoon. 'Laat hem verwijderen.'

Godfried boog zich over het hek.

'Ik geloof nooit dat het neef Herman is, die moet in Amerika zijn, 't is zeker een onwijze,' en hij zocht naar een agent van politie. Deze was zooals gewoonlijk wanneer men hem zocht nergens te vinden.

Ondertusschen stond Herman daar te zwaaien en te razen als een dolle man; een paar mannen grepen hem echter aan en sleurden hem weg, niettegenstaande zijn wanhopige tegenweer, zijn schreeuwen en tieren.

'Ik zal mij recht verschaffen, ik ga naar den koning,' hoorde men hem bulderen. Dat zou schande wezen een Nederlandsch onderdaan tot ellende vervallen door de schuld van zulke Amerikaansche bedriegers, maar er is nog recht in Holland. Hij is geen Wieringdaele, ik ben 't alleen en mij scheepten zij met aalmoezen af, mijn vrouw lieten zij van honger sterven. Is dat niet God geklaagd? Laat me los, laat me los! Ik alleen heb hier te spreken.'

'Laten wij maar naar binnen gaan,' zeide Godfried pijnlijk getroffen, 'die man is onze bloedverwant en het doet mij leed hem in zulk een toestand te zien. Morgen als hij tot kalmte is gekomen, zal ik hem spreken en zooveel ik kan helpen.'

Toen wendde hij zich tot Arnold Holm en fluisterde hem toe:

‘Zie eens, waar zij hem een onderkomen bezorgen; 't liefst had ik ergens in de bijgebouwen, boven het koetshuis, waar wij een behoorlijke kamer hebben. Misschien kunt ge hem iets kalmeerends geven.’

‘Is dat de vader van juffrouw Koosje, die bij de Jochemsen gelogeerd is?’

‘Ja en van mijn nichtje Antoinette. Ik vind het treurig; de man schijnt geheel verliederlijkt. Wanneer je het beter vindt, hem naar Meeringen te zenden, naar het gasthuis of zoo, beschik dan vrij over de rijtuigen.’

De gasten zetten zich aan tafel; buiten werden de pachters en muzikanten ruim getracteerd, maar hoeveel moeite ieder ook deed, de vroolijke stemming was geweken.

Mevrouw Van Wieringdaele was even vrienlijk en spraakzaam als voorheen; zij sprak over haar neef en over diens familie met zeer veel medelijden, over de overleden vrouw, die men zich in Meeringen nog herinnerde, met groote achting en sympathie, maar den rechten toon wist zij niet meer te treffen.

Godfried was blijkbaar nog meer onder den indruk; 't trof hem diep Antoinette's vader in zulk een toestand voor hem te zien.

De woorden zelf had hij nauwelijks verstaan, evenmin als de gasten het deden; allen hielden het voor gewone dronkemanstaal

Een uur later kwam Holm terug en fluisterde zijn vriend in het oor, dat Wieringdaele niets scheelde; hij was alleen boosaardig dronken, hij had hem in het gasthuis doen opnemen en was in 't voorbijgaan even bij de Jochemsen aangestapt, opdat deze het gebeurde niet van anderen zouden hooren, maar zij wisten reeds alles, juffrouw Koosje zat bitter te schreien en hij had nog even gelegenheid gehad haar de hand te drukken en gerust te stellen, dat de zaak geen onaangename gevolgen voor haar vader zou hebben; hij was zenuwachtig en driftig geweest, maar morgen zou het toch voorbij zijn.

De waarheid was dat Arnold Holm, die zich sedert eenige weken in Meeringen als geneesheer had gevestigd, bijzondere sympathie koesterde voor juffrouw Koosje die in de laatste jaren zeer opgeknapt was en met wie hij bij de jongelui Jochems had kennis gemaakt; hij vond het erg jammer, dat mevrouw Van Wieringdaele met de familie gebrouilleerd was, hij zou haar gaarne naast zich aan tafel hebben gehad, want geen der aanwezige jonge dames vond hij zoo aardig en geestig als die jonge dame.

‘'t Is ook onvergeeflijk dat wij niemand van hen verzocht hebben,’ dacht Godfried, ‘ik had er bij moeder op moeten aandringen, maar ik dacht dat neef Herman goed en wel in Amerika zat en 't is misschien beter dat ik Antoinette niet ontmoet.’

Het feest liep verder zonder stoornis af, de gasten waren allen ten hoogste voldaan en hadden het onaangename voorval bijna geheel vergeten, och ja! ieder heeft wel zoo'n soort schaap in de familie en kan er dan gewoonlijk op den meest ongelegen tijd last van krijgen.

Toen zij allen vertrokken waren wenschte Godfried zijn moeder goeden nachten vroeg haar nog eens bezorgd of zij geheel bekomen was van den schrik door neef Herman veroorzaakt.

‘Ik denk er niet meer aan,’ antwoordde zij luchtig, ‘'t spijt me voor den man en nog meer voor de arme kinderen’

‘Heeft u verstaan wat hij zeide?’

Elk woord had zich als met gloeiend ijzer in haar ziel gebrand, maar toch antwoordde zij onbevangen:

‘Niet best en gij dan?’

‘Zoowat den zin, dat ik geen recht had op dit goed en dat ik eigenlijk een ander was - Juan Fernandez, dat was immers mijn stiefbroertje?’

‘Ja, mijn oudste zoon,’ en zij zuchtte.

‘Hoe komt hij aan dien naam?’

‘Hij heeft hem misschien in Amerika gehoord,’ zeide zij spottend.

‘Och, in dat groote Amerika hebben zij wel wat anders te doen dan zich met u en mij bezig te houden. Nu goeden nacht moeder liefste! 't Was een heerlijke dag, ondanks die historie, een echte eeredag voor u!’

Nauwelijks bevond mevrouw Van Wieringdaele zich alleen op haar kamer of zij zakte op een rustbank neer; het masker viel van haar gelaat, men zag nu niets dan verwrongen doodsbleeke trekken, een angstig schuwen blik in haar anders zoo koude, scherpe oogen.

‘Hij weet alles die man. Maar hij heeft geen bewijzen, hij kan ze niet hebben. Alles is verjaard, en Godfried zal ook inzien, zelfs als hij hem gelooven mocht, dat er slechts één weg is, één middel - zwijgen, eeuwig zwijgen.’

(*Wordt vervolgd.*)

Een dichterlijk recept.

‘Hoe maak je de toespijs, die je op hebt gezet?’
Eenvoudig: een darmpje, gereinigd van smet,
Deel 'k af in vier deelen, van vier en drie strepen;
'k Neem zeven paar rijmen die staan ofte slepen;

Ik zoek een ideetje, het liefst ‘onbegrepen’;
Nu neem ik het horentje: en dan maar geknepen.
Gestopt in het darmpje het woordenrijk met
Zoolang tot gevuld is het vierde koeplet.

Wij komen er stellig. - Je kijkt zoo benepen
Gelijk een gebochelde nuf in 't korset! -
Gevuld met geduld... en de zaak is gered.

Nu rollen wij 't darmpjen en maken twee kepen
Aan 't einde; dan pinnen en prikken wij het,
En - klaar is het dichterlijk worstje of s o n n e t !

AALTJE.

Het Duivelshuis.
Naar het Fransch van Henri Conti.

De grootouders, tantes, vaders, moeders en grootje de meesteres van het huis, zaten dien avond in het salon. De kleine kinderen en de grootere waren uitgenoodigd geworden voor een dineetje op het naburige kasteel.

Het was half tien, toen grootje haar kaartspel eindigde met haar schoonzoon, oom Alfred, kolonel bij de jagers. Zij had gewonnen, en was dan steeds in haar schik, terwijl zij haar tegenstander met allerlei onschuldige aanmerkingen zat te plagen.

‘1400 en 100 is 1500, dus 1500 gewonnen, mijn jongen..... Voor den dag met uw vijf stuivers,’ voegde zij er met een opgetogen glimlach bij, terwijl zij haar bril op het voorhoofd schoof.

Maar nauwelijks had zij dit gezegd of men hoorde een hevig geraas op de trap, iets als een haastig opklimmen. Een oogenblik daarna werd de deur wijd open geworpen en de kinderen stormden binnen.

‘O! grootma! grootma! het is waar, ja, het is waar!’

‘O! oom Alfred! hij heeft Gabrielle en Jeanne geroepen!’

‘En dat blaffen!’

‘En dat sissen van slangen!’

‘En die vinger! die vinger!’

‘O! die vinger op den muur!’

‘Maar wat is er dan toch? wat is er dan toch?’ schreeuwde de kolonel uit alle macht, terwijl grootmoeder, tante Alice. tante Helena, oom Oscar en neef Eugène in koor herhaalden: ‘Wat is er dan toch? Wat is er dan toch?’

‘Het duivelshuis!’ antwoordden als uit één mond de kinderstemmen.

‘Ha, ha, ha, jullie kleine lafaards!.....’

‘En jij George, ben je ook bang geworden, zoo'n groote jongen van dertien jaar?’

‘O! papa als u wist wat wij hebben gehoord....’

‘Ja, ja..... als ik wist, nu wat?..... Als ik gehoord had, wat?..... je spook?’

‘Het heeft ons allen bij onzen naam geroepen!’

‘En die vinger! die vinger van vuur!.....’

‘En dat sissen!’

En..’

‘En.. En.. En.. onzin!’

‘Maar het is waar, oom Alfred.’

‘Ja, grootma, het is waar!’

‘Ik wil van avond niet alleen in mijn kamertje slapen,’ zei Jeanne, ‘een lieve blon-

'HARD GAAT-IE!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN GEORG JAKOBIDES.

JACHT OP DEN ELAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. FALAT.

dine van negen jaar die zich in den rok harer moeder verschool.'

'En ik ook niet,' hernam Gabrielle haar nicht.

'Kom, kom! wat is er dan wel gebeurd?' vroeg de kolonel, angstig geworden door de bleekheid van George, zijn Benjamin... 'En,' ging hij voort, 'wat heeft die lummel van een Justin gedaan?'

'Die is weggeloopen!'

'Weggeloopen?... is hij weggeloopen, dat groote uilskuiken! Wacht we zullen hem wegloopen leeren.'

Dit zeggende, liep de kolonel naar het koord van de schel en trok er driftig aan.

'François,' zeide hij tot den knecht die zich bijna te gelijker tijd aanmeldde, 'zeg aan Justin dat hij dadelijk bij mij komt.'

Eenige oogenblikken van stilte gingen voorbij, alleen onderbroken door de kussen en zoete, liefkoozende woorden der moeder, tantes en groote nichten. Men vatte de bevende handjes der kleinen, kuste de bleeke voorhoofden, en omarmde de jongsten, wier blikken nog ontsteld rondkeken, en die, huiverend van vrees, zich tegen hunne moeders aandrongen, gelukkig zich beschermd te zien...

'Zoo! ben je daar?' zeide de kolonel toen een man in livrei binnenkwam, wiens gelaat even wit was als het bepoeierde gezicht van een clown.

'Ja, kolo...'

'Naar het schijnt ben je als een lafaard weggeloopen,' viel oom Alfred hem terstond in de rede.

'Omdat kolo...'

'Omdat... Omdat je een lafaard bent. Maar dat is hier de kwestie niet. Ge zult vertellen wat er gaande is en waarom deze kinderen allen zoo door schrik bevangen zijn... Waar heb je ze heengebracht?'

''t Is mijn schuld niet, kolonel; George wilde dat ik de break voor het duivelshuis stil hield.'

'Nu, en toen?'

'Toen hebben ze allen willen zien of het waar was wat men vertelde, dat er namelijk spoken woonden.'

'Wel, zoo! ga door, dat vraag ik je niet... Wat is er gebeurd?'

'Wel, kolonel, er waren spoken!'

'Lafbek! en verder?'

'Maar kolo...'

'Geen "maar kolonel..." We zullen zien! verder, verder!'

'Ik weet alles niet zoo juist niet meer. Ik heb Jeanne en Gabrielle hooren schreeuwen. Toen ben ik van de break gesprongen, en gaan kijken om te weten wat er gebeurde... toen heb ik den vinger gezien..'

'O, die vinger.'

'Van vuur?'

'Ja, van vuur en vol bloed...' eindigde Justin, 'en wat nog erger is, een stem heeft geroepen: He Justin, zijt gij het? Kom maar hier mijn jongen. En de stem was vlak bij mijn oor.'

De kolonel haalde de schouders op.

'Het is waar, pa.'

'Ja, oom Alfred.'

'Goed, goed... Maar ga door.'

'Maar kolonel. ik weet niets naders meer...'
'Je bent weggeloopen, hè?'
'Met ons allen...'
'Ons allen! ons allen! drommels, die kleine kinderen!.. Maar jij lange slungel en nog wel een oud soldaat, kon je geen zweep nemen en den steel er van stuk slaan op den kop van dien laffen grappenmaker, die nu ongeveer een jaar die streken uitvoert?.. Ga heen, want je zoudt me woedend maken.'
'Nu lieve kinderen,' hervatte oom Alfred zich tot de kleinen wendende, 'morgen ga ik met u en...'
'O, pa, ik niet!'
'Ik ook niet!'
'Ik ook niet, nooit weer....'
'Kom, kom, dan zal ik wel alleen gaan, en ik zal uw spook bij de ooren meebrengen, of de duivel moest er mee spelen.'

II.

Het beruchte huis stond eenzaam en verlaten, aan den grooten weg tusschen de dorpen Verberoy en Saint-Dines. In 1869 was er een misdaad gepleegd, en van dien tijd af was er niemand die het tot woning verkoos. Zoo geraakte het langzamerhand in verval en diende slechts als schuilplaats voor reizigers, die door een regenbui verrast werden of voor jagers, die een verblijf zochten om er hun middagdutje te doen. Dit duurde zoo een tiental jaren, totdat er iets voorviel met Pierre Ledru, den herder van het kasteel, hetwelk de geheele streek in opschudding bracht.

Het was namelijk op een herfstavond dat Pierre Ledru, om zich tegen een stortregen te beschutten, in het beruchte huis een schuilplaats zocht. Hij had er eenige bossen stroo gevonden, deze naar zijn wensch neergelegd, was er op gaan liggen en sliep weldra in. Doch plotseling werd hij gewekt door een duivelsch geschreeuw. Uit alle kanten der kamer, uit het plafond, uit den vloer, uit de muren, vlak bij zijn oor, boven zijn hoofd, ja overal kwamen geluiden vandaan, als huilen, blaffen, miauwen, sissen, gepaard met geheimzinnige woorden en luid geschreeuw. Pierre Ledru, overeind gezeten, verlamd van schrik, met de oogen wijd open van ontsteltenis en over heel het lichaam bevende, meende een oogenblik ter prooi te zijn aan een vreeselijke nachtmerrie.... maar weldra kwam hij tot zich zelven.... Neen! hij droomde niet, hij was goed wakker.... hij herinnerde zich nu dat hij zich bevond in het beruchte huis... Maar waar zou dit helsche leven wel vandaan komen? Zijn oogen trachtten door de duisternis heen te zien, doch onderscheidden niets, de kamer was geheel ledig.

Eensklaps, terwijl zijn hoofd al meer en meer van streek geraakte en hij van angst meende te sterven, riep hem een grafstem toe: Hê! Pierre Ledru, keer u om ga recht uit, gij zult aan het eind van mijn vinger den weg vinden.... Goeden avond!' De herder draait zich als een automaat om en op den muur bemerkt hij een zeer grooten vinger, glinsterend als vuur, die hem den weg aanduidt.

Toch had hij nog de kracht zijn beenen te bewegen en hard weg te loopen...

Den volgenden dag wilde de pruikenmaker van Saint-Dines, die voor een geslepen kerel doorging en de wagenmaker, een Hercules, weten wat er van het avontuur waar was en begaven zij zich tegen negen uur 's avonds naar het spookhuis. Maar, eenige minuten later waren zij reeds in het dorp terug, ontzet en verslagen, want hetzelfde phantastische tooneel, dat den vorigen dag Pierre Ledru bijna het leven had gekost, had zich ook nu weder voorgedaan.

De bewoners van die streek gingen na dien tijd nooit meer 's nachts het spookhuis voorbij, dat zij in 't vervolg het ‘Duivelshuis’ noemden.

III.

De kolonel sprong zacht van zijn rijtuigje, bond zijn paard aan een boom van den weg, floot zijn hond, Tom, die in een koolveld rondzwierf, en vol moed, de sigaar tusschen de lippen, begaf hij zich naar het Duivelshuis.

‘Zie zoo! nu zullen we eens zien,’ zeide hij tot zich zelven toen hij den drempel overschreed.

Maar nauwelijks was hij binnengetreden of woest geschreeuw, gekras en gefluit brak uit, uit alle vertrekken en van alle kanten. De kamer scheen vol van duivelsche, doch onzichtbare muziek.

‘Dat is te erg,’ mopperde de officier, terwijl bij zijn lantaarn ophief en met behulp van deze het vertrek doorzocht tot in zijn diepste schuilhoeken. Maar er was niets te zien, niets dan een ledige ruimte.

Toch sprak hem nu een duidelijk verstaanbare menschelijke stem toe. Nu eens was die vlak bij hem, dan weer aan het andere einde der kamer, ‘alsof zij zich met een sprong verplaatste. Zij sprak hem van zijn veldtochten, van zijn wonden, van zijn vrouw en kinderen. Ondanks zijn moed en zijn kracht gevoelde de kolonel zich de keel dichtgeknepen; een oogenblik beefde hij over al zijn leden, toen streek hij zijn hand langs het voorhoofd om het heftige kloppen er van te bedwingen, elk oogenblik herhalende: ‘Neen! dat is te erg, dat is te erg!.. Tom,’ zeide hij, ‘zoek, daar, zoek... zoek hem..’

Op dit oogenblik heerschte eene stilte, die echter niet lang duurde; een door merg en been gaande grijnslach weerklonk dichtbij zijne ooren. Hi, hi, hi, en tegelijkertijd herhaalde eene spottende stem:

‘Tom, zoek!... daar... zoek, zoek hem...’

‘Dat is te erg, dat is te erg,’ herhaalde de kolonel. Maar, dezen keer was hij niet zenuwachtig. Hij beheerschte zichzelven. Hij nam met de eene hand zijn lantaarn, met de andere zijn revolver, waarvan hij de kolf gebruikte om op de muren te kloppen, voortdurend zijn hond aanmoedigend.

Maar niets 1 niets! alleen vlak bij zijn ooren, bijna bij zijn mond, de grijnslach en de spottende woorden, die de zijne nabootsten.

‘Zoek Tom... zoek Tom... zoek...’ De hond zelf werd beangst; met kwispelenden staart, den neus in den lucht, snuffelde hij overal in alle richtingen. Eindelijk stond hij in 't midden der kamer stil, hief den kop naar omhoog en begon te blaffen op een manier als wilde hij zeggen: daar is het.

‘Ha, laten we dan daar eens zien,’ zeide oom Alfred. Hij hief de lantaarn op en verlichtte het midden van het plafond er mede. Nu bemerkte hij de sponning van een valluik en drukte er met het einde van zijn stok tegen.. Een geritsel deed zich hooren alsof men zacht het luik sloot... Al het leven en geraas had opgehouden.

Met luide stem, op korten, commandeerenden soldaten toon, riep de kolonel nu: ‘Als hij die daar boven zit, niet dadelijk naar beneden komt, geef ik vuur. Ik geef hem zes seconden tijd..’

Hij begon te tellen: Een... twee.... drie.... vier...

‘Houdt op,’ schreeuwde een stem op ontstelden toon.

Op hetzelfde oogenblik werd het luik half geopend, en vertoonde zich een mannenhoofd verbleekt van vrees.

‘Ha ben jij het, Bobo!... Ben jij het, schavuit, die ons deze poets speelt.. Kom naar beneden en spoedig!...’ riep de officier, die den kerel herkende als een bedelaar, bijgenaamd Bobo, gewezen clown en buikspreker van circus, en die bij het uitvoeren van een zijner kunsten een been en een oog verloor en toen werd gedwongen te bedelen.

‘O! vergeef het mij, kolonel, vergeef het mij!... Ik zal het u zeggen.... Maar zal u mij geen kwaad doen?’ smeekte de ex-clown, terwijl hij het hoofd door de opening stak.

‘Ben jij het, oude grappenmaker,’ herhaalde de officier, ‘dat dacht ik ook wel. Maar wil je daar wel eens vandaan komen?’

‘Ja, kolonel, maar zult ge mij geen kwaad doen?..’

‘En wil jij mij eens spoedig verklaren, schelm, waarom je de buikspreekkunst op deze plaats uitoefent... Allo! gauw naar beneden!’

‘Ja, kolonel, ik kom al, maar zal u me geen kwaad doen?..’

‘Neen, schurk, ik zal je geen kwaad doen, al moest ik je ook de lendenen breken, maar dat ben je ook niet waard. kom af, en vertel mij waarom je deze vertooningen uitvoert.’

‘Maar zal u me geen kwaad....’

‘Je maakt me ongeduldig. Neen, neen, ik zal je niet aanraken!.... Maar antwoord.’

‘Welnu, kolonel, ik deed het om zoodoende het huis te koopen.’

‘Om dit huis te koopen??? wat zijn dat voor praatjes?...’

‘Ja, kolonel,’ hernam de clown, met het hoofd nog steeds buiten de opening, ik wist dat men weldra hier een spoorlijn ging maken,

waarvan het station hier in de nabijheid moet komen; en toen dacht ik zoo bij mij zelven, dat het geen slechte zaak zou zijn als ik van dit krot een herberg maakte. Maar de eigenaar wil er te veel voor hebben, en ik heb geen spaarpenningen genoeg..'

'Zoo, heb je ook nog spaarpenningen?'

'Ja, ik heb mijne schadevergoeding die goed belegd is, en dan nog een paar centen...'

'Wel zoo! en verder?...'

'Ik zei dus tot mij zelven, als ik dat krot niet kan betalen, moet ik het voor niemendal zien te krijgen... Ziet u, als ik zoo zeg, voor niemendal, is dat maar een manier van spreken... niet waar? Is het eenmaal mijn eigendom dan repareer ik den heelen winkelen...'

'En daarom, spitsboef, heb jij je er op toegelegd om de geheele streek schrik aan te jagen; maar je bent er nog niet, wacht maar!'

De clown die het eind eener ladder reeds door het luik had gestoken, trok ze bij deze bedreiging gauw terug.

'U heeft het mij beloofd, u heeft het mij beloofd,' smeekte hij.

'Wat, wat heb ik je beloofd?'

'Dat u mij geen kwaad zou doen!'

'Vooruit dan maar, voor dezen keer zal ik je genade schenken.'

Nu stak de clown de ladder weer door het luik, zette ze vast en kwam naar beneden.

'En nu op marsch,' zeide de kolonel. En de clown bij een oor grijpende, bracht hij hem naar zijn wagentje, heesch hem op het bankje, sprong zelf op den bok en reed weg in gestrekten draf.

IV

Dien avond was er op het kasteel groote voorstelling in het goochelen, kunstenmaken en buikspreken Bobo deed wonderen. Hij deed bedrieglijk het geknetter van geweervuur na, het roeren eener trom, het sissen van een slang, het knorren van een varken, den zang van een nachtegaal, het ruischen van den bries, het losbreken van den orkaan.... en op den muur deed hij een hand van vuur verschijnen, een reusachtige, phantastische en schrikwekkende hand, geteekend met phosphorus. Maar dezen keer gaven alle kinderen vreugde te kennen; er was geen spoor van vrees, alleen die sul van een Justin ging van schaamte huilen.

Bij de Platen.

Bouwvallen van een paleis bij Ragusa. -

Ragusa, aan den oever der Adriatische zee, verraadt door tal van schilderachtige bouwvallen, in zijn omgeving zijn overouden oorsprong. Ragusa Vecchia of Oud-Ragusa toch wordt gehouden voor het vermaarde Epidaurus der Ouden, dat in het jaar 656 door de Croaten werd vernield. Op dezen klassieken bodem, met oudheden uit verschillende tijdperken bezaaid, hebben de bewoners der tegenwoordige

stad hun landgoederen en villa's liggen. Onze gravure vertoont ons de bouwvallen van een paleis aan den oever der zee, dat wie weet welk machtig heer eenmaal tot woning heeft gediend. Want Ragusa, ofschoon thans maar een plaatsje van ongeveer 6000 zielen, was eenmaal een der belangrijkste havensteden van de Adriatische zee en dreef een aanzienlijken handel. Daarenboven lokte de heerlijkheid der streek vele grooten en rijken hierheen, om er hun lustverblijf te vestigen. Nog op het oogenblik is de stad omringd van bekoorlijke villa's en landhuizen.

Maar ongelukkig wordt dit tooveractig oord verontrust door een geesel, die het vooral in vroeger eeuwen herhaaldelijk heeft geteisterd. Meermalen werd de stad door aardbevingen verwoest en bij die van het jaar 1667 verloor zelfs een vijfde der bewoners het leven. Allicht zijn aan een dergelijke ramp ook de bouwvallen te wijten, die de schilder Paul Reiffenstein op ons tafereel zoo bevallig in hun weelderigen tooi van wilde klimplanten en struikgewas weergeeft. Tusschen de afgeknotte zuilen rijzen slank de palmen omhoog, als het beeld van het immer bloeiende leven der natuur naast de vergankelijke scheppingen der menschelijke kunst. Bevallig slingeren groen en bloemen zich om de kolommen en ingestorte bogen en sieren de oude, afgebrokkelde steenen, als om de bouwvallen te troosten over hun verlatenheid. En te midden dezer puinen mijmert een jonge monnik over de kortstondigheid der aardsche grootheid.

‘Hard gaat ie.’ -

Il n'y a que le premier pas qui coûte, de eerste stap alleen kost moeite, wil het spreekwoord, en ieder wereldburger ondervindt dit bij de eerste schrede, die hij in dit leven zet. Is hij er eenmaal, na lange aarzeling, toe gekomen, den steun van moeders arm of van tafel of stoel te verlaten, om zich op eigen beenen te wagen, en is die gewichtige poging naar wensch geslaagd, dan zal hij gauw door de kamer loopen dat moeder er haast geen oog meer op houden kan. De eerste stap van den kleine is dan ook een gebeurtenis van belang in ieder gezin. Op onze gravure is het grootmoeder, die zich met de taak belast, den deugniet tot dit proefstuk voor te bereiden, en zij wordt daarin ijverig door zusje ter zijde gestaan. Deze breidt aanmoedigend de armen uit, en door grootmoeder behoorlijk aangevuurd, zal de dreumes het er eindelijk op wagen: ‘Hard gaat ie.’

Jacht op den eland. -

Deze gravure biedt ons gelegenheid kennis te maken met een eigenaardige jacht, die tot het uiterste Noorden en Oosten van het Europeesche vasteland beperkt is. De eland toch wordt alleen in Noorwegen, Zweden, Lapland, Friesland, Polen, Litthauen en Rusland aangetroffen, terwijl men verder naar Siberië en Tartarije zou moeten gaan om nog specimens te vinden van deze merkwaardige hertensoort, die vroeger over heel Europa verbreid was, althans in 1025 nog in Duitschland en Frankrijk voorkwam.

De eland heeft in menig opzicht veel van de giraffe. Evenals dit vreemdsoortige beest wordt ook hem door zijn hooge voorpooten het grazen onmogelijk gemaakt. In zijn verderen lichaamsbouw, en vooral door zijn zware, platte en breed gelepelde horens steekt hij echter scherp bij de giraffe af. Over het algemeen is de eland een

vreedzaam en onnoozel dier, dat alleen in den bronsttijd woest en gevaarlijk kan worden en alsdan met opgerichte manen op zijn vijand afgaat, dien hij tracht dood te trappen. Zijn gezicht en gehoor zijn uitmuntend; hierdoor wordt hij in staat gesteld op het eerste gedruisch te vluchten, doch doet het gewoonlijk pas als hij den vijand in het vizier krijgt. Zijn beweging is een soort van waggelenden draf, waarbij hem zijn lange pooten zeer te stade komen tot het maken van groote stappen, waardoor hij over alles heenschuift. Verwonderlijk is vooral de manier, waarop hij door de moerassen een goed heenkomen zoekt door zich op zij te werpen en zich dan met de voorpooten al roeiend voort te bewegen. Hij zwemt heel goed. Zijn voedsel bestaat uit boomschors, gras, kruiden en zelfs rijpend graan wordt door hem niet versmaad. Omdat het grazen hem te moeilijk valt, schilt hij meestal jonge boomen af en eet de schors of ook wel de takken op. Moerassige bosschen worden bij voorkeur door hem bewoond.

Hoe nu het jachtmaken op dit dier eigenlijk in zijn werk gaat moet de lezer maar uit de plaat zien op te maken; wij hebben daaromtrent geen bijzonderheden kunnen vinden en stippen daarom alleen nog aan dat Falat, de schilder van ons tafereel, een te Munchen gevestigd kunstenaar, zich reeds meermalen door het schilderen van dergelijke jachttooneelen gunstig heeft onderscheiden. Hij mocht dan ook op de tentoonstellingen, waar hij zijn doeken onder de oogen van het publiek bracht, niet alleen grooten bijval vinden, maar zag zich meermalen met hooge onderscheidingen bekroond, zoo b.v. op de laatste kunsttentoonstelling te Berlijn, waar hij de gouden medaille verwierf.

De St.-Marcuskerk te Venetië. -

Er is wellicht geen merkwaardiger kerkgebouw in de wereld dan die heerlijke tempel van San Marco, die alle oudheidkundigen tot wanhoop brengt, daar niemand met juistheid weet op te maken hoe dit wonderwerk der bouwkunst eigenlijk in elkaar is gegroeid, maar die toch aller onverdeelde bewondering afdwingt. Lang en breed is er al geredetwist en zal er ongetwijfeld nog geredetwist worden om het juiste tijdperk vast te stellen, waartoe elk der voornaamste deelen van het gebouw moet gerekend worden. Klimt het plan tot de tiende eeuw op? Waarin heeft het werk der elfde eeuw bestaan? Daarover kunnen de geleerden het maar niet eens worden. Vasari geeft als het jaar der stichting 828 op, terwijl elders beweerd wordt dat de bouw eerst in 1178 zou zijn aangevangen. Wat daarvan zij, het werk draagt onmiskenbaar den stempel van den Byzantijnschen smaak. De bouwmeester, klaarblijkelijk in de Grieksche school gevormd, heeft getracht in groote trekken de *Hagia Sophia* van Constantinopel na te bootsen en toch oorspronkelijk te blijven. Het moet erkend worden dat hij in dat plan uitstekend is geslaagd: San Marco zal in de oogen der kunstkenners altijd als een van de edelste scheppingen der bouwkunst gelden.

De algemeene verhoudingen van het gebouw zijn waarlijk grootsch; de moeilijkste problemen der bouwkunst zijn er behendig opgelost, en wanneer men over de verdienste van een gebouw mag oordeelen naar de werking, die het op den geest van den beschouwer maakt, moet de hoofdkerk van Venetië onder de bewonderenswaardigste kunstgewrochten van alle tijden gerangschikt worden.

Het plan van San Marco is evenals dat der Sophiakerk te Constantinopel een Grieksch kruis, waaraan een ruime portiek is toegevoegd. In het midden verheft zich op vier zware pijlers de ontzagwekkende koepel, naar de oude opvatting het beeld

der wereld met het hemelgewelf, in welks top de troon van God is geplaatst. In het Oosten vooral schijnen, de Christenen die opvatting algemeen gehuldigd te hebben en hun bouwmeesters hebben door vernuftige toepassingen een karakter aan den koepel weten te geven, geheel in overeenstemming met die zinnebeeldige beteekenis.

Onder dien koepel, stralend van goud en de onvergankelijke kleuren der mozaïeken, glanst ons in een zacht licht het gelaat tegen van den Godmensch te midden der gelukzaligen, die het hemelhof uitmaken. Wat verder verrijst het altaar, waar het geloof ons Christus als priester en offerande toont. Kon de kunst een grootscher tabernakel bouwen om die verheven geheimen te overhuiven?

Op iederen arm van het kruis verheft zich een nieuwe koepel, en die omringende koepels verhoogen nog de majesteit van den middelsten. Heel het gebouw is met dergelijke koepels gedekt; de Grieken, die het in den koepelbouw tot een groote bedrevenheid hadden gebracht, gaven aan zulk een bedaking de voorkeur boven de houten zolderingen der Latijnsche basilieken. De zijbeuken zijn van het schip gescheiden door kolommen en bogen, waarop breede galerijen rusten. De kapiteelen der kolommen bestaan uit sierlijk bladwerk, dat, hoewel bijzonder fijn gesneden, toch gewoonlijk weinig vooruitspringt; sommige hebben veel weg van de merkwaardige kapiteelen uit de kerk van St. Vitalis te Ravenna.

Men telt in San Marco meer dan vijfhonderd kolommen alle van marmer en uit Griekenland en de Levant hierheen gevoerd. Terwijl men aan den trotschen tempel bouwde, moest ieder schip, dat te Venetië binnenliep, de een of andere dier kostbare bouwstoffen aanbrengen. Niets wekt dan ook zoo zeer de bewondering der kenners als de keuze en verscheidenheid der marmersoorten, voor de versiering dezer kerk gebruikt. De kolom van zwart en wit porfier in de kapel van het H. Kruis gaat voor een eenig staaltje door.

Aan den gevel van het gebouw merkt men een dubbele rij antieke zuilen op van porfier en andere kostbare steensoorten, waarop inscripties in Syrische en Armenische letters staan gegrift. Zoo ziet men ook nog verschillende oude bas-reliefs in de muren gemetseld. Maar onder die sieraden, getuigen van vroegere overwinningen, is er geen zoo vermaard als de beroemde bronzen paarden boven het hoofdportaal geplaatst. Zij zijn afkomstig van den hippodromos van Constantinopel en maakten deel uit van den buit der Venetianen bij de bemachtiging der hoofdstad van het Byzantijnsche rijk door de kruisvaarders. Sommigen schrijven ze toe aan de Romeinsche school uit den tijd van Nero, anderen aan de Grieken van Chios en de school van Lysippus. Volgens de meest vertrouwbare berichten liet Augustus ze uit Alexandrië weghalen en versierde er den zegeboog mee, die te zijner eer te Rome werd opgericht. Na vervolgens door Nero, Domitianus en Trajanus tot sieraad voor

verschillende gebouwen gebruikt te zijn, werden ze door Constanten naar de oevers van den Bosporus overgebracht.

Groote mozaïeken vullen de vakken boven de deuren en sieren de muren van het portaal. Het oudste dagteekent uit de dertiende eeuw. De deuren zijn van brons en volgens een opschrift waren zij het werk van een Venetiaansch kunstenaar met name Bertuccio, die omstreeks het jaar 1300 leefde.

Wetenswaardig Allerlei.

De telephoon zonder telephonisten. -

Mag men de Amerikaansche vakbladen gelooven, iets wat altijd zekere voorzichtigheid eischt, dan zouden voortaan de telephoonbeambten overbodig gemaakt worden door middel van de *automatische telephoon*, waarmee een nieuwe maatschappij te New-York zou zijn opgetreden. Kleine toestellen ter hoogte en breedte van 10 centimeters bij 15 centimeters lengte zouden met goed gevolg de telephonisten op de centraalstations vervangen.

Bij dit nieuwe stelsel heeft ieder abonnent aan zijn telephoontoestel een inrichting van vijf toetsen, waarvan de vier eerste de eenheden, tientallen, honderdtallen en duizendtallen aangeven van de nummers der andere geabonneerden. Wenscht men zich bij voorbeeld in verbinding te stellen met den abonnent, die ingeschreven staat onder No. 242, dan drukt men tweemaal op den toets der eenheden, viermaal op dien der tientallen en tweemaal op dien der honderdtallen. Daardoor wordt onmiddellijk langs automatischen weg de gemeenschap tot stand gebracht. Wat de vijfde toets betreft, die dient enkel om de verbinding af te breken en alles weer in zijn vorigen staat te brengen.

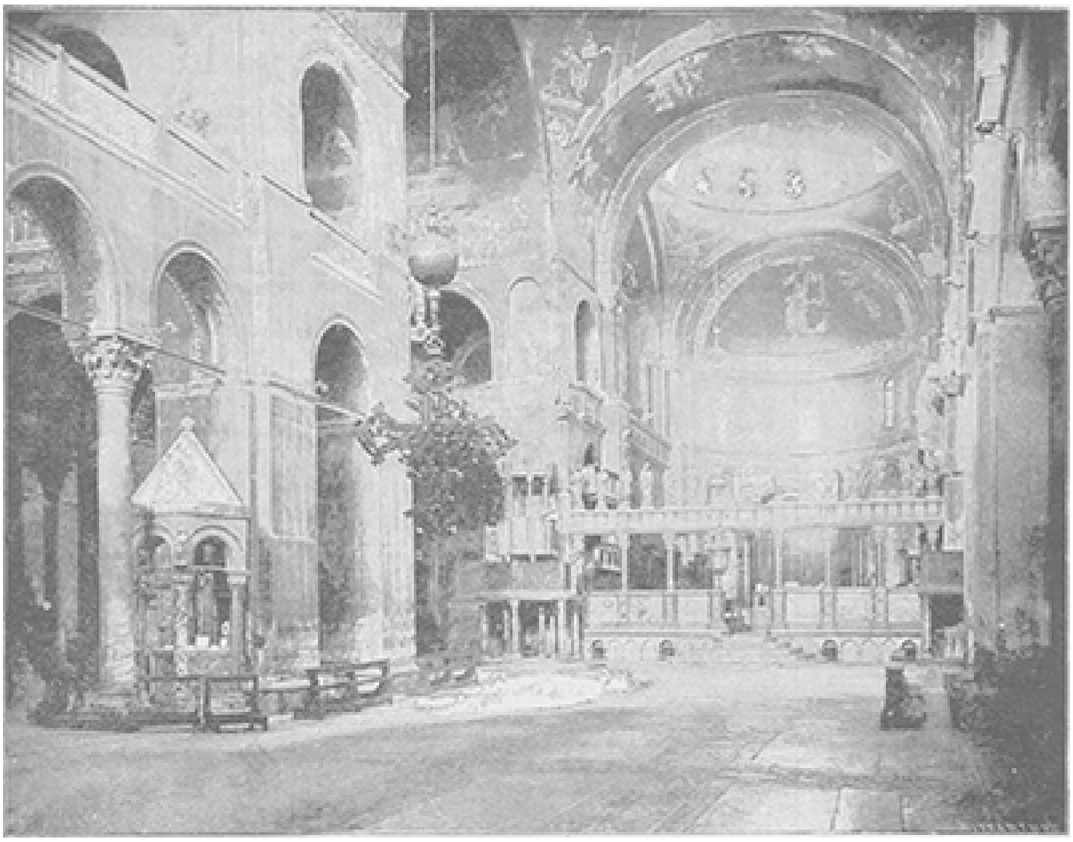

DE ST.-MARCUSKERR TE VENETIË, VAN BINNEN GEZIEN.

Wij durven natuurlijk niet verzekeren of dat stelsel al geregeld werkt, maar toch schijnt een mechanisme van dien aard niet boven het bereik der electrische techniek te liggen, en vroeg of laat hebben wij zeker ook deze verbetering in de telephonische verbindingen te verwachten.

Melkleiding. -

Ook de melkboeren en melkboerinnetjes, die ons het kostbare voortbrengsel van de koe dagelijks versch aan huis brengen, dreigen de vindingrijke Amerikanen het werk uit de handen te nemen. Te New-York moet zich een maatschappij hebben gevormd, die zich voorstelt, de melk, evenals dit met water, gas en electriciteit geschiedt, door middel eener buizengeleiding in de stad rond te brengen. Een eerste stelsel van buizen zou al de melk der boerderijen op vijftig mijlen in den omtrek in een algemeenen vergaarbak bijeenbrengen, en vandaar zou ze door middel van krachtige machines rechtstreeks aan de verbruikers worden thuis bezorgd.

Een zonderlinge taal. -

Onder de Canarische eilanden op de westkust van Noord-Afrika is er een, dat Gomera heet. De bewoners van dat eiland bedienen zich onder elkander van een taal, die zeker wel eenig is onder alle talen van de wereld, namelijk een taal, die niet gesproken, maar gefloten wordt. Voor een vreemdeling is dat natuurlijk een zonderling gehoor en hij verstaat er geen jota van. Kort geleden heeft echter een Fransch natuurvorscher

met name Lajard, die geruimen tijd op het eiland vertoefde, van die fluittaal een grondige studie gemaakt en het daarin zoover gebracht, dat hij met de inboorlingen spreken, dat wil zeggen fluiten kon.

Volgens hetgeen Lajard in de Fransche academie van wetenschappen over het onderwerp meedeelde, is die fluittaal geen bijzondere taal, maar niets anders dan Spaansch, dat door fluiten verscherpt wordt. De inboorlingen steken twee of vier vingers in den mond en fluiten uit alle macht, terwijl zij spreken. Dat is een kunstje, dat alleen door oefening geleerd kan worden, maar waarin zij het tot een ongeloofelijke vaardigheid brengen.

Het gelijktijdig klinken van het gefluit en de spraakgeluiden schijnt aanvankelijk niets dan zinloos levenmaken, maar als men nauwkeurig oplet, kan men toch de woorden duidelijk onderscheiden.

Kan men blauwe rozen telen? -

Natuurkundige bloementelers betwisten dit, door zich op een wet te beroepen, waarvoor evenwel geen bewijs is bij te brengen. Volgens deze natuurwet treft men de drie kleuren rood, geel en blauw nooit bij dezelfde bloemensoort aan, altijd maar twee. Zoo zijn er wel roode en witte rozen, maar geen blauwe. Wit is, zooals men weet, geen kleur Zoo zijn er roode en blauwe verbena's, maar geen gele; blauwe en gele viooltjes, pensée's enz., maar geen roode; gele en roode gladiolen, maar geen blauwe, enz.

Bovendien, kon men blauwe rozen telen dan had men het al lang gedaan.

Vetvlekken uit papier verwijderen. -

Dit geschiedt, wanneer men koolzure magnesia met wat water tot een pap maakt, daarmee met een penseel over de vlekken strijkt en vervolgens de gedroogde massa behoedzaam met een mes en een zachten borstel verwijdert.

Het gewicht der hersens. -

Professor Bischof te St.-Petersburg was een verbitterde tegenstander der vrouwenemancipatie, daar hij beweerde, dat de hersens der vrouwen haar ongeschikt maakten om de abstracte wetenschappen te bestudeeren, omdat ze gemiddeld maar 1250 gram wegen. Om zijn beweringen nog meer kracht bij te zetten, gelastte hij, dat na zijn dood ook zijn hersens gewogen zouden worden, die, naar hij meende, het gemiddeld gewicht van die der mannen nog aanzienlijk zouden overtreffen. Men voldeed na zijn dood aan zijn wensch en bevond nu tot aller groote verbazing, dat zijn hersens maar 1245 gram, of nog vijf gram minder wogen dan het gemiddelde gewicht van de hersens der vrouwen.

Electrische reuzenlamp. -

De regeering der Vereenigde Staten heeft bij de electriciteitsmaatschappij Schugler een lamp besteld, die voor het standbeeld der vrijheid bij de invaart der haven van New-York bestemd is. Deze lamp, die de grootste der wereld moet worden, zal een lichtkracht bezitten, overeenkomende met 55.000 kaarsen.

[Nummer 28]

De Amerikaansche.
Door Mathilde.

XXI.

Den volgenden morgen wandelde Godfried naar Meeringen; onderweg moest hij onwillekeurig denken aan zijn sedert jaren overleden broertje.

Nooit sprak zijn moeder er over, de herinnering was geheel verflauwd, heel uit de diepte van zijn geheugen kwam iets hem omzweven als de herinnering aan ruwe woorden en slagen, aan een hevigen schrik, aan dood en begrafenis, maar alles was even verward; hij had met een kind gespeeld, maar hij wist niet of 't ouder of jonger was; hij was altijd een flink kind geweest, zijn Spaansch broertje daarentegen moest zwak en ziekelijk zijn, zij waren toen bijna even groot.

Hoe laag van Herman om zulk een sprookje te verwijten aan zijn moeder, die hun toch altijd met weldaden had overladen, maar het was ook wel hard, zeer hard vooral voor iemand als hij, die bestendig in geldnood zat, door twee vreemdelingen beroofd te worden van een rijkdom, dien hij reeds geheel als den zijne beschouwde.

En de man was niet toerekenbaar; hij zou vandaag hem gaan spreken, bedaard hem het verkeerde van zijn handelwijze onder het oog brengen en hem hulp beloven, mits hij dan zich voor taan fatsoenlijk en goed gedragen wilde. Hij was immers de vader van Antoinette, het meisje dat hij zoo hoogachtte; dit gaf hem reeds van te voren recht op zijn belangstelling.

Hij liep even bij Arnold aan, die juist op het punt stond zijn weinige visites te maken, en samen gingen zij naar het gasthuis; op de vraag van den dokter, hoe 't met den zieke ging, werd geantwoord, dat deze goed geslapen had en zich frisch en gezond gevoelde; hij wist, waar hij zich bevond en vroeg om naar buiten gelaten te worden.

‘HET HEMELRIJK IS NABIJ’ (MATTH. 3, 2), NAAR DE SCHILDERIJ VAN ROSA SCHWENINGER.

‘Ik heb hem hier toegang verschaft door hem voor te stellen als slachtoffer van een zenuwtoeval,’ fluisterde Arnold

zijn vriend in het oor, ‘zijn ziekte maakte hem anders meer geschikt voor het politiebureau dan voor het ziekenhuis. Ik zal eens kijken hoe 't hem gaat en wanneer hij geheel opgeknapt is, stuur ik hem hier bij je in de spreekkamer. Je zult moeilijk een plaats vinden waar je beter op je gemak met hem praten kunt’

Herman had zijn roes uitgeslapen en was nu volmaakt hersteld; alles wat gisteren voorgevallen was stond hem als een verwarde droom voor den geest. In den laatsten tijd was hij min of meer aan den drank verslaafd geraakt, gedurende zijn ellende in Amerika had hij dikwijls in de whiskey, waarvan hij eerst de kracht niet kende, zijn troost gezocht.

Gedurende zijn overtocht op een zeer onaanzienlijke boot, waar hij een bemanning en passagiers van zeer laag gehalte vond, was hij hoe langer hoe dieper gezonken en eindelijk kon hij niet goed meer zonder prikkel en bedwelming van sterken drank leven.

Zijn doel om de bedriegers te ontmaskeren had hij intusschen geen oogenblik uit het oog verloren; zonder nog zijn kinderen op te zoeken, vertrok hij naar Meeringen en vond daar toevallig alles vervuld van het groote feest op Vaartzicht.

Opgewonden door alles wat hij zag en hoorde, vergat hij geheel en al zijn plannen om de Douairière op listige wijze vrees aan te jagen en daardoor geld af te persen; hij dronk om zich te verzetten, toen om zich op te winden en eindelijk werd hij dol en besloot zich op staanden voet recht te verschaffen door groot opzien te baren.

Hij was verbaasd zich nu binnen vier muren te bevinden en eerst langzamerhand kwam het bewustzijn terug; hij had van niets duidelijk besef dan dat door zijn doldriftigheid zijn goede zaak zoo goed als verloren was, dat hij zijn beste kaarten had uitgespeeld en nu gevangen en onschadelijk gemaakt was.

Wat zou Sabine zeggen die hem zoo nauwkeurig zijn gedragslijn had voorgeschreven, hij zou haar niet meer onder de oogen durven komen.

In deze stemming bezocht de dokter hem, verklaarde hem voor genezen, maar spoorde hem tot voorzichtigheid aan, want zijn gestel kon geen overdaad van sterken drank verdragen; hij ried hem aan nog een paar dagen hier rust te nemen, maar hij wilde hem geen dwang opleggen; beneden wachtte hem zijn neef, die een onderhoud met hem verlangde.

Daar kwam een lichtstraal in Hermans doffe oogen, zijn neef verlangde een onderhoud met hem, dan had hij gisteren toch zeker misschien geheel onwetend de rechte snaar getroffen; zij wisten welk kostbaar geheim hij bezat en wilden het hem afkoopen. Niets was nog verloren, 't werd nu alleen zaak voorzichtig te zijn en zich niet te laten overbluffen.

Een oogenblik later stonden beide mannen tegenover elkander in het kleine spreekkamertje.

‘Hoe gaat het, neef Herman, beter dan gisteren?’ vroeg Godfried, hem de hand reikend.

‘Voorzichtig, hij wil mij als vriend behandelen,’ zeide Herman tot zich zelf, ‘ik trek mij terug.’

‘Dank u voor de belangstelling, mijnheer!’ antwoordde Herman, stokstijf en niet toeschietelijk, ‘dat toeval overviel mij zeer slecht te pas! Ik heb in mijn drift woorden gezegd...’

‘O maak u daar niet ongerust over, mijn moeder en ik weten niet eens meer wat u gezegd heeft. Dat is vergeten en vergeven.’

Al zijn plannen om bedaard te blijven vervlogen in rook; Hermans bloed begon te borrelen.

Wilde men de zaak zoo opnemen, heel gemakkelijk, maar hij was er ook nog en zou er niet in berusten.

'Ah zoo, dat kan wel zijn, door mevrouw Van Wieringdaele en door u misschien, maar door mij voor den duivel niet,' en hij sloeg hard met zijn vuist op tafel, 'ik blijf bij hetgeen ik gisteravond gezegd heb en ik zal het herhalen in tegenwoordigheid van dat trotsche wijf.'

'Ik verzoek u, mijnheer Van Wieringdaele,' zeide Godfried uit de hoogte, 'u te herinneren dat u van mijn moeder spreekt en dat ik 't niet kan toelaten, wanneer het op dien toon geschiedt.'

'Ha ha! Je moeder! 't Is me het moedertje wel hoor! Ja je moeder dat is ze, maar ook meer niet.'

Godfried ging naar deur; hij had moeite zijn bedaardheid te behouden.

'Mijnheer,' sprak hij, 'u is niet normaal. Vandaar dat ik aan uw woorden geen hoogere beteekenis hecht dan zij verdienen. Ik kwam hier met de beste bedoelingen; nu ik meerderjarig ben en dus vrije beschikking heb over mijn fortuin, wilde ik uw toekomst regelen.'

'Mijn toekomst regelen!' grinnikte de andere en ging pal tegen de deur staan, 'mij weer een aalmoes toeduwen, zooals je moeder levenslang gedaan heeft en zooals zij nu zeker nog doet, want die armzalige duizend pop per jaar komen stellig van haar om mij den mond te stoppen, maar dat doe ik niet meer. Ik ben het verplicht aan mijn kinderen de volle waarheid te doen zegevieren, hun toekomst is er mee gemoeid en ik wil en ik zal recht verkrijgen kost wat kost.'

'Maar houd je toch bedaard, neef! Ik wil je helpen, ik beloof het je.'

'Je hoeft niet te willen, je moet, hoor je. Want geen cent van al het geld der Wieringdaele's komt u toe, je bent de zoon niet van mijn neef Sander, die is als kind kort na zijn vader gestorven, je bent haar oudste, de zoon van dien Spaanschen muziekmeester, Miguel Ferdandez. Zij heeft het heel slim gedaan, onmiddellijk na den dood van je broertje is zij Philadelphia uitgegaan en heeft zich in New-York gevestigd. Wie kan nu weten, wien zij voor dood aangaf, haar oudste of haar jongste zoontje? Na een paar jaar verschilde het niets meer, maar nu ben je zes en twintig en geen drie en twintig.'

'U kan dat gemakkelijk zeggen, maar het te bewijzen is moeilijker.'

'Ja, dat is onmogelijk. Als ik bewijzen kon, dan.. dan zou ik hier niet met je redeneeren, dan was ik al lang aan het Hoog Gerechtshof geweest en had je moeder aangeklaagd als een leugenares en bedriegster, want ik wil gelooven dat je er onschuldig aan bent, dat zij te slim is geweest om je in het geheim te nemen.'

Een wonderlijk gevoel overviel Godfried plotseling; 't was of zijn eigen persoonlijkheid hem begaf, of hij eensklaps een ander werd; allerlei kleine voorvallen, half vergeten woorden werden weer wakker in zijn geest; hun onderling verband moest hij nog zoeken, maar zij drongen zich met geweld aan hem op als riepen zij luide om zijn aandacht en belangstelling.

'Zie je eigen gezicht? Is dat niet het beste bewijs? Zie je er uit als een Wieringdaele of als een Spanjaard? Zie mij eens, zie mijn zoon Piet, dat zijn op en top Wieringdaele's, maar jij met je zwarte oogen en haren je bent sprekend je vader - daar heb ik zijn portret.' Hij haalde een groezelig zakboekje voor den dag. 'Hier, kijk maar eens, je krijgt het niet in handen, 't is mijn eenig bewijsstuk, ik zal ieder

vragen of dat niet als twee druppels water lijkt op den zoogenaamden Wieringdaele. Vraag je moeder maar eens, als je het weten wilt.'

Godfried zag het portret als door een mist, maar wat hij op de verbleekte, vergeelde photographie zag, was voldoende om hem het bloed in de aderen te doen stollen; een andere gedachte overweldigde hem tegelijk en maakte hem zoo duizelig, dat hij een steun zoeken moest.

'Zijn vader was Spanjaard, dus zeker katholiek; en hij was het dus zeker ook geweest in zijn eerste kinderjaren; vandaar die herinneringen, vandaar die schier onweerstaanbare drang, welke hem in de Kerk zijns vaders had teruggevoerd.'

'Nu, wat zeg je er van? Is die gelijkenis niet meer dan toevallig? Doe me plezier, spreek er met je moeder over, ik haat alle schandalen; en ik weet dat na zoovele jaren niets meer te bewijzen valt; al groef men ook het lijkje van je broertje op, men zou niets meer vinden. Ik wil dus wel in schikking treden; laat je moeder met mij onderhandelen; als haar voorwaarden aannemelijk zijn, dan zwijg ik als het graf, anders zal ze nog veel van mij moeten hooren. Ik wil mij recht trachten te verschaffen, al brengt het mij geen cent op. Wanneer zij maar in de schatting van alle fatsoenlijke menschen gebrandmerkt is ben ik tevreden. Dus je weet het, kies nu!'

'Laat mij door! Ik moet zekerheid hebben,' zeide Godfried, 'en bij mijn overleden vader, wie hij ook zijn moge, zweer ik u plechtig, u zal recht verkrijgen hoeveel het mij ook kost.'

'Dat is flink gesproken, al ben je geen Wieringdaele, je zou waard wezen het te zijn. Weet je wat, laten wij de straat op gaan. 't Staat in elk geval goed voor de menschen, dat ze ons samen zien, misschien heeft u een kleinigheid op zak, ik ben op 't oogenblik vrij kort bij kas.'

Godfried gaf hem een gouden tientje, dat hij aannam als iets, waarop hij recht had; samen gingen zij heen en de portier liet hen uit. Op straat wandelden zij zwijgend naast elkander. Godfried's keel was als toegeschroefd, een bang voorgevoel van allerlei vreeselijke dingen benauwde hem; hij vond het dwaas van zich zelf dat hij zulk een hooge waarde hechtte aan de woorden van dien halven gek, maar wat kon hij er aan doen? Dat portret vervolgde hem overal met zijn eigen herinneringen en waarnemingen; kon het zijn dat zijn moeder zich aan zulk een bedrog had schuldig gemaakt?

Neen, dacht hij in 't eene oogenblik. daar is zij te goed en te edel voor, en een poos later vroeg hij zich angstig af, wat hij eigenlijk van zijn moeder afwist. Zij was een door en door practische vrouw, maar het hoogst stonden bij haar stoffelijke goederen aangeschreven. Het deed hem soms pijnlijk aan, zulk een volstrekte afwezigheid van godsdienstig gevoel bij haar op te merken; andere idealen bezat zij ook niet. Zelfs teedere moederliefde had hij nooit van haar ondervonden, altijd hield zij zich op een afstand van hem; haar ziel was voor hem een gesloten boek evenals geheel haar vorig leven.

Nu had hij het recht haar te verzoeken dit levensboek voor hem te ontsluiten; het was een zware, harde taak, maar het was zijn plicht dien te vervullen.

Zoodra hij het gevoeglijk doen kon, nam hij koeltjes afscheid van zijn kwelgeest en sloeg den weg in naar Vaartzicht. Herman bedacht zich een oogenblik, hij voelde zich nu weer erg moedeloos en flauw, de thee in het gasthuis was zoo slap geweest; het was een benauwd warme Septemberdag, onnatuurlijk heet, zijn keel was droog en zijn tong kleefde aan het verhemelte.

Hij zou nog een zwaren strijd vandaag te voeren hebben; hij wilde naar de Jochemsen gaan; dat Koosje er toevallig logeerde wist hij niet. In elk geval zouden die wel iets van zijn kinderen weten, maar het was nog zoo vroeg.

Hij moest daar zijn zaak uitleggen en zoo zonder eenige opwekking voelde hij maar al te duidelijk ging het niet.

Hij besloot dus na een oogenblik het eerste het beste café in te gaan; hij haalde het gouden tientje voor den dag, bestelde zich een cognacje, toen hem dit niet pittig genoeg voorkwam, een klare, toen nog een... hij voelde zich nu veel prettiger en na betaald en de buffetjuffrouw een flinke fooi gegeven te hebben, trachtte hij de deur te vinden. Het ging moeilijk, hij waggelde een weinig; buiten verblindde hem het felle zonlicht, hij sloeg de hand voor de oogen, het werd alles geel en groen rondom hem, hij duizelde, 't was of de grond hem ontzonk. Was hij nog op zee? het ging hem alles op en neer, hemelhoog, afgronden diep, foei, wat slingerde het, en met een zwaren slag stortte hij achterover op de straatsteenen.

XXII.

Mevrouw Van Wieringdaele zat voor haar bureau, dat zij in orde bracht voor haar zoon; zij nam er al haar documenten uit, verscheurde waardelooze brieven en papieren, maakte de laatjes leeg en zeker dat zij dien morgen niet gestoord zou worden, had zij er niet eens aan gedacht de deur te sluiten; links van haar lagen, de herinneringen aan haar eerste huwelijk, het portret, het kerkboek, de rozenkrans. De brieven had zij eindelijk verscheurd en toen in de snippermand geworpen.

'Ik moet die dingen ook vernietigen, de laatste brug die naar het verledene leidt afbreken,' zeide zij tot zichzelf.

'Moeder!'

Verschrikt keek zij om en zag haar zoon doodsbleek met bestorven gelaat.

'Geoffrey, wat is er?' vroeg zij verbaasd.

'O moeder, zeg mij alles! 't Is toch niet waar wat die man beweert?'

Zij zag hem streng aan.

'Is dat uw belooning voor mijn zorgen, dat gij daags na uw meerderjarigheid mij op dien toon ter verantwoording roept? Gelooft ge hem meer dan mij, ik kan er niets aan doen. Ik laat mij door mijn zoon niet ondervragen als een schuldige door den rechter.'

''t Is dus niet waar, ik ben wel degelijk de zoon van Sander van Wieringdaele?'

Een minachtende glimlach speelde om haar lippen.

'Wiens zoon wildet gij dan anders zijn?'

'Van uw eersten man, van Miguel Fernandez.'

Zij wendde zich verachtelijk om.

'Belachelijk, het idée fixe van iemand, die aan delirium tremens lijdt.'

'Kan ik er zeker van zijn dat het zoo is, dat die gelijkenis tusschen Fernandez en mij geheel op toeval berust? Maar vanwaar dan die herinneringen, die onverklaarbare indrukken in mijn ziel? O moeder, ik wil niets liever gelooven dan dat die man raaskalt, maar ik kan het niet helpen, ik twijfel...'

'Twijfelt aan mijn eer, aan mijn woord. Een bedriegster ben ik in uw oogen evenals in die van den erbarmelijken dronkaard. O het staat je mooi Godfried, na mij eerst gisteren zoo hoog verheven te hebben, mij nu zoo diep te vernederen.'

Godfried wilde antwoorden, zijn moeder geruststellen, haar vergiffenis vragen, toen eensklaps zijn oog getrokken werd door den rozenkrans, een voorwerp, dat hij op de schrijftafel zijner moeder het allerminst zou hebben verwacht, en door den rozenkrans viel zijn aan dacht als van zelf op het kerkboek en den étui.

Hij nam bijna werktuiglijk de dingen op, en even werden zijn gedachten afgeleid van het pijnlijk gesprek.

'Geef hier!' gebood plotseling zijn moeder en stond voor hem als een beeld van ontzetting en woede.

Hij schrikte terug voor haar uiterlijk en eensklaps werd hij uitwendig bedaard en rustig.

'Moeder,' zeide hij, 'ik vermoed dat hierin het antwoord berust op mijn vragen van zooeven; alles is mij er aan gelegen dien schrikkelijken twijfel te doen ophouden, sta mij dus toe hierin een blik te werpen.'

‘Neen, neen,’ riep zij buiten zich zelf van angst, ‘je hebt het recht niet in mijn geheimen te dringen, dat betreft iets heel anders. Het gaat je niet aan. Geef mij terug, Godfried! 't Is onbescheiden, schandelijk onbescheiden.’

Maar zonder zich aan haar beden te storen opende Godfried den étui en hij zag de trekken terug, nu in volle frischheid en kracht, welke hem straks op het verbleekte portret van Herman getroffen hadden. Nog meer viel hem de gelijkenis nu op.

‘Is dat uw eerste man?’ vroeg hij.

Zij antwoordde niet; bevend van drift had zij zich van hem afgekeerd, toen maakte hij het kerkboekje open en las de weinige regels, door zijn vader als bruidegom geschreven.

Een zonderlinge ontroering maakte zich van hem meester; hij verbeeldde zich zijn onbekenden vader te zien, die hem teruggevonden had en hem over het graf de hand reikte. Voor 't eerst voelde hij dat er een was, die hem lief had zooals hij wenschte bemind te worden; het gevoel van verlatenheid, dat hem zoo dikwijls zelfs aan de zijde zijner moeder overvallen had, begaf hem geheel; de teerste snaren zijner ziel weerklonken, hij voelde zijn oogen vochtig worden terwijl hij staarde op de schoone mannelijke trekken, het edele handschrift van zijn vader.

‘O vader, u heeft mij geroepen uit de duisternissen van het ongeloof naar de eeuwige hoogten, waar het goddelijk licht, dat sedert zoovele jaren zeker uw deel is, straalt,’ fluisterde hij en plotseling liet hij snikkend het hoofd vallen op portret en kerkboek.

Toen zij hem hoorde, keerde mevrouw Van Wieringdaele zich onwillekeurig om.

‘Moeder,’ vroeg hij en zag haar met zijn betraande oogen verwijtend aan, ‘had u het recht mij van zulk een vader te berooven?’

En voor 't eerst van haar leven wendde zij beschaamd den blik af; hij zag haar aan zooals Miguel haar aangezien had op zijn sterfbed, toen hij haar smeekte en zelfs liet zweren hun kind als een braaf mensch en goed christen op te voeden.

‘Ik weet nu alles, moeder,’ ging hij voort, ‘ik verwijt u niets, maar het onrecht moet hersteld worden.’

Nu hief zij trotsch het hoofd op.

‘En daarom moet gij mij in 't stof vernederen. Is dat nu dankbaarheid? Als ik schuld heb dan is het ter wille van u. Gij en uw vader, ge waart mij liever dan die verachtelijke dronkaard, dien ik uit berekening huwde; toen hij en zijn kind stierven dacht ik er niet aan dat ik iemand benadeelde door u in de rechten van uw broeder te doen treden. En nu wilt gij mij de vrucht doen verliezen van een werk van zoovele jaren? Wat schaadt het of die half krankzinnige man ons beschuldigt, als wij vereenigd blijven? Hij heeft geen bewijzen, niemand zal hem gelooven; mijn positie is hier sterk, ieder acht mij, niemand kan het gelooven dat er een vergissing plaats had. Wilt gij die familie schadeloos stellen, ga uw gang, maar dan is het een weldaad, geen recht. Op een toevallige gelijkenis velt de rechtbank geen vonnis....

‘Er is een hooger rechtbank, moeder, en daarvoor erken ik mij zelf als schuldig door de plaats van een ander in te nemen.’

‘Je bent zelf advocaat en weet dus in hoeverre die man ons kwaad kan doen; je weet ook dat men het gebeurde niet kan veranderen zonder dat het geheele land er bij te pas komt en uw moeder met schande overladen op de bank der beschuldigden komt te zitten. Als mijn eigen zoon mij verlaat, wie kan mij helpen; dat is mijn loon geweest voor mijn al te groote liefde....’

‘Moeder,’ vroeg hij na een oogenblik, ‘is u ook katholiek geweest?’

‘Ja - geweest! maar na den dood van mijn eersten man heb ik niet meer kunnen bidden. Toen geloofde ik in God, toen was ik vroom en godsdienstig, hij is een noodlottigen dood gestorven. Ik was gelukkig en plotseling werd hij mij ontnomen, dien ik boven alles lief had en toen kwam ik in opstand tegen God; ik vroeg Hem, waarom Hij mij zoo moest treffen; ik had niets kwaads gedaan, mijn leven was een aanhoudende strijd om het bestaan geweest tot mijn huwelijk. Mijn vader had ik vroeg verloren, mijn moeder was een katholieke Iersche, vandaar dat ik het ook was; als gouvernante at ik het brood der dienstbaarheid, toen leerde ik uw vader kennen. Hij was een kunstenaar, meer dan dat, een edel goed mensch, hij was voor mij het ideaal van alles wat groot en nobel was; wij waren niet rijk, maar leefden tevreden. Toen ons kind geboren werd was ons geluk volmaakt en nog geen maand later bracht men mij zijn lichaam terug, bijna geheel verpletterd onder een kolenwagen. Hij stierf in mijn armen....’

Zij streek met haar zakdoek langs de brandende oogen.

‘Neen, ik kan niet meer schreien, ik heb toen mijn laatsten traan vergoten.’

‘En achttet gij u toen niet verplicht, moeder, uw kind op te voeden in den geest van zijn vader?’

‘Dat heb ik gedaan; ondanks de tegenkantingen van Wieringdaele heb ik u leeren bidden en naar de kerk gezonden.....’

‘Van daar mijn herinneringen.’

‘Ja, die geheimzinnige waarschuwingen, welke mij met angst en schrik vervulden meer nog dan de woorden van dien gek. Doch toen ik voor de keuze stond - een van beide, toen.....’

‘Meende u het beste voor mij te kiezen. Moeder, u heeft uit liefde voor mij gedwaald, maar sta mij toe om nu ik man ben geworden, uw keuze niet te bekrachtigen. Ik heb geen aanspraak op den naam der Wieringdaele's, ik wil ook geen gebruik maken van hun geld en goed.’

Er werd getikt, een bediende kwam binnen met een briefje aan mijnheer Van Wieringdaele. Godfried maakte het snel open en doorzag den inhoud.

‘Gerechte hemel!’

‘Wat is er, weer een nieuwe ramp?’ vroeg mevrouw, hem ontzet aan ziende.

‘Daar lees u zelf, moeder!’

Het waren maar een paar regels:

‘Amice!

‘Uw neef Van Wieringdaele is op straat door een beroerte getroffen, ik geloof niet dat hij den avond meer haalt.
Men heeft mij er bij geroepen; hij ligt ziek bij de Jochems en zijn kinderen zijn getelegrafeerd.
Verzoeke mededeeling aan mevrouw uw moeder.

H o l m .’

Een straal van vreugde gleed over mevrouw Van Wieringdaele's gelaatstrekken.

‘Die man kan ons dus geen kwaad meer doen. Alles moet verborgen blijven.’

‘Hij laat kinderen na, die in zijn rechten treden,’ antwoordde Godfried ernstig, ‘ik zal hem gaan zien.’

Hij nam de herinneringen van zijn vader weer op en vroeg:

‘Moeder, wil u mij dit afstaan? Deze voorwerpen zijn mij meer waard dan Vaartzicht en alles wat het omringt.’

Zij knikte met het hoofd.

‘Neem ze mede, maar bij de herinnering aan hem, die mij zoo innig liefhad, bid ik je doe niets overhaast.’

‘Neen moeder, ik zal mijn eigen geweten raadplegen en God en mijn vader bidden om voorlichting.’

Hij verliet de kamer en toen de deur achter hem dichtviel, was het mevrouw Van Wieringdaele, of een ijzeren muur haar voortaan van haar kind zou scheiden.

(*Wordt vervolgd.*)

Iets over het Kaartspel.

De dagen zijn wel aan het lengen, maar de avonden zijn niettemin nog ver van kort; met nevelachtig weer kan men om vijf uren al goed de lamp velen en de zuinige huismoeders klagen er geweldig over, dat de olie haast niet om aan te halen is.

Die lange avonden brengen niet weinig verveling in het land; is het daarom wonder, dat de mensch op middelen zint, om dat vreeselijke spook buiten de deur te houden, dat hij, zooveel het in zijn vermogen is, naar het een of ander aangenaam tijdverdrijf omziet. Wie in een groote stad woont, kan genieten van concerten en sociëteiten, doch zij, die op het platteland hun huis en erf hebben, moeten zich zelven maar een vermaak scheppen, waaronder hun de uren wat vlugger voorbijgaan. Geen wonder dat men daar om dezen tijd van

OOK EENS PROBEEREN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. RAINEY.

IN DEN CATECHISMUS NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOSÉ BENLIURE.

het jaar druk naar de kaarten grijpt, iets wat trouwens in de stad ook nogal eens het geval is.

Over den oorsprong en de historie van het kaartspel zijn in den loop der tijden een aantal artikels geschreven in ik weet niet hoeveel talen.

Franschen, Duitschers, Spanjaarden, Italianen betwistten elkaar de uitvinding; de oudheidkundigen sloten zich bij geen der partijen aan; zij zochten den oorsprong beurtelings bij Egyptenaren, Ethiopiërs, Chineezen, Arabieren, Indiërs en Zigeuners. Deze laatsten zouden ze uit Indie hebben medegebracht; - niet om er mede te spelen maar om er mee te goochelen en er uit waar te zeggen. Wat er van zij, eeuwenlang, tot op onzen tijd toe, hebben er goochelaars hun kunsten mede uitgevoerd en kaartlegsters goed geluk uit voorspeld, terwijl verliefde meisjes, wier vrijer er vandoor was gegaan, zich gewroken hebben door hartenaas op een glas witten wijn te leggen en een naald door het hart te steken, meenende op die wijze den ontrouwen minnaar het harte te doorboren. 't Is wel mogelijk, dat al deze toeren door de Zigeuners in de wereld zijn gebracht, maar dat onder dezen volksstam de kaarten zijn uitgevonden, daarvoor ontbreekt tot nog toe het bewijs.

Dat sommigen den oorsprong der kaarten in China hebben gezocht, moet ons geenszins verwonderen. Van welke uitvinding is niet verhaald, dat ze reeds eeuwen te voren in het Hemelsche Rijk bekend was? Boekdrukkunst, buskruit, kompas, enz. waren immers den Chineezen reeds lang bekende zaken, eer men er in Europa nog van droomde? Doch wat er van zij, evenmin als deze uitvindingen der Chineezen invloed hebben gehad op de Europeesche beschaving, op de Europeesche wijze van oorlogsvoeren en op de zeevaart der Europeesche volken, - evenmin zijn ooit de Chineesche speelkaarten van invloed geweest op het gezellig verkeer in ons werelddeel.

In Europa zoekt men de oudste geschiedkundige sporen der kaarten in Italië, waar ze in het laatst der 13de eeuw bekend waren en vanwaar ze in de eerste helft der volgende eeuw naar Spanje, Frankrijk en Duitschland overgingen. Reeds in 1321 verbood de bisschop van Wurzburg het kaartspelen en in het midden der 14de eeuw was het onder de Fransche grooten al zoo geliefd, dat koning Karel V, die er geen vriend van was, le petit Jehan de Saintré een bijzondere gunst verleende, omdat deze noch dobbelde, noch kaartspeelde.

Tot op het laatst der vorige eeuw zocht men den oorsprong der kaarten in Frankrijk en men bracht dien in verband met de krankzinnigheid van koning Karel VI.

Voorwaar, een gissing, die niet van scherpzinnigheid ontbloot is.

Mogen wij Hofdijk gelooven, dan zou het kaartspel reeds in 1390 aan het grafelijk hof van Holland bekend zijn geweest. Men noemde het daar *quarten*, dat is vieren, naar de vierderlei kleuren, waaruit het spel nog bestaat.

In zijne 'Historische Avondstonden' heeft Van Wijn uit oude rekeningen een aantal posten aangeteekend, waaruit blijkt, dat aan 't hof van graaf Albrecht in Den Haag 's avonds veel gespeeld werd. De kaarten waren toen duur en de graaf liet ivoren tafeltjes maken met een kleed er over om daarop te spelen. Een soort van kaartspel, waarvan Albrecht en zijn gemalin bijzonder veel hielden en dat ook aan het hof te Brussel druk gespeeld werd, heette *zeilen*. 't Schijnt een vrij grof spel geweest te zijn en toen 't tot de burgers doordrong, werd het natuurlijk als schadelijk, gevaarlijk enz. verboden.

In andere gewesten van ons land is het kaartspelen waarschijnlijk later in gebruik gebruik gekomen dan in Holland. In 1442 vond men het aan het Geldersche hof en in 1463 in sommige wijntaveernen te Deventer.

Is er over den oorspong der kaarten al veel getwist, aan geschrijf over de beteekenis der ‘kleuren’ heeft het evenmin ontbroken. Volgens sommigen zijn het de symbolen der vier standen in de maatschappij. De harten zijn de geestelijken, pieken (schoppen), de adel, ruiten, de kooplieden en burgers en klaveren, de boeren. Volgens anderen zijn het de symbolen der ridderschap: harten zouden dapperheid -, schoppen hellebaarden -, ruiten, harnassen, en klaveren, paardenvoeder voorstellen.

Een derde zoekt de oplossing in de heraldiek of wapenkunde. Een hart is een ridder -, een ruit een vrouwenschild, terwijl schoppen en klaveren wapenfiguren zijn: het eerste, een lansijzer en het laatste een zwaardgreep.

Een vierde komt met wat anders voor den dag. ‘De kleuren,’ zegt hij, ‘zijn de beide geslachten: rood het vrouwelijke, zwart het mannelijke, en de harten verbeelden vrouwen, de ruiten spinspillen - de schoppen, mannen, - en de klaveren, zwaarden. En na zoovele uitleggingen weten mijne geachte lezers gewis precies hoe 't is.

Over 't aas zijn het de geleerden ook al niet eens. De Latijnsgezinden verklaren het als *as*, dat wil, geloof ik, zeggen, eenheid; de liefhebbers van Germaansche talen leggen het uit als *ase*, dat God beteekent; hierin zoeken zij ook de reden, dat het aas zelfs boven den koning gaat.

Nu eens iets over de ‘prentjes’ uit het kaartenboek. Toen Frankrijk op het einde der 14de eeuw een koning had, die van tijd tot tijd vlagen van krankzinnigheid kreeg, en deze zich dan zoo uitstekend met kaartspelen wist te vermaken, werd het spel zeer vermaard. En geen wonder; al wat immers een koning doet - het moge dan ook een gekke koning wezen - vindt spoedig navolgers en staat erg voornaam. In dien tijd werden de kaarten nog niet gedrukt maar geteekend en met goud en kleuren afgezet.

De kaartschilder van genoemden vorst - een matador in zijn vak - was Jacquemin Gringonneur, die te Parijs in de rue de la Verrerie woonde. Deze nu zou de uitvinder zijn van de poppen, welke thans nog op de kaarten voorkomen.

Ook over de beteekenis dier poppen is mede veel getwist en gegist. Op de kaarten, die Jacquemin schilderde, zouden de vier heeren of koningen de vier groote monarchen uit den voortijd moeten voorstellen: de Joodsche, de Macedonische, de Romeinsche en de Frankische onder Charlemagne. Het waren dan ook de portretten van David, Alexander, Cesar en Karel den Groote. De vier vrouwen zijn voorname Fransche dames. Argina (een letterkeering van Regina, koningin) verbeeldt Maria van Anjou, de gemalin van Karel VII, Esther is Agnes Sorel, Karels minnares; Judith is zijn moeder Isabella van Beieren en Pallas is Jeanne d'Arc, de Maagd van Orleans. Maar volgens anderen stellen de vier vrouwen een koningin, de godsvrucht, de dapperheid en de wijsheid voor. Van de vier boeren (eigenlijk baronnen) zijn er twee veldheeren van Karel VII. Lahire is Etienne de Vignoles, *dit* Lahire en Hector is Hector de Galana. De beide anderen Ogier en Lancelot zijn helden uit de Karelromans en met hen worden waarschijnlijk een paar dappere Franschen aangeduid. Elders weder worden de boeren zotten genoemd en zullen dan misschien afbeeldingen van beroemde hofnarren zijn geweest.

En hoeveel er nu ook sedert den tijd des gekken Karels moge veranderd zijn, de poppen bleven dezelfde. Toch hebben zoowel de tijdgeest als de gebeurtenissen van den dag vaak hun stempel op de speelkaarten gedrukt en zoowel geleerden als grappenmakers haalden er allerlei aardigheden mee uit.

De Fransche revolutie moest natuurlijk indertijd het koningschap ook van de kaarten verbannen.

De vier koningen werden nu republikeinsche wijsgeeren - de vier vrouwen, republikeinsche deugden en de vier boeren sansculotten. In het wonderjaar 1720 werden de actiehandelaars op de kaarten uitgeteekend en in 1813 en 1814 werden deze vervuld met toespelingen op den val van Napoleon.

Aan vermakelijke kaarten ontbrak het evenmin. De poppen waren allerlei snaaksche figuren, maar niet altijd even zedig en kiesch. Doch keeren wij voor een oogenblik weder tot de veertiende eeuw terug. In dien tijd waren de kaarten nog zeer duur en dus alleen onder de aanzienlijke en rijke lieden in gebruik, maar dezen waren zeer verzot op het spel en de kaartenschilders maakten goede zaken.

De H. Bernardinus van Senen was in Italië een der hevigste ijveraars tegen 't kaartspelen en hij predikte zoo aandoenlijk, dat er vele heeren door bewogen werden hun kaarten in 't vuur te werpen. Toen trad er een man met tranen in de oogen voor den boetprediker en zeide: ‘Eerwaarde vader, preek toch zoo niet, maar heb deernis met mij; uw preeken veroordeelen mij tot den bedelstaf, want ik ben kaartenschilder.’

‘Ben jij schilder, dan schilder dat,’ antwoordde de heilige man en wees op een Madonna. Maar die kaartenschilder was toch eigenlijk gezegd een onnoozele bloed; hij had immers moeten begrijpen, dat de menschen het spelen om geen boetpredikatiën zouden laten en dat elk die heden zijn kaarten verbrandde, morgen weer nieuwe zou bestellen.

Wat den kaartenschilders meer afbreuk deed dan de sermonen, welke men tegen het spel richtte, was de drukkunst. Hierdoor werden de kaarten natuurlijk veel goedkooper en ze raakten alzoo meer en meer in handen van het volk, dat er weldra even verzot op was als de groote heeren. Maar al spoedig zagen de regeerders daarin een groot gevaar voor zeden en welvaart; zij maakten dan ook keuren om het te verbieden, keuren echter, die bedroefd weinig hielpen. Ja in alle landen werden er verbodsbepalingen tegen het kaartspelen uitgevaardigd, maar nergens werd er het doel mede bereikt. Om er slechts eene enkele te noemen, kunnen wij hier wijzen op de Alkmaarsche keur, die bepaalde: *Soo en moet men met geen kaertspel spelen binnen de vryheyt van Alckmaer op eene poene van dry pont.*

Dat de kansels vaak gedreund hebben van het hameren tegen de kaarten behoeft niet eens gezegd te worden. Het was reeds omstreeks 1410, dat een Gallicaansche synode zich met het kaartspel bemoeide en het verbood aan allen, die haar rechtstreeks gehoorzaamheid verschuldigd waren. Sommige wijsgeeren wilde het alleen den mannen veroorloven, doch geenszins den vrouwen.

De kaart in een vrouwenhand, beweerden zij, paste al evenmin als een breikous in de hand eens mans. Een groot deel hunner verklaarden zich voor het gebruik, maar tegen het misbruik; doch zij zeiden niet, wie de grenzen zou afzetten en bewaken. Tot deze laatsten behoorden o.a. Le Francq van Berkhey, die er - als 't niet misbruikt werd - een stil vermaak in vond, een eerlijk tijdverdrijf in een bescheiden samenleving en waarbij niet zooveel werd gedronken als bij dobbelen. Hierin geloof ik, dat Le Francq gelijk had, maar wat grof spelen aanbetreft, dat ging met kaarten even goed als met dobbelsteenen. Vooral in de koffiehuizen te Amsterdam, waar zooveel vreemdelingen verkeerden, werd in 't midden der vorige eeuw nog verbazend grof gespeeld. Wel hadden ‘mijne heeren van den gerechte’ stellig gemeend, dat het plakken van de keur op een bordje stellig helpen zou; doch die vroede mannen moesten telkenmale tot hunne niet geringe teleurstelling in ervaring komen, dat hunne wijze voorzorgen niemendal uithaalden. Tot hun eigen troost gaven zij er eenige

vreemden de schuld van, welke laatsten volgens hen, zoover gingen, dat er valschheden in het spel begonnen te komen. Daarvandaan dan ook dat men maar eens flink voor den dag kwam: duizend gulden boete, bovendien bannissement, arbitraire correctie naar eigen exigentie van zake en eene premie van honderd dukatons voor den aanbrenger. Voorwaar geene kleinigheid! Maar of deze straf bepaling meer geholpen heeft dan die van 't uitsteken der beide oogen, waar drie eeuwen vroeger een

Antwerpsche keur het valschspelen mede bedreigde, is mij onbekend. Evenwel Fokke Simonsz beweerde dertig jaren later, dat alleen nog gemeen volk en kwajongens met duiten en dubbeltjes dobbelden en dat het woord dobbelen een fatsoenlijk mensch zelfs niet meer noemde.

Wat Le Francq van Berkhey over het gebruik en het misbruik der kaarten zeide, dat hadden reeds lang voor hem de kaartenmakers - zij het dan ook onder een anderen vorm - op hun briefjes en uithangborden staan. Deze heeren waren gewoon op den omslag, waarin het spel gepakt was, een berijmd traktaatje op den koop toe te geven. Dit deed o.a. zekere Wijnekes, een der vermaardste fabrikanten in speelkaarten hier te lande. De man leefde in 't laatste der zeventiende eeuw en zond zijn kaarten de wereld in onder het geleide van:

Hier hebt gij d'allerfijnste kaart
Van Wijnekes, alom vermaert.

Dat is nu heel goed, maar nu komt de preek:

Gebruyk ze alleenlyck tot vermaeck
Zoo is het spel geen quade saeck.

Hierna volgen nog veertien regels van hetzelfde gehalte, regels vol nuttige wenken behartigenswaardige vermaningen, welgemeende waarschuwingen enz. Ten slotte luidt het vers heel gemoedelijk:

Speelt maar voor weynig gelt en 't kwaet,
Hiervoor gemelt, gij licht ontgaat.

Zie, zoo iets zal zijn doel getroffen hebben! Die oude tijd, - dat was me toch iemand. Ieder preekte, allen gaven zedelessen. De kastelein hield een sermoon tegen het jeneverdrinken, de boekverkooper tegen het slordig omgaan met boeken; de kaartenfabrikant kon niet nalaten tegen het spel te waarschuwen.

In ons land was in de 16de eeuw reeds het kaartspelen zoo met het volksleven samengegroeid, dat men het ieder oogenblik in den mond had en er allerlei spreekwijzen en bijnamen aan ontleende, welke langzamerhand als gangbare munt de rondte deden en in den loop der tijden nog met een aantal nieuwe zijn vermeerderd.

Wie door anderen op een eenigszins duchtige manier op zijn plaats wordt gezet, van hem zegt men, dat hij *getroefd* wordt. Geeft iemand den moed verloren, dan heet het: *de troef is er uit.* Bij een vechtpartij is *knuppel* of *schoppen troef.* Den beker voorbij laten gaan heette voorheen *troef verzaken* en evenmin als een eerlijk speler het laatste, deed een goed drinker het eerste. Van iemand die zijn geld en goed aan 't verkwisten is, zegt men: *hij speelt zijn troef achter elkaar weg.* Wie zijn partij zoekt te bedriegen speelt met *valsche kaarten.* Wie de plannen van anderen onderschept, *kijkt in de kaart.* Als men met iemand in woordenstrijd is, en men er zich aan wenscht te onttrekken, voegt men zijn partij wel eens toe: Nu *veeg maar twee.*

Weet men niet, hoe Jan, Piet of Klaas fortuin hebben gemaakt, dan maakte men er zich van af door te zeggen: *Gekken vallen de kaart*, een spreekwoord, dat natuurlijk in onze dagen niet meer te pas komt, daar alles voor de wijzen is en de gekken niets meer krijgen.

Had men een bijnaam noodig, in de kaarten vond men menigmaal iets van zijn gading. Toen in 't midden der 16de eeuw Mr. Hendrik Dirkzoon te Amsterdam burgemeester werd en verschrikkelijk den baas speelde, noemde men hem spottend *aasje* of wel *de tien van den troeve*, terwijl Meindert van den Ham, een krijgsoverste in dienst van hertog Karel van Gelder *Schoppenkoning* genoemd werd. In de dagen van den beeldenstorm te 's-Hertogenbosch verspreidde zich het gerucht, dat de koning naar de Nederlanden zou overkomen en de beruchte beeldenstormster Neel Symons van 't Ortheneinde riep schimpende langs 's Heeren straten: de blauwe koning, de koning van 't kaartspel komt. Deze en andere schimperijen brachten Neeltje op het schavot. Zij werd in 't voorjaar van 1569 in 't openbaar gegeeseld, ‘omdat se gheseyt hadde dat se zo goet was als de Hertoginne van Parma.’

De oude Romeinen stonden, wegens hunne speelzucht, in geen goeden reuk; er wordt zelfs van verteld, dat zij op reis speelden; onze deftige 17de-eeuwsche Hollanders evenwel waren geen haar beter. Lees Huygens Journal van de gedenkwaardige Kyckreis maar eens en ge kunt er u van overtuigen. De dichter doet met eenige Haagsche heeren en dames een speelreisje naar Rotterdam. Nauwelijks waren ze scheeps of

daar viel het eerste spreken
Van 't heiligh Kaerte-blad: 't Weer was soo schoon als 't wouw,
De tijd soo kosteliek als 't God behaegd;

maar toch men zou gaan zitten spelen. Hij poogde het nog tegen te houden, maar jawel, de dames schudden de kaart reeds en zoo ging het op een troeven. '*t Piquetje voor de Mans*, '*t Roemstuckje voor de Vrouwen* en men bleef troeven, *tot datter aen een hoek werd geroepen*, *dat* '*s de galgh van Rotterdam.* Als 't voornaam gezelschap onder een brug doorvoer, stak elk gauw de hand uit,

om syn hoopken geit te dekken;

want zegt de dichter:

Soo kan gelegentheit een vroom gemoed verwecken
Tot ongeregeltheit; 't en baet Gebuer noch Vriend,
Mits dat het niemand sie, elck valt na wat hem dient.

Dat het schande was te spelen, daarvan was het geselschap overtuigd, want toen men te Delft aankwam, waar men meer aan de nieuwsgierige blikken van 't publiek bloot stond, moest het *Jacht rondom toe*:

want de gelasen Ramen
Betroude men niet veel, soo was elck eens beducht
Of wyse Lieden van onwyser lien genucht
Te wyslick oordeelden, en of bedaarde Grysen
Sulck Volck als onse Vrucht met vingeren mocht wysen,
En dencken, schaemje wat: 't oogh van een Mann van Staet
Is grouwlick daer men doet dat niet te wel en staet
En troeven voor den Noen, als wij ons wel bekeken,
En staat niet half soo wel als vroegh te hooren preken.

Wie nu evenwel uit het zooeven aangehaalde vers van Huygens zou willen bewijzen, dat het roemsteken bepaald een damesspel was, zou zich ten zeerste vergissen. Al vijftig jaar vroeger speelden de knechts en de boeren het in kroegen en herbergen.

In Hooft's Schijnheilig houden Slokspek en Wouter, twee knechts, het volgende gesprek:

Slokspek Speel je wel met de kaart
Wouter Daar ben ik op geslepen
S. Dat troeven is een geneucht
W. Ja wierd men er niet kaal van
S. Roemsteken en lansknechten
W. Dat is het beste dat ik ken.

Dat ieder er op roemde, dat hij kaart kon spelen, leert men uit Symen zonder zoetigheid van Bredero. Symen zwetst:

Ik ken mooitjes zeilen met jachten en schuiten
Ik ken geweldig slaan op harpen en luiten
Ik ken netjes dansen en lustig springen
Ik ken rein rederyken en vervaarlijk zingen
Ik ken schermen alzoo wel als Pieter Brak
Ik ken behendig en fraai spelen uit den aarszak
In 't groote huisboek ben ik dapper ervaren
Ja, ziet mij vrij aan, den bijbel van 52 blaren
Dien ken ik op mijn duim......

Als onze vrome, zedige 17de-eeuwers het kaartspel, het huisboek of den bijbel van 52 bladen durfden noemen, zult ge wel niet vragen of het ook liefhebbers van spelen waren.

Nu als dit hunne grootste ondeugd is geweest behoeven wij ons hunner niet te schamen. Zij hielden er reeds verschillende soorten van spelen op na, gelijk blijken kan uit Bredero's klucht van den Huysman en den Barbier. De boer uit de Veenen, die zich in dat kluchtspel bij meester Gorus te Amsterdam laat scheren, roemt er op:

Me vaar placht me alle ding mit de kaart te leeren
Wil je eens een roemsteekje of een geefkunstje ik kan 't van beits
Negen blaadjes, een Geldersch troefje of lansknechten of bokslaan of op zijn Leids.

Wat nu de Oude Lui verder betreft, - mogen het al liefhebbers van de kaart geweest zijn, van hartstochtelijkheid in het spel zijn zij zelden of nooit beschuldigd. Maar befaamd op dat punt waren de Spanjaarden, die van ouds als de heftigste kaartspelers te boek stonden en hoe er te Madrid getroefd werd, daarvan wist een Antwerpsch pensionaris, die in 1634 de hoofdstad van Spanje bezocht, te spreken. Hij had aldaar de eer met den baron van Angier te spelen, maar deze laatste maakte ruzie en wendde knuppel zoo geducht troef, dat onze arme pensionaris voor dood op den grond bleef liggen en het wel elf maanden duurde, eer hij van zijne wonden genezen was. Le Francq van Berkhey had wel gelijk, toen hij 't kaartspelen ‘een stil vermaak’ noemde.

(*Wordt vervolgd.*)

Trouw tot in den dood.

Waar trekt met hellebaard en speer
En hard rinkinkend zijdgeweer
Die bende krijgers henen?
Wien sleuren ze in hun midden voort,
Zoo ruw gebonden en gekoord,
Zijn bloedspoor kleurt de steenen?

Het is een jeugdig ruiterknecht,
Die, krijgsgevangen, door 't gerecht
Veroordeeld werd te sterven.
Noch eereplicht, noch heldenmoed,
Noch frissche jeugd, noch edel bloed
Kan hem genâ verwerven.

Een maagdlijn, dat aan 't venster staat,
Beschouwt zijn droef en bleek gelaat,
IJlt met een kreet naar voren
En dringt de menigt' woest op zij.
'Laat,' roept ze, 'den gevangne vrij:
Mij moog hij toebehooren!'

De hopman heet den troep: 'Sta stil!'
En wenkt de maagd: 'Geschiede uw wil.'
Het volk spitst gretig de ooren.
''t Is oud gebruik: wanneer een maagd
Van een verwezen 't leven vraagt,
Zal hij haar toebehooren.

'Men neem hem dus de boeien af.
Hem wacht de bruid in steê van 't graf.
Wat recht is moet geschieden.'
Maar eer hun hand zijn kluisters breekt,
Weert hen de jonkman af en spreekt:
'Ik mag niet, goede lieden.'

En tot de maagd, met dankend hoofd:
'Een andre heb ik trouw beloofd.
Dies moet uw gunst ik derven.
Zoo ik mijn woord aan haar niet hield,
Dan ware ik eerloos als een fielt -
Neen! liever wil ik sterven.'

Zij slaat de handen voor 't gelaat,
Terwijl hij fier ter strafplaats gaat. -
Daar liet hij 't jonge leven.
'Mijn liefde is trouw tot in den dood!'
Dat heeft in lettren vurig rood
Zijn edel bloed geschreven.

J.R. van der Lans.

Bij de Platen.

Het Hemelrijk is nabij. -

Onder dezen titel biedt de Duitsche kunstenares Rosa Schweninger ons een tafereel, dat in deze dagen, nu de Kerk ons in haar evangeliën gestadig de kindsheid des Zaligmakers in herinnering brengt en op den feestdag van Maria Lichtmis weer de opdracht in den tempel voor den geest roept, door den lezer met genoegen en stichting zal worden beschouwd.

De titel, door de schilderes aan haar tafereel gegeven, behoeft geen verklaring. ‘Het Hemelrijk is nabij,’ - dat spreekt uit de lieftallige minzaamheid, waarmee het goddelijk Kindje de armpjes uitbreidt, om den kleinen Johannes, en in hem het heele menschengeslacht, aan het hart te drukken. De neerbuigende houding der Moedermaagd, die de beminnelijke beweging van het Kindje schijnt aan te moedigen, symboliseert op gelukkige wijze de bemiddeling en voorspraak van Maria bij haar goddelijken Zoon ten behoeve van den mensch, wanneer die zich de hemelsche gunst zoo waardig toont als de kleine Johannes, met opgetogen verlangen naar het Kindje opziende.

In een bevallig en treffend tafereel heeft alzoo de kunstenares een diepe en troostende gedachte weten te vertolken: inderdaad, het Hemelrijk is nabij.

Ook eens probeeren. -

Waar kan men op zijn ouden dag al niet toe komen! met de stramme beenen nog op de vélocipède! Maar het gezicht van den jongen wielrijder, die zich op het draaiende rad zoo vlug en gemakkelijk beweegt, alsof het hem aan het lijf gegroeid zit, was voor den krassen oude àl te verleidelijk. In zijn jeugd was hij altijd haantje de voorste, wel niet op de wielerbaan - daar hoorde men toen niet van - maar in het zaal, op den bok, op het ijs, bij het kegelen, kortom overal waar het op kracht, moed en mannelijke flinkheid aankomt, hoefde hij in zijn tijd voor niemand op zij te gaan. En nu door de jongelui geheel van de baan geknikkerd te worden, neen dat kan hij niet over zijn gemoed krijgen.

‘Kom, vader, ik zou het ook eens probeeren,’ zegt zijn guit van een jongen, die wel merkt, hoe bij den oude het jonge bloed nog kruipt, waar het niet gaan kan. ‘Ik zal u wel vasthouden.’

En zoowaar, daar krabbelt het oudje nog op het draaiende en schommelende wiel. Hij kijkt wel een beetje benepen; het is ook zoo'n raar gevoel, als je voor 't eerst van je leven zoo'n vliegwiel onder je *derrière* krijgt: het lijkt hem wel of hij op een koffiemolen zit. Maar zoetjes aan, en als de jongen hem maar flink vasthoudt, zal het toch wel gaan, en wie weet of vader, die tot dusverre altijd op die verwenschte rijwielen zat te schelden, op zijn ouden dag zelf nog niet een *bicycle* van de laatste vinding tot eigen gebruik aanschaft.

In den catechismus. -

EEN PAAR SCHAVUITEN IN DEN DOP.

Met heel wat ernstiger overwegingen houdt zich het jeugdig gezelschap op het aardig tafereel onzer volgende bladzijde bezig. Aan de gezichten zou men anders niet zeggen, dat het hier het gewichtigste onderwerp geldt, waarin de menschelijke geest zich kan verdiepen; maar wie zal van deugnieten van zes, zeven jaar eischen, dat ze daarvan doordrongen zullen zijn? De goede pater, die met de verheven taak van het godsdienstig onderricht der lieve jeugd belast is, zal allerminst zoo onbillijk zijn. Hij kent zijn volkje van ouds en al kan hij soms eens streng kijken, de jongens weten wel dat hij bij slot van rekening zoo kwaad niet is. De deugniet aan het achtereind van de bank heeft anders pas ondervonden, dat hij met de christelijke leering niet laat gekscheren. Hij is wegens zijn ongepaste speelschheid veroordeeld om ter uitboeting van zijn misdrijf op de knieën te zitten. Zijn buurman en medeplichtige, een echte gannef, zet quasi een heel nuchter gezicht of hij van niets weet, maar staat toch blijkbaar in verboden verstandhouding met een derde, die schelms om het hoekje komt gluren. Middelerwijl ondergaat een ander een scherp verhoor, dat evenwel geen ernstige gevolgen zal hebben. Heel slim ziet de kleine er niet uit en onder de toehoorders zit er menigeen blijkbaar te branden van ongeduld om zijn antwoorden te verbeteren. Het is aardig goedje, dat volkje van de ‘kleine leering,’ maar om er goed mee om te springen eischt heel wat meer tact, dan menigeen oppervlakkig wel zou meenen.

Een paar schavuiten in den dop. -

Ziedaar een paartje dat den meester op school en mijnheer kapelaan in den catechismus nog heel wat te stellen zal geven. Voorloopig trekken zij zich van school of leering niet het minste of geringste aan, en vooral de grootste staart met zoo souvereine minachting de wereld in, alsof hij zeggen wou: geen mensch kan ons wat maken!

Wacht maar, jongetjes, die nu nog zoo vrij en vrank het leven inkijkt, in de zalige onbewustheid van hetgeen daar te koop is; als eenmaal de tijd van schoolgaan en catechismus-leeren aan breekt, zal je ondeugende overmoed wel een beetje getemd worden.

Wetenswaardig Allerlei.

Is het nuttiger thee of koffie te drinken? -

Het komt er op aan, welke leefwijze men leidt, hoe zijn gestel is en hoe de dranken worden klaar gemaakt. Sterke koffie en sterke thee zijn over het algemeen meer schadelijk dan nuttig, maar zwakke personen en zij die een zittende levenswijze hebben, moeten zich bepaald voor het drinken van te veel koffie en thee wachten. Evenwel het gevaar van te sterke koffie en thee kan door het bijvoegen van melk verminderd worden. De echte koffie- en theedrinker bedient zich echter niet van melk en suiker.

De gebruikelijke Europeesche manier van theebereiding wordt overigens door de geneesheeren afgekeurd. In het ‘British Medical Journal’ wordt hierover o.a. gezegd: ‘Een zoo groote hoeveelheid tannine en theïne, als bij onze theebereiding gebruikt wordt, is nadeelig voor de spijsvertering en kan, indien zij zeer sterk en zonder melk in de leege magen wordt opgenomen, een gevaarlijk vergif worden. Noch de Chineezen, noch de Japanneezen, die de bereiding van thee uitstekend verstaan, voegen er melk en suiker bij; zij overgieten de theebladeren met heet, maar niet kokend water, en zoodra het treksel een stroogele kleur heeft, brengen zij het op tafel. Een halve minuut is voldoende om de thee te laten trekken. Daarna mag ze in den theeketel niet aan het koken komen, maar enkel den noodigen warmtegraad behouden. Zulke thee, waarbij wel de geur, maar niet de tannine verloren gaat, is niet schadelijk, maar een aangenaam en smakelijk genotmiddel, dat zelfs zwakke personen steeds goed bekomt.

[Nummer 29]

De Amerikaansche
Door Mathilde.

XXIII.

Herman van Wieringdaele kwam niet meer tot bewustzijn. Hij herkende geen zijner kinderen meer en geen woord ontsnapte meer zijn rochelende keel; alleen toen de geestelijke, die hem het laatste H. Oliesel toediende, hem een kruisbeeldje in de hand gaf, deed hij een poging om het aan zijn lippen te brengen met zijn reeds machtelooze vingers.

Tegen den avond gaf hij den geest; Antoinette en Koosje stonden schreiend naast het sterfbed van den vader, die zoo weinig vaderlijk voor hen was geweest. Piet kwam eerst den volgenden dag over en de kleine kinderen met de begrafenis

Dr. Holm en Godfried regelden alle zaken voor de weezen en voor de familie Jochems, die zoo onverwacht in zulke moeilijke omstandigheden raakte.

DE KLEINE WILHELM TELL.

Zij waren het ook, die hem de laatste eer bewezen, toen hij in allen eenvoud en stilte ter aarde werd besteld. Natuurlijk gaf het voorval aan leiding tot veel gepraat; niemand hechtte evenwel aan de woorden van hem, die daags daarna aan een drankberoerte gestorven was, eenige waarde. Mevrouw Van

Wieringdaele en haar zoon stonden te hoog boven zulke lasterpraatjes.

Toen alles afgeloopen was, verzocht Godfried zijn moeder om een afzonderlijk onderhoud; het viel hem op toen hij haar aankeek, dat zij er veel ouder uitzag dan eenige dagen geleden, toen zij zoo gelukkig en fier zich kon verheffen op den uitslag van haar oneerlijke daad.

Het deed hem pijnlijk aan, meer nog dat zij nog geen berouw kon gevoelen over haar misslag, dan dat hij haar nu moest berooven van alles, wat zij zoo hoog schatte.

‘Moeder,’ zeide hij ‘ik heb nagedacht’

Zij antwoordde niet, maar zag hem angstig vragend, inwendig bevend aan.

‘Ja, moeder, en hoe ik de zaak ook van alle kanten beschouwd heb, er blijft mij slechts een weg over, restitutie van het onrechtvaardig goed aan de wettige erfgenamen.’

Met geweld dwong zij zich tot kalmte, zij wrong haar vingers tot brekens toe, haar lippen gingen krampachtig op en neer, totdat zij met moeite er uitbracht:

‘Maar heb je dan wel bedacht dat als je geen Godfried van Wieringdaele bent, je n i e t s zijt, dat je geen naam, geen burgerrechten, niets hebt, want Juan Fernandez is voor de wet dood en begraven. Je kunt geen aanspraak meer maken op dien naam zonder...’

‘Zonder dat ik u met schande overdek. Zeker moeder, dat heb ik sinds lang begrepen en bedacht. En hiertoe neem ik natuurlijk nooit mijn toevlucht. Er is slechts één middel, om zonder eenige opspraak alles aan de erfgenamen terug te geven...’

‘En dat is?’

‘Wanneer ik geen geloof had zou het nog gemakkelijker gaan, een schot, een ongeluk bij het zwemmen of roeien, en ik zou er niet meer zijn en zij werden mijn erfgenamen, maar nu verbiedt mij mijn godsdienst den zelfmoord.’

‘Ik ben er ook nog,’ zeide zij met verstikte stem, ‘ik word toch uw erfgenaam.’

‘Maar ik zou een testament achterlaten, waardoor u slechts voor het wettige gedeelte van mijn fortuin kon opkomen en ik zou u de verplichting opleggen, dat na uw dood ook dit gedeelte aan de Wieringdaele's teruggaat.’

Zij sloeg de oogen neer, ja, hij had het recht haar te dreigen en te dwingen.

‘Maar nu ik naar willekeur niet sterven kan, blijft mij niets over dan levend dood te zijn. En nu wilde ik u voorstellen, laat ons van hier gaan, moeder, naar een ver afgelegen land, waar niemand ons kent, waar ik vrij den naam van mijn vader weer kan dragen. Ik zal voor u werken en al zijn we dan arm, ons geweten zal gerust zijn. Men zal ons in Holland voor dood houden en de Wieringdaele's treden in hun rechten.’

‘Dus arm, zonder naam, zonder vrienden wil je voortaan je leven doorbrengen.’

‘Kan ik anders handelen, moeder?’

Zij boog diep als vernietigd het hoofd; dat was nu het einde van haar zoo fijn gesponnen listen en bedriegerijen.

‘God van Miguel, gij hebt overwonnen,’ mompelde zij.

‘Moeder,’ zeide hij op teederen toon, ‘ziet u nu in, dat onze plicht als christenen, als menschen het ons voorschrijft, aldus te handelen?’

Nu hief zij haar ingezonken gestalte weer op en antwoordde heftig:

‘Neen, ik zie het niet in. 't Ware zoo eenvoudig alles te laten zooals het was: die kinderen kunt gij overladen met geld en goed als gij wilt, maar gelooft ge niet, dat als wij, ik bedoel gij, Vaartzicht blijft besturen, het voor alles beter is, dan als het verdeeld, verbrokkeld, slecht beheerd zal worden door die kinderen?’

‘Dat zijn drogredenen, moeder, die niets tot de zaak afdoen; het recht moet zijn loop hebben.’

‘Het recht is verjaard. Wat ge doen wilt is niets dan donquichotterie, dwaze opgewondenheid.’

‘Denkt ge dan niet, moeder, dat elke bete brood, die ik hier voortaan eten zal, mij de keel toeschroeft, nu ik weet dat het mij niet eerlijk toekomt, dat anderen er recht op hebben? Reeds te lang heeft het bedrog geduurd; het geheel goed maken kunnen wij niet eens meer, hoe spoediger wij het dus laten eindigen des te beter.’

‘Maar is er dan geen ander middel dan dit vreeselijke - een schikking...’

‘Het geheim zou dan openbaar worden en dit wil ik tot geen prijs.’

‘Om mijnentwille?’

‘Ja, om u alleen. Ik maak mijn testament, wij gaan op reis en komen nooit meer terug. Arnold Holm, die niets liever verlangt dan met Koosje van Wieringdaele te trouwen, zal ik benoemen als mijn executeur.’

‘Alles verlaten, alles verliezen, o 't is te hard er aan te denken.’

‘Wij hadden het nooit mogen bezitten.’

Mevrouw Van Wieringdaele zat met de hand voor de oogen, een beeld van bittere smart omdat het zoo ver moest komen.

‘Moeder!’ zeide hij op innig bedroefden toon, ‘dat u toch wilde of kon inzien, hoe ik niet anders handelen mag.’

‘Omdat je godsdienst het je ingeeft?’

‘Ja moeder, omdat die godsdienst ons verbiedt onrechtvaardig goed te bezitten.’

Een gedachte flikkerde door haar brein, deelde zich mede aan haar verdoofde oogen en gaf daaraan een nieuwen gloed.

‘Er is nog één middel om te redden wat te redden valt, onze positie, je naam!...’

‘En dat middel?’

‘Nu zijn alle beletselen tusschen u en Antoinette weggevallen. Gij zijt haar neef niet meer en gij zijt katholiek; trouw met haar en dan kunt gij in overeenstemming met haar alles regelen ter gunste van de anderen.’

Hij stond op en ging de kamer op en neer; hij streek langs de oogen als wilde hij een al te verleidelijk visioen daaruit verjagen.

‘Neen moeder,’ sprak hij een oogenblik later op doffen toon. ‘Dat mag ik ook niet. Ik ben arm, zonder naam, ik kan haar niets aanbieden en zij wordt betrekkelijk rijk.’

‘En als gij haar alles zegt?’

‘Dan nog niet, ik weet niet of zij mij genegen is; en ik kan van mijn vrouw geen aalmoezen aannemen.’

‘'t Is het laatste redmiddel.’

‘En ik kan, ik mag er geen gebruik van maken; moeder, u zal tijd noodig hebben om u vertrouwd te maken met het denkbeeld dat ik zoo straks heb geopperd, en dat het eenige blijft, wat wij kunnen doen. Over eenige dagen spreken wij dan nader!’

‘Zwerven door de wereld, als landverhuizers naar Amerika vertrekken, weer armoede lijden en strijden om het dagelijksch brood. O Godfried! is 't alweer uw godsdienst, die u voorschrijft een moeder die aan de grenzen van den ouderdom staat, daaraan bloot te stellen?’

Zijn gelaat vertrok zich als onder den indruk van een bittere smart.

‘En denkt u dat het mij niet hard, bitter hard valt, vooral om u? Maar het onrecht moet hersteld, de schuld geboet worden en dat kan alleen op deze wijze.’

Hij ging heen en in machtelooze woede bleef mevrouw Van Wieringdaele achter, zij zag naar die meubels, die muren, die schilderijen en beelden, waarmede zij het

huis had versierd; zij staarde naar buiten, naar dat bloeiende perk, naar die uitgestrekte landerijen en dat alles moest zij opgeven, dat alles verlaten om een onbekende, duistere toekomst te gemoet te gaan. Haar eigen zoon, voor wien zij zooveel had opgeofferd, in wiens belang zij meende te handelen, legde haar die ontzettend zware straf op, en hij zelf werd voortaan een gebroken, vernietigd man; hoe kon alles zoo veranderen in dien korten tijd? Nog geen veertien dagen geleden toen was het hier feest, toen vierde zij haar hoogsten triomf; hoe werd zij toen bewonderd en geprezen door alle gasten, maar vooral door haar zoon, wiens lof haar het meeste waard was.

Met hoeveel ijver en lust ging hij toen zijn nieuw leven in; hoeveel plannen maakte hij om nuttig werkzaam te zijn en nu was alles voorbij; tot erger dan een bedelaar maakte hij zich zelf. Had zij hem daarvoor zoo verstandig, zoo practisch, zoo vrij van vooroordeelen opgevoed?

Zijn overleden vader had meer macht over hem getoond dan zij; zijn ziel bleef buiten haar bereik, daar had Miguel zich van meester gemaakt; hij was 't die sprak uit Juan's mond, die haar deze ontzettende boete oplegde voor het verbreken van haar eed, voor het schenden harer belofte, voor het uitspreken van de leugen, die Juan stelde in plaats van zijn overleden broertje.

Maar zij kon zich niet onderwerpen aan zijn wil, die ijzeren, onverzettelijke wil, waaronder zij als een onwillig kind zich buigen moest. Wanneer zij eens niet wilde, wanneer zij hier bleef, dan ging hij alleen weg, haar aanklagen zou hij niet, maar zij had haar zoon, haar eenig kind verloren voorgoed, zij zou van haar erfdeel kunnen leven, maar dan wist zij ook dat zijn verachting op haar drukte, dat hij elken band, die hem aan de bedriegster hechtte, zou verscheuren. Neen er was nergens een uitweg.

Zij liep de kamer op en neer als een gevangen leeuwin, die de tralies van haar kooi zoo gaarne verbreken wil maar het niet kan.

Nergens uitkomst, nergens!

Haar hoofd buigen, zijn vergiffenis verdienen, zijn achting herwinnen, neen zij kon het niet.

Haar geheele bestaan was te innig samengegroeid met haar omgeving; zij had reeds geheel vergeten, dat zij van goederen gebruik maakte, welke haar niet eerlijk toekwamen.

Soms was zij er uit de verte aan herinnerd door de toespelingen van Herman, totdat plotseling Godfrieds herinneringen haar wakker schudden, maar gemakkelijk wiegde zij haar angst in slaap.

Zij was er de vrouw niet naar angstig te zijn voor spoken, en dat nu Godfried alles wist en dat hij zoo onverzettelijk bleef!

Daar stond zij op eens stil, zij moest iets doen, zij moest handelen en nu kwam er plotseling een laatste middel haar voor den geest.

‘'t Is hard, maar ik moet het beproeven. Misschien kan dat nog baten, 't is de laatste reddingsplank.’

Zij ging zich kleeden, liet het rijtuig inspannen en reed naar het station.

XXIV.

Antoinette was na de begrafenis en uitvaart van haar vader zoo spoedig mogelijk tot haar werkkring teruggekeerd.

Uiterlijk was er niets in haar omstandigheden veranderd, inwendig was zij bitter bedroefd over den treurigen dood van haar vader, maar zij had het zeer druk en vond weinig tijd om zich aan haar droevige gedachten over te geven.

Op een avond terwijl zij druk zat te schrijven en te rekenen, kwam de chef van het magazijn binnen met een open brief in de hand en de boodschap dat er een coupé voor de deur wachtte om haar naar het Amstelhotel te brengen, waar zekere mevrouw Van Wieringdaele haar noodzakelijk spreken moest. Deze dame had zich rechtstreeks in zeer beleefde bewoordingen tot den chef gewend met verzoek juffrouw Antoinette voor dien avond vrijaf te geven.

Antoinette stond bij haar overheden hoog aangeschreven om haar nauwkeurige plichtsbetrachting en gewetensvolle zorgvuldigheid en nu zij op zulk een deftige manier afgehaald werd, kwam de chef zelf haar het gevraagde verlof brengen. Zij stond op; niet begrijpende wat haar nicht van haar verlangen kon, verkleedde zij zich, stapte in de coupé en reed weg.

Aan het Amstelhotel gekomen, bracht een knecht haar naar het fraaie kleine salon, waar Godfrieds moeder haar afwachtte en met groote vriendelijkheid te gemoet kwam.

'Ik ben zoo blijde je terug te zien, Antoinette,' zoo begon zij, 'je weet niet hoeveel ik in je afwezigheid je gemist heb.'

Het meisje wist niet wat te antwoorden, want die afwezigheid was toch voortgekomen uit mevrouw Van Wieringdaele's eigen wil en verkiezing.

‘Wat zijt ge groot en ferm geworden! Arm kind, je hebt zware jaren gehad en nu pas weer dit verlies in zulke droevige omstandigheden.’

Antoinette begon zacht te schreien; met een hartelijkheid, welke het jonge meisje nooit van haar nicht ondervonden had, liet deze haar naast zich op de canapé zitten en nam heur hand in de hare.

Met de grootste belangstelling vroeg zij naar haar zusjes en broertjes, en liet niet onduidelijk doorschemeren, dat alhoewel zij zich altijd op een afstand van hen had gehouden ten wille van hun vader, het hun nooit aan haar zorg en hulp had ontbroken.

‘O mevrouw, ik ben u zeer dankbaar, zeer, want zonder uw bijstand hadden de jongens nooit op school kunnen blijven en hoe die arme Piet het gemaakt zou hebben zonder zakgeld....’

Nu was het aan mevrouw Van Wieringdaele het meisje verwonderd aan te zien; zij wist niets af van het schoolgeld der jongens of het zakgeld van Piet, maar zij besloot niet verder na te vragen, doch spoedig te beginnen met hetgeen haar loodzwaar op het hart lag.

‘Je zult zeker verwonderd zijn, dat ik je zoo onverwacht spreken moest, niet waar,’ ging zij op gemaakt luchtigen toon voort, ‘en nog meer zal het je verbazen als je hoort, dat van den uitslag van ons gesprek de toekomst afhangt van mijn zoon en - maar dat is van minder belang - van mijzelf.’

Antoinette zag haar aan alsof zij droomde.

‘Ik begrijp u niet, mevrouw.’

‘Dan zal ik het je begrijpelijk maken, maar zweer mij eerst bij alles wat je heilig is, bij God, bij de herinnering aan je ouders, dat geen woord van alles, wat er tusschen ons gesproken wordt, je lippen ontsnappen mag. Zweer je mij dat?’

‘Ik beloof het u, mevrouw.’

Zij zag het meisje aan, dat zoo kalm, eenvoudig en oprecht naast haar zat en zij huiverde inwendig bij de gedachte aan de bekentenis, die zij ging afleggen. Zij maakte dat kind waarop zij altijd had neergezien, tot rechter van haar daden; zij gaf haar de beslissing in handen van haar toekomstig lot en van dat van haar zoon.

Maar er viel niets aan te doen; zoodra mevrouw Van Wieringdaele zich een doel duidelijk voor oogen had gesteld, streefde zij er naar, zonder zich om de hinderpalen en beletselen te bekommeren, die voor haar voeten oprezen. 't Kwam er dus ook niet op aan, wat zij voelde, of het haar veel kostte of niet, Antoinette moest alles weten, zij zou het haar dus zeggen.

‘Je weet, wat je vader gezegd heeft daags voor zijn dood, welke beschuldiging hij tot mij heeft durven richten?’

‘O mevrouw,’ en Antoinette zag haar smeekend aan, ‘vergeef 't hem! De dood verzoent zoo veel.’

Antoinette had eenige dagen geleden een brief van Sabine ontvangen, die natuurlijk nog niets wist van haar vaders dood en die haar omstandig alles vertelde wat zij gehoord hadden over het verleden van mevrouw Van Wieringdaele en haar mededeelde dat haar vader naar Holland was teruggekeerd om zijn rechten te doen gelden; verder verzocht zij heur zuster haar niet tegen te werken, integendeel zooveel mogelijk waar zij kon bij te staan; het meisje had echter aan dezen brief en aan de mededeelingen, die hij bevatte, niet de minste waarde gehecht.

‘Er valt niets te vergeven,’ sprak mevrouw Van Wieringdaele op vasten toon, ‘wat hij toen beweerde en waaraan niemand geloofde - behalve één enkele - is de waarheid, niets dan de volle waarheid.’

‘Mevrouw,’ riep Antoinette verschrikt en week onwillekeurig een weinig van haar af, ‘dat kan niet wezen, 't is zoo niet.’

‘Je kunt mij gerust ontwijken als je mij voor een bedriegster en dievegge aanziet, want wat ik beweer is de volle waarheid.’

Antoinette zag haar aan, of zij met een krankzinnige te doen had, bijna medelijdend.

‘Godfried heet geen Van Wieringdaele, maar Juan Fernandez; hij is mijn oudste zoon uit het eerste huwelijk. Toen na den dood van uw neef Sander, mijn tweede zoon, ons kind de kleine Godfried stierf, heb ik zijn ouder broertje als overleden aangegeven, omdat ik wel wist dat eenmaal het andere kind aanspraak zou kunnen maken op de groote erfenis van zijn grootvader.’

Antoinette hoorde haar stom van verbazing en afkeer aan en nog was het eigenlijk niet zoozeer de grootte van het misdrijf, waarvan zij den omvang op dit oogenblik nog niet kon begrijpen, die haar met zulk een schrik vervulde, als de koele, bedaarde manier, waarop de Amerikaansche haar schuldbekentenis aflegde.

‘Zoodat eigenlijk...’ stotterde zij, ‘u geen recht had op de erfenis.’

‘Neen, ik als weduwe van den jongen Van Wieringdaele had zoo lang zijn oude vader leefde niet de minste rechten. Mijn zoon daarentegen, wanneer hij Godfried van Wieringdaele heette, was de eenige wettige erfgenaam.’

‘En anders?’

‘Anders zou het volgens het testament van den ouden heer uw vader zijn geweest.’

Antoinette zweeg door bitter leed overweldigd; zij zag haar vader steeds meer en meer zedelijk achteruitgaande, het gezin in zijn vernederenden strijd tegen schulden en armoede, haar moeder bezwijkend onder den last van haar zwaren arbeid en dagelijksch verdriet, zij zelf het brood der dankbaarheid etend van deze vrouw, die er een keten van wilde maken om er zelfs haar geweten door te binden, haar arme zusters en broers in bekrompenheid en ellende hun jeugd doorbrengende en dat alles omdat de vrouw, die minachtend op hen neerzag, hen beroofd had van hun wettig erfdeel. Nu begreep zij alles en wendde zich vol afschuw van haar af.

‘Maar mevrouw, dat was slecht!’

Zij haalde de schouders op.

‘Dat heb ik mij niet afgevraagd. Mijn zoon was mij nader dan die vreemdelingen. Ik heb mijn doel vervolgd zonder om te zien.’

‘En Godfried, weet hij het?’

‘Ja op den sterfdag van uw vader heeft hij mij de waarheid ontwrongen.’

Beiden zwegen een poos; het was een pijnlijk drukkend zwijgen, dat de Douairière het eerst verbrak, terwijl zij zeide:

‘Hij weet het en acht het nu zijn plicht het onrecht goed te maken.’

Antoinette's gelaat verhelderde.

‘O, anders verwachtte ik niet van hem!’

‘Hij wil van niets anders hooren dan van teruggave van het onwettige eigendom aan de rechtmatige bezitters en bedenkt niet hoe moeilijk, om niet te zeggen onmogelijk dit is, zonder mij aan den strafrechter over te leveren.’

Altijd even koud en scherp spottend klonk haar stem; waarlijk die vrouw boezemde haar angst in.

‘Godfried wil het land verlaten, levend dood zijn en alles aan u en uw broeders en zusters vermaken.’

Antoinette bleef haar zwijgend aanzien, als verwachtte zij dat zij voort zou gaan.

‘Hij wil de wereld ingaan zonder naam, zonder geld, zonder steun.’

‘Dat is edel van hem, juist zooals ik het van hem zou denken,’ sprak Antoinette met nadruk.

Het gelaat der Amerikaansche verwrong zich, de kalmte en bedaardheid, welke zij veinsde waren een masker, dat zij met moeite voor haar trekken spande om den storm van hartstochten, die in haar woedde, zooveel mogelijk te verbergen.

‘Gij zijt even koud, even onverschillig als hij. Gij zijt slaven van den plicht, den onbarmhartigen plicht; gij hoort bij elkander,’ riep zij verbitterd uit, ‘zeg Antoinette, kan je hem zoo de wereld zien intrekken, alleen, verlaten, hem die zulk een prachtige toekomst voor zich ziet, die vrijwillig laten opgeven? Heb je dan geen greintje genegenheid voor hem?’

‘Juist omdat ik Godfried zoo hoog acht, begrijp ik dat zulk een lot, hoe verschrikkelijk ook, voor hem te verkiezen is boven langer genieten van onrechtvaardigen rijkdom.’

‘Wat begrijpt ge elkander! Gij zijt als het ware voor elkaar geschapen en daarom wend ik mij tot u, Antoinette, in dezen uitersten nood. Mijn zoon heeft je lief sedert jaren, maar hij sprak je nooit over zijn liefde, omdat hij wel begreep dat je er niet in toe zou stemmen zijn vrouw te worden, daar hij je neef is en niet katholiek was. Daarom alleen heb ik je weggezonden, ik liet hem vrij in zijn keuze, maar ik wilde niet dat uw bijzijn hem beletten zou een andere vrouw te nemen. Ik wist dat hij geen kans van slagen bij je had, maar nu zijn beide beletselen weggevallen; hij is je neef niet en hij is katholiek. Word dus zijn vrouw! Ik vraag je hand voor mijn zoon.’

Antoinette zag haar nog altijd met hetzelfde kalme, rustige gelaat aan.

‘En toch moet ik u weigeren, toch kan ik zijn vrouw niet worden.’

Het was der Douairière of haar hart plotseling stilstond, of een afgrond zich voor haar voeten opende en zij daarin moest afglijden; verwilderd zag zij het meisje aan.

‘Waarom niet, zeg, spoedig!’ en zij greep haar polsen met vingers aan, die koud en sterk schenen als ijzer. ‘Waarom kan je mijn zoon niet trouwen? Heb je reeds iemand anders je woord gegeven?’

‘Ja,’ antwoordde Antoinette bedaard.

‘En je kunt het niet terugnemen?’

Zij schudde het hoofd.

‘Neen, want ik gaf het aan God.’

‘Wat belief je? Ik begrijp je niet.’

‘Ik heb het vaste voornemen, zoodra ik geen andere plichten meer te vervullen heb, zuster van liefde te worden.’

(*Slot volgt*).

In bekoring.

Een jongeling stond aan het venster
   In het uur van een lieflijken nacht;
Van tintlende starren omgeven,
Goot de maan op de sluimrende dreven
   Heur zilver, zoo rein en zoo zacht.

Maar wild als de storm jaagt zijn harte,
En rusteloos fonkelt zijn oog,
Als zoekt het in de eindlooze kringen
Der wandlende lichten te dringen
Tot het diepst van den scheemrenden boog.

Hem martelt de loochnende twijfel,
Die duizenden zielen vermoordt;
En hij smeekt tot de vriendlijke starren:
'O, vilt mij uw raadslen ontwarren,
Of zij sleuren in d' afgrond mij voort!'

En daar klinkt als een stem door den hemel:
'O dwaas, wat verdiept zich uw geest
In de peillooze hemelgewelven;
Gij, die - een geheim voor u zelven -
Uw eigen bestaan niet doorleest!'

De jonkman aanhoort vol ontroering
Der starren ontzettenden spot.
Van heur vorstlijken luister omblonken,
Roept hij uit, op de knieën gezonken:
'Mijn Heer en mijn God!..'

Maastricht.

W. DE VEER. S.J.

POESJESSPEL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C.E. WILSON.

STORMVLOED, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HANS VON BARTELS.

Iets over het Kaartspel.
(*Slot.*)

Zijn er in den loop der eeuwen hartstochtelijke liefhebbers van ‘het leerzame huisboek van 52 bladen’ geweest, het heeft ook zijn bestrijders gevonden en, zoo van katholieke als van protestantsche zijde is er nu en dan hevig tegen te velde getrokken. De Engelsche wijsgeer Locke kon maar niet begrijpen hoe iemand met gezonde hersens het ter hand kon nemen. Eens was hij bij de lords Halifax, Anglesey en Shaftesbury ter maaltijd genoodigd. Terstond na het eten kwamen de kaarten voor den dag en de gast, ofschoon hierover in zich zelven zeer gemelijk, bleef met alle geduld en naar 't scheen met het grootste genoegen de kansen van winst en verlies bespieden.

Maar onder het spelen gaven de heeren zich aan al de driften over, die door de goede en kwade slagen gemeenlijk worden opgewekt. Locke stond op, ging bij het venster staan en maakte aanteekeningen in zijn zakboekje.

‘Wat schrijf je toch?’ vroeg Anglesey. - ‘Wel,’ hernam de wijsgeer, ‘ik heb den ganschen nacht van blijdschap en verwachting geen oog kunnen slapen, wegens het nut en vermaak, dat ik genieten zou in het gezelschap van de grootste mannen onzer eeuw. Daarom ben ik nu bezig alles op te teekenen, wat ik. binnen een paar uur gehoord heb.’ - De edele lords gevoelden den steek en beloofden de kaarten terstond op het vuur te zullen werpen, wanneer hij zijn aanteekeningen eveneens verbrandde.

De Groninger Rarekiek, een soort van tijdschrift dat in 1777 verscheen, beschrijft een vaderlandsch partijtje bij bedaarde burgers uit de dagen van stadhouder Willem V:

Die houden heur fatsoen en vaste assemblee
En geven op hoogtijd partij en soupee
't Is niet heel plazant en 't kijken haast nie waard.
Ze hebben steeds hun oog gevestigd op de kaart
En winnen ze, dan kijken ze vlug en aardig
Maar loopt het tegen dan kijken ze kwaadaardig.

Toen de befaamde Ds. Hanewinkel in het allerlaatste der vorige eeuw zijne bekende Reize door de Majorij van 's-Hertogenbosch schreef, voer hij schrikkelijk uit tegen het kaartspelen, dat hij voornamelijk te 's-Bosch, Helmond en Eindhoven in de koffiehuizen zag spelen.

Uit de minachting, waarmede hij over het spel en de spelers spreekt, kan men gereedelijk den vijandigen geest der protestantsche leeraars, ook nog dier dagen, tegen het kaartspel opmaken. En wie aan dien geest nog twijfelt, leze de gedrukte leerrede van zijn Middelburgschen ambtgenoot Ds. Frein, welk boek ongeveer een eeuw vroeger (1719) verscheen en een ware opschudding teweegbracht. ‘Geeft acht,’ riep de redenaar uit, ‘op de peinzende statigheid, die er steeds in kaartspelers, onophoudelijk turende op hunne geschilderde blaadjes, heerscht. Zou men niet denken den geheimen raad eens konings vergaderd te zien, om zaken, van het grootste gewicht voor den staat, te bespreken? Hoe vinnig kijken de oogen naar de kaart, die men ontvangt! Hoe buldert hij, die eene kwade kaart krijgt! Welk eene onvermoeide aandacht in allen om hunnen medespelers eene kans af te zien! Hoe verwoed ziet hij, die 't spel verliest! En - 't zij men wint of verliest, welk eene drift om het te

hervatten en den tijd te dooden! Is dit dan een waar vermaak, eene behoorlijke uitspanning voor redelijke wezens?' Aldus Dominé Frein.

Onze gewestgenoot Pater Poirters valt het kaartspel in zijn 'Masker van de wereld afgetrokken' ook nog al eens een enkele maal aan, en hij berispt zijn tijdgenooten hevig over hun gehechtheid aan het verderfelijke spel. Maar wat er van zij, onze pater doet het gemoedelijker dan de Middelburgsche predikant. Hij schrijft o.a. 'Zoo het boek van 52 bladen anders dan tot uitspanning en dan nog slechts nu en dan wordt ter hand genomen, dan is het verderfelijk vooral voor de jonkheid, die het geld zoude stelen om maar mee te kunnen doen. 't Is verwonderlijk in dit spel: alle boeken spreken slechts eene taal, maar dit schijnt er vele machtig te zijn, aangezien het wordt begrepen van alle volken der wereld. 't Begint niet: *Kruysken leert wel*, maar *Kruis en munt verkeert snel.* Groot en klein vatten terstond den inhoud van dit handboeksken, waarin thans door zooveel duizenden gestudeerd wordt. Ja, eer zal men een huis vinden, waar een kerkboek, dan een spel kaarten ontbreekt. En wat het ergste van de zaak is, het meerendeel der scholieren is de roede ontwassen.'

'Hoort eens,' zegt hij op een andere plaats, 'wat eenige spelers met hunnen confrater gedaan hebben. Na zijn dood lieten zij van zijne beenderen dobbelsteenen, en van zijn hemden kaarten maken, zoodat hij, dood zoowel als levend, moest spelen en blijven spelen.'

Op weer een andere plaats geeft hij het volgende versje te lezen:

Een spelers hand,
Een slokkers tand,
Een zuipers mond
Die gaan te grond; maar
Een naarstige hand
En sparende tand
Die nooden gasten
Als anderen vasten,

terwijl hij in een gedicht, waarin hij over de opvoeding der jeugd spreekt, den ouders toeroept:

Als gij speelt met de kaart en roept: Sa lustig troef,
Baant gij dan niet den weg tot eenen kleinen boef?

Toch trekt onze goede pater niet steeds een stroef gezicht, wanneer hij over het boek der 52 bladen spreekt.

Hoort maar met hoeveel pleizier hij de volgende anecdote vertelt:

'Juffrouw Lucretia had eenigen tijd de genegenheid van Mijnheer N. gewonnen. Doch gelijk men zegt:

Wintersche nachten
Vrouwen gedachten
Gunsten van heeren
Ziet men dra verkeeren.

Lucretia nu paste dit spreekwoord op zich zelve toe en meende op te merken, dat de liefde van haren aanbidder merkelijk verkoelde. Op een keer werd er kaart gespeeld en op zijne vraag, wat hij uitspelen zoude, gaf zij ten antwoord: 'Harten.' 'Die heb ik niet,' klonk het van 's minnaars zijde, waarop Lucretia dadelijk uitriep: 'Zoo gij geen harten trekt, dan zal ik u schoppen geven.'

Verstandige lieden, lezers, zullen deze greep voor goed houden.

Onder de katholieke priesters der zeventiende eeuw was Pater Poirters niet de eenige, die in de zuidelijke Nederlanden tegen het kaartspel ijverde; verre van daar. Ook behoorde hij niet tot de hevigste bestrijders. In 1666 verscheen er te Antwerpen een werk, getiteld: ‘Het geestelijk kaertspel met Herten troef ofte 't spel der liefde.’ Het was geschreven door pater F.J. à Sancta Barbara en nam onder de volksboeken dezer streken weldra een eerste plaats in. Als volksboek heeft het dan ook onmiskenbare verdiensten, ten minste wanneer wij het stellen in de lijst van den tijd, waarop het van de pers kwam. Het lezend publiek van onze dagen zou het boek vrij vervelend vinden; de 17de eeuwsche Brabanters ontvingen het met gretigheid en vonden het zeer vernuftig en keurig. Ter kenschetsing der tijden, waarin het verscheen, verdient het hier met een enkel woord te worden vermeld.

De schrijver maakte harten troef en dien troef behandelde hij in zijn boek, dat bij de 500 bladzijden dik is. Alles, wat het kaartspel betreft, past hij toe op 't geestelijk leven en in een ‘verwekseldicht’ spoort hij den lezer aan, toch deel te willen nemen aan *het spel der liefde*, gelijk hij zijn kaartspel noemt. Mooi is het vers niet, maar het was verstaanbaar en dit was hoofdzaak ter bereiking van het doel, dat de schrijver bij het samenstellen van zijn boek voor oogen had. Naar eenige regels, die ik hier in gewijzigde spelling afschrijf, kan de lezer over het gehalte des geheels oordeelen.

Liefhebbers van de kaart,
Komt leert dit kaartspel spelen,
Komt stout en on ervaard,
Het zal u niet vervelen
Te hebben dus gedaan,
Als u wordt voorgesteld,
Gij moet den troef verstaan,
Eerdat gij mede speelt.
....
Het is een hemelsch spel.
Waarop gij vrij moogt roemen;
Maar 't ander van de hel
Om zielen te verdoemen;
Want in dit wereldsche spel
Men vloekt met haat en nijd,
Ja, somtijds tot duel,
Komt men door groot verwijt.
Dat spel is vol bedrog.
Men leert daar zweren, liegen
En daarenboven nog,
Malkanderen bedriegen
Zijn goed men ook verliest
Zijn eer doet men te kort,
Hierom, 'k bid u, verkiest
't Spel daar men eerlijk wordt.

Men kan uit deze regels zien, hoe hoog het eigenlijke kaartspel bij den dichter staat aangeschreven. Uit de volgende aanhaling blijkt 's mans afkeer van de kaart niet minder. ‘Hoe dikwijls hebben kameraden door dat duivelsche kaartspel elkaar niet *geschopt*, ja, tot een tweegevecht uitgedaagd, omdat de een troef verzaakte en de andere valsch speelde, terwijl een derde, omdat hij te veel verloor, ruzie zocht, en tot vechten en *schoppen* geraakte.’

(De geestige woordspeling op schoppen zal den lezers wel niet ontsnapt zijn.)

En nu, welke beteekenis geeft de schrijver aan den troef uit zijn kaartspel. Ik zal 't u mededeelen.

Hartenaas - het aas onzer liefde: God.
De koning - Christus, die de Heer zijn moet van ons hart.
De vrouw - de H. Maagd.
De zot of boer - de mensch, die ootmoedig is van harte.
De tien - de tien geboden.
De negen - de negen koren der engelen.
De acht - de acht zaligheden.
De zeven - de zeven werken van barmhartigheid.
De zes - de zes kenmerken der seraphiensche liefde.
De vijf - de vijf H. Wonden.
De vier - de vier uitersten.
De drie - de devotie tot Jezus, Maria en Jozef.
De twee - het in- en uitwendig gebed.

Niet alleen in onze letterkunde vinden wij geschriften tegen het kaartspel; iedere literatuur kan ze aanwijzen. Al die werken behooren tot het gebied der zedelijke lectuur en komen daarin met elkaar overeen, dat zij het ‘handboeksken’ van 52 bladzijden erbarmelijk over den hekel trekken.

In Italië ijverden vooral St. Bernardinus en de geleerde Guevarra tegen 't spel; in Duitschland was het de beroemde hofprediker pater Abraham à Sancta Clara. Al wat onze Nederlandsche schrijvers tegen het kaartspelen in het midden hebben gebracht, zweemt nog naar een lofrede, wanneer men het gaat vergelijken bij de heftige woorden, die er de Augustijner barrevoeter tegen uitspreekt. Als men zijn ‘Nuttig Mengelmoes’, of zijn ‘Gekheid der wereld’ leest, kan men begrijpen, dat een kaartspeler bij het hooren van die sermoenen een koude rilling langs de leden moest loopen. Ik heb deze lectuur thans voor mij liggen en wil er bij dezen den lezer eenige uittreksels uit aanbieden; hij moge dan oordeelen of ik overdrijf.

I.

Indien het in mijne macht was, zou ik gaarne alle bladen in de gansche wereld vervloeken en verdoemen, wel te verstaan, de kaartbladen; bijna niets is er onder de ongebonden Adamskinderen te vinden, dat zulk groot nadeel te weeg brengt als het goddelooze spelen.

II.

De vijgenbladeren hebben weleer Adams naaktheid bedekt; maar de vervloekte kaartenbladen bedekken de spelers niet; integendeel ze ontdekken ze; ja ze storten ze vaak in zulke armoe, dat ze geen kleeren overhouden om aan hun lijf te trekken.

III.

De H. Bernardinus getuigt, dat zekere kerel, die zijn have en goed met spelen verloren had, eindelijk zijne tanden een voor een voor een schelling het stuk liet uittrekken, om toch maar te kunnen spelen. Ofschoon hij nu ten eenemale tandeloos was, hinderde hem dit volstrekt niet; want hij had zoolang gespeeld, dat hij niets meer te eten of te bijten vond.

IV.

De kaarten worden van papier en het papier van lompen gemaakt, en zij brengen de spelers ook eindelijk tot zulk eene diepe armoede, dat zij niets meer dan vodden en lompen overhouden om zich te dekken.

V.

Een speelzuchtige dwaas verliest door het spel niet alleen zijn eer en goeden naam, maar ook zijn geweten. Van de stad Carthago weet men, dat zij vroeger eene plaats was, waar de schoonste scholen gebloeid hebben; maar volgens mijne meening is er bij de kaarten, die mogelijk hunnen naam van Carthago ontleend hebben, eene school te vinden, waar de duivel professor is en aan zijne studenten allerlei ondeugden leert, dewijl nergens meer zonden bedreven worden dan bij de verslaafde spelers.

VI.

Ach hoe menige arme sloof lijdt thuis gebrek! Aan hare tafel is het alle dagen vasten, de kinderen zien er zoo spits uit, alsof zij niets dan worstepennen wilden spuwen enz. Hoe komt dat? Ach omdat haar man het geld met kaartspelen verliest.

VII.

Te Bergenopzoom speelden eens eenige officieren met elkander, waaronder er een was, die zoo erbarmelijk vloekte, dat zij den duivel tot speelgenoot bij zich kregen.

VIII.

Men zegt, dat Prins Maurits een soldaat heeft laten ophangen, omdat deze veertig duizend rijksdaalders, die hij in een gevecht tegen de Spanjaarden had buit gemaakt, op denzelfden dag verspeelde. ‘Zulk een lomperd,’ zeide de prins, ‘deugt voor niets anders dan voor de galg.’

Schroomde ik de plaatsruimte niet, ik zou misschien nog deze aanhalingen met een aantal andere uit Pater Abraham vermeerderen. Evenwel de lezer zal, uit hetgeen hier voorafgaat, genoegzaam kunnen oordeelen, welk hart de schrijver van ‘de Narinnenspiegel’ enz. het kaartspel toedroeg.

Kon een kaartspeler bij sommige zedenmeesters nog wel eens op eenige toegeeflijkheid rekenen, zij kenden echter geen gratie voor hem, wanneer hij den dag des Heeren aan zijn liefhebberij opofferde. En dat het betere deel des volks ook daarin kwaad zag, blijkt duidelijk uit de legende der kaartspelers op Kerstnacht. Die legende is over geheel den Germaanschen aardbodem verspreid en de zaken, die zij verhaalt, zijn natuurlijk overal en eigenlijk nergens gebeurd. Bij een aantal schrijvers vinden wij ze vermeld. Conscience heeft ze in zijn ‘Ziekte der Verbeelding,’ Welters in zijne ‘Limburgsche Legenden’ opgenomen enz. In onze streken kan men ze nog wel eens uit den mond van de een of andere heel oude grootmoeder hooren. Ook staat ze geboekt in Sassen's Tijdschrift voor Noordbrabantsche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde. Ze is van Jacques Cuypers uit Zeelst. Het verhaal staat eenigszins in verband tot mijn onderwerp of beter gezegd: het kan best in dit opstel ingelascht worden zonder den draad van mijn geschrijf te breken Geven wij nu den heer Cuypers het woord; hij weet die Kempische sprookjes toch zoo onderhoudend en op zulk een pleizierigen toon te vertellen, dat ze werkelijk aantrekkelijkheid krijgen, al mag men ook overigens weinig met dergelijke oude-wijvenevangelies op hebben.

‘Om zich niet te verslapen en tijdig gereed te zijn voor de *Kerstmis*, gaan sommige menschen wel in 't geheel niet naar bed. Al pratende en keuvelende, wordt, onder 't rooken van eene pijp bij de brommende kachel, de koude winternacht gezellig gesleten, totdat de klokketonen waarschuwen, dat de tijd daar is om zich ter kerke te begeven. Dit *blijven* of *doorhaauwe* is om vele redenen hoogst afkeurenswaardig, als 't in herbergen gebeurt, wat trouwens maar al te vaak plaats heeft.

Een geval - 't moge velen tot afschrikkend voorbeeld dienen - had plaats te *Zeelst*, met een drietal *doorhaauwers* op Kerstnacht. De ouden van dagen kunnen u tot staving der waarheid *man en paard* noemen. Gezeten bij de warme kachel, viel hun 't wachten op den duur toch wat lang Had men maar *de vierde hand* gevonden, dan kon men een kaartje leggen tot de Kerstmis begon. En zie, als geroepen, komt 'r een vreemdeling binnen en zet zich mede rond den haard. Kon 't beter treffen? En de vreemde zei ook, dat hij dolgraag kaartspeelde. Men ging aan den gang en - hartstochtelijke spelers als 't waren - ze merkten niet eens, dat de tijd zoo ras vervloog. Men dronk - men speelde. De torenklok had reeds gewaarschuwd met statig gebrom, dat 't tijd werd.... Nog één rondgeven.... En 'ns opstoppen ook.... 't Kan nog... En de tijd snelde ongemerkt heen. De klok slaat het vijfde uur in den morgen. De plechtige mis begint in de helder verlichte dorpskerk. In de warme, maar met walgelijken tabaksrook gevulde gelagkamer speelde 't viertal voort.... 't Was tijd, ja meer dan tijd... ‘'t Kon nu toch niet meer helpen,’ zegt de vreemde, ‘de mis is half uit. Kom

geef maar rond, er komen vandaag nog missen genoeg.' De spelers voelden wel, dat ze verkeerd handelden, doch niemand was *mans genoeg* het vertrek te verlaten. Alleen de vreemde speelde rustig door en had allerlei kwinkslagen en spotternijen veil. Toch wilde 't spel niet vlotten. De hand beefde, die de kaarten hield. Daar valt 'ne kaart op den grond. De speler, wiens kaart gevallen was, bukt onder de tafel, tast in 't duister op den vloer en vat - o schrik! - een ruigen paardepoot. De gedachte, dat 't de duivel in persoon is, die met hem op dit verheven uur aan de kaarttafel zit, wierp hem bewusteloos op den grond. De twee andere spelers zitten stijf en stom van schrik. En de vreemde? hij was spoorloos verdwenen. Een verstikkende zwavelreuk vervulde 't vertrek. Niemand van het drietal wist er later iets meer van *hoe* hij tehuis was gekomen - maar *nimmer* meer namen ze 't kaartspel ter hand in den Kerstnacht.'

Het wordt een gewaagd stuk, na al de uitspraken van zoovele vrome en geleerde mannen een woord ter gunste van het kaartspel in het midden te brengen.

Toch zou ik meenen mijn onderwerp te kort te doen, wanneer ik zulks achterwege liet. Die vonnissen uit den ouden tijd, ze zijn streng en vaak onbillijk en het was maar heel gelukkig, dat de menschen er zich niet veel aan stoorden. Niets is er ter wereld, of het kan, bij verkeerd gebruik, iets gevaarlijks, iets slechts worden; de beste zaken zijn daarvan niet vrij. Kaartspelen is, op zich zelf genomen, een onschuldig tijdverdrijf, een aangename verpoozing en geeft niet meer dan eenig ander spel aanleiding tot kwaad. Het verkort de lange winteravonden, kweekt huiselijkheid, werkt weldadig op de vriendschappelijkheid tusschen de dorpelingen onderling en - al zijn de woorden wat hoogdravend - oefent onze scherpzinnigheid en ons verstand, terwijl het ons bedachtzaamheid naast beslistheid in ons optreden leert.

H.N. OUWERLING.

Bij de Platen.

De kleine Wilhelm Tell. -

Al is de geschiedenis van den Zwitserschen vrijheidsheld door de nuchtere geschiedvorschers van onzen tijd sinds lang naar het gebied der sprookjes verwezen, onder zijn landgenooten leeft zijn herinnering nog krachtig voort, en wij kunnen ons voorstellen dat elke jonge Zwitser, die voor het eerst pijl en boog in handen krijgt, de eerzucht koestert, een tweede Wilhelm Tell te worden.

In afwachting daarvan zal de kleine deugniet op onze gravure, door de vaderlijke aanwijzingen geleid, alvast beproeven, het aangegeven doel te treffen. Met fonkelend oog en vaste hand legt hij aan, en ja, daar steekt de pijl trillend in het hart van de roos. Een glans van voldoening en trots verheldert het ronde, blozende jongenskopje, en terwijl hij belangstellend naar de verdere wenken van vader luistert, doet hem de aanmoedigende bewondering van moeder en grootmoeder niet weinig goed. Als de jongen maar tijd van leven heeft, kan er een schutter uit hem groeien, die zonder den grooten Tell in heldenmoed te evenaren, hem toch in scherpte van blik en vastheid van hand op zijde streeft.

Poesjesspel. -

Men spreekt altijd van katjesspel en denkt daarbij dan gewoonlijk aan de spreekwoordelijke verraderlijkheid van die oogenschijnlijk zoo zachte en argelooze beestjes. Maar hier schijnt de uitdrukking 'poesjesspel' ons meer gepast, daar de onschuldige dartelheid van het aardige diertje alle gedachten aan minder beminnelijke katteneigenschappen buitensluit. Met wat koddige belangstelling bespiedt poesje de glinsterende zeepbel en wat zal ze raar opschrikken, als ze er een pootje naar uitslaat, en bij het uiteenspatten van het teere vlies het prikkelende zeepsop haar in den neus schiet!

De kleine zeepbellenblaaster bespiedt al met spanning dat vermakelijk oogenblik.

Stormvloed. -

Welk een verschrikkelijk contrast met de twee gemoedelijke tooneeltjes der vorige bladzijden! Hier staan we opeens voor een dier ontzettende natuurrampen, welke den machteloozen mensch met dood en vernieling bedreigen. Stormvloed! onze visschersdorpen aan de kust weten er van te spreken, wat het zeggen wil, als de wilde orkaan de teugellooze wateren over duinen en dijken zweept en de onstuimige vloed zich in woeste vernielzucht op huizen en hutten werpt. Dan is er geen ander redmiddel dan een overhaaste vlucht, dikwijls met achterlating van have en goed, en mogen de rampzalige kustbewoners zich gelukkig rekenen, als zij met opoffering van hun bescheiden schatten, er ten minste veilig het leven afbrengen. Doch wat zullen wij pogen met woorden een dergelijke ramp te schilderen, waar wij die op het meesterlijk tafereel van den Duitschen schilder Hans von Bartels voor ons hebben in al de schrille verven der vreeselijke werkelijkheid!

Wetenswaardig Allerlei.

Altijd practisch! -

Een mededeeling over de buitengewoon practische manier van reizen van veel Engelschen zal misschien belangwekkend gevonden worden. Het betreft namelijk hen, die ten gevolge van beperkte middelen gedwongen zijn de tering naar de nering te zetten - ook op reis. Men ziet Engelschen

eenige weken in Duitschland, Frankrijk, Italië België, ons land enz. doorbrengen, die toch maar een wekelijksch inkomen van 20 tot 30 gulden hebben. Een verklaring hiervan doet een Engelsch blad aan de hand, dat ons de werkzaamheid schetst der *Toynbee-Hall*, die tegenwoordig over de 200 leden telt.

Gedurende den winter beslissen de leden der club over het land, dat zij den volgenden zomer zullen bereizen.

Hierop volgen besprekingen, voordrachten enz. over de aardrijkskunde, geschiedenis, zeden en eigenaardigheden van het bewuste land.

De club telde het vorig jaar de volgende leden: 18 postbeambten, 18 kooplieden, 17 kameniers (waarvan 13 met haar echtgenooten), 39 onderwijzers, 54 onderwijzeressen, 30 journalisten en verder menschen van verschillende vakken en beroepen.

Zoodra de keus van het land, dat men wil bezoeken, gevestigd is, doet de president de altijd met gevolg bekroonde schreden om prijsverlaging bij de spoorwegdirecties en de eigenaars van logementen; daarna worden groepen van zeven of acht personen gevormd, zoo mogelijk uit een gelijk getal mannen en vrouwen bestaande. Een der leden is de hoofdman en betaalt, een ander voert de briefwisseling enz. Onder elke groep bevindt zich zooveel doenlijk iemand, die de taal van het land, dat men bezoekt, verstaat.

Dergelijke vereenigingen bestaan ook te Liverpool en Manchester, de laatste met 6000 leden. Deze hebben in 1889 de wereldtentoonstelling te Parijs bezocht en verder uitstapjes gemaakt naar Zwitserland en Marokko. Dit jaar zullen zij de wereldtentoonstelling te Chicago bezoeken.

Hoe de menschen groeien. -

Een geneesheer deelt in het *British Medical Monthly* de volgende waarneming mee: Het mannelijk geslacht groeit het sterkst in het 17e, het vrouwelijk in het 14e jaar. Terwijl meisjes in haar 15e jaar haar volle lengte bereiken, verkrijgen zij haar volle gewicht eerst in haar 20e. Jongens zijn tot hun 11e jaar sterker dan meisjes, daarna verkrijgen de meisjes het physieke overwicht tot haar 17e jaar, waarna het blad weer ter gunste van het mannelijk geslacht wordt omgekeerd. Kinderen nemen het minst in grootte en gewicht toe in den tijd van November tot April, van April tot Juli groeien zij in de lengte, maar verliezen aan gewicht, en van Juli tot November nemen zij wel in gewicht, maar niet in de hoogte toe.

Horace Vernet en de kurassier. -

Een reusachtige kurassier kwam eens bij den beroemden slagveldenschilder en zei: ‘Ik heb uw wel gelijkende tafereelen gezien en ik zou van u wel graag een mooi portret van mijn persoon hebben, om het aan mijn ouders te sturen. Hoeveel zou dat kosten?’

De schilder, die goed geluimd was, antwoordde: ‘Nu, zeg eens, hoeveel heb je daar voor over?’ - ‘Dertig stuivers,’ zei de soldaat. - ‘Goed; stel je in postuur!’

Met een paar penseelstreken bracht Vernet een welgelijkend portret van den kurassier op het doek en stelde het hem ter hand, die het in zegepraal naar de kazerne droeg.

'Ik had met hem moeten onderhandelen,' zei hij tot zijn kameraden, 'dan zou hij het ook wel voor een frank gedaan hebben.'

Een kostbaar stuk speelgoed. -

De sjah van Perzië heeft onlangs voor zich een aardglobe laten vervaardigen, die wel eenig in haar soort zal zijn. Ze heeft een middellijn van twee en een halven voet en kost verscheiden millioenen. De zeeën en meren zijn door prachtige smaragden, de verschillende landen door dicht bij elkaar geplaatste diamanten, robijnen, saffieren en andere kostbare edelsteenen aangegeven.

De oorsprong van het biljart. -

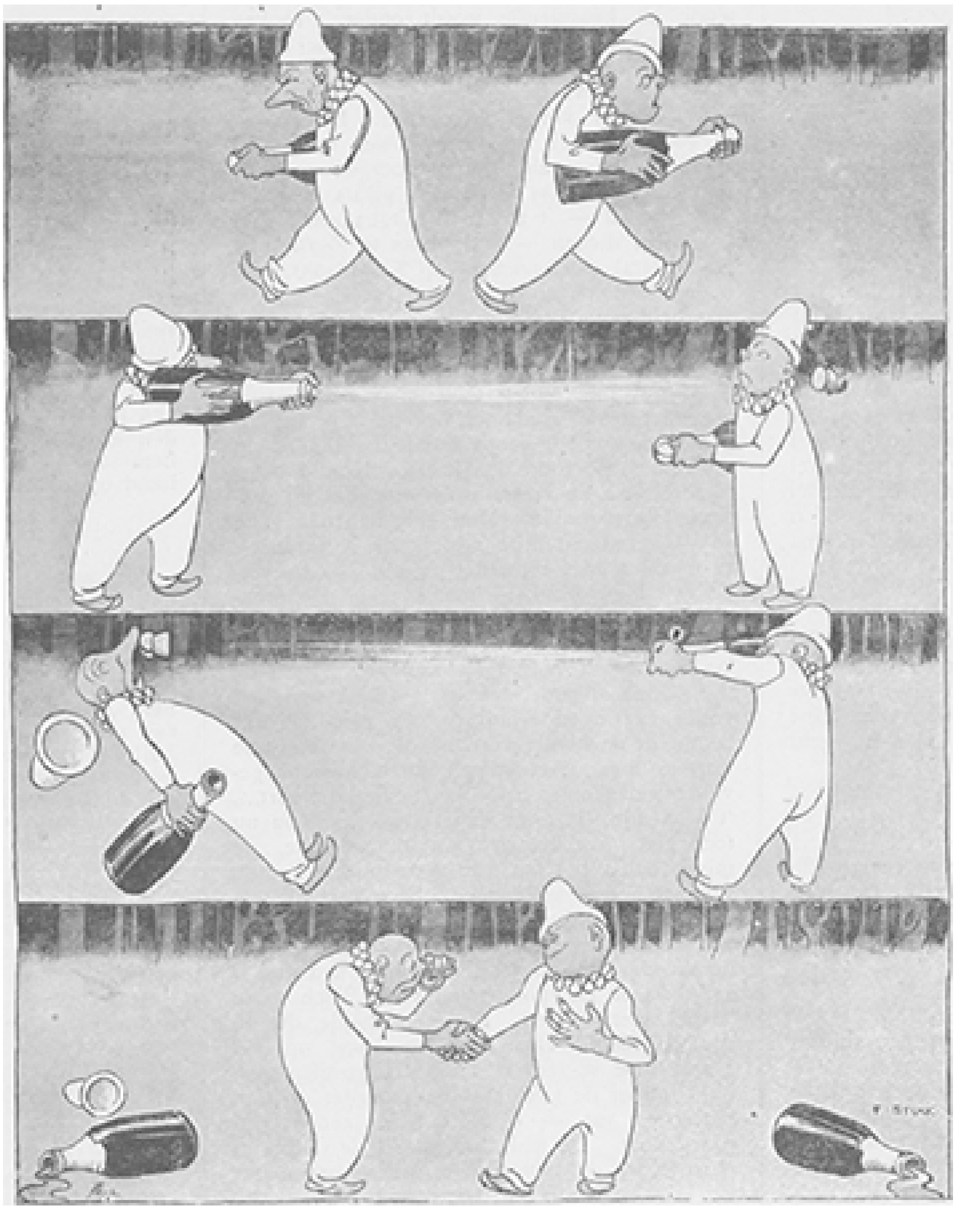

OOK EEN DUEL.

In het Britsch Museum bevindt zich een document uit het jaar 1750, dat het biljart een al heel zonderlingen oorsprong toeschrijft. Dit spel moet omstreeks 1600 door een pandjeshouder, William Kew geheeten, uitgevonden zijn. Deze waardige man moet de gewoonte gehad hebben, des avonds de ballen, ten teeken van zijn beroep voor zijn raam geplaatst, weg te nemen en ze op zijn schrijftafel met de yard (el), die hem bij het meten der stoffen diende, heen en weer te stooten.

Biljart zou dan ook een samentrekking zijn van Bill (Willem) en Yard.

Oudstrijders uit den slag van Waterloo. -

Volgens het rapport over de begrooting van het. Legioen van Eer in Frankrijk leven daar nog zeven en twintig oud-strijders, die den dag van Waterloo hebben meegemaakt en gerechtigd zijn tot het dragen der medaille van St. Helena. Natuurlijk zijn de oudjes allen om ende bij de honderd jaar oud.

In 1858 telde de eerste lijst der gepensioneerden 43,592 namen; twintig jaar later, in 1877, bevatte zij er nog maar 10,540 en van dat oogenblik af is ze ieder jaar met een vierde verminderd. Waarschijnlijk zullen er dus het volgend jaar maar twintig zijn en in 1895 zal het mooi wezen, als er nog tien in leven zijn.

De oudste der thans levende gepensioneerden is in 1786 geboren en dus honderd en zes jaar oud. Hij heet Vivien, is met Bonaparte in Egypte en Italië geweest en nam ook deel aan den slag van Waterloo. De jongste is in 1800 geboren en was in 1815 aan boord van een oorlogschip.

Te rekenen naar de sterfte-statistieken moeten in 1815 de overblijfselen van de ‘groote armée’ nog een strijdmacht hebben gevormd van 300,000 man.

Koude voeten. -

Vooral als de winter nogal streng is, zooals ditmaal het geval is, klagen een macht van menschen over koude voeten. Dat dit hoogst onaangenaam is, vooral voor hen die zittend werken, die den heelen dag op een kantoor of bureau zitten, spreekt vanzelf en weet menigeen bij eigen ondervinding. Met vilt omkleede schoenen of pantoffels, twee paar kousen, warme kruiken en andere middelen helpen niet of hoogstens tijdelijk. En toch is het voor gezonde menschen zeer gemakkelijk, van koude voeten af te komen. De voet wreekt zich door zijn koud worden over de verwaarloozing, waaraan hij blootstaat. Ook hij heeft hetzelfde recht als de hand om verzorgd te worden. En inderdaad, de ervaring leert, dat bij overigens gezonde menschen de koude voeten verdwijnen, als men ze geregeld wascht. Het is hierbij onverschillig, of men daarvoor koud of warm, water gebruikt, mits men den voet goed afdroogt en flink afwrijft.

Maar de voeten steken in kousen en schoenen, en nu worden wel de kousen gewasschen en de schoenen gepoetst, maar met de voeten, denken velen, komt het zoo nauw niet. Geen wonder, dat zij bij zulk een achteruitzetting uit louter baloorigheid koud worden!

De electriciteit en de politie. -

De Londensche politie heeft een proef genomen met kleine draagbare gloeilampjes. Deze electrische lampjes wegen met de bijbehoorende accumulators niet meer dan 1800 gram en kunnen zes uren lang een bestendig licht geven. Vooral in de schuilhoeken van *darkest London* zullen zij den braven *police-men* een kostbaar hulpmiddel zijn bij het opsporen der misdaad.

Een reusachtige punch. -

De grootste punch, die misschien ooit gegeven is, was die in het jaar 1760 van den Amerikaanschen admiraal Boskowen. Hij gaf den officieren van zijn vloot een feest en daarbij werd een groot marmeren bekken als bowl gebruikt. In deze bowl kwamen 600 flesschen rum, evenveel cognac, 1200 flesschen Malaga. 4 vat kokend water,

200 fijngeraspte muskaatnoten. 20 pond vanille, 600 pond suiker en het sap van 2600 citroenen. De geheele punch koste 12,684 dollars.

[Nummer 30]

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.

I.

Een lief, hupsch gebouwtje, uit rooden baksteen opgetrokken, de woning van een vreedzaam rentenier of het optrekje van een gegoede familie uit de naburige stad, verheft zich een weinig terzijde van den gemacadamiseerden straatweg, met twee rijen statige populieren beplant en met villa's en buitenverblijven omzoomd.

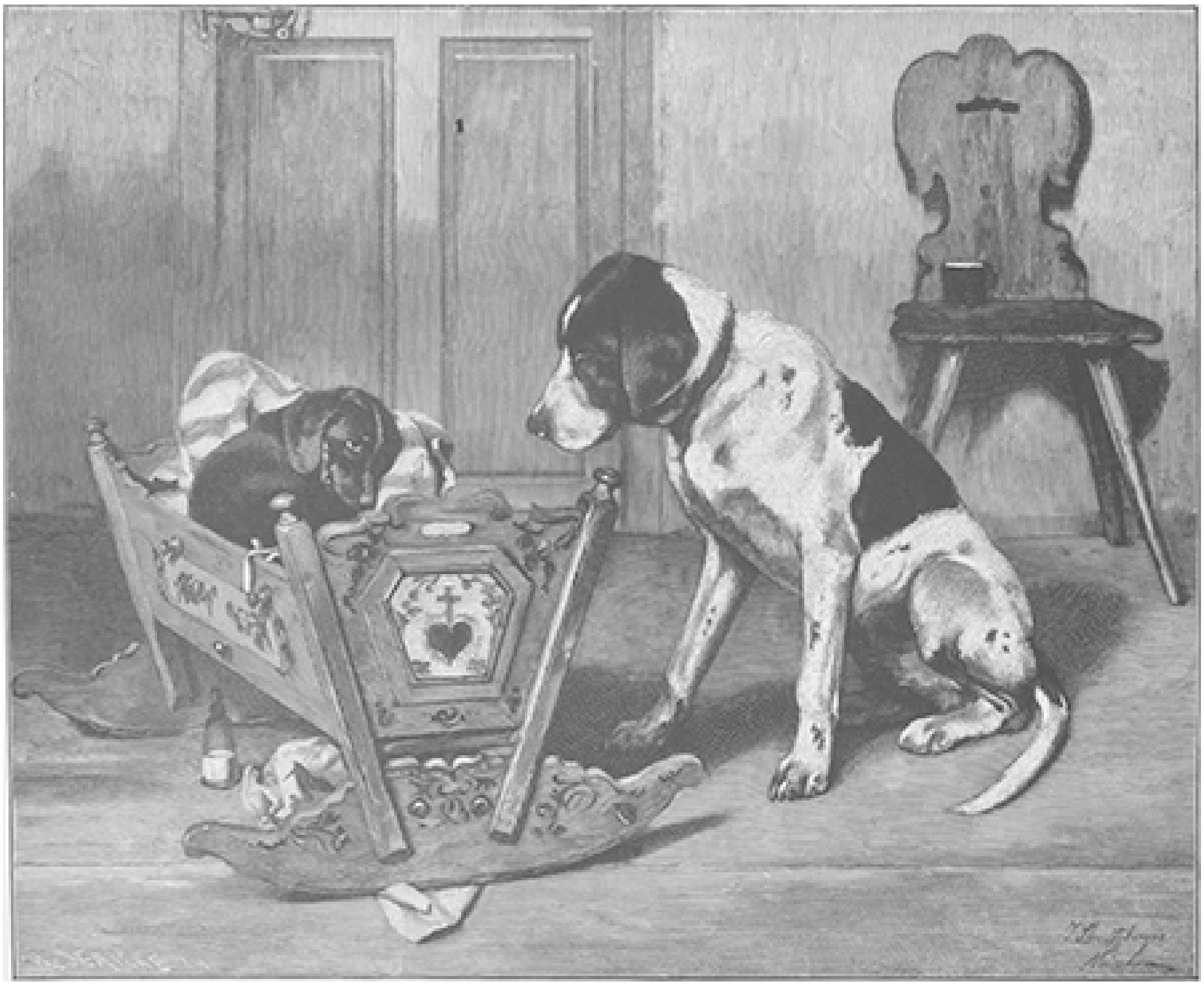

OOK EEN MOEDER AAN DE WIEG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. SCHMIZTBERGER.

Het vroolijk ietwat luidruchtig gegichel van een paar jonge dames, die met gezichten als boeien langs de met azalea's, rhododendrons en gentianen beplante perken trippelen en dribbelen, klinkt tot op den straatweg door. Op een fraai gesneden tuinbank, in de schaduw van

een breedgetakten beuk, zit een bejaarde dame, met den vinger bij wijze van *jusqu'ici* tusschen een boek, waarin zij zooeven las, althans scheen te lezen. Peinzend staart zij naar het met kiezel bestrooide en zorgvuldig geschoffelde pad, waarop zij met haar parasol grillige figuren en arabesken teekent, en deze beschouwt, als gaven zij haar iets te lezen, als kon zij daaruit de toekomst verstaan, die zij niet zonder schroom en vrees te gemoet blikt. Een oogenblik later legt zij de parasol naast zich neer, schuifelt met den voet over het zand om de daarin gegriffelde lijnen uit te wisschen, als had een ander daaruit de gedachten kunnen raden, die haar geest vervulden, en laat de kin in de palm harer fijne witte hand rusten. Een weemoedige trek plooit zich om haar lippen en zij moet zich geweld aandoen om een traan terug te dringen, die in haar ooghoek opwelt.

Wat kon haar zorg of kommer baren, haar, de rijke en geachte koopmansvrouw, wie niets ontbrak, die zich in het bezit van een liefhebbend echtgenoot, een paar aanvallige dochters en een veelbelovenden zoon mocht verheugen!

En toch was zij niet gerust, toch werd haar hart door heimelijken angst verteerd, een angst, dien zij niet voor anderen kon blootleggen en die haar dus met zijn prikkel te dieper en feller wondde.

Hoe afgezonderd zij zich ook hield, hoe weinig omgang zij had in de wereld, toch waren beangstigende, onheilspellende geruchten van groote financieele verliezen, die haar echtgenoot zou geleden hebben, tot haar doorgedrongen; toch had zij hier en daar een half woord, in een onbewaakt oogenblik geuit, opgevangen, dat haar vrees aanjoeg voor de toekomst. Deelde zij haar bekommernis aan haar man mede, vroeg zij om opheldering, smeekte zij hem haar niets te verhelen, dan stelde hij haar steeds met een glimlach gerust en verklaarde, dat de zaken nog nooit zoo voorspoedig waren gegaan als nu. Doch een vrouwenoog ziet scherp, hoeveel te meer dat eener bekommerde echtgenoote, en daarom was het haar niet ontgaan, dat vaak een neerslachtige trek zijn mond plooide en zijn oog beneveld stond. Toen ze hem zelfs eenmaal in zijn werkkabinet verrast had, waar hij met tranen in de oogen over zijn boeken gebogen zat, en hem smeekte, zijn hart voor haar uit te storten, had hij zich onmiddellijk hersteld en gepoogd te glimlachen, terwijl hij zei: ‘Maar, kindlief, maak je toch niet noodeloos ongerust. Er is volstrekt geen gevaar bij, en je weet dat we desnoods een stootje kunnen velen.’ Hierna was hij terstond op een ander onderwerp overgestapt, en alle pogingen zijner vrouw om weer hun financieelen toestand ter sprake te brengen, wist hij op behendige wijze te verijdelen.

Haar bleef echter het ontroerde, neerslachtige gelaat van haar man bij, en ook nu stond het haar weer voor den geest, terwijl ze gedachteloos nu eens naar het kiezel, dan weer naar den wolkeloozen gezichteinder staarde. Zij had er een voorgevoel van, dat hun een groot ongeluk boven het hoofd ging, al wist ze niet, van welken kant de onweerswolk dreigde.

Uit haar mijmering wordt zij gewekt, of liever, opgeschrikt door de luidruchtige vroolijkheid harer dochters, die niets weten, niets begrijpen, niets vermoeden. Te verwonderen is het niet, dat mevrouw Van der Weegen in de stemming, waarin zij verkeert, een min of meer verstoorden blik op de meisjes werpt, wier uitgelatenheid menig voorbijganger tot een oogenblik toevens aan het sierlijk gesmeed ijzeren hek noodt, waarin in gouden letters ‘Buitenlust’ gegrift staat.

Menig wandelaar ook werpt een steelschen blik op de beminnelijke dochters van koopman Van der Weegen, die voor soliede als de Bank te boek staat en voor puissant

rijk doorgaat, en benijdt hem het bezit van zulk een woning, zulk een vrouw en zulke dochters.

Deze laatsten storen zich echter niet aan de glurende en naijverige blikken, haar hier en daar toegeworpen, maar zetten onverpoosd haar spel voort, tot de oude dame, haar peinzende houding verlatend en uit het rijk der droomen in het werkelijke leven terugkeerend, zich genoodzaakt ziet er een speldje voor te steken en haar dochters tot wat meer bedaardheid aan te manen, als waren het kinderen van tien à twaalf jaar en geen jonge dames van achttien en twintig.

Een oogenblik later staat mevrouw Van der Weegen van haar zitplaats op, nu zij een bel hoort, die het sein geeft, dat het middagmaal zal opgedragen worden.

''t Was beter, dat je de meid een handje hielpt, in plaats van hier te ravotten als kleine kinderen. De menschen blijven er van stilstaan, zoo luidruchtig ben je vandaag weer Ik geneer me er waarlijk voor.'

'Maar moeder,' merkt met een schalk lachje de achttienjarige Suze op, die de eerste aanmerking liever onbeantwoord laat, maar de tweede des te beter voor weerlegging vatbaar acht, 'we zijn toch niet in die vervelende stad, waar zoo nauw op vormen en étiquette gelet wordt, dat ge je vinger niet kunt verroeren, of ze wijzen je na. We zijn hier buiten, op *ons* buiten,' en het jonge meisje wie het leven tot dusver niets heeft gebracht dan rozengeur en zonneschijn, werpt uitdagend het blonde hoofdje in de nek. 'We hoeven ons hier toch aan geen praatjes of aanmerkingen te storen.'

Mevrouw antwoordt niet, eensdeels omdat ze daartoe niet in de vereischte stemming is, en anderdeels omdat ze weet niet opgewassen te zijn tegen de welbespraaktheid harer jongste dochter, die, zoo noodig, door haar zuster Greta krachtig gesteund wordt.

De oude dame gaat met het boek in de linkerhand en onderweg gedachteloos een viooltje plukkend, naar binnen, op eenige stappen afstands gevolgd door de beide meisjes, die gearmd over het zorgvuldig geharkte slingerpad drentelen en zich op gesmoorden toon vroolijk maken over wat zij gehechtheid harer moeder aan de étiquette noemen.

Suze is een blondine, Greta een brunette, maar overigens verraden taille zoowel als gelaatstrekken, dat zij zusters zijn, terwijl zij bovendien een beweeglijken aard, een aangeboren blijgeestigheid, op het kantje van luchthartigheid af, en een prettig karakter gemeen hebben. Beiden verstaan uitmuntend de kunst, haar vader, wanneer hij, na de drukke kantoorbezigheden in de stad, den avond in den huiselijken kring komt doorbrengen, door scherts, spel en muziek op te vroolijken en door gezelligen kout schadeloos te stellen voor de duffe kantoorlucht en het droge, eentonige werk.

Korten tijd later zijn allen aan den welvoorzienen maar eenvoudigen disch vereenigd. Aan het hoofd der tafel zit de heer Van der Weegen, een stevige vijftiger, met gezond een blozende gelaatskleur, levendigen oogopslag en hoog voorhoofd, dat evenwel door diepe voren gerimpeld is, die hem ouder doen schijnen dan hij inderdaad is, wat waarschijnlijk voor een groot gedeelte op rekening moet gesteld worden van de zorgen, onrust en teleurstellingen, die elk koopmansleven kent, maar waaraan het zijne bijzonder rijk was geweest.

Goedheid en welwillendheid zijn de hoofdtrekken van zijn karakter, dat in zijn heldere oogen weerspiegeld wordt. Ditmaal echter is er weer hetzelfde doffe floers over heen gespreid, dat zijn vrouw in den laatsten tijd reeds zoo herhaaldelijk ontsteld heeft en haar ook nu weer den blik vol bekommering op hem doet vestigen. Een geheime onrust schijnt hem het hart te beklemmen, en uit het fronsen zijner wenkbrauwen en het zenuwachtig trillen zijner mondhoeken valt op te maken, dat

hij heden bijzonder gejaagd en in abnormalen toestand is. Blijkbaar echter wil hij dit voor zijn huisgenooten, inzonderheid voor zijn dochters verborgen houden; hij schertst met Suze of plaagt Greta met den blonden tweeden luitenant, die alle middagen wel honderdmaal langs 'Buitenlust' drentelt, maar deze scherts gaat hem niet van harte. Zonder dat hij het wil ligt er iets stroefs en afgemetens in zijn woorden, en wanneer Suze of Greta schalk den bal terugkaatsen, dien hij haar toewerpt, schijnt hij het niet te bemerken, maar is in gemijmer verzonken. De afgetrokkenheid van haar vader baart den beiden levenslustigen meisjesgeen onrust, daar zij dit meer van hem gewoon zijn, al duurt ze anders nooit zoo lang als nu. De onbarmhartige Suze steekt er, in de hoop haar vader daardoor in beter humeur te krijgen, zelfs den draak mee: 'Papa heeft zeker weer een lastigen journaalpost dwars voor de maag zitten; nu geen wonder, dat het eten u niet smaakt en u mij aanziet, of u me wel met huid en haar zou willen verslinden.'

Papa glimlacht pijnlijk, terwijl mevrouw Suze een wenk geeft, met haar plagerijen uit te scheiden.

'En Louis trekt ook al een gezicht, of hem wonderwat overkomen is,' merkt Greta spottend aan, die den wenk harer moeder niet begrepen heeft of niet heeft willen begrijpen.

Louis, die deelgenoot is in zijn vaders zaak en anders nooit een répartie op de plagende gezegden zijner spotzieke zusters schuldig blijft, doet er ditmaal het zwijgen toe en kijkt zoo mogelijk nog somberder dan eerst.

'Heeft Agnes vandaag soms zuur tegen je gekeken?' vraagt de onverbiddelijke Suze, hiermee op de mooie eenige dochter van den rijken heer Topper doelend, met wie Louis al zoo goed als verloofd is.

Het schijnt werkelijk, dat Suze onwetend een gevoelige plek heeft aangeraakt, want Louis wordt rood tot achter de ooren, mompelt eenige onverstaanbare woorden en slaat een allesbehalve malschen blik op zijn zusters.

'Schei nu in 's hemelsnaam uit met je geplaag, meisjes,' vermaant de moeder, wie bij het zien der neerslachtige gezichten van man en zoon een bange vrees om het hart slaat en die als bij intuïtie voelt, dat de bom dien avond nog zal uiteenspatten.

De bevelende toon, waarop deze woorden worden geuit en meer nog het betrokken en ernstig gelaat van vader en broer, schoon zij daarvan de oorzaak niet kunnen bevroeden, brengen de jonge meisjes tot zwijgen, hoewel hun nog heelwat guitige en ondeugende opmerkingen over leelijke journaalposten en zuur ziende jonge dames op de lippen branden.

Het middagmaal wordt bijna zonder een woord te spreken verder voortgezet; de heer Van der Weegen, zijn vrouw en Louis raken ternauwernood de spijzen aan, en zoodra als maar eenigszins voegzaam is, staan Suze en Greta van haar plaatsen op, mompelen onder het heengaan nog iets en verlaten de kamer om in het park een avondluchtje te scheppen.

Nauwelijks zijn beide meisjes weg, of mevrouw die in angstige verbeiding het gelaat van haar man heeft gadegeslagen, maar om den wille harer dochters elke vraag, hoezeer die haar ook op de lippen brandde, terugdrong, zegt, terwijl er een bezorgdheid in den toon harer stem doorklinkt, die zij tevergeefs tracht te temperen: 'In Godsnaam Willem, zeg toch wat er aan scheelt. Ik kan deze marteling niet langer uitstaan!'

Op het hooren dezer woorden schijnt de heer Van der Weegen uit een benauwenden droom wakker te schrikken; zijn gelaatskleur verschiet, het angstzweet parelt hem op het voorhoofd, zijn tanden klapperen, en zonder verdere inleiding zegt hij nu in

eens wat hij haar zoo lang geheim hield: ‘Wat er aan scheelt, vrouw? We zijn geruïneerd!’

II.

Als een donderslag bij helderen hemel treft haar deze tijding, want, al besefte zij instinctmatig, met het fijne gevoel der echtgenoote en moeder, wie niets ontgaat, dat er een onheil broeide, zoo vreeselijk had zij zich de ramp niet voorgesteld. Dat eene woord, koud en gevoelloos geuit, in een vlaag van radeloosheid als het ware van die lippen geprest, welke het zoo lang hadden teruggehouden, ploft haar neer van de hoogte, waarop zij stond, in een afgrond vol kommer en wee; dat eene woord vernietigt al hare illusies, de droomen waarin

een rijke moeder zich vermeit voor het geluk harer kinderen.

In een enkel, ondeelbaar oogenblik trekt, snel als het weerlicht, een visioen van akelige spookbeelden haar geest voorbij. Zij, de koopmansvrouw, beseft ten volle wat het zeggen wil, geruïneerd, tot den bedelstaf gebracht te worden, na eerst alle gemakken en geneugten der weelde te hebben genoten.

Maar niet om haar zelve bekommert zij zich: zij denkt aan haar man, die steeds gewerkt heeft en gezwoegd, dag en nacht, met onbezweken ijver en stalen volharding, om zijn kinderen in hun stand te kunnen opvoeden en grootbrengen, om hun een onbezorgde toekomst te kunnen verschaffen, zonder ooit iets voor zich zelf te begeeren dan de overtuiging, altijd en in alles naar plicht en geweten gehandeld te hebben, en die nu voor haar zit, gebroken en vernietigd onder het wicht van den slag, waarvan hij haar nu deelgenoot heeft gemaakt. En van haar man dwalen haar gedachten af naar haar levenslustige dochters, die als vlinders van de eene bloem naar de andere hebben gefladderd en steeds geleefd uit den korf zonder zorg, die ontbering en armoede enkel uit de verte hebben aanschouwd, in de hutten der armen - wier wenschen steeds zoo spoedig ingewilligd waren als gevormd. Zij denkt ook aan haar zoon Louis, die het oog had laten vallen op het rijkste en bevalligste meisje uit den omtrek, en wiens verloving met haar zoo goed als vaststond. En nu....?

Al deze denkbeelden doorkruisen als een bliksemflits haar geest, terwijl zij in gedachten het noodlottige woord herhaalt.

'Ik heb u den slag, die op komst is, niet langer willen verhelen, Marie,' zegt de koopman, na een oogenblik toevens. 'Al nam ze ook van dag tot dag af, toch had ik tot dusver nog altijd hoop gekoesterd, dat hij af te wenden zou zijn, en ik wilde je daarom niet voorbarig verontrusten, te meer daar ik weet dat ge je altijd dadelijk het ergste voorstelt. Maar nu is alle hoop verloren, niets kan me meer redden, en daarom achtte ik het mijn plicht, je niet langer iets meer te verbergen, hoe zwaar mij die stap ook viel. Mijn arme, ongelukkige vrouw, hoe graag had ik je dit leed bespaard, hoe graag alleen al het gewicht van de ramp gedragen! En toch, Marie, de Hemel is mijn getuige: *mijn* schuld is het niet...'

'Dat weet ik, Willem,' valt mevrouw, haar tranen wegwisschend, hem in de rede, 'in de vijf en twintig jaren dat we gelukkig getrouwd zijn, heb ik u te goed leeren kennen en waardeeren, om niet overtuigd te zijn, dat gij er niet de minste schuld aan hebt. Maar wat er ook gebeurd zij of nog moge gebeuren, steeds zal ik, als in het verleden, u trouw ter zijde staan. Geluk en weelde heb ik tot dusver aan uwe zijde gedeeld; plicht is het, nu ook ontberingen en armoede te aanvaarden, zoo ons die beschoren zijn.'

Deze deelnemende en opbeurende woorden zijner vrouw deden den koopman blijkbaar goed, al scheen hij zijn ontroering nog niet meester. 'Ik dank je, Marie, ik had niets anders van je kunnen verwachten,' was al wat hij kon uitbrengen.

'Maar hoe heeft zich de zaak toch toegedragen, Willem? Ik ben sterk genoeg om alles te vernemen; verheel mij niets, ik ben op het ergste voorbereid.'

Het scheen den heer Van der Weegen zwaar te vallen, ook na de bemoedigende woorden zijner vrouw, haar de heele toedracht der zaak uiteen te zetten. Eindelijk had hij zijn aarzeling overwonnen en verhaalde het volgende:

'Ge weet, vrouw, hoe mij in de laatste jaren veel tegen den wind is gegaan en ik gevoelige slagen heb gekregen, die mij allesbehalve goed deden, maar toch had ik altijd nog het hoofd flink boven water kunnen houden, terwijl nieuw aangeknoopte

relaties met huizen van den eersten rang mij ruime winsten in het verschiet stelden, zoodat ik met vertrouwen hoopte, binnen een jaar twee, drie, de geleden verliezen meer dan dubbel hersteld te hebben.'

Hier hield de heer Van der Weegen een oogenblik op en streek met de hand over het voorhoofd, als om zijn gedachten bijeen te verzamelen.

'Door dien schurk van een Mensing,' vervolgde de koopman opgewonden, 'die voor een jaar ofdrie met nagenoeg tachtig duizend gulden van me aan den haal ging en nu, naar ik hoor, hoog en droog in Amerika zit, is er mijn positie natuurlijk niet op verbeterd. Had ik die som nu terug,' zei de heer Van der Weegen bitter, 'dan zou ik er wel kans toe zien - al ging er ook dán nog een zware wijs op - er mij door heen te slaan. Maar gedane zaken nemen geen keer.'

Hier staakte de koopman voor de tweede maal zijn verhaal, daar zijn geest zich te veel en bij voorkeur in het verleden bewoog. Na een zwaren zucht geloosd en krachtig met het hoofd geschud te hebben, als om die gedachten af te weren, hervatte hij:

'Om nu op het onderwerp terug te komen, al sinds verscheiden jaren deed ik uitgebreide zaken met de firma Troms & Co, een van de soliedste in het heele land en die ook in het buitenland een gevestigden naam heeft. Welnu, achtereenvolgens werden verscheiden wissels van me niet gehonoreerd, en ten slotte viel er niet aan te twijfelen, of de schijnbaar zoo solide firma, die haar hoofdkwartier in Berlijn had, was een behendige oplichterstroep.

Ik hoopte nog, dat de geruchten, zooals veelal het geval is, althans overdreven waren en wilde je daarom niet voorbarig kwellen, maar spoedig was alle twijfel weggenomen. De firma is al insolvent verklaard, de firmanten hebben hun biezen gepakt en zich aan het gerecht ontrokken, en mijn pogingen om uit den faillieten boedel te redden wat nog te redden viel, hebben geen resultaten opgeleverd.

Troms & Co hebben mij tot een geruïneerd man gemaakt. Ze zijn zoo behendig, en daarbij in schijn zoo correct te werk gegaan, dat verscheiden handelslui met mij in den val geloopen zijn en het gezamenlijk deficit een paar millioen te boven gaat, waar ik voor ruim twee ton onder zit. Mijn crediteuren hebben al lont geroken, want van alle zijden wordt mij geld opgevraagd, terwijl ik niet in staat zal zijn, de wissels op den vervaltijd te honoreeren.'

De heer Van der Weegen liet het hoofd in de handen zinken en zat roerloos naar den grond te staren. Mevrouw nam liefderijk zijn handen in de hare en trachtte hem met echt vrouwelijken tact en teederheid een hart onder den riem te steken.

Getroffen door deze blijken van liefde richtte de koopman het hoofd weer op en zei, terwijl er tranen in zijn oogen blonken:

'Wat mij het meest grieft, Marie, is, u, mijn goede, lieve vrouw, tot den bedelstaf gebracht te hebben en de ellende van mijn kinderen, maar bovenal de schande, waarmee mijn tot dusver onbevlekte naam zal bezoedeld worden, de onmogelijkheid, waarin ik verkeer, mijn verplichtingen na te komen. En dan,' riep de heer Van der Weegen zich opwindend uit, 'is het niet hard, wanneer men dertig jaar gezwoegd heeft om elk het zijne te geven, en altijd de stiptste eerlijkheid en meest nauwgezette goede trouw betracht, door de wereld, die van geen verzachtende omstandigheden wil weten, voor wie noch rechtschapenheid, noch eerlijkheid pleiten, als een bankroetier gebrandmerkt, als een schurk en oplichter met den vinger nagewezen te worden?'

De koopman die voor het eerst zijn overkropt gemoed voor zijn liefhebbende vrouw kon ontlasten, borst in een vloed van tranen uit. Tevergeefs putte zijn echtgenoote zich uit in troostredenen en trachtte hem onder het oog te brengen, dat,

daar hij zich voor God en zijn geweten zuiver wist, de blaam der menschen hem niet kon deren, dat zij en hun kinderen zich in alles zouden kunnen schikken, dat God eindelijk nog uitkomst kon geven, nu het water aan de lippen gestegen was.

'Maar ik kan de gedachten niet wegzetten aan hen, die, in mijn val meegesleept, er al hun have en goed bij inboeten. Zij zullen mij als de oorzaak van hun ondergang aanklagen, zij zullen mij vervloeken, en toch, God weet het, dat ik er geen schuld aan heb. Den laatsten penning zal ik besteden om, zooveel in mijn vermogen is, den omvang van de ramp voor anderen te beperken.'

Door zijn aandoening overmeesterd, sloeg de ongelukkige de handen voor de oogen en schreide als een kind.

'Ik zal deze schande niet overleven,' snikte hij.

'Maar Willem,' vroeg mevrouw, wie het hart van kommer ineenkromp, doch wier kloeke natuur bij het klimmen van den nood aan wilskracht en vastberadenheid won, 'zie je de toekomst niet te somber in? Is er dan geen uitstel te bekomen, wat al veel gewonnen zou zijn?'

'Neen, Marie,' klonk het dof uit den mond van den koopman, 'juist zij, die de meeste verplichting aan mij hebben, die ik herhaaldelijk, wanneer zij in ongelegenheid verkeerden, heb bijgesprongen, juist zij zijn nu het onverbiddelijkst om hun geld terug te eischen. En zelfs, al wilden zij uitstel geven, het kan mij niet baten; het vertrouwen in mij is eenmaal geschokt, vernietigd, en zonder vertrouwen geen crediet, zonder crediet geen zaken.

De ongunstigste berichten zijn al omtrent mij in omloop. Het is onbegrijpelijk hoe weinig tijds er voor noodig is om een man totaal af te breken,' voegde de heer Van der Weegen er op bitteren toon bij.

'Maar gij hebt vrienden, Willem,' wierp mevrouw hem tegen, 'vermogende, invloedrijke vrienden, die, zoo gij hen van uw hachelijken financieelen toestand in kennisstelt, gaarne bereid zullen zijn, u voor te schieten, wat voor het oogenblik onontbeerlijk is om u uit den brand te redden. Ge moogt u door geen valsch gevoel van schaamte laten verleiden te zwijgen, waar spreken plicht is. Mijnheer Topper bij voorbeeld....'

Louis, die zwijgend bij het gevoerde gesprek tegenwoordig was en in peinzende houding voor zich uit staarde, kleurde andermaal een gloeiend rood de wangen, en de diepste minachting fonkelde uit zijn oogen.

'Spreek me niet van Topper, Marie,' hernam de heer Van der Weegen, 'nog nooit is mij iemand zóó tegengevallen. Toen ik voor een paar dagen bij hem was om hem raad en steun te vragen, behandelde hij mij zoo uit de hoogte, of ik een kruier was en gaf mij onomwonden te verstaan, dat voortaan van een huwelijk tusschen Louis en Agnes niets komen kan, en Louis, wien ik dit, om hem zijn laatste hoop niet te ontnemen, verzwegen had, heeft hij gisteren als een schooier de deur gewezen. Ik mis dan ook den moed, dien steenharden duitendief nog eenmaal te voet te vallen en een zekere weigering te gemoet te gaan. En wat mijn andere vrienden betreft, allen maakten zich, de een al met een ellendiger uitvlucht dan de ander, van mij af. Vrinden in den nood, honderd in een lood, Marie!'

'Arme man, arme Louis!' zuchtte mevrouw, terwijl ze ontmoedigd de armen in haar schoot lei. Na een oogenblik van pijnlijke stilte vroeg zij aan den laatste: 'Heb je Agnes sinds nog gesproken, of denkt ook zij over ons evenals haar hartelooze vader? Maar neen, dat kan niet, daarvoor ken ik haar edel hart te goed.'

'Goddank neen!' antwoordde Louis met vuur. 'Agnes heeft een hart van goud; zij gevoelt nog hetzelfde voor mij nu ik doodarm ben, als toen wij in goeden doen waren.

Ze heeft mij beloofd, mij trouw te zullen blijven, en dat zal ze ook, wat er ook moge gebeuren. Ik kan op haar rekenen als op mij zelven. Maar wat baat mij dat, nu haars vaders stijfhoofdigheid van geen huwelijk tusschen ons wil weten en hij Agnes uitdrukkelijk verboden heeft, kennis met mij te houden. Op een ergerlijke manier heeft hij mij de deur gewezen,' en het rood der verontwaardiging kleurde opnieuw de wangen van den jonkman, nu hij weer aan die beleediging dacht 'Voor karakter, rechtschapenheid, kennis of bekwaamheid heeft hij nooit oog gehad. Geld trouwt geld is steeds zijn lijfspreuk geweest.'

(*Wordt vervolgd.*)

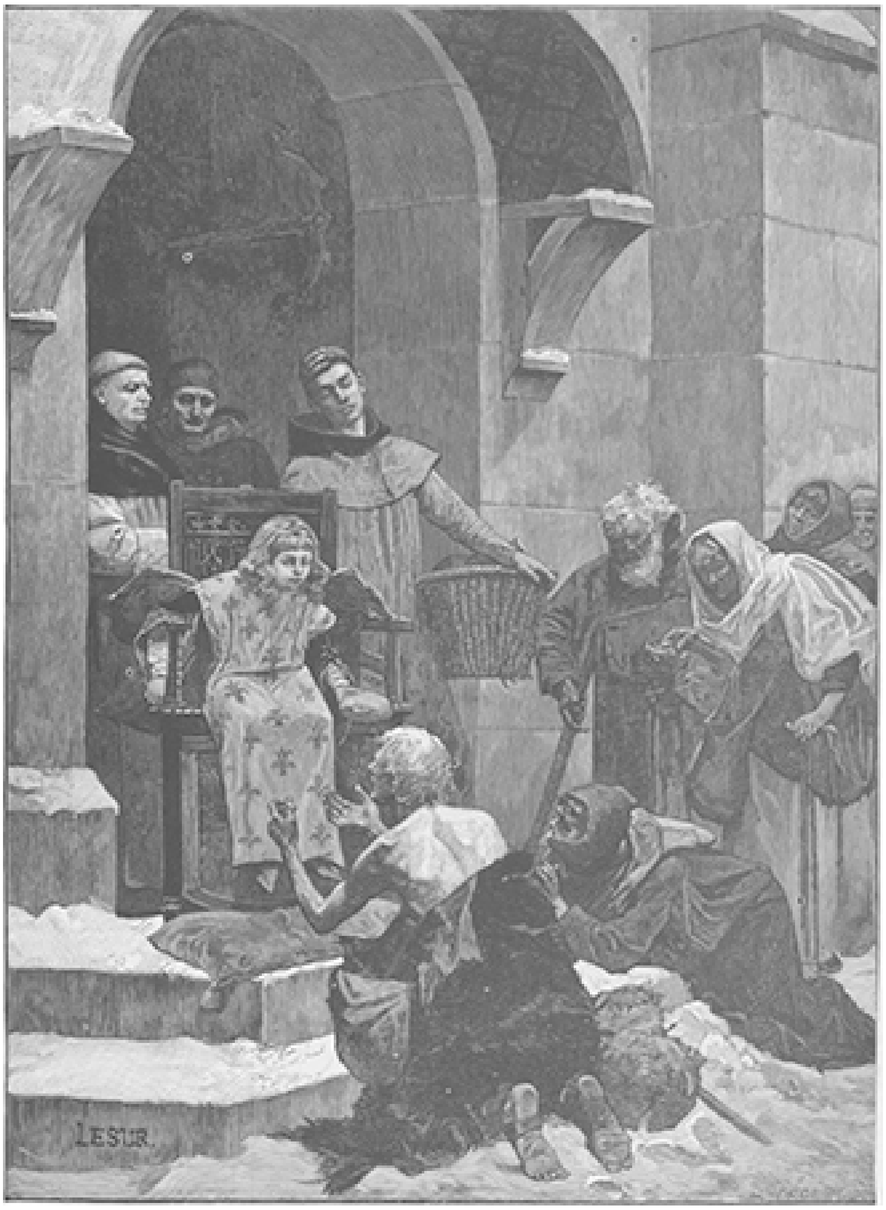

DE H. LODEWIJK ALS KIND AALMOEZEN UITDEELEND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LESUR.

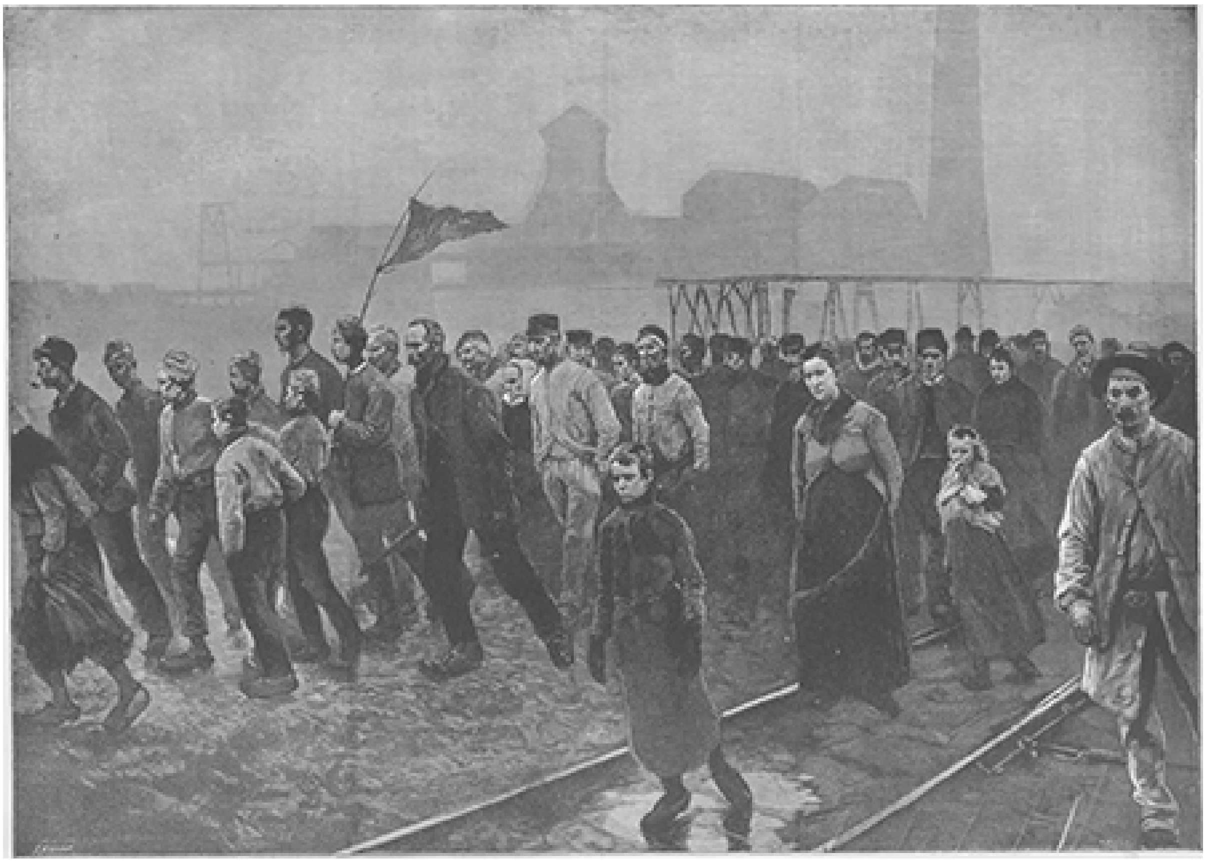

WERKSTAKERSBETOOGING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GASTON LA TOUCHE.

Niet in bekoring.

(Zie bladz. 227.)

Neen 'martelende twijfel'
   Heft mijn jonglingshart doorwond,
Wen ik opzag naar de starren
   In den zomeravondstond!

Als bij 't sluimren van de schepping
   Ik Gods heerlijkheid geniet,
Voel ik door mijn ziele trillen
   Een van heimwee roerend lied.

O, dan treft mij niet het ruischen
   Van den zilverblanken stroom,
Die de beelden op doet rijzen
   Van een lang vervlogen droom.

Niet de vrede van de wouden
   Met hun loofgordijn getooid,
Noch de schoonheid van de bergen
   Waar de maan beur goud op strooit.

Niet de lieflijkheid der dreven
   Waar het bloempje geuren spreidt,
Noch der puinen die ons neuren
   't Liedje der verganklijkheid.

Neen, vervuld van dankbre liefde
   Voor Gods wonderwerk omhoog,
Blijf ik als in geestvervoering
   Staren op den hemelboog.

En een zucht ontglipt mijn harte,
   Dat van zoet verlangen brandt
Naar den Schepper van de starren,
   Naar het eeuwig Vaderland.

Stein.

P.N. BROUNS.

De Amerikaansche.
Door Mathilde.
(*Slot.*)

Als door den bliksem getroffen, staarde mevrouw Van Wieringdaele haar aan.

'Dat is onzin, een krankzinnig idee. Je kunt God beter dienen door een familie van den ondergang te redden dan door je op te sluiten in een klooster. Dat is dweperij, ellendig fanatisme! Je doet het om je op mij te wreken.'

‘Neen mevrouw, sedert jaren, misschien van mijn vroegste jeugd was dit mijn vaste voornemen. Ik heb er echter nooit iemand over gesproken dan mijn biechtvader. Als de toekomst der kinderen verzekerd is, vertrek ik onmiddellijk naar het noviciaat.’

‘En je weet niet eens of je voor het klooster geschikt zijt, of je het er vol zult houden.’

‘Dan zal ik toch niet trouwen, want ik heb....’ Zij zweeg, mevrouw Van Wieringdaele zou het toch niet begrijpen en er zeker mede spotten, dat zij geen anderen Bruidegom wilde dan Christus.

‘Hoe kan een meisje van twintig jaar over haar toekomst beslissen?’ riep zij heftig uit. maar in het diepst van haar hart hoorde zij een stem, die haar zeide: ‘Antoinette is niet als andere meisjes; wanneer zij een besluit neemt, is het de vrucht van ernstig nadenken en lang onderzoek en zij zal het ten uitvoer brengen kost wat kost.’

‘Hebt ge dus niet de minste genegenheid voor mijn armen jongen?’ vroeg zij radeloos.

‘Ik houd veel van Godfried als vriend, als broer misschien, maar nooit heb ik in hem iets anders gezien en vermoedde ook niet dat hij mij op andere wijze genegen kon zijn.’

‘Antoinette,’ riep de Douairière op smeekenden toon met gevouwen handen, bijna neergeknield voor het jonge meisje, ‘heb medelijden met mijn arm kind! Gij alleen kunt haar redden. Alles kan nog goed geschikt worden. Hij wordt uw man, de voogd van de kinderen, Koosje trouwt met Holm, Godfried zal alles zoo regelen en verdeelen dat gij allen uw wettig aandeel krijgt. Niemand ter wereld behoeft het te vermoeden, hoe alles eigenlijk toegaat. Hij blijft hier, hij kan nuttig werkzaam zijn, gij, die zoo zeer met hem overeenkomt in karakter en zienswijze, werkt met hem mede. Wat kunt gij samen veel goed doen! Gij zult zoo gelukkig samenzijn, zooveel meer kunnen tot stand brengen dan als gij versuft in het klooster en hij arm en verlaten door de wereld zwerft. Kom Antoinette, luister naar mij; ik stel mij buiten alles. Ik zal nooit tot u komen, ik zal heengaan, ik zal u niet door mijn aanblik ergeren, ik weet dat ik niet waardig ben met zulke brave menschen te verkeeren, maar red mijn zoon, belet hem heen te gaan, zeg hem dat gij alles weet en zijn vrouw wilt worden. Hij zal u danken, u zegenen...’

Zij zweeg uitgeput, nu lag zij op den grond naast de canapé aan de voeten van het meisje, dat zij als een dienstbare behandeld, als een schuldige uit haar huis gejaagd had.

Antoinette voelde zich van diep medelijden vervuld, zij wilde haar oprichten, maar heftig stiet de weduwe haar weg.

‘Neen, neen, laat mij zoo liggen. Ik zal mij vernederen voor u, als gij dat verlangt; misschien als ik lang genoeg in het stof heb gelegen, dat ge u ontfermt over mijn Godfried, mijn arm kind! Antoinette, kan niets je bewegen, kan ik niets zeggen, niets doen, wat je afbrengt van je plan? Denk aan je goede moeder; zou zij het goedkeuren wat je nu doet, want o ik begrijp het wel, je doet het alleen uit haat om je op mij te wreken.’

‘Neen mevrouw!’ antwoordde het meisje uit de volheid van haar hart. ‘God is mijn getuige, dat ik niets liever zou willen dan u te helpen, dan Godfried hier te houden, maar op de manier die u mij voorstelt, is dit onmogelijk Ik moet mijn roeping volgen evenals hij de stem gevolgd heeft, die hem riep tot den katholieken godsdienst. Die stem, geloof mij, is onweerstaanbaar, want zij komt van God. Wij moeten ze volgen als zij in onze ziel weerklinkt. Wat ik doen kan zal ik doen, maar ik ben niet

alleen, ik zal mijn aandeel afstaan aan u en Godfried, zoodra ik er recht op heb. God heeft mij geroepen toen ik arm was en arm zal ik tot Hem gaan.'

'God! Altijd God! O dat ik mij weer voor overwonnen moet verklaren en altijd door Hem, dien ik verzaakt, verlaten, verloochend heb!'

'Hij is rechtvaardig, mevrouw, maar ook barmhartig. Waarom u niet tot Hem gewend; een gebroken en vermorzeld hart heeft Hij nooit versmaad.'

'Maar mijn hart laat zich niet breken, neen nooit! Nu weet ge alles, juffrouw Van Wieringdaele; ik heb u alles bekend, 't was mijn laatste troef, nu heb ik het spel verloren. Doe nu met mij wat ge wilt. O u is genoeg gewroken!'

Zij lag als ineengeschrompeld in een hoek der canapé; zij scheen nu wel een oude afgeleefde vrouw, alle levensmoed, alle strijdlust had haar verlaten, en nog wilde zij zich niet voor overwonnen verklaren, nog kon zij het trotsche hoofd niet buigen.

'Wees gerust, mevrouw!' antwoordde Antoinette, 'uw geheim is veilig bij mij, niemand zal er ooit iets van weten, ik heb 't beloofd. Het zal mij wezen of dit gesprek nooit tusschen ons gehouden werd. Ik weet van niets.'

'En niets kan je besluit doen veranderen?'

'Niets mevrouw, niets.'

'Ga dan heen en mijn noodlot kome over mij en mijn arm kind.'

Antoinette stond op en ging naar de deur; toen keek zij even om en zag mevrouw Van Wieringdaele rechtop staan, bleek als een lijk, met de hand zwaar leunend op een tafeltje. Zij zag dat zij moeite had zich overeind te houden en diep medelijden maakte zich nu van haar meester.

'Mevrouw, kan niets meer u kalmte geven of hoop?'

'Neen niets! Een woord van u alleen.'

'Dat kan ik niet uitspreken. Mijn ouders zijn nu naar ik hoop daar, waar geld noch goed meer waarde heeft. Uit hun naam bied ik u vergiffenis aan.'

'Ik heb ze niet noodig.'

'Wanneer ik alleen te beslissen had, ik zou het offer van Godfried niet aannemen; ik herhaal 't u nogmaals wat ik u gezegd heb. Waarover ik te beschikken heb, of het veel is of weinig, dat sta ik hem af. Wil u hem dat zeggen?'

'Verlaat mij, ik kan je niet meer zien.'

Antoinette boog en vertrok; zoodra zij alleen was, begaven der Douairière haar krachten en zij viel bewusteloos op den grond neder.

XXV.

Alles was geregeld; Godfried van Wieringdaele had zijn testament gemaakt en ging nu op reis naar Amerika. Niemand vond het vreemd dat hij, meerderjarig geworden, zijn geboorteland ging bezoeken.

Zijn trouwe vriend Arnold Holm bracht hem aan boord van het schip, dat hem over den Oceaan zou voeren.

Arnold had zijn vriend in den laatsten tijd eenigszins vreemd gevonden. Godfried gaf hem zijn beschikkingen op of hij niet meer van zijn reis dacht terug te komen, maar zijn geheim deelde hij hem niet mede; hij had hem een afschrift gegeven van zijn testament en verzegelde een brief, dien hij hem verzocht te openen, wanneer hij bericht van zijn overlijden mocht ontvangen.

'Nu dat kan nog lang duren, je kunt hem nog wel zelf met ongeschonden zegels terugkrijgen,' schertste Arnold.

‘Men kan niet weten wat er gebeurt,’ antwoordde Godfried ernstig, ‘wijs is hij die niet op den dag van morgen rekent; de zee tusschen hier en Amerika is zoo diep.’

‘Ik hoop dat het je niet ondervinden moogt,’ hernam de dokter met een poging tot glimlachen, die hem echter slecht afging, want onwillekeurig kwam hij ook onder den indruk van sombere voorgevoelens.

Op zijn doorreize naar Rotterdam bezocht hij Antoinette om van haar afscheid te nemen.

‘Mijn moeder heeft mij alles verteld wat er tusschen haar en u is voorgevallen,’ zeide hij haar, ‘ik mag u niet afbrengen van uw besluit, maar dit alleen wil ik u nog verklaren: toen ik nog meende werkelijk Godfried van Wieringdaele te zijn, toen ik mij zelf rijk en onafhankelijk dacht, zou 't mijn liefste wensch zijn geweest, alles met u te deelen. Gelooft ge dat?’

Antoinette knikte van ja en beiden zwegen een poos; toen zeide hij zuchtend:

‘God heeft het anders beschikt, 't ware te schoon geweest. Zijn wil geschiede!’

‘Hoe heeft uw moeder het afscheid doorstaan?’ vroeg zij om aan het gesprek een andere richting te geven.

‘Ik heb geen afscheid genomen; eerst als ik weg ben zal zij het weten, dat ik voor goed ben vertrokken. Antoinette, zult ge haar niet verlaten. Als gij nog iets voor haar doen kunt, laat het dan niet!’

‘Ik beloof 't u, Godfried.’

‘Zij heeft mij ook gezegd, welk een geschenk gij haar hebt gegeven. Zij neemt het voorloopig dankbaar aan. Anders zou zij mij vergezeld hebben; nu blijft ze vooreerst in Vaartzicht. Wanneer ik mij daarginds een vast bestaan heb verzekerd, zal ik haar over laten komen en dan geef ik u het geld terug.’

‘Neen, ik wil het niet terug hebben, ik geef het u gaarne. Ik heb het niet noodig.’

‘Gij moogt er uw zusters en broers en uw goede werken niet van berooven Reeds te veel schade hebben wij hun veroorzaakt.’

Hij stond op en drukte haar hand.
'Vaarwel Antoinette! Tot wederziens, bij God.'
'Wij ontmoeten elkander in het gebed,' fluisterde zij diep aangedaan.
'Ja, dat is een troost! O hoe diep ongelukkig zou ik mij voelen als ik niet geloofde aan een Vader, die ons niet verlaat, aan de gemeenschap, waarin wij door het gebed met onze levende en overleden broeders en zusters leven. Ge hebt het beste deel gekozen, Antoinette, bid voor mij uw Bruidegom, den Eenige, wien ik uw liefde niet benijd en dan tot wederziens, nogmaals!'
En hij ging heen.

⁎

Mevrouw Van Wieringdaele hoorde van Arnold Holm het eerst, dat haar zoon naar Amerika vertrokken was en ontving van hem een brief, dien hij hem voor haar had ter hand gesteld, toen zij op de 'Utrecht' afscheid namen.
Zij hield zich oogenschijnlijk goed en bleef den schijn aannemen of het een plezierreis gold. Een week later echter, toen zij de courant opnam, was 't eerste dat zij las het bericht, dat de 'Utrecht' niet ver van de Engelsche kust vergaan was en dat de grootste helft der passagiers en equipage zich niet had kunnen redden. Onder de dooden herkende men ook het lijk van den heer Van Wieringdaele.
Maar nog vóór dat de bevestiging kwam van zijn dood, was zijn moeder krankzinnig geworden. De jonge Wieringdaele's kwamen in het bezit van Vaartzicht en van het groote fortuin, door Godfried nagelaten; zijn moeder sleept nog altijd haar treurig bestaan voort in een krankzinnigengesticht.
Uren lang staart zij wezenloos voor zich uit; soms alleen roept zij de namen uit van Godfried en Juan en dan weer zegt zij op ernstigen toon met opgeheven hand:
'Gij hebt overwonnen, o God van Miguel!'

Bij de Platen.

Ook een moeder aan de wieg. -

Ook een moeder, en dat wel een heel teerhartige, al is ze maar een redeloos beest. Trouwens de moederliefde geeft aan het redelooze dier dikwijls een scherpzinnigheid, die op menschenverstand lijkt. Of schijnt het niet haast menschelijk overleg, dat den grooten hond bewogen heeft, zijn jong in het warme wiegje te leggen, waaruit straks de moeder haar kleine heeft weggehaald? En spreekt er geen echt moederlijke voldoening uit de groote goedige oogen bij de beschouwing van den kleinen lieveling, die zich zoo lekkertjes koestert in het zachte bedje? De dankbare uitdrukking van het kleintje beantwoordt geheel aan de teere zorgzaamheid der oude. En toch zal niemand zeggen dat de schilder van ons aardig tafereeltje in zijn voorstelling overdreven heeft, met andere woorden dat hij zijn honden te menschachtig gemaakt heeft.

De H. Lodewijk als kind aalmoezen uitdeelend.

Ziedaar een tafereel, wel in staat ons te boeien en te stichten in deze dagen, nu de armoede van alle kanten een zoo dringend beroep doet op de christelijke liefdadigheid. Armen zult gij altijd bij u hebben, heeft de Zaligmaker gezegd, en zoo kan het ons niet verwonderen dat de treffende voorstelling in dit nummer, ofschoon ons verscheidene eeuwen terug verplaatsende, op dit oogenblik nog volkomen actueel mag heeten. Ook tegenwoordig reikt de christelijke liefde den hongerenden arme nog spijs en drank.

Alleen zien wij niet meer, dat koningskinderen zich in het openbaar met dit werk van barmhartigheid afgeven; zulk een schouwspel hoort enkel in de katholieke middeleeuwen thuis, toen de vorst van jongsaf leerde, zijn hoogste glorie te zoeken in de beoefening der deugd, toen de bescherming van weduwen en weezen als de eerste ridderplicht gold, waarvan een vorst zich te kwijten had. En vooral was dit het geval met het engelachtige koningskind, ons hier door de fraaie schilderij van Lesur voor oogen gesteld, den H. Lodewijk, van zijn prille jeugd af door zijn heilige moeder Blanca gevormd tot dat toonbeeld der koningen, hetwelk hij op later leeftijd worden zou.

Werkstakersbetooging. -

Hadden de grooten en machtigen immer aldus het gebod der liefde beoefend, allicht zou ons veel bespaard zijn van de treurige tooneelen, die de strijd tusschen arbeid en kapitaal in onze dagen oplevert en waarvan de volgende gravure ons een aangrijpend staaltje biedt. Maar terwijl aan den eenen kant het ‘uitzuigend kapitalisme,’ gelijk de H. Vader zich uitdrukt, meedoogenloos den arbeider het karige brood betwistte, werd hem van den anderen kant het levende brood van den godsdienst uit den mond gestooten, en aldus in geestelijken en stoffelijken zin tot een hongerlijder gemaakt, komt hij in verzet tegen een maatschappij, die hoe ook om verlichting, vooruitgang, humaniteit enz. geroemd, toch den arbeider geen menschwaardig bestaan schijnt te willen of kunnen verzekeren.

Aanschouw die rampzalige opgeruiden op het pakkend tafereel van La Touche: niet alleen stoffelijke ontbering, maar vooral gemis aan hooger goed, aan tevredenheid, aan blijmoedig plichtsbesef, aan christelijke berusting en godsdienstzin staat op de harde, norsche trekken te lezen. Brood! klinkt de eisch, in hun roode vlag geschreven, maar met brood alleen zijn die beklagenswaardige slachtoffers van den modernen tijdgeest niet geholpen.

De mensch leeft niet van brood alleen, staat er geschreven, en een schouwspel als ons hier onder de oogen gebracht wordt, maakt ons dat woord meer dan ooit duidelijk.

Hier volstaat geen aalmoes; hier valt goed te maken wat een jarenlang toegepaste hartelooze materialistische staathuishoudkunde bedorven heeft.

Uit de Panama-Campagne. -

Van de werkstaking naar Panama is de sprong zoo heel groot niet, want ook hier hebben wij met een werkstaking te doen, al is ze, in tegenstelling met de gewone, welke veelal de schuld der werklieden zijn, een gedwongene door de bedriegerijen op groote schaal, die in de laatste maanden zijn aan het licht gekomen.

Een ieder, die de verwikkelingen van dit treurspel in de dagbladen gevolgd heeft, zullen de namen der twee mannen bekend zijn, die in den laatsten tijd op ieders lippen waren en van wie wij den lezers hier de portretten aanbieden.

Al heeft Eduard Drumont aan deze campagne geen werkzaam aandeel kunnen nemen, daar hij voor eenige maanden een onderkomen heeft gekregen in de gevangenis Sainte-Pélagie, wegens beleediging van den minister Burdeau, toch heeft hij, misschien meer dan eenig ander, er den krachtigsten stoot aan gegeven door zijn boek *La dernière Bataille*, waarin hij de zwendelarij van de Panama-kanaal-maatschappij in kleuren en geuren heeft geschetst.

Drumont, dien men, naar zijn uiterlijk te oordeelen, eer onder de zonen dan onder de bestrijders van Israël zou rangschikken, is de woordvoerder van hen, die den joodschen invloed op sociaal en politiek gebied verderfelijk achten voor Frankrijk en niets onbeproefd laten om het land van den H. Lodewijk voor overheersching door het Semitische ras te vrijwaren.

In onzen tijd van eigenbaat en bedrog, van zelfzucht en omkooping, moet men onwillekeurig eerbied hebben en sympathie voor een man uit één stuk als Eduard Drumont, die voor zwaard de pen heeft gegrepen en niet moede wordt zijn Frankrijk, dat hij zoozeer liefheeft en door een drift joodsche bloedzuigers ziet uitgezogen, toe te roepen, vanwaar het grootste gevaar dreigt.

Het tweede portret is van Andrieux, die, hij moge al tot dusver als prefect der Seine en afgevaardigde in beperkten kring bekend zijn geweest, nu opeens een Europeesche vermaardheid heeft verkregen door zijn onthullingen in zake het Panama-schandaal. In den laatsten tijd medewerker van Drumont aan de *Libre Parole*, was hij te voren advocaat, magistraat, afgevaardigde, gezant en prefect van politie, in alle welke betrekkingen het hem gelukt is, een groot aantal stukken in handen te krijgen, waardoor verschillende hooggeplaatste Franschen, o.a. de oud-minister Baïhaut, gecompromitteerd zijn.

Toen de afgevaardigde Delahaye van de tribune der Kamer zijn aanklacht in het Parlement slingerde en ook nog dagen daarna zweeg Andrieux; maar eensklaps, als met een *coup de théâtre*, kwam hij met zijn *dossier* voor den dag. Doch wat behoeven wij hierover nog uit te weiden?

In de bladen hebben onze lezers dit alles uitvoerig kunnen lezen, maar toch zullen zij hier met genoegen het portret der twee mannen beschouwen, die, de een rechtstreeks, de ander zijdelings, een zoo groote rol hebben gespeeld in dit geweldige drama.

Wetenswaardig Allerlei.

Muziek en de maag. -

De pachter van een restauratie te New-York heeft eens de volgende merkwaardige verklaring afgelegd: ‘Het is onbegrijpelijk zooveel invloed als de muziek op de maag heeft. Op avonden, dat het orkest Wagner's muziek speelt, zet ik vijfmaal zooveel lagerbier om als anders. Op Mendelssohn-avonden koopt niemand broodjes met ham, en daar ik daarop 85 percent verdien, heb ik met meneer Mendelssohn niet veel op. Johan Strauss is de componist die den wijl, laat vloeien. Een mensch voelt zich bijzonder opgewekt, als hij naar een wals van Strauss luistert, en hij bestelt dadelijk een flesch Champagne.’

Een steen als barometer. -

In het Noorden van Finland is een eigenaardig soort steen, waarvan de bewoners tot beoordeeling van de gesteldheid der atmosfeer gebruik maken. Deze steen, die in Finland *ilmaskur* genoemd wordt, vertoont bij de komst van slecht weer een zwarte of zwartgrijze kleur; staat evenwel goed weer voor de deur, dan wordt hij daarentegen weer wit.

Zonderlinge neigingen. -

In een Fransch werk uit de achttiende eeuw wordt gewag gemaakt van een vrouw, die een bijzondere voorliefde voor kant had. Zij tooide zich evenwel daar niet mee, - maar at ze op. Aan dezen hartstocht bracht zij haar heel vermogen, dat nogal groot was, ten offer.

In den tijd van Martialis leefde te Rome een man, Hermogenes geheeten, die als een prettig verteller bij elk tafelgezelschap gaarne gezien was, hoewel hij regelmatig - een servet stal. Hij kon aan deze neiging geen weerstand bieden en men liet hem, met het oog op zijn overige eigenschappen begaan. In den kring der voorname Romeinen werd hij onder den naam van ‘servettendief’ algemeen bekend en - uitgenoodigd.

Een zekere graaf van Werdenberg, die in de vorige eeuw in Zwaben leefde, had zulk een hartstochtelijke voorliefde voor peperkoek, dat hij anders niets at en het eene riddergoed voor, het andere na, verpandde om aan deze neiging den vollen teugel te kunnen vieren.

Of de man kon ontzaglijk veel eten, òf de peperkoek was peperduur, òf zijn riddergoederen hadden weinig waarde, - òf het verhaal is een verzinsel.

Tegen dieven. -

Een sigarenhandelaar te Toledo in den staat Ohio werden des nachts steeds sigaren uit zijn winkelkast gestolen, zonder dat het hem gelukte den dief te ontdekken. De man wendde zich ten einde raad tot een technicus en deze vervaardigde voor hem een photographisch toestel, dat met den deksel der kist zoodanig in electrische verbinding stond, dat zoodra deze opgelicht werd, het toestel door middel van een momentlichtbron onmiddellijk in werking trad.

En inderdaad, op deze wijze verkreeg de sigarenhandelaar een portret van den dief, die daarna in hechtenis genomen kon worden.

Hoe kan men groote kunstmatige koude verkrijgen? -

HOE KAN MEN GROOTE KUNSTMATIGE KOUDE VERKRIJGEN? - De scheikundige Raoul Picket, die al jaren pogingen aanwendt, om gassen als oxygenium en hydrogenium zuurstof en water-

stof) vloeibaar te maken, heeft onlangs ontdekt, dat, als men een mengsel van watervisje zwavel- en koolzuur door koude en drukking vloeibaar maakt, deze aldus verkregen vloeistof zich gemakkelijker laat handhaven dan een mengsel van ether en koolzuur. Deze vloeistof brengt door haar snelle vervluchtiging een buitengewoon lage temperatuur teweeg. De uitvinder heeft het mengsel ‘Picket's vloeistof’ genoemd. Gasvormige salpeterzuren worden door drukking der door verdamping van Picket's vloeistof verkregen koude spoedig vloeibaar gemaakt. Dan wordt met behulp dezer nieuwe vloeistof uit salpeterzuren een nog grootere koude voortgebracht, waardoor met behulp eener drukking van 120 tot 200 atmosferen zuurstof, waterstof, salpeterzuren en gewone lucht vloeibaar gemaakt worden. Gewone vloeibare lucht ziet er blauw uit; laat men daarvan een weinig ontsnappen, dan ontstaat een blauwe wolk, die evenwel in de dampkringslucht spoedig weer vervliegt.

UIT DE PANAMA-CAMPAGNE. - Eduard Drumont, hoofdredacteur van de *Libre Parole.*

De photographie van het gesproken woord. -

De heer Demeny te Parijs heeft in Juli van het vorige jaar de Fransche academie van wetenschappen de resultaten van zijn proefnemingen over dit onderwerp meegedeeld. Evenals de photographie er toe gebruikt kan worden, de bewegingen in het algemeen te bestudeeren, zoo kan men ze ook aanwenden om de fijnste beweging, bijv. die der spieren van het gezicht vast te houden. Demeny is op het denkbeeld gekomen, de bewegingen der lippen bij een sprekenden mensch te photographeeren en de verkregen uitkomsten zijn zoo goed geslaagd, dat zij nauwkeurig de verschillende vormen weergegeven, die de mond bij het uitspreken van alle klanken aanneemt. Deze geanalyseerde beelden heeft Demeny op een zoötroop of draaischijf gebracht, om ze weer tot een levendig beeld te vereenigen. Wel zal een ongeoefend waarnemer niet in staat zijn, uit de bewegingen der lippen te zien, wat ze willen uitdrukken, maar wanneer men deze beelden, zooals geschied is, aan een doofstomme laat zien, die wegens zijn bijzondere opvoeding van den mond kan lezen en zich zelf ook op deze wijze verstaanbaar maakt, dan zal bij ze kunnen verstaan. Deze proefneming werd in het doofstommen-instituut te Parijs gedaan en leverde zeer goede resultaten op. De verbetering van dit stelsel is niet zonder belang, daar men de hoop koestert, dat goede photographiëen van deze soort bij de opvoeding van doofstommen van dienst zullen zijn.

Paarlemoer. -

Het mooiste paarlemoer komt van den nautilus, een soort inktvisch. Deze leeft enkel aan de monding zijner schelp, die uit een aantal leege kamers bestaat, waarvan de een altijd grooter is dan de ander. Hij bewoont ze alle en maakt, naarmate hij grooter wordt, steeds nieuwe, als de oude hem te klein worden. Elke kamer bestaat van binnen uit het fijnste paarlemoer. Alle vertrekken zijn door een pneumatische buis met elkaar verbonden, hetgeen den nautilus mogelijk maakt, de schelp zwaarder of lichter te maken, naar gelang hij zich op de oppervlakte van het water wil ophouden, of in de diepte afdalen.

Daar de schaal der schelp zoo buitengewoon dun is, kan ze niet met werktuigen behandeld worden, om het paarlemoer er van te scheiden. Men laat nu de buitenschaal door zoutzuren wegbijten, zoodat alleen de fijne binnenschaal overblijft. Een methode om dergelijke schalen te behandelen bestaat hierin, dat men met behulp van wasvernis en een penseel figuren daarop schildert en daarna de schaal in een bad van verdunde zuren brengt. Alle deelen, die niet door het vernis beschut zijn, worden daardoor weggebeten en er ontstaat nu een prachtige camee met mooie witte figuren op een grond van paarlemoer.

Uit een pond steenkolen. -

De menigte verfstof, die uit een enkel pond steenkool verkregen kan worden, is verbazend groot, daar ze, naar men wil, voldoende is, om 500 meter flanel magentarood, 2560 meter scharlakenrood en 120 meter goudgeel te verven. Dan blijft er nog een hoeveelheid roode verf van mindere qualiteit over, waarmee nog 150 meter doek geverfd zouden kunnen worden.

't Klinkt haast fabelachtig.

Het werk van een horloge. -

De zoogenaamde 'onrust.' het vliegwiel van onze horloges, maakt in den regel vijf schommelingen in de seconde. Stelt men zich nu voor, dat het rad, in plaats van heen en weer te schommelen, altijd in dezelfde richting voortrolt, en neemt men daarbij aan, dat de onrust een middellijn heeft van achttien millimeter zooals bij de ankerhorloges gewoonlijk het geval is), dan legt zij een weg van ongeveer acht en twintig centimeter in de seconde af. In een jaar doorloopt zij dan een afstand van bijna negen duizend kilometer en vier en een half jaar zou ze noodig hebben, om de reis om de wereld af te leggen. Bedenkt men hoe nietig dat raadje is en verder, dat het dag aan dag, jaar in, jaar uit, aan den gang gehouden wordt, dan kan men zich pas een voorstelling maken van het werk, dat voor een zoo klein voorwerp als een horloge noodig is.

Een zeldzaamheid. -

De keizerein-weduwe Frederik moet een theeservies bezitten, dat zeker wel eenig in zijn soort is.

De theezeef is uit een ouden Pruisischen penning vervaardigd, de ketel uit een voorvaderlijk vierpenningstuk gedreven en de kopjes zijn uit kopermunten der verschillende Duitsche staten vervaardigd.

UIT DE PANAMA-CAMPAGNE. - De oud-prefect van politie Andrieux.

[Nummer 31]

Op het Gouden Bisschopsfeest Van onzen Heiligen Vader Leo XIII.

Weer rijst in hooger schitterglans
Het h e m e l l i c h t aan 's werelds trans,
Bestralend uit het duister zwerk
Het wijd gebied van Christus' Kerk,
Nu Leo's hoogverheerlijkt beeld
De gouden gloriegloed omspeelt,
Door 't Herderambt van vijftig jaar
Geworpen over 't zilvren haar.

Nu breng hier gulden palmen aan
En onverwelkbre lauwerblaân,
O Christenvolk, dat Leo viert
Als Herder, die Gods Kerk bestiert,
Als Leeraar, wiens gewijde mond
Gods eeuwge waarheid ons verkondt,
Die pal staat op de Petrus-rots,
Onfeilbre Stedehouder Gods.

Hem voegt de palm der zegepraal,
Die niet met macht van klettrend staal,
Maar 't zwaard des geestes triomfeert.
Hem moet de lauwertak vereerd,
Den strijder voor het heilig recht,
Voor vrede en volksheil weggelegd.
Hem moet de hulde en dank gebracht
Van tijdgenoot en nageslacht.

O Leo, meer dan lauwerblaân
En palmen biedt Gods volk U aan.
Uit millioenen harten rijst,
Met d' eerzang, die uw grootheid prijst,
De beê van liefde en dank omhoog,
Die uit des hemels blauwen boog
Een milden dauw van zegen trekt
Op U, die de aard tot Vader strekt.

J.R VAN DER LANS.

1843
1893
HIC EST SACERDOS
DOMINUS

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

Op dit oogenblik werd de beminnelijke dorpspastoor, de zeereerwaarde heer Van Grinsven, aangediend, die aan den heer Van der Weegen groote verplichtingen had en steeds hart en beurs geopend had gevonden, wanneer ellende en armoe te lenigen vielen. Nu ook den waardigen zielenherder geruchten waren ter oore gekomen omtrent den hachelijken financieelen toestand des koopmans, had hij begrepen, dat, zoo hij al geen voldoende stoffelijke hulp zou kunnen verleenen, toch woorden van troost en opbeuring kon doen hooren.

'Wees welkom, mijnheer pastoor,' zei de heer Van der Weegen, terwijl hij met uitgestoken handen op hem toetrad, 'u heeft ongetwijfeld van den zwaren slag gehoord, die mij van een vermogend man tot een bedelaar gemaakt heeft?'

De pastoor was menschenkenner genoeg om uit de wijze, waarop de koopman hem begroette en uit het betrokken gezicht van mevrouw, dat nog de sporen van pas geschreide tranen droeg, te besluiten, dat deze slag het onderwerp van hun gesprek vóór zijn komst had uitgemaakt.

'Helaas, mijn waarde heer Van der Weegen, het is dan waar,' zei de pastoor op een toon, die van de innigste deelneming getuigde. 'Ik had nog gehoopt, dat de geruchten ongegrond, althans, zooals in dergelijke gevallen gewoonlijk gaat, zeer overdreven zouden zijn. Toch moet u den moed niet laten zakken. Als koopman is u in uw leven al zoo vaak van financieelen tegenspoed getuige geweest, en heeft u er zoovelen gekend, die na een oogenblikkelijke geldverlegenheid zich er door inspanning van alle krachten weer bovenop gewerkt hebben. En dan, mijn waarde heer, u heeft zooveel vrienden, vermogende vrienden die u met genoegen zullen bijspringen indien u een beroep doet op hun vriendenhart, misschien ook zonder dat, dat er geen reden is met de handen in den schoot te gaan zitten.'

'Mijnheer pastoor, u kent den omvang niet van den slag, die mij heeft getroffen. Niet enkel is mijn heel vermogen te loor, maar ook nog minstens een halve ton op den koop toe. Verscheiden wissels van een aanzienlijk bedrag staan mij te wachten en ik heb geen geld om ze te voldoen. Reeds in vroeger jaren heb ik een paar stootjes gekregen; de oplichterij van dien schurk van een Mensing vooral, die met een tachtig duizend gulden van me aan den haal ging, is me niet in de koude kleeren blijven zitten. Deze laatste slag echter heeft me ten gronde gericht!'

Nadat de heer Van der Weegen den pastoor uitvoerig had uiteengezet, hoe de zaak zich had toegedragen, zei deze, die aandachtig had toegehoord:

''t Is erg, mijnheer Van der Weegen, heel erg, maar uw vrienden, waaronder ik er verscheidene ken, die bij gelegenheid door u uit den brand zijn geholpen, zullen zich gelukkig rekenen, een schuld van dankbaarheid jegens u te kunnen afdoen, en de eer van een firma op te houden, die steeds zoo goeden naam had. 't Zou me niet verwonderen, of een te ver gedreven eergevoel heeft u belet, hun opening van den toestand te doen en hun hulp in te roepen.'

‘Mijnheer pastoor, ik heb het gedaan, al stiet het mij tegen de borst, daar ik voorzag wat het gevolg van mijn pogingen zou zijn. Maar allen, tot wie ik mij in vertrouwen gewend had, niet om een aalmoes, maar om een voorschot, dat hun met behoorlijke rente zou teruggegeven worden, weigerden, de een vlak af, de ander onder een ijdel voorwendsel Zelfs de heer Topper, die als dit ongeluk niet had plaats gehad, waarschijnlijk binnenkort Louis' schoonvader zou geworden zijn, die, om een triviale uitdrukking te bezigen, bulkt van het geld, verklaarde, zijn goed geld niet naar kwaad geld te willen werpen...’

‘Hoe! heeft de heer Topper zich zoo jegens u gedragen? 't Is schande!’ riep de pastoor verontwaardigd uit. ‘En dan vrees ik,’ met een deelnemenden blik op Louis, ‘dat ook...’

‘Ja, mijnheer pastoor,’ zei Louis nu op zijn beurt, ‘op bevel van haar vader is tusschen mij en Agnes alles uit.’

‘Moed gehouden, Louis. Wie weet, hoe God alles nog ten beste schikt en het hart des vaders tot betere en christelijker gevoelens stemt. Morgen vroeg ga ik naar den heer Topper, en zal alles doen om hem tot andere gedachten te brengen. Maar nog eens, 't is schande, zóó de christelijke liefde te miskennen!’

‘Ik ben u erkentelijk voor uw vriendelijk aanbod, pastoor, en bij voorbaat voor uw bemoeiingen, maar ik vrees, dat al uw pogingen zullen afstuiten op zijn onverzettelijkheid en zijn trots. Heeft hij zich eenmaal iets in het hoofd gezet, dan is het geen macht ter wereld mogelijk, het hem er uit te praten.’

‘Toch wil ik het probeeren en zal hem onder het oog brengen, hoe gemakkelijk het hem moet vallen, u in uw geldelijken nood bij te springen, hoe onverantwoordelijk het zou zijn, indien hij u in den steek liet en hoe onbillijk hij handelt door Louis alle verkeer met zijn dochter te ontzeggen.’

De waardige geestelijke, wien het ongeluk der Van der Weegens zeer ter harte ging, sprak daarna nog een bemoedigend woord tot allen en het gelukte hem, den neergeslagen moed wat op te beuren. Hij vertrok met de belofte den volgenden dag vroegtijdig den uitslag zijner bemoeiingen te komen meededen.

Een straaltje van hoop was in het hart der zoo zwaar beproefden nedergedaald, en het scheen hun toe, dat de toekomst toch niet zóó somber en bewolkt was als zij zich hadden voorgesteld.

Toen eenigen tijd na het vertrek van den geestelijke Suze en Greta binnenkwamen, die ter verontschuldiging van haar lang uitblijven aanvoerden, dat zij haar ouders in hun gesprek met den pastoor niet hadden willen storen, deelde de heer Van der Weegen, op raad van den eerw. heer Van Grinsven, die terecht vreesde, dat zij het anders licht van derden zouden te weten komen, haar den zwaren slag mee.

De beide meisjes hielden zich beter dan men van haar luchtigen aard zou verwacht hebben. Geen gillen en schreien, geen kermen om het gemis van genoegens en weelde, geen hartstochtelijke droefheid, die alleen het eigen ik tot uitgangs- en middelpunt heeft - niets van dit alles. Suze en Greta, die onder een schijnbaar grillig en wispelturig karakter een voortreffelijke inborst bezaten, betuigden, dat zij zich in alles zouden schikken, en lieten niets onbeproefd om haar vader te troosten en het leed, waaronder hij gebukt ging, te verzachten. Dit goot balsem in de schrijnende wonde van het vaderhart, een steen was hem van de borst gewenteld, nu zijn huisgenooten van de dreigende ramp kennis droegen, en met te meer vertrouwen en moed besloot hij, alles aan te wenden, om, zooal niet den slag te verhoeden - wat onmogelijk was - dan toch den omvang daarvan te beperken.

III.

Op geringen afstand van het optrekje van den heer Van der Weegen - zooals deze in zijn bescheidenheid zijn buitenverblijf gewoonlijk betitelde - stond de veel rijker en deftiger huizinge van den heer Topper, die daar in gezelschap van zijn eenige dochter Agnes, welke na den dood harer moeder het bestier over het huishouden op zich genomen had, in kalme rust en een zalig nietsdoen zijn dagen sleet.

De redenen, die den heer Topper, een minnaar van schitteren en grootdoen, hadden genoopt, het verblijf op het land boven dat der naburige groote en chique stad te verkiezen, waren van tweeërlei aard. Het zwakke, teringachtige gestel zijner vrouw, die een afkeer had gehad van badplaatsen en zoogenaamde herstellingsoorden voor teringlijders, maar die toch naar den aromatischen en versterkenden geur van dennen en naaldboomen verlangde, had den heer Topper doen besluiten zijn huisgoden naar buiten over te brengen, echter zoo dicht bij de stad, dat hij er zijn kon, als hij er wezen wilde. Na den dood zijner vrouw, die spoedig volgde, verviel natuurlijk deze reden. Agnes echter was zoodanig aan de woning gehecht, waarin de goede, zachtzinnige vrouw stil was weggekwijnd, en zoo aan de steedsche vermaken ontwend, dat zij van geen verhuizen naar de stad had willen hooren, zelfs niet indien haar vader daarop aangedrongen had. Dit deed hij echter niet, want ook hij schepte genoegen in het buitenleven, zij het dan ook om een andere, minder nobele beweegreden. Hem zweefde Cesars voorbeeld, die liever de eerste op een dorp dan de tweede te Rome wilde zijn, voor den geest: in de stad werd hij ternauwernood opgemerkt en van zijn gewichtige persoonlijkheid niet half zooveel notitie genomen als hem wel lief was geweest; hier buiten, evenwel, zag een ieder hem naar de oogen, en werd hij algemeen als de heer van het dorp aangeduid en aangesproken. Dit kittelde zijn eigenliefde, een hem aangeboden en verworven zetel in den raad deed het overige, en hij twijfelde geen oogenblik, of, wanneer de tegenwoordige titularis eenmaal uit den tijd zou zijn of bedankte, zou hij tot burgemeester worden benoemd. De heer Topper meende in trouwe door zijn lidmaatschap van den gemeenteraad, en door het burgemeesterschap *in spe*, met onverbreekbare banden aan het dorpje verbonden te zijn, en dat het een onafwijsbare plicht voor hem was, de beschaving en den vooruitgang, onder welke opzichten het plaatsje nog erg achterlijk was, ook daar veld te doen winnen.

De huizing van den heer Topper, die hij zelf bij voorkeur zijn kasteel noemde en ook graag door anderen zoo hoorde noemen was een groot plomp gebouw, in den meest baroken stijl, dien men zich denken kan, opgetrokken; want van architectuur had de heer Topper, die nog wel lid der bouwcommissie was en tot in de kleinste bijzonderheden den bouw en de inrichting zijner woning geregeld en voorgeschreven had, geen greintje verstand.

Op twee manieren was het ‘kasteel’ te bereiken. De hoofdingang kwam op den straatweg uit en leidde langs een mooie rechte laan van beuken, waaromheen een sierlijk aangelegde bloementuin, naar de voordeur van massief eikenhout, met een paar klimmende leeuwen er op - het wapen van den heer Topper, die pretendeerde, dat zijn geslachtsboom tot aan den tijd der kruistochten opklom.

De tweede uitgang mondde op een binnenweg en was hoofdzakelijk voor het dienend personeel bestemd, hoewel er ook druk gebruik van gemaakt werd door bedelaars, die liever in de keuken een aalmoes kwamen vragen dan aan de voordeur, waar ze bloot stonden, door den heer Topper, die veelal in de voorkamer zat, opgemerkt en met een grauw en een snauw afgescheept te worden.

Deze voorkamer was gemeubeld met een kwistigen overdaad, die het oog vermoeide en geen gunstig getuigenis aflegde van den kunstsmaak van den eigenaar. Het eigenaardige was dat

de wanden letterlijk geheel schuil gingen onder veelkleurige draperieën en jachttropeeën, waartusschen in bonte mengeling een groote voorraad wapenen, bij voorkeur uitheemsche en uitmodische, waren gerangschikt. Krissen en klewangs hingen heel broederlijk naast snaphanen en goedendags, terwijl groote ruiterpistolen, stiletten en gedamasceerde klingen den aanblik van een waar arsenaal voltooiden.

De heer Topper ging geheel op in zijn hartstocht voor ouderwetsche en vreemde wapenen, en ontzag geen kosten, wanneer zich de gelegenheid aanbood, een zeldzaam of rijk ingelegd en gemonteerd exemplaar te koopen. Herhaaldelijk echter was hij de dupe geweest van behendige oplichters, die hem een geheel waardeloos wapen voor zijn gewicht in zilver deden betalen. Tot zijn wapenhal - zooals hij het noemde - hadden slechts weinigen toegang. daar hij ze als een heiligdom beschouwde, waar geen ongewijde den voet over den drempel mocht zetten.

De heer Topper was de ongenaakbaarheid in persoon. Hij wist en was er diep van doordrongen, dat hij goed was voor een half millioen, en meende het nu aan zijn achtbaarheid en stand verschuldigd te zijn, dat half millioen zoo volmaakt mogelijk in houding, gang en blik te representeeren.

Slechts voor één persoon was de heer Topper bang - voor zijn eenige dochter Agnes, hoewel, of liever, juist omdat ze in alles zijn tegenvoeter was en volkomen naar haar zalige moeder aardde. Voor haar, die even verstandig en lieftallig als haar vader opgeblazen en verwaand was, had de heer Topper, die zijn zedelijke minderheid niet wilde erkennen, een dwaas zwak, zooals hij het noemde. Ze kon dan ook letterlijk alles van hem gedaan krijgen, en indien Steenwijk - zoo heette het buiten - bij de armen een goeden klank had, had het dit enkel aan de bevallige châtelaine te danken.

Eenmaal echter had Agnes een moeilijken en lastigen strijd tegen haar vader te voeren gehad. Met veel weerzin namelijk en niet dan na lang bidden en smeeken van den kant van Agnes, had de heer Topper, die van een briljanter partij had gedroomd, er in toegestemd, dat zijn dochter verkeering aanknoopte met Louis, den veelbelovenden en talentvollen zoon van koopman Van der Weegen.

Wat al voeten had het in de aard gehad, eer de heer Topper zijn oppositie liet varen en het veld ruimde voor zijn dochter!

‘Als het er op aankomt heeft hij misschien nog geen halve ton voor zijn hoofd, in weerwil van het groote uithangbord der Van der Weegens, en jij, Agnes, bent een half millioen waard!’

Met deze plompe vergelijking meende de heer Topper in den beginne, wat hij de dwaze grillen van Agnes noemde, haar uit het hoofd gepraat, en alle verdere pogingen om Louis voet te geven, den pas afgesneden te hebben. De heer Topper rekende echter buiten den waard. Agnes bleef aanhouden, zij betoogde met zooveel vuur en warmte, dat, daar haar lieve pa haar zooveel mee ten huwelijk wilde geven, het niet noodig was, dat haar aanstaande echtgenoot precies evenveel of daaromtrent bezat. En dan, het geld maakt niet altijd gelukkig - tegen deze uitspraak legde de heer Topper natuurlijk met alle klem protest in - en een goed hart, een edel karakter, ware godsdienstzin en groote talenten hebben duurzamer waarde dan een zak goudstukken of een brandkast met effecten. Ondanks het herhaalde protest van den heer Topper, die een zeer wijsgeerige verhandeling hield over de macht van het geld, dat de menschen goed, edel en wijs maakte, - de heer Topper zag in zijn eigen gewichtige persoonlijkheid het bewijs voor zijn stelling - ondanks dit alles moest hij zwichten

voor den zachten, maar standvastigen drang van Agnes, die een keer te meer het spreekwoord waar maakte, dat een vallende droppel ten laatste een steen uitholt.

Langzamerhand begon de heer Topper zich zelfs te verzoenen met het denkbeeld, Louis van der Weegen eenmaal zijn schoonzoon te noemen. En waarlijk, de jongen viel hem veel mee, verwaardigde hij zich, een oogenblik het standpunt van zijn half millioen verlatende, te verklaren, nadat hij zich enkele malen met hem onderhouden had. Allengs kreeg hij zelfs schik in diens gesprekken, en het stond hem wonderwel aan, dat Louis zooveel eerbied en achting voor hem aan den dag legde, een gezond hoofd, een helderen blik, veel ijver en talent bezat. Louis had alras gemerkt, dat hij vorderingen begon te maken in de gunst van zijn schoonvader *in spe*, en even spoedig diens zwakke zijde en kwetsbare plekken leeren kennen. Hij deed alles om het terrein zooveel mogelijk te effenen en het zwak van den heer Topper te zijnen bate te exploiteeren. Wat doet een jonkman al niet om de gunst van een kregel en veeleischend schoonvader te verwerven!

Wanneer de heer Topper zijn mond open deed, dan had hij het of over zijn kapitaal, dat zoo uitstekend in die en die papieren belegd was - van notarissen en bankiers wilde hij niets weten, dat was allemaal schurkenpak - òf over zijn aanstaand burgemeesterschap en de grootsche plannen, die hij dan zou ten uitvoer brengen, òf - en dat was zijn meest geliefd thema - over zijn wapencollectie. Over dit laatste chapiter vooral kon hij niet uitgepraat komen en het was een hopelooze onderneming, dan zijn woordenstroom te willen stuiten. Honderdmaal vertelde hij hetzelfde, maar ook nooit had hij een gewilliger en aandachtiger toehoorder gevonden dan Louis.

Mocht men den heer Topper gelooven, dan waren al zijn krissen en klewangs met het bloed van Europeanen besmeurd geweest; zijn stiletten met zilveren greep dagteekenden minstens van twee eeuwen terug en een daarvan had zelfs aan den vermaarden Corsicaanschen partijganger Sampiero toebehoord; zijn ruiterpistolen hadden wis en drie bij den slag van Waterloo goede diensten bewezen, enz. enz. Kortom, aan elk wapen was een interessante geschiedenis verbonden, die de heer Topper met veel smaak en levendigheid wist op te disschen. De grootste rariteit van zijn museum was een kunstig ingelegde damascener kling, volgens den heer Topper, naar luid van authentieke bescheiden, door een zijner voorvaderen, die met grave Otto van Gelre ter kruisvaart was getogen, op een Turkschen emir buit gemaakt. Opperde Louis al een enkel maal bedenkingen omtrent den Methusalemiaanschen ouderdom van dit, of de Münchhausische lotgevallen van dat, dan bracht de heer Topper, die geen tegenspraak, en zeker niet op dit punt, kon dulden, zoo'n overstelpenden vloed van authentieke bewijzen, onwraakbare overleveringen enz. te berde, dat Louis zich ten slotte altijd gewonnen moest geven en zijn bewondering uitdrukte over de ongeëvenaarde wapenkennis van den heer Topper.

Eenmaal was Louis zelfs in de gelegenheid geweest, den heer Topper een sierlijk gemonteerd musket, dat door dezen onmiddellijk uit den Spaanschen tijd afkomstig werd verklaard, aan te bieden De heer Topper was over dit geschenk zoo in de wolken, dat hij den jongen man wel om den hals had willen vliegen, en hem als den flinksten en degelijksten, den schrandersten en gelukkigsten sterveling onder de zon prees.

Door zijn tact had Louis den lastigen en onhandelbaren Nabob zoo goed als geheel ingepalmd, toen plotseling ongunstige berichten omtrent den financieelen toestand der firma Van der Weegen ook tot de ooren van den heer Topper doordrongen. Eerst nu bleek op afdoende wijze, dat eigenlijk alleen de soliditeit en het kapitaal der firma de graadmeter waren geweest van des heeren Toppers welwillendheid jegens Louis, want reeds na de eerste geruchten, die alras door andere gevolgd en versterkt werden,

was hij wel honderd percent minder spraakzaam en toeschietelijk dan gewoonlijk, en gaf Louis, die op zijn vraag, wat er van die geruchten aan was, rondborstig overeenkomstig de waarheid geantwoord had, niet onduidelijk te verstaan, dat er in dat geval van een huwelijk tusschen hem en Agnes niets komen kon.

Toch bleef de arme jonkman nog hopen, tegen alle hoop in. Misschien dat Agnes' invloed en gezag krachtig genoeg zouden zijn om haar vader tot andere gedachten te brengen. Sterk door de liefde van Agnes, bleef hij zich nog lang met eene ijdele hoop vleien. Toen echter de heer Topper zich op zekeren keer uitermate brutaal en plomp aanstelde, en zich een aantal lompe toespelingen op bankroetiers en op de nadeelige gevolgen van speculeeren veroorloofde, bereikte Louis' bloed de kookhitte. Hij kon zich niet meer bedwingen, en ziedend van verontwaardiging, vroeg hij den heer Topper om rekenschap. ‘Tot armoede kunnen wij vervallen, tot schande nooit, en ik ontzeg ieder, ook u, mijnheer Topper, het recht, op open of bedekte wijze een blaam te werpen op den onbevlekten naam onzer firma en mijns vaders eer te bezwalken!’

Deze woorden brachten den heer Topper buiten zich zelven en deden hem eene, zijns inziens, alleszins gepaste gelegenheid aan de hand, voorgoed met Louis en de Van der Weegens te breken.

‘De deur uit, mijnheer, op staanden voet! Wat verbeeld je je wel dat zoo'n snoeshaan als jij een bejaard en achtenswaardig man - een man van een half millioen, bedoelde hij, maar had gelukkig toch nog zelfbeheersching genoeg het niet te zeggen - in zijn eigen huis zou beleedigen! En dat zou dan een geschikte partij zijn voor mijn dochter? Je zet van je leven geen voet meer over mijn drempel, verstaan?’ En met een statigen zwaai met de hand, dien hij een tooneelspeler had afgekeken, wees hij Louis de deur.

Kalm en met waardigheid was deze opgestaan, de grond scheen hem onder de voeten te ontzinken; zijn levensgeluk zag hij door de baldadige hand van dien man verwoest, die er mee speelde als was het een stuk speelgoed. Hij had echter te veel gezond verstand om niet te begrijpen, waar hem de schoen wrong, en dat die verontwaardiging enkel gehuicheld was, ten einde een schijnbaar gegrond motief te hebben om hem af te schepen.

Louis poogde dan ook niet, iets tot zijn verontschuldiging of verdediging aan te voeren; zijn eer verbood hem, zich voor dien man te vernederen, die enkel den Mammon aanbad, en daarom ging hij na een vluchtigen groet heen Uit Agnes' vochtigen oogopslag had hij echter gelezen, hoe de krenkende handelwijze haars vaders haar griefde, hoe haar hart een geheel andere taal sprak.

(*Wordt vervolgd.*)

Een locomotief gebouwd in tien uren.

Menigeen is het zeker wel eens opgevallen hoe fonkelnieuw de locomotieven er uitzien, die onze treinen in alle richtingen het land doorsleepen. Die vernuftig ingerichte en telkens volgens de nieuwste vindingen verbeterde voertuigen worden tegenwoordig bij honderden door de ontzaglijke constructiewinkels in Europa en Amerika geleverd. Aanvankelijk is men geneigd zich over zulk een omvangrijke productie op dit gebied te verwonderen. Locomotieven, zou men allicht zeggen, zijn toch geen dingen waar iederen dag vraag naar kan zijn; veeleer zou men denken dat het daarmee gaat als met een schip of een huis, waar van tijd tot tijd wel het een of ander aan gerepareerd wordt, maar dat overigens jaar in jaar uit hetzelfde blijft. Dat

is evenwel volstrekt het geval niet; als een locomotief stuksgewijze hersteld wordt door bij voorbeeld het een of ander onderdeel te vernieuwen, is bij slot van rekening het heele samenstel niets meer waard. De eens zoo prachtige en krachtige machine is niets meer dan een afgereden renpaard; zijn ijzeren en stalen spieren missen de oude veerkracht, het sukkelt

DE MINNE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRANS HALS.

'S AVONDS THUIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KNUT EKWALL.

aan ongeneeslijke rheumatiek en er valt niet meer op te rekenen.

Daarom zijn de ingenieurs, door de ondervinding geleerd en bovendien verplicht rekening te houden met de dagelijks aangebrachte verbeteringen, algemeen tot de slotsom gekomen, dat het de moeite niet loont, beschadigde locomotieven te herstellen en het daarom beter is ze maar te laten loopen zoolang ze meekunnen en vervolgens af te danken. Een nieuwe locomotief wordt dan ook niet meer ontzien, zooals dat in den eersten tijd der spoorwegen het geval was. Men laat het jonge paard draven zoo hard het kan, en zoodra de locomotief, in den kortst mogelijken tijd, de 900.000 kilometers heeft afgelegd, die haar gemiddelden levensloop vormen, wordt ze afgetakeld en door een nieuwe vervangen.

Vandaar dat de constructiewinkels altijd druk werk hebben met nieuwe locomotieven te bouwen om te voldoen aan de behoefte, die voortdurend toeneemt naarmate het spoorwegnet zijn mazen meer en meer over de wereld uitbreidt. Gestadig kloppen de hamers, pletten de persen, snijden, buigen en draaien de machines het metaal met verwoede bedrijvigheid, en alle handen zijn voortdurend in de weer om de benoodigde locomotieven te monteeren, die dagelijks uit de ruime werkloodsen, waar zij het aanzijn ontvingen, de wijde wereld worden ingestuurd.

Deze onophoudelijke locomotieven-fabricatie moest noodzakelijk een belangrijke vraag doen rijzen. Wanneer men al het noodige bij de hand heeft om een locomotief te bouwen - metaal, buizen, spijkers, hamers, een smederij enz. - hoeveel tijd wordt er dan gevorderd om ze in elkaar te zetten en op de baan te brengen?

De proefneming, die gediend heeft om deze vraag op te lossen, is natuurlijk op heel wat kosten en moeiten te staan gekomen, maar ze is in hooge mate belangwekkend en levert een juisten maatstaf van hetgeen de hedendaagsche werktuigkunde leveren kan. De Engelsche maatschappij der *Great Eastern Railway* te Stradford heeft zich deze weelde veroorloofd onder leiding van haar voortreffelijken hoofdingenieur, den heer M.J. Holden, en het proefstuk werd in tien uren tijds geleverd, we zullen vertellen op wat manier.

Het kwam er op aan het record te overtreffen van de *London and North Western Railway*, die in 25½ werkuren een locomotief met drie assen gebouwd had, en vooral dat van de *Pennsylvania Railroad*, die den 31en Aug. 1888 in haar werkplaatsen te Altona in de Vereenigde Staten hetzelfde kunststuk in 16 uren 50 minuten geleverd had.

Het program, dat te verwezenlijken was, hield niets meer of minder in dan een locomotief, wegende 36.000 kilo, met een tender ter zwaarte van 31.000 kilo kanten klaar af te leveren. In het geheel moesten er dus 67 000 kilo metaal verwerkt worden en dat in enkele uren tijds. De cyclopensmidsen der *Great Eastern Railway* zijn voor dit karweitje niet teruggeschrikt en ziehier met welke duizelingwekkende snelheid de verschillende werkzaamheden verricht werden.

Des morgens om acht minuten over negenen togen op een mooien Decemberdag 85 werklieden aan den arbeid om de locomotief in elkaar te zetten, terwijl 52 anderen den tender voor hun rekening namen, alles onder leiding van den heer Holden, die eerst een opwekkend toespraakje had gehouden en hun een mooie premie beloofd had, als het resultaat naar wensch uitviel.

Twee uur 37 minuten daarna was het heele karkas der locomotief gereed en begon men aan het monteeren van het mechanisme. Na verloop van vier uren 37 minuten werd de ketel geplaatst, anderhalf uur daarna stond de machine op haar raderen. Nog

een uurtje ongeveer verliep, alvorens het heele mechanisme gesteld en geregeld was; nu moest de locomotief nog maar geschilderd worden en één uur 55 minuten daarna, dat wil zeggen precies negen uur 47 minuten na den aanvang der werkzaamheden liet de nieuwe locomotief een zegevierend gefluit hooren en stoomde de werkloods uit, links en rechts haar rook- en dampwolken uitsnuivende als een paard, dat eerst eens flink briescht om het daarna op een fermen draf te zetten. Onnoodig te zeggen dat de tender, die inmiddels door de 52 andere werklieden even vlug in elkaar gezet was, de eerste reis behoorlijk meemaakte.

Maar daarmee was men nog niet tevreden. Om te toonen dat het werk maar niet met den Franschen slag was klaargespeeld en de spoed niet de minste afbreuk had gedaan aan de degelijkheid, werd de nieuwe locomotief nog denzelfden dag voor een kolentrein gespannen ter zwaarte van 560.000 kilo en, nog vóór de verf gelegenheid had gehad, om te drogen, werd ze in geregelden dienst gesteld op de lijn Peterbourough-Londen. Ze kwam pas over een paar weken in de loods terug, evenals andere locomotieven, aan wier bouw alle behoorlijke tijd besteed is.

Opmerkelijk genoeg kwam deze locomotief ondanks den buitengewonen spoed, waarmee ze was afgeleverd, maar weinig duurder te staan dan de gewone prijs voor een dergelijk voertuig bedraagt. De werklieden hadden een goeden wil en een ijver aan den dag gelegd, waarop zeker niet altijd zal te rekenen vallen.

De Levensverzekering.
Een vertelling uit Amerika.

Eenige jaren geleden werd ik door een groote levensverzekeringmaatschappij te Liverpool, waarbij ik als inspecteur was aangesteld, naar Amerika gezonden. Ik had de opdracht ontvangen, in verschillende van onze Amerikaansche agentschappen een zeer zorgvuldig onderzoek naar alle boeken, geneeskundige attesten enz. in te stellen. Te New-York aangekomen, begaf ik mij onmiddellijk over Toledo naar Dalton in den staat Michigan. Dalton ligt nu juist niet in een mooie en bekoorlijke streek. De groote wouden, die vroeger de stad van alle kanten omgaven, zijn door de kolonisten grootendeels in brand gestoken. Dikwijls steken nog boven de velden door het vuur geblakerde en van hun takken beroofde boomstammen uit. De kleine boomen en het struikgewas konden gemakkelijk gerooid worden, maar met de hechte wortels der groote boomen ging het zoo gemakkelijk niet. Veel pachters hieuwen daarom de boomen een eind boven den grond om en lieten den stomp gewoonweg in den grond zitten.

In ons agentschap te Dalton onderwierp ik alles aan het stiptste onderzoek, waarbij ik alles in de beste orde vond. Den vijfden dag van mijn verblijf verscheen op het bureau een pachter, Handerson geheeten, die bij onze maatschappij voor 10.000 dollar verzekerd was. Handerson woonde omstreeks zes Engelsche mijlen van de stad verwijderd. De beambten op het bureau waren even verbaasd als ik, toen hij ons verklaarde dat hij zijn polis tot het dubbele van het bedrag wilde laten verhoogen. Was 10.000 dollar al een betrekkelijk hooge som voor een kleinen pachter als Handerson, dan moest het hem toch zeker moeilijk vallen, jaarlijks de premie voor een verzekering van 20.000 dollar, die verscheidene honderden dollars bedroeg, op te brengen. Hij deelde ons intusschen mee, dat een bloedverwant van hem in Canada onlangs gestorven was, die hem een groot stuk land had vermaakt. De opbrengst daarvan wilde hij besteden, om zijn verzekeringspolis te laten verdubbelen. Wij vroegen om bedenktijd, zeiden ook aan Handerson, dat nogmaals een geneeskundig

onderzoek noodig was en verzochten hem, over veertien dagen op het bureau terug te komen. Dan zou ook de geneesheer der maatschappij aanwezig zijn, van wiens oordeel het zou afhangen, of Handerson's polis van 10.000 op 20.000 dollar zou gebracht worden. Veertien dagen later kwam Handerson terug en wel in gezelschap van zijn vrouw, op wier aandringen hij er blijkbaar toe was overgegaan, zijn polis te laten verhoogen.

De geneesheer constateerde, dat Handerson een buitengewoon krachtig en gezond man was, zoodat er geen beletsel meer bestond, om aan zijn verzoek te voldoen. Handerson betaalde dan ook onmiddellijk de vrij hooge premie een jaar vooruit.

De volgende week reisde ik naar Wisconsin en bevond mij op zekeren avond te Junction-City in het Washington-hotel, toen ik een telegram ontving, waarin mij verzocht werd, onverwijld naar Dalton terug te keeren. Bij mijn aankomst aldaar vernam ik, dat Handerson's boerderij in den nacht van Zaterdag op Zondag was afgebrand en hij daarbij den dood in de vlammen gevonden had. De vrouw van Handerson logeerde al een paar dagen bij haar ouders en de twee knechts waren al Zaterdagmiddag naar Dalton gegaan om den Zondag in de stad door te brengen, zooals in die plaats na het binnenhalen van den oogst gebruikelijk is. Handerson zelf was nog om zeven uur in den avond door een paar boeren op den weg voor de boerderij gezien, terwijl de beide arbeiders om dien tijd zich al in de stad bevonden, zooals door getuigen dan ook werd uitgewezen.

Natuurlijk werd door de rechtbank onmiddellijk een nauwkeurig onderzoek gelast en ingesteld. De vrouw van Handerson was aanstonds naar huis teruggekeerd, toen zij langs telegraphischen weg kennis van de vreeselijke gebeurtenis had ontvangen, en haar smart kende geen grenzen. Naar alle waarschijnlijkheid was Handerson eerst door bijlslagen gedood en daarna het huis door de moordenaars in brand gestoken. Al was het lichaam ook voor het grootste gedeelte verkoold, toch konden de geneesheeren nog constateeren, dat de hersenpan door bijlslagen was verbrijzeld. Aan de eveneens verkoolde rechterhand werd nog de trouwring van Handerson gevonden, waardoor de identiteit van het lijk kon worden vastgesteld, want de gelaatstrekken waren in het geheel niet meer te herkennen. Ondertusschen bracht het onderzoek niets aan het licht, wat verdenking op den een of anderen persoon had kunnen doen vallen. Maar op zekeren dag werden tot algemeene verbazing de vrouw van Handerson en ook een jonge pachter in hechtenis genomen, die maar omtrent drie Engelsche mijlen van de boerderij van Handerson woonde. Deze pachter, zekeren Taylor, had eenige jaren geleden naar de hand van juffrouw Handerson, geboren Roberts, gedongen, toen deze nog een jong meisje was, en ze was hem dan ook toegezegd. De verloving werd evenwel spoedig verbroken, en juffrouw Roberts huwde den pachter Handerson, met wien zij drie jaar in kinderloozen echt geleefd had, voor hen het ongeluk trof. De rechtbank veronderstelde, dat de oude liefde tusschen Taylor en juffrouw Handerson nog niet uitgedoofd was en de eerste, in verstandhouding met de vrouw van Handerson, haar man uit den weg geruimd had, om door een later huwelijk met de weduwe in het bezit der verzekeringssom te geraken. Als verzwarende omstandigheid werd aan Taylor in rekening gebracht, dat hij drie dagen voor den moord zijn boerderij verlaten en eerst twee dagen daarna was teruggekeerd. Noch aan zijn knechts, noch aan zijn buren had hij gezegd, waar hij al die dagen geweest was. Deze omstandigheid werd evenwel spoedig opgehelderd. Taylor had zich namelijk naar de omtrent 50 mijlen verwijderde stad East Saginaw begeven en daar de hand der dochter van een koopman gevraagd.

Den bewusten Zaterdag, waarop de moord gepleegd was, had Taylor zich den geheelen dag in een talrijk gezelschap bevonden, zoodat het hem dientengevolge niet moeilijk viel, zijn alibi aan te toonen. Hiermee verviel van zelf de verdenking, die in het begin op Taylor en juffrouw Handerson gerust

had, en werden beiden op bevel der rechtbank in vrijheid gesteld. Taylor huwde onmiddellijk hierop, verkocht zijn boerderij en vestigde zich metterwoon met zijn jonge vrouw te East Saginaw.

Hoewel het gerecht nog voortdurend op de moordenaars loerde, wilde het niet gelukken, hen machtig te worden. Verscheidene *tramps* (Amerikaansche vagebonden, die omtrent dien tijd in de nabijheid der bedoelde boerderij gezien waren, werden in hechtenis genomen, maar moesten evenwel spoedig weer op vrije voeten gesteld worden, daar er geen schijn of schaduw van schuld te vinden was.

Juffrouw Handerson werden de 20.000 dollars door onze maatschappij toegezegd, en zooals in Amerika gebruikelijk is, zouden ze haar zes maanden na den dood van den verzekerde in baargeld uitbetaald worden.

Na den verkoop van haar landerijen vestigde zij zich in de stad Dalton, waar zij in stille teruggetrokkenheid haar man betreurde.

Al deze gebeurtenissen hadden mijn verblijf in de Vereenigde Staten veel langer gerekt, dan oorspronkelijk in mijn bedoeling lag. Ik keerde weer over New-York naar Liverpool terug, verbleef evenwel maar weinige maanden in Engeland, daar ik door de directie nogmaals naar de Vereenigde Staten werd gezonden en wel naar het verre Westen. Ik moest in Utah, Wyoming en Idaho, waar wij nog geen agentschappen bezaten, ze zien op te richten. Van New-York ging ik over Chicago, Omaha en Oyden naar Salt Lake City in het Mormonenland.

De stad van Brigham Young beviel mij uitstekend. Op zekeren dag slenterde ik door de 14e straat. Plotseling bleef ik staan, daar ik mijn oogen haast niet geloofde. Aan den anderen kant der straat wandelde rustig en wel de vermoorde Handerson met een vroolijk lachend gelaat en aan zijn arm een mooie jonge dame in het zwart, die in het minst niet geleek op zijn vrouw te Dalton. In het begin was het, of mijn voeten van lood geworden waren. Ik kon geen stap verder zetten, maar spoedig was deze oogenblikkelijke zwakte voorbij en snel stak ik nu de tamelijk breede en met boomen beplante straat over, om een verklaring van dit zeldzame verschijnsel te krijgen.

Zou het een dubbelganger van den vermoorde zijn? Maar dit was niet mogelijk, want op hetzelfde oogenblik werd mij Handerson gewaar, verbleekte en zocht met zijn gezellin, die hem onthutst aanstaarde, zoo vlug het zijn boenen toelieten uit mijn nabijheid te komen.

Jammer genoeg gelukte hem dit. Drie groote, met landbouwwerktuigen beladen wagens, die vlak achter elkaar voorbijreden, dwongen mij verscheidene seconden in het midden van de straat te blijven staan, en toen de doortocht vrij was geworden, was Handerson met zijn dame verdwenen.

In het eerste oogenblik kwam ik mij zelf geheel hulpeloos voor, daar ik volstrekt niet wist, wat ik nu moest doen. Alleen dit stond bij mij vast, dat hierachter een bijzonder stout en geheimzinnig bedrog schuilde, waarvan de onthulling voor mij en mijn maatschappij van het grootste gewicht was. Met een dubbelganger van Handerson kon ik niet te doen hebben, want zoo iemand zou op mijn gezicht niet verbleekt zijn en evenmin de vlucht genomen hebben.

Ondertusschen had ik reeds na eenige minuten mijn kalmte en bedaardheid van geest teruggekregen, en ik besloot onmiddellijk naar het station te gaan, daar het paar naar alle waarschijnlijkheid zou probeeren, zoo snel mogelijk uit de stad te ontkomen. Daar aangekomen vernam ik, dat de eerste drie uur geen personentrein naar de een

of andere richting zou vertrekken. Mismoedig begaf ik mij weer de stad in. Toen ik het Continental hotel, het eerste en grootste in Salt Lake City, naderde, trad Handerson met zijn dame juist uit de vestibule, om in een rijtuig te stappen. Nauwelijks had ik dit bemerkt, of een machtige ontroering maakte zich van mij meester. Ik riep den aan den hoek van de naaste straat staanden politie agent te hulp en verzocht hem, Handerson, die ondertusschen in het rijtuig had plaats genomen, gevangen te nemen. De politiebeambte naderde onmiddellijk het rijtuig en in vliegende haast vertelde ik hem en den eigenaar van het hotel, die eveneens naderbij gekomen was, wat ik van Handerson wist.

Deze had voor al mijn beweringen een medelijdend lachje over en verklaarde, dat ze enkel in mijn verbeelding bestonden. Hij noemde zich Snijder en beweerde bij hoog en bij laag, noch mij te kennen, noch ooit in Dalton geweest te zijn. Terwijl hij onverstoorbaar rustig bleef, verloor zijn gezellin heel haar zelfbeheersching; daar ik er op aandrong, het paar in hechtenis te nemen, bleef den politie agent, wien het zonderlinge gedrag der dame was opgevallen, niets anders over, dan ons alle drie naar den dichtstbijzijnden politiepost te brengen. Daar verklaarde Handerson aan den aanwezigen inspecteur van politie, dat hij tegen zijn onwettige arrestatie en die van zijn zuster onmiddellijk zijn bezwaren zou indienen bij den commissaris. Op dit oogenblik trad de commissaris toevallig het bureau binnen. Voor mij was de verschijning van dezen ambtenaar zeer gunstig, daar ik met hem reeds bevriend was, toen hij nog als inspecteur van politie te New-York diende, waar ik vroeger lang gewoond had.

Handerson alias Snijder had in het hotel zijn gezellin voor zijn gehuwde zuster uitgegeven, en, zooals reeds gezegd is, verklaard, nooit in Dalton of in die streek gewoond te hebben. Ook den commissaris kwamen mijn beweringen tamelijk onzinnig voor. Op alle strikvragen die hem gedaan werden, antwoordde Handerson met de grootste kalmte en zekerheid. Natuurlijk werd hiervan een uitvoerig protocol opgemaakt en de commissaris scheen veel lust te hebben, Handerson en zijn gezellin in vrijheid te stellen, toen een toeval mij te hulp kwam.

De dame, die nog maar altijd haar zelfbeheersching niet had teruggevonden, en ook ten gevolge van herhaalde snik- en huilbuien niet verhoord kon worden, liet, toen zij haar zakdoek voor den dag haalde, daarbij een brief op den grond vallen. Handerson bukte snel om hem op te rapen. Ik kwam hem echter voor en ontrukte hem het schrijven, eer hij het in zijn zak kon steken Nu las ik tot mijn groote voldoening, dat de brief aan ‘Juffrouw Handerson te Dalton, Michigan, Columbiastraat 6,’ geadresseerd was.

Handerson wierp een woedenden blik op mij, greep mij bij den kraag en trachtte mij het schrijven te ontwringen. De sterke armen der politie agenten grepen hem nu vast en de commissaris nam zelf den brief in handen, om hem te lezen. Op dat oogenblik bereikte Handerson met één sprong de deur en ontvluchtte. Maar even spoedig ook snelden de agenten hem achterna en vervolgden den vluchteling over een tamelijk groot plein, dat op een eenzame straat uitkwam. Handerson zou ontsnapt zijn, indien hij niet juist twee politiebeambten, die in die straat op post stonden, in de handen was gevallen. Zij brachten hem nu naar het bureau terug, waar hij benevens zijn gezellin in verzekerde bewaring werd gebracht. Nu was geen twijfel meer mogelijk, dat wij met den echten Handerson te doen hadden. De jonge dame was, zooals ze zelf bekende, werkelijk zijn zuster, die met zekeren pachter Ingersol te Idaho gehuwd en na zijn spoedig daarop gevolgden dood naar Salt Lake City verhuisd was.

Hier had zij plan, een modewinkel te openen, maar zij zag er van af, toen Handerson naar Utah kwam en haar vertelde, dat hij in een Europeesche loterij 20.000 dollars had gewonnen, die zijn vrouw, welke zich nog te Dalton bevond, zouden uitbetaald worden en die dan met het kapitaal naar Salt Lake City zou komen.

Handerson's zuster had van haar boerderij duizend dollar gemaakt, waarvan ze nu met haar broer leefde, daar deze geheel zonder middelen naar Salt Lake City was gekomen. In den aan juffrouw Handerson geadresseerden brief, die door de politie aan de justitie werd ter hand gesteld, deelde de weduwe Ingersol aan haar zwagerin mee, dat zij met haar broer te Salt Lake City een zaak wilde beginnen, die de tegenwoordige eigenaar voor 15.000 dollars wilde verkoopen. Juffrouw Ingersol verzocht verder haar zwagerin, zich reisvaardig te houden, om dan, zoodra haar loterij bedrag was uitbetaald, onmiddellijk met het kapitaal naar het Westen te komen.

Verschillende koopers hadden zich aangemeld en de zaak was een uitstekende geldbelegging. Uit dit schrijven bleek, dat Handerson een uitgeslapen schurk was, die ook zijn zuster bedrogen had.

Intusschen was ook juffrouw Handerson op telegraphisch bevel door den sheriff te Dalton in hechtenis genomen. Zij ontkende, evenals haar man, stoutweg alles en beweerde, dat haar echtgenoot al lang niet meer onder de levenden behoorde. Toen nam de rechter van instructie te Dalton zijn toevlucht tot een list. Hij vertelde, dat haar man haar enkel naar Salt Lake City had willen lokken, om ze daar de 20 000 dollars afhandig te maken. Handerson had in het geheim verstandhouding aangeknoopt met een jonge dame in de Zoutmeerstad, wie hij beloofd had te zullen huwen en met wie hij onmiddellijk naar Europa zou vertrekken, zoodra hij de 20.000 dollars in het bezit had. Wat alle strikvragen van den rechter van instructie tot dusver vruchteloos hadden beproefd, bewerkte nu de ijverzucht.

Toen juffrouw Handerson van de voorgewende trouwbreuk van haar man hoorde, liet zij haar geheimhouding varen en legde een volledige bekentenis af.

Handerson zoowel als zijn vrouw hielden van goede sier en het zware boerenwerk beviel hun niet. Daarom waren zij overeengekomen, zich door een slim overlegden streek een groot vermogen in geld te verschaffen. Tot dit doel besloten zij, een levensverzekeringsmaatschappij te bedriegen.

Eerst liet Handerson zich voor 10.000 dollars verzekeren, om daarna dit bedrag op het dubbele te brengen. Het toeval kwam hen daarbij te hulp. Een kennis van Handerson, die tamelijk wel op hem geleek, stierf en werd op het kerkhof, dat zich in een woud, grenzende aan de boerderij van Handerson, bevond, in het familiegraf bijgezet.

Des nachts begaf Handerson zich met zijn vrouw naar de begraafplaats, waar zij de deur van den grafkelder met behulp van een valschen sleutel openden. Door middel van een breekijzer beproefde Handerson de steenen plaat van het graf op te lichten. De zeer zware zerk viel evenwel met luid geraas neer en Handerson en zijn vrouw vluchtten uit vrees, dat dit zou gehoord zijn, in het woud. Toen evenwel niemand voor den dag kwam, keerden beiden naar den grafkelder terug, lichtten de zerk op, openden daarop den houten deksel der kist en namen er het lijk uit. Daarop brachten zij de plaat weer in haar vorigen toestand, verwijderden alle sporen van hun nachtelijke bezigheid, sloten de deur en sleepten het lijk naar hun woning, waar zij, door niemand gezien, des morgens tegen drie uur aankwamen. Den volgenden morgen vertrok de vrouw van Handerson naar haar ouders.

Toen Handerson hoorde, dat alles ontdekt was, legde hij de volgende bekentenis af: Nadat zijn vrouw vertrokken was, begaven zich ook zijn beide knechts, die niet

op de boerderij, maar in een ongeveer honderd vijftig schreden verwijderd huisje woonden, naar de stad. Toen nu Handerson heel alleen op de hoeve was, sloot hij de deur, haalde het lijk uit den kelder en legde het op zijn bed, stak het zijn trouwring aan den vinger en sloeg het met een bijl de hersens in. Daarna zette hij de bijl in de nabijheid van het bed en hoopte een menigte spaanders en krullen in de kamer op. Toen dit geschied was, goot hij er petroleum over heen en zette twee brandende kaarsen te midden

der spaanders. Nu verliet hij het huis, sloot de deur achter zich toe en begaf zich, door niemand gezien, naar een heuvel in het woud, vanwaar hij het dak zijner woning zien kon. Dit geschiedde om negen uur en om elf uur zag hij zijn huis in lichte laaie staan. Langs omwegen begaf Handerson zich nu naar het op twee na naastbijgelegen station, nadat hij zich eerst door een valschen baard onkenbaar had gemaakt. Zoo gelukte het hem behouden het Westen te bereiken. Hier zocht hij zijn zuster op en vertelde haar van zijn groote winst in een Europeesche loterij, die hem binnen een paar maanden zou uitbetaald worden. Onder deze omstandigheden gaf zijn zuster hem verscheidene honderden dollars, waarmee hij de kosten van zijn levensonderhoud bestreed.

Handerson en zijn zuster werden naar Dalton gevoerd, waar het proces zou plaats hebben. Het vonnis luidde tegen Handerson wegens lijkschennis, brandstichting en bedrog tien jaar tuchthuisstraf, zijn vrouw kwam er met drie jaar af, terwijl zijn zuster, die eveneens aangeklaagd was, werd vrijgesproken.

Bij de Platen.

De minne. -

De vermelding van den roemrijken naam van Frans Hals onder dit kranige stuk mag zeker wel overbodig heeten. Ieder die maar ooit in een onzer museums een dier levende koppen van den Haarlemschen meester gezien heeft, herkent op het eerste gezicht hier zijn arbeid. Aldus de natuur weer te geven in forsche, sobere penseelstreken, met nooit missende vastheid van hand op het doek gebracht, aldus de figuren te doen leven en spreken, als traden ze uit de lijst naar voren, dat kon alleen Frans Hals.

Het prachtige doek, waarvan dit nummer een welgeslaagde reproductie biedt, mag onder de merkwaardigste van den meester gerekend worden. Zooals men weet, was niemand meer dan de flinke, ronde Frans Hals een vijand van het zoogenaamd ‘gelikte.’ Zijn koppen zijn over het algemeen breed geborsteld; terwijl Rembrandt, met die fijne, bijna ziekekelijke kunstenaarsgevoeligheid, waardoor hij geheel onder onze modernen thuishoort, honderdmaal over dezelfde plaats heenstreek, schilderde Hals dadelijk raak. Welnu, het hier weergegeven tafereel bewijst toch dat ook hij, als hij wilde, fijn en zorgzaam acheveeren kon. Zie dat gebloemde japonnetje van het kind, die kanten muts en kraag, die borduursels op borst en mouwen, - 't is alles weergegeven met een gevoel voor het teer-mooie in die kleinigheden, die men bij een kerel als Hals haast niet zou verwachten en met een nauwkeurigheid, die aan photographie doet enken.

's Avonds thuis. -

Waar kan men beter zijn dan - bij zijn beste vrienden? vraagt het liedje. Wij zouden liever zeggen: dan 's avonds thuis. Ten minste als men het geluk heeft, zoo'n gezellig thuis te hebben, als de rijk gezegende huisvader op ons bevallig schilderijtje. Vrouw en kinderen zijn trouwens ook zijn beste vrienden, al wil het liedje ons doen gelooven dat de man die bij voorkeur zou te zoeken hebben in de gezellen, met wie hij in de

sociëteit onder het genot van een fijne flesch een vroolijken avond doorbrengt. Zoo'n fuifavondje mag hem voor een keer eens prettig door mekaar schudden, op den duur zal hij zich nergens genoeglijker en behaaglijker voelen dan thuis bij moeder de vrouw en zijn lieve kinderen. Zie maar eens met wat vaderlijke belangstelling hij vrouwlief gadeslaat, terwijl ze bezig is zijn jongsten telg pap te voeren; hij vergeet er zijn krant bij. Het aardige groepje en de jonge lachende moeder tusschen haar blozend kroost, zacht door het vriendlijk lamplicht beschenen, is dan ook onweerstaanbaar van bekoorlijkheid. Terwijl de kleintjes om de moeder hangen, amuseeren de twee grootste zich met den hond, die als de geboren trouwe vriend van den mensch in zoo'n gelukkig huishouden niet mankeeren mag.

Stilleven in het spreekkamertje. -

In tegenstelling met den hond, die zich het liefst in gezelschapt beweegt, heeft de poes dit eigenaardige, dat ze zich graag op haar eentje zit te koesteren. Daarvoor kan ze dan soms al heel wonderlijke hoekjes uitkiezen, getuige het jonge katje op het aardige stilleven van de Duitsche schilderes Anna Oswald. Het oolijke diertje schijnt zich bijzonder prettig te voelen in den hoed, door een bezoeker in het spreekkamertje achtergelaten, en kijkt met zijn schrander kopje zoo snugger over den rand als een kanselredenaar over de leuning van het spreekgestoelte.

Wetenswaardig Allerlei.

Amerikaansche milliardairs. -

Men herinnert zich, dat Jay Gould, de rijkste man ter wereld, op het einde van het vorig jaar te New-York overleden is. Omtrent veertig jaar geleden werd de jonge Jay door zijn vader met een goeden gulden op zak de wijde wereld ingestuurd, en zijn nagelaten vermogen wordt op ruim een milliard, nauwkeuriger 1300 millioen gulden geschat.

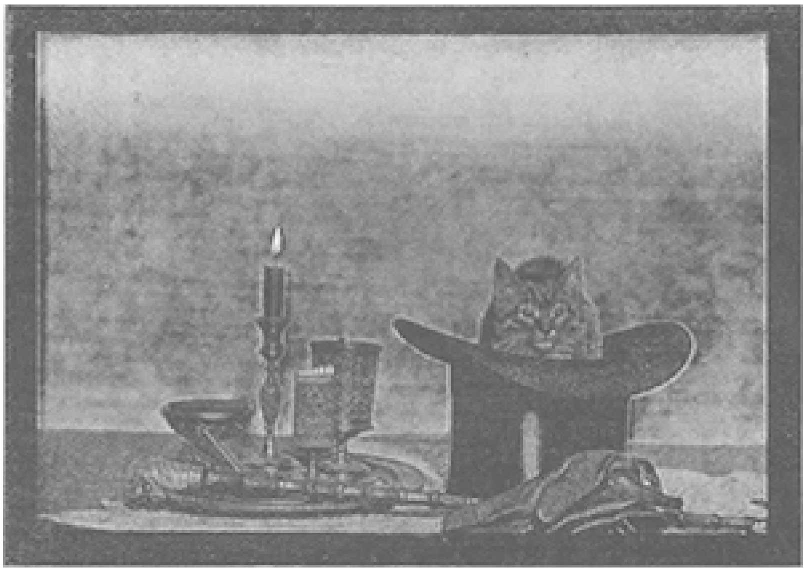

STILLEVEN IN HET SPREEKKAMERTJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ANNA OSWALD.

Zelfs in de wereld der geldmakers was Jay Gould een buitengewoon verschijnsel. Zoo hoog en zoo vlug als hij is nog geen der moderne geldkoningen geklommen. Maar hij kan niet, zooals andere mannen, die zich door eigen kracht rijkdom, eer en aanzien verworven hebben, als een grootsch voorbeeld tot navolging gesteld worden. Gould is rijk geworden, echter niet door scheppenden arbeid, maar door gelukkige en gewetenlooze speculaties. Hij werd een ‘spoorwegkoning,’ beheerschte in Amerika een spoorwegnet van omtrent 20.000 kilometer lengte, maar wordt toch niet in Amerika als een bevorderaar van het verkeerswezen beschouwd en was tijdens zijn leven zóó gehaat, dat hij somtijds schildwachten voor zijn huis en kantoor op post moest zetten. De necrologieën, die in de bladen aan den rijksten man der wereld gewijd werden, luidden dan ook allesbehalve gunstig.

Jay Gould heeft in korten tijd de andere geldkoningen van Amerika overvleugeld. Naast hem staan in Amerika de Van der Bilt's, wier vermogen op 840 millioen geschat wordt. De stichter van dit millioenenhuis was Cornelis Van der Bilt, die als zoon van arme boerenouders den 27^{en} Mei 1794 in den staat Rhode-Island geboren werd. Hij wijdde zich aan de scheepvaart, wist aan de stoombooten verbeteringen aan te brengen, bouwde een heele vloot van stoom- en zeilschepen, werd den ‘stoombootkoning’ genoemd en stierf den 4^{en} Januari 1877 te New-York als bezitter van een vermogen van 100 millioen dollar. Zijn oudste zoon William van der Bilt, die in verschillende spoorweg- en telegraafondernemingen had deelgenomen, liet in het jaar 1885 omtrent 200 millioen dollar na.

In nog vroeger tijden valt de financieele vlucht der familie Astor. De stichter van dit millioenenhuis zag in het jaar 1761 te Walldorf bij Heidelberg het levenslicht. Hij trok zeer jong naar Engeland en later naar de Vereenigde Staten. In 1783 begon hij met de Indianen en grensbewoners van Canada een pelshandel te drijven en zag zich in het jaar 1800 in het bezit van een vermogen van omtrent een kwart millioen dollar. Hij wist dat geld zoo gelukkig in grondbezit te beleggen, dat zijn vermogen in weinige jaren verviervoudigde. Zijn in het belang van den pels- en theehandel in het leven geroepen tochten naar den Stillen Oceaan mislukten wel, maar de speculaties in grondbezit leverden, dank zij den snellen bloei van New-York, zoo uitstekende resultaten op, dat Johan Jacob Astor bij zijn dood in 1840 een vermogen van 20 millioen dollar naliet, De nakomelingen van Astor zetten het werk van hun vader en grootvader voort, en toen in 1890 de kleinzoon, die ook Johan Jacob Astor heette, stierf, werd zijn nalatenschap op ongeveer een vierde milliard geschat.

Uit den stand der journalisten is ook een Amerikaansch millioenenhuis voortgekomen. In het jaar 1819 trok de Schot James Gordon Bennett naar Amerika, was in het begin aan verschillende bladen werkzaam, en stichtte in 1835 het dagblad de *New York Herald.* Hij wist door het gebruik van ijlbooten, die hij de aankomende schepen tegenzond, de nieuwste berichten voor zijn blad te krijgen, voerde in het jaar 1837 de eerste beursberichten in de Amerikaansche pers in en bracht zijn blad tot zulk een hoogte, dat het bij zijn dood in 1872 jaarlijks een zuivere winst van omtrent twee millioen opleverde. Zijn zoon nam nog tijdens het leven van den stichter de leiding van het blad op zich. Hij zond Stanley naar Afrika om Livingstone te zoeken en rustte daarna, te zamen met de *Daily Telegraph* de expeditie uit, die tot de ontdekking van den loop van den Congo leidde en als de beroemde reis ‘door het donkere werelddeel’ Stanley's roep als Afrikareiziger vestigde. Bennett Jr. rustte in het jaar 1879 ook de expeditie tot bereiking van den Noordpool uit. Het ter eere van een dochter des huizes, Jeannette, genoemde schip leed evenwel schipbreuk en alleen de overblijfsels der expeditie konden de kust van Siberië bereiken.

Het vermogen van het huis Bennett wordt op ongeveer 120 millioen geraamd.

Dat het huis Mackay ook verscheidene honderden millioenen in de mijnen verdiend heeft, verwondert minder, daar men met goud en zilver graven gewoonlijk rijk wordt.

Behalve de reeds genoemden bezit Amerika nog een reeks van honderd-millionnairs. Zoo wordt het huis Stewart, dat in den groothandel zijn rijkdom verwierf, hoog geschat. Te New-York moeten nog de huizen Belmont, Wehmore en Lacillard, te Chicago Munn, te Boston Lyman en Perkins genoemd worden. Het eerste millioen van al deze geldkoningen en -vorsten is pas in de negentiende eeuw gewonnen.

Men kan niet zeggen, dat al deze ‘gelukkigen’ een rustig, zorgeloos leven hebben. Onlangs deelden de bladen nog mee, dat het jacht der Van der Bilt's zonk en zij maar met moeite er het leven afbrachten; spoedig daarop brandde hun prachtige villa af. Dat zijn gewone ongelukken, die iedereen, of hij rijk of arm is, kunnen treffen; maar de jacht naar millioenen verwekt haat en nijd, geeft vijanden wijd en zijd, zoodat menige millionnair schildwachten moest huren om voor zijn veiligheid te zorgen. En dan laat die veiligheid soms nog heel wat te wenschen over.

[Nummer 32]

MOEDER EN KIND.

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.

IV.

De heer Topper zat behaaglijk in een leunstoel gedoken in zijn wapenhal. Wanneer men zijn gelaat aandachtig beschouwde, viel het aanstonds op, dat zijn trekken niets buitengewoons, evenmin iets innemends of hartelijks hadden, wat in het dagelijksch leven en verkeer ruimschoots tegen het buitengewone opweegt, integendeel,

terugstootendheid en verwaten trots, het niet onder woorden te brengen ‘ik en weet niet wat’ lagen zoo duidelijk op zijn trekken te lezen, als waren zij er in gegriffeld.

Met innig welbehagen liet de heer Topper zijn doordringende, grijze oogen te gast gaan aan zijn wapenverzameling, aan wier aanblik hij zich maar niet kon verzadigen. Na een oogenblik legde hij de fijne Havanna, die in een sierlijk meerschuimen sigarenpijpje met groot barnsteenen mondstuk en zilveren beslag stak, neer, en slurpte, blijkbaar met veel appetijt, met kleine teugjes aan een kop geurige waterchocolade, hem zoo even door Agnes bereid. Zijn oog volgde met aandacht den blauwen rook, die in zwierige kronkels van zijn sigaar naar het beschilderde plafond opsteeg en met het air van een kenner snoof hij er de aroma van op. Het was den man aan te zien, dat hij niets ernstigs om handen had en zijn aandacht door de nietigste beuzeling getrokken werd, om een oogenblik later door een andere, even onbeduidende zaak in beslag genomen te worden.

Het gezicht van den heer Topper had ditmaal een nog terugstootender en stroever uitdrukking dan gewoonlijk. Hij was in een erg wrevelige bui en mokte nog bij zich zelf over het bezoek van dien morgen van den pastoor, die hem, schoon hij alle Zondagen een gulden in het kerkezakje wierp en zich bij de jaarlijksche collecte voor de kerk evenmin onbetuigd liet, de les durfde komen lezen en hem zijn onchristelijk gedrag verweet.

'Wat hoeft de pastoor zich daar ook tusschen te steken,' mompelde de heer Topper. 'Laat hij in zijn kerk blijven, dáár is hij baas, maar zich niet met andermans zaken bemoeien. Hij dacht mij zeker met een mooi praatje te kunnen vangen, maar de oude zedenpreeker heeft zich daarbij leelijk verrekend! 't Is anders altijd een heele toer als je 't met die steken aan den stok krijgt, want ze gooien je dood met bijbelteksten en citaten uit de Kerkvaders, zoodat je altijd aan het kortste eindje trekt. Maar ik heb me toch niet laten bedotten, en hem kort en bondig gezegd waar het op stond, en dat ik niet van zins was mij in een wespennest te steken. Hij weet anders te praten als Brugman, dit moet ik hem nageven!'

Bij deze herinnering wierp de heer Topper zich achterover in zijn leunstoel en deed een paar trekken aan zijn sigaar, waarna hij groote rookwolken naar boven blies.

Een oogenblik later leunde hij weer voorover, nam een teug chocolade en mompelde:

'En dan was de pastoor nog gebelgd ook, dat ik Agnes in haar genegenheid contrarieerde, zooals hij het noemde. Ja wel, 't is en blijft me een raadsel, hoe die malle meid zoo verslingerd kan zijn op dien armen stakker. Maar, raadsel of niet, daar moet een einde aan komen. Ik, als vader, weet het best, wat haar voegt, en zal mij noch door de predikaties van Heeroom, noch door het gejammer van Agnes van mijn stuk laten brengen. Ze is me toch al haast over het hoofd gewassen, en 't is daarom meer dan tijd, dat ik ze eens laat weten, wie hier baas is, zij of ik. Als ze dien jongen nu maar niet meer ziet, en ik weet een fashionabele partij voor haar op te diepen, - die zijn er bij de vleet - dan zal ze zich dien bedelaar wel uit het hoofd zetten. En dan, met den tijd slijt alles: Agnes zal er het hart niet van breken, als ze Louis niet krijgt.'

Na deze wijsgeerig-psychologische overwegingen leunde de heer Topper weer achterover in zijn stoel. Voorzeker, hij beoogde het geluk zijner dochter, maar op zijne wijze, en liet zich daarbij leiden door zijn ijdelheid en zelfzucht, altijd, maar wel het meest in dergelijke gevallen, slechte raadgeefsters. Al de vermogende jongelieden der stad liet hij de revue passeeren, en overwoog bij zich zelf wie hunner hem en Agnes het best zouden lijken. Bij dit geestesspel zat zijn ijdelheid voor, want zij, die niet alleen rijk, maar ook geridderd waren en het predicaat jonkheer of baron voor hun naam voerden, waren de uitverkorenen, uit wie hij liefst een keuze zou doen.

Om zijn eerzuchtige en vèrreikende plannen gemakkelijk ten uitvoer te brengen, besloot de heer Topper zijn penaten naar de stad over te brengen, daar een prachtig huis te betrekken, op grooten voet te gaan leven, een oogverblindende weelde en pracht ten toon te spreiden, zich bij alle deftige lui, die huwbare zoons hadden, te laten introduceeren, Agnes de wereld te laten zien, groote partijen te geven en op deze wijze een rijken, liefst adellijken vogel in de val te lokken, in het vooruitzicht, dat een paar straaltjes van diens glans op hem zouden terugvallen en zijn half millioen wat relief geven.

En het burgemeesterschap, waarop hij zoozeer gevlast had? Ja, dat offer zou hij voor het geluk zijner dochter moeten brengen, maar wie weet of hij het in de stad, door aanzienlijke en voorname relaties en door den invloed van een behoorlijk geridderd schoonzoon niet zoover zou brengen, dat hij een zetel in de Staten verwierf! Dit vooruitzicht lachte hem zoo zeer toe, dat de gedachte aan het burgemeesterschap

daardoor geheel naar den achtergrond gedrongen werd en hij met verlangen den dag tegemoet zag, waarop hij zijn intrede zou doen binnen de stad.

En Agnes? Zou zij zich niet kanten tegen zijn voornemen, naar de stad te verhuizen? Zij was zoo aan die woning en het buitenleven gehecht, dat zij niet licht te bewegen zou zijn, er van te scheiden Bah! een kindergril, meer niet! Reeds te vaak had hij aan haar luimen toegegevën, voor haar wil gezwicht, maar voortaan zou hij zich met klem, met geheel zijn vaderlijk gezag doen gelden. Agnes begreep niet wat dienstig was voor haar geluk, zij kon niet in de toekomst zien zooals hij; en daarom was hij vast besloten zijn plan door te zetten, al achtte hij het, uit voorzichtigheid, raadzaam, haar er niets van te zeggen vóór alles beslist en geregeld was, en zij dus voor een *fait accompli* stond. Woonden zij eenmaal in de stad, was Agnes eenmaal midden in het gewoel der groote wereld, waar hij haar dacht binnen te leiden, dan zou de gedachte aan Louis wel slijten, en leed het ongetwijfeld niet lang of de ware Jacob zou komen opdagen. De heer Topper vermeide zich nog in deze voor zijn ijdelheid zoostreelende droomen, toen de persoon, voor wie hij dit alles bestemd had, binnentrad, maar met zekeren schroom, daar zij het oogenblik gekomen achtte, om als pleitbezorgster voor den heer Van der Weegen en diens zoon op te treden.

Nauwelijks echter had ze maar even deze teere kwestie aangeraakt, of de heer Topper, nog geheel onder den indruk van zijn onderhoud met den pastoor en vol van de door hem opgetrokken luchtkasteelen, stoof woedend op:

‘Geen woord meer daarover, Agnes; ik verbied je in mijn tegenwoordigheid nog ooit den naam van dien bankroetier en van zijn verloopen zoon te noemen. Eens en voor altijd, ik duld niet, dat je nog kennis met dien sjofelen pochhans onderhoudt, tegen mijn uitdrukkelijk bevel in. Of denk je soms, dat ik zin heb mijn zuur verdiend geld in dien faillieten boel te steken en mijzelf te hunnen pleiziere uit te kleeden?’

‘Maar, pa,’ vleide Agnes, die wel begreep dat vleierij het eenige middel was om den toornigen man te ontwapenen en kans op slagen te bieden, ‘'t Is voor u toch maar een bagatel!’

‘Vijftig duizend gulden, noem je dat een bagatel?’

‘Nu ja, maar voor u, pa, die een half millioen heeft, is het toch niet veel meer. En dan, u waagt er toch ook niets bij. Mijnheer Van der Weegen is zoo eerlijk als goud, en of u nu van hem of van een ander intrest krijgt, zal toch wel op hetzelfde neerkomen.’

‘Zoo eerlijk als goud, nu, 't mocht wat, dan zou hij er nu zoo benauwd niet voorzitten! En wat je daar van intrest leutert, daar moet je me mee van 't lijf blijven, want van geldzaken hebben vrouwen geen verstand.’

‘Maar 't is toch de schuld niet van mijnheer Van der Weegen, dat hij nu in ongelegenheid is, dat weet u ook wel, papa.’ hield Agnes aan, wier gemoed er tegen in opstand kwam, den koopman van oneerlijkheid te hooren betichten.

‘Ongelegenheid!’ mompelde de heer Topper, terwijl hij spottend zijn lippen krulde, maar verder het stilzwijgen bewaarde.

‘En Louis, vader,’ zei Agnes, het over een anderen boeg wendend, niet bevroedend, dat zij daardoor haar vader nog meer in zijn onverzettelijkheid zou stijven, ‘is zoo'n goede en oppassende jongen, en vroeger was u toch zoo met hem ingenomen.’

‘Hoor eens, Agnes,’ antwoordde de heer Topper opstaande, ‘ik spreek daar niet graag over, maar als je 't dan met alle geweld wil, zal ik het je zeggen. Ik heb me vroeger door zijn uitgestreken tong laten bepraten, dat was onverstandig van me, maar nu zijn me de oogen open gegaan. Geen voet zet hij meer over mijn drempel, of ik kon met hetzelfde recht den eersten bedelaar den beste hier wel binnen halen.

Wees jij nu verstandig en zet je die grillen uit het hoofd. Ik heb een partij voor jou op het oog, kind, zoo briljant, dat de Van der Weegen's er zich duim en vinger aan kunnen aflikken. Moppen bij de vleet, een naam die klinkt als een klok en een wat mooi lintje in zijn knoopsgat!'

Na deze lofrede op zijn denkbeeldigen schoonzoon ging de heer Topper weer zitten.

Agnes was vast besloten het hierbij niet te laten, maar het uiterste te beproeven.

Door den ruwen en te gelijk luchtigen toon, waarop de heer Topper over een voor haar zoo teere zaak sprak, werd het zachte gemoed van het meisje gevoelig gekwetst. Haar aandoeningen niet meer meester, schoten tranen haar in de oogen.

'Papa, u maakt mij ongelukkig, als u Louis verstoot; hij is zoo goed, zoo edel,' stamelde Agnes, het gelaat snikkend in haar zakdoek verbergend.

'Kom, kom, dwaze meid, dat zal wel overgaan, als je maar eens een vrijer hebt, die je lijkt,' zei de heer Topper, die toch niet goed zijn dochter kon zien weenen.

'Neen, nooit, pa, nooit, nooit!' snikte Agnes hartstochtelijk, terwijl ze haar armen om zijn hals sloeg en hem een kus gaf, hopende, dat misschien dit liefdeblijk het hardvochtige gemoed haars vaders weeker zou stemmen.

'Neen, Agnes, al je kunstmiddeltjes baten je ditmaal niemendal. Waar jij zoo onverstandig bent, met een armen stakker je ongeluk te gemoet te willen loopen, moet ik, als je vader, voor ons beiden oppassen en kalm blijven. Geen duit krijgt de oude Van der Weegen van mij, al kroop hij voor me op zijn knieën. Ik doorzie het heele spel; 't is afgesproken werk met den oude en Louis. Eerst werd er de pastoor voorgespannen, die de batterij moest openen; en nu dat niets heeft uitgehaald, moest jij het nog eens dunnetjes overdoen. 't Zal me benieuwen, wie na jou nog een bestorming op mijn beurs zal wagen!'

't Is geen afgesproken werk, papa,' snikte Agnes, die wel wist, dat de pogingen van den pastoor schipbreuk hadden geleden, 'ik volgde alleen de inspraak van mijn hart.'

'Nu, afgesproken of niet, dat blijft hetzelfde, ik geef geen duit. En wat het volgen van de inspraak van je hart betreft, dat is heel mooi en aandoenlijk in een roman, maar aan de Beurs staan die effecten niet genoteerd. Het zal je, meer voordeel opleveren, indien je met de inspraak van je verstand te rade gaat, en dan zou je nu ook met zulke ongerijmdheden niet aankomen,' zei de heer Topper hardvochtig. 'Ik blijf bij wat ik zeg, de oude Van der Weegen krijgt van mij geen rooden cent, dan mag hij voor mijn part honderd keer op de flesch gaan. Hij had het in den laatsten tijd ook geweldig hoog in den kop, en ik heb altijd wel gedacht, dat het op een bankroet zou uitloopen. Een uithangbord van heb ik jou daar, en een kas waar nog geen blind paard scha kan doen,' besloot de heer Topper schamper, grinnikend over zijn eigen aardigheid.

Agnes zag wel in, dat vleien en overreden hier geen uitwerking zouden hebben. Zij verliet dan ook troosteloos het vertrek, enkel nog hopende, dat God door een wonder de Van der Weegen's zou redden of het hart haars vaders tot milder gevoelens stemmen.

Zou God dat wonder te haren gevalle doen?

V.

Het was één uur in den namiddag en drukkend heet. De heer Topper hield, op een gemakkelijken voltaire uitgestrekt, zijn gewone siësta in zijn wapenzaal. Hoewel

zijn eenige werkzaamheid hierin bestond, op den vervaltijd de couponnetjes van zijn effecten te knippen, voor welke bezigheid hij zich steeds van een schaartje bediende, dat aan Maria Antoinette moest toebehoord hebben, was hij altijd erg gefatigeerd en pretendeerde veel rust noodig te hebben. Nu, onder dit opzicht was de heer Topper lang geen unicum.

Van dat middagslaapje haars vaders maakte Agnes, voor wie de laatste dagen veel verdriet en droevige uren hadden opgeleverd, gebruik en was zij even uitgewipt om een bezoek bij een harer vriendinnen af te leggen, hetgeen als ter sluiks moest geschieden, daar de heer Topper, argwanend als hij was, meende, dat Agnes geheime verstandhouding hield met de Van der Weegen's.

Hoe zwaar was Agnes de hardvochtigheid en

onverzettelijkheid haars vaders gevallen! Hoe had zij hem gesmeekt en bezworen, Louis niet alle hoop te ontnemen, de Van der Weegen's bij te springen, en zich grootmoedig te toonen. Al haar smeekingen stuitten echter op zijn baatzuchtige ziel af, als op een ijzeren pantser. De heer Topper bleef stijf op zijn stuk staan; nooit zou Louis een voet meer over zijn drempel zetten, nooit zou hij zich meer willen encanailleeren, door met de Van der Weegen's te verkeeren. Agnes had haar arm hoofd afgepijnd met het zoeken naar middelen, om den ongelukkigen koopman voor den dreigenden slag te vrijwaren, honderd plannen kwamen in haar brein op, maar bij eenig gezet nadenken bleken alle even onuitvoerbaar. Een rijke tante, die bij den doop haar meter was geweest en die steeds veel belang in haar gesteld had, had zij een roerenden brief geschreven, waarin zij in schrille kleuren het ongeluk schetste, dat den heer Van der Weegen, en, bij den weerstuit, ook haar boven het hoofd hing. Zij bezwoer haar, medelijden te hebben met haar petekind, en, nu haar vader voor haar lijden ongevoelig bleef, dit te verzachten. Zij hoopte, niet tevergeefs een beroep gedaan te hebben op het edelmoedige hart harer tante, die zeer zeker niet zou willen, dat het kind harer dierbare zuster voor haar heele leven ongelukkig zou zijn; haar dankbaarheid zou geen grenzen kennen, tot haar laatsten snik zou zij haar lieve, goede, beste tante zegenen enz, enz. Die tante echter, op wie zij zoo groote verwachtingen had gebouwd, antwoordde in een ijskoud schrijven, dat zij een *mésalliance* niet wilde in de hand werken, dat Van der Weegen een bankroetier en een oplichter was, met wien het een schande zou zijn zich te parenteeren, dat zij Agnes nog liever op staanden voet zag sterven dan in het huwelijk te treden met een bedelaar, en dat, indien Agnes die gril niet uit haar hoofd zette, maar bij haar heilloos opzet volhardde, ze bij haar tante's overlijden geen nagelschrapsel van haar zou erven.

Deze bedreiging liet Agnes koud, maar haar vertrouwen in de menschen kreeg daardoor een gevoeligen knak, en haar hoop, de Van der Weegen's te redden, werd geheel en al de bodem ingeslagen. Agnes zag geen uitweg meer, een akelige, vreugdelooze toekomst grijnsde haar tegen, want het leven zonder Louis scheen haar een dorre woestenij. En dat alles was de schuld van het ziellooze geld! Hierdoor was een koopman geruïneerd, zoo eerlijk als goud, was een geheel gezin ten gronde gericht, dat enkel voor het geluk bestemd scheen, waren twee harten gescheiden, die beloofd hadden, elkaar voor eeuwig te zullen toebehooren. En hoe zij ook staarde, nergens aan het verschiet daagde een punt, dat hoop gaf en bemoediging; geen ster flikkerde aan het met wolken gepakte firmament. En dan, had Louis niet gezegd, dat zij met een halve ton te redden zouden zijn, dat nog slechts enkele jaren geleden een eervergeten schurk met tachtig duizend gulden het hazenpad had gekozen en waarschijnlijk op dit oogenblik in Amerika goede sier maakte van hun geld?

De gedachten van het jonge meisje dwaalden van het eene punt naar het andere, haar hart bonsde als werd er met hamers op geslagen en het was haar als torste zij een centenaarslast op de schouders. Haar vader begreep zoo weinig het geluk van zijn dochter, dat hij haar teere genegenheid met opzet dwarsboomde, haar schoonste illusies moedwillig als rag had verscheurd en om het verachtelijke goud haar hart wilde dwingen, zich van haar uitverkorene af te keeren!

Maar neen, dit zou zij nooit. Hoeveel eerbied en liefde zij ook voor haar vader koesterde, toch zou zij nooit ontrouw kunnen worden aan Louis. Het gevoel, dat van haar hart bezit genomen had, was te sterk, te innig, dan dat het om het nietige, aardsche

slijk daaruit gerukt zou kunnen worden. Zij zou blijven lijden en strijden, en nooit een ander tot echtgenoot begeeren dan Louis.

Het was haar dan ook een verkwikkende verlichting, haar overkropt gemoed eens voor een vertrouwde en deelnemende vriendin te kunnen uitstorten, en daarom had zij het middagdutje haars vaders te baat genomen om voor een paar uren het huis te ontvluchten, waar alles haar aan den jonkman herinnerde, dien zij op bevel haars vaders uit haar gedachten moest zetten.

Door de afwezigheid harer jeugdige meesteres en der twee dienstboden, die met den koetsier naar de kermis in de naburige stad waren gereden, had Lena, de oude huishoudster, de baan vrij gezien om aan haar zucht tot buurpraatjes den vollen teugel te vieren. Kobus, de tuinman, die in den grooten voortuin bezigheid te over vond, had haar beloofd, en passant een oogje op de bel te houden en de boodschappen aan te nemen, die komen mochten.

In plaats van te verminderen nam de hitte veeleer toe, en zoo niet het vooruitzicht van een lekker glas schuimend gerste den man genoopt had, de thuiskomst van Lena af te wachten, had Kobus al lang in schuur of op zolder een schuilplaatsje tegen de felle zonnestralen opgezocht.

Het stond echter geschreven, dat Lena ditmaal bijzonder lang opgehouden zou worden, hetgeen niet te verwonderen was, daar het geval met de Van der Weegen's in het dorp geweldig over de tong reed, en Lena, door haar verhouding ten opzichte van Agnes, geacht werd het fijne van de zaak te weien, en dus met aandrang hier en daar werd binnen genood, om de belangstelling of nieuwsgierigheid van dezen of genen te bevredigen, of liever, nog meer te prikkelen.

Ten laatste kwam Lena, die niet bijzonder vlug meer ter been was, te meer daar zij zelfs midden in den zomer nogal eens met rheumathiek bezocht werd, op een klein sukkeldrafje aanloopen, met een gezicht als een kool vuur, ten gevolge van het inspannend loopen en het drukke gebabbel, want haar ratel had al dien tijd nog geen vijf minuten stil gestaan. Toen ze vernam, dat haar vrees, Agnes, die niet van buurpraatjes hield en haar over deze hebbelijkheid reeds menigmaal berispt had, thuis te treffen, ijdel was, bekwam ze langzamerhand.

‘Niemand aan de bel geweest, Kobus?’ was nu haar eerste vraag aan den tuinman, die op hoop van een dubbel douceurtje, geducht begon te mopperen, dat zij zoolang uitgebleven was en hij aldoor in die stikheete zon de wacht had moeten houden.

‘Geen levende ziel,’ repliceerde de tuinman, ‘maar één scheen er toch wel half en half zin in gehad te hebben, dacht me zoo. Ik geloof evenwel, dat de moed hem in de schoenen zonk, voor en aleer hij aan het hek was. 'k Moet zeggen dat ik waarachtig compassie met hem kreeg.’

‘En wie was dat wel?’ vroeg Lena, wier nieuwsgierigheid door dit antwoord was gaande gemaakt, op haar doode gemak de armen in de zij zettende, als verwachtte zij breedvoerige onthullingen.

‘Wel, die arme mijnheer Van der Weegen heeft hier den weg een keer of drie op en neer gedrenteld,’ antwoordde de tuinman, ‘en kwam telkens op het hek af. Maar als hij er bij of omtrent was, maakte hij rechtsomkeer en begon den weg weer een eind ver op te loopen. Hij zag er zoo triesterig uit, dat ik er waarachtig mee te doen had. Zien kon hij mij niet, maar ik hem wel, daar je hier door de heg alles kan beloeren, wat er op den weg passeert.’

‘Welke Van der Weegen was het, de oude of Louis?’

‘Louis; en ik moet je eerlijk verklaren, Lena, dat ik nog nooit een mensch gezien heb, die er zoo ontdaan en miserabel uitzag Wat een verschil met vroeger, toen was

het een jongen als een wolk, en nu een levend geraamte, en dat in den tijd van veertien dagen of drie weken!'

'Ja,' zei Lena op slependen toon, wat een voorteeken was, dat ze confidentieele mededeelingen zou doen, ''t is me tegenwoordig wat te zeggen met de Van der Weegen's! De arme menschen zijn al zoo goed als bankroet, maar het blijft onder ons, Kobus, want de straat heeft er niet mee noodig. Ze worden toch al genoeg over de tong gehaald, meer dan een christen mensch betaamt. Ik zeg maar, dat 't het ergste nog is voor Louis. Voor een paar weken stond hij er zoo mooi voor, en nu? Ik mocht hem goed lijden, want hij had altijd een vriendelijk woord en een royale fooi voor mij over, toen hij hier nog aan huis kwam, maar dat hoort nu al tot den ouden tijd. Ik verzeker je, Kobus, want ik weet 't het beste, dat juffrouw Agnes er ook heelwat mee te doen heeft, maar hoe ze ook lamenteert of niet, de oude wil van geen bijdraaien weten. En ik zeg toch maar,' vervolgde Lena, uit haar sloffen schietende, 'dat het ongepermitteerd en een schande is, als je een christen mensch bent en zooveel geld hebt, je nevenmensch in den brand te laten zitten, vooral als je hem zoo van nabij bestaat. 't Zijn in-brave menschen, de Van der Weegen's, al vriendelijkheid en goedheid wat er aan is. Daar weten hier de armen op het dorp van te spreken.

'Onder ons gezeid en gezwegen, Kobus,' vervolgde Lena, druk gesticuleerende, 'de oude wordt met den dag lastiger en brutaalder. Altijd vitten en overal aanmerkingen op maken! De beste breister laat toch wel eens een steek vallen en het beste paard struikelt wel eens, wat jij, Kobus? En ik ben de zes kruisjes al gepasseerd, zoodat hij wel een beetje consideratie met mij mocht gebruiken. Deed ik het niet om zijn dochter, dat arme schaap, zoo waar als ik hier sta, Kobus, ik bleef geen uur langer in huis, want haar vader is een en al bokkigheid. Dan was de arme mevrouw een ander mensch, en goed voor de booien Komt er tegenwoordig eens om; zoo zijn ze maar heel dunnetjes gezaaid, Kobus! Die stuurde geen arme met leege handen van haar deur, en zou, als ze nog leefde, er ook nu wel een mouw aan hebben weten te passen om de Van der Weegen's te redden. Nu helpt er geen moederkelieve meer aan; de arme menschen moeten op de flesch. Ik ben er de heele week al door van streek, en juffrouw Agnes niet minder. Let op mijn woorden, Kobus, 't lijdt geen acht dagen meer of ze ligt in de lappenmand Ze staat me niets goed aan, je moet eens zien hoe bleek ze is, en dan die blauwe kringen onder haar oogen. Ik heb er onzen pastoor al eens over aangesproken, maar met al zijn Latijn weet die er ook geen kruid voor. En van de medicijn, die juffrouw Agnes noodig heeft, heeft de dokter er ook geen in zijn aptheek. Mijnheer Topper kan zijn eigen nooit voor God en zijn geweten verantwoorden, want hij is de beul van zijn kind,' besloot Lena, die nog geheel onder den indruk was van de drukke besprekingen, die zij - met de beste intentie natuurlijk - over hetzelfde onderwerp in de buurt gehouden had. 'Wij kunnen er alevel niets aan veranderen, Kobus, en 't is het beste om in 's Heeren naam Gods water maar over Gods akker te laten loopen.'

Ze haalde nu een smerig en onooglijk knipbeursje voor den dag en nam er een dubbeltje uit - maar keek eerst of het er niet een van het jaar '60 was, want die gaf ze nooit weg: dat bracht ongeluk aan, verklaarde zij - dat zij Kobus in de hand stopte. 'Ga hier maar een stevig pintje voor drinken, Kobus. Ik zou je graag in de keuken op een lekker glas trakteeren, want je weet, dat het je van harte gegund is; maar sinds mijnheer me er al eens op geattrappeerd heeft en me toen een leelijke schrobbeering heeft gegeven, blijf ik hem maar liever uit zijn vaarwater.

‘Och hemel, ja; nu denk ik er pas aan. Met al die drukte is het me door het hoofd gegaan, een dubbeltje waterbroodjes voor mijnheer te halen, en jij weet, dat hij zoo piekeneurig is.’

Toen ze zag, dat Kokus' gezicht op het hooren dezer mededeeling betrok, voegde zij er bij:

‘Ik zou jou wel laten gaan, Kobus, maar je

weet, dat ze jou altijd oudbakken brood in de hand stoppen, en dat durven ze niet als ze mij voor hebben. 't Is daarom het beste dat ik zelf even ga. In een ommezientje ben ik terug.'

En weg was zij al. In het eerst pruttelde Kobus, die bij ondervinding wist hoe lang zoo'n ommezientje duren kon, wel een beetje, maar ten slotte schikte hij zich toch in het onvermijdelijke. 'Ze is heel wat rapper ter tong dan ter been,' mompelde de tuinman bij zich zelf, ''t gaat bij haar als van een leien dakske en knap wie er een woord tusschen kan brengen.' Het wachten duurde ditmaal bijzonder lang en begon Kobus geducht de keel uit te hangen. Het werk wilde niet meer vlotten. De zonnestralen begonnen hoe langer hoe feller te steken en het verlangen naar een verfrisschend glas bier werd hoe langer hoe sterker. Kobus smakte al een paar maal met Zijn tong om zijn droog verhemelte wat te bevochtigen, maar kon ten laatste aan de verzoeking geen weerstand meer bieden.

De herberg was vlak in de buurt en had uitzicht op het hek, zoodat er niemand in kon, of hij moest het zien. 'In een paar minuutjes ben ik terug.' zei Kobus, 'in dien tusschentijd zullen ze het huis niet stelen. Ik kan het ook niet meer uithouden van den weergaschen dorst.'

Zoo gezegd, zoo gedaan. Kobus had in een minimum van tijd een paar glazen gerste naar binnen gespeeld, en zag, toen hij de herberg uitging, Lena in de verte aankomen. Op zijn doode gemak slenterde hij naar het hek toe, toen plotseling de knal van een geweerschot zijn oor trof. Geen twijfel, of het schot kwam uit de wapenzaal van het buiten. Kobus werd zoo bleek als een doek, zijn knieën knikten en al het bloed vloeide hem naar het hart terug. Toen hij zich van den eersten schrik eenigermate hersteld had, ijlde hij, zoo vlug zijn beenen hem konden dragen, naar het huis, terwijl ook Lena op een drafje kwam aansnellen onder het slaken van angst- en jammerkreten. Daar de voordeur gesloten was, liepen ze naar de achterdeur toe, en zagen ijlings een man, die blijkbaar uit het huis kwam, den kant van den binnenweg inslaan. Kobus bleef als aan den grond genageld staan. Neen, er was geen twijfel mogelijk, zijn oogen bedrogen hem niet, hij had hem wel herkend: het was Louis van der Weegen.

(*Wordt vervolgd.*)

Het arme ding.

Er was heden partij bij professor Harmsen; een dier kleine partijen die een zekeren welverdienden roep genoten. De oudere collega's kwamen gaarne ter wille van den heer des huizes, een beroemdheid op chirurgisch gebied, de jongere om de dochter, een gevierde schoonheid naar wier hand menig jonkman dong.

Bertha Harmsen gold als een benijdenswaardige partij en met recht, want bij hare persoonlijke bekoorlijkheid kwam ook de uitstekende positie haars vaders en diens goede doen. De jonge dame scheen zich haar bevoorrechte plaats in 't leven bewust; zij was moeilijk te winnen en had tot dusverre onder het aanzienlijk getal harer vereerders nog geen keuze gedaan.

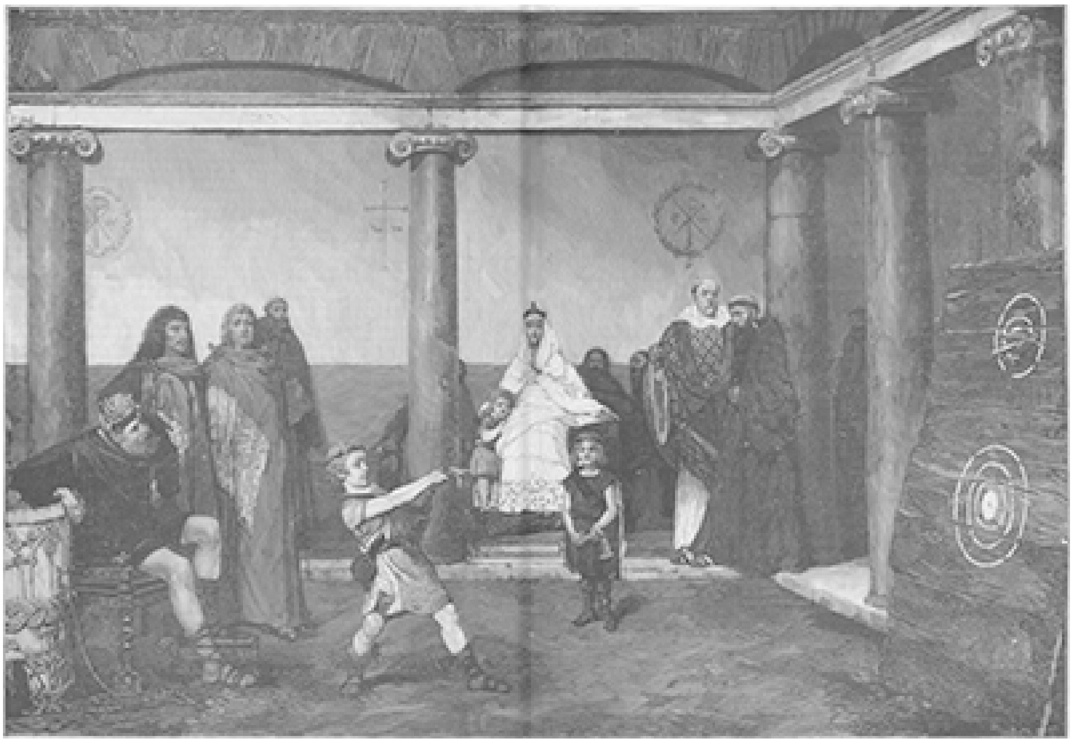

KINDERSPELEN BIJ ONZE VOOROUDERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ALMA TADEMA.

Nochtans heden, nu ook dokter Stolten, de nieuwe assistent haars vaders, haar naar tafel geleidde: ‘Zou dat niet een paartje worden?’ Klaarblijkelijk begunstigde juffrouw Bertha den jongen dokter, die, als een meteoor, uit het duistere studentenleven zich opgewerkt had tot een geachte plaats naast den beroemden geleerde.

De professor had reeds verschillende malen bewezen een uitstekend talent tot ontdekkingen te bezitten, maar nooit zóó schitterend als in dit geval. In sommige kringen was men aanvankelijk zeer verbluft, dat Harmsen een tot dusver onbekenden eerst, kortelings gepromoveerden dokter tot zijn eersten assistent had gemaakt. Maar de buitengewone bekwaamheid en degelijkheid van den bevoorrechte toonden zich weldra zoo schitterend, dat nijd en afgunst verstomden.

Sedert het begin van den winter, toen dokter Stolten veelvuldig in het huis des professors verscheen, vertoonden zich de zaken in een nieuw licht ‘Camillus Superbus’ - dezen bijnaam droeg Camillo Stolten in collegekringen - had alle kans de schoonzoon des professors te worden. Zij vormden, wat men noemt, een ‘mooi paar’, hij en Bertha Harmsen, beiden rijzig, bloeiend, krachtig, vol trots en met een zeker zelfbewustzijn. Zij, blond, met weelderig, goudglanzend haar, frissche gelaatskleur als een roos en heldere blauwe oogen. Hij, van donkerder tint en haar, geen mooie man volgens het algemeen gevoelen, maar een eigenaardige, interessante kop met strenge lijnen, en een ernstige ietwat harde uitdrukking in wezen en voorkomen. Hij was een jonge man van ongewone strengheid van zeden, onbuigzame tucht voor zich zelven, vandaar zijn trotsche bijnaam, dien hij bij jonge en oude collega's genoot.

Wat mankeerde toch de professor vandaag, dat hij zijn assistent telkens zoo beteekenisvol toelachte. Zelfs eens dreigde hij hem met den vinger over tafel heen, zeker, daar was iets op til En inderdaad, toen men opstond, nam de oude heer den dokter joviaal bij den arm en fluisterde met koddige drift: ‘dat zijn me mooie dingen, die mij ter oore komen, beste Stolten. Dus de dokter wil trouwen? en dat nog wel mijn Bertha? - Wel - wel!... Nu, wordt maar niet rood tot over je ooren! Je ben een

ferme kerel - ik heb ook zoo gedaan als jij. Dat is dus geen reden om te kleuren, ofschoon ik het niet mooi van je vind, dat ik dit nieuws van anderen moet hooren.'

De professor had dit alles zoo gauw en onvoorbereid gezegd, dat de pogingen van Camillo om hem te stuiten, vergeefsch waren. En toch moest hij spreken, moest hij hem alles zeggen - dit was zijn plicht! Maar zijn vaderlijke vriend was reeds verdwenen; hij had den dokter, misschien zonder het te willen, rechtstreeks weder bij Bertha gebracht, van wier zijde hij hem had weggeroepen.

Op dit oogenblik bestormde men de schoone dochter des huizes om een lied: na tafel placht gewoonlijk muziek gemaakt te worden, maar Bertha wilde niet zingen, omdat, zooals men elkander toefluisterde, dokter Stolten niet muzikaal was. Derhalve nam een andere jongejuffrouw plaats aan het klavier, om een vioolminnenden leerling van Esculaap bij een klassieke vioolsonate te begeleiden.

'Laten wij een beetje verder gaan zitten,' zeide Bertha tot dokter Stolten, 'ik ben heden niet gestemd om muziek te hooren.'

Dat moest zeker beduiden dat zij wel gestemd was om den gast aan te hooren. De warme blik harer schoone, blauwe oogen, die de zijne ontmoetten, scheen deze meening te bevestigen.

Hij moest spreken.

Zij zetten zich in de aangrenzende kamer, tegenover de open deur: men kon hen zien, maar niet verstaan wat zij spraken, daarvoor zorgden klavier en viool.

'Gij komt mij heden ernstiger voor dan anders, dokter,' zeide Bertha

'Dat is waar, juffrouw,' bekende hij oprecht.

'Toch niet wegens verdriet of zorg, die u drukt?' hernam zij met hare weeke, diepe stem

'Neen juffrouw, dat niet,' antwoordde hij, 'het betreft zelfs mijn geluk. Maar, zooals gij weet, of misschien nog niet weet, is geluk een ernstige zaak. Men is er nooit zeker

van vóór men het bezit en heeft men het, dan is het zoo moeilijk vast te houden.'

Zij zaten in de schemering en de muziek vormde als het ware een onzichtbaren muur tusschen hen en de anderen. Van wat had hij tot haar moeten spreken, kunnen spreken, als van zijne liefde? Een kleine zucht van verlichting kwam van hare lippen. Hoe moeilijk was het geweest hem aan 't spreken te krijgen. En toch hoe goed stond hem die lichte schroomvalligheid. Ook nu nog zag hij haar niet aan, doch keek voor zich; hij zag niet haar trotsch, schoon, stralend gelaat, hij kon niet lezen wat daarop geschreven stond: dat zij bereid was zich weg te schenken, vrij, stoutmoedig, zonder vrees, in het bewustzijn harer waarde. Glimlachend zeide zij: 'Welnu, spreek verder!'

Nu blikte hij op. Eén enkel kort oogenblik bliksemde zijn oog. Toen zeide hij, onwillekeurig, als bij zich zelven: 'wat zijt gij schoon, Bertha!' Zij glimlachte weder, bevredigd, een weinig afdalend en voegde hem toe: 'Dat wilt ge me toch niet zeggen?'

'Neen, dat niet alléén!' In een oogenblik had hij zijne tegenwoordigheid van geest terug en was hij ernstig, zeer ernstig geworden. 'Ik wilde u geheel iets anders vertellen, wat oogenschijnlijk ver van mij verwijderd is. Gij weet, mejuffrouw,' hij sprak met vastheid in houding en stem, 'dat mijne moeder nu bijna een jaar geleden gestorven is.'

, Ik weet dat, dokter,' antwoordde zij, ten uiterste verbaasd. Wat had die doode moeder met haar levend geluk te maken?

'Zij was eene moeder,'' ging hij voort, 'zooals er maar weinige zullen zijn. Ik heb haar boven alles bemind, en ik doe en handel nog heden alsof zij mij zien kon.'

Welke sentimenteele gril bekroop hem nu, hem, dien men 'Superbus' noemde? Ten zeerste verrast merkte zij aan:

'Gij zult ook nu nog niets doen, ter wille van die goede moeder, wat met uwe betere overtuiging in strijd is?'

'Zeker niet, mejuffrouw! Als ik in haren geest handel, dan geschiedt dit uit het binnenste mijner ziel, volgens mijn beste overtuiging. Als ik het meisje, dat zij voor mij tot vrouw bestemde, naar het altaar geleid, dan doe ik dit uit zuivere genegenheid en niet alleen daarom, opdat de zegen mijner moeder op deze echtverbintenis zal rusten.'

Bertha maakte eene enkele, heftige beweging. Toen bedwong zij zich en sprak verder: 'Welnu, ga voort.'

Op zachten toon vervolgde hij: 'Het is een geschiedenis, zooals zij honderden en honderden malen voorkomt. Josephine was de vriendin mijner jeugd, een teer, nietig en allesbehalve mooi meisje. Ik wierp mij als haar beschermer op, misschien, omdat zij zoozeer werd verwaarloosd en over 't hoofd gezien en omdat het mij streelde grootmoedig te zijn en het arme ding gelukkig te maken. Vervolgens bekoorden mij hare goedheid, haar bescheidenheid, haar onbeschrijfelijke reinheid des harten. Wij hechtten ons aan elkander, in den beginne als broer en zuster. Mijn moeder was een arme weduwe, die van haar handenarbeid gedeeltelijk de onkosten van mijn studie bestreed. Josephine werd voor haar een getrouwe dochter, hielp haar, werd haar ten steun en deelde de vele eenzame uren met de oude vrouw. Het jonge meisje deed dit uit aangeboren goedheid, doch tevens uit liefde tot mij. Ik had ondertusschen de wereld en het leven leeren kennen en volop begrepen, dat vrouwennaturen zóó onbaatzuchtig zichzelf verloochenend en zóóveel liefde zeldzaam zijn als wonderen. Josephine werd mijn verloofde.'

Zijne toehoorster had middelerwijl al haar trotsche zelfbeheersching herkregen. Niet zonder fijnen spot vroeg zij: ‘En stemt u dat zoo ernstig, dokter?’

‘Ja,’ antwoordde hij met de hem eigen vrijmoedigheid, ‘dat stemt mij ernstig, want somtijds scheen het mij toe als ware een veel schitterender geluk voor mij niet onbereikbaar. Maar ik wil getrouw zijn. Ik ben een zoon uit 't volk, een halve boer, als ge dit liever hoort, en derhalve schijnt mij getrouwheid een eerste plicht, bijzonder als van den anderen kant zulke heilige rechten daarop werden verkregen. Misschien rijpte mijn besluit niet zonder strijd en nochtans hoop ik er geen berouw over te gevoelen. Mijnentwege houdt gij mij vooreen grooten gek, die het verleidelijk lokken tot een reisje naar het wonderland der sprookjes wederstaat, om zich van zijn geliefde aardkluit niet te scheiden.’

‘Ik wensch u geluk,’ sprak zij met koele bedaardheid. ‘Ik ben van meening, dat gij volstrekt niet anders kondet handelen, want reizen in het land der sprookjes herinneren maar al te dikwerf aan tochten in een onbestuurbaren luchtballon; men stijgt omhoog en ziet het feeënrijk reeds vóór zich, maar het vaartuig ontbreekt het roer en al de gedroomde heerlijkheid vervliegt - verdwijnt! Ten slotte ziet men in, hoe goed het is, slechts te hebben..... gedroomd.’

Hij maakte een buiging, even kleurend en zijne lippen raakten even hare hand aan.

Trotsch en schijnbaar onbeweeglijk stond zij voor hem. Niemand zou vermoed hebben welk een storm in haar ziel woedde. Zij, Bertha Harmsen, de ongenaakbare, naar wier hand zoo velen dongen, zij had moeten wijken voor een nietig, armzalig schepseltje uit een kleine stad..... zij was overwonnen door het arme ding.

***

Het was Paschen, toen Camillus Superbus zijn jonge vrouw huiswaarts voerde. Zijn keuze scheen de heele wereld te bevreemden. Het paar was te ongelijk. Mevrouw Stolten was een klein, bleek, haast ziekelijk uitziend wezentje, schuchter, onbeholpen, oogenschijnlijk bekrompen van geest. Zij wist zich niet goed te kleeden, zich niet in een gezelschap te bewegen. Zij had mooie oogen, maar deze kwa men niet tot hun recht, daar de jonge vrouw ze nauwelijks durfde opslaan. Camillo Stolten gedroeg zich als een voorbeeldig echtgenoot, wijdde zijn vrijen tijd bijna uitsluitend aan den huiselijken haard en omgaf de jonge echtgenoote met alle mogelijke opmerkzaamheid. Het paar verscheen weinig in gezelschappen en als dit het geval was, dan had mevrouw Stolten maar één stof voor gesprek: haren man, haren Camillo. Hoe hij werkte, wat zijne neiging was, welke meening hij over dit en dat had. Dit scheen voor haar het eenige belangwekkende, wat in de wereld plaats greep. Men glimlachte om haar.

Het was een zeldzaam schouwspel, als mevrouw Stolten en bertha Harmsen elkander ontmoetten. Bertha, schooner dan ooit te voren, kalm, levenslustig, scheen den pas gesloten echt met onverschilligheid aan te zien; maar nochtans begunstigde zij nog altijd geen van allen, die om hare hand dongen, hetzij dat dit openlijk of meer in 't bijzonder geschiedde. Mevrouw Stolten was met opvallende vriendschap door haar in haren kring opgenomen. Zij had dit gedaan reeds vóór de professor haar daarin met een zoo schoon voorbeeld was voorgegaan. De oude heer vond wat Camillo in dit geval gedaan had volkomen in orde Op den keper beschouwd, steeg zijn assistent in achting door dit huwelijk; hij zeide bij zich zelven: ‘zoo zou ik ook gehandeld hebben.’

Maar Bertha's gedrag hing daarmede niet te zamen. Terwijl zij tegenover den dokter een welberekende, vriendschappelijke terughoudendheid in acht nam, nam zij de jonge vrouw grootmoedig onder hare bescherming en deed dit bij elke gelegenheid uitkomen. Als in deze vriendschappelijkheid iets afdalends scheen te liggen was dit misschien volstrekt Bertha's bedoeling niet. Zij overvleugelde, overstraalde, verdonkerde mevrouw Stolten zoo in 't oogloopend, dat deze naast hare trotsche schoonheid al kleiner en onbeduidender scheen te worden. Het contrast was te duidelijk, bijna pijnlijk. Als Bertha de kleine Josephine welwillende raadgevingen voor haar toilet aan de hand deed, klonk dit als lichte spot. Bertha kon zich kleeden zooals zij wilde, altijd zag zij er zegevierend, schitterend uit. De niet voorkomende gestalte en het ziekelijk uitzicht van Josephine waren niet te verhelpen. Maar was het geen zinsbedrog? Verkwijnde de jonge vrouw niet werkelijk? Werd haar gezichtje niet hoe langer zoo bleeker en spitser, hare houding meer gebogen, haar stem matter? Spoedig begon zij werkelijk te sukkelen, trots de teedere bemoeiingen van Camillo, die haar met alle geweld beter wilde maken. Men zou kunnen denken, dat de schoonheid van Bertha als een booze betoovering op de jonge vrouw werkte en zij verging als een veldbloempje onder de stralen der al te brandende zon.

In waarheid was zij *te* gelukkig Eerst nu in de wereld verplaatst, waarin Camillo werkte en leefde, had zij ook eerst nu de werkelijke waarde van haar geluk begrepen. Wat moest zij voor hem zijn, wat voor hem worden, hoeveel nog leeren om de plaats naast hem waardig te zijn, welke haar in haar naïef, bescheiden begrip haast eene koninklijke scheen. Was eene zoo schitterende dame als bijvoorbeeld Bertha, niet gemakkelijk voor hem te krijgen geweest? En haar klein, zwak persoontje werd door het gewicht van al deze voorstellingen en overwegingen bijna verpletterd.

Na een zomerreisje bracht Camillo Stolten zijne jonge vrouw oogenschijnlijk iets opgehaald en sterker geworden thuis terug. Professor Harmsen opende zijn salon met de bekende en beminde partijtjes; Bertha hield, als vroeger, de honneurs op. Zij was nog altijd vrij.

Op wien wachtte zij? Op een werkelijken prins? Of op iemand uit het land der genieën? Niemand wist het te zeggen.

Ondertusschen begon mevrouw Stolten op nieuw te sukkelen, als ware zij in eene voor haar schadelijke atmosfeer terugverplaatst. Wel is waar scheen er voorloopig niets voor haar te vreezen, ofschoon zij ook bij menigen ‘Donderdag’ in het huis van Harmsen ontbrak, zij werd stiller, nog stiller dan vroeger. Eens gebeurde het, dat Bertha haar in 't geheel niet bemerkte in de levendige zalen en zij vroeg werkelijk den dokter, waar zijne vrouw was. Camillo geleidde Bertha tot haar, die ergens, uit een hoekje, in stille gelukzaligheid had toegezien, welke algemeene achting en waardeering haar man genoot.

Josephine schrikte op, toen Bertha haar plotseling wekte.

‘Waar zit u toch, klein vrouwtje?’ riep deze.

‘Bij mijn man,’ gaf Josephine, nog half droomend, ten antwoord. Nooit had Bertha gedacht, dat dit het laatste woord zou zijn, dat zij van Josephine hoorde. Weinige dagen na dien avond verzocht dokter Stolten plotseling verlof bij den professor; hij wilde Josephine naar het Zuiden brengen. Nog voor de haastige toebereidselen tot deze reis waren getroffen, was het kleine vrouwtje zalig glimlachend overleden. Zij had geen reisje naar het land der sprookjes meer van noode. Voor haar was een wonderzoete droom werkelijkheid geworden.... Zij was de zijne geweest, zijne vrouw, zijn geluk!... Wat kon haar de wereld schooner schenken?... En men begroef het door geluk overstelpte, doode, arme ding.

***

Bertha had stralend van vreugde, zegevierend haren intocht in het huis gehouden, uit hetwelk voor meer dan een jaar Josephine voor altijd was gescheiden.

Niet geheel zonder inwendigen strijd had Bertha het aanzoek van Camillo aangenomen. Mocht zij hem vergeven, hem, die het arme ding had voorgetrokken? Eindelijk bleef de liefde overwinnaar, die vurige, spoedig ontvlamde, met moeite bestreden en nochtans nooit geheel bedwongen liefde voor dezen man, die van het allereerste oogenblik een onweerstaanbare betoovering op haar had uitgeoefend. En zij, die kleine Josephine, die haar geluk in den weg had gestaan, zij was heengegaan, ver-

dwenen, als had een hooger, onbewust inzicht haar ingegeven, dat zij aan haren geliefden Camillo een veel schooner geluk had ontroofd. En zij betaalde hare schuld tot den uitersten penning: zij stierf.

Bertha was geen huichelares. Zij zeide bij zich zelve: het arme ding was niet de rechte vrouw voor Camillo; hij is voor wat beters bestemd... Wel haar, dat zij ten grave daalde, voor zij zelve tot de juiste kennis er van gekomen was.

Nu was hij vrij, zonder aan zijn plicht te kort te hebben gedaan... nu kon hij gelukkig zijn! Hoe zou hij dit niet zijn aan de zijde van haar? Geen schaduw van twijfel kwam daarover in zijne ziel op. Was zij niet schoon, lieftallig en begeerenswaard? Bracht zij hem niet een eerste hartstochtelijke genegenheid aan? Was zij zelf hem niet getrouw gebleven, zonder een uiterlijken band, zonder eenige hoop? En verstond zij niet te leven en te genieten, wat hij nog niet zoo kende? Geheel zijne jeugd was immers slechts arbeid en ontbering geweest, zijn huwelijk een bloote plichtsvervulling, zonder glans noch licht. Nu echter zou de volheid des geluks zich over zijn hoofd uitstorten.

Zij hadden een bekoorlijk bruidsreisje naar Zwitserland en Opper-Italië gemaakt. Hij had immers nog zoo weinig van de wereld gezien, hij, de slaaf van zijn plicht. Zij, Bertha, liet al haar fijne kunstgrepen der coquetterie los; zij betooverde hem door hare schoonheid, door haar vernuft, door hare vroolijke luimen en het gelukte haar, hem volkomen in haar boeien te slaan. Hij was niet meer ‘Superbus," hij was haar schepsel, dat geheel en al door een blik harer schoone oogen beheerscht en gelukkig gemaakt werd.

Zoo bedwelmden zij zich gemeenschappelijk aan den beker der vreugde; de wereld der allerdaagschheid lag achter hen verzonken. Aan het arme ding dacht geen van hen; dat was weg, verdwenen zoo als een wolkje, een nevelstreep voor de almachtige zon verdwijnt.

Maar de schoone dagen der bruidsreize liepen ten einde - men keerde naar huis en.. reeds denzelfden avond viel er een schaduw op Bertha's geluk.

Een oude meid met neergetrapte schoenen en boersche muts bediende aan tafel en wel zeer onhandig.

‘Dat oudje is toch zeker maar een noodhulp?’ vroeg Bertha onaangenaam getroffen.

‘Wel, dat is immers het oude Kaatje? Ik heb je toch van haar gesproken?’ Bertha was dat natuurlijk vergeten.

‘Maar die onbeholpen vrouw kunnen wij toch niet houden,’ zeide zij.

‘Je moet maar aan haar trachten te gewennen, kindlief,’ zeide Camillo onschuldig, maar op beslisten toon. ‘Kaatje is een legaat, dat Josephine heeft nagelaten. Zij had de oude trouwe dienstbode uit haar geboorteplaats meegebracht en wilde zich nooit van haar scheiden. Bovendien heeft dat goede oudje Josephine tot haren laatsten ademtocht met veel zelfopoffering verpleegd. Nooit zou ik het hart hebben haar te verstooten.’

‘Wij zouden haar een klein pensioen kunnen geven," meende Bertha.

‘Ja waarom dan? Josephine zou dat nooit gedaan hebben! Ook is het oudje nog kloek en sterk, bruikbaar en men kan op haar vertrouwen. Je zal wel aan haar gewennen, lieveling."

Bertha zweeg, uiterst pijnlijk geraakt.

De leelijke, oude, boersche dienstbode paste volstrekt niet bij haar elegante huishouding en nu zou men haar nog als een erfstuk van de overleden Josephine eeren.... dat was toch te veel verlangd.

(*Slot volgt*).

Bij de Platen.

Moeder en kind. -

Hoe dikwijls is dat onderwerp al niet door schilders op het doek gebracht, of door dichters bezongen! Toch zagen wij het zelden zoo schilderachtig en dichterlijk behandeld als op het bevallig tafereeltje onzer eerste bladzijde. Het geheim der bekoring schuilt in de natuur, een waarheid, die hier met ongekunstelden eenvoud, zonder eenigen toeleg om mooi te doen en interessant te schijnen, is nagestreefd. De jonge moeder is de eerste de beste boerenvrouw, in haar eenvoudige plunje, met een gezond blozend gezicht en een paar stevige bloote armen. Het kind is een welgeschapen boerenzoon met een rond glad kopje en dikke poezele knuistjes. Maar wat een fijn, teer gevoel, wat innige weelde ligt er uitgedrukt in die moederlijk neerbuigende houding, dien zachten, vriendelijken blik, dat zalige lachje om de lippen der jonge moeder, die kuiltjes knijpt in de volle wangen van haar lieveling! Doe maar een greep in 't volle menschenleven, en waar ge 't pakt, daar is 't interessant, - dat woord van den dichter is als geknipt voor den genreschilder.

Kinderspelen bij onze voorouders. -

Ook hier zien we oudervreugd en kinderpret, ofschoon de schilderij ons stellig een dozijn eeuwen terug verplaatst, onder onze krijgshaftige Germaansche voorouders.

Die krijgshaftigheid verloochent zich natuurlijk niet in de kinderspelen van dien ruwen tijd: zooals de ouden zongen hebben van ouds de jongen gepiept. Het is bekend tot welke verbazende hoogte de oude Germanen het in den wapenhandel hadden gebracht en hoe vlug ze met hun vervaarlijke moordtuigen omsprongen. Wie de sage van den Noorschen koning Olav Trygvason leest, vindt daarin een heele lijst van kunstjes in het speerwerpen, waarmee een tegenwoordige goochelaar eer zou inleggen. Sigmund Bretison wierp schild en zwaard midden in het gevecht hoog in de lucht, ving ze met tegenovergestelde handen op en vocht ondertusschen maar dapper door. Koning Olav overwon den beroemden messenwerper Endridi, door met drie messen jongleerend den uitersten boord van een zeilend schip rond te wandelen. Ook Teja, de dappere Gothenkoning, bood den troepen van Narses met speer en zwaard op het moedige ros een dergelijk schouwspel vóór den slag, die zoo ongelukkig in zijn nadeel besliste.

Om aldus de wapenen te kunnen hanteeren moest de Germaan van jongsaf geoefend zijn. En zoo zien we dan ook op ons tafereel de twee flinke knapen, onder de belangstellende opmerkzaamheid van ouders, huisgenooten en vrienden, met hun kleine werpbijlen op twee schijven mikken.

In de oplettendheid van den vader schijnt zich zekere bezorgdheid te mengen. En geen wonder: blijkens den bouw zijner woning vertoeft hij op vreemden bodem, in het zonnige zuiden, waar hij zich met de wapenen in de vuist een erf veroverd heeft. Hij voelt hoe hem zelf het warme klimaat het lichaam ontzenuwt. De bijl, waarmee zijn jongens spelen, is door een vreemden meester gesmeed en lijkt in de verte niet

op de lichte smalle Frankenbijl van zijn vaderland, de geduchte *francisca*; maar de knapen weten ze toch flink te hanteeren, dat getuigen de schijven.

Wel mag de vader met bezorgden blik het spel zijner zonen aanzien: er ligt voor hem hooge ernst in de vraag of zij later in staat zullen zijn, het erfdeel dat hij gewapenderhand voor hen veroverd heeft, ook met het zwaard te verdedigen.

Het nationaal gedenkteeken voor keizer Wilhelm I te Berlijn. -

Men herinnert zich, dat het een der eerste bemoeiingen van den jongen Duitschen keizer is geweest, - en hij hierin het heele Duitsche volk als één man achter zich had - voor zijn grootvader, den grondlegger van het Duitsche keizerrijk, een zijner waardig gedenkteeken op te richten. Onlangs nu heeft keizer Wilhelm II bij kabinetsorder zijn besluit te kennen gegeven, het ontwerp van professor Reinhold Begas voor het nationaal gedenkteeken van keizer Wilhelm I te Berlijn te laten uitvoeren. Hiermee is dan eindelijk het vraagstuk opgelost, dat sedert den dood van den eersten Duitschen keizer alle gemoederen in Duitschland heeft beziggehouden.

De eerste prijsvraag, die voor dit gedenkteeken was uitgeschreven, had geen bevredigende uitkomsten opgeleverd, terwijl naast de onzekerheid over den artistieken vorm van het monument de vraag, welk plein voor het plaatsen van een grootsch nationaal gedenkteeken het meest geschikt was, allen in spanning hield.

Het was bekend, dat keizer Wilhelm het monument voor zijn doorluchtigen grootvader voor het oude slot der Hohenzollerns wenschte opgericht te zien, en nu kwamen tal van ontwerpen in, waarin men de plaatselijke moeilijkheden uit den weg trachtte te ruimen. Ondertusschen had de Rijksdag besloten, de beslissing van deze vraag aan den keizer over te laten, en nu werd een tweede prijsvraag uitgeschreven, die tot eenige weinige kunstenaars beperkt bleef, maar evenals de eerste geen gevolg opleverde.

Eindelijk kwam de tijding, dat de keizer een ontwerp van Reinhold Begas, behoudens eenige wijzigingen, had goedgekeurd. Deze wijzigingen werden aangebracht en onze gravures op de laatste bladzij toonen het monument, zooals het uitgevoerd zal worden. Begas had in de ontwerpen, die hij op de prijsvragen inzond, het oordeel der kunstcritici en der leeken tegen zich. Men miste daarin de verheven eenvoud en monumentale grootheid, die aan het nationaal gedenkteeken van een heerscher voegen. Begas heeft zich hiervan doordrongen en nu het plan geleverd voor een werk, dat op voor elk begrijpelijke wijze de gedachte vertolkt, die het moet uitdrukken: de eenvoudige grootheid van den man, te wiens eere het wordt opgericht, en de dankbaarheid van een volk, dat den overledene als zijn nationalen held beschouwt.

Bij het nationale gedenkteeken voor keizer Wilhelm legt de vorm van het architectonische gedeelte zooveel te meer gewicht in de schaal, als de beknoptheid van het door den keizerlijken wil aangewezen plein aan den oever der Spree, langs de westzijde van het slot te Berlijn, den kunstenaar de niet gemakkelijke taak oplegde, een harmonische overeenstemming te treffen tusschen het architectonisch gedeelte en het monument, en te zorgen, dat aan den eenen kant het gedenkteeken zelf niet door de omringende zuilen, beelden en andere attributen overvleugeld wordt, en deze van den anderen kant toch monumentaal en grootsch worden uitgevoerd.

Aan Begas mag de lof niet onthouden worden, dat hij zich op voortreffelijke wijze van deze dubbele taak heeft gekweten. Onze kleine gravure toont het monument in

zijn geheel, en wel zoo, dat het eigenlijke gedenkteeken zich voor het Cosandersche portaal van het slot bevindt, terwijl de achterwaarts gelegen zuilenhal zich langs de Spree uitstrekt. Deze zuilenhal is geen halve cirkel aan één stuk, maar loopt, wat het gedeelte achter het monument betreft, in een rechte lijn en evenwijdig met het front van het gedenkteeken, waarbij zich twee kleine krommingen aansluiten, die naar voren weer in een rechte lijn voortloopen. De punten, waar de zuilenhal een bocht maakt, zijn door versieringen met wapens en tropeëen gekarakteriseerd, terwijl op deze punten gelijkvloers de standbeelden van vorsten en veldheeren zullen verrijzen, zoodat de afsluiting van de enkele gedeelten der hal zeer indrukwekkend zal zijn.

De beide eindpunten der hal dragen eveneens rijke versieringen; daarboven verheffen zich de vierspannen, die Noord- en Zuid-Duitschland voorstellen. Elk eindpunt wordt door twee standbeelden geflankeerd, zoodat er zich in het geheel een achttal bevinden. In het inwendige der hal zullen de standbeelden van beroemde mannen uit den tijd van keizer Wilhelm I geplaatst worden.

Het gedenkteeken zelf verheft zich in het midden, maar zóó, dat het zijn plaats als overheerschend en zelfstandig geheel behoudt. Dit is daarom van zooveel belang, omdat het hierdoor alleen mogelijk is, het monument van de ter zijde gelegen pleinen, den lusttuin en het slotplein, te zien. Lag het geheel binnen het steenen gevaarte, dan zouden de met de vierspannen voorziene eindpunten den indruk van het monument, in weerwil van zijn geweldige hoogte, 21 meter, sterk verminderen.

Het voetstuk van het gedenkteeker rust op een breed onderstuk, dat aan de boel en door vier leeuwen versierd wordt. Het voorvlak van het voetstuk bevat het opschrift, daarboven de keizerskroon, daaronder de orde van den zwarten Adelaar. De verbinding tusschen het onderste vlak van het voetstuk en de trappen tusschen de postamenten der leeuwen geeft aan de voorzijde, de zinnebeeldige voorstelling van het nieuwe recht. Op een schrijfrol lezen wij de woorden eenheid, recht, wet, en naast de rol zijn een kelk, een kruis en een lauwerkrans op eenvoudige, maar artistieke wijze aangebracht.

Deze versiering van het voorste vlak van het voetstuk beantwoordt aan die der achterzijde: daar bevinden zich de koningskroon en

de keurvorstelijke keten, van onderen de voorstelling van het oude recht, een helmsieraad, een geschubd pantser, een morgenster en oude wetboeken

Op het linkervlak van het voetstuk bevindt zich de relief-voorstelling dor zegeningen van den vrede; op de bovenste trede van de trap de verpersoonlijking van den vrede. Het andere, rechtervlak vertoont het woeden van den oorlog: een furie is op een wild paard gezeten, ze heeft brandfakkels in de handen en is door een maaier vergezeld, terwijl een man met een roede in de hand het paard over lijken heenvoert; daaronder bevindt zich de verpersoonlijking van het leger.

HET NATIONAAL GEDENKTEEKEN VOOR KEIZER WILHELM I. - RUITERSTANDBEELD.

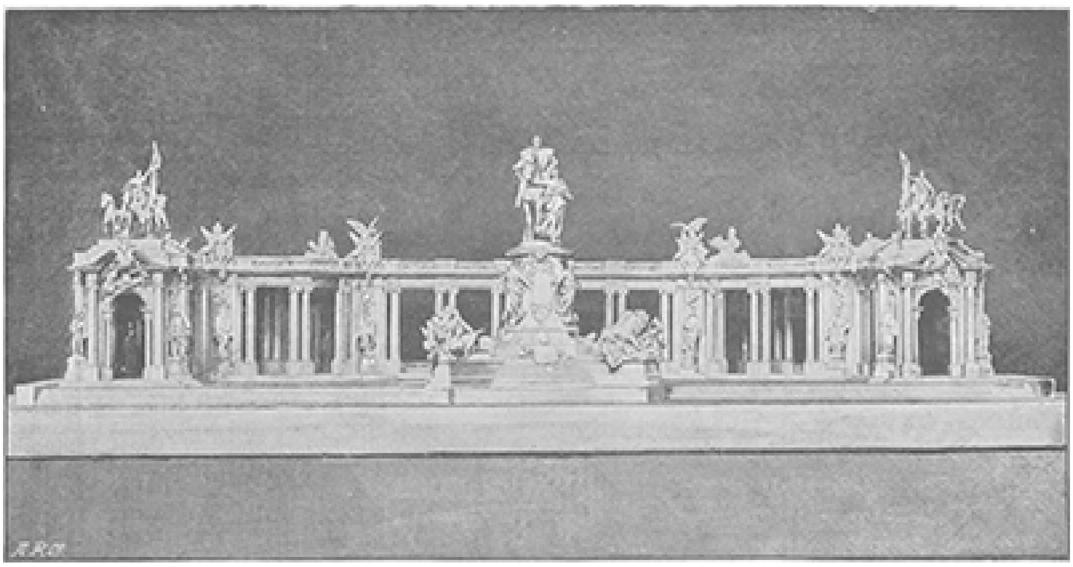

HET NATIONAAL GEDENKTEEKEN VOOR KEIZER WILHELM I. - GEZICHT OP HET GEHEEL.

De vier hoeken van het postament zijn door godinnen der overwinning geflankeerd Zij worden, evenals al het beeldwerk van het monument, in brons uitgevoerd.

Het ruiterstandbeeld vertoont op een krachtig gebouwd oorlogsros de gestalte van den keizer in ernstige, waardige houding, terwijl de godin van den vrede naast het paard voortschrijdt en het bij den teugel voert.

Komt professor Reinhold Begas alle eer toe voor het stout ontwerpen van dit grootsche gedenkteeken, naast zijn naam moeten ook die der beeldhouwers Bernewitz en Hidding genoemd worden, die de gedachten van den ontwerper in lijn en vorm zullen vertolken.

[Nummer 33]

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.

VI.

Een hoogste ontsteld ijlde Kobus, op slechts weinige passenafstands door Lena gevolgd, die eveneens de schemerige gestalte van Louis van der Weegen in de kronkelende laan herkend had, op het huis toe. Een vreeselijk voorgevoel beklemde beider hart; ze dachten niet anders of ze zouden binnen een paar oogenblikken tegenover een vermoorde staan.

In koortsigen haast snelde Kobus de gang door en wierp de kamerdeur open, die als altijd gesloten was, als ware er niets gebeurd. Een vluchtig vleugje van hoop kwam bij den tuinman op, en hij vroeg zich af, of hij niet het slachtoffer was van een zinsbegoocheling, of het schot niet buiten het huis gelost was. Het volgende oogenblik echter bevestigde op treurige wijze zijn eerste vermoeden.

De heer Topper lag met wijdgeopende glazige oogen languit achterover in zijn voltaire; een kogel had zijn rechterslaap doorboord en waarschijnlijk onmiddellijk den dood ten gevolge gehad. Een breede bloedplas had het tapijt rood gekleurd en een fijn bloedstraaltje sijpelde nog tappelings uit de wond aan het hoofd.

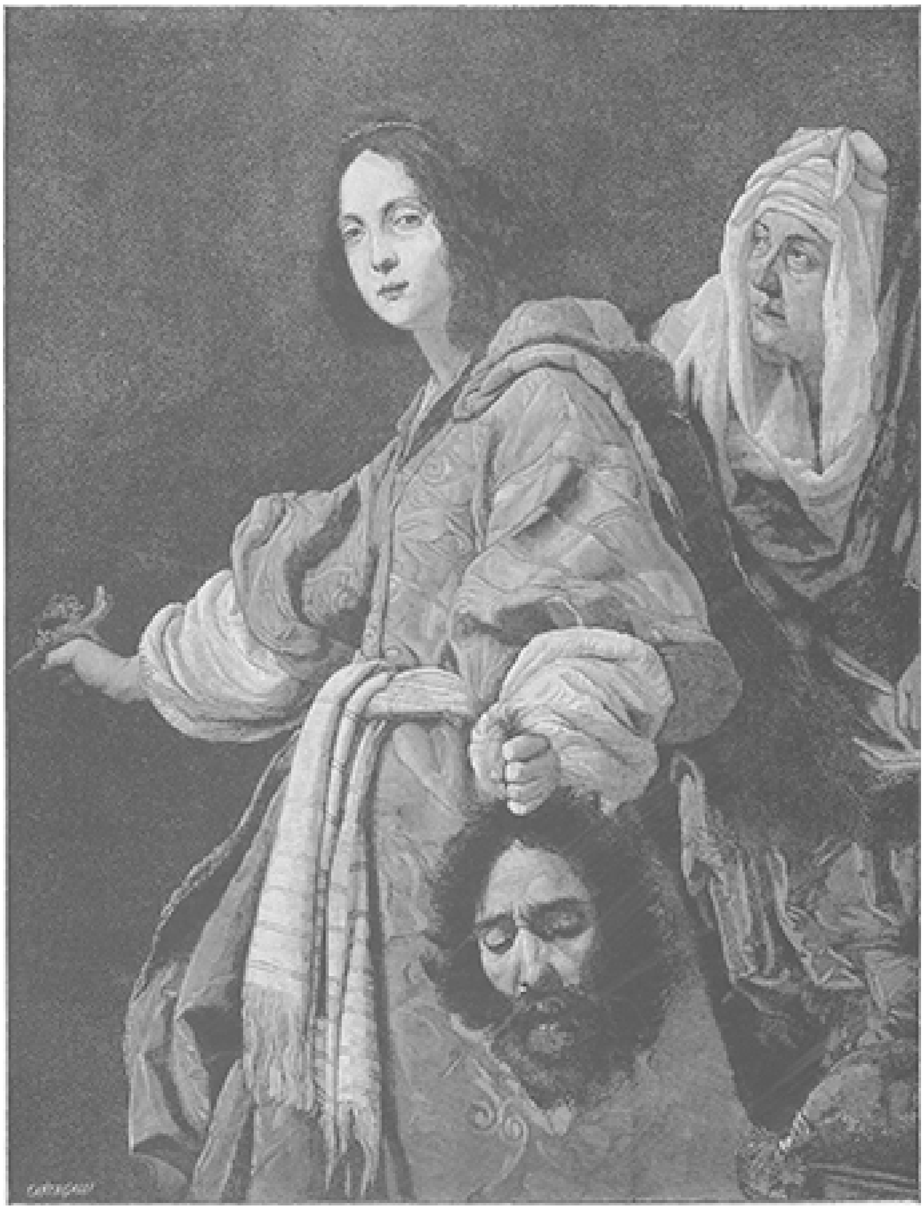

JUDITH MET HET HOOFD VAN HOLOPHERNES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CANTACALLI.

Blijkbaar had de kogel hem onverhoeds, midden in zijn slaap verrast, want zijn gelaat had

de kalme en vredige uitdrukking behouden van iemand, die een aangenamen droom heeft.

Ondertusschen was ook Lena het vertrek binnengeijld. ‘Mijn arme meneer,’ kermde de huishoudster, die als een bezetene aanging, ‘ze hebben hem vermoord, in zijn slaap vermoord. Och, och, wat zal die arme Agnes daarvan uit de lijken zijn 1 Ze kan elk oogenblik komen, en ik ijs als ik er aan denk, dat ze haar vader zoo moet terugvinden. Mijn arme meneer!’ begon Lena opnieuw, ‘'t is een gruwel, een mensch, die niemand ooit een strootje in den weg heeft gelegd, op klaarlichten däg dood te schieten! Mijn arme meneer! arme Agnes! Ik weet niet wat ik moet aan vangen! Arme meneer Topper!’ Terwijl Lena aldus handenwringend en jammerend nu hier, dan daarheen liep, nu eens naar den bloedplas op het tapijt, dan weer naar het ontzielde lichaam van den heer Topper staarde, en volkomen een beeld der uiterste hulpeloosheid gelijk was, had Kobus, die meer tegenwoordigheid van geest bezat, jas en vest van mijnheer dopper losgemaakt en zijn hand op diens hart gelegd, om zich te overtuigen of het nog klopte. Ontmoedigd schudde hij het hoofd: er was geen twijfel meer mogelijk, alle levensgeesten waren uitgedoofd.

‘Kobus, zeg toch in 's hemels naam, wat we moeten aan vangen! Ik ben in eer en deugd drie en zestig jaar oud geworden, maar zoo iets afschuwelijks heb ik nog nooit beleefd. Zeg toch wat we moeten doen, want mijn hoofd is heelemaal van streek. Ik word nog gek, als het zoo nog langer duurt. En dan die arme Agnes, ze besterft het van schrik, als ze haar vader zoo moet terugzien!’

En na met haar boezelaar een overvloedigen tranenstroom te hebben weggewischt, sloeg Lena een blik door het venster en zag juist Agnes met vluggen, veerkrachtigen tred het huis naderen. ‘Daar! daar!’ wees Lena, buiten staat een woord meer te uiten, zoodanig was haar keel door schrik en ontsteltenis als toegeschroefd. Kobus, die meer vastberadenheid bezat en zich zelf meer meester was, had Lena's bedoeling reeds geraden en wierp eveneens een vluchtigen blik door het raam. ‘Houd je goed, Lena,’ zei de tuinman, hoewel met trillende stem, ‘gauw, ga juffrouw Agnes tegen en bereid ze voorzichtig op den slag voor. Maar vooral voorzichtig, en denk er aan, dat een plotselinge schok haar het leven zou kunnen kosten. Ik loop ondertusschen zoo gauw ik kan naar den pastoor en den dokter, want zoo het voor onzen armen meneer al te laat is, wie weet, of juffrouw Agnes hen niet van doen heeft!’

In het aanschijn van dit nieuwe gevaar scheen Lena eenigermate haar zelfbeheersching terug te krijgen. Ze deed een haast boven menschelijke inspanning op zich zelf en waggelde, bleek als een doek, de kamer uit door Kobus gevolgd, die zich repte, zijn boodschap te gaan doen.

‘Wat scheelt er aan, Lena?’ vroeg Agnes, haar bij de keukendeur tegenkomend, verbaasd en ontsteld door het verwarde en ontdane gezicht der oude huishoudster. ‘Is er iets niet goed? Je ziet er zoo afgemat uit, en die roode oogen? In 's hemels naam. wat mankeer je toch?’ vervolgde het jonge meisje, terwijl ze Lena, die dreigde te vallen, in haar armen opving en naar de keuken leidde. Nadat ze haar op een stoel had doen plaats nemen en de slapen met azijn gewreven had, vroeg ze Lena of ze den dokter niet zou laten halen. ‘Kobus is er al naar toe,’ kreunde Lena, terwijl ze Agnes met verdwaasden blik aanzag. ‘Och, juffrouw, juffrouw, het is verschrikkelijk,’ jammerde de huishoudster, de tengere vingers van Agnes krampachtig in de bare knijpende, zoodat deze een lichten kreet van pijn niet kon onderdrukken. ‘Bedaar nu

maar Lena, houd je nu maar kalm, het zal wel overgaan,' troostte Agnes, terwijl ze met haar zachte hand Lena's grijze lokken streelde.

'U weet het niet, juffrouw, het is toch zoo ijselijk. zoo verschrikkelijk,' kermde de huishoudster, haar jonge meesteres aanstarende met den doffen blik van een zinnelooze.

'Maar wat is er dan toch gebeurd, Lena? Spreek in 's hemels naam en martel mij niet langer. Ben je verschrokken, of wat is het?' vroeg Agnes, die nog in het minst geen vermoeden had van den werkelijken toestand.

'Verschrokken, juffrouw, och, het is toch zoo verschrikkelijk!' weeklaagde Lena, die langzamerhand bijkwam, maar niet wist hoe den vork aan den steel te steken, om Agnes zonder te grooten schok van de droevige gebeurtenis in kennis te stellen.

'Maar waar is papa?' vroeg Agnes plotseling, wier aandacht tot dusver zoo geheel en al door haar bezorgdheid voor Lena was in beslag genomen, dat ze geen tijd had gehad om aan hem te denken. Nu echter doorkruiste plotseling het denkbeeld, dat hem iets mocht overkomen zijn, haar geest.

'In de voorkamer, juffrouw Agnes; maar blijf u hier, toe, blijf nog even.' Lena trachtte tijd te winnen, in de hoop dat spoedig pastoor of dokter ter plaatse zouden zijn, die ongetwijfeld meer tact hadden dan zij, om Agnes op de treurige tijding voor te bereiden.

Maar reeds had Agnes Lena's hand losgelaten. 'Scheelt er wat aan papa?' vroeg zij gejaagd.

'Neen, niemendal, juffrouw,' antwoordde Lena, terwijl zij in een stroom van tranen uitbrak, die ze niet langer bij machte was te stuiten.

'Mijn God, papa is zeker een ongeluk overkomen,' riep Agnes in vertwijfeling uit. Met was zij reeds de keuken uit- en de gang ingeijld Lena raapte al haar wilskracht bij elkaar, snelde het jonge meisje na, haalde haar even voor de kamerdeur in en sloeg haar arm om Agnes' hals, ten einde haar te beletten binnen te treden. Maar wat vermochten de krachten der oude vrouw tegen die van het jonge meisje, dat met de macht der vertwijfeling was bezield? Met een enkelen ruk had Agnes zich uit die omarming losgewrongen en was het vertrek binnengeijld. Eerst een kreet, zoo hartverscheurend, dat hij Lena als een zwaard door de ziel sneed, en daarna het ploffen van een menschelijk lichaam op den vloer. De huishoudster moest zich aan den deurstijl vasthouden; ook zij was een onmacht nabij. Toen ze een oogenblik later een blik door het vertrek kon slaan, zag zij de arme Agnes als levenloos voor het lijk haars vaders op het vloerkleed uitgestrekt. Een rauwe, snerpende kreet ontvlood Lena's lippen bij het zien van dit treurige schouwspel, en in het eerst dacht zij niet anders of Agnes was haar vader in de eeuwigheid gevolgd. Met marmeren wangen en gesloten oogen, het hoofd eenigszins achterover, lag het jonge meisje op het tapijt, een standbeeld gelijk, dat van zijn voetstuk gegleden is. Met haast bovenmenschelijke krachtsinspanning gelukte het Lena, Agnes op te beuren en op een canapé neer te leggen. Een heesch gekreun, als het gereutel van een stervende, verkondigde de huishoudster, dat er nog leven was in dat schijnbaar ontzielde lichaam, en voor zoover haar opgewonden toestand haar dit mogelijk maakte, beijverde zij zich, Agnes' verdoofde levensgeesten weer op te wekken. Water, azijn, eau de Cologne, Hoffman's druppels en andere huismiddeltjes werden beurtelings aangewend, maar lang duurde het, eer een diepe zucht, slechts met moeite geloosd, een oogenblik later door een loom opslaan, der oogleden gevolgd, verkondigde, dat het leven terugkeerde. Maar slechts voor een oogenblik. 'Vader,' kreunde Agnes, terwijl ze Lena's vingertoppen als in een ijzeren schroef haast te pletter kneep en met wezenloozen blik om zich

heen keek. Dat éène woord, die enkele oogopslag riep haar het heele tooneel, dat haar zoo diep geschokt had, weer voor den geest terug; een duizeling beving haar, een nevel trok haar voor de oogen, en zoo Lena's armen haar niet hadden opgevangen, ware zij opnieuw op den grond neergezegen. Weer sloten zich haar oogleden, een doodelijke bleekheid overtoog haar gelaat, haar tanden klapperden en machteloos zonk het hoofd op de borst neer.

Lena vreesde ieder oogenblik een lijk in haar armen te zullen houden. Wat scheen de tijd, die verliep voor pastoor en dokter kwamen, haar eindeloos lang toe. Als zij eens niet thuis waren, indien zij ver uit de buurt een zieke waren bezoeken, wat zou zij dan aanvangen? Och, of Kobus toch ten minste terugkeerde, want dat hulpelooze alleenzijn met de bewustelooze Agnes en het lijk van den heer Topper beklemde en drukte haar zoo ter neer, dat ook zij heur krachten haar voelde begeven; haar armen en beenen begonnen hun dienst te weigeren en het vermogen, geregeld na te denken, was gevloden. Werktuiglijk deed zij nog wat ze vermocht om Agnes tot het bewustzijn terug te brengen, maar haar gedachten waren niet bij deze bezigheid, die toch zoo geheel en al haar krachten had moeten in beslag nemen. Zij deed zich de grievendste verwijten, haar tijd met buurpraatjes te hebben zoek gemaakt, in plaats van het huis te bewaren, zooals haar plicht was geweest. Er viel niet aan te twijfelen, of de moordenaar was gedurende haar afwezigheid door de achterdeur het huis binnengedrongen en had den armen heer Topper in zijn slaap verrast. En nu rees haar weer de wegijlende gestalte van Louis van der Weegen voor den geest. Maar neen, dat kon niet zijn! *Die* een moordenaar? En toch, wat beteekende zijn tegenwoordigheid op het noodlottige oogenblik van het schot, wat zijn overhaaste, als tersluiksche vlucht? En zoo holde de stroom harer gedachten steeds verder; het schemerde haar voor de oogen, en het duizelde in haar hoofd, als werd er met een voorhamer opgeslagen. Zij gevoelde het, ze zou krankzinnig worden, als dit zoo nog eenigen tijd duurde; zij verloor opnieuw geheel haar zelfbeheersching. Ze had een gevoel alsof zij de moordenares was, en de looden zwaarte dezer folterende gedachte drukte haar geheel ter neer.

Welk een verlichting ondervond Lena, toen pastoor en dokter eenige oogenblikken later bijna gelijktijdig binnenkwamen. Nog nooit had zij zoo vurig naar iemands komst verlangd als nu! Haar hart werd van een zwaar pak ontlast en zij haalde weer eenigszins verruimd adem, al meende zij uit de ernstige blikken van geestelijke en geneesheer een stil verwijt te lezen van haar schuldige onachtzaamheid.

De esculaap constateerde, dat de heer Topper door den kogel op staanden voet gedood was, daar deze hem de rechterslaap had verbrijzeld. Hij gelastte Kobus, onmiddellijk den burgemeester te waarschuwen, opdat deze de bij de wet voorgeschreven maatregelen kon nemen, maar zich niet in het minst over den moord uit te laten tegenover het groepje nieuwsgierigen, die, door het geluid van het schot en de onverwachte komst van pastoor en dokter gelokt, in den omtrek van het huis waren saamgeschoold.

De goede pastoor, die verplet stond op het hooren der vreeselijke tijding, had in der haast een vurig gebed ten Hemel gestierd voor de zielerust van den man, die, nog slechts weinige dagen geleden de christelijke liefde zoo lichtzinnig had miskend en nu zoo ontijdig en op zoo noodlottige wijze geroepen was, rekenschap af te leggen voor den Oppersten Rechter.

Daar voor den heer Topper alle hulp overbodig was, wijdden pastoor en dokter al hun zorgen aan Agnes, die voorzichtig naar de belendende kamer was gebracht en daar, dank de doeltreffende behandeling van den ervaren arts, spoedig bijkwam.

Onmiddellijk stond het vreeselijke tooneel haar in zijn volle verschrikkelijkheid voor den geest en borst zij in een hartverscheurend gejammer uit, waarmee Lena instemde, zoodat de dokter zich genoopt vond, deze met een zoet lijntje naar de keuken te troonen, waar zij, aan zich zelf overgelaten, na eenigen tijd een betrekkelijke kalmte terugkreeg.

'Mijn lieve, arme pa,' kreet Agnes, 'doodge-

schoten! Wat had gij dan toch gedaan, dat men u moest vermoorden?' Tranen kon zij echter niet vinden; haar smart was daar te groot, te innig voor. Haar oog bleef brandend droog, maar er lag een sombere, koortsige gloed in, die aan den blik van een krankzinnige deed denken. Den geneesheer boezemde hij ernstige bezorgdheid in. 'Ik wenschte,' zei hij fluisterend tot den pastoor, 'dat ze eens goed kon schreien; dat zou haar overkropt gemoed verlichten. Wanneer haar zenuwen zoo gespannen en haar oogen zoo star blijven, bestaat er werkelijk gevaar. Mijn kunst staat hier stil, tracht gij, mijnheer pastoor, op haar gemoed te werken; licht levert dat betere resultaten op.'

De pastoor beproefde haar nu door een gevoelvolle toespraak, waarvan alleen de priesters in dergelijke omstandigheden het geheim bezitten, uit onzen verheven godsdienst geput, op te beuren, wat hem ook inderdaad gelukte. De smart van het jonge meisje kon zich nu een uitweg banen; haar gevoelloosheid en wezenloosheid van zooeven weken en maakten plaats voor overvloedige tranen, die haar hart, dat als met een ijzeren greep toegeschroefd was, merkelijk verruimden. Agnes zocht zich nu los te maken uit den zachten drang, dien pastoor en dokter op haar uitoefenden, en wilde met alle geweld naar het lijk haars vaders. Den geneesheer, die dit voor haar geschokt en overprikkeld gestel zeer nadeelig achtte en een herhaling vreesde van wat men met zooveel moeite was te boven gekomen, gelukte het, in vereeniging met den pastoor, na veel moeite, haar hiervan terug te houden.

Ondertusschen was de burgemeester, door Kobus geroepen, en ten halve onderricht door de loopende geruchten, die zich met weergalooze snelheid door het plaatsje hadden verspreid, in zijn qualiteit van hulpofficier van justitie ter plaatse gekomen. Middelerwijl de pastoor en Lena, die het in de keuken niet langer kon uithouden en ongemerkt weer in de kamer geslopen was, bij Agnes bleven, begaf de burgemeester zich met den dokter en Kobus naar het vertrek, waar de misdaad had plaats gehad.

De geheele kamer werd nauwkeurig van alle kanten opgenomen en onderzocht; nergens echter was een spoor van braak te bemerken, zoodat de meening voor de hand lag, dat hier geen diefstal, maar enkel zucht naar wraak de beweegreden tot den moord was geweest.

'Een hoogst ernstig geval,' mompelde de burgemeester, bij wien een oogenblik de mensch in het hoofd der politie opging, met de rechterhand door zijn reeds grijzenden baard strijkende.

'De moordenaar blijkt een uitmuntend schutter te zijn en een vaste hand te hebben, burgemeester,' verklaarde de dokter, 'de kogel heeft onmiddellijk den dood veroorzaakt.'

Kobus werd nu door den achtbaren magistraat reeds aan een voorloopig verhoor onderworpen, terwijl het door dezen in het verschiet gestelde vooruitzicht, al zijn verklaringen voor de heeren van den gerechte te moeten herhalen, den armen tuinman geweldig van zijn stuk bracht en juist niet bevorderlijk was voor een geregeld en samenhangend verslag van hetgeen hij gezien en gehoord had. De tranen stonden den braven knecht in de oogen, toen hij verklaarde, er eeuwig spijt over te zullen hebben, dat hij zijn post in den tuin ook maar een oogenblik in den steek had gelaten, om in de nabijgelegen herberg een verfrissching te gaan nemen. Toen hij verhaalde, hoe hij op zijn terugweg het schot hoorde, naar huis snelde en Louis van der Weegen zich ijlings uit de voeten zag maken, uitten burgemeester en dokter te gelijker tijd een kreet van verrassing en ontsteltenis.

‘Maar je hebt je zeker vergist, Kobus,’ zei de burgemeester, ‘dat kan niet zijn.’
Kobus verklaarde pertinent, dat het wel degelijk Louis van der Weegen was, blijkbaar zonder zich een juist besef te vormen van de vreeselijke conclusie, die uit zijn woorden te trekken viel.
‘Maar Kobus,’ mengde zich nu de dokter in het gesprek, ‘begrijp je wel het gewicht van je verklaring? Weet je wel, dat je die voor het gerecht onder eede zal moeten herhalen?’
‘Daar ben ik zoo zeker van als dat ik hier voor u sta, mijnheer de dokter. Ik kan me daarin niet vergist hebben, en ook Lena heeft Louis van der Weegen duidelijk herkend’
Nadat Lena binnengeroepen was en zeer stellig verklaard had, dat de vluchteling niemand anders was dan Louis van der Weegen, legde de burgemeester hun beiden de diepste geheimhouding op en gelastte hun, tegen niemand, en allerminst aan juffrouw Agnes, iets te zeggen van hetgeen zij gezien hadden.
Burgemeester en dokter keken elkaar veelbeteekenend aan, schudden treurig het hoofd en fluisterden eenigen tijd met elkaar. ‘Toch kan ik het niet gelooven,’ besloot de eerste, terwijl hij nogmaals krachtig het hoofd schudde, ‘maar ik moet mijn plicht doen en zal een proces-verhaal opmaken van hetgeen ik gezien en gehoord heb, waarmee ik aanstonds den veldwachter naar den officier van justitie zal zenden, want hoe eer ik van de verantwoordelijkheid af ben, hoe liever.’
Maar nog vóór deze ter plaatse was, maakte de gepleegde misdaad het onderwerp uit van aller gesprekken. Een moord op klaarlichten dag! Het was ongehoord in de annalen van het dorp. De oudste menschen raadpleegden ijverig hun geheugen, klommen meer dan een halve eeuw met hun herinneringen op, maar niemand vermocht een precedent op te diepen. Talrijke groepjes van belangstellenden en nieuwsgierigen verdrongen zich om het huis der misdaad, en benijdden pastoor, burgemeester en dokter, die reeds alles wisten, terwijl zij zich met vage, veelal tegenstrijdige geruchten moesten tevreden stellen. Wie kon de moordenaar zijn? Eerst werden de schouders opgehaald, daarna maakte men toespelingen, vervolgens mompelde men een naam en ten slotte werd hij luide genoemd. Of men het bij het rechte eind had? Niemand wist het, niemand vroeg er ook naar. Allen beklaagden eenparig den heer Topper, en al hadden velen tijdens zijn leven nu juist geen reden gehad, over hem te roemen, van den doode werd geen kwaad gezegd. Vooral hadden allen hartgrondig medelijden met Agnes, die zich door iedereen, arm en rijk, oud en jong, bemind en geacht had weten te maken, en dit medelijden sproot niet uit een spontane beweging, zooals dat voor haar vader, maar kwam uit het hart.
Geen enkele der aanwezigen dacht aan naar huis gaan; eten en drinken werden er bij vergeten, en elk besloot te blijven, tot de heeren van den gerechte zouden aangekomen zijn.

(*Wordt vervolgd.*)

Het arme ding.
(*Slot.*)

De volgende morgen bracht Bertha nieuwe, zij het dan ook kleine ontgoochelingen. Dat Josephine's portret, nog wel met een schoonen immortellenkrans omhangen, onmiddellijk naast het hare op zijn lessenaar stond, kwetste haar. Boven beide hing

dat der overleden moeder, wat wel niet hare ijverzucht opwekte, maar haar mishaagde. De oude vrouw, met het gladde, als geplakt schijnend haar, met het stijve kraagje, zag er in haar gedwongen grootheid al te potsierlijk uit en beleedigde Bertha's schoonheidsgevoel. Aan tafel had Kaatje weder zeer ouderwets gedekt en belachelijk bediend. Later maakte Bertha het oudje duidelijk, dat zij dit anders verlangde.

‘Maar de juffrouw zaliger heeft het ook altijd zoo gedaan en het is den dokter altijd naar genoegen geweest.’

Bertha voelde zoo iets als een steek in 't hart. Zooals zij, de overledene, het gedaan had, was hem altijd goed geweest? Had hij dan de armzaligheid van zijn voormalig huiselijk geluk niet gevoeld? Dat hij haar dan nu leere kennen! En Bertha gaf order, dat haar nieuwe elegante kamenier aan tafel bedienen moest en volgens haar zin moest gedekt worden.

Maar de betoovering der wittebroodsweken, die tot gisteren geduurd had, was verbroken. Voor haar zat Josephine zaliger mede aan tafel en onrustig beschouwde Bertha Camillo of hij niet hetzelfde gevoel had. Hij prees vriendelijk en aardig hare tafelschikking, maar zijn lof scheen haar toch niet recht gemeend. Hij was er niet genoeg van doordrongen, hoeveel beter hij 't nu had dan vroeger, en in haar bleef een lichte schaduw van ontevredenheid niet uit.

De hemel mocht weten waaraan het lag, maar de gelukkige stemming der wittebroodsweken was verdwenen: waar zou die gebleven zijn? Camillo was niet meer, zooals zij het wenschte en verwachtte. Hij was wel teeder, opmerkzaam en nog altijd vol liefde, maar zonder den rechten zin voor al den glans en chic, waarmee zij zijn huis vervulde; ja, zonder het juiste oog voor haar bevallige huistoiletten, zelfs niet eens voor hare schoonheid. Sedert hij van de reis was teruggekeerd, sedert hij weer de kliniek bezocht, zweefden zijne gedachten meestal naar de aangelegenheden van zijn beroep. Hij dacht onophoudelijk aan zijne operaties - hij sprak daarvan. Thuis had Bertha hare ooren toegehouden, als papa dergelijke dingen vertelde en de goede papa had daarom gelachen. Camillo echter lachte niet, als zij schertsend hetzelfde deed. Hij verzonk eenvoudig in stilzwijgen en scheen het gesprek over het merkwaardig geval inwendig voort te zetten. En den volgenden dag begon hij, als ware er niets gebeurd, opnieuw van die weerzinwekkende operatiegeschiedenis te spreken. Nu werd Bertha boos.

‘Wees toch blij’, riep zij, ‘dat je die leelijke kliniek achter je hebt en thuis die smerige ziekten kunt vergeten.’

‘Die smerige ziekten?’ antwoordde hij geheel verbaasd. ‘Dat zijn immers louter belangwekkende gevallen! Je ben nog een echt kind, Bertha!’ Na een kleine pauze voegde hij er bij: ‘maar ge zult wel gelijk hebben: jou kan dat niet interesseeren!’

Van nu af sprak hij niet meer van die leelijke kliniek. Maar het leek wel of hij zonder dergelijke gesprekken niet goed kon leven, want hij begon nu meer het koffiehuis te bezoeken, waar zijn collega's verkeerden, en woonde thans meer dan vroeger de zittingen der doktersvereeniging bij.

Schoon Bertha dit niet pleizierig vond, was het haar toch begrijpelijk, totdat het oude Kaatje in hare tegenwoordigheid er eens uitflapte: ‘Waar blijft mijnheer toch tegenwoordig 's avonds? Hij heeft dat vroeger nooit gedaan. Zoolang.....’ Kaatje slikte de laatste lettergrepen in, maar Bertha kon den zin gemakkelijk voleinden... ‘Zoolang de juffrouw zaliger leefde,’ en weder voelde zij den boozen steek in 't hart en van toen af vervolgde zij met zenuwachtige onrust Camillo's gangen. Hoe kwam het, dat hij het gezelschap zijner collega's boven het hare verkoos? Had hij dan nog niet genoeg aan zijn kliniek, aan de vakschriften die hij thuis las en die weder niets

dan ziekte-geschiedenissen inhielden? Zij voelde zich gekrenkt en liet hem dit ook merken, en hij trachtte haar met eenige schertsende woorden te sussen, maar.. veranderde zijn levenswijze riet. Geen twijfel hij werd niet meer door haar geboeid, zooals in de wittebroodsweken. Kwam hij direct van de kliniek naar huis, dan placht hij, dikwijls nog met zijn overjas aan, haar een kus te geven en goeden morgen te wenschen.

'Te riekt naar carbol, Camillo,' zeide zij op zekeren dag. 'Ik bid je, manlief, ga toch eerst naar je kamer en trek een andere jas aan.'

Camillo deed dit nu. In zijn kamer vond hij echter wat de post gebracht had, boeken, couranten, tijdschriften, die hem ophielden en zoo gebeurde het nu meestal, dat de echtgenooten elkander eerst bij het middagmaal ontmoetten.

En weder merkte Kaatje op zekeren dag aan: ‘De kamer van mijnheer moet voor den middag geregeld verwarmd worden, mevrouw! Hij houdt zich tegenwoordig daar zoo dikwijls op; vroeger was hij meest in de woonkamer.’

Kaatje noemde Bertha mevrouw. Josephine had nooit anders dan juffrouw willen heeten.

O, het was onverdraaglijk! Wat was het toch met hem? Wat moest zij met hem beginnen? Zij kon het zich niet ontveinzen, dat er een lichte verkoeling, een zekere vervreemding tusschen hen was ingetreden. Meer en meer begon elk van hen voor zich zelve te leven. Camillo zag er niet vroolijk uit, niet tevreden. En toch was er niets tusschen hen voorgevallen, dat den vrede had verstoord. Het was iets ontastbaars, wat in de lucht scheen te zweven en geen recht behagen in huis liet opkomen. Kleine oneenigheden kwamen natuurlijk dikwijls voor.

Camillo kwam somtijds terdege uit zijn humeur naar huis. Mislukte kuren of operaties, misgrepen die in geen enkel beroep uitblijven en zelfs bij de geniaalste lieden geen zeldzaamheden zijn, waren er meestal de oorzaak van. Dan werd hij echt onuitstaanbaar en vergat zich wel eens in ruwe woorden als zij zijne belangstelling voor hare aangelegenheden in beslag wilde nemen, bijv. voor toiletten, of voor nieuwe muziek of voor haar lectuur. Dat waren dan voor hem ‘kinderachtigheden, vrouwenrommel’ en zoo meer. Zij werd hevig boos daarover en daar zij beiden van een harde, gesloten natuur waren, kon die wederkeerige ontstemdheid soms dagen lang duren.

Zoo was het eerste jaar van hun huwelijk verstreken. Iedereen noemde het jonge paar gelukkig; misschien ook praatten zij zich zelve voor, dat zij gelukkig waren. Waren zij het ook in werkelijkheid? Waren er dagen in hun huis, waarop geen schaduw rustte? Uren van zuiver, ongestoord genot? Waren zij onvoorwaardelijk één? Waren er oogenblikken, waarin zij geheel aan elkander behoorden, zooals zij waren, geheel en al gelukkig?

Op zekeren dag was er een kleine twist over een bal, dat Bertha 's avonds wenschte bij te wonen. Zij had een keurig toilet daarvoor gemaakt. Camillo echter had er ‘heelemaal niet meer aan gedacht’ en verklaarde nu heden niet te kunnen uitgaan, omdat hij morgen zeer vroeg eene moeilijke operatie moest verrichten. Ontstemd ging Bertha weg. In den namiddag was zij haren man behulpzaam een geschrift, dat verlegd was, te zoeken. Camillo had hiertoe alle vakken en laatjes van zijn schrijflessenaar geopend. Geheel toevallig kwam Bertha aan een verborgen schuif, welker bestaan zij nooit vermoed had. Argeloos wilde zij die openen.

‘O, hier niet,’ riep Camillo en belette haar een verder onderzoek, ‘hier zult ge zeker niets vinden.’

‘Ei, en wat bewaar je hier dan wel?’ vroeg zij nog geheel zonder achterdocht.

KAREL I IN HET ATELIER VAN VAN DIJCK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. GELLI.

'Niets,' antwoordde hij eenigszins haastig... 'dat wil zeggen, oude rommel, gedachtenissen en dergelijken.'

'Toe, laat me eens kijken!'

''t Is de moeite niet waard! Hoe zou je dat belang inboezemen?'

Een wantrouwende gedachte maakte zich van haar meester. Zij meende bloemengeur te bespeuren, die uit het geheime vak kwam.

'Ik? Geheimen? Belachelijk!' riep hij een weinig geraakt, 'kijk dan maar.' Haar eerste opwelling was om niet in het vakje te willen zien, maar het plotseling ontwaakte ijverzuchtig wantrouwen zegevierde. Kon het niet een oude, misschien nog niet geheel verstorven liefde gelden, welke een licht op zijn tegenwoordig gedrag kon werpen? Camillo had het schuifje geopend... een reuk van verdroogde lavendelbloemen kwam haar te gemoet. Het bevatte niets dan een zwart gebonden, eenvoudig, aan de hoeken een weinig afgesleten boekje. Met liefde vollen blik nam Camillo het in de hand. 'Het is het dagboek van Josephine,' zei hij ernstig. 'Ik vond het na haar overlijden in haar linnenkast, die, tusschen twee haakjes, voor haar een klein heiligdom was. Ik wist niets van het bestaan dezer aanteekeningen en bewaar ze nu als een dierbaar erfstuk.'

Bertha, een weinig beschaamd en boos te gelijk, kon zich niet inhouden:

'Het scheen mij ook al dadelijk toe, dat het naar de linnenkast rook!' zei zij spottend. 'Er zijn zeker keukenbriefjes en huishoudrekeningen in het boekje? En daartusschen eenige droge, verkleurde bloemen met den datum daarachter.'

'Spot niet', sprak hij somber.

'Met uw welnemen,' antwoordde zij nog altijd ironisch. 'Uwe vrome liefde jegens de overledene is werkelijk treffend!'

'Gij oordeelt valsch!' stoof hij op, 'valsch.. niet vrouwelijk over dit aandenken, zoowel als degene, die het achterliet. Weet, dat Josephine mij zeer, zeer gelukkig heeft gemaakt. Veroorloof u geen spottend woord over de herinnering aan haar of ik zal het je nooit vergeven!'

Kaatje kwam den dokter roepen. Door Bertha's binnenste drong een zwaard. Liet het arme ding naar dan geen rust, ofschoon het reeds lang was begraven? Wilde het haar dan altijd en altijd vernederen en over haar zegevieren?

Terwijl Camillo met zijn patiënt bezig was, had Bertha zich naar hare kamer begeven, waar het hemelsblauw zijden kleed, dat zij 's avonds had willen aantrekken op de ottomane lag uitgespreid. Onuitsprekelijke bitterheid vervulde hare ziel en terwijl enkele tranen over hare schoon gelaat biggelden, begon zij met bevende hand eenige der in de nabijheid liggende voorwerpen zonder vast plan in een handtaschje te pakken. Nog heden zou zij zich naar haren vader begeven om daar eenigen tijd te blijven.. misschien wel voor altijd.

Wat moest zij hier nog doen? Zij moest wijken voor hare doode mededingster. aan wie haar echtgenoot klaarblijkelijk de voorkeur gaf. Neen, zij, Bertha, was er niet tegen op gewassen, deze doode te vervangen. Hij Camillo, begreep eenvoudig niet wat hij aan haar bezat. Hij was een droge geleerde, met boekwurmige arbeidsgewoonten, die niets anders noodig had dan een asschepoester, eene zoogenaamde degelijke huisvrouw. De andere had hem ‘gelukkig’ gemaakt en zij, Bertha, vermocht dit niet! Hoe smartelijk klopte haar hart, hoe kwam haar trots in opstand, hoe ingespannen snakte zij naar adem en trachtte zij hare vastberadenheid te herkrijgen! Het zou toch verschrikkelijk zijn heden het huis te verlaten, dat zij een jaar geleden in zegevierende gelukzaligheid als jonge vrouw had betrokken. En terwijl zij eenige gedachteloos ingepakte stukken weder uit het valies wierp, hoorde zij buiten den stap van haren man. Voor de deur bleef hij een oogenblik staan, hij scheen zich te bedenken; maar hij kwam toch, misschien om zich met haar te verzoenen, hoe zwaar het hem ook viel. Zij zou hem geen stap te gemoet gaan, of hij omkeerde of binnenkwam.

Hij kwam binnen. Zijn vragende blik vroeg opheldering over de in de kamer heerschende wanorde. ‘Wat ga je doen?’ vroeg hij snel.

‘Ik ga mijn vader bezoeken,’ antwoordde zij even kort.

Hij zweeg een poosje; zij keerde zich niet naar hem toe, nu kwam hij tot haar en sprak met weeke stem:

‘Hoor mij eens bedaard en geduldig aan, Bertha... maar één oogenblik.’

Zij was hard genoeg om niets te antwoorden en toch zag en gevoelde zij hoe zwaar hem deze schrede viel, boe moeilijk hij de woorden vond. Maar zij bleef van hem afgekeerd.

‘Tusschen ons is het niet, zooals het moet zijn,’ begon hij, diep en zwaar adem halend. ‘Wij beiden voelen het, wij weten het en ik wil niet langer aarzelen, je openhartig te bekennen, dat ook ik mij niet geheel vrij van

schuld gevoel. Mijne goede Josephine heeft mij, als je het zoo noemen wil, verwend. Misschien gaf zij mij meer toe, dan wel goed voor mij was. Ik heb in mijn eerste huwelijk niet die inschikkelijkheid, die zelfverloochening geleerd, welke vooral daar noodzakelijk is waar twee sterke, zelfstandige naturen, zooals wij bij voorbeeld, zich vereenigen. Jij bent schoon, begaafd, een eigenaardig karakter. Je hebt er recht op, naar jouw wijze te leven, naar jouw wijze te worden behandeld. In dit opzicht heb ik veel verzuimd, misschien meer dan ik in dit oogenblik kan overzien. Maar geloof mij, ik wil voortaan mij alle moeiten geven om het verzuimde in te halen en jij - wees jij inschikkelijk en geduldig als alles niet altijd naar je wensch mocht gaan. Kom, laat ons nu vrede sluiten, hé?'

Zij sidderde zoo hevig, dat zij niet terstond in staat was hem te antwoorden. Hij had haar beschaamd gemaakt, overwonnen. En toch was haar trots, haar hoogmoed zoo teugelloos, dat zij hem niets kon zeggen, hoezeer haar hart het met hem eens was. Hij zag haar aan met dien trotschen en toch zoeten glimlach, die haar aan zijn voormaligen bijnaam 'Superbus' herinnerde en ging voort:

'En nu verzoek ik je uitdrukkelijk van avond met mij het bal in de club bij te wonen. Het zal een teeken van je verzoening zijn. Je moet je verstrooien, netjes opschikken.... ik zal er pleizier in hebben. Maak je dus klaar, ik moet nog naar de kliniek om de mijnen te spreken over de operatie van morgen. Tot straks, Berthalief!'

Hij was weg. Snikkend als een kind bleef zij achter. Wat haar straks met toorn vervulde, vervulde haar thans met namelooze droefheid. Wat moest zij doen, opdat hij aan hare zijde zoo gelukkig zou worden, als met die andere, als met 'het arme ding?' Zij beminde hem; zij voelde, dat zij niet kon leven buiten hem. Maar zij wilde bemind zijn, zooals Josephine door hem was bemind geworden. Zou dat zoo moeilijk zijn? Hoe had gene dat gedaan? Welke betoovering had zij op hem uitgeoefend.. die andere?

Door een plotselinge ingeving gedreven, liep Bertha naar de studeerkamer van haren echtgenoot. Juist; hij had, driftig als hij was geweest, zijn sleutelbos op tafel laten liggen. Haastig sloot zij die eene lade open en toen het geheime vakje. Zij moest weten, wat hij in Josephine zoo zeer had bemind en gewaardeerd. En in dit naar lavendel riekende boekje moest zoo iets te vinden zijn..

Toen zij het boek in de hand hield, aarzelde zij; zij schaamde zich voor de beeltenis der overledene. Maar haar verlangen, om achter het geheim van zijn echtelijk geluk te komen, was sterker. Zij sloeg derhalve de geel geworden bladen op, welke met een verbleekte, ietwat kinderachtige vrouwenhand beschreven waren.

Het dagboek begon met de volgende woorden:

'Niemand in 't stadje geloofde, dat hij het aan mij gegeven woord zou gestand doen. Ik zelf geloofde het niet en zou er hem nooit leelijk om hebben aangekeken als hij een andere had gekozen, die hem beter paste. Maar het wonderbare, het ongelooflijke is geschied; hij maakte mij tot zijn vrouw, hij wilde inderdaad geen andere! Mijn geluk schijnt mij te groot! Maar ik wil beproeven het waard te worden! Voor het altaar heb ik bij mij zelve een belofte afgelegd, die nimmer vuriger en oprechter uit een menschenziel opsteeg: mijn echtgenoot gelukkig te maken... zoozeer, als ik daartoe met mijn zwakke vermogens in staat zou zijn. O, mocht het mij maar eenigszins gelukken!'

Nu volgden er eenige naïeve schilderingen van het nieuwe leven in de residentie, waarbij onophoudelijk alleen van Camillo sprake was en hoe men hem overal achting schonk, eerde en waardeerde. Daarna kwam de volgende passage:

'Mijn geheele doen en denken handelt uitsluitend over Camillo. 's Morgens vroeg moet hij mij vertellen wat hij op den dag denkt te doen en dit doet hij gaarne. Terwijl hij op de kliniek is breng ik zijn boel in order. Al zou er ook niets aan te doen zijn, zoo heb ik er toch pleizier in, mij daarmee bezig te houden. Als het tijd wordt, dat hij thuis moet komen, wacht ik hem aan t raam, want - het mag misschien erg kinderachtig zijn - niemand mag hem open doen, dan ik! En hoe teeder, hoe dankbaar glimlacht hij dan tegen mij, ik zou telkenmale wel kunnen schreien van vreugde.... Aan tafel vertelt hij mij van zijn klinische werkzaamheden en voordrachten. In den beginne werd ik daarbij kwalijk en onpasselijk en had ik moeite de soep naar binnen te krijgen. Nu echter ben ik er aan gewoon - ik ruik ook de weerzinwekkende carbol bijna in 't geheel niet meer. In den geest overzie ik de geheele zaal vol zieken, waar Camillo werkt. Ik beef thuis, als hij eene moeielijke operatie moet doen. Overigens ken ik ook alle technische uitdrukkingen en handgrepen.... ik geloof zelfs, dat ik hem wel zou kunnen assisteeren.'

Verderop volgde:

'Wij hebben heden een benauwden dag. Camillo heeft vandaag voor 't eerst een extirpatie van het strottenhoofd te verrichten. Professor Harmsen werd plotseling ongesteld en heeft aan hem de operatie overgedragen. Ik ken de patiënte.. uit de beschrijving van Camillo zeer nauwkeurig. Zij hield een kinderspeeltuin. De kleinen moeten aan haar hangen als aan een moeder. Bijna elken dag brengen zij haar hun klein bloemenruikertje - met snoepcenten betaald, gisteren lag een krans op haar bed, dien twee harer pleegkinderen uit bonte papierreepjes hadden gevlochten.'

Vervolgens:

'Wij jubelen van blijdschap en dankbaarheid! De operatie is geheel gelukt! Zoo even zond ik aan de patiënte het mooie, bloeiende rozenboompje van mijn bloementafel, straks volgen er confituren. Voorloopig mag zij slechts vaste spijzen gebruiken!

'Heden kwam Camillo geheel ontstemd tehuis; hij sprak bijna niet. Met beleid bracht ik hem er toe zijn hart voor mij uit te storten.... dat moet men doen! Hij had eene woordenwisseling met den hoogleeraar gehad, nu hij zijn gemoed eens lucht gegeven heeft, was het voorbij.'

En Bertha las en las met gloeiende wangen en jagenden pols. Daar las zij verder:

'Camillo bracht mij kaarten voor het ijsfeest. Daarop spits ik mij nu werkelijk, want zoo iets heb ik thuis nooit gezien

'Mijn arme Camillo! Van daag kwam hij geheel neerslachtig thuis. Het kostte groote moeite hem aan 't pralen te krijgen Mijn geheime vrees was bewaarheid geworden, de operatie van den ouden Mulder was niet gelukt. Het is dezelfde, dien ik altijd mijn groeten liet brengen en die mij door Camillo weerom liet groeten. Nu komt hij in de afdeeling van ongeneeslijke zieken.. Het gelukte mij Camillo te troosten, nadat hij zijn gemoed had lucht gegeven. Mulder is toch ook reeds drie en zeventig jaar; maar toch zullen wij hem niet uit 't oog verliezen.

'Zooeven bespeurde ik, dat het ijsfeest met moe's sterfdag samenvalt!

'Natuurlijk gaan wij nu niet, maar voorloopig zal ik er niets van laten blijken. Ik zal een krans voor mama's portret koopen en dan 's avonds Camillo voorslaan in plaats van naar het feest te gaan, liever wat van mama te spreken, dat zal zijn goed hart weldoen. Hoe dankbaar ben ik het oude Kaatje, dat zij mij op den dag

opmerkzaam heeft gemaakt! - Camillo was bovendien erg uit zijn humeur. Hij had twist gehad met den professor, schoon het geen oogenblik twijfelachtig is, dat de professor in dit geval ongelijk heeft. Ik had echter maar heel, heel zachtjens op de dankbaarheid te wijzen, die hij zijn beminden leermeester verschuldigd was, of hij trok mij aan zijn hart en zei: ‘Kom, Josephine, laat ons naar Harmsen gaan.’

‘Het was een prachtige avond, ofschoon een droeve gedenkdag. Camillo was zoo ontroerd, zoo buitengewoon lief en goed voor mij Hoe gemakkelijk is het toch, dien goeden man gelukkig te maken.’

De aanteekeningen werden nu vluchtiger en onduidelijker en handelden over Josephines toenemende ziekelijkheid. Nog eenige woorden vielen haar op:

‘Nu heb ik reeds mijn pols in mijn macht als Camillo komt. Gisteren telde hij honderd en vijf slagen en ik weet zeker dat hij er honderd en twintig sloeg. Maar Camillo werd bedaarder!’

Bertha kon niet alles meer lezen, omdat haar oogen van tranen overvloeiden. Aan het slot van deze aanteekeningen stond met Camillo's vast, ietwat stijf schrift:

‘Mijn innig geliefde Josephine is den 20^en^ April 's avonds om zeven uur voor altijd van mij gescheiden.’

De 20^e^ April! Dat was de datum van vandaag; daarom wilde Camillo den feestavond van de club thuis doorbrengen!

Bertha schelde. Het oude Kaatje verscheen. ‘Spoedig, Kaatje, haal een krans voor dat portret! Maar heel gauw voor mijnheer thuis komt!’

‘De sterfdag van de juffrouw zaliger!’ mompelde Kaatje en een dankbare, liefdevolle blik - de eerste - trof de jonge vrouw.

Bertha was weder alleen. Een verpletterende, overweldigende kennis had zich van haar meester gemaakt, haar geschokt tot in het diepste harer ziel: om gelukkig te worden moet men den zedelijken wil, het zedelijke streven hebben om gelukkig te maken. Om bemind te worden moet men echter zich kunnen verloochenen, opofferen voor anderen. En wat had zij gedaan om haren echtgenoot gelukkig te maken, om zijn liefde te verdienen? Niets, zoo goed als niets! Maar zij zou het verzuimde inhalen. Josephine, ‘het arme ding,’ had haar daartoe den rechten weg gewezen.

Zij trok het eenvoudigste huisjaponnetje aan wat zij bezat, droogde hare tranen, hing een krans om Josephines beeltenis en sierde ze met bloemen, die Kaatje had bezorgd.

Zóó wachtte zij op Camillo. Teen hij belde, vloog zij hem te gemoet; bevend en blozend, zooals nooit te voren, zelfs niet als bruid.

‘O mijn lieve Bertha,’ riep hij geheel en al verbaasd, ‘maar ik ruik zeker naar carbol!’

‘Dat hindert niets,’ sprak zij met neergeslagen oogen, ‘ik wil mij er aan gewennen; kom nu gauw bij mij binnen... of neen. laten wij in jouw kamer gaan.’

‘Bertha,’ stamelde hij zichtbaar ontroerd. ‘Maar Bertha..’ Hij kwam binnen na zijn overjas te hebben uitgetrokken.

‘Hoe? Ben je nog niet begonnen toilet te maken voor het bal in de club?’

‘Neen, Camillo, wij blijven heden thuis. Kom, wij zullen bij de kachel gaan zitten.... en over Josephine praten.’

Zijn blik viel op het versierde portret en alles werd hem duidelijk. Nooit is een stil gebed met meer dankbaarheid tot God opgezonden, dan dat hetwelk thans uit Camillo's hart ten hemel steeg. En na een oogenblik van diep denken voelde hij zich te huis in deze van schoonheid overvloeiende, bijna geheel verloren werkelijkheid.

Nu eerst hadden zij elkander gevonden en die hun den weg had gewezen zweefde met zoeten glimlach, zegenend boven hen: 'het arme ding.'

Roermond 1892.

W.

Bij de Platen.

Judith met het hoofd van Holophernes. -

Het is opmerkelijk hoe de Italiaansche kunst dit onderwerp steeds met buitengewone voorliefde behandeld heeft.

Men kan geen Italiaansch museum doorwandelen, zonder er minstens drie of vier Judiths uit verschillende tijdperken aan te treffen. Ook de Judith, die wij in dit nummer geven, evenals die van de Vaticaansche ten-

toonstelling, welke wij voor eenige jaren reproduceerden, is weer van een Italiaansch meester afkomstig en blijkens gelaatstype, costuum enz. van een meester der oude school. Hij heeft ons de heldhaftige figuur der onverschrokken vrouw met de mannelijke vastberadenheid op het gelaat waardig en edel voorgesteld op het oogenblik dat zij, na haar moedige daad volvoerd te hebben, met het afgehouwen hoofd van den verdrukker baars volks in de hand, de tent van Holophernes verlaat.

Door de tegenstelling met de zachtere, meer vrouwelijke trekken der dienstmaagd, die in bewondering tot haar meesteres opziet, wordt de uitdrukking van bezielden moed in de heele houding der heldin nog krachtig versterkt.

Karel I van Engeland in de werkplaats van Van Dijck. -

In oplettende beschouwing verdiept, zit de koning in den armstoel, het fijn besneden hoofd naar het doek gekeerd, waarop de Vlaamsche meester de drie koningskinderen ten voeten uit heeft afgebeeld Bijna vrouwelijk zacht komt ons deze heerscher voor, gelijk hij daar, in de houding eener *lady*, met de fijngevormde hand den wandelstok vasthoudt.

Die hand schijnt als voor een dameshandschoen gemaakt, en helaas, ze was geroepen om het roer van staat te besturen in een tijdperk van woesten storm.

Niets in dezen *gentleman* verraadt, dat hij de bange toekomst, die hem wacht, voorziet. Maar voor ons toch verrijst, bij de beschouwing dezer fraaie figuur, achter den koning als van zeil het schavot, waarop hij eenmaal dat rijk gelokte hoofd zal laten.

Hier intusschen, in het atelier van den grooten schilder, is Karel I nog volkomen op zijn plaats. De kunstenaar, die met het palet in de hand aan zijn zijde staat, wenscht zijn oordeel te vernemen over het voltooide kunstwerk. De koning heeft verstand van kunst en dweept met haar voortbrengselen. Op het oogenblik nu men hem begint te verwijten dat hij naar Rome neigt, voert men als bewijs daarvoor aan, dat het pauselijke hof hem oplettendheden bewijst; kardinaal Barberini, heet het, heeft hem in zijn zwakke zijde weten te tasten door hem schilderijen te zenden en daardoor den koning gewonnen.

In elk geval toont hij zich een echte Maecenas tegenover den schilder, die in Engeland een tweede vaderland heeft gevonden. Hoe schitterend heeft hij hem gehuisvest!

Deze door zuilen gedragen, met alle weelde versierde zaal heeft hij hem zelf ingeruimd. Hier kan Antonie van Dijck op zijn beurt als koning heerschen, zich behaaglijk voelen en tot het besef komen van zijn aangeboren geestelijke verwantschap met de omgeving waarin het lot hem heeft geplaatst. Hij is bijna van gelijken ouderdom als de koning. De kunstenaar leefde van het jaar 1599 tot 1641, de koning van 1600 tot 1649. Maar zij hebben niet enkel de jaren, doch ook de neigingen gemeen.

Er ligt in het karakter van Van Dijck iets aristocratisch en vooral in zijn Engelsche periode, nadat hij eerst onder Rubens' invloed geweest is en vervolgens dien der Venetianen heeft ondergaan, weet hij zich met het grootste gemak in de hoogste kringen te bewegen; hij schildert niet enkel aan, maar ook voor een hof. Al wat Engeland edels en aanzienlijks telt wil door hem geportretteerd worden. Thans zijn

het, zooals reeds is aangestipt, de drie oudste kinderen des konings, de laatsten der Stuarts, die hij op het doek heeft gebracht, links prins Karel, de latere Karel II, in het midden prinses Maria, later de gemalin van den stadhouder-koning Willem, rechts de latere Jacobus II, nog in de lange kinderkleeren. De schilderij is op het oogenblik een sieraad der verzameling van Turijn.

In het jaar 1621 hield Van Dijck zich voor de eerste maal in Engeland op, en wel staat in de registers van het Engelsche ministerie van Financiën uit genoemd jaar opgeteekend: 'Aan Anthony van Dicke de som van 100 pond sterling ter vergoeding van bijzondere diensten, Zijne Majesteit (Jacobus I) bewezen,' maar waarin deze bijzondere diensten bestonden is niet bekend; En over het algemeen weet men weinig van belang over dit eerste verblijf van Van Dijck in Engeland.

In het voorjaar van 1632 ging hij er voor de tweede maal heen. De nieuwe koning Karel I stelde voor hem een jaargeld vast van 200 pond sterling en om hem een hoogeren rang te geven dan den hofschilder Cornelius Janssen en den hofteekenaar Daniel Martensz. Mytens, werd hij tot *Principal peintre ordinaire de Leurs Majestés à St James* benoemd. Daarop volgde zijn verheffing tot ridder en het verleenen van een gouden keten, waaraan des konings met diamanten omzet medaillon (Van Dijck draagt ze op ons tafereel); gunsten zag de kunstenaar op gunsten gehoopt, tot eindelijk de verwikkeling der Engelsche staatsaangelegenlieden aan al die heerlijkheid een einde maakte. Van Dijck deed wat Karel zelf misschien ook het liefst gedaan had, hij ging zijn geluk buiten Engeland beproeven. Intusschen kon de verwende hoveling in het burgerlijke Antwerpen niet meer aarden. Hij toog naar Parijs, waar hij vruchteloos moeite deed om met de versiering der groote Louvre-galerij belast te worden, en in Januari 1646, kort voor zijn dood keerde hij naar Engeland terug.

Karel I overleefde hem, maar wèl mocht hij den kunstenaar zijn vroegen dood benijden. Toen deze reeds lang in de St.-Pauluskerk rustte, zwierf de koning als een gejaagd hert door Engeland rond, dat door de stormen van een burgerkrijg, tegelijk een godsdienstoorlog, geteisterd werd. Een staatsdienaar, die den rampzaligen vorst vier jaar op deze zwerftochten vergezelde, schreef in zijn dagboek: 'Nu eens sliepen wij in het paleis van een bisschop, dan in de hut van een dorper... Vandaag geen middagmaal gehad... Zondag geen middagmaal. Des avonds te Worcester. Een verschrikkelijke dag... Wij marcheerden zonder iets te gebruiken van 's morgens zes uur tot middernacht... Wij marcheerden lang in de bergen, de koning at twee appelen... Het was ons onmogelijk, voor 's morgens vier uren iets aan levensmiddelen te bekomen, en wij overnachtten in de open lucht voor het slot Donnington.... De koning sliep in zijn wagen op de heide van Bockonnock en had niets te eten. Den anderen morgen ontbeet de koning bij een arme weduwe midden in het woud...'

Dit alles klinkt dubbel treurig, wanneer wij nu weer den blik naar ons tafereel wenden en daar den koning zien te midden van zijn gevolg, met den kunstenaar aan zijn zijde, die met den blik schijnt te vragen: 'Heb ik het Uwe Majesteit naar den zin gemaakt?'

Speelkameraden. -

Kinderen en honden uit één huis zijn gewoonlijk de beste maatjes, en de vervaarlijkste bul, die voor geen vreemde te genaken is, en bij de eerste uitdaging zijn tanden niet alleen laat zien, maar ook laat voelen, toont niet de minste verstoordheid als de kleine huisgenooten hem in speelsche plagerij bij de ooren trekken.

Ook de mops of puck onzer gravure, ofschoon niet tot de vriendelijkste hondensoort behoorende, laat zich door zijn kleine meesteres gewillig versukkelen, maar het liefst leent hij zich tot haar spel, en als die twee bezig zijn, vormen zij een stel speelkameraden zoo gemoedelijk en trouwhartig, zoo uitstekend accordeerend als maar zelden onder broers of zusters wordt aangetroffen.

Wetenswaardig Allerlei.

Wenken voor liefhebbers van kamerplanten. -

Kamerplanten hebben om te groeien, te bloeien en vruchten te dragen, evenals gewassen in de vrije natuur, *water*, *licht*, *warmte*, *lucht* en een passenden *bodem* noodig.

Het *water* verschaffen wij de plant door begieting en besproeiing. Dit laatste geschiedt het best met behulp van een gieter en draagt veel bij zoowel tot verfrissching der planten als om ze van stof te reinigen. Er mag alleen met regen- of te voren gekookt water gegoten of gesproeid worden.

Het *licht* is een der belangrijkste factoren voor de ontwikkeling der planten, daar zij alleen onder de werking van het licht de bestanddeelen kunnen vormen, waaruit nieuwe loten, bladen, bloemen en vruchten ontstaan. Zonder voldoend licht kan geen groene plant gedijen. Ze hoeft daarom niet den ganschen dag aan de zonnestralen blootgesteld te zijn; het is voldoende wanneer die maar enkele uren van den dag op haar werken; maar in elk geval geve men aan planten toch de lichtste plaats in de kamer.

Kamers, die op het noorden uitzien, zijn daarom enkel geschikt voor planten, die geen bloesem dragen of in wilden toestand in dichte wouden voorkomen.

Tot de eersten behooren bijna alle palmen vooral uit de groep *Phoenix* (dadelpalm), *Chamaerops* (dwergpalm) en andere, dan de *ficus elastica* (gom-vijgenboom), een daarom juist zoo algemeene en geliefkoosde kamerplant. Bijzonder leenen zich ook de *plectogyne* (schildbloem), *aralia Sieboldi* (Siebold's bessen-angelica), *philodendron*, de dracaenen, agaven enz. Tot de tweede groep behooren klimop en varens, zoowel de bekende inlandsche als de zeldzamer uitheemsche soorten.

Alle eenjarige planten echter en die, welke jaarlijks of althans binnen enkele jaren bloesems ontwikkelen, moeten volop van het licht kunnen genieten. Daarom moet men evenwel de potten met kamerplanten niet al te zeer aan de buitenlucht of de zon blootstellen en vooral bij zoogenaamde bloemenhekjes in het raam is het zeer aan te bevelen, de daarop staande bloempotten met mos te bedekken.

De *warmte.* Met het zonlicht krijgen de planten in de vrije natuur ook een deel van de warmte, die zij voor haar leven noodig hebben. Het andere deel halen zij uit den grond door de vertering der daarin aanwezige organische of humus-stoffen. Bij onze kamerplanten, die het best in een temperatuur van 12 tot 16 graden Réaumur tieren, moeten wij de warmte der zonnestralen, als de planten niet dicht voor het raam staan, kunstmatig, dat wil zeggen door stoken vervangen, en daar dit niet altijd even gemakkelijk gaat, moeten wij van menige plant, die wij anders gaarne in onze kamer zouden kweeken, afzien. Vele broeikasplanten, die alleen in een verwarmden bodem en vochtigwarme lucht gedijen, zijn daarom niet voor het kweeken in de kamer geschikt. Wil men die in de kamer hebben, dan dient men daartoe bijzondere,

kleine broeikastjes in te richten, die in de kamer wel heel aardig staan, maar die toch ondanks alle zorg en vlijt maar zelden de moeite loonen.

De *lucht.* Daar de planten het koolzuur, dat de mensch uitademt, met graagte opslorpen en daarentegen aan de lucht weer zuurstof meedeelen, zijn zij over het algemeen, en de bladplanten in het bijzonder, zeer geschikt om de lucht onzer woonvertrekken te reinigen. Dit is des te meer het geval naarmate de bladen grooter zijn en wij den planten meer licht kunnen verschaffen. Daarentegen is het schadelijk voor de gezondheid der bewoners, sterk riekende planten in slaapkamers te plaatsen, omdat zij door de uitwaseming harer aetherische oliën allicht hoofdpijn veroorzaken. Hoe hooger de temperatuur is, hoe meer water de planten aan de lucht afgeven; en om dit te verminderen is het noodzakelijk, ook aan de lucht in de kamer wat waterdeelen toe te voeren, hetgeen niet alleen voor de planten, maar ook voor de menschen van groot nut is. Daarom zette men in den winter steeds een grooten ketel met water op de kachel om zoodoende een rijk met waterdamp verzadigde atmosfeer te krijgen. Door den dag geve men aan de potgewassen zooveel mogelijk versche lucht. Wanneer het bij helder weer buiten eenige graden boven het vriespunt en binnenshuis 9 of 10 graden Réaumur is, mogen de vensters altijd geopend worden. Daardoor verdwijnt de overtollige vochtigheid weer, die allicht door het voortdurend verdampen van het water op de kachel zou ontstaan. Ook blijven de planten daardoor groen en frisch, als ze maar niet aan te groote kou worden blootgesteld, b.v. 5 graden onder het vriespunt, en ook weer niet aan te groote warmte.

Oorringen. -

Tot de oudste sieraden, waarop de menschheid kan wijzen, behooren de oorringen. De vondsten, die men bij opgravingen gedaan heeft, leeren ons dat in heel Europa, Azië en Afrika al duizenden jaren voor Christus de oorringen een sieraad waren, waarvoor de vrouwen altijd, de mannen vaak belangstelling aan den dag legden. De berichten, die ons de jongste Afrika-vorschers over de onbeschaafde stammen van het Afrikaansche binnenland brengen, overtuigen ons, dat niet alleen de beschaafde naties de oorringen kenden, maar dat ook nu nog de wildste volken, aan de eeuwenoude traditie getrouw, den oorring als sieraad en amulet gebruiken.

Hoe beschaafder de volken werden, hoe meer het doorboren van neus en lippen ophield, terwijl het doorboren der ooren in stand bleef, en hoe meer de bewerking der metalen zich ontwikkelde, des te kunstiger zien wij de oorringen bij de verschillende naties worden.

Bij de Indiërs droegen van oudsher beide geslachten oorringen, eveneens bij de Babyloniërs, de Meden, de Perzen, de Arabieren, ook bij de oude Germanen en de Galliërs, de bewoners van het tegenwoordige Frankrijk. Bij bijna al deze volken hadden de oorringen nog de beteekenis van amuletten, waardoor men betooveringen afweerde. De sagen van al deze volken deelen mee, dat de oorringen verhinderden, dat betooverende woorden en slechte praat het oor konden binnendringen en aldus de ziel van den mensch benadeelen.

Om die reden ook werden de oorringen met bijzondere sieraden voorzien, men bracht er beeldjes aan, maakte er dierenkoppen van of gaf ze menschelijke gezichten en griftte er geheimzinnige teekens in, die betoovering moesten afweren. Zoowel in de paalwoningen van Zwitserland als in de oude begraafplaatsen uit het bronzen tijdperk heeft men oorringen gevonden, waarvan tegenwoordig bijna elk groot museum een of meer exemplaren bezit.

Al vroeg schijnt men het goud tot oorringen gebruikt te hebben, en bij de Romeinen kenden de matronen reeds ten tijde van Corialanus het versieren der ooren, terwijl de mannen het dragen van oorringen als verwijfd verachtten.

De vondsten, die men in Griekenland, Italië en Klein-Azië gedaan heeft, leeren ons, dat goud, edelgesteenten en koralen reeds in de klassieke oudheid voor oorringen werden gebruikt, en dat gesneden steenen en schelpcameeën, d.i. stukken van schelpen, die met afbeeldingen en snijwerk versierd waren, een tijd lang mode moeten geweest zijn. Reeds de Romeinsche dames ontzagen zich niet lange oorhangers te dragen, die haar tot aan de schouders reikten, en niet alleen een groote last waren, daar ze de vrije bewegingen van het hoofd belemmerden, maar ook het oorlel onnatuurlijk uittrokken en vergrootten.

SPEELKAMERADEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A.L. BOKELMAAN.

Ook slaven droegen in éen oor een ring, waarschijnlijk als teeken hunner slavernij.

De middeleeuwen verbanden in Duitschland het dragen der oorringen geheel en al; bij de vrouwen waren zij in zoover aan de mode onderworpen, als men ze wegliet, wanneer het haar gefriseerd werd. Langzamerhand kwamen zij weer in de mode, en namen in den loop van tijd steeds in grootte en omvang toe.

In den tijd van Lodewijk XIV, XV en XVI hadden de oorringen in Frankrijk een waarlijk reusachtige grootte bereikt; de revolutie ruimde ze evenwel op. Zelfs de vrouwen legden ze af, daar het zoo met het haar uitkwam.

Spoedig echter kwamen zij weer in zwang, maar beleefden sinds heel wat lotwisselingen. In laatste tientallen jaren valt een langzame, maar voortdurende vermindering waar te nemen. Voorname dames dragen nog maar bij buitengewone gelegenheden de oude erfstukken van haar grootmoeders of overgrootmoeders; men stelt zich overigens met kleine briljanten knopjes tevreden. De meeste dames laten evenwel geen gaatjes meer in de ooren harer dochters maken en zoo zal waarschijnlijk in den eersten tijd de oorring ten minste in Europa bij de vrouwen niet meer de rol spelen, die hij tot dusver gespeeld heeft. In Duitschland, Frankrijk en Italië vindt men nog onder de lagere standen, vooral onder de zeevarende bevolking, mannen, die oorringen dragen. Dit geschiedt evenwel niet uit ijdelheid, maar uit hygiënisch oogpunt; daar veel geneesheeren het dragen van zilveren ringen als een probaat middel tegen allerlei oorziekten, vooral de zoo onaangename oorvloeiing aanbevelen.

Een practische raad. -

Een geldman kwam eens bij baron Rothschild en klaagde hem zijn nood, dat hij graat S. 10.000 gulden had geleend en deze zonder schuldbekentenis naar Constantinopel was vertrokken. Rothschild antwoordde hierop zonder meer: 'Schrijf hem onmiddellijk, dat hij u de 100.000 gulden moet betalen.' - 'En hij is me maar 10.000 gulden schuldig,' zei de schuldeischer van den graaf tot Rothschild. - 'Juist daarom,' antwoordde de sluwe financier, 'zal hij u dadelijk terugschrijven, dat hij u maar 10.000 gulden schuldig is, en dan hebt gij wat ge wilt.'

[Nummer 34]

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.

VII.

Een beklemmende stilte heerschte in het vertrek, waar mevrouw Van der Weegen met hare dochters bijeen zat. De eerste had een opengeslagen boek voor zich op de knieën liggen; ze keek er evenwel niet in, maar staarde naar de gebloemde patronen van het tapijt, als stond daarop te lezen, wat de toekomst voor haar verborgen hield. Suze en Greta waren aan een handwerkje bezig, doch traag gleden de haakpennen haar door de vingers; het was haar aan te zien, dat ze niet in de vereischte stemming waren om met opgewektheid te werken, en dat zij het enkel hadden ter hand genomen om toch niet geheel ledig te zitten. Geen gulle, open lach plooide zich meer om de lippen der jonge meisjes, geen scherts weerklonk meer door de kamer, de piano werd niet meer aangeraakt en de zangboeken waren sinds lang niet meer opgeslagen. Alle vroolijkheid en vreugde waren uit dit huis ge weken, dat een zetel der droefheid scheen geworden. Op het gelaat der voor kort nog zoo levenslustige meisjes had de ernst der laatste dagen reeds zijn stempel gedrukt; de rozige tint was van haar wangen verdwenen. Het voorhoofd van mevrouw Van der Weegen hadden breede rimpels gegroefd. en hier en daar was reeds een spichtig grijs haar, het gevolg van kommer en zorg, door haar overigens nog ravenzwarte lokken heengeweven.

'Waar Louis toch mag blijven?' vroeg Suze, het eerst de pijnlijke stilte verbrekend, terwijl ze een onderzoekenden blik door het raam wierp.

PLAGERIJ.

Mevrouw lichtte even het hoofd op, maar sloeg het aanstonds weer neer zonder te antwoorden. Zij alleen wist, waar haar zoon op dat oogenblik was, maar achtte het beter, dit haar dochters niet mede te deelen.

'Louis is al zoo lang weg,' zei Greta, die zenuwachtig het haakwerkje uit de hand had gelegd en wie tranen in de oogen stonden, 'ik heb er een voorgevoel van, dat hem een groot ongeluk boven het hoofd hangt.'

'Kom, meisje, wind je nu toch zoo niet op; er is immers geen reden toe,' zei mevrouw, die ondertusschen was opgestaan en liefdevol Greta's hand in de hare nam. Maar ook de hand der moeder beefde bij de aanraking van die harer dochter; het was alsof de schrik van deze zich door een geheimzinnigen stroom aan gene had meegedeeld.

'Louis komt toch spoedig terug, niet waar, mama?' fluisterde Greta, terwijl ze haar moeder vragend in het gelaat blikte; 'hij heeft er in den laatsten tijd zoo opgewonden uitgezien, dat ik vaak bang voor hem werd. Zijn oogen schitterden van middag zoo en hij was zoo gejaagd, toen hij het huis verliet. Het was... ik dacht... het was, alsof hij iets kwaads in den zin had.'

'Hoe kunt ge je toch zoo dwaas aanstellen?' vroeg mevrouw, zacht berispend. 'Ik dacht dat je Louis beter kende, kind,' vervolgde zij, 'dan dat je zoo iets van hem kon veronderstellen.'

'Och, mama, ik ben toch zoo ongerust, meer dan ik u zeggen kan. Och, dat Louis maar thuis was,' zei ze schuchter, terwijl ze haar hand op het hart legde, dat hoorbaar bonsde. 'Waar is hij toch heen?'

'Kom, zusje, houd je toch kalm; ik dacht dat je meer wilskracht had.' zei Suze. 'Zie je dan niet, dat je mama ook nog angstig en heel van streek zal maken met je akelige voorgevoelens? Louis is mans genoeg om op zijn eigen beenen te kunnen staan.'

En inderdaad, mevrouw Van der Weegen beefde, al deed ze haar uiterste best om haar ontroering voor haar oudste dochter te verbergen. Van waar die plotselinge, onverklaarbare angst? Ze streelde met haar hand de bruine lokken van Greta, die over al haar leden sidderde.

In plaats van te bedaren werd deze hoe langer hoe meer opgewonden. 'Ik heb het toch zoo benauwd, lieve moeder,' zei ze 'mijn hoofd gloeit, ik ril over mijn heele lichaam, 't is alsof ik de koorts heb..'

'Enkel overspanning, mijn kind,' zei mevrouw, 'tracht nu eens kalm te blijven.... je moet je alles zoo niet aantrekken.... je niet dadelijk het ergste voorstellen.... God zal alles wel ten beste schikken....'

'O moeder, 't is niet om mij zelf, maar om Louis, dien armen jongen.... Ik weet het niet, maar 't is alsof een geheime stem mij toefluistert, dat hem een groot onheil staat te wachten.... Ik kan het niet helpen,.... word niet boos op mij, lieve moeder.... maar die gedachte.... den geheelen middag is ze mij al bij geweest.... ik kan ze maar niet van mij afzetten.... telkens komt ze met te meer aandrang weer terug.... Wat zou dat toch zijn, moeder?....'

Toen Suze haar na een oogenblik de polsen en slapen met koud water had gewasschen, kwamen de overspannen zenuwen eenigermate tot bedaren.

'Daar bekom ik op,' fluisterde zij, terwijl ze met een dankbaren glimlach haar zorgzame zuster aankeek. 'Nu zal het wel beter gaan en voortaan zal ik oppassen, mama, mij die muizenissen niet in het hoofd te halen.'

‘Foei! wat heb je ons doen schrikken, Greta,’ zei Suze, ‘je kan het mama nog aanzien, dat ze er heel van ontdaan was. Louis zal immers wel terecht komen. Drink u eens, mama, dat is goed tegen den schrik, en laten we dan over iets anders praten,’ vervolgde zij, met het doel de gedachten harer zuster een andere richting in te sturen ‘Komt papa laat thuis van de reis, mama?’

‘Naar alle gedachten niet voor zeven uur, maar hij kan ook met den trein van vieren komen, als hij op tijd met zijn zaken klaar is en de menschen thuis treft. Maar, daar denk ik nu juist aan, heb je Agnes vandaag nog gezien, Suze?’ vroeg mevrouw.

‘Dat is waar ook. Ik heb van morgen nog vergeten het u te zeggen. Toen ik uit de vroegmis kwam, haalde ze mij in en wandelde een eindje met mij op. Ze informeerde met belangstelling naar de gezondheid van u en van papa en vroeg ook hoe Louis het maakte. Het speet haar toch zoo, dat ze niet meer bij ons aan huis mag komen. 't Is nog dezelfde Agnes van vroeger even hartelijk en goed als altijd. Ik verzeker u, mama, dat ze er erg weet van heeft, niets voor ons te kunnen doen en dat het tusschen haar en Louis uit is. Wat is die mijnheer Topper toch een onmensch, mama, zijn lieve dochter zooveel verdriet aan te doen en papa niet te willen helpen....’

‘Oordeel niet te voorbarig, Suze,’ zei mevrouw, ‘wie weet of mijnheer Topper nog niet tot andere gedachten komt.’

‘Als het te laat is, zeker,’ zei Suze bitter.

‘Je moet niet liefdeloos worden, kind,’ hervatte mevrouw, ‘het lijden mag je niet onrechtvaardig maken jegens anderen. Louis is naar mijnheer Topper toe en...’

‘Dacht ik het niet!’ viel Greta, die tot dusver gezwegen had, haar moeder in de rede. ‘En juist dat was het, wat mij zoo benauwde en angstig maakte. Och, mama, was Louis maar liever thuis gebleven, want van mijnheer Topper is toch niets te verwachten...’

‘Kom, kom, Greta’ berispte mevrouw, ‘begin je weer opnieuw? Zet je nu toch die nare gedachten uit het hoofd en laat ons liever hopen, dat Louis mag slagen. De goede jongen doet voor ons al wat in zijn macht is en dan is het ongeluk voor hem nog het grootst..’

Op dat oogenblik slaakte Suze, die, voor het raam gebeten, een blik door het venster sloeg, een kreet van ontsteltenis.

‘Wat is er?’ vroegen mevrouw en Greta te gelijker tijd.

Maar reeds was Suze van haar stoel opgesprongen en de kamer uitgeijld.

Op haar beurt keken nu mevrouw en Greta door het raam en werden Louis gewaar, die, bleek als een doode, in de grootste opgewondenheid langs de bloemperken op het huis toetrad.

‘Mijn God,’ steunde Greta, ‘mijn voorgevoel heeft mij niet bedrogen; er is Louis een ongeluk overkomen!’

En met snelde ook zij de kamer uit en haar broeder te gemoet.

Mevrouw bleef alleen achter. Zij had een gevoel, alsof zij aan den grond genageld was. Haar beenen weigerden haar hun dienst, en haar armen hingen slap langs haar lichaam. ‘O God, wat overkomt ons nu weer!’ kermde zij.

Een oogenblik later echter had de ziel der sterke vrouw zich eenigermate van den nieuwen schok hersteld en trad zij op de deur toe om Louis tegemoet te gaan Juist kwam deze, door zijn beide zusters gevolgd, binnen, het gelaat door ontsteltenis en schrik geheel verwrongen.

‘Mijn God, wat scheelt er aan, Louis?’ vroeg mevrouw, terwijl zij hem op een stoel deed plaats nemen en een glas water aan zijn lippen bracht.

Op hetzelfde oogenblik stond Louis weer op, wreef met de hand over zijn voorhoofd, staarde in het rond, als ontwaakte hij uit een benauwden droom en stamelde: 'Ik ben hier toch thuis? En dat schot dan?.... Het klinkt mij nog in het oor.... En mijnheer Topper?....'

Die onsamenhangende woorden, de zonderlinge toon, waarop zij werden geuit, de verdwaasde blik van den jonkman, dat alles sloeg het moederhart met fellen schrik. Een vreeselijke gedachte schoot haar door den geest: als hij eens krankzinnig geworden was!

Liefdevol nam ze zijn hinden in de hare en met angst staarde zij hem in de oogen. Goddank neen, het was niet de blik van een zinnelooze. Maar wat was er dan toch gebeurd, dat hem zoo geweldig had geschokt? Wat sprak hij van een schot; wat beteekende de naam Topper, zoo onsamenhangend door hem geuit?

Haar ontstelde verbeelding stelde haar onmiddellijk het ergste voor den geest; ook de meisjes verdiepten zich in gissingen, de een al akeliger dan de andere, en nog altijd bewaarde Louis het stilzwijgen en streek herhaaldelijk met de hand over het hoofd, als wilde hij zijn gedachten bijeenzamelen.

'Wat is er dan toch gebeurd, Louis?' herhaalde mevrouw gejaagd, 'laat ons toch niet langer in die pijnlijke onzekerheid.'

Langzamerhand kwamen bij Louis bewustzijn en denkkracht in zooverre terug, dat hij zich rekenschap kon geven van wat hem zoozeer ontsteld had en zijn wedervaren verhalen. In afgebroken volzinnen, herhaaldelijk door een uitroep van zijn moeder of zusters onderbroken, deelde hij het volgende mee:

'Zooals u weet, was ik besloten buiten weten van papa, die er niet van hooren wilde, nogmaals te beproeven, of de heer Topper niet tot andere gedachten te brengen was. Het dreigende gevaar, het vooruitzicht van onze ellende, de gedachte, dat van dien stap misschien ons geluk of ongeluk afhing, had mij moed gegeven, mij opgewonden gemaakt, mij er toe doen besluiten. Onderweg bekoelde dat vuur, de moed zonk mij in de schoenen, en telkens maakte ik bij mij zelf het voornemen om te keeren, maar de gedachte aan u, lieve moeder, aan mijn ongelukkigen vader, aan u allen, de mogelijkheid, dat ik misschien Agnes zien en zij voor ons nogmaals in de bres springen zou, verlevendigde weer mijn moed. Zoo tusschen hoop en vrees heen en weer geslingerd, besluiteloos en weifelend, ging ik herhaalde malen denzelfden weg op en neer. De menschen keken mij aan, maar ik zag niets.

'Ik begreep dat aan die weifeling een einde moest komen; ik over won ten slotte mijn zwakheid en trad op het hek toe, maar nog voor ik de kruk in de hand had, was al mijn moed weer geweken en trad ik terug. Twee-, driemaal probeerde ik het. Ik voelde, dat het niet gaan zou, en toch, van den anderen kant wilde ik niet thuis komen, zonder ook deze laatste poging beproefd te hebben. Ik was kwaad op mij zelf; ik verweet mij mijn zwakheid, maar kon ik het helpen, dat zij sterker was dan mijn goede wil? Nooit te voren had ik dat gevoel in die mate gekend, nu overstelpte het mij. Ik durfde niet langer op den straatweg blijven drentelen; mijn zonderlinge houding, dat voelde ik, moest de verwondering en achterdocht van de voorbijgangers gaande maken Ik begreep dat ze mij aankeken alsof ik iets kwaads in het schild voerde; zij konden zich geen denkbeeld maken van den strijd, dien ik in mijn binnenste streed. Ik sloeg daarom den binnenweg in, waarop de achteruitgang van het huis van mijnheer Topper uitkomt. Daar was ik ten minste alleen, daar hoefde ik geen nieuwsgierige blikken te vreezen, daar zou ik misschien den moed, de vastberadenheid terugvinden, die ik tot dusver niet had kunnen bijeengaren. Eer ik het wist was ik de beukenlaan ingeslagen en aan de achterdeur uitgekomen. Zoo dicht bij mijn doel

overviel mij weer datzelfde gevoel van angst, die onverklaarbare vreesachtigheid. Ik stond een oogenblik in beraad, of ik terug zou keeren dan wel de stoute schoenen aantrekken en naar binnen gaan. Ik raapte al mijn moed bijeen, ik trad vooruit, ik had de klink der deur reeds in de hand... wie weet of ik Agnes niet zien zou... Daar hoorde ik plotseling een schot.....'

'Een schot?' vroegen mevrouw en haar dochters tegelijk op den toon van de uiterste verbazing.

'Een schot,' vervolgde Louis, als had bij dien uitroep van verwondering niet gehoord, meer tot zich zelf dan tot zijn huisgenooten sprekend, 'dat mij door merg en been ging. In het eerst had ik een gevoel of ik door den grond heenzonk, daarna maakte een onverklaarbare schrik zich van mij meester, ik verloor geheel en al mijn zelfbeheersching, mijn zenuwen waren mij te machtig...'

Hier hield Louis een oogenblik op, als ware de draad zijner herinneringen hem weer ontsnapt en moest hij moeite doen om dezen weer op te vatten. Na een paar minuten van pijnlijke stilte, die door niets werd onderbroken, vervolgde hij:

'Ik wist niet wat ik deed, ik kon mij geen rekenschap geven van mijn doen en laten, ik liep weg als was ik een misdadiger, een moordenaar... Ik hoorde nog verward het geluid van menschenstemmen; gejammer en gekerm suisde mij in het oor... verder hoorde of zag ik niets meer. Het was alsof alles nacht om mij heen was, een sombere stikdonkere nacht... Voortgedreven door ik weet niet wat liep ik door, zonder mij te bekommeren over de menschen, die mij verrast en wantrouwend nastaarden, en zoo kwam ik hier....'

Louis wischte zich het zweet weg, dat in groote droppels op zijn voorhoofd parelde. Nog was hij in hoogst opgewonden toestand en verkeerde geheel onder den indruk van hetgeen hem zoo geweldig had aangegrepen.

'Maar wie loste het schot? Is de heer Topper dood?' vroeg mevrouw, niet bedenkend, dat haar zoon op deze vragen evenmin een antwoord kon geven als zij zelf.

'Ik weet het niet... ik weet niets,' antwoordde Louis, met de hand over zijn voorhoofd strijkend, 'vraag me niets meer.... laat me met rust... ik ben zoo afgemat....'

En inderdaad, hij zag er uit als een doode; marmerbleek was zijn gelaat en dof stonden zijn oogen.

'Wel zeker, Louis,' antwoordde mevrouw, 'neem wat rust, mijn jongen, 't is enkel overspanning, anders niets. Blijf hier een paar uurtjes rustig zitten, vermoei je niet met spreken; denk nergens aan, dan ben je van avond weer heel opgeknapt.'

Suze had intusschen ongemerkt de kamer verlaten, en toen zij eenigen tijd later terugkeerde, drukte haar gezicht diepe bekommernis uit. Ze fluisterde haar moeder iets in het oor, die hevig ontstelde en de handen van schrik ineensloeg. Onmiddellijk echter had ze zich hersteld, en met het hoofd naar Louis duidend lei ze den vinger op den mond. Suze begreep dien wenk en nam haar plaats bij het raam weer in. Als bij intuïtie had Greta het vreeselijk nieuws geraden, dat Suze aan haar moeder had meegedeeld, en zonder de aanwezigheid van Louis, die roerloos en met gesloten oogen in zijn stoel achterover geleund lag, was zij in een hartstochtelijke jammerklacht uitgebarsten. Nu bedwong zij zich en wisselde enkel een blik met Suze, die treurig het hoofd schudde. Een traan blonk in Greta's oog en viel op het haakwerkje, dat zij werktuiglijk weer ter hand had genomen.

De stilte, die nu in het vertrek heerschte, was nog drukkender, nog beklemmender dan vóór de thuiskomst van Louis. Men zag van uit de vensters verscheidene groepjes personen door de straat heen en weer trekken onder drukke gesprekken, die ongetwijfeld den geheimzinnigen moord tot onderwerp hadden. Greta verbeeldde zich zelfs, dat door de menigte achterdochtige blikken op het huis werden geslagen en met medelijden oogde zij naar Louis die onbeweeglijk als een beeld in zijn stoel lag. Welk een marteling stond zij in die oogenblikken uit! Mevrouw hield den blik van haar zoon haast niet afgewend. Een gedachte was bij haar opgekomen, pijnigender en folterender dan elke andere, - niet die van de schuld van Louis, geen oogenblik dacht ze hieraan, maar dat misschien de menschen hem schuldig konden achten. Zijn aanwezigheid daar ter plaatse op dat noodlottige oogenblik, zijn zonderlinge houding, gaven zij geen aanleiding, geen grond zelfs tot vermoedens? Maar wie kon dan toch het schot gelost, hebben?

Zij vreesde dat hetzelfde vermoeden ook in den geest harer dochters had wortel geschoten. Het scheen dat de een voor de ander een pijnlijke gewaarwording verborg, het leed opkropte, dat haar naar de keel welde.

Zoo kroop troosteloos en traag de tijd voorbij; geen woord verbrak de eentonige, huiverige stilte; ternauwernood hoorde men ademhalen.

Suze, die voor het raam zat, had onwillekeurig haar stoel wat achteruitgeschoven, toen ze talrijke groepjes voor het huis zag op en neer gaan, onder drukke gesprekken en gebaren. Wat was de reden dat zij vreesde gezien te worden, dat zij zich angstig schuil hield? Het scheen haar toe, als werden uit de menigte woedende blikken op het huis geslagen, als wees men het elkander met den vinger aan. Zij meende ten laatste - was het spel der verbeelding of waarheid? - zelfs woorden te hooren, die haar door de ziel sneden, die haar het schaamrood naar de wangen joegen.

Gelukkig, daar zag ze haar vader aankomen. Maar hemel! wat zag hij er ontdaan en opgewonden uit, met wat drift rukte hij aan de bel! Een oogenblik later was hij de kamer al binnengetreden en liet zich uitgeput op een stoel neervallen. Aanstonds was zijn vrouw hem ter zijde getreden en had hem naar de oorzaak van zijn buitengewone gemoedsbeweging ondervraagd.

‘Vraag me niets, Marie, 't is verschrikkelijk!’ Hij liet zijn hoofd in de handen zinken en weende als een kind.

‘Maar Willem, je moet je dat geval met Topper niet zoo aantrekken,’ zei mevrouw, die de reden zijner ontsteltenis zeer goed begreep.

‘Mij dat niet aantrekken!’ riep de heer Van der Weegen bitter uit. ‘Als je eens wist wat ze mij nageroepen hebben!’ En hij fluisterde zijn vrouw iets in het oor, waarop ze een gil van ontzetting slaakte: haar vreeselijk vermoeden was bewaarheid.

Nu stond Louis, die roerloos in zijn stoel lag uitgestrekt, op. Van de woorden zijns vaders, hoe fluisterend ook gesproken, had hij iets begrepen, en de gil zijner moeder deed het overige.

‘Vader, ze zeggen, dat ik de moordenaar ben, niet waar?’ zei Louis op ijskouden toon. ‘Terwijl ik hier in den stoel lag en het gebeurde overwoog, is die gedachte ook bij mij opgekomen, maar ik wilde moeder niet ontrusten. Nu ook zij het weet, is er geen reden meer, het mij nog te ontveinzen.’

‘Helaas, ja Louis, ze hebben het mij nageroepen, maar het is toch niet waar, het kan niet waar zijn?’

‘Waar, vader? Kunt gij mij tot zulk een gruweldaad in staat achten? Ziet gij uw zoon voor een moordenaar aan?’

‘Neen, mijn jongen, dat kunt ge niet zijn, gij zijt onschuldig, gij moet onschuldig zijn. Maar wat is er dan toch gebeuld, hoe is men toch op de onzinnige gedachte gekomen, je van dien moord te betichten?’

Terwijl Suze en Greta aan haar tranen den vrijen loop lieten, verhaalde Louis wat hem wedervaren was.

‘Mijn jongen,’ zei de heer Van der Weegen nadat hij alles gehoord had, ‘ik mag het je niet verhelen, dat is een hoogst ernstig geval, waar het ergste van komen kan. Gij zult al uw moed noodig hebben, om dezen nieuwen slag het hoofd te bieden. Evenwel het zijn maar praatjes, en in onzen tijd gaat de justitie met meer beleid en omzichtigheid te werk dan vroeger.’

Nog geruimen tijd werd over dit onderwerp gesproken, maar uit den aard der zaak stokte het gesprek herhaaldelijk en werd dan slechts met moeite weer op dreef gebracht.

Zoo viel eindelijk de avond, een avond van kommer en wee.

Steeds rumoeriger werd het op straat, dichter en gepakter de volksmenigte, die zich ordeloos heen en weer bewoog, luider en onstuimiger de kreten, die geuit werden en tot in de woning van den heer Van der Weegen doordrongen. Men kon zich ten laatste niet meer vergissen omtrent de beteekenis dier uitroepen. Ze galmden de Van der Weegen's als het gelui der doodsklok in de ooren. ‘Weg met den bankroetier! Er uit met den moordenaar!’ waren de kreten, waardoor een joelende en tierende volksmenigte haar gemoed lucht gaf.

Eensklaps werd men opgeschrikt door een krachtigen ruk aan de bel. Twee onbekende heeren verlangden zonder verwijl den heer Van der Weegen te spreken: het waren de officier van justitie en de rechter van instructie.

(*Wordt vervolgd.*)

Moeder en Kind.
(Bij 't zien van het tafereeltje op blz. 249.)

Kent ge iets rijkers
Dan de kijkers
Van mijn kleinen hartedief?
Stralend oogje
Onder 't boogje,
Moeder heeft u toch zoo lief!

Als een schichtje
Dringt uw lichtje
Tot in 't diepst van mijn gemoed.
Neen, geen sterre
Blinkt van verre
In mijn oog zoo wonderzoet.

In u leeft er,
In u zweeft er
Op zijn wiekjes licht en blond,
Nu eens rustig,
Dan weer lustig,
't Engelreine zieltje rond.

Hoe lieftallig
En bevallig
Gaan die donzen wimpers dicht,
Als uit 't keeltje
Stijgt een kweeltje
Met een lachjen op 't gezicht!

O, dan grijp ik
En dan knijp ik
Beide koontjes zacht en teer;
'k Richt mijn oogen
Naar den hoogen,
Biddend: ‘Dank U, Lieve Heer!’

Christine
Door G. van Neubourg.

I.

Wij bevinden ons op een buitentje. Er schijnt iets gewichtigs te gebeuren, vooral dáár boven, op die kamer links, waar we achter de afgelaten gordijnen voortdurend schaduwen zien gaan en komen.

Dat is het slaapvertrek van de oude mevrouw Vanalen. Sedert eenige maanden ziek, heeft in de laatste dagen haar ziekte een gevaarlijken keer genomen, en dezen avond is ze slechter dan ooit te voren.

Zwaar hijgend, terwijl het klamme zweet haar langs de slapen parelt, ligt ze daar, met moeite naar adem snakkend, op haar legerstede.

De dokters hebben haar ‘opgegeven.’

‘Eenige bedienden zijn druk in de weer aan het voeteind, over een tafeltje een hagelblank tafelkleed uit te spreiden, waarop ze een zilveren crucifix plaatsen tusschen twee groote kandelaars en eenige keurige ruikers; doch alles gebeurt zoo stil en zachtkens mogelijk, daar het minste gedruisch de zieke hindert.

Aan het hoofdeind overgegeven aan de wreedste smart, zit haar eenige dochter en kind, haar Mathilde, hevig te snikken.

WOLVENJACHT MET RUSSISCHE WINDHONDEN, NAAR DE TEEKENING VAN L. BECKMANN.

DE SCHULDBEKENTENIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN F. BRÜTT.

Noch de troostende woorden van Arthur, haar echtgenoot, noch de liefkoozingen van haar 14jarig dochterken, Christine, dat grootmama liefderijk behulpzaam is en vindingrijk haar minste wenschen voorkomt, zijn in staat de hevig ontroerde vrouw tot bedaren te brengen.

Wat is het er droevig en somber in dat overigens zoo rijk en geriefelijk gestoffeerd vertrek! 't Is of de engel des doods er reeds neergestreken is!

De zieke heeft eene kleine beweging met de hand gemaakt, maar niet zoo klein of de bedroefde dochter heeft het opgemerkt en terstond opstaande vraagt ze liefkoozend tusschen hare tranen:

‘Verlangt ge iets, mamaatje?’

Met een zwakke stem antwoordt de kranke:

‘Mathilde, alvorens ik ga sterven....’

‘Ach mama! mama! om Gods wil spreek toch niet van sterven,’ en gillend werpt zich Mathilde op de zieltogende vrouw.

Medelijdend tracht haar echtgenoot zijn ontstelde gade tot bedaren te brengen.

‘Denk toch, lieve! dat zulke aandoeningen mama zeer nadeelig zijn, bedaar toch, bid ik u!’

‘Ach, Arthur, wist ik maar één middel om haar leven nog te rekken, al moest ook de helft van ons... Mama, lieve mama, wat wilt ge, zeg het mij; koste wat 't koste, ik...’

‘Kind laat me... een paar oogenblikken alleen.... met de kleine Christine.... ik wilde haar.... nog iets zeggen.’

‘Toe, maatje, toe,’ smeekt haar dochtertje, ‘laat me alleen met grootmama, ik zal er u dankbaar voor wezen!’

Werktuiglijk liet zich Mathilde door haar man naar beneden leiden, terwijl ook de bedienden, die ondertusschen hun werk gedaan hadden, de kamer verlieten.

‘Zet je eens hier neer.... mijn engel... Is er niemand meer in de kamer?’

‘Neen, lieve grootmama, wat wilt u van me?’

‘Luister eens Chrisje, maar blijf bedaard.... 't zal me veel... moeite kosten... maar 't zal 't laatste zijn.... wat ik u... zeggen zal.... Belooft ge mij.... te zullen doen.... wat ik u zal gaan vragen.... lieveling!’

‘Alles grootma, alles, maar vermoei u niet te zeer; u weet wat de geneesheer...’

‘Ik weet alles... en ook dat ik geen tijd meer te verliezen heb.... dus laat me eerst nog eens een weinig drinken; zoo, nu schud het kussen eens wat op!’

Als een ware liefdezuster kweet zich Christine van haar taak. Daarna hernam de zieke:

‘Mogelijk zult ge me nog niet geheel en al begrijpen.... wat ik u zeggen ga... maar onthoud het... wel.... en als ge later ouder en wijzer geworden zijt.... overweeg het dan eens goed....’ en ze vatte met hare magere uitgeteerde handen de beide handen van het kind.

‘Chrisje! ik heb erg misdaan... toen ik maatje toegestaan heb met je papa te trouwen!’

't Kind zette groote oogen op

‘Het verwondert je.... ik begrijp het... doch luister. Ik heb er op aangedrongen.... omdat je papa rijk, zeer rijk is.. ofschoon ik wist dat hij niet roomsch.... niet katholiek was.. en dat Onze Lieve Heer zulke huwelijken niet wil hebben...’

Hier zweeg ze; men zag duidelijk hoe moeilijk haar het spreken viel. De kleine luisterde met al haar aandacht.

'Doch het is geschied!... Ik heb het zooveel mogelijk trachten uit te boeten.... vooral na den dood van je goeden lieven grootpapa.. ach! ik hoop hem weldra weer te zien!'.... En een traan welde uit haar brekende oogen. Ook Christine begon bitter te weenen.

'Blijf kalm.. engeltje.. ja, 't zal spoedig met mij gedaan zijn.... en dan zal ik niet meer kunnen boeten.... en uw mama.... ach! ge weet wel... als *zij* nog maar vroom, braaf en christelijk was....' Andermaal zwijgt ze en hijgt naar haar adem.

'Chrisje, belooft *gij* mij.... als ik dood zal zijn.... voort te gaan mijn misstap uit te boeten?'

En snikkend zich om den hals harer grootmoeder werpend, roept ze uit:

'Dat beloof ik u, dat beloof ik u, grootmama, heilig en zeker.'

Zacht weert de zieke het kind van zich af en zegt met moeite:

'Dank.... dank, Christine..., 't is een zware last, dien ge op u genomen hebt, kind.. maar in den hemel zal ik bidden.... dat God u de krachten geve.... hem te dragen... Ik schenk er u mijn laatsten zegen toe....!!!'

Het zacht gerinkel van een zilverreine schel klonk uit de verte en naderde meer en meer.

'Daar is de pastoor met "Ons Heer".... Goddank!' spreekt de grootmoeder met steeds zwakker wordende stem.

De deur gaat open; 't schelletje klinkt nog immer zachtjes voort; op den drempel verschijnt een klein aanminnig koorknaapje, in roode soutane met wit rochet; in de eene hand heeft hij een altaarbel en in de andere een brandende lantaarn; dan volgt de priester, die een kleine zilveren ciborie draagt en achter hem Mathilde, haar echtgenoot en het dienstdoend personeel.

'Pax huic domus, vrede aan dit huis!' spreekt de priester binnentredend, zegent de zieke en plaatst het kelkje op het lieflijk gesmukte tafeltje.

Allen, ja zelfs de heer des huizes, liggen geknield ter aarde, en weenen en bidden.

Met een kruisbeeld in de hand nadert de gezant des Heeren de zieke, wier gelaat als 't ware herleeft, bij de weinige woorden die hij haar zalvend toespreekt; vol eerbied kust ze het beeld haars Verlossers. Vervolgens maant de pastoor de tegenwoordigen aan te bidden, terwijl hij haar het H. Oliesel toedient. Daarna neemt de priester de ciborie, en de H. Hostie opheffend toont hij den stervende het 'Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt!'

Eerbiedig met heilige kalmte en glimlachend aanschouwt deze haar goddelijken Rechter, en als de pastoor haar toespreekt 'Accipe Soror, ontvang mijne zuster het Viaticum voor de groote reis,' dan glinsteren er twee vreugdetranen in hare doffe oogen, en haar gansche houding toont aan hoe diep ze doordrongen is van de groote zaken die er geschieden.

Het gebed is nauwelijks verstaanbaar, zoo weent en snikt men rondom dat sterfbed.

Een kwartiertje is voorbij, en de priester, die nog immer de stervende bijgestaan en met haar bij poozen gebeden heeft, spreekt eindelijk halfluide: 'proficiscere anima christiana, vertrek christen ziel!' en zich vervolgens tot Mathilde's echtgenoot wendende, zegt hij zacht: ''t Is gedaan, ze is bij Onzen Lieven Heer.'

Een scherp snijdende gil stijgt uit Mathilde's borst, en door haar gemaal opgevangen, valt ze bewusteloos in zijn armen, terwijl het dochtertje haar moeder luide bij den naam roept en haar hand met heete tranen besprenkelt.

II.

Negen jaren zijn er verstreken na het boven verhaalde.

Wederom heerscht er een groote drukte op het buitengoed van den heer Van der Vliet; maar zoo droef en somber als die bedrijvigheid toen was, zoo opgewekt en vroolijk is ze thans, want er is groot feest dezen avond.

Al de vensters zijn schitterend verlicht, rijtuigen en équipages rollen af en aan; bedienden verschijnen en verdwijnen; nu en dan ziet men in de diepte van den breeden statigen corridor een in 't zwart gekleed heer uit de een of andere kamer komen, aan wiens zijde een dame met ruischenden japonsleep zwierig voorthuppelt.

Heden toch is freule Christine van der Vliet meerderjarig.

Mevrouw en mijnheer wilden dat die dag niet zou voorbijgaan zonder een prettig grootsch familiefeest; 't is immers hun eenige dochter, hun eenig kind.

Wel had zich Christine er aanvankelijk tegen verzet, daar ze sedert den dood van grootmama zaliger zoo ernstig en ingetogen [papa zeide vroom] geworden was, dat ze, waar ze maar gevoeglijk kon, zich van alle wereldsche vermakelijkheden onthield.

Tot spijt, meer nog van mama dan van papa, vond ze haar grootste vreugde wanneer ze naar de stad kon gaan, tien minuten van het kasteeltje gelegen, om daar een hoogmis, een lof of preek te kunnen bij wonen, en dan koos ze met voorliefde het kloosterkapelletje der Clarissen, waar alles zoo plechtig - eenvoudig, zei ze - geschiede.

Niet alsof ze de samenleving, het gezelschap vermeed, neen, ze was zelfs, als ze ergens met hare ouders een soirée of feestje bij woonde, zeer vroolijk en gezellig; ze was dankbaar voor de kleine attenties die men haar bewees en kende dan geen verschil van personen.

Gekscheren kon ze als de beste, zoo zelfs, dat ze in haar kring bekend stond om hare fijne en snedige maar toch altijd gepaste ‘zetten...’

Haar ouders leed aandoen, bedroeven, neen! voor geen geld ter wereld wilde ze dat, en vandaar dat ze dikwijls en ook nu toestemde in het voor haar op touw gezette feest.

Inderdaad! men heeft niet veel opmerkingsgave noodig om, te midden dier jonge en oudere dames, in haar bonte doch zacht gekleurde japonnen, met haar geurige diadeems, schitterende briljanten en kostbare waaiers, wier smaakvol toilet nog beter in 't oog valt door de zwartgerokte heeren, die ieder dier opgesmukte vrouwen bevallig flankeeren, de schoone heldinne van dit zeldzame feest te vinden!

Schoon! ja dat is Christine van avond nog meer dan anders! ze zit rechts van haar vader, den heer Van der Vliet; 't zachte incarnaat op hare beide wangen zegt terstond dat ze in een opgewekte, aangename stemming verkeert, eene stemming, zoo noodig voor een dergelijke feestelijkheid.

Een licht kleedje, met breede witte gitten afgezet, golft zwierig en bevallig haar om de slanke leest; een geurige, fijne theeroos met eenige knopjes siert haar zwart kapsel; ze is oog en hart voor al de opgeruimde gasten.

Na de aangenaam geurende soep heeft een bediende de Champagne coupen gevuld. Een zacht tikje met het mes tegen zijn glas en een bejaard imposeerend heer, intime vriend van den huize, staat op:

‘Feestvierende dischgenooten:

Niet gaarne had ik mij dezen avond de eer en het genoegen laten ontnemen, 't eerste op de ziel van dit gezellig samenzijn, op de thans meederjarige freule, de lieve Christine van der Vliet te drinken.

Ge zijt, vriendinne, [zoo mag ik u immers wel noemen] heden de tweede face uws levens ingetreden! Het rozenknopje heeft zich in geheel zijne volheid geopend, en geurt en fleurt thans, bepareld met frisschen ochtenddauw in 's wereld gaarde, wel in staat door hare bevallige schoonheid te verrukken en harten te rooven, [ter sluiks werpt hij een blik op den jongen man aan de linkerzijde der freule] doch niet op u zal het woord des dichters van toepassing heeten:

Et Rose ell a vecu ce que vivent les roses
   L'espace d'un matin,

want wij allen, niet waar geachte dames en heeren, vragen den hemel vurig, een lang welig groeien en bloeien voor deze verrukkelijk schoon ontlokene bloem en Hij, - zonder den koninklijken profeet naar de kroon te steken - voerspel ik u, Christine, Hij zal onze bede verhooren! Ik heb gezegd!'

'Bravo! Bravo! Heerlijk! Poëtisch! Welsprekend, hè!' weerklonk het van alle kanten, terwijl de glazen werden opgeheven, men wederzijds 'aanstiet,' en de bevalligste lachjes de fijne lippen van het schoone geslacht krulden en de heeren er joviaal en hartelijk mee instemden.

Dat was de introductie en nu kwam er aan 't toosten geen einde meer. Grappige, ernstige, luimige, humoristische, deftige, alle genres werden beoefend, nu eens door een aankomend jongeling, dan weer door een geposeerd man of een bezadigd ouderling; ja, 't kwam zoover

dat ten slotte de bontste jonge dochter zich zelfs verstoutte, tot algemeene hilariteit ‘het woord’ te vragen; en toen men ten lange leste eindelijk voor goed opstond, had de haan op de nabij gelegen pachthoeve al verschillende malen verkondigd, dat het vurige vierspan met zijn zonnewagen bereids in aantocht was.

III.

De Van der Vliets waren den volgenden morgen laat aan het ontbijt; mevrouw had hoofdpijn, menheer was katterig.

‘Nu, Christine houdt het ook goed uit,’ zegt hij geeuwend tot zijn wederhelft, terwijl hij een kopje thee slurpt.

‘'t Arme kind! ze heeft zich ook zoo vermoeid; laat haar nog maar wat rusten, schat!’

Er wordt gescheld aan de voordeur, en na eenige seconden treedt, tot groote verwondering van ma en pa, Christine, geheel gekleed met hoed en mantel de ontbijtkamer binnen.

‘Wat is dat!’ vragen de ouders te gelijk, ‘waar komt gij al van daan?’

De freule gaat naar hare moeder, en haar een hartelijken kus gevend, zegt ze glimlachend:

‘Ik ben al in de kerk in de Hoogmis geweest. 't Is immers van daag O.L.Vr. Geboorte, mama! Goed gerust, Pa?’ vraagt ze, zich tot haren vader wendend, terwijl ze zich ontdoet van haar hoed en mantel.

‘Best, Chrisje, dat zal ik u dan maar niet moeten vragen, want dan hebt gij niet veel rust genoten dezen nacht.’

‘Toch wel pa; ik ben 4 uur op het geweest en van avond ga ik wat vroeger slapen, dan haal ik het in!’ Ze neemt een stoel en zet zich tusschen vader en moeder aan tafel.

‘Foei Christine, ik ben boos op u,’ zegt nu mevrouw, ‘daar kunt gij immers niet tegen; ge hadt die mis van daag ook wel eens kunnen overslaan; als ge ziek wordt.....’

‘Maar mama, vandaag had ik zeker niet willen mankeeren, niet alleen omdat het een Leivenvrouwendag is, maar om nog een gansch bijzondere reden.’

‘Toe mama,’ herneemt nu de heer Van der Vliet, ‘beknor Christine toch al niet zoo vroeg,’ en een wending aan het gesprek gevende, vraagt hij:

‘En hoe hebt ge u nu eigenlijk geamuseerd gisteren avond, Chrisje?’

‘O! uitstekend papa! Gij en ook mama, zijt wel goed mij zulk een prettigen avond bezorgd te hebben!’

‘Dankje, kindlief! En wat een gloeiende speech van onzen vrind Van Roosdaelen niet waar; hoe was het ook alweer van ‘die hartenroover!’

‘Ja, ja,’ zegt mama, daarop, die spijt gevoelt in den vroegen morgen reeds zoo hard tegen haar eenig kind geweest te zijn, ‘ja, ja, ik geloof dat uw buurman, de jonge heer Louis, aardig met uw hartje gaan strijken is! Dat is zeker de bijzondere reden, waarvoor ge reeds zoo vroeg zijt gaan bidden! Ge zult ons zeker uwe....’

‘Pardon mama, volstrekt niet, maar als ge het dan absoluut weten wilt, zal ik het u en pa wel zeggen,’ en verlegen doopt ze een beschuitje in haar kopje.

‘Nu, lieve vader en moeder, ik ben gisteren meerderjarig geworden en dan wordt het tijd, dat men zich tot de keuze van een of anderen levensstaat bepaalt.’

‘Heb ik het niet gedacht,’ zei mevrouw Van der Vliet, knipoogend tegen haar echtgenoot.

‘En....’

‘En daar heb ik reeds lang om gebeden, ma; want ik heb al bij de zusters op school geleerd, dat is iets waar geheel ons geluk van afhangt; van morgen ook heb ik nog de Lieve Moeder Gods gevraagd, dat ze mij toch zou verlichten en moed geven om, nà Gods H. Wil gekend te hebben, dien groot - edelmoedig te volbrengen!’

Ga voort Christine, ga voort; die omhaal is niet noodig, kind, zeg nu maar ronduit: op wien is uwe keuze gevallen?’

‘Op Onzen Lieven Heer; Hij, en Hij alleen zal mijn bruidegom worden!’ Een hoog rood kleurt haar gelaat.

Mevrouw Van der Vliet krijgt als een electrischen schok door de leden; papa staart zijne dochter verbaasd aan en vraagt eindelijk langzamerhand met nadruk:

‘Spreek duidelijk, wat bedoelt ge, Christine?’

‘Papa en mama, ik vraag u heden ernstig verlof om in het klooster te mogen treden.’

Een onverwachte donderslag had niet meer ontsteltenis bij beide ouders kunnen teweegbrengen.

Na eenige oogenblikken pijnlijk zwijgen is het de moeder, die weer het eerste iets zeggen kon.

‘Maar Christine, kind, wat speelt u in het hoofd! Gij, mijn eenigste dochter, onze troost, onze steun, naar het klooster! non worden; zijt ge mal, neen, dat nooit hoor! nooit, zeg ik.’ En zich tot haar man keerend: ‘Maar Arthur, zeg haar toch, dat dit niets kan geven; zij non worden, wie heeft ze dan toch zulke dingen in het hoofd gepraat?’

Mijnheer Van der Vliet, verstandiger en bedaarder dan zijn wederhelft breekt dien vloed van woorden af door kalm te zeggen:

‘Vrouw, laten we niet te voorbarig zijn! Christine, kind, hebt ge dat voornemen wel eens in al zijn volheid gewikt en gewogen?’

‘In al zijn volheid papa!’

‘En uw besluit staat vast? 't is geen voorbijgaande opwelling?’

‘Onwrikbaar vast, lieve papa, reeds sedert meer dan 7 jaar.’

‘Hoe Christine,’ valt de moeder weer in, ‘en nooit hebt ge ons 't minste daarvan gezegd?’

‘’t Is een belofte, mama, aan een stervende gedaan; - och waarom zou ik het u thans ook niet zeggen, - aan grootmama zaliger, en ik wil en moet mijn belofte houden, ik ga hare boete voortzetten! Moge ze u, lieve papa en mama, te stade komen!’

De morgen was voorbijgegaan en nog zaten vader, moeder en dochter over hetzelfde onderwerp te praten. Beurtelings maakten vrees, vreugde, hoop, ja zelfs eenmaal toorn zich, nu van den een, dan van de andere meester, en de slotsom was, dat men Christine nog één jaar zoude geven om zich te bedenken, waarin zij, om hare ouders niet al te zeer te bedroeven, eindelijk berustte

Gedurende dat jaar was 't reizen van het drietal aan de orde van den dag. Men ging Duitschland zien; men deed Parijs aan; stoomde naar Spanje, vertoefde in Italië, bevoer de Zwitsersche meren, stak zelf over naar Engeland, en toch met al zijn bekoorlijke genoegens bleef het voor hun drieën slechts een pijnlijke uitspanning,

maar de lezer zal zien hoe weinig die reizen aan het doel der ouders beantwoordden en hun Christine de overwinning behaalde.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Plagerij. -

Plagerij onder broers en zusters is een zeer gewoon verschijnsel. *Was sich liebt, neckt sich*, zegt het Duitsche spreekwoord: wat van elkaar houdt, plaagt elkaar, en het luidruchtig gekrakeel, dat men dikwijls onder kinderen van een zelfde huis waarneemt, is dan ook volstrekt geen bewijs van slechte harmonie; dikwijls is juist het tegendeel het geval.

Zoo twijfelen wij er geen oogenblik aan of de deugniet onzer gravure houdt hartelijk veel van zijn zusje, schoon hij er na een uitgelezen plezier in schijnt te vinden, haar te dwarsboomen. Ze komt om een emmer water uit den regenput te halen, en hij houdt onverbiddelijk het deksel gesloten door er met zijn volle zwaarte bovenop te gaan staan. Van zijn hoog standpunt ziet hij haar met het hoofd in den nek en de armen in de zij uitdagend aan. ‘Haal er mij maar af, als je wil!’ roept de rakker en vermaakt zich in haar machtelooze verbolgenheid.

Het tafereeltje is weer een aardig bewijs van het succes, waarmee de nieuwere Italiaansche kunstenaars het *genre* beoefenen. Want we hebben hier met een Italiaansch schilderijtje te doen; dat zien we onmiddellijk uit den zonnigen gloed, uit den weelderig groenen dos van het huis, uit het voorkomen van schilderachtige verwaarloozing der heele omgeving, uit het luchtig costuum van den jongen en niet het minst ook uit den eigenaardigen vorm van den regenput. Het bovendeel daarvan bestaat toch uit niets anders dan het kapiteel van een oude Romaansche zuil, met twee heiligenbeelden aan weerszijden van een kruis versierd. Alleen op den klassieken bodem van Italië ziet men dergelijke eerbiedwaardige oudheden tot zulke practische doeleinden aangewend Bij ons zou een antiquiteit van dien aard als een kostbare zeldzaamheid naar een museum worden overgebracht; in Italië, waar de bodem bezaaid is met ruïnen van reeksen geslachten, kijkt men zoo nauw niet op een enkel kapiteel of een stuk kroonlijst.

Wolvenjacht met Russische windhonden. -

Deze soort jacht wordt in de meeste Russische gouvernementen van het einde van den zomer tot aan het voorjaar uitgeoefend. De daartoe gebezigde honden zijn, zooals onze fraaie teekening toont, van een heel bijzonder ras; het zijn langharige windhonden (*barzois*). Gewoonlijk beginnen die jachten met het opdrijven van jonge wolven, bij wijze van oefening voor de honden.

Dit opdrijven gaat dan volgenderwijs in zijn werk. Een stuk boschgrond, waarin men vermoedt, dat zich een wolf ophoudt, wordt aan den kant, van waar de wind niet komt, op regelmatige afstanden door bereden jagers afgezet. Ieder jager of drijver heeft twee of drie van de langharige honden aan een strik bij zich. Van den tegenovergestelden kant trekt nu een piqueur of horenjager met een aantal luid blaffende honden (*kastroma*) het bosch in en zoekt met de luidruchtige dieren het kreupelhout af. Deze jachthonden, die veel van de Engelsche voshonden Weghebben,

vervolgen onder heftig geblaf het spoor van den wolf, tot het roofdier eindelijk wanhopig uit het kreupelhout te voorschijn komt en zich in het open veld vertoont. Voor den eenen vijand vluchtend, loopt hij echter den ander in den muil; de honden vallen hem van alle kanten op het lijf en houden hem vast tot de jager komt en hem met zijn jachtmes, dat veel overeenkomst met een hartsvanger heeft, afmaakt. Oude wolven kunnen in den regel alleen door een drie- of viertal honden kleingekregen worden.

De schuldbekentenis. -

Aangrijpend tafereel, dat een heele geschiedenis van kommer en leed te lezen geeft. Wat al teleurstellingen en tegenspoed, wat al zorgen en druk heeft de ongelukkige doorworsteld, eer hij er ten slotte toe gekomen is, zich tegenover den woekeraar te verbinden door eene schuldbekentenis, die hem met gebonden handen en voeten aan den man zonder hart overlevert! Met diep gevoel en bewonderenswaardige meesterschap heeft de schilder ons de heele situatie geteekend in de schrille tegenstelling tusschen den woekeraar en zijn slachtoffer. Schijnbaar in zijn krant verdiept, gluurt hij, over het blad heen, den rampzalige in het gezicht; geen spier vertrekt zich op zijn steenhard gezicht; die man kent geen medelijden; hij heeft geen gevoel dan voor de winst, die hem het zaakje kan afwerpen.

De figuur der weenende vrouw op den achtergrond zegt het overige. Zij voelt dat haar echtgenoot, door zijn naam te zetten onder het noodlottige document, alles prijsgeeft wat hun in de wereld overblijft. Wanneer hij straks hoed en stok weer opneemt en met haar naar buiten treedt, zullen ze armer dan bedelaars staan in de maatschappij, waar zij vroeger werden geëerd en die nu niets meer voor hen zal hebben dan koele minachting.

Wetenswaardig Allerlei.

Voormalige Turksche renboden. -

In een reisbeschrijving uit de zeventiende eeuw leest men de volgende belangwekkende bijzonderheden omtrent de renboden van den Grooten Heer, die het blijkbaar onzen tegenwoordigen hardloopers in niets zouden toegegeven hebben.

De lakeien van den Turschen keizer loopen en springen altijd op de teenen voor den keizer uit; zij rusten nimmer, al reist de sultan ook den ganschen dag en meestal, wanneer hij op effen bodem of door een weide rijdt, wenden zij het gezicht naar hem toe en loopen dus ruggelings, altijd maar roepende: *Allah dieckerin*, dat is: God beware onzen heer nog lang in macht en heerschappij. Zoo maken zij ook nog andere complimentjes, besprenkelen de personen uit 's keizers naaste omgeving met reukwater, dat zij in de linkerhand dragen, en vergezellen hun heer op al zijn tochten, opdat hij ze elk oogenblik, als hij een brief of een boodschap verzenden wil, bij de hand hebbe. Zoodra een van hen met een boodschap belast is en den brief in de hand heeft, roept hij met luider stem: *Sauli*, *Sauli*, dat is: gaat op zij. En als hij het op een loopen zet, dringt hij zoo vlug en behendig door het volk heen alsof hij een hert was. Aldus kunnen die boden, zonder eenige rust te nemen, nacht en dag doorloopen. Zij dragen in den mond appeltjes of kogeltjes, die doorboord zijn, zoodat zij daardoor kunnen ademhalen. Op één dag leggen zij grooter afstand af dan een paard, ja het is voorgekomen dat een dezer renboden in twee dagen van Constantinopel naar Adrianopel en terug liep, wat men anders ook met het snelste paard in geen drie dagen kan doen.

Een zonderlinge orde.

De in 1827 te Spiers overleden geneesheer Johann Christian Ehrmann stichtte in 1809 te Frankfort aan den Main, in vereeniging met professor Fr. Christian Matthiae aldaar, de ‘orde der gekke hofraden’ (*Orden der verrüekten Hofräte.*) De zotste, onnoozelsteredenen gaven aanspraak op het lidmaatschap. De een of andere eigenaardigheid uit het leven en bedrijf van achtenswaardige en verdienstelijke mannen, een zonderlinge manier van doen, een hebbelijkheid of aanwendsel was voldoende om hen tot lid der orde te doen benoemen. Verdiensten, die door de overige wereld waren over het hoofd gezien, vooroordeelen, onschuldige hartstochten, grillen, vergissingen of ongerijmdheden konden plotseling aanleiding geven tot de toezending van het fraai gedrukte diploma, dat altijd van den 1en April gedateerd en met de handteekening Timander (vertaling van Ehrmann) voorzien was. Deze oorkonden drukten zooveel mogelijk in lapidairstijl, meestal op heel vernuftige en geestige wijze, de reden der benoeming uit, nu eens in korte woorden dan weer in toespellingen.

Zoo kreeg Creuzer zijn diploma *ob pocula mystica*, Jean Paul *ob iram et studiam*, *Iffland ob cocardum*, Goethe *ob orientalismum occidentalem*, Tot het jaar 1820 waren er zevenhonderd diploma's uitgereikt, waarna het eigenaardige verkeer onder de leden en daarmede de geheele orde verliep.

Een verwante vereeniging van grappenmakers was omstreeks het jaar 50 de sociëteit *Ulk* te Haspe in Westfalen.

Probaat middel tegen kale hoofden.

Dames en heeren. boeren en burgerlui, zooals je ziet, is deze schedel zoo kaal als een biljartbal. Ik bevochtig hem eenvoudig met een paar droppels van mijn haarolie....

bedek den schedel een oogenblik met een doek....

wrijf hem daarmee voorzichtig in, en...

ziehier het resultaat! Dus, dames en heeren, koopt en overtuigt u. De prijs per flacon is maar één gulden. Haast u, want de voorraad is bijkans op, en over een uur vertrek ik.

[Nummer 35]

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.

VIII.

Pastoor Van Grinsven zit in zijn studeerkamer voor een tafel, beladen met boeken en paperassen van allerlei aard, het hoofd eenigszins voorovergebogen en in de palm zijner rechterhand gedeeltelijk verscholen. Zijn anders zoo vroolijk en open gelaat staat ernstig, op het stroeve af, eenigermate echter getemperd door een weemoedig waas in zijn levendige, helderblauwe oogen. Geruimen tijd reeds heeft de waardige geestelijke in dezelfde houding gezeten, zonder dat er eenig meerder teeken van leven komt in de licht gekromde, maar nog zoo kloeke gestalte.

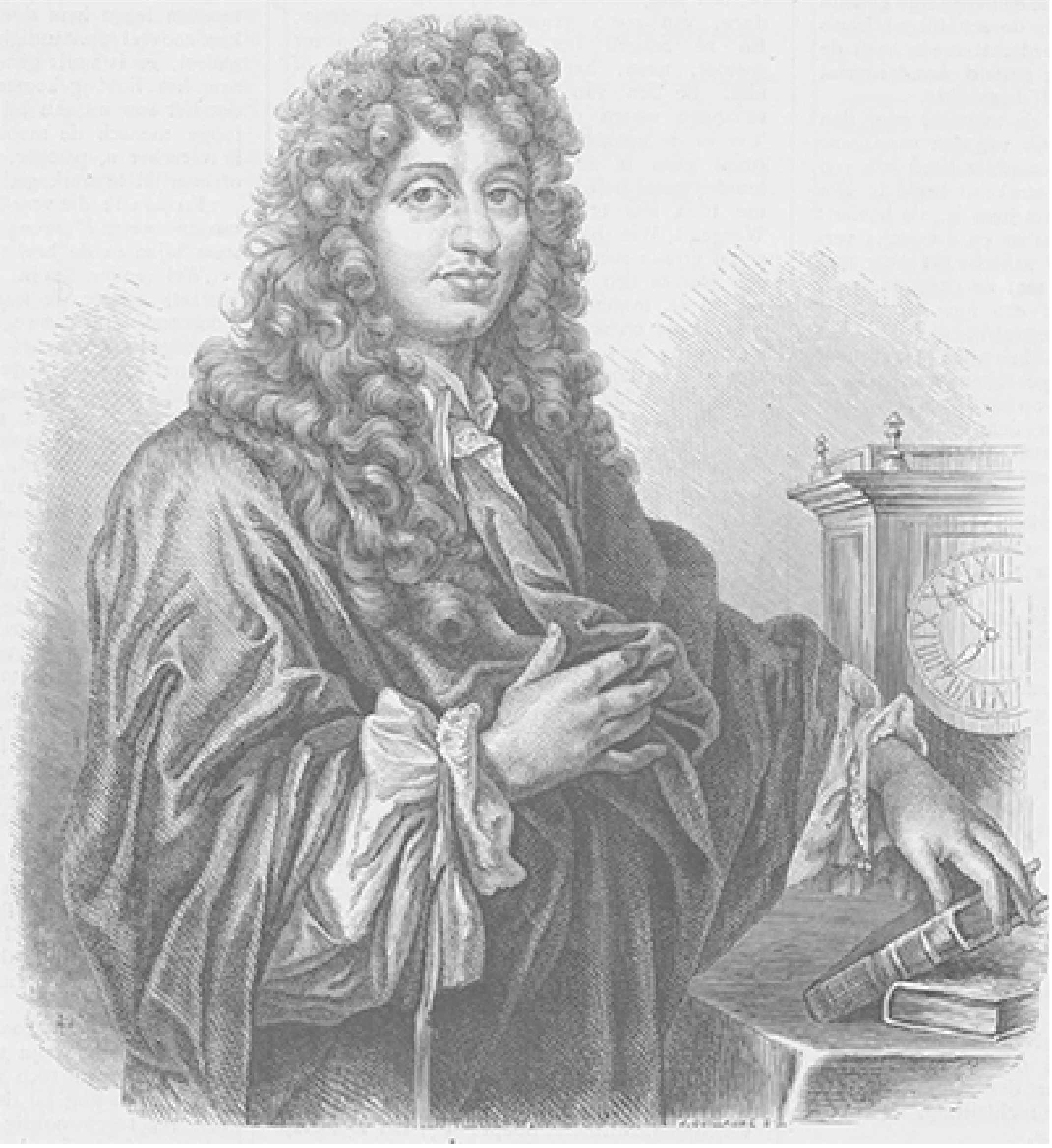

CHRISTIAAN HUYGENS, NAAR DE GRAVURE VAN EDELINCK, GETEEKEND DOOR GÉRARD.

Het ontbijt van dien morgen heeft hij ternauwernood aangeraakt, ondanks de herhaalde en dringende aansporingen van zijn zorgzame keukenmeid Daatje. En geen wonder! De gebeurtenissen van den vorigen dag hebben hem te diep geschokt; de moord op den heer Topper, de gevangenneming van Louis van der Weegen vooral, die hem trof als een bliksemflits bij helderen hemel, hebben hem te zeer aangegrepen, dan dat spijs of drank hem kan smaken.

Nu eens treedt hem dit, dan dat tooneel voor den geest; dan weer overstelpen ze hem te gelijkertijd, en dreigt zijn hoofd te scheuren,

onder den vloed van gedachten, herinneringen en beelden. Hij durft er niet aan denken, hij tracht er aan te ontkomen, maar zijn geest is als gekluisterd aan dat hartverscheurende schouwspel van den avond te voren, toen hij de woning van den heer Van der Weegen betrad, op het oogenblik dat de officier van justitie Louis in hechtenis nam en daarbuiten een razende en wraakgierige menigte was saamgeschoold, toen in bloeddorst aan leeuw of tijger gewaagd. De radeloosheid van mevrouw en haar dochters, de verslagenheid van den hoer Van der Weegen, de doffe onverschilligheid van Louis, die geen enkel woord te zijner verdediging of verontschuldiging inbracht - dit alles wil hem geen oogenblik uit de gedachte.

Als door- een magnetische kracht aangetrokken blijven zijn denkbeelden zich bewegen in dien kringloop van kommer en bloed, en nog altijd is hij in dezelfde peinzende houding verzonken.

Hoezeer hij ook de ongelukkige Agnes beklaagt, die op zoo noodlottige wijze haar armen vader moest verliezen, met nog grooter medelijden voelt hij zijn ziel vervuld voor de Van der Weegens, aan schande en eerloosheid ter prooi. Geen seconde ook maar is bij den pastoor de gedachte opgekomen, dat Louis schuldig kan zijn, al had het gerecht blijkbaar termen gevonden om tot diens inhechtenisneming over te gaan. Van Louis dwalen zijn gedachten weer af naar den heer Topper, het slachtoffer van den moord, die een vreeselijk geheim verborg. Immers, wie is de schuldige? Louis niet, wie dan? Honderdmaal reeds heeft de pastoor zich die vraag gesteld, honderdmaal die woorden bij zich zelf herhaald.

En weer verrijst hem de toestand voor den geest, waarin hij het lijk van den verslagene heeft aangetroffen. Die aanblik heeft een zóó duidelijk en scherp afgeteekend beeld in zijn ziel achtergelaten, dat het hem is, als bevindt hij zich nog in het somber en doodsche vertrek der misdaad. Hij aanschouwt weer met zijn geestesoog het lijk met de gapende wond aan het hoofd, waaruit een fijne bloedstraal gutst, terwijl de zonnestralen, die door het breede venster op een kristallen karaf met water vallen, daarin gebroken worden, een hellichte gouden streep op het vloerkleed afteekenen, het gezicht van den doode met een helder schijnsel verlichten en de hoofdwond daardoor te akeliger doen uitkomen.

De pastoor wendt met afschuw het hoofd af: hij ziet weer het bebloede gelaat van den verslagene voor zich met die verwrongen loodkleurige trekken en dien pijnlijken rimpel om den mond.

Een oogenblik later is Agnes het voorwerp zijner gedachten, die teugelloos voorthollen en niet tot staan kunnen gebracht worden. Wat moet *zij* veel lijden! Haar vader vermoord, den jonkman, dien zij met geheel haar ziel lief had, dien zij voor nog slechts weinige weken als haar verloofde beschouwde, met wien zij spoedig in den heiligen echt had gehoopt vereenigd te worden, dien zij nooit van het minste kwaad had kunnen verdenken, als de moordenaar haars vaders naar de gevangenis gesleurd! Welke menschelijke troost kon zulk een nameloos wee lenigen! Zou Agnes kracht en geloof genoeg bezitten, om te midden dezer folterende beproeving het oog gericht te houden op Hem, die de Trooster is der bedrukten, zou in haar hart dat vreeselijke gevoel niet binnensluipen, dat wanhoop heet?

Zoo dwaalden de gedachten van den pastoor steeds verder af. Hij dacht aan het proces, dat aanstaande was, aan den schijn, die tegen Louis getuigde, aan de rechtzitting, waarin het pleit zou beslist worden.

Hij durfde niet verder denken, een duizeling beving hem, alles scheen om hem heen te draaien, hij liet het hoofd een wijl op de tafel rusten. Eenige oogenblikken later hief hij het weer op, hij loosde een diepen zucht en een traan welde in het oog. De goede herder leed het lijden zijner schapen mee; hun verdriet, hun kommer was ook de zijne.

Eindelijk stond hij op en schudde krachtig het hoofd, als wilde hij de pijnigende gedachten, die hem bleven achtervolgen, uit zijn geest bannen. Hij trad op een venster toe en staarde naar buiten, den tuin in, waar alles in vollen bloei stond. Maar ditmaal had hij er geen oog voor, hoe groot liefhebber en bewonderaar der schoone natuur hij ook was. Die stralende, schitterende natuur, die flikkerende zon, die vroolijke, levenslustige omgeving scheen hem een bittere ironie op het broze, menschelijk lot. Helaas! geen verkwikkende zonnestraal drong door in den kerker, waarin Louis zuchtte, óók een bloem, maar geknakt in den knop...

De pastoor wendde zich van het venster af en ging opnieuw zitten. Wat stond hem te doen? Deze vraag hield nu al zijn geestvermogens bezig. Hij kon het echter op zijn stoel niet langer uithouden en liep met groote schreden het vertrek op en neer. Plotseling bleef hij staan en schelde.

Een oogenblik later verscheen een reeds bejaarde vrouw in de deuropening.

‘Daatje, breng mijn hoed en wandelstok. Ik moet voor een paar uurtjes uit. Zeg eens,’ voegde hij er bij, terwijl Daatje reeds weer half de deur achter zich dichtgetrokken had, ‘wat zeggen ze zooal in het dorp over den moord op mijnheer Topper en de gevangenneming van Louis van der Weegen?’

‘'t Is een schandaal, mijnheer pastoor,’ zei Daatje, die blijkbaar blij was haar gemoed eens te kunnen uitstorten, ‘'t is een schandaal, zeg ik, een jongen, die nog geen vlieg kwaad zou doen, van zoo'n gruwelstuk te beschuldigen. En ze zeggen het niet zachtjes, mijnheer pastoor, neen, hardop, of je 't hooren wil of niet. Ik ben van morgen al een paar boodschappen wezen doen, en overal hadden ze 't er in de winkels over. Je kan niet over de straat gaan of ze houden je staande en al honderdmaal heb ik het moeten hooren: “'t Is me toch iets te zeggen met Louis van der Weegen! Wie had me ooit gedacht, dat het zoo'n groote schavuit was! Nu, die zal er ook een jaar of tien voor moeten brommen!” Dit zeggen ze, mijnheer pastoor, en nog veel meer. 't Is zonde en schande, mijnheer pastoor, zijn evennaaste zoo lichtvaardig te beschuldigen. U moest er Zondag eens over preeken, mijnheer pastoor, dat moest u!’

‘Waarover, Daatje?’ vroeg de pastoor, wiens gedachten reeds weer elders verwijlden.

‘Wel over het lichtvaardig oordeelen, mijnheer pastoor, en als dat het ongepermitteerd en groot kwaad is!’

‘Ik zal er eens over denken, Daatje,’ antwoordde de geestelijke, ‘maar haal nu gauw mijn hoed en wandelstok, want ik heb haast.’

Terwijl Daatje binnensmonds mompelend wegdribbelde om aan het verlangen van haar meester te voldoen, mat deze opnieuw en in gepeinzen verzonken met groote schreden de kamer.

‘Hoe de menschen toch liefdeloos kunnen zijn! Reeds twintig jaren heb ik dag aan dag mijn best gedaan om hun liefde voor den naaste in te prenten, en dat zijn dan de vruchten van mijn arbeid!’ Ontmoedigd schudde de pastoor het hoofd. Toen Daatje hem een oogenblik later het gevraagde gebracht had, verliet hij de pastorie en sloeg een binnenweg in, die naar de stad geleidde.

Onderweg overlegde hij bij zich zelf wat hem te doen stond en wat hij zeggen zou, want hij ging den officier van justitie over het geval spreken en trachten, of er voor Louis niet iets gedaan kon worden

Deze ambtenaar der rechterlijke macht was een oud schoolkameraad van hem, en al had hij den avond te voren niets van hem kunnen verkrijgen, ditmaal hoopte hij, dat zijn stap niet geheel vergeefsch zou zijn.

De officier van justitie was thuis en weinige oogenblikken later bevond de geestelijke zich in zijn tegenwoordigheid.

'Neem plaats, mijnheer pastoor,' zei hij voorkomend, terwijl hij hem van hoed en wandelstok ontlastte en een zetel naderbij schoof. 'Ik had niet durven hopen, dat onze kennismaking na het gebeurde van gisteren reeds zoo spoedig hernieuwd zou worden,' voegde hij er min of meer ironisch bij.

Zonder hierop acht te slaan zei de pastoor: 'Ik hoop, mijnheer de officier, dat u voor een oud schoolmakker wel een paar oogenblikjes beschikbaar zal hebben, nu hij het waagt, als pleitbezorger in een zoo gewichtige en tevens zoo delicate zaak op te treden.'

Na een hoofdknikje van zijn vis-à-vis ging de pastoor voort: 'Om nu maar aanstonds met de deur in huis te vallen, moet ik u plechtig verklaren, dat ik Louis van der Weegen voor onschuldig en zijn gevangenneming - 't zij met allen eerbied gezegd - voor allesbehalve deugdelijk gemotiveerd houd.'

''t Spijt mij, mijnheer pastoor, in dezen van meening met u te moeten verschillen, te meer, daar het zich niet laat aanzien, dat wij het hierover te eeniger tijd eens zullen worden. U gaat uit van de stelling, dat het jonge mensch onschuldig is, terwijl mijn standpunt in deze zaak juist het tegenovergestelde is.'

Deze woorden werden op koelen, haast onverschilligen toon geuit en bewezen voldoende, dat de meening van den ambtenaar van het Openbaar Ministerie niet te verwrikken zou zijn.

Toch liet de pastoor zich hierdoor niet uit het veld slaan. 'Laat mij het u ronduit vragen: was de aanwezigheid van Louis van der Weegen in de nabijheid der woning van mijnheer Topper op zich zelf reden genoeg om zijn inhechtenisneming te wettigen?'

'Dat zou al bewijs tegen hem zijn en vermoeden tegen hem doen rijzen. Maar er spreken zooveel omstandigheden buitendien in zijn nadeel, er is sinds gisteren middag al zooveel aan het licht gekomen, dat tegen hem pleit, dat het van nu aan bij mij vast staat, dat het jonge mensch de moordenaar moet zijn. En ik verzeker u, pastoor, dat ik niet lichtvaardig of overijld te werk ga.'

'En zou ik die verzwarende omstandigheden mogen weten?' vroeg de geestelijke, wien de stem bijna in de keel stokte.

'Wel zeker, mijn waarde heer, daartegen bestaat, zoover ik weet, geen enkel bezwaar. Vooreerst zijn aanwezigheid bij het huis op het oogenblik van het schot, de zekerheid, dat niemand anders in den omtrek was, het feit, dat hij voor de misdaad herhaaldelijk om het huis heeft heen en weer gedrenteld, wat er op wijst, dat de moord met overleg, na rijp beraad gepleegd werd, dan....'

'Maar, mijnheer, dat bewijst niets. Ik weet zeker, dat hij plan had nogmaals de tusschenkomst van den heer Topper in te roepen, en u begrijpt, dat deze stap hem zwaar viel, dat hij in den abnormalen toestand, waarin hij verkeerde, weifelachtig en besluiteloos was...'

'Juist die abnormale toestand pleit in zijn nadeel. In gewone omstandigheden zou hij een moord op klaarlichten dag niet bedreven hebben. Dat kan misschien als

verzachtende omstandigheid gelden, maar pleit hem niet van de misdaad vrij. Laat mij evenwel verder gaan, mijnheer pastoor. Verschillende geloofwaardige getuigen hebben voor den rechter van instructie verklaard, beklaagde zoo voor als na den moord, in zeer gejaagden en opgewonden toestand te hebben ontmoet, en een zei duidelijk uit zijn mond de woorden verstaan te hebben: ‘Topper, Topper je maakt me eeuwig rampzalig!’

De pastoor wilde den spreker hier opnieuw in de rede vallen, maar hij bedacht zich en zweeg.

De officier ging voort:

‘En dan, hoe zijn wegloopen te verklaren? Dat doet men toch niet, als men onschuldig is. Zijn houding bij de arrestatie - u was er zelf bij tegenwoordig - spreekt ook niet in zijn voordeel. Zoo gedraagt zich niet iemand, die zich onschuldig weet. Maar er zijn nog meer, nog overtuigender bewijzen. De kogel, waarmee de heer Topper doorschoten is, kwam uit het geweer, dat beklaagde hem onlangs ten geschenke heeft gegeven. Hij alleen wist, dat het geladen was, terwijl alle overige wapens het niet zijn. Spreekt dit dan in zijn voordeel!’

‘Helaas!’ zei de pastoor, ‘de schijn is tegen hem, een noodlottige samenloop van toevallige omstandigheden heeft de verdenking op hem doen vallen, en toch, mijnheer, ik blijf er bij, hij is onschuldig. Och, als u hem kende, zooals ik hem van zijn prilste jeugd gekend heb! Maar dat daargelaten, mijnheer de officier, al wat u daar aangevoerd heeft zijn vermoedens, geen overtuigende bewijzen.’

‘Maar, mijnheer pastoor, wanneer dit alles niet als bewijs mag gelden, zou nooit iemand veroordeeld kunnen worden. Overigens, de zaak is nog in instructie, en ik twijfel niet of er zullen nog meer dingen aan het licht komen, die ze voor den beklaagde eer zullen verzwaren dan verlichten. Hij blijft nog wel zijn onschuld betuigen, maar op een toon, als was hij niet zeker van zijn zaak, zoodat ik hoop koester, dat hij ten slotte een volledige bekentenis zal afleggen, wat hem eer ten goede zal komen dan benadeelen. Het moge mij persoonlijk voor u en voor de familie Van der Weegen spijten, mijn plicht wijst mij den weg, dien ik heb te bewandelen, en daarvan mag en zal ik geen duimbreed afwijken.’

‘En zijn eervol verleden, zijn uitstekende reputatie, gelden die dan voor niets?’ riep de pastoor uit, die voelde, dat hij tegenover den rechtsgeleerde aanmerkelijk terrein had verloren.

‘Op beide ding ik niets af en zeker zullen ze hem aanspraak geven op de clementie der rechters, maar een bewijs van onschuld zijn ze niet.’

‘Maar waarom zou hij dan toch in 's hemels naam dien moord gepleegd hebben?’ vroeg de pastoor verder. ‘Deze kon hem toch - afgezien van al het overige - geen voordeel opleveren. Men pleegt toch geen moord zonder doel.’

‘Deze vraag uit uw mond - neem me niet kwalijk, mijnheer pastoor, - klinkt wel eenigszins naïef. De heer Topper had beklaagde alle verkeer met zijn dochter verboden en daardoor al zijn plannen verijdeld, en zijn schoonste droomen verwoest. Kunt gij u voor een jonkman bitterder teleurstelling, grievender beleediging bedenken? Kan het u hierna verwonderen, dat een gloeiende haat tegen dien man hem overmeesterde, dat hij bestormd werd door een gevoel van wraakzucht, sterker en machtiger dan hij zelf? De statistieken van moord in de annalen der rechtspraak wijzen het uit, mijnheer pastoor, en ook u kan het niet onbekend zijn, hoe dikwijls dorst naar wraak, om deze reden ontstaan en gevoed, bij moorden in het spel is.’

‘En toch, hij kan niet schuldig zijn,’ hervatte de pastoor op een toon van overtuiging, ‘daar ken ik hem te goed voor. Zijn deugdzaam en christelijk hart spreekt er mij borg voor, dat hij zich niet tot zulk een misdaad kon laten verleiden. Den dag voor den moord heb ik hem nog gesproken. Wel was hij ter neer geslagen, maar niets duidde aan dat hij een gevoel van wraak koesterde. Hij leed zelfs nog meer om Agnes dan om zich zelf, en dan zou hij haar vader hebben kunnen vermoorden? Neen, nooit, dàt kan niet!’

De officier haalde ongeloovig de schouders op. De man der wet kon zich niet in dien toestand denken, niet begrijpen, wat er in het hart van den geestelijke omging. Zijn ambt had hem voor zulke gevoelens onvatbaar gemaakt en de macht der gewoonte had er hem toe gebracht, van alles steeds het ergste te denken.

‘Welnu, mijnheer pastoor, indien u dan alle opzet wil buitensluiten, dan kan een plotselinge opwelling van wraakzucht, een onweerstaanbare aandrang om zich te wreken op den man, die hem ongelukkig had gemaakt, een enkel oogenblik van verstandsverbijstering voldoende geweest zijn. Ik begrijp waarlijk niet, hoe u nog

met een zoo onwrikbaar vertrouwen aan de onschuld van beklaagde kan blijven gelooven.'

De pastoor zag wel, dat hij hiermee niet verder kwam. Hij stond dan ook op en maakte zich gereed te vertrekken.

'Het spijt mij, mijnheer, niets van u gedaan te hebben kunnen krijgen. En toch, al wat u heeft aangevoerd, steunt louter op vermoedens en den schijn Dit zijn slechte raadgevers, mijnheer. Bedenk toch, dat het niet de eerste maal zou zijn dat de justitie mistast, dat zij zich meer op een dwaalspoor heeft laten leiden, en een onschuldige veroordeeld.'

Er lag iets plechtigs in deze laatste woorden van den eerbiedwaardigen geestelijke, die hij uitsprak, terwijl hij van zijn stoel was opgerezen en den wijsvinger der rechterhand naar boven stak. Op den officier van justitie maakten zij evenwel geen indruk.

'Ik zie wel, mijnheer pastoor,' zei hij op kalmen toon, 'dat u een oningewijde in het rechtswezen is, anders zou u begrijpen, dat ik in dezen mijn plicht, enkel mijn plicht voor oogen heb en opvolg. Ik voeg er zelfs bij, dat ik wensch, ofschoon ik voor mij er geen oogenblik aan geloof, dat het vervolg dezer treurige zaak u in het gelijk en mij in het ongelijk stelt. Ik verzeker u, dat met de meest mogelijke onpartijdigheid zal te werk gegaan en u voor de rechtbank ruimschoots gelegenheid zal gegeven worden, ter gunste van uw beschermeling op te komen.'

Hierna kon de pastoor gaan. Treurig gestemd verliet hij de woning, waar hij de laatste sprankel van hoop had zien uitdooven. Met loome schreden begaf hij zich naar de gevangenis om den ongelukkige, tot wien hij door een machtiging van den officier van justitie toegang had, een hoop in te spreken, die hij zelf niet meer dorst voeden.

(*Wordt vervolgd.*)

Christine
Door G. van Neubourg.
(*Slot.*)

IV.

Blijde doch plechtig klepte op den morgen van den 8en September 18.. het klokje van het Clarissenklooster te A.... Dien dag zoude de inkleeding plaats hebben eener nog jeugdige doch in de stad zeer bekende novice.

Eenvoudig, keurig en smaakvol was ter dier gelegenheid de kleine kapel en vooral het hoogaltaar door de kosteresse met bloemen en lichten versierd. Slechts eenige uitverkorenen, behalve de familie der postulante, zijn dien morgen toegelaten en nemen in gespannen heilige verwachting de laatste banken in.

Klokke halfacht gaat de groote vleugelpoort, die de kapel van het klooster scheidt, open, en de novice treedt langzaam en zedig vooruit aan den arm haars vaders, een eerbiedwaardig deftig man, wiens deftigheid nog verhoogd wordt door zijn zwart galacostuum. Onwillekeurig richten de tegenwoordigen allen de oogen naar de poort en fluisteren zachtkens tegen elkander: 'Daar is ze! Daar is ze!'

Slank en schoon, als een getooide bruid valt de witte sluier sierlijk langs hare rijzige leden over het wit satijnen, met bloemen rijk versierde kleed. Lange gitzwarte

haren, alweder met bloemen gesmukt, golven haar om de schouders, en doen het blanke gelaat, waarop een hemelsche glimlach zweeft, wonderwel uitkomen.

Hen volgden, bij wijze van processie, de moeder, verwanten en vriendinnen, wier bloedend hart toch een zalig nog nimmer ondervonden genot smaakt, bij het offer dat ze den Heer der heirscharen gaan brengen. Nauwelijks heeft deze indrukwekkende stoet den drempel der kapel overschreden of daar stemt het koor der dierbare medezusters, zwak, doorzuiver en diepdoordrongen *Veni Creator Spiritus!* aan, terwijl de vader zijne dochter tot voor het hoogaltaar leidt.

De hymne is geëindigd; de priester heeft de oratie gezongen en neemt nu plaats in een zetel op de bovenste trede van de altaartrap.

't Is een bejaard, eerbiedwaardig grijsaard, die met heldere, ietwat trillende stem de voor hem neergeknielde maagd aanspreekt:

‘Wat verlangt gij, mijne dochter?’

‘De genade om mij aan God te geven,’ antwoordt zij met zwakke stem.

‘Dat God ze u verleene!’ herneemt de priester en reikt haar een mandje over, waarin ze bewaard liggen, die zoo vurig verlangde schatten: een ruw baaien kleed, een zwarte sluier, een wit van knoopen voorzien koord.

Na dit ontvangen te hebben, keert ze terug naar het klooster, waar in een der zalen de abdisse haar opwacht.

‘Mijne dochter, dat God uw hart van de wereld onthechte,’ spreekt ze liefderijk, ‘en in plaats daarvan er verlangens naar het eeuwig leven instorte!’ en al sprekend helpt ze haar zich ontdoen van haar zijden kleed, hare bloemen, kanten en sieraden; daarna neemt ze eene schaar, snijdt.... en de schoone lokken van de jeugdige bruid des Heeren vallen op een zilveren schotel.

Geholpen door hare medezusters heeft ze het ordekleed aangetrokken en de witte hul om het hoofd geslagen.

Twee aan twee gaan dezen haar nu langzaam vooraf om wederom naar de kapel terug te keeren; aan 't einde dier rij kuische Godgewijde maagden komt aan de zij der bejaarde abdisse de nieuw ingekleede zuster, een groot zwart kruisbeeld in de armen dragend.

‘Volhardt ge, mijn dochter, in uwe verlangens?’ spreekt de priester, tot wien ze andermaal genaderd is.

‘Ja,’ klinkt haar vastberaden antwoord, ‘ja, voor eeuwig wil ik mij van de wereld scheiden!’

Twee der zusters hebben inmiddels een zwart baarkleed voor het altaar op de blauwe steenen uitgespreid, en de novice legt er eerbiedig het kruisbeeld, dat ze in de armen droeg, op neer.

Een laatste maal keert ze zich om, omhelst nog eens, weenend en snikkend, haar vader, hare moeder, al die haar beminnen en die ze voor immer gaat verlaten, en legt zich dan, in geheel hare lengte, de armen gekruist op de borst, op het baarkleed, terwijl haar lippen eerbiedig de voeten van den gekruisten Verlosser aanraken.

Daar klept het klokje een tweede maal, maar nu somber en droevig!

De priester neemt het gewijd water en den wierook, en, terwijl het koor de litanie van alle Heiligen zingt, besproeit en bewierookt hij de voor de wereld gestorven doode, die hoorbaar beweend wordt door degenen, die ze verlaten heeft en die haar daar zoo grootmoedig zien sterven.

Eindelijk staat ze op, neemt wederom haar Goddelijken Bruidegom in de armen en knielt ten derden male voor den priester neer.

‘Mijne dochter, ontvang thans ook de kroon van de bruid des Gekruisten,’ spreekt hij, en zet haar een doornenkroon op de slapen.

Zoo uitgedost, terwijl het koor het statig *Te Deum* aanheft, wordt ze door de eenzame gangen van het klooster geleid.... de groote poort knarst op hare zware grendels.... en wordt langzaam gesloten....

Christine heeft haar offer volbracht!

V.

De Hemel aanvaardde met welgevallen het offer der grootmoedige dochter.

Nadat de bedroefde ouders, die ten slotte hun toestemming gegeven hebben, hunne dochter den dood voor de wereld hadden zien sterven, keerden ze droevig en neerslachtig huiswaarts.

't Was er zoo leeg, zoo leeg voortaan.

De vader was in het jaar van beproeving

voor zijne dochter meer en meer nadenkend geworden; hij onderhield zich heel lang soms met haar over goddienstige zaken en had haar zelfs eens beloofd, dat, als zij dan absoluut in het klooster wilde treden, hij zich ten minste in de eenig ware Kerk zou laten opnemen. Bid, bid dáár veel voor mij Christine, had hij gezegd, en zes maanden na de inkleeding zijner dochter zwoer hij in stilte het protestantisme af en legde de katholieke geloofsbelijdenis af in de handen van den grijzen pastoor der parochie, uit wiens zelfde handen hij voor het eerst de H. Communie ontving.

GEBED VOOR VADER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. LEMÉNOREL.

De moeder kon het verlies niet dragen; ze begon te kwijnen, viel van de eene ziekte in de andere, kreeg de tering, en eindelijk ging haar levenslicht als het lampken, dat gebrek aan olie heeft, langzaam uit. Evenwel stierf ze niet onvoorbereid, daar de priester haar nog bijtijds ter hulp gekomen was, dank zij de zorg van haar diepbedroefden echtgenoot.

Deze liet zijn gade zóó plechtig begraven, als er ooit te A. een teraardebestelling had plaats gehad.

Zes weken na deze plechtigheid liet hij den verkoop bekend maken van al zijn uitgestrekte en talrijke goederen.

De helft der opbrengst schonk hij aan het Clarissenklooster en een deel der andere helft liet hij aan den armen te A. uitreiken; toen nam hij van vrienden en de weinige verre verwanten afscheid en verliet Nederland voor goed.

Drie jaren daarna las men in bijna al de

BRUTUS VEROORDEELT ZIJN ZONEN TER DOOD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. BAUR.

Belgische en Nederlandsche bladen de volgende advertentie:

Heden overleed, zacht en kalm, na gesterkt te zijn door de genademiddelen
der H. Kerk, in het Trappistenklooster alhier
BROEDER ANSELMUS, in de wereld *Arthur Joseph Alfred van der Vliet*,
na een voorbeeldig kloosterleven van slechts 3 jaren.
R.I.P.
C. den 17en Jan. 1882.

Toen in het Clarissenklooster te A. aan zuster Aloysia die dood bekend gemaakt werd, vloeiden er overvloedige tranen uit hare oogen, en naar de kapel ijlend, wierp ze zich voor het H. Tabernakel neer, terwijl ze snikkend bad:
‘Misericordias Domini in aeternum cantabo.’
‘Ik zal 's Heeren barmhartigheid voor eeuwig loven!’

Werk gevraagd voor den Niagara.

Reeds in den 21en jaargang der *Illustratie* gaven wij een door afbeeldingen opgehelderd opstel over het echt Amerikaansche plan om de reusachtige kracht, door de watervallen van den Niagara ontwikkeld, dienstbaar te maken aan de menschelijke nijverheid.

Sedert is het denkbeeld zijn uitvoering weer aanmerkelijk nader gekomen en op het oogenblik trachten de Amerikanen in het oude Europa al ondernemers en fabrikanten op te zoeken, geneigd tot deelneming aan het ontzaglijke werk. Zij willen dat dezen aan gene zijde van den Oceaan fabrieken onverschillig van welken aard zullen vestigen om werk te geven aan de duizenden paardekrachten, die uit den bruisenden waterval zullen gewonnen worden. Het groote plan gaat naar allen schijn zijn verwezenlijking te gemoet en heeft al een interessante geschiedenis.

Door mannen van het vak is indertijd uitgerekend, dat de groote waterval in staat is 17 millioen paardekrachten te leveren, als men de kracht der golven maar door middel van schroefraderen in een electrischen stroom omzette Zeventien millioen paardekrachten! Van dit cijfer kunnen we ons pas een denkbeeld maken, als wij het met andere statistische gegevens vergelijken.

Men neemt aan, dat er op het oogenblik over de heele oppervlakte der aarde 1.800 000 à 1.900.000 stoommachines in werking zijn, die gezamenlijk van 54 tot 60 millioen paardekrachten ontwikkelen. In Duitschland bedraagt voor het jaar 1892 het aantal stoomwerktuigen ongeveer 85.000, en het daardoor geleverde aantal paardekrachten 2.850.000. Dat is dus zoowat het zesde part van de kracht, die tot dusver volkomen nutteloos met den donder der Niagara wegsterft. Wat was dus natuurlijker dan dat bij de toenemende vorderingen der electrotechniek de vernuftige Yankees op het denkbeeld kwamen, die ontzaglijke kracht aan de nijverheid dienstbaar te maken?

Zij vestigden daarom een Maatschappij op aandeelen met een kapitaal van een ronde 60 millioen gulden en stelden aan het hoofd daarven zekeren heer Adams, die reeds vroeger als directeur van dergelijke maatschappijen zijn handigheid had getoond om groote ondernemingen op touw te zetten.

Het eerste werk van den nieuwen directeur diende natuurlijk te zijn, het eigendomsrecht over de Niagara watervallen te krijgen; want het daaraan gelegen land was volstrekt niet meer onbeheerd als in de dagen, toen de Roodhuid nog in volle vrijheid langs den St.-Laurensstroom en de groote meren rondzwierf Reeds in het jaar 1885 had de Duitsche bouwmeester Röbling dicht onder de watervallen een hangbrug voor de spoorbanen gebouwd; aan de oevers hadden zich menschen neergezet; dorpen, stadjes en steden waren uit den grond gerezen. En de nieuwe maatschappij moest daarom, wilde zij haar plan ten uitvoer brengen, eerst de noodige terreinen aankoopen.

Daarover met de verschillende eigenaars in onderhandeling te treden was natuurlijk geen gemakkelijke taak. De lui plegen in dergelijke gevallen de waarde van hun eigendom nogal eens te overschatten en toonen zich niet bijzonder handelbaar. Dat wist de heer Adams en hij besloot de bewoners van den Niagara te overrompelen.

Het eerst vestigde hij zijn aandacht op den rechteroever, die op het gebied der Vereenigde Staten van Noord-Amerika ligt. Heimelijk wist hij zich de plattegronden der verschillende perceelen te verschaffen en bereidde te New-York in stilte zijn meesterzet voor

Op een mooien dag, dat de trein uit New-York aan den Niagara stilhield, stapten daar 300 notarisssen en 300 kassiersbedienden uit. Ieder der notarissen had de adressen van enkele grondeigenaars in den zak, en van een kassiersbediende vergezeld, ging hij recht van het station zijn menschen opzoeken. Hij zei hun kort en bondig: ‘Mijnheer, u is eigenaar van dit of dat stuk grond; het heeft die en die grootte, is naar billijke schatting zóóveel waard. Welnu, wij bieden er u zóóveel duizend dollars voor, als u het op staanden voet wil verkoopen aan de Niagara maatschappij. Hier is het koopcontract, mijnheer, en hier het geld Beslis of u het aanneemt.’ En tegelijkertijd legde de kassiersbediende de banknoten en de klinkende munt op tafel.

Dat was me een consternatie, die op dien morgen aan de watervallen van den Niagara heerschte! Maar Adams kende zijn luitjes: hij bood geen prijzen, die te versmaden vielen, en de klinkende dollar overwon. Vóór 's middags twaalf uur was verreweg het grootste deel der bedoelde landerijen tegen den gemiddelden prijs van 1800 gulden per hectare aangekocht. Zij die toevallig in den voormiddag niet thuis waren, troffen het gelukkig; want nog vóór den avond was de prijs der onverkochte perceelen tot het tiendubbele gestegen.

Toch maakte de heer Adams met deze overrompeling goede zaken. Hij was op den rechteroever eigenaar van 600 hectaren grond. Van den linkeroever wist hij zich langs diplomatischen weg meester te maken. Hij sloot met de regeering van Canada een verdrag, waarbij deze zich verplichtte, binnen dertig jaren niemand te veroorloven aan den linkeroever water af te leiden of daaraan krachten te ontleenen. Daarvoor betaalt de maatschappij aan de regeering een jaarlijksche schatting, die met 60,000 gulden begint en in het laatste jaar tot 85,000 gulden stijgen zal.

Na deze voorafgaande werkzaamheden kon de maatschappij verdere plannen ontwerpen. Men besloot voorloopig aan den Niagara slechts 150.000 paardekrachten, dus nauwelijks het honderdste deel van zijn volle kracht te ontnemen. Er werd een wedstrijd voor de beste plannen tot aanleg der electrische inrichtingen uitgeschreven, en de prijs toegekend aan het ontwerp der ingenieurs Faesch en Picard te Genève.

De werkzaamheden zijn al begonnen en alles is van te voren nauwkeurig berekend Reusachtige schroefraderen zullen de dynamo's in beweging brengen, en aan ‘kleine fabrikanten,’ die maar van 300 tot 3000 paardekrachten noodig hebben, zal men die tegen een abonnement van 20 dollars per jaar kunnen leveren, terwijl afnemers van

meer dan 3000 paardekrachten maar 10 dollars per stuk hoeven te betalen. Men zal intusschen den stroom ook op groote afstanden overbrengen en zoo zal vooreerst de stad Buffalo, die 78 kilometer van de watervallen verwijderd is, met de nieuw gewonnen arbeidskracht worden voorzien.

Het is aan geen twijfel onderhevig of de technische inrichtingen zullen volkomen aan het doel beantwoorden, maar het is nog de vraag of een groot deel van de kracht aan den Niagara gewonnen, daar wel verbruikt zal kunnen worden. Dat moet natuurlijk het streven der maatschappij wezen; haar middelpunt van krachtsontwikkeling moet ook een middelpunt der nijverheid worden; want op kleine afstanden zal de overbrenging van kracht het best rendeeren.

Daarom heeft de heer Adams onlangs Europa en wel vooral Frankrijk bezocht, om aan ondernemende fabrikanten zijn werklustige Niagara-paarden te huur te bieden; maar den Franschen zit het Panama kanaal nog dwars voor de maag en zoo is het niet te verwonderen dat tot dusver nog maar een enkele Parijzenaar er toe heeft kunnen besluiten, aan den Niagara galvanisch koper te winnen.

Er zijn echter optimistische Yankees, die meenen dat er voor den Koning der wateren (dat is de beteekenis van het Indiaansche woord Niagara) in Amerika zelf nog genoeg werk te krijgen is. De stroom kan immers naar New-York overgebracht worden en daar alle mogelijke machinerieën in beweging brengen. Daar staan bijvoorbeeld op straat kleine machines tot het poetsen van laarzen; aldus kan spoedig de tijd komen dat de trotsche Niagara in de groote steden van Amerika de taak van schoenpoetser zal vervullen.

Wie weet, tot welke diensten men den reuzenstroom al niet verlagen zal! Het zal toch niet gemakkelijk vallen voor 150 000 paardekrachten maar aanstonds behoorlijk werk te vinden. De naaste toekomst zal leeren hoe de Niagara-maatschappij ook deze moeilijkheid te boven zal komen.

Bij de Platen.

Christiaan Huygens. -

Ziedaar voor de variatie weer een antiquiteit, de flinke kop van een onzer beroemde zeventiende-eeuwers, door een zijner tijdgenooten geconterfeit.

Het portret van Christiaan Huygens, den Nederlandschen Newton, die - zegt men - als de Engelsche geleerde niet tegelijkertijd geleefd had, het grootste vernuft zijner eeuw zou geweest zijn, dat portret hebben wij te danken aan Gerard Edelinck, den beroemden graveur, die in 1649 te Antwerpen geboren werd. Wat de lezer op de eerste bladzijde van dit nummer ziet is een teekening van den Franschen kunstenaar Gérard, naar de kopergravure van den ouden Hollandschen plaatsnijder vervaardigd. Een bewijs dat het buitenland onze oude gloriën nog in eere weet te houden en een wenk aan ons, hun nazaten, om ze op onze beurt niet te vergeten.

Met den naam Huygens zal dit anders niet licht het geval zijn; door een dubbele onsterfelijkheid is die tegen de vergetelheid gewaarborgd. Zoolang er Hollandsch gesproken zal worden, zal de dichter Constantijn Huygens met eere onder de vormers onzer taal worden genoemd; en zoolang de nieuwere wetenschap blijft voortbouwen op de grondslagen, door de eerste vorschers gelegd, zal ook Constantijns broeder Christiaan, de werktuigkundige, niet vergeten worden.

Daarvoor staat ons borg de lange lijst van zijn geschriften, waarvan nog in 1834, door de zorgen van den hoogleeraar Uytenbroek, een nieuw gedeelte het licht heeft

gezien, de briefwisseling namelijk van Christiaan Huygens met Leibnitz en den markies de l'Hôpital. Dat Huygens met dergelijke mannen correspondentie onderhield, bewijst wel dat hij in de geleerde wereld hoog in aanzien stond. De regeering hechtte dan ook aan ae uitgave zijner handschriften een groote beteekenis voor de nationale eer, en stond toe dat ze ter Landsdrukkerij zouden worden gedrukt, terwijl tevens werd bepaald dat een voldoend aantal exemplaren ter beschikking zouden worden gesteld van Curatoren der Leidsche Hoogeschool om aan de voornaamste binnen- en buitenlandsche geleerde genootschappen en inrichtingen te worden aangeboden.

Den 14en April 1629 in Den Haag geboren, toonde onze Christiaan Huygens al in zijn vroegste jeugd een ongemeenen aanleg voor

het maken van velerlei modellen van werktuigen en vervaardigde bijvoorbeeld als knaap al een draaibank. In 1644 begon hij zich onder goede leiding in de wiskunde te oefenen en maakte in die wetenschap groote vorderingen, waarna hij in 1646 de hoogeschool van Leiden bezocht om in de rechten te studeeren. Hij zette die studiën van 1646 tot '48 voort aan de Doorluchtige School te Breda, die daar vooral door den invloed van zijn vader, den invloedrijken secretaris van den stadhouder, was tot stand gekomen Die studiën beletten niet dat hij inmiddels graaf Hendrik van Nassau vergezelde op een reisje naar Denemarken.

In 1655 deed hij een reis naar Frankrijk, waar hij zich vooral met het slijpen van vergrootglazen bezighield. Tevens vestigde hij zijn aandacht op de leer der combinatiën en variatiën, en zijn verhandeling. ‘Over de kansen van het spel’ was daar de vrucht van. Nadat hij te Angers tot doctor in de rechtsgeleerdheid bevorderd was, deed hij een reis naar Engeland, doch keerde weldra terug naar Parijs, waar hij lid werd van de *Académie des Sciences* en op uitnoodiging van minister Colbert een woning in de Koninklijke Bibliotheek betrok, terwijl hem tevens een aanzienlijke jaarwedde werd toegekend. De gezichtkunde, waarop hij zich vooral toelegde, is hem een aanmerkelijke verbetering der verrekijkers verschuldigd. Hij vervaardigde kijkers van buitengewone sterkte en schonk er twee aan de koninklijke academie te Londen. Voorts schreef hij een verhandeling over het licht, waarin hij op goede gronden voor het undulatiestelsel ijverde. Als sterrekundige verwierf hij grooten roem door de ontdekking van een der wachters en van den ring van Saturnus. In de wiskunde leverde hij veel voortreffelijks in zijn beschouwingen over kegel- en bolsnede enz., en op het gebied der werktuigkunde schittert hij door de uitvinding der slingeruurwerken. Hij wees op de middelpuntvliedende kracht der voorwerpen, die in een cirkel rondbewogen worden, en deed het voorstel om den secondeslinger te bezigen tot het nasporen van de zwaartekracht der aarde. Hij stond dus, al stelde de roem van Newton den zijne later geheel in de schaduw, in elk geval heel dicht bij de ontdekking der algemeene zwaarte, waardoor de Engelschman zich een ontsterfelijken naam verwierf.

Gebed voor vader. -

De dag der eerste H. Communie is de schoonste in ieder menschenleven. Gelukkig het kind, dat hem vieren mag te midden van liefhebbende ouders, die zich beijveren hun lieveling dien dag van innige zielevreugde ook uiterlijk tot een heuglijken en overgetelijken feestdag te maken! Gelukkig de ouders, wien het gegeven is, hun kind dat geluk te zien smaken en het, na afloop der heilige plechtigheid in de kerk, thuis aan den feestdisch te zien zitten tusschen vader en moeder.

Helaas, aan moeder en kinderen op ons treffend tafereel is die volheid van geluk niet geschonken. Aan hun kring ontbreekt op den schoonen dag één, dien zij vooral heden meer dan anders missen: de teerminnende vader, de liefhebbende echtgenoot. Wat had de moeder zich véél voorgesteld van dezen dag, waarop zij in gezelschap van den beminden echtvriend de beide telgen van hun echt te zamen voor het eerst zouden geleiden naar de Tafel des Heeren! Hoe schoon, hoe onuitsprekelijk zoet zou dit beiden geweest zijn! Het was de bekroning geweest van jaren huwelijksheil.

En nu! Vader heeft den heerlijken, lang verbeiden dag niet mogen beleven. Hij is uit hun midden weggerukt juist terwijl zij zich voorbereidden op dit groote, treffende familiefeest. Alleen, en in diepen rouw gehuld, heeft de moeder haar lievelingen dezen morgen naar de kerk moeten geleiden. En o! zoo zij haar echtgenoot met heete tranen beweent, dubbel smartelijk gevoelt ze zijn verlies op dezen dag, waarnaar hij met haar en de kinderen zoo vurig had verlangd. Het is haar bijna niet mogelijk met de beide bruidjes terug te keeren naar het huis, waar onmiddellijk haar oog zal vallen op de ledige plaats van den afwezige, waar zij den geliefde meer dan ooit missen zal. En terwijl de andere ouders zich met hun gelukkige kinderen in blijde stemming huiswaarts spoeden, blijft de weduwe onwillekeurig met de twee meisjes in de kerk achter om, vóór zij het heiligdom verlaten, nog eens vurig te bidden voor den afgestorvene.

Brutus veroordeelt zijn zonen ter dood. -

Aangrijpende tegenstelling! Zoo even zagen wij een moeder met haar beide kinderen biddend voor den overleden vader; hier aanschouwen we een vader, die zijn eigen zonen ter dood veroordeelt. Uit de reine sfeer van het christelijk familieleven worden we opeens weggerukt naar het koude, harde, gevoellooze heidendom, dat zelfs waar het op deugden roemt, ons met afgrijzen vervult, omdat aan die deugden de hooge wijding ontbreekt, welke alleen het Christendom aan 's menschen daden geven kan.

Men moge de belangelooze vaderlandsliefde, waaraan Brutus zelfs zijn zonen ten offer bracht, nog zoo hoog verheffen, voor ons gevoel zal hij steeds een barbaar, een niets ontziende dwingeland blijven.

Hij was de man, die het koningschap in het oude Rome omverwierp, om op de puinen daarvan de republiek te vestigen. De laatste koning Tarquinius Superbus had zich, door zijn gewelddaden en onderdrukking, met zijn heele geslacht den haat van het Romeinsche volk op den hals gehaald. De laatste euveldaad van 's konings jongsten zoon, die de edele Lucretia tot zelfmoord dwong, had de maat volgemeten. Twee verwanten van het koninklijk huis, de gemaal van Lucretia, Collatinus en diens vriend Brutus hadden op het lijk der schandelijk beleedigde vrouw bloedige wraak gezworen en riepen de bevolking op, om het juk van den dwingeland af te schudden.

Op een besluit van de volksvergadering werd Tarquinius van de koninklijke waardigheid vervallen verklaard en moest met zijn zonen, verwanten en aanhangers in ballingschap gaan. Het heele geslacht nam de wijk naar Caere, waar ook het familiegraf der Tarquiniërs ontdekt is.

Natuurlijk liet de onttroonde vorst het niet aan pogingen ontbreken om zijn heerschappij terug te erlangen. Daartoe behoort ook de onderneming, waarvan Brutus' beide zonen het slachtoffer werden. De koninklijke waardigheid was in Rome afgeschaft en als leiders van het staatswezen waren twee consuls gekozen. De keuze des volks was natuurlijk gevallen op de twee mannen, die het van de tirannie der Tarquiniërs hadden bevrijd, op Brutus en Collatinus. In de plaats van den laatste trad al spoedig Valerius Poplicola, daar zelfs Collatinus door zijn verwantschap met het koningshuis den argwaan van het volk opwekte. Ook hij werd verbannen, en over het heele geslacht der Tarquiniërs het banvonnis uitgesproken.

Nu zocht de koning zich door onderhandelingen en list weer den weg naar Rome te banen. Hij zond gezanten naar de nieuwe regeering om de goederen op te eischen, die zoowel hem als zijn vrienden en aanhangers hadden toebehoord. Terwijl daarover

nog beraadslaagd werd, vonden die gezanten tijd om met eenige voorname jonge Romeinen, die den glans van het koningschap betreurden, een samenzwering te smeden om den verdreven koning op den troon te herstellen.

Onder deze jongelingen waren ook de beide zonen van Brutus. Maar een slaaf met name Vindex verried het plan. Nadat de schuldigen waren gevat, werd het volk tegen den volgenden dag samengeroepen.

Brutus, die als consul de vergadering voorzat, veroordeelde, zonder de minste ontroering te doen blijken, zijn beide zonen ter dood en bevel den lictoren de straf op staanden voet aan hen te voltrekken. Noch de beden des volks, noch het schouwspel zijner eigen kinderen, in boeien voor hem gebracht, konden zijn besluit doen wankelen. Hij woonde de terechtstellingen bij zonder dat een spier op zijn gezicht vertrok, en eerst nadat alles afgeloopen was, verliet hij de volksvergadering om in de eenzaamheid zijn smart lucht te geven.

Een bezoek in de catacomben. -

Terwijl de heidensche wereld, waaruit wij zooeven een tafereel voor onzen geest zagen getooverd, in bloed en gruwelen haar ondergang te gemoet snelde, ontwikkelde zich onder den bodem van Rome zelf, in het duister der catacomben, de nieuwe christelijke wereld, bestemd om eenmaal datzelfde Rome tot middelpunt te maken harer zegenrijke heerschappij over alle volken der aarde.

Na de beschouwing der heftig bewogen schilderij op de vorige bladzijde, doet het ons goed in den geest af te dalen in een dier geheimzinnige schuilhoeken der eerste Christenen, die doodensteden, waar de levenden zich verzamelden om te bidden en waaruit zij moedig te voorschijn traden om Christus te belijden en openlijk de ondeugd te verfoeien, terwijl die ten troon geheven werd.

De begaafde kunstenaar heeft ons den indruk weten weer te geven, dien deze onderaardsche schuiloorden, waar de levenden zich met de dooden vermengden, op den bezoeker moesten maken. Het zijn haast schimmen, die christen vrouwen in het losse *peplum* gehuld, welke hier komen bidden bij het stoffelijk overschot der martelaren van gisteren, terwijl zij zelf misschien morgen martel tressen zullen zijn.

Het valluik, dat tot de doodenzaal toegang verleent, laat een breeden stroom daglicht door, die ons veroorlooft een blik te werpen in de sombere ruimte en de grafholten in de muren te onderscheiden. De lange stoet van bezoekers, die van de steile trap neerdaalt, is gedeeltelijk nog in schemering gehuld; maar aan den voet der trap wordt het tooneel duidelijker. Daar zien wij de weduwe van den martelaar knielen op het graf van den teerbeminden echtgenoot, die haar is voorgegaan naar een betere wereld.

Wetenswaardig Allerlei.

Paarden in de oudheid. -

Nog in den tijd van Livius (17 j.n. Chr.) hield men het voor ongehoord, dat Cato de oudere in vijf dagen den weg van Hydrunta naar Rome aflegde, welke afstand ongeveer 600 kilometer groot was. Julius Cesar, een voorbeeld van voortvarendheid en een ruiter van den eersten rang, kon het niet verder brengen dan tot 150 kilometer

per dag, welken afstand hij aflegde op zijn beroemden tocht naar de Rhône, waarbij de grootste haast dringend gevorderd werd.

Mithridates, koning van Pontus (gestorven 63 na Chr.) overtrof hem. Appianus verhaalt, dat hij bij gewichtige gelegenheden dagelijks 165 kilometer aflegde.

Dezelfde deelt ook mee, dat Hannibal in tien dagen en tien nachten niet minder dan 360 kilometer reed. Later echter, in den tijd van het keizerrijk, toen de stations regelmatiger en vollediger waren, hield dit op, buitengewoon zijn. De tijding van Nero's dood kwam in zeven dagen van Rome naar het midden van Spanje, door een vrijgelatene van Galba, en toen Drusus in Germanië ziek werd, legde Tiberius 300 kilometer op een dag af, om hem te bezoeken.

Het is nog merkwaardiger, dat bij de nederlaag van Maximinianus de bode, die de tijding van Aquilea overbracht, den vierden dag te Rome aankwam, na een reis van 1125 kilometer. In den tijd van Theodosius den Groote (379 tot 395 n. Chr.) reed Palladius van Constantinopel naar de grenzen van Perzië in drie dagen en legde 1050 kilometer af, waarna hij in even korten tijd de terugreis volbracht. Er zal wel niet bij gezegd behoeven te worden, dat op al deze reizen pleisterplaatsen werden aangelegd.

Over de volharding van sommige paarden in de oudheid worden anekdoten verhaald, die ons haast ongelooflijk toeschijnen. Zoo bijv. van het paard van keizer Probus, dat van Scythisch ras was. Bopiscus zegt in zijn levensbeschrijving van keizer Probus, dat dit paard acht tot tien dagen lang dagelijks 150 kilometer kon afleggen. Hetzelfde verhaalt Plinius van de Sarmatische paarden. Deze paarden werden een dag te voren zonder voeder of water gelaten, en toch liepen zij daarna in één rit, zonder dat de ruiters afstegen, 225 kilometer.

Witte mieren. -

De natuurvorscher Linnaeus wees reeds deze witte mieren (termieten) als de grootste plaag der beide Indiën aan. Alexander von Humboldt deelde mee, dat in Zuid-Amerika maar zelden papier van eenigen ouderdom wordt aangetroffen, daar de termieten al het papier, dat onder haar bereik komt, opvreten. Dikwijls verdwijnen in één nacht alle niet buitengewoon goed bewaarde en vernielbare voorwerpen der reizigers, zelfs schoenen en laarzen. Schepen werden door de mieren dikwijls zoodanig weggevreten, dat zij niet meer zeewaardig waren. Het Engelsche oorlogschip *Albion* moest, toen het met veel moeite uit de tropen was teruggekeerd, onttakeld worden, daar al het houtwerk door de mieren was weggevreten. Met voorliefde vallen zij op hout aan en alleen teakhout en ijzer-

hout weerstaan hun scherpe tanden. Zij vreten kanalen naar alle richtingen door de dikke stammen en laten alleen de bast ongeschonden, waarbij zij de gaten met leem dichtstoppen, om haar werk van vernieling niet te laten zien.

Eens waren in de haven van La Rochelle witte mieren door een schip aangevoerd, en zij vermenigvuldigden zich zoo sterk, dat zij aan het houtwerk van een groot aantal huizen de grootste verwoestingen aanrichtten en verscheidene in alle wijken der stad voor den grond gehaald of met ijzeren stutbalken moesten geschoord worden.

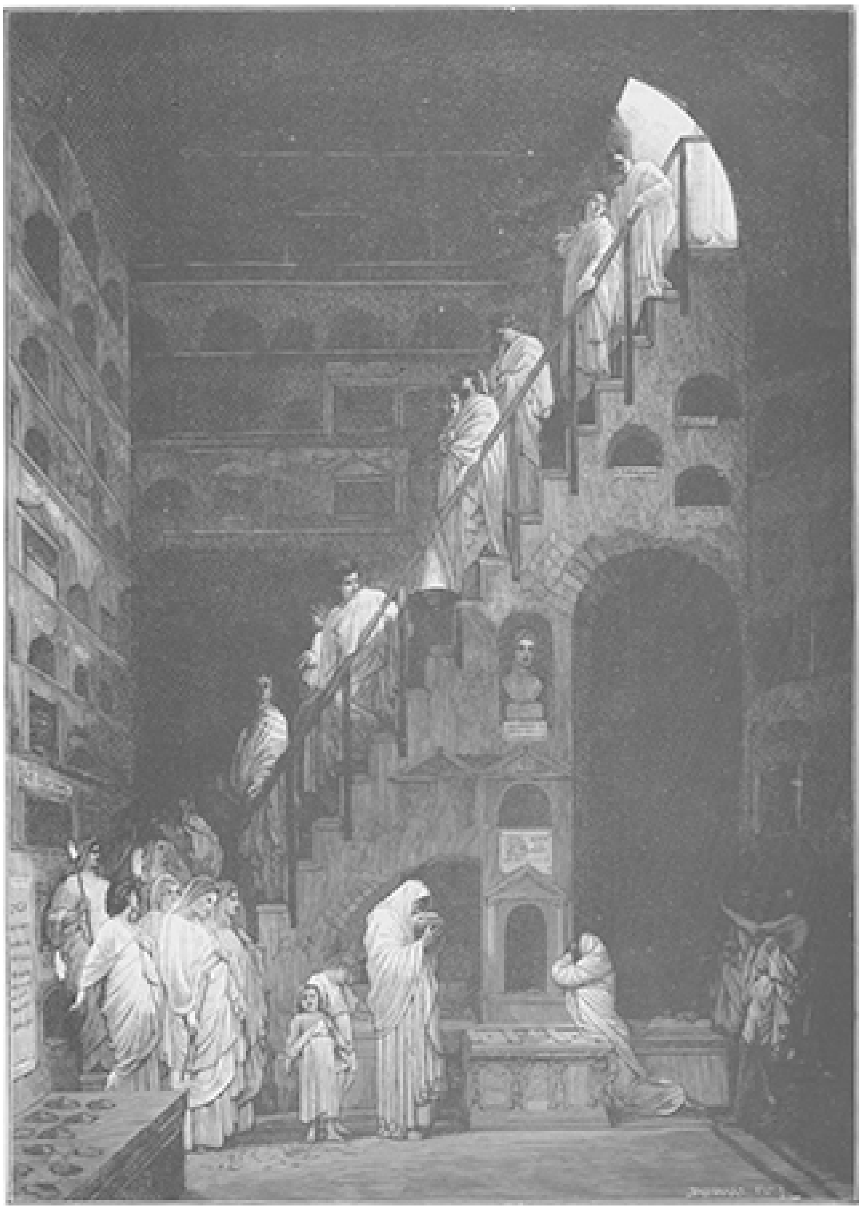

EEN BEZOEK AAN DE CATACOMBEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HECTOR LEROUX.

Mahoniehout. -

Het mahoniehout werd door Europeanen voor de eerste maal in het jaar 1585 verwerkt, toen Walter Raleigh op Trinidad zijn schip daarmee liet kalfateren. Eerst in 1724 werd het in Engeland bekend.

Een groot aantal planken van dat hout kwamen namelijk als ballast mee, en daar het den timmerlieden wegens zijn hardheid goed beviel, liet zekere dokter Gibbons daaruit een kast en daarna een tafel vervaardigen. Deze meubelstukken verwierven den bijval der hertogin van Buckingham, die nu eveneens meubelen van mahoniehout wilde hebben en den smaak daarvoor voortplantte. Nog tegen het einde der vorige eeuw behoorden meubelen van mahoniehout tot de kostbaarste weelde-artikelen.

[Nummer 36/37]

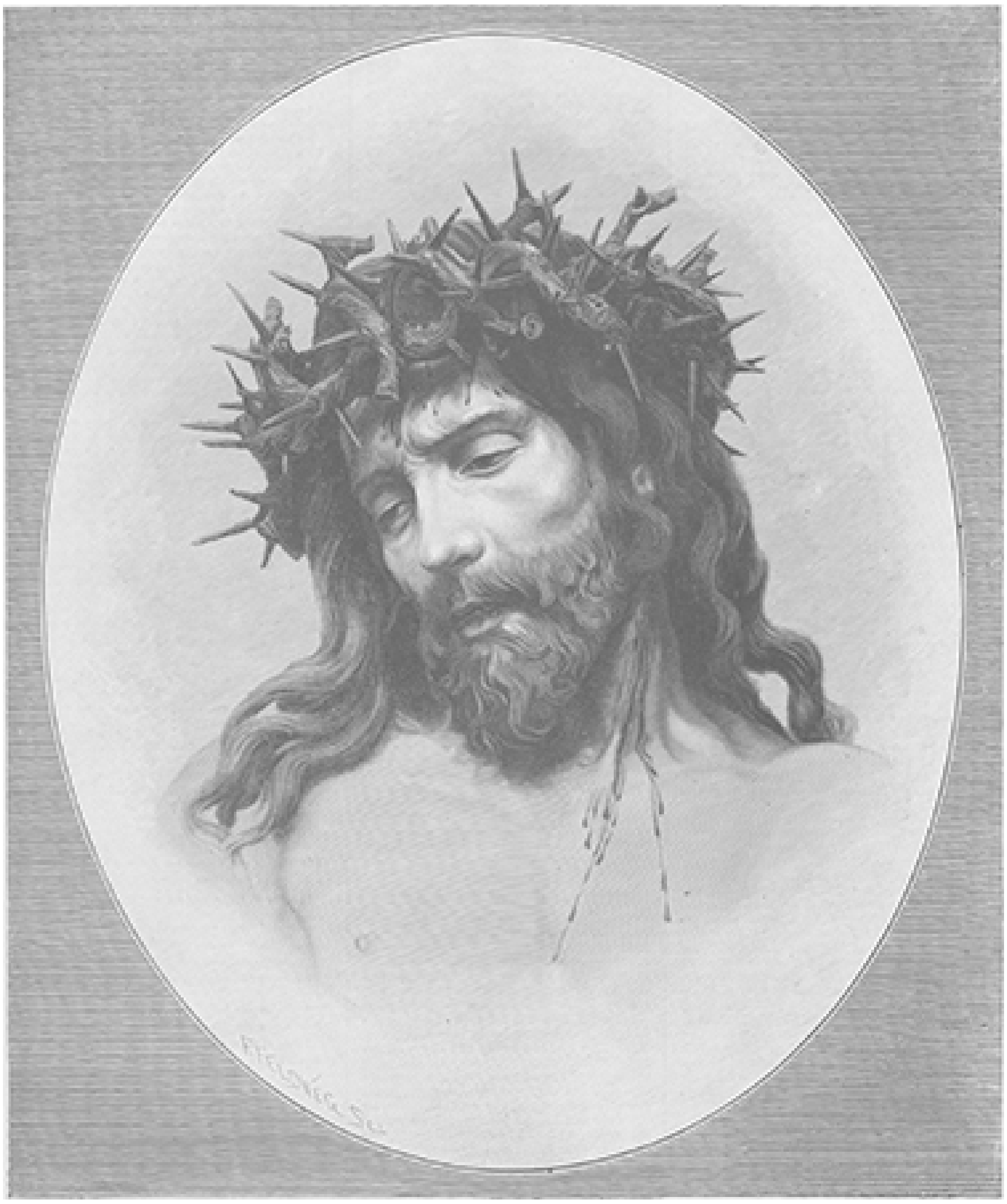

HET ECCE HOMO IN DE ST.-GEORGIUS-KERK TE NORDLINGEN.
Beeldhouwwerk uit de XVe eeuw.

In de Lijdensweek.
(*Bij de Platen.*)

Welk beeld kunnen wij den christelijken lezer in deze dagen gevoeglijker onder de oogen brengen, dan dat van den lijdenden Verlosser, gelijk dit voor onzen geest oprijst bij het overwegen zijner smartvolle Passie!

Getrouw aan onze gewoonte, hebben wij dan ook ditmaal weer gepoogd, de vrome verbeelding, die in de Goede Week zoo gaarne in weemoedige overpeinzing bij het lijdensdrama van Jerusalem verwijlt, door treffende voorstellingen te hulp te komen. En daartoe hebben wij opnieuw de christelijke kunst, zoo van vervlogen eeuwen als uit den tegenwoordigen tijd, te baat genomen.

Het aangrijpend *Ecce Homo*, dat als frontispies de eerste bladzijde van ons Lijdensnummer siert, is zeker een der merkwaardigste, die de kunst van alle tijden weet aan te wijzen. Dit edele, van pijn verwrongen en in zijn heilige berusting toch zoo kalme, goddelijke hoofd danken wij aan een ouden Duitschen meester zonder naam. Het geheele beeld, ten voeten uit in hout gesneden, bevindt zich in de St.-Georgius kerk te Nördlingen. Het maakt er deel uit van een altaargroep, die behalve de figuren van Maria en Johannes, ook nog die van den H. Georgius en Maria Magdalena omvat.

De hoofdfiguur, de gekruiste Verlosser, heeft terecht altijd de Opmerkzaamheid getrokken: men begreep, hier een meesterwerk voor zich te hebben, waarvoor in de geschiedenis der kunst een eereplaats moest worden ingeruimd. Wanneer en door wien het is ontstaan, daarnaar valt slechts te gissen. Wij hebben hier klaarblijkelijk te doen met het werk van een dier vrome, oude meesters, welke in de stille beoefening hunner kunst hun hoogste voldoening vonden en wier naam ons voor altijd verborgen zal blijven. Naar alle waarschijnlijkheid was het een meester der Zwabische school, die tegen het einde van de veertiende eeuw leefde. Dit meent men althans te kunnen opmaken uit de vergelijking van het Christus beeld met andere kunstwerken van dien aard uit hetzelfde tijdvak. Sommigen hebben aan Dill Riemenschneider gedacht, waartegen anderen echter weer opkwamen. In de kronieken van het stadje Nördlingen staat te lezen, dat in het jaar 1452 gezanten van den raad naar Italië togen om keizer Frederik III te begroeten, en dat zij het beroemde Christusbeeld zouden hebben meegebracht. Een der kroniekschrijvers noemt zelfs den naam van Michel Angelo, wiens werk aldus naar het noorden zou overgebracht zijn. Maar behalve dat dit niet uitkomt met den tijd van Michel Angelo's leven en werken, heeft ook het beeld in het minst geen Italiaansch karakter Kan intusschen het kunstwerk den naam zijns makers niet uitwijzen, voor alle geslachten zal het toch van zijn innig vromen, zijn heiligen kunstzin getuigen.

Het was zeker een gelukkige gedachte, dit verborgen meesterstuk door een keurige gravure algemeen bekend te maken. Ons biedt zoodoende de beschouwing van het treffende beeld een geschikte voorbereiding tot de bezichtiging der verdere lijdenstafereelen, in dit nummer samengebracht.

De meesterlijke schilderij van Jalabert, die de rij opent, verplaatst ons in den hof Gethsemane, op het vreeselijk oogenblik dat de Godmensch, na kracht te hebben geput in het gebed, zich overlevert in de handen zijner beulen. Wat ons bij de beschouwing dezer gravure onmiddellijk treft, is het streven van den schilder om het

zielroerend tooneel in alle bijzonderheden naar waarheid, dat is naar de gegevens van H. Schrift en overlevering, weer te geven.

Op blz. 273 van den 20en Jaargang heeft de heer Brouwer, de schilder van het Panorama Jerusalem te Amsterdam, die zelf de gewijde plek bezocht, ons daarvan een beschrijving gegeven. Daarbij verzuimde hij echter een bijzonderheid te vermelden, die op de schilderij van Jalabert niet vergeten is. Dicht bij de boomen, waarvan de heer Brouwer sprak, is een platte rots, waarop zes of acht personen kunnen plaats nemen. Dat is, volgens de overlevering, de plek waar de drie leerlingen Petrus, Jacobus en Johannes achterbleven en waar de Verlosser hen, na zijn doodsangst en gebed, slapend vond.

Wij zien hen op de schilderij met schrik ontwaakt, nu Jesus, op de bende wijzend, die onder aanvoering van Judas den verrader tegen Hem in aantocht is, hun zacht verwijtend toevoegt: ‘Staat nu op en laat ons gaan; want ziet, hij, die Mij zal overleveren, is gekomen.’

Welk een schrik slaat den trouwen leerlingen om het hart bij den aanblik der krijgsknechten, die met rinkelende wapenen, bij het walmend toortslicht, den eenzamen hof binnendringen om hun beminden Meester gevangen te nemen als een misdadiger. Petrus slaat onwillekeurig al de hand aan zijn zwaard; Jacobus en Johannes staren van angst verbijsterd hun Meester aan. Nu eerst begrijpen zij, waarom Hij hen straks zoo dringend aanmaande toch te waken en te bidden; nu beseffen zij, waarom Zijn ziel bedroefd was tot den dood. En terwijl Hij dezen schrikkelijken loop der dingen voorzag, hebben zij geslapen! Zij weten niet welken doodsangst Hij in die bange stonden heeft uitgestaan; dat hebben alleen de zwijgende boomen van den hof gezien.

Gethsemané, gij zaagt hem neergebogen;
   Met bloedig zweet bedekt,
   Dat van zijn leden lekt,
Ten hemel slaan zijn droevig smeekende oogen;
   ‘O God, zoo 't mooglijk zij,
   ‘Dees beker ga voorbij;
Maar niet mijn wil, uw wil geschiede, o Vader!’
   Dus klinkt tot driemaal toe
   Zijn bede, droef te moe,
Opdat hij kracht in 't smeekgebed vergader’.
   Toen, moedig opgestaan,
   Zaagt gij hem aangedaan
Met kalmte en moed en sterkte van den hoogen,
   En bij de bleeke maan
   Hun in 't gemoete gaan,
Wier bende kwam bloeddorstig aangetogen.

Die eenvoudige, gevoelvolle woorden uit Beets' *Rijmbijbel* komen ons onwillekeurig op de lippen bij de beschouwing der krachtig opgerichte gestalte van den Godmensch, die straks nog

   sidderde van angst,
Gethsemané, in 't lommer van uw boomen.

Nu sidderen alleen de leerlingen in angstige verwachting van hetgeen er gebeuren gaat. Hem schrikt de aanblik der woeste bende niet meer af, Hij aarzelt niet zich in de handen zijner beulen te leveren. Hij weet wat Hem van hen te wachten staat; al de folteringen, die zij Hem zullen aandoen, heeft Hij voorzien, straks toen Hij plat

ter aarde lag als verbrijzeld onder het wicht van zóóveel wee. Maar in volle overgeving aan den wil Zijns hemelschen Vaders heeft Hij, ter verlossing der zondige menschheid, dat lijden aanvaard en, door den engel gesterkt, treedt Hij thans fier en moedig zijn vijanden tegemoet.

Ons is het bij den aanblik dier majestueus oprijzende heldengestalte een behoefte, ons nog eens voor den geest te brengen, wat Hem straks zoo verpletterend neerdrukte, heel het smartvolle lijden, dat wij op de volgende tafereelen in dit nummer ontwikkeld zien, en dat de Verlosser, in Gethsemané neergebogen, met een enkelen blik in al zijn matelooze bitterheid overschouwde.

Slaan we daarom Vondel's hartroerend *Gethsemané of Engeletroost* op:

D'aanstaande schimp en smaad, de smert van 't lijden
Ontvouwen zich voor zijn alwetende oog;
En schoon de Zoon dit flus zag met verblijden,
Niet minder dan de Vader zelf omhoog;
De krankheid der nature is niet gescheyen
Van 't lichaam, daar de geest den strijd gevoelt,
En duizend weên, nooit uitgebeeld met schreyen,
Een gloed van pijn, door tranen nooit verkoeld.
Hij voelt alreê de koorden, d'ijzre vuisten,
En 't lastig kruis. Hij hoort den smaad en schimp.
Hij kent alreê, wat vijanden Hem kruisten,
Met schijn van Schrift en Farizeeuwschen glimp.
Het bloedgeld ziet Hij zijn scholier ontvangen,
En tegen God den ouderling gekant;
Het purpren kleed om zijne schouders hangen,
Den rieten staf Hem steken in de hand.
Hij voelt de smart der doornekrone en roeden
En nagelen. Hij proeft, gesmacht van dorst,
De gal en eêk der tijgersche gemoeden;
Hij voelt de speer, den moordsteek in zijn borst.
Hij werpt zich neêr wel driemaal, schijnt te zinken
In 't graf des doods, en bidt in dit geschil:
‘O Vader! laat mij dezen kelk niet drinken;
Doch Vaders wil sta boven mijnen wil!’
Hij worstelt met de dood in zijn gebeden;
Het doodzweet breekt Hem uit, zoo rood als bloed.
Het bloed, uit angst, komt vloeyen, langs zijn leden
Op d'aarde, daar Hij neerstort, flaauw van moed.

Na deze regelen, waarin heel de Passie onzes Heeren is samengevat, beschouwe men de overige lijdenstafereelen; het grievend verraad van Judas, de moeizame kruisdraging, waarbij de uitgeputte Lijder bezwijkt onder den verpletterenden last, den kruisdood op Golgotha, waar de Godmensch, van dorst versmachtend en met edik gelaafd, in de uiterste verlatenheid den geest geeft, - en in de verte zal men zich eenig denkbeeld kunnen vormen van den ontzettenden doodsangst in Gethsemané.

Maar bij de beschouwing der graflegging, die reeds een begin was van de verheerlijking, daar wij het afgemartelde lichaam met eere en liefde zien omringd, zal ons dan ook in de blijde zekerheid der opstanding de kreet uit het hart stijgen:

Verberg Uw glans en Godheid nog drie dagen,
Een oogenblik bij d'aanstaande eeuwigheid;
Zoo ras de zon dan 's morgens stijgt te wagen,
Zal 't licht u zien gewekt met majesteit.

Geloof en Liefde.

Geloof! wat leed u ook omkluister',
Hoe 's levens zorg u drukt met looden wicht.
In leed en druk blonk meest der Heilgen luister:
Zoo 't vast Geloof, dat voor geen rampspoed zwicht.

Geloof! Hoor, 't machtwoord der genieën
Klinkt luider en uw zoet Geloof ten spot.
Gij, onverwrikt, buig nederig de knieën
Voor 't slavenkruis beladen met uw God.

Bemin! slechts Liefde voert tot Leven.
Naar hooger sfeer sla vrij de vleuglen uit.
Straks klinkt u toe: 'gij zijt mij trouw gebleven,'
Aan 's hemels poort, die zich voor u ontsluit.

Bemin! eens breekt door 't schemerduister,
Het woord ten spot van 't twijfelend genie,
De Christus in Zijn goddelijken luister:
De Zonne gloort, uw juichkreet schalt: 'Ik zie.'

Amsterdam, *Jan.* 1893

P.J.H. HAMERS.

De Goede Week te Jerusalem.

De verheven treurplechtigheden, die in de heilige dagen der herdenking van het lijden des Heeren in onze kerken plaats hebben, zijn zeker op zich zelf reeds treffend en aangrijpend. Maar welk een indruk zij moeten maken te Jerusalem, in de Heilige Stad, waar eens in werkelijkheid plaats had wat door die ernstige ceremoniën zinnebeeldig wordt voorgesteld, dit kan slechts een christelijk gevoelend hart begrijpen.

De hoofdceremoniën worden altijd verricht door den Latijnschen patriarch. De wereldlijke en reguliere geestelijkheid met den consulgeneraal van Frankrijk, den vertegenwoordiger van het protectoraat door dit land over de missiën in het oosten uitgeoefend, en ook de consuls van andere katholieke staten komen des Zaterdags voor Palmzondag bijeen voor het paleis van den patriarch, van waar de plechtige stoet, met het kruis voorop en onder het gelui der groote klok van de kerk der Opstanding zich daarheen begeeft.

Aan de spits stappen de drie kawassen of janitsaren van den patriarch, van de Custodie der Franciscanen en van den Franschen consul, met zilver beslagen stokken in de hand dragend; dan volgen de leerlingen van het seminarie in roket, de katholieke pelgrims en eindelijk de waardige, ernstige gestalte van den patriarch, omgeven door den Custos van het H. Land, den Franschen minister en de overige consuls. Vervolgens komt het domkapittel van het H. Graf, de overige geestelijkheid en het volk. Bij het betreden der basiliek worden ter eere van den patriarch en de Latijnsche, dat is katholieke bevolking, de wapens gepresenteerd door een afdeeling der Turksche bezetting, die ter bewaring der orde gedurende de heele Goede Week de wacht betrekt. Niet zelden zijn ter viering van deze dagen pelgrims uit alle deelen der oude en nieuwe wereld te Jerusalem aanwezig, als vormden zij een deputatie van hun vaderland en van het katholiek geloof, dat verbreid is over de gansche aarde.

Ten tijde dat Jerusalem in den edelen Godfried van Bouillon en zijn opvolgers katholieke bestuurders had, was de Palmzondag inderdaad een dag van triomf. Op den morgen van dien dag trok de patriarch met het metropolitaankapittel van het H. Graf, de kapittels van den berg Sion, het graf van Maria en het dal van Josaphat, en de toenmaals zoo talrijke wereldlijke en ordesgeestelijkheid de stad uit naar Bethanië. De koning van Jerusalem was daarbij aanwezig met geheel zijn hof, de dappere scharen der St.-Jans- en Tempelridders en een ontelbare menigte van pelgrims uit alle volken, landen en talen. Daar werd dan het schoone Evangelie gezongen van den intocht des Heeren binnen Jerusalem. Bij de woorden: ‘Gij zult een veulen vinden.... brengt dat bij Mij!’ werd den patriarch een rijkversierd rijdier aangebracht en met kleedingstukken bedekt. De prelaat besteeg het en de gansche processie trok onder plechtige gezangen weer terug naar Jerusalem. De gansche weg was bedekt met tapijten, bloemen en groen tot aan de Gouden Poort, die thans door de Mohammedanen is dicht gemetseld. Ook toen was zij gesloten Hoor een lichten muur, die enkel bij deze plechtigheid werd doorgebroken, opdat door de poort, waardoor de Zaligmaker de stad was binnengetrokken, ook hij, die Hem thans voorstelde, mocht binnenrijden. De processie eindigde in de kerk van het H. Graf, waar toenmaals, gelijk nog heden, de wijding der palmen plaats had. Die palmen namen dan de gelukkige pelgrims naar hun afgelegen vaderland mee, en mochten ze al spoedig verwelken, het aandenken aan de meegevierde plechtigheid bleef toch

frisch en onverwelkt. Die tijden zijn voorbij en ons blijft daarvan nog slechts de herinnering over.

Op Palmzondag beginnen de plechtigheden der katholieken reeds tamelijk vroeg, opdat ook de Grieken nog tijd mogen hebben voor hun godsdienstoefening. Na een kort gebed begeeft de patriarch zich in het H. Graf en zegent daar de palmen, die op den marmeren zerk zijn neergelegd. De Franciscanen, de vreemde priesters, al de pelgrims wachten onder den grooten koepel, die zich boven het H. Graf welft, de palmen af, die hun één voor één door den patriarch worden overgereikt. De kerkvoogd zit daarbij op zijn troon, terwijl de geloovigen achtereenvolgens voor hem neerknielen, den palmtak uit zijn hand ontvangen en zijn ring kussen Daarna trekt de processie om het H. Graf tot aan den steen der zalving, en keert naar de kapel van Maria Magdalena terug, waar de hoogmis wordt opgedragen. Nauwelijks is deze ten einde of de Grieken komen om dezelfde plechtigheid te houden.

Des Woensdags worden de lamentatiën gezongen. Het was tegen drie uur in den middag, dus verhaalt een ooggetuige, toen de patriarch de kerk der Opstanding binnentrad. Eenige oogenblikken knielden wij voor den steen der zalving en het H. Graf neer om te bidden. Hierop nam de patriarch op zijn troon plaats en werd met zijn plechtgewaad bekleed. Voor ons brandde de beteekenisvolle driehoek met de vijftien kaarsen, die de eene na de andere werden uitgedoofd, sprekend zinnebeeld van de telkens grooter verlatenheid van Jesus, die allengs al de zijnen, tot zelfs de liefste van zijn zijde wijken zag. De lucht was beneveld en het was somber in de basiliek, toen wij begonnen de psalmen van David te zingen, niet ver van dien burg Sion, waar de bezielde koninklijke profeet ze voor de eerste maal bij den klank der harp ter eere Gods deed weergalmen. Het was een verheven, diep aangrijpende plechtigheid.

Op Witten Donderdag was een groot, prachtig altaar voor het H Graf opgericht. Het droeg slechts zes hooge zilveren kandelaren en in het midden het met wit omhulde kostbare crucifix, een aandenken van de vroomheid der katholieke vorsten, uit de tijden, die voorbij zijn. Rondom het altaar waren de plaatsen voor het kapittel, de overige geestelijkheid, de leerlingen van het seminarie en de pelgrims. Al de priesters, naar gelang van rang of ritus, met misgewaad of tunicella bekleed, stonden als een eerewacht rondom den troon van den patriarch. De gezongen heilige mis begon, en op het oogenblik dat het *Gloria* van des bisschops lippen weerklonk, viel het orgel met bruisende galmen in en de groote klok der basiliek barstte in tonen uit, die tot het diepst der ziel doordrongen.

Wie zal den geheimzinnigen indruk van dit verheven oogenblik weergeven? Droefernstig werd ieders gelaat. Welke treffende stonde! Jerusalem, het Cenaculum, het Graf! Het is helaas niet mogelijk op den berg Sion, in de werkelijke zaal des avondmaals deze plechtigheid te vieren, gelijk vroeger toen hij door een katholieke kerk werd bekroond, maar de eenvoudige majesteit van den ritus, het geloof en de godsvrucht die op aller trekken te lezen stonden, waren zoo aangrijpend, dat wij ons als vernietigd voelden voor God.

Ondertusschen waren de toebereidselen gemaakt voor de processie; honderden kaarsen verbeeldden het stralen van het licht des geloofs in ons binnenste. Driemaal trokken wij onder den aandrang der pelgrims uit alle natiën rondom het ‘heilig graf’ en daarna trad de patriarch onder wolken van welriekenden wierook het werkelijk H. Graf binnen, om daar voor dezen en de volgende dagen den in het Sacrament verborgen Heiland neer te leggen. Alles verzonk in aanbidding.

De Kerk spreekt niet alleen door woorden, maar ook door handelingen, die ons de goddelijke mysteriën voor oogen stellen. Zij spreekt in duidelijke taal tot de onderwezenen en leert de eenvoudigen door haar ceremoniën. Inzonderheid is dit het geval in de Goede Week. Waar is een christen hart, dat niet getroffen wordt door de rouwmetten met haar klaagzangen, door den verheven ritus, waarmee de drie laatste dagen het heilig offer wordt gevierd en vooral dan, wanneer na de plechtigheid op Witten Donderdag de celebrant met zijn assistenten in eenvoudig witte alben en zwarte stolen zacht biddend overgaat tot het ontblooten der altaren.

Maar welk oog kan droog blijven, wanneer onder het zingen der woorden: 'Zij hebben mijne kleederen verdeeld' die berooving der altaren plaats heeft in de kapel zelve der kleederverdeeling, op de plek waar de soldaten, na Hem gekruisigd te hebben, werkelijk Zijn kleederen verdeelden en het lot wierpen over het kleed zonder naad; - wanneer de kernachtige woorden van David: 'Vele honderden hebben mij omringd, de raad der boozen stond tegen mij, mijn handen en voeten hebben zij doorboord en al mijn beenderen geteld,' herhaald worden bij de kolom der geeseling, op de plek der bespotting, op Golgotha en voor het open H. Graf!

Des namiddags om twee uur heeft de voetwassching plaats, die door den patriarch aan twaalf pelgrims uit twaalf verschillende natiën van Europa wordt voltrokken, een handeling die op deze heilige plek des te roerender is, naarmate zij levendiger aan die des Zaligmakers herinnert. Na de metten, wanneer tegen den avond het officie voor Goeden Vrijdag begint, trekken de pelgrims zich terug. Het gebeurt echter menigmaal dat de Westersche pelgrims den nacht wakend en biddend in de kerk van het H. Graf doorbrengen.

Op Goeden Vrijdag wordt aan de basiliek, die toch al vrij donker is, een nog somberder voorkomen gegeven door zwarte tapijten en voorhangsels. De heilige gewaden zijn van zwart fluweel met zilveren boordsels en figuren; de patriarch verricht den pontificalen dienst. Bij het weifelend schijnsel der lampen met haar gekleurde glazen krijgen de gezichten der tallooze aanwezigen een bleeke, akelige tint, zoodat men werkelijk meent dat het uur gekomen is, waarop de zon wordt verduisterd. Ik bevond mij op nauwelijks drie schreden afstands van het altaar. De aanbidding van het op den grond uitgestrekte kruis was afgeloopen; de profetieën waren gezongen, en de daartoe aangewezen priesters met zwarte stool begonnen aan ontdekte lessenaars de Passie te zingen.

Daar vaart een heilige huivering door de schare; de een ziet het gelaat van den ander verbleeken; de priester, die de passie zingt, is genaderd aan de woorden: 'En met gebogen hoofd...'

Hier verlaat de zingende diaken zijn lessenaar en werpt zich neder voor het altaar der Grieken, op dezelfde rots, waar het kruis gestaan heeft en met wegstervende stem voleindigt hij den zin: 'Gaf Hij - hier - zijn geest.'

Daar buigen zich alle knieën, alle hoofden nijgen zich naar den grond, die het bloed van den Godmensch gedronken heeft, en alle monden kussen onwillekeurig den geheiligden bodem. Ja, het gesternte van den dag schijnt allengs verduisterd te worden; het is of een zwarte nacht den berg omhult, de maan bloedrood opgaat en de sterren aan het donker gewelf verschijnen.

Hoe geheel anders is de viering van den Goeden Vrijdag van den kant der schismatieke Grieken! Wanneer in den vroegen morgen de godsdienstplechtigheden der Latijnen zijn afgeloopen, worden de deuren geopend voor de Grieken, Russen en Armeniërs, die vol ongeduld voor de gesloten poort op het voorplein wachten. Het gedrang is zoo groot, dat men er zich haast geen begrip van maken kan. Zelfs

de kramers, die zich daar den vorigen dag met hun uitstallingen hebben neergezet, moeten maken dat zij uit den weg komen. Elk gezin - want bij deze gelegenheid is het heele gezin present - brengt mondvoorraad en zelfs keukengereedschap mee, want zij zullen uren lang in de kerk moeten vertoeven om de eerste vonken van het heilige vuur machtig te worden. De mannen dragen matten, matrassen en in tapijten gerolde dekens; de vrouwen hebben haar kinderen op den arm of trekken ze achter zich voort en dragen aarden kruiken of potten

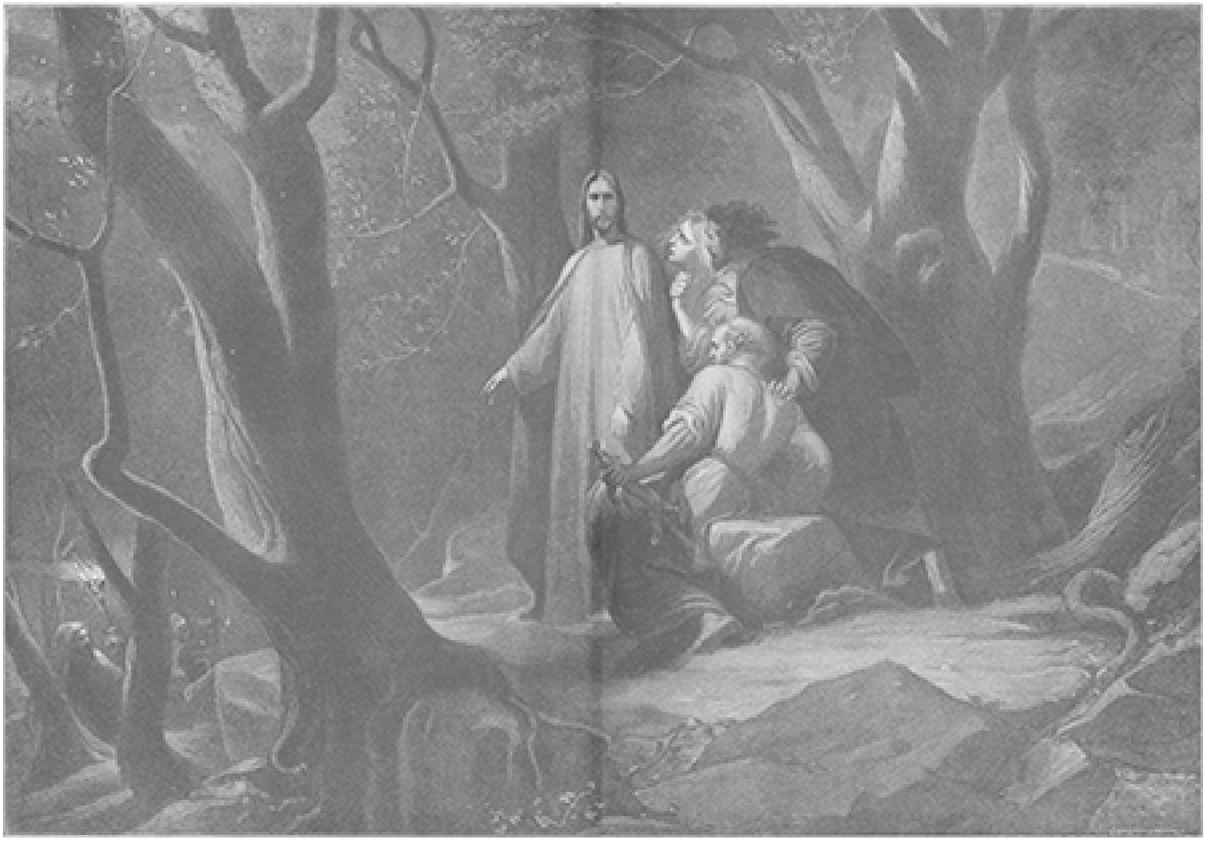

'STAAT OP EN LAAT ONS GAAN, WANT HIJ DIE MIJ ZAL OVERLEVEREN IS GEKOMEN,' NAAR DE SCHILDERIJ VAN JALABERT.

met water, olijven, koeken enz. Al dat volk overrompelt in eens de kerk en verandert ze op staanden voet in een groote karavansera.

De gelukkigsten, die het eerst zijn binnengedrongen, hebben hun beddezakken al tegen het kleine gebouwtje van het H. Graf aangelegd, waaruit het heilig vuur moet voortkomen. Anderen legeren zich aan den voet der pijlers en laten, steeds in gevaar, onder de voeten getreden te worden, maar een kleine ruimte voor passage over. Nadat de rotonde bezet is, loopen het koor der Grieken, de zijgebouwen en de bovenste galerijen vol. Tegen de buitenste zijwanden van genoemd koor zijn in den muur groote kasten aangebracht, negen voet boven den grond; de deuren dier kasten worden geopend en op de planken ziet men, als de boeken in een bibliotheek, heele rijen vrouwen neergehurkt en onbeweeglijk zitten; zij doen aan de afgodsbeelden in de Indische tempels denken.

Nadat alzoo de heele oppervlakte der kerk is ingenomen, trachten degenen, die nog geen plaatsje hebben kunnen bekomen, dit op allerlei manieren machtig te worden: niet voor niets zijn ze zoo ver gekomen en hebben alle mogelijke hinderpalen getrotseerd. Alle uitsteeksels van kolommen of wanden worden ten nutte gemaakt; er worden stellages aangebracht, waardoor men zelfs boven de hoofden der menigte nog plaats weet te vinden. Het is een aanhoudend dringen en woelen van mannen, vrouwen en kinderen, die allerlei dingen aansleepen om zich daarop te installeeren. Er wordt gegeten, gerookt, koffie gedronken, gelachen, geschreeuwd; de een werpt den ander met schillen van sinaasappels en het jonge volkje levert geregelde vechtpartijen, kortom het is een ontwijding van de heilige ruimte, waarover ieder, die ze heeft aanschouwd, zich niet genoeg kan ergeren. Dat duurt zoo den ganschen nacht om eindelijk in het bemachtigen en het gebruik van het heilig vuur het bijgeloof de kroon op te zetten.

Des avonds heeft in de kerk van het H. Graf, van de zijde der katholieken, nog een aangrijpende plechtigheid plaats: de graflegging des Heeren. Aangedaan, moe en uitgeput van het treurige schouwspel gedurende den dag had ik mij tot een uur of zes in de eenzaamheid teruggetrokken. Toen werd ik geroepen om de begrafenis des Heeren bij te wonen. De nacht was donker en in stille overweging doorschreed ik de straten van Jerusalem. Ernstige en smartelijke herinneringen bewogen mij het kloppende hart. Welk een akelige nacht moet het geweest zijn, die op het schrikkelijk schouwspel van Christus' lijden en kruisdood volgde! Na de huiveringwekkende tooneelen, die van den morgen tot den avond waren afgespeeld, werd in de stad, die den Godsmoord gepleegd had, zeker geen oog geloken; want geen hart was er gerust.

De plechtigheid begon, toen ik nauwelijks de basiliek betreden had, waarin tallooze menschenmassa's elkander verdrongen. De statige processie, waaraan allen deelnamen, priesters en leeken met waskaarsen, het seminarie, de patriarch, door de consuls gevolgd, trok op uit het koor der Franciscanen, waar een toepasselijke Italiaansche toespraak gehouden was. Al de kapellen en gangen, het H. Graf en de plek Golgotha vooral straalden van duizenden lichten, en de groote koepel, die heel dien gloed weerspiegelde, bood een prachtig schouwspel. De ommegang houdt verschillende malen stil, eerst aan de kapel der ‘kleederverdeeling,’ waar in het Grieksch gepreekt wordt, dan aan het altaar der ‘bespotting,’ waar de toespraak in het Slavisch geschiedt, vervolgens aan het altaar der ‘kruisiging,’ waar in het Duitsch wordt gesproken, eindelijk bij dat der ‘kruisverheffing,’ waar een Fransche preek wordt gehouden.

Hierop volgt een schouwspel, dat het hart week, de oogen vochtig maakt. Er wordt een groot kruis geplant in dezelfde opening, waar het ware kruis gestaan heeft, en aan dat kruis hangt een beweegbaar Christusbeeld. De afneming van het kruis begint. Diakenen in zwarte dalmatieken gekleed, klimmen met hamer en tangen op ladders naar boven. Er heerscht diepe stilte, die niemand door ademhaling waagt te verstoren. Eerst neemt een der diakenen den Verlosser de bloedige doornenkroon af, vertoont ze aan de geloovigen en legt ze op een zilveren schaal. Hamerslagen weerklinken, tangen knarsen; een der nagels wordt uit het hout getrokken, gekust en vertoond. Een van des Zaligmakers armen valt slap neder, het hoofd nijgt over zij. Breede zwachtels worden onder de oksels doorgelaten; de tweede hand, de voeten worden losgemaakt, het lichaam vol eerbied op sneeuwwit laken gelegd, dat door vier in rouwgewaad gekleede diakenen wordt vastgehouden, en de processie stelt zich in beweging.

Voorop gaat het volk met kaarsen, de geestelijkheid, de dragers van het Lichaam, priesters met de doornenkroon, met de nagels, met urnen waarin zalven en kruiden en eindelijk de prelaat met zijn geleide. Bij den steen der zalving aangekomen, waar Joseph van Arimathea en Nicodemus naar Joodsch gebruik het Lichaam van Christus gebalsemd hebben, legt men het beweegbare beeld neer; de patriarch zet zich op een stoel er tegenover, neemt uit twee voor hem staande vazen mirre en aloë om ze onder gebed en zang uit te strooien en het lichaam des Heeren te balsemen; dan bewierookt hij het met echten wierook van Saba, die den tempel doordringt. Hier geschiedt de preek in het Arabisch en maakt den diepsten indruk omdat zij door de meesten verstaan wordt; alles leent vol geloof en geestdrift het oor. De stoet trekt verder, de groote basiliek binnen en rondom het werkelijke graf des Heeren. De diakenen sluipen met hun heiligen last de grafkamer binnen en leggen hem op den steen, waarop eertijds het werkelijke Lichaam des Heeren gerust heeft. Hierop treedt de patriarch met zijn priesters naar voren en zwaait het wierookvat Nog een toespraak in het Spaansch en de plechtigheid is geëindigd.

De plechtigheden van Paasch-Zaterdag beginnen al zeer vroeg. Hoewel ook bij deze lange officiën, die vroeger bijna den geheelen nacht duurden, alles nog vol rouw is, laat toch de Kerk zich om zoo te zeggen uitingen van heilige, niet te bedwingen vreugde ontsnappen. Zij weet toch immers dat de Gekruisigde waarlijk verrezen is. De viering van Stillen Zaterdag was en is het katholieke volk van oudsher lief en dierbaar; maar niet te beschrijven is de hartelijke, innige vreugde van priesters en geloovigen, wanneer de viering van de mysteriën der opstanding begint voor het open graf zelf, waaruit eenmaal glorierijk de Heer is opgestaan. De plechtigheid begint met het ontsteken van het heilige vuur, dat uit een steen wordt opgewekt; deze steen, zegt de Apostel, was Christus, het ware licht, dat de wereld niet erkennen wilde, en dat als een flikkerende bliksemstraal den rotssteen van het graf, waarin het verborgen was geweest, ontschoot.

Welke waarheid in die drie kaarsen, welke de drie Maria's beteekenen, die als de eersten in den vroegen morgen aan dit graf kwamen en den Verrezene aanschouwden! Welk een beteekenis die twaalf lange profetieën en lezingen uit het Oude Testament hier in Jerusalem hebben, waar zij op zoo schrikkelijke wijze in vervulling gingen, dat begrijpt ieder Christen. Ondertusschen hebben de bedrijvige religieuzen voor het H. Graf een schitterend feestaltaar opgericht met zilveren kandelaren en bloemruikers, die de hof van Gethsemanie levert als bloesems uit het lijden ontsproten. De priesters worden met de van goud glinsterende feestgewaden omhangen en de heilige mis neemt een aanvang.

Wolken van liefelijken wierook vervullen het heiligdom. Doch stil! Daar verheft zich een stem, als de stem van een engel, een stem die trilt van de vreugde des harten, waarvan zij de uiting is: het is het *Gloria*, de hymne der opstanding! De reuzenklok des tempels weergalmt en verkondigt aan Jerusalem de gelukkige tijding; het orgel dreunt, feeststemmen jubelen en vormen als de echo, den weerklank van den juichtoon, die ieder hart vervult. Al de gezichten helderen op als na een onweder. En de aarde schijnt te beven van vreugde, de wachters van het graf storten ter aarde, de zegels worden verbroken, de steen van den ingang wordt afgewenteld en de engel verkondigt blijde en plechtig: 'Komt en ziet, waar de Heer gelegen heeft; Hij is verrezen, Hij is niet meer hier! Alleluja!'

O! gij eenige Paaschviering in het heilige Jerusalem!

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.

IX.

Terwijl de natuur zich in haar schitterendsten dos had getooid, de zon haar gulden stralen naar het aardrijk zond en alles in een rozigen gloed van vreugde en levenslust had gehuld, terwijl buiten alles bedrijvigheid en geluk ademde, zat Louis van der Weegen eenzaam en droevig in de cel der gevangenis, waarin hij geworpen was onder verdenking van moord. Welk een contrast vormde dat sombere massieve gebouw, waarvoor met regelmatigen tred een schildwacht op en neer schreed, met zijn omgeving! Hier alles leven, drukte en gewoel, beschenen en verlicht door de heerlijke Julizon, ginds een dreigende, drukkende stilte, een stilte als des doods. Die stilte had iets van die welke in een woning heerscht, waar een lijk boven aarde staat. En dan, is een gevangenis niet eenigermate een groot lijkenhuis, met zijn dikke muren, zijn zware deuren met reusachtige sloten en grendels, met zijn breede ijzeren bouten en staven voor de vensters? Is ook op een gevangenis niet tot op zekere hoogte het woord uit Dante's Hel toepasselijk: 'Laat alle hoop, gij die mij intreedt, varen'? Immers, ook voor degenen, die na volbrachten straftijd de gevangenis verlaten, heeft het leven veelal weinig bekoorlijks meer, daar zij een schandvlek meenemen, die hen steeds bijblijft, iets, waardoor ze voor geheel hun later leven geteekend blijven.

Een huivering bevangt den voorbijganger, als hij bedenkt, dat achter elk dier getraliede vensters een mensch zit als hij - even begeerig naar het aanschouwen van Gods schoone natuur, snakkende naar vrijheid, naar slaking van den knellenden kluister! Hoe weinigen echter denken er aan, dat er soms ook onschuldigen zuchten in die kille kerkers, onschuldigen, door de menschelijke kortzichtigheid gevonnist en veroordeeld!

Een van die onschuldigen is Louis van der Weegen. Als versuft en wezenloos staart hij voor zich uit. Hij weet zelf niet, hoe hij den eersten nacht in die sombere cel heeft doorgebracht. Alles draait en duizelt verward door zijn brein, beneveld door den zwaren schok, dien hij heeft doorstaan. Lang heeft het geduurd eer hij den slaap kon vatten, verbijsterd als hij was door de gebeurtenissen van den vorigen dag. Hij had geschreid, heete tranen van machtelooze woede en van onuitsprekelijke smart. Maar ten laatste waren zijn oogleden zwaar geworden door die tranen, als werden ze met geweld dichtgeknepen. Lichamelijk en zedelijk afgemat was hij ten slotte op de harde brits neergezegen, die hem tot legerstede diende. Door vermoeienis overmand

was hij spoedig ingedommeld, maar zijn slaap was onrustig geweest, door honderd akelige droombeelden van bloed en moord gekweld. Geen verkwikking bracht die hem; integendeel zijn hoofd is zoo zwaar als lood, nu hij de oogen heeft geopend. Zijn oog valt het eerst op de

ijzeren spijlen voor het kleine venstertje, dat slechts schaars het licht doorlaat, hoewel de zon reeds hoog aan den hemel staat. Daarna laat hij zijn oogen gaan door het sombere vertrek waarin hij is opgesloten, alleen met zijn folterende gedachten, zonder iemand die hem kan opbeuren, of een woord van bemoediging en troost toespreken. Die enge ruimte, die kale wanden, de zoo karig toegemeten lucht en licht jagen hem schrik aan en beklemmen hem het hart.

Maar is het dan werkelijk waar, is hij een gevangene?

De jonkman staat op en wrijft zich met de handen over het voorhoofd, als meende hij nog het slachtoffer te zijn van een zinsbegoocheling, van een akelige nachtmerrie. Maar een blik op die naakte muren, op de weinige, onooglijke meubelen, op die ijzeren bouten vooral, die hem schijnen toe toe te roepen: ‘Gij zijt onze prooi! Wee hem, die hier tusschen beklemd raakt!’ - die eene blik ontneemt hem zijn laatste begoocheling.

Louis blijft staan. ‘Mijn God, ben ik wel bij zinnen? Heb ik mijn verstand niet verloren? Ben ik een moordenaar?’

Dit laatste woord wil hem slechts met moeite uit de keel, en schuw kijkt hij naar zijn handen, als verwachtte hij daarop bloedvlekken te zien, de sporen van een vreeselijke misdaad.

‘Zal ik hier altijd moeten blijven?’ verzucht hij, ‘mijn heele leven moeten doorbrengen in dit akelig hol, tusschen deze wreede, onbarmhartige muren?’

En de weinige uren, die hij nog slechts in die plaats van schande en schuld heeft doorgebracht, schijnen hem een eeuwigheid toe. Langzamerhand keert bij hem de herinnering terug aan dien vreeselijken dag van gisteren, aan hetgeen hij de laatste vier en twintig uren heeft doorstaan. Deze herinnering overweldigt hem, ze slaat hem geheel ter neer en doet hem in een krampachtig snikken uitbreken. Maar geen traan parelt in zijn oog, geen enkele troostrijke gedachte druppelt balsem in zijn doorwond hart, geen hoopvolle straal dringt tot in zijn kerker door. Honderden denkbeelden doorkruisen te gelijker tijd zijn geest en jagen met de snelheid van den stormwind door zijn afgemarteld brein. De beelden van vreugde en geluk - voortaan droombeelden - verdringen zich voor zijn geestesoog naast die van kommer en verdriet, die in het vervolg enkel zijn deel zullen zijn. Het bloed golft hem onstuimig door de aderen, hij voelt het geweldig bonzen van zijn hart, als werd het door een smidshamer voortgestuwd. Zijn zenuwen maken hem opgewonden en doen hem alle zelfbeheersching verliezen. Plotseling staart hij opnieuw naar de wanden van zijn cel. Wat trekt toch in zoo hooge mate zijn aandacht, wat doet hem daarnaar staroogen?

Bedriegen zijn oogen hem, of ziet hij er niet in vlammende letters het woord ‘moordenaar’ in gegriffeld; misleiden hem zijn ooren of hoort hij niet het suizen en steunen dier ziellooze muren, die hem het woord ‘moordenaar’ toegillen? Is hij dan werkelijk een moordenaar? Hij springt op als had een adder hem gestoken. Hij wendt het hoofd af, om niets te zien, hij stopt zich de ooren toe, om niet te hooren.

Ze hebben hem gegrepen, ruwe handen hem losgescheurd uit de armen van die hij liefhad; ijzeren vuisten hem ontwrongen aan de omhelzingen zijner moeder, aan de omarming van zijn vader en zusters. Ze hebben hem neergesmakt in dat hol van lijden en schande, ze hebben hem het woord ‘moordenaar’ toegeduwd, dat nu de wanden van zijn kerker schijnen te herhalen.

Is hij dan werkelijk een moordenaar? Nogmaals en met nog meer kracht dringt deze gedachte zich aan zijn geest op. Verbijsterd staart hij om zich heen, hij betast

zich om zich te overtuigen dat hij nog leeft. Hij twijfelt aan alles, zelfs aan zijn eigen bestaan. Het schijnt hem toe, dat die onverbiddelijke armen, die hem naar de gevangenis sleurden, zijn levensdraad met geweld doorsneden, dat hij niet meer onder de levenden behoort; hij heeft het gevoel van een levend begravene..

Ja, hij moest wel een moordenaar zijn! Allen zeiden het, de stomme muren zijner gevangenis riepen het hem verwijtend toe. Men kerkert toch geen onschuldige, men vernietigt toch niet in koelen bloede het bestaan van een mensch, die geen vreeselijke misdaad beging...

Hij is schuldig, schuldig althans in het oog der menschen, schuldig ook voor God?

Hier stonden de gedachten van den armen jonkman, die zich ijlend in dien vreeselijken kring hadden bewogen, stil.

Bij die vraag kreeg hij de helderheid van zijn geest, verduisterd door den zwaren slag die hem had ter aarde geworpen, terug. Een oogenblik van verademing, van verlichting werd hem nu gegund. In zijn binnenste deed zich een stem vernemen, die van zijn goeden Engel, die hem woorden van opbeuring en troost toefluisterde. Met verrukking luisterde hij naar die harmonieuze klanken; hij liet zijn geest afdrijven op dien stroom van wonderzoete geluiden uit een andere wereld. Neen, God wist, dat hij onschuldig was, God ook zou hem de kracht geven om deze beproeving met christenmoed te dragen...

Maar slechts kort duurde dit oogenblik van hemelsche vertroosting; spoedig werd die betoovering verbroken. Met geweld onttrok hij er zich aan. Zijn jonge, vurige ziel kwam in opstand tegen de folterende gedachte, dat hij als een moordenaar was gebrandmerkt, dat hij als zoodanig zou terecht staan en veroordeeld worden. Zijn ongebogen natuur, nog niet door het lijden gehard, door de beproeving gelouterd, kort te voren nog zoo dartel en levenslustig, kon dit denkbeeld niet verdragen. Het kookte en bruiste in zijn ziel, in machtelooze woede balde hij de vuist, hij vloekte tegen het lot, dat hem zoo ontrouw was geworden, hij verwenschte de wereld, zich zelf....

Met somberen blik staarde hij naar de met ijzer beslagen deur; hoe graag had hij ze willen openloopen, al moest hij daarbij zijn hoofd te pletter slaan. Daarna blikte hij naar de stevige ijzeren bouten, die hij wel bad willen verwrikken en in zijn vuisten tot stof malen. Hij snakte naar lucht, het werd hem zoo beklemd om het hart...

Maar zie, daar plotseling rees het beeld zijner moeder voor zijn geest op, het beeld dier zachte en toch zoo sterke vrouw en het was alsof het hem hoopvol toeknikte en aanspoorde moed te houden. Zijn slechte gedachten vloden, zijn drift bekoelde, er daalde vrede in zijn hart. Een wonderzoet gevoel kwam over hem, doortintelde al zijn leden en bande de gedachten van haat en woede. Al mochten ook allen tegen hem samenspannen, al zou de geheele wereld het schuldig over hem uitspreken, zij althans geloofde niet aan zijn schuld; zij wist dat zijn handen zuiver waren. Nog vermeide hij zich in den aanblik van dat lieflijke beeld, toen voor zijn oog een andere gedaante opdook, even teer en geliefd, maar jeugdiger en bevalliger, die van een jong, bekoorlijk meisje, in wier zachte, hemelsblauwe oogen geen verwijt was te lezen, wier lippen zich evenmin verwrongen tot een verwensching. Het was Agnes, de uitverkorene van zijn hart, de dochter van den vermoorde.

Hij sidderde voor een oogenblik. De mogelijkheid, dat zij hem als den moordenaar haars vaders kon beschouwen, dat zij hem zou verfoeien en verachten, doorsneed als een vlijmend staal zijn geest. Hij wist, dat zulk een veronderstelling een twijfel was aan haar karakter, maar in zijn radeloosheid sloeg hij er geen acht op. Hij twijfelde weer aan alles. Zou zij hem wel genoeg kennen om overtuigd te zijn, dat hij

schuldeloos was, zonder schuld moest zijn? Zou ook zij zich niet laten misleiden door den schijn? Zou ook zij niet het schuldig over hem uitspreken? Folterende gedachte, die een oogenblik alle andere overheerschte. Maar die gestalte dan van zooeven, die hem welwillend toeblikte, die geen wraak of afschuw ademde? Mocht hij echter wel geloot slaan aan de bedrieglijke beelden, die zijn overspannen geest, zijn overprikkelde zenuwen hem voortooverden? O, indien hij wist, indien hij er slechts aan moest twijfelen, dat zij hem schuldig geloofde, zij, aan wie zijn hart toebehoorde, neen, dan zou hij het leven niet kunnen dragen. Zoo zij twijfelde, zou die twijfel niet gevoed worden door de beschuldigingen van anderen, door de liefdelooze oordeelvellingen der wereld?

Maar neen, haar edel, haar groot hart zou niet toegankelijk zijn voor den laster, haar oog zou de onschuld zien, waar anderer blik enkel schuld en misdaad speurde. Hij kende haar te goed om anders over haar te denken, en toch...

Zoo werd de arme jonkman door de grievendste gedachten gepijnigd, zijn hart door den bangsten tweestrijd verscheurd.

Afgemat liet hij zich ten laatste weer op het houten bankje, de eenige zitplaats in de cel, neer, en schonk zich uit de aarden kruik een tinnen kroes water in, die hij bevend aan de lippen bracht. Maar het water smaakte hem niet. Hij schoof de kruik weg, boog zich voorover en verborg het hoofd in zijn handen. Een overvloedige tranenvloed ontsprong nu zijn oogen, doch bracht hem geen verkwikking. Het waren tranen van spijt en woede, en ondertusschen werkte en woelde het rusteloos in zijn brein; honderden gedachten vlogen weer door zijn hoofd, maar nu helderder en scherper, met meer bepaalde en omlijnde vormen. Hij vroeg zich nu af, waarom hij weggevlucht was op het hooren van het schot, waarom de schrik hem had verlamd en zijn tong geboeid bij het zien van het gerecht, waarom hij zich willoos had laten meevoeren door de gerechtsdienaars en geen enkel woord te zijner verdediging ingebracht? Hij had toch geen schuld. Maar aanstonds zag hij weer het strenge gelaat van den officier van justitie voor hem, uit welks lijnen en rimpels het woord 'schuldig' was te lezen, meende hij de kreten van verwensching te hooren der joelende en juichende volksmenigte, die bij zijn inhechtenisneming het woord 'moordenaar' uitgalmde.

Hierna verzonk hij weer in een onvruchtbaar en doelloos gepeins. Honderd onbeduidende gebeurtenissen uit zijn jongste jaren kwamen hem in de gedachte, en lang bleef hij er bij vertoeven, lang er aan hangen. Geruimen tijd leefde hij aldus weer in het verleden, zonder dat die aangename herinneringen met den bitteren alsem van het heden werden vermengd. Hij bracht zich weer den dag voor den geest, toen hij voor het eerst Agnes zag. en getroffen werd door haar bekoorlijkheid en lieftalligheid; de aangename uren in haar bijzijn gesleten, het gewichtige oogenblik, toen zijn vader voor hem om accès vroeg bij den ongenaakbaren heer Topper, de vreugde, die hij smaakte, toen zijn vurigste begeerte werd ingewilligd en hij Agnes als zijn toekomstige vrouw mocht begroeten.... Zijn toekomstige vrouw... Met een geweldigen schok trok dit eene woord hem uit den tooverkring, waarin hij rondzweefde en verplaatste hem weer in de koude, vreeselijke werkelijkheid Maar sterker nog dan eerst, nog geheel onder den indruk der aangename droombeelden, waarin hij zich had vermeid, kwam zijn jonge, vurige natuur in opstand tegen het lot. In die beelden uit het verleden, hem zoo aangenaam voorgetooverd, vond hij een nieuwen prikkel tot verzet.

Men zei dat hij schuldig was, ja, maar men zou het moeten bewijzen; men zou de beschuldiging moeten waar maken, die men tegen hem inbracht, en men zou het niet

kunnen, want bewijzen, er waren er geen. Met opgeheven hoofd, sterk in het bewustzijn zijner onschuld. zou hij voor zijn rechters verschijnen, niet als beschuldigde, maar als aanklager. Niet *zij* zouden hem rekenschap hebben te vragen, maar *hij* zou rekenschap eischen voor de onverdiende smet, die men op zijn naam had geworpen, voor de dagen van lijden en smart, die hij zou moeten doorbrengen. En men zou hem moeten vrijspreken, hem de vrijheid schenken, hem teruggeven aan de wereld, aan de maatschappij, waaruit men hem zoo plotseling en zoo ruw gerukt had... Maar die maatschappij, die wereld, hoe zou ze hem ontvangen; zou ze

'JUDAS, VERRAADT GIJ DEN ZOON DES MENSCHEN DOOR EEN KUS?' NAAR DE SCHILDERIJ VAN WILHELM CLEMENS.

JESUS BEZWIJKT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. PAPPERITZ.

nem weer in haar kring toelaten, hem in zijn eer herstellen? Zou ze hem het schuldig niet blijven toevoegen, zou hij geen paria zijn, geen melaatsche, wiens omgang men schuwt en vliedt? Ja, hij voelde het, en zijn hart werd met woede en bitterheid vervuld, zijn geluk was verwoest, voor altijd. Voor hem geen vreugde meer. Het lijden, een ondraaglijk lijden, omdat hij het alleen zou moeten torsen, zou voor taan zijn deel zijn. Als een Caïnsteeken zou hij de schandvlek met zich omdragen; zelfs in het drukste gewoel, in het levendigste gewemel van menschen zou hij een eenling zijn. Troosteloos zou hij eenzaam zijn dagen moeten slijten. Voor zijn smart groeide er geen kruid op de aarde, zijn hartewond was ongeneeslijk. Agnes, het meisje zijner keuze, zou nooit zijn vrouw kunnen worden, want, al geloofde zij ook vast aan zijn onschuld, al zou ze hem nog dezelfde liefde toedragen als vroeger, al zou ze ook dan nog haar woord jegens hem willen houden - toch kon en mocht hij niet toelaten, dat haar naam verbonden werd aan den zijne, aan dien van een geschandvlekte, een moordenaar, nog wel den moordenaar haars vaders. Neen, zelfs in het gunstigste geval zou hij toch niet meer gelukkig kunnen zijn. Als een boei zou steeds de pijnigende gedachte hem bijblijven, dat hij van moord was beschuldigd geweest en onder verdenking daarvan in de gevangenis had gezucht. Als de zware ijzeren bal aan den voet van den galeislaaf, zou die herinnering hem blijven kwellen; dat blok aan het been zou hij nooit kunnen afschudden, al werd hem de vrijheid hergeven. Deze zou drukkender voor hem zijn dan de gevangenschap, want hier was hij althans alleen met zijn schande, ginds zou elk hem de smet verwijten, die op zijn naam kleefde en die al het water der zee niet zou kunnen afwasschen. Slechts dan kon hij vrank en vrij het hoofd weer opheffen, indien de ware schuldige ontdekt werd. Er *moest* toch een schuldige zijn, maar wie? Zou men dezen ontdekken? Was hij het dan? Een ieder geloofde, een ieder zei het toch!

Hier gekomen, draafden zijn gedachten weer door in het oude, troostelooze spoor. Hoe lang, niemand zou het kunnen zeggen.

Maar plotseling werd hij uit zijn mijmering opgeschrikt door het dreunen van naderende voetstappen. Ja, ze kwamen wel op zijn cel af. Ze hielden voor zijn deur stil. Louis sprong op, zijn oog glansde, een straal van hoop gloorde in zijn hart. Ha! zoo men hem kwam in vrijheid stellen, indien de ware schuldige ontdekt was...

Met ingehoudem adem luisterde hij naar het knarsen van den zwaren sleutel in het slot, zijn oogen schenen de eiken deur te willen doorboren, hij voelde zijn hart niet meer kloppen... Zou het een bode der redding zijn?.

Daar ging de deur open. Een kreet van teleurstelling, een pijnlijke zucht steeg uit zijn boezem op. De flauwe hoop van den ongelukkige, in één oogwenk tot een berg aangegroeid, verdween in rook. Twee bewakers ver vertoonden zich in de deuropening, maar uit hun stroeve, harde trekken viel duidelijk te lezen, dat zij geen blijde tijding brachten. Ongetwijfeld bemerkten zij den pijnlijken indruk, dien hun verschijning op den ongelukkige maakte, want hun trekken plooiden zich aanstonds tot zachtheid en medelijden. In de hoop hem wat op te beuren, deelden ze hem mee, dat er een goede kennis van hem was om hem te spreken, maar deze mededeeling had niet de uitwerking, die zij verwachtten. Onbeweeglijk bleef Louis staan, als had hij de tot hem gesproken woorden niet begrepen, zoozeer verkeerde hij nog onder den indruk van het denkbeeld, dat een oogenblik bij hem was opgekomen. Nogmaals herhaalden de bewakers hun mededeeling en verzochten hem, hen te volgen, nu er

bij voegende, dat pastoor Van Grinsven er was. Ditmaal kwam er eenig leven in den jonkman, hij scheen weer bezinning te krijgen van waar hij was en wat men hem zei. Hij volgde nu de bewakers door de sombere, hooge gangen, langs die breede reeksen van cellen, als soldaten in het gelid geschaard. Onderweg deelden de bewakers hem mee, dat het reglement der gevangenis ten strengste verbood, met den bezoeker een woord te wisselen over het misdrijf, waarvan men werd verdacht, en dat. indien men dit verbod overtrad, onmiddellijk aan het onderhoud een einde werd gemaakt. Ook deze mededeeling deed Louis zeer. Hoe! juist van wat hem zoo kwelde zou hij zich voor zijn vaderlijken vriend niet mogen ontlasten! Hij zou zelfs zijn onschuld niet mogen betuigen, vragen of Agnes hem ook schuldig geloofde! En dan die twee bewakers bij het onderhoud! Ze zouden alles hooren, op zijn woorden letten, ze den directeur oververtellen, die er misschien weer op zijn beurt den officier van justitie van in kennis zou stellen. Hij moest voorzichtig zijn; hoe licht toch kon uit zijn woorden een wapen tegen hem gesmeed worden!

Eindelijk sloeg men een lange, breede gang in, waar de zware stappen der bewakers een hollen galm achterlieten. Aan het einde van die gang bevonden zich twee hokken met breede houten traliën er voor. Indien deze van ijzer waren geweest, zou men ze voor kooien van verscheurende dieren gehouden hebben. In het eene bemerkte hij den pastoor, het andere moest hij binnentreden. Een huivering overviel hem. De vernedering, dat hij daarin zou worden opgesloten, griefde hem nog meer dan het denkbeeld, dat hij den pastoor als het ware enkel uit de verte kon toespreken, dat hij zwijgen moest juist over die zaken, waarvan hij zich het liefst en het eerst had ontlast.

Eenigermate met het gevoel, dat de Romeinen moeten ondervonden hebben, toen de Samnieten hen dwongen, onder het Caudijnsche juk door te gaan, trad Louis het hok binnen, dat terstond achter hem gesloten werd, terwijl de bewakers zich er naast plaatsten. Had hij zich onderweg voorgenomen den pastoor tal van vragen te doen, en zelfs het reglement der gevangenis te trotseeren, om zekerheid te krijgen omtrent de gevoelens, waarmee Agnes te zijnen opzichte bezield was, nu hij den eerwaarden heer Van Grinsven voor zich zag, die, om hem wat op te beuren, een zooveel mogelijk opgewekt gelaat toonde, hem vriendelijk toeknikte en met aller groeten overlaadde; nu kon hij geen woord uitbrengen sloeg de handen voor de oogen en borst in een heftig snikken uit.

De bewakers keerden zich om, ten einde de ontroering niet te laten blijken, die hen beving op het zien snikken van den ongelukkigen jonkman, en hielden zich een paar schreden ter zijde, om oogluikend den gevangene gelegenheid te geven, zijn bekommerd gemoed voor den eerbiedwaardigen zielzorger uit te storten.

De pastoor wachtte een oogenblik met spreken, om Louis tijd te gunnen uit te schreien en tot kalmte te komen, en zei toen met een stem, die hij zoo luchtig mogelijk trachtte te doen klinken, al ging hem dit niet te best af:

‘Kom, Louis, den moed niet laten zakken. Je gevangenschap zal niet van langen duur zijn. Tracht met christenmoed de beproeving te dragen, die God je in Zijn wijsheid overzendt. Je weet immers, dat je inhechtenisneming op een misverstand berust, dat spoedig opgehelderd zal worden. En dan kom je weer als vrij man in de maatschappij, en....’

‘Ik geloof het niet, mijnheer pastoor, ik kan, ik durf het niet gelooven... ik ben zoo ongelukkig, zoo diep rampzalig,’ snikte de beklagenswaardige jonkman, ‘en toch ik ben onschuldig... onschuldig.’ En in vertwijfeling wrong hij de handen.

‘Tracht kalm te zijn, mijn zoon; die opgewondenheid ondermijnt de gezondheid, en je wint er niets mee....’

‘Kalm zijn in zulk een toestand! Ik kan niet! U vraagt het onmogelijke van me, mijnheer pastoor. Of zou ik kalm kunnen zijn, nu men mij als een moordenaar heeft opgesloten, als een gemeenen misdadiger behandelt? Ik kan niet! Ik kan niet!...’ Krampachtig sloeg hij de handen om de houten spijlen, als wilde hij ze verwrikken.

‘Mijn zoon, mijn kind, laat je niet door gramschap vervoeren! Denk aan hetgeen God voor je geleden heeft en draag met gelaten heid het kruis, dat Hij je overzendt. Hij geeft kracht naar kruis, mits je bereid bent, het willig op je te nemen...’

‘Met gelatenheid!’ riep Louis bitter uit. ‘Maar ik ben geen moordenaar! Met welk recht houdt men mij hier? Als ze bewijzen tegen me hebben, dat ze er dan mee voor den dag komen, en anders, dat ze me in vrijheid stellen!’ ging de jonkman met klimmende opgewondenheid voort. ‘Ik word krankzinnig als ik nog langer hier moet blijven, in deze hel....’

‘Louis, ik ken je niet meer,’ zei de waardige pastoor hoofdschuddend op treurigen toon. ‘Denk aan je brave moeder, mijn zoon, denk aan Agnes....’

Deze woorden hadden als een electrische uitwerking op den gevangene. De koortsige spanning, waaraan hij ter prooi was, week op het hooren dier geliefkoosde namen; zijn verwrongen trekken teekenden weer een betrekkelijke kalmte, en bijna fluisterend klonk het:

‘Mijnheer pastoor, dat ik daar niet eerder aan gedacht heb! Hoe maakt moeder het, wat zegt Agnes van mij?...’ Zijn stem sidderde en vorschend keek hij den geestelijke aan, als wilde hij op diens trekken het antwoord op zijn vraag lezen.

‘Louis, je moeder schikt zich in het onvermijdelijke en vertrouwt, dat spoedig de waarheid aan het licht zal komen. De goede Agnes is vast van je onschuld overtuigd. Je ziet dus, dat God je de vertroosting in den tegenspoed niet onthoudt, en als je met berusting je beproeving draagt, zal Hij het je ook verder daaraan niet laten ontbreken.’

Louis had met ingehouden adem geluisterd. Goddank, Agnes, hield hem niet voor schuldig! Ze koesterde voor hem nog dezelfde gevoelens als vroeger, ze was dus nog de zijne. Deze gedachte schonk hem moed: het was hem, als werd een loodzware last hem van de borst gewenteld. De hemel scheen hem nu toch niet zóó bewolkt toe, als hij zich had voorgesteld. Een straal van hoop drong tot zijn hart door en weerkaatste zich op zijn gelaat... In zijn verbeelding, jong, vurig en onstuimig, zag hij zich reeds op vrije voeten gesteld, met de trouwe Agnes aan zijne zijde. In een oogwenk had zijn hoop vleugelen gekregen. Wat hij nu doorleefde, scheen hem ten laatste maar een kortstondige bange droom meer toe, waaruit het ontwaken dubbel zoet zou zijn....

De pastoor had met aandacht de verschillende gewaarwordingen gadegeslagen, die zich achtereenvolgens op de trekken van Louis hadden afgespiegeld, en tevens begrepen, dat wanneer dit vleugje van opgewektheid verdwenen zou zijn, de pijnlijke werkelijkheid met te meer kracht den licht ontvankelijken jonkman terneer zou drukken Hij wilde daarom dit oogenblik van ontmoediging voorkomen en zei haastig:

‘Je ziet, Louis, dat God je niet verlaat. Houd goeden moed en bid vurig, opdat Hij den tijd van je beproeving verkorte. Denk er aan, dat je brave ouders, je zuster, de goede Agnes en ook ik voor hetzelfde doel met je bidden. Zooveel gebeden zal God niet onverhoord laten. Spoedig zal je onschuld aan het licht komen en dan is alles vergeten en vergeven. Geen moedeloosheid dus, mijn jongen, veel minder gramschap: een Christen betaamt het, zijn kruis met moed en overgeving te dragen. En nu Louis,’ besloot de geestelijke, ziende, dat de bewakers hem een wenk gaven, dat de toegestane tijd verstreken was, ‘nogmaals, denk aan je brave moeder, denk aan Agnes, denk

ook aan mij, die alles zal doen wat in mijn macht is, om je zoo spoedig mogelijk te bevrijden...'

Hoe! was dat half uur nu al om? Zou hij weer naar zijn cel terug moeten?... Hij had geen tijd om er over na te denken, want een der bewakers trad op het hok toe, om het te openen.

'Dank.. dank...' fluisterde Louis, wien de zenuwen opnieuw te machtig werden. 'Mijn groeten aan moeder, aan vader, aan Agnes, aan mijn zusters. Zeg hun, dat ik onschuldig ben, dat ze voor mij bidden.. *Ik* kan haast niet bidden... Het wordt me weer zoo eng om het hart.. ik ben zoo ongelukkig.. dat heb ik toch niet verdiend...'

'Moed, moed, het zal niet lang duren... een paar dagen maar, een week op zijn hoogst.. en dan is alle lijden uit... Wees een man, Louis, bid vurig en denk aan je brave ouders en aan Agnes... Die gedachte zal je troosten en staande houden. En nu vaarwel, reken op mij, ik zal alles doen wat ik kan... je onschuld *moet* aan het licht komen...'

De deur van het hok werd geopend en de bewakers, die uit medelijden met den ongelukkigen jonkman een oogje hadden dicht gedaan, plaatsten zich er voor. Met waggelende schreden trad Louis naar buiten; hij vestigde nog een langen, smeekenden blik op den geestelijke, en opende den mond tot spreken, maar kon slechts enkele onverstaanbare geluiden uitbrengen. Opnieuw had het drukkend gevoel der eenzaamheid en het vooruitzicht, weer in de kille cel, met schaars toegemeten lucht en licht te worden opgesloten, hem geheel overweldigd. De bemoedigende woorden van den pastoor, de troostrijke gedachte, dat Agnes hem onschuldig achtte, waren op den achtergrond gedrongen door de werkelijkheid, die hem onverbiddelijk tegengrijnsde. Hij kreeg een gevoel, of hij uit de bewoonde wereld in een ziellooze woestenij werd overgeplaatst, of de laatste band, die hem nog aan die wereld hechtte, meedoogenloos werd doorgesneden. Herhaaldelijk wendde hij het hoofd om en wierp nog een blik vol diepe treurigheid en smartelijk verlangen op den pastoor, tot een kromming van de gang dezen aan zijn oog onttrok en hij als onbewust de bewakers verder naar zijn cel volgde.

X.

Eenzaam dwaalt een wandelaar met hangend hoofd en beklemde borst door de heide. Hij is gewis met sombere gedachten vervuld, want zijn oog staat dof, zwaar hijgt zijn boezem, en zonder mededoogen vertreedt hij de mooie bruinroode en paarse erica's, die haar kopjes bescheiden boven het bruine, spichtige heidegras uitsteken.

Hij heeft geen oog voor de heerlijke zomersche natuur, al snuift hij met volle teugen de door duizenden bloempjes gebalsemde lucht in; hij is niet in de vereischte stemming om het schoone in Gods schepping te zien en te bewonderen. Hoog staat de zon aan den hemel en zendt haar stralen loodrecht naar het aardrijk; maar de eenzame wandelaar gevoelt de brandende hitte niet. Met gebogen hoofd en groote schreden stapt hij voort, gaat al dieper en dieper de uitgestrekte hei in en verwijdert zich al verder en verder van de menschelijke woningen. Hij bemerkt niet, dat hij steeds verder afdwaalt, dat de afstand van het dorp steeds grooter wordt en dat hij denzelfden weg terug weer zal moeten afleggen.

Nu en dan blijft hij staan, mompelt een paar woorden en gaat weer verder, zonder acht te slaan op hetgeen om en boven hem is.

Die eenzame wandelaar, die levensmoede zwerver is de heer Van der Weegen. Hij is zijn woning ontvlucht, waar alles hem aan zijn rampzaligen zoon herinnert, waar vrouw en dochters in het bitterste lijden, in den diepsten kommer zijn gedompeld,

om althans enkele uren alleen te zijn, alleen met zijn gedachten, om de omgeving te ontvlieden, wier aanblik hem een steeds nieuwe bron van kwelling is.

Men zou moeite hebben den wakkeren, energieken man van voor weinige weken te herkennen in den vermagerden, terneergebogen grijsaard van nu. Zijn oog staat dof en lusteloos, zijn haren zijn vergrijsd, en zware rimpels doorgroeven zijn voorhoofd.

Een nieuwe smart heeft zich bij de vele komen voegen, die hij reeds doorstond. Het was niet genoeg, dat zijn zoon, zijn oogappel, zijn trots, onder verdenking van moord in de gevangenis zuchtte - hij zelf is bovendien in staat van faillissement verklaard Die zware, dreigende slag is ook gevallen; er was geen kans meer om hem af te wenden, geen middel om zich staande te houden. Alle moed had den koopman, die onophoudelijk door de slagen van het noodlot gebeukt was, begeven; zijn vastberadenheid, zijn wilskracht hem ver laten. Zijn lot als koopman was beslist, zijn goede naam met een dubbele schande bevlekt, zijn bestaan vernietigd. Het huis, dat hij nog bewoonde, was het zijne niet meer, het brood, dat hij at, was genadebrood, hij was armer dan de armste bedelaar.

Deze gedachten woelden door zijn ontsteld brein, toen hij eenzaam door de verlaten heide doolde. Wat moest hij doen? Het denkbeeld zijner machteloosheid prikkelde hem nu eens tot woede, tot razernij, deed hem dan weer in diepe neerslachtigheid verzinken; hij, de anders zoo zachtzinnige man, vloekte het lot, dat hem had geruïneerd, het lot, dat schuld was, dat zijn zoon onschuldig was gekerkerd, dat zijn vrouw op het ziekbed was neergeworpen, dat zijn dochters zich niet meer op straat durfden vertoonen. Hij verwenschte den dag, waarop hij was geboren, hij verwenschte het leven, dat hem een ondraaglijke last was geworden. De wanhoop, het vreeselijkste gevoel dat een mensch kan overmeesteren, was zijn ziel binnengeslopen. Hij zag den hemel der toekomst enkel met zware, dichte wolken gepakt, waartusschen zijn beneveld oog geen enkele lichtende stip ontwaarde. Hij gevoelde, dat hij de kracht miste om den strijd aan te binden, die hem beidde; hij was den tegenspoed niet gewassen, die hem met zijn steeds stijgenden vloed had overstelpt. Hij verlangde naar rust, hij begroette reeds in gedachten den dood als het einde van het aardsche lijden; hij zou niets liever dan het moede hoofd te slapen hebben neergelegd, voor altijd Was die gedachte niet zondig? Hij gaf er zich toen geen rekenschap van.

Tranen van woede ontsprongen zijn oogen; hij drukte zijn hoed dieper over het voorhoofd, als wilde hij het azuren firmament niet meer zien, waarboven Hij troont, die met de eene hand slaat, maar met de andere zalft. Aan God dacht de heer Van der Weegen op dat oogenblik niet; hij had zijn hart voor de hoop, voor het vertrouwen in een liefderijke Voorzienigheid gesloten. Aan de rampzaligste gedachte ter prooi, ijlde hij voort. Eindelijk stond hij stil voor een breede, diepe sloot midden in de hei.

Een siddering beving hem. Hoe kwam het, dat het water hem zoo lieflijk blauw voorkwam, dat het gemurmel der golfjes hem een wonderzoet lied scheen, dat zong van rust en vergetelheid?.... Hoe kwam het, dat hij zich onweerstaanbaar tot dat water getrokken voelde, als het ijzer tot den zeilsteen, dat zijn oog met gretigheid de diepte peilde, den bodem mat? Wat dreef hem zoo geheimzinnig naar die breede sloot, wat deed hem met een soort van wellust den golfslag volgen, de rimpels tellen? Hier een leven vol kommer en wee, een strijd die zijn krachten ver te boven ging, daar de rust en vergetelheid, waarnaar hij haakte. Eén sprong, en alles was uit. Geen lijden meer, geen strijd, maar rust, rust... Eén sprong, wat opspattend water, en de golven zouden zich gesloten hebben boven zijn hoofd, en zacht zou hij rusten op de bedding der sloot....

Een siddering doorliep opnieuw al zijn leden, ditmaal van afgrijzen. Zijn oogen openden zich voor de vreeselijke werkelijkheid, ontzet deinsde hij terug. Als een razende ijlde hij weg van de plek, die hem een oogenblik geleden nog zoo aanlokkelijk toescheen. Zijn goede engel had gezegevierd over den engel des kwaads; in dien bangen tweestrijd had de gedachte aan zijn vrouw en kinderen, de gedachte aan het leven na dit leven, den ongelukkige weerhouden van den ontzettenden sprong.

Hij huiverde toen hij aan het zondige denkbeeld dacht, dat in zijn geest was opgekomen. Betaamde het den Christen, terug te schrikken voor den strijd, die hem wachtte, lafhartig zelf een einde te maken aan zijn lijden? Neen, voortaan zou hij op waardige, mannelijke wijze zijn kruis weten te dragen, met moed den strijd onder de oogen zien.

Nog geheel onder den indruk van die gedachten nam de heer Van der Weegen den terugweg aan. Nu er als het ware na de overspanning een reactie was ingetreden, gevoelde hij eerst de brandende hitte der zon, loomheid in zijn beenen en zwaarte in het hoofd. En dan de groote afstand, dien hij nog had af te leggen! Meer dan twee uren ver was hij afgedwaald; zijn beenen weigerden hem hun dienst. Hij vlijde zich daarom een oogenblik in het heidekruid neer om wat rust te nemen, - de rust, die hij zoozeer behoefde. Maar hij vond ze niet, - het was hem als zat hij op brandnetels, de zon zengde hem met haar gloeiende stralen. Hij sprong daarom op en liep verder. Spoedig bemerkte hij, dat hij zijn krachten overschat had, en slechts met moeite kon hij zich voortsleepen. Een folterende dorst kwelde zijn lippen, zijn keel was verschroeiend droog. Wat zou hij niet voor een glas frisch water hebben willen geven! Hoe hij ook om zich heen zag, nergens bespeurde hij een waterader of wel, niets dan de onafzienbare heidevlakte en de effenblauwe lucht, met de gouden schijf der zon in top. Plotseling kwam een denkbeeld in zijn geest op; hij zou zijn dorst kunnen lesschen. Indien hij eens terugging naar die breede sloot met haar klaar, kabbelend water! Wat trok hem dit weer onweerstaanbaar aan! Daar zou hij zijn brandenden dorst kunnen laven! Maar neen, hij zou niet gaan, niet, dat nog een oogenblik bij hem het rampzalige denkbeeld van straks opkwam, neen, hij voelde dat hij de bekoring gewassen was, maar den aanblik van het water zou hij niet kunnen verdragen; het zou een grievend verwijt voor hem zijn en hem aan zijn zwakheid herinneren.

Hij ging dus verder; met spanning rondziend of hij niet ergens aan den gezichteinder een rood dak gewaar werd of uit een schoorsteen rook zag opkringelen. Maar niets, in het geheel niets. Moedeloos zette hij zijn weg voort door de bruinroode erica's, waardoor het loopen hem nu zoo zwaar viel. Goddank, daar ontdekte hij eindelijk iets, dat op een huis geleek, maar inderdaad niets dan een schamele hut was. Hij voelde zijn moed verlevendigd, zijn hoop vernieuwd. Met haastigen tred schreed hij nader en had een oogenblik later de klink der deur in de hand. Een eenvoudig gekleede, maar glundere boerenvrouw trad aanstonds naderbij en noodigde den vermoeiden ouden heer uit, een weinig te rusten. Toen hij haar om wat drinken verzocht, kwam zij aanstonds met een groot glas melk aandragen, dat hij in een paar groote teugen ledigde. Hoe hij ook aandrong, ze bleef volstandig weigeren daarvoor geld aan te nemen.

‘Meneer ziet er erg mu uit, zeuker een langen tocht achter den rug?’ vroeg zij met belangstelling. ‘En dan bij zoo'n hitte! Zonder onweer kommen we den dag nie deur, meneer.’

De heer Van der Weegen antwoordde slechts met een paar korte, onverstaanbare woorden.

‘Meneer heet 't zeuker ôk wel geheurd,’ hervatte de spraakzame vrouw na een korte poos, ‘van diejen moord op meneer Topper. Een ijselijke geschiedenis, meneer! Z'n dochter mot een braaf mèske zijn, nao ik heur, en der eigen diejen moord erg aantrekken. Nou, 't is nie te verwonderen, zei ik zoo van mergen nog teugen onzen Driek. Driek dè is minne mins, meneer, motte weten, vasten èrbèjer bij Teun van der Sande, den rèken boer van 't Schaorhout. En dè zoo'n jonge mins al zoo in de grund bedurven is, om iemand zoo mor goedsmoeds dood te schieten; 't is God geklaagd, meneer. Zoo iemand mosten ze vur zun hèle lèven vastzetten, en dan heet ie nog gin straf genog. En zun vaoder mot ôk nie deugen, nao ik heur. Die mot bekroet zijn, en innen hoop èrme minse motten er onder

zitten. Den appel valt nie ver van den boom, zoo vaoder, zoo zeun! Mor wè schilt er aon, meneer?' vroeg de in den grond goedhartige boerin op geheel anderen toon, toen ze den heer Van der Weegen zag opstaan en waggelend naar de deur gaan.

'Niets, niets, 't is al weer over, 't was maar een duizeling, dat heb ik wel eens meer,' antwoordde de heer Van der Weegen, al zijn geestkracht bijeenrapend, ten einde zich niet aan die vrouw te verraden.

'Blèf liever nog een lutske hier, meneer, ge zit me niemendal in den weg,' betuigde de boerin op hartelijken toon.

'Dank je wel, de buitenlucht zal me goed doen; 't is me hier zoo benauwd,' zei de heer Van der Weegen, terwijl hij op den tast naar de klink der deur zocht.

Een oogenblik later bevond hij zich weer op den muilen zandweg, terwijl de boerin, in de deuropening staande, hem hoofdschuddend naoogde en bij zich zelf mompelde: 'Wè dieje mins toch mankeeren mag? Nou, 'k mag lijen dèt ie goed thuis komt en binnen is veur de bui loskomt.' Dit zeggende, keek zij naar het Zuiden, waar reeds enkele dreigende donderkoppen zichtbaar werden en een verdacht gerommel in de verte den naderenden storm aankondigde.

De heer Van der Weegen sukkelde ondertusschen verder, zonder aan de onweersbui te denken, die achter hem kwam opzetten. Het onweerde in zijn binnenste. Hoe! zelfs die eenzame, afgelegen menschen wisten niet enkel van den moord, maar zij beschouwden ook zijn zoon als schuldig, terwijl ze hem voor een eerloozen oplichter en zwendelaar hielden.

'De appel valt niet ver van den boom; zoo vader, zoo zoon' - het galmde hem als doodsgeklep in de ooren, en het scheen hem toe, dat in het suizen der hooggetakte populieren, door een luwen wind - de voorbede van den naderenden storm - in beweging gebracht, die woorden honderdvoud herhaald werden.

Wat die eenvoudige vrouw hem gezegd had, had hem meer en dieper geschokt dan iets anders. Zijn geheele ziel kwam tegen de aantijging, welke in die woorden vervat lag, in opstand. Het kookte en bruiste in zijn gemoed, als in den krater van een vulkaan, wanneer een vernielende uitbarsting op til is. Allen hielden hem voor schuldig, hem en zijn zoon, - deze een moordenaar, gene een gewetenlooze bankroetier! En toch, geen van beiden had schuld!

Door zijn schande en lijden terneer gedrukt, ging de heer Van der Weegen verder. Hij durfde het hoofd niet opheffen, wanneer iemand hem tegenkwam en hem groette, uit vrees dat het Caïnsteeken der schuld ook op zijn voorhoofd was te lezen.

Eindelijk kwam de lang verwachte onweersbui los. Hevig rommelde de donder, de bliksemflitsen volgden elkaar met ongeëvenaarde snelheid op en tintten het uitspansel met een purperen gloed, de regen plaste bij stroomen neer. Het was een waar noodweer. De heer Van der Weegen merkte het niet, hij hoorde geen donder ratelen, zag geen bliksemschichten het luchtruim doorklieven, en voelde de groote, zware druppels niet, die hem geheel doorweekten. Wat een marteling stond hij uit, welk grievend zielelijden kwelde hem!

Ten slotte naderde hij toch het dorp. Hij durfde evenwel den grooten weg niet nemen, maar sloeg een binnenpaadje in, dat dicht bij zijn woning uitkwam. Hij verhaastte evenwel zijn schreden niet, hij zou nog altijd vroeg genoeg thuis zijn.

Met loomen tred schreed hij voort, hij naderde het hek. Het daarin gegrifte woord 'Buitenlust' scheen hem een bittere ironie toe. Maar wat ging hem dat aan: het was immers zijn huis niet meer, spoedig zou hij het moeten verlaten, en dan, waarheen?

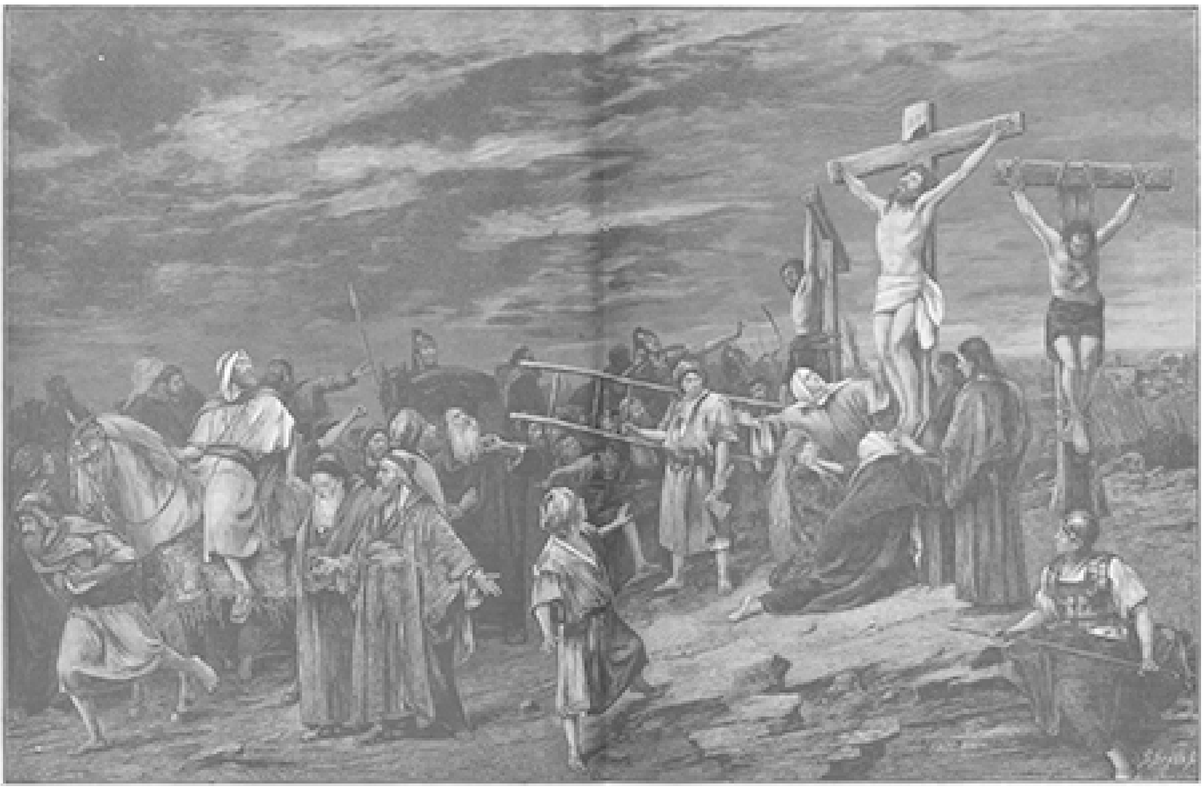

'WAARLIJK, DEZE WAS GODS ZOON!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN MICHAEL MUNKACSY.

Hij bemerkte niet dat zijn dochter Suze hem was te gemoet gesneld, voordat deze hem bij zijn arm had gegrepen en op gejaagden toon gezegd: 'Kom, pa, gauw, we hebben al zoo lang op u gewacht, kom gauw!'

De heer Van der Weegen ontwaakte als uit een droom. 'Wat is er, kind? Weer een nieuw ongeluk?' Hij was hieraan zoo gewend, dat hij deze woorden op haast onverschilligen toon uitsprak.

'Och, pa, moeder is zoo ziek.'

De heer Van der Weegen had deze woorden slechts ten halve gehoord, maar reeds was hij naar binnen geijld, met een vlugheid, die men van een zoo afgemat en uitgeput man niet zou verwacht hebben. Hoe! hij, de droomer, had gemokt over het verleden, de toekomst ingestaard. zonder aan het heden te denken! Hoe had hij zoo egoïstisch kunnen zijn, over zijn eigen lijden te morren, zonder acht te geven op dat zijner vrouw? Het misdadige opzet was zelfs bij hem opgekomen, een einde aan zijn leven te maken, terwijl zijn beminde echtgenoote ziek was, stervende misschien!

In een oogwenk had hij zijn loomheid, zijn lusteloosheid, had hij al de gedachten, die tot dusver zijn ziel bestormden, afgeschud. Eén denkbeeld slechts vervulde meer zijn gemoed: het leven zijner vrouw.

Een oogenblik later stond hij reeds aan haar legerstede. Wat zag zij er afgevallen en vermagerd uit, de voor kort nog zoo krasse en blozende vrouw. Een hevige koorts had een verraderlijk blosje op haar wangen getooverd en deed haar pols onstuimig slaan.

Een glimlach speelde om haar marmerbleeke lippen, toen ze haar man zag binnentreden. Ze had zoo vurig naar hem verlangd, de vrees over zijn lang uitblijven, de angst dat hem een ongeluk mocht overkomen zijn, had den koortsgloed bij haar nog doen stijgen.

De heer Van der Weegen greep hartstochtelijk de doorschijnend bleeke handen zijner vrouw in de zijne. Met één oogopslag had hij gezien welke verwoesting de

verraderlijke ziekte in zoo weinige uren had aangericht. 'Ge zult niet sterven, Marie; zeg, och zeg, dat ge beter zult worden. Wij kunnen je niet missen.' En tranen sprongen hem uit de oogen.

'Neen, Willem, met Gods hulp hoop ik beter te worden,' zei ze op flauwen toon, terwijl ze poogde te glimlachen.

'Ik voel me nu al veel beter, nu ik je weer bij me heb. Maar dan moet je me ook niet meer zoo lang alleen laten... Ik word dan zoo bang...' Een droge, snijdende kuch onderbrak hier haar woorden. 'Ge kunt me nog niet missen,' vervolgde zij na een oogenblik rustens met inspanning, 'niet waar, Willem?... En de meisjes ook niet, en Louis ook niet?... Hij komt immers spoedig terug?... Als hij er is, laat hem dan dadelijk hier komen... Ik verlang er zoo naar hem te zien... Het is hier zoo leeg in huis...'

Vermoeid liet ze het hoofd in het kussen terugvallen, terwijl ze de handen van haar man nog in de hare geklemd hield. De beide meisjes weenden zachtjes en verstikten, om de moeder niet te bedroeven, haar snikken in den zakdoek.

Spoedig hierop kwam de dokter nog eens naar de zieke zien. De geneesheer schudde droevig het hoofd, hij vond den toestand veel verergerd, de koorts was in hevigheid toegenomen.

Zachtjes troonde hij den heer Van der Weegen mee de gang in. 'Arme vriend, zijt gij sterk genoeg om de geheele waarheid te kunnen hooren? Je vrouw is zwaar ziek...'

'Mijn God!' stamelde de ongelukkige, terwijl hij de handen voor zijn oogen sloeg. 'Zal ze sterven, dokter?' vroeg hij op trillenden en gejaagden toon.

'Dat zeg ik niet... ik geloof het niet... Er bestaat geen onmiddellijk gevaar, en dan, ze heeft een sterk gestel. De voorzichtigheid echter gebiedt den pastoor te waarschuwen. Ik zal even bij hem aanloopen...'

De heer Van der Weegen brak in een krampachtig snikken uit.

'Toon dat ge een man zijt, mijn vriend, en denk aan uw dochters. Nog eens, er bestaat geen direct gevaar, 't is enkel een maatregel van voorzichtigheid. Binnen een uur ben ik terug. Nog iets, wat ik u bidden mag, voor uw vrouw volkomen rust, de minste schok, de geringste opwinding kan doodelijk zijn!'

(*Wordt vervolgd.*)

Het oud Landhuis.

I.

'Zoo, dus hier woont Karel?' vroeg een corpulente, reeds bejaarde en opzichtig gekleede dame met een lorgnet op den neus aan haar geleider, een oudachtig, spichtig en keurig gekleed heer met een zorgvuldig onderhouden grijzen knevel.

'Ja, Cornelia, dat is het huis. Een oude hut, vind je niet?'

'Nu, als ze Karel maar aanstaat, dat is de hoofdzaak. 't Is echt ouderwetsch, met die erkers en krullen en dat torentje. Noemen ze dat geen gothieke stijl, man? En daar is een flinke tuin bij dat huis; kijk eens raar die oude olmen en linden. Maar zeg eens, wat voert Karel hier nu eigenlijk uit?'

'Nu ja, hij studeert, oudheden of zoo iets. Er moeten hier in den omtrek veel merkwaardigheden zijn, hunnebedden en zoo meer. Als ik het goed gehoord heb, is Karel van zins, daar een boek over te schrijven en zoodoende beroemd te worden. Maar laten we toch binnengaan!'

Het paar ging nu door de openstaande oude ijzeren poort, die toegang gaf tot het landhuis.

Op een met helderwit kiezelzand bedekt voetpad wandelde een jonge, eenvoudig gekleede dame naast een oude boerenvrouw, die zoodra ze de bezoekers gewaar werd, haar jonge geleidster in den steek liet en op de vreemdelingen toetrad.

'Dat is nog een erg jong meisje,' merkte Cornelia aan, terwijl ze met een lang niet vriendelijken blik naar de jonge dame keek.

'Ik ben vrouw Van Beers, de huishoudster,' zei de boerenvrouw, terwijl ze met het hoofd neeg. 'Wat believen mijnheer en mevrouw?'

'Is dokter Snijders thuis?' vroeg de oude heer.

'Ja, de dokter is boven op zijn kamer. Als u het goedvindt, zal ik u voorgaan.'

Maar Karel scheen de bezoekers al uit zijn raam gezien te hebben, want hij kwam ze op de trap tegen. Hij was een slanke jonge man, met een blozend gezicht en een blonden baard, breede borst en handen zoo groot als een paar berenklauwen.

'Wel, dag Karel, hoe maak je 't?' riep de oude dame hem verheugd te gemoet.

'Dag jongen,' zei de oude heer.

Karel reikte elk hunner een van zijn berenklauwen toe en begroette hen lachend. Hij moest telkens lachen als hij hen zag, want het kwam hem toch zoo vreemd voor, dat beiden, zijn vader en mevrouw Cordens, de weduwe van burgemeester Mulder, sedert enkele weken een 'jong' paar waren. Natuurlijk verzekerden beiden elkaar, dat ze uit liefde waren getrouwd, maar de oude gepensioneerde kapitein Snijders had toch meer aan het groote vermogen der weduwe en aan zijn gemak gedacht, en zij vond het aangenamer de vrouw van een kapitein dan de weduwe van een burgemeester te zijn.

Een domicilie hadden zij eigenlijk nog niet, want mevrouw Cordens had haar bezittingen in het stadje, waarover haar overleden echtgenoot eens regeerde, verkocht, omdat de domme klein-stedelingen haar met haar tweede huwelijk voor den gek hielden. De koopsom met hetgeen zij verder bezat had zij in goede staatspapieren belegd.

Nu legden zij bij Karel in zijn nieuwe woning hun eerste bezoek af en mevrouw Cordens was in haar nopjes, de moeder van een zoo knappen en veelbelovenden zoon te zijn geworden. Dokter Snijders, die zich inderdaad met oudheidkundige studiën onledig hield, voerde de bezoekers in zijn fraai gemeubelde zitkamer, waar men door de vensters zoowel op den straatweg naar de stad als op den tuin uitzicht had. Voor een der vensters stonden twee potten met pas geplukte bloemen.

'Dat zijn mooie bloemen,' zei mevrouw Cordens, 'van wie zijn die?'

'Vrouw Van Beers heeft ze me gebracht,' antwoordde de dokter, blozend als een jong meisje.

'En wie is dat jonge meisje toch?' vroeg de stiefmoeder verder, terwijl zij uit het raam een blik in den tuin sloeg,

'Dat jonge meisje? U bedoelt juffrouw Laura, - ik wil zeggen juffrouw Van Helten. Zij is de eigenares van dit huis.'

'Zoo. Ze is dus wel rijk?'

'Rijk? Lieve Hemel, neen, ze is arm, want het huis brengt haar behalve mijn huur niets op. Haar vader moet een welgestelde man geweest zijn, zooals vrouw Van Beers mij verteld heeft, maar hij had zijn heele vermogen aan een bankier toevertrouwd, die hem schandelijk bedrogen heeft. Dezen slag kon hij niet te boven komen. Nu heeft hij zijn eenige dochter arm en verweesd achtergelaten.'

'Hm, jammer, erg jammer, Sta je met haar op goeden voet?'

De jonge geleerde merkte aan den zonderlingen toon van deze vraag, dat zijn stiefmoeder hem wilde uithooren, en hij begreep op zijn hoede te moeten zijn.

‘Ik spreek de jonge dame zelden,’ antwoordde hij koel; ‘zij is erg terughoudend en ik heb eigenlijk alleen met vrouw Van Beers te maken. Voor het overige heeft het meisje nog een voogd.’

‘Maar het bevalt je toch hier?’ vroeg mevrouw Cordens verder.

‘Zeker, het is hier een bekoorlijk plekje. Kijk maar eens om u heen - daarboven de rivier en met hout begroeide heuvels, verderop groene weiden. Aan den anderen kant de schilderachtig gelegen stad.’

‘Ja, het schijnt hier inderdaad prettig wonen te zijn,’ was mevrouw Cordens van meening.

‘De omgeving dat gaat en de oude hut is nog zoo kwaad niet,’ merkte de kapitein schijnbaar onverschillig op. ‘Wij blijven nog een tijdje in een hotel in de stad en zullen je dikwijls komen opzoeken. Ga je mee dineeren?’

‘Ik ben zóó klaar,’ gaf de dokter ten antwoord.

‘Dat is lief van je, Karel,’ zei de stiefmoeder, ‘kleed je dus gauw wat aan.’

Terwijl de jonge geleerde dit deed, trad mevrouw Cordens weer op het venster toe en keek naar buiten. Zij zag de jonge dame nog in den tuin op en neer wandelen.

‘Die moet er uit en het huis koop ik,’ dacht ze bij zichzelf.

De kapitein stond voor een ander raam en maakte bij zichzelf dezelfde overweging.

‘We kunnen hier met ons drieën prettig wonen. Ik zal het huis in het geheim koopen en beiden er mee verrassen. Veel kan die oude hut niet kosten. Huizen hebben hier niet veel waarde.’

Voordat het jonge paar zich met den zoon verwijderde, nam mevrouw Cordens onder een handig voorwendsel vrouw Van Beers ter zijde.

‘Beste vrouw,’ zei ze geheimzinnig, ‘wat denk je, zou dit huis te koop zijn?’

‘Dat zou goed voor juffrouw Van Helten zijn, dat wil zeggen, als er een flinke prijs voor betaald wordt,’ antwoordde de huishoudster. ‘Dan kreeg ze geld in de hand, want daar heeft ze gebrek aan.’

‘Nu weet je wat?’ vervolgde mevrouw Cordens, ‘ik zal het koopen, help mij daarbij een handje! Het zal je geen nadeel doen, en voor het overige kunt ge er tot je dood in blijven. Maar mondje dicht. Niemand mag er iets van merken. Ik wil er mijn man en mijn zoon mee verrassen. Hier, neem dit al vast.’ Met stopte ze de vrouw een rijksdaalder in de hand.

‘Ik dank u wel, mevrouw, dank u wel,’ fluisterde vrouw Van Beers met een alleronderdanigste buiging.

‘Ik zal mijn best doen, daar kan u op aan, U doet het best, als u direct naar den voogd gaat, dat is de oude advocaat Van Galen in de Schepelstraat nummer 9, dan kan u met hem alles afmaken. Ik zal ondertusschen de juffrouw wel bepraten.’

‘En ze moet dan natuurlijk naar een andere woning uitzien,’ voegde mevrouw Cordens er losjes bij, ‘want dan is er voor haar hier geen plaats meer.’

‘Laat dat maar aan mij over, alles komt in orde,’ besloot vrouw Van Beers deze diplomatieke verhandeling, en van beide vrouwen dacht elk dat de andere de minst slimme was.

‘Geen plaats meer voor de juffrouw!’ zei de oude huishoudster, ‘hoe ze dat zoo leukweg zei. Het liefst had zij ze dadelijk uit haar huis gezet. Maar dit is zeker, dat het de beste gelegenheid voor juffrouw Laura zou zijn, om een mooien hoop geld te krijgen, en dan vindt ze later gemakkelijk een goeden man. Nu ik zal haar toch zeggen,

wat er op touw wordt gezet, en het mag gaan zooals het wil, voor een prikje zal die trotsche mevrouw dit huis niet hebben. Neen, zoo dom zal de voogd niet zijn.'

Nog denzelfden dag verscheen kapitein Snijders bij advocaat Van Galen.

'Neem me niet kwalijk, mijnheer,' zei hij na de eerste begroeting, 'als ik goed ben ingelicht, beheert u het huisje van juffrouw Van Helten?'

'Het huisje?' herhaalde Van Galen. 'Zoo noem ik het niet, - dat is een mooie landelijke bezitting, een paradijs voor een kenner, mijnheer.'

'Maar het heeft in den tegenwoordigen tijd toch weinig waarde meer,' meende de kapitein, die het in zijn belang voor gepast hield, het huis zooveel mogelijk te kleineeren. 'Daar mijn zoon er echter juist in woont en hier zijn stadiën voortzet, ben ik niet ongenegen het te koopen, op voorwaarde, dat voor de oude hut geen te hooge prijs gevraagd wordt.'

'Oude hut, zegt u? Neem me niet kwalijk, waarde heer, maar voor juffrouw Van Helten, wier voogd ik de eer heb te zijn, heeft die oude hut toch groote waarde, want ze woont er in....'

'Ze heeft evenwel geen vermogen, naar ik hoor,' viel de kapitein hem in de rede, 'en het zou toch beter voor haar zijn, als ze er een aannemelijken prijs voor maakte.'

'Hm, hm,' zei de oude rechtsgeleerde; 'nu, ik zal met mijn pupil daarover spreken. Indien u morgen of overmorgen eens wil terugkomen... Zulke zaken moeten grondig overwogen worden.'

'Goed, ik zal terugkomen,' zei de kapitein, 'maar maak één voorwaarde; zeg tegen niemand, dat ik het huis wil koopen. Het moet voor de mijnen een verrassing zijn, als de koop doorgaat.'

Dit beloofde de advocaat en de kapitein ging heen.

Kort hierop kwam vrouw Van Beers.

'Mijnheer de advocaat,' begon ze geheimzinnig, 'ik kom tot u voor een zaak van belang en de juffrouw weet er van. Er is een oude dame bij ons geweest, die het huis wil koopen.'

De oude rechtsgeleerde was ten hoogste verbaasd. Vroeger waagde geen sterveling er een bod op en nu kwamen de kooplustigen aanstormen.

'Een oude dame, zeg je? En wie is het?'

'De moeder van dokter Snijder.'

'O zoo.'

'Ja, maar de zaak moet stipt geheim blijven; geen mensch mag er van weten, ook de dokter of zijn vader niet. Het moet een verrassing zijn.'

De oude heer lachte hartelijk. Zoo iets was hem in zijn lange praktijk nog nooit voorgekomen: man en vrouw, die elkaar met hetzelfde wilden verrassen.

'Zoo, zoo,' zei hij. 'Het moet geheim blijven, en wat zegt juffrouw Laura wel daarvan?'

'Het spijt haar natuurlijk, het huis te moeten verlaten, waarin ze geboren is, maar dat kan nu eenmaal niet anders. Als er een goede prijs voor betaald wordt, is ze er niet tegen. Ik kom hier, opdat u er al van zou weten, als de oude dame bij u komt, en het niet voor een appel en een ei zou van de hand doen.'

'Ik, voor een appel en een ei van de hand doen? Neen, voor den drommel niet. Zeg maar aan de juffrouw, dat, als het huis verkocht wordt, het enkel in haar voordeel zal geschieden. Daar kan ze zich op verlaten. Laat de oude dame nu maar komen, ik ben er op voorbereid.' En hij schaterde van het lachen.

Vrouw Van Beers kon maar met begrijpen, waarom de anders zoo ernstige oude heer bij een zoo gewichtige zaak lachte, en ten hoogste verbaasd ging zij heen.

Den volgenden morgen kwam de vrouw van kapitein Snijder hij hem.

'Ik ben naar u verwezen,' zei zij; 'u moet de voogd zijn van juffrouw.... och hoe heet ze ook weer?.... nu, die daar buiten in het landhuis woont.'

'Juffrouw Van Helten?'

'Juist, het huis is immers te koop?'

De advocaat haalde de schouders op.

'Ik sta al met een kooper in onderhandeling, mevrouw....'

'Wat? Dus ik kom te laat? Is de koop dan al gesloten?'

'Ik zei: in onderhandeling, mevrouw. De

kooplustige biedt echter een zeer hoogen prijs, een liefhebbersprijs om het zoo eens te noemen.'

'Zoo! Wat biedt hij dan? Ik kan het ook - mijn middelen veroorloven het mij. Nu, hoeveel biedt hij?'

'Vijftien duizend gulden...'

'Een hoop geld, veel te veel. Maar ik moet het huis hebben. Welnu, ik bied zestien duizend.'

De oogen van den ouden heer schitterden, maar hij wist zich te beheerschen.

'Een mooi bod,' antwoordde hij gelaten, 'niet te versmaden; maar u begrijpt, mevrouw, dat ik er den anderen kooper eerst over moet hooren, hij heeft eenigermate den voorrang. Wanneer u dan zoo goed zou willen zijn, morgen of overmogen nog eens bij mij aan te komen.'

Mevrouw Snijder had vreeselijk het land, maar zooveel te koppiger werd zij.

'Nu, ik kom terug,' verklaarde ze, 'en wat de andere kooper kan, kan ik zeker, of het moest de groote Mogol zijn. Dus tot morgen, hoe laat?'

'Laten we het houden op elf uur voormiddags.'

'Goed, ik zal er zijn, adieu!'

De advocaat deed haar tot aan de deur uitgeleide en nam met een diepe buiging afscheid van haar. Daarna wreef hij zich vergenoegd in de handen.

'Deze kooplust zal mijn lieve pupil ten goede komen,' mompelde hij.

Mevrouw Snijder ergerde zich dood, dat ze op zoo groote moeilijkheden stuitte en ze had al haar zelfbeheersching noodig, om haar ontroering te onderdrukken en haar tong te betoomen, ten einde zich tegenover haar echtgenoot niet te verraden.

'Als het geen verrassing was, verloor de zaak al haar waarde,' zei ze bij zich zelf, 'en eigenlijk, op hoe duurder het huis mij komt, des te mooier zal de verrassing voor Karel zijn. Ik heb voor dien lieven jongen alles over.'

Terwijl ze in de stad nog een paar inkoopen deed, kwam de kapitein bij den advocaat Van Galen.

'Nu?' vroeg hij, 'hoe staat het met het huisje?'

'Het huisje is vrij gezocht, mijnheer,' antwoordde de rechtsgeleerde. 'De streek leent zich dan ook uitstekend tot een zomerverblijf voor rijke lui. Ik heb al een bod van zestien duizend gulden gekregen.'

'Wat? Voor die oude hut? Zestien duizend gulden? Is de kerel gek?'

'Pardon, waarde heer, we hebben niet met een heer, maar met een dame te doen, die voor het overige niets minder dan gek, maar zeer rijk is.'

'Alle bliksems! Voor den dit en den dat - zestien duizend gulden; 't is krankzinnig. Maar wie is het dan toch? Heeft ze millioenen?'

De advocaat haalde de schouders op.

'De dame schijnt inderdaad een millionnair te zijn, maar u weet, dat bij zulke zaken discretie de eerste plicht van den rechtsgeleerde is. Zoolang de koop niet is gesloten, heb ik het recht niet namen te noemen.'

'Alle duivels! Ik *moet* de hut hebben, begrepen? Zou ik met de dame zelf niet eens kunnen spreken? Is ze jong of oud?'

'Hm, jong is ze nu juist niet meer.'

'Oud dus, een draak! een krokodil! Mij zoo in het vaarwater te komen! De duivel hale ze! Weet je wat, ik bied u zeventien duizend gulden, maar dan sluit u onmiddellijk den koop met mij af.'

‘Het is zeker een heel mooi bod, mijn beste heer, maar ik moet er toch eerst de dame over hooren; ze heeft om zoo te zeggen den voorrang....’

‘En dan gooit ze er mijn zoon uit! Ik wou, dat u haar eens zei, dat ik wel lust had ze te vierendeelen! En wanneer zal de beslissing genomen worden?’

‘Laten we 't houden op overmorgen twaalf uur.’

‘Goed, ik zal komen en naar ik hoop zal die.... dat oude wijf niet zoo gek zijn, nog hooger te bieden."

De advocaat glimlachte.

‘U kan het mij niet kwalijk nemen, kapitein, dat ik in het belang van mijn pupil uw hoop niet deel. Nu tot overmorgen, waarde heer, het zal denkelijk nogal losloopen. Tot ziens.’

De kapitein ging woedend heen, maar hij zwoer bij kris en bij kras, dat het huis het zijne zou worden.

‘Ik had nooit gedacht,’ bromde hij binnensmonds, ‘dat die advocaat, die er zoo eenvoudig uitziet, een zoo sluwe vos zou zijn. Maar zoo zijn ze allemaal, die rechtsgeleerde pennelikkers! Zeventien duizend gulden! 't is eigenlijk de helft te veel, maar 't is goed, dat wij de centen er voor hebben. Wat zullen mijn vrouw en Karel groote oogen opzetten, als ik hun zeg, dat wij de oude hut hebben, - en hebben moet ik ze, bij alle duivels! Een dure verrassing, een heel dure verrassing!’

(*Wordt vervolgd.*)

Het laatste zonnetje.

‘Zoo jong nog, en reeds sterven! - Heer,
'k Zou gaarne nog wat leven;
Maar 'k geef gewillig aan U weer,
Wat Gij mij hebt gegeven.’

‘Mijn dierbren, ja 'k wil sterven gaan
In d'opgang mijner dagen.
Ach, ziet mij niet zoo treurig aan.
Aanbidt Gods welbehagen.’ -

Zoo mijmert hij den ganschen nacht,
Den laatsten van zijn leven;
Waarna hij blij ten offer bracht
Wat God hem had gegeven.

Al stiller wordt zijn stervenszucht
En zwakker 't ademhalen,
Tot eindelijk het duister vlucht
Voor de eerste zonnestralen.

‘Nu ga ik sterven!’ - murmelt hij -
‘Reeds zie 'k het licht verflauwen,
Maar 'k wensch - och schuif 't gordijn op zij -
Nog eens de zon te aanschouwen!’

Daar straalt de zon in lentedos
Aan de onbewolkte transen....
En doet voor 't laatst met lichten blos
De bleeke wangen glanzen.

Dan sluit hij zacht zijn oogen dicht,
Ten afscheid van het leven,

Om naar het eeuwig zonnelicht
Der Godheid op te zweven!

M.E.

Wetenswaardig Allerlei.

Een brievenbus voor zeevaarders. -

Aan de zuidspits van Afrika ligt op een punt, dat aan al de zeevarenden in die streken wel bekend is, een vaatje dat als brievenbus dienst doet. Voorbijvarende schepen nemen daar de voor hen bestemde brieven uit en leggen er de correspondenties, die zij verzenden willen, in. Die plek is door gewoonte en gebruik als het ware geheiligd, zoodat er geen vrees behoeft te bestaan, dat brieven door onbevoegden zullen worden weggehaald.

Ook in Europa, midden in beschaafde landen, heeft men dergelijke brievenbussen; bij gebrek aan andere gelegenheden worden daartoe gewoonlijk herbergen uitgekozen. Zoo is te Mannheim met goedvinden der postdirectie een gelegenheid tot het verleggen van brieven en telegrammen aan Rijnschippers gevestigd.

Welke beteekenis deze brievenpost op eigen gelegenheid voor het schippersvolk heeft, kan hieruit blijken, dat het aantal brieven, die in het jaar 1890 daar aangekomen en door schippers afgehaald waren, niet minder dan 7050 bedroeg. De Duitsche postdirectie toont hierdoor, hoe zij zich naar alle behoeften van het verkeer weet te voegen.

Vraatzucht van slakken. -

Deze eigenaardigheid bij deze weekdieren is niet te verwonderen, als men in aanmerking neemt, dat zij een voor haar omvang buiten alle verhouding groote menigte tanden hebben. De gewone tuinslak moet in 150 rijen 21.000 scherpe tanden en de groote nachtslak, die men dikwijls op paden in bosschen aantreft, er 26.000 hebben.

Ongevoeligheid voor pijn. -

Toen in het jaar 1562 de gezant van keizer Ferdinand, Busberg, op zijn terugreis van Constantinopel de toenmaals Turksche stad Buda aandeed, zond de pasja hem eenige soldaten en dienaars te gemoet om hem te verwelkomen. Deze laatsten maakten zijn opmerkzaamheid in hooge mate gaande. Want - zoo verhaalt hij zelf - op het onbedekte en kaalgeschoren hoofd hadden zij een lange inkeeping in de huid gemaakt en in deze wonde een heele hoop veeren gestoken. Hoewel ze dropen van het bloed, lieten ze geen pijn merken, maar reden, alsof ze krankzinnig waren, vroolijk en zingend verder.

Onmiddellijk voor Busberg liepen eenige soldaten te voet: een van hen had bloote armen en ze boven den elleboog met een mes doorboord, een ander had zich de heup zoodanig doorboord, dat hij er een knots insteken en ze als van een gordel kon laten afhangen. Een derde had op zijn schedel een hoefijzer met verscheidene spijkers

vastgehecht. Dit was echter al lang geleden, zoodat de spijkers zoodanig met het vleesch waren samengegroeid, dat ze zich niet meer bewogen.

Zij vergezelden Busberg tot aan het paleis van den pasja, en toen deze zag, dat de oogen van den gezant nieuwsgierig op hen gericht bleven, vroeg hij, wat hij daarvan dacht. ‘Dit,’ zei Busberg, ‘dat wat zij met hun huid doen, ik niet graag met mijn jas zou doen.’

De pasja moest lachen en liet den gezant goedgeluimd weggaan.

De historische windmolen bij Potsdam. -

Eenigen tijd geleden deed in de Duitsche pers het bericht de ronde, dat de zoogenaamde ‘historische windmolen’ van Sans-Souci verkocht was en afgebroken zou worden. Dit is een dwaling. De Hollandsche molen van Sans-Souci kan in het geheel niet verkocht worden, want bij bevindt zich niet in het bezit van een particulier, maar werd reeds omtrent vijftig jaar geleden door koning Frederik Wilhelm IV met een niet ver daarvandaan staanden molen van de toenmalige bezitters door koop verkregen. Terwijl deze laatste werd afgebroken, bleef de Hollandsche molen behouden, omdat daaraan de bekende legende met Frederik den Groote verbonden was. Hier evenwel is de bekende spreekwijze: ‘Er zijn nog rechters te Berlijn’ niet op het gesprek, dat de groote koning met den molenaar moet

gehad hebben, van toepassing. Misschien minder bekend dan de sage, die zich aan den molenaar van Sans-Souci en koning Frederik II vastknoopt, is, dat de eigenaar van den historischen molen hem aan koning Frederik Wilhelm III te koop aanbood, omdat hij zich door zijn geldelijke omstandigheden daartoe gedwongen zag Het antwoord des konings luidde, dat hij den molen niet mocht verkoopen, daar deze niet hem, maar de geschiedenis toebehoorde.

De koning ondersteunde nu jaarlijks den molenaar op deze wijze, dat hij hem een balans van zijn inkomsten en uitgaven moest voorleggen; de koning betaalde het verschil. De historische molen maakte evenwel slechte zaken; hij kon niet met de andere molens concurreeren, hoewel deze geen subsidie kregen, en de koning moest hoe langer hoe meer bijpassen, soms zelfs 700 thaler.

Toen koning Frederik Willem III stierf, werd het den molenaar bang om het hart. Hij had geen schriftelijke toezegging van de jaarlijksche subsidie. Niet zonder vrees naderde hij dus in den herfst van het jaar 1840 den nieuwen vorst met een brood van het eerste graan van het jaar, een formaliteit, die de molenaar jaarlijks ten opzichte van koning Frederik Wilhelm III was nagekomen. De molenaar lei daarbij zwijgend zijn rekening over en den volgenden morgen ontving hij het geld. De koning gaf den molenaar de verzekering, dat voorloopig tusschen hen alles, zoo blijven zou, als het ten tijde van zijn vader geweest was. De molen van Sans-Souci zou even lang bestaan als het slot te Sans-Souci. Sedert 1858 word de molen, nadat de bezitter het tijdelijke met het eeuwige verwisseld had, en hij door aankoop in het bezit van Frederik Wilhelm IV was gekomen, niet meer tot malen gebruikt. Den 3n Februari 1867 werden zijn vier wieken door een storm afgeslagen, zoodat ze nu geheel nieuw moesten aangebracht worden.

JESUS WORDT IN HET GRAF GELEGD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RAFAEL.

Blauwe oogen en groote mannen. -

Volgens een optisch tijdschrift zouden bijna alle groote mannen in vroeger en later tijd blauwe oogen gehad hebben. Socrates, Shakespeare, Locke, Bacon, Milton, Göthe, Franklin, Napoleon en zooveel andere beroemdheden hadden blauwe oogen. Ook verschillende groote mannen van onzen tijd, als Gladstone, Bismarck, Virchow enz. hebben oogen van dezelfde kleur, alsmede alle presidenten der Vereenigde Staten, met Washington te beginnen. Alleen de onlangs afgetreden president Harrison was hierop een uitzondering. Zou Grover Cleveland misschien aan zijn blauwe oogen de overwinning hebben te danken gehad?

[Nummer 38]

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.

XI.

Hoe doodsch en uitgestorven, ondanks de lachende omgeving, schijnt de woning, waar voor nog slechts weinige dagen de heer Topper zijn leven in een zalig nietsdoen sleet, waar hij door den dood verrast werd te midden van zijn eerzuchtige en vèrreikende plannen voor een toekomst, die hem zou worden afgesneden.

Hoe beklagenswaardig is het lot der rijke en toch zoo arme weeze, nu ze geheel alleen staat op de wereld, alleen met haar gedachten, die haar het heden ondraaglijk, de toekomst hopeloos maken. Hoe leeg is het in haar hart, waar haar vader, ondanks zijn zelfzucht en eigenliefde, een zoo groote plaats innam, te leeger, omdat daarin nog een andere leemte is ontstaan, die door niets kan worden aangevuld.

Eenzaam zit Agnes in een leuningstoel, op eenigen afstand van het raam. Ze overweegt het verleden, de gebeurtenissen der laatste droevige dagen, ze denkt aan haar vader, haar op zoo noodlottige wijze plotseling ontrukt. 't Is haar, te midden van het lijden van het heden, een genot, zich weer de dagen voor den geest te brengen, toen ze nog een klein kind was en haar vader met haar speelde, ze denkt ook weer aan haar moeder, de goede, zachte vrouw, reeds voor jaren haar echtgenoot in den dood voorgegaan.

MORGENGEBED, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. MUNIER.

Hoeveel drukke, woelige en droevige dagen waren achter den rug! Een tijd van verademing, van rust was nu voor haar aangebroken, maar het was niet de verademing, de rust, waaraan zij zoo groote behoefte had. Haar bloedverwanten waren overgekomen om bij de begrafenis haars vaders tegenwoordig te zijn. Eerst heden was de laatste vertrokken - haar peettante, aan wie zij nog slechts weinige dagen geleden een zoo dringenden en roerenden brief had geschreven, om de Van der Weegen's te helpen, en die hem op zoo hardvochtige wijze had beantwoord. Ze had Agnes aangeraden, en er zelfs krachtig op aangedrongen, dat ze het groote, leege huis zou verlaten, waaraan voortaan enkel droevige herinneringen waren verbonden, en zich bij haar tante in de stad te vestigen, waar ze overvloedige gelegenheid zou vinden om zich te verstrooien. Agnes echter had geweigerd: behalve dat ze niet aan verstrooiingen hechtte, was het huis haar nu zoo mogelijk nog dierbaarder geworden. Ze was daar dichter bij het graf der geliefde dooden, ze zou in dat huis leven met de herinneringen aan haar ouders, hun geest zou haar daar nog omzweven, ze zou met hen kunnen spreken Ze zou alles in den toestand laten, zooals het

bij den dood haars vaders was. Het huis zou daardoor, meende ze, minder eenzaam en zij zelf minder verlaten zijn. Agnes was dus gebleven, al had ook de statige matrone het hoofd geschud over de eigenzinnigheid van haar petekind en van onverstandige meisjesgrillen gemompeld.

De tante had ook de onkieschheid gehad, een teere plek aan te raken, door haar op lompe wijze aan haar brief te herinneren - op zulk een oogenblik en op die plaats! - en haar te vragen of ze geen gelijk gehad had met allen onderstand te weigeren, of Agnes nu ook niet tot het inzicht was gekomen, dat de Van der Weegen's schurken waren. Ze had zich zelfs niet ontzien, het jonge meisje te vragen, of ze niet aan Louis' schuld gelooide, - *zij* wist zeker, dat hij de moordenaar was. Dit alles kwam Agnes achtereenvolgens voor den geest. En toch, hoeveel wee en verdriet het haar berokkende, hoe telkens daardoor de oude wonden werden opengereten, toch schepte zij er een soort van wellust in, het treurige verleden weer voor haar geestesoog te laten voorbijtrekken. Ze vond er genoegen in, zich zelf te pijnigen, en in plaats van verstrooiing en afleiding te zoeken, in stee van die sombere herinneringen zooveel mogelijk uit haar geest te verbannen, haalde zij ze telkens weer op en vermeide zich daarin, als was het een onwaardeerbaar genot.

Vreemde inrichting van het menschelijk hart, dat bij fijngevoelige naturen, bij een fijn georganiseerd zenuwstelsel bij voorkeur bij droevige herinneringen verwijlt en zich verlustigt in het aanschouwen van een met wolken gepakte lucht, van een onheilzwangere toekomst. Dit is niet de heldenmoed, die onversaagd alle gevaren trotseert, en onbeschroomd den zwaarsten strijd aanbindt, vertrouwende op zijn beproefde kracht en sterkte - neen, het is de zwakheid, die in onverschilligheid is ontaard, de kleinmoedigheid, die bewusteloos en lusteloos het gevaar ziet naken, maar er zich niet om bekommert.

Ook Agnes had van die vlagen van kleinmoedigheid en lusteloosheid. Zij gaf dan om niets meer, de toekomst scheen haar in die oogenblikken een kille ijsvlakte, waarover geen zefier suisde, maar enkel de gure Noordenwind blies. Zij kon den aanblik van Gods schoone natuur niet verdragen; wrevelig wendde zij den blik af, wanneer deze een oogenblik wilde toeven op het verrukkelijke zomerlandschap om haar heen. De bloeiende rozen en stralende tulpen boezemden haar een onbeschrijflijken afkeer in, en met ziekelijke weekheid kon zij lang naar een geknakte lelie blijven staren, die treurig haar kelkje naar den grond boog. Zij voelde het, dit was het beeld van haar verder leven: evenals die bloem zou ook zij wegkwijnen, bij gebrek aan levenssap. In dien gemoedstoestand maakte een hopelooze weemoed zich van haar ziel meester, ze verlangde naar den dood, ze wilde de aarde ontvlieden, die haar zoo zielloos en koud toescheen en met haar dierbaren in den dood vereenigd worden. Lang duurde die toestand echter niet; spoedig kwam haar beter gevoel boven. Het was zondige zwakheid, die haar aldus deed denken en dien wensch vormen, geen berusting in den wil van God. Het leven mocht voor haar een zware kamp zijn, het voegde haar als Christin dien moedig het hoofd te bieden. Het hart door tegenstrijdige gevoelens bestormd, doorleefde het jonge meisje droevige, moeitevolle dagen. De gedachte aan haars vaders treurig en ontijdig einde was haar een voortdurende bron van kwelling en lijden; meer echter nog het denkbeeld, dat Louis, de uitverkorene haars harten, dien zij reeds als haar aanstaanden echtgenoot had beschouwd, wien zij liefde toedroeg en achting, onder verdenking van den moord op haar vader in de gevangenis zuchtte. Hij was onschuldig. Elke vezel van haar hart, elke zenuw en

spier van haar lichaam scheen haar dit luide toe te roepen. Hoe! hij schuldig? Onmogelijk! Zij wikte en woog niet, zij overdacht niet bij zich zelf het voor en tegen; de gronden, waarop anderen hem schuldig achtten, kwamen bij haar niet in aanmerking, de schijn had geen vat op haar. Bij haar geen weifeling, geen angstige spanning en slingering tusschen hoop en vrees; haar hart sprak hem vrij en hiermee was alles gezegd. Of zij dan niet aan hem dacht? Veel, bijna altijd. Zijn beeld wilde haar geen oogenblik uit den geest; zij besefte zijn lijden, het zielelijden dat hem moest folteren. Zij leed met hem, zij leed zoo mogelijk nog meer dan hij.

En dan, onder hoeveel leed en kommer ging diens zwaar beproefde familie gebukt! Het was Agnes niet ontgaan, dat even geeerd en gezien als deze weleer was, zij nu met evenveel minachting over den schouder werd aangezien en gemeden. Velen van hen, die haar hun deelneming waren komen betuigen in het zware verlies, dat haar had getroffen, hadden zich voor de Van der Weegen's beleedigende uitdrukkingen laten ontvallen en sommigen hadden, op het voorbeeld harer peettante, zelfs niet geschroomd, Louis openlijk voor den moordenaar en den heer Van der Weegen voor een oplichter uit te krijten. Het sneed het jonge meisje door de ziel, dat de kortzichtige wereld het reeds waagde, meedoogenloos haar schuldig te doen hooren, nog vóór de rechtbank vonnis had gewezen. Het was als schepte zij er behagen in, de familie, die zij eenmaal met eerbied en achting had behandeld, met slijk te werpen en ze met haar zwadder van laster en verguizing te besmeuren. In dezen onedelen wedstrijd van versmading en hoon droegen zij den palm weg, die het meest aan de Van der Weegen's hadden te danken, die vaak door hen waren geworden wat zij waren, en door nu de ongelukkigen te verloochenen en met steenen naar hen te werpen, de wereld trachtten diets te maken, dat zij hun in vroeger jaren niets waren verschuldigd.

Eerst nu werd het Agnes duidelijk, dat het ras der Judassen nog niet is uitgestorven, en kreeg haar vertrouwen in de menschen een tweeden, nog grooteren schok.

Nog altijd zat het jonge meisje, in droevige gepeinzen verzonken, voor het raam. Nu en dan staarde ze naar buiten, als verwachtte zij iemand, naar wiens komst ze vurig verlangde. Wat ziet ze er bleek uit, hoe doorschijnend wit is haar gelaatskleur, hoe vochtig staat haar oog. Het stemmig zwarte rouwgewaad, dat haar ranke gestalte omsluit, kleedt haar voortreffelijk, maar doet haar bleekheid nog meer uitkomen. Tersluiks pinkt ze een traan weg, die opwelt in haar helderblauw oog, bij welks glans geen edelsteen kan halen. Reeds enkele malen is ze van haar stoel opgestaan en heeft in het vertrek een en ander verschikt, zonder juist te weten wat ze deed, want haar gedachten verwijlden elders, en is weer gaan zitten. Herhaaldelijk heeft ze op de pendule gekeken en daarna schuchter den blik naar buiten geslagen, als viel haar het wachten te lang. Ze denkt nu aan mevrouw Van der Weegen, die zwaar ziek is, zoo zelfs, dat de dokter gevreesd heeft voor haar leven. Nu is haar toestand wel wat beter, maar zal de beterschap aanhouden? Zal haar gestel tegen de verwoesting der koorts bestand zijn? Het jonge meisje voelt, dat door den dood dezer goede, edele vrouw een nieuwe leegte zou ontstaan in haar hart, dat iets van haarzelf zou worden weggenomen. En dan, wat een slag voor haar man, voor Suze en Greta, voor Louis vooral.... Goddank! daar nadert hij, dien zij zoo vurig verbeid heeft, wiens komst steeds zoo verlangend wordt tegemoet gezien, die altijd woorden van opbeuring weet te vinden en haar moed inspreekt, wanneer zij dreigt te wanhopen. IJlings springt zij op, om zelf den bezoeker de deur te openen en een oogenblik later is pastoor Van Grinsven tegenover haar gezeten.

Na de gewone begroeting is Agnes' eerste vraag, nadat de geestelijke heeft plaats genomen: ‘Hoe maakt het toch de arme mevrouw Van der Weegen, mijnheer pastoor? Is er hoop, dat zij het te boven komt?’

Deze woorden worden op gejaagden toon geuit, terwijl het trillen harer lippen en een onrustige beweging in haar oogen verraden, met hoeveel spanning ze het antwoord te gemoet ziet.

‘We winnen, Agnes, al is het dan ook langzaam. Met Gods hulp mogen we hopen, dat de goede ziel er door komt. Maar zwak als ze is! Het zal weken en maanden duren, eer ze haar krachten weer eenigszins terug krijgt. 't Is haast ongelooflijk, zooveel als die koortsen een mensch achteruitzetten! Dezelfde van vroeger wordt ze evenwel nooit meer, tenzij... tenzij er een wonder gebeure,’ voegt de pastoor er aarzelend en fluisterend bij.

‘En als Louis vrijgesproken wordt?’ vraagt Agnes, terwijl ze den geestelijke vorschend aankijkt.

‘Als Louis vrijgesproken wordt,’ antwoordt de pastoor, ‘ja dan; maar dat is haast een wonder.’

Na dit gezegd te hebben staart hij peinzend voor zich uit op het vloerkleed en bewaart geruimen tijd het stilzwijgen. Hij verbreekt dit zelf het eerst en zegt min of meer gejaagd: ‘Je weet, Agnes, dat ik er lang over nagedacht en er verschillende keeren met mijnheer Van der Weegen over gesproken heb, welken advocaat we voor Louis zouden kiezen, want hierbij hadden we niet enkel het oog op iemand van talent en welsprekendheid, maar meer nog op een rechtsgeleerde, die, zelf van Louis' onschuld overtuigd, met gloed en warmte zijn meening zou ontwikkelen en ingang trachten te doen vinden bij de rechters. Na lang wikken en wegen kwamen we tot de slotsom, dat we geen geschikter verdediger konden nemen dan advocaat Spikers, een man, even rechtschapen als welsprekend, even godsdienstig als doorkneed in de rechtswetenschap.

‘Voor een paar dagen ben ik naar hem toe geweest en heb hem de zaak uiteengezet. Maar, zooals alle rechtsgeleerden, ook de besten, nu eenmaal zijn, in het begin opperde hij alle mogelijke bedenkingen. Nu, ik kan hem dat niet kwalijk nemen, want men zou geen advocaat moeten zijn om dit niet te doen. Opzet sloot mijnheer Spikers reeds onmiddellijk uit, maar hij beriep zich op de vele precedenten, dat tot dusver deugdzame en edele naturen in een vlaag van waanzin een groote misdaad pleegden, en vroeg mij, of ik in den laatsten tijd niets zonderlings, niets abnormaals in Louis' toestand had waargenomen, dat reden zou geven tot het vermoeden, dat zijn geestvermogens gekrenkt waren.’

Hier schudde Agnes, die aandachtig had toegehoord, krachtig het hoofd, als wilde zij daardoor haar verbazing te kennen geven over een haars inziens zoo ongerijmde veronderstelling.

De pastoor, wien deze beweging niet ontgaan was, vervolgde na een oogenblik:

‘Ik zie, Agnes, dat je aan deze veronderstelling geen geloof kan slaan, en ik zal je wel niet hoeven te zeggen, dat ook bij mij daaromtrent geen twijfel bestond. Ik gaf dan ook den advocaat mijn leedwezen te kennen, dat hij Louis schuldig, althans niet onschuldig achtte. De heer Spikers - en van zijn standpunt had hij geen ongelijk - gaf mij ten antwoord: “Wij, rechtsgeleerden, hebben al zooveel schuld, zooveel misdaden achter het mom van deugd zich zien verschuilen, dat we zoo maar niet voetstoots aan de onschuld van iemand, die op die gronden gearresteerd is, geloof slaan. En bovendien, zooals ik u zei, een enkel oogenblik van waanzin, één seconde maar van verbijstering, kan hem de misdaad hebben doen begaan.” Wat kon ik tegen

de woorden van den rechtsgeleerde inbrengen, die niet, zooals wij, in de gelegenheid is geweest, Louis door en door te leeren kennen. Het hart sprak bij hem niet, hij liet zich enkel door het koel, nuchter verstand leiden, en dit kon hem niet anders doen spreken. Hij verklaarde zich evenwel bereid, alles te doen wat in zijn vermogen was en Louis in de gevangenis op te zoeken, om zich met hem over de verdediging te beraden.'

'En is de advocaat al bij Louis geweest?'

vraagt Agnes levendig, 'en heeft u hem sedert nog gesproken?'

'Ik ben van morgen nog bij mijnheer Spikers geweest en gisteren heeft hij Louis opgezocht. In het eerst wou die van geen advocaat weten; hij was onschuldig, zei hij, en had geen pleidooien noodig. De heer Spikers verklaarde mij, dat hij getroffen was door de vastberadenheid en het nobele karakter van den armen jongen, dien hij toch ten slotte wist te overreden, rechtsgeleerden bijstand aan te nemen. Na een onderhoud van meer dan een uur had de advocaat de vaste overtuiging gekregen, dat Louis onschuldig was. Hij verheelde mij evenwel niet, dat zijn zaak moeilijker en ingewikkelder is dan die van menigen schuldige. Het beste, verklaarde hij mij, dat we mogen hopen, is dat hij vrijgesproken wordt wegens gebrek aan overtuigende bewijzen, hoewel hij vermoedt, dat de ambtenaar van het Openbaar Ministerie in zijn requisitoir de schuld overtuigend en wettig bewezen zal achten en een zware straf eischen. Evenwel, Agnes,' voegt de geestelijke er haastig bij, nu hij het jonge meisje aan een hevige ontroering ter prooi ziet, 'het Openbaar Ministerie is de rechtbank niet, en dan, vóór de rechtszitting kan de schuldige nog ontdekt worden.'

Deze laatste woorden spreekt de pastoor aarzelend uit. Den schuldige ontdekken! Hij durft het niet meer hopen, het is feitelijk een onmogelijkheid geworden. Die geheele treurige zaak schijnt hem een onoplosbaar raadsel, een onontwarbaar kluwen toe, dat hem reeds dagen en dagen hoofdbrekens heeft bezorgd, zonder dat het hem gelukt is, ook maar een tipje op te lichten van den sluier, die over dit geheimzinnige feit gespreid ligt. En toch, hij had er zijn overige levensdagen voor gegeven!

Agnes bewaart het stilzwijgen op de woorden van den geestelijke. Zij voelt, dat de laatste sprank der hoop bij haar is uitgebluscht. Vrijgesproken wegens gebrek aan overtuigende bewijzen was het beste, dat men mocht verwachten. Vrijgesproken dus niet voor de wereld, schuldig dus in de oogen der menschen! Voor altijd geschandvlekt, voor altijd met het merkteeken der schuld op het voorhoofd....

Maar wat maakt het uit of de menschen hem schuldig achten; zij weet beter. Zij heeft hem lief, nu nog meer dan eerst, en al mogen ook de verstandigen en voorzichtigen der wereld een huwelijk ontraden met iemand, die onder verdenking van moord in de gevangenis heeft gezucht, die niet afdoende van dien blaam is gezuiverd, - dit is voor haar geen beletsel. Het menschelijke opzicht zal ze koen braveeren, door de redeneeringen en bedenkingen harer familie zich niet laten weerhouden: enkel aan de stem van haar hart zal ze gehoor geven. En dit hart, dit groote, edele hart, klopt nog met dezelfde warmte voor den armen gevangene; dat hart behoort hem toe en zal hem blijven toebehooren. Zij voelt zich tot een groot, een edelmoedig offer bereid: haar leven voor altijd te verbinden aan dat van hem, die voor de wereld steeds een geschandvlekte zal blijven, zoolang niet de ware schuldige is ontdekt en gestraft. Haar hart kent niet die armzalige benepenheid, welke zich steeds met bekommering afvraagt: Wat zal de wereld er van zeggen? Hoe zal mijn gedrag worden beoordeeld? Zal ik daardoor niet uit die en die kringen worden geweerd - het doet het goede zonder om te zien en acht het voldoende, wanneer het zich voor God kan verantwoorden.

Maar indien Louis nu eens veroordeeld werd, wat dan? Dit was niet enkel mogelijk, het was bijna zeker: zelfs de pastoor vreesde het ergste. Nog eens, wat dan? Men zegt wel, dat de tijd voorbij is, dat men van liefde of van verdriet sterft, maar zij, zij voelt het: het zou haar dood zijn.

Al deze gedachten bestormen achtereenvolgens haar geest. De pastoor, die raadt wat er in haar binnenste moet omgaan, eerbiedigt haar stilzwijgen en verzinkt zelf in gepeins.

‘Maar, mijnheer pastoor,’ zegt Agnes eindelijk, ‘daar Louis de moordenaar niet is, moet toch iemand anders het gedaan hebben. Wordt het onderzoek wel voortgezet, of is men zoo stellig van Louis' schuld overtuigd, dat men nadere nasporingen nutteloos acht? Heeft de justitie dan zoo weinig menschelijkheid, dat ze er niet tegen opziet, een onschuldige te treffen?’

‘Mijn kind, het lijden doet je overdrijven. Ik wil aannemen, dat de justitie zware vermoedens tegen Louis heeft, maar in alle geval toch geen zekerheid, en zoo lang die niet verkregen is, is zij verplicht, haar taak niet als afgedaan te beschouwen. Ik kan je verzekeren, dat wat het onderhavige geval betreft, de instructie nog niet ten einde is, al heeft ze helaas! tot dusver tot niets anders geleid dan tot versterking der vermoedens tegen Louis. Geen spoor van den waren schuldige is nog ontdekt, geen enkel gegeven, of zelfs maar gissing, die de zaak een andere wending kan geven. En toch, ik ben vast overtuigd, dat de arme jongen onschuldig moet zijn!’

Deze laatste woorden heeft hij binnensmonds en als tot zichzelf gesproken. Opnieuw is hij nadenkend geworden en laat het hoofd voorover zinken, dat hij in den laatsten tijd onophoudelijk had gemarteld cm een lichtpunt te ontdekken in deze duistere zaak.

‘Menschelijke hulp schiet hier te kort, mijn kind,’ zegt de geestelijke na eenige oogenblikken, ‘bid, bid veel en vurig; God geve, dat de waarheid aan het licht kome, eer het te laat is.’

De pastoor staat op om te vertrekken. Agnes doet hem uitgeleide tot aan de deur en oogt hem geruimen tijd na. Daarna treedt zij weer haar kamer binnen, waar zij zich aan de voeten van een kruisbeeld neerwerpt, om daar troost en sterkte te zoeken in haar lijden en om uitkomst te bidden.

XII.

Een ongemeen gewoel en levendigheid heerscht in de stad; talrijke groepen van personen waaronder velen aan hun kleeding en luidruchtig praten als buitenlieden kenbaar, bewegen zich door een der voornaamste straten of blijven staan in de nabijheid van een groot, massief gebouw, waarvan de zware eiken poort nog gesloten is, maar straks geopend zal worden, om aan den stroom van nieuwsgierigen en belangstellenden toegang te verleenen. Het in gouden letters boven deze poort uitgebeitelde opschrift ‘Paleis van Justitie’ doet menigen eenvoudigen landman een ongeduldigen blik naar de breede, stijve vensters werpen, waarachter straks het eerste bedrijf zal afgespeeld worden van het treurspel waarin Louis van der Weegen de hoofdpersoon is. Heden toch zal de eerste rechtzitting gehouden worden in zake den moord op mijnheer Topper, die zooveel hoofden en gemoederen in beweging heeft gebracht. Dat Louis van der Weegen op de bank der beschuldigden zal plaats nemen verklaart de aanwezigheid van zooveel dorpelingen in de stad, terwijl ook tal van stedelingen belangstellend zijn in of nieuwsgierig naar het verloop dezer geruchtmakende zaak en de breede schaar, die voor het paleis van justitie geposteerd is, nog versterken, liet wachten schijnt ditmaal bijzonder lang te vallen en ongeduldig staart de menigte naar de gesloten deur, als had ze deze wel willen openkijken. Onbewimpeld geeft men zijn gevoelen lucht; hier en daar wordt wel een woord van medelijden met den beklaagde, zelden slechts een schuchtere verklaring gehoord,

dat hij toch wel onschuldig kon zijn, of dat men hem tot zoo iets niet in staat had geacht. Over het algemeen wordt met onbegrijpelijke lichtzinnigheid reeds een veroordeelend vonnis over den ongelukkigen jonkman gestreken, dat men straks door het Openbaar Ministerie verwacht - of vreest - bekrachtigd te zien. Steeds dichter opeengepakt wordt de schaar, die zich voor het rechtsgebouw verdringt, luider de kreten die daaruit opstijgen, nu en dan plotseling onderbroken door een oogenblik van algemeene stilte, om spoedig daarop door een nog rumoeriger geraas gevolgd te worden. Eindelijk hoort men een rijtuig zwaar over de straatsteenen heenrollen; de halzen worden uitgerekt, men verheft zich op de teenen en menige hand wordt boven de oogen gehouden om beter te kunnen zien. Het is de celwagen, waarin Louis van der Weegen van de gevangenis naar het paleis van justitie wordt overgebracht. Honderden oogen zijn op den wagen gericht, die zich slechts langzaam en met moeite een weg kan banen door de stijfaangedrongen menigte. Men rekt zich het lichaam zoo lang mogelijk uit en slaat er begeerige blikken op, als kon men door de wanden van het rijtuig heenzien; moeders wijzen er haar kinderen op en vertellen hun, dat er een heel slecht mensch in zit, een moordenaar.... Een oogenblik is het gewoel verstomd, alles zwijgt, maar spoedig heeft weer de oude beweeglijkheid de overhand. Een allengs luider wordend gemompel doet zich hooren, verwenschingen en scheldwoorden stijgen uit de menigte op; men hunkert naar het oogenblik, waarop de rechtzitting zal aanvangen en trapvoet van ongeduld.

Het is een booze trek der menschelijke natuur - die vooral bij dergelijke gelegenheden duidelijk aan het licht treedt - lichtvaardig en onbarmhartig te oordeelen en te veroordeelen, aanstonds geloof te hechten aan praatjes, zich te vergapen aan den schijn en het gezond verstand in een hoek te zetten om enkel aan de stem van den hartstocht het oor te leenen!

Ha! eindelijk, daar wordt de deur geopend en als een lawine stuift hals over kop alles naar binnen om in de rechtzaal een goed plaatsje te veroveren. Men duwt en dringt, men stoot en stompt, als gold het een openbare vermakelijkheid. Nieuwsgierig laat de menigte haar blikken door de ruime zaal weiden en oogt begeerig naar de deur, waardoor aanstonds de rechters en de beschuldigde zullen binnenkomen. Hoe weinigen beseffen den hoogen ernst van het oogenblik, voor hoe weinigen spreekt de weegschaal en de geblinddoekte Themis met het zwaard - het symbool van strikte rechtvaardigheid. Men praat en schertst - op die plaats! - totdat de stem van den deurwaarder stilte gebiedt. Nog slechts weinige oogenblikken en de zitting zal een aanvang nemen, maar wat vallen ze de ongeduldige menigte lang! Men verduwt elkander voor de balustrade, men leunt er over heen, om toch niets van het schouwspel te verliezen, men deelt elkaar zijn vermoedens en gewaarwordingen mee. Hoor, plotseling ontstaat een diepe stilte, zooals men die somtijds in de natuur waarneemt, even voordat een onweer losbreekt. Met luider stem heeft de deurwaarder het traditioneele woord ‘rechtbank’ doen hooren en op hetzelfde oogenblik verschijnen de rechters, de officier van justitie en de griffier in ambtsgewaad in de zaal en nemen hun plaatsen in, te midden van een doodsche, beklemmende stilte, die het gonzen der menschenstemmen van zooeven heeft vervangen. De menigte houdt eerbiedig haar adem in; men zou een speld kunnen hooren vallen. De president der rechtbank ontbloot zich het hoofd en legt de baret voor zich neer. Een oogenblik later wordt Louis van der Weegen binnengeleid. Waggelend is zijn gang, onvast zijn tred, vermagerd en ontdaan zijn trekken. Eén oogenblik slechts laat hij zijn blik weiden over de talrijke ter rechtzitting aanwezige schaar, maar instinctmatig slaat hij schuw zijn oogen neer. Hij zag aller blikken op zich gevestigd, hij meende daarin enkel

verwenschingen en vervloekingen te lezen, het was hem als donderde hem het schuldig tegen uit die honderden monden. Die aanblik was hem ondraaglijk; hij had een gevoel of hij door den grond heenzonk van schaamte. Een oogenblik kwam zelfs de zondige wensch bij hem op, dat het plafond naar beneden mocht komen, om hem met zijn schande onder het puin te begraven. Maar toch, onder die honderden barsche, onverschillige gezichten had hij, als een oase in een

dorre woestenij, enkele opgemerkt, die hem vriendelijk toeknikten, die hem hoop zochten in te spreken. Maar dit waren er slechts weinige; haast allen hielden hem voor schuldig. Slechts met moeite kon hij op de bank der beschuldigden plaats nemen; hij luisterde niet naar de woorden van bemoediging en opbeuring, die zijn advocaat, de heer Spikers, hem toeprak. Hij voelde, hij wist niets meer dan dat hij, veroordeeld, geschandvlekt ging worden voor eeuwig. Plotseling braken zich zijn zenuwen en barstte hij in een krampachtig snikken uit.

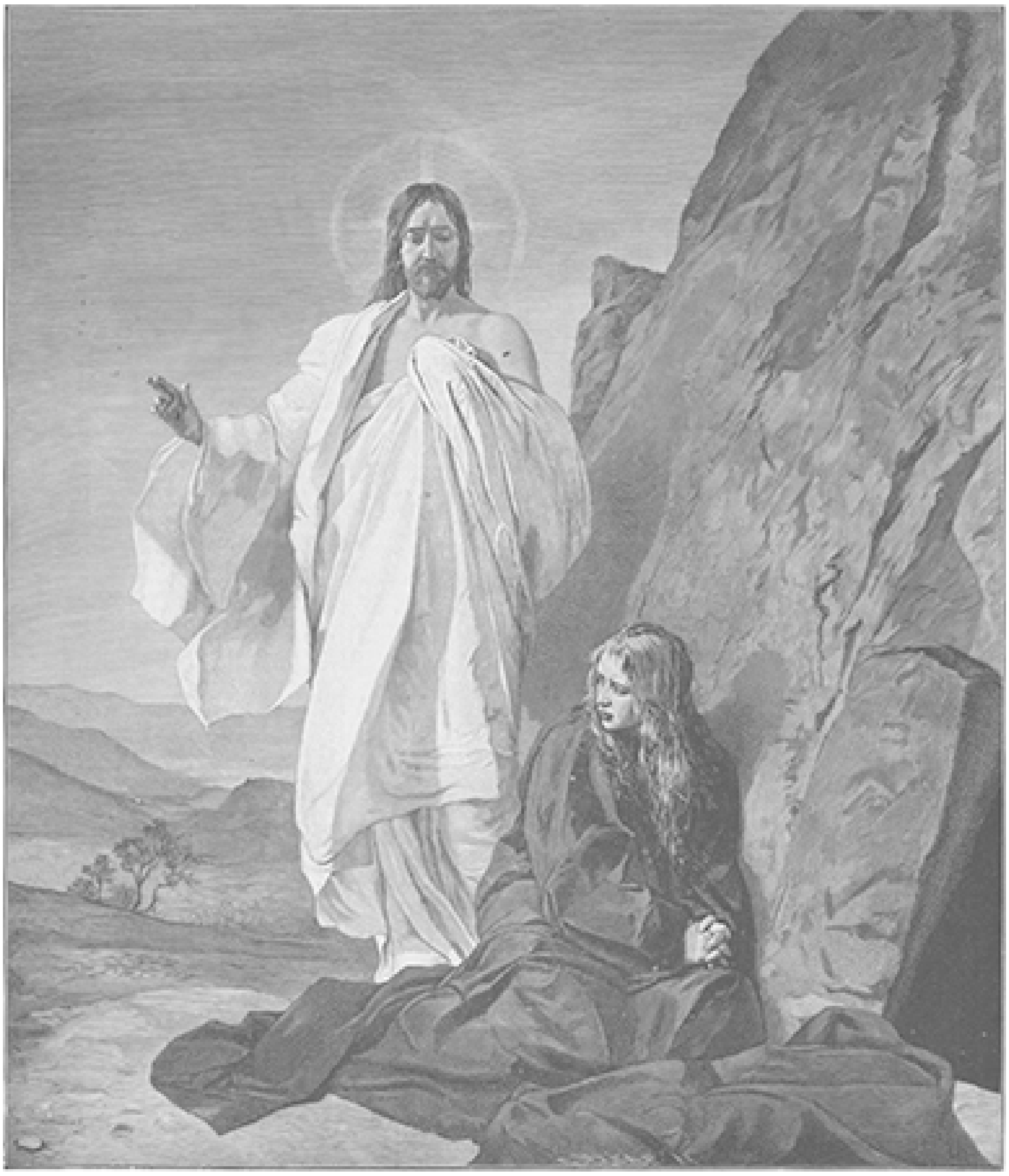

'WIEN ZOEKT GIJ?' NAAR DE SCHILDERIJ VAN PAUL KIESSLING.

Na eenige oogenblikken werd met de zaak een aanvang genomen, door den officier van justitie de dagvaarding en door den griffier de akte van beschuldiging voorgelezen. Half bewusteloos, half lusteloos hoorde Louis deze aan; hij scheen maar ten halve den zin

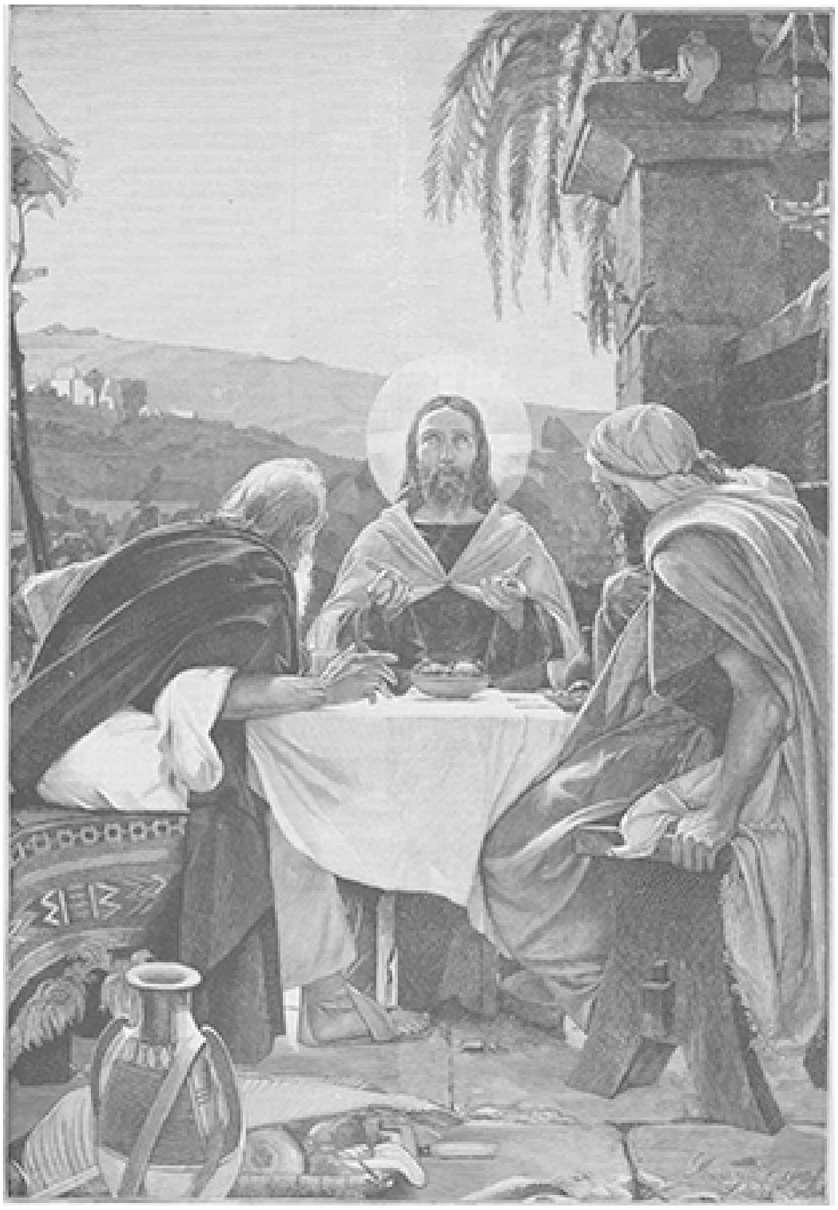

'TOEN WERDEN HUNNE OOGEN GEOPEND EN ZIJ KENDEN HEM,' NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. MARINELLI.

dier vreeselijke woorden te vatten, door den griffier op ijskouden toon voorgelezen. En toch, hij had oogenblikken, dat zijn ziel met al de kracht die in haar was, in opstand kwam tegen de beschuldigingen in die akte vervat, dat hij lust had, op te springen en den ambtenaar toe te roepen, dat hij valschelijk de eene beschuldiging op de andere stapelde, dat hij onschuldig was, dat hij den moord niet had bedreven. De woorden kwamen hem op de lippen, krampachtig balde hij de vuisten, onheilspellend lichtte het in zijn oog. Maar het volgende oogenblik was die opwelling van drift weer bekoeld; waartoe zou ze hem baten? Hij liet het hoofd op de borst zinken en hoorde wezenloos het vervolg der voorlezing aan. Het talrijke publiek leende er aandachtiger het oor aan dan de beklaagde zelf; het ving elk woord van de lippen van den griffier op en keek nieuwsgierig naar den beschuldigde, om te zien, welken indruk deze woorden op hem maakten.

(*Wordt vervolgd.*)

Het oude Landhuis.
(*Slot.*)

II.

Mevrouw Snijder geraakte in niet geringe verbazing en verontwaardiging, toen de voogd van juffrouw Van Helten haar bij haar eerstvolgend bezoek meedeelde, dat de kooplustige zijn bod op het landhuis nog verhoogd had.

'Nog verhoogd?' riep zij, bijna stikkend van woede, uit. 'Maar is zoo iets dan wel mogelijk? 't Is nog nooit gebeurd, mijnheer! Maar wie is het dan toch?'

Zij kwam met deze vraag evenwel niets verder, want de advocaat was onder dit opzicht als een boek met zeven zegels. Hij haalde dan de schouders op en nam langzaam een snuifje.

'Een rijke heer, mijn waarde; meer kan ik u niet zeggen. Discretie is mijn eerste plicht. Of denkt u dan, dat ik hem uw naam zou zeggen? Ik zal het wel laten. Bij mij is uw geheim goed bewaard; daar kan u op bouwen als op een rots.'

'Maar het is een monster, mijnheer,' vervolgde de dame 'Nog hooger te bieden dan ik! Hoeveel wil hij er dan voor geven?'

'Zeventien duizend gulden.'

'Dus nog duizend gulden meer! Dat is het huis nog in geen honderd jaar waard! Als ik er hem eens mee liet zitten?'

'Kom, kom, dat meent u niet, mevrouw,' zei de advocaat glimlachend.

'Neen, dat doe ik ook niet,' antwoordde zij heftig. 'De gek zal het huis niet hebben. Het *moet* het mijne worden. Duizend gulden leg ik er nog op.... verstaan? Nog duizend, maar dan ook geen rooden duit meer.'

'Weet u wat?' zei de rechtsgeleerde, na een oogenblik nagedacht te hebben, 'laat ons zeggen nog twee duizend - dus negentien duizend gulden, dan sluiten wij den koop. Wat maken u duizend gulden? Morgen deed uw tegenstander er toch het dubbele bij, want hij is zoo rijk als Cresus, dat verzeker ik u, en dan konden we weer opnieuw beginnen.'

'Het is te veel,' spartelde mevrouw Snijders tegen.'

‘Kom, te veel? Wat zijn voor een rijke dame als u een paar duizend gulden? En u hebt dan de voldoening te kunnen zeggen: ‘Nu heeft hij het toch niet, en heb ik het hem afgekaapt. Dat is een triomf voor u, waarde mevrouw, en van te grooter beteekenis, daar u zeggen kan: Ziet gij mannen, die altijd de meerderheid der vrouw wilt bestrijden, - de vrouw heeft gezegevierd! En zoo hoort het!’

Mevrouw Snijders voelde zich door deze behendige wending, die de advocaat aan het gesprek had weten te geven, zeer gevleid; zij was overwonnen, maar zij meende overwinnares te zijn gebleven.

‘Het blijft afgesproken,’ zei ze na een oogenblik, ‘ik doe er twee duizend gulden bij. Goddank, ik heb ze. Dus de zaak is nu afgedaan.’

‘Juist, mevrouw; het verheugt mij voor u en ik wensch u geluk. Wees zoo goed en ga een oogenblik zitten. Kijk deze platen en boeken eens in, onderwijl maak ik de koopakte op.’

Een kwartier later teekende mevrouw Snijder ze. Op het terugtrekken binnen vier en twintig uur was een boete van vijf duizend gulden gesteld.

‘Maar ik weet, dat u niet zal terugtrekken,’ zei de advocaat, ‘want din zou de andere bieder in zijn nopjes zijn. Morgen voltrekken wij den koop.’

‘Ja en ik geef geld bij de visch, dan kan niemand mij het meer uit mijn hoofd praten,’ verklaarde de dame en nam afscheid, nadat het uur was vastgesteld.

De oude heer wreef zich vergenoegd in de handen.

‘Dat is een buitenkansje voor mijn pupil,’ mompelde hij bij zich zelf. ‘Maar nu opgepast, dat we ze van elkaar houden, tot de koop gesloten is. Wat zullen ze elkaar lief aankijken, als ze er achter komen, hoe alles is toegegaan.’

Mevrouw Snijder was innerlijk wel vol voldoening, maar toch toonde ze een allesbehalve prettig humeur, toen ze op denzelfden dag haar man op het oude landhuis bij Karel ontmoette. Zij trok een zuur gezicht, maar haar echtgenoot was zooveel te jovialer.

‘Maar vrouwtje,’ zei hij, ‘je ziet er uit of je niet goed bent. Wat is er dan voor onaangenaams gebeurd?’

‘Mij? onaangenaams? Wel neen, ik mankeer niets. Je hebt het mis, lieve; je denkt zeker, dat je alles op mijn gezicht kan lezen!’

Hij dacht dat ze slecht gehumeurd was en als een verstandig echtgenoot hield hij dus den mond.

Zij trachtte te glimlachen en wendde zich nu tot haar stiefzoon, die haar een mooien bloemruiker overhandigde.

‘Heb je de bloemen zelf geplukt?’ vroeg zij, hem scherp aanziende.

Op deze vraag op den man af raakte hij in het- begin eenigszins verward.

‘Zelf geplukt? Zeker, moedertje,’ antwoordde hij met zooveel ernst, alsof hij een examenvraag had moeten beantwoorden.

‘Moedertje,’ herhaalde zij zuurzoet, ‘hoe gek klinkt dat toch, als men al een zoo grooten jongen heeft.’

‘Een schootkindje is het zeker niet meer,’ zei de kapitein lachend, ‘maar toch een goede jongen, niet waar vrouw?’

‘Of hij!’ zei zij met een halven zucht. ‘Een goede jongen; wie zou hem niet graag een genoegen doen!’ voegde zij er bij, terwijl ze aan het koopen van het huis en de verrassing dacht, die zij hem wilde bereiden.

Toen zij later den tuin doorwandelde, naderde haar vrouw Van Beers, die bijna door nieuwsgierigheid verteerd werd.

‘Welnu, mevrouw?’ fluisterde zij haar toe, ‘hebt u geluk gehad bij den ouden heer Van Galen?’

‘Geluk!.’ herhaalde mevrouw Snijder nogal vinnig, ‘nu, dat is, geloof ik, meer van den anderen kant, want ik betaal een bloedgeld voor het huis, veel te veel voor je juffrouw, schandalig veel. Enfin, ze mag er plezier van hebben, maar geef haar dan bij gelegenheid eens te verstaan, dat ze haar boeltje onderhand maar bij elkaar moet pakken. Morgen is het huis van mij.’

‘Waarlijk?’ fluisterde vrouw Van Beers, terwijl ze haar handen ineen sloeg. ‘Het is dus gelukt! Nu, ik feliciteer u wel, mevrouw. Ik moet dan ook zeggen, dat ik bij den voogd mijn best gedaan heb. Nu zal er voor mij, die een arme weduwvrouw ben, ook wel een kleinigheidje overschieten, niet waar mevrouw?’

‘Nu ja, dat zal wel terecht komen,’ merkte mevrouw Snijders uit de hoogte op. ‘Maar je mond dicht gehouden, tot ik mijn man en mijn zoon verrast heb.’

‘Zeker, zeker, mevrouw, ik kan zwijgen; wees daar maar gerust op. Geen sterveling kan wat uit me krijgen als ik het niet wil.’’

‘En zeg eens,’ hervatte mevrouw Snijders gluiperig, ‘heeft onze dokter, ik wil zeggen mijn stiefzoon, zich veel met de jonge juffrouw onderhouden?’

Vrouw Van Beers sloeg de oogen met meesterlijk geveinsde verwondering op.

‘De dokter? Met de jonge juffrouw? O, die is altijd zoo in de studie verdiept, als een mormeldier. Hij is altijd zoo ernstig, zoo uit de hoogte en teruggetrokken, dat hij haast niet te genaken is.’

‘Dat is mooi van hem, dat prijs ik in hem,’ zei mevrouw Snijders met een hoogen blos, terwijl zij zich van de huishoudster verwijderde. ‘Die goede Karel,’ zei zij geroerd, een liefdevollen blik naar zijn vensters werpend. ‘Maar wacht maar, jongen, morgen.... morgen zal je je oogen wijd openzetten en blij zijn als een kind. Morgen zal je zien, hoeveel je moeder van je houdt.’

Zij kwam zich zelf nu als een barbaar voor, dat ze om een ellendige twee duizend gulden voor een zoo goeden jongen als haar Karel in zoo'n kwade luim had kunnen komen.

De eenige verontschuldiging, die ze voor haar geweten vond, was, dat de jonge juffrouw Van Helten al dit geld kreeg, en tegen haar gevoelde ze een zekeren afkeer, hoewel het meisje haar toch niets in den weg had gelegd. Misschien kwam het enkel, omdat zij het geluk had, met den jongen dokter onder hetzelfde dak te wonen. Maar aan dit voorrecht zou immers een einde komen, en dan kreeg zij haar Karel alleen onder haar verzorging. Om het weer goed te maken, dat zij te voren een zoo zuur gezicht getrokken had, was zij nu tegen Karel bijzonder lieftallig, en ook haar man kreeg van de rooskleurige stemming zijner eega zijn deel, zoodat hij nu van zijn kant dacht: Morgen zal mijn vrouwtje blij zijn, dat ik op het gelukkige denkbeeld ben gekomen, het huis te koopen; wel is waar van haar geld, maar zij had hem zoo dikwijls gezegd: ‘Wat het mijne is, is ook het uwe, en wat gij doet is mij altijd naar den zin.’

Hoe verbaasd was hij echter, toen hij den advocaat weer een bezoek bracht en deze hem mededeelde, dat de oude dame, die eveneens zin in het landhuis had, nog hooger geboden had dan hij.

‘Wat!’ bulderde de kapitein, alsof hij voor het front van zijn compagnie stond, donkerrood van woede, ‘nog hooger geboden? Ik vraag het je, heeft ze nog hooger durven bieden? Zoo'n heks, zoo'n tooverkol, zoo'n vermaledijde helleveeg! En hoeveel hooger?

‘Twee duizend gulden.’

‘Nog twee duizend? Is ze dan bezeten, die oude tang.. die.. dat verwenschte wijf! Heeft ze haar geld dan op straat gevonden, om het tegen een kapitein van het koninklijke leger te durven opnemen? En u... u had mij toch gezegd, dat ik het huis kreeg,’ voegde de verbolgen zoon van Mars er wat kalmer bij.

Van Galen haalde de schouders op en bleef zoo koel als een dokter, die een been afzet.

‘Belangen, mijnheer, belangen...’

‘Loop naar den duivel met je belangen. Negentien duizend gulden voor die oude hut! Maar denk toch eens na.’

‘Ze moet het toch wel waard zijn, waarde heer, want het wordt er voor betaald,’ antwoordde de advocaat gelaten. ‘De koop is zoo goed als gesloten. Maar indien u het rouwgeld wil betalen, vijf duizend gulden, is het misschien nog mogelijk...’

‘Ben je dol? Geen cent meer, verstaan? Ze mag de hut hebben, die oude feeks, en ik mag lijden, dat ze er op brandnetels slaapt. Dat wensch ik haar toe. Ik heb de eer u te groeten.’

Hiermee ging de kapitein heen, zonder den advocaat verder ook maar een enkel woord toe te spreken. Vol toorn en verbittering en woedende blikken werpend op allen, die hem tegenkwamen, liep hij de straten door, eerst met overhaaste schreden, daarna al langzamer en langzamer en met zijn kalmte keerde het

overleg terug. Als ik het nog eens probeerde, dacht hij. Misschien kan ik de oude dame wel overreden, er van af te zien, als ik haar vertel, hoeveel er juist mij aan gelegen is, in het bezit van die oude hut te komen, en dat zij voor zooveel geld een veel mooier huis kan koopen.

Dit denkbeeld lachte hem ten laatste aan en hij besloot nogmaals naar den advocaat te gaan en te beproeven, met de oude dame een onderhoud te krijgen. Voor hij dit evenwel deed, wilde hij een hartversterking nemen, en hij trad daarom een koffiehuis binnen, waar hij een stevigen borrel bitter bestelde. Nu had hij wel eens zooveel moed en richtte zijn schreden naar het kantoor van advocaat Van Galen. Hier trot hij zijn echtgenoote in gesprek met den ouden heer. Ze ging hem aanstonds met een lachend gezicht te gemoet.

'Jij hier, Cornelia?'

'En jij ook, beste man? Wat kwam je doen?'

'Wel, om die verwenschte hut, je weet wel.'

'Ik ook....'

'Ik wilde je daarmee verrassen.....'

'Ik ook, en denk nu eens, daar komt zoo'n oude slaapkop hier en biedt en biedt, dat het je groen en geel voor de oogen wordt.'

'Je bedoelt die oude dame? Mijnheer hier heeft er me van verteld. Ik heb dien nachtuil, die oude krokodil al wel in duizend afgronden verwenscht, want ze heeft ons het huis voor den neus weggekaapt.'

'Wie?'

'Wel die oude vleermuis....'

'Permitteer me, mijnheer,' mengde de advocaat zich in het gesprek, 'deze dame, uw echtgenoote, heeft het huis gekocht.'

'Dus die oude vleermuis, die krokodil ben ik,' zei mevrouw Snijders vinnig. 'Dat zijn mooie titels hoor.'

'En ik ben de slaapkop!' riep de kapitein boos uit. 'Nu is het raadsel opgelost, en nu blijkt, dat deze mijnheer met ons beiden gespeeld heeft.'

'Vraag wel verschooning,' zei de advocaat met de volle waardigheid van den man van zaken. 'Gij hebt tegen elkaar gespeeld en ik had alleen uw bod in ontvangst te nemen. Of meent u, dat ik zoo welwillend had moeten zijn, het belang van mijn pupil achter het uwe te stellen? Weest liever tevreden met deze oplossing, want gij hebt immers beiden wat ge wenschtet. Het huis is nu van u!'

'Ja, man, het huis is van ons,' zei mevrouw Snijders op zegevierenden toon. 'Nu kunnen wij er Karel mee verrassen.'

De kapitein vertrok zijn lippen tot een zuurzoeten glimlach.

'Goed, goed, het huis is van ons, maar je zult toch zelf wel inzien, Cornelia, dat we het goedkooper hadden kunnen hebben, als jij niet zoo onverstandig was geweest, het buiten mijn weten te willen afdoen.'

'En jij zonder dat ik er iets van wist,' antwoordde zij, waarbij haar rood gezicht en scherpe toon niet veel goeds voorspelden.

'Laten wij er niet meer over praten,' bezwoer de kapitein, de vlag strijkend, den storm. 'Wij zijn door onze eigen schuld om het zoo te zeggen beet genomen,' wendde hij zich tot den advocaat, 'gij waart een verstandig man, evenals alle heeren van het recht.'

‘Jawel, jawel,’ glimlachte de oude heer, ‘ik hoop, dat we beiden een goed zaakje gemaakt hebben. Als het u belieft, waarde mevrouw, hier is het document.’

‘En hier is het geld,’ antwoordde zij, negentien duizend gulden aan bankbiljetten op tafel leggend.

De kapitein keek toe, stom van ergernis en trok een grimmig gezicht.

‘Mooi zoo,’ zei de rechtsgeleerde, terwijl hij het bankpapier opnam en in zijn brandkast wegborg. ‘Ik zal u, als u het goedvindt, vergezellen, om u het landhuis over te geven.’

Zoo geschiedde het.

Nu werd in het oude landhuis een roerend familietooneel afgespeeld. Mevrouw Snijders stelde haar stiefzoon het koopdocument ter hand.

‘Hier Karel, is een klein geschenk voor je. Het huis, waarin je woont, is het uwe.’

De jonge geleerde had al een wenk omtrent de bedoelingen van zijn ouders ontvangen, maar hij deed of hij er niets van wist, en dat hij het huis in eigendom ontving, was toch altijd nog een mooie verrassing. Hij omhelsde zijn diep geroerde stiefmoeder en betuigde haar in hartelijke woorden zijn dank.

‘Nu kan de juffrouw maken dat zij wegkomt,’ zei mevrouw Snijders.

‘Juffrouw Laura van Helten?’

Dokter Snijders keek zijn stiefmoeder geruimen tijd half lachend, half ernstig aan en daarna zijn vader.

‘Lieve ouders.’ zei hij ten slotte, diep ademhalend, ‘gij hebt mij op geheel onverwachte en waarlijk vorstelijke wijze verrast, en ik zal er u altijd dankbaar voor blijven. Nu moet ik u evenwel ook een verrassing bereiden. Hebt u er geen vermoeden van?’

‘Nu, brand maar los!’ riep de kapitein vroolijk uit.

‘Ja, al zoo half en half,’ zei zijn eega vol verwachting.

‘Ik heb Laura lief.’

‘Zoo,’ zei mevrouw Snijders bijna toonloos, terwijl ze een oogenblik de oogen dichtkneep.

De kapitein lachte van genoegen. ‘Dat is mooi,’ riep hij uit, ‘Cornelia, dat is nu een waardig slot voor de heele geschiedenis. Nu blijft het geld, dat je betaalt, in de familie.’

Wat moest mevrouw Snijders doen? Ze kon de verzenen toch niet tegen de prikkels slaan en schikte zich er dus in.

‘En stel ons nu je bruid eens voor, jongen,’ juichte de oude krijgsman, ‘gezien en bewonderd heb ik ze al, en jij ook, niet waar Cornelia?’

‘Zeker....’

‘Maar we zullen ze nu eerst goed leeren kennen. Van harte gefeliciteerd, mijn jongen.’

Cornelia was wel wat afgetrokken, maar de wederzijdsche voorstelling liep tot ieders genoegen af. Laura was een zoo lief en zachtzinnig meisje en Karel had zooveel overwicht op zijn stiefmoeder, dat zij niet lang tegenstand bood.

De advocaat Van Galen nam ook deel aan de algemeene vreugde en schonk als voogd der bruid van harte zijn toestemming tot het huwelijk, terwijl de kapitein een dronk instelde, waarmee allen, ook zijn eega, instemden.

Van haar oorspronkelijk plan, bij Karel in het oude landhuis te blijven wonen, zag mevrouw Snijders evenwel at.

Twee maanden later wandelden Karel en Laura als man en vrouw arm in arm door den tuin, waarin hun jonge liefde ontstaan was.

Bij de Platen.

Morgengebed. -

Wat is treffender dan onschuldige kleinen de handjes te zien vouwen tot het morgengebed om den zegen van onzen Lieven Heer af te smeeken over den nieuwen dag! Wie er twijfelen mocht of het biddend opzien tot een Hooger Wezen den mensch is ingeschapen, die beschouwe een biddend kind. Het onbedorven kinderhart voelt als van nature het bestaan van een liefderijken Vader in den hemel, die over al Zijn schepselen waakt. Het vertrouwt zich ongedwongen aan Zijn vaderlijke leiding en het voelt behoefte, zoo voor zich als voor beminde wezens, voor vader en moeder, voor broertjes en zusjes de gunst van dien goeden Hemelvader af te bidden.

De schilder onzer gravure heeft die kinderlijke vroomheid even treffend als bevallig weergegeven. Die twee meisjes in haar lange witte japonnetjes lijken een paar engeltjes, zoo zacht, zoo rein, zoo schuldeloos zien ze er uit. En hoe eenvoudig dat groepje ook op zich zelf is, de smaakvolle en passende versiering, waarmee hij het heeft omringd, die fraaie drapeering op den achtergrond, die frissche rozen in de artistieke vaas op den voorgrond, dat alles maakt het tot een allerliefst schilderijtje.

‘Wien zoekt gij?’ -

Om de schoonheid van dit tafereel ten volle te waardeeren is het noodig dat wij ons het feit voor den geest roepen, hier op zoo treffende wijze door den schilder voorgesteld. Maria Magdalena, de trouwe leerlinge des Heeren, die zich geheel aan Hem had gewijd, die Hem als een dienstmaagd had gediend, die te Bethanië zijn voeten gezalfd en ze met heur haren afgedroogd had, die Hem gevolgd was op den lijdensweg en op Golgotha onder Zijn kruis had gestaan, zij kon den beminden Meester ook na Zijn dood niet vergeten, maar kwam Hem zoeken in het graf. Nog eenmaal wilde zij het Goddelijk Lichaam zien om het te balsemen en te vereeren. Maar die troost was haar niet vergund: ze vond het graf ledig.

‘En Maria,’ dus gaat het Evangelie-verhaal met roerenden eenvoud voort, ‘stond buiten bij het graf en weende. Als zij nu weende, boog zij neder en zag in het graf En zij zag er twee Engelen zitten, in wit gewaad, éénen aan het hoofd, en éénen aan de voeten, waar Jesus' Lichaam was gelegd geworden. Dezen spraken tot haar: Vrouw! waarom weent gij? Zij zeide tot hen: Omdat zij mijnen Meester hebben weggenomen; en ik weet niet, waar zij Hem gelegd hebben. Toen zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts en zag Jesus staan; en zij wist niet dat het Jesus was. Jesus sprak tot haar: Vrouw, waarom weent gij? wien zoekt gij? Zij, meenende, dat het de hovenier was, zeide tot Hem: Heer, zoo gij hem weggedragen hebt, zeg mij, waar gij hem gelegd hebt, en ik zal hem wegnemen. Jesus zeide tot haar: Maria! Zij, zich omkeerende, zeide tot hem: Rabboni! dat is: Meester!...’

Ziedaar de episode, door den schilder tot onderwerp gekozen voor zijn treffend Paaschtafereel. Inderdaad, het is Paaschmorgen hier. In het zachte morgenlicht glanst het wijde landschap in het rond; ernstig en plechtig in eenzame stilte liggen berg en dal, slechts een enkele struik verheft zijn bloeiende twijgen De morgenzon werpt haar stralen over het veld, tegen den donkeren rotswand, die steil omhoogrijst. Daar knielt Magdalena, de weelderige haarlokken omgeven haar gelaat, maar diepe smart is in haar betraande oogen te lezen: de steen is van de geopende grafholte

weggewenteld, maar tevergeefs hebben haar oogen het Lichaam van den Heer en Heiland gezocht. Hopeloos wringt zij de gevouwen banden. Doch zie, daar verschijnt Hij, dien zij dood in het graf gewaand had, maar verheerlijkt en tot een nieuw leven opgestaan: in het wit linnen lijkkleed gehuld, staat de verheven verschijning achter Magdalena. Met de linkerhand het gewaad ophoudend, de rechterhand zegenend opgeheven, ziet Hij op de schreiende Magdalena neer, en minzaam vraagt Hij: 'Wien zoekt gij?'

Jammer dat de schilder ons niet op een volgend tafereel de vreugde van Magdalena heeft gemaaid bij dat heuglijk weerzien van den verrezen Verlosser!

'Toen werden hunne oogen geopend, en zij kenden hem.' -

Hier zijn wij getuigen van de blijde verrassing, die de leerlingen vervullen moest bij het herkennen van den Meester, dien zij, gelijk Magdalena, dood en begraven waanden. Ook het tweetal van ons tafereel had reeds de hoop opgegeven, Hem ooit levend weer te zien; moedeloos hadden zij tegen den avond van den derden dag Jerusalem verlaten. Doch volgen wij liever de eigen woorden van het Evangelie:

'En ziet, twee van ben gingen op denzelfden dag naar een vlek, hetwelk zestig stadiën van Jerusalem gelegen was, met name Emmaüs. En zij spraken met elkander over al hetgeen wat er gebeurd was. En het geschiedde, terwijl zij te zamen spraken en rodewisselden met elkander, dat ook Jesus zelf bij hen kwam en met hen ging. Maar hunne oogen waren verblind zoodat zij hem niet herkenden. En hij sprak tot hen: Welke zijn de reden, die gij wandelende met elkander wisselt en waarom zijt gij treurig? En de eene, met name Cleophas, antwoordde en zeide tot hem: Zijt gij alleen vreemdeling in Jerusalem en weet gij niet wat in deze dagen daar geschied is? En hij sprak tot hen: Wat? En zij zeiden: Aangaande Jesus den Nazarener, die een profeet was, een man machtig in werken en woorden, voor God en al het volk. En hoe onze opperpriesters en oversten hem tot de straffe des

doods overgeleverd en hem gekruisigd hebben. Wij echter hoopten dat hij het was, die Israël zoude verlossen. Doch nu is het, na dit alles, heden de derde dag, sedert deze dingen geschied zijn. Maar ook hebben ons sommige vrouwen uit de onzen ontsteld, die vóór het licht aan het graf geweest zijn; en zijn lichaam niet vindende, kwamen en zeiden, dat zij ook eene verschijning van Engelen gezien hadden, die zeggen dat hij leeft. En sommigen uit de onzen zijn naar het graf gegaan, en hebben zoo bevonden als de vrouwen gezegd hadden; hem echter vonden zij niet.

En hij sprak tot hen: O onverstandigen en tragen van harte om alles te gelooven hetgeen de profeten gesproken hebben! Moest de Christus niet dit lijden en aldus ingaan in zijne heerlijkheid? En beginnende van Mozes en alle de profeten, verklaarde hij hun, in alle de schriften, hetgeen er van hem stond.

En zij naderden het vlek waarheen zij gingen: en hij gedroeg zich als wilde hij verder gaan. En zij noodigden hem en zeiden: Blijf bij ons want het wordt avond en de dag is reeds gedaald! En hij ging met hen binnen. En het geschiedde, als hij met hen aanzat, dat hij het brood nam en zegende en brak en aan hen gaf. Toen werden hunne oogen geopend en zij kenden hem: maar hij verdween uit hunne oogen. En zij zeiden tot elkander: Was ons hart niet brandende in ons, toen bij op den weg sprak en ons de schriften opende?'

Een groepje distelvinken. -

Na de plechtige, ernstige tafereelen op de vorige bladzijden is dit groepje een lieve verrassing. Het brengt ons te binnen hoe het ook Paschen is in de natuur, waar alles in deze dagen van opstanding en nieuw leven getuigt. Laat nu lustig uw liederen klinken, gij dartele vogeltjes: het is Paschen:

> Alles herleeft weer, alles ontwaakt;
> Dit is de dag, dien de Heer heeft gemaakt!

Wetenswaardig Allerlei.

De nadeelige gevolgen van gebrekkige luchtverversching. -

Een ieder weet, maar hoevelen storen er zich niet aan, dat vastgesloten ramen en niet voldoende luchtverversching in woon- en slaapkamers de oorzaak van de meeste ziekten zijn, waaraan het menschelijk geslacht lijdt. De door longen en huid uitgeademde organische vergiften worden dan verhinderd, de wijk te nemen; zij keeren nu weer in het menschelijk organisme terug en oefenen de nadeeligste gevolgen uit, daar de zuurstof dan niet zijn werkzaamheid behoorlijk kan verrichten. Onze kinderkamers zijn dan ook dikwijls echte moordholen. Volwassen personen, die in bedorven lucht leven, verzwakken niet alleen hun gezondheid, maar bereiden zich daardoor ook voor tot long- en luchtpijp-ontsteking, tot typhus, pokken, diphteritus, cholera, jicht, rheumatiek, en tot verschillende vormen van hoofdpijn en zenuwachtige prikkelbaarheid.

Overigens verdient het opmerking, dat men ook in warmgestookte kamers met bedorven lucht - wegens het verminderde normale verbrandingsproces in het menschelijke organisme - lichter kou vat en kou lijdt dan in goed geventileerde vertrekken, ook al is het daar wat kouder.

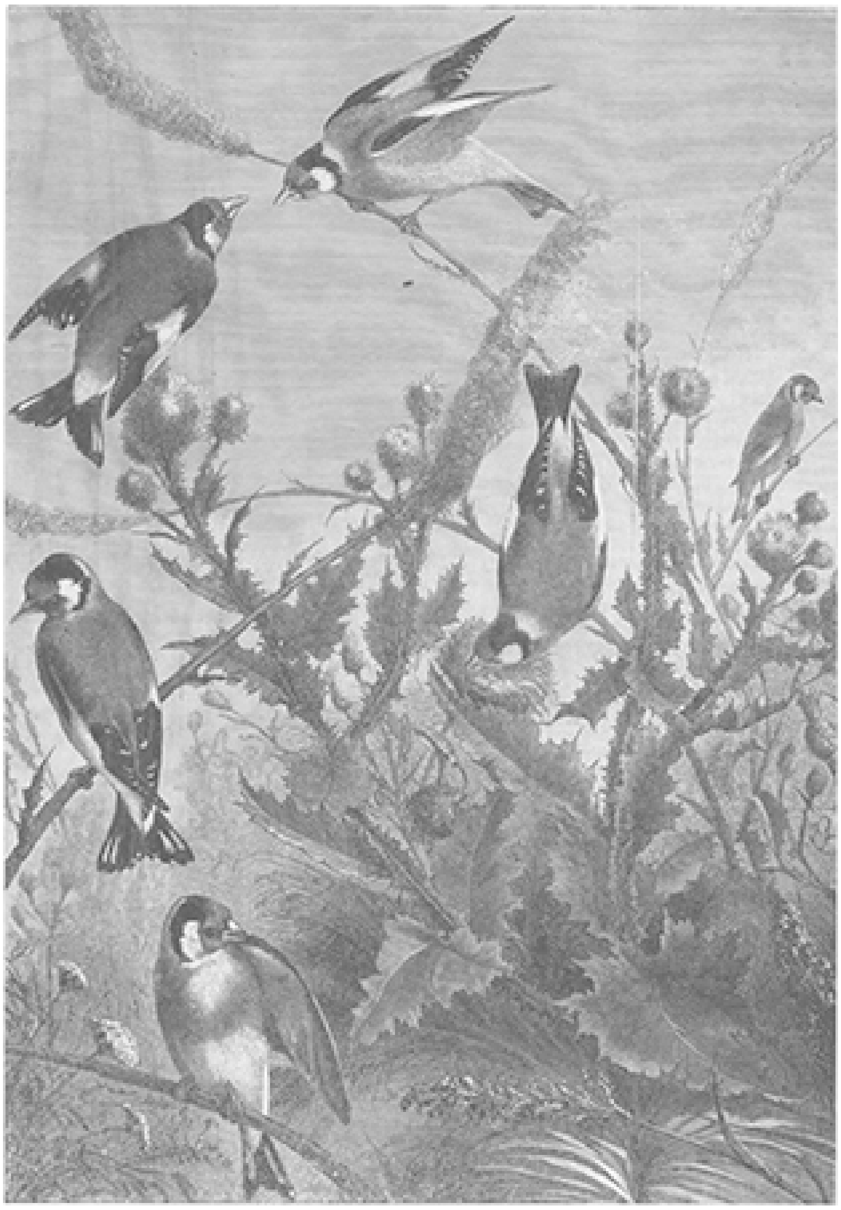

EEN GROEPJE DISTELVINKEN, NAAR DE TEEKENING VAN ADOLF MÜLLER.

Waarom is het zeewater zout? -

De vochtige neerslag van de atmosfeer, die onmiddellijk in de zee terecht komt, dus hoofdzakelijk de regen, bevat tamelijk zuiver water. Daarentegen is al het water van rivieren, die in de zee uitmonden, door de bestanddeelen van den bodem sterk verontreinigd en daardoor komen de verschillende plantaardige en minerale zouten, goud en zilver even goed als keuken- en steenzout, bij heele hoopen in de zee terecht.

Op deze wijze wordt de grond voortdurend tot op betrekkelijk aanmerkelijke diepte van zijn zoutdeelen beroofd. Van den anderen kant wordt de bodem der zee, die eveneens bijzonder rijk aan zouten is, voortdurend omgespoeld, zoodat de zoutdeelen zich aan het zeewater meedeelen.

Hieraan is, volgens de nieuwste navorschingen, de zoutachtige smaak van het zeewater toe te schrijven.

Oude paarden en de electriciteit. -

Dat oude paarden door de electriciteit bruikbaar kunnen gemaakt worden voor wedrennen, is nog onlangs in den staat New-York gebleken. Een electricien, met name Tobin, kocht een oud afgedankt renpaard, dat naar den naam *Gyda* luisterde, en liet het weer mee naar prijzen dingen. In het geheim echter had hij den jockey, die het paard bereed, met een electrischen gordel voorzien, waarvan draden naar de sporen afliepen. Zoodra de ruiter het paard met de sporen een prik gaf, kreeg het een electrischen schok en liep zoo flink, dat het nog herhaaldelijk prijzen won

Bij de andere mededingers wekte dit achterdocht en zij kwamen eindelijk achter het geheim. De gordel was met vier metalen plaatjes in den vorm van patronen voorzien en werd onder de jas gedragen, terwijl de goed geïsoleerde draden door de broek en de laarzen liepen.

De vernuftige uitvinder werd van verdere mededinging uitgesloten.

Het eerste bericht over de overwinning bij Waterloo. -

Dit werd wereldkundig gemaakt door de Londener *Times* den 22^{en} Juni 1815, alzoo pas vier dagen na den slag. Het officieele overwinningsbulletin luidt als volgt: ‘Een depèche van den hertog van Wellington, gedagteekend Waterloo 19 Juni, bericht, dat den vorigen dag Bonaparte met zijn heele strijdmacht de Britsche linie, door een legerkorps Pruisen gesteund, aanviel, welke aanval na een lang en bloedig gevecht eindigde met de volledige nederlaag van den vijand, met verlies van honderd vijftig stukken geschut en twee adelaars.

Gedurende den nacht maakten de Pruisen onder veldmaarschalk Blücher, die zich bij ons gevoegd hadden voor de vervolging van den vijand, zestig kanonnen en het grootste gedeelte van Bonaparte's legertros buit. De verbonden legers bleven den vijand vervolgen. Twee Fransche generaals werden krijgsgevangen gemaakt.’

[Nummer 39]

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

DE MOLEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JAAP MARIS.
(Uit de collectie van de firma FREDERIK MULLER en CO., Kunstkoopers te Amsterdam.)

Nadat de voorlezing ten einde was begon het getuigenverhoor - één lange, folterende marteling voor Louis, want al waren er, die, zooals pastoor Van Grinsven, in zijn voordeel spraken, zijn karakter roemden, zijn verleden prezen en de mogelijkheid van zijn schuld ten stelligste ontkenden, verreweg de meesten

verzwaarden hem en hun getuigenissen pleitten veelal in zijn nadeel. In het begin had Louis, wanneer een getuige à charge optrad, dezen met vlammenden blik aangestaard, als wilde hij in zijn ziel lezen en hem rekenschap vragen van de woorden, die hij zei - en wanneer een getuige à décharge zich liet vernemen, dezen met een dankbaren blik beloond. Maar op het laatst bleef hij onbeweeglijk zitten en schenen de getuigenissen, van welken aard ook, geen indruk meer op hem te maken. Hij was een standbeeld gelijk. Het publiek volgde met spanning de verklaringen der elkaar opvolgende getuigen en gaf nu en dan door een haastig onderdrukt gemompel aan zijn gevoelen lucht. Tot het einde toe volgde het met onverflauwde aandacht die lange reeks van getuigenissen, terwijl hij, wien dit alles gold, die er het grootste belang bij had, hoe ze luidden, voor wien ze wellicht bij de uitspraak van het vonnis beslissend konden zijn, reeds lang in doffe onverschilligheid was verzonken. Hij had ternauwernood nog bewustzijn van hetgeen om hem heen voorviel; hij hoorde wel het geluid van menschenstemmen, de vragen der rechters, de antwoorden der getuigen, maar als een suizen uit de verte, als iets wat hem niet in het minst aanging. En toch, bij oogenblikken kookte en bruiste het in het binnenste van die ineengedoken gestalte; honderd denkbeelden vlogen en verdrongen elkander in zijn brein. Met vrees zag hij het requisitoir

van het openbaar ministerie, de vragen, die de rechters hem zouden stellen, te gemoet. Hij dacht weer aan die eindelooze verhooren bij den rechter van instructie, dié hem herhaaldelijk had aangeraden alles te bekennen en hem een lichtere straf voorgespiegeld, terwijl, zoo hij hardnekkig bleef loochenen, hij niettemin veroordeeld zou worden en de volle zwaarte der wet op hem zou drukken. Ook nu nog steeg hem het rood der verontwaardiging naar de wangen, als hij daaraan dacht. Hoe! bekennen, een misdaad bedreven te hebben, die nooit in zijn geest was opgekomen! Een lichtere straf! maar kon men hem dan veroordeelen, die niets misdaan had? Evenwel, wat baatte het hem, dat hij onschuldig was, indien toch de rechtbank het onschuldig over hem uitsprak, indien de geheele wereld in hem een misdadiger, een moordenaar zag... Daar viel zijn oog op de weegschaal en de geblinddoekte Themis op den muur voor hem, en bij het zien daarvan wrokte en ziedde het nog sterker in zijn binnenste. Ha! recht werd hier gesproken... recht, onpartijdig en rechtvaardig... hij zou het aan zich zelf ondervinden...

Plotseling wordt Louis uit zijn gepeinzen opgeschrikt door een plechtige, sombere stilte. Het getuigenverhoor is afgeloopen en de president heeft den officier van justitie het woord gegeven om zijn requisitoir te nemen. Het is doodstil in de groote zaal. Met ingehouden adem wachten de toehoorders op hetgeen komen zal en menigeen vaart een rilling door de leden. Met gespannen aandacht staren die honderden naar de ernstige, ijskoude trekken van den openbaren aanklager, als wilden zij reeds daarop lezen, wat hij zeggen zal, welken eisch hij tegen den beschuldigde zal doen hooren; want elkeen voelt, dat het schuldig over den beklaagde zal worden uitgesproken. Allen zien hem aan, terwijl hij zich van de bank verheft om staande het requisitoir te aanhooren. Nu men den krachtigen, kloeken jonkman van voor weinige weken als een afgeleefden grijsaard voor zijn rechters ziet staan, bekruipt menigeen, die tot dusver hardvochtig naar de veroordeeling uitzag, een gevoel van medelijden, en meer dan een denkt bij zich zelf: ‘Neen, dat is geen moordenaar!’

Daar neemt de officier van justitie het woord, en aller aandacht, tot dusver door Louis in beslag genomen, is weer gevestigd op hetgeen het openbaar ministerie zegt. Zonder hartstocht, maar ook zonder gevoel, op kouden, onverschilligen toon schetst hij het tooneel van den moord. Beklaagde was op het oogenblik der misdaad in de nabijheid der woning van den verslagene, na eerst geruimen tijd om het huis heen en weer gedrenteld te hebben. Beschuldigde heeft dit toegestemd en daarvan een verklaring gegeven, die hem niet kan voldoen, die niets dan een ijdele uitvlucht is Slechts één geweer van de geheele verzameling was geladen, en juist dàt geweer had aan beklaagde toebehoord. Deze ontkent het misdrijf; maar waarom was hij dan weggeloopen toen het schot viel? Dat doet men niet, als men zich onschuldig weet. Wie kon anders den moord gepleegd hebben? Niemand dan beklaagde was in de nabijheid gezien; geen enkel bewijsstuk was gevonden, dat de verdenking van hem kon afwenden en op een ander doen vallen. Gedwarsboomde liefde en wraak had beklaagde tot die betreurenswaardige daad gedreven, en al was deze nog jong, al had hij een onberispelijk verleden achter zich, dit kon hem niet vrijpleiten; terwijl zijn hardnekkigheid in het blijven loochenen van een misdaad, die hij en niemand anders kon bedreven hebben, hem alle aanspraak op de clementie der rechtbank deed verliezen. Het openbaar ministerie achtte de schuld van beklaagde overtuigend en wettig bewezen en concludeerde tot een gevangenisstraf van tien jaar.

Met ingehouden adem hadden allen tot het einde toe geluisterd, maar nu gaven de gemoederen zich lucht en wel op zoo onbedekte wijze, dat de president dreigde de zaal te doen ontruimen. Louis had met klimmende onrust het requisitoir aanhoord, hij waggelde op zijn beenen, zijn hart klopte nog ternauwernood. Maar toen hij de laatste woorden opving, toen de onverbiddelijke eisch hem in de ooren klonk, toen meende hij zijn doodvonnis te hooren uitspreken en ontsnapte een rauwe, snerpende kreet zijn mond. Hij zonk op de bank der beschuldigden, nu de bank der schande, neer en bedekte zich het gelaat met de handen. Hij had in het begin een gevoel alsof zijn levensdraad was afgesneden. Een volslagen onverschilligheid maakte zich van hem meester, hij gaf nergens meer om, zelfs niet om het leven Tot het einde toe had hij zich nog met hoop gevleid, verwacht, dat God een wonder zou doen om zijn onschuld aan het licht te brengen. Dat wonder was niet gekomen!

Maar een oogenblik later bruiste het jeugdige vuur weer op in zijn ziel, overmeesterde hem een hevige toorn, een haast onbedwingbare lust om den ijskouden officier van justitie toe te schreeuwen: ‘Weet gij niet, wat gij gedaan hebt? Een onschuldige veroordeeld? Begrijpt gij voelt gij, wat dit zeggen wil? Weet gij, wat het is, een menschenleven te vernietigen? Beseft gij niet, dat gij een moord begaat, gruwelijker dan die, waarvan gij mij beticht!’ Maar een gevoel van machteloosheid kwam over hem in al zijn drukkende zwaarte, en als wezenloos bleef hij zitten op de bank der beschuldigden, den blik nu eens op den grond gevestigd, dan weer als verdwaasd op de rechters gericht. Daar stond zijn advocaat op om te pleiten. In de eenzaamheid zijner cel had Louis zich van diens pleidooi zooveel voorgesteld; de rechtsgeleerde was zoo innig van zijn onschuld overtuigd en zoo menigmaal had hij diens welsprekendheid hooren roemen. Maar nu was hem alles onverschillig. Hij was reeds veroordeeld, en geen menschelijke macht kon hem meer vrijspreken, geen menschelijke macht hem het schandteeken van het voorhoofd vagen!

Toch luisterde hij toe, in het begin zijns ondanks, zijn ziel nog geheel met bitterheid vervuld, spoedig echter aandachtiger Wat grepen hem de woorden van zijn advocaat aan, hoeveel balsem stortten ze in zijn schrijnende wonden! Er kwam weer tinteling in zijn oog, weer hoop in zijn hart! Hoeveel gloed, hoeveel overtuiging sprak uit die woorden! Hoe stil was het in de rechtszaal: zoo mogelijk nog stiller dan bij het lezen van het requisitoir. Nog nooit had men zoo'n pleidooi gehoord; een ieder werd meegesleept, als geelectriseerd door de gloedvolle rede van den rechtsgeleerde. Met hoeveel vuur, met hoeveel warmte bepleitte hij de onschuld van zijn cliënt! Met hoeveel scherpzinnigheid en juistheid wees hij op de leemten, de gapingen in het requisitoir! Noch een wettig, noch een overtuigend bewijs was geleverd. Met hoeveel welsprekendheid bezwoer hij de rechters, toch geen vonnis te vellen op zoo losse gronden, zich niet door den schijn te laten bedriegen, op een reeks van toevallige omstandigheden geen veroordeeling te bouwen. Herhaaldelijk wilde het publiek van zijn ingenomenheid doen blijken; slechts met moeite bedacht het, waar het was, en hield zich in, maar toen de advocaat geëindigd had met den eisch van vrijspraak en onmiddellijke invrijheidstelling, braken de aanwezigen in een haast eindeloos handgeklap uit. Louis richtte weer het hoofd op, de emotie van het publiek was hem een voldoening, het was een soort van eerherstel. Weer had hij hoop: zijn onschuld was zoo overtuigend, zoo glashelder, met zooveel gloed aangetoond, dat het woord vrijspraak hem weer voor den geest zweefde. Arme jonkman! hoe bitter zou hij teleurgesteld worden. De toejuichingen van het publiek golden niet zijn onschuld, maar de welsprekendheid, de handigheid van den advocaat. Het was als een vuurtje, dat spoedig is uitgebrand. En ook, het schitterend pleidooi van den rechtsgeleerde

had de rechters niet overtuigd, de meening van den officier van justitie niet aan het wankelen gebracht. Ze beschouwden het pleidooi als een oratorisch vuurwerk, een handige kunstgreep, meer niet.

Het openbaar ministerie verhief zich van zijn zetel om den advocaat van repliek te dienen. Koud en streng klonken zijn woorden door de ruime zaal. Even gloedvol en meesleepend als de rede van den rechtsgeleerde was geweest, even nuchter en koel berekenend was de repliek van den officier. Met onverbiddelijke gestrengheid en logica wees hij op de feiten, ontzenuwde de tegenwerpingen van den advocaat en hield zijn eisch onverminderd staande. Welk een verpletterenden indruk maakten zijn woorden op den armen beklaagde! Het vleugje van hoop, dat door de rede van zijn verdediger in zijn ziel was gewekt, verdween, en meer dan ooit was hij er vast van overtuigd, dat een smadelijk vonnis hem wachtte.

Ook de meening van het publiek sloeg weer om door de repliek van het openbaar ministerie. Ja, hij was wel schuldig; men had zich laten inpalmen door de gevatheid van den rechtsgeleerde, door zijn schitterende, vurige voordracht; maar nu men weer het koele, nuchtere woord van den openbaren aanklager hoorde, nu de feiten nog eens werden uiteengezet en al de verzwarende omstandigheden nog eens opnieuw in haar volle beteekenis werden ontwikkeld en uitgemeten, nu kon men niet meer twijfelen. Hij was wel degelijk schuldig, wel degelijk een moordenaar. O, wufte meening des volks, grillig, wispelturig oordeel van den grooten hoop!

Ten tweeden male nam advocaat Spikers het woord. Nogmaals ontwikkelde hij de redenen, waarop hij zijn eisch tot vrijspraak grondde, en weerlegde de spitsvondige redeneeringen van den officier van justitie. Maar hij sprak niet meer met het eerste vuur; zijn voordracht was mat, zijn stem niet meer forsch en begeesterd. Het was, als voelde hij, dat hij een hopelooze zaak bepleitte, en als verlamde dit denkbeeld zijn welsprekendheid. Het publiek bleef ditmaal kalm en onverschillig; het was dit steekspel met woorden, met argumenten en tegen-argumenten moe, en verlangde naar het einde der zitting. En Louis? Dof stond zijn oog en moedeloosheid sprak uit zijn geheele voorkomen, ternauwernood drong nog een enkele galm van de woorden zijns verdedigers tot zijn oor door; en die galm was een voor hem onverstaanbare klank, als het zachte suizen van den wind, als het gemurmel van een beek in de verte....

Met zijn geest was hij niet meer in de rechtzaal, hij wist zelf niet waaraan hij dacht, hij wist zelfs niet of hij dacht...

Plotseling werd hij tot de werkelijkheid teruggeroepen door de stem van den president, die een vraag tot hem richtte. Hij sidderde, keek op, staarde om zich heen, verbaasd zich daar te bevinden. De president herhaalde op duidelijken, afgemeten toon, of hij nog iets te zeggen had. Weer werd het hierop doodstil in de zaal. De belangstelling van het publiek was opnieuw gewekt, aller oogen richtten zich weer op den beklaagde. Wat zou hij zeggen? Hoe zich houden? Zou hij ten slotte bekennen of hardnekkig blijven loochenen? Hoe bleek zag hij er uit, hoe beefde hij over zijn heele lichaam! Dat was een onmiskenbaar teeken van schuld!

Louis was opgestaan, zijn tanden klapperden, zijn knieën knikten. Wat baatte het hem al, dat hij zijn onschuld bleef betuigen, men sloeg toch geen geloof aan zijn woorden, men was bij voorbaat reeds besloten hem te veroordeelen. Van den anderen kant echter wilde hij spreken, zou hij spreken, hij kon zich niet bedwingen. Maar toen hij den mond opende, stokte de stem hem in de keel, een overvloedige tranenstroom ontsprong zijn oogen, niets dan de woorden, 'Ik ben onschuldig!' kon hij uitbrengen. Er lag echter zooveel waarheid, iets zoo aangrijpends in dat eene

woord, dat menigeen een rilling door de leden voer. Die enkele betuiging van onschuld was welsprekender dan het schitterende pleidooi van den advocaat, ze maakte dieperen indruk op de aanwezigen, die opnieuw hunne gevoelens lucht gaven.

Toen de president eenige oogenblikken later de zitting ophief en de uitspraak op veertien dagen later vaststelde, slaakte Louis een doordringenden kreet en zonk met een zwaren bons op den grond neer. Die woorden hadden hem als een doodvonnis in de ooren geklonken, zijn laatste vonk van hoop uitgedoofd en hem het bewustzijn doen verliezen.

Toen hij in de gevangenis was teruggebracht, moest onmiddellijk een geneesheer ontboden worden, daar Louis aan een ijlende koorts ter prooi was.

(*Wordt vervolgd.*)

De dienstmaagd van den Notaris.
Naar het Fransch.

‘Mijnheer Brinot, Thomas!’ zegt de dokter, terwijl hij haastig het rijtuig instapt, om de reeks van visites te beginnen, welke hij dien dag te maken heeft.

De koetsier verstaat zijn meester, neemt, zonder zich tot verdere plichtplegingen gehouden te achten, de teugels op; in een ommezien rolt het rijtuig statig over de hobbelige keien, om, even spoedig als de dokter het verlangd had, stil te houden voor een aanzienlijk huis, naast welks deur op een verguld veld met zwarte verheven letters te lezen staat:

BRINOT

Notaris.

‘Nog net als gisteren,’ mompelt Thomas, als zijn schuins geworpen blik Bertha, de oude dienstmaagd van den notaris, in de deur ontmoet, ‘een gezicht en houding of ze een klap met de zweep gehad heeft! Verbeel je dat Anna ooit later zoo'n zuurmuil werd!’

Thomas, Thomas! kendet gij Bertha, zooals mijnheer Brinot haar kent, gij zoudt niets vuriger verlangen, dan eenmaal op uw ouden dag in Anna, uwe aanstaande, Bertha's evenbeeld te zien!

‘Maar met dat al,’ mompelt hij voort, ‘wou ik, dat ik zooveel kans had in het testament van haar zieken mijnheer te staan, als zij.’

Enfin, dit was bepaald niet het geval, waarom de arme drommel het maar beter scheen te achten, met het hoofd zoo diep mogelijk in den ruigen kraag van zijn rijjas geborgen, hart en geest, tot nadere orders, aan alle mogelijke invloeden van buiten te onttrekken.

‘Hoe gaat het met mijnheer, Bertha?’ vroeg de dokter binnentredende.

‘Ach! dokter, als ik alles vertellen zou, wat ik gisteren, nadat uwé vertrokken was en toen vannacht en vooral vanmorgen vroeg al niet met mijnheer heb uitstaan gehad; een mensch z'n hart zou er van breken! Maar dat is niets, dokter, heelemaal niets; dat weet mijnheer ook wel. Och! als mijn goede mijnheer maar niet komt te overlijden! - en dan zoo!’

Zonder aan de klachten der oude dienstmaagd veel aandacht te schenken, besteeg de dokter inmiddels de marmeren trap, welke naar de kamer van den zieke leidde.

Hoe gaarne zou Bertha hem volgen, om den dokter en den zieke samen te zien: wellicht zou zij dan iets bespeuren, wat haar omtrent den toestand van den lijder eenige zekerheid schenken kon; dan, een teeken der schel hield haar terug. Zij trachtte het oponthoud zoo kort mogelijk te maken, echter zonder gewenscht gevolg. Nog had zij de deur niet gesloten, toen de dokter van den zieke terugkeerde en de trap afdaalde.

Toch, zij moest en zou er iets meer van weten!

‘Dokter,’ vroeg zij smeekend, ‘ach! ik bid u, verberg mij niets; hoe heeft u mijnheer bevonden; wat dunkt u, zou mijnheer nog herstellen?’

‘Wij willen het hopen, Bertha, maar gij begrijpt vanzelf: een val van de marmeren trap, met zulk een lichaam en op dien leeftijd, 't is nog al erg. Ook ben ik niet geheel zonder vrees, dat zich een plotselinge aanval van waanzin zou kunnen voordoen, en dan....’

‘Wat dan, dokter?’

‘Ja, goede meid, dan zouden wij ons op het ergste voorbereid moeten houden. In elk geval raad ik u, niet met den zieke alleen te blijven.’

‘Ach God!’ jammerde Bertha ‘waanzin en dan sterven! Maar, dokter, is mijnheer op het oogenblik nog bij kennis?’

‘Nu en dan wel; ik heb een paar maal een enkel woord met hem kunnen spreken.’

‘En heeft uwé het mijnheer gezegd, dokter?’

‘Wat gezegd, meid?’

‘Dat mijnheer in gevaar van sterven verkeert, dokter?’

‘Maar, oudje, dat zou, in omstandigheden als deze, hoogst gevaarlijk en dus dwaas gehandeld zijn: elke verontrusting zou den dood kunnen bespoedigen; mijnheer op het gevaar te wijzen, waarin hij verkeert, zou bijkans gelijk staan met hem het leven te benemen. Kalmte, rust, volmaakte rust, Bertha, dat is het eenige wat mijnheer behoeft!’

‘En als dan toch eens gebeurde, wat u vreest, dokter?’

‘De hemel verhoede het, meid! maar dan hebben wij het mogelijke en dus onzen plicht gedaan; wat kunnen wij meer doen?’

‘Meent u dat, dokter? vergeef mij dat ik zoo vrij spreek, maar dan ben ik van een ander gevoelen. Ik geloof dat wij in onzen plicht zouden tekort schieten, als wij het bij de zorg voor het lichaam alleen van mijnheer lieten. Mijnheer heeft meer noodig! Ik weet niet wat met mij gebeuren zal, als mijnheer komt te overlijden; maar dat weet ik wel: ik zou geen oogenblik rust meer in mijn leven hebben, als mijnheer zóó kwam te sterven!’

‘Kom, kom, Bertha! beangstig u niet te zeer; uwe bezorgdheid zou den zieke kunnen schaden! Ik keer morgen vroeg terug, dan zullen wij verder zien. Adieu!’

Bertha stond eenige oogenblikken als aan den grond genageld. Wat zal zij doen? De minste ontsteltenis, bad de dokter gezegd, zou den dood kunnen bespoedigen! Den zieke het gevaar verhelen? Maar wat, indien de dood hem eens overvalt, en hij sterft - sterft zonder barmhartigheid? En haar goede mijnheer, zij weet het, heeft toch zoozeer barmhartigheid noodig!

Bertha, twintig volle jaren hebt gij mijnheer Brinot met oprechte liefde en trouw gediend, en nu hij uwe zorg het meest behoeft, in de oogenblikken, welke over zijne eeuwigheid gaan beslissen en waarin hij niemand heeft, die hem redden kan, dan u, zult gij uwen meester, uw goeden mijnheer, gelijk gij hem noemt, thans aan zijn lot overlaten?

Wie geeft haar die gedachte in? Vanwaar die onzichtbare macht, welke haar trekt, onweerstaanbaar trekt naar boven, naar het ziekbed van haren heer? Is het de wakende Engel van haren meester? Zij weet het niet.

Neen, roept zij opeens uit, zóó mag, zóó zal mijn goede mijnheer niet sterven! en stil, half sluipend, bestijgt zij de marmeren trap.

Zij weet niet, de goede meid, dat hare laatste woorden zoo luid hebben geklonken en tot de kamer van den zieke zijn doorgedrongen.

'Bertha!' hoorde zij, terwijl zij even behoedzaam de kamer binnentrad, 'Bertha!'

Zij ontstelde hevig; den ganschen morgen had zij de stem van den zieke niet vernomen, dan in een halfverstaanbaar woord, wat hare tegenwoordigheid hem een enkele maal ontlokt had. en thans, zoo duidelijk: 'Bertha!' Ja, zij hoorde het wel: er klonk iets angstigs in zijn stem. Mijn God! verzuchtte zij stil, zou misschien die vreeselijke toestand, waarvan de dokter sprak, zijn ingetreden! Wie naast haar gestaan had, zou een koraal van den rozenkrans en nog een door hare magere vingers hebben zien glijden.

Bevend schoof zij het gordijn van het ledikant een weinig ter zijde. Dan, hoe groot was hare verbazing toen heur blik dien van den lijder ontmoette en zij al aanstonds zag, althans, zoo scheen het haar toe, dat de ziekte een gunstiger wending genomen had; - er lag iets vragends, iets bezorgds, iets verstandelijks dus, in den oogopslag van den zieke.

'Mijn goede mijnheer,' zeide zij, 'goddank! mij dunkt ik zie u iets beter; is het niet zoo? Wat belieft uwé?'

'Wat heeft de dokter gezegd, Bertha; ga ik sterven?'

'Hoe! welneen, mijn goede mijnheer! Waarom die vraag?'

'Heb ik u dan zooeven niet... Ja, ik heb u hooren zeggen: 'Zoo mag, zoo zal mijn goede mijnheer niet sterven!'

Bertha stond als door den bliksem getroffen! Hij had haar verstaan, woordelijk verstaan! Dan, bedenkende dat van deze oogenblikken, blijkbaar zoo gunstig voor haar doel, alles kon afhangen, vatte zij moed en zeide:

'De dokter heeft alleen gezegd, dat uw toestand niet zonder gevaar is en dat hij morgen vroeg terugkomt.'

'Neen, Bertha, de dokter heeft meer gezegd; ik heb het wel gehoord: zoo mag, zoo zal mijn goede mijnheer niet sterven!'

Zij ziet hoe de zieke moedeloos het gelaat van haar afwendt en het is, alsof zij den dokter opnieuw hoort zeggen: 'Elke verontrusting, Bertha, zou den dood kunnen bespoedigen.'

De arme! Wat baat het haar zich zelve verwijtend af te vragen; Waarom heb ik ook zoo luid gesproken?

Goede Bertha, verlies den moed niet, vertrouw! uwe bezorgdheid is heilig. Verhaal mijnheer zonder omwegen, wat gij een oogenblik na het vertrek van den dokter hebt gevoeld, wat de oorzaak was der woorden, welke hem zoozeer hebben ontsteld; dit zal hem overtuigen dat gij de waarheid hebt gesproken en de dokter niets meer heeft gezegd! - en wie weet!... Ja, dat zal zij doen. Kort en op een toon, waarin zich geheel hare liefde- en zorgvolle ziel uitsprak, verhaalde zij den zieke, wat er ten gevolge van zijn toestand in haar binnenste omging en hoe hij derhalve de woorden had te verstaan, welke, zonder dat zij zelve het wist, al te hoorbaar aan hare lippen waren ontsnapt.

Er volgde diepe stilte. Zou hare mededeeling gunstig hebben gewerkt; zou hij haar gelooven? Hoe gaarne had zij in zijne ziel gelezen! Sneller gleden de koralen haar door de bevende vingeren.

Eindelijk verbreekt de zieke het stilzwijgen.

‘Maar Bertha, wat wilt gij dan?’

‘Mijnheer, ach, men kan niet weten wat gebeurt; o, als de ziekte weer eens een ongunstiger wending nam!... Zou u niet eens willen biechten?’

‘Bertha, Bertha, een ieder die mijn toestand kent en weet wat ik lijd, zal mij ontzien! en gij kwelt mij!’

De arme meid ging een zwaard door de ziel. Zij had in tranen willen losbarsten; dan, zij moest zich bedwingen. Nederknielende aan zijne sponde, vatte en kuste zij teeder zijne hand. ‘Mijnheer, geloof mij, Bertha wil u niet kwellen; 't is angstige bezorgdheid alleen voor uw waarachtig heil, wat mij zoo doet handelen! Uwe oude dienstmaagd bemint u en wil u gelukkig maken, gelukkig als uw brave vader en heilige moeder, voor wie gij tijdens hun leven altijd zoo goed geweest zijt en die u thans in den hemel wachten! Maar als u zoo zou sterven!...’ Hier zweeg zij.

Hadden deze gevoelige woorden van de oude dienstmaagd en de toon waarop zij werden gesproken, den zieke overtuigd, dat het inderdaad gegronde bezorgdheid was en niets anders, wat haar zoo deed spreken? Of rees, terwijl zij zoo hartelijk zijne hand drukte, opeens het beeld zijner godvreezende moeder hem voor den geest, toen zij stervende zijne hand in de hare sloot en hem een laatsten blik toewierp - want spreken kon zij niet meer - maar die door haren zoon volkomen begrepen werd als een ‘Tot wederziens in de

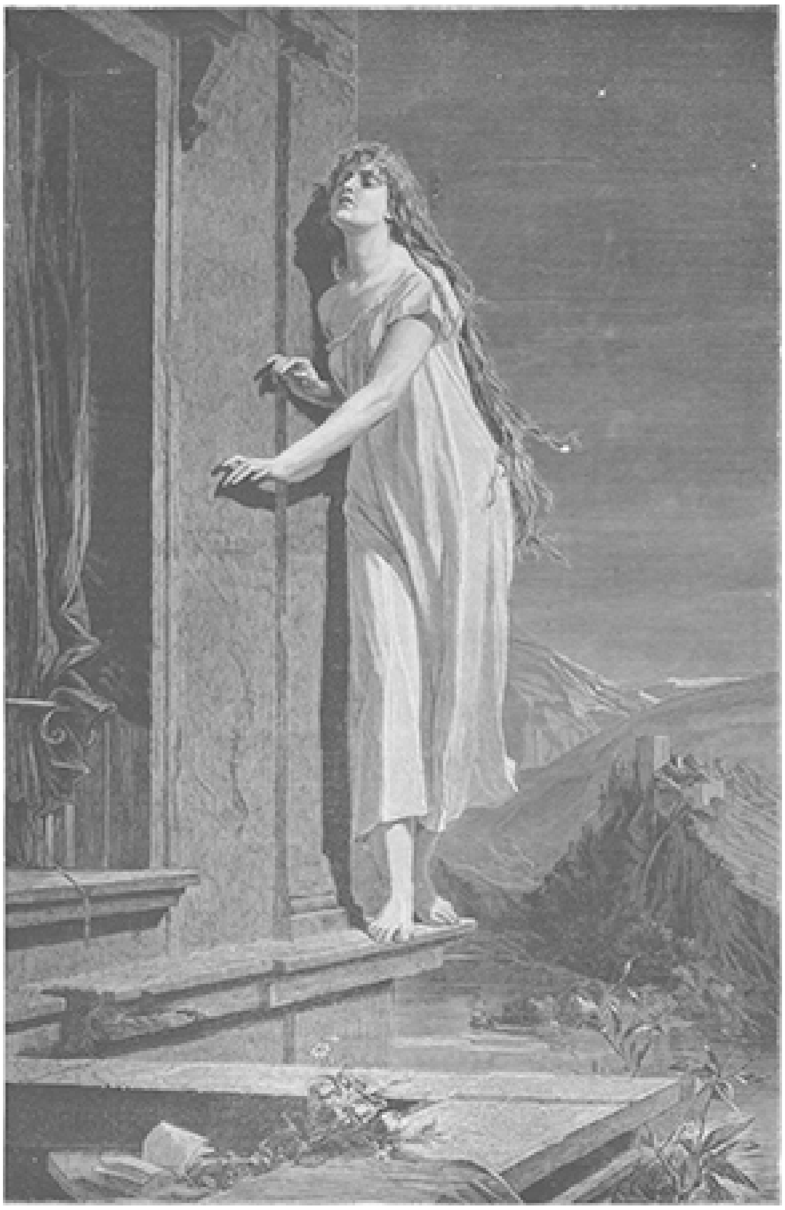

DE SLAAPWANDELAARSTER.

VROOLIJK INTERMEZZO, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PROF. O. PILTZ.

eeuwigheid.' Zeker is het dat in deze oogenblikken een ommekeer plaats greep in de ziel van mijnheer Brinot.

'Maar, Bertha,' hernam hij weder, 'ik heb steeds geregeld geleefd, nimmer iemand benadeeld en, gij weet het, altijd met nauwgezetheid de zaken van anderen beheerd, beter dan zij zelven het vermochten; - waarom dan biechten?'

''t Is waar kind,' - ontstel u niet, Bertha! mijnheer Brinot hoort het wel: het is geen oneerbiedigheid, 't is uw goed hart, dat zoo spreekt, - 'gij zijt altijd goed voor de menschen geweest; maar u hebt zoo langen tijd niet meer geb echt, de H. Mis niet bijgewoond, de vastendagen niet onderhouden! Ach, als de Lieve God u eens vragen zou: Waarom zijt gij ook voor mij niet zoo geweest?'

'Maar weet gij dan niet, dat ik voorlang reeds den pastoor verzocht heb, in het vervolg van zijn bezoeken verschoond te mogen blijven? Ook heb ik hem nadien nimmer meer gegroet!'

'Des te dieper, gelooft mij, heeft ZEerwaarde den toestand uwer ziel betreurd en des te meer met uwe goede ouders voor u gebeden! O, zeg mij maar dat ik ZEerwaarde ontbiede!'

Weer zweeg de zieke. Maar Bertha zag: - neen zij vergiste zich niet - zijne lippen bewogen zich; hij wierp een blik op het kruisbeeld, dat voor hem lag, ja, hij bad! en vuriger dan ooit bad zij mede, vol vertrouwen op Gods barmhartigheid andermaal het antwoord van den zieke afwachtende.

'Bertha!' klonk het opeens, 'ik wil biechten!'

'God zij gedankt, duizendmaal,' riep de dienstmaagd, weenende van blijdschap, uit; ijlde, als voelde zij den last der jaren niet meer, de marmeren trap af, naar den pastoor, wien zij beleefd had veel voor mijnheer te zullen bidden en ZEerwaarde, nog voor de avond zou zijn gevallen, andermaal van den toestand des lijders te zullen inlichten.

Even spoedig keerde zij weder, en toen eenige oogenblikken later de oude pastoor de ziekekamer binnentrad, hoorde en zag hij, met de vreugde der Engelen in het hart, mijnheer Brinot rouwmoedig het kruisbeeld kussen, dat Bertha hem zacht tegen de lippen drukte.

Met de meeste godsvrucht ontving hij de heilige troostmiddelen der Kerk. Het was vreugde in den hemel, vreugde op aarde. De ziel van den zieke smaakte een ongekend geluk, toen de eerbiedwaardige priester biddend en God lovend naar zijne woning wederkeerde, en wie met hem Bertha gezien had in haar zijden feestjapon, zou, evenals hij, geloofd hebben, dat deze dag voor haar een der gelukkigste dagen, zoo niet de allergelukkigste van haar leven was.

Zou ook Bertha's laatste verlangen nog eenmaal worden vervuld? Waarom zou zij niet hopen en bidden? Had zij ooit in haar leven duidelijker bewijzen ontvangen van Gods oneindige goedheid en barmhartigheid dan thans? Wel leerde een treurige ondervinding, helaas! dat voor vele zieken, in omstandigheden, als deze, het zaliger zoude geweest zijn te sterven, dan te blijven leven; maar dat mijnheer tot het getal dier ongelukkigen zou behooren, neen, daar kende zij mijnheer te goed voor. Nooit ook, zeide zij, zou hij zoo ver afgedwaald zijn, als niet slechte vrienden hem hadden misleid. Zij wist zeker, en elke andere gedachte beschouwde zij als komende van den booze, mijnheer zou, indien hij herstellen mocht, een braaf leven leiden.

Zij had wèl geoordeeld, de goede dienstmaagd, en niet tevergeefs gebeden. Na eenige weken mocht mijnheer Brinot zich in een volkomen herstel verheugen, tot

niet geringe vreugde ook der vele cliënten, over wier zaken hij opnieuw en met niet minder nauwgezetheid dan voorheen zorg droeg. Maar niemand schetst de blijdschap van Bertha, elken Zondag en feestdag weder, wanneer zij hem - 'precies het evenbeeld van mijnheer zijn braven vader,' zeide zij dikwijls - met oprecht gemeende godsvrucht de H. Mis zag bijwonen en geregeld tot de heilige Sacramenten naderen.

En toen op zekeren dag mijnheer Brinot eenige zijner vrienden, waaronder ook den ouden pastoor, ten zijnent rond den feestdisch vergaderd had, waarbij, op haar uitdrukkelijk verlangen, Bertha alleen diende, en hij met een feestdronk allen zijne goede vrienden, maar Bertha zijn beste vriendin noemde, 'omdat zij,' gelijk hij zich schertsend uitdrukte, 'mijn lichaam er aan gewaagd heeft om mijne ziel te redden,' toen, toen was deze aarde voor Bertha een hemel!

J. ZWART.

Huid en Kleeding, Of hoe men zich moet kleeden.

Het menschelijk lichaam is te vergelijken bij eene vulkachel, die tijdens zijn bestaan maar eenmaal behoeft aangelegd te worden, doch op geregelde tijden van brandstof voorzien. Verzuimt men dit laatste, dan gaat de kachel spoedig uit en wordt koud; verzuimt men het niet, maar vergeet men voor een geregelden afvoer der verbrandingsproducten of restanten te zorgen, dan trekt de kachel niet en wordt ook koud.

Warmte is het onmisbaar kenteeken van het organische leven; zoodra uit een levend wezen elk spoor van warmte verdwenen is, heeft het leven opgehouden.

De regeling der lichaamstemperatuur is bij de visschen en amphybieën anders dan bij de zoogdieren en vogels.

Wat het menschengeslacht aangaat, zou men, met het oog op de ontzaglijke klimaatsverschillen op hoogere en lagere breedten, verwachten, dat de lichaamswarmte ook zulke verschillen zou vertoonen, maar dat is niet zoo; de IJslanders, Groenlanders en Vuurlanders hebben een even hooge gemiddelde lichaamstemperatuur als de Maleiers, Negers en Egyptenaren, nl. 37° Celsius.

Eventueele storingen van deze middelbare warmte hebben bij alle menschenrassen dezelfde gevolgen: bij eene bloedwarmte van 38° a 39° spreekt men in alle hospitalen der wereld van koorts, bij lang aanhouden van verterend vuur; bij eene stijging tot 42° is het leven in gevaar.

Niet minder bedenkelijk is het, wanneer de lichaamstemperatuur aanhoudend onder den normalen stand van 37° C. daalt; ook hierbij wordt het leven - zooals bij bevriezen - met vernietiging bedreigd.

De warmte, welke het menschelijke lichaam van buiten ontvangt, is gering, vergeleken bij die, welke het inwendig zelf voortbrengt. Blijft nu de lichaamstemperatuur - tijdelijke storingen uitgezonderd - geregeld 37° C., gelijk een muziekinstrument op een grondtoon gestemd wordt, dan moeten er in de lichaamshuishouding werkingen plaats hebben, waardoor de warmte, die voortgebracht wordt, ook weer haren uitweg naar buiten vindt, zoodat de bestendigheid der levensvlam behouden blijft.

Inderdaad is de stofwisseling van ons lichaam een langzaam verbrandingsproces zonder vlam, waaruit warmteontwikkeling. In de vlam eener kaars of lamp zien wij eene verbinding van de zuurstof der lucht met de bestanddeelen van vet of olie. Zoo

ongeveer werkt de zuurstof der lucht op ons lichaam, zoodra het die door de inademing opgenomen heeft: zij verbindt zich dan met de langs scheikundigen weg reeds vervormde voedingstoffen, zij oxydeert ze, waarbij spankrachten ontwikkeld worden, welk dierlijke warmte doen ontstaan.

De producten of slijtstoffen van deze oxydatie of verbranding zijn urine, water en koolzuur.

Het koolzuur wordt door den daarmee overladen bloedstroom, na volbrachten kringloop door de rechterhartafdeelingen naar de longen gevoerd, vanwaar het door de uitademing in de buitenlucht uitgestooten wordt: gelijktijdig ontwijkt bij de inademing eene groote hoeveelheid, gewoonlijk onzichtbare waterdamp het lichaam, waarbij warmte verbruikt, dus afkoeling ontwikkeld wordt.

Anderzijds wordt het van koolzuur bevrijde bloed door de inademing van nieuwe zuurstof voorzien, waardoor het opnieuw geschikt wordt tot verbranding en warmteontwikkeling.

De ademhaling is dus tegelijk onderhoudster der levensvlam, afkoelster en schoonmaakster, en wij hebben gemeend dezen korten aanloop te moeten nemen, omdat in de huishouding der Natuur alles samenhangt en de eene zaak de andere verklaart of toelicht.

Behalve de longen hebben wij een ander orgaan ter afscheiding, warmteontwikkeling en afkoeling, nl. de huid

Deze is geen vlak bekleedsel of omhulsel van ons lichaam, maar een kunstvol samenstél, uit een aantal verschillende lagen bestaande, dat de werkzaamheid der longen aanvult, zoo zelfs, dat zij niet alleen verbrandingsproducten afscheidt, maar ook zuurstof uit de lucht opneemt. Deze bedraagt echter maar $^1/_{180}$ van de zuurstofopneming der longen.

De grootste beteekenis heeft de huid voor de waterafscheiding, die bij haar de helft grooter is dan bij de longen. Hieruit volgt onmiddellijk, dat de huid de belangrijkste regulateur voor onze lichaamswarmte is.

Laten wij eens nader onderzoeken, hoe het daarmee staat. Gelijk de brandende kachel door haren mantel warmte uitstraalt, zoo doet het levend menschelijk lichaam het door de huid en wel naar alle zijden.

De opperhuid is echter een zeer slechte warmtegeleider en doet voor het lichaam, wat de schors voor den boom doet; zij is warmtebewaarder. Alleen de overtollige warmte geeft zij af, en eischt de buitenlucht bij plotselinge afkoeling meer, dan trekken de geprikkelde huidspiertjes de bloedvaten samen en de warmte blijft binnen. Waar dit in hooge mate geschiedt, noemen wij het kippevel

Omgekeerd kan ook door het wijd opengaan der huidporiën en eene uitzetting der huidbloedvaten bij overvloedige warmteontwikkeling de warmteafgifte begunstigd worden. Het vermogen der opperhuid, op een ontvangen prikkel met snelle samentrekking of uitzetting der bloedvaten te antwoorden, kan - zooals bekend is - door vrijwillige harding, koude wasschingen, enz. in hoogen graad toenemen.

De huid is niet alleen warmteregulateur, maar ook gelijk de long en de nieren een afscheidingskanaal, of liever, zij bevat een onnoemelijk aantal kleine afscheidingsorganen of klieren, die door kanaaltjes met de opperhuid en de buitenlucht in verbinding staan.

Deze zweetklieren stralen in de eerste plaats waterdamp uit tot eene hoeveelheid, niet geringer dan de dagelijksche afscheiding der nieren. Het water toch speelt in de lichaamshuishouding eene zoo niet *de* hoofdrol, als zijnde het hoofdbestanddeel van

het bloed en de spieren. Het doortrekt al onze organen en omspoelt de uiteinden der fijnste zenuwen.

Vergelijkt men het gewicht eener Egyptische mummie met dat van een levend mensch van dezelfde grootte, dan blijkt, dat drie vierden van het lichaamsgewicht voor rekening van het water komt.

Verhoogt zich nu bij krachtige, aanhoudende spierinspanning de bloedwarmte boven het gemiddelde, dan ontwikkelt zich waterdamp in zulk eene snelheid en massa, dat zij niet den tijd heeft om in gasvorm te ontwijken, maar als dauw op de huid neerslaat.

Dit water moet dan verdampen, daartoe wordt warmte aan het lichaam onttrokken en - het evenwicht is weer hersteld. Bij het verdampen der zweetdroppels gaat viermaal zooveel warmte verloren als bij de gewone uitstraling, zonder zichtbare zweetvorming.

Het zweeten nemen wij goed waar, wij voelen de koude en vreezen haar, de bestendige zachte werkzaamheid der huid daarentegen merken wij niet eens op, ja, wij gelooven nauwelijks aan het bestaan!

Ook de waterdampvorming der longen merken wij slechts bij enkele gelegenheden zooals in eene zeer koude ruimte, bij het beschouwen van blinkende voorwerpen bij het beslaan onzer vensterruiten en brilleglazen, bij het reinigen van blaasinstrumenten In al deze gevallen maakte de koude der voorwerpen den damp als nevel of dauw zichtbaar. Zoo kan men 's winters van buiten werkende paarden geheele zuilen van waterdamp zien opstijgen.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

De molen. -

Tot de eerste gloriën van onze hedendaagsche schilderschool behooren ongetwijfeld de drie gebroeders Maris en onder deze drie reiken velen aan den middelste, Jaap Maris, den eerepalm. Dit is zeker dat hij in het buitenland en vooral te Parijs op het meeste succes kan bogen. Zijn werk is dan ook geheel in den geest der groote Fransche meesters Dupré, Corot en Rousseau, die hij in menig opzicht op zij streeft. Evenals zij is hij op en top impressionist, dat wil zeggen dat het hem niet te doen is om het zorgvuldig in omtrekken weergeven van de voorwerpen uit de natuur, maar om de stemming uit te drukken, door den aanblik van een bepaald kindschap of natuurtafereel bij ons gewekt. Beroemd zijn in dat opzicht zijn stadsgezichten van Schiedam en Amsterdam. Correctheid of althans uitvoerigheid van teekening moet men daarin niet zoeken; het angstig aftellen van de steenen in een gevel of de ruiten in een venster laat hij aan de peuteraars over. Hij geeft alleen den indruk weer van het geheel, zooals dit den beschouwer bij den eersten aanblik treft, en weet daarin de poëzie van kleur en toon op bewonderenswaardige manier tot haar recht te doen komen.

De molen, dien wij op de eerste bladzijde van dit nummer reproduceeren, is een echte Jaap Maris; men proeft er onmiddellijk den fijnvoelenden schilderpoëet uit, die plotseling getroffen door een hoekje natuur, waarin een gewoon proza-mensch niets bijzonders ziet, zich onweerstaanbaar gedrongen voelt, den indruk, de impressie, die hot op hem maakt, in kleuren en tinten weer te geven.

Dat maakt de doeken of paneeltjes van dergelijke kunstenaars zoo buitengewoon interessant: het landschap stemt overeen met een gemoedsstemming van den schilder; de ziel van een mensch spreekt er uit. Bij den aanblik van dien vervallen molen met zijn slordige omgeving van verwaaide boomen aan een verwaarloosde molensloot, alles zoo heel verschillend van het kalme en gemoedelijke, dat anders een Hollandsch landschap eigen pleegt te zijn, denken we niet aan den gewonen, nuchteren Hollander, die van netjes en welgedaan houdt, maar herkennen wij het grillig-romantische, het fantastische en raadselachtige van een kunstenaars-temperament.

De slaapwandelaarster. -

‘Wie ooit de zeldzame gelegenheid gehad heeft, een slaapwandelaar in het nachtelijk uur langzaam en zwijgend te zien omwaren,’ zegt Pater Van Meurs in zijn

belangwekkende verhandeling over het slaapwandelen[1], ‘zal het den ouden gemakkelijk vergeven, dat zij in dit verschijnsel iets meer dan natuurlijks hebben verondersteld.’

Inderdaad zouden we haast aan een wonder denken, wanneer we, zooals op onze aangrijpende voorstelling, een jong meisje in nachtgewaad, slapende, met gesloten oogen, al tastende in den donker, langs de smalle lijst van een huis zagen wandelen, op een duizelingwekkende hoogte, zwevende om zoo te zeggen boven een afgrond, waarin zij elk oogenblik dreigt neer te storten, en toch zoo veilig en zeker voortgaande als wij bij klaarlichten dag met open oogen en helder wakend brein over een breede, goed geplaveide straat.

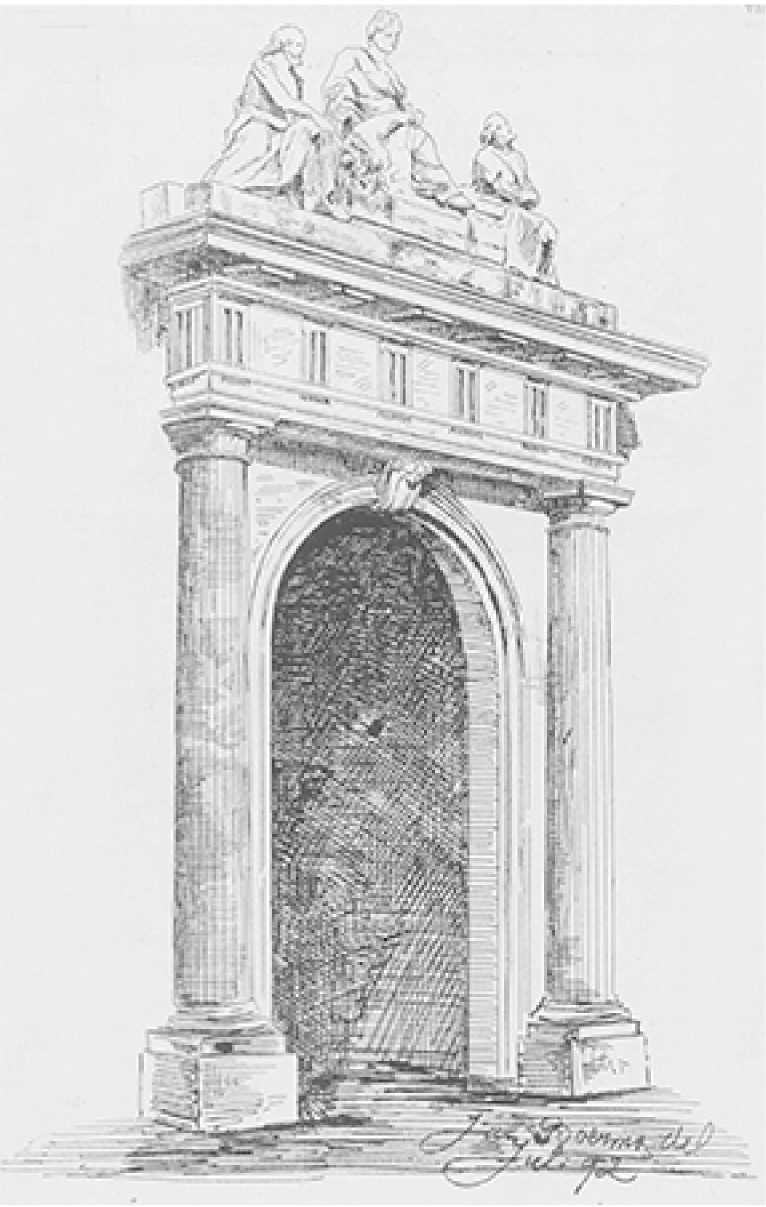

DE OUDEMANHUISPOORT TE AMSTERDAM.

De wetenschap heeft alle pogingen aangewend om het verschijnsel langs natuurlijken weg te verklaren, en wie daaromtrent op onderhoudende en grondige manier wil ingelicht worden, kan niet beter doen dan de boven aangehaalde verhandeling van den geestigen schrijver na te slaan. Wij kunnen ons daarin niet

1) Verhandelingen over Neus, Niezen, Bliksem, Anagram en Slaapwandelen, nieuwe uitgave, Blom & Olivierse, Kuilenburg

verdiepen en alleen constateeren, dat het bijna ongeloofelijk schouwspel, ons hier door den kunstenaar geboden, bij slaapwandelaars inderdaad voorkomt.

'Terwijl de meesten,' schrijft Pater Van Meurs, 'zich vergenoegen met eene wandeling door het huis, verrichten anderen daaronder of daarna eenige werkzaamheden die zij, volgens hun stand en leeftijd, dagelijks of dikwijls plegen te doen: het kind houdt zich bezig met zijn speelgoed of met zijn nog niet voltooid schoolwerk; de dienstbode schikt de meubels of maakt de tafel gereed; mijnheer snuffelt in zijn kantoor of studeervertrek; mevrouw ontvangt bezoek of gaat naar de keuken om de meid te bespieden. Maar de droomer verricht - gelukkig zeer zelden! - dingen, waaraan hij in wakenden toestand zich niet gewaagd, ja zelfs niet gedacht zou hebben. Deze opent met voorzichtige bedaardheid de buitendeur, begeeft zich in nachtkostuum op den openbaren weg en loopt langs een steilen waterkant of over een smallen vonder. Een ander opent een raam of het dakvenster, klautert op het dak en loopt daar op de gevaarlijkste plaatsen rond; na eenigen tijd klimt hij zonder het gevaar te kennen of te vreezen, er weer af, wandelt zonder zich te bezeeren of ergens tegen te stooten door donkere gangen en vertrekken, sluit alles wat hij geopend had nauwlettend dicht, en legt zich wederom kalm - alsof er niets gebeurd ware - in het terwijl afgekoelde bed.'

Onbegrijpelijk! onverklaarbaar! En Pater Van Meurs komt dan ook aan het slot van zijn doorwrochte verhandeling tot de slotsom, dat de wetenschap, voordat zij het waagt over de waargenomen gevallen, met terzijdestelling van pogingen ter verklaring, een onbetwistbaar zeker oordeel te vellen, bij haar onderzoek nog menigwerf de woorden herhalen kan, die Lessing eens tot Leisewitz sprak: *Bei dieser Geschichte geht uns beinahe unser ganzes Latein aus!*

Dit kunnen we intusschen zonder eenige aarzeling zeggen, dat de kunstenaar van ons tafereel in zijn slaapwandelaarster een allerdankbaarst en hoogst ongemeen onderwerp gevonden heeft, en hij het met bewonderenswaardige meesterschap heeft behandeld.

Wij huiveren onwillekeurig als wij de behoedzaam tastende bewegingen der nachtelijke wandelaarster op haar gevaarlijken tocht volgen.

Vroolijk intermezzo. -

Ziedaar een vroolijk ertafereeltje, dat ons goed doet na de griezelige verschijning van straks!

We zijn hier blijkbaar bij een goede oude naai- of breijuffrouw, die haar leermeisjes of helpsters, wellicht ter eere van haar verjaardag, op een kopje anijsmelk met krentebollen of een andere versnapering van dien aard trakteert. De meisjes laten zich het lekkers goed smaken, maar nog meer smaak toonen zij in het vroolijk intermezzo, waarvoor een paar oolijke buurjongens gezorgd hebben. Die komen met een harmonica de oude juffrouw een serenade brengen; maar of het hun daarbij uitsluitend om de eerbiedwaardige matrone te doen is, zouden we toch niet durven verzekeren. Denkelijk zal die de eer der serenade wel voor een groot deel aan de aantrekkelijkheid van haar jong en jolig gezelschap te danken hebben.

De oudemanshuispoort en de gevangenispoort te Amsterdam. -

Ondanks al het nieuwe mooi, waarmee de hoofdstad des rijks in de laatste jaren is verrijkt, blijft het oude mooi toch altijd haar aantrekkelijkste sieraad. Het nieuwe toch heeft zij gemeen met alle steden, die zich in aanwas van bevolking en uitbreiding van omvang mogen verheugen; het oude daarentegen is haar bijzonder eigen, het geeft haar heur karakter. Dat oude komt tegenwoordig weer op verblijdende wijze in eere.

De tijden van onbesuisd sloopen of dom overpleisteren en verknoeien zijn voorbij.

Wij herinneren ons nog hoe de Amsterdamsche bladen voor een paar jaar met voldoening meedeelden, dat bij het wegbikken van een pleisterlaag, tegen het fries van de hieronder afgebeelde gevangenispoort aangeplakt, het bas-relief voor den dag was gekomen, dat nu op onze teekening goed te zien is. Het pedante wandalisme. dat dergelijke versieringen onder de kalk wegmoffelde, heeft voor belangstelling en waardeering plaatsgemaakt. Ja, die waardeering van het oude slaat zelfs al tot uitersten over: men gaat het slaafs naäpen aan nieuwe gebouwen, en zoo krijgen we, door onnadenkende reproductie van allerlei oude poortjes, torentjes of gevelversieringen, een renaissance van de Renaissance, die bepaald belachelijk is. Waarom keert men niet liever terug tot de verstandige, rationeele oud-vaderlandsche bouwkunst, die door de manie voor het zoogenaamd klassieke, het te pas en te onpas aanwenden van Grieksch-Romeinsche motieven, in de zestiende eeuw totaal in de war gebracht was!

DE GEVANGENISPOORT TE AMSTERDAM.

Ondanks die onzalige stoornis in de geleidelijke ontwikkeling van onzen nationalen bouwstijl, was er intusschen in Hollands gouden eeuw nog genoeg gezonde zin en genoeg vernuft bij onze bouwmeesters overgebleven om, zelfs met den afval van Griekenland en oud-Rome, nog iets oorspronkelijks en geestigs tot stand te brengen. Dat getuigt menig hoekje van het oude Amsterdam en daarom verdienen brokjes oud bouwwerk, zooals er een paar in dit nummer zijn afgebeeld, bekeken te worden. Al zeggen de kolommen en kapiteelen en lijsten - gedachtelooze naknutseling van antieke poorten of zegebogen - op zich zelve niets meer, in beelden en opschriften leeft toch nog de kloeke volksgeest, die zich uiten wil ook in steen.

De groep boven de Oudemanhuispoort stelt blijkbaar de liefdadigheid voor, die haar horen van overvloed uitstort over de behoeftigen, hier vertegenwoordigd door een paar oudjes, waarvan de eene den schoot ophoudt om de liefdegaven in ontvangst te nemen.

De groep boven de gevangenispoort is nog wèl zoo sprekend. Als afschrikkende waarschuwing boven den ingang van het tuchthuis troont de Stedemaagd met een roede gewapend, terwijl een paar boeven gekluisterd liggen aan den voet van haar zetel, waarop het streng vermanende woord *Castigatio* te lezen staat.

Uit die kloeke beelden spreekt een heel wat gezonder en flinker geest dan die ons tegenwoordig gevangeniswezen beheerscht. In de dagen, toen die dreigende groep boven den ingang der gevangenis geplaatst werd, zal men niet licht beleefd hebben dat luiaards zich, zooals nu dikwijls het geval is, tegen den winter een onderkomen in het tuchthuis verschaften. De *Castigatio* was werkelijk kastijding, en Hooft kon met recht ‘de Tuchtiging oft straffe, in steen gehouwen voor 't Spinhuis t' Amsterdam’ de woorden in den mond leggen:

Schrikt niet. Ik wreek geen quaadt: maar dwing tot goedt. Straf is mijn' handt: maar lieflijk mijn gemoedt.

[Nummer 40]

Wie was de schuldige? Door J. Vesters Jr.

XIII.

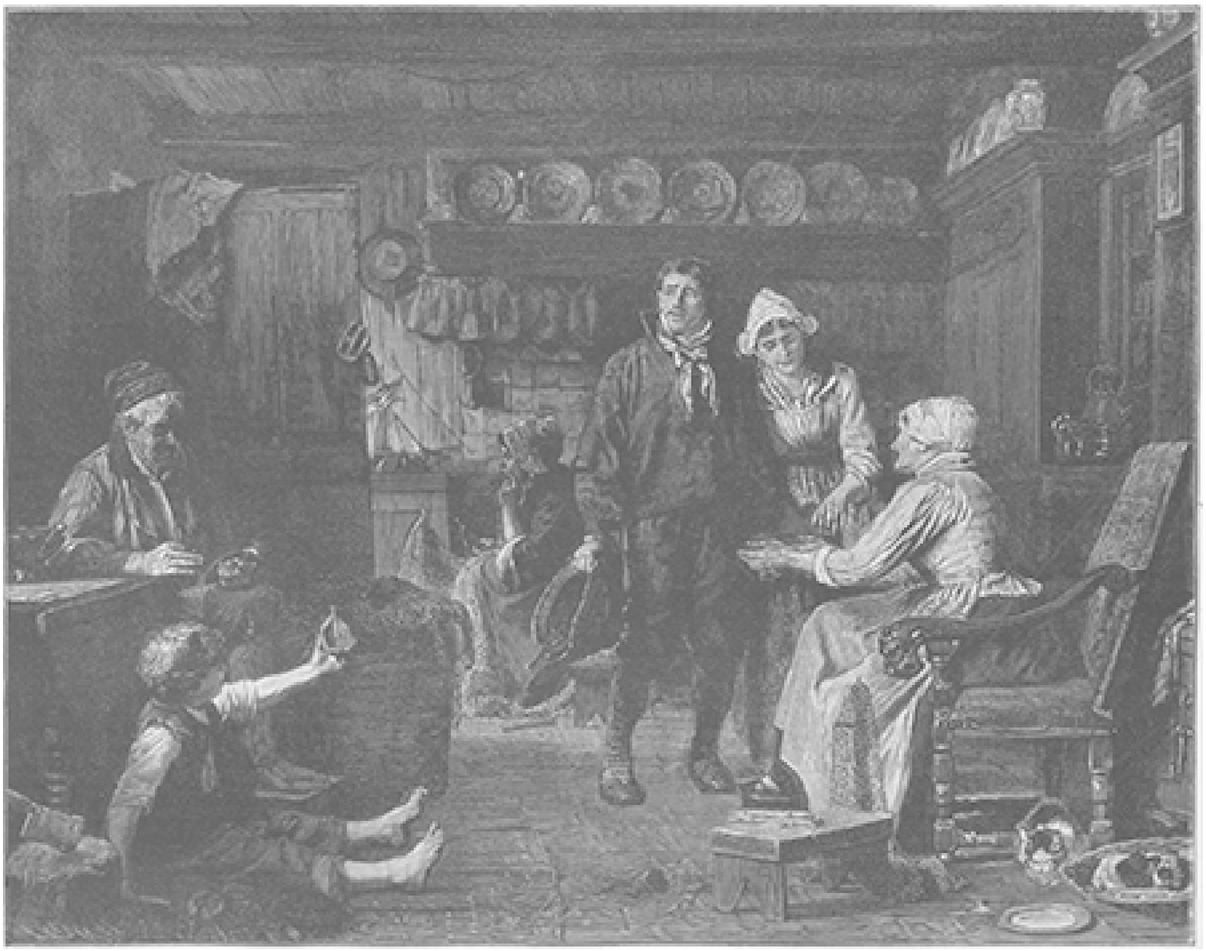

HET JAWOORD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FERDINAND FAGERLIN.

Wat een teleurstelling was de eerste rechtszitting voor velen geweest! Van nu af was Louis onherroepelijk gevonnist, en al mocht misschien de rechtbank den eisch van den officier van justitie met een paar jaar verminderen, hij zou niettemin tot een veeljarige gevangenisstraf worden veroordeeld En dit, ondanks zijn onschuld! Deze gedachte had iets vreeselijks. Het was om krankzinnig te worden. Onschuldig te zijn en toch veroordeeld, toch geschandvlekt te worden voor eeuwig! Kan men iets ontzettenders bedenken, iets, dat meer de ziel in opstand brengt, dat meer in slaat is, het menschenhart met haat en wanhoop te vervullen? Onschuldig veroordeeld. Het is om van te duizelen, om zijn verstand te verliezen, om tot alle dwaze stappen, tot alle misdaden

in staat te maken, indien men geen godsdienst heeft.

Mevrouw Van der Weegen wist niets. Hoewel zij langzamerhand in beterschap toenam, oordeelde men het met het oog op haar toestand te gewaagd, haar van de werkelijkheid in kennis te stellen. Zij mocht daardoor een schok ontvangen, die het langzame en moeielijke werk van eenige weken zorgvuldige verpleging en liefderijke behandeling zou te niet doen en haar weer doen instorten. Men bleef haar vleien met een hoop die ijdel was, die ijdel moest zijn; men bedacht alle mogelijke voorwendsels en uitvluchten, om haar te verklaren, waarom het zoolang duurde eer de zaak in behandeling kwam, men zei, dat de instructie nog in vollen gang en de rechtbank in het bezit van gegevens was, waardoor de justitie op het spoor van den waren schuldige hoopte te komen, maar dat Louis niet in vrijheid kon gesteld worden voor en aleer meer klaarheid, meer zekerheid was verkregen.

Evenwel, lang zou het niet meer duren, spoedig zou ze haar zoon weer in haar armen mogen drukken en zou hij haar dan voor altijd toebehooren. Zoo spiegelde men het haar voor, en de arme vrouw, wier geest te zwak was om de werkelijkheid te doorzien, die aan deze voorspiegelingen te eerder geloof sloeg, omdat ze met haar vurigste wenschen strookten, wist niet hoeveel moeite, hoeveel inspanning op zich zelven het haar man en dochters kostte, haar de gewaarwordingen en gevoelens verborgen te houden, die hun hart toeschroefden, hun de keel dichtknepen.

Nog een lange, bange veertien dagen en het pleit zou beslist zijn, het onherroepelijke vonnis geveld. Hoe traag kropen de uren voort, hoe lusteloos en droevig gingen de dagen om.

Niet enkel op de familie Van der Weegen had de rechtzitting een diepen, treurigen indruk gemaakt - ook de pastoor was er door als verplet. Zoo had bij zich den uitslag niet voorgesteld, een zoo zwaren eisch niet verwacht. Hoe betreurde hij zijn machteloosheid, hoeveel leed deed het hem, niets te kunnen doen om Louis van een wisse veroordeeling te redden. Dagen en dagen zonderde hij zich bijna geheel van de buitenwereld af en sloot zich in de eenzaamheid van zijn studeervertrek op.

Hem, die een groot bewonderaar en minnaar was der natuur, dien men anders dagelijks in het dorp te zien kreeg, op straat vertrouwelijk een gesprek aanknoopend met den een of anderen voorbijganger, of op den akker gemoedelijk een praatje makend met den onvermoeiden landman, zag men nu niet meer dan hoognoodig buiten zijn pastorie.

Even spraakzaam en innemend als hij vroeger was, even stil en afgetrokken, haast somber werd hij nu. Meer dan eens gebeurde het, dat hij het eten niet of slechts ternauwernood aanraakte, en tot diep in den nacht kon men hem in zijn studeerkamer vinden. Wat hij daar deed bleef voor ieder een ondoorgrondelijk geheim. Zijn keukenmeid Daatje, die verklaarde almachtig veel compassie met de Van der Weegen's te hebben en van Louis' onschuld heilig en zeker overtuigd te zijn, kon toch de afgetrokkenheid van haar heer niet begrijpen. ‘U maakt u nog ziek, mijnheer pastoor,’ had ze meer dan eens gezegd, ‘met maar altijd door over dien moord te liggen nadenken; u kunt daar nu toch eenmaal niets aan veranderen, en dan is het in vredesnaam het best, de zaken maar op hun beloop te laten. Dat de arme jongen veroordeeld zal worden, daar heb ik zooveel spijt van als men maar durft denken, maar ik zal er me warempel toch niet om doodkniezen. Kom, mijnheer pastoor, sla nu de boeken eens dicht, me dunkt, u hebt van uw leven al letters genoeg gegeten, en ga nu een uurtje wandelen. 't Is prachtig weer en de buitenlucht zal u goed doen.’

De pastoor glimlachte flauw op deze welgemeende vermaning van Daatje; zei, dat hij het nog zoo druk had en dat hij tegen den avond eens zou oploopen: dan was de grootste hitte over, en, bleef.

Toen dit niet hielp, verzon Daatje allerlei krijgslisten om den pastoor te verschalken en hem de deur uit te krijgen. Nu eens was er een boodschap van juffrouw Topper, die den pastoor dringend verlangde te spreken, dan weer had een zieke, die steeds een half uur of drie kwartier ver woonde, om den geestelijke gevraagd. Maar ook dit hielp op den duur niet. Ging de pastoor al, dan was hij spoedig weer terug, en aan zijn vermoeide trekken was het te zien, dat hij bij zijn gedwongen wandeling weinig baat had gevonden. Onmiddellijk hierna sloot hij zich weer in zijn kamer op, die hij verder op den dag niet meer verliet.

Ook nu weer zit de eerbiedwaardige geestelijke voor zijn schrijftafel en is in gepeinzen verzonken. Onbeweeglijk als een beeld, leunt hij in zijn stoel achterover Zijn gefronste wenkbrauwen, zijn starende blik bewijzen, dat hij geheel met ernstige gedachte is vervuld, wat nog ten overvloeide uit het trillen zijner lippen valt op te maken. En geen wonder! De moord op den ongelukkigen heer Topper en al wat daarmee in verband staat, wil hem geen oogenblik uit het geheugen: overdag denkt hij er onophoudelijk aan, des nachts wordt hij er in zijn droomen door gekweld.

Zonderling, maar het is alof iets hem toefluistert, dat de ware schuldige nog te vinden zal zijn, sterker, dat het hem is voorbehouden, dien op te sporen! Mocht dat hem eens gelukken! Wat had hij er al niet voor willen geven! Maar was het geen hersenschim, zich met zoodanige hoop te vleien? Zou wel ooit de sluier opgelicht worden, waarachter die geheimzinnige zaak verscholen lag? Moedeloos laat de geestelijke het hoofd op de borst zinken en een traan welt op in zijn oog.

‘Zal dat raadsel dan nooit opgelost worden?’ vraagt hij zich af, het hoofd weer oprichtend, ‘de ware schuldige niet ontdekt en een onschuldige veroordeeld?’

Nogmaals, voor den honderdsten keer misschien, overweegt hij de treurige gebeurtenis, roept zich het bloedige tooneel voor den geest terug en stelt zich de vraag, waarop niemand hem antwoord kan geven: ‘Wie is de schuldige?’

De kamer, waarin de moord gepleegd werd, staat hem in al haar onderdeden even duidelijk voor den geest als die, waarin hij zich bevindt: de voltaire, waarin de ongelukkige heer Topper gezeten was, het geladen geweer boven hem aan den wand, op eenigen afstand een bijzettafeltje, waarop een kristallen karaf met water.

Weer verzinkt hij in een toestand, die het midden houdt tusschen peinzen en mijmeren, maar langzamerhand ontrimpelen zich zijn trekken, want plotseling, zonder dat hij er zich rekenschap van kan geven, is een denkbeeld bij hem opgekomen, dat hij als een ingeving des Hemels beschouwt. Het is geen zekerheid, geen waarschijnlijkheid zelfs, enkel een bloot vermoeden, dat zijn geest heeft doorkruist, met dezelfde snelheid als de bliksemflits het luchtruim doorklieft. Haastig springt hij van zijn stoel op, zijn oog tintelt een wijle van blijde hoop, een hooge blos kleurt zijn wangen, zijn vlugge geest overweegt, wikt, maakt gevoltrekkingen, bouwt hierop een reeks van feiten - maar neen, een oogenblik later schudt hij ontmoedigd het grijze hoofd en gaat weer zitten. De blijde uitdrukking verdwijnt van zijn gelaat, zijn oog staat weer strak. ‘Het kan niet zijn,’ mompelt hij bij zich zelf, ‘het is een illusie, een hersenschim.’

Opnieuw verzinkt de geestelijke in diep gepeins; zware rimpels trekken zich op zijn voorhoofd samen; zijn gelaat staat hoe langer hoe strakker en ernstiger. Beurtelings staat hij op en zet zich weer; nu een voorwerp verschikkend of neerzettend, dan weer door het vensterraam naar buiten starend. Nog nooit is hij zoo

gejaagd, zoo opgewonden geweest, maar ook, wat een gewichtig denkbeeld houdt hem bezig! Zijn geest zoekt een raadsel te ontwarren, een vraagstuk op te lossen, waaraan een menschenleven hangt. Nogmaals trekt het tooneel van den moord zijn geestenoog voorbij.

Hij laat zich weer op zijn stoel neervallen en sluit zijn lichamelijke oogen, als kon hij daardoor dieper en helderder zien in hetgeen hem zoozeer bezig houdt. In de hoogste opgewondenheid mompelt hij enkele onsamenhangende volzinnen, eerst halfluid, maar spoedig daalt zijn stem al meer en meer, totdat ze ten laatste geheel wegsterft, maar zijn gedachtengang niet stuit. Met den elleboog op de tafel en het hoofd in de hand geleund, poogt hij zijn gedachten te verzamelen, die zonder orde of regelmaat door zijn brein jagen. Een steeds klimmende ontroering teekent zich af op zijn gelaat. Hij kan het in zijn kamer niet uithouden; zijn slapen gloeien, zijn voorhoofd dreigt vaneen te scheuren. Haastig werpt hij een venster open en snuift met volle teugen de met duizend bloemengeuren bezwangerde lucht in, die bij volle stroomen het vertrek binnendringt. Hierna brengt hij de hand aan het voorhoofd, als om zich te vergewissen, of hij waakt dan droomt. Het denkbeeld, dat plotseling bij hem is opgekomen, schijnt hem zoo raadselachtig, zoo gewaagd toe, dat hij er haast niet bij durft verwijlen. Dagen en dagen had hij gepeinsd, honderd gissingen en veronderstellingen gemaakt, maar ze alle weer spoedig als ongerijmd moeten verwerpen, en nu was hem in eens, als bij tooverslag, een denkbeeld door den geest geschoten, dat hem had toegelachen, dat hem misschien den sleutel aan de hand kon doen tot ontcijfering van het ingewikkelde raadsel.

Welk een vreeselijke slingering tusschen hoop en vrees: hij had oogenblikken, dat hij het wilde uitschreeuwen en gillen, dat hij zijn denkbeeld aan de vier hoeken der wereld had kunnen toevertrouwen, en dan weer maakte een zoo diepe neerslachtigheid zich van hem meester, dat hij alle hoop liet varen. Geruimen tijd blijft hij onbeweeglijk zitten; zijn ledematen zijn als verlamd, in dit oogenblik van geweldige spanning durft, kan hij niet denken. Het is alsof een wervelwind hem door het hoofd jaagt: zoo woelt en bruist het. Langzamerhand echter treedt weer kalmte in en vindt hij de hem eigen bedaardheid terug. Maar hiermee ook keert het denkvermogen in al zijn kracht weer en begint hij zich opnieuw moe te peinzen. Ten laatste springt hij op, een glimlach van hoop om de lippen.

‘Zou het mogelijk zijn?’

Hij snelt naar zijn bibliotheek, schuift gejaagd het groen sergen gordijn ter zij, met zooveel drift, dat het een geweldige scheur bekomt, en neemt er een lijvig boekdeel uit, met een ordentelijke stoflaag bedekt, bewijs, dat het sinds geruimen tijd niet ter hand genomen is.

Onderwijl hij er met de palm zijner hand het stof afklopt, mompelt hij bij zich zelf: ‘Lang geleden sinds ik dat bestudeerd heb. 't Zit er niet zoo vast meer in als in mijn jongen tijd, en dan op mijn jaren begint het geheugen me leelijk in den steek te laten.’

Aan de tafel teruggekeerd, bladert hij met koortsige haast in het boek, snuffelt nu hier, dan daar, tot hij eindelijk schijnt gevonden te hebben wat hij zoekt. Zijn gelaat heldert op, er komt weer glans in zijn oogen en met voldoening leest en herleest hij de woorden, die hem opnieuw moed schijnen te geven. Maar telkens vervalt hij weer in zijn vorig gemijmer en stoot het boek van zich af, om het een oogenblik later opnieuw ter hand te nemen. Het schijnt, dat het hem toch niet ten volle bevredigt, dat hij niet heeft gevonden, waarnaar hij zoekt. Weer staat hij op en loopt met groote schreden het vertrek op en neer. ‘De mogelijkheid is er, maar hoe zekerheid te

verkrijgen?' Onder het mompelen dezer woorden is hij blijven staan en staart naar buiten, maar ditmaal wordt zijn oog niet geboeid door de heerlijke en schitterende natuur van rondom. Hij blijft er koud bij, hij bemerkt er niets van, en terwijl zijn blikken naar buiten dwalen en naar den onbewolkten hemel of den blauwen gezichteinder in het verschiet

turen, is zijn geest geheel en al met dat eene alles beheerschende denkbeeld vervuld. Herhaaldelijk brengt hij de hand aan het voorhoofd en loopt met afgemeten stappen op en neer. Ten laatste blijft hij opnieuw voor zijn boekenkast staan en neemt er een ander werk uit, waarin hij eveneens ijverig snuffelt. Met wat drift bladert hij daarin, hoe vlug vliegen zijn oogen over het papier, hoe rap keeren zijn vingers de bladen om! En ook hier schijnt hij ten slotte te vinden wat hij zoekt, en opnieuw plooit een flauwe, haast onmerkbare glimlach zijn lippen, ontspannen zich eenigszins zijn harde trekken en komt er een tinteling van hoop in zijn oog.

‘Mijn God, zou het inderdaad mogelijk zijn?’ stamelt hij en heft smeekend de handen hemelwaarts. ‘En toch, ik durf mij haast niet aan de hoop overgeven, ze moest eens ijdel blijken!’

Weer verzinkt de geestelijke in gepeins en leunt voorover. Daar wordt bescheiden aan zijn deur getikt, maar hij hoort het niet; nog een tikje, en nog een, en nu wordt het hoofd zijner huishoudster, die omzichtig de deur geopend heeft, zichtbaar. Hij merkt niets; als een andere Archimedes gaat hij geheel op in hetgeen hij overweegt. Een nauw hoorbaar kuchje tracht den pastoor uit zijn overpeizing te wekken. Eensklaps schrikt hij op en wendt het hoofd om.

‘Mijnheer pastoor,’ zegt Daatje, hevig ontsteld op het zien van het ontdane gelaat van haar heer, ‘u mankeert toch niets, hoop ik. 't Is anders ongepermitteerd, zoo den godsganschen dag over uw boeken te zitten snuffelen. Bedenk toch, dat u zoo jong niet meer zijt en rust noodig hebt.’

De pastoor heeft ontkennend het hoofd geschud, maar antwoordt niet.

‘Mijnheer,’ hervat Daatje, ‘zooeven is de dokter hier geweest en heeft gezegd, als dat de vrouw van Ariaan de Bever terstond bediend moet worden, want de goede ziel is er al heel naar aan toe.’

‘Straks, over een uurtje,’ antwoordt de pastoor, die de vraag zijner huishoudster niet begrepen heeft, - zoozeer is al zijn aandacht in beslag genomen door hetgeen waarover hij denkt - en meent dat ze vraagt, of ze zijn ontbijt moet binnenbrengen.

‘Maar, mijnheer pastoor,’ herhaalt Daatje, die er niets van begrijpt, ‘vrouw de Bever moet terstond bediend worden, heeft de dokter gezegd.’

Eerst nu komt de geestelijke tot bezinning. ‘Bediend, zeg je, vrouw de Bever? Dat is wat anders, ik ga aanstonds,’ en meteen staat hij op. ‘Ik had je eerst niet begrepen, Daatje,’ voegt hij er verontschuldigend bij.

‘Mijnheer pastoor, u maakt u dood, als het zoo nog acht dagen moet duren.’

De geestelijke antwoordt niet, maar schudt het hoofd. Hij is zoo geheel vol van het denkbeeld, dat hem bezig houdt, dat hij niets gewaar wordt van hetgeen om hem voorvalt.

Na een uur is hij terug van de zieke, wie hij de H. Teerspijze heeft gebracht, en zit weer in zijn studeerkamer. Bleek en ontdaan ziet hij er uit, zijn zenuwen hebben een geweldigen schok ontvangen, en geen wonder! Hij hoopt den draad in handen te hebben, die hem tot de ontdekking van den waren schuldige kan leiden. En toch, hij kan, hij durft niets zeggen. Er zijn oogenblikken, waarop hij bijna wenscht, zijn geest het denken te kunnen ontzeggen, want hij vreest voor een bittere teleurstelling, voor een smartelijke ontgoocheling. Eindelijk staat hij vastberaden op, haalt diep adem en neemt een grooten teug water uit een voor hem staand glas. Hij sluit de voor hem liggende boeken en bergt ze zorgvuldig weg, als vreest hij, dat een onbescheiden oog daarin een blik zal werpen en te weten komen wat hij gezocht en gevonden heeft.

Hij zet zijn hoed op, neemt zijn wandelstok en verlaat de pastorie, geruimen tijd nageoogd door Daatje, die maar geen hoogte kan krijgen van de zonderlinge houding van haar heer en zich in allerlei gissingen, de een al dwazer dan de andere, verdiept.

‘Ik weet waarachtig niet,’ mompelde zij, hoofdschuddend zich naar de keuken begevend, ‘wat den pastoor in den laatsten tijd toch bezielt. Den heelen dag in zijn kamer te zitten en in die muffe boeken te liggen roezemoezen! En ik krijg taal noch teeken als ik hem wat vraag of zeg.’

De pastoor is ondertusschen den weg naar de stad ingeslagen, maar zonder dat de frissche buitenlucht ook maar eenige afkoeling schenkt aan zijn koortsig voorhoofd of zijn overspannen zenuwen tot bedaren terug. Hij ziet niets van wat om hem heen is en geeft zijn parochianen, die hem eerbiedig groeten, hun groet niet terug, wat dezen, hieraan niet gewoon, zonderling vinden en er uit besluiten, dat de pastoor lang niet fiksch is, hetgeen zij bovendien uit zijn vermoeide trekken en zijn tragen, onregelmatigen gang opmaken.

Na een lange, afmattende wandeling komt de geestelijke in de stad aan en richt zijn schreden naar de woning van advocaat Spikers. Deze was niet thuis, zoodat de pastoor, in de spreekkamer gelaten, daar diens thuiskomst besloot af te wachten Hoe lang en pijnlijk viel hem dat wachten! Het was den geestelijke, als drukte een Alp hem op de schouders, en van dien druk had hij zich zoo graag dadelijk willen ontlasten, door den rechtsgeleerde deelgenoot te maken van zijn ontdekking. Toen deze eindelijk thuis kwam, deelde de pastoor hem aanstonds het denkbeeld mee, dat in zijn geest was opgekomen, en verheelde hem ook zijn hoop, zijn vrees, zijn twijfel niet. De rechtsgeleerde had met klimmende belangstelling den geestelijke aangehoord, en zijn verhaal enkel nu en dan door een korten uitroep of vraag onderbroken. Toen hij geëindigd had en de pastoor hem vragend aankeek, als wilde hij op zijn gezicht lezen wat hij te hopen of te vreezen had, bleef de advocaat geruimen tijd zwijgend voor zich uit staren, terwijl hij verstrooid met een gouden potloodhouder speelde, dien hij in de hand hield.

‘Nu, mijnheer Spikers?’ vroeg de pastoor ten laatste, en zijn stem trilde merkbaar.

‘Wat zal ik u zeggen, mijnheer pastoor.. het is mogelijk.... zeer goed mogelijk... waarschijnlijk zelfs... Hoe meer ik het overweeg, te meer vind ik uw denkbeeld aannemelijk.. maar toch, bewijzen, ziet u, bewijzen wil de rechtbank, geen hypothese...’

‘Juist, dat is het, mijnheer Spikers, wat mij zoo ongerust maakt. De mogelijkheid is er, me dunkt, hieromtrent kan geen twijfel bestaan, maar hoe het middel te vinden om in dit bijzonder geval zekerheid te krijgen, volkomen zekerheid? Ik heb er mij al suf over gedacht, maar niets, letterlijk niets, 't is om moedeloos te worden.’

Terwijl de pastoor sprak, leunde de advocaat, met het hoofd in de palm zijner hand, op de tafel. Plotseling scheen een gelukkig denkbeeld zijn geest te doorkruisen, want vlug hief hij het hoofd op en zei levendig:

‘Weet u wat, mijnheer pastoor, we hebben hier een bekwaam werktuigkundige, u misschien bij naam bekend, de heer Willems, een specialiteit in zijn vak, en bovendien een man, op wiens bescheidenheid en stilzwijgendheid we ons kunnen verlaten, want hoe minder vooreerst van uw denkbeeld ruchtbaar wordt, hoe beter. Indien we hem eens om raad vroegen, wat dunkt u daarvan?’

‘Een goed denkbeeld, mijnheer Spikers,’ en de pastoor knikte herhaalde malen met het hoofd, ‘inderdaad een zeer goed denkbeeld. Een bekwaam werktuigkundige is hier de aangewezen man om ons te raden. Indien het niet te veel van u gevergd

was, zou ik u verzoeken, ons op staanden voet naar hem te begeven, want hoe eer aan deze pijnlijke onzekerheid een einde komt, hoe beter...'

'Ja, beter, niet enkel voor den beklaagde en diens familie, maar ook voor u, mijnheer pastoor, want u ziet er erg overspannen en afgemat uit.'

'Dat zal wel beteren, indien mijn vermoeden waarheid mocht worden,' zei de pastoor, terwijl hij opstond en zijn hoed nam.

Een oogenblik later waren pastoor en advocaat op weg naar den werktuigkundige. Deze was aanstonds met de meeste bereidwilligheid geneigd, den geestelijke van raad te dienen. Het onderhoud duurde langer dan een uur en toen hij heenging was het gelaat van den pastoor met een glans van hoop bedekt en de matheid, die op zijn gezicht te lezen stond, verdwenen.

'Heb goeden moed, mijnheer pastoor,' zei de werktuigkundige ten afscheid, 'ik twijfel niet of we zijn den ware schuldige op het spoor en u zal spoedig de voldoening smaken. den heer Van der Weegen in vrijheid te zien.'

Toen de pastoor dien middag thuis kwam, viel Daatje zijn vergenoegd gezicht op en begreep ze, dat er iets bijzonders moest gebeurd zijn; maar hoe ze ook trachtte er achter te komen, de geestelijke bleef gesloten als een bus. Het deed haar intusschen genoegen, dat hij met smaak at, al was ze er maar matig over tevreden, dat haar nieuwsgierigheid op een zoo zware proef werd gesteld. Daatje besloot in vredesnaam geduld te oefenen, in de hoop, spoedig te achterhalen wat de pastoor zoo zorgvuldig verborgen hield.

(*Wordt vervolgd.*)

Huid en Kleeding,
Of
hoe men zich, moet kleeden.
(*Vervolg.*)

Wij allen kennen deze verschijnselen en begrijpen hare noodzakelijkheid en toch trekken wij daaruit niet de les, al die natuurlijke verrichtingen door onze levenswijze te bevorderen, ja erger, wij werken de wijze bedoelingen van Moeder Natuur soms tegen, waarbij het hinkende paard dan achteraan komt. Klieropzwellingen, ontstekingen, bloedvinnen, huidkanker zijn de maar al te vaak voorkomende gevolgen van gebrekkige verpleging der huid, waarbij de uitscheidingsstoffen, zooals talk en vet in plaats van snel verwijderd te worden, op de huid blijven kleven en hare poriën verstoppen.

Proefnemingen hebben bewezen, dat een met vernis bestreken dier, in een paar minuten sterft, waarvan de oorzaak is, dat de huidsademhaling, warmteuitstraling en dampafgifte totaal opgehouden is.

Zoo ook ontstaat er levensgevaar, wanneer bij branden of broeien een aanzienlijk deel der huidoppervlakte verwoest en daarmee het lichaam op de lijdende plaatsen van zijn beschermend omhulsel beroofd wordt. Dan daalt de lichaamstemperatuur plotseling en snel en moet onmiddellijk door het aanbrengen van zachte watten of anderszins de buitenlucht streng afgesloten worden, anders sterft de getroffene letterlijk den bevriezingsdood.

De koudere omgeving zal n. 1. volgens de bekende physische wet zoolang warmte aan het onbeschermde lichaam ontnemen, tot er gelijkheid van temperatuur of evenwicht ontstaat, maar vóór dat tijdstip is de lijder al dood

In verband met die wet der gelijkmatigheid van de temperatuur, streven wij er naar onze vertrekken zoowel 's winters en 's zomers op 19° C te houden, dat is ongeveer de helft onzer lichaamswarmte. Die temperatuur is het gunstigst voor eene regelmatige afscheiding van longen en huid en bevalt ons dus het best. Wij gevoelen ons er lekker in.

Is in den zomer de lucht heet, nadert zij meer en meer de bloedwarmte, dan is onze warmteafgifte verzwaard en daardoor gevoelen wij ons gedrukt. Nu openen zich, om den normalen toestand te herstellen, onze poriën en stroomen waterdamp, ja zelfs zweet uit en wel in ruimere mate naar gelang de temperatuur der lucht hooger is.

De verdamping van het zweet maakt de huid

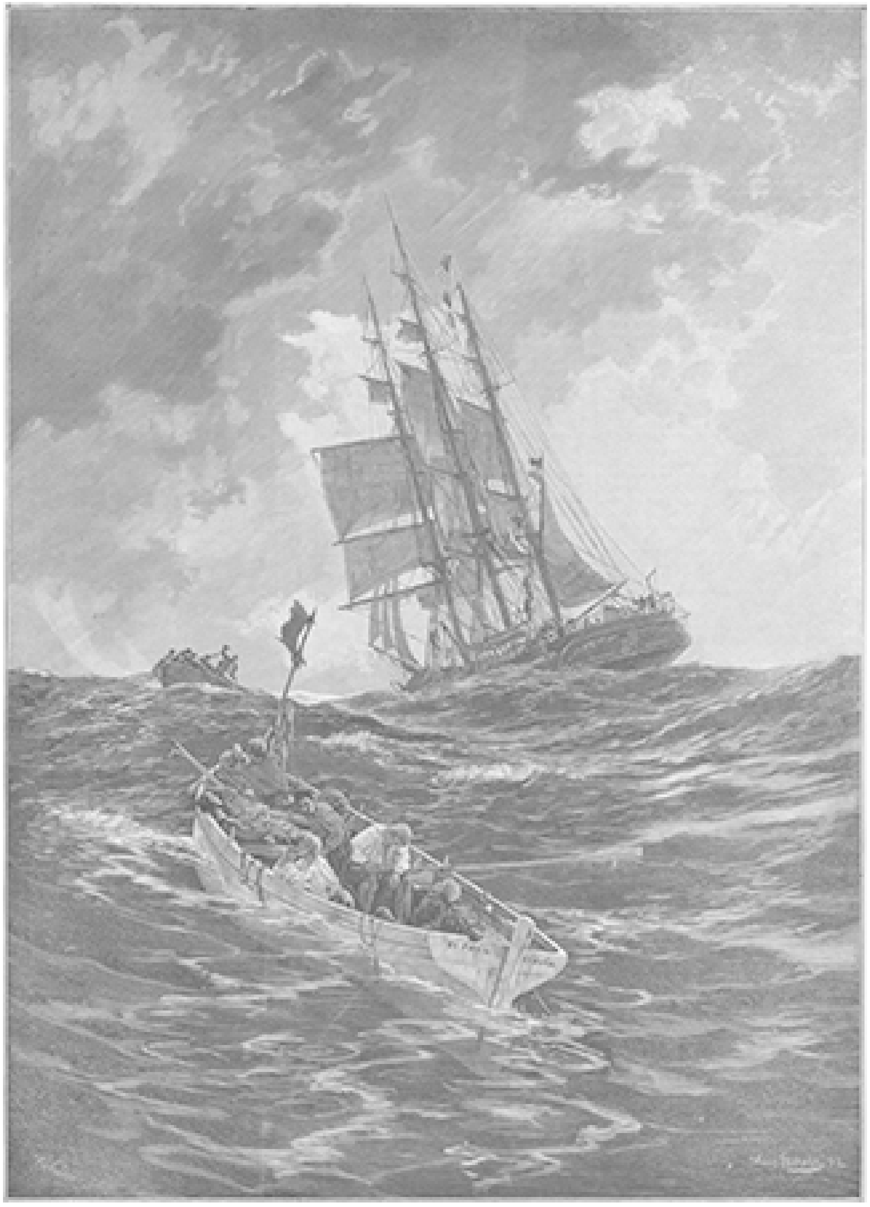

REDDING VAN SCHIPBREUKELINGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HANS BOHRDT.

DE VERMISTE SCHUIT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SOUZA PINTO.

weer koel en dus is het zweeten te beschouwen als het opengaan van een krachtigen ventilator of veiligheidsklep. Het uitbreken van het zweet wordt bij vele ziekten als de crisis beschouwd, waarop de genezing volgt.

Daarom kunnen wij ons lichaam een tijdlang aan eene kunstmatig verkregen hitte blootstellen - zooals in de Romeinsche warme baden - omdat wij gelijktijdig de waterafscheiding van de huid buitengewoon doen toenemen.

Na deze beschouwingen zal het ons niet vreemd voorkomen, dat wij ons bij frisch, helder winterweer opgewekter en warmer gevoelen, dan bij lauw, mistig weer. Want ook de lucht neemt slechts tot een bepaald punt waterdamp op; is zij er mee verzadigd, dan belet zij het lichaam zijn overtollig vocht kwijt te worden, waardoor het onaangename gevoel van het huiveren ontstaat. De draaglijkste vochtigheidsgraad der lucht is 3 deelen waterdamp op 5 deelen lucht. Met den hygrometer kan de vochtigheidstoestand der lucht bepaald worden.

Waarom gevoelen wij ons in eene overvolle zaal niet op ons gemak? Het is hetzelfde verschijnsel: al die menschen geven door hunne longen en huid warmte, waterdamp en koolzuur aan de lucht af, deze wordt ons te heet, te verzadigd van waterdamp, te rijk aan koolzuur, van welk laatste artikel de buitenlucht gewoonlijk niet meer dan 1⅔ percent bevat. Wij worden benauwd, wij vreezen in zwijm te vallen, maar gelukkig het zweet breekt ons uit en dit is ons behoud. Waar dit niet meer zou kunnen geschieden, zou na korten tijd de verstikkingsdood moeten volgen, waarvan de historie ons menig voorbeeld verhaalt. Men herinnere zich den opstand der Sipahi's in Engelsch-Indië, toen Nana Sahib eenige honderden Engelsche ambtenaren en soldaten met vrouwen en kinderen in het ‘stikhol’ deed opsluiten, eene der wreedste strafoefeningen, door een menschelijk brein bedacht. Allen stierven na onuitstaanbare kwellingen aan gebrek aan zuurstof, niet kunnen zweeten en de hooge temperatuur.

Bederft de lucht in onze vertrekken vrij snel, op de vrije ruimte is sedert eeuwen niet de minste verandering in hare samenstelling geconstateerd, wat in hoofdzaak toe te schrijven is aan de wisselwerking van planten en dieren. Het door de dieren uitgeademde schadelijke koolzuur wordt namelijk des daags door de planten als voedsel opgenomen en verbruikt. De koolstof hebben ze noodig voor haren groei, de zuurstof ademen zij onder de inwerking van het zonlicht uit, zoodoende wordt het evenwicht in den dampkring dagelijks hersteld, waarbij de wind vaak als energiek helper optreedt.

Die luchtbewegingen geschieden echter niet altijd zacht en geleidelijk, maar vaak plotseling, als 't ware met horten en stooten. Velen onzer worden dan verkouden en schrijven dit toe aan wind, kou, regen, tocht en andere ingebeelde wreedheden van Moeder Natuur, terwijl de oorzaak van die verkoudheden en verstoppingen in onze eigen levenswijze te vinden is.

Hoe gevoeliger de beschaving den mensch gemaakt heeft, des te moeilijker wordt het herstel van het evenwicht tusschen lichaam en buitenlucht. Als wij in reisbeschrijvingen van het weerstandsvermogen van onbeschaafde, half of heel naakt loopende volkstammen lezen, dan mompelen wij: ‘overdreven, sprookjes, roman, humbug’, waaruit onze eigen onmacht schitterend blijkt. En hoofdschuddend gaan wij voort met het gebruiken van bedwelmende genotmiddelen, met onze watervrees, en met het verbroeien van onze huid in eenige bewerkte schapenvachten. Wel is waar hebben wij in ons grillig en guur klimaat kleeding noodig, bovendien eischt ook de

zedelijkheid een behoorlijke bedekking, maar de vraag blijft nog steeds: waar is de grens tusschen behoefte en overtolligheid, waar is het begin der verweekelijking.

Gelijk wij onze woningen van dubbele deuren en vensters voorzien, wat niet anders beteekent, dan dat wij voor hare toegangen eene rustiger overgangs-luchtlaag plaatsen, waardoor de aanhoudende vervanging door koudere luchtlagen tegengegaan wordt; en gelijk wij daardoor bewerken, dat onze woningen in den zomer de hitte minder laten binnendringen en in den winter de kamerwarmte gelijkmatiger kunnen bewaren; of gelijk wij onze kachel, door haar in een mantel te plaatsen, beletten de omringende luchtlagen te snel te warmen; zoo omhullen wij ons lichaam met slechte warmtegeleiders, kleederen, die in den winter de afkoeling vertragen en in den zomer de hitte beletten om al te snel door te dringen. Natuurlijk, zeer begrijpelijk!

Maar - de kleeding mag de afkoeling niet beletten, dan werkt zij de wijze bedoeling van Moeder Natuur tegen en allerlei ongesteldheden en kwalen zijn er het gevolg van.

Afgezien eens van de gebrekkige technische bedrevenheid van onze wevers, kleermakers en naaisters; afgezien van het schadelijk ingrijpen van bijgeloof, gewoonte en mode; toch blijft de rationeelste kleeding nog altijd iets stijfs en onveranderlijks aankleven, toch blijft zij slechts berekend voor dien en dien weerstoestand, terwijl onze huid dagelijks, ja eenige malen per dag aan lichaamsverandering is blootgesteld.

Er bestaat geene kleeding, die tegen al die veranderingen reageeren kan; men moet nog tevreden zijn, dat ten minste de mannelijke kleeding het toelaat door ze tijdelijk op de borst te openen, waardoor de grootste hinderpaal tot het herstel van het evenwicht weggeruimd is.

Laat er nog eens herinnerd worden, dat het zweet in vele gevallen een weldadig bevrijdingsmiddel is, aangezien de verdamping van die menschelijke dauwdroppels eene viermaal grootere afkoeling bewerkt, dan de gewone uitstraling van het lichaam.

Deze verdampingskoude kan echter aanleiding tot verkoudheid geven, als wij de vereffening met de buitenlucht niet snel genoeg erkennen, en door allerlei eigenwijze middeltjes der Natuur de wegen verstoppen, zoodat het heilzame gevaarlijk wordt.

‘Tocht,’ ‘verkoudheid,’ noemt de zwakke zijne vijanden en keert daarmee zijnen besten vriend, *de lucht*, den rug toe, bescherming zoekende tegen haar in al dikkere en dichtere omhullingen, zonder te bedenken, dat de lucht, die door de sterkste muren in onze kamer dringt, ook den zwakken dam onzer kleeding wel kan doordringen, die lucht met elken ademtocht zoo in te ademen, als ze ons aangeboden wordt. Dus dan moeten de longen, die inwendig zitten er maar tegen kunnen en dubbel werk doen, terwijl de huid, die buiten zit, er te zwak voor gehouden wordt en niet de helft van haren plicht volbrengt.

Ondertusschen blijft het hoofd in alle weer en wind voor drie kwart of de helft onbedekt, let wel, het hoofd met zijne fijn bewerkte zintuigen en zijne nog gevoeliger denkorganen. Moet dan niet bij guur weer, als zelfs de handen bedekt zijn, een overmaat van bloed naar het bedreigde hoofd stijgen en dus verstopte neuzen en hersenen, tranende oogen, suizende ooren en pijnlijke kiezen of stijve nekken ontstaan? Het begrip ‘verkoudheid’ is wetenschappelijk nog duister, maar de taalkenner toont reeds aan dat ‘verkouden’ oorspronkelijk ‘overkouden’ is, dus overmaat van koude beteekent. En wie lijdt aan overmaat van koude? Alleen hij, die zich er niet aan heeft leeren gewennen, die weinig buiten komt, zijne kamer te veel verwarmt, zich te dik kleedt, i.a.w. die aan lucht- en watervrees lijdt.

Moeder Natuur noodigt ons uit, aan allerlei overgangen te gewennen. Wie hare uitnoodiging niet opvolgt, wordt om een haverklap verkouden.

Het mag paradoxaal klinken, maar waar is het: elke verkoudheid heeft hare oorzaak in eene voorafgaande verhitting of broeiing. Wie deze vermijdt, blijft van gene bevrijd. Waartoe onze lichaamswarmte zoo angstvallig te bewaren; het gezonde lichaam produceert immers voortdurend nieuwe warmte en alleen afkoeling maakt ons weer tot den arbeid geschikt.

Mode en industrie letten echter nog niet op deze en dergelijke overwegingen: zij produceeren er maar op los volgens model en monster en de groote menigte volgt het door die beiden gegeven parool blindelings op, zoodat de alleenstaande, denkende mensch haast niet den moed bezit zijne afwijkende meening in practijk te brengen.

Maar al doet hij dit, al drijft hij zijn wil door en geeft eens niemendal om de open aanmerkingen zijner dwalende medemenschen, toch zal die denkende mensch tot het inzicht komen, dat hij met zijne rationeele kleeding, nog altijd ver blijft van de ideale gezondheidskleeding, m.a.w. de gezondste kleeding zal nog altijd storend werken op de verrichtingen der huid. Eigenlijk moest onze kleeding zich naar den eisch van het oogenblik van een slechten in een goeden warmtegeleider kunnen veranderen, zooals de huid dit voortdurend doet. Waar wij echter voor eene onopgeloste kwestie staan, moet gekozen worden en uit te veel kleeding en zeer weinig kleeding, kiezen wij de laatste.[1)]

De hierboven besproken gebreken der kleeding in betrekking tot de warmteuitstraling en verdamping komen niet alleen voor bij alle luchtdichte kleedingstoffen, maar ook bij die, welke in eene dikke, beschermende laag over het lichaam liggen.

Wij zouden, wat de bovenkleeding aangaat, dunne en zeer poreuze stoffen kiezen, zooals ongeolied laken of cheviot. Zijn hiervan de grondstoffen goed dan verwarmen zij beter, dan dikke vaste weefsels en bovendien bevorderen zij de vereffening met de buitenlucht. Misschien komt prof. Jaegers normaal-*boven*-kleeding het dichtst nabij de ideale.

Gewichtiger is evenwel de vraag naar de gezondste of minst ongezonde *onder*kleeding. die de huid onmiddellijk aanraakt. Beschouwen wij eerst de gewone materialen onzer kleeding in 't algemeen, dan is het van belang vóór alles de dwaling uit de wereld te helpen, dat een dier stoffen zelf warmte zou geven. Dit is hoegenaamd niet het geval; want ons lichaam levert de warmte en onze kleedingstoffen bewaren die in meerdere of mindere mate en geven ze sneller of langzamer af.

Zoo zijn de verwarmende eigenschappen van bont- en gummiwerk enkel toe te schrijven aan eene bijna volkomen opheffing der warmteuitstraling. Trek een marmeren standbeeld een dozijn gummi-jassen en nog eens zooveel hermelijnen mantels aan; het ding blijft koud als marmer.

Onder onze kleedingstoffen vindt men goede en minder goede warmte-geleiders, en begrijpelijkerwijze heeft de mensch aan de eerste de voorkeur gegeven, wat niet van eenzijdigheid vrij te pleiten is

De bekende verhoudingsgetallen, waarin sommige leerboeken het verschillend warmte-geleidend vermogen onzer kleedingstoffen uitdrukken, zijn niet vertrouwbaar in de practijk, want ten eerste zijn er zooveel qualiteiten van dezelfde stof in den handel en ten andere verandere die stoffen allen min of meer in het gebruik.

Zoo verwarmt b.v. eene pas gewatteerde overjas zoo goed, omdat de wollige watten met haar groot luchtgehalte een zeer slechten warmte-geleider vormen. Is onder het

1) Professor Giffky te Giessen in Nassau erkent deze beginselen als de ware.

langdurige dragen de wattenlaag plat en vast geworden, dan vinden wij de bewuste overjas niet half zoo warm meer, en nieuwe watteering is de boodschap.

Velen kiezen wol voor hunne onderkleeding, omdat zij in hare ongerepte molligheid en poreusheid, b.v. als flanel een zeer slechte warmtegeleider, dus een zeer goede warmtebewaarder is, in welke eigenschappen zij katoen en linnen bepaald overtreft. Intusschen bestaat er eene stof, die aanmerkelijk slechter geleidt

dan de wol en dat is de lucht, en ook afgezien hiervan verliest de wol in het gebruik zijne voortreffelijke eigenschap en lijdt bovendien in hooge mate aan het afgeven van slijtsel.

Zoo varieert het warmte-geleidend vermogen bij flanel tusschen 14 en 31 pCt., bij linnen tusschen 5 en 9 pCt., bij katoen en zijde tusschen 3 en 5 pCt.

(*Wordt vervolgd.*)

De H. Jeroen, eerste pastoor van Noordwijk.

Gaven wij in der tijd eene afbeelding met beknopte levensschets van de H. Liduina, Maagd van Schiedam, thans hebben wij het genoegen zulks te doen van een anderen vaderlandschen heilige, die, hoewel niet als de H. Liduina hier geboren, toch hier gestreden en geleden heeft en door zijn marteldood voor het heilig geloof onder de rij der Nederlandsche heiligen is opgenomen, namelijk de H. Jeroen, eerste pastoor van Noordwijk.

Jeroen werd omstreeks het jaar 800 in Schotland uit aanzienlijke ouders geboren, en door hen met de grootste zorg opgevoed. Reeds op jeugdigen leeftijd was zijn hart door de liefde tot God ontstoken, verachtte hij de wereld en legde zich met ijver toe op de beoefening der werken van godsvrucht en heiligheid. Zijne ouders deden hem op buitengewone wijze onderricht geven. Hij beantwoordde volkomen aan hunne verwachting, daar hij in korten tijd groote vorderingen in de wetenschappen maakte, terwijl hij zich met hart en ziel toewijdde aan het heil zijner evenmenschen, en velen tot het geloof en een beter leven terugbracht.

Zijne ouders wenschten hem eene voorname betrekking te doen bekleeden, doch hij versmaadde de ijdelheden der wereld, en door God geroepen, trad hij in den priesterlijken staat. Gedreven door een brandend verlangen naar de voortplanting des geloofs onder de heidenen en aangespoord door het voorbeeld van den H. Willibrordus en diens gezellen, ver liet hij ouders en vaderland en stak de zee over, naar Friesland en Holland. De H. Hungerus, elfde bisschop van Utrecht, zond hem naar Noordwijk in het diocees Haarlem om daar het Evangelie te verkondigen. Langen tijd was hij aldaar werkzaam, bekeerde velen tot het ware geloof, en bracht anderen, die in hunne vroegere dwalingen waren hervallen, tot het geloof terug. Hij predikte ook onder de Friezen en Kennemers.

In dien tijd werden deze landen door horden van heidensche Denen en Noormannen geplunderd en verwoest en de christenen vervolgd.

Terwijl onze heilige voor het volk predikte en het tot standvastigheid aanmoedigde, werd hij door deze benden gevangen genomen, en nadat zij hem met smaad overladen en gefolterd hadden, wierpen zij hem in een duisteren kerker.

Den volgenden dag voor hun opperhoofd gebracht, werd hij door dezen ondervraagd over zijn afkomst en godsdienst, en beval men hem den goden te offeren.

Toen hij dit standvastig weigerde, werd hij ter dood veroordeeld. Voor men dat vonnis voltrok, vermaande hij nog het volk tot standvastigheid en het geloof, wierp zich daarna op de knieen, beval zijne ziel in de banden des Heeren en bood verheugd zijn heilig hoofd aan om den doodelijken slag te ontvangen, alzoo behalende de kroon van het martelaarschap en de glorie van het Apostolaat in het jaar onzes Heeren 856.

Het heilig lichaam werd door de geloovigen weggehaald en op een verborgen plaats begraven.

In het jaar 995 werd het ingevolge eene openbaring van den H. Martelaar, door Baldericus, vijftienden bisschop van Utrecht, en Dirk II, graaf van Holland, teruggevonden en opgegraven, waarbij vele wonderen plaats hadden. Daarna werd het overgebracht naar het klooster van den H. Adelbertus. Het heilig hoofd werd later gevonden te Noordwijk, de plaats zijner marteling en daar godvruchtig bewaard.

Den 16 Augustus 1892 had de plechtige overbrenging van het gebeente des H. Martelaars van Haarlem naar de kerk van Noordwijk plaats. Luisterrijk vierde Noordwijk toen feest, zooals men in de verslagen der katholieke dagbladen in die dagen gelezen heeft, en onzen H. Vader Paus Leo XIII heeft het behaagd, Noordwijk te verheffen tot eene bedevaartsplaats, door het verleenen onder de gewone voorwaarden van een vollen aflaat jaarlijks aan hen die de parochiekerk onder den titel van den H. Jeroen te Noordwijk op het patroonfeest bezoeken, alsmede een zelfden vollen aflaat aan hen, die, op welken dag ook, eene bedevaart naar genoemde kerk ondernemen, en aldaar volgens de gewone intentie godvruchtiglijk God zullen bidden.

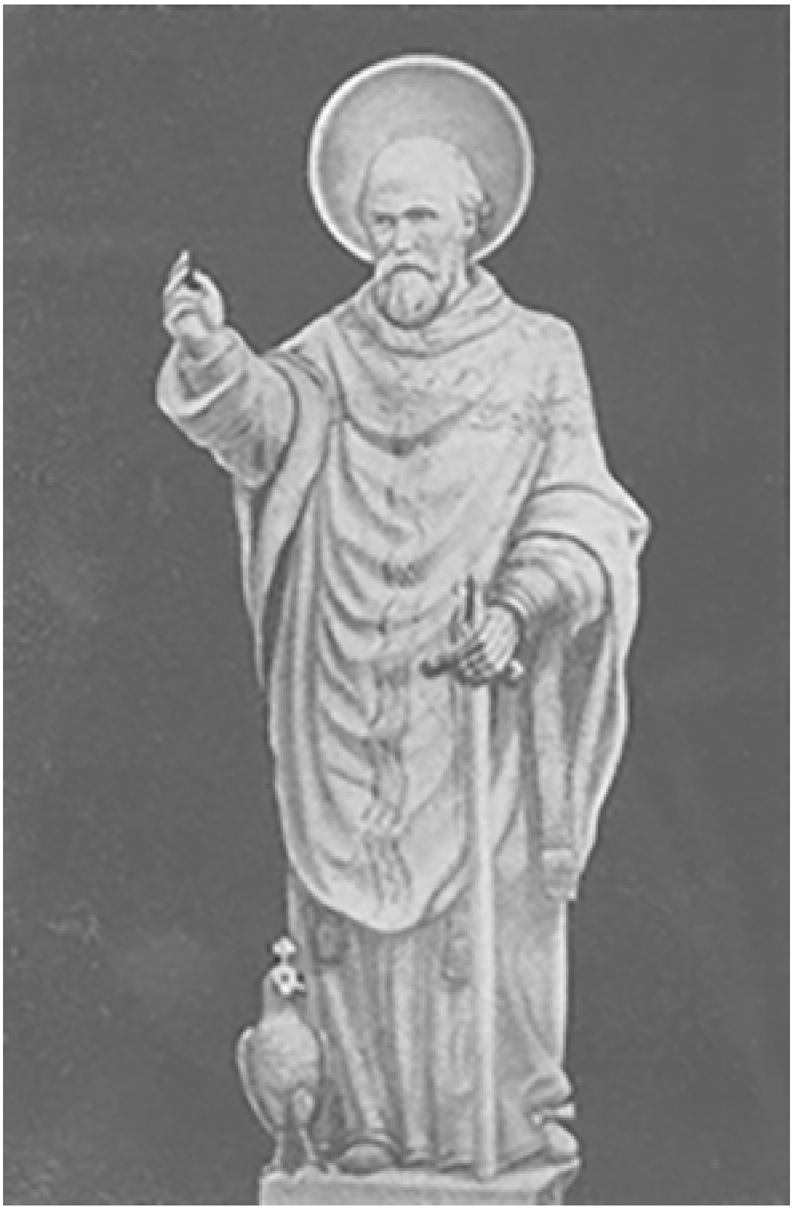

DE H. JEROEN, EERSTE PASTOOR VAN NOORDWIJK.

Om de devotie tot den H. Jeroen te bevorderen, heeft de boekhandelaar A.L.A. van Pinxteren te Schiedam eene kerkelijk goedgekeurde litanie uitgegeven, welke door Zijne Doorl. Hoogw. den Bisschop van Haarlem met 40 dagen aflaat is verrijkt. Tevens zijn daar zeer fraaie photographieën verkrijgbaar, waarnaar bijgaande gravure vervaardigd is.

Bij de Platen.

Het Jawoord. -

Vreemd dat in een woordje van twee letters zoo ontzaglijk veel kan begrepen zijn, heel een wereld van liefde en levensgeluk, of... een toekomst van kommer, zorg en dagelijks pijnlijker kwelling. Dat hangt alles van de omstandigheden af; maar voor het jonge paar, dat dit afgebeden woord mag hooren uitspreken als de zegenbede der ouders op zijn hartenbond, is het natuurlijk niet anders dan het kort begrip van alle aardsche zaligheid. Hoe zou dat jawoord hun anders dan geluk kunnen brengen, zij die zich geen geluk kunnen denken dan in hun vereeniging? Mogen ze elkaar maar toebehooren, dan kan niets ter wereld hen meer deren!

De oude moeder beseft, welke zaligheid op dit oogenblik het hart van haar blozende dochter vervult; zij herinnert zich hoe zij zelf te moede was op dien gewichtigen dag en met een hart vol liefde, teere belangstelling en moedertrots ziet ze haar dochter aan de zijde van den jonkman harer keuze voor haar staan. Gulhartig reikt zij dezen als haar zoon de hand, terwijl de oude vader van den anderen kant met een blik van voldoening dat tooneeltje gadeslaat Hij heeft schik in dat glundere paartje, dien kloeken, rechtschapen varensgezel en naast hem, als zijn aanstaande vrouw, die blonde, gezonde visschersdeern, zijn kind. Ook de kleine jongen op den grond begroet met ingenomenheid zijn aanstaanden zwager en houdt hem het scheepje voor, dat hij uit een klomp gesneden heeft. Hij is blijkbaar al goede maatjes met het nieuw gewonnen familielid; wie weet of de deugniet niet onbewust de bemiddelaar is geweest voor de kennismaking? Alleen de oudere zuster op den achtergrond deelt niet in de algemeene opgewektheid. Met het hoofd op de hand geleund, staart zij peinzend voor zich naar buiten en laat het net, waaraan zij bezig was te breien, van haar schoot zinken.

Had zij liever gezien, dat het aanzoek haar had gegolden? Helaas, het uithuwelijken van dochters gaat nu eenmaal niet naar anciënniteit. Wie het geluk treft, die heeft het; maar met dat al is het wel treurig dat het geluk van den eene zoo licht een schaduw werpt op het lot van den ander: als de jongste dochter in huis met haar uitverkorene om het jawoord komt, wie zal dan een spijtigen trek misduiden op het gezicht van de oudste, die ‘blijft zitten’?

Redding van schipbreukelingen. -

Er is overigens veel te voorzien in het huwelijk van een man, die het dagelijksch brood moet gaan zoeken op de verraderlijke zee. Wat hebben de wilde baren al menig jong huwelijksgeluk meedoogenloos verzwolgen!

Onwillekeurig dringt zich die gedachte aan ons op bij de beschouwing onzer tweede plaat. Het zijn wel juist geen visschers, die we hier als schipbreukelingen zien ronddobberen; maar visschers staan toch aan dezelfde gevaren bloot: of men

vergaat met een kleine visschersschuit in het gezicht van de kust, dan wel met een driemaster in volle zee komt vrij wel op hetzelfde neer.

Gelukkig wanneer er, zooals op de aangrijpende schilderij van Hans Rohrdt, intijds hulp komt opdagen! Lang hadden onze schipbreukelingen het stellig niet meer volgehouden. Uitgeput van vermoeienis, ontbering en dorst liggen zij voor het meerendeel machteloos neer op den bodem der sloep, waarin ze al dagen zonder voedsel, zonder een teug water hebben rondgezwalkt. De nemen vallen hun uit de hand; zij kunnen niet meer. Maar het gezicht van den grooten driemaster, dien zij met zijn breede witte zeilen statig als een reddende engel over de wateren zien aanzweven, geeft hun hoop, moed en daardoor nieuwe kracht. Een hunner heeft een flard wit doek, aan een roeiriem bevestigd, als noodvlag omhoog gestoken, en met inspanning van zijn laatste krachten poogt hij de bemanning van het schip te beroepen. Goddank! zijn kreten zijn gehoord, het noodsein is gezien. Onmiddellijk is de boot afgelaten, en door vijf, zes roeiers voortgestuwd, komt ze over de zwalpende baren aangegleden. Nog een oogenblik en de arme schipbreukelingen zijn gered van den wissen dood, die hen, nog maar weinige minuten geleden, uit de golven tegengrijnsde.

OVERMOED

De vermiste schuit. -

Deze schilderij zon een treurig pendant kunnen heeten van het opwekkend tafereel der eerste bladzijde. Daar zagen wij de aanstaande visschersvrouw gelukkig in het vooruitzicht harer spoedige vereeniging met den jonkman, dien ze liefhad, en haar moeder juichend in de blijde verwachting van haar kind. Ook hier vinden wij een moeder en een dochter, maar helaas, in hoe smartelijk veranderde omstandigheden! De visscher is uitgezeild, gelijk de anderen, toen wind en zee gunstig waren; maar terwijl de visschersvloot uit was, stak er een storm op, die de plompe schuiten - als lichte notedoppen tegen en door elkaar gesmeten - geweldig teisterde. Zwaar gehavend kwam de vloot stuksgewijze de haven weer binnen gevallen; maar ze bleek niet meer voltallig; één der schuiten bleef weg; niemand wist te zeggen wat er van geworden was; in den storm had men ze uit het oog verloren.

Troosteloos dwaalt nu de jonge visschersvrouw dag op dag langs het eenzame strand, angstig uitziende naar den verlorene, en wanneer zij haar oogen blind getuurd heeft op die wemelende eindelooze watervlakte, dan zet ze zich neer in het zand om haar smart uit te weenen. De oude moeder zet zich aan haar zijde en vouwt de knokkelige, verweerde handen tot een gebed, droef voor zich uitstarende over de thans zoo kalme zee, hopend en biddend dat ze haar offer nog moge teruggeven.

Overmoed gestraft. -

Een grappig stukje tot slot, ofschoon het voor de twee overmoedige keffertjes een allesbehalve grappig slot mag heeten. Nu de tot woede gesarde Lorre eenmaal den staart van een harer bespringers te pakken heeft, zal ze dien niet gauw loslaten, en we kunnen er van verzekerd wezen dat de gevoelige les den dartelen beestjes lang heugen zal: voor taan zullen ze Lorre denkelijk wel met rust laten.

Wetenswaardig Allerlei.

Hoeveel kost het regeeren? -

Een Engelschman heeft een statistiek gemaakt om aan te toonen, hoeveel de verschillende regeeringsvormen aan Frankrijk gekost hebben. Men houde hierbij in het oog, dat het de prijs per uur is. Onder Napoleon I 115,000 franks, onder Lodewijk XVIII 119,000, onder Karel X 121,500, onder Lodewijk Filips 150,000, onder de tweede republiek 103,000, onder Napoleon III 249,000, van 1870 tot 1880 309,800, van 1880 tot 1882 405,000, van 1882 tot 1890 463,000.

Deze statistiek heeft zeker wel geen toelichting noodig.

Echte diamanten van valsche te onderscheiden. -

Heeft men met fraai ingezette diamanten te doen, dan kan men probeeren of ze met het een of ander hard voorwerp (behalve den diamant van den glazenmaker) een scherpen steen, een spijker of iets dergelijks te bekrassen zijn. De echte diamant laat zich enkel door een anderen echten diamant bekrassen. Verder wordt de echte diamant door wrijven electrisch. Ook kan men door den echten den achtergrond der montuur niet heen zien, wel door den valschen steen. Wit topaas, bergkristal, saffier, strasz enz. kunnen bekrast worden.

Losse diamanten zijn gemakkelijk van valsche te onderkennen: houdt men er een naald achter en kijkt door den steen, dan is hij echt als men de naald enkel ziet, valsch als men ze dubbel waarneemt. Deze proef kan men ook nog op een andere manier nemen; men steekt met een naald in een kaarteblad een fijn gaatje, houdt den diamant er achter en kijkt er door heen; ziet men nu het gaatje dubbel, dan is de steen onecht.

Om vischlucht uit kleeren te verdrijven. -

Dat gaat niet zoo makkelijk als men oppervlakkig wel denken zou. In huizen, waar vischwinkels gehouden worden, is de onaangename reuk dikwijls zoo sterk, dat hij tot in de bovenkamers doordringt en de kleeren der bewoners aansteekt. Om die lucht er uit te verdrijven, kan men op verschillende wijzen te werk gaan, als men maar zorgt op de stof te letten, waaruit de kledingstukken vervaardigd zijn, en de verfstoffen, waarmee ze zijn gekleurd. Stoffen, wier kleuren ongevoelig zijn, kunnen worden uitgezwaveld. Andere, die niet licht krimpen zooals laken en leer, kunnen in vertrekken worden opgehangen, waardoor heete stoom wordt geleid. Verder is goed luchten in de open lucht aan te bevelen, en kleeren van bijzondere waarde kan men in de bekende inrichtingen langs scheikundigen weg laten reinigen.

Hulp voor verlamden. -

Men heeft opgemerkt dat lieden, die in lichten graad aan verlamming lijden, een groote verlichting vinden als zij in sneltreinen lange reizen maken. Hoe sterker de schommelingen van het voertuig zijn, hoe plezieriger zij zich gevoelen. Dit heeft een Fransch geneesheer op het denkbeeld gebracht, een stoel te laten vervaardigen, die door electriciteit snel van de eene zijde naar de andere bewogen wordt. Gezonde personen worden, als zij daarop gaan zitten, duizelig; maar een verlamde voelt er zich prettig op en is al na een kwartiertje heel opgeknapt: voor twaalf à vier en twintig uren is hij zoo goed als geheel van zijn gebrek bevrijd.

Eigen hulp bij brandgevaar. -

Daar een huis wel bijna nooit te gelijkertijd van onder en van boven door het vuur wordt aangetast, diende men voor alle zekerheid behalve de gewone trap nog een uitgang van het dak te hebben. Dan zouden bij een plotselingen brand de menschenlevens maar zeer weinig gevaar loopen. Vatten de kleeren, die men aan heeft, vuur, dan slaat men zich zoo spoedig mogelijk een deken, een tapijt of iets dergelijks om, en zoo dicht als men kan, daar elke vlam bij afsluiting der lucht onmiddellijk moet uitgaan.

Een kleine binnenbrand kan ook niet zelden op deze wijze met beter gevolg dan door het gieten van water bedwongen worden. Deuren en vensters houde men daarbij zooveel mogelijk zorgvuldig gesloten.

Moet men zich in een brandend vertrek begeven, dan kruipe men over den vloer, daar de lucht hier het langst is in te ademen en de warme gassen zich wegens hun geringer soortelijk gewicht meer boven in de kamer verzamelen.

Het ademhalen der insecten. -

Insecten ademen hoofdzakelijk door zekere luchtporiën op verschillende plaatsen van hun lichaam, en zoodra deze poriën door olie worden verstopt, stikken de dieren bijna onmiddellijk. Men kan zich gemakkelijk hiervan overtuigen, door b.v. een bij een weinig zoete olie op het borstdeel van het lichaam te laten droppelen. Binnen korten tijd is ze dood.

Drukke stoomvaart. -

Meer dan duizend groote stoombooten zijn tegenwoordig op de vier groote wegen van den Oceaan in het verkeer. Wanneer drie vierden dezer booten altijd onderweg zijn, dan heeft men gelegenheid alle vijf kwartier op zee een bekende te ontmoeten. Bij zulk een drukke stoomvaart zal er zelfs op de ruime zee nog wel eens gedrang komen.

Om timmerhout te beoordeelen. -

De 'gezondheid' van timmerhout laat zich het beste beoordeelen, wanneer men het oor legt tegen het eene einde van den balk, dien men onderzoeken wil, terwijl een ander met een hamer maar zachtjes tegen het andere eind slaat. Is het hout gezond, dan plant de toon van iederen slag zich helder en duidelijk daardoor voort; hoort men er echter maar een dof gedruisch van, dan zijn er ongezonde plekken in den balk.

GESTRAFT.

[Nummer 41]

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.

XIV.

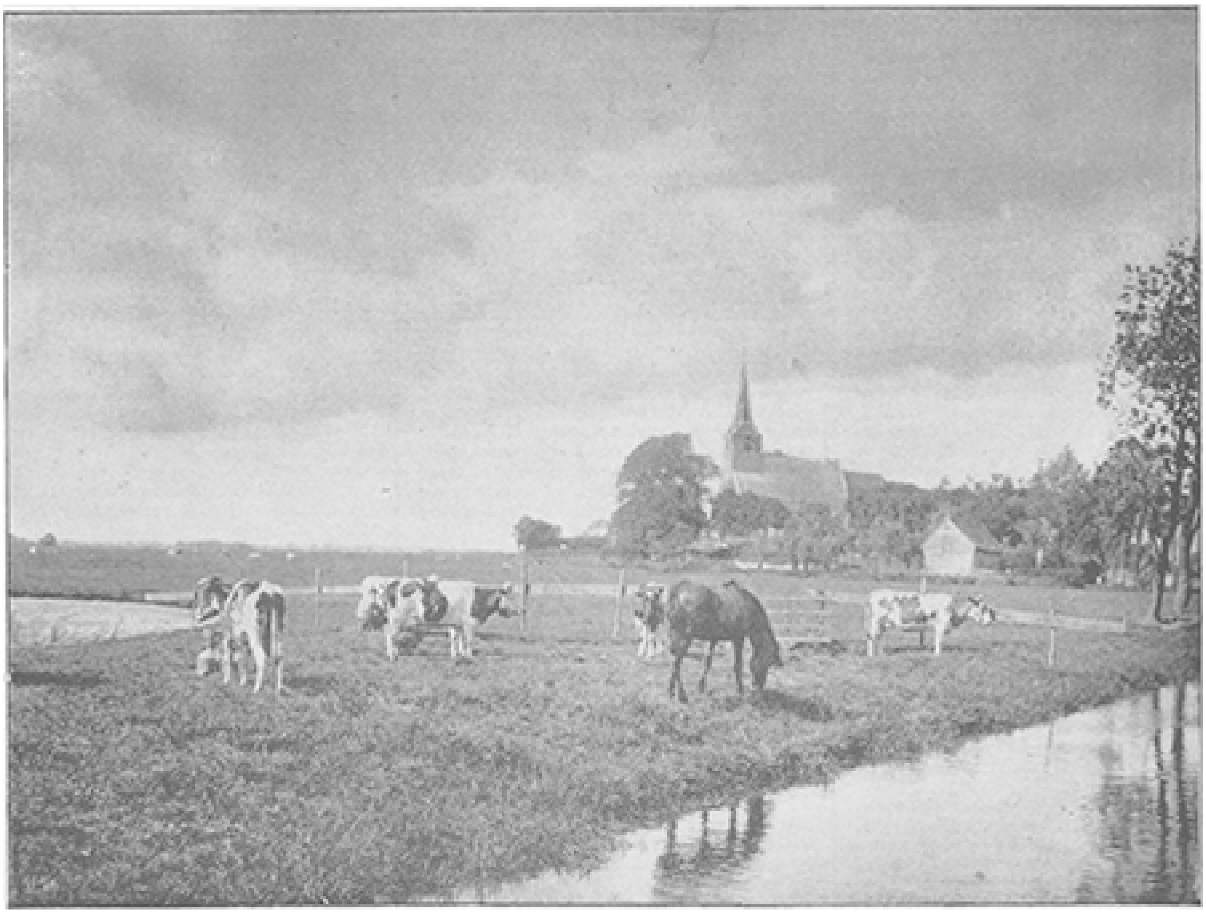

GEZICHT OP HILLEGERSBERG.

Er heerscht zekere opgewondenheid in het dorp, zekere gisting; druk worden de hoofden bijeengestoken en ijverig wordt er gepraat onder schouderophalen en hoofdschudden. Iets is er gaande, iets van gewicht, maar wat weet men niet, en kan men ook niet achterhalen. Als op den dag der misdaad beweegt zich weer een talrijke volksmenigte naar de woning van mejuffrouw Topper. Glurende blikken worden op het huis geslagen en ongeduldig drentelt men er voor op en neer, terwijl men zich zelven en anderen afvraagt, wat er toch wel moet plaats hebben. Een aantal vreemde heeren, onder wie de officier van justitie en andere leden der rechterlijke macht, zijn op den middag in het dorp aangekomen en zonder zelfs in een der herbergen af te spannen, rechtdoor gereden naar de woning van mejuffrouw Topper. Ook den pastoor, den burgemeester en den dokter heeft men, gejaagd en opgewonden, er zich heen

zien spoeden. Het spreekt vanzelf, dat dit ongewone schouwspel in hooge mate de aandacht der dorpelingen boeide, en eveneens, dat zij een en ander met den moord op den heer Topper in verband brachten, al bleef dit verband hun vooralsnog een onoplosbaar raadsel. Was Louis van der Weegen dan niet de moordenaar? Hij was toch al zoo goed als veroordeeld! Meende men een ander spoor, ditmaal van den waren schuldige, ontdekt te hebben? Wat hadden de pastoor, de burgemeester en de dokter er toch mee te maken, en wat beteekende die raadselachtige bijeenkomst, nu, meer dan een maand na den dag van den moord, in het huis van mejuffrouw Topper? Al deze vragen brandden niet enkel op de tong, maar kwamen ook over de lippen,

evenwel zonder dat iemand in staat was, in deze geheimzinnige zaak klaarheid te brengen. Zelfs de pastoorsmeid, die van alle zijden geïnterpelleerd werd en anders een bewonderenswaardige vaardigheid had om Gordiaansche knoopen van alle soort door te hakken, verklaarde, dat haar verstand er ditmaal bij stil stond. Zij kon er geen hoogte van krijgen en de pastoor had haar op de vraag, wat dit alles toch te beteekenen had, met een nietszeggend praatje afgescheept. Heeroom was in den laatsten tijd geweldig stil en afgetrokken geweest, en Daatje verklaarde, dat indien hij zelf in den moord op mijnheer Topper betrokken was, hij er zich niet drukker om had kunnen maken.

Terwijl aldus buiten een nieuwsgierige menigte was saamgeschoold, bevond een groot gezelschap zich in de voorkamer van mejuffrouw Topper's huis, dezelfde, waar haar vader op zoo geheimzinnige wijze door den dood was verrast. Wat bracht al die menschen, zoo uiteen loopend in ambt en stand, daar op dat uur bijeen? Had men werkelijk iets gevonden, waardoor de verdenking van Louis van der Weegen afgekeerd en op een ander gevestigd werd? Stond deze bijeenkomst in verband met het bezoek van den pastoor bij advocaat Spikers en den werktuigkundige?

De aanwezigen vormen verscheidene groepjes, die zich fluisterend en met gedempte stem onderhouden. Een ieder begrijpt, dat op deze plaats en in het gewichtig oogenblik, dat ophanden is, geen luidruchtigheid betaamt. De officier van justitie staart ernstig en in gedachten voor zich uit, oogt nu en dan naar den werktuigkundige, die bezig is een en ander in gereedheid te brengen of te verschikken, of stelt op zachten toon een vraag aan den naast hem zittenden griffier of een ander lid der rechterlijke macht. Een oogenblik later staat hij op en loopt met groote schreden het vertrek op en neer, terwijl hij af en toe voor een der breede ramen blijft staan en een blik naar buiten werpt, waar een steeds talrijker wordende menigte in gespannen verbeiding op en neer drentelt. De officier mompelt eenige woorden bij zichzelf, strijkt met de hand door zijn zorgvuldig onderhouden baard, oogt opnieuw naar de toebereidselen van den werktuigkundige en kijkt ongeduldig op zijn horloge, als kruipt de tijd hem te traag voorbij.

In een ander gedeelte der zaal bevindt zich de pastoor in gezelschap van advocaat Spikers. Weinig woorden echter worden er tusschen hen gewisseld, daar beiden te zeer met hun eigen gedachten vervuld zijn, die ze, al bewegen deze zich in denzelfden kringloop, toch niet aan elkaar durven toevertrouwen. De pastoor vooral ziet er erg bleek uit en is buitengewoon zenuwachtig. En geen wonder! Binnen weinige oogenblikken toch zal beslist zijn, of wat bij hem is opgekomen werkelijkheid is dan wel een hersenschim, beslist, of Louis van der Weegen de schuldige is of niet. De pastoor heeft hoop, goede hoop zelfs, de werktuigkundige heeft hem bijna zekerheid gegeven, en toch, indien diens berekening eens faalde, de proefneming niet het gewenschte resultaat opleverde! Vreeselijke gedachte! De pastoor heeft een gevoel alsof over zijn eigen lot en leven ging beslist worden. Tersluiks slaat hij nu en dan den blik naar de heeren der rechterlijke macht, die streng en stroef de toebereidselen met een bijna onverschillig oog gadeslaan. Ook de advocaat spreekt weinig, eensdeels om den pastoor in zijn mijmeringen niet te storen, anderdeels, omdat hij zelf, tusschen hoop en vrees heen en weer geslingerd, geen behoefte gevoelt om te spreken, maar integendeel bang is, wat hij denkt en voelt onder woorden te brengen.

Bij hen heeft Agnes in het stemmige rouwgewaad plaats genomen. Schijnbaar is zij kalm, maar in haar binnenste bruist en jaagt het zoo geweldig, dat ze bij wijlen

de hand op het hart legt om het onstuimige bonzen te bedaren, als vreesde zij, dat het door een der aanwezigen mocht gehoord worden. Wat hangt voor haar niet van het naaste oogenblik af! Haar geluk en haar toekomst staan op één worp en zal deze nu in haar voordeel zijn? Zal nu duidelijk en overtuigend voor heel de wereld blijken, wat zij van het eerste oogenblik af geweten heeft, dat Louis onschuldig is? Zal zij voortaan het troostvolle bewustzijn mogen hebben, dat haar arme vader niet onder de hand van een moordenaar gevallen, maar het slachtoffer is geweest van een noodlottig toeval? Honderd gedachten woelen haar verward door het hoofd, beurtelings laat zij zich door de hoop meesleepen en ziet dan een toekomst vol geluk en weelde voor haar ontsloten, of zich overmannen door vrees en ziet in haar verbeelding Louis, den uitverkorene haars harten, tot een veeljarige gevangenschap veroordeeld. Ten laatste is ze zich ternauwernood meer bewust wat ze denkt en voelt; ze is volkomen willoos en houdt werktuiglijk het oog gericht op hetgeen de mechanicus doet. Uren zou ze zoo hebben kunnen zitten droomen en staren, zonder dat het bij haar ware opgekomen op te staan en zonder dat het geluid van menschenstemmen haar oor had getroffen. Eén ding slechts weet ze, dat binnen weinige oogenblikken beslist zal worden over één, neen, over twee menschenlevens: dat van Louis en het hare.

Ondertusschen zijn op verzoek van den werktuigkundige Kobus en Lena binnengeroepen, om hem omtrent de plaatsing van verschillende meubelen inlichting te geven. Kobus wordt door het gezicht van al die strenge heeren min of meer van zijn stuk gebracht en kijkt bedremmeld voor zich uit, maar Lena, die nog voor geen burgemeester uit den weg gaat en er zich nog steeds op beroemt, jaren geleden een kapitein die geweldig uitviel en ijselijk vloekte, op zijn nummer gezet te hebben, plaatst parmantig haar armen in de zij en werpt een vragenden blik op de aanwezigen, waarmee ze zooveel wilde te kennen geven als: 'Wat blieven de heeren eigenlijk van mij?'

Door het binnenkomen van Kobus en Lena is Agnes uit haar gemijmer opgeschrikt. Ze staat van haar stoel op, treedt op hen toe en zegt, op den werktuigkundige wijzend: 'Die mijnheer zal aanstonds inlichtingen van je willen hebben, hoe hier de meubelen stonden op den dag van den moord.' Haar stem beeft, nu zij dit laatste woord uitspreekt. De naaste toekomst toch zal uitwijzen, of het eigenlijk wel een moord is geweest.

'Goed, juffrouw,' verklaart Lena, 'ik weet het nog zoo goed of het gisteren pas gebeurd was. Zoo iets vergeet een mensch van zijn heele leven niet.'

Daarna hangt de werktuigkundige, op de aanwijzing van Kobus en Lena, het geladen geweer op de juiste plaats op, waar het dien dag hing, en schuift daarna het bijzettafeltje met een karaf vol water er op, bij, wederom volgens de aanwijzing der oude dienstbode, die pertinent verklaart, op een streep nauwkeurig te weten, waar het toen gestaan had.

Hierna verwijdert de heer Willems zich een oogenblik en komt spoedig daarop terug met een bordpapieren pop in de armen, die volkomen getrouw de gestalte van den heer Topper weergeeft. De grootste verbazing teekent zich bij het zien daarvan op het gezicht der beide dienstbaren af, die, niet in het geheim, niet kunnen gissen wat er zal gebeuren. Ondanks haar aangeboren vrijmoedigheid durft Lena deze toch niet zoover drijven, dat ze naar de beteekenis daarvan informeert. Hoofdschuddend wisselt zij een blik met Kobus, die met zijn vingers aan de klep van zijn pet plukt en zich heel niet op zijn gemak gevoelt.

Nadat nu de voltaire in den vereischten stand is geplaatst, zet de werktuigkundige de pop daarin, met verzoek aan Lena, ze die houding te geven, welke de heer Topper slapende gewoonlijk aannam, ‘'n Vreemde zaak, meneer,’ zegt Lena, met een vragenden blik op den werktuigkundige, terwijl zij de pop zoo zacht in den leunstoel neervlijt, of ze een kind was geweest.

‘'t Is raar, meneer,’ vervolgt Lena, nu ze bemerkt dat de heer Willems niet geneigd schijnt, haar te woord te staan, ‘ik ben toch niet te vrijpostig, als ik u vraag, wat dit te beteekenen heeft.’

‘Ik kan je nu nog niets zeggen,’ geeft de werktuigkundige, die geheel van het denkbeeld zijner proefneming vervuld is, gejaagd ten antwoord. ‘Je moet nog een beetje geduld hebben, dan zal je 't zelf wel zien. Zeg me liever of de pop nu goed ligt?’

‘Als u bedoelt, zooals mijnheer Topper zaliger altijd lag, dan ja,’ zegt Lena eenigszins driftig, daar ze meent, dat het een toeleg is, haar buiten het geheim te houden, en hierin een blijk van wantrouwen ziet.

Nadat de werktuigkundige nog eens alles gemonsterd, hier en daar nog wat verschikt en nogmaals betreffende een paar punten den raad van Lena en Kobus heeft ingewonnen, verwittigt hij er de aanwezigen, die met aandacht de toebereidselen hebben gadegeslagen, van, dat alles weer volkomen in denzelfden toestand is, als op het oogenblik, dat de heer Topper zoo onverhoeds door den dood werd verrast.

Nu verstommen plotseling de fluisterend gevoerde gesprekken en allen staan van hun stoelen op. Een ieder voelt, dat het beslissende oogenblik nabij is. Wat het brengen zal? Niemand durft het vooruitloopen, maar spanning teekent af zich op aller gelaat, bij velen met ontroering gemengd. Het is plechtig stil in de groote zaal: het is als het ware een Godsgericht, dat gaat gehouden worden.

Helder schittert de Augustuszon aan het wolkeloos blauwe uitspansel en werpt op de kristallen karaf een stralenbundel, die daarin gebroken wordt en het water met de veelkleurigste verven tint.

Meer en meer nadert het oogenblik der beslissing; zoo mogelijk nog stiller wordt het in het ruime vertrek; met ingehouden adem luisteren allen toe: men had een speld kunnen hooren vallen.

De heer Willems houdt de oogen van de karaf niet afgewend, die flikkert en glinstert door het dartele spel der zonnestralen. Plotseling neemt zijn gelaat een stralende uitdrukking aan, de hoogste ontroering teekent zich af op zijn trekken, hij geeft met de rechterhand een teek en aan de toeschouwers...

Een schot knalt, een korte, roode flikkering, een vurige gloed, een rookwolk die langzaam optrekt. Dit alles was het werk van een oogenblik. Een zucht van verlichting wordt gehoord en allen snellen in koortsigen haast naar de bordpapieren pop. Men verdringt elkander om eerder en beter te zien. Goddank! de verwachting is bewaarheid; wat de pastoor, wat Agnes nauwelijks hadden durven hopen, is geschied. De plaats, die bij de pop de rechterslaap moest verbeelden, is doorschoten: een klein, rond gat toont de plek aan, door den kogel getroffen, die daarna op den muur afgestuit en op den grond gerold is.

Er volgt een oogenblik van indrukwekkende stilte. Alle aanwezigen zijn geroerd, den braven pastoor blinken de tranen in de oogen en Agnes moet zich, doodsbleek, aan de leuning van een stoel vastklemmen om niet te vallen. De officier van justitie verbreekt het eerst de stilte: ‘De zon is de moordenares, de heer Van der Weegen is onschuldig.’

(*Wordt vervolgd.*)

Huid en Kleeding,
Of
hoe men zich moet kleeden.
(*Vervolg.*)

Na deze inleidende algemeenheid zullen wij de weefsels, die de mensch voor zijne onderkleeding bezigt, een voor een beschouwen, en eerlijk het voor en tegen met elkaar vergelijken.

De zijde zullen wij maar laten voor het-

geen zij is, want reeds de onmogelijke prijs schrapt haar dadelijk van de lijst van algemeene invoering. Beginnen wij dus met de wol.

De wol, onverschillig als flanel of als tricot geweven, is in ieder geval een erkend slechte warmte-geleider. In haar fijn, rijk vertakt, van luchtcellen doortrokken weefselnet verzamelt zij een grooten voorraad van de door het lichaam afgegeven warmte en staat dien voorraad zeer langzaam aan de buitenlucht af.

Dientengevolge voelen wij ons bij het aantrekken van een wollen hemd dadelijk weldadig verwarmd, en waar volstrekte warmhouding gewenscht is, kan men niet beter doen, dan nieuwe wol te dragen, b.v. wanneer na groote lichamelijke inspanning eene heftige warmte-onttrekking plaats gegrepen heeft en een onaangenaam huiveren de voorbode van eene naderende verkoudheid is. Dan is het wollen hemd geschikt, indien snel op den vooraf droog en warm gewreven huid aangebracht, het dreigende gevaar te voorkomen. Even heilzaam is het wollen hemd voor den lijder, die door eene uitputtende ziekte in een toestand van bloedarmoede is gebracht zoodat bijeenhouding van den spaarzamen warmtevoorraad gewenscht is.

Maar deze medaille heeft ook hare keerzijde. Het bestendig wol dragen op de bloote huid moet voor een lichaam met normale warmteafgifte eene bovenmatige warmhouding tengevolge hebben, want de wollaag koelt niet zoo snel af, als zij van het lichaam nieuwe warmte ontvangt. Daardoor echter wordt het verschil tusschen lichaam en buitenlucht aanzienlijk vergroot; de huid reageert gevoelig tegen de trots alle versperringen aandringende luchtdeeltjes en wij zijn op den weg der verweekelijking.

Wij zullen het niet beweren, maar eenvoudig een aantal bekwame geneeskundigen nazeggen, dat de meeste woldragers aan rheumatiek lijden, terwijl zij voorbeelden bij brengen, dat rheumatieklijders, die den moed hadden den wolwinkel overboord te werpen, volkomen genezen van hunne kwaal. Verder zijn onze kleedingstoffen ook uit een tweede oogpunt te beschouwen, en wel ten opzichte van hare geschiktheid om vocht van het lichaam in zich op te nemen en het daarna aan de buitenlucht af te geven, wat de wetenschap hare hygroscopische eigenschap noemt.

Voor wij de wol uit dit oogpunt beschouwen, moge het, wegens het belang der zaken, niet overbodig geacht worden, nog eens te herhalen, dat de zweetvorming in de lichaamshuishouding onontbeerlijk is, daar zij dient om het lichaam snel van zijne overmaat van warmte te ontdoen. Bij sterk zweeten wordt de onderkleeding nat en vlijt zich tegen het lichaam aan, als een natkoude omslag. Wordt die niet snel vervangen of geeft die niet spoedig hare vochtigheid af, dan zal de huid zich tevergeefs inspannen om het evenwicht te herstellen en eene verkoudheid in den een of anderen vorm is zeker.

De onderkleeding heeft dus aan twee elkaar tegensprekende eischen te voldoen; *a* zij moet eene zekere dichtheid hebben om het warmteverlies tegen te gaan en *b.* zij moet open en luchtig zijn, om eene snelle verdamping te bevorderen!

Daarom zullen tegen eene betrekkelijk beste kleeding nog altijd eenige bezwaren kunnen aangevoerd worden. Intusschen verstaan wij onder ‘betrekkelijk’ ‘beste’ kleeding die, welke de huidventilatie zoo min mogelijk bemoeilijkt en bij de zweetvorming niet aan het lichaam kleeft, maar het vocht zoo spoedig mogelijk afstaat.

Wat doet nu de wol? Zij neemt, gelijk iedere huisvrouw weet, eerst zeer langzaam water op, vervolgens in groote hoeveelheid en dan wordt zij in de lucht uiterst

langzaam droog. Zoo is het ook met de op de bloote huid gedragen wol: zij zuigt het uitbrekende zweet eerst langzaampjes op, wat de huid niet onaangenaam vindt, daar de natheid dan niet zoo gevoeld wordt. Maar houdt de zweetvorming aan, dan zuigt het wolweefsel zich geheel vol en laat al dat water zeer, zeer langzaam los. Natuurlijk neemt het in door natten staat zoo goed als geen vocht meer op en aangezien het dan letterlijk aan de huid vastkleeft, wordt de gewone werkzaamheid der huid belet en wij gevoelen ons gedrukt.[1)]

Maar ook in drogen toestand biedt de harige, zachte, zich vast plakkende wolvezel de huidvaten en zenuwen op den duur te weinig prikkel of opwekking; hierdoor verwent zij en door te rijke warmte ophooping verslapt zij de huid en maakt die al gevoeliger voor temperatuursverschillen. En ten derde verstopt de wol door hare pluizerigheid de huidporiën.

Dat de wol verder in het dragen en in de wasch een groot deel van haar luchtgehalte en daarmee hare beste eigenschap verliest, stipten wij vroeger reeds aan. Alleen bij het duurste, echte Jaeger-fabrikaat, dat van gekroesde Australische wol vervaardigd is mag dat minder het geval zijn, mits zij in de wasch met groote zorg behandeld wordt. Het meerendeel van die fabrikaten is echter van ordinaire wol vervaardigd en pluist even sterk als de meeste andere wollen stoffen.

Wol, die al eenige wasch campagnes meegemaakt heeft, houdt het lichaam niet meer zoo gelijkmatig warm, als toen zij nieuw aangetrokken werd, zoodat zij zelfs het gezonde lichaam doet huiveren.

Om het geduchte krimpen en verpluizen van wollen ondergoederen te voorkomen, gaan velen de waschtermijnen verlengen, maar daaraan zijn ook weer bezwaren verbonden. Bij de wolbewerking wordt namelijk alleen het uitwendig vetgehalte verwijderd, zoodat de wol haar inwendig vetgehalte behoudt. Dit is noodig, omdat zij anders broos wordt en snel breekt. Dit wolvet nu heeft volgens de jongste onderzoekingen de bijzondere eigenschap, zich zoowel met water als met andere vetten te kunnen vermengen, en inderdaad heeft eene dergelijke vermenging reeds op het lichaam van het schaap plaats gevonden. Deze vermenging gaat voort, waar de menschelijke huid hare afscheidselen, den inhoud der talkklieren, vetzuren en zouten, dat fijn vertakte weefsel te gemoet zendt, en iedere huisvrouw weet, hoeveel moeite het kost die vetstoffen er uit te wasschen.

Prof. Oidtmann waarschuwde reeds voor jaren: ‘Het zijn feiten, dat alleen bij onzen wolfabrikant, het schaap en bij den woldragenden mensch de pokken epidemisch voor komen, terwijl ze bij de koeien en andere dieren slechts sporadisch en wel door aansteking van schapen voorkomen.’ Wel een bewijs welk een gevaar er in de vette wolvezel schuilt.

Elk stuk waschgoed, dat wij eenigen tijd gedragen hebben, is zeer merkbaar zwaarder geworden, niettegenstaande het gesleten is. Wel een bewijs voor de groote hoeveelheden vetzuren, zoutkristallen en huidschilfers, die het kleedingstuk opgenomen heeft. De officier van gezondheid Dr Hobein te Berlijn heeft onlangs het waschwater van onderscheidene kleedingstukken microscopisch onderzocht en bevonden, dat zich in die huidafscheidingen lichtelijk micro-organismen, zeer kleine levende wezens, vormer, en dat dit hoogst gevaarlijke verschijnsel zich in afnemende maten bij flanel, tricot, dun wollengoed, glad katoen en gewoon linnen voordoet.

Wie daarbij even aan de tegenwoordig om hare goedkoopte veel gedragen kunstwol en hare bereiding van de vreemdsoortigste versleten kleedingstukken denkt, zal zich

1) Voor het drogen van zes lood natie wol is evenveel warmte noodig als voor het smelten van een pond ijs.

niet meer verwonderen over de in den jongsten tijd geducht voortwoekerende huidziekte!

Zijn dus uit een physisch oogpunt wollen onderkleederen voor de huid van den drager ware gifhaarden, het mag evenmin verzwegen worden, dat zij ook physische nadeelen meebrengen.

Niemand, die opmerkzaam om zich ziet, zal het ontgaan, dat juist de woldrager slaafs aan zijne dracht gewend is, en hoe trouwer aanhanger hij zich betoont, hoe meer de natuur zich aan hem wreekt. En dan worden de wollen omhulsels verdubbeld, tot dat de huid ten laatste het minste tochtje niet kan verdragen, waardoor de opgewektheid en het zelfvertrouwen in zulke verweekelijke naturen meer en meer verdwijnt en voor angst en vrees plaats maakt!

Zijn nu eenmaal aan elk stelsel en aan iedere levenswijze eigenaardige nadeelen en gebreken verbonden, zoo kunnen wij er slechts naar streven, die gebreken in moedige zelfopvoeding te overwinnen en te neutraliseeren.

Alzoo: de wol werkt de harding tegen en bemoeilijkt de huid in de uitoefening harer natuurlijke functiën; daarom verklaren wij haar niet geschikt om dagelijks op de bloote huid gedragen te worden. Daarentegen laten wij haar toe in abnormale gevallen bij zieken en herstellenden, en erkennen ten slotte, dat goede wol, niet te dik en te zwaar, maar licht en luchtig tot nog toe de geschiktste kleedingstof aanbiedt!

Over de katoen of boomwol kunnen wij korter zijn. Ook de boomwol heeft, zooals de naam al aanduidt, iets wolligs en wekt bij het aantrekken een dergelijk gevoel. Maar de wanden dezer vezels zijn van zwakkeren bouw en slijten dus snel. De zachtheid der vezels wekt de huid niet op tot grooter werkzaamheid. De geschiktheid der katoen, om het warmteverlies te beperken, valt in het middelmatige, hoewel zij iets geringer is dan bij grof linnen. Krieger geeft hier de verhoudingsgetallen 5 tot 9.

De wateropneming geschiedt bij haar sneller dan bij wol, doch langzamer dan bij linnen, wat wij niet direct tot de nadeelen van de katoen zullen rekenen, daar aan den anderen kant het linnen weer meer vocht uit de buitenlucht absorbeert, dat op zijne beurt door de lichaamswarmte verdampt moet worden.

Daarentegen staat het verdampingsvermogen van de katoen ver bij die van het linnen achter. Katoenen waschgoed droogt langzaam evenals wollen goed, wat ieder rechtgeaarde huisvrouw weet. Dit merken wij vooral ook op aan de katoenen of zoogenaamd halflinnen handdoeken, die bijna voortdurend in een klam vochtigen toestand zijn.

Verder is elk katoenweefsel moeilijk schoon te krijgen, want, daar de wanden der vezels zwak zijn, dringen het huidvuil en de huiddamp tot in de kern der cellen door en zijn daaruit nooit geheel te verwijderen, zoodat de meeste katoenen stoffen mettertijd eene vuilgele tint aannemen

Om tegen het krimpen en slijten te reageeren heeft men de zeer elastische katoenvezels in tricotvorm bewerkt en ze ook wel met wol vermengd (Vigogne,) waardoor het luchtgehalte vergroot wordt en het doorlatingsvermogen toeneemt.

Het kan intusschen niet ontkend worden, dat ook deze tricotweefsels eene sterke neiging tot krimpen behouden; terwijl tijdens de eigenaardige bewerking de vezel zoo gekneusd wordt, dat eene snelle slijting moet volgen.

Neen, het eenige voordeel, dat het dragen van katoen aanbiedt, is hare (schijnbare) goedkoopte, en daarom draagt de groote massa geen wol of linnen maar katoen, terwijl de industrie haar tegenwoordig zoo weet te bewerken en met een spaarzamen

draad weet te doorvlechten, dat de meesten onzer het zoogenaamde halflinnen, graslinnen, olifantslinnen, enz. enz. niet van echt linnen kunnen onderscheiden!

(*Wordt vervolgd.*)

De Parochie van St. Hillegaerd (St. Hildegardis) te Hillegersberg.

Op ongeveer een uur afstands van 't groot en machtig Rotterdam, Neerlands tweede koopstad, ligt een lieflijk dorp, 't aloude Hil-

legersberg, een uitspanningsoord der burgers en kooplieden van Rotte's kroon. Langs groene wegen, met bladervolle boomen beplant, met schilderachtige villa's rechts en links van de weg, wandelt men in de lente en zomer naar dit dorp.

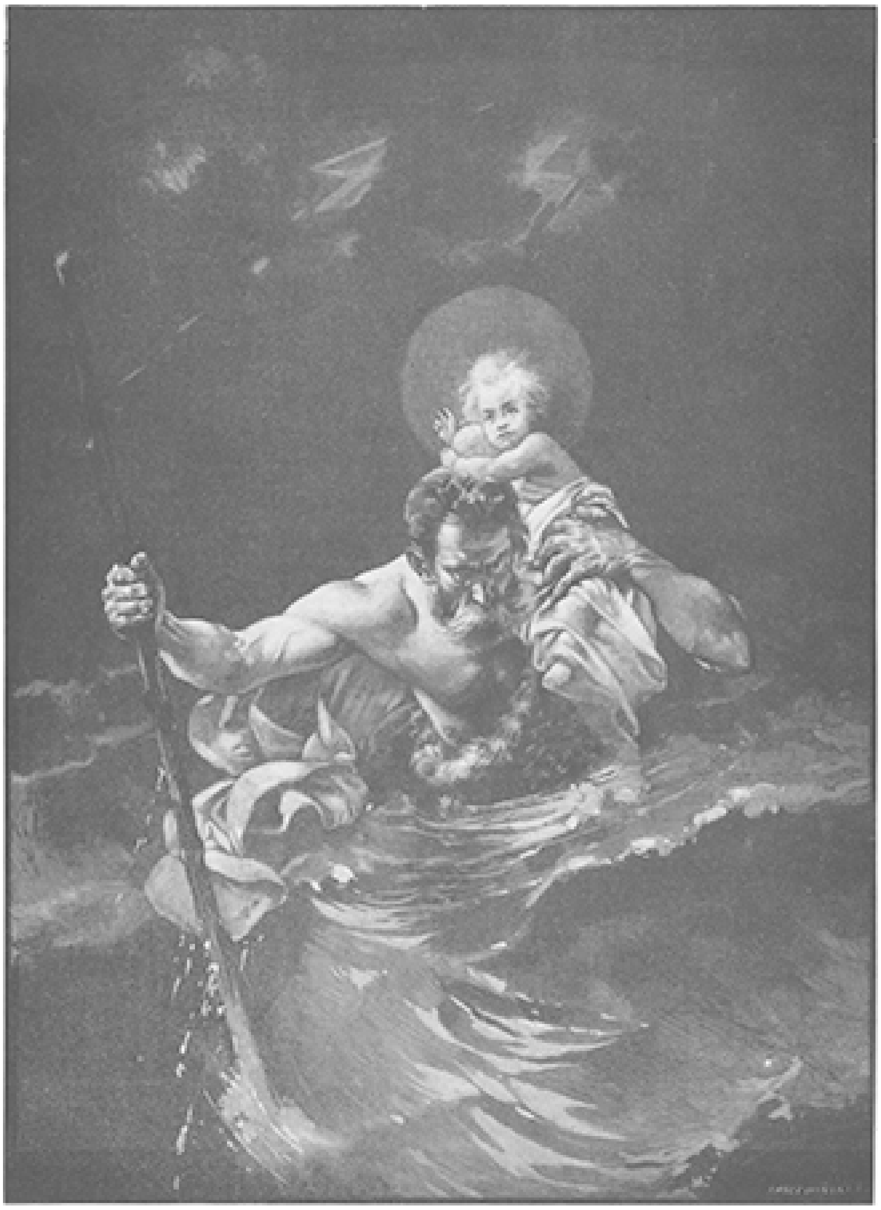

CHRISTOPHORUS.

Kalmte en rust heerschen daar in dat vriendelijke dorp, en menig handeldrijvend burger zal bij 't rustig aanschouwen der rijk gebloemde prieëlen, vol schakeering en de groene weiden zich uit zijn schooljaren de versregelen van Delftsland's dichter Poot herinnerd hebben:

Hoe biedt de wereld ons haar beste zaeken buiten, Ten trots der rijkste stadt! Geen vest, hoe ruim, kan ooit de schoonheên binnensluiten Die 't breede groen omvat!

Bij een wandeling door 't dorp aanschouwt men daar een eigenaardig raadhuis, met een wapen in den gevel, waarop een vrouwtje met

AFSCHEID VAN MOEDER EN KIND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. VON THOREN.

een voorschoot met zand staat afgebeeld, beneden een ruïne van een ouden burcht of kasteel en een aloud kerkgebouw.

De ruïne is een laatste overblijfsel van een der krachtige en machtige kasteelen uit de landen van Maas, Rotte en Schie; de nog bestaande kerk was eenmaal de katholieke kapel van 't kasteel en 't bedehuis der landlieden uit den omtrek.

Daar deze kapel weleer één geheel vormde met 't kasteel, zooals op de afbeelding te zien is, en omdat zij ook na de verwoesting van 't kasteel, tijdens de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten het bedehuis bleef der katholieken van Hillegersberg en omstreken, totdat ten tijde der Hervorming de laatste herder werd verjaagd en de kudde verstrooid, en bovendien de geschiedenis der katholieken aldàär tot op den huidigen dag, nu de parochie van Hillegersberg wederom een eigen kerk met pastoor en kapelaan bezit, den lezer belang zal inboezemen, - daarom willen we eens de geschiedenis verhalen van 't kasteel, van de kapel, (later parochiekerk), en van den toestand der katholieken van Hillegersberg tijdens en na de hervorming, alsmede van de stichting der nieuwe parochie en kerk van Sint Hildegardis.

I.
't Kasteel (van ouds genaamd Reuzenhuis) te Hillegersberg.

De volksoverlevering geeft verschillende verhalen omtrent de oorsprong van dit kasteel; 't eene klimt op tot voor de zondvloed. Enoch's woeste zonen zouden dezen burcht gesticht hebben. Een ander daalt af tot de Romeinen, die, onder meer versterkte plaatsen in ons land, ook dezen burcht zouden gebouwd hebben; doch 't diepst ligt in het geheugen van 't volk bewaard, dat eenmaal een reuzin Hillegond genaamd, met een voorschoot zand, door haar aan 't strand der zee gehaald, den moerassigen bodem op de plaats, waar thans nog de ruïne van 't oude kasteel staat, heeft aangeplempt, wonderbaar tot een bergje opgehoogd, en daarop 't kasteel gebouwd heeft. Naar haar zou dan van oudsher deze zandheuvel Hillegonda's berg en 't kasteel reuzenhuis genoemd zijn.

Wij laten in 't midden, of een der volksverhalen een kern van waarheid bevat, maar zeker is 't, dat het kasteel te Hillegersberg een der oudste en eerste burchten van ons vaderland geweest is en ten minste dagteekent uit de vroegste riddertijden.

Een sterk en verheven kasteel, gaf 't een ruim uitzicht over 't Hellemeer, de oude naam voor de rivier de Maas, die in overoude tijden, voordat de zware dijk, welke te Kralingen begint, door de stad Rotterdam loopt en thans een harer drukste straten vormt, de Hoogstraat, tot dicht bij dit kasteel moet geloopen hebben,[i] Lang, zeer lang moet het wel ge leden zijn, dat de Maas tot dicht bij Hillegersberg kwam, want naar aanleiding van dien ouden dijk der Maas gaat nu nog in geheel ons land 't spreekwoord rond: ‘zoo oud als de weg van Kralingen.’

Gaf 't kasteel een uitzicht op de vijanden, die op vlotten of schepen naderden, 't was bij hoogen waterstand ook een toevluchtsoord voor de landlieden, die bij den heer van 't kasteel vrije herberg vonden. Wat wonder dus, dat we den meester van dezen sterken burcht ook zien optreden als den landheer van Hillegersberg, die de landlieden voor de roofzucht van vreemden beschermt. Hoog in aanzien bij hen

(i) Omdat de Rotte weleer nabij dit kasteel zich in een arm der Maas uitstortte, wordt in oude beschrijvingen dit kasteel ook 't Kasteel der Rivier genoemd.

schijnen meerdere heeren dezer heerlijkheid gestaan te hebben, want toen te Hillegersberg in de XIVde eeuw een dichter werd geboren, die veel naam maakte in den lande, en zelfs eenmaal voor 't hof van Albrecht van Beieren op Paasch- en Kerst-avond zong, en die de gebreken van zijn tijd onbarmhartig durfde geeselen zonder iemand te ontzien, dan kan geconstateerd worden, dat men nimmer een klacht hoorde uit zijn mond over de heeren van 't kasteel zijner geboorteplaats. Hij leefde ook rustig in de schaduw van het kasteel tot in hoogen ouderdom, en heeft ongetwijfeld menigen winteravond, b.v. op 't hoogtij van Kerstmis, als een rechte minstreel zijn lied gezongen voor de edele heeren en vrouwen in de ruime ridderzaal. Hoe verrukkelijk zullen die avonden geweest zijn, wanneer hij in zijn jeugd daar optrad, om in zoete taal den dronk van Sint Geerteminne te vertolken, die als een afscheidsgroet en dronk in de middeleeuwen alom gebruikelijk was; hoe diep ernstig ook waren de uren, waarop hij als bejaard dichter, staande in 't wijde kleed, waarover de grijze baard statig nederhing, de oorzaken bezong, die aanleiding gaven tot den onzaligen krijg der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten. Dan gaf hij al de machtigen dezer aarde zijn strenge vermaningen, dan bracht hij hun hun overtredingen van 's Heeren wet, het breken met den waren geest van het christendom onder 't oog!

De Hoeksche en Kabeljauwsche twisten, die ons vaderland schier een eeuw lang in twee partijen verdeelden, in het midden der XIVde eeuw onder den Hollandschen graaf Willem V een aanvang namen, en na een korten stilstand onder graaf Willem VI in alle heftigheid wederom opstaken onder de grafelijke regeering van Jacoba van Beieren, waren ook de ondergang voor 't oude kasteel. Wat de edele Willem van Hillegaersberg niet had kunnen vermoeden, gebeurde eenigen tijd na zijn dood. Waren meerdere kasteelen der Hoeksche edelen verwoest door de soldaten van Jan van Beieren, op weerwraak zonnen de Hoekschen en na de overwinning van Jacoba van Beieren op de Kabeljauwschen in 1426 waren 't de Kennemers, die onder Willem Nagel rondtrokken om de kasteelen der Kabeljauwschen te verwoesten. Vooral hadden zij 't gemunt op de kasteelen in Schieland, der Kabeljaauwsche edelen; en door hen werd ook 't oudste kasteel van Schieland, het kasteel te Hillegersberg, verwoest, dat toen bewoond werd door heer Adriaan van Matenesse, die 't als erfgoed had ontvangen van heer Kerstant van den Berge, die omstreeks 1415 kinderloos was gestorven.

De verwoesting van dit kasteel, zoo dierbaar om de vele herinneringen daaraan verbonden, is nimmer uit het geheugen der bewoners van Schieland gewischt. Van geslacht tot geslacht heeft men den ondergang van deze sterke burcht en veste overgeleverd en uit dankbare herinnering aan dat toevluchtsoord der vaderen in de ure van nood en gevaar, laat Smits, de dichter der Rotte, dit riviertje, waaraan Rotterdam zijn naam ontleent, en dat voorbij Hillegersberg stroomt optreden, om een treurzang aan het verwoeste kasteel te wijden.

II.
De kapel nabij 't kasteel.

Gelijk men uit de afbeelding ziet, lag in de nabijheid van 't kasteel een kapel. Deze werd gebouwd in de vroegste tijden van 't christendom in ons land. Zij was het bedehuis der Heeren van 't kasteel en de naburige landlieden; vóór de hervorming was zij toegewijd aan den H. Willebrordus, den Apostel van ons vaderland, en aan

de heilige Abdis van den Rupertusberg bij Bingen (Rijnprovincie) de Heilige Hillegardis, beiden leden der Orde van den H. Benedictus.

Tot aan de kerkhervorming is dit bedehuis in nauwe betrekking gebleven met de orde van den H. Benedictus, want de laatste pastoor van Hillegersberg, J. Regneri, werd nog aangesteld door den Benedictijner Abt van Sint Paulus te Utrecht. Deze innige betrekking met genoemde orde, in verband gebracht met den alouden oorsprong van het kasteel, met den naam van den eersten patroonheilige, den H. Willebrordus, wijst ons ondubbelzinnig aan, dat het heilig geloof te Hillegersberg verkondigd werd door de eerste zonen van den H. Benedictus in ons vaderland en 't is geenszins vermetel te beweren, dat de H. Willebrordus alhier de heidenen tot het christendom bekeerd heeft. Het is toch bekend, dat Willebrordus aan de monding van den Rijn in ons vaderland landde, zich naar 't versterkt kasteel Wiltenburg, later Utrecht, begaf en van daar uit naar meerdere versterkte plaatsen van ons land, waaronder de oude burcht van Hillegersberg waarschijnlijk behoorde.

Is 't geloof alhier door de zonen van den H. Benedictus, wellicht door Willebrordus zelf verkondigd, minstens tot aan de XIII^{de} eeuw is de kapel ook bediend of is in de geestelijke zorg voor deze kapel voorzien door de orde van den H. Benedictus. De keuze van eene 2de patroonheilige, de H. Hildegardis, een heilige derzelfde orde uit de XII^{de} eeuw, (Sint Hildegardis geb. 1098 stierf 1179), duidt ons dit aan; wij zien immers steeds de verschillende orden der H. Kerk, de heiligen van hun eigen orde bijzonderlijk vereeren en tot patronen hunner kerken, kapellen en kloosters verheffen.

Bij de verwoesting van 't kasteel in 1426 werd de kapel als huis Gods gespaard. De Middeleeuwen, hoe ruw zij ook worden afgeschilderd, bezaten te veel geloof om 't huis des Heeren te ontheiligen. Daar het kasteel toen niet weer herbouwd werd, bleef de kapel alleen over voor 't gebruik der landlieden en bij de toeneming der bevolking werd zij weldra verheven tot parochiekerk, die door een eigen pastoor bediend werd, totdat in 1572 de laatste pastoor verdreven werd.

De viering van een patrones naast een patroon, gelijk bij deze kapel en later bij de parochiekerk plaats had, mag thans wellicht vreemd klinken; maar dit was in de middeleeuwen niet ongewoon; zoo zag men ook Maria Magdalena als patrones geplaatst naast Sint Laurentius als patroon b.v. te Rotterdam en te Weesp.[1)] De keuze nu van den persoon van de H. Hildegardis (in 't O. Hollandsch genaamd Sint Hillegaerde) tot patrones der kapel werpt een geheel eigenaardig licht over de geschiedenis van Hillegersberg. Wij hebben bij de stichting van 't kasteel het volksverhaal over de reuzin Hillegonda vernomen; dit verhaal is van heidenschen oorsprong. Het is bekend, dat onze oude Missionarissen al wat van 't heidendom kwam, aan de vereering van 't volk trachtten te onttrekken en christelijke feesten in de plaats der heidensche stelden en katholieke heiligen deden vereeren in plaats van de heidensche goden en halfgoden. Wij wagen daarom de veronderstelling, dat de zonen van den H. Benedictus, om de fabelleer over Hillegonda te vervangen door de vereering van een heilige, de H. Hildegardis of Sint Hillegaerde verkozen hebben tot patrones van hun kapel.

Wie toch was volgens de volksoverlevering Hillegonda, en wie was de H. Hildegardis? Hillegonda was een reuzin, met groote kracht begaafd en een waarzegster. Hoe schoon werd de aandacht van 't volk, waarin 't heidendom lang nog zijn verderflijken invloed, ook na de bekeering tot 't christendom, bleef uitoefenen,

1) Tot in de 2de helft der XVIIde eeuw, stonden nog de levensgroote beelden van Sint Laurentius patroon en Maria Magdalena patrones aan twee zijden van den hoofdtoren der oude S.-Laurentskerk.

afgeleid door de vereering van de H. Hildegardis, die de bewondering van geheel de christenwereld wegdroeg om de heiligheid van haar leven, om den geest Gods, die uit haar sprak in de verkondiging der geheimen des geloofs, in ware voorspellingen en die in haar werkte door haar de macht tot wonderwerken te verleenen.

De H. Hildegardis, den 17 September 1098 geboren te Böchelheim, een plaatsje tegenover Kreuznach, in de Rijnstreken, was van haar prille jeugd een geheel bevoorrecht kind Gods; reeds in haar kinderjaren was haar omgang als in den hemel, en mocht zij zich verheugen in de beschouwing van hemelsche visioenen. De opvoeding van deze dochter der genade werd door de godvreezende ouders van Hildegardis toevertrouwd aan eene kloosteroverste, die

Jutta genoemd werd en om haar deugd alom geëerd en geacht werd.

Onder een zoodanige leiding ontwikkelde deze teedere plant zich in alle kracht; van jaar tot jaar nam zij toe in inniger liefde tot haar God; en wij zien haar ook zien immer toewijden aan Christus haar bruidegom, door de gelofte van gehoorzaamheid, zuiverheid en armoede.

In haar kloosterleven aanschouwen we 't leven van godsvrucht in allen rijkdom. Zoolang zij een ondergeschikte was, zien wij haar vooral 't gebed beoefenen, 't mond- en 't overwegend gebed, gaat zij als op in de aanschouwing des hemels, zij is als Maria, de zuster van Lazarus, die zich rustig nederzette aan de voeten des Heeren, om diens woord op te vangen; maar is zij in 1136 na den dood van haar overste Jutta door de gezamenlijke kloosterzusters tot overste gekozen, dan paart zij aan 't beschouwende leven ook 't werkzame, zij is dan niet slechts Maria, maar ook Martha, de andere zuster van Lazarus: zij heeft open oog voor al de behoeften van 't klooster, doet de kloostertucht leven en bloeien, doch munt in geheel haar bestuur uit door een wonderbare zachtmoedigheid. God wilde echter niet, dat haar werkzame geest zich bij de zorgen voor haar klooster zou bepalen; als een profetes, in den tweevoudigen zin van dit woord, als een profetes, die verborgen waarheden openbaart en de toekomst ontsluiert, wil Hij haar bekend maken aan geheel de wereld Zijn goddelijke kracht zou zich in dit vat van uitverkiezing, in haar, de nederige maagd, die zwak en ziekelijk was van lichaam, maar groot van ziel, gaan openbaren.

Vier jaren na haar verheffing tot overste moet zij op Gods bevel 't boek *Scivias*[1)] (leer over de wegen Gods) schrijven en dit wel in 't Latijn, waarvan zij slechts den vorm der letters kende; een werk van hooge christelijke wijsheid en teedere godsvrucht is dit boek; de verhandelingen over de H. Mis, daarin vervat, worden onder de schoonste en beste gerekend, die ooit over de H. Mis zijn uitgegeven.

Is zij een profetes in haar boek *Scivias*, als een profetes ook treedt zij op in de vele vermaningen, die zij geeft bij haar prediking tot boetvaardigheid, wanneer zij van de Rijnprovinciën tot diep in Duitschland, ja tot zelfs naar ons vaderland gaat, niet minder ook spreekt zij de taal der profeten in de vermanende brieven, die zij zelfs richt tot den Roomschen koning Koenraad den III^{den} en den keizer Frederik Barbarossa. Onder haar brieven is vooral haar brief, die als antwoord diende op een schrijven van 't Euchariusklooster te Trier, bijzonder merkwaardig. Tweemaal spreekt zij daarin over den H. Rok; zij vangt zelfs haar brief aan met een figuurlijke spreekwijze omtrent 's Heeren H. Kleed: ‘Gij, die U den rok van Christus hebt aangetrokken,’ en voorspelt omtrent de toekomst der stad Trier: Uwe plaats zie ik *niet* in de verstrooiing (d.i. niet onder die plaatsen, die door de Hervorming 't pand des geloofs zullen verliezen), ofschoon wel vele bezoekingen over die stad zouden komen.

Met de gave der voorspelling had zij ook de macht om wonderen te werken: duivelen zien we haar uitwerpen, ziekten van allerlei aard genezen, en toen na haar dood haar lichaam was nedergelegd in 't midden van 't koor voor 't hoogaltaar in haar kloosterkerk op den Rupertusberg bij Bingen (Rijnprovincie) hadden er zoovele wonderen bij haar graf plaats, dat dikwerf de H. dienst aan 't altaar er door verstoord werd. Maar werd in allen nood bij S. Hildegardis tijdens haar leven en niet minder

1) Scivias = Scire vias.

op haar graf hulp gezocht, geheel bijzonder werd zij vereerd als een machtige beschermheilige tegen de koorts.

Een ware heilige, om de vereering van 't Christenvolk tot zich te trekken, was dus S. Hildegardis en met goed gevolg hebben de zonen van den H. Benedictus deze heilige kloostervrouw tot patrones van hun kapel te Hillegersberg gekozen, want zoo groot is aldaar de vereering voor hun patrones geweest, dat tot de Hervorming in de XVI^{de} eeuw de fabelleer over de reuzin Hillegonda als weggestorven was, dat de heuvel, waarop de kapel gelegen was, en de naaste omgeving der kapel (later de kerk) Hillegersberg, dat wil zeggen, Hildegardisberg werd genoemd en men zelfs tot aan de Hervorming in 't wapen der Ambachts-Heerlijkheid Hillegers onze patrones zag afgebeeld met een schild bij zich, waarop een groene berg, een heenwijzing naar den Rupertusberg geschilderd was. Bij den aanvang der Hervorming evenwel werd dit wapen vervangen door een ander, waarop de reuzin Hillegonda met haar voorschoot met zand gevuld, staat afgebeeld; gelijk nog heden aan 't raadhuis aldaar te zien is. Maar heeft men toen Sint Hildegardisbeeld van 't wapenbord der gemeente genomen, ja zelfs haar kerk haar ontnomen, haar naam is daarom niet uitgewischt uit de harten der geloovigen; ook in de verstrooiing, die over haar beschermgoed kwam, hebben haar kinderen haar niet vergeten en heeft zij hen bijzonder beschermd.

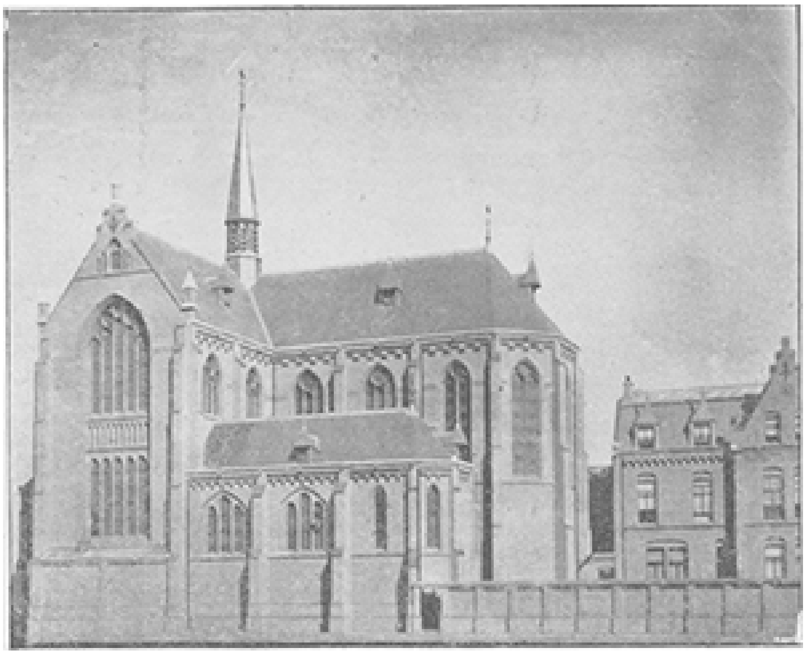

DE NIEUWE KERK TE HILLEGERSBERG.

III.
De Parochie van Sint Hillegaerd onder en na de Hervorming.

Op den derden Paaschdag, den 9^{den} April van 't jaar 1572, werd de stad Rotterdam door 't leger van den graaf van Bossu ingenomen: ruim drie maanden achtereen verbleven de Spanjaarden in de stad en straften, naar men verhaalt, op ruwe en onbarmhartige wijze de ontrouwen des konings Philips II en afvalligen des geloofs. Uiterst verbitterd over de woestheid der Spanjaarden koos de stad na haar bevrijding spoedig partij voor Willem van Oranje, en ofschoon nog den 12 November 1572 in

de groote Sint Laurentskerk de H. Mis was opgedragen, had er twee dagen later een ware beeldstormerij in dezelfde kerk plaats en verdrong 't verbitterde volk zich, om aldaar de predikatie te hooren van Dominé Kooltuijn; die helaas met zooveel succes de dwaling verkondigde, dat het volk, al was het door den ijvervollen prior Cruijswijk van 't beroemde Dominicanerklooster, zelfs door den al te vrijzinnigen pastoor Duifhuis en andere priesters herhaaldelijk gewaarschuwd, in groot getal tot de dwaling overging en 't oud geloof zijner vaderen verliet.

Ook in 't zelfde jaar 1572 vielen velen uit de parochie van Sint Hillegaerd van 't aloud geloof af, en werd de parochiekerk aan de katholieken ontnomen; wellicht gaf ook hier verbittering op de Spanjaarden bij meerderen den doorslag tot hun afval, want bij de belegering der stad hadden de landlieden van de ruwe soldaten veel te lijden en na de inneming hebben ongetwijfeld de Spanjaarden de Heerlijkheid Hillegersberg bezocht, om de weerspannigen te treffen; ook zal de invloed der hervormers uit de stad menigeen tot de dwaling getrokken hebben.

Als een boosdoener werd in 1572 de Eerw. pastoor Joannes Regneri, die op 't voetspoor van den ijvervollen Jan Jacobs, een vroeger pastoor, zijn volk leidde, uit de parochie van Hillegersberg verbannen; een goed onderkomen mocht hij echter vinden in 't gastvrije slot van den heer van Capelle op den IJssel, die 't voorvaderlijk geloof getrouw was gebleven. Als een landman of koopman verkleed verliet hij dikwerf dit slot, zocht dan zijn getrouwe kinderen op, versterkte hen door zijn bemoedigend woord, troostte hen vóór hun sterven met de laatste genadémiddelen der H. Kerk; maar niet slechts bepaalde zich zijn ijver bij zijn parochie-kinderen, neen hij wist zelfs in alle stilte, zonder door schout of baljuw bemerkt te worden, de stad Rotterdam binnen te gaan, om ook aldaar de getrouwen te bemoedigen, zwakken en weifelmoedigen in het geloof te versterken.

Weinige jaren later, in 1574, mocht echter onder oogluikend toezien van de magistraat, pastoor Joannes Regneri zich in de stad zelf vestigen, om den pastoor J. Wijkraed, den opvolger van Hubertus Duifhuis (laatste pastoor der groote St. Laurenskerk), bij te staan en een jaar later is hij diens opvolger en bedient de kerk die aan de Westzijde van den Oppert gesticht werd (tegenwoordig de kerk der Jansenisten met den titel ‘Soli Deo Gloria’) en bewoont hij 't huis *Maagd van Antwerpen* in den Oppert. Na den dood van pastoor Wijkraed oefent Joannes Regneri nog 40 jaar achtereen hier in de stad en in de omliggende plaatsen, vooral in 't hem zoo dierbare Hillegersberg, de heilige bediening uit; onnoemelijk zijn de diensten door dezen heiligen pastoor van Hillegersberg aan de stad Rotterdam bewezen; met droefheid dan ook zagen de katholieken van Rotterdam en Hillegersberg dezen eerbiedwaardigen dienaar Gods, vol van dagen, grafwaarts dragen in 't jaar 1616. Gods heilige Voorzienigheid had het leven van dezen, zijn dienaar gerekt, om de katholieken door 't woord en voorbeeld van dezen balling te sterken.

Na den dood van pastoor Joannes Regneri wordt ons geen bepaald priester voor Hillegersberg genoemd, maar wij mogen veronderstellen, dat de liefde van Joannes Regneri voor zijn oude kudde op zijn opvolgers is overgegaan, en dat Martinus Modens, zijn onmiddellijke opvolger in 't kerkje van den Oppert te Rotterdam, dikwerf zijn vaderlijke liefde aan die verlaten landlieden getoond heeft; en bij den opvolger van Martinus Modens is dit aan geen twijfel onderhevig, want deze pastoor blonk zoo uit door edelen zielenijver en ware menschlievendheid, dat hij de achting van al zijn tijdgenooten

wegdroeg en zelfs de heftige Calvinisten der XVII^{de} eeuw hem hoogelijk prezen om zijn zelfopofferend leven tijdens 't hevig woeden van een epidemie

Ook mogen wij veilig aannemen dat de pastoors en kapelaans van de R.K. Kerk 't Paradijs (in 1642 gesticht) meermalen hun dienst aan de katholieken der omliggende streken en daarom ook aan die van 't naburige Hillegersberg zullen gebracht hebben.

Als zeker wordt ons ook verhaald, dat de pastoors Joannes Swetius en Paulus Cornelis, die tijdens de Hervorming bij hunne kudde te Delft verbleven, de katholieken van Delft en Schieland dikwerf in 't geheim bezochten en omtrent Cornelius van Duyst, (*Katholiek*, zie bladz. 15.) missionarius binnen Delft, meldt de geschiedenis, dat hij zich met ijver toelegde, om niet slechts de katholieken van Delft maar ook uit de omliggende dorpen geestelijken bijstand te verleenen.

En al hebben de katholieken van Hillegersberg na den dood van pastoor Joannes Regneri geen bepaalden pastoor meer gehad en al moesten zij van 1572 af ter sluiks òf te Rotterdam òf te Delft ter kerk gaan, en al zagen zij van dien tijd af slechts bij de eene of andere gelegenheid een priester in hun midden, toch zijn velen onder hen in 't oud geloof staande gebleven, en zoo openlijk durfden zij soms voor hun geloof opkomen, dat de schout van Hillegersberg hen in 1643 aanklaagde bij de Regeering te 's-Gravenhage wegens hun Paapsche stoutigheden, welke aanklacht strenge plakkaten jegens de ijvervolle landlieden dier streken uitlokte.

Na 't midden der 17e eeuw kwam er echter verbetering in den toestand van de katholieken alhier; met verlof van de Staten van Holland werd een klein kerkgebouw gesticht te Bergschenhoek, op een half uur afstands, wáár Theodoor Cannius tot 1679 pastoor was. Konden zij, die meer in de nabijheid van Rotterdam woonden, steeds naar de stad zelf gaan, nu ook mochten die katholieken, welke in 't dorp of meer landwaarts woonden, in hun nabijheid eene katholieke kerk vinden.

Tot de eerste helft dezer eeuw heeft deze toestand voortgeduurd; steeds vormden de katholieken aldaar een verspreide kudde zonder eigen Herder. Na 't herstel der kerkelijke hiërarchie is Hillegersberg c.a. ingelijfd bij de parochie Bergschenhoek, en in 1890 verkreeg Hillegersberg een eigen kerk en pastoor. (*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Christophorus. -

Oude lezers onzer *Illustratie* zullen zich bij den aanblik dezer fraaie gravure ongetwijfeld den Sint Christophorus herinneren, dien wij in 1880 gaven bij gelegenheid van den watersnood. Het was een penteekening van den glasschilder Geuer en Dr. Schaepman gaf bij die gelegenheid een nieuwe dichterlijke lezing van de aloude Christophorus-legende:

De guldene legende
   Verhaalt van Christofoor,
Dat bij van end tot ende
   Trok heel de wereld door;
Een koning moest hij vinden,
   Een koning sterk van hand,
Die hem kon overwinnen

Den reus van morgenland.

En in breede trekken werd aldus het verbaal vervolgd: hoe de reus, geen koning kunnende vinden, die waardig was door hem gediend te worden, zich een kluis bouwde aan den oever van den stroom en zich belastte met het overdragen van degenen die er over wilden; hoe hij dien dienst eenmaal bewees aan een klein kindje, aanvankelijk een lichte last, maar die den reus ten slotte met verpletterende zwaarte drukte.

'Gij kunt de wereld dragen,
Den Heer der wereld niet...'

KASTEEL TE HILLEGERSBERG.

sprak het kindje:

'Ik ben de Zoon des Vaders
Die over 't Al gebiedt.'

En de reus, die van dit oogenblik Christophorus, dat is Christusdrager heeten zou, herkende in dat kindje den koning sterk en groot, dien hij tevergeefs gezocht had en dien hij voortaan alleen wilde dienen.

Die treffende legende zien we hier opnieuw in beeld gebracht, en dat niet in de strenge lijnen van een gothieke glasraamteekening, maar in de meest realistische voorstelling. Wij zien den forschen reus, met gespierden arm het kindje torsend en den anderen arm op zijn staf geleund, tegen den fellen stroom worstelen, niet begrijpend hoe die lichte last hem zoo onduldbaar zwaar kan vallen. En zoo neemt wat oorspronkelijk eenvoudig als symboliek bedoeld was, langzamerhand den concreten vorm der volle werkelijkheid aan; want de Christophorus-legende dankt haar bestaan naar alle waarschijnlijkheid alleen aan de eigenaardige voorstelling van den heilige.

In de oude martelaarsboeken, die Christophorus vermelden als een martelaar uit de derde eeuw, komt niets voor van hetgeen de legende verhaalt. Het algemeen gevoelen is, dat hij den marteldood onderging in Lycië en dat zijn reliquieën, eerst naar Toledo overgebracht, later bewaard werden in de beroemde abdij van St. Denis in Frankrijk. Wat den naam van Christophorus aangaat, men vermoedt dat, evenals

de H. Ignatius van Antiochië den bijnaam *Theopliorus* (drager Gods) aannam om zijn liefde tot God uit te drukken, ook deze martelaar zich om dezelfde reden *Christophorus* liet noemen.

Maar de naam werd oorzaak, dat men hem voorstelde met het kind Jesus op de schouders en dit dragende door een onstuimigen vloed. Dit was louter allegorie en, naar Baronius opmerkt, een zinspeling op den naam van Christophorus en op den onstuimigen maalstroom der wereld, dien de geloovigen moeten doorworstelen om de haven des heils te bereiken. In de middeleeuwen werd de H. Christophorus vooral aangeroepen als patroon tegen een schielijken dood; overal verrezen de beelden te zijner eer en opdat het volk die van verre zien kon, werden ze in bijzonder groote afmetingen uitgevoerd. Zoo ziet men nog een reusachtige afbeelding van den heilige op een der vensters geschilderd van de kathedraal te Straatsburg. Tot in 1531 prijkte in diezelfde kerk een beeld van Sint Christophorus ter hoogte van 36 voet.

De St.-Christoffelkerk te Roermond droeg, zooals men weet, een kolossaal metalen beeld van haar patroon op den toren, tot dit bij den jongsten noodlottigen brand te pletter viel. Zoo kunnen nog tal van oude kerken op reusachtige St-Christoffelbeelden wijzen, zoodat Dr. Schaepman met recht zingen kon:

Nu prijkt reeds eeuw aan eeuwe
   In iedre vrome kerk
Aan de eerste zuil ter linker
   De reuze groot en sterk..

De geweldige afmetingen dier beelden gevoegd bij de voorstelling van het Kindje Jesus op den schouder van den reus gaven van zelf aanleiding tot het onstaan van een verhaal: het volk vroeg natuurlijk een verklaring van de vreemde verschijning, die sterk tot zijn verbeelding spreken moest en de vrome volkspoëzie der middeleeuwen dichtte de liefelijke legende. Uit den oorspronkelijk Oosterschen martelaar der derde eeuw groeide een geheel andere middeleeuwsche heilige.

Afscheid van moeder en kind. -

Treffend, al geldt het maar een koe, wie men haar kalf beneemt! Zelfs de stugge boer, anders niet bijzonder teerhartig uitgevallen, voelt er zich blijkbaar door aangedaan en aarzelt het hek af te sluiten, waardoor de beroofde moeder met geweld wil heenbreken om haar kind te volgen. Het kalf kan zich niet meer omwenden; de boerendeern houdt het daartoe te stevig vast; maar aan zijn treurige houding ziet men genoeg dat ook het jonge beest het wee der scheiding gevoelt. Welk een aandoenlijk onderwerp kon dit tafereeltje zijn voor den dichter van *Een aokelige uutkomst!*

[Nummer 42]

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

WOELIGE ZEE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MESDAG.
(Uit de collectie van de firma Frederik Muller & Co., kunstkoopers te Amsterdam.)

Hij treedt vooruit en drukt pastoor Van Grinsven, die van geluk als een kind schreit, bewogen de hand: 'Ontvang mijn hartelijken gelukwensch, mijnheer pastoor en mijn dank, dat gij de rechtbank voor een vreeselijke dwaling behoed hebt. Ik geloof, dat ik hier nog iemand moet feliciteeren,' voegt hij er met een glimlach bij, en treedt op

Agnes toe, die zachtjes aan haar bezinning terugkrijgt en met van vreugde glanzend gelaat de gelukwenschen van al de aanwezigen in ontvangst neemt.

Op de plechtige stilte van zooeven is nu een druk praten en vragen gevolgd. Allen verdringen zich om de twee hoofdpersonen, den pastoor en Agnes, feliciteeren hen en zijn verlangend te weten, hoe de waardige geestelijke op het gelukkige denkbeeld is gekomen, dat den waren schuldige heeft aangewezen en een onschuldige van alle verdenking gezuiverd, die op het punt stond veroordeeld te worden.

'Mijne heeren,' zegt de pastoor, en zijn stem trilt nog van aandoening, 'volgaarne wil ik aan uw gewettigd verlangen voldoen, maar vóór ik hiertoe overga, heb ik een verzoek aan de heeren der rechtbank, een verzoek, dat zij ongetwijfeld billijk zullen vinden.'

'Uw verzoek is al ingewilligd,' antwoordt de officier van justitie, die zich een oogenblik aan een tafel heeft neergezet, waar hij met zijn collega's heeft beraadslaagd, en nu den geestelijke een blad papier ter hand stelt. 'Hier heeft u het bewijs der invrijheidsstelling van den heer Van der Weegen. Onmiddellijk zal ik iemand hiermee naar de stad zenden om het den directeur der gevangenis te overhandigen en aldus op staanden voet een onschuldige aan zijn familie weer te geven, mij de taak voorbehoudende, hem persoonlijk mijn leedwezen te betuigen over wat hij onschuldig geleden heeft en zooveel in mijn vermogen is goed makende, wat de justitie, onwetens en onwillens, jegens hem misdreven heeft.'

Algemeene toejuichingen begroetten deze woorden van den officier van justitie.

Een oogenblik later verliet iemand, met het

bevel tot invrijheidstelling bij zich, de woning van mejuffrouw Topper, om het den directeur der gevangenis over te brengen, terwijl de dokter had aangeboden, de familie Van der Weegen op het blijde nieuws voor te bereiden, hetgeen met omzichtigheid moest geschieden, daar mevrouw, hoewel aan de betere hand, nog uiterst zwak was, en een plotselinge en hevige emotie haar nadeelig kon zijn. Met vreugde werd het aanbod van den geneesheer aangenomen, en Agnes, die hem tot aan de deur uitgeleide deed, fluisterde hem eenige woorden in het oor, waarop de vriendelijke esculaap herhaaldelijk met het hoofd knikte en daarna op een drafje den weg naar de woning der Van der Weegens insloeg.

Spoedig hierop steeg een oorverdoovend gejuich uit de menigte op, die voor het huis van mejuffrouw Topper nog steeds verzameld was. Al de aanwezigen snelden naar de ramen en begrepen onmiddellijk aan de drukke gesprekken, de uitroepen van verbazing en de trekken van verwondering en vreugde op zoo veler gelaat, wat er gaande was. De dokter had wat hij wist niet voor zich kunnen houden en in zijn blijdschap het groote nieuws meegedeeld. Zoetjes aan ging de menigte nu uiteen, en even lichtvaardig als zij eenige weken geleden aan de schuld van Louis van der Weegen geloof had geslagen, even vlug was zij nu om te verklaren, dat ze altijd wel gemeend had, dat hij onschuldig moest zijn, al bleef het haar voorloopig nog een raadsel, hoe zijn onschuld was aan het licht gekomen en wie dan toch eigenlijk de moordenaar wel was. Daatje, de pastoorsmeid, was letterlijk buiten zichzelve; zij had altijd wel gezegd: Louis kan het niet gedaan hebben, en, de onschuld komt toch eens aan het licht. Maar onder haar vreugde mengde zich eenige wrevel over de geheimzinnigheid van den pastoor, die haar zoo geheel buiten alles gehouden had, en ze nam zich voor, hem daarover bij zijn thuiskomst eens geducht te kapittelen, dat hij haar een volgend maal - als moest zich morgen aan den dag weer zoo'n dergelijk geval voordoen - niet meer van alles onkundig hield.

Terwijl aldus het groote en goede nieuws zich als een loopend vuurtje door het geheele dorp verspreidde, hadden in de groote zaal bij mejuffrouw Topper allen zich om den pastoor geschaard, ten einde uit zijn mond te vernemen, hoe hij op het gelukkige denkbeeld gekomen was.

In het begin was de waardige geestelijke niet in staat geregeld te verhalen: hij sprong van den hak op den tak, vertelde nu eens tweemaal hetzelfde en sloeg dan weer een schakel in de keten zijner herinneringen over. Na de dagen van spanning en onrust was hij door het plotselinge en verrassende der ontknooping zóó verward, dat hij niet geregeld kon denken. Langzamerhand evenwel kwam er meer orde in zijn gedachtengang en kon hij de zaak uiteenzetten, zooals zij zich had toegedragen.

'Ik had de vaste overtuiging, dat Louis onschuldig was,' begon de waardige geestelijke, 'en was vast besloten, alles in het werk te stellen om zoo mogelijk zijn onschuld aan het licht te brengen. Wie was de moordenaar? Deze vraag heb ik mij honderd-, misschien duizendmaal gesteld. Maar niemand was op dien noodlottigen middag in den omtrek van dit huis gezien; op niemand rustte ook maar het minste vermoeden dan juist op Louis. Hoeveel uren ik op mijn kamer, peinzend en mijmerend, heb doorgebracht, weet ik niet. Op het laatst, nadat de eerste rechtszitting voorbij was en de veroordeeling van den armen jongen niet langer twijfelachtig kon zijn, had ook ik geen hoop meer, het vreeselijke raadsel ontward te zien, al was ook mijn geloof aan zijn onschuld daardoor niet in het minst aan het wankelen gebracht.

‘Vóór twee dagen zat ik weer droevig gestemd in mijn studeerkamer. Mijn gedachten bewogen zich als altijd in dezelfde richting, maar geheel doelloos, daar ik daarvoor niet het minste aanknoopingspunt had. Plotseling kreeg ik een ingeving, ja, mijne heeren, ook nu nog beschouw ik het als een ingeving des Hemels, ik kreeg een denkbeeld, dat nog niet bij mij was opgekomen, en dat zich nu ineens en met kracht aan mijn geest opdrong. Indien de arme heer Topper eens niet gevallen was door de hand van een moordenaar, maar het slachtoffer was geworden van een ongelukkig toeval? Ik zag in mijn verbeelding - zooals wij het straks in werkelijkheid gezien hebben - de zonnestralen spelen in de karaf, die daardoor een lens werd; ik zag de stralen, daarin tot één bundel vereenigd, op den trekker van het oude geweer spelen; ik zag den kogel zijn noodlottigen weg nemen. Ik zag dit alles als in een visioen; het schemerde mij voor de oogen, het duizelde mij in het hoofd. Zou het werkelijkheid kunnen zijn? Ik durfde er in het begin niet aan gelooven; ik vreesde een oogenblik, dat het een product was mijner overspannen verbeelding. Lang bleef ik zitten, zonder iets te zien, iets te voelen, iets te begrijpen. Hoe zekerheid te krijgen in die pijnigende onzekerheid? Ten laatste stond ik op, ging naar mijn bibliotheek, raadpleegde een werk over physica, totdat mijn aandacht viel op deze natuurkundige wet, die ik zoolang bij mij zelf herhaalde, dat ik ze wel droomen kon: ‘Lichtstralen, die evenwijdig met de hoofdas op een bolle lens vallen, worden na de breking in een hoofdbrandpunt vereenigd....’ Ziet u, mijne heeren, deze natuurkundige wet, die bij het brandgias haar toepassing vindt, lachte mij toe. De karaf onder den invloed van de werking der zonnestralen in een brandglas veranderd, dit brandglas het kruit doende ontvlammen, het schot gelost.... Zoo draafde mijn verbeelding door en een oogenblik vermeide ik mij in deze aangename voorstelling. Maar daar kwam de twijfel weer bij mij op en deed mij ontmoedigd het hoofd schudden. De voorstelling die bij mij was opgekomen, scheen mij nu zoo stout, zoo gewaagd toe, dat ik er haast geen geloof aan durfde slaan. Maar van den anderen kant wilde ik ze evenmin laten varen: een menschenleven toch was er mee gemoeid. Lang bleef ik weer voor mijn schrijftafel gebogen zitten, tot mij plotseling een nieuwe lichtstraal door den geest schoot. IJlings sprong ik op, snelde naar mijn bibliotheek en nam er een werk over de Fransche revolutie uit, dat ik nog onlangs had gelezen en waarin een passage mij bijzonder gefrappeerd had. In koortsige haast bladerde ik het door, bladzij voor bladzij, met den vinger bijwijzende, opdat mij toch maar niet zou ontgaan wat ik zocht. Ha, daar vond ik het, gelukkig al spoedig, zwart op wit: ‘Het bekende kanon van het *Palais Royal*, dat elken middag om twaalf uur, door middel van een brandglas, waarop de zonnestralen vielen, vanzelf werd afgevuurd, brandde los en gaf het sein tot den opstand....’

Na een oogenblik rustens en een teug uit het voor hem staande wijnglas, ging de geestelijke voort, terwijl al de aanwezigen, Agnes niet het minst, aandachtig toeluisterden:

‘U begrijpt, hoe dit feit mij in mijn vermoeden versterkte: het was bijna een analogon. Ik kreeg meer moed, mijn hoop wies en ik zag al in den geest den armen Louis in vrijheid gesteld. Toch had ik nog geen zekerheid; telkens drong zich de gedachte bij mij op, of ik mij niet voorbarig verheugde, of mijn veronderstelling niet op een toevallige overeenkomst zonder meer steunde, en, mij meer en meer aan mijn eersten twijfel overgevende, zonk duim voor duim de grond mij meer onder de voeten weg. Ik kan u niet zeggen, wat ik in die oogenblikken uitstond. Tusschen hoop en vrees heen en weer geslingerd, nu tot deze, dan tot die meening overhellende, raakte ik in een toestand van overprikkeling, die mij geheel mijn zelfbeheersching deed

verliezen. Ik beproefde nog te denken, ik kon niet, alles woelde en dwarrelde in mijn hoofd dooreen. Wel twintigmaal stond ik op en ging weer even dikwijls zitten. Eensklaps speelde mij weer een herinnering door het hoofd. 't Was een simpel courantenberichtje, misschien van een jaar terug, toen achteloos en maar terloops gelezen, zooals daarmee gewoonlijk het geval is, maar nu tastbaar en zoo levendig voor mij, als had ik het eerst vijf minuten geleden en met de meeste aandacht gelezen. Misschien herinnert een van de heeren zich ook nog, hoe in de woning van den burgemeester van Leeuwarden een begin van brand ontstond, doordien de zonnestralen een spionnetje in een brandglas veranderden, dat de gordijnen deed vlam vatten...'

Een enkelen der aanwezigen stond ook nog zoo iets voor den geest, maar de meesten herinnerden er zich niets meer van.

'Nu, wat mij betreft,' vervolgde de pastoor, 'ik zag daarin een nieuw bewijs voor mijn stelling en voelde mijn moed herleven, maar om hem beurtelings telkens te zien dalen en klimmen. 't Was een vreeselijk beklemmend gevoel, dat mij overviel, een gevoel, dat ik niet kon afschudden, en dat steeds sterker en machtiger werd. Hoelang ik nog in mijn kamer gebleven ben, weet ik niet, maar ten laatste stond ik op en begaf mij naar de stad, om mijn advocaat, den heer Spikers, te raadplegen, en vandaar naar onzen bekwamen werktuigkundige, den heer Willems, die mij allen moed gaf en wien ik waarachtig wel eer mijn dank had mogen betuigen voor het gelukkig gevolg van zijn proefneming. Het overige weet ge, mijne heeren,' besloot de pastoor diep ademend en een flinken teug wijn nemend.

De aanwezigen betuigden hun bewondering voor de volharding en het geduld, waarmee de pastoor zijn doel nagestreefd had en wenschten hem nogmaals geluk met de verrassende wending, die de zaak genomen had.

Agnes was dermate geboeid geweest door het verhaal van den geestelijke, dat ze daardoor haar plicht als gastvrouw geheel uit het oog had verloren. Niemand evenwel duidde haar dit euvel, te minder daar zij zich nu haastte haar verzuim te herstellen en de ledige glazen met parelenden wijn te vullen, die op den gelukkigen uitslag en het welzijn van den pastoor werden geleegd. Deze was ondertusschen opgestaan en zei luide, na de lieve schenkster een paar woordjes te hebben toegefluisterd, die haar blijkbaar genoegen deden, want een blijde lach plooide zich om haar mond: 'Mijne heeren, reeds te lang heb ik mij hier opgehouden. Het aangenaam gezelschap en - ik mag het immers wel zeggen - de voortreffelijke wijn van de beminnelijke gastvrouw hebben mij een plicht uit het oog doen verliezen, dien ik niet langer mag nalaten te gaan vervullen. Al heeft de dokter zich welwillend belast, met de familie Van der Weegen het heuglijke nieuws te gaan meedeelen, dat neemt niet weg, dat ook ik er even heen moet, te meer daar mevrouw nogal zwak is en....'

Hier werd hij onderbroken door een luid en zenuwachtig trekken aan de bel. Agnes, die zelf ging opendoen, kwam een oogenblik later terug met den ouden heer Van der Weegen, die, met tranen in de oogen en uitgelaten van vreugde als een kind, op den geestelijke toeijlde, diens handen met kracht in de zijne drukte en uitriep:

'Ik dank u, mijnheer pastoor, gij hebt mijn vrouw en mij het leven gered, ik dank u...'

Meer kon de gelukkige man niet uitbrengen; de aandoening overmeesterde hem en de woorden bleven hem in de keel steken, maar zijn blik en zijn krampachtige handdruk zeiden genoeg.

De pastoor deed den heer Van der Weegen naast zich plaats nemen, terwijl de aanwezigen zich beijverden, hem hun gelukwensch te komen aanbieden en naar den toestand zijner echtgenoote te informeeren. 'Mijn vrouw is heel en al beter,' zei de

gelukkige, toen de eerste ontroering wat voorbij was, 'ze is beter, ze had wel hier willen komen om u haar dank te betuigen, indien de dokter en ik haar niet hadden tegengehouden. Nooit zullen wij het u kunnen vergelden, nooit.' Weer rolden tranen, ditmaal vreugdetranen over de ingevallen wangen van den zwaar beproefden man.

Nu trad de officier van justitie op hem toe:

'Mijnheer,' zei de ambtenaar van het openbaar ministerie met trillende stem, 'in deze zaak heeft de justitie misgetast. Moge dit ook onwetend zijn geschied en zij te goeder trouw hebben gedwaald, dit neemt niet weg, dat zij, nu ze van haar dwaling overtuigd is, daarover innig leedwezen gevoelt en het haar een aangename plicht zal zijn, u daarvoor voldoening te geven en alles te doen wat in haar vermogen is, om het bedreven kwaad te herstellen, Zij kan zich niet beter eeren dan door ruiterlijk *amende honorable* te doen - dit is het eenige middel om zich niet te verminderen.'

De overige heeren der rechtbank voegden nu hun verontschuldigingen bij die van den officier. De heer Van der Weegen drukte hun allen ontroerd de hand, maar zijn vreugde was te groot, dan dat hij eenigen wrok kon doen blijken over het lijden, dat hij en de zijnen onverdiend hadden verduurd. Op dat oogenblik was alles vergeten en vergelen.

Toen de gelukkige man zich kort hierop met den pastoor en Agnes naar zijn woning begaf, was hij op straat het voorwerp van een ware ovatie. Elk oogenblik moest hij blijven staan om gelukwenschen en handdrukken in ontvangst te nemen, en voor het eerst sinds vele weken lag er weer een glimlach van tevredenheid en geluk op zijn gelaat en durfde hij weer vrank en vrij het hoofd opheffen en de voorbijgangers onder de oogen zien.

(*Slot volgt.*)

Huid en Kleeding,
Of
hoe men zich moet kleeden.
(*Vervolg.*)

Beschouwen wij nu het lijnwaad of linnen. Deze stof is zoo oud als de menschelijke beschaving. Onder alle volkeren, ook die de wol en het katoen kenden, heeft men het linnen steeds als de edelste en voornaamste kleedingstof beschouwd en in zijne beste samenstelling heeft het zich b.v. bij de Egyptische mummiën en de vóór achttien eeuwen omgekomen Pompejanen van eene onverslijtbare duurzaamheid getoond, terwijl alle andere kleedingstoffen reeds lang eene prooi der vergankelijkheid geworden waren.

Nog voor dertig à veertig jaren kende de Duitsche landbouwer geen andere dracht, dan het van eigen gewonnen vlas, zelf gesponnen, zelf geweefde en zelf gebleekte hemd. Deze toestand is tegenwoordig bijna overal naar het rijk der sagen verbannen. Alleen in achterhoeken maakt de Germaan nog zijn eigen kleed van de voortbrengselen van zijn grond en alleen hij weet nog, wat lijnwaad of linnen eigenlijk is

Naarmate het katoen het linnen verdrongen heeft, is de klad gekomen in de linnenindustrie. Om te kunnen concurreeren is zij gaan mengen, draaien en vervalschen en heeft half-, kwart- achtste en nog minder linnen aan de markt gebracht, bastaardstoffen, die de edelste eigenschappen van het lijnwaad missen Wat voor linnen gekocht wordt is geen linnen; men ziet het dadelijk aan zijne harigheid of wolligheid. Daardoor is de naam linnen in miscrediet gekomen, terwijl het deftige

woord lijnwaad onbereikbaar voornaam klinkt, wat die stof voor de meeste menschen ook is.

Laten we nu eens, evenals straks de wol en het katoen, het linnen op den keper beschouwen.

Wij vermeldden al de gunstige verhouding, waarin, volgens Krieger, het linnen tot het katoen staat op het punt van warmte bewaring: 9 tot 15.

Wij zullen echter van dit getal geen overdreven gebruik maken, dewijl al die verhoudingsgetallen maar voor bepaalde stoffen gelden. Zoo verwarmt b.v. grof linnen beter dan fijn linnen, enz.

Maar van oneindig grooter waarde is, dat die verhouding voor elke soort van linnen nagenoeg constant blijft, hoe lang het ook gedragen en hoe vaak het ook gewasschen is. 't Is voor onze kleeding niet de vraag: welke stof heeft in den beginne vele goede eigenschappen en vleit dan de huid door een aangenaam gevoel, maar welke stof behoudt den gemiddelden graad eener geheele som van eigenschappen, die de drager eischen mag, het langst?

Een werkelijk goed linnenweefsel heeft, zooals reeds opgemerkt is, eene bijna onverslijtbare duurzaamheid, wat met de structuur der vezels, die uit zeer lange taaiwandige cylindervormige buizen bestaat, samenhangt.

Een gevolg hiervan is, dat de linnenvezel eene zachte wrijving, als van een spons of borstel, op de huid bewerkstelligt, waardoor hare werkzaamheid bevorderd en het ontstaan van giftnesten tegengegaan wordt.

De linnenvezel neemt de huidafscheidingsproducten echter niet tot in de kern op, houdt ze ook niet zoo vast als wol en katoen de gewoonte hebben, maar door hare hardheid en gladheid laat zij ze in elke wasch spoedig geheel los, zoodat hare witte kleur in het gebruik tot sneeuwwit overgaat.

Oud linnen, dat jaren lang de menschelijke huid bedekt, zal ook nooit rieken; een pas gewasschen wollen hemd van langen diensttijd daarentegen riekt altijd, en, waar het in langen tijd niet gewasschen is, zelfs door de bovenkleeding heen. In 't algemeen verkeeren stoffen van dierlijken oorsprong als wol, haar, vederen, zijde ten opzichte van het absorbeeren van lichaamsgassen in veel ongunstiger toestand dan de plantaardige als katoen en linnen.

Van alle vezelstoffen maakt linnen het minste slijtsel, geeft dus de minste aanleiding tot verstopping der huidporiën en is het gemakkelijkst te reinigen en bovenal vertoont de vlasvezel de innigste verwantschap met water en lucht. Zij zuigt alle vochtigheid sneller op dan de andere besproken stoffen, en overtreft die ook verre in verdampingsvermogen. De lezer lette maar eens op het gerief en het gebruik van echte linnen hand- en zakdoeken, mits niet te fijn!

De bewering, dat linnen bij de eerste aanraking een koud gevoel op de huid bewerkt, verdient geen ernstige wederlegging; ook eene koude afwassching verkoelt eerst, maar drijft vervolgens het bloed met grootere kracht naar de oppervlakte, waardoor eene levendige stofwisseling ontstaat. Zoo ook het linnen: op de kille gewaarwording volgt spoedig eene aangenaam opwekkende.

Eene andere aanmerking verdient ernstiger overweging. Is het zweeten eene zelfhulp der natuur bij oververhitting van het lichaam, dan is die kleedingstof de beste, welke door onmerkbare samenwerking de verdamping in die mate bevordert, dat voor het lichaam met het natte omhulsel geene onaangename of gevaarlijke gevolgen ontstaan.

Ja, hierin ligt de grootste zwarigheid, geene bekleeding is in staat, haar volkomen weg te ruimen, en 't is eene zekere waarheid, dat de meeste verkoudheden uit overmatig zweeten zonder spoedig afdrogen ontstaan.

Dat alzoo deze kwestie altijd iets onopgelosts zal blijven aankleven hebben wij eens voor al gezegd, maar dan hebben wij de vraag: welke kleedingstof brengt ons het dichtst bij de oplossing dier kwestie?

Wij zagen reeds, dat wol en katoen in het gebruik zeer in haar nadeel veranderen en daarbij een deel harer warmhoudende eigenschap inboeten; met de toenemende krimping en verslijting en met het daardoor bepaald beperkter luchtgehalte vermindert ook de intensiteit van haar doorlatings-vermogen. Verder hebben zij zich volgezogen met de niet meer te verwijderen vettige afscheidings-producten der huidklieren.

Door dit alles worden zij trager en de opneming van lichaamsvochten houden het opgenomene altijd taaier vast en laten het verkoelend en verkillend op de huid terugwerken.

Van deze groote ondeugden is het linnen totaal vrij: van den eersten tot den laatsten geeft het eene gelijkmatige gemiddelde warmte en behoudt het zijn onvergelijkelijk wateropnemend vermogen.

Ter verduidelijking laten wij hier eene vergelijking van katoen-, wol- en vlasvezels volgen.

Boomwol	**Wol**	**Vlas**
toont zich vlak in den vorm van eenigszins gedraaid band. Daardoor zijn de kanten scherp, waardoor de huid onaangenaam geprikkeld wordt. De vezel heeft een vliezig uiterlijk en schilfert voortdurendaf, zoodat deze stof zich al dadelijk niet voor hand- en tafeldoeken leent.	toont eene schubbige oppervlakte en is onregelmatig van vorm. Daardoor is zij rijk aan hoeken en punten, die de huid prikkelen en gevoelig maken. De schubachtigheid der wolvezel veroorzaakt snelle slijting.	is rond en glad van vezel. Zij heeft den vorm van suikerriet en bevat inwendig eene fijnere buis, wat de grondslag is van hare onvergelijkelijke capillariteit. De afwezigheid van alle kleine tandjes en schubjes maakt de vlasvezel voor de huid volkomen neutraal, terwijl de gladheid der vlasvezel eene aangename wrijving op de huid bewerkt.

Alzoo moest het linnen eigenlijk als de beste, voornaamste en op den duur ook goedkoopste kleedingstof algemeen bekend zijn. Was dit langen tijd niet het geval, heeft de hoogwijze mode zich meer en meer van het gladde, harde linnen af-, en naar de wollige en verweekelijkende wol en boomwol toegewend, dan is dit voor een deel toe te schrijven aan de linnenindustrie zelve. Het oog wilde ook wat hebben en zij leverde den rijken allerfijnst bewerkt dicht linnen, terwijl zij het den minderen man op zijn verzoek grof, maar tevens zoo dicht en vast mogelijk leverde; dan is het sterker, ziet u.

Beide zijn verkeerd. F ij n verwarmt te weinig en neemt geen vocht genoeg op en g r o f zou goed zijn, als het niet dicht en vast geweven ware. In beide gevallen krijgt de drager bij het zweeten eene te groote verdampingskoude op de huid, al verdwijnt die toch nog altijd sneller dan bij wollen of katoenen ondergoed. Ook de heftige, te plotselinge warmte-onttrekking kan nadeelige gevolgen voor de gezondheid hebben.

Van den anderen kant echter zijn wij zoo van aard, dat wij hetgeen we op 't oogenblik niet voelen als niet aanwezig beschouwen; het lange vertragen van het door de Natuur met het zweeten bedoelde evenwichts-herstel - zooals dat bij wollen en katoenen onderkleeding het geval is - is ook niet gezond; evenmin als het gezond is, na een koud bad stilstaande het water te laten opdrogen, terwijl het gezonde instinct snelle afwrijving of snelle beweging gebiedt.

Bij de fouten in de weefmanier kwam nog een technisch bezwaar; de harde, gladde onbuigzame vlasvezel liet zich niet tot tricotweefsels verwerken. waartoe de elastische katoenen de gedweeë wolvezel zich gaarne leenden en tricotweefsels, dit weten we, verzekeren zich de medewerking der lucht in hooge mate. Terwijl dus de linnenfabrikant zich met het aloude scheren en inslaan moest vergenoegen, lieten wol en katoen zich op alle mogelijke wijzen bewerken, vermengen, verfijnen en ten slotte nog goedkoop leveren. Hierin ligt wel de verklaring opgesloten, hoe het mogelijk is, dat de edelste vezel, die Moeder Natuur ons geeft, veroordeeld is eene Asschepoestersrol te vervullen.

Wel heeft men in de laatste jaren beproefd de vlasvezel losjes en ook in tricotvorm te weven, maar de pogingen zijn mislukt: de linnenvezel mag niet zoo gekneusd worden, dat de luchtcellen breken, want, waar dit wel geschiedt, verliest het linnen zijn beste eigenschap. Maar al liet zich een linnen-tricotweefsel zeer geschikt fabriceeren, toch zouden wij die bedekking der huid streng afkeuren, gelijk wij het elk nauw aanliggend kleedingstuk doen, als een onderdrukker der huidwerkzaamheid en hinderlijk in het dragen.

Laten we nu trachten een nieuw ontworpen linnen-systeem in groote omtrekken weer te geven.

In dit systeem is niet het weefsel de hoofdzaak, maar de luchtlaag op de huid. De lucht, die ons lichaam van alle zijden omgeeft, welker drukking het bijeenhoudt, zonder welke wij geen oogenblik zouden kunnen leven en die in vele ziekten onze eenige geneesheer is, is de slechtste warmtegeleider; haar warmtebewarend vermogen is viermaal zoo groot als dat van de beste wollen stof.

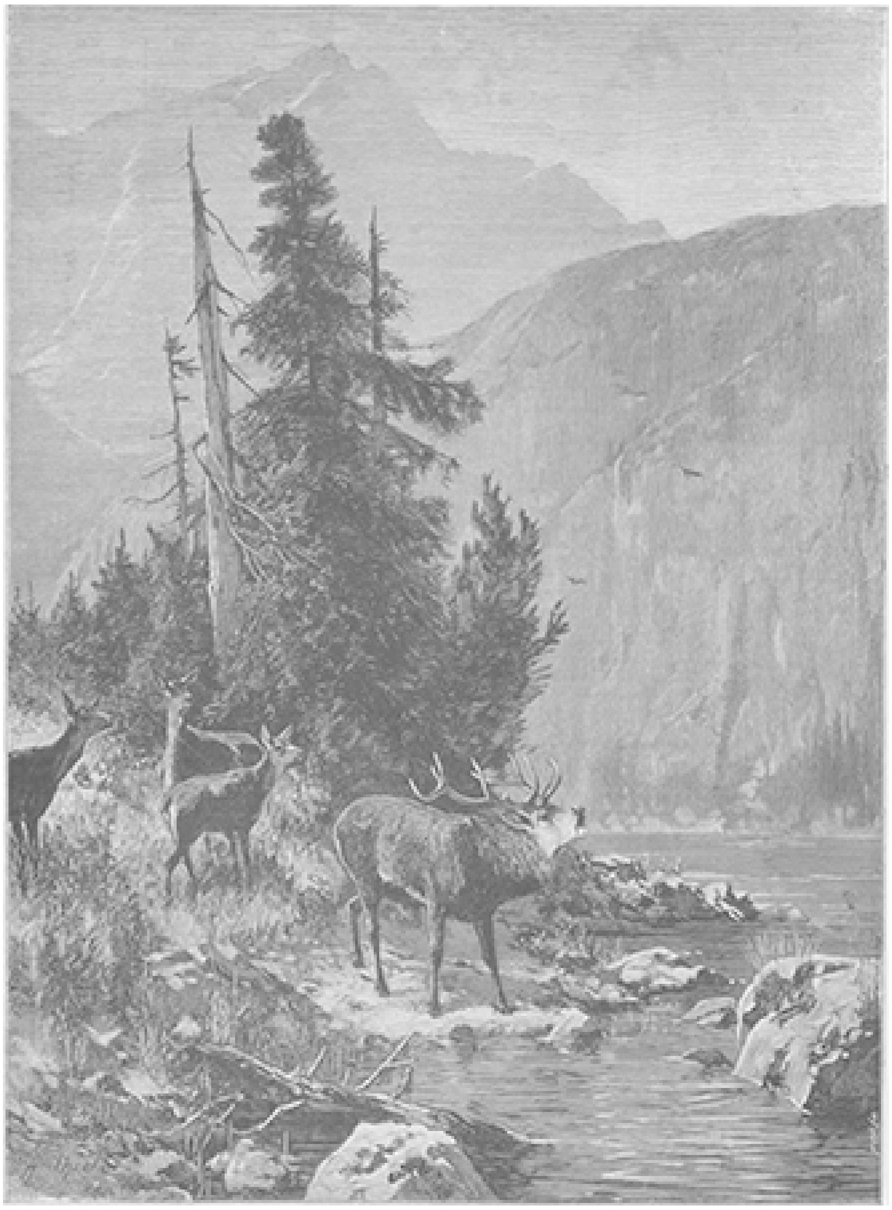

IN HET HOOGGEBERGTE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. THIELE.

Het lichaam te omgeven door een luchtmantel, de gezondste die er bestaat, is de nieuwste wijze van kleeding en om dat doel te bereiken, bedient men zich van een vezelweefsel, dat tot doel heeft het tweede kleedingstuk van de huid verwijderd te houden.

Nu ligt het voor de hand, dat het onderste weefsel niet dicht mag zijn, want hoe meer vezelstof, hoe minder lucht.

Na lang en moeilijk zoeken en door een zorgvuldige en oplettende behandeling der vlasvezels, wordt door de Patent Flachswerkerei firma Schönherr & Co. te Keulen een spinsel vervaardigd, dat zich, voor de eerste maal in de vlas-industrie der wereld, elastisch weven laat.

Op een nieuw ingerichten weefstoel wordt dat spinsel tot twee kleedingstukken, die elk eene bijzondere taak te vervullen hebben, geweven, maar zoo, dat zij elkander aanvullen, wanneer het tweede onmiddellijk op het eerste gedragen wordt.

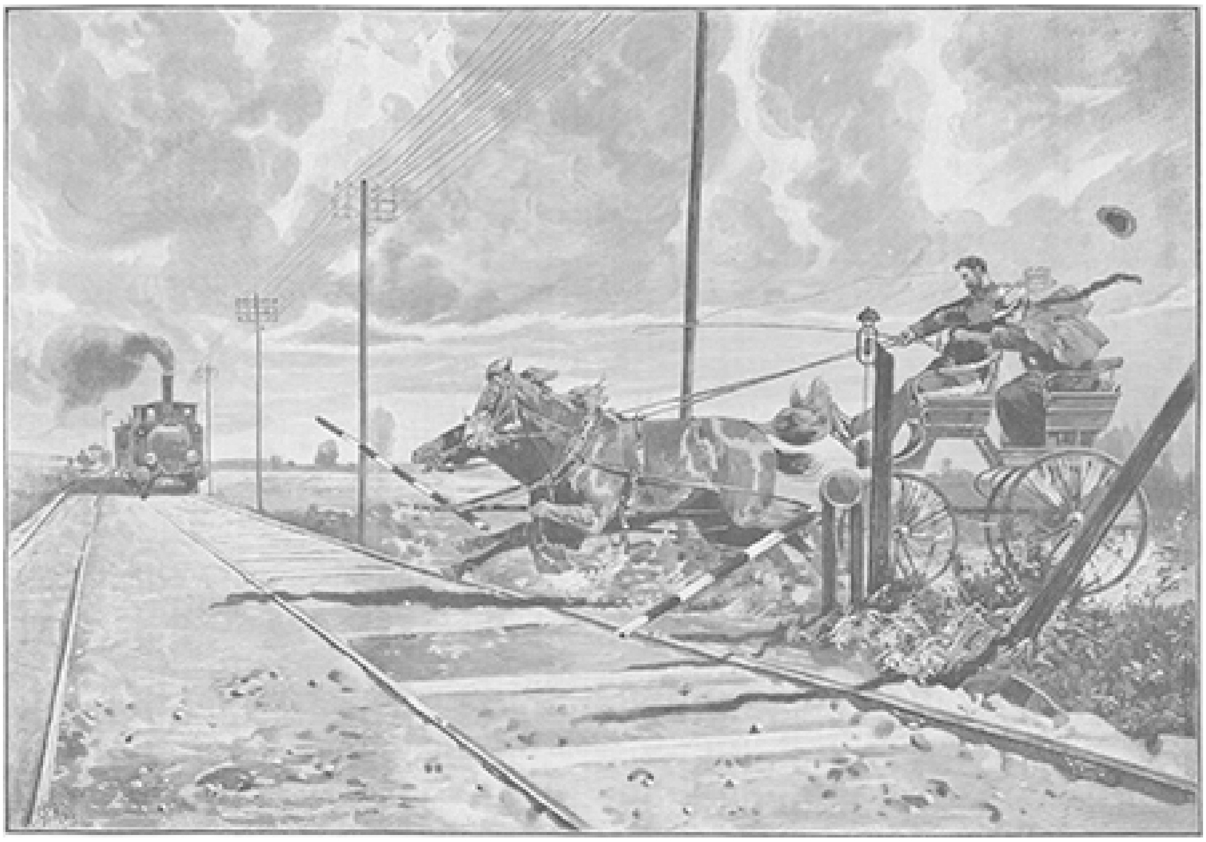
OP HOL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. KOCH.

De grondlaag vormt het PATENT CELLENHEMD *of borstrok*, bestaande uit een groot, matig hoog liggend net zonder knoopen en toch vast van bindsel.

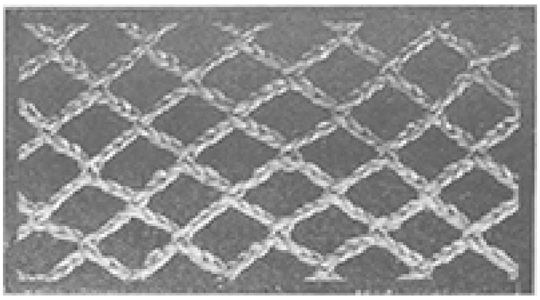

Elk kenner zal moeten zeggen; dat hij een dergelijk licht, schoon en duurzaam kleedingstuk nog nooit gezien heeft. Daarbij is het verbazend, wat dat kleedingstuk voor de huid doet; het bewerkt eene zacht opwekkende wrijving op de opperhuid en bewaart juist door zijne openheid de lichaamswarmte zorgvuldig, wat men dadelijk bewerkt wanneer men alleen dat eene kleedingstuk aantrekt, zonder de andere dadelijk te laten volgen.

De groote cellen, waaruit het netweefsel bestaat, zijn met lucht gevuld, terwijl de draden van het net ook luchthoudend zijn.

Die luchtlaag werkt, evenals bij de dubbele deuren en vensters in den winter zoowel als in den zomer beschermend; zij belet alle schokkende temperatuurs-overgangen; in den winter houdt zij het lichaam warm, in den zomer maakt zij het niet heet. Op het wateropnemend vermogen van het *patent cellenhemd* komen wij nader terug.

Intusschen zal menig oppervlakkig beoordeelaar geneigd zijn uit te roepen: 'maar dat is volstrekt met nieuw; dat heb ik al op een andere manier, maar toch even goed gezien!' Ja, zoo iemand hebbe de goedheid het oudere weefsel eens met het nieuwe te vergelijken. Toch is het niet te ontkennen dat van voorgangers geleerd is, maar men is een stap verder gegaan. Voorgangers hebben op het overhemd in het geheel niet gelet, zij lieten de structuur daarvan aan de willekeur der dragers over, terwijl nu het overhemd als een vervolg of wederhelft van het onderhemd beschouwd wordt, en het daarom zoo ingericht is, dat het de voordeelen van het onderkleed niet neutraliseert.

Dit is bereikt, door over het Cellenhemd het PATENT MAZENHEMD TE DRAGEN.

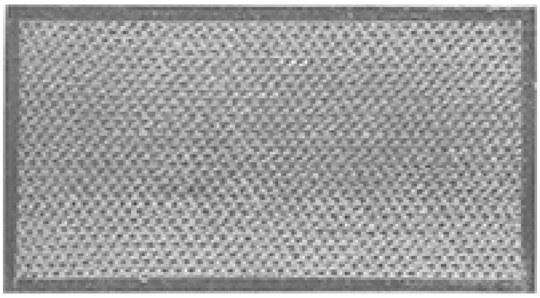

De Patentmazenstof is een geheel nieuw weefsel zonder knoopen en met vaste binding, waarin een weerbarstig materiaal gedwongen is den mensch te dienen als een elastisch zacht en schoon geheel. Uiterlijk niet ongelijk aan haakwerk is ook deze stof een samenstel van losjes aaneengesloten, luchthoudende mazen en vormt met de patent cellenstof een kleedingsysteem van naar buiten toenemende dichtheid, dat in eene lichte, poreuze boven- of overkleeding zijne voltooiing zal vinden.

Door de patent cellenstof werd de warmte-uitstraling van het lichaam verlangzaamd; nu zou men kunnen aannemen, dat de insluiting van de eerste luchtlaag door eene tweede in het daarover gedragen patent-mazenhemd eene bovenmatige warmhouding van het lichaam tengevolge moet hebben, maar dit bezwaar vervalt door den geringen afstand tusschen het overhemd en de poreuze bovenkleeding of tusschen de tweede luchtlaag en de buitenlucht.

Wat onze bovenkleeding betreft, behooren wij tot het besef te komen, dat het niet hare taak is, der lucht den toegang tot onze huid volkomen af te sluiten, maar wel de buitenlucht te dwingen een langen kronkelenden weg af te leggen, voor dat zij de huid bereikt. Zij komt ons dan niet zoo koud op het lijf vallen en de werkzaamheid der huid wordt niet gestremd, maar bevorderd. Verder merken wij op dat de bewerking der cellen en mazenstof zóó geregeld is, dat de draden zoo weinig mogelijk krimpen en hare elasticiteit verliezen.

(*Slot volgt.*)

De Parochie van St. Hillegaerd (St. Hildegardis) te Hillegersberg. (*Slot.*)

IV. Herleving der Parochie van Sint Hillegaerd (Hildegardis) en stichting der nieuwe Kerk.

In een hemelsch gezicht aanschouwde eenmaal de H. Hildegardis de verstrooiing, die door de Hervorming over vele plaatsen der Christenen zou komen; ook de haar toegewijde tempel heeft daarin gedeeld, en drie eeuwen achtereen droegen haar kinderen van Hillegersberg den ballingsstaf. Maar hebben steeds de gebeden der Heilige voor Gods Kerk den dag der overwinning afgesmeekt, ook 't uur der bevrijding zou slaan op haar voorbede voor de verspreide kudde van Hillegersberg.

Reeds lang was door vele katholieken de wensch uitgesproken, dat Hillegersberg wederom een eigen kerk zou krijgen; de toename der katholieken in deze Ambachtsheerlijkheid, de uitbreiding der stad Rotterdam naar Hillegersberg, deden de behoefte aan eene kerk van jaar tot jaar meer gevoelen. Lang bleef dit verlangen ook tot de vrome wenschen behooren; doch geheel onverwachts werd in 't laatst van 1889 aan den Bisschop van Haarlem, die reeds meermalen zijn verlangen tot het stichten van eene nieuwe parochie aldáár had geuit, door de bouwmaatschappij Oosthoek en Barendrecht, te Hillegersberg gevestigd, een stuk grond, groot 1500 □ meters, gratis voor een nieuwe kerk aangeboden, welk goedgunstig aanbod met dankbaarheid door den Bisschop werd aanvaard. En nu was de eerste stap gedaan! Weldra werd dit geschonken terrein nog vergroot door den aankoop van 600 □ meters en alzoo verkreeg men een ruim terrein van 2100 □ meters of 21 aren grond. Het terrein was gelegen aan de Oostblommersdijksche laan aan den Bergweg, onder Hillegersberg, bij de grenzen der stad.

Den 24sten Januari 1890 werd door den Bisschop van Haarlem een bouwcommissie benoemd. Aan 't hoofd dier commissie werd in de maand Februari door den Bisschop een geestelijk procurator geplaatst, de WelEerw. heer C.A. Hammer, die kapelaan was aan de kerk O.L.V. Hemelvaart te Leiden; den 3den Maart besloot deze commissie, in afwachting van gunstiger tijden, een houten hulpof noodkerk te bouwen

en wel op een ander nabijgelegen terrein; men oordeelde te recht dat op 't terrein, voor den bouw der nieuwe kerk bestemd, zich geen noodkerk moest bevinden. Na deze vergadering werd de noodkerk spoedig aanbesteed en nog in dezelfde maand voltooid.

Den 29sten Maart werd de noodkerkingewijd en gesteld onder de bescherming der aloude patrones, Sint Hildegardis en op Palmzondag, 30 Maart, hadden daarin de eerste H. Diensten plaats.

In de opening van dit bedehuis op Palm-Zondag zag men met recht de hand der Goddelijke Voorzienigheid, want herinnert ons de H. Kerk alsdan, hoe bij Christus' feestelijken intocht in Jerusalem de kinderen der Hebreën olijftakken in de handen droegen en den Heer te gemoet traden, roepend en sprekend: Hosanna in de Allerhoogste: hier droeg 't Christen-volk de gewijde palmen in de hand, en trad juichend den Christus te gemoet, die na ruim drie eeuwen wederom onder zijn volk kwam wonen.

Met dit klein en onaanzienlijk kerkje herleefde ook wederom de naam der oude patrones, Sint Hildegardis, die een zoo veredelenden invloed op de voorvaderen te Hillegersberg had uitgeoefend; had haar lof gezwegen, eeuw na eeuw, eer en hulde zou haar heiligen naam wederom gebracht worden.

Den 17den September van 't zelfde jaar, 1890, werd na de dagen der Hervorming haar eerste patroonfeest gevierd. Wie zal de geestdrift der geloovigen beschrijven op dit haar feest? Kinderlijk godvruchtig naderden in den morgen velen tot de H. Tafel en onder de Hoogmis verdrong men zich in 't kleine kerkje. Dien morgen werd de Hoogmis in 't arme kerkje opgedragen door den ZeerEerw. Hooggel. heer J.A. de Rijk, professor aan het seminarie Hageveld. In een kernachtige toespraak herinnerde deze priester na 't H. Evangelie, hoe gedenkwaardig deze dag den geloovigen was: 't eerste patroonfeest na ruim 300 jaren van lijden en strijd; hoe ook met deze feestviering weder vervuld werd: *de katholieke Kerk sterft nooit.*

De zon mag soms geruimen tijd achter de wolken verborgen blijven: eenmaal breekt zij door de wolken, en schijnt zij wederom in helderen glans. Zoo ook hier. Na ruim drie eeuwen waren de duistere wolken, waarin de zon der katholieke waarheid alhier gehuld was, verdreven en de geloovigen van Hillegersberg mochten wederom jubelen en juichen Sint Hildegardis ter eer; de gloriekroon haar eenmaal ontnomen, was haar weder op de slapen gedrukt.

En na den feestelijken Hoogdienst zong geheel 't volk uit volle borst een lied, door professor de Rijk ter eere der H. patrones opgesteld:

Hildegarde, wees gegroet,
Wees gezegend duizend malen;
Onze harten staan in gloed,
Onze stemmen ze herhalen
't Hooglied van uw feestgetij,
Hildegarde sta ons bij.

In den hof der Roomsche Kerk,
(Onze Kerk door Gods genaden),
Staan in rijen, perk bij perk,
Vele bloesems langs de paden.
Wonderbare leliebloem,
Hildegarde, U eer en roem!

Hildegarde's Berg, uw troon,
Is sinds eeuwen U geheiligd;

Toon, dat ge uw' en onzen woon
Voor elk kwaad met kracht beveiligt,
Allen rampspoed van ons keert,
Ons vooral voor zonde weert.

Bruid van God, gewijde Maagd,
Jonkvrouw, schoon en uitverkoren,
Geef, wat ons gezang u vraagt,
Dat we alleen aan God behooren,
Hoor ons op uw feestgetij,
Hildegarde, sta ons bij,

Opdat we allen, eeuwiglijk
Eens gezaligd in den hoogen,
Erven van Gods Koninkrijk,
't Jubellied u zingen mogen,
Juichend, onuitspreekbaar blij:
Hildegarde, uw kroon zijn wij.

Met welbehagen zag de H. Patrones uit den hemel op de geestdrift van haar kinderen

neer, weldra ook zou men haar dankbaarheid ondervinden; was zij in de middeleeuwen een toevlucht der zondaren, ook nu zou zij gerechtigheid doen bloeien, en 't heil der zieken mocht men haar weder noemen, want weldra zag men bij de vereering der H. Patrones langdurige en heftige koortsen van zieken wijken. Ook op andere wijze zou haar dankbare voorspraak blijken. Een kunstlievende hand schonk haar fijn bewerkt beeld aan 't arme kerkje en nog voor 't einde des jaars werd de noodkerk tot parochiekerk verheven en de ZeerEerw. heer Procurator, C.A. Hammer, tot pastoor der herleefde parochie benoemd. En nu groeide 't kroost van Sint Hildegardis, dat tegen de Hervorming uit slechts 550 communicanten bestond, door 't toevoegen van nieuwe wijken uit 't noordelijk gedeelte der stad Rotterdam tot een groote parochie, vroeger nog dan men mocht verwachten. Reeds in 't volgende jaar 1891, mocht een aanvang gemaakt worden met den bouw der nieuwe kerk. Wie had kunnen denken, dat men zoo spoedig daarmee zou kunnen aanvangen! Met zorg had men kort geleden nog de noodkerk gebouwd, en gering waren de hulpbronnen in deze parochie; groot was zij in zielental, maar weinig gezegend door de goederen der fortuin. Het ijvervuur was echter in de zielen ontwaakt, geestdrift vervulde de parochianen voor Christus in 't H. Sacrament en diens bruid, Sint Hildegardis; de onvermoeide pastoor, de ijvervolle vereerder der H. patrones, mocht aanschouwen, hoe schier allen met blijmoedigheid hun offer brachten en verbaasd stond hij over de vrucht der vereenigde krachten hunner christelijke offervaardigheid. Ook de katholieken der stad Rotterdam leenden hun deelnemende hand aan hun medegeloovigen van Hillegersberg, en hierdoor werd het mogelijk met behulp van eene matige leening 't eerste en voornaamste gedeelte der nieuwe kerk en tevens een doelmatige pastorie aan te besteden.

Het plan der nieuwe kerk was ontworpen door den bekenden Architect, E.J Margry uit Rotterdam, de uitvoering werd opgedragen aan de heeren Van der Pluim en Gielen, aannemers uit dezelfde stad, en in September van 1892 was de gedeeltelijke uitvoering van 't bouwplan volbracht; den 17den September, 't derde patroonfeest van Sint Hildegardis na de Hervorming, werd de nieuwe kerk in gebruik genomen, nadat zij kort te voren tot den dienst des Heeren was ingewijd.

Schilderachtig is de ligging der nieuwe kerk. Van den Bergweg voert eene dubbele laan, met boomen in 't midden, naar een open en ruim plein, het Sint Hildegardisplein, en daar verheft zich het statig kerkgebouw op een kruispunt van straten.

Zij is ontworpen in den vorm van eene groote kruiskerk, maar tot nog toe zijn er slechts drie kruisarmen voltooid, de vierde, met het front naar den Bergweg, met den hoofdtoren, moet nog worden afgebouwd; in 't midden van 't kruis verheft zich een eenvoudig maar liefelijk rijzend Sacramentstorentje.

Een blik binnen de kerk doet ons oog eene eenvoudige, maar streng gothieke kerk aanschouwen, eene kerk, ontdaan van alle bouwsieraden, maar die spreekt door haar zuiverheid van proportiën, haar edele en strenge lijnen en de aangename afwisseling der gevoegde hoofdvormen met bepleisterde tusschenvakken.

Het inwendige der kerk bestaat uit een hoofdbeuk met twee zijbeuken met uitgehouwen kruisarmen, waaraan zich aan de zijde van de abside nog een derde en vierde zijbeuk aansluit. Wordt de hoofdbeuk opgesloten door 't priesterkoor, ieder der zijbeuken wordt gesloten door een altaarkapel.

Onder deze kapellen ziet men er eene, die in ruimte en vorm de andere overtreft; deze is de kapel der H. Patrones, waar haar altaar staat met haar beeld onder een

baldakijn. Daar ook zal door de zorg van den pastoor weldra een gedeelte van haar heilig gebeente rusten, wat ia de parochiekerk te Eibingen (Rijnprovincie) zich bevindt in een kostbaar relequie-schrijn.

Wordt het oog in deze kerk getrokken door 't aangenaam spel der lijnen, door 't ruime priesterkoor, omringd door altaar-kapellen, ook treft ons de zachte tint der ramen, die met fijn gedetailleerd kathedraalglas zijn gevuld en de harmonieuze polychromie van 't plafond, dat rijk met arabesken en ornamenttakken is gedecoreerd.

Wanneer de kerk voltooid is, heeft gij een lengte van 58 bij een breedte van 30 meters.

Naar dezen nieuwen tempel op 't Sint Hildegardis-plein stroomden op den vooravond van den 17den en op dien dag zelven uit de parochie en de naburige dorpen, Bergschenhoek, Bleiswijk, Berkel en Overschie, en niet minder uit de stad Rotterdam de geloovigen in grooten getale samen, want op den vooravond van 't patroonfeest werd uit de noodkerk het H. Sacrament plechtig overgebracht naar de nieuwe parochiekerk en op den feestdag zelven werd, met het patroonfeest, de stichting en inwijding dezer kerk plechtig gevierd.

Diep treffend was de vooravond van den grooten feestdag! Omstreeks zeven uur in den avond werd door den pastoor in een staatsiekoets, waarvan de lantarens ontstoken waren, het Eerbiedwaardig Sacrament uit de noodkerk naar de nieuwe kerk overgebracht. Rust heerschte er in de heerlijke natuur, - 't was een schoone zomeravond, de zon wierp haar laatste stralen over de rustige landhuizen en buitenplaatsen, die daar de lommerrijke wegen omzoomen. Rust ook heerschte er onder de talrijke geloovigen en nieuwsgierige toeschouwers; eerbiedig hadden zij zich langs de wegen, die van de noodkerk naar den nieuwen tempel leiden, geschaard; slechts hoorde men de zilveren tonen van 't kleine, maar levendige klokje in den Sacramentstoren, 't zacht getrappel der paarden, die de koets voorttrokken, en 't geschuifel van 't nederknielen bij den voorbijgang van 't Eerbiedwaardig Sacrament. En al had deze verheven plechtigheid als heimelijk en verborgen plaats, er toonde zich een geloof zoo krachtig, als men 't op den H. Sacramentsdag in de christelijke middeleeuwen mocht verwachten.

Maar nauwelijks heeft de pastoor met het H. Sacrament in zijn gewijde handen zich op 't plein der kerk uit de staatsie-koets begeven, of verbroken is de stilte; het orgel juicht in blijde tonen, wierook wolkt naar den hemel, 't Christen-volk zingt den zegenzang. Dat Jesus leef! dat Jesus leef! De processie schaart zich aaneen; vooraf gaat het blijde teeken der Verlossing, 't H. Kruis, dan volgen de ontplooide banieren waarachter 't kerkbestuur met brandende kaarsen in de hand, achter hen scharen zich de koorknapen, liefelijk in 't rood gekleed met wit koorhemd, dan volgt de pastoor met het H. Sacrament, omringd en gevolgd door priesters en studenten van 't seminarie Warmond met brandende kaarsen.

Aan 't hoofdaltaar gekomen plaatst de diaken het H. Sacrament op den troon. Nu heffen de priesters aan 't altaar plechtig het *Adoro te* aan en geheel het volk zet dit lied der Aanbidding voort; 't was één lied van lof en aanbidding, dat de gewijde gewelven vulde.

Wat was de pastoor voor 't einde van 't H. Lof de tolk van aller gevoelens, toen hij vol geloof en liefde Christus dank bracht voor zijn intrede in dit huis! en hoe diep godvruchtig ontvingen de geloovigen op 't einde van 't H. Lof den eersten zegen van 't H. Sacrament in dit nieuwe bedehuis!

Zoo eindigde de plechtige en onvergefelijke vooravond, de blijde bode van den feestdag!

Bij 't aanbreken van den feestdag wapperde vroolijk Neerlands driekleur van kerk, pastorie en naburige woningen der katholieken. Het volk, tegen den avond huiswaarts gekeerd, stroomde weder van heinde en verre samen. Was de vroegmis reeds druk bezocht, onder de Hoogmis was de ruime kerk dicht bezet. Na het Evangelie besteeg de pastoor voor eenige oogenblikken den predikstoel, om een woord van dank te spreken tot hen, die dezen tempel hielpen stichten, of in den dienst van 't altaar kwamen voorzien; geen geringe dank ook werd gebracht aan een onbekend, nederig vereerder van 't H. Sacrament, die eene schoone remonstrans aan de nieuwe kerk schonk.

De avond was echter 't toppunt der feestviering. Nu waren er priesters uit verschillende parochiën naar Hillegersberg opgegaan, om aldaar 't plechtig Lof ter eere van de Heilige Hildegardis te vieren; eivol was de kerk op dien avond, honderden geloovigen moesten op het plein blijven staan; een zee van menschen bewoog zich voor 't oog van den feestpredikant, die gekomen was, om 't leven van de geliefde patrones en de stichting des nieuwe kerk door een band te vereenigen en naar de woorden van den H. Paulus II Corinthe XII. 9, *virtus in infirmitate perficitur*, (De kracht wordt in de zwakheid volkomen) aantoonde, hoe zich tijdens 't leven van Sint Hildegardis de kracht der goddelijke genade in de zwakheid geopenbaard had, waardoor zij naast den H. Bernardus als profeet de machtige profetes der XIIde eeuw geworden was; maar hoe ook hier in de stichting van dit bedehuis op de voorspraak van Sint Hildegardis de kracht Gods zich in de zwakheid had getoond. Vandaar spreekt iedere steen van dit gebouw voor de bescherming der hemelsche patrones!

Rotterdam,
J.T., *Pr.*
Drie Koningendag 1893.

Lente.

Madeliefje, breek het hulsel,
Dat u nog omsloten houdt;
Wasem weer uw zachte geuren,
Streel ons met uw heldre kleuren
Met uw hart van zuiver goud!
Want zoodra uw zedig kopje
Opduikt uit het berstend knopje,
Vlucht de barre winter heen,
En als duizend gouden dolken
Boort de zonne door de wolken,
Scheurt het somber floers vaneen.

En de zefir streelt de bloesems
En het golvend weideveld;
Draagt, in vaart door niets te teuglen,
Duizend geuren op zijn vleuglen,
Als hij door zijn lusthof snelt;
Rimpelt murmelende beekjes,
Zilver meir en kalme kreekjes,
Van den killen winterboei,
Reeds zoo lang met leed gedragen,
Eindlijk, eindlijk weer ontslagen
Door het koestrend zongegloei.

Lente! Lente, breng uw vreugde
  In het gure Nederland,
Werp de bloemen op de zoomen
Van de kabbelende stroomen
  Met een gulle, milde hand;
Laat de zilvren vischjes dartlen,
In het heldre water spartlen,
  Spelen in den zonneschijn;
Laat der vogels zuivre tonen
Zingen door de groene kronen:
  'Lente moest het eeuwig zijn!'

Sittard.

A. GIELEN.

Bij de platen.

Woelige zee. -

Mesdag is onze hedendaagsche zeeschilder bij uitnemendheid, en zelden zal men een tentoonstelling van levende meesters zien, waarop deze vruchtbare kunstenaar niet door een of meer doeken vertegenwoordigd is. De zee, voor het oog van den oppervlakkigen beschouwer veelal eentonig, biedt hem, wien het zoogenaamde 'zesde zintuig' niet ontbreekt, de rijkste afwisseling van tafereelen, en Mesdag weet die in hun fijne kleurharmonie, hun wazige tinten en het beweeglijk spel van golven en wolken met bewonderenswaardige meesterschap weer te geven. Ofschoon hij zich eerst op gevorderden leeftijd aan de kunst is gaan wijden (hij was vijf en dertig jaar oud toen hij in 1866 naar Brussel vertrok om zich onder leiding van Tadema en Roelofs op het schilderen toe te leggen) heeft hij het in zijn eigenaardig genre tot een buitengewone hoogte gebracht. Al spoedig kon hij zijn meesters ontberen; hij ging zijn eigen weg en vond zijn besten meester in de natuur, die hij immer trouw gebleven is. Zijn woelige zee op de eerste bladzijde van dit nummer is een der fraaiste en teekenendste staaltjes van zijn vruchtbaar talent. Een drietal visscherspinken, als tot een gemoedelijk buurpraatje saamgekomen, terwijl op den achtergrond nog een groot schip in aantocht is, geven den onafzienbaren waterplas met den wolkenloozen, doch licht benevelden hemel tot achtergrond, een aanzien van gezellige bedrijvigheid, dat ondanks de kalmte der golven den titel der schilderij volkomen rechtvaardigt.

In het hooggebergte. -

Elk natuurtafereel heeft zijn eigenaardig mooi; straks was het de kalme, eindelooze zee die ons trof, hier boeit als sprekende tegenstelling een wild berglandschap onzen blik. Voor den schilder, zou men zeggen, moet het laatste wèl zoo dankbaar zijn als onderwerp. Welk een afwisseling toch binnen een klein gezichtsveld! Op den achtergrond de majestueus omhoogrijzende bergmassa's, wier toppen zich in de lichte wolken verliezen, zoodat de lijnen van bergen en wolken zacht ineensmelten. Op den voorgrond het harde groen van het dennenbosch, steil oprijzend aan den oever van het stille blauwe meer, waar de kudde herten haar dorst komt lesschen, en over dat alles het fijne waas der ijle berglucht, die het heele landschap als met kristallen helderheid omgeeft. Inderdaad, dat moet den kunstenaar in verrukking, maar vaak ook.... tot wanhoop brengen.

Op hol. -

Schrikkelijk gezicht! Een tooneel om koud van te worden! In dolle vaart holt het tweespan voort, door geen teugels meer in te houden, naar breidel noch toom meer luisterend, geen weg meer onderkennend, alle staketsels verbrekend, over alle hinderpalen heenjagend, de spoorbaan over - juist op het oogenblik dat met volle snelheid de spoortrein komt aangestoomd. Met de kracht der wanhoop poogt de rijder de razende dieren nog tot staan te brengen. Radeloos klemt de dame achter hem zich

aan hem vast. Te laat! De botsing is niet meer te vermijden, en wij ijzen bij de gedachte aan de gevolgen.

Gestrafte babbelzucht.

[Nummer 43]

MEIRBLOEMEN.

Meigroet.

Groet de Meimaand met gezangen,
Tintelend van liefdevuur,
Liedren, die hun gloed ontvangen
Van den adem der natuur!
't Juicht en dartelt langs de velden,
Bloemen sieren berg en dal;
Wat de vogelen voorspelden
Vult de harten overal:
Vreugde, vreugde, heil'ge vreugde.

Zangerige nachtegalen,
Kweelt uw tonen zacht en teêr:
Zingt het Meilied, boschkoralen,
Looft de Moeder van den Heer;
Wilt uw Koningin begroeten
Met een nieuw, gevoelvol lied!
Needrig kniel ik voor haar voeten,
En mijn biddend hart geniet:
Vreugde, vreugde, heil'ge vreugde.

Gij, gezegendste aller vrouwen,
Rein ontvangen, vlekloos schoon,
Mag ik u mijn schat vertrouwen,
Liefde zweren als uw Zoon?
O dien schat zult gij bewaren -
De onschuld van uw minnend kind,
Zóó veel voor uw lievling sparen
Dat hij eens bij God hervindt:
Vreugde, vreugde, heil'ge vreugde!

Mr. C.J.A.H.

Wie was de schuldige?
Door
J. Vesters Jr.
XV.
(*Slot.*)

'**A**ls ik me niet vergis komt daar Louis aan; ik meen zijn stap te herkennen.'

Op deze woorden, die door mevrouw Van der Weegen met een lichte trilling in de stem waren uitgesproken, stond Suze haastig op, trad op het raam toe, dat uitzag op den tuin, knikte vriendelijk tegen iemand die nabij was, keerde zich aanstonds om en zei tegen haar moeder, die haar vragend aankeek:

'Juist geraden, mama, het is Louis.'

En meteen trippelde zij de kamer uit en de gang in om Louis open te gaan doen.

Mevrouw Van der Weegen zag er naar omstandigheden vrij goed uit. Al was de blos nog niet op haar wangen teruggekeerd, de bleekheid harer trekken had niets

meer van het doorschijnende van weleer, en er speelde een glimlach van tevredenheid om haar mond. Enkel een paar nauw merkbare voren hadden haar voorhoofd gegroefd en legden met de zilveren draadjes die zich hier en daar in het haar lieten zien, getuigenis af van het lijden, dat zij had doorstaan. Met de zware ziekte, die haar aan den rand van het graf had gebracht, was het gegaan, zooals de heer Van der Weegen tegen den pastoor gezegd had: de tijding, dat Louis' onschuld was aan den dag gekomen, dat hij haar zou worden weergegeven, had beter uitwerking gehad dan de krachtigste medicijnen van den dokter. Deze had haar omzichtig op het goede nieuws willen voorbereiden, maar zij had krampachtig zijn handen gegrepen, hem strak onder de oogen gekeken en hem toegeroepen: ‘Dokter, zeg dat hij vrij is, dat hij terugkomt.’

En toen Louis thuis kwam had ze hem hartstochtelijk omhelsd en nogmaals omhelsd; zij had hem naast zich doen neerzitten, met haar handen zijn gezicht en haren gestreeld, en nogmaals een kus op zijn voorhoofd gedrukt, vreugdetranen schreiend, maar zonder een woord te zeggen. Ten laatste had ze de spraak terug gekregen.

‘Mijn arme jongen, wat heb je moeten lijden; maar dat is nu gelukkig voorbij, voortaan zal je altijd bij me blijven!’ En de overgelukkige moeder hield geruimen tijd den weergekregen zoon in de armen geklemd, als vreesde zij, dat men hem haar nogmaals mocht ontnemen. Ze kon zich maar niet verzadigen aan den aanblik van zijn gelaat, dat al de sporen vertoonde van het lichamelijk, meer nog van het zielelijden, dat hij in zijn kerker had geleden. Voor de dagen, dat ze zijn gezicht en den klank zijner stem had moeten derven, scheen ze nu vergoeding te willen hebben. Altijd wilde zij hem bij zich hebben en geruimen tijd kon ze hem zonder een woord te spreken aan zitten staren, als wilde zij elken trek van zijn gelaat diep in haar ziel griffen. Ternauwernood stond ze toe, dat hij zich voor eenigen tijd verwijderde, verlangend zag ze steeds naar zijn thuiskomst uit en aanstonds beklemde een geheime angst haar hart, indien hij eens wat lang uitbleef.

Misschien was er iets egoïstisch in haar zucht om den jongen man steeds bij zich te hebben, om geheel en al beslag op hem te leggen, maar wie zal het in deze moeder misprijzen?

Ook thans, nu Louis op reis was moeten gaan om te trachten, van een handelshuis te Rotterdam gunstige conditiën te bedingen, werd zijn thuiskomst door zijn moeder om een dubbele reden met verlangen te gemoet gezien. Want al was het faillissement door invloedrijke bemiddeling voorloopig opgeheven. toch bleef de positie der Van der Weegen's nog altijd hachelijk. De veerkracht en energie van Louis was door zijn gevangenschap niet gebroken, integendeel, ze was kloeker dan ooit en hij deed al wat hij kon om de zaak een zoo gunstig mogelijk verloop te geven De firma te Rotterdam, bij wie de heer Van der Weegen voor een aanzienlijk bedrag in debet stond, had tot dusver van weinig inschikkelijkheid blijk gegeven, en daarom had Louis op zich genomen, te trachten of hij persoonlijk niet gedaan kon krijgen wat door briefwisseling niet was gelukt.

Een oogenblik later trad hij met vergenoegd gelaat binnen, op den voet gevolgd door Suze, die op Greta toetrad en haar lachend wat in het oor fluisterde

Louis zag er nog wat bleek uit maar dit was ook alles, want zijn krachtig gestel en de ijver, waarmee hij zich aanstonds aan het werk had begeven, waren de opgedane zwakte spoedig te boven gekomen.

Ik ben blij, dat ik je terugzie, mijn jongen,’ zei mevrouw, terwijl ze hem hartelijk de hand drukte, ‘en hoe is de reis afgeloopen?’

‘Naar wensch, moeder,’ antwoordde Louis, ‘'t kon waarlijk niet beter. Ik weet zeker, dat het vader heelwat zal opknappen, want hierdoor is ons een heele zorg van het hart. Maar waar is vader?’ vroeg hij, opstaande, en zich naar de deur begevende, als wilde hij het vertrek verlaten.

‘Ik heb papa al gewaarschuwd, dat je er ben,’ antwoordde Suze, die juist binnenkwam. ‘Hij komt zoo; de goede man zat weer in de boeken te suffen.’

‘Ja, het is wel iets,’ zei mevrouw hoofdschuddend, ‘dat vader zoo erg zwaartillend is, en 't helpt niet, of we al probeeren hem wat te verstrooien. Naar den dokter en den pastoor wil hij ook niet luisteren. Ik heb geen rust vóór alles in orde is, zegt hij maar, en zoodoende werkt hij zich nog dood. 't Is maar te hopen, Louis, dat de tijding, die gij uit Rotterdam brengt, hem een hart onder den riem zal steken.’

‘Nu, dat zal ze wel, moeder,’ zei Louis, ‘daar twijfel ik geen oogenblik aan. Mijnheer Stevens was uitermate vriendelijk, nam met alles genoegen en gaf zelfs een nog drie maanden langeren termijn dan ik had durven vragen. En nu nog iets. De pastoor scheen mij zeker opgewacht te hebben, want toen ik voorbij de pastorie kwam, kwam hij naar mij toe, hield mij staande, informeerde met de meeste belangstelling naar den uitslag van mijn reis, was daar buitengewoon mee in zijn schik en vertelde me, terwijl hij me glimlachend op den schouder klopte, dat hij over een half uurtje eens bij ons zou aanloopen, daar ook hij heel goed nieuws had mede te deelen.’

‘Heel goed nieuws,’ herhaalde mevrouw nadenkend bij zich zelf, ‘wat zou dat toch kunnen zijn?’

‘Ik waagde een zijdelingsche vraag,’ hernam Louis, ‘maar de pastoor keek me lachend aan en zei: “Neen, jongenlief, dat zal je nu eens niet vóór de anderen weten. Maar dat kan ik je wel zeggen, dat je papa er heelemaal van op zal fleuren.” En met een vriendelijken groet ging de goede man zijn pastorie weer binnen.’

‘Ik kan in de verste verte niet raden wat dat toch kan zijn,’ zei mevrouw, ‘maar dit weet ik wel, dat we den pastoor heel veel hebben te danken Altijd is hij voor ons in de weer, niets is hem te veel.....’

Op dit oogenblik trad de heer Van der Weegen binnen, zoodat zijn vrouw in de loftuiting bleef steken.

Er lag nog steeds een ernstige, haast treurige plooi om zijn mond, want de gedachte aan zijn financieele moeilijkheden, door de gevangenschap van zijn zoon geheel op den achtergrond geschoven, was nu weer met te meer kracht op den voorgrond gekomen, en het griefde den eerlijken en nauwgezetten koopman, dat hij niet in staat was, ten volle aan zijn verplichtingen te voldoen. Hoe hij ook zon en peinsde, hij had nog geen middel kunnen vinden om dit lastige vraagstuk op bevredigende wijze op te lossen, en hij werd door deze ontmoedigende gedachte geheel ter neer gedrukt.

De troostredenen zijner vrouw en kinderen, de opbeurende woorden van den pastoor, die den heer Van der Weegen met raad en daad ter zij stond, de rustelooze werkzaamheid door Louis aan den dag gelegd, dit alles vermocht niet, hem zijn oude veerkracht te hergeven, en, al was hij niet zóó moedeloos als voorheen, toch ging hij nog diep onder kommer en zorg gebukt.

De stralende gezichten der zijnen zeiden den heer Van der Weegen genoeg, hoe de uitslag van Louis' bemoeiingen te Rotterdam geweest was.

Louis deed hem nu verslag van zijn wedervaren, en langzamerhand helderden de trekken van den heer Van der Weegen op, kwam er meer glans in zijn oogen en werd op zijn gelaat het gevoel van vreugde en verruiming weerkaatst, dat de goede tijding in zijn ziel had gewekt.

‘Goddank,’ zei de heer Van der Weegen, onder het loozen van een diepen zucht, toen zijn zoon geëindigd had, ‘Goddank, dat die steen me van het hart is. Ik had er anders een zwaar hoofd in, Louis.’

‘Kom, Willem,’ zei mevrouw, ‘we mogen God wel dankbaar zijn, die niet ophoudt, ons met weldaden te overladen. Reeds tweemaal hebben we nu ondervonden, hoe Hij redding geeft als de nood het hoogst is.’

‘Zeker, Marie, ik mor niet tegen de Voorzienigheid, ver van daar. Nooit genoeg zal ik Haar kunnen danken, voor wat Ze ons schonk, maar mijn naam van eerlijk koopman zag ik graag ongerept gehandhaafd, en soms bekruipt me de vrees, dat ik het niet zal kunnen.’

Hier zweeg de heer Van der Weegen en verzonk in nadenken.

Een oogenblik later hief hij het hoofd weer op en het lichtte in zijn oogen, waaruit weer iets van zijn oude vastberadenheid sprak, toen hij zei: ‘Nog heb ik de kracht om van voren af aan te beginnen, indien ik maar al mijn schuldeischers het hunne kan geven, want niets stuit mij meer tegen mijn borst, dan met hen over de conditiën te accordeeren, en slechts een gedeelte te kunnen voldoen van wat ik hun schuldig ben.’

‘Maar vader,’ bemoedigde Louis, ‘de goede uitslag van mijn poging bij den heer Stevens moet u toch hoop geven. Alles zal nog wel terecht komen, en al kan u op het oogenblik nog niet aan alle verplichtingen voldoen, we hebben weer volop crediet, en dan zie ik niet in, waarom we er na een paar jaar flink werken niet bovenop zouden komen. Men is ons overal goed genegen, we hebben weer belangrijke orders gekregen, de pastoor slooft zich letterlijk voor ons uit... Van den pastoor gesproken, vader,’ vervolgde Louis, ‘hij zei mij, dat hij ons een blijde tijding had mee te deelen, die u geheel zou opfleuren. Zijn Eerwaarde zal er wel gauw zijn, want hij had gezegd, dat hij over een half uur kwam.’

‘Ik ben benieuwd wat het zal zijn,’ merkte mevrouw op, die den heelen tijd door bij zich zelf alle mogelijke veronderstellingen had gemaakt, ‘de pastoor is toch een lieve man.’

‘Ja, we hebben hem wel veel te danken,’ zei mijnheer, die het hoofd in de palm zijner hand liet rusten, als dacht hij na. ‘Een blijde tijding, zeg je, Louis?’

‘'t Zou iets heel goeds zijn,’ hernam Louis, ‘en de pastoor lachte zoo schalk als hij soms doen kan, wanneer hij heel goeden zin heeft.’

De heer Van der Weegen bleef ondertusschen met het hoofd in de hand zitten. Wat bedoelde de pastoor toch? Een goede tijding, die hem geheel zou opknappen? Eén ding kon dat maar, en zou nu de pastoor?... Neen, dat kon niet.... de pastoor was niet rijk.... En opnieuw begon hij over zijn financieelen toestand te mijmeren, en ondanks de bemoedigende woorden zijns zoons zag hij - kwam dat door zijn hooge jaren, door de teleurstellingen die hij reeds vroeger had ondervonden, door de ervaring, die hij bij anderen had opgedaan? - de toekomst duister in. O, indien hij al zijn schulden had betaald, indien hij zeggen kon: ‘Ziezoo, niemand heeft een cent meer van mij te vorderen, ik begin weer van voren af aan,’ - ja, dan vreesde hij niets, dan zou niets hem te zwaar vallen, maar nu? Het zelfvertrouwen had den koopman begeven, en dit was oorzaak, dat hij de zaken door een te donkeren bril beschouwde.

‘Papa, kijk nu toch eens niet zoo stroef,’ vermaande Greta, ‘wie weet wat een verrassing die goede pastoor u nog bereidt.’

‘Ja kind,’ zei de heer Van der Weegen verstrooid, nu hij in zijn gedachtengang onderbroken werd.

Een oogenblik later trad de zeereerwaarde heer Van Grinsven binnen. Er speelde een vergenoegd glimlachje om zijn mond, toen hij de aanwezigen groette en op een stoel plaats nam

‘Kom, mijn beste heer,’ zei hij, ‘Louis heeft uit Rotterdam goede tijding meegebracht, naar ik hoor, en die ik breng is ook zoo heel slecht niet. Ja, mevrouwtje,

evenals jij heel opgeknapt werd, toen je hoorde dat Louis onschuldig was, evenzoo zal je beste man van zijn ziekte - want hij is ook ziek - genezen, als hij weet wat ik hem te vertellen heb. Ik zal het maar aanstonds zeggen want ik zie aan je gezicht, hoe verlangend ge zijt naar wat die oude pastoor toch wel te zeggen mag hebben. Herinnert ge u mijnheer Mensing nog?'

'Mensing?' herhaalde mijnheer Van der Weegen ten hoogste verbaasd, 'Mensing, zegt u?' Ook mevrouw herhaalde dit woord halfluid en keek den pastoor met groote oogen aan, terwijl Louis iets tusschen de tanden mompelde. Mensing was de naam van den persoon, die voor ettelijke jaren met omstreeks tachtig duizend gulden van den heer Van der Weegen naar Amerika was gevlucht.

'Die naam moge bij u geen aangename herinneringen opwekken, toch geloof ik, dat het ditmaal anders zal zijn,' vervolgde de pastoor, wien de woorden op de lippen schenen te branden, maar die hij terugdrong om niet plotseling een te hevigen schok teweeg te brengen.

'Maar wat is het dan toch met mijnheer Mensing?' vroeg de heer Van der Weegen met sidderende stem, want een oogenblik was hem een denkbeeld door den geest gegaan, dat hem echter zoo buitensporig toescheen, dat hij er geen geloof aan durfde slaan.

'Die mijnheer Mensing was voor ruim drie jaar met omtrent tachtig duizend gulden van u naar Amerika gegaan, niet waar? Welnu, hij heeft daar enorm veel geld verdiend en nu aan u willen goedmaken wat hij toen jegens u misdeed.'

'Wat zegt u, mijnheer pastoor?' vroeg de heer Van der Weegen ten hoogste ontroerd, terwijl ook de overigen den pastoor in de uiterste spanning aankeken.

'Ja, inderdaad,' hervatte de zeereerwaarde heer Van Grinsven, 'hij wilde zijn schuld aan u afdoen, te meer, daar hij vernomen had van de netelige positie, waarin gij u bevindt.' En meteen haalde de pastoor een lijvige portefeuille te voorschijn, geheel met banknoten en wissels gevuld. 'Ziehier, mijnheer Van der Weegen, honderdduizend gulden, kapitaal en interest,' zei hij schertsend. 'Suze en Greta, tel jelui maar eens na, of de som er is.'

'Maar, mijnheer pastoor,' zei de heer Van der Weegen, die doodsbleek en waggelend van zijn stoel was opgestaan, 'het is als een droom..... honderdduizend gulden..... maar dat kan niet.. ik begrijp niet....'

'Tracht nu uw gewone kalmte te herkrijgen, vriend,' vermaande de pastoor, hem zacht dwingende weer plaats te nemen, 'het is geen droom, maar werkelijkheid, een blijde, verrassende werkelijkheid ongetwijfeld, maar niettemin werkelijkheid. Nu zijt ge er weer bovenop en kunt vrank en vrij het hoofd opheffen.'

'Vrank en vrij het hoofd opheffen,' mompelde de heer Van der Weegen, die zijn bezinning nog maar niet kon terugkrijgen en nog een en al ontroering en verbazing was. 'Ja,' en hij hief het hoofd op, dat hij zoo lang gebukt had gehouden en dat onder den last van kommer en leed in korten tijd erg vergrijsd was.

Mevrouw wilde spreken, ze wilde den pastoor opheldering vragen; haar blikken dwaalden van den stapel banknoten beurtelings naar haar man en den geestelijke, terwijl Louis en de meisjes in het begin evenmin woorden konden vinden om lucht te geven aan de gevoelens en gewaarwordingen, die hen bestormden.

'Maar, mijnheer pastoor,' herhaalde de heer Van der Weegen nog eens, 'zeg mij toch hoe de zaak zich heeft toegedragen. Alles is mij nog zoo duister, zoo raadselachtig; ik kan maar niet begrijpen...'

Plotseling kozen zijn gedachten een anderen loop. 'Maria wij zijn gered, ten tweedemaal gered, en ook dit hebben we den pastoor te danken.' In vervoering drukte

hij den geestelijke de handen en er schitterden tranen in zijn oogen. 'Heeft u Mensing gesproken, mijnheer pastoor?'

'Ja, dat is te zeggen, hij had mij bij zich bescheiden in het hotel de *Eekhoorn.* Uit de dagbladen had hij de invrijheidstelling van Louis vernomen, en tevens gehoord, hoe slecht het met uw zaken stond. Bij hem was het plan opgekomen, te herstellen wat hij jegens u misdreef, maar hij miste de kracht u onder de oogen te komen. Daarom gebruikte hij mij als tusschenpersoon, en ge begrijpt met hoeveel vreugde ik deze taak op mij nam.'

'En is mijnheer Mensing nog in de stad?' vroeg de heer Van der Weegen, nog altijd niet van zijn ontroering bekomen.

'Neen, hij is weer vertrokken, opzettelijk om te voorkomen, dat u hem zien zou.'

'Ik had hem anders graag mijn dank betuigd, want zijn houding van nu maakt zijn gedrag van voor drie jaar dubbel goed.'

Met een glans van genoegen op het gelaat nam de heer Van der Weegen de stapels bankbiljetten en wissels in zijn handen - *zijn* eigendom, en het middel om al zijn verplichtingen te voldoen en weer met eere, met opgeheven hoofd in de handelswereld op te treden. Hij scheen in eens wel tien jaar jonger geworden.

De pastoor zag met een opgeruimd gezicht toe, en ook mevrouw kreeg meer blos op de wangen en meer vuur in het oog. Louis zei niets, maar keek nu eens naar de geldwaardige papieren, dan weer naar den pastoor, als rees bij hem twijfel aan het verhaal, dat deze van de herkomst van dat geld gegeven had.

'Je bent zoo stil, Louis,' zei de geestelijke ten laatste, 'ben je niet blij, dat de firma weer met eere kan optreden en de toekomst van je zusters en jou verzekerd is?'

'O zeker, mijnheer pastoor, en wij zullen u nooit genoeg dankbaar kunnen zijn voor al wat u voor ons gedaan heeft.....'

'Niet mij komt daarvoor dank toe, en de heer Mensing heeft enkel te goeder ure een schuld afgedaan, die op hem rustte. Maar dit nu daargelaten. Ik heb je wat anders te zeggen, mijn jongen, en een heel ernstig woordje. In den laatsten tijd heb je Agnes zooveel mogelijk ontweken. Ik begreep je kiescheid en waardeerde ze; je gevoel van eer verbood je, naar de hand te dingen van een meisje dat rijk is, terwijl jij arm was. Nu is dit bezwaar uit den wreg geruimd en kan je, zonder je zelf te verlagen, in volle vrijheid om haar hand vragen. Als je wil, zal ik mij wel met het aanzoek belasten, want ik doe niet graag iets ten halve. Ik weet dat Agnes veel van je houdt; ze heeft dit in droevige dagen voldingend getoond; ik weet ook, dat jij Agnes lief hebt en dat je ouders niets liever zouden zien dan Agnes tot dochter te hebben. Je moet haar straks het goede nieuws maar eens gaan vertellen; ik ben er zeker van, dat ze er erg verheugd over zal zijn.'

***

Het was een heerlijke, zonnige dag in de maand Mei. Een talrijke volksmenigte vulde het kleine kerkgebouw, waar de zeereerwaarde heer Van Grinsven het H. Misoffer opdroeg, onder hetwelk Louis van der Weegen en Agnes Topper in den echt werden vereenigd. Welk een ontroering maakte zich van hen beiden en ook van den grijzen pastoor meester, toen de ringen gewisseld en het jawoord op eenigszins trillenden toon uitgesproken werd. Mevrouw weende van aandoening en de heer Van der Weegen had moeite de tranen terug te dwingen, die in zijn oogen opwelden. Ditmaal waren het echter enkel tranen van geluk en blijdschap. Toen de pastoor na de plechtigheden in de kerk de jonggehuwden kwam gelukwenschen, werd hij, die

tot deze gelukkige echtvereeniging zooveel had bijgedragen, met dankbetuigingen overstelpt, die hij niet kon afwijzen, al zocht hij er zich ook aan te onttrekken.

Na een eenvoudig ontbijt, waartoe alleen de familieleden en enkele goede vrienden waren uitgenoodigd, begaven de jonggetrouwden zich naar een ander vertrek om een reiskostuum aan te trekken, daar ze een huwelijksreis naar Italië zouden gaan maken. Daar aangekomen deed Louis zijn jong vrouwtje, dat er in haar keurig bruidskleed allerliefst uitzag, naast zich neerzitten en zei:

'Agnes, ik moet je wat vragen, dat mij als lood op het hart weegt.'

'Wat is het, Louis?' vroeg het jonge vrouwtje met eenige onrust in haar stem.

'Ik had het je al eerder willen vragen, maar de moed heeft er mij toe ontbroken, daar ik

vreesde, dat je het toch niet zou zeggen. Nu je echter mijn lief vrouwtje bent, kan je geen reden meer hebben de waarheid te verbloemen.'

Agnes schoof onrustig op haar stoel heen en weer, als begreep ze, waar haar man heen wilde.

'Zeg me dus, Agnes, of het waar is, dat de honderdduizend gulden, die de pastoor zei van den heer Mensing ontvangen te hebben, van u kwamen, en gij daardoor op kiesche wijze ons allen hebt willen redden en mij gelukkig maken?'

Een vurige blos overtoog het gelaat van Agnes, dat ze aan de borst van haar man verborg.

'Je hebt het geraden, Louis,' fluisterde het jonge vrouwtje, terwijl ze de oogen hield neergeslagen, als had ze zich van een groote misdaad beschuldigd.

'Mijn lief vrouwtje, mijn engel, ik zal je er slechts te meer om liefhebben.' En hij drukte een kus op het fijn gevormde voorhoofd van Agnes.

Een uur later werd aan het station een laatste afscheid genomen van familie en vrienden en nam het gelukkige paar plaats in den trein, die het naar het zonnige Zuiden voerde.

MARIA IN DE MEI, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CANTACALLI.

Huid en Kleeding,
Of
hoe men, zich moet kleeden.

En nu gaan wij over tot de beschouwing van de verhouding dezer nieuwe stoffen tot de verdamping.

Kan reeds deze kleeding den onzichtbaren huiddamp beter dan vroeger aan de buitenlucht afgeven, bij de zweetvorming gedraagt zij zich aldus: Is op de huid een neerslag van koolzuurhoudend water ontstaan, dan zullen de buisvormige draden van het patent-cellenstof-kleed dat vocht grootendeels absorbeeren of opslorpen. De tusschen de cellen gelegen warme lucht werkt mee ter verdamping, de binnenruimte tusschen de cellen wordt waterledig gemaakt en de onderlaag geeft, wat zij te veel heeft aan de tweede laag in het patentmazenhemd af, hetwelk op zijne beurt met de in zijne mazen opgesloten warme lucht werkende, de verdamping voltooit, zonder dat het lichaam van den drager onaangename gewaarwordingen behoeft te hebben,

aangezien de cellenstof betrekkelijk weinig aanrakingspunten met de huid heeft en de mazenstoffen haar nergens kan aanraken

Zoodoende worden wij onmerkbaar tot den toestand van het warmte-evenwicht terugge-

bracht wat natuurlijk niet uitsluit, dat het verschoonen op gezette tijden moet plaats hebben. Daar echter door het zweeten de beschermende luchtlagen niet in haar voordeel veranderen, is het gewenscht, door het voorzichtig openen der bovenkleeren, eene vermenging met frissche lucht te bevorderen!

DE H. FRANCISCUS VAN ASSISI EN ZIJN BRUID, DE HEILIGE ARMOEDE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRANÇOIS LAFON.

Berust het hierboven ontvouwde op physische wetten, die niemand zal tegenspreken, anderszijds hebben reeds verscheidene wetenschappelijk ontwikkelde en onpartijdige personen eene proef met deze kleeding genomen, waarna zij eenstemmig verklaard hebben, dat de praktijk aan de theorie beantwoordt.

Deze onderkleeding is warm of koel naargelang zij het zijn moet; zij onderhoudt eene aangename huidtemperatuur en herstelt het

tijdelijk verstoorde evenwicht geleidelijk, zonder onaangename gevolgen, terwijl zij kleine temperatuurverschillen opheft, zonder eene zweetuitbarsting noodig te maken.

Het staat natuurlijk ieder vrij, alleen het patent-cellenhemd te dragen, maar door afstand te doen van het mazenhemd verliest het andere minstens de helft van zijne goede eigenschappen. Wie zuinig en gezond wil zijn, raden wij dan eerder aan onder het gewone hemd het mazenhemd te dragen; maar bij gezondheidskwesties moet elke verkeerd aangebrachte spaarzaamheid verre gehouden worden.

Er werd ons verzekerd, dat èn de cellenstof, en de mazenstof uit de schoonste vlasvezels bestaan, wat dadelijk aan haren zilverglans te bespeuren is. De aanwending van zulk uitstekend materiaal waarborgt kleederen van buitengewone duurzaamheid, welke nog door de weefmanier verhoogd wordt. Niet meer dan eene maas tegelijk kan losgaan, een verdere opening is onmogelijk. Het herstellen gaat zeer gemakkelijk en het wasschen eveneens.

Deze kleederen laten zich wasschen als alle ander linnengoed; mangelen voor het strijken is zeer aan te bevelen, maar het stijven is voor deze stoffen overbodig en nadeelig. Na iedere wassching worden deze linnen stoffen helderder.

Wij vermeldden reeds, dat deze stoffen, ondanks hare zachtheid, de huid door eene zachte prikkeling aangenaam opwekken, waardoor hare werkzaamheid en reinheid bevorderd wordt. Deze werking ligt in den aard der vlasvezel en wordt bij geen andere vezel zoo aangetroffen.

Het is te hopen, dat het linnensysteem zooals hier wordt beschreven, algemeen ingang vindt, en om dat te bewerkstelligen, heeft de firma Schönherr & Co., patentvlaswerkerij te Keulen, hare prijzen zóo gesteld, dat ieder van haar fabrikaat kan profiteeren, zoowel de kleine burger als de aanzienlijke; zoo behoort het ook, want iedereen heeft gezondheid noodig.

Door het ontbreken van alle vetgehalte in linnen stoffen vatten zij veel eerder water dan wol en katoen, die in de tobbe dan ook veel langer boven drijven. De linnens, waarbij de wateropneming sterker is dan bij wol en in één geval - wel te verstaan in het wijdmazige weefsel, dus bij evenredig minder vezelstof - ten minste even groot als bij katoen, worden in de helft minder tijd in de lucht droog. Een ieder neme de proef zelf en hij wordt aanhanger van het linnensysteem.

Zonder aarzelen kan men zelfs in den winter beginnen met het dragen van dit ondergoed. Verwisselt men het in het voorjaar, dan bevordert men het best het afwennen van de tegenwoordige, meestal te warme wollen kleeding, door eerst een onderhemd van de Patent-Zellenstof te dragen onder het wollen hemd.

Voor het practisch gebruik dezer onderkleeding nog deze wenk; men drage geregeld twee stel tegen elkaar en elken morgen verwisselt men van lijfgoed. Wie die twee stellen samen acht dagen gedragen heeft, zal nog niet den minsten huidgeur daarin opmerken, terwijl hij elken morgen het verfrisschende gevoel van deze onderkleeding willende hebben, deze twee stel nooit langer moet dragen, om dan gewasschen te worden. Het wasschen zal dan ook wel de helft minder tijd kosten, dan de wasch van gekleurde tricotgoederen, echte vergaderplaatsen van allerlei organisch- en anorganisch vuil!

In den nacht behoeven wij buiten een bed geene bijzondere verwarmingsmiddelen; wel is waar daalt de lichaamstemperatuur dan iets en wordt de naar den hals opstijgende warme luchtstroom gestaakt, maar het beddegoed, waarmede wij ons omwikkelen, is een slechte warmtegeleider. In gezonden toestand behoeven wij dus

des nachts niet die voorzichtigheid in acht te nemen, die overdag in veel gevallen noodig is. Daarom bevelen wij enkel het dragen van een zuiver linnen nachthemd aan, van grove, poreuze constructie.

Wil iemand zich overtuigen dat linnen niet koud maakt, hij neme de proef met linnen kousen. Op de plaats, waar het bloed uit het hart het laatste aankomt, zou die koudmakende invloed het eerst gevoeld moeten worden; doch men zal zich verwonderen, hoe weldadig deze kousen des zomers op de voeten werken en hoe zindelijk zij die houden. Het is trouwens een sterk bewijs, dat soldaten zich bij het marcheeren met voorliefde van linnen voetlappen bedienen. Deze kousen rieken nooit, zijn gemakkelijk te reinigen en behoeven zelden of nooit gestopt te worden, mits ook twee paren tegen elkaar niet langer dan eene week gedragen worden.

Tot aanbeveling van het linnensysteem dient vooral, dat het materiaal slechts in natuurkleur gebruikt wordt, zoodat er geen sprake is van afgeven, bloedvergiftiging enz. enz.

De klacht werd wel eens gehoord, dat in linnen kousen de voeten koud waren, maar toen de wollen kousen aangetrokken werden, bleven de voeten koud. Ook werd de proef genomen door aan den eenen voet een linnenaan den anderen voet een wollen kous te trekken en ook hier volgde dat beide voeten òf te gelijk koud òf warm waren Dikwijls is echter de schuld aan het schoeisel te wijten, waarvan een eerste vereischte is, dat er ruimte tusschen leer en kous bestaat en vrije beweging voor den teen. De tegenwoordig bijna vergeten ruime, hooge manslaarzen waren een uitstekend schoeisel. In de meeste legers heeft men ze dan ook behouden.

Simplex sigillum veri!

Eenvoud is het kenmerk van het ware!

Wij vleien ons met de hoop dat aan hetgeen wij hier schreven geen bewijskracht ontbreekt, en behoeven ons niet met van andere zijden aanbevolen systemen bezig te houden.

De firma Schönherr & Co geeft ons den waarborg, dat zij alle kleinigheden nauwkeurig heeft onderzocht en nog eens onderzocht en practisch toegepast voor en aleer zij deze zaak aan het licht bracht.

Door Pastoor Kneipp en zijne volgelingen werd vroeger, toen deze ventilatiestof nog niet bekend was, het gewone grove linnen aan hunne patiënten aanbevolen; doch sinds men zich van de uitmuntende eigenschappen van dit fabricaat, ook vooral door hare duurzaamheid na herhaald wasschen, overtuigd heeft, geven zij aan deze stof de voorkeur, daar door het snelle opslorpen van vocht of zweet het kouvatten wordt voorkomen.

Dr. Bergmann, te Kleef, die een van de voornaamste en belangrijkste watergeneeskundige inrichtingen heeft, welke hoofdzakelijk door Nederlanders bezocht wordt en die in ons land beroemd is door vele genezingen, beveelt dit goed uitsluitend aan. Vraagt men zijn patiënten, die vroeger in de wol zaten en nu hier te lande de mazenstof dragen, ze zijn het allen eens, dat er juist in ons vochtig klimaat geene betere onderkleeding bestaat.

Artsen en allen, die belang stellen in en belang hebben bij de gezondheid van het opkomend geslacht, worden ernstig uitgenoodigd eene proef te nemen. Mannen en vrouwen, knapen en meisjes, allen, tot wie eene natuurlijke levenswijze een woordje te spreken heeft, hopen wij eenmaal geschaard te zien in de rijen der aanhangers van het hier beschreven linnensysteem.

En hiermede gelooven wij den lezers de noodige stof tot nadenken gegeven te hebben, dat ook ieder er voordeel van trekke. Er zijn reeds duizenden personen, vooral uit den gegoeden stand, die geheel van het woldragen zijn teruggekomen, om reden zij tot het inzicht kwamen, dat grootere of kleinere kwalen door wol dragen niet werden genezen, maar veeleer erger werden.

Er dient meer helderheid te komen in de heerschende begrippen op 't gebied van kleeding en de wetenschap kan niet genoeg hare stem hierover laten hooren. Het doel van dit schrijven is enkel om daartoe ook het onze bij te dragen; dwalen wij, men overtuige ons, en als eerlijk man buigen wij gaarne voor de waarheid.

Haarlem, April '93.
TH. F.B.

Bij de Platen.

Meibloemen. -

Het is Mei, en alom ontluiken weer de bloemen; overal fleuren en geuren ze ons tegen, aan de groene heg de zoet riekende Meidoorn, in de wei de blanke madeliefjes met het gouden hart en de stralende boterbloempjes, in het bosch de fijngekleurde sneeuwklokjes, de fluweelige viooltjes en de hagelwitte lelietjes van dalen. Al is het voorjaar nog zoo guur geweest, er zijn maar een paar mooi[e] dagen noodig om tegen de lieve Mei alles in bloei te zetten. Waar komen ze opeens alle van daan? zou men zeggen.

Op die vraag geeft de teekenaar onzer voorplaat een geestig en dichterlijk antwoord. Een engeltje uit den hemel komt met een rijken schat van gebloemte op aarde neergedaald, om zijn kleurigen en geurigen last met volle handen links en rechts uit te strooien. Met een rijk gevulden bloemkorf op het hoofd en een schoot vol gebloemte komt de kleine gewiekte hemelbode neergefladderd tusschen een vogel en een vlinder, die juichen bij zijn komst. Tegen Mei moeten er bloemen op aarde zijn om de harten der menschen te verheugen en hun te herinneren dat de Vader in den hemel, van wien ons alle goede gaven komen, nog leeft, - bloemen ook om de beeltenis te sieren der zoete Moedermaagd, aan wie de mooiste maand van het jaar is gewijd.

Maria in de Mei. -

Deze titel mag ongetwijfeld met volle recht gegeven worden aan het bevallige en tegelijk treffende tafereel op de vierde bladzijde van dit nummer dat bij het eerste gezicht de oude Italiaansche school, verraadt. Niet de streng mystieke school van Fra Angelico, maar die welke zachtjes aan den overgang vormde tot de later zoo ontaarde Renaissance. De vrome monnik van Fiesole leefde als het ware niet op aarde, zijn gestadig verkeer was met de hemelingen en zijn schilderijen zijn dan ook meer bovennatuurlijke visioenen, dan wel voorstellingen der werkelijkheid. De school, waartoe onze schilder behoort, is minder vergeestelijkt; zij vermeit zich in het mooie hier beneden, zij heeft oog voor de natuur en voelt behoefte die binnen de wereld harer idealen te trekken. Zij vergaapt zich evenwel nog niet aan het uiterlijke en zinnelijke, zooals de latere meesters der Renaissance, die door het nastreven van de hoogste volmaaktheid in den vorm op het voorbeeld der antieken, ten slotte de

christelijke uitdrukking geheel vergaten, in die mate dat Michel Angelo eenmaal een kruisdragenden Christus kon beitelen, die sprekend op een Apollo geleek.

Op ons tafereel is de natuur nog geheel ondergeschikt aan den godsdienstigen zin. Cantacalli schildert ons een Moedermaagd met het goddelijk kind op den schoot, met al de natuurlijke lieftalligheid en beminnelijkheid, die het onderwerp meebrengt en die het hem mogelijk is daarin te leggen. Maar het is duidelijk dat toch niet de uiterlijke bevalligheid, maar de geestelijke schoonheid der Madonna hem als het hoogste voor den geest heeft gezweefd. Hij plaatste zijn Maria in een fijn, lieflijk lentelandschap en gaf het kindje Jesus een lammetje naast zich om mee te spelen. Hij versmaadt de natuur niet, zooals zijn groote hoog-mystieke voorgangers, maar hij gaat er ook niet in op, zooals de latere meesters: de natuur dient hem als hulpmiddel tot uitdrukking van christelijke symboliek. Hij acht haar waardig tot de voorstelling van het heilige, mits zij daartoe eerst gereinigd en geadeld zij, en daarom trekt hij haar als een kleed van vrome christelijke stemming aan dat ons bij de beschouwing van zijn aanminnig tafereel onmiddellijk treft.

De H. Franciscus van assisi en zijn bruid, de heilige armoede. -

Is het niet of wij een schilderij van de boven bedoelde oude school voor ons hebben, wanneer wij dit moderne kunstwerk beschouwen, dat een sieraad uitmaakte van den Parijschen Salon in 1891? Blijkbaar heeft de Fransche kunstenaar zich de middeleeuwsche Italiaansche meesters tot voorbeeld gekozen. En kon hij wel beter doen, nu hij zich eenmaal tot taak had gesteld, een

onderwerp te behandelen, dat alleen naar hun geest opgevat tot zijn recht kan komen?

Hij wilde ons den Serafijnschen vader Franciscus voorstellen op het oogenblik dat hem zijn uitverkoren, van den hemel afgebeden bruid, de heilige armoede verschijnt en hij haar met uitgebreide armen als zijn beminde begroet.

Ongetwijfeld heeft Giotto op zijn beroemde fresco's in de basiliek van Assisi dat onderwerp onvergelijkelijk verhevener behandeld. Wie ooit dat eerwaardige heiligdom bezocht, herinnert zich het onbeschrijfelijk treffend tafereel, dat overigens door afbeeldingen algemeen bekend is. Wij zien daar den verrezen Christus staan met die schitterende kalmte, welke, gedurende de laatste veertig dagen Zijner omwandeling op aarde, van Zijn goddelijk aanschijn straalde. Hij biedt den nederigen Franciscus de hand van een jonge dochter en Franciscus steekt haar den trouwring aan den vinger als onderpand van een eeuwig verbond. Deze schoone bruid is met rozen en lichtstralen gekroond, liefelijk stralen haar oogen, terwijl een bekoorlijk lachje om haar lippen speelt; maar haar kleed is grof en gelapt, en er vloeit bloed uit haar doorwonde voeten; zij wandelt op een ruw en moeilijk pad, met doornen en scherpe steenen bezaaid. De kinderen der wereld beleedigen haar, werpen haar met steenen, slingeren haar scheldwoorden naar het hoofd en overladen haar met verwenschingen en slagen. Het is de heilige, christelijke armoede. De koren der Engelen springen op van vreugde en buigen zich in diepe vereering voor deze geheimvolle vereeniging. Een engel der gerechtigheid drijft de gierigaards uiteen en die ontaarde kloosterlingen, die met welgevallen hun geldzakken liefkoozen, terwijl een engel der barmhartigheid den jongen rijken man, die zijn goederen aan de arme; uitdeelt, het zoet geluk der armoede binnenleidt. Boven geheel die heilige en vrede ademende schildering zweven de engelen der offeranden, die God de huizen, de kleederen en rijkdommen aanbieden, waarvan uit liefde tot Hem afstand gedaan is.

Wij zeggen nog eens, deze voorstelling is oneindig verhevener dan die van onzen modernen schilder. Zij is in den streng mystieken geest, die vooral aan een kerkschildering voegt. Maar de Fransche kunstenaar leverde geen fresco voor een kerk; hij gaf een gewone schilderij, en hem was dus een vrijere opvatting geoorloofd, waarbij aan de natuur een ruimer spel werd gelaten. Zijn tafereel wint daardoor ontegensprekelijk aan bevalligheid en beantwoordt tevens op treffende wijze aan Franciscus' aandoenlijke liefde tot al het geschapene.

Wij zien den heilige geknield te midden van een bloeiend landschap met een stad op den achtergrond, waarin wij Assisi meenen te herkennen. Vóór hem staat zijn uitverkoren bruid, de heilige armoede, die hem verschijnt met haar twee gezellinnen, de nederigheid en de kuischheid. Met minzamen glimlach treedt zij op den heilige toe, die de armen uitbreidt om haar te omhelzen.

Mgr. Kohn, de nieuwe prins-aartsbisschop van Olmütz. -

Op den aartsbisschoppelijken zetel van Olmütz, het Moravische Rome, zetelden tot dusver 61 bisschoppen, onder welke negen kardinalen, en de dragers dezer waardigheid waren sedert eeuwen bijna uitsluitend afstammelingen van hoog aristocratische geslachten.

Een schitterende glans straalt van den herderlijken zetel van Olmütz af. De opvolgers van den apostel der Slaven, den H. Methodius, voeren den titel van prins-aartsbisschop; zij genieten het vruchtgebruik van een reusachtig grondbezit; hun residentie te Olmütz en de historisch beroemde Kremsier zijn van buitengewone pracht. Behalve de oude geslachten Schwarzenberg en Esterhazy bezitten zij het recht, een gewapende eerewacht te houden.

Elk der domheeren bezit zijn eigen paleis en het kapittel heeft het recht, uit zijn midden den prins-aartsbisschop te kiezen. Tot domheeren werden alleen adellijken gekozen, en het kapittel beschouwde het als een privilege, enkel door adellijken te worden aangevuld. Onder den minister Stremayr werd evenwel met toestemming der pauselijke curie een soort van compromis gesloten, waardoor ook voor het burgerlijke element het verkrijgen van één of meer zetels als domheeren werd opengesteld. Het gevolg hiervan is, dat het tegenwoordige kapittel uit negen adellijke en acht burgerlijke capitularissen is samengesteld.

MGR. KOHN, PRINS AARTSBISSCHOP VAN OLMÜTZ.

Men hield het bij de verkiezing van een opvolger voor den onlangs overleden kardinaal landgraaf Fürstenberg voor zoo goed als zeker, dat weer een adellijke zou gekozen worden, om den vacanten bisschoppelijken zetel van Olmütz in te nemen. Zooveel te grooter was dan ook de verrassing, toen de keuze op een burgerlijke viel, op twee na den jongsten der domheeren, aan wiens verkiezing, behalve eenige weinige ingewijden, niemand gedacht had, en wel allerminst de tot deze hooge waardigheid gekozene zelf.

Toen in tegenwoordigheid van den keizerlijken verkiezingscommissaris, den minister van onderwijs, vrijheer Von Gautsch, van den kansel en aan de kerkdeur in

de Latijnsche, Boheemsche en Duitsche taal dr. Theodoor Kohn als prinsaartsbisschop van Olmütz werd geproclameerd, verwekte deze mededeeling verwondering en vreugde, vooral in de Czechische kringen, voor wie de pasgekozen kerkvoogd steeds veel sympathie had betuigd.

Dr. Theodoor Kohn werd in het jaar 1845 in het bergdorp Brzegnitz in de Moravische Sudeten geboren. Zijn oorspronkelijk Israëlitische grootvader trad tot het Christendom over, terwijl zijn moeder van een katholieke familie afstamt. Zijn ouders, heel kleine burgermenschen, die nog in leven zijn, wilden hun zoon landbouwer laten worden, maar zwichtten ten laatste voor den wensch van den knaap en lieten hem den geestelijken stand omhelzen.

Toen de prins-aartsbisschop Fürstenberg hem in 1870 de H. Priesterwijding schonk, zal bij zeker niet vermoed hebben, dat hij in den jongen, bescheiden geestelijke zijn opvolger wijdde. Slechts een jaar was hij als kapelaan met zielzorg belast, om daarna verschillende waardigheden te bekleeden, dank de bescherming van den aartsbisschop, die den ijverigen, bekwamen en in de godgeleerde wetenschap grondig onderlegden priester, die ook als schrijver over het kerkelijk recht naam gemaakt had, als ceremoniarius in zijn onmiddellijke nabijheid wilde hebben.

Daarna onderwees hij als professor aan de godgeleerde faculteit te Olmütz, werd vervolgens raadsheerin het consistorie, pauselijk eerekamerheer, kanselier van het consistorie en secretaris van den prins-aartsbisschop. In het jaar 1887 werd hij door het kapittel tot kanunnik gekozen en verwierf zich als bestuurder der zaken van het diocees de achting der geestelijkheid.

Na zijn verkiezing verklaarde hij aan den keizerlijken verkiezingscommissaris, ook als aartsbisschop met dezelfde soberheid te zullen blijven leven als vroeger en de opbrengst zijner goederen tot goede werken te zullen gebruiken.

Den dag na zijn verkiezing stapte een oud, bescheiden gekleed paar uit een coupé derde klas en zette den voet op het perron. Nauwelijks hadden beide oudjes dit gedaan, of een geestelijk heer snelde op hen toe en sloot ze in zijn armen. Het was de nieuwe prins-aartsbisschop van Olmütz, die zijn ouders ontving en hen als dierbare gasten naar zijn paleis voerde.

De verloving van den erfgroothertog van luxemburg. -

Al zijn Nederland en Luxemburg indertijd slechts door een personeele unie verbonden geweest en al is, met het overlijden van Z.M. koning Willem III, ook die band weggevallen, toch blijven wij steeds belang stellen in hetgeen in het kleine, door België en Duitschland ingesloten landje voorvalt.

Met genoegen zullen dan ook onze lezers, al is het niet voor de eerste maal, het portret aanschouwen van den erfgroothertog Willem van Luxemburg, zoon van groothertog Adolf van Luxemburg, en daarnaast dat zijner verloofde, prinses Maria Anna van Braganza.

Deze jonge prinses, die den 13 Juli 1861 op het kasteel Bronnbach bij Wertheim aan den Ma in geboren werd, is een dochter van wijlen den onttroonden koning van Portugal, dom Miguel en prinses Adelheide van Löwenstein-Wertheim-Rosenstein. Deze laatste is de zuster van den prins van Löwenstein, het hoofd van een der meest aristocratische familiën uit Beieren en levenslang commissaris der katholieke vergaderingen in Duitschland.

Van de dochters van den infant dom Miguel is Maria de las Neves verloofd met den infant don Alfonso, broeder van den infant don Carlos, hertog van Madrid, die zich als troonpretendent Karel VII, koning van Spanje, noemt. Maria Theresia is de echtgenoote van aartshertog Karel Lodewijk, broeder van keizer Frans Josef, en zijn vermoedelijke erfgenaam

van den Oostenrijk-Hongaarschen troon. Maria Josepha is gehuwd met hertog Karel Theodoor van Beieren, een der beroemdste oogheelkundigen ter wereld, die bij de Tegernsee een kliniek in de ophthalmie (oogheelkunde) heeft opgericht, waar hij, door zijn gade ter zij gestaan, een groot aantal zieken ter liefde Gods behandelt.

Hieruit blijkt, dat de toekomstige groothertogin van Luxemburg met de voornaamste dynastieën van Europa vermaagschapt is.

De bruidegom van prinses Maria Anna, de op den 22n April 1853 te Biebrich geboren erfgroothertog Willem, is de zoon van den voormaligen hertog Adolf van Nassau, nu groothertog van Luxemburg, en de groothertogin Adelheide uit het huis Anhalt. Totdat zijn vader door het overlijden van onzen koning op den Luxemburgschen troon geroepen werd, heeft prins Willem in het Oostenrijksche leger gediend.

In Luxemburg is de vreugde over het voorgenomen huwelijk van den troonopvolger met de Portugeesche prinses algemeen. Velen toch waren beducht, dat de bruid een prinses van Pruisischen oorsprong zou zijn, en dan had zij nooit de harten harer toekomstige onderdanen, die tegen al wat uit Pruisen komt een instinctmatigen afkeer hebben, kunnen winnen.

Een tweede reden van blijdschap is, dat de toekomstige vorstin het geloof van haar volk deelt. Prinses Anna Maria is vurig katholiek en gesproten uit een familie, hij wie de katholieke tradities altijd heilig waren en te gelijk met het blazoen van het eene geslacht aan het andere werden overgeleverd Het is aan geen twijfel onderhevig, of het huwelijk zal gesloten worden onder voor waarde, dat de kinderen in den katholieken godsdienst worden opgevoed, zoodat in verloop van tijd de kwetsende onbillijkheid zal worden weggenomen, dat een geheel katholiek volk door een protestantsch vorst wordt geregeerd. Dit huwelijk, dat zoozeer met de wenschen van het Luxemburgsche volk strookt, zal voor den troon der Nassau's een hechter stut zijn dan welk familie- of volkenverdrag ook. Bovendien is de onafhankelijkheid van het land door dit huwelijk beter gewaarborgd, dan wanneer de toekomstige groothertogin tot een der regeerende huizen van Europa had behoord.

Wij wenschen het groothertogdom en zijn vorstenhuis veel heil!

Wetenswaardig Allerlei.

De eerste postzegels op het vasteland. -

Het eerste land, dat op het Europeesche vasteland het voorbeeld van Engeland in het frankeeren van brieven door middel van postzegels volgde, was Zwitserland en vóór alle overige het kanton Zürich. Dit kanton gaf zijn eerste postzegels uit in de eerste dagen van Mei 1843, en wel een postzegel van vier centimes voor brieven in de stad en van zes centimes voor onverschillig welke plaats in het kanton. In October 1843 voerde het kanton Genève, in Juli 1845 het kanton Bern de postzegels in. Hierop volgden betrekkelijk spoedig de andere kantons en de overige staten van het Europeesche vasteland.

DE ERFGROOTHERTOG VAN LUXEMBURG EN ZIJN VERLOOFDE PRINSES MARIA ANNA VAN BRAGANZA.

De kracht van het water. -

Een merkwaardig en afdoend bewijs van de kracht van het water werd onlangs in een der oostelijke steden van de Vereenigde Staten geleverd. Men kwam daar tot een weddenschap over de bewering, dat ook de sterkste man het niet zou kunnen uithouden, zich een quart (omtrent 1⅛ liter) water druppelsgewijze van een hoogte van omtrent een meter op de hand te laten vallen.

Een sterkgespierde kerel nam de weddenschap aan, in de meening, dat zoo'n goede liter water voor hem enkel een kleinigheid was, maar nadat 500 druppels zooveel mogelijk op dezelfde plaats op zijn hand waren neergekomen, trok hij deze terug met de verklaring, dat hij er meer dan genoeg van had. Elke droppel scheen hom bijna de hand te verpletteren, waarin zich een omvangrijke blaar gevormd had.

Amerikaansche uitvindsters. -

De Amerikaansche patentcommissie is zoo galant geweest, eens de lijst op te maken van de Amerikaansche dames, die van het jaar 1790 tot Juli 1888 in de Vereenigde Staten een patent hebben genomen op de een of andere uitvinding en daardoor zich

verdienstelijk hebben gemaakt voor het menschelijk geslacht in het algemeen en bijgedragen tot de glorie van het schoone geslacht in het bijzonder.

Ongetwijfeld zal het onze lezeressen belang inboezemen te vernemen wat haar Amerikaansche zusteren gedurende dat tijdsverloop in den wedstrijd met de heeren der schepping op het gebied van uitvindingen hebben geleverd. De lijst bevat niet minder dan 2500 namen. Van het jaar 1790 tot 1809 kwam van den vindingrijken geest der vrouwen niets bijzonders aan den dag. De eerste officieel vermelde uitvindster is zekere miss Mary Kies, die in het laatstgenoemde jaar een patent nam op een weefsel uit stroo en zijde. In het jaar 1815 nam Mary Brush een patent op een nieuw corset en in 1890 verscheen Sophia Moher met iets heel origineels in *Cremor Tartari.* Tot het jaar 1858 is het aantal dames-uitvindsters tamelijk klein en men kan ook niet zeggen dat zij door het uitvinden van bijzonder nuttige artikelen uitblonken. Van 1819 tot 1858 hebben vrouwen laten patenteeren: een lavendelbalsem, een hoofddeksel voor vrouwen, een botermachine, een schommelstoelwaaier, een kindersleê en nog enkele corsetten. In het jaar 1863 werden niet minder dan 25 patenten genomen, waaronder vijf voor nieuwe corsetten, een voor een friseermachine, een voor een strijkijzer en een voor een soort rijslobkousen voor dames. In het jaar 1846 vinden wij al 46 patenten en in de volgende jaren neemt het getal toe, tot in 1888 het getal 88 bereikt wordt.

Bij den aanvang dezer beweging bepaalden de vrouwen zich tot verbeteringen in huishoudelijke artikelen of middelen tot verfraaiing van het lichaam; maar in de laatste jaren hebben zij moedig het veld betreden, dat de mannen tot dusver als hun uitsluitend gebied beschouwden Door dames werden namelijk patenten genomen op een reddingstoestel bij brandgevaar, een machine tot het dorschen van maïs, verwarming van spoorwegwaggons, koppeling van waggons, vonkendoovers, houtplaveisel, waggons, papieren walsen, thermometers met waarschuwing tegen brand, kacheldeursluiting, zaagvijlen, krantenhouders enz.

[Nummer 44]

Vrede.
Oorspronkelijke novelle van
Louise Stratenus.

Hoe terecht ook het oude Helvetië om zijn natuurschoon geroemd moge worden, er zijn weinig landen waar de op uitstapjes beluste tourist zoo dikwijls veroordeeld wordt dag aan dag tevergeefs op goed weder te hopen en zijn wandeltochtjes tot eene gunstige gelegenheid uit te stellen. Onder dergelijke omstandigheden zag het er vooral droefgeestig uit in het anders zoo aangename hôtel Belle-vue, aan het Thuner-meer, waar de eetzaal een heel eindweegs verder dan het logement zelf, in den tuin daarvan is gelegen, en bij zwaren regen of onweersbuien een omnibus voorkomt, ten einde de gasten naar tafel te brengen.

MOSETTO, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. VON BLAAS.

Het weder had dien ganschen dag niet opgehouden tot zelfs den moedigsten reizigers huisarrest op te leggen, maar tegen den avond begonnen de wolken langzamerhand te verdwijnen, en het was met een zucht van verademing dat men na afloop van het souper naar buiten trad, ten einde nog wat van de lucht te genieten. Heel de wereld scheen slechts één bloembed, zoo heerlijk en rijk waren de geuren, die daaruit opstegen; de groote varens waren als met diamanten overstrooid; aan ieder boomblad hingen droppelen, waaraan de laatste zonnestralen de fraaiste kleuren verleenden; het was alles gloed, schoonheid en vrede in de natuur, en reeds zag men verscheidene groepjes bij elkander staan om plannen voor den volgenden dag te maken, toen een welbekend gefluit zich

deed vernemen, en aller nieuwsgierigheid gaande werd gemaakt door de aankomst van den trein.

Want dat was steeds eene groote gebeurtenis in het leven der logeergasten. Ofschoon men, beleefdheidshalve, den schijn aannam ternauwernood acht te slaan op degenen die aldaar afstapten, om één of meer dagen hetzelfde leven te deelen, men rustte niet aleer men hunne gelaatstrekken in zich opgenomen had en van den eigenaar van het hotel hun naam en nationaliteit had gehoord.

Toen dan ook ditmaal de trein zijne komst had aangekondigd, haastte men zich de tafeltjes in beslag te nemen die het dichtst stonden aan den weg, dien de nieuwe reizigers volgen moesten, om het logement te bereiken, en weldra zag men een twintigtal personen naderen, waaronder terstond vier of vijf Engelschen herkend werden.

De overigen hadden voor het meerendeel niets bijzonders over zich. Eene weduwe met twee dochters, met vrij onbeduidend uiterlijk; een Pruisisch officier, die de Zwitsersche badplaatsen afreisde in de hoop den een of anderen dag eene rijke erfgenaam te ontmoeten, die zich door zijne hoog opgedraaide knevels en snoeverijen zou laten overhalen, hem als ideaal der stervelingen te beschouwen, wat, het zij ter eere der erfgenamen gezegd, sedert tien jaren van geduldige pogingen nog nimmer gelukt was. Verder eenige touristen, wien het aan te zien was dat zij zich voor het eerst in den vreemde bevonden, en die bevreesd waren niet genoeg van al het schoone dat hen omringde te genieten. Kortom de logeergasten, die zich heel den middag op deze ééne verstrooiing hadden verheugd, gevoelden zich reeds een weinig teleurgesteld, niet het een of ander jonge paar ontdekt te hebben, dat bijzonder hunne aandacht trok, toen een hunner uitriep:

‘Maar dat is nog niet alles, daar komen nog drie vreemdelingen aan.’

Op eenigen afstand van hunne tochtgenooten, naderden inderdaad drie hoeren. Een grijsaard van hooge gestalte, met een trotsch, krijgshaftig voorkomen, en twee jongelieden, die veel in uiterlijk verschilden. De een was klein en blond als een schildknaap uit vroegere eeuwen; men zou hem aangezien hebben voor een knaap, indien niet een fijn kneveltje zijn lachenden mond overschaduwd had. Hij scheen een toonbeeld van levenslust en vroolijkheid. Zijn metgezel daarentegen was lang en slank en zijn bleek en somber gelaat was omlijst door zwart golvend haar, dat hij van tijd tot tijd met zenuwachtige beweging achterover wierp, wanneer de avondkoelte het in zijn gelaat joeg.

Een bediende in donker livrei volgde hen met drie kleine, uiterst rijke valiezen.

Hunne verschijning maakte weldra het onderwerp van aller gesprekken uit. Het kon niet anders of de grijsaard was een generaal, uit Franschen of Oostenrijkschen dienst, die zijne vrouw verloren had en nu met zijne zoons eene reis maakte. In zijn jeugd moest hij het evenbeeld geweest zijn van den donkeren jongeling en diens broeder geleek zeker als twee druppels water op de overleden moeder.

Een kwartier lang verdiepte men zich in dergelijke gissingen, en daarop toog een der nieuwsgierigsten op inlichtingen uit, welke hij beloofde zoo gauw mogelijk te komen overbrengen. De logementhouder moest thans ongetwijfeld reeds hunne namen weten.

Deze, een hoogst beschaafd man, die vroeger officier in Duitschland was geweest, doch wegens inmenging in de politiek onverwacht zijn ontslag had verkregen, stond als gewoonlijk tegen den muur zijner woning, dicht bij de voordeur geleund. Hij liet

den droefgeestigen blik zijner donkerblauwe oogen over het landschap glijden, blijkbaar zonder iets anders te zien dan de zonnige beelden uit het verleden, dat nooit tot hem zou wederkeeren. In al de jaren welke hij hier op deze schilderachtige plek had doorgebracht, was het hem onmogelijk geweest het vaderland te vergeten.

'Is er iets van uw dienst, mijnheer?' vroeg hij, den hoed afnemende, zoodra hij gewaar werd dat zijn gast op hem toetrad.

'O! mijn waarde, het geldt hier niets anders dan het bevredigen onzer nieuwsgierigheid. Wij zagen daar straks de nieuwe touristen aankomen.'

De heer Müller glimlachte

'En gij zoudt hunne namen willen weten?'

'O! niet van allen. Het is een vrij onbeduidend troepje, van avond. Maar dien van den generaal.'

De eigenaar van het logement keek hem verbaasd aan.

'Er is geen generaal bij,' verklaarde hij.

'Wel zeker, mijnheer Müller, wees niet zoo geheimzinnig; morgen lezen wij hunne namen immers toch in het nieuwsbladje. Ik bedoel dien forschgebouwden grijsaard, met de borstelige wenkbrauwen.'

'Die twee jongelieden bij zich heeft en een knecht?'

'Juist. Gij ziet wel dat ik gelijk heb.'

'Dat hij hier is aangekomen, ja; maar voor zoover ik weet heeft hij nooit tot eenig leger behoord. Hij komt uit Engeland; ik denk dat hij een Spanjaard is gelijk zijn naam aangeeft, de hertog de Vicosa.'

'Een hertog? Nu dan mag men er allicht uitzien als een opperbevelhebber. En zijn zoons, wat voeren zij uit?'

'Dat heb ik hem niet gevraagd,' klonk het niet zonder eenige spotternij. 'Wie gij echter bedoelt zijn geen zoons van den hertog.'

'Niet?' riep de vreemdeling teleurgesteld. 'Wij meenden reeds zulk een familietrek tusschen hem en den donkeren jongeling te ontdekken.'

'Ik geloof toch niet dat zij bloedverwanten zijn, want beiden noemen hem "hertog." Waarschijnlijk zijn het de zoons van twee zijner vrienden, die hij zal hebben uitgenoodigd hem te vergezellen om een aanspraak op reis te hebben.'

'Zijn hunne namen u bekend?'

'Ja, de kleinste der twee heet Hector de Tracy, de andere Louis de Vermandois.'

'Het is zonderling, maar het komt mij voor dien laatsten naam meer gehoord te hebben.'

'Dat kan wel zijn, mijnheer.'

'En hebt gij volstrekt niet getracht iets naders te weten te komen?'

De Duitscher wierp zijn nieuwsgierigen gast een half spottenden, half weemoedigen blik toe.

'Het spijt mij,' gaf hij ten antwoord, 'dat ik u niet nader kan inlichten, maar mijne taak moet zich bepalen tot het bedenken der beste middelen om het den reizigers hier zoo aangenaam mogelijk te maken; hun geschiedenis te willen doorgronden voegt mij niet. Hun verleden behoort alleen hun zelven toe en ik twijfel niet of dat van den hertog is even eervol geweest als de toekomst zijner jonge metgezellen zal zijn. Zoo gij iets meer wilt vernemen zult gij kennis met hen moeten maken.'

'Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Zij zien er ongenaakbaar trotsch uit.'

En inderdaad, in weerwil van alle pogingen tot toenadering, bleven de drie touristen ook de volgende dagen uitsluitend bij elkander, met onberispelijke doch koele

beleefdheid de enkele opmerkingen beantwoordende, welke de overige logeergasten tot hen richtten.

Een enkel wezen scheen uitzondering te maken op den algemeenen regel, dien zij zich voorgeschreven hadden. Het was een vijftienjarige knaap, die bij goed weder zijn dagen buiten doorbracht, uitgestrekt in een aan boomtakken bevestigde hangmat. Van tijd tot tijd poogde hij met de uitgeteerde, bloedlooze hand, gedurende een kwartier een boek te ondersteunen, en las hij voort, totdat zelfs deze inspanning hem te groot was, en hij de bladzijde weder dicht liet vallen, om de oogen te sluiten en daar onbewegelijk neer te liggen, als ware hij reeds een doode geweest. Zijn ingezonken gelaat behield nog altijd eene groote schoonheid van trekken en de groote, grijze oogen schitterden van een zonderling vuur, zoo dikwijls iets hem belangstelling inboezemde.

Reeds den dag na zijne aankomst had Louis de Vermandois hem opgemerkt. Hij wachtte echter op een oogenblik dat hij alleen zou zijn om den zieke te naderen, en vond deze gelegenheid eerst tegen het etensuur, terwijl zijne reisgenooten bezig waren zich te kleeden. Hij zelf had zich opzettelijk daarmede gehaast en trad naar buiten op den knaap toe, dien hij juist weder een boek zag dichtslaan.

‘Bevalt het lezen u niet?’ vroeg hij, zich medelijdend over hem heenbuigende.

Het kind wierp hem dien doordringenden blik toe, waarmede kranken hunne omgeving schijnen te doorboren, en antwoordde toen vriendelijk:

‘Ik ken geen grooter genoegen, maar het kost mij zooveel moeite een boek vast te houden.’

‘En hebt gij niemand om u voor te lezen?’

‘O ja! mijne zuster doet dat des avonds op mijne kamer, en zij zou het ook gaarne overdag doen, maar ik wil dat niet; als het mooi weder is, bid en smeek ik zoolang totdat zij uitstapjes in den om trek maakt met hare kennissen, dat is zooveel beter voor haar gezondheid dan mij hier altijd te zien lijden. Als zij heengaat doet zij haar best mij de tranen te verbergen, die in hare oogen staan. Zij gaat alleen om mij niet te doen denken, dat ik gevaarlijk ziek ben, dat weet ik wel, ofschoon zij het nooit gezegd heeft; maar ik laat haar begaan, omdat zij anders onder mijne verpleging bezwijken zou.’

‘Zijt gij hier dan alleen te zamen?’

‘Neen, mijnheer. Onze voogd vergezelt ons en eene oude gouvernante mijner zuster heet hier voor mijne verzorging te zijn, doch ik laat haar steeds met Eleanor medegaan, en deze stribbelt daaromtrent niet tegen, want zij weet wel dat ik door niemand anders geholpen wil zijn dan door haar. Zij alleen doet mij geen pijn: als zij mij aanraakt zou men zeggen dat de vleugel van een vogel langs mij streek, dat is alles; terwijl de anderen..... Als zij mij slechts van het bed op de canapé overdragen, beeft mijn lichaam nog een half uur later van de schokken die het ontving.’

‘Zijt gij uit Engeland? Ik meen het aan uw tongval te hooren.’

‘Ja. En gij ook?

‘Ik woon daar sedert eenige jaren.’

‘In welk gedeelte?’

‘Vlak bij Canterbury.’

‘O!’ riep de knaap vol geestdrift uit, ‘daar moet gij mij den een of anderen dag eens van vertellen. Ik ben er ook geweest een enkele maal, en ik zal het nooit vergeten. Het was kort voor het ongeluk dat mij trof; wij waren op eene groote buitenpartij genoodigd. O! wat ik dien dag beknord ben geworden!’

‘Hebt gij dan zooveel kattekwaad uitgevoerd?’ vroeg Vermandois lachend.

‘Dat niet, maar ik was schandelijk onbeleefd. Eleanor alleen vond verzachtende omstandigheden voor mij, doch dat spreekt mij nog niet vrij; ik zou wel eens willen zien bij welke gelegenheid zij niet in de bres voor mij zou springen. Zoolang wij in het rijtuig zaten op weg naar Canterbury heen ging alles goed; ik was opgetogen van blijdschap voor alles wat ik zou aanschouwen. Maar o wee! toen ik eenmaal de straten binnendrong en die overoude schilderachtige huizen zag, met hunne vooruitstekende eerste verdieping, en hunne gebeeldhouwde gevels, toen ik voor die kleine vensters reusachtige rozen van Kent zag staan, en eindelijk de kathedraal ontdekte, met haar graf van den Zwarten Prins en al hare herinneringen aan Thomas à Beckett, toen was ik al het overige vergeten; ik sprak geen woord meer, bleef achter toen men eten ging en 's avonds moest men mij van daar terughalen om weder huiswaarts te keeren.’

‘Nu, ik geloof dat ik u aanstonds vrijgesproken zou hebben,’ lachte de jonkman; ‘zijt gij zwaar gestraft geworden?’

‘Ik moest eenige dagen achtereen thuisblijven, maar ik treurde er niet hard over, want

Eleanor bracht mij eene uitgebreide geschiedenis van Engeland en ik kon zoodoende nog eens goed het leven van mijn beide helden overlezen.'

'Daareven zeidet gij, geloof ik, dat u een ongeluk was overkomen, niet waar?'

,Ja, het was kort daarop. Ik speelde met mijne vriendjes op de klip en een hunner duwde mij in het stoeien af. Daarna ben ik altijd verlamd gebleven. De doktoren zeggen dat ik het hoofdzakelijk aan Eleanor's zorgen te danken heb zoo ik nog leef. Arme Eleanor, zij zal zoo bedroefd zijn als ik sterf.'

'Maar ik hoop dat dit nog in lang niet zal gebeuren.'

'Ik zou het ook kunnen hopen voor haar,' sprak de knaap, peinzend voor zich uitstarende, 'maar ik gevoel wel dat het niet lang meer duren zal. Elken dag kost het mij meer moeite een boek vast te houden. Nog een poosje en het zal niet meer gaan.'

Op dit oogenblik luidde de etensklok; Louis vreesde door zijn reisgenooten overvallen te worden en wilde haastig afscheid nemen, met de belofte den volgenden dag te zullen terugkomen, maar de zieke hield de hem toegestoken hand tusschen zijne koude vingeren vastgeklemd.

'Gij zijt zoo heel anders dan de andere vreemdelingen voor mij geweest, wilt gij mijn vriend niet zijn?' vroeg hij, hem smeekend aanziende. Op het gelaat van den jongen man viel een vluchtige aarzeling te lezen, maar terstond daarop antwoordde hij:

'Wel zeker, mijn beste jongen, zeg mij slechts wat ik daarvoor doen moet.'

'Beginnen met mij uw naam te zeggen. Ik heet Horace Monkstowe, en gij?'

'Louis de Vermandois.'

'Vermandois?' herhaalde de knaap, 'Vermandois.... dat was eene heerlijkheid die Lodewijk XIII wegschonk aan den zoon der hertogin de....'

'Ja, ja,' viel de jongeling hem haastig in de rede, 'maar ik moet mij thans bij mijne tochtgenooten voegen... tot morgen dus...'

'Vermandois,' fluisterde de kleine invalide nadenkend, en zich met ongelooflijke inspanning in zijn hangmat opheffende, staarde hij zijn nieuwen vriend na, op wien thans twee heeren toetraden met den hoed in de hand.

Den volgenden middag, op hetzelfde uur, zag hij hem wederom naderen. Hij had zich al wel duizendmaal afgevraagd of Louis zijn belofte zou houden, en hem niet vergeten zou. Zijne zuster had zich zelfs zoo ongerust gemaakt over zijne opgewondenheid dat het een heelen strijd had gekost, haar over te halen toch uit te gaan, wat zij niet anders gedaan had dan met het stellige voornemen vroeger dan gewoonlijk terug te keeren.

'Ik heb twee dingen voor u meegebracht,' zeide Vermandois, zoodra hij hem de hand had gedrukt; en terwijl de oogen van den zieke vol spanning op het groote pak gericht bleven dat hij bij zich droeg, haalde hij daaruit een lezenaar van gesneden hout te voorschijn, dien men naar willekeur hooger of lager op de randen van de hangmat kon plaatsen. Het tweede voorwerp was een boek, de geïllustreerde legenden van het Berner-Oberland.

Langs Horace's wangen daalden dikke vreugdetranen neer. In geen tijden was hij zoo gelukkig geweest. Hij greep de handen van zijn vriend en klemde ze langen tijd sprakeloos vast.

Op dat oogenblik vernamen beiden een lichten tred in hunne nabijheid en zich omwendende, zag de vreemdeling een jong meisje, wier oogen en gelaatstrekken

zoozeer op die van den zieke geleken, dat hij zich niet behoefde af te vragen wie zij was. Nog eer hij het hoofd had kunnen ontblooten, riep haar broeder uit:

'O! Nell, kijk toch eens wat Louis mij gebracht heeft; want zoo mag ik u voortaan immers wel noemen?' voegde hij er bij, zich tot zijn vriend keerende.

Eleanor Monkstowe putte zich uit in dankbetuigingen. Men kon haar niet gelukkiger maken dan door goed te zijn voor dit arme geknakte leven; en de ondervinding had haar geleerd, dat slechts zeer weinigen zich bekommerden om een lijden, dat hen niet rechtstreeks aanging. Enkelen ook trokken zich schijnbaar het lot van den verminkten knaap aan, maar dat op eene zoo onhandige wijze, dat zij hem pijn deden, in plaats van hem een oogenblik vergetelheid te brengen. Hoe zelden geschiedde het dat men Horace zoo gelukkig maakte als thans.

'Gij zult hem thans ook het genoegen moeten doen uw naam in het boek te schrijven,' sprak zij, den stillen wensch haars broeders radende. 'Op deze wijze zal het aandenken dubbel waarde voor hem bezitten.'

'Dan zal ik het stuk mede naar mijne kamer terugnemen en het morgen weder meebrengen.'

'O! neen, neen, laat het mij voor heden, dan kan Eleanor er mij van avond uit voorlezen. Schrijf er vandaag uw naam al vast met potlood in!'

Louis gehoorzaamde glimlachend en haalde een fraai zakboekje te voorschijn, waarin een gouden potlood zat. Op het oogenblik echter dat hij het daaruit wilde losmaken, ontsnapte de kleine portefeuille zijne hand, en rolde zij voor Horace in de hangmat neder. Er vielen twee portretten uit. De knaap haaste zich alles bijeen te pakken, doch op eens viel zijn oog op een der photographieën. Driftig greep hij haar vast om haar meer van nabij te bekijken, en toen plotseling barstte hij in hartstochtelijke snikken los.

Angstig bukte zijne zuster zich over hem heen, en, geen antwoord bekomende, blikte zij op haar beurt naar het bewuste portret...

'O! Monseigneur,' stotterde zij, 'wie had dit ooit kunnen raden? Het is waar, wij hadden u volgens uwe andere portretten moeten herkennen....'

De jonge man reikte haar de hand en antwoordde eenvoudig:

'Alleen een ongelukkig toeval bracht mijn naam aan het licht. Vergeef mij zoo ik hem zelfs voor u beiden geheim wenschte te houden. Het hoofddoel mijner reis is mij een tijdlang te ontrukken aan het onvrije leven, dat tot zelfs door gebannen vorsten geleid wordt. Ik wilde de wereld zien zonder overal omgeven te zijn van verslaggevers en spionnen, en tot dusverre gelooven tot zelfs mijne landgenooten mij nog in Engeland. Mag ik dus op uw stilzwijgen rekenen.'

'Zeer zeker, Hoogheid, mijne schuld van dankbaarheid is nog slechts vermeerderd door deze ontdekking.'

'Die mij innig leed doet omdat zij Horace bedroeft.'

'Ik zou er trotsch op moeten zijn, niet waar?' snikte de knaap, 'dat een prins zoo goed voor mij heeft willen wezen; maar ik wilde liever ontdekt hebben, dat gij een bedelaarszoon waart, dan had ik ten minste mijn vriend niet verloren.'

'Stel u gerust, ik zal een vriend voor u blijven, zoo lang ik hier ben, en ook daarna nog zult gij mij trouw laten weten hoe het u gaat en zoodra gij naar uw vaderland terugkeert, zal ik de koningin vragen, u met uwe zuster een dag op ons kasteel te laten komen doorbrengen. Dan zal ik u zelf naar Canterbury rijden en zult gij nog eenmaal de kathedraal wederzien.'

Op deze wijze bleef hij den knaap moed inspreken, zoolang totdat deze weer glimlachte. Toen hij zich echter weder ophief zag hij dat Eleanor weende. Er ligt iets zoo treffends in goedheid, dat zij den krachtigsten mensch week stemt.

Vermandois stak het portret dat hem tusschen zijn vader en moeder voorstelde, weder bij zich, en verwijderde zich, na het tweetal hartelijk gegroet te hebben.

(*Wordt vervolgd.*)

De gestrenge heeren.

De gestrenge heiligen Mamertus, Pancratius en Servatius (op sommige plaatsen wordt de H. Bonifacius onder 't drietal geteld) hebben van oudsher, vooral op de grenzen van Duitschland en in het keizerrijk zelf, een slechten roep en sedert zij aan den ouden Frits hunne macht hebben getoond, oogenschijnlijk met recht. Zooals de geschiedenis meldt, had de groote koning eens aan zijn tuinman last gegeven, om in Sans-Souci de broeikasplanten buiten te brengen en toen de ervaren tuinman hem antwoordde, dat men eerst de gestrenge heiligen moest afwachten, werd de monarch kwaad over wat hij noemde het bijgeloof van den ouden man, en beval de oranjeboomen op den 10^en^ Mei in de vrije lucht te brengen en... op den 11^en^ waren zij alle doodgevroren. De landman en warmoezenier hebben maar al te vaak over de nachtvorsten te klagen, die zoo dikwijls omstreeks half Mei invallen en de teere ‘harten’ van de pas ontsproten halmen of knoppen beschadigen.

Hoe over 't algemeen een nachtvorst ontstaat is gemakkelijk te verklaren. Bij helder weer zendt de zon hare stralen naar de aarde; deze zuigt ze op en de grond wordt door haar verwarmd, zoodat hij overdag warmer is dan de lucht boven hem, want deze ontvangt hare warmte eerst van den grond en is dus op eenige hoogte aanmerkelijk koeler dan beneden. In heldere nachten heeft het omgekeerde plaats. De aarde straalt hare warmte in de donkere ruimte uit, verliest derhalve warmte en wordt afgekoeld; de lucht, welke zich boven den grond bevindt, bezit deze eigenschap in veel geringere mate, zij wordt eerst koud door met den grond in aanraking te komen. Bij helder weer des nachts is de grond dus koeler dan de zich boven hem bevindende lucht. Een scherm, op eenigerlei wijze uitgespannen, onderbreekt de warmteuitstraling; onder een linnen zeil blijft de sterke afkoeling achterwege. Een wolkensluier werkt op dezelfde wijze en bij bewolkte lucht verliest de grond door uitstraling geen noemenswaardige warmte.

In heldere nachten kan de grondwarmte dus onder het vriespunt dalen, terwijl de lucht eenige voeten boven de aarde nog een paar graden warmte aan wijst. Alsdan rijpt[1)] en vriest het op den grond, terwijl het daar boven (bijv. in hooge boomen) niet vriest. Deze toestand treedt juist 't meest in 't voorjaar op, als de lucht over 't geheel nog niet veel boven nul graden verwarmd is. De rijp- en ijsvorming bij niet zeer koude lucht heeft meestal plaats in den tijd, waarin een levendige plantengroei is begonnen. De halmspitsen en botten der boomen, die naar alle richtingen warmte uitstralen, zijn het meest aan af koeling blootgesteld en daarvoor zijn de nachtvorsten in Mei zoo noodlottig.

Zooals wij aanstonds zullen zien is de regelmatigheid van haar optreden niet zoo groot, als het volksgeloof wel meent, maar het verschijnsel der Meivorst is en blijft toch zeer opvallend en de weerkundigen hebben er herhaaldelijk over geschreven.

1) Op sommige plaatsen noemt men het rijm.

Gedurende vele jaren vond een proeve over het ontstaan der Meivorst door Erman veel aanhangers.

Het is bekend, dat omstreeks 13 November een groot aantal vallende sterren worden waargenomen, die soms zeer schitterend zijn. Een half jaar later, dus omstreeks 13 Mei, is deze zwerm vallende sterren weder in de nabijheid der aarde maar op de dagzijde, d.w.z. tusschen aarde en zon. Erman nam aan, dat deze zwerm zijn schaduw op den aardbol wierp, met andere woorden, dat daardoor het zonlicht deels onderschept werd en aldus, door verzwakking der zonnestralen, eene afkoeling der aarde werd veroorzaakt. Dit klonk nu wel heel aardig en aannemelijk, maar het hield tegenover latere ondervinding geen steek. Wan-

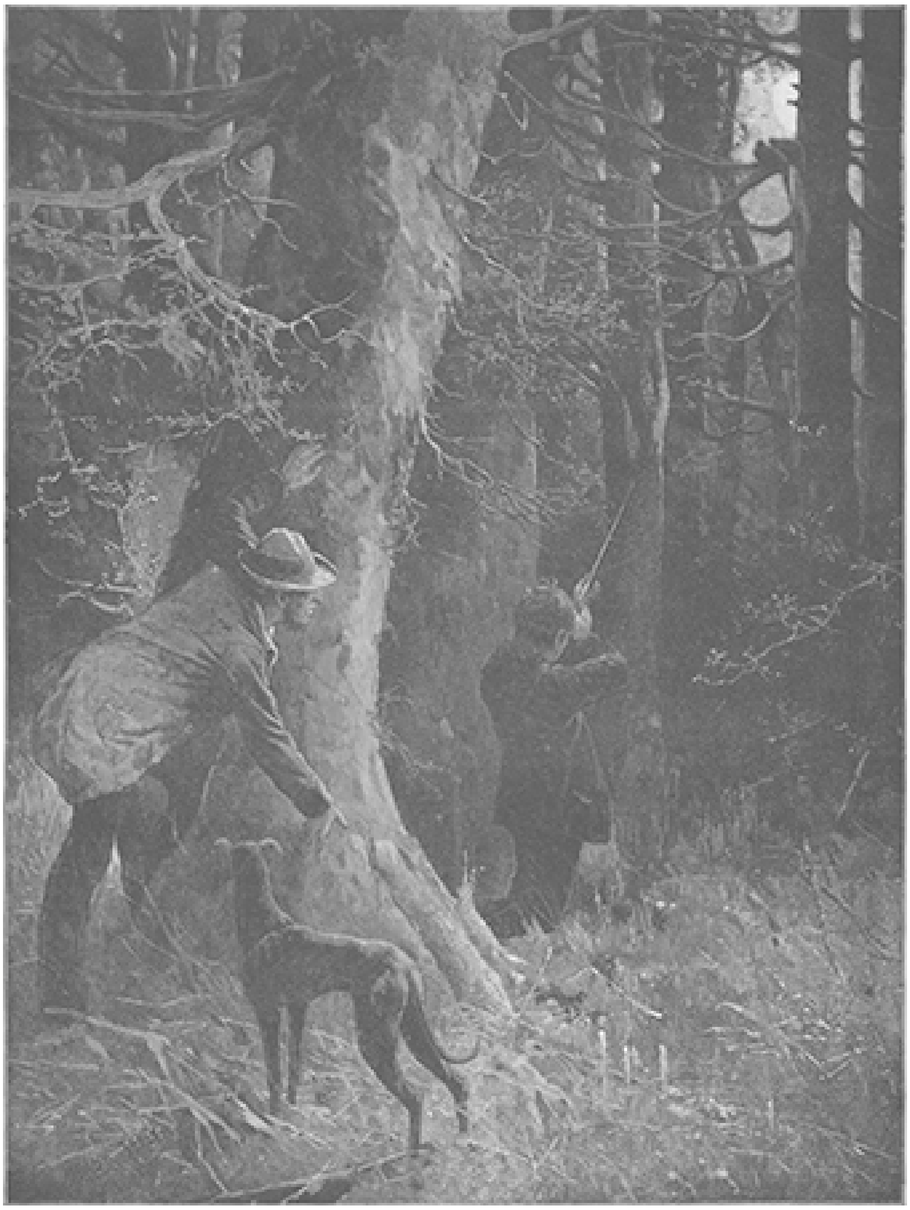

FAZANTEN SCHIETEN.

neer de Meivorsten inderdaad een uitwerksel waren van sterrenkundige voorvallen, moesten zij ook elk jaar, zoo al niet in gelijke hevigheid - want de sterrenzwerm kon immers op verschillende plaatsen eene verschillende dikte bevitten - maar dan toch precies omstreeks denzelfden tijd invallen; dit nu heeft niet altijd plaats. Tweedens moest de afkoeling zich gelijktijdig over de geheele oppervlakte der aarde doen gevoelen, en dat is nog veel minder het geval. De Meivorsten zijn, zooals een nauwkeurig onderzoek heeft aan 't licht gebracht, uitsluitend een Europeesch natuurverschijnsel. Van den eenen kant strekken zij zich uit van Zweden tot het Oeralgebergte, van de andere zijde tot Alpen en Pyreneeën.

DANSLES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. SCASSAI.

Volgens de onderzoekingen van Aszmann

worden zij reeds in het begin van Mei voorbereid, doordat er zich over de noordelijke en noordwestelijke zeeën een laag van koude, heldere lucht verzamelt. Tegen den 11en Mei, of ook wel iets vroeger of later, begint deze koude lucht in het midden van Zweden in te dringen en van daar stroomt zij al wervelend naar het zuiden en het zuidoosten. De eene strooming gaat over den Botnischen zeeboezem en brengt koude in Rusland, waar men haar tot in het Oeralgebergte kan volgen; de andere gaat over Denemarken en komt zoo tot ons, en vervolgens naar Duitschland en Frankrijk. Langzamerhand neemt zij waterdamp mede en als zij de Alpen en Pyreneeën heeft bereikt, is zij reeds zoo vochtig geworden, dat zij wolken vormt; dan houdt hare afkoelende werking op en daarom duurt het verschijnsel slechts tot aan de zooeven genoemde grenzen.

Waarom deze koude luchtstroomen met zulk een merkwaardige regelmaat van Zweden naar 't zuiden trekken, laat zich niet voldoende verklaren. Wij zien er dan ook van af om te trachten dit begrijpelijk te maken. Wij willen alleen zeggen, dat er hier geen sprake is, noch kan zijn van eene wonderbare weersgesteldheid, die zich met zeldzame regelmatigheid herhaalt. Ten eerste gebeurt het niet zelden, dat de gestrenge heeren óf vroeger óf later komen, zij blijven zelfs soms uit tot 20 Mei; tweedens staan zij niet alleen; bij dezelfde weersgesteldheid, zooals er in 't begin van Mei in Europa pleegt te heerschen, komen, zooals de weerberichten der metereologische instituten aanwijzen, juist dezelfde koude neerslagen ook op andere tijden, nl in April of Juni voor. Zij worden dan niet zoo licht opgemerkt, omdat zij alsdan minder schade veroorzaken. In Juni b.v. is de verwarming van het geheele noordelijk halfrond zoo ver vooruit gegaan en zijn de nachten zoo kort geworden, dat het niet meer vriezen kan, ook al daalt de temperatuur 6-8 graden. Zoodra de afkoeling niet onder 8 graden gaat, doet zij aan den oogst geen schade meer en wordt derhalve door den landman niet gevreesd. In April voert de tegenovergestelde oorzaak tot hetzelfde doel, de plantengroei is in deze maand in den regel nog niet zoo ver, dat de vorst haar schaadt. Verleden jaar in April (8 April 1892) hebben wij een tamelijk sterken kouden neerslag beleefd, die vooral in het zuiden van Hongarije veel nadeel heeft berokkend. Wanneer de warmte in Mei tamelijk hoog is, gaan de gestrenge heeren meestal onopgemerkt voorbij, omdat alsdan de warmte van den grond niet tot rijpvorming wordt afgekoeld.

Dikwijls is er gevraagd wat men kan doen om de schadelijke werking der Meivorsten óf te keeren óf te voorkomen De wetenschap bezit tot dusverre slechts één middel. De landman moet het gezaaide of geplante tegen uitstraling beschutten, door er een scherm over heen te spannen. Dit kan natuurlijk niet een scherm van zeildoek zijn, maar van rook, door op de noordzijde der velden een kwalmend vuur te ontsteken. Turf en teer eigenen zich daartoe het beste. Men kan dit automatisch ontsteken, door een draad over het veld te spannen, die door toenemende koude krimpt en, als hij ver genoeg gekrompen is, door den eenen of anderen mechanieken toestel ontbranding teweeg brengt. De vuren moeten worden ontstoken op het tijdstip, dat de grond het koudste wordt, te weten 1-2 uren vóór den opgang der zon. Natuurlijk kan de toepassing in 't groot alleen de moeiten en kosten loonen; bij kleine akkers, bezaaid of beplant met alledaagsche gewassen, zouden de onkosten het bedrag van den oogst verre overschrijden. Door telegraphische weerberichten uit Zweden gewaarschuwd voor het naderen van koude luchtstroomen, zou men reeds een paar

dagen voor de komst van deze onwelkome gasten de laatste hand aan de voorzorgsmaatregelen kunnen leggen. Het gaat er mee als met verzekeringen; men legt zich een last op, die elk jaar wederkeert, om een onzekere, maar in elk geval zeer groote schade te ontwijken.

Roermond.

W.

Industrie der vervalschers.

De moderne, welhebbende stand houdt er van om zijn huis in den stijl van lang vervlogen eeuwen te versieren. Noem het een romantische gril, zoo ge wilt, welke hem de eentonigheid des levens doet vergeten, of eene huldiging van de grondstelling, dat wat voor iedereen bereikbaar is, voor hem geene aantrekkelijkheid bezit, 't komt er niet op aan.... het feit bestaat.

Het natuurlijk gevolg hiervan is een tot dusverre ongekende vraag naar kunstwerken door vroegere geslachten geschapen. Maar met de echte kunstschatten is het vreemd gesteld. Minder door den tand des tijds, dan wel door de onvermoeide vernielzucht van den vernuftigen mensch zijn de scheppingen der kunst in puinhoopen verkeerd en is slechts een zeer gering deel bewaard gebleven. Het zou derhalve met de verzamelwoede slecht uitzien, wanneer geen medelijdende zielen gevonden werden, die in de diepgevoelde behoefte naar antiquiteiten voorzagen, door nieuwe zaken voor oude kunstwerken te laten doorgaan en modern-antieke voorwerpen te vervaardigen. In het gewone leven zou men deze hulpvaardige lui vervalschers noemen.

Vervalschers van kunstzaken zijn er altijd geweest; reeds de Apuliërs van den Oskischen stam, de overoude bewoners der Campagna, hebben reeds twee eeuwen voor Christus Etrurische vazen nagebootst. De vervalscher van den tegenwoordigen tijd echter onderscheidt zich daardoor van zijne voorgangers, dat hij meer industrieel is. Men vervalscht nu niet meer uit liefhebberij, maar naar zekere methode en drijft de zaken fabriekmatig. Er is haast geen tak van kunst, die niet ook zijn vervalschers heeft. De vervalschersbent weet alles na te maken, van af de kostbare renaissance-kamermeubeleering af tot een der vele zwaarden, door den dapperen koning der Zweden in den slag van Lützen gedragen.

Het brandpunt voor meubelvervalsching is Parijs, ofschoon ook in eenige groote steden van Italië en Duitschland machtige concurrenten zijn opgestaan.

Natuurlijk heeft de vervalscher voor zijn oud-nieuwe meubels oud hout van noode; kan hij dit niet op de een of andere wijze bekomen, dan geraakt hij daardoor volstrekt niet in verlegenheid, want niets is gemakkelijker voor hem dan van nieuw hout oud te maken. Daarvoor bestaan verscheidene recepten. Eerst wordt het hout met een uittreksel van walnotenbast of notenschalen behandeld, waardoor het de bruine kleur des ouderdoms verkrijgt. Met een polijststaal worden de weeke deelen ingedrukt en de scherpe kanten door zeer harde borstels afgestompt. Nu heeft het nog een sterke laag vloerveegsel en stof noodig, die telkenmale opnieuw over het meubelstuk wordt geworpen en na verloop van korten tijd is het oogenschijnlijk eeuwenoude prachtstuk klaar voor den verkoop.

Maar ook de scheikunde wordt door den vervalscher tot zijn doel gebruikt. Door zoutzuur laat hij de oppervlakte van het hout wegvreten en de overmangaanzure kali geeft de bruine kleur er aan. Het beste bewijs voor den ouderdom van een meubelstuk is wormstekigheid, die derhalve ook aan het namaaksel moet gevonden worden. Een

fijne boor of eenige schoten met fijnen hagel maken dat de gaatjes der houtwormen in genoegzame hoeveelheid voorhanden zijn en eene bewerking met knuppels, waarmede eenige pootige knechts het meubel slaan, maken de kanten murw en met spleten.

Wie geen volkomen nabootsingen wil maken, behoort tot de componisten, d.w.z. hij voegt oud en nieuw te zamen De Fransche kunsttaal der vervalschers noemt dit lapwerk 'assemblage' en het brengt de wonderbaarlijkste veranderingen te voorschijn. Door onvermoeide nasporing is de 'fabrikant' in het bezit gekomen van een werkelijk oud meubelstuk, doch dat noch kunst noch waarde bezit; ofwel hij krijgt een oude met snijwerk voorziene deur in handen en terstond weet hij welke nieuwe deelen hij er bij moet maken en hoe hij zijn vondst van gedaante kan doen veranderen. Oude paneelen zet hij tusschen fonkelnieuwe pilaartjes en lofwerk. Voor een oud blad worden vier nieuwe pooten gedraaid en de tafel is klaar. Een oude kast wier hout van ouderdom er sponsachtig uitziet, wordt door het aanbrengen van caryatiden een *bahut.* Een voormalige bruidskoffer, die lange jaren als haverkist heeft dienst gedaan, krijgt een voet- en dekstuk, gedraaide zuilen en verandert daardoor in een historische schrijftafel van fabelachtigen prijs. Hiermede stelt zich de slimme vervalscher echter niet tevreden.

Hij kent het wantrouwen van zijne koopers en weet bovendien hoezeer een liefhebber zich gevoelt als hij zelf voor ontdekker kan spelen. Daarom is het een dikwijls gebruikt kunstje de namaaksels naar buiten te zenden. De leepe bewoners van het platteland zijn gaarne bereid om tegen een klinkende belooning de scheppingen van de vervalschers onder hun dak in bescherming te nemen. Hier aan 't strand of in 't gebergte worden zij dan door een liefhebber die zich aan zee of in de landelijke eenzaamheid wil verpoozen, ontdekt en van vreugde over zijn vondst verrukt betaalt hij aan den bezitter, die van het 'erfstuk' hoogst moeilijk kan scheiden, den gevraagden prijs en is onwrikbaar van de echtheid van zijn 'koopje' overtuigd. Welgemoed vertrekt hij en welgemoed strijkt de vervalscher het hem door zijn tusschenpersoon gegeven bedrag op.

Bij eene kostbare kamerinrichting behooren ook onze pottenbakkersvoortbrengselen, hetzij van terracota, fayence, majolica of Sèvresporcelein.

Ook hiervoor zorgt de industrie der vervalschers. Grieksche terracotta beelden, zooals de bekende Tanagrafiguren worden in massa nagemaakt. De vervalsching van terracotta beelden zoude nog gemakkelijker zijn dan zij reeds is, als niet bij het branden het leem kromp en daardoor de vormen een twaalfde kleiner werden dan het origineel. Maar de vervalscher weet raad. Hij neemt gips in plaats van leem, daar eerstgenoemde niet de leelijke eigenschap heeft van te krimpen. Gele oker en steenrood met lijm vermengd geeft aan de massa een bedrieglijk uiterlijk, dat terracotta nabijkomt.

De fabricatie van Tanagra-beeldjes is hoogst eenvoudig. Naar de houding van danseres of bacchante wordt eerst een geraamte van ijzerdraad gemaakt en dit met gips bekleed; dit wordt gemodelleerd en met waterverf gekleurd, blauw, grijs of zwart voor de kleeding, rood voor de lippen. Het wit van de oogen en de bruine haarkleur wordt met groote kennis van de antieke kunst aangebracht; vorm en houding laten evenmin iets te wenschen over. Eenige goudvlekken, hier en daar aangebracht, volmaken het geheel en doen denken aan vroeger verguldsel.

De hoofdfabricatie van Tanagra-beeldjes heeft in Italië plaats, waar het leger van reizigers, dat onafgebroken dit land bezoekt, de beste afnemers levert. Ook hier legt

men het slim aan, zoodat het verkrijgen van oude terracotta beelden als een gelukkig toeval wordt beschouwd. Talrijke namaaksels van kruiken, kannen en schotels in aardewerk worden in Duitschland gemaakt; de meeste fabrieken verzuimen echter niet den stempel van hun fabriek op die voorwerpen te drukken. Zulke, meestal vrij goede voortbrengsels geven aan de vervalschers, die het vervalschen als een beroep uitoefenen, eene welkome gelegenheid, hunne kunsten te toonen. Het fabrieksmerk wordt eenvoudig met een harde scherf weggekrabd en alsdan begint men het stuk ‘oud’ te maken. Schotels worden aan rand en bodem op een slijpsteen afgedraaid, terwijl men daarbij langzaam eene bijtende vloeistof er op laat druipen Andere vervalschers geven de schotels aan kinderen, die ze op een smerigen vloer moeten heen en weer schuren. Door ze afwisselend in heet en koud water te doopen, verkrijgt men de berstjes in het gla-

zuur. Alsdan bedekt men de schotels met een mengsel van wijn en stof en zet ze in een warmen oven Hier verkrijgen zij de begeerde bruine korst. Eindelijk worden ze in een mestvaalt begraven waardoor de haarberstjes zwartachtig worden.

Onze tijd van repetitiegeweren koestert ook eene bijzondere voorliefde voor oude wapens uit de riddertijden. De meterlange zwaarden, de hellebaarden en lansen, de stormhoeden, schilden en harnassen, al dezen worden met eerbied beschouwd als zij maar erg verroest zijn, want roest, zooveel roest als maar mogelijk is, is het bewijs van echtheid. Zoo denken althans de leeken en de vervalschers laten hen in dien waan. Bijna alle oude wapens, die in vestibule en zalen prijken, zijn, niettegenstaande hun roest, nagemaakt.

Behalve Neurenberg, Munchen en Stuttgart levert vooral Parijs zeer bedrieglijke namaaksels. De Parijsche arbeiders graveeren, ciseleeren, vergulden en bijten met eene wondere volmaaktheid. Met in vluchtige olie opgelost was smeren zij het gepolijste staal in, wrijven het met een flanellen lap uit en verkrijgen daardoor een prachtigen glans. Om het oude bijtwerk na te bootsen, bedekt de vervalscher de oppervlakte met een etsgrond, teekent er de ornamenten op en diept deze door zwavelvuur uit. Het graveersel wordt met goudvernis bedekt, bladgoud wordt er opgelegd en dit met fluweelen ballen aangedrukt, waarna alleen het overtollige metaal moet worden weggevaagd. Een gepolijste neerslag van platina geeft aan het metaal het aanzien van staal. Door herhaalde oplegging en weder uitsparing gelukt het op deze wijze elk metaal te toucheeren, (bijten). Wil men de damascener of wel Moorsche teekening op klingen kunstmatig aanbrengen, dan bedekt men het patroon en maakt de opengebleven plaatsen mat. Ofwel men laat de klingen sterk blauw aanloopen, bedekt de teekening en ontkleurt de vrije plaatsen door azijn. Of men bedekt ook de blauwgemaakte deelen langs galvanischen weg met goud of zilver; dekt de ornamenten en lost het overige goud met etskali op. Door middel van een graveernaald vervolmaakt men met geoefende hand de bedrieglijke uitwerking.

Om roest te voorschijn te roepen beschikt men over verschillende methoden. Men gebruikt zoutzuur of zwavelzuur, waardoor gaatjes in het metaal worden gevreten en spoedig roest gevormd wordt. Of men begraaft de wapenstukken in vochtigen grond, gelijk dan ook menig handelaar in oudheden op zijn erf of in zijn tuin steeds brokstukken van wapenrustingen heeft begraven liggen, om ze als hij ze noodig heeft te voorschijn te halen. Niet zelden hangt men wapenen en verdedigingsmiddelen als worst en hammen in den schoorsteen. Dit heeft ten minste alsdan het voordeel, dat zij, evenals alle gerookte waar, lang kunnen duren.

De vervalscher van oudheden is een degelijk menschenkenner, die uit de bestaande feiten de eenvoudige gevolgtrekking maakt. ‘De wereld wil bedrogen zijn,’ zegt hij bij zich zelve, ‘welnu, laat ik haar dan ook bedriegen.’

J.J.G.W.

Bij de Platen.

Mosetto. -

Mosetto, dat is, op zijn Italiaansch uitgedrukt, zooveel als Mozesje, en met die verklaring is ineens het doopceel gelicht van het aardige manneke op onze eerste

bladzijde, altijd wanneer men van doopceel spreken kan bij... een joodje. Het is een-Italiaansch jodenjongentje, dat de Duitsche kunstenaar ons hier vertoont, waarschijnlijk een studie naar het een of ander levend model, dat hem op een kunstreis in Italië getroffen heeft en dat hij interessant genoeg achtte om het op doek te vereeuwigen.

De lezer zal met ons instemmen, dat hij daarmede een gelukkigen greep gedaan en ons in zijn Mosetto een allerfraaiste type geleverd heeft Met Italiaansche jongensen Napolitaansche visschersknapen, jonge *Lazzaroni*, die den hoed ophouden voor een soldo, of kleine Savoyaards, die een marmotje laten dansen - hebben wij al honderdmaal kennis gemaakt. Maar een Italiaansch jodenkind is wat nieuws Met zijn zuiver Semitisch profiel, zijn geestigen krullebol, zijn onschuldig gezichtje en schrandere oogen ziet het ventje er zoo lief uit, dat we onwillekeurig de verzuchting slaken: hoe jammer dat het een joodje is!

De fazant. -

Deze vogel, die zijn naam te danken heeft aan de rivier de Phasis in Azië, waar hij zijn bakermat had, is zeker een der fraaiste, die in ons werelddeel zijn geacclimatiseerd. Gewoonlijk onderscheidt men een drietal fazanten van deze vogelsoort, die tot de orde der hoenderachtigen behoort en dus naaste familie is van onze haan en kip: de goud-, de zilver- en de gewone fazant Een familietrek, dien de mannetjes-fazant met den haan gemeen heeft, is, dat ook hij gespoord is en versierd met fraaiere kleuren en veeren dan zijn eega, die zich met een meer donkere kleedij moet tevreden stellen.

De eigenaardigheden van deze vogelsoort zijn een gladde sierlijk opgekuifde kop en de staart, die uit 16 of 18 spits toeloopende dakpanvormige, elkaar dekkende vederen bestaat en wel tweederden der geheele lengte van den vogel in beslag neemt.

De zilverfazant is van onderen zwart of glinsterend donkerblauw, van boven wit van kleur met fijne zwarte strepen langs de randen der veeren, terwijl de lancetvormige borstvederen aan de benedenzijde zwart, aan de bovenzijde wit zijn.

De goudfazant heeft een nog kleuriger en schitterender pluimage. Van onderen aan den rug is hij fraai geel en draagt een kuif en een anijskleurigen kraag met halfcirkelvormige, indigoblauwe dwarslijnen. De rugvederen zijn heel groen met donkere randen; de benedenzijde en de dekveeren van den staart zijn vuurrood, de staart zelf is lichtbruin met zwarte dwarsstrepen, en een gedeelte der slagvederen indigoblauw.

Ook de gewone fazant ziet er lang niet onooglijk uit. Hij heeft een donkergrauwen kop en een hals met paarsen weerschijn, terwijl de borst en de zijden van den buik schitterend rood, de vleugels geelachtig bruin en de dekvederen roodachtig bruin zijn met purperen randen. De s[t]aart ten slotte heeft dezelfde kleur met zwarte dwarsstrepen en de pooten zijn grijsachtig bruin.

In Engeland, waar men zich wel het meest op het acclimatiseeren van deze vogelsoort heeft toegelegd, kent men nog een andere verscheidenheid, the *Reeve's pheasant*, in het Fransch *le faisan révère* geheeten. Deze soort is wellicht de fraaiste van alle. Al is het lichaam niet grooter dan dat van den gewonen fazant, toch meet een volwassen haan in vol ornaat acht voet van den kop tot het tipje van den staart, waarvan deze laatste alleen zes tot zeven voet voor zijn rekening heeft. De Reeve-fazant maakt meer van zijn vleugels gebruik dan de andere van zijn soort, en dezen prachtig hoogrood gekleurden vogel zou men het niet aanzeggen, dat hij zijn

bakermat heeft tusschen de met eeuwige sneeuw bedekte bergtoppen van Srinagur en Noord-China.

De jonge vogeltjes worden meest met mieren en wormpjes grootgebracht, maar als ze volwassen zijn, zijn zij alles behalve kieskeurig en voeden zich hoofdzakelijk met zaden, bladeren en visschen. Hieruit begrijpt men reeds, dat de fazant een goede vriend is van den boer, want het is ongelooflijk, hoeveel schadelijke insecten hij naar binnen kan slaan. Men heeft eens bij een gedooden vogel niet minder dan 1200 wormpjes in zijn krop gevonden.

De haan is allesbehalve een toonbeeld van huiselijke deugden. Hij neemt in het minst geen notitie van zijn kroost en het grootste gedeelte van het jaar leidt hij een zeer onafhankelijk leven en geeft zich soms zelfs met de gewone huishen, de kalkoensche hen of een ander vrouwelijk dier uit zijn familie af.

Het wijfje van den fazant ziet er volstrekt geen been in, bij gelegenheid haar intrek te nemen in het verlaten nest van een uil of eekhorentje, en daarin haar eieren te leggen, daar haar eigen nest gewoonlijk maar een ruw samenstel van gras en bladeren is, niet ver van den grond gebouwd en zonder eenige poging om het voor onbescheiden blikken te verbergen. De eieren zijn van een olijfbruine kleur en gewoonlijk acht tot tien in aantal.

Zooals wij boven reeds aanstipten, wordt vooral in Engeland van de fazanten veel werk gemaakt. Men vindt er uitgestrekte fazantentuinen of parken. Alleen in het graafschap Norfolk zijn voor dat doel 10 000 morgen land in gebruik, waar in 1825 nog slechts 89, en in 1860 reeds 2256 en in 1881 niet minder dan 5363 fazanten werden geschoten; want de fazantenteelt op zoo groote schaal heeft geen ander doel, dan de Engelsche Nimrod's in de gelegenheid te stellen, op deze vogelsoort jacht te maken.

Evenwel de Engelsche aristocratie jaagt er niet alleen op, daar ook de stroopers hun best doen, de fazanten meester te worden.

Dit valt hun te lichter, daar deze vogels hun nesten op weinig verscholen plaatsen bouwen en ten overvloede de gewoonte hebben, heel kalm en statig op in het oog loopende wijze op de takken der boomen te gaan zitten, wat hen tot een gemakkelijke prooi der stroopers maakt.

Zulk een tafereeltje bij helderen maneschijn stelt onze gravure op bladz. 348 voor. Het lijdt geen twijfel of de beide fazanten, die met ineengedoken kopje op den breeden tak van den eik heel rustig roesten, zullen onder het moordend lood van den geoefenden schutter vallen, die aan hun vleesch een smakelijken maaltijd zal hebben en van hun veeren een mooien prijs zal maken.

Dansles. -

Ook dit tafereeltje verplaatst ons in Italië, zooals we op het eerste gezicht merken uit de losse kleeding, maar vooral uit de nog losser manieren van de personages in dit rommelige, maar gezellige binnenhuisje. Men voelt dadelijk dat men onder andere menschen is, dan de meer ernstige, zorgzame buitenlui in onze streken. Het zal hier wel nooit voorkomen, dat een oude boer zijn kleinkinderen op het gerinkel van een tamboerijn laat dansen.

In het weelderig Italië vat men het leven lichter op; het valt daar dan ook gemakkelijker; het gelukkig klimaat maakt dat men er minder behoeften heeft; de vruchtbare bodem eischt niet zooveel arbeid en zorg, maar brengt als van zelf voort

wat de bewoners noodig hebben. De heele natuur heeft er iets vriendelijks en vroolijks, dat de menschen tot zorgelooze opgeruimdheid stemt. In zulk een land is een tooneeltje als dat onzer gravure volkomen op zijn plaats, en daar ook een Italiaansch kunstenaar het behandelde, kan het ons niet verwonderen dat het eigenaardig Italiaansch karakter er duidelijk uit spreekt.

Wetenswaardig Allerlei.

Koninklijke koks en keukenmeiden. -

Ondanks de kookscholen voor dames, die in den laatsten tijd zijn opgericht, is het van algemeene bekendheid dat onze grootmoeders over het algemeen veel beter in de keuken thuis waren dan de nieuwmodische huisvrouwen. Zij waren wel niet zoo sterk op de piano, en wisten van geen literatuur of kunst te praten, maar zij waren gewoonlijk in het bezit van enkele voortreffelijke recepten voor de keuken, die de vreugde uitmaakten van het heele huishouden.

En niet alleen burgerlijke huismoeders wisten in den ouden tijd met den pot om te gaan; neen, koninginnen en keizerinnen gaven het voorbeeld. Marie Antoinette bakte op Trianon tulbanden, die met de beste konden wedijveren. Keizerin Josephine nam ijverig de zorg voor haar huishouden waar en had uit de koloniën het recept voor zeker soort van confituren meegebracht, die zij opzettelijk voor den eersten consul klaarmaakte, daar hij er bijzonder op verlekkerd was.

De geschiedenis van den laatsten tijd kan ook enkele vorstelijke beoefenaarsters der kookkunst aanwijzen. Keizerin Elisabeth van Oostenrijk gaat groot op haar bedrevenheid in het bakken van pasteien. Haar dochter, de aartshertogin Valeria, is in alle geheimen van de keuken doorgedrongen. Koningin Victoria heeft een bijzonder zwak voor omeletten en heeft daarvoor een eindelooze verscheidenheid van recepten. Haar schoondochter, de prinses

van Wallis, munt uit in het zetten van thee en het klaarmaken van boterhammen.

Ook verscheidene koningen uit den ouden tijd acht en het niet beneden zich, tot de keuken af te dalen. Lodewijk XIII was een uitstekende kok en vooral handig in het lardeeren. Hij had ook veel liefhebberij in het kweeken van vogels en in tuinwerk en wist als een bekwaam handwerksman leer, hout en ijzer te bewerken. Daartoe bepaalde zich zijn kunstvaardigheid nog niet: als leerling van Vouet, had hij het binnen korten tijd in het pastelteekenen tot een redelijke hoogte gebracht en maakte een goedgelijkend portret van zijn geliefkoosden schildknaap. In zijn verloren oogenblikken componeerde hij muziek of schoor den dienaren van het paleis den baard af. Op zekeren keer kreeg hij in het hoofd ze allemaal kaal te scheren en liet hun alleen een klein vlokje haar aan de kin. Alleen Richelieu, met wien niet te gekscheren viel, ontkwam aan die algemeene scheerpartij.

Onder Lodewijk XIV werd er bijzonder werk gemaakt van de tafel; zelf had de groote koning daar niet het minste talent voor, maar de aanzienlijkste dames van het hof versmaadden het niet, zich met den pot te bemoeien. Madame de Maintenon is bekend als de uitvindster der *côlelettes en papillottes*, terwijl aan de prinses Conti de eer toekomt der uitvinding van het *carré de mouton.* Op haar buitenverblijf der *Rochers* roerde madame de Sevigné met haar aristocratische vingers het beslag voor overheerlijke wafels, waarop zij haast even trotsch was als op haar vermaarde Brieven, die anders duidelijk blijken geschreven te zijn met het doel om aan het hof genoten te worden.

Lodewijk XVIII verwaardigde zich wel, les te nemen van den beroemden kok Carême en mocht zich eens diens lofspraak verwerven wegens de leerzaamheid, die hij toonde in het opvolgen van zijn kostbare wenken.

Groot liefhebber van mosselen, had hij aan Talleyrand een recept geleerd voor een Cayenne-pepersaus, waardoor de smaak van dat gerecht nog bijzonder verhoogd kon worden. Eens dat Talleyrand den koning enkele opmerkingen meedeelde van diens keukenmeester, zei de vorst: ‘Carême. heeft gelijk, maar ik ben bang dat ik in den eersten tijd geen minister van de openbare keuken zal kunnen benoemen.’

In dezen slechten tijd! -

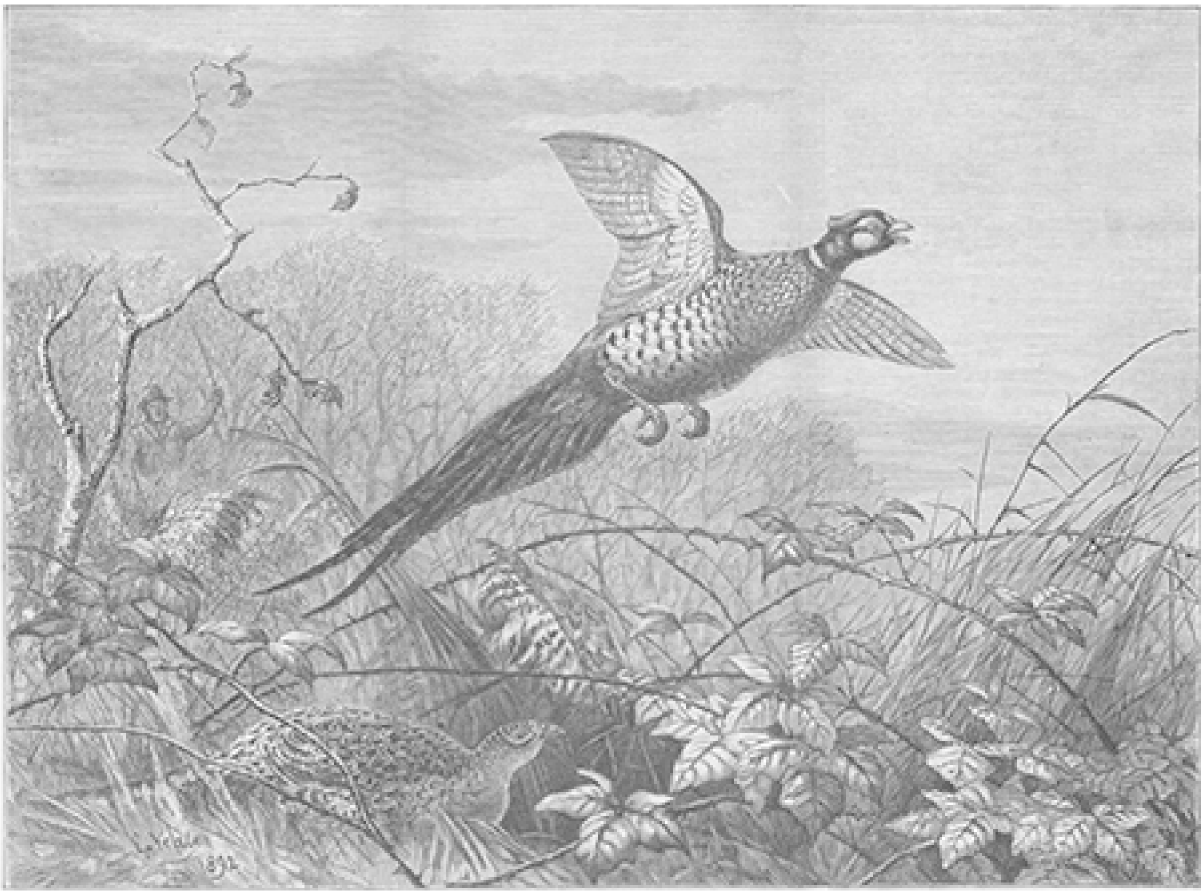

FAZANT IN DE VLUCHT, NAAR DE TEEKENING VAN S. NEALE.

De jaarlijksche uitgaven van den sultan van Turkije worden op niet minder dan 72 millioen gulden geschat. Hiervan komen 18 millioen alleen voor de kleeding der vrouwen van den Grooten Heer en bij de 70 000 gulden voor zijn eigen garderobe. Verder gaan er 18 millioen heen aan geschenken van allerlei aard, 12 millioen vormen een klein zakgeld en 12 millioen kost ook de tafel van het paleis. Daarbij moet intusschen in overweging worden genomen, dat binnen de muren van het paleis ongeveer 1500 personen een weelderig leventje leiden.

Metalen huizen. -

Het metaal der toekomst, zooals het aluminium dikwijls en niet zonder recht genoemd wordt, heeft zich nu ook bij de bouwkunst een plaats veroverd. In Amerika worden bij het bouwen van nieuwe huizen reeds dikwijls versieringen uit aluminium aangebracht, en te Chicago is men thans bezig den gevel van een kolossaal nieuw gebouw met aluminium-platen te beleggen. Als het gereed is, moet het gebouw het voorkomen hebben van een burcht, uit vierkante blokken zilver opgetrokken, Dat zal zeker het effect maken van een paleis uit de ‘Duizend en een nacht.’

Het weenen der dieren. -

De dieren bezitten alle noodige vereischten om te weenen, evenals zij ook de physieke voorwaarden om te lachen bezitten. De hond, het paard, de olifant, de beer, de rat, de ezel, het muildier, verschillende soorten van herten, de chimpansee, de mandril en andere apen, het rund, de kameel en de giraffe vergieten tranen, wanneer ze verdriet hebben. Apen weenen bij ziekten en bedrogen verwachtingen, de olifant, wanneer hij gevangen gehouden wordt, het hert, wanneer het zijn vervolgers niet meer ontkomen kan. De reizigster Burton verhaalt, dat zij in de Syrische woestijn tranen heeft zien stroomen langs de wangen van dorstige kameelen. Een muildier, dat door een langen spijker aan den voet gewond was, toonde een gezicht, waarop smart en vertwijfeling te lezen stond; tranen ontsprongen zijn oogen. Livingstone verhaalt van een soko, die, indien hij niet als een kind op den arm genomen werd, zoodra hij daartoe den wensch te kennen gaf, in het bitterste schreien uitbrak. Dr. Boerlage schoot op Java een apin uit een boom. Met haar jong in haar armen, viel zij naar beneden en stierf onder het vergieten van overvloedige tranen. Een door een geweerschot gewonde giraffe vond men eveneens met tranen in de oogen. Gordon Cumming spreekt van groote tranen, die uit de oogen van een stervenden olifant stroomden.

[Nummer 45]

Minister Beernaert.

De gebeurtenissen der laatste weken in België hebben den naam van minister Beernaert, onder wiens leiding het netelige vraagstuk der grondwetsherziening tot oplossing is gekomen, weer op ieders lippen gebracht. Velen zullen daarom ook met genoegen het portret beschouwen van den begaafden, energieken man, die onder de katholieke staatslieden van den jongsten tijd een eereplaats inneemt, en wiens verdiensten, blijkens de vele ridderorden, waarmee zijn borst prijkt, zoowel door den eigen koning als door vreemde souvereinen erkend en beloond zijn.

Den 24[sten] Juli 1829 te Ostende geboren, waar zijn vader een voorname betrekking bekleedde bij de registratie en domeinen, ontving hij het eerste onderricht van zijn moeder, volgens de toen algemeen in zwang zijnde methode van Jacotot.

Eerst voor enkele jaren overleden, heeft zij de voldoening mogen smaken, den veelbelovenden zoon de hoogste ambten met het schitterendst gevolg te zien bekleeden.

Nog geen twintig jaar oud, behaalde hij reeds, en wel met de grootste onderscheiding, het diploma van doctor in de rechten aan de hoogeschool te Leuven, en een jaar later bleef hij overwinnaar in een prijskamp tusschen de verschillende hoogescholen.

Weldra had de jeugdige rechtsgeleerde zich een buitengewonen roep in de welsprekendheid en rethorica verworven en op nauwelijks dertigjarigen leeftijd was hij al opgenomen onder de advocaten aan het hof van cassatie te Brussel.

Tot 1873 onthield de heer Beernaert zich van alle deelneming aan de politiek en wijdde zich uitsluitend aan zijn praktijk en de studie der rechtswetenschap. In genoemd jaar evenwel wist de toenmalige minister-president, de heer Malou, hem te bewegen, in zijn kabinet zitting te nemen en de portefeuille van Openbare Werken te aanvaarden. Wat nog maar zelden gezien is, geschiedde hier: de schrandere rechtsgeleerde werd een uitstekend ingenieur.

Vijf jaar lang bestuurde hij het departement van Openbare Werken en onder zijn bestuur kwamen grootsche werken tot stand, waaraan zijn naam voor altijd verbonden zal blijven.

MINISTER BEERNAERT.

Toen in 1878 het ministerie Malou moest aftreden, keerde de heer Beernaert tot zijn rechtsgeleerde praktijk terug, maar onttrok zich toch niet geheel en al aan het politieke leven, daar hij in 1874 door het arrondissement Thielt naar de Kamer was afgevaardigd. Ook buiten de Kamer deed zich zijn invloed gelden en met Malou, Victor Jacobs en Woeste reorganiseerde hij de katholieke partij, leidde als voorzitter der conservatieve vereeniging van Brussel en van den Bond der katholieke vereenigingen van het heele land, den strijd tegen het liberale kabinet Frère-Graux, dat zich door zijn schoolstrijd zoo gehaat had gemaakt, en wist den katholieken bij de Juni-verkiezingen van 1884 een schitterende zegepraal te verschaffen.

Weer nam de heer Beernaert achter de groene tafel plaats, en verkreeg het beheer over het nieuw ingestelde ministerie van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken. Na het ontslag van de heeren Malou, Jacobs en Woeste werd de heer Beernaert tot minister van Financiën en voorzitter van den ministerraad benoemd.

Als een bewijs der onbaatzuchtigheid van dezen staatsman zij hier aangestipt, dat hij, om zijn land en zijn partij te dienen, niet geaarzeld heeft, tot tweemaal toe zijn rechtsgeleerde praktijk te laten varen, die hem, naar men wil, niet minder dan honderdduizend franks per jaar opbracht.

Nadat hij voor den tweeden keer de leiding der regeering had op zich genomen, heeft de bekwame staatsman met veel beleid de zaken des lands bestuurd, en al heeft misschien nooit een minister in België met zooveel moeilijkheden te kampen gehad als hij, van hem mag gezegd worden, dat hij voor den strijd niet terugschrikte. En zonder nu zijn staatkunde der laatste jaren te beoordeelen, zonder te willen uitmaken, of de onder zijn bestuur en door zijn toedoen genomen beslissing in zake de grondwetsherziening te prijzen of te laken is, zal men hem de eer moeten nageven van te zijn een groot staatsman en een voortreffelijk katholiek.

Vrede.
Oorspronkelijke novelle van
Louise Stratenus.
(*Vervolg.*)

Ook de volgende dagen voegde Vermandois zich steeds bij hen, en verheugd dat hij vrienden gevonden had, tegenover wie hij geen comedie behoefde te spelen, vertelde hij hun van de omwenteling, die zijn vader de kroon ontrukt had en hen allen tot ballingschap had veroordeeld. Hij sprak hun van zijne droomen voor de toekomst, van zijn onophoudelijk streven om zich te bekwamen voor de taak die hem wachtte, zoowel als van zijne vreugdelooze jeugd.

'Ik ben als een gekortwiekte adelaar,' zeide hij, 'Horace is niet machteloozer dan ik. Mijn vaderland is mij ontnomen; nimmer heb ik eenige vrijheid gekend, en tot zelfs het gezelschap dergenen, die mij dagelijk som ringen, wordt mij opgedrongen. Ik wensch daarmede niets te zeggen tegen mijne beide reisgenooten; zij zijn uitstekende menschen, veel te goed zelfs voor mij, doch de hertog van Vicosa is zoo onverbiddelijk streng, dat hij gemakkelijk alleen eene strafkolonie zou kunnen beheerschen, en de Tracy daarentegen zoo vroolijk dat hij den ganschen dag lacht over zaken die niet geestig of ook maar noodig zijn. Mijne goede moeder gaf hem mede op reis, om een tegenwicht te vormen met den al te grooten ernst van den hertog: ik herken hierin haar zorgende liefde; maar dat is ook het eenige wat mij zijn bijzijn draaglijk maakt.'

Denzelfden avond voor dat zij zich ter ruste zouden begeven, bleef Vicosa nog een oogenblik bij den prins achter, en zeide op eerbiedigen maar beslisten toon:

'Ik heb gewacht totdat Hector zich verwijderd zou hebben, om Uwe Hoogheid aan te kondigen, dat wij, ingevolge de bevelen uit Engeland ontvangen, morgenavond naar Interlaken vertrekken zullen.'

'Nu reeds van hier gaan, terwijl het plan was er minstens drie weken te vertoeven!' riep de jongeling uit. 'Hare Majesteit schreef mij daaromtrent heden geen enkel woord.'

'Neen, de koningin heeft het beter geacht die taak aan mij over te laten, doch haar verlangen laat geen twijfel over.'

'Maar ik gevoelde mij volkomen gelukkig te Thun.

'Te gelukkig, Monseigneur, dan dat ik het mijn plicht niet geacht zou hebben, Hare Majesteit te verwittigen van hetgeen hier voorviel.'

'Hertog,' sprak de jonge prins hooghartig, 'er moet een misverstand tusschen ons bestaan, want ik kan mij niet voorstellen, dat gij u tot den rol van spion zoudt verlagen, om mijne moeder noodeloos ongerust te maken omtrent zaken, die nooit hebben bestaan en ook nimmer plaats zullen vinden. Ik bid u dus, helder uwe woorden op.'

'Uwe Hoogheid zal het toch niet willen ontkennen, dat zij zich dagelijks met de familie Monkstowe bezighoudt,' stamelde de grijsaard eenigszins uit het veld geslagen, want hij was tot dusverre slechts aan eerbied en zachtmoedigheid gewoon geweest van 's jongelings zijde.

'Ik heb nooit een mijner daden ontkend. Ja, ik trachtte den ongelukkigen knaap een weinig zijn lijden te doen vergeten, en vond daarin een waar genoegen, maar ik zie niet in hoe dit Hare Majesteit onaangenaam zou kunnen zijn.'

‘Het is altijd verkeerd wanneer een vorst al te vertrouwelijk met gewone stervelingen omgaat, daaruit ontstaat een gebrek aan ontzag.’

‘Mijn waarde Vicosa,’ klonk het antwoord, terwijl de jonge man zich in een leuningstoel nederwierp, ‘mijn leven is reeds treurig genoeg, dunkt mij, om het nog niet rampzaliger te maken dan noodig is. Van het oogenblik af, waarop wij van den troon gestooten werden, zag ik mij ook gescheiden van mijne vroegere speelkameraadjes; in het ballingsoord maakte ik geen kennis met andere vrienden; de overige prinsen van den bloede kunnen voorzichtigheidshalve niet meer doen dan ééns of hoogstens tweemaal per jaar een bezoek bij ons afleggen, dat dan nog zoo geheim mogelijk moet worden gehouden, uit vrees dat zij daarmede de regeering van mijn vaderland mochten mishagen. Met wie ter wereld mag ik dan wel omgaan?’

‘Uwe Hoogheid vergeet Hector de Tracy.’

‘Dien gij zelf zoo onbeduidend acht, hertog, dat gij nooit het woord tot hem richt, en u nog minder de moeite geeft naar zijne zoutelooze aardigheden te luisteren. Indien ik ooit koning word, zal ik hem tot eersten hofjonker benoemen, maar zoo weinig mogelijk van zijn gezelschap genieten. Wat den kleinen, zieken knaap betreft, hij behoort tot een aanzienlijk Engelsch geslacht, en al is hij ook veel te jong om mijn vriend te wezen, ik hoor hem gaarne praten; hij is buitengewoon ontwikkeld voor zijn jaren en weet veel. In den vreemde meende ik, dat ik mij toch wel de onschuldige vrijheid mocht veroorloven, een ongelukkige te vertroosten.’

‘De zaak zou dan ook op zich zelf genomen zoo ernstig niet zijn, als de knaap geen zuster had.’

‘Eleanor,’ en over het fraaie gelaat van Vermandois verspreidde zich een lichte blos.

‘Ja, dat meisje is zeer schoon en heeft iets buitenwoon aantrekkelijks. Het kan niet anders of zij moet Uwe Hoogheid een groote dankbaarheid toedragen voor de wijze waarop haar broeder door u bezig gehouden wordt; tusschen erkentelijkheid en een warmer gevoel ligt slechts één stap.’

‘En het is daarom dat ik vertrekken moet?’

‘Ja, Monseigneur, het doet mij innig leed zoo dit besluit u hindert, maar mijne vorstelijke gebiedster beveelt.’

‘Het is wel,’ sprak Louis kortaf. ‘Ik heb de koningin aan mijne onvoorwaardelijke gehoorzaamheid gewend en zal ook thans niet in verzet treden. Ik bid u echter u te herinneren, hertog, dat ik het zelfs onzen trouwsten vrienden niet vergeven zou, verkeerde rapporten aan mijne moeder over te brengen.’

En opstaande, verliet hij het vertrek, na den grijsaard met een koele buiging gegroet te hebben.

De hertog van Vicosa staarde hem somber na en mompelde:

‘O! die jeugd, zij blijft immer dezelfde, om het even of zij in een hut of wel op een troon geboren is. Nooit zal zij naar den raad luisteren dier ondervinding, welke wij, ouden van dagen, met zoovele bloedtranen hebben gekocht! Hij klaagt over zijn verlatenheid en het is waar dat men hem tot reismakker den grootsten ezel gegeven heeft, die er in het gansche rijk was te vinden; niet zelden bewonder ik nog zijn geduld, als hij uit goedhartigheid aan Tracy's wartaal het oor leent; maar wat komt het er op aan of ons leven gelukkig is of niet, zoo wij slechts aan het doel beantwoorden, waartoe wij in de wieg zijn gelegd? Mijn eenig streven op aarde is nog ons koningshuis te helpen herstellen. De prins is de eenige hoop die ons overblijft; al moest ik hem ook elke vreugde ontnemen, zijn hoogste geluk vernietigen, als ik

hem daarmede groot kan maken voor zijn volk, zal niets mij te veel zijn, zelfs niet zijn haat, ofschoon hij het liefste is wat ik op aarde bezit.'

Inmiddels had de jongeling zijne slaapkamer bereikt, en nadat hij zijn kamerdienaar weggezonden had, wierp hij zich over zijne legerstede op de knieën en bedekte zich het gelaat met de handen. Nooit nog had hij zoozeer gevoeld hoe pijnlijk het is een troonopvolger te zijn, vooral wanneer men daarbij nog veroordeeld is de weinige lichtstralen te ontberen, welke het pad van regeerende koningskinderen beschijnen.

Hoe vaak in den nacht, wanneer hij den troost smaakte van een geluksdroom, werd hij niet gewekt om aanstonds de statige, sombere zaal binnen te treden, waar zijne moeder hem opwachtte, omgeven door mannen met ernstig gelaat, die onverwacht en in het verborgen naar het slot waren gekomen, ten einde te beraadslagen over de nieuwe kansen op herstel hunner dynastie. Zelfs zijn slaap werd niet ontzien.

Vriendschap was hem onmogelijk gemaakt, liefde was hem verboden. Geen prinses van den bloede zou den balling willen huwen, en de erfgenaam van een der schitterendste Europeesche kronen mocht de oogen niet laten vallen op eene gewone edelvrouw. Hij bezat eene dichterlijke ziel, die onder de werkeloosheid van zijn geest leed, en zich gaarne aan het schoone, het verhevene had gewijd; zijne omgeving had hem echter doen inzien, dat, zoo enkele vorsten hunne hooge roeping miskenden, een prins van zijn geslacht geen kunstenaar mocht worden. Ontmoedigd had hij voor altijd zijn penseel weggeworpen; hij wilde niets ten halve doen.

Daarop was er een hevige cholera epidemie uitgebroken in Engeland. Slechts gehoor gevende aan zijn edelmoedige natuur, en ditmaal met volle toestemming der koningin, snelde hij naar de meest beproefde woningen, bracht daar hulp aan en ging tot zelfs in de hospitalen de zieken toespreken. Zijn gedrag wekte zoozeer de algemeene bewondering op, dat de nieuwsbladen om het zeerst zijne toewijding roemden en hem met zijne houding geluk wenschten. Nauwelijks echter was er aldus, buiten zijn wil of voorkennis, ruchtbaarheid geschonken aan zijne houding, of op Cambridge-house, waar het vorstelijke gezin zijn intrek had genomen, ontving men het bezoek van een der hoogstgeplaatste personen uit het land, om namens de koningin van Groot-Brittannië te kennen te geven, dat Hare Majesteit, hoewel de goede bedoelingen waardeerende, waarmede de jonge prins te werk was gegaan, hem erkentelijk zou wezen voor het vervolg zijne al te groote menschlievendheid te beteugelen, aangezien hij daarmede den schijn aannam, eene les te willen geven aan de andere jonge vorsten van het rijk, die zijne philantropische neigingen niet deelden, en tevens de ontevredenheid zou opwekken van de voormalige onderdanen zijns vaders, die natuurlijk het liefst zagen dat hij op geenerlei wijze van zich spreken liet. Welke ook hun tegenwoordige regeeringsvorm mocht wezen, zij waren eene met Engeland bevriende natie, en Hare Majesteit kon onmogelijk iets toelaten, dat hunne wederzijdsche verstandhouding in gevaar zou brengen.

Alles was hem dus verboden; tevergeefs poogde zijn moeder hem over te halen bij het Britsche leger in dienst te gaan. Waartoe zou hij eene andere vlag kiezen? Kon er niet morgen een oorlog uitbreken tusschen Engeland en het rijk zijner vaderen en hem dwingen zijn eigen geboortegrond te bestrijden of wel zijn eed van trouw aan koningin Victoria te vergeten? Neen, hij was tot werkeloosheid veroordeeld; al wat gevoel, al wat vrijheid was moest hem vreemd blijven, en op dat oogenblik erkende hij zelfs dat hij niet eens het recht bezat op zijn levenspad stil te staan en zooveel als een bloem van vertroosting te plukken voor een ongelukkigen medepelgrim, dien hij onderweg ontmoette en in zijn lijden zag voortstrompelen naar het graf.

O! zoo hij slechts gehoor had mogen geven aan den zoo dikwijls bij hem opgerezen wensch, zijn leven aan de Kerk te wijden! Maar een pretendent wordt geen priester; hij behoorde in de wereld te huis, en zich door hardnekkige studie der staatkunde te bekwamen voor eene taak, die hij wellicht nimmer geroepen zou worden te vervullen.

Den volgenden morgen vroegtijdig ontving Horace een briefje, waarbij zijn vriend hem verzocht hem te mogen spreken zoodra hij gereed zou zijn. Hij liet den prins terstond uitnoodigen bij hem te komen, en Lodewijk vond hem reeds gekleed op eene rustbank liggen, terwijl miss

Monkstowe op hem toetrad om hem welkom te heeten.

‘Gij komt mij zeker het een of ander voorstellen voor vandaag?’ riep de knaap vol vreugde uit.

‘Ik wilde u inderdaad nog zooveel mogelijk gezelschap houden, want ik moet helaas dezen avond vertrekken.’

‘Vertrekken!’ riep Horace met trillende lippen. Toch niet voor goed?’

‘O! gij herinnert u mijne belofte: wij zien elkander in Engeland weer,’ antwoordde de jongeling, trachtende te glimlachen; ‘denk er wel aan, mij uwe eigen terugreis te melden, dan kan ik den dag uwer komst op Cambridge-house bepalen.’

Maar de zieke schudde somber het hoofd.

‘Als ik ooit naar Engeland wederkeer,’ mompelde hij, ‘zal ik zoo verzwakt zijn dat ik naar geen paleis meer kan komen.’

‘Waarom zulke leelijke dingen te vertellen?’ schertste de prins. ‘Om u te straffen zal ik u aanstonds verklaren dat, indien dit werkelijk het geval mocht zijn, ik zelf u zou komen opzoeken, want wij moeten, of gij wilt of niet, later nog eens al het hier doorleefde weder ophalen.’

‘Gij zijt waarlijk al te goed, Monseigneur,’ zeide Eleanor, ‘en het zou ons een onbeschrijfelijk genoegen wezen, u op Monkhouse te mogen ontvangen. Vergun ons op die eer te rekenen, ook al keeren Horace's krachten weder. Maar ik begrijp zijn verdriet; wij hoopten zoo stellig Uwe Hoogheid nog eenige weken alhier te behouden.’

‘Ik zelf had gehoopt nog eenigen tijd te blijven, doch mijne moeder, of liever gezegd de hertog van Vicosa, heeft er anders over beslist.’

‘Zoo op eens?’

‘Ja, ik vernam eerst gisterenavond dat daarvan sprake was. Maar laat ons deze laatste uren van samenzijn niet bederven door te lang stil te staan bij het onvermijdelijke, en liever bepalen hoe wij den dag verdeelen zullen. Tot het etensuur toe ben ik vrij.’

Hij haalde den knaap over een rijtoer te maken in een gemakkelijke calèche; des middags roeide hij zelf hem voort op het meer, en nadat hij weder in de hangmat rustte, las hij hem voor uit Tennyson en andere geliefkoosde dichters. Op deze wijze was de gansche dag als in een oogwenk verstreken en het oogenblik van scheiden weldra daar. Horace weende zoo hartstochtelijk dat het hem onmogelijk was een woord te uiten, en zelfs Lodewijks oogen werden vochtig, toen hij zich over een rozenperk heenbuigende een bloem afplukte en deze aan Eleanor overhandigde.

‘Geef hem dit, zoodra hij wat kalmer zal zijn geworden, als mijn afscheidsgroet,’ sprak hij kortaf.

‘Ik dank u, Monseigneur,’ klonk het heel zacht.

‘En gij, miss Monkstowe, reikt gij mij niet eens de hand tot vaarwel? Ik verzeker u toch dat het mij zooveel kost van hier te gaan, dat ik wel behoefte heb aan eenige hartelijkheid van de zijde mijner vrienden.’

Zij overtuigde zich dat haar broeder haar niet kon hooren, en vroeg toen snel:

‘Waarom vertrekt gij zoo opeens? Zeg mij, is het voor ons?’

‘Wat doet u dat gelooven?’

‘De zonderlinge blikken die de hertog steeds op ons wierp, zoo vaak hij Uwe Hoogheid met ons in gesprek zag.’

‘Welnu ja, maar laat dat denkbeeld u geen pijn doen. Vicosa is een door en door getrouw dienaar, wiens gehechtheid overal spookbeelden in meent te ontdekken. Ik

vrees dat de revolutie en de val van ons huis zijn verstand een onherstelbaren slag hebben toegebracht.'

'Maar dan zal de koningin ook nimmer toestaan, dat Uwe Hoogheid tot ons zou komen.'

'O! vrees daarvoor niet; ik zal Hare Majesteit de zaak geheel en al uitleggen zoodra ik haar wederzie. Tot spoedig dus miss Eleanor, en beterschap met onzen kleinen vriend.'

Hij stak haar de hand toe; diep ontroerd liet zij daarin de ijskoude vingeren zinken; zij beefden alsof zij de koorts had gehad, en op eenmaal was het ook hem te moede, alsof hij zich op de graszoden had willen werpen en gelijk Horace heel zijn droefheid in tranen uitstorten. Maar hij was zich zelven spoedig meester en drukte alleen de lippen op de kleine hand, welke nog altijd in de zijne rustte.

'Ik vrees, miss Monkstowe,' sprak hij op onvasten toon, 'dat het waarlijk tijd voor mij wordt van hier te gaan.'

Een oogwenk ontmoetten hunne blikken elkander nog, en daarop was hij verdwenen.

Eleanor keerde met gebogen hoofd naar haar broeder terug. Ja, de hertog had gelijk gehad; maar voor haar was hij te laat vertrokken.

II.

Lodewijk's moeder had den hertog aangeraden haar zoon naar Italië te voeren; en ziende hoe afgetrokken de jongeling bleef en hoe onverschillig hij zich be[t]oonde voor al het natuurschoon dat zij genoten, zoowel als voor de door hen bezochte kunstgalerijen, besloot de grijsaard van een ander middel gebruik te maken om zijne aandacht te trekken.

'Is er geen plaats waaraan gij de voorkeur geeft, om er eenigen tijd te vertoeven?' vroeg hij op zekeren avond, dat zij te Florence waren afgestapt, aan den prins. 'Dat onophoudelijk reizen en trekken is te vermoeiend om op den duur volgehouden te worden, en wij zullen minstens veertien dagen hier of daar stil moeten blijven om weder eenigermate op rust te komen.'

'Doe geheel zooals het u goeddunkt, mijn vriend,' antwoordde Lodewijk lusteloos.

'Maar als Uwe Hoogheid eens de plaats daartoe uitkoos...'

'Hier of elders, het is mij om het even.'

'In dat geval zou ik voorstellen te Florence alleen den noodigen tijd te blijven om de Pitti-galerij, het paleis Borghese en de overige merkwaardigheden te zien en daarop rechtstreeks door te reizen naar de zee.'

'Naar Sorente?' mompelde de jongeling, die zich Graziella herinnerde.

Doch reeds had de grijsaard begrepen, welk een gevaar er in zou liggen, hem in eene stemming als deze te brengen naar de plek, waaraan Lamartine voor altijd zulk een dichterlijk waas verleend heeft, en hij haastte zich te zeggen:

'Neen, hier is het minder gezond op dit tijdstip van het jaar; doch ik ken een oord dat in alle seizoenen de grootste aantrekkingskracht bezit: Monaco.'

'Die speelhel?' mompelde Lodewijk.

'O! ja, ja, laat ons naar Monte Carlo gaan!' riep Hector de Tracy smeekend uit.

'Hoopt gij er misschien rijker van weder te keeren?' vroeg de prins lachend

'Dat niet, maar men is daar getuige van de meest verbazende dingen, en daarbij, men behoeft er zich niet te vervelen; zoodra men niets beters te doen heeft, gaat men een paar goudstukken wagen'

‘Of liever gezegd offeren. Ik beken dat het mij vrij wat aangenamer is, ze aan een bedelaar te geven.’

‘Gij kunt u dat genoegen veroorloven, Monseigneur, omdat gij een prins zijt,’ verklaarde Hector, een weinig uit het veld geslagen, ‘maar zoo ik dat waagde te doen, liep ik groote kans, dat de man mij voor krankzinnig zou houden en twee politie-agenten aanriep om mij in verzekerde bewaring te nemen.’

‘Komaan, mijn arme Hector, hunkert gij er werkelijk zoozeer naar u te laten plunderen?’

‘Ik beken dat ik nergens liever heen zou willen.’

‘Maar wat zullen de tegenstanders der kroon er van zeggen, als ik mij op eene dergelijke plaats vertoon?’ vroeg de prins, om zijn anders zoo strengen meester te plagen.

Deze had zich dezelfde vraag zeker reeds honderdmaal gesteld, sedert hij het eerst op het denkbeeld van Monaco was gekomen; maar telkens ook was hij tot de slotsom geraakt, dat Lodewijk tot elken prijs afleiding moest vinden. Het beeld van het blonde Engelsche meisje vervolgde hem reeds veel te hardnekkig; het mocht niet wezen dat hij aan de kwelling zelf die herinnering leerde hechten; dan was het nog beter de meening eener toch altijd vijandige partij te trotseeren, en hij antwoordde bedaard:

‘Zij zullen Uwe Hoogheid alleen kunnen roemen, want ik weet vooraf, Monseigneur, dat gij niet zult bezwijken voor de verleiding, eveneens plaats te nemen aan de groene tafel.’

‘Pas op, hertog, ik ben nooit te voren aan die bekoring blootgesteld geweest...’

‘Zoo zij u te machtig wordt, prins, kunt gij Tracy voor u laten spelen en zelf rekenschap geven van de wisselende kansen.’

‘Is het dus werkelijk beslist? Gaan wij naar dat paradijs?’ jubelde Hector.

‘Zoo gij mij toestaat het veeleer een oord van ellende te noemen, dan is het mij goed,’ gaf Lodewijk ten antwoord.

Maar zelfs hij scheen, bij hun eerste bezoek aan de speelzalen, plotseling alle onverschilligheid te laten varen. Tegen den vergulden rug van een stoel aangeleund, volgde hij de minste bewegingen der spelers, en was het hem aan te zien dat hij voor het oogenblik al het overige vergat.

De hertog, wiens oogen hem geen seconde verlieten, wenschte zich reeds geluk met zijn inval, toen hij een hand op zijn schouder voelde leggen, en zich omwendende een man van ongeveer dertigjarigen leeftijd voor zich zag staan.

‘Wel, Georgewitch, gij hier?’ riep hij uit, ‘dat doet mij waarlijk genoegen. Hoelang is het wel geleden sedert ik u voor het laatst zag?’

De ander, een man van sierlijke gestalte, met een bijzonder schilderachtig hoofd, en fijnen, donkeren puntbaard, antwoordde:

‘Minstens vijf jaar, zoo ik mij wel herinner, en toch heb ik aanstonds den prins herkend, die nog een knaap was toen ik hem bij zijn ouders ontmoette. Ik hoop toch niet dat hij hierheen is gekomen om te spelen?’

‘Neen, neen, stel u gerust, daar denkt hij zelfs niet aan. Hij had eenige afleiding noodig, en aangezien hij hier nog nooit geweest was, dacht ik dat dit schouwspel iets nieuws voor hem zou hebben.’

(*Wordt vervolgd.*)

Op het rijwiel.

Ik had een schaduwrijken veldweg naar Amberley, een dorp in 't Zuiden van Engeland, ingeslagen. Moede van den rit, gedrukt van de hitte, spoedde ik mij huiswaarts, zoo snel mij mijn stalen paard kon dragen. Eensklaps maakte de weg een kromming en had ik een schouwspel, dat in een oogenblik mijne gedachten van weer en vermoeidheid aftrok.

Een stille, levenlooze gestalte lag dwars over mijn pad gestrekt, een mensch in den hulpeloosten toestand. Een verwarde massa van draad en ijzer, een gebroken rijwiel, lag op eenige schreden daarvan.

Ik snelde heen om water te halen, waarmede ik den ongelukkige weder tot bewustzijn bracht. Wel kwam hij tot bezinning, maar hij bleef verward, zwak en onbeholpen. Hij prevelde iets en ik ving eenige woorden op, waaruit ik vernam, dat hij door een slagerswagen was overreden geworden. Onder het spreken kwam hij eene bezwijming nabij en ik gebood hem te zwijgen.

Door mij ondersteund, of beter, gedragen, bereikte de jonge wielrijder een half uur later eene eenzame hut. De bewoonster van het huisje kende ik. Ik bracht den vreemdeling bij haar binnen en beval hem in hare hoede, terwijl ik haar zoon verzocht, mijn wiel te halen, waarmede ik naar den dokter kon rijden.

De zieke verviel weer in bewusteloosheid. Zijn val moest verschrikkelijk zijn geweest,

HET VISSCHEN MET KORMORANEN IN JAPAN, NAAR DE TEEKENING VAN A. RICHTER.

want hij was overal gekwetst en gekneusd. Zijn aanblik wekte het diepste medelijden op en ik was ten zeerste voor zijn leven beducht. Ik bleef bij hem totdat de schaduwen van den nacht zich over 't aardrijk uitspreidden. Hij bleef, niettegenstaande de uiterste zorgen aan hem werden besteed, bewusteloos en lag gedurende den langen, stillen nacht als iemand, die niet meer tot de levenden behoort. De verdere schildering van zijn lijden worde mij bespaard. Onder de behoedzame behandeling van den geneesheer flikkerde zijn levensvlam nu eens weder op, dan weder dreigde zij geheel uit te dooven. De krachtige natuur streed een harden strijd tegen den vijand des levens. Lange weken van smart en pijnen volgden. Van volkomen verslapping schreed de zieke tot genezing, van genezing tot gezondheid, en van gezondheid tot volle mannelijke kracht. Ik had hem lief gekregen als een broeder, hij was immers toch ook een lid van den wielrijdersbond en dus een goed vriend. Vier maanden na het ongeval verliet hij het plaatsje en keerde naar het verre Schotland weder, vanwaar hij zijn tocht was begonnen. 'Leef wel,' zei hij bij het afscheid nemen tot mij, 'ik zal u nooit vergeten.'

JANTJES EERSTE VERJAARDAG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. BLUME-SIEBERT.

Van eenvoudig wielrijder, die zijn wiel alleen voor vermaak bestijgt, had ik mij tot een sportheld van den eersten rang ontwikkeld.

De bekoorlijkheden van verre tochten en het gezellig leven der wielrijders-vereenigingen hadden voor die van de renbaan plaats gemaakt. De bijval der sportlievende menigte klonk in mijne ooren liefelijker dan het murmelen en klateren der beek, door het ruischen van den wind in de majestueuze boomen aan den weg, en dan al de veelvuldige geluiden, die de harmonische betoovering van het stille landleven uitmaken. De spanning der zenuwen, het streven om anderen de baas te zijn, de krijgslisten en de grimmig verbitterde strijd waren voor mij aangenamer dan het rondzwalken in het uitgestrekte land, zooals ik tot dusverre had gedaan. Ik was de eerste kampioen van het loopend jaar, trots op mijn kunnen, nommer een op de renbaan en de geliefdste man in een geliefde sport.

Ik behoefde nog slechts eens den Gaythornschen beker te winnen om hem als mijn uitsluitend eigendom te bezitten, dien beker, het roemrijkste eereteeken van alle wielrijders, naar welks bedt ik haakte en waartoe ik, om dit te verkrijgen, vast besloten was, al moest het mijn laatsten ademtocht kosten.

Naar mij verluid was, zou een jonge Schot, die eerst sedert vijf of zes weken als wielrijder van zich deed spreken, om den Gaythornschen beker willen strijden. Hij was plotseling opgedoken als een meteoor en ik had de geschiedenis van zijn ontluikenden roem in de grootste spanning gevolgd. Ik kan niet beweren, dat ik zijn optreden geheel en al zonder bezorgdheid te gemoet zag, want alle berichten kwamen hierin overeen, dat hij wat mans was.

Mijn vrees steeg en mijn zekerheid te zullen overwinnen en den Gaythornschen beker te zullen behalen, werd gaandeweg zwakker.

Mij overkwam een ongeluk.

Vier dagen voor den wedstrijd deeJ ik bij Urban een geduchten val en bezeerde en kneusde mij dermate, dat ik het hopelooze mijner kansen voor Zaterdag voelde. Zelfs behoefde ik in dezen toestand mijne Engelsche tegenstanders niet te vreezen. Ik was hen zoo zeer de baas, dat ik ook nu nog zeker was hen te zullen overtreffen. Maar de naam Mc. Millan, die van den beroemden Schot, klonk onophoudelijk in mijn beangstigd oor. Mijn hersens raakten er door in de war, ik voelde mij zenuwachtig en als verlamd.

***

De Zaterdag brak aan en ik bevond mij volmaakt gezond, ofschoon nog niet geheel vrij van de sporen van mijn val.

Ik zal den aanblik van de renbaan op dien dag niet licht vergeten. Elke zit- en staanplaats was bezet, de geheele ruimte was door vele duizenden ingenomen. Aller opmerkzaamheid richtte zich op den grooten wielerwedstrijd van den dag.

Het sein met de klok werd gegeven. Het gemompel verstomde; aller blikken richtten zich op mij, toen ik met mijn wiel verscheen en een schor bijvalgeroep uit duizenden kelen klonk mij tegen. Het nam in ijver en omvang toe, totdat het gejubel en het klappen in de handen mij als bedwelmden

'Waar was de vliegende Schot?'

Ik had het punt van den afrit bereikt en keek naar hem rond. Juist kwam hij uit de kleedkamer met een Schotsche sjerp getooid, die in het koeltje, dat over het strijdperk streek, vroolijk fladderde. Hij stapte haastig op het groepje der wedrijders toe. Ik zag

hem voor 't eerst en verbleekte bij zij aanblik, want hij was de man, dien ik voor vijf jaar zoo zorgvuldig had verpleegd.

Ook hij herkende mij en verschoot eveneens van kleur. Hier stonden wij tegenover elkaar, ieder als vertegenwoordiger der eer zijner natie, op dit oogenblik als tegenpartij, ja, als grimmige vijanden. Met welk tegenovergesteld gevoel waren wij van elkander gescheiden!

'Heeren, op uw plaatsen,' klonk het bevel. Ik had niet eens tijd met hem te spreken. Ik nam mijn plaats in en keek naar hem om. Onze blikken kruisten elkaar; mijn hart was zeer ontroerd en mijn hoofd duizelde van wonderlijke gedachten.

'Klaar?' klonk het.

Toen viel er een pistoolschot als teeken van afrijden. In lichte vlucht kwam een wiel mij ter zijde, ik werd ingehaald en zag den heer Millan naast mij.

'Herinnert gij u mijner?' vroeg ik, toen hij naast mij reed.

'Mij uwer herinneren?' antwoordde hij met sidderende stem. 'Dat spreekt van zelf!'

De overigen snelden vooruit; wij moesten aan onzen plicht denken. Het publiek bleef in angstige spanning den loop van den strijd afwachten. Er heerschte doodsche stilte; slechts het knarsen der wielen op den coaksgrond hoorde men en het suizen van den wind door de spaken van het rad, wanneer wij den hoek omsloegen.

'Twee points,' riep de rondenteller.

Ik zag zijn ongerusten blik, toen ik hem voorbijvloog. Ik had den voorsprong voor alle anderen; als ik onder mijn arm doorkeek zag ik het trappelend gezelschap achter mij.

Bij het volgende point was ik nog voorman. Sneller en sneller bewoog ik mijn rijwiel. Elke zenuw, elke spier en vezel van mijn lichaam was geprikkeld De overwinning zou zeker aan mij zijn; ik gevoelde, dat niemand mij kon overtreffen.

Ik had nog slechts tweehonderd meters tot het einddoel af te leggen. Wie zou mij daar nog slaan? Wie zou zoo iets durven ondernemen?

Maar wat was dat?

Een rijwiel kraakte er naast mij.

Ik zag de sjerp van mijn Schotsche tegenpartij. Met alle geweld streefde ik er naar, hem achter mij te laten. Ik bracht alle hulpmiddelen te pas, die ik in mijn korte kampioens-loopbaan had beproefd. Mijn krachten schenen te vermeerderen. Maar hoe reusachtig groot zij ook mochten zijn, even vruchteloos scheen mijne poging om overwinnaar te blijven. Mijn tegenpartij was in kracht mij verreweg de baas. Hij bereikte de bocht, hij beschreef een grooten boog met een zwaai, dien ik nooit zal vergeten en mijn moed zonk Ik zag dat ik de zegepraal niet zou behalen en dat ik, de onoverwinnelijke Engelschman, eindelijk toch overtroffen zou zijn. Wij vlogen onder donderenden bijval der tierende, opgewonden menigte naar het eindpunt. Ik was twee meter achter hem en voelde, dat ik langzamerhand meer achterbleef.

Verblind door de suizende snelheid der beweging, ademloos en duizelig van uitputting streed ik verder. Een oogenblik slechts bespeurde ik duidelijk de met gespannen opmerkzaamheid ons volgende gezichten der scheidsrechters. Ik zag mijn tegenpartij, die over zijn schouder heen naar mij keek, echter niet met de tevreden meerderheid, die ik in dergelijke gevallen placht te hebben.

Veeleer vloog een oprecht gevoel van medelijden over zijn gelaat. Terwijl ik hem aanzag, bemerkte ik hoe hij met opzet tegen den kant van de baan reed; zijn wiel slingerde hevig, hij bracht het weder in evenwicht en reed toen langzamer. Ik haalde hem in en was een wiellengte voor hem aan 't einde.

De Gaythornsche beker behoorde mij!

De opgewondenheid en het gejuich van het publiek waren onbeschrijfelijk.

Mijn bewonderaars droegen mij op hunne schouders naar de kleedkamer. Geen vroolijke zwijmel van zegepraal, geen overmoed bedwelmde mij. Ik wist dat ik mijn triomf aan een ander had te danken, ofschoon buiten ons tweeën niemand iets vermoedde van het offer, dat hij ter wille van mij zoo grootmoedig had gebracht.

R.

J.J.G.W.

Op het welzijn der natie.
Historische herinnering.

Het was de derde September 1792. Parijs was aan den vreeselijksten waanzin ter prooi. In het Carmelietenklooster in de straat Vaugirard, in het seminarie van St. Firmin, in de conciergerie, in het hôtel la Force lagen de lijken der vermoorden bij hoopen opgestapeld. Van Bicêtre donderde het geschut, drie duizend gevangenen werden door kanonkogels om het leven gebracht, en uit het hôtel la Force trok een waanzinnige, juichende en van bloed druipende bende, aan het hoofd een liederlijke kerel met een staak, waarop een mooi blond afgehouwen vrouwenhoofd, dat der prinses de Lamballe. Uit de van traliën voorziene vensters van den Tempel beschouwden de koning en de koningin met starren blik het bloedige hoofd der vorstelijke jonkvrouw.

Het Jacobijnsche driemanschap kon den vreeselijken arbeid niet meer klaar spelen. Voor elke gevangenis zat een geïmproviseerde rechtbank op banken en tafels. De deuren werden geopend en onder een oorverdoovend getier en gehuil trok de razende menigte de slachtoffers uit het kerkerhol. Het proces was kort en ook de terechtstelling had daar plaats. Het bloed droop van de sabels en pieken der woestelingen. Als een geslacht rund viel het lijk op den wagen, en wanneer deze vol was, trok hij onder de juichkreten der menigte met zijn bloedigen last weg.

Uit het breede portaal der abdij sleurden de moordenaars nu een grijsaard met witte lokken en van hooge gestalte te voorschijn. Rechtop schreed hij op de tafel toe, met vasten tred, en geen spier vertrok zich op het gebruinde gelaat van den ouden krijgsman. Het was generaal Sombreuil. Een haast onmenschelijk gekrijsch ging uit de menigte op. Men was zijn misdaad niet vergeten.

Het was de 14e Juli 1789. De dageraad breekt door Veertig duizend man rukken tegen het Hôtel des Invalides op, waarin zich acht en twintig duizend geweren en twintig kanonnen bevinden 'Wapens! wapens!' schreeuwen de veertig duizend man. De gouverneur hoort het, hij heeft zijn koning trouw gezworen, hij zal zijn woord houden, want hij is niet verlaten. Op het Marsveld, in de nabijheid, zijn de troepen gekampeerd en het hôtel wordt door oude soldaten bewaakt. Maar de troepen op het Marsveld zijn onverschilig en de oude soldaten koesteren reeds geruimen tijd een kwalijk verborgen wrok, omdat de officiers-plaatsen in het leger steeds uitsluitend aan de adellijken worden verleend en alle bevordering voor de burgerlijken is afgesneden. Nu is het uur der vergelding geslagen. Tevergeefs beveelt de gouverneur. De stroom sleurt hem, de kanonnen en geweren mee. 'Naar de Bastille!' tiert de bende, de stormklokken dreunen en alles vermengt zich tot een ordeloozen baaierd.

Die gouverneur was Sombreuil en - hier staat hij.

‘Den dood! Den dood!’ huilt de menigte, eischen de aanklagers en rechters. ‘Geen verhoor, geen onderzoek! Hij is een verrader der natie!’ Veertig duizend getuigen staan tegen hem op. ‘Den dood!’ De spits van een piek wordt reeds op zijn borst gericht.

Op het laatste oogenblik wordt het wapen teruggetrokken en weerklinkt een kreet.

‘Doorsteek mij eerst!’

Om de gestalte van den generaal slingert zich een jong meisje. Haar lichaam is tenger en fijn, maar het dekt den generaal. Het gehuil verstomt.

‘Wie is dat?’ vraagt de voorzitter der rechtbank.

De cipier der abdij treedt naar voren.

‘Het is burgeres Sombreuil, de dochter van den generaal. Zij heeft zijn gevangenschap gedeeld.’

Aller oogen zijn gevestigd op het bleeke,

fijn besneden gelaat. Een seconde is het doodstil op het plein.

'Scheurt ze los,' roept de president, 'hij moet sterven!'

Brullend werpt zich de menigte op den terdoodveroordeelde. Twintig vuisten grijpen het jonge meisje vast.

Onder de toeschouwers ontstaat evenwel eenig gemor, het zijn de vrouwen. Uit de megera-gezichten spreekt medelijden.

Ook over Charlotte Cazotte hadden de vrouwen zich erbarmd. Het was denzelfden morgen geweest. Voor den beul Maillard stond aangeklaagd en veroordeeld de heer de Cazotte, schrijver en royalist. Ook hem beschermde zijn dochter, een meisje van zeventien jaar, met haar lichaam. Geen slagen of stooten konden haar van beur vader scheiden. Met bidden en tranen had zij de vrouwen geroerd en haar vader gered. Dat was in de nabijheid der Tuilcrieën. Zou het nu gezegd kunnen worden, dat de vrouwen der abdij hardvochtiger geweest waren?

'Neen, niet den dood! Generaal Sombreuil moet leven! Hij moet in het leven blijven als burger Cazotte!'

De een in den hoop vreest den ander. Eén woord maar van verdenking en de naam van hem, dien de ander in het verderf wil storten, staat in het gebouw van het ministerie van Justitie, door de hand van Danton geteekend, op de lijst der veroordeelden. Een diepe stilte treedt in.

'Dat was burger Cazotte!' zegt de president. 'Deze is echter generaal Sombreuil, die het volk wapens geweigerd heeft. Hebt gij het vergeten?'

Een woest gebrul volgt op deze vraag.

'Den dood!' schreeuwen de mannen.

'Hij moet leven!' tieren de vrouwen.

'Den dood!' roept nog eenmaal de president

Schril klinkt een stem uit den hoop:

'Burger, kent gij mij? Is het waar dat gij de gewezen lakei Mathieu zijt en dat gij van uw gewezen meester uit het buitenland brieven ontvingt?'

De Conventie had onlangs op briefwisseling met de uitgewekenen de doodstraf gesteld.

Het is niet duidelijk wie bedoeld wordt. De president verbleekt. Niemand vraagt naar den schuldige. De president opent den mond.

'Het volk wil het,' zegt hij, 'welaan, burger Sombreuil zij het leven geschonken!'

Freule de Sombreuil slaakt een blijden kreet en omhelst haar vader. De kring rondom hen wordt geopend. Vader en dochter beijveren zich om weg te gaan. Ter zijde, weinige schreden van hen verwijderd, bevindt zich de wagen met de bloedige lijken. Daar staat een kerel voor hen, een plompe, verlepte gestalte. In zijn handen houdt hij een groot glas, rood gekleurd, vol menschenbloed.

'Je vader zal je hebben!' roept hij uit, 'maar drink dit eerst! Tot op den laatsten druppel moet je het uitdrinken, op het welzijn der natie!'

Onder groot gejuich sluit zich de kring weer. Uit het gelaat der vrouwen spreekt geen medelijden meer, maar dierlijke wellust. 'Drink!' brullen honderden kelen, 'drink! drink!'

Freule de Sombreuil leunt half onmachtig tegen haar vader.

'Drink!' brullen allen in de grootste opgewondenheid, 'drink, of je vader moet sterven. Bloed moet het zijn, dit of het andere.'

Een fijne, sneeuwwitte hand strekt zich sidderend, weifelend naar het glas uit.

‘Op het welzijn der natie!’ klinkt het over het plein.

Het glas valt op het plaveisel in stukken; het is leeg.

De generaal verwijdert zich. In zijn armen draagt hij zijn bewusteloos maar dapper kind. Uit de abdij achter hem klinkt een angstkreet. Het is graaf Montmorin, die door de pieken der woestelingen omkomt.

Bij de Platen.

Het visschen met kormoranen in Japan. -

De mensch heeft zich de dierenwereld op de meest verschillende wijze weten dienstbaar te maken. Terwijl vele dieren hem voedsel en kleeding verschaffen, of zijn akkers bebouwen en lasten torsen, heeft hij andere tot de jacht afgericht.

Op de eerste plaats maakt hij voor dit doel gebruik van den hond, zijn trouwsten gezel, maar ook nog andere dieren als het fret en den jachtluipaard, ja zelfs vogels heeft hij reeds sinds langen tijd voor de jacht geschikt gemaakt.

In de middeleeuwen werden in Europa de valken tot de jacht op reigers en andere vogels afgericht, en Chineezen en Japanners gaan nu nog ter vischvangst met kormoranen of zwarte pelikanen. Het eigenlijke vaderland dezer vogels is het hooge Noorden, hoewel zij zich tot ver in het Zuiden hebben verspreid. Daar ziet men de zonderlinge zwarte beesten, die in grootte de gewone eend overtreffen, bij duizenden op de kanten der steile rotsen zitten, die er ten gevolge der uitwerpselen van deze dieren heel wit uitzien.

Het plompe lichaam heeft den vorm van een cylinder en staat, op den korten, harden staart gesteund, bijna rechtop, terwijl de korte zwempooten ver naar achteren staan. De lange, gebogen zwanenhals draagt den in evenredigheid grooten kop, die met een vederbos, welke veel van manen weg heeft, versierd is. De kleur der veeren is zwart mot een blauwachtig groenen weerschijn. Boven de wangen bevindt zich een groote witte vlek. De zwarte snavel is even lang als de kop en aan de spits als een haak gebogen, terwijl de vier teenen der eveneens zwarte pooten door een zwemvlies met elkaar verbonden zijn.

De kormoranen voeden zich uitsluitend met visschen, die zij met buitengewone handigheid weten machtig te worden. In zwemmen en duiken worden zij door geen enkelen anderen vogel, met uitzondering misschien van de slangenvogels, overtroffen, of ook maar geëvenaard. Uit een diepte van drie tot vier meter halen zij hun buit te voorschijn en zwemmen onder het water 60 tot 80 meter met een zoo groote snelheid, dat een sterk bemande boot ze niet kan inhalen.

Hun vraatzucht is buitengewoon groot, zoodat ze een ongelooflijke menigte van visschen naar binnen slikken. De bekende dierkundige Brehm zag eens een gevangen kormoraan op een voormiddag 26, en in den namiddag 17 visschen van een gemiddelde lengte van 20 centimeter naar binnen slaan. De visschen vulden in het begin niet enkel de heele maag, maar deden ook het spijskanaal buitengewoon opzwellen en staken zelfs voor een gedeelte uit den slokdarm uit. De spijsvertering ging echter zoo spoedig in haar werk, dat binnen twee uur slokdarm en spijskanaal schoonleeg waren. Professor Altum verzekert, dat een kormoraan zeven pond visch voor zijn dagelijksche voeding gebruikt. Daar de vogel gemakkelijk tam gemaakt kan worden, is hij voor de vischvangst bijzonder geschikt. Op Japan vindt deze soort van visscherij des nachts plaats en wordt met een groot aantal schuiten gedreven, die met een tusschenruimte van 50 tot 60 voet in één lijn naast elkaar liggen.

Aan het voorste gedeelte van elke boot, bevindt zich een naar voren overhellende lange stang, aan welker spits een uit ijzeren staafjes vervaardigde korf vastgemaakt is, waarin een hel vuurtje brandt, om het water te verlichten. Binnen den lichtkring van elke boot zwemmen een aantal kormoranen. Elke vogel draagt een ring om den hals, die hem belet, den gevangen visch op te peuzelen. Aan de ringen zijn touwen vastgemaakt, die met het andere uiteinde aan den gordel van den visscher zijn bevestigd. Als hij de einden der touwen in de hand neemt, voelt hij elke beweging van zijn vogels (zie de afbeelding op blz. 356). Daar de vogels erg op buit belust zijn, gaan zij met allen ijver vooruit, zoodat het bijna den schijn krijgt, als werd de boot door de vogels voortgetrokken.

Zoodra de kormoraan een visch heeft buit gemaakt, wordt hij aan het touw omhooggetrokken en hem die uit den bek genomen, waarop de vogel weer te water gelaten wordt, om de vangst voort te zetten.

De bedrevenheid en vlugheid, waarmee de visscher zijn vogels africht, is haast ongelooflijk. In China wordt de vischvangst met de koormoranen ook overdag uitgeoefend.

In den laatsten tijd heeft graaf Le Contenta deze soort van visscherij ook weer in Frankrijk ingevoerd, waar ze reeds in de 17e eeuw werd uitgeoefend, en veel aanhangers gevonden, die aan de vischvangst met den afgerichten vogel de voorkeur geven boven het vroeger in Frankrijk zeer algemeene hengelen.

In onzen tijd van sportmanie en nieuwtjes kon de een of andere liefhebber in ons land ook wel eens op de gedachte komen, er hier een proefje mee te nemen.

Jantjes eerste verjaardag. -

Dit is een feest in huis. Jantje, de jongste telg en de lieveling van allen, viert zijn eersten verjaardag. De kleuter weet niet hoe hij het heeft, nu allen hem omringen met speelgoed en lekkers, zóóveel dat hij geen oogen en geen handen genoeg heeft om behoorlijk te bewonderen, te betasten en te genieten. Opgetogen van voldoening ziet de jonge moeder het aardig tooneeltje aan en grootmoeder kan er evenmin het oog afhouden, al schijnt de drukte en luidruchtigheid van het jonge gezelschap de zwakke oude dame wel een beetje te hinderen. Tante, die in het aangrenzend vertrek bezig is om alles in orde te brengen voor de feesttafel, zal intusschen wel zorgen, een beetje orde te houden onder de kleine gasten, die met bouquetten en geschenken in de hand den kleinen jubilaris komen feliciteeren.

De schilder heeft dit lentegezichtje uit het leven van een jong menschenkind in zijn volle frischheid weergegeven. De gulle vroolijkheid van zusjes en broertjes, het stille geluk van moeder en grootmoeder, de nieuwsgierige en verbaasde verrassing der kleine bezoekers en op den achtergrond de ijverige bezigheid der jonge zuster van de vrouw des huizes, - alles is het leven afgekeken.

Uitbrengen van het anker. -

Uit de vroolijke stadsche huiskamer met de feestvierende kleinen worden we opeens overgeplaatst in den ernst van het moeitevolle, harde visschersleven, zooals alleen Jozef Israëls ons dien weet te vertolken door zijn weemoedig-dichterlijk penseel.

Hoe weet hij, door de aangrijpend ware voorstelling van één enkel moment uit het eentonige en toch zoo veelbewogen visschersbestaan, ons het wel en wee daarvan in zijn vollen omvang te doen gevoelen! Zoo ook weer met het tafereel, in dit nummer weergegeven

De schuit is binnengevallen; het anker moet worden uitgebracht. Het is al avond en een koude wind strijkt langs het sombere water. Toch moeten de visschers, met opgestroopte broek en naakte beenen maar rondplassen door het kille nat om een geschikte plek uit te kiezen, waar het anker zich in het zand kan vastzuigen. De voorste, een sterke jonge kerel, stapt, met den zwaren ijzeren last op de schouders, zwijgend vooruit, terwijl de oudere het sliknatte harde touw vasthoudt. Dat is geen plezierige karwei, maar als straks de schuit, door het anker beveiligd, vast op het strand ligt en de visschers hun huis opzoeken, hoe zal dan het genoegen van den gezelligen huiselijken haard, het weerzien van vrouw en kinderen hun al de doorstane vermoeienissen en gevaren vergoeden!

Wetenswaardig Allerlei.

Een kostbare sneeuwpop. -

De beeldhouwer Achilles Canessa te Genua had er den 16en Januari van dit jaar, bij groote koude en dikke sneeuw schik in, uit een grooten sneeuwklomp een prachtig, drie meter hoog standbeeld van Columbus te vervaardigen Dit kolossale beeld stond op een mooi gevormd voetstuk, waarop zich het wapen van Italië, in de sneeuw gesneden en gegraveerd, bevond. Heel Genua stroomde uit, om het kunstwerk te beschouwen. De kunstenaar was nu evenwel zoo slim, verscheidene duizenden photographieën van het weinig duurzame standbeeld te laten maken, die tegen een flinken prijs goed van de hand gingen. Op deze wijze is de reeds lang gesmolten ontdekker van Amerika vereeuwigd.

Natuurlijke zeep. -

In Noord-Amerika, in de nabijheid van Kaap Buffalo, in kort geleden een bron ontdekt, die zeep inhoudt. De bron schuimt als zeepsop en de zeep, een mengsel uit borzure natron en aardolie, zet zich zoo rijkelijk tegen den rand af, dat ze met schoppen kan ingezameld worden.

De goudlanden der aarde. -

Sedert de goudstandaard in bijna alle groote landen is ingevoerd, heeft het edele gele metaal een veel grootere beteekenis gekregen, dan toen het bijna uitsluitend tot sieraden werd omgesmeed. Goud is een der meest algemeen verbreide metalen. Er is bijna geen land, in welks bodem het niet aangetroffen wordt, in de meeste natuurlijk zoo spaarzaam, dat het nauwelijks de moeite loont, er naar te graven, of de aarde af te wasschen, waarin de goudkorrels verscholen zitten. Oorspronkelijk was al het goud diep in kwartsaderen verborgen en eerst in den loop der tijden werd het gedeeltelijk dichter bij de oppervlakte of in de beddingen van rivieren gebracht, waar het dan gemakkelijk uitgewasschen kon worden. Hoewel in Californië, evenals in Britsch-Columbia, Aljaska, Zuid-Afrika en Australië goud bij hoopen aan de oppervlakte gevonden wordt, staat het toch vast, dat het meeste goud dieper ligt en de meeste lagen van dit edel metaal nog altijd niet ontdekt zijn.

In Cariboo hebben de gouddelvers maandenlang tevergeefs naar dit metaal gezocht, tot zij het eindelijk op groote diepte bij massa's vonden. Fabelachtig klinken de berichten van Lennox Island, waar nog niet lang geleden in den tijd van twee maanden twee en een halve ton (van twintig centenaars) *nuggets* (korrels en klompjes) moet gevonden zijn. De Tierra del Fuego, in den Noordamerikaanschen staat Colorado, werd tot dusverre voor een der dorste woestenijen gehouden. Nu heeft deze grond in eens groote beteekenis gekregen, en al mag hij nog moeilijk toegankelijk zijn, omdat hij zich in het bezit bevindt van Indianen van gemengde afkomst, die spoedig naar het mes of de strijdbijl grijpen, lang zal het toch niet meer duren, of het zal hier van zooveel goudzoekers wemelen, als er te Ballarat of Grasz Valley in Australië ooit gezien zijn. De pas ontdekte vindplaats is niet ver van Denver City verwijderd, vanwaar de telegraaf weldra de bevestiging der fabelachtige geruchten naar de vier windstreken zal verspreiden.

Hoeveel goud alle jaren in de rijke Siberische mijnen en aan den Oeral wordt gewonnen, is niet bekend, maar het is zeker, dat, wanneer een bende Californische of Australische goudzoekers over deze streken werd losgelaten, de opbrengst nog wel viermaal zou groot zou zijn. West-Afrika, dat gedeeltelijk nu nog den naam van Goudkust draagt, en vanwaar de Engelsche goudmunt, guinee of guinje, afkomstig is, is nauwelijks meer dan oppervlakkig doorzocht, terwijl Zuid-Afrika altijd grootere hoeveelheden goud levert. Oost-Afrika, waar weer andere vorschers de bron van de ontzaglijke schatten der ouden (Ophir) zoeken, wacht eveneens nog op ontginning, daar zelfs door de oude Arabieren de oppervlakte ternauwernood doorzocht is.

HET UITBRENGEN VAN HET ANKER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAELS.
(Verzameling van FRANS BUFFA, kunstkooper te Amsterdam.)

Geen land ter wereld echter moet zoo rijk aan goud zijn als de naar den Atlantischen Oceaan toegekeerde hellingen van het Andesgebergte. Tegenwoordig kan men het goudstof in de grensdistricten van Guyana en Venezuela letterlijk met de handen grijpen, en van tijd tot tijd komen van de bijrivieren der Amazone geruchten, dat zij nog even rijk aan goud zijn, als ten tijde van Walter Raleigh, aan wiens naam de fabelachtige verhalen der goudstad Manos zijn vastgeknoopt.

Gedurende het glanstijdperk der Inca's was het Zuidamerikaansche en Mexiecansche goud in groeten overvloed voorhanden. Het bedekte de muren der tempels en werd, zooals de in de graven gevonden overblijfselen aantoonen, tot de vervaardiging van gewijde voorwerpen zeer veel gebruikt. In de puinhoopen van het paleis te Cuzco is nog een kamer voorhanden, welke de inca Atahualpa tot op zekere hoogte der muren met goud beloofde te vullen, indien Pizarro hem het leven wilde schenken. Hij moest sterven en het is historisch, dat de Indianen reeds met zware vrachten van het kostbaar metaal tot vrijkooping van hun heerscher onderweg waren, toen zij zijn dood vernamen. De stroomen, van wier oevers zij toen hun goud brachten, zijn nog altijd niet onderzocht en men mag aannemen, dat wanneer een blanke vermetel genoeg was, om de tropische wouden binnen te dringen, waardoor die rivieren stroomen, de vergiftigde pijl van den Indiaan hem zou treffen, indien de gele koorts hem verschoonde. Zeker kennen de Indianen ook nu nog de geheime plaatsen, waar de schatten hunner voorvaderen verborgen zijn, maar zij maken ze niet bekend, daar zij vreezen het lot der bewoners van het oude Inca-rijk te deelen.

Nog altijd brengen Indianen goud naar Panama, maar wanneer men hun vraagt, waar zij het vandaan halen, wenden zij volkomen onwetendheid voor. De Engelsche

minister-president te Quito deelde onlangs mee, dat de Indianen uit de wouden van Jinaro en Napo hun inkoopen met rood goud betalen, juist zooals hun voorvaderen, of daarvoor regeeringsgoederen koopen. Houden ze evenwel over, dan brengen ze het overschot heimelijk weer in het water, omdat zij nog altijd vreezen, dat hun rijkdommen wreedheden der blanken tegen hen als die der Spaansche *conquistadores* zouden uitlokken.

De tijd zal evenwel komen, dat ook deze goudrijke streken voorde nasporingen der blanken zullen bloot liggen.

Lang haar. -

De bezitster van het langste hoofdhaar op de wereld moet een Mexicaansche dame, Mercedes Lopez, zijn. Zij is 1.52½ meter lang, en wanneer zij rechtop staat, sleepen haar vlechten nog 1.37 meter ver over den grond. Hier komt bij, dat heur haar zoo dik is, dat zij er zich geheel onder verbergen kan. Haar man is een arme koeherder.

[Nummer 46]

Vrede.
Oorspronkelijke novelle van
Louise Stratenus.
(*Vervolg.*)

‘Hm! mijn beste hertog, eene gevaarlijke proefneming, die mij bewijst dat gij zelf nooit aangetast zijt door de koorts die zoo menig jong mensch ten gronde sleept. Wilt gij de goedheid hebben Zijne Hoogheid mijne eerbiedige groeten over te brengen?’

‘Laat mij u veel liever aan hem voor stellen. Het zal hem genoegen doen een lotgenoot te ontmoeten.’

‘O! mijn verloren rijk kan niet bij het zijne vergeleken worden.’

‘Omdat het een klein prinsdom was? Daaromtrent vergist gij u; indien het terrein waarover men regeeren moest, af te meten ware naar de verdiensten van den vorst, zoudt gij door uwe dapperheid een keizerrijk verdiend hebben.’

‘Gij zijt een vleier, hertog, breng mij liever tot den prins.’

Eenige oogenblikken later boog hij voor Lodewijk, die hem verbaasd aanzag.

‘Alexander Georgewitch, niet waar?’ sprak de jongeling hem vol hartelijkheid de hand toestekende. ‘O! men behoeft u niet te noemen, ik geloof dat ik mij nog over vijftig jaren uw gelaat zou hebben herinnerd.’

‘Gij zijt wel goed, Monseigneur.’

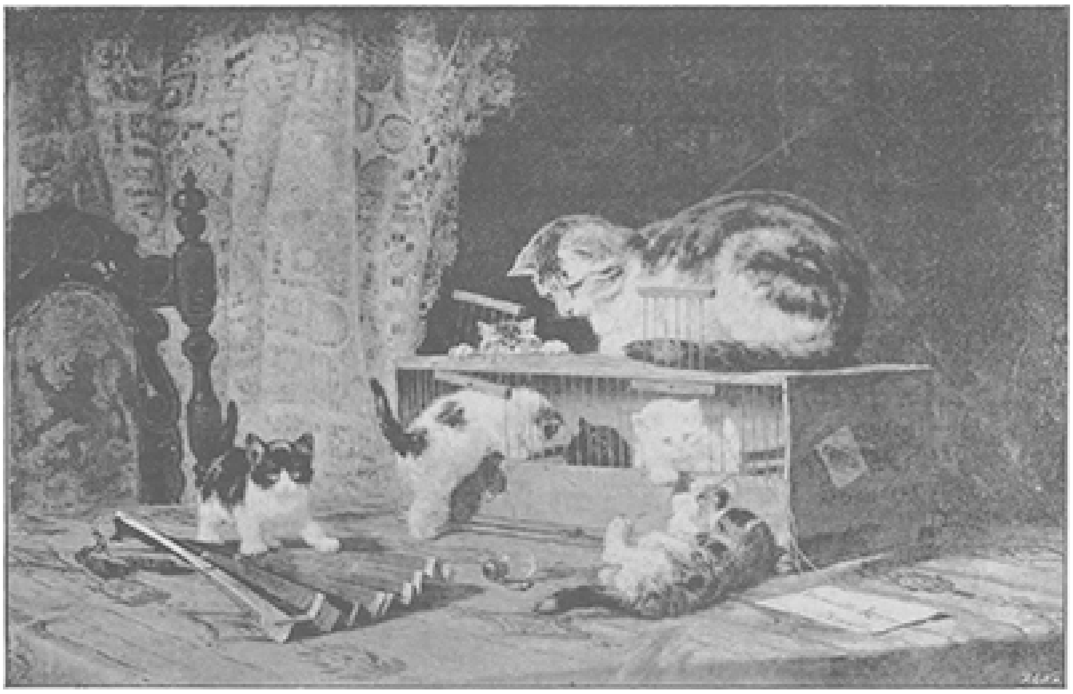

POESJES IN DE KOOI, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MEVROUW HENRIETTE RONNER-KUIP.
(Verzameling van den heer DROOGLEEVER FORTUYN, Rotterdam.)

‘Ik verzoek u niet te vergeten, dat wij neven zijn, prins, en dat wij dus alle titels ter zijde kunnen laten. Gij weet niet half hoe blijde ik ben u weer te zien; onze eerste ontmoeting staat mij nog even levendig voor den geest als had zij gister plaats gevonden. Geen overwinnaar scheen mij ooit zulk een held toe, als gij, de overwonneling. Mijn vader werd niet moede mij van uw moed en veldheerstalenten te vertellen, en toen hij op uwe gezondheid dronk, geraakte een ieder in zulk een vervoering, dat alle étiquette op eens verbroken werd en de heeren u luide toejuichten, terwijl de dames u hare bloemen toewierpen.’

‘Ja, die dag is onvergetelijk in mijn geheugen geprent gebleven,’ mompelde Georgewitch, in wiens anders droefgeestigen blik een lichtstraal flikkerde, ‘op het oogenblik der omwenteling die uw vader den troon kostte, bood ik hem aanstonds mijn degen aan. Niets ware mij liever geweest dan aan het hoofd eener divisie op het gespuis los te rukken, dat hem de kroon van het hoofd wilde halen; maar Zijne Majesteit wilde van geen bloedvergieten hooren, en ik vermocht hem en de zijnen niet eens te wreken.’

‘Wij zijn er u niet minder dankbaar voor gebleven, Alexander,’ verklaarde Lodewijk vol vuur, ‘in dergelijke omstandigheden eerst leert men zijn ware vrienden kennen. Maar zeg mij thans aan welk gelukkig toeval ik uwe tegenwoordigheid alhier te danken heb.’

Een donkere blos verspreidde zich over Georgewitch's fraai gelaat en hij gaf ontwijkend ten antwoord:

‘Monte Carlo is eene plaats, die een ieder op zijne beurt aantrekt.’

Lodewijk had aanstonds zijne aarzeling bespeurd en hernam niet zonder ongerustheid:

‘Zijt gij hier reeds lang?’

‘Sedert eene maand ongeveer.’

‘En denkt gij nog wat te blijven?’

'Dat hangt van verschillende omstandigheden af. Ik werd hier door familiezaken teruggehouden; zijn deze eenmaal geregeld dan hoop ik mij naar Weenen te begeven, want ik heb niet ver van Oostenrijks hoofdstad een lief buitenverblijf aangekocht.'

'Uw antwoord doet mij groot genoegen, Georgewitch,' zeide Vermandois openhartig, 'gij moet het mij vergeven, doch u hier ziende, werd ik plotseling aangegrepen door de vrees dat het spel zijne heillooze betoovering over u uitoefende; o! zie mij niet zoo spottend aan; ik weet zeer goed dat dergelijke zwakheid weinig overeenkomt met het karakter van een man, die zulk een krijgsman weet te zijn; maar de werkeloosheid, waartoe wij onttroonde prinsen gedoemd zijn, zou sterkeren dan u tot eene dwaasheid kunnen overhalen.'

'Gij hebt gelijk, Louis,' mompelde de jonge man, wiens gelaat een sombere uitdrukking verkreeg, 'al mag ik ook niet bezweken zijn voor den hartstocht waarvan gij spreekt, niemand gevoelt beter dan ik de waarheid uwer woorden. Ja, het is alsof de maatschappij gezworen heeft, ons door wanhoop tot de eene of andere onherroepelijke daad te drijven, welke wij heel ons verder leven lang betreuren moeten. In dit land houden de kinderen van een wreedaardig spel: zij nemen een schorpioen en plaatsen het dier in het midden van een cirkel dor hout, dat zij daarna aansteken, en vermaken zich met zijn hopelooze kronkelingen om aan den vuurkring te ontkomen. Wij ook worden door de wereld aldus gefolterd; alle menschelijke vreugden zijn ons verboden en lachen ons niettemin toe. Wij zoeken naar eene uitkomst totdat wij alles vergeefs bevinden en evenals de schorpioen ons bestaan vernietigen, niet door den dood, maar door het nemen van een of ander besluit dat onze toekomst verspeelt.'

De prins bad hem onafgebroken aangezien en het thans de hand op zijn schouder rusten.

'Alexander,' sprak hij langzaam, na zich overtuigd te hebben dat niemand naar hen luisterde, 'de toon waarop gij dit zegt is zoo vreemd, dat ik bijna zou vreezen dat gij uit eigen ondervinding spreekt.'

'Misschien wel,' luidde het kortaf.

'En wilt gij mij niet zeggen welke gekheid gij op het punt staat te doen?'

'Waartoe? Gij zelf zoudt haar niet meer kunnen verhinderen..'

'Zij is dan reeds onherroepelijk?'

'Zoo goed als onherroepelijk. Ik heb mijn woord als edelman gegeven haar te zullen begaan,' zeide Georgewitch krampachtig met de hand over het voorhoofd strijkende. 'Gij weet niet hoe blijde ik juist daarom was u daar straks te herkennen. Het verleden rees in dat weerzien nog eenmaal voor mij op in al zijne toovermacht; ik gevoelde dat mij nog de troost geschonken was, voor het laatst de hand te drukken van een vriend uit vroeger dagen. Gij waart nog wel een knaap, toen ik u in uw vaderland zag, maar in u herleefden op eens weder al de edelste aandoeningen mijner jeugd, vond ik uwe ouders weer. Morgen, overmorgen wellicht zult gij u van mij afwenden evenals alle andere vorsten, en schouderophalend verklaren dat ik niet wist te begrijpen wat ik aan mijn maatschappelijken rang verschuldigd was. Het verwijt zal in zooverre ongegrond wezen, dat ik dit geen oogenblik uit het oog verloor. Wat ik doen zal, zal ik volbrengen in het volle bewustzijn dat ik er als vroeger regeerend prins het recht niet toe heb; gij ziet dus dat ik in geen enkel opzicht te verontschuldigen ben.'

‘Alexander,’ riep de jongeling op smartelijken toon, ‘hoe is het mogelijk dat gij er dan toch niet van afziet?’

‘Hoe het mogelijk is?’ herhaalde Georgewitch met gesmoorde stem, ‘omdat mijne natuur te warm, te edelmoedig is om voor niets of niemand voort te leven. Gij hebt uwe moeder, gij droomt bij oogenblikken nog met haar van een terugkeer tot het koningschap, dat wil zeggen tot de macht over duizenden te waken, de verplichting voor hunne belangen te strijden; ik heb die hoop niet behouden, mijn voormalig volk is tevreden met zijn nieuwen regeeringsvorm en zal dat blijven. Daarbij heb ik niemand meer om mijn lot te verzachten. Mijne ouders zijn dood, mijne broeders gehuwd en wonen ver van mij verwijderd. Ik heb geen vrienden; gij weet dat men die in onze omstandigheden niet bezit; zij die ik vroeger als mijne getrouwste aanhangers beschouwde, hebben het eerst gestemd toen het er op aankwam mij levenslang uit mijne voormalige staten te verbannen; zij moesten toch wel een bewijs leveren van hunne afvalligheid. Bij tijden was mijne wanhoop zoo groot, dat ik verslaafd geraakte aan de morphine, waarmede men de onvoorzichtigheid had gehad mij kennis te laten maken, om de pijnen mijner vroegere wonden te bedaren. Op zekeren dag huiverde ik terug voor den afgrond waarin ik langzamerhand verzonk en zwoer ik elke dergelijke bedwelming af, doch gij ziet waartoe men kan vervallen wanneer men den eenigen steun ontbeert, die men verzuimt ons mede te geven op onze toch zoo moeilijke baan.’

‘En dat is?’ vroeg Vermandois verbaasd.

‘Het geloof,’ sprak Georgewitch en liet er toen snel op volgen, als vreesde hij dat men hem in de rede zou vallen, ‘o! meen niet dat gij een Paulus voor u hebt, die u zal trachten te bekeeren. Op mijn weg naar Damascus leerde ik wel de duisternis erkennen, waarin men ons laat voortstrompelen, maar er behoort een zedelijke moed toe, dien ik niet bezit, om op eenmaal voor het oog der gansche wereld een christen te worden. Het is vrij wat gemakkelijker aan het hoofd zijner troepen onder een kogelregen op den vijand los te stormen. Ik ben een schipbreukeling geworden en meer niet, trouwens er zijn er hier velen bijeen in deze zoogenaamde feestzalen. Men heeft deze plaats “een bloemkorf in zee” genoemd, en het is waar dat de natuur hier heerlijk is en het dien indruk maakt als men haar van verre beschouwt; maar die reusachtige bloemmand houdt afschuwelijke zwarte adders tusschen haar geurige rozen verborgen; het is eene plek waarheen degenen zwerven die verdooving zoeken voor de pijnen des levens. Ziet gij dien man daarginds, naast die oude vrouw met de vele kanten? Hij buigt zich bijna geheel over de speeltafel heen.’

‘Ja, een half uur geleden stond hij daar reeds aldus.’

‘Zeg liever dat gij hem sedert een half uur daar zaagt staan, want ik ben overtuigd dat hij, zooals gewoonlijk, reeds uren zoo stond.’

‘Hij is dus bezeten door den speelduivel?’

‘Volkomen. Gij alleen zoudt misschien kunnen beproeven of er nog eenig zedelijk gevoel in hem overbleef.’

‘Ik?’ riep de jongeling ongeloovig uit.

‘Ja, gij, want die man is een der trouwste aanhangers van uw vader geweest. Hij ontving bevel hem als gevangene over de grenzen te brengen, en reisde onverwijld af, schijnbaar om de orders van den voorzitter van het voorloopig bewind te gaan halen. Voor hem gekomen brak hij zijn degen door midden en wierp den indringer de stukken daarvan in het gelaat, slechts door een wonder aan de soldaten van den president ontkomende.’

‘Richard des Nerviens!’ riep Vermandois, ter prooi aan de hevigste ontroering.

‘Hij zelf.’
‘En hij bevindt zich hier?’
‘Ja, hij, of liever gezegd, een wezen dat zijn naam en uiterlijk draagt, maar hier dagelijks dieper ten gronde gaat. Zoo gij hem niet vermoogt te redden, is hij onherroepelijk verloren.’
Louis de Vermandois huiverde over al zijne leden.
‘Dat onbeduidende, laaghartige zielen aldus afdalen,’ mompelde hij, ‘is nog verklaarbaar, maar hij die altijd een voorbeeld was...’
‘Ik heb het u reeds gezegd,’ antwoordde Georgewitch ongeduldig en als boos op zichzelven dat hij hierop terugkwam, ‘godsdienst alleen is in staat den mensch op den duur boven het stof te verheffen. Richard was een toonbeeld van eergevoel en plichtsbetrachting zoolang alles hem toelachte; nu nog geloof ik dat hij zich liever zou laten doodmartelen dan zijne liefde voor uw huis te verzaken; maar toen hij zich door zijne kloeke daad van vaderland en loopbaan verstoken zag, toen hij kort daarop de vrouw verloor die hem sedert vijf jaren dat hij met haar gehuwd was, steeds dierbaarder was geworden, zocht hij naar verstrooiing, om niet voortdurend door de gedachte aan al het verlorene te worden vervolgd, en hij vond die afleiding, helaas! eerst hier.’
‘Weet gij ook of hij er al lang is?’
‘Hij worstelde in het eerst nog tegen de verleiding, heeft men mij verteld, en verdween dan maanden achtereen, maar om altijd weder te keeren en langer te blijven. Thans beschouw ik hem als verloren; er is iets in zijn blik dat mij sedert eenige dagen verontrust. Als hij langer blijft, vrees ik dat hij krankzinnig zal worden.’
‘Gij kendet hem immers? Hebt gij niets beproefd om hem te redden?’
‘Toen ik pas te Monte-Carlo kwam, ja; maar thans niet meer; hij hoort het niet eens meer als ik hem toespreek.’
‘Wilt gij hem bij mij roepen?’
‘Hij zou mij niet verstaan. Alleen het spel blijft nog voor hem over.’
‘Dan zal ik zelf tot hem gaan. Tot morgen, Alexander, want niet waar, ik mag er op rekenen u weer te zien?’
‘Ik wensch niets liever. Staat gij mij toe u morgen ochtend in het hotel te komen bezoeken?’
‘Van ganscher harte. Zijn hier redelijke paarden te verkrijgen?’
‘Ik heb er twee bij mij en zoo gij er over beschikken wilt...’
‘Dat treft uitstekend. Ja, laat ons samen een rit door de omstreken maken. Tot negen uur dus, zoo gij vroeg genoeg op zijt.’
‘Gij vergeet dat ik een oud soldaat ben,’ antwoordde de jonge man met een droefgeestig glimlachje. ‘Ik zal dus op tijd zijn en dank u bij voorbaat reeds van ganscher harte voor het genoegen, dat mij die tocht verschaffen zal.’
Vermandois drukte hem vol vriendschap de hand en verwijderde zich om de speeltafel te naderen, waarover Richard des Nerviens nog altijd in dezelfde houding gedoken stond. Fenige oogenblikken sloeg hij den ongelukkige stilzwijgend gade; hoe goed herinnerde hij zich nog den eertijds zoo schitterenden officier, met het golvende blonde haar, en de lachende oogen, van wien men vertelde dat hij in het heetst van het gevecht nog glimlachte en zijne soldaten met een grap wist aan te sporen. Zijne minderen vergoodden hem, zijne chefs noemden hem het pronkjuweel van het leger, en nu stond hij daar, met hollen blik, vergrijsde lokken en slapen zoo ingevallen dat zij aan die van een teringlijder deden denken. Zijn vermagerde hand, waarvan hij uit een overblijfsel van eergevoel tot zelfs den trouwring had verwijderd,

klemde zich krampachtig om eenige rollen goudstukken of tastte voor zich uit, wanneer de kans hem gunstig was geweest. Toch zag Vermandois spoedig in dat hij verloor.

Het duurde niet lang of hij trad op hem toe en bracht de hand op zijn schouder.

Zeker meenende dat het een zijner gewone kennissen was die hem aldus kwam storen, gaf hij zich niet eens de moeite het hoofd om te wenden, maar sprak op gejaagden toon:

‘Ta, ja, zoo straks; wij zullen terstond kunnen praten.’

Maar de jongeling had besloten zich niet zoo spoedig te laten afschrikken.

‘Kapitein des Nerviens,’ zeide hij, ‘ik kom u tijding brengen van uwe vorsten.’

Alexander Georgewitch had zich niet bedrogen; er was nog één enkele snaar, die ongebroken in den speler voorttrilde. Hij richtte zich aanstonds in zijn volle lengte op en den prins aanziende met een verwarden blik, vroeg hij;

‘Wie zijt gij? Vanwaar komt gij?’

‘Ik ben een oud vriend,’ antwoordde Vermandois hem de hand toestekende. ‘En ik kom u vragen of de zoon mag rekenen op dezelfde trouw, welke de vader steeds zoozeer in u waardeerde.’

‘De prins!’ riep Nerviens op gesmoorden toon. ‘O! Monseigneur, dat gij mij hier moest ontmoeten!’

‘Wilt gij mij voor een oogenbblik volgen naar een hoekje daarginds, waar juist niemand zit? Dan kunnen wij ten minste ongestoord samen praten.’

De vroegere officier haastte zich zijn geld bij zich te steken en volgde daarop den jongen vorst, die hem een wenk gaf aan zijn zijde plaats te nemen op een der sierlijke canapé's, die langs de muren der zaal geplaatst waren. Zij bevonden zich daar zoo goed als alleen, want een ieder was met den loop van het spel bezig.

‘Ik wist niet dat ik u op mijne reis zou aantreffen,’ hernam Louis, ‘anders had ik u zeer zeker de hartelijkste groeten moeten overbrengen, want op Cambridge-house herinnert men zich uwer nog steeds met de grootste erkentelijkheid.’

‘Mijne gevoelens voor Uwe Hoogheid en haar huis zijn nimmer veranderd,’ verzekerde Nerviens met eene laatste opwelling, van geestdrift, ‘en ik wilde slechts dat er een opstand uitbrak, om al ware het ook maar aan het hoofd van een handjevol getrouwen, het land binnen te rukken, en voor onzen koning te strijden of te sterven.’

‘Weet gij, mijn vriend, dat ik zulk eene gebeurtenis op dit oogenblik nog vuriger zou wenschen voor u dan voor ons?’ sprak Vermandois, hem doordringend in de oogen ziende.

‘Gij doelt op mijn nutteloos bestaan, prins,’ antwoordde Richard ontwijkend, ‘men kan nu eenmaal geen schelm dienen; maar anders is het hard, ongelooflijk hard uit het leger te zijn, als men met hart en ziel soldaat was.’

‘Uwe toewijding was oorzaak dat gij ons lot deeldet, kapitein. Wij ook gevoelen dagelijks wat het beteekent op vreemden bodem rond te dolen, verstoken van den arbeid die onze levenstaak had moeten zijn. Wilt gij niet beproeven u in het onherroepelijke te leeren schikken door een tijdlang onze gast te zijn en te zien hoe wij ons in onze ballingschap troosten? Niets zal mij liever zijn, of de mijnen grooter genoegen doen, dan wanneer gij er in toestemt, mij op mijne reis huiswaarts te vergezellen.’

‘Uwe Hoogheid is waarlijk al te goed,’ stotterde de officier. ‘Alleen maar...’

‘Pas op, Nerviens, ik raad de oorzaak uwer weifeling,’ zei Vermandois, pogende te schertsen. ‘Uwe Hoogheid kan niet vermoeden in welk eene verzoeking zij mij brengt. Jaren lang koesterde ik geen inniger verlangen dan deze vreugde.’

‘Welnu dan, grijp haar aan thans nu zij tot u komt. Geloof mij, mijn vriend, het zal u goed doen.’

‘Mag ik u morgen het antwoord hierop geven, Monseigneur?’

‘Neen, niet morgen, maar terstond wensch ik uwe toestemming,’ klonk het vriendschappelijk. ‘Men heeft mij twee reisgenooten meegegeven, die ikzelf nooit uitgekozen zou hebben, hoe goed zij ook zijn: den hertog van Vicosa en Hector de Tracy. Wees gij de metgezel met wien het mij aangenaam zal wezen van gedachten te wisselen en die ik vooraf weet dat mijne verschillende indrukken zal deelen. Wilt gij mij het genoegen niet doen, gulweg “ja” te zeggen?’

‘Ik zou wenschen dat recht te hebben, Hoogheid, maar het is mij ontzegd.’

‘Hoe dat, mijn vriend? Hebt gij dan zulke dringende bezigheden?’

Richard des Nerviens liet het hoofd diep op de borst zinken; zijne slapen werden door een donker rood overdekt en hij mompelde:

‘Dat niet, prins, maar ik ben niet meer waard in uw gezelschap gezien te worden. Mijn bijzijn zou u niet langer tot eere kunnen strekken.’

‘Kapitein!’ riep Vermandois uit. ‘Ik begrijp dat gij op uw hartstocht voor het spel doelt, maar zelfs dronkaards ziet men genezen; hoe veel te meer dan kan een man van uw karakter zich aan deze hel ontrukken. Gij ziet ik weet alles, en toch zou ik mij trotsch rekenen op uwe tegenwoordigheid, en geen grooter vreugde kennen, dan wanneer gij u door ons liet redden en verder aan ons huis verbonden bleeft.’

‘Uwe Hoogheid zegt dat zij alles weet, is zij ook bekend met den dood mijner vrouw?’

‘Ja, mijn arme vriend, gij hebt veel in haar verloren, niet waar?’

‘Alles wat mij nog aan de aarde bond. Gij hebt haar niet meer gekend, Monseigneur, doch uwe moeder zal zich harer herinneren. Zij was zoo goed dat zij mij dikwijls een engel toescheen, en toch ook weer zoo vroolijk, zoo geestig, dat ik aan hare zijde al mijn overige ellende vergat. Nu twee en een half jaar geleden werd zij door eene longontsteking aangegrepen, en toen zij schijnbaar daarvan herstelde, was haar hoest zoo hardnekkig geworden dat ik zelf begon te vreezen voor tering. Ik doorkruiste heel Italië en Zwitserland met haar, in de hoop toch ergens een oord te ontdekken, waar zij genezen mocht; het was alles te vergeefs en zij stierf te Montreux. Lang bleef ik als geheel versuft ter plaatse waar ik haar verloren had, totdat ik de verschillende plekken wilde terugzien, waar zij zich het gelukkigst, had gevoeld. Zoo kwam ik ook naar deze streek en op een avond liet ik mij meesleepen door de bedwelming van het spel. Sedert ben ik zijn slaaf geworden; ik weet dat ik niets meer ben dan een ellendeling, dat zij over mij zou blozen, indien zij nog voor een oogenblik getuige moest zijn van wat hier voorvalt, maar geen menschelijke macht kan mij weder opheffen uit den afgrond, waarin ik ben nedergestort. Ik zelf heb alle middelen daartoe beproefd. Ik heb alles te hulp geroepen wat slechts waarde voor een sterveling kan hebben Nu eens was het de herinnering aan de vlag, die ik zoolang en met mijn bloed verdedigd heb; dan weder de liefde tot het vorstenhuis waaraan ik alles dankte, of wel de nagedachtenis der vrouw die mij zoo dierbaar was geweest; telkens ontrukte het een of ander dier gevoelens mij aan deze plek, en zwierf ik naar andere landen, tevergeefs hopende een ander levensdoel te vinden. Tevergeefs, na verloop van enkele maanden of weken, keerde ik toch hierheen terug; niets van dat alles waarvoor ik nog steeds mijn leven veil zou hebben, was bij machte mij los te maken van de heillooze betoovering, die over mij gekomen is; en daarom, Monseigneur, weiger ik ook een aanbod, dat hier beneden mijne laatste vreugde zou zijn geweest. Een overblijfsel van eergevoel verbiedt mij dat geluk. Een gevallen koning trekt meer nog dan een regeerend vorst de aandacht der buitenwereld. Het oordeel der menigte is onverbiddelijk voor hem. Vandaar dat hij zich enkel moet omgeven van lieden, wier gedrag onberispelijk is, wier goede naam boven alle verdenking is verheven.’

‘Maar eenmaal bij ons zijnde kunt gij u zelf als gered beschouwen,’ sprak Vermandois met vuur, ‘wij zullen u niet weder laten gaan.’

‘Al zoudt gij mij voortaan ook opsluiten’, antwoordde Nerviens hoofdschuddend: ‘Ik zou u den een of anderen dag weten te ontkomen. Herinnert gij u het onverklaarbaar verschijnsel dat zich bij slaapwandelaars voordoet, prins? Wanneer zij in wakenden toestand verkeeren, vreezen zij niets zoozeer als opnieuw een dier tochten te ondernemen, waarbij telkens hun leven op het spel staat. Zij raadplegen de kundigste doktoren en smeeken hunne omgeving al het mogelijke aan te wenden

om hen daarin te keer te gaan. Men gehoorzaamt aan dat verlangen, er worden tralies van teenhout voor hun bed opgeslagen, men plaatst er emmers met water voor, opdat zij ontwaken bij het stappen in het koude vocht. Tevergeefs; als de nacht gekomen is rijzen zij langzaam overeind op hunne legerstede en met de wijd geopende oogen strak voor zich uit gevestigd op een onzichtbaar voorwerp dat hen schijnt te wenken, glijden zij over elke hindernis heen, alsof zij zelfs niet meer daar was, en hervatten hun geheimzinnigen tocht. Zoo ook gaat het den mensch die aan den een of anderen hartstocht verslaafd geraakte. Zoolang gij hem niet in onverbreekbare boeien slaat en gelijk von Trenck in een kerker vastmetselt, zal hij u toch ontsnappen om zijn verderf te gemoet te gaan. Er is geen redding meer voor hem.'

'Op aarde misschien niet; maar het geloof?' vroeg de jongeling, die zich Georgewitch's woorden herinnerde.

De officier boog het hoofd als keerde hij voor een oogenblik in zichzelven, en daarop den prins met eene troostelooze uitdrukking in den blik aanziende, gaf hij ten antwoord:

'Het geloof vermag wonderen, dat is zoo. Ik heb soldaten gekend, die tot niets meer schenen te deugen, en die wij uit de gelederen zouden hebben gejaagd, zoo wij geen gebrek aan manschappen hadden gehad, maar die op eenmaal onherkenbaar veranderden, en de trots werden van het regiment. Wij behoefden niet te vragen wat hen aldus herschapen had, het was altijd de een of andere boetprediker, dien zij toevallig gehoord hadden, of wel ik weet niet welke herinnering van een gebed hunner moeder, of iets dergelijks had hen tot een ander mensch gemaakt. Voor lieden zooals ik is eene dergelijke omwenteling in het zieleleven echter niet meer denkbaar. Wij leefden te lang in kringen waar men met hooger zaken den spot drijft. Gisteren middag, terwijl wij aan de *table d hôte* zaten, begon het plotseling hevig te onweeren. Het vuur was letterlijk geen oogenblik van de lucht, en de donderslagen volgden elkander op met duizelingwekkende snelheid. Een der logeergasten begon op luiden toon de smakelooste taal te verkondigen, en God als het ware te tarten ons allen te vernietigen. Wij waren ongeveer met vijftig personen die hem aanhoorden, en geen onzer had den zedelijken moed hem in de rede te vallen. Wij vreesden geen van allen twist met hem te krijgen of des noods met den man te vechten, maar wij waren bang geloovig te schijnen en daardoor den lachlust der anderen op te wekken. Zoo is het met de meesten onzer gesteld; hoe wilt gij dat wij daarna nog den moed zouden hebben, het voorbeeld der eenvoudigen dezer aarde te volgen en ons leven te laten veranderen door eene macht die wij niet durven erkennen? Wij schamen er ons minder voor als speler of dronkaaad te eindigen. Zoover is het met onze maatschappij gekomen.'

(*Wordt vervolgd.*)

Drievuldigheidsbloemen.

Evenals de verschillende andere hooge feestdagen der katholieke Kerk, heeft ook het feest der H. Drievuldigheid zijn flora. Ile Drievuldigheidsbloemen zijn evenwel niet stralend, rijk aan kleuren en breed van vorm, zooals de Pinksterbloemen, maar voor het meerendeel teer en bescheiden. Terwijl op het Pinksterfeest een wereldschokkende gebeurtenis van groote openbaarheid herdacht wordt, viert de Kerk op Drievuldigheidszondag een geheim van zoo groote verhevenheid en teerheid,

dat zij zich aan geen omschrijving waagt en in haar getijden altijd maar den kreet: *O beata Trinitas!* herhaalt.

Het ligt dan ook voor de hand, dat de naar dit feest genoemde bloemen zich niet door uiterlijke praal onderscheiden, maar gedeeltelijk zelfs klein en onooglijk zijn.

Dit is evenwel niet van toepassing op de eerste Drievuldigheidsbloem, de angelica, die zich door een kloeken vorm en heerlijk witten bloemkelk onderscheidt. Zooals wij in oude plantkundige werken kunnen lezen, heeft zij haar naam Drievuldigheidsbloem aan de om-

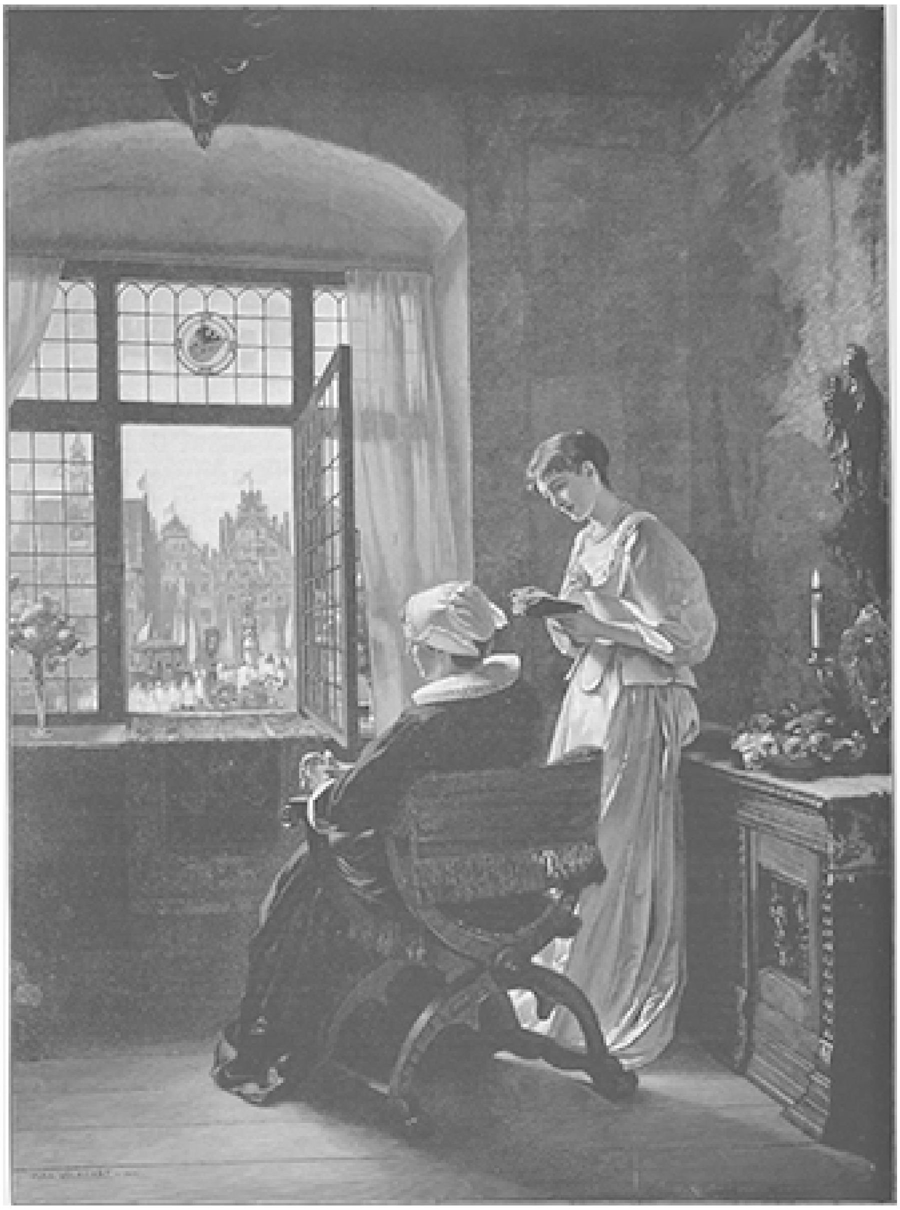

H. SACRAMENTSDAG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MAX VOLKHART.

AVOND IN HET SCHWARZWALD.

standigheid te danken, dat haar zeldzame constructie, drie elkaar insluitende vliesjes, uit wier midden zich de stengel verheft, de vrome christenen aan de H. Drievuldigheid herinnert. Haar naam engelkruid wordt in verband gebracht met den engel, die, toen eens de pest in het leger woedde, den keizer in een droom verscheen, om hem op het gebruik der genoemde plant opmerkzaam te maken. Anderen leiden haar naam van haar ‘engelachtige, alle verstand overtreffende’ krachten af. Alle deelen van deze schoone plant zijn genezend, en zoo is haar botanische naam *Angelica Archangelica* wel te verklaren. Ze wordt dikwijls meer dan zeven voet hoog en verfraait onze wegen en struikgewas door haar groen en bloemen

Zooveel te meer onooglijk is het lieve kleine stielmoedertje of akkerviooltje (*Viola tricoloris*). Dit bloempje zou, naar de sage ons meldt, vroeger nog zoeter geur verspreid hebben dan het Maartviooltje. Daar echter de menschen, om het te plukken, altijd het jonge groen onder den voet traden, verzocht het de H. Drievuldigheid, het zijn geur te ontnemen, opdat niet om zijnentwil de velden verwoest zouden worden. Zijn bede werd verhoord en sindsdien heet het Drievuldigheidsbloempje.

De *Orchis morio*, het roode lentekruid, wordt, hoewel men het ook dikwijls Pinksterbloem noemt, toch in den regel tot de Drievuldigheidsbloemen gerekend. Afgezien van zijn bloeitijd, verklaart zich dit hierdoor, dat het, evenals bijna alle orchideeën, naar het getal drie gebouwd is. Zijn bloemkroon bestaat uit twee kringen van elk drie bladeren, en ook zijn meeldraden zijn tweemaal drie in aantal. Van alle inheemsche standelkruidigen bloeit deze *Orchis* het eerst.

De lommerlievende steenbreke (*Saxifraga umbrosa*), een in onze tuinen veel gekweekte Alpenplant, is ook onder den naam Jehovahbloem bekend, omdat men in de roode vlekjes en streepjes van zijn witte bloembladen de Hebreeuwsche letters van den naam Jehovah meende te kunnen lezen.

De zevenstraal (*Trientalis europaea*), wordt ook, daar ze meestal om dezen tijd bloeit, tot de Drievuldigheidsbloemen gerekend. Het is een zeer bescheiden, omtrent een hand hooge, veel op de steenbreke gelijkende plant met witte bloemen, die een in zeven gedeelden kelk en een radvormige bloemkroon heeft.

Ook het rondbladerige wintergroen (*Pyrola rotundifolia*) en de roode amberbloem (*Centauria jocea*), uit het geslacht der korenbloemen, behooren tot de Drievuldigneidsbloemen. Waarom het madeliefje (*Bellis perennis*) daartoe gerekend wordt, is ons niet bekend. Zooveel te beter bekend is de beteekenis van den naam Drievuldigheidsbloem voor de klaver (*Trifolium repens*). Zooals ons de sage verhaalt, vond St. Patrick het onbeschrijfelijk moeilijk, den heidenschen Ieren het geheim der H. Drievuldigheid te onderwijzen. Toen hij eens zuchtend naar den grond keek, zag hij een klaverblad - het moet de zuringklaver (*Oxalis acetosella*) geweest zijn - en bediende zich daarvan, om door het drievoudige blad het hooge geheim aanschouwelijk te maken. Sedert wordt de klaver in het ‘groene Erin’ hoog in eere gehouden en is een zinnebeeld voor Ierland geworden, zooals de roos voor Engeland en de distel voor Schotland. Thomas Moore heeft in zijn *Irish Melodies* begeesterende verzen gewijd aan de *shamrock*, onze kruipende klaver (*Trifolium repens*), en daarin ‘de kracht, het verstand en de liefde,’ als door het klaverblad verzinnelijkt eigendom van zijn land bezongen. De klaver is bovendien reeds lang een zeer geliefde, door dichtkunst en bouwkunst verheerlijkte plant. De minnezangers der middeleeuwen, als Konrad von Kirchberg en Walter van der Vogelweide, lieten in den wedstrijd van planten en bloemen de klaver de zege behalen.

Ook de gewoonte van naar klaverbladen te zoeken, bewijst, hoezeer de klaver, die haar blaadjes voor de zonnestralen opent en ze bij het ondergaan der zon samenplooit, van oudsher door het volk gezocht was.

De ouden gaven bij hun voorstellingen in beeld, de hoop, die zij gaarne door een kind in schuchtere houding voorstelden, een klaverblad in de hand. Ook de gothische bouwkunst verheerlijkt de klaver, wier driedeelige bladeren haar tot een zinnebeeld der Drieëen heid maken. Er zijn weinig gothieke ramen uit de vroegste tijden, die niet den vorm van een klaverblad, nu klaverdrie, dan klavervier, vertoonen.

Het laatste kleinood.

Te midden van een grooten, mooi aangelegden tuin stond een klein maar lief landhuis in rococo-stijl. Hierin had zich de gewezen bankier Holmer teruggetrokken, nadat hij zijn bloeiende zaak aan zijn eenigen zoon Eduard had overgedaan. Hier woonde hij met een ouden, trouwen dienaar heel op zijn gemak. Hij ging maar zelden uit en alleen wanneer de oude baron Van Bronkhorst het oude kasteel een eindje buiten de stad gedurende de zomermaanden kwam betrekken, zag men den ouden bankier dikwijls door de straten naar het buiten wandelen, want hij was met den bejaarden baron al sinds zijn prilste jeugd bevriend. Dan speelden de beide heeren schaak, of ze onderhielden elkaar bij een flesch ouden wijn over gebeurtenissen uit den ouden tijd of over hun verzamelingen, of kuierden heel vertrouwelijk door de lanen van het slotpark.

Het was op een mooien lentedag. De oude bankier zat in zijn hoogen leunstoel voor het geopende venster en keek peinzend naar buiten naar het bloeiende landschap, dat zich in verrukkelijke pracht voor het oog ontvouwde, tot waar een groenende heuvelkling het aan den verren gezichteinder afsloot. Hij zag er vermoeid en lijdend uit, en wanneer hij opstond en het vertrek op en neer liep, kon hij slechts met moeite zijn hooge gestalte rechtop houden.

Eensklaps trad hij op een kunstig gebeeldhouwde kast van ebbenhout toe, opende ze en keek naar binnen. Nu was het, alsof plotseling een zonnestraal de vermoeide trekken van den grijsaard verhelderde. Hoe schitterde en flonkerde het daarbinnen in die kast! Behoedzaam nam de oude bankier tusschen verschillende kostbare voorwerpen een groote gouden wijnkan, rondom met edelgesteenten van het zuiverste water bezet, en plaatste ze vóór zich op de tafel. Zijn oog verlustigde zich in het heerlijke kunstgewrocht, dat in schoonheid van vorm en knapheid van werk zijn weerga zocht. Deze kan en de daarbij behoorende kelken, van het zwaarste goud gesmeed, had hij eens van een reis naar Italië meegebracht.

Het waren kunstwerken van de meesterhand van Cellini, duizenden bij duizenden guldens waard en als een heiligdom, als een reliek had hij ze met innige piëteit bewaard sedert de dagen van geluk, die nu helaas! al zoo ver achter hem lagen. Met hart en ziel had de grijsaard zich aan dezen schat gehecht.

Hij nam nu een zijden doek en wischte zorgvuldig elk stofje van de kan weg. Daarna zette hij ze weer met een lachje van tevredenheid op haar oude plaats in de kast terug.

Terwijl de grijsaard dit deed, kwam iemand met vluggen tred de trap op. Haastig sloot hij de kast. Er werd geklopt, het volgend oogenblik ging de deur open en trad een jonge man de kamer binnen. Hij zag er bleek en afgeleefd uit.

'Dag papa!' riep de jonge man, terwijl hij zijn vader de hand toestak.

‘Dag Eduard, wat wil je?’ vroeg de grijsaard koel, terwijl hij de hem toegestoken hand ternauwernood aanraakte en elk spoor van vreugde van zijn gelaat verdween. ‘Je wil zeker weer geld?’

‘Juist geraden,’ hernam de jonge man, met een koortsigen glimlach. ‘Ik bewonder uw gave om te raden. Geld heb ik noodig, papa, veel geld, ik verzeker het u!’

De oude bankier deed een schrede terug en een zacht kreunen steeg uit zijn borst op.

‘Je weet,’ zei hij ten slotte met veel moeite, ‘dat ik niets meer bezit. Dank je dolle verkwistingen en je slecht beheer is een vermogen, dat honderdduizenden beliep, in weinige jaren als sneeuw voor de zon versmolten.’

De zoon glimlachte, stak rustig een sigaar aan en antwoordde toen: ‘Gij vergist u, papa. Ongelukkige, mislukte speculaties zijn de schuld van mijn achteruitgang. Dat heb ik u toch al meer dan voldoende uiteengezet!’

‘Alles heb ik te gelde gemaakt, om je naam voor schande te vrijwaren’, vervolgde de grijsaard treurig. ‘Mijn verzamelingen, mijn schilderijen en gravures, alles, waar ik aan gehecht was, is weg! Ik heb niets meer.’

‘Niets meer?’ vroeg Eduard luchthartig. ‘U houdt er den gek mee, papa. Had u daar zooeven niet uw schat van Benvenuto Cellini in uw handen, papa? Verkoop die oude vodden toch; ik weet zeker, dat men ze u vorstelijk zal betalen.’

De oude Holmer richtte zich in zijn volle lengte op en voor zijn gebiedende beweging met de rechterhand verstomde de zoon.

‘Nooit zal ik van deze kunstschatten scheiden!’ riep hij bijna hartstochtelijk uit. ‘Alles heb ik voor je kunnen opofferen, alles - dit niet!’

‘Niet, papa, niet?’ zei Eduard met een zonderlingen klank in den toon van zijn stem. ‘U zal het toch moeten doen, want anders ben ik een verloren man. Of wil u liever de wereld het tooneel te aanschouwen geven, dat uw eenige zoon naar de gevangenis gesleurd wordt?’

‘Mijn God! Waarom?’ vroeg de grijsaard sidderend van schrik.

Eduard haalde de schouders op.

‘Wissels...’

‘Dat wil zeggen, valsche wissels?’ vroeg de oude bankier scherp.

‘Juist, dat is het - helaas!’

‘Ellendeling! Was je dan krankzinnig!’

‘Evenmin als u,’ was het antwoord, ‘het moest zoo zijn.’

De oude viel in zijn stoel terug en verborg het gelaat in zijn handen, terwijl Eduard den rook van zijn sigaar in kringen omhoog blies.

‘Hoeveel geld heb je dan noodig?’ vroeg de grijsaard na een geruimen tijd zwijgens

‘Och papa, het is toch eigenlijk zooveel niet,’ antwoordde de zoon. ‘Met twintig duizend gulden ben ik over het ergste heen.’

De oude heer vouwde machteloos de handen.

‘Twintig duizend gulden, - waar moet ik ze vandaan halen?’

Hij keek somber voor zich heen.

Weer ontstond geruimen tijd een somber, doodsch stilzwijgen. ‘Verlaat mij nu,’ zei hij ten slotte, ‘kom later maar eens terug!’ Met verhelderde trekken verwijderde zich de ontaarde zoon. Toen zijn voetstap was weggestorven, wendde de grijsaard zich om en trad voor het in olieverf geschilderde portret van zijn reeds lang gestorven vrouw.

‘God zij gedankt,’ zei hij fluisterend, ‘dat gij de schande niet behoeft te beleven, die over mijn hoofd is neergedaald. Ik was wanhopig, toen de dood u mij zoo spoedig ontrukte, nu ben ik er verheugd over.’

Daarna kleedde hij zich om uit te gaan en verliet onder het loozen van zware zuchten het huis.

Langzaam wandelde hij op het kasteel toe. Uitgeput liet hij zich onderweg op een der steenen banken in de oude lindenlaan neer, waarna hij, zonder verkwikt te zijn, het laatste gedeelte van den weg aflegde.

Voor het kasteel zat onder een breeden kastanjeboom met machtigen kruin de oude baron, behaaglijk achterover leunend en uit een Turksche pijp rookend. Hij beschouwde aandachtig een vlucht mooie duiven, die kirrend over het fijne kiezelzand trippelden, en niet eer werd hij den ouden bankier gewaar, vóór deze naast hem stond en hem groette.

‘Wel, beste Hendrik!’ riep hij joviaal terug. ‘Dat is mooi van je, dat je me nog eens komt

opzoeken. Vind je het goed, dat we hier buiten blijven zitten? Het is binnen zoo bedompt. Kees!' riep hij een in de nabijheid staanden knecht toe, 'haal een flesch Hochheimer voor ons beiden! Ik ben in langen tijd niet hier geweest,' vervolgde hij, zich weer tot zijn ouden vriend wendend, 'het zal wel haast twee jaar geleden zijn. Hoe sta je met je verzamelingen? Zijn ze uitgebreider geworden?'

De oude bankier hief de hand op als om stilzwijgen te verzoeken.

'Vraag mij dat niet, beste vriend,' antwoordde hij fluisterend.

'Waarom?' vroeg de baron met deelneming.

'Ik heb bijna alles verkocht!' was het toonlooze antwoord.

De baron keek hem uitvorschend aan.

'Hoe, je hebt je van je verzamelingen ontdaan! Kon je dat over je hart krijgen?'

'Ik moest,' antwoordde de oude bankier, 'om mijn zoon voor schande te vrijwaren.'

'Ziet het er zóó bij je uit? Het is dus waar, wat overal gefluisterd wordt? Arme man! Maar kan ik je dan niet helpen?'

'Daarom kom ik nu,' hernam de heer Holmer. 'Ik zou mijn trots, mijn heiligdom, de kan en bokalen van Benvenuto Cellini willen verkoopen. Eenmaal heb je ze van me willen koopen, Adolf, wil je ze nu nog?'

'Wat!' zei de baron van zijn stoel opspringend, 'wil je dien schat verkoopen! Is je dat ernst?'

'Hooge ernst,' antwoordde de grijsaard, 'en wanneer jij dat kunststuk niet overneemt, moet ik het ergens anders aanbieden, waar ik het misschien niet graag doen zou.'

'Natuurlijk neem ik het!' riep de baron uit. 'Wat vraag je?

'Vragen? Je weet dat die voorwerpen mij boven alles dierbaar waren en dat ik eigenlijk niet weet, hoe ik ze moet schatten. Mij hebben ze toen 15000 gulden gekost.'

'Ik zal er je 25000 voor geven,' verklaarde de baron. 'Wanneer krijg ik den schat?'

'Zoodra mogelijk,' luidde het antwoord.

'Kom mee,' noodigde hem de baron uit. 'Ik betaal je onmiddellijk het geld en laat den schat morgen halen.'

Een half uur later verliet de oude bankier het kasteel, maar hij waggelde alsof hij doodmoe was en in zijn oogen schemerden niet, maar fonkelden tranen.

Nog denzelfden dag stelde hij zijn zoon 20000 gulden aan banknoten ter hand, die deze met een 'Dank u papa!' aannam. Hierop wilde hij ijlings heengaan.

'Blijf!' riep hem zijn vader na. 'Het was het laatste wat ik je geven kon; ik ben nu zoo arm als een bedelaar en ook jij zal het spoedig zijn, want ook dit geld zal je niet helpen. Ik verwensch mijn te groote liefde voor jou, want ze heeft slechte vruchten gedragen. Als je kan, vind het dan met je geweten. Moge God je niet straften voor het leed, dat je mij berokkend hebt. Ga nu!'

De grijsaard zonk als vernietigd in een stoel en schuw sloop de zoon de kamer uit.

Nauwelijks acht dagen later werd de oude bankier door een zware ziekte aangetast. Buiten vlogen de leeuweriken vroolijk kwinkeleerend hemelwaarts. De zachte wind wuifde den wandelaar stroomen van lentegeuren toe. Alles ontkiemde en botte uit, alles kreeg nieuwe levenskracht.

De grijsaard zag en voelde niets meer. Zijn oogen staarden naar de leege kast, die zijn schat zoo lang bewaard had, en vestigden zich daarna op het portret van zijn vrouw. Zijn lippen werden bleek, zijn wangen vaal. Hij fluisterde zachte,

onverstaanbare woorden. Een schok ging door zijn lichaam, zijn handen hingen slap naar beneden, zijn oogen vielen dicht.

Eensklaps weerklonk het gelui der klok van de oude kerk, en op de vleugelen van den wind gedragen, klonken de plechtige tonen over veld en beemd. De Zondag werd ingeluid.

'Ik kom,' fluisterde de grijsaard. Een schok doortrilde zijn lichaam en spiegelde zich af op zijn gelaat. Daarna werd alles stil, doodstil.

Toen de oude knecht na eenigen tijd het vertrek betrad, vond hij zijn heer ontslapen.

Eduard zonk dieper en dieper; door iedereen gemeden en veracht week hij naar Australië uit. Daar is hij verdwenen.

Bij de Platen.

Poesjes in de kooi. -

Men hoeft niet te vragen naar den meester van dit aardig schilderijtje. Op het eerste gezicht herkent men de poesjes van Mevrouw Henriette Ronner-Kuip, de onovertrefbare kattenschilderes en het levend bewijs voor de waarheid, dat kunst door oefening wordt verkregen. Hoeveel oefening toch heeft de begaafde kunstenares zich niet getroost om het tot die hoogte te brengen in haar eigenaardige genre. Katten, katten en nog eens katten is sinds jaar en dag haar onveranderlijk onderwerp. Zij schildert er ons van alle mogelijke soort, groote en kleine, langharige Angora's en gladde gestreepte Cypersche; nu eens spelend met een pendule, dan met een globe, dezen keer met een kooi, gelukkig een leege!

En altijd is zij even gelukkig in het weergeven der bevallige rondingen, vlugge bewegingen en soms comische houdingen van het aardige, schilderachtige huisdier, door Rollinat bezongen als:

> .... la plastique beauté en robe de velours,
> Femme, serpent, colombe et singe par la grâce.

Op H. Sacramentsdag. -

Hier zien wij een groot en plechtig hoogtij verzinnelijkt, den dag, waarop de processie met het H. Sacrament rondtrekt door de straten, opdat de God van hemel en aarde, onder nederige broodgedaante verborgen, de woningen der geloovigen met al wat zij bevatten, hun gezinnen, hun neringen en handwerken, heel het leven en bedrijf der vrome bevolking moge zegenen.

Treffend gebruik, dat alleen nog maar in echt katholieke streken is behouden gebleven, waar de moderne onchristelijke geest den godsdienst nog niet streng binnen de wanden der kerkgebouwen heeft teruggedrongen. Het tafereel onzer gravure verplaatst ons in een oud-Duitsche stad, waarin men het schilderachtige Neurenberg meent te herkennen. Van de spitsen der puntige gevels waait de vlag. Kleurige vanen steken uit boven de menigte, die zich verdringt op het ruime marktplein, en tusschen die vanen onderscheiden wij den troonhemel, waaronder het Allerheiligste gedragen wordt, omgeven door de breede schaar der priesters in de blanke albe. Langzaam trekt de stoet verder te midden der geloovige schare, die zich biddend op de knieën werpt.

Uit het open venster ziet de dame onzer gravure dat treffend schouwspel aan. Zoo gaarne had zij in de kerk den plechtigen dienst bijgewoond, maar blijkbaar is zij door krankheid aan haar stoel gekluisterd, en nu sluit zij zich in den geest aan bij de hulde, door het vrome volk den Verlosser in Zijn aanbiddelijk geheim gebracht. Zij vouwt de handen eerbiedig samen en volgt de gebeden, die een jongere zuster haar uit een boek voorleest. Kan zij den H. Sacramentsdag ditmaal niet meevieren gelijk de anderen, door zich aan te sluiten bij de processie, in haar kamer is toch een versiering voor het Lieve-Vrouwe-beeld aan gebracht ter eere van den feestdag; en gelijk de kaars, die daar in stilte brandt, een zelfde hulde beoogt als de fakkels, die het H. Sacrament vergezellen, zoo deelen deze twee vrome zielen, schoon afgezonderd van de menigte, toch met hart en ziel in haar godsdienstige vervoering.

Avond in het Schwarzwald. -

Heel passend sluit zich dit tafereel bij het vorige aan. Wij zijn in het Schwarzwald, een dier bevoorrechte afgelegen streken, waar de vrome gebruiken der katholieke middeleeuwen nog zijn bewaard. Men vindt er nog die kapelletjes aan den weg, waar een kruis- of Mariabeeld den voorbijganger herinnert aan den Verlosser of Zijn heilige Moeder en hem onwillekeurig noopt neer te knielen en een gebed te storten alvorens hy verder gaat. Die kapelletjes worden des avonds bezocht door heele groepjes dorpelingen, die er hun avondgebed gaan verrichten en zich niet ter ruste begeven, vóór zij hun groet hebben gebracht aan de heilige beeltenis.

Onze gravure stelt zulk een biddende groep voor; het zijn meest jonge meisjes, die, de eene geknield, de andere staande, deze met een gebedenboekje in de hand, gene met de handen eerbiedig saamgevouwen, allen haar avondhulde komen brengen aan de Moedermaagd, tronend in het eenvoudig kapelletje.

Een paar stramme oudjes zitten op de steenen bank tegenover het beeld en vouwen op hun beurt eerbiedig de handen. Op den achtergrond zien wij een paar mansfiguren, blijkbaar een vader en zoon, die ook aan het kapelletje komen bidden. En het wijde landschap in het rond schijnt zich aan te sluiten bij die vrome hulde der landlieden; het stille water en de kalme bergen, de zachtgetinte hemel en de zilveren sikkel der maan, alles ademt een stemming van gebed.

De avond voor den feestdag. -

Na volbrachten arbeid is 't zoet rusten, zoo denkt er ook onze krullejongen over en strekt zich, nu baas en knechts naar huis gegaan zijn, lang uit op de houten tafel om een sigaar te rooken en op zijn doode gemak het spel aan te zien van een paar muisjes, die blijkbaar ook den Zaterdagavond in het hoofd hebben. Het is nu stil in de werkplaats, waar anders het onophoudelijk geklop en gehamer de schuwe diertjes wel op een afstand houdt, en zelfs de krullejongen, die anders niet van de stilsten is, houdt zich doodkalm om de beestjes niet te storen in hun zalige overtuiging dat zij het rijk alleen hebben.

Misschien echter wordt hij straks zelf op allesbehalve vriendelijke wijze gestoord door den baas of de juffrouw, met de verwijtende woorden: ‘Weergasche jongen, heb je den winkel nog niet opgeruimd? Weet je niet dat het morgen heiligdag is!’

Wetenswaardig Allerlei.

Welke houding moet het lichaam bij den slaap innemen? -

Een ervaren dokter zegt hierover het volgende: Alle spijzen komen in de maag en verlaten ze aan den rechter kant. Slaapt men nu op de linkerzij, zooals velen doen, dan wordt de maag tot vermeerderde werkzaamheid gedurende den slaap, tot een soort van pompoperatie gedwongen, aldus de spijsvertering moei lijker gemaakt, wat den volgenden morgen aan een onaangenamen smaak in den mond en gebrek aan eetlust merkbaar is. Ook wordt gedurende het slapen op de linkerzij de lang buitengewoon samengeperst en de werkzaamheid van het hart bemoeielijkt. De beste houding is op den rug; daar velen zich echter hieraan niet kunnen gewennen, is het ten minste raadzaam, zich op de rechterzij neer te leggen.

De inventaris van een bank van leening. -

De redacteur van een Fransch blad heeft eens den Parijschen *mont de piété* of bank van leening bezocht en een merk waardigen inventaris opgemaakt van de verschillende voorwerpen, die daar in de loop van een jaar waren ingebracht: 91.194 bedden, 549 dekens van eiderdons, 354 kostbare waaiers, 392 doozen met natuur- en wiskundige instrumenten, 1972 serviezen, 460 naaimachines, 57 pianino's, 977 tooneelkijkers enz.

De gevolgen der goudkoorts. -

Als vervolg op hetgeen wij in ons vorig nummer meedeelden over de goudlanden der aarde, wijzen wij nu met een enkel woord op de bevolkingsbeweging ten gevolge van de goudkoorts. Toen in de kolonie Zuid-Australië, die een oppervlakte heeft van omtrent achttien millioen hektaren, het eerste goud gevonden werd, liepen de hoofdsteden Melbourne en Adelaïde zoodanig leeg, dat het scheen, dat zij tot den rang van verlaten dorpen zouden afdalen. Alles ijlde naar de goudvelden: matrozen, handwerkslieden, fabrieksarbeiders, bedienden, allen lieten

hun werkzaamheden in den steek. De kooplieden moesten voortaan zelf hun waren vervoeren. En het duurde niet lang, of de goudkoorts stak ook de Europeanen aan en de landverhuizers stroomden bij hoopen naar Australië. Alle weken kwamen wel 500 personen te Melbourne aan, zoodat spoedig overbevolking intrad en de prijzen der woningen van vijf tot zestig shilling per week stegen.

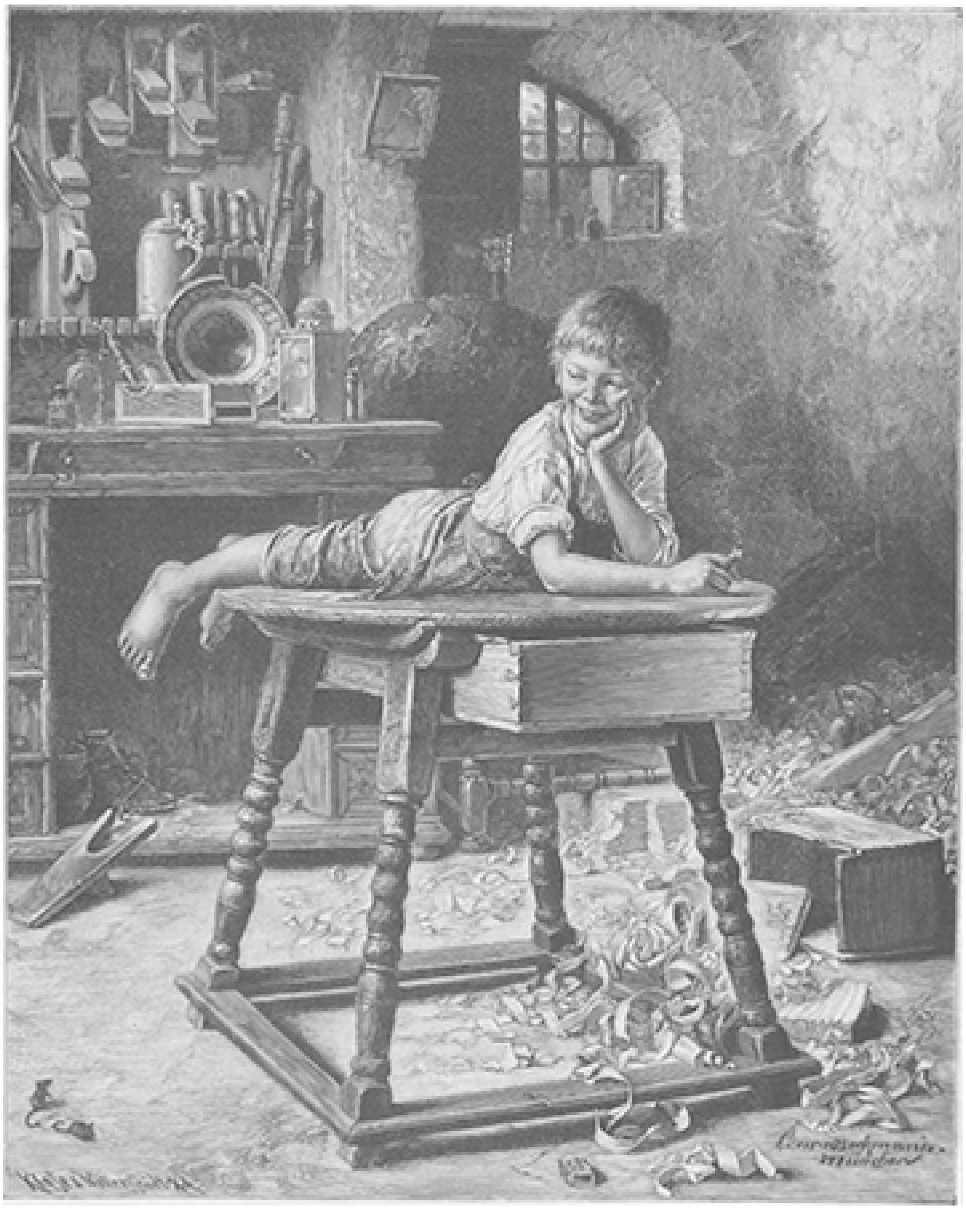

DE AVOND VOOR DEN FEESTDAG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CONRAD BECKMANN.

In het jaar 1883 ontdekte een Duitscher, Karel Rasche, in een wildernis, omtrent 200 Duitsche mijlen van Sidney en 80 mijlen van Adelaïde, een hoopje zilver. Hij deed met zes anderen samen om naar zilver te zoeken. Tegenwoordig verheft zich in die woestenij een stad met 25,000 inwoners, hotels, buizen, kerken en kapellen. Het district is zoo rijk aan zilver, dat de totale waarde van den grond, waar zilver gedolven wordt, meer dan 150 millioen gulden bedraagt.

In het jaar 1864 vonden eenige Maori's op Nieuw-Zeeland aan de westkust in de bedding der Greenstone River goud, en uit alle oorden van Nieuw-Zeeland en

Australië stroomden de op goud belusten in zoo grooten getale toe dat spoedig een stad verrees, die thans 35,000 inwoners telt. In Zuid-Afrika, aan den Whitwatersrand, 1800 meter boven den zeespiegel, is in drie jaar tijds een stad met 30,000 inwoners ontstaan.

[Nummer 47]

PASTOOR J.W. BROUWERS.

De Z. Eerw. Heer Jan Willem Brouwers, Pastoor te Bovenkerk.

Toen de hooggeschatte overledene, wiens naam in zoo menig dagblad en tijdschrift met weemoed en sympathie door een 'in memoriam' werd herdacht, toen Pastoor Brouwers eenige jaren geleden, door de studentenvereeniging 'Vrije Studie' te Delft uitgenoodigd, eene voordracht had gehouden, waartoe het motto der vereeniging hem zijn onderwerp had verstrekt, scheen aan het daverend handgeklap geen einde te zullen komen. Nadat de toejuichingen eindelijk verstomd waren, nam de gevierde redenaar weder het woord:

'Mijne heeren,' zoo sprak hij, 'het is eene wet van Meden en Perzen,[(1)] gij allen, ook ik, wij denken op 't oogenblik iets. Maar ik raad uwe gedachten. Ge moet eerlijk zijn en zeggen of ik de uwe uitdruk Welnu, gij denkt bij u zelven: als al die zwartrokken zóó waren, wij konden vrede met hen hebben. Levendige uitroepen, Ja. ja!' en handgeklap bewezen, dat Pastoor Brouwers, de aangename, geestige causeur, ook inderdaad nog een gelukkige gedachtenlezer was geweest. 'En ik zeg u,' liet hij er onmiddellijk op volgen, 'ze zijn zoo!'

In dezen kleinen trek, o.a. in het 'Centrum' medegedeeld, openbaart zich voor mij geheel het karakter, geheel de persoonlijkheid van Pastoor Brouwers; openbaart zich ook zijne eigenaardige roeping met de bijzondere talenten hem geschonken, zijne verdiensten en die beminnelijke, aantrekkelijke openhartigheid, welke hem altijd kenmerkte. De Franschman zou dit alles met eene uitdrukking, die ik hem haast zou benijden, zeer juist weergeven met een: *l'abbé Brouwers est dans cette scène.* Ja daar ziet ge hem geheel, den ridderlijken polemist, den echt christelijken priester, die, naar zijn verheven voorbeeld, voor andersdenkenden geen zweem van afkeer, integendeel broederlijke toegenegenheid voelde; daar ziet ge hem vooral, den edelen, waren priester, die in den mensch altijd en overal zoozeer den priester wist te doen eeren. Zeker, Pastoor Brouwers bezat groote gaven des geestes, als redenaar en dichter, een vluggen geest, die overal het juiste oogenblik wist te treffen; niemand in Nederland overtrof hem in het hanteeren der Fransche taal, die hem eigen was als het Nederlandsch; onder zijn redevoeringen. zelfs onder zijn Fransche verzen is veel voortreffelijks: maar niet juist hierin lag zijn kracht, niet hierdoor alleen heeft hij zich een plaats, een blijvende plaats veroverd.

Onder de groote Nederlanders, die voor de Katholieken den strijd om de emancipatie op maatschappelijk, politiek en letterkundig terrein, ook op het gebied van kunsten en wetenschappen begonnen, zie ik hem naast een Alberdingk Thijm, een Broere en zooveel anderen.

Hij, 'abbé' Brouwers, heeft dien strijd gestreden door altijd en overal te toonen dat een priester, schoon ijveraar voor zijn Kerk, zelfs ultramontaan, zooals men dat zeer onjuist gelieft te betitelen, blijkens aller bekentenis een beminnelijk, een edel, een waar mensch kan en moet blijven. Een mensch natuurlijk in de hoogere beteekenis des woords, zooals dat de eischen van beschaving naar hart en geest vorderen; met een edel gemoed, een geest, die het schoone, het ware en het goede weet te onderscheiden, daar open oog en oor voor heeft en het ook huldigt.

(1) Dat is: een wet, die niemand kan afschaffen, gelijk men zegt dat met de wetten der Meden en Perzen het geval was.

Zulk een mensch ontmoet op zijn weg de edelste geesten, zij mogen dan hemelsbreed in opvatting van velerhande vraagstukken verschillen: liefde voor het schoone, voor kunst en poëzie, liefde voor het vaderland, de eer, het roemrijk verleden van het eigen volk, voor zijn taal, dat alles vormt zulke machtige banden tusschen hen, die nog hooger idealen huldigen. Voeg daarbij de onbaatzuchtigste naastenliefde, die onbekrompen geestesrichting, die wel de dwaling en wat in zijn oog dwaling is krachtig blijft veroordeelen, maar daarom nooit den persoon; zoodat deze Limburger in het veelbewogen Amsterdam en elders in Holland er juist over dacht als die groote Amsterdammer in het begin der 17e eeuw bisschop te Roermond, Jacobus van den Borgh, die de Hervormden zijne geburen noemde. Denk u zulk een mensch toegerust met de gezelligste eigenschappen voor de menschelijke samenleving, beschaafdheid, fijne manieren, geestigheid, welbespraaktheid en de spraakzaamheid van een aangenaam causeur, en gij hebt Pastoor Brouwers voor u... nog niet geheel echter, neen: de adem van een heilig enthusiasme bezielt hem, zweeft hem langs de levendige trekken, over het breede, hooge voorhoofd, glans der geestdrift straalt uit die beweeglijke, vriendelijke oogen, zooals de beeltenis hier zijn gelaat te aanschouwen geeft. En nog was ook van hem ‘het zichtbaar deel het minst.’

Slechts enkele tafereelen wensch ik hier te schetsen, naargelang zij zich aan mijn geest voordoen, een bont geheel zoo ge wilt, zonder verdere ordelijke groepeering dan de eenheid, die altijd en overal geheel het leven van Pastoor Brouwers beheerschte.

Het was 5 Januari 1862. Wel werd er reeds voor Vondel geijverd in Nederland, wel begon men te beseften, dat de Agrippijnsche Zwaan, 's lands eerste poëet, schandelijk was veronachtzaamd en vergeten, maar, een schitterend eerherstel... zoover was het nog niet gekomen! Doch te Roermond, de geboortestad van kunst en kunstzin, geboortestad van den genialen ‘aartsbouwheer’ Cuypers, zou men dien dag het eerste Vondels-feest vieren in het smaakvol versierde atelier van Cuypers en Stoltzenberg, een triomf der kunst in een kunsthal; een dichter verheerlijkt, waar de beeldhouwkunst den beitel voert. 't Was een subliem idee van een der eerste Vondel vereerders in Nederland, die zijn dierbaar Limburg voor die liefde wist te ontvonken; van een jeugdig geestelijk leeraar in het bisschoppelijk college te Roermond; waar hij met zijn collega en vriend, den te weinig gewaardeerden Michaël Smiets, zijn leerlingen voor Vondel een eerbied wist in te boezemen, als toen op onze scholen nog ver was te zoeken. Nog herinneren zich velen te Roermond, den jongen, schitterenden redenaar en zien zij hem daar staan op die verhevenheid, zoo schoon met bloemen getooid, te midden waarvan Vondel's borstbeeld prijkte.

Zoo was de Limburgsche ‘abbé’ Noord-Nederland voorgegaan in herstelling van eer aan den dichterkoning.

Dat het vooral aan zijne ijverige bemoeiingen, in vereeniging met zijn vriend Alberdingk Thijm, is te danken, dat later het prachtige standbeeld van Vondel te Amsterdam verrees, is algemeen bekend.

Dan, niet slechts Vondel, neen, al wat in Nederland waarlijk groot was en edel, zonder onderscheid van godsdienst, genoot zijn vereering. Dit getuige Delft, toen het zijn orakel Huig de Groot zoo feestelijk herdacht. Ook toen was onder al die geleerden ‘de zwartrok,’ zooals hij dat zelf noemde, door Pastoor Brouwers vertegenwoordigd.

Welk Nederlander gevoelde meer dan hij voor het Muiderslot, dat historisch en letterkundig heiligdom van ons land? Een ware triomftocht werd eenige jaren geleden op een Vondelfeest onder zijn geleide ondernomen. Daar gleed over de wateren des

Amstels een sierlijk opgetooide stoomboot met Vondelvereerders, meest letterkundigen, die het ‘luyster-graegh’ oor leenden aan Pastoor Brouwers, als hij op de schoonste plaatsen, waar men voorbijstevende, toepasselijke verzen uit Vondel voordroeg.

Ook der vaderen roem in de toonkunst vond in Brouwers een warm vereerder; ook hier was hij voorganger op een nog weinig betreden terrein, om wat hij gevoelde en als bij intuïtie inzag, door een ernstige studie meer en meer te doorgronden en te doen waardeeren, totdat het *a-Capella*-koor van Daniël de Lange 't voor iedereen duidelijk zou maken: onze vaderen waren groot ook in de toonkunst. Toen dit wereldberoemd koor ook te Maastricht zich liet hooren, kwam het niet op een vreemden grond; jaren te voren in 1876 op het letterkundig congres aldaar had ‘abbé’ Brouwers in een redevoering, die nog overwaard is gelezen te worden, gewezen op het onbekend schoone onzer oud-Nederlandsche toonkunst, eene redevoering, waarin ook menige belangrijke bijzonderheid omtrent de klokkenkunst der Hemony's is te vinden.

‘Neerlands eerste Christenkerk,’ zooals hij de St-Servaaskerk te Maastricht, dat meesterstuk onzer vaderlandsche bouwkunst, noemde, werd meermalen door hem in boeiende lezingen herdacht.

O hij was er fier op, dat Nederland op zooveel meesterstukken van bouwkunst kon wijzen. Wel kon men met hem in gevoelen verschillen over wat hij altijd als den meest vaderlandschen bouwstijl voor kerken aanprees: zeker is het, dat liefde voor de kunst en voor de Nederlandsche kunst in het bizonder, hem altijd inspireerde, als hij het Romaansch en de Gothiek vol enthusiasme verdedigde, en dat reine kunstliefde hem deed spreken.

Zelfs als hij polemisch werd en bijv. een heftigen pennestrijd voerde over het monument, dat te 's-Gravenhage de gebeurtenissen van 1813 moest vereeuwigen, dan nog gold het wat in het ‘Nieuws van den dag’ van 6 Maart ll. van hem staat geschreven: ‘In tal van vergaderingen en congressen zal de vriendelijke figuur van den man, *die alleen met de pen scherp kon zijn*, gemist worden.’

De enge grenzen van het land konden zijn geestdrift niet omvatten. Te Parijs hield hij *conférences littéraires* over Vondel, welke de levendige toejuichingen van de kieschkeurige Fransche letterkundigen afdwongen. Reeds te Mechelen in 1862 had hij Vondel in eene Fransche redevoering verheerlijkt. Op het *Congrès artistique universel d'Anvers* had hij den roem van ons land hoog gehouden; wat hem de eer verwierf door Z.M. Willem III, dien beminnaar ook der Fransche taal, tot ridder van de Eikenkroon te worden benoemd.

Het zij hier met dankbaarheid herinnerd: Willem III vereerde den edelen priester hoog, ook om zijn vaderlandsliefde, zijn eerbied voor den vorst en ‘'s lands kind,’ de jonge prinses, door hem in zoo menige redevoering met sympathie herdacht. Ook in het buitenland, als hij ter eere van ons Vorstenhuis daverend applaus ontlokte aan zijne Fransche en Belgische hoorders. Toen hij dan ook in 1886 de integriteit der gemeente Nieuwer-Amstel tot voor de treden van den troon had verdedigd, moet koning Willem III, vol bewondering voor den moed van den onverschrokken Pastoor, tot zijn naaste omgeving gezegd hebben: ‘Zoolang Brouwers leeft, zal Nieuwer-Amstel een en onverdeeld blijven.’

Ik noemde zooeven een nieuw onderwerp, dat Brouwers na aan het hart lag, het belang van Nieuwer Amstel. O gij zult hem nooit vergeten ‘uw pastoor,’ want dat was hij, Nieuwer-Amstelaren, den edelen inwoner, uw eersten burger! ‘Hij was,’ zooals de Heer P.J. Raaymakers van Nieuwer-Amstel, in zijn schoon artikel van de

‘Amstelbode’ (12 Maart 1893), zoo kernachtig zegt: ‘de eenige merkwaardigheid onzer streek.’ In Nieuwer-Amstel was hij de herder, wiens kudde zich verder uitstrekte dan zijn Bovenkerk. Daar was hij bij Protestant en Katholiek geliefd als een vader; de vriende-

lijke pastorie stond voor allen open, die hulp en troost zochten; daar vooral toonde hij zich beminnelijk gastheer voor een ieder. 'In den omgang,' zegt de heer Raaymakers, een der beste en getrouwste vrienden van den overledene, 'was hij de beminnelijkste man der wereld. Dat zullen zijn vele gasten getuigen, van den oorlogsminister tot den onderofficier, van den hoogst geplaatsten ambtenaar tot den eenvoudigen dorpsonderwijzer, van den hoogeerwaarden priester tot den nederigsten koorzanger; letterkundigen van naam, en zij die het nog moeten worden; kunstenaars van den eersten rang en zij die de kunst alleen bij naam kennen. Dat zal de Rector Magnificus der Amsterdamsche Hoogeschool erkennen, met wien schiijver dezer schets de eer had, eenige weken geleden, aan Brouwers tafel te genieten van zijn schitterende debaterstalenten, van de beminnelijke wijze, waarop hij het recht der Katholieken verdedigde en die met mij de geestdrift bewonderde, waarmee hij de groote bekwaamheden van katholieke geleerden, waardig een leerstoel aan de universiteiten te bezitten, in het licht stelde.'

Dit laatste vooral, voeg ik er aan toe, geeft veel te denken; men ziet namelijk, hoe hij bij al zijne inschikkelijkheid voor andersdenkenden zelfstandig bleef en nooit als Katholiek zijn beginselen prijsgaf; doch men kan hieruit ook besluiten, hoe diep een ieder doordrongen was van eerbied voor zijn gaven, maar meer nog van sympathie voor zijn edel karakter als mensch: van hem wilde de waarheid gezegd zijn.

Neen ik verbloem het niet: Brouwers was een hevig polemist. Hij had dan ook een zwaren strijd te voeren, zijne geschiedkundige beginselen te verdedigen tegen de school van Groen, zijne letterkundige tegen dwepers met Hugo; als journalist vooral was hij voortdurend in strijd gewikkeld op sociaal en politiek gebied. Of hij altijd het ware standpunt innam, of hij zich nooit vergiste, dit ligt niet in mijn plan hier te onderzoeken; zijn Zuid-Limburgsche natuur heeft hem wel eens te ver gevoerd, maar bij zijn terugtocht dwong hij nog den eerbied van zijn tegenpartij af, door de schitterende talenten die hij tentoonspreidde niet alleen, maar ook omdat hij altijd de zaak, nooit den persoon aanviel, omdat hij een ridderlijk strijder bleek, die nooit zelfvergoding beoogde met wat hij deed en schreef, doch altijd een hooger ideaal diende.

Wie zich echter eenig denkbeeld wil vormen van de heete gevechten, waaraan hij niet slechts deelnam, maar waarin hij aanvoerder was, herinnere zich hoe ook thans nog, nadat zoovele kunstkenners hun licht over deze quaestie hebben doen schijnen, sommigen met de domste verwoedheid tegen al wat Romaansch en gothiek is, tegen al wat Dr. Cuypers onderneemt, blijven schelden, ja in alles gothiek - in veler woordenboek synoniem met 'paepsch' - willen zien. Welnu, Brouwers is een der eersten, die met Alberdingk Thijm de welversneden pen opnam voor de rechten der gothiek, voor het bestaan van zoo menig oud monument; en dat voor een bouwkunst, door sommigen ten onrechte - getuige onder meer de allesbehalve clericale Viollet-le-duc - als clericaal en ultramontaansche gebrandmerkt. Dat deed hij, de ultramontaansche 'abbé'; en toch heeft niemand zijner tegenstanders, ik spreek hier van de verstandige, hem daarom minder hooggeacht, al liet hij ook door Dr. Cuypers in Bovenkerk een gothieke kerk oprichten, die als een model door alle architecten wordt geroemd.

Ik vermeldde tot nu toe weinig van wat pastoor Brouwers in zijn bijzonder leven was voor zijne medemenschen, vooral voor de armen, voor de lijdenden. Men

vergunne mij te dezer plaatse te herhalen wat ik den 12^{en} Maart in het letterkundig weekblad 'de Amsterdammer,' welks redactie, het zij hier dankbaar herinnerd, zooveel eerbied en sympathie had voor de nagedachtenis van den man, dat zij mij zelfs per telegram uitnoodigde om een artikel aan hem te wijden, hieromtrent heb geschreven:

'Weinig feiten uit zijn bijzonder leven zijn bekend; al wat mij door zijn naaste bloedverwanten (onder dezen zijn eigen neef, Pastoor Brouwers te Berg en-Terblijt, door wiens ouders hij werd opgevoed) en vrienden werd meegedeeld, zelfs zijne correspondentie bevestigt, dat zijn bijzonder geheel in overeenstemming was met zijn openbaar leven en dat is wellicht zijn hoogste lof. Al wat schoon, edel en goed was, vond zijn steun; onbemiddelde kunstenaars kwam hij op de onbekrompenste wijze te hulp; voor ongelukkigen zonder onderscheid van plaats of gezindte was zijn milde hand geopend; hij kende zelfs te weinig de waarde des gelds, zoo milddadig was hij; en waar eigen middelen te kort schoten, stelden zijne aanzienlijke relaties hem nog in staat velen hulp en steun te schenken. Het is bijna ongeloofelijk en zou aller bevreemding wekken, als men wist wat aanzienlijke sommen door hem zijn weggeschonken. Hun die er mede bekend zijn, legt kieschheid en plicht het stilzwijgen op.'

Ik wil echter uit een klein voorbeeld nog doen zien hoe hij alles voor allen was. Toen Pastoor Brouwers op het gedachtenisfeest van Hugo de Groot te Delft eene redevoering had gehouden en reeds zich gereed maakte om te vertrekken, kwam hem de redacteur van het te Delft verschijnende katholiek blad vriendelijk verzoeken om het handschrift een paar minuten te leen te hebben, ten einde een verslag voor zijn blad te maken van de redevoering, die hij verhinderd was geweest bij te wonen. Hoe groot was niet de verwondering, toen hij van Pastoor Brouwers vernam dat hij bijna geen letter had geschreven. Maar de Pastoor wist er wel raad op: 'neem een retourkaartje naar Rotterdam,' sprak hij tot den redacteur, (Pastoor Brouwers ging naar Antwerpen, zoo ik mij niet vergis, om ook aldaar te spreken) 'en ik zal u dicteeren.' Dit voorstel werd in dank aangenomen, en eer men Rotterdam had bereikt, had de redacteur de geheele redevoering op het papier, die de geleerde redenaar hem bijna geheel uit het het hoofd, met behulp van eenige aanteekeningen in zijn calepin, had gedicteerd, en des avonds kon op den gewonen tijd de krant verschijnen, maar verrijkt met de redevoering, die aller bewondering had opgewekt, en bleek eene schitterende improvisatie te zijn geweest.

In het kort volge hier nog zijn biografie:

Pastoor Brouwers werd den 1^{en} Januari 1831 geboren te Margraten, niet ver van Maastricht, welk geboortedorp hem meermalen den *nom de plume* van St. Mariëngraat (de oude naam van het dorp) verstrekte.

Hij was de zoon van Christiaan Brouwers en van Maria van Laan Reeds vroeg moest hij hun steun missen en werd toen, gelijk wij reeds zeiden, bij de ouders van Pastoor Brouwers van Berg-en-Terblijt, zijn oom en tante, opgevoed. Altijd heeft hij dat gemis betreurd en verklaarde dikwijls dat hij vooral op lateren leeftijd diep gevoelde, wat hij in tegenstelling met andere kinderen moest derven. Vooral toen hij als leerling te Rolduc steeds de eerste prijzen behaalde, griefde het hem, dat hij geen vader meer bezat, die trotsch kon zijn op de lauweren van zijn zoon, geen moeder, die weende van aandoening om de triomfen van haar lieveling.

In 1843 was hij het seminarie te Rolduc te gelijk met zijn altijd getrouwen vriend den Rijksarchivaris Jos. Habets ingetreden; hij deed zich daar kennen als een student van groote verwachtingen en muntte vooral uit in de letterkunde en welsprekendheid. Na zijne philosophie te Rolduc te hebben voleindigd, studeerde hij de godgeleerdheid

te Roermond, was in 1854 na volbrachte studiën leeraar aan het college in genoemde stad, van 1864 tot 1870 rector van het St. Bernardgesticht te Amsterdam en tevens lid der hoofdredactie van het dagblad ‘de Tijd.’ In 1871 trad hij af als redacteur; hij was de man niet, om kalm en bedaard de dagelijksche gebeurtenissen der politiek na te gaan en te bespreken en als Zuid-Limburger te weinig nog op de hoogte van Noord-Nederlandsche toestanden en eischen; daar was een deftig en bedaard Hollander voor noodig in die dagen. Den 2^{en} Januari 1871 werd hij pastoor benoemd te Bovenkerk, welk ambt hij met ijver en liefde waarnam tot zijn dood. Hij stierf onverwacht te Maastricht in het huis van zijn voornoemden studiemakker den Rijks-archivaris Josef Habets, die altijd tot zijn beste vrienden is blijven behooren.

Na de lezing te Maastricht in den katholieken Volksbond, namelijk op 20 Februari, bleef hij eenigen tijd in Limburg, beurtelings te Rolduc en bij zijn neef den Pastoor van Berg-en-Terblijt vertoeven. Donderdag 2 Maart kwam hij des avonds te Maastricht en nam bij den Eerw. Heer Habets zijn intrek. Daags daarna zonderde hij zich na het middagmaal af in een afzonderlijke kamer om zijn brevier te bidden. Toen ten 4 ure de Eerw. Heer Habets van eene wandeling terugkeerde en Pastoor Brouwers nog niet beneden vond, ging de inwonende kapelaan hem roepen, maar wie beschrijft de ontsteltenis, toen hij den beminden priester op de sofa vond, slapende... den slaap des doods, die hem al biddend overvallen had, neen ten Hemel geleid veeleer. Het brevier was hem uit de handen gegleden en lag naast hem op den grond.

Plechtig was Maandag 6 Maart de uitvaart te Maastricht in de aloude kerk van Onze Lieve Vrouw, een der eerwaardigste en oudste tempels van Nederland. De Commissaris der Koningin en tal van autoriteiten, leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten Generaal, van de Gedeputeerde Staten enz. waren daar tegenwoordig. Dinsdagmorgen zou het lijk naar zijn geliefd Bovenkerk worden ter ruste geleid.

Ziehier hoe ‘de Telegraaf’ de aankomst van het stoffelijk overschot beschrijft:

‘Te 1239 kwam de trein aan. Eenige dames en heeren in zwaren rouw gehuld stapten uit en voegden zich bij de deputaties. Toen werd de lijkkist in den zwarten wagen gedragen en voor de wachtkamer getrokken door de mooie vurige rossen.

Eerbiedig groetten allen het stoffelijk overschot van hun vriend. Op het lijkkleed werden de ridderorden gehecht van den overledene en eenige schoone kransen, met bijschriften op de linten. 't Waren laatste huldeblijken van de kinderen der openbare school te Bovenkerk, van Dr. Cuypers, van het parochiaal kerk- en armbestuur zijner gemeente, van de zangers zijner kerk en van zijn stichting, de kiesvereeniging ‘Kiesrecht is kiesplicht.’

Toen zette de lijkwagen zich in beweging en een dertigtal rijtuigen volgden. Eerst de deftige zwarte koetsen. Daarop volgde een groot aantal Utrechter wagentjes, waarin de parochianen van den pastoor waren overgekomen.

Langzaam reed de stoet langs de Sarphatistraat, Stadhouderskade en Overtoom door onze stad. Ieder die den stoet zag naderen, bleef eerbiedig staan en groette: ieder kende pastoor Brouwers. Ja, menige dame liet den eenvoudigen optocht voorbijtrekken, terwijl tranen in haar oogen kwamen; een paar werklieden zelfs zuchtten: ‘Alweer een man weg die 't goed met ons meende!’

Steeds langzaam ging het verder. 't Torenklokje van het Vondelkerkje klepte statig, de lucht was grauw, een zachte motregen viel neer, stapvoets reed de stoet voort.

Op den Amstelveenschen weg kwamen overal de bewoners der boerderijen buiten, eerbiedig ontblootten zij hunne hoofden: vroeger knikte de pastoor hun zoo vriendelijk tegen als hij voorbijkwam.

De villa ‘Snipperstrik’ van den heer Raaymakers was in rouw gehuld. Pastoor Brouwers was er de vriend des huizes. Een zoon van den eigenaar legde een frisschen bouquet op de kist.

Langzaam voort ging het weer, kronkelend al die rijtuigen langs den vochten weg, waar overal vrienden stonden van den doode, die den stoet bedroefd nastaarden.

Bijna heel Amstelveen vlagde halfstoks en

een groot deel der bevolking maakte den laatsten tocht mee naar Bovenkerk. Stemmige boerinnetjes in 't zwart met witte mutsjes op, boerenjongens in 't Zondagsche pak, alles liep mee.

't Klokje van den toren der kerk klepte. Schilderachtig lag zij daar aan het water van den poel, haar hoogen spits afteekenend tegen de donkere lucht. Alle inwoners van Bovenkerk stonden voor den ingang der schoone kerk. De deputaties met witte banden om den arm vooraan. Toen werd de notenhouten kist, met bloemen bedekt, door de parochianen gebracht voor het altaar.

De kerk vulde zich. Somber brandden de kaarsen, terwijl het daglicht nog scheen door de beschilderde vensters.' -

Ik kon mij niet weerhouden die waarlijk treffende beschrijving bijna geheel over te nemen, omdat de stemming die zijn dood teweegbracht in zoo volmaakte harmonie was met den indruk, dien, zooals wij in deze bijdrage hebben aange toond, geheel zijn leven en streven op ieder die hem kende heeft gemaakt: wij zien daar de edelsten in den lande, maar ook de eenvoudigen vol eerbied zijn lijkbaar omringen.

Ook op *zijn* zerk zou Vondel geschreven hebben:

> 'Hier rust nu Brouwers, die nooit rustte,
> Tot dat de dood zijn ijver bluschte.'

Maastricht.
A.J. FLAMENT.

Eenige herinneringen aan Paastor Brouwers.

Op verzoek der Redactie van de *Katholieke Illustratie* heb ik eenige herinneringen aan den hooggeachten en eerbiedwaardigen pastoor Brouwers, wiens onverwacht overlijden geheel Nederland betreurt en dien ik het voorrecht had nabij te kennen, opgeteekend, in de hoop dat zij nog meer licht zullen werpen op de veelzijdige persoonlijkheid van een man, die zoo ten volle verdient geheel te worden gekend. Men weet dat de jeugdige Jan, Willem Brouwers reeds zeer jong wees is geworden en met liefde in het gezin van zijn oom van vaders kant, een der aanzienlijkste inwoners van het dorpje Margraten, werd opgenomen. Deze oom en diens echtgenoote behandelden het ouderloos knaapje als hun eigen kind; en al hadden zij hem misschien niet meer lief dan hen, toch is 't zeker, dat zij hem reeds vroeg als de glorie en de eer der familie beschouwden.

Hoe hoog begaafd hij zich al spoedig toonde, blijkt duidelijk uit het bijna ongelooflijk feit, dat hij op den ouderdom van ruim *negen* jaren tot de eerste H. Communie werd toegelaten. Dit gebeurde op den H. Sacramentsdag van 1840. Vijftig jaar later had dien dag alles in Bovenkerk een feestelijk aanzien, de vlaggen hingen uit kerk, pastorie en de huizen der voornaamste ingezetenen. Een missie van Eerw. Paters Redemptoristen had de gemeente voorbereid tot het opdragen eener algemeene H. Communie ter intentie van hun geliefden zielenherder; bijna allen waren dien morgen tot de H. Tafel genaderd en 's middags had de pastoor aan zijn disch zijn beste vrienden en zijn naaste bloedverwanten uit het verre Limburgsche dorpje verzameld en deelde hun mede dat hij heden een heerlijk jubilé vierde, het gouden

herinneringsfeest namelijk zijner eerste H. Communie. In woord en in schrift drong hij er telkens op aan, het vieren van zulk een jubilé in zilver of goud tot een algemeene gewoonte te maken, want vroeg hij terecht op het *Congrès Eucharistique* te Antwerpen:

'Wie viert al niet, meer of minder, den verjaardag zijner geboorte?'

'Wie uwer viert niet gaarne een blijde zilveren bruiloft?'

'En wanneer er sprake kan zijn van een gouden bruiloft van een huwelijk of van een priesterwijding, wie uwer zou willen in gebreke blijven?'

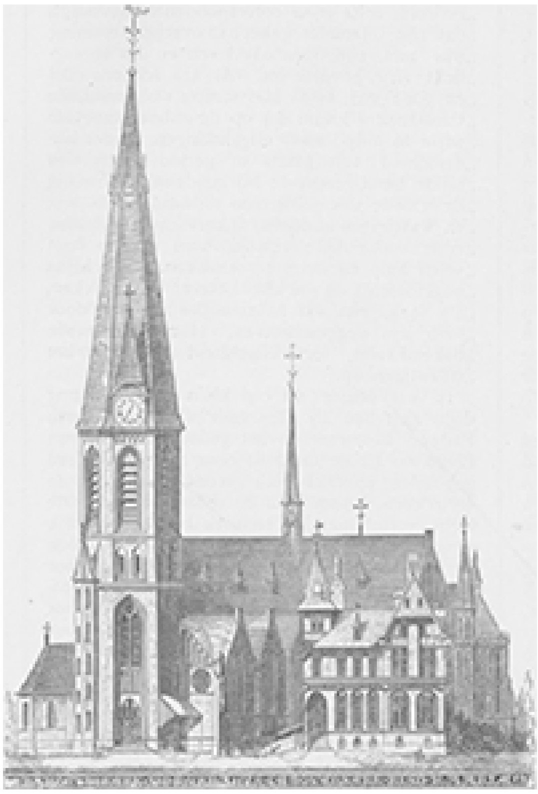

DE KERK TE BOVENKERK.

'En waar blijft dan de logica van onzen geest of de dankbaarheid van ons hart, wanneer wij niet herdenken, niet vieren den verjaardag, de zilveren bruiloft, de gouden bruiloft van onze eerste H. Communie?'

Tot het laatste bleef pastoor Brouwers de vriendelijke woning in Margraten als zijn tehuis beschouwen; hoe innig men daar aan hem gehecht was, blijkt o.a. uit het volgende:

Toen hij Rector was van het Sint-Bernardusgesticht werd hij zeer ernstig ziek; de typhus bracht zijn leven in gevaar. Later kon hij nog op de fijnste en nauwkeurigste wijze de gevoelens ontleden, die hem bij het naderen van den dood vervulden. Zijn levendige geest was, hoewel schijnbaar bewusteloos, toen meer dan ooit werkzaam.

Terwijl hij in Amsterdam met den dood worstelde, beleefde de familie in Margraten droevige dagen vol angst en zorg; zij konden niet anders verwachten dan dat hij, dien zij als zoon en broeder zoo innig liefhadden en zoo hoog vereerden, toen reeds in den bloei zijner jaren moest sterven.

Alleen zijn pleegmoeder verloor den moed niet.

'Hij zal niet sterven, hij zal niet sterven,' antwoordde zij slechts, wanneer bijna van uur tot uur telegrammen uit Amsterdam het snel achteruitgaan van den zieke mededeelden.

Met uitgestrekte armen lag de godvruchtige vrouw voor het kruisbeeld te bidden, uren lang, om van God het herstel te vragen van haar lieveling, wiens leven nog zoo kostbaar was en die nog zooveel tot eer van God en heil zijner medemenschen kon verrichten.

Haar gebed werd verhoord! Rector Brouwers genas en bleef na deze ziekte tot aan zijn plotselingen dood een onafgebroken, onverwoestbare gezondheid genieten. Zijn goede tante is reeds lang ter ruste; haar kinderen, waaronder de Z. Eerw. pastoor J.W. Brouwers van Berg en-Terblijt, bleven steeds als broeders en zusters met hun neef verkeeren.

Was het misschien een gevolg van deze zware ziekte, dat pastoor Brouwers zulk een bijzondere belangstelling - wij zouden haast zeggen - vereering voor zieken koesterde? Zijn zorg voor kranke gemeentenaren kende geen grenzen, hij bezocht ze zoo dikwijls mogelijk en voorzag hen van alle versnaperingen. Waren vrienden van hem ziek, dan omringde hij hen ook met de fijnste oplettendheden; niets wat Bovenkerk bevatte of opleverde was hem te goed voor hen en toch vreesde hij bijna hen te spreken, uit voorzorg dat zij te veel praten en daardoor zich vermoeien zouden, en vormde aldus een groote tegenstelling met de meeste ziekenbezoekers, die het als een soort van recht beschouwen bij een ziekbed toegelaten te worden.

Omstreeks vier maanden voor zijn dood was hij op hoogst merkwaardige wijze het middel in Gods hand om aan een zijner beste vrienden de laatste Genademiddelen der H. Kerk toe te dienen.

Reeds sedert lang had hij beloofd bij dien vriend, die een hooge betrekking in den Haag bekleedde en met wiens gezin hij sedert tal van jaren door innige vriendschap verbonden was, eenige dagen door te brengen.

Hij trof de familie vroolijk en gezond aan; alleen de huisheer was licht ongesteld; na een aangenaam doorgebrachten avond ging men ter ruste Diep in den nacht werd hij tegen zijn gewoonte wakker en hoorde in de naaste kamer beweging. Hij ging vragen wat er gaande was. Zijn vriend was door een hevige benauwdheid overvallen en hij kwam nog juist bijtijds om diens laatste biecht te hooren, hem de H. Absolutie te geven en toen in zijn armen te zien sterven. Hoe hij in de uren van smart en wanhoop, die toen volgden, de weduwe en kinderen ter zijde stond en troostte, zal niet licht door hen vergeten worden.

‘Mijn beste vrienden gaan heen!’ hoorde men hem in het laatste jaar dikwijls zeggen, en hoewel hij met de grootste werkkracht en den krachtigsten levensmoed bezield was, hield de gedachte aan zijn naderend einde hem voortdurend bezig; hij vreesde den dood niet, integendeel hij verlangde naar het wederzien van zijn dierbaren, hij smachtte naar rust, maar het was niet de rust aan deze zijde van het graf, het was de rust in den schoot van God.

Aan een condoleantiebrief van April '89 ontleenen wij de volgende zinnen in het Hollandsch begonnen en in het Fransch voortgezet:

‘Hoe lediger de aarde wordt des te beter zullen wij de stemmen des hemels hooren. Zeker kost het ons veel, als de dood ons deelen van ons zelf afscheurt, maar hoe meer hij er reeds afgescheurd heeft, hoe gemakkelijker ons de weg wordt, die naar Daarboven voert, waar volle zonneschijn is, eeuwige lente, volmaakte vriendschap, goddelijke liefde, eindelooze zaligheid!

‘Hoe meer ik leer den loop der menschen en der eeuwen naar het graf te beschouwen, hoe meer ik de menschheid in haar verschillende persoonlijkheden leer kennen, hoe meer ik de uitverkoren zielen waardeer en de edele harten, wier aantal naar het mij toeschijnt niet vermeerdert. De liefde tot den naaste die God ons beveelt,

komt ons ter hulpe, opdat wij ons niet te veel zouden hechten aan dit kleine aantal waarlijk groote en edele harten, en de anderen niet te veel verachten...

'Des te meer moeten' wij daarom het verlies betreuren van deze verheven geesten en grootsche harten, die de dood heeft uitgebluscht en aan onze genegenheid ontrukt.

'Zou men dan niet geneigd zijn te zeggen: Gelukkig de harten van ijs, die niet liefhebben; want voor ons wordt het geluk zoo duur gekocht en de tranen branden zoo gloeiend... En toch is het zoo goed; wij zouden anders te licht denken dat wij hierbeneden onze blijvende woning hadden, wij zouden ons met weinig tevre-

den stellen en denken: met de vriendschap alleen, de gezondheid en de welvaart zou de aarde ons voor eenige eeuwen kunnen voldoen!

‘Maar hooger moet de vlucht onzer zielen gaan! O, ik voor mij ben verheugd dat reeds zoovele jaren van mijn pelgrimstocht voorbij zijn. Dikwijls genoeg verblijdt mij deze gedachte, zoo vast vertrouw ik op het H. Hart van Jesus, op de zegepraal en het bruiloftsmaal van het H. Lam, op de eeuwige zaligheid en de vereeniging in de Goddelijke Liefde.

‘Onze harten zullen zich nergens zoo volmaakt wel gevoelen als Dáár. Daar is de vereenigingsplaats van al degenen, die het Slachtoffer der Liefde, die de Verrijzenis en het Leven is, aanbidden en beminnen.

‘O indien ik spoedig tot hen kon gaan en op mijn vleugels allen medenemen, die ik in Jesus' hart liefheb, dan zou de hemel weldra eenige zielen meer teller..’

Deze heerlijk schoone regels zoo vol vurige godsvrucht en onthechting van de aarde verdienen aan de intimiteit te worden ontrukt tot stichting van allen die ze lezen, tot eer van hem die ze neerschreef. Het is dus geen onbescheidenheid ze aan een sympathiek, gelijkgevoelend publiek mede te deelen. Zij stellen de diepe vroomheid, den omgang die er tusschen God en zijn ziel bestond, in het schoonste licht en voltooien daardoor het beeld, dat wij van hem trachten te schetsen.

Nooit ging de pastoor van Bovenkerk uit zijne parochie zonder eerst een bezoek aan het H Sacrament te hebben gebracht; den laatsten keer dat hij naar Maastricht vertrok, om daar zijn zwanenzang, de redevoering ter eere van 's Pausen gouden jubilé. te houden, scheen hij zelfs het voorgevoel te hebben daar niet meer terug te keeren. Hij gaf den Eerw. Heer Kapelaan allerlei aanwijzingen voor het geval, dat hij niet meer terugkwam en verzocht eenige parochianen voor hem te bidden gedurende zijn afwezigheid. Hij was toen gezond en vlug als altijd; niemand, die hem daar zoo druk en levendig zag wandelen, spreken, schrijven, aanteekeningen maken, zou in hem een zestiger vermoed hebben.

Na zijn dood vond men op zijn studeerkamer de volgende briefkaart, waarvan echter het adres en de datum ontbraken.

‘Amicissime,

Ik maak het wel. Na deze campagne zal ik mij n i e t m e e r met bijna soortgelijke aangelegenheden inlaten, evenals de gewone spreekbeurten voor goed geëindigd zijn.

Als het eenige dagen goed weer wordt na den 12, dan ziet ge mij nog eens onverwachts voor uw deur staan, dan kom ik eenige dagen vacantie houden bij u. Nous verrons! A la garde de Dieu. Oremus pro invicem.[(1)]

T. a. V.

(1) Wij zullen zien. God beware u! Laten wij voor elkander bidden!

TENTOONSTELLING VAN KATHOLIEK ONDERWIJS TE ROTTERDAM.
Odilia van Nassau, naar de schilderij van een onbekend meester uit de 18e eeuw.

TENTOONSTELLING VAN KATHOLIEK ONDERWIJS TE ROTTERDAM.
Genoveva van Brabant met haar zoontje Smartenrijk in den kerker, naar de schilderij van Heinrich Mücke.

Uit deze woorden blijkt duidelijk hoe vervuld hij was van het denkbeeld van rust nemen en hoe hij misschien in het diepste zijner ziel hoopte, dat deze rust de eeuwige, door niets onderbrokene zou wezen.

Pastoor Brouwers, hoewel met hart en ziel Limburger, was toch zeer aan zijn parochie gehecht

'Pastoor van Bovenkerk,' dit was zijn schoonste eeretitel, hij verlangde niets anders te zijn. Als pastoor van Bovenkerk ook wilde hij leven en sterven; daar in de schaduw zijner kerk, waarop hij met recht zoo trotsch was, wilde hij rusten tot den dag der opstanding.

Die kerk en pastorie van Bovenkerk vormen een oase in de vlakke, banale omstreken van Amsterdam; hil zelf had het schilderachtige plekje uitgekozen aan de oevers van de ruime waterplas, die algemeen het Bovenkerker meer genoemd wordt. De oude kerk, die meer van een schuur dan van een kerk had, lag aan den grooten straatweg naar Leiden; de nieuwe schilderachtige, gothische kerk met haar niet minder teekenachtige pastorie rijst tusschen dicht geboomte aan den oever van het water op en spiegelt zich daarin. Kreupelhout vat het meer in een grillige lijst van donkergroen; aan den overkant ziet men het kleine, onbeduidende torentje van Amstelveen, verder

op in het wazige verschiet de flauwe omtrekken van de Amsterdamsche torens, koepels en schoorsteenen.

Hier in deze pastorie ontving de beminnelijke gastheer zijn gasten op een wijze, die deze feesten inderdaad eenig deed zijn in de herinnering der genoodigden. Wanneer het fraai zomerweer was, behoorde tot deze feestdagen steeds een watertochtje op het meer. Hoe aardig, kalm was het dan op 't water; hoe vergat men dan zoo dicht in de nabijheid te zijn van de drukke woelige wereldstad; hoe liefelijk stak de toren zijn spits uit tegen tien rozenrooden avondhemel, en hoe blijde straalden de oogen van den goeden pastoor, als hij de onschuldige vreugde zijner gasten zag, hoe wist hij hen dan met beminnelijken drang de belofte af te dwingen, heel spoedig terug te komen.

In het najaar '81 wierp een hevige storm de spits van den toren omver; op bijna wonderdadige wijze bleef de pastorie gespaard. De torenspits werd van het woonhuis geworpen en bleef daar in den grond steken. De pastoor, die rustig op zijn studeerkamer zat, had er niets van gemerkt dat de gewelddadige windvlaag zulke verwoesting had aangericht. Eerst den volgenden morgen zag hij tot zijn groote verbazing het gevaarte in den tuin liggen. Eenige jaren later werd de toren hersteld en prijkte in nog grooter schoonheid dan voorheen.

Welk groot aandeel pastoor brouwers nam in de onafhaankelijkheids-quaestie van Nieuwer-Amstel, is overbekend. 't Is te hopen dat Nieuwer-Amstel

de zorgen en kosten, die hij zich om haar zelfstandigheid als gemeente te bewaren, getroostte, op passende wijze zal weten te waardeeren en zelfs te vereeuwigen.

In het vroolijke gezelschap van de Bovenkerksche feesttafel kwam dikwijls de annexatie van Nieuwer-Amstel ter sprake. De Amsterdammers hadden er plezier in, den gastheer daarmede te plagen en trachtten hem in het nauw te brengen maar met ongeëvenaarde geestigheid wist hij zich uit den moeilijksten pas te redden en hun eigen wapenen tegen zijn aanvallers te richten.

Deze hoofsche steekspelen, waarbij men elkander met de hoffelijkste wapenen bestreed, behoorden tot de grootste aantrekkelijkheden der Bovenkerksche feestmaaltijden. Soms ontstond daar ook een waar vuurwerk van geestigheden, waarin de kleurige pijlen van het vernuft telkens schitterend omhoog stegen, elkander kruisten en terugkaatsten.

Helaas! hoe velen van hen, die daar zoo vroolijk en voor het oogenblik vrij van kommer en zorg neerzaten, zijn den gullen gastheer voorafgegaan naar een beter vaderland.

Maar niet alleen voor zijn gasten en zijn vrienden was Brouwers één en al gulheid en vriendelijkheid. Om de vereeniging van gepensioneerde onderofficieren en mindere militairen, waarvoor hij bijzonder veel hart had. een prettigen dag te bezorgen, noodigde hij hen allen ten getale van over de honderd in Bovenkerk.

Zij werden met rijtuigen afgehaald, daar in den tuin getracteerd, eindelijk aan een rijken maaltijd geplaatst.

De geestdrift van die mannen, hun dankbaarheid jegens den edelen Pastoor is niet te beschrijven; verscheidene onder hen kwamen later van verschillende kanten van het land om hem de laatste eer te bewijzen.

Toen de zoon en kostwinner eener arme vrouw uit zijn gemeente in de loting was gevallen, reisde hij naar Haarlem en den Haag en gebruikte al zijn invloed om voor dien jongman vrijstelling van militairen dienst te verkrijgen.

Gedurende eenigen tijd gaf hij huisvesting in zijn pastorie aan arme kinderen, die door hun ouders verlaten waren. Wanneer een kind buitengewoon talent verried voor het een of ander vak, dan zorgde hij dat diens opleiding op zijn kosten geschiedde.

In de laatste maanden getroostte hij zich den last en het tijdverlies van voor zijn portret te poseeren; zijn hoofddoel was daarbij den schilder gelegenheid te geven, diens naam meer bekend te maken.

Nadat het stuk op een tentoonstelling de algemeene aandacht had getrokken, gaf de maker het den Pastoorten geschenke. Het portret werd in de groote zaal van Bovenkerk opgehangen tijdens de laatste afwezigheid van den huisheer Het zou als een verrassing gelden bij zijn terugkomst; helaas! toen de gasten na afloop der begrafenis in droevige stemming weer de pastorie binnentraden, was het slechts zijn afbeeldsel, dat hen daar welkom heette.

Van zijn werken is reeds door meer bevoegde hand het noodige gezegd; ons doel was het alleen hem als mensch beter te doen kennen.

Altijd was pastoor Brouweis in de weer; zelfs als hij rustig scheen te wandelen of uitterusten waren zijn gedachten bezig. Wanneer hij voor de vuist sprak, was hij 't meest in zijn element. De hoorder kon dan op de verrassendste wendingen, de geestigste toepassingen rekenen; als hij werkelijk in vuur raakte, dan sleepte hij al zijn hoorders mede. Hij hield er van alles met zekere gratie, zekeren gloed en geestdrift te doen. Alles wat dor en droog was in een ceremonie, feestviering of herdenking,

stond hem tegen. Maar hij had met Hollanders te doen en dat waren dikwijls elementen, weerbarstiger dan de steenen, welke de zanger der oudheid in beweging heette te brengen. Vandaar dat hij dikwijls teleurgesteld werd en zijn best bedoelde pogingen zag mislukken. Met bewonderenswaardige gelijkmoedigheid wist hij zich dan over het onaangename heen te zetten, koesterde tegen niemand wrok en sprak eenvoudig nooit moer over de ondervonden teleurstelling.

Hij ging zijn weg, strijdend voor alles wat hij goed, wat hij edel en schoon achtte; nooit echter, zelfs in het heetste van den strijd, vergat hij een oogenblik zijn priesterlijke waardigheid, Hij zelf had er den hoogsten eerbied voor en dien eerbied wist hij ook aan ongeloovigen, joden, rechtzinnige protestanten in te boezemen. Men wist, dat hij goed was, men noemde hem verdraagzaam, maar was toch overtuigd dat zijn overtuiging onwrikbaar vast stond, dat hij vóór alles katholiek en priester was.

Zoo zal hij dan ook, al missen wij met weemoed zijn gestalte onder ons, in onze herinnering blijven voortleven.

MATHILDE.

De Tentoonstelling der Rotterdamsche Vereeniging voor Katholiek Onderwijs.

I.

Het onderwijs is steeds een voorwerp van de grootste en moederlijkste zorg voor de katholieke Kerk geweest. Te allen tijde heeft zij ingezien van wat overwegend belang een godsdienstige opvoeding der jeugd voor het heil van Kerk en maatschappij is en daarom heeft zij nooit opgehouden, door woord en voorbeeld er op aan te dringen, dat met het aanleeren van onmisbare en nuttige kundigheden een echt katholieke vorming gepaard zou gaan.

Met het oog op het neutraal karakter van ons openbaar onderwijs, kan het dan ook niet verwonderen, dat allerwegen in den lande door de vrijgevigheid en edelmoedigheid der katholieken scholen verrezen, waar niet enkel voor de verstandelijke ontwikkeling der leerlingen werd zorg gedragen, maar op de eerste plaats gelet op een echt katholieke opvoeding, een harmonische vorming van hoofd en hart, waardoor kinderen tot mannen werden opgeleid, die niet alleen met eere hun plaats in de maatschappij zouden innemen, maar vooral trouwe zonen zouden zijn en blijven van de aloude Moederkerk.

En waar zoovelen met loffelijken ijver dit verheven doel beoogden en met alle krachten nastreefden, daar mogen wij gerust zeggen, dat de Rotterdamsche Vereeniging voor katholiek onderwijs, die dezer dagen den twintigsten herdenkdag van haar bestaan vierde, in de eerste rij genoemd verdient te worden.

Het lag voor de hand, dat deze dag, die een zoo vruchtbare reeks van jaren besloot, niet ongemerkt voorbij zou gaan, en evenals de voleinding van het tweede lustrum van haar bestaan haar bekroning vond in een tentoonstelling, zoo was de verdienstelijke Vereeniging van meening, dat ook deze feestdag op geen betere en tevens voor het katholiek onderwijs voordeeliger wijze gevierd kon worden.

Waar de Rotterdamsche Vereeniging, door den bloem van Rotterdams katholieken krachtdadig ter zij gestaan, alles in het werk stelde, om de tentoonstelling zoo luisterrijk mogelijk te doen zijn en door het uitloven van kostbare prijzen haar doel te beter te bevorderen, daar mag de *Katholieke Illustratie*, die steeds voor het nationale

en het godsdienstige een open oog had, niet achterblijven, om door woord en beeld de belangstelling van Nederlands katholieken in deze zoo bij uitstek katholieke onderneming nog aan te wakkeren en hen allen op te wekken, het hunne bij te dragen om tot het doel te geraken, dat de organiseerders dezer tentoonstelling zich hebben voorgesteld.

Zondag den 14^{en} Mei was tegen één uur in het salon der sociëteit *Harmonie* te Rotterdam een uitgelezen schaar bijeen, om door haar tegenwoordigheid een bewijs van belangstelling in de zaak van het katholiek onderwijs te geven en tevens bij de opening der tentoonstelling tegenwoordig te zijn. Dat deze luisterrijk zou zijn, vermoedden allen, die wisten, met hoeveel ijver het dames en heeren comité zich van zijn taak had gekweten. Maar aller verwachting werd ver overtroffen, toen de genoodigden, na een hartelijke verwelkoming van den heer Leo Krul, president van het heeren-comité, en een keurige herdenkingsrede van den zeereerw. pater J.J. Hoogland, *ord. praed.*, bisschoppelijk commissaris voor het onderwijs en eere-voorzitter der Vereeniging en van het comité, de tententoonstelling gingen bezichtigen, die door Jhr. Van Citters, Rotterdams oudsten wethouder en plaatsvervangend burgemeester, geopend werd En welk een voldoening voor de Vereeniging en het volijverig comité, dat verschil lende autoriteiten, die de opening met hun tegenwoordigheid vereerden, niets dan woorden van waardeering en lof hadden voor de smaakvolle regeling der tentoonstelling en hun daarmee een schitterend succes toewenschten.

Het gaat natuurlijk voor ons niet aan, een gedetailleerde beschrijving te geven van al wat deze tentoonstelling merkwaardigs bevat; - de bladen hebben daarvan bovendien uitvoerig melding gemaakt - wij zullen ons dus tot een vluchtig overzicht bepalen en enkel omtrent de reproductiën in ons blad van verschillende geschenken en opluisteringen wat nader in bijzonderheden treden.

Vooreerst zij dus aangestipt, dat de tentoonstelling uit drie afdeelingen bestaat: de afdeeling oude kunst, de afdeeling geschenken, die verloot zullen worden, en de afdeeling reclame, en dat wij het merkwaardigste van een en ander onder de oogen onzer lezers zullen brengen, vertrouwende, dat zij zich daardoor aangespoord zullen voelen, om door het nemen van een of meer loten zich de kans te bezorgen op een der mooie geschenken, waarvan wij voorloopig alleen maar noemen een prachtige camee, door den H. Vader geschonken, en te gelijker tijd een steentje bij te dragen tot de voltooiing van het indrukwekkende gebouw, dat de Rotterdamsche Vereeniging voor katholiek onderwijs reeds bijna ter tinne toe heeft opgetrokken.

Wat de afdeeling oude kunst betreft, mocht de volijverige commissie van alle zijden de meest welwillende en bereidvaardige medewerking ondervinden. Zoo stond de stad Rotterdam uit haar gemeente-archief niet minder dan 94 zeer belangwekkende nummers af - waarvan twee schilderijen, als zijstukken voor een altaarschildering gediend hebbende, in ons volgend nummer zullen worden opgenomen - en de kundige gemeente-archivaris, de heer J.H.W. Unger, stond de commissie niet enkel bij het vervaardigen van den catalogus, maar ook bij de rangschikking der tentoonstelling zelf, krachtig met raad en daad ter zij. Behalve in de zoozeer gewaardeerde medewerking der stad Rotterdam, mocht het comité zich in den steun van verschillende inrichtingen, als het R.K. Parochiaal Armbestuur te Rotterdam, de abdij Berne te Heeswijk. het klooster Catharinedal te Oosterhout, de St.-Dominicuskerk en de St.-Rosaliakerk te Rotterdam, en in dien van een groot aantal kunstliefhebbers, Jhr. mr. Victor de Stuers, Mgr. Lans, Pastoor Klönne, het kasteel te Heeswijk, dr. Kan, Leo Stracké en tal van anderen, te veel om op te noemen, verheugen.

Dit weinige zal voldoende zijn om te doen uitkomen, hoe echt nationaal deze tentoonstelling is, hoe waarlijk algemeen de belangstelling voor en de deelneming in de schoone onderneming der Rotterdamsche Vereeniging is geweest. Wij leggen nogmaals den nadruk op het nationaal karakter van deze tentoonstelling, waar men schilderijen, kostbare manuscripten en incunabelen, voorwerpen uit het gildewezen, penningen, gebeden- en getijdenboeken uit de 14e en 15e eeuw, schenkkannen, bekers, kasuifels, missalen, ciboriën, Christusbeelden enz. enz. in de schilderachtigste mengeling aantreft.

Bijzonderlijk aantrekkelijk is, niet enkel om de meesterlijke uitvoering, maar ook om het onderwerp, de door den heer P. van der Lugt te Rotterdam afgestane schilderij van Heinrich Mücke, voorstellende Genoveva van Brabant met haar kind Smartenrijk in den kerker, in dit nummer weergegeven. Een ieder kent de

aandoenlijke sage der heilige Genoveva, gemalin van den paltsgraaf Siegfried In den twintigsten jaargang verhaalden wij ze nog eens in het kort, naar aanleiding van een schilderij van Ernst Bosch, voorstellende de H. Genoveva met haar zoontje in het woud, waarin zij een schuilplaats gezocht hadden.

De gravure in ons nummer stelt de paltsgravin voor met het jeugdige kind in den kerker, waarin de goddelooze Golo, een der beste vrienden van Siegfried, bescherming van zijn gade toen hij ten oorlog moest doen werpen, omdat ze zijn verleidelijke voorstellen met fierheid en verontwaardiging had afgeslagen.

Nu nog een woord over den schilder. Deze, Heinrich Mücke, in 1806 te Breslau geboren, behoorde tot de Dusseldorfer school, die, in 1767 door Karel Theodoor gesticht, vooral onder de leiding van Cornelius en Schadow, Mücke's leermeester, tot grooten bloei kwam. Mücke zelf heeft zich vooral door het schilderen met olieverf en door zijn fresco's - het kasteel Heldorf bij Dusseldorf werd door hem met muurschilderingen uit het leven van keizer Frederik Barbarossa versierd - onderscheiden. Beroemd is zijn H. Catharina, door engelen door de lucht naar den berg Sinaï gedragen, en tot zijn verdere beste werken worden gerekend: de bestorming van Jerusalem door Godfried van Bouillon, de kroning van Maria, de opstanding van Christus en de H. Elisabeth aalmoezen uitdeelend.

Nog leverde Mücke een reeks teekeningen voor verschillende tijdschriften en werken, o.a. voor het *Art Journal* en een uitgave van Schiller's werken, ter wijl hij aan de Dusseldorfer kunstacademie de leer der anatomie en proportie onderwees.

Een sieraad van de tentoonstelling mag de door het klooster Catharinadal te Oosterhout ter opluistering afgestane en in dit nummer weergegeven schilderij van een onbekend meester uit de achttiende eeuw genoemd worden, voorstellende Odilia van Nassau.

Allen die de tentoonstelling bezochten en dit schilderstuk beschouwden, riepen over het fijne coloriet en de meesterlijke compositie, het betreurende, dat de naam des makers van dit juweeltje niet aan de vergetelheid onttrokken was.

Deze Odilia van Nassau is een echt nationale figuur en daarom zullen onze lezers met te meer belangstelling onze reproductie en de bezoekers der tentoonstelling met te meer aandacht het origineel beschouwen. Odilia was een dochter van Jan II van Nassau-Dillenburg en Vianden, heer van Breda, die in 1775 overleed, en van Limburga, dochter van Karel, markies van Baden.

Klinkt de naam Nassau reeds echt vaderlandsch in onze ooren, nog meer voelen wij ons tot haar getrokken, wanneer wij weten, dat deze afstammelinge van het oude en roemruchtige geslacht het ordeskleed aannam in het klooster Catharinadal te Oosterhout, om als religieuze in het klooster te Boksmeer te sterven.

Al zijn ze in ons blad niet weergegeven, toch mogen wij niet nalaten, met een enkel woord melding te maken van twee andere paneelen, door hetzelfde klooster ter beschikking der tentoonstelling gesteld: twee doeken eveneens van onbekende meesters, welke wij èn om de afmetingen, overeenstemmende met die van bovenvermelde schilderij, èn om de voorstelling, vermoeden van dezelfde hand te zijn.

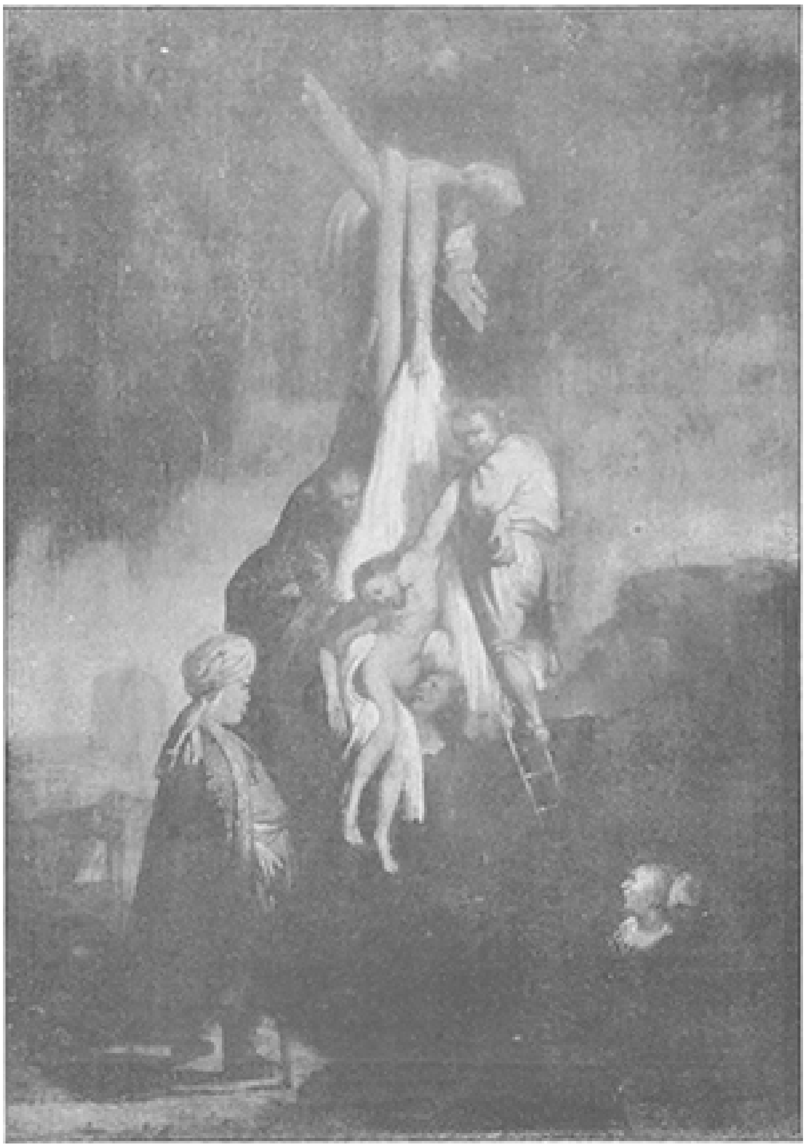

TENTOONSTELLING VAN KATHOLIEK ONDERWIJS TE ROTTERDAM. -
De De afneming van het Kruis, naar de schilderij van Rembrandt.

Ze stellen voor Elisabeth van Polanen en Machteld van Polanen, beiden dochters van Filips van Polanen, heer van de Leck en van Breda, en tantes van Johanna van Polanen, die met Engelbert I van Nassau gehuwd was Zooals men ziet waren beide jonkvrouwen Polanen verwanten der Nederlandsche Nassauers, wien door het geslacht Polanen de stad Breda werd aangebracht.

De geleerde Pastoor B.H. Klönne te Amsterdam verrijkte de tentoonstelling met twee schilderijen, die in de breede reeks van doeken ongetwijfeld een eerste plaats innemen: een schilderij van Hans Holbein den Jonge en een Rembrandt, de afneming van het Kruis, die in dit nummer is weergegeven.

Het zal waarlijk wel onnoodig zijn, hier ter opheldering iets bij te voegen. Een schilderij van Rembrandt, dien toovenaar met het licht, dien ongeëvenaarden meester onzer oud-Hollandsche schilderschool, spreekt altijd luide genoeg voor zich zelf.

Een voorrecht mag het voor de bezoekers der tentoonstelling genoemd worden, met dit meesterstuk, op zeer jeugdigen leeftijd geschilderd, kennis te maken, en ook na de beschouwing van zijn Nachtwacht, zijn Staalmeesters, in het Rijksmuseum te Amsterdam, zijn Anatomische Les in het Mauritshuis te 's-Gravenhage en zijn talrijke

overige schilderstukkenin andere musea, zal men met belangstelling en bewondering ook dit treffende doek bezichtigen.

Het zal den lezer misschien interesseeren, te weten, dat dit schilderij door den rijken kunstliefhebber Trojanus de Magistris aan het St.-Andrieshof geschonken is. Uit de oude rekeningen van dit hof blijkt, dat genoemde Trojanus Rembrandt, die nogal eens met geldgebrek te worstelen had, edelmoedig ondersteunde en zijn schilderijen beleende.

Voor ditmaal moeten wij het hierbij laten. In ons volgend nummer zullen wij de reproducties van nog een paar belangwekkende kunststukken aanbieden. Ondertusschen gelooven wij, dat het overbodig is, onze lezers nog tot het koopen van loten en een bezoek aan de tentoonstelling aan te sporen, waar, tusschen twee haakjes gezegd, voor een uitskende consumptie gezorgd wordt, wier opbrengst, door verschillende firma's belangeloos geleverd, geheel ten bate komt van het schoone werk van het katholiek onderwijs.

(*Wordt vervolgd.*)

Vrede.
Oorspronkelijke novelle van
Louise Stratenus.
(*Vervolg.*)

‘Kapitein,’ sprak de jonge prins, op diep ontroerden toon, ‘ik kan het, niettegenstaande alles wat gij mij zegt, niet van mij verkrijgen, u aan uw lot over te laten; daartoe hebt gij en

de uwen te dikwijls uw bloed voor ons geslacht vergoten. Ik wensch na te denken over een middel om u ondanks u zelven te redden.'

'Gelooft Uwe Hoogheid nog aan de mogelijkheid daarvan?' vroeg Richard hoofdschuddend, 'het is waar, zij is jong, en de jeugd is als de liefde: zij gelooft alle dingen.'

'Laat het mij ten minste beproeven. Wilt gij mij een belofte doen?'

'Indien ik haar met mogelijkheid kan houden...'

'Welnu dan, beloof mij heden avond niet meer te spelen.'

'Heden avond slechts niet?'

'Ja, voorloopig alleen dit offer. Ik zal dezen nacht nadenken over een ander middel om u te hulp te komen. Wilt gij mij dat eene verzoek toestaan? Ik vraag het u bij al wat u eenmaal lief is geweest.'

'Ik zal het doen, Monseigneur,' antwoordde Nerviens bewogen. 'Maar sta mij dan ook toe mij van hier te verwijderen. Het geluid alleen der harken over het geld maakt mij waanzinnig.'

'Het zij zoo. Morgen zie ik u weer, niet waar, alvorens gij hier teruggekeerd zijt?'

'Niets zal mij liever zijn Waar zal ik Uwe Hoogheid ontmoeten?'

'Kom mij tegen drie uur in het *Hotel Anglais* opzoeken. Ik zal mij aldaar bevinden, en gij blijft bij ons eten.'

Na nog eenige onbeteekenende woorden gesproken te hebben, scheidden de beide mannen en zocht de prins den hertog van Vicosa op, wien hij vroeg waar Hector de Tracy zich bevond. De grijsaard zag er ontevreden uit en antwoordde knorrig:

'O! die groote dwaas is druk bezig zich te laten plunderen. Hij heeft slechts één belangrijken zet gewonnen en voor hij het geld opgestoken had haalde eene oude heks zijn goud naar zich toe, verklarende dat het *haar* eigendom was Zij hebben het samen aan den stok gekregen met dit gevolg dat hij het onderspit moest delven. Het is alsof de menschen hier allen hun verstand verliezen.'

'Ik heb nooit afschuwelijker omgeving gezien,' mompelde Louis.

'En toch zijt gij nog bijna voortdurend in gesprek verdiept geweest, maar sla al die verschillende gezichten eens gade, Monseigneur. Een mijner vroegere kennissen, die hier al eenigen tijd vertoeft om eene studie van deze verschillende typen te maken, heeft mij de geschiedenis dier meeste lieden verteld. Daarginds die oude man, met het vuurrood gelaat, die er uitziet als een dronkaard, brengt nooit een druppel wijn of sterken drank aan de lippen, hij verkeert echter in de volle koorts van het spel. Hij was een schatrijk bankier, die zijn zaken prijs gaf om hier onafgebroken te kunnen vertoeven. Het schijnt dat hij geen twintig duizend franks kapitaal meer overhoudt.'

'En die jonge vrouw, een weinig verder op?'

'Zij was hier op heur huwelijksreis, toen haar man in veertien dagen tijds haar ganschen bruidschat verspeelde. Hij schoot zich dood in den tuin van het Casino, en volgens het consigne van de directrice der bank, snelden op het gedruisch van het schot de bedienden toe, en stopten hem eenige duizenden franken in de zakken, opdat men niet gelooven zou dat hij zich arm gespeeld had. Gij begrijpt dat het eene waarschuwing voor de overige spelers zou geweest zijn, als een der hunnen zelfmoord pleegde uit wanhoop over zijn verlies....'

'En zijne vrouw?'

'O! ik vergat hare geschiedenis. Uwe Hoogheid zou raden dat zij voor altoos van dien hartstocht genezen was, die haar zooveel had gekost? Volstrekt niet, zoodra zij

weder over eenig geld beschikken kon, keerde zij hier terug, zij is een der weinige personen die telkens winnen. Reeds tweemaal heeft zij de bank laten springen. Men kan haar altijd hier vinden.'

BIJ ONS THUIS.

Louis de Vermandois trad op Tracy toe en Ba een kwartier lang getuige zijn geweest van zijn voordurend verliezen, naderde hij opnieuw den hertog

'Ik gevoel mij vermoeid van al deze afgrijselijke drama's,' zeide hij, 'en ga een weinig buiten zitten, om in de heerlijke natuur eenige afleiding te vinden voor hetgeen de menschen doen. Wil mij echter het genoegen doen hier te blijven en Hector niet uit het oog te verliezen. Hij weigerde nog van hier te gaan, en ziet er zoo opgewonden uit dat men nooit weten kan, welke dwaasheid hij wel eens zou kunnen uitvoeren. Slaagt gij er in, hem over te halen naar huis te gaan, zooveel te beter; gij vindt mij in elk geval vlak bij het gebouw.'

'Het is maar dat ik Uwe Hoogheid niet gaarne alleen laat,' bromde Vicosa.

'Mij bedreigt hier niet het minste kwaad, hertog,' antwoordde Vermandois ernstig. 'De eenige onaangenaamheid, die ons zou kunnen overkomen, ware, indien men morgen in de nieuwsbladen kon vermelden, dat de baron de Tracy, de vriend en metgezel van Z.K.H. Prins Lodewijk Karel hier dezen nacht een schandaal had aangericht.'

'Ja, gij hebt gelijk, en de ezel is er waarlijk toe in staat.'

‘Wat zal ik u zeggen, mijn vriend? Monaco is een oord, waarheen men niet anders moet gaan dan met lieden van wie men zeker is, en nog... men behoeft hier niet te komen in de hoop weldadige indrukken op te doen. Tot straks dus, ik verlang naar de vrije natuur; hier kan men niet ademhalen.’

III.

Buiten gekomen was het den jongeling te moede als werd hem een centenaarsgewicht van het hart gewenteld. Daar binnen had hij niets aangehoord dan het verhaal van onherstelbare ellende, onherroepelijke smart, had hij den mensch van zijne donkerste, zwakste zijde leeren kennen; hier ten minste bevond hij zich alleen onder den sterrenhemel, terwijl de geur van duizenderlei bloemen tot hem opsteeg en hij het zacht geklots der golven meende te vernemen tusschen de verwijderde muziektonen door.

Hij trad langzaam op en neder, nog altijd peinzende over hetgeen hij aanschouwd had, toen op eens zijn voet tegen een zwaar voorwerp aanstiet en hij tot zijne onbeschrijfelijke ontzetting een menschelijke gestalte zag uitgestrekt liggen.

Zijne eerste gedachte was den hertog te gaan roepen; maar deze zou den ongelukkige aanstonds aan de zorg van bedienden toevertrouwd hebben, en slechts ééne vrees hebben gekend: dat de prins bij een treurspel betrokken mocht geraken, terwijl een liefderijke hand hier misschien nog redding kon aanbrengen. Lodewijk knielde dus neer en betastte het hart, dat nog flauw klopte; maar zijn eigen hand was overdekt met bloed toen hij haar terugtrok.

‘Laat mij sterven,’ kreunde eene zwakke stem, ‘ik wil en kan niet meer leven.’

..Waar zijt gij gekwetst?’ vroeg de jongeling snel.

‘In de borst, het mes steekt er nog in. Laat mij met rust het zal spoedig voorbij zijn.’

Weldra tastte Lodewijk voorzichtig rond. De ongelukkige had gelijk gehad, en een oogwenk later ademde hij vrijer; het moordende staal was uit de wond verwijderd.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Bij ons thuis. -

Een echt gezellig tafereeltje, dat geen verklaring noodig heeft: het spreekt duidelijk genoeg voor zich zelve. Die stilbezige en spelende kinderen in de ouderwetsch-burgerlijke huiskamer, zoo eenvoudig en netjes gemeubeld als men het in den tegenwoordigen tijd van pronkliefde maar zelden meer ziet, schijnen ons te willen vragen: Waar kan het prettiger, genoeglijker wezen dan bij ons thuis?

[Nummer 48]

Vrede.
Oorspronkelijke novelle van
Louise Stratenus.
(*Vervolg.*)

Ja, zoo is het beter, ik dank u,' klonk het weer. 'Laat mij thans aan mijn lot over.'

'Neen, dat mag ik niet,' antwoordde de prins met kracht. 'Wie gij ook zijn moogt, het is mijn plicht u aan den dood te betwisten. Laat mij dus stil begaan. Ik zal u niet noodeloos doen lijden, maar u in geen geval als een hond laten sterven.'

'Maar wie... wie zijt gij dan?' klonk het eensklaps op angstigen toon, terwijl de gekwetste eene poging aanwendde om zich op te richten.

'Mijn naam doet hier niets ter zake.'

'Neen.... neen, maar ik wil weten of gij niet Lodewijk Karel heet... o! dat toch niet, zeg dat het niet is.'

De vrees had de stem van den gewonde meerder kracht bijgezet en ditmaal herkende Vermandois hem.

Hij huiverde van het hoofd tot de voeten.

'Richard!' riep hij uit, 'hoe is het mogelijk?'

'Barmhartige gerechtigheid! moest mij deze laatste pijn nog treffen?' stamelde de rampzalige man. 'O! Monseigneur, ik had zoozeer gehoopt, dat gij dit nooit zoudt hebben vernomen dan na mijn dood.'

'Stil, laat mij u in mijne armen nemen en van hier dragen.'

'Neen! gij moogt dat niet doen; ik wil niet dat uw naam in deze zaak genoemd zou worden.'

'Hij zal dit juist indien gij tegenstreeft, want dan haal ik hulp.'

'Indien Uwe Hoogheid dan beproeven wilde, mij overeind te helpen.... Misschien zou ik op haar geleund eene bank kunnen bereiken.'

LASTIGE MEEDEELING.

'Ja, het is in elk geval beter dicht bij het gebouw te zijn, dan kan ik eerder hulp verkrijgen.'

Met deze woorden hief de prins hem in zijne armen en droeg hem eenige schreden verder naar eene bank, waar hij er in slaagde den kapitein vrij gemakkelijk uit te strekken; daarop snelde hij naar binnen, gebood aan een bediende aanstonds een dokter en een rijtuig te halen voor iemand die zich onwel gevoelde, en keerde toen tot den officier weder.

'Zoo dadelijk komt er hulp, Richard,' zeide hij op nadrukkelijken toon. 'Geef mij uw woord van eer dat gij niets zult doen om uwe redding tegen te gaan, dat gij geen poging zult aanwenden, om te sterven.'

'Ik heb geen eerewoord meer,' kreunde Nerviens.

'Geen eerewoord meer; gij moet niet meer weten wat gij zegt, mijn vriend, om iets dergelijks te beweren.'

'Neen, want het is daarom dat ik de hand aan mij zelven sloeg.'

'Wat bedoelt gij?'

'Uwe Hoogheid herinnert zich mijne belofte?'

'Zeer zeker.'

'Ik meende haar te houden; o! ik zweer u dat ik het meende, anders zou ik haar niet hebben afgelegd. Het scheen mij zelfs gemakkelijk toe, een enkelen avond niet verder te spelen. Maar toen u vertrokken was, greep mij de angst aan dat gij mij morgen zoudt weten over te halen, daar nooit weder te keeren, en daarmede kwam ook weder de verleiding van nogmaals een enkele kans te gaan beproeven. Een kwartier later had ik alle gewetensbezwaar overwonnen en was ik op weg hierheen. Eerst toen ik den drempel van dat gevloekte hol weer zou betreden, zag ik in wat ik doen ging, hoe ik uw vertrouwen in mij, mijn eigen beloften ging schenden, en op eenmaal ontnuchterd koos ik het eenige middel om aan de bekoring te ontkomen. Laat mij thans sterven. Gij ziet wel, ik ben tot geen goed meer in staat.'

Lodewijk had met somber gelaat deze woorden aangehoord. Nooit te voren had hij vermoed dat een man als Richard des Nerviens zóó peilloos diep kon vallen, en zijne stem klonk bijna streng toen hij vroeg:

'Kapitein, erkent gij mij voor uw koning, ja of neen? In ballingschap mocht ik een vorst zonder land of kroon blijven, maar ben ik in de oogen van onzen eertijds trouwen dienaar zijn gebieder of niet?'

'Ja, gij zijt de koning, Sire, gij alleen,' klonk het zwakker en zwakker.

'Welnu dan *eisch* ik ook van u, dat gij in niets onze pogingen zult dwarsboomen om u in het leven te behouden, en dat gij, zoo uw bestaan gespaard blijft, onmiddellijk na uw herstel tot ons zult komen om ons voortaan door onwankelbare trouw het gebeurde van heden te doen vergeten. Het bloed onzer aanhangers behoort ons toe; indien zij het door eigen hand vergieten, plegen zij verraad, ook tegenover ons. Herinner u dat kapitein des Nerviens, en ook op welke wijze gij ons overtuigen kunt dat ons huis u nog altijd lief bleef.'

'Gij twijfelt daaraan?'... mompelde Richard.

'Leer er mij weer aan gelooven.'

Op dat oogenblik verscheen de ontboden dokter met den bediende, dien Lodewijk zich haastte weder van daar te zenden. In weinige woorden deelde de prins den geneesheer mede, dat zijn nieuwe patiënt gekwetst was en droeg hij hem op geen kosten te sparen om hem weder tot het leven terug te roepen. De beide mannen

brachten hem naar het rijtuig over en de dokter beloofde hem naar het hotel te zullen vergezellen.

Den volgenden morgen liet Lodewijk berichten omtrent den zieke inwinnen; zelf begaf hij er zich echter niet heen; hij begreep, dat zoo de ongelukkige herstellen mocht, hij niet meer door goedheid te redden zou zijn van den hartstocht, die tot over zijn woord als krijgsman had gezegevierd.

Nog verscheidene dagen zweefde hij tusschen leven en dood; toen de prins Monaco weder verliet, was hij zelfs nog zoo zwak, dat hij slechts één uur per dag kon opzitten. Een laatste medelijdende gedachte dreef er hem toe, den ongelukkige de volgende woorden te schrijven:

'Wij reizen morgen af. Indien Richard des Nerviens ons nog iets te zeggen mocht hebben, zijn wij bereid hem te woord te staan.'

LODEWIJK KAREL.

Het antwoord, dat met nauwelijks leesbare hand was geschreven, luidde:

'Alleen den dag, waarop hij die eenmaal de trouwste dienaar der kroon was, zich door een wonder kon opheffen uit den afgrond van schaamte en oneer, waarin hij verzonken is, zou hij misschien wederom moed gevoelen, zich tot zijne vorsten te wenden om hun te smeeken, de verzekering aan te nemen zijner blijvende gehechtheid. Tot zoolang zou eene dergelijke betuiging slechts spotternij zijn.'

'Waar is Alexander Georgewitch?' vroeg de prins eenige uren vóór zijne afreis; 'hij had beloofd mij vaarwel te komen zeggen.'

'De prins wacht al sedert een kwartier in den tuin,' klonk het antwoord.

'Waarom kwam hij niet binnen?'

'Hij wilde liever buiten op Uwe Hoogheid wachten.'

Lodewijk begaf zich lachend naar zijn bezoeker toe, om hen te beknorren over dezen zonderlingen inval, maar er was iets in Alexanders blik, dat den glimlach van zijne lippen verjoeg.

'Ik wilde liever in de open lucht blijven', zeide hij, 'vooreerst opdat ons gesprek niet lang zou zijn, en ten tweede omdat het mij verstikken zou, u daar binnen vaarwel te zeggen, want ik heb de gekheid gehad, mij gedurende uw verblijf alhier persoonlijk aan u te hechten, behalve nog de vriendschap, die ik den uwen en uw huis reeds toedroeg.'

'Maar ik hoop u spoedig weder te zien. Gij zijt vrij man; er is niets dat u beletten kan, ons op Cambridge-house te komen bezoeken.'

'Neen', antwoordde Georgewitch hoofdschuddend, 'wij zien elkander heden voor het laatst.'

'Hoe komt gij op dat dwaze denkbeeld?'

'Herinnert gij u nog ons eerste onderhoud alhier?'

'Alsof wij het pas gisteren hadden gevoerd.'

'Welnu, ik kwam er nooit weder op terug, omdat ik zulks onnoodig achtte, en nog voor het laatst genieten wilde van uw gezelschap. Dit laatste is zoo waar, dat ik tot op dezen morgen de daad verschoof, die ons voor altijd van elkander vervreemden moest. Thans is het eene onherroepelijke zaak; nog heden zal het overal bekend wezen'.

'Alexander, wat is er gebeurd? Spreek!' riep de jonge vorst driftig uit.

'Ik ben twee uren geleden in het huwelijk getreden.'

'Gij! Dit is niet mogelijk! En met wie?'

'Met Selma Mochstein.'

Lodewijk liet de hand op 's prinsen schouder vallen, en hem doordringend aanziende, vroeg hij:

'Toch niet met die zangeres zonder talent, naar wie men enkel gaat hooren, omdat zij mooi is? De vierde of vijfde chanteuse van de opera te Nizza. Neen, niet waar, dat kan het geval niet zijn?'

Georgewitch boog zwijgend het hoofd.

'De vrouw wier moeder eene gewone balletdanseres is?'

'Maar het is dan toch een morganatisch huwelijk? Spreek, Alexander, zeg mij dat gij uw naam niet weggeworpen hebt, dat gij u zelf niet vrijwillig uit de rijen der Europeesche vorsten hebt gebannen. Wat beteekenen omwentelingen, verguizing of wat dan ook naast de vernederingen waaraan wij ons zelf onderwerpen?'

'Neen, Selma is prinses Georgewitch geworden. Gij bewaart thans het stilzwijgen; ik weet maar al te goed wat er in u omgaat, hoezeer ik op eenmaal in uwe achting ben gedaald. Het ergste is dat ik niet eens eene geldige verontschuldiging heb aan te voeren voor mijne daad. Neen, ik koester voor mijne vrouw niet die groote genegenheid, waarom men rang, familie en tot zelfs zijn vaderland vergeet; slechts eenmaal heb ik op *die* wijze lief gehad maar het was de zuster van den keizer, en bijna aanstonds daarna verloor ik mijn troon. Wat wij beiden ook gesmeekt hebben, alles was tevergeefs: als een bedelaar werd ik verjaagd van dat zelfde hof, waar ik kort te voren nog als een dierbare bloedverwant werd ontvangen. Eerst van die ure af gevoelde ik mij overal een vreemdeling. De eerste maal dat ik weder eenige hartelijkheid ondervond was te Nizza, waar Selma aan den schouwburg verbonden was. Een mijner rijke landgenooten had mij een feest aangeboden en daarop ook eenige kunstenaars genoodigd. Zij zong de liederen van mijn geboortegrond en ik zag daarbij hare oogen vol tranen staan. Zulke zaken stemmen het hart week, als het niet meer aan eenige gehechtheid gewoon is. Kortom, wij werden vrienden van het oogenblik af waarop wij elkander leerden kennen, en zij vertrouwde mij toe hoe ongelukkig zij zelve was, zij die zooveel hooger als karakter stond dan hare moeder. Vriendschap, medelijden, dorst naar een weinig liefde om mij heen, ziedaar wat er mij op zekeren dag toe leidde, haar mijne hand aan te bieden. Eerst toen ik u terugvond zag ik in wat ik gedaan had; maar het was te laat, ik kon haar geen ongeneeslijke wond toebrengen of mijn woord hernemen; het eenige wat nog in mijne macht was deed ik: het huwelijk werd uitgesteld tot den dag van ons vertrek. Ik wilde met u blijven tot het einde. Van morgen werd onze vereeniging in alle stilte voltrokken; toch zullen onze namen in de registers van den burgerlijken stand opgenomen worden en heeft de een of andere nieuwsgierige ons ook zonder twijfel wel in de kerk herkend. Aleer het avond is, zal men hier van niets anders praten.'

'Ik hoop dat gij gelukkig zult zijn, Alexander,' klonk het op doffen toon.

'Twijfelt gij daaraan?'

'Ja. Mij dunkt dat, wil men elkander verstaan, men ook met dezelfde beginselen, dezelfde denkbeelden moet zijn opgevoed, en dat kon hier onmogelijk het geval wezen; doch laat ons daarover niet meer praten; wij staan nu eenmaal voor het onherroepelijke. Vaarwel Georgewitch.'

'Vaarwel, Monseigneur. Hoe! Gij wilt mij de hand toesteken?'

'En hoe zou het anders kunnen?' mompelde Lodewijk getroffen. 'Ik neem zulke goede herinneringen weder aan den tijd, dien wij hier samen doorbrachten. Reeds verbeelde ik mij een vriend te hebben gevonden voor het leven. Die band wordt weder afgesneden, maar het verandert niets aan mijne genegenheid voor u, of aan de goede herinneringen, die ik aan u medeneem. Zelfs thans nu gij uwe gansche

toekomst verspeelt en ons vorsten zulk een slag in het aangezicht geeft door eene vrouw van die geboorte op die zelfden rang te plaatsen als onze moeders en zusters, kan ik niet anders dan recht laten wedervaren aan het ridderlijke dat tot uit deze handelwijze spreekt. Maar al mag ik mij den vriend ook vol hartelijkheid voor den geest blijven roepen, gij hebt het gezegd, prins Georgewitch moet voortaan een vreemde voor mij zijn. Laat ons afscheid nemen voor het leven, Alexander, gij hebt vergeten dat een onttroond vorst toch immer vorst moet blijven en dat niets hem van dien plicht kan ontheffen; vaarwel voor altijd.'

Een oogwenk rustten de handen der beide mannen in elkander. Georgewitch was buiten staat een woord te uiten, en den hoed diep in de oogen drukkende, ging hij met snellen tred van daar.

Lodewijk van Vermandois stond nog op dezelfde plek genageld en in diep gepeins verzonken, toen hij een haastigen tred achter zich op het kiezelzand vernam en de hertog van Vicosa met verhit gelaat op hem toeijlde.

'Uwe Hoogheid heeft Georgewitch toch niet ontvangen, hoop ik?' riep hij uit.

'Zeker. En waarom riet?'

‘Omdat hij eene grenzenlooze, onvergeeflijke dwaasheid heeft begaan. Hij huwde van morgen Selma....’

‘Ik weet dit en betreur het meer dan iemand anders dat doen kan, want ik verlies daardoor een vriend. Wat ik u echter bidden mag, hertog, geen woord te zijnen nadeele. Toch ben ik blij dat gij reeds op de hoogte der zaak zijt, want ik wilde u een verzoek doen.’

‘Uwe Hoogheid heeft slechts te bevelen.’

‘Wij zouden naar Weenen vertrekken, niet waar? Welnu, het is vlak bij de Donaustad dat de prins zijn villa heeft liggen. Ik wensch hem in de eerste jaren niet weder te zien en trouwens al wat ik hier doorleefde en zag doet mij verlangen naar de stilte, naar volkomen afzondering. Breng mij in een dier koele groene wouden, waar de mensch nog niet door het koortsachtige leven der wereld voortgezweept wordt, waar nog eenvoud des harten wordt gevonden. Voer mij naar eene plek, waar ik daden van deugd kan zien volbrengen, waar men zich nog schamen zou anders dan goed te zijn.

Ik moet tot mijzelven kunnen komen alvorens naar Cambridge house terug te keeren, of wel mijne arme moeder zal zich ongerust maken over de uitwerking der reis, waarvan zij hoopte dat zij mij zooveel goed zou doen.’

De grijsaard had hem met gerimpeld voorhoofd aangehoord. Van zijne jeugd af had hij in de hofkringen verkeerd. Op zijn zestiende jaar reeds was hij tot page benoemd bij den koning van Spanje, en van dat oogenblik af was hij steeds in betrekking bij zijn meesters geweest, totdat hij, reeds op rijpen leeftijd, gekozen werd om Lodewijk's moeder als kamerheer naar haar nieuw vaderland te begeleiden. Hij herinnerde zich dus eene reeks van vorsten en willekeurig vergeleek hij hen bij den jongeling, die thans aan zijne zorgen was toevertrouwd.

Hoezeer verschilden zij niet van karakter. Lodewijk's voorgangers waren op hun tijd dappere, flinke krijgslieden geweest; zij hadden ook getracht, zich zooveel mogelijk de belangen van hun volk aan te trekken, en voor het overige slechts gevraagd het leven van zijn zonnigsten kant op te nemen, en zich zooveel mogelijk te vermaken hier beneden.

Geen hunner had 's jongelings vrouwelijke weekheid van gemoed bezeten, of zich bekommerd, gelijk hij, over de vraag of deze of gene handeling wel overeenkwam met de waardigheid van den mensch, of deze niet afdaalde wanneer hij zich aan lichtzinnigheid schuldig maakte en luchthartig met zijne toekomst en die van anderen speelde. Vicosa had minachtend de schouders kunnen ophalen over de teergevoeligheid welke den prins deed gruwen van hetgeen men op plaatsen als Monte-Carlo zag, en toch, de oude hertog schaamde zich bijna het te moeten erkennen, hechtte hij meer aan dezen jongeling dan aan al zijne voorvaderen te zamen, en had hij hem niet anders willen zien dan hij was.

‘Wij zullen ons naar de Ardennen begeven,’ zeide hij na een oogenblik weifelens. ‘Daarna kunnen wij over Oostende weder naar Engeland vertrekken.’

‘Zeer goed, maar onthoud het, Vicosa, ik wil een eenzaam oord opzoeken, waar wij geen andere logeergasten aantreffen.’

‘O! dat is gemakkelijk genoeg te vinden in die wildernissen,’ bromde de grijsaard ‘Zooveel te beter. Hector moet zich dan maar troosten met de edele vischkunst, waarvan hij zulk een groot voorstander is.’

‘Wat hem betreft,’ antwoordde de hertog schouderophalend, ‘kon het niet beter uitvallen; de dwaze jongen heeft zooveel geld aan de bank achtergelaten, dat hij zich lang zal moeten tevreden stellen met landelijke genoegens, wil hij eenigszins het geleden verlies herstellen.’

Eene week later bevond het drietal zich te midden van de heerlijke, wilde natuur, tusschen dennenboomen en groene rotsen, en gevoelde Lodewijk zich weder een ander mensch worden. Het was als verdwenen langzamerhand voor zijn blik de spookgestalten, welke hem in Monaco zoozeer hadden doen lijden, alsof hij slechts een boozen droom had doorleefd, en de visioenen daaruit hoe langer zoo meer op den achtergrond werden gedrongen.

Hector de Tracy was vrij wat minder tevreden; hij bejammerde voortdurend hun vertrek van Monte Carlo, waar hij nog altijd gehoopt had al het verlorene terug te winnen. Hij, trachtte zijn verdriet te vergeten door zooveel mogelijk uitstapjes te maken naar de dichtst bijgelegen stad.

‘De ezel vergeet dat het niet voor zijn eigen vermaak is, dat Hare Majesteit hem liet uitnoodigen deze reis mede te maken,’ bromde de hertog.

‘Laat hem begaan, smeek ik u,’ antwoordde de prins lachend, ‘ik ben maar al te blij als ik hem 's morgens op weg zie gaan. Nooit heb ik zooveel moeite ondervonden met iemand te spreken als met hem.’

‘Dat wil ik gaarne gelooven; hij heeft niet meer verstand dan een garnaal. Trouwens, in deze wildernis hebt gij geen geleide noodig, Monseigneur; het ergste wat u hier zou kunnen overkomen, ware eens te verdwalen, en dan nog zoudt gij spoedig den een of anderen landman ontmoeten die u weder op den weg hielp.’

Hij wilde zijn eigen gezelschap niet aanbieden, uit vrees dat dit Vermandois evenmin aangenaam zou zijn, en hij had daaromtrent goed geraden. Lodewijk wenschte niets zoozeer als ongestoord rond te kunnen zwerven, en zich geheel en al aan zijn gedachtenloop te kunnen overgeven, zonder verplicht te zijn onderwijl een gesprek op te houden. Niet zelden dwaalde in die ure van eenzaamheid zijn geest naar Eleanor terug; zag hij haar met onvermoeide toewijding gebogen over haar zieke, om haar te vertellen van hetgeen in hun vaderland voorviel, en misschien nog wel eens zijn naam te noemen...

Wat had hij niet willen geven om een gewoon sterveling te zijn, en onmiddellijk naar Thun te mogen afreizen, om haar te spreken van een gevoel, dat thans bestemd was langzaam weg te sterven, gelijk een bloem in een verlaten huis, waar geen zonnestraal haar mag beschijnen, geen druppel water haar smachtenden dorst komt lesschen.

Hij had verscheidene brieven van Horace ontvangen, waarin de knaap hem mededeelde, dat hij nog altijd lijdende was en zich maar niet kon troosten over zijn vertrek. Telkens had hij hem geantwoord en getracht hem door die lange bladzijden van humor op te vroolijken; doch wat hij ook beproefd had, de toon van zijn schrijven was steeds weemoedig geweest en zoo hij zijn jongen vriend slechts met enkele woorden verzocht, zijne groeten aan miss Monkstowe over te brengen, een kenner van het menschelijk hart zou daarin spoedig ontdekt hebben, dat hij zijn hart in het Berner-Oberland achtergelaten had.

(*Wordt vervolgd.*)

Ook een huwelijksreis.

‘Kom hier zitten, Pleuntje, hier is niet zoo veel volk.’ Dit zeggende stapte een bejaard heer in de coupé van een gereedstaanden trein en reikte daarop zijn eega de hand, opdat zij er zich aan kon optrekken.

De waggon stak hoog boven het perron uit; het viel haar moeilijk op de loopplank te komen. Maar eindelijk stond zij toch naast haar man in de coupé, met een hoogrood gezicht en een wit bruidsbouquet, met zilveren lint omwonden, angstig tegen de borst drukkend.

Zij kon zoo wat vijftig jaar oud zijn; heur haar was zoo grijs als een duif, en haar vriendelijk gezicht met tallooze kleine voren doorploegd.

Zij was knap burgerlijk gekleed in een japon van eenvoudige snee en stof, waarvan alleen de kleur voor haar een beetje te jeugdig gekozen was.

De man was compleet een grijsaard met zijn lang, dun, zorgvuldig over de kale kruin gekamd wit haar, de gebogen magere gestalte en het rimpelige gezicht, waarin een paar kleine grijze oogen van onder borstelige witte wenkbrauwen vriendelijk glinsterden.

‘Ga in 't hoekje zitten, Pleuntje, daar zit je beter,’ dus wendde hij zich teerhartig tot zijn meer gezette wederhelft en ruimde zorgvuldig een paar doozen weg, die hij bij het instappen op de hoekplaats geworpen had.

Pleuntje nam plaats. Zij tastte in haar zak, haalde daaruit een netjes opgevouwen zakdoek voor den dag en streek zich daarmee over het gezicht. Daarop trok zij haar man bij de mouw en zei: ‘Kom naast me zitten.’

‘Neen, Pleuntje, ik kom *vis-à-vis* zitten; dan zien we mekaar beter.’

Dit zeggende zette hij zich op het andere hoekplaatsje neer.

Een wijle keken de beide echtelieden door het portierraampje naar het drukke gewoel op het perron.

‘Zouden er alle dag zooveel menschen op reis gaan?’ vroeg Pleuntje.

Haar eega streek zich met de hand achter 't oor.

‘Dat zou ik wel denken, want het is vandaag geen bijzondere dag.’

‘Waarom is het reizen dan altijd nog zoo duur?’ ging Pleuntje spijtig voort.

‘Nu, daar hebben wij geen klagen over: wij kunnen het best hebben en hoeven van de spoorwegmaatschappij geen gunsten te bedelen,’ hernam haar man met waardigheid.

‘'t Is waar ook,’ stemde Pleuntje bevredigd toe.

Daarop maakte zij het zich recht gemakkelijk, liet het hoofd tegen het kussen leunen en keek over haar wit bouquet, ter sluiks met liefdevolle blikken naar haar man.

Eindelijk werd het teeken tot het vertrek gegeven.

‘Nu gaat het er van door!’ zei de man.

‘Geef mij je hand,’ fluisterde Pleuntje. ‘Ik wordt er naar van om mijn hart als ik denk dat we nu voor zoolang van huis gaan, om naar het buitenland te trekken.... Wie weet, hoe het ons daar tegenvalt.’

‘Voor zoo lang gaan we niet van huis, Pleuntje; hoogstens voor een veertien dagen. Maar die veertien dagen moeten we er toch van nemen. Denk eens aan hoe lang we ons dit reisje al hadden voorgesteld.’

‘Zeg dat wel.’

Pleuntje lachte stil in haar eigen, maar toch welden er tranen in haar oogen op, toen de trein zich in beweging zette.

Zij bracht haar zakdoek aan het gezicht.

‘Het is toch een akelig idee, dat we nu zoo heelemaal aan ons zelven zijn overgelaten... Wie weet wat een mensch op reis. al kan overkomen... Je moet maar goed voor me zorgen, Hein.’

‘Heb ik dat dan altijd niet gedaan, Pleuntje?’

‘O ja, maar nu mag je nog wel eens zooveel zorg hebben; want ik voel me zoo verlaten... ik ging liefst maar aanstonds terug...’

‘Kom Pleuntje, wees nou geen kind...’

En de oude ging aan de overzijde naast zijn vrouw zitten, nam haar hand in de zijne en drukte die hartelijk, terwijl hij zachtjes geruststellende woorden fluisterde.

Op het laatst moet hij haar wel iets grappigs gezegd hebben, want ze lachte door haar tranen heen en gaf haar man een tik op de hand

‘Je zal toch niet mal zijn,’ zei ze met gehuichelde strengheid.

Hein lachte stil en vergenoegd in zijn eigen.

‘Komaan,’ zei hij, ‘op de huwelijksreis mag je wel een beetje mal wezen.’

Maar Pleuntje maakte met de hand een afwijzend gebaar.

‘Neen, neen, Hein, dat komt hier niet te pas - wat moet die meneer in den hoek wel van ons denken?’

De meneer in den hoek keek al sinds geruimen tijd over zijn krant ter sluiks naar het zonderlinge paartje; ondanks het gestommel

van den trein had hij de laatste woorden verstaan, liet zijn krant zinken en zei met een gul lachje:

'Laat u door mij in het minst niet hinderen. Doet maar net of ik er niet was'

'Zie je wel, Pleuntje?' zei de oude man tot zijn vrouw, en zich daarop tot den vreemden heer wendend:

'Ik dank u wel voor de vriendelijkheid, mijnheer; ik wou mijn Pleuntje, om de waarheid te zeggen, een zoen geven'

En tegelijk drukte hij zijn vrouw een zachten kus op de wang. Pleuntje meende zich deswege tegenover den vreemdeling te moeten verontschuldigen.

'Thuis, mijnheer, hebben wij nooit tijd gehad voor die gekheid; maar nu.. zijn we op de huwelijksreis, en Hein verbeeldt zich dat hij daarom kan doen wat hij wil'

De vreemde heer keek het oude paar met verbaasde oogen aan.

'Op de huwelijksreis?' vroeg hij met nadruk.

De oude man gaf zijn vrouw een oogje en knikte daarop bevestigend.

'Zeker mijnheer, het is vandaag onze trouwdag.'

Pleuntje hield den onbekende haar witten bloemruiker voor.

'Het komt me wezenlijk voor of we nog in onzen jongen tijd waren, toen we elkaar voor het eerst leerden kennen,' sprak zij met aandoening.

De vreemdeling begon zich minder op zijn gemak te voelen. Hij dacht dat hij met een krankzinnige te doen had. Om haar niet méér te prikkelen, praatte hij in haar geest voort:

'Dan heb je elkaar zeker al lang van te voren gekend?' vroeg hij, en wendde zich daarbij meer tot den man dan tot de vrouw.

De oude dacht een oogenblik na en zei toen:

'Ja, het kan nu zoo wat dertig jaar geleden zijn, dat wij elkaar leerden kennen, beste heer. Pleuntje was in die dagen een heel aardig meisje...'

Pleuntje zuchtte.

'Nu, je ben tegenwoordig ook nog een knappe vrouw,' zei haar man geruststellend. 'Maar in dien tijd, mijnheer, was ze nog heel wat anders: een echt dametje, dat den heelen dag mooie boeken las en 'savonds piano speelde.'

'O dat beteekende niet veel.' hernam Pleuntje, bescheiden dien lof afwijzend.

'Dan heb je mekaar misschien wel aan de piano leeren kennen en liefgekregen?' vroeg de vreemdeling glimlachend. Hij was muziekmeester en was sinds eenige maanden met een zijner leerlingen verloofd.

De oude knikte levendig.

'Ja, beste mijnheer, eigenlijk is alles door de piano aangekomen. Het was een oude vleugel, een bouwvallige kast, die haast uit mekaar viel en die ik weer op de pooten moest zetten en politoeren.....'

De vreemdeling lachte maar en zei: 'Ah zoo!'..

'Ja... en omdat ik het bakbeest niet naar huis wou sleepen, werkte ik er bij Pleuntjes ouders aan. Zoo onder het hameren en politoeren door vond ik gelegenheid met haar kennis te maken, en toen de vleugel zoo glimmend gewreven was, dat wij er ons allebei in spiegelen konden, zwoeren wij elkaar eeuwige liefde en trouw... Pleuntje en ik namelijk.'

'En we hebben allebei woord gehouden!' bevestigde Pleuntje.

'Ja, we zijn elkaar trouw gebleven,' herhaalde de oude, 'en al zijn we verouderd, onze liefde is nog altijd even jong. Ze is er met den tijd nog sterker en zuiverder op

geworden, want in het eerst liep er nog wel een beetje afgunst, wantrouwen en jaloezie onder. U moet begrijpen dat Pleuntje veel fijner en netter was dan ik, en dat ik eerst heel wat leeren moest, wilde ik met haar over alles kunnen praten zooals zij dat graag had en zooals anderen dat konden, niet waar, Pleuntje? Eindelijk vonden we toch goed elkaar te trouwen; Pleuntje had een beetje geld en met het kapitaaltje, dat ik bespaard had, konden wij een zaakje opzetten. Maar Pleuntje had zich in het hoofd gezet, een huwelijksreis te maken, en dat kon vooreerst niet lijden. Wij zouden daarom een jaartje wachten; maar het jaar was niet voordeelig en ik moest mijn spaarspot aanspreken. Toen kwamen ziekte en tegenspoed; ons geld teerde in, in plaats van aan te groeien, en het eene jaar ging na het andere voorbij zonder dat er van trouwen komen kon.'

MARIA VAN BORGONDIË EN MAXIMILIAAN VAN OOSTENRIJK.

'En aan de huwelijksreis viel heelemaal niet meer te denken,' voegde Pleuntje er treurig bij. 'Die moesten wij telkens weer uitstellen tot op den huidigen dag.'

'Ja, ja, beste heer, vandaag voor vijf en twintig jaar, konden wij zoo kranig niet voor den dag komen. Wij werden maar heel in de stilte getrouwd met nog vijf andere paren tegelijk, en toen wij onze twee kamertjes betrokken, namen wij ons voor,

allebei ijverig ons best te doen: de huwelijksreis, die mijn vrouw zich nog maar niet uit het hoofd kon zetten, moest maar een jaartje wachten. Toen evenwel het jaar om was, hadden wij een kleinen jongen en die vermeerderde de uitgaven. Wel waren de verdiensten een beetje beter, maar er moest ook meer geld in de zaak gestoken worden. Pleuntje had al sedert lang alle mooie boeken op zij gegooid en hanteerde dapper het keukengerei. Maar van de huwelijksreis had zij daarom nog niet afgezien. Ik moet omstreeks dien tijd al een saaie werkezel, een vervelende knorrepot geweest zijn. Van den ochtend tot den avond ging ik op in mijn werk en het was al mooi, als ik 's avonds vóór het inslapen, een paar woorden met mijn vrouw wisselde. Met haar heimelijken wensch kwam zij nooit meer voor den dag, maar ik had hem toch niet vergeten. Op zekeren keer bracht ik haar een mooi rond sommetje. Pleuntje, zei ik, hier is geld, en dat wil ik graag missen om je eindelijk de lang uitgestelde huwelijksreis te gunnen! Maar toen viel ze mij om den hals en zei op haar beurt even graag het pleizier van de reis te willen missen als ik het zuur verdiende geld; het was beter, zei ze, dat we het voor onzen jongen spaarden: die zou er ons later dankbaar voor zijn. Toen ik dat hoorde, riep ik den bengel binnen - het was al een flinke jongen van een jaar of twaalf - liet hem het geld zien en vertelde hem hoe zijn moe der dat in zijn belang afstond en dat hij haar zijn leven lang dankbaar moest zijn, omdat ze uit liefde voor hem haar liefsten wensch prijs gaf. Daarop sloeg de deugniet met de hand op de tafel en zei parmantig: zoo waar ik hier sta, als ik groot ben, zal ik moeder de reis betalen, en dan hoeft u ook niet derde klas te reizen, zooals u nu gedaan zou hebben, maar tweede klas, als deftige lui.'

De oude man zweeg, en Pleuntje wischte zich de oogen af.

'Hij is altijd een beste, brave jongen geweest,' zei ze.

'En heeft hij woord gehouden?' vroeg de onbekende.

'Dat zou ik denken, beste heer,' hernam de oude met een stralenden glimlach. 'Daar zitten we nu als deftige lui in de tweede klas en Pleuntje heeft een echt bruids-bouquet - dat had ze niet kunnen droomen voor vijf en twintig jaren. En we maken een wezenlijke huwelijksreis... want wij vieren vandaag onze zilveren bruiloft. Nu weet u mijnheer, hoe het met ons gesteld is, en daarom zal u me niet kwalijk nemen, als ik mijn schade van straks inhaal en mijn oudje een kus geef, dien zij in die vijf en twintig jaren eerlijk verdiend, maar nooit gehad heeft, omdat we geen tijd hadden voor die malligheid'

De vreemdeling glimlachte en reikte den grijzen huwelijksreiziger met ongedwongen hartelijkheid de hand Daarop zei hij:

'Ik mag lijden dat mijn ontmoeting met u voor mij een goed voorteeken zal zijn. Ook ik denk over acht dagen de huwelijksreis te ondernemen, maar ik moet mijn vrouw al de kussen nog op crediet geven, die de uwe al zoo eerlijk verdiend heeft.'

De Tentoonstelling der Rotterdamsche Vereeniging voor Katholiek Onderwijs.

II.

Zooals wij in ons vorig opstel, aan deze tentoonstelling gewijd, aanstipten, mocht de volijverige Vereeniging zich bij haar plan, een werkelijk artistieke expositie te organiseeren, op de allereerste plaats in de welwillende medewerking der stad Rotterdam verheugen, die uit haar rijk gemeente-archief niet minder dan 94 zeer belangwekkende nummers ter opluistering afstond.

Toch viel het ons niet moeilijk, uit een zoo breede rij van voorwerpen, òf om hun ouderdom, òf om hun herkomst, òf om de kunst eerbiedwaardig, een keuze te doen, om ze in ons blad te laten reproduceeren.

Het meest trokken ons de hier op blz. 384 weergegeven schilderijen aan, die weleer, omstreeks 1540, gediend hebben als zijstukken van een altaarschilderij in de kapel van St. Jeroen, in de St.-Laurenskerk te Rotterdam. Deze schilderijen, die om hun stillen toon, hun streng-vrome opvatting, hun klassieken eenvoud ieders aandacht trekken, stellen voor Pieter Adriaanszoon Karre, burgemeester van Rotterdam, met zijn huisvrouw Maria Dirksdochter van Groenewegen, alsmede hun kinderen en kleinkinderen, te zamen twintig personen, allen in knielende houding. Genoemde burgemeester was de fondateur van een vicarije op het altaar van den H. martelaar Jeroen en liet zich, zooals dat in die tijden van vroom geloof gebruikelijk was, met geheel zijn gezin op het doek vereeuwigen.

De schilder van deze paneelen, die op de achterzijde de wapens van Karre en Groenewegen vertoonen, is onbekend; maar met welgevallen blijven wij staren op dit stemmige, echt godsdienstige product der middeleeuwen en onwillekeurig maken wij een vergelijking tusschen deze uiting van echte zinrijke kunst en het vage impressionisme onzer jongeren.

Behalve deze schilderijen stond de stad Rotterdam aan de tentoonstelling nog af een teekening in Oostindischen inkt van de St.-Laurenskerk, van de Noordzijde gezien en ‘de Groote of St.-Laurenskerk te Rotterdam, zoo die sig vertoonde van 1621 tot 1645,’ eveneens een teekening in O.-I. inkt. Uit het gemeente archief werden nog afgestaan een teekening in kleuren, voorstellende de Metselaars- of St.-Barbara-kapel in dezelfde Groote of St.-Laurenskerk, en een grove steendruk, afbeeldende het leggen van den eersten steen van de Stijgerskerk door pastoor Van Kampen.

Nog tal van andere merkwaardigheden zouden wij kunnen opnoemen, alle betrekking hebbende op verschillende kerken en stichtingen van het oude Rotterdam, en alle uit het gemeente-archief met de meeste heuschheid in bruikleen afgestaan. Maar de lezer getrooste zich liever de moeite van een uitstapje naar de tentoonstelling en beschouwe zelf die breede rij van kunstschatten, waardoor hij eerbied zal leeren krijgen voor den kunstzin onzer voorvaderen en de loffelijke pogingen der onvermoeide Vereeniging waardeeren, die hem in de gelegenheid heeft gesteld, zooveel bezienswaardigs in een klein bestek bijeen te zien.

Een sieraad der afdeeling opluistering mag ook het bas relief genoemd worden, door den heer Leo P. Stracké te Rotterdam afgestaan en in dit nummer weergegeven. Het stelt een vrouwenportret voor en munt uit door bijzondere fijnheid van tint en

eenvoud van ornamentatie. Het edele gelaat drukt lijden uit, maar getemperd door gelatenheid en gelouterd door de deugd, terwijl de hoofddoek, die in bevallige plooien afvalt en op de borst samengebonden is, als een losse draperie vormt en wèl staat bij het fijn besneden gelaat.

Dit bas-relief werd in 1667 door den beeldhouwer P. Ricx vervaardigd, die ook de maker is van het uit marmer gebeitelde praalgraf van Witte Cornelisz. de With in de Groote Kerk te Rotterdam.

Nu wij toch eenmaal den naam van een onzer dapperste en onverschrokkenste zeehelden genoemd hebben mogen wij niet nalaten melding te maken van de reeks portretten der vermaardste Hollandsche vlootvoogden, alle door de gemeente Rotterdam afgestaan.

Vooreerst noemen wij dan een portret van den zoo populairen Piet Hein met den kleinen naam en de groote daden, die de Spaansche Zilvervloot buit maakte en een zoo ontijdig einde vond in een gevecht tegen Duinkerker kapers. Nog twee andere merkwaardigheden, op den admiraal Pieter Pietersz. Heyn betrekking hebbende, worden hier vermeld: zijn zilveren zegel met palmhouten handvat met zijn wapen, waarvan ook een afdruk in was op de tentoonstelling aanwezig is, en een houten kistje, met blauw fluweel bekleed, versierd met zilveren spijkerkoppen en beslag, en voorzien van gladde zilveren scharnieren en sluiting. Dit kistje behoorde tot den buit, dien de admiraal in de baai van Matanzas op de fameuze Zilveren vloot behaalde.

Na Piet Hein komt aan de beurt de niet minder populaire Maarten Harpertsz. Trompluitenant- admiraal van Holland, die na tal van roemrijke gevechten tegen de Spanjaarden en Engelschen voor Scheveningen het leven liet. Het op de tentoonstelling aanwezige portret stelt hem voor ten halven lijve, met ontbloot hoofd en de linkerhand op een kanon, terwijl de dichter J. Vos een tienregelig vers onder zijn afbeeldsel schreef.

Bijzonder fraai is het conterfeitsel van den vechtgragen en onstuimigen vice admiraal van Holland en West Friesland, Witte Cornelisz. de With, in rijk ovaal door twee tritons op het water gedragen. Zeer passend is onder het portret de afbeelding van een scheepsstrijd en daaronder een twaalfregelig vers in twee kolommen aangebracht aan weerszijden van de 'Verclaringe der Cijferletteren.'

Een kloeke, echt Hollandsche zeemansfiguur is Egbert Meesz. Kortenaer, 'luitenant-admiraal van Hollandt van het quartier van de Maas,' een der zes kwartieren, waarin toen ter tijd de admiraliteit verdeeld was Ten halven lijve afgebeeld, heeft hij een breeden, geborduurden bandelier om het middel en een commando staf in de hand, terwijl ook hij, evenals Tromp, heel eigenaardig bij een kanon geplaatst is. Het vers, waarin zijn 'blaakend bedrijf' verheerlijkt wordt, mocht natuurlijk in den rijmminnenden tijd der zeventiende eeuw niet ontbreken.

Een paar afbeeldingen van den jongeren Tromp, die zijn vader in dapperheid niets toegaf, in beleid voor hem onderdeed, maar meer geluk had dan deze, zijn eveneens zeer belangwekkend. De eene is een gravure in ovaal op plint met een ellenlang opschrift: ridder, baronet, luit-admirael van Hollandt, Dom-Heer tot Utrecht, enz, enz.; de andere een gekleurde zwarte kunstprent in folio, waarop Cornelis Tromp prijkt met krulpruik, vederhoed, kanten das, harnas en de ridderorde van den Olifant om den hals, waarmee de koning van Denemarken hem na een gelukkigen slag tegen de Zweden vereerde.

Met een enkel woord zij ook gewag gemaakt van een hoogst zeldzaam portret van Margaretha van Raaphorst, de huisvrouw van Cornelis Tromp, wier deftige kleeding wel bewijst, dat haar gemaal een vermogend heer was.

Deze cyclus van portretten onzer Hollandsche zeehelden wordt gesloten met dat van den 'Edl. Manhaften Zeehelt Aert van Nes, L.-admirael van Holland en Westvrieslant resorteerende onder het Edle mogende Collegie ter Admiraliteyt van de Maes.' Ten halven lijve afgebeeld, is het middel met een breeden bandelier versierd en rust de rechterhand, die zoo vaardig het zwaard en de handspaak voerde, op een stok, terwijl een tienregelig vers zijn oorlogsdeugden in het licht stelt.

Wel missen wij hier de portretten van verschillende onzer wakkerste zeehelden, o a. De Ruyter, Joost Banckers, de zeven Evertsen's, door Jan Helmers in zijn *Hollandsche Natie* zoo bombastisch-dichterlijk bezongen, maar men bedenke, dat dit Zeeuwen waren en wij enkel met Hollandsche vlootvoogden - in den beperkten zin des woords - kennis maakten.

De lust bekruipt ons, uit den rijken schat, door het gemeentebestuur van Rotterdam beschikbaar gesteld, nog meer te vermelden, maar wij vreezen in herhalingen te vervallen van wat de dagbladen reeds vóór ons mededeelden. Wij moeten ons dus beperken, slechts noode evenwel, want ongaarne nemen wij afscheid van deze herinneringen en kunstgewrochten uit een roemrijk verleden, waarbij het heden..... Maar waartoe vergelijkingen, nog veel minder recriminaties!

Terloops zij aangestipt, dat ook Desiderius Erasmus, Rotterdams groote zoon, op de tentoonstelling vertegenwoordigd is door een paar meesterlijke portretten van Holbein en Dürer, de *Stultitiae laus* (lof der zotheid,) met gravure naar teekeningen van Holbein en een afdruk van den zegelring des wijsgeers, die zich in de bibliotheek te Bazel bevindt.

Na zooveel ernstige zaken mogen wij toch wel met een enkel woord van een paar 'aardigheden' gewag maken. Vooreerst de herinneringen aan den Lekkerkerkschen reus Gerrit Bastiaensz den Hals, in 1666 overleden, afkomstig van de voormalige anatomiekamer der stad Rotterdam, waar zij reeds in 1740 berustten.

De herinneringen aan dezen reus, die zalmvisscher te Capelle was en de niet alledaagsche lengte had van 2.59 meter, bestaan in portret en buste met zwart en rood krijt geteekend op ware grootte, de afbeelding van een der handen, op ware grootte geteekend met rood en zwart krijt, en ten slotte zijn schoen met leest, die aan de zevenmijlslaarzen van den reus uit het sprookje van Klein Duimpje doen denken.

Een tweede 'aardigheid' is een oud windvaantje, dat een zeer bescheiden en weinig in het oog vallende plaats op een vitrine beslaat en eertijds op den toren der Oude Hoofdpoort prijkte. De aardigheid zit hem nu niet in het windvaantje zelf, maar in de geschiedenis, die daaraan verbonden is. Het vaantje is van verguld ijzer en heeft den vorm van een haringbuis, waaruit men allicht zou afleiden, dat het iets met de grootheid onzer haringvaart heeft uit te staan gehad. Mis! het vaantje is een gedenkteeken van den roem onzer zoo vaak bekladde schutterij. Een gat in het ijzeren zeil van het scheepje is veroorzaakt door een kogel, een kogel nog wel van heilige verontwaardiging, een kogel, die de handhaver en wreker was van snood gelasterde eer. Toen namelijk in 1830 de Rotterdamsche schutterij naar België trok, om de muiters mores te leeren, durfde een spotvogel de kracht harer wapenen in twijfel trekken. Een schutter trok dit op zijn fatsoen, wedde, dat hij een kogel zou jagen door het zeil van het scheepje en onze moderne Soranus volvoerde het kunststuk. Dat zou de majoor commandant der Tielsche schutterij hem niet nadoen!

Uit het weinige, wat wij omtrent de afdeeling opluistering, ongetwijfeld de meest belangwekkende der drie en een tentoonstelling op zich zelf, hebben meegedeeld, zal de lezer voldoende gezien hebben, dat, zooals wij reeds de vorige maal schreven, de belangstelling voor en deelneming in deze tentoonstelling algemeen is geweest.

Mogen dan ook de katholieken zich beijveren, om het edele doel, door de vereeniging met deze expositie beoogd, zooveel mogelijk te bevorderen.

In het volgend nummer zullen wij tot besluit uit de afdeelingen geschenken en reclame een vijftal afbeeldingen van de meest interessante bezienswaardigheden meedeelen, waaruit de lezer ongetwijfeld zal besluiten, dat ook op dit gebied geen moeiten en kosten zijn gespaard, om een harmonisch en artistiek geheel te verkrijgen.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Lastige meedeeling. -

De oudjes hebben een brief gekregen van hun jongen, die sinds lang het vaderlijk huis verlaten heeft om elders te zien of hij beter vooruit kan komen dan in zijn kleine geboortestad. Het gaat hem goed; hij heeft een flinke broodwinning en is volkomen gelukkig met vrouw en kinderen. Als een rechtgeaard zoon houdt hij zijn bejaarde ouders op de hoogte van zijn wedervaren in de wereld en zijn brieven worden thuis met de grootste belangstelling ontvangen. Zijn oude moeder, een krasse vrouw, leest ze nog zonder bril, iets wat haar man haar niet meer zou nadoen. Hij laat zich daarom den inhoud van het schrijven maar liever mondeling meedeelen; doch dat is nu weer een heele karwei voor moeder. Vader is namelijk ‘een beetje hardhoorend,’ zooals bij zegt en zij moet hem dus woord voor woord in het oor schreeuwen. Het aangename van den inhoud verlicht echter aanmerkelijk de moeite van de meedeeling; en het is een aardig gezicht, hoe beide oudjes - *zij* al tobbende om haar man het verstand te brengen wat haar jongen schrijft - en *zij*hij alle pogingen inspannend om het te snappen - zich samen verkneukelen in het verblijdende nieuws.

Maria van Borgondië en Maximiliaan van Oostenrijk. -

De bevallige verschijning van dit jeugdige, veelbelovende vorstenpaar heeft al menigmaal de teekenstift of het penseel van kunstenaars verlokt tot het scheppen van meer of minder gehikte tafereelen.

Al meermalen gaf onze *Illustratie* daar reproducties van, zoo b.v. in den 21en jaargang blz. 92 een aquarel van Greil, voorstellende den intocht van Maximiliaan binnen Gent, en in den 23en jaargang, blz. 12 een teekening van Merté, voorstellende de begroeting van den jeugdigen vorst door zijn liefhebbende en reikhalzend naar hem uitziende bruid.

In dit nummer beschouwen wij een dergelijke begroeting, maar ditmaal niet tusschen bruid en bruidegom. Hier is het de jeugdige echtgenoot en moeder, die, met het kleine prinsje op den arm, haar gemaal verwelkomt bij zijn terugkomst van een gevaarlijken krijgstocht. Wat beeft zij hem met smart en angst verbeid! Wat heeft het haar al bange uren en slapelooze nachten gekost, te weten dat hij in den oorlog was, hij de vermetele waaghals, die in jeugdigen overmoed nergens gevaar zag! Maar nu is hij terug, veilig en behouden terug. Met mannelijke fierheid komt hij op zijn snuivend ros aangereden aan het hoofd van zijn dapper krijgsvolk, omstuwd door de woelige volksmenigte van het juichende Gent, dat zich evenals bij zijn eersten intocht weer met vlaggen en vanen heeft gesierd om den beminden vorst te huldigen. Stralend van blijdschap gaat de jeugdige vorstin hem te gemoet om hem op de trap van het paleis welkom te heeten. Ook het kleine prinsje, door Maria's stiefmoeder, Margareta van Vork vastgehouden, lacht zijn vader tegen, en deze voelt het hart opspringen in zijn borst bij den aanblik zijner lievelingen, die hem midden in het gewoel van den strijd nooit uit de gedachten zijn gegaan, die hij zoo lang beeft moeten missen en die hij nu weer aan het hart mag drukken. Nog voor hij van het paard gestegen is, reikt

hij Maria de hand en ziet haar aan met een blik, waarin de teerste liefde, het zuiverste huwelijksgeluk stralen.

Helaas, dat dit schoone, jeugdige, minnende, gelukkige paar zoo vroegtijdig vaneengescheurd moest worden door den wreeden dood, die de bevallige Maria op zes-en-twintigjarigen leeftijd van haar Maximiliaans zijde wegrukte! Maar het is nu eenmaal de loop der wereldsche zaken, dat het hoogste geluk gewoonlijk het kortst van duur is.

Koning Alexander van Servië. -

Ziedaar een ander jeugdig vorst, wiens geschiedenis bewijst dat, al mogen de tijden veranderen, het leven der vorsten aan dezelfde wisselingen van lief en leed blijft onderworpen als dat van de overige stervelingen. Welk een veelbewogen bestaan heeft dit jonge potentaatje, Alexander de kleine, zooals hij spottend genoemd is, al achter den rug! Er is heel wat veranderd, sinds wij hem voor eenige jaren in onze *Illustratie* te zien gaven, als een argeloos knaapje, niets begrijpend van het treurig krakeel dat zijn ouders verdeelde, maar als door kinderlijk instinct onwillekeurig bescherming zoekend bij zijn moeder. Sedert is bij de moederlijke hoede zoo goed als het vaderlijk gezag en de voogdij der regenten ontwassen en toont zich, ofschoon pas achttien jaren oud, mans genoeg om zelf koning te spelen. Ten minste den staatsgreep, waardoor hij voor weinige maanden heel Europa verbaasde, heeft hij er kranig afgebracht. en hij blijft zich tot dusver maar flink handhaven op den troon, waarop hij zoo onvoorziens heeft plaats genomen. Nu spreek t het wel van zelf, dat de vorstelijke jonkman niet geheel op eigen hand aldus zal opgetreden zijn en dat Rusland feitelijk aan de touwtjes trok, die hem in beweging brachten. Maar wat wij tot dusver van hem gezien en gehoord hebben, doet toch vermoeden, dat hij zich niet op den duur als marionet zal laten gebruiken en de czaar later nog spijt genoeg kan hebben, het ooit met het ventje te hebben aangelegd.

KONING ALEXANDER VAN SERVIË.

Wetenswaardig Allerlei.

Familienamen in Denemarken. -

In geen land van Europa zijn zoo weinig familienamen als in Denemarken, en, indien geen vreemden daarheen verhuisd waren, zouden een paar dozijn familienamen de heele bevolking van het koninkrijk vertegenwoordigen. Een doorstaand bewijs hiervan levert het adresboek van Kopenhagen voor het jaar 1893. Daarin beslaat de naam Hansen 34½ breede kolommen, Petersen 32 (bovendien Pedersen 4) Jensen 30, Andersen 16, Rasmussen 12, Sörensen 9, Madsen 7 kolom enz. Hem, die aan iemand te Kopenhagen schrijft, is het daarom aan te raden, op het adres behalve voor- en familienamen, de wijk, straat, huisnummer, verdieping, aantal trappen enz. aan te geven, daar in een groot huis over het algemeen drie of vier gezinnen van denzelfden naam wonen.

Kookrecepten op een grafsteen. -

Een Parijsche restauratiehouder, die voor eenige jaren het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, liet zijn beiden neven een vermogen van 259,000 franks na, maar onder

de zonderlinge voorwaarde, op zijn grafsteen in plaats van een of ander opschrift elken dag een ander kookrecept aan te brengen. Om dit gemakkelijk te maken, liet hij te gelijker tijd 365 van zulke voorschriften na, in de hoop, dat deze zijn medeburgers ook na zijn dood nog nuttig zouden kunnen zijn. Nu bestaat in Frankrijk echter een comité, dat met het nazien der opschriften op graven belast is, en dit weigerde het verlof, om den laatsten wil van dezen culinairen menschenvriend te vervullen. De onaangenaamste gevolgen daarvan ondervinden de erfgenamen daardoor, dat hun het vermogen niet uitgekeerd wordt, eer de laatste wil van den overleden oom vervuld is.

Verwarming door waterbuizen. -

De stad Boise in den Amerikaanschen staat Idaho is zoo gelukkig, in de nabijheid van haar poorten een overvloed van heet water tot haar beschikking te hebben. Men heeft nu den voorslag gedaan, de huizen der stad door het heete water der artesische putten te verwarmen, die slechts 1½ kilometer verwijderd liggen. De voor warmteverties gevrijwaarde hoofdbuis moet 15½ c.M. doorsnede, de verschillende verdeelingsbuizen natuurlijk een geringere middellijn hebben. Men heeft uitgerekend, dat de verwarming volgens dit stelsel, bij een zeer hooge raming der kosten van aanleg enz., maar half zooveel zal kosten als die door middel der daar bovendien zeer goedkoope steenkolen.

De bureaucratie in Oostenrijk. -

De Cisleithaansche helft der Oostenrijk-Hongaarsche monarchie verheugt zich in niet minder dan 31 818 ambtenaren, in elf klassen verdeeld: I. 1 ministerpresident. II. 7 ministers, de eerste president van het opperste gerechtshof en het hof van cassatie, de 2 presidenten van de opperste rekenkamer en het administratief gerechtshof. III. 9 stadhouders (van Bohemen. Moravië, Gallicië, Opper- en Beneden-Oostenrijk, Salzburg, Tirol, Stiermarken, het Kustland en Dalmatië), 9 presidenten van het opperlandsgericht in Weenen, Praag, Brünn, Krakau, Lemberg, Graz, Triëst, Innsprück en Zara; de tweede president van het opperste gerechtshof. IV. de vier landspresidenten van Silezië, Carinthië, Krain en Bukowina, 18 afdeelingshoofden der ministeriën, de generaal-procureur en 5 senaatspresidenten van het opperste gerechtshof, de 2 vicepresidenten der stadhouderijen te Praag en Lemberg, alsmede de 3 van het financiebestuur te Weenen, Praag en Lemberg, de algemeene directeur der tabakregie en de president der politie Weenen. V. 212 hof- en ministerieraden, generaal-advocaten van het opperste gerechtshof, presidenten van het landsgericht, hoofden van den bergbouw en procureurs van financiën. VI 622 afdeelingsraden der ministeriën, stadhouderij- en regeeringsraden, opper-procureuren, opperraden van het landsgerecht, den bergbouw, de financiën, de post, het boschwezen. VII 601 ministerie secretarissen, districtshoofden, landsgericht, de financiën, post, boschwezen, bergbouw en rekenkamer. VIII 2846 beambten, IX 9643 beambten, X 7849 beambten, XI 8940 beambten.

Jaarlijksche arbeidsdagen in de verschillende landen. -

Het is zeker niet van belang ontbloot, het aantal arbeidsdagen in verschillende landen der wereld met elkaar te vergelijken. Het minste werken de bewoners van Middel-Azië, n.l. maar 267 dagen. Daarna komt Canada met 271 werkdagen. Schotland met 275, Engeland met 278, Portugal met 283, Russisch Polen met 288, Spanje met 290, Oostenrijk met 295, Italië met 298, Beieren, België, Brazilië en Luxemburg met 300, Saksen, Frankrijk, Finland, Wurtemberg, Zwitserland, Denemarken en Noorwegen niet 302, Zweden met 304, Pruisen

en Ierland met 305, de Vereenigde Staten met 306, Nederland met 308 en Hongarije met 312 werkdagen per jaar.

TENTOONSTELLING VAN KATHOLIEK ONDERWIJS TE ROTTERDAM. - Een bas-relief van P. Ricx.

De kracht van een leeuwerik -

De veldleeuwerik vliegt zingend naar boven, de blauwe lucht in, en wel zoo hoog, dat hij nog ternauwernood met het bloote oog gezien kan worden, maar het oor onderscheidt nog altijd duidelijk en helder elken toon, wel een bewijs, hoe luid de stem van den vogel weerklinkt. Hij staakt zijn gezang geen oogenblik, voor hij den grond weer bereikt heeft, wat dikwijls eerst na twintig minuten geschiedt, De kracht die het onooglijke diertje in verhouding tot zijn geringe grootte daarbij ontwikkelt, is verbazingwekkend. De best geschoolde zanger kan hoogstens zeven tot negen minuten lang met de noodige tusschenpoozen in één adem doorzingen; dan is hij blij dat hij wat kan rusten. Hij zou er dood bij neervallen, wanneer hij het den leeuwerik met betrekking tot den duur van het zingen zou willen nadoen.

De oudste kerk van Europa. -

Deze moet de St-Martinuskerk te Kantelberg zijn, die volgens een onlangs daarover verschenen geschiedenis, al gedurende de eerste vier eeuwen der christelijke tijdrekening gebouwd werd en ook nu nog voor hetzelfde vrome doel gebruikt wordt.

Chineesche thee.

De Chineesche thee is reeds twee eeuwen in Europa bekend. De eerste maal werd zij in 1635 naar Parijs gebracht; in het jaar 1665 nam de theehandel tusschen Engeland en China een begin. Een pond thee kostte toen 35 gulden. China voert jaarlijks 130,100 millioen kilo thee uit. Ook Oost-Indië, Japan en Ceylon leveren thee aan Europa, en onlangs zijn proefnemingen tot theebebouwing genomen in Brazilië, Paraguay en den Kaukasus

Engeland verbruikt van alle landen van Europa het meeste thee, n.l. jaarlijks zeventig millioen kilo Daarop volgen de Vereenigde Staten van Noord-Amerika met een jaarlijksch verbruik van 32 en Europeesch Rusland met een van 16 millioen kilo. Het Duitsche Rijk verbruikt jaarlijks maar 2 millioen kilo, of 40 gram per hoofd, terwijl het verbruik van Groot-Brittannië 2 kilo per hoofd bedraagt.

Aangename bijval. -

In de schouwburgen in Japan werpen de liefhebbers en vereerders van goed spel den tooneelspeler als bewijzen van bijval stukken van hun kleeding op het tooneel, en na het einde der voorstelling nemen zij ze weer terug, maar na contante betaling van den koopprijs, die voor de verschillende kleedingstukken vaststaat.

Een zonderling -

De in het jaar 1852 te Londen gestorven advocaat en millionnair John Camden Nield erfde van zijn vader behalve een landgoed 250 000 pond sterling, welke erfenis buitengewoon aangroeide, daar hij zich zelf nauwelijks het allernoodzakelijkste gunde. Hij droeg altijd een blauwe jas met metalen knoopen, die hij evenwel nooit liet borstelen, daar ze hierdoor te gauw kaal zou geworden zijn.

Uit gierigheid nam hij graag de uitnoodigingen van zijn pachters aan en bleef dan zoo lang mogelijk bij hen op bezoek, omdat hij daardoor zijn levensonderhoud uitspaarde.

Zijn verschijning maakte hem dikwijls tot een voorwerp van medelijden en erbarmen, maar het was hem volstrekt niet onaangenaam, op deze wijze aangezien te worden. Juist toen het reizen met den spoortrein in zwang kwam, had hij een bezoek op zijn landgoederen afgelegd en keerde naar Londen terug. De trein hield onderweg stil, opdat de passagiers een verversching zouden kunnen gebruiken en allen traden een herberg binnen, met uitzondering van den ouden Nield. Daar een paar goedhartige reizigers de afwezigheid van den ouden, bedrukten man bemerkten, wien men het kon aanzien, dat hij het niet breed had, lieten ze hem een groot glas grog brengen, dat de oude gierigaard met veel smaak leegdronk.

Een paar dagen voor zijn dood verhaalde Nield aan zijn executeur-testamentair, een zonderling testament had gemaakt. Toen het geopend werd, vond men, dat hij alles, met uitzondering van een paar kleine legaten, aan *Her Most Gracious Queen Victoria* vermaakt had. Zijn vermogen bedroeg zes millioen gulden.

De oorsprong der 101 kanonschoten. -

Deze 101 kanonschoten, die op verjaardagen van vorstelijke personen, plechtige intochten enz. worden afgevuurd, zijn, wat het aantal betreft, aan een toeval te danken.

Toen keizer Maximiliaan eens van een zegevierenden veldtocht terugkeerde, werd hij door heel Duitschland met de grootste geestdrift ontvangen. Om het plechtige van zijn intocht nog te verhoogen, besloot de stad Augsburg 100 kanonschoten te zijner eer te lossen. De officier, die met de leiding daarvan belast was, meende niet goed geteld te hebben en liet dientengevolge 101 schoten afvuren.

TENTOONSTELLING VAN KATHOLIEK ONDERWIJS TE ROTTERDAM. -
De zijstukken van een altaarschilderij in de kapel van St. Jeroen, in de St.-Laurenskerk te Rotterdam.

Neurenburg wilde, toen keizer Maximiliaan ook deze stad binnentrok, bij Augsburg niet achterstaan, en liet eveneens 101 schoten lossen. Sedert is dit gebruik altijd in zwang gebleven.

Verschillende snelheid. -

De gier legt in een seconde 15,65 meter af, de kwartel 17.80, de postduif 27, de adelaar 31 meter, terwijl de gewone vlieg in dien tijd 53,35 meter aflegt. De snelheid der gewone zwaluwen bedraagt 67, die der muurzwaluw 89 meter. De snelheid der melinietpatroon bereikt 5500, die van schietkatoen 5500, die van dynamiet 6300 en bij panclastiet 6000 meter. De electriciteit beweegt zich langs een onderzeeschen kabel met een snelheid van 4000, langs de luchttelegraaf met een van 36.000 kilometer in de seconde. Het licht verbreidt zich in het water met een snelheid van 125,000, in de lucht met een van 360 000 kilometer.

Een mooi honorarium. -

Den ex-president Harrison bood een uitgever 10,000 gulden voor een kort staatkundig artikel; een ander 40,000 voor het schrijven van een handboek over de van kracht zijnde wetten. De uitgever van een geillustreerd tijdschrift was bereid, hem voor twaalf korte bijdragen dezelfde som te geven en bovendien werd hem door bijna elk groot blad van Amerika de betrekking van hoofdredacteur aangeboden.

Neurenberger eieren. -

Zooals men weet noemde men in de 16 en 17 eeuw de uurwerken, die in den zak gedragen moesten worden, Neurenberger eieren. In dien tijd waren deze kunstwerken evenwel zeer zwaar en bijna zoo groot als een dessertbordje. Veel beroemde horloges van dien tijd waren dan ook veel te zwaar om in den zak gedragen te worden. Zoo woog bijv, dat van keizer Karel V volle 23 pond.

[Nummer 49]

Vrede.
Oorspronkelijke novelle van
Louise Stratenus.
(*Vervolg.*)

De prins was reeds een week in de Ardennen, toen hij op een zijner lange wandelingen een oud vrouwtje ontmoette, dat vergeefsche pogingen aanwendde om een zwaar beladen kruiwagen den berg op te kruien. Ken oogenblik sloeg hij haar gade en gevoelde zich toen beschaamd over zijne aarzeling.

EEN VEELBELOVENDE STAMHOUDER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HUGO OEHMICHEN.

‘Gelukkig dat de hertog niet in de nabijheid is, of dat Hector mij niet kan zien,’ mompelde hij; ‘men mag in de wereld nooit gehoor geven aan de opwellingen zijner ziel om het even of zij u tot geluk roepen of u in geven den last van een ander te verlichten;

maar hier in deze eenzaamheid loop ik geen kans tot de orde geroepen of uitgelachen te worden.'

En het oudje naderend greep hij, zonder een woord te zeggen, den wagen aan en bracht hem voor haar op den top van den heuvel.

Zij was hem al strompelend gevolgd.

'Mijnheer! mijnheer!' riep zij hijgend, 'houd mij niet voor den gek. Gij zijt zoo jong en sterk dat ik u spoedig uit het oog zou hebben verloren, het is mijn eenige schat. Ik moet de opbrengst aan mijn jongen zenden.'

Lodewijk was blijven staan en zag haar droefgeestig in de oogen.

'Ik wilde u helpen,' zeide hij. 'Waarom twijfelt gij aan mijne bedoeling?'

'Mijnheer vergeve het mij,' stamelde de arme ziel, 'Ik dacht dat mijnheer den kruiwagen ergens wilde verstoppen of hem boven van den berg laten afglijden, zooals de jongens van het dorp wel eens doen. Nu het *zoo* is, kan ik mijnheer niet genoeg voor zijne goedheid danken.'

'Dat behoeft niet, moederke, maar zeg mij, moet gij nog ver van hier?'

'Naar het dorp, nog een half uurtje.'

'Dan zal ik u nog een eindweegs voorthelpen Gij zijt veel te zwak voor zulk een vracht.'

'Dat is omdat de ouderdom komt, mijnheer,' antwoordde de vrouw, nu gelijken tred met hem houdende; 'in vroeger jaren wist ik van geen vermoeienis af. Vijftig jaar lang heb ik elken dag denzelfden weg afgelegd, en zelfs in den winter lachte ik met sneeuw en storm, het kon er zoo bar niet uitzien of ik kwam er doorheen.'

'Gij hadt zeker voor uw kinderen te werken?' 'Ik ben nooit getrouwd geweest, mijnheer,' sprak zij hoofdschuddend, 'maar dat veranderde toch niets aan de zaak, dat zult ge zoo aanstonds zien. Onze Lieve Heer is daarom niet minder goed voor mij geweest en heeft mij een groot gezin gegeven. Toen ik negentien jaar was zou ik trouwen met den knapsten jongen van het dorp. Wij hadden al lang van elkander gehouden en ons huisje was klaar; maar eenige dagen vóórdat ik de bruid mocht worden kreeg ik de pokken, die hier in den omtrek heerschten, en ofschoon ik herstelde en even krachtig werd als voorheen, met mijne schoonheid was het gedaan; de rimpels in mijn gezicht beletten thans dat men het zoo gauw zou zien, maar in mijne jeugd vielen de naden en groeven in mijn gelaat aanstonds ieder in het oog. Willem ontstelde zoodanig toen hij mij weerzag, dat ik wel begreep dat zijne liefde voor mij verloren was, en ik hem zijn woord teruggaf. Men kan het een man niet kwalijk nemen als hij niet meer houdt van een monster. In dien tijd deed het mij wel pijn, maar de ouderdom is een zegen, hij stilt dat alles in ons, en als ik nu aan hem terugdenk, dan is het als een grootmoedertje aan haar kleinkind, dat hem beklaagt over zijne eigen teleurstelling. Hij trouwde nog datzelfde jaar met Janneke van den smid, en zij wonen gelukkig, want Willem was een brave jongen, totdat hij op zekeren dag onder zijn wagen kwam en voor dood onder de wielen werd opgeraapt. De smid had zelf te veel monden te voeden om iets aan dat gezin te doen. Anneke was ook al niet te best gezond en moest voor haar zieken man en drie kinderen zorgen, en er was geen penning in huis. Toen ging ik naar mijnheer pastoor en zeide hem het geval en ook dat ik alleen op de wereld stond en krachtig genoeg was om voor vijf menschenkinderen te werken. En hij antwoordde: "Doe je plicht Maryke," en zoo had ik op eens zoo goed als bloedverwanten, ik die niemand maar overhield, die zich om mij bekommerde. Ik zeide het u daar straks al, mijnheer, God verlaat de zijnen

niet. Vijftien jaar lang heb ik voortgearbeid dat het mijn lust en mijn leven was; de menseden op het dorp fluisteren-wel dat het mij om Willem te doen was, maar Onze Lieve Heer en de pastoor wisten beter en toen Willem stierf en ik voortging voor de weduwe en kinderen te werken, hielden zij van zelf op mij met den vinger na te wijzen.'

Lodewijk werd door eene onbeschrijfelijke aandoening overmeesterd. Welk een heldenleven en welk eene onbekendheid met zijn eigen grootheid! Met trillende stem vroeg hij dan ook.

'En Anneke, leeft zij nog?'

'Neen, mijnheer. Sedert meer dan dertig jaar rust zij aan Willems zijde in de schaduw van onzen dorpstoren.'

'En de kinderen?'

'Het ging hun allen goed op één na. Hij was soldaat geweest en had daardoor de groote steden gezien. Toen hij terugkwam kon hij hier niet meer aarden en sprak gedurig van fortuin maken in Brussel. Ik vertrouwde het nooit goed, maar ik was een domme ziel, die zelfs nooit lezen of schrijven had geleerd, dus kon ik mij ook wel vergissen, en daarbij hij zou toch niet naar mij geluisterd hebben. Op een goeden dag vertrok hij dan ook. In jaren hoorden wij niet meer van hem spreken. Zijne broeders en zusters waren welgestelde lieden, ik hoorde dus niet meer in hunne woningen thuis en alleen des Zondags, bij het uitgaan der kerk dacht ik nog met genoegen: ziedaar de kinderen die ik zoo dikwijls op mijn schoot heb gehad; dat deed mij goed aan het hart en belette mij me eenzaam of verlaten te gevoelen. Maar eens dat ik met mijn wagen van de stad terugkeerde, vond ik mijn hutje openstaan en daar zat Huibert met een bloedje van een kind op den schoot mij op te wachten. Hij had te Brussel enkel ongeluk gehad en toch zoolang voortgeworsteld totdat zijne vrouw was gestorven en hij geen moed tot iets meer gevoelde, en in zijn geboortestreek wilde komen sterven; maar de broeders en zusters hadden de deur voor hem gesloten, omdat hij niets meebracht als den kleinen knaap, en toen had de goede God zich mijner herinnerd en hem ingegeven naar mij te gaan. Gij kunt begrijpen hoe gelukkig ik was. Een mensch moet iemand hebben om voor te leven, en zingende ging ik voortaan des morgens op weg om 's avonds nog blijder weer te keeren. Toen Huibert op zijne beurt het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, wist hij dat zijn kleine Jan verzorgd achterbleef.'

'Is hij nog bij u?'

'Neen, mijnheer; hij had het bloed van zijn vader in zich en kwijnde weg tusschen ons eenvoudige menschen; maar ik nam mijnheer pastoor in den arm en deze schreef naar de hoofdstad om hem geplaatst te krijgen op eene goede school, waar hij alles kon leeren om later fortuin te maken. Het is thans zijn laatste jaar, daarna belooft een vriend van mijnheer pastoor hem bij zich op het kantoor te nemen. Tot zoolang echter weet ik zeker dat Onze Lieve Heer mij in het leven zal laten, om mijn jongen elke maand zijn kostgeld te kunnen overzenden.'

'En daarna.... hoopt gij hem weer te zien?'

'Ja, als hij eens geld heeft om over te komen; want bij is een braaf kind en schaamt zich zijne oude grootmoeder niet. Dikwijls schrijft hij mij hoe gelukkig hij zou zijn als hij mij maar eens kon omhelzen.'

'In hoelang hebt gij hem niet bij u gehad?'

'In geen zes jaar; maar ik weet daarom toch hoe hij er uitziet Een van zijne vrienden maakte zijn portret en dat zond hij mij over. Hij is het levend beeld van mooi Anneke van den smid. Precies zulk een zacht, lief gezicht als zij. En nu bedank ik mijnheer

duizendmaal; de weg loopt verder altijd door naar beneden. Ik kan hem heel goed zelf voortzetten'

Lodewijk zette den kruiwagen neer en zeide:

'Ik hoop u nog vóór mijn vertrek weer te zien. Als ik op het dorp kom, naar wie moet ik dan vragen om uwe woning te vinden?'

'O! mijnheer, dat is veel te veel eer,' riep de oude uit; 'mijn huisje is zoo armelijk; maar toch...'

'Maar toch?' herhaalde de jongeling.

Een zwakke blos steeg haar naar het gerimpeld gelaat, terwijl zij aarzelend hernam:

'Als mijnheer er eens toevallig langs kwam tegen den avond, want dan ben ik altijd thuis, en het was hem werkelijk niet al te veel moeite, dan, och ja, dan zou het mij toch heel gelukkig maken; ziet ge, in een dorp daar weet men dadelijk alles, en misschien als Willems kinderen hoorden dat zulk een voornaam heer zich niet te groot had geacht om bij mij te komen, zouden zij mij eens hun kleinkinderen zenden...'

Lodewijks blik werd beneveld, en hij had moeite zijne stem eenige vastheid te verleenen, toen hij wederom vroeg:

'Als ik kom, en ik beloof u stellig dat reeds morgen te doen, naar wie moet ik dan vragen?'

'Naar Grietje de Spons,' luidde het heel eenvoudig; 'dat is mijn bijnaam sedert mijn ziekte en zoo alleen ben ik nog bekend.'

Geen zweem van bitterheid zelfs klonk in den toon, waarop zij de wreede woorden uitte, die den prins eene rilling door de leden voerden.

'Luister eens, moedertje,' sprak hij haastig, 'ik kom morgenavond bij u en dan zult gij mij eens gehoorzaam wezen. Aanstaanden Zon dag gaat gij naar Brussel om uw kind op te zoeken; ik breng u het geld daartoe mede. Als gij het niet doet maakt gij mij boos en benadeelt gij den jongen, want ik geef u een kleinigheid voor hem, dat gij hem zult overreiken. Dat is dus afgesproken.'

De oude vrouw wankelde op de stramme voeten.

'Dat is te veel geluk, mijnheer,' mompelde zij, 'en toch, dat heb ik ook gezegd toen Huibert terugkwam en het was toch waar. O! in den Hemel weten ze niet wat ze doen zullen, om ons pad zoo zonnig mogelijk te maken. Onze Lieve Heer moet wel veel van u houden, dat Hij u zulke dingen ingeeft. Mijn jongen! ik zal dus waarlijk mijn jongen weerzien? Het is te veel, veel te veel voor een arm menschenkind dat nooit eenig goed in zijn lang leven heeft gedaan!'

En zij putte zich uit in de innigste dankbetuigingen.

'Ik ga het zoo dadelijk aan mijnheer pastoor vertellen, hij zal er haast even blij om zijn als ik, want hij heeft een hart, zóó groot dat hij tot voor de armsten en onbeduidendste van zijne schapen mee weet te voelen. Alleen maar, wie moet ik zeggen dat dit voor mij doen wil? Hij mocht eens gelooven dat mijne oude hersenen aan het verzwakken gingen.'

'Is het wel noodig dat ik mij noemen zou?' 'Voor mijnheer pastoor, ja, mijnheer. Ik wilde niet gaarne dat hij aan mij twijfelde.'

'Maar kunt gij mijn naam onthouden?'

'O! daarvoor bestaat geen nood. Ik doe boodschappen voor het gansche dorp en onthoud altijd alles, omdat ik niet schrijven kan.'

'Welnu dan, zeg hem dat het prins Lodewijk Karel is, dien gij ontmoet hebt.'

'Prins Lodewijk Karel?' herhaalde Grietje verbluft; maar de blik, dien zij onafgebroken op hem gevestigd had gehouden, werd heel zacht en zij voegde er bij: 'Het moet ook wel wezen, dat zij, die God over het arme volk stelt, iets van Zijne

eigen goedheid in het hart hebben ontvangen. Wat gij aan mij oude stumperd gedaan hebt zal u nog eenmaal, al ware het op uw sterfbed, vergolden worden, en hiernamaals...

‘Spreek niet meer van het weinige dat ik voor u mag verrichten,’ viel de jonge man haar snel in de rede. ‘Laat mij liever zeggen, hoezeer ik u benijd om dat vast geloof, dat u alle droefheden des levens zoo getroost doet dragen.’

‘Gelooft de prins dan niet?’ vroeg zij, hem met vochtige oogen aanziende. Het kwam haar zoo vreeselijk voor, dat men zonder God zou kunnen leven.

‘Ja, ik geloof,’ antwoordde Lodewijk, zóó zacht als ware hij beschaamd zijne eigen stem te hooren; ‘maar wat is dat naast dat onwankelbaar vertrouwen dat u bezielt, naast de liefde die u voortdurend dringt tot zelfverlooching en toewijding. O! dat ik zoover mocht zijn als gij! De wereld waarin ik leef laat dat echter niet toe. Doch thans moet ik huiswaarts keeren, tot morgen dus, moedertje; zoo gij meent mij iets schuldig te zijn, bid dan eens voor mij.’

Terwijl zij naar het dorp strompelde, woog

er voor het eerst een zware last op Grietje's eenvoudige ziel. God had haar toch rijk gezegend dien dag; zij zou weldra het wezen dat haar het dierbaarst op aarde was - haar ‘kleinzoon’ - terugzien; wanneer Willems kinderen vernamen dat zelfs een prins het niet beneden zich gerekend had tot haar te komen, zouden zij haar zeker opnieuw bezoeken; haar gansche oude dag zou er zonniger door worden en toch... zoozeer gold in haar nog steeds het geluk van anderen boven haar eigen levensvreugde: zij kon de gedachten maar niet laten varen aan dien jongeling, wiens goedheid haar zoo diep getroffen had en die haar den schat benijdde, welken hij zelf niet op zijn weg had mogen vinden.

En heel dien nacht door bad zij voor hem en dat hij het licht mocht zien stralen dat elke duisternis van glans kan vervullen.

(*Slot volgt.*)

De electriciteit en de landbouw.

Al meermalen hebben wij vernomen van vernuftige toepassingen der electriciteit ten behoeve van bloemen- of vruchtenteelt Gewoonlijk kwamen zij echter hierop neer, dat de electriciteit werd aangewend om het licht en de werking der zon te vervangen en de kweekers zoodoende in staat te stellen, planten, bloemen of vruchten te leveren op tijden, dat zij de zon niet tot hun beschikking hebben. Het electrisch licht, weten wij, oefent een gunstigen invloed uit op de ontwikkeling van vele planten, en daardoor schijnt het geroepen, in onze bloemisterijen en kweekerijen van fijne gewassen of vroege vruchten een groote rol te spelen.

Doch dit zijn allemaal maar kleinigheden in vergelijking van de toepassing der electriciteit op den landbouw in het groot, waarvan wij in de Fransche bladen zien melding gemaakt en die een heele omwenteling in den landbouw voorspelt.

Langdurige onderzoekingen hebben bewezen dat niet enkel het electrisch licht, maar ook de electriciteit zelve in hooge mate het ontkiemen, den wasdom en den groei der planten bevordert Het kwam er maar op aan, het middel te vinden om die weldadige kracht ten nutte van den landbouw aan te wenden, en dit middel nu schijnt gevonden in een toestel, door een eenvoudigen schoolbroeder in Frankrijk uitgedacht en ten doel hebbende, de electriciteit uit de lucht op te nemen om ze in den grond over te brengen en daardoor het gedijen der veldvruchten te bevorderen. De doelmatigheid dezer nieuwe vinding is door zulke schitterende proefnemingen bewezen, dat er in den laatsten tijd van verschillende zijden de aandacht op gevestigd is.

Broeder Paulin - zoo heet de uitvinder - houdt zich reeds sedert jaren met de toepassing der electriciteit op den tuinbouw bezig; maar natuurlijk zijn er heel wat navorschingen, proefnemingen, wijzigingen en verbeteringen noodig geweest, eer hij van de theorie gekomen was tot de practijk en hij de beste methode gevonden had om de geheimzinnige electrische vloeistof aan den landbouw dienstbaar te maken. Die vloeistof is gestadig in meerdere of mindere mate in de lucht aanwezig, waar zij door meteorologische verschijnselen als onweders, regen, wind enz. voortdurend wordt opgewekt. Nu is het zaak, die electriciteit op te vangen en ze onder den grond te leiden.

Daartoe bezigt Broeder Paulin een hoogen staak van harsachtig hout, gewoonlijk ter lengte van twaalf à achttien meter. Deze staak, die in den grond geplant wordt, draagt op zijn top, door porseleinen isolators van het hout gescheiden, een gegalvaniseerd ijzeren staaf, uitloopende in vijf koperen armen. Deze metalen toestel neemt uit den dampkring de electriciteit op, die vervolgens door een draad, langs den paal aangebracht, in den grond geleid en daar door een net van andere draden, op twee meters afstand van elkander gelegd, over de heele uitgestrektheid van den te bebouwen akker verspreid wordt. De hoogte van den paal moet met de uitgestrektheid van den bouwgrond in overeenstemming zijn; zoo heeft men een staak van 15 meter noodig voor een land van 30 aren of vierkante roeden.

De eerste proef met den *géomagnétifère* van Broeder Paulin werd genomen in het voorjaar van 1891 op een aardappelveld, behoorende aan een boer uit de omstreken van Montbrison. In de maand Juli had een officieele inspectie van dat veld plaats, die door de dagbladen was aangekondigd, en waarvan een proces verbaal weid opgemaakt, dat in hoofdzaak het volgende constateerde:

‘Het oog wordt getroffen door een zichtbare onregelmatigheid in den plantengroei op het veld. In een kring, die nauwkeurig wordt bepaald door de ligging der ondergrondsche geleidraden tot overbrenging van de dampkrings-electriciteit, zijn de aardappelplanten eens zoo krachtig als die op het overige van het veld. En dat zonder eenige leemte of open plek, zonder eenig zwak punt in de groep prachtige stengels, zoo zuiver als met een passer afgemeten.’

Aan het verslag der landbouwcommissie van Montbrison, die Broeder Paulin een vergulde medaille toekende, ontleenen wij nog het volgende:

‘Een *géomagnétifère* van 8,50 meter hoogte heeft zijn invloed doen gevoelen over een oppervlakte van 20 meter in het rond. Op dit gedeelte van den bodem hebben de aardappelstengels, wier omvang en kracht buitengewoon is, tot op dezen dag (23 September) een frischheid behouden, die opmerkelijk afsteekt bij de aangrenzende deelen. De stengels zijn gemeten en bereiken een hoogte van 1,47 meter bij een dikte van 2 centimeters

‘Na deze opneming van den uiterlijken staat van het gewas, wezen de leden der commissie op dit gedeelte van het met electriciteit behandelde veld twee stukken aan, elk van 16 vierkante meter oppervlakte, en vervolgens in het overige gedeelte ook twee stukken van dezelfde grootte. Deze vier stukken werden aangewezen zonder bepaalde keuze van een plek, die een sterkeren plantengroei vertoonde, maar beantwoordende aan het gemiddelde, zoowel op het met electriciteit behandelde als op het overige deel van het veld.

De 32 vierkante meters oppervlakte van het eerste gedeelte hebben 90 kilo aardappelen opgeleverd; de 32 vierkante meters van het andere deel hebben 61 kilo opgeleverd.’

Tot zoover het verslag der landbouwcommissie. Daaruit blijkt dat de met electriciteit behandelde grond 28000 kilo aardappelen per hectare zou opbrengen tegen slechts 18700 kilo per hectare op het overige van den bodem. Dat resultaat nu, zonder bijzondere bemesting verkregen met een aardappelsoort, die over het algemeen niet veel knollen vormt, evenaart de oogsten, die met groote uitgaven door scheikundig bereide mest verkregen worden.

Den 11^{en} October was het verschil nog opmerkelijker, daar 60 voet geëlectriseerde grond 63 kilo aardappels gaf tegen slechts 38 kilo op een zelfde uitgestrektheid niet geëlectriseerden grond.

De tweede proef werd genomen op een wijngaard, en ook hier werd bij proces verbaal geconstateerd dat de vruchten, onder toepassing van electriciteit verkregen, veel overvloediger en beter waren dan de andere. De druiven rijpten regelmatiger en vroeger, terwijl het sap bij onderzoek veel rijker aan suiker en alcohol bleek te zijn.

In het volgende jaar (1892) werd een proef genomen op de landerijen van de Broeders der Christelijke scholen te Vals bij Puy.

Op een spinazieveld, dat het vorig jaar bezaaid was, werd in de maand April een *géomagnétifère* van 24 meter hoogte geplant. Reeds in de eerste dagen van Mei viel er een duidelijk verschil waar te nemen in de kracht en kleur der planten, en dit verschil werd duidelijk aangegeven door een rechte lijn, die aan de richting der electrische geleidraden beantwoordde.

Den 14^en^ Mei werden op een oppervlakte van 5.40 vierkante meter van elk gedeelte de spinazieplanten met wortel en al uitgetrokken en gewogen. De uitslag was dat de electrisch geteelde spinazie 24,4 kilo woog, de niet geelectriseerde maar 19,7 kilo; dat maakt op den vierkanten meter een verschil van 870 gram Den 21^en^ Mei bedroeg het verschil al 1,4 kilo en den 27^en^ Mei weid door een commissie van landbouwkundigen geconstateerd, dat de invloed der dampkrings-electriciteit, door den *géomagnétifère* aangetrokken, een verschil aan gewicht ten gevolge had van 1,8 kilo per vierkanten meter.

Geen wonder dat de vinding van Broeder Paulin weldra algemeen werd toegepast. Overal overtroffen de resultaten de verwachting. Te Thueyts (departement Ardèche) verkreeg men op die wijze spinaziebladen van 35 centimeter en selderij van 90 centimeter; in den omtrek van Tours aardappelstengels van 2,45 meter, in het departement Haute-Loire knollen en rapen, zooals men er nog niet gezien had; te Orchies in het noorden suikerbeetwortels met buitengewoon suikergehalte enz. Het mag dus als uitgemaakt beschouwd worden, dat te *géomagnétifère* van Broeder Paulin een groote toekomst heeft.

Op welke wijze brengt nu de electriciteit deze schitterende uitkomsten teweeg? Dit is een vraag, die wij aan de geleerde vakmannen ter beantwoording moeten laten. Wij kunnen ons met de feiten vergenoegen en de lezer zal zich daardoor even licht laten overtuigen als de talrijke landbouwvereenigingen, die door haar belooningen de kostbare vinding van Broeder Paulin hebben bekroond.

Er ontbreekt nu nog maar aan, dat men den invloed der electriciteit ook in de lucht, evenals onder den grond, naar willekeur leere regelen. Wie weet of niet te eeniger tijd het middel gevonden wordt, om naar goedvinden regen of mooi weer te krijgen! In Amerika is men, gelijk de lezer weet, sinds lang druk bezig naar dat middel te zoeken.

Het Klaverblad van Vieren.

Als men den grooten straatweg bewandelt, die van Maastricht naar Aken voert, overschouwt men een heerlijk panorama, dat men nimmer moede wordt te bewonderen. De natuur in al haar schoone, rijke afwisseling streelt en verrukt het oog. Ter rechterzijde de breede statige Maas glinsterend als een zilveren stroom in den helderen glans der zon; de liefelijke weilanden doorstoken met bonte madeliefjes en goudgele boterbloempjes, waarin het vee rustig graast of spelend loeit; de vriendelijke heuveltoppen gedost in alle tinten van het vroolijkste tot het somberste groen, of ongelijk verdeeld in zoovele akkers, wier verscheidenheid een feest voor het oog is. Dan het schilderachtige St. Pieter, dat zich uitstrekt langs het kanaal en

geleund is tegen den berg, die zoovele herinneringen opwekt, zoovele geheimen in zich verborgen houdt. Daar zien wij Slavante, de oude ruïne, die ons spreekt van de vervolging der Reformatie en vóór ons doet verschijnen de monniken der 14e en 15e eeuw, de Franciscanen, die hunne woonplaats dáár hadden, en verplicht waren later eene schuilplaats te zoeken in de mergelgroeven, boven welke hun klooster zich bevond. De geschiedenis, of althans de traditie, heeft ons het sombere verhaal bewaard, hoe twee dier monniken verdwaalden in die groeven en er den hongerdood stierven: maar wie zal ons ooit al de vreeselijke lotgevallen mededeelen, die in den loop der tijden plaats vonden in deze sombere holen en tallooze gangen, waar men zonder ervaren gids zeker het spoor bijster

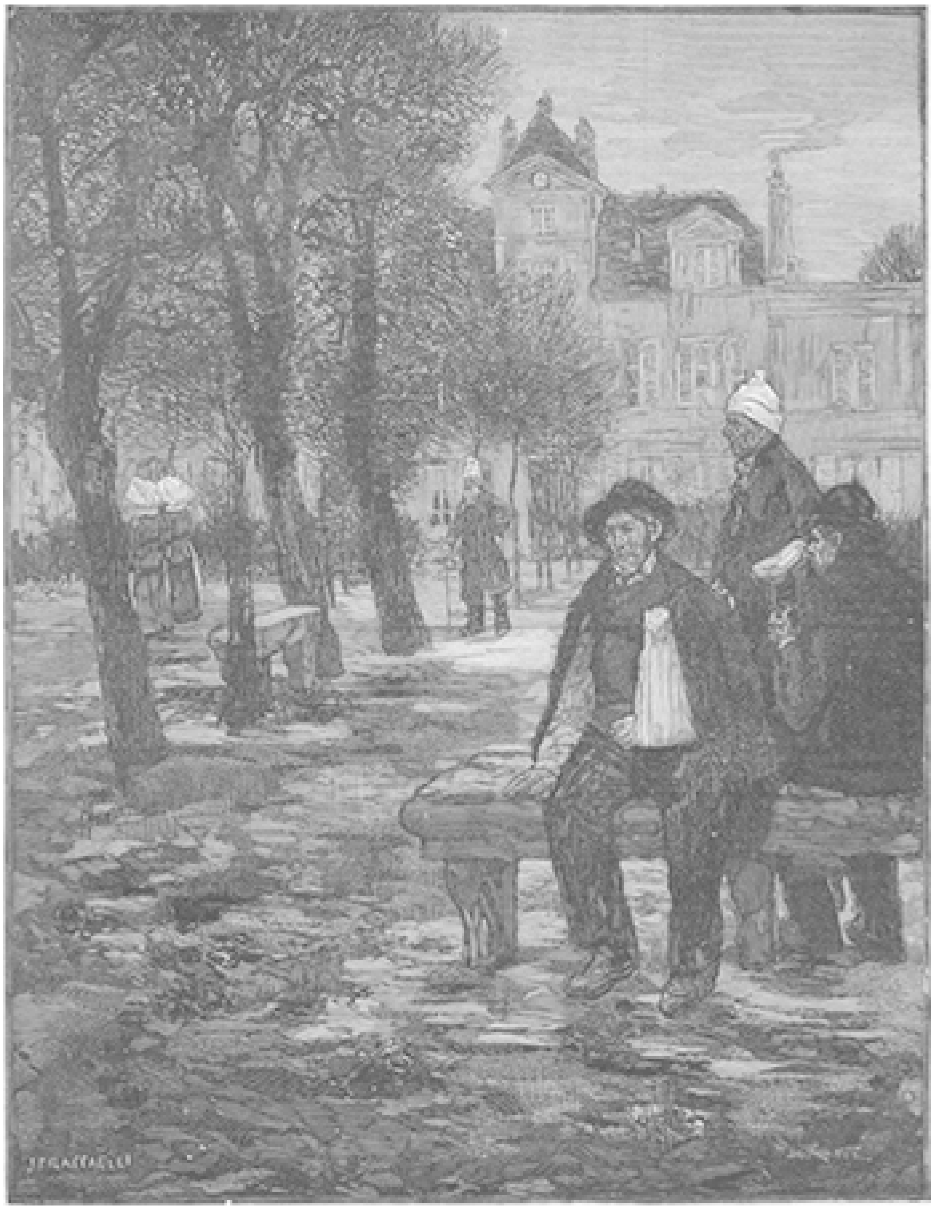

AAN DE BETERHAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J.F. RAFAELLI.
(Parijsche Salon van 1893.)

NA DE EERSTE H. COMMUNIE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRITHJOF SMITH.

wordt. Namen leest men er uit alle landen: personen wier naam een blad der geschiedenis gebleven is, schreven hier een spreuk, een datum of enkel hunnen naam tegen de wanden neder; weer anderen deden het, die nooit meer genoemd zouden zijn, ware het niet dat bezoekers der groeven bij de beschreven muren stilstaan, en zich een plaatsje uitzoeken om door beitel of krijt de herinnering van hun bezoek aan de grot in den steen te vereeuwigen. Doch al dit sombere ziet men niet als men slechts den grooten breeden steenweg bewandelt; dan is alles lust, leven en genieting, waarheen het oog zich wende En de merel, de vink, het roodborstje en vele andere vogeltjes roepen van uit het jeugdig groen: ‘Ziet toch ons gebied eens rond; is het niet liefelijk, rijk en schoon?’ En men kan niet rustig doorgaan: onwillekeurig blijft men nu en dan staan om het steeds afwisselend landschap te genieten. Aan de linkerhand teekenen zich de torens van Limmel, Amby, Heer, Gronsveld af tegen het blauw des hemels: en ze liggen daar zoo rustig, zoo kalm, de kleine dorpen, alsof ze er enkel neergestrooid waren om het oog van den wandelaar te streelen.

Uren ver in 't rond kan men een groot nieuw gebouw zien, opgetrokken in rooden steen op het hoogste punt dezer landstreek. Dit is het ‘Huis der Afrikaansche Missiën of het Apostolisch College van Onze Lieve Vrouw van Lourdes.’ Eene grot is er ter eere der H. Maagd opgericht en deze is een geliefd bedeoord niet slechts voor de omgeving, maar uit alle deelen van het land, uit het naburige België en het aangrenzende Duitschland komen er de pelgrims hunne hulde aan Maria brengen, hare macht en hulp en voorspraak inroepen. Lourdes!.. dat woord heeft dan ook een toovermacht op het christelijk gemoed. Wat al genaden zijn aan dat zoete oord verbonden, wat wonderen gewrocht door de voorspraak van Haar, die eenmaal aan het arme kind, de gelukkige Bernardette verscheen, en sedert als het ware den vloed harer gunsten onophoudelijk en steeds milder doet stroomen. Is het wonder dat men tracht een ieder tot vereering van O.L.V. van Lourdes op te wekken?... Alhoewel er te Lourdes zelf altijd een overgroot aantal pelgrims zijn, is het toch aan betrekkelijk weinigen gegund (vergelijkenderwijze gesproken) ter plaatse zelf hulde aan Maria te brengen of hare hulp in te roepen Vandaar dat men overal het heilig bedeoord tracht na te bootsen, en men grotten ziet verrijzen met meer of mindere juistheid gebouwd naar het model der grot van Lourdes zelf. En met vreugde mag het gezegd worden: Waar ook eene grot verrijze, wordt ze bezocht, Maria wordt vereerd en aangeroepen en de invloed harer bescherming doet zich gevoelen. Het volgende waar verhaal moge hiervan een bewijs te meer zijn.

In een der hoofdstraten van Maastricht (juiste namen van straten en personen zullen wij niet geven) had de heer Kern een winkel in koloniale waren, die voor jaren onder de belangrijkste zaken van den kleinhandel gerekend was. Zijne ouders vóór hem hadden er wat men noemt ‘een burgerman's fortuin’ in verdiend, en hij zelf hoopte zich als welgesteld man terug te trekken, als zijne kinderen in staat zouden zijn de leiding der zaken op zich te nemen. Van den morgen tot den avond kon men den werkzamen man bezig zien, dapper ter zijde gestaan door zijne vrouw, die met een vriendelijk woord de klanten bediende en onvermoeid scheen, al was het soms overdruk in den winkel. En was er een vrij oogenblikje, dan wipte ze vroolijk de woonkamer binnen, waar moeders komst altijd gewenscht en noodzakelijk was. Zes kinderen waren in een dertiental jaren het ouderhart komen verheugen en gelijkerwijze de zorgen komen vermeerderen. Doch die zorgen vielen niet zwaar, en het opgeruimde hart der moeder maakte ze nog lichter dan ze waren, omdat hare teedere liefde elk

ander gevoel overtrof. Vijf der zes kinderen vergezelden moeder des morgens ter kerke en zoo werd elke dag begonnen met God, met moed en lust voortgezet en 's avonds dankbaar overzien hoe de zegen van Boven op den arbeid had gerust.

Daar kwam de diphteritus, de vreeselijke keelziekte, die zoovele offers eischte in Maastricht. Beangstigd, beklemd was elk ouderhart; en nimmer was het deelnemend medelijden zoo groot als in deze algemeene beproeving Telkens als men hoorde van een sterfgeval, niet slechts bij vrienden maar bij bekenden en zelfs vreemden, kon men een traan van medelijden niet weerhouden en de moeders drukten hare kinderen vaster aan het hart, dankbaar dat hare lievelingen gespaard bleven en bevreesd voor elk volgend oogenblik. De druk bezochte kerken spraken luid van den angst, die aller hart omklemde en van het vertrouwen, dat men stelde in het gebed. Velen en velen werden opgeroepen om hunne plaats onder de engelen in te nemen, en vele ouders bleven in droefheid en rouw gedompeld achter. Onder dezen behoorden de Kerns. In veertien dagen tijd zagen ze drie hunner kinderen grafwaarts dragen. Toen het eerste stierf, een lief aanvallig ventje van vier jaar, was de moeder schier radeloos van smart, maar het diep bedroefde hart kon toch nog het *fiat!* uitspreken. 'Uw wil geschiede, o Heer! maar bescherm ons en vraag geen offers meer'.... Tien en twaalf dagen later werden twee andere kinderen ziek: het allerkleinste, het Benjaminnetje, en een meisje van zeven jaar, en na een vreeselijk lijden stierven beide op denzelfden dag..... Toen schreide de moeder niet; haar oog bleef droog en ongevoelig scheen ze, maar ongevoelig ook voor alles. Ze was niet meer de liefhebbende, zorgvuldige moeder, die leefde met en voor de kinderen... de raad en steun van den echtgenoot... het vriendelijke zonnestraaltje waaraan alles in huis liefde, vreugde en welvaart ontleende.... In den winkel kon ze slechts noode helpen en als ze er verscheen, was het met een koud stroef gelaat, dat zelfs te afgetrokken was om veel medelijden te wekken.

Toen dagen en weken verliepen zonder dat hierin verandering kwam, werd Kern ongerust over den toestand zijner vrouw en raadpleegde een geneesheer. Maar wat vermag de kunst in gevallen als dit?... Afleiding is dan het eerste woord, en juist opgedrongen afleiding is der smart zoo hinderlijk. Men zou voort willen leven alleen met zijn leed, ongestoord blijven denken aan die we moesten missen... Slechts de kracht van Boven kan ons terug voeren tot den plicht, die ons hier te vervullen blijft; te vervullen naast het versch geopend graf, met een gapende wonde in het hart, met het zware kruis op de schouderen!

Dit begreep ook Kern en dagelijks bad hij vuriger dat die kracht van Boven zijne vrouw mocht- troosten, sterken en opwekken.

Langzamerhand begon men in de omgeving en in het huishouden aan den toestand gewoon te raken; maar in den winkel was het duidelijk merkbaar dat de vriendelijke, gedienstige voorkomenheid der vrouw een der voornaamste factoren geweest was voor de drukke klandizie, en nu deze ontbrak verliepen de zaken, niettegenstaande Kern's ijver en werkzaamheid.

Zoo naderde Paschen, het blijde feest, dit jaar nog opgewekter en schooner omdat het prachtig lenteweer er bijzonderen luister aan scheen toe te voegen. De boomen waren reeds getooid met het eerste zachte groen der ontluikende bladeren, en de zon, die er doorheen speelde, wierp bont geschakeerde schaduwen op den grond de eenvoudige lieve veldbloempjes vertoonden zich bij duizenden en verhieven fier haar sierlijke gekleurde kopjes als om het feest, dat een ieder blijde stemt, te huldigen. De lucht was bezwangerd met lentegeuren zooals men ze andere jaren gewoonlijk eerst vijf, zes weken later te genieten krijgt. Zulk weer lokte dan ook al wat kon naar

buiten, en, na lang tegenstribbelen van juffrouw Kern, werd op Paaschmaandag besloten met de kinderen eene wandeling te maken.

Zonder hierover uit te weiden, leidde Kern de wandeling op Keer aan, naar de grot van Lourdes en onder den invloed en de bekoring der heerlijke omgeving, was men de grot genaderd zonder aan vermoeienis te denken. De kinderen zaten reeds op eene bank toen vader en moeder boven kwamen. Kern liet zijne oogen eene wijle over het prachtig landschap gaan en met volle teugen ademde hij het heerlijk natuurschoon in, door den goeden God zoo mild en ruim aan allen ter genieting aangeboden. Boven, hoog verheven boven het verrukkelijk dal staat de grot met het heilig beeld, overziende den omtrek mijlen ver, als om te zeggen: ‘Hier heb ik mij een bedeoord bereid, en geen leed in dit tranendal of het wordt hier verzacht.’

‘Kinderen’, klonk het waarschuwend uit den mond van Kern, en de rozenkransen werden in de hand genomen en het rozenhoedje hardop gebeden... En de vader keek liefdevol naar zijne kinderen, die met gebogen hoofdjes en de handjes smeekend gevouwen, baden ‘voor de intentie van vader.’ ‘Laat de kleinen tot mij komen,’ sprak immers de goddelijke Zaligmaker en Kern zei: ‘Hier zijn ze, Heer’ en het vertrouwen in zijn hart was zoo groot dat het den Hemelen geweld aan moest doen.

Juffrouw Kern intusschen zat vermoeid op een der banken voor de grot en slechts verstrooid bad ze mede. Zij zag hare kinderen bidden maar niet voor hen klopte haar hart: ze dacht slechts aan de kinderen, die ze had moeten missen, en moed, kracht, leven en hoop schenen verder van haar dan ooit. Onder de kille groene zoden op het kerkhof was hare liefde en al haar gevoel ter ruste gegaan met den schat, de drie engeltjes, die er aan de aarde waren toe vertrouwd.

Nadat het gebed geëindigd was, werd de terugtocht aangenomen. Over veld en akker, door kleine paadjes langs hagen of kronkelend tusschen struikgewas ging men over Bemelen huiswaarts, en als zilveren schelletjes weerklonken de vroolijke stemmen der kinderen, die speelden en liepen en stoeiden en geheel onder den invloed waren van den helderen zonneschijn, die niet enkel den aardboden verwarmde, maar ook stralen wierp in hun jeugdig gemoed en alles voor hen kleurde met lieflijke tinten vol leven en poëzie.

Alhoewel Kern zijn weg stil aan de zijde zijner vrouw vervolgde, was toch ook hij blij te moede; hij wist dat er uitkomst zou gegeven worden, daar had hij om gebeden... en werd ooit een levendig geloof beschaamd? ‘Vraag en gij zult verkrijgen.’ Op dat woord steunde hij met zeker en blij vertrouwen. Hoe en op welk uur dit gebed verhoord zou worden, dit was het geheim van Gods Voorzienigheid. Liefdevol zag hij naar zijne vrouw, de zwaar beproefde moeder, die niet kon deelen in zijn vertrouwen en zoo doende een kruis te dragen had, dat dubbel zwaar was.

De kinderen plukten bloemen: de eerste madeliefjes, de wilde boschviooltjes, de heldere sneeuwklokjes, en gaven vader en moeder van den overvloed hunner schatten te dragen.

‘Ik heb het! Ik heb het!’ klonk het op eens uit juffrouw Kern 's mond en zij toonde aan haar man een vierbladig klavertakje, dat ze in het veld ontdekt had. Dit kleine takje, in schijn zoo'n nietigheid, was het middel door Maria gebezigd om de wilskracht der moeder op te wekken. Onder de onschuldige vormen, die het bijgeloof aanneemt, behoort bij velen het ‘klaverblad van vieren’ als onderpand van geluk. Hoogst zelden kan men het vinden. Juffrouw Kern nu had er van hare jeugd af vruchteloos naar gezocht, en nu ze het bezat was ze zoo vol van die vondst, dat ze direct druk begon te vertellen van de gelegenheden en de plaatsen waar ze het gezocht had, zonder zich zelve rekenschap te geven, dat ze uit de dofheid getreden was, die haar zoo lang

gekluisterd hield. Maar Kern zag hierin de werking van Boven: dankbaar hief hij het oog hemelwaarts en zich omkeerende naar de grot, sprak hij uit het diepst zijns harten.

'Van U kwam deze hulp, o Maria! aan U voor eeuwig mijn dank.'

MAASTRICHT, Mei 1893.

A.B.

Bij de Platen.

Een veelbelovende stamhouder. -

Moeder is met haar kleinen jongen de oudelui eens gaan opzoeken. Ze hebben in lang den dreumes niet gezien, en staan er van te kijken zooals hij in korten tijd uit de kluiten gewassen is. Dat jonge goedje groeit als kool, meent grootmoeder, die met de handen in de zij op haar gemak haar kleinzoon bewondert en zich maar niet begrijpen kan dat dit nu al de oudste jongen is van haar dochter: ze kan zich nog best den tijd voorstellen toen deze maar tot de tafel reikte.

Grootvader stelt zich intusschen met de uiterlijke ontwikkeling van den deugniet niet tevreden. Hij wil er de proef op de som van hebben, dat zijn kleinzoon een ferme kerel zal worden.

‘Wel Sepperl, heb je geen dorst, mijn jongen, na zoo'n wandeling?’ vraagt de gemoedelijke Tiroler.

De rakker kijkt met begeerige oogen naar grootvaders bierpot, maar durft toch niet zeggen dat hij dien wel eens aan den mond zou willen zetten.

‘Zou je er kans toe zien, dien leegste drinken?’ vraagt grootvader.

‘Nou!’ zegt, de deugniet en zijn guitige oogen glinsteren.

‘Toe dan maar, Sepperl, laat zien wat je kan.’

En warempel, de kleuter zet den zwaren bierpot met allebei zijn knuistjes aan den mond, dat zijn halve gezicht er in verdwijnt, en drinkt hem achter mekaar leeg als een dorstig paard een emmer water!

De oude luitjes slaan de handen in elkaar van pret, en de moeder heeft er niet minder schik in, dat haar jongen zich zoo Hink houdt voor grootvader. Nu mag hij bij de oude lui een potje breken, en dat kan hem te pas komen; grootvader zal zich niet karig toonen tegenover zoo'n veelbelovenden stamhouder.

Aan de beterhand. -

De oudjes op deze weemoedige schilderij zien er minder opgewekt uit. Geen wonder, de stakkers bevinden zich in het ziekenhuis, en al zijn ze onder de liefderijke verpleging der goede zusters weer zachtjes aan de beterhand geraakt, ze voelen zich toch nog maar slapjes. Het is een aandoenlijk gezicht, die grijsaards, wien het leven toch niet veel meer te bieden heeft, zich stil vergenoegd te zien koesteren in het zonnetje onder de groene boomen. De eene, die op zijn stok geleund, komt aanstappen, heeft blijkbaar nog goeden moed; de man op den voorgrond, met den arm in een verband, kijkt minder flink uit zijn oogen en de derde achter hem staat een beetje te suffen.

Het weemoedige tafereel, door den grooten modernen schilder Raffaelli meesterlijk naar de natuur weergegeven, maakte in het salon van het Champ de Mars te Parijs, waar het dit jaar was tentoongesteld, op al de bezoekers een onweerstaanbaren indruk. Raffaelli onderscheidt zich door een heel eigenaardige, persoonlijke opvatting, en brengt die er hem toe, bij voorkeur treurige en aangrijpende gevallen op het doek te brengen, zijn penseel leent aan alles een bijzonder karakter, waaruit een merkwaardige artistieke persoonlijkheid spreekt.

Na de eerste h. communie. -

De treffende plechtigheid is geëindigd; de onschuldige kleinen hebben voor de eerste maal huns levens mogen aanzitten aan het goddelijk Liefdemaal. Nog vol van het geluk, dat zij hebben gesmaakt, treden zij naar buiten, door ouders en betrekkingen met gelukwenschen begroet. Sommigen worden met rijtuigen afgehaald, anderen spoeden zich te voet naar de ouderlijke woning om den gelukkigen dag verder in gepaste vreugde door te brengen. Helaas, er zijn ook kinderen bij, die geen ouders meer hebben, om hen met blijdschap en trots het feestelijk gesierde huis binnen te leiden. Een der meisjes zien wij afgehaald door een ouden grootvader met een nog kleiner kind aan de hand, dat met naïeve verbazing naar zusje opziet Elders schijnt het een goede oude tante te zijn, die zich met de taak belast heeft, het communicantje af te halen. En heel op den voorgrond treft ons een nog aandoenlijker geval: daar zien wij een bruidje, over wier gezichtje als een wolk van treurigheid hangt: zij slaat de oogen niet vroolijk op als haar gezellinnen, maar houdt ze stil neergeslagen. Zij heeft niemand, die haar bij het verlaten der kerk hartelijk komt verwelkomen: zij is weeze. Maar het vriendinnetje aan haar zijde troont haar vriendelijk mee; zij weet dat haar ouders het weesje gaarne een plaats zullen inruimen aan den feestdisch, ter eere van hun eigen kind aangericht.

Het is interessant, aldus op het levendig en bevallig tafereel de uitdrukking der verschillende kopjes na te gaan en uit te vorschen wat de schilder met elk in het bijzonder heeft bedoeld. Met fijn gevoel heeft hij het dankbare onderwerp behandeld.

Keizer Barbarossa's afscheid voor den kruistocht. -

Reeds meermalen heeft de *Illustratie* haar lezers met de machtige figuur van dezen grooten keizer uit het huis der Hohenstaufen doen kennis maken; nog niet veel jaren geleden gaven wij een gravure, voorstellende de ontmoeting van den ouden keizer en zijn zoon Frederik van Zwaben na den slag bij Iconium, en een, waarop het jammerlijk verdrinken van den grijzen vorst in den Calycadnus was afgebeeld. Maar beide gravures, hoe treffend ook om haar voorstelling, moeten wat teekening en uitdrukking betreft, onderdoen voor die in dit nummer wordt weergegeven, en waarop het afscheid, dat de zeventigjarige monarch van de zijnen neemt, is afgebeeld.

Zijn geheele regeering had keizer Frederik doorgebracht met oorlog te voeren tegen den Paus, tegen de Italiaansche republieken, tegen den onstuimigen Hendrik den Leeuw, den aanvoerder der Welfen; maar nauwelijks had hij de mare vernomen, dat de Heilige Stad weer in de handen der Saracenen was gevallen, of, ondanks zijn hoogen leeftijd, maakte hij zich op, om aan het hoofd zijner Duitsche legerscharen Saladijn uit de heilige veste te verdrijven, die het graf des Zaligmakers binnen haar muren bevat.

Aandoenlijk was het afscheid, dat de zeventigjarige keizer, die, na veertig jaren lang voor aardsche belangen gestreden te hebben, nu het zwaard aangordde voor een verhevener doel, van de zijnen nam, - te aandoenlijker, omdat hij ze niet meer zou weerzien. En naar de zacht-weemoedige uitdrukking der grijze trekken te oordeelen, had de monarch er een voorgevoel van, dat dit het laatste afscheid was, dat hij van

zijn kinderen nam. Zijn oudsten zoon Hendrik had hij tot rijksbestierder tijdens zijn afwezigheid aangesteld, terwijl zijn zoon Frederik hem op den kruistocht zou vergezellen. Werpen de achterblijvende kinderen zich, schreiend van aandoening, voor hun grijzen vader op de knieën en kust de latere keizer Hendrik nog eenmaal de hand, die zoo spoedig reeds zou verstijven, de jongste zoon Frederik omvat den arm van den ontroerden keizer en wijst hem er op, dat reeds de zeilen geheschen worden en de vloot ter afvaart gereed ligt. Het volk staart met eerbied en bewondering naar dit aandoénlijk schouwspelen en een prelaat heft nog eenmaal het kruis omhoog, om door dit teeken van hoop en verlossing het afscheid minder pijnlijk te doen zijn.

Met zeer veel gevoel heeft de schilder dit treffend oogenblik weergegeven, en vooral in onzen tijd van bot materialisme voelt men zich het hart verwarmd bij het aanschouwen van zooveel geloof en zooveel moed.

Wetenswaardig Allerlei.

Koffiehuizen in het Oosten. -

De koffiehuizen in het Oosten, de zoogenaamde *chanen* of Arabische herbergen, kunnen lang niet op dezelfde gerieflijkheid en comfort bogen, als die in Europa. Met de hotels, door uitgeweken Europeanen in de groote steden in het leven geroepen, schikt het nog al, maar de Arabische koffiehuizen spotten met iedere beschrijving. Het slechtst ziet het er onder dit opzicht uit met de herbergen, die zich eenige mijlen ten westen van den Nijl, aan den rand der Egyptische woestijn, of in het binnenland van Syrië en Klein-Azië bevinden.

Van de Egyptische stad Sioet aan den Nijl ondernam ik herhaaldelijk - aldus verhaalt een Duitsch reiziger -uitstapjes naar de oasen aan den westelijken rand der woestijn. Reed ik dan, in de hoofdplaats van zulk een oase aangekomen, met mijn paard door den somberen poortingang het binnenplein der herberg op, dan kwam mij in het begin noch de waard, noch een der bedienden tegen Ik moest mijn paard zelf op stal brengen, het water geven enz. Eerst na lang roepen werd een gedienstige geest zichtbaar; dit is gewoonlijk een neger, die de reizigers dikwijls nog brommend en met een zuur gezicht begroet. Vraagt de reiziger naar een logeerkamer, dan wijst de neger hem met een onverschillige handbeweging naar de eerste verdieping, waar zich een paar kamers bevinden. Gaat men nu de uitgesleten steenen trappen op, die rechtstreeks van het binnenplein naar de eerste verdieping voeren, dan komt men tot de bevinding, dat de logeerkamers groote, holle kale ruimten zijn Noch een bed, noch een divan, tafel, stoel of waschbenoodigheden zijn aanwezig. Alleen een insecten verzamelaar zou in deze kamers belangwekkende studiën kunnen maken, want op den vloer, aan de muren en de zoldering wemelt het van zes- en meerpootige diertjes. De reiziger veegt zoo goed en zoo kwaad het gaat het ongedierte de kamer uit, rolt zich in zijn dekens en rust dan van de vermoeienissen der reis uit.

Klaargemaakte spijzen kan men in zulk een herberg niet krijgen, het gemakkelijkst nog hoendereieren, een levende kip, en nu en dan komt het voor, dat de waard aan een talrijk reisgezelschap een levende geit of schaap verkoopt, dat de gasten dan zelf maar moeten slachten, koken of braden. De waard verkoopt niet eens dinkwater; de reizigers moeten het zich van de waterverkoopers aanschaffen, die het water in genaaide geitenvellen van den vroegen morgen tot den laten avond op straat te koop aanbieden.

Des avonds na zonsondergang verzamelen de reizigers zich gewoonlijk op de binnenplaats der herberg; sommigen slachten dan voor gezamenlijke rekening een geit of een schaap, snijden het vleesch in reepen en hangen het dan in de lucht te drogen. De Arabieren nemen gewoonlijk het vleesch in dezen toestand op hun reizen door de woestijn mee. Een Europeaan evenwel kan er in den regel maar weinig smaak in krijgen. Andere reizigers bakken hun brood, en leggen het deeg op een plat stuk blik, dat ze boven een vuurtje van kameelmest laten gaar worden.

De prijzen in zulk een herberg zijn natuurlijk laag. Voor logies betaalt men zelden meer dan negen tot vijftien centen. Daarvoor mag de reiziger ook nog een paard of kameel meebrengen, maar gewoonlijk stuurt de waard ze naar een wei.

Geeft men den waard of den bediende geldstukken, dan ziet men dikwijls, dat deze lieden koper- en zilvermunt in den mond steken en geruimen tijd bij wijze van pruim achter de kiezen laten zitten. Toch kunnen zij ook dan nog luid en duidelijk spreken Behalve Egyptisch en Turksch geld, neemt men ook Fransche en Italiaansche geldstukken ter betaling aan. Soms ook wordt de rekening met messen, scharen, naalden en dergelijke voorwerpen vereffend. In Abessinië worden ook nu nog kleine rekeningen met staafjes zout voldaan, die, opdat ze niet zouden breken of smerig worden, met schors omwonden worden. Ook ijzergeld, vooral ijzeren staafjes, nemen in Abessinië de plaats van pasmunt in.

Evenals bij ons komen ook in de Arabische herbergen de inboorlingen 's avonds een uurtje bijeen, om met elkaar of met de vreemdelingen een praatje te maken. Bier, wijn of likeuren worden bij deze gelegenheid niet gedronken, hoogstens een kop koffie. Maar de met haschich of opium gevulde pijp gaat telkens rond. Deze versnapering is niet duur, want de waard rekent voor het stoppen van zulk een pijp maar anderhalf tot twee cents. Wanneer men nu weet, dat dikwijls een gezelschap van vier tot vijf personen zich aan zulk een pijp, die van de eene hand in de andere gaat, te goed doet, dan ziet men, dat de Arabieren in hun herbergen lang niet zooveel geld versnoepen als de eerzame Hollanders.

De eigenlijke koffiehuizen zijn in den regel bescheiden en zeer vuile hokken. Tafels en stoelen ontbreken, met weinige uitzonderingen, geheel en al. Langs de muren staan een paar lage bankjes met matten of tapijten er op. De koffie is goed, sterk en goedkoop en kost zelden meer dan twee of drie cent per kop Wil de Arabier koffie zetten, dan roostert hij eerst de groene boonen op warme steenen, doet ze dan in een pot met veel suiker er bij, en schenkt er dan water op, daar zij zoet gedronken moet

worden. De koffie, die niet in een molen fijn gemalen is, is veel aromatischer en sterker dan die op Europeesche wijze wordt toebereid.

Wat beter ingericht zijn de Arabische koffiehuizen alleen te Caïro, Damascus en Constantinopel, hoewel ze ook hier, vooral uit het oogpunt van zindelijkheid, veel te wenschen overlaten. Te Damascus en Cairo kan men overigens in sommige Arabische koffiehuizen koud en warm eten krijgen, evenals in onze restauraties. De haard, waarop gekookt wordt, bevindt zich in zulke koffiehuizen meestal in de eetzaal, die gelijkvloers gelegen is. Daar de eerste verdieping door zuilen gedragen wordt, kan men van de straat den haard zien en er bij komen. 's Morgens al vroeg staan op den haard tal van potten en ketels, waarin allerlei spijzen en gerechten koken en pruttelen. Ik heb dikwijls gezien, dat Arabieren en Levantijnen recht van de straat op den haard toetraden, de deksels oplichtten en met hun vingers in de spijzen tastten, om ze te proeven. Behaagde hun het gerecht niet, dan wierpen ze het aangebeten stuk weer in den pot terug, om bij den tweeden en derden pot hetzelfde te herhalen. Eerst wanneer zij een gerecht, dat men weer versche planten, die een of twee jaar oud zijn. Als de voordeeligste soorten zijn aan te bevelen: Laxtons Noble, Marguérite en koning Albert van Saksen. De eerste is de vroegste.

De verzorging van kamerplanten. -

De ondervinding leert, dat bloemenliefhebbers het meeste pleizier hebben in die bloemen, welke zij zelf hebben opgekweekt, en daar men tegenwoordig gemakkelijk het zaad van de mooiste en zeldzaamste planten verkrijgen kan, is daardoor de gelegenheid tot het aankweeken van bloemen voor een ieder opengesteld.

De vermenigvuldiging door zaad is het meest gebruikelijk bij eenjarige planten, als reseda's, asters, enz.; verder ook bij een aantal struikgewassen en sierbloemen. De meeste palmsoorten worden door zaad vermenigvuldigd, maar hebben veel warmte en geruimen tijd noodig, eer zij ontkiemen.

Het zaaien geschiedt bij voorkeur in het voorjaar, bij sommige zaadsoorten ook in den zomer, in kleine, vlakke houten kistjes, waarin van onderen gaatjes geboord zijn, of in vlakke aarden schotels.

Potjes vult men voor een derde met kleine hun leek, gevonden hadden, gingen zij de eetzaal binnen en lieten zich voor een paar piasters van de aangeduide spijs op hun bord leggen, om ze, zooals bij de Mohammedanen gebruikelijk is, met de vingers op te eten, daar den Turken het gebruik van mes en vork bij de maaltijden verboden is.

Aardbeien in de kamer te kweeken. -

KEIZER BARBAROSSA'S AFSCHEID VOOR DEN KRUISTOCHT.

Met weinig moeite en onkosten is deze geliefkoosde vrucht in de kamer tot rijpheid te brengen en dat wel op een tijd, wanneer de tuin- en de boschaardbeien nog niet geheel uit den langen winterslaap ontwaakt zijn. Tot dit doel plant men in den herfst of vroeg in het voorjaar jonge struiken op bedden, die door flink omspitten en bemesten daarvoor goed klaargemaakt zijn. In den herfst van het volgend jaar worden nu een of twee planten in een pot van behoorlijke grootte met voedzame aarde gezet, tijdig genoeg om ze nog te laten wortel schieten. Tegen dat de vorst invalt, worden deze planten op een droge plaats gezet, waar ze voor te sterke vorst zijn gesscherven, waarop een laag mos en verder een mengsel van twee deelen aarde van graszoden, een deel klei en een deel zand. Bij heideplanten voegt men er natuurlijk heigrond bij. Daarop komt dan het zaad, dat er zacht ingedrukt en dan met zijn geliefde aarde bedekt wordt. Wanneer men nu de aarde zorgvuldig, maar voldoende begoten en den pot met een stuk glas bedekt heeft, zet men hem bij een zonnig venster of, als men ze heeft, in een broeikas. Gedurende de ontkieming heeft het zaad een gelijkmatige vochtigheid en afgesloten lucht noodig. Het is daarom van groot belang, de potten zoowel als de kistjes met een stuk glas te bedekken, en ook de broeikassen, mits zich daarin geen te groote warmte ontwikkeld heeft, niet te luchten. Na de ontkieming moet evenwel onmiddellijk lucht worden ingelaten, opdat de jonge plantjes niet verkwijnen.

Bij niet te dichte zaaiing, waartegen vooral gewaarschuwd moet worden, wassen de jonge plantjes prachtig op en kunnen dan aanstonds in potten overgeplant worden. Afzonderlijke potplanten ontwikkelen zich echter in de eerste jeugd zeer langzaam en vereischen daarom meer opmerkzaamheid. Aanbevelenswaardig is het, ze met glas te bedekken, om haar groeikracht vrijwaard. In Februari of Maart van het volgend jaar brengt men de planten in een matig verwarmde kamer en plaatst ze voor een helder zonnig venster, nadat alle verdorde blaadjes verwijderd zijn en de oppervlakte

van de aarde wat omgewoeld is. De aarde wordt nu gelijkmatig vochtig gehouden en spoedig zullen zich de jonge blaadjes en bloemstengels vertoonen. Een herhaalde bemesting, in den vorm van opgeloste runderguano, zal den wasdom van bladeren en de bloesems alsmede vorming der vruchten zeer bevorderen en mag niet nagelaten worden, wil men een gunstig resultaat bereiken. In den bloeitijd zette men de planten gedurende de middaguren aan een geopend venster om de bevruchting te begunstigen, die men, als het noodig is, zelf kan bewerkstelligen door met behulp van een fijn penseel het stuifmeel van de eene plant op de andere over te brengen.

Nadat de planten haar vruchten geleverd hebben, worden ze weer in den open grond overgezet, waar zij in gunstige gevallen soms nog een keer, maar dan heel laat, vruchten dragen.

Voor de volgende kamerkweekerij neme te verhaasten. Dit laatste is o.a. noodig bij verschillende palmzaden, die zeer langzaam ontkiemen en daarvoor dikwijls meer dan een half jaar noodig hebben. Men laat dit zaad dan ook veelal op een warmen grond in een broeikas, met zaagmeel afgesloten, ontkiemen.

Spinnewebben als verband. -

Een gevaarlijk volksheelmiddel, dat in vele streken gebruikelijk schijnt, is het aanwenden van spinnewebben tot het stelpen van bloed bij snij wonden. Kort geleden stierf in Italië een jong man, die een lichte verwonding met spinweefsel behandelde, veertien dagen later aan verstijvingskramp, waardoor men argwaan kreeg tegen dit tot dusver zoo voortreffelijk geachte verbandmiddel. Bij wetenschappelijk onderzoek bleek, dat spinweefsel, met het bloed van sommige dieren in aanraking gebracht, verstijvingskramp veroorzaakt. In de spinnewebben werden namelijk de bacillen gevonden, waaraan die ontzettende ziekte, welke met alle geneeskundige pogingen spot (*tetanus*), is toe te schrijven.

[Nummer 50]

Het Sibyllijnsche Boek,
Door
J.R. van der Lans.

In somber gepeins verzonken, zat de oude baron van Hoogbuyzen in het eenig toonbare vertrek van zijn vervallen, oudvaderlijk kasteel. - een ruïne in een ruïne. De laatste afstammeling van een aanzienlijk, maar sinds lang verarmd geslacht, was hij gedoemd, de adellijke huizing, waar eenmaal zijn voorvaderen in weelde en grootheid hadden geleefd, boven zijn grijs hoofd te zien in puin vallen. De ruime zalen en vorstelijke vertrekken waren sinds lang van hun behangsels en tapijten, hun meubels en schilderijen, hun gebeeldhouwde kasten vol zilverwerk en porselein beroofd, om met de opbrengst de schuldeischers te voldoen, die den laatste der Hooghuyzen's geen rust lieten. Alleen de groote benedenzaal was nog in haar oorspronkelijken staat gebleven, voor zoover ten minste de alles sloopende tijd de stoffeering had gespaard.

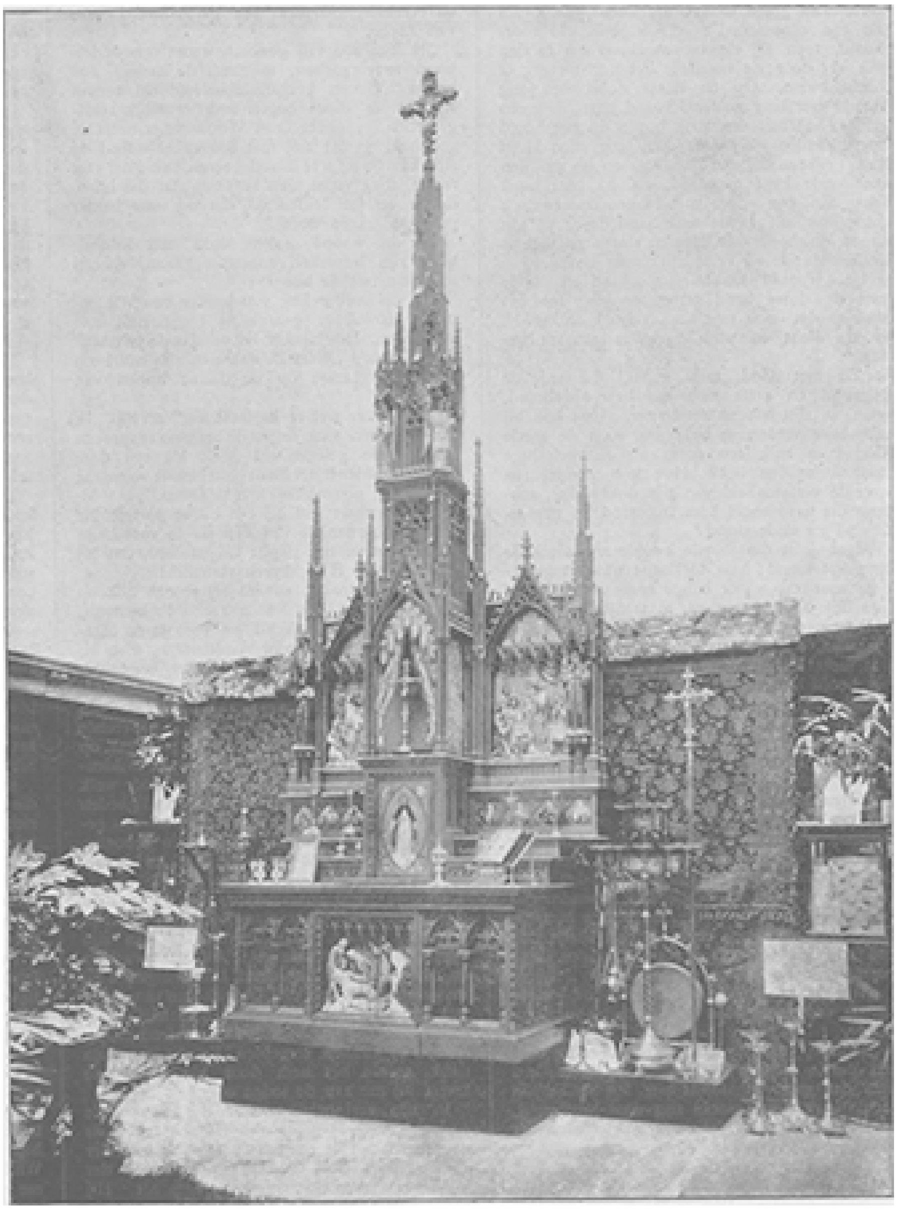

TENTOONSTELLING VAN KATHOLIEK ONDERWIJS TE ROTTERDAM. -
Altaar uit het atelier der firma Gebr. Margry & Snickers, bestemd voor het St.-Luciagesticht aan den Coolsingel te Rotterdam.

De afgeleefde grijsaard liet den matten blik een wijle rondweiden door de statige halle en ging met weemoed de stille verwoesting na, door de jaren aangericht in dit heiligdom zijner vaderen, dat hij, ten koste van de nijpendste ontberingen, zoo zorgvuldig tegen schennende handen had bewaard, om ten minste voor het oog der wereld den ouden luister van zijn geslacht eenigermate te handhaven. Het verkleurde goudleeren behangsel was op verschillende plaatsen met plooien op getrokken en gescheurd. Het vergulde lijstwerk, dat het omspande, liet hier en daar los en zag grauw van ouderdom.

De groote familieportretten aan de wanden waren onkenbaar onder de laag stof, die de gebladderde doeken en het gebarsten vernis bedekte. De zware elken zoldering boog door onder het gewicht der koperen kroon, wier groene en roestige armen blijkbaar in geen jaren waren geschuurd. De bekleeding der hooge, rechte stoelen liet geen kleur meer onderkennen en het Smyrnasche tapijt, dat misschien wel twintigmaal geschoren was, liet door de verschoten bloemen, de grauwe draden van de schering zien.

Mistroostig schudde baron van Hooghuyzen het grijze hoofd en woelde met de knokkelige vingers door den langen, zilverwitten baard. Daarop vouwde hij de handen en liet ze aldus op den zilveren knop van zijn langen, ouderwetschen stok rusten, dien hij steeds tot steun bij zich had. Hij liet het hoofd voorover zinken en scheen verdiept in een stil gebed, tot opeens het geluid van het openen eener deur hem deed opschrikken.

Hij stond op en wierp een blik door het hooge venster, somber met zware gordijnen van verschoten groen damast afgesloten. Er kwam als een zonnestraal over zijn gerimpeld voorhoofd, toen hij dit vooroverboog om te zien wie er door de voordeur het huis uitging of binnenkwam. Op de stoep stond een jong meisje met lang golvend blond haar, door een blauw lint met een strik boven op het hoofd vastgehouden. Zij droeg een lang effen kleed van grijze zijde, aan den hals en de mouwen met oude kant opgelegd, en op haar borst hing aan een snoer parelen een ouderwetsch medaillon af. In de eene hand droeg zij een groot kerkboek met zilveren sloten en met de andere wuifde zij vriendelijk naar boven.

De grijsaard knikte glimlachend en wuifde met de dorre hand terug, zoolang tot het meisje, dat zich nog herhaaldelijk omkeerde, in de dicht en wild begroeide laan verdwenen was.

'Ga met God, mijn engel,' fluisterde de grijsaard en zette zich, zichtbaar opgebeurd, weer in zijn hoogen zetel neer. Hoe kon hij zich over verarming beklagen, waar de goede God hem zulk een schat als dat lieftallige kind behouden liet? Hoe kon hij treuren over de verlatenheid van zijn ouden dag, zoolang die lieve engel hem troostend en bemoedigend ter zijde stond?

Maar juist om Sibylle kwelde zijn armoede hem het meest; haar toekomst was het gestadige voorwerp zijner bange zorgen. Zich zelf kon hij alles ontzeggen, maar Sibylle te zien ontberen, wat haar naar afkomst en stand toekwam, o dat doorvlijmde hem de ziel. En wat moest er van haar, worden als hij eenmaal het hoofd bad neergelegd, wanneer de schuldeischers het bouwvallige kasteel met den armzaligen inboedel onder den hamer zouden brengen en de arme weeze meedoogenloos de wereld in zouden zenden?

De grijsaard sloeg de hand voor het voorhoofd en zonk als vernietigd tegen den hoogen rug van zijn armstoel. Maar na een wijle van 'stomme wanhoop, scheen hij weer kracht te putten uit een inwendig gebed. Hij rees overeind en strompelde op zijn stok naar den hoek, waar het schelkoord hing. Met bevende hand bracht hij dit in beweging, en eenige minuten later verscheen een oud rimpelig bestje met een stijf geplooid kapje op en in een lange paarse jurk van ouderwetsch patroon.

'Wat is er van mijnheers beliefte?' vroeg zij, de verschrompelde hand aan het oor brengende.

‘Mijntje,’ zei de baron, ‘ik verwacht over een uurtje bezoek; als mijnheer komt, laat hem dan maar aanstonds hier. En als Sibylle uit de kerk terug mocht zijn vóór hij weg is, laat ze dan niet bovenkomen. Ik wensch met mijnheer alleen te zijn.’

‘Bestig, mijnheer de baron. Is er anders nog iets van uwes orders?’

‘Neen, Mijntje. Dus je zal er om denken, dat je vooral Sibylle niet boven laat, zoolang die mijnheer er is!’

‘Ik zal er voor zorgen,’ zei het bestje, zichtbaar vereerd met dat bewijs van vertrouwen van haar heer. ‘Ik denk niet dat ze zoo vroeg uit de mis zal zijn, want het is een heele plechtigheid vandaag; maar als ze thuis mocht komen voor die meneer weg is, zal ik ze beneden wel aan de praat houden.’

Een uur later deed Mijntjes trouwhartige stem zich weer op de gang hooren, tegelijk met vreemde voetstappen.

‘Hier is het, mijnheer,’ hoorde de baron haar zeggen: ‘als uwes hier maar wil aankloppen.’ En terwijl de bezoeker aan haar wenk gevolg gaf, slofte de goede ziel naar de keuken terug.

‘Binnen,’ riep de baron en er was zekere angstige verwachting in den blik, waarmee hij naar de deur staarde; doch hij vermande zich oogenblikkelijk, toen deze openging, en met de hoffelijke waardigheid van een edelman wenkte hij den bezoeker tegenover hem plaats te nemen. Het was een man van middelbaren leeftijd, met Semitische trekken en met iets gluiperigs en glurends in zijn oogen, dat maar ten halve gemaskeerd werd door de voorgewende onverschilligheid van een geroutineerd man van zaken.

‘Ik ben zoo vrij geweest, u om een onderhoud te verzoeken, mijnheer de baron,’ zoo begon hij met kruipende beleefdheid, terwijl zijn kleine sluwe oogen onophoudelijk rondgluurden. ‘Jonker van Wildensteyn heeft de goedheid gehad mij met een enkel woord op zijn kaartje bij u te introduceeren,’ ging hij met radde tong voort, ‘en ik hoop dat die introductie er toe leiden zal, dat wij naar beider genoegen zaken doen.’

Op dit woord ‘zaken doen’ zag de oude heer zijn bezoeker wantrouwig aan, en zei eenigszins uit de hoogte:

‘Ja, op aanbeveling van jonker van Wildensteyn heb ik er gaarne in toegestemd u te ontvangen. Hoe maakt het mijn oude vriend?’

Het woord ‘vriend’ wekte op zijn beurt een sardonisch lachje op de dunne lippen van den jood.

‘De jonker ziet er kapitaal uit,’ zei hij. ‘Ik had voor een paar dagen de eer hem te spreken en bij die gelegenheid heeft hij mij deze schuldbekentenis ter hand gesteld met volmacht het bedrag oogenblikkelijk te innen.’

Dit zeggende had hij een dikke portefeuille uit den binnenzak van zijn jas te voorschijn gehaald en er een papier uitgenomen, dat hij den heer van Hooghuyzen voorhield.

Deze verbleekte, zoodra hij er een blik op geworpen had. Het was een schuldbekentenis, door hem onderteekend en voor jaren afgegeven aan jonker van Wildensteyn, dien hij nog zijn vriend noemde op het oogenblik dat deze hem aan den jood had overgeleverd! Een smartelijke trek verwrong de lippen van den grijzen edelman, die voor de zooveelste maal ondervond hoeveel er in het ongeluk op vrienden te rekenen valt. Jonker van Wildensteyn kende zijn toestand; hij wist door welk een samenloop van noodlottige omstandigheden zijn oude vriend tot den bedelstaf was gebracht; hij had aan het geld geen behoefte, en toch liet hij den ongelukkige aldus het mes op de keel zetten!

Die laagheid overstelpte het rampzalige slachtoffer nog meer dan het besef van zijn benarde positie. Zoo leert men dan zijn vrienden kennen! mompelde hij bij zich zelven en overwoog met bitterheid hoe menigmaal hij in gelukkiger jaren den ondankbare van dienst was geweest, hoe vaak deze hem half onder tranen betuigd had, hem nooit dat vriendschapsbetoon te kunnen vergelden. En dit is nu zijn dank, suisde het hem door het hoofd; nu levert hij me aan de joden over!

In zijn verbijstering over die ongehoorde ondankbaarheid vergat de grijsaard, dat de man, wien hij de onthulling van het karakter zijns vriends had te danken, de houder der schuldbekentenis nog tegenover hem zat. Hij verborg het gelaat in de handen en gaf zich, als was hij alleen, aan zijn verontwaardiging en folterende teleurstelling over, zonder te merken dat de andere met schijnbare onverschilligheid doorbabbelde, schoon hem de ontsteltenis van den ouden edelman niet ontging en hij ondertusschen met kennersoog de stoffeering der zaal taxeerde.

‘En daar ik zelf op dit oogenblik in geldverlegenheid ben,’ hoorde de baron hem eindelijk zeggen, door die woorden tot de concrete beschouwing van het geval teruggeroepen, ‘neem ik de vrijheid u op den man af te vragen, wanneer ik over het bedrag kan beschikken.’ De baron zag den jood eenige oogenblikken als versuft aan, maar zachtjes aan herwon hij zijn kalmte, en zich met de aangeboren fierheid van den edelman in zijn zetel oprichtende, zei hij langzaam en bedaard:

‘Hoor eens, mijnheer Prager, ik kan u niet verhelen, dat de handelwijze van jonker van Wildensteyn, die zonder mijn voorkennis een schuldbekentenis, waardoor ik mij jegens hem persoonlijk verbond, aan een derde overgeeft, mij diep heeft geschokt. Ik kan mij niet voorstellen wat hem tot die onheuschheid tegenover een oud vriend kan gedreven hebben. Wellicht was er een misverstand in het spel en was hij niet juist op de hoogte van mijn omstandigheden. Daarom verzoek ik u, alvorens wij verder over deze zaak spreken, mij tijd te laten om hem schriftelijk opheldering te verzoeken.’

‘Mij dunkt dat hier niet veel opheldering noodig is,’ hernam de jood, plotseling uit den toon van onderdanige beleefdheid vallend, dien hij tot dusver had aangeslagen. ‘De zaak is duidelijk genoeg. Jonker van Wildensteyn heeft mij die schuldbekentenis in betaling gegeven; het gaat mij niet aan of hij zich daarbij al dan niet heeft vergist; zijn verhouding tegenover u is iets, waar ik geheel buiten sta. Ik zoek als man van zaken eenvoudig aan mijn geld te komen, en verzoek u dus ten spoedigste het bedrag te betalen.’

Baron van Hooghuyzen beet zich op de lippen. ‘Daartoe is u volkomen in uw recht, mijnheer,’ zei hij, ‘en niets zou mij liever zijn, dan onmiddellijk aan uw vordering te voldoen; maar op het oogenblik is mij dat letterlijk onmogelijk. Gelief mij drie maanden tijd te geven, dan zal ik zien of ik het kapitaal beschikbaar kan krijgen,’

‘Drie maanden! en dan nog zien of u het kapitaal krijgen kan! Neen, mijnheer, daar kan ik onmogelijk in bewilligen. Zooals ik zei, heb ik het geld noodig. Ik moet u dus sommeeren, het binnen acht dagen te voldoen; zoo niet, dan zal ik mijn maatregelen moeten nemen.’

De grijsaard staarde radeloos voor zich op het ontkleurde tapijt Tevergeefs putte hij zijn brein uit in nuttelooze pogingen om een middel te vinden, dat den schuldeischer kon bevredigen. Geen enkele uitweg stond hem meer open, en in vertwijfeling zag hij reeds het kasteel verkocht, zich zelven en de arme Sibylle als landloopers op straat gezet

De jood liet hem eenige oogenblikken aan die wanhopige gedachten over en vergenoegde zich enkel met na een pooze tergend kalm te vragen:

'Nu, mijnheer, wat is uw antwoord?'

'Ik weet het niet,' stamelde de oude man, meer tot zich zelven sprekend dan tot zijn bezoeker, en zijn knokkelige vingers omklemden krampachtig den stok.

Er kwam een sluw lachje om de dunne lippen van den heer Prager en een vluchtige tinteling in zijn kleine donkere oogen, toen hij, weer zijn gedienstigen toon van straks aanslaande, hernam:

'Het spijt me zeer, mijnheer de baron, dat ik u zoo ongelegen kom, en als ik zelf niet zoo slecht bij kas was, zou ik u graag alle mogelijke respijt toestaan. Maar ongelukkig laten mijn omstandigheden dat op het oogenblik niet toe. Ik had gehoopt van jonker van Wildensteyn geld los te krijgen, en die verwijst me naar u. Drie maanden kan ik onmogelijk wachten en over dien tijd zit u misschien weer voor dezelfde moeilijkheid. Daarom zou ik u in overweging willen geven of er niet een middel te vinden was, waardoor wij allebei in

eens geholpen waren. Het is me niet bepaald om specie te doen; ik ben koopman en weet uit alles geld te maken. Ik twijfel niet of u heeft hier op het kasteel wel het een of ander voorwerp van waarde, dat ik graag in ruil voor de schuldbekentenis wil aannemen. Het kan me niet schelen al moet ik er een honderd gulden op verliezen, als ik voor 't oogenblik maar geholpen ben; en u is daarbij dan op een gemakkelijke manier van mij af.'

Terwijl de jood, heimelijk op een goeden 'mazzel' hopende, aldus op de smakelijkste manier zijn voorstel inleidde, had de grijze edelman hem met angstig wantrouwen aangestaard. Telkens als hij zich genoopt had gezien, een der dierbare familiestukken te vervreemden, was het hem geweest of er een stuk van zijn leven afgerukt werd. Als een drenkeling aan het uiteengeslagen wrakhout, zoo klampte hij zich vast aan de laatste overblijfselen van de grootheid der Hooghuyzens; het eenige wat hij zijn kind kon nalaten. En voor de heer Prager had uitgesproken, maakte hij dan ook een afwijzend gebaar, en viel hem in de rede met het kort afgebeten bescheid:

'Wel verplicht, maar er is niets van dien aard in huis.'

'Daar kan u misschien minder goed over oordeelen dan ik. Ik weet den weg met dat goedje en heb al menig adellijk heer, die zijn schilderijen of antiquiteiten liever in gereed geld zag omgewisseld, uit de verlegenheid geholpen. Als u zoo goed zou willen zijn, mij het kasteel eens te laten zien, zou ik allicht iets vinden, dat voor u misschien van weinig waarde is en waarmee we in eens afgerekend waren...'

'Neen, neen, neen,' zei de baron en schudde zenuwachtig met den stok, als gereed dien op te heffen tot verdediging van zijn heiligdom.

'Als u me dan permitteert hier eens rond te kijken,' ging de jood indringerig voort, van zijn stoel opstaande en de zaal rondziende, 'kan ik u misschien al gauw op weg helpen. Dat is goudleer, als ik het wel heb,' zei hij, op het behangsel tikkend, 'daar is tegenwoordig nog al liefhebberij voor. Komaan, ik zal het goed met u maken. Laat mij dat oude behangseltje van den muur nemen; ik zal er een van het beste papier voor in de plaats laten plakken, en.... u kan dat papier verscheuren,' voegde hij er bij, nogmaals de schuldbekentenis uithalend.

'Neen, mijnheer, dat is niet te koop; daar hoeft u niet van te spreken.'

'De schilderijen dan misschien?'

'Nog minder.'

'Goed, maar laat dan ook geld zien,' viel de jood brutaal uit, nu zijn gemaakte vriendelijkheid hem niet bleek te baten. 'Als u onhandelbaar verkiest te wezen, zal ik toonen het ook te zijn. Dus geld, mijnheer de baron, geld! En gauw ook of u moet afwachten wat er van komt.'

De woorden waren hem niet uit den mond of daar vloog de deur open en op den drempel stond Sibylle, bleek en fier, hoog opgericht in haar lang slepend gewaad. Als een beschermengel aangezweefd, stond zij opeens aan de zijde van den grijsaard en als een liefderijke schutsvrouw den arm om zijn hals slaande, liet zij de hand op de leuning van zijn stoel rusten.

'U eischt geld!' beet ze met minachtenden blik den verbluften heer Prager toe, die haar verbaasd aanstaarde, onwillekeurig uit het veld geslagen door haar plotselinge tusschenkomst.

'Zwijg, Sibylle,' zei de oude baron, haar bij de hand grijpend, 'ik had u laten verzoeken beneden te blijven tot....'

‘Maar ik kwam toch nog juist in tijds om te hooren hoe die meneer daar u als een struikroover de beurs of het leven afvorderde: geld, en dat gauw ook! Nu, meneer als het u daarom te doen is, hier is geld, maar laat mijn armen, ouden vader met rust!’

Mèt rukte zij zich het parelsnoer van den hals en over het hoofd, zoodat de goudblonde lokken haar om de schouders fladderden, en hield het met gestrekten arm den heer Prager tegen. De oogen van den jood glinsterden, maar hij waagde het toch niet, de hand naar het kleinood uit te steken.

‘Pas op, Sibylle! het halssnoer van uw zalige moeder! Geef hier!’ riep de grijze edelman, met bevende hand haar krachtigen jongen arm weerhoudend, welke zich op die aanraking lenig en volgzaam terugboog.

‘Meneer Prager, verontschuldig de opgewondenheid van een kind,’ dus wendde hij zich tot den bezoeker. ‘Kom morgen terug. Ik zal er mij op bedenken.’

‘Goed, mijnheer de baron,’ zei de jood met een half kruiperig, half spottend lachje, ‘ik denk dat de freule u wel tot andere gedachten zal weten te brengen. Dan zal ik zoo vrij zijn, morgen maar weer eens terug te komen en hoop dan beter succes te hebben. Excuseer zoo ik een beetje hinderlijk geweest ben; maar in geldzaken houdt allegemoedelijkheid op. Goeden morgen, mijnheer de baron, goeden morgen, freule. Tot morgen dus.’

En met gluiperige strijkages en sluw glinsterende oogen schoof de heer Prager ruggelings naar de deur, waardoor hij vlug wegwipte, overtuigd dat hij geen vergeefsche reis gemaakt had en morgen wel een beter onthaal zou vinden.

‘Kindlief, wat heb je me doen schrikken!’ zei de baron ‘Is me dat onvoorzichtig tusschenbeide komen! Ik had u gelast, mij met dien man alleen te laten.’

‘Vergeef het mij, vader,’ bad het meisje, haar armen om zijn hals slaande en een teederen kus drukkend op zijn gerimpeld voorhoofd. ‘Ik was zoo ongerust, omdat die man zoo lang bleef. Mijntje had me gezegd, dat het een jood was, en op de teenen sloop ik tot aan de deur. Daar hoorde ik hoe hij om geld schreeuwde, en toen kon ik me niet meer inhouden: ik wierp hem mijn halssnoer toe..,.’

‘Het halssnoer van je zalige moeder!’

‘Wees er niet boos om, vader,’ vleide zij, hem nogmaals kussend. ‘Ik wist op het oogen blik niet wat ik deed: ik wist alleen dat u bedreigd werd door een jood, en dat bracht me buiten me zelve.... Moet die kerel nu morgen terugkomen?’

‘Ja, mijn engel,’ zuchtte de grijsaard.

‘En wat wil hij van ons?’

De oude man verhaalde haar de geschiedenis van de schuldbekentenis, de ondankbaarheid van den vriend, die hem in het ongeluk den rug toekeerde en aan de genade van een jood overliet, en de hardheid van den schuldeischer, die hem geen uitstel gunde en het laatste wat nog eenige waarde had uit zijn huis wilde weghalen. Sibylle hoorde hem met gespannen aandacht aan, zag hem meewarig in het gelaat, staarde daarop een wijle in gedachten voor zich en zei ten slotte schrander en kalm:

‘Het beste zal toch zijn, hem ten spoedigste tevreden te stellen. Dan zijn we van hem af.’

‘Maar hoe? Ik kan toch deze zaal, het eenige vertrek, waar wij nog iemand ontvangen kunnen, niet laten uitplunderen?’

‘Dat is ook niet noodig, vader; ik heb immers nog juweelen....’

‘Van uw zalige moeder, ja, kan je daarvan scheiden?’

‘Liever dan u door zorg gekweld te zien, zeker! En ik twijfel niet of moeder in den hemel zal mij gelijk geven. Met dit halssnoer zijn we misschien ineens gered,’ voegde ze er bij, terwijl zij het medaillon aan haar lippen drukte.

‘Mijn engel, moet ik je ook van dit laatste sieraad zien berooven? Ter liefde van je ouden vader wil je die parelen missen, die je zoo mooi staan! Maar toch niet zoo mooi als de trouwe, zelfopofferende liefde, waarvan je me weer zoo'n sprekend bewijs geeft,’ voegde de grijsaard er in vervoering van dankbaarheid en vadertrots bij. ‘Zeker zal je moeder, die een heilige in den hemel is, je daarvoor zegenen.’

‘Dus vader, dat blijft dan afgesproken? We stellen den jood morgen daarmee tevreden. Dan neem ik het haar uit het medaillon.’

‘Doe dat, we zullen zien of hij er genoegen mee neemt. Zoo niet...’

‘Dan kunnen wij weer raad schaffen. Zet nu voorloopig maar alle zorg op zij. Niet waar, vader, u zal er niet meer over denken? Laat mij u al die gedachten maar van het voorhoof kussen.’

En onder de liefkoozingen van het kind verhelderde het bekommerd gelaat des grijsaards als een herfstlandschap, waarover de zon doorbreekt. Hij liet zich gewillig omhelzen en kon zich niet verzadigen aan den minnelijken blik harer trouwe blauwe oogen. De berooide edelman in zijn bouwval voelde zich rijker dan de bezitter der vorstelijkste rijkdommen.

‘U is vermoeid, papa. Willen we nu niet een luchtje gaan scheppen?’ vroeg Sibylle na een pooze. ‘Het is zulk heerlijk zacht weer.’

‘Ik gevoel mij te zwak om naar buiten te gaan, maar zet het raam open; de frissche lucht zal me goed doen’

Als een vogeltje trippelde Sibylle naar het venster, en een frissche, met lentegeuren bezwangerde luchtstroom vervulde opeens de heele zaal. Vogelgezang en zacht windgesuis drongen naar binnen en verdreven de beklemmende atmosfeer, die in de zaal scheen te hangen. De grijsaard wreef zich langs het voorhoofd als verjoeg hij de laatste herinneringen aan het pijnlijk onderhoud van straks.

‘Zal ik u nu wat voorlezen?’ vroeg Sibylle. ‘Dat zal u alle vermoeienissen uit het hoofd zetten.’

‘Ja, lieve, neem het oude boek nog maar eens: dat heeft me al honderdmaal opgebeurd; het zal me ook nu wel in beter stemming brengen.’

Sibylle trad op de hooge elken kast toe en opende de zware deur met ebben caissons. Zij haalde er een ouderwetsch in perkament gebonden boekdeel uit. Het was een der eerste Hollandsche drukken van de *Navolging van Christus* en enkele andere geschriften van den vromen Thomas, in één band vereenigd met een paar quaterns vergeeld papier, waarop de namen geschreven stonden van al de Hooghuyzen's, wien in den loop van eeuwen dit boek tot leering en stichting had gestrekt.

‘Wat zal ik nemen, vader?’ vroeg Sibylle, nadat ze met het boek op den schoot naast hem had plaats genomen.

‘Begin maar, waar je wil: nooit heb ik dat boek opgeslagen of ik had juist het woord, dat mij paste.’

En Sybille, beginnend waar het boek toevallig open viel, las met heldere stem, terwijl de grijsaard met vrome aandacht toeluisterde, het 45e kapittel van het IIIe Boek: *Dat men niet op de menschen maer op Godt betrouwen moet:*

‘Heere, verleent my Uwen bystand in myn lyden ‘want ydel is de hulpe der menschen. Hoe dikmael heb ik gemist in trouwe te vinden, daer ik die meinde te ontmoeten! Hoe dikwyls heb ik ook trouw gevonden, daar ik die minst verwagtte! Ydel is dan het betrouwen dat men op menschen stelt; maer Gy, ô Heere, zyt de behoudenis der rechtveerdige. Weest gebenedyt, mynen Heere en mynen Godt, in alles wat my mag overkomen....’

(*Wordt vervolgd.*)

Vrede.
Oorspronkelijke novelle van
Louise Stratenus.
(*Slot.*)

Vermandois was in eene buitengewoon opgeruimde stemming in het hôtel weergekeerd; maar vond Hector aldaar, ter prooi aan de hevigste woede, en bezig den hertog de Vicosa een opgewonden verhaal te doen.

'Wat is er gaande?' vroeg Lodewijk onwillekeurig lachend over zijne heesche stem en woeste gebaren.

'Een vrij ernstig feit,' antwoordde de grijsaard knorrig: 'het gepeupel wordt zelfs in deze wildernissen al even ombeschaamd als in groote steden.'

HET SIBYLLIJNSCHE BOEK. - En Sibylle, beginnende waar het boek toevallig openviel, las met heldere stem....

'Maar ik zal nog heden eene aanklacht bij de justitie indienen,' riep de kleine blonde man buiten zich zelf van drift: 'Zij zullen weten dat men zich niet ongestraft vergrijpt aan den persoon van den vriend eens prinsen.'

'Zeg mij allereerst waarover gij u te beklagen hebt.'

'Ziet Uwe Hoogheid niet dat mijne kleederen gescheurd zijn, dat mijn haar er uitziet als een ragebol?'

TENTOONSTELLING VAN KATHOLIEK ONDERWIJS TE ROTTERDAM. - Afdeeling Geschenken.

TENTOONSTELLING VAN KATHOLIEK ONDERWIJS TE ROTTERDAM. - Afdeeling Reclame.

‘Het is werkelijk uit den krul gegaan,’ schertste Vermandois: ‘gij zult een kapper moeten laten ontbieden. Welke onverlaat heeft zich aan een dergelijke heiligschennis schuldig gemaakt?’

‘Ja, Uwe Hoogheid heeft gelijk hem een onverlaat te noemen. Stel u voor Monseigneur, dat ik rustig door het dorpje Meerhein wandelde, toen een forsche kerel, die wel driemaal zoo sterk was als ik, zich op mij wierp en mij een duchtig pak slaag toediende. In plaats van mij te hulp te snellen liepen de overige dorpelingen toe en gaven den woesteling gelijk.’

‘Dat is werkelijk heel erg,’ sprak de prins met gefronsde wenkbrauwen: ‘Wilde de man u bestelen?’

‘Neen, dat niet. Hij sloeg en trapte mij, maar zelfs toen ik hem geld aanbood als hij maar eindigen wilde, schopte hij mijne beurs van zich af en raapte haar niet eens op.’

‘Hadt gij hem dan beleedigd?’

‘Ik had hem nooit te voren gezien.’

‘Maar dan was het een krankzinnige!’

‘Neen, Monseigneur,’ zeide Vicosa: ‘de knaap had eene veete tegen Tracy, omdat deze het hof maakte aan zijne bruid.’

‘Is dat zoo, Hector?’ klonk het op zonderlinge toon.

‘Ja Hoogheid,’ haastte de jonge hoveling zich te zeggen, terwijl zijn gelaat weder eene uitdrukking van voldoening aannam: ‘Een allerliefst kind, het mooiste meisje uit den omtrek, en het is waarlijk zonde en jammer dat zij binnen een week met een boer gaat trouwen. Ik poogde haar dat te doen inzien en wanhoopte er niet aan, het haar aan het verstand te brengen. Maar zij moet uit de school geklapt hebben, want toen ik van daag weder bij haar aanklopte, wachtte die ellendeling mij op.’

‘In elk geval zal hij zich niet lang over zijn zegepraal verheugen,’ sprak de grijsaard kortaf: ‘dergelijke zaken verdienen gestraft te worden.’

‘Ja, hertog, dat verdienen zij,’ beaamde Lodewijk op strengen toon: ‘maar dan op den waren schuldige. Ik verbied dat er welke aanklacht dan ook zal ingediend worden tegen dien jongen man, die zijn geluk en wettig eigendom verdedigde; ware ik onder de omstanders geweest, ik zou hem toegejuicht hebben. Wat u betreft, baron de Tracy, Hare Majesteit de Koningin heeft weinig kunnen vermoeden op welke wijze gij het vertrouwen dat zij in u stelde zoudt beschamen; ik ben overtuigd in den geest mijner moeder te handelen door u van dit oogenblik af te ontslaan van alle verdere diensten aan onzen persoon te bewijzen; ik zal mijne reis vervolgen in het gezelschap van den hertog van Vicosa alleen...’

‘Monseigneur!’ riep Hector uit: ‘het is niet mogelijk dat gij in ernst spreekt! Al wat ik deed was mij een weinig te verstrooien...’

‘Zoodra uwe verstrooiing het ongeluk van anderen ten gevolge kan hebben, wordt zij een misdaad, mijnheer. Ik weet thans dat gij in anderen kring te huis behoort dan den mijnen, want ik spot niet met dergelijke zaken. De eer van een boer is mij even heilig, als die van een edelman.’

‘Ik bid u, prins,’ smeekte de hertog: ‘Tracy heeft het zoo kwaad niet gemeend..’

‘Dit is niet noodig om een onherroepelijk kwaad te stichten. Wanneer Hector over eenige jaren bewezen zal hebben dat hij het leven op ernstige wijze weet op te vatten, dat hij dan tot ons terugkeere. Wij hebben mannen noodig om ons heen, geen overmoedige knapen. Vaarwel, baron, de hertog zal verder alles met u regelen tot uwe afreis, die ik wensch dat nog dezen avond plaats zal hebben.’

En na hem op hooghartige wijze gegroet te hebben, verwijderde hij zich.

Hector de Tracy staarde hem verbluft na: ‘Lieve Hemel nog toe!’ riep hij uit: ‘wordt de prins krankzinnig?’

‘Zwijg!’ bromde de grijsaard: ‘Zijne Hoogheid is streng, te streng zelfs misschien; maar voor het eerst gevoel ik mij trotsch op hem, anders nog dan om zijn uiterlijk of goedhartigheid. Ik heb mijn meester, mijn koning, in hem gevonden, en ik waarschuw u geen woord tegen hem meer te voeren, of ik zou u nog ongunstiger

behandelen dan die boerenknaap. Komaan, ga uwe koffers pakken, ik zal den kamerdienaar een rijtuig laten bestellen.'

Hector de Tracy boog het hoofd en verwijderde zich, tewijl hij binnensmonds prevelde:

'Het zijn allen gekken. Het is tijd dat ik wegkom.'

Toen Grietje uit de residentie wederkeerde, na aldaar twee dagen te hebben vertoefd, was haar eerste werk den prins op te gaan zoeken en hem het verhaal te doen van al haar geluk. Daarna echter bracht zij er met moeite uit dat zij nog een vriendelijk verzoek tot hem had te richten.

'Spreek vrij uit, moedertje,' antwoordde hij glimlachend: 'kan ik u of uw kleinzoon misschien nog van dienst zijn met eenig geld?'

'Dat niet, Monseigneur, dat niet,' sprak zij niet zonder fierheid: 'maar ziet gij, ik heb er zooveel voor nagedacht dat mijnheer de prins, met al zijne schatten, zoo gelukkig niet was als ik arme stakkerd, en dat deed mij toch zoo'n hartzeer, dat ik niet ophield Onzen Lieven Heer te bidden om mij toch het middel aan de hand te doen om hem dienzelfden vrede te brengen; en zie, terwijl ik in Brussel was, hoorde ik van een grootpriester, een kardinaal, die overal ging prediken, en dien men een tweeden Peter de kluizenaar noemde, en ik kon maar niet van het denkbeeld af komen, dat als de prins hem hoorde, hij misschien het geluk zou vinden dat alles te boven gaat. Och, monseigneur, ik ben zoo niets op de wereld, dat het heel vermetel is om zooveel te vragen; maar schenk mij stumperd die rust, te weten dat gij hem ten minste zult hebben gehoord.'

Zij had bij deze laatste woorden de verwerkte, magere handen gevouwen en naar hem uitgestrekt. Hare oogen stonden vol tranen.

Lodewijk zag haar getroffen aan en antwoordde:

'Welnu, als ik u daarmede genoegen kan doen, ik beloof het u, ik zal kardinaal Lavigerie gaan aanhooren.'

De hertog van Vicosa vond niets vreemds in dien wensch van den prins, toen deze hem zijn verlangen te kennen gaf, en een week later bevonden beiden zich in de kathedraal waar de prelaat zou optreden.

Aanvankelijk werd Vermandois slechts getroffen door de schilderachtige figuur van den grijsaard, wiens uiterlijk zoozeer aan den prediker van Amiens zou herinnerd hebben, indien niet het roodzijden gewaad in hem den kerkvorst had verraden. Hij stond daar op den heerlijk gebeeldhouwden kansel en op de donkere eikenhouten trap, die naar den preekstoel voerde, had een jonge monnik, in witte kleeding, post gevat, het magere gelaat door een bruin dons omgeven; hij hield den bisschopsstaf van den prediker in handen, en op zijn trekken lag de droefheid afgespiegeld, welke hij gevoelde, niet met den nieuwen kruistocht mee te mogen gaan...

Maar weldra verdween ook zijn beeld voor Lodewijks geest, en verwijlde hij nog enkel bij hetgeen de bezielde redenaar zeide...

'Een ieder heeft de kerk verlaten, Hoogheid,' sprak een uur later de hertog aan zijn oor: 'Zoudt ook gij niet gaan?'

Dienzelfden avond schreef Vermandois aan de koningin.

'Moeder,' zeide hij: 'Zoo gij mij uw zegen niet onthoudt heb ik het hoogste geluk gevonden. Ik hoorde kardinaal Lavigerie, en op eenmaal gevoelde ik waarom God zoovelen onzer van den troon heeft gestooten en als ballingen naar vreemde landen zond. Het voegt mij niet een oordeel te vellen over mijne voorvaderen; zij meenden voorzeker hun plicht te volbrengen; maar aan de meeste hunner handelingen bleef de gedachte aan de eeuwigheid vreemd, en er moesten nieuwe vorsten opstaan om

den volkeren den weg tot zelfverloochening en geloof te openen. De reis die gij mij liet doen heeft mij veel geleerd; overal heb ik ellende, gewetenloosheid, dwaze hartstocht zien heerschen; overal heb ik lieden zien weenen, en in hunne radeloosheid de handen aan zichzelf zien slaan. Heldhaftige krijgslieden verspeelden hunne eer, vorsten vergaten hun rang; edellieden trachtten het goed der minderen te ontrooven; slechts in een arm, verlaten, geminacht wezen, eene oude vrouw die tot den dood toe voort zal moeten zwoegen, vond ik geluk en vrede: de menschen bespotten haar, wie zij liefhad hadden haar verlaten; maar het leven scheen haar een voorsmaak van het Paradijs omdat zij geloofde.

Laat ook mij dit geluk, laat mij uittrekken met de nieuwe kruisridders; over drie jaar keer ik tot u weder, als een in den Godskrijg gestaald man; gedurende drie jaren zal ik mij in de woestijn voorbereiden op de heilige taak die mij wacht. Het voegt den opvolgers van den H. Lodewijk nog eenmaal op te trekken, niet meer ter verdediging van 's Heeren graf, maar om te strijden voor de armen die Hij ons heeft nagelaten, voor de slaven die men ter slachtbank leidt.

Ik ben niettemin uw eerste dienaar, zonder u wil ik niets zijn; ik vraag u daarom ootmoedig om uw zegen op mijn besluit.'

Het antwoord dat zich niet liet wachten luidde:

'Kom mij omhelzen, mijn kind, dat is de eenige voorwaarde die ik u stel, en ga daarna waar uw God u roept. Ik ben moeder en daarom betreur ik uw voornemen, dat u voor zoolang van mij zal scheiden.

Maar ik ben ook Christin en Koningin, en deze beiden jubelen om uw besluit. Het zal een schoone dag wezen, die waarop nog eenmaal alle vorsten onder de ééne banier die geen tweedracht zaait, het vaandel van het kruis, zullen optrekken voor den Koning aller koningen; waarop Joinville, Nerviens, Orleans, Alençon, Bonaparte en Bourbon elkander als kruisbroeders zullen vergezellen.

Tot dusverre heb ik u liefgehad, thans ben ik fier op mijn zoon; indien vrouwen mee konden trekken, uw moeder vergezelde u.'

Opgetogen van blijdschap liet de prins dit antwoord aan den hertog lezen en deelde hij hem zijne plannen mee.

Vicosa fronsde de stoppelige wenkbrauwen, maar mompelde na een oogenblik nadenkens:

'Neem mij ouden snorbaard mede, Hoogheid, Uw God moet ook de mijne worden.'

Grietje was echter de gelukkigste van allen; den avond van den dag waarop de prins haar zijn besluit kwam mededeelen, bad zij gedurende het Lof:

'Laat thans, Heer, uwe dienstmaagd gaan in vrede....'

Voor haar 'kleinzoon' was door Lodewijk gezorgd.

Gedurende de dagen welke hij op Cambridge-House doorbracht, bereikten den jongeling nog twee tijdingen die hem hevig ontroerden: de eerste was het bericht van Horace's dood; de tweede een brief van den volgenden inhoud:

'De dagbladen hebben mij het grootsch besluit van Uwe Hoogheid gemeld en eene gansche omwenteling in mijn gemoedsleven teweeggebracht. In het leger van het Kruis is plaats voor alle ellenden, voor alle berouw. Laat mij hopen, mij onder dat vaandel aldus te gedragen, dat nog eenmaal uwe achting zal weergeschonken worden aan den minsten onder de broeders der woestijn.

RICHARD DES NERVIENS.

Een jaar later, aan den avond van een brandenden dag, sloot Vermandois hem de oogen. Hij was in zijne armen bezweken, met een glimlach van geluk op de lippen,

aan de wonden bekomen in een gevecht tegen de slavenhandelaars, waarbij hij, meer dan dertig medemenschen had bevrijd, zonder ander bloedvergieten dan het zijne.

De Tentoonstelling der Rotterdamsche Vereeniging voor Katholiek Onderwijs.
(*Slot.*)

III.

Maakt de afdeeling kunst, waarvan wij in onze vorige nummers eenige der merkwaardigste voorwerpen onder de oogen onzer lezers brachten, ongetwijfeld het glanspunt der tentoonstelling uit, verwonderen zal het niemand, dat de afdeelingen geschenken en reclame in nog hoogere mate de belangstelling van

vele bezoekers gaande maken. Vooreerst blijven ze over het algemeen dichter bij huis en op de tweede plaats zijn de geschenken voor de winners bestemd, wat vanzelf de belangstelling aanmerkelijk verhoogt.

Het ligt voor de hand, dat wij de tallooze voorwerpen, waaruit de beide afdeelingen bestaan, niet eens kunnen opnoemen, laat staan er een gedetailleerde beschrijving van geven; wij zullen ons dus, met volle waardeering van al wat uit den aard der zaak ongenoemd moet blijven, bepalen tot een toelichting bij de afbeeldingen, die in dit nummer voorkomen. En dan dient op de eerste plaats de aandacht gevestigd op het rijk gebeeldhouwde altaar, waarvan op de eerste pagina een reproductie voorkomt. Door de bekende Rotterdamsche firma Gebr. Margry en Snickers ingezonden en bestemd voor de nieuw gebouwde kapel van het gesticht der H. Lucia aan den Coolsingel aldaar, verheft het zich in het midden der afdeeling en maakt dan ook het grootste sieraad daarvan uit.

In hoofdzaak is het altaar gesneden uit blank eikenhout, terwijl een fijne, zachte beschildering der beeldhouwwerken, 'hetzij in gouden grond of in gouddamast, een harmonieuze schittering teweegbrengt, die het effect verhoogt en het ernstig en waardig karakter, dat voor zulk een kerkelijk meubel gewenscht wordt, te meer doet uitkomen. Het ondergedeelte (tombe genaamd) bevat in het midden de gebeeldhouwde groep van de graflegging van den Heiland, bijzonder gelukkig van groepeering en waarvan zoowel de houding en uitdrukking der afzonderlijke beelden als de stemmige soberheid der beschildering het geheel op zichzelf tot een meesterstukje van bewerking maken; daarnaast zijn ter wederzijden gothieke boognissen beschilderd met als uit goudstof geweven draperieën.

De middelkast, welke op deze tombe staat, is gedecoreerd met het beeld van den Heiland en zinnebeelden van de vier Evangelisten, in kunstschilderwerk op gouden grond en op gelijke wijze is ook de tweede kaarsenbank versierd met keurig gepenseelde busten van profeten of bijbelsche figuren op zacht schitterenden goudgrond.

De hooge, rijzig opgaande troon, met veel gothiek snijwerk versierd, prijkt met zijden gordijnen met goud doorweven, verheft zich tot een hoogte van ongeveer 7½ Meter en eindigt in het beeld van den gestorven Christus aan het kruis, terwijl de overgangshoeken der middel-étage tot standplaats dienen van engelenbeelden in gouddamasten kleederen. Naast dezen troon vindt men ter rechter- en linkerzijde de hoofdgroepen van het altaar, voorstellende bijbelsche tafereelen of wonderen van Christus. Naar beoordeeling van deskundigen, behooren beide tot de beste werken van kerkelijke beeldhouwkunst. Ons treft vooral de edele, majestueuze houding van den Christus uit het wonder der 'Broodvermenigvuldiging,' met de schoone figuur van den leerling Johannes en wij gelooven gaarne, wat ons van bevoegde zijde wordt verzekerd, dat dit beelhouwwerk zich met het beste der buitenlandsche werken meten kan.

Boven deze groepen zweven geschilderde engelen op een achtergrond van zachten goudglans, terwijl daarnaast de biddende beelden van den H. Antonius en den H. Franciscus in slanke middeleeuwsche nissen zijn aangebracht.

Zooals wij boven reeds aanstipten, komt dit kunstwerk, waarop onze vaderlandsche kunstnijverheid roem mag dragen, uit de ateliers der firma Gebr. Margry en Snickers te Rotterdam, die al sinds jaren een menigte katholieke kerken met artistieke werken heeft verrijkt, alle door haarzelf ontworpen en onder haar leiding door bekwame

werklieden uitgevoerd. Wij kunnen niet nalaten, althans met een enkel woord te wijzen op de inzending van de firma Janssen en Co. te Tilburg, die een volledige collectie kerksieraden zond, waardoor het altaar, zooals men op onze gravure zien kan, te beter tot zijn recht komt.

Vormt het altaar met het daarbij behoorende kerkgereide een bezienswaardig geheel, het maakt toch maar een onderdeel uit van de rijke afdeeling reclame, waarin onzen lezers eveneens een blikje vergund is. Een vluchtige oogopslag bewijst reeds, welk een schat van nuttige en aangename dingen, alle producten der Nederlandsche nijverheid en daardoor te meer het bekijken waard, hier verzameld zijn. Er is haast geen firma van naam in ons land, of ze zond staaltjes van haar fabrikaat naar de tentoonstelling, deels om deze daardoor op te luisteren, deels ook om daardoor een alleszins verdiende reclame te maken voor haar artikelen.

Men kan dan ook bijna niets bedenken, of men ziet het hier in schilderachtige mengeling bijeen; de meest heterogene zaken staan of liggen hier heel rustig naast elkaar, en het is zeker niet een van de geringste verdiensten der heeren G. Pelster en Margry, dat zij door een keurig arrangement alles tot een schoon en harmonisch geheel hebben weten te vereenigen.

De smaakvolle exposities van allerlei aard in prachtige vitrines zijn aangenaam afgewisseld door fraaie decoraties, waarbij de *Ned. R.K. Volksbond* zich vooral verdienstelijk heeft gemaakt, door frisch groen en bloemen, met veel smaak op de meest geschikte plaatsen aangebracht. In het midden verheft zich een fraaie fontein met springende waterstralen, terwijl de electrische verlichting des avonds aan het geheel een tooverachtig voorkomen verleent.

Het groote tooneel van den *Doele* is in een reusachtig buffet herschapen, voor welks drapeering de firma Sinkel zorg droeg, terwijl tal van firma's, te veel om op te noemen, maar die bij de Rotterdamsche Vereeniging in dankbare, bij de tallooze bezoekers in aangename herinnering zullen blijven wegens de voortreffelijkheid der consumptie, die ze geheel kosteloos voor het goede doel beschikbaar stelden. Of er ook een druk gebruik van gemaakt wordt, behoeft eigenlijk niet gevraagd, want wie zou, na een wandeling door de keurige zalen en vermoeid van al het kijken, niet hongerig en dorstig worden, vooral wanneer hij het schoone doel dezer tentoonstelling indachtig is en vriendelijke jonge dames het hem, indien hij het mocht vergeten zijn, wel zullen herinneren.

De heele afdeeling reclame ziet er zoo gezellig en huiselijk uit, dat men zijn beurs al heel licht een aderlating doet ondergaan. Er is dan ook letterlijk van alles geëxposeerd; van prachtige salon-haarden en calorifères tot worst en sigaren toe. Wie na al wat wij reeds opsomden en het vele meer dat onopgenoemd moest blijven, wie na de bezichtiging der gravures in dit nummer nog niet tot de overtuiging is gekomen, dat hier niet alleen veel moois te zien, maar ook iets te leeren valt, tot de overtuiging ook, dat onze nationale nijverheid flink op haar beenen staat en buitenlandsche concurrentie niet behoeft te schromen, zal ook, al schreven wij nog tien kolommen vol, niet tot een ander inzicht te brengen zijn.

Voor we van de afdeeling reclame naar de begeerlijkste en voor de meesten de belangwekkendste van de drie, die der geschenken, overspringen, moet, al zij het ook in de vlucht, gewezen worden op de keurige meubelcollectie der heeren H.P. Mutters & Zn., meubelfabrikanten en behangers in onze hofstad, belangwekkend genoeg, om ze afzonderlijk onder de oogen onzer lezers te brengen. Zooals men op de gravure op de laatste pagina zien kan, zijn de keurige meubelen, die zelfs in het deftigste salon een waar sieraad zouden uitmaken, in den stijl Louis XV en Louis

XVI uitgevoerd en herinneren van zelf aan het weelderige en prachtlievende Fransche hof onder de beide genoemde vorsten uit het huis van Bourbon.

Men weet waarlijk niet wat meer te bewonderen: een notenhouten canapétafel Louis XV, een palissanderhouten commode Louis XV of een notenhouten étagère Louis XV. En van deze meubelstukken dwaalt de blik naar een canapétafel en een secretaire in satijnhout en verder naar stoelen en fauteuils in diverse stijlen. Maar waarin ze ook mogen verschillen, hierin komen ze overeen, dat alles even fraai van conceptie en keurig van opvatting is, en de inzending der heeren Mutters vormt dan ook een der belangwekkendste gedeelten van de afdeeling reclame.

In de afdeeling geschenken vindt men alles in nog bonter, maar daardoor slechts te aantrekkelijker mengeling bijeen, dan in de beide andere. Men kan letterlijk niets verzinnen, of het is daar te zien en te krijgen, mits men loten heeft genomen. Een enkele blik op onze gravure, die een kijkje in deze aardige afdeeling veroorlooft, bewijst dit voldoende.

Het is een onbegonnen werk, uit deze rijke verzameling van de meest uiteenloopende voorwerpen een opsomming te willen doen. Een paar geschenken evenwel mogen wij niet onvermeld laten. Zoo o.a. de camee, door den H. Vader, als bewijs van zijn ingenomenheid met het streven der Vereeniging geschonken, den ring, dien de beroemde kardinaal Gonsalvi op het Weener congres droeg, het prachtige zilveren eetservies, ter waarde van duizend gulden, prijkend in de étalage vitrine van den heer Van der Poel, een prachtige pendule met candelabres (cuivre poli in stijl Henri II), door de dames, en een keurige *bonheur de jour*, door de heeren van het comité als prijs geschonken.

Verder bevat deze afdeeling stapels van flesschen likeuren en champagne, sigaren bij duizendtallen - om de heeren te lokken - fraaie serviezen, parasols, waaiers, toilet- en papeteriedoozen, enz. enz. - om de dames te bekoren - poppen, kooktoestelletjes, hobbelpaarden en vélocipèdes, om de harten van meisjes en jongens te veroveren.

Wij twijfelen niet, of de tentoonstelling zal het succes hebben, dat alle katholieken in den lande haar toewenschen, en waar onze nationale kunst en nijverheid een zoo schitterend bewijs van levenskracht gegeven hebben. De wakkere Vereeniging voor katholiek onderwijs en het verdienstelijke dames- en heeren-comité hebben er recht op, dat hun onvermoeide pogingen met een gunstig gevolg bekroond worden, te meer daar de baten der tentoonstelling een zoo nobel doel als de bevordering van het katholiek onderwijs ten goede komen.

Wetenswaardig Allerlei.

De hommel in de huishouding der natuur -

Wanneer wij op een mooien zomerschen dag een wandeling maken, worden wij somwijlen opgeschrikt door een hommel, die, uit het mos te voorschijn schietend, onder een voortdurend gegons onregelmatige kringen om ons heen beschrijft. Gedachtenloos hebben wij het dier in zijn arbeid gestoord of zijn te dicht in de nabijheid van zijn goed verborgen woning aangekomen. Het nest der hommel is niet zoo regelmatig naar alle regelen der kunst gebouwd als dat der bij. De nicht der bij houdt van het donkere. Haar nest bevindt zich altijd laag op den grond, bij den wortel van een boom of in het mos, soms ook onder een graszode.

Hier liggen de kleine, donkere balletjes, de honingvoorraad, opgezameld, hier verbeidt ook in soortgelijke cellen de nakomelingschap der hommel het oogenblik,

dat zij de mooie wereld met de bonte bloemen en het slanke gras zal mogen aanschouwen.

De hommel is een van de nuttigste insecten en moet daarom niet vervolgd worden Menigen appel en peer hebben wij aan de hommel te danken, die zelfs dan, wanneer geen bij kan uitvliegen, bij regenachtig of betrokken weer, haar bezigheden in de bloemkelkjes der vruchtboomen voortzet.

Ook als pionier der bij komt de hommel in aanmerking. Zij zoekt bij voorkeur zulke bloemen op, die wegens haar te langen bloemkelk voor de bij ontoegankelijk zijn. De hommel bijt er eenvoudig een gat in en zuigt daardoor het honingsap op, denzelfden weg

voor de bij openlatend, die dit heel goed weet. Dit vindt o.a. bij de ronde klaver plaats, Overigens is de hommel een onschadelijk dier; zij steekt alleen, wanneer men ze aanvat.

Flesschen te reinigen. -

Het reinigen van flesschen met hagelkorrels is niet aan te raden, omdat, als daarvan iets in de flesch blijft hangen, er licht gevaar voor lood vergiftiging ontstaat. Daarom verdient het de voorkeur zich van kleine kiezelsteenen, gestooten eierschalen, kleine spijkers of zoogenaamd hamerslag te bedienen, welk laatste in elke smederij voor een prikje te krijgen is. Ook kleine brokjes steenkool of grof zand laten zich met goed gevolg aanwenden.

Middel tegen roest. -

Er is geen beter middel om ijzeren gereedschappen, als vijlen, zagen, wapenen enz. tegen roest te beveiligen, dan lijnolie, die men in een waterbad verwarmt door de flesch in warm water te zetten. Men wrijft het metaal met een in de lijnolie gedoopten doek; het is daarbij niet noodig, het ijzer eerst blank te schuren. De olie vormt met de roest samen een duurzaam vernis.

Tegen motten. -

Om kleeding- en andere stoffen tegen motten te beveiligen legge men er zwarte peper, stukken kamfer, gedroogde hennepstengels, versch dennenhout, tabak of sigaren tusschen Ook rook moet de motten op een afstand houden.

Wollen kleeren of pelswerk, dat men tegen den zomer opbergt, moet eerst goed uitgeklopt en daarna rijkelijk met lavendelbloesem bestrooid worden, die in elken drogistwinkel te krijgen is. Daarop wikkelt men ze in linnen omslagen en bewaart ze in goed sluitende kisten of koffers.

Wratten te verdrijven. -

Tot het verdrijven van wratten worden heel wat middelen aanbevolen en aangewend. Zoo vinden wij thans in de Kneipp-bladen als probaat middel het sap van zonnebloembladen (*helyanthus*) genoemd, welke plant in sommige streken ook wrattenkruid (*vernea*) geheeten wordt. De toepassing van het middel geschiedt volgenderwijze: men scheurt van een blad dat heel frisch en sappig is, een stuk je af, plet dat een beetje en wrijft er de wrat flink mee in Nadat men dit wrijven een veertien daag lang tweemaal daags heeft volgehouden, zullen de wratten verdwenen zijn. Ook de eksteroogen moeten door het sap van genoemde bladen verdreven kunnen worden.

De warmtegraad van lava -

Tot heden toe is de temperatuur van lava nog nooit met nauwkeurigheid bepaald, wegens verschillende moeilijkheden, die de lezer gemakkelijk kan begrijpen Ten eerste maakt de warmte, die een lava-stroom afstraalt, de nadering onmogelijk; ten tweede is de dichtheid, de intensiteit, zoo groot, dat stukken ijzer, die men in den stroom werpt, dikwijls bovendrijven, gelijk hout op water.

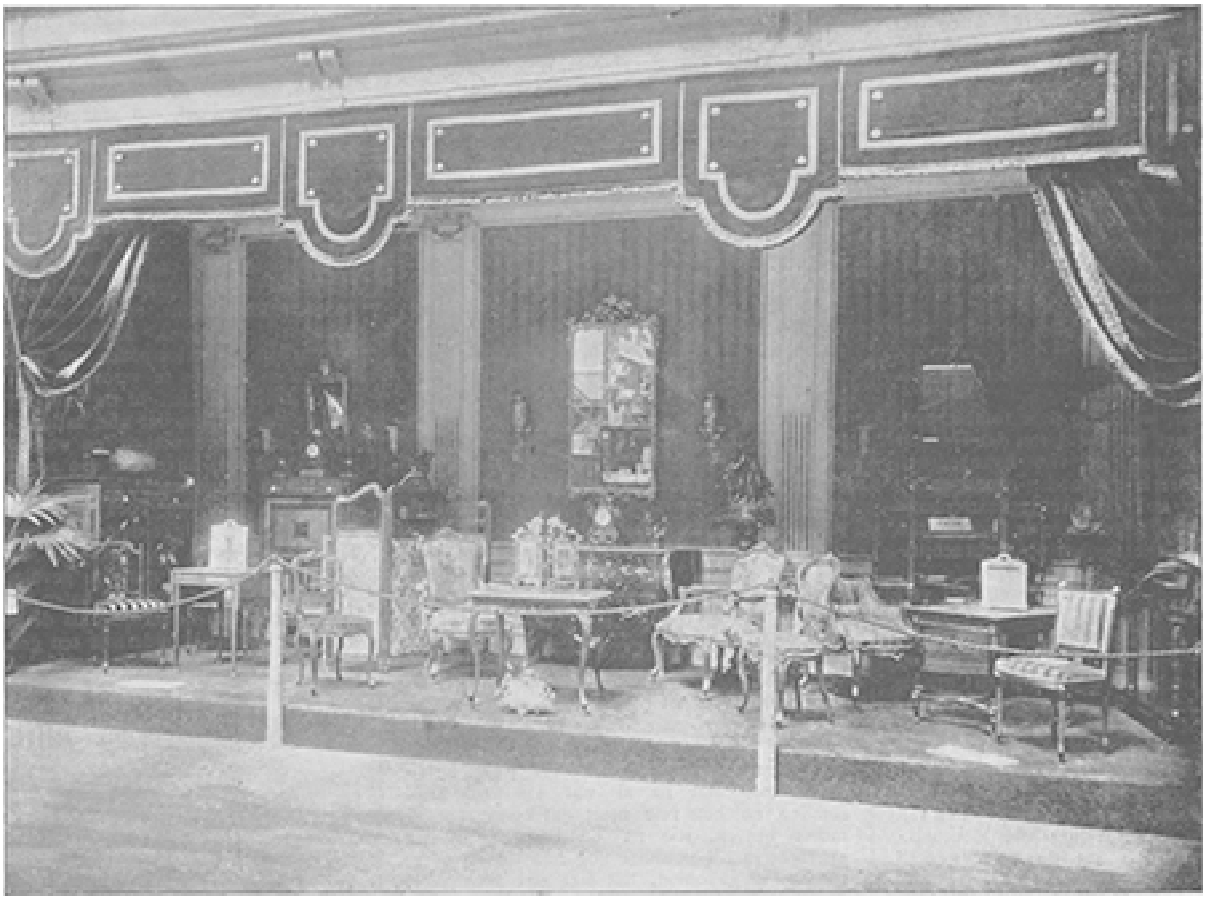

TENTOONSTELLING VAN KATHOLIEK ONDERWIJS TE ROTTERDAM. -
Etalage der heeren H.P. Mutters & Zn., meubelfabrikanten en behangers te 's-Gravenhage.

Tijdens de laatste uitbarsting van den Etna slaagde professor Bartolli erin, een lava-stroom tot op twee meters te naderen, en verzon, om de warmte te bepalen, een geheel nieuw soort van thermometer.

Hij kloofde den loop van een pistool in twee helften, vijlde het eene einde van elk gedeelte tot een punt, en vulde de holte met een stuk platina dat er juist in sloot. Dit toestel werd aan een ijzeren staaf bevestigd, die aan het einde was voorzien van een langen houten steel, zoodat de loop van het pistool met het stuk platina, diep in de lava kon worden neergelaten, Een indompeling van tien minuten was voldoende, De professor behoefde slechts het stuk platina spoedig in het water van een warmte-meter te later vallen, om uit de verwarming van het water de temperatuur van de lava op te maken.

Zoodoende bevond Bartolli, dat de lava bij het verlaten van haar onderaardsch kanaal een warmte heeft van 970o-1.060o. Na een loop van twee kilometers, met

een snelheid van 80 meters in het uur, had zij 200o warmte verloren en wees van 750-870 graden.

Warmte in de kamers -

In den regel worden 's winters de kamers veel te warm gestookt. Het gebruik van kachels en het gemak waarmede men een groote warmte verkrijgt zijn er de oorzaak van. De temperatuur mag in woonvertrekken nooit te hoog zijn, en ook des winters niet boven de 15 graden Celsius stijgen; bij groote koude is het zelfs gezonder den thermometer niet boven de 12 tot 14 graden te laten klimmen.

In hospitaal-zalen en ziekenkamers moet men er vooral op letten, dat die temperatuur niet worde overschreden.

't Is ook zeer te ontraden, zijn werkkamer te veel te verwarmen, vooral zij die kantoorwerk hebben te verrichten, stellen zich daardoor bloot aan congesties en longaandoeningen.

Slaapkamers, vooral van kinderen, moeten op tamelijk lage temperatuur worden gehouden. "t Is zelfs zeer voorzichtig er slechts zelden te stoken, vooral des nachts. Wij spreken niet van de ongemakken, die er kunnen ontstaan door het gebruik van slechte kolen, noch van het gevaar door de koolstof veroorzaakt, indien deze niet gemakkelijk in den schoorsteen kan ontsnappen, wanneer bijv. de sleutel te veel is dichtgedraaid.

Maar een voorzorg, die wij in herinnering willen brengen, en die maar al te veel wordt verwaarloosd, is, dat iederen dag, bij welk weer ook, de lucht van alle kamers, vooral der slaapkamers moet worden ververscht. Men begrijpt de noodzakelijkheid dezer voorzorg, als men bedenkt, dat een enkel persoon in 24 uren niet minder dan 12 kubieke Meters lucht verbruikt.

[Nummer 51]

† Jhr. Mr. G.C.J. van Reenen.

Ons volk heeft zijn besten burger verloren. Deze woorden - mij wederom het eerst voor den geest komende nu ik aan de uitnoodiging der redactie van dit blad wensch te voldoen - zijn de uiting mijner innigste overtuiging. Ik heb het voorrecht gehad vele zeer edele en uitstekende menschen te leeren kennen, maar geen was er onder hen bij wien alle voortreffelijke eigenschappen in zoo harmonische ontwikkeling vereenigd waren als bij dezen man. In edelmoedigheid, eerlijkheid, goedhartigheid, beminnelijkheid, werd hij door niemand, dien ik ooit kende, overtroffen; in helderheid van oordeel, tact en fijne beschaving, onafgebroken werkzaamheid en toewijding aan zijne levenstaak door zeer weinigen geëvenaard. Het was onmogelijk met hem om te gaan en te werken, zooals mij dit voorrecht gedurende de laatste acht jaren is geschonken geweest, zonder een steeds toenemend gevoel van vriendschap en vereering tevens, die samengingen in de warmste gehechtheid, aan die van een kind voor een besten en uitstekenden vader gelijk. Hij was als de zon in ons midden, verheffend en veredelend voor zijne omgeving; en voor de leden der Afdeeling van den Raad van State voor de geschillen van bestuur is zijn heengaan, wie ook zijn opvolger moge wezen, een onherstelbare slag. Wie geeft ons zijn altijd opgeruimd en welwillend gemoed, wie zijn scherpen en klaren, als bij intuïtie het juiste treffenden blik, wie zijne even zachte als krachtige handhaving van het gezag, wie geeft ons dat alles *tevens* weder?

JHR. MR. G.C.J. VAN REENEN.

Van Reenen, hijzelf zeide het wel eens lachende, want bij elke kunstmatigheid was ook gehuichelde nederigheid hem vreemd, was een *geboren* Voorzitter. Dat was hij reeds op jeugdigen leeftijd als burgemeester van Amsterdam, dat was hij als Minister, als lid der Tweede Kamer, en in den Raad van State. De natuur wees hem aan om in elke vergadering de eerste te zijn, zij had reeds op zijn gelaat en in geheel zijn vertooning geschreven het *α□εν □ριςτευειν □αι □πειροχον □μμεναι □λλων*(1) van Homerus. Het zou niemand in den zin gekomen zijn hem naar de kroon te steken, en de niet verantwoordelijke Tweede Kamer moet zich toch wel een weinig geschaamd hebben, toen zij in zijne plaats, om overigens te verdedigen partij-redenen, den goeden Dullert koos. En was hij de eerste door de gaven Gods, hij was het vooral niet minder door zijn nooit vermoeide werkzaamheid. Zijn geheele leven was werken in den edelsten zin, en terwijl het verkeer in de hoogste kringen en al wat daaraan verbonden is, hem op zich zelf ratuurlijk en aangenaam was, beschouwde hij het tevens als een deel van zijn plicht, waaraan hij zich niet dan om gewichtige redenen mocht onttrekken. Die leer hield hij voor oogen aan ons, zijne medeleden, niet allen evenzeer tot deelneming aan plechtigheden en staatsie geneigd, maar lachende gaf hij mij eens toe dat de eerste plicht mijner betrekking (in gewone tijden) was voor haar te blijven leven, en mij dus zooveel mogelijk te onthouden van wat mij, zonder wezenlijk nut voor den Staat, ten grave slepen kon Daartegen beloofde ik hem, onder wiens

(1) Altijd de beste te zijn en boven anderen uit te munten.

kommando ik in de rumoerige dagen van Maart 1848 te Amsterdam als vrijwillige schutter had gestaan, dat hij in de komende donkere tijden op mij rekenen konde, als het gelden moest in letterlijken zin te vechten voor ons Vorstenhuis. Helaas, ook Oranje heeft een zijner trouwsten verloren, en wel mocht H.M. de Koningin-Regentes aan de kinderen van Haren verknochten dienaar doen melden: het geldt hier voor Mij een persoonlijk verlies.

Zij, die in de dagbladen slechts hebben gelezen welke hooge betrekkingen Van Reenen achtereenvolgens heeft vervuld, kunnen zich geen denkbeeld vormen van zijne inderdaad onverpoosde toewijding aan elke hem opgegedragen taak. Zonder blijkbare inspanning deed hij elken dag wat zijn dubbel ambt als Vice-President van den Raad en als Voorzitter der Afdeeling voor de geschillen van bestuur medebracht; las alle ingekomen stukken met nauwkeurigheid, en toonde zich, telkens als het er op aankwam, volkomen op de hoogte van elke behandelde kwestie. Daarbij had hij een zóó, ik moet zeggen *wonderbaar* geheugen voor zaken, dat hij in de dikwijls lijvige dossiers der 'geschillen' van langdradigen en somtijds verwarden inhoud, ook maanden na ze doorlezen te hebben, geheel thuis gebleven was *zonder eenige schriftelijke nota*, welke voor ons, zijne medeleden, een onmisbaar hulpmiddel was om terstond weder in de zaak ingewijd te zijn. Gedurende de laatste tien of meer jaren heeft hij *geen dag* anders dan om ambtsplichten zijn post verlaten, en wanneer ieder onzer een jaarlijksch verlof bij hem, of door zijne bemiddeling bij H.M., placht aan te vragen en wij hem zeiden: 'En u, President, neemt gij dan *nooit* eens rust?' dan was zijn antwoord: 'Gij werkt harder dan ik' - hetgeen alleen juist was in een zeer eenzijdigen zin -; 'ik heb geen verlof noodig en het is nuttig dat ik *hier* blijf.' *Hier* was de Raad van State, het gebouw, waarin hij dagelijks een deel van zijn arbeid verrichten kwam.

En 'hier' is hij gebleven tot op dien laatsten dag, toen wat wij *dood* noemen en wat

bij den fijngevoelenden Oosterling *verhuizing van wereld* heet, hem kwam verrassen, en zijn heerlijk leven kwam bekroonen op dit *zijn* veld van eer. Het gebed: ‘voor een plotselingen dood behoed ons Heer!’ verlangt geen vervulling voor de weinigen die *steeds bereid* zijn. Zóó was Van Reenen, de oprecht geloovige, die elken ochtend naar het eerbiedwaar dige oud-Protestantsche gebruik aan de zijnen voorlas uit de Heilige Schrift, en die zich niet geschaamd zoude hebben voor het teeken des Heils, dat naar oud-Christelijk gebruik boven dit woord ter gedachtenis vóór zijn naam is geschreven. Mogen gij, waarde lezer, en ik ééns zoover komen als van Reenen thans reeds gekomen is!

Den Haag 10 Juni 1893.

H.A. DES AMORIE VAN DER HOEVEN.

Het Sibyllijnsche Boek, Door J.R. van der Lans.

II.

En vertel me nu eens, moedertje, wat is hier in de buurt zoo al te zien?’ vroeg een hupsch jongmensch in de dorpsherberg, terwijl hij de gespierde beenen, in een behaaglijk uitstrekte en een frisch glas schuimend bier aan de lippen bracht.

‘Voor mijnheer, denk ik, niet bijster veel,’ zei de kasteleinesse, een goedige schommel van een vrouw, die met waggelenden gang in de tapkast rondscharrelde.

‘En waarom voor mij niet veel?’

‘Wel, mijnheer komt immers uit de stad en hoeft dus, om wat te zien, niet naar hier te komen. Ik denk dat mijnheer zelvers op het dorp wel meer bekijks zal hebben; ziet die jongens aan de deur maar eens een aardigheid hebben in mijnheers filisipé.’

Dit zeggende wees zij naar buiten, waar het wit metalen rijwiel, stralend in den zonneschijn, het voorwerp van de algemeene belangstelling der dorpsjeugd uitmaakte. Een groep aankomende dorpertjes, met de handen in de zakken en de pet scheef over het oor getrokken, stond het vreemde, blinkende ding met open mond te bewonderen, nu en dan wantrouwige blikken naar binnen werpende om den berijder van het metalen wonderpaard op te nemen.

‘Laat de jongens maar kijken,’ zei de wiel rijder, zijn glas leegdrinkende, ‘als ze er maar met hun boerenfikken af blijven.’

‘Let op, strakjes krijgt u het heele regiment achter je,’ zei het vrouwtje.

‘Ze zouen me niet lang bijhouen, denk ik, maar vertel me nu toch eens: waar kan ik hier in de buurt naar toe rijden, dat de moeite waard is. Van het dorp heb ik al het moois al afgekeken; ik heb alles gezien, het raadhuis, de school, de kerk, het postkantoor, tot het brandspuithuis toe; maar - je moet me niet kwalijk nemen - 't is een armzalig boeltje. Vooral de kerk heeft me geërgerd: dat is een magnifiek gebouw geweest, in zijn tijd, maar almachtig! wat hebben ze me daar aan liggen knoeien! Het koor is tot kosterswoning ingericht; in den eenen arm van het kruis staat de

brandspuit en van den anderen hebben ze bestekamers gemaakt. Den toren hebben ze voor 't gemak maar laten vervallen. 't Is eeuwig zonde en jammer van het kranige gebouw!'

'Naar mijnheer zijn spreken te oordeelen, zou ik zeggen dat hij zooveel als liefhebber of kenner is van oudheden. Ja, als mijnheer daaraan doet, dan komt hij hier eigenlijk een jaar of tien te laat. Vroeger was hier op de huizen en hoeven in den omtrek nogal wat van dien aard te zien; maar tegenwoordig is er niet veel meer te halen: daar hebben de joden wel voor gezorgd.'

'Hebben die hier den boel ook al afgejaagd?'

'Pas op!' zei het vrouwtje en wees met een knipoogje naar een heerschap, dat met een heele pakkage onder den arm juist de herberg binnenkwam. Het was de heer Prager, die na zijn last op een tafeltje neergezet te hebben, puffend van de warmte op een stoel neerzeeg en een glas bier bestelde. Zoodra hem het verlangde gebracht was en hij zijn eersten dorst gestild had, begon hij zijn boeltje na te zien. Uit een lap zwart wasdoek haalde hij een half dozijn antieke blauwe borden voor den dag, zorgvuldig in een zakdoek gewikkeld; daarna kwam er nog een stel fraaie lijzen, een oude snuifdoos, een gesneden portretlijstje, een paar beeldjes van speksteen en meer antiquiteiten, die hij nauwkeurig bekeek en met kennelijk welbehagen voor zich op de tafel uitstalde.

De wielrijder sloeg hem met gespannen aandacht gade en rees op zijn stoel overeind om het uitgestalde beter te kunnen zien.

'Mijnheer is zeker op het kasteel geweest?' zei de kasteleines, die onwillekeurig ook was blijven staan kijken.

'Wat! is er hier een kasteel in de buurt?' vroeg het jongmensch met opgewekte belangstelling, 'daar zeg je niets van, en ik vroeg al tweemaal wat er hier te zien is.'

'O, 't is niet veel bijzonders, mijnheer,' viel de heer Prager in; 'mijnheer mist er niets aan: een afgetakelde ruïne, meer niet.'

'Des te interessanter! Ik ben dol op oude kasteelen, hoe ouder hoe liever.'

'Nu, dan is het misschien de moeite waard voor u, het krot eens op te nemen; maar per rijwiel zal u er toch moeilijk komen, denk ik, want het staat midden in een ongebaande wildernis.'

'Dat wordt romantisch! u maakt me nieuwsgierig... En heeft u daar dat moois opgedaan?'

'Ja, het was zoo wat het eenige wat er nog over was. Is mijnheer liefhebber? Nu dan moet mijnheer maar eens kijken of er niets voor hem bij is. 't Is allemaal te koop, en voor een prikje, want de koopman is om geld verlegen.'

Met de belangstelling van een kenner bezichtigde het jongmensch de voorwerpen, nam ze in de hand, keek naar de merken van het porselein, woog de snuifdoos op de hand, en zei ten slotte:

'Dat stel lijzen zou me wel lijken; ik vind ze verduiveld typisch met die draken. Maar hoe krijg ik ze heel thuis; ik ben hier met mijn rijwiel op een zwerftochtje en denk vooreerst niet naar huis te gaan.'

'O dat beteekent niets; ik zal wel zorgen dat mijnheer ze in goeden staat franco thuis krijgt, als mijnheer me zijn adres maar wil geven. Dan stuur ik ze per postpakket regelrecht van hier en vindt mijnheer ze bij zijn thuiskomst. U betaalt niet dan na behoorlijke ontvangst.'

'Nu, wat moet je er voor hebben?'

'Wat zijn ze mijnheer waard?' vroeg de jood met een sluw lachje

'Neen, een bod doe ik niet.'

Na nog wat gehaspel werden de lijzen het eigendom van het jongmensch, die als zijn adres opgaf: Willem Bor, student in de letteren, Utrecht, boven Van Dingelen, meubelmaker in de Elisabethstraat.

'Ik zal zorgen, dat mijnheer ze in ongeschonden staat thuis krijgt,' zei Prager gedienstig. 'Maar wat zegt mijnheer hiervan?'

Dit zeggende haalde hij uit den binnenzak van zijn jas een groot étui voor den dag, opende het en liet den student een prachtig halssnoer van groote parelen bewonderen, waaraan een medaillon om zet met diamanten, alles tegen het blauwe satijn glanzend en gl[i]nsterend in het zonlicht, dat de jood behendig in het doosje liet spelen

'Verduiveld mooi,' riep de student, 'maar da's vooreerst geen spulletje voor mij. Zoo iets kan te pas komen als ik ooit eens de bruigom word; maar voorloopig is daar geen denken aan.'

Ook de kasteleines was naderbij gekomen om het kostbaar kleinood te zien.

'Ocharm! de ketting van freule Sibylle!' riep ze op meewarigen toon. 'Nu kan je zien dat het op een eindje loopt met de stakkers.'

'Freule Sibylle! riep de student, 'wat een mystieke naam! En zijn die parelen van haar afkomstig?'

'Ik heb ze haar dikwijls om zien hebben, altijd enkel bij plechtige gelegenheden; want pronkerig zijn de Hooghuyzen's nooit geweest; maar er zit een hoog hart in, en ze zullen zich groot houden zoo lang ze kunnen. Daarom moet het er al erg spannen, als ze dat ding wegdoen. Ik kan zielsmedelijden hebben met de brave menschen!' En de goede vrouw wischte met een tip van haar voorschoot een traan weg. 'Ze hebben het er niet naar gemaakt, dat ze nu zoo zwaar bezocht worden. Vroeger hoorde deze herberg ook aan het kasteel en wij hebben nooit anders dan goed van den baron ondervonden. Hij was alles voor zijn huurders en pachters, en voor de armen, kijk, dat is niet om te zeggen! Jaarlijks om Kersttijd was er een uitdeeling van brandhout en pekelvleesch. Hij heeft het lang volgehouden, maar op het laatst kon hij het onmogelijk meer opdiepen. Zachtjes aan heeft hij het heele goed moeten verkoopen, en nu kan hij niets meer zijn eigen noemen dan het kasteel.'

'En dat is er dan nog naar,' wierp de jood er met een grijnslach tusschen.

'Hoe is de familie zoo aan lager wal geraakt?' vroeg de student met belangstelling.

'Och wat zal ik daarvan zeggen: een mensch moet maar voor het ongeluk geboren zijn. Vooreerst heeft de baron een hoop geld verdokterd aan zijn kinderen, die altijd ziekelijk waren en naar het buitenland moesten voor hun gezondheid. Hij heeft er alles aan gespendeerd wat hij kon; maar er was geen kruid voor gewassen en hij heeft ze allemaal één voor één moeten zien sterven. Toen ging de barones ligggen en stond niet meer op: het brave mensch had zich afgetobd en uitgeput met haar kinderen. De armen en zieken van het dorp hebben haar wat te danken! Het was een engel van een mensch. Maar om weer op den ouden baron terug te komen: den nekslag moet hij gekregen hebben door zijn oudsten zoon; dat was een echte zwierbol, die wat aan kon! En de oude heer moest wel opdokken om de eer van de familie op te houden. De deugniet heeft loon naar werken gekregen: hij is bij een duel overhoop gestoken. U begrijpt of me dat iets was voor zijn armen vader! En nu heeft de goede man niets meer dan zijn jongste dochter Sibylle.'

'Met wie hij armoe lijdt,' vulde Prager aan, een flinken teug uit zijn bierglas nemend.

'Dat is een aandoenlijke historie,' merkte de student nadenkend op. 'Het zou interessant zijn, met die lui kennis te maken. Zou ik het kasteel mogen zien, en zouden ze mij ontvangen?'

‘O daar hoeft u niet aan te twijfelen,’ antwoordde de kasteleines. ‘Vroeger hadden ze dikwijls aanloop van vreemden, en ieder die op het huis ontvangen werd, kreeg behoorlijk een glas Champagne. Dat was zoo de voorvaderlijke gewoonte van het huis en ze hebben het lang volgehouden, al ging het van sas en bloed, enkel om de oude grootheid op te houden. Maar nu denk ik dat ze het wel afgeschaft zullen hebben. Ze zullen u ook wel niet verder laten dan de mooie voorzaal; want de rest van het huis moet zoo uitgeplunderd zijn, dat een blind paard er geen schade kan doen. Maar anders zal de baron u met alle gulheid ontvangen; daar hoeft u niet bang voor te wezen.’

‘Nu dan zal ik mij in optima forma laten aandienen,’ zei de student. ‘Dat kasteel moet ik zien en met de bewoners kennis maken... Nu zei je nog wel, moedertje,’ ging hij op zijn gewonen luchtigen toon tot de kasteleines voort, ‘dat er hier niets voor mij te zien zou vallen!

Een sibylle en een profeet, of minstens een patriarch, dat is nog eens de moeite waard! Ik ga den baron onmiddellijk een briefje schrijven.'

III.

'Dat gebeurt tegenwoordig niet alle dag: er wordt ons bezoek aangekondigd, Sibylle,' zei baron van Hooghuyzen, na het briefje van Willem Bor gelezen te hebben, tot zijn dochter, die vroolijk een deuntje neuriënd, de kamer binnenkwam.

'Bezoek! van wien vader?' vroeg ze met kinderlijke verrassing. 'Iemand van onze kennis?

'Neen, iemand die me totaal onbekend is. Hij teekent zich Willem Bor, student in de letteren te Utrecht,' ging de oude heer voort, nog even het papier raadplegend. 'Als beoefenaar van de vaderlandsche óudheidkunde, zou hij er grooten prijs op stellen, nu hij toevallig toch in de buurt is, het kasteel te zien. Hij is bezig een studie te maken van geschilderde portretten ten behoeve van een oudheidkundig genootschap en zou daarom graag onze familieportretten zien. Daar lees, zelf maar, wat hij schrijft,' besloot hij, haar het nette briefje overreikend.

'Dat verzoek kunnen we moeilijk afslaan,' zei Sibylle.

'Maar het huis kunnen wij hem niet laten zien,' liet de oude heer er onmiddellijk beslist op volgen.

'Neen, maar dat hoeft ook niet. Me dunkt voor een oudheidkundige is hier de zaal al bezienswaardig genoeg, vooral als het hem om portretten te doen is.'

'Dus, je hebt er niets tegen dat we hem ontvangen?'

'Integendeel, ik vind het heel interessant: we zien zoo zelden menschen.'

'Dan moet je maar een beetje toilet maken; ondertusschen zal ik hem een lettertje tot antwoord schrijven; de jongen, die het briefje gebracht heeft, wacht nog beneden, zegt Mijntje. Geef me pen en inkt maar even aan, als je wil.

'Wil ik het maar even voor u doen, papa?'

'Dank je wel, lieve; voor deze bijzondere gelegenheid vind ik het meer gepast dat ik zelf schrijf; het hoeven maar een paar regels te zijn.' En de oude man, die anders in zijn dochter een ijverige en nauwgezette secretaresse had, bracht met bevende vingers de vereischte regelen op het papier, dat, door Sibylle behoorlijk met het zegel der Hooghuyzen's dichtgelakt, aan den boodschapper werd overgereikt.

De komst van een bezoeker was voor de stille bewoners van het vervallen slot een gebeurtenis van gewicht, en vooral de jeugdige nieuwsgierigheid van Sibylle was door de aankondiging ten hoogste geprikkeld. Zij trippelde als een vogeltje naar haar kamer en keerde binnen een kwartier in de zaal terug, gedost in haar grijs-zijden kleed met de kanten oplegsels en met al de statige gratie, die aan zulk een deftig gewaad voegde. Ook zij voelde dat zij den rang der Hooghuysen's had op te houden en meende nu op haar beurt, dat ook de oude heer zich wel een beetje op het bezoek kleeden mocht.

Het hart van den grijzen baron zwol van trots, toen hij zijn dochter daar zoo fier en waardig als een echte telg van zijn adellijk geslacht voor zich zag. Zoo had haar zalige moeder zich indertijd door het kasteel bewogen, in ruischend zijden gewaad, de fluweelen beugeltas met zilveren knip aan den gordelriem, met kalme langzaamheid, vol eenvoud en vol hoogheid, als de waardige bestierster van zijn

huis, de koningin van zijn huiselijken haard. En bij dat gezicht voelde hij zich zelf weer de geëerde edelman van weleer.

'Je hebt gelijk, Sibylle,' zei hij met moeite uit zijn zetel oprijzende 'Als je me even helpen wil, zal ik me ook wat beter kleeden.'

Op den arm zijner dochter geleund, strompelde de grijsaard naar het aangrenzende vertrek, waar zij hem hielp de verschoten grijze *chambercloak* te verwisselen tegen een ruimen tabberd, met bont omzoomd, die eigenlijk wel wat zwaar was voor den tijd van het jaar, maar den waardigsten dos vormde, waarin de oude baron zich vertoonen kon, terwijl zijn hooge leeftijd de ongewone dracht overigens voldoende rechtvaardigde. Toen hij weer in zijn armstoel gezeten was, scheen het alsof een der erentfeste heeren van de schilderijen aan den wand uit zijn lijst getreden was en aan de tafel had plaats genomen.

Sibylle had zich aan het venster gezet en zag nu en dan van het borduurwerkje, dat ze ter hand genomen had, op om een blik naar buiten te werpen. Ze was stiller dan anders; het aangekondigde bezoek interesseerde haar meer dan ze zich zelve wel bekend zou hebben. Het was ook zoo vreemd, zoo verrassend, zoo iets wat nooit in haar opgekomen zou zijn: eensklaps in de eenzame desolatie van het uitgestorven huis, een jong, vreemd heer te ontvangen, alleen aangedreven door curiositeit naar de merkwaardigheden van deze ruïne, een levenslustig student, die op een rijwiel naar dezen uithoek kwam, een vertegenwoordiger van de bedrijvige moderne wereld, die hen om zoo te zeggen kwam interviewen in hun levend graf. Wondere, onbestemde gedachten speelden door het hoofd van het jonge meisje; nooit had ze zoo diep den afstand gevoeld, die haar van de overige menschenmaatschappij scheidde, het abnormale van haar positie in de wereld, het valsche en pijnlijke van haar verhouding tot de gewone samenleving; zij voelde het meer dan zij het begreep, maar het bracht een stemming van vreemde treurigheid over haar, zooals ze nog niet had gekend.

Plotseling schrok ze met een lichten blos uit haar mijmering op. Wat schitterde daar eensklaps door het verwilderde geboomte van de laan? Het was de flikkering van het blinkende rijwiel, waarop, vlug als een vogel, de bezoeker kwam aangesnord, luchtig over de boomwortels wippend, die zich hier en daar over het half begroeide pad slingerden. Eer ze het recht gezien had, was hij al op het voorplein en stond met één sprong op de stoep, waarna hij het wiel schuins tegen het hek zette en den roestigen schelletrekker van gesmeed ijzer in beweging bracht.

Het geluid der bel wekte ook den ouden heer uit zijn overpeinzingen.

'Daar zullen we onzen bezoeker hebben,' zei hij.

Mijntje had in last gekregen, hem maar aanstond binnen te laten en een oogenblik later stond hij dan ook voor hen: een hupsch jongmensch, blozend van gezondheid, met zachtbruin, licht gegolfd haar en helderbruine oogen, in een roomkleurig flanellen sporthemd en korte broek van marine-blauw tricot, een levend anachronisme in deze omgeving van antiquiteiten.

Verlegen buigend maakte Willem Bor zijn entrée. Vreemd! de kranige student, die zich anders met het luchtigste *sans géne* bewoog, in het fiere zelfbewustzijn van jong, krachtig, knap en rijk te zijn, voelde zich tegenover den ouden berooiden edelman en zijn dochter, die hem met zoo kalme waardigheid verwelkomden, als uit het veld geslagen. Hij stond bedremmeld als een schooljongen en moest naar zijn woorden zoeken: zoo trof hem, den zoon van een rijkgeworden manufacturier, gewoon de 'ploerten' der universiteitsstad als knipmessen voor hem te zien buigen, de hooge distinctie van dit ongemeene paar.

‘Ik zal maar beginnen,’ zei hij, ‘met mijn excuses te maken, dat ik mij in zoo'n zonderling costuum aanmeld. Een tochtje per rijwiel bracht me toevallig hier in het dorp en daar vernam ik dat hier op het kasteel nog merkwaardige familieportretten bewaard werden Zooals ik u schreef, ben ik juist bezig met een studie over de vaderlandsche portretschilderkunst uit vroegeren tijd, en daarom nam ik de vrijheid u verlof te verzoeken, de bedoelde stukken te mogen bezichtigen.’

‘Daar zijn ze,’ hernam de baron met een vriendelijken glimlach, ‘ze zijn geheel tot uw beschikking; ik hoop van harte dat ze u de moeite van de reis loonen zullen. Als ik u soms met eenige inlichtingen dienen kan omtrent de vervaardigers, ben ik bereid u die te verschaffen. In mijn familiepapieren heb ik alle mogelijke notities zoowel omtrent de personen, die ze voorstellen, als de schilders, die ze penseelden, het tijdstip waarop ze gemaakt zijn, ja tot den prijs, dien ze gekost hebben.’

‘Interessant! interessant!’ riep de heer Bor, terwijl hij, met een lorgnet gewapend, de doeken één voor één bekeek en met aandacht naar de toelichting luisterde, die de baron er hem bij gaf Hij vroeg of deze de bedoelde notities bij de hand had; de oude heer antwoordde dat dit tot zijn spijt niet het geval was, maar hij ze graag zou zoeken; Sibylle zou hem wel een handje helpen, en den anderen dag zou hij ze stellig bijeen hebben.

‘Zou ik dan zoo vrij mogen zijn, morgen nog eens terug te komen?’ vroeg de student.

‘Als het u de moeite waard is, er een dagje voor in het dorp over te blijven, zal het mij heel aangenaam zijn u te ontvangen,’ hernam de baron met gulle hartelijkheid; ‘het doet me bepaald genoegen, dat de schilderijen u zooveel belang inboezemen.’

‘Maar ze zijn hoogst merkwaardig, althans voor de studie, waarmee ik me op 't oogenblik bezig houd, en als het niet te veel van uw vriendelijkheid gevergd was, zou ik er wel graag reproducties van nemen tot illustratie van mijn verhandeling. Ik heb een heel doelmatig amateur photographie-toestel, waarmee ik nogal handig kan omgaan; er is hier in de zaal een goede belichting te krijgen, en ik twijfel dus niet of de opname zou uitstekend gelukken.’

‘Ga gerust uw gang,’ zei de baron.

‘Maar dat ding heb ik in Utrecht, en ik kan het mij moeilijk hier laten toezenden; dat werk vertrouw ik niet. Als ik dus over een dag of acht eens terugkwam? Dan kan ik het zelf meebrengen en dan had u in dien tijd hier goede gelegenheid om de bewuste aanteekeningen te verzamelen.’

‘Precies zooals u verkiest. We kunnen u altijd wachten, want we gaan nooit van huis, niet waar Sibylle?’

‘Het reizen zou papa niet te best meer bekomen op zijn jaren,’ zei het meisje met een glimlach.

‘En Sibylle houdt haar ouden vader maar trouw gezelschap,’ hernam de oude heer, met een blik vol erkentelijke liefde op zijn dochter.

‘Dat getuigt van voorbeeldige toewijding. Op den duur toch moet het verblijf op dit afgelegen huis wel wat eentonig zijn voor een jonge dame,’ merkte de student op, beurtelings vader en dochter aanziende, als vreesde hij iets miszegd te hebben. Maar Sibylle hernam gulweg:

‘Och, men wordt aan alles gewoon. Ik ben zelden of nooit in de stad geweest en heb dus weinig behoefte aan de afleiding, die men daar vindt. Ik heb verzet genoeg: het dorp, de kerk, het bosch...’

‘O, Sibylle heeft geen tijd om zich te vervelen,’ viel haar de oude heer in de rede; ‘vooreerst heeft zij haar vader te verzorgen, en ik verzeker u, dat die niet gemakkelijk

is; dan heeft zij de heele huishouding, want Mijntje, onze gedienstige geest, kan ook niet te best meer uit de voeten; en nu spreek ik nog niet eens van haar garderobe, die ze zoo netjes in orde houdt, van haar bloemen, die ze verzorgt...'

'Kom, papa, maak me nu niet verlegen met me zoo in mijn gezicht te prijzen,' schertste het meisje vroolijk. 'Mijnheer zal me uitlachen.'

'U uitlachen!' riep de jonkman, met ongeveinsde verontwaardiging die verdenking van zich afwerpend. 'Integendeel ik bewonder u.'

'Nu nog mooier!' riep Sibylle, blozend en lachend, verlegen en gelukkig tegelijk.

'En ze is ook inderdaad bewonderenswaardig,' ging haar vader plaagziek voort, begrijpend dat het nog 't best was den opgetogen uitroep van den jonkman als scherts op te vatten. 'U kent nog niet de helft van haar goede

DE ISRAELIETEN, BIJ HUN DOORTOCHT VAN DE ROODE ZEE DOOR DE EGYPTENAREN ACHTERVOLGD.

eigenschappen. Als u eens wist wat een ijverig student ze is, zou uw bewondering nog heel wat graden hooger stijgen.'

'Doet de freule ook aan de studie?' vroeg de heer Bor verrast.

'Och kom, mijnheer,' hernam zij zelf, 'laat u niet beetnemen van pa, die het er op gezet schijnt te hebben, mij voor den mal te houden. Tot tijdverdrijf snuffel ik nogal eens in onze kleine bibliotheek, en dat verkiest vader nu studeeren te noemen.'

'Van bibliotheek gesproken,' zei de baron, die meende dat het nu wel geweest was en het tijd werd een ander onderwerp aan te roeren, 'interesseert mijnheer zich misschien ook voor oude drukken, banden, prenten en dergelijke bibliophiel aardigheden?'

'Heeft u daar dan een collectie van, als ik vragen mag?' vroeg de student verrast.

'Och, dat juist niet, maar misschien is er toch nog wel iets in de kast, dat u belang inboezemt. Toe, Sibylle laat mijnheer onzen nederigen boekenschat eens kijken.'

De fijne, blanke hand der jonkvrouw opende de zware, met ebben caissons bezette deuren van de zeventiende-eeuwsche kast, die zich op haar massieve pooten monumentaal tegen den wand verhief met haar getorste kolommen aan weerszijden en haar forsch geprofileerde lijst, door een stel van vijf Japansche pullen bekroond. Zij haalde er verscheidene oude boeken uit in hoornen en leeren banden, die ze op tafel voor de opgetogen blikken van den oudheidminnaar uitstalde. Er waren veel bekenden onder, die hij met genoegen terugzag. maar ook enkele zeldzame incunabelen, die hij met verrassing begroette, en zelfs en paar handschriften met kleurige enluminaturen.

'Het is wel niet veel,' zei de oude baron, 'maar...'

'Maar uitgezocht!' vulde de heer Bor aan. 'Ik kan u verzekeren dat de boekerij van ons oudheidkundig genootschap u menig exemplaar mag benijden. Nu verwondert het me niet, dat u over geen verveling heeft te klagen. Met zulke vrienden tot gezelschap kan men het lang uithouden. Ik zou hier dagen lang met den neus in de boeken kunnen zitten.'

'Nu, als u bij gelegenheid het een of ander wil naslaan, weet u waar het te vinden is'

'Graag, heel graag,' zei de jeugdige liefhebber, terwijl hij in een fraaien kwartijn bladerde en de vignetten van Houbraken, waarmee het boek versierd was, bewonderde.

'En kan de freule dit alles nu genieten, als de vraag niet te onbescheiden is?' vroeg hij opeens, zelf verbaas l over zijn stoutmoedigheid, maar hij raakte met het gemoedelijke paar meer en meer op zijn gemak.

'Een beetje,' zei Sibylle met een licht blosje. Maar de schrandere opmerkingen, waarmee ze zich nu en dan in het gesprek der mannen mengde, weerspraken wel eenigszins dat bescheiden woord. En verrast hoorde haar de jonkman aan, als zij met zelfstandig en helder oordeel haar meening uitte over de verdiensten van een klassiek schrijver of van fijnen smaak en kunstzin blijk gaf, door hem op een fraaien band of een vignet attent te maken Wat een verschil met de jonge dames van zijn kennis, die het hoofd vol hadden van de he dendaagsche wufte romans, van dwaze opera's en allerlei quasi-artistieke prullen! En al zei hij het niet met de lippen, uit den blik, waarmee hij het eenvoudige en toch zoo fijn ontwikkelde meisje aanzag, sprak duidelijk: Ik bewonder u.

Onder de bezichtiging der merkwaardigheden van het kasteel en de onderhoudende gesprekken, waartoe zij aanleiding gaven, waren, eer hij het wist, een paar uren

omgevlogen. Een blik op zijn horloge bracht hem tot die ontdekking, want de ouderwetsche pendule op den *trumeau* stond misschien al sedert jaren stil. Beleefd vroeg hij verschooning. zoo hij van de hem betoonde gastvrijheid onwillekeurig had misbruik gemaakt; maar de baron stelde hem met innemende hoffelijkheid gerust en ververklaarde dat zijn huis te allen tijde voor hem openstond.

Na hernieuwde afspraak omtrent zijn spoedige terugkomst nam hij onder herhaalde dankbetuigingen afscheid van den waardigen slotheer en zijn bevallige dochter, en verliet het kasteel, vol aangename herinneringen, aan de daar bezichtigde merkwaardigheden, waarvan de slanke Sibylle intusschen voor hem verreweg de aantrekkelijkste was.

IV.

Het onverwacht bezoek van den oudheidlievenden student had een heel nieuw element gebracht in de eentonigheid van het leven op Hooghuyzen. De heer Bor was, volgens de afspraak, over acht dagen teruggekomen met zijn photographie-toestel om de familieportretten af te trekken, en Sibylle had hem daarbij, onder belangstellend toezicht van haar ouden vader, ijverig ter zij gestaan, door de schilderijen te helpen schikken, ter verkrijging van het gewenschte licht met de gordijnen te manoeuvreeren en allerlei kleine handreiking te bieden als een photograafbediende van beroep.

Weer een veertien daag later was de student nogmaals gekomen om de reproducties te laten zien en met de origineelen te vergelijken, met den baron te confereeren over den toelichtenden tekst en verder diens raad in te winnen omtrent verdere bijzonderheden van de uitgave, waarvoor de oude heer zich levendig interesseerde. Bovendien had de jeugdige oudheidkundige telkens het een of ander in de boekerij na te slaan, waartoe de baron hem gaarne volle vrijheid gaf, en vond zoodoende voortdurend aanleiding om zijn bezoek op het kasteel te hervatten.

Hij was er steeds hartelijk welkom, maar hoe vertrouwelijk hij ook met den ouden heer en de vriendelijke Sibylle omging, nooit werd hij verder toegelaten dan de voorzaal. Al bleef hij soms dagen lang in het dorp, nooit werd hij op het kasteel te logeeren of zelfs maar ten eten gevraagd. Het eenige wat er hem gepresenteerd werd, was nu en dan een kop geurige thee, hem in oud Japansch porselein geschonken door de hand der bevallige Sibylle.

Voor de rest moest hij zich maar behelpen met hetgeen de dorpsherberg opleverde. Hij was daar al sinds lang een goede bekende, en schertsend merkte de kasteleines wel eens op, dat zij zich toch deerlijk vergist had, toen ze hem bij zijn eerste bezoek aan het dorp had gezegd dat daar niets voor hem te zien was.

Soms logeerde de student er wel tweemaal in de maand, tot hij op eens voor een groot half jaar wegbleef. In het eerst verdiepte de kasteleines zich in allerlei gissingen omtrent de reden van dit plotseling wegblijven; maar later ontgaf zij het zich en zij was haar stadschen gast bijna heelemaal vergeten, toen hij op een mooien morgen plotseling weer in levenden lijve voor haar stond.

‘Wel moedertje, hoe staat het leven? Alles nog op den ouden voet?’ vroeg hij met zijn gewone vrijmoedige gulheid.

‘Wel Heeremijntijd!’ nep zij, aangenaam verrast. ‘Meneer heeft ons dan toch niet vergeten! Nou dat doet me plezier, hoor. Ik had al gedacht dat meneer dood en begraven was; maar hij ziet er uit als een wolk.’

Inderdaad had de heer Bor een nog welvarender voorkomen dan anders. Een gezonde blos kleurde zijn wangen, zijn heldere oogen tintelden van levenslust, zijn fraaie kastanjebruine lokken krulden onder den strooien hoed, die hem zwierig op één oor stond, zijn welverzorgd, los en toch keurig costuum, de ongedwongen, haast uitgelaten vroolijkheid van zijn optreden, kortom zijn heele voorkomen getuigde dat het hem naar den vleesche ging.

'Ik hoef niet te vragen of mijnheer ook soms ziek geweest is, dat we hem in zoo lang niet hebben gezien,' waagde de nieuwsgierige kasteleines op te merken. 'Zeker een groote reis gemaakt buitenslands?'

'Neen, moedertje, je moet nou niet denken dat ik louter voor mijn plezier leef. Er is ook een tijd van werken; ik heb in de laatste maanden hard geblokt, dat is anders als mooie reisjes maken. Maar dat is nou Goddank achter den rug.'

'O dan is meneer zeker zooveel als gepronneveerd?'

'Precies, daar heb je 't. Je hebt toch geen rust voor je 't naadje van .de kous weet. Maar dat wordt jou niet kwalijk genomen, moeder. We kennen mekaar, hé?'

'Ja, ik heb al menigen keer hier meneers bed opgemaakt, want dat laat ik aan geen meid over, dat weet meneer. Wel zoo, is meneer gepronneveerd; nou ik feliciteer meneer wel. Proficiat, zal ik maar zeggen.'

'Hartelijk dank, moeder! En geef me nou eens een lekker glas bier, je mag me vandaag wel eens heel extra bedienen.'

'Daar zal 't niet aan mankeeren,' zei ze, op een drafje naar het buffet schommelend, en terwijl ze het glas vol schuimend bier schonk, liet ze er plotseling op volgen:

'Kijk eens wie daar komt. Ook een kennis van meneer!'

'Ha, meneer Prager! zoo, ouwe duitendief, leef jij ook nog?' dus wendde zich de student, die in een rechtaf dolle bui scheen te zijn, tot den binnentredende, die alweer een pakje onder den arm had.

'Zooals mijnheer ziet,' zei de jood met een beleefde strijkage 'En mijnheer maakt het ook nog goed, naar ik merk U ziet er kapitaal uit, ik maak u mijn compliment.'

'Meneer is gepronneveerd,' zei de waardin met een trots of het haar heel wat aanging, terwijl ze den student het bestelde bracht.

'Gepromoveerd!' riep de jood. 'Zeker *cum laude.* Mag ik mijnheer mijn welgemeende gelukwenschen aanbieden? '

'Zooveel je maar wil. Dank je wel. En wat heb je daar onder den arm? Zeker weer op maraude geweest?'

'Dat is wat fijns,' zei de jood, met een air van gewicht het pakje van onder zijn arm nemend en het papier loswikkelend. 'Net iets voor mijnheer, kijk maar eens.'

Hij bracht uit het papier een miniatuurschilderijtje op koper in schildpadden lijstje te voorschijn, dat hij voorzichtig tusschen vinger en duim den student voorhield.

'Wel verd..!' riep deze gramstorig uit. 'Dat heb je weer van het kasteel.'

'Ocharm! de stumpers!' zei de waardin meewarig.

'Zooals mijnheer zegt,' hernam de jood, ''t Is anders een toer om daar wat los te krijgen. Ik zou er wel eens op mijn eentje willen snuffelen.'

'En de lui tot op het hemd uitplunderen, he?' foeterde de jonkman. 'Geef hier dat ding Het is voor mij. Je kan vragen wat je wil, ik ben royaal vandaag.'

De jood lachte vergenoegd en slim.

'Dat begrijp ik,' zei hij. 'Gepromoveerd! het kan dus lijden. Maar ik zal het toch goed met mijnheer maken.' En hij deed een vraag, die den student woedend deed opspringen over zijn onbeschaamdheid; maar om zijn woord gestand te doen, dong

Bor toch ditmaal niet af en werd voor den gevraagden prijs eigenaar van het oude kunstwerk.

Na nog een half uurtje over koetjes en kalfjes gepraat te hebben, keek hij op zijn horloge en maakte zich op om naar het kasteel te gaan. Opgeruimd links en rechts rondziende en zwierig met zijn stok zwaaiende, stapte de jonkman langs den bekenden weg, als deed het hem goed, na de lange afwezigheid, alles weer te vinden, zooals hij het gelaten had. En onwillekeurig versnelde hij den pas, naarmate hij het verwilderde bosch naderde, waarin Hooghuyzen verscholen lag, als schaamde het zich over zijn vervallen staat te midden der welvarende streek. Hij liep als op springveeren, toen hij eindelijk de dicht begroeide laan insloeg, waar hij menigmaal met Sibylle gewandeld had, als zij hem uitgeleide deed tot aan het roestige hek, terwijl haar vader hem groetend nazag van uit het hoekvenster. Hoe vertrouwelijk schenen de verzakte palen met het verweerde wapenschild, waarbij de hek-

ken scheef neerhingen, hem toe te knikken! Hoe vriendelijk bogen zich de oude boomen over hem heen als verwelkomden zij hem met het zacht geruisch hunner blaadjes! Hoe guitig gluurde het zonnetje hem door het dichte loover tegen, telkens schuil gaande achter het groen en telkens weer plotseling tot midden in de laan vooruitschietend, als om te bespieden hoe hij zich houden zou. Tot zelfs de stugge wortels, die over het pad kronkelden, hadden iets voorkomends in hun vleiend voortkruipen tot onder zijn voeten.

Daar kreeg hij het kasteel in het oog en zijn eerste blik was gericht op het hoekvenster, vanwaar de baron, die daar zijn geliefkoosd plaatsje had, hem zoo dikwijls met een matte handbeweging had verwelkomd. Maar nu zag hij er niemand. Als de oude heer maar niet ziek was! Hij wist immers op welk uur zijn gast komen zou en deze had hem dus stellig zooals gewoonlijk aan het raam verwacht. Doch wat een verrassing! Nauwelijks had hij den knarsenden schelletrekker in beweging gebracht, of daar ging de oude deur als van zelf langzaam open, en stond de grijsaard in zijn langen tabberd voor hem, gul als een vader hem met de beide toegestoken handen welkom heetende.

(*Slot volgt.*)

Het laatst vaarwel.

Het dierbaar lijk, dat zacht door u gekust,
Zoo ernstig-stil daar op het sterfbed rust,
Zegt u vaarwel, maar weenen kunt gij niet:
De dood wekt huivring, waar men hem nog ziet.

Bij 't lijkkleed en de kist en 't klokgebrom
En 't *Dies irae* blijft uw smart nog stom;
Gewillig schier staat gij den dierbare af,
Alsof gij niet geloofde aan 't open graf.

Eerst dan als gij in den familiekring
Rondom u ziet bij droeve fluistering,
Dan steekt de wond des harten dubbel fel,
En hoort gij 't laatst, het wezenlijk vaarwel.

Gevolgd.
H. ERMANN, S.J.

Het valscherm van den luchtballon.

Het beklimmen van den hoogsten bergtop, het afdalen in den diepsten afgrond, het doorkruisen van Afrika's donker woud, het dansen op een over den Niagara gespannen koord, het binnentreden in een leeuwenhok, het rijden om het hardst met hindernissen, het trotseeren van geweer- en kanonkogels op een slagveld: niet eene onder deze en andere waaghalzerijen wekken zoozeer de huiverende belangstelling en angstige verwachting, als het opstijgen in een luchtballon.

Zou niet de reden hiervan meer gezocht moeten worden in het hoogverhevene, het sublieme van deze ‘reukelooze stoutheid,’ dan in het gevaarlijke er van? Immers

zijn de kansen op een doodelijken afloop voor een waagstuk in de lucht niet grooter en talrijker dan van een der bovengenoemde op aarde. De statistiek bewijst het: er zijn meer dan twaalf duizend luchtreizen tot dusverre ondernomen en daarbij hoogstens dertig menschenlevens te betreuren; van dit getal is minstens een derde gedeelte toe te schrijven aan de grootste onvoorzichtigheid: Pilâtre du Rosier, Romain en Madame Blanchard kwamen om door 't ontploffen van het gas tengevolge van medegenomen vuur en vuurwerk; Crocé-Spinelli en Sivel stikten uit gebrek aan de noodige dichtheid der zuurstof en drukking der lucht, omdat zij eene hoogte van meer dan 8000 meters hadden bereikt; Cocking en Latour werden verpletterd door zich toe te vertrouwen aan een onbeproefd valscherm.

Het valscherm is een toestel, waarvan de luchtschipper zich bedienen kan om het schuitje van den ballon te verlaten en in een mand langzaam op de aarde zonder letsel neder te dalen. Gedurende zijn val heeft het scherm den vorm van een groote paraplu zonder baleinen. Aan den rand van het doek, in 't midden bevestigd aan een houten schijf, zijn touwen verbonden, die een mand dragen, waarin de luchtreiziger plaats neemt. In de houten schijf is bovendien een opening, waardoor de lucht, die ten gevolge der snelheid van den val onder het scherm wordt samengeperst, boven een uitweg vinden kan; immers zonder die opening zou de opeengehoopte lucht beneden, nu eens ter rechter dan weer ter linker zijde ontsnappen, en aldus geweldige schommelingen veroorzaken.

De geheele toestel hangt aan den luchtballon; de houten schijf belet dat het slaphangende doek zich van onder geheel dichtvouwt; want in dit geval zou de lucht bij het nederlaten het doek niet kunnen uitspreiden en daardoor de in het schuitje gezeten luchtreiziger als een steen naar beneden storten.

Als uivinder van het valscherm wordt algemeen genoemd Blanchard, een Fransch werktuigkundige en een van de eerste aëronauten. Nadat hij in 1785 den 12en Juli te 's-Gravenhage eene luchtreis ondernomen had, steeg hij den 25en Augustus te Rijsel op en zond door middel van zijn valscherm een hond naar de aarde af, die er gezond en wel aankwam; den 10en Juni van het volgend jaar liet hij te Brussel hetzelfde kunstje doen door een schaap. Maar hij zelf durfde het waagstuk niet uitvoeren dan na verloop van twaalf jaren, en zou het misschien nooit bestaan hebben, ware hij daartoe niet uitgedaagd door zijn koenen mededinger Garnerin.

André Jacques Garnerin werd in 1793 als commissaris van de Nationale Conventie bij de herovering van Marchienne krijgsgevangen gemaakt en in een fort te Buda in Hongarije opgesloten. In die treurige eenzaamheid begon hij op middelen te peinzen om te kunnen ontvluchten. Zich behelpend met de stoffen die onder zijn bereik waren, vervaardigde hij een valscherm. Maar helaas, toen het gereed was, ontdekten zijne bewakers den toeleg, en weinig ingenomen met dergelijke natuurkundige liefhebberijen, beroofden zij hem van alles en hielden hem nog scherper in het oog dan te voren. Na het sluiten van den vrede in Frankrijk teruggekeerd, bracht hij spoedig zijne theorie omtrent het valscherm in practijk: den 22en October 1797 steeg hij in het park te Mousseaux op en sneed ter hoogte van 1000 meters het touw door dat zijn valscherm aan den luchtballon verbond. Op dat oogenblik kreeg de mand, waarin hij gezeten was, een hevigen schok en schommelde zoo geweldig, dat Garnerin er zich niet dan met de grootste moeite aan kon vastklampen, maar het doek ontplooide zich gelukkig, en hij daalde langzaam neder, onder de uitbundige toejuichingen van de eerst sidderende en gillende toeschouwers. Garnerin was dus de eerste die der wereld het schouwspel had geboden van eene nederdaling *en parachute!*

Deze merkwaardige gebeurtenis prikkelde den naijver van Blanchard in hoogen graad, te meer omdat Garnerin zich daardoor de uitvinding van 'het valscherm als reddingstoestel voor den luchtreiziger' aanmatigde, en de proef op de som had geleverd dat het iets meer kon zijn dan een middel om alleen voor de grap honden en schapen uit de lucht te laten afzakken. Er volgde tusschen de twee kampioenen een hevige pennestrijd; en na de uittarting van Garnerin: 'heb ik je nagevolgd in de vervaardiging van het werktuig, volg - as je durft - dan ook mij na in het gebruik er van!' voerde ook Blanchard met *zijn* eigen valscherm hetzelfde waagstuk met goed gevolg uit.

Zulk een valscherm als reddingstoestel! 'Hoe is het aan te nemen, dat iemand hoog in de lucht zwevend, op hetzelfde oogenblik dat de ballon een scheur bekomt, tegenwoordigheid van geest en tijd genoeg zou hebben, om te springen uit het schuitje van den ballon in het mandje van de parachute, en te gelijkertijd het touw los te snijden, waarmede het valscherm aan den ballon is vastgemaakt?... Ik heb dan ook van geen enkel geval gehoord of gelezen, waarin de parachute als reddingstoestel heeft gediend. Meestal is zij aangewend als de kwast aan den hoed van een tamboermajoor, dat is, louter tot sieraad; enkele malen is zij gebezigd door waaghalzen van beroep om er ijzingwekkende vertooningen en klinkende munt meê te maken.' (B. van Meurs, *De Luchtballon*. Tweede druk, blz. 37.)

Men had dan ook opgehouden, het valscherm als iets serieus te beschouwen. Onlangs echter heeft het te Parijs opnieuw de ernstige aandach getrokken. Een jeugdig aëronaut, Capazza genaamd, kondigde eene proefneming aan, die alle tot dusver getoonde stoutheid zou overtreffen. Hij zou opstijgen tot een hoogte van 1000 à 2000 meter en dan opzettelijk zijn luchtballon aan flarden scheuren om door middel van zijn nieuw ontworpen valscherm de nederdaling te wagen. Gelijk nevensgaande afbeeldingen (zie fig. I en II) doen zien, waren de aangebrachte verbeteringen de volgende:

Vooreerst werd het valscherm niet aan den ballon gehangen, maar er los over uitgespreid; het had een doorsnede van 20 meter en was 6 meter hoog, zoodat het meer dan de helft van de oppervlakte des ballons dekte. Naarmate deze zich met gas vulde, ontplooide zich ook het doek van het scherm; het behoefde zich derhalve niet meer te ontplooien op 't oogenblik van den val; en daardoor werd niet alleen de ontzettende schok der ontplooiing, maar ook het gevaar van niet-ontplooiing voorkomen.

Ten tweede, het netwerk, dat tot dusverre over den ballon was uitgespreid om het schuitje te dragen, verviel, want het valscherm zelf diende nu als netwerk. Aan den rand, die door een reep stevig linnen versterkt en met metalen ringen voorzien was, waren lange koorden bevestigd, die het schuitje droegen, en op korten afstand daarboven bevond zich een ring, die het hulsel van den ledigen ballon zou tegenhouden. De ballon zweefde dus vrij tusschen de koorden en drukte door zijn stijgkracht tegen het valscherm. Twee schuitjes waren derhalve niet meer noodig, zoodat het gevaarlijke of liever het bijna zeker halsbrekende overstappen van het eene schuitje in het andere vermeden werd.

Ten derde, de afstand tusschen het schuitje en het scherm was veel grooter: namelijk 32 meter. Daardoor werd het te sterke samentrekken van het doek door het gewicht van schuitje en inhoud belet. Nagenoeg de heele oppervlakte van het doek kon nu uitgespreid blijven en zoodoende in den val meer weerstand bieden aan de lucht.

Ten vierde, de opening boven in den top van het scherm was voorzien van een kleinen schoorsteen die 70 cm. in doorsnede had en niet alleen diende, gelijk bij de

vroegere valschermen, om den overvloed van lucht te doen ontwijken, maar nu ook om het gas te laten ontsnappen dat zich uit den gescheurden ballon zou onlasten.

Dit waren de veranderingen en men mag zeggen de vernuftige verbeteringen door Capazza uitgedacht. Op den bepaalden dag werd 's namiddags om drie uren de ballon met gas

gevuld en om vijf uren stond hij gereed om te vertrekken (zie fig. I.) Capazza stijgt op en houdt alle toeschouwers in de grootste spanning. Na eenige oogenblikken zien zij hem op een hoogte van ongeveer 1000 meters trekken aan een touw, dat met een mes aan den ballon verbonden is; deze scheurt plotseling van boven naar beneden, krimpt frommelend ineen, valt als een reusachtige zakdoek tusschen de koorden en wordt tegengehouden door den ring, die zich op twee meters afstand van het schuitje bevindt. (Zie fig. II). Het valscherm bleef een oogenblik als onbeweeglijk in de lucht zweven, en eindelijk daalde het langzaam neder - zijne valsnelheid bedroeg niet meer dan i m. 30 cm. in de seconde - en Capazza landde zonder eenig letsel in een nabijgelegen korenveld.

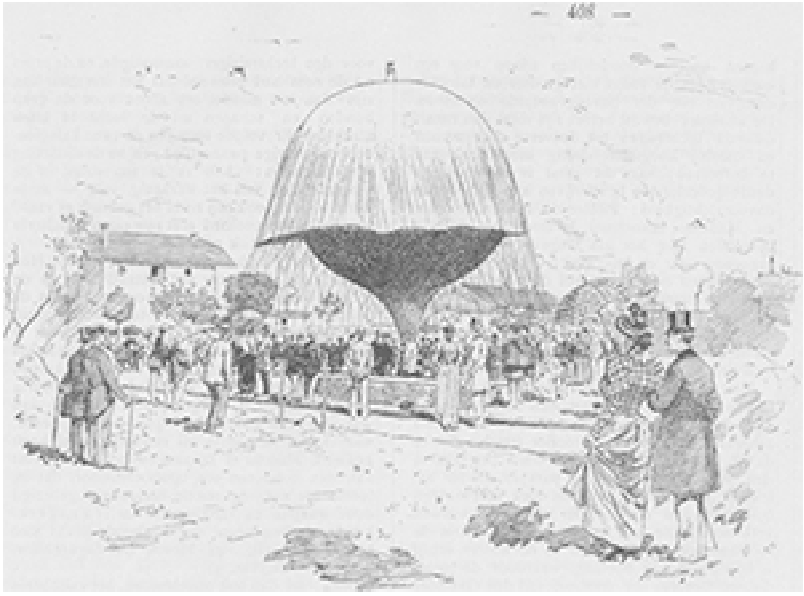

HET VALSCHERM VAN DEN LUCHTBALLON. Fig. I.

Deze stout ondernomen en goed gelukte proef is natuurlijk van alle zijden toegejuicht. Het valscherm van Capazza, beweert men, is nu werkelijk een reddingsboot en bijgevolg onmisbaar bij het luchtschip. Geen militaire luchtballon vooral zou voortaan er van verstoken mogen blijven, omdat deze in tijd van oorlog bovendien in gevaar is, van door een kogel doorschoten te worden.

Hiertegen kan men echter de volgende bedenkingen maken. De bestuurbare ballons, die men tegenwoordig op het oog heeft, en inzonderheid die, welke voor krijgskundige doeleinden vervaardigd worden, wijken geheel af van den gewonen vorm: zij zijn niet meer bol- maar bijna cilindervormig, aan beide einden puntig uitloopend (zie de *Katholieke Illustratie*, 22 jaargang, blz. 263) Het valscherm, dat daarover gespreid wordt, zal dus ook een anderen vorm moeten hebben; maar zal die vorm even geschikt zijn om het doel te bereiken?

De tweede bedenking is deze: van de 64 ballons, die in 1870 uit het belegerde Parijs zijn opgestegen, vielen er 5 in handen der Duitschers; het genoemde gevaar in tijd van oorlog is derhalve niet denkbeeldig. Maar welk voordeel zal Capazza's valscherm den luchtspion aanbrengen in het geval, dat de ballon doorschoten wordt en hij langzaam maar zeker den grond bereikt, waar de vijand hem happig opvangt en door den krijgsraad doet vonnissen?...

Bij de Platen.

De Israëlieten, bij hun doortocht van de Roode Zee door de Egyptenaren achtervolgd. -

De H. Schrift, het Boek der boeken, zal altijd een rijke bron van inspiratie zijn voor den echten kunstenaar. Vooral hij, die oog heeft voor het grootsche en geweldige, vindt in die verheven bladen onuitputtelijke stof. Wat is er aangrijpender dan de machtige schildering van den uittocht der Israëlieten uit Egypteland, gelijk we die met forsche trekken gepenseeld vinden in het XIVe hoofdstuk van het Boek des Uitgangs?

De lezer kent in hoofdtrekken de geschiedenis: Na lange vruchtelooze pogingen had eindelijk Mozes van koning Pharao weten te verkrijgen, dat hij de Israëlieten uit Egypte zou laten vertrekken. In dichte drommen trok het volk Gods op, geleid door een wolkzuil, die de Heer voor hen deed uitgaan en die bij nacht verlicht, bij dag donker was. Zij trokken in de richting der Roode Zee, doch nauwelijks had de koning hun vlucht vernomen, of hij had berouw, dat hij hen had laten gaan, en besloot hen te achtervolgen. ‘En hij spande zijn wagen aan,’ dus luidt het Schriftuurverhaal, ‘en nam zijn volk met zich. En hij nam zeshonderd uitgelezen wagens, ja al de wagens van Egypte en de hoofdlieden over die allen.’

Toen de Israëlieten dit hoorden, werden zij ontsteld en morden tegen Mozes, wien zij vroegen of er dan in Egypte geen graven genoeg waren, dat hij hen had uitgeleid om in de woestijn te sterven. Maar de Heer sprak tot Mozes dat Hij voor Zijn volk strijden zou.

‘En de Engel Gods,’ gaat het Schriftuurverhaal voort, ‘die vóór het leger Israëls ging, vertrok en ging achter hen; de wolkkolom verdween van voor hun aangezicht en stond achter hen. En zij kwam tusschen het leger der Egyptenaars en tusschen het leger van Israël en de wolk was tegelijk duisternis en verlichtte den nacht, zoodat den ganschen nacht de een tot den anderen niet naderen kon. Toen strekte Mozes zijn hand uit over de zee en de Heer deed ze uiteengaan door een sterken oostenwind, die den ganschen nacht aanhield, zoodat de bodem droog werd en de wateren gekliefd werden. En de kinderen Israëls gingen droogvoets midden door de zee; de wateren waren hun een muur aan hun rechter- en hun linkerhand. En de Egyptenaren volgden hen met al de paarden van Pharao, zijn wagens en ruiters tot midden in de zee.

‘En het geschiedde in dezelfde morgenwake, dat de Heer van uit de vurige wolkkolom op het leger der Egyptenaars zag en hen verschrikte. Hij stiet de raderen hunner wagens terug zoodat zij met moeite voortreden. Toen zeiden de Egyptenaars: Laat ons vluchten van het aangezicht Israëls; want de Heer strijdt voor hen tegen de Egyptenaars. En de Heer zeide tot Mozes: Strek uwe hand uit over de zee, dat al de wateren wederkeeren over de Egyptenaars, over hun wagens en over hun ruiters.

‘Toen strekte Mozes zijn hand uit over de zee, en de zee kwam, tegen het naderen van den morgenstond, weer tot haar kracht; en de Egyptenaars vluchtten die te gemoet en de Heer bedolf hen midden in de zee. Want als de wateren wederkeerden, zoo bedekten zij de wagens en ruiters van het gansche heir van Pharao, dat hen in de zee gevolgd was; er bleef niet één over.

‘Maar de kinderen Israëls gingen droogvoets midden door de zee en de wateren waren hun een muur aan hun rechteren hun linkerhand. Alzoo verloste de Heer Israël op dien dag uit de hand der Egyptenaars, en Israël zag de Egyptenaars dood aan den oever der zee....’

Deze heerlijke bladzijde der H. Schrift inspireerde den Franschen schilder Bridgman, een kunstenaar van groot talent, tot de meesterlijke schilderij, die in den Parijschen salon van 1892 de algemeene bewondering wekte en die wij in dit nummer weergeven.

HET VALSCHERM VAN DEN LUCHTBALLON. Fig. II

[Nummer 52]

Het Sibyllijnsche Boek,
Door
J.R. van der Lans.
(*Slot.*)

‘Hartelijk gefeliciteerd, mijn jongen, en welkom op Hooghuyzen! Wat heb je ons plezier gedaan met dat telegram! *Cum laude*, ja wij verwachtten het wel, maar de blijdschap, toen we de zekerheid hadden, was er niets minder om. Nogmaals proficiat!’

En de grijsaard klemde en schudde de mannelijke hand van den jonkman zoo gulhartig in zijn beenige, oude vingers, dat de heer Bor er werkelijk door getroffen werd.

‘Innig, hartelijk dank voor de belangstelling,’ stamelde hij, verlegen als een knaap tegenover den eerbiedwaardiger! grijsaard.

‘En wat zeggen ze er thuis van?’ ging de oude heer voort, zijn gast naar binnen duwend.

‘O, vader en moeder zijn in de wolken; ik denk dat ik nu alles van hen zou gedaan krijgen, zelfs...’ Hier bleef hij plotseling steken, bloosde en kuchte; maar de baron merkte het niet in zijn aandrang om den gast naar binnen te leiden.

‘Kom, nu naar boven, naar Sibylle!’ zei hij, ‘ga jij maar voor, je ben vlugger als ik.’

En terwijl hij met moeite de uitgesleten treden opstrompelde, was de student in een paar sprongen boven. De deur stond op een kier; hij stak er het hoofd door en gluurde eenige seconden naar binnen.

‘Ha, daar vind ik de wijze Sibylle weer verdiept in haar boek der geheimenissen!’ zei hij, met een stralenden glimlach de zaal binnentredend.

ONVERDETERLIJK! NAAR DE SCHILDERIJ VAN O. PILTZ.

Sibylle sloeg haar boek dicht, rees op en

kwam hem blozend te gemoet. Zij had hem wel verwacht, want ze droeg weer haar grijs zijden kleed met de kanten oplegsels, dat zich met zoo edele gratie plooide om haar slanke gestalte.

'Wel gefeliciteerd, mijnheer Bor, met uw schitterende promotie,' zei ze met haar glasheldere stem, 'ik geloof dat wij van de eersten waren, die van den uitslag bericht kregen: dat was een lieve attentie van u.'

'Niet waar?' zei de oude heer, die inmiddels hijgend was boven gekomen. 'Dat heb ik ook al gezegd, en nu gauw een paar glazen, Sibylle, dat wij den nieuwen doctor in de letteren den eerewijn bieden op Hooghuyzen.'

De heer Bor wist niet hoe hij het had; zulk een royaliteit was hij op het kasteel niet gewoon, en met verbaasden blik volgde hij de bewegingen der freule, die vlug van het antieke buffet een ouderwetsch zilveren schenkblad met hooge groenachtige glazen te voorschijn bracht en er een flesch op zette, die zeker een halve eeuw in den kelder van Hooghuyzen gesluimerd had; het was misschien de laatste flesch Champagne, die nog in den eens zoo welvoorzienen kelder was te vinden geweest.

'Als mijnheer zelf nu maar zoo goed wil wezen ze open te maken,' zei de baron, 'want ik zie er geen kans meer toe.'

'Nu, ik heb mij daar in de laatste dagen nogal in kunnen oefenen,' merkte de heer Bor schertsend op, 'die promotie heeft me al menige flesch champie gekost.'

Voor het eerst sloeg hij in deze hoog aristocratische omgeving den ongegeneerd studentikozen toon aan, die hier anders als een dissonant geklonken had, maar nu heel natuurlijk scheen in de vertrouwelijkheid, uit de wederzijdsche sympathie geboren. De wijde klove van maatschappelijke vooroordeelen, die den rijken burgermanszoon van den verarmden edelman scheidde, scheen door de hartelijke genegenheid van weerskanten opeens overbrugd.

En ongedwongen, als was hij onder zijn kornuiten, verrichtte de gepromoveerde student met de handigheid van iemand, die het meer gedaan had, de vereischte manipulaties aan den hals der flesch, zoodat de kurk met een knal als van een kanonskogel tegen een der balken van de zoldering vloog. Sissend stroomde de schuimende wijn in het fijne, oude kristal, en het tintelende glas opheffend zoo hoog zijn bevende hand het toeliet, sprak baron van Hooghuyzen plechtig:

'Op de gezondheid van den nieuwen doctor in de letteren.'

'Duizendmaal dank!' zei de student en er trilde een lichte aandoening in zijn stem. Welluidend tinkelden de glazen en in éene beweging dronk het drietal ze tot den bodem leeg. Het was den gelukkigen jonkman of met dien edelen wijn een stroom van ongekende zaligheid zijn jong hart overstroomde; zijn oogen tintelden van weelde, zijn wangen bloosden.

'Al menig glas,' zei hij, 'heb ik op mijn promotie geledigd, maar geen dat mij zoo goed deed als dit. Het is het eerste glas, dat ik met de freule en met mijnheer den baron drink. U heeft de goedheid gehad, het aan den nieuwen doctor in de letteren te wijden, maar voor mij heeft het nog een andere beteekenis. Ik beschouw het als de bezegeling van een sinds lang gevestigde vriendschap en vlei me, er tegelijk het verblijdende voorteeken in te mogen zien van een nog inniger vereeniging. Laat mij duidelijker spreken: misschien zal u het voorbarig vinden, mijnheer de baron, of ongepast in tegenwoordigheid van de freule, maar ik heb toch geen rust voor het mij van het hart is. Ik ben nu gepromoveerd en er is mij al vaste toezegging gedaan van een ruim gesalarieerde betrekking als archivaris van een onzer aanzienlijkste

gemeenten. Ik heb dus wat men mag noemen een schitterende toekomst. Oppervlakkig zou men zeggen, er ontbreekt niets aan mijn geluk, en toch kan dat geluk niet volkomen zijn voor de liefste wensch van mijn hart vervuld is: de mooie toekomst die mij wacht, te deelen met een levensgezellin, die ik kan hoogachten en liefhebben en die mij een gezelligen huiselijken haard aanbrengt. Zulk een levensgezellin, mijnheer de baron, meen ik te hebben gevonden in uw dochter, die ik, sedert u mij op Hooghuyzen heeft gelieven te ontvangen, heb leeren vereeren als een wezenlijk edel meisje, edel niet alleen naar geboorte, maar vooral naar karakter, naar geest en gemoed...'

'Mijnheer Bor,' viel de oude baron den jonkman in de rede, die als door een onweerstaanbaren innerlijken aandrang gedreven, aldus heel het heimelijk verlangen van zijn jeugdig hart ineens, zonder verdere nagedachte uitstortte. En hem met een zenuwachtig gebaar van zijn matte hand het zwijgen opleggende, zonk hij in zijn zetel, als overstelpt door die plotselinge onverwachte bekentenis.

Sibylle stond tegen de zware tafel geleund en scheen te zullen bezwijken. Eerst had een vurige blos haar wangen overtogen, maar die was voor een doodelijke bleekheid geweken, en nu hing ze om zoo te zeggen tegen de tafel, roerloos als een beeld, met neergeslagen oogen en opeengeklemde kleurlooze lippen, maar inwendig zwoegend van de plotselinge heftige emotie, die haar te sterk was.

Haar vader zag naar haar op en een uitdrukking van onuitsprekelijk teer, vaderlijk medelijden kwam over zijn afgematte trekken.

Verbaasd blikte de heer Bor beurtelings het meisje en den grijsaard aan. Hij wist niet hoe hij het had. In den overmoed van zijn opbruisende jeugd, het bewustzijn van zijn positie, zijn geld, zijn natuurlijke gaven en de gedachte aan de benarde omstandigheden van het tweetal had hij half verwacht, dat zij op zijn voorstel zouden opgesprongen zijn van blijde verrassing. En daar zag hij hen beide voor zich, bleek, verslagen, de baron zelfs, naar het scheen, verontwaardigd, als had hij gewaagd hun den meest onteerenden voorslag te doen.

Enkele oogenblikken heerschte er een beklemmend stilzwijgen, alleen gestoord door een zacht suizen in de wijnflesch, die daar naast de geledigde glazen stond als verlegen met haar positie: de feestelijke stemming toch, een oogenblik te voren door het vroolijk knallen van de kurk verwekt, was eensklaps neergeslagen als Champagne schuim.

'Sibylle, wees zoo goed, mij een kwartiertje met mijnheer alleen te laten,' kon eindelijk de baron met moeite uitbrengen. Een zucht van verlichting ontsnapte aan de borst van het jonge meisje; zij had al onmiddellijk willen wegijlen, want de blikken door den gast en haar vader op haar geworpen, brandden haar op het gelaat; al zag zij die niet, ze voelde ze. Maar ze was als machteloos en eerst het bevel haars vaders gaf haar de kracht terug. Zij wankelde de zaal uit, zonder omzien, duizelig als was de wijn haar in het hoofd geslagen, en liet de deur zwaar achter zich dicht vallen.

V.

'Neem u plaats, mijnheer Bor,' sprak de grijsaard ernstig en wees den jonkman met een hoofdknik een stoel tegenover zich.

'Dat had u niet moeten zeggen, mijnheer Bor....'

'Ik vraag beleefd excuus, mijnheer de baron, als ik de convenances geschonden heb, maar het welde mij naar de keel.'

‘Stil, dat is het niet,’ hernam de grijsaard met een kalmeerend gebaar. ‘Ik vergeef het u graag, want u wist niet wat u deed, maar u heeft misschien met die ondoordachte verklaring mijn Sibylle voor altijd ongelukkig gemaakt.’

‘Ongelukkig gemaakt! U zal toch niet meenen dat zij door een huwelijk met mij ongelukkig zou worden?’

‘Neen, maar zij kan het worden omdat haar dat huwelijk wordt voorgespiegeld, terwijl er toch nooit iets van komen kan.’

‘Waarom niet? Welke reden kan u hebben om mij de hand van uw dochter te weigeren?’

‘Mijnheer Bor, wees bedaard, en bij kalm nadenken zal u zelf uw aanzoek terugnemen.’

‘Nooit!’ klonk het beslist.

‘Mag ik u eens vragen, mijnheer Bor, of u ook uw ouders geraadpleegd heeft, vóór u hier kwam om dat aanzoek te doen? Is het wel aan te nemen, dat zij dit huwelijk graag zouden zien?’

De jonkman aarzelde een oogenblik en streek verlegen langs zijn fraaien bruinen knevel.

‘Zeg het maar gerust,’ hernam de oude heer, hem met een blik tot vertrouwen aanmoedigende. ‘Er was een tijd dat ik, baron van Hooghuyzen tot Eickendal, niet licht de hand van mijn dochter zou hebben gegeven aan den zoon van een rijkgeworden koopman in manufacturen, al heette die ook Willem Bor. Nu zou het belachelijke aanmatiging zijn, als ik voor Sibylle een betere partij durfde verlangen als haar in u wordt aangeboden en acht ik me door dat aanbod hoog vereerd. Het ongeluk is een voortreffelijke leerschool, mijnheer Bor, maar zoo het ons zelf van ijdelheden en vooroordeelen zuivert, het brengt er ons ook toe, die in anderen te begrijpen en te verschoonen. Ik zal het daarom in uw ouders volstrekt niet misprijzen, als zij voor hun zoon een vrouw wenschen, die een minstens gelijke fortuin aanbrengt of bij gebreke daarvan een aanzien, dat daartegen opweegt. Ik kan het hun geen oogenblik kwalijk nemen, als zij u hun toestemming weigeren tot een huwelijk met een meisje, dat niets heeft dan haar oud-adellijken naam.’

‘Nu, ik wil niet ontkennen dat vader vooral er heel slecht over te spreken zou zijn,’ zei de heer Bor, in gedachten voor zich ziende. ‘Maar ik ben eenige zoon en mijn ouders houden zielsveel van me. Als ze zagen, dat mijn geluk er mee gemoeid is, geloof ik nooit dat ze mij daarin tot het uiterste zouden tegenwerken.... Van moeder kan ik alles gedaan krijgen, en ik twijfel niet of zij zou vader wel weten te verbidden.’

‘Goed, aangenomen dat u er in slaagt hun toestemming te verkrijgen - in elk geval had u daaromtrent eerst zekerheid moeten hebben, vóór u mijn arme Sibylle het hoofd warm maakte - aangenomen dat u die toestemming weet af te dwingen, denkt u dan dat een aldus met geweld, tegen den zin van uw ouders doorgedreven huwelijk, u en mijn dochter een gelukkige toekomst waarborgen kan? Zij komt in een familie, die haar over den schouder aanziet, waar ze zich niet thuis voelt, waar zij, in het gunstigste geval, als bij genade aangenomen zal worden. Denkt u dat zulk een positie een afstammeling van de Hooghuyzen's kan aanlachen? En loopt zij bovendien geen gevaar, dat u later, als het eerste vuur bekoeld is, bedenkt hoeveel beter portuur u had kunnen doen...’

‘Mijnheer de baron, waar ziet u mij voor aan?’ riep de jonkman verontwaardigd opspringende.

‘Voor een jongmensch van edel karakter, maar ik ken den machtigen invloed van de wereld, ook op de besten en de sterksten onder ons.’

‘Dat kan zijn, maar miskent u niet een hoogst gewichtigen factor, namelijk de huwelijksliefde? Als Sibylle en ik elkaar wezenlijk liefhebben, en daar twijfel ik niet aan, wat kan de wereld ons dan maken? Hebben wij aan elkander niet genoeg? Hoe kan ik ooit berouw gevoelen, Sibylle zonder bruidschat genomen te hebben, als ik haar zelve hooger schat dan al het geld van de wereld? En hoe kan zij vreezen, dat ik haar ooit te laag zal schatten, als zij weet dat ik haar genomen heb enkel om haar zelve. Wat zou zelfs de aanvankelijke tegenzin van mijn ouders mij maken, daar ik toch door de onafhankelijke positie, die mij gewaarborgd is, voorloopig buiten hen kan? Maar die tegenzin zal spoedig verdwenen zijn; als vader en moeder eenmaal Sibylle hebben leeren kennen, zullen zij den goeden God niet genoeg kunnen danken voor de dochter, die Hij hun geschonken heeft.’

De grijsaard hoorde den opgewonden jonkman met belangstellend welbehagen aan. Inderdaad, hier was geen voorbijgaande, dartele genegenheid hier was oprechte liefde aan het woord, de liefde, die uit den hemel komt, waar de huwelijken gesloten worden. Was het hem als vader geoorloofd, die liefde tegen te werken, welke het geluk van twee jonge harten kon uitmaken, de toekomst waarborgen van zijn geliefde Sibylle? Was het geen beschikking der liefderijke Voorzienigheid, die den jongen student naar Hooghuyzen had gedreven tot

zijn eigen geluk en dat van het engelachtige kind, wier trouwe kinderliefde en zelfopoffering daardoor het welverdiende loon zouden ontvangen?

Lang staarde hij in diep nadenken voor zich en sloot onwillekeurig de oogen als tot een stil gebed, terwijl de jonkman hem verwonderd en ongeduldig aanblikte: zooveel tegenstand van die zijde had hij nooit kunnen verwachten; zijn voorstel was immers een uitkomst voor de ongelukkige tobbers!

‘U kan gelijk hebben, mijnheer Bor,’ sprak ten laatste de grijsaard, langzaam en ernstig, terwijl hij peinzend voor zich staalde. ‘Ik wil misschien al te wijs zijn.... ik laat mij misschien te veel leiden door menschelijke overwegingen en hou niet genoeg rekening met de wijze beschikking van onzen Lieven Heer.... Als God u werkelijk voor elkaar bestemd heeft, dan heeft geen menschelijke macht het recht u gescheiden te houden... Waar- zulk een stem u tot elkander roept, daar moeten alle maatschappelijke vooroordeelen, alle bedenkingen en bezwaren van de wereld zwijgen, daar heeft zelfs het ouderlijk gezag geen recht van spreken meer... Er staat geschreven: de vrouw zal vader en moeder verlaten en den man aanhangen... Maar op dit teere punt laat de jonkheid zich zoo licht misleiden; zij ziet zoo gauw voor echte liefde aan wat niet meer dan een voorbijgaande passie is en daarom doen de ouders wijs, hen daarbij met hun raad en ondervinding voor te lichten... Ik heb maar één dochter, maar één kind meer, mijnheer Bor, en dat kind is mijn alles... U zal me niet kwalijk nemen, dat ik huiver een besluit te nemen, waar het geluk van dat kind op het spel staat...’

‘Laat Sibylle zelf beslissen!’ riep de jonkman eensklaps opstaande, alsof hij al dien tijd op een pijnbank gezeten had. Zijn trappelend ongeduld kon het niet uithouden, den ouden man aldus met zeurige langzaamheid allerlei moeilijkheden te hooren opperen tegen iets wat hem de natuurlijkste zaak van de wereld voorkwam. Hij twijfelde niet of Sibylle zou zich niet zoo lang hoeven te bedenken. Dat haar vader er tegen op zag was heel verklaarbaar; het was voor hem niet aangenaam zijn dochter te verliezen, ofschoon de gedachte aan haar toekomst hem toch tot verstandiger gedachten moest brengen.

‘Laat Sibylle beslissen,’ zei hij nog eens, doch nu wat zachter en onderdaniger, als schaamde hij zich over den brusken, haast gebiedenden toon, dien hij straks had aangeslagen. Met ongeduldige spanning poogde hij op de ernstige trekken des grijsaards te lezen en zenuwachtig omknelden zijn vingers de leuning van den stoel, waar hij achter stond.

De oude baron bleef maar vóór zich op het tapijt staren, met strakke blikken, die niets schenen te zien, en met prevelende lippen als overlegde en bad hij in stilte bij zich zelven, zonder acht te slaan op het jagend aandringen van zijn bezoeker.

Eindelijk hief hij het hoofd op.

‘Ja,’ zei hij eensklaps, ‘we zullen Sibylle laten beslissen.’ En als verlicht door dit besluit liet hij er aanstonds veel luchtiger van toon op volgen: ‘Ze zal mij ditmaal een echte sibylle zijn, die me de hemelsche raadsbesluiten openbaart.. Ik heb gebeden als Eliëzer, die God smeekte, hem de bruid aan te wijzen voor zijn meesters geliefden zoon Izaäk, en zooals Abraham's knecht van Rebekka's houding de beslissing liet afhangen, zoo onderwerp ik mij aan de uitspraak van Sibylle.’

Een stralende glimlach verhelderde het gelaat van den jonkman. Zijn pleit was gewonnen, daar viel niet aan te twijfelen. Wat zou Sibylle tegenwerpen? Toch had hij geen rust voor hij het woord van haar lippen had. Met ongeduldige spanning

volgde hij de bewegingen van den grijsaard, die Mijntje schelde en haar bedaard gelastte, Sibylle te verzoeken binnen te komen. Wat een omslag nog eer zij er was! Eindelijk, daar ging de deur open, langzaam en statig, en daar verscheen zij op den drempel, in haar grijs zijden kleed, bleek, kalm, fier en toch zacht, met de waardigheid eener koningin. Het jonge meisje scheen in die weinige oogenblikken tot een volmaakte edelvrouw gerijpt. Op haar voorhoofd troonde de helderheid van een groot, onverwrikbaar besluit; haar blauwe oogen hadden een stillen, rustigen glans, als de weerspiegeling van inwendigen vrede. Zij zag op met vriendelijke belangstelling, maar zonder nieuwsgierigheid. En haar hooge, slanke gestalte teekende zich met zoo edele lijnen af tegen den matgouden achtergrond van het behangsel, zij toonde zoo vorstelijk in deze gedistingeerde omgeving van zacht uitgewischte tinten, dat de heer Bor onwillekeurig met eerbied tot haar opzag. Ze was zoo héél verschillend van de dames uit zijn wereld, in haar zwierige modetoiletten en in haar pronkerige salons met veel rood fluweel, veel verguldsel en veel opschik. En had hij eerst in den overmoed van zijn zelfbewustzijn een gevoel gehad als een prins uit de gouden eeuw, die een herderin wil gelukkig maken, nu kwam hij zich zelf als een dorper voor, die opziet naar een barones. Hij was gekomen met het denkbeeld, dat hij schatten had aan te bieden en hij voelde nu dat hij nederig een gunst af te bedelen had.

De oude baron had inmiddels Sibylle gewenkt tegenover hem plaats te nemen.

'Ik hoef u niet te zeggen,' zei hij, pogende aan zijn trillende stem vastheid te geven, 'wat mijnheer Bor en ik hier onder vier oogen besproken hebben. Je hebt daar straks zijn aanzoek gehoord; we hebben daar een kwartiertje ernstig over geredeneerd, en ik voor mij heb mijnheer mijn toestemming gegeven. Het hangt nu maar van jou af, lief kind, of je mijnheers aanzoek wil aannemen. Wil je daaromtrent eerst den raad van je ouden vader inwinnen, dan ben ik bereid je dien te geven, en wil je het nog een paar dagen in bedenking houden, dan zal mijnheer Bor wel zoo goed willen zijn een beetje geduld te oefenen. Het is natuurlijk een heel gewichtige stap, dien je niet onberaden mag doen; voorlichten wil ik je daarbij graag, maar invloed uitoefenen op je besluit zal ik niet. Wil je mijnheer Bor nu al antwoorden?'

Sibylle knikte zwijgend, maar beslist.

'Dan zal ik je met mijnheer alleen laten....'

'Neen, pa, dat hoeft niet. Blijf u asjeblieft hier.... Ik kan het mijnheer in een paar woorden zeggen.. Ik moet beleefd voor zijn vereerend aanzoek bedanken.'

'Wat!' riep de jonkman en hij stond of er een donderslag boven zijn hoofd was gevallen.

'Ja,' hernam Sibylle, kalm neerblikkend op haar blanke handen, die gevouwen in haar schoot lagen als ineengestrengelde leliën. 'Ja, mijnheer Bor, en ik vertrouw dat u mijn reden billijken zal. Ik leef voor mijn goeden ouden vader, die niemand meer heeft buiten mij. Door een huwelijk aan te gaan, zou ik me aan een scheiding blootstellen, die ik niet van mij zou kunnen verkrijgen Ik kan vader niet verlaten. Zoo lang hij leeft, hoop ik bij hem te blijven, en ik kan mij niet voorstellen dat onze Lieve Heer hem mij vooreerst zal ontnemen. Niet waar, vader, wij blijven nog lang samen?'

En haar gelaat kreeg weer die kinderlijk lieftallige uitdrukking, welke den student vroeger zoo vaak betooverd had.

'Lief kind!' riep de oude baron en er welden tranen op in zijn oude oogen. 'Je bent een engel van zelfopoffering, maar dit offer mag ik niet van je aannemen.... Ik ben een oud man, ik heb mijn tijd gehad; om mij moet je niet denken, om mij mag je het voorrecht niet verspelen, dat je zoo onverhoopt wordt aangeboden. Dat wil ik volstrekt

niet: ik zou het mij eeuwig verwijten, als ik een beletsel was geweest voor je levensgeluk, je toekomst.... Neen, Sibylle, om mij mag je mijnheer Bor niet afwijzen.'

'En wijst u me dan af, vader?' vroeg het meisje als met zacht verwijt.

'God bewaar mij, kind. Je weet wel beter! In jou zal ik alles verliezen wat mij hier op de wereld nog overblijft; maar spoedig zal de wereld zelf mij ontvallen, en daarom mag ik me niet aan je vastklampen. Ik dank den goeden God, dat Hij je een anderen beschermer zendt tegen dat ik er niet meer zijn zal.'

'Vader, spreek zoo niet,' riep het meisje en weenend knielde ze neer aan zijn knieën, met betraande oogen tot hem opziende en de armen om zijn hals slaande.

Verbijsterd en getroffen zag de heer Bor dit aandoenlijk tafereel sprakeloos aan; hij waagde het niet tusschen vader en dochter te treden, En toch moest hij spreken, niet alleen om zich zelven, maar ook om Sybille, ook om haar vader: zijn aanzoek was in aller belang. Eerst aarzelend, maar spoedig daarop met gloed en overtuiging zette hij hun dit uiteen. Sibylle hoefde zich niet te scheiden van haar vader; zij kon hem altijd bij zich houden; hij zou een genoeglijken ouden dag hebben, zonder zorg, gestadig omgeven van zijn kinderen; want de jonkman wilde trachten een zoon voor hem te zijn, gelijk Sibylle een dochter voor hem was, en aldus zouden alle drie gelukkig wezen....

Sibylle was opgestaan en luisterde aandachtig naar zijn welsprekend betoog, zijn uitlokkende voorstellingen; maar toen hij geëindigd had, schudde zij het hoofd en zei kalm, maar beslist:

'Mijnheer Bor, ik zeg u hartelijk dank voor uw edele bedoelingen, ik zal u eeuwig erkentelijk zijn voor uw vereerend aanbod; maar hoe meer ik er over nadenk, hoe minder ik het kan aannemen, ook om u zelf.'

'Om mij zelf?'

'Ja, omdat u meer en beter verdient, dan ik u kan aanbieden.'

Ze zei dat met een eenvoud, die geen twijfel liet aan haar oprechtheid; de jonkman, die haar met hijgende spanning aan hoorde, vatte onmiddellijk de edele hoogheid van gedachten, die haar dat woord ingaf. Om hem, om zijn geluk, zijn toekomst moest ze hem afwijzen, ook al zou ze het niet doen om haar vader; aan zich zelve dacht zij niet....

En de rijke burgerjongen, die er heraldische liefhebberijen op nahield en dol was op oude kasteelen, voelde nu eerst wat adel was, niet de adel, die bestaat in het voeren van een ouden naam en van een leeuwtje of arendje op zijn brievenstempel, maar de echte, de eenige adel, die van de ziel.

Met verwondering en vereering staarde hij haar aan en wist niet wat te antwoorden. Maar zijn onstuimige begeerte overwon weldra die aarzeling en hij barstte in gloeiende betuigingen dat hij nooit uit of nergens ter wereld zou terugvinden wat hij hier aantrof, en dat geen goud, geen aanzien kon opwegen tegen het bezit van Sibylle.

De oude heer viel hem met een sussend gebaar in de rede:

'Mijnheer Bor,' zei hij. 'laten we dit onderhoud staken, het wordt pijnlijk voor ons alle drie. - Sibylle zal nog eens over uw aanzoek nadenken en u schriftelijk antwoord zenden - dat zal het beste zijn.'

Met gebogen hoofd onderwierp de jonkman zich aan die vaderlijke beslissing en verliet bijna wankelend de zaal, die hij zoo fier en hoopvol was binnengetreden.

Sibylle liet hem niet lang tusschen hoop en vrees hangen; nog denzelfden avond schreef zij hem, dat zij bij haar besluit bleef; zij wilde zich geheel wijden aan haar ouden vader, en zoolang God hem in het leven spaarden, aan geen huwelijk denken.

De baron had haar niet daarvan kunnen afbrengen en gedachtig aan zijn Eliezer-gebed, legde hij zich ten slotte bij de uitspraak van het meisje neer.

Maar hij besefte den vollen omvang van het offer, dat zij te zijner liefde bracht, hij voelde de zwaarte van het kruis, dat ze om zijnentwille moedig op de jonge schouders nam; want hij wist dat ze in haar hart den jonkman liefhad en het denkbeeld haar moest aanlachen, met hem gelukkig te zijn, maar dat zij zich die liefde en dat geluk ontzegde om haar vader. En schoon er geen klacht over haar lippen kwam, schoon ze kalm en opgeruimd scheen als altijd, toch bleef hem een vreemde trilling in haar stem, toen zij dien avond voorlas uit het oude boek. Als een bemoediging tot haar zelve gericht, klonken met den nadruk van innige overtuiging, uit haar mond de gulden woorden:

'Wat vreest gy dan het kruys op te nemen,

met het welke men gaet tot het ryk der hemelen? In 't kruys is de zaligheid; in 't kruys is het eeuwige leven. In 't kruys vindt men de bescherminge tegens onze vyanden. In 't kruys proeft men de instortinge van de hemelsche zoetigheid. In 't kruys bestaet de kragt der ziele. In 't kruys geniet men de blijdschap des geests...'

IV.

MORGENWANDELING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN NICZKY.

Sedert dien dag verzonk 1 et kasteel Hooghuyzen weer dieper dan ooit in zijn oude ver latenheid. Het eene jaar verliep na het andere en op het dorp ging het leven zijn gewonen gang, zonder dat iemand zich bekommerde om den ouden baron, die daar met zijn dochter opgesloten leefde in de ruïne, verscholen in het verwilderde bosch. Geen vreemdeling kwam er meer naar omzien; de kasteleines der dorps herberg was

haar vroeger zoo trouwen klant voorgoed kwijt, en zou den heer Bor totaal vergeten zijn, als niet op zekeren keer een bezoek van den jood Prager haar den student weer in het geheugen geroepen had.

Onwillekeurig kwam het gesprek op hem.

'Ik hoor dat hij een groote studiereis maakt,' zei Prager onverschillig. 'Hij moet alle museums en bibliotheken van de wereld afreizen.'

'Ja, daar scheen hij veel liefhebberij in te hebben... u hebt hem nogal eens een rariteitje aangesmeerd. In het kasteel had hij ook veel aardigheid. Ik had, om de waarheid te zeggen, wel verwacht dat dat nog eens een paartje zou geworden zijn: de freule en hij.'

'Kan je nagaan! Een jongen, die er zoo goed bij zit. Neen, voor zóó gek heb ik hem nooit

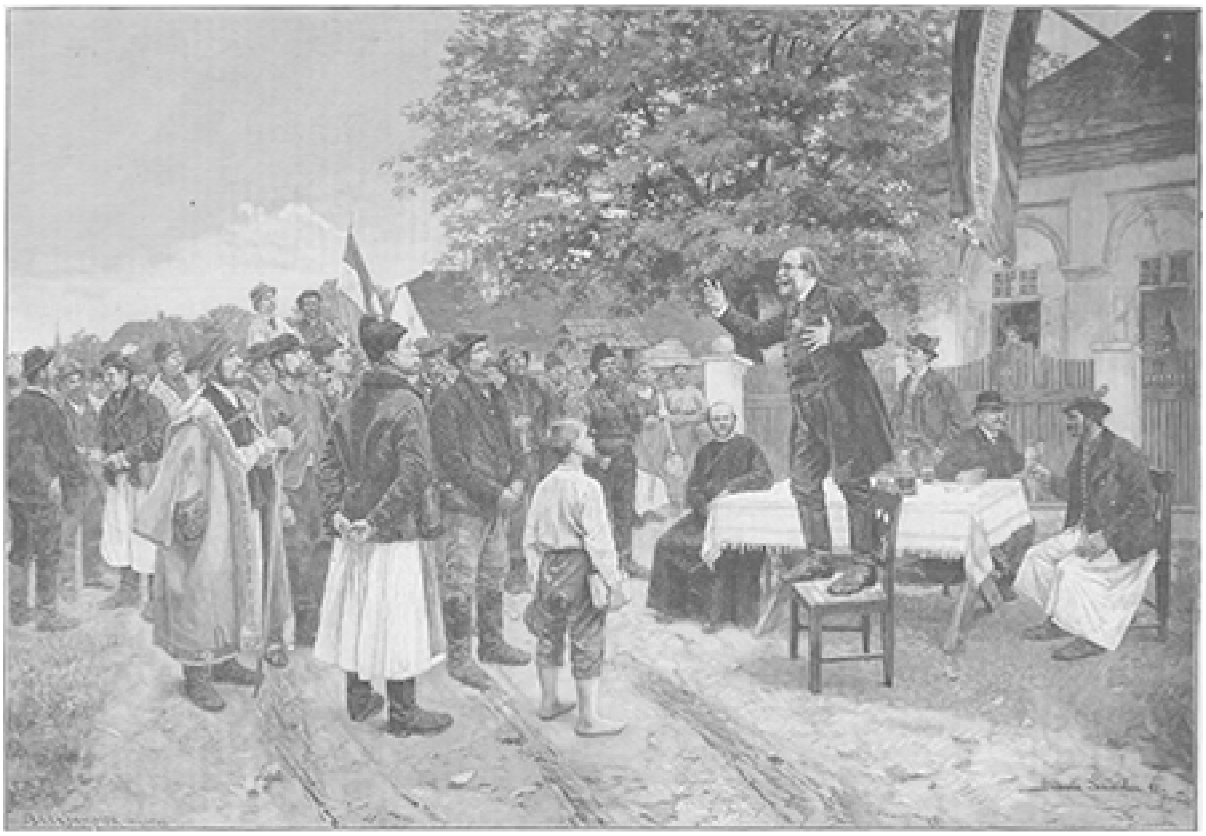

EEN VERKIEZINGSREDE IN HONGARIJE, NAAR DE SCH[I]LDERIJ VAN ALEXANDER B[I]HARI.

aangezien. Een paar maanden geleden is zijn oude heer er uitgeknepen: hij was eenige zoon, dus ik hoef je niet te zeggen, dat hij wat te tellen gehad heeft aan de erfenis. En dan zou hij zoo'n kale freule naloopen!'

'Ik had het haar anders graag gegund.'

'Och ja, waarom niet?'

Weer verliepen een paar jaren, zonder dat het kasteel en zijn bewoners op het dorp ter sprake kwamen. Daar vernam men opeens dat de laatste mannelijke telg der Hooghuyzen's eindelijk in den gezegenden ouderdom van bij de zes en tachtig jaren op het stam slot zijner vaderen overleden was en nu werd er den eersten tijd over niets anders gesproken dan wat de arme Sibylle thans zou aanvangen tot op een mooien morgen de dorpelingen verrast werden door den aanblik van een groot plakkaat tegen het raadhuis, waarop de vrijwillige openbare verkooping werd aangekondigd van het oudadellijk kasteel Hooghuyzen met inboedel, bestaande in antieke meubelen, schilderijen, boeken, zeldzaamheden en wat verder ten verkoop zou worden aangeboden. Een exemplaar van dit biljet, in de herberg opgehangen, lokte daar heel wat opmerkingen uit, evenals een advertentie in het locale blaadje van de streek.

''t Is wel de moeite waard, dat er zoo'n drukte van gemaakt wordt,' spotte een kort, dik boertje, die lid was van 't kerkbestuur, ''t Zal mooi wezen als ze er de kosten uithaalt voor de begrafenis van den ouden heer.'

'In elk geval doet ze wijs, dat ze het boeltje maar te gelde maakt: ze kan er toch niet in haar eentje op blijven zitten,' was het algemeen gevoelen.

''t Zal me benieuwen wat voor liefhebbers er op afkomen,' merkte de eerste op. 'Ik zou het krot nog niet voor afbraak willen; want het is een rot zootje; ik denk niet dat er nog gaaf spul genoeg van komen zou om een ordentelijke schuur te zetten.'

Het aantal liefhebbers, die zich voor de verkooping op deden, viel echter boven alle verwachting mee In de dorpsherberg, tevens het eenige logement, had men sinds menschenheugenis niet zooveel vreemde gasten gezien. De eerzame kasteleines wist geen raad om ze naar behooren te bergen; want verscheidene kwamen al daags te voren om het huis en den inboedel te zien. Ook de heer Prager was present met nog wel een half dozijn collega's, die onder elkaar drukke redenaties hielden, maar toch algemeen de nalatenschap van baron van Hooghuyzen schrikkelijk laag taxeerden. Behalve deze sloopers van beroep, deze arenden, die overal waar een lijk is, zich vergaderen, waren er ook nette heeren, met brillen op, die zich bedaard afzijdig hielden als trokken zij den neus op voor het luidruchtige negotievolkje.

'Ik had nooit kunnen denken, dat die verkooping zooveel volk zou trekken,' zei de goedige kasteleines tot den heer Prager. 'Je zou zeggen, waar komen ze allemaal vandaan?'

'Ja, moeder, daar heb jij zoo geen idee van?' hernam de jood met een slim lachje.

'Zou u denken dat de boel nogal wat zou opleveren?'

'Dat kan misschien nog meevallen,' zei hij stiekem, met een wantrouwig oog rondglurend naar zijn concurrenten. 'Je kan nooit weten hoe raar soms een stuivertje rollen kan,' voegde hij er met een knipoogje bij, als was hij in het geheim van een complot, dat gesmeed zou zijn om het zaakje op te jagen.

'Nou, ik mag lijden dat de freule er een mooi kapitaaltje uitslaat,' zei het brave mensch en meende dat van ganscher harte.

Terwijl aldus over de vermoedelijke opbrengst van haar armzalige bezittingen werd geredeneerd en de kooplustigen het kasteel in en uit liepen, zat freule Sibylle alleen in een afgezonderd kamertje aan een hoek van het huis en staarde treurig naar buiten, het verwilderde bosch in, dat in zijn somberen herfstdos ook rouw scheen te dragen over den laatste der Hooghuyzen's.

De arme jonkvrouw zag vaalbleek en haar vermagerd gelaat vertoonde duidelijke sporen van de vermoeienis der laatste weken. De gestadige zorg voor den zieke, het droevig vooruitzicht den beminden vader te moeten verliezen, het nachtwaken, de drukte van de begrafenis, de beslommeringen voor de verkooping en vooral het smartelijk bewustzijn voortaan alleen te staan in de wereld hadden haar afgemat en uitgeput. In het lang en stemmig rouwgewaad, waarin haar tengere gestalte als verdween, terwijl alleen het smalle gelaat en de kleine handen door hun bleekheid sterk uitkwamen, scheen ze maar een schim van de eens zoo bloeiende jonkvrouw.

Vóór haar, op het oude klaptafeltje, lag het eerwaardige boek opgeslagen, waaruit zij zoo vaak voor haar vader en voor haar zelve troost en opbeuring geput had. Achteloos keek zij er over heen en luisterde naar het vreemde gestommel en geschuifel in huis, het gepraat en gelach van de heen en weer drentelende joden en van de nieuwsgierige dorpelingen, die van den kijkdag een uitgaansdag maakten. Zij had een gevoel als was het huis, waar zij zooveel stil-genoeglijke uren met haar vader had ge sleten, overrompeld door een bende meedoogenlooze plunderaars, die haar, de rechtmatige eigenaresse, naar dezen afgezonderden hoek hadden teruggedrongen, waar zij als een gevangene haar lot moest afwachten. Het kwam haar als een stuitende heiligschennis voor, dat kooplust, winstbejag en nieuwsgierigheid aldus de heilige stilte kwamen storen, die de dood in de eerbiedwaardige woning had achtergelaten. Ach! waarom was het haar niet toegestaan, hier ongestoord haar dierbaren te beweenen, eenzaam rond te dolen door de verlaten vertrekken, vol herinneringen aan de geliefde dooden, wier schimmen haar nog schenen te omzweven? Maar zij moest het geliefde huis verlaten niet zooals de anderen, die de aardsche woning verwisselden voor het Vaderhuis hierboven, maar om als een arme zwerveling de wereld in te gaan, de wijde, woelige wereld, die haar te meer afschrikte naarmate zij die minder kende. Mocht zij hopen, dat de opbrengst harer bezittingen na afdoening der schulden haar een onafhankelijk bestaan waarborgde, of zou zij gedwongen zijn naar een betrekking om te zien, en welke? Wat zou het lot zijn van de arme weeze? Een onbekende angst overmeesterde haar. Het was haar, bij het naderend gedruisch der voetstappen en stemmen in de zalen en vertrekken, langs de trappen en portalen, als ging de heele wereld daarbuiten haar gang, zonder zich te bekommeren om de verstootelinge; als ging al die drukte, dat egoïstische rumoer, dat jagen en drijven over haar heen, gelijk een wagen van Jaggernaut, die den op den weg geworpen paria verplettert. En zij voelde zich bang, schrikkelijk bang, zoo alleen te zijn in die wijde, groote, meedoogenlooze wereld, waar ieder maar dacht aan zich zelven, en waar zij niemand, niemand had, die zich over haar bekommerde.

Radeloos staarde zij in het rond door het kale vertrek met het ontkleurde behangsel, waar de scherp begrensde plekken nog de plaats der weggehaalde meubels verrieden. Daar viel haar oog onwillekeurig op het boek voor haar en zij las:

‘Laet uw herte zig niet ontstellen, nog door vreeze vervoert worden. Gelooft in my en hebt betrouwen op myne barmhertigheid. Als gy meint dat gy verre van my zijt, dan ben ik dikmael naest bij u. Als gy meint dat byna alles verloren is, dan is er dikwijls meer gewin van verdiensten ter hand. 't En is niet al verloren, als een zaek voor u anders uitvalt, als gy wel wenschte. Gy moet ook van u zelven niet oordeelen

volgens het gevoelen dat gy tegenwoordig hebt; nog zoo vast blijven hangen in eenige swarigheid, die u ergens van overkomt, alsof er geen hope en waer van daer uit te komen...'

Met gretig oog volgde zij die regels als een troostbrief haar uit den hemel gezonden, en in vervoering van vertrouwen en dankbaarheid drukte zij een kus op de eerwaardige bladen. Neen, zij was niet alleen op de wereld, der weezen Vader leefde nog en waakte over haar.

Wat was dat? Daar naderden voetstappen! O het was het geslof van Mijntje maar. Het goede mensch kwam met een hoogrood gezicht en struikelende over haar asem binnengestrompeld.

'Neen maar, freule, nu moet u toch eens komen kijken. 't Is God geklaagd...'

'Wat dan?'

'Wel, dat al dat volk mijn boel zoo vuil loopt 1 Boerenkinkels en malle meiden, die hier niks te maken hebben, loopen zoo maar met hun slikpooten naar binnen. Daar heb ik dan gisteren zoo voor geploeterd...'

'Och, Mijntje, maak je daar nu maar zoo druk niet over.... Je zal gauw genoeg van de zorg voor het schoonhouden van het huis ontslagen worden,' liet ze er op weemoedigen toon op volgen.

'Och ja, 't is waar ook,' stemde het bestje toe, 'een mensch is eigenlijk nog gek dat hij er zich wat van aantrekt.... Och och! als ik denk, dat we hier vandaan zullen moeten! 't Zou met Kerstmis net acht en veertig jaar geworden zijn, dat ik op Hooghuyzen gekomen ben.' En de tranen schoten de goede ziel in de oogen.

De jonkvrouw had zelf moeite, haar tranen in te houden, maar toch troostte zij het oudje zoo goed zij kon. Daarop vroeg zij of er ook geen andere kijkers waren dan die boerenjongens en -meiden, die zeker niets koopen zouden.

'O ja, kijkers genoeg,' riep Mijntje. 'En brutaal dat dat volk is! Alles nemen ze in hun handen, alles gooien ze open, alles halen ze overhoop, en ze steken er toch maar den gek mee. 't Is me een rommeltje, roepen ze maar. 't Zijn meest joden, geloof ik Toch zijn er ook heele nette heeren onder, en die kijken druk in de boeken. Daar schijnen ze veel waarde in te zien.'

'Zoo!' zei de freule verrast, en daarop het boek dichtslaande dat voor haar open lag, ging ze voort: 'Dan moest je er dit boek ook maar bij leggen... 't Gaat me aan mijn hart, er van te scheiden: ik heb er zoo dikwijls met vader in gelezen. Maar het kan misschien groote waarde hebben. Jammer,' voegde ze er voor zich zelve bij, 'dat ik dat indertijd niet aan mijnheer Bor gevraagd heb; die zou het wel weten...'

De herinnering aan den oudheidlievenden jonkman gaf opeens aan haar gedachten een andere wending en een oogenblik verwijlde ze in den geest bij liefelijke tafereelen uit het verleden. Maar er was nu geen tijd voor dergelijke droomerijen; en plotseling met geweld haar gedachtenloop af brekend, zei ze tot Mijntje:

'Daar, neem het in vredesnaam maar mee en leg het bij de andere.'

Toen de dienstbode zich met het oude familieboek verwijderd had, voelde de jonkvrouw zich een wijle als van haar laatsten troost beroofd, maar zij vermande zich spoedig.

En met rustig vertrouwen op de goddelijke hulp wachtte zij den afloop der verkooping af. Deze stelde zich den anderen morgen niet te best in met den verkoop van het huis, dat voor een ellendige paar duizend gulden werd toegewezen aan... den jood Prager!

Sibylle schreide bijna, toen ze het vernam; maar zij hield zich goed voor Mijntje, die heftig uitvoer tegen den 'smous', in wien zij altijd het ongeluk van het huis had

gezien en dien de oude baron nooit op het kasteel had moeten toelaten: zij had het wel gedacht, dat die 'leelijke bloedzuiger' geen rust zou hebben, voor hij hun het bed van onder het lijf zou weggehaald hebben.

En de ergernis van het goede mensch kende geen grenzen, toen de jood het bij den koop van het huis niet liet, maar op elk voorwerp bood, dat onder den hamer kwam, als had hij het er op gezet, stuk voor stuk den heelen inboedel machtig te worden. Mijntje liep elk oogenblik naar het kamertje, waar haar arme meesteres bedaard, ofschoon niet zonder zekere spanning den uitslag afwachtte en hield haar van elken koop, die toegeslagen was, op de hoogte.

'Nu is het toch alweer voor Prager!' riep zij dan. 'Moet die smous dan alles wegsleepen? Hij biedt tegen iedereen op. Zóó denk je dat een ander er aan zal blijven hangen, of in eens legt hij er weer tien gulden op. En dan begint het bieden weer van vooraf aan: honderd, honderd en tien, wie meer dan honderd en tien? niemand meer dan honderd en tien, dán honderd en tien - bom! en het is alweer voor den jood.'

Sibylle moest in al haar narigheid glimlachen om de heftige antipathie van de goede ziel, die

in haar onnoozelheid over het hoofd zag hoe juist die jood door zijn opjagen het welslagen der verkooping op het krachtigst bevorderde.

'Maar Mijntje,' merkte ze op, 'laat die jood maar bieden, hoe meer hoe liever. 't Is immers maar zaak dat de boel een behoorlijken prijs opbrengt; nu wij toch alles moeten wegdoen, is 't ons hetzelfde waar het ten slotte blijft.'

'Da's waar ook,' beaamde het bestje. 'Een mensch is eigenlijk gek dat hij zich driftig maakt; maar dat komt dat ik dien jood niet kan uitstaan. Uwes heeft gelijk: laat hij maar bieden, hoe meer hoe liever.'

En van dat oogenblik had zij schik in den kooplust van den heer Prager; met belangstelling volgde zij ieder bod, en als de afslager zijn hamer aarzelend opgeheven hield, keek zij al naar de jood of die nog niet gauw door een hooger bod het toeslaan van den koop verhinderen en het betwiste voorwerp verder opjagen zou. In dat geval lachte zij hem vriendelijk toe, terwijl ze 't hem nu kwalijk nam, als hij het een of ander, dat hem te hoog scheen te loopen, liet schieten. Haar kleine, schrandere oogjes gluurden onophoudelijk rond; ze wist ten slotte precies wie op dit en wie op dat bieden zou en vooral een der aan wezige heeren was het voorwerp van haar bestendige aandacht. Ze had opgemerkt dat hij zelf nooit een bod deed, maar den heer Prager nu en dan een oogje gaf, waarop deze onmiddellijk hooger ging. Het was vreemd: ternauwernood keek hij welk voorwerp er ter tafel werd gebracht, terwijl de anderen telkens verzochten het nog eens te mogen zien. Het was of hij de dingen van ouds kende, zoodat hij ze niet meer hoefde te bekijken. Hij hield zich heel opden achtergrond en vergenoegde zich maar met een knikje of een ontkennend hoofdschudden aan het adres van Prager, die hem nu en dan met den blik ondervroeg.

Mijntje had dit met klimmende belangstelling zoo wat een halt uurtje aangezien, toen ze naar haar meesteres slofte om deze deelgenoot te maken van haar opmerking.

'En wil ik u eens wat zeggen, freule,' voegde ze er op geheimzinnigen toon bij, 'ik meen dat ik dien mijnheer ken; hij schijnt mij te ontwijken, ten minste ik heb hem nog niet in het gezicht kunnen zien, maar ik geloof stellig dat het mijnheer Bor is.'

'Mijnheer Bor!' riep Sibylle en een hooge blos kleurde opeens haar wangen. 'Kom, kom, dat zal verbeelding van je zijn. Mijnheer Bor is niet in het land, anders had hij wel geantwoord op het doodsbericht van pa.'

'Nu maar, ik verzeker u dat het mijnheer Bor is, en geen ander. Ik wou dat u maar eens om een hoekje wou komen kijken, dan zou u me gelijk geven.'

'Kom, zet je dat uit het hoofd, 't is louter verbeelding, en ga nog maar weer eens kijken hoe het afloopt. Ze zijn nu aan de boeken begonnen, niet waar?'

'Ja freule, ik ben benieuwd hoe het daarmee gaan zal.'

En weer verliet zij op haar sukkeldrafje het kamertje van haar meesteres, die voor 't oogendlik blij was dat ze alleen gelaten werd. Mijnheer Bor, zou het waar wezen, dat die op het kasteel vertoefde? En dat zonder haar een woord van deelneming te komen toespreken met het smartelijk verlies, dat zij geleden had, en waarvan hem behoorlijk kennis was gegeven, terwijl hij er nog met geen kaartje op geantwoord had Neen, zoo onheusch kon hij niet tegenover haar zijn; wilde hij haar niet in persoon bezoeken, dan had hij haar ten minste een kort briefje geschreven. Terwijl het meisje zich in deze gissingen verdiepte, kwam Mijntje weer met een opgetogen zeil naar het kamertje gestevend.

‘Nu hebben ze het oude boek onder handen, dat u me gisteren bij de andere hebt laten leggen. 't Is goed dat u het niet hebt achtergehouden. 't Is nu al op vijfhonderd gulden en ik denk dat het wel tot duizend zal loopen.’

‘Is 't waar?’ vroeg Sibylle verrast.

‘Ja, ze bieden mekaar met honderden tegelijk op. Het schijnt dan al een heel zeldzaam stuk te wezen. Ze trekken het mekaar letterlijk uit de handen; allemaal moeten ze het zien. Mijnheer Bor ook - want die is het, ik heb hem nu recht in zijn gezicht kunnen kijken. Eerst bladerde hij een poosje van binnen, maar toen ging hij aan het kaffetorie snuffelen, dat een beetje los is, zooals u weet. Hij vroeg aan den notaris of hij het met een mes los mocht maken, want dat er iets achter zat, wàt weet ik niet. Enfin, de notaris zei dat hij zijn gang kon gaan, en nu maakte hij het heele kaffetorie open. Ik weet niet wat voor wonders hij daarachter merkte, het schijnt dat er iets aan den binnenkant op het perkament geschreven staat, dat groote waarde moet hebben. Ten minste het was of ze allemaal gek waren geworden, toen hij het hen liet zien. Al die deftige boeken-meneeren, zal ik ze maar noemen, zetten hun bril op of schoven hem voor hun voorhoofd om hun neus tusschen het perkament te steken. Er moet een Engelschman bij zijn, die van een geleerde vereeniging gestuurd is. Die schijnt het absoluut te moeten hebben. Ik ga weer eens gauw kijken.’

Een kwartier later kwam ze buiten adem terug.

‘Nou vechten ze nóg al om dat boek. Het is al op zevenduizend gulden. En het zal nog hooger loopen, want ze willen het allemaal hebben, maar die Engelschman zal het op het laatst wel houden: die schijnt op geen duizendje te zien.’

Weer was ze weg en liet Sibylle in haar eentje genieten van de aangename verrassing. Was de verkooping tot dusver, na den tegenslag met het huis, boven verwachting geslaagd, dit buitenkansje scheen de deur te zullen dicht doen. Wat een geluk, dat zij het boek er op het laatste oogenblik nog bij had laten leggen!

Daar kwam Mijntje weer aansloffen.

‘Hij heeft het, hoor! De Engelschman heeft het, voor twintigduizend gulden. Twintigduizend gulden voor dat ééne boek! Wie had dat kunnen denken, dat is meer als voor de heele restbij mekaar! En de Engelschman schijnt er nog erg mee in zijn schik. Hij praat nou op het oogenblik met mijnheer Bor. Ik geloof dat die spijt heeft dat het zijn neus is voorbijgegaan...’

Inderdaad had het oude familieboek dien hoogen prijs opgebracht. Niet alleen was het belangrijk wegens de zeldzaamheid van den druk en wegens de genealogische aanteekeningen. die het bevatte, maar de hoogste waarde school in het perkament van den band, dat een fragment van een oud handschrift bleek te zijn. Dat handschrift berustte in de verzameling van het geleerde Engelsche genootschap, waarvan een vertegenwoordiger op Hooghuyzen was, en deze achtte zich nu gelukkig het manuscript te kunnen completeeren met het blad perkament, dat het ontbrekende van den tekst bevatte. Twintigduizend gulden rekende hij daarvoor niet te veel en zoo bracht dus dit eene boek, dat Sibylle aanvankelijk had willen achterhouden, meer op dan het heele kasteel met al wat het bevatte.

Alles samengenomen had de verkooping een kapitaal opgeleverd, dat de jonkvrouw een onafhankelijk bestaan waarborgde, ja haar zelfs een bescheiden welstand verzekerde. Nooit had zij zulk een plotselinge, verblijdende wending in haar lot durven verwachten! Inderdaad, het oude boek had waarheid gesproken: als men meent dat alles verloren is, is er dikwijls de meeste kans dat men het juist gewonnen heeft. En met tranen in de oogen dankte zij den goeden God, wiens hulp het meest nabij is, als wij ons geheel van Hem verlaten wanen.

Nog was zij geheel onder den indruk van den gelukkigen afloop der verkooping, toen Mijntje haar een briefje kwam brengen, dat deze door den heer Prager was ter hand gesteld.

‘Heb je dat van Prager?’ vroeg verbaasd de jonkvrouw, die onmiddellijk op de enveloppe de welbekende hand van den heer Bor herkend had.

‘Ja, van mijnheer Prager,’ zei Mijntje, terwijl haar meesteres met bevende hand de enveloppe openscheurde, waaruit een fijne correspondentiekaart te voorschijn kwam. Er stonden maar weinige regelen op, maar de inhoud was blijkbaar voor de jonkvrouw van groot gewicht; want ze werd beurtelings rood en bleek en haar stem trilde, toen ze Mijntje verzocht over een half uurtje terug te komen om het antwoord op dit briefje naar de naaste bus te brengen.

Het briefje hield in een beleefd verzoek van den heer Willem Bor om een onderhoud met de freule van Hooghuyzen, en het werd bevestigend beantwoord.

In de eerstvolgende lente hield voor de dorpsherberg een deftig rijtuig stil, zoodat de bejaarde kasteleines, niet wetend wat haar overkwam, nieuwsgierig naar buiten ijlde.

‘Wa's dat!’ riep ze met blijde verrassing den heer en de dame begroetend, die uit den open landauer stapten. ‘Mijnheer Bor en zijn lief mevrouwtje, welbekend als de geboren freule van Hooghuyzen. Hartelijk welkom, mijnheer Bor. Ik heb het altijd wel gezegd: dat u en de freule nog een paar zou worden. En het is uitgekomen ook. Wel wel! wat doet me dat een pleizier, dat ik u allebei zoo als man en vrouw in gezondheid en welstand mag terugzien. Gaat toch een oogenblik zitten.’

‘Een oogenblik, moedertje, maar meer niet,’ hernam de heer Bor nog met zijn oude gulheid, ‘want vooreerst hebben we al lang genoeg gezeten, en ten tweede moeten wij nog verder. We kwamen maar eventjes zien hoe je 't maakt, en het doet me groot plezier, dat je er nog zoo goed uitziet.’

‘Wel, wel, dat is hartelijk van mijnheer. Ik merk wel dat hij nog altijd de oude is. Ja, mevrouw,’ ging zij tot de dame voort, ‘ik ken mijnheer al langer als u, en zonder mij had u hem misschien nooit leeren kennen.’

‘Da's best mogelijk,’ lachte Sibylle schalks en minzaam, terwijl ze met de fijn geschoeide hand het glas aannam, dat de goede waardin haar op het mooiste blaadje van haar buffet overreikte. ‘En ik ben u heel dankbbaar voor uw aandeel in mijn geluk.’

Zoo bleven ze nog een poos gemoedelijk praten, tot de heer Bor opstond en zeide:

‘En nu zullen we eens gaan zien of het kasteel er nog staat.’

‘Het kasteel!’ riep de kasteleines uit. ‘Dat zal mevrouw niet meer kennen.’

Zij wilde nog meer zeggen, maar de heer Bor sloot haar met een blik van verstandhouding den mond en gooide het op een ander praatje Zij stapten onder de hartelijke afscheidsgroete der kasteleines in het rijtuig en dit sloeg den weg in naar het kasteel.

Aanvankelijk waren de jeugdige echtelieden stil; de herinneringen, die zich bij het weerzien van al de bekende plekjes aan hen opdrongen, hielden hun geest te veel bezig, dan dat zij behoefte gevoelden aan onderlinge gedachtenwisseling. Maar toen het rijtuig de laan indraaide, kon toch Sibylle een uitroep van verbazing niet bedwingen. Was dit het sombere, verwilderde bosch met het begroeide pad, waar men vroeger over de boomwortels struikelde? Het was in een wel onderhouden Engelsch park herschapen, waardoor zich in bevallige bochten een breede, met grint bestrooide rijlaan slingerde. En was dat het kasteel, dat om zoo te zeggen voor afbraak

aan den jood Prager werd verkocht? Trotsch en fier verhief het zich in het jonge groen, zelf verjongd door een met zorg en smaak uitgevoerde restauratie. Nog vóór zij aanschelden, ging de deur open en stond de oude Mijntje met vriendelijk lachende tronie voor haar verbaasde meesteres.

'Jij ook hier!' riep Sibylle, 'maar wie bewoont dan tegenwoordig het huis?'

'Wij gaan het bewonen,' zei haar echtgenoot glimlachend, 'althans voor de zomermaanden en als je er niets tegen hebt?'

'Wij hier wonen?'

'Ja, liefste, het is van ons. De heer Prager heeft het indertijd wel gekocht, maar dat deed hij op mijn last.'

Sibylle wilde hem om den hals vallen, maar hij greep haar arm en leidde haar verder het huis in, en daar aanschouwde zij met opgetogen blikken alles, zooals zij het gekend had

in zijn verval, maar nu hersteld en vernieuwd: de voorzaal met haar goudleeren behangsel, de familieportretten en de antieke kast, de verdere vertrekken, nu niet kaal en uitgeplunderd, maar naar behooren gestoffeerd en grootendeels bezet met de oude familiestukken, die de baron indertijd te gelde had moeten maken; wat niet op zijn plaats was teruggekomen, was smaakvol door modern werk in den ouden stijl vervangen. Hier zag zij de blauwe borden, elders de fraaie lijzen, ginds de snuisterijen van speksteen of het schilderijtje op koper in het schildpadden lijstje terug; overal glimlachten haar de oude bekenden tegen, en in haar eigen kamer lag op de tafel, in het blauwsatijnen étui, het parelsnoer harer zalige moeder.

De tranen schoten haar in de oogen.

'Maar Willem?' stamelde zij.

Br. De Sadeleer.
P. Dumont.
Br. Lombary.
P. van Henxthoven.
Br. Gillet.
P. Liagre.
P. de Meulem ester.
DE EERSTE MISSIONARISSEN VAN DE SOCIËTEIT VAN JESUS IN DE CONGO.

'Dat alles heb je aan de bemiddeling van Prager te danken,' zei hij, met stralenden blik genietend van haar geluk. 'Door hem ben ik van dat alles eigenaar geworden om het jou terug te kunnen geven.... Zie eens hier.'

En hij wees haar op het klaptafeltje aan het venster, het oude welbekende boek, waaruit zij haar vader zoo vaak had voorgelezen en dat daar nu lag opengeslagen, als om haar weer tot lezen uit te noodigen.

'Dat is,' schertste hij, 'het boek der geheimenissen van mijn Sibylle. Al heb ik het niet zoo duur betaald, als koning Tarquinius zijn sibyllijnsche boeken, toch heeft het

mij heel wat moeite gekost, het machtig te worden, en dan nog zonder den band, want dien heb ik in handen moeten laten van het geleerde Engelsche genootschap; maar al had ik voor dit sibyllijnsche boek ook tienmaal meer gegeven dan Tarquinius, ik zou het nog goedkoop hebben; want ik heb de sibylle er bij.'

'Willem!' lispelde zij, hem in de armen zinkende. 'Hoe zal ik je ooit zooveel goedheid kunnen vergelden?'

'En heb je mij dan niets gegeven? Lees eens hier.' En hij wees haar in het sibyllijnsche boek de woorden aan: 'De liefde is een groote zaek; zy is een goed dat kostelyk is boven maten.'

Bij de Platen.

Onverbeterlijk. -

Hij erkent zich schuldig; hij spreekt niet tegen en zal het heel natuurlijk vinden als de meester het bij de strafpredikatie niet laat, maar hem, die niet heeft willen hooren, geducht laat voelen. Het stokje staat daartoe al tegen den lessenaar gereed; hij heeft er al menigmaal op gevoelige manier mee kennis gemaakt, en telkens beterschap beloofd. Maar hij schijnt nu eenmaal onverbeterlijk; hij geeft er den meester op dit oogenblik gelijk in, en is bereid hem alle mogelijke verzekeringen voor de toekomst te geven, die hij echter over een paar uren, als de straf is uitgeboet - weer totaal vergeten zal zijn.

Morgenwandeling. -

De zachte, zonnige morgen heeft de kasteelbewoonster naar buiten gelokt in het groenende bosch, waarde vogeltjes zoo uitlokkend zingen en de bloempjes hun kopjes zoo vriendelijk omhoogsteken ter begroeting van den jongen dag. Een der dames heeft al een geurig takje geplukt, terwijl haar gezellin, op haar arm geleund het slepend gewaad oplicht, dat aan een struik is blijven haken. De schilder vond in de fraaie stoffeering van zijn tafereel een dankbare gelegenheid om het rijke gewaad zijner figuren in aangename tegenstelling te doen uitkomen tegen het zachte groen van het lichte bosch.

Een verkiezingsrede in Hongarije. -

Alexander Rihari, de schilder van ons tafereel, heeft er meer dan eenig ander van de jongere Hongaarsche kunstenaars slag van, het eigenaardige en karakteristieke in het nationale leven van zijn volk met scherpen blik op te merken en met verrassende waarheid voor te stellen. Zijn schilderij, waarvan dit nummer een reproductie geeft, is daarvan een overtuigend bewijs. Het tooneel is levendig en elke figuur sprekend op zich zelf. Men kan het den boeren op het gezicht lezen, dat zij meer welmeenend en nieuwsgierig, dan wel overtuigd zijn. Enkelen rooken er kalmpjes hun pijpje bij, anderen staan bedaard met de handen op den rug. Op den achtergrond zien wij er een, die zijn buurman op de vingers schijnt voor te tellen dat het er met al dat politiek

gehaspel maar weinig beter op wordt en de boer bij slot van rekening altijd betalen moet. De pastoor heeft blijkbaar schik in de welsprekendheid van zijn candidaat, terwijl daarentegen de andere heeren aan de tafel meer aandacht schijnen te wijden aan hun glas. De meest belangstellende toehoorder schijnt de schooljongen op den voorgrond, wien de vrije achtermiddag intusschen wel net gewichtigste zal zijn van de heele verkiezingsdrukte.

De eerste Jesuïeten-missionarissen in den Congo. -

Ziehier de portretten der zeven eerste Jesuïeten, allen Belgen van geboorte, die zich gaan wijden aan de bekeering van Kwango, een aanzienlijk gedeelte van den onafhankelijken Congo-staat.

Drie hunner, de eerw. pater van Hencxthoven, overste der missie, pater Dumont, wiens doodsbericht, helaas, inmiddels reeds gekomen is, en broeder Lombary, vertrokken den 6en Maart met de *Lulu Bohlen*, en wachtten te Boma op hun gezellen, om gezamenlijk de reis voort te zetten naar het aan hun ijver toevertrouwde land. De overige vier verlieten den 6en April de haven van Antwerpen, aan boord van het stoomschip *Marie Woerman.*

De eerw. pater van Hencxthoven werd geboren te Mol in 1852 en trad in 1873 in het noviciaat. Hij doorliep bijna alle bedieningen zijner orde, werd surveillant en professor te Bergen, minister te Namen en keerde in 1890 als rector te Bergen terug, in hetzelfde college van St. Stanislaus, waar hij eerst de rekenkunde bad onderwezen. Van daaruit ging hij naar de missie tot algemeen leedwezen zijner collega's en zijner leerlingen.

De overleden pater J.B. Dumont was een zoon van den vermaarden geoloog André Dumont. In 1843 te Luik geboren, maakte hij prachtige studiën en verwierf den graad van ingenieur; 27 jaar oud, trad hij in de orde der Jesuïeten en ging weldra eenige jaren doorbrengen in de moeilijke missie van West-Bengalen. Zijn uitgebreide kennis heeft hem grooten naam verworven in de geleerde wereld. Koning Leopold II droeg hem op, zooveel mogelijk de kaart te ontwerpen der door hem onderzochte streken en tevens de flora en fauna dier gewesten te bestudeeren. Op bevel des konings werden hem door het observatorium een menigte instrumenten verstrekt, die hem bij zijn onderzoekingen van nut konden zijn.

Pater Liagre, uit Doornik, heeft thans zijn veertigste jaar bereikt. Zijn geestelijke loopbaan werd bijna geheel aan het onderwijs gewijd en zijn vertrek veroorzaakt een groote leemte in het hart van allen, die hem hebben gekend.

Pater Meulemeester is de jongste dezer karavaan. Hij werd in 1868 te Schoorisse geboren en heeft de heilige priesterwijding nog niet ontvangen.

Broeder Sadeleer is reeds in Afrika bekend; hij was een der eerste en dapperste gezellen der paters Depelchin en Croonenberghs in de Boven-Zambezie. Naar België teruggeroepen, bleef hij slechts naar de missies verlangen en is zoowel door ondervinding, als door moed en toewijding, een groote steun voor de missionarissen.

Broeder Gillet, in 1866 te Paliseul geboren, bekleedde in zijn orde den post van ziekenoppasser. Broeder Lombary, geboren in 1865 is pas twee en een half jaar Jesuïet en reeds heeft de ijvervolle kloosterling gevraagd en verkregen, naar de moeilijke missie van Kwango te worden gezonden.

Christophorus Columbus
1492 1892
Premie der Nieuwe Belgische Illustratie

[Christophorus Columbus]

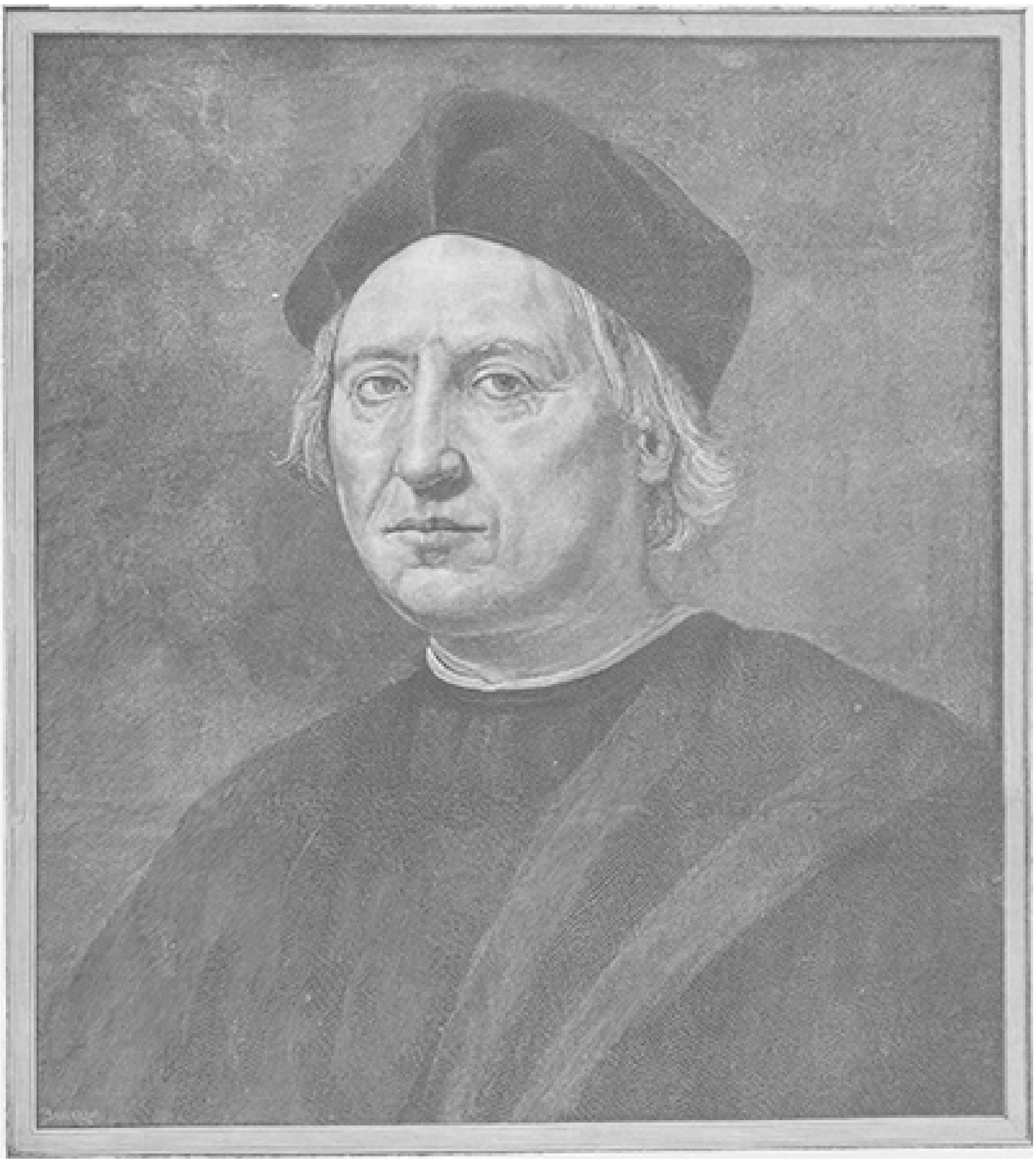

CHRISTOPHORUS COLUMBUS, NAAR HET BEELDWERK, IN 1862 AAN GENUA GESCHONKEN DOOR DEN BEELDHOUWER GIAMBATTISTA CEVASCO.

Inleiding.

LUIDE verkondigt de faam de namen der veroveraars, die met het zwaard in de vuist een uitgestrekt gebied hebben bemachtigd. Standbeelden verrijzen te hunner eer en in opgetogen liederen verheerlijken de volken hun nagedachtenis. Maar hooger glorie omstraalt den held, die niet met geweld van wapenen, maar enkel door de macht van zijn geest een wereldrijk verovert, niet om het onder 't juk te brengen, maar om het deelachtig te maken aan de zegeningen der christelijke beschaving; die zijn triomfen

viert niet op onderdrukte en vertrapte volken, maar op de woedende baren en elementen; die niet het eene rijk vergroot ten koste van het andere, maar de heele menschheid nieuwe velden opent voor den arbeid des vredes.

Die veroveraar is Columbus, de ontdekker der Nieuwe Wereld. Vier eeuwen zijn voorbijgegaan sinds hij dat onmetelijk gebied in bezit nam voor de Christenheid, en terwijl alle overweldigers vóór of na hem niets anders hebben nagelaten dan de herinnering aan bloed en jammeren, juicht heel de dankbare menschheid in de vreedzame verovering van den grooten wereldontdekker.

Het bloeiend Amerika viert hem van noord tot zuid als den man, die het uit de kolken van den oceaan te voorschijn riep. De Oude Wereld reikt de Nieuwe de hand om mee te jubelen ter eere van haar gezamenlijken weldoener. Italië, dat driemaal de wereld veroverde - door het zwaard, door het kruis, door de kunst - verheft zich met rechtmatigen trots op het voorrecht, ook den veroveraar te hebben voortgebracht, die de oppervlakte der bewoonde aarde verdubbelen zou. Spanje beroemt zich met reden, Columbus de schepen te hebben verschaft tot zijn ontdekkingstocht. Alle volken zingen het dank- en jubellied mee ter herdenking van het grootste feit der nieuwere tijden, en wij Nederlanders niet het minst,

wij, de zonen van een der eerste onder de zeevarende natiën, huldigen met geestdrift den moedigen padvinder op den oceaan, die het eerst den weg wees naar de onbekende oorden, waar op zijn voetspoor ook door onze vaderen eer en gewin werd behaald.

Maar als Christenen, als Katholieken vooral, bewonderen en huldigen wij den man, die op al zijn tochten geen ander doel voor oogen had dan de uitbreiding van het rijk Gods op aarde, en wien tot loon voor zijn streven de onsterfelijke eere gegund werd, de Christenheid met heel een werelddeel te vergrooten.

Dit toch is de hoogste glorie van Columbus dat geen ijdele weetgiengheid of wereldsche ondernemingsgeest hem dreef, dat geen zucht naar eigen voordeel hem de zeeën deed doorploegen, maar dat hij in al zijn ondernemingen louter bezield werd door den ijver voor de eere Gods. De brandende begeerte om den naam des Heeren te verbreiden over den ganschen aardbol deed hem, met den moed van een apostel, alle gevaren trotseeren. En zoo hij, met dat heilig doel voor oogen, ook de stoffelijke dingen dezer wereld niet voorbijzag, maar met practischen blik het geldelijk voordeel van elke ontdekking berekende, geschiedde dit enkel met vrome, godsdienstige bedoelingen.

Het goud, dat hij in de Nieuwe Wereld zou vinden, moest in zijn plannen dienstbaar worden gemaakt om de Oude Wereld te bevrijden van de ongeloovigen en het Heilig Graf uit hun handen te verlossen. Zoo zou hij in de hand der Voorzienigheid het werktuig worden om zoowel in het Oosten als in het nog onbekende Westen de glorie Gods te verhoogen. Het kruis van Golgotha te wreken van den smaad der Saracenen en het in verjongden luister te planten op den oever eener nieuwe wereld, ziedaar het ideaal dat dezen ijveraar des geloofs voor den geest zweefde, en was het hem niet gegund, die grootsche levenstaak ten volle te volbrengen, toch mocht hij de vreugde smaken, als een echte Christophorus, dat is Christusdrager, den naam van Christus over de onmetelijke wereldzee heen te dragen tot aan de eindpalen der aarde.

Alleen in dit licht beschouwd, verrijst de heldengestalte van Columbus voor ons in haar volle grootheid, ontzag gebiedend maar ook liefde en vereering afdwingend, en vooral opwekkend tot groote daden onder de bezieling des geloofs.

Die machtige, edele figuur in enkele vluchtige omtrekken te schetsen, - dàt zal mijn pogen zijn in deze bladen, bestemd om den lezers der *Nieuwe Belgische Illustratie* te worden aangeboden als een feest-gave bij het vierde eeuwgetijde van de ontdekking der Nieuwe Wereld.

October 1892.

J.R. VAN DER LANS.

I.
De Wolkaardersjongen.

Een wereld te veroveren voor de Christenheid, hoe kon dit grootsche denkbeeld in de ziel opkomen van een eenvoudigen wolkaarderszoon? Dat is het geheim der Voorzienigheid, die haar werktuigen kiest naar welbehagen.

Niets belangwekkender dan die geheimvolle werking stap voor stap na te gaan, het wonderbaar ontwikkelingsproces van een man als Columbus te volgen en althans te pogen het ondoorgrondelijke menschelijkerwijze te verklaren.

De geschiedenis, hoewel niet bijzonder uitvoerig omtrent de jeugd van den grooten zeevaarder, doet ons daartoe wel eenige gegevens aan de hand.

Wij weten dat Columbus, volgens zijn eigen verklaring, in 1435 geboren werd in het gebied der wijd beroemde republiek Genua. Zag hij niet in die stad zelve het levenslicht, het schijnt zeker dat hij daar het grootste deel zijner kinderjaren doorbracht, terwijl zijn vader Domenico Colombo, die een eenvoudige boerendochter uit den omtrek gehuwd had, er het nederig beroep van wolkaarder uitoefende.

De eerzame werkman had behalve zijn Cristoforo nog vier jonger kinderen, drie jongens en een meisje, den kost te geven, en moest hard werken om in het onderhoud van het talrijk gezin te voorzien. Al vroeg moest zijn oudste mee de handen uit de mouw steken om in het vaderlijk bedrijf behulpzaam te zijn, en zoo werd onze toekomstige wereldontdekker van jongsaf gewend aan een leven van arbeid, orde en spaarzaamheid. Daarbij was de oude Domenico het toonbeeld van een christelijk huisvader, die zijn kinderen in de vreeze des Heeren groot bracht. Cristoforo genoot dus van zijn ouders een voortreffelijke, godsdienstige opvoeding. En - wat ook niet voorbijgezien mag worden, - in hoe schamele omstandigheden het gezin ook verkeerde, toch was de wolkaarder gesproten uit een oud adellijk geslacht, waar van verschillende leden op dat oogenblik nog hoog in aanzien stonden en met rechtmatigen trots het geslachtswapen voerden: drie zilveren duiven op een azuren veld, gedekt door een helm, waarin het zinnebeeld der gerechtigheid gedreven was, terwijl het devies luidde: *Fides*, *spes*, *charitas*, geloof, hoop en liefde.

Het hoogadellijk bloed, dat alzoo het eenvoudige werkmanskind door de aderen vloeide, verklaart voor een deel de stoute vlucht zijner gedachten, de ridderlijke fierheid, die hem den eernaam van den laatste der kruisvaarders zou verwerven, de vorstelijke hoogheid, waarmee hij eenmaal met koningen en machthebbers zou onderhandelen over een wereldgebied.

COLUMBUS ALS KNAAP, STATUETTE VAN G. MONTEVERDE.

Reeds van zijn vroegste jeugd toonde de jonge Cristoforo, dat hij niet in de wieg gelegd was, om rustig het weefgetouw te laten snorren of bedaard wol te pluizen. Zijn groote verstandelijke begaafdheid bewees dat hij tot iets hoogers bestemd was en zijn heele lichamelijke ontwikkeling deed in hem den toekomstigen ontdekkingsreiziger vermoeden: aan een uitermate fijn gehoor paarde hij een buitengewoon scherp gezicht; zijn bewonderenswaardige fijngevoeligheid van reuk en smaak deden hem eigenaardigheden onderscheiden, die voor ieder

ander onwaarneembaar bleven, en zoo scheen hij geboren om de geheimen van onbekende landen en zeeën te doorvorschen.

Die hoogbegaafde knaap groeide daarbij op te Genua, toenmaals in den vollen zin de koningin der Middellandsche Zee, in wier wijde haven de schepen van alle natiën voor anker kwamen. Hoe dikwijls slenterde de wolkaardersjongen, in zijn vrije uren de muffe werkplaats en de nauwe bochtige steeg ontvlucht, langs de breede kade en liet den opgetogen blik weiden over dat bosch van maften, waarachter de onmetelijke oceaan zich uitbreidde! Hoe luisterde hij naar het geheimzinnig lied der golven, dat zong van verre, bloeiende stranden en onbekende werelden vol nooit geziene tooverpracht! En hoe dreef hem het harte met onstuimig verlangen die blauwe wateren over, gelijk de zilveren duiven het azuren veld doorkliefden in het wapenschild van zijn geslacht!

Zoo vaak had hij hooren verhalen van de Saraceensche zeeroovers, die de schepen van weerlooze kooplieden aanvielen, de lading plunderden en de bemanning als slaven naar hun roofnesten sleepten, van de kloeke scheepsvoogden, die uitzeilden om op die kapers jacht te maken, de zee van die woeste schuimers te zuiveren en de vrije vaart der christen volken te beschermen. Zijn edel hart, zijn jeugdige verbeelding, zijn heele geestelijke en lichamelijke aanleg drong hem, het voorbeeld dier moedige zeehelden te volgen; al wat hij zag en hoorde wekte in hem den stouten droom, eenmaal het Kruis te verdedigen tegen de Halve Maan.

Maar thuis, aan het weefgetouw, had zijn vader hem noodig; hij moest het brood helpen verdienen voor het behoeftig gezin; aan de vervulling van zijn hartewensch viel vooreerst niet te denken. Toch begreep de oude Domenico, dat hij zijn eerstgeborene niet bij zich kon houden, dat de jongen tot andere dingen was voorbeschikt, en, waarschijnlijk door vermogende bloedverwanten daartoe in staat gesteld, stuurde hij den begaafden knaap op zijn tiende jaar naar de hoogeschool van Pavia, toenmaals beroemd om haar hooge vlucht in de natuur-, wis- en sterrenkunde en de wijsbegeerte. Van al die geleerdheid kon het jongske echter maar weinig meenemen; hoogstens kan hij er het lezen en schrijven, eenige kennis van aardrijkskunde en geschiedenis en de beginselen van het Latijn opgedaan hebben; meer hadden zijn meesters den tijd niet hem te leeren; want reeds na een paar jaar dreef de nood den goeden Domenico den jongen weer van school te nemen.

In de werkplaats had hij intusschen niet veel aan hem; het hart trok den knaap naar zee, en de vader kon dien aandrang niet langer weerstreven. Op zijn dertiende jaar nam Cristoforo als scheepsjongen dienst en nu was hij eerst op de rechte school, waar zich de toekomstige wereldontdekker zou vormen. Daar leerde hij, alle ondergeschikte rangen doorloopend, door een lange practijk, door opmerking en ondervinding van zelf de ingewikkelde theorie der zeevaart, en niet enkel werd hij er met de grillen van golven en winden of de handgrepen der stuurmanskunst vertrouwd, maar in herhaalde ontmoetingen met Mohammedaansche kapers en Barbarijsche zeeschuimers leerde hij er ook den degen hanteeren. In den dagelijkschen omgang met het gevaar, elk oogenblik onverwachts voor de vreeselijkste verwikkelingen geplaatst, maakte hij zich dat koel beleid, die vaardigheid van handelen, dien vasten blik en die juistheid van commando eigen, welke hem eenmaal als den admiraal bij uitnemendheid zouden onderscheiden.

Het is niet mogelijk hem te volgen op al de zeetochten, die hij aldus van zijn dertiende tot zijn drie-en-dertigste jaar meemaakte; genoeg zij het te weten dat hij

de Middellandsche Zee in alle richtingen doorploegde, de Levant bereisde en, van scheepsjongen opklimmend tot officier, in honderd gevaren en gevechten gelegenheid had zijn moed te staven en te stalen. Zeer jong nog, nam hij in het Oosten aan een zeeslag tegen de Turken deel en bekwam daar een wonde, die lang genezen scheen, maar in zijn ouderdom op zee weer openging en hem gedurende zijn laatste reis naar de Nieuwe Wereld negen dagen lang in levensgevaar bracht.

Nadat hij die algemeene leerschool van twintig jaren doorloopen had, achtte de Voorzienigheid blijkbaar den tijd gekomen, waarop hij zich meer bijzonder moest gaan voorbereiden tot de groote taak, die Zij voor hem had weggelegd. Een werkelijk providentieel voorval sluit dat hoofdstuk van zijn leven af.

Het was in het jaar 1468. Columbus voerde het bevel over een schip in een Genueesch eskader onder opperbevel van zijn bloedverwant Colombo, bijgenaamd den Jonge. Zij kruisten op de kusten van Portugal en raakten slaags met Venetiaansche galeien. Er werd tot laat in den avond op leven en dood gevochten; van weerskanten sprong de bemanning op elkanders bodem over en worstelde man tegen man. In den nacht raakte een der Venetiaansche schepen in brand en het schip van Columbus had zich met zijn enterdreggen en ijzeren kettingen zoo stevig daaraan vastgehaakt, dat er geen mogelijkheid was de beide vaartuigen te scheiden. De brand sloeg van het eene op het andere over en weldra stonden beide schepen in lichte laaie. Voor vriend en vijand was er geen andere uitweg dan de zee. Genueezen en Venetianen stortten zich in de golven, helaas, om den dood, dien zij ontvluchtten, in den muil te springen; want de kust was ruim twee mijlen van de plek des onheils verwijderd; geen zwemmer, hoe geoefend of krachtig ook, kon ze bereiken.

Maar Columbus werd als door een wonder gered. ‘Het behaagde God,’ zei hij later aan zijn zoon, ‘hem kracht te geven ten einde hem voor groote dingen te bewaren.’ Op de golven dobberend, wist hij een van die groote roeispanen te grijpen, welke dienden om bij windstilten het schip voort te stuwen; aan die redplank vastgeklampt, bereikte hij den oever, den Hemel dankend voor zijn behoud; onderweg van aalmoezen levend, begaf hij zich naar Lissabon en vond daar... zijn oudsten broer Bartholomeus gevestigd.

II.
De Voorbereiding.

Nooit had het toeval, neen, de hand Gods, den schipbreukeling op een gunstiger plek kunnen werpen. De Portugeesche hoofdstad was op dat oogenblik de verzamelplaats der stuurlieden, scheepsbouwmeesters, zee-officieren en meest bereisde kooplieden uit alle havens van Europa. Ze was het uitgangspunt der ontdekkingstochten op den Grooten Oceaan, waarin de Portugeezen onder Hendrik den Zeevaarder alle Europeesche natiën zijn voor geweest. Tal van ondernemende Italianen, vooral Genueezen, hadden er zich neergezet, en daaronder de oudste broer van Columbus, die er als aardrijkskundige en kaartenteekenaar een ruim bestaan vond en met de aanzienlijkste bewoners der stad verkeerde.

Door diens tusschenkomst kwam Columbus in de hoogste kringen en werd er voorkomend ontvangen; zijn talrijke tochten en wapenfeiten, zijn groote bekwaamheid als zeevaarder en gezagvoerder waren onder de Genueezen van Lissabon welbekend; bovendien wonnen zijn gunstig uiterlijk, zijn aangename manieren, uitgebreide kennis en edel karakter hem onmiddellijk tal van vrienden, en onder hen vond hij vele

geestverwanten. Columbus heeft ergens geschreven: 'Nog zeer jong zijnde, begaf ik mij op zee om de zeevaartkunde te beoefenen; deze loopbaan brengt hem, die ze volgt, er toe, de geheimen der wereld te willen doorgronden.' Welnu, die zucht om de geheimen der natuur te doorvorschen, was in die dagen en vooral te Lissabon algemeen. De ontdekkingen der laatste jaren hadden een volslagen omwenteling gebracht in de denkbeelden, sinds de vroegste oudheid omtrent de zichtbare wereld gekoesterd; de meeningen der oude schrijvers waren onhoudbaar gebleken; het kwam er op aan, zich door eigen onderzoek beter in te lichten. Vandaar een zoeken en navorschen in de geleerde wereld, een doorsnuffelen van alle gewijde en ongewijde schriften, van de werken der Arabische schrijvers en oude of nieuwe reisbeschrijvingen, een aandrang om zich met mannen van de practijk in verbinding te stellen, waardoor Columbus zich alle deuren geopend zag.

Hij toch was juist de man om de weetgierigheid dier zoekers te bevredigen en vond van zijn kant in hun belangstelling den krachtigsten prikkel. Hij zelf getuigt dat hij al de 'bekende landstreken bezocht, met een groot getal geleerde mannen, geestelijken, leeken, Latijnen, Grieken, Mooren, menschen van allerlei godsdienst gesproken had'; dat hij zich had toegelegd 'op de boeken der wereldkunde, der geschiedenis en der wijsbegeerte.' Hij had Aristoteles, Seneca, de dichters, kerkvaders, godgeleerden en schriftverklaarders gelezen. Zooveel kennis bij zooveel practische bekwaamheid moest hem, in een stad als Lissabon, natuurlijk spoedig een onbezorgd bestaan verzekeren. Hij teekende kaarten, verzamelde en copiëerde oude manuscripten, wat in die dagen, toen de drukkunst het handschrift nog niet geheel had verdrongen, een vrij loonende arbeid was, en verdiende weldra zooveel, dat hij volgens zijn gewoonte, zijn ouden vader in Italië geld kon zenden.

Maar niet om te Lissabon als geleerde een kalm leven te leiden had de Voorzienigheid Columbus langs zoo wondere wegen daarheen gevoerd. Ongemerkt bracht Zij hem telkens nader tot zijn groote bestemming, zelfs waar de zwerver aan geheel andere drijfveeren meende te gehoorzamen.

Getrouw aan de vrome gewoonten van het ouderlijk huis, woonde Columbus sinds de eerste dagen van zijn verblijf te Lissabon elken morgen het heilig misoffer bij in de Allerheiligenkerk. De ingetogen godsvrucht van den welgebouwden jongen man met de kloeke gestalte en het edel ernstig gelaat trok daar de aandacht van een adellijke jongedochter, die in het aangrenzend klooster haar opleiding ontving. Ook Columbus merkte haar op; de jongelieden leerden elkander kennen en... waren weldra een paar. Voorzeker was de voormalige zee-officier verscheidene jaren onder dan zijn beminde: de aanhoudende studiën en navorschingen hadden zelfs de haren van den goeden dertiger al vergrijsd; maar zijn mannelijk schoone verschijning, zijn fijnbesneden gelaatstrekken, de heldere blik zijner

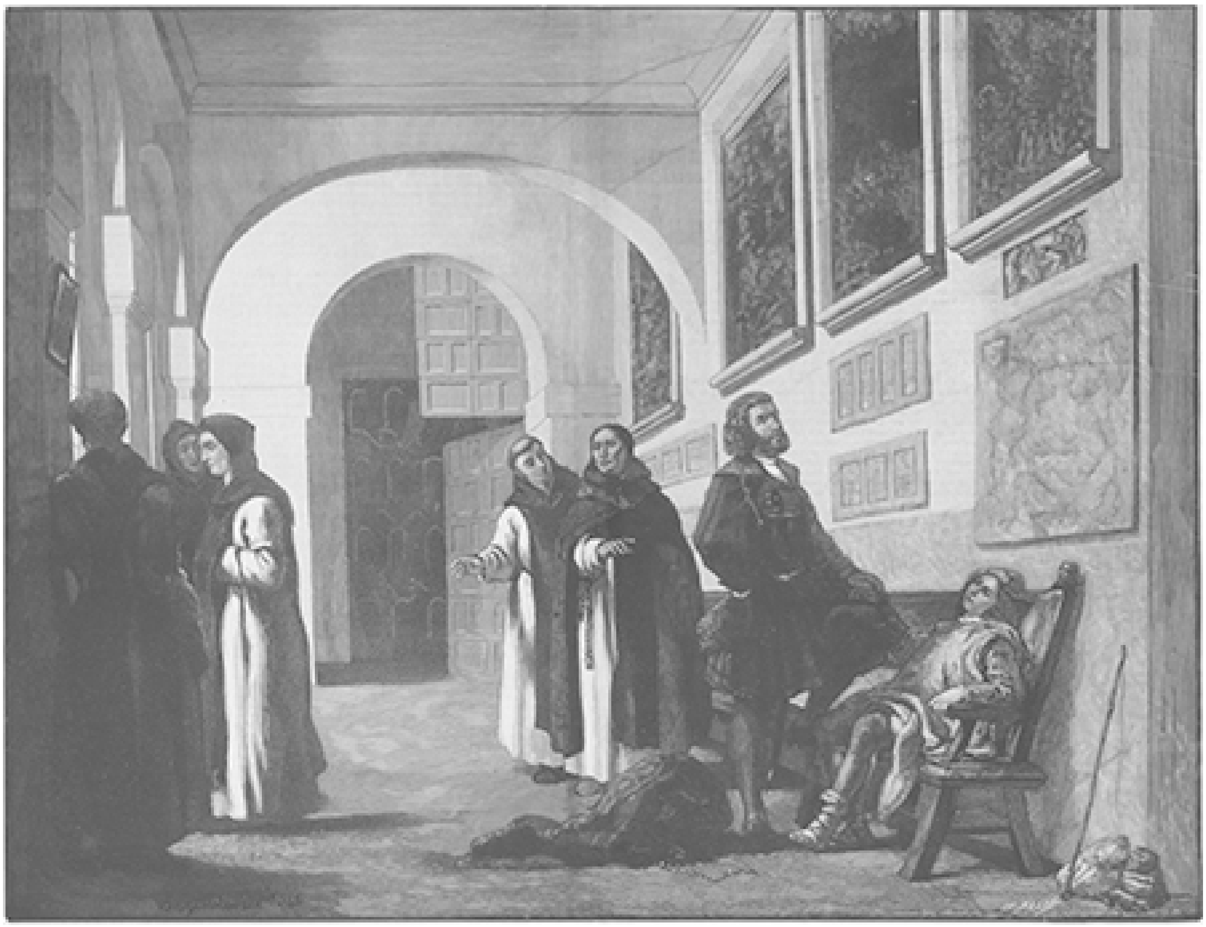

COLUMBUS MET ZIJN ZOONTJE OPGENOMEN IN HET KLOOSTER SANTA MARIA DE LA RABIDA.

grijsblauwe oogen, zijn kalme en fiere houding, zijn vlugge en vaste gang, zijn sierlijke ofschoon eenvoudige kleeding, zijn welluidende stem, zijn aangename manieren waren wel geschikt om een jong meisje te behagen. Fortuin had hij niet, maar ook Felippa de Perestrello bracht niet veel mee ten huwelijk. Ze was de oudste dochter van een Italiaansch edelman, die in Portugeeschen dienst was gestorven. Hij was officier van het huis des konings geweest, had ijverig deel genomen aan de ontdekkingstochten van Hendrik den Zeevaarder, maar had ten laatste als gouverneur van het eiland Porto Santo al zijn middelen in mislukte exploitatie-plannen verspild. Haar moeder leefde nog; het was een vrouw van ondervinding, die, na behoorlijke inlichtingen omtrent den jonkman ingewonnen te hebben, haar toestemming gaf tot het huwelijk en het jonge paar in haar woning opnam.

Geld betrouwde dus Columbus met zijn Felippa niet, maar dat huwelijk met de dochter van een oud-officier der kroon opende den wolkaardersjongen van Genua den weg naar het hof, waar de ontdekkingstochten van Hendrik den Zeevaarder nog niet vergeten waren. De koning, die in Columbus' studiën het levendigst belang stelde, liet hem zelf op een keer een paar reusachtige netstokken zien, die op de Azorische eilanden waren aangespoeld en kennelijk van een onbekende wereld afkomstig waren.

Dat er inderdaad aan gene zijde van den Oceaan zulk een wereld moest te vinden zijn, werd voor Columbus allengs zekerheid: in den kring zijner nieuwe familie vond hij ruimschoots gelegenheid, zich in die meening versterkt te zien. Een jongere zuster van zijn vrouw was gehuwd met Pedro Correa, ook een zeeman, die door den koning werd benoemd tot opvolger van zijn schoonvader als gouverneur van het eiland Porto Santo. De heele familie volgde hem daarheen en Columbus vond er rijke stof voor zijn onderzoekingen. Hij had er gelegenheid, de aanteekeningen en dagboeken van de tochten zijns schoonvaders te raadplegen, waaromtrent diens weduwe nog veel wist te verhalen. Zelf deed hij herhaalde onderzoekingsreizen in de omstreken en kwam tot verrassende ontdekkingen.

Nu eens had Correa aan het strand een stuk hout gevonden, dat door zonderling snijwerk van vreemde herkomst getuigde; dan weer zag hij daar door den westenwind boomen aangespoeld, zooals er in Europa geen aangetroffen werden; een andermaal vernam hij van aangedreven lijken, die tot een heel onbekend menschenras moesten behooren en telkens brachten de zeelieden hem berichten van dergelijken aard.

Al die waarnemingen en aanduidingen, welke bij anderen tot dusver slechts onbestemde vermoedens hadden gewekt, deden in de ziel van den genialen zoeker de groote gedachte rijzen, die hij eenmaal zou verwezenlijken. Ja, er moest aan gene zijde van den oceaan een wereld te vinden zijn; de aarde was rond, wat de oude wijsgeeren en geleerden ook omtrent haar gedaante beweerden; door rechtuit westwaarts te varen, moest men dus noodzakelijk land bezeilen; door het westen heen moest het rijke Indië te bereiken zijn, en hoeveel schatten lagen daar niet onbeheerd, die ten nutte der Christenheid konden aangewend worden! hoeveel duizenden zielen konden in die onbekende oorden niet voor Christus worden gewonnen.

God zelf stortte hem die grootsche gedachte in, welke vóór hem nog bij geen sterveling was opgekomen. ‘De Allerheiligste Drieëenheid,’ dus verklaart de vrome vorscher met eigen woorden, ‘gaf mij het denkbeeld in, hetwelk ze mij vervolgens volmaakt duidelijk maakte, dat ik van Spanje naar Indië zou kunnen varen door den

Oceaan naar het westen over te zeilen.' 'God,' zegt hij elders, 'opende hem het verstand als met de hand.'

En tot Gods eer moest dan ook de onderneming strekken, waartoe de Hemel hem had uitverkoren.

'Toen Columbus,' zegt een zijner geschiedschrijvers, de protestant Washington living, 'zijn theorie gevormd had, vatte zij met wonderlijke kracht wortel in zijn geest. Hij sprak nimmer op een toon van twijfel of aarzeling, maar met zooveel vastberadenheid en zekerheid, alsof zijn oogen het beloofde land hadden gezien. Een diep godsdienstig gevoel was met zijn beschouwingen vermengd en gaf haar soms een tint van bijgeloof (let wel: het is een protestant, die hier spreekt), maar van een bijzonder hoog en verheven bijgeloof. Hij beschouwde zich zelven in zekere mate als gezant des hemels, onder alle menschen uitgelezen om zijn grootsche oogmerken te vervullen; hij meende de ontdekking, die hij overpeinsde, in de Heilige Schrift geboekstaafd en met groote trekken in de openbaringen der profeten aangeduid te zien. De eindpalen der aarde zouden tot elkander gebracht en alle natiën en talen vereenigd worden onder de heilige banier des Verlossers. Dit moest de glorievolle uitkomst wezen van zijn onderneming, die de verwijderde en onbekende streken der aarde met het christen Europa in betrekking stellen, in landen, nog met de duisternissen des heidendoms overdekt, de fakkel des geloofs ontsteken, en hun ontelbare volken onder de heilige heerschappij der Kerk vereenigen zou. De geestdrift, welke hem bezielde, deelde zich mee aan zijn woorden en tot zelfs aan zijn houding, die iets had van den adel en de verheffing zijner denkbeelden.'

En dezelfde protestantsche schrijver spreekt in even duidelijke woorden van dat andere ideaal van Columbus, hetwelk bij 'zijn geliefkoosd ontwerp' noemt. 'De bevrijding van het Heilig Graf,' zegt hij, 'was een der groote voorwerpen van zijn ijver; zij hield hem gedurende het overige zijns levens bezig en was het onderwerp van een uitdrukkelijke beschikking in zijn testament. Hij beschouwde ze als een der groote werken, waartoe de Hemel hem had uitverkoren, en in het vervolg hield hij zijn groote ontdekking voor een voorbereidend middel, door de Voorzienigheid gebezigd om de vervulling er van te verzekeren.... Van den beginne af had hij zich de verlossing van het Heilig Graf als het groote oogmerk voorgesteld, waartoe de opbrengst zijner ontdekkingen moest worden aangewend.'

III.
Vruchtelooze Pogingen.

HAD Columbus bij het vormen zijner stoute plannen, als vurig Christen, allereerst Gods glorie voor oogen, als warm vaderlander dacht hij in de tweede plaats aan den roem zijner vaderstad. De liefde tot zijn land is ieder aangeboren, zegt in zijn verheven eenvoud onze groote vaderlandsche dichter.

Aan Genua had de edele ontwerper de eer en het voordeel zijner onderneming toegedacht. Daarom wendde hij zich het eerst met zijn plan tot den Senaat zijner vaderstad, helaas! om daar al aanstonds te stuiten op die onverschilligheid en dat beleedigend wantrouwen, dat schouderophalen over zijn 'droomerijen,' waardoor hem in den loop der jaren zulke bittere teleurstellingen zouden worden bereid. Vol blijde hoop had hij Portugal, zijn tweede vaderland, waar hij zijn geliefde gade met den zoon, dien zij hem geschonken had, achterliet, vaarwel gezegd, om de stad zijner geboorte een wereldrijk te gaan aanbieden. Hij vroeg niets dan een paar schepen, en

nam daarvoor de verplichting op zich, den weg te wijzen naar het land, dat goud, specerijen en paarlen voortbracht. Die ruil werd afgewezen; het heette dat de schatkist der rijke republiek niet bij machte was zulk een avontuurlijken tocht te bekostigen.

Te Venetië vond zijn aanbod geen gunstiger gehoor, en teleurgesteld, maar niet ontmoedigd, keerde de ondernemende man een jaar later naar vrouw en kind terug, doch niet zonder in het vaderland zijn bejaarde ouders te hebben opgezocht, die inmiddels naar Savone waren getrokken, waar de toekomstige wereldontdekker eenige maanden in hun schamele woning vertoefde en het niet beneden zich achtte voor een poos het oude vaderlijke handwerk weer op te nemen.

In Portugal schenen zich allengs betere vooruitzichten voor hem te openen. In 1479 volgde koning Jan II, bijgenaamd de Groote, zijn vader Alphonsus V op en toonde zich al aanstonds geneigd, den ouden roemvollen tijd van Hendrik den Zeevaarder te doen herleven. Het kostte Columbus geen moeite, gehoor bij den vorst te verkrijgen, en, ofschoon niet zonder eenige tegenwerpingen, voor zijn plan te winnen. Maar toen hij zijn voorwaarden stelde voor den grooten dienst, welken hij de Portugeesche kroon zou bewijzen, trok de koning achteruit en wilde het onderwerp aan een bijzonderen raad onderworpen hebben. Die raad nu besloot eenparig de eischen van Columbus van de hand te wijzen.

Welke waren dan die eischen, dat ze den raadslieden der kroon zoo buitensporig voorkwamen? Inderdaad, ook wij zouden op het eerste gezicht geneigd zijn, ze overdreven en aanmatigend te noemen.

Columbus verlangde niets minder dan dat hij onderkoning, gouverneur-generaal zou zijn der landen, door of na hem ontdekt, alsmede grootadmiraal van den Oceaan, met al de eerbewijzen en attributen, aan dien rang verbonden; hij moest het tiende ontvangen van al de rijkdommen, paarlen, diamanten, goud, reukwerken, specerijen, vruchten en voortbrengselen, welke verzameld en uitgevoerd zouden worden in de streken, aan zijn gezag onderworpen; en ten slotte zouden al zijn waardigheden en bedieningen met de prerogatieven daaraan verbonden in zijn familie erfelijk zijn, bij recht van eerstgeboorte.

Zulke voorwaarden durfde de wolkaarderszoon een koning stellen! Kan het ons verwonderen dat de vorst versteld stond over zooveel stoutheid, d t zijn raadslieden die eischen met verontwaardiging verwierpen? Hoe is het mogelijk, vragen wij ons at, dat de man, die jaren lang belangeloos voor zijn plan had geijverd, die zich daarvoor alle vermoeienissen, alle offers had getroost, op het oogenblik dat de verwezenlijking zeker is, die moedwillig verijdelt door stijfhoofdig vast te

houden aan voorwaarden, in schijn enkel door toomelooze eerzucht en eigenbaat in gegeven!

Eén ding lost in eens dat raadsel op, maar het is iets wat de bewonderenswaardige man den koning niet kon of wilde meedeelen, het was een geheim van zijn geweten: Columbus had zich bij plechtige gelofte voor God verbonden, de ontdekking der Nieuwe Wereld uitsluitend te doen strekken te Zijner glorie; hij wilde die onbekende oorden veroveren niet voor een wereldsch koning, maar voor Christus, en het goud, wat hij daar verzamelen zou, moest besteed worden tot uitrusting van een leger van vijftig duizend strijders ter verlossing van het Heilig Graf. Om de bereiking van dat doel te verzekeren moest hij de onderneming, wier reusachtige gevolgen hij voorzag, eigenmachtig kunnen leiden; hij moest met vorstelijk gezag bekleed zijn om zijn hooge verlangens te doen eerbiedigen; hij moest de beschikking hebben over macht en rijkdommen, om zijn wereldplan te volvoeren, en zijn waardigheid moest erfelijk zijn in zijn geslacht, opdat zijn nakomelingen mèt de gelofte huns vaders ook de middelen mochten erven om ze te volbrengen, zoo dit hem niet vergund was.

In dat licht beschouwd, worden de vorderingen van Columbus eenvoudig waarborgen, door het helderste doorzicht geëischt; zijn hardnekkigheid wordt koninklijke fierheid, door het hoogste plichtbesef ingegeven. Hij mocht geen letter van zijn voorwaarden laten vervallen, wilde hij niet zijn verheven oogmerken in gevaar brengen; alles of niets moest hij eischen. Was het hem enkel om de bevrediging van eigen eer- of baatzucht te doen geweest, hij had zich met minder kunnen tevreden stellen; nu het een verplichting gold, tegenover God zelven aangegaan, mocht hij niet wijken. De latere gebeurtenissen hebben hem ten volle gelijk gegeven; niet tevergeefs had hij dan ook de voorwaarden, die hij te stellen had, jaren lang overpeinsd, en wij die weten hoe later, tegen de bedoelingen van den edelen ondernemer in, zijn ontdekkingen zijn misbruikt, kunnen niet genoeg de scherpte van Columbus' blik bewonderen, die dit alles had voorzien en daarom voorkomen wilde. O wanneer de ontdekking en ontginning der Nieuwe Wereld eens geheel volgens zijn plannen ware volbracht, welk geheel ander schouwspel zou Amerika thans onzen blikken aanbieden! ‘Wat zou er gebeurd zijn,’ roept Cadoret, de geschiedschrijver, die hem het best begrepen heeft, uit, ‘wat zou er gebeurd zijn, indien Columbus in een katholiek hof en een zeevarende natie: Spanje, Portugal, Frankrijk of Engeland medewerkers had gevonden, in staat om zijn theorie, die tegelijk godsdienst en staatkunde, krijgs- en handelsondernemingen omvatte, te begrijpen, en helpers in staat om ze in het algemeen en in bijzonderheden met den noodigen geest van volharding aan te nemen. Dan zou Europa, op het oogenblik dat Luther optrad, geheel in de beschavende, geestdriftige en katholieke werkzaamheid van zijn nieuwen weg verslonden geweest, en de hervorming bij haar geboorte in een algemeene onverschilligheid gesmoord zijn.’

Maar Columbus moest al van den beginne de treurige ervaring opdoen, dat hij met zijn hooge gedachten alleen stond; dat wèl het goud, door hem voorgespiegeld, de begeerigheid prikkelde, maar de eindeloos edeler en hooger voordeelen, die hij daarmee koopen wilde, de machthebbers koud lieten.

Innig smartte hem de weigering des konings, maar nog dieper werd zijn rechtschapen hart gegriefd, toen men poogde hem het geheim, dat hem zooveel jaren van studie en arbeid gekost, en waarop hij zoo wereldomvattende plannen gebouwd had, door lage list te ontstelen. Een koninklijke boodschap noodigde Columbus uit,

onverwijld het uitvoerig plan zijner ontdekkingsreis met de toelichtende kaarten over te leggen Argeloos als alle edele naturen gehoorzaamde hij, helaas, om weldra te vernemen dat een ander zeekapitein, die voor den bekwaamste doorging, met een karveel was uitgezonden, om volgens de hem ontstolen voorschriften naar het Westen te zeilen. Die schavuitenstreek mocht niet gelukken; reeds na weinige dagen zeilens verloren bemanning en kapitein den moed en keerden onverrichter zake terug.

Nu poogde de koning de onderhandelingen te hervatten Columbus wilde er niet meer van hooren; zijn hart walgde van zooveel laagheid; de omgeving des konings was tot alles in staat; hij wist dat er strikken gespannen werden om zijn vrijheid te belagen. En hij vluchtte, de ziel van bitterheid vervuld niet alleen om het geleden onrecht, maar ook van weedom verscheurd door het smartelijkste verlies, dat hem in die omstandigheden treffen kon, den dood van zijn teerbeminde Felippa.

In stilte maakte hij haar nalatenschap te gelde en vertrok heimelijk met zijn achtjarig zoontje Diego over zee naar Genua, om, dáár nogmaals door den Senaat afgewezen, voor zooveel smart en teleurstelling troost te zoeken in het ouderlijk gezin te Savone. Hier vond hij den grijzen Domenico óók treurende om het verlies van zijn brave vrouw; sedert haar dood was Savone den ouden man als een ballingsoord geworden; als een trouwe zoon verhelderde Columbus den somberen ouden dag zijns vaders door hem naar Genua te brengen en daar, zoo voor het tegenwoordige als de toekomst, in al zijn behoeften te voorzien.

De onvermoeide strever was intusschen de man niet om zich door den tegenspoed te laten neerdrukken; spoedig hernam zijn geest weer de oude veerkracht en zag hij rond, welke der Europeesche mogendheden hij de eer en voordeelen zijner onderneming zou gunnen. Genua, Venetië, Portugal hadden die afgewezen. Daar dacht hij aan Spanje, de heldhaftige, ridderlijke natie, die op dat oogenblik nog den heiligen strijd des kruises uitvocht tegen de ongeloovige Mooren, en wier schepen moedig alle bekende zeeën doorkliefden. In Spanje regeerde het roemrijke koningspaar Ferdinand van Arragon en Isabella van Castilië, die geroepen schenen het dubbele koninkrijk tot het rijkste en machtigste te maken van de heele christelijke wereld.

Hij aarzelde niet langer: in Spanje moest hij slagen en met den eersten oostenwind zeilde hij derwaarts. Ternauwernood kende hij de taal van het land; hij had er geen enkelen vriend of beschermer, die hem aan het hof kon voorstellen; toch trok bij er moedig heen, op niets anders steunend dan het geloof in zich zelven en het vertrouwen op de Voorzienigheid.

Dat vertrouwen zou ook ditmaal niet worden beschaamd.

HET KLOOSTER SANTA MARIA DE LA RABIDA.

IV.
Nieuwe Strijd.

NIET ver van de Spaansche stad Palos, thans een onbeduidend plaatsje, maar in Columbus' tijd een aanzienlijke zeehaven, verhief zich op een hoog voorgebergte met schaduwrijk geboomte bewassen, een oud klooster, door Franciscaner monniken bewoond en den naam dragende van Santa Maria de la Rabida. Op dien eenzamen bergtop was het eerwaardige gebouw, welks wit gekalkte muren helder afstaken tegen het donkere dennenloof, niet enkel een uitgekozen toevluchtsoord voor gebed en vrome overweging, maar om zijn hooge ligging ook een geschikt observatorium voor de wetenschap. Van den koepel, die het bekroonde en met een gemetselde

leuning omgeven was, kon men den heelen omtrek overzien, zoover de blik reikte, de wijde blauwe zee overschouwen en bij helderen nacht den stillen loop der sterren waarnemen.

De toenmalige gardiaan van het klooster, Juan Perez de Marchena maakte daar ijverig gebruik van; want hij was niet enkel een heilig kloosterling, een groot godgeleerde en humanist, maar hij beoefende ook met voorliefde de wis- en natuurkundige wetenschappen. Eenmaal bad hij als een geleerde van naam in de wereld geschitterd; hij had aan het hof verkeerd als biechtvader der koningin, en wat hem vrijwillig naar deze eenzaamheid gedreven had, was enkel zijn diepe nederigheid en liefde voor de overweging en de studie.

Op zekeren keer zag deze vrome en geleerde man den portier van het klooster in gesprek met een vreemdeling, die daar bestoven en bezweet had aangeklopt en er een teug water met een stuk brood vroeg voor zijn van vermoeienis uitgeput kind. Ondanks de schamele kleeding van dien vreemdeling trof den gardiaan zijn voornaam uiterlijk. Hij vroeg hem zijn naam, waar hij vandaan kwam, waar hij heenging. De reiziger antwoordde dat hij Christophorus Columbus heette, uit Italië kwam en zich naar het hof wilde begeven, om den koning en de koningin te spreken over een belangrijk ontwerp. Hij voegde er bij dat hij zijn weg wilde nemen over Huelva, waar de jongste zuster zijner vrouw getrouwd was, wie hij zijn jongske ter bewaring wilde geven.

De pater gardiaan noodigde den vreemdeling uit, in het klooster wat rust te nemen en weldra waren beide mannen in een ernstig en levendig onderhoud verdiept. Het bleek dat Columbus, de vermoeide zwerver, bij niemand beter had kunnen aanlanden, dan bij dezen eenvoudigen kloosterling, wiens verlichte geest zijn groote plannen wist te vatten, w[i]ens innige vroomheid de hooge godsdienstige strekking er van wist te waardeeren, en die, door zijn oude betrekking tot het hof, in de gelegenheid was, zijn beschermeling daar een gunstig gehoor te bezorgen.

Voor het oogenblik, zei hij, was de tijd daartoe niet gunstig; de koningen - aldus werden Ferdinand en Isabella gewoonlijk aangeduid - waren geheel verwikkeld in de toebereidselen tot een nieuwen veldtocht tegen de Mooren. In het klooster kon Columbus echter op zijn gemak beter omstandigheden at wachten, en als de tijd daar was, zou de voormalige biechtvader der koningin hem van alle noodige aanbevelingen voor het hof voorzien. Dankbaar nam de zwerveling dit liefderijk aanbod aan en van de maand Juli 1485 tot in de lente van '86 verbleef hij onder het gastvrije kloosterdak. Dien rusttijd maakte hij zich ten nutte door in het gebed en de vrome oefeningen zijn ziel te sterken tegen den nieuwen strijd, dien hij, door bittere ervaring geleerd, voorzag. Hij volgde in alles den strengen regel van het huis, nam deel aan al de officiën en stichtte zelfs de volmaaktsten onder de bloeders door zijn diepe godsvrucht. De pater gardiaan, die als zijn biechtvader weldra in de gelegenheid was, al de geheimen van dat groote en edele hart te doorgronden, moest bekennen dat hij gedurende zijn lange priesterlijke loopbaan nooit zulk een voorbeeld van innigen en verheven godsdienstzin had ontmoet. Als geleerde deelde hij spoedig Columbus' wetenschappelijke overtuiging, als priester werd hij de deelgenoot van zijn wereldomvattende plannen ten zegen der Christenheid.

Eindelijk achtte hij het oogenblik geschikt om stappen bij het hof te doen. Ferdinand en Isabella zouden te Cordova komen, waar hun troepen zich tot den oorlog moesten verzamelen; daar moest Columbus hen trachten te spreken. De gardiaan verschafte

hem reisgeld en aanbevelingsbrieven voor de hoogst geplaatste personen van het hof, inzonderheid voor den biechtvader der beide vorsten, Ferdinand de Talavera. Columbus' zoontje zou inmiddels in het klooster blijven, waar de gardiaan zelf zich met de voortzetting van zijn onderwijs zou belasten

Vol blijden moed aanvaardde de onvermoeide strever dus de reis en kwam te Cordova aan, helaas! om daar alweer bitter teleurgesteld te worden, vooreerst in den persoon van Talavera, wiens tusschenkomst hem een onderhoud met de koningen verschaffen moest. De biechtvader der vorsten zag in den eenvoudig gekleeden vreemdeling een soort sollicitant of baantjesjager, gelijk er zoovelen de grooten komen lastig vallen en die nu vooral hoogst ongelegen kwam, wijl de koningen wel aan iets anders te denken hadden dan over de droombeelden van zulk een plannenmaker. Want ofschoon een geleerd priester, was Talavera te weinig thuis in de wis- en natuurkundige wetenschap om de groote ontwerpen van een Columbus te vatten.

Vruchteloos bedelde deze om de gunst, tot de koningen te worden toegelaten; weken en maanden verliepen, zonder dat hij een stap verder kwam. Ten slotte nam hij de vrijheid, rechtstreeks een brief aan den koning te richten; deze bleef onbeantwoord en werd aan het hof een voorwerp van spotternij. Maar wie er niet mee spotte, was de voormalige pauselijke nuntius Antonio Geraldini, toen leermeester der Infante. Naar alle waarschijnlijkheid was Columbus voor dezen prelaat geen onbekende. De Paus toch, die op dat oogenblik op den stoel van Petrus zetelde, Innocentius VIII, was een Genuees van geboorte; de hooge vereering, door Columbus te allen tijde voor den H. Stoel aan den dag gelegd en de godsdienstige strekking zijner plannen doen vermoeden dat hij zich al spoedig tot den Paus gewend heeft, te meer daar deze een stadgenoot van hem was. Dat Innocentius in zijn ontwerp belang stelde kan blijken uit zijn grafschrift, waarin vermeld staat dat hij ‘innig deel nam in de ontdekking, die hij niet de vreugde had op aarde te beleven.’ Uit Rome, waar trouwens de nieuwe onderzoekingen met groote aandacht gevolgd werden, had de nuntius dus ongetwijfeld een gunstige meening omtrent Columbus meegebracht. Wat daarvan zij, hij trok zich te Cordova den armen Genuees aan, verklaarde zich onmiddellijk voor zijn denkbeelden gewonnen en verschafte hem gehoor bij den machtigsten man aan het hof en in de regeering, bij den groot kardinaal van Spanje, Gonzales de Mendoza, aartsbisschop van Toledo en groot-kanselier van Castilië. Deze verlichte prelaat doorzag met één blik wat Columbus voorhad; hij sprak er aanstonds de vorsten over zóó dat hun nieuwsgierigheid werd gaande gemaakt, en op die wijze verwierf Columbus het eerste gehoor bij Ferdinand en Isabella.

Het was een gewichtig oogenblik voor den grooten man, toen hij ten eersten male voor den troon van Hunne Katholieke Majesteiten verscheen. Hier stond hij tegenover vorsten, wier bekende godsdienstzin hem veroorloofde, de vrome strekking van zijn ontdekkingsplan als het groote en heilige einddoel voorop te stellen. Hier behoefde hij niet op de begeerigheid te werken door de voorspiegeling van fabelachtige rijkdommen; de staatkundige en handelsvoordeelen, die hij bij de regeeringen van Genua, Venetie en Portugal had doen gelden, waren hier maar bijzaken: een oneindig edeler glorie stelde hij Ferdinand en Isabella in het verschiet. Als een afgezant des Allerhoogsten, zei hij, verscheen hij in hun koninklijke tegenwoordigheid, als voor de machtigste en bovenal de geloovigste vorsten der christelijke wereld. Hij was het werktuig, door den Hemel gekozen om hun Zijn groote oogmerken bekend te maken en hen in staat te stellen den Naam des Heeren te verbreiden in al de landstreken, die hij voor hen ontdekken zou.

Met het vuur der heiligste overtuiging, met stralend oog en bezield gelaat schilderde hij hun de grootsche taak, hun door den Hemel weggelegd, en de onsterfelijke eere, die zij zich daarmee voor alle eeuwen zouden verwerven. Ofschoon ternauwernood de Spaansche taal machtig, sprak hij uit de volheid van het hart, dat welsprekend maakt, met een vrijmoedigheid als die der Apostelen, met al de ontzagwekkende fierheid van het heilig besef zijner wereldomvattende zending.

De schoone en edele Isabella werd door zijn taal tot tranen bewogen; de hoogbegaafde, echt koninklijke vrouw voelde zich ontgloeid door dezelfde geestdrift, waarvan Columbus blaakte; haar warm, grootmoedig hart moest het zijne begrijpen. Maar niet aldus was het met haar koninklijken gemaal. Sluw en berekenend, enkel op stoffelijke voordeelen bedacht, bleef hij koud voor hetgeen hij als herschenschimmen van een opgewonden verbeelding beschouwde, en hij maakte zich van den ‘plannenmaker’ af, door hem te verwijzen naar een junta of commissie van geleerden, die zijn ontwerp onderzoeken zou.

HUIS TE SALAMANCA, WAAR COLUMBUS VERTOEFDE.

Die junta zou vergaderen te Salamanca, waar het hof den winter moest doorbrengen. De leeraren der beroemde Universiteit, de grootste lichten der wetenschap, zouden er deel van uitmaken en de geleerde Talavera zou er voorzitter van zijn. Al die

geleerdheid voorspelde Columbus weinig goeds, want hoe ervaren zijn beoordeelaars ook waren

DE DROOM VAN COLUMBUS.

in de theologie en de gewijde schriften, in de toenmaals nog geheel nieuwe wetenschap der cosmographie waren ze haast volslagen onbekenden. Zij begrepen hem niet, als hij zijn theorieën bewijzen wilde, en schudden bedenkelijk het achtbaar hoofd bij het vernemen van nieuwigheden, die hun ongerijmd voorkwamen, terwijl juist hun tegenwerpingen Columbus moesten doen glimlachen.

Bovendien had de ondervinding, te Lissabon opgedaan, hem wantrouwig gemaakt, zoodat hij hier niet gelijk daar al de resultaten zijner navorschingen blootlegde, uit vrees dat van die openhartigheid misschien weer misbruik zou gemaakt worden.

Het gevolg was dat de geleerde heeren de schouders ophaalden over zijn plan, dat volgens hen op al te losse gronden rustte. Hun onwetende napraters lieten het daar niet bij, maar dreven openlijk den spot met den grooten denker. Te Salamanca wisten de muilezeldrijvers en kindermeiden te vertellen van den vreemdeling, die beweerde dat de aarde zoo rond was als een sinaasappel, dat er landen zijn, waar de menschen met het hoofd naar beneden loopen, en dat wie maar rechtuit naar het Westen voer, langs het Oosten zou terugkeeren. De kinderen wezen, als ze hem op straat ontmoetten, naar het voorhoofd om te kennen te geven dat het hem *hier* mankeerde.

Maar menigeen ook uit het schitterend gehoor, dat de zittingen der junta bijwoonde, omhelsde openlijk de denkbeelden, door Columbus uiteengezet: de groot-kardinaal, Antonio Geraldini met zijn broeder Alexander, de pauselijke nuntius en diens secretaris, Diego Deza, eerste hoogleeraar in de godgeleerdheid, tal van bekwame en aanzienlijke mannen werden overtuigd door de bondige welsprekendheid, waarmee hij al de bezwaren der commissieleden ontzenuwde.

KERK VAN DEN H. SEBASTIAAN TE SALAMANCA, WAAR DE JUNTA VERGADERDE.

Dat maakte dat de junta min of meer met zich zelve verlegen werd; zij schoof de zaak op de lange baan; bij groote tusschenpoozen kwam zij op het laatst maar nu en dan voor de leus bijeen. Vijf jaar lang hield zij den man op sleeptouw, die Spanje den weg naar een nieuwe wereld wist te wijzen, en zijn beste levensjaren moest zien voorbijgaan zonder dat het hem gegeven was, met die kennis vrucht te doen. Eerst in den winter van 1491 kwam zij tot de slotsom dat het bedoelde plan 'ijdel en onmogelijk' was; daarom achtte zij het 'niet oorbaar dat zulke groote vorsten in een dergelijke onderneming gewikkeld werden, op zulke zwakke beweeggronden als die, welke voorgebracht waren.'

De koningen hadden gedurende al dien tijd weinig gelegenheid gehad, zich ernstig met de zaak in te laten; de veldtocht tegen de Mooren en andere staatsaangelegenheden hadden hen gestadig bezig gehouden. Maar Isabella had haar beschermeling niet vergeten, die trouwens in 1489 met den degen in de vuist ijverig deelnam aan het beleg der Moorsche stad Baza. Zij steunde hem door haar hooge aanmoediging, en zelfs toen de junta meedoogenloos zijn ontwerp veroordeeld had, gaf de koningin het nog niet op, maar liet Columbus bij monde van Talavera weten, dat de groote zorgen en ontzaglijke kosten van den oorlog, die onder Grenada weldra zou losbarsten,

niet toelieten zich in andere ondernemingen te steken, maar dat na den oorlog zijn aanbiedingen in ernstige overweging genomen zouden worden.

Na den oorlog! hoe lang zou Columbus daar nog op moeten wachten? Zestien jaar lang had hij nu reeds rondgeloopen met het reusachtig plan, waarop al zijn denken en doen was gericht, dat hem dag noch nacht rust liet, waarvoor hij gestadig in de weer was geweest en zijn beste levenskrachten had opgeofferd. Hij was thans een man van zes en vijftig jaren geworden, vóór den tijd vergrijsd, door arbeid, teleurstellingen en tegenspoed gebogen, maar niet geknakt. Wat zijn lichamelijke krachten sloopte, versterkte de vermogens zijner ziel; het besef zijner groote zending, wier zware verantwoordelijkheid hem als een verpletterend gewicht neerdrukte, schonk hem tegelijk een bovenmenschelijke, bovennatuurlijke kracht. Alles zou hij trotseeren om te volvoeren wat God hem had opgelegd.

Ziende dat zijn pogingen bij de koningen vruchteloos bleven, wendde hij zich tot een der aanzienlijkste edelen, die hem genegen waren. De hertog van Medina Coeli, die zelf schepen in de vaart had, nam zijn voorstel aan; de noodige vaartuigen zouden gebouwd worden, Columbus zelf zou daar het opzicht over voeren. Maar daar bezon zich de hertog, dat hij toch eerst de koningin in de zaak behoorde te kennen. Isabella liet antwoorden, dat zij, hoewel weinig vertrouwen snellende in Columbus' plan, het toch zelf wilde beproeven, waarom zij den hertog verzocht, de begonnen bevrachting aan de kroon te verkoopen en haar Columbus te zenden. Onverwijld toog hij naar de legerplaats te Grenada; hij werd er welwillend ontvangen maar.... alweer afgescheept met het uitstel tot na den oorlog. Wanhopend op die wijze ooit verder te komen, besloot hij zijn geluk bij een ander hof, Frankrijk of Engeland te beproeven, en hij ging, alvorens de reis daarheen te aanvaarden, afscheid nemen van zijn dierbaren vriend, den gardiaan van het klooster Santa Maria de la Rabida. Deze kon het denkbeeld niet verdragen dat een ander vorst de eerekroon zou ten deel vallen, die hij zijn voormalige koninklijke biechtelinge, de vrome en groote Isabella had toegedacht. Nogmaals deed hij zijn ouden invloed bij de koningin gelden ter gunste van Columbus, en wederom werd deze aan het hof geroepen. God lof! de oorlog tegen de Mooren was door de schitterende overwinning van Grenada roemrijk ten einde gebracht. Nu kon Isabella aan haar beschermeling denken, en nog vóór de feesten der overwinning waren afgeloopen, verleenden de koningen Columbus een gehoor. Eindelijk dan zou zijn plan in vervulling gaan! Helaas, daar stuitte het weer af op zijn voorwaarden, die door koning Ferdinand buitensporig werden gevonden. Onverzettelijk hield Columbus vast aan de eischen, eenmaal den koning van Portugal gesteld. Hij mocht niet wijken, wilde hij niet het groote einddoel, dat hem voor den geest zweefde, in gevaar brengen. Hij bood aan terstond een achtste in de kosten bij te dragen, onder voorwaarde dat later een achtste der opbrengst bij het hem toekomende zou gevoegd worden. Maar dat was ook de eenige concessie, waartoe hij te brengen was, en toen ze werd afgewezen, zag hij liever van alle onderhandeling af, dan te kort te schieten aan de groote zending, waartoe hij zich van God zelf geroepen voelde. Hij zei het hof hunner Katholieke Majesteiten, op wier godsdienstijver hij jaren lang al zijn verwachting gesteld had, vaarwel, en sloeg zonder omzien den weg in naar Frankrijk.

V. Eindelijk!

TERWIJL de onvermoeide strever, in zijn schoonste hoop teleurgesteld, maar met ongeschokt vertrouwen op God, in christelijke berusting opnieuw zijn zwerftocht aanving, streed koningin Isabella een geweldigen strijd. Haar groot en edel hart kon niet scheiden van het ontzaglijke, heerlijke plan, haar door Columbus voor den geest getooverd; het koele verstand dwong haar te luisteren naar de bezwaren van haar gemaal en diens raadslieden. Daar verzocht Santangel, de ontvanger der kerkelijke rechten van Arragon en een van Columbus' warmste vrienden, haar een gehoor. In eerbiedige, maar krachtige bewoordingen betuigde hij zijn spijt, ja zijn schaamte, dat het hof een zoo schitterend aanbod had laten varen, op gevaar af dat een andere mogendheid de eer en de voordeelen der onderneming zou wegdragen. Hij wees op Columbus' beproefde wetenschap, de zuiverheid van zijn karakter, het belangelooze zijner bedoelingen. Hij vroeg toch niets vóór hij zelf zijn beloften had nagekomen. Zijn eigen geld en goed, ja zijn leven stelde hij in gevaar. Mocht zijn plan mislukken, Spanje zou er weinig bij verliezen; maar mocht het slagen, hoe gering was dan hetgeen hij voor zich zelven vroeg in vergelijking met de schatten aan goud en glorie, die hij Spanje verzekerde? En daarbij, mocht de koningin, wie de eere Gods zoo na aan het hart lag, wel deze gelegenheid verzuimen ter verbreiding van Christus' heiligen Naam?

Nog stond Isabella besluiteloos, toen haar schatmeester Quintillana binnentrad en de belanglooze bede van Santangel op het krachtigst ondersteunde. Wat de overreding dier beide om deugd en bekwaamheid hoog geëerde mannen niet vermocht, dat bewerkte het gebed van den gardiaan van Santa Maria de la Rabida, die weinige schreden van daar, in de kapel der koningin, voor den tabernakel lag neergeknield, om den Verlosser te smeeken voor de eer van Zijn Naam en tot zieleheil der menschen het verstand der vorstin te verlichten.

En het werd licht in Isabella's geest: in schitterenden luister werd haar op eenmaal al het grootsche en schoone der onderneming geopenbaard. ‘Op den toon van een onveranderlijk besluit,’ zegt Roselly de Lorgues; ‘met een geestdrift haar en de zaak waardig,’ zegt Washington Irving, verklaarde zij dat de tocht zou plaats hebben, dat zij dien zou doen ondernemen voor de bijzondere rekening harer kroon van Castilië, dat al de kosten te haren laste zouden komen en dat zij desnoods, om zich de noodige gelden te verschaffen haar juweelen zou verpanden.

Dit offer was niet noodig; Santangel, in de overmaat zijner dankbare bewondering de vorstin te voet vallend en eerbiedig de handen kussend, haastte zich haar te verzekeren, dat de schatkist van Arragon wel in staat was, die van Castilië de gevorderde voorschotten te te doen, en onmiddellijk werd een officier der lijfwacht uitgezonden om Columbus te achterhalen en terug te brengen. Hij vond hem op twee uren afstands van Grenada en weinig geneigd om op zijn schreden terug te keeren. Maar nauwelijks had hij van de geestdrift en de stellige beloften der koningin vernomen of vol vertrouwen in de edele eerlijkheid der vorstin aanvaardde hij den terugtocht naar Grenada.

Den 17^{den} April 1492 werd te Santa Fe de overeenkomst tusschen de koningen en Christophorus Columbus geteekend. De namen van Ferdinand en Isabella kwamen

onder het tractaat te staan, maar de kroon van Castilië nam alle lasten der onderneming voor haar rekening en de koning van Arragon bepaalde zich tot de rol van geldschieter.

Eindelijk en ten langen laatste, na zestien jaren van vruchtelooze pogingen en ontmoedigende teleurstellingen, zag Columbus zich dan in staat gesteld, den lang gedroomden tocht naar de Nieuwe Wereld te ondernemen. Wat al tegenspoeden zou hij nog te doorworstelen hebben, eer zijn voet dat vurig begeerde strand mocht drukken!

De moeilijkheden begonnen van het eerste oogenblik af. De man, die den grootsten, avontuurlijksten en gevaarlijksten zeetocht ging aanvaarden, die ooit ter wereld was ondernomen; die dus gezellen aan zijn zijde behoorde te hebben, die hem ten volle waren toegewijd, zoodat hij in alle omstandigheden op hen rekenen kon, moest onder zeil gaan met lieden, die hem gedwongen, met weerzin en afschrik volgden. En terwijl de beste schepen van heel Spanje voor zulk een reize niet te goed konden worden geacht, kreeg hij met moeite nog maar een paar oude gekalfaterde vaartuigen.

Uit zuinigheid werd bepaald dat de stad Palos, wier bewoners juist wegens eenige wanordelijkheden veroordeeld waren, gedurende een jaar twee karveelen met bemanning ter beschikking van de kroon te houden, voor de uitrusting der benoodigde schepen zou hebben te zorgen. Deze bepaling verwekte in het kleine zeeplaatsje de schromelijkste ontsteltenis. Het denkbeeld, den grooten Oceaan over te steken, die nog door niemand bevaren was, vervulde de arme kustvaarders met een bijgeloovigen schrik. De vreeselijkste voorstellingen waren onder hen in omloop omtrent hetgeen zij de 'duistere zee' noemden, die eindelooze watervlakte, welke op de zeekaarten van dien tijd door allerlei fantastische gedrochten, draken, griffioenen en sfinxen werd aangeduid. Die fabelachtige monsters bevolkten, in de verbeelding der eenvoudige zeelieden, die geheimzinnige wateren, zoo dik en troebel, dat nog geen schip ze had kunnen doorklieven, bewogen door dwarrelwinden, die het zwaarste schip als een peulschil rondslingerden, en steeds door een ondoordringbare duisternis bedekt, die de afgrijselijkste kolken en afgronden verborg. Niemand wilde zich zelf of zijn schip aan zulk een tocht wagen, en langs de heele kust ontstond een oproerige beweging, die maar met moeite bedwongen werd. Het krachtigst werkte nog het woord van den pater gardiaan der Rabida om de algemeene onrust tot bedaren te brengen en ten slotte slaagde hij er in, een drietal rijke reeders, de gebroeders Pinzon, voor de zaak van zijn vriend te winnen.

Na ontzaglijke moeilijkheden waren eindelijk op het laatst van Juli een drietal schepen, zoogenaamde karveelen uitgerust, bemand en zeilvaardig. De grootste, die door den admiraal *Santa Maria* gedoopt was, zou onder zijn commando staan en had zes en zestig man aan boord. Het tweede schip, de *Pinta* had den oudste der gebroeders Pinzon tot gezagvoerder en telde dertig koppen; het kleinste, de *Nina* eindelijk had een equipage van twintig man en werd door een jongeren Pinzon gecommandeerd. Alvorens aan boord te gaan, hadden al de schepelingen zich op den gevaarvollen tocht voorbereid door in processie op te trekken naar het klooster der Rabida, om Gods zegen over de onderneming af te smeeken en uit de heilige sacramenten kracht te putten om de gevaren, die hen wachtten, te trotseeren.

Columbus bleef aan wal tot de wind voor de afvaart gunstig zou zijn; hij sloot zich op in de kloostercel en verliet die niet meer dan om de getijden in het koor te bidden; want door den derden regel van St. Franciscus aan te nemen had hij zich zoo nauw mogelijk bij de vrome broederschap aangesloten. Aldus wachtte hij in gebed en overweging het oogenblik af, waarop de roepstem des Heeren hem uit den wind zou tegenklinken. Zelfs in den slaap wakende, hoorde hij eindelijk op Vrijdag den 3^en^

Augustus 's morgens om drie ure de toppen der pijnboomen rondom het klooster ruischen: de wind was opgestoken, het uur voor het vertrek gekomen. In de vroege morgenschemering woonde hij het Misoffer bij en ontving de H. Communie. Na een hartroerend afscheid van zijn zoon Diego, die weldra aan het hof van koningin Isabella als page zou in dienst treden, vertrok hij met zijn trouwen vriend, den pater gardiaan naar de haven, waar de boot der *Santa Maria* haar bevelhebber kwam opnemen. De stem en het fluitje der kapiteins, die aan boord der karveelen de noodige bevelen gaven voor het vertrek, wekten de bewoners der naburige huizen uit hun morgenslaap. Deuren en vensters werden opengeworpen. ‘Zij vertrekken! zij vertrekken!’ klinkt het van straat tot straat; de menigte snelt naar de kade. Columbus omhelst met kinderlijke hartelijkheid zijn tot schreiens bewogen vriend en stapt in de boot. Fier ontplooit zich op den mast der *Santa Maria* de standaard van het eskader; hij draagt het beeld van den gekruisten Christus, dat door dezen Christophorus de wateren overgedragen zal worden om een nieuwe wereld tot heil te strekken. De dageraad breekt door: 't is het morgenrood van een nieuwen tijd, aanlichtend over de gansche aarde. Daar klinkt, boven het gebruis der golven en het gewoel der bemanning uit, plechtig en doordringend de stem van den bevelhebber, die tegen het achterkasteel van zijn schip geleund, het bevel doet hooren: ‘Hijscht de zeilen, in den naam van Jesus Christus!’

Zoo was dan eindelijk de ontzaglijke tocht begonnen, ‘die heldhaftige zeetocht,’ zooals Roselly de Lorgues zich uitdrukt, ‘welks minst belangrijke dag den fabelachtigen glans der Argonauten en van alle zeereizen der oudheid uitwischt, deze godsdienstige onderneming op den Oceaan om het Evangelie te verkondigen aan het overige deel van het menschelijk gezin, aan gene zijde der golven verstrooid; dat dubbele wonder van stoutheid en genie, ingegeven door het geloof, dat den tegenstand van de wetenschap en de vrees dier dagen overwon; die voorbeeldeloos groote daad, welke bijna te groot zou schijnen om door de lier van het heldendicht en de harp met haar verheven akkoorden te worden verheerlijkt!’

CHRISTOPHORUS COLUMBUS AAN HET HOF VAN KONINGIN ISABELLA,
naar de schilderij van A. BROZIK.

HET ESKADER VAN COLUMBUS.

VI.
De Overtocht.

HOE klopte Columbus het hart van blijde vervoering, toen hij voor het eerst die vreemde wateren mocht overzweven, nog door geen kiel doorploegd! Met wat gretige belangstelling nam hij ieder nieuw verschijnsel waar, dat zich aan zijn opgetogen blik voordeed, en hoe dankte hij God met al de innigheid van zijn vroom gemoed, als hij door elke waarneming zijn onderzoekingen en studiën bevestigd en aldus zijn grootsche zending bekrachtigd zag. Maar welk een hardnekkigen, wanhopigen strijd had hij nog te voeren tegen de onwetendheid en het bijgeloof, erger nog tegen de trouweloosheid en het verraad zijner gezellen, eer hij zegevierend den voet mocht zetten op het lang gewenschte strand.

Nog geen vier dagen was hij onder zeil, of daar wilden de vreesachtigen hem al tot den terugtocht dwingen. Het roer van de *Pinta* ging in stukken: dit was afgesproken werk, om het doorzetten der reis te verhinderen. Maar de man, die zestien jaren lang door alle hinderpalen heen zijn doel had nagestreefd, liet zich door dien eersten tegenspoed niet afschrikken. Met touw en ijzer gebood hij het roer te herstellen. Den anderen dag had het schip een lek; hij besloot in vredesnaam op de Canarische eilanden te landen en te beproeven de gevaarlijke karveel voor een beter schip te ruilen. Daar naderden zij het eiland Teneriffe met zijn bekenden vuurberg: de vulkaan spuwde rook en vlammen; die vreeselijke aanblik deed de bemanning de haren te berge rijzen van bijgeloovigen schrik. Columbus had al zijn overredingskracht noodig om ze tot bedaren te brengen, en toen eindelijk, bij gebrek aan een beter schip, de

oude *Pinia* maar weer wat opgeknapt was, werd de reis hervat. Intusschen waren met dat oponthoud twintig kostbare dagen heengegaan!

Weldra was het laatste eiland, het laatste stipje van de oude wereld uit het gezicht. Elk uur zeilens verwijderde de ontdekkingsreizigers verder van de bekende aarde. De stuurlieden durfden het roer niet recht houden, om rechtuit den geheimzinnigen Oceaan in te stevenen. Columbus moest onophoudelijk toezien, dat zij niet ongemerkt den steven wendden op den ongebaanden plas. En de reis ging voort, voort, àl maar voort, tot schrik der schepelingen, duizelend bij den aanblik der wijde zee, die zich eindeloos rondom hen uitbreidde, met daarboven den onmetelijken hemelkoepel en nergens, nergens een plekje, een top in het verschiet, die aan land deed denken. Het was hun als waren zij voor altijd uitgebannen van de bewoonde wereld, of alles hun onder de voeten wegzonk. Zouden ze ooit hun vaderland, hun vrouwen of kinderen weerzien? Waar gingen ze heen? Ze wisten het niet, en die vreeselijke onzekerheid vervulde hen met radeloozen angst. Krachtige mannen schreiden als kinderen: ze smeekten op hun knieën, terug te mogen keeren naar den geliefden geboortegrond. Columbus sprak hun moed en vertrouwen in; hij spiegelde hun de schitterendste droombeelden voor en hij verschalkte hun vrees door een list: hij hield namelijk dubbel boek van den afgelegden afstand: in het dagboek dat hij voor zich hield, schreef hij het ware aantal mijlen op; in het boek, dat voor ieder ter inzage lag, noteerde hij een veel lager cijfer.

Dat reisjournaal van Columbus, zorgvuldig dag en nacht bijgehouden, weegt in zijn verheven eenvoud tegen het hoogste heldendicht op. Het begint ‘in den naam van Jesus Christus’ en zet vervolgens, voor wie nog aan de bedoelingen des grooten wereldontdekkers twijfelen mocht, het groote oogmerk van zijn tocht uiteen: de katholieke vorsten Ferdinand en Isabella hadden hem, als ‘vrienden en verspreiders van het heilig geloof’ en ‘als vijanden der secte van Mohammed,’ op ontdekking naar Indië uitgezonden ‘ten einde,’ luidt het letterlijk, ‘de vorsten, de landen en de inwoners te bezoeken, de geaardheid en het karakter van allen na te vorschen en de middelen op te sporen om ze tot onzen heiligen godsdienst te bekeeren.’

In dat dagboek stelde Columbus elken nacht te boek wat er gedurende den dag was voorgevallen en beschreef over dag de vaart van den nacht. Zoo zijn wij thans, na vierhonderd jaren, nog in staat dien tocht in al zijn wisselvalligheden van teleurstelling of bemoedigende hoop te volgen.

Den 9^en^ September zagen de schepelingen een stuk mast drijven, dat alle teekenen droeg van lang in het water te hebben gelegen, - rampzalig overschot van het een of ander schip, dat even vermetel als zij in deze geheimzinnige waterwoestenij had pogen door te dringen, en schrikwekkende vingerwijzing van het lot, dat hen hier wachtte!

O! als die vreesachtigen geweten hadden, wat hun aanvoerder vier dagen later ontdekte, en wat hij, ondanks de siddering, die hem beving, zorgvuldig voor hen verborg, hoeveel erger nog zou hun de schrik om het hart geslagen zijn! Op dien 14^en^ September ontdekte de koene zeevaarder, dat zijn eenige gids op deze onbekende wateren, het tot dusver onfeilbare kompas, hem in den steek liet! In plaats van, zooals altijd, recht in de richting der poolster te wijzen, week het vijf of zes graden naar het westen af, en met elken dag werd de miswijzing grooter.

Ten slotte kon ook zijn stuurlieden die afwijking niet ontgaan, en ze waren onvoorzichtig genoeg, die ontmoedigende ontdekking mee te deelen aan het scheepsvolk, dat van schrik verstijfde bij de gedachte, zonder wegwijzer eindeloos te moeten rondzwalken op den padloozen Oceaan. Toch waren er verschijnselen, die

hun bijgeloovige vrees moesten beschamen en het vertrouwen in de kennis van hun aanvoerder versterkten. Waar zij toch de hersenschimmige afgrijselijkheden der ‘duistere zee’ hadden verwacht, omringde hen de heerlijkste natuur. De lucht was zuiver, zoet en doordringend; de golven met haar beweeglijke lichtweerkaatsingen, doorschijnend en gekleurd, murmelden zacht in langzame deining; de hemel was zachtblauw en licht en de onmetelijke kristallijnen koepel nagenoeg altijd onbewolkt; des avonds en des morgens schitterde de horizon in tooverachtigen roodgouden gloed; den ganschen dag straalde de zon over een uitgestrektheid, die oneindig scheen, en overstroomde, doordrong alles van licht en leven; heel den nacht fonkelde het uitspansel achter den lichten sluier van een stille duisternis. En de wind bleef voortdurend gunstig.

Maar juist dat alles voor den wind ging vermeerderde de vrees der

schepelingen. Hoe zullen we nog ooit kunnen terugkeeren, vroegen zij, als de wind ons hier maar altijd door westwaarts drijft? Tevergeefs poogde Columbus hun op wetenschappelijke gronden te bewijzen dat de wind elk oogenblik kon omslaan; zij hadden alle vertrouwen in hun aanvoerder, allen eerbied voor zijn gezag verloren. Gelukkig dat den 22^en een hevige tegenwind zijn woord bevestigde en hun vrees beschaamde.

De geruststelling duurde maar voor een oogenblik; elk verschijnsel wekte opnieuw hun bange vermoedens. Op een keer meenden zij vuur uit de lucht te zien vallen, dat de schepen onder hun voeten kon verbranden, terwijl nergens, nergens redding was op de onmetelijke waterwoestenij. Het waren de bekende natuurverschijnselen van den tropischen hemel, die hun zulk een ongegronde vrees aanjoegen.

Nu en dan kwamen vogels zich neerzetten op de raas of zagen zij klitten groen gras drijven, die uit een rivier schenen te komen. Met vreugde werden die teekenen van leven begroet als bewijzen dat het land nabij was. Columbus wist wel beter: al wierp hij het peillood uit tweehonderd vademen diep, hij voelde nog geen grond. En telkens weer spoedde de dag ten einde zonder dat men een stap gevorderd scheen op den ongebaanden waterweg. Zou er dan nooit een einde komen aan dien langen, bangen tocht? Moesten ze eeuwig blijven doorzeilen, om, als de meegenomen leeftocht was opgeteerd, in deze verlaten oorden van honger en dorst te versmachten?

Daar scheen inderdaad het land nabij! De zee was geheel met drijvend groen overdekt. Het werd hoe langer hoe dichter, tot eindelijk de schepen er in bleven steken. Geen twijfel of ze waren vastgeraakt in het onmetelijk moeras, dat volgens de bijgeloovige begrippen der matrozen het einde der wereld vormde. Onder dat groen zaten voorzeker die verraderlijke klippen en afgronden verborgen, daaronder scholen die vervaarlijke monsters, waarvan hun ontstelde verbeelding droomde! En tot overmaat van ellende ging juist hier de wind liggen. De schepen lagen als vastgemetseld en kraakten of ze dreigden te barsten. Hier wachtte dus allen een onvermijdelijke dood. Daartoe had dan de Genuees met zijn bedrieglijke grootspraak hen gebracht! Over boord met den vreemdeling, die aldus durfde spelen met het leven van rechtschapen Castilianen!

Zoo morde en raasde reeds het oproerige volk, toen, Godlof! de wind opstak, de zee zich verhief en de schepen over de groene massa heen lichtte, waarin zij beklemd zaten. ‘De onstuimige zee,’ mocht Columbus in zijn dagboek schrijven, ‘was mij zeer voordeelig, hetgeen nog niet gebeurd was tenzij ten tijde der Joden, toen de Egyptenaren Egypte verlieten, om Mozes te vervolgen, die de Hebreeuwen uit de slavernij verloste.’

Weer ging de reis voort, altijd maar voort, en tevergeefs bespiedden de schepelingen met angstige blikken den immer onveranderlijken gezichteinder. De koningin had een jaargeld van 10.000 maravedis uitgeloofd voor dengene, die het eerst land zou ontdekken. Den 25^en September meende Alonzo Pinzon dien prijs te mogen verdienen. ‘Land! land! Signor, ik krijg het jaargeld!’ weerklonk zijn kreet over de stille zee en met uitbundige geestdrift hief zijn scheepsvolk het *Gloria in excelsis* aan, terwijl Columbus God dankend op de knieën zonk. Helaas! het bleek een ijdele begoocheling te zijn, die Pinzon had misleid. Wat hij voor land had aangezien, was maar een wolk, die optrok en verdween, in verslagenheid nagestaard door de radelooze schepelingen, die nu den laatsten moed verloren.

In verbittering tegen hun aanvoerder staken zij de koppen bijeen. Nu moest het uit zijn met diens roekeloos doordrijven. Terug moesten zij, en dat wel zoo spoedig mogelijk, wilden de zwaar beschadigde schepen de lange terugreis nog halen. Hield de Genuees het tegen, dan overboord met hem! Geen haan zou er naar kraaien. Was het niet beter dat één man stierf, dan dat honderd twintig menschenlevens werden opgeofferd aan de gril van een gelukzoeker?

En de samenzwering breidde zich met elken dag verder uit; zelfs de gebroeders Pinzon, wier naijver den admiraal reeds tal van moeilijkheden had bereid, namen er deel aan; zij toonden zich eigenzinnig, onwillig tegenover zijn bevelen en wilden hem dwingen den koers naar hun zienswijze te wijzigen. Hij bleef onverzettelijk; al de verschijnselen overtuigden hem dat thans het land nabij was; de geurigheid der lucht, de menigte der vogels, de frischheid der aandrijvende planten, alles zei hem dat de tocht ten einde liep. Tevergeets poogde hij zijn metgezellen die overtuiging mee te deelen; de vele teleurstellingen hadden hen ongeloovig gemaakt; zij waren voor geen rede meer vatbaar, en den 10^en^ October brak het oproer uit.

Zoodra de zon was ondergegaan, zag de admiraal zijn schip opeens aan weerszijden door de beide andere karveelen geënterd als een vijandelijk vaartuig. In een oogwenk was hij op het dek van alle zijden door oproermakers, zoo van zijn eigen volk als dat der andere schepen omringd. De gebroeders Pinzon stonden aan de spits der woeste bende, die de wapenen ophief tegen den eenigen man, die hun den weg kon wijzen in deze eenzame zeeën. Columbus' eigen bemanning, zijn officieren, zijn staf, zijn bedienden, de agenten en commissarissen der kroon, tot zelfs de neef van zijn vrouw, allen stonden tegen hem op en eischten onder dreigend getier dat hij onverwijld den steven zou wenden naar Castilië.

Columbus verhief zich in zijn volle lengte; met kalm en ernstig gelaat zag hij zonder vrees den woesten hoop in de oogen; met denzelfden vasten helderen blik, waarmee hij zoo vaak de opgeruide golven had overschouwd, liet hij het oog rondweiden langs den onstuimigen kring, en verklaarde eenvoudig op den beslisten toon van gezagvoerder, dat hij, ‘vertrokken zijnde om naar Indië te varen, zijn reis meende te vervolgen, tot hij Indië zou hebben gevonden.’

En beschaamd door dien heldenmoed, lieten de oproerlingen de wapenen zinken en dropen at. Men heeft gemeend dat de groote vlootvoogd, zwichtend voor het doodsgevaar, met zijn muitend scheepsvolk onderhandelde; dat hij drie dagen uitstel vroeg en beloofde, in geval er dan nog geen land gezien was, te zullen terugkeeren. In zijn eigen dagboek is daarvan echter niets te vinden; hij vermeldt alleen dat God hem te hulp kwam ‘in het lijden en de kwellingen, hem aangedaan door de matrozen en bemanning, die allen met gemeen overleg besloten hebbende terug te keeren, tegen hem opstonden en zich zelfs zoover vergaten van hem te dreigen; de eeuwige God, zegt hij, gaf hem de kracht en grootmoedigheid, die hij noodig had, en steunde hem alleen tegen allen.’

VII.
Land!

WELDRA zou het hun bitter berouwen, in blinde vertwijfeling de hand tegen hun admiraal te hebben opgeheven. Spoedig deden zich verschijnselen voor, die ook de ongeloovigsten overtuigen moesten, dat thans het lang beloofde land nabij was. Bij

heele zwermen streken de vogels neer op de schepen; frissche planten, zooals alleen in rivieren groeien, dreven op het water; nu eens werd een pas uitgerukte bies, dan een gesneden stok, een andermaal een bloeiende tak met roode vruchten uit zee opgevischt. In den avond van den 11[en] October, toen de bemanning als naar gewoonte het avondgebed gebeden en het *Salve Regina* gezongen had, nam Columbus het woord om hen in een roerende toespraak tot dankbaarheid te stemmen jegens God, die hen zoo voorspoedig over den grooten Oceaan had geleid, en hen op te wekken, dezen laatsten nacht te waken en te bidden, daar zij, vóór de morgen aanbrak, nog land zouden zien.

Hij zelf waakte oplettender dan allen, en tegen tien uur - o vreugde! - daar zag hij een licht flikkeren! Kon het verbeelding zijn? Bedroog hem het overspannen gezicht? Hij vroeg het aan een officier in zijn nabijheid, daarop aan een ander. En ja, ook zij ontwaarden het schijnsel, dat golvend op en neer ging, als een kaarslicht in een schuit hobbelend op de golven.

Niemand dacht dien nacht aan rusten, alle man bleef op dek of klauterde in mast en want; geen oog werd geloken, aller blikken bleven in onafgebroken staren op de vurig verlangde kust gericht. Eindelijk om twee uur in den morgen klonk uit den mast der *Pinta* de jubelkreet: *Land!*

Daar knalde aan boord van het vaartuig een kanonschot, welks lichtgloed heel het eskader ontvlamde in opspringende geestdrift: het was als een ontzaglijke zucht van verlichting, uit de benepen harten dier honderd twintig angstig verlangenden opgegaan. Van de kiel tot den mast schaterde één groote uitbundige juichkreet. Columbus stortte op de knieën en hief met krachtvolle stem het zegelied aan *Te Deum laudamus.* Vreugdedronken stemden allen met hem in, terwijl de tranen hem over de wangen stroomden.

Daar doemde dan voor zijn opgetogen blik die Nieuwe Wereld op, waarvan hij zooveel jaren had gedroomd; daar ontplooide zich voor hem dat heerlijke strand, met zijn bosschen en graslanden, door heldere wateren besproeid, zijn krachtig, dik en rijk geschakeerd groen, zijn prachtige bloemen en vreemde vruchten, zijn slingerplanten, die als guirlandes van de neergebogen boomtoppen in het water afhingen en heel het landschap maakten tot een onmetelijken frisschen bloemkorf drijvend op den Oceaan. En tusschen al dat groen, aan den zoom der bosschen of langs het strand geschaard, wachtten hem de inboorlingen af, als betooverd door den aanblik der gewiekte zee-

kasteden, in angstig-zoete verbeiding van hetgeen ze hun brengen zouden.

In het staatsiekleed zijner waardigheid: een schitterende wapenrusting onder een langen scharlaken mantel, daalde Columbus, van zijn officieren en een eerewacht vergezeld, in de boot af, den koninklijken standaard met het beeld des Gekruisten in de hand. De zwaar gewapende sloepen van de *Pinta* en de *Nina*, die de zijne vergezelden, droegen op den voorsteven een banier met een groen kruis.

Na weinige riemslagen waren de sloepen op het strand. Columbus stapte het eerst aan wal; zijn officieren groepten zich achter hem en aan weerszijden stelde zich de eerewacht op. Plechtig plantte nu de admiraal den standaard des kruises in den bodem der Nieuwe Wereld, en van vreugde en dankbaarheid overstelpt op zijn aangezicht vallend, kuste hij in heilige vervoering driemaal den vurig afgebeden grond; daarop, nog altijd met gebogen knieën de armen uitstrekkend, bad hij met luider stem:

'Heer, eeuwige en almachtige God, Gij hebt door Uw goddelijk woord het uitspansel, de aarde en de zee geschapen. Uw naam zij overal gezegend en verheerlijkt. Geprezen zij Uw Majesteit, die zich gewaardigd heeft toe te staan dat Uw verheven Naam, door Uw nederigen dienstknecht, in dit andere werelddeel gekend en gepredikt zal worden!'

En zich oprichtende, ontplooide hij in haar volle breedte de banier des kruises, die van dezen oogenblik af ook dit deel der aarde beschermend zou overwuiven.

Op Vrijdag den 3en Augustus was hij uitgezeild; op Vrijdag den 12en October had hij voet aan land gezet, en zonder nog te weten of het een vastland dan wel een eiland was, heiligde hij in zijn vrome dankbaarheid het den God des kruises toe, door het te noemen San Salvador, dat is H. Verlosser.

GEDENKPENNING VAN HET VIERDE EEUWFEEST DER ONTDEKKING VAN AMERIKA.
(Voorzijde.)

VIII.
In de Nieuwe Wereld.

ZOO was dan eindelijk de Nieuwe Wereld bereikt, welke Columbus zich jaren en jaren had gedroomd: zijn stoutste verbeelding was werkelijkheid geworden; zijn oogen konden te gast gaan aan het schouwspel dier wonderweelderige natuur, tot dusver enkel als in een visioen aanschouwd. Nu kwam het er op aan, de schatten dier tooverwereld op te sporen en te verzamelen. Naar welke zijde zou de ontdekker het eerst zijn schreden richten? Wat stond hem het eerst te doen om de vruchten te plukken van zijn ontdekking?

Zijn eerste werk was, een groot kruis te doen planten op de plek, waar het eerst de kruisbanier van het eskader in den grond was gestoken. Hij wees den timmerlieden twee boomen aan, liet die omhouwen en daaruit een monumentaal kruis timmeren. Onder het zingen van den lofzang *Vexilla regis prodeunt* werd het opgericht, terwijl de admiraal met eigen hand den kruisboom ondersteunde en met het aanheffen van het blijde *Te Deum* de plechtigheid besloot.

Aldus heiligde de admiraal het nieuw gevonden land onmiddellijk aan Christus; en op welken oever hij later ook voet aan wal mocht zetten, overal was het zijn eerste zorg, een kruis op te richten. Vandaar dat West-Indië op de eerste kaarten werd aangeduid met den naam en het teeken des kruises: op een kaart in 1511 te Venetië uitgegeven, is het land, dat later, zonder eenigen redelijken grond, Amerika zou genoemd worden, met roode letters aangeduid als *Land van het Heilig Kruis.*

Wat verder onmiddellijk de aandacht van den wereldontdekker trok, dat waren de inboorlingen, die zich aanvankelijk schuw teruggetrokken hadden, maar allengs naderbij kwamen, bemoedigd door de vriendelijke gebaren, waarmee de Spanjaarden hen tot zich. wenkten. Columbus was gekomen met de edele bedoeling, die ongelukkige heidenen deelachtig te maken aan de weldaad des geloofs, en al spoedig had hij uit hun vredelievende houding opgemaakt, dat het niet

veel moeite zou kosten, hen tot het Christendom te bekeeren, mits men trachtte hen met zachtheid te winnen.

Schoorvoetend naderden zij één voor één den man, die hun om zijn hooge ontzagwekkende gestalte, zijn rijk gewaad, de edele majesteit zijner trekken, den eerbied, hem door zijn omgeving bewezen, als een godheid toescheen. Al bevend waagden zij het, tot hem te komen om zich voor hem neer te buigen; allengs werden ze zoo stoutmoedig, dat ze zijn gezellen aanraakten, hun kleederen en beenen betastten, als om zich te overtuigen dat zij niet droomden, en die geheimzinnige wezens, wier baard vooral hun verbazing opwekte, menschen waren gelijk zij.

Columbus nam hen nauwkeurig op; hij merkte dat ze allen jong waren en tot een menschenras behoorden, dat hij nog nooit had gezien. Hun gestalte was rijzig, hun kleur deed hem aan de bewoners der Canarische eilanden denken. Hun voorhoofd en schedel was breed, de oogen waren goed gespleten; hun dik haar was bij de slapen afgesneden en hing van achteren lang neer; de kin was baardeloos, de beenen recht, het heele lichaam wel geëvenredigd. Zij hadden hun leden met verschillende kleuren, de een rood, de ander wit beschilderd; sommigen het heele lichaam, anderen enkel het gezicht of alleen den neus. Zij waren gewapend met stokken, in het vuur gehard en aan de punt met een haaietand of een spitse kei voorzien.

Als hadden zij Columbus' smaak voor geuren geraden, boden zij hem al aanstonds een handvol droge, welriekende gewassen aan. De admiraal beantwoordde die hulde door hun gekleurde mutsen, Venetiaansch glaswerk, belletjes en andere kleinigheden aan te bieden, die de arme wilden als voorwerpen van onschatbare waarde aanvaardden, waarvoor zij gaarne al wat zij bezaten in ruil boden.

GEDENKPENNING VAN HET VIERDE EEUWFEEST DER ONTDEKKING VAN AMERIKA.
(Achterzijde.)

In deze vertrouwelijke kennismaking en in behaaglijke rust onder het frissche geboomte ging voor de Spanjaarden deze eerste dag in de Nieuwe Wereld voorbij. Nadat zij gezamenlijk aan den voet van het kruis het avondgebed gebeden hadden, keerden zij aan boord hunner schepen terug, het scheepsvolk om de kooi op te zoeken, de admiraal om als naar gewoonte zijn dagboek bij te houden en de onvergetelijke indrukken van dien heuglijken dag op te teekenen.

Den anderen morgen zagen de Spanjaarden zich al voor dag en dauw van de inboorlingen omringd; sommige kwamen naar de karveelen gezwommen, andere kwamen in prauwen en onmiddellijk ving, schoon op zeer kleine schaal, die handelsbeweging tusschen de Oude en Nieuwe Wereld aan, welke in den loop der eeuwen zulk een ontzaglijke vlucht zou nemen. Voor de snuisterijen, die de Spanjaarden hun aanboden, glaskralen, ringen van koperdraad, spijkerkoppen, ja, tot zelfs scherven van gebroken potten en glazen, gaven de wilden heele kluwens gesponnen katoen, papegaaien, werpspiesen en brood van maniokwortel. Voor drie kleine Spaansche munten, samen nog geen halve cent waard, kochten de Spanjaarden van vijf en twintig tot dertig pond katoengaren. Maar Columbus verzette zich tegen zulk een onbillijken ruilhandel en verbood zijn mannen, voorloopig iets op eigen hand te koopen, daar hij zich voorbehield enkele handelswaren, zooals bij voorbeeld goud of katoen, tot het voorwerp te maken van een monopolie voor de kroon.

Zijn godsdienstige oogmerken deden hem geen oogenblik de practische zijde der kolonisatie voorbijzien. Juist tot het bereiken dier oogmerken moest hij bedacht zijn op de stoffelijke voordeelen, die de nieuw ontdekte landen konden opleveren, en het trok dan ook spoedig zijn aandacht dat enkele inboorlingen tot sieraad een stukje goud in den neus droegen. Hij vroeg hun vanwaar dit kwam en door gebaren maakten zij hem duidelijk, dat achter hun eiland, naar het zuidwesten, een land te vinden was, welks koning goud en edelsteenen in overvloed bezat en uit gouden vaten at Daar droegen de bewoners gouden armringen en kettingen, gouden sieraden in neus en ooren.

Columbus besloot reeds den volgenden dag in de aangewezen richting te zeilen, maar wilde toch eerst het eiland, waar hij was aangeland, wat nader opnemen. Met de sloepen zijner karveelen voer hij de kust rond, ging op verscheidene punten aan wal, werd overal door de inboorlingen met blijdschap ontvangen, bemerkte hier en daar tusschen de hooge boomen welbesproeide moestuinen, heerlijke boomgaarden en ‘steen, die hem uitmuntend voor het bouwen van kerken’ toescheen.

Op dien tocht sloten zich bij zijn mannen zeven inlanders aan, die hij aan boord der karveelen opnam, om hen, zoodra ze eenige woorden Spaansch geleerd hadden, als gidsen en tolken te bezigen op zijn verdere onderzoekingsreizen, en tegen den middag van den 14^{en} October werd het anker gelicht.

Elke dag bracht nu den ontdekkingsreiziger nieuwe verrassingen; het eene eiland vertoonde zich na het andere en overal zag hij zich omringd van de weelderigste natuur, die hem tot telkens verhoogde dankbaarheid stemde jegens God, wiens beschikking hem hierheen had geleid. Had hij het eerste eiland den Verlosser geheiligd door het den naam te geven van San Salvador, het volgende doopte hij Santa Maria; als een hulde aan zijn koninklijke beschermster noemde

hij een ander eiland Isabella; koning Ferdinand herdacht hij door een vierde eiland Ferdinanda te heeten; aan het vijfde, Juana, gaf hij den naam van den kroonprins en aan het zesde, Hispaniola, dat is klein Spanje, dien van het vaderland.

Overal onderzocht hij de planten en voortbrengselen van den bodem, liet stalen zoeken, plukken en inschepen; maar hoezeer al die natuurlijke rijkdommen hem versterkten in de overtuiging, dat hij een der rijkste streken van den aardbol ontdekt had, in zijn verwachting er goud aan te treffen, vond hij zich voorloopig deerlijk bedrogen. Tevergeefs wendde hij op de aanwijzing der inlanders, met wie hij steeds op den besten voet bleef, den steven nu hier- dan daarheen, het vurig begeerde goudland was nergens te vinden.

Maar dit ontmoedigde den onbaatzuchtigen zoeker niet: was die heele nieuwe wereld met haar vruchtbare eilanden en onuitputtelijke natuurschatten, die onmetelijke lustwarande, waarin hij maandenlang kon omzwerven, zonder ergens het einde te vinden, op zich zelf niet een ontzaglijke goudmijn, die hij geroepen was voor het eerst te ontginnen? Hij leefde bij de aanschouwing van al die wonderen als in een gestadige verrukking en dankbaar erkende hij in zijn verslagen, voor de koningen bestemd, dat het ‘den Heer behaagde hem elken dag iets schooners te toonen dan den vorigen.’

Die beschrijvingen zijn één opgetogen ontboezeming van bewondering over de heerlijkheden, die hij mocht aanschouwen, en die hij in gloeiende bewoordingen poogde te sch kleren; maar zij bevatten tevens de meest practische opmerkingen over het gebruik, dat van al die natuurvoortbrengselen zou te maken zijn, en wijzen herhaaldelijk op het groote oogmerk van dezen christelijken koloniestichter bij uitnemendheid: de bekeering der heidenen en de voortplanting des geloofs.

Zoo schreef hij na de ontdekking van het betooverende eiland Cuba met zijn prachtige rivier, waar hij den 28en November het anker uitwierp:

‘De liefelijkheid van dezen stroom, de klaarheid van het water, waardoor men zelfs het zand van de bedding ziet, de menigte palmboomen van verschillende gedaante, zoo rijzig en sierlijk als ik ze nimmer zag, en tal van andere lommerrijke boomen, het gekweel der vogelen, de frischheid der velden, dat alles, Doorluchtigste Vorsten, zet aan deze streek een zoo wonderbaren luister bij, dat zij ieder gewest in bekoorlijkheid en schoonheid overtreft, evenals de dag den nacht. Daarom zeg ik dikwijls tot mijn omgeving, dat welke pogingen ik ook aanwend om Uwe Hoogheden een volledig verslag te leveren, mijn tong niet bij machte zal zijn die geheele wereld uit te spreken, noch mijn pen die te beschrijven. Zeker is het dat ik verslagen sta bij den aanblik van zulk een bovenmatige schoonheid, dat ik niet weet hoe die uit te drukken; want betreffende de andere gewesten heb ik u geschreven over hun boomen, vruchten, kruiden, hun havens en al hun eigenschappen zooveel ik kon, maar niet zooveel als ik moest. Doch wat dit land betreft, allen zijn het met mij eens, dat er onmogelijk een schooner streek op aarde kan te vinden zijn. Thans zwijg ik, in de hoop dat anderen dit gewest zullen zien, die zich geroepen zullen voelen het te beschrijven. Want ik ben mij zeer wel bewust hoe weinig ik in staat zou zijn, de waarde van zulk een land in het licht te stellen, en dat het beter tot zijn recht zou komen, als het door de woorden of de pen van een anderen verhaler werd beschreven.’

En dan weidt hij verder uit over de voordeelen, die van een dergelijk land zouden te trekken zijn, en de beste wijze, waarop de koningen zich die voordeelen verzekeren

en tevens mèt hun eigen glorie het stoffelijk en eeuwig welzijn der bewoners bewerken konden:

'Het is zeker dat waar dergelijke landen worden aangetroffen, een groote menigte voordeelen te behalen zijn. Maar ik blijf in geen enkele haven stil, daar ik zooveel streken als mogelijk is bezoeken wil.... Wat het tegenwoordige aangaat, indien het onzen Heer behaagt zal ik doen wat ik kan; langzamerhand zal ik de taal leeren verstaan, de plaatsen leeren kennen, en zal ik die taal aan lieden van mijn huis doen onderwijzen. Later zal men al de voordeelen kennen, die deze landen kunnen opleveren, en zal men trachten al de bewoners Christen te doen worden. Ik verklaar aan Uwe Hoogheden, dat er, naar mij toeschijnt, geen vruchtbaarder land onder de zon kan zijn, geen dat aangenamer en regelmatiger luchtgesteldheid heeft, dat beter voorzien is van overvloedig, goed en gezond water, want dank zij onzen Heer heeft geen man van mijn equipage tot heden de minste hoofdpijn gehad, geen van hen heeft wegens ziekte te bed gelegen, met uitzondering van een enkele die aan het graveel leed, waaraan hij zijn leven lang heeft gelaboreerd en waarvan hij genezen is na slechts twee dagen in dit land vertoefd te hebben; wat ik zeg heeft betrekking op de bemanning der drie schepen. Hier vooral evenals in alles wat ik vroeger ontdekt heb, en in alles wat ik nog vóór mijn terugkomst in Castilië hoop te ontdekken, zeg ik dat de christen wereld groote betrekkingen zal hebben te vestigen. Ik voeg er bij dat Uwe Hoogheden aan geen vreemdeling moeten veroorloven een voet in dit land te zetten, als hij niet Christen en katholiek is; aan geen Spanjaard het te bezoeken, als hij niet waarlijk Christen is; want de ontdekkingen, die ik op last Uwer Hoogheden heb gedaan, zijn alleen ondernomen om te dienen tot uitbreiding en glorie van den christelijken godsdienst.'

Ach, waarom moesten die wijze voorschriften van den vromen en scherpzinnigen wereldontdekker later zoo jammerlijk worden in den wind geslagen!

IX.
De eerste Vestiging.

REEDS meer dan twee maanden had Columbus in de heerlijke wateren der Nieuwe Wereld rondgevaren en nog werd hij het niet moede, telkens nieuwe eilanden te ontdekken, elken dag andere streken te doorvorschen. In een zijner brieven aan de koningen had hij geschreven dat hij nooit de kracht zou hebben, zich van die betooverende oevers los te rukken, en inderdaad scheen hij er vooreerst niet aan te denken, zijn onderzoekingstocht te staken, toen een onvoorzien geval hem eensklaps daartoe noodzaakte.

Hij kruiste op de kusten van Hispaniola, welks bewoners op een veel hoogeren trap van beschaving stonden dan de wilden, die hij tot dusver had aangetroffen. Zij leefden ordelijk in dorpen en steden, droegen kleeren en gouden sieraden, beoefenden verschillende takken van menschelijk bedrijf en hadden zelfs een welgeordende staatsregeling. Het bleek Columbus dat het heele eiland verdeeld was in vijf onafhankelijke staten, elk onder een hoofd of koning, in de taal des lands *cacique* genoemd, en dat die verschillende hoofden als leenplichtig waren aan een opperhoofd met name Guacanagiri. Overal waar hij aanlegde, toonden de inboorlingen zich geneigd betrekkingen met den vreemden bezoeker aan te knoopen, en er werd tusschen de bewoners der Oude en der Nieuwe Wereld reeds een levendige ruilhandel gedreven. Bij honderden kwamen de inboorlingen naar de schepen, die zij met kano's en booten

omringden; caciquen kwamen met hun heele gevolg den admiraal aan boord bezoeken, waar zij met de hoffelijkste gastvrijheid ontvangen en met geschenken overladen werden. Het opperhoofd Guacanagiri had sinds lang den admiraal doen weten, dat deze hem groot genoegen zou doen, door met zijn vaartuigen tot nabij de residentie te komen.

Over die uitstekende gezindheid der inboorlingen verrukt, had Columbus besloten aan den wensch van den oppersten cacique gehoor te geven, en daar hij wegens windstilte met zijn *Santa Maria* diens residentie nog niet had kunnen naderen, had hij alvast eenige officieren op de sloepen vooruitgezonden om uit zijn naam den koning te gaan begroeten. Zij keerden in den nacht aan boord terug met de boodschap dat de residentie van Guacanagiri werkelijk een aanzienlijke stad was, dat de koning over groote rijkdommen moest beschikken en dat zijn onderdanen de welwillendste stemming jegens de Spanjaarden aan den dag legden.

In den loop van dien dag, terwijl de sloepen weg waren, had Columbus nog vijf ondergeschikte hooiden en meer dan duizend Indianen aan boord ontvangen, die hem allen de meest belovende berichten hadden gegeven met betrekking tot den overvloed van goud, die op Hispaniola te vinden was. Zij hadden hem zelfs gesproken van een rijk in het binnenland, welks vorst, onafhankelijk zooals Guacanagiri, den veelbeteekenenden titel voerde van 'heer van het Gouden Huis.'

Alles deed dus vermoeden, dat het lang gezochte goudland nu eindelijk te vinden zou zijn en welgemoed besloot Columbus reeds den volgenden dag in de aangeduide richting te stevenen en te gelijk de residentie van Guacanagiri aan te doen Zijn *Santa Maria* was nog slechts verzeld van de kleinste karveel, de *Nina*, daar de *Pinta* zich reeds sedert verscheidene weken onder haar aanvoerder Pinzon van het eskader had afgescheiden. De naijver tegen Columbus liet den rijken reeder uit Palos geen rust; had hij tijdens den overtocht den admiraal vóór willen zijn door het eerst 'Land!' te roepen, nu wilde hij hem ook de ontdekking van het goudland afwinnen, en daarom was hij op eigen gelegenheid met zijn schip uitgezeild in de richting, waar hij het volgens de berichten der inlanders meende te vinden. Bij het oproer aan boord had hij indertijd al getoond, hoe weinig hij zich om het gezag van den admiraal bekreunde.

In den vroegen morgen van den 24en December lichtte Columbus het anker, en daar hij wegens windstilte haast niet vorderde, besloot

hij den volgenden nacht door te varen. Overmand van vermoeienis, was hij echter niet in staat op het dek te blijven; hij had den afgeloopen nacht en de beide vorige dagen niet gerust en wierp zich nu, geheel gekleed, voor een paar uren op zijn leger. De zee stond mooi, het weer was kalm en vast, zoodat hij het toezicht best aan den officier van de wacht meende te kunnen overlaten. Deze verliet echter, zoodra de admiraal ter kooi gegaan was, zijn post; de stuurman riep op zijn beurt een scheepsjongen in zijn plaats en vertrouwde dien, tegen het uitdrukkelijk bevel van den admiraal, het roer toe.

KAART VAN JUAN DE LA COSA, STUURMAN VAN COLUMBUS.

Terwijl allen sliepen, voelde de scheepsjongen eensklaps dat het roer vastgeraakt was en riep om hulp. Op dien noodkreet kwam de admiraal toegesneld, bemerkte dat de *Santa Maria* op een zandbank was gestrand en beval den matrozen, die uit hun slaap opschrikten, met de sloep een werpanker in zee te brengen. In plaats van te gehoorzamen, sprongen zij in de sloep en roeiden in hun schrik met alle macht naar de *Nina* om daar opgenomen te worden. De commandant van dit vaartuig bracht hen naar de *Santa Maria* terug, maar daar had hun plichtverzuim reeds een onherstelbaar onheil ten gevolge gehad. De zee daalde en er was geen ander middel om de karveel te redden, dan ze lichter te maken. In aller ijl had Columbus bevel

gegeven de masten te kappen, maar door het plotseling wegloopen van zijn volk kon dat niet met voldoende snelheid geschieden. Het admiraalschip zonk al dieper in het zand en ging overzij liggen, terwijl door het geweld der branding de wanden openbarstten, zoodat Columbus met de zijnen op de *Nina* moest overstappen.

Dit gebeurde op een halve mijl afstand van de verblijfplaats van Guacanagiri en Columbus liet hem onmiddellijk van het ongeval kennis geven. De cacique weende, toen hij dit bericht vernam, zond aanstonds zijn onderdanen met groote booten af om den admiraal te helpen en liet dezen herhaaldelijk zeggen, dat hij zich niet moest verontrusten, daar 'hij hem alles zou geven wat hij bezat' Door de ijverige hulpvaardigheid der toegesnelde Indianen was de redding binnen een uur bewerkstelligd; geen stuk touw, geen plank, geen spijker ging verloren; alles werd opgeborgen in drie groote hutten, die de cacique ter beschikking der Spanjaarden gesteld had. Nergens in Europa hadden zij een hartelijker gastvrijheid kunnen vinden.

Vooral de cacique was opgetogen dat hij met hun aanvoerder mocht kennis maken en hem van dienst kon zijn. Hij legde voor den admiraal de grootste bewondering, eerbied en vertrouwen aan den dag, en met schrandere weetgierigheid sloeg hij zijn vreemde bezoekers gade. Hij had inderdaad iets vorstelijks over zich, dat zich tot in kleinigheden openbaarde; terwijl bijvoorbeeld zijn hovelingen en zijn volk verrukt waren over de schelletjes, glazen knikkers en andere snuisterijen, die zij bij de Spanjaarden voor goud, katoen en eetwaren inruilden, koos hij een hemd en handschoenen tot eenigen opschik, en in ruil voor gouden maskers, gouden spiegels en gouden kronen vroeg hij niets anders dan een eenvoudige lampetkan en kom om zich na den maaltijd de handen te wasschen, in plaats van ze met welriekende kruiden te wrijven, zooals hij deed vóór hij met de blanken had kennis gemaakt.

Met elken dag werden de betrekkingen tusschen Columbus en den cacique vriendschappelijker en de admiraal had alle reden om het ongeval te zegenen, dat hem genoodzaakt had in dit gastvrije oord een toevlucht te zoeken. De vrome man zag daarin dan ook een beschikking der Voorzienigheid, die hem door de schipbreuk der *Santa Maria* de plaats had aangewezen voor de eerste nederzetting in de Nieuwe Wereld.

Was hij tot dusver nog besluiteloos omtrent hetgeen hem te doen stond, thans was hem de gedragslijn, die hij te volgen had, van zelve voorgeschreven. Na het verlies der *Santa Maria* kon hij onmogelijk meer in deze wateren blijven kruisen en aldus gevaar loopen, ook zijn laatste schip te verliezen. Hij moest met de *Nina* ten spoedigste naar Spanje terugkeeren, en daar hij onmogelijk al zijn volk op dit kleine vaartuig kon ophoopen, moest hij een gedeelte daarvan op Hispaniola achterlaten. Geen punt der Nieuwe Wereld was daartoe gunstiger dan de gastvrije streek, waar koning Guacanagiri gebood. Dit oord was bovendien ook het beste uitgangspunt voor latere expeditiën, daar alles hem zeide, dat hij nu eindelijk het lang gezochte goudland bereikt had. 'Onze Heer heeft wonderdadig gewild,' schreef hij, 'dat ons schip hier zou stranden omdat dit het beste strand van het eiland is en wij onze vestiging des te dichter bij de goudmijnen zouden plaatsen.'

In plaats dan ook van ontmoedigd te zijn door de schipbreuk, die hem van zijn beste schip beroofd had en hem niets dan een broos en beschadigd vaartuig overliet om den Atlantischen Oceaan over te steken, schreef hij vol moed aan de koningen, dat hij zich nu 'met Gods hulp' in staat rekende, 'binnen drie jaren de verovering van het Heilig Land te aanvaarden; want ik heb het aan Uwe Hoogheden gezegd,' voegde hij er bij, 'dat al het voordeel, dat ik van dezen tocht zou trekken, besteed zou worden om Jerusalem te veroveren.'

Zijn besluit was genomen; er moest een sterkte gebouwd worden, waarin de helft zijner mannen moest achterblijven om de landstaal te leeren, den bodem en zijn voortbrengselen te bestudeeren, zoo mogelijk te ontdekken waar de mijnen lagen en alvast te pogen door ruiling al het goud te verkrijgen, dat men hun zou aanbrengen. Hij zelf zou met de *Nina* naar Spanje zeilen om zoo spoedig mogelijk vandaar met een nieuw eskader terug te keeren, alsdan een stad en kolonie te stichten, en terwijl deze vestiging zich zou ontwikkelen, vervolgens in persoon op nieuwe schepen zijn onderbroken ontdekkingstochten voort te zetten. Hij deelde dat plan aan zijn mannen mee, die er hoogelijk mee ingenomen waren, terwijl koning Guacanagiri en zijn onderdanen het besluit van den admiraal met niet minder vreugde toejuichten.

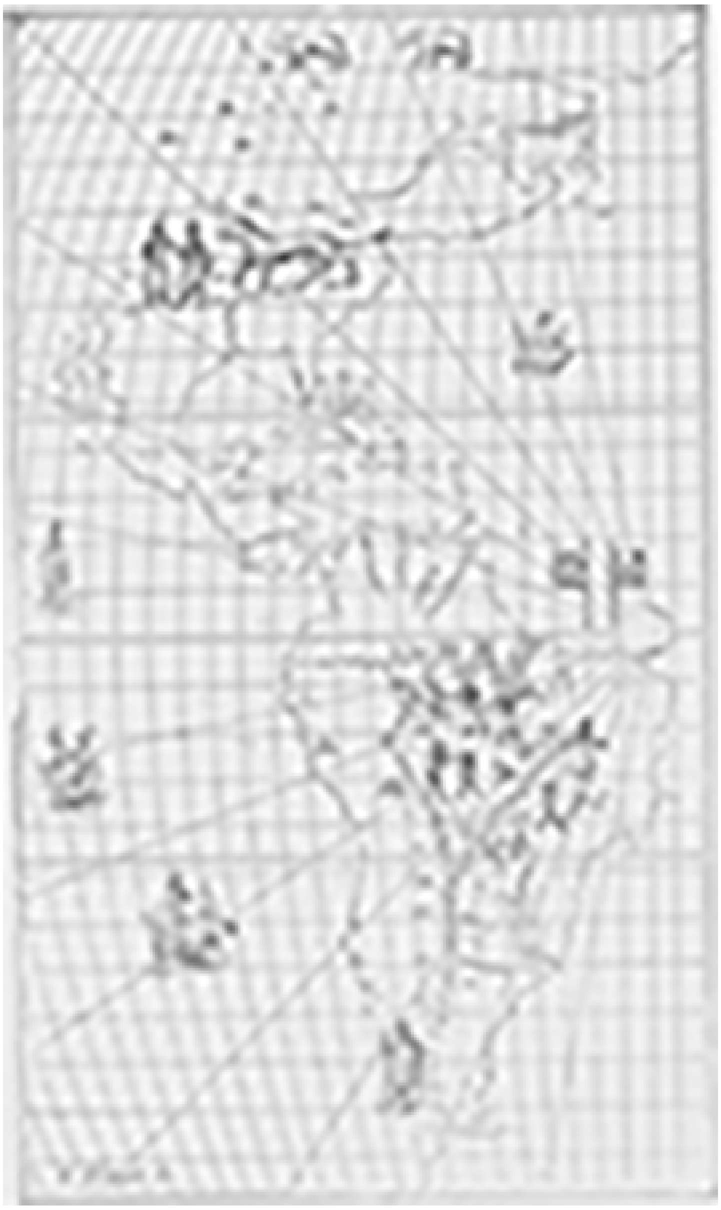

AMERIKA VOLGENS DEN WERELDBOL VAN SÉBASTIEN CABOT (1544.)

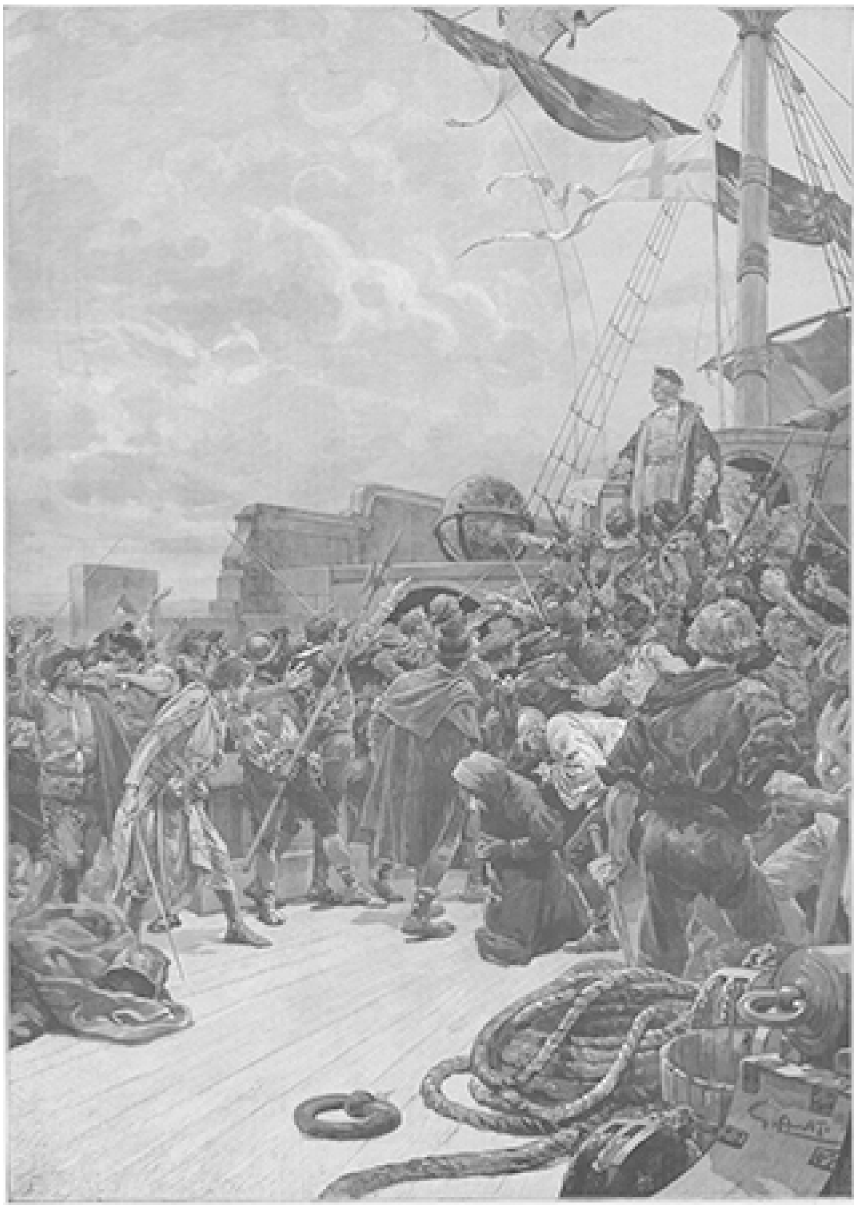

HET OPROER AAN BOORD DER *SANTA MARIA*,
naar de teekening van GENNARO AMATO.

En Columbus toonde ook hier die bewonderenswaardige gave van het genie, dat in geen enkele omstandigheid verlegen staat; de zeevaarder werd hier vestingbouwkundige, hij teekende den plattegrond voor een klein fort of vierkant kasteel met hoekig bastion en leidde in persoon den heelen bouw. Door den ijver der Spanjaarden en de hulpvaardigheid der inboorlingen was binnen tien dagen na het stranden der *Santa Maria* de sterkte voltooid. Ze was uit aarde opgetrokken, gesteund door palen, die met de grootste stukken van het karkas der *Santa Maria* verbonden waren. Een groote en diepe gracht omgaf de vesting, welker borstwering met de kannonnen der gestrande karveel werd voorzien, terwijl een ruime kelder was aangelegd ter bewaring der levensmiddelen, krijgsbehoeften en voorwerpen bestemd voor den ruilhandel tusschen de eilanders en het garnizoen. Ter bewaking van dit fort, waarboven de vlag van Castilië wapperde, koos Columbus de mannen uit, op wier karakter hij het best kon staat maken, ‘de Christenen,’ zegt Oviedo, ‘die hem het bedaardst en dapperst voorkwamen,’ waaronder een heelmeester, een metaalgieter, een wapensmid, een timmerman, een kalfaatmeester, een kuiper en een kleermaker. Hij voorzag hen van al het noodige en stelde zijn neef Diego de Arana, met zijn eigen gezag bekleed, aan hun hoofd, waarna den 2en Januari 1493 het fort betrokken werd.

Dien dag nam de admiraal afscheid van koning Guacanagiri, schonk hem een nieuw hemd, hing hem een keten van Afrikaansche edelgesteenten om den hals, een scharlaken mantel om de schouders, tooide zijn voeten met roode laarzen, stak hem een zilveren ring, dien hij boven een gouden verkoos, aan den vinger en omhelsde hem met vaderlijke goedheid, terwijl de cacique zijn tranen niet kon bedwingen

Vervolgens zei hij de bezetting van het fort vaarwel met een roerende toespraak, waarin hij hun het roemrijk doel der ontdekking, de verbreiding des geloofs in herinnering bracht, hen aanmaande de taal der inboorlingen te leeren en hen door voorbeeld en onderricht tot het Christendom te brengen. In naam der koningen beval hij hun gehoorzaamheid aan hun overheden en de hoogste onderscheiding tegenover den vorst des lands; hij waarschuwde hen, allen twist met zijn volk te vermijden, zich nooit van elkander te scheiden, nooit alleen uit te gaan, altijd in de citadel te slapen en zich vooral nooit verder te wagen dan het gebied van den gastvrijen koning, die hen had opgenomen.

Na aldus als een vader voor de zijnen, die hij achterliet, te hebben gezorgd, aanvaardde hij den 4en Januari de terugreis naar Spanje. Hij had de eerste volkplanting gesticht in de Nieuwe Wereld.

X.
De Zegepraal.

WIJ hebben Columbus gevolgd eerst op zijn lange moeitevolle zwerftochten om een vorst te vinden, koninklijk genoeg van opvatting om de hand te leenen tot de plannen van zijn koninklijk genie, vervolgens op den ontzaglijken tocht naar de nieuwe, door hem als uit het niet te voorschijn geroepen wereld. Wij hebben de ongebogen standvastigheid bewonderd, waarmee hij allen tegenstand het hoofd bood, de heldengrootheid, waarmee hij alle gevaren trotseerde, bovenal het onwankelbaar vertrouwen op God, dat hem staande hield, waar alle menschelijke steun hem ontzonk.

We hebben hem gezien in zijn jarenlangen strijd, het is ons een behoefte hem ook te aanschouwen in den vollen glans der zegepraal.

O vreeselijk had hij nog te worstelen tegen de elementen, eer hij behouden weer den bodem van Spanje kon betreden, om er de dankbare hulde te ontvangen van heel een juichend volk. Het was, toen hij na tal van ontdekkingen in de Nieuwe Wereld eindelijk naar het oude Europa weerkeerde, of de verbolgen Oceaan het op hem wreken wilde, dat hij zijn geheimste verborgenheden had doorvorscht. De woedendste stormen werden tegen zijn afgejakkerde schepen losgelaten, die onder het geweld der opgeruide baren tot splinters dreigden uiteen te slaan. Had hij op de heenreis ook maar het tiende part van die gevaren ondervonden, zegt Washington Irving, dan zou hij bij het verzet van zijn verschrikte en muitzieke tochtgenooten nooit de Nieuwe Wereld hebben ontdekt. Hij zelf wanhoopte, ooit het Europeesche vasteland weer te bereiken, en op een oogenblik dat hij zijn schip met de heele bemanning reddeloos verloren waande, legde hij een kort verhaal van zijn tocht in een waterdicht gesloten ton en wierp die in zee, opdat ze, wie weet na jaren opgevischt, aan de wereld berichten kon wat er van den stouten ontdekkingsreiziger geworden was.

Maar zijn vertrouwen op de hulp des Heeren werd ook hier niet beschaamd; met al het scheepsvolk had hij de vrome gelofte afgelegd, dat, mochten zij behouden in het vaderland terugkeeren, zij blootvoets ter bedevaart zouden gaan naar het eerste heiligdom van Maria, dat ze zouden aantreffen. En die gelofte mocht hij vervullen in datzelfde hem zoo dierbare klooster van Santa Maria de la Rabida, waar hij vóór den aanvang der reis Gods zegen had afgesmeekt en waar hij in blijde vervoering zijn ouden weldoener en vriend, den gardiaan weer mocht aan het hart drukken.

Zijn reis door Spanje om zich naar het hof te begeven, dat toenmaals te Barcelona vertoefde, was de luisterrijkste zegetocht, die ooit een overwinnaar is te beurt gevallen, en geen Alexander of Caesar had dan ook met geweld van wapenen en ten koste van tienduizenden menschenlevens ooit zulk een ontzaglijk wereldgebied veroverd als Columbus enkel door de macht van zijn genie.

‘De heirwegen en het platteland,’ zegt pater Charlevoix, ‘weergalmden van de toejuichingen der bevolking, die alles verliet om hem te zien.’ Edelen, landlieden en burgers, de bewoners van steden en dorpen trokken hem in heele optochten te gemoet en volgden zijn zegestoet. Allen wilden hem zien, een woord, een blik van hem opvangen. Waar hij voorbijtrok werden alle hoofden voor hem ontbloot en gebogen; van balkons, vensters, terrassen en daken, bezet met zooveel toeschouwers als er maar plaats hadden kunnen vinden, werd hij toegewuifd en toegejuicht.

En aldus bewoog zich, door eindeloos gejubel vergezeld, van Sevilla tot Barcelona, de schilderachtige stoet, dezen vreedzamen veroveraar, dien strijder voor godsdienst en beschaving waardig. Voorop wapperde de standaard des kruises, gedragen door een officier der *Nina*, van een groep gewapende zeelieden omringd. Dan volgden de andere matrozen der expeditie, deze met takken van de wonderboomen der Nieuwe Wereld, gene met ontzaglijk groote kalebassen of reusachtige rietstokken, anderen met roeiriemen van Indiaansche prauwen, pakken ruwe katoen, rozenkransen van cocosnoot, bundels peper of gember; hier zag men kronen, maskers, gouden armbanden of gordels, daar degens en bogen, pijlen en lansen, levende en opgezette dieren en veertig veelkleurige papegaaien, die door hun geschreeuw met het gejuich der menigte schenen in te stemmen. Twee opgezette kamhagedissen, waarvan de grootste zeven voet mat, wekten vooral de nieuwsgierigheid en den schrik van het volk. Maar nog grooter was de belangstelling voor een zevental Indianen, die overeenkomstig de gewoonte hunner eilanden met rood en wit beschilderd en met

gouden of andere sieraden getooid, in den optocht meestapten. Achter hen kwamen de officieren der karveelen en eindelijk Columbus in zijn schitterenden admiraalsdos te paard gezeten en, zegt Washington Irving, ‘met een eerbiedwaardig en ontzagwekkend voorkomen, in overeenstemming met de grootheid en het gewicht zijner ontdekking.’

De stoet naderde Barcelona. De heele stad bijna kwam buiten de muren den grooten wereldontdekker te gemoet; de jonge adel en de bloem der hovelingen sloten zich te paard bij den optocht aan en buiten de poort kwam Columbus een deputatie van het hof tegemoet, om hem namens Hunne Majesteiten te begroeten. De koningen zelven wachtten hem in de opzettelijk voor deze gelegenheid ingerichte zaal, waar zij voor al het volk zichtbaar waren. Onder den grooten troonhemel van zijden met goud doorwerkte stof zetelden Ferdinand en Isabella in al den glans van hun koninklijke praal, omgeven door den schitterenden stoet van de waardigheidsbekleeders der beide kronen, de grootofficieren van het paleis, de kerkvoogden, hofdames, de aanzienlijkste ingezetenen der stad en de doorluchtigste leden van den adel.

Van verre reeds kondigde het gejuich der bevolking, dat van straat tot straat weergalmde, en weldra tot in de voorhoven van het paleis weerklonk, hun de komst van Columbus aan. Daar naderde de man, die nog kortgeleden een audientie moest afbedelen als een aalmoes en die thans de gunst, hem zoo karig verleend, met vorstelijke mildheid kwam vergelden! Zoodra hij verscheen, stonden de beide souvereinen onwillekeurig van hun tronen op als om hun onderdaan tegemoet te gaan; zij reikten hem de hand en duldden niet dat hij, volgens de etiquette, voor hen de knieën boog. En nadat de koningin hem gewenkt had plaats te nemen op den rijken armstoel, die naast den troon stond, noodigde ze hem minzaam uit, van zijn zending verslag te doen.

Columbus deed het in eenvoudige, maar plechtige bewoordingen. Zoo ooit dan was thans, nu de heerlijkste uitkomst zijn onderneming had bekroond en hij voor Hunne Katholieke Majesteiten stond om ten aanschouwen van het heele volk den uitslag te verhalen, het oogenblik gekomen om de hooge beteekenis der ontdekking ten volle te doen uitkomen. Hij stelde ze voor, gelijk hij ze van den beginne

COLUMBUS' ONTVANGST AAN HET HOF NA ZIJN TERUGKEER,
naar het fresco van GANDOLFI, in de Raadzaal van het Stadhuis te Genua.

had opgevat, namelijk als een poging tot voortplanting des Evangelies, en zag in het welslagen daarvan het loon voor den ijver en de godsvrucht van de koningen en het Spaansche volk. Daarop verhaalde hij in het kort de bijzonderheden van zijn tocht en beschreef de eilanden, die hij bezocht had, met hun bewoners, voortbrengselen en natuurlijke rijkdommen, waarvan hij de meegebrachte bewijzen liet vertoonen. Maar vooral weidde hij uit over den maatschappelijken toestand, de zeden en godsdienstbegrippen der Indianen, die, zeide hij, gaarne het Christendom zouden aannemen, wijl ze geen afgodendienst oefenden; en met al de warmte van zijn edel hart, met al het vuur zijner godsdienstige geestdrift drong hij er op aan, dat toch geen poging onbeproefd zou worden gelaten om die millioenen arme zielen deelachtig te maken aan de genade des Evangelies. En de heilige ijver, die zijn stem trillen, zijn oog gloeien deed van hooge vervoering, leende hem de zeggingskracht van een apostel. Ademloos hoorde de ontzaglijke vergadering hem aan, en toen hij uitgesproken had, barstte de lang ingehouden geestdrift in luide kreten los. De koningen, het hof, het volk, allen waren tot tranen geroerd en wierpen zich met ten hemel geheven handen op de knieën. In daverende jubeltonen weerklonk het *Te Deum*, aangeheven door de koninklijke kapel en door een duizendstemmige menigte zoo in als buiten het paleis voortgezet. Het zegelied weergalmde van het eene einde der stad tot het andere, en zoo groot was de algemeene opgetogenheid, dat het scheen, zegt Las Casas, 'alsof men een voorgevoel had van de vreugde des paradijzes.'

Heerlijk oogenblik, alleen mogelijk in die christelijke tijden, toen heel een volk juichen kon in de volle zaligheid des geloofs! Hoe arm en koud is daartegen onze eeuw van twijfel, ongeloof en onverschilligheid!

Wapen van Columbus.

Columbus, die hier een uur doorleefde, dat hem al de lange jaren van arbeid, teleurstelling en kommer vergoedde, stond nog hooger eer te wachten. In den adelstand verheven, mocht hij de wapens der koninkrijken Castilië en Leon in zijn schild voeren. De wolkaarderszoon van Genua ging met den koning om als met zijns gelijke, en de groot kardinaal van Spanje richtte hem een feestmaal aan, waar hij, onder een troonhemel gezeten, bediend werd met hetzelfde ceremonieel als alleen tegenover een vorst werd in acht genomen.

Maar wat hem de hoogste voldoening moest verschaffen, was openlijk zijn verdiensten erkend en gewaardeerd te zien door het hoogste gezag ter wereld, den stedehouder van Christus. De H. Stoel, die van den beginne af in de ontdekkingstochten het levendigste belang had gesteld, en bij wien Columbus meermalen den krachtigsten steun had mogen vinden, juichte in het welslagen der onderneming, die aan de Kerk 'de heidenen tot erfdeel en de afgelegenste landen der

aarde tot bezitting gaf' Met luisterrijke plechtigheden van dankzegging werd daarover te Rome eere gebracht aan den Allerhoogste, doch ook de man, die het werktuig geweest was in de hand der Voorzienigheid om de Nieuwe Wereld aan de Oude te openbaren, werd niet vergeten. Met het oog op de moeilijkheden en geschillen, die tusschen de zeevarende natiën Spanje en Portugal konden ontstaan met betrekking tot de nieuw ontdekte landen, trok de Paus op verzoek van Ferdinand en Isabella een scheidingslijn over den wereldbol, waardoor elk der beide volkeren het gebied voor zijn ontdekkings- en kolonisatieplannen werd aangewezen Bij die verdeeling nam de H. Vader niet alleen de gegevens van Columbus voetstoots tot grondslag, maar bracht in zijn plechtige bulle openlijk hulde aan den grooten zeevaarder. Niet enkel noemt hij hem daarin zijn beminden zoon, *dilectum filium*, maar erkent hem als zijn zending volkomen waardig, *virum utique dignum*, getuigt dat hij de meeste aanbeveling verdient, *et plurimum commendandum*, en verklaart dat hij de rechte man is voor zoo groot een werk, *ac tanto negotio aptum.*

HET BOEK DER PRIVILEGIËN, DOOR DE KONINGEN AAN COLUMBUS EN ZIJN NAKOMELINGEN VERLEEND.

De voormalige wolkaardersjongen stond dus thans op het toppunt der eere: heel Europa door werd zijn naam gevierd en geroemd. Hij die zoo lang tevergeefs bij de machtigen en aanzienlijken had aangeklopt, werd op zijn beurt door de grooten gezocht en omstuwd. Moest die snelle ommekeer den eenvoudigen man niet bedwelmen?

Neen, even groot als Columbus zich getoond had in den heeten strijd, even groot bleek hij in de welverdiende zegepraal. De geschiedenis, zegt Roselly de Lorgues, heeft niet de minste zwakheid in hem kunnen bespeuren. Eenparig roemen de schrijvers zijn nederigheid en voortdurenden eenvoud. Hij had zich aan al die luidruchtige eerbewijzen en gala-recepties willen onttrekken om naar Rome te ijlen, het verhaal zijner ontdekking aan de voeten des Heiligen Vaders neer te leggen en diens zegen af te smeeken, maar vooral ook om in zijn geboortestad zijn grijzen vader te gaan opzoeken en omhelzen. Maar de koningen lieten hem niet los, en zoo moest hij er zich toe bepalen, den grijsaard een renbode te zenden met rijke geschenken, als hulde der kinderlijke liefde en vereering van zijn oudsten zoon. Tevens verzocht en verkreeg hij, dat ook zijn jongste broer, de eenige die nog thuis gebleven was, zijn lot aan het zijne verbinden zou, gelijk Bartholomeus het al gedaan had.

Er werden toch alweer toebereidselen gemaakt tot een nieuwen overtocht, ditmaal met zeventien schepen, van alle benoodigheden voor de kolonisatie voorzien en

bemand met duizend koppen, terwijl overeenkomstig Columbus' lievelingsplan twaalf kloosterlingen van verschillende orden zouden meegaan voor het missiewerk onder de Indianen; te hunnen behoeve zou de koningin uit haar eigen kapel de noodige heilige vaten en gewaden verschaffen. Alles scheen te voorspellen, dat Columbus de edele oogmerken, die hij met zijn ontdekking had, ten volle zou kunnen verwezenlijken, en zijn heerlijk einddoel, de verlossing van het H. Graf drong zich krachtiger dan ooit aan zijn geest op.

Helaas, spoedig zou hij ondervinden dat hij met zijn grootsche, belanglooze, godsdienstige plannen geheel alleen stond: dat anderen zijn ontdekking met een heel verschillend oog aanschouwden. Voorzeker deelde de edele Isabella zijn vrome gevoelens, maar ook zij was machteloos tegen den algemeenen stroom van eigenbaat en gouddorst, die zich, op het spoor van den ontdekker, naar de Nieuwe Wereld richtte en hem zelf met al zijn edel streven op zij drong. De schatten, die hij van over den oceaan had meegebracht, hadden de begeerigheid gewekt en ieder gelukzoeker droomde van het goud en de schatten, die in gindsche verre gewesten maar voor het grijpen lagen. De koning vooral, de geldgierige Ferdinand, begreep wat er op den duur uit de Nieuwe Wereld te halen was, en het speet hem van te voren met den ontdekker gedeeld te hebben, wat hij voor zich alleen had kunnen hebben. Van dat oogenblik was hij er op bedacht, den onderkoning, zooals thans Columbus' titel luidde, zachtjes aan op zij te schuiven en reeds van den eersten nieuwen tocht begon dat kleingeestige, lage stelsel van spionnage, aanbrengerij, tegenwerking, achteruitzetting, leugen en laster, waartegen de edele man jaren lang te kampen zou hebben om eindelijk het slachtoffer te worden van het schandelijkste onrecht, dat de geschiedenis der nieuwere tijden heeft opgeteekend.

XI.
De Martelaar.

HET beeld van den grooten Columbus, dat ik gepoogd heb in zwakke trekken te schetsen, zou onvolkomen zijn, als hier, na Columbus' mannelijke houding in den strijd en in de zegepraal, ook niet de heldhaftige grootheid in het licht werd gesteld, waarmee hij gelaten het grievendste onrecht droeg.

Springen wij daartoe een achttal jaren over; gedurende dat tijdsverloop waren de eilanden en het vasteland der Nieuwe Wereld grootendeels ontdekt en in exploitatie gebracht, helaas niet geheel overeenkomstig de wijze ontwerpen en edele bedoelingen van den grooten ontdekker; daartoe miste hij van den beginne af haast alle medewerking bij degenen, die zijn helpers moesten zijn en feitelijk zijn tegen werkers werden. Zoodra hij, voor de tweede maal den Oceaan overgestoken, weer voet aan wal zette, vond hij het werk, op zijn eersten tocht tot stand gebracht, baldadig verwoest. De inboorlingen, die hij door goedheid en zachtheid had weten te winnen, zag hij wantrouwig en verbitterd terug ten gevolge van de trouweloosheid, de hebzucht en de schanddaden der Spanjaarden, die hij onder hen had achtergelaten. De nederzetting, die hij dezen ter bewaking had toevertrouwd, vond hij vernield en hen zelf verjaagd of vermoord als slachtoffers van hun eigen roekeloos wangedrag. Dezelfde treurige ervaringen moest hij herhaaldelijk opdoen, en terwijl hij in de Nieuwe Wereld voortdurend de teugelloosheid had te breidelen van de gewetenlooze fortuinzoekers, die hem bij heele zwermen gevolgd waren, was achter zijn rug in Spanje de laster werkzaam om hem ten val te brengen en verwierf maar een al te gretig gehoor bij den koning.

Het heette dat de admiraal streefde naar de vestiging van een onafhankelijk koningschap; daarom trad hij steeds zoo ijverig op als beschermer der Indianen en verplichtte liever de Spanjaarden tot den arbeid, dan te gedoogen dat zij de arme inboorlingen als slaven afbeulden. Omdat hij niet duldde dat ieder op eigen gelegenheid zijn gouddorst botvierde, heette het dat hij de mijnen met haar schatten voor zich wilde houden. Had hij dieven en muiters gestraft, dan speelde hij eigendunkelijk den tiran over de onderdanen des konings, wien hij naar de kroon stak. Kortom, er was geen maatregel, geen woord van den admiraal dat zijn belagers geen voorwendsel leverde tot verdachtmaking, zoodat hij zelf eenmaal met bitterheid schreef: ‘Als ik kerken of gasthuizen laat bouwen, zal men nog zeggen dat het roofholen zijn.’

De koning, die sinds lang op de gelegenheid loerde om hem uit den weg te ruimen, had eindelijk daartoe een voorwendsel gevonden. Er hadden op Hispaniola, de voornaamste der nieuwe koloniën, ernstige ongeregeldheden plaats gehad, en de admiraal had de schuldigen gestraft met gevangenis of inhouding van soldij. Daarover waren luide klachten ingekomen bij den koning en deze besloot, een onderzoek naar het gebeurde te doen instellen. Dit onderzoek werd toevertrouwd aan den gewetenloozen Bobadilla, die met onbeperkte volmacht voorzien naar de Nieuwe Wereld toog.

Te San Domingo, de pas gestichte hoofdstad der kolonie aangekomen, vond hij daar alles rustig. Columbus was afwezig, evenals zijn oudste broer Bartholomeus; en Diego, zijn jongste broer, bestuurde tijdelijk de kolonie. Bobadilla wachtte de terugkomst van den admiraal niet af, om met zijn onderzoek te beginnen, maar wierp

zich, nog vóór hij iets onderzocht had, in diens plaats als gezaghebber op. Hij begaf zich recht van het schip met groote praal naar de kerk, waar hij na afloop der Mis in het openbaar zijn lastgeving als rechter liet aflezen, en vorderde dat Diego hem onmiddellijk de gevangenen, die in de citadel zaten, zou uitleveren. Diego weigerde, zooals zijn plicht was, zonder ontvangen bevel van den admiraal te handelen.

Den volgenden morgen verscheen Bobadilla opnieuw in de kerk en liet nu aflezen, dat hij gemachtigd was om in Columbus' plaats als gouverneur op te treden, in welke hoedanigheid hij opnieuw Diego en al de aanwezige beambten gelastte, hem de gevangenen uit te leveren. Allen weigerden en beriepen zich op de prerogatieven van den admiraal, en de menigte van omstanders betuigde luide haar instemming met dat verzet. Toen kwam Bobadilla met een koninklijken brief te voorschijn, die het bevel inhield dat alle wapenen, schepen, forten en magazijnen aan hem overgegeven moesten worden, en om de ontevredenen voor zich te winnen, kondigde hij tevens af dat alle achterstallige soldijen zouden worden uitbetaald.

Nu ging er een hoera op van degenen, die zich over de strenge tucht van den admiraal te beklagen hadden, en van die oproerigen, het uitschot der bevolking vergezeld, trok hij naar de citadel, die maar door drie man werd bewaakt en waarvan hij zich dus gemakkelijk meester maakte.

Van de citadel ging hij naar de woning van Columbus en nam daar zonder omslag zijn intrek. Wat had hij nog te onderzoeken? Het was immers veel gemakkelijker, al de papieren en officieele stukken, die later dienen konden om den admiraal te rechtvaardigen, eenvoudig te vernietigen. En dit was dan ook het eerste werk van dezen rechter, wiens titel enkel dienen moest om aan het schandelijkste onrecht een glimp van recht te geven. In zijn ijver om alles te doen verdwijnen, wat misschien ter gunste van zijn slachtoffer spreken kon, ontzag hij zich niet, zelfs de gewichtigste aanteekeningen, kaarten en berekeningen van den admiraal te verbranden; al die vruchten van studie, nachtwaken en onderzoekingen gaf hij roekeloos aan de vlammen prijs. Met het voorhanden gemunte geld haastte hij zich het gepeupel te voldoen, dat daar recht op beweerde te hebben. Maar het mildste bedacht hij zich zelven; heele staven goud en zilver, paarlen en edelgesteenten, kostbare en zeldzame voorwerpen, die de admiraal voor de kroon had ter zij gelegd, eigende hij zich eenvoudig toe. Al wat Columbus persoonlijk toekwam, de meubels, die een geschenk waren van de koningin, de boeken en verzamelingen van natuurvoortbrengselen, de paarden, tot zelfs de kleeren van den admiraal, palmde hij zonder gemoedsbezwaar in. Columbus, zei hij, zou dat toch niet meer noodig hebben, daar hij geboeid naar Spanje zou worden gevoerd.

Maar de overmoed van den indringer bedaarde wel, toen hij vernam dat de admiraal, omringd van zijn dappere getrouwen in aantocht was. Ook zijn broer Bartholomeus voerde het bevel over soldaten, die aan orde en tucht waren gewend. Bovendien hadden beide broers grooten invloed op de Indianen, die voor hen door een vuur zouden gevlogen zijn Bobadilla, die zich door zijn vrijgevigheid wel de genegenheid van het grauw verworven had, maar door ieder eerlijk Spanjaard werd verafschuwd, voelde zich den schrik om het hart slaan, en op het bericht der nadering van den admiraal liet hij de stad in staat brengen om een beleg te doorstaan.

Inderdaad zou zijn rijk spoedig uit geweest zijn, als Columbus zich met geweld tegen zijn geweld had willen verzetten, iets waartoe hij alle recht had gehad; want de waardigheid van onderkoning was hem bij contract verzekerd en kon hem dus niet ontnomen worden tenzij hij zelf de bepalingen van dat contract had geschonden.

Op het eerste bericht van hetgeen er te San Domingo was voorgevallen ijlde hij derwaarts, overtuigd dat een koninklijk commissaris, die zoo huis hield, niet anders kon zijn dan een falsaris of een gek. Maar onderweg vernam hij welke volmachten Bobadilla had kunnen toonen, en van dat oogenblik besloot de edele grijsaard zich te onderwerpen. Schond de koning de plechtig bezworen overeenkomst, *hij* wilde de trouw jegens zijn vorst niet breken. Hij had maar een woord behoeven te spreken, en zijn getrouwen hadden den koninklijken commissaris met al zijn handlangers in zee geworpen. Had hij inderdaad de eerzuchtige plannen gekoesterd, die zijn vijanden hem toedichtten, hij had zich eenvoudig kunnen opwerpen als onafhankelijk gebieder der Nieuwe Wereld en zich de rijkste kroon der aarde op de slapen kunnen drukken: al de rechtgeaarde Spanjaarden, al de duizenden inboorlingen zouden hem met geestdrift als hun vorst hebben gehuldigd.

Maar de gedachte daaraan kwam zelfs niet bij hem op. De koning gebood, zijn dienaar zou gehoorzamen. Alleen en zonder gevolg zette hij te paard de reis naar San Domingo voort, met geen andere wapenen dan het officie en het koord van den H. Franciscus, dat hij als broeder van de derde orde droeg.

Als eerste maatregel van voorzorg had Bobadilla bevel gegeven, Diego, aan de voeten geboeid, in het tusschendek van een karveel op te sluiten. Zoodra Columbus zich bij hem aanmeldde om een onderhoud, gelastte hij den admiraal, aan de voeten gekluisterd, in de citadel te werpen. Columbus bood geen tegenstand; zonder aarzelen volgde hij de soldaten naar de gevangenis, gewillig afwachtende dat hem de boeien zouden aangedaan worden, die al op den vloer gereed lagen. Maar voor dat stuitend werk liet niemand uit den kring zich vinden; geen der handlangers van Bobadilla was laag genoeg, om dat bevel van den trawant des trouweloozen konings te volbrengen. Bij den aanblik van den edelen grijsaard, die den koning een wereld geschonken had en als loon daarvoor kluisters ontving, konden zelfs de ruwe krijgers hun ontroering niet bedwingen. Maar eindelijk toch werd er een Judas gevonden om dezen rechtvaardige aan zijn beulen over te leveren: het was een van Columbus' eigen bedienden, zijn kok, die hem ten slotte de boeien aanlegde.

Nòg had de admiraal zich over den smaad, hem zoo onrechtvaardig aangedaan, kunnen wreken. Bartholomeus toch stond aan het hoofd van een troepenmacht, die den gevangene, als hij gewild had, gemakkelijk had kunnen ontzetten. Maar uit den kerker schreef hij aan zijn broer, zich op zijn beurt te San Domingo te komen gevangen geven. Hij maande hem aan, zich met kalmte aan het koninklijk gezag te onderwerpen en de beleedigingen, die men hem mocht aandoen, met geduld te dragen. Bartholomeus gehoorzaamde; hij kwam en werd met ketenen beladen aan boord van een karveel gebracht.

Met christelijke gelatenheid wachtte intusschen Columbus af wat er over hem beschikt zou worden. Op denzelfden grond, dien hij

ten koste van zooveel arbeid en gevaren voor de christenwereld had veroverd, die hij bij de ontdekking met vurige geestdrift had gekust, lag hij thans in een vochtig kerkerhol uitgestrekt, met geen andere bedekking voor zijn stramme en pijnlijke ledematen dan de kleeren, die hij aan het lijf had, met geen ander voedsel voor zijn afgetobd oud lichaam dan de gevangeniskost, die zelfs den zeeman, van jongs af aan den ruwen scheepskost gewend, ondraaglijk was; en dat alles op last van den koning, dien hij tot den rijksten vorst der aarde had gemaakt. Buiten hoorde hij het gepeupel lachen, schimpen en smaadliederen zingen om hem nog in de vernedering te bespotten.

COLUMBUS IN KETENEN NAAK SPANJE GEVOERD.

Dat was dan het loon voor zijn jarenlang zwoegen en streven. Dat was er geworden van zijn heerlijken droom, een nieuwe wereld te veroveren voor de Christenheid! Die wereld was ontdekt, maar om de prooi te worden van eigenbaat, heerschzucht en gouddorst, het schouwspel van de schandelijkste ondeugden. Het katholieke Spanje, dat hij de rol had toegedacht van verlichter der heidenen, had al zijn fortuinzoekers en leegloopers, de boeven zijner galeien en tuchthuizen op hen afgezonden om hen uit te schudden. En hij, die onder den teugelloozen hoop de orde had willen handhaven, was daarvoor als een misdadiger in den kerker geworpen.

Hem zelf werden al de schandelijkheden ten laste gelegd, die hij zoo krachtig had pogen te beteugelen, en Bobadilla, die thans eindelijk het onderzoek aanving, waarmee hij had moeten beginnen, leende gretig het oor aan de beschuldigingen en lasteringen, tegen den admiraal ingebracht. Columbus had niet anders te verwachten dan een smadelijke terechtstelling zonder vorm van proces. Daar vernam hij op zekeren dag stappen en het gerinkel van wapenen nabij de deur van zijn kerker. Geen twijfel of hij zou heengesleurd worden naar het schavot. De soldaten traden binnen; hij herkende den officier, die hen aan voerde:

'Villejo,' vroeg hij, 'waar voert ge mij heen?'

'Ik geleid Uwe Heerschap aan boord van de *Gorda*, die zeilree ligt,' luidde het antwoord.

‘Ons inschepen, Villejo! is het waar wat gij zegt?’ vroeg Columbus, trillend van blijde hoop; want mocht hij naar Spanje terugkeeren, dan zou hem wel recht wedervaren: de koning en vooral de koningin kònden den bloedigen hoon, hem aangedaan, niet goedkeuren: ze moesten misleid wezen. Maar werd hij zelf op dit oogenblik niet wreed misleid; kwam men hem, onder voorwendsel van inscheping, niet halen voor het schavot? De officier las den twijfel op het bleek en vermagerd gelaat des afgemartelden grijsaards en hij antwoordde:

‘Ik zweer bij het leven van Uwe Heerschap, dat ik u aan boord van de *Gorda* zal brengen.’

Inderdaad werd Columbus op de karveel gebracht, waar zijn twee broers al opgesloten zaten, en Godlof! de reis ging naar Spanje. Nauwelijks was San Domingo uit het gezicht of Villejo en de kapitein, van eerbiedig medelijden bewogen, wilden, tegen de bevelen van Bobadilla in, de boeien van den gevangene slaken. Maar hij gedoogde het niet; ze waren hem in naam der koningen aangelegd; zij alleen hadden het recht ze te ontsluiten; hij zou ze dragen tot het hun behaagde hem recht te doen. Gelukkig was de overtocht zoo voorspoedig mogelijk, en wat de behandeling aan boord betreft, nooit had de grijze admiraal op een door hem zelf gecommandeerd schip zooveel ontzag, eerbied en genegenheid ondervonden als thans den gevangene te beurt viel.

Een kreet van verontwaardiging ging uit de havenstad Cadix op, toen de *Gorda* daar binnenliep en men vernam dat Columbus, in boeien geklonken, naar Spanje werd teruggebracht. Die kreet vond weerklank door het gansche land, dat opsprong van rechtmatigen toorn over zooveel miskenning en ondank. De edele Isabella weende van medelijden en ergernis: in aller ijl zond zij een renbode af met bevel den admiraal in vrijheid te stellen, en schreef hem een brief, dien de koning, valsch als altijd, mee onderteekende, en waarin beiden verklaarden nog méér dan hij zelf getroffen te zijn over den smaad hem aangedaan, hem onmiddellijk ten hove noodigden en hem 2000 gouden dukaten aanwezen om zich een uitrusting te verschaffen overeenkomstig zijn waardigheid.

Zoodra Columbus met zijn beide broers te Grenada aankwam, werd hem een plechtig verhoor verleend, dat een begin was van eerherstel. De admiraal sprak weinig: de koning was tegenwoordig; maar een paar dagen later verleende de koningin hem een bijzonder gehoor, en nu kon hij al de gevoelens van zijn hart onbedwongen uitstorten. De grijsaard weende en de koningin met hem: die twee groote zielen begrepen elkander. Zij stelde hem gerust, en inderdaad zoo het enkel aan haar gelegen had, zou hij zich over niets te beklagen gehad hebben. Maar ook de koning, de trouwelooze Ferdinand, had in de zaak mee te spreken, en deze had de schandelijke vernedering van Columbus niet bewerkt, om wat hij daarmee voorhad onmiddellijk weer ongedaan te maken. Bobadilla, tegen wien de admiraal een formeele aanklacht had ingediend, werd afgezet en zou gestraft worden, al de reglementen van den admiraal in de kolonie werden hersteld. Maar hij zelf zou daar nooit meer als onderkoning terugkeeren. Hij moest het aanzien dat quasi tijdelijk een ander gouverneur benoemd, en voor dezen tijdelijken landvoogd, wien een vorstelijke hofstoet werd toegevoegd, een vloot van twee en dertig schepen uitgerust werd, en dat terwijl de wereldontdekker zelfs in zijn meest bescheiden en billijke eischen beknibbeld was! Ja, hij moest later van dien nieuwen gouverneur de bloedige beleediging ondervinden, dat hèm, den ontdekker der Nieuwe Wereld, verboden werd, in de haven van San Domingo het anker uit te werpen!

Columbus was namelijk, om zijn leed te verzetten, weer op nieuwe ontdekkingen uitgegaan, en de stormen dreven hem tegen zijn wil naar Hispaniola Daar meende hij voor zijn ontredderd schip een veilige ankerplaats, te mogen vinden tegen den orkaan, dien hij zag opkomen. Hij liet aan Ovando, den gouverneur vragen, of hij in de haven mocht komen ankeren tot de storm voorbij zou zijn en tevens of hij er zijn onttakeld schip tegen een beter mocht inruilen. Dit verzoek, dat een vreemdeling, ja zelfs een vijand niet geweigerd zou worden, werd afgeslagen. Ovando antwoordde met een onbeschoft verbod van aan wal te komen of ook maar te naderen, en weigerde allen ruil van schepen, ofschoon er vier en dertig in de haven zeilree lagen om naar Spanje terug te keeren.

De admiraal zond nog eens een bode naar Ovando, niet om op zijn verzoek aan te dringen, maar om hem te waarschuwen, de schepen niet te laten uitzeilen wegens den dreigenden storm, die ophanden was. De gouverneur lachte met die voorspelling: het weer liet zich veel te mooi aanzien; de schepen kozen zee; ze hadden de rijkste lading aan boord, die ooit van de Nieuwe naar de Oude Wereld gezonden was; ze waren letterlijk met goud bevracht.

Maar de schandelijk gehoonde Columbus, die maar zien moest, zoo goed en zoo kwaad het ging, zich met zijn schip in een inham van de kust te bergen, werd door de elementen zelf schitterend gewroken. Nauwelijks waren de schepen onder zeil, of daar brak met vervaarlijk geweld de storm los, waarvoor hij gewaarschuwd had. Van de vier en dertig schepen zonken er zes en twintig in het gezicht der haven: sommige vergingen men weet niet onder welke hemelsbreedte; enkele strandden op Hispaniola en werden daar tegen de kust te pletter geslagen. De schatten, die ze aan boord hadden, verdwenen in de kolken van den oceaan en Bobadilla werd met al wat hij had bijeengeschraapt in het diep der zee begraven. Maar één enkel schip, het kleinste en zwakste van alle, kwam als door een wonder behouden in Spanje aan; het was bevracht met het eenige, wat de gebroeders Columbus toen bezaten, hun aandeel in de opbrengst der kolonie.

Ook de admiraal zelf bleef in zijn schuilhoek ongedeerd. ‘Onze Heer,’ zegt hij, ‘redde het schip, zoodat het, ofschoon bijzonder bestookt, geen letsel hoegenaamd ondervond.’

Zoo waakte God over zijn dienaar, terwijl hij van allen verlaten was.

XII.
De laatste Reize.

HUIS TE YALLADOLID, WAAR COLUMBUS STIERF.

GELIJK de zon zich het grootst en meest ontzagwekkend vertoont bij haar ondergang, zoo blinkt ook de ware grootheid het heerlijkst uit in den dood. De grijze admiraal had sinds lang alle hoop opgegeven, ooit zijn rechten op hetgeen hem bij plechtig contract gewaarborgd was, erkend te zien. Isabella, zijn koninklijke beschermvrouw, was gestorven. Ferdinand scheepte hem af met een valsch-vriendelijk praatje. Trouwens, zoo Columbus nog aanhield, deed hij het alleen voor zijn beide zonen; hij voor zich verlangde niets meer van deze ondankbare wereld.

'Na twintig jaren van arbeid en vermoeienis,' schreef hij aan zijn zoon, 'bezit ik in Spanje geen dak om mijn hoofd onder te verschuilen. Als ik eten en slapen wil, moet ik naar een herberg gaan, en meestal heb ik niets om mijn gelag te betalen.'

Toch had hij een onbezorgden ouden dag kunnen hebben: de koning bood hem een landgoed met een jaargeld, mits hij maar van zijn aanspraken wilde afzien. Met verontwaardiging wees de edele grijsaard dien koop af; voor God had hij gezworen dat zijn ontdekking dienstbaar zou zijn aan de belangen van Gods glorie; daartoe had hij zijn contract met de koningen gesloten en in zijn testament bepaald, dat zijn afstammelingen mèt zijn rechten ook zijn verplichtingen erven zouden. Wilde Ferdinand trouweloos zijn woord breken, dat was zijn zaak; maar Columbus mocht aan zijn heilige gelofte niet ontrouw worden. De plechtig met de kroon gesloten overeenkomst bleef van kracht ook voor Ferdinands opvolger; wellicht zou deze, rechtschapener dan hij, eenmaal Columbus' zoon in staat stellen, de levenstaak zijns vaders te voltooien.

STERFBED VAN COLUMBUS.

De admiraal mocht dus niet wijken en leed liever armoe dan te kort te schieten aan zijn plicht. De onderkoning der Indiën, de groot-admiraal van den oceaan stierf arm in een nederige herbergkamer te Valladolid, waarheen hij, in zijn vruchtelooze pogingen om recht te verkrijgen, het hof alweer was gevolgd. Op de vigilie van O.H. Hemelvaart 1506, voelde de 71-jarige grijsaard zijn einde naderen, en liet in tegenwoordigheid van getuigen zijn laatste wilsbeschikking voorlezen, gelijk hij die, vier jaren vroeger, op het

COLUMBUS ZET VOET AAN WAL OP HET EILAND SAN SALVADOR.

oogenblik van zijn laatste vertrek uit Spanje naar de Nieuwe Wereld had opgesteld. Hij vond er niets in te veranderen, maar voegde er alleen onmiddellijk en eigenhandig een aanteekening bij betreffende eenige kleine legaten, die hij aan trouwe vrienden wilde vermaken; daarop werd het stuk in handen van een koninklijken notaris gesteld.

Na aldus nog met stervenden mond zijn groote godsdienstige zending bekrachtigd en, en in zoover van hem afhing, de vervulling daarvan gewaarborgd te hebben, kon hij zijn taak tegenover de wereld als afgedaan beschouwen. Hij nam afscheid van zijn beide zonen en de weinige vrienden, met eenige paters Franciscanen rondom zijn bed vergaderd, en verzocht, bekleed te mogen worden met het gewaad der heilige armoede, het ordekleed van den H. Franciscus, om daarin te mogen sterven Na daarop zijn biecht te hebben gesproken, vestigde hij den blik op de ketenen, die aan den muur zijner kamer hingen. Het waren dezelfde kluisters, die hij aan boord der *Gorda* gedragen en sedert altijd bewaard had als een herinnering aan de vergankelijkheid der aardsche grootheid.

Maar zij konden misschien in zijn familie een wrok levendig houden tegen zijn lage vervolgers. Daarom gaf de stervende, die op het voorbeeld van zijn gekruisten Meester, al zijn vijanden vergeven had, bevel dat die ketenen in zijn kist gelegd en met hem begraven zouden worden. Het was al wat hij wilde meenemen van deze ondankbare wereld, die hij met zooveel schatten had verrijkt. In den vroegen morgen van den volgenden dag ontving hij de heilige Teerspijze voor de laatste reize, die de zeevaarder ondernemen zou. En op het feest van des Heeren Hemelvaart voer de ziel van den man, die een Nieuwe Wereld veroverd had voor het Kruis, naar de eindeloos rijker en heerlijker Wereld hierboven, om er eeuwig te juichen in de zegepraal des Kruises.

XIII.
De Hulde der Nakomelingschap.

TOEN de ontdekker der Nieuwe Wereld in de armzalige herberg te Valladolid den laatsten adem uitblies, was hij zoo vergeten en onbekend, dat niemand in Spanje van dat sterfgeval notitie nam. Zijn vrienden, de trouwe Franciscanen zorgden voor een eenvoudige uitvaart en verschaften het lijk een rustplaats in den grafkelder van hun klooster; weinige dagen daarna dacht niemand in Valladolid meer aan den man, wiens naam indertijd heel het koninkrijk door had weerklonken. In de plaatselijke kroniek, waarin zelfs de nietigste voorvallen staan opgeteekend, vindt men met geen enkel woord van Columbus' afsterven melding gemaakt.

De koning, die aan den grooten zeevaarder een wereld te danken had, vond het niet noodig bij diens dood eenig blijk van deelneming te geven. In het buitenland was de naam van Columbus reeds nagenoeg verdrongen door dien van Amerigo Vespucci, die na hem de Nieuwe Wereld bezocht en daarvan een beschrijving in het licht gegeven had, die door den druk alom verspreid, aanleiding werd dat Amerigo's naam tot op den huidigen dag bleef verbonden aan het werelddeel, dat rechtens Columbia behoorde te heeten.

Het scheen dus als zou de geniale ontdekker voor altijd vergeten blijven. ‘Maar,’ zegt Roselly de Lorgues, ‘Rome waakte voor zijn roem; de Paus behoedde den naam van den wereldontdekker voor de vergetelheid.’

Op het herhaalde aandringen van den H. Stoel om aan de nagedachtenis van Columbus recht te doen, besloot koning Ferdinand eindelijk, zeven jaren na het afsterven van den grievend verongelijkte, openlijk eerherstel te geven aan zijn stoffelijk overschot. Op koninklijk bevel werd de doodkist uit het Franciscaner klooster te Valladolid met groote praal naar Sevilla overgebracht en daar in de kathedraal, op kosten der kroon, een schitterende lijkplechtigheid gehouden, die door al de hooge autoriteiten van de marine en het beheer der koloniën officieel werd bijgewoond. De doodvijanden en lasteraars van den edelen doode omgaven met gehuichelden eerbied de lijkbaar van hem, dien zij zedelijk hadden helpen vermoorden, en de koning was wel zoo mild, twee ellen gronds van Castiliës bodem af te staan tot een rustplaats voor den man, die hem de helft van den aardbol geschonken had.

Het lijk werd in het Kartuizerklooster te Sevilla begraven en rustte daar tot het jaar 1536. Gelijk Columbus bij zijn leven nergens een blijvende woonplaats had gehad, zoo zou ook zijn gebeente niet met vrede worden gelaten: het werd in het genoemde jaar overgebracht naar San Domingo, de stad, die hij in de Nieuwe Wereld had gesticht: met zijn boeien keerde hij naar de plaats terug, waar ze hem aangelegd waren.

De kist werd in de hoofdkerk ter rechterzijde van het hoogaltaar bijgezet en bleef daar rusten tot het jaar 1795, toen bij verdrag tusschen Frankrijk en Spanje het eiland Hispaniola aan de eerste dezer beide mogendheden werd afgestaan. De Spaansche regeering wilde de roemruchtige overblijfselen van den wereldontdekker niet aan de nieuwe eigenaren van het eiland overlaten en zoo werd er besloten de lijkkist naar Cuba over te brengen.

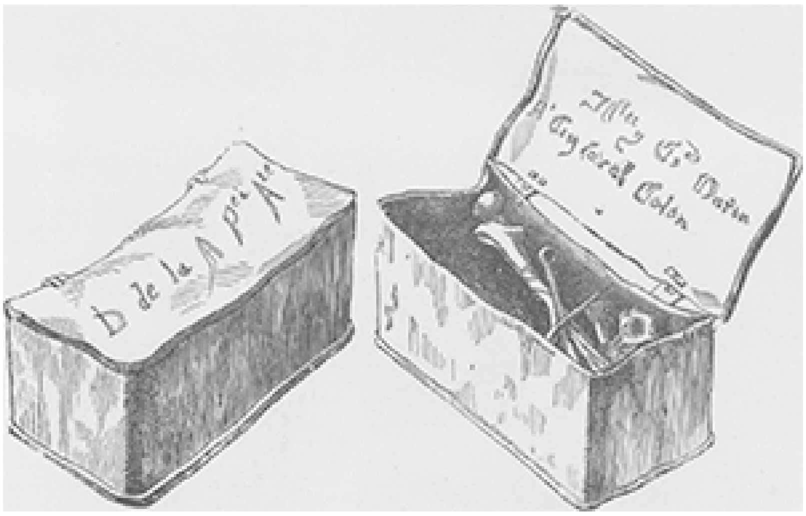

LOODEN KIST BEVATTENDE DE LAATSTE OVERBLIJFSELEN VAN CHRISTOPHORUS COLUMBUS.

Die overbrenging had met groote plechtigheid plaats; in tegenwoordigheid van de burgerlijke en militaire overheden werd den 20[en] December de grafkelder geopend; men vond er stukken in van een looden kist vermengd met menschenbeenderen en stof. Deze overblijfselen werden zorgvuldig bijeenverzameld en opnieuw gesloten in een verguld looden kist, van buiten bekleed met zwart fluweel, met gouden galon en eikels versierd. De kist werd den volgenden dag in statige processie, onder het zingen van lofliederen en het bulderen van het geschut, aan boord gebracht van de

staatsbrigantijn *la Decubierta.* Op het oogenblik, dat zij in de sloep werd geplaatst, overhandigde de aartsbisschop den gezagvoerder den sleutel van het reliekschrijn, en onder de laatste saluutschoten der citadel ging de *Decubierta*, door duizenden toeschouwers met weemoed nagestaard, met haar kostbare vracht onder zeil.

Den 15^en^ Januari kwamen de roemrijke overblijfselen van den grooten admiraal te Havana aan: drie rijen feloeken en booten begeleidden ze naar de haven; het geschut van al de kustbatterijen en oorlogschepen begroette ze met daverend geknal. De gouverneur van Cuba en al de hooge ambtenaren kwamen aan het strand om de kist in ontvangst te nemen en die tusschen een dubbele rij troepen door naar het Groote Plein te dragen, waar een prachtige lijkkoets wachtte. Van daar trok de lange stoet naar de hoofdkerk, door de Amerikanen als een juweel van bouwkunst geroemd en in elk geval het eerste klassieke gebouw der Nieuwe Wereld. Daar werd door den aartsbisschop een plechtige lijkmis opgedragen en de kist in tegenwoordigheid van de aanzienlijkste bewoners des eilands in de nabijheid van het hoogaltaar geplaatst.

Weer verliep ten naaste bij een eeuw en het gebeente van Columbus scheen voorgoed vergeten en verloren te zijn, toen het in 1877 werd ontdekt door Mgr. Rocco-Cocchia, een Italiaan van geboorte, bekend om zijn historische navorschingen en geschriften. Hij vond namelijk onder het priesterkoor van de voornaamste kapel der fraaie kathedraal

een looden kist, waarin eenige letters waren gekrast, die geen twijfel overlieten omtrent den inhoud. Inderdaad bewezen de onderzoekingen dat de weinige half vergane beenderen, die zij bevatte, het laatste overschot waren van Christophorus Columbus.

HOOFDKERK VAN HAVANA, WAAR COLUMBUS' OVERBLIJFSELEN RUSTEN.

Is er van het stoffelijk omhulsel des grooten wereldontdekkers na vier eeuwen maar weinig overgebleven, zijn naam vervult op dit oogenblik de beide werelden, die hij aan elkander openbaarde. Sinds mannen als Washington Irving en Roselly de Lorgues zijn verdiensten en deugden, zijn bedoelingen en karakter in het helderste licht stelden, sinds de nieuwe onderzoekingen al de uitstrooisels van den laster zijner tijdgenooten hebben te schande gemaakt, is er niemand meer die Columbus niet gaarne de rechtmatige hulde brengt en hem niet eert als den geniaalsten man der nieuwere tijden. Alle volken wedijveren om jegens zijn nagedachtenis goed te maken wat Spanje tijdens zijn leven tegen hem misdreef. Zoowel in het oude Europa als aan gene zijde van den Atlantischen Oceaan verrezen in de laatste jaren de monumenten ter vereeuwiging zijner glorie. Zijn geboortestad Genua wijdde haar

grooten zoon het kolossale gedenkteeken, waarvan hierbij een afbeelding gaat. Toen daarvoor in 1846 de eerste steen gelegd werd, woonde de toenmalige koningin der Nederlanden Anna Paulowna met haar beide zonen, Alexander en Hendrik, die plechtigheid bij. Zestien jaren later eerst was het ontzaglijk gedenkstuk voltooid.

Het beeld, dat op de voorzijde van den omslag dezer feestuitgave prijkt, is een reproductie van het standbeeld in de *Champs Elysées* te Parijs. Te Barcelona verheft zich een gedenkzuil tegenover de plek, waar de zeevaarder bij zijn eersten terugkeer uit de Nieuwe Wereld voet aan wal zette. Philadelphia boogt op een standbeeld van Columbus, door de Italianen dier stad ter eere van hun grooten landgenoot opgericht. Te New-York zal ter gelegenheid van het eeuwfeest een monument worden onthuld, dat alle bestaande in grootte en kostbaarheid overtreffen moet. Volledigheidshalve zij hier nog aangestipt het reuzenontwerp, door den bouwmeester Alberto de Palacia voor de wereldtentoonstelling van Chicago aan de hand gedaan, maar niet verwezenlijkt. Gelijk de afbeelding op de achterzijde van den omslag aantoont, zou dit monument bestaan uit een kolossalen wereldbol; deze zou 300 meter middellijn hebben en 80 voet boven den grond verheven zijn door middel van een voetstuk in den vorm eener portiek met verscheidene galerijen. Rondom den evenaar van dezen wereldbol, waarop de Oude en de Nieuwe Wereld *en relief* moesten voorgesteld worden, zou een galerij loopen van veertien meter breedte. Boven op de noordpool zou een vergroote nabootsing van de karveel geplaatst worden, waarmee Columbus den overtocht deed. In het voetstuk en het inwendige van den bol stelde de ontwerper zich voor, een heel museum van Amerikaansche merkwaardigheden, een Columbiaansche boekerij, een aardrijkskundig genootschap koffiehuizen, restauraties en een schouwburg aan te brengen; kortom, zijn monstermonument moest voor de tentoonstelling van Chicago worden wat de Eiffeltoren was voor die van Parijs.

Ook zonder dat dit buitensporig plan wordt uitgevoerd, zal *the Worlds Columbian Exposition* één groote huldebetooging aan den wereldontdekker zijn. Op den dag der ontdekking, 12 October, zal zij worden geopend met een optocht, waaraan 10.000 man troepen zullen deelnemen. Op een heuveltje aan den oever van het Michigan-meer zal het klooster la Rabida. waar Columbus zoo gastvrij ontvangen werd, worden nagebootst. Er zal een hoogst belangrijke verzameling oude kaarten en zeevaartkundige instrumenten te zien zijn met een uitgebreide verzameling van voorwerpen, die op het leven van den ontdekker betrekking hebben. Een andere verzameling omvat copiëen van alle portretten van Columbus, van alle schilderijen of teekeningen, die zijn leven betreffen, en nabootsingen van al zijn borstof standbeelden. Ook de bouwvallen van Isabella, de eerste nederzetting op Haïti, zal men nabootsen, alsmede het admiraalschip der eerste reis, de *Santa Maria*, die met Spaansche matrozen in de oude dracht bemand, aan de vlootparade te New-York zal deelnemen om daarna in de haven van Chicago te worden vastgemeerd.

Is de Columbiaansche tentoonstelling voornamelijk het werk van Noord-Amerika, ook de Zuidamerikaansche staten zullen niet achterblijven; zij hebben gezamenlijk meer dan vijf millioen gulden voor de tentoonstelling toegestaan en zullen eveneens luisterrijk feestvieren. Twee standbeelden zullen er voor den ontdekker verrijzen: een op Haïti en een in Guatemala. De laatste staat schrijft drie prijsvragen uit: een voor het beste boek over Columbus' leven en werken, een voor de fraaiste hymne en een derde voor de beste toonzetting van het gedicht.

Aan deze zijde van den Oceaan zullen in Italië, Spanje en Duitschland de voornaamste huldigingen plaats hebben. De feestelijkheden te Genua, waaraan door de eskaders van alle zeevarende natiën werd deelgenomen, zijn reeds in de afgeloopen

maand September gehouden en hebben een schitterend verloop gehad. Van meer belang nog is dat dat de Italiaansche regeering een critische uitgave der geschriften van den ontdekker laat bezorgen door den grooten Columbus kenner Henri Harrisse. De Spaansche regeering heeft een prijs van f 15.000 uitgeloofd voor het beste werk over de ontdekking. Te Madrid wordt een historisch-Amerikaansche tentoonstelling gehouden; te Huelva, de haven waarbij het klooster la Rabida gelegen is, zal een groot monument worden opgericht. Er zal een stoomboot gereed liggen om de vertegenwoordigers der aardrijkskundige genootschappen van Genua, waar een aardrijkskundig congres gehouden wordt, naar Huelva te brengen. In het genoemde klooster vergadert van den 7^en^ tot den 11^en^ October een groot Amerikanisten-congres, waarbij zich een vervolgens te Lissabon te houden Orientalisten-congres aansluit.

Er zou geen einde aan komen, wilde ik hier al de feestvieringen en huldebetoogingen opsommen, die in deze dagen over de geheele uitgestrektheid van den aardbodem ter eere van Columbus zullen worden gehouden. Ook Nederland, dat aan den grooten zeevaarder zooveel is verplicht, stelt zich voor, waardig zijn gedachtenis te te vieren. Inderdaad, wanneer de nederige man uit zijn graf kon verrijzen, hij zou verbaasd staan over zulk een algemeene en geestdriftige hulde, hem door de beide werelden gebracht.

Maar wat hem stellig grooter voldoening zou verschaffen dan al dat eerbetoon te zamen, dat zou zijn de openlijke erkenning en huldiging zijner godsdienstige oogmerken door den plaatsbekleeder Gods op aarde. Gelijk hij tijdens zijn leven bij den H. Stoel den krachtigsten steun mocht vinden, zoo zag hij ook zijn nagedachtenis door den Paus van Rome het waardigst verheerlijkt.

Toen Roselly de Lorgues zijn omvangrijk werk ondernam, om den wereldontdekker in zijn volle, ware grootheid het nageslacht voor te stellen, mocht hij van Pius IX roemrijker gedachtenis, de aanmoedigende woorden vernemen: ‘Wanneer men alles wat op de ontdekking der Nieuwe Wereld door Christophorus Columbus betrekking heeft, in het licht zal hebben gesteld, dan zal het duidelijk blijken, zooals gij te recht meent, dat hij zijn bewonderenswaardige plannen met de aansporing en de hulp van den H. Stoel en met den ijver der geestelijkheid tot voornaamsten steun heeft ten uitvoer gelegd.’ En toen dezelfde groote Paus later den schrijver met zijn arbeid gelukwenschte, verklaarde hij daarbij dat, ‘toen Columbus de Nieuwe Wereld ontdekte, hij daarmede niet beoogde, de Spaansche monarchie nieuwe bezittingen te bezorgen, maar nieuwe volken aan Jesus Christus te onderwerpen.’

Was daarmee Columbus' ontdekkingstocht door den stedehouder van Christus tot een apostolische zending verheven, nog luider en klaarder werd dit denkbeeld voor de geheele wereld uitgesproken, toen het onzen Heiligen Vader Leo XIII behaagde, ter gelegenheid van het vierde eeuwfeest der ontdekking van Amerika, in een brief aan de aartsbisschoppen en bisschoppen van Spanje, Italië, Noord- en Zuid-Amerika openlijk de deugden en verdiensten van den wereldontdekker te huldigen, en hen aan te sporen bij de viering zijner nagedachtenis ‘de wijding van den godsdienst aan den luister der burgerlijke feesten te paren.’

Niet waardiger ongetwijfeld zou het feestgeschrift, dat den lezers

der *Nieuwe Belgische Illustratie* wordt aangeboden, kunnen besloten worden dan met de lofspraak van het Opperhoofd der Kerk, die 'door haar karakter en instelling zelve alles wat eervol en loffelijk is gaarne aanmoedigend en trachtend te verbreiden, de hoogste eer aan mannen voorbehoudt, het meest uitblinkend in die deugden, welke tot het eeuwig heil der zielen in betrekking staan.'

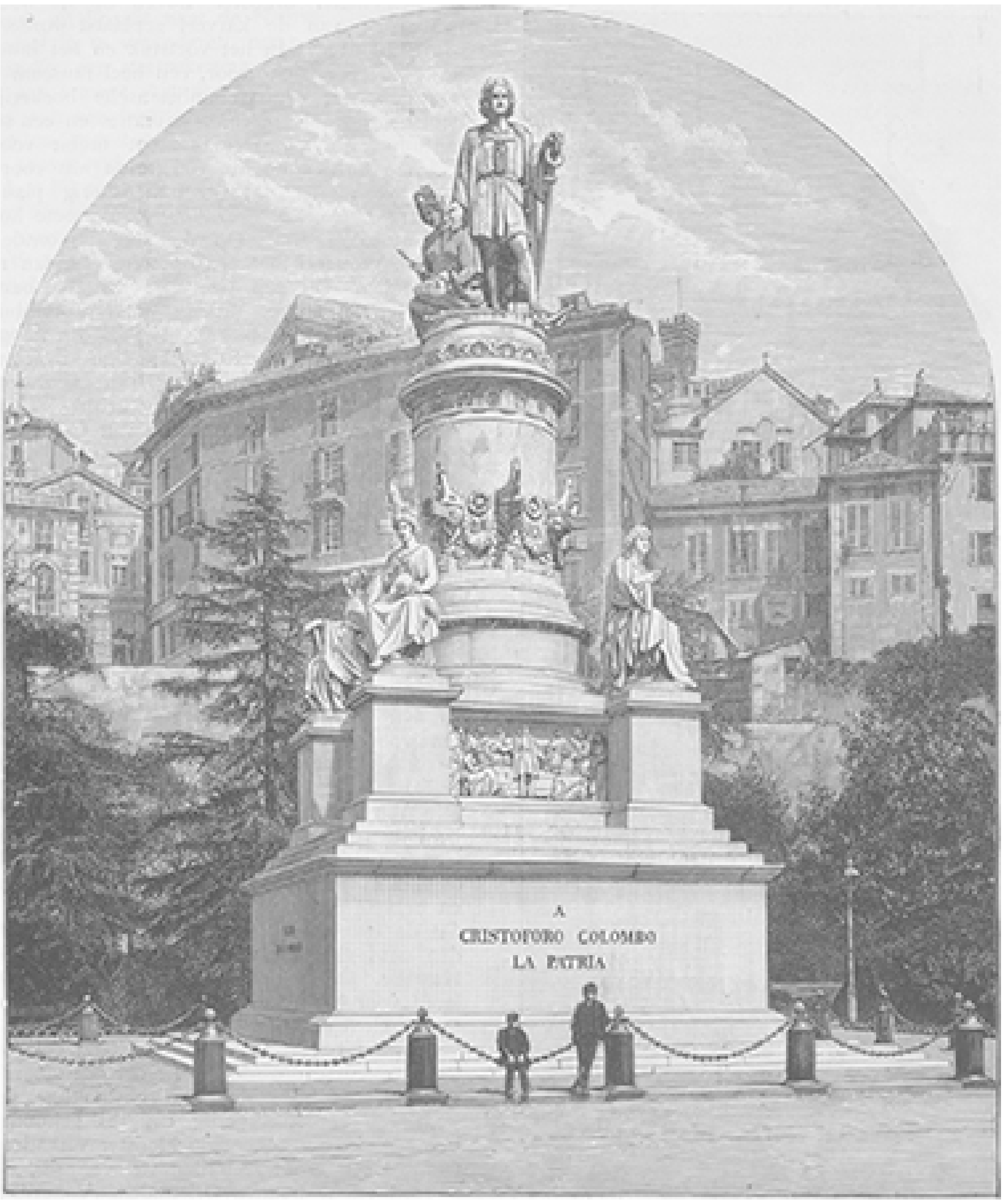

GEDENKTEEKEN VOOR COLUMBUS TE GENUA.

Ik eindig daarom met de woorden van onzen grooten Paus:

'Er is een geheel bijzondere reden, die ons noopt met de blijdschap der dankbaarheid de onsterfelijke gebeurtenis te vieren. Christophorus Columbus behoort aan ons: want als men slechts een oogenblik nagaat, welke bij hem de voornaamste beweegreden was, die hem dreef de 'duistere zee' over te steken, en met welk doel hij trachtte zijn plan te verwezenlijken, kan men er niet aan twijfelen of het katholiek geloof heeft het grootste aandeel gehad in de opvatting en uitvoering dezer

onderneming, zoodat juist hierom het menschelijk geslacht aan de Kerk groote dankbaarheid schuldig is.....
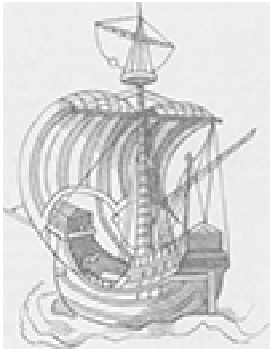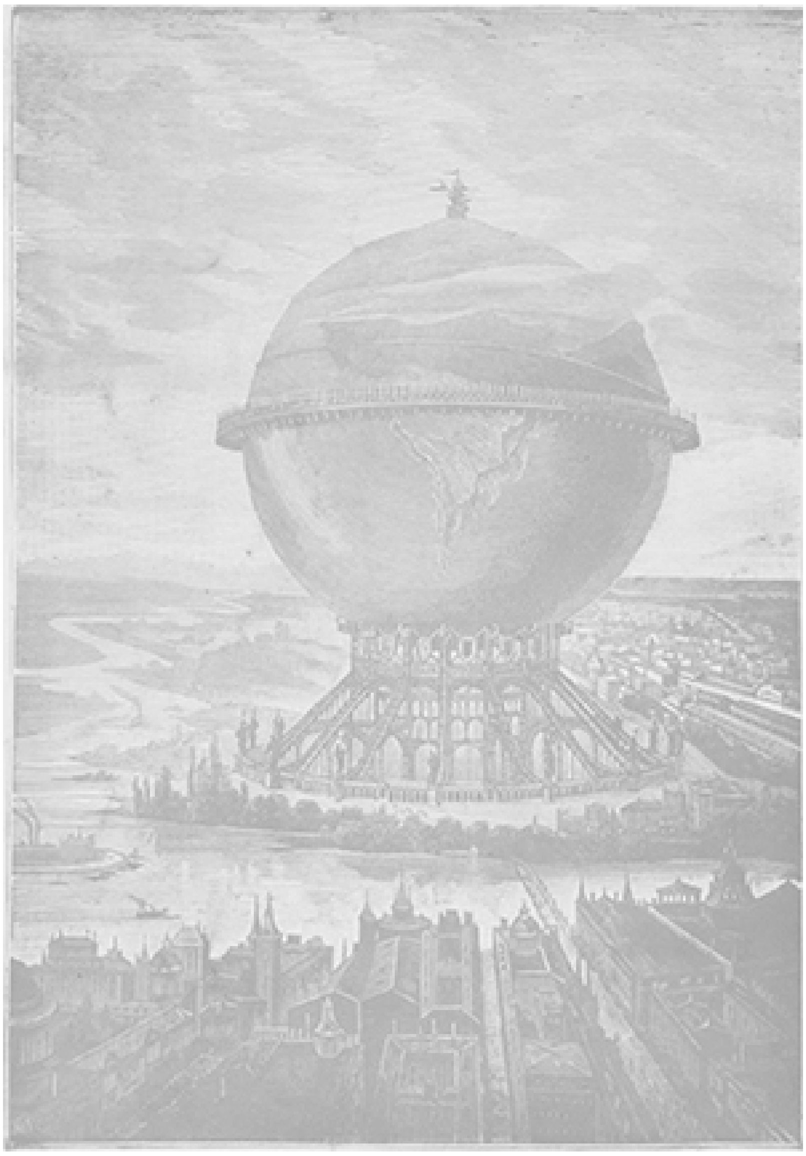
'De godsdienst gaf hem ongetwijfeld het denkbeeld en den wil der uitvoering in en schonk hem tot in de grootste moeilijkheden volharding en troost. Want het staat vast dat het voornaamste denkbeeld van het plan, dat zijn geest leidde, was: door nieuwe landen en nieuwe zeeën den weg te openen voor het Evangelie.'